8
37
15

6
16 N
26

M

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

6-37-f-15

17
f
8

17-f-5

MARCI TVLLII CICERONIS

Epiſtolarum Familiarium Libri XVI.

CVM COMMENTARIIS IODOCI *Badii Aſcenſii ordinariis, & aliorum doctiſsimorum Virorum Annotationibus ſparſim appoſitis, quibus difficillima quæque* CICERONIS *loca explicantur, & explanantur. Quorum nomina ſequens pagina indicabit.*

ADIECTIS PRAETEREA ARGVMENTIS CHRISTOPHORI *Hegendorphini, & Lemmatibus* GIBERTI *Longolii in frontibus ſingularum epiſtolarum.*

IN QVIBVS OMNIBVS IMPRIMENDIS QVANTA CVRA ET DILIGENTIA adhibita eſt, quantumq; reliquæ omnes editiones hac noſtra poſtrema facile ſuperentur, doctiſsimus quiſq; lector facile poterit animaduertere,

VENETIIS, *Apud Hieronymum Scotum.*

M D L I I I I

BIBLIOTECA NAZ. ROMANA VITTORIO EMANUELE

VIRI AVTEM ILLI ET INTERPRETES HI SVNT.

Aulus Gellius.
Alexander ab Alexandro.
Philippus Beroaldus.
Cælius Rhodiginus.
Io. Baptiſta Egnatius.
Gulielmus Budeus.
[redacted]
Ioan. Riuius Atthendorien.
Petrus Victorius.
Paulus Manutius.
Sebaſtianus Corradus.
Bernardinus Rutilius
Angelus Politianus.
Petrus Crinitus.
Georgius Merula.
Luc. Ioannes Scopa Parthenopæus.
Franciſcus Rhobortelius Vtinenſis.
Marinus Becbichemus.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA. VITTORIO EMANUELE

MARCI TVLLII CICERONIS VITA.

VIA Ad epiſtolarum primi libri cognitionem non parum conduxerit, uitæ & caſuum autoris cognitio, eam cōplectar paucißimis. M. T. C. Arpini natus: Romæ, quo puer perductus fuerat, tantum in diſcendo profecit, ut in cauſis dicendis primum locum conſecutus ſit, tantumq́; ueritatis, & Reip. ſtudio potuit, ut omneis honores ſuo ordine obtinuerit. In conſulatu autem ſic ſeſe geßit, ut non minus ueræ gloriæ in toga meruerit, q̃ alius quiſpiā in armis: liberauit. n. urbem ab incendio, & ciuitatē à cæde coniuratorū Catilina duce: in quos cū animaduertiſſet, & Catilina iā in prælio cecidiſſet primus in Toga triumphauit, primusq́; Pater patriæ appellatus eſt ereptis eius gloriæ perpetuis monimentis: quæ res illi inuidiæ non parū peperit, præſertim apud Cæſa. & paulopoſt apud Clod. uirum apprime nobilē, qui captus amore Pompeiæ uxoris Cæſ. in domo eius, in ueſte muliebri, deprehenſus eſt temeraſſe ſeſta Bonæ (maribus non adeunda) deæ. ob quā rem in ius uocatus, negauit ſe tunc in urbe fuiſſe: citatus autē Cice. in eū teſtis adſeruit Clod. eo die ſecum Romæ fuiſſe, quod idem, & alij præclari uiri teſtati ſunt. Clodius tñ iudicibus corruptis pecunia abſolutus eſt: Cæſar aūt uxorē repudiauit, quod diceret domū Cæſ. non ſolum crimine, ſed ēt ſuſpicione criminis uacare debere. In Clodium, ut Cic. incōmodet, nihil grauius egit. At Clodius ultionis auiditate à patribus ad plebē per adoptionem tranſiuit, factusq́; Trib. pl. Ciceroni diē dixit, quod nobilißimos ciues necaſſet indicta cā. Erant aūt tunc conſules. L. Piſo Cæſa. ſocer, & P. Gabinius, qui prouinciarū ſpe Clodij conatibus fauebant. Quod intelligens Cice. cum neq; à Pomp. neq; ab alijs amicis ſatis tutaretur, aufugit: abſensq; dānatus eſt à Clodio, ut bonis eius publicatis quadringentis mill. paſſ. ab Italia igni, & aqua illi interdiceretur: qui uero hoſpitio ſuſcepiſſet, exul eēt, & ſua amitteret omnia: additūq; rogationi eſt, ne quis de eo reducendo referret, diſputaret' ue aut pedibus in ſnīam iret, quæ omnia populus ſciuit atq; approbauit, maxima, ut ſemper fuit animorum mutabilitate. Clodius ita exulis uillas diripuit, & incendit, domum in palatio à fundamentis demolitus eſt, & in area templum libertatis conſtituit. Fortunas omneis haſtæ ſubiecit: nec tamen in tota illa auctione ſector quiſpiam repertus eſt Cicero in Macedoniam aufugit, ubi à Planco benigne exceptus eſt. Clodius autem ob uictoriam inſolentior factus etiam Pompeium in publica concione cōtumelijs proſcidit, quærens, ut populus quod Pōpeius is eſſet, reſponderet. Quis uno digito caput ſcaberet: quis uir uirum quæreret? & ſimilia. Qua contumelia irritatus Pompeius, fretusq́; Lentuli authoritate, ad quem proximæ ſunt epiſtolæ, & qui Ciceroni amicißimus fuit author fuit Tito Annio Tribuno pleb. ut rogationē ad populum ferret de Cicerone reuocando. Quæ res ingentes turbas concitauit. Clodius enim cum factione ſua tribunitiæ obſtitit rogationi, eoq́; obnitente aliquandiu nihil agi potuit, certatūq́; eſt interim in publico armis, tribunitiaq́; poteſtas uiolata eſt, multi quoq; interfecti, adeo ut Quintus Cicero Marci frater, inter cadauera latitans, ſit ſeruatus. Poſtremo Pompeius ingenti bonorum manu ad hoc ipſum ex tota Italia collecta Clodium foro expulit, auxilioq́; fuit ut populus ſine aliquo maiore motu rogaretur. Nunquā maior populi Romani de aliqua re conſenſus fuiſſe dicitur neq; tam magnum aliàs totius Italiæ ſtudium, quæ ad hoc ipſum Romam confluxerat, ut non magis eleganter q̃ uere Cicero poſtea gloriatus ſit. Italiæ ſe humeris ab exilio reportatum. Senatus charitate, & beneuolentia cū populo certauit, decreuitq́; ut publice laudarentur ciuitates, quæ Ciceronem humaniter accepiſſent, ut domus, & uillæ eius publico inſtaurarentur ſumptu. Redijt ſextodecimo menſe, poſtquam urbe eiectus fuerat, in ſenatuq́; aliquātulum floruit, quo tempore ad Lentulum primi libri epiſtolas ſcripſit: deinde Ciliciam poſt Lentulum, & Appium Claudium Pulchrum, prouinciam obtinuit: unde reuerſus bella ciuilia inter Cæſarem, & Pōpeium offendit orta, quæ res effecit, ut triumphare non potuerit. diu autem ad concordiam utrunq; fruſtra hortatus, Pompeium tandem ſecutus eſt, quo uicto, & occiſo per Dolabellam generum ſuum Cæſari reconciliatus, cum in foro locus non eſſet, ad philoſophiam ſe contulit. Tandem Cæſare occiſo, cum libertatis publicæ gratia eius percuſſores tutaretur, & in Marcum Antonium Cæſaris uindicem Philippicas habuiſſet, poſtquam Anto. Lepidus, & Auguſtus triumuiratum iniſſent, ab Antonio alijs conniuentibus proſcriptus eſt, & in fuga deprehenſus capite, & manu, qua Philippicas ſcripſerat, truncatus eſt. Nunc paucis argumentum repetam.

INDEX EPISTOLARVM FAMILIARIVM M. T. C. QVO EPISTOLARVM OMNIVM *genera facile cognoſcuntur.*

LECTOR.

QVANQVAM *erunt fortaſsis humaniſ. lector, qui uitio mihi ad ſcribendum cenſeant, quod indicem hunc familiarium M.T.C. Epiſtolarum ipſis cum eiuſdem Cicer. epiſto imprimendum curauerim, attamen cum ſciam me rem non ingratam facturum iis, qui Cic. ipſum ſibi imitandum proponunt, in eoq; ſtudio laborant, ut eidem quàm ſimillimi eſſe uideantur, non ab re mihi uiſum fuit, eum ipſum indicem typis excuſum mittere in manus ſtudioſorum, ut unuſquiſq; inuenire poſsit ea omnia epiſtolarũ genera, quæ deſiderat, ſcilicet commendatitias, gratulatorias, conſolatorias, hortatorias, facetas, expoſtulatorias, & alia, ut uidere eſt in ipſo indice. Ne autem multis morer, quid utilitatis ex ea re lectores ſint percepturi, ſilẽtio præteribo, [illegible] uelim. In imprimendo autem huiuſmodi Elencho, hunc ordinem ſeruandum cenſui, ut numerus librorum ponatur in prima linea per columas, mox deinde numerus epiſtolarum ſequatur, idq; ut facilius inueniri poſsint ea, quæ deſiderantur. poterit igitur unuſquisq; epiſtolas ipſas, quæ ſingulis quibusq; libris habentur, ſignare Arithmeticis numeris, qua tamen in re admonitum lectorem uelim; eam primi libri epiſtolam, quæ incipit, Periucundæ mihi fuerunt literæ tuæ, unam eſſe cum ea, cuius principium eſt in nonnullis codicibus, Quod rogas, ut tibi mea ſcripta mittam &c. ita ut primo ipſo libro decem tantum epiſtolæ habeantur.* Vale.

EX EPISTOLIS FAMILIARIBVS M. T. CICERONIS.

COMMENDATITIAE.

Libri primi, epiſtola tertia.
Secundi, epiſtola quinta, tertiadecima.
Quinti, epiſtola nona.
Sexti, epiſtola nona, decimaſeptima.
Septimi, epiſtola quinta.
Noni, epiſtola tertiadecima.
Vndecimi, epi. quarta, ſextadecima, decimaſeptima. xix. xx.
Duodecimi, epiſtola uigeſimaprima, uigeſimaquinta, uigeſimaſexta, uigeſimaſeptima.
Tertijdecimi, epiſtolæ uniuerſæ.
Quintidecimi, epiſtola quarta, decima, tertiadecima.

GRATVLATORIAE.

Libri ſecundi, epiſtola ſexta, octaua, nona.
Tertij, epiſt. undecima, & duodecima.
Sexti, epiſtola duodecima.
Noni, epiſtola duodecima, decimaquarta.
Decimi, epiſtola duodecima.
Duodecimi, epiſtola tertiadecima.
Quintidecimi, epiſtola ſeptima, octaua, nona, decima. xiiij.

CONSOLATORIAE.

Libri quarti, epiſtola tertia, quinta, tertiadecima.
Quinti, epiſtola tertiadecima, quartadecima, ſextadecima, decimaſeptima, decimaoctaua.
Sexti, epiſtola prima, ſecunda, tertia, quarta, tertiadecima, uigeſimatertia.

ACTIONES GRATIARVM.

Libri decimi epiſtola undecima, uigeſima.
Vndecimi, epiſtola ſecunda.
Quintidecimi, epiſtola undecima.

HORTATORIAE.

Libri primi, epiſtola ſeptima partim in calce.
Secundi, epiſtola prima, nona, quartadecima.
Decimi, epiſtola tertia, quinta, ſexta decima, duodecima, quartadecima, ſextadecima, decimanona.
Vndecimi, epiſtola quinta, ſeptima, octaua, undecima, duodecima, quintadecima, uigeſima.
Duodecimi, epiſtola ſexta, octaua, nona, decia, uigeſimaquarta.

FACETAE.

Libri primi, epiſtola decima.
Secundi, epiſtola decima.
Septimi, epiſtola prima, decima, undecima, duodecima, decimatertia, decimaquarta, decimaſexta, decimaoctaua, uigeſimaprima, uigeſimaſexta, trigeſima, trigeſimatertia.
Octaui, epiſtola octaua, decima, ſextadecima.
Noni, epiſtola quarta, decima, ſextadecima, decimaſeptima, decimaoctaua, decimanona: uigeſimaſecunda, uigeſimaquarta, uigeſimaquinta, uigeſimaſexta.

EXPOSTVLATORIAE, VEL EXCVSATORIAE.

Libri ſecundi, epiſtola prima.
Tertij, epiſtola ſexta, ſeptima, octaua.
Quinti, epiſtola prima, ſecunda, quinta.
Septimi, epiſtola uigeſimaoctaua.
Octaui, epiſtola decimaquarta.
Vndecimi, epiſtola ſecunda, tertia, uigeſimaſeptima, uigeſimaoctaua.

LACHRYMABILES EPISTOLAE.

Libri quartidecimi: epiſtola prima, ſecunda, tertia, & quarta.

LVCII IOANNIS SCOPPAE

ASSERTIÓ DE GENERE.

M. T. CICERONIS.

RCN.A

MVLTOS Et audiuimus, & legimus Leonardum Aretinum Plutarchi celeberrimum interpretem, & uirum magna doctrina ſectantes, Ciceronem à Tullo Volſcorum rege traxiſſe genus indubitanter affirmare: & hoc ita eſſe & illos, & nõnullos uel omnibus inuitis contendere. Nos uero quamuis iandiu in illorum ueſtigijs immorati fuiſſemus: tamen ſemper ambigebamus. Proinde hoc accuratius indagare cœpimus. quid uerbis eſt opus? id ipſum apud Ciceronem nunquam, cui maxima eſſet adhibenda fides, comperimus. Ideo Ciceronem noſtrum eloquentiæ parentem non à rege duxiſſe genus, ſed à quodam Arpinate ducimus: & in hoc ita eſſe ratione primum, deinde priſcorum authoritatibus ſuffulti comprobabimus. Quis unquam (ut ex ipſius Ciceronis monumentis apertiſſime colligitur) Ciceronem non ſolum antequam exularet, Ciceronem non ſolum antequam exularet, ſed ne regreſſum quidem demiſſum, abiectumq́; conſpexit? Vt enim ad Lentulum ſcribens ait, in quo ego ſpem ſefelli non modo inuidorum, ſed etiam inimicorum meorum, qui de Quinto Metello Lucij filio quondã falſam opinionem acceperunt, quem poſt reditum dictitant fracto animo, & demiſſo fuiſſe: ſed quod de illo acceperant, aut etiam ſuſpicabantur: de me idem cogitabant abiectiore animo me futurum: quum res publica maiorem etiã mihi animum, quàm unquam habuiſſem, daret: quæ declaraſſet ſeſe non potuiſſe me uno ciue carere: nonne omnes ſe ipſum quã creberrime de rebus p re publica geſtis iactaſſe legimus? Quis enim neſcius eſt, Ciceronem quum Catilinæ, cæterorumq́; coniuratorum arma, & conſilia ſuæ conceſſerint togæ ſic gloriatum fuiſſe? Cedant arma togæ, concedat laurea linguæ. Nonne ſe ipſum, quòd primus artis oratoriæ campos, & deliteſcentem apud Latinos philoſophiam aperuit, atq; indicauerit, uulgo ad ſydera tollit? Vnum ſuo culmini, & celſitudini triumphum intelligens, quem ex fugatis, ſuperatisq́; hoſtibus Parthis, contra quos mortuo Marco Craſſo acceſſerat, merebat, deeſſe prædicabat. Iccirco ſi de prædictis intrepide gloriabatur: quanto magis ſuum à regia ſtirpe defluxiſſe genus aſſeruiſſet? Qua de re non à rege oriundum fuiſſe dijudicamus, ſed nouum fuiſſe hominem authoribus grauiſſimis indicabimus. Sal. in inuectiua contra Ciceronem hæc ſcribit. Verum (ut opinor) homo nouus Arpinas ex Marci Craſſi familia illius uirtutem imitatur. & inferius: Oro te Romule Arpinas, qui egregia uirtute omnes Paulos. Quibus Saluſtii uerbis Arpinatem, & nouum fuiſſe hominem, & non à rege deductum eſſe conſtat: & Cicero ipſe in Saluſtium his fatetur uerbis: ſi hoc fuit illius initium nominis, & dignitatis: cur non æque de nobis exiſtimetur? cuius ut res geſtæ illuſtres ſunt, & uita integerrime acta? quaſi uero ſis ab illis uiris Saluſti ortus: quòd ſi eſſes, nonnullos iam tuæ turpitudinis pigeret. Ego meis maioribus uirtute mea præluxi: ut ſi prius noti non fuerint: à me accipiant initium memoriæ ſuæ: Idem inferius: Satius eſt me meis rebus geſtis florere, quàm maiorum opinione niti, & ita uiuere, ut ſim poſteris meis nobilitatis initium, & uirtutis exemplum. Quis ingenio craſſus & obtuſus à rege Ciceronem deſcendiſſe audebit aſſerere? Nam ſi in acerrimum inimicum Saluſtium non ſe ſuis maioribus nobilem (ut illi aliquanto præſtantior in progenie præponeretur) nominauit: nonne ineptum, & timidum fuiſſe dubio procul cenſeremus? Sed quoniam torrentes eius imitabatur lingua: hoc ipſi non aſcribitur: & Iuuen. in VIII. Sat. refert hic nouus Arpinas ignobilis, & modo Romæ Municipalis eques galeatum ponit ubique. & Baſſlius: Hic iacet Arpinas manibus tumulatus amici. Qui fuit orator ſummus, & eximius: Quem nece crudeli mactauit ciuis, et hoſtis: Nil agis Antoni ſcripta diſerta manent: Vulnere nempe tuo Ciceronem conficis: at te Tullius æternis uulueribus lacerat. & Pompelianus: Doctrinæ Antiſtes, rerum mirabilis author Tullius exiſtens nobilis ex humili: Cui dedit excellens ars oratoria nomen: Virtute ingenii uenit ad aſtra ſui. Licet non me prætereat fore nonnullos, qui quidem hæc ex oratione Catilinæ citabunt. Nam prædicare aliquando ſolitus originem ſe generis habuiſſe ex Tulli Hoſtilii familia Volſcorum regis quidem Populo Romano inimiciſsime. & inferius: Hic hic nouus Cicero Arpinas ex Tulliorum familia: ſed illos quæſo, noſtra ne lancinent prius, q̃ cũcta perpẽderint. Verum omiſſis uerbis Catilinæ mentem aperiamus: ſi Catilinæ & non alterius, quod magis comprobarẽ, illa ſit inuectiua: Catilina, quum ſe iam accuſatum & iam damnatum animaduerteret, orationẽ (cunctis nanq; licebat tpibus illis) habuit in Senatu: & quo ſe uehementius excuſaret, & Cic. impenſius criminaretur, & in odium, atque inuidiam Po duceret atrocius Ro: retulit à regia Ciceronem oriũdum ſtirpe Pop. inimiciſſima Romano. Quoniam Romani regibus exactis non reges modo, ſed nomen quoque regium odio, uel maximo habebant, addebatq́; uaſtum Ciceronis animum eſſe extinguendi nobilitatem: quod non ita eſſe hoc ducor argumento: quod Cicero in actionibus contra Catilinam criminantem, id eſt faſſus nunquam, neque meminit: & in actione V. in Verrem ita reſpõdet: Ne iſta præclara nobilitas deſinat queri Populum Romanum, hominibus nouis, atq́; induſtriis libenter honores mandare ſemperq́; mandaſſe. Non eſt querendum in ea ciuitate, quæ propter uirtutem omnibus nationibus imperat, uirtutem plurimum poſſe. Sit apud alios imago Publii Africani: ornentur filii mortui uirtute, ac nomine. Talis ille uir fuit: ita de Populo Romano meritus eſt: ut non uni familiæ, ſed uniuerſæ ciuitati commendatus eſſe debeat. Eſt aliqua mea pars uirilis, quód eius ciuitatis ſum, quam ille amplam, illuſtrem, claramq́; reddidit: præcipue, quòd in his artibus pro mea parte uerſor, quarum ille princeps fuit: æquitate, induſtria, temperantia, defenſione miſerorum, odio improborum: quæ cognatio ſtudiorum, & artium propemodum non minus eſt coniuncta, quàm iſta, qua uos delectamini, generis, & nominis. & in actione VI. Videmus quanta ſit inuidia, quantoque in odio apud quoſdam homines nobiles nouorum hominum uirtus, & induſtria. & inferius: Hominum nobilium non ferè quiſquam noſtræ induſtriæ fauet. Cicero ſe præterea in epiſtolis nouum ubiq; hominem appellat. Nouus dicitur homo, cuius maiores nullam habuerunt dignitatẽ. Leonardus ne tãtã fortaſſe Ciceronis maieſtatẽ dehoneſtaret,

illum regia decorauit ſtirpe. Quod autem dixit habere genus à rege, non ipſe commentus eſt. Accepit enim ab Euſebio, Eutropio, & Silio Italico ſic in VIII. Punicorum ſcribente. Tullius æratas raptabat in agmina turmas, Regia progenies, & Tullo ſanguis ab alto. Sed hunc errorem ex illo Ciceronis in prima Tuſcul. manaſſe loco credimus. Inquit enim Cicero regnante meo gentili: ubi gentili de mea gente quidam expoſuit, quum de meo nomine intelligendum ſit. Gentilis nanq; non modo, qui eſt de eadem gente, ſed etiam nomine dicitur Feſto, Cintio, & Cicerone in Topicis authoribus, qui ab alio uocabulo Cognominis appellatur Plauto in Bacch. Illa mea cognominis eſt. Cicero quoq; dicitur, non quòd habebat faciem quadratam inſtar Ciceris, ut Priſcianus: nunquam enim quadratum uidi cicer, ſed rotundè. Idem Leonardus ait, q. habebat carunculam in nare inſtar ciceris: hæc priori eſt præſtantior ſententia. Nos autem in hoc Varronem Romanorum omnium facile doctiſſimum ſequimur: inquit enim Cicerones dictos, quorum maiores fuerũt inuentores Ciceris ſerendi, ut Fabii à faba, Lentuli à lente, ſic Cicerones à cicere. Varronem Plinius ſequitur, quod Euphorbius quoq; hiſce confirmat uerbis: Quicunque in libris nomen Ciceronis adoras: Aſpice quo lateat conditus: Ille loco, ille uel orator, uel ciuis maximus, Idem Clarus erat facie, clarior eloquio: At ne quid Fortuna uiro nocuiſſe putetur: Viuit, et æternũ docta per ora uolat. Vocabatur Tullius à patre, uel, q. eius maiores fuerunt tullorum, ideſt aquæductuũ inuentores. Tulli nãq;, ut Front. de aquæductibus, uocãtur ductus aquarũ.

EX BECHICHEMI COLLECTANEIS IN PRIMVM PLINII

SCRIBIT M. Varro, quod extremũ dicebatur, eo tẽpore cœptum diei nouiſſimum, quod ſua memoria ſeniores ſæpe tanq̃ nimis nouũ uerbum uitabant, inde Ciceronem eo abſtinuiſſe uocabulo Gellius affirmat, ſed fallitur, ſæpe.n. Cicero uſus eſt. In oratore inqt. Nec in hac modo re, quæ ad uulgi ſenſum ſpectet, & ad aurium uoluptatem, quæ duo ſunt ad iudicandum nouiſſima. Et in epiſtola ad Octauium. Nam ut ordiar ab initio, & perducam ad extremũ, & nouiſſima conferam primis. Et in oratione pro Roſcio Comedo, itaque perbreui tempore, qui in nouiſſimis quidem erat hiſtrionibus, ad primos peruenit.

Ex eodem.

Apelles tantummodo tribus operibus inſcriptionem appoſuit, qua ſignificaret illa abſoluta, & nihil deeſſe, quæ in ſuis locis enarrabo, his author ſignificauit ſe conſciũ eſſe ſuæ artis, quã ex omni parte per oẽis & numeros, & gradus in his explicuerit, nec aliquorum morſus liuidos timuerit. & idcirco multi inuidi inſurrexerunt, & conati ſunt deterere aliquid ex illis. Apelles Cous in pictura (ut ſcribit Plinius) omneis prius genitos, futurosq; poſtea ſuperauit, pluraq; propè contulit picturæ ſolus, q̃ cæteri omnes. Is opera perfecta proponebat in pergula tranſeuntibus, & poſt tabulam latebat, ut uulgi iudiciũ auſcultaret, uitiaq; emendanda ſubnotaret, tantæ modeſtiæ fuit, ingenuiq; pudoris. Multa de eius laudibus, idem Plinius libro XXXV. narrat, quantiq; Alexandro Macedoni fieret multis argumentis comprobat, utq; inueterato edicto, ab alio ſe pingi uetuerit, quod ob comitatem illi gratior eſſet. Sed M. Cicero in quadam epiſtola ad Luceium, non gratia id factum his uerbis teſtatur. Neque enim Alexander ille gratiæ cauſa ab Apelle potiſſimum pingi, et à Lyſippo fingi uolebat ſed quod illorum artem cum ipſis, tum etiam ſibi gloriæ fore putabat. Huiuſce rei Flaccus meminit in ultimo epiſtolarum.

Edictum fecit, ne quis ſe præter Apellem
Pingeret, aut alius Lyſippo duceret æra.

Verum, ut hiſtorico maior fides habenda, quàm Ciceroni, ut oratori: huius quæ ſint nobiliſſimæ picturæ, dixit Plinius non eſſe facile enumerare: memorat tamen tria illa, quæ abſolute & perfectè inſcripta traduntur, imaginẽ Veneris è mari exeuntis, Caſtorem, & Pollucem cum uictoria, & Alexandro Magno. Imaginem belli reſtrictis poſt terga manibus, Alexandro in curru triumphante. Inchoauerat & aliam Venerem eodem Plinio referente, cui ſuperaturo priorem inuidit mors peracta parte, nec qui ſuccederet operi ad preſcripta liniamenta inuentus eſt. De qua puto locutus eſt Cicero ad Lentulum ita ſcribẽs Nunc, ut Apelles ueneris caput & ſumma pectoris politiſſima arte perfecit, reliquam partem corporis inchoatam reliquit. Fabius Quintilianus & Plinius multa, qui ex ære, & ebore ſigna fecit nobiliſſima, diligentia, ac decore præſtabilia, cui multi palmam dederunt. Iuuenalis.

Phidiacum uiuebat ebur, necnon Polycleti.

Error eſt in primo Tuſculanarum, ubi de pictoribus agens Cicero ſcriptum reliquit. An cenſemus, ſi Fabio nobiliſſimo homini laudi datum eſſet, quod pingeret, non multos etiam apud nos futuros Polygnotos & Parrhaſios? ubi pro dictione Polygnotos facile librariorum lapſu ſcriptum eſt Polycletos. Neque.n. nota Ciceroni inurenda eſt, ut quum de pictoribus loquitur, ſtatuarium Polycletum adducat. Fuit autem Polygnotus pictor antiquiſſimus, Fabio Quintiliano authore, utq; Plinius teſtatur picturæ inuentum illi Theophraſtus aſcripſit. falſum id eſſe in quinto, & trigeſimo libro oſtendit Plinius, ſed omnium primum picturæ plurimum contuliſſe. Verum ſicuti commendat Plinius modeſtiam, & uerecundiam Apellis, & Polycleti, ita quodam in loco de Parrhaſio contra refert, neminem inſolentius, & arrogantius eſſe uſum artis gloria, & cognomina uſurpaſſe. Scribunt alii illum ſe principem artis dixiſſe & ea perfeciſſe gloriari ſolitum.

Ex eiuſdem uariarum obſeruationum Collectaneis.

Præter notam ſignificationis non modo. ſiue modo non, duobus modis elegantiſſime uſurpatur, pro nedum, ut Trebonius ad Ciceronem. Non enim neſcis quanti te faciam, & quàm pro ueterrimo amore omnibus tuis etiam minimis commodis. non modo tanto bono gaudeam. Et pro ferè, ſiue (ut uulgo dicunt) quaſi. Et in hac ſignificatione poſuit Tibullus.

Iam modo non poſſum contentus uiuere paruo.

Et quoniam amicus inauditum hoc eſſe literis Latinis clamitat, audiat Valerium de his, quæ nulla arte effici poſſe uidentur. inquit. Artis pictor equum ab exercitatione uenientem modo non uiuum labore, induſtria ſua comprehendere, modo non, ideſt ferè uiuum. Et Comicus, modo non montes auri pollicens ait per prouerbialem hyperbolen, Eſt Atticiſmo Græcorum ſimilis μονονοὺ, ſiue ſecundum Atticos μονονουχὶ.

EPISTOLARVM M. T. CICERONIS AD LENTVLVM

ARGVMENTVM

PER GEORG. MERVLAM ALEXANDRINVM.

AEGYPTIORVM Reges à Ptolemæo Lagi filio, qui primus Alexandro ſucceßit, Ptolemæi appellati ſunt: quorum nomina, atque ex moribus indita cognomina, cum apud ſcriptores Græcos leguntur, tum ex ordine ſucceßionis in ultimo Geographiæ libro à Strabone cõmemorantur. Auletes uero ultimus Ptolemæorum flagitioſus traditur, utpote qui choraulam exercuerit, atque in regia certamina celebrarit: ad quæ & ipſe cum alijs concertaturus prodibat. Huius frater fuit Ptolemæus alter, cui Cyprus in ditionem conceſſerat: ut idem Strabo refert. Hic cum aduerſus Romanos bene de ſe meritos ingratum ſe præberet, ſublatus & ipſe eſt: inſula uero à Romanis occupata fuit. Sed Auletes ad ſtabiliendum regnum pecunias quibuſdam Romanorum proprias, & mutuo acceptas, ut amicus, & ſocius Romanorum appellaretur impendit: quas poſtea quam ab Aegyptijs per uim exigeret, moleſtus ciuibus erat, tum propter hoc, tum etiam q; à Romanis Cyprum repetere nolebat, quam rem Alexandrini iubebant uel repudiata Romanorum amicitia, & ſocietate. Ergo cum nec eos, ut quieſcerent, perſuaſiſſet, nec poſſet per uim cogere (peregrinum enim exercitum non habebat) Romam ex Aegypto profugit, accuſauitq; Aegyptios, q; eum regno expuliſſent. Contigit autem, ut de eo reducendo ageretur, Lentulo Spinthere conſule, cui Cilicia mandata fuerat. Interea Alexandrini dum ignorarent regem in Italiam ueniſſe, quem mortuum exiſtimabant, Berenicem illius filiam in regno conſtituerunt, quæ primum Cybioſactem maritum cepit: hunc diebus paucis eiecit, cum eius ignobilitatem illiberalitatemq; pati non poſſet. Pro illo alius uenit, qui & ipſe ſe Archelaum Mithridatis filium ſimulabat: qui Archelai quidem filius erat, eius qui contra Syllam bellum geſſit. Rex autem Ptolemæus Romam profectus, à Pompeio ſuſcipitur, & ſenatui commendatur. Hoc cum Alexandrini reſciuiſſent, centũ oratores Romam miſerunt, qui reſponderent criminibus, quibus à rege accuſarentur, recriminarenturq; illum de ui, & iniuria, quibus eos affeciſſet. Quo præcognito, quamuis Romæ eſſet, legatis rex inſidiatus eſt: ſubſeſſoribusq; aliò, atq; aliò dimißis, in itinere multos eorum priuſquàm Romam uenirent, interfecit: quoſdam in urbe ipſa tolli curauit: alios perterrefaciens, uel pecunijs corrumpens perſuaſit, ut neq; conuenirent, & colloquerentur magiſtratus de ijs pro quibus mißi fuerant, neq; in totum ullam memoriã de cæde aliorum facerent, quod negotium occultum fuit, Senatus autem grauiter rem tulit. cauſam eorum accerrimè Marco Fauonio alio gente modo. Nam multi legati ſociorum Romam mißi, per uim perditi fuerant: præterea non pauci Romanorum dona acceperant, qui non permitterent Dionem (qui unus erat legatorum) in ſenatum ingredi, neq; mentionem ullam de cæde legatorum, quouſq; is adeſſet, facere. Cæſo uero per dolum Dione, neq; de eo pœnam Rex dedit. At cum Pompeius, ut ſuprà diximus, regem domi ſuſcepiſſet, illum hoc facto admodum ſubleuauit. cum plurimi autem inde accuſarentur, pauci admodum conuicti fuere, tantum acceptio munerum poterat, ut ſe inuicem ob proprium quiſque periculum iuuarent. et hæc quidem pecuniarum gratia mortales faciebant. Sed principio inſequentis anni Iouis ſimulacro, quod in Albano erectum erat, fulmine icto, per aliquod tempus reductio Ptolemæi repreſſa eſt, ſimul etiam, quod Sibyllinos uerſus adeuntes, hoc aſcriptum inuenere, Si Aegypti rex auxilio quodam indigens uenerit, eius amicitiam ne abnueritis, ſed illum quidem cum multitudine ne iuueritis: quod ſi aliter factum fuerit, labores & pericula habebitis. Ex hoc conuenientiam uerſuum ad ea quæ tunc gererentur admirantes, quæcũque prius decreuiſſent, reſcidere, C. Catoni trib. pleb. in primis obtemperantes, per quem Sibyllinorum uerſuum ſententia in publicum uenerat. Nam cum non liceret quicquam Sibyllinorum uerſuum, niſi prius Senatus decreuiſſet, in uulgus enuntiare: Cato ueritus ne Sibyllæ ſors occultaretur, ſacerdotes coegit, priuſquam reſponſum à ſenatu acciperent, oraculum Sibyllæ aperire. Poſt hæc uero cum ſententiæ in ſenatu dicerentur, cenſerentq; quidam reditum regis Lentulo Spintheri, ſed ſine exercitu alij uero rem deferrrent Pompeio, ut eum cum duobus lictoribus reduceret: Ptolemæus cognita Sibyllæ ſententia, rogauit ut per Pompeium reduceretur. Plutarchus uero Canidium tradit rogationem ad tribunos plebis tuliſſe, ut Pompeius ſine exercitu cum gemino lictore ad Ptolemæum cũ Alexandrinis conciliandum deſtinaretur. cui rei non grauiter hæſiſſe uiſus eſt Pompeius: ſed ſenatus id omiſit, cauſa honeſtè reddita, quod uiro timeret: ſimul etiam, quòd eo ad rem frumentariam uti uellet. quanquam ut ijdem hiſtorici, hoc eſt Dion & Plutarchus tradunt, Lentul. Spinther etiam conſul maxime laboraſſet, ut præfectura annonæ Pompeio mandaretur tradita illi omni poteſtate terrarum & maris, quæ Romano populo parerent. Hoc autem fecit Spinther, ut ad maiorem magiſtratum Pompeio promoto, ipſe ad Regem Ptolemæum auxilio mitteretur. A. Plauctus in collegio Tribunorum recitauit literas, quibus notabatur, Ptolemæum orare, ut pro Spinthere Pompeius mitteretur. Cum uarias autem & dißidentes ſenatorum ſententias Ptolemæus cognouiſſet, deſperato reditu, Ephesum conceſsit apud deam uicturus. Poſtea uero, quanquam Romani auxilium abnegaſſent, & grauiter eius largitiones ferrent, reductus eſt, & regnum recuperauit. Hoc autem fecerunt Pompeius atq; Gabinius. Tantum enim potentia & pecuniæ tunc ualuerunt, ut præter populi uoluntatem, & ſenatus decreta, Pompeius Gabinio ſcripſerit, quem Syriæ cum exercitu præfecerat, ut Regem reduceret. nihil enim curarunt, alter muneribus, alter uero gratia, de Sibyllinis uerſibus. Reus deinde Gabinius factus eſt, ſed conuinci non potuit, tum Pompeii, tum pecuniarum gratia. Sed cum legamus, Catonem, Rhodi cum eſſet, atque reſponſum Ptolemæi Cyprii expectaret, altero Ptolemæo à ciuibus tunc pulſo, & re

licta Alexandria Romam nauigantl, ea ſpe ut Pompeij & Cæſaris armis in regnum reduceretur, conſilium optimum dediſſe, ut domum rediret, & cum ſuis ciuibus pacaretur: dubitabit aliquis, cur Dion tradat Alexandrinos ægrè tuliſſe, Ptolemæum pati Cyprum occupari à Romanis, cum Rex ipſe uiueret, & inſulam in poteſtate haberet. Illud addimus, quantum tempora ſupputare potuimus: cum Alexandrini de rege eijciendo conſilia inirent, tunc P. Claudium Pulchrum, qui author fuit tollendi Ptolemæi, in piratas incidiſſe, regemq́; rogaſſe ut ſe redimeret. Sed prætium perexiguum Rex miſit, adeo ut piratæ id excipere erubeſcerēt. Remiſſa igitur Regi pecunia, et dimiſſo Claudio ſine pretio: tribunus deinde plebis creatus Claudius effecit, ut M. Cato in Cyprum mitteretur, eā ab Rege ablaturus. Sed Ptolemæus re intellecta, priuſquam ille aduentaſſet, ſeipſum interemit. Cato inſulam accepit, & regis opes uenundedit, pecunia omni in publicum ærarium relata. quod Lucanus ſignificat cum dicit:

Quod Cato longinqua uexit ſuper æquora Cypro.

Ergo cum iuſſu populi mitteretur Cato ad pecuniam accipiendam, ſatis Cyprus Romanorum imperio parebat, cum indignitate regni Aegyptiorum: iureq́; Alexandrini iniquo animo ferebant, iam inſulam, cui per multos annos Ptolemæi imperauerant, in Romanorum iura cedere. Suetonius quoq́; ſignificat, poſt initam cum po. Roma. ſocietatem, Ptolemæum Alexādria pulſum. nam Cæſar laborabat, ut ſibi Aegyptus prouincia plebiſcito daretur: nactus extra ordinarii imperii occaſionē, quod Alexandrini regem ſuum ſocium atq; amicum à ſenatu appellatum expulerant. Igitur ut ſocius atque amicus Roma populi Ptolemæus à ſenatu reduci poſtulabat. Nec ſine cauſa atque iniuſtè ſenatus de eo reducendo tractauit. Quæ autem foret uerſuum Sibyllinorū ſententia, ſatis ſuprà demonſtrauimus. Reſtat ut exponamus atque comprobemus. Creditores legendum eſſe, non competitores. Sed hoc ſubiecta Ciceronis uerba ad Q. Fratrem confirmabunt: Creditores uero Regis apertè pecunias ſuppeditant contra Lentulum: ſine dubio res à Lentulo remota uidetur eſſe, cum magno meo dolore: quanquam multa feci. Sed ualde miror, cur Domitius exponens illud Iuuenalis,

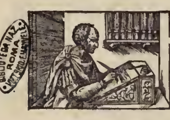
Ipſi magna ſonant, ſed tunc cum creditor audit

Præcipuè inquit enim. Creditor, qui pecuniam credit debitori: Creditor item, cuius pecunia aliquid aliud agit, ut hoc loco, & apud Ciceronem, Res agitur per eoſdem creditores. Nugatoris planè hominis uerba: quæ nec coarguenda ſunt. Nam quid aliud aliquid creditorum pecunia aduerſus Lentulum ageret, non intelligo. Sed qui pecuniam Regi crediderint. nihil equidem quod ex hiſtoria habeatur inueni, præter quàm ea quæ de Rabirio Poſthumo Cicero ſcribit. Is enim grandem pecuniam regibus Alexandrinis crediderat: pulſus interea regno Ptolemæus doloſis conſiliis, ut dixit Sibylla. Poſtquam ſenſit Poſthumus, Romam uenit. Huic egenti & roganti, hic infelix pecuniam credidit. nec tamen primum. nam regnanti crediderat abſens. Nec temere ſe credere putabat: quòd erat nemini dubium, quin is in regnum reſtitueretur à ſenatu populoq́; Rom. In dando autem & credendo proceſſit longius: nec ſuam ſolum pecuniam credidit, ſed etiam amicorum ſtultè, quis negat? aut quis non admonet, quòd male cecidit, bene conſultum putaret? ideſt difficile, quòd cum ſpe magna ſis ingreſſus, id non exequi uſque ad extremum. Supplex erat Rex, multa rogabat, omnia pollicebatur: ut iam metuere Poſthumus cogeretur, ne quod crediderat, perderet ſi credere conſtituiſſet modum. Nihil autem erat Rege illo blandius, nihil hoc benignius: ut magis pœniteret cœpiſſe, quàm deſiſtere liceret. Per hæc Ciceronis uerba conſtat, Rabirium ſuam & amicorum pecuniam regi & in Aegypto, & poſtquam pulſus regno fuit, crediſſe. quod conuenit cum eo quod Dion ſcribit, Regem dum regnaret: Romanis quibuſdam pecuniam ſtabiliendi regni gratia mutuo acceptas impendiſſe. Quod autem largitione regia multi corrupti fuiſſent, & ſuprà ex Dione demonſtrauimus, & Cicero idem ſignificat, hæc ſubiungens: Hinc primum exoritur crimen illud, Senatum corruptum eſſe dicunt. docetq́; Cicero, ad ſumptū itineris, ad magnificentiam apparatus, comitatumq́; regium, ſuppeditatā pecuniam à Poſthumo fuiſſe. Ergo auſim ego affirmare, creditores regios qui Lentulum pecunia oppugnarent, non alios fuiſſe, quàm Rabirium & eius amicos, qui pecunias regi crediderant. Hic ſuboritur alia dubitatio: Si rex Romam uenerat, cur ſcribit Cicero, Ammonium regis legatū apertè Lentuli partes pecunia oppugnare? Reſpondemus: Regem, ut ſuprà demonſtratum eſt, in conſulatu Lentuli Spintheris et Quinti Metelli nepotis Romam ueniſſe, illiq; non inimico pop. Rom. ſenatum datum: poſt uero, cum uaria decernerentur, Ephesum conceſſiſſe, & aut Romæ legatum Ammonium reliquiſſe, aut ex Aſia miſiſſe, ad procurādam in regnum reſtitutionem. Scribit in eadem oratione idem Cicero, Rabirium, poſteaquam rex à Gabinio reductus fuit, in Aegypto manſiſſe, ut pecuniam exigeret, etiam infra dignitatem Romani nominis. Lentulus uero conſulatu functus, in prouinciam Ciliciam, quæ ei mandata fuerat, conceſſit: ex qua facilis erat in Aegyptum tranſitus. Et commode potuiſſet ſiue cum exercitu, ſiue ſine exercitu Regem deducere. quare in rege per ſe reducendo multum per amicos laborabat. Et de creditoribus quidem regiis abunde, ut arbitror dictum eſt.

ASCEN. EGO omni.) Quoniam argumentũ huius epiſtolæ, & fere totius primi libri iam explicauimus, ſatis fuerit ꝓ more, quẽ hic ſeruare cõſtitui: primo elegantẽ dictionum quarundam vſum exponere: deinde ordinẽ cũ explanatione ſubtexere. Ego ꝓ nomẽ nõ niſi ad ẽphaſim ex primu ſolitũ, in pricipio ſermõis magnã vim obtinet, ad quã depingendã poſuit multas vocales continuas: quæ cũ mora; & grauitate pronunciari volunt, impediunt.n. fluxium orationis: vt Ego omni officio &c. Officium eſt ſuũ cuiuſq; munus ob qđ faciendum ipſe factus, aut inſtitutus ſit: vt officiũ præceptoris eſt præcipere: diſcipuli diſcere, boni viri gratiam referre, bonæ ciuitatis caduceatoribus, & ſummis magiſtratibus obuiam ꝓdire: Ob.n. præpoſitio duo notat: ꝑ, & contra: vnde officio.i. noceo, quaſi contra id, qđ vtile ſit, facio. Pietas addit officio obſeruantiã quandã, & venerationẽ: & ita fere eſt in maiores: vt in deũ, patriã, parẽtes: quos amanter colere debemus: dico fere, quia Verg. pietatẽ pro pia cuſtodia acceptã cœlo.i. cœleſtibus in inferiores dedit, dicẽs: Dii, ſi qua eſt cœlo pietas, quæ talia curet. Quia ergo Cic. Lent. non ſolũ officium; ſed ẽt pietatẽ, tanq̃ parenti ĩpendit, per ἐπανόρθωσιν.i. correctionem addit. Ac potius pietate. Erga, ſemꝑ beneuolentiã ſignificat, contra fere hoſtilitatẽ, in vtranque affectionẽ. Mihi ipſe, ita Cic. rariſsime.n. ipſe ab eo cõponit. Efficere eſt cum effectu, conſumatione rei, & ita plus eſt q̃ facere. Vitã acerbã, pulchra coniũctio: cũ vita nihil ſit iucũdius. Oppugnat, qui vim infert: expugnat qui capit & vincit. Creditores ſunt, qui ſua aliis credũt hoc eſt quibus aliquid debet. Ordo eſt. O Lẽtule: Ego, iquit Cic. ſatisfacio oĩ officio.i. debito munere, ac ſtudio erga te: ac potius ideſt quod potius dicam: omni pietate. ideſt veneratiõe & obſeruantia erga te cæteris in omnibus. ideſt oculis cæterorum omnium aut quantum cæteris videri poteſt. Ipſe. ideſt egomet: nunq̃ ſatisfacio mihi.i. in oculis meis, aut iudicio meo. Pulchre, quia repetit verbũ ſatiſfacio, omittit particula ait: ſed, vero, aũt, cæte. &c. Affert cauſam dicti, & eſt optimus modus orationis: dũ qđ ſequitur, præmiſsi cãm affert. Enim.i. quia: magnitudo tuorũ meritorum erga me eſt tanta: vt qm tu nõ cõquieuiſti de me. ſ. reſtituendo ab exilio in vrbẽ: niſi re perfecta.i. donec me reſtitutum videres: quia non efficio in cã tua.i. quia non efficio te voti cõpotem: putẽ vitam eſſe acerbã mihi: quod non idem efficio. Hæc.ſ. quæ dicã ſunt in cã. Hãmonius ꝓpriũ eſt nomen, legatus regis.ſ. Ptolemæi.i. quem rex Romam miſit ad ſolicitandã reductionem ſui per Pompe. oppugnat. nos .i. contra nos pugnat: aperte pecunia.i. largitione pecuniaria, qua ſenatus corrũpebatur. Res.i. lis: & controuerſia. Significat .n. ſine adiuncto litẽ, venerem, & diuitias. litẽ, vt hoc loco. venerem, ut rẽ habuit cũ vxore. diuitias, vt re ſine nullus eris. Cũ adiuncto aũt varia notat, vt res literaria, Reſpub. res militaris &c. Inepte aũt genitiuum rex ꝓ imperio poni cenſet Valla: vt Lacedæmonii diu rex potiti ſunt. Ego potius ſubaudiã ablt ũm imperio. Nec mirandũ ſi tã varie accipiat cum autore eodem Valla ipſum nomen res ſit vnũ, ac verũ tranſcendens de oĩ ente dicibile, agitur per eoſdẽ creditores .ſ. regis .i. qui regi pecuniã crediderant & in Aegypto. & in vrbe, quã, vt reciperent, ſummopere curabãt regẽ potenter reſtitui: ſunt tñ, qui creditores dicunt cõmiſſarios eſſe, quibus litis decidendæ negociũ cõmiſſum fuerat: ꝑ quos agebatur, cũ tu aderas. Si qui ſunt, qui velint ſup. litẽ dirimi: cã.i. ex vtilitate & voto regis: qui.ſ. id volentes ſunt pauci. h.d. ad conſolationẽ Lentuli: oẽs volunt rem.ſ. de qualis eſt: hoc eſt reductionẽ regis Aegypti, deferri ad Pompe.i. honorifice cõmitti Pompeio.i. Cneo, cognomento magno. ſenatus.i. conſiliũ ſenatorum, ſeu patrum conſcriptorum. cõprobat calumniã.i. callidam interpretationẽ religionis: hoc eſt impedimentũ tibi illatum per libros Sibyllinos vetantes regẽ cũ exercitu reduci: cõtra quos facere religioſum.i. metuendum erat. Cõprobat: dicit non religione.i. vero metu faciendi contra monita diuina: ſed maleuolentia, quia tibi male vult, & inuidia illius .i. famoſæ, & apertæ largitionis: .i. ꝓfuſionis pecuniæ ad captandũ aut corrũpendũ ſenatum factæ: regiæ.i. noĩe regis, & per ſolicitatores eius: hoc eſt odio in te ſumpto, quia per largitionẽ oẽs corrupti ſunt Põpeium &c. Proſequitur, quæ ꝓ Lentulo egit reliqua, dicens. Liberius.i. aliquanto magis libere, quã nos deceat: aut in noſtra cã faciamus, & monere: ut illi bene cõſulentes: vt fugiat magnam infamiã: quã incurrat, ſi cõtra te, cui tñ debet, faciat. ſed ſupple Põpeius nec reliquit plane, .i. d eſt manifeſte, aut oĩno locum precibus noſtris nec admonitionibus noſtris.i. ſic egit, vt nõ opus fuerit eum amplius precari, aut monere. Nos non deſiſtemus in quo verbo ſumma notatur diligentia &, i. ſimul hortari Põpeium tanq̃ amicũ, & orare tanq̃ principẽ: & accuſare ẽt. Nã ipſe egit cauſam tuam.i. ſcđm te ſteterit: cũ.ſ. ita ſit, quod in ſermone quotidiano.i. familiari cum amicis confabulatione: tum.ſ. multo manifeſtius egit cauſam tuam palã in ſenatu.i. concilio patrum conſcriptorũ ſicut quiſquã neq; potuerit agere.ſ.

M. TVLLII CICERONIS

EPISTOLARVM FAMILIARIVM LIBER PRIMVS.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITT. EMANUELE

ARGVMENTVM

Ptolemæus Auletes, rex Aegypti flagitioſus, cum ob tyrannidem ab Alexandrinis eſſet expulſus, confugit ad Romanos, quos ante multa largitione amicos, pro regno firmando ſibi, deuinxerat. Eum Pompeius exceptum hoſpitio Senatui commendauit. Cumque is ſe reſtitui in regnum curaret, idque maxime Lentulus, qui in Cilicia proconſulatum gerebat facere cuperet, negocium ſuum, cum ipſe abeſſet, Ciceroni mandauerat cui paulo ante ab exilio reuocando plurimam opera & ſtudij præſtiterat. Dabat igitur operam Cice. ut per Lentulum reduceretur, ſicut Lentulus etiam ante ſuum diſceſſum in ſenatu egerat. Verum rex, ut erat ambitioſus, per Pompeium, quam per Lentulum reduci malebat, idque corruptis nonnullis Senatoribus aſſequi contendebat. Erant tamen qui aduerſarentur: tanta erat in ſenatu ſententiarum uarietas. Quamobrẽ cum hæc ita agerentur, admonet Cicero Lentulum de rebus omnibus, & præcipue de ſua erga Lentulum uoluntate, & animo, & quam ſint uaria de hoc negocio Alexandrino ſenatorum ſententia. latenter innuens, non poſſe fieri ut obtineatur, cũ oſtẽdit eam corruptam eſſe, et nõ eẽ in hiis fidem, in quibus ſumma debebat eſſe. Huic autem reductioni regia diffi cultatem afferebant Sibyllina quoque carmina, quibus monebatur Pop. Roma. regem Aegypti, ſiquando auxilio indigens ueniret ad Rom. exercitu nullo poſſe eſſe reducendum. Quam diuerſa autem de hiſce carminibus in ſenatu ſententia fuerit, aperit quoque hæc Epiſtola.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Nuntiat Lentulo, quid in cauſa illius in ſenatu actum ſit.

M. T. C. PVBLIO LENTVLO PROCONSVLI S. D. P. 1

EGO Omni *officio, ac potius pietate erga te, cæteris ſatisfacio omnibus: mihi ipſe nunquam ſatisfacio. Tanta enim magnitudo eſt tuorum erga me meritorum, ut quoniam tu, niſi perfecta re, de me non conquieſti: ego, quia nõ idem in tua cauſa efficio, uitam mihi eſſe acerbam putem. In cauſa hæc ſunt. Hammonius regis legatus aperte pecunia nos oppugnat. Res agitur per eoſdem creditores, per quos, cum tu aderas, agebatur. Regis cauſa, ſi qui ſunt, qui uelint, qui pauci ſunt, omnes rem ad Pompeium deferri uolunt. Senatus religionis calumniam, non religione, ſed maleuolentia, & illius regiæ largitionis inuidia comprobat. Pompeium & hortari, & orare, & iam liberius accuſare, & monere, ut magnam infamiam*

tauſaſq; tuā maiore nec eloquentia, nec grauitate, quæ in geſtu erat: nec ſtudio, qđ in affectione: nec ꝯtentione. i. certamine: cū teſtificatione. i. ꝓteſtatione ſumma. i. maxima tuoꝝ officioꝝ. i. decenter, & benefactoꝝ in ſe, & amoris ſui erga te. i. quē habet in te. Tu ſcis. q d nō opus eſt dicto Marcellinū: alii Marcellū legunt: eſſe iratū tibi: quia cū ſit vnus ex. xv. viris: & ita Sibyllinorū libroꝝ vaticinia maximi faciēs tu cōtra ea facere paras. Sunt qui iuratū legant: vt ſit, tuis rebus etiā ſacro addictū: ſed vulgatiorē ſequimur lectionē. Is. ſ. Marcellinus aut Marcellus, oſtēdit. i. præ ſe fert ſe fore. i. futurū eſſe acerrimū defenſorē tui: hac cā regia. i. de rege reducēdo excepta, quia cōtra Sibyllinos libros nihil dicere auſit. Nos accipi. i. gratū, & ratū hēmus qđ dat. i. tibi ꝯcedit. i. quicquid in fauorē tui dicit, gratū eſt. Ipſe nō pōt deduci. i. amoueri, & in cōtrariū adduci: ab eo, qđ inſtituit. i. ꝓpoſuit referre. ſ. in ꝯſultationē ſenatus, aut P. R. adducere, & iā retuli ſæpe De religione. i. religioſa obſeruatione vaticinorū Sibyllinoꝝ. Res. i. ꝯtentio acta eſt ſic. i in modū ſequentē: ante Idus. ſ. Ianuarias, vt ꝓxima epl̃a patebit. i. ante. xiij. diē. nā ego ſcripſi hæc Idib⁹. i. ipſo die. xiij. mane. in hūc āt modū res acta eſt. Sn̄ia Hort. & mea, & Luc. cedit religiōi. i. ꝯcors ē religiōi de exercitu. i. vetāti regē deduci cū exercitu, Ro. n i. q̃a res nō p̄t teneri. i. obtineri alr̃. q. d. ſi alr̃ poſſemus, aliter ſentiremus: ſed ſn̄ia ſup. Hortēſij, mea, & Luculli, decernit. i. adiudicat tibi ex ſenatuſcon qđ factū eſt te referēte. i. in ꝯſultationē ſenatus adducēte, an per te reduci debeat, decretū aūt erat ꝑ ſic, ſed poſtea incidit calūnia ex libris Sibyllinis negātibus cū exercitu reducēdū, vt aūt ſenatuſcō. ſeruetur: & contra religionē nihil fiat, decreuit ſentētia noſtra, vt tu duducas. i. honorifice in patriā reducas regē: quod poſſis facere cōmode. i. ſine obſtaculo: ſic ſup. vt religio. i. autoritas libroꝝ Sibillinoꝝ: tollat. i. demat tibi exercitū. i ne deducas cū exercitu, & ſenatus qui decreuit per te reducendū: retineat te autorē. ſ. reductionis: & ita vtrūq; ſeruet decretū, & ſenatus, & religionis: nō. n. vetuit religio deduci: ſed cū exercitu. Craſſus vn⁹ e patribus ꝯſcriptis: decernit. i. ꝓ ſn̄ia ſua ꝯſtituit treis legatos. ſ. cū rege mittendos in Aegyptū: nec excludit Pōpe. Enim ꝓ quia cenſet. i. iudicat legatos ſumēdos: ēt ex iis, qui ſunt cū imperio. i. qui ſunt in magiſtratu aliquo præcipuo. Bibu. ſup. cenſet ſumēdos treis legatos: ēt ex iis, qui ſunt priuati. i. nullo magiſtratu fungentes. Reliqui ſup. viri ꝯſulares. i. qui aliqñ ꝯſulatum geſſerūt, & ita primores patrū, aſſentiūtur huic. ſ. Bibulo, præter Seruiliū, qui negat oportere. i. expedire oīno ſupp. regē reduci, & ſup. præter Volcatiū, q̃ decreuit. i. adiudicauit Pōpeio reductionē, Lupo. ſ. ſenatore, referente. i. adducente in ꝯſultationē: & ita eiuſdē ſn̄iæ exiſtente, & ſup. præter Afraniū qui aſſentitur Volcatio, quæ res. ſ. qđ aſſentit Volcatio, auget ſuſpicionē voluntatis Pōpe. i. quā hr̃ de Pōp. qđ velit regē reducere: licet ꝑ Lētulū diſſimulet. Nā aduertebat. i. cōperiebat a pleriſq; familiares Pōp. aſſentire. (Ergo vtrūq; dr̃, & aſſentior deponentialiter, & aſſentio actiue) Volca Laborat. i. ꝯtendit vehementer. Sunt aūt īperſonalia aduertabat, & laborat: aut laborat a familiarib⁹ Pōpe. qui eius voluntatē amplius celare non pñt, quia res eſt inclinata. i. incipit tēdere ad ruinā, hoc eſt ꝯſiliū eoꝝ incipit detegi, quia ꝯcurſatio, & ꝯtentio nō obſcura. i manifeſtata Libonis, &

alias reducas: qa tu Reip. cō modo facere poſſ.

fugiat, nō deſiſtimus. Sed plane nec precibus noſtris, nec ad monitionibus reliquit locū. Nā eum in ſermone quotidiano, tū in Senatu palā ſic egit cām tuam, ut neq; eloquentia maiore quiſquā, neq; grauitate, nec ſtudio, nec cōtentione agere potuerit, cū ſumma teſtificatione tuorū in ſe officiorum, & amoris erga te ſui. Marcellinū tibi eſſe iratū ſcis. Is, hac regia cā excepta, cæteris in rebus ſe acerrimū tui defenſorē fore oſtendit. Quod dat, accipimus: quod inſtituit referre de religione, & ſæpe iā retulit: ab eo deduci nō pōt. Res ante idus acta ſic eſt, nā hæc idibus mane ſcripſi, Hortenſii, & mea, et Luculli ſn̄is cedit religioni de exercitu (teneri. n. res aliter non pōt) ſed ex illo ſenatuſconſulto, quod te referēte factū eſt, tibi decernit, ut regē deducas: quod cōmode facere poßis, ut exercitū religio tollat, te autorē Senatus retineat. Craſſus treis legatos decernit, nec excludit Pōpeiū, eēſet. n. ēt ex ijs, qui cū imperio ſunt. Bibulus treis legatos ex ijs, qui priuati ſunt. Huic aſſentiuntur reliqui Cōſulares præter Seruiliū, qui oīno reduci negat oportere: & Volcatium, qui Lupo referente, Pōpeio decernit: & Afraniū, qui aſſentitur Volcatio: quæ res auget ſuſpicionē Pōpeij uoluntatis; nā aduertebatur Pōpeij familiareis aſſentire Volcatio. Laboratur uehementer: inclinata res eſt, Libonis, et Hypſei non obſcura cōcurſatio, & contentio, oīmq; Pompeij familiariū ſtudiū, in eā opinionem rē adduxerunt, ut Pōpeius cupere uideatur: cui qui nolunt, ijdē tibi, quod eū ornaſti, non ſunt amici. Nos in cā autoritatem eo minorē habemus: quod tibi debemus. Gratiā autem noſtrā extinguit hominum ſuſpicio, quod Pōpeio ſe gratificari putant. Vt in rebus multo ante, q̃ profectus es, ab ipſo rege, & ab intimis, & domeſticis Pōpeij clā exulceratis, deinde palam a conſularibus exagitatis, & in ſummā inuidiam adductis ita uerſamur. Noſtrā fidem oēs, & amorē tui abſentis præſentes tui cognoſcent. Si eſſet in ijs fides, in quibus ſumma eſſe debebat, non laboraremus.

Hypſei, & ſtudiū i. diligēs ſolicitatio oīm familiariū Pōp. adduxerūt rē in opionē, vt Pōp. videaſ cupe. ſ. reducere regē. Cui. ſ. Pōp. qui nolūt. i. nō bñ volūt, nec fauēt, aut, qui nolūt reductionē decerni: iidē nō ſunt amici tibi. Qđ. i. ornaſti. i. honore feciſti & ſublimaſti eū. ſ. Pōp. Nos hēmus in cā. i. in hac ꝯtrouerſia: eo. i. ꝑꝑea: autoritatē. i. vim ꝑſuadēdi, aut porādi, minorē, qđ debemus. i. obnoxii, & deuincti ſumus tibi. ſ. quia ꝑ te in vrbē reſtituti. Sētētioſe hoc dictum nā facilius credit alienis, quā neceſſariis, aut debitoribus aliquē ꝯmēdātibus: illi. n. qđ expedit: hi, qđ optāt, ſuadere vr̃. Aūt, ꝓ ſed; ſuſpicio i. latens opinio hoīm, extinguit. i. deprimit, & adnihilat, gratiā nr̃am. i. qua apud eos alioqui valeremus. eſt n. gr̃a ꝑtās ea, qua quippiā valemus, eo qđ grati, & accepti ſumus, qđ. i. quia hoīes ſup. putāt ſe gratificari i. rē gratā facere Pōp. i. decernēdo illi reductionē, & ita maior gr̃a Pomp. extinguit minorē Ci. Nos itāque ꝟſamur vt ſup ꝟſabamur multo añ q̃ā ꝓfectus es. ſ. in ꝓuinciā, in reb⁹. i. cauſis exulceratis: corruptis, clā i. diſſimulāter: ab ipſo rege. i Ptolemæo. qui ſūmis virib⁹ annixus eſt a Pōp. reduci, & ab intimis ac domeſticis Pōp. deinde ſup. i rebus exagitatis. i. eiectis violēter & ignominioſe: palā a ꝯſularibus ſup. viris, & adductis in ſūmā inuidiā. i. odiū, aut æmulationē, hoc ē ſicut añ ꝓfectionē tuā prius occulte, deinde palā plurimi erāt i hac cā corrupti ita adhuc ſunt. Oēs tui. ſ. amici pñtes. i. qui in vrbe ſūt, cognoſcēt fidē nr̃am, & amorē ſupp. nr̃m: tui abſētis. i. quē hēmus in te abſētē. Alii legūt pñtiſq;, vt ſit, oēs tui cognoſcēt fidē nr̃am & amorē ſup. nr̃m vt tui abſētis. i qui nūc abes, & pñtis, qñ aderis. Si fides. i. fidelitas eēt in iis quibus ſūma fides dēbat eē, vt pote in Pōp. de quo optie meritus es, nō laboraremus. i. ſine labore te voti cōpotē facerem⁹. Vale Particula vulgata, quā in hu⁹ epiſ fine oēs text⁹ hñt.

[redacted]

LEntulo pmū Cic. hac epl̃a ſignificāt, tū quid de regi re, vel ab eius actū legatis, vel a ciuitatis pncipib⁹, & pertinet a Pōp. eētatū, Senatuſq; totius deinde ſn̄iam, ſuūq; hac in re ſtudiū, & curā, vel dehortādi Pōpeii, vel alioꝝ excitādi poſtremo Senatoꝝ diuerſas ſn̄ias ſilq; maleuoloꝝ quorundā in eū aīm, & imminutā ſuā gr̃am, qđ illi plūi deberet, qđ ꝗ ꝯplures gratificari ſe Pōp. putarēt, explicat. Nulla tñ in re, qđ & abſēs ipſe, & pñtes eius amici cognoſcere poterūt, de ſituꝝ ſeſe pollicetur. (Lētulo Pro.) is eſt Lētulus, cui ꝯſulatū cū Metel. Nepote gerēti, ſilis illi admodū hiſtrio Secūdanus Spinther noīe, Spintheris

IOAN. B. EGN.

theris cognomētū dedit, vt Metel. Terentianus ille Pamphilus,
Pāphili, quiq́ʒ ædilis, Apollinaribus ludis primus carbaſinis ve
lis theatrū totū induxiſſe dr̄, Plin. & Fab. vj. autores, & Vale. ix.
Illud obiter adnotarim, Spintheri nomē veteribus Græciæ co
micis peculiare fuiſſe, de hoie. ſ. barbaro, & Phryge. Quin & tra
gœdiæ autor hoc noie celebris ab Heraclea, cuius fab. duæ, Cō
buſtus Hercules, & afflata Semele, legebant. is igit Lētu. & in ꝓ
tura, ne Cic. in exiliū pelleret, ſummo ſtudio ꝯtenderat: vt Cic.
in epiſt. ad Q. Fr. & nō multo poſt in Cōſulatu, vt de exilio reſti
tueret, enixiſſime curarat. Quare Cic. illū in orōnibus parentē,
& ſalutis ſuæ deū nō veret dicere, qui poſt ꝯſulatū ꝓcōſul in Ci
liciā ꝓfectus, reſtōnē hanc regiā ſibi potiſſimū demādari opta
bat. cuius cā Cic. ſollicitus erat admodū, qḋ oibus ferme huiu-
ſce libri teſtat̄ epl̄is. Belli ciuilis inter Cæſarē, & Pōp. geſti initio
ſecutus Pōpeianas partes, dū Aſculo præeſt decē cohortibus,
aduētu Cæſaris deterritus, inde ꝓfugit. mox corphinij cū Do-
mitio incluſis, bñficio Cæſaris impetrata nō ſibi ſolum, ſed aliis
quoq́ʒ Rom. ciuibus venia, vixit, qua tñ ſic abuſus eſt, vt in acie
quoq́ʒ pharſalica cōtra Cæſ. ſteterit. Hirtius. Et qm̄ hūc Cic. ꝓ-
cōſulē appellat, illud primo dixerim, nō paruū eē eoꝝ lapſum,
qui rectū huiuſce nois caſum, & huic ſimiliū vitiāt ſiquidē hæc
oia, ꝓcōſule, ꝓprætore, ꝓquæſtore, recto caſu dicēda ſunt, qḋ
ex Sal. lectione vbi corrupti nō ſint codices, aduertas. Sed D.
Auguſt. in libello, quē de Grāmatica ſcripſit, citabit autoritas in
hæc verba. ſic. n. ibi: ab e litera vocali nullū Latinū, niſi iūcta ꝓ-
poſitiōe, maſculinū inuenit: vt ꝓcōſule, ꝓprætore. Ergo iūcta
ꝓpoſitione ſunt latina, vt dixi, ꝓprætore, ꝓquæſtore. nā vete-
res rr̄ō caſu ꝓcōſul dicebāt, attēdētes nullū nomē apud latinos
virilis gn̄is in e exire. Hæc Auguſt. Procōſules aūt primū Albo
& Sp. Fuſio Coſs. creari cœpti, cū infeliciter re geſta in æquis,
dū alter Coſs. Romæ delectū hēt, Quintiū primū ꝓcōſulē ſup-
petias latuꝝ collegæ decernit. Inde vero hoc nomē ductū, q vi
ce ꝯſulū ſeſe gererēt. Et ſane inſignia ꝓconſulib⁹ ꝓpe eadē, quæ
& ꝯſulibus ꝑter q̄ qḋ ſex tm̄ lictoribus vti ꝯceſſum is eſt is ſi ꝓ
uinciæ pacatæ p̄ſit, quid agat, qḋ ſit eius offim̄ late apud Iuriſcō
ſul. primo de eius offō legas. Illud qḋ ad enxenia attinet, ſcitu
nō indignū, Antonini, & Seueri Impp. cauentiū, & ne oino, &
ne ſemp, neue ab oibus accipiāt. Mittebantur vero ꝓcōſules ꝑ-
ſcis tꝑibus qui rebus militarib⁹ p̄eſſent: qualis Scipio Maior in
Hiſpaniā, & Marcellus in Siciliā. quibus qm̄ ſine magiſtratu eē
viderent, & q ꝓcōſule nemo ad eā diē triūpharet, & q amiſſa
tm̄ recuperarāt, negari triūphū placuit, cū alioqui maximis res
geſſiſſent: Plu. in Scipione, & Maximus ſcd̄o. Qui vero ꝓuincis
ꝑerāt, quales erāt Hiſpaniæ, Aſia, Sicilia, hi oēs poſt geſtū ꝯſula
tū, ſorte deligebant, adeo vt Cic. multo poſt geſtū ꝯſulatū in Ci
liciā ꝓcōſule ierit. Fuitq́ʒ ſequētibus tꝑibus hæc dignitas oium
maxima, adeo vt imparores quoq́ʒ ipſi nec aliis maiorem dare
poſſent, & ſibi quēadmodū Tribunitiā ꝑtātem, ſic ꝓcōſulare im
periū, & ius quintæ relationis arrogaret. (Per eo. c.) Hoſce Ra
bi. poſthumū, & reliquos ei⁹ ſocios itelligi vult, qui regi, & ꝑtās
q̄ regno pelleret, vt regnū ſtabiliret, & poſt expulſo, ne datæ de
perirēt pecuniæ: magnā pecuniæ vim crediderāt, qua magna
ſenatus ꝑs corrupta lāguebat. Cic. ꝓ Poſthumo. Pulſus interea
e regno Ptolemæus doloſis ꝯſilus, vt dixit Sibylla, id poſtq̄ ſen
ſit Poſthumus, Romā venit: huic egēti, & rogāti, hic infelix pe
cuniā credidit nec tū primū, nā rogāti crediderat abſēs: quæq́ʒ
ſequunt alia. quē Poſthumū a Mēmio accerſitū, Cic luculēta de
fendit orōne, docēs nec culpā corrupti Sena. Poſthumianā eſſe:
nec qḋ ille neceſſitate cōpulſus diœcetes fuerat regis palliatus,
dādū hoi vitio qḋ ex Cic. epiſt. quoq́ʒ ad Q. Fr. manifeſte colli-
git. (Calūniā.) Græci hāc συκοφαντίαν dicūt. Iuriſc. de verboꝝ ſi-
gnificatu. (Marcellinū.) Hunc puto C. Lētu. Marcellinū, fuiſſe
ꝯſularē, qui Pōp. in ꝯcionibus ſæpe lacerarat: quiq́ʒ cū in ꝯcione
de Pōpeii potentia grauiter ꝯquereret, aſſenſusq́ʒ illi clara voce
eſſet ppl̄s, Acclamate, inquit, Quirites, acclamate dū licet: iā. n.
vobis hoc facere īpune nō licebit. hæc Maximus. ſed Plut. in Pō
peio, tanq̄ infenſiſſimi meminit. Illud Aſconius adnotat, Mar-
cellos Marcellinosq́ʒ inter ſe gētiles fuiſſe. (Hortenſiū, & Lucu.)
Is eſt Hortēſius, qui multū eloquentia, ſed tñ infra Cice. valuit,
adeo vt vnū, & viginti natus annū, L. Craſſo, & Scæuola Coſs.
prima ſua forenſi cā, cū ipſoꝝ Coſs. iudicio, tū eoꝝ, qui interfue
re, oium ꝓbatus diſceſſerit. vir & ipſe ꝯſularis, qui ſub initia bel
li ciuilis inter Cæſarē, & Pōp. geſti, dū Cic. e cilicia reuerteretur
obiit. qḋ ipſe Cic. in principio de claris oratoribus docet, & in
calce ſic addidit: Sic Q. Hortenſii vox extincta eſt fato ſuo, nra

publico. Et paulo poſt: Nos aūt Brute qm̄ poſt Hortē. clariſſimi
oratoris vocē orbæ eloquētię quaſi tutores relicti ſumus, eam
teneamus eā ſeptā liberali cuſtodia. Sed Cœl. ad Cic. Hortē. cū
hæc ſcriberā, agebat aiam. Huic ꝓbro data eſt nimia mollities,
& in toto veſtitu ſupra quā credas, anxia quædā elegantia. vt
collegæ diē dixerit, qḋ in anguſtiorē locū obuiā ſibi factus, to-
gæ ſtructurā fortuito deturbaſſet occurſu. adeo capitale in col
lega crimen duxit. qua de re Torquatus illū, & geſticulatrīcē &
Dionyſiæ notiſſimæ ſaltatricis noie non potuit nō appellare.
Sed q̄tū Lucul. eloquentia inferior, tāto rei militaris ſcia, & reꝝ
geſtaꝝ magnitudine clarior, vt qui bello Mithridatico prius Syl
læ auſpiciis, mox ſuis, clariſſimas res geſſerit, quiq́ʒ lōge oium cla
riſſimā de Tigrane, & Mithridate victoriā exiguis admodū co
piis cōtra infinitas reportarit. In qua pugna, vt autor Pluta. eſt
cū magna pars militū obſeruandū diē illū diceret, qui pridie. ix.
Octob. eſſet, tanq̄ nefaſtū, quippe quo Cymbri Romanas delei-
ſent Cæpione duce copias. Cōdite, inquit, ego illū vobis e ne-
faſto feliciſſimū reddā. Tandē cū illū ꝯtentionū ciuiliū pœni-
tuiſſet, otio ſe emācipauit, nunc literis, nūc voluptatib⁹ aliis ho-
neſtis vacās, vt & in illis plīm ꝓfecerit, & ex hiſce Xerxis toga-
ti cognomentū ſibi pepit. Illud nō poſſum nō mirari, eminētiſ-
ſimos autores, Latinū vnū, Græcū alteꝝ, Ciceronē dico, & Plut.
(quē haud ſatis dignoſcas, fuerit ne grauior an doctior) inter
ſe diſſidentes: cū Cic. in eo lib cui titulus eſt Lucul. (quē alii ſm̄
Academicaꝝ queſt.) faciat rudē ꝓrius militaris diſciplinæ Lu-
cullū, ſed ingenii incredibili quadā magnitudine, & diuina reꝝ
memoria, nunc ꝑitiores diſciplinæ militaris ꝑcōtando, nūc res
a maioribus geſtas legēdo effecerit, vt quæ laus Imparoria om
niū ꝓpe opinione in illo deſiderabat, eā cumulatiſſimā, & abſo
lutiſſimā maximis rebus feliciſſime a ſe geſtis ꝓſtiterit. Plut. cō
tra claꝝ illū & peritū admodū ſub Sylla ſcribit bello Marſico,
& paulo poſt contra Archelaū Mithridatisq́ʒ ſtrenuā nauaſſe o-
perā. (Qui cū imp. ſit.) Differt ſane plīn, cū impio eſſe, & cum
ꝑtāte. ille. n. cū impio ad vrbē eſſe dicebat, cui noiatim a popu-
lo demādabat impium, cū ꝑtāte, qui a ꝑplo alicui ꝓficeret nego
tio. (Bibulus,) is eſt M. Bibulus, qui C. Cæſari in ꝯſulatu datus
collega, nulla pene in re ſe ꝯſulē geſſit, adeo vt illū Cæſar ob nū
tiantē foro repulerit vñ carmina in illū ſtatim edita, Sue. autor,

Non Bibulo quicquam nuper, ſed Cæſare geſtum eſt,
Nam Bibulo fieri conſule nil memini.

Huic ꝓcōſuli Syriā adminiſtrāti, Cleopatra milites Gabinianos
a quib⁹ ꝯſtabat liberos ſuos duos indolis egregie necatos victos
miſit, vt grauiſſimæ cladis vltionē arbitrio ſuo exigeret. ſed ea
moderatiōe ai fuit, vt quo maius offerri bñficiū alteri nō potuiſ
ſet, vltro ꝯtēpſerit: nō ſuā eſſe vindictæ ꝑtātē, ſed ſenatus dicti-
tās. ſecuto paulo poſt ciuili bello, Pōpeianas, quas ſemp ſecutus
partes fuerat, fouēs, vniuerſæ claſſi præficit. In hac ꝓfectura dū
nimis ſolerter nimisq́ʒ ꝑtinaciter ſe gerit, ſeu in patriā amore,
ſeu in Cæſarē odio, in valetudinē incidens, Corcyræ paulopoſt
naturæ ꝯceſſit. Hic ꝯplura & accurate ſcriptitauit, q̄uis orator
nō eſſet, & egit multa ꝯſtāter: relicto poſt ſe tertio filio ex Cato
nis Portia ſuſcepto, qui de rebus geſtis a Bruto libellū nō inele
gātē ſcripſerit, Tranq Cic. Max. Plin. (Præter Serui.) intellige
Iſauricū, ab Iſauris debellatis Ciliciæ ppl̄s dictū, quiq́ʒ Coryco,
Olympo, Phaſelide, oppidis expugnatis, triūphū ex iis duxe-
rit. Oui. Africa victore de ſe vocat, alter Iſauꝝ. Illud eſt, qḋ Va
lerius memoriæ ꝓdidit aiaduerſione dignū, qḋ teſtimonio ſuo
reū afflixerit, qui cū illi in Laurētina via occurriſſet, loco admo
dū anguſto, deſcēdere de equo noluerit. Hic poſtea vita functus
publico funere Romæ elatus eſt, autor Euſe. Fuit vero alter Pō
pe. Iſauricus collega Cæſaris in ꝯſulatu initio belli ciuilis crea-
tus: autor Appianus. (Volcatiū, & Afr.) Familiares hi Pōpe. ve
rū Afranius hiſtoriaꝝ monimentis notior, & familiaritate Pom
peii clarior. Hic ꝯſul cū Metello fuit, quē in epl̄is ad Atticū Auli
ſæpe filiū nūcupet. Pōpeianos præterea exercitus ductauit in
Hiſpania, et cū Pōpeio variis bellis militauit: poſtea dimiſſus a
Cæſare liberaliter, cū iteꝝ belloꝝ tumultibus ſe inſeruiſſet, ac ꝓ
fligato in acie Pharſalica Pōpeio, in Africā ad Iubā ſe ꝯtuliſſet,
captus a Cæſare, ob ꝑfidiā occidit. (Inclinata res.) Trāſlatio ſū
pta a parietibus. (Libonis, & Hypſei.) Familiares hi Pōpeio,
ſed Hypſeus ꝯſularis quiq́ʒ in ꝯſulatus petitione Milonis ꝯpeti
tor fuerit. Huic Pōp. genibus affixo, ſupplicātique, vt ſe ab imi
nētis iudicii periculo eriperet: Faceſſe hinc, inq̄t, nec cœnæ mihi
tꝑs eximas. (Nſam ſi.) Corrigēda in hunc modū verba, Nſam
fidē oēs, & amorē tui abſentis, ꝑtēs tui cognoſcent.

illum quĩ cũ Mithridate bellum acerrimũ geſsit, M. iſtius Fratrẽ quod. l. mortuus fuerit his tẽporibus L. Cicero in oratione de Prouincijs Conſ. quæ haud ita multo poſt habita ſit, quam hæc ſcripta epla. Multa prætereo, inquit q intueor corã hæc lumina atq; ornamenta Reip. P. Seruilium & M. Lucullũ. vtinam ẽt L. Lucullus ille viueret, De L. & M. Lucullus, abunde multa Plutar. { Sed ex illo ſenatuſc. qđ te referente factum eſt, tibi decernitur, vt regẽ deducas. } Fruſtra vulgata in alijs lectio decernit mutata eſt. hoc. n. dicit, Hortenſij, & mea, & Lucul. ſnia tibi decernit. In quo ẽt interpres erraſſe vr. Senatuſcon. huius meminit pluribus locis in ſeq epiſt. Erat id decretum anteq̃ mẽtio Sibyllini carminis exorireť. qua interpoſita, ſopitũ quodãmodo iacuit. Cicero in Piſonẽ de Gabinio inquit: ille, ſi non acerrime fureret, auderet, quã prouinciam P. Lent. amiciſsimus huic ordini quũ, & autoritate ſenatus, & ſorte haberet, interpoſita religione ſine vlla dubitatione depoſuiſſet, eã ſibi tñ aſciſcere, quũ et ſi religio nõ impediret, mos maiorũ tamen, & exempla, & grauiſsimæ legum pœnæ vetarent. Quidam fruſtra de eo verbo ad Marcellinum referendo deliberãt.

EX PO STER. EIVS DEM. MArcellinum tibi eſſe iratum ſcis. } Confirmat nſam ſententiam ipſe ad Attic. lib. iiij. Adhibenť, inquit, oẽs Pontifices, qui erãt ſenatores, a quibus Marcellinus, qui erat cupidiſsimus mei, ſniam primus rogatus, quaſi iã tũ eſſet deſignatus Marcellinus. Et lib. v. At ille ꝓfert S. C. Lentu. Philippo que Coſ. & ad Q. Fra. Marcellinum quidem primum rogauit.

SEBAS. COR. PIetate. } Pietas erga deos, & parentes ꝓprie dr: Lentu. vero Cic. ſæpe deum, & parentem vocat. { Meritoꝝ } reſtõnis. { Qm. } Modo qui, modo quum in veteribus libris legimus. { Regis. } Ptolomæi Auletæ, de quo Strab. lib. xvij. & Dion. lib. xxxix plura ſcribunt. { Creditores. } C. Rabiriũ Poſthumium, & eius amicos { Religionis, } ſtatuæ Iouis, & Sibyllini carminis. lege Dionẽ. { Calũniã. } interpretationẽ quandam per ſacerdotes, autore C. Catone doloſe fictã. { Largitionis. } qua Ptolemæ. rex ſenatores multos Romæ, & quoſdam ex centũ oratoribus Aegyptijs corruperat. { Cõprobat } facto S. C. cũ multitudine Rege reduci Reip. periculoſum videri. { Infamiã. } in quã incurrat neceſſe eſt, ſi Ptolomæum, qui legatos nõ modo Aegyptios, ſed aliaꝝ ẽt gentium interficiẽdos curauit, quiq; largitiones tantas fecerit, hoſpitio acceptũ ita, vti facit, defendat: ſi eius reſtitutionẽ doloſe, & ambitioſe tibi, qui illũ ornaſti, eripiat. { Reliquit. } Alter relinquit. { Officioꝝ } P. n. Lẽtu & Q. Metellus Nepos Coſs. legẽ ꝯſcripſerunt, qua Põpeio per quinquenniũ omnis ptãs rei frumentariæ toto orbe terraꝝ data eſt. { Marcellinum. } Is eſt Cn. Lentu. Marcellinus qui cũ L. Martio Philippo Cõſul. P. Lent. & Q. Metello Nepoti ſucceſsit. { Tibi eſſe iratũ ſcis. { ſi, regi eſſe iratũ ſcis, legas, vt quidã volunt, nõ erit quærendũ, an qui vna in re ſit alicui iratus, induci poſsit, vt in cæteris ſe eiuſdẽ defenſorem fore oſtendat. Erat præterea Conſ. illi regi iraſci maxime, quem pp homicidia, & largitiones optimi quiq; odiſſent. Vel tibi iratum, qm Pomp. qui cum ille inimicitias gerit, ornaſti. { L. Luculli. } M. Luculli. nã L. Lucullus his tpibus, autore Plutar. in Põpeij vita, ſe a negotijs publicis remouerat, ad otiũq; perfugerat: vel, vt quidam ſcribunt, mortẽ obierat. { illo S. C. } qđ factum eſt in Cice. ſniam, vt Pomp. annonæ procuratione ſuſciperet, & P. Lentu. cui Prouincia Cilicia obuenerat, Regẽ reduceret. { Reducas. } Al. deducas. { Quod cõmode rem fac. poſ. } Alibi leges, quia tu rem cõmodo R. P. facere poſsis. Alibi, qđ cõmodo R. P. facere poſsis. Alibi ẽt, quod cõmodo rem facere poſsis, ignoro. { Poſsis. } Quippe cui ꝓpe in conſpectu ſit Aegyptus { Autorẽ. } Senatuſconſulti. { Retineat. } Quẽ ſemel decreuit. { Qui cũ imperio ſunt. } Atqui Pompe. cum imperio rei frumentariæ erat. { Seruiliũ. } P. Serui. Vaciã Iſauricum, qui cũ App. Claudio Pulchro Coſs. fuit. { Volcatiũ. } L. Volcatiũ Tullũ, qui cũ M. Aemilio Lepido Coſs. fuit { Lupo. } P. Rutilio Lupo. { Afraniũ } L. Afraniũ, qui cum Q. Cæcilio Metello Celere Coſs. fuit. { Libonis, { L. Scribonij Libonis, cuius filiã Sex. Pomp. Põpeij Magni F. vxorem habebat. { Hypſei. } P. Plautij Hypſei, qui Põpei Magni quæſtor, & poſtea Milonis cõpetitor fuit. { Ornaſti. } frumentariæ rei lege præfeciſti { Suſpicio. } Põpeium reducẽdi Regis deſiderio teneri. { Dẽbat } Põpeium, & eius familiares videtur Cicero mordere.

DOC. CVIVS EGo omni offi. } Elegans exordiũ ab officio, quo ſua officia, & quandã veluti infirmitatem Lent. hoĩ amico ꝯmẽdat. Simile eſt exordiũ pro Archia poeta: Siquid eſt in me ingenij iudices, &c. { Senatus rel. } Variam ſenatus ſniam tulit de Aegypti rege reducẽdo, & Sibyllino carmine, quod Catone autore recitatũ eſt, cauebatur, ne cũ exercitu Aegypti rex reducereť. Carmen hoc Georg. Valla ad iſtũ modũ refert, ſi Aegypti rex auxilio quodã indigens venerit, eius amicitiã ne abnueritis, ſed illũ quidem cũ multitudine ne iuueritis: qđ ſi aliter factum fuerit, labores, & pericula habebitis. Significat autẽ Cicero, ex ſenatu quoſdã decreuiſſe, vt Lent. Aegypti regẽ citra exercitum reduceret, idq; non magis metu religionis, quã nefas erat negligere, quã vt Lent. reluctarentur voluntati. { Sed plane. } Elegans locutio, qua dicit in rogando Pompeio adhortandoq; nihil ſibi feciſſe reliqui: hoc eſt, illũ ſedulo facturũ oĩa, nec opus hſe admonitionibus. Terent. in Andria: Nihil opus e preci loci relictũ, &c. { Egit cãm tuam. } Cãm agere docto ſermone dicimus, fortunas & honores alicuius defendere, qđ Teren. dixit, Ille ad defendẽdã cãm adeſt. { Marcellinũ ti. } Marcellum alij legunt. Hic fuit ex. xv. viris & ſacerdotibus vnus, quibus Cato libros Sibyllinos inſpiciendos dedit: non alio nomine Lentulo offenſus, quam q iis videretur religionem illam hoc eſt, vaticinia eleuare.

PAVL. MANV. QVod ꝯmodo Reip. facere poſ. } Olim ita caſtigauimus, cũ inter in oĩbus impreſsis legeretur, ſunt autẽ verba, quibus veteres vtebanť, vt id, quod faciendum decernerent, ita demũ fieri velle oſtenderent, ſi modo Reipub. ꝯmodo fieri poſſet. Cæſar lib. 1. Cõmen pag. xij. Qm M. Meſſala, M. Piſone Coſs ſena. cenſuit, vti quicunq; Galliam ꝓuinciã obtineret, quod ꝯmodo Reip. facere poſſet, He duos cæteros q; amicos P. R. defenderet, ſe He duoꝝ iniurias non neglecturũ & lib v. pag. lx. ſcribit Labieno ſi Reip. cõmodo facere poſſet, cũ legione ad fines Neruioꝝ veniat. item lib. vj. pag. xxxvij. Labienum, Treboniũq; ſi Reip. cõmodo facere poſsint ad eã diẽ reuertantur, Cicero item ad Brutũ epiſt. v. Decreui hoc amplius, vt tu, ſi arbitrarere vtile fore, & e Repu. eſſe, perſequerere Dolabellã bello: ſi minus id cõmodo Reip. facere poſſes, in iiſdẽ locis exercitum cõtineres. Ad Appiũ autem epiſ. vij. lib. iij. Quod inquit, tuo cõmodo fieri poſsit, vtriuſq; nſm magni intereſt, prius vt te conueniã, quã decedas. & lib. xiij. cex. ſimili ſnia dixit, quod ſine moleſtia tua facere poſsis. ad Attic. autem epiſto. iij lib. j. quod cõmodo tuo facere poteris, venias ad id tpſ. Itẽq; alibi ſæpius, qđ tuo cõmodo fiat, quod ſine peccato meo fiat q̃bus ex locis, veterẽ hanc, atq; vſitatã fuiſſe locutionẽ, cognoſcere quiuis põt. tot autẽ exemplis, manifeſta præſertim in re, nõ eſſem vſus, niſi fuiſſe viderẽ, qui nſam lectionem parum veram exiſtimantes, legi mallent, quod cõmode rem facere poſsis.

IOAN. SCOP. SOlẽt mediusfidius nõ minimã in adoleſcẽtuloꝝ animos ambiguitatem aliq̃ inſerere cõmentarij. Nihil. n. penſi hñt, quibus maxime ſcribunt: vt ſe dum alios carpant, oſtentẽt. Sic nanq; ſibi famã, & decus cõparare credũt: hoc nos non alia de cã dicimus: quod alter interpretũ in prima Cic. epiſto. ad Lentu. in illo loco, Senatus religionis calũniam, ait: calũniam quidã exponunt falſam interpretationem: qđ mihi non placet, ſed potius cauillationẽ. i. fruſtratoriam contentionẽ. Nã Senatores non vno mõ Sibyllina carmina interpretabãtur. Alter ait, quia re vera de reducẽdo rege non loquebantur ſcripta Sibyllæ, & calũniã pro falſa interpretatione ſumit. Hæc quum miſelli legunt adoleſcentuli, obſtupeſcunt, & cuius dictis inſiſtunt, prius ignorant. Nos vero neutri aſſentientes, calũniam cauillationẽ interpretamur. Libri nãq; Sibyllini præcipiebant: ſi Aegypti rex auxilio quodã indigens venerit, eius amicitiam ne abnueritis, ſed illũ multitudine ne iuueritis: qđ ſi aliter factũ fuerit, labores, & pericula habebitis. Quæ Sibyllæ verba. Cato Trib. pl. populo primus ꝓmolgauit. Calũniam ergo, non qđ religionis eſſet aliqua calũnia, ſed calũnioſe. i. cauilloſe Senatus atteſtabať, vt exercitũ ꝓhiberet Roma. Aegypt. petere. Senatores. n. irati, & odio regẽ hñtes, quum Ptolomæum pecuniam p Ammoniũ regis legatum ex Epheſo Romã miſſum largiẽtem & multos magiſtratus, ipſumq; Senatũ oppugnantẽ, vt a Pompeio cũ exercitu reducereť, deprehendiſſet, aiebant: quũ nõ oẽs eſſent oppugnati, libros Sibyllinos ꝑcipere, ne rex reuocareť, & hæc erat calũnia. i. cauillatio quædam non religionis. i. libroꝝ Sibyllinoꝝ, ſed ipſius, vt nequis pp exercitus cupiditatem Alexãdriam iret, vt inferius indicat, aperte ſic dicens: inuidis, atq; obtrectatoribus nomen inductũ fictæ religionis, non tam vt te impedirent, quã vt ne quis pp exercitus cupiditatem Alexandriã vellet ire: & hoc ob Pomp. qui tunc nõ Romani exercitus

(vt vnius interpretũ ait) erat Imperator, ſed rei frumentariæ totius Italiæ præerat, vt Plut. in vita Põpeij: & hoc Pomp. ipſe cõſecutus fuerat Lentuli fauore, vt ex eodẽ Plutar. colligit: & ipſe Cic. in hac epiſt. innuit, dicens, q̃ eũ ornaſti, quẽ locum exponunt interpretes, q̃ eũ o Lentule laudaſti, anteq̃ Roma in Ciliciã ꝓfectus eſſes, nõ ad hoc, ſed ad rei frumẽtariæ dignitatẽ (vt diximus) oĩno eſt referẽdum.

Qđ libri Sibyllini ꝓhibebant exercitũ Roma. Aegyp. petere, Luc. ad Põp. qui nõ ab hoc Ptolemæo (vt quidã aſſerũt) ſed ab huius filii ſeruis iuſſu regis fuit obtruncatus, vt Plut. Cæſar in Cõmentariis, & Appianus indicant: alludẽs ait. Noxia ciuili tellus Aegyptia fato, Haud equidẽ imerito Cumanæ carmine vatis Cautum, ne Nili Peluſia tangeret ora Heſperius miles, ripaſq; æſtate tumentes. Cæteꝝ vt iuuenibꝰ nimio ſtudio, & auiditate non parua flagitantibus quot libri fuerunt Sibyllini, & quot Sibyllæ ꝓſimus: hic quæ apud multos, varioſq; autores omni nr̃a adhibita ſedulitate legimus, cõtexuimus. Sibyllinos libros nõ fuiſſe vnius Sibyllæ, ſed appellatos vno noie Sibyllinos: q̃ oẽs fœminæ vates Sibyllæ ſunt a veteribus nũcupatæ, vel ab vnius Delphidis nomine, vel a cõſiliis deoꝝ denũciãdis, σιοὺς.n. deos, & non θεοὺς consiliũ nõ βουλὴν, ſed βουλὰν appellant Aeolico gñe ſermõis. Itaq; Sibyllam dictã eſſe quaſi σιοῦ βουλὰν.i. dei ↄſiliũ, ſeu ſciam Licet apud Lacta. ſed mendoſe nimis, θεοῦ βουλὴν legat. Cæteꝝ Sibyllas decẽ numero fuiſſe, vt Hierony. contra Iouinianum, cõſtat. Prima fuit de Perſis, cuius mentionẽ fecit Nicanor, noiata Sãbate. hanc Chalci dicã veteres perhiberæ, alii Hebræã. Secunda Libyca, cuius meminit Euripides. Tertia Delphica, de qua Chryſippus loquit. Quarta Cumæa, quã Italicã, eo q̃ in Italiæ ſolitudinibus vixit, appellãt, cuius meminit Neuius de bello Punico, & Piſo in Annalibus. Quinta Erithræa Ery filia, quam Apollon. Erythræus affirmat ſuã fuiſſe ciuẽ, eãq; Graiis Iliũ petentibus vaticinatã, & pituram eſſe Troiã, & Homerũ mendacia ſcripturũ. Altera quoq; fuit ex eadẽ vrbe diuinatrix, quæ Athenais vocata dr̃. Sexta Samia a ſamo inſula nũcupata, quã Pitho noiatã ferũt, de qua ſcripſit Eratoſthenes in antiquis annalibus ſamioꝝ reperiſſe ſe ſcriptũ. Septima Cumana, ſiue Cumæa nomine Amalthæa, quæ ab aliis Demophile, vel Hierophile ob ſacraꝝ reꝝ amorem dr̃, licet Erophile in multis legat authoribus, ſed mẽdoſe ſunt qui Taraſandrã vocãt, nõnulli Alianã Lithrã Verg. aũt in vi. Deiphobẽ Glauci dei marini filiam, Phœbi Triuiæq; ſacerdotẽ noiat hinc Auſon. Vincas Cumæani tu quoq; Deiphobẽ. & hæc Roma. fata heroico ſcripſit carmine. Tibull. in. ii. Te duce Romanos nunq̃ fruſtrata Sibylla, abdita quæ ſenis fata canit pedibus. huius ſacellũ (vt Solinus) ꝓpe Auernũ eſt ſitũ, & ſepulchrũ in Sicilia in oppido, cui nomẽ eſt Lilybæũ, ſeculaq; p metalla diuiſit, definiuitq; quis quo ſeculo imperaret: & Solẽ vltimũ.i. decimũ eſſe voluit, moxq; oibus finitis oia debere renouari: quæ Platonis quoq; fuit opinio: quæ nouem libros attulit ad regẽ Tarqui. Priſcum, ac ꝓ eis trecentos Philippeos poſtulauit, rexq; aſpernatus precii magnitudinẽ, ac mulieris inſaniã deriſit. illa in ↄſpectu regis tres cõbuſſit, ac ꝓ reliquis idẽ preciũ poſtulauit, quæ denuo tribus aliis cõbuſtis, quũ in eodẽ precio perſeueraret, motũ eſſe regẽ. ac reſiduos. ccc. aureis emiſſe. Sed eã mulierẽ tunc a Tarquinio digreſſam poſtea nuſq̃ loci viſam ↄſtat. Libri tres in ſacrariũ ↄditi Sibyllini appellati, ad eos quaſi ad oraculũ. xv. viri adeunt: quũ dii imortales publice ↄſulendi ſunt: vel vt Cic in. j. de diuina. quoties ſenatus. x. viros ad libros ire iuſſit. Octaua Helleſpõtica in agro Troiano nata vico nõ Marineſſo, vt mẽdoſe legit in. j. Lact. c. vj. ſed Marpeſſo, vt Pauſ. in Troade ita vocãs ſibyllæ domiciliũ, vel Merpaſſo, vt Steph. iuxta Gergithiũ, & Polichnẽ, vrbes Troadi finitimas, quã ſcribit Heraclid. Ponticus Solonis, & Cyri fuiſſe tẽpibus. Nona Phrygia, quæ vaticinata fuit Ancicyræ. Decimã fuiſſe Tyburtẽ noie Albunæã, quæ Tyburi colit vt dea. Quæ oĩa ex Lactan. in. j. c. vi. Gellio in. j. c. xix. & diuo Augu. ex libris de ciuit. dei, & reliquis de ſibyllis ſcribentibus accepimus. Martianꝰ vero Capella nõ. x. ſed duas fuiſſe ſibyllas ſic in fine ſcđi ſcribẽs ait: Sibylla, vel Erythræa quæque Cumæa eſt, vel Phrygia, quas non. x. (vt aſſerunt) ſed duas fuiſſe nõ neſcis.i. Hierophilẽ, licet in Martiano Erophilã, ſed mẽdoſe legat: Troianã Merineſſi filiã, & Symmachiã Hippotẽſis filiã, quæ Erythrææ ꝓgenita ẽt Cumis eſt vaticinata. Aelianus aũt in. xj. ſibyllas iiij. aſſerit fuiſſe, Erythræã, Samiã, Aegyptiã, Sardiniã. ſunt qui ſex itẽ adiiciunt, inter quas Cumæã, Iudæãq;. Plin. vero, & Soli tres tñ, & nõ nouẽ, vt Gel. Diony. in. iiij. & Lact. fuiſſe libros ſibyllinos tradũt, quorũ duobus ↄbuſtis. iij. a Rom. occultabat. Religio, vt ne quid ſcitu dignũ relinquat, eſt deoꝝ cultura dicta nõ a relegẽdo, tã quã relegerẽt, & diligẽter retractarẽt oĩa, quæ ad cultũ deorũ ꝑtinent, vt Cic. de nat. deo. li. ij. circa fi. ait ſed a religando vt Lac. li. iiij. c. xxviij. quia hoc vinculo pietatis obſtricti deo, & religati ſumus, vel a re.i. effectu, & eligo: vt Aug in. x. de ciuita. dei, vel a relinquẽdo, vt Maſſurius iuriſc. quia cũcta, quum ad religionẽ accedimus, omittere debemus. Hoc ẽt, vt ne quid amplius in hac ep̃la deſideret: omiſſa interpretũ ſñia addimus, q̃ ille locus, ex illo S. C. ſic eſt intelligẽdus: vt ſenatus ſit rectus caſus, & ordo, ſenatus ex illo ↄſulto tibi decernit, vt regẽ deducas qđ ↄmode facere poſſis. & ↄmode ad Lentuli cõmoditatẽ, quũ ſit in Aegypto vicinus (licet alter interpretũ neget) referendũ cẽſemus: qđ Cic. epiſt. vij primi libri Ep̃laꝝ his verbis aptiſſime demõſtrat, qm̃ S. C. nullũ extat, quo reductio regis Alexãdrini tibi adẽpta ſit ea quæ de ea re ſcripta eſt autoritas, cui ſcis interceſſum eſſe, vt nequis oĩno regẽ reduceret, tantã vim habet, vt magis iratoꝝ hoĩum ſtudiũ, q̃ ↄſtãtis ſenatus ↄſilium eſſe videatur, te poſſe ꝓſpicere, qui Ciliciã, Cypruq; teneas, quid efficere, quid ↄſequi poſſis: vel cõmode.i. vtiliter, & ↄueniẽter tam P. R. quã Ptolomæo ſi ſine exercitu ibis in Aegyptũ. ſunt qui, quõ, interrogatiue legũt, & tũc ſenſus erit. quod.ſ. reuocare regem quõ poſſis facere? vt.i. poſtq̃ religio tollat.i. tollere velit exercitum. q. d q̃ non poſſis reuocare.

ARGVMENTVM.

Hac epiſtola recitat quæ acta ſunt in ſenatu poſtridie Idus Ianua. & controuerſias actorum, & ſuum officium modeſte commemorat, & Lentulum de rebus certiorem ſe facturum pollicetur.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Nuntiatoria & hæc eſt. Continet autem cauſas fruſtra habiti ſenatus, & quid ſperandum deinceps Lentulo ſit ex ſecunda conuocatione oſtendit.

M. T. C. PVB. LENTVLO S. P. D. 2

IDibus Ianuarijs in ſenatu nihil eſt confectũ, ꝓpterea quod dies magna ex parte cõſumptus ẽ altercatione Lentuli cõſulis, & Caninij Tri. pl. eo die nos quoq; multa uerba fecimus: maximeq; uiſi ſumus Senatũ cõmemoratione tuæ erga illũ ordinẽ uoluntatis cõmouere. Itaq; poſtridie placuit, cui, ut breuiter ſñias diceremus: uidebatur.n. reconciliata nobis uoluntas ſenatus eſſe: quod tũ dicendo, tum ſingulis appellãdis, rogandiſq; perſpexerã. Itaq; cum ſñia prima Bibuli pronũtiata eſſet, ut tres legati regẽ reducerent: Secunda Hortenſii, ut tu ſine exercitu reduceres: Tertia Volcatij, ut Pomp. reduceret: poſtulatũ eſt, ut Bibuli ſñia diuideretur. Quatenus de re-

al's Lucil.

A S C.

IDibus Ia.) ſuperiorẽ ep̃lam ſcripſerat idib. Ianu. mane: hac aũt indicat nihil idibus in ſenatu ↄfectũ: recitatq;, quæ poſtridie acta ſint: cũ modeſta officii ſui ↄmẽdatione: demũ pollicet ſe Len. de oĩbus rebus certiorẽ facturũ. Idus in ſingulis menſibus dñr octo: ego potius credã ſingulos eſſe, ſed idus. viij. eẽ diẽ poſt. ix. Dictæ. n. ſunt idus ab iduo.i. vidiuo, & diuido: eo quod is dies fere menſem per mediũ diuidit: eſt. n. in Ian. xiiij. Cæterã cũ ordine explanabo. Ordo aũt eſt. Nil eſt ↄfectũ.i. ↄcluſum, & diffinitũ in ſenatu.i. in curia ſenatoria: idibus Ian. ꝓpterea, quod dies eſt cõſumptus ex magna parte, altercatione.i. ↄtẽtione Lẽtu. ↄſulis, quod dicit ad drãm Len. ad quẽ ſcrib. qui erat ꝓcon.i. ↄſulari ꝑtãte in ꝓuincia fungens, & Caninii Trib. ple. qui aut de hoc aut potius de altero negotio ↄtendebant: nã ſi eoꝝ ↄtentio ad rẽ Lent. ꝓcon. ſpectaſſet. Cic. eã expreſſiſſet. Nos quoq;.i. ẽt nos fecimus eo die multa verba.i. multa locuti ſumus. Et viſi ſumus.ſ. nobis, ↄmouere.i. afficere bñuolentia in te: ſenatũ maxime.i. ꝓcipue, ↄmemoratione voluntatis tuæ.i. eo, qđ indicamus optimã voluntatẽ tuã: erga illũ ordinẽ.ſ. ſenatoriũ. Itaque placuit, vt diceremus ſñias bñ.i. ſine lõga diſceptatione, poſtridie.i. ſequente idus, iõ aũt placuit. n. pro quia: volũtas ſenatus videbat eſſe reconciliata nobis.i. in grãm rediſſe, ac iterũ fauere nobis: hoc eſt cauſæ noſtræ: quod.i. quã rem. ego perſpexeram.i. deprehenderã clare tum.i. pariter dicendo.i. cum cau

ligione dicebatur (eiq; rei iā obſiſti non poterat) Bibulo aſſenſum eſt. de tribus legatis, frequētes ierūt in alia oīa. Proxima erat Hortenſij ſnīa, cui Lupus Trib. pl. qđ ipſe de Pomp. retuliſſet, intendere cœpit, añ ſe oportere diſceſſionē facere; quam Cōſules. Eius orationi uehementer ab oībus reclamatum eſt: erat.n. & iniqua, & noua. Cōſules neq; cōcedebant, neq; ualde repugnabāt: diē conſumi uolebant: id qđ eſt factū. pſpiciebant.n. in Hortenſij ſnīam multis partibus plureis ituros: quāq̄ apte Volcatio aſſentirentur. multi rogabātur, atq; id ipſum cōſulibus inuitis: nā ij Bibuli ſnīam ualere cupierunt. Hac contro uerſia uſq; ad noctē ducta, ſenatus eſt dimiſſus: & ego eo die caſu apud Pomp. cœnaui: nactuſq; tēpus hoc magis idoneum, quā unq̄ antea, quod poſt tuū diſceſſum, is dies primus honeſtiſſimus nobis fuerat in ſenatu: ita ſum cū illo locutus, ut mihi uiderer aīum hoīs ab oī alia cogitatione ad tuam dignitatē tuendā traducere. quē ego ipſum cū audio, prorſus eū libero oī ſuſpicione cupiditatis: cū autem eius familiares oīm ordinum uideo, perſpicio id, qđ iam oībus eſt apertum, totā rem iſtā iampridē a certis hominibus nō inuito rege ipſo, cōſiliariiſq; eius eē corruptā. Hæc ſcripſi ad. X V I. Calē. Feb. ante lucē. Eo die ſenatus erat futurus. Nos in ſenatu, quēadmodū ſpero, dignitatē noſtrā ut pōt in tanta hoīm pfidia, & iniquitate, retinebimus. Q đ ad popularē rōnē attinet, hoc uidemur eſſe cōſecuti, ut nequid agi cū pplo aut ſaluis auſpicijs, aut ſaluis legibus, aut deniq; ſine ui poßit. De rebus pridie, quā hæc ſcripſi ſenatus autoritas grauißima interceſſerat: cui cū Cato, & Caninius interceßiſſent, tñ eſt perſcripta, eā ad te miſſam eſſe arbitror. De cæteris rebus quicquid erit actū, ſcribam ad te: & ut quā rectißime agātur, oī mea cura, opa, diligētia, gratia, puidebo. Vale.

ſam tuā dicerem, nam aſſentiri videbantur: tū.i. pariter appellādis, & rogandis ſingulis.i. cū ſingulos alloquerer, & arrogarem quid ſentirent, Ita ꝗ cū ſnīa Bibuli, vt tres legati reducerent regē.i. Ptolemæum, eſſet pnunciata prima, & ſnīa Hortē. ſ. vt tu reduceres ſup. cū ſine exercitu, eſſet pnūciata ſcđa, & ſnīa Volcatii. ſ. vt Pomp. reduceret, eſſet pnunciata tertia, poſtulatū eſt ſ. a iudicibus, vt ſnīa Bibuli diuideret: quatenus.i. inq̄tū dicebat de religione: diuideret inq̄ in duo mēbra: quoꝝ vnū eſſet non oportere contra religionē cū exercitu reduci: alterum vt per tres legatos ſine exercitu duceret. Cui rei. ſ. quatenus dicebat de religione: quia non poterat obſiſti.i. cōtriſtari (eſt aūt impersonaliter dictū,) hoc eſt, quia nemo audebat cōtradicere, aſſenſum eſt Bibulo, quia oēs approbauerunt nō eſſe deducendū cum exercitu. De tribus legatis.i. quantū erat quod per tres legatos deducendū cēſebat, frequentes.i. plurimi iudicū ierunt.i. eundo ſnīam, & voluntatē ſuā declarauerunt, in alia oīa.i. in alias ſnīas potiꝰ quā in Bibuli. Proxima.i. ſcđa ſnīa erat Hortenſii. ſ. vt tu ſine exercitu reduceres. Cui. ſ. ſnīæ Lupus Trib. pl. cœpit intendere. ſ. impedimentū, ne approbaret, eo qđ ipſe retuliſſet.i. in pſultationē adduxiſſet de Pōpeio.i. an ne potius per Pōpe. reduci deberet. Intendit autē.i. obſtitit, & impedimētum iniecit: eo qđ diceret, ſe oportere facere diſceſsionē.i. adeūdo ad cuiuſq; ſniæ autoritatē vellet eiꝰ ſniam approbare. pꝓpoſitis.n. ſententiis, ne lōgum eſſet percūctari, iudices de ſingulis quid ſentirent, iubebant autores ſniaꝝ ab aliis diſcedere: & iudices ad eū, cuius ſniaꝝ approbarent, accedere, & ita eundo ferebant ſniam, anteq̄ Cōſules. Reclamatū eſt vehementer ab oībus, orationi.i. abſumpto eius. Enim ꝓ quia, oratio eius erat, iniqua: & noua.i. inaudita. Inferendis.n. ſententiis prior locus erat Cōſulibus, quā Tri. ple. conſules neq; ꝯcedebant. ſ. aſſertionē Lupi: neq; repugnabant valde.i. vehementer, quia ipſi volebant diē cōſumi.i. ſine approbatione ſniæ tranſigi, id qđ factum eſt volebant aūt diē ꝯſumi. Enim ꝓ quia: ipſi pſpiciebant.i. perſpicaciter videbant, aut pſpiciebant.i. præuidebant, plures ituros in ſniam Horten. ſup. a multis partibus, plures inq̄, quā in aliorū ſniam, q̄q̄ ipſi, q̄ irent in ſniam Horten. aſſentirent aperte Volcatio qui Pomp. honorē addixerat Multi. ſ. iudicū rogabant. ſ. ſniam atq; id ipſm ſ. fiebat conſulibus inuitis. Nā ti ꝯſules volebant ſniam Bib. valere.i. approbari. Hac controuerſia. ſ. de tribus ſententiis, ducta.i. agitata, & de induſtria pꝛlongata vſq; ad noctem.i. poſtq̄ ſic ducta eſt, ſenatus eſt dimiſſus .i. domū: & ego cœnaui ea die, aut eo die.i. in eius diei veſpera, apud Pomp. caſu.i. euentu fortuito, aut quia illi obuiā factus ad cœnam inuitatus eſt, aut ab amico illuc adductus: & nactus.i. aſſecutus hoc tp̄s magis idoneū. ſ. ad agenda cū Pompeio quæ vellē, quam vnq̄ antea: qđ.i. eo quod is dies fuerat nobis in ſenatu, honeſtiſſimus.i. honorificentiſſimus poſt tuū diſceſſum.i. oium dierū, quos habueram poſt tuū diſceſſum: aut quia primus ſniam rogatus: aut potius, quia ſenatū maxime pmouere viſus, & bñuole auditus fuerat. { Sū locut. cū il. } .ſ. Pōp. ita; vt viderer mihi traducere animū hoīs. ſ. Pompeij, ab oī alia cogitatione ad tuendā dignitatē tuā: quæ videret lædi, etſi a petitione excideris. Quem ipſum.i. vt dicunt in ꝓpria perſona, cū ego audio. ſ. de te loquentē, libero eū ꝓrſus.i. oino, oī ſuſpicione cupiditatis. ſ. reducendi regis: cū aūt video familiares eius oīum ordinum.i. in quocunq; ſtatu: & gradu dignitatis ſint ego perſpicio.i. aīaduerto id, qđ eſt iā apertum.i. manifeſtū oībus, videlicet totam rē iſtam. ſ. de reductionē regis per te, eſſe iampridē corruptā a certis hoībus non inuito.i. annuente rege, & ꝯſiliaris eius: qui. ſ. malint eū per Pōp. reduci. Ego ſcripſi hæc ad. xvj. ſup. diem calen. ſ. qui eſt ante calē. connumerato tñ die calendaꝝ qui primus cuiuſq; menſis eſt Feb. ante lucē, hoc eſt ſummo mane. Senatus.i. ꝯgregatio, & ꝯcilium ſenatoꝝ erat futurus.i. habendus eo die. Non igit quotidie fiebat ſenatus. Nos, quēadmodū ſpero: retinebimus dignitatē noſtram.i. honeſte ſtabimus, & audiemur ꝓ te loquentes in ſenatu vt.i. q̄tū poteſt ſup. fieri, aut retineri in tanta perfidia hoium. Quod.i. quantū attinet ad rōnem popularem.i. vulgarē, hoc eſt q̄tū pertinet ad iudicium populi, nā dum lis a ſenatu diſcindi nō poterat, facta ꝯcione referebatur ad pplm. nos videmus eōſecuti.i. obtinuiſſe hoc: vt nequid.i. vt nihil poſſit agi cum populo.i. referri ad pplm, aut rogari pplm, aut tranſigi a populo: aut ſaluis auſpiciis: quia ppls rogari non poterat (auſpiciis renuentibus) tunc autē Cic. oſtenderat, aut oſtendere paratus erat auſpicia abnuere, aut ſaluis legibus: quia leges vetabant tunc pplm rogari: aut deniq; ſine vi.i. violentia, quæ quia non facile fit, cenſet iudicium ppli, qui Pomp. faueret, non magnopere timēdū. Autoritas ſenatus grauiſſima, id eſt maximi ponderis, & vigoris, quia ſanctiſſima: interceſſit.i. interpoſita eſt, & addita: iis rebus. ſ. nequid cum populo agat, pridie.i. die ante, quā ſcripſi hæc: cui. ſ. autoritati, & approbationi ſenatus, cū Cato, et Cani. interceſſiſſent.i. ſuā autoritatem ad impediendū interpoſuiſſent: q̄ ita obſtitiſſent: tñ.i. nihilominus: ipſa eſt præſcripta: .i. in rem iudicatā & (vt Galli dicunt) in Arreſtam tranſacta, hoc eſt irrefragabiliter ratificata. Videri poſſit mirū, quod Cicero vno verbo in eadē fere clauſula tā diuerſe vtat, nam ſenatus interceſſit.i. approbauit: & Cato interceſſit.i. impedire voluit, verū intercedere vnū ſignificat, id videlicet, quod partes cōponentes, ſed animus intercedentiū diuerſitatem facit, nam autoritas ſenatus interceſſit pꝛmulgationi legis, vt ratificaret. Catonis, vt refelleret, non ergo dicā iterceſſit.i. approbauit, ſed intercedendo approbauit &c. Ego arbitror eā. ſ. autoritatem ſenatus, aut legē perſcriptam eſſe miſſam ad te. Ego ſcribā ad te de cæteris rebus quicquid erit actū, & pꝛhibebo.i. pſpiciā omni cura mea, opera.i. labore, diligentia, & gratia, ut. ſ. cæteræ res agantur quā rectiſſime.i. ualde decenter. Pulchra eſt auxeſis in iis uocabulis, cura, opera, diligentia, gratia. nā multi curant per alios, nec quiſq̄ fere operā ſine cura adhibet, nec diligentiam ſine opera, nec gratiā impartit ſine diligentia, qui.n. gratia ſua aliquid facit, quicquid per ſe, aut per alios poteſt facit. Sane licet ineptē dixeris, puer erit percuſſus, ꝓ percutietur, non tñ inepte dixit, quicquid actum erit non quicquid agetur: non enim dū agētur, ſed dum acta erunt, ſcribenda cenſet.

LEntuli Con. } Codex Mediceus Lentuli habet. Iamdiu audiui fuiſſe nonnullos, qui Lucij mallent. Nihil ſane certe ſtatui pōt, recēptā tñ lectionem ueriorē puto. Peccabant aūt ſæpe antiqui librarii, quēadmodum alias docui, in huiuſcemodi rebus. Cum.n. notas illas non intelligerent, qđ imperitis hoībus in mentē ueniebat, ſcribebāt. Hæc aūt oīa in ſe- EX VICTOR. POST.

Hortenſij,& Volca. referretur. Quid ſit diuidere ſniam quid iri in alia omnia, quibus verbis Cicero, Cælius, Hirtius alij vtuntur quanuis in ea re Gelij, Aſconij ꝑ autoritas præferatur, ego tamen appoſitiſſima Plinij iunioris verba ſubnectam, quibus ſingulare exemplum continetur in hoc genere. Referebai in ſenatu, inquit, de libertis Afranij Dextri conſulis, incertũ ſua an ſuorum manu, ſcelere an obſequio perẽpti. Hoc aliquis, Ego (ſed nihil refert) poſt qõnem ſupplicio liberandos, alius in inſulam relegãdos, alius morte puniendos arbitrabatur. quarũ ſniam tanta diuerſitas erat, vt non poſſent eſſe niſi ſingulæ, quid.n. cõe habet occidere, & relegare? non hercle magis, q̃ relegare, & abſoluere. quanq̃ propior eſt aliquanto ſententiæ relegantis, quã quæ occidit. vtraq; n. ex illis vitam relinquit, hæc adimit. Cũ interim, & qui morte puniebant & qui relegabant, vna ſedebãt, & téporaria ſimulatione concordie diſcordiam differebãt, ego poſtulabã, vt tribus ſententiis conſtaret ſuus numerus, nec ſe breuibus induciis duæ iungerent. Ex infra pau[redacted] ingarum tris omnino in[redacted] hanc cauſam datos eſſe, horum vni placuiſſe perire libert[redacted] alteri relegari, tertio abſolui. vtrũ ne ſententiæ duæ collatis viribus nouiſſimam perimẽt, an ſeparatim vnaquæq; tantundem, quantũ altera, valebit: nec magis poterit cum ſeḋa prima connecti, quam ſecunda cũ tertia. Igitur in ſenatu quoq; numerari tanq̃ contrariæ debent, quæ tanq̃ diuerſæ dicuntur. Quod ſi vnus atq; idem, & perdendos cenſeret, & relegandos, num ex ſententia vnius, & perire poſſent, & relegari? num denique vna omnino ſententia putaretur, quæ tã diuerſa cõiungeret? quemadmodũ igitur, quum alter puniẽdos, alter cẽſeret relegandos, videri poteſt vna ſnia, quæ dicitur a duobus, quæ nõ videretur vna, ſi ab vno diceretur? Quid lex? non aperte docet dirimi debere ſententias occidentis, & religantis, cum ita diſceſſionem fieri iubet. Qui hæc ſentitis, in hanc partem, qui alia omnia, in illam partem ite, qua ſentitis. Et paulopoſt, At. n. futurũ eſſet ſi diuidantur inter interficientis, & religantis, præualeret illa, quæ abſoluit. Quid iſtud adcenſentes? Quos certe non decet oĩbus artibus, omni ratione pugnare, ne fiat quod eſt mitius oportet tamen eos, qui morte puniunt, & qui relegant, & abſoluentibus primum, mox inter ſe cõparari. f. vt in ſpectaculis quibuidam ſors aliquẽ ſeponit ac ſeruat, qui cum victore cõcedat, ſic in ſenatu ſunt aliqua prima, ſunt ſecunda certamina, & ex duabus ſententiis eam, quæ ſuperior exierit, tertia expectat. Et mox, Optimum quidem, quod poſtulabam nihilominus tamen quæro, an poſtulare debuerim: quẽadmodum abſtinuit is qui vltimum ſupplicii ſumendum eſſe cenſebat. neſcio an iure certe æquitate poſtulationis meæ victus, omiſſa ſententia ſua, acceſſit releganti, veritus. f. ne, ſi diuiderentur ſniæ, (quod alioqui fore videbat) ea quæ abſoluendos eſſe cenſebat, numero ſ valeret, etenim longe plures in hac vna, quam in duabus ſingulis erant. Tum illi quoq;, qui autoritate eius trahebantur, tranſeunt e illo deſtituti relinquerunt ſniam ab ipſo autore deſertã, ſequutiq; ſunt quaſi transfugã, quem ducẽ ſequebantur. Sic ex tribus ſententiis duæ factæ, tenuitq; ex duabus altera, tertia expulſa. quæ cũ ambas ſuperare non poſſet, elegit, ab vtra vinceretur. Hæc Plin. quibus, & verbis ipſis legis oſtendit, quid ſit, in alia omnia ire, & diuidere ſniam. Fuit autem, ne quid omnino cogitationum noſtrarũ abſcondamus, quum exiſtimarem, hoc loco accipi debere. Diuideretur. i. in eam diſceſſio fieret, quatenus de religione dicebat, diuidebantur. n. ſenatores, vt qui aſſentirentur, in vnam partẽ, qui diſſentirent, in alteram irent, quod ne omnino quidem adhuc improbo, alia. f. diuiſione, quam illa, de qua Aſconius, noſq; ſupra, vt vtraq; tamen in Bibuli ſententia locum habuerit. ſiquidem & in duo capita partita e, & prius caput diuiſum. i. diiudicatum pedum ſententiis. Diſtinctionem autem noſtram præclare verba illa inſequentium literarũ confirmant, Quod iam, inquit, illam ſententiam Bibuli de tribus legatis fregeramus. Diuidere ſententiam Cicero in Piſoné quoque, Diuiſa, inquit, ſententia eſt poſtulante neſcio quo. In alia vero omnia ire, aut tranſire, aut diſcedere, eſt ipſum quoque apud multos. Cicero ad Plancum, Qui quum, inquit, gratia effeciſſet, vt ſua ſentent a prima pronunciaretur, frequens eum ſenatus reliquit, & in alia omnia diſceſſit. Cœlius, Nã, quum de interceſſione referretur, quæ relatio fiebat ex ſenatus conſulto primaq; M. Marcelli ſententia pronunciata eſſet, qui agendũ cum Trib. pleb. cenſebat, frequẽs ſenatus in alia omnia iit. A. Hirtius in ſuo Commentario, Nam Marcellus inquit, ꝓximo anno quũ impugnaret Cæſaris dignitatem, contra legem Pompeii, & Craſſi, retulerat ante tempus ad ſenatũ de Cæſaris prouinciis, ſententiiſque dictis, diſceſſionem faciente Marcello, qui ſibi omnẽ dignitatem ex Cæſaris inuidia quærebat, ſenatus frequens in alia omnia tranſiit. Addemus, & illud ex eadem Epiſtola, tãquam coronidis vice, qđ in ea eſt. } Proxima erat Hortenſij ſententia, cui Lupus Tribu. ple. quod ipſe de Pompeio retuliſſet, intendere cœpit, ante diſceſſionem oportere facere, quam conſules. } Obſcurus enim locus, cum quod ineptum id videtur contra Hortenſium dici, qui conſul eo anno non eſſet, tum vero, quia ex Gellio patet, dictatori primo, inde conſulibus tũ prætori, mox tribunus pleb. conſulendi ius fuiſſe, idque ex Te rentii. Varronis autoritate. Inde ſubiicit Cicero, Eius orationi vehementer ab omnibus reclamatum eſt, erat enim iniqua, & noua. Cæterum ita accipi poteſt, vt dicat, non modo præferri debere Hortenſio, ſed conſulibus quoque ipſis Tribunum. Nã que id non probo, quod quibuſdam viris eruditiſſimis placet, ea ſe ratione anteferri Lupum voluiſſe, quod de Pompeio, id eſt de Reipub. principe retuliſſet. quanquam ne ipſi quidem in eptam eam rationem fuiſſe inficiantur veruntamen a Lupo ꝓ poſitam, quod mihi non videtur. ſed iure potius ſui magiſtratus putaſſe, ſe prius diſceſſionem facere oportere, quanq̃ id omnibus iniquum, neq; ab vllo vnquam ante poſtulatum iudicabatur. tametſi ea erat tribunatus autoritas. vt conſtet dictatore conſtituto hunc vnum magiſtratum ſuam in Repub. poteſtatẽ retinuiſſe, autor pluribus locis Plutarchus, aliique.

*alias T. Ampius.

ARGVMENTVM.

Commendat lepide A. Trebonium Lentulo: ita ut hæc epiſtola ſit pueris, ut exemplar bene ſta commendationis, ſufficienda.

M. T. C. PVB. LENTVLO S. P. D. 3

A Vlo Trebonio, qui in tua prouincia magna negotia & ampla & expedita hẽt, multos annos utor ualde familiariter. Is cũ antea ſemper & ſuo ſplẽdore, & noſtra, cæterorũq; amicorũ cõmendatione gratiſſimus in prouincia fuit: tũ hoc tẽpe pp tuũ in me amorem, noſtramq; neceßitudinẽ uehementer confidit, his meis literis ſe apud te gratioſum fore, que ne ſpes eũ fallat ue hementer te rogo: cõmendoq; tibi eius oĩa negotia, libertos, ꝓcuratores, familiã. In primiſq;, ut quæ Appius de eius re decreuit, ea comprobes: omnibuſq; rebus eum ita tractes, ut intelligat noſtrã cõmendationem non uulgarẽ fuiſſe. Vale.

EX POELIVS. S Enatus autoritas grauiſſima interceſſerat. } De ea re verba ſunt ad Quintum Fratrem. Quid futurum ſit latrocinio tribunorum, non diuino, ſed tamẽ ſuſpicor, per vim rogationem Caninium perlaturum in ea re Pompeius quid velit, non diſpicio. familiares eius quid cupiant, omnes vident. creditores vero regis aperte pecunias ſuppeditant contra Lentulum. Et alia epiſtola, Quod de Pompeio Caninius agit ſane quã refrixit. neque enim res probatur, & Pompeius noſter in amicitia P. Len. vituperatur, & Hercule non eſt idem. nam apud illã perditiſſimã atq; infimã fæcem ppli, pp Milonem ſuboffendit.

[redacted]

ASCEN. A. Trebonio &c. } Hæc epiſt. cõmendatitia in quibuſdã exẽplaribus ad finẽ præcedentis adſcripta eſt, in aliis ſeorſum poſita: quæ ſeq. malui: eo qđ veriſilis eſt eam Trebonio ad pferẽdã eẽ, qñ velit, traditã Miro ſtudio, & apiſsi

ARGVMENTVM.

Profitetur ſe uiriliter pro Lentuli dignitate ſtetiſſe, idque ſolum obtinuiſſe ut nihil moueatur niſi ſaluis auſpicijs, & legibus.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Quòd nihil ex uoluntate Lentuli, & Ciceronis res confecta ſit, conijcit culpam in ſenatus diſſenſionem. Subiungetur commendatio officij ſui, & cura, & prudentia, qua in confirmatione cauſa uſus eſt.

M. T. C. PVBLIO LENTVLO. S. P. D. 4

AD XVI. Cal. Feb. cũ in ſenatu pulcherrime ſtaremus qđ iã illam ſnĩam Bibuli de tribus legatis pridie eius diei fregeramus: unũq; certamẽ eſſet relictũ, ſnĩa Volcatij: res ab aduerſarijs noſtris extracta ẽ uarijs calũnijs: cãm.n. frequẽti ſenatu, & in magna uarietate, magnaq; inuidia eorũ, qui à te cãm regiam alio trãsferebãt, obtinebamus. Eo die acerbũ habuimus Curionẽ: Bibulũ multo iuſtiorẽ, pene ẽt amicũ. Caninius, & Cato negarũt ſe legẽ ullam ante comitia eſſe laturos. Senatus haberi ante Cal. Febr. per legem Pupiã, id quod ſcis, non põt: neq; mẽſe Febr. toto, niſi perfectis, aut reiectis legationibus. Hæc tamẽ opinio eſt populi Romani, à tuis inuidis, atq; obtrectatoribus nomen inductũ fictæ religionis, non tã ut te impedirent, quã ut nequis pp exercitus cupiditatem Alexandriã uellet ire. Dignitatis aũt tuæ nemo eſt, quin exiſtimet habitam eſſe rationem ab ſenatu: nemo eſt.n. qui neſciat, quo minus diſceſſio fieret, per aduerſarios tuos eſſe factũ: qui nunc P. R. nomine, re aũt ueraſceleratiſſimo latrocinio, ſiqua conabũtur agere, ſatis pſiſum ẽ, ut neqd ſaluis auſpicijs, aut legibus, aut iã ſine ui agere poſſit.

tuis verbis licet paucis hoiem ↄmẽdat, ita, vt pueris ſit penitus ediſcẽda hæc epiſt. & ꝓ exẽplari habenda. In cuius pricipio animaduertant, nõ ridiculũ eſſe, quod Seru. dixit, per accuſatiuum tpis ↄtinui præſertim honeſtiorẽ eſſe locutionẽ: nã Cicero ita fere locutus eſt: vt multos annos, tot &c. qđ nunc quaſi neceſſarium erat: eo qđ alter ablatiuus adeſt. Ordo eſt. Ego vtor valde familiariter multos, annos. q. d. & ſum vſus iam multos annos A. Trebonio: qui habet in tua ꝓuincia. ſ. Cilicia: quæ tibi ꝓcõſuli decreta eſt: negotia vt ſunt mercaturæ, magna. i. magnæ ipenſæ: & ampla. i. honoriſica: & expedita. i. non iplicita litibus, aut obnoxia publicanis, ls. ſ. A. Trebonius: cum, ſ. ita; quod fuit ſemꝑ antea gratiſsimus in ꝓuincia. ſ. iſta, & .i. ſimul ſuo ſplẽdore. i. honeſtate ſumma vitæ, & ↄmẽdatione noſtra, & cæteroꝝ amicorum, vbi notet puer ↄiũctionem poſſe diuerſos caſus copulare, dũmodo dictio regens eos exigat, vt hoc loco, nã cõmendatione noſtrũ non eſt in vſu: qđ ẽt notet, & ↄmendatione noſtri non patitur ſignificatio, tum. i. multo euidetius ↄfident hoc tpe pp tuum amorem in me. i. quia ſcit, qđ abs te amor, & pp noſtram neceſſitudinem. i. vinculũ amicitiæ. ſe forte gratioſum. i. plenum gratiæ, & cõmẽdationis apud te, in literis meis, quæ ſpes ne fallat. i. decipiat eum, rogo vehementer te. & cõmendo tibi omnia negotia eius, liberos. i. ꝓleni legitimã, quia pp multa diſpendia in Gallia ſub Cæſare accepta in Ciliciã cum tota familia migrauerat, ꝓcuratores. ſ. negocium, & cauſarum eius, quos factores vocant, familiam. ſ. omnem, & in primis, vt cõprobes ea, quæ Titus Appius, qui ante te ꝓuinciã rexit, decreuit de eius re vt. ſ. merx eius libera ſit a vectigalib⁹, & portoriis, & vt tractes eũ ſup. in oĩbus rebus, ita vt itelligat ↄmendationẽ nſam fuiſſe non vulgarem, ſed egregiam, & valentem.

PETR. VICT. T. Ampius. } Multis locis in his epiſto. vbi erat Appius, (Ampius) repoſuimus, vt penul. noſtra in lib. ad C. Mẽmiũ caſtigatione docuimus. Secuti aũt ſumus veteꝝ codicum fidẽ Manut. poſtea Argumento nõ inſulſe excogitato, antiq̃ ſcripturã confirmauit. Delector aũt plurimũ, cum video aliquos nouis rõnibus veteres aĩaduerſiones meas comprobare.

PAVL. MAN. T. Ampius } Antea, T. Appius, corrupte legebat, duo. n. prænoĩa ſimul eſſe nõ pñt, vt ſi dicas, M. Caius, aut Cn. Lucius. Ampioꝝ aũt familiã Romæ fuiſſe, notiſsimũ ẽ,

DOCTI CVIVS. AVlo Trebonio, qui in tua ꝓuin. } Hic aliꝰ tertiã epiſt. incipiunt. Cõmendat autem Len. Trebonium, vt illi in rebus neceſſariis adminiculo ſit. Hãt porro epſæ ↄmẽdatoriæ tacitã hortationẽ, quẽadmodũ hic ẽt videre eſt. Nõ. n. cui quã fauemus, niſi dignus ſit, pp qđ illi bona fieri debeant.

IO. BAEGNA. AVlo Trebonio, &c. } In epiſto ↄmẽdatitiis hæc ferme ſunt, quæ obſerues, vti prius ↄmẽdationis alleges iuſtiſſimas cãs, tũ qđ nã id ſit, qđ petas, breui, & dilucide explices. Poſtremo vel illũ bñficii ſemꝑ memorẽ, vel te ppetuo debitoꝝ pollicearis. Sũt aũt epſæ in hoc gñe vulgaris cuiuſdã notæ ſunt aliæ rurſus optime, put vel bñuolentia maior, vel ↄmendationis honeſtior cã videat. Ducunt aũt ille cãæ, vel a maioꝝ vetuſtiſsimo neceſsitudinis vinculo, vel ab ea, quã cũ illo cõtraxeris pridẽ bñuolentia, vel ab ipſius, quẽ ↄmẽdes, pſonæ dignitate, & ꝓbitate, vel ab alterius tibi amiciſſimi, qui rẽ abs te ꝓ amico, cui negare nequaq̃ potueris, expoſcerit. Sed & ad rei ipſi⁹ explicationẽ valet nõ paꝝ honeſtis cãæ, magnitudo, periculum in re magnã, ſumma vtilitas, quã ſe ↄſecuturũ ſperet. Sed & ſi, qui ante in re illa idẽ ſenſerint, qđ petas non parum ꝓderit. neque nõ valet, & id plm, ad emerendũ cãæ tuæ fauorẽ, qđ in calce addas, vix optimũ gratiſsimũq; eſſe, ſemꝑ bñficii memorẽ, ſemꝑ illũ cũ tota familia debituꝝ, te vero nunq̃ bñficii obliuiſci poſſe. { Trebonio } Is vero Trebo. eſt, qui in Gallis ſub Cæſare militãs, cũ eo ſemꝑ vſq; ad belli ciuilis exitũ fuit: qq; inter huius belli, initia a Cæſ. ad oppugnationẽ Maſsiliæ pfectus eſt. Tãdẽ in Cæſ. ↄſpirans, inter Cæſaris ↄſpiratores vnus, cũ Aſiæ pfeſſet, poſt Cæſaris necẽ primus oĩm ↄiuratoꝝ a Dolabella ↄſule interficit, capta inſidiis Smyrna, ipſoq; adhuc dormiẽte capto. Sed & eius caput in modũ pilæ affixũ, a militibus Cæſarianis iactatum eſt quoad cõtuſum contritumq; fuit. { Titus Ap. } de hoc, li. iij. pleni⁹.

SEBAS. COR. A. Trebonio. } non G. Treb. qui Cæſari i gallia legatus fuit, ſed alteꝛo. { Familiã. } ſeruos. { T. Amp. } T. Ampi⁹ Balb. qs Gabinio & Piſone Cos. i Cilicia ꝓtor fuit, niſi plane fallimur.

* al. magna uanitate, vel non magna uarietate.

[redacted]

ASC. AD. xvj. Cal. &c. } Proteſtat ſe viriliter ꝓ Lent. dignitate certaſſe, paꝝ tñ obtinuiſſe ob quorũdã iniuriã. Stare dr orator, & actor, dũ ea, q̃ orat aut agit, placẽt. Comitia ſunt dies, & loca, quibus, & ad quæ coit ppls ad creãdos nouos magiſtratus, aut res graues decernẽdas. Ordo eſt. Cũ nos ſtaremus pulcherrime. i. cũ actio nſa placeret, & ꝓſpera eſſet in ſenatu, ad. i. circiter. xvj. cal. id eſt añ cal. Fe. quod. i. quia nos fregeramus. i. abrogaueramus pridie. ſ. eius diei. i. die eũ diẽ ꝓcedẽte, illã. ſ. nota, & ſæpe dictã ſniam Bib. de tribus legatis. ſ. ꝓ rege ſine exercitu mittẽdis: & vnũ certamẽ eſſet relictũ videlicet ſnia Volcatii, res eſt extracta. ſ. e manib⁹ nſis ab aduerſariis, variis calũniis. i. iniquis cauillationibus. Enim. i. quia nos obtinebamus cãm. ſ. tuã ſup. in frequẽti Senatu, & magna varietate. ſ. ſniarũ a diuerſis lataꝝ: & magna inuidia. i. odio eoꝝ. Qui trãsferebant cãm regiã a te alio i. ad aliũ: vtpote ad Põp. Nos habuimus Curionẽ. ſ. cauſidicũ, qui poſtea Cæſari adheſit: acerbũ. i. acrẽ aduerſariũ: & habuim⁹ Bib. iuſtiorẽ. i. æquorẽ multo, & pene ẽt amicũ. Caninius, & Cato, qui itercefferãt, ne lex ferret, ne ad pop. res referret: negarũt ſe eẽ laturos nullã legẽ añ comitia. i. priuſq; ppls ↄueniret ad magiſtratus eligẽdos. Senatus. i. vt dñt ↄſiſtoriũ, & curia ſenatoꝝ, nõ põt hẽri ante cal. Feb. ꝑ legẽ Pupiã, quæ cauet vt tantiſp dũ Comitia fierent, ſenatus nõ heret: id qđ. i. quã rẽ tu ſcis, non. n. recẽs erat ea lex. { Neq; } ſenatus põt hẽri toto menſe Feb. niſi legationibus pfectis. i. determinatis, aut reiectis, .i. poſthabitis, vt nõ placeret de eis quicq̃ agi: tñ. i. nihilominus, hæc eſt opinio P. R. nomen. i. mẽtionẽ religionis fictæ, i. ſimulatæ, cum tñ veꝝ eſſet in carmine Sibyllino cauere, ſed potuit ppls falſo opinari id ab emulis fictũ: inductũ ſup. eſſe ab inuidis, & obtrectatoribus tuis, hoc eſt quos tu inuidos, & detractores hẽs, ac pateris, ſed ſic Valla tui dicẽdũ ꝓciperet, nõ tã. i. non tantopere

ca

ea cā, vt impedirent te. quā. i. tantopere, vt nequis vellet ire Alexandriā. i. ad regiā vrbē Aegypti: pp cupiditatē exercitus, i. q videbant exercitū tā cupidū eius ꝓfectionis, aut quia cupiebāt exercitū. Aūt. i. ſed, nemo eſt, quin exiſtimet rōnē. i. reſpectū honorificū tuæ dignitatis eſſe habitā ab ſenatu. n. quia nemo eſt, q neſciat factū eſſe ꝑ aduerſarios tuos: quo minus. i. vt nō fieret diſceſsio. i. latio ſniæ cognitis iudicijs ſenatus ꝑ diſceſsionē ad ſuæ cuiuſq; opin. autorem factā. Nunc. i. deinceps, ſi. ſ. æmuli tui conabunt agere qua, i. aliqua noīe P. R. i. ſub prætextu referendi ad pplm, eo qd ſenatū tibi fauentē vidēt. Aūt, i. ſed: re vera. i. nō ſimulata latrocinio ſceleratiſsimo, quia ꝑ largitionē corrupti ſūt, & nefas venale hñt, ſatis eſt, poſſunt ſ. ꝑ autoritatē ſenatus, vt neqd poſsint agere. Vacat vt quid ſæpe apud Cic. ſic repies. ſ. cū pplo auſpiciis ſaluis. i. auſpicatu: aut legib⁹ ſaluis: aut iā poſt quā auſpicia, & leges refragantur: ſine vi. i. violentia: quæ actio nulla foret. Ego neq; arbitror ſcribendū eſſe mihi: neq; de ſtudio meo. ſ. in te: neq; de iniuria nōnulloꝝ. i. quorundā.

Ego neq; de meo ſtudio, neq; de nonnullorū iniuria ſcribēdum mihi eſſe arbitror. Quid. n. aut me oſtentem, qui ſi uitā pro tua dignitate profundā, nullā partem uidear tuorum meritorū aſſecutus? aut de aliorū iniurijs querar, quod ſine ſummo dolore facere non poſſum? Ego tibi, in hac præſertim ibecillitate magiſtratuū, præſtare nihil poſſum: at ea excepta, poſſū cōfirmare, te & Sena. & P. R. sūmo ſtudio, amplitudinē tuā retēturū. Vale.

ARGVMENTVM

Lentulus egerat Ciceroni gratias ob gratum officium in tuenda cauſa a Cicerone oſtenſum, cui Cicero reſpondens, ſignificat ſibi dolore, ea tempora incidiſſe, ut Lentulus cogatur experiri fidem & beneuolentiā ſuorū, & præſertim Cicero. erga ſe hoc eſt, tpa adue. ſa. Dolet etiam, quod Cato legē tulerit de prouincia abrogãda Lent. quam rem Lent. uerebatur euenturam. De rege autem reducendo per Lent. dicit ſe bene ſperare, cum uideatur rex ipſe id uelle. Aduerte autem quod Catonem, uirum alioqui grauiſſimum, leuiſſimum uocet.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Quis fuerit affectus Ciceronis in amicis iuuandis, hac epiſtola exprimitur. Habentur & noua cauſa, cur negocium minus confectum ſit.

Enim. i. quia: quid. i. ad quid, aut oſtentē me. i. iactē officiū meū in te: qui ſi ꝓfundā. i. abunde exponā vitā. ſ. meam ꝓ dignitate tua: nullā. i. non vllā, non videar aſſecutus. i. æquiparaſſe vllam partē meritoꝝ tuorū. ſ. in me. Aut quid querar. i. cōquerar de iniuriis aliorū, qd. i. quā rem nō poſſum facere ſine ſummo dolore: q. d. fruſtra. Ego nihil poſſum præſtare. i. exhibere, & efficere tibi in hac ibecillitate magiſtratuū. i. in qua magiſtratus fere corrupti ſunt: at. i. ſed, ea. i. imbecillitate magiſtratuū excepta: poſſum confirmare. i. certificare: te retenturum tuam dignitatem ſummo ſtudio, & ſenatus, & P. R. i. tam ſenatus, quam P. R.

VICT IN POSTER.

EGo tibi a vi. } Ipſi vt nūc legit, emēdauimus: præter. n. antiquorū codicū fidē verba, quæ ſequunt, ita legi dēre oñdunt, (vi excepta.) Vis aūt non tm̄ a Trib. pleb. fieri poterat, ſed ēt a priuatis hoībus. Id aūt per ſe planū eſt q a Cice. declarat, cū inquit, ad Q. Fr. de Clodio, Qui ēt priuatus eadē manu poterit ꝯciones ꝯcitare. Veriuſq; vis appellari pōt, quæ a priuatis fit, quā quæ a magiſtratu, Qui. n. publicā ꝑſonā gerunt, quis cōtra leges faciāt, recte tñ atq; ordine ſe illa facere multis ꝑſuadent, qd Cic. ēt paulo ſupra declarat, cū inquit, qui nunc Po. Ro. nomine, re autem vera, ſceleratiſsimo latrocinio.

PAVL. MAN.

PRidie eius diei ſ. d. e. l. ſ. } Dicit qd ſupra in epiſt. ij. ī qua ita ſcripſit: De tribus legatis, frequentes ierūt in alia oīa. Sed cū ibi factū id eſſe dicat die, qui ꝯſecutus eſt idus Ian. hic aūt die, qui. xvj. cal. Feb. præceſsit: fuere, qui dū arbitrantur Ianua. menſi, vt nūc, ita tñ alteꝝ &. xxx. fuiſſe dies, corruptū eē locū crederēt, videntes hāc diē, vt quidē ipſi numerabāt, aliā eē ab ea, quæ eſt in epiſt. ij. cū tñ eandē eſſe oporteat, qd abſq; dubio locus hic alter de tribus legatis repetitio prioris eſſet. qd ſi ad rōnē eius anni, quo ſcripta eſt epla, ſupputaſſent, & locū carere mendo, & eādē quā in. ij. epla diē ſignificari, cognouiſſent: fuit. n. tunc Ian. menſis tantūmō. xxix. dieꝝ. poſtea Iul. Cæſar annū corriges binos addidit, & vt tricenos ſingulus hēet, qui antea tantūmō. xxix. habuerat, efficit. autor Macrobius. { Ego ti. a vi. } Timebat, ne tribunus aliquis ꝑ vim legē ferret, qua Ptolemæi Regis reſtōnē Lentu. eriperet. epiſt. ij. libri. ij. ad Q. Fr. eadē de re ſcribens, quid futuꝝ ſit, inquit, latrocinio Tribunoꝝ, nō diuino, ſed tñ ſuſpicor ꝑ vim rogationē Caninij perlaturum.

IO. BA. EGNA.

AD. xvj. cal. Fe. } quæ. xvj. Cal. Feb. in ſenatu ſint acta docet, nā poſt Bibuli ſniam pridie a ſe infractā cū optime de re ſperaret, nihil ꝑ Volc. tādē potuiſſe cōfici. hic Curionis acerbitatē, Bibuli q̄dā pene æquitatē Caninii Catoniſq; iniquitatē fuiſſe: comitiales poſtea dies ſecutos, qui lege Popia definiti erāt, ab inuidis mētionē religiōis ea tñ de cā inductā ne cui reſtōnis regiæ ꝓtextu exercit⁹ decerneret: ipſis dignitatē hactenus inoffenſā, qd ſiqui aduerſarii fuerint, ſe enixiſsime curatuꝝ, neqd ſaluis legib⁹ illi audeāt. vt tñ interim nihil aut de ſūmo ſuo ſtudio, aut induſtria remittat, neq;. n. ſe diffidere, dūmō

vis abſit, facile ſibi oīa ex aī ſnia ceſſura. { Varietate. } Hæc de colorib⁹ ꝓprie dr. { Acerbū C. } a pomis imaturis ſūpta trāſlatio, quæ minime grati ſaporis ſunt, hūc ego filiū puto, q multū eloquētia ꝑ ea tpa valuit, & cū in tribunatu ꝓmū Cæſari aduerſarei, mox auro Cæſaris, & Gallicis captus ſpoliis, in Cæſarianas ꝑtes trāſiit, vir audax & acer, ꝓcipuaq; ciuilis belli fax. q̄ppe qui ſimulato metu cū Ro. ꝓfugiſſet, ad Cæſ. ſedētē tunc ad Rubico. i caſtra venerit, illūq; ad bellū q̄primū pⁱrie inferēdū adhortatus ſit. Miſſus poſtmodū a Cæſ. in Africā, dum audaci⁹ quā cautius bellū gerit, in inſidias a Sabura precipitatus, cū toto pene exercitu internecione occidit. Ad hūc ſunt Cicer. epiſ. li. ij De eo Luc. ſic li. iiij. cecinit: Haud aliū tāta ciuē tulit indole Roma, Aut cui plus leges dērent recta ſequēti. Sed & Cic. in lib. de Claris ora. hæc de Curione: curio ſi diutius vixiſſet, magnā eſſet eloquētie laudē ꝯſecutus: huius. n. dictio in eo qd veriſilē videri eēt, facilis, ſoluta, acutæ, & crebræ ſententie, vt nihil ornatius, nihil expeditius eē poſſet is ſine me audire voluiſſet, honores q̄ opes ꝯſeq̄ maluiſſet. & paulo poſt: Huic inerat ſine arrogātia grauitas, ſine ſegnitie verecūdia. ſed illū æſtus qdā inſolitæ adoleſcētibus gliæ abſorbuit: q quia miles ipatori [illegible] operā, ipatorē ſe ſtatim eē cupiebat. hæc Cic. hic ille ē, q̄ duplicia illa theatra quæ in amphitheatri formā duceret, [illegible] plane opus, lignea ꝯſtruxit, quib⁹ R. P. veluti [illegible] duceret: vt videri poſsit vniuerſum R. P. funebri pa[illegible] ad [illegible] depugnaſſe. Plin. vij tres ꝑpetua ſerie Curiones oratores facit, auū. ſ. patrē, & filiū. Sed pr̄ nullus lr̄is, nulla memoria, nulla liberaliū artiū cognitione, domeſtico eū quodā loquēdi viu, terti⁹ poſt Craſſum, & Ant. orator ꝑnumerabat. Sed & Curiones dicti miniſtri theatrales, quoꝝ voce aliqd pplo vulgaret. vñ Rufinus in Euſebii interꝑtatione: Policarpū ꝑ curione ꝓnūtiari placuit xp̄ianū eſſe. Et Marti. ſcripta nr̄a curione nō egent. Plautus ꝓterea in fab. Aulularia, Curionē nūc ꝓ curioſo, nunc ꝓ macro, quaſi curis ꝯfecto accipit. autor Nonius, & Feſtus. Varro quoq; pricipes curiarū Curiones dictos ſcribit. { Neq; men. Febr. } Erat. n. hic menſis legationib⁹ audiēdis attributus. { Studio } Vehemēs eſt aī applicatio ad aliquid ꝑagedū. Fab. { Præſtare. } Verbū iuriſcō. Hic aūt epiſt. finis totius moratus eſt. hac. n. parte Cic gratiſsimū ſuū erga Lēt. ꝓbat aīm, qui ſi vitā ipſam ꝓfunderet, nullā meritoꝝ Len. erga ſe partē ſibi ꝯſecutus eē videat.

AD. xvj. cal Feb. } die. xv. Ia. { Pridie e d. } die. xiiij. Ian. { Eoꝝ. } Volcatii, Catōis, & Lupi { Curionē. } ꝑſem. { Legē P. } qua ꝑ dies comitiales ſenatus hēri nō poterat. { Rectius le. } q̄m lege Gabinia ſanctū erat cogi ex Cal. Fe. vſq; ad Cal. Mart. legatis ſenatū quotidie dari. { Imi. } C. Catone ꝑ̄ſertim. { Fem } Lupo ꝯtēdēte, aū ſe oportere diſceſsionē facere, quā Coss. { Latrocinio } Trib. ple. quoꝝ vnus C. Cato ēt poſtea ꝯcionatus eſt, comitia hēri nō ſituꝝ, ſi ſibi cū populo dies agēdi eſſent exēpti. { Prouiſum eſt. } Præter alia, Cn. Lent Cos. quaſi ꝑnitteng dies comitiales eximere, hoc eſt ꝑ eos de cœlo ſeruare, latinas iſtaurare, & ſupplicatio. vt legib⁹ ꝑniocioſiſsimis maxie Cat. obſiſteret. { Et ea e. } Al. vi excepta.

SEBA. CORR.

AD. xvj. Cal. Feb cū in ſena pulcherrime ſtarem⁹, qd iā illā ſniam Bibuli de tribus legatis fregeram⁹ } aut xxx. tm̄ dies Ianua. attributos, aut in ꝑnumeratiōe calēdaꝝ ipſam diē excluſam, aut corruptos codices dici neceſſe ē, neq; hic mō, ſed ſupiorib⁹ quoq; lr̄is. Cū. n. poſtridie iduū fracta ſit illa Bibuli ſnia de trib⁹ legatis, qd ſupra oñdit, dies ille. xviij. Cal. Feb. fuerit, oportet, hoc. ſ. dieꝝ numero, ſic ꝯo. xvij. { Eo die acerb. hab. Cu. } In tēpoꝝ ſupputatione valde errat Egnatius qui de filio Curiōe, quē Tribunū hoc tpe fuiſſe, dicit, ſcribi velit. nā hoc tpe nondū in ꝓuinciā Ciliciā miſſus erat Cicero, vixq; ab exilio reuocatus. Tribunatū aūt Curio accepit geſsitque, Cic. in Cilicia abſente. inde. n. gratulatio, quæ ē in ſequenti libro, ad eū miſſa. Ac ne tū qdē Romæ erat filius curio, qd ex li

BERN. RVTI.

tentis eius orationẽ:accuſatus eſt quoq;.i.ẽt in ſenatu : a Catone acerbe,& ſilentio nimium magno:qđ ſignũ erat Catonẽ accuſando pomp.ſenatui placere Pōp.ſup.viſus eſt mihi eſſe perturbatus vehementer. Itaq; cã Alexandrina:quæ eſt nobis adhuc integra,enim.i.quia ſenatus nihil detraxit tibi.niſi id quod nõ põt dari.i.concedi alteri. Per eandẽ religionẽ.ſ.libroꝝ Sibyllinoꝝ:hoc eſt ne cum exercitu reducas:vr̃ eſſe depoſita plane.i.oĩno:aut manifeſte:vt res tota vr̃ in plano ſita,nos ſperamus nũc id,& molimur id, vt cũ rex.ſ.Ptolomæ. intelligat ſeſe nõ poſſe aſſequi id,qđ cogitabat.ſ.ut a Pomp. reducat,& ſe fore deſertũ, atq; ſabiectũ,niſi ſit reſtitutus ꝑ te : ipſe ſup.ꝓficiſcat.i.veniat ad te: qđ ſup.rex faciet ſine vlla dubitatione , ſi Pompe.oſtẽderit mõ.i.ſolũmodo:paulũ.i.modico indicio,aut ſigno placere tibi.ſ.vt ad te ꝓficiſcat. Sed tu noſti tarditatẽ hoĩs.i.Pōpeii , & taciturnitatẽ:quia nec dicto nec facto volũtatẽ ſuã indicare ſolebat,tũ nos nihil prætermittimus , qđ pertinet ad eã rẽ.ſ.vt inducam Pōp.ad ſignificãdũ ſe velle regẽ per te reduci. Nos reſiſtemus facile , vt ſpero:cæteris iniuriis,quæ ꝓpoſitæ ſunt a Catõe,qui.ſ. volebat legẽ de abrogãda Lent. ꝓuincia ꝓmulgare.Ego neminẽ ex ↄſularibus.i. ex iis , qui ↄſules fuerũt,aut ↄſulatũ geſſerunt.Alibi ẽt ii ↄſulares dicũtur,qui ↄſulatu digni cenſent: video.i.ↄſidero:refert.n.ad iudiciũ ai:amicũ tibi præter Hortẽ.& Lucul.Cæteri ſunt iniq̃,.i.infenſi in te: partim obſcurius.i.occultius:partim ſũt iratitibi non diſsimulanter.i.aperte.To fac ſupp.vt:ſed vetuſte ſubauditur particula vt : ſis animo forti,& magno, & ſperes fore.i.futuꝝ eſſe,& euentuꝝ,vt ↄſequare.i.nãciſcare & obtineas:tuã dignitatẽ, & gloriam priſtinã.i.prioris ſtatus tui:hoc eſt quã prius habuiſti. Eſt .n.priſtinũ,quod ab aliquo prius eſt habitũ.Priſcum qđ in prioribus fuit ſeculis in aliis nimirũ hoĩbus:vt priſca frugalitas Romanoꝝ,& hoc impetu hoĩs leuiſſimi.ſ.Catonis,qui ſine legitima cã te oppugnat:fracto.i.repercuſſo.Mirũ autem eſt,q̃ Catonem,cui grauitas ꝓpria erat,leuiſsimum dicat.

VCT: IN PO.

CL amore [illegible] iactatus eſt)Mendoſe,vt opinor , In Mediceo codice legi(lactus),p (iactatus:) contra , ac codẽ [illegible]o(iactata),p(iacta,)in illo loco:Ea fundamenta iactata [illegible],has aũt maculas in optimis ẽt exẽplarib⁹ indicaſſe v[illegible]iſſe exiſtimo,ne oĩbus in rebus illis fides hẽat. Quã male aũt iis diebus,& in ſenatu,& ad pplm acceptus ſit Pomp. vberius a Cicerone exponitur in Epiſtola ad Q.Fratrem, cuius initium eſt.Scripſi ad te antea,ex qua ẽt facile perſpicit̃ exitiũ illius Reip.non potuiſſe lõge abeſſe,quæ ꝑmitteret optimũ , & fortiſſimũ ciuẽ a petulantiſsimis,& flagitioſiſsimis hoĩbus tãtopere vexari:& i qua turbide, ac tumultuoſe maxiæ res agerẽt.

IO. BA. EGNA.

TAmetſi nihil mihi,&c.)Quanto ipſe afficiatur dolore , q̃taq; moleſtia , q̃ abſens ille ſuã cæteroruq; amicorũ experiri cogatur fidem,quod & in reſtitutione ſua eueniſſe ſibi ille viderit,ſcribit.tum C.Catonis audaciã, nefariamq; promulgationem exortã admonet:quidq; aut ab eo timendũ, aut de regis reſtitutione ſperãdũ ſit,certiorẽ facit.adhortaturque,vt quãcunq; ſortem fortuna dederit, magno eam animo erectoq; ferat,atq; a virtutibus ſuis præſidium petat ;cum interim,& ipſe,& Q.Selicius,nihil non tentaturi pro rei ↄfectione ſint. Nunc id ſupereſſe ſpei,vt quando Pompeius populo ſenatuq; libentibus iactatus ſit,& perpetua pene Catonis oratione laceratus,depoſita plane ab illo cã,ad ipſum integra deferat quod facile conſecutũ ſe ſperet,dũmodo Pompeius, cuius tarditatem timeat,placere id ſibi annuerit. Nec vero a Catone interim plane timendum quicquam,aut a conſularibus boni ſperandum, Hortenſio Luculloq; exceptis:cum alii , aut occulte oderint,aut aperte irati ſint.Sed tamen facile, fracta Catonis leuitate, priſtinũ honorẽ dignitatemq; conſecuturum,non diffidit. (Tametſi) Epiſtolæ principium moratũ. (Nefaria Catonis promulgatio.)quam de abrogãdo Lentuli imperio Trib.pl. tulerat. Cicero ad Q.Fratrem. C.Cato legem promulgauit de imperio Lentuli abrogando,veſtitum filius mutauit. Illud lectorem admonitum velim , hunc eſſe Catonem alium ab Vticenſi:ſiquidem hic C. prænomine,ille Marci quod Cicero in epiſtolis ad Q.Fratrem oſtendit, Nec vero Vticenſis Tribunus hoc eſſe potuit tempore , cum aliquot ante annis cum Metello Trib. pl. fuiſſet , & in eo magiſtratu conſtantiſſimũ virum egiſſet,Ciceronis & C.Antonii cõſulatu. (Neq; enim prudentiorẽ.) Tria tangit,quæ amico conſilii , danti neceſſaria ſint:vt videlicet prudenter res expendat , ſumma fide cõmiſſam ſibi rẽ exequatur,ſed & beneuolentiam nõ exiguam præ ſe ferat . Quid enim vel illius prudentiæ, vel fidei[illegible] eiuis beneuolẽtiæ diffidas.(Ex[illegible]gita.) Mire admodum hoc verbo rẽ expreſſit.(Coniectura.) στοχασμὸν Græci appellant. (Poſtquam Pompeius.) Locus totus hic ex actis eorũ temporum ab hiſtoria petendus. Plutar.igitur in Pompeio eſt autor q̃ cum Pōpeius cauſam pro quodam diceret,Milonem(vt arbitror) intelligens,Clodius ſui ſimilibus ſtipatus,in altiorem ſe locũ receperit:ibiq; aduocata populi concione,ſic rogaſſe ait: Quis Imperator ipudicitia laborat?Quis vir viꝝ,quis vno digito ſcalpit caput:Succlamatũ vero ad ſingula,Pomp.illũ eſſe. Et paulo poſt: Triſtabat vero magis ille,q̃ ſenatus Clodii facto mirifice delectari viſus eſt,dũ deſertũ Cic.illi exprobrare ſtudet:Cic. quoq; ad Q.Fra.lib.iii.ſcribẽs,hunc epiſtolæ locũ ſub obſcurũ alioquin,iis verbis apertiorem facit:Pomp.a Clodianis in cõcione conuiciis,& maledictis laceratum : Clodiũ a Pōpeianis, quo illi parẽ referrent gratiã,magnis clamoribus exceptũ, verſuſq; obſcœniſsimos in Clodiũ Clodianoſq; dictos . Addit ꝓterea,qđ ex Plut.pauloante recitauimus,ab opis Clodianis factũ,ſed paulopoſt habito ſenatu ad Apol.decretũ eſſe factũ , vt quæ ad.vj.Idus Feb.facta eẽnt,contra R ẽp.facta eſſent. Eo quoque C. Cato. vehemẽter in Pōp.inuectũ,Pōpeiũq; ab illo tanq̃ reũ perpetua oratiõe accuſatũ,vbi multa de Ciceronis laudib⁹ dixerit,cum perfidiã Pomp.exprobraret , magno audientiũ aſſenſu,& ſilentio. Quare aut hic quoque V I I. Idus aut ibi ad V I I I. legẽdum puto. Aſconius in Miloniana,in hæc verba:Pōpeius tamẽ cum defenderet Milonẽ apud populum,de vi accuſante Clodio , obſtitit .& vt legimus apud Tyro. Cyceronis libertum , quarto de vita eius , oppreſſum a Clodio L.Cæcilium prætorem cõſtat .(Niſi id quod per eandẽ reli-

ARGVMENTVM

Quia Pollio in Ciliciam ad Lentulum proficiſcebatur,dicit Lentu non ex eo omnia cogniturum,qua quia bona non ſunt,cohortatur ad fortitudinem : & operam ſuam,cum aliud non poſſit,pollicetur ſtrenuam.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Excuſatio eſt per ἀπολογίαν ſiue reiectionẽ:Breuiter ſcribo,quia vtriuſque noſtrum amicus Pollio rem tibi omnem enarrabit. Recitat ipſe cauſas conſolationis doloris ſui,ne omnino ſpem de cauſa depoſuiſſe credatur.

M. T. C. PVB. LENTVLO S. P. D. 6

*Q*Væ gerantur accipies ex Pollione,qui oĩbus negocijs non interfuit ſolũ,ſed præfuit. Me in sũmo dolore,quẽ in tuis rebus capio,maxime.ſ.cõſolatur ſpes,qđ ualde ſuſpicor fore , ut infringatur boĩum ĩprobitas, & cõſilijs tuorũ amicorũ, & ipſa die, qua debilitantur cogitationes, & inimicorũ, & proditorũ . Facile ſecundo loco me conſolatur recordatio meorũ tẽporũ , quorum imaginẽ uideo in tuis rebus. Nã etſi minore in re uiolatur tua dignitas,quã mea ſalus afflicta ſit:tñ eſt tãta ſimilitudo, ut ſperẽ te mihi ignoſcere, ſi ea nõ timuerim, quæ ne tu quidẽ unq̃ timenda duxiſti. Sed præſta te eũ,qui mihi a teneris(ut Græci dicũt)unguiculis es cognitus. Illuſtrabit(mihi crede)tuã amplitudinẽ boĩum iniuria. A me aũt oĩa ſumma in te ſtudia,officiaq; expecta:non fallam opinionem tuam. Vale.

ARGVMENTVM.

Reſpondet Epiſtola Lentuli,dicens ſe merito & libenter de rebus Lẽtuli ad eum ſcribere,pollicetur que ſe nullũ certum nuntium prætermiſſurum , nam incerto literas tales credere non auſit,quin ei ad Lent literas det. Reijcit aũt culpã,quæ Lentuli nota innoxata ſunt,in perfidiã quorundã,deinde laudat quod ad Pomp.humane ſcripſerat :tum de rege reducendo conſiliũ ſuũ aperit:tũ perfidiã quorundã deteſtatur: & tandem Lentu.ad uirtutem accendit.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Reſpondet uarijs Lentuli literis. Primum cauſas dicit,cur non tam frequenter,quàm cupiat, ſcribat Addit numerum eorum,qui Lentulo aut male,aut bene cupiunt De Pompeio quoque conciliato gaudere ſe dicit Poſtremo conſilium ſuum aperit,quo Lentulus ab aduerſariorum iniuria tutus eſſe poſſit.

gionē dari alteri non poteſt.) Hoc videlicet eſt, nequis cum multitudine, aut exercitu regē reduceret. Cic. ad Q. Factū eſt ſenatuſcon. cum multitudine eū reduci periculoſum Reipu. videri. (Noſti hominis tarditatem, & taciturnitatē.) Vitia hæc duo a Pōpeii obtrectatoribus ſæpe illi obiecta, (qđ & in Tiberio Imperatore, & in P. Quodam Vicinio, ꝓbro datum eſt) qui. ſ. vt autor eſt Gellius, tractim diceret, tanq̃ ſingula verba velleret, dictaretq́ꝫ, nō ſcriberet. Vnde quidam nō infeſtiue, Ter dic, aut nunq̃. ait Cic. ad Q. Fratrem: Meſſalā tui ſtudioſum eſſe arbitror, Pōpeium ēt ſimulatorem puto. & ad Atti. lib. 4. Pōpeius fremit, queritur, Scauro ſtudet: ſed vtrum fronte, an mente, dubitatur. (Lenisſimi hoīs.) Catonē non Vticenſem, vt dixi, ſed diuerſum notat. Quid. n. aut ineptius dici, aut minus credibile ſcribi de Catone potuit, quā leuitatē viro oīum conſtātiſſimo obiectare? Atq́ꝫ hic mihi C. Cato vſ, pro quo cauſam Scaurus, M. Scauri filius dixit, quē abſolutum conſtat. Aſconius.

alias poteſtas.

DOCTI CVIVS.

CAtonis.) Huius ꝓmulgationis Cice. meminit ad Q. Fratrē: Cato inquit, legem tulit de Imperio Lentuli abrogādo, cū Lētulus in Cilicia eſſet, Legē tulit Cato vt illi ꝓuincia abrogaret, quæ res, & Cice. ſtudia, multorūq́ꝫ fauores impediuit. (De Alexādrina re.) Regis cauſam puta de qua ꝓpter vanas multorū opiniones, & carmina Sibyllina, nihil erat certi ꝯſtitutū.

alias Catoniano.

ASCEN.

QVæ gerant &c. quia Pollio in Ciliciam ad Lēt. ꝓficiſcebať, dicit eū oia ex eo cogniturū, quæ quia plauſibilia, & grata non ſunt, hortať Lentu. ad fortitudinē, & operā ſuā, cū aliud nō poſsit, polliceť illi ſtrenuā. Ordo eſt. Tu accipies. i. intelliges ex Pollione ſup. ea quæ gerūtur ſupp. Romæ, qui. ſ. Pollio nō ſolū interfuit. i. pñs fuit oībus negociis: ſed ſup. ēt præfuit. ſ. tanq̃ præſes. Spes ꝯſolať maxie in ſummo dolore, quē capio in rebus tuis. ſ. eā aduerſis, qđ. i. quia. ſ. ſuſpicor valde fore. i. futuꝝ eſſe: vt improbitas hoim infringať, &. i. ſimul ꝯſiliis tuoꝝ amicoꝝ: & ipſa die. i. tpe lōgo. quæ. ſ. dies, aut mora, debilitat cogitationes, & inimicoꝝ, & ꝓditoꝝ. Recordatio meoꝝ temporū. ſ. tam cōtrariorū vt in exiliū abeundū fuerit: ꝯſolatur me facile ſecđo loco: quorū. ſ. tēporum meoꝝ imaginē. i. imitationem, & ſi-

M. T. C. PVB. LENTVLO S. P. 7

LEgi tuas literas, quib. ad me ſcribis gratū tibi, eē q crebro certior p me fias de oīb. reb. et meā erga te bñuolētiā facile pſpicias: quorū alterū mihi, ut te plīm diligā, facere neceſſe ē, ſi uolo is eē, quē tu me eē uoluiſti, alterū facio libēter, ut quoniā īteruallo locorū, et tēporū diſiūcti ſumus, p literas tecū q̃ ſæpiſſime colloquar. Q đ ſi rarius fiet, q̃ tu expectabis, id erit cāæ, qđ nō eius gñis meæ literæ ſunt, ut eas audeā temere cōmittere. Q uoties mihi certorū hoīm facultas erit, qb. recte dē, nō prætermittā. Q đ ſcire uis quis qſq; ī te fide ſit, et uolūtate: difficile dictu ē de ſingulis. unū illud audeo, qđ antea tibi ſæpe ſignificaui, nūc quoq; re pſpecta et cognita ſcribere: uehemēter quoſdā hoīes, et eos maxīe, q te et maxīe debuerūt, et plīm iuuare potuerūt, inuidiſſe dignitati tuæ, ſimillimāq; in re diſſīli, tui tpis nūc, & noſtri quōdā, fuiſſe rōnē, ut quos tu Reipu. cā læſeras, palā te oppugnarēt, quorū autoritatē, dignitatē, uolūtatēq; defenderas, nō tā memores eſſent uirtutis tuæ, q̃ laudis inimici. Q uo qdē tpe, ut pſcripſi ad te antea, cognoui Hortē. pcupidū tui, ſtudioſū Lucul. ex magiſtratib. āt L. R acilīū & fide, & aīo in te ſingulari. Nā noſtra ppugnatio, ac defenſio dignitatis tuæ, pp magnitud. bñficij tui fortaſſe pleriſq; officij maiorē autorita. hēre uideatur, q̃ ſnīæ. Præterea qdē de cōſularib. nemini poſſū, aut ſtudij erga te, aut officij, aut amici aīi eē teſtis. Etenim Pōp. qui mecū ſæpiſſime nō ſolū a me ꝓuocatus, ſed ēt ſua ſpōte de te cōicare ſolet, ſcis tpibus illis nō ſæpe in ſenatu fuiſſe, cui qdē literæ tuæ, quas pxime miſeras, q facile ītellexerim, pīucūdæ fuerūt. Mihi qdē hūanitas tua, uel sūma potius ſapiētia, nō iucūda ſolū, ſed ēt admirabilis uiſa eſt. Virū. n. excellentē, & tibi tua præſtāti in eū liberalitate deuinctū, nōnihil ſuſpicantē pp aliquorū opinionē ſuæ cupiditatis te ab ſe abalienatū, illa epla retinuiſti. Q ui mihi cū ſp tuæ laudi fauere uiſus eſt, ēt ipſo ſuſpicioſiſſimo tpe Caninio: tū uero lectis tuis literis pſpectus eſt a me toto aīo de te, ac de tuis ornamētis, & cōmodis cogitare. Q uare ea q̃ ſcribā, ſic habeto me, cū illo re ſæpe cōicata, de illius ad te ſnīa, atque autoritate ſcribere. Q uoniā ſenatuſc. nullū extat, quo reductio regis Alexādrini tibi adēpta ſit: eaq;, q̃ de ea cā ſcripta eſt autoritas, cui ſcis interceſſū eē, ut neqs oīno regē reduceret tātā uim habet ut magis iratorū hoīm ſtudiū, quā cōſtātis ſenatus cōſiliū eſſe uideatur; te poſſe pſpicere, qui Ciliciā Cyprūq; teneas, q đ efficere & q đ cōſeq poſſis, & ſi res facultatē habitura uideatur, ut Alexādriā, atq; Aegyp. tenere poſſis: eē & tuæ, & noſtri Impij dignitatis, Ptolemaide, aut aliquo ꝓpinquo loco rege collocato & te cū claſſe, atq; exercitu pficiſci Alexād. ut cū eā pace, preſidijſq; firmaris, Ptolemæ. redeat ī regnū, ita fore, ut p te reſtituatur, quēadmodū ſena. initio cēſuit et ſine multitudine reducatur, quēadmodū hoīes religioſi Sibyllæ placere dixerūt. Sed hæc ſnīa ſic et illi, et nobis pbabatur, ut ex euētu hoīes de tuo cōſi. exiſtimaturos uideremus: ſi cecidiſſet, ut uolumus et optamus omneis te & ſapiēter, & fortiter: ſin aliquid eēt offenſū, eoſdē illos et cupide, et temere feciſſe dicturos. Q uare q đ aſſeq poſſis nō tā facile ē nobis, q̃ tibi, cui ppe ī cōſpectu Aegyp. ē iudicare. nos quidē hoc ſentimus: ſi exploratū tibi ſit, poſſe te illius regni potiri, ñ eē cūctādū: ſin dubiū, nō eē conādū. Illud tibi affirmo ſi rē iſtā ex ſnīa geſſeris, fore, ut abs̄ a mltis: cū redieris ab oīb. collaudare: offēſionē eē piculoſā pp īterpoſi. autor. religionēq; uideo. ſed ego te ut ad certā lau. adhortor, ſic a dimicatiōe dter

militudinē ego video in rebus tuis. Nā etſi. i. q̃q̃: tua dignitas violatur in minore re, quia re pulſa modica: quā mea ſit afflicta, quia vt dixi exilia tāta ſimilitudo eſt, vt ſperē te ignoſcere mihi, ſi ego ea nō timuerim, quæ ne tu quidem duxiſti. i. exiſtimaſti vnq̃ timenda ſup. Sed præſta i. exhibe te eū. ſ. forti aio, hoiem: qui cognitus es mihi: vt Græci dicūt. i. vt in ꝓuerb. Græcoꝝ eſt: græcis tamen verbis: a teneris vnguiculis. i. ab ineūte ætate, apta tñ eſt trāslationē ab vno vngue totius cognoſcit leonis animus futurus. Crede mihi, iniuria hoim illuſtrabit. i. clariorē faciet tuā dignitatē: ſicut Iuno, & Euryſtheus Herculis auxerunt famā, & tyrāni martyrū Chriſti gloriā. expecta a me i. polliceor tibi oia, ſumma ſtudia, & officia in te. Ego nō fallā opinionē tuā. ſ. de me. Vale.

SEBA. CORR.

HOminū īprobi.) C. Catōis, & alioꝝ. (Quia debi.) Aliter, quæ debilitat. (Meoꝝ tēp.) exilii. (Minore.) Multo. n. minus eſt de aliqua exiſtimatiōis parte laborare, quā in totius exiſtimatiōis, & ſalutis piculū venire. (Mea ſa. aff.) Al. mea afflicta. (Ea.) fore, vt nos dicti perpetuo iaceremus.

DOCTI CVIVS.

QVoꝝ imag.) Exilii ſui calamitatē dicit, i quā ꝯiectus fuit, Clodii īpunita vitæ īprobitate, eo tpe quū vniuerſi nobiles Ro. Cic. Arpinatis. ſ. hois, gloria, & ꝯſulari dignitate ꝯtabeſcerēt, & Pōp. facile ſuſtineret, in exiliū detrudi Cic. a quo tñ poſtea mutato ꝯſilio reuocatus eſt. Idē hoc loco futurū autumat, vt Pōp. qui offenſus credebať eſſe Lētulo, poſt ſtati de eo factur⁹ ſit. idē, qđ de ſe C[redacted] fecerit.

M[redacted]

LEgi tuas literas &c. Rñdes Epiſ. Lēt. dicit ſe merito, & lubēter de reb⁹ Lent. ad eū ſcribere polliceſq́ꝫ ſe nullū certū nūciū prætermiſſuꝝ, nā īcerto credere talis literas nō ſit tutū, qn ei ad Lētul. literas det. Reiicit deinde culpam, qua Lentu. vota dilata, ac impedita ſunt, in quo-

rundam

reo: redeoq; ad illud qđ initio ſcripſi, totius facti tu iudiciū nō tam ex cōſilio tuo, quā ex euentu hoīes eſſe facturos. Q đ ſi hæc rō rei gerēdæ periculoſa tibi uidebitur, placebat illud ut ſi rex amicis tuis, qui p prouinciā impij tui pecunias ei credidiſſent, fidē ſuā præſtitiſſet, & auxilijs eū tuis, & copijs adiuuares: eā eſſe naturā, & rōnē prouinciæ tuæ, ut illius reditū uel adiuuādo cōfirmares, uel negligendo īpedires. In hac rōne quid res, quid cā, quid tēpus ferat, tu facillime, optimeq; pſpicies: quid nobis placuiſſet, ex me potiſſimū putaui te ſcire oportere. Q đ mihi de noſtro ſtatu, de Milonis familiaritate, de leuitate et ībecillitate Clodij: gratularis: minime miramur te tuis, ut egregiū artificē, præclaris opibus lætari. q̄q̄ ineſt incredibilis hoīm puerſitas (grauiori. n. uerbo uti nō libet) qui nos quos fauēdo in cōīcā retinere poterūt, inuidēdo ab alienauerūt: quorū maleuolētiſſimis obtrectatiōibus nos ſcito de uetere illa noſtra, diuturnaque ſnīa prope iā eſſe depulſos: nō nos quidē ut noſtræ dignitatis ſimus obliti: ſed ut habeamus rōnē aliqñ ēt ſalutis. Poterat utrūq; præclare ſi eſſet fides, ſi grauitas in hoībus cōſularibus. ſed tāta eſt in pleriſq; leuitas, ut eos nō tā cōſtantia in Repub. noſtra delectet, q̄ ſplēdor offendat. Q đ eo libētius ad te ſcribo, q nō ſolū tpibus ijs, quæ per te ſum adeptus, ſed & olim naſcēti prope noſtræ laudi, dignitati. uirtutiq; præfuiſti: ſimul q uideo, nō, ut ante hac putabā, nouitati eſſe inuiſū meæ: in te. n. hoīe oīum nobiliſſimo ſimilia inuidorū uitia pſpexi, quē tñ illi eſſe in principibus facile ſunt paſſi, euolare certe altius noluerūt. Gaudeo tuā diſſimilem fuiſſe fortunā: multū. n. intereſt, utrū laus īminuatur, an ſalus deſeratur. Me meæ tñ ne nimis pœniteret, tua uirtute pfectū eſt. Curaſti. n. ut plus additum ad memoriā noīs noſtri q̄ adeptū de fortuna uideretur. te uero moneo cū beneficiis tuis, tū amore incitatus meo, ut oēm gloriā, ad quā a pueritia inflāmatus fuiſti, oī cura, atq; induſtria conſequare: magnitudineq; animi tui, quā ego ſemp ſum admiratus, ſempque amaui, ne unq̄ inflectas cuius q̄ iniuria. Magna eſt hominū opinio de te, magna cōmēdatio liberalitatis, magna memoria cōſulatus tui. Hæc profecto uides quāto expreſſiora, q̄to illuſtriora futura ſint, cū aliquantū ex prouincia, atque ex Impio laudis acceſſerit. Q uāq̄ te ita gerere uolo, q̄ p exercitū: atq; īperiū gerēda ſunt, ut hæc multo añ meditere, huc te pares, hæc cogites, ad hæc te exerceas: ſentiasq; id qđ quia ſemp ſperaſti, nō dubito, quin ✿ adeptus, ītelligas te facillime poſſe obtinere ſūmū, atq; altiſſimū gradū ciuitatis. Quæ quidē mea cohortatio, ne tibi inanis, aut ſine cā ſuſcepta uideatur illa me rō mouet, ut te ex noſtris euētis cōib. admonēdū putarē, ut cōſiderares in oī reliqua tua uita qb. crederes, quos caueres. Q đ ſcribis te uelle ſcire, q̄ ſit reipu. ſtatus: ſūma diſſenſio ē, ſed cōtētio diſpar. Nā qui plus opib. armis, potētia ualēt, pfeciſſe tantū mihi uñr ſtultitia, & incōſtantia aduerſariorū, ut ēt autoritate iā plus ualerēt. Itaq; ppaucis aduerſantibus, oīa, quæ ne p pplm quidē ſine ſeditione ſi aſſequi arbitrabātur, p ſenatū cōſecuti ſunt. Nā & ſtipendiū Cæſari decretū eſt, & decē legati, & ne lege ✿ Sēpronia ſuccederetur, facile pfectū eſt. Q uod ego ad te breuius ſcribo, qa me ſtatus hic R eip. nō delectat: ſcribo tñ, ut te admoneā, q ipſe literis oīb. a pueritia deditus, expiēdo tñ magis, q̄ diſcēdo cognoui: id ut tu reb. tuis īntegris diſcas, neq; ſalutis noſtræ rōnē nobis hñdā eſſe ſine dignitate, neq; di

tundā perfidiā: tū laudat, quod ad Pomp. humane ſcripſerat. Tū de rege reducendo cōſilium ſuū aperit. Tū perfidiā quorundā deteſtatur, & tandē Lent. ad virtutē accendit. Eſt aūt longa: & ita accurate ſcripta Epiſt. Ordo eſt. Ego o Lentu. legi literas tuas: quibus ſcribis ad me gratū eſſe tibi quod certior fias crebro per me de oībus rebus, & ſupp. qđ perſpicias. i. agnoſcas facile, beneuolentiā meā erga te. Quorū alterum. ſ. vt diligam plurimū te: neceſſe eſt mihi facere, ſi volo eſſe is. i. talis: quem. i. qualē tu voluiſti me eſſe alterꝫ. ſ. ut certiorem faciā: facio libenter, vt qm̄ nos ſumus diſiuncti interuallo. i. interſtitio, & diſtantia locorū, & temporum: non quod ſint diuerſis tēporibus: ſed qđ non vno tēpore eadē audire, & videre poſſint: ego colloquar q̄ ſepiſſime tecum per literas. Qđ ſ. me colloqui tecū per literas ſi fiet rarius, quam expectabis: id erit cauſæ: qđ meæ literæ non ſunt eius generis, vt audeam cōmittere. i. credere, & dare tabellariis eas temere. i. inconſiderate. Quoties poteſtas. i. facultas certorꝫ hominum erit mihi, quibus dem. i. cōmittam: recte. i. ſine periculo, nō prætermittam ſup. ad te dare. Quod tu vis ſcire, qua fide. i. fidelitate, & voluntate ſit quiſq; in. i. erga, & aduerſum te: eſt difficile dictu. i. vt dicatur de ſingulis. ego audeo ſcribere ad illud te vnū quod ſignificaui antea ſæpe tibi: nunc quoq; . i. etiā nunc reſpecta, & cognita quoſdam hoīes, & maxime eos qui & debuerunt maxime: & potuerunt plurimū iuuare te; inuidiſſe vehementer dignitati tuæ, & ſimillimam rationē tui tēporis nunc. i. quod nunc eſt: & noſtri tpis quondā fuiſſe in re diſſimili: quia in dignitate, & in ſalute mea, vt ſup. ii, quos tu læſeras cā reipub. oppugnarent te palā, & illi quorū defenderas autoritatem: dignitatē, & voluntatem nō eſſent tam. i. tm̄ memores virtutis tuæ: quā ideſt quantum eſſent inimici laudes. ſ. tuæ. Quo quidē tēpore: vt [illegible] ſcripſi aut ſcripſi antea ad te: ego cognoui Hortenſium percupidū tui. ſ. iuuandi: & Lucullū ſtudioſum tui. Autem ideſt ſed ego cognoui ex magiſtratibus. ſ. qui tunc magiſtratu fungebant. Luciū Rutiliū, & fide, & aīo ſingulari ſup. i te. Et ſiquis dicat, quid de tua fide, & aīo in Lentu. ſentis Cicero nunquid minus ſingulari fide, aut aīo in eū es, aut fuiſti: quā Rutilius? Rñdet quaſi tacite obiectioni, ac ſi dicat. dixi Rutilium ſingulari fide. Nā noſtra ppugnatio. i. concertatio p te, ac defenſio. i. protectio digni-

Alias aptius.

✿ Qua nō licebit ultra tēpus cōſtitutū ī prouincia manere cæſar uero ultra que cōuenerat annū adhuc alterum in Galliam manere uolebat.

tatis tuæ: videatur fortaſſe pleriſq; habere maiorem autoritatē officii. ſ. debiti perſoluti: quā ſententiæ. ſ. vero, iudicio ad te latæ propter magnitudinē beneficii tui. hoc eſt quia oēs nouerunt me tibi plurimum debere, eo quod te referēte ab exilio reuocatus ſum: minus creditū eſt mihi de te præclara prædicanti, & pollicenti: putatum eſt enim a pleriſq; me id facere: nō quia de te ita ſentirem, ſed quia tibi plurimum deberem, quam ſententiā etiam ſupra inſeruit. Prætereā quidem. Ordo eſt. quidem . i. certe: præterea. i. inſuper, ac præter iā dictos: ego nemini. i. non alicui: non poſſum eſſe teſtis alicui: aut ſtudii: aut officii, aut animi amici erga te. Etenim . i. quia certe tu ſcis Pompe. qui ſolet cōicare: ideſt familiariter loqui mecum de te ſæpiſſime: non ſolū prouocatus. i. excitatus prius ad hoc a me ſed ēt ſua ſpōte. i. a nullo prouocatus: ſcis inquam Pomp. non ſæpe fuiſſe in ſenatu illis tēporibus. ſ. quibus de cauſa agitatum eſt: & ita tacite Pompeium purgat. Cui ſcilicet Pompeio: quidem. i. certe literæ tuæ, quas miſeras pxime: q dicunt vltimate fuerunt periucundæ: quod ideſt quā rē ego intellexerim facile. Quidem ideſt certe: vt de Pomp. taceā: humanitas, vel potius, ſumma ſapientia tua viſa eſt mihi non ſolum iucunda, ſed ēt admirabilis ideſt digna admiratione. Enim ideſt quia tu retinuiſti ſcilicet in amicitia: illa Epiſtola. ſ. quam pxime ad eum dediſti. virū excellente: & deuinctum, ideſt obligatum tibi tua præſtanti liberalitate in eum, ſuſpicantem nō nihil imo multum, te alienatum ideſt alienum factū, & auerſum ab ſe propter opinionē aliquorū: cupiditatis tuæ. i. quam quidā habuerunt de cupiditate tua reducendi regis. Qui. ſ. Pompeius: cū ſ. ita ſit, quod viſus eſt mihi ſemper fauere laudi tuæ, etiam ipſo ſuſpicioſiſſimo tempore Caniniano. i. cū Caninius, & Cato rē ad populum referri volebant, eo q patres conſcripti tibi fauere videbant: tū vero. i. tunc præcipue, & quaſi ad verꝫ, lectis lr̄is tuis. i. poſtq̄ legerat lr̄as tuas, ipſe Pōp. perſpectus eſt a me cogitare toto aīo de te, ac de ornamētis, ac ɔmodis tuis. i. quō te aut ornare, aut ɔmodo aliquo afficere poſſit. quare hēto. i. teneto ſic ea quæ ſcribā. q. d. ex cōſilio vtriuſq;: vtpote me ſcribere ad te de īnīa illius. ſ. Pōp. atq; autoritate. re ſæpe cōicata cū illo. qm̄ nullū ſenatuſc. extat, quo reductio regis Alexādrini ſit adēpta tibi, & ea autoritas, q̄ ſcripta eſt de ea. ſ. reductiōe, ut ne qs oīno

reduceret: cui. ſ. auto ritati ſcis, intercesſum eſſe. i. quoſdã ſe oppoſuiſſe: & ita nõ eſt præſcripta, nec ratificata. habet tñ vim q.d. fere nullã, vtpote tantũmõ eã: vt videaſ magis eſſe ſtudiũ hoim iratoꝝ, qui recte cõſulere nequeũt (quia ipedit ira aium, ne poſsit cernere veꝝ:) quã ꝯſiliũ ſena. ꝯſtantis. i. firmi, & rõne ꝯſultantis. Et habeto te, qui teneas Ciliciã, & Cyprũ ꝓuincias, poſſe pſpicere, quid poſsis efficere. ſ. in reducẽdo regẽ, & quid ſ. emolumẽti poſsis ꝯſequi. i. obtinere. Et pſpicere poſſe ſt res. i. negociũ hoc videaſ hre facultatẽ, vt poſsis tenere. i. poſsidere, tanq̃ ꝓuincias, aut ꝓuinciæ partes: Alexandriã, regiã regũ Aegypti. Atq; Aegyptũ. ſ. reliquã: id ſup. eſſe dignitati, & . i. ſimul tuæ: & . i. ſimul imperii noſtri. ſ. Romani, hoc eſt prinere ad dignitatẽ tuã, & totius imperii, te ꝓficiſci. i. vt ꝓficiſcaris Alexandriã: cũ claſſe, atq; exercitu, & hoc rege collocato Ptolemaide. i. in ea vrbe Pentapoleos inter Aegyptũ, & Africã olim Barce dicta: aut aliquo, ſ. alio loco ꝓpinquo vt cũ. i. poſtq̃ firmaueris eã. ſ. Alexandriã pace. i. ꝯcordia cũ rege: & præſidiis. i. militibus tuis ad tutelã vrbis: & vt in fide ſeruet. (Eſt. n. præſidiũ, qḋ gallice dr guarniſon) Ptolemæus redeat in regnũ: ita fore. i. futuꝝ eſſe: repete, te pſpicere: vt. ſ. Ptolemæus reſtituaſ per te, quemadmodũ ſenatus ex ſnia Hortẽſii cenſuit initio, & reducaſ ſine multitudine. i. ſine exercitu, ſaltẽ tunc, cũ reſtitueretſ præſente: vnde callida pſpiciſ religionis interpretatio: quẽadmodũ hoies religioſi: Archaiſmos eſt. ſ. amara irriſio. i. qui ſe fingunt religione victos ita ſentire: dixerũt placere Sibyllæ. i. ꝯſilio Sibyllino: qḋ in prænotamentis recitauimus. Sed hæc ſnia. i. hoc ꝯſilium ꝓbabaſ ſic. i. ceteri illi. ſ. Põpe. & nobis. i. mihi: vt videremus hoies exiſtimaturos . i. iudicaturos de tuo ꝯſilio ex euentu. i. ſcḋm qḋ euenerit, & exitũ habuerit inceptũ tuũ. Si. ſ. inceptũ tuũ, cecidiſſet. i. eueniſſet: vt volumus. ſ. euenire, & optamus: videremus oẽs dicturos te feciſſe, & fortiter & ſapiẽter. ſin aliquid eſſet offenſum. ſ. pctm̃ per te in eo conatu, eoſdẽ illos dicturos eſſe te feciſſe, & cupide. i. ambitioſe & temere. i. inſipienter, ac imprudenter.

gnitatis ſine ſalute. Q d' mihi de filia & de Craßipede gratularis, agnoſco humanitatẽ tuã, ſperoq; & opto, nobis hãc cõiũctionẽ uoluptati fore. Lentulũ noſtrum eximia ſpe. ſummæ uirtutis adoleſcentẽ, cum cæteris artibus, quibus ſtuduiſti ſemper ipſe, tum in primis imitatione tui fac erudias: nulla. n. erit hac præſtantior diſciplina: quẽ nos, & quia tuus, & quia te dignus eſt filius, & quia nos diligit ſemperq; dilexit, in primis amamus, charumq; habemus.

¶ Quare. i. q̃obrẽ: non tã facile eſt iudicare nobis. i. Põpeio, & mihi. quã tibi, in cuius ꝓpe. i. quaſi: ꝯſpectu eſt Aegyptus: quid poſsis aſſequi. ſ. an laudẽ, an vituperationẽ populi. Id q̃dẽ &c. hoc alii ſic diſtinguũt, vt pticula id adhæreat ſupiori, & legaſ. Nos qui idẽ: alii ꝯiungũt ſic. Nos quidẽ ſentimus id hoc. ſ. mõ, aut loco: ſi ſit tibi exploratũ. i. ꝯpertũ, & certũ teneas: tracta metaphora ab exploratoribus viaꝝ tpe belli: te poſſe potiri illius regni. ſup. iperio: ſed ſicut nõ addimus ablrũm cũ dicimus potior reꝝ: ita nec addiſ nũc gtõ regni: qḋ Valle annotandũ erat qui de reꝝ tñ mentionẽ facit: nõ eſſe cũctandũ. i. imorandũ tibi ſi ſit dubiũ. ſ. vtrũ poſsis potiri regni, nõ eſſe conandũ. i. fruſtra annitendũ. Nã conamur fere in vanũ, ac fruſtra. Ego affirmo tibi illud: ſi geſſeris rẽ iſtã ex ſnia. i. vt ſentis, hoc eſt ex volũtate tua cũ ꝓſpero euẽtu. fore. i. futuꝝ eſſe: vt tu abſens. i. tantiſp dũ aberis: collaudere. i. collauderis a multis: cũ redieris ſup. collaudare ab oibus. Offenſionẽ &c. Ordo eſt. Ego video offenſionẽ. i. errorẽ & pctm̃ in tali cã, de qua iã locutus eſt: eſſe periculoſam: pp autoritatẽ. ſ. ſenatus interpoſitã. i. quæ intercesſit, cauẽs nequid temere agaſ: & pp religionẽ. i. metũ, quẽ incuſſerũt libri Sibyllini. Sed vt ego adhortor te ad certã laudẽ. i. ſi ſine offenſione rẽ peregeris: ſic deterreo ſup. te a dimicatione. i. ꝯcertatione dubia: hoc eſt a dubiæ laudis conamine. q.d. non auſum penitus ꝯſulere: cũ ſit res periculoſa: ſed tñ indicare, quid fructꝰ ꝯſequare, ſi rẽ ꝓſpere geſſeris, et monere volui. Et redeo ad id. i. ad narrationẽ illius, qḋ ſcripſi initio: hoies eſſe facturos iudiciũ totius facti tui. i. de toto facto tuo: nõ tã ex ꝯſilio tuo, q̃ ex euentu. Quale iudiciũ ægre ferens Phyllis Ouidiana dicit. Exitus acta ꝓbat. i. dicis mihi, ꝙ exitus acta ꝓbat. i. ꝙ ex euentu res prudẽter, aut imprudenter ſuſcepta cenſebiſ: Careat ſucceſsibus opto, Quiſquis ab euentu facta notãda putat. q.d. nũq̃ felicẽ habeat exitũ rei, qui ab euẽtu prudentẽ inſipiẽtẽ iudicat. Nã ſæpe per infortuniã res prudẽter incepta infelicẽ hẽt exitũ & cõtra p fortunæ applauſum res temere incepta feliciter, finitur. Sed, vt hic Cic. innuit, ppls fere fortunã ſequiſ: & id prudẽter inceptũ putat: qḋ feliciter euenit: ꝙ ſi hæc rõ. i. forma rei gerẽdæ. ſ. quã mõ adduxit, videbiſ tibi periculoſa: Illud placebat ſ. mihi hæc monẽti: vt ſi rex præſtitiſſet fidẽ ſuã. i. exhibuiſſet ꝓmiſsionẽ de reſtituẽdis ſibi creditis amicis tuis: qui credidiſſent ei pecunias p ꝓuinciã imperii tui, & adiuuares cũ auxiliis tuis: & copiis, placebat aũt dico: eã eſſe naturã: & rõnẽ ꝓuinciæ tuæ vt vel ꝯfirmares reditũ illius: adiuuãdo. ſ. eũ: vel ipedires negligẽdo: hoc eſt ſi ſenſeris, qḋ per pecuniã a ꝓuincialibus tuis mutuo datã reſtituẽdus ſit tuo cõſilio, qḋ ꝓuinciales nimirum ſequãtur, aut reduceſ, aut negligetur rex: penes te ergo ẽ eius reductio. Tu pſpicies facillime, & optime in hac rõne: quid res ferat. i. afferat. ſ. momẽti: quid cã ferat: quid tps ferat. Ego putaui oportere te ſcire potiſsimũ ex me: quid placeat nobis. Vbi notet puer in prima pſona licere mõ ſinglr: mõ plr: modo miſtim de vno loqui: vt hoc loco: ex me & nobis: & in ſequenti particula. Quod mihi de noſtro ſtatu &c. Nos minime. i. nequaq̃ miramur: qḋ tu gratularis mihi de ſtatu nro. ſ. pſpero vtpote de familiaritate Milonis: quẽ contra Clodii amicos Cic. poſtea defendit: de leuitate. i. incõſtantia; & imbecillitate. i. ipotentia ai: præſertim Clodii: minime inquã miramur te, vt egregiũ artificẽ lætari tuis præclaris operibus q.d. Per te, n. Miloni ꝯciliatus ſum, et per te cũ ſim vrbi reſtitutus: & Miloni carus: Clodio ſum inuiſus. Quanq̃. i. tametſi perverſitas hoium. ſ. quorundã, vt Clodii, & Cæſaris eſt incredibilis. i. tã magna, vt vix credi poſsit, dicit puerſitas. n. i. quia, non libet vti verbo grauiore. i. moleſtiore, & aceruiore, quale eſſet ſi dixiſſet, pfidia, imanitas, pnicies &c. nã puerſus dr, qui a bono in malũ eſt verſus, & inclinatus, ẽt ſi mali adhuc nihil egerit, quiſ. ſ. hoies puerſi, ab alienauerũt. ſ. a ſe inuidẽdo. i. per inuidiã, ſup. eos, quos potuerũt retinere. ſ. in amicitia, fauẽdo. ſ. eis, in cã cõi . i. Reip. vtilitate, vt in depreſsione ꝯiuratoꝝ in patriã. Quorũ. ſ. hoium obtrectationibus. i. prauis, vtpote a recta via retractionibus, & obſtaculis, maleuolẽtiſsimis. i. ex ſumma maleuolentia ortis, ſcito nos eſſe ꝓpe. i. quaſi depulſos, iã a vetere illa diuturna ſnia nra. ſ. qua decreuimus cõtra oim maleuolentiã, Rẽpub. quacũq; rõne poſſemus ſemp iuuare. Loquitur aũt de ſe vno licet dicat nos. Nos quidẽ ſcito nõ ab ea ſnia depulſos eſſe, vt. i. veluti ſimus obliti nræ dignitatis, ſed vt hẽamus aliqñ i. tãdẽ rõnẽ ſalutis i. vt cõſulamus ſaluti nræ, nã cũ prius ob ſtudiũ in Rẽp. ſit in exiliũ actus, vereſ, ſi pgat, capite puniri. Vtriuſq;. ſ. hẽe rõnẽ & dignitatis, & ſalutis, aut vtrũq;. i. vt nup, & nũc Rẽpub. iuuare cõtra maleuolos, poterat, ſup. fieri præclare, ſi fides, ſi grauitas. i. ꝯſtãtia matura eſſet in hoibus ꝯſularibus. i. qui ꝯſules fuerunt, ſed tãta leuitas. i. incõſtantia, & ad pfidiã facilitas, eſt in pleriſq;, vt ꝯſtantia nra in Rẽp. nõ delectet eos tã. i. tãtopere, q̃. ſ. q̃tũ ſplẽdor. ſ. nr offendat. i. lædat, & cruciet eos, qḋ ego ſcribo eo liberius ad te, qui aut, ꝙ præfuiſti nõ ſolũ iis tpibus. ſ. felicibus, quæ ſum adeptus p te, ſed ẽt præfuiſti olim nræ laudi, dignitati & virtuti, ꝓpe. i. quaſi naſcẽti. Simul i. ſilr eo, qḋ video. i. ꝯſidero nõ eſſe inuiſum nouitati. i. ignobilitati meæ. Eſt. n. nouus hõ, qui primus in domo ſua magiſtratũ gerit, vt Cic. ꝯſulatũ, vt putabã antehac. Enim. i. quia ego pſpexi ſilia vitia iuidoꝝ in te homine nobiliſsimo oim, quẽ tñ. i. te, illi i. inuidi paſsi ſunt facile eſſe in principibus. i. numero principũ vrbis, noluerũt certe cnolare. i. celeriter ꝓuehi altius. Gaudeo fortunã tuã, licet aduerſam, fuiſſe diſsimilẽ. ſ. meæ, multũ. n. intereſt. i. differt vtrũ laus minuatur vt tua, an ſalus deferaſ, vt olim mea, ne iñ pœniteret nimis meæ. ſ. fortunæ, pfectũ eſt virtute tua. Enim. i. quia, tu curaſti, vt plus eſſet additũ. i. adiectũ ad memoriã nois tui, quã videreſ ademptũ . i. ablatũ de fortuna: quia quaſi totius Italiæ humeris in vrbe reductus eſt, Lẽtulo de eius reductione referẽte. Vero. i. ſed, ego incitatus tũ. i. pariter bñficiis tuis, tũ. i. pariter amore meo, vt ꝯſequare. i. ꝯſequaris oi cura, atq; induſtria oẽm gloriã, ad q̃ fuiſti inflãmatus a pueritia, & ne flectas vnq̃ iniuria. i. ppter iniuriã cuiuſq̃ magnitudinẽ ai tui, quã ego admiratus ſum ſemp, & amaui ſemp. Magna opinio. i. æſtimatio hoim eſt de te magna ꝯmendatio. i. collaudatio liberalitatis. ſ. tuæ, & ſup. magna memoria ꝯſulatus tui. ſ. quẽ tã ſplendide geſsiſti, tu pfecto vides q̃to expreſsiora. i. euidentiora, & q̃to illuſtriora. i. clariora ſint hæc futura cũ. i. poſtq̃ aliquantulũ laudis acceſſerit. i. additũ ſit.

ſit, aut aduenerit: ex ꝓuincia, atq; ex ipſo. ſ. qđ in ꝓuincia geris.
Quãq̃ ego volo te gerere ea, que gerẽda ſunt p exercitũ atq; im
periũ, ita vt meditere. i. aīo exerceas, & geras: hæc multo añ. ſ. q̃
geras ope ipſo vt pares te huc. i. ad hæc gerenda vt cogites hæc,
vt exerceas te ad hæc: & ſentias id qđ qa ſperaſti ſp: nõ dubito
q̃n itelligas adept⁹. i. cũ ſis adeptus: vtpote, te poſſe facillime ob
tinere ſummũ, atq; altiſſimũ gradũ ciuitatis. ſ. Romanæ. Quæ q
dẽ cohortatio mea ne videreſ tibi inanis: aut ſuſcepta. ſ. a me, ſi-
ne cã: illa rõ mouet me, vt parẽ te admonẽdũ ex cõibus euẽtis
nſis. i. quæ vtriq; nſm euenerũt: vt ꝯſiderares in oi vita reliqua:
qbus. ſ. hoib⁹ crederes. i. credere dẽres, & quos caueres. i. cauere
dẽre. Sũma diſſenſio eſt. ſ. iter ꝯſulares viros: ſed ꝯtẽtio. i. certa-
mẽ eſt diſpar. i. diſpariũ viriũ. Nã ſup. ii qui plus valẽt opib⁹. i. di
uitiis, armis, & potẽtia. ſ. clientũ, & fauore vñr mihi pfeciſſe tñ
ſtultitia, & incõſtantia. i. pp ſtultitiã, & incõſtantiã aduerſarioꝝ:
vt ẽt valerent iã plus autoritate. itaq;. i. & ita paucis aduerſanti
bus. i. cũ pauci obſtẽt: ipſi cõſecuti ſunt p ſenatũ. i. ſenatu appro
bãte: oia: quæ ne quidẽ. i. nõ iã, aut non ſaltẽ arbitrabant aſſequi
p ppłm ſine ſeditione. Nã & ſtipẽdiũ decretũ eſt Cæſari. i. ꝓ exer
citu eius. & x. legati. ſ. qui cũ eo ꝓficiſcant in Galliã, & pfectũ eſt
. i. ĩpetratũ p decretũ: ne ſuccederet. ſ. Cæſari añq̃ bellũ ꝯfecerit
lege Sẽpronia: quæ erat lata ne vltra certũ tps quis in ꝓuicia im
periũ hẽret, ſed eo finito illi ſucceſſor mitteret, hæc nũc ſibi diſpli
cere innuit Cic. quia ſic Lent. placere putat, in orõne tñ de ꝓuin-
ciis ꝯſularib⁹ alr ſentit hæc eadẽ ꝓbãs cũ e Rep. tũc eſſe putaret.
Qđ. i. quã rẽ, ego ſcribo ad te breuius. ſ. quã facerẽ, q hic ſtatus
reip. nõ delectat me. Scribo tñ vt admoneã te id, q ego deditus
. i. penitus addictus pueritia oib⁹ liis. i. diſciplinis: cognoui tñ ma
gis expiendo, q̃ diſcẽdo. ſ. e libris reꝝ geſtaꝝ, aut diſciplinæ mili-
taris, vt diſcas reb⁹ tuis integris. i. tãtiſp dũ integræ ſunt, & ſaluæ
neq; rõnẽ. i. curã, & reſpectũ ſalutis nſæ hñdã eſſe. i. hñri dẽre: ſi
ne dignitate, neq; dignitatis ſine ſalute: hoc eſt ne tñ nitamur di
gnitatẽ nſam tueri, vt vitã amittamus: nec vitã, vt dignitate ca-
reamus: nã melius eſt mori, q̃ cũ dedecore amiſſa dignitate viue
re. Vñ Iuue. Sũmũ crede nefas aiam pferre pudori, Et pp vitam
viuẽdi pdere cãs. qđ tu gratularis mihi. i. mihi rẽ lætã eueniſſe:
tibi iucũdũ eſſe ꝯtendis, de. ſ. filia Tullia, & Craſſipede. ſ. Piſone:
ei⁹ marito pͥmo, qui cũ parũ vixit, deinde Dolabellæ: cũ Cic. (q̃
Len. nũc regit Ciliciã) regeret ꝓuinciã: agnoſco. ſ. in ea gratula-
tione: humanitatẽ. i. clementiã, & bñuolentiã tuã. Et ſpero, & op
to, qđ in plus ſe extẽdit. Spamus. n. tñ, quæ meritis nſis, aut cer
tis rõnibus aſſequi poſſum⁹, Optamus quæcũq; nobis cõmodo
forẽt. Vñ Aen. vij. Turne qđ optãri diuũ ꝓmittere nemo Aude
ret &c. & ita ſperare nõ poſſet, licet optaret, vñ hoc loco dicen-
dũ vł, & opto & ſpero Nã plus eſt ſpare, quã optare: licet plures
optẽt, quã ſperent, & plura optem⁹, quã ſperemus. Hãc ꝯiũctio
nẽ. ſ. ꝯiugale fore. i. futurã eſſe nobis voluptati. Et qa de filia ſgra
tulatus erat Lẽ. memor filii eius noie pꝛno vocati, dicit, O Len.
fac erudias Lent. nſm. i. filiũ tuũ: ẽt mihi quaſi pꝛna charitate dile
ctũ, adoleſcẽtẽ eximia ſpe ſummæ virtute. ſ. futura: hæc eſt ve-
ra lectio, quã ẽt Valla nõ diffitet, ſed ordinẽ nõ intellexit: nõ pro
bauit diuerſos caſus ad vnũ referri, quapp multi legũt ſumma
virtute, qđ multis nõ placet: nõ. n. vero ſile ſit in adoleſcẽte ſum
mã eẽ virtutẽ, iõ gdus ſummæ virtutis nõ ꝯſtituit cũ noie adole-
ſcẽtẽ, ſed cũ noie ſpe, fac ing̃ erudias eũ, cũ. ſ. ita ſit qđ cæteris ar
tibus, qbus ipſe. i. tu ſtuduiſti ſemp, tũ. i. tũc, in primis. i. pcipue,
imitatione tui. i. vt talẽ patrẽ imitet. Nulla. n. diſciplina erit pſtã-
ſtior hoc. ſ. facto, & ita potius legã, quã, vt alii dñt hac. Nõ. n. in
imitatinoe pꝛna vł diſciplina, ſed factũ, ac opus. Præterea ſi ma-
xie cẽſeret diſciplinã eẽ in imitatiõe pꝛis, videret. Cic. dictur⁹ fuiſ
ſe iſtac. ſ. tua diſciplina, qua te imitari eũ docebis: potuiſſet tñ hac
dixiſſe. ſ. q̃ tibi ſignifico, cæteꝝ hoc q̃ddã vrgẽti⁹ hẽt. quẽ. ſ. Lẽt fi
liũ tuũ: nos amam⁹ i pmis. i. iter pmos, & hẽmus charꝝ, &. i. ſil qa
tuus ẽ filius, &. i. ſil, qa fili⁹ ẽ dignus te. i. tali, ac tã pſtanti pꝛe, &. i.
ſimul, q̃a diligit nos, & dilexit nos ſemp. ſ. dũ p ætatẽ potuit. Pul
chre obſeruat elegantiã: vt qđ minus ẽ, videlicet diligere, puero
det, qđ maius, ſibi, vnde nõ ꝯgruit ſumma virtute eum dixiſſe.

PET. VIC. Septima ad Lent. Epiſt. reddẽda a nobis rõ eſt cur locũ, qui
antea in oibus ĩpreſſis, codicibus nulla mẽdi ſuſpicione le
gebat, vt mutilũ notauerimus, duabus ſubtractis dictioni
bus. Nim ꝯſiliũ fuit optime lector (qđ oibus ꝓbari cupio) vt q̃-
tũ p nos fieri poſſit, ſynceram Cic. ſcripturã reſtitueremus q ſic vbi
in locos mẽcos incidimus, tutius nobis viſum eſt, eos vt in anti-
quis, & ꝓbatis exẽplarib⁹ inuenimus, ſcribere, q̃ vt a quibuſdam
(mea q̃dẽ ſnia parũ in alienis ſcriptis modeſtis) ſuppleti ſunt, q
operã dabant vt nullus locus eſſet, e quo nõ aliquis ſenſus elicere
tur, putabãtq; hoc eſſe officiũ correctoris, nihil tacere pari. a quo
rũ opinione, iãpridẽ a doctis viris dãnata, & eiecta, nos lõge diſ-
ſentimus, diuerſũq; penitus inſtitutũ ſecuti ſumus: oẽs. n. locos,
qui contra veteꝝ codicũ fidẽ a recentioribus Grãmaticis ſupple
ti ſunt. quos nos veteribus veſtigiis hærentes corrigere nõ po-
tuimus: in antiq̃ lectionẽ retraximus, nequis verba illa ꝓ legiti-
mis Cic. accipiẽs fallat, & vt induſtria ſtudioſorũ hẽat in quo ſe
exerceat, quærãturq; antiquiora, & integriora exẽplaria, ſi vlla
fortaſſe adhuc latẽt, quæ verã lectionẽ retineant. Hic aũt loc⁹ de
quo nũc loquimur, vt vides, legit in melioribus codicibus: deſi-
derei ne aliud pter verbũ quo ſupiores dictiones necti debẽt, do
ctiores diligentius aiaduertent. ſcimus aũt nõnullos ꝓ (pfuiſti)
legere (fuiſti) quæ res auget ẽt ſuſpicionẽ, vel potius me in hac
opinione cõfirmat, vt ea quæ nos deleuimus verba, noua ſint, &
ab aliquo ſuppleta. cũ. n. non ſatis bñ firma ſcriptura eſt, aliquid
fere ſemp vitii ſubeſt. Eadẽ epiſ. { Te vero mo. cũ bñfi. tuis. }
Nos receptã lectionẽ hoc loco cõſeruauimus: veterẽ aũt (quã-
uis eã non ꝓbemus) volumus tñ teſtatã relinquere: in antiquio-
ribus. n. & melioribus libris, bñficentiis ꝓ bñficiis legimus. Eſt au
tẽ apud hunc autorẽ hoc nomẽ, verũ Bñficentia potius illi ẽ (niſi
fallimur) ai virtus, & quædam bonitas naturæ opibus ſuis alios
iuuare, & beneficia in hoies conferre delectatur. Beneficẽtias ab
eo beneficia collata appellari non memini me legiſſe.

Qui p ꝓuinciam Imperii tui, pecunias ei cred. } Sic in oibus excuſis libris, nulla varietate legit: i Mediceo ita ſcriptũ eſt. { Quia p ꝓuinciã, atq; imperii tui prouin cias ei cred. } Mẽdoſe ꝓrius, & negligenter Eſt tñ accurate vi- dẽdũ, ex hac tã inquinata ſcriptura, an aliq̃d boni erui poſſit, ſi . n. locus ꝯiecturæ det, ita libenter legerẽ, Qui p ꝓuinciã, atq; im periũ tuũ pecunias ei crediddiſſent: nã ſæpe ſic loquit, vt ẽt in hac epiſ. cũ aliquantulũ ex ꝓuincia, atq; ex Implo laudis acceſſerit. — EX PO. EIVS.

Egi tuas lit. } Lentuli literis rñſurus Cicero, oſtẽdit in eo qđ & crebriores literas miſerit, & magnæ ſemp bñuolẽ tiæ argumenta dederit, iure id a ſe amoris, gratiq; erga illũ ai teſtificatione factum. — IO. BA. EGNA.
Tũ que hoim voluntas, quæ fides ſit
quantũ inuidoꝝ quantũ diſſimulatorũ, apertiſſime docet. Quo
Hortenſius, & Lucul. ex ꝯſularibus aio, quo cæteri. Quo ex ma
giſtratibus Racilius, quo deniq; Pomp. quẽ fautorem, adiutorẽ
que ad oia fore pollicet. Sed & quid de regia reſtõne, ex ſua Põ
peiiq; ſnia tentandũ exiſtimet, conſiliũ dans, ita admonet, vt ex
euentu reſtõnem illã, aut multũ infamiæ, aut multũ laudis allatu
rã putet. In eo vero qđ de familiaritate Milonis, de Clodii inibe
cillitate ſibi gratulet, nihil ſeſe admirari, ſi ipſe, vt optimus arti-
fex, ſuis potiſſimũ operibus delectetur. vtcũq; tñ ſit, incredibilẽ
eſſe quorundã improbitatẽ, qui de ſe priſtina ſua voluntate, non
tã vt dignitatis oblitus videat, quam vt & ſalutis rõnẽ aliq̃ ha-
beat, depulerint qui ſane eundẽ aim in ipſius oppugnanda digni
tate, quẽ in ſalute ſua, diſſimili tñ in re, declararint. Hortatur de
mũ illum ad hæc forti aio, & erecto deſpicienda: contra, ad oẽm
gl'am ꝯſequendã, qualis Reip. ſtatus ſit, edocet: ſimulq; in eo qđ
de filiæ nuptiis ſibi gratulet, humanitatẽ laudans, vt filiũ ſuum
tũ aliis bonis artibus, tũ præcipue ſui imitatione erudiat, rogat,
quẽ a ſe mirabiliter amari fateat. { Propugnatio & def. } Noĩa
huiuſcemodi notæ maxime a Cic. in epiſt. vſorpari ſolẽt. { Scis
nõ ſepe fuiſ. in Sen. } Vł tps id innuere, quo Pomp. ducta Cor-
nelia, quæ P. Craſ. M. filio a Parthis interẽpto deſponſata fuerat,
in otio degeret ꝓcul ab vrbis moleſtiis, in ortis, & amœniorib⁹
Italiæ locis frequens, nõ ſine aliqua ſua infamia: q cũ Reſpu. ſe-
ditionibus agitaret, ipſe vxori vacãs, Reip. curã abiecιſſet. { Cili
ciã. } Aſiatica hæc regio duplex, vna Thebaica altera Lyrneſsia
quæ iteꝝ ſic diuidit, vt quædã Trachea, quædã Cãpeſtris dicat.
Trachea maritima tota, & tauro ferme monte circũuallata. Cã
peſtris a Põpeiopoli & Tarſo fœcũda admodũ ẽ & plana. { Cy
prũ. } maris Pãphylii inſula, Ceraſtis q̃q; a ꝓmontorioꝝ copia
dicta, nouẽ olim regnoꝝ ſedes, & Acamantis, & Amathuſia, &
Macaria, & Sphecia, Stephano: Plinio, Aſpelia, & Meionis. quam
Aſtynomus Crypton, ἀπὸ τοῦ κρύπτειν qđ. ſ. frequenter aquis
inũdaret putat pri⁹ dictã: q̃uis, alii a Cypro Cyniræ filio malint.
Hæc prio, tyrãnis ſubiecta mox Perſis ide ad Ptolemaicos reges
Imperiũ tranſiit, adẽpta mox Ptolemæo Cleopatræ patruo, P.
Claudii Pulchri Trib. pleb. rogatione, q iniquo tulerat aio, exi-
guũ admodũ pretiũ ꝓ ſui redẽptione a rege miſſum, cũ prius
rex ſibi violẽtas manus intuliſſet, pꝛtoria ꝓuincia Marci Catonis
opa facta eſt, q ex regia gaza maximã pecuniæ vim Romã trãſ-

uexit. Plin. Strab. Steph. Euſtathius. { Alexandriam. } ciuitas lō gē clariſsima ab Alexandro cōditore nomen ſortita, ac ꝑ excellētiam ciuitas, dicta. Duo de uiginti hoc noīe cenſent vrbes: autor Stepha. { Ptolemaide. } Phœniciæ oppidum ſatis celebre, Ace prius nūcupata, qm̄ Græci ἄκος medicamētū dīr. Acē aūt Claudius Iulus, qui Phœnicia ꝯſcripſit, hinc dictā putat, ꝙ cū, Hercules laboraret vlcerib⁹ quæ ex hydræ veneno ꝯtraxerat oraculo Delphico ꝯſulto rñſū rulit, poſt longā illā ꝑegrinationē ꝯualiturū cū primū ad flumē ꝑueniſſet, in cuius ripis hydræ ꝑ quā ſiſis herba naſceret. Tandē cū in Phœniciā ꝑueniſſet, & fluuiū inueniſſet aīaduertit herbā hydræ ꝯſilem eſſe a capitū multiplicitate. quot cunq̨ .n. cæderet, totidē enaſcebant. Colalaion aūt herbæ nomē cuius ſucco (qui cādidus enutrit) ſenatus, nomē vrbi dedit. Sed & altera Pāphyliæ eſt, & altera Aegypti Thebaicæ regiōis Græco ritu vtēs. De Phœnice aūt Cicero oīno ſentit. { Si res. } Locus mēdoſus, atq̨ ita reſtituēdus: Si rex amicis tuis, qui ꝑ ꝓuinciā Imperii tui pecunias ei crediditſſent, fidē ſuā præſtitiſſet, & auxiliis eū &c. { Leuitate & ībecillitate Cl. } Leuitas hæc & ībecillitas Clodiana ea eſt, de qua Cic. ad Atti. iiij. Qđ cū Catuli porticū, quæ iā ad tectū locatiōe Cōs. ꝑuenerat, diſturbaſſet, cū Q. fratris primo lapidū ꝯiectu fracta, deinde ꝯiectis ignibus inflāmata fuiſſet domus, viſa eſt ea res bonis oībus ꝑiniqua, & noua. Quare poſt hūc furorē, cū iā oībus ſe odio eſſe aīaduerteret, ſeq̨ ad ſuppliciū cunctoꝝ vocib⁹ expoſci, deſertus ab oībus, ſeruos ad libertatē vocauit. Cic. pene in ſacra via ꝯfecit: domū Cic. Milonisque poſtea expugnare, & incēdere conatus eſt. tandē a Flacco e Milonis domo eductis viris fortibus repulſus, interfectis e Clodiano latrocinio notiſsimis quibuſq̨, ipſoq̨ pene Clodio, niſi in interiorē partē ædiū ſe recepiſſet, necato, qui aduerſante præcipue Marcellino, nec illud ipetrare potuit, vt comitia ſua fierent. præturā .n. ille, quo Miloni ꝯſulatū petenti reſiſtere poſſet, petebat, & Miloni in ꝯſulatus petitione mirū in modū aduerſabatur. { Perpaucis aduerſ. } Catone intelligit, Catoniſq̨ æmulū Fauoniū. Sane ꝯſtat, Catonē dū diē dicendo cupit eximere, a Trebonio Trib. pl. qui rogationē ferebat, in carcerē duci iuſſū. Sed tandē cū victus verecundia Trebonius eſſet, Catonē miſſum fieri iuſsit. Sequē.i mox die pulſo ꝑ vim Aquilio Trib. pl. fugatiſq̨ optimatibus rogatio lata, ꝓrogatū ꝑ Cæſari in Gallias ad alteꝝ quinquēniū imperiū, decē ꝑ legiones ad id bellū gerendū decretæ. Quo facto, nil amplius ſibi cū plebe agendū cēſens Cato, ad Pomp. ꝯuerſus admonuit cauendū ſibi a Cæſaris potētia: quam cū vellet, deponere minime poſſet. Verū hæc oīno Pomp. contēpſit. Plut. { Lege Sem. } quā Sēpronius tulit, ne ſucceſſor Cæſari daret: qui ꝑ cōtra de d.ādis Gabinio Piſoni ꝑ, quoꝝ vnus Syriā, alter Macedoniā iperio obtinebat, ſucceſſoribus lege cēſuit. Cicero in oſone de ꝓuinciis ꝯſularibus: Decernēdæ ſunt nobis lege Sēpronia duæ. Verū, vt ingenue qđ ſentio dicā, corrupta mihi vī hæc lectio: nec Sēpronia, ſed Trebonia legendū, ex Plu. & Floro: quorū alter & in Catonis Vtic. & in Pōpeii vita, a Trebonio Trib. pl. rogationē latā memoriæ ꝓdidit, & ipſum Catonē rogationi aduerſantē in carcerē duci a Trebonio iuſſum, neq̨ nō interim ſtatim dimiſſum. Florus vero in hæc verba: Is cū legē ipediret, qua ꝓuinciæ ꝯſulares in quinquēniū, Pomp. Hiſpaniæ, Craſſo Syria Parthicūq̨ bellū, Cæſari Galliæ, & Germania dabant, a C. Trebonio trib. pl. legis autore in vincula duct⁹ eſt: Vt & illud in oſone de ꝓuinciis ꝯſularibus lege Trebonia, non Sēpronia legē. { Decē Leg. } quoꝝ ſinguli ſingulis legionib⁹ ꝓeſſent, e quibus Q. Cic. frater vnus fuerit. { Qđ mihi de filia, & de Craſsipede gra. } Tolliolā filiā, & Piſonē cognomēto Craſſipedē, a pedū .i. craſsitudine dictū itelligit, cui primo Tulliola nupſerit. poſt cuius mortē de amicoꝝ ſnia cum Cic. Ciliciā ꝓcōſ. adminiſtraret, Cornelio Dolabellæ nupſit, ægre id ferēte Cicer. nec ſatis ꝓbante, quæ cū ex partu obiiſſet, quo tpe Cæſar contra Pōpeii liberos bellū gereret, moleſtiſsime tulit. Cūq̨ alia, vt ingt Lactan. ſatis æquo tuliſſet aīo, filiæ morte adeo ꝯſternatus eſt, vt tūc ſe a fortuna ſuperatū plane fateret. Illud nō poſſum nō mirari, Pædianū ſcribere, poſt Piſonis mortē P. Lent. nuptā Tullioli, apud illū ex partu deceſsiſſe. Niſi ita dicas, P. Cornelium Dolabellā Lent. dictum, qđ a Lent. adoptatus, Lentuli quoq̨ nomen aſſumpſerit, qua de re plura in Epiſt. Cœlianis dicemus.

SEBA. CORR.

L. Racilium. } Hunc alibi trib. pl. longe optimū vocat, et ſi quidā hic L. Rutil. legunt. { In ſena. fuiſ. } Poſtq̄ accuſatus eſt a Catone, & ſuſpicatus eſt inſidias vitæ ſuæ fieri Catonē a Craſſo ſuſtentari, & Clodio pecuniā ſuppeditari. { Cupiditatis ſuæ. } reducēdi regis. { Tpe Ca. } cū Caninius rogationē ferret, ut Pomp. cū duobus lictoribus regē reduceret. Quare tps ſuſpicioſiſsimū vocat: qđ de tpe (ſic .n. quidā legunt) Catoniano nō ita apte dici pōt. { Perpaucis aduer. } in his M. Catone, M. Fauonio, C. Atteio Capitone, & P. Aquilio Gallo. { Stipendiū. } Senatus, inquit in oſone ꝓ Cornelio Balbo, in anguſtiis ærarii victorē exercitū ſtipendio affecit, Imꝑatori .x. legatos decreuit, lege Sēpronia ſuccedendū non cēſuit. { Lege Sem. } C. Sēpron. Gracchus ꝓuincias ꝯſulares nō mō nō abſtulit ab ſenatu, ſed ēt, vt neceſſe eſſet, quotannis ꝯſtitui per Sena. decreta lege ſanxit. { Succederet. } cū lege Sempron. ſuccedi oporteret. { Craſsipede. } cui Tulliā poſt reditū ab exilio prid. ix. Apr. deſpōdit, mortuo iā, vt in Quæſtura oñdimus. C. Piſone { Eximia ſpe ſu. vi. } Spes .n. ſummæ virtutis, non ſumma virtus in adoleſcente commendari ſolet.

BER. RVT.

QVare, Ea quæ ſcribā, ſic habeto, me cū illo re ſæpe cōicata, de illi⁹ ad re ſnia atq̨ autoritate ſcribere, qm̄ S.C. nullū extat, quo reductio regis Alexādrini tibi adēpta ſit, eaq̨ quæ de eo ſcripta eſt autoritas, cui ſcis interceſſum eē, vt nequis oīno regē reduceret, tātā vim hēt, vt magis iratorum hoīum ſtudiū, q̄ ꝯſtantis ſenatus ꝯſiliū eſſe videat, te ꝑſpicere poſſe, &c. } Nō eſt oīno, vbi ꝯſiſtas, niſi verbū addideris .i. in veteribus ſic: Arbitror te ꝑſpicere poſſe. Sumet igit male inde quoque principiū hæc clauſula. Qm̄ S.C. & reliqua, A quibus porro interceſſum ſit, Catone ne, ac Caninio, ī aliis, parū ꝯſtat. nā S.C: id cui ſupra ab his interceſſum dixit, aliud fuiſſe puto (quicquid interpres, Egnatiuſq̨ autumēt). ſ. ne cū ꝑplō de reductione regis ageret, nō, ne oīno reduceret rex de eo nullā dū mentionem fecit, præterq̄ in .j. Epiſt. Præter Seruil. inquit, qui oīno reduci negat oportere. Igit S.C. poſtea in Seruilii ſniam factū eſt, exiguæ tñ autoritatis. qđ & alioqui factū indicat, ante, cū ſubdubitare ſe ſcribit, ne cā regia deſerat. { Etenim Pōpe. qui mecū ſepiſsime, nō ſolū a me ꝓuocatus, ſed ēt ſoa ſpōte de te cōicare ſolet, ſcis tpibus illis nō ſepe in ſen. fuiſ. } Eodē illo tēporū errore labitur Egna. cā .n. vagationē, quaſiq̨ ſponſaliciam laſciuiā in tertio ſuo ꝯſulatu admiſit Pomp. vt idē Plut. tradit. Ad hæc circa tpa nōdū ſcđm ei fuiſſe delatū arbitror, ſed Cos. adhuc Marcel. Philippūque. Rei igit frumentarie cā, in Siciliā, Sardiniā atq̨ Africā ꝓfectus, aut certe Catoniano illo ꝯuicio deterritus ſenatu abſtinuerat. { Offenſionē eſſe pericul. ꝑꝑ interpoſitā autoritatē, religionē ꝑ vid. } Autoritatē accipe ſenatus .i. ipſum S.C. vel quod in ſniam Bibuli factū erat, vt rex ſine exercitu reduceret, vt in .ij. Epiſt. ꝯſtat. Vel id, de quo ꝓxime eſt locutus, Seruilianū, ne oīno rex reduceret. nam interpres quidē egregie deſipit. autoritatem .n. interpoſitā dubio a Senatu ſignificat. De vtroq̨ tñ ēt ſine piaculo ſentiemus. { Qđ mihi de nr̄o ſtatu, de Milonis famili. de leuita. & ībecillitate Clodii gra. } Qđ de Milone, & Clodio ait, puto potius ad id iudiciū ꝑtinere, qđ de vi Miloni, Sextioq̨ intentatū eſt, Clodii nimirū opa, qui victus leuis, ībecilliſq̨ apparuerit: quā ad illam interpretis neſcio quā ſimulatā reconciliationē. { Nam & ſtip. Cæſari decretū eſt, & .x. Legati, & ne lege Sēpronia ſuccederet, facile perfectū eſt. } Legē Sempronia, que fuerit non intelligit interpres: neq̨ .n. lex erat ad oēs ꝓuincias ꝑtinēs, vt annue ne finito tpe ꝓrogaret: ſed ſingularis, qua latū erat, vt due ꝓuincie Coſs. illius anni decernerent. Significat id Cicer. in Orat. de ꝓuinciis ꝯſularibus: Decernende, inquit, nobis ſunt lege Sēpronia due ꝓuinciæ. & ſupra: Quattuor ſunt ꝓuinciæ P.C. de quib⁹ adhuc intelligo ſnias eſſe dictas: Gallie doe, quas hoc tpe vno impio videmus eſſe ꝯiunctas, & Syria, & Macedonia, & reliqua. De decreto ſtipēdio ac .x. legatis, in eadē conioſe Cicero.

EXPO. EIVS.

QVod mihi de filia, & Craſsipede gra. } ipſe ad Attic. ſignificat lib. j. Epiſt. j. deſponſam eſſe Piſoni Tulliā, L. Iulio Cæſare, C. Martio Figulo Cos. ante ſe ꝯſulē. Sed tñ Aſcon. quoq̨ apud ſm̄ virū mortuā eſſe ex partu, affirmare vr. Errore aūt librarii in priore illo ope hæc in. viij. Epiſt. collata ſunt, alioqui, ſi, quę notauimus, cōfirmanda, Cic. ad Attic. Addit ad extremū (inquit de Vectio) cū iam dimiſſa ꝯcione reuocatus a Vatinio fuiſſet, ſe audiſſe ex curiōe, his de rebus ꝯſciū eſſe Piſonē generū meū, & M. Laterenſem. Sed, ne me oīno ſnie illius, vel aduerſario Plutar. pœniteat, facit idem ipſe Cic. qui ad Q. frat. ita ſcribit: Iā menſes aliquos ab exilio reuerſus .i. circa idem hoc tps. De noſtra Tollia tui me Hercule amantiſsima, ſpero cū Craſſipede nos ꝯfeciſſe. Et infra: Ad. viij. Idus Apri. ſponſalia Craſſipedi ꝑbui. Et tertia poſt Epiſt. Dederā ad te literas antea, quibus erat ſcriptū, Tulliā nſtam Craſſipedi prid. ix. Apri. eē deſpōſatam. Noiat, & Craſſip. alſoꝝ puto, li. ix. ad Atti. Epiſt. vt nūc eſt. xiij.

Tempore

DOC. CVIVS

TEmpore Can. } Lectionis huius argm̄ fuſius Cic. expoſuit Epiſt.ij. vbi ait. Senatus autoritas grauiſsima interceſſerat: cui tn̄ Cato, & Caninius interceſſerant. { Interpoſitam auto. } Senatus autoritas vetuit eū exercitu regē Aegypti reduci, id qđ Lent. ꝓbabatur. Eum igit Cic. monet, ne cōtentionē ſequatur in eo, qđ nec obtineri nec fieri citra neglectæ religionis crimen pōt. { Nouitate nea. } Paſsim queritꝰ Cicero ſuā dignitatē, & gloriam a maleuolis hoib⁹ adeoq̄ ignauis nobilibus cōuulſam, & ſuppreſſam fuiſſe. Et queadmodū nouitatē hic ſuā, ita alibi nomē ſe appellat hoiem: qđ ai ſui virtute, nullis maiorū imaginib⁹, dignitates ꝯſecutus ſit. Et noui hoies, Seruio autore, ꝓprie dicunt, quorū nulli maiores clari ſunt, qui per ſeipſos primū magiſtratū in Rep. adepti sūt. { Lege Sem. } qua cauebat, ne quis in ꝓuincia manerēt vltra ꝯſtitutū tp̄s. Cæſar cū quinquennium in Gallia fuiſſet, qđ tp̄s illi fuerat ꝯſtitutum, alterū adhuc annū manere voluit, & perfecit amicorū ſtudiis, & bn̄uolentia, ne alius ſuccederet. Hoc ipſum Cicero non ꝓbat, ēt ſi in oratione de ꝓuinciis ꝓ conſularibus ſe cenſuiſſe fateatur, vt Gallia ꝓuincia iteꝝ cū x. legatis decerneret Cæſari. { Craſsipede. } dederat. n. Cicero filiam ſuā Tulliā in matrimoniū Piſoni Craſsipedi primō, & poſt huius mortem Dolabellæ. Hinc eſt qđ dixerit, & de filia, & de Craſsipede.

[redacted]

ARGVMENTVM.

Scribit Emplatorium ad Lentul. proficiſcentem, ubi aduenerit omnia quæ ad res ipſius Lentuli pertinuerit, nunciaturum, quocirca Emplatorium ipſum, ut il li fides adhibeatur, non parum commendat.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Principium Epiſtolæ idem eſt, quod in ſuperiore, cuius initium, quæ geſtur. Et hic Cicero propemodum animum in cauſa Lentuli demittit, quod ſenatus nul lo neque ordine, neque iudicio negocia tranſigat.

M. T. C. PVB. LENTVLO S. P. D. 8

DE omnibus rebus, quæ ad te ꝑtinent, quid actū, quid cōſtitutū ſit, quid Pomp. ſuſceperit, optime ex Emplatorio cognoſces: q nō ſolum interfuit his rebus, ſed ēt præfuit, neq; ullū officiū erga te bois amantiſsimi, prudentiſsimi, diligētiſsimi prætermiſit. Ex eodē de toto ſtatu rerū coīm cognoſces: quæ quales ſint, nō facile eſt ſcribere. Sunt quidē certe in amicorum noſtrorū ꝑtāte, atq; ita, ut nullam mutationē unq̄ hac hoīm ætate habitura res eſſe uideatur. Ego qdē, ut debeo, & ut tute mihi præcepiſti, & ut me dignitas, utilitasq; cogit, me ad eius rōnes adiungo, quem tu in meis rōnibus tibi eſſe adiungendum putaſti. Sed te nō præterit, quā ſit difficile, ſenſum in rep. præſertim rectū, & confirmatū deponere. Veruntn̄ ipſe me confirmo ad eius uoluntatem, à quo honeſte diſſentire non poſſum: neque id facio, ut forſitan q̄buſdā uideor, ſimulatione: tantum. n. animi inductio, & mehercule amor erga Pomp. apud me ualet, ut quæ illi utilia ſunt, & quæ ille uult, ea mihi oīa iam & recta & uera uideantur. Neq; (ut ego arbitror) errarent, ne aduerſarij quidem eius, ſi eū pares eſſe non poſſent, pugnare deſiſterent. Me quidē, & illa res conſolatur, quod ego is ſum, cui uel maxime cōcedant omnes, ut uel ea defendam, quæ Pomp. uult; uel taceā: uel ēt id quod mihi maxime lubet, ad noſtra ſtudia me referam literarū: qđ profecto faciā, ſi mihi per eiuſdem amicitiā licebit. Quæ. n. propoſita fuerant nobis cū & honoribus ampliſſimis, laboribus maximis perfuncti eſſemus, dignitas in ſententijs dicendis, libertas in rep. capeſſenda: ea ſublata tota. ſed nec mihi magis, q̄ omnibus. Nam aut aſſentiendū eſt nulla cū grauitate paucis, aut fruſtra diſſentiendum. Hæc ego ad te ob eam cām maxime ſcribo, ut iā de tua quoq; rōne meditere. Cōmutata tota rō eſt ſenatus iudiciorū, rei totius publicæ: otium nobis exoptandū eſt, qđ ij q̄ potiuntur rerū, præſtaturi uidentur, ſi quidam hoīes patiētius eorum potētiā ferre potuerint. Digni-

[redacted]

ASCEN.

DE oib⁹, &c. Dicit Emplatoriū ad Lent. ꝓficiſcētē, vbi aduenerit oia, quæ ad rem Len. pertinerent nūciatuꝝ. Quapp Emplatorium ipſum, vt illi fides hēatur, non paꝝ ꝯmendat. Ordo eſt. Tu o Len. cognoſceris optime. i. ꝯmodiſsime de oib⁹ rebus, quæ ꝑtinent ad te, quid ſit actū, & quid ſit ꝯſtitutū: & quid Pōp. ſuſceperit. ſ. faciēdū, cognoſces inq̄ ex Emplatorio viro ꝓſtāti, qui nō ſolū interfuit his rebus, ſed ēt ꝓfuit. ſ. tanq̄ ꝑcipuus actor, aut curator neq; ꝑtermiſit erga te vllū offm̄ hoīs amantiſsimi, prudētiſsimi, diligētiſsimi. Tu cognoſces ex eodē de toto ſtatu reꝝ coīū. i. reip. quæ quales ſint nō ē facile ſcribere. Sūt q̄dē certe in ꝑtāte amicorū nroꝝ. ſ. M. Craſsi. C. Cæ. Cn. Pōp. atq; ita. i. tal' sūt in eoꝝ ꝑtāte, vt res nullā. i. nō vllā: nō videat habitura eē vnq̄ vllā mutationē hac ætate. i. durāte hac ætate hoium. Ego quidē, vt debeo, & vt tute. i. tuipſe: in nrō ꝑ tertiā ꝑſonā verbi tumeo nō dicimus tumet, ſed tute, aut tutemet, ꝓcepiſti. i. mādaſti mihi: & vt dignitas cogit, quia indecoꝝ eſt hēe ſimultatē cū ſummis viris. & vtilitas cogit, quia durū eſt potētiſsimis reſiſtere. Adiungo me ad rōnes. i. ꝯſilia, & negotia eius. ſ. Pōp. quē tu putaſti adiūgēdū eſſe tibi. i. ad vtilitatē tuā in rōnibus. i. ꝯſiliis, & factis meis. Sed te nō ꝓterit. i. tu bn̄ noſti: quā. i. q̄tū difficile ſit deponere ſenſū. i. ſniam & iudiciū in rep. i. in gubernatiōe, & iuuamine reip. ꝓſertim re- ꝑ al. fidem

ſum.i.non erroneū,& ꝯfirmatum. Sentiebat [redacted] reip.fore gu[redacted]euolui. & quemuis vnū, aut paucos cōtra legē in magiſtratu ſtabiliri,& ita licet fauere Cæſari,& Pōp.vt ſummus viris,vereba[redacted] pot[redacted]tui ā.Verūtā ipſe confor[redacted]modo me(alii legūt cōfirmo.i.ſtabilio me)ad voluntatē eius.ſ.Pōp.a quo nō poſſum ho neſte diſſentire. Neq; facio id, [redacted] mulanter.n.i.quia inductio.ai,.i.perſuaſio,quā induxi [redacted] ſentire,[redacted]dicare,vel [redacted] aut [redacted]p,.i.ni Pomp.[redacted] vt ea oia,quæ ſunt vtilia illi,& quæ ille vult : videant mihi iā [redacted] vera.i.iuſte.Neque, vt arbitror,errarent ne quide, [redacted] aduerſariū eius.ſ.Pōpeii [redacted] pugnare,aut ꝯtendere.ſ.cum Pōp.cū non poſſent eſſe pares. Quid[redacted]certe;[redacted]res cō ſolatur me,qđ ego ſum.i.talis cui oē[redacted]cedant.i. permittant, vel i.ēt maxime : vt vel.i. aut defendā ea quæ Pōp.velit, vel taceam[redacted]dicā, vel ēt id , qđ.i. quæ res libet maxime mihi re[redacted]me ad ſtudia noſtra literarū: quod eg[redacted]o.i.re vera,ſi habebit mihi per amicitiā eiuſdem, .i.Pōp.[redacted]in ſententiis dicēdis.i.in iudicio ferendo.Et ea libertas in rep.capeſſenda.i.gerenda , & adminiſtranda,quæ fuerat ꝓpoſita nobis, cū eſſemus perf.ūcti.i.ad finem vſ.ꝗ functi,honoribus.i.magiſtratib⁹ ampliſsimis, vt ſunt [redacted],& laboribus maximis in detegenda,& vindicāte coniuratione Catilinæ,& [redacted] eſt ſup. ſublata.i. ſubtracta nobis tōta, ſed nec magis mihi,quā oibus.ſ.aliis. Nam aut aſſentiendū e[redacted]nulla grauitate,aut diſſentiendū fruſtra,quia nimus po[redacted]es [redacted]hæc ad te maxime ob eā cām, vt tu medicere.i.cog.tes quo.ꝑ vide rōne tua. Tota ratio ſenatus in[redacted].p.eſt cōmutata,& ita otiū eſt exoptandū nobis q[redacted]rep.ii qui potiuntur reꝝ.ſ.imperio, [redacted], vt tres ſupradicti, videnṫ præſtaturi . Ergo præſto ēt præſtatū facit:ſi quidā hoies potuerint ferre patientius .i. æquiore aio potentiā. Nihil eſt qđ cogitemus quidē illā dignitatē ꝯſularē,ſenatoris fortis,& cōſtātis.i.quā nos geſsimus.& quales fuimus,ideo nō reprobo,qui legunt dignitatē quondam illā &c.Sup.ea dignitas eſt amiſſa culpa eoꝝ,qui abalienauerunt a ſenatu ordinē coniunctiſsimū.ſ.ſenatui,vtpote equeſtrē, vt vero ſimile eſt: & hoiem clariſsimū.ſ.Cæſarem,cū vellē illi abrogare ꝓuinciā,quam equites illi ꝓrogatā volebant . Sed vt ego reuertar ad ea,quæ ſunt cōiūctiora rebus tuis,ego cognoui Pōpe.eſſe valde amicū tibi,& tu obtinebis oia,quæ voles, quātum ego ꝑſpicio;eo ꝯſule.i.dum ꝯſul erit. In quibus rebus.ſ.habebit me affixū ſibi. Neq; vlla res, quæ ꝑtineat ad te,negligetur a me. Neq;.n.verebor, ne ſim moleſtus illi.ſ.Pōp.cui erit iucundum ēt ꝑꝑ idipſum,qđ videbit me eſſe gratū.ſ.erga te. Tu velim &c. Ordo eſt. velim,vt ſup.tu ꝑſuadeas tibi nullā rem minimam eſſe quæ ꝑtineat ad te,quæ mihi non ſit charior quā meæ res oēs. Cū ſentiam d.ſ.qđ dictū eſt,non poſſum ſatisfacere mihi metipſi ſedulitate.i.diligenti ope, & ſeorſum a dolo facta:quidem.i. certe,ego ideo nō ſatisfacio mihi.i.iudicio meo,aut pietati meæ re ipſa.i.effectu ipſo:qđ nullam.i.nō vllā:non poſſum.i. obtinere aut æquiparare,vllā partē meritoꝝ tuoꝝ.ſ.in me,aut de me, non mō gratia referenda.i.æquali bñficio reddēdo , ſed ne quidē.i.non ſaltē cogitāda.ſ.gratia.i.in aio habēda. Rumor erat te geſsiſſe rem.i.imperiū tuū in ꝓuincia valde bñ,literæ tuæ.ſ.ad ſenatū mittēdæ,de quibus eramus locuti cū Pōp. expectabātur ſ.a ſenatu:quæ ſi erūt allatæ,nr̄m ſtudiū.i.diligēs opa extabit.i. reliqua erit in magiſtratibus,& ſenat. ꝯueniēdis.i. viſendis loquēdi de te gratia,cætera quæ ad te ꝑtinebūt.ſup.extabunt nobis ꝓcuranda,cū &.i.ēt cōtenderimus plus,quam poſſumus : tñ faciemus minus,quā debemus. Vrbane dictū,& pueri adnotabunt,

tatē quidē illā cōſularē fortis, & cōſtātis ſenatoris nihil eſt, qđ cogitemus: amiſſa ē culpa eorū,q à ſena. & ordinē cōiūctiſſimū & hoiem clariſſimū abalienauerūt. Sed ut ad ea, q̄ cōiunctiora reb.tuis ſunt,reuertar:Pōp.tibi ualde amicū eē cognoui: & eo tu cōſule,q̄tū ego ꝑſpicio,oīa quæ uoles,obtinebis: quib.in reb. me ille ſibi affixū hēbit:neq; à me ulla rer,q̄ ad te ꝑtineat negligetur. Neq;.n.uerebor:ne ſim ei moleſtus:cui iucūdū erit ēt ꝑꝑ idipſum,q me eē gratū uidebit.Tu uelim tibi ita ꝑſuadeas, nullā rē eē minimā,quæ ad te ꝑtineat,q̄ mihi charior nō ſit q̄ meæ res oēs.Idq; cū ſentiā, ſedulitate mihimet ipſe ſatisfacere poſſum re quidē ipſa iō mihi nō ſatisfacio,q nullā ꝑtē tuorū meritorum nō mō referēda,ſed ne cogitāda qdē gratia cōſeq poſſū. Rē te ualde bñ geſſiſſe rumor erat. expectabātur literæ tuæ,de qbus eramus iā cū Pōp.locuti:q̄ ſi erūt allatæ noſtrū ſtudiū extabit ī cōueniēdis magiſtratib.et ſen. Cætera, quæ ad te ꝑtinebūt,cū ēt plus cōtēderimus,q̄ poſſumus,minus tñ faciemus,q̄ debemus.

cū illa particula ēt honeſta. Tu velim ita tibi perſuadeas &c. ⌝

VICT. IN POSTER.

ET vt me dignitas,vtiliṫaſq; cog. } Emēdauimus olim(vt me pietas)neq; tñ cās attulimus huius caſtigationis,neq; ꝓpriæ ſcripturæ vllā mentionē fecimus: quare rectū viſum eſt,id nūc diligēter id facere maxime,cū interpretes ēt nō nulli hoꝝ libroꝝ,vt quondā memini me legiſſe,de hac voce (dignitas) ambigant,& de dixta,neſcio quæ,loquanṫ, vt qui & ipſi veterē lectiōnē odorati fuerāt. Mediceus codex (iā.n. de illo dicendū eſt,vt nun⁹ deprauato,vel potius vt oim optimo)(vt medietas,)hēt i quare paruo,& ſatis vſitato errore ſublato,legēdū exiſtimaui, (me pietas,)has.n. lr̄as veteres librarii ſæpe inter ſe ꝑmutabant, vt in eodē exēplari in Epiſ.ad Mēmiū. An(dotius) libēter te Athenis,ꝓ, (potius .) & ad Tyronē, A portu Corcyræoꝝ ad Caſsiodr̄:ꝓ, Caſsiopen,ſicq; multis aliis locis. Reliqua,vt puto ꝑſpicua ſunt: ſæpe.n.vtiṫ hac voce cū loquitur de Lent.hoc,ad quē nūc ſcribit,& Cn.Magno autorib.ſuæ ſalutis,&quibus pene debebat quæ filii parētibus,cūctiq; homines Diis īmortalibus debēt. Vulgata lectio ꝓbari nullo pacto pōt,ne dū.n.hoc,qđ Cic.narrat ſe facere,qđ adiungat ſe ad rōnes Pōpeii,augeat dignitatē illius vehemēter eā minuit, niſi dignitas eſt,rectū ſenſum in Rep.deponere,& ad voluntatē alterius ſe accōmodare,quod ꝓrius nemo vnq̄ dicet.Sed id aperte oſtendit,cū inſra inquit, Dignitatē quidem illam conſularē fortis,& conſtantis Senatoris,nihil eſt quod cogitemus.

IO.BAEGNA.

DE oibus reb. } Nihil ſibi de Reip.rebus ſcribendū, cum Platorius ad eū veniret, affirmat,cuius prudentiā, & fidem in Lent.negocio mirifice laudat , ex quo facile de vniuerſo Reip.ſtatu cognoſcat, ſe[redacted]oluntatē ſñias ſuas accōmodare,a quo ho[redacted] Qđ cū faciat, magnis illius erga ſe me[redacted]ma ſemper in illū inductione id a ſe fieri ,p[redacted], vt ſi per amicitiam illius ſibi liceat, nihil antiquius otio[redacted] mulet,qñ dignitas iā illa ſenatoria tota ꝑdederit. Pompe.[redacted] videri amiciſsimū,a quo tñ veſtigiū nullū diceſſurus niſi perfecta re,ſit,qñ nō minori ſibi curæ Len.dignitas,quā ſua ſit,qđ facile,cū lr̄æ de rebus in ꝓuincia bñ geſtis ab eo venerint (nā rumor erat bñ rē geſtā)extabit. { Di[redacted] nō neſciā,magis tñ illa mihi ꝓba[redacted] ſcribēdū putē,qđ & vetuſtiores codices præ ſe ferūt:neq;.n.adduci poſſem hoc verbo nūc Cic vti voluiſſe,quo aut nunq̄ , aut quā parciſsime hoc ſignificato vſus ē,ſed & vix in ipſa Græcia tale qđ inuenias. Nā aut ita definiṫ Gale.in libello ,cui titulus eſt. [illegible],vt nihil ad hunc locū faciat[redacted] ꝓ rōne victus quotidiani vſurpat a doctis:aut ꝓ loco in quo aſsidue viuamus: & mutuo ꝯuerſemur,aut ꝓ ſñia,quā arbiter dixērit. { Vt quib. vſſimu. } Nā Cic.pleriq; incōll.ime,inſt[redacted] illud: Nil mirꝰ ſi anguſtæ ſederet,[redacted]nabus ſellis vteret. Vtcūque tñ ſit,ꝓpēſior temp in Pōp.b[redacted] magnis Cæſ.bñficus obſtrictus,q̄uis gñō ſuo Dolabella,& Cælio,& aliis [redacted]obſtātibus vt aliquē in locū potius ſecederet,quā bellis ciuilibus ſe immiſceret,ſummo tñ ſuo cū diſcrimine , hec ſnio Pōpe[redacted]ad Pomp.nauigarit. { Vt quæ illi vt.aſſe. } .d.qñ cū ab[redacted]Pōpeii gratiā & dixit,& fecit multa multoꝝ inimicitias ſuſcepit,& ſimultates ſuſtinuit,& Vatiniū hoiem vnū oium ſibi infeſtiſsimū[redacted] Pōpeii defendi,& cū Gabinio in grām rediit,vt ſequēti epiſ.lati⁹ { Neaduer.quidē eius. } Craſſum, & Catone[redacted]æmulos, & Clodianoꝝ quoſdā intelligit,qui oino Pomp.infenſiſsimi erant. { Perfūcti eſt. } Sic & hac epiſ.ſequēti. Alias(vt in Epiſ.ad Brutū)defuncti vocabulo libērius eſt vſus. { Ordinē cō. } Equeſtrē ſ.intelligi voluit Cic.ſæpe a ſenatu alienatū,ſæpe ꝯciliatū,prout iudicādi rō,vel ſenatoribus deferebat, vel a ſenatu tranſlata,ad eqtes delata eſt,donec ex vtroq; ordie iudices eligerent, qua de

re

re locis ſuis copioſi⁹. { Et ho.cla. } Intelligit Põp.nõ Cæſarem quẽ Cic.cũ primũ rediit ab exilio, ſenatui in p̃mis ↄciliauit, qd̃ ex ep̃lis Cic.ad Q. fra.p̃cipue cognoſcas. { Rumor er.hic. } .ſ. qd̃ in ꝓuincia Imp̃ator a militib⁹ appellat⁹ eẽt, qd̃q; sũmã forti tudinis, & prudẽtiæ laude ſe geſſerat: qd̃ ſeq.epiſt. Cic.oſtendit.

SEBAS. COR. AMicorum noſtro. } Cn.Põpeii, M. Craſſi, & C. Cæſaris. { Eius } Põp. { Purasti } Cũ de me renocãdo ageres. { Aduerſa. } Cn.Len.Marcellinus, M.Cato, L.Domitius, M.Bibul⁹, M.Fauonius, C.Cato, C.Curio, Seruil. & alii, a qbus Põp.his t̃pib. carpebaꝫ. { Paucis } Cn.Põp. M.Craſſo, & Cæſaris amicis. { Ii. } Põp.Craſſus, & Cæſar. { Præſtaturi } Illi.n.ſine opa nr̃a curabũt oĩa { Quidã h. } M.Cato, & reliqui aduerſarii. { Eorũ. } Catõis p̃cipue { Ordinẽ. } eqſtrẽ. { Hoiem cl. } Põpe. { Cætera. } in cæteris.

BER. RVT. QVi a ſen.ord.ↄiunc. & hoiem cla abali. } Clariſſimũ hoiem Põp. potius dicit, quã Cæſarẽ, eos aũt, quorũ culpa amiſſa ſit, intelligit, ni fallor, Catonẽ, Domi. Marcelli. q Põp.in ſcd̃o ↄſulatu aduerſarii ſunt, vt ↄſter Domitiũ, Catonẽque pulſatos, ex Plut. Appianoq;. Neq; hic mõ, ſed & ſupra, cũ de aduerſariis Põp.ig̃r, Plu.v̾ba in vita Magni Pomp. Catoniſq; nũre ad hũc locũ faciũt. { Qd̃ mi.de ſi & de Cra. gr agn.huma.tuã, ſpe.& opto hãc tõium.nob.vol.fo. } Craſſipedẽ alium eẽ a Piſone exiſtimarã, ea rõne qd̃ viderẽ ẽt añ Cic.exiliũ nuptã Piſoni Tulliolã. In orat.ꝓ Seſtio gener ig̃r: Et Piſo gñia Piſonis Cos.pedibus ſupplex reiiciebaꝫ, & in eadẽ paulo ante: mihi deniq; hoies p̃cipue ↄgratulabanꝫ, qd̃ habiturus eſsẽ cõtra trib.pl. furioſum & audacẽ, eũ & amicũ, & affinẽ, tũ ẽt fortẽ, & grauẽ ↄſulẽ itẽ in Vatin. Inculcariſne ẽt, vt Piſonẽ gñum meũ noiaret? ſed & ĩ Piſonẽ: Mihi vero ipſi corã gñio meo ꝓpinquo tuo quæ dicere auſus es? & infra: Cũ ad te.v. fere hora cũ C.Piſone veniſsẽ, alibiq; Vt hæc nimis ſera gratulatio iportunaq; videri poſsit, cũ & añ exiliũ, & poſt reditũ, añ hæc t̃pa ↄtracto multis iã menſib. (ne dicã annis) eo matrimonio, Romæ oĩm hoc a Len.p̃fici quiuerit. Sed cũ Plut.videã quos gñios tm̃ Cic.Craſſipedẽ Piſone, Dolabellãq; aſſerere, adducor, vt putẽ nõ de matrimonio, vt voluit iterpres, ſed aliquapiã re alia, quæ tñ ad id matrimoniũ ptineret gratulari Lent.niſi qd forte diuortii diſsiduiue interceſſerit. Nã alioq̃ in orat.ꝓ Seſtio ſignificat iã tũ mortuũ, cũ ait: Piſo ille gener meus, cui fructũ pietatis ſuæ, neq; ex me, ne.q; a P.R. ferre licuit, a ꝓpinquo ſuo ſocerũ ſuũ flagitabat. Eã puto habitã anteq̃ ſit hæc ſcripta Epiſ.aut Plut.forte in hoc ipſo ſit hallucinatus.

{ Cætera, quæ ad te p̃ti.cũ & pl.quã poſ.mi.tñ fa.quã debe. } Nõ inelegãtior inſcripto lectio, ꝑtinebãt, ꝓ ꝑtinebũt, & fecimus ꝓ faciemus. qd̃.ſ.ſi recepimus, ſine dubio, & de negocio Alexãdrino, qd̃ iã derelictũ erat, & alio trãſlatũ, intelligimus: & ꝓ poſſimus, poſſemus, & ꝓ debemus, dẽremus, erit ſubſtituendũ. Id quia perſcriptũ Len.a familiaribus putabat Cic.in trãſcurſu doloris magis ſui ſignificandi, quã purgandi ſui gratia attigit.

IDEM poſteri. QVi a ſen.ord.piũ. & ho.cla.abali. } Ordinẽ, equeſtrẽ accipe. qd̃ ipſo oñdit ad Atti.li.1. Nos hic in rep. infirma, miſera, ↄmutabiliq; verſamur: credo.n.te audiſſe nr̃os equites pene a diſiũctos: qui primũ illud valde grauiter tulerũt, ꝓmulgatũ ex S.C.fuiſſe, vt de his, qui ob iudicãdũ pecuniã accepiſſent, quereret. quia in re decernẽda cũ ego caſu nõ affuiſſem, ſenſiſſemq; id equeſtrẽ ordinẽ ferre moleſte, neq; apte dicere, obiurgaui Senatũ, vt mihi viſus ſum, ſumma cũ autoritate & in eã nõ verecũda, admodũ grauis, & copioſus ſui. Ecce aliæ delicie equitũ vix ferẽdæ, quas ego nõ ſolum tuli, ſed ẽt ornaui. Aſiani, qui de cẽſoribus ↄduxerũt, queſti ſunt in Senatu, ſe cupiditate ꝓlapſos, nimiũ magno ↄduxiſſe, vt induceret locatio, poſtulauerũt. Ego princeps in adiutoribus, atq; adeo ſcd̃s. nã vt illi auderẽt hoc poſtulare, Craſſus eos impulit. Inuidioſa res turpis poſtulatio, & ↄfeſsio temeritatis: ſummũ erat piculũ, ne ſi nihil ip̃traſſent, plane alienarent a Sen. Huic quoq; rei ſubuẽtũ eſt maxime a nobis, ꝑfectũq; vt frequẽtiſſimo ſenatu & libẽtiſſimo vterenꝫ: multaq; a me ordinũ dignitate, & ↄcordia dicta ſunt Cal Deceb & poſtridie, neq; adhuc res ↄfecta ẽ volũtas Senatus ꝑſpecta. Vn⁹ .n.cõtradixerat Metel.Cos.deſignatus, q erat dictur⁹ ad quẽ ꝑp diei breuitatẽ ꝑuentũ nõ ẽ. Heros ille nr̃ Cato. ſic ego ↄſeruãs rõnẽ, inſtõnẽq; nr̃am tueor. (vt poſſum) illã a me ↄglutinatã ↄcordiã. Et epiſ.ſeq. alienati eqtes Ro.qd̃ erat qdẽ ob rẽ iudicãdã, ſic ille annus duo firmamẽta Reip ꝑ me vnũ cõſtituta euertit. nã & Senat⁹ autoritatẽ abiecit, & ordinũ ↄcordiã diſiunxit. Et li.ii. Nũc vero cũ equitatus ille, quẽ ego in cliuo Capitolino te ſignifero, ac p̃cipe collocarã, Senatũ deſeruerit, nři aũt Principes digito ſe cœlũ putẽt attingere, ſi mulli barbati in piſcinis ſint, qui ad manũ accedãt, alii aũt negligãt nõ ne tibi ſatis ꝓdeſſe videor ſi ꝑficio, vt nolint obeſſe q ꝑſit? Nã Cato. nemo nõ tu amas pl⁹ quã ego. ſed tñ ille aĩo optimo vtẽs, & ſũma fide, nocet iterdũ Reip. dicit.n. tãq̃ in Plat. πολιτείᾳ nõ tãq̃ in Romuli fæce ſñiam. Quid verius, quã ĩ iudiciũ venire, q ob rẽ iudicãdã pecuniã accepit? cẽſuit hoc Cato, aſsẽſit ſena. eqti Curiæ bellũ, nõ mihi: nã ego diſſenſi. Quid ipudẽti⁹ Publi.renũciãtibus? Fuit tñ retinẽdi ordinis cã facieda iactura. reſtitit, & puicit Cato. Itaq; nũc ↄſule in carcere incluſo, ſæpe itẽ ſeditiõe ↄmota aſpirauit nemo eorũ, quorũ ego ↄcurſu, itẽq; Cos. q poſt me fuerũt, Rẽp. defendere ſolebãt. qd? ergo iſtos inquies, mercede ↄductos hẽbim⁹? qd faciemus, ſi alr̃ nõ poſſum⁹? an libertinis, atq; ẽt ſeruis ſeruiam⁹? Culpã itellĩt Cat. Orbis hic (iqt ad Atti.) in rep. ẽ ↄuerſus, citius oĩno quã potuit. Id culpa Cat. Hoiem clariſsimũ dicit Põ. App. Cæſar, iquit ſpreto triũpho ad comitia deſcẽdit, & creationẽ eius dignitatis opꝑiri cœpit. Interea Põp.ob Mithridaticũ bellũ sũmũ gliæ, & dignitatis euect⁹ Sena.rogare ꝑgit, vt multa que regib⁹, dynaſtis, ac ciuitatib⁹ idẽ ↄceſsiſſet, Sena.ex decr.ↄfirmare vellet. Cõtra plurimi, inuidia acceſi in illũ repugnabãt. iter hos vel ĩ p̃mis L.Luc.fuit, q añ Põ. ad id bellũ delegatus, debiliorẽ ad reſiſtẽdũ Põp. Mithri.reliqſſe ſe aiebat eius belli gliã ſibi ſoli ſpectare p̃dicabat. Luc.Craſ. pari mõ aſsiſtebat. idignat⁹ itaq; Põp affinitatẽ cũ Cæſ.inire ſtuduit, ſeq; ĩ petitiõe ↄſulat⁹ illi affuturũ iureiurãdo pollicet. Et mox, ſena.quũ de illis ſuſpicareꝫ, L.Bib.Cæſa aduerſum cũ eo ↄſul.adminiſtrare iubet & .I.alii (iquit de legib⁹ Cæſ.) porro addidit, q̃ a Põ geſta, vt pollicit⁹ fuerat illi, ↄprobarẽt & reliqua, q̃ de diſcordiarũ iter Sen. & eqtes cauſis exquirit. Eadẽq; oĩa fatẽ ĩ Põp.Plu.

[redacted]

ASCEN. PEriucundæ epiſt.hæc tam lõga, multa graphice ſcriptas gratiam captat a Len.eiq; gratulaꝫ Clo.criminat. Se incõſtãtiæ purgat: qd̃ cũ Cæ.Appio Pulchro, Vatinio Craſſoq;

ARGVMENTVM

Primum Lent reſpondens, qui ſcripſerat ſtudia Cice.in ſe eſſe quã gratiſſima, docet id ex abundantia amoris potius, quam ex merito ſuo profectũ. Deinde gratulatur Lent quod prouinciã cum ſumma laude adminiſtret, & gerat. Tũ criminatur Clodium. Tum Lent id gaudendũ cenſet, quod non in ſalutis ut ipſe Cicero olim, ſed in dignitatis duntaxat periculo verſetur, unde leui iactura poſſit fidẽ ſuorũ experiri. Tum quia Len.ſe non reprehendere ſcripſerat, quod Cic ut acceperat, cum Caſare & cũ Appio Pulchro in gratiã redierat. Velle tamẽ ſcire, qua inductus gratia, Vatinium defenderit, longe repetens omnium cauſas affert, ſignificans ſe ſalutis rationem habere, unde & rationem reddit, quare cũ Craſſo reconciliatus ſit. Quorum rationem occaſione multa qua dixerit, & egerit, praſertim in ſenatu, recitat. Et ut ſibi doluerit, quod aduerſarij Clodium fouerent. Sape aũt Pompeij mentionem faciens, eius potentiam cõmemorat. Quibus autem fratrẽ Caſaris multum debentẽ, docet magnum monumentum fuiſſe, cur Caſari multum fauerit. Tũ reip. eã ſe multa feciſſe Cõmemorat, ne videlicet ex ſummorum virorũ diſſenſione periclitaretur. Tum, ut ſape alias, merita ſua in Remp. a coniuratione liberatam, & culpam eorũ, a quibus aut accuſatus, aut defenſus non eſſet, recenſet, damnans videlicet eorum ignauiam, per quã Reſpub.in diſcrimen venit. Tũ commemorat laudem Lentuli: quam in cõſulatu meruerat. Tum qua ſecuta ſint mala, & Clodij in ſacris Bona dea turpes auſus impunitas fuiſſe conqueritur, & dignitatũ ſua iniuſtam immunitionem deteſtatur. Tum Q. Metelli honorificam mentionem facit, & factum eius purgat. Tũ ad facti ſui purgationẽ rediens, innuit ſe pro rei neceſſitate propoſitũ mutare, et in ea Platonis autoritatẽ ſequi, differentẽ tñ eſſe ſuam a Platonis rõne in Reip. deferenda, aut adminiſtranda. Tũ Caſaris in fratrem ſuũ mirificam liberalitatẽ ac tullam conciliationem affert. Tum cãm reditus in gratiam cum Vatinio ſeribit. Tum reconciliationis cum Craſſo. Tũ inſtituti ſui, ac propoſiti nouas affert rationes. Ac demum ab Lentulo beneuolentiam, & fauorem captat.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Hac Epiſt partim Lentuli, partim Cic in negocijs conſumitur. Lentuli quidẽ quod de rebus ad illum pertinentibus a Cic.certior fiat, & officij erga ſe ampliſſimam memoriam ſentiat renouari. Cicer uero, quando ille ſe purgat, & leuitatis, & inconſtantia, quod cum ijs redierit in gratiam, quos antea ut inimiciſſimos oppugnauit, & vexauit. Reijcit aũt in tẽporum conſtitutionem culpam, & a ſapientiſſimorum iudicio, & autoritate, inculpabilem ſe praſtare nititur.

M. T. C. PVBLIO LENTVLO. S. P. D. 9

PEriucundæ mihi fuerunt literæ tuæ, quibus intellexi te perſpicere meam in te pietatem: quid enim dicam beneuolentiam, cum illud ipſum grauiſſimum & ſanctiſſimum nomen pietatis, leuius mihi meritis erga me

tuis eſſe uideatur? Quod aũt grata tibi mea erga te ſtudia ſcribis eſſe, facis tu quidẽ abundantia quadam amoris, ut ẽt grata ſint ea: quæ prætermitti ſine nefario ſcelere nõ pñt. Tibi autẽ multo notior, atq; illuſtrior meus in te aĩus eſſet, ſi hoc tpe oĩ, quo ✠ ſeiuncti fuimus, & una, & Romæ fuiſſemus. Nã in eo ipſo, qđ te oſtendis eſſe facturũ, quodq; & in primis potes, & ego à te uehemẽter expecto: in ſententijs ſenatorijs, & in oĩ actiõe atq; adminiſtratione Reip. floruiſſemus. De qua oſtẽdam equidẽ paulo poſt, qui ſit meus ſenſus, & ſtatus: & reſcribã tibi ad ea, quæ quæris: ſed certe & ego te autore amiciſſimo, ac ſapiẽtiſſimo, & tu me cõſiliario fortaſſe nõ iperitiſſimo, fideli qdẽ, & bñuolo certe, uſus eſſes: q̃q̃ tua quidẽ cã te eſſe Impatorem, prouinciãq; bene geſtis rebus cũ exercitu uictore obtinere, ut debeo, lætor. Sed certe qui tibi ex me fructus debentur, eos uberiores, & ✱ præſtãtiores pñs capere potuiſſes. In eis uero ulciſcẽdis, quos tibi partim inimicos eſſe intelligir pp tuã propugnationẽ ſalutis meæ, partim inuidere pp illius actionis amplitudinem, & gloriã: mirificum me tibi comitẽ præbuiſſem: q̃q̃ ille perennis inimicus amicorũ ſuorũ, qui tuis maximis bñficijs ornatus in te potiſſimũ fractã illam, & debilitatã uim ſuã contulit, noſtrã uicem ultus eſt ipſe per ſeſe: ✱ ea eſt. n conatus, quib. patefactis, nullam ſibi in poſterũ, nõ modo dignitatis, ſed ne libertatis quidem partem reliquit. Te aũt, etſi mallem in meis rebus expertũ, quã ẽt in tuis, tñ in moleſtia gaudeo eandẽ fidẽ cognoſcere hoĩum, non ita magna mercede quam ego maximo dolore cognorã. De qua rõne tota iam uidetur mihi exponendi tẽpus dari, ut tibi reſcribã ad ea, quæ quæris. Certiorẽ te per literas ſcribis eſſe factum, me cũ Cæſare, & cũ Appio eſſe in gratia: teque id nõ reprehendere adſcribis. Vatiniũ aũt ſcire te uelle oſtẽdis quibus rebus adductus defenderim, & laudarim. Quod tibi ut planius exponã, altius paulo rõnem meorũ cõſiliorũ repetã neceſſe eſt. Ego me Lentule initio rerũ, atq; actionum tuarũ non ſolũ meis, ſed ẽt Reip. reſtitutum putabã: & quoniã tibi incredibilẽ quendã amorem, & oĩa in te ipſum ſumma, ac ſingularia ſtudia deberẽ, reip. quæ te in me reſtituendo multum adiuuiſſet, eũ certe me aĩum merito ipſius dẽre arbitrabar, quẽ antea tantũmodo cõi officio ciuium, nõ aliquo erga me ſingulari beneficio debitũ præſtitiſſem. Hac me mẽte fuiſſe, & ſenatus ex me te cõſule audiuit: & tu in noſtris ſermonib. collocutiõibusque ipſe uidiſti, etſi iã primis tpibus illis, multis rebus meus offendebatur aĩus: cũ te agente de reliqua noſtra dignitate, aut occulta nõnullorum odia, aut obſcura in me ſtudia cernebam. Nã neq; de monimentis meis ab ijs adiutus es, à quib. debuiſti: neque de ui nefaria, qua cũ fratre erã domo expulſus: neq; Hercule in ijs ipſis rebus, quæ q̃q̃ erãt mihi pp rei familiaris naufragia neceſſariæ, tñ à me minima putabãtur in meis dãnis ex autoritate ſenatus reſarciendis, eã uoluntatẽ, quã expectarã, præſtiterunt. Quæ cũ uiderẽ (neq;. n. erant obſcura) non tñ tã acerba mihi hæc accidebant, q̃ erant illa grata, quæ fecerant. Itaq; q̃q̃ & Pompeio plurimum, te quidẽ ipſo prædicatore, ac te-

In gratiam redierit, factorum rationes afferendo, ac demum ſe Lent. rurſus cõmendarum facit: vt cũ ordine patebit. Ordo aũt eſt. Literæ tuæ fuerunt mihi periucũdæ, quibus intellexi te perſpicere. i. clare videre meã pietatẽ. i. obſeruantiã, & venerationẽ: in. i. erga te. Et quia dixit pietatẽ, quæ in ſuperiores eſt, vt in principio ſcripſi, addit. q. d. dixi pietatẽ. Enim ꝓ quia: quid. i. ad quid dicam beneuolentiã? Cũ illud grauiſſimum: & ſanctiſſimum nomẽ pietatis videatur mihi eſſe leuius. i. minoris momenti, meritis tuis erga me, qđ aũt ſcribis. mea ſtudia erga te eſſe grata tibi, tu quidẽ. i. certe. Non tñ ſignificat ꝓprie certe, ſed cũ ſit expletiua coniunctio, ad ornatũ ponit, vimque quandam habet ꝑ aliam vocẽ nõ explicabilẽ: facis ſup. id, quadã abundantia amoris: vt ẽt ea quæ ꝑtermitti nõ põt ſine nefario ſcelere: ſint grata. ſ. tibi. Aũt. i. ſed aĩus ĩ te eẽt tibi multo notior, atq; illuſtrior. i. clarior, & ꝑſpectior ſi fuiſſemus oĩ. i. toto hoc tpe quo fuimus ſeiuncti. i. ſeparati: &. i. ſimul, vna. i. in vno loco, & Romæ: vbi de rebus tuis actũ eſt. Nã nos floruiſſemus in eo tpe, qđ. i. quã rẽ &c. alii legunt in eo ipſo: qđ tu oſtendis facturum te eſſe. ſ. cũ aderis, & qđ tu potes in primis: & ſup. quod ego expecto vehementer a te. Floruiſſemus, inquit, in ſententiis ſenatoriis. i. in ſenatu dandis, aut datis, & in oĩ actione, atq; adminiſtratione Reip. de qua, ſ. Repu. equidem, ego quidem oſtendã paulo poſt, qui ſit ſenſus meus. i. quid ſentiã, & qui ſtatus ſup. eius, aut meus in ea & reſcribam. ſ. paulo poſt tibi ea, quæ quæris. Sed certe. i. indubitate. & ego ſup. vſus eſſẽ te autore amiciſſimo ac ſapiẽtiſſimo, & tu vſus eſſes me cõſiliario nõ imperitiſſimo fortaſſe: qđ per modeſtiã addit, quidẽ. i. qđ dicere licet, vſus eſſes ꝯſiliario fideli, & certe. i. oĩno indubitanter, beneuolo. ſ. ſi Romæ fuiſſes. Quanq̃ ego lætor, vt debeo tua quidẽ cã. i. pp bonum tuũ non meũ: te eſſe Imperatorẽ. ſ. in Cilicia: & obtinere ꝓuinciã rebus bene. i. feliciter geſtis: cũ exercitu victore. ſed. i. attñ certe tu pñs, & ſi ꝑſens fuiſſes, potuiſſes capere ex me eos fructus, qui debentur tibi ex me, vberiores. i. fœcundiores, ſeu ampliores, & præſtantiores. Vero. i. ſed ego præbuiſſem. i. exhibuiſſem me comitẽ, qui minor eſt, quã ſocius mirificũ. i. mira facientẽ in vlciſcendis eis, quos intelligis tibi eſſe partim inimicos, pp tuam propugnationẽ ſalutis meæ. i. quia pugnaſti ꝓ ſalute mea: & intelligis partim inuidere tibi pp amplitudinẽ, & gloriam illius actionis. ſ. qua reductionẽ Cic. obtinuit, nullo. n. modo de rebus geſtis in ꝓuincia loquitur; cũ antea, quã in ꝓuinciã abierit,

hanc inuidiam contraxerit, neq; de rebus geſtis in cõſulatu, cũ conſulis non ſit agere cauſas, ſed dicere ſñias. Quanq̃. i. nihilominus, ille perennis inimicus amicorũ ſuorum. i. a quibus bñficium accepit, videlicet Clodius, qui ornatus. i. honorifice adiutus tuis maximis beneficiis, contulit potiſſimũ in te ſuã vim: illam fractam, & debilitatã: ita, vt non poſſet nocere: ipſe vltus eſt ſeſe. i. in ſeipſo vice noſtra, aut ſit accuſatiui caſu ſeſe ſic, vltus eſt vicẽ noſtram. i. quem nos vlciſci debebamus, videlicet ſeſe docet qũo vltus ſit. Enim. i. quia ipſe conatus ẽ ea, videlicet ſacrilegium, adulterium, & inceſtũ cum Pompeia vxore Cæſa. noctu in veſte muliebri, dũ agerentur ſacra Bonæ deæ nõ adeunda viris. A quo tñ ſcelere ꝑ corruptionẽ iudicũ liberatus eſt: Cæſare potius diſsimulãte, quã perſequente vitionẽ criminis repudiũ tñ vxori miſit: qđ dicerẽ domũ amplifici viri nõ ſolum culpa, ſed ẽt ſuſpicione culpæ debere vacare. Ne tñ Cæſarẽ lædat Cic. nõ dicit ſacrilegiũ ꝑpetraſſe, qđ ẽt non cõſtat, ſed conatũ eſſe, deprehenſus. n. & agnitus fuerat. Quibus. i. ſceleribus eius patefactis, nã in ius vocatus eſt ob ea: ſed, vt dixi, abſolutus, nullã. i. nõ vllã: reliquit ſibi in poſterũ. i. in tps poſt illa futurũ: vllã partẽ: nõ modo dignitatis ſed ne quidẽ. i. nõ ſaltẽ: aut non ẽt libertatis. Nõ n. liber eſt cenſendus tali ſcelere obnoxius. Te aũt &c. Etſi. i. q̃q̃ ego mallẽ te expertum eſſe in rebus meis: quã ẽt in tuis. i. licet mallẽ in meo malo: quam in tuo te quorundã perfidiam deprehendiſſe: tñ ego gaudeo ẽt in moleſtia. i. in re moleſtia te cognoſcere eã fidẽ: quæ nulla eſt: hoc eſt pfidiã temporũ non ita magna mercede, quia nõ in periculo vitæ. vt ego, ſed duntaxat dignitatis: quã. ſ. fidẽ hoium. i. perfidiã: ego cognorã maximo dolore. De qua rõne. i. ꝯſideratione, aut re tota, vr tps exponẽdi. i. vt exponat iam dari: vt ego ꝑſcribã. i. rñdeam tibi ad ea, quæ quæris. Tu ſcribis te factũ eſſe certiorem. i. certificatũ eſſe per literas, me eſſe cũ Cæſare, & cum Appio: in gratia. i. reconciliatione, & ſcribis te nõ reprehẽdere id aũt. i. ſed: tu oſtendis te velle ſcirẽ: quibus rebus ego adductus. i. ꝓuocatus. defenderim, & laudarim Vatiniũ manifeſtum nuꝑ inimicũ. Qđ. i. q̃ cauſam, vt ego exponam tibi plenius. i. ſatis plene, neceſſe ẽ, ſup. vt repetã paulo altĩ rõne ꝯſilioꝝ meoꝝ. Ego o Len. putabam me, initi. i. ab initio reꝝ, & actionũ tuaꝝ. ſ. ꝑ me, eſſe reſtitutũ nõ ſolũ meis. ſ. amicis, & neceſſariis, ſed ẽt reip. vt i ea florerẽ, ſicut ante exiliũ. Et qm̃ ego deberẽ tibi incredibilẽ quendã amorẽ, & oĩa ſumma, ac ſingularia in te ipſũ, arbitrabar me

✠ al. diſiuncti.

✱ al. præſẽtiores.

✱ al. eſt. n. ea conatus

debere

debere reipubli. quæ in me reſtituendo.i.in reſtitutione mei, ad iuuiſſet te multum. Hoc enim nomine Lentulus Ciceronis reſtitutionem impetrauit, quod oſtenderet reipub maxime vtilẽ fuiſſe, ac fore debere, inq̃ certe.i. ſaltem eũ animum.i. eũ affectũ. merito.i.pp meritũ ipſius. quẽ ego præſtitiſſem debitum antea, tantũmodo.i. duntaxat cõi officio ciuiũ.i. quod oẽs boni ciues Reip. debẽt non aliquo ſingulari beneficio erga me. Et.i. ſimul, ſenatus audiuit ex me te conſule.i. cum dicerẽ coram te conſule, &.i.ſimul ipſe i. tu vidiſti.i. agnouiſti, eſt n. videre te ſte Auguſti. cõe ad oẽs ſenſus. in noſtris ſermonibus, & collocutionibus.ſ. priuatis, me fuiſſe hac.i.hmõi mente.i. hoc animo in rempub. Etſi i. quãq̃ animus meus offendebatur multis rebus iam primis illis temporibꝰ cũ te agente de aliqua noſtra dignitate.i. de reſtõne in priſtinæ locum dignitatis, cernebã, aut occulta nõnullorum odia, aut obſcura ſtudia in me.i. fauores dubios, vt ab iis, qui non auderent, aut nollent adhuc iudicare, quod mihi ſtuderent. Nã neq; adiutus es ab is, a quibus debuiſti.ſ. adiuuari de monimẽtis meis.i. de domo mea, quam Clodius, vt ẽt æternum rei monimentũ libertati dicauerat, mihi reſtituenda, neq; adiutus es de vi nefaria, qua erã expulſus domo cũ fratre. Neq; hercle pſtiterunt eam voluntatẽ, quam expectarẽ, in iis ipſis rebus, id eſt fortunæ bonis, quæ quãquã erant mihi neceſſaria pp naufragia.i. plenariã perditionem, nedũ iacturã rei familiaris, quia in naufragio oĩa pereunt, in iactura tñ, quæ ad deonerãdam nauim eiiciuntur, tñ putabãtur.i. æſtimabantur a me minimi.ſ. valoris, in damnis meis reſarciendis.i. recuperandis ex autoritate ſenatus. Quæ.ſ. eorũ neglecta ſtudia, aut odia in me, cũ viderẽ.i. perſpicerem, neq;.n. erant obſcura, tñ hæc non accidebant mihi tam.i. tantũ acerba, quã.i. quantũ illa, quæ fecerant.ſ. reſtituendo me vrbi. Vide tñ an ne potius legẽdum ſit quæ feceram, vt ſit licet ingrati eſſent in me, gratũ tñ erat, qđ bene de illis meritus eram, erãt grata.ſ. mihi. Itaq; quanquam ego &.i.ſimul, debebã plurimum Põpeio, te quidẽ ipſo prædicatore.i. publico aſſertore, ac teſte, &.i.ſimul diligebã eũ, non ſolũ beneficio.ſ. ſuo in me, ſed etiam amore, & quodã iudicio meo perpetuo, tñ ego non reputans animo, quid ille vellet, permanebã in oĩbus ſententiis meis priſtinis de republ.i. quas ante exiliũ habuerã de republ. vt.ſ. libertas Romana cũ legibus vigeret. Ego cũ ſedẽte Cn. Põpeio.ſ. in ſede iudiciali, Sextus introiſſet in vrbẽ, vt laudaret Põpeium, & Vatinius teſtis.ſ. eorũ, quæ a Sextio in laudẽ Põpeii di-

cebant, Dixiſſet me cõmotũ.i. puocatũ fortuna & felicitate Cæſaris cœpiſſe eſſe amicũ illi, dixi me anteferre omnibus triũphis victoriiſq;.ſ. Cæſaris, eam fortunã Bibuli, qui fuerat collega Cæſaris in ɔſulatu, quã.ſ. fortunã Bibuli.ſ. Vatinius putaret afflictã. dixitq; eodẽ.ſ. Põpeio teſte, alio loco eoſdẽ eſſe, qui phibuiſſent Bibu. exire domo, nihil.n. agere audebat in ɔſulatu, tanq̃ domum pro exilio hẽret, & qui coegiſſent me.ſ. exire domo, dr, & domũ, ſed frequentius domo. Vero p ſed tota interrogatio mea nihil habuit, niſi reprehenſionẽ tribunatus illius Vatinii, cũ Clodie, in quo dicerẽ in qua.ſ. interrogatione, aut reprehenſione mea, oĩa dicta ſunt libertate ſup. maxima, & aĩo, de vi.i. violentia ipſorum, de auſpiciis.ſ. contemptis, de donatione regnoꝝ.i. de traditione rerũ in manus Craſsi, Pompeii, & Cæſaris. de quibus omnibus extant teſtimonia, in oratione Cice. in Vatinium. Quæ quia ineſt manibus, & ab aliis Commentariis citata, non fuit nobis afferenda. Nec vero ſupple dixi in Vatinium & eos quos ille reipubl. dominos impoſuit. modo.i. ſolummodo in hac cauſa, ſcilicet quã agebam contra Vatinium, aut qua Vatinius teſtis me taxarat ſed ſupple dixi ſepe conſtanter in ſenatu. Q. etiam Marcello, & Philippo Cos. ſenatus eſt aſſenſus mihi Nonis Aprilibus vt referretur in ſequenti ſenatu Idibus Maiis de agro Campano, quem Cæſar volebat militibus ſuis diuidi Cicero. interceſſiſſet, obtinuitque in ſenatu vt Idibus Maiis in frequenti ſenatu de ea re referretur. atque ita impedita eſt cupiditas Cæſaris. Ego potui non inuadere magis in arcem, ideſt expugnationem illius cauſæ, quia qui arcem cepit, vrbe fere potitur, aut obliuiſci magis temporum meorum quam ſcilicet ea libertate vtendo in Cæſarẽ, & meminiſſe, repete magis, actionum ſcilicet priſtinarum. Hac ſententia dicta, ideſt hoc iudicio lato a me, magnus motus animorum eſt factus, cum ideſt cum ita ſit, quod eorum, ſcilicet motus animorum ſit, factus, quorum oportuit, ſcilicet eum fieri. hoc eſt quorum interfuit, tum ideſt multo magis etiam eorum quorum nunquam putaram, ſcilicet motum fieri propterea. Nam hoc ſenatuſconſulto facto in meam ſententiam, id eſt vt volebam. Pompeius cũ nihil oſtendiſſet ſe eſſe offenſum profectus eſt in Sardiniã & in Africam, & venit eo itinere, quod iſt Sardiniam faciebat, Lucam, ideſt ad eam vrbem Italiæ ad Cæſarem. Ibi vel vbi Cæſar queſtus eſt multa de mea ſola ſententia, quippe qui etiam ante vidiſſet Rauennæ

*ſte debebã: & eũ non ſolũ bñficio ſed * amore ẽt, & perpetuo quodã iudicio meo diligebã: tñ non reputans quid ille uellet, in omnibus meis ſententijs de Rep. priſtinis permanebã. Ego ſedẽte Cn. Põpeio, cum ut laudaret Põpeium P. Sextius introiſſet in urbẽ, dixiſſetq; teſtis Vatinius, me fortuna, & felicitate C. Cæſaris cõmotum, illi amicũ eſſe cœpiſſe: dixi me eã Bibuli fortunã, quã ille afflictam putaret, oĩum triũphis, uictorijſq; anteferre: dixiq; eodẽ teſte alio loco, eoſdem eſſe, qui Bib. exire domo probibuiſſent, & qui me coegiſſent. Tota uero interrogatio mea nihil habuit aliud, niſi reprehenſionẽ illius tribunatus: in* quo oĩa dicta ſunt libertate, aĩoq; maximo, de ui, de auſpicijs de donatione regnorũ. Neq; uero hac in cã modo, ſed conſtãter ſæpe in ſenatu: quin etiã Marcellino, & Philippo cõſulibus, Nonis Aprilib. mihi eſt ſenatus aſſenſus, ut de agro Campano frequenti ſenatu Idib. Maijs referretur. * Nõ potui magis in arcẽ illius cauſæ inuadere, aut magis obliuiſci tẽporum meorum, & meminiſſe actionũ. Hac à me ſñia dicta, magnus animorũ motus eſt factus, * cũ eorũ, quorũ oportuit, tum illorũ ẽt, quorũ nunq̃ putarã. Nã hoc ſenatuſcon. in meã ſñiam facto, Pompe. cũ nihil mihi oſtendiſſet ſe eſſe offenſum, in Sardiniã, & in Africã profectus eſt, eoq; itinere Lucam ad Cæſarẽ uenit: ibi multa de mea ſñia queſtus eſt Cæſar, quippe qui ẽt Rauennæ Craſſum ante uidiſſet, ab eoq; in me rſſet incenſus. Sane moleſte Pompe. id ferre conſtabat, quod ego cũ audiſſem ex alijs maxime ex meo fratre cognoui: quem cũ in Sardinia Pomp. paucis poſt diebus, quam Luca diſceſſerat, cõueniſſet: Te, inquit, ipſum cupio: nihil opportunius potuit accidere: niſi cum M. fratre diligenter egeris, dependendũ tibi eſt, quod mihi pro illo ſpopõdiſti. Quid multa? queſtus eſt grauiter: ſua merita cõmemorauit: quid egiſſet ſæpiſſime de actis Cæſaris cũ ipſo meo fratre, quidq; ſibi is de me recepiſſet, in memoriã redegit: ſeq;, quæ de mea ſalute egiſſet, uoluntate Cæſaris egiſſe, ipſum meũ fratrem teſtatus eſt: cuius cãm, dignitatẽq; mihi ut cõmendaret, rogauit: ut eã * ne oppugnarẽ, ſi nollẽ, aut nõ poſſem tueri. Hæc cũ ad me frater pertuliſſet, & cum ante tñ Pomp. ad me cũ mandatis Vibullũ miſiſſet, ut integrũ mihi de cã Campana ad ſuũ reditum reſeruarẽ: collegi ipſe me, & cũ ipſa quaſi Repub. collocutus ſum: ut mihi tam multa p ſe perpeſſo, atq; perfuncto cõcederet, ut officiũ meũ memoremq; in bene meritos animũ fidemq; fratris mei præſtarẽ: eũq;, quem bonũ ciuẽ ſemp habuiſſet bonum uirũ eſſe pateretur. In illis aũt meis actionibus, ſententijſq; oĩbus quæ Pomp. uidebantur offendere, certorũ hoĩum, quos iam debes ſuſpicari, ſermones referebantur ad me: qui cũ illa ſentirent in Rẽpub. quæ ego agebã ſemperq; ſenſiſſent: me tñ non ſatisfacere Pomp. Cæſaremq; inimiciſsimũ mihi futurũ gaudere ſe aiebant. Erat hoc mihi dolendũ; ſed multo magis illud, quod inimicũ meũ (meũ aũt? imo uero legũ, iudiciorũ, otij, patriæ, bonorũ oĩum) ſic amplexabantur, ſic in manibus hẽbant, ſic fouebãt, ſic me pſẽte oſculabantur: nõ illi quidẽ, ut mihi ſtomachũ facerent, quẽ ego funditus pdidi: ſed certe ut facere ſe * arbitrarẽtur. Hic ego qtũ humano cõſilio efficere potui, circũſpectis reb. meis oĩbus, rõnibuſq; ſubductis, ſum-*

* al. more
* al. qua.
* al. Num.
* al. tũc eoꝝ
* al. nõ oppugnarẽ.
* al. arbitrabantur.

mā feci cogitationū mearū oīm: quā tibi, ſi potero, breuiter exponā. Ego ſi ab īprobis, & pditis ciuibus rēp. teneri uiderē, ſicut & meis tpib. ſcimus, et nōnullis alijs accidiſſe. accepimus: ⁕ non mō nō præmijs, quæ apud me minimū ualent, ſed ne periculis quidē cōpulſus ullis, quibus tñ mouentur ēt fortiſſimi uiri, ad eorū cām me adiungerē: ne ſi ſumma quidē eorum in me merita cōſtarent. Cū aūt in Rep. Cn. Pomp. princeps eſſet, uir is, q hāc potētiā, & gliam maximis in Rēp. meritis, præſtātiſſimiſq; rebus geſtis eſſet cōſecutus: cuiuſq; ego dignitatis ab adoleſcētia fautor, in prætura aūt, & in cōſulatu adiutor ēt extitiſſē, cūq; idem autoritate, & ſnīa p ſe, conſilijs & ſtudijs tecū me adiuuiſſet, meūq; inimicū, unū in ciuitate hēret inimicū: non putaui famā inconſtantiæ mihi ptimeſcendā, ſi quibuſdā in ſententijs paulū me īmutaſſem, meāq; uolūtatē ad ſummi uiri, de meq; optime meriti, dignitatē aggregaſſē. In hac ſnīa cōplectēdus erat mihi Cæſar, ut uides, in coniuncta & cā, & dignitate. Hic multū ualuit tū uetus amicitia, quā tu nō ignoras mihi, & Q. fratri cū Cæſare fuiſſe, tū humanitas eius, ac liberalitas breui tpe, & literis & officijs pſpecta nobis, & cognita. Vehementer ēt res ipſa publica me mouit: quæ mihi uidebatur cōtentionem, præſertim maximis rebus a Cæſare geſtis, cū illis uiris nolle fieri: & ne fieret, uehementer recuſare. Grauiſſime aūt me in hāc mentē impulit, & Pōpeij fides, quā de me Cæſari dederat, & fratris mei, quā Pōpeio. Erant præterea hæc aīaduertenda in ciuitate, quæ ſunt apud Platonē noſtrū ſcripta diuinitus, Quales in Rep. Principes eſſent, tales reliquos ſolere eſſe ciueis. Tenebam memoria nobis conſulibus, ea fundamenta iacta ex ⁕ Cal. Ianu. confirmandi ſenatus, ut neminē mirari oporteret ⁕ Nonis Decemb. tātū uel animi fuiſſe in ordine illo, uel autoritatis. Idemq; meminerā, nobis priuatis uſq; ad Cæſarem, & Bib. conſules cū ſnīæ noſtræ magnū in ſenatu pondus hērent, unū fere ſenſū fuiſſe bonorū oīum. Poſtea cū tu Hiſpaniā citeriorē, cū imperio obtineres, neq; reſpub. conſules haberet, ſed mercatores prouinciarum, & ſeditionū ſeruos, ac miniſtros, iecit quidam caſus caput meū, quaſi certaminis cauſa, in mediā contentionē diſſenſionēq; ciuilē. Quo in diſcrimine, cū mirifica ſenatus, incredibilis Italiæ totius, ſingularis bonorū oīum conſenſio in me tuendo extitiſſet non dicā quid acciderit (multorū.n. eſt, & uaria culpa) tantum dicā breui, non mihi exercitū, ſed duces defuiſſe. In quo ut iam ſit in ijs culpa, qui me non defenderūt, non minor eſt in ijs, qui reliquerunt. etſi accuſandi ſunt, qui pertimuerunt, magis ēt reprehendi, qui ſe timere ſimularunt. Illud quidē certe noſtrum conſilium iure laudandū eſt, quod meos ciueis, & a me conſeruatos, & me ſeruare cupienteis, ſpoliatos ducibus, ſeruis armatis obijci noluerim: declarareq; maluerim, quanta uis eſſe potuiſſet in conſenſu bonorū, ⁕ ſi ij pro me ſtante, pugna non deſtitiſſent, cū afflictum excitare potuiſſent. Quorū quidē animum tu non perſpexiſti ſolum, cū de me ageres, ſed ēt cōfirmaſti, atq; tenuiſti. Quæ in cā, non modo non negabo, ſed ēt ſemper & meminero, & prædicabo libenter, uſus es quibuſdam nobiliſſimis hominibus fortioribus in me reſtituendo, quā fuerant ijdē in tuē-

⁕ al. non modo premijs.

⁕ die. j. Ia.

⁕ Die. v. Decemb.

⁕ al. ſi iis p me ſtante pugnare licuiſſet, aut libuiſſet.

Craſſum, & eſſet inceſus ira, ab eo. ſ. Craſſo in me, cōſtabat Pōp. ferre. i. pati, id. ſ. qd' Cæſarem offēdiſſem, ſane. i. multū moleſte. Qd' cū ego audiſſem ex alijs, cognoui ex fratre meo. i. Q. Cicer. Quem. ſ. fratrē meū cū Pōp. conuenilſet. i. acceſiſſet colloquendi gratia, in Sardinia paucis diebus poſtq̄ diſceſſerat Luc. inq̄t ſ. cum primū vidi fratrem, cū pio teipſum, nihil potuit accidere opportunius. i. vt te ꝯuenirem, niſi tu egeris diligenter cū M. fratre. ſ. Cicer. nō tñ ponitur Cic. quia iratorū eſt breuiter loqui, dependēdum. i. pſoluendum eſt tibi, qd' ſpopōdiſti mihi p illo. q. d. longe aliter facit, quā tu de illo pollicitus es. Quid multa ſupp. dicā? ipſe conqueſtus eſt grauiter. Cōmemorauit ſua merita in me, inquit Cice. Et redegit in memoriā, quid egiſſet ſæpiſſime de actis Cæſaris cum ipſo fratre meo, hoc ē qūo acta Cæſaris, quæ Cic. oberāt, antiquauit, & qd' is. ſ. frater meus recepiſſet. i. pollicitus eēt de me. Et teſtatus eſt. i. in teſtē ſibi aſſumpſit ipſum fratrē meū, ſe, ſ. Pōp. egiſſe de voluntate Cæſaris ſup. ea, quæ egiſſet de ſalute mea. Cuius. ſ. Cæſaris cām, & dignitatem rogauit Pōpe. fratrē, vt cōmēdaret mihi, vt ſi nollem, aut nō poſſem tueri, .i. ptegere eam, non oppugnarē eā. Cum frater. ſ. Q. pertuliſſet hæc ad me, & cū tñ. i. nihilo minus Pōp. miſiſſet ad me Vibulliū cū mandatis. i. preceptis vt reſeruarē mihi integrum. i. intactum totū negotiū de cauſa Cāpana. i. de agro Campano non diuidēdo ſup. vſq ad reditū ſuū. Ipſe. i. ego, collegi me. i. vires rōnis meæ, & collocutus ſum quaſi cū ipſa rep. vt ipſa concederet mihi perpeſſo atq pfuncto tā multa pro ſe, vt præſtarē. i. exhiberem officium meū, & animum memorē. i. gratum in benemeritos, ſ. Pomp. & Cæſarem. Et præſtarē fidē. i. ſanctam pmiſſionē de me fratris mei, & patere tur eū me. ſ. aut fratrem meū, quē habuiſſet ſemp bonum ciuem, quia Reip. ſtudioſum, eſſe bonū virū, quia amicis fidelem. Aūt. i. ſed, ſermones certorum hominū, forte Catonis & Caninii, quos tu debes iam ſoſpicari. ſ. qui fuerint, referebant ad me, illis actionib' meis & ſententiis oibus, quæ videbantur offendere. i. lædere Pōpeium, qui. ſ. hoies cū ſentirēt in Rep. illa, quæ ego agebam, .i. ſentirent me recte agere, & ſenſiſſent ſemp, tñ aiebant ſe gaudere me nō ſatisfacere Pōpeio. i. contra Pomp. Pompeium vincendū, & Cæſarē futurum mihi inimiciſsimū. hoc erat dolendum mihi, ſed illud multo magis quod ſic amplexabantur, ſic hēbant in manibus, tanq̄ rem chariſsimā, ſic fouebant, ſic obſculabantur me pōte Clodiū

Inimicū meū, meū autem. i. dixi meū, imo inimicū legum, iudiciorū, ocii. i. tranquillitatis, patriæ, & bonoꝝ oīum, non quidem ſup. faciebant illi hoc, vt facerent mihi ſtomachū. i. ꝯcitarent bilē aut pūocarent ad irā, quem. ſ. ſtomachū ego perdidi funditus, ſed certe, vt ipſi arbitrarentur ſe facere. ſ. mihi ſtomachū. hic. .i. in hac re, ego quātū potui efficere cōſilio humano oibus rebus circūſpectis, & oibus rōnibus ſubductis. i. redactis in ſummā oium cogitationū mearū, quā exponā tibi breuiter, ſi potero. Ego, vt dixi, graues orationes ſic Cice. auſpicari ſolet. Ordo eſt. Si vero viderē rēpu. teneri ab īprobis, & perditis ciuibus, ſicut ſcimus accidiſſe, & meis tpibus. i. in ꝯſulatu meo, & nōnullis aliis, ego non modo nō cōpulſus vllis præmiis quæ ſ. præmia minime. i. nequaq̄ valent apud me, alii legunt minimū, alii minimi, ſed ne quidem periculis, quibus tñ ēt fortiſsimi viri mouent, adiungerē me ad cām eorū, ne quidē. i. non ēt, ſi ſumma merita eorum in me cōſtarent. i. certa eſſent. Autē. i. ſed cū Cn. Pōpe. eſſet princeps in rep. is vir, qui conſecutus eſſet. i. obtinuiſſet hanc potentiā, & gloriam maximis meritis. ſ. ſuis in rēp. & præſtātiſsimis rebus geſtis, & cuius dignitatis ego extitiſſem fautor in adoleſcentia. i. cū eſſet adhuc adoleſcens. Aūt. i. ſed, extitiſſem, id eſt fuiſſem ēt adiutor. ſ. dignitatis eius in prætura, & conſulatu, & quū idem. ſ. Pomp. adiuuiſſet me per ſe. i. ſine ſocio, autoritate, & ſnīa, & tecū conſiliis & ſtudiis. i. fauoribus, & hēret inimicum meū vnū. i. vnicum in ciuitate. i. quem ſolū habebā inimicū, videlicet Clodium, nō putaui famā. ſ. infamiam incōſtantiæ, pertimeſcendam mihi, ſi ego īmutaſſem me paululū in quibuſdam ſententiis, & aggregaſſem meā voluntatem ad dignitatem viri ſummi, & meriti optime de me Cæſar, vt vides, cōplectendus erat mihi in hac ſnīa. ſ. quā de Pompeio habebam, in cā, & dignitate coniuncta, quia dixerat Pompe. ſe Cæſare fautore Cic. iuuiſſe, & tunc tpis maxime concordes erant Pomp. & Cæſar, hic. i. in hac re, & reconciliatione multū valuit, tū. i. pariter, vetus amicitia, quā tu nō ignoras fuiſſe mihi, & Q. fratri cū Cæſare: tū. i. pariter humanitas, & liberalitas eius. ſ. Cæſaris, perſpecta, & cognita nobis breui tpe, & literis, & officiis. i. beneficiis eius. Etiam reſpub. mouit me vehementer, quæ videbat mihi nolle cōtentionē fieri. ſ. a me cū illis viris. ſ. tā excellentibus. Præſertim maximis rebus geſtis. i. poſtq̄ maximæ res eſſent geſtæ a Cæſare. Et reſp. videbat recuſare. i. renuere vehementer, ne. ſ. contentio fieret. Aūt. i. ſed &. i. ſimul, fides. i. ſancta pmiſſio

Pompeii,

Pompeii,quā dederat Cæſari,de me,& i ſimul fides fratris mei quā dederat Pōp.de me,impulit grauiſsime i. potentiſsime in hāc mentē.i.in hoc propoſitū,& in hanc voluntatē. Prætereai.i. inſup,hæc erāt,animaduertenda ſup.mihi in ciuitate, quæ ſunt ſcripta apud Platon.noſtrum.i.cuius ſectæ nos ſumus, diuinitus.i.quaſi a deo miſſa. Quales principes eſſent in rep. tales reliquos ciues ſolere eſſe. Ego .tenebā memoria ea fundamenta ſenatus ꝯfirmandi iacta.i.cōſtituta eſſe cal. Ian.nobis ꝯſulibus.i.cum eſſemus ꝯſules, vt neminē.i.nō aliquē, nō oporteret mirari rm.i. tam multū, vel animi.i. animoſitatis, vel autoritatis fuiſſe in illo ordine, ſ.ſenatorio Nonis Decembri. Idēq.i.& ego idē meminerā nobis priuatis.i.cū nullo fungeremur magiſtratu vſq ad Cæſ.& Bib.ꝯſules,cū ſniæ noſtræ hērent magnū pondus.i. magnā autoritatem in ſenatu, vnū fere ſenſum bonoꝝ oīm fuiſſe .i.oēs fere bonos fuiſſe concordes in adminiſtratione reip.Poſtea.i.deinde,cum tu o Len obtineres cū iperio.i.exercitu,quia impator Hiſpaniā citeriorē i.quæ vicinior eſt Italiæ,neq reſp.hēret ꝯſules.ſ.ſibi fauentes,& ita veros,quia ꝯſules creant,vt reip.potiſsimum ꝯſulāt,ſed hēret mercatores ꝓuinciaꝝ.i.qui ꝓuincias venderēt,vt mercatores merces ſuas & ſeruos,ac miniſtros ſeditionū,quidā caſus i.fortuit⁹ euētus nō dedita opa iecit.i. iniuſit caput meū, quaſi cā certaminis,in mediā ꝯtentionem, & diſſenſionē ciuilē.in quo diſcrimine.i.in quo pīculo, cum ꝯſenſio ſenatus extitiſſet.i.fuiſſet,aut euaſiſſet mirifica, & cōſenſio totius Italiæ extitiſſet. i credibilis,& oīum bonorū ſingularis in tuendo.i.defendēdo me,nō dicā quid acciderit, qa notū eſt eū,a quibus ꝓtegi debuerat, & potuerat, deſertum in exiliū eiectum, eſt.n.culpa multoꝝ,& varia, tm̄.i. duntaxat,dicā breui.i.paucis verbis exercitū.i.multitudinē populi,quæ me defenderet, non defuiſſe ſup.mihi,ſed duces,idest principes viros, qui defenſionē ſuſciperent. In quo.ſ.facto, vt iam culpa ſit in iis, qui non defenderūt me,non minor.ſ. culpa eſt in iis,qui relinquerūt me.Etſi accuſandi ſunt, qui ꝑtimuerūt.ſ.defendere me, reprehendendi ſunt ēt magis, q ſimulauerunt ſe timere. Illud quidē conſiliū noſtrū, qd̕ dicturus eſt,fuit laudandū iure, .i.merito, conſilium inquam noſtrū.i.meū, qui noluerim ciues meos,& conſeruatos a me .ſ.in coniuratione Catilinæ, & cupientes ſeruare.i. ſaluum facere me.(Saluo.n.verbum in antiquorū vſu non erat,ſed ſeruo)obiicī ſeruis.ſ.Clodianis,armatis.ſ.in me, & meos ſpoliatos ducibus,quia Cic.illis dux eſſe nolebat,cum tū Luc. & quidam alii eū ad reſiſtendū vi adhortacentur.Proprerea dicit ſibi duces,non exercitū defuiſſe,& q maluerim declarare quāta vis potuiſſet eſſe in ꝯſenſu bonorum, ſi ii,videlicet boni reſtitiſſent.i.manſiſſent,pugna.i.in concertatione,ꝓ me ſtante.i.non expulſo,qui potuiſſent excitare quaſi de morte ad vitā,ſup.me afflictum.i.ſumma calamitate affectum.

do:qua in ſnīa ſi conſtare uoluiſſent, ſuam autoritatē ſimul cū ſalute mea recuperaſſent. Recreatis.n.bonis uiris cōſulatu tuo, & conſtantiſſimis, atque optimis actionibus tuis excitatis, Cn. Pompeio præſertim ad cām adiuncto, cum ēt Cæſar rebus maximis geſtis, ſingularibus ornatus, & nouis honoribus, ac iudiciis ſenatus ad autoritatem eius ordinis adiungeretur: nulli improbo ciui locus ad rempub.uiolandā eſſe potuiſſet. Sed attende quæſo, quæ ſint conſecuta. Primum *illa furia muliebriū religionum: qui nō pluris fecerat Bonā deam, quam treis ſorores: impunitatē ſcelerum, eorū ſententiis eſt aſſecutus: qui cum Trib.pl. pœnas à ſeditioſo ciue per bonos uiros in iudicio perſequi uellet, exēplū præclariſſimū in poſterum uindicandæ ſeditionis de Rep.ſuſtulerunt: iidemq́; poſtea non meū.monimentū (nō.n.illæ manubiæ meæ, ſed operis locatio meā fuerat) monimentū uero ſenatus, hoſtili nomine, & cruentis inuſtum literis eſſe paſſi ſunt. Qui me hoīes quod ſaluū eſſe uoluerunt, eſt mihi gratiſſimum: ſed uellem non ſolū ſalutis meæ, quēadmodū medici: ſed ēt ut aliptæ, uirium, & coloris rōne habere uoluiſſent. Nunc ut Apelles Veneris caput, & ſumma pectoris politiſſima arte perfecit, reliquā partem corporis inchoatā reliquit: ſic quidam hoīes in capite meo ſolum elaborarunt, reliquū corpus imperfectum ac rude reliquerunt. In quo ego ſpem feſelli non mō inuidorū, ſed ēt inimicorū meorum; qui de uno acerrimo, & fortiſſimo uiro, meoq; iudicio, oīum magnitudine animi, & conſtantia præſtantiſſimo, *Q. Metello Lucii filio, quondam falſam opin.acceperunt, quē poſt reditum dictitant fracto aīo, & demiſſo fuiſſe. Eſt uero probandū, qui & ſumma uoluntate ceſſerit, & egregia aī alacritate abſuerit, neq; ſane redire curarit, eū ob id ipſum fractū fuiſſe, in quo cū oēs hoīes, tum M. illum Scaurū ſingularem uirū conſtantia, & grauitate ſuperaſſet? Sed quod de illo acceperant, aut ēt ſuſpicabātur, de me idē cogitabant, abiectiore aīo me futurum: Cū Reſp. maiorē ēt mihi aīum, quam unq̄ habuiſſē, daret: quæ iā declaraſſet ſe ſe non potuiſſe me uno ciue carere: Cūq; Q. Metellū unius Trib.pl.rogatio, me uniuerſa Reſp. duce ſenatu, comitāte Italia, promulgantibus oībus, referente conſule, comitiis centuriatis, cunctis ordinibus, hoībusq́; incumbentibus, oībus deniq; uiribus ſuis recuperaſſet. Neq; uero ego mihi poſtea quicq̄ aſſumpſi, neque hodie aſſumo, quod quenq̄ maleuolentiſſimū iure poſſit offendere: tantū enitor, ut neq; amicis, neq; ēt alienioribus, opa, conſilio, labore deſim. Hic meæ uitæ curſus offendit eos fortaſſe, qui ſplendorē, & ſpeciē huius uitæ intuentur, ſolicitudinem aūt & laborem pſpicere non poſſunt. Illud uero non obſcure queruntur *in meis ſententiis, quibus ornē Cæſarem, quaſi deſtiterim à priſtina cā. Ego aūt cum illa ſequor, quæ pauloante propoſui, tum hoc nō in poſtremis, de quo cœperā exponere. Non offendes eundē bonorū ſenſum Lentule, quē reliquiſti: qui confirmatus conſulatu noſtro, nōnunq̄ poſtea interruptus, afflictus aūt te cōſulem, recreatus ab te totus eſt: nūc ab iis, à quibus tuēdus fuerat, derelictus. idq́; non ſolum fronte, atq; uultu, quibus ſimu-

Et fere ſimulis ſnīa illa ſaluatoris noſtri, an neſcitis. qd̕ poſſū rogare patrem meū, & mittet mihi &c. Nā vult dicere, cum poſſet maxime vi reſiſtere, noluit, contentus oſtēdiſſe ſe poſſe. Quoꝝ.ſ.bonoꝝ animum.i. voluntatē, tu non ſolū perſpexiſti,cū ageres de me, ſed etiā ꝯfirmaſti.atq tenuiſti.i. ꝑſeuerare feciſti, in qua cā ego non mō.i.non ſolū nō negabo, ſed ēt & meminero, & prædicabo ſemp libenter, vt vſus es qbuſdam hoibus nobiliſsimis fortioribus.i.cū eſſent fortiores ī reſtituendo me, quā iidē fuerāt in renēdo ſup.me in vrbe. Loquit de Pōp. & Cæſ. in qua ſnia.i.ꝓpoſito, ſi voluiſſent cōſtare.i.perſeuerare, ipſi recuperaſſent ſuā autoritatē ſimul cū ſalute mea. Enim pro quia, bonis viris recreatis.i. qd̕ dūr refectis, & ad priſtinā animoſitatem reſtitutis tuo ꝯſulatu, & excitatis.ſ.ad adiuuandū, actionibus tuis optimis, & ꝯſtantiſſimis, præſertim Cn. Pōp. adiūcto ad cām, cū ēt Cæ.reb⁹ maximis geſtis.i.poſtq̄ res maximas geſſerat, ornatus ſingularibus, & nouis honoribus, ac iudiciis ſenatus adiungeretur ad autoritatem eius ordinis,ſ. bonoꝝ ſenatorū, nulli.i. nō vlli locus fuiſſet ciui iprobo ad violandā rēp. Sed attende, idest aīaduerte diligenter quæſo quæ ſint ꝯſecuta. Primū ſecuta ſunt illa furia religionū muliebriū ſup. ciu⁹.ſ.Clo.q nō fecerat.i.nō eſtimarat, pluris Bonā deam, quā treis ſorores, quia ſicut treis ſorores per inceſtū polluerat, ita per ſacrilegiū ſacra Bonæ deæ violare parauerat, aſſecutus ſententiis.ſ.corruptorum iudicū impunitatē ſcelerum, aut potius ſic, aſſecutus impunitatem.i. inceſti, & ſacrilegii ſui ſententiis ſceleſtū .i. ſceleratiſsimorum hoīum. Sicut in Teren. Vbi eſt ille ſcelus, qui me perdidit? Qui.ſ.ſceleſti homines, cum Tri.pl. vellet perſequi pœnas a ſeditioſo ciue, iudicio.i.ſ.conſtituto ꝑ bonos viros, ſuſtulerunt in poſterum.i.omne tempus futurū, præclariſsimum exemplū ſeditionis de rep. vindicandæ, id eſt puniendi. iidem.ſ. corrupti iudices, paſſi ſunt poſtea. Monimentum.i.ædificium perpetuæ memoriæ rerum a me geſtarum, cū titulo patris patriæ non pecunia mea rectum, nō.n.illæ manubiæ meæ.i.precia rerū quæ duci ex preda cōpetunt, ſup. erant. q.d. nulla ſpolia in hone

* al. ille furia.

* a. L. F. q̄dam.

* a. i meas ſnīas quib⁹ ornē Ceſa. quaſi deſtiuerim a pſtina cā.

ſiſsima detraxi, vt ex manubiis arcus triũphales, aut tẽpla, aut alia monimento exigerẽ. Sed locario operis fuerat mea. i. ære meo facta, monimẽtũ vero ſup. fuerat ſenatus, qui publico impendio id curauit eſſe iniuſtũ. i. cauterio inſcriptũ nõie hoſtili, & cruentis lſis. Qui hoies, q̃ voluerunt me eſſe saluũ, eſt grauiſsimum mihi, ſed vellẽ ſup. vt voluiſſent hæc rõne. i. reſpectum, & curã, non ſolũ ſalutis meæ, id eſt vitæ quẽadmodũ medici. i. curatores ægritudinũ ſup. faciũt, ſed voluiſſent hẽc ẽt rõne virtũ, & coloris. i. ſtabilimentũ, & dignitatis in ſenatu vt aliptæ. i. curatores mẽbrorũ morbidorũ, & vulnerũ, ac vlcerũ. Nũc vt. i. quẽadmodũ. Apelles pictor nobiliſsimus, perfecit caput Veneris, & iuncturas pectoris ſup. eius arte poliriſsima, & reliquit reliqua partem corporis. ſ. Veneris, inchoatã. i. vt dñt rñ ꝑtractã, ſic quidã hoies elaborauerũt ſolũ in capite meo. i. in vita mihi ſeruanda, & reliquerũt reliquũ corpꝰ. i. quæ ꝑtinent ad ornatum, & ad dignitatẽ meã, iperfectũ, ac rude. i. nõ politũ, hoc eſt de dignitate & ornatu meo nullam curã habuerũt. In quo. i. qua re. ego feſelli ſpem nõ modo inuidorũ, qui occiderũt, ſed ẽt inimicorũ meorũ, qui manifeſti ſunt. Qui. ſ. inuidi, & inimici acceperũt quidẽ falſam opinionem de vno viro acerrimo, & fortiſsimo, & meo iudicio pſtãtiſsimo oium magnitudine, & cõſtantia ai, videlicet Q. Metel. filio Lucii, qui de Iugurtha triũphauit, licet ſumma victoria il li Marius præripuerit, quem. ſ. hmõi maleuoli dictãt frequẽter dñt fuiſſe poſt reditũ. ſ. ab exilio, quia noluit regi male aſfectus, aio fracto, & demiſſo, id eſt abiecto. Eſt vero ꝓbandũ nõ ſolũ dictãdo, eũ qui ceſſerit. i. furori ciuiũ, ſumma voluntate, & abfuerit. i. in exilio fuerit egregia alacritate ai, neque ſane curaſſe redire, fuiſſe ob id ipſum fractũ. i. victũ aio. ſ. quo. ſ. facto, cũ fugaſſet oẽs hoies, tũ M. illi Scauri virum ſingularẽ cõſtantia, & grauitate. Sed qd. ſ. inuidi & inimici acceperãt ẽt ſuſpicabant de illo. ſ. Q. Metello: idẽ cogitabant de me. ſ. me furarũ aio abiectiore. ſ. poſt reditũ, cũ reſp. dataret mihi maiorẽ aiũ quam vnq̃ habuiſſem: quæ. ſ. reſp. declaraſſet ſeſe non potuiſſe carere me vno cuie. Cũ ꝓ rogatio. ſ. de voluntate ſenat. Populique Ro. an placeret Metellũ reuocare, ab exilio, vnius Trib. pl. ſ. Clodii recuperaſſet Metellũ vniuerſa reſp. recuperaſſet me ſenatu duce. Italia comitãte oibus. ſ. iudicibꝰ, ꝓmulgantibus ſ. legẽ de me reducẽdo: cõſule: qui maior eſt. quã Tr. pl. referente. i. rogãte de me: comitiis cẽturiatis. i. ꝑ centurias ꝑueutis, cũctis ordinibus: oibus incũbentibus. i. ꝓcũbuibus, ad me redu-

cendum: & deniq̃ omnibus viribus ſuis. Neq̃ vero ego aſsũpſi poſtea ꝗ: neq̃ aſſumo hodie quicq̃, qd poſsit offendere. i. iuſta rõne quenq̃ maleuolentiſsimum. i. quis ſit maleuolẽtiſsimꝰ. Ego enitor. i. manifeſte laboro tñ. i. tñ mõ: vt neq̃ deſim amicis, ne q̃ ẽt alienioribus. ſ. a me, opa, cõſilio, labore. Hic curſus vitæ meæ offendit fortaſſe eos, qui intuẽtur ſplẽdorẽ, & ſpẽm. ſ. decentiã huius. i. hmõi vitæ aũt, i. ſed: nõ pñt pſpicere ſolicitudinẽ, & labore. Vero. i. ſed ipſi queruntur. i. ꝓquerunt nõ obſcure. i. manifeſte: illud in meis ſẽtentiis, quibus ornẽ Cæſarem, quaſi deſtiterim. i. diſceſſerim. a cã priſtina. i. defenſione reip. Ego aũt eũ ſequor illa quæ ꝓpoſui paulo añte: tñ ſup. ſequor hoc, de quo cœperã exponere: nõ in poſtremis. i. non inter minimũ curanda. O Lentu. tu nõ offendes. i. non inuenies eũ rediens: eũdẽ ſenſum. i. eãdẽ ſniam bonorũ. ſ. quem reliquiſti: cũ in prīcipatu abiiſti. qui ſcilicet ſenſus, aut cõſenſus bonorũ cõfirmatus cõſulatu noſtro nõnunq̃ poſtea interruptus, & afflictus ante te cõſulẽ. i. ante quã eſſes cõſul: eſt totus recreatus. i. reformatus: & reſectus a te. Derelictus nũc ab iis. ſ. a quibus fuerat defendendus. Et iĩ, qui noiabant, tum. i. tunc illo noſtro ſtatu. i. cũ eſſet ſtatus noſter, hoc eſt cũ nos ſtaremꝰ, & placeremus in ſenatu: optimates. i. optimi in ciuitate: declarant id. i. ſenſum bonorũ eẽ derelictũ, non ſolũ fronte: quia ꝓ ſpicitur ai iudicium, & vultu: quo agnoſcit voluntas: quibus. ſ. duobus mẽbris fronte, & vultu: ſimulatio ſuſtinet. i. confeſtim, ſed docuerũt. i. oſtenderũt ẽt ſæpe, ſenſu. i. ſnia, & tabella. i. publico ſcripto. Itaq̃. i. & ita tota ſnia, & voluntas ciuiũ ſapientiũ: qualẽ. ſ. ciuẽ ſapientem ego volo me, & ꝗ. ſimul eẽ: & ꝗ. ſimul numerari. i. reputari. (Ab eo qd ſeqt: id qd præcedit: quia quos numeramus eẽ ſapientibꝰ, aut inter ſapientes, reputamus ſapiẽtes) dẽt iam. i. deinceps eẽ mutata. Enim. i. quia ille idẽ Plato. ſ. diuinꝰ philoſophus, quẽ autorẽ ego vehemẽter ſequor: iubet id. ſ. cõtẽdere. i. vt ꝓtendas tm in rep. quãtũ potes ꝓbare. i. ꝑſuadere: & oſtendere bñficium eſſe ciuibus tuis. Et iubet ne q̃ oporte ret afferre vim. i. violentiã parenti neq̃ patriæ. Atq̃ ille qui dẽ ait hãc cãm: nõ attingendæ reip. fuiſſe ſibi: qd cũ offendiſſet. i. cõperiſſet Pop. Athenĩẽ. iã ꝓpe deſipientem ſenectute: Cũq̃ vidiſſet eũ nec pſuadendo, nec cogẽdo regi poſſe, cũ diffideret poſſe perſuaderi: q̃a vt ſenex decrepitus in errore pſiſteret, & nõ arbitraretur fas ſup. eũ cogi. Cõmẽtarii intelligunt deſipientẽ ſenectute, eo qd in Areopago. i. Martis vico, ſere ſeniores ſniam dicebant, ac iudices erant, quod mihi minime

tatio facillime ſuſtinetur, declarãt q̃, tũ noſtro illo ſtatu optimates nobilitabantur: ſed ẽt cõſenſu ſæpe iã, tabellaq̃; docuerunt. itaq̃; tota iã ſapientiũ ciuiũ; qualẽ me & eſſe, & numerari uolo, & ſnia, & uolũtas mutata eſſe debet. Id. n. iubet idẽ ille Plato, quẽ ego autorẽ uehementer ſequor, Tantũ cõtẽdere in Rep. q̃tũ probare tuis ciuib. poßis. Vim neq̃; parẽti, neq̃; patriæ afferre oportere. Atq̃; hanc q̃dẽ ille cãm ſibi ait nõ attingendæ Reipu. fuiſſe, qd cũ offendiſſem ꝓpłm Athenien. prope iã deſipientẽ ſenectute, cũq̃; eũ nec perſuadendo, nec cogẽdo regi poſſe uidiſſet, cũ ꝑſuaderi poſſe diffideret, cogi fas eſſe non arbitraretur. Mea rõ fuit alia, qd neq̃; deſipiente pplo, neq̃; integra re mihi ad conſulendũ capeſſerẽ nũc Rẽp. implicatus tenebar. Sed lætatus tñ ſum, qd mihi liceret, in eadẽ cã & mihi utilẽ, et cuiuis bono rectã defendere. Huc acceßit cõmemoranda quædã, & diuina Cæſaris in me, fratreq̃; meũ liberalitas: q̃ mihi quaſcũq̃; res gereret, tuẽdus eſſet. Nũc in tãta felicitate, tãtisq̃; uictoriis, ẽt ſi nõ in nos is eſſet, q eſt; tñ ornãdus uideretur. Sic. n. te exiſtimare uelim: cũ à nobis meæ ſalutis autorib. diſceſſerim, neminem eſſe cuius officiis me tã eſſe deuinctũ nõ ſolũ confitear, ſed & gaudeam. Quod quoniã tibi expoſui, faciliã ſunt ea, quæ à me de Vatinio, & de Craſſo reqris. Nã de Appio q̃ ſcribis, ſicut de Cæſare, te nõ reprehẽdere: gaudeo conſiliũ tibi probari meũ. De Vatinio aũt, primũ reditus interceſſerat in gratiã ꝑ Põpe. ſtatim, ut ille prætor factus eſt, cũ qdẽ ego eius petitionem grauißimis in ſenatu ſententiis oppugnaßẽ, neq̃; tã illius lædẽdi cã, quã defendendi, atq̃; ornãdi Catonis. Poſt aũt Cæſaris ut illum defenderẽ, mira cõtentio eſt cõſecuta. Cur aũt laudarim, peto à te, ut id à me neue in hoc reo, neue in aliis quæras: ne tibi ego idẽ reponã, cũ uẽneris: tametſi poßũ uel abſenti. Recordare. n. quibus laudationẽ ex ultimis terris miſeris, nec hoc ꝑtimueris: nã à meipſo laudãtur, & laudabũtur iidẽ. Sed tñ defendẽdi Vatinii fuit ẽt ille ſtimulus: de quo in iudicio, cũ illũ defenderem, dixi me facere quiddã, qd in Eunucho paraſitus ſuaderet militi,

Vbi nominabit Phædriam, tu Pamphilam
Continuo: ſi quando illa dicet, Phædriam
Intrõmittamus comeſſatum: tu Pamphilam
Cantatum prouocemus: ſi laudabit hæc
Illius formam: tu huius contra. deniq;
Par referto, pari eam quod mordeat.

Sic petiui à iudicibus, ut quoniã qdã nobiles hoĩes, & de me optimẽ meriti, nimis amarẽt inimicũ meũ: meq̃; inſpectãte ſæpe eũ in ſenatu mõ ſeuere ſeducerẽt, mõ familiariter atq̃; hilare amplexarentur: quoniãq̃; illi haberent ſuũ Publiũ, darent mihi ipſi alium Publiũ, in quo poſſem eorũ aĩos mediocriter laceßitus leuiter repungere. Neq̃; ſolũ dixi ſed ẽt ſæpe facio, diis hoĩbusq̃; approbãtibus. Habes de Vatinio, cognoſce de Craſſo. Ego, tum mihi cũ illo magna iã gratia eſſet, qd eius omneis grauißimas iniurias cõis concordiæ cã uoluntaria quadã obliuione contriueram, eius repentinã defenſionem Gabinii, quem proximis ſuperiorib. diebus acerrime oppugnãſſet, tametſi ſine ulla mea

videtur

contumelia ſuſcepiſſet, tuliſſem: ſed cũ me diſputantẽ, nõ laceſcẽtẽ læſiſſet, exarſi nõ ſolũ pñti credo, iracũdia (nã ea tã uehemẽs fortaſſe nõ fuiſſet) ſed cũ incluſũ illud odiũ multarũ eius in me iniuriarũ, qđ ego effudiſſe me oẽ arbitrabar, reſiduũ tñ ✿ inſciẽte me fuiſſet, oẽ repẽte apparuit. Quo quidẽ tpe ipſo, quidã homines, & iidẽ illi quos ſæpe nutu, ſignificationeq; appello, cũ ſe maximũ fructũ cepiſſe dicerẽt ex libertate mea meq; tũ deniq; ſibi eẽ uiſum Reip. qualis fuiſſẽ, reſtitutũ: cũq; ea cõtentio mihi magnũ ẽt foris fructũ tuliſſet: gaudere ſe dicebãt mihi, & illum inimicũ, & eos, qui in eadẽ cã eſſent, nũq̃ amicos futuros. Quorũ iniqui ſermones cũ ad me p honeſtiſſimos hoĩes pferrentur: cũq; Põp. ita cõtendiſſet, ut nihil unq̃ magis, ut cũ Craſſo redirem in gratiã: Cæſarq; p literas maxĩa ſe moleſtia ex illa cõtẽtiõe affectũ oſtẽderet: habui nõ tẽporũ ſolũ rõnẽ eorũ, ſed naturæ ẽt meæ: Craſſuſq;, ut quaſi teſtata P.R. eẽt noſtra gratia, pene à meis laribus in prouinciã eſt profectus. Nã cũ mihi cõdixiſſet, cœnauit apud me in mei gñi Craſſipedis hortis. Quãobrem eius cãm, qđ te ſcribis audiſſe, magna illius cõmendatiõe ſuſceptã, ✿ defendi in ſenatu ſicut mea fides poſtulabat. Accepiſti quibus rebus adductus, quãq; rẽ, cãmq; defenderim: quiq; meus in Rep. ſit pro mea pte capeſſẽda ſtatus. De quo ſic uelim ſtatuas, me hæc eadẽ ſenſurũ fuiſſe, ſi mihi integra oĩa, ac libera fuiſſẽt. Nã neq; pugnãdũ arbitraretur cõtra tãtas opes: neq; delẽdũ, ẽt ſi id fieri poſſet, ſummorũ ciuiũ principatũ: neq; pmanẽdũ ĩ una ſñia cõuerſis rebus, ac bonorũ uoluntatib. ĩmutatis, ſed tpib. aſſentiẽdũ. Nunq̃. n. præſtantibus in Rep. gubernãda uiris laudata eſt in una ſñia ppetua pmanſio: ſed ut in nauigando tẽpeſtati obſeq artis eſt, ẽt ſi portũ tenere nequeas: cũ uero id poſſis mutata uelificatione aſſequi, ſtultũ eſt eũ tenere cũ piculo curſum quẽ cœperis, potius quã eo cõmutato quo uelis tãdẽ puenire, ſic cũ oĩbus nobis in adminiſtrãda Rep. propoſitũ eſſe dẽat, id qđ à me ſæpiſſime dictũ eſt, cũ dignitate otiũ, Non idẽ ſemp dicere, ſed idẽ ſemp ✿ ſpectare dẽmus. Quãobrẽ, ut paulo ante poſui, ſi eſſent oĩa mihi ſolutiſſima, tñ in Rep. nõ alius eſſẽ, atq; nũc ſum. Cũ uero in hũc ſenſum, & alliciar bñficijs hoĩum, & cõpellar iniurijs, facile patior ea me de Rep. ſentire ac dicere, quæ maxime cũ mihi, tũ ẽt Reip. rõnibus putẽ cõducere. Aptius aũt hæc

videt. nõ. n. tales pficiebant iudicijs: vt delirare pter cæteros putarent, ſed de toto pplo Athen. ſentire vt Plato, qđ iã ſenectute deſiperet. i. inueteratus praua ↄſuetudine fere incorrigibilis eẽt. dũ. n. noua inſtituit reſp. oẽs ſuo fungũtur cũ ſedulitate offõ, vt de religionũ ſectis videre licet: at vbi ↄſenuerit inſtõ, labaſcũt aĩ. Mea rõ. i. vt vulgo dñt, ↄdõ, aut ↄſiderano gubernãdæ reip. fuit alia. ſ. a Platonis rõne: qđ teneretur iplicatus. i. ↄplexus, & iceſtus: ne. i. an: caperẽ. i. ſuſciperẽ regẽdã remp. neq; pplo. ſ. Ro. deſipiẽte. i. cũ P.R. nõdũ deſiperet: amauit. n. adhuc libertatẽ reip. neq; re. i. ↄdõne aut ſtatu reip. integra ad ↄſulẽdũ, qa reſp. a paucis tota occupat. Sed tñ. i. licet: res nõ eſſet penit° integra: lætatus ſum qđ liceret mihi in eadẽ cã i. in eodẽ ſtatu reip. defendere, & i. ſimul, vtilia mihi, & recta. i. iuſta, & honeſta cuiuis bona, quia licet illi tres principes ſoli rex potiri vellet: nõ tñ iniqua iudicia reciperẽt. huc. i. ad has rões acceſſit quædã ↄmemorãda. i. digna ↄmemoratiõe, & diuina liberalitas Cæſ. in me: & fratrẽ meũ, ſ. Qointũ. Scio grãmaticor ordinẽ exigere, vt ſic ↄſtruã. quedã liberalitas Cæſ. ↄmemoranda, & diuina acceſſit. i. addita ẽ adhuc: ſed nõ tã ↄſtructionẽ illã quã ↄtinuationẽ ſermonis & explanationẽ mõ ſector, qui. ſ. Cæſar: quia optime de nobis meritus: eſſet tuẽdus. i. defendẽdus, mihi. i. a me: quaſcunq; res gereret. i. ẽt ſi minimũ laudabiles: nũc ẽt ſi nõ eſſet is. i. talis in nos: qui. i. qualis eſt, tñ videret ornãdus. ſ. a nobis rõne, & obſeruantia, in tanta felicitate, & tantis victoriis. Sic. n. velim te exiſtimare. i. iudicare de cã mea. Cũ ego diſceſſerim a vobis. ſ. te & Põp. autorib° ſalutis meæ. i. cũ nõ reſpexerim ad vos. hoc eſt vobis exceptis, neminẽ eẽ, cuius officiis. i. bñficiis ego nõ ſolũ ↄfitear: Sed & gaudeã me eẽ deuictũ. i. obligatũ: tã. i. tãtopere vt cũ Cæſ. Qđ. i. cui° eõne: qm̃ expoſui. i. declaraui tibi: ea, quæ requiris a me de Vatinio, & de Cra. ſunt facilia. ſ. ad porgãdũ, aut ſtabiliẽdũ rõnib°. Nã qđ ſcribis te nõ reprehẽdere de Appio. i. qđ audiſti me recõciliatũ Appio: ſicut nõ rephẽdis de Cæſare. i. qđ audiſti cũ Cæſare in grãm rediiſſe, gaudeo meũ ↄſiliũ pbari tibi. Aũt. i. ſed, de Vatinio. i. q̃tũ ẽ de Vatinii recõciliatiõe, reditus in grãm, . i. recõciliatio ei°, itercesſerat p Põp. ſtatim. Vt. i. poſtq̃ ille. ſ. Vatinius ẽ factus ptor, cũ q̃dẽ oppugnaſſẽ. i. pugnãdo, & reſiſtẽdo moleſtaſſẽ in Sen. petitionẽ. ſ. pturæ ei°. ſ. Vatinii, ſentẽtiis grauiſſimis. i. maximi põderis. neq; ſup. oppugnaſſẽ petitionẽ ei°, tã. i. tñ, cã ei°. ſ. Vatinii lædẽdi, quã. i. q̃tũ, ſup. cã Cat. defendẽdi, atq; ornãdi. Aũt. i. ſed, mira cõtẽtio. i. inſtãtia Cæſ. vt defenderẽ illũ. ſ. Vatiniũ reũ factũ, ẽ ↄſecuta poſt. ſ. illã oppugnationẽ meã. Aũt. i. ſed, ſup. cur laudarim. i. laudaoeri. Vatin. q. d. ſi rogas, cur ẽt laudauerĩ eũ, nedũ defenderim, peto a te, vt nõ eẽgras. ſ. eius rei cãm a me, ne ve ĩ hoc reo. ſ. Vatinio, ne ve in aliis ſupp. reis. Eſt ãt reus oĩs, cui cã dicẽda eſt i. q̃ ſe purgare dẽt, & qui accuſat aut poſtulat, ẽt ſi inocẽtiſſim° fuerit, ne ego reponã. i. iterũ accumulati° dicã, cũ veneris. ſ. e Cilicia Romã. Et ita vr accipi, vt i pmo verſu Iuue. nũq̃ ne reponã? Eſt ãt reponere iterũ ponere, ponim° ãt cũ aliqd pmũ ſcribimus. vt in poetica, qa ponere totũ neſcit: aut cũ aſſerim°, vñ poſitio dialecticis, aut cũ mutuo, aut accõmodato dani°. quaſi, apponẽtes, vñ reponere ẽ, aut iterũ, et ita emẽdati° ſcribere, vt in Arte poet. Scriptor honoratũ ſi forte reponis Achillẽ: aut reſtituere, quæ nobis poſita ſũt. i. credita, aut aliqd p illis. vñ Iuturna Virgiliana ad Iouẽ. Hæc rapta p virginitate reponis: Tametſi. i. q̃q̃, ego poſſim ſ. oñdere cur Vati. laudarim, vel. i. ẽt abſenti. ſ. Lent. Enim p qa o Len. recordare. i. reduc ad memoriã, aut tu recordaris, quib°. ſ. hoibus tu miſeris laudationẽ. i. orõnẽ cõmẽdat[illegible] ex vltimis terris. i. aut ex Hiſpan[illegible] aut poti° ex Cilicia, q poti[illegible]ro. Nã citerioeem Hiſpaniã tenuerat Lẽtu. q. d. nimirũ, Cæſari, Põp. Craſ. & ſilib°, nec priminueris. i. nolim pertimeſcas, hoc. ſ. feciſſe. i. eis laudationẽ miſiſſe. nã idem. ſ. hoies laudant, & laudabunt a meipſo. Sed tñ etiã ille ſtimul° . i. illa occaſio me vrgẽs, & pungẽs, fuit laudãdi Vatinii de q̃ dixi in iudicio, cum defenderẽ illũ. ſ. Vatiniũ, dixi inq̃ me facere quiddã, qđ paraſitos. ſ. gnato, ſuaderet militi. ſ. Thraſoni qui erat miles glorioſus, i Eunucho. i. comœdia illa Teren. Suadet ãt his ✠bis. vbi. ſ. Thais meretricula noiabit Phædriã, ſ. riualẽ Thraſonis, tu cõtinuo ſup. noiato Pãphilã. ſ. puellam egregiã, ad quã Thais ſuſpicabat militẽ adieciſſe aium. Si illa ſ. Thais dicet, qñ. i. qñq; , intromittam° o thraſo, Phædriã comeſſatũ. i. vt comedat nobiſcũ tu ſup. dicito puocemus Pamphilã ad cãtãdũ. Si hæc. ſ. meretricula Thais, laudabit formã illius ſ. amatoris ſui Phædriæ, tu cõtra. i. ecõtrario, laudato, ſup. formã, hui°. ſ. puellæ nřæ Pãphilæ. Deniq; referto parpari. i. p q̃uis ✠bo tibi moleſto, alterũ eque moleſtũ illi. qđ mordeat. i. acriter pũgat eã. ſ. meretriculã, quã vt inuiſi nois pp iniuriã illatã nõ noiat Paraſit°. Eſt ãt Paraſitus cibi captator, cui° grã aut adulat aut plauſibilia dicit, & facit diuitib° pdigis. Sic. i. eo mõ, petiui a iudicib°, vt qm̃ quidã hoies nobiles, & optie meriti de me, vt Cæſar, & Põp. amarẽt nimis inimicũ meũ, videlicet Clo. & ſeducerẽt. i. ſeorſũ ab aliis ducerẽt, tãq̃ arcana cũ illo ↄſolaturi, aut cõicaturi cũ illo, mõ. i. iterdũ illũ in ſenatu, me ſpectãte ſæpe eũ, & amplexarent, mõ. i. iterdũ eũ familiariter, atq; hilare. i. hilariter, & qm̃ illi. ſ. nobiles, volẽtes mihi facere qđ doleret, hñent ſuũ. i. ſibi charũ, vt ſimulabãt ſalte. P. ſ. Clod. ipſi darẽt mihi aliũ Pub. ſ. Vatin. in quo. ſ. Publio, ego laceſſit°. i. puocatus ad irã poſſẽ repũgere. i. cõtrario, aut viciſſim repũgere leuiter. i. modica offenſa, aios eorũ. ſ. nobiliũ hoim. Neq; dixi ſup. illud ſolũ. i. ſine effectu, ſed facio ẽt ſæpe. i. repũgo aios eorũ, diis, & hoib° approbãtibus, aut qa oib° iuſtũ videret, aut qa pſpere ſuccederet. hẽs ſ. rõnẽ recõciliatiõis de Vatinio, cognoſcere ſup. rõnẽ de Craſſ. Ego cũ magna grã. i. grata cõicatio, & bñuolẽtia mutua eẽt mihi iã cũ illo. ſ. Craſ. qđ ↄtriuerã oẽs iniurias eius grauiſſimas, hoc mõ nõ inepte ponit oĩs cũ ſuplatiuo, vt oẽs optimates, qđ eſt ac ſi dicas, oẽs optimi viri, ↄtriuerã inq̃. i. aboleuerã. quadã obliuiõe voluntaria, cã concordie cõis, tuliſſẽ. i. tolerauiſſẽ. Repentinã. i. ſubitã defenſionẽ ei° Gabinii. i. quia ipſe defendit Gabi. & ita grũs eius actiue ſignificat, Gabinii paſſiue, quẽ. ſ. Gabiniũ ipſe Craſſus

✿ al. inſciẽtem me fuiſſet.

✿ vide epi. lib. v.

✿ al. pſtare

oppugnaſſet, ſupioribus diebus pximis i. tũc pxime tranſacti, tamẽ ſi ſuſcepiſſet. ſ. defenſionẽ Gabinii ſine vlla ɔtumelia mea. Sed cũ Craſ. laceſsiſſet. i. iniuria puocaſſet, me diſputãtẽ, nõ laceſſentẽ, exarſi. i. incẽſus ſum nõ ſolũ pñti. i. quæ tũc inferebat iniuria, credo. i. vt credo, nã ea. i. pñs iniuria nõ fuiſſet fortaſſe tã vehemẽs, ſed cũ illud odiũ multaꝝ iniuriarũ eius. ſ. Craſsi in me, iclusũ. ſ. adhuc i pectore, qđ ego arbitrabar effudiſſe oẽ. i. ſilẽtiũ, tñ. i. nihilominꝰ fuiſſet reſiduũ. i. reſidẽs adhuc in pectore me, iniciẽte, ſup. ipſũ apparuit repẽte oẽ. i. totũ ſil. Quo quidẽ tpe ipſo. ſ. quo Craſſo aduerſarer, quidã hoies, & idẽ illi quos

* al. hãc ẽt

appello. i. voco, ſæpe nutu. i. iudicio, & ſignificatiõe. ſ. quadã p facta, & mores eoꝝ nõ p ppa noia. intelligere aũt vt Cat. & Bib ſiſeſq; Reip. amatores, cũ

* al. cum mihi

dicerẽt ſe cepiſſe maximũ fructũ ex libertate mea. ſ. dicẽdi i Craſ. ſũmũ virũ, & dicerẽt me deniq; tũ. i. tũc tãdẽ viſũ eẽ ſibi reſtitutũ reip. qualis eſſẽ. i. ex integro cũ priſtina libertate dicẽdi, & cũ ea cõtẽtio. ſ. cũ Craſ. tuliſſet. i. attuliſſet mihi ẽt foris. i. extra ſenatũ, magnũ fructũ, ipſi dicebãt ſe gaudere, & illũ inimicũ. ſ. tã nobilẽ, & eos q eẽnt in eadẽ cã, vt Põp. Cæſ. & Gabiniũ nũq̃ futuros amicos mihi. Quoꝝ ſermones iniqui, quia pp ea qđ libere p rep. ſtarẽ, gaudebãt mihi ſũmos viros perpetuo hoſtes fore, cũ pferrent ad me p hoies honeſtiſsimos, & cũ Põ. ita ɔtẽdiſſet, vt nihil ſup ɔtẽderit vnq̃ magis, vt redire cũ Craſſo in grãm, & Cæſar oñderet p lras ſe affectũ maxima moleſtia ex illa ɔtẽtione, habui rõnẽ. i. ɔſiderationẽ, & reſpectũ nõ ſolũ eoꝝ tẽporũ, quibus illi viri oĩa poterãt: ſed ẽt naturæ meæ, quæ placabilis, & exorabilis eſt, hoc ẽ rediit cũ Craſ. in grãm. Et Craſſ. ẽ pfectus in puinciã. ſ. Parthicã, pene. i. q̃ſi, a meis larībꝰ. i. ædibus & penatibus, vt nr̃a grã eẽt quaſi teſtata. i. teſtimonio certo ɔprobata P. R. Nã cũ. i. Craſ. ɔduxiſſet. i. denũciaſſet ſe velle cœnare domi meæ, ipſe cœnauit apud me in ortis Craſsipedis. ſ. Piſonis gñi mei. i. mariti Tulliæ filiæ meæ. Quãobrẽ ego defendi in ſena. ſicut fides mea poſtulabat, cãm eiꝰ ſuſceptã. ſ. a me magna ɔmẽdatione illius. ſ. Craſsi, qui mihi cãm ſuã maximope ɔmẽdarat, qđ. i. quã rẽ, tu ſcribis te audiſſe. O Len. tu accepiſti. i. itellexiſti, quib. rebus ego adductꝰ defenderi, quãq; . i. vnãq; rẽ, & cãm aut quã p ſint duæ particulæ, ſic & accepiſti, quã rẽ & cãm defenderi, & accepiſti, qui. i. qualis ſit ſtatꝰ meus in Reip. capeſsẽda . i. amplexãda, & defendẽda, p pte mea. ſ. virili. De quo. ſ. ſtatu meo in rep. ego velim ſup. vt ſtatuas. i. ɔſtituas ſic me eẽ ſenſuꝝ . i. iudicatuꝝ in aĩo meo, hæc. ſ. quæ nũc ſentio, ſi oĩa fuiſſent mihi ĩtegra, ac libera. Nã neq; arbitrarer pugnãdũ ſup. eẽ mihi, cõtra tãtas opes. ſ. Craſsi, Cæſ. & Põ. neq; arbitrarer principatũ ſũmoꝝ ciuiũ, delẽdũ ſup. eẽ. i. deleri oportere, & ſi id poſsit fieri. Neq; pmanẽdũ ſup. eẽ mihi in vna ſñia. i. vno ppoſito, rebꝰ cõuerſis. i. ad aliũ ſtatũ, & volũtatibꝰ bonoꝝ. ſ. ciuiũ mutatis. Eñ. i. quia, pmãſio ppetua in vna ſñia i gubernãda Rep. nũq̃ ẽ lauda-

ta viris pſtantibꝰ, q̃a dẽnt ſeſe accõmodare tpibus. Sed vt nauigãdo. i. in nauigatione, ẽ artis. i. ptinet ad artẽ obſequi. i. obtẽperare tẽpeſtati, et ſi nõ queas. i. q̃libet nauta nõ queat tenere. i. aſſequi portũ, cũ vero poſsis, aſſeq. id. i. tenere portũ, velificatione. i. diſpõne veloꝝ mutata, ſtultũ eſt tenere eũ curſum, quẽ cœperis . i. inceperis, cũ piculo. ſ. ſubmerſiõis potius q̃ puenire, ſup. eo q̃ velis, tñ. i. tãetſi eo. ſ. curſu tuo. ɔmitato, ſic cũ ppoſitũ dẽat eſſe oĩbus nobis in adminiſtranda Rep. id qđ ſæpe dictũ eſt a me, videlicet otiũ. i. trãquillitas vite cũ dignitate. i. honeſtate & ſplẽdore, nos nõ dẽmus dicere ſp idẽ. Sed dẽmus ſpectare. i. ſpectãdo conari aſſeq. ſp idẽ. q̃obrẽ vt poſui. i. dixi paulo añ ſi oĩa eẽnt mihi ſoluta. i. libera tñ nõ eſſẽ alius in rep. atq; . i q̃ ſũ nũc. Vero. i. ſed cũ ego, &. i. ſil allicíar. i. blãde inducar bñficiis hominũ, & ipellar. ſ. violẽter, iniuriis hoim, in hũc ſenſum. i. in hanc ſñiam, ego facile patior me ſentire, ac dicere de Repu. ea maxime, quæ putẽ ɔducere. i. vtilia eẽ multũ, cũ. ſ. ita ſit qđ mihi tũ. i. multo magis rõnibus. i. ɔmodis reip. Aũt. i. ſed ego ago. i. tracto, & dico, hæc aptius, ac ſæpiꝰ, qđ. i. quia, &. i. ſimul. Q frater meus ẽ legatus Cæſ. i. miſſus cũ Cæſ. i Galliã, ad vices illiꝰ (ſi opꝰ fuerit) gerẽdas &. i. ſil nullũ dictũ meũ minimũ. i. ẽt minimũ, nõ mõ. i. nõ ſolũ factũ, p Cæſ. i. qđ feceri p Cæſ. iterceſsit. ſ. ad ĩpetrãdũ aliq̃d a Cæſ. qđ ille. ſ. Cæſar, nõ accepit ſup. cũ grã ita illuſtri. i. pſpicua, & clara, vt putarẽ. i. putare poſſẽ, eũ deuinctũ. i. obligatũ mihi. Itaq; . i. & ita ego fruor ſic, &. i. ſimul oĩ grã eius, quæ ſumma eſt, & opibus quas intelligis eſſe maximas, vt meis. Nec videor mihi potuiſſe aliter frangere cõſilia perditoꝝ hoium de me niſi ɔiunxiſſem cũ iis præſidiis. i. tutaminibus vitæ meæ, videlicet doctrina eloquio, fide, ɔſtãtia, integritate quæ ego habui ſemp, nũc ẽt bñuolentiã potentiũ. ſ. viroꝝ. Si ego habuiſſem te pñtẽ his ɔſilus. i. cũ inirẽ hæc cõſilia. ego eſſem vſus eiſdẽ, vt opinio mea fert. i. vt opinor, quia tu eadẽ fuiſſes. Ego. n. noui tẽperantiã, & moderationẽ naturæ tuæ, noui aĩum tuũ, cũ. ſ. ita ſit, qđ amiciſsimũ mihi, tũ. ſ. multo verius eſt, qđ nulla maleuolentia in cæteros ſuffuſum. i. infectũ aſpſumve. Et cõtra. i. ecõtrario noui cũ. ſ. ita ſit, qđ magnũ, & excelſum, tũ ẽt apertũ. i. nõ diſsimulatũ, & ſimplicẽ. i. nõ fraudulentũ. Ego vidi quoſdã tales in te, quales potuiſti videre eoſdẽ in me: ea quæ mouerũt me. ſ. ad ineundũ in grãm, eadẽ mouiſſent pfecto te. Sed quocũq; tpe, ptãs. i. facultas tui pñtis fuerit mihi, tu eris moderator oĩm ɔſili. meoꝝ: ẽt dignitas mea erit tibi eidẽ curæ, cui ſalus mea fuit curæ. Certe tu hẽbis me ſociũ tanq̃ parẽ, & comitẽ. i. vt minorẽ, actionũ, ſñiaꝝ voluntatũ deniq; . i. & vt ſemel dicã, oĩum reꝝ tuaꝝ. Neq; res. ſ. aliqua. erit mihi tã. i. tantopere ppoſita. i. affectata. in oẽ. i. tota vita. ſ. mea q̃ vt lætere quotidie: i. in dies, vehemẽtius te eſſe meritũ optĩe de me: hoc eſt quã, vt me tibi gratiſsimũ iudices. Ponit ergo quotidie ẽt cũ incremento, quo in dies, & in horas non carent.

*ago, ac ſæpius, quod & Q. frater meus legatus eſt Cæſaris, & nullũ meũ minimũ dictũ, nõ mõ factũ, p Cæſ. ĩterceſſit, qđ ille nõ ita illuſtri gratia excepit, ut ego eũ mihi deuinctũ putarẽ. itaq; eius oĩ & gratia, quæ ſũma ẽ, & opib. quas intelligis eẽ maximas ſic fruor, ut meis. Nec mihi alr potuiſſe uideor hoĩm pdutorũ de me cõſilia frangere, niſi cũ præſidijs iſs, quæ ſemp habui, * nũc ẽt potentiũ bñuolentiã cõiũxiſſẽ. His ego cõſilijs ſi te pñtẽ habuiſſẽ, ut opinio mea fert: eſſẽ uſus eiſdẽ: noui. n. tẽperatiã, & moderationẽ naturæ tuæ: noui aĩum, * tũ mihi amiciſſimũ, tum nulla in cæteros maleuolẽtia ſuffuſum: cõtraq; cũ magnum & excelſum, tũ ẽt apertũ, & ſimplicẽ. Vidi ego quoſdã in te taleis qualeis tu eoſdẽ in me uidere potuiſti. Quæ me mouerũt, mouiſſent eadẽ te pfecto. Sed quocũq; tpe mihi ptãs pñtis tui fuerit, tu eris oĩm moderator cõſiliorũ meorũ tibi erit eidẽ, cui ſalus mea fuit, ẽt dignitas curæ. Me quidẽ certe tuarũ actionũ, ſniarum, uoluntatum, rerũ deniq; oĩum ſocium, comitẽq; hẽbis neq; mihi in oĩ uita res tam erit ulla propoſita, quam ut quotidie uehementius te de me optime meritum eſſe lætere. Vale.*

ASCEN.

Vod Rogas &c. hic quædã exẽplaria pncipiũ noue hñt ep̃læ eo qđ alterius vñr, quæ ɔtinẽtur in hac pte argumẽti ſed potuit Len. in epi. ſua primũ ſcripſiſſe de ſtudio Cice. in ſe, deinde de recõciliatione cũ diuerſis, ad quẽ hactenus rñdit: & demũ de ſtudio lrario, ad qđ nũc rñdet, & ita vna fuerit ep̃la: vt pluribus placere volo: vñ non erat interſerẽda pricula Vale. Ordo igit eſt, qđ. i. quia rogas, vt mittã tibi ſcripta mea, quæ

* al. Menocrati.

Quæ, quoniã in antiquis exẽplaribus non ſeiungitur ab epiſtola ſuperiore, ideo eã in hunc modũ adnotare uoluimus.

ARGVMENTVM.

Poſtquam Len a cã ceciderat, nam per Pomp reductus eſt Ptolomæus, vt ex Luc. Pharſalia late patet, Cic uidens nullũ bono oratori eſſe locũ in foro, inde ſe abdicãs, ad Muſas & Philoſophiã ſe conuerterat, ac plura, qua hoc cõmemorat ſcripſerat. Rogãti ſã de oĩbus: Len rñdet ſe orationes ſcripſiſſe, ẽtĩ carmina, ad qua nõ optimam habuit uenã, dialogos de oratore, libros tres de tpĩbus ſuis, quæ non extant. Deinde ſibi curæ eſſe rem familiarẽ Lent. dicit, ſuiſque fratris cãm eidem cõmendat. Ac demũ de Appij ſtudio ad ſuccedendũ Lent. in prouincia, rem, & conſilium ſuum aperit, & ipſum prudentia ſua uti monet, ut ualẽs prouinciam reſignet. Adiecta eſt clauſula ad ſuperuenientes literas

*Vod rogas, ut mea tibi ſcripta mittã, quæ poſt tuũ diſceſſũ ſcripſerim: ſunt orationes quædã quas * Meno*

ſcripſerim poſt diſceſſũ tuum ſup. ea ſũt orones quedã, quas dabo. ſ. portãdas ad te, Menocrito. ſ. tabellario, neq; ſup. ſũt ita multe vt ptimeſcas ſup. eas plegere, & eſt iocoſe, aut modeſte dictũ, quaſi vero crucian dus ſit multaꝝ lectione. Scripſi ẽt carmina quedã, nã diſiungo . i. ſeparo me. Ab oronibus. ſ. hñdis, vñ patet non ita habitas eſſe orones, vt ſcriptæ ſunt, nã & cultius, & accuratius poſtea ſcripſit nõnullas: & refero me ad Muſas mãſuetiores, vtpote

*crito dabo, neq; ita multæ, ut ptimeſcas. Scripſi ẽt carmina quæ dã, nã ab orationib. diſiũgo me iterdũ, refero q; ad mãſuetioreis muſas, quæ me maxĩe, ſicut iã à prima adoleſcẽtia, delectarũt. Scripſi ẽt Ariſtotelico more quẽadmodũ quidẽ uolui, treis libr. in diſputatiõe, ac dialogo de Orat. quos arbitror Len. fore non inutileis. Abhorrẽt. n. à cõibus præceptis, & oẽm antiquorũ, et Ariſtotelicã, & Iſocraticã rõnẽ oratoriã cõplectuntur. Scripſi ẽt uerſibus treis libros de tpibus meis, quos iã pridẽ ad te miſiſſẽ ſi eẽ edẽdos putaſſẽ. Sũt. n. teſtes, & erũt ſempiterni meritorum erga me tuorũ, meæq; in te pietatis. Sed quia uerebar, nõ eos, q ſe læſos arbitrarẽtur (etenim id feci parce, & molliter) ſed eos quos erat ĩfinitũ bñ de me meritos omneis noĩare, nõ miſi: quos tñ ipſos libros, ſi quẽ, cui recte cõmittã, inuenero, curabo ad te pferẽdos. Atq; iſtã q̃dẽ partẽ uitæ, cõſuetudiniſq; noſtræ totam ad te defero. Quãtũ literis, q̃tũ ſtudijs, ueterib. noſtris delectationibus cõſequi poterimus, id oẽ ad arbitriũ tuũ, qui ſemp hæc amaſti, libẽtiſſime cõferemus. Quæ ad me de tuis rebus domeſticis ſcribis, queq; mihi cõmẽdas, ea tãtæ mihi curæ ſunt, ut me nolim admoneri: rogari uero ſine magno dolore uix poſſĩ. Q ð de Q. fratris negotio ſcribis, te priore æſtate, qð morbo ĩpeditus in Ciliciã nõ trãſieris, cõficere nõ potuiſſe nũc aũt oĩa. facturũ, ut cõficias, id ſcito eſſe eiuſmodi, ut frater meus uere exiſtimet adiũcto iſto fundo patrimoniũ fore ſuũ p te cõſtitutũ. tu me de tuis reb. oĩbus, & de Len. tui, noſtriq; ſtudijs, & exercitationibus uelim quã familiariſſime certiorẽ, & quã ſæpiſſ me facias: exiſtimesq; neminẽ cuiq̃ neq; chariorẽ, neq; iucũdiorẽ unq̃ fuiſſe, quã te mihi: idq; me, nõ mõ ut tu ſentias, ſed ut oẽs gentes ẽt ut poſteritas oĩs ĩtelligat, eẽ facturũ. Appius in ſermonib. antea dictitabat, poſtea dixit ẽt in Sen. palã, ſeſe, ſi licitũ eẽt, legẽ Curiatã ferre, ſortiturũ cũ collega eẽ pũinciã: ſi Curiata lex nõ eẽt, *ſe partiturũ cũ collega tibiq; ſucceſſurũ legẽq; Curiatã cõſuli ferre opus eſſe, ſibi neceſſe nõ eẽ: ſe, quoniã ex S. C. prouinciã hẽret lege Cornelia ĩperiũ habiturũ, quoad in urbẽ introiſſet. Ego qd ad te tuorũ qſq; neceſſariorũ ſcribat, neſcio: uarias eẽ opiniones ĩtelligo: ſunt q putẽt poſſe te nõ decedere, qð ſi ne* lege curiata tibi ſuccedatur: ſũt ẽt q, ſi decedas, à te relinq poſſe q prouinciæ præſit. Mihi nõ tã de iure certũ eſt (q̃q̃ ne id quidẽ ualde dubiũ ẽ) quã illud ad tuã ſummã amplitudinẽ, dignitatẽ, liberalitatẽ, qua te ſcio libẽtiſſime frui ſolere, ptinere, te ſine ulla mora pũinciã ſucceſſori cõcedere, præſertim cũ ſine ſuſpiciõe tuæ cupiditatis nõ poſſis illius cupiditatẽ refutare. utrũque puto meũ eẽ, et q̃d ſentiã oñdere, et qð feceris defẽdere. Scripta iã ep̃la ſupiore, accepi tuas liter. de publicanis, quib. æquitatẽ tuã nõ potui nõ probare. facilitate aũt, qð uellẽ, cõſeq potuiſſes, ne eius ordinis, quẽ ſemp ornaſti, rẽ, aut uolũtatẽ offenderes. Equidẽ nõ deſinã tua decreta defendere: ſed noſti cõſuetudinem hoĩum: ſcis quã grauiter inimici illi ipſi Q. Scæ. fuerint. Tibi tñ ſum autor, ut qb. rebus poſſis, eũ tibi ordinẽ, aut recõcilies, aut mitiges. Id etſi difficile ẽ, tñ mihi uidetur eẽ prudẽtie, tuæ. Vale.*

in quibus nulla eſt ↄtẽtio, quales ſunt verſus de aſtrorum rõne, q̃b⁹ Aratũ trãſtulit: quæ. ſ. Muſæ mãſuetiores, ſup. delectãt me maxime, ſicut delectarũt me iã a p̃ria adoleſcẽtia, non tñ optimã habuit in eis venã. Scripſi ẽt more Ariſtotelico, quidẽ. i. certo quẽadmodũ volui. i. q̃tũ conatus ſum, treis libros de Orat. in diſputatione, ac p. i. dialogo. i. diuerſorum diſputãtiũ ſermone, nõ. n. dẽ dialogus duorum ſermo. ſed diſputatio quotcũq; ſe loquunt a verbo διαλέγομαι, qð ẽ cõprobo, diſputo &c. quos ſ. libros, ego arbitror fore nõ inutiles Len. tuo. ſ. filio. Etenim, .i. quia abhorrẽt. i. alieni ſunt a p̃ceptis cõibus, & ita qui ſingularis euadere vult, nõ debet in triuialibus verſari, & ↄplectuntur. i. ↄtinent, oẽm rõnẽ oratoriã antiquorum, & Ariſtotelicã, & Iſocraticã. Scripſi ẽt verſibus treis libros de tpib⁹ meis quos miſiſſẽ iãpridẽ. i. iã a pluſculo tpe, & adhuc mitterẽ, ſi putaſſem edẽdos eſſe. i. edi & emitti dẽre, quia aũt tales nõ fuerunt opinor deperiiſſe. Sunt. n. & erũt teſtes ſempiterni (cui ſiniæ fata diuiderũt) meritorum tuorũ erga me, & pietatis meæ. ſ. i te aut potios in Rẽp. Sed quia verebar noiare nõ eos, qui arbitrarent ſe læſos. Etenim. i. quia certe, id feci. i. læſi aliquos, parce. i. ſobrie, & molliter. i. leniter, ſed ſup. verebar noiare eos quos bñmeritos de me erat infinitũ noiare oẽs. Quos ipſos, .i. licet tales ſint, libros, tñ ſi inuenero quẽ. i. aliquẽ, cui ↄmittã recte, ego curabo pferẽdos .i. vt pferant ad te. Atq; defero ad te. i. tibi trãſmitto iſtã q̃dem partẽ vitæ, & ↄſuetudinis nr̃æ totã quia oĩa ſcripta i otio illi cõicanda cenſet, vñ addit. Quantũ delectationis poterimus conſequi literis, & quãtũ ſtudiis nr̃is veteribus, id oẽ cõferamus ad arbitriũ tuũ, q̃ amaſti ſemp hæc. ſ. ſtudia literaria. Ea quæ tu ſcribis ad me de rebus tuis domeſticis, & quæ cõmẽdas mihi, ſunt mihi tãtæ curæ, vt nolim me admoneri. autẽ. i. ſed, vix poſſim rogari. ſ. a te, ſine magno dolore, q̃a qui multũ rogat, diffidere vr̃. quod ſcribis de negocio Q. fratris. ſ. mei, te nõ potuiſſe ↄficere ſup. ipſũ æſtate priore, qð. i quia, tu ĩpeditus morbo nõ trãſieris. ſ. e Cypro in Ciliciã, aũt. i. ſed, tu ſcribis nũc te facturum oĩa vt ↄficias. i. abſoluas, & expedias, ſcito id. ſ. negociũ, eẽ eiuſmodi, vt frater me⁹ exiſtimet vere iſto fundo quẽ petit, adiũcto. ſ. rebus ſuis, patrimonium ſuũ ↄſtitutum, ſup. eẽ p te. Tu me &c. Ordo eſt, velim ſop. vt tu facias me certiorẽ. i. doceas me quã familiariſſime, & quã ſæpiſſime. i. valde, aut ſumme familiariter, & frequenter, de oĩbus rebus tuis, & de ſtudiis, & exercitationibus Len. tui. ſ. filii naturalis, & nr̃i. ſ. cura. Viſum ẽ mihi, ideo potius dici, facio te certiorẽ, q̃ certũ, q̃ certior fiat, qui prius aliq̃tũ certus erat, cert⁹ ẽt dici põt, qui nihil ſciuerit, q̃a ergo amãtius petimus certiores nos fieri, & modeſtius dicim⁹ nos certiores alios facere, iõ ſic loqui iſtitutũ ẽ. & exiſtimes neminẽ fuiſſe cuiq̃ neq; chariorẽ, neq; iucũdiorẽ vnq̃ q̃ te mihi: hic tres negationes nõ plus efficiũt quã duæ, & me eẽ facturum: vt nõ mõ tu ſentias id, ſed vt oẽs gẽtes ſup. ſentiãt, & vt oĩs poſteritas itelligat. ſ. p ſcripta, aut narrationes hoĩum. Appius dictabat. i. frequẽter dicebat ſermonibus .i. ↄfabulationibus nõ iuridicis poſtea dixit ẽt palã in ſenatu, ſi eſſet licitũ ſe ferre legẽ Curiatã. i. ad pplm curiati hoc ẽ p curias ↄuocatũ, latã ſup ſe ſortiturum eẽ pũinciã cũ collega. i. cũ eo, qui ſecũ cõſul erat in annũ ſequẽtẽ: lex aũt curiata nõ pmittebat pũinciã obtineri ſine ſortitione, & ſi lex curiata nõ eſſet. i. ſi nõ eẽt licitũ eã ferre, dixit ſup. ſeſe paratum. i. diuiſurum cũ collega. & ſucceſſurũ tibi. ſ. in Cicilia, qð ẽt ↄtingit, & dixi ferre legẽ curiatã eẽ opus .i. vtile, & operæpretiũ Cõſuli quia ſic vterq; ſorte iudicio pũinciã, aut vrbẽ regendã obtinens ſuſpicione imperioſitatis ac auaritiæ abſoluebat, & dixit ferre legẽ Cur. ñ eẽ neceſſe, q̃a dixit ſe, q̃m hẽet pũiciã ex S. C. habiturum ipiũ lege Cornelia, q̃ ipſum ſine ſortitione pmittebat. Qð. i. donec introiſſet i vrbẽ. ſ. Romã. Ego neſcio qd qſque neceſſariorũ tuorũ ſcribat ad te, intelligo varias opini. eẽ, ſunt qui putãt te nõ poſſe decedere. ſ. pũincia: qð ſuccedat tibi ſine lege curiata: ſunt ẽt q̃ putãt, ſi decedas. ſ. de pũincia, ſup. vicariũ poſſe relinqui a te, qui p̃ſit pũinciæ. Nõ tã certũ ẽ mihi de iure. i. quid pot⁹ facere oporteat, q̃q̃ ne id quidẽ eſt valde dubiũ, q̃. i. q̃tũ, ſup. certũ mihi ẽ illud. ſ. te ↄcedere ſucceſſori pũinciã ſine mora, ptinere ad ſũmã ãplit. tuã, qua tot ſunctus es honorib⁹ dignitatẽ qua eis pfunctus es, liberalitatẽ qua ſcio te ſolere frui libẽter & qua de tuo iure videaris velle ↄcedere: p̃ſertim qð dñt ſpãlr, cũ nõ poſſis reſiſtare cupiditatẽ illius. ſ. ſucceſſoris tui, ſine ſuſpicione cupiditatis tuæ. Ego puto vtrũq; eẽ meũ. i. mei officii raro aut nũq̃ repit mea, cũ verbo ẽ, &. i. ſil, oñdere, quid ſentiã ſup. faciẽdũ, defendere qð feceris. Scripta iã ep̃la ſupiore. ergo hoc erat principiũ nouæ ep̃le, accepi l̃ras tuas de publicanis. i. publici vectigalis redẽptoribus, quib⁹. ſ. l̃ris, aut de q̃bus publicanis, ego non potui nõ pbare. i. coact⁹ ſum approbare æquitatẽ tuã. ſ. qua eos cõdẽnaſti equiſſime, vellẽ ãt ſup. vt potuiſſes. ſ. equitate id pmittẽte, ↄſequi. i. obtinere, facilitate. i. p facilitatẽ, & exhortabilitatẽ tuã, ne offenderes. i. læderes rẽ, aut voluntatẽ ei⁹ ordinis. ſ. publicanorum quẽ ornaſti ſemp. Equidẽ. i. ego quidẽ, q̃tũ ad me attinet, non deſinã defendere decreta

*al. ſe pactum cum col. vel eõ paraturũ.

*vide Plutar. i Põp.

tua.ſ.quæ cõtra eos decreuiſti,ſed nĩ ꝯſuetudinẽ hoĩm.ſcis quã .ſ.qtũ grauiter illi ipſi fuerit inimici Q. Scæu. Tñ.i.tametſi æque cõtra eos iudicaſti,ego ſum autor.i.ꝯſiliator,& admonitor, vt, aut recõcilies,aut mitiges tibi eũ ordinẽ.ſ.publicanoꝝ, quibus, aut ſi quibus.i.aliquibus rebus poſsis. id,&ſi eſt difficile,quia tur pe eſt decreta,præſertim iuſta reuocare,tñ vr̃ mihi eſſe pruden tiæ tuæ.ſ.vt poſsis id honeſte efficere inuento bono medio.

PETR. VICT. QVi tibi ex me fru.deb.eos vbe.& præ.põs ca.po. } Ve teres codices (ꝓſentatiores) hñt,vt nos ſcripſim⁹. Miꝝ ẽ qua multis locis hãc vocẽ { Pñtẽ } in (ꝓſtantẽ) mutauerint: cre do nõ putãteſ Latine hoc ſignificatu dici: ſed (vt opinio mea ẽ) peccarũt: ſæpe.n.eã apud hũc legimus,vt in Epiſt.ad Cat.4.13. Vir cũ bñuolentia,& fide erga P.R.ſingulari,tũ pñti magnitudi ne,& ai,& ꝯſilij. etſi in eũ ẽt locũ idẽ error inuaſerat, quẽ nos ſu ſtulimus: vulgati.n.codices (ꝓſtãti) hẽbãt. In ꝓœ.quoq; orato. Et in pñtibus,rebus magna ſunt optimis ꝓxima. etſi ibi ẽt vul gati,& oẽs codices,ꝓſtãtibus. Vr̃ ꝑterea nõ paꝝ elegãtiæ reti nere geminatio illa eiuſdẽ dictionis,alio,& alio ſignificatu poſi tæ. { Quo in diſc.cũ m.ſ.in.c.It.t.ſ.b.o.c. } Verba illa { Mirifi ca } & { Cõſenſus } nõ cohærẽt iter ſe,vt patẽt: oẽs tñ vetuſti codices hãc lectionẽ retinẽt,quã ẽt in ipreſsis qbuſdã inuenias: etſi in aliis qui facilitatẽ,& claritatẽ ſecuti ſunt. { Cõſenſio } re poſuerũt,ꝓ ꝯſenſus,ꝓculdubio planã,& aptã lectionẽ,niſi vetu ſtoꝝ codicũ autoritas repugnet. Videãt igit eruditi viri quõ hũc locũ meantur. Scim⁹ nos quoq; veteres grãmaticos in libris Cice. quoſdã locos notaſſe,in qbus fœlicisſimos ineſſe viderẽt, in oẽo nis.n.curſu ea quoq; vox erit,quæ paꝝ rñdet ſupiori ſtructuræ. an hmõi ſit hic loc⁹,accurate aiaduertendũ eſt. { Si i: ꝓ me ſtã. p.nõ d. } emẽdauimus ex vetuſtis codicibus, Si is ꝓ me ſtãre, pugnare licuiſſet. Quo loco Mediceus codex,ille inq̃ oium ꝓba tiſsimus,& itegerrimus (liqſſet) ꝓ q, ſcribit: ſæpe.n.inuenias i an tiquis exẽplaribus has literas inter ſe ꝯmutari,& viciſsim alterã ꝓ altera capi,vt in hoc ad Mẽmiũ epiſt. Q. Vale. ſic locus ille le git, Quare Cuſpianoꝝ oium ꝯmẽdationis cãm hac tibi epl̃a ex ponẽdã putaui reliquis epl̃is tñ faciã,&c. eodẽ lib. in epl. ad Ser. Qđ reliquũ eſt,velim augeas tua in eũ bñficia &c. Eſt aũt hæc oĩ no ꝯmodior,& verior lectio: nõ.n.pugnarunt, quãuis parati eſ ſent,& vellẽt pugnare ꝓ ſalute Ci. duces.n.defuerũt. Vtit ẽt hac eadẽ locutione in lib.ad Sen.epiſt.ad Cat.cũ eãdẽ fere ſñiam ex poneret, Mitto qđ inuidiã,qđ pericula,qđ oẽs meas tẽpeſtates, & ſubieris, & multo ẽt magis,ſi ꝑ me licuiſſet, ſubire paratiſsi mus fueris. { Recreatis.n.b.u.&c. } Nos qa hoꝝ codicũ ꝓbita tẽ multis modis ꝑſpectã hẽmus,nihil fere in illis inuenimus qđ penitus ꝯtẽnamus. Quæ tñ nõ tuto niſi ſumus poſſe recipe, & tñ digna putauimus,vt de his lectorẽ admoneremus, ꝯſeruata priore ſcriptura,huc ꝯferemus,quẽadmodũ hũc locũ: ſic.n.i an tiquis legit. { Recreari.n.boni viri ꝯſu.tuo,& ꝯſtan atq; opt.a ctio.tuis excit.&c. } vt poſsint alij maioris ingenij, & eruditio nis viri rẽ diligenter ꝯſiderare. Qđ ſi negligẽtiæ librarioꝝ tri buendũ ſit,miꝝ ꝓfecto eſt accoratũ alioquin hoiem,qualis fuit, qui librũ Mediceũ ſcripſit (vt alios taceã) quater in eodẽ tractu peccaſſet,& cũ ſemꝑ ſeptimo caſu quatuor noia ſcribere debuiſ ſet,ne ſemel quidẽ recte reddidiſſe. { Primũ il.f.m.r. } Nos fu ria legimus.nõ tñ in hac pte ab antiquis codicibus adiuti ſum⁹: eſt.n.in illo ẽt ꝓbatiſsimo idẽ error. ſed cũ ſit vnius tñ lr̃æ faciẽ dæ parua imutatio,ſñiaq; huius loci valde illuſtret,cũ añ nullus ꝯmodus ſenſus eliceret,ſpauim⁹ ſi ꝑuerſionẽ illã correxiſſem⁹ in reprehenſionẽ nõ caſuros. cũ.n hic manifeſto de Clodio agat quẽ ſepe furiã appellat,digno illius flagitiis noie,cur nõ hic quo que ita appellet? In epl̃a ad Q. fra. de Clodio agẽs ſic inquit, Aut vllũ ad illã furiã verbũ reſcriberet. Qđ aũt dicit furia religionũ vt generãdi caſum hæc vox furia ſuſtineat, idẽ facit in oratio ne in L.Piſonẽ eũ illũ furiã ſocioꝝ appellat. Nã qđ ſeqt. { Im punitatẽ ſce.eo.ſen. } vetuſti codices hñt, { Impunitatẽ ſti.ſen tẽ. } ꝓ { Impunitatẽ eſt } quæ ſcriptura ſemꝑ eſt in Mediceo, vt in melioribus Plauti,& Terent. codicibus ſuppreſſa E,litera: qđ cũ nõnulli fortaſſe nõ intellexiſſent,ex illis verbis. { Stillo rũ } (ſceleꝝ) fecerũt,de ſuo.ꝑ. { Eoꝝ } addiderũt, & alia quæ dã quæ mirifice hũc locũ ꝑturbarũt. quibus ſublatis, locoq; oi bus maculis diligẽter purgato,ſñia eius,q̃uis occultior, ignota eẽ nõ poterit ſtudioſis,& his ꝓcipue qui adcurate hiſtoriã illorũ tẽpoꝝ,& eaꝝ maxime reꝝ,quæ ad ſe ptinebãt,a Cic. ſæpi⁹ ſcri ptis ſuis explicatã didicerint. { Scripſi ẽt ca.qu.nã,&c. } Hæc duo verba. { Carmina q. } in nullis reperiunt antiquis exẽpla ribus: in illo.ꝑ ꝓbatiſsimo alia noua manu a recẽtiori aliquo,& audaci (vt puto) repoſita ſunt: qui cũ longũ hũc ſñiæ tractũ non ꝑciperet,putauit ea verba deeſſe,& paꝝ ꝯſiderate inculcauit. Eſt aũt locus [illegible] legendus ab illa dictione. { Etiã } vſ que ad { Scripſi } poſtq̃ vocẽ,qđ ſequit. { Etiã } in { Igit } cõ mutãdũ eſt: ſicq; nihil diſcrepabit locus ab optimis codicib⁹,ele gantẽq; admodũ ſñiam ꝑ ſe feret. Silis huic locutio eſt in vltimo lib.ad Atti. Tu vero ſapiẽter (nũc demũ.n.reſcribo his lr̃is,quas mihi miſiſti ꝯuento Ant. Tyburti) ſapienter igit, qđ manus de diſti. Poſsẽ huius ſtructuræ plura exẽpla adferre,ꝓcipueq; apud Ariſt. quæ ſæpe adeo ꝯturbãt nr̃os expoſitores,qui hæc nec dili genter curãt,nec pñt,ẽt ſi velint,cũ ſint in Barbaris illis interꝑ tationibus corrupta,& ꝯfuſa,vt dolendũ ſit,tã bona ingenia in tã deprauatis libris eſſe verſata,quæ tñ Græci enarratores dili genter notãt. Fortaſſe ẽt eũ,qui hunc ꝯaminare auſus eſt,feſel lit vox ea. { Muſas } cũ nõ crederet ille niſi de poematis dici: q̃ adeo falſum eſt,vt id lõgius ꝯſutare nõ oporteat. Sed qa ſem per Cic. in verſibus faciẽdis ſe libenter exercuit,infra narrat q̃d eo tpe numeris ſcripſerit. dicit.n.ſe.3.libr.ſcripſiſſe de tpib.ſuis nã illud. { Carmina q. } tã otioſe dictũ nõ dignũ videbat elegã tia Cic. nec tã accurata ſuaꝝ reꝝ expõne,qua i epl̃a vtit. { Si cu ria.lex nõ eſſet,ſepar.cũ col. } Cũ hic nõnihil mendi appareat, alij aliis modis corrigere aggreſsi ſunt. Quidã ꝓ. { Separatuꝝ, Partituꝝ legũt. nã ſæpe apud Liuiũ dñr Cõſules inter ſe ꝓuin cias partiri. Alij. { Se pact. } lõgius adhuc a vetere ſcriptura,& audacius. Nos cũ in priſcis oibus exẽplaribus. { Separaturũ } inuenerimus diligẽtius re ꝯſiderata. { Se paratuꝝ legi dẽre iu dicauimus: nulla alia re antiq̃ lectionẽ variantes, niſi qđ ex vna duas dictiones fecimus,primã ſyllabã quæ male ſequenti hæſe rat,& ꝑ ſe ſtare dẽbat,ab illa abſcindentes. Quã freq̃ẽs ſit apud Liu. hic modus dicẽdi,cũ de diuiſione ꝓuinciaꝝ agit, ſeu de alia re,quã Senatus arbitrio ꝯſulũ ꝑmittit,nihil neceſſe eſt dicere, cũ facile ſit cuilibet plurima exẽpla inuenire. Vt tñ qui hoc nõ aiad uertit,hoc onere leuet,ex multis quædã hic apponemus, li.24. Quo die magiſtratũ inierunt Coſs. Sena. in Capitolio eſt habi tus: decretũq; oium primũ,vt Coſs. ſortirent,ꝯpararentq; iter ſe,vt Claudius comitia pficeret. li.26. inter ſe ꝯpararent Clau dius,Fuluiuſq;,vtri obſidẽda Capua,vtri ad ꝓhibendã obſidio ne patriã,Romã veniendũ eſſet. In imo lib.30. Cn. Seruil. Cœ pio,& Cn. Serui. Geminus Cos. (xvj. is annus belli Punici erat) quũ de reip. belloq;,& ꝓuinciis ad Sena.retuliſſent, cenſuerunt patres,vt Coſſ. inter ſe ꝯpararent,ſortirentue,vter Brutios ad uerſus Annibalẽ,vter Etruriã,ac Lyguriã ꝓuinciam hñet. In eo dẽ lib. iuxta finẽ, Patres igit iurari (ita ꝯuenerat) cẽſuerunt, vti Coſſ. ꝓuicias inter ſe ꝯpararẽt,ſortirenſve,vter Italiã,vter Claſ ſem nauiũ L. hñet. Mandabat igit Sena. vt ꝓuincias Coſſ. vel in ſortẽ ꝯiicerent vel inter illos ꝯueniret,& ſua volũtate ipſi cõſti tuerẽt,vter vtrã hñet: vtiq; illos ſolitos hoc verbo in ea re,infini tis autoritatib⁹ certũ eſt. Quin ẽt in antiquis quibuſdã libris ita loc⁹ hic Sall. in Iugur. legit, Poſt A. fœdus exercituſq; nr̃i fugã fœdã Metel. & Silanus Coſſ. declarati ꝓuincias inter ſe parauẽ rãt. Metelloq; Numidia euenerat. vt oino. { Separatuꝝ } verã legitimãq; eẽ huius loci lectionẽ putẽ. Quãuis aũt in ſupiorib⁹ Liuij exẽplis (ꝯparare) ſit, Cic. vero hic (parare) dixerit, non tñ dubitãdũ eſt,quin eãdẽ rẽ ambo intelligant. quã.n.ꝓpoſitionem Liui.cũ verbo ꝯiunxit,Cic. noi attribuit. { Infert.n.vt cũ collo ga: idẽ ꝓfecto ſignificet paꝝ variato ſermone dicere, Conſules inter ſe ꝯparare,& Conſ. parare cũ collega. { Ad tuã ſum.am. dig.lib.qua te ſcio liben.frui ſolere. } Vetuſti codices. { Liber tatẽ } hñt melius oino meo iudicio. Puto aũt hic libertatẽ ſigni ficare,vacare moleſtiis ꝓuincialibus,poſſe.q; ꝓ ſuo arbitrio qc quid ꝯmodũ fuerit,agere: qđ facere nequeunt,qui in oculis tot populoꝝ viuunt. qđ ſi voluiſſet retinere ꝓuinciã, nec ſucceſſo ri tradere,opus ei fuiſſet multis inſeruire, ad multaq; deſcende re,quæ ſeruitutis nõnihil illi attuliſſent. Præterea ob hoc ẽt vul gata lectio mihi diſplicet,quia frui liberalitate mihi is vr̃, in quẽ liberalitas ꝯfertur. nõ qui ea ſtudioſe vtit. Vt nõ ſatis apte dice re potuerit Len. liberalitatẽ libentiſsime frui ſolere, cũ antea li beralitatẽ in eo eſſe dixiſſet: nã qui ea præditus eſt,eã in alios ex ercet. { Felicitate quidẽ quid vel. } hic locus nõ nihil mẽdi ꝯti net. Quidã ſic caſtigarũt. { Felicitate aũt qđ vel.&c. } ac ſñia, vt puto, Potuiſſes ꝯſequi facilitate tua (q̃ vellẽ .ſ. feciſſes) an eius ordines,quẽ ſemꝑ ornaſti,rẽ aut voluntatẽ offenderes. i.ſi faci lis in publicanos fuiſſes eorũq; ꝯmodis indulſiſſes, ꝓfecto nõ or dinẽ illũ a te alienaſſes. Nã antiq̃ ſcripturã ſecuti ſumus, cui⁹ ele gãtior eſt ẽt (vt puto) ſñia: eſt aũt hæc, Dolet ſane, Lent. aliquid

aduerſus ꝯmoda publicanoꝝ egiſſe, ſed quaſi eũ excuſat. qđ.n. fecerat cõtra illos, quaſi coactũ feciſſe oñdit, cũ ſemꝑ añ (vt ait) ordinẽ eũ ornare ꝯſueſſet: caſus aũt fecit, vt illoꝝ volũtatẽ offenderet, quẽ vitare nõ potuit: docet.n. ipſum iure feciſſe, qđ in illos decreuerat, cũ laudet æquitatẽ eius: voluiſſet aũt Cic. felicitate aliqua Len. ꝯſequi potuiſſet, ne accidiſſet, vt illoꝝ volũtas offẽdenda eẽt. Hæc eſt nr̃a huius loci opinio, & oĩum melioꝝ codicũ lectio: ſequat, qđ ſibi rectũ videbit vnuſquiſqꝫ. { Cur.n ti. hoc nõ gr. ne. } Cogitandũ eſt accuratius, an huius paruæ eplæ ꝑncipiũ deſit: nã vr̃ oĩno, ſi diligenter prima verba examines, aliquid deſiderari, arguũt.n. quedã dicta eẽ, quibus illa rñdeãt: ꝑ ſe aũt paꝝ apta ſunt initio literarũ. qđ ſi nõnullis ꝯiecturis, que ex paucorũ horũ verſuũ ſentẽtiis, & aliũde ẽt nõ iportune duci pñt fides habenda eſt, iudices maiorẽ partẽ eius amiſſam eẽ, & eam quæ ꝯſeruata eſt, magis extremo quã principio literaꝝ propinquã fuiſſe. Non me tñ latet multos credere nihil deſiderari, a ꝟboꝝ. { Iuriſcõſulto } qđ in eplæ inſcriptione eſt, regi ſenſum & ſtructurã ꝯſequentiũ verboꝝ, vt familiariter cũ eo iocet, facetꝫ hoiem irrideat qui ſe iuriſcõ. hẽri, & appellari vellet, cũ nõ eſſet fortaſſe valde iuriſcon. quia tñ hoc mihi paꝝ ſatiſfacit, nolui quin meã de hac re ſniam notã facerem, ꝑtermittere. eſt.n. opinio illa cõmentitia, & nulla autoritate, aut teſtimonio confirmata: & prima illa verba in qoibus locus ineſſe debebat, nullam in ſe leporis rationem, aut ſpeciem habere videtur.

EXPO. EIVS.

Sicut & meis tpibus ſcimus, & mo. aliis accidiſſe ac. } Expunximus hinc olim extremã vocẽ, freti autoritate meliorũ codicũ, qui nullũ ipſius veſtigiũ retinebãt: in mediceo. { Accipiſſe } legit, nõ. { Accidiſſe } vñ (quẽadmodũ arbitror) fluxit verbũ illud. { Accepimus. } paruus.n. ille error cã fuit maioris erroris. peccauerat librarius qđ P, ꝑ D, poſuerat, quẽadmodũ ẽt ad Teren. in illo loco, Obuiã nobis ꝓdeas: Scriptũ.n. in eadẽ eſt, { Propeas. } cõtra ac ſupra illũ in { Dieras } feciſſe docuimus, vbi D, ꝑ P, ſcripſerat. Hoc aũt aĩaduertiſſe, nõ penitus inutile eſſe arbitrati ſumus: nã & huic loco lucẽ affert, & ſupiorẽ illũ ꝯfirmat. { Non mõ pr. } Ita quoqꝫ in Mediceo legit, vt Marutii emẽdarũt: qđ eo ẽt libentius adnotaui, vt paulatim ꝑſpiciatur, nihil in aliis ſynceri eſſe qđ nõ hic quoqꝫ legat multaqꝫ in aliis multis fœde, & mẽdoſe ſcripta eſſe, quæ hic nõ reperiant. { Bonorũ oĩum con. } Quid de hoc loco ſenſerim⁹, facile qui vult, intelliget, tuto (vt arbitramus) in oẽm partẽ: nã veterẽ ſcripturã ꝓpoſuimus, quid ſcrupuli in illa eſſet (etſi oib⁹ aptũ erat) indicauimus: qũo ẽt labefacta eſſe, expoſuim⁹: lectionẽ illã ſecuti ſumus, quã ẽt qĩ nunc nos accuſant, antea ꝓbauerant, niſi.n. ita feciſſent, in ſuũ certe librũ eã non ꝯieciſſent, quæ illis (vt opinor) diſplicere cœpit, poſteaq̃ viderũt me quoqꝫ ab ipſa nõ penitus abhorrere. Nã qđ mendacii me arguũt, qđ dixerim oẽs vetuſtos codices illã retinere, ridiculũ eſt: qũo.n. ipſe oẽs videre potui: qđ ſi poſſem, ẽt nollẽ: neqꝫ.n. mihi honeſtũ eſſe puto oẽm ætatẽ in veterib⁹ libris excutiẽdis ꝯſumere, & operã meã maiorib. in rebus vtilẽ eẽ poſſe exiſtimo vtinã poti⁹ tñ ſtudiũ in his rebus nõ poſuiſſem quantũ olim poſui. Nõ loquor de Cice libris in quibus purgãdis expoliẽdiſqꝫ oẽm operã ab oibus præclare collocari iudicio, ſed de aliis lõge minoribus, in quibus caſtigandis puer olim, iudicio peccãs, multũ diuqꝫ laboraui. Oẽs igit, quos vidi. ſ. & ꝑſpexi, q̃ nec pauci oĩno fuere, nec quẽadmodũ cotidie magis apparebit, peſſimi. { Primũ illa f. } Mirifice delector veris Vbaldini laudibus gaudeoqꝫ nõ paꝝ, me cũ illõ ſentire. Qđ ſi antea hanc lectionẽ ſequebar, nũc eã valde diligo, poſtq̃ illũ audiui acerrimi iudicii hoiem ipſam quoqꝫ ſuo ingenio excogitaſſe. Cũ aũt quibuſdã nõ inſulſis (vt opinor) rõnibus eã cõfirmaſſem, nõ magis ipſam vl earũ, quã illius vnius teſtimonio, verã eſſe puto { Cũqꝫ eũ nec perſ.n.c.r.p.v. } Hũc locum, quẽ valde quidã ſuſpectũ hñt nullam in optimis exẽplaribus varietatẽ hr̃e cognoui. qđ ſi cogitemus, quũ Cic. de Pla. inquit, Cũqꝫ eũ nec perſuadendo, nec cogẽdo regi poſſe vidiſſet, a ſe Platonẽ intellexiſſe (ab aliis.n. qui cogere nõ dubitaſſent, regi potuiſſet) oĩs ſcrupulus euellet. de ſe aũt vno Platonẽ locutũ eſſe, ſupiora verba declarãt. Intellectus totius loci, & ſi aptus eſt, a me tñ breuiter exponet. Cũ populus Athenienſis iã deſiperet ſenectute, deqꝫ via recta diſceſſiſſet, neceſſe erat ei, qui ipſũ corrigere vellet, aut qđ illi rectũ eſſe intelligeret, ei ꝑſuadere, aut vim afferre, & inuitũ cogere: in quoꝝ neutro ſibi elaborandũ eſſe Plato exiſtimabat: cũ rõnes illum contẽpturũ eſſe exiſtimaret ac ſe fruſtra oẽm operã in ea re poſiturũ eſſe arbitraret: Imponere aũt neceſſitatẽ patriæ nefas eſſe iudicaret; cuius rei cãm ip-

ſe reddit accuratiſſime, partim ĩ eplã ad Perdiccã, ĩ qua hæc ſũt: πρὸς ταῦτ' εἰπεῖν, ὅτι πλάτων ὀψὲ ἐν τῇ πατρίδι γέγονε. καὶ τὸν δῆμον κατέλαβε ἤδη πρεσβύτερον, καὶ εἰθισμένον ὑπὸ τῶν ἔμπροσθεν, πολλὰ καὶ ἀνόμοια τῇ ἐκείνου συμβουλῇ πράττειν. ἐπεὶ πάντων ἂν ἥδιστα καθάπερ πατρὶ συνεβούλευεν αὐτῷ, εἰ μὴ μάταν μὲν κινδυνεύσειν ᾤετο, πλέον δ' οὐδὲν ποιήσειν. partim in priore eplã ad Dionis ꝓpinquos, quæ qui ſcire volẽt, apud autorem ipſum quærent. { Par ꝓ pari } in mediceo codice (Par ꝑ pari) legit: quẽadmodũ Paul. in vetere exẽplari ſe repiſſe teſtat: id nos ẽt antea adnotaremus: ſed cũ neqꝫ in Terentio, quẽ olim Politianus cũ vetuſtiſſimo, & ꝓbatiſſimo illo Petri Bẽbi ꝯtulerat, ita legeret, neqꝫ in altero ꝑ antiquo, quẽ domi hẽo, vllũ veſtigiũ hui⁹ lectionis reperiret, nihil immutare auſus ſum, magiſqꝫ Terentii libroꝝ teſtimonio ſua in re ſtandũ eẽ cẽſui, quã aliorũ, qui ſæpe in alieno negocio negligẽtes eſſe ꝯſueuerũt. aĩaduerterã præterea Ci. lib. xv. ad Atti. cũ uel potius Atti. ipſum ita locutũ eẽ, ꝓuide, ſicui quid debet, vt ſit, vñ par pari rñdeat. Cognoui tñ poſtea ſtudio, ac diligentia amicoꝝ vetuſtũ Terẽtii exẽplar, quod in Vaticana bibliotheca eſt. { Par ꝓ pa. } hr̃e, & ipſe quoqꝫ ĩ alio, qđ in diui M. Florentiæ eſt, eãdẽ ſcripturã inueni: quare quis alii aliter emẽdarint, hãc verã eſſe puto Terentiani carminis reſtõnem. { Libertatẽ } Si autoritati libroꝝ ſtãdũ eſt, facile oẽs ꝑ nobis iudicabũt: lõge.n. ſuperiores in hac re ſumus. Mediceus certe, & vetuſtate, & integritate cæteros vincit. Si argumẽtis non parua ẽt a nobis ꝓlata ſunt. Nã qđ nõnulli excogitarũt, inane eſt, eſſe antitheton. { Suſpicione cup. } ſupiori voci. { Libertatẽ. } nouũ.n. hoc eſt Cic. Arg. Antea expoſuerat, quæ in Lent. erant, quæ hortarent ipſum ſtatim ꝓuinciã ſucceſſori tradere: addit poſtea, quid alii de ipſos exiſtimaturi ſint, ſi aliter feciſſet.

PAVL. MAN.

Non mõ pr. } Ita legẽdũ eſt, & ita in codicibus vetuſtiſſimis hr̃. ſed cũ locutio prio intuitu durior videat, hic factũ eſt, vt veterẽ lectionẽ hactenus oẽs ꝯtẽpſerit, quã nos eo libentius reſtituimus, qđ ea Cic. alibi quoqꝫ nõ ſemel vſum eſſe aĩaduertimus: Epiſt.n. 6. li. 10. ad Attic. regnũ (inquit) nõ mõ Romano hoi, ſed ne Perſæ qdẽ cuiq̃ tolerabile. & ad eũdẽ ſcribẽs. 148. mihi nõ mõ iraſci grauiſſima iniuria accepta, ſed ne dolore quidẽ ipunẽ licet. lib. aũt de orato. 1. Neqꝫ ſolũ in ſciẽtiã meã, ſed ne reꝝ quidẽ magnitudinẽ ꝑſpicit. haꝝ aũt eplarum li. 11. 137. Hoc tñ ſcito, nõ mõ me, ſed ne ipſũ quidẽ principẽ ſcire, quid futurũ ſit Quãq̃ hic quoqꝫ inculcata erat dictio, nõ: quæ in libris manuſcriptis nõ eſt. { Bonorũ om. ꝯ. } Antea ꝯſenſio, reſtituimus ex veterũ librorũ fide. alii, vetuſtos oẽs lib. ꝯſenſus hr̃e ſcripſerũt. qđ alr̃ eſſe depꝛehẽdimus. { Si iis ꝓ me ſtã. p. l. } Septimũ ab hinc annũ, cũ hos Eplarũ lib. quã diligẽtiſſime tũ potuit, caſtigarem⁹ hũc locũ ita, vt legit, ex codicib. manuſcriptis emẽdauimus, cũ antea corruptus eẽt, vt bon⁹ ſenſus eliciꝰ nullus poſſet. { Primũ il. f. } Præter hiſtoriæ fidẽ, neqꝫ.n. illa furia mulîebriũ religionũ Cic. exiliũ ſunt ꝯſecuta. itaqꝫ Vbaldi. Bandi. optim⁹ nõ iudicãdi mõ, ſed ẽt dicẽdi magiſter, qui in his Cic. ſcriptis loca ſane multa feliciſſime reſtituit, iãpridẽ arbitratus eſt legẽ dũ illa furia nos etſi ꝯiecturã doctiſſimi hois ita ꝓbemus, vt nihil acutius, aũt ẽt verius excogitari poſſe credam⁹ qm̃ tñ in oibus manuſcriptis libris, illa furta, legimus veterẽ lectionẽ imutare nõ ſumus auſi. { Cũqꝫ eũ nec ꝑ ſ.n.c.r.p.u. } Libẽti⁹ ita legerẽ, Cũqꝫ eũ nõ ꝑſuadẽdo ſed cogẽdo. r.p.u. infert.n. cũ ꝑſuaderi poſſe diffideret, cogi fas eẽ nõ arbitret, qm̃ ãt manuſcripta exẽplaria cũ lectione, quæ ipreſſa ẽ cõia ꝯſentiũt: nihil immutaui: tñ ſniam meã teſtatã eẽ volui, vt ii, qui vetuſtiores codices nacti fuerint, hũc locũ ne ꝯtẽnãt, ſed variã lectionẽ, ſiqua fuerit diligẽter expẽdãt. { Par ꝑ p. } antea, cũ legeret, par pari, ꝟſus erat mãcus, qui nũc iteger eſt, addita a nobis ſyllaba ꝓ ex vetuſtiſſimo codice Pau. Boti Regiẽſis, hois tũ religioſi, tũ ẽt literati, itaqꝫ ẽt in Terẽ. verſus eſt reſtituẽdus. { Liberalitatẽ. } Alii, libertatẽ. ego nihil muto. vidi.n. codicẽ ꝑantiquũ, quẽ hẽt adoleſcẽs nobilis, & literatus Bernar. Maffeus, in quo liberalitatẽ ſcriptũ erat. quã vocẽ eo libentius ꝯſeruaui, qđ ſubiicit paulo poſt cũ ſine ſuſpiciõe tuæ cupiditatis nõ poſſis illius cupiditatẽ refutare: qđ.n. dixerat, liberalitatẽ, antithetõ oppoſuit, ſuſpicione cupiditatis. { Facilitatẽ aũt, qđ uel. } Alii alr̃ legũt mihi, que lectio in nr̃is libris eſt, magis ꝓbal: nã & ſenſum, ut opinor, habet meliorẽ, & in uetuſtis aliquot codicib⁹ ita ſcriptũ aĩaduertimus.

IO. BA. EGNA.

Periucundæ mihi fuerũt literæ tuæ. Tametſi prima laus Eplarũ ſit breuitas, ut quæ alterã legẽtis manũ iplere nõ dẽant: ſæpe tñ fit, uel reꝝ magnitudie, & copia, vl amore

& rñdendi ſtudio, ꝓlixiores vt ſimus quã certe ꝓlixitatẽ eate-
nus ꝓbes, quatenus ad rẽ oratio faciat, nihilq; oino ſupfluat: qđ
& Cic. hac epi. facile arguit. Qui poſtea quã gratiſsimũ erga Lẽ
tu. aĩum ſignificauit ſuũ cũ ſe illi nihil nõ debere fateal: tũ quare
Vatiniũ defenderit, quẽ acerbiſsime prius accuſarat, rñdet: re-
petito tñ illius oium cogitationũ ſuaꝝ pricipio, ita vt partim ini
micoꝝ ſuoꝝ odio, partim Põpeii bñficiis, & Cæſaris ꝯtentione
ſumma impulſus potius, quã ſuo cõſilio adductus, patrociniũ il
lud ſuſcepiſſe ſe affirmet, ad qđ præterea faciendõ ipſe quoque
Reip. ſtatus iã plane imitatus, illũ pene coegerit, cũ ſapientibus
viris nequaq̃ in vna ſnia Reip. gubernandæ ꝑpetua ſit laudãda
ꝑmanſio. quare facilior multo de Craſſo futura ſit ſatisfactio,
cũ illi ſe recõciliatum iiſdẽ fere autoribus, & cauſis, quibus, & Va
tinio antea ꝓbet. qđ quidẽ, ſi ſibi integra oia in Rep. vt ſuperio
ribus tpibus erant, forent, facere debuiſſet: præſertim cũ tantis
Cæſaris bñficiis deuinctus ſit, vl̃ fratris ſui legatione Gallica, vel
ipſius humanitate, vt nõ ea ꝓbare, quæ Cæſar velit, oia nõ poſ-
ſit. qua in re imitandũ ſibupſi Len. fuiſſe, qui qua aĩ magnitudi-
ne, & ſimplicitate ſit multos quos Reip. cã læſerat, eiſdẽ Reipu.
cã reconciliatus ſit. { Sine nef. ſce. } Magna verboꝝ vis vel illo
neſario vel ſcelere. ſiquidẽ Nefarium dicamus, quaſi ſine ferre,
quo maiores nři in ſacris ad expiationes ſunt vſi: & ſcelus pro-
prie id dicaĩ, qđ in patriã cõmittitur. quaſi ita ſentiat, futurũ il-
lud plane ſcelus oium maximũ, ſi in Len. cã non oi ſtudio, cura
induſtria elaboraſſet. Et ſane nihil ingrato hoie deteſtabilius.
{ Conſiliario fortaſſe nõ imp. } Forma, modeſtiæ. { Fideli, &
bene. } Tria videlicet ſunt, quæ in cõſiliariis, vt diximus, requi
ras: prudentiã, fidẽ bñuolentiã. { Quanq̃ tua qui. cã. } Hoc ad
ſuperiorẽ eplãm ꝑtinet, vbi de rumore rei bñ geſtæ ſcrib. Cice.
{ Propugnationẽ ſal. & ampl. act. } Vtrunq; ad Lentuli ꝯſula-
tum referendũ eſt, nã qđ Cic. ſalutẽ tutatus acerrime ſit, hoc Ci
ce. inimici iniquiſsime tulerãt: qđ vero ſummã ex eo facto lau
dẽ, cũ apud P. R. & equeſtrẽ ordinẽ, tum vero apud ſenatũ, for
tiſsimi. ſ. & ꝯſtantiſsimi ꝯſulis, ſimul & gratiſsimi hoĩs reporta
rat, ideo amplitudinẽ actionis addidit. Quãuis. n. ſummo oium
ordinũ ſtudio Cic. in patriã reditus expeteretur, & Põp. iã vel ob
id, qđ Clodius ipſum inſectari cœperat, hoc enixiſsime cura-
ret, & Cic. frater, & amici alii ſummope ꝯtenderẽt: Len tñ, vt ex
huiuſce Eplis libri, & orationibus apparet, tanq̃ autori, & ſalu-
tis ſuæ deo, vt ipſe ſæpe in oĩonibus ẽt atq; ẽt debebat: quippe
qui cũ primũ ꝯſulatũ iniit, nihil antiquius habuit, reiectis aliis oi
bus curis, quã vt ipſum Cic. ab exilio reuocaret. Quare apparet
vt opinor, amplitudinẽ actionis ad Cic. reſtõnem pertinere. agi
tur. n. hic de rebus ante a Lent. geſtis, nõ quæ tunc in ꝓuincia ge
reret. Sed & illud quẽuis dormitantẽ admonere potuit: tum qđ
in orationibus Cic. magnam ex hoc facto laudẽ Lent. tribuit: tũ
quod ſuperius addidit, magnã eẽ memoriã ꝯſulatus illius. neq;
. n. in tanta re, quãta erat Cic. reſtõ, vt pellendi Clodiani ferro, et
armis de foro fuerit, priuſq̃ referri tuto potuerit, exiguum, aut
prudẽtiæ, aut ꝯſtantiæ ſuæ, aut fortitudinis ſpecimẽ dedit qñ, cõ
tra maximas aduerſarioꝝ opes res erat gerenda. { Quanq̃ ille
perennis ini. } Clodiũ intelligit, qui cũ antea amicus Cic. fuiſſet,
mox illi infeſtiſsimus euaſit, ſed & cũ Põp. ſtudere in primis ſi-
mulaſſet, in illũ non multo poſt Cic. expulſum probata grauiſsi
ma iactauit, & inſidias vitæ hoĩs præſtantiſsimi tetẽdit, at hæc ꝓ
cipue cã reſtituendi Cic. fuerit. { Nam vicẽ vl. eſt ipſe ſeſe. }
Non video, qui bñ de ſacris Bonæ Deæ violatis intelligi hoc in
loco poſsit, cũ res illa tribus ante annis geſta ſit: & nũc Cicer. ea
potius innuat, quæ poſt reditũ ſuũ geſta eſſe videanl. Quare mi
hi illa vr̃ innuere potius, quæ poſt Cic. reditũ ab illo ſummæ au
daciæ facinora patrata ſunt, quæ. ſ. tpe, & Cic. & Cicer. fratrem
Quintum ferro appetierit, & baſilicæ partẽ cũ Cic. domo, quã
inſtaurandã locarat, diruerit. tũc vero illũ plane interfectũ iam a
Milone ſignificet, cũ. ſ. addit, nullam iam ſibi partem reliquiſſe.
{ Cũ Appio, & Cæſ. } De Appio lib. 3. Qđ vero addit de Cæ
ſare, illud plane ſignificat tp̃s, quo poſt legatũ Q. frat. Cæſari da
tum, & Trebatio cõmendatũ, ſumma plane familiaritate illi cõ
iunctus ſit: adeo vt ſæpe Cic. in epiſt. fateal, Cæſ. a ſe tm̃ amari,
q̃rũ exceptio Põp. aliũ ferme neminẽ. { Vatinium au. } Hic eſt
P. Vatinius, cognomẽto Teſtis, Calui oratoris inimicitiis clarus.
qui cũ ſe eloquentia Calui dãnandũ timeret, exurgens e ſubſel-
lio. Nũ (inquit) iudices, ſi iſte diſertus eſt, ideo me ꝯdẽnari opor
tet? Fuit hic nõ ludibrio ſolũ R. P. ſed odio, vt illũ quoq; edentẽ tñ
gladiatoriũ munus lapidibus petierint. Võ Caſſelii facetũ illud
plane riſum, qui poſt legẽ latã, ne quis niſi pomũ in theatro iace
ret, interroganti an nux pinea pomũ eſſet: Si in Vatin. ieceris, po
mũ eſt, rñdit. Sed in eo iudicio, quo illũ caluus accuſauit, cũ frõtẽ
ſibi Vatinius candido ſudario vrgeret, idq; ipſum in inuidiã vo
caret accuſator: quãuis (inquit) reus ſim, pane tñ candidũ edo.
Aſſecutus hic tribunatũ Põpeii Cæſariſq; fauore, illũ totum ad
Cæſ. grãm geſsit: ſubinde vero cũ iiſdem fautoribus præturam
peteret, turpiter priore die mentito Põp. quaſi de cœlo ſeruaſ-
ſet, qm̃ M. Catonẽ prima tribus prætorẽ renũciarat, ſequẽti ma
gnis largitionibus fretus vicit, Catoq; maximo P. R. dedecore
repulſam paſſus eſt, vt caluus illi occurrens: Perfrica, inquit frõ
tẽ Vatini, ſi te digniorẽ putas ꝑtorẽ, quã Catonẽ. Accuſarat, &
hunc prius Cic. magna quidẽ ꝯtentione, & acerbiſsima oratiõe
(quæ adhuc extat) lacerarat, nullũq; viſus eſt flagrãtiore odiſſe
odio, ꝑter Clod. adeo vt Ouinio Vatinii liberto factus obuiam,
cũ de valetudine dñi interrogaſſet, recteq; illũ hẽre rñdiſſet Oui-
nius: recte, ergo mortuus eſt, diceret. Sed & mire illũ eluſit, cũ
glorianti Vatinio ſe bina milia iã ambulare poſſe, qñ æger an-
tea pedibus cõmodioris valetudinis eſſet factus: Nil miꝝ, inquit,
dies. n. longiores ſunt. Atq; idẽ cũ de Vatinii morte nũciatũ eẽt,
cuius paꝝ certus dicebaĩ autor, interim, inqt, fruar viura. Cæte
rũ reuerſus ab exilio Cic. Põpei precibus, & Cæſaris ꝯtentione
victus, nõ ſolũ Vatinio recõciliatus eſt, ſed illũ inſup ſaluis ei⁹ re
bus defendit. Cice. in Philip. a. P. aũt Vatinius, qui. x. anno inire
laudatus a nobis, & hoc tpe merito laudandus eſt, aperuit olim
Dyrrachii portas Bruto, & exercitũ tradidit. Sed & ipſe Vati-
nius in eplã clientẽ ſe Cic. appellat. Orto deinde ciuili bello, ſe-
cutus Cæſ. nauali ꝑlio, Octauiũ Põpeianaꝝ partiũ ducẽ vicit, &
Dalmatiæ quibuſdã expugnatis oppidis, iperator a militib⁹ ap-
pellatus: Q. Macr. Sene. Plu. Cæſar. Fuit vero alter Vatin. Bñuẽ
tanus, Neronis tpibus, ſutrinæ tabernæ alũnus, inter fœdiſsima
Neronianæ aulæ portẽta corpore detorto, qui ſcurrilibus prio
facetus ad ꝯtumelias, ad optimu deinde cuiuſq; criminationẽ cõ
paratus, eouſq; valuit, vt diuitus, grã, vi in nocẽdo primus eſſet.
huius celebrati ſunt Vatiniani calices: Tacitus, Iuue. Mart. { Se
ſtius } Fortaſſe P. Seſtius, cuius in oĩone cõtra Vatiniũ meminit
Cic. & quẽ de vi accuſatũ luculẽtiſsima oĩone (quæ hodie legit)
defenderit. Hic tri pl. creatus, Cic. reſtõnẽ ſtudioſiſsime ꝯplex⁹,
parũ abfuit quin a Clodianis interficerel. { Bibuli for. aſſi. } Eã
videlicet intelligit, quã ille ſuo in ꝯſulatu a C. Cæſ. paſſus eſt, cũ
rariſsime in publicũ ꝓdiret, Cæſ. rẽp. totã per vim ad ſeſe tra-
hente, vt pleriq; in factis retulerint, Iulio Cæſare Coſs. Trãq.
Plu. autores. De hoc repete, quæ ſuperius diximus. { Marcel. &
Phi. Cos. } C. Lent. Marcelli. is eſt quẽ Cic. nõ indiſertũ vnq̃ ſi-
bi viſum ſcribit: in ꝯſulatu vero ẽt ꝑ eloquentẽ, nõ tardũ ſenten
tiis, nõ inopẽ verbis, voce canora, facetũ ſatis. Philip. vero Mar
tiæ pr̃, qui cũ repulſam a M. Herennio in petitione ꝯſulatus paſ
ſus eſſet, nõ multo poſt ꝯſulatũ adeptus, nõ paꝝ eloquẽtia va-
luit. nã ſummis duobus, Craſſo videlicet, & Anto. ita ꝓxim⁹ ac
cedebat, vt ꝓximus tñ lõgo eſſet interuallo. ſed tñ erat in illo li-
bertas ſumma, facetiæ multæ ſatis creber in reperiẽdis, ſolutus
in explicãdis ſentẽtiis, diſciplinis vero græcis ita inſtruct⁹, vt fa
cile inter alios eminerel, in altercãdo ẽt cũ aliquo aculeo facetus.
In ꝯſulatu cũ grauiter eſſet in ſenatũ iuectus in ꝯcione, in L. craſ
ſi ꝯſularis, & Druſi inimicitias grauiſsimas incidit, vt L. Craſſ.
eũ ſibi ꝯſulẽ eſſe negarit, cui ſenator ipſe nõ eẽt. Sed & Catullus
mira mordacitate eũ pupugit. cũ. n. Philip. quid latras, dixiſſet,
Catule: Furẽ video, rñdit. Hic q̃uis diſertus, & eruditus hẽtur,
ſolitus tñ ita eſt ad dicẽdũ ſurgere, vt qđ primũ verbũ habitu-
rus eſſet, neſciret: diceretq; cũ brachiũ ꝯcalfeciſſet, tũc ſe ſolere
pugnare. Sed neſcio ſatis, de hoc Phili. mortẽ C. Craſsi fuiſſe cõ
ſule, cũ Cic. eo tpe vix, & fortaſſe ei⁹ filiũ, qui ꝑ hæc tpa ſatis flo
ruerit, nõ ꝯſulatu, ſolũ ſuo, ſed pr̃ni noĩs hæreditate. Sic. n. Cic.
in orat. de ꝓuinciis ꝯſularibus: Tũ pater Philippe, nõ vno tpe
cũ ſuis inimiciſsimis rediit in grãm. Atq; hũc facile illũ eẽ ꝯſta-
re poſsit, quẽ Auguſti Cæſ. victricũ hiſtorici faciũt. Atq; hic eſt,
qui cũ Ser. Sulpitio, & L. Piſone legat⁹ ad Anto. Mutinã obſiden
tẽ, ꝓfectus eſt, vt Cic. in Philip. & Appia. autores ſunt. Sueto. in
Aug. { De aul. } Legẽ Aeliã, & Fuſiã ſublatã a Vatinio, & Clo
dio Tri. pl. intelligit, quæ certiſsima Reip. ꝓpugnacula, muriq;
trãquillitatis, & otii ſemp fuerãt, & tribunitios furores ſæpe re
preſſerãt. Erãt aũt leges hæ duæ, quæ cũ alia multa ad auſpicia
ſeruãda ſancirẽt, cũ vero, ne qd Ioue tonãte, aut fulgurante agi
cũ pplo poſſet. Tulerat ꝯ̃o Clod. neq; ꝑ eos dies, q̃bus cũ pplo
agi liceret, de cœlo ſeruaret. qua lege obnũciatio, qua ꝑniciosis
legib. reſiſtebaĩ, q̃ Aelia lex, & Fuſia ꝯfirmauerãt, erat ſublata. q̃

oia ex Cic.orat.in Vatiniū,& Pisonē copiosiꝰ accipias. { De dona.r. } Miror satis,quid alii vel de triūuirū ꝑtāte, vel de legibus hic a Vatinio latis senserint,cū Cic.ipse in orat cōtra Vatinium apertissime significet hæc a Vatinio fuisse tētata. Eius ꝟba ex oratione illa hæc sunt: Volo vti mihi rñdeas,fecerisne fœdera Tri.pl. cū ciuitatibus,cū regibus,cū tetrarchis,erogaris ne pecunias ex ærario tuis legibꝰ? Quæ sane verba innuūt,a Vatinio in tribunatu suo multis ciuitatibꝰ immunitates ꝯcessas,reges aliquot institutos,tetrarchas ꝓuinciis ipositos. Nā & Cic.ad Atti.in hæc verba:(Clod. Vatiniūq; oino innuens)Orbis hic in Rep. est ꝯuersus,citius oino quā potuit.id culpa Catonis sed rursus iprobitate istoꝝ,qui auspicia,qui Aeliā legē,qui Iuniā,& Liciniā , qui Geliā,& Didiā neglexerūt,qui oia remedia Reip effuderūt, qui regna,qui ꝓdia tetrarchis,qui imanes pecunias paucis dederunt . Ascon.vero a Clodio,qui collega Vatiniis in tribunatu fuit,tradit Tigranē,Tigranis a Lucul.primū fracti,a Pōp.demū debellati filiū,in catenis depositū fuisse apud Flauiū senatorē:qui postea cū esset ꝑtor eo anno,quo tribunꝰ Clod fuit,petiit ab eo Clodius,vt Tigranē adduci iuberet:adductū,& in ꝯuiuio collocatū, Flauio minime reddidit,repetēteq; subinde Pōp.in nauē imposuit,missūq; fecit. Veꝝ Tigrane tēpestate Antiū delato,cum ad eum nuncium Clodius Sex. Clodium misisset,Flauius vero ad diripiēdū regē accurrisset,pugna vtrinq; ꝯmissa est in qua multi ex vtraq; ꝑte cecidere,plures tñ ex Flauii,qui solus Romā vix ꝑfugerit. Quibus iā cōstet,quare donationē regnoꝝ Cice.inuidiose dixerit. { De ag.Cā. } C.Cæsar dictator in ꝯsulatu suo , cū turbulentū potius tribunū quā bonū ꝯsulē ageret, tulerat ad pplm,vt ager Cāpanus,& is in primis q Stellates nūcupabat,viritim pplo diuideret.quæ res & vectigalia publica iminuebat , & Cæsari gratā in ꝑmis reddebat Roma.plebē. Sed cū ille post ꝯsulatū suū in ꝓuinciā ꝓfectus esset,tētata sæpius res illa vt , vt qđ de agro Cāpano diuidēdo Cæsar tulerat,irritū fieret. Qđ cū Cic quoq; e rep.esse videret,dicit se libere in totā cām inuectū eē,qđ Pōp.Cæsarisq; ꝑmolestū acciderat,qm ipse ꝑter Stellatē cāpū agrū Cāpanū ad subsidia Reip.vectigalē relictū extra sortē diuiserit,ac.xx.millibus ciuiū,quibus terni pluresue liberi essent,assignarit: Suet.Plu.App. Nā qđ de vectio a Cæs.ꝑ Vatin.immisso refert Cōmētator,etsi,veꝝ.i.nihil tñ ad hūc locū. Qđ.n. ad Vectiū attinet,ꝯsulatu id Cæs.actū est . hoc vero qđ de agro Cāpano addit,Len.Marcelli.& Philip.ꝯsulibus gestū:qui Cōsules creati sunt post Cic.ab exilio reditū. { In Sard.& Af. } Eam Pōp.ꝓfectionē innuit,cū ꝓfectus rei frumētariæ ꝑ quinquēniū, suadente id Cic.& mādata ei amplissima ꝑtāte,vt laboranti vrbi inopia succurreret,in Siciliā primū,mox in Sardiniā, & Africā ꝓfectus,cū.xv.legatos delegisset,magnā frumēti vim vrbi intulit. Sed cū soluere ex Africa pararet,tēpestatibꝰ aduersis nō audētibus se mari credere gubernatoribꝰ,primus nauim ꝯscēdit, exclamās: Nauigare necesse est,viuere nō est necesse. { Lucā ad Cæs. } Cæsar cū magnas res interim gereret in Galliis, Domitii ꝑtoris minis territus qui si ꝯsul creatꝰ eēt,ablatuꝝ se Cæsari , & ꝓuinciā,& exercitū minabat,Lucā a Gallis venit:eoq; cū venisset,Pōp. Cras.& oēs fere vrbis magistratus exciuit , & .cxx.lictores tūc affuisse memoriæ ꝓditū sit.ibi inter eos ita pactū,Pōpe.Crassusq; ꝯsulatū peteret,si in alterū quinquēniū ꝓuincias ꝓrogarēt. { Crassum añ vidisset,ab eoq; in me es.incē. } Fuit.n. Crassus iā,ex quo Catilinā oppresserat Cic.in ipsum aio infestissimo, qppe qui ꝑsuasum hēret,a Cic.alitā suspicionē,tāq̄ Crassus & ipse cū Catilina in patriæ ꝑniciē ꝯspirasset . Sed historiam de Crasso paulopost latius. { Recepisset } Sūptū hoc verbū de iurisco. suppellectile.apud eos.n.huius verbi ea est significatio,cū in data dote donatiōeve quis excepit,qđ ē ꝓprie recepit. Plau. in Trinumo:Posticulū hoc recepit,cū ædes vēdidit. Sed & Cice. in.ij.de Ora. Sed dicis te cū ædes venderes,ne in rutis quidē & cæsis osiū tibi paternū recepisse. Vñ receptitiꝰ seruus,quē (vt arbitror)Plaut.in Asin.dotalē quoq; dixerit. { Stomachū fac. } Patrēfamilias Macro.appellat stomachū,quasi totū aīal solꝰ gubernet eni ille egrescat,tūc in ancipiti vita nrā est.neq;.n.alimonia in officio suo tūc est,cuius postea bñficio natura ita volēte viuamus, Atq; vt autor est Pli.hoc noīe est sub arteria iā carnosa inanitas adnexa spine,ad latitudinē,& ad longitudinē,lagœnæ mō fusa. Græci nūc stomachū,nūc οἰσοφάγον : Aristo. Pollux,Suidas. Theod. gulā vtrūq; vertit. Sensus igit est: Eos amplecti qui dē Clod.qđ arbitrarent Cice.ad indignationē excitari hoc facto posse,cū tñ iā diu occaluisset. Sed hoc totū a Græcis sumptum , qui & ipsi hoc verbū,& ab eo aduerbium, in hunc pene sensum vsurpent. { Consules hab. sed mer. } Gabiniū,& Pisonē Coss. intelligit,quoꝝ cōsulatu pulsus est furore Clodiano in exilium. { Quasi cer.cā } illud innuit,qđ variis in locis Ci.affirmat,quæsisse Clod.non tam vt Cic.patria velleret , quā vt seditionē aliq̄ dū boni viri Cic.defendūt,excitaret. Sperabat.n.pulso Cic. & ꝑturbata Rep.tū sceleꝝ suoꝝ impunitatē,tū facillimū ad ea, quæ machinaret,aditū sibi datū iri. { Et no.h. } Nō de ꝓrogato imperio sentiendū,qm̄ aliis iperiū sæpe prorogatū ꝯstet: sed de supplicationibus,que ob res faciliter in Galliis gestas a Cæsare, nūc in dies nouē,nūc.xv.nunc.xx. sunt illi decrete,qđ nulli ad eā diē cōtigisse alii,Cæsar in ꝯmentariis suis affirmat. Sed & Cic.ꝓ Balbo,in hæc verba: C. Cæs.senatus,& gñe supplicationum amplissimo ornauit,& numero dieꝝ.ix.idē in angustiis ærarii victorē exercitū stipendio affecit.x.legatos decreuit. lege Sēpronia succedendum nō censuit. In quibus verbis idē ferme error, cū Trebonia lege,scribēdū fuerit. { Quæ sint cō. } Locū hunc vt corruptū existimē,facit verboꝝ ordo inuersus vt ex dictis nullus oino sit sensus,quare ita restituendā lectionē,vt nō decerno sic existimo,primū illa furta muliebriū religionū,qui nō pluris fecerat Bonā deā quā treis sorores,ipunitatē sceleꝝ sentētiis assecutus,cū Tr.pl.& quæ sequunt. Nā hoc alteꝝ,qui , supfluum oino sit necesse est. Erit aūt verboꝝ ordo talis: Primū illa furta muliebriū religionū sustulerunt,exēplū preclarissimū vindicande seditionis in posteꝝ,qm̄ Tr.pl.pœnas vellet ꝑsequi a seditioso ciue,qui assecutus ipunitatē sceleꝝ sententiis,nō pluris fecerat Bonā deā,quā treis sorores. Atq; hoc pacto qō illa , qua dicātur hec ꝯsecuta.cū multo añ gesta sint hæc oia,nihil oino diligētē lectorē perturbet: cū hec dicantur a Cic. per anticipationem, vt cū ea velit dicere,quæ sint ꝯsecuta postea quā Cæsar ornatus est nouis honoribus anticipet quedā q a Clod.multo ante patrata facinora fuerant Sic igitur nō dicit cōsecutū esse id,qđ Clod. pollutarū religionū fuerit absolutus,aut qđ monimentū suum cruentis literis inusisset: sed cū ante hec oia cōmisisset,ea postea secuta sunt,qđ in se restituendo pleriq;,quā debuerāt fidē, non exhibuere. { Bonā deā } hec soror Fauni,qui in Latio regnauit & ꝯiux fuit quā Sentiā Fatuā,ideo dictā putat C. Bassus , qa mulieribus fata caneret,quēadmodū ipse Faunus viris. fuit ꝟo hac in fœmina pudicitia tāta,vt eā,quoad vixerit, preter viꝝ suum viderit nemo,nemo nomē audierit. Cōtra Sex. Clod. retulit eo in libro quē Græce scripsit,eā,qđ doliū relicuisset, vinūq; ebibisset,a marito virgis myrteis cesam: sed eā nō multo post,cū viꝝ facti peniteret,deā factā eē,muliebriq; tñ cultu venerādū,atq; in facti memoriā amphorā vini obuolutam in sacris poni: Lact. autor. Hanc greci γυναικεῖαν dñt,Mide regis matrē,siue ex Liberi matribus vnā. Huic tabernacula viriginieis intexta ramis, huic draco tribuit: cui cū mulieres sacrificar,nulli viro ad ea sacra est aditus. Erant aūt sacra illa Orphicis ferme orgiis similia. Plut.Lact. { Quā tr.so. } vbiq; Cic.Clodio soroꝝ incestū obiicit,& q̄nq; necem. Et ꝯstat Clod.oino sorores treis quæ clarissimis postea viris nupsere,ꝯstuprasse . quaꝝ vna Metelli Celeris Vxor Quadrās dicta sit,qđ adolescens ꝓ numis argēteis æreos quadrantes in ipsius Clodie loculos cōiecerit. Nupsit,& vna Lucul.de qua Plut.scrib.qđ cū Clodiā impurissimā fœminā repudiasset,Catonis Seruiliam sororē duxit,nihilo sane meliorē,nisi qđ fraterno incestu polluta non esset. Tertia Martio Regi noīe Terentia,& ipsa impunica,locata est. Plu.in Cic.vita est autor. { Tr.pl. } Fusiū,vt arbitror,intelligit tribunū,de quo Cice.ad Atti. Tri.pl.Fusius in ꝯcionem ꝓduxit Pōp.res agebat in Circo Flaminio,& erat in eo ipso loco die Nundinaꝝ πανήγυρις. Quæ fuit ex eo,placerent ne ei centū iudices a ꝑtore legi,quorum ꝯsilio idē pretor vteret,id aūt erat de Clodiana religione ab senatu constitutū. Atq; alia epist. Postea vero,quā Horten.excogitauit,vt legē de religione Fusius Trib.pl.ferret: in qua nihil aliud a ꝯsulari rōne differebat,nisi iudicū genus: iudicande seditionis exēplum sustulerunt.nā. xxx.illum iudices,quos fames magis quā fama cōmouerat,absoluerunt. v. &.xx. summo quāuis proposito periculo,condemnarunt. Satis enim constat, nullum vnq̄ turpiorem iudicum concessum. Maculosi Senatores , Tribuni erati verius quam erarii affuerunt: vt quāuis testimonium Cic.contra Clod.dixerit,quāuis viri boni pleriq; inique Clodianum facinus ferret,Hortensio accusante,Catulo obnitente , tñ incertis iudicium sentētiis victor abierit: tanto prius metu iudicaturis iniecto,vel cōductis seruorū operis,vel populari fauore,vt pūcta in tabellis haud satis dignosci possent. { Iidēq; po. non meum moni. } Historia hoc habet,pulso Cicero. Clodia-

na factione, ꝓter alias pœnas hoc quoq; irrogatũ ſupplicii ẽ, vt
domus quã ille in oculatiſsima Palatii pte poſſederat, ꝯſterneret
in qua libertatis quoq; ſimulachrũ, lr̃is inciſis in baſe factũ cãm
teſtãtib⁹, poſitũ eſt, cũ antea quoq; a Menula neſcio quo Anagni
no Clod. ſtatuã ſibi poni paſſus eẽt. Sed reuerſo poſt Cic. cũ Põ
tifices domus pcẽ reſtituẽdã decreſſent, atq; ex ærario pecuniã
ad eã ꝯſtruendã numeraſſent, vñr tñ ſimulachrũ illud nõ oino
ſuſtuliſſe: qđ inuſtũ cruentis lr̃is, nõ eſſe oino deletũ Cic. vehe-
mẽter dolet. Quæ oia ex orationib⁹ Ci. & ad Atti. epiſt. ꝑcipies.
in ea. n. quã ad Pontifices ꝓ domo ſua egit, his verbis Clodio a
Menula poſitã ſtatuã docet, At tu ẽt ereptor ciuitatis, legẽ de in
iuriis publicis tuliſti Anagnino neſcio cui Menulæ ꝑ grãm, qui ti
bi ob eã legẽ ſtatuã in meis ædibus poſuit. & .cc. ab hinc verſu,
cũ de Domo ſua loquaꝛ, ita addit: In qua ſi manet illud nõ moni
mẽtum vrbis, ſed ſepulchrũ inimico noie inſcriptũ denigran
dũ potius aliquo eſt, quã habitãdũ in ea vrbe in qua trophæa, &
de me, & de Rep. ꝯſtituta videã. hæc Cic. Cæteꝝ cũ Cic. domus
cũ M. Flacci, qui cũ C. Graccho cõtra Rẽp. fecerat, cuiuſq; domũ
ſenatus euertendã cenſuerat, atq; in ea Q. Catulus porticũ abꝗ-
to poſt ex Cimbricis manubus fecerat, ꝯiuncta eſſet, totã. ſ. por
ticũ Catuli deleuit, & eã cũ M. Cice. domo ꝯiunxit, & in ea liber-
tatis ſimulachrũ, Tanagrææ videlicet cuiuſdam meretricis loca
uit. Cic. in eadẽ oꝛone, At vñ inuenta eſt iſta libertas? quæſiui. n.
diligenter. Tanegræa quædam meretrix fuiſſe dr̃: eius nõ lõge
a Tanagris ſimulachrũ e marmore in ſepulchro poſitũ fuit. At
que hoc totũ eſt, qđ dicit hoc in loco Cic. domũ ſuã nõ ſuũ mo-
nimẽtũ fuiſſe, ſed ſenatus: cũ. ſ. ſenatus ex ærario data pecunia,
domũ inædificãdã Cic. cenſuit. In cuius tñ parte ſimulachrũ po
ſitũ vr̃ ꝑmanſiſſe literis inſcriptis, quæ a Clodio libertatẽ reſtito
tã poſt Cic. expulſum, poſteritati ſignificarent. Cic. cũ alibi, tum
in Piſoniana oꝛone, totã hanc rẽ ꝯplexus eſt in hæc verba: Me
ꝯſequentibus diebus in ea ipſa domo, qua tu me expuleras, quã
incẽderas, Põtifices, Coss. collocarũt, iidẽq; (qđ antea nemini)
pecuniã publicã ad ædificandã domũ cenſuerunt. & ad Atti. lib.
4. Supficiẽ ædiũ Cos. de ꝯſilii ſñia æſtimarunt vicis. cætera in re
valde liberaliter. Atq; ex iis, quæ recitata paulo vberius a me
ſunt, ꝯſtare iã cuiuis arbitror, qd Cic. hac in parte voluerit, cum
alioquin hactenus inuoluta eẽt oia. { Q. Met. } De hoc in oꝛo-
ne, qua pplo gratias egit de reditu ſuo: Nõ vt ꝓ Q. Met. clariſsi
mo viro iã ſpectata ætate filius, nõ L. Dalmaticus ꝯſularis ſum-
ma autoritate vir, nõ Q. Mettellus cẽſorius, nõ eoꝝ liberi, nõ Q.
Mettellus nepos, qui tũ ꝯſulatũ petebat. Fuit aũt familia Metello
rũ Romæ adeo pplaris, vt Neuius poeta carmẽ in illos tale facti
tarit Saturniũ: Fato fiunt Metelli Romæ ꝯſules. qđ cũ iniqui⁹ ac
cepiſſent tanq̃ fortunæ, nõ eoꝝ virtuti tributæ dignitates vide-
rent eodẽ carminis gñe riſerunt: Dabunt malũ Metelli Næuio
poetæ. { M. Sc. } Senatus hic princeps: quãuis patre, qui carbo
nariã exercuerat, natus, ſummæ prudẽtiæ, & grauitatis habi-
tus vir. Variis tñ ꝓcellis ſæpius agitatus. nã & auaritiæ in ſimu-
latus eſt, cũ legatus inter. x. ad Iugurthã miſſus eẽt, & ambitus
a Rutilio in ꝯſulatus petitione ꝯpetitore reus actus, qui abſolu-
tus, Rutiliũ in iudiciũ vocauit: Veꝝ hic Cic. neutrũ hoꝝ (vt opi-
nor) intellexit: ſed id tpꝰs Scauri inuidit cũ Q. Seruil. Cæpio Scau
rum obligationis Aſiaticæ inuidia, & aduerſus leges pecuniarũ
captaꝝ reꝝ fecit repetundaꝝ lege, q̃ tulit Seruili. Claucia. Quo
tpe Scaurus tanta ai magnitudine fuit, vt Cæpionẽ accuſatorẽ
ſuũ detulerit, & inquiſitionis breuiori ſpacio accepto effecerit,
vt prior cãm Cæpio diceret. ſed & nõ multo poſt eiuſdẽ Cepio
nis inſidiis petitus lege Varia, in iudiciũ vocatus venit, quã Va-
rius Hiſpanus tulerat, vt quæreret de iis quoꝝ opa Italiæ ppli
rebellaſſent, ſperãs qõnẽ opprimendi Scauri ſeſe habituꝝ. Qua
re accerſitus ꝑ viatorẽ ad Variũ. 72. annos natus morbo adhuc
grauis ſic apud iudices egit, Q. Varius Hiſpanus M. Scauꝝ princi
pẽ ſenatus ſocios in arma ait ꝯcitaſſe: M. Scaurus princeps ſena
tus negat: Teſtis nemo eſt: vtri vos Quirites ꝯuenit credere? Ci
ce. Aſconius, Valerius, Plin. { Quibus lau. } Eã. ſ. intelligi vult,
quã adhiberi in iudiciis ſolitã, poſtea Põp. lege lata ſuſtulit. Idẽ
poſtea cũ Munatium Plancũ reũ laudaturus acceſsiſſet, Cato au
res obſtruxit, nequid cõtra legem ꝯmitteret. Plut. Tranquillus:
Ne laudatione quidẽ iudiciali data Auguſtus tacitus in ſubſelliis
ſedit. { Ex vlt. ter. } Hiſpanias intellige, vbi præturã tunc tpꝛis
geſsit Len. { Repentinã defen Gab. } is eſt qui collega L. Piſo-
ni a Põp. in conſulatu poſt C. Cæſa. datus eſt, quos & in ꝯſulatu
acerrima oꝛone inſectat⁹ eſt: & cũ ab exilio rediſſet, memor ſe-
ſe ipſis ꝓdẽtibus ptria pulſum, nõq̃ deſtitit ꝓſcindere: tãdẽq; ma
gnis conatib⁹ euicit, vt Gabinio Syria, Piſoni Macedonia turpi-
ter reuocatis auferrent. Cæteꝝ Gabinius cũ ꝓter alia ſcelera i ꝓ
oincia ꝑpetrata, tũ vero qđ nullo S.C. facto de Põp. tñ volũta-
te Ptolomæũ reſtituiſſet in regnũ cũ exercitu, qđ ꝑ S.C. cautũ
fuerat ne fieret, accuſatus eſt. Cic. ad Q. Fra. Vehemẽter vexat⁹
eſt Gabini⁹ & .4. poſt lib. Gabiniũ tres adhuc factiones poſtulant
L. Lent. Flaminis filius, q iã de maieſtate poſtulauit: T. Nero cũ
bonis ſubſcriptorib⁹: C. Memius Tr. pl. cũ L. Capitone, & pau-
lopoſt. Apud Cato. erat diuinatio in Gabiniũ futura, inter Memiũ
& T. Neronẽ, & C. Ant. in quos R. M. F. putabamus fore, vt Mẽ
mio daret, & ſi erat Neronis mira ꝯtentio. Quid quæris? bñ pre
miſ, niſi nr̃ Põp. dis hoibusq; inuitis negociũ euerteret: & alia
additq; mox: Gabiniũ de ambitu fecit reũ P. Sylla, ſubſcribente
ꝓuigno Memio Cæc. Syllæ filio. cõtradixit L. Torq. oibusq; li-
bẽtibus nõ obtinuit. Eũ tñ Cic. abſolutũ ſcrib. graui admodũ in
dicũ fama, & Len. accuſatoris ignominia. liberatus tñ dictaturæ
Põp. rumore. a 2. ſẽtẽtiis ꝯdẽnatus eſt, cũ. 70. tuliſſet: vt affirmet
Gabinii abſoꝛonẽ, legẽ ipunitatis eẽ. Appia. tñ facit Gabiniũ ac-
cuſatũ, & ꝯdẽnatũ, qm regẽ reſtituiſſet, vt nõ poſsim nõ mirari,
niſi abſolutũ fortaſſe aliis crĩbus dicas, ꝯdẽnatũ maieſtatis: Cum
hoc tandẽ Cic. in grãm redit, ꝯcẽdente maximis ꝓcibus Pomp.
{ Appius in ſer. } verba adeo mẽdoſa ſunt, vt ea in integ. reſti
tui poſſe nequaq̃ ſperẽ quecũq; aũt ad hãc diẽ exẽplaria videre
mihi licuit, vidi aũt q̃plurima, eãdẽ lectionẽ hñt: vtcũq; tñ ſit ea
in mediũ afferamus, quæ ſi verba ipſa nõ emẽdarint, qd tñ Cic.
hac in pte ſibi velit, applicaturi ſumus. Altius igiꝛ ꝓfabimur de
vniuerſa comitioꝝ rõne, vt locus hic facilior itellectu oino ſit:
Comitia igiꝛ, aut cẽturiata erãt, aut curiata, aut Tributa centurie
primis, icđ is: curiæ tributis loci, & regionis, vñ ꝯuenirẽt, nomẽ
dedere. Ne vero in his imorer, quæ vel ab A. Gellio, aut Feſto,
aut ab iis qui nr̃o ſeculo aliqđ de his ſcripſere: comitia cẽturiata
aſſerimus tũ habita, cũ ſacerdotia, & maiores dignitates demã-
darent a pplo adeo, vt ſiqñ Dictatorẽ ppls dixiſſet, comitiis cen
turiatis dictũ putẽ Cẽturiatis aũt comitiis nõ tñ magiſtrat⁹ de-
mãdari ſolitos, qđ quidã opinati ſunt, ſed rogationes quoq; ad
pplm video. Cic. in ora. ad pplm de reditu ſuo: Hui⁹ ꝯſilia P. Lẽ
ni. ſniam, Sen. autoritatẽ vos ſecuti in eo me loco in quo veſtris
bñficiis fuerã, iiſdẽ centuriis, quibus collocaratis, repoſuiſtis, &
ad Senatũ. Quo die nos comitiis centuriatis, quæ maxime ma-
iores iuſta dici hñiq; voluerunt, accerſiuit in patriã, vt eædẽ cen
turie, quæ me ꝯſule fecerãt, ꝯſulatũ meũ ꝯprobarent. Sed & hac
epiſt. referente Cos. comitiis centuriatis reſtitutũ ſe teſtaꝛ. Sed &
leges oẽs, dũmõ ad rẽ militarem nõ attinerent, centuriatis comi
tiis latas aduerto. vñ & Cic. legẽ centuriatã in orat. ꝓ lege Agra
ria dixit: quæ. ſ. comitiis centuriatis lata eſſet. At vero Curiata
comitia lõge ab his diuerſa: nã vt centuriata in demãdandis pa
triciis magiſtratibus, Trib. pl. inſtituta ſunt, ſic curiata auſpicioꝝ
& militaris tñ rei gerende cã remanſere, vt ꝯſuli pretoriue, ſi-
ue cui alii cũ iperio, ſi legẽ curiatã nõ hñet, attingere rẽ militarẽ
non liceret. Atq; hæc que dicta a me ſunt de re oium difficillima
Cic. in orat. ꝓ lege Agraria, & Liuii teſtimoniis ꝯfirmabunꝛ. Il-
le igiꝛ in oratione: Nã Centuriata lex cenſoribus ferebaꝛ, tũ cu
riata cæteris patriciis magiſtratibus. que ꝟba manifeſte arguũt,
priſcis tpibus, Curiatis magiſtratus patricios deſignari ſolitos q̃
poſtea auſpicioꝝ reiq; militaris tñ cã ad ſpem, atq; vſurpatio-
nẽ vetuſtatis per. xxx. lictores ꝯſtituta ſint. Et paulopoſt idẽ Ci
ce. Nunc qa prima illa comitia tenetis cẽturiata, & tributa, curia
ta auſpicioꝝ cã remanſerũt. Hic aũt Tr. pl. quia videbat pt̃atem
neminẽ iniuſſo ppli, aut plebis hr̃e poſſe, curiatis ea comitiis, q̃
vos non ſinitis, ꝯfirmauit: Tributa, quæ erãt veſtra, ſuſtulit. Nã
qđ, niſi curiata lex lata, eẽt, res militaris adminiſtrari nõ poſſet:
idẽ oſtendit Cic. x. ab hinc verſu. Cõſulibus legẽ Curiatã ferenti
bus a Tr. pl. ſepe interceſſum eſt. Hic Tri. pl. lege curiata, quam
P. R. ferat adimit intercedẽdi pt̃atẽ. Atq; hoc cũ in eo reprehen
dendũ eſt, qđ ꝑ Tri. pl. tribunitia ptãs minuitur: tũ in eo deridẽ
dũ qđ conſuli, ſi legẽ Curiatã non habet, attingere rẽ militarem
nõ licet huc cũ vetat, intercedendi ptãtẽ et ſi interceſſum ſit, tũ
eandẽ cõſtituit. In epiſt. quoq; ad Q. fra tertio: Appios ſine lege
curiata confirmat ſe Lent. noſtro ſucceſſurum. Liuius vero lib.
ij. ab Vrbe condita, cum de Volerone loquiꝛ: Ne verbo quidem
violatis ꝯſulib. rogationẽ tulit ad pplm, vt plebei magiſtrat⁹ tri
butis Comitiis crearentur. & paulopoſt: Lex ſilentio perfertur.
tũ primũ tributis comitiis creati tribuni ſunt. Illud velim admo
nitũ diligentẽ lectorẽ, frequens eſſe in exẽplaribus vitiũ, vbi tri
bunitia Comitia ꝓ tributis legantur. Sed redeo ad rem de Cu-
riatis

riatis Comitiis, quoꝝ cũ hæc oĩs inſtituta oratio ſit. Liui. igit. ix. ab Vrbe ꝯdita de his in hæc verba, Papyrius D Iuniũ Bibulcum magiſtrũ equitũ dixit, atq; ei legẽ Curiatã de ĩperio ferẽti, triſte omen diẽ diffidit (ſic. n. ſcribere, quã qđ oĩa hñt exemplaria Diffudit malo) qđ ſaucia curia fuit principiũ duab⁹ inſignib⁹ cladibus, captæ vrbis, & caudinæ pacis, qđ vtroq; anno eiuſdẽ curiæ fuerat principiũ. Macer Licini. 3. eã clade, quæ ad Cremerã accepta ẽ, abominãdã eã curiã facit. dictator poſtero die auſpiciis repetitis ꝓtulit legẽ. Idẽ in. v. vbi de Camilli reſtõne, hæc de curiatis comitiis, & lege addit: Accepto inde ſenatus decreto, vt & comitiis curiatis reuocatus videret. & paulopoſt: Nõ prius ꝓfectũ ab Ardea, q̃ ꝯperit legẽ latã, qđ nec iniuſſu ppli mutari ſinibus poſſet, nec niſi dictator dictus auſpicia in exercitu hẽre, lex curiata lata eſt. Sed & ſexto ab Vrbe condita Camilli verba hæc ſunt comitia curiata, quæ rẽ militarẽ ꝑtinẽt. comitia centuriata, quibus ꝯſules Tribunoſq; militares creatis, vbi auſpicato, niſi vbi aſſolẽt, fieri põt? Quibus teſtimoniis facile adducor, vt ſenſũ corruptiſſimoꝝ alioqui verboꝝ hũc eſſe putẽ, qđ Appius, q ex S.C. ꝓuinciã Ciliciã noiatim hẽt, ex quo poterat, rẽ militarem adminiſtrare, & ſine lege curiata, qñ. i. Cons. ĩperiũ obtineret, ꝓdicabat vbiq;, qđ ſi lex curiata ferret inter ſe, & colleg. ã, ſortiri ꝓuinciã vellet ſin Curiata lex nõ ferret, velle ſe ꝓuinciã, quam S.C. teneret, nõ iã ſortiri, ſed paciſci cũ collega, vt. ſ. illo oino Cilicia ꝓuincia cederet, quã ipſe per Sena. hẽt certã, ne in aleã illã vocaret. Qđ igit dicit, ſi Cos. legẽ curiatã ferre liceret, id intelligit, ſi Trib pl. nõ interceſſiſſent qñ illi ſæpe, vt Cic. oſtẽdimus teſtimonio, intercederẽt, ne cupidius videlicet, quã e Rub. eſſet, ii qui ꝓuincias peterẽt, rẽ militarẽ adminiſtrarent. Cũ vero dicit, Cõ. ferre opus eẽ, ſe nõ eẽ neceſſe: id dicit, aliis qdẽ ꝯſulib⁹ qcũq; rẽ militarẽ attigere vellent, nõ licet id priuſq̃ lex Curiata ꝓlata eſſet, ſe neceſſe minime eẽ, qñ Senatus illi noiatim cũ ĩperio ꝓuinciã cenſuiſſet qđ ille ita interpretabat, ac ſi per S.C demandata ſibi ꝓuincia, rẽ militarẽ poſſit attingere, & ſine curiata lege qua res militaris demãdari ſemp ſit ſolita. vt ſi ita legas, & ordines, nõ inepte (quantũ ego ꝯiicio) rẽ percipias, Appius in ſermonibus antea dictabat, poſtea dixit & in ſenatu palã, ſeſe, ſi licitũ eſſet ꝯſuli legẽ Curiatã ferre, ſortiturũ eſſe cũ collega ꝓuinciã: ſi curiata lex nõ eſſet, ſe pacturũ cũ collega, ibiq; ſucceſſurũ legẽq; curiatã conſuli ferre opus eſſe, nõ eſſe neceſſe ſe, qñ ex S. C. ꝓuinciã hẽt. Quæ tñ oĩa non iudicantis, ſed æſtimantis eẽ hominis volo. Illud nõ parũ me ꝑturbat, qđ legitur lege Cornelia ĩperiũ habituꝝ, qđ in vrbẽ introiſſet. nam vt ſciã quid Cornelia ſit lex, de qua copioſius aliis a me libris differet, & quantum valeat introire in vrbẽ nõ neſciã tñ non tñ elaborare potui, vt ſuperioribus adglutinare ſatis ꝯmode potuerimus, niſi quoad in vrbem ꝓ qđ legas, vt Appius extra vrbẽ videat tunc fuiſſe, qñ qui cũ imperio eſſet, vrbẽ itroire nõ poſſet. Qđ ex re admonemur cũ multa nos, quæ alii hactenus nõ adnotarint, de tota hac comitiali rõne in medium ꝓtulerimus, quæ aliis militarẽ viam ꝑmõſtrẽt, nõ tortuoſas ſemitas: hoies tñ nos eẽ, qbus oia ſcire nequaquã liceat. Conferat igit diligentius cãdidus Lector hæc noſtra: cia: inueniet (ni fallor) multos multoꝝ errores, negligẽtiã & deprehendit, vt ſæpe dormire his ſatius fuerit, quã hæc tã ſomniculoſa memoriæ mãdare. Nos vero primi (vt opinor) centuriatis comitiis leges quoq; ferri, nos Trib. pl. magiſtratus demũ dari, nos quid Tributa a curiatis diſtent, quæ alii magno errore eadẽ eſſe putarũt, nos curiatis comitiis, & legibus rẽ militarẽ tñ, & auſpicia ꝓcurata retexiimus. Verũ de his ſatis. { Scis quã gr. inimici illi ipſi fuerint Q. Scæ. } Tres Scæuolas Q. ꝑnoie fuiſſe inuenio. Primũ eũ quẽ augurẽ Cic. libello de amicitia, & de Claris ora dicit, ſoceꝝ C. Fanii, & Lelii. Alteꝝ Pontificẽ maximum, quẽ longe præſtantiſſimũ ciuẽ, & ingenio, & induſtria fuiſſe cõſtat, quiq; adeo ꝯiuncte cũ Len. Craſſo viro Cõſulari, & cẽſorio vixerit, vt præter Tribunatũ, quẽ anno poſt quã Craſſus geſſit & cenſurã quã nemo vtiq; Scæuolaꝝ petiit, oẽs cũ Craſſo geſſerit magiſtratus. Tertiũ vero, & ipſum augurẽ dictũ, qui peritiſſimus iuris, ideq; ꝓcomis eſt habitus, aliquãto poſt Scæuolã põtificẽ. Verum hic de Q. Mutio Scæuola pontifice intelligẽdũ arbitror, qui in lib. 1. Cic. de orat. diſputat, quiq; Iuriſconſultoꝝ diſertiſſimus eſt habitus. Tametſi ipſe in Scæuolis nullã admodũ fuiſſe eloquentiã fateat. Hic vero poſt ꝯſulatũ Aſiã ꝓconſule rexit, ea integritate, & innocentia, vt ꝓuincia decedenti quædam feſta totius Aſiæ ppli in eius honorẽ ꝯſtituerent, quæ Mutia dicerent: Aſconius: vt inde Cic. in. 3. in Verrẽ actione inuidioſiſſime dixerit, vt ad Mutii innocentiã referat. Hic deniq; cũ partes foueret Syllanas, a C. Marii filio ĩ Veſtibulo ædis Veſtæ occiſus eſt: Florus. De hoc, opinor, intellexit Cic. in epiſt. didaſcalica ad Q. fra. his verbis: Nam Græci ſic te viuentẽ intuebunt, vt quendam ex annaliũ memoria, vt & de cœlo diuinũ hoiem eſſe in prouinciã delapſum putent. Pomponius quoq; de Orig. iuris, primũ hunc ius ciuile cõſtituiſſe tradit, generatim in li. 10. & 8. redigendo. Cuius poſtea fuere diſcipuli ſane quã multi celebres Aquilius, Gallus, Lucilius, Balbus, Seruii Sulpitii ꝑceptor. Illud velim diligentẽ admonuiſſe lectorẽ, in Põponio ſi Cic. poti⁹ crẽdas, ea in parte vbi de Iuriſconſultis agit, magnũ errorẽ deprehendi memoriolæ. ſ vbi L. Craſſum noiat, quem Cic. P. Prænominæ in lib. de Claris orato. fuiſſe ſcribit, qui frater fuerit P. Scæuolæ, Q. Scæuole auguris patris: tũ hunc ꝯſultoꝝ diſertiſſimũ putet a Cic. dictũ cũ nõ P. Scæuolã Ci. dicat iuriſcõſultorũ diſertiſſimũ, ſed Q. hũc Mutiũ Scæuolã, de qoo hæc in epiſt. parte, qđ longe melius ex monimentis Ciceronianis agnoſcas Fuere igit vt ad ſummã rẽ totã breui colligã, Scæuolæ duo Publiorũ Prænominibus. prædictus põtifex maximus, & ꝯſularis, qui P. Craſſum, & Q. Mutiũ filios reliquit, Craſſum Mutianũ dictũ: P vero Scæuolam, Q. Scæuole patrẽ fuiſſe. Cũ vero is in ſuo ꝓcõſulatu publicanoꝝ offendiſſet ordinẽ, qui potẽtiſſimus erat negotiũ illi poſtea reuerſo exhibuere nõ minimũ q & hoc in loco tãgẽs, ab exẽplo admonet Lẽ. vt publicanoꝝ ordini ſeſe oio recõciliet.

SEBA. CORR.

P Erennis } C. Cato, qui vim ſuam in Len. potiſſimũ contulit, cũ de abrogãdo illi imperio legẽ ꝓmulgauit. { Reliquit } quippe cui Milo impoſuerit, cuius beſtiarios Racilius ſibi emptos dixerit, & tabulã ꝓſcripſerit ſe familiã Catonianã vendituꝝ, inquã magni riſus ſunt ꝯſecuti: que deniq; Lẽtulus a legibus remoouerit. { Cũ Cæſ. } Me meus, inquit alibi, R.P. animus priſtinus, ac pennis cũ C. Cæſ. reducit, recõciliat, reſtituit in gſam. { Appio } Appio Pulchro, qui paulopoſt ipſũ Lent. ſucceſſit, de quo li. 3. plura. { Defenderim } vt patron⁹. { Laudarim } vt amicus. In iudiciis n. ante Põpeii legẽ, qui decẽ laudatores dare nõ poterat, honeſtius erat ei nullũ dare, quã illũ quaſi legitimũ numeꝝ ꝯſuetudinis nõ explere. { De rel. noſtra dig. } vt deiecto P. Clodii monimento in meis ædib. collocaret. { Nõnulloꝝ } M. Catonẽ prætermi. { De mo. } domo porticu Catuli, & forte & monimento, de quo lib. j. epiſt. ad Q. fra. mentionem facit. { Fecerant } qñ tecum dederũt operam, vt ab exilio reuocaret. { Permanebã } ſperãs gratificari cũ M. Catoni, tũ reliquis oibus, qui de Rep. optime ſentire volebãt videri. { P. Seſt. } de vi reũ a P. Clodio factũ. { Introiiſſet i v. } quippe cũ Pomp. cũ ĩperio rei frumentarie tunc eſſet, nec in vrbẽ ingrederet. { Teſtis } in P. Seſt. { Eodẽ te. } Vatinio. { Eoſdẽ } Põ. Craſſum, Cæſarẽ, & Vatiniũ. { Interrogatio } qua ex Vatinio quærit, vera ne ſint illa oia, quæ illi in orone, quæ extat obiicit. { De vi } in M. Bib. Cos. { De ao. } quæ Vatinius ꝯtẽpſit. nã cõtra leges Heliã, & Fuſiã cũ plebe egit, cũ de cœlo ſeruatũ eſſe ꝯſtaret. { De do. reg. } cũ Cæſaris voluntate Vatinius fœdera cũ ciuitatibus, regibus, & Tetrarchis fecit. { De ag. Cãpa. } vt agri Cãpani vectigal lege Iulia ablatũ, in magna pecuniæ inopia, et annonæ charitas R.P. reſtitoeret. { Profect⁹ ẽ. } ad frumentũ ꝯparandũ. { Queſtus eſt Cæ. } nã id S.C. contra ſuã legẽ factũ videbat. { In Sar. } vbi, niſi fallior, Q. Cice. ꝓ M. fratre erat Põpeii legatus. nã Prætor in Sardinia tũc erat Appius. { Spopõdiſti il. me. } Cæſ. & Craſſi actionibus nõ aduerſatuꝝ { Vibulliũ } L. Vibullium Ruffum, Põp. familiarẽ. { Ceroꝝ ho. } M. Catonis, & ſocioꝝ. { Inimicũ m. } P. Clo. { Meis tem. } quibus a L. Piſone, & a Gabinio Cos. P. Clodio, Trib. pl. R.P. tenebatur. { Fautor } hinc Põp. Cicer. ſæpe ſalutatũ ibat. { In Pre. } pro lege Manilia. { In conſu. } de lege Agraria cõtra Rullum, & de ſupplicatione Mithridate interfecto. { Vetus ami. } que tanta fuit, vt Q. Catulus, & Cn. Piſo, neq; precibus, neq; gra, neq; precio Cicer. ĩpellere potuerint, vt ꝑ Allobroges aut ꝑ aliũ iudicem. C. Cæſar in coniuratione Catiline nominaretur. { Q. fratri } qui Ceſ. in Gallia fuit legatus. { Et lit. } cum preter alia illud ſcripſit, qđ in epi. v. li. vij. leges. { Offcius } erga me, & Q. frat. & mea cauſa erga M. Curtiũ, & C. Trebatium { Ceſari de. } me illi nõ aduerſatuꝝ. { Fundamenta } ꝯcordie { Cal. Ian. } dicta in ſenatu orone contra Rullũ { Non. De. } Die. v. Decẽb. quo die ſenatus ſumẽdom ſupplicium de ꝯiuratis cenſuit. { Vel an. } ad decernendũ, vt ſupplicia de ciuibus Romanis ſumeret. { Nobis priua. } treis annos { obtineres. } ex Pretura. { Mercatores } L. Piſonẽ, & A. Gabiniũ. } Prouinciarũ } Macedonie, & Syrie. { Mir. ſe. } qui, referẽt e L. Mũmio, vt

ſtem ẽt pro mea ſalute mutandã frequens cẽſuit. { Italiæ to. } ex qua incredibilis multitudo in Capitoliũ ꝯuenit: meq; ẽt oĩ rõne priuato cõſilio defendẽdũ putauit. { Bonoꝝ om. } qui ad ſe pedes Coss. veſte mutata, pcecerũt. { Multoꝝ eſt } Põp. Craſſi Cæſaris, & alioꝝ { Varia cul. } alia Põp, alia Craſſi, alia Cæſar. { Mihi exer. } multitudinẽ ex tota vrbe, cũctaq; Italia. { Duces } optimates. { Nõ def. } Hortẽſiũ & Catonẽ vĩ ſignificare. { Reliquerũt } vt Põp. { Et a me } Coss. tpe ꝯiurationis. { Seruit ar. } a P. Clod. { Si iis } ciuib⁹. Alr, Si hi, p me ſtãte pugnã nõ reliquiſſent, cũ, &c. { Licuiſſet } p duces. { Potuiſſent } boni. { Quoꝝ qui. } ciuiũ. { Nobiliſsimis ho. } Põp. Craſſo, Metello, & aliis. De Põp. ſic ad Atti. ſcrib. Ille reſtinẽdi mei, quã retinẽdi ſtudioſior. { Cõſtare v. } Cato, & eius æmulatores. { Recupera. } amiſſam, Piſone, & Gabinio Coss. { Reb⁹ ma. ge. } in Gallia. { Nouus ho. } ſupplicatione. xv. dieꝝ. { Iudicis Se. } qui honores illos illi decreuit. { Illa fur. } P. Clod. etſi, Illa furia, vel ille fur, paſsim legit. { Religionũ } Bonæ deæ, p populo { Treis ſo. } Clodiã, Terentiã, & alterã cognomine Quadrantẽ, quas Clodius frater ꝯſtupraſſe dr. { Iñpunitatẽ } violentiæ & ſeruis, & gladiatorib⁹, in vrbe factæ. { Illoꝝ } iudiciũ, vel ſenatoꝝ. { Qui } iudices. { Cũ Tr. pl. } T. Annius Milo, qui primo P. Clodiũ de vi poſtulauit, & poſteaq̃ ab eodẽ iudicia ſublata vidit, ne ille oĩa vi poſſet efficere, curauit. { A ſedi. ci. } P. Clodio. { Exẽplũ } iudiciũ de vi Clodiana. { Suſtulerũt } Clodio parcẽtes. { Iidẽq; } vel iudices, vel ſenatores: & in his M. Cato qui Clod. in ea re multũ iuuit. { Monumẽtũ } domũ. { Manubiæ } pecuniæ publicæ, ad dom⁹ ædificationẽ a Sena. attributæ niſi malis monimẽtũ porticũ Catuli itelligere, vt manubiæ ſint Cimbricæ, ex quibus Catulus porticũ illã fecit. { Hoſtili no. } Clodii noĩe. { In ca. meo } de ſalute, & reditu. { Reliquũ t. } dignitatẽ, & fortunas. { Inuidoꝝ } vt Catonis, & Hort. { Inimicoꝝ } vt Clodii, & Craſsi. { Q. Met. } Q. Cæc Metello Numidico, qui cũ M. Iunio Syllano Cos. fuit, lege Plut. in Mario, Liuiũ, & Appiũ. { Ceſſerit } vt is, cui pñiæ ſalus dulcior, quã cõſpectus fuit. { Curarit } Rhodi Philoſophos audiẽs. (M ũ. Sc.) Vide Plin. libellũ de viris illuſtrib. (Vnius Trib. pl.) Q. Calidii, Cice. p Plãcio, Clodii, Plin. de viris illuſtrib⁹. (Promulg. i. om.) Tr. pl. Licet in ſenatu poſt reditũ ſeptẽ tñ noiarit. (Referente Cos.) P. quidẽ autore, ſed pariter referẽte collega, Q. Metel. Nepote. (Comitiis cent.) Lent. inquit ſalibi, nos Comitiis centuriatis, quæ maxime maiores iuſta dici hẽriq; voluerũt, accerſitũ in patriã, vt eædẽ cẽturiæ, quæ me Cos. fecerãt, ꝯſulatũ meum cõprobarẽt. (A priſt. cã) Reip. libere defendendæ. (Añ pp.) de cõſilio meo, ꝯplectendi Põp. & Cæſaris. (Cœperã exp.) de quibuſdã inuidis (Qui ꝯfir.) Epilogus ab illis verbis, Tenebã memoria. (Ante te Cos) Piſone, & Gabinio Cos (Nũc ab iis) Domitio, Catone Fauonio, & reliquis eiuſdẽ ſectæ. (Snia) ui ſenatu. (Tabellaq;) ſuffragiis, de quibus plura Cic. li. 3. de Legibus. Et ſine Cato in iudicio Gabiniano diruptis tabellis, de circulo ſe ſubduxit. (Ad ꝯſ.) quippe cũ ſemel ad R. P. acceſsiſſẽ. (Prætor eſt fa.) Vatinius cõpetitore M. Catone. (Ex vlt. ter.) Hiſpaniis.) Laudabunt idẽ) Fortaſſe C. Antonius, & is ipſe Vatini⁹. (Nobiles ho.) Cato, & eius amici (Suũ Pub.) P. Clodiũ inimicũ meũ.) Aliũ pub.) P. Vatiniũ, ipſius Catonis inimicũ. Nec locus ioco carere vĩ, pp P. Mimũ his tpibus celebrẽ. (Iam gr. eſ.) poſt reditũ ab exilio. nã & Craſſus in ea re Cice. fauit. Grauiſsimas iniurias (poſt Catilinæ ꝯiurationẽ, vñ natæ erãt iter eos inimicitiæ. (Gabin.) de maieſtate, & de pecuniis repetũdis, rei poſt q̃ ex Syria rediit. (Et iid. il.) Ca. & reliq. (Et il. ini.) Craſ. (Et c) Põp. & Cæſ. (In pro uin.) in Syriã, & ꝯtra Parthos. (Defendi in Sen.) Fortaſſe contra Atteiũ, & reliquos Tri. pl. atq; adeo Cos. Craſſum accuſantes, qd dirarũ obnũciationẽ neglexiſſet. Lege epiſt. 8. li. 5. Niſi forte ſupplicationes aliquas itelligat, quas petiiſſet Craſſus, capta Zenodotia Imperator appellatus. (Libera fuit.) p Põp. & Cæſarẽ. (Bñficiis ho.) Põpeii, & Cæſaris. (Compellas inlu.) Catonis, & reliquoꝝ inuidoꝝ. (Perditoꝝ) pditoꝝ potius, vt in aliquibus libris legit: qd illũ ſnia ſua reuocaſſent quidẽ, ſed poſtea reuocatũ, vt pditores deſeruiſſent: & in his M. Cato, quẽ Cic. perditũ nõ appellaſſet. (De me ꝯſi.) de me quaſi de primẽdo cõſilia. (Cũ præ. iis) eloquentia, prudẽtia, & hmõi rebus. (Nunc ẽt poten.) Põpeii, Craſſi, & Cæſaris. (Qd rog.) In aliquot libris antiquis eſt principiũ epſæ. (Ad mãſue. mul.) ad dialogos, & hmõi ſcripta, in quibus grauitas ořonũ nõ requiritur. (Appius) Appius Pulcher, Cos. cũ L. Domitio Aenobarbo. (Licitũ eſ.) per. Trib. pl. nã Cos. (Legem cur.) Nã conſuli, ſi legem curiatã nõ hẽt, attigere rẽ militarẽ nõ licet Hoc Egnat. pceptori meo, vt pleraq; oĩa, atq; adeo me ipſe, acceptũ refero. (Si cu. lex nõ eſſet) Si ferri p Trib. pl. nõ poſſet. (Se pactu.) Al. ſe partiturũ. Al. ſe paratuꝝ certe cũ collega actuꝝ, vt ea ſibi prouincia daret. (Succeſſiꝝ.) ẽt ſine lege curiata. (Opus eẽ.) ꝯuenire (Neceſſe nõ eſ.). ſ. cõſuli. (Lege Cornelia) de pũciis, vt ego arbitror, ordinãdis. (Quoad in vrbẽ intro) Tũc. n. neceſſe erat impiũ deponere. (Potuiſſes) cuperẽ, iquit, vt id tu felicitate quadã ꝯſequi potuiſſes, ne, &c.) Eius or.) equeſtris, ex quo erãt publicani. (Hoinũ pub. (Qu. Scæuole) cuius Queſtor Rutil. Rufus dãnatus eſt, qd cũ Prætore ꝯſenſerit ſuo, ne publicani aliqd agerẽt i pũincia ſua Aſia, cui Scæ. ipſe ſolos nouẽ mẽſes pfuit.

EGo ſedente Cn. Põp. cũ vt laudaret Pomp. Seſtius intro. in vrbẽ) Non eſt ad Seſtii quæſturã referendũ, vt pperã ſentit interpres: cũ fuerit quæſtor Seſtius cũ Vatinio Cice. cõſule, vt in orat. in Vatiniũ apparet. Quæſturã, inquit, petiſti cũ P. Seſtio, cũ hic nihil loqueret, niſi qd agebat, tu de altero ꝯſulatu gerẽdo tu dıceres cogitare. quære abs te, teneas ne memoria, cũ P. Seſtius quæſtor ſit cũctis ſuffragiis factus, tũc te vix inuitis oĩbus, nõ ppli beneficio ſed cõſulis, extremũ adhæſiſſe? In eo magiſtratu, cũ tibi magno clamore Aquaria pũincia ſorte obtigiſſet, miſſuſne ſis a me cõſule Puteolos? At hæc, quæ nũc ꝯmemorat Cic. iã ipſo ab exilio reuerſo facta fuiſſe indicat, & iã Cæſare nõ mõ ꝯſule facto, ſed victorias iã pleraſq; adepto, ſex minimũ annis poſt Cic. ꝯſulatũ, illã q; Seſtii quæſturã, quem ẽt in ořone p eo ait, C. Antonii collegæ ſui queſtorẽ fuiſſe Sed ſi diuinare liceat, qd ſibi in iudicio de vi fauiſſet, laudatum a Seſtio Põp. non abſurde interpretabimur. Quid, ſi legamus e diuerſo: cũ vt laudaret Seſtiũ, introiſſet in vrbẽ. vel vt laudaret Põp. Seſtiũ nam Põp. nomen facile ſuperſcriptũ Laudaret verbo eẽ potuit, gloſſematis vice, indeq; deprauationis origo. (Scimus his tpibus.). ſ. paulopoſt reſtõnẽ Cic. Seſtiũ de vi reũ factũ, qd Tri. pleb. forũ armatis hoibus obſediſſet. Id quoq; ꝯſtat, more fuiſſe reos laudãdi ab optimis aliquibus viris ad iudiciũ gtam ꝯciliandã, lata tñ poſt lege a Cn. Põp tertiũ ꝯſule ſublatũ: autor Pluta. in vita põpeii, & Catonis. cuius verba referre omiſiſſem, ſi non paꝝ cognitã interpreti iſti, rẽ exiſtimaſſem paulo infra eadem hæc epla, vbi de laudatione a P. Lent. ex Hiſpania Romam reis miſſa loquit Cic. Plut. verba ſunt: iterũ male de ſe Põp. audiuit, qd quũ leges ſtatuiſſet, ne p reis laudes fierẽt, ipſe ad iudices ingreſſus eſt. Plancũ laudaturus. in quo Cato (erat. n. ex iudicum numero) aures manibus obſtruẽs, Nõ belle inquit, hñe ſeſe laudes pter legẽ audiruꝝ. Et in vita Catonis: prætcrea, inquit, quũ Põp. cõmendationes, reis dari in iudiciis ſolitas p legẽ vetuiſſet, ac poſtea ipſe Munatio planco ꝯmẽdationẽ ſcripſiſſet, Cato, q in ea cã iudex erat, quũ recitari cœpta eſſet Põpeii ꝯmendatio, aures manib⁹ clauſit, legiq; illã phibuit. Legimus pterea, decurionũ Capuæ ꝯmendationẽ, eiuſdẽ Seſtii in illo iudicio Romã ad iudices miſſam, in ořone, quã p eo Cic. habuit. Introiſſet aũt in vrbẽ, ideo dixit, quia quũ his tpibus pfectus eẽt rei frumentariæ Põp loca cũcta Italiæ obibat, penuriæ ſubuenturus, aut qd ruri p eos forte dies abfuiſſet. Nobis hæc valde lectio pbat, ita tñ, ſi & aliis placere eã viderimus, aut in antiquis exẽplarib⁹ cõſtare. nã & Milonẽ in eodẽ iudicio reũ a Põp. defenſum ifra ſcribit Cic. & in ořone p Milone nõ ſemel. (Quinctiã Marcello, & Philippo Coss.) Marcellino eſt in oĩbus codicibus pter Aldinos ac Mediolanenſes: itaq; legi oportet ex his, quæ ſupius epi. j. notauimus. vt quẽadmodũ eo loco in Marcel. retinere iuerat Marcellinũ mutatũ, id hic quoq; factũ ſit. (Dixitq; eod. te. alio loc.) Põpeio nõ aut Vatinio, aut (vt ſomniauit interpres) Seſtio, tota. n. hæc Cic. oratio eo tẽdit, vt oſtẽdat ſe iprudentẽ Põpeii voluntatis nõ deſtitiſſe, Cæſarẽ apertiſsime inſectari, ipſo Pomp. pñte, atq; audiẽte. Nã & alioqui tribunũ ſub. Cæſ. fuiſſe Vatiniũ indicat Cic. in ořone contra eũ quũ pdicit ne ſibi in ſcelerib⁹ iuis Cæſ. ꝯiungat, multiſq; pterea argumẽtis. (Nil hab. niſi repreh. illius trib.) illius, Vatiniũ accipe potius, quã Clodiani: quũ Clodius nõ Cæſare, ac Bib. coss. ſed ſequenti anno Piſone, ac Gabinio, trib. pl. geſſerit, vt eius flagitia ad infamiã Cæſa. minus ptinerẽt. Significat id multis locis, in ea Cic. interrogatione, quũ ait, cũ ꝯſuli vim intuliſſe. ſ. Bib. quæ nulla Piſoni, vel Gabinio illata eſt, quin ſum ma ꝯiũctione, vel ꝯiuratione potius, cũ tribunis clodio clodianiſq; magiſtratũ adminiſtrarũt: quũ, vt ſe a Cæſare ꝯſule ſeiũgat, preſcribit: quũ, de nouẽ eius collegis meminit, in quibus ſi fuiſſet clodus, nõ fuit reticendus, ſpretis pſertim ab eo auſpiciis, quæ nouẽ illis obſeruata dicit, quũ ab ipſo Va-

BER.
RVT.

tinlo iam tribunatu perfuncto, reo facto appellatũ Clodiũ tribunum, ne cũm diceret, qđ. ſ. oſtendit, anno, qui Vatinii tribunatũ inſecutus eſt, tribunũ fuiſſe Clod. & quum ait, Quis legatos inq̃ audiuit ſine S.C. ante te nemo, poſt te continuo fecit idẽ in duobus ꝓdigiis Reip. Clod. Hæc eo curioſius ꝓgeſſimus, qđ Appia. aut erraſſe hac in re ipſe, aut Cõmentatorẽ iſtum in eũ errorem induxiſſe vĩ, vt putet vtroſq; ſimul tribunatũ geſſiſſe. nec mirũ qui ita Romanas res interdũ ꝯfuderit, vt Clod. Milonis in conſulatu cõpetitorem ſcribere non dubitaret, Cic. Plura grauiſſimis aliis autoribus cõtra nitentibus, illũq; præturæ, hunc conſulatus eodẽ tpe candidatos ꝓdentibus. Eodẽ errore Catonẽ a Põpeio ad Cyprũ Ptolomæumq; publicandũ ait ablegatũ, quũ id ex aliis ꝯſtet, non modo decretũ, ſed perfectũ ẽt, Clodio trib. pl. Piſone, ac Gabinio Coſs. { De vi, de auſp. pe do. reg. } Donata regna Petrarchis regibuſq; dicit, non Pompe. aut Cæſari quod ex his verbis, quæ ſunt in ea oſone cõtra Vatinium, quã hic interrogationẽ vocat, ſatis arguitur. Qm̃ pecuniã aliorum, inquit deſpicis, de tuis diuitiis intolerantiſſime gloriaris, volo, vt mihi rñdeas feceris ne fœdera trib. pl. cũ ciuitatibus, cũ regibus, cum tetrarchis? Id alioqui, & Clodio Gabinioq;, ac Piſoni longiore oratione ſæpiuſq; obiicit. ait. n. Appellati reges a populo, qui id nunq̃ ne a ſenatu quidẽ poſtulaſſent. Itẽ: Quæ regio ora ve terrarum erat latior, in qua nõ regnũ aliquod ſtatuerunt? quis autẽ rex erat, qui illo anno nõ, aut emendũ ſibi qđ non hẽbat, aut redimẽdũ, quod hẽbat, arbitraretur? Et mox: Reges appellaret, rerum capitaliũ condẽnatos. Et ꝓ Milone de Clodio: Eũ, qui regna dedit, ademit. vt tolerabilius ſit, inuidiã cum Cæſari ẽt ex flagitiis Clodii, qui ſit eius opera factus Tribunus, ꝯflare voluiſſe, ſentire, qui. ĩ, id qđ video nimis facile ẽt Egnatium credidiſſe, collegas in tribunatu Vatinium Clodiũq;. Appianus quidẽ autor eſt, nõ modo Cæſaris teſtimonio ſubleuatũ Clod. in iudicio violatæ religionum, ſed creatũ ẽt ab eo tribunũ, vt Cic. conſilia potentiæ paucoꝝ aduerſantis infringeret. ipſe Cic. in ora. de ꝓuinciis Coſs. Traduxit, inquit, de Cæſ. ad plebem inimicũ meũ. In huius loci ſenſu de donatis regnis, quũ mihi inuentũ referrem, ꝯperi, ſcripta iã excuſaq; ẽt annotatione noſtra, ab Egna. diligẽtiam meã eſſe præuerſam, neq; ſolũ video, ſed ẽt plane gaudeo qđ imprudens in alienã rectam, docti præſertim hoĩs, opinionem incurrerim, vt hic noſter labor ſi nõ inuentionis laudem, at certe ꝯfirmationis pondus ſit habiturus. De vi, qđ ait, ad M. Bibuli incluſionẽ cæteraſq; iniurias ꝑtinet, quæ in ipſa interrogatione Cic. acerbiſſime pſequitur, aptecq; Cæſarẽ in aliqua re fuiſſe violentiorẽ dicit. { Item ſu. Et, ne lege Semp. ſuc. ſa. pſ. eſt } Non aſſentior Egnatio, vt Trebonia lege recipiã nãq; in Trebonia noĩatim referebaĩ de Gallis Cæſari ꝓrogandis, at in Sẽpronia quærebal, quæ ꝓuinciæ deſignandis ꝯſulibus anni eius darenĩ, qđ in Cic. orat. aperte patet nã ne hic quidẽ ita diſtinguitur, perfectũ eſt lege Sẽpronia, ne ſuccederet, ſed ꝑfectum eſt, ne lege Sẽpronia ſuccederet. Verba pauca præterea, quæ ſupra priuſq̃ in Egnatii notã inciderẽ, tranſcripta ſunt a nobis appoſui, ne ſine (qđ aiunt) teſte, aut ſubſcriptore agerẽ. At, inquit, q duas Gallias decernit Coſs. duobus, hos retinet ambos. qui aũt alteram Galliã, & aut Syriã, aut Macedoniã, tñ alteꝝ retinet, & in vtriuſq; pari ſcelere diſparẽ conditionẽ facit. Faciã, inquit, illas prætorias, & Piſoni, & Gabinio ſuccedaĩ ſtatim, ſi hic ſinat. tum. n. Tribunus intercedere poterit, nũc nõ põt. Itaq; ego idẽ qui nunc ꝯſulibus iis, qui deſignati erunt, Syriã Macedoniamq; decerno, decernã eaſdẽ prætorias: vt, & prætores annuas ꝓuincias hẽant, & eos q̃primũ videamus, quos aio æquo videre non poſſumus. ſed mihi credite, nũq̃ ſuccedeĩ illis, niſi quũ ea lege referreĩ, qua intercedi de ꝓuinciis nõ licebit. Et paulopoſt. Quã vt qui ꝯſul cal. ian. hẽt prouinciam debet, is vt eã deſponſam non decretã hẽt videatur, fuerit toto in ꝯſulatu ſine ꝓuincia, cui fuerit, anteq̃ deſignatus eſſet, ꝓuincia decreta, &c. Ac, vt oĩno diuerſas fuiſſe leges, doceã, Sẽpronia in ſenatu diſcreprata eſt, vt ex Cic. oratione diſcas. Trebonia apud pop. qđ Plut. in Catonis vita oſtendit. Deinde, inquit, quũ de ꝓuinciis exercituq; Cæſari ꝓrogandis referreĩ, non amplius cũ plebe egit Cato, ſed ad ipſũ Pomp. conuerſus, &c. Vixq; adduci queo, vt putẽ legis Sẽproniæ quæſtioniſq; illius Ciceronianæ de ꝓuinciis Coſs. tpe tribunum adhuc fuiſſe Treboniũ, qui fuerit Põp. Craſſoq; Coſs. At tẽm Philippum, eũ nominatim appellãdo in illa oratione, ꝯſulẽ innuit: Tuus pater Philippe, inquit, non vno tpe cum ſuis inimiciſſimis rediit in grãm. { Non potui magis in arcẽ illius cauſæ inua. } Quid garrit interpres de ſuſpicione Victu illius in Cæſ. Pompeiiſq; armati? Ego de Põp. quidem apud ipſum Cicer. in orat. in Vatiniũ legi, de Cæſare ẽt apud Appia. q tum ꝯſul eſſet, quum Vectii iudiciũ patefactum eſt. At, qđ nunc egiſſe Cice. ſe dicit de Cãpano agro, quatuor minimũ poſt annos actũ eſt, Cæſare in Gallia res gerente. Deniq; Vectii illud iudiciũ, exiliũ Cice. præceſſit, vt ei minime fuerit obliuione ſuorũ tẽpoꝝ opus. { Sicut & meis rem. ſci. } Catilinæ ꝯiurationẽ aptius acceperis q̃ Vatinii, aut Clodii furores, vt interpres. { Sed att. quæſ. quæ ſint ꝓſecuta. primũ illa furta muliebriũ religionum, qui nõ pluris fecerat Bonã deã, q̃ treis ſorores, impunitatẽ ſcelerũ eorum ſententiis aſſecutus, qui, quũ trib. pl. pœnas a ſeditioſo ciue per bonos viros iudicio perſeq; vellet, exẽplũ præclariſſimũ in poſterũ vindicãdæ ſeditionis de Rep. iuſſu. } Fuit, quũ oĩno ita legendũ coixenderim: Primũ ille fur muliebriũ religionũ, & reliqua: vt Suſtulerũt verbũ ſniam clauderet, Mouebar, qđ illa furta muliebriũ religionũ nõ ſunt Ci. exiliũ cõiectura, ſed ꝓceſſerũt, vt diceret, Quũ Clod. in iudiciũ vocareĩ, per trib. pl. quia Cic. ſeditioſe, atq; armata (qđ dĩ) manu in exiliũ eieciſſet, abſolutũ eſſe, aut certe iudicio ſubtractũ. qđ fere Plut. verba oñdere in vita Ci. videbanĩ: Nec tñ, inquit ob Cic. reditũ ſic fractus eſt Clod. vt quieſceret. nã & poſtea Cic. armatis hoĩbus aggreſſus occidere tentauit, & in domũ ĩpetu facto, redẽptoribus fugatis lapides & colũnas diſiecit cõtra Cic. ipſe nequaq̃ ſegnis cũ magna hoĩm turma in Capitoliũ ꝓfectus, tabulas a Clod. fixas in quibus res geſtæ tribunatus ſui ſcriptæ erãt, vi refixit, atq; ꝯfregit. De quo quũ in ſena. accuſareĩ, qđ tabulas publicas tribunitiaſq; priuata vi autoritateq; ſuſtuliſſet, negauit Clod. fuiſſe tribunũ, qm̃ plebeium magiſtratũ patricio hoi per leges hẽ fas non eſſet. quæ ſnia Catoni diſplicuit. Ille. n. pnicioſum quidẽ tribunũ, cæterũ tribunũ cẽſebat: alias nec ꝓfectionẽ ſuã in Cyprum, nec cætera multa in Rep. geſta ſtare poſſe. Hinc ſecuta eſt inter Cat. & Cic. quædã offenſio, nõ tñ quæ in apertã ſimultatẽ euaderet: ſed quę bñuolentiæ ſtudiũ ſignificationẽq; minueret. Sed quũ iam Clodianæ ꝯtẽtiones longius ꝓcederent, ac multi, qui abſenti Cice. fauerãt, reuerſo pũtiq; inuiderẽt, ac ipſe Clod. ꝑturã peteret ad oĩa ꝑturbãda, tandẽ a Milone Ci. amico interfectus eſt. Hæc Plutar. idẽq; totidẽ pene in Catonis vita verbis. Sed quũ eã ĩñ nullã accuſati Clodii mentionẽ facerẽt, autorẽq; certũ deſiderarẽ, nolui temere de recepta lectiõe, quæ tñ nullũ fere hẽt ſenſũ, immutare. nec celaui tñ, vt ſiqs eẽt, cui illa nõ placeret, hẽt aliã ſniam nſam veterẽ, quã ſequereĩ, ꝯfirmaturus ꝓſertim boni cuiuſpiã ſcriptoris autoritate tñ abeſt, vt eã penitus reiiciam. De tribus ſororibus Clod. notatũ eſt a Beroaldo in cõmẽ. Tranqllianis ex Plut. locuſq; hic ex parte illuſtratus. Seditionem quidem hanc plerique ad eam, qua ſit a Cic. in exiliũ ire iuſſus Catilina, cæteroq; ꝯſcii necati: referũt. At, ſi me ſequare, ad Clodianã cõtra Cic potius erit referẽdũ, quã ſniam nſam ſancire veluti vĩ, qđ ſupra ſcriptũ eſt: Nã neq;, inqt, de monumẽtis meis ab his adiutus es, a qbus debuiſti, neq; de vi nefaria, qua cũ fratre erã domo expulſus. quaſi tẽtatũ ſit iudiciũ de vi Clod. intẽdere, in quo deſtitutꝰ ſit ab amicis Cic. niſi qđ nõ a Lẽt, ſed a Tr. pl. factũ idipſum indicat. His adnotatis, cũ aĩ angerer, nec mihi ipſe ſatis ſacerẽ, icidi, aliud quærẽs, in orat. ꝓ Seſtio verba hæc, quæ ſignificãt a Milone tẽtatã Clo. accuſationẽ de vi, a ſena. tñ ĩpeditã. Milo, inqt, & vidit, & fecit, vt ius experireĩ, vim depelleret, altero vti voluit, vt virtus audaciã vinceret: altero vſus neceſſario eſt, ne virtꝰ audacia vincereĩ. Eadẽq; rõ fuit P. Seſtii, ſi minꝰ in accuſando (neq;. n. p oẽs fuit idẽ neceſſe fieri) at certe in neceſſitate defenſionis ſalutis ſuæ, ꝓſidioq; cõtra vim, & manũ ꝯparato. Et ĩfra: Ille q̃ monumẽta publ. q ædes ſacras expugnauit, excidit, incẽdit, q ſtipatus ſꝑ ſicariis, ſeptus armatis, muniꝰ iudicibus fuit quoꝝ hodie copia redũdãs volitat ædib. accuſat eũ q aliq̃ pte furorẽ exultãtẽ repſſit. hic, q̃ eſt ſe tutatꝰ ſic, vt in ꝓuata re deos penates ſuos in reip. iura tribunatꝰ auſpiciaq; defenderet: accuſare eũ moderare, a quo ipſe nefarie accuſaĩ, ꝓ ſena autoritatẽ nõ ẽ ſitus. Et ꝓ Milone: Ille, iqt de Clod. erat vt odiſſet primũ defenſorẽ ſalutis meæ deide vexatorẽ furoris: domitorẽ armoꝝ ſuoꝝ poſtremo ẽt accuſatorẽ ſuũ. reus. n. Milõis lege Plotia fuit Clo. quoad vixit. Et infra: Tñ ſe Milo ꝯtinuit, & P. Clo. ad iudiciũ bis ad vim nũq̃ vocauit. erat aũt lex Plotia de vi. Cæc. li. 8. M. Tuc. inquit, accuſatorẽ ſuũ poſt ludos Rom. reũ lege Plotia de vi fecit. { Quod mihi licere. vt eadẽ cã, & mihi vtilia, & cuiuis bono recta def. } In eadẽ, ꝓbo, qđ alii hñt, aut defenderem ẽt ſcribẽdum. { Ne tibi ego idẽ rep. quum veneris: tametſi poſſum vel abſenti. recordare enim quibus laudationem ex vltt. terris mi-

ſeris:nec hoc pertimueris } Reponã eſt,vicem iſtãq; eandẽ mo
leſtiam reddã,rõnis.ſ.reddendæ,cur eos laudaris,quos añ odiſ-
ſes,nec inconſtantiæ crimẽ pertimueris.in quo pueriliter deli-
rat interpres ille Creſcentinas.Ex vltimis vero terris , Hiſpaniã
ſignificat in qua cũ imperio fuiſſe Lent.ante hæc tpa,ſupra ſcri-
pſit Cic.Quũ tu,inquit,Hiſpaniam citeriorẽ cũ imperio obtine
res,neq; Reſp.conſules haberet,ſed mercatores ꝓuinciarum ,
Piſone.ſ.& Gabinio Coss.Hiſpaniã potius quam Ciliciã intelli-
gendã,recordandi verbũ ad præterita pertinens, remotioraq;,
ſuadet,præter id qd' vltimas terras dixit.Reponere idẽ ſignifi-
cat Iuuenali:nunq̃ ne reponã Vexatus tot es rauci Theſeide Co
dri? { Tametſi ſine vlla mea cont.ſuſc.tul. } Tñ ſi , puto ſcribi
oportere,ne ſenſus corruat.id.n.ſpectat,Quãuis repentinã,qd'
extrinſecus intelligit.Item ſupra:Quanq̃ ille perennis inimicus
amicoꝝ ſuorum,qui tuis maximis bñficiis ornatus,in te potiſſi
mum fractã illã,& debilitatam vim ſuã contulit,nſam vicẽ vl-
tus eſt ipſe ſeſe.Eſt.n.ea conatus,quibus patefactis , nullã ſibi in
poſterũ non mõ dignitatis,ſed ne libertatis quidẽ partẽ reliqt.
{ Quẽ ſentiat,in difficili eſt Clodiũ nõ arbitror , qui nec fuerit
ornatus a Lent quũ in orat.ꝓ Milone inimicũ eum Clodio di-
cat Cic.& multo ante ſacrilegiũ illud notiſſimũ perpetratũ , vt
ſtultiſſimũ ſit,illa huc,qd' interpres fecit,inducere.At ne illa qui
dẽ,quæ putat Egna.incenſam Catuli porticũ,Milonis expugna
tã.Q.q; & Cic.domũ,appetitũ M.Cice.ad hunc locũ valde per
tinent.Sed nimiꝝ facilius eſt falſa refellere,quã vera inuenire.
Videbis tñ lector,nũ Catonẽ illũ tribunũ,a quo tentatã Lent.ꝓ
uinciæ abrogationẽ ſuperioribus literis apparuit forte intelli-
gat:q &quibus Len.bñficiis fuerit ornatus,& quos alios ſuos ami
cos læſerit,quæq; ſcelera conatus ſit,dicere ꝓ certo nondũ poſ
ſumus.niſi forte.i.cuius veſtigiũ apud autorẽ Liuiani cõpendii
ẽt num reſidet,lib.105.Quũ M Catonis Tri pl.inquit, interceſ
ſionibus comitia tollerent,ſenatus veſtẽ mutauit.Neq; vero hic
eſt Cato Vticenſis,qui Tribunus fuit Syllano,& Murena Coss.
vt ex Cic.ꝓ Seſtio,Saluſtio,Plutar.cæteris cõſtat.v.minimũ an
te annis.quidam ei C.prænomẽ tribuunt.Liuianam hiſtoriã cõ
firmare vſ Cic.ad Q.fra.itaq; Cato,inquit,cõcionatus eſt,ſe co
mitia haberi nõ ſiturũ,ſi ſibi cũ populo dies eſſent exẽpti. Nam
ne alioqui Egnatii ſiliam,vt de Fuſio tribuno,ac violatæ religio
nis iudicio per anticipationẽ accipiatur,ſat ꝓbo:Lectionemve,
quã is nouam inuehit. { Quum et Cæſar,rebus maxi geſt.ſin:
orna.& nouis honoribus ac iud ſen. } Supplicationes intelligit
bone interpres,quas rebus Gallicis nunciatis,ei decretas Plutar.
ſupra more oſtendit.Hæc vbi ſenatui renunciata ſunt, inquit in
Cæſaris vita,per ſacrificia indictaſq; ſolennitates.xv.dierũ ſup
plicatio,quantũ vna in victoria ne dum ſuperiori tpe obtigerat
diis ĩmortalibus decreta eſt.Nã prouinciæ quidẽ ꝓrogationem
apud plebẽ rogationi tribuni Trebonii impetrauit,eodẽ auto-
re.De ſupplicationibus vero Cæſari nouo numero dierum de-
cretis a ſenatu,itẽq; honoribus aliis,Cic.in ora.de ꝓuinciis con
ſularibus inquit,C.Cæſari ſupplicationes decreuiſtis numero ,
vt nemini vllo ex bello,honore,vt oĩno nemine.item: Suppli-
cationes.xv.dierum decreui ſnĩa mea.Reip.ſatis erat tot dierũ
quot C.Mario.non erat exigua eadẽ diis immortalibus gratula
tio,quæ maximis bellis.ergo ille cumulus dieꝝ hois eſt dignita
ti tributus.Et mox:An reditus in patriã habet aliq̃ offenſionẽ ĩ
vtrũ apud ppl̃m,a quo miſſus eſt?an apud ſenat.a quo ornatus
eſt?Et infra:Ego vos intelligo P.C. multos decreuiſſe honores
eximios C.Cæſari,& ꝓpe ſingulares,qd' ita meritus erat gra-
tis ẽt,vt quã coniunctiſſimus huic ordini eſſet.Et mox:Vt C.Iu
lius oĩbus a ſenatu eximiis,ac nouis rebus ornatus,&c.multiſ-
que præterea locis,vbi nõ eadẽ modo ſnĩa,ſed verbis ꝓpe iiſdẽ
de ſtipendio,de.x.legatis,de ſupplicationibus decretis vſum eũ
videmus,& in oratione in Piſonẽ,& ꝓ Cor.Bal.& in epiſt.ẽt ſu
pra pene ꝓxima. { Nunc ab his,qui.tuen.fue.der. } Nõ intelli
go Cæſa.aut Põp.vt interpres,ſed eos,quos,& ante oſtẽdit, vel
innuit potius,quũ ait:Dignitatẽ quidẽ illam ꝯiularẽ fortis,& cõ
ſtantis ſenatoris,nihil eſt qd' cogitemus.amiſſa eſt culpa eorũ ,
qui a ſenatu ordinẽ coniunctiſſimũ,& hoiem clariſſimũ abalie-
nauerunt.Vereor aũt,ne Catonẽ forte Catonianoſq; ſentiat,
eos certe,quicunq; tandẽ fuerint,ait inuidẽdo effeciſſe primum
vt Pomp.ſenatũ derelinqueret:tũ vt ſi quis cãm ſena.bonorũq;
ſuſciperet,non tã bono Reip.lætarentur,quã cũ inimicum futu
rum viris iprobis,audacibus tñ potentibuſq; idq; nõ vultu ſolũ
oſtendere,in quo fingere ſe cauſari poſſent,ſed iudiciis rebuſq;
ipſis aperiiſſime ab eis patefactũ eſſe bonos videlicet bonorũq;
fautores dãnando ĩprobandoq;,ꝑnicioſos ciues fouẽdo abſol-
uẽdoq;,vt iã nihil aliud quærere videantur,quã vt bonis aliis iter
merũ inuidiãq;,ac diſcrimina magna vertantibus , ipſi in aliorũ
ruinis calamitatibuſq; optimi ac ſapientiſſimi exiſtiment.Qd'
& tẽpeſtate noſtra ſæpiſſime,mihiq; ẽt ipſi(ſi parua licet cõpo
nere magnis)nõ ſemel ꝯtigit.Itaq; alio more viuendũ ait Cic.
aliudq; iã videri eſſe ſapientis.ſ.ita meminiſſe publicæ dignita-
tis,vt nõ obliuiſcaris ꝓpriæ ſalutis:quũ ſit extremæ dementiæ
(hoc.n.illud ipſum eſt,qd' ingemiſcit Sall.)fruſtra niti: neq; a-
liud fatigãdo,quã odiũ,quærere.Vt Catonẽ notari putẽ, facit ,
qd' ſupra ex Plut.vidimus,ſimultatẽ inter eos ortã,ꝑpea quod
Cic.Clodianas Tribunitias tabulas refixiſſet. Vt nõ cenſeã , qd'
ſubiicit,ornatũ a ſe Catonẽ contra Vatinii petitionẽ præturæ.
Cæſarẽ quidẽ Põpeiũq; non innui,id argumẽto eſt,qd' ait, vbi
de recõciliatione paulopoſt agit cũ Craſſo.nã quum Põp & Cæ
ſarẽ interceſſiſſe ad reconciliationẽ eã dicat quorundã tñ male-
uolentiã taxat,deq; eis ait:Quidẽ hoies,& iidem illi,quos ſæpe
nutu ſignificationeq; appello:ad hũc.i.ſupioreſq; quoſdã eiuſ-
dẽ occultæ ſitiæ locos reſpiciens. { Seſe,ſi licitũ eſſet leg.Cu.ſe.
ſort.eſſet cũ col.prouinciã,ſi Cu.lex non eſſet, ſep.eſſe cũ co. }
Probo,ſe pacturũ,qd' & interpres.Licitũ eſſet vero.i.ſi potuiſ-
ſet,ſi nõ eſſet impeditus.id.n.ſignificat licere,non qd' per leges
tñ,ſed ꝑ hoies quoq;,atq; alia ĩpedimẽta facere nõ vetere. Cu
riata lex nõ eſt hoc loco certa quædã lex,quæ vniuerſam iſtam
in prouinciã ſuccedendi rõnẽ ꝯplecteretur,vt ſentit interpres:nec
quæ eſſet multo ante gñalis(vt noſtrati verbo vtar)ꝯſtituta: ve
rũ moris fuit,ꝓuincias lege Curiata ſortiri.i. Curiatis comitiis
de ſortitione ꝓuinciaꝝ ſingularũ ferri. Leges.n.etiam ſingula-
ria decreta ſcita q; appellauere. Id aiaduerti nup̃ placuiſſe ante
nos,ac latius diſputatũ Egnatio.vt & fere qd' ſequitur. { Legẽ
Cur.con.ferre opus eſſe,nece.non eſ. } Vide,ne deſit ſibi: vt ſit
Sibi neceſſe nõ eſſe.Quaſi dicat,quãuis conſules in ꝓuincias ire,
niſi ſortitis eis lege curiata,nõ poſſint ſoleãtve ſibi tñ,qd' iã de-
cretam S.C.prouinciam haberet,nõ eſſe neceſſe ſortiri. { Lege
Cor.imperium hab quoad in vrb.intr } Nõ dubito,quin Quo
ad ſcribi oporteat,hoc ſenſu:Poſtq̃ exiſſet vrbem,cõtinuo cum
iperio futurũ,donec in vrbem reuerteretur.id.n.lege Cor. Cau-
tũ eſſe,vt,quum primũ vrbe egreſſus eſſet is,cui prouincia de-
creta eſſet,imperiũ quo ad in vrbẽ repedaſſet,obtineret. Non ,
vt ſomniauit Vbertinus iſte.Subieci appoſitiſſima iuriſconſul-
torum verba,quod Egnatium quoq; hic tñ addubitantem in-
tueor.Vlpian.in Pandect.Iuſtiniani,quo loco de Proconſ.offi-
cio pertractatur.Proconſul vbiq; quidẽ proconſularia, inquit ,
inſignia habet,ſtatim atq; vrbẽ egreſſus eſt.p̃tãtem aũt nõ exer
cet,niſi in ꝓuincia ſola,quæ ei decreta eſt.Martianus addit: Oẽs
proconſules ſtatim,quũ vrbẽ egreſſi fuerint,hñt iuriſdictionẽ,
non contentioſam,ſed voluntariã: vt ecce manumitti apud eũ
poſſunt tam liberi quã ſerui,& adoptiones fieri.Apud legatum
vero proconſulis nemo manumittere põt,quia non habet iuriſ
dictionem talẽ.Idem Vlpianus,Proconſul portã,inquit,Romæ
ingreſſus deponit imperiũ.Ac tametſi legis Corneliæ nõ memi
nerint,non abſurde tñ eã accipies,de qua Cic.infra ad App.Sed
eo,inquit,diſceſſiſti,quo ego te ne ꝑſequi quidẽ poſſẽ.xxx die-
bus,qui tibi ad decedendũ lege,vt opinor , Cornelia conſtituti
eſſent.Itẽ:cenſui ſumptus legatis quam maxime ad legẽ Corn.
decernẽdos.Meminit,opinor,& ꝓ Rabirio,& Plu.in Sylla,quã
de gubernatione ciuitatũ vocat,ob ſeditionem Puteolanam la
tam.Nam & paulopoſt. { Quoad ſine le.cur.tibi ſu. } Legi ma
lim quam Quod.Item. { Et quid ſen.oſten.& quid feceris de-
fe. } Latina honeſta ꝓpria locutio,quod feceris,nõ,quid error
tñ idem aut longe repetitus. { Facilitate autem,quid vellem, cõ
ſequi potuiſſes } Quod enim ſcribi debuit.

EXPO. EIVS.

QVanq̃ ille pe.ini.ami.ſuoꝝ,no.vi.vl.eſt ip.ſeſe } Aſti-
pulatur nobis Cic.ad Atti.ſignificat.n.accuſatum Cato-
nẽ hunc.Ad tertiũ,inqt,Non.Quinti.Suffenas,& Cato
abſoluti,Procilius ꝯdẽnatus.Ex quo itellectũ eſt,tres Areopagi
tas ambitũ,comitia,inter regnũ,maieſtatẽ,totã deniq; Rẽp. flo
ci nõ facere.Et ꝓxima epiſ.De C.Catone,lege Iunia,& Licinia
ſcis abſolutũ.Fuſia ego tibi nũcio abſolutũ iri,neq; patronis ſuis
tã libentibus,q̃ accuſatoribus.Is tñ,& mecũ,&cũ Milone in gra
tiã rediit.Et ſequenti:Catone,inquit,præſertim abſoluto.Et ad
Q.Fra.Vt ẽt Catonis rogationibus de Milone , & Lent.reſi-
ſtimus.Quæ aũt hoc loco ad finẽ priore noſtra editiõe notata sũt,
de Egnatii ſententia non probãda,errore operarii e ſuo loco re
mota huc immigrarũt, ſubſcribi ea volumus ei loco, qui eſt de

fure muliebrium religionum, in hæc verba. Primũ ille fur muliebrium religionũ, qui non pluris fecerat Bonã deã, quam tres ſorores, impunitatẽ ſcelerum ſententiis eoꝝ aſſecutus, qui quũ Trib. pl. pœnas a ſeditioſo ciue per bonos viros iudicio perſequi vellet, exemplũ præclariſsimum in poſterũ vindicandæ ſeditionis de Repub. ſuſtulerunt. Cuius noſtrum ſenſum fulcimus ipſius Ciceronis autori. ad Attic. lib. 4. epiſt. 2. vbi enumeratis Clodij multis in ſe ſuoſq; audaciis atq; ſceleribus, ſubiicit: Ille, omnium vocibus quum ſe non ad iudicium, ſed ad ſupplicium præſens trudi videret. omnes Catilinas Sicinioſq; poſtea reddidit. Et in eadem: Publium reũ, niſi ante occiſus erit a Milone, fore puto. Et ad Q. Fratrem: Multa feci verba de toto furore latrocinio. p P. Clodii eum tanq̃ reum accuſaui, multis, & ſecũdis ad murmurationibus cuncti ſenatus. vbi multa agitata in ſenatu de iudicio violatæ religionis in Clodium conſtituẽdo. { Neq; Hercule in iis ipſis rebus quæ quanquã erant mihi pp rei familiaris naufragia neceſſariæ, tamen a me minimi putabant, in meis dãnis ex autoritate ſenatus reſarciendis } Ad Atticum: deinde, inquit, Coss. porticum Catuli reſtituendam locarunt, illam porticũ redemptores ſtatim ſunt demoliti libentiſsimis omnibus nobis ſuperficiem ædiũ Coss. de conſilii ſententia æſtimarũt ſeſtertium vicies. cætera in re valde liberaliter. Tuſculanã villam quingentis millibus, formianum ſeſtertiis. ccl. millibus: quæ æſtimatio non modo vehementer ab optimo quoq;, ſed etiã a plebe reprehenditur. Dices, quid igitur cauſæ fuit? Dicunt illi quidem, pudorem meũ, quod neq; negarim, neq; vehemẽtius poſtularim. Sed non eſt id. nam hoc quidem ẽt profuiſſet. Verum iidem, mi T. Pomponi, iidẽ inquam illi, quos ne tu quidẽ ignoras, qui mihi pennas inciderunt, nolũt eaſdem renaſci. Et alia epiſtola: Nam Milonis domũ: meã q; in Ceramio pridie Idus Nouemb. expugnare, & incendere conatus eſt, vt palam hora quinta cum ſcutis homines eductis gladiis, alios cum accenſis facibus adduxerit. Et aliquanto poſt: Propoſita Marcellini ſnĩa, quam ille de ſcripto ita dixerat, vt totã noſtram cauſam areæ, incẽdiorum, periculi mei iudicio cõplecteretur, eaq; oĩa comitiis anteferret, proſcripſit, ſe per oẽs dies comitiales de cœlo ſeruaturũ. quod. ſ. iudicium illud eſt, quod a ſenatu impeditum conquerit. { De vi, de auſpiciis, de don. reg. } Idem ad Atticum: Feſtiue, mihi crede, & minore ſonitu, quam putarã, orbis hic in Repu. eſt conuerſus: citius omnino quã potuit. id culpa Catonis. ſed rurſus improbitate iſtoꝝ, qui auſpicia, qui Aeliã legem, qui Iuniam, & Liciniam, qui Cæliã, & Didiã neglexerunt, qui omnia remedia Reip. effuderunt, qui regna, qui prædia Tetrarchis, q immanes pecunias paucis dederunt. Nondum. n. arbitror eadẽ hæc a Piſone, & Gabinio Clodioq; admiſſa, ſed de Cæſare, & Vatinio loqui. { Seſe, ſi licitũ eſſet legem Curiatã ferre, ſor. eũ c. } Cicero in eiſdẽ illis ad Attic. epiſt. quibus nihil ſimilius huic opi inuenias: Appius, inquit ſine lege, ſuo ſumptu in Ciliciã cogitat.

DOC. CVIV. ILLE perennis ini. } Clodium ſignificare vĩ, qui peſtis, & venenum optimi cuiuſq; fuit eũ Cicero ſubinde in orationibus conuiciis premit. } Cum Appio eſſe in gr. } Appius fuit Pulcher cognominatus, de quo Plut. multa ſcribit. Cũ hoc Cicero ſimultatem olim habuit, a quo tñ placatus, in gratiã redit. { Domo expul. } Cicero in orationibus pro Milone, in Piſonem, & aliis cõmemorat ſe cum fratre armata manu Clodii reiectum eſſe. de quo lege Plutar. in eius vita. { Arcem illius cauſæ inua. } Illuſtri vſus metaphora, ſignificat ſe cauſæ ſummam, & ſtatum impugnaſſe. hoc opinor Fab. dicit in ſuis inſtitutionibus Rheto. cardinem rei. { Stomachum fac. } Facere ſtomachum eadẽ fere metaphora, & figura prouerbiali dicimus, qua mouere bilem: hoc eſt, ad furorem, & inſaniam aliquẽ concitare. { Quales in Rep. } Similis ſnĩa apud Herodianũ, a Politiano ſic reddita: Solent. n. pleriq; homines vitã principis æmulari. Porro principes non intelligit, quos vulgus habet imperatores, ſed qui dignitate, & potentia aliis antecellunt. { Deſipientem ſene. } Athenienſium Reip. adminiſtratio incumbebat in eos, qui longa ſenectute inſignes erant, quales fuerunt Areopagitæ, qui ſicarios iudicare, & ipſam Remp. grauiſsime adminiſtrare conſueuerunt, Plura Budæus in Pandect. { Huc acceſ. } Oratione p M. Marcello Cicero mirifice laudat [redacted] & liberalitatẽ C[redacted] ãño [redacted] Pharſalica c[redacted] Pop. & vniuerſus ſena. vrb[redacted] renocat.

[redacted] P[redacted]

[redacted]

ASCEN. CVr enim &c. } Ex hac epistola [illegible] conuincitur ſa- [illegible] ſe eſſe [illegible] principium eius. Nam quia [illegible] bonum [illegible] dixerat [illegible] ad Vale. iuriſcon. ad- [illegible] dixit iuriſconſulto [illegible] gratificer. i. [illegible] gra- tiam [illegible] aut dicam hoc [illegible] iuriſconſul. talem [illegible] [illegible] pro ſapien- [illegible] Ergo egi diligenter [illegible] gratias [illegible] pro te per literas, ſed velim ut [illegible] deſinas iam [illegible] uti literis noſtris, & nos [illegible] [illegible] quando. i. tandem, & malis eſſe [illegible] ibi. [illegible] numero [illegible] iſtic [illegible] ibi [illegible] partim te eſſe ſuperbum, qui nihil [illegible] rideas, partim [illegible] [illegible] ego cupio iam iocari [illegible] [illegible] [illegible] Apuliam [illegible] Vlyſſes, qui poſt [illegible] quia [illegible] dixit [illegible] a quo [illegible] reditum ab [illegible] ad [illegible] dominum agnouerit.

ARGVMENTVM

Quia [illegible] qui in [illegible] ſe iuriſconſultum diſſitebat, iuriſconſultum [illegible] carpens tacite eundem ob arrogantiam, dicit ſe hoc illi gratificari, id [illegible] pro merito, ſed audacia illius deinde mo- [illegible] Apuliam patriam ſuam, quo ſi redierit, [illegible] [illegible] Vlyſſi accidit, quia a Telegono filio per impru-

GIBER. LONG. LEMMA.

[illegible] ubentus, quique aculeum in animo Valerij re [illegible] tamen figuratur ab aliorum teſtimonio, ne [illegible] contumelia exciret.

M. T. C. VALERIO IVRISCON- SVLTO, S. P. D. 25

CVr enim tibi hoc non gratificer, neſcio præ- ſertim cum his temporibus audacia pro ſa- [illegible] liceat uti. Lentulo noſtro egi per lite- [illegible] nunc gratias diligenter. Sed tu ue- [illegible] iam noſtris literis uti, & nos aliquã- [illegible] aliquo numeroſis, quã iſtic, ubi ſo- [illegible] qui iſtinc nunc ueniunt, partim te [illegible] nihil reſpondeas partim contume- [illegible] Sed iam cupio tecum corã ioca- [illegible] uenias, neq; in Apuliam tuã [illegible] te uenisse gaudere. Nam illo ſi ue- [illegible] cognoſces tuorum neminem. Vale.

vehementiſsime probo. Quorum verborũ ſenſum hic quoque ex titulo regi nemini eſt obſcurum: dicit. n. ſe probare ita eſſe ã. eum ab auunculo adoptatum, & hæredem ſactum, appellari nõ vt antea, T. Pomponium Attiũ ſed (vt in adoptionibus fieri ſolebat, in quibus eius, qui adoptabat, & prænomen, & nomẽ, & cognomen, & aliqñ etiam agnomen ij qui adoptabantur, ſumebant nomen, quod ante habuerant, deriuantes, vt in anũ deſineret: cognomen tñ ſuum, vt antea fuerat retinebãt ſed poſt eius cognomen ponebant, qui adoptarat, ſi mõ id ille habuiſſet) Q. Cæcilium Q. F. Pomponianum Atticum: vt nemo iã de epiſt. ad Valerium dubitare poſsit. { Partim te ſuperbũ eſſe dicunt, quod nihil rñdeas, partim contumelioſum, quod male rñdeas } iocus eſt in his verbis, & abſtruſus, & elegãs: vult. n. innuere, ideo nihil eum rñdere, non quod ſuperbus ſit ſed quod aut eum nemo conſulat, cum hoies bonum iuriſcon. nõ exiſtiment: aut ſi quis conſulat, nullum auferat reſpõſum ob eius ignorãtiam: ideo autem male reſpondere, non quod contumelioſus ſed quod imperitus, & indoctus.

CVr enim tibi hoc non gratificer. Valerium iuriſcon. irridens, hortatur ad domum reuiſendam, & ſuos: ne ſolus ſibi eſſe velit, vbi ſapiens inter ſapientes videatur. Futurum aũt id plane teſtatur, vt cum domũ reuiſerit pp tam longam abſentiam agnoſcat neminem. Nihil rñdeas Hoc peculiare iuriſcõſultorum eſt verbum, vt dicantur iis rñdere, qui eos cõſuluerint, deeſt illud apud Pomponium de origine iuris, quod ante tempora Auguſti ius non dabatur a principibus publice rñdendi, ſed qui fiduciam ſtudiorũ ſuorum habebant, conſulentibus rñdebãt neq; reſponſa vtiq; ſignata dabant, ſed plerunq; iudicibus ipſi ſcribebant. primus hoc Auguſtus cauit, vt ex autoritate ſua rñderent, quo maior iuri autoritas accederet, ſed Adrianus Imperator, cum viri prætorij peterent, vt ſibi liceret rñdere, reſcripſit, Hoc non peti, ſed præſtari ſolere: & ideo ſiquis fiduciam ſui haberet, non ſe id prohibiturũ, quo minus populo reſponderet. Conceſſum hoc eſt Maſſurio denique Sabinio a Tiberio principe, qui grandis natu, quinquagenarius videlicet, in equeſtrem ordinem receptus eſt propter ſcientiæ opinionem. IO. BAEGNA

L. Valerio Iuriſconſulto } Epiſt. j. libri. uj. { Gratificer } vt te iuriſconſultum appellem. { Rñdeas } conſulas, vel des conſilium, dicerent noſtrates iuriſconſulti. { Poſsimus ſaluũ te veniſſe gaudere } Verba ex Comicis, præſertim ex Plauto ſumpta { Tanq̃ Vlyſſes, cog. tuor. ne. } ille quidẽ ſimulatione vtẽt, ſed tu ſupbe deſpicies. Sed nec Vlyſſes prio patriã recognouit. SEBAS. COR.

NEq; in Apuliã tuã accedas, vt poſsimus ſaluũ te veniſſe gaudere: nã illo ſi veneris, tanq̃ Vlyſſes, cog tuorum ne. } Arrogantiã Valerii per iocum pungit. hoc. n. dici arbitror: tã te iſta tua iuris prudentia diuturnior q; peregrinatio ſuperbũ reddidit, vt ſi in Apuliã veneris, vllum ex amicis tuis dedigneris agnoſcere: vt nemo gratulaturus tibi ſit ſoſpitẽ aduentũ tuum. Alioqui ſuos agnouit Vlyſſes, incognitus eis ipſe ſimulauit tñ neminẽ agnoſcere ita vt bubulcum, paſtorẽ ſuũ filium, vxorẽ, patrẽq; & aliquandiu ludificatus ſit, autor Hom. BERRVT

C[redacted]

ovid. Str. lib. 6. a. i. concedas. verba ex Plauto ſũpta.

VIC. C[illegible] diſputauimus [illegible] neceſſarium eſſe exiſtimemus [illegible] ex [illegible] pendere [illegible] quod voluit comprobaſſe [illegible] ſe [illegible] quos [illegible]

CVRIVS M. CICERONI SVO SAL.

S. V. [illegible] enim [illegible] Attici [illegible] illud [illegible] nobis [illegible] epiſto. ante ad [illegible] videmus [illegible] epiſtola dignum [illegible] ex [illegible] eſt quod [illegible] & quod [illegible] non [illegible] eſſe cedamus.

PAVL. MAN. CVr enim tibi hoc non gr. &c. } Senſus horum verborum ex titulo pendet, cum. n. [illegible] Valerio, Iuriſcõſulto, ſubiunxit, nam cur [illegible] non appellem, & ſi Iuriſcon. valde non [illegible] eo familiarius, quod & in reliqua epiſtola [illegible] 1. ad Appiũ ſcribens, L. Valerium, inquit, iuriſconſultum valde tibi commendo, & ita & ſi non eſt iuriſconſultus. Qm autem [illegible] huius epiſtolæ initium deſiderari potius [illegible] exiſtiment, abud huiuſmodi Cice. [illegible] ſcriptis afferemus. ita igitur libro. [illegible] M. T. C. D. Q. CAECIL. Q. F. POMPONIANO ATTICO. Quod quidem ita eſſe, & auunculum tuum [illegible] eſſe officio

EPISTOLARVM FAMIL.
Primi Libri, Finis.

[redacted] me nomine negligētiæ, &c. Hæc epiſtola prima, ſecundi huius libri, vt multæ aliæ [redacted] natum ad eloquentiam [redacted] natus, & patrē, atq; eum oratores præclaros [redacted], quē [redacted] lingua Lucanus cecinit, quod cum [redacted] tribunatu, quem geſsit in [redacted] Cæſaris, & Pompeii a ſenatu, grauis eſſet Cæſaris oppugnator, poſt [redacted]pio belli ciuilis, qđ contra [redacted] cep[redacted] corruptus [redacted] eſt defenſor. (ſacta quidē mercede, [redacted] gedam contra Varum, & Iubam, anq; imperator pugnans pro Cæſare, cecidit, eiuſq; caput ad Iubam allatū eſt. Nunc autem ad eū ſcribit Cice. cum adhuc quæſturam in Aſia gereret longe ante bellum ciuile reſpondens epiſtolæ, quæ tarditatis arguerat, ſignificāſq; illam accuſationem ſibi nō moleſtam, eo quod ex amore ſit profecta, tametſi immeritam. Deinde ad virtutem cohortatur. Ordo eſt, quanquam.i.tametſi o Curio ego doleo me eſſe ſuſpectum tibi, nomine.i. ratione, aut prætextu negligentiæ, quia non ſcripſerim ad te, tamen non tam.i.non tantopere moleſtum fuit mihi. Officiū meum accuſari.i.culpari nomine negligentiæ abs te, quā, .i.quantum, aut quanto periucundum fuit ſupp. officiū meū requiri.i.exigi abs te, præſertim quod vacarem.i. vacuus eſſem.culpa ſup.eius aut in eo quo accuſabar. Autem.i.ſed in quo.i.in eo, quod ſignificas te deſiderare literas meas, præ te fers.i.indicijs manifeſtis oſtēdis amorem tuum ſup.in me. quidem.i.certe, perſpectum.i. agnitum mihi, ſed tamen.i.nihilominus, dulcem, & optatū. Equidem.i.certe, aut ego quidem.i.certe neminem præter miſi.i.ne mentiar, dico neminem, quē putarem peruenturum ad te. Cui non dederim literas. Etenim.i.nā certe, quis eſt tā impiger.i.diligens in ſcribendo quam.i.quantum. Ego ſup.ſum;q.d.nemo, aut perq̄ rarus. Vero.i.ſed ego accepi ſup.literas a te bis. ve p vel. ter ad ſummum, i.vt plurimū & eas perbreues.i. valde breues. Quare.i.quamobrem. ſi tu es iniquus iudex in me, condemnādo.ſ.me tarditatis, ego condemnabo te eodem crimine: ſin.i.ſed ſi, tu noles me id facere, tu debebis præbere mihi te æquum.ſ.iudicē. Sed hactenus ſup. ſcripſi de literis.q.d.confidenter. Non enim vereor ne non.i.vt non expleā, .i.ſatiem te ſcribendo. Notum eſt cum verbis timendi, & verendi idem efficere affirmationem & negationem, vt vereor ne facias, caue facias, caue, vt facias, idem ſunt, & hic, vereor ne non, & non, idem ſibi volunt, præſertim ſi non aſpernabere ſtudium.i.diligens obſequium, meū, in eo genere.ſ.ſcribendi amico. Ego, &.i.ſimul doleo te abfuiſſe tandiu a nobis, quod.i.quia, carui fructu.i.voluptate, iucundiſſimæ conſuetudinis.i.conuerſationis tecum, &.i.ſimul, lætor; quod tu abſens conſecutus es omnia.ſ.expectanda cum maxima dignitate, quodq; , ideſt & quod fortuna reſpondet meis optatis.i.votis, in omnibus rebus tuis. Breue eſt quod incredibilis amor meus in te, cogit me præcipere tibi. Tanta expectatio, eſt vel animi.i. voluntatis, vel ingenii tui, ideſt intellectus, & induſtriæ tue vt ego non dubitem obſecrare.i.per ſacra, vtpote p amicitiam rogare, & obteſtari.i.fidē deorum, & tuam obteſtando poſtulare: ſup. vt revertare.i. reuertaris ad nos confirmatus ſic: vt poſsis ſuſtinere.i.exhibere, & tueri.i.protegere, in hac expectationem tui: quam excitaſti.i.vt tantus redeas, quantū te rediturum idoles tua, & cœpta ſtudia pollicentur. Et quoniam nulla obliuia delebit vnq̄ memoriam tuorum meritorum erga me, rogo te, vt memineris quantæcunq; acceſsiones.i. quantæcunq; incrementa, & ſortunæ, & dignitatis fient tibi, te non potuiſſe conſequi eas.ſ.acceſsiones, niſi tu puer.i.cum eſſes adhuc puer, paruiſſes.i. obediuiſſes olim, conſilijs meis fideliſsimis atq; amantiſsimis.i. ob amorē tui datis. Quare tu debebis eſſe in .i.erga nos hoc .i. huiuſmodi animo. vt ætas noſtra iam ingraueſcens cōquieſcat in amore, atq; adoleſcentia tua. Nihil .n.iucundius eſt ſenibus, ac videre adoleſcentes, qui optime volunt virtuti incumbere.

M. TVLLII CICERONIS

EPISTOLARVM FAMILIARIVM LIBER SECVNDVS.

ARGVMENTVM.

Hæc epiſt. prima ſecundi libri ſcribitur ad Curionē adoleſcentē, de quo magna ſpes debatur. Nam ad eloquentiā videbatur natus, & patrē, ac eius oratores optimos ex aqua re, quē venali lingua Luca. ſcripſit, quod cū Cæſari aduerſaretur poſtea corruptus eiuſdē pecunia, eius factus ſit defenſor, ſane quidē mercede, nā cū in initio belli ciuilis ad Cæſarē confugiſſet, pro eodē paulo poſt in Africa cū exercitu occiſus eſt. Nunc aūt ad eū ſcri Cic. cū adhuc in Africa magiſtratū gereret, longe ante bellū ciuile, reſpōdens accuſatoria epiſt. qua Ciceronē tarditatis in ſcribendo accuſarat, ſignificans accuſationē illam ex amore profectā, tametſi immeritam, non ingratā eſſe, deinde ad virtutem incendit adoleſcentē.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Duas partes habet hæc epiſt. Prior excuſationem, miſtam officij commendatione, proponit, poſterior adhortationem, ad gloriam, & laudem ſubiicit.

M. T. C. C. CVRIONI. S. P. D. 1

*Vanq̄ me nomine negligentiæ ſuſpectū tibi eſſe doleo: tamen non tam mihi moleſtum fuit, accuſari abs te officium meū, quā iucundum requiri: præſertim cū, in quo accuſabar, culpa uacarē: in quo autē deſiderare te ſignificabas meas literas præ te ferres perſpectū mihi quidē, ſed tū dulcem, & optatum amorē tuum, equidē neminem prætermiſi, quē quidem ad te peruenturū putarē, cui literas nō dederim: etenim *quis eſt tam in ſcribendo impiger, q̄ ego? à te uero bis, ter' ue ad ſummū, & eas perbreueis accepi. quare ſi iniquus es in me iudex. condēnabo eodē ego te crimine: ſin me id facere noles: te mihi æquū præbere debebis. ſed de literis hactenus: nō.n. uereor, ne non ſcribendo te expleam: præſertim ſi in eo genere ſtudium meū non aſpernabere: Ego te abfuiſſe tandiu nobis, et doleo, quod carui fructu iucundiſsimæ conſuetudinis tuæ: et lætor, quod abſens omnia cū maxima dignitate es cōſecutus: qđq; in oībus tuis rebus meis optatis fortuna *reſpondet; breue eſt, quod me tibi præcipere meus incredibilis in te amor cogit. tāta eſt expectatio uel animi, uel ingenij tui, ut ego te obſecrare, obteſtariq; non dubitem, ſic ad nos *confirmatus reuertare, ut quā expectationem tui concitaſti, hāc ſuſtinere, ac tueri poſsis. & quoniā meam tuorū erga me meritorum, memoriā nulla unquam, delebit obliuio: te rogo, ut memineris quantæcunq; tibi*

VICT. Etenim quis eſt tam in ſcribendo impiger, q̄ ego? a te vero bis terve ad ſummum } Veteres codices ambas has dictiōes. { Scribendo } & { Summum } ſine præpoſitionibus habent. vt etiam ad Appium, Cōmittere vt negligens ſcribendo fuiſſe videar. { Summum } ſæpe inuenias aduerbialiter ſine pōſitione, vt in epiſtola ad Meſcinium in bonis codicibus. Excepto vno, aut ſummū altero. Ad Attic. lib. 12. ēt in vulgatis recte, Scies igitur fortaſſe cras, ſummū perendie. Itē li. 13. Expectabam hodie, aut ſūmū cras ab eo tabellarios.

*a.l. quis ē tā ſcribēdo

a.l. rñdit.

EX PO. EIVS. Quodq; i.o.t.r. } Sūt qui exiſtimēt ſe ſolos hunc locū recte diſſi xiſſe, q̄ vereor ne decepti ſint, ego .n. ſenſū, qui ex priore interpunctione eliciebatur, veriorem eſſe puto; Cum enim cauſam ſupra diligēter reddidiſſet

*a.l. cōſormatus.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

cur vnam,& eandem ob rem diuerſis de cauſis,& dolorem, & voluptatem cepiſſet: addidit,ſe præterea abſentia illius lætatum eſſe,quod omnibus in rebus felix,fortunatusq; fuiſſet,adeo, vt nihil a fortuna poſtulare potuerit,quod ipſi proſperum eueniret,quin illa Curioni cumulate largita ſit: id enim eſt responde re optatis.nam particula. { QVE } ſi accurate perpendatur, manifeſto oſtendit, cum ſuperiore ſententia hanc partẽ coniungi debere. Quia tamen magna in re leuiter Cicero illum admonere vult,ne ferocis animi adoleſcens ægre ferret (iniquo enim animo ea ætas reprehenſiones accipere conſueuit)ideo breue eſſe dicit, & ſe propter admirabilem amorẽ illud reticere non poſſe affirmat.Quid autem ſit,ſtatim exponit, poſtquam beneuolentiam illius ſibi reconciliauit, & ſpiritus nobiliſsimos adoleſcẽtis aliquantulum mitigauit.

acceßiones fient & fortunæ, & dignitatis eas te nõ potuiſſe cõſeq;,niſi meis puer olim fidelißimis atq; amãtißimis cõſilijs paruiſſes. quare hoc aĩo in nos eße debebis,ut ætas noſtra iã ĩgrãueſcens,in amore,atq; in adoleſcentia cõquieſcat tua. Vale.

[redacted]

ARGVMENTVM.

Significat ſibi dolere mortem patris Curionis, Deinde reſpondet petitioni Curionis,qui petierat ſignificari ſe Populo Romano ludos funebres pro obitu patris exhibiturum,quam rem Cicero cur non fecerit docet.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Conſolatoria eſt epiſt. Deinde diſſuaſio,ut ſumptus inutiles in funere patris non faciat nam in funere parentis ludos edere populo decreuerat Curio, & ut Cicero ſe abſente denunciaret,mandarat.

M. T. C. C. CVRIONI. S. P. D. 2

*GRaui teſte priuatus ſum amoris ſummi erga te mei,patre tuo clarißimo uiro,qui cum ſuis laudibus, tum uero te filio ſuperaſſet omniũ fortunam,ſi ei contigiſſet,ut te ante uideret, quàm è *uita diſcederet,ſed ſpero noſtrã amicitiã,non egere teſtibus.tibi patrimoniũ.Dij fortunẽt.me certe hẽbis,cui carus æque ſis, & periucundus,ac fuiſti patri. Vale.*

PAVL. MAN. QVodque in omnibus tuis rebus, meis optatis fortuna reſpõdet, breue eſt,quod me tibi præcipere meus in te amor cogit } Hic locus antea perperam interpũctus diſtrahebat ſenſum, quem nos, diſtinctionibus immutatis, tanq̃ in ſuam ſedem reduximus eſt autem hic. Qđ me facere meus in te amor cogit, vt tibi præcipiam, id faciam breuiter, quando omnibus tuis in rebus meis optatis fortuna reſpondet.

*alias vita decederet.

SEBA. CORR. AD te peruenturum } in Aſiam. { Erga me merit. } tempore furoris Clodiani. { Paruiſſes. } quando te monebam,vt honores,quam opes conſequi malles, id quod Cicero ipſe in Bruto teſtatur. Vel,quando & tibi autor fui, vt tu abſtineres: & patri, vt te a Marci Antonij familiaritate prohiberet.

BERN. RVTI. IN quo autem te deſiderare ſignificabas meas literas, præ te fers perſpectum mihi quidem, ſed tamen dulcem,& optatum amorem tuom } Qui ſenſum verbaq;,& ſtructurã totam expenderit,præ te ferres non dubitabit legendum, aut certe,Significas. { Eas te non potuiſſe conſequi,niſi meis puer olim fideliſsimis atq; amantiſsimis conſiliis paruiſſes } id nimirum inter cætera ſignificat,quod eſt in Antonium Philippica. a. Sumpſiſti:inquit,virilem togam quam ſtatim muliebrem ſtolam reddidiſti.primo vulgare ſcortũ,certe flagitij merces, nec ea parua.ſed cito Curio interuenit, qui te a meretricio quæſtu abduxit,& tanquam ſtolam dediſſet,in matrimonio ſtabili, & certo locauit.nemo vnquam puer,emptus libidinis cauſa, tam fuit in domini poteſtate,quam tu in Curionis. quoties te pater eius domo ſua eiecit? quoties cuſtodes poſuit, ne limen intrares? quum tamen tu nocte ſocia hortante libidine, cogẽte mercede,per tegulas demittere: quæ flagitia domus illa diutius ferre non potuit. ſcis ne me de rebus mihi notiſsimis dicere? recordare tẽpus illud, quum pater Curio mœrẽs iacebat in lecto, filius ſe ad pedes meos proſternẽs,lachrymans te mihi cõmẽdabat,orabat vt te contra ſuum patrem,ſi ſeſtertium ſexagies peteret,defenderem.tantum enim pro te interceſsiſſe dicebat. ipſe autem amore ardens,cõfirmabat,quod deſiderium tui diſſidij ferre non poſſet,ſe in exilium eſſe iturum. quo ego tempore tanta mala florentiſsimæ familiæ ſedaui,vel potius ſuſtuli.patri perſuaſi,vt æs alienum filij diſſolueret,redimeret adoleſcentem,ſumma ſpe,& animi,& ingenij præditum,rei familiaris facultatibus,eumq; a tua non modo familiaritate, ſed etiam congreſsione patrio iure,& poteſtate prohiberet.hæc tu quum per me acta meminiſſes,niſi illis,quos videmus, gladiis confideres, maledictis me prouocare auſus eſſes? Hæc Cic.quæ & Plut. cõfecta a Cice.confirmat,in M.Antonii vita.

[redacted]

ASC. GRaui teſte &c. ſignificat ſibi dolori eſſe mortem patris Curionis oratoris clariſsimi, & viri grauiſsimi. Ordo eſt. Ego,inquit Cice.priuatus ſum graui teſte ſummi amoris mei.i.de ſummo amore meo erga te, videlicet patre tuo viro clariſsimo, qui.ſ.pater tuos conſcius amoris in te mei, & ita optimus teſtis cum ſup. ſuperauit fortunam omnium,laudibus ſuis.i. ſibi propriis,tum vero ſuperaſſet te filio.i.eo quod habuiſſet te filium,ſi contigiſſet.i cum difficultate quadam datum fuiſſet a diis,aut fatis,vt videret te.ſ.reuerſum e prouincia,nam aliter ſæpe,& diu viderat,ante quam diſcederet e vita. Sed ſpero amicitiam noſtram non egere teſtibus Dii fortunent.i.ſecundẽt & proſperum faciant tibi patrimonium.i.quod derelictum eſt a patre.tu certe habebis me,cui ſis æque carus, & periucũdus, ac.i.ſicut fuiſti patri. { Nempe ſtudium. } Interrogauerat Curio quare Cic.non curaſſet patri ludos funebres,vt gladiatorum paria populo in arena exhiberi.credebat enim miſerrima gentilium ſuperſtitio fraude dæmoniorum ſeducta ſanguinis effuſionem defunctorum manibus gratam,ad hoc reſpondet Cic. Nempe &c.vnde rectius nempe quam nuper legitur. Et verius noua eſt epiſtola quam ſuperioris pars. Ordo autem eſt. Nempe,ideſt certe, vt rationem aſsignem ad quæſita tua, ſtudiũ, ideſt diligens cura:munerum.i.ſpectaculorum gladiatorij certaminis populo quaſi pro munere in funere parentis, declarandorum.i.exhibendorum,nomine tuo.i.nominis tui,nõ defuit ſuple mihi,ſed nec placuit mihi, nec cuiquam tuorum. Quicq̃ fieri te abſente,quod non eſſet integrum.i.intactum tibi cum veniſſes e prouincia.Equidem.i.ego quidem, aut ſcribã ad te poſt ea pluribus,ſup.verbis ſententiam meam,aut ne meditere,ideſt exercendo te cogites ad eam oſtendam te imparatum.i.omnino improuiſum,vt non admonitũ,& dicam coram.i.tibi præſenti,rationem meam contra illam.ſ.tuam.i.tecum diſceptabo vt aut adducam te in ſententiam meam,aut certe.i.ſaltem ſi nõ adduxero,relinquam te ſtatum.i.poteſtatum apud animũ tuũ, quid ſenſerim, vt ſiquando.i.aliquando conſilium tuum cœperit diſplicere tibi. Quod.i.quam rem,nolim.ſ accidere: poſsis recordari meũ. Tñ.i.nihilominus,licet aut pluribus alias,aut nihil tecum de ea re agere conſtituerim, habeto.ſ.ſententiam meam breui.ſ.narratione, vtpote habeto,tuum reditum incidere in eũ ſtatum temporum, vt poſsis conſequi omnia, quæ ſunt in rep. ampliſsima, facilius iis bonis.i.per hæc bona quæ ſunt tibi data, natura,ſtudio,fortuna.Miror cur præcipuum hominum bonorum datorem deum prætermittat,natura dantur facundia,firmum latus,bona valetudo,& gratia ex eis,ſtudio prudentia,& cæteræ virtutes morales,quas niſi deus charitate imbuat,nullæ ſunt,fortuna,diuitiæ,& popularis aura. Quam muneribus, ideſt largitionibus munerum arenæ,quorum.i.munerum, nequo quiſquam admiratur facultatem,eſt enim ea facultas copiarum .i.opulentiæ,non virtutis.neq; quiſq̃ eſt quin ſit iam defeſſus.ſ. ſpectandi ea. Sed ego facio aliter atq; oſtenderam.i.indicaueram me facturum,qui ingredior,ad explicandam rationem ſenten-

tiæ meæ. Quare ego differo omnem hanc diſputationem in id eſt ad aduentum tuum. ſcio te eſſe in ſumma expectatione, & ea expectari a te, quæ expectanda ſunt a ſumma virtute, & ſummo ingenio, ad quæ.ſ. exhibenda, ſi es paratus, vt debes.ſ. eſſe, quod confido eſſe: ita affcies, & nos amicos, & ciues tuos vniuerſos, & remp. plurimis, & maximis muneribus.i. re, quæ gratior erit, quam ſi dederis plurima, & maxima munera. profecto tu cognoſces illud, quen quam neque cariorem, neque iucundiorem eſſe mihi, te ideſt quam tu es.

non negligentia prætermiſſum, quum in ea re ſuum quiſq; ſtudium cogitando cõmunicandoq; præſtiterit, ſed certa ratione tandem viſum, eam declarationem aduentui Curionis reſeruādam. Cui ſenſui propius omnino Clericus ille acceſſit, ſibi tamē parum conſtans. modo enim declarata ait, modo negat. [redacted]

M. T. CICERO C. CVRIONI. S. P. D. 3

RVpæ ſtudium non defuit declarandorum munerum tuo nomine: ſed nec mihi placuit, nec cuiquam tuorum, quicq̄ te abſente fieri, quod tibi, cum veniſſes, non eſſet integrum. meā quidem ſententiam, aut ſcribam ad te poſtea pluribus: aut ne ad eam meditere, imparatum te offendam, corāq; contra iſtam tuam* rationem meam dicam: ut aut te in meam ſententiam adducam: aut certe teſtatum apud animum tuum relinquam, quid ſenſerim, ſiquando (quod nolim) diſplicere tibi tuum conſilium cœperit, poßis meum recordari. breui tamen ſic habeto, in eum ſtatum temporum tuum reditum incidere, ut ijs bonis, quæ tibi natura, ſtudio, fortuna data ſunt, facilius omnia, quæ ſunt in Rep. ampliſſima conſequi poßis quam muneribus, quorum neq; facultatem quiſq̄ admiratur, (eſt.n. copiarum, non uirtutis) neq; quiſq̄ eſt, quin ſatietate iam defeſſus ſit. ſed aliter atq; oſtenderam, facio, qui ingrediar ad explicandam rationem ſententiæ meæ: quare omnem hanc diſputationem in aduentum tuum differo. Summa ſcito in expectatione te eſſe. eaq; à te expectari, quæ à ſumma uirtute, ſummoq; ingenio expectanda ſunt: ad quæ ſi es, ut debes, paratus (quod ita eſſe confido) plurimis, maximiſq; muneribus, & nos amicos, & ciues tuos uniuerſos, & Remp. afficies illud profecto cognoſces mihi te neq; cariorem, neq; iucundiorem eſſe quenq̄. Vale.*

ARGVMENTVM

Graphice proponit tria eſſe epiſtolarum genera. quorum cum nullo ſibi eſſe utendum cenſeat, ne nihil ſcribat, Curionem ad uirtutis amorem accendit, docens illi neceſſarium eſſe propter ingentem expectationem Popu. Roman. de ſe non uulgarem exercere uirtutem. Sunt autem admonitiones argutæ, & præceptoribus in admonendo uſurpanda, & diſcipulis, ut & ipſi ad uirtutem incumbant, non negligenda.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Argumentum epiſtolæ a Cicerone affectatum eſt, ut para proſdocian id ageret, quod alioqui ſine reprehenſione uix poſſet, nempe ut hortaretur eadem ratione, qua ſæpius antea. Quod ut non aperte faceret, obſtabat nobilis Curionis animus, ne is diffidentia ſui labefactaretur.

M. T. C. C. CVRIONI. S. P. D. 4

*EPiſtolarum genera multa eſſe non ignoras, ſed unum illud certißimū. cuius cauſa inuenta res ipſa eſt, ut certiores faceremus abſenteis, ſi qd eſſet, quod eos ſcire, aut noſtra, aut ipſorū intereſſet. * cuius generis literas à me profecto non expectas: * domeſticarum enim rerum tuarum habes, & ſcriptores, & nuntios, in meis autem rebus nihil eſt ſane noui. reliqua ſunt epiſtolarum genera duo, quæ me magnopere delectant: unum familiare, & iocoſum, alterum ſeuerum, & graue. utro me minus deceat uti, non intelligo: iocerne tecum per*

VICT. NEmpe ſtudium nõ defuit. Sic fere in omnibus excuſis libris, Alii peius adhuc. { Studiū ni. } legunt. Quomodo.n. pōt ſtudium ſuum in eo negocio nõ defuiſſe dicere, cum id ſibi non placuiſſe oſtendat, ſeq; cū aliis autorem fuiſſe ne fieret? Erat hic certe locus valde obſcurus ego tamen mihi videor in antiquo Mediceo codice veram lectionē reperiſſe. Deleta erat in eo prima huius epiſtolæ dictio, vt nullum omnino veſtigium eius ſupereſſet, aliaque manu repoſitum. { Nēpe. } Sed quia in veteribus codicib⁹ añ ſingulos libros notata ſunt initia omnia epiſtolarum, quæ eo volumine continent, cum titulis etiam, & eorū qui ſcribunt, & ad quos miſſæ ſunt, vt facilius, credo, lector inuenire poſſet quas vellet, indicem illū aſpexi, in quo ſic eſt { M. Cicero S.D. Curiõi. Rupæ ſtudium. } Quam puto eſſe ſynceram, & incorruptam lectionem. Rupa enim nomen eſſe arbitror liberti ipſius Curionis, quem ille cū mandatis Romam miſerat, quorum vnum fuerat, vt declararet munera ſuo nomine, quod cum ab eo factum non fuiſſet, excuſat illū nunc Cicero, docetq; per Rupam nõ ſtetiſſe quo minus qd' imperatum erat, faceret, ſummum.n. in illo ſtudium fuiſſe, vt id negotium conficeretur, ſe tamen, alioſq; ſuos conſulto impediuiſſe, vt poſtea accurate exponit.

SEBAS. COR. PAtre tuo. } C. Scribonio Curione. { Clariſſimo viro } conſulatu, quem cum Cn. Octauio geſſit [illegible] & rebus geſtis in Macedonia, de qua etiā triumphauit. { Nempe } [illegible] Al. rupæ, vt ſit liberti alicuius nomen, cui id mandatum eſſet. { Declarādorum } .ſ. in funere patris tui. { Munerū. } Lege Plin. lib. [illegible]

BER. RVT. NEmpe ſtudium nõ defuit declarandorū munerum tuo nominē } Neuter ex interpretibus, quid ſibi velit Cice. percepit. neq; n. oſtendit declarata fuiſſe munera, ſed potius purgat ſe cæteroſq; Curionis amicos atq; domeſticos, quod non declararint. Id.n. quantū ex hoc loco coniicimus, Curio queſtus erat per literas, non eſſe factum, quod Cice. dicit,

I[redacted]

ASCEN. EPiſtolarū. Diſerte tria enumera epiſtolarum genera, quorum cum nullius ſibi ſit argumentū, non eſt quod ad Curionem ſcribat ne tamen nihil ſcribat, ad virtutem adhortatur verbis memoratu digniſſimis. Ordo eſt. O Curio tu non ignoras multa, quia tria, eſſe genera epiſtolarum, ſed illud vnum certiſſimum, cuius cauſa ipſa res, id eſt epiſtola eſt inuenta. Vt faceremus abſentes certiores, ſi qd eſſet, quod eos ſcire intereſſet, .i. in re, & vtilitate aut damno eſſet, aut noſtra.i. qui ſcribim⁹, aut ipſorum, ad quos ſcribimus. Tu profecto non expectas a me literas huius generis habes.n. & ſcriptores, & nuntios rerum tuarum domeſticarum. Autem.i. ſed, nihil eſt ſane.i. multum noui in rebus.ſ. domeſticis. Reliqua genera epiſtolarum ſunt duo, quæ delectant me magnopere, vnum familiare, & iocoſum, alterum ſeuerum, & [illegible] nõ intelligo, vtro.i. quo hoꝝ duorum minus deceat me vti. Iocerne.i. non decet, vt iocer tecum per literas, & ita vtar iocoſo genere. Reſpondet. Mehercule.ſ. ita tractante, vt verū dico. Non puto eſſe ciuem.ſ. in tota vrbe, q poſſit ridere his [illegible] aliquid grauius. Sed [illegible] quid eſt qd' poſſit ſcribi grauiter a Cicerone ad Curionem niſi de Rep. Atq, aut potius atq, hæc mea cauſa eſt in hoc genere, vt neq; velim ſcribere hæc quæ ſentio nunc. Quamobrem, quoniam nullum argumentum.i. nulla materia ſcribendi, eſt relictum mihi, ego vtar ea clauſula qua ſoleo & cohortabor te ad ſtudium ſummæ laudis. Enim.i. quia, aduerſaria grauis eſt conſtituta, & parata tibi.ſ. expectatio quædā

* al. Nēpe ſtudiū meū non.

* al. rõnē tuleram.

* a.l. In huius generis ſñia literas

* al. domeſticos.

incredibilis.quam tu vinces facilime vna re,ſi ſtatueris,ideſt conſtrueris in animo tuo hoc,ſcilicet.Quarum laudum gloriam tu adamaris pro adamaueris,ergo adamamus etiam honeſte, & quibus artibus eæ.i.eiuſmodi laudes comparentur:ideſt acquirantur,eſſe ſupp. tibi laborandum in iis,ſcilicet artibus.Ego ſcriberem plura in hanc ſententiam ideſt [redacted] huius ſenten ti[redacted]rem te eſſe incitatum [redacted]e, ideſt ſpontanea voluntate,& qc quod attigi hoc,ideſt huiuſmo [redacted] feci cauſa tui inflammandi,ſed [redacted], ſ.[redacted].

SEBA. CORR.

QVAE nunc ſentio } nedum quæ futura puto. { Admiraris. } Al.adamaris.

PETR. VICT.

ATque in hoc genere hæc mea cauſa eſt, [redacted] es legunt,vt ego arbitror. Hoc enim dicit Cicero,ſe non mo[redacted],quæ futura coniiciat, qualique [redacted], ſed ne præſentia [redacted],quæque in dies videntur ſentiunturque, velle ſcribere,ſolet enim grauiſsimi ciuis Cicero in ſcribendis de Repub.literis eſſe teſtari non de his quæ palam omnibus ſint,certiorem facere amicum, ſed quæ futura ſperentur,vt ad Cælium: Ne illa quidem,inquit,curo,mihi ſcribas,quæ maximis in rebus reipubl.geruntur quotidie, niſi quid ad me ipſum pertinebit, ſcribent alii, multi nunciabunt,perferet etiam multa ipſe rumor.quare nec præterita nec præſentia abs te,ſed, vt ab homine longe in poſterum proſpiciēte,futura expecto, vt ex tuis literis,quum formam reipublicæ viderim,quale ædificium futurum ſit, ſcire poſſim.Et ad Lentulum: Hic quæ gerant, quæq; acta ſint, ea te ex literis multorum, & nuntiis cognoſcere arbitror. quæ autem poſita ſunt in coniectura,quæque videntur fore, ea tibi puto a me ſcribi oportere Et alibi n[redacted]ro.

* al. quibusq́.

⁂a.l.vipa.

[redacted]

literas ! ciuem mehercule non puto eſſe, qui temporibus his ridere poſſit. an grauias aliquid ſcribam ? quid eſt, quod poſſit grauiter à Cicerone ſcribi ad Curionem, niſi de Repub.atq; in hoc genere hæc mea cauſa eſt: ut neq; ea, quæ nunc ſentio uelim ſcribere. quamobrem, quoniam mihi nullum ſcribendi argumentum relictum eſt: utar ea clauſula, qua ſoleo, teq; ad ſtudium ſummæ laudis cohortabor. eſt enim tibi grauis aduerſaria conſtituta, & parata, incredibilis quædam expectatio. quam tu una re facillime uince, ſi hoc ſtatueris, quarum laudum gloriam admiraris, quibus artibus eæ laudes comparantur,in iis eſſe elaborandum.in hanc ſententiam ſcriberem plura, niſi te tua ſponte ſatis incitatum eſſe conſiderem. & hoc quicquid attigi, non feci inflammandi tui cauſa, ſed teſtificandi amoris mei,* Vale.

ARGVMENTVM.

Gratulatur Curioni, quod abſit a tanta Repub perturbatione,cum neque vexationes eius videat,neque abſens ſumma laude priuetur. Deinde præmonet, ut ita inſtructus ueniat, ut qui Rempublicam ſit in veterem libertatem, ac dignitatem vindicaturus.

GIBER. LONG. LEMMA.

Gratulatio Ciceronis,quod Curio,& materiam,& occaſionem habeat amplificationis dignitatem laudumque ſuarum,& ut aliquando Rempub. capeſſat ſub finem callide adhortatur.

M. T. C. C. CVRIONI. S. P. D. 5

*HAEC negotia quomodo ſe habeant, ne epiſtola quidem narrare audeo tibi,etſi ubicunque es(ut ſcripſi ad te antea)in eadem es naui:tamen quod abes,gratulor: uel quia non uides ea,quæ nos:uel quod excelſo, & illuſtri loco ſita ſit laus tua. in plurimorum, & ſociorum, & ciuium conſpectu,quæ ad nos nec obſcuro,nec uario ſermone,ſed & clariſſima,& * una omnium uoce perfertur.unum illud neſcio gratuler ne tibi,an timeam,quod mirabilis eſt expectatio reditus tui: non quo uerear, ne tua uirtus opinioni hominum non reſpondeat, ſed mehercule, ne, cum ueneris non habeas iam, quod cures: ita ſunt omnia debilitata iam prope, & extincta. ſed hæc ipſa neſcio recte ne ſint literis commiſſa. quare cætera cognoſces ex aliis.tu tamen,ſiue habes aliquā ſpem de Republi. ſiue deſperas:ea para,meditare,cogita,quæ eſſe in eo ciue,ac uiro debent qui ſit Remp. afflictam, & oppreſſam miſeris temporibus,ac perditis moribus in ueterem libertatem,ac dignitatem uindicaturus.* Vale.

deinde monet,vt ita inſtructus redeat,vt poſsit rem priſtinæ dignitati reſtituere. Ordo eſt. Ego ne quidem,ideſt non etiam, aut non ſaltem audeo narrare tibi epiſtola, quomodo hæc,ſcilicet Reipublicæ noſtræ negocia habeant ſe,& ſi, ideſt quanquā vbicunque es,tu es in eadem naui,ideſt in eodem periculo, vt ſunt qui in eadem naui periclitantur,vt ſcripſi antea ad te, ergo non omnes Ciceronis epiſtolæ collectæ, ac ſeruatæ ſunt tamen gratulor, ideſt,tibi de tuo bono applaudo,quòd abes,ſcilicet ab vrbe, vel quia nō vides ea,quæ nos ſupple videmus, vel quòd laus tua ſit ſita: ſupple in loco excelſo,& illuſtri,ideſt perſpicuo,&claro:vtpote in conſpectu plurimorum,& ſociorum, & ciuium. Quæ,ſcilicet laus tua, perfert ad nos,nec obſcuro, nec vario,ideſt vacillante ſermone, ſed voce,& ideſt ſimul clariſsima,& vna omnium. Ego neſcio illud vnum an gratuler tibi an timeam,ideſt timere debeam tibi, ideſt pro te, quòd expectatio reditus tui eſt mirabilis,non ſupple ideo timeam quod,ideſt vt verear, ne pro, vt virtus tua reſpondet, ideſt ſatisfaciat opinioni hominū. Sed me hercule,ſupple ideo timeam,ne cum veneris nō habeas iam quod cures, ita omnia ſunt iam debilitata, & prope,ideſt quaſi extincta. Sed neſcio ne, ideſt an hæc ipſa ſint commiſſa. Recte, ideſt decenter literis.Quare, ideſt quamobrem,quia de his dubito, tu cognoſces cætera ex aliis. Tamen,ideſt nihilominus,tu ſiue habes aliquam ſpem de Republica,ſcilicet reſtituenda, ſiue deſperas,ſcilicet de ea, para ideſt, meditare, & cogita ea quæ debent eſſe in eo ciue, ac viro,qui ſit vindicaturus,ideſt vindicando iniurias reſtiturus in veterem libertatem, ac dignitatem Rempublicam afflictam, & quod plus eſt oppreſſam temporibus miſeris, ac moribus perditis.

SEBAST. CORRA.

IN eadem es naui } in communi periculo. { Tamen quod abes } in Aſia.

[redacted]

ASCEN.

HAec negotia &c.Gratulatur Curioni quod abſit a tanta Reipublicæ perturbatione, cum neque vexationes eius videat, neque abſens ſumma laude priuetur

[redacted]

NOndum erat &c. Multo artificio, & ſumma accuratione commendat Curioni cauſam Milonis conſulatum petentis cuius adeptione nihil gratius contingere ſibi poſſe late declarat, ideoq; oſtendit eum ſe literis admonendum habuiſſe, ne aduerſarii eius, & præcipue Clodii cauſa in contrariam ſententiam trahatur. [redacted] petit facilitatem, ſi modo Curio annuerit. Sane [redacted]ur ex hac epiſtola in re graui exornationibus vti poſſe. Ordo eſt Nondum erat [redacted] ad Italiam, cum ego miſi Sextū Iu[redacted]rem Milonis mei .ſ. amici a te cū his literis. Sed [redacted] cum tuus aduentus putaretur appro[redacted] & cō ſtaret te profectum eſſe iā ex Aſia [redacted] magnitudo [redacted] non vereremur, ne mitteremus nimis ci[redacted] .i. magna cura, & dilige[redacted] has literas perferri ad te quam primum .i. valde cito. [redacted] ga te [redacted] prædicari magis [redacted] quā ponderari [redacted] .i. obnixe peterem verecūdius a te, ſi qua [redacted] res eſſet petenda [redacted] ideſt [redacted] graue .i. moleſtū eſt homini pudenti .i. ha[redacted] pudorē, [redacted]re aliquid [redacted] puter ſe benemeritum, ne [redacted] magis exigere [redacted] ex poſtulare, quam rogare quod petat, & numerare, ſupp. illud potius in loco mercedis, quā in loco beneficii .ſ. gratis facti. Sed quia tua beneficia in .i. erga me, extiterſit, vel nota omnibus: vel clariſsima .i. euidentiſsima, & maxima, ipſa nouitate .i. propter ipſam nouitatē .i. raritatem temporum meorum .i. eorum quæ acciderunt temporibus noſtris, hoc eſt q̄bus conſulatum gerebamus. Videntur enim tempora eſſe conſulatum quodāmodo eo, quod ab eis denominabantur olim anni. Eſtq; .i. & eſt animi ingenui. ſup. officium .i. pertinet ad animum ingenuū .i. minime ſeruilem. velle debere eidem, cui deb[redacted]mū ſup. Ideo ego non dubitaui .i. non ſum veritus, petere id a te per literas, quod eſſet mihi maximum omnium .ſ. expectandorū, & eſt maxime neceſſariū. Artificioſiſsime (vt dixi) ad obtinenda quæ vult, incepit. Nā quaſi aliud agens rei, quam petit, & honeſtatem, & neceſsitatem oſtendit. Vnde addit: Neque .n. ſum veritus, ne .i. vt non poſſem. dico ne .i. vt. Nam ſatis eſſet ne poſſem, ſiue non. cum igitur apponat nō, ne qđ valet ꝑſe vt nō tm̄, vt quod ideo accidit, quod vt dixi, verba timoris, & vetandi, quæ tacitam negationem important, idem efficiunt cum, & ſine negatione, & ita, tres negationes non plus efficiunt quam quæ. ſuſtinere tua vel .i. etiam, innumerabilia beneficia in me. præſertim cum conſiderem nullam eſſe gratiam, quam animos meus non poſſet, vel capere .i. comprehendere in accipiendo .i. cum acciperet, vel illuſtrare .i. illuſtriorem facere remunerando. & cumulando .i. augendo eam. Ego &c. Poſt longam inſinuationem tandem aperit quid petat dicens. Ego fixi .i. firmaui, & locaui in conſulatu Milonis omnia ſtudia mea, omnē operam ſup. meam, omnem ſup. curam induſtriam, cogitationem, deniq; omnem mentem, ſtatuiq; .i. & conſtitui me debere quærere in eo, non ſolum fructum .i. vtilitatem officij .ſ. bene locati, ſed etiam laudē pietatis. Neq; vero puto ſalutem ac fortunas cuiquam ſuas fuiſſe vnquam tantæ curæ, quantæ .ſ. curæ, honos eius .ſ. Milonis, ſit mihi, in quo .ſ. honore eius, ego decreui omnia ſtudia mea eſſe. Ego intelligo te vnū poſſe eſſe, ſi volueris, huic, ideſt huiuſmodi amico meo tanto adiumento, vt nihil ſit requirendum nobis, prætera .i. preter te vnum. Nos habem⁹ hæc omnia .ſ. adiumēta, vtpote ſtudium .i. fauorem, bonorum .ſ. ciuium. conciliatum .i. conquiſitum Miloni ex tribunatu .ſ. eius, quem decenter geſsit, cōciliatum, dico ſtudium bonorum. Propter noſtram cauſam vt ſpero te intelligere, & ſtudium vulgi ac multitudinis ꝓpter magnificentiam munerū & liberalitatem naturæ .i. naturalem Milonis, & ſupp. ſtudium iuuentutis .i. multitudinis iuuenum, & gratioſorum, ideſt eorum qui habent multā gratiam, & prorogatiuam in ſuffragiis propter excellētem vel gratiam, vel diligentiā ipſius in eo genere .ſ. hominum conciliando, & ſupp. propter noſtram ſuffragationem, ſ. i. licet forte minus potentem, at .i. certe, probatā, & iuſtam, & debitā, & ꝓpterea fortaſſe etiā gratioſam. Dux & autor .ſ. huius petitionis, eſt opus .i. neceſſarius nobis, & quidam moderator eorum ventorum .i. auararum, hoc eſt fauorum, & ſuffragiorum, quæ ſæpe facillime vt venti leui momento mutantur. Et quaſi gubernator, qui .ſ. moderator, & gubernator, ſi vnus ſit exoptandus nobis ex omnibus non habemus ſupple quempiam quē poſsimus conferre tecum. Quamobrem ſi potes exiſtimare .i. iudicare me virum memorem .ſ. beneficii habendi in animo, ſi gratum in beneficio referendo. Si virum bonum, vel ideſt etiam ex hoc ipſo .ſ. facto meo, quod laborem tam vehementer de Milone .i. de honore Miloni augēdo: deniq; ſi iudicas me dignum tuis beneficiis, ego peto hoc a te, vt ſubuenias huic ſolicitudini meæ. vt dices .i. dedices, aut dedas, & quaſi cōſecres, & proprium facias ſtudium tuum huic laudi, vel vt dicam verius ſaluti propriæ. Ego polliceor tibi de ipſo T. Annio .ſ. Milone, tantum .i. tam multum, aut id ſolum, te neminem .i. non aliquem, non eſſe habiturum aliquem maioris animi, grauitatis, conſtantiæ beneuolentiæ erga te ſup. quā ipſum

ARGVMENTVM.

Multo artificio, & ſumma accuratione commendat Curioni cauſam Milonis, conſulatum petentis, cuius adeptione nihil gratius ſibi contingere poſſe late declarat, ideoque cum literis admonendum habuiſſe, ne aduerſarij eius, & potiſſimum Clody cauſa in alienam ſententiam trahatur, docetque eti quam petit facilitatem ſi Curio annuerit. Sane ex hac epiſtola docemur in re graui, & difficili, ac ſerioſa, exornationibus uti licere.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Solicite Cicero Milonem commendat Curioni, ut illius conſulatus, & dignitas, tanquam ſui ipſius cura ſit. Eſt autem artificioſa epiſtola, omnibus locis ſuaſionis referta.

M. T. CICERO C. CVRIONI, S. P. D. 6

NOndum erat auditum, te ad Italiam aduentare, cum Sex. Iulium Milonis mei familiarē cum his ad te literis miſi: ſed tamen, cum appropinquare tuus aduentus putaretur, & te iam ex Aſia Romam uerſus profectum eſſe conſtaret, magnitudo rei fecit ut non uereremur, ne nimis cito mitteremus, cum has ad te quamprimum perferri literas magnopere uellemus. Ego, ſi mea in te eſſent officia ſolum Curio tanta, quanta magis à te ipſo prædicari, quam à me ponderari ſolent: uerecundius à te, ſiqua magna res mihi petenda eſſet, contenderem: Graue eſt enim homini pudenti, petere aliquid magnum ab eo de quo ſe bene meritum putet, ne id, quod petat, exigere magis, quam rogare, & in mercedis potius, quam beneficij loco numerare uideatur. ſed quia tua in me uel nota omnibus, uel ipſa nouitate meorum temporum clariſſima, & maxima extiterunt. Eſtq; animi ingenui, cui multum debeat, eidē plurimum uelle debere: non dubitaui id à te per literas petere, quod mihi omnium eſſet maximum, maximeq; neceſſarium: neque enim ſum ueritus, ne ſuſtinere tua in me uel innumerabilia beneficia non poſſem: cum præſertim conſiderem nullā eſſe gratiam tantam, quam non uel capere animus meus accipiendo, uel remunerando, cumulandoq; illuſtrare poſſit; ego oīa mea ſtudia, omnem operam, curam, induſtriam, cogitationem, mentem deniq; omnem in Milonis conſulatu fixi, & locaui. ſtatuiq; in eo me non officij ſolum fructum, ſed etiam pietatis laudem debere quærere. neq; uero cuiquam ſalutem, ac fortunas ſuas tantæ curæ fuiſſe unquam puto, quantæ mihi ſit honos eius: in quo omnia mea poſita eſſe decreui. huic te unum tanto adiumēto eſſe, ſi uolueris, poſſe intelligo, ut nihil ſit præterea nobis requirendum: habemus hæc omnia, bonorum ſtudium conciliatū ex Tribunatu propter noſtram (ut ſpero te intelligere) cauſam; uulgi ac multitudinis, propter magnificentiam munerum, liberalitatemq; naturæ, iuuentutis, & gratioſorum in ſuffragijs propter ipſius excellentem in eo genere uel gratiam, uel diligen-

* a. l. cum Seruilium

ipſum ſi vel s complecti.ſ.in amicitiam tuam acceptare hominem. Vero.i.ſed, tu adiunxeris mihi tantum decoris, tantum dignitatis, vt ego agnoſcam facile te fuiſſe eundem in laude mea, qui fueris in ſalute.ſ.mea, hoc eſt in recuperando redito ab exilio. Ego ni.i.niſi, ſcirem te videre.i.perſpicere cum ſcriberé ad te quantum officij.ſ.Milonis in me ſuſtinerem, & quantopere eſſet mihi elaborãdum in hac petitione.ſ.conſulatus Milonis.i.qua Milo conſulatum petit, non modo.i.non ſolũ omni contentione.ſ.verborũ, ſed etiam omni dimicatione.i.cõcertatione qualis eſt armorum ſcriberem plora. Nunc quia ita eſt, q rem omnem noſti, commendo tibi omnem rem atq; cauſam, & me totum commẽdo, atq; trado.i.tibi dedo. habeto, ideſt firmiter teneto hoc vnum ſic, ſi ego impetrauero hanc vnam rem a te, me debiturum ſup.eſſe tibi, plus quã ipſi Miloni. Non.n.mea ſalus fuit mihi tã chara, in qua ſum adiutus, Præcipue ab illo, ſcilicet Milone.quam.i.quantum, pietas.ſ.mea, in referenda gratia, erit iucunda.i.delectabilis ſup.mihi. Autem pro ſed, ego confido me poſſe aſſequi.i.obtinere eam.ſ.pietatem in Milonem ſtudio.i.annixu, & fauore tui vnius.i.ſolius.

• a.l. & in laude.

• a.l. quantopere.

tiam, noſtram ſuffragationem ſi minus potentem, at probatam tamen, & iuſtam, & debitam, & propterea, fortaſſe etiã gratioſam: dux nobis, & autor opus eſt, & eorum uentorum quos propoſui, moderator quidam, & quaſi gubernator, qui ſi ex omnibus unus optandus eſſet, quem tecum conferre poſſemus, non haberemus; quamobrem ſi me memorem; ſi gratum, ſi bonum uirum uel ex hoc ipſo, quod tam uehementer de Milone laborem, exiſtimare potes ſi dignum denique tuis beneficijs iudicas hoc à te peto, ut ſubuenias huic meæ ſolicitudini, & huic meæ laudi, uel (ut uerius dicã) propè ſaluti, tuum ſtudium dices. De ipſo T. Annio tantum tibi polliceor, te maioris animi, grauitatis, conſtantiæ, beneuolentiæ erga te, ſi complecti hominem uolueris, habiturum eſſe neminem, mihi uero tantum decoris, tantum dignitatis adiunxeris, ut eũdem te facile agnoſcam fuiſſe • in laude mea, qui fueris in ſalute. ego ni te uidere ſcirem, cum hæc ad te ſcriberem, quantum officij ſuſtinerem, • quantopere mihi eſſet in hac petitione Milonis omni non modo contentione, ſed etiam dimicatione elaborandum, plura ſcriberem. nunc tibi omnem rem, atque cauſam, meq; totum commend[illegible]do: unum hoc ſic habeto, ſi à te hanc rẽ impetraro, me pen[illegible]us tibi, quam ipſi Miloni debiturum: non enim mihi tam mea ſalus cara fuit, in qua præcipue ſum ab illo adiutus, quam pietas erit in referenda gratia iucunda: eam autem • tui unius ſtudio me aſſequi poſſe confido. Vale.

VICT. IN quo omnia mea ſtudia poſita eſſe decreui. } Nos dictionem illã { Studia } ex vetuſtis codicibus, & re ipſa, vacare iudicauimus, ideoq; deleuimus, Dicit autem omnia ſua ſe in Milone decreuiſſe poſita eſſe.i omnes ſuas fortunas, & omnem vitæ ſuæ ſtatũ, ita voluiſſe in illo poſita eſſe, vt ex illo penderent quemadmodum in Tuſculanarum lib. 5. Qui autem poteſt eſſe celſus, & erectus, & ea quæ homini accidere poſſunt, omnia parua ducens (qualẽ ſapientem eſſe volumus) niſi omnia ſibi in ſe poſita eſſe cenſebit? Eadem ratio eſt vocis illius beneficia quam paucis ſupra verſibus non neceſſario in oratione ſitam (itelligebatur enim) omiſimus: ſed nec ea etiam in veteribus libris erat: verum multa his ſimilia, quæ per ſe patebunt, ſi quis acute attendere volet, tranſibimus ne videamur ex minutis omnibus animaduerſionibus ambitioſe laudem velle aucupari, & lectorum ingeniis penitus diffidere, quorum ſperamus maiorem partem, indicata tantum antiqua, & incorrupta lectione, reliqua per ſe cognituram, ambarum ſaltem lectionum collatione facta.

• a.l. tuo.

PAVL. MAN. IN ſuffragiis ſtudia } Dictionem, ſtudia ſuſtulimus: ſupra enim dixit, ſtudium: e qua voce ſequentes genitiui reguntur.

SEBA. CORR. SEXT. Iulium } Seruilium, plures habent libri. { Milonis conſulatu } quem tunc cum P. Plancio Hipſeo, & Q. Metello Scipione petebat. { Te vnum } tanquam iuuẽtutis principem. { Ex tribunatu } Ipſius Milonis. { Cauſam } reſtitutionis. { Magnificentiam munerum } in quæ Milo tria effudiſſe patrimonia dicitur, vt plebem, & infimam multitudinem deliniret. { Tui vnius ſtud. } Sic etiam in oratione p Marcello loquitur: Quis non intelligit: ex vnius tui vitam pendere omnium? Etſi, tuo vnios ſtudio, in veteribus ẽt libris inuenio.

BERN. RVTI. VEL remunerando cumulandoq; illuſtrare poſsit } Alij, vel remunerando, vel cumulando illuſtrare poſſit. Ego, Vel in remunerando cumulando illuſtrare poſſit: vt ſingula ſingulis reſpondeant in quo deceptus interpres. { Eam autem vnius tui ſtudio me aſſequi poſſe confido } Affirmat audacter Lauren. Vallenſis, legi debere. Tuo vnius, quod ita ratio grammatices poſtulet. Ego autem video Varronem libro. 3. rei ruſticæ dixiſſe de villa: At cum hæc ſit communis vniuerſi populi, illa ſolitus tui. Illud inſuper addimus, ſubiectã hãc

epiſtolam aliquando exiſtimaſſe nos primam libri huius eſſe debere. in quo nunc ita nihil nouandum remur, vt iuſto ſitcramen ſo contendere poſsimus, ſuo loco poſitam adeo a nobis ipſi interdum diſſentimus.

[redacted]

H[redacted]

FRAN. ROB. ETiam ſi Ciceronis epiſtolæ, quæ vulgo familiares appellantur noſtra ætate a doctis innumerabilibos prope mendis, fuer[illegible] expurgatæ, priſtinoq; nitori reſtitutæ, quæ laus maxima ex parte Petro Victorio viro eruditiſsimo eſt tribuenda, ſemper tamen aliquid ſeſe affert attente legentibus antiqua illarum epiſtolarũ exẽplaria. Quod idipſum nup mihi contigit, nam cum peruetuſtum, quod domi habeo iam diu exemplar conferrem cum impreſsis, incidi in ea verba, quæ ſic leguntur diſtincta epiſtola ſeptima libri ſecundi ad Curionem. Non vereor, nequid timide, ne quid ſtulte facias, ſi ea defendes, quæ ipſe recta eſſe ſenties. Quod in id Reip. tempus non incideris, ſed veneris (iudicio.n. tuo, non caſu, in ipſum diſcrimen rerum contuliſti tribunatum tuum) profecto vides. quanta vis in Repub. temporum ſit, quãta varietas rerum, q̃ incerti exitus, quam flexibiles hominũ voluntates. quid inſidiarum, quid vanitatis, in vita nõ dubito quin cogites. Non dubito quin omnes, ſi attente legerint hæc verba, offendantur tamen perplexo verborum ordine, etiam ſenſu, qui etſi aliquis videri poteſt, non eſt tamen aptus, & concinnus. Meus ille ſic habet iſta verba deſcripta, & in[illegible]puncta, quæ cum quiſpiam legerit, facile iudicabit ita omnino eſſe legendum, & interpungendum locum hunc. Non vereor, nequid timide, nequid ſtulte, facias, ſi ea defendes, quæ ipſe recta eſſe ſenties, qđ in id Reip. tempus non incideris, ſed veneris, iudicio enim tuo, non caſu in ipſum diſcrimen rerum contuliſti tribunatũ tuum: Profecto vides, quanta vis in Rep. ſit temporum. quanta varietas rerum quam incerti exitus, quam flexibiles hominum volũtates, quid inſidiarum, quid vanitatis in vita, non dubito, quin cogites. Antea tres fiebant in hac orationi periodi. prima, Non vereor. Secunda, Quod in Reip. tempus. Tertia, Quanta vis in Rep. temporum adde quod & vna fiebat [illegible], quæ diſiungebat verba. Nunc ſi ita legas, vt demonſtraui, quæ tantũ erũt periodi: prior, Non vereor ne. Altera, Profecto vides quanta vis &c. Quod in id Reip. tempus non incideris, ſed veneris, leuiter hæc verba ſunt interpungenda a ſuperioribus. nam eſt ratio prioris propoſitionis. Iudicio enim tuo, non caſu, eſt altera ratio proximarum dictionũ. Sed veneris. Profecto vides quãta vis

vis in Repub. Quod hinc ſit ſumendum alteri[illegible] periodi initiũ, patet ex perſpicuitate. Cum.n. duo contineat verba hæc perio dus. Vnum illic. vides. Alterum in fine cogites. Videtur elegantiſsime omnia diſtinxiſſe Cicero. Nam cum ait Quãta vis in Re pub. temporũ ſit, quanta varietas rerum, quam incerti exitus, quam flexibiles hominum voluntates. Merito dixit, vides. iſthæc .n. videntur, & oculis, & ſenſu. Cum vero ait. quid inſidiarũ, quid vanitatis in vita, non dubito quin cogites. merito retulit ad cogitationem: inſidiæ.n. & vanitas cum ſint occultæ, cogitatione ſapientum percipiũ tur. Adde quod plurimum eſt venuſtatis in illa repetitione facta per verba ſimilia quam quanta, quam. rurſus cum ad ſecundum referatur verbum rogites, quid, quid. Iſthæc fortaſſe verboſius quam oportebat a me dicta ſunt, ſed malui in hac re explicanda, meam reprehendi, quam requiri diligentiam.

ARGVMENTVM

Quo tempore Curio Romam redierat, & Trib. pl. creatus erat, Cicero prouinciam regebat Ciliciam, e qua cum audiſſet tandem Curionis autoritatẽ, gratulatur ei, purgans tarditatem gratulationis, & ſimul adhortans, ne quorumuis conſilijs ab Reipub. fauore auferatur, tacite Cæſarem notans, a quo intellexerat Curionem ſolicitari. A quo etiam poſtea ob æs alienum ſoluendum ſe corrumpi permiſit. Vltimo loco rogat, ne ſibi prorogetur, ſeu prolongetur prouincia.

GILBERTI LONGOLII LEMMA.

Quanquam alia multa in hac epiſtola agat Cicero, ſolitam tamen clauſulam non omittit, qua adoleſcentis animum ad confidentiam ſuppſius confirmat.

M. T. C. PROCOS. C. CVRIONI TRIB. PLEB. S. P. D. 7

SEra gratulatio reprehendi non ſolet, præſertim ſi nulla negligentia prætermiſſa eſt: longe.n. abſum: audio ſero. ſed & tibi gratulor, & ut ſempiternæ laudi tibi ſit iſte Tribunatus, exopto: Teq; hortor, ut omnia gubernes, & moderere prudentia tua: ne te auferant aliorum conſilia; nemo eſt, qui ſapientius tibi perſuadere poßit te ipſo. nunq̃ labere, ſi te audies. non ſcribo hoc temere. cui ſcribam: uideo. noui animum, noui conſilium tuum. nõ uereor nequid timide, nequid ſtulte facias, ſi ea defendes, quæ ipſe recta ſentias quod in id Reipub. tempus non incideris, ſed ueneris (iudicio.n. tuo, non caſu in ipſum diſcrimen rerum contuliſti Tribunatum tuum) profecto uides; quanta uis in Repub. temporum ſit, quanta uarietas rerum, quam incerti exitus, quam flexibiles hominum uoluntates; quid inſidiarum, quid • *uanitatis in uita, non dubito quin cogites: ſed, amabo te, cura, & cogita, nihil noui, ſed illud idem, quod initio ſcripſi; tecum loquere: te adhibe in conſilium: te audi: tibi obtempera. alteri qui melius dare conſilium poßit, quã tu, non facile inueniri poteſt: tibi uero ipſi certe nemo melius dabit. Dij immortales, cur ego non adſum uel ſpectator laudũ tuarum, uel particeps, uel ſocius, uel miniſter conſiliorum? tametſi hoc minime tibi deeſt: ſed tamen efficeret magnitudo, & uis amoris mei, conſilio te ut poſſem iuuare. ſcribam ad te plura alias: paucis enim diebus eram miſſurus domeſticos tabellarios: ut, quoniam ſane feliciter, & ex mea ſententia Rempubli. geßimus, unis literis totius æſtatis res geſtas ad ſenatum pſcriberem. De ſacerdotio tuo quãtam curam adhibuerim, quamq; difficili in re, atq; cauſa, cognoſces ex ijs literis, quas Traſoni liberto tuo dedi. Te mi Curio pro tua incredibili in me beneuolentia, meaq; itẽ in te ſingulari rogo, atq; oro, ne patiare mihi quicq̃ ad hanc prouincialem moleſtiam tẽporis prorogari, præſens tecum egi, cum te Trib. pleb. iſto anno fore non putarem; itemq; petiui ſæpius per literas, ſed tum quaſi à ſenatore nobiliſsimo, & adoleſcente gratioſißimo, nunc à Trib. pl. & à Curione Trib. non ut decernatur aliquid noui, quod ſolet eſſe diffi cilius, ſed ut nequid noui decernatur, & ut S.C. & leges defendas, eaq; mihi conditio maneat, qua profectus ſum, hoc te uehementer etiam, atque etiam rogo. Vale.*

ASC Sera gratulatio. Quo tpe Curio Romam redierat & Trib. pl. creatus fuerat: Cicero Ciliciã prouinciam regebat, e qua cum audiſſet tãdem Curionis ſucceſſum gratulatur ei, purgans tarditatem gratulationis, & ſimul adhortans, ne quorum uis cõſilijs ab Reip. ſtudio auferatur, in qua re tacite Cæſarem notabat. demum rogat, vt Curio faciat ne ſibi prouincia prolonget. Ordo eſt. Gratulatio de bono alterius, ſerat. i. licet tarda, non ſolet reprehendi, præſertim, ideſt hoc præaſſerto, ſi ſup. gratulatio, nulla. i. non vlla, nõ eſt prætermiſſa vlla negligentia. i. per vllam negligentiam, ſubaudi qualis eſt noſtra. Enim. i. quia. ego abſum. ſ. ab vrbe longe: vtpote in Cilicia, audio. ſ. quæ illic geram ſero. i. tarde, aliquãdu ſero eſt nimis tarde. Sed licet ſero, o Curio, ego & gratulor tibi, & exopto vt iſte tribunatus ſit tibi ſempiternæ laudi. i. ad perpetuam laudem. Et hortor te, vt gubernes omnia, & ſup. vt moderere. i. temperes omni prudentia tua, ne conſilia aliorum, præſertim Cæſ. & Pomp. auferant te. ſ. a recto tramite iuſtitiæ, & curæ Reip. Nemo eſt, qui poſsit ſuadere tibi ſapientius te ipſo, ideſt quam tu ipſe. Tu nunquã labere. i. cades in errorem aut turpe facinus, ſi audies te. i. ſequeris iudicium tuum. Ego nõ ſcribo hoc temere. i. inconſulte. video. i. animaduerto cui ſcribam. Agnoui animum, & noui conſiliũ tuum, & vereor ne facias quid. i. aliquid timide. ſ. ne pecces per timorem, vt faciunt qui ſciunt, quid faciundum ſit, ſed faciunt quod potẽtioribus placet, & ſup. ne facias quid. i. aliquid ſtulte, vt faciunt imprudentes, qui cum bene facere velint neſciunt, ſi defendes ea, quæ ipſe. i. tu ſenties eſſe recta. Tu vides profecto quod non incideris. ſ. caſu, fortuito, in id. ſ. tam turbulentum tempus Reipub. cum. ſ. Reſp. eſt in periculo ne opprimatur, ſed veneris, id eſt ſponte te immiſeris. Enim pro quia, tu contuliſti tribunatũ tuum, in ipſum diſcrimen. i. periculum rerum in quo. ſ. diſcernitur quis rerum potiatur, iudicio tuo. i. dedita opera, non caſu. Ego non dubito quin cogites, quanta vis. i. violentia, aut poteſtas temporum. i. periculoſorum, cum Reſp. ad paucorum gubernatione lapſura videatur, & quanta varietas rerum ſup. ſit, quam. i. quantum incerti exitus, quam. i. flexibiles, ideſt mutabiles ſup. ſint voluntates omnium, quid inſidiarum, & quid vanitatis. i. mendacij, & falſitatis ſup. ſit in vita. ſ. humana, aut eorũ, quos ipſe nouit. Sed Amabo te, blandiendi verbum, quod cum caſum regat, licet blande ponatur, verbum manet, & accentum ſuũ retinet, cura & cogita nihil noui, ſed & illud idem qđ ſcripſi initio. Loquere tecum. i. cũ iudicio tuo adhibe te in conſilium, audi te. i. obedi tibi, obtẽpera. i. acquieſce tibi, ſup. aliqs qui poſsit melius, quam tu dare conſilium alteri, non poteſt inueniri facile: vero. i. ſed certe nemo dabit tibi melius. ſ. conſilium, repete quam tu Dij. i. o Dij immortales, cur ego non adſum, vel ſpectator laudum tuarum, vel particeps, vel ſocius, vel miniſter conſiliorum, tametſi. i. quanq̃, hoc. ſ. habere miniſter conſiliorum, minime deeſt tibi, ſed tamen. i. nihilominus, magnitudo, & vis. i. abundantia amoris mei, efficeret vt poſſem iuuare te conſilio. Ego ſcribam alias. i. alio tẽpore, plura ad te, enim. i. quia ſup. cum hæc ſcriberem miſſurus erã, paucis dieb. ſ. poſt, hoc eſt poſt paucos dies tabellarios domeſticos. i. qui perferũt tabellas, & literas domeſticas, non publicas, vt quoniam geſſimus Rempu ſane. i. multum feliciter, & ex ſententia mea, ideſt ex voto meo, perſcriberem ad ſenatum res geſtas totius æſtatis vnis literis. Tu cognoſces ex iis literis quas dedi. ſ. ad te Traſoni liberto tuo. i. a te manumiſſo, & libertate donato, quantam curam ego adhibuerim de ſacerdotio tuo. i. quod me interceſſore cõſequi ſperaſti, & in quam. i. quãtum difficili re atq; cauſa. O mi Curio, ego rogo atq; oro te, pro tua incredibili beneuolentia in me, & pro mea ſingulari beneuolentia in te, ne patiare quicquam temporis prorogari, id eſt prolongari, & extendi mihi, ad hanc moleſtiam prouincialem. i. regendæ prouinciæ. Ego præſens. i. cum eſſem tecum Romæ, cum non putarem te fore. i. futurum tribunum plebis iſto anno, egi tecum, & petiui

• a. l. varietatis.

ſæpius per literas ita.ſ.vt non pat aris mihi prouinciam proro gari. Sed petiui ſup.tum.i.tunc quaſi ſenatore.i.patritio nobiliſſimo,& adoleſcente etiam gratioſiiſsimo.i.pleno maximæ gratiæ,nunc ſup.peto a tribuno pleb. & a Curione.q.d.potentiſsimo,& prudentiſsimo,& amiciſsimo tribuno,non ſup. peto aliquid noui decernatur.ſ.per ſenatuſconſultum,quod.ſ. decernere aliquid noui ſolet eſſe difficilius, ſed vt nequid noui decernat,qualis eſſet prorogatio imperii, quæ ſine nouo decreto non fieret,vt defendas S.C.& leges ſ.vetantes vltra præſcriptum tempus prouinciam tenere,& ea conditiõ,qua profectus ſum.ſ.vt expleto tempore legitimo redeam domum, maneat mihi.Ego rogo te hoc vehementer,etiam atq; etiam .i.frequenter, vt commentarii dicunt.ſed non declarant, minus eſt rogando quã in orãdo Rogare.n. eſt proprie diſquirere [...] vetis facere, & ita præcari,vt facias, ſi ita videat. Orare vero eſt quaſi oratorio more precari, & implorare. Quia ergo parum eſt per ſe rogare,addit vehementer,& etiã atque etiam.

* .i.ciuiliorem.

SEBA. CORR.

Aliorum } vt M. Antonii. { Iudicio.n.tuo } qui his temporibus Tribunatũ petiiſti. { In ipſum diſcrimẽ } quod ex Põpeii,& Cæſaris diſſentione imminebat. { De ſacerdo.tuo } Auguratu,ſiue pontificatu.nã vtrũq; legimus. { Et vt S.C. de obtinenda Cilicia prouincia per annũ. { Leges. } Forte,Semproniam Curiatam, & Corneliam.

BERN. RVTI.

Ne te auferant aliorũ cõſilia } Vide ne M. Antonium potius quã Cæſarem innuat.nam Cæſaris nõ eam conſilium dici,quam petitio ac rogatio debuit. Sane Plutar.& amicum Antonium his temporibus Curioni, & eius opera tribunum factum ſcribit Antonium: magiſtratũq; etiam eum vna geſsiſſe, Cicero Appianusq;. Is Antoni⁹ ex Iulia natus, cognatione Cæſarem attingebat. Porro hortatur Curionem Cicero,vt ſentẽtiam ſuam ſequatur: quod iã ante Cælii literis edoctus erat,eum Cæſari valde inimicum.ſic enim ait Cælius de Cæſare: Curio ſe totum contra eum parat. quid aſſequi poſsit,neſcio.illud video,bene ſentientem, & ſi nihil effecerit,cadere non poſſe. { De ſacerdotio tuo quantã curam adhibuerim } Sacerdotium intelligo tribunatum ipſum: nam & eam ſacroſanctam poteſtatem fuiſſe, pluribus autoribus teſtatum eſt. Niſi vero ex eo augurem quoq; factum Curionem diuinemus,quod ſcribit Plut.in M.Antonio:C.C.inqt, Antonii amicus,ex mutatione Cæſari fauens,potentia, quã dicendo comparauerat, magnis præterea largitionibus,quas Cæſar ſubminiſtrabat,trib.pl.creauit Antonium, poſt etiam inter augures cooptauit. Cicero enim vt cum ſimpliciter ſacerdotiũ nominat,per excellentiam auguratum dicere.lib. 15.ad Catonem Sacerdotium deniq; inquit,cum quemadmodum te exiſtimare arbitror non difficillime conſequi poſſem, non appetiui. Et infra de eadem re: Itaque & augur poſtea fieri volui,quod antea neglexeram.

ARGVMENTVM.

Scribitur ad Cælium Rufum cui Cicero in Ciliciam proficiſcens mandatũ reliquerat,ut ſæpius ad ſe de Rep ſcriberet, Cælius autem de ludicris, & vanis rebus ad eum rebus ſcripſerat,quod reprehendit Cicero.

GIBER. LONG. LEMMA.

Louis obiurgatio per relectionem,hoc eſt apodoxis non enim ab amiciſsimo ſibi ſcribi cupit, quæ a uulgo paſsim produntur. Et quia re clam illius ſententiã dehiſcente inter Cæſarem, & Pompeium diſcordia requirit,ut animum homi nis exploratum,ad partes Pompeii,cui ipſe fauebat, inclinet.

M. T. C. PROCOS. M. CAEL. S. P. D. 8

*Quid? tu me hoc tibi mandaſſe exiſtimas,ut mihi gladiatorum compoſitiones, ut uadimonia dilata, & Chreſti compilationem mitteres, & ea quæ nobis cum Romæ ſumus narrare nemo audeat? uide quantum tibi meo iudicio tribuam (nec mehercule iniuria: * πολιτικώτερον enim te adhuc neminem cognoui) ne illa quidem curo mihi ſcribas, quæ maximis in rebus Reip.geruntur quotidie, niſi quid ad meipſum pertinebit.ſcribent alij.multi nuntiabunt. perferet multa etiam ipſe rumor. quare ego nec præterita nec præſentia abs te,ſed,ut ab homine longe in poſterum proſpiciente,futura ex pectore:ut ex tuis literis cum formam Reip.uiderim,quale ædificium futurum ſit, ſcire poßim.neq; tamen adhuc habeo, quod te accuſem:neq; enim fuit,quod tu plus prouidere poſſes, quã quiuis noſtrum,in primisq; ego,qui cum Pompeio complureis dies nullis niſi de Repub. ſermõibus uerſatus ſum: quæ nec poſſunt ſcribi,nec ſcribenda ſunt. tantum habeto,ciuem egregium eſſe Pompeium, & ad omnia quæ prouidenda ſunt in Republi. & animo, & conſilio paratum:quare da te homini:complectetur:mihi crede.iam ijdem illi, & boni, & mali ciues uidentur, qui nobis uideri ſolent. Ego,cum Athenis decem ipſos dies fuiſſem,multumq; mecum Gallus noſter Caninius: proficiſcebar inde prid.Non.Quint.cum hoc ad te literarum dedi.tibi cum omnia mea commẽdatiſsima eſſe cupio,tum nihil magis, quàm ne tempus nobis prouinciæ prorogetur. in eo mihi ſunt omnia. quid.quando, & quo modo, & per quos agendum ſit, tu optime conſtitues.* Vale.

S[redacted]

ASC.

Quid &c. Scribitur ad Cælium Rufum,cui Cicer.in Ciliciam proficiſcens mandarat, vt ſæpius ad ſe de Rep. ſcriberet, Cæli. autem ludicra reſcripſerat. Vnde Cic. Quid? modus eſt interrogandi,exiſtimas tu me mandaſſe tibi hoc,vt mitteres mihi.ſ.in ſcriptis,compoſitione, ideſt paria,nam pares ſere cõponebantur ad certamen gladiatorum.ſ.in arena, & vadimonia.i.fideiuſsiones ſiſtendi,ſe aut alium in iudicio, dilata,.ſ.a prætore,& compilationẽ,.i.furta,& ſpoliationem Chreſti.i.rem,quam Creſtu fur notorius ſecerit. Et ea quæ cum ſumus Romæ nemo audeat narrare nobis, eo quod nimis vilia ſunt. Vide quantum ego tribuam tibi meo iudicio, nec mehercule iniuria ſupp.tribui tibi tãtum.n.ideſt quia ego neminem cognoui adhuc πολιτικώτερον.i.ciuiliorem te, πολιτικὸς græce eſt ciuilis,aut vrbanus, vnde ſit comparatiuus πολιτικώτερος.i.ciuilior,& vrbanior. Ne quidem.i.non etiã curo,vt ſupp. ſcribas mihi illa quæ geruntur quotidie in maximis rebus Reipu.niſi quid.i.aliquid ſupple eorum pertinebit ad me. alii ſcribent ſcilicet ea,multi nũciabunt ſup.ea, & ipſe rumor,qui incertũ habet autorem,perferet etiã multa. Quare.i.quamobrem, ego nec expecto abs te nec præterita, nec præſentia,ſed futura, vt ab homine proſpiciente lõge in futurum, vt cum viderim ex tuis literis formã Reipub.poſsim ſcire,quale ædificium.i.qualis ſtructura ſtatus eius,ſit futura,aut futur⁹, metaphora ab ædificio, cuius conſpecto fundamento facile perſpicitur. Neq; tamen habeo adhuc quod.i.propter quod,ego accuſem te. Neq;.n.fuit ſup.aliquid,quod,aut cauſa, quod tu poſſes prouidere plus quam quis noſtrum: & in primis.i.præcipue ego.i.quam ego qui verſatus ſum cum Pompeio cõplures dies in nullis aliis ſermonibus niſi de Repub.in ſermonibus inquam eorum quæ &c.ſic exponit Hubertinus:poteſt etiam ſic accipi: Quæ.i.quæ res habitæ cum Pompeio, nec poſſunt ſcribi. quia multa ſunt,& diſceptando ſine definitione aliqua inter nos dicta,nec ſunt ſcribenda.i.talia quæ debent ſcribi, eo quod multa ſæpe cum amicis fabulando dicimus,quæ nolumus ſcriptis mãdare. Tantummodo habeto.i.pro certo teneto Pompeium eſſe ciuem egregium.i.non vulgarem,ſed excellenter laudabilẽ, & paratum,& animo.i.voluntate,& cõſilio.i.prudentia, ad omnia quæ ſunt prouidenda in Rep. Quare.i. quamobrem da.i.accommoda,aut dede te homini.ſ.Pomp.complectetur ſupp. te ideſt te ſuſcipiet,crede ſup.id mihi. Illi iidem videtur iam nobis

& boni,

& boni, & mali ciues, qui ſolent videri, hoc eſt illi boni, qui ſolēt videri boni, & illi mali, qui mali. Ego cum fuiſſem Athenis decē dies ipſos. ſ. quibus cum Pompeio in ſermonibus de Rep. verſatus ſum, & C. Caninius noſter. ſ. amicus, aut familiaris, fuiſſet multum. i. pro multa parte temporis, proficiſcebar. i. diſcedebā inde pridie nonas quintiles. i. quæ nunc ſunt Iuliæ, cum. i. quo tēpore, ego dedi. i. miſi, ad te hoc literarum. i. has literas. Attende non recte ſcriptum fuiſſe Nonas Iulias, quia tempore hæc ſcripta ſunt, nondū. Quintilis. i. Iulius, qui quintus a Martio, & Sextilis. i. Auguſtus, qui ſextus eſt ab eodem, a Iolio, & Auguſto denominationem ſumpſerant. Cum. ſ. ita ſit qd' cupio, omnia mea. ſ. negocia eſſe commendatiſſima tibi, tū nihil magis. i. vehemētius ſup. cupio, quam ne tēpus prouinciæ. ſ. gubernandæ prorogetur. i. prolongetur, & extendatur mihi in eo. ſ. obtinendo ſunt mihi omnia mea ſup. vota, aut commoda. ſ. curare ne prouincia progetur mihi qn̄. i. quo tēpore, & qño, & per quos ſit agendum conſtitues. i. iudicabis, & diſcernes, optime. i. cōmodiſſime.

SEBAS. COR.

V Adimonia dilata } cōſtitutas ad ſiſtendū dies productas. { Nemo audeat } quod leuia ſint, & viro graui indigna πολιτικώτερον. ciuiliorem. { Cum Pō. } qui cum Tarenti triduum mutuos de Rep. διαλόγους habui.

BER. RVT.

VT vadimonia dilata, & Chreſti cōpilationes mitteres, & ea, quæ nobis, cum Romæ ſumus narrare nemo audeat } Vadimonia ſignificat, quos vulgo nūc in iudicio terminos vocant. Cum enim antiquitus ſatisdarent, certa die iudicio ſiſti, prætor interdum diē iudicio deſtinatam prorogabat: indeq; dicta dilata vadimonia. quod iſti grāmatiſtæ parum intelligūt. Quæ vero narrare Cic. nemo audeat, non ſunt in quibus Cæſar Pomp. ve offendatur, aut quæ alios quoſdam lædant cōtra ius, & honeſtum, vt ariolatur interpres: ſed leuia, futilia, fabuloſa, quæq; Cic. propter grauitatem eius atq; autoritatem omnibus indigna relatu viderentur, Cæl. in epiſt. cui hac reſponſum eſt: Quod tibi, inquit, decedens pollicitus ſum, me omneis res vrbanas diligentiſſime tibi perſcripturum, data opera paraui, qui ſic omnia perſequeretur, aut verear ne tibi nimium arguta hæc ſedulitas videatur. Et infra: [redacted] cer. miſſas iſtis ordine imprimendo interſerat: ſunt enim alteræ alteris expoſitiones clariſſimæ. Itē ſupra: Ego cū Athenis. x. ipſos dies fuiſſem. Quid ſi cū ipſo. nā alioqui ipſos, totos nō pbo.

EXPO TER. IVS DEM.

E Go } cum Athenis decem ipſos dies fuiſſem. Cum ipſo non probo: quod repoſui. neq; enim Pompeium Athenis conuenit, ſed Tarenti. Ipſe ad Atti. Nos Tarēti, quos cum Pompeio dialogos de Rep. habuerimus, ad te perſcribemus. Et ſubiectis literis: Tarentum veni ad 15. cal. Iun. qd' pontinum ſtatueram expectare, commodiſſimum duxi dies eos, quoad ille veniret, cum Pompeio cōſumere. Et proximis: Ego cum triduum cum Pompeio, & apud Pompeium fuiſſem, proficiſcebar Brunduſium ad. 14. cal. Iun. deniq; ſic ad eundem loquutus, ego has prid. Non. Quin. proficiſcens Athenis dedi, cū ibi decem ipſos fuiſſem dies. Et alibi: decraxit. 20. ipſos dies etiam Aphractus Rhodiorū. [redacted]

ARGVMENTVM.

Gratulatur Cælio, quòd ædilitatem aſſecutus eſt, cum expulſione aduerſarij competitoris, quem plerique putant Attilium fuiſſe, hominem vanum, non minus tamen gloriæ cupidum, & iactabundum, vt qui iactauerat ſe omnia, quæ vellet, aſſecuturum fauore iuuenum gratioſorum, quos in ſua poteſtate haberet. Vnde Cicero vt Cælio, qui de ea victoria gloriatus eſt, complaceat, ſignificat ſe geſtire præ lætitia, & vix ſeruaſſe modum, & in animo plane expreſſe proterea illum, vt ad oculos referret, & profuſius rideret. Subobſcura eſt, epiſtola, quales ſunt in quibus perplexa loquitur.

GIBER. LONG. LEMMA.

Gratulatoria eſt epiſtola, qua de dignitate & repulſis competitoribus illi congratulatur.

M. T. C. PROCOS. M. CAELIO RVFO AEDILI CVR. DES. S. P. D. 9

*PLurimum * tibi, ut debeo, gratulor, lætorq; cum præſenti, tū ēt ſperata tua dignitate, ſerius non negligentia mea, ſed ignoratione rerum omniū: in his enim ſum locis, quo & propter lōginquitatē, & propter latrocinia tardiſſime omnia perferuntur. & cum gratulor. tum uero, quibus uerbis tibi gratias agam, non reperio, quod * ita factus ſis ut dederis nobis, quemadmodum ſcripſeras * ad me, quem ſemper ridere poſſemus. itaque cum primum audiui, ego ille ipſe factus ſum (ſcis quem dicam) * egiq; omneis illos adoleſcenteis, quos ille iactitabat. difficile eſt loqui. Te autē cōtēplans * abſentē, & quaſi tecū corā loquerer, Non ædepol q̄tam egeris rem, neque quātum facinus feceris, quod quia præter opinionem mihi acciderat, referebam me ad illud. Incredibile hoc factu obiicitur. repente uero * inceſſi omnibus lætitiis. in quo cū obiurgarer, quod nimio gaudio pene deſiperem, ita me defendebā. Ego uoluptatem * animi nimiam. quid quæris? dum illum rideo, pene ſū factus ille. ſed hæc pluribus, multaq; alia & de te, & ad te, cum primum ero aliquid ocij nactus. Te uero mi Ruſe diligo, quē mihi fortuna dedit amplificatorē dignitatis meæ, ultorem non modo inimicorum, ſed etiam inuidorū meorum: ut eos partim ſcelerū ſuorū, partim ēt ineptiarū pœniteret. Vale.*

* al. Primū tibi.

ASCEN.

PRimum. Gratulatur Cælio quod ædilitatem cū exploſione aduerſarii aſſecutus ſit, quod quaſi aſſentiatur facit, ſed perplexe, vnde obſcurior eſt epiſtola. Ordo autem eſt. Ego gratulor primum tibi, vt debeo, & lætor. i. gaudeo, cum præſenti dignitate tua, quia ædilitatem aſſecutus es, tum etiam ſperata, quia ſperat reliquos magiſtratus eum tempore aſſecuturum, aut ſperata a nobis priuſquam obueniſſet, gratulor inquam ſerius. i. tardius quam deceat, *aut aliquantulum tarde, non negligētia mea, ſed ignoratione rerū omnium. ſ. quæ geruntur Romæ. Ego enim ſum in his locis, quo ideſt ad quæ omnia perferuntur tardiſſime, & i. pariter, propter longinquitatem, & ideſt pariter, propter latrocinia, ideſt impedimenta, & pericula, propter latrones, & obſeſſores viarum. Et cum. ſ. ita ſit quod gratulor. Tum vero ideſt multo verius, non reperio quibus verbis agam tibi gratias, quod ita factus ſis ſcilicet ædilis, vt dederis nobis quemadmodum ſcripſeras ad me, ſupple C. Attilium hominē vanū, & futilem, quem poſſemus ridere ſemper. Itaque eſt, & ita, cum ego audiui primum, ego factus ſum ille: ſcilicet per imaginationem: ideſt finxi me eſſe illum: tu ſcis quem dico, quaſi dicat factus ſum C. Attilius, & egi: ideſt repreſentaui etiam per imaginationem, omnes illos adoleſcentes, ſcilicet gratioſos. Quos ille iactitat: ſcilicet ſibi ſuffragaturos fuiſſe. Difficile eſt loqui: ſcilicet ne intelligar ab omnibus, aut potius, quia riſu impedior cum iſta quæ ſcripſiſti recolo. Autem, ideſt ſed ego contemplans te abſentem, & quaſi loquerer tecum coram, ædepol, ideſt per ædem Pollucis, non ſupple contemplans, quantam rem egeris, neque quantum facinus feceris, ſcilicet vincendo Attilium quod, ſcilicet per imaginationem aſſumpſiſſe perſonam Attilii ſine contemplatione victoriæ meæ, ideſt adhuc talis qualis erat antequam victus eſſet, acciderit mihi præter opinionem, nihil tale optanti, nec putanti: quod perſonam eius aſſumpſerim in animo meo, referebam me ad illud, ideſt totus verſabar in ea cogitatione, acſi eſſem Atti-

* al. ita factum ſit.
* al. ad me quod.
* a. l. egoque.
* a. l. abſentē quaſi.
* al. immerſi
* al. habui vel homini

lius, & ſup. hoc incredibile, .ſ. quod m eum ſic viciſti. obijcit: .ſ. cogitatiõi meæ, vero .i. ſed inceſsi, alij ab inceſſo, ego ab icedo deductum puto .i. pompoſe ingreſſus ſum, ſup. cum oĩbus lætitijs .ſ. q cum illius perſonam egiſſem, repente ad me reuerſus per imaginationem, tñ intellexi te victorem, quo .ſ. ſuperbo inceſſu propter lætitias, cum obiurgarer, .ſ. phãtaſticę, q deſiperem pene .i. inſanirem quaſi nimio gaudio, deſendebam, .ſ. per imaginationem quaſi in ſomno, me ita .ſ. his verbis. Ego habui nimiã voluptatem, & ita nimium riſi. Facile adducor in eorum ſententiam, qui cenſent hunc locum eſſe totum in aliqua veteri comœdia ſicut in 1. li. locum ex Eunucho Terentij non multo minorem aſſumpſit. Nam lætitijs Cicero non dixiſſet. Sunt iſta verba alicuius glorianris de ſe, quæ cum quadrẽt homini a Cælio victo, adducũt a Cicerone. Quid quæris .ſ. finem phãtaſiæ, aut imaginationis meæ? Dum ego rideo illum .ſ. a te victum Attilium. factus ſum pene .i. quaſi ille .i. ridiculus vt ille. Sed hæc, ſup. vt ſcribẽtur a me, pluribus, ſup. verbis, multaq; alia: & de re .ſ. victa, & ad te dicta: ſup. ſcribentur a me pluribus cum primum nactus ero aliquid ocii. Vero, p ſed o mi Romæ ego dignio te, vtpote quem fortuna dedit amplificatorem dignitatis meæ, & ſup. vltorem, non modo inimicorũ, ſed etiam inuidorum, meorum, vt pœniteret eos, partim ſcelerum ſuorum, partim etiam ineptiarũ, vt eum quem nũc taxat, in quo ſe vltũ dicit Cic. eo quod ſibi quoque aduerſarius eſſet.

VICT. EGo voluptatem homini nimiam. } Hic locus varie legitur: alii .n. pro { Homini, hab. } legunt, alii etiã aliis modis, quos non neceſſe eſt omnes enumerare. in antiquis exemplaribus ſane. { Homini } eſt, (animi) tamen legendum puto, eſt autẽ verſiculus nõ totus Trabeæ poetæ comici in Tuſcu. fere integer, eſt ſententia certe eius non deſideratur, Vt ille, qui voluptatem animi nimiam ſummum errorem eſſe arbitrabat. Item lib. 2. de finibus, Nam & ille apud Trabeam voluptatem animi nimiam lætitiam dicit, eandem quam ille Cæcilianus qui oĩbus lætitijs lætũ eſſe ſe narrat. Exiſtimo autẽ hoc loco verſiculum Cæcilij intelligere, quem Cic. in hac ipſa epiſtola integrum ponit, hũc .ſ. Repente vero inceſsi omnibus lætitijs. Hæc autem tota pene verſibus epiſtola contexta eſt, nam illa etiam verba, Non ædepol quantam egeris rem, neque quantum facinus feceris, arbitror eſſe ex aliquo poeta, ſed quia confuſa citantur, non facile numeros in illis inuenias, verba tamẽ ipſa diuerſa pedeſtri ſermone videntur.

EX PO. EIVS. QVos ille iacti. } In ambabus ſuis editionibus Manutij. { Iactitabat } in iis tamen, qui antea excuſi erãt, & in manu ſcriptis, quos vidimus. { Iactitat } legit. Quid illi ſecuti ſint, non video, nec ipſi expoſuerunt, cupio a doctioribus cogitari, an melius legi poſsit. { Actitat } vt in eodem pene verbo ludat. Mihi ſane hæc lectio vehementer placet, quamuis in nullo manuſcripto codice eam inuenerim. Nam quod in noſtro legitur. { Quod ita factus ſis } e veteribus libris eruditũ eſt, & ſane ita legi debet, quemadmodum enim ſupra ei gratulatus erat, q ædilitatẽ adeptus eſſet, ita nũc ipſi gratias agit Cic. quod ita ædilis factus ſit .i. cum inimici ſui ignominia: deiecerat enim Hirrum Cælius ædilitate, & induſtria ſua, vt ille repulsã pateretur, effecerat: ita frequenter loquitur Cicero, vt in Piſonẽ Sed omitto, vt ſit factus vterque noſtrum.

SEBAS. CORR. PLurimum } Primum in omnibus fere libris veteribus legas. nec enim ſemper ſequitur. Deinde, vt etiam in fine ſequentis epiſtolæ. { Factus ſis } Aedilis curulis, quãuis paſſim, Factum ſit, legatur. { Scripſeras } Epiſt. 3. lib. 8. cum ãcripſiſti, Si fio, tota vita riſus nobis deeſſe non poterit. { Quem } Hirrum. { Primum audiui } fama te Aedilem factum accepi. { Ille } ille Cecilianus vt Ille, hoc loco ſit quaſi perſona Comica. { Quos ille iactat } in Cæcilii, vt nos arbitramur, Synephebis. { Difficile eſt loqui } præ lætitia. { Te autem & c. Hos tres verſus e vetere libro ita deſcriptos, vti puto ſuis numeris non eſſe prorſus redditos, ita contendo de Cæcilii, vel alterius poetæ fabula ſumptos.

Te autem contemplans abſentem, & quaſi tecũ corã loquerer:
Non ædepol quantam egeris rem, neq; quantum facinus
Feceris, ſed quia præter opinionem in mihi acciderat, teferebã me ad illud.
Incredibile hoc factu obiicitur.
Repente vero inceſsi omnibus lætitiis.
In quo cum obiurgarer, quod nimio gaudio pene deſiperẽ me defendebam.

Ego voluptatem animi nimiam.
Quid quæris? & quæ ſequũtur ita enim totus locus deſcribẽdus videtur: Sed ad rem reuertor. { Præter opinionẽ } In comœdia fortaſſe aliter, hic, quia de Hirro, quod non putaram, vnde addidit id carminis,
Incredibile hoc factu obiicitur.
{ Lætitiis } ex Cæcilio { Nimiam } dico, vel aliquod verbum ſimile, quo vſus videri poſsit Chærea apud Trabeã, cuius hæc ſunt verba. { Dum illum } Hirrum, quem Cicero, & Cælius nota quadam ſoliti erant illum appellare, vt non deſit iocus in illo, pro Hirro & in illo pro illo Ceciliano. { Factus ille } Cæcilianus: { Inimicorum } Clodianorum, in Tribunatu tuo, & in cauſa Milonis. { Inuidorum } C. Hirri, & aliorũ. { Scelerũ } Hoc ad inimicos pertinet. { Ineptiarum } Hoc ad Hirrum. BER.

RVT. TE autem contemplans abſentem & quaſi tecum coram loquerer, non equidẽ quantam rem egeris, neque quantum facinus feceris, quod quia præter opinionem mihi acciderat, referebam me ad illud, incredibile hoc factũ obiicitur } Ego, quem hinc ſenſum extorqueant, qui ita legunt, non video. Locus vero facilis efficitur paruo momẽto, ſi { Quia } dictio abũdans, vt puto deleatur. cum enim ſcriptũ eſſet, Quod præter opinionẽ mihi acciderat, lector ſuperne gloſſematis (vt fit) vice, Quia ſcripſerat, quaſi Quod quia ſignificaret, non quæres, Id verbum inde librariorum inſcitia in contextum tractũ, totam ſententiam fœdauit. Legatur, Quod præter opinionem mihi acciderat, vt ſi Quod relatiue accipias, piaculum tamen ne admiſeris. Verba autem ea, Incredibile hoc factũ obiicitur, ex perſona competitoris Cælii ſũt, qui ſe repulſum mirabatur, obſtupeſcebatque prælatum ſibi tot ſuffragijs Cælium in ædilitate. Significauerat enim Ciceroni Cælius, id ipſum ingemiſcere competitorem ſuum, tametſi non extet huius rei Cæliana epiſtola, multas .n. quanquam miſſas, ne ad ipſorum quidẽ manus perueniſſe arbitror, nedum omnes ſeruari in hæc tempora potuerint. Acciderat autem præter Ciceronis opinionem, non vt Cælius ædilitatem conſequeretur (id .n. pro certo ante habuerat, quod oſtendit cum ait, Tum etiã ſperata tua dignitate, alio quam interpretis ſenſu) ſed id, vt tantopere doleret, quaſique lachrymaretur Hirrus repulſus, verbum illud crebro repetẽs, incredibile hoc factum obiicitur. in quo pueriliter deſipuit alter interpretum. Quod vero ſubdit Cicero. { Vltorem nõ modo inimicorum, ſed etiam Inuidorum meorum, vt eos partim ſcelerum ſuorum, partim etiam ineptiarum pœniteret } Inuidos Hirrum ipſum accipit Cælij competitorem, eoſque qui e contra Ciceronem fauiſſent, impuliſſentque, quaſi Ciceronem irriſuri, tali obiecto competitore, quod. I. antea Ciceroni in auguratu ſe competitorem non dubitauerit exhibere. Cælii verba ſunt, ad hunc locum attinentia, Sic tu, inquis, Hirrum tractaſti? imo, ſi ſcias, quam ne contentionis quidem Minimæ fuerit, pudeat te, auſum illum vnquam eſſe, incedere tanquam tuum cõpetitorem. Significat alijs epiſtolis Cicero, Hirrum ſecum auguratum petiſſe. Item ſupra, vt dederis nobis, quemadmodũ ſcripſeras ad me, quem ſemper ridere poſſemus. Id quoq; ex Cælii verbis. Sed hoc vſque eo ſuaue eſt (inquit de cõpetitore Hirro) quod ſi acciderit, tota vita riſus nobis deeſſe non poſsit. Nã quod iſti de C. Attilio neſcio quo ſomniauerint, vnde ſit nõ intelligo. miror q; vel maxime, tam negligenter in re grauiſsima atq; elegantiſsima verſatos, vt conferre Cælianas cum Ciceronis epiſtolas piguerit. vnde in fœdos errores irrepſere { Itaq; cum audiui } te ædilẽ factum. Hirrum præteritum. { Ego voluptatem habui nimiam } Habui, retineo: non, vt vterq; agnouit interpretes hominum [redacted]

IN quo cũ obiurgarer, quod nimio gaudio pene deſiperẽ, ita me deſendebam. Ego voluptatem homini nimiam } legendum. { Ago voluptatem hominum nimiã } pro, eſſingo & exprimo. Sic enim exẽplar quoddam calamo deſcriptũ, & eo in ſignificatu quod hic vtitur Cicero, cum alias idem, tũ paulo quoque ſuperius eſt hoc verbo vſus. IO.

Tu vide.

ARGVMENTVM

Conqueritur ſe null'as a Cælio literas poſt ædilitatem eius accepiſſe, reiiciens culpam in tabellariorum timorem, qui non audebant propter latrocinia literas perferre. Vnde veretur eandem calamitatem literis ſuis ad Cælium accidiſſe, ſcribit tamen quid in Cilicia geſſerit, non ſine laudis ſuæ amplificatione.

GIBER. LONG. LEMMA.

Ne alienet a ſe Cælij animum exprobratione immemoris officij, quod in nouis dignitatibus nonnunquam ſolent mutari animi, culpam in tabellarios conſilio transfert. Deinde res geſtas ſuas cum amplificatione exponet, ſcilicet vt dignum ſe eſſe oſtendat amicitia & familiaritate Cælij.

M. T. C. IMP. M. CAELIO RVFO AEDILI CVR. DES. S. P. D. 10

*TV uide, * quam ad me literæ non perferantur: nō enim adduci poßum, ut abs te, poſtea quam Aedilis factus es, nullas putem datas: præſertim cum eſſet tanta res, tantæ gratulationes de te, quia quod ſperabam: de Hillo (balbus enim ſum, quod non putarā). atqui ſic habeto, nullam me epiſtolā accepiſſe tuam poſt comitia iſta præclara: quæ me lætitia extulerunt. ex quo uereor, ne idem eueniat in meas literas. equidem nunquam domum miſi unam epiſtolam, * quin eſſet ad te altera: nec mihi eſt te iucundius quicquam, nec carius. ſed balbi non ſumus. ad rem redeamus. Vt optaſti, ita eſt: uelles * enim, ais, tantummodo ut haberē negocij, quod eſſet ad laureolam ſatis, Parthos times, quia diffidis copijs noſtris. ergo ita accidit. nam * Parthico bello nuntiato, locorum quibuſdam anguſtijs, & natura montiū fretus, ad Amanum exercitum adduxi, ſatis probe ornamentum auxilijs, & quadam autoritate apud eos, qui me non norant, nominis noſtri: multū eſt enim in his locis: Hiccine eſt ille, qui Vrbem? quē Senatus? noſti cætera. cum ueniſſē ad Amanū, qui mons mihi cum Bibulo communis eſt, diuiſus aquarū diuortijs: Caßius noſter, quod mihi magnæ uoluptati fuit, feliciter ab Antiochia hoſtem reiecerat. Bibulus prouinciam acceperat. interea cū meis copijs omnibus uexaui Amanienſeis hoſteis ſempiternos. multi occiſi, capti: reliqui diſſipati. caſtella * munita, improuiſo aduētu capta, & incenſa, ita uictoria iuſta Imperator appellatus apud Iſſum, quo in loco ſæpe, ut ex te audiui, Clitarchus tibi narrauit, Darium ab Alexandro eſſe ſuperatū: abduxi exercitū ad infeſtiſſimam Ciliciæ partem. ibi quintum & uigeſimum iā diem aggeribus, uineis, turribus oppugnabam oppidum munitiſſimum * Pindeniſſum tantis * opibus, tantoq; negocio ut mihi ad ſummam gloriam nihil deſit, niſi nomen oppidi. quod ſi (ut ſpero) cepero: tum uero literas publice mittam. hæc ad te in præſenti ſcripſi, ut ſperes te aſſequi id, quod optaſſes. ſed, ut redeā ad Parthos: hæc æſtas habuit hunc exitum ſatis felicē. ea, quæ ſequitur, magno eſt in timore. quare mi Ruffe uigila, primum ut mihi ſuccedatur: ſin id erit, ut ſcribis, & ut ego arbitror, * ſpißius illud; quod facile eſt, ne quid mihi temporis prorogetur. De Republica ex tuis literis, ut antea tibi ſcripſi, cum præſentia, tum etiam futura magis * expecto. quare, ut ad me oīa quam diligentißime perſcribas, te uehementer rogo. Vale.*

* a l. quam temere cū ad. vel, temere.

* a. l. qn ē eſſet.

* a. l. enim vt ais.

* vide epi. 4. lib. 15.

* a. l. minuta.

* Str. li. 7.

* a. l. operibus.

* a. l. ſerius

* a. l. exopto.

ASC. TV vide. Queritur ſe nihil ab Roſo literarū accepiſſe, reiiciens culpam in tabellarios: vnde veretur ſuas quoq; iter ceptas: ſcribit tamen quid in Cilicia geſſerit, non ſine laudis ſuæ amplificatione. Ordo eſt. Tu vide quam timide ſup. perferantur literæ, aut agant tabellarii, qui ꝓpter latrocinia nō audent in Ciliciam ꝓficiſci, quam. i. quantum non. i. quod omnino non perferantur literæ ad me. Non. n. poſſum adduci. ſ. in opinionem, hoc eſt perſuaderi, vt putem nullas literas datas abs te, poſtea q̄ factus es ædilis: præſertim cum eſſet tāta res, & tantæ gratulationes de te. Quia qđ ſperabā de te, volebat aliquid dicere, quod quia non audet literis committere, addit. Nihilo. q. d. de nihilo dico, ſum. n. balbus. i. factus ſermone imperfecto, & ſemipleno, quod non putaram. ſ. euēturum. Atqui. i. ſed, ſi dubitas cur dubitem ad te ſcribere, habeto ſic. Me nullam epiſtolam tuā accepiſſe poſt comitia iſta præclara. i. poſt tempora quibus coeunte populo ad creandos magiſtratus declaratus es ædilis curulis, quæ. ſ. comitia extulerūt. i. quaſi extra me ipſum tulerunt, & exultare fecerunt me lætitia, ex quo. i. ex qua re hoc eſt ob q̄ rem, quia. ſ. nullam a te accepi, ego vereor ne idem. ſ. quod non perferant, eueniat in literas meas: . i. in perniciem literarū mearum. Equidem. i. ego certe, nū quam miſi domum vnā epiſtolam, qui n altera. ſ. epiſtola eſſet ad te, nec quicq̄ eſt mihi iucundius, nec charius, quam. ſ. ad te ſcribere, ſed ſup. modo nō ſumus balbi. i. impediti lingua. Redeamus igitur ad rem, ita eſt. i. ita ſe res habet vt optaſti. Tu. n. ais, velles. i. q̄ velles, vt haberem. ſ. in ꝓuincia, modo. i. ſolum tm̄ negocii quod eſſet ſatis ad laureolam. i. minorem ſpeciem triūphi, hoc eſt ouationē, quæ ꝯtingebat in nō ſatis ampla victoria quæ eēt in hoſtes non ſatis iuſtos, vt triūphos in eos decernatur. Quia vero a triumphaturis laurea mitti ſolebat, dicit per diminutionem laureolam. Tu times Parthos. i non vis me obire pericula iuſti triumphi, qualia darēt bella cum Parthis: quia diffidis copiis noſtris. i. multitudini exercitus noſtri. Ergo accidit, ita vt laureolā meruerint. Nam bello Parthico nunciato, & fretus. i. adiutus, & confiſus quibuſdam anguſtiis locorum adduxi exercitum ad Amanū . ſ. montem, qui cum Antitauro a Tauro monte ſcinditur, & ad Euphratem, & Melitinam vſq; progreditur. Creſcit autē multum in latum, & altum, & multifidus eſt, pars auſtralior eſt Tauros q a Caria Lyciaq; incipiens, porrectus vero ad orientē conualles apud Ciliciam cōplectit, vt autor eſt Stra. li. 11. Duxi inq̄ exercitum ornatum. i. inſtructum, probe, ideſt decenter. Auxiliis, & quadam autoritate nominis noſtri apud eos qui me non norant, ſcilicet prius n. ideſt quia, nomen, ſupple noſtrum, ideſt fama, eſt multum, ideſt ampla, in his locis: ſcilicet in quibus ſum. Dicunt enim qui me primum vident, hiccine eſt ille: ſcilicet Cicero, qui vrbem, ſcilicet præſeruauit a coniuratis, quem ſenatus: ſcilicet pleno conſenſu quaſi in humeris totius Italiæ ab exilio reductum voluit. noſti cætera, quaſi dicat non opus eſt tibi explanem quid de me dicant. nō tamen nunc balbus eſt. Sed vt Tacitus dicit. Quinetiam ſapientibos cupido gloriæ nouiſſima exuitur. Cum veniſſem ad Amanum, qui mons eſt cōmunis mihi cum Bibulo, quia Bibulus Antiochiæ præerat, quæ Amano adiacet, diuiſus, ſcilicet inter nos, diuortiis, ideſt interſtitiis, & in diuerſa verſis fluctibus aquarum, tūc ſup. Caſsius noſter: ſcilicet amicus, aut conciuis, reiecerat feliciter hoſtem ab Antiochia, qđ mihi fuit magnæ voluptatis, & ſupple Bibulus acceperat prouinciam: ſcilicet pacatam. Ego vexaui, ideſt exagitaui interea cum omnibus copiis meis, ideſt ſimul oēs copiæ meæ vexauerunt, aliter non dixiſſet cum, Amanienſes. vt ab Athenæ Athenienſis, alii Amanenſes, vt a Verona Veronenſis, legunt, certum autem eſt in accuſatiuo dici Amanienſes, & ſcribi poſſe Amanienſeis, hoſtes ſempiternos. ſ. Pop Rom. multi, ſupple hoſtium ſunt, ſopple occiſi, multi ſupple capti, reliqui diſſipati, caſtella munita. l moenibus, aut ſitu locali, capta, & incenſa ſunt aduentu improuiſo. Ita. i. & ſic ego, ſup. ſum appellatus ab exercito Imperator victoria iuſta. i. ſatis magna, vt Imperator appeller, apud Iſſum partem illā Syriæ, in quo loco, vt audiui ex te, Clytarchus autor græcus narrauit ſæpe tibi, Dariū regē Perſarū eſſe ſuperatū ab Alex. rege Macedonum. De Iſſo autem Pōponius Mela in deſcriptione Syriæ ſic inqt. In receſſu intimo locus eſt magni aliqn̄ diſcriminis fuſoq; ab Alex. Perſarum, fugientiſq; Darii ſpectator, ac teſtis. nūc ne minima quidē, tūc ingēti vrbe celebris Iſſos fuit, & hac re ſinus Iſſicus dr̄. Hæc ille, referente Hubertino, qui aliū putat eſſe Clytarchū, quam qui Alexandrū ſecutus illius geſta ſcripſit, quod nullo mō eſt dubitandū. ſi accipimus Clytarchum narraſſe Cælio ore proprio. Nam multo poſt tēpora Alexā. hæc contigerunt. Verum ego intelligo Cic. id velle dicere. Cæliū diligentem eſſe hiſtoriarum lectorem, atq; ita eum cenſere lo-

litum, quæ legerit in libris authorum, ea ſe ab illis audiuiſſe narrantibus, ſed ad iudicium cuiuſq; refero. Abduxi.ſ. ab Iſſo exercitum, ad partem.ſ. Syriæ, infeſtiſsimam Ciliciæ.i. prouinciæ meæ ibi oppugnabam iam.ſ. cũ iſta ſcriberem.v.&.xx. diem. Ecce quõ minorem numerum rite præponit, & accuſatiuo in continuato vtitur, aggeribus.ſ. aggeſtis ante oppidum, nequis exeat vineis.i. teſtudinibus, hoc eſt contexturis ex ſcutis, & pluteis ſupra capita militum cõtra immiſſa deſuper tela, vt ſolemus ſub vineis in latum ductis a ſole protegi, & turribus.i propugnaculis ligneis ad oppugnationem vtilibus, Pindeniſſum oppidum.ſ. Syriæ, vnde prius dixi, non partem Ciliciæ, ſed ad partem infeſtiſsimã Ciliciæ, munitiſsimum tantis operibus.ſ. difficultatibus ſuſtinendi belli, & tanto negocio.i. ſtudio, & labore: vt nihil deſit mihi ad ſummam gloriam, niſi nomen oppidi, quod.ſ. exiguum putatur, ſic quidam. Alii (quibus potius accedo) ſic accipiunt oppugnabam Pindeniſſum oppidum minutiſsimum, aggeribus, vineis, turribus, & ſup. tantis opibus.i. viribus, & tanto negocio: vt nihil deſit mihi ad ſummam gloriam, niſi nomen oppidi.i. vt denominet ab eo Pindeniſſus, ſicut a Numãtia Scipio Numantinus, quod oppidum, ſi cepero, vt ſpero.ſ. me capturum eſſe, tum vero.i. ad verum, & ſine diſsimulatione, vnde innuit has literas miſſas ædili eo animo, vt ſenatui legendas det, licet illud aperte non dicat, mittam literas publice.i. ad ſenatum vt publicentur. Ego ſcripſi ad te hæc in præſenti, vt ſperes, te aſſequi id quod optaſſes.i. vt haberent tantũ negocii, quod eſſet ad Laureolam ſatis. Sed vt redeã ad Parthos.i. ad narrationem de Parthis quos Cæl. ſcripſit ſe timere, hæc æſtas habuit hunc exitum ſatis felicẽ, quia nihil agendum fuit cum Parthis. ſup. æſtas, quæ ſequitur, eſt in magno timore.i. multũ timenda, quare o mi Rufe vigila.i. vigilanter cura primum, vt ſuccedatur mihi.i. vt nõ prorogetur mihi prouincia, ſin.i. ſed ſi id erit.ſ. ſuccedatur mihi vt ſcribis, & vt ego arbitror, ſerius.i. multum tarde. Aliquibus magis accedo, qui legunt ſpiſsius.i. tardius. Nã (Vt inquit Non. Marcel.) ſpiſſum duo ſignificat. nam ſpiſſum dicimus denſum. Virg. 2. Georg. In ſua poſſe negabunt Ire loca, & ſcrobibus ſuperabit terra repletis Spiſſus ager. Cic. de Orato. lib 2. Et principia tarda ſunt, & exitus eti ſpiſsi, & producti eſſe debent. Spiſsũ ſignificat tarde. Plaut. in Penulo. Eheu, quos ego habui ariolos haruſpices, qui, ſiquid boni promittunt, pro ſpiſſo venit, id qđ mali, præſentarium eſt. Næu. in Gym. At.n. tu minus ſpiſſe, atque tarde incedis. Hæc ille in quibus primũ exemplum Cic, qđ pro denſo Mar. citat, mihi ẽt pro tardo accipiendum vĩ, nam vt id ſe ſignificare indicet, addidit, & producti. Productum.n. eſt porro.i. in longum ductũ, id autem tardum eſt. Sane ſpiſſum vnum ſignificat per ſe videlicet denſum; alterum ex conſequẽti, & per metaphoram: videlicet tardum, eo qđ res ſpiſſa tarde penetratur, terra ſpiſſa tardũ iter facit: homo ſpiſſus fere tardus ingreditur, & omnia ſpiſſa lenta ſunt: vnde contra, lentum in cõpoſitione plenũ, & quaſi ſpiſſum vocamus. Sed hæc latius diximus, eo q̃ quidam homines non indocti, forte tamen non accipientes vim vocabuli, pro ſpiſsius ſerius ſuppoſuerunt. Sed cũ ad hoiem in primis literarum ſcribit Cicero, videtur ex induſtria vſus non vulgatis vocabulis, vt hoc quod proxime ſubdit vigila ne quid temporis. Nõ enim vigilia id præſtare poſsit, ſed vigilans cura: dicam ſtatim fortaſſe illa epiſtola. Quid? tu &c. quia illa admonuit ne ſcribat præſentia: ſed ad ordinem redeo: vigila, ideſt vigilanter cura illud quod facile eſt, nequid temporis prorogetur mihi.i. vt ſucceſſor ſuo tempore mittatur. Ego expecto, ſcilicet vt dicunt noua, de Repub. vt ſcripſi tibi antea, fortaſſe illa epiſtola. Quid? tu &c. ex tuis literis, cum ſcilicet ita ſit: quod expecto præſentia, tum etiã magis futura. Quare ego rogo te vehementer, vt ſcribas ad me omnia quam diligentiſſime: ideſt valde diligenter.

VICT. Vide quam timide, quam ad me lit. non perf. } Quidã emendarunt, Tu vide quam temere, cũ ad me literæ non perferantur: ſecus prorſus quã in antiquis exemplaribus eſt. Cum aũt lectionem illam vulgatã contemnerent aliã commenti ſunt, vt ſibi videbantur, cõmodiorẽ. Nos nihil ab optimis libris declinauimus: eſt autem in illis, Tu vide quam ad me literæ non perferantur quam lectionem cenſeo ſequendam eſſe. Vide quam non perferantur literæ, negligentia.ſ. tabellariorum, aut aliquo caſu non.n. perſuaderi ſe poſſe dicit nullas a Cæl. literas datas, poſtq̃ ædilis declaratus eſt: docetq; interim tps, quod ſine eius literis egit. Miratur igitur non mediocriter cur hoc accidat quaſiq; attentiorem, & diligentiorẽ vult facere Cæl. in dandis literis, cum nullæ ad eũ perferantur { Quia quod ſpe. de ni. } Hic locus valde mihi ſemper obſcurus viſus eſt: quare fieri ẽt poteſt, vt mendo non vacet: id ego neq; negare, neq; affirmare auſim cũ tñ oẽs fere impreſſos codices, & ſelectos certe manuſcriptos eandem lectionem retinere videam, nolui aliquid contra tot librorum conſenſum ſtatuere: aliiſq; eruditoribus de hoc decernendũ relinquere tutius eſſe duxi. Qui nuper Venetiis has epiſt. ediderunt, de Hillo, emendarũt, hanc ſecuti rationẽ, & coniecturã, vt puto, vt de Hirri repulſa agat, qui cũ Cice. quondam cõpetitor fuiſſet, graues cũ illo poſtea inimicitias geſsit, de quo eſt in epiſtolis Cælii, vt magnã lætitiam Cice. ceperit, illũ ẽt a Cælio victum, & ædilitate deiectũ eſſe appelletque nunc eũ Hillũ more balborũ, qui linguæ vitio, R, literã exprimere nequeunt, & pro illa, L, proferunt, quemadmodum apud Ariſtophane Alcibiades inducitur, qui naturæ vitio in hoc peccabat: adiungit.n. ſtatim Cicero, Balbus ſum, qđ non putabam. Lepidum ſane commentum, nec inepte excogitatũ quibus placuerit, poterunt ita intelligere, & emendare. Nobis magis acute qui vere expoſitum videtur. fit.n. nimis multarũ literarũ immutatione, vel potius vocis peruerſione. Quod ſi liceret tñ ſibi in corrigendis libris permittere, nihil tam deprauatum eſſet, qđ non ita poſſet concinnari, vt ex eo aliquid cõmodæ ſniæ eliceretur. ſed id parũ tutum eſt, ſæpiuſq; in malũ vertit. Nonnullas quoq; coniecturas, quæ hanc emendationẽ, vt violentã, ita ẽt non verã eſſe arguerẽt, afferre poſſem: quas tñ omittam, ne videar aliorum induſtriã velle inſectari, cum nihil ego, qđ magis ſenſum huius loci illuſtret, maculaſq;, ſi quæ ſunt, abluat, afferã.

EXPO. EIVS. IMpe. appel. apud Iſſum } Ad Attic. de eadem reſcripſit, vberiusq; aliquanto totum hoc negocium narrauit: quo in loco ſeipſum quoq; luſit faceti ſsime. eſt autem. ccl xxiiij. Antipater poeta ſcripſit Epigramma, quod incidi voluit in ſepulchro Perſarum, qui in eo prælio pro rege ſuo pugnantes ab Alexandro cæſi ſunt, in quo etiam Iſſum appellauit, quia autem id elegantiſsimum eſt, placuit mihi id illud ſcribere.

> ἰσσοῦ ἐπὶ προβολῇσιν ἀλὸς παρὰ κῦμα κιλίσσης
> Ἄγριοι, αἱ περσῶν κείμεθα μυριάδες.
> Ἔργον, ἀλεξάνδροιο μακηδόνος, οἳ ποτ᾽ ἄνακτι
> Δαρείῳ πυμάτην οἶμον ἐφεσπόμεθα.

PAVL. MAN. DEre, quia, quod ſperabã, de Hillo, (balbus n. ſum) qđ non put. } In epiſt. quæ tertia eſt octaui libri, Cæl. de Hirro cõpetitore loquẽs ita ſcripſerat, Spero te celeriter auditurum, & de nobis, qđ ſperaſti, & de illo, quod vix ſperare auſus es. itaq; Cic. reſpondens, iiſdẽ fere verbis eadem repetit, & quia Cæl. ſcripſerat, de nobis, quod ſperaſti, de illo, qđ vix ſperare auſus es, reſcribit, de te, quia, quod ſperã, de Hillo (balbus. n. ſum) quod non putarã. facere aũt, cũ repeteret vocẽ illã Cælii, illo, aſpirationẽ addidit, & ſubiunxit (balbus. n. ſum) Hirrum ſignificans, cuius nomen pp balbutiẽ exprimi a ſe non poſſe fingit. In ſequentibus aũt cum, r, literã expedite proferat, ſed balbi, inquit, non ſumus. { Diuiſus aq diu. } pleroſq; latet huius loci ſenſus. & vidi doctos alioqui viros, qui ſic interpretarentur: fuiſſe fluuium, qui montem Amanum interfluens diuideret, & Cice. ac Bibulo cõem faceret, cum dixerit Cic. non, diuiſus fluuio, aut diuiſus aquis, ſed, diuiſus aquarum diuortiis, quam illi vocem parũ diligenter expenderant. diuortium aquarum ita fit, Cadunt in montem aquæ pluuiæ. is mons cum ſit procliuis, vtrinq; defluant, & decurrant, neceſſe eſt. ita fit, vt diuidantur, & eaꝝ quaſi diuortium fiat. Itaq; dixit de Ora. li. 1. 149. vt ex Apennino fluminum, ſic ex cõi ſapientium iugo ſunt doctrinaꝝ facta diuortia ad Attic. autem idem ſcribit, quod ad Cælium inquit. n. lib. 5. 7. ad Amanum contendi qui Syriam a Cilicia aquarum diuortio diuidit. Liuius etiam lib. 38. vbi loquitur de Cn. Manlio, prope, inquit, ipſis iugis ad aquarum diuortia caſtra poſuiſſe.i. ad eum locum, vnde aquæ duas in partes diuiſæ incipiunt defluere, a quo igitur loco ex Amano monte Ciliciã verſus aquæ delabebantur, ad eum vſq; locum Cilicia pertinebat. & ex altera montis parte, eadem Syriæ, quam Bibulus regebat, erat ratio. terminum enim habebat eum locum, vnde in eã ex Amano, defluere aquæ incipiebant.

SEB CO TV vide, quã ad me) Vt mittã in aliis libris aliter legi, ĩ vetuſtiſsimo Pauli Boti Regiẽ. nſi libro ita erat ſcriptũ: Tu vide, quãobrem ad me { Sperabam } Rñdet illis verbis epiſt. 4. li. 8. Spero te celeriter, & de nobis, quod ſperaſti, & de illo, qđ vix ſperare auſus es, auditurum. { De Hillo } Hirro. Sic

enim

enim legam, donec melius inueniam, ſi modo melius inueniri poteſt. { Balbus.n.ſum } quippe qui illum, non Hirrum dicã. { Poſt co.iſta } Aedilitia. { Balbi non ſit. } Expedite iã loquimur quod volumus. { Ad rem } quã ſcribere inſtituerã. { Vt optaſti } in epi. 5.li.8. { Laureolã } triumphũ. { Copiis no. } quas vix vnum ſaltem tueri poſſe ſcribis. { Parthico bel. } epiſto.4.lib.15. { Cum Bi. } qui Syriam ſortitus erat. { Caſſius } epiſt. 10.li.8. { Iſſum } vrbem non procul ab Amanicis pylis poſitam epiſt.4.li.15 & Curtius,& Strabo. { Clitarchus } hiſtoric⁹ { Narrauit } ita tibi ſæpe legenti expoſuit, vt præſens præſenti narrare ſit viſus. { Niſi no. } magnũ, & celebre.hinc ad Atticũ ſcribens ita queritur: Qui malum iſti Pindeniſſæ qui ſunt ringes: nomen audiui nũq̃. Quid ego faciam non potui Ciliciã, Aetoliam, aut Macedoniam reddere. { Quod op. } vt, quantum gloriæ triumphoq; opus eſſet, aſſequeremur. { Vt ſcribis }.Epiſt. 5.lib.8. Succeſſionem futuram, propter Galliarum controuerſiam, non video. { Serius } Al.ſpiſsius, vtrunq; recte { Præſentia } At qui ſcripſit ſe futura tñ expectare, niſi quid ad ipſum pertineret. quare ſic exponendum eſt: Præſentia, quæ ad me pertinent.

BER. RVT.

VElles enim, ais, tñ modo, vt haberem negotii, quod eſſet ad Laureo. ſa. } Cælii verba ſunt: Nã ſi hoc more moderari poſſemus, vt pro viribus copiarum tuarum belli quoq; exiſteret magnitudo, & quantum gloriæ triumpho opus eſſet, aſſequeremur, periculoſam, & grauem illam dimicationem euitaremus, nihil tam eſſet optandum. Et alioqui autor eſt Plu. triumphum redeunti Cice. oblatum: quem tametſi ille antea concupiſſet, conditione tamen temporũ permotum non egiſſe. Sed & oppidum, de quo infra. 57. die captum, idem, Cicero q;. Nec vero ſcripta eſt hæc ante ſuperiorem epiſtolam, vt interpres putat. { Sin id erit, vt ſc. & vt ego arbitror, ſerius, illud, &c. } Potuit hic locus præteriri, ſi non fuiſſet in animo, verbum, quod alioqui parum Ciceronianam exiſtimari queat, oſtendere etiam ab eo non ſemel vſurpatum. Vt itaq; legendum, Spiſsius, vt vulgata etiam nonnulla præferunt exemplaria. id verbum ſignificat difficilius. Idem autor in Bruto; Cum tamen ſpiſſe, inquit, atq; vix, vt dudum ad Demoſthenem, & Hyperidem, ſic nunc ad Antonium Craſſumq; peruenimus. Item in tertio de Oratore: ſed etiam ſi eſt aliquanto ſpiſsius, aut ſi ego ſum tardior, profecta nunquam cõquieſcam. Superſediſſem ab hac notatione, vt dixi antea, ſi non abiici integrã germanãq; lectionem ab interprete & agnitã viderẽ. alioq Serius verbũ, nihil hoc loco hẽt aut venuſtatis, aut ſẽſu.

Alexander ab Alexãdro Genialium dierũ lib. 5. ca. 7.

TRibus erratis lapſum offendimus virum ſane eruditum Epiſtolarum famil. Cicer. interpretem non infacundum, cuius ſcripta vulgo innotuere. Primo illa ad M. Cælium epiſt. in qua verba ſunt Cic. Oppugnaui v. & xx. diebus, aggeribus, vineis, turribus, oppidum Pindeniſſum minutiſsimum, tantis operibus, vt mihi ad ſummam gloriam nihil deſit niſi nomẽ oppidi. Quid ſibi Cic. vellet his verbis, non ſatis aſſequi videbatur, cum nomen oppidi nihil cenſeret aliud quam ipſum oppidũ, ac ſi diceret: Ad ſummã mihi gloriã nihil deeſt, niſi vt oppidũ, qđ oppugnare adortus ſum, deniq; expugnẽ. Quod tñ longe abeſſe a vero intellectu apparet. Quid quæſo nomen oppidi cũ ipſo oppido cõe habuit: aut quid tam inſolens, aut Cic. facundia tñ abeſſe potius, quam verba plane expoſito poetico ſenſu, & quaſi figuris circunſcribere, aut coloribus ifucare: Qđ tñ aliter intelligi oportere, ex contextu verborũ liquere arbitror. Cum enim ex oppidis vi expugnatis Imperatores plerunq; nomina ferrent, quippe cum ex Coriolis Martius Coriolanus, & ex Fidenis Sergius Fidenas, atque ex Creta victa Metell⁹ creticus dicti ſint (quæ ſibi cognomenta in teſtimonium maximæ, & expertæ virtutis, terũque geſtarum gloriæ adoptarunt) ſic Cice. cum ſpem haud dubiã potiundi hẽret oppidi, nihil deeſſe ad ſummã gloriã, niſi nomen oppidi, & cognomẽtum ex Pindeniſſo aſſeuerat: videlicet ſicut Africani, Numãtini, & Cretici, illi nomina tulere: ſic ex Pindeniſſo ipſe cognomen[illegible] ferat.

[redacted]

ARGVMENTVM.

Dicit ſibi præ ſolicitudine pene verba deeſſe, nimis cupere in vrbem reditũ & Pantheras quas Cælius petierat, eſſe captu difficillimas.

GIBER. LONG. LEMMA.

Vt ad Atticum ſcribit, Cælius Ciceronem hortatus fuerat, vt in prouincia maneret. In hac itaque epiſto. a cauſas reddit, cur id ſibi non faciendum exiſtimet. Deinde cum apud ædiles Rom. ludorum procuratio eſſet, & ædilitatem ſuam populo ſpectabilem reddere cuperet Cælius, & ob id Pantheras a Cicerone petiſſet, quid de illis poſsit, reſcribit Cicero.

M. T. C. IMP. M. CAELIO AEDILI CVR. S.P.D. 11

PVtares ne unquam accidere poſſe ut mihi uerba deeſſent, neque ſolum iſta ueſtra oratoria, ſed hæc etiam leuia noſtratia? deſunt autẽ propter hanc cauſam, quod mirifice ſum ſolicitus, quidnam de prouincijs decernatur, mirum me deſiderium tenet Vrbis, incredibile meorum, atque imprimis tui, ſatietas autem prouinciæ, uel quia uidemur eam famam conſecuti, ut non tam acceſsio quærenda, quam fortuna metuenda ſit, uel quia totum negocium non eſt dignum uiribus noſtris, qui maiora in Rep. onera ſuſtinere & poſſimus, & ſoleamus: uel quia belli magni timor impendet: quod uidemur effugere ſi ad conſtitutam diem decedemus. De Pantheris per eos, qui uenari ſolent, agitur mandato meo diligenter: ſed mira paucitas eſt: & eas, quæ ſunt, ualde aiunt queri, quod nihil cuiquam inſidiarum in mea prouincia, niſi ſibi, fiat. itaq; conſtituiſſe dicuntur in Curiam ex noſtra prouincie decedere. ſed tamen ſedulo fit, & in primis à Patiſcho: quicquid erit, tibi erit: ſed quid plane eſſet, neſciebamus. Mihi mehercule magnæ curæ eſt Aedilitas tua: ipſa dies me admonebat: ſcripſi enim hæc ipſis Megalenſibus. tu uelim ad me de omni Reipublicæ ſtatu quam diligentiſsime perſcribas: ea enim certiſsima putabo, quæ ex te cognouero.

Vale.

ASCEN.

PVtares ne &c. dicit ſibi ꝑ ſolicitudine pene v̾ba deeſſent nimis ſe cupere i vrbem redire, & Pantheras quas Cæl. ꝑpo exhibendas petierat eſſe captu difficillimas. Ordo eſt. O Cæli putares ne poſſe accidere vnq̃, vt verba deeſſent mihi, nõ ſolum iſta veſtra oratoria. i. quibus vos qui in ſena. ꝑpẽ loquimini, vtimini, ſed et hæc leuia. i. facilia, noſtratia. i. qbus nr̃æ ſectæ hoies, hoc eſt rei bellicæ intenti vtimũ: Deſunt aũt. ſ. verba ꝑp hanc cãm, qđ ſum ſolicitus mirifice. Quid nã decernat. i. S.C. & populi rogatione ꝯſtitui debeat, de ꝓuinciis. ſ. abrogandis, aut ꝓrogandis. Mirum deſideriũ vrbis, & incredibile deſiderium meoꝝ. ſ. familiarium, & amicoꝝ tenet. i. afficit me, atq; in primis. i. præcipue ſatietas ꝓuinciæ actæ. i. pactæ, vel quia nos videmur ꝯſecuti eã famam, vt acceſsio. i. incrementũ, & additio ad eã, non ſupp. ſit tam. i. tñ, quærenda. q̃. i. quantum fortuna. ſ. aduerſa ſit metuenda. Vel quia totũ negocium. i. hoc bellũ cũ barbaris, & indoctis hoibus, non eſt dignũ viribus nr̃is, qui poſſemus et doctos tegere, quia ego, & poſsim, & ſoleã ſuſtinere in Rep. maiora onera, vel quia timor magni belli ipendet. i. iminet, qđ. ſ. bellũ nos videmur effugere. i. euitare, ſi decedemus. ſ. de ꝓuincia ad diem ꝯſtitutã. i. ad tp̃s ꝯſtitutũ. Agitur diligenter mãdato meo de Pãtheris. i. de eo qđ petiſti, vt tibi mittã Pantheras. i. aialia illa maculoſa, & aſpectu iucũda, ꝑ eos, qui ſolẽt venari ſup. eas ſed mira paucitas ſup. earũ eſt, & aiunt. i. hoies, eas quæ ſunt, queri. i. cõqueri valde qđ aut nihil inſidiarũ fiat cuiq̃ in prouincia mea niſi ſibi, itaq; ipſe Pãtheræ dr̃ conſtituiſſe. i. ꝓpoſuiſſe decedere ex ꝓuincia noſtra in Cariã. Sed tñ ſup negocium, aut venatio fit ſedulo. i. diligenter quaſi ſine dolo, & in primis. i. præcipue a Patiſcho: ꝓprium eſt venatoris. Quicquid erit. ſ. captũ, erit tibi, ſed nos neſciebamus plane, quid eſſet. i. captum cum hæc ſcriberemus. Aedilitas tua eſt mihi, mehercule magnæ curæ, ipſa dies. ſ. qua hæc ſcribebam, admonebat me: ſcripſi enim hæc ipſis Megalenſibus: ideſt eo tempore quo ſpectacula exhiberi ſolent

Cybeli,ſeu magnæ matri Deum. Ego velim ſup. vt tu perſcribas ad me,quam diligentiſsime de omni ſtatu Reip. Ego enim putabo ea certiſsima,quæ cognouero ex te.

SEBAS. CORR. SAtietas autem } Hæc lectio,vt mihi non ſatis placet, ita nullam habeo,quam magis probem:niſi ex vetere libro, Ante,non autem,legamus vt ſit:Satietas prouinciæ me tenet ante omnia: Quidam deſcribunt,actæ:quam bene ipſi viderint. In alio libro vetere totus hic locus ſic legebatur: Atq; in primis ſatietas prouinciæ. { De Pantheris } De quibus toties ad me ſcribis,lib. 8. { Patiſcho } Epi. 9 li. 8. { Aedilitas tua } propter ludos. { Admonebat } quoniã maiores noſtri ludos i Palatio ante templũ,in ipſo Matris Magnæ conſpectu, Megalenſibus fieri,celebrariq; voluerunt. { Megalenſibus } Non. Aprilis,quo die Matri Deum ſacra fiebant,quæ Megalenſia dicebantur.

[redacted]

ARGVMENTVM.

Rurſus miratur ſe nihil literarum a Cælio accepiſſe, cum tamen quinquatris noua inciderunt conciones,dicitque urbem, cuius deſiderio ipſe tenetur,Cælio colendam.

GIBER. LONG. LEMMA.

Literarum officium a Cælio requirit, hortaturque ut ad urbana negocia ſe totum comparet

M. T. C, IMP. M. CAELIO AEDILI CVR. S. P. D. 12

*SOlicitus equidem eram de rebus urbanis: ita tumultuoſæ conciones,ita moleſtæ quinquatrus afferebantur:nam citeriora nondum audiebamus ſed tamen nihil me magis ſolicitabat,quam in his moleſtijs non me, ſi qua ridenda eſſent, ridere tecum: ſunt enim multa: ſed ea non audeo ſcribere: illud moleſte fero, nihil me adhuc his de rebus habere tuarũ literarum:quare, & ſi cum tu hæc leges, ego iam annuum munus cõfecero: tamẽ obuiæ mihi uelim ſint literæ tuæ,quæ me erudiant de omni Republi. ne hoſpes planè ueniam. hoc melius, quam tu, facere nemo poteſt. Diogenes tuus homo modeſtus à me cum Philone peſſinunte diſceſſit. iter habebant * ad Deiotarum Regem: quanquam omnia nec benigna, nec copioſa cognorant. Vrbem mi Ruffe cole. & in iſta luce uiue. omnis enim peregrinatio(quod ego ab adoleſcentia iudicaui)obſcura, & ſordida eſt ijs quorũ induſtria Romæ poteſt illuſtris eſſe, quod cũ probe ſcirem, utinam in ſententia permanſiſſem: cum una mehercule. ambulatiuncula atque uno ſermone noſtro omneis fructus prouinciæ non confero: ſpero me integritatis laudem conſecutum. non erat minor ex contemnenda, quam e x conſeruata prouincia, ſpes triumphi, inquis? ſatis glorioſe triumpharem, ſi non eſſem tandiu quidem in deſiderio rerum mihi cariſſimarum(ſed ut ſpero) propediem te uidebo. tu mihi obuiã mitte epiſtolas te dignas.* Vale.

* a.l. Laid.

ASCEN. SOLICITVS &c. } Rurſus miratur ſe nihil literarum a Cælio accepiſſe,cum tamen quinquatriis nouæ inciderint conciones,dicitque vrbem cuius deſiderio teneretur,Cælio colendam. Ordo eſt. Equidẽ.i.ego certe erã ſolicitus de rebus vrbanis, ideſt quæ in vrbe tranſactæ eẽnt Ita.i.vſqueadeo tumultuoſæ, ita.i.in tantum moleſtæ cõciones.i.orationes habitæ ad populum conuocatum, afferebãtur.i.annunciabantur mihi. Quinquatriis.i. ludis, & feſtis Mineruæ,habitis ex more,quinto die poſt idus,dico inquit,quinquatriis,nam nondum audiebamus citeriora.i quæ facta eſſent citata quinquatria, aut tempore viciniore nobis,quia minus præterito,quam ſint quinquatria Sed tamen nihil ſolicitabat me magis.i.vehementius,quam me non ridere tecum in his moleſtiis.ſ.quas patior in prouincia,ſi qua.i.aliqua eſſent ridenda. Sunt enim multa ſup. rĩdẽda. Videtur contrarium,quod dixit ſiqua eſſent, &poſtea dicit ſunt enim multa,ſed non eſt. Nam ſenſus eſt,priuſq̃ certior eſſent factus per alios,nihil ſolicitabat me magis quam me non poſſe ridere tecum,ſiqua eſſent ridenda,vbi autem certior factus ſum, ſcio multa fuiſſe ridenda. Sed ego non audeo ſcribere ea,ne forte incidant in manus eorum,quos rideat. Ego fero moleſte illud.ſ.me nihil habere adhuc literarum tuarum de his rebus.ſ. quæ tunc contigerunt. Quare & ſi.i.quanq̃ cum tu leges hæc, ego confecero i.fiuiero iam munus.i officium annuum,tamen velim,vt ſup. literæ tuæ ſint obuiam mihi,quæ.ſ.literæ erudiãt me de omni.i.tota Rep. ne veniam plane.i.omnino hoſpes.i.vt hoſpes,& peregrinus,ignarus omnium rerum vrbanarũ: Nemo poteſt facere melius hoc ſ.ne plane hoſpes veniam,quã tu Diogenes tuus.ſ.procurator rerum tuarum,homo modeſtus, diſceſſit a me cum Philone. Peſſinunte.i.ab eo loco inſigni in Phrygia,quod inde Cybele Romam traſuecta ſit, quæ Peſsinũtia dici ſolet,declinatur aũt Peſsinus Peſsinuntis,vt Opus Opũtis, Amathus Amathunthis,Hiericus Hiericuntis &c. Ipſi.ſ.ambo, Diogenes, & Philo habebant iter.i.ire debebant ad Laium regem.ſ. Aſiæ. Alii legunt ad Deiotarum,alii ad Hyacton,quãq̃ ipſi cognorant omnia.ſ.quæ eſſent agenda cum rege,nec benigna,nec copioſa i. magni fructus. O mi Ruſe cole.i.inhabita,vrbem ſ. Romam, quæ cũ vrbs per ſe ponitur, ſemp intelligitur, & viue in iſta luce.ſ. clarorum virorum. Omnis.n. peregrinatio eſt obſcura, & ſordida,quod ego iudicaui ab adoleſcentia, iis quorum induſtria poteſt eſſe illuſtris Romæ. QVOD cum ego ſcirẽ probe.i.decenter,& probabiliter,vtinam permanſiſſem in ſententia. Mehercule.ſ.ita tractante,vt verum dico,ego nõ confero.i.non comparo in valore,& iucũditate,omneis fructus prouinciæ,cum vna ambulatiuncula,ſup. noſtra. atq; vno ſermone noſtro,quam,& quem ſimul habere ſolemus. Ego ſpero me cõſecutum laudem integritatis.i.quod integram,& minime auaram geſſerim in prouincia vitam,ſpes triumphi non erat minor ex prouincia contemnenda.i.quã contemnerem amplius tenere quam ex prouincia conſeruata,ſup. fuiſſet,ſi eam conſeruare.i.diutius cum imperio ſeruare voluiſsẽ, aut minor ſpes triũphi.i. magnæ gloriæ erat ex prouincia,ſi eam contemnere voluiſſem,quam ex conſeruata i.per curam meam. In qua.ſ. prouincia pſeruata, ego triumpharem glorioſe quidẽ.i.certe,ſi non eſſem tandiu in deſiderio rerum chariſsimarũ mihi.i.amicorum,& familiarium. Sed vt ſpero ego videbo te propediem.i. tempore mox futuro,tu mitte obuiam mihi epiſtolas dignas te.i. quæ cenſeantur a te miſſæ, & ſcriptæ.

ITa tumultuoſæ conciones,ita moleſtæ quinquatriis adferebantur } Vetuſti codices quinquatrus, generandi caſu: ſi.n. { Quinquatriis } eſſet,ſignificare(vt puto)diem,quo adlatæ eſſent ad ſe,non quo geſtæ illæ res. Intelligere autem eum diem,quo conciones illæ tumultuoſæ habitæ ſont,declarat vox illa. { Citeriora } dicit ſe nondum audiſſe,quæ poſt eum diem in vrbe geſta ſunt. Præterea potius apud bonos autores Quinquatrus inuenias quam Quinquatria,ſic enim ſemp apud Sex. Pompeium,& Nonium Marcellum,qui hanc vocem diligenter interpretantur,ſcriptum eſt. Nonius etiam de forma vocabuli accurate diſputat. Nam quod apud Tacitum libr. 14. Mirotamen certamine procerũ decernuntor ſupplicationes apud omnia puluinaria,vtq; Quinquatria,quibus apertæ inſidiæ eſſent, ludis annuis celebrarentur: mẽdum eſt: nam in vetuſto codice, qui in Diui Marci bibliotheca eſt Quinquatrus eſt, nõ Quinquatria. Idem quoq; non multo ante etiam in vulgatis libris, Placuit ſolertia tempore etiam adiuta,quando Quinquatruum feſtos dies apud Baias frequentabant. { Vrbem mi Ruſe cole. } In antiquis exemplaribus reperita eſt vox illa VRBEM, eleganter pfecto,maiore eorum verborum vi. Quam figuram,cũ multis locis ea Cic. vſus ſit,imperitia librariorum ſæpe ſuſtulit alteram enim eaꝝ dictionum vacare arbitrãtes,erroreq; priorum VICT.

rum (vt putabant) corrigere ſtudentes, grauiter ipſi peccarūt.

EXPO. EIVS. ITa tumultuoſæ conciones, ita moleſtæ quinquatrus } Siue conciones moleſtæ, & non tantum tumultuoſæ a Cicero. appellatæ ſint quod eo potiſsimum die turbidæ, & nefariæ conciones habitæ ſint, neceſſario intelligimus diem, quo res illæ Romæ geſtæ ſunt, non quo Ciceroni in prouinciam allatæ: nō enim lectionem illam vllo pacto probamos, quæ in impreſſis antea erat. Docuimus enim olim bonos ſcriptores potius hoc genere in hoc nomine vſos eſſe, quam neutro, caſtiganimusque locum Taciti, qui in hac voce corruptus erat. Cicero etiam ad cornificiū, inquit, Quinquatribus frequenti Senatu cauſam tuam egi.

PAVL. MAN. QVinquatrus } Dictū opinor nominādi potius, quam (vt Florētini crediderunt) generandi caſu: nam hanc vocem tamē multitudinis numero memini me legiſſe Forte etiam legi poſſe, Quinquatribus vt intelligatur dies, quo geſtæ ſunt res, non quo allatæ: cum inferat, citeriora nondum audiebamus. Nā in libro manoſcripto, quē habet vir doctiſsimus Hieronymus Ferrarius Corrigienſis, legitur, Quinquatr. vt etiā pro gladiatoribus, gladiat. vetuſtis in codicibus quandoque ſcriptom videas.

SEBAS. COR. COnciones } C. Curionis, & L. Aemilii Pauli. { Quinquatriis } 13. cal. April. habitæ. Vel moleſtæ quinquatrus, vt etiam legitur. { Diogenes } Græcus. Epiſt. 8. li. 8. { Philone } liberto. { Deiotarum } regem Armeniæ quidem minoris ab ſenatu appellatum, ſed Gallogræciæ tetrarcham. Cæterum quum hoc loco, & Deiotarū, & Laiom, & Hyacton, & Itachum, atque Latoregem legamus, videndum forte ſit, an poſsimus legere, Brogitarum, cui per ſyngrapham a nonnullis Romanis pecuniæ fuerant creditæ. Cicero præterea de ſuo Deiotaro nunquā illa ſcripſiſſet verba. Quanquā omnia nec benigna, nec copioſa cognorant. Quid ſi Lathurium legamus, vt Ptolemæum ſic a patre, qui Lathurus dicebat, vocatum interpretemor: cū quo Cælius neſcio quid negotii, ex Epiſtola. 4. libro. 8. habuiſſe videtur.

BER. RVT. DIogenes tuus homo modeſtus a me cum Philone Peſsinūte diſceſsit } Philonem intelligit Cælii libertum, non Mileſium illum, vt diuinat temere interpres. Verba Cælii ſont: Libertum Philonem iſthoc miſi, & Diogenem Græcum, quibus mandata, & literas ad te dedi. vt & Diogenem peruerſe Libertum acceperit Cælii.

[redacted]

ARGVMENTVM

Dicit literas Cælij tametſi raras, tamen iucundas ſibi eſſe, & gratas, præſertim eas, quibus hortatus erat, ut cum Appio gratia maneat, ad quam Cicero fatetur ſibi multas eſſe cauſas, quas & declarat, & rurſus deſiderio urbis ſe teneri, ut cum amicis rideat, ſcribit.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Officioſa eſt epiſtola qua ſe conſilio Cælij acquieſcere uelle oſtendit.

M. T. C. IMP. M. CAELIO AEDILI CVR. S. P. D. 13

RAras tuas quidem (fortaſſe enim non perferūtur) ſed ſuaueis accipio literas: uel quas proximè acceperam, quam prudēteis, quam multi & officij & conſilij. & ſi omnia ſic conſtitueram mihi agenda, ut tu admonebas: tamen confirmantur noſtra conſilia cum ſentimus prudentibus fideliterque ſuadentibus idem uideri. ego Appium (ut ſæpe tecum locutus ſum) ualde diligo: meque ab eo diligi ſtatim cœptum eſſe, ut ſimultatem depoſuimus, ſenſi: nam & honorificus in me Conſul fuit, & ſuauis amicus, & ſtudioſus ſtudiorum etiam meorum. mea uero officia ei non defuiſſe, tute es teſtis: quoniam. κωμικὸσ μάρτυσ *(ut opinor) accidit Phania. & mehercule ēt pluris eum feci, quod te amari ab eo ſenſi. iam me Pompe. totum eſſe ſcis: Brutum à me amari intelligi. quid eſt cauſæ cur mihi non ſit in optatis, complecti hominem florentem ætate, opibus, honoribus, ingenio, liberis, propinquis, affinibus amicis? collegam meum præſertim, & in ipſa collegij laude & ſcientia ſtudioſum mei? hæc eo pluribus ſcripſi, * quod mihi ſignificabant tuæ literæ ſubdubitare, qua eſſem erga illum uoluntate. credo te audiſſe aliquid: falſum eſt (mihi crede) ſi quid audiſti. genus inſtitutorum & rationum mearum diſsimilitudinem nonnullam habet cum illius adminiſtratione prouinciæ. ex eo quidam ſuſpicati fortaſſe ſunt, animorum contentione, non * opinionum diſſenſione, me ab eo diſcrepare. nihil autem feci unquam, neque dixi, quod contra illius exiſtimationem eſſe uellem, poſt hoc negocium autem & temeritatem noſtri Dolabellæ, deprecatorem me pro illius periculo præbeo. Erat in eadem epiſtola, ueternus ciuitatis. gaudebā ſanè & congelaſſe noſtrum amicum lætabar otio. Extrema pagella pupugit me tuo chirographo. quid ais? Cæſarē nunc defendit Curio? quis hoc putaret præter me? nam ita * uiuā putauī. Dij immortales quam ego riſum noſtrum deſidero. Mihi erat in animo, quoniam iuriſdictionem confeceram, ciuitates locupletaram, publicanis, etiam ſuperioris luſtri reliqua ſine ſociorum ulla querella conſeruaram priuatis, ſummis, infimis, fueram iucūdus proficiſci in Ciliciā Non. Maij & cum primum æſtiua attigiſſem, militaremque rem collocaſſem, decedere ex S. C. Cupio te Aedilem uidere, miroque deſiderio me Vrbs afficit, & omnes mei, tuque imprimis. Vale.*

IO. RIV. Attend. SPero me integritatis laudem conſecutum, non erit minor ex contemnenda, quam ex conſeruanda prouincia ſpes triumphi, in qua ſatis glorioſe triumpharem ſi non eſſem tandiu quidem in deſiderio rerum mihi chariſsimarum, &c. } Legendum. { Spes triomphi inquis } vt ſit quaſi ὑποφορὰ Cælii, per occupationem a Cic. poſita, dein ſubiungatur ἀνθυποφορά. { Satis gl. tr. &c. } Nam in illo qd' anteceſsit. { Non erit min. } ſubaudi Laus: quod ex ſententia ſuperiori repetendum.

A S C. RAras &c. Dicit literas Cælii Raras quidem, ſed iucundas ad ſedari, & gratas, & præſertim eas, quibus hortatus erat Cælios, vt ipſe Cic. cum Appio gratiam ineat, ad quam ineundā idem Cic. dicit multas ſibi cauſas eſſe, rurſuſque deſiderio vrbis ſe teneri, vt cum amicis rideat ſcribit. Ordo eſt. Ego accipio tuas literas quidem. i. certe raras, licet multas forte ſcripſeris, fortaſſe enim non perferuntur, ſed ſuaues. i. iucundas, vel. i. etiam, eas quas acceperā proxime quam. i. quantū prudentis, & quam. i. quantū multi, & officii, & conſilii. q. d. plurimi. Et ſi. i. quanquā, ego conſtitueram. ſ. prius quā admoneres omnia agenda mihi ſic, vt tu admoneas, tamen noſtra cōſilia confirmantur. i. ſtabiliuntur, cum ſentimus idem videri prudentibus, & ſuadentibus videlicet, ſup. quod nobis. Ego valde diligo Appium, vt locutus ſom ſæpe tecum, & ſenſi me cœptum diligi ab eo ſtatim, vt. i. poſtquā, depoſoimus ſimultatem. i. latens odium, & æmulationem ſimulatam. Nā ipſe fuit, &. i. ſimul honorific' . i. honorem faciens, conſul in . i. erga me, & amicus ſoauis, & ſtudioſius, etiam ſtudiorum meorum, vero pro ſed', tu es teſtis mea officia. i. debita obſequia non defuiſſe ei. Quoniā μαρτυς. i. martyr, hoc eſt teſtis κωμικὸς comicus, hoc eſt qualis inducit in comœdia vtrique nota, ex comœdo. ſ. Phania libertus, accidit vt opinor mihi hoc eſt ſicut in comœdia aliquis, qui rem optime notat, eo qd' iam fere geſſerat, aut viderat, ita Phania libertus eius de quo in

* a. l. q nō nihil ſig.

* a. l. volūtatum.

* a. l. iuia.

prima Epiſtola, tertio libro, quod rem optime non...hi certiſſimus eſt teſtis martys dicitur Attice, & cõmuni græcorum lingua martys teſtis. Et meſſe..., ego feci.i. æſtimaui ſup. Appium eſſe pluris, quod.i. quia ego ſenſi te amari ab eo. Tu qui ſcis, me totum Pompeii, & intelligis Bruti amari a me, quid igitur cauſæ eſt, cur non ſit mihi in optatis.i. inter cætera optata, complecti hominem florentē ætate.i. qui eſt in flore ætatis, videlicet Appium, & florentē opibus, honoribus, ingenio, liberis, .i. legitima prole propinquis.i. conſanguinitate, affinitate.i. propinquis vxoris, amicis.i. acquiſitis, præſertim collegam meū.ſ. in collegio augurum, & ſtudioſum mei in ipſa laude, & ſcientia collegii. Ego ſcripſi hæc pluribus.i. compluribus ſup. verbis, aut pluribus quam alioqui feciſſem, quod literæ tuæ ſignificabant mihi, te ſubdubitare.i. occulte, aut aliquantulum dubitare, qua voluntate ego eſſem erga illum, videlicet Ap. Credo te audiſſe aliquid.i. ſimultatis, aut odii mei in eum. Crede mihi Rufe, ſi audiſti quid.i. aliquid.ſ. tale ſup. id eſſe falſum. Genus.i. ratio, & forma inſtitutorum.i. morum, & rationum mearum.ſ. viuendi, habet nonnullam.i. quandam diſſimilitudinem, cum adminiſtratione prouinciæ illius. Nam Cice. Appio ſucceſſerat in prouinciam. quidam ſuſpicati ſunt fortaſſe ex eo.i. ex ea diſſimilitudine regendi, me diſcrepare ab eo; contentione.i. pertinaci pugna, animorum.i. voluntatum, non diſſenſione opinionum. At tem.i. ſed, ego nihil feci, aut dixi vnq̃, quod vellem eſſe contra exiſtimationem.i. iudicium illius. Alii legunt æſtimationem, id eſt reputationem, & autoritatem illius. Autem.i. ſed, poſt hoc negocium.ſ. quod in forma gubernandæ prouinciæ ab eo diſſenſerim. Et poſt temeritatem Dolabellæ noſtri.ſ. generi; nam poſt mortem Craſſipedis, Tulliam duxit Cice. filiam, præbeo me deprecatorem.i. interceſſorem, & ſupplicationem, vt ignoſcatur pro periculo illius.ſ. App. In eadē epiſtola.ſ. tua, erat Veteranus ciuitatis.i. ſcripſiſti de veterano quodam ciuitatis, qui cum moleſtiam inferret communi amico, repulſus eſt, vide ait Cic. Gaudebam ſane.i. multum, & lætabar amicum noſtrum cõgelaſſe.i. torpuiſſe otio.i. ſic illo Veterano ceſſante ab infeſtatione, refrixiſſe, vt congelari cenſeatur. Extrema pagella.i. tabella, in qua ſcripta erant ſuperiora a manu ſecretarii Cælii, pupugit .i. ſtimulauit, me tuo chirographo.i. ſcripto tua manu, nam qui dictant epiſtolas priuſq̃ claudantur, & obſignentur, pars ſolent interdum quædam aſcribere manu propria, quæ nolunt ſcribas ſuos ſcire. ſcripſerat autem Cælius curionem non defendiſſe cauſam Cæſaris, vnde Cic. Quid ais? Curio non defendit Cæſarem. Quis putaret hæc præter me? q.d. nemo. Ego tamen debebam putare, vt qui Curionem ad hoc induxerim, vt nullis cõſiliis præterq̃ ſuis acquieſceret; poſtea tamē nimium Cæſari adhæſit. Affert tamen Cic. aliam rationem de induſtria dicens, nā ego putaui ita.ſ. quod non defenderet Cæſarem in via. O Dii immortales, quam.i. quantum, ego deſidero riſum noſtrum. Hactenus ad epiſtolam Cælii. In animo erat mihi.ſ. cū hæc ſcriberem, quoniam confeceram.i. finieram, iuriſdictionem.i. tempus, quo ius prouincialibus dicerem, locupletare.i. ditare, ciuitates.i. Ciliciæ, etiam in publicanis.i. in publicanorum exactione refrenanda. Reliqua, præter publicanorum negocia, conſeruata ſunt ſuperioribus luſtris.i. luſtrationibus, & cenſuris, ſine vlla querela ſociorum. Iucundus, aut iuſtus fueram in priuatis .i. non gerentibus magiſtratum, in ſummis, & infimis, & repete. In animo erat proficiſci in Ciliciam forte ex Cypro, nā vtrā que partem tenebant proconſules in Ciliciam miſſi, aut ab ea parte, quæ eſt iuxta Amanum montem, Nonis Maiis.ſ. tunc proximæ futuris. Et in animo erat decedere ex ſenatuſconſulto.i. ſicut ſenatus decreuerat, cum attigiſſem prima æſtiua.i. tempora apta militiæ, & bello gerendo, & collocaſſem.i. depoſuiſſem rem militarem. Ego cupio videre te, & vrbs.ſ. Roma afficit me miro deſiderio, & omnes mei ſup. afficiunt, & tu in primis ſup. afficis me miro deſiderio. Sunt, qui ſuperiora ſic ordinent. Sine querela ſociorum in priuatis, ſummis, & infimis, iucundus.i. lætus fueram proficiſci in Ciliciam &c. ſed ſequar priorē ſenſum.

VICT. QVoniam } κωμικὸς μάρτυς, vt opinor, accidit Phania. Eraſmus vir doctiſſimus noſtris temporibus, & πολυγραφώτατος locum hunc corruptum eſſe cenſet, corrigitq; οἰκεῖος μάρτυς, vel οἰκεῖον μάρτυς.i. domeſticus teſtis cū nuſlibi apud græcos autores (vt videtur) hoc prouerbium legiſſet. Nos in antiquis exemplaribus Græcas has voces nulla varietate ſcriptas animaduertimus, ſed recte admodum, & integetrime, quod raro accidit in Latinis vetuſtis codicibus: vix.n. poterant, qui linguæ illius rudes eſſent, vt erant illarum ætatū librarii, tam accurate characteres illos effingere, vt non aliquid peccarent. prouerbiumq; hoc apud Suidam reperimus in dictione ὑμφασιν. cum enim locum ex hiſtoria Polybii adduceret hæc verba ipſius ponit, καὶ προσαπτέωσι τ' εἰσβόω κωμικόν τινα μάρτυρα πρὸς παρασούμενος αἰώνυμεν. Nihil igit amplius de horum verborum integritate dubitandum eſt, cum apud Græcos etiam autores hoc prouerbium inueniatur: potius quærenda eſt ſententia, & vis ipſius, etſi ex verbis Polybii, quæ a Suida accepimus (nec enim integram hiſtoriam præclariſſimi illius viri habemus) videtur de his proferri ſolitum, qui aliquod mendacium ficto aliquo teſte confirmare volebant. Nā quod alii comicum teſtem opportunum intelligunt, & in tempore aduenientem, alii autem aliter exponunt, cum nullo hæc autore dicant, mirari non debent, ſi paucos admodum ſuæ ſententiæ comites habent.

EX... STER... EIV... DEM... QVod mihi ſignificabant tuæ literæ ſubdubitare } Mediceus codex. { Quod nihil ſignificabāt } Quare animaduertendum eſt, an melius legi poſſit, Quod non nihil ſignificabant: hoc intellectu, vt dicat Cicero, in Cælii epiſtolis quædam verba eſſe, quæ obſcure ſignificent hanc ſuſpicionē in animo illius reſidere, de alienata volūtate ipſius erga Appiū, dictio illa. { Mihi } non magnam vllam vim habere videt eo in loco, nam ſi id ſignificabant literæ Cælii, non magis Ciceroni, quam omnibus aliis, qui eas legiſſent, ſignificabant, nec tamē firmitudinem aliquam hoc argumentum habet, quare de tota re nihil adfirmamus.

SEB... COR... LIteras } Epiſt. 6. lib. 8. Simultatem depoſuimus } autore Cn. Pompeio. { Coſs. } cum L. Domitio Aenobarbo. { Tu te es teſtis } firmus, & apertus. { Κωμικὸς } fictus, vel repentinus, & vltro citroq; currens, quales in comœdiis inducuntur: vnde etiam dixit, Accidit, ſicut in omnibus fere libris veteribus legitur. { Magnus } teſtis. { Phania } Appii libertus. Epiſto. 1. lib. 3. { Iam me Pompeii } cuius filius filiam Appii habebat vxorem. { Brutum } M. Bruti Appii item generum. { Collegam meū } in auguratu. { Studioſum mei } quippe qui libros augurales ſuos mihi dicarit? { Noſtri Dolabellæ } qui reum fecit Appium. { Veternus } quædā quaſi colluuio aquarum. A nonnullis vero nimium quoddam otium, & negotiorum intermiſſio exponitur, Epiſt. 6. lib. 8. { Noſtrum amicum } C. Curionem Trib. pl. { Chirographo } quum tua manu in extrema epiſtola illud addidiſti: Curio trāsfugit ad populum, & pro Cæſare loqui cœpit. vel illud, Turpe tibi erit, Pātherarum greges me non habere. { Iuriſdictionem } forum Laodicenſe. { Ciuitates } multas ex ære alieno liberatas, multas valde leuatas omnes αὐτονομίαν adeptas. { Publicanis } nā populi nullo gemitu publicanis, quibus hoc ipſo luſtro nihil ſoluerant, etiam ſuperioris luſtri reliqua reddiderūt. { Reliqua } quæ debebant. { Proficiſci } Laodicea, quæ erat inter τὰς διοικήσεις Aſiaticas, prouinciæ Ciliciensi attributas.

BER... RV... POſt hoc negocium autem, & teme. no. Dol. } Garrit interpres, qui cui hæc epiſtola rideat, non vidit, quæ eſt illa Cælii, cuius initium: Non dubito, quin perlatum ad te ſit; Appium a Dolabella reum factū, Nihil aliud dicit Cice. his verbis, quā, Poſtq̃ vero accuſatus eſt a Dolabella noſtro (non quidem genero, neq;.n. dum ei filiam collocarat Cic. vt ex eadem illa Cælii epiſt. diſcitur) ſed familiari, quem duobus capitis iudiciis defendimus; vt lib. ſeq. epi. illa. { Quum no. } Appius, ego pro eo intercedo, & deprecor. Item ſupra. { Et in ipſa collegii laude, & ſci. ſtu. mei } Hoc pp librum, quem de augurali ſciētia ab Appio ſibi ante inſcriptum ſignificat Cic. lib. ſequē. pluribus epiſt. Item erat in eadem epiſt. { Veternus ciui. } Satis in Decuria nugas imperitiſſimi hominis confutauimus. Quod ad illud attinet, Ita in via putaui, quod nos, ita viuā, ſcribi malumus Cic. Solicitat me (ita viuam) tua mi Tyro valetudo. De locupletatis prouinciis omnino mutāda lectio, vt eo loco ex Craſſi noſtri ſententia monuimus Cicero.n. initio, quum in prouinciam veniſſet, ei negotio confeſtim animum intendit nec veriſimile eſt, tam ſero.i. ſub ipſum deceſſum, tantam rem curare eſſe demum voluiſſe. libris in ſequentis ad Appium epiſtolæ noſtram ſniam confirmant. De reliquis ſuperioris luſtri, in quibus feſtiue ariolatur interpres clericus, addo, quod eſt ad Lent. ſupra libro. 1. Accepi (inquit Cicero) literas tuas de publicanis, in quibus æquitatem tuam non potui non probare. Facilitate autem,

quod

quod velle, côſequi potuiſſes, ne eius ordinis quẽ ſemp ornaſti, rẽ aut voluntatẽ offenderes. Equidem nõ deſinam tua decreta defendere, & c. Significat enim Cicero, a Lentulo Ciliciæ ante ſe Appium ꝓ proconſule, côtra publicanos eſſe decretum: ſe vero hoc loco, etiam illius tẽporis reliqua curaſſe, ſine tamen ꝓuincialium ipſorum querela.

Ex Ru- ſtili De- cura

PIus Bononiẽſis in annotationibus ſuis, quã verſum Martialis, vt ipſe putat, corrigeret, vt autem mihi videtur, deprauaret, ac multa ſuperflue de veterno in eum locũ congeſsiſſet, impegit tamen in hunc quoq; ſcopulum, vt diceret, quod eſt in Ciceronis epiſtola ad Cælium in hæc verba: Erat in eadem veteranus ciuitans: quum Veternum, vel veternus legi oporteret, vt & in nõnullis eſt codicibus, & animaduerſum ab aliis ante erat, mihi ꝗ multo quoq; ante pronilum, quam in eius opuſculum illud inciderem, aut aliorum annotationes, quæ locum hunc exponerent. eo ſenſu accipi oportere, vt pro Veterno Pompeium Magnum ſignificari a Cicerone intelligamus. quod commentum inde multis ab eo côueſtitur figmentis. Cuius viri autoritas tametſi mihi, quum iam loci eum reſtitutionem tum ſenſum omnem plane excogitaſſem, exſcripſiſſem ꝗ etiam breuibus, vt ſoleo memoriæ tantum meæ gratia, nihilo tamen magis a ſententia ſum dimotus. Confirmatus quidem in eam opinionem, quã ante de eo viro conceperam, hominem eſſe præcipitis peruerſiq; iudicii, cuiq; haud ita facile aſſentiendum ſit. Si quidem vno illo in capite, vt alia omittam & Martialem peruertit, & Iuuenalis verſum optime ſcriptum tentat infringere, & noſtram hanc ſententiam prorſus nihil aſſequitur. Quæro enim, ſi Cicero quaſi ſegnem, inertem, ac ceſſante Pompeium, pungere, ac notare voluiſſet, cur non honeſtius elegantiusq; multo Veteranũ eum, quam Veternum appellaturus fuerit? Quod verbum & ad militem pertinet, qualẽ ſe tota vita Pompeius præſtiterat, & ad eum militem, qui iam emeritis ſtipendiis in otio vitam deinceps agere deſtinet: & quaſi rudem militiæ, depoſitis armis, accipiat. Cur igitur eorum ſe numero aſcribit, qui veternum reponãt, veternum confodiant, ac legi vetent, quum ſenſum inuehat illi verbo, quod decet, aptiſsimum, atq; conuenientem? niſi quod prorſus iudicio caret, ferturq; tanto nouitatis impetu, vt, quid agat, non intueatur. Idem non contentus vno loco teſtatam temeritatem ſuã reliquiſſe, gloriatur etiam in Plautinis commentariis, hoc a ſe vno viſum atq; proſpectum, quaſi non, vel eo ſit miſerabilis, quod inuenti ſui neminem ſit vnquam ad ſtipulatorem aut ſubſcriptorem habiturus. Sed tẽperemus ab hominis ne de facie quidem noti contumeliis, cuius nihil præter verboſam iactantiam, horridamq; atq; inconditam petulantiam mediusfidius odimus errorem [redacted] orem facit præceptoris Beroaldi eruditiſſimi viri [illegible] perpenſaq; ſolertia in hoc ſcribendi genere, huiusq; etiam [illegible] loci diligens explanatio. poſt cuius operam præteriti a nobis quoque poterat, ſi non & magno cũ dolore ſpoliari [illegible] gloria noſipſos, qui idem, quod Beroaldus, collatione locorum coniecturaq; ante deprehenderamus, quam ex ſcriptis ipſius (Diis teſtibus) didiciſſemus, ferremus, & côfidentem Pii iſtius aſſeuerationem periculoſam eſſe ſtudioſis arbitraremur. Scribendum igitur hac parte Veternũ pro veterano, non dubitamus, & pro ciuitatis Rom. diſsidia accipienda. Id ita eſſe perſpicuum fecerint Cælii verba ex epiſtola, cui per hanc a Cicerone reſponſum eſt. Inquit Cælius, conſules autem habemus ſumma diligentia. adhuc Senatuſconſultum, niſi de feriis Latinis, nullum facere potuerũt. Curioni noſtro tribunatus conglaciat. ſed dici non poteſt, quõ hic oĩa iaceant, niſi ego cum tabernariis & aquariis pugnarem, veternũ ciuitatem occupaſſet. Hæc Cælius. Cæterum quid impedit, & ſequentes huius epiſtolæ clauſulas quaſdam interpretari, quando huc proceſsimus? Et congelaſſe (inquit Cicero) noſtrũ amicum lætabar otio. Amicum ſuum Curionem intelligit, quem ſemper ſuſpectum nimio plus habuit, vt præcipitem, ac temerarium Cicero, non Pompeium, vt iſti rentur. Apparet id ex præſcriptis Cælii verbis, tum ex his, quæ ſcribit lib. 7. ad Volumnium Cicero, de eodem (vt puto) Curione ſentiens, Illa inquit, quamuis ridicula eſſent (vt erant) mihi tamen riſũ non mouerunt. cupio enim illum noſtrum amicũ in tribunatu quã plurimũ habere grauitatis { Extrema pagella pupugit me tuo chirographo } De pagella hac nugatur interpres, illud intelligit Cicero, quod ita eſt in Cælii literis ſcriptum: Quod tibi inquit ſupraſcripſi Curionem frigere, iam calet; nam feruentiſsime concerpitur. leuiſsime enim quia de intercalando non obtinuerat, transfugit ad populũ, & pro Cæſare loqui cœpit. Hæc ille, qui paulo ante id ſignificarat, quod & aliis monumẽtis proditum eſt, initio videlicet tribunatus Curionem Cæſari aduerſatum ſummopere, poſt in gratiam rediſſe, cum maxima totius ciuitatis, & imperii pernicie, Id ẽt nõ omittemus, quod ſubiicit Cicero Cæſarem non defendit Curio. Pro nõ & ſi quis id ꝑtinaciter tueatur, reponi tamen poſſe, vel iam. vel (quod magis puto) nunc, vt ſit cum interrogatione, admirationeq;, Cæſarem nunc defendit Curio? Sed & illud quis non videt abſurdum eſſe, quod hic eſt? Nam ita in via putaui. Scribendũ ꝗ potius, vt in aliis quoq; codicibus, quos miror ab Aldo Manutio ſolertiſſimo homine non ſecutos. Nam, ita viuam, putaui, contẽnant hæc quidam, & leuiora exiſtimentur, ego his corruptis, perire candorem omnem, & ſenſus elegãtiam oĩno video Non omittam id, cuius me admonuit vir doctiſsimus, mihiq; in primis amicus, Ioã. Petr. Craſſus, ciuis, ac præceptor meus, quod ante legebatur legiturq; etiam num vulgo { Mihi erat in animo, qm iuriſdictionem confeceram, ciuitatis locupletare, in publicanis ẽt ſuperioribus luſtris reliqua ſine ſociorũ vlla querela conſeruata in priuatis ſummis infimis fueram iucundus, ꝓficiſci in Ciliciam } ita legi oportere. Mihi erat in animo, quoniam iuriſdictionem confeceram ciuitates locupletatam, publicanis ẽt ſuperioris luſtri reliqua ſine ſociorum vlla querela conſeruatam, priuatis ſummis infimis fueram iucundus proficiſci in Ciliciam quod & ſenſus ipſe alia qui nullus oſtendit, & ſimilis in epiſtolis ad Atticum ſnĩæ expreſſio. Plutar. de locupletatione ciuitatum mira prodidit, Supra quoq;. { Quoniam comicos martyr, vt opinor, accidit Phannia } Accedit, emendauit Lud. Rhodiginus vir doctus, quem nos ita probamus, ſi ꝓ quoniam, legatur cui, vel quot ſenſu alio qui ineptiſsimo, quid ſi autem comicos martyr, idem ille ſatis explicat.

EX PO. EIVS.

MIhi erat in animo, quoniam iuriſdictionem confecerã & c. } Verba Ciceronis ad Att. mirifice Craſſo noſtro aſtipulantur; Lætari te noſtra moderatione & cõtinentia video, tum id magis faceres, ſi adeſſes, atq; hoc foro, quod egi ex Idib. Febr. Laodiceæ ad Cal. Maij omnium Diœceſum præter Ciliciæ, mirabilia quædam effecimus. Ita multæ ciuitates oĩ ære alieno liberatæ, multæ valde leuatæ ſunt omnes ſuis legibus, & iudiciis ſuetæ, & αὐτονομίαν adeptæ, reuixerunt. His ego duobus generibus facultatem ad ſe ære alieno liberandas, aut leuandas dedi. Inimo quod omnino nullus in imperio meo ſumptus factus eſt, nullum cum dico, non loquor ὑπερβολικῶς nullus, inquam, ne teruncius quidem. Hac autem re incredibile eſt, quantum ciuitates emerſerint. Acceſſit altera, Mira erant in ciuitatibus ipſorum furta Græcorum, quæ magiſtratus vi fecerant. Queſiui ipſe de iis, qui annis decẽ proximus magiſtratum geſſerant, aperte fatebantur. Itaq; ſine vlla ignominia ſuis humeris pecunias populis retulerunt. Populi autem nullo gemitu publicanis, quibus hoc ipſo luſtro nihil ſoluerant, etiam ſuperioris luſtri reddiderunt, Itaq; publicanis in oculis ſumus gratis, inquis, viris, ſenſimus iam cætera iuriſdictio nec imperita, nec demens, cum admirabili facilitate. Aditus autem ad me, minime prouinciales. Nihil per cubicularium, ante lucem inambulabam domi, vt olim cãdidatus, Grata hæc, & magna, mihiq; nondum laborioſa, ex illa vetere militia. Non. Maij in Ciliciam cogitabam, ibi cum Iunium menſem conſunpſiſſem, atq; vtinam in pace (magnum enim bellũ impendent a Parthis) Quintilẽ in reditu ponere. Et ſequẽti Epiſtola: Conſeruatæ ciuitates, cumulatæ publicanis ſatisfactum, offenſus contumelia nemo.

Alexãdro ab Alexã. loco ſupra citato.

[redacted]

MEa vero officia ei non defuiſſe tu es teſtis, qm, vt opinor, Comicos accedit Phania } Quod interpres in Terentiano Phania non poſſe accõmodari aiebat: ſed alium quendam fuiſſe Phaniam, de quo ſentiret Cicero, qui in notitiã nomẽq; nõ venit. Quæ verba ſi penſitare quis volet, atque ingenij acie non obtuſa rimari etiam ad Terentianum Phaniam ſaluo ſenſu accõmodabit. Cum enim Phannia ille Terentianus Chremetis frater fuerit, & Crito Andrius inopino aduentu opportune introducatur aduenisse, quo ſignificante de Phania Chremetis fratre, & filia Glycerio in notitiam venit: ipsãq; filiam ſibi eſſe compertum habuit: pariter Cicero per opportune comicum Phaniam aduenisse dicit hoc eſt, aliquid ſecreti conſilii, quod nondum emerſerat, prodiiſſe in lucem, quo ſicut in Phania Terentiano Glycerium chremetis filia, & Phanniæ ne-

pris apparuit, ſic ipſius opera opportune ſit intellectum, Cicer. officia illi non defuiſſe, & ſe de Appio benemeritum ſignificari.

Cæl. Rho. Antique Lect. lib. 3. cap. 31.

LOcus eſt ex ſecundo Familiarium Epiſt. non enarratus ad hanc diem, ſed omnino exculcatus, & offuſa caligine inſcitiæ tenebris ita obuolutus, vt in Cicerone Cice. ſubinde quæratur. Verum Oratoris verba iam ſubſignemus.

{ Mea vero officia ei non defuiſſe, tu es teſtis, qui κωμικὸς μάρτυς, vt opinor, accedit Phānia } Male feriati comicum teſtem Phanniam augurantur, ex vetere Comœdia repetitū, in qua Phannia teſtis introduceretur, referuntque ad Cælium. qui ſenſus, vt male conceptus, mire friget, Cic. elegantia indignus. Immo nec coit, etiāſi violenter omni pede confabricatis inuentis nugalibus ad eū verba retorqueas, penſitēt modo legentes. Et quidem frequētiſsimi M. Tullio moris, ex veteribus pleraque aduocare obſcurius, cuius fere modi eſt ad Cælium illud: Repente vero inceſsi omnibus lætitiis In quo Latine quidem rei literatores, quid afferant, minus cōſtitutum habent. Ex Cælio vero eſſe ea, liquet ex Cicer. 2. de Finib. vt ſcias nō eſſe hic Arietini oraculi ambagioſam hiſtoriam. Inibi aduocatur, & Trabea, de quo arbitror itidē ſenſiſſe Familiarium. ix. Cice. ētſi Grammaticis incita, inaudita que eſt nomenclatura. Verum vt a diuerticulo fabulam repetamus. Ego in Menādri comœdia fuiſſe Phanniam, obſeruaſſe videor apud Plutar. in commentatione, quæ eſt de Tranquillitate. Cæterum id ad propoſitam modo quæſtionē nihil nam Phanniam hunc Ciceronianum non alium accipio, quam Appii, de quo ibi intelligit Orator, libertum: ſicuti cōprobant Cic. verba, epiſt. 3. tertii Libri. quem hic comicum teſtem dicit, non, vti opinor, quia vetus comœdia Phanniā habeat, veluti fidei inuiolatæ nomen ſanctius: (id enim procul dubio commentum eſt vaniſsimum, & ad libidinem cōcepta diuinatio) ſed quod libertus is ingenio eſſe latiore, facetoſoque, minime ſubdolo, aut inuido, & proinde iucundo admodum, & amœno. Ex pende Cice. verba ex ea, quam modo aduocauimus, epiſtola: in noſtram ſententiam remis veliſque eundem cenſueris. Is ergo apud Cælium æquiſsime Appii naturam, Ciceronis in eum ſtudia, & merita ſuauiſsime, & veriſsime aperuerat, quod vltro citroque creberrime, ſicuti, nos fuit temporum ſtorum, & nil eſt notius, commeare.

[redacted]

ARGVMENTVM.

Fabium cōmendat Cælio, rogatque vt patronus ſit, licet in re minus digna patrocinio eius, ut pote minus ardua.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Fabium de meliore nota cōmendat, nempe animi uirtutibus & ingenio, & quo pacto res Romanæ habeat requirit.

M. T. C. IMP. M. CAELIO AEDILI CVR. S. P. D. 14

MArco Fabio, uiro optimo, & homine doctiſsimo, familiariſsimè utor: mirificéque eum diligo cum propter ſummum eius ingenium, ſummámque doctrinam, tum propter ſingularē modeſtiam. eius negocium ſic uelim ſuſcipias, ut ſi eſſet res mea, noui ego uos magnos patronos, hominem occidat oportet, qui ueſtra opera uti uelit. ſed in hoc homine nullam accipio excuſationem. omnia relinques, ſi me amabis, cum tua opera Fabius uti uolet. Ego res Romanas uehementer expecto & deſidero: imprimiſque, quid agas, ſcire cupio: nam iamdiu propter hyemis magnitudinem nihil noui ad nos afferebatur. Vale.

ARGVMENTVM.

Re bene geſta a Cicerone in Cilicia, procurauerunt Cælius, & Curio ſupplicationem ei decernendam, quā ubi mature decretam audiuit, gratias utrique ſe ſperare triumphum, Deinde mentionem facit de Dolabella, cui ſe abſente locata erat Tullia filia ſua.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Milta eſt hæc epiſtola. Nam & diligentiam amicorum agnoſcit, & quid de Dolabella, & Tulliæ nuptiis ſentiat, ſcribit, Et cur Cælium prouinciæ præfecerit, rationes reddit.

M. T. C. IMP. M. CAELIO AEDILI CVR. S. P. D. 15

NOn potuit accuratius agi neque prudentius, quā actum eſt à te cum Curione de ſupplicatione. & mehercule confecta res eſt ex mea ſententia, cum celeritate, tum quod is, qui erat iratus, competitor tuus, & idē meus: aſſenſus eſt ei, qui ornauit res noſtras diuinis laudibus. quare ſcito me ſperare ea, quæ ſequitur: ad

[redacted]

FAbio &c. Commendat Cælio Fabium dicens. Ego vtor familiariſsime Fabio viro optimo, & homine doctiſsimo, & diligo eum mirifice, cum. ſ. ita ſit, quod pp ſummum ingenium eius, & ſummam doctrinam, tū ſup. multo magis propter ſingularem modeſtiā eius. Ego velim ſup. vt ſuſcipias. ſ. adiuuādum negocium eius ſic, vt ſi eſſet res mea. Ego noui vos, hoc eſt te, & tui ſimileis magnos pa. i. defenſores magnorum reorum. oportet ſup vt is, qui velit vti opera veſtra, occidat hominē. iocoſe id dictum eſt. Sed ego nullam accipio. i. admitto excuſationem in hoc homine. tu relinques omnia, ſi amabis me cum. i. quādo, Fabius volet vti opa. i. diligentia, & labore tuo. Ego expecto vehementer, & deſidero res Romanas. i. vt res Romanæ ſcribātur ad me & cupio in primis ſcire quid agas. Nam propter magnitudinem hyemis nihil noui afferebatur. ſ. cum hæc ſcriberem. Iandiu, ideſt a multis diebus, ad nos. ASC.

FAbio } M. Fabio Callo ad quem lib. 7. ſcribit. { Eius negocium } de Herculanenſi fundo, a Q. Fab. fratre pſcripto. Epiſt. a 5. li. 9. SEBA. COR.

EIVS negotium ita velim ſuſcipias, vt, ſi eſſet res mea }. Negotium id, quod eſſet exprimit Cic. l. b. ix. ad Pætum, epiſtola penultima. BER. RVT.

[redacted]

NOn potuit &c. Re bene geſta a Cicerone in Cilicia, procurauerūt Cælius, & Curio ſupplicationem ei decernendam, pro qua eis gratias agit, dicitque ſe ſperare triumphum, demum nō nihil de Dolabella genero ſuo meminit. Ordo eſt O Cæli, nō potuit agi accuratius. i. cū maiori cura, quam actum eſt a te cum Curione, de ſupplicatione. ſ. mihi pro re bene geſta decernenda. Eſt autem ſupplicatio quam rogationem, ac proceſsionem generalem vulgo appellāt quæ pro ſumma victoria decerni ſolet, vnde magna oritur illi gloria, qui eam peperit, & mehercule res eſt confecta, ex ſentētia mea cum. ſ. ita ſit. quod confecta eſt celeritate, tum quod is competitor tuus. ſ. in ædilitate. i. qui tecum petierat ædilitatē, iratus. ſ. quod repulſam acciperet, & idem meus. ſ. competitor in obtinenda prouincia, aſſenſus eſt ei. ſ. aut Pompeius, aut Cæſarem, aut alteri amico, qui ornauit. i. decorauit res noſtras diuinis laudibus. Quare ſcito me ſperare ea quæ ſequitur. i. quæ ſolent ſupplicationem, videlicet triumphum, ad quæ. ſ. obtinēda mihi tu parate. Ego gaudeo primum Dolabellam generum meū laudari abs te, deinde etiam amari. Nam ea, quæ tu ſperas, poſſe ASC.

quæ tu te para. Dolabellam à te gaudeo primum laudari, deinde etiam amari. nam ea, quæ ſperas Tulliæ meæ prudētia tē perari poſſe, ſcio, cui epiſtolæ tuæ rñdeant. quid, ſi meā legas quam ego tum ex tuis literis miſi ad Appiū? ſed quid agas? ſic uiuitur. quod actū eſt. Dij approbent. ſpero fore iucundum generū nobis. multum in eo tua nos humanitas adiuuabit. Reſp. me ual de ſolicitat. faueo Curioni. Cæſarem honeſtum eſſe cupio. pro Pōpeio emori poſſū. ſed tamen ipſa Reſp. nihil mihi eſt carius. in qua tu non ualde te iactas: diſtrictus enim mihi uideris eſſe, quod & bonus ciuis, & bonus amicus es. Ego de prouincia decedens, Quæſ. Cælium præpoſui prouinciæ. puerum, inquis? at Quæſtorem, nobilem adoleſcentem at omnium ferè, exēplo. neq; erat ſuperiore honore • uſus, quem præficerem. Pontinus multo ante diſceſſerat à Q. fratre impetrari non poterat: quē tamen ſi reliquiſſem. dicerent iniqui, non me plane poſt annum ut ſenatus uoluiſſet, ex prouincia deceßiſſe, quoniam alterum me reliquiſſem: fortaſſe & illud adderent, ſenatum eos uoluiſſe prouincijs præeſſe, & qui antea non præfuiſſent fratrem meū triennium Aſiæ præfuiſſe. deniq; nunc ſolicitus non ſum: ſi fratrem reliquiſſem, omnia timerē. poſtremo non tam mea ſponte quam potißimorum • uirorum exēplo: qui • omneis Caßios, Antoniosq; complexi ſunt. hominem adoleſcentem non tā alicere uolui, quam alienare nolui. hoc tu meū conſilium laudes neceſſe eſt: mutari enim non poteſt. De Ocella parū plane ad me ſcripſeras, & in actis nō erat. Tuæ res geſtæ ita notæ ſunt, ut trans montem Taurum etiam de • Matrinio ſit auditum.

Ego, niſi quid me Eteſiæ morabuntur, celeriter (ut ſpero) uos uidebo. Vale.

temperari.i.moderari prudētia Tulliæ meæ.ſ.filiæ, vxoris Dolabellæ, ſcio cui epiſtolæ tuæ reſpondeant.i.vnde id te ſperare ſignifices. Quid ſup.ſcriberes, aut diceres, ſi legas meam epiſtolam, quam ego miſi.tum.i.tunc, ex literis tuis.ſ. exceptam, ad App. Et cum per imaginationem Cic. ad hæc Cæl. miraretur q.d. non debuiſſe ex literis ſuis epiſt. mitti, rñdet Cic. Sed qd agas? viuitur.ſ.nunc fere ab omnibus ſic.i.vt talia faciant. Dii immortales, approbent.i. ſecundent, quod actum eſt. Ego ſpero Dolabellam ſup. fore i.futurum eſſe, generum iucundū nobis. Tua humanitas iuuabit nos multum in ea. Reſp.i. ſtatus Reip. ſolicitat me valde. Ego faueo Curioni, qui Cæſarem oppugnat. Ego cupio honeſtiſsime.i.vt honeſtiſsima cōtingāt Cæſari poſſum.i eo animo ſum, vt poſsim emori pro Pomp. ſed tamen nihil eſt mihi charius Repub. in qua tu nō iactas.i.oſtentas, te valde. Tu .n. videris mihi eſſe diſtrictus, .i. arctatus ne libere agas, quod .i. quia tu es, &.i. ſimul bon᷒ ciuis, & ita nihil vis contra Rēpub. agere, & bonus amicus.ſ. eorum, qui cum Rep. contendunt, & ita nihil vis cōtra eos agere. Ego decedens prouincia.ſ. Cilicia, pſ̃ poſui, prouinciæ Cælium ſ.alterum quæſtorem.i. qui erat quæſtor, quem receptorem vulgo dicunt. Tu inquis.i. dicis mihi ſup. præpoſuiſti, puinciæ puerū, ſup præpoſui fateor: at i. ſed quæſtorē at.i. nobilem, at exemplum ferè omnium. Neq; erat ſup. alter in exercitu vſus ſuperiore.i. altiore honore, quem præficerem ſ. prouinciæ. Nam Pōtinus diſceſſerat multo ante, & non poterat impetrari a Q. fr. ſ. meo, vt præficeretur, quem tamen ſi reliquiſſem, iniqui dicerent me non deceſsiſſe ex prouincia plane poſt annum, vt ſenatus voluiſſet, quoniam reliquiſſem.ſ. in prouincia alterum me, quia frater dicitur fere alter. Et ſup. iniqui adderent fortaſſe illud, ſenatum voluiſſe eos præeſſe prouinciis, qui non præfuiſſent antea, & ſup. fratrem eum præfuiſſe Aſiæ trienniū.i. per ſpatium trium annorum. Deniq; ego non ſum nunc ſolicitus, & ſi reliquiſſem pro me in puincia fratrem, ego timerē omnia. Poſtremo non tam ſponte.i. propria voluntate, & inclinatione mea, quam exemplo duorum potentiſsimorum.ſ. Cæſa. & Pōpe. qui complexi ſunt.i. charos habuerunt, & fouerunt omnes Caſsios, vt Pompeius, & Antonius, vt Cæſar. ego non tam volui allicere.ſ. in amicitiam meam hominem adoleſcentem.ſ. Cælium, quam nolui ſup. eum alienare a me. Neceſſe eſt ſup. vt tu laudes hoc conſilium meum, non poteſt mutari.i. aliter ſe habere, quia iam factum eſt. Tu ſcripſeras ad me parum.i. non ſatis plane, de Ocella.i. de actis Ocellæ, & non erat.ſ. factum eius in actis.ſ. ad me miſsis. Res tuæ geſtæ, ita ſunt notæ, vt ſit auditum etiam de matrimonio.ſ. tuo, trans Taurum montem.ſ. maximum in confinio Ciliciæ. Ego videbo vos celeriter, vt ſpero, niſi. Eteſiæ.i. venti illi ſubſolani.i. Euri: æſtate tamen a Boreali parte flantes, morabuntur.i. deſtinebunt in mora me.

VICT.

CAeſari honeſtiſsime cupio } Vetuſti codices. { Cæſarē honeſtum eſſe cupio } vt nos emendauimus, eadē ſententia, & ſignificatione, qua Brutus, & Caſsius de Antonio in Epiſtola ad eum miſſa dicunt. Nos in hac ſententia ſumus vt te cupiamus in libera Rep. magnum, & honeſtum eſſe. { At quæſtorem, at nobilem adoleſcentem, at omnium fere exē. } Emendauimus. { Exemplo } vt eſt in antiquis codicibus. Ad Atti. lib. 7. de hac eadem re agens ſic inquit: Hoc melius, & huius rei plura exempla. Item in eadem hac epiſt. Poſtremo non tam mea ſponte quam potentiſsimorum duorum exemplo. Intelligit autem Pompeium, & Cæſarem, vt ex epiſtola ad Atticum ſupra citata declaratur. Pompeius eo robore vir, his radicibus. Q. Caſsium ſine ſorte delegit, Cæſar Antoniū. Quod aūt hic. { At Quæſt. } &c in vetuſto codice ad quæſtorem, ad nobilem, & omnium, &c. legitur ſecundum veterem ſcripturam propter affinitatem harum literarum, ſic.n. in hoc exēplari pluribus locis reperias, vt contra, at, p ad, in epiſtola ad Saluſtium, in hoc eodem volumine, Ad quem intelligebat eius belli periculū ſpectare, & aliis infinitis locis. { De mat } Vetuſti codices omnes, de Matrinio, quam lectionem magis pbo, præter enim vetuſtiorum codicum autoritatem, quomodo poteſt coniugium inter res geſtas numerari? Quod ſi de nuptiis illius ageret, non tam frigide hanc rem tetigiſſet: nā & clarius totam rem narraſſet & quod moris erat, ei gratulatus fuiſſet. Innuit autem (vt puto) negotium ipſius quoddam de quo, etſi tunc aliquis ſermo fuit poſtea tamen cito obſcuratum eſt, cum dignum non eſſet, quod in hiſtoriis traderet. De C. Matrinio quodam equite R. meminit Cic. in oratio. 7. in Verrem. { At om. fere exēplo } Nonnulli ſe ita hunc locum, qui mendoſus erat, caſtigaſſe aiūt, de quo cum illis nō pugnamus: neq; tamen furti nos reos agere ſtatim oportebat, præſertim cum in omnibus manu ſcriptis nullo diſcrimine, quemadmodum legi debet, ſcriptum inuenerimus. Præter antiquorum codicum fidem ita illam tractauimus, vt diu nos, diligenterq; de ea quæſiuiſſe planum omnibus fecerimus. { Qui omnes Ca. An. c. ſ. } Sunt qui in ſenſu horum verborum tradendo non parū decepti ſint: non enim narrat Cicero, ſe idcirco Cælium præpoſuiſſe prouinciæ, quod vellet ſibi gratiam reliquorum euiſdem familiæ conciliare, neq; arbitratur Pompeium, & Cæſarem id cōſilium in præficiendis quæſtoribus ſecutos fuiſſe: ſed inquit, ſe id pene feciſſe coactum exemplo potentiſsimorum virorum, qui quæſtores ſuos omni ratione, qua potuerunt, ornarunt, & illorum gratiam omni beneuolentiæ genere iniuerūt, id enim eſt. { Complexi ſunt } vt paulo ante cum de Ap. Clodio ſermo eſſet. Quid eſt cauſæ cur mihi non ſit in optatis, complecti hominem florentem ætate, opibus, &c. Niſi enim Quæſtorem, & ipſe præpoſuiſſet, timebat illum iratum, qui iniquo animo tuliſſet ſe honorem illum a Cicerone impetrare non potuiſſe, quem antea Quæſtores Caſsius, & Antonius a ſuis Proconſulibus, & Imp. accepiſſent. Quod autem Caſsios, & Antonios numero multitudinis dixit, non nouum eſt apud Ciceronem, ſed vſitatum, & elegans. vt in epiſt. ad Pætum. 127. Itaq; te cum video, vt omneis mihi Granios, omneis Lucilios, vere vt dicam, Craſſos quoq;, & Lælios videre videor. Sed etiam doctiſsimus, & politiſsimus ſcriptor Plato in Syp. καὶ ὁρῶν αὖ φαίδρον ἀγαθῶνα, ὅς νῦν μάχεσαι, πῶν σκευίας ἀμφισβητούμενος. Σωκράτη δὲ αὐτὸν πόλει λέγειν. Hanc eſſe ſententiam huius loci inde etiam intelligi poteſt, quod epiſtola ad Thermum Prop. quæ penultima huius libri eſt, Cicero magnopere ei ſuaſit, vt prouinciæ præficeret Quæſtorem, docens id rectum eſſe, & fieri debere, oſtendensq;, niſi ita feciſſet, multas fortaſſe moleſtias, ac pericula illum ſibi cōciliaturum eſſe: quod quæſtor ignominia af-

• a.l. vllus.
• a.l. duoꝝ
• a.l. iuuenes.
• a.l. matrimonio.

fectus merito illi ſemper iratus erit, & nactus aliq̃ occaſioné no cendi, etſi ſibi id iure poſſe facere videat, nunq̃ illam dimittet.

PAVL. MAN.

EXemplo } antea, exemplum. nos ex vetuſtis libris, exẽplo, ſextum ab hinc annum correximus, & impreſsimus. { Põtinus } Nam is quidẽ ſuperiore honore vſus erat: fuerat. n. Prætor Cic. Cos. itaq; dixit ad Atti. epiſt. 3. lib. 6. Fratrem ſolũ habeo Prætoriũ Pontinus. n. iam a me diſceſſerat { Qui om. Caſ. Ant. ꝯ. ſ. } Alii pro omneis legunt iuuenes. quam vocẽ nullis in libris manu ſcriptis reperio. nos veterem lectionẽ conſeruamus. cuius hic eſt, ſenſus, Cæl. Quæſtorem præpoſui prouinciæ, non tam ipſius quidem cauſa, quam vt reliquorum eiuſdem vt familiæ gratiam inirẽ, exẽplo. ſ. Pompeii, & Cæſaris, qui cum alter Q. Caſsium Longinum, alter M. Antonium, delegiſſent, vniuerſam Caſsiorum & Antoniorum gentem ſibi adiunxerunt. { De Matrin. } Locus eſt obſcurus: cuiuſmodi in ipſius Cic. ſcriptis aliquoque ſunt, quare etſi ſenſum nõ percipio, tamen veterẽ lectionem, libenter conſeruo. omnino, & codices ſunt, in quibus legitur, De matrimonio: ſed vetuſtiores habent, De Matrinio. quæ vox quid ſibi vellet, cũ minus conſtaret: fuiſſe opinoe qui Matrinio delerint, & matrimonio ex ingenio repoſuerint. forte autem, cum ad Cælium Aedilem ſcribat, de Matrinio ſcriba Aedilitio, cuius meminit in oratione pro Cluentio, quidpiam ſignificauit, ſed nihil affirmo.

ARGVMENTVM.

Quia Cicero perfunctus magiſtratu, cum e prouincia in vrbem redire pararet, intellexerat bella ciuilia inter Cæſarem & Pompeium orta, noluit in vrbẽ redire, ſed in Cumanum ſe recepit, queſtus per literas ad Cælium miſſas de calamitatibus ſuorum temporum, quibus prohibebatur triumphare, immo locum ſe dignum in Repub. recipere. Intellexerat Cælius eo conſilio Ciceronem in Cumano manſiſſe, ut facilius poſſet ad Pompeium tranſire contra Cæſarem, quod ne faciat dehortatus erat Cælius per ſalutem filii & generi, vnde nunc ſe purgat Cicero, tamen adhæſurus Pompeio.

GIBER. LONG. LEMMA.

Excuſat ſe a falſa ſuſpicione Cælii, quam in contrariam voluntatem detorquet: tantum ſcilicet ſe a Cæſaris & Pompeii diſsidiis diſsidere, vt nihil pace & tranquillitate Reip. carius habeat.

M. T. C. IMP. M. CAELIO AEDILI CVR. S. P. D. 16

MAgno dolore me affeciſſet tuæ literæ, niſi iam & ratiõ ipſa depuliſſet omneis moleſtias, & diuturna deſperatione rerũ obduruiſſet animus ad dolorem nouum. ſed tamen quare acciderit, ut ex meis ſuperioribus literis id ſuſpicarere, quod ſcribis, neſcio; quid enim fuit in illis præter querelã temporum, quæ non animum meum magis ſolicitum habent, quam tuũ? nam non eam cognoui aciem ingenii tui, quod ipſe uideam, te id ut non putem uidere. illud miror, adduci potuiſſe te, qui me penitus noſſe deberes, ut me exiſtimares aut tam improuidũ, qui ab excitata fortuna ad inclinatam, & prope ia-

SEBA. CORR.

COmpetitor tuus } Hirrus epiſt. 9 lib. 8. } Aſſenſus eſt ei } M. Catoni. { Diuinis } a M. Catone viro ſanctiſsimo, & prope diuino profectis. { Sperare ea } triumphum qui ſupplicationem ſolet ſequi. { Primum laudari } epi. 13. lib. 8. { Epiſtolæ tuæ } ſextæ, lib. 8. { Quid ſi meam } decimam, lib. 3. { Quod actũ eſt } de nuptiis Tulliæ. Cæſari honeſtiſsimi eſt. } In pluribus libris leges, Cæſarem honeſtum eſſe cupio. { Et bo. ci. } & ob id nolles patriam, & Pompeianos deſerere. { Et bo. ami. es } Curioni, & Cæſari, a quibus nolles abeſſe. { Pontinus } C. Põtinus legatus. { Diſceſſerat } ex pacto, & conuentu, nam ea lege exierat. { Imperrari non poterat } quoniam oderat prouinciam. { Aſiæ præfuiſſe } Prætorem. Lege primam ad ipſum Q. fr. epiſtolam. { Omnia time. } quũ bellum eſſe in Syria magnum putaretur, & id videretur in Ciliciam erupturum. { Duorum } Cn. Pompeii, & C. Cæſaris. { Qui tum. Caſ. } Q. Caſsium Longinum, Pompeii in Hiſpania Quæſtorem intelligit. { Antonioſq; } M. Anton. in Hiſpania Cæſaris Quæſtorem: autore Dione lib. 45. { De Ocella } Seruio Ocella. { Scripſeras } Epiſt. 7. li. 8. { Et in actis } & in actis vrbanis ad me miſsis. { Matrimonio. } Dolabellæ, & Tulliæ, te autore confecto etſi, Matrinio, male quidam legunt. { Breſiæ, } venti.

BERN. RVTI.

TVm quod is, qui erat iratus, competitor tuus, & idem meus aſſenſus eſt, ei, qui ornauit res meas diuinis lau. } Quid Attilium? quid Curionem nugatur Interpres? De Attilio ſatis ſupra exploſimus. Competitorem intelligit Hirrũ ornatorem Catonem Vticenſem. Verba Cælii, quibus hæc reſpondent, ſunt. 8. lib. Renunciatum, inquit, nobis erat, Hirrum diutius dicturum. prehendimus eum. non modo non fecit, ſed quum de hoſtibus ageretur, & poſſet rem impedire, ſi vt numeraretur poſtularet, tacuit. tm̃ Catoni aſſenſus eſt, qui & locutus honorifice non decreuerat ſupplicationes, Et lib. 15. epiſt. Lætus ſum, gratias agit Catoni, quod de ſe in ſenatu ſit honorificentiſsime locutus. quod & epiſt. Catonis eodem loco oſtendit. In quibus conferendis nimium iſte ſupine ſe geſsit. ac eum demũ, quum ad librum octauum peruenit, ſenſit ex parte, quæ cui reſponderet epiſtola: nec tñ ad iſtas ineptias, vel potius ſomnia caſtiganda regreſſus eſt. { Nam ea, quæ ſperas Tulliæ meæ prudentia temperari poſſe, ſcio, cui epiſt. tuæ reſp. } Dii boni, quã toro (quod aiunt) erat cœlo noſter hic vetus interpres. Ego coniunctim, vt propoſitũ eſt, lego, Hoc autem dicit. Quod ſcribis ad me, pudore Tulliæ, ſiqua vitia in Dolabella reſtabunt (hæc. n. Cælii verba) cõfidere re. ppediem ſublatum iri ſcio, quid intelligas. ſ. inimicitias Dolabellæ cum Appio ab eo accuſato, admonitionibus Tulliæ extinctum iri. Poteſt autem Cui, pro cui rei accipi, vt epiſtolæ tuæ, pluralis ſit nominatiuus Poteſt &, Cui epiſtolæ tuæ, datiuus eſſe ſingularis: vt intelligat eam epiſtolam, quã ſcripſerat Cælius ad Cice. Appium a Dolabella reum factũ nam in eadẽ, de affinitate iſta cum Dolabella contrahenda nonnihil immiſcet, ea eſt lib. 8. hoc initio, Non dubito. Suas autem literas Cic. intelligit, vel eas quas ponit interpres, vel eas quas ad Appium lib. 3. Ita exorditur, Quum nobis allatũ eſt. { Ad om. fere exẽ. } Non eſt, vt retur clericus, iiq; qui Exemplum ſcribi malunt, qui ſuis moribus eſſet omnib' exẽplo, ſed exemplo fere omniũ proconſulum, qui decedentes, quum quis eſt relinquendus, quæſtorem præficiunt. qd' ipſe paulopoſt ad Thermum oſtendit. De Ocella plane ad me parum ſcripſeras, Hæc ſcripſerat Cælius de Ocella. Seruius Ocella nemini perſuaſiſſet ſe mœcum eſſe, niſi triduo bis deprehenſus eſſet. quæres, vbi? vbi hercle ego minime vellem. relinquo tibi, quod ab aliis quæras. neq;. n. diſplicet mihi, imperatorẽ ſingulos percunctari. cum qua ſit aliquis deprehenſus. Hæc ſcripſi quod interpres ambigere de re haud incerta videbatur.

EXPO ELVS

TVm quod is, qui erat iratus, cõpetitor tuus, & idẽ meus, aſſenſus eſt ei, qui ornauit res noſtras di. lau. } Iudico autem cum ex literis amicorum, tum ex ſupplicatione, quã qui non decreuit, quaſi omnes decreuiſſet triumphos. Et porro aſſenſus eſt vnus familiaris meus Fauonius alter iratus Hirtius. Cato aſſit, & ſcribendo affuit, & ad me de ſententia ſua iucundiſſimas literas miſit. ſed tamen, gratulans mihi Cæſar de ſupplicatione, triumphat de ſentẽtia Catonis, nec ſcribit, quid ille ſententiæ dixerit, ſed tamen ſupplicationem eum mihi non decreuiſſe. Redeo ad Hirtium, cœperas eum mihi placare perfice. habes Scrofam. habes Siluium. ad eos ego etiam ſcripſi, & ad ipſum Hirtium, loquutus enim erat cum iis, commoda ſe potuiſſe impedire, ſed noluiſſe, aſſenſum tamẽ eſſe Catoni amiciſsimo meo, quum is honorificentiſsimam in me ſententiam dixiſſe, nec me ad ſe vllas literas miſiſſe, quum ad omnes mitterem. verum dicebat. ad eum enim ſolum, & ad Caſsiũ fidem nõ ſcripſeram. Idemq; & nonatium epiſtola ad Atticum ait.

N[redacted]

ASC

MAgno dolore &c. quia rediens e prouincia intellexerat bella ciuilia inter Cæſ. & Pomp. orta, noluit in vrbẽ redire, ſed in Cumanum agrum ſe recepit, quæſtus per literas ad Cælium miſſas de calamitatibus temporum ſuorum, quibus prohibebatur triumphare, imo locum ſe dignum in Rep. recipere. Intellexerat autẽ Cælius eo conſilio in Cu-

mano

mano manſiſſe, vt facilius poſſet ad Pomp. tranſire contra Cæſa quod ne faciat, dehortatus erat idem Cæl. per ſalutem filii & generi. Vnde nunc ſe purgat Cic. nihilominus adhæſurus Póp. Ordo eſt. Literæ tuæ affeciſſent me magno dolore, niſi iam cū allatæ ſunt, & .i. ſimul ratio ipſa depuliſſet omnes moleſtias, & .i. ſimul animus .i. meus obduruiſſet .i. obduratus fuiſſet, diuturna deſperatione rerū. ad .i. contra dolorem nouū. Sed tñ neſcio quare acciderit, vt ſuſpicareris ex ſupioribus literis meis id quod ſcribis .ſ. me in Cumano manſiſſe, vt a: Póp. contra Cæſ. tranſirē. Quid .n. fuit in illis .ſ. ſupioribus literis meis, ꝓterq̄ querelam temporum .i. de temporibus noſtris, quæ .ſ. querela, non haberet animum magis ſolicitum, quam tuum. Nam ego non cognoui aciem .i. acumen ingenii tui, eā .i. talē aut tale, vt non putem te videre, id qꝫ ipſe .i. ego videam. Ego miror illud, videlicet te potuiſſe adduci, qui deberes noſſe penitus me, vt exiſtimares, aut me tam improuidum, qui .i. vt deſiſterem .i. tranſirem, ab fortuna .ſ. Cæſaris excitata .i. vigēſe, & exurgente, ad fortunam ſup. Pompeii, inclinatam .ſ. ad caſum, & ꝓpe .i. quaſi iacentē, aut tam incōſtantem, vt effunderem .i. penitus perderē, gratiam hominis florentiſsimi, videlicet Cæſaris collectam .i. lōga manu, & deficerem a me .i. a ſalute, & bono meo, & intereſſem bello ciuili, quod fugi initio, & ſemper. Igitur quod triſte conſilium meum .i. qđ mihi obiicis? fortaſſe, vt diſcederem in aliquas ſolitudines .i. deſertas terras. Tu .n. noſti, nō ſolum faſtidium .i. aſpernationem ſuperbam ſtomachi mei. Cuius .i. ſtomachi mei ſimilem tu quondā habebas, ſed ēt faſtidium oculoꝝ in indignitate .i. indignis honoribus hoīm inſolentium .i. ſuperborum, & petulanter agentium. Etiam hæc pōpa moleſta .ſ. mihi, lictorum meoꝝ, quos proconſul, ac imperator nondū remiſerat, accidit, .ſ. ad faſtidium, & nomen imperii quo appellor, ſi ego carerem eo onere .ſ. ſuſcepti honoris, & nominis, contentus eſſem latebris Italiæ, quāuis .i. quantumuis paruis. Sed hæc noſtra laurus, .i. hic triūphus noſter, incurrit .i. obiicit, non ſolū in oculos, ſed ēt in voculas .i. obtrectatiunculas maleuoloꝝ. Quod cum eſſet ita, tñ nihil cogitaui vnq̄ de ꝓfectione .i. diſceſsione ab Italia, aut vrbe, niſi vobis approbantibus. Sed prædiola mea ſunt nota tibi. oportet me eē in his .ſ. prædiolis, hoc eſt paruis prædiis meis, ne ſim moleſtus amicis ſup. meis. quia ſi Romæ eſſet, alterutri fauere cogeret. vterqꝫ autem amicus erat, & dum alteri faueret alteꝝ ſibi, & ſuis inimicū haberet. Quod aūt ſum in maritimis: ſup. locis .i. vicinis mari, mouet facile nonnullis .i. quibuſdā ſuſpicionem, me velle enauigare .i. excedere Italia nauibus, qđ non nollem, quod minus eſt, quā vellem, quia coactus quædā ſunt, quæ neqꝫ volunt, neqꝫ nolūt, quia nolle non pñt, & velle nō debent, ſi poſſem .ſ. enauigare ad otium .ſ. albi obtinendū, nā quidem .i. certe. qui .i. quō conuenit .i. conueniens, & vtile ſit, ſupple enauigare ad bellum præſertim cōtra eū .ſ. Cæſ. cui ſpero me ſatisfeciſſe, & ita nullam illi eſſe occaſionē, belli in me, & enauigare ad bellum ab eo .i. diſcedendo ab eo .ſ. Pomp. cui tñ nullo modo poteſt ſatisfieri, quia ſalutem ſuā Cic. illi debebat. Deinde .i. ſecundo loco, tu potuiſti perſpicere facillime ſniam meam, iā ab illo tpe, cum .i. quo veniſti obuiam mihi in cumanū .ſ. agrū.

*centem * deſciſſerem: aut tam inconſtantem, ut collectam gratiam florentiſsimi hominis effunderem, à meq; ipſe deficerem, & quod initio, ſemperq; fugi, ciuili bello intereſſem. quod eſt igitur meum triſte conſilium? ut diſcederem fortaſſe in aliquas ſolitudines: noſti enim non modo ſtomachi mei, cuius tu ſimilē quondam habebas, ſed etiam oculorum in hominum inſolentium * in dignitate faſtidium. accidit etiam moleſta hæc pompa lictorum meorum, nomenq; imperij, quo appellor. eo ſi onere carerem, quamuis paruis Italiæ latebris contentus eſſem. ſed incurrit hæc noſtra laurus non ſolum in oculos: ſed iam etiam in uoculas maleuolorum. quod cum ita eſſet, nihil tamen unquam de profectione, niſi uobis approbantibus, cogitaui. ſed mea prædiola tibi nota ſunt. in his mihi neceſſe eſt eſſe, ne amicis moleſtus ſim. quod autem in maritimis facilime ſum, moueo nonnullis ſuſpicionem, uelle me nauigare. quod tamen fortaſſe non nollem, ſi poſſem ad otium: nam ad bellum quidem qui conuenit? præſertim contra eum, cui ſpero me ſatisfeciſſe: ab eo, cui tamen ſatisfieri nullo modo poteſt. deinde ſententiā meam tu facilime perſpicere potuiſti iam ab illo tempore, cum in Cumanum mihi obuiam ueniſti: non enim te celaui ſed non ne tum prodidiſti quam abhorrerem ab urbe relinquēda? quod cum audiſſem, non'ne tibi affirmaui, quiduis me potius perpeſſurum, quam ex Italia ad bellum ciuile exiturum? quid ergo accidit, cur conſilium mutarem? non'ne oīa potius, ut in ſnīa permanerem? credas hoc mihi uelim, quod puto te exiſtimare, ex his miſerijs nihil aliud me quærere, niſi ut homines aliquando intelligant, me nihil maluiſſe, quam pacem. ea deſperata nihil tam fugiſſe, quam arma ciuilia. huius me conſtantiæ puto fore, ut nunquam pœniteat, etenim memini in hoc genere gloriari ſolitum eſſe familiarem noſtrum. Q. Hortenſium, quod nunquam bello ciuili interfuiſſet. hæc noſtra laus erit illuſtrior, quod illi tribuebatur ignauiæ, de nobis id exiſtimari poſſe nō ar-*

Non .n. celaui te ſermonem .ſ. de ea re. Sed nonne .q.d. maxime tu ꝓdidiſti .i. ꝓuidentia tua cognouiſti, tū .i. tunc, quam .i. quantū ego abhorrerē .i. alienus eſſem, & repugnarē ab vrbe relinquenda. Quod .ſ. te ꝓuidiſſe me abhorrere ab vrbe relinquenda, cum audiſſem .i. ex re, aut tuis, nōne affirmaui tibi me perpeſſurum potius quiduis .i. quolibet incōmodū, quā exiturum ſup. eē ex Italia, ad bellū ciuile? Quid ergo accidit cur mutarē ꝯſilium, .i. meū? q.d. nihil. vnde addit. Nonne oia ſup. acciderūt potius, vt permanerē in ſnia? q.d. maxime. Ego velim ſup. vt credas mihi hoc, quod puto te exiſtimare .i. iudicare me, ſup. me nihil quærere aliud ex his miſeriis .i. quas patiebar i agro niſi vt hoīes intelligāt aliqñ me nihil maluiſſe .i. magis voluiſſe q̄ pacē. Et ea deſperata .i. cū eſſet deſperata a me nihil fugiſſe tam .i. tātopere, q̄ .i. quantopere, bella ciuilia. Ego puto me fore .i. futuꝝ eſſe huius conſtantiæ, vt nunq̄ pœniteat ſup. huius ſniæ. Etenim ego memini Horten. familiarē nřm ſolitū eſſe gloriari in hoc gñe .ſ. viuēdi quod nunq̄ interfuiſſet bello ciuili. Hæc laus noſtra qđ abſtinebimus a bello ciuili, erit illuſtrior .i. clarior, & nobilior, q̄ Hortenſii, & nō interfuiſſe bello ciuili tribuebat illi .ſ. Hortē. ignauiæ .i. ad ignauiam, & imbecillitatem, & arbitror, id .ſ. qđ ꝓp ignauiam abſtinuerim⁹ nos, non poſſe exiſtimari .i. iudicari de nobis, quia ꝓuinciam ipacatā petierat, vnde vix dū reuerſus erat cū merito triumphi. Nec .i. & nō iſta quæ ꝓponunt mihi fidiſsime, atqꝫ amātiſsime .i. vt ab amico fidiſsimo vtpote a te ad timorē .i. vt deterrear a ſuſceptione belli ciuilis, ne videlicet filio, & filiæ, ac genero grauē inimicū parem terrent me. Nulla .n. acerbitas eſt quæ non videat impendere .i. iminere hac perturbatione terraꝝ, oibus .ſ. viuentibus ſiue bello interſunt, ſiue nō, quam .ſ. perturbationē ego quidē redimiſſem libentiſsime a Rep meis incōmodis priuatis, & domeſticis, vel .i. ēt illis ipſis, quæ tu mones me, vt caueā. Hoc eſt libēter paſſus eſſem, vt liberi mei paterent, quæ illis ipendere mones incōmoda: vt Repu. his malis ſit libera. Qui .n. aliquid redimit vnū ꝓ alio dat. & ita Cic. vellet redimiſſe perturbationē Reip. ꝑturbatione domus ſuæ .i. effeciſſe ꝑ incōmoda domus ſuæ, vt Reſp. nulla acciperet, vnde addit, ego relinquā filio meo .ſ. M. Cic. ſatis amplū patrimoniū, videlicet memoriā nois mei, ſi vlla Reſp. erit .i. futura finito bello, ſin aūt .i. ſed ſi nulla erit, nihil accidet ei ſeparati a cæteris ciuibus .ſ. qđ nō idē acciderit cæteris ciuib⁹ & ita dilēmate ꝯcludit fruſtra timeri ꝓ filio. Nā qđ rogas, vt reſpiciā .ſ. miſeranter generꝫ meū videlicet Dolabellā adoleſcentē optimū, & mihi chariſsimū: an dubitas quin ea cura ſolicitet me vehemēter cū ſcias q̄ri faciam, .i. æſtimē, cū .ſ. ita ſit qđ plurimi faciā illū .ſ. generꝫ meū Dolabellā; tū vero multo apertius eſt, qđ plurimi faciā Tulliā meā .ſ. filiā; & eo magis ſup. ſolicitet me, qđ ego oblectabar in cōibus malis tñ .i. duntaxat hac ſpecula .i. parua ſpe, de filia mihi reliqua. Notū eſt diminutiua in .v. declinatione fieri deponēdo .ſ. & addēdo cula, vt dies diecula, ſpes ſpecula, res recula, verūtñ ego hoc loco non dānē eos, qui ſic exponūt. hac ſpecula .i. ſpeculatione: aut loco ad ſpectādū apto, ſup qua, Videbā Dolab. meū .ſ. generꝫ vel potius nřm .ſ. amicum cōem, fore vacuū .i. immunē, alii legūt liberum ab iis moleſtiis quas cōtraxerat, liberalitate .i. largitate

* a.l. deſcederem.

* a.l. dignitate.

ſua. alii tñ prodigum dicunt, & ſunt qui hic libertate legendum cenſeant, vt ſit, quas contraxerat liberius in loquendo in Pompeium, eis autem tunc vacuus fore videbatur, qđ in caſtris Cæſaris militans ab eo tutandus eſſet. ſi liberalitate legendum eſt, ſenſus eſt, eum ſuſpectum fuiſſe Cæſari propter liberalitatẽ forte in Pomp. aut aliquem amicorũ eius, qui difficilis eſt in re huiuſmodi, quã ſatis erat, & ſcribentem, & eum ad quem ſcribebar, intelligere: præſertiõ cum ex induſtria ſæpe mentẽ ſuam alios, ſi forte in eorum manus inciderint literæ, cælet. Velim quæras i. diſquiras, quos, .i. quales dies, ille. ſ. Dolabella ſuſtinuerit. i. paſſus ſit dum fuit in vrbe, quam. i. quantum acerbos, quam. i. quantũ non honeſtos mihi ſocero ſ. illius. q. d. acerbiſſimos, & minime honeſtos, forte indigna contumelia pp Cæſarem a Pompeianis affectum dicit, non tamen palã pp Cice. & liberalitatem ſuam læſum, vnde tacite laudat, qđ ad Cæſarem in caſtra ꝓfectus eſt, id tamen facit, quia ita Cælio placere videt, cum tñ Dolabellã retrahere a Cæſare aliquando conatus ſit. Itaq; neq; ego expecto hunc caſum Hiſpanienſium. i. qui continget in Hiſpania, quo contra Petreiũ, & Afranium Põpeianos duces Cæſar exercitum ſuum duxerat. hoc eſt non ſimulo me alterius amicũ, donec de caſu Hiſpanienſi certior fiam: caſum autem dicit, aut dubium euentũ belli, aut potius claris Reip. vteruter vicerit, de quo. ſ. caſu exploratum. i. perſpectũ, & clarum eſt mihi ita eſſe ſicut tu ſcribis, hoc eſt, quod meliores ꝓ Cæſare militent, nec cogito quicq̃ aſtute. i. callide, & diſſimulanter. ſi ciuitas. i. cõicatio, & libertas ciuium erit, quãdo .i. aliqñ ſupp. Romæ, profecto locus erit nobis, ſup. in ea. ſin autẽ i. ſed ſi ciuitas nõ erit, ſed

a.l. patrimonii.

bitror. nec me iſta terrent, quæ mihi à te ad timorem fidiſſime atq; amantiſſime proponuntur. nulla eſt enim acerbitas, quæ non omnibus hac orbis terrarum perturbatione impendere uideatur. quam quidem ego à Repub. meis priuatis, & domeſticis incommodis libentiſſime uel iſtis ipſis, quæ tu me mones ut caueam, redemiſſem. Filio meo, quem tibi carum eſſe gaudeo, ſi erit ulla Reſp. ſatis amplum * *patrimonio relinquam memoriam nominis mei. ſin autem nulla erit, nihil accidet ei ſeparatum à reliquis ciuibus. nam quod rogas, ut reſpiciam generum meum, adoleſcentem optimum, mihiq; cariſſimum: an dubitas, cum ſcias quanti eum illum, tum uero Tulliam meam faciam, quin ea me cura uehementiſſime ſolicitet? & eo magis, quod in communibus miſerijs hac tantum oblectar ſpecula, Dolabellam meum, uel potius noſtrum fore ab ijs moleſtijs, quas liberalitate ſua contraxerat, liberum. uelim quæras, quos ille dies ſuſtinuerit, in urbe dum fuit. quam acerbos ſibi, quam mihi ipſi ſocero non honeſtos. itaq; neq; ego hunc Hiſpanienſem caſum expecto, de quo mihi exploratum eſt, ita eſſe, ut tu ſcribis: nec quicquam aſtute cogito. ſiquando erit ciuitas: erit profecto nobis locus. ſin autem non erit: in eaſdem ſolitudines tu ipſe (ut arbitror) uenies in quibus nos conſediſſe audies. ſed ego fortaſſe uaticinor: & hæc omnia meliores habebunt exitus: recordor enim deſperationes eorum, qui ſenes erant adoleſcente me. eos ego fortaſſe nunc imitor, & utor ætatis uitio. uelim, ita ſit. ſed tamen togam prætextam texi Appio, puto te audiſſe. nam Curtius noſter dibaphum cogitat: ſed eum infector moratur. hæc aſperſi, ut ſcires me tamen in ſtomacho ſolere ridere. De Dolabella quod ſcripſi, ſuadeo uideas. tanq̃ ſi res tua agatur. Extremum illud erit: nos nihil turbulenter, nihil temere faciemus. te tamen oramus, quibuſcunque erimus in terris, ut nos, liberosq; noſtros ita tueare, ut amicitia noſtra, & tua fides poſtulabit:* Vale.

dere cum hæc diceret, fatetur, puto te audiſſe. ſ. quod texerim prætextam apio, Poſteriorum ſenſus eſt. Sed puto te audiſſe togam prætexatm. i. veſtem triumphalem texi. i. operi textorio fieri, Appio. i. pulchro, hoc eſt ſperandum eſt, quod ille triũphum obtinebit in ea calamitate temporum, quod per irriſionem dicit, cum ſciat illum id fruſtra ſperare. Nam Curtius noſter cogitat. i. prætendit obtinere dibaphum. i. veſtem purpuræ bis tinctam: nam δὶς dicitur bis, & βάπτω tingo. Hubertinus tamen intelligit quod Curtius vtriuſq; partis eſſe velit, & ita ab vtraq; purpuram expectet ego malle de vtriuſque vana ſpe in obtinẽdo triũpho intelligere, ſed infector. i. tinctor græce βάπτης, moratur. i. tenet in mora eũ. ſ. Curtium, quominus haberet dibaphum ego aſperſi hæc. ſ. de Appio, & Curtio, vt ſcires me tñ .i. tametſi in ſtomacho, ideſt cum bili, & indignatione ſumma, ſolere ridere, Quod ſcripſi de Dolabella ſuadeo videas .i. proſpicias, tanq̃ ſi tua res agatur. Illud erit extremum. ſ. huius epiſtolæ, videlicet quod nos nihil faciemus turbulẽter nihil temere, tñ nos oramus te in quibuſcunq; terris erimus, vt tueare nos, & liberos noſtros, ita vt amicitia noſtra, & fides tua poſtulabit. Vale.

V IC.

QVod autem in maritimis facilli. ſum ꝫ. Sic in meo libro ſcribi volui, quia in antiquis codicibus ita ſcriptum inueni, & eũ ſenſum, quẽ ita collocata verba præ ſe ferrent, meliorem iudicaui. In aliis cunctis ĩpreſſis, Quod autem in maritimis ſum, facile moueo. Qđ in maritimis facillime ſum. i. Quod in maritimis prædiis libenter maneo, quod valde delector villis meis, quæ mari ꝓpinquæ ſunt: id. n. ſignificat facillime ſum, lib 2. de Orat. 209. Qđ

ſup. diuum alicuius in vrbe, nõ enim vř ciuitas, niſi vbi ciuilia iu ea .i. ex ſnia ciuium dominantur. tu ipſe, vt arbitror, venies. ſ. tã dem. in eaſdem ſolitudines. i. deſolationes, & vacuitates ciuium in quibus audies nos. ſ. ſeniores conſediſſe. q. d licet pro tempore forſan ſperes tibi aliquam Remp. & ita aliquam ciuitatẽ fore tñ tu videbis ſolitudinem ciuium in vrbe, ẽt ſi plena ſit hominũ vt propheticum illud, Qũo ſedet ſola ciuitas plena populo: ad intelligentiam huius loci faciat. Sed ego vaticinor. i. diuino fortaſſis. i. vt diuinantes vana coniectura futura hæc dico, & hæc omnia habebunt meliores exitus. Recordor. n. deſperationes eorum, qui erant ſenes me adoleſcente. i. cum eſſem adoleſcens tpe forte Syllano, & Mariano, ego imitor fortaſſe nunc eos, & vtor vitio ætatis. ſ. ſenilis, quæ quod parũ habet ſanguinis, meticuloſa eſt. Velim ita ſit. vt. i. vitio ætatis hæc licet non euentura metuant. Sed tamen, & cætera locus hic ſane obſcurus eſt, & per metaphoram intelligendus, intelligitur autem dupliciter, nam alii texi a tergo deducunt, alii a texo, & priores apio legũt poſteriores Appio, priorũ ſenſus eſt. Sed ego texi. i. operui togam prætextam. i. veſtem triumphalem; apio. i. herba illa qua triumphantes olim vtebantur, vnde ille. Eſt apium dictum qđ apex hoc ferre ſolebat Victoris, veterum fieret dum more triũphans. q. d. Cicero, ego paro iam mihi apparatum triumphalẽ; prius. n. dixerat ſe ſperare triumphum. Hubertinus quidem legit apio: & texi a tego præteritum. ſed in alio ſenſu, vt ſit apio, .i. amaritudine, eſt. n. herba amara, ſed id non placet, quia ſe ri-

& dici ornatiſſime poſſunt, & audiri facillime. i cum delectatione, & ſuauitate. lib. 13. Ad Attic. Locum habeo nullum, vbi facilius eſſe poſſim, quam Aſturæ. Qui autem me vident in maritimis eſſe non exiſtimantes me id facere inductione animi, neq; ſcientes me mirificam capere voluptatem ex his meis villulis, ſuſpicantur me id facere, quod nauigationem expectẽ, & hinc auolare cupiam, nec tñ illi hoc ſtulte cogitabant, & rationẽ habebat hæc ipſorum ſuſpicio. Quod autem facillime in maritimis eſſe conſueuerat Cice. eum cauſa etiam ipſe faciebat, nam iuxta mare villæ in mediterraneis locis poſitis præponebantur, & vt Græci dicunt, παραθαλάσσια, vel παράλια χωρία magni æſtimabantur. Id etiam confirmat Plutarchus grauiſſimus ſcriptor in Sympoſ. libro primo, cap. iiij. Qui inquit, vſurpari a multis in ſermone hanc ſententiam, ambulationem iuxta mare, & nauigationẽ iuxta terrã ſuauiſſimã eſſe: cuius rei ipſe cãm quoq; reddit, ἀκούω δ' ὧν πολλῶν λεγόντων ὅτι πλοῦς μὲν ὁ παρὰ γῆν, περίπατος δὲ ὁ παρὰ θάλασσαν ἥδιστός ἐστι. Ad quam ſnĩam arbitramur nos reſpexiſſe doctiſſimum poetã Virg. lib. ij. Georgicorum, cum inquit, ſermonem cum Mecœnate habens, Ades, & primi lege littoris oram. Declarauit. n. iis verbis ſe illum ad rem iucundam inuitare. Aſtura autem Ciceroni villa maritima erat. vt Plutar. quoq; in Cicerone his verbis docet, πυθόμενοι δὲ τὴν προγραφὴν ἔγνωσαν εἰς Ἄστυρα μεταβῆναι χωρίον παράλιον τοῦ Κικέρωνος. { Non enim te celaui

laui amorem) Cum hic locus antea manifeſto corruptus eſſet, a me eſt, quemadmodum in noſtris vides, reſtitutus, quod tamen diligentia potius, quam induſtria vlla mea factum eſt. veterem enim ſcripturam repoſui, quam ne parua quidẽ immutatione facta in Mediceo reperi: illam cur reiicerem nihil erat. Si qua in hoc loco obſcuritas eſt, ea ab hiſtoria naſcitur, quam ignorari mirum videri non debet.

EX POSTER. EIVSDEM.

SEd ego fortaſſe vaticinor. Recte hoc verbum declarat Paulus, eodemque & ipſe intellectu accipiendum puto, quam autem vim hic habeat vaticinor, eãdem in Phormione par huic aſsimileq́ verbũ habet Ariolor. potuiſſet hoc aliquos fallere, quod & rarior eſt hic ſignificatus huius verbi, & ſenes etiam oraculis diuinationibuſq́ gaudent, & ipſi res futuras diuinare libenter ſolent, quod lepidiſsimus poeta Ariſtophanes in ſua comœdia docuit, cum inquit ὁ δ' ἐγὼ σιβυλλιῶ. Sed vt dixi mos verus ille ſenſus eſt. nam inquit ſtatim: Recordor enim deſperationes eorum, qui ſenes erant adoleſcente me, & quæ ſequuntur. Ari. aũt lib. ſecundo, de arte dicendi, quo loco mores & ſtudia omnium ætatum refert, appellat ipſos δυσέλπιδας, quod nihil vnquam boni ſperent, aut vix omnino ægreq́, ſperent, quod duabus de cauſis fieri affirmat, quas ipſe acutiſsime quemadmodum alia omnia, excogitauit.

PAVLVS MAN.

NOn enim te cælaui ſermonem, ſed non ne tum prouidiſti } Sic antea. poſtea alij aliter emendarunt ego, cum in vetere libro ſcriptum viderem, non enim te cælaui, ſed nomen tuũ prouidiſti, caſtigaui, nõ enim te cælaui, ſed non ne tũ prouidiſti, &c. { Sed ego fortaſſ. va. } Non eſt hic vaticinor pro diuino, ſed ꝓ ariolor, & quaſi deliro, vt etiã in oratione ꝓ Seſtio, vt vaticinari eos atq́ inſanire dicebat.

SEBA. CORR.

QVod ſcribis.) Epiſtola decimaſexta lib. octauo. Ab excitata fortuna) Cæſaris. Ad inclinatam) Põpeij. Florentiſsimi hominis) Cæſaris Hæc noſtra laurus) Laureati lictores. In voculas) Sermones. vnde illud ad Atticum: Subito conſilium cepi, vt antequam luceret, exirent, ne qui cõſpectus fieret, aut ſermo, lictoribus præſertim laureatis. In maritimis ſum) Campaniæ & maritimæ oræ ἐπίσκοπος. Contra eum) Cæſarem. Ab eo) ab eodem Cæſare. Cui tamen ſatisfieri nullo modo poteſt) vel quod illi tantum debeã: vel potius quod in Senatũ, vt volebat, non venerim: & ſi ego ſpero me ſatisfeciſſe. Quem audiſſem) Pompeium de vrbe relinquenda cogitare. De nobis) qui bellum in Cilicia fortiter geſsimus. Proponuntur) in epiſtola. 16. libro. 8. Ab iis moleſtiis) quas in pace ab Appio, & reliquis aduerſariis patiebatur. Liberum) quod Cæſarem ſequeretur. Hiſpanienſem caſ.) finem belli contra Petreium & Afranium. Totam prætextã) magiſtratum aliquem, quemadmodum idẽ Appius fuerat adeptus Cæſare Coſs. Texi) parari, vt in Italia maneret, quod facturus videbatur, ſed recẽteis inimicitias me tuebar. Curtius) Poſthumus Curtius, a me Cæſari olim commendatus, ſed nũc prorſus Cæſarianus. Diaphum) auguratum, præſertim Q. Hortenſio augure iam mortuo. Inſector) Cæſar.

BERN. RVTIL.

SEd incurrit hæc noſtra laurus non ſolum in oculos, ſed iã etiam in voculas maleuolorum) Quid ſi legatur? Sed & incurrit, quaſi duabus iam allatis rationibus, tertiam hãc adiiciat, quod honorem ſuum ac gloriã inuiſam eſſe ciuibus ſentiat. Laurum vero dici propter laureatos faſces, qui imperatoribus, eiſq́ quibus eſſet (vt Ciceroni) decretus triumphus, dabantur, quos ipſos per Campaniam diu geſtauit. autores Plutarchus, alii interpres in eo fallitur. Ne amicis moleſtus ſim) ſi ad eius rura habitaturas, apudq́ eos diutius victurus accedam: cõtra quã Clericus. Cicero ad Gallũ: Nã ego multo libẽtius emerim diuerſorium Tarracinæ, ne ſemper hoſpiti moleſtus ſim. Itetu ſupra. Quæ non animum meum magis ſolicitum haberet, quam tuum) Habent, puto recte ex ſenſu ſcribi aut (vt interpres) haberent. Quod eſt igitur meum triſte conſiliũ?) Nugatur interpres. ad Cælii verba reſpondet, quæ ſunt lib. 8. Exanimatus, inquit, ſum tuis literis, quibus te nihil niſi triſte cogitare oſtendiſti, neque id, quid eſſet perſcripſiſti. In hominum inſolentium indignitate faſtidium. Indignitas eſt, cum quis, quod ſe indignum ſit, facit, aut cum quis, quo non ſit dignus, conſequitur. Indignitas ergo inſolẽtium, qui, & plus poſſint, quam deberent, & immeritis pleriſq́ detrimenta inferrẽt, publiciſq́ ærumnis quaſi inſultarent. in quo video cæcutire interpretem. Itẽ ſupra, Eo ſi onere carerem, quamuis paruis Italiæ latebris contentus eſſem) Significat, vt eo onere careat, quolibet receſſurum eſſe. adeo ei graue viſum eſt, tantum ponderis illis præſertim temporibus ſuſtinere. Non enim te cælaui ſermonem. ſed non ne tum pro[illegible] ab vrbe relinquenda?) Puto ita legi, atq́ diſtingui oportere: Non enim te cælaui in ſermone ſum prouidiſti, quam abhorrerem ab vrbe relinquenda. Nam & in quibuſdam codicibus abeſt totum illud, Sed non ne, quod ex ſermone verbo ſcilicet defluxit.

Satis amplum patrimonium relinquam in memoriam nominis mei) vel In abundat, vel Memoria ſexto caſu legatur. Dolabelli meum vel potius noſtrum, videbam fore ab his moleſtiis, quas liberalitate ſua contraxerat, liberum) Vide ne Libertate ſit rectius: vt ad accuſationem Appii referatur, quæ multos ei inimicos pepererat amicos eius, inter quos Pompeium, Brutum, Lentulum, affines Appii, a quibus ille videbatur tutus futurus, ſi in bello ciuili Cæſare ſequeretur. Neq́ vero improbo lectionem etiam, quam refutat interpres, vt iungatur ſuperioribus. Specula quod Dolabellam meum, &c. item ante An dubitas, quin ſciam, quanti cum illo nunquam vero Tulliam meam faciam, quin ea me cura vehementiſsime ſolicitet) Non fuit mutanda, conſtans etiam in corruptiſsimis alioqui exemplaribus lectio, Cum ſcias, interpreti etiam agnita, neq́ ab Aldo, neq́ a Mediolanenſibus, quorum vtrorumq́ in pleriſq́ minus mendoſos codices habemus. Velim ita ſit ſed tamen togam prætextã texi Appio, puto te audiſſe) Diſtinguo aliter; velim, ita ſit. ſed tamen, vt hic ſuſpenſius relinquatur ſenſus, ſequatur q́: Togam prætextã texi Appio: puto te audiſſe. Quod de Appio ſcilicet Pulchro accipiendum eſt, eo fortaſſe ſenſu: Appium etiam num de triumpho, quem propter Dolabellæ accuſationem deſtituerat, cogitare. Nam quæ interpres comminiſcitur, puerilium deliramentorum ſunt. Quod ſequitur de Cuetio, vel (vt alii habent) Curio, mihi in obſcuro eſt, ne ex his me exiſtimare videar, quam omnia ſcire profitentur.

EX POSTE. EIVS.

TOgam prætextam texi apio, puto te audiſſe) Etſi non nimis ad hunc locum pertinere video, aſcripſi tamen Ciceronis iocũ de toga prætexta Commageni regis. De Commageno rege, inquit ad Q. fratrem, quod rem ducuſſerã, mirifice mihi & ꝑ ſe, & ꝑ Pomponiũ blãditur Appius. videt. n. hoc genere dicendi ſi vtar in cæteris, Februariũ ſterilẽ futurum eumq́ luſi iocoſe ſatis, neque ſolum illud extorſi oppidulum, quod erat poſitum in Euphrate & Zeugmate, ſed præterea togam ſum eius prætextam, quã erat adeptus Cæſare cõſule magno hominum riſu cauillatus, quod vult inquã renouare honore eoſdem, quo minus togam prætextam quotannis interpollet, decernendum nihil cenſeo. Vos autem homines nobiles, qui Buſcycum prætextatum non ferebatis. Commagenũ feretis: Genus vides, & locum iocandi. Multa dixi in ignobilem regem, quibus totus eſt exploſus, quo genere commotus (vt dixi) Appius, totum me amplexatur. Nihil eſt enim facilius, quã reliqua diſcutere. Nam Curius noſter dibaphum cogitat) Ad Atticum: Denique, inquit, etiam Vatinii ſtrumam ſacerdotii dibapho veſtiant.

VTor ætatis vitio, velim ita ſit, ſed tamen togam prætextam texi apio, puto te audiſſe) Quid verba ſignarent, haud perſpicue capere Interpres viſus fuit. Dicebat enim his verbis id notari, quaſi meam togam mœrore circundedi, cum appium amarum eſſe conſtet, quod animo afflicto & iacenti eſſet. Id tamen aliter intelligi conuenire, qui ſenſũ eruere volet, haud dubie animaduerterit. Cum enim apium funeralis herba fuerit exq́ apii corona defunctorum tumulos ornari, atque in ludis funebribus apio coronari victores proditũ ſit merito, inquit, cum tot calamitatibus Reſp. opprimatur, ob immodicas ſimultates & ingruentia bella, cũ in atrociſsimos fluctus Reip. inciderim, ipſiq́ cadenti nihil opis afferre valeam meã (inquit) togam prætextam quæ magiſtratum decet. texi apio, hoc eſt, funere: quaſi eo indignationis venerit, vt cum alterius labantẽ Rẽp. ferre nequeat, deq́ illius interitu crucietur & ſolicitus ſit, ſibi iã in extremo vitæ curriculo mortẽ ꝓpoſuerit quam pro Rep. libenter ſubiturus fuit, quod eſt dicere, ſi Reſp. moriet, ſe nolle viuere. Sicut Aſinius Pollio ad Cic. nã nec Rei

Alexãder ab Alex. loco prius ſignato.

pub. deeſſe volo, hec ſupereſſe, inquit. Ideo togam prætextam quæ Prætoria, & conſularis eſt, apio, hoc eſt, funere texuerit, quod etiam Græco eſt prouerbio vſurpatum, vt in mala valetudine, & rebus acciſis, & deploratis, apio opus eſſe dicant. Quos intellectus, qui rem aſſequi volet, ex verborum contex tu plane redundare perſpiciet.

[redacted]

ARGVMENTVM.

Reſpondet clauſulatim literis Caniniis, declarans quem & quo reditum paret. Monet etiam ne contra legem Iuliam rationem referre differat docet cur Apameæ præſidium deduxerit, deinde dicit ſe non poſſe quingentas drachmas commodare. Tum quid ſentiat de legionibus in Syriam decretis, aperit. Et deinde alteri epiſtolæ reſpondet, qua ſe Bibulo commendari petierat, conquerens de Bibuli iniquitate in ſe, vt legenti conſtabit.

GIBER. LONG. LEMMA.

Duo agit in hac epiſtola Cicero, Primò reſpondet miſſa epiſtola Caninij, deinde purgat ſe adiectis cauſis varijs, quare Bibulo neminem commendare poſſit, aut debeat.

M. T. C. IMP. CANINIO SALLVSTIO PROQVAES. S. P. D. i7

*Literas à te mihi ſtator tuus reddidit Tarſi ad XVI. Calen. Sext. his ego ordine, ut uideris uelle, reſpondebo. De ſucceſſore meo nihil audiui: nec quenquam fore arbitror. quin ad diē decedam, ne ulla cauſa eſt, præſertim ſublato metu Parthico: commoraturum me nuſquam ſanè arbitror: Rhodum Ciceronum cauſa puerorum acceſſurum puto: neque id tamen certum eſt. ad Vrbem uelim quamprimum uenire: ſed tamen iter meum Reipubli. & rerum urbanarum ratio gubernabit. ſucceſſor tuus non poteſt ita maturare ullo mō, ut tu me in Aſia poßis conuenire. De rationibus referendis, non erat incommodum te nullam referre: quam tibi ſcribis à Bibulo fieri poteſtatem. Sed id uix mihi uideris per legem Iuliam facere poſſe: quam Bibulus certa quadam ratione non ſeruat. tibi magnopere ſeruandam cenſeo. Quod ſcribis Apameа præſidium deduci non oportuiſſe. uidebam idem * cæteros exiſtimare: moleſteq; ferebam, de ea re minus commodos ſermones maleuolorum fuiſſe. Parthi tranſierint, nec ne, præter te, uideo dubitare neminem. itaq; omnia præſidia, quæ magna, & firma paraueram, commotus hominum non dubio ſermone dimiſi. Rationes mei Quæſtoris nec uerum fuit me tibi mittere, nec tum erant confectæ. eas nos Apameæ deponere cogitabamus. De præda mea præter Quæſtores urb. ideſt Populum Romanum teruncium nec attigit, nec tacturus eſt quiſquam. Laodiceæ meæ prædes accepturum arbitror omnis pecuniæ publicæ, ut & mihi, & populo cautum ſit ſine uecturæ*

ASCENSIVS

Literas &c. Scribitur hæc epiſtola ad Caninium Salluſtium e Cilicia. vnde in epiſtolarum collectione non habitus reſpectus temporum, ſed perſonarum ad quos miſſæ ſint, cum loco vnde miſſæ. Quia ergo e Cilicia fere miſſæ ſunt huius ſecundi libri epiſtolæ, prius collegit Tyro, quæ ad curionem datæ ſunt, deinde quæ ad Cælium, tum treis ad alios datas, quæ tamen prius ſcriptæ erāt, quā ſuperior. Nam ſuperiorem a Cumano miſit. Erat autem Caninius iſte quæſtor Bibuli, qui præerat Antiochiæ, qui ad Ciceronem duas miſerat epiſtolas, vnam plenam variarum petitionum, ad quas Cicero reſpondet, alteram qua petiit a Cicerone, Bibulo prætori ſuo commendari quod Cicero ſe facturum dicit, ſed vereri, vt literæ ſuæ parū ſint habituræ ponderis apud Bibulum. Ordo eſt. Stator, ideſt miniſter, ſtare ſolitus, paratus ire quo eum miſeris, reddidit mihi Tarſi, ideſt cum eſſem Tarſi ad. 16. calendas Sextilis, ideſt Auguſti, literas, ſupple datas, vel ſcriptas a te. Ego reſpondebo his ordine, ideſt ad ſingulas particulas, quo ordine ſcriptæ ſunt, vt ideſt quemadmodum, tu videris velle. De ſucceſſore meo, ideſt quod petiſti de ſucceſſore meo an haberem, & quis eſſet, ego nihil audiui, neque arbitror quenquam fore, ideſt futurum eſſe, & tamen nulla cauſa eſt, quin dicebam ad diem, ſcilicet conſtitutam a ſenatu præſertim metu Parthico, ideſt de bello cum Parthis gerendo, ſublato, ideſt de medio lato, & amoto. Ego arbitror ſane, ideſt multum me commoraturum, ideſt tracturum moram. nuſquam, ideſt in nullo loco. Puto ſupple me acceſſurum Rhodum ad vrbem, aut inſulam illam in mari Pamphilio, vnā ex cycladibus, cauſa Ciceronum puerorum, ſcilicet filii, & nepotis, qui illic erant. Neq; tamen certum ſupple eſt, id volo venire quamprimum, ideſt valde cito, ad vrbem, ideſt Romam. Sed tamen ratio, ideſt qualitas, & ſtatus Reip. & rerum vrbanarum gubernabiliter meum. Succeſſor tuus, ideſt qui tibi ſuccedet, non poteſt vllo modo maturare, ideſt accelerare, ſup. iter ſuum, ita, vt tu poſsis conuenire me in Aſia. De rationibus .i. computis (vt dicunt) referendis, ideſt reddendis de quæſtura, coram deputatis, & prætore, non erat incommodum, ſcilicet tibi. nullam, ſcilicet rationem, referre quam poteſtatem, ſcilicet non referendi rationem, to ſcribis fieri tibi a Bib. ſ. prætore tuo. Sed tu vix videris poſſe id facere, per legem Iuliam quæ iubet vnumquenq; legē, rationem, magiſtratus a ſe geſti, & præcipue quæſturæ referre debere. quam. ſ. legē, Bibulus non ſeruat quadam ratione certa. ſ. ſibi. ego cēſeo ſeruandam tibi magnopere. Qđ ſcribis non oportuiſſe præſidium. i. illud militum, qđ erat impoſitum, vt vrbem defendat ab hoſtibus, & in fide teneat, deduci Apamea, ab ea vrbe Aſia: Ego videbam cæteros exiſtimare. i. cenſere, idem, & ferebā moleſte ſermones maleuolorum fuiſſe minus cōmodos de ea re. i. de abductione præſidij. Ne. i. an, Parthi trāſierint. ſ. in prouinciam noſtram necne. i. an non, video neminem dubitare præter te, quia omnes ſciunt, qđ non. Itaque ego cōmonitus non dubio ſermone hominum dimiſi omnia præſidia. ſ. vrbium, quæ paraueram magna, & firma, nec fuit verum me mittere, ideſt quod mitterē tibi rationes. i. computos, quæſtoris mei, nec erant confectæ tum. i. tunc, vt eas deceret mittere. Cogitabamus, deponere. i. relinquere quaſi depoſito apud aliquem Apameæ. Quiſq; præter quæſtores vrbanos. i. vrbis Romæ . i. Pop R. nec attigit, nec facturus eſt de præda mea, triūciū, . i. valorem trium vnciarum æris. Ego arbitror me accepturum Laodiceæ, quæ vrbs Antiochiæ eſt, prædes. i. fideiuſſores ois pecuniæ publicæ, hoc eſt, quæ ad ærarium Romanū pertinet, vt cautū. i. cautę proſpectū ſit, & mihi, & populo. i. Rom. ſine periculo vecturæ. i. qđ eſt in vehendo per regiones, vō inuenti ſunt quos bancarios vocant. Qđ tu ſcribis ad me de. D. i. quingentis, alii trn. 253. drach. i. ponderis æris conſtantibus octodecim ſiliquis, vel tribus ſcrupulis. ſ. tibi mutuo dandis, nihil eſt, qđ poſſum cōmodare. i. cōmodum facere, aut præſtare cuiq; in iſto genere. ſ. officii. Ois. n. pecunia tractatur ita a præfectis, vt prædā. aſr. i. ea pecunia, quæ eſt attributa mihi curatur a quæſtore. i. in mano eſt quæſtoris. Qđ queris, quid exiſtimē de legionib. quæ decretæ ſunt in Syriā, ego dubitabā antea, ne ꝓ an, venturæ ſint nunc nō eſt dubiū mihi quin ſi audită erit antea, otiū. i. ceſſationē a bello, eo qđ Parthi abierunt, eſſe in Syria, legiones ſup. venturæ non ſint. Ego video quidē Mariū, hoiem illius ætatis, ſucceſſorem. i. qui debeat ſuccedere, aut prætori, aut tibi, eſſe venturū tarde, ꝓpterea quod ſena. decreuit ita vt iret ſ. in ꝓuinciā cum legionibus. i. certorū numerorū copiis. Ego rñdi vni epiſtolæ. ſ. tuæ. venio ad alterā. Petis a me, vt cōmendem, quā diligentiſſime, Bibulo. ſ. prætori tuo, te. in quo, ſcilicet negotio, voluntas

non

* a. l. certos.

non deeſt mihi, ſed locus ex poſtulandi, ſcilicet agendi de iniuriis, aut querelandi tecum videtur eſſe ſupple mihi. Tu enim ſolus ex omnibus, qui ſunt cum Bibulo, nunquam feciſti me certiorem, quam, ideſt quantum valde. voluntas Bibuli, abhorreret, ideſt aliena eſſet, & aduerſa a me ſine cauſa. Permulti enim detulerunt, ideſt occulte nunciauerunt mihi, cum magnus metus eſſet Antiochiæ, de aduentu Parthorum, atque magna ſpes in me, & in exercitu meo, Bibulum ſupple ſolitum dicere, ſe malle perpeti quiduis, ideſt quodlibet incommodum, aut malum, quam videri eguiſſe auxilio meo. Quod ſcilicet dictum Bibuli, ferebam non moleſte adductum, ideſt ad hoc inductum, officio quæſtorio, ideſt eo quod eſſes quæſtor Bibuli, & ita illi deuinctus reticere de prætore tuo, quanquam audiebam quemadmodum, ideſt ad quem modum, & formam, tu tractarere, ideſt tractareris a Bibulo, quaſi dicat miſeris modis. Autem, ideſt ſed, ille ſcilicet Bibulus, cũ ſcriberet ad Thermum, proprætorem Aſiæ, ſeu Bithyniæ de bello Parthico, nunquam miſit literas ad me, ad quem intelligebat periculum eius belli, ſcilicet Parthici, pertinere. eo quod Cilicia Antiochiæ ꝓpinquior eſt, quam Aſia ſupple Bibulus ſcripſit tantum ad me de auguratu filii ſui, ideſt, vt filius ſuus adoptaretur in collegium augurum, quod ſine Ciceronis aſſenſu facere nõ poterat, cum Cicero augur eſſet, in quo ſcilicet facto, aut filio eius, ego commotus miſericordia, & quod fui ſemper amiciſsimus Bibulo dedi operam, vt ſcriberem ei, quam humaniſsime. Si ille, ſcilicet Bibulus eſt maleuolus omnibus, qđ nunquam exiſtimaui, ideſt iudicaui de eo, ego minus offendor in me, ideſt ſi eſt maleuolus in me. Sin autem, ideſt ſed, ſupple eſt alienior a me, quam a cæteris, literæ meæ, ſcilicet cõmendatitiæ, nihil proderunt. Nam in iis literis quas Bibulus miſit ad ſenatum, ipſe ſupple attribuit ſibi ſoli, quod erat mihi commune cum illo. Nam ait ſe curaſſe, vt pecunia populi. ſ. Romani, permutaretur. i. daretur negociatoribus in ꝓuincia, & reciperetur alia Romæ cum quæſtu. i. cum lucro. Autẽ. i. ſed, ipſe [illegible] relaxaſſe, tanquam omnis, populo, ſcilicet Romano, id qu[illegible] erat meum proprium. i. meo ſolius conſilio, & adiutorio factum, vt ſcilicet [illegible]arem vti Ala[illegible] [illegible]ndis, tranſpadanis, ideſt [illegible] olenti, vt [illegible] &c. Vero [illegible] unicat mecum: ideſt [illegible] a factum [illegible] enim [illegible] la [illegible] atum, cum poſtularemus equit[illegible] ideſt [illegible] aux[illegible] ideſt pluſqu[illegible] &c. id autem Cicero p[illegible] vero, quod ſequitur, ſupple fuit [illegible] & ieiuni, ideſt ſteriles, & infœcundi, quam [illegible] tus, ipſa maleuolentia, ideſt propter maleuolentiam ipſum, [illegible] regem, ſcilicet G[illegible]m, ſcilicet [illegible]randum, iſte ſci[illegible], quia maleuolus, & turpiter agens, videlicet Bibulus, appellat in literis ſuis non regem, ſed filium regis, quia pater eius etiam Ariobarzanes nonunc Rex fuerat. Ii, ſupple qui ſunt hoc, ideſt huiuſmodi animo, ſcilicet tam [illegible] [illegible] appellauit Ariobarzanem, per me, ideſt ſuaſu meo leuolo, fiũt deteriores, ideſt adhuc minus boni, rogati, ideſt ſi rogentur, ſed eg[illegible] morẽ, ideſt obſecutus [illegible] ſcripſi literas ad eum, quas cum acceperis, facias quod voles, .i. aut dabis, aut retinebis eas.

*periculo. Quod ſcribis ad me de drachmis CCCIↃↃↃ: nihil eſt, quod in iſto genere cuiquã paßim commodare: omnis enim pecunia ita tractatur, ut præda à præfectis, quæ autem mihi attributa eſt, à Quæſtore curetur. Quod quæris, quid exiſtimẽ de legionibus, quæ decretæ ſunt in Syriam: antea dubitabam, uenturæ ne eſſent, nunc mihi non eſt dubium, quin, ſi antea auditum erit, otium eſſe in Syria uenturæ non ſint. Marium quidem ſucceſſorem tarde uideo eſſe uenturum, propterea quod ſenatus ita decreuit, ut cum legionibus iret. Vni epiſtolæ reſpondi. uenio ad alteram. Petis à me, ut Bibulo te quam diligentißime commendem. in quo mihi uoluntas non deeſt: ſed locus uidetur eſſe tecum expoſtulandi: ſolus enim tu ex omnibus, qui cum Bibulo ſunt, certiorem me nunquam feciſti, quàm ualde Bibuli uoluntas à me ſine cauſa abhorreret: permulti enim ad me detulerunt, cum magnus Antiochiæ * metus eſſet, & magna ſpes in me, atque in exercitu meo, ſolitũ dicere, quiduis ſe perpeti malle, quàm uideri eguiſſe auxilio meo. quod ego officio quæſtorio te adductum reticere de Prætore tuo non moleſte ferebam, quanquam, quemadmodum tractarere, audiebam. ille autem, cum ad Thermum de Parthico bello ſcriberet, ad me * literam nunquam miſit, ad quem intelligebat eius belli periculum pertinere. tantum de Auguratu filij ſui ſcripſit ad me. in quo ego miſericordia commotus, & quod ſemper amicißimus Bibulo fui, dedi operam, ut ei quàm humanißime ſcriberem. ille ſi omnibus eſt maleuolus, quod nunquam exiſtimaui: minus offendor in me, ſin à me eſt alienior: nihil tibi meæ literæ prodiderunt. nam ad ſenatum quas Bibulus literas miſit, in ijs, quod mihi cũ illo erat commune, ſibi ſoli attribuit. ſe ait curaſſe, ut cum quæſtu populi pecunia permutaretur. quod autem meum erat propriũ, ut alarijs tranſpadanis uti negarem, id etiam populo ſe remiſiſſe ſcribit, quod uero illius erat ſolius, id mecum communicat. equitibus auxiliarijs egere ſe, inquit, cum amplius frumenti poſtularemus. illud uero puſillanimi, & ipſa maleuolentia ieiuni atque inanis, quod * Ariobarzanem quem ſenatus per me Regem appellauit, mihi commendauit, iſte in literis non Regem, ſed Regis Ariobarzanis filium appellat. hoc animo qui ſunt, deteriores fiunt rogati. ſed tibi morem geßi. literas ad eum ſcripſi. quas cũ acceperis, facies quod uoles. Vale.*

VICT.

EQuibus auxiliar. egere ſe inquit } In nullis vidi antiquis codicibus duas has dictiões. { Egere ſ. } quæ in excuſis omnibus viſuntur: & ſane puto additas eſſe te[illegible] ab aliquo, qui non intelligeret verba eſſe ex epiſtola Bibuli ad ſenatum, ex autem i[illegible] tum hunc locum peruenit, ſi accurate, attenteque legas. Hæc enim ſunt illa verba, quibus quod ſuum erat cum Cicerone ille communicauerat, de quo nunc Cicero queritur. cũ ſcripſiſſet enim Bibulus. { Poſtularemus } indicabat ſe in eo deſiderio non ſolũ fuiſſe: vox autem illa. { Inquit } declarat eſſe quæ circa ſunt verba, Bibuli, quæ maioribus literis ſcripſimus, vt diſtincta a ſermone Cic. facilius intelligerentur, nec amplius quẽq̃ fallerẽt.

* a.l. tumultus.

* a.l. lſas.

SEBAS. CORR.

LEgem Iuliam } qua rationes confectas in prouincia apud duas ciuitates relinquere neceſſe erat, eaſdẽq; totidem verbis ad ærarium referre. { Non ſeruat } vt Iulii Cæſaris inimicus. { Mei Quæſtoris } Lucii Meſcinii Rufi. { Officio Quæſtorio } nam a maioribus accepimus, Prætorem Quæſtori parentis loco eſſe oportere. { De prætore tuo } Atqui Marcum Bibulum Procos. vocat epiſtola prima, & tertia, libro decimotertio ſed, autore Aſconio, veteres omnem magiſtratum, cui parere exercitus, Prætorem appellarunt. { Ad Thermum } de quo ſequenti epiſto. & lib. xiij. { Poſtularemus } Perinde ac ſi dicat, Ego & Cicero. ſunt enim Bibuli verba, ſed pendentia, ne plura deſcriberet.

* a.l. Ariobarzanem quia.

DEſcriptionibus referendis non erat incommodum, te nullam referre } Cur rationibus ſcribere noluerit Aldus, cuius opera excuſos codices, vt minime mendoſos caſtigamus, non mediocriter miramur, vt hercle, & quod proprætori potius quam quæſtori, quod cætera omnia ſeruãt exemplaria, literarumq; ipſarum argumentum indicat, ſcribere maluit. { Quam Bib. certa quadam ra. non ſeruat } & quod inimicus Cæſaris, & quod ſpretis auſpiciis, perq; vim latas, ſe domi incluſo, dicere eſt auſus, autores Cicero in Vatinium, Liuius, Plut. Appianus, cæteri. { Vt ei quam huma. ſcri. } Ei, eſt ad eum, vel inuito interprete, vel patrem Bibulum, vel filium, ſed patrem magis innuit id humanitatis verbum, dicturi alioqui quam diligentiſsime, aut id genus aliquid.

[redacted]

eſt animaduerto, fore deinceps, ideſt per ordinem trib. pleb. per triennium. Autem, ideſt ſed, licet nemo tibi his rebus ſtantibus nocere poſsit, quis ſcit qualia tempora ſint reipublicæ futura? quaſi dicat nemo. Quidem, ideſt certe, ea videntur mihi fore turbulenta, ſicut maxime fuerunt, vt ex vltima epiſtola ad Cælium ædilem patuit, igitur, cur, ideſt qua de cauſa: quaſi dicat nulla iuſta. Ego velim te incidere in terrores tribunitios quaſi dicat licet nocere forte non poterunt, terrere tamen poterſt. Præſertim cum poſsis anteferre legatis quæſtorem ſine reprehenſione cuiuſquam, qui, ſcilicet quæſtor, ſi præboerit ſe dignum maioribus ſuis, vt ſpero, & opto, ſupple eum ſe præbiturum eſſe, fuerit, ſupple id laus tua ex aliqua parte, quia tu primus eum ad dignitatem promoueris. ſin, ideſt ſed ſi. Ipſe offenderit, ideſt peccauerit totum ſibi, ideſt detrimentum & dedecus ſuũ, nihil tibi, quia tu eum, quem debes, prætuleris. Ego exiſtimaui me oportere ſcribere ad te ea, quæ veniebant mihi in mentem quæ arbitrabar pertinere ad te quod ſcilicet hæc ſcribens proficiſcebar in Ciliciam, ego velim dii approbent, id quod tu egeris. Si audies me, ideſt obedies mihi, tu vitabis inimicitias, & conſules, ideſt proſpicies, otio, ideſt paci, poſteritatis, ideſt poſt te futurorum, quia ex ſimultate facta longa ſurgere ſolet diſcordia.

ARGVMENTVM.

Thermus proprætor, ſiue proconſul Bithyniæ, ſcripſerat ad Ciceronem, ſibi grata fuiſſe officia Ciceronis in ſe & Rhodonem, de qua re Cicero ſe vehementer gaudere dicit, deinde monet, ne legatos quæſtori præponat cum id ſine quæſtoris nobiliſsimi & generoſiſsimi contumelia facere non poſſit, quantam potenti, iuueni, fratribus nobilibus prædito, graue ſit inferre. Non nominat quæſtorem, quia de noto loquitur.

GIBERTI LONGOLIS LEMMA.

Petit vt curã quæſtoris habeat, nec huic præferat legatos, & quo id facilius conſequatur, exquiſitis argumentis ex ſuaſorijs locis depromptis aggreditur.

M. T. C. IMP. Q. THERMO. PROPRAET. S. P. D. 18

*Officium meum erga Rhodonem, cæteraq; mea ſtudia, quæ tibi, ac tuis præſtiti, tibi homini gratiſsimo grata eſſe uehementer gaudeo: mihiq; ſcito in dies maiori curæ eſſe dignitatẽ tuã: quæ quidem a te ipſo integritate, & clemẽtia tua ſic amplificata eſt, ut nihil addi poſſe uideatur. ſed mihi magis, magisq; quotidie de rationibus tuis cogitanti placet illud meũ cõſilium, quod initio Ariſtoni noſtro, ut ad me uenit, oſtendi: graueis te ſuſcepturum inimicitias ſi adoleſcens potens, & nobilis à te ignominia affectus eſſet. & hercle ſine dubio erit ignominia: habes enim neminem honoris gradu ſuperiorem. ille autẽ, ut omittã nobilitatẽ, hoc ipſo uincit uiros optimos, hominesq; innocentiſsimos legatos tuos, quod & Quæſtor eſt, & Quæſtor tuus, nocere tibi iratũ neminem poſſe perſpicio: ſed tamen treis fratres ſummo loco natos, promptos, non indiſertos, te nolo habere * iratos, præſertim iure, quos uideo deinceps Tribunos plebis per triennium fore. tempora autem Reip. qualia futura ſint, quis ſcit? mihi quidem turbulenta uidentur fore. cur ego te uelim incidere in terrores tribunitios? præſertim cũ ſine cuiusquã reprehenſione legatis Quæſtorem poſsis anteferre. qui ſi dignũ ſe maioribus ſuis præbuerit (ut ſpero, & opto,) tua laus ex aliqua parte fuerit. ſin quid offenderit, ſibi totum, nihil tibi offenderit. quæ mihi ueniebant in mẽtem, quæ ad te pertinere arbitrabar, quod in Ciliciã proficiſcebar, exiſtimaui me ad te oportere ſcribere, tu quod egeris, id uelim Dij approbẽt. ſed ſi me audies, uitabis inimicitias, & poſteritatis otio conſules, Vale.*

* a. l. inimicos.

ASCEN.

Officium &c. Thermus proprætor, ſeu proconſul Bithyniæ ſcripſerat ad Ciceronem ſibi eius officium in Rhodonẽ gratum fuiſſe, de quo ſe gaudere nunc dicit Cic. monetq; ne legatos quæſtori præſertim tam nobili, & potenti præferat. Ordo eſt. Ego gaudeo vehementer officium meum erga Rhodonem, & cætera ſtudia mea, quæ præſtiti tibi, ac tuis, ſcilicet amicis eſſe grata tibi homini gratiſsimo. Et ſcito dignitatem tuam eſſe mihi curæ in dies maiori. quæ quidem dignitas tua amplificata eſt a teipſo, integritate, & clementia tua, ſic vt nihil videatur poſſe addi ſcilicet ad eam. Sed illod meũ conſilium, quod oſtendi Ariſtoni noſtro, ſcilicet cõmuni amico, initio, vt, ideſt poſtquam, venit ad me, placet mihi quotidie magis magiſq;, videlicet te ſuſcepturum eſſe graueis, ideſt moleſtas tibi inimicitias, ſi adoleſcens, ſcilicet quæſtor tuus quem non nominat, potens, & nobilis, affectus eſſet a te ignominia, ſcilicet in præferendis illi legatis, & hercle erit ignominia ſine dubio. Enim: pro quia. tu nemine habes ſuperiorem gradu honoris. Autem, ideſt ſed ille, ſcilicet quæſtor tuus, vt omittam, ideſt taceam nobilitatem eius, vincit hoc ipſo, legatos tuos optimos, & homines innocentiſsimos, quod eſt, & ideſt ſimul quæſtor, & ideſt ſimul quæſtor tuos. Quæſtor autem a conquirendo, & colligendo dictus eſt, qui publica vectigalia recipiat, & ſtipendium militibus ponit. Ego perſpicio, ne forte id dicat, aut cogitet. hoc addit, neminẽ iratum, ideſt licet ſit iratus poſſe nocere tibi: ſed tamen nolo te habere inimicos tres fratres natos ſummo loco, ideſt clariſsimis natalibus: promptos, ideſt expeditos ad dicendum, & faciendũ, non indiſertos, ideſt non imperitos artis dicendi, quos video, ...

SEBASTI. CORR.

Qvinto Thermo proprætori } Non Bithiniæ, ſed Aſiæ. Helleſponti certe quidem, & Epheſi, atque reliquarum vrbium, de quibus Cicero ad ipſum ſcribens libro decimotertio meminit. ſed & Prætorem Epheſum vocat alibi. { Honoris } in vrbe dati. nam quæſtura primus eſt honoris gradus, & in vrbe datur. legatio vero huiuſmodi, in prouincia ſæpius, nec ad honorum gradus pertinet.

[redacted]

Cum

ASC. CVm optatiſsimum &c. Gratulatur Cælio Lucii filio, nõ quidem ſuperiori ſed alteri. quod ſibi quæſtor ſit deſignatus. Ordo eſt. Cum ego accepiſſem nuncium optatiſsimum, vtpote te obtigiſſe. i. forte quadam eueniſſe quæſtorem mihi. i. in prouincia mea mecum ſperabam eam ſortem. i. ſortionem fore mihi iucundiorem eo. i. tanto quo. i. quãto, fuiſſes diutius mecum in prouincia, non enim ſolebant quæſtores aſsidue, aut ſtatim eſſe in prouincia, ſed cum pecunia publica recipienda, & militibus pſoluenda eſſet. enim. i. quia, videbatur. ſ. mihi intereſſe. i. referre magni ad eam neceſsitudinem. i. vinculũ amoris, quã ſors tribuiſſet nobis, quoq; . i. etiam. Conſuetudinem. i. familiarem conuerſationem accedere. i. addi. ſed ſup. Poſteaquã nihil ſcriberet mihi, neq; a teipſo, neq; ab vllo alio, de aduẽtu tuo verebar, quod ẽt nũc vereor, ne id caderet. i. eueniret ita. ne: prout. priuſquam veniſſes in prouinciam, decederem de prouincia. Accepi autẽ, cũ eſſes in caſtris, ad. i. circiter. Decimum. ſ. diem, calendas. i. ante aut inter calendas, quintiles. i. Iulias, literas miſſas a te, ſcriptas humaniſsime. quibus, & officium, & ingenium tuũ poſſit perſpici facile. Sed literæ illæ neq; ſignificabant. i neq; exprimebant, vnde. i. de quo loco, neq; quo die eẽnt datæ, aut quo tempore ego expectarem te. Nec is qui acceperat eas, attulerat, ſup. eas, a te, vt ſcirem ex eo, ex quo tempore eſſent datæ Quæ. ſ. loco, & quo tempore &c. cum eſſent incerta, tamen. i. nihilominus ego exiſtimaui eſſe faciendum vt mitterem ad te ſtatores meos. i. ſatellites, & nuncios ad hoc paratos quales ſunt, quos poſtos dicunt Galli, & lictores. i. miniſtros publicos, cum inſignibus ſuis, cum literis meis quas ſi acceptiſti tempore ſatis opportuno, vt. ſ. ea quæ mandare exequi poſſes, tu feceris mihi gratiſsimum ſi veneris, quam primum. i. valde cito ad me in Ciliciam. Nam quod Curtius cõſobrinus tuus. i. ſororis patris tui filius, neceſſarius mihi maxime. i. maxima neceſsitudine deuinctus mihi, vt ſcis, itẽ qđ C. Virginius propinquus. i. conſanguineus tuus familiaris noſter ſcripſit accuratiſsime de te, id quidem valet multum apud me. Tantum enim valuit, quod eum poſtea vicarium reliquerit, ſicut diligens commendatio hominum amiciſsimorum debet. ſ. multum valere, ſed literæ tuæ præſertim de tua dignitate & de noſtra coniunctione. ſ. per vinculum amicitiæ ſunt apud me maximi ponderis. Nemo potuit obtingere. i. forte euenire mihi, quæſtor optatior. ſ. quam tu, quamobrem quæcunq; ornamenta proficiſcentur a me in te, hoc eſt, quibuſcunq; te ornabo, vt omnes intelligant rationem. i. reſpectum, & curam, dignitatis tuæ, & maiorum tuorum eſſe habitam a me. ſ. in ee ornando: Sed ego conſequar iam facilius, id. ſ. vt te ornem pro dignitate tua, ſi veneris ad me in prouinciam, quod. ſ. te venire in prouinciam prius quam diſceſſero, ego arbitror intereſſe, ideſt in re, & vtilitate eſſe, & mea, & reipub & maxime, ideſt præcipue tua. Quia decreuerat eum derelinquere vicariũ, donec ſucceſſor adueniret, quod etiam ex ſuperioribus feciſſe conſtat.

ARGVMENTVM

Gratulatur Cælio de quæſtura per illum obtenta, dicitq; ſe gaudere quod talem nactus ſit quæſtorem, cum non poſſet gratior aut acceptior, aut etiam iucundior contingere, ut videlicet ex conſuetudine creſcat amicitia.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Gaudet ob quæſtorem ſibi datum, quem maxime cupiebat, & vt ad ſe veniat, ante quam e prouincia decedat, hortatur.

M. T. C. IMP. C. CAELIO L. F.
QVAES. DES. S. P. D. 19

*CVm optatiſsimum nuntium accepiſſem, te mihi Quæſtorem obtigiſſe, eo iucũdiorem mihi eam ſortem ſperabam fore, quo diutius in prouincia mecũ fuiſſes: magni enim uidebatur intereſſe, ad eam neceſsitudinem, quam nobis ſors tribuiſſet, conſuetudinem quoq; accedere. poſtea, cum mihi nihil neq; à te ipſo, neq; ab ullo alio de aduentu tuo ſcriberetur: uerebar, ne id ita caderet, quod etiam nunc uereor, ne ante, q̃ tu in prouinciam ueniſſes, ego de prouincia decederem. accepi autem te miſſas literas in Cilicia, cum eſsẽ in caſtris, ad X. Calen. Quint. ſcriptas humaniſsime, quibus facile & officium & ingenium tuum perſpici poßit: ſed neque unde, neque quo die datæ eſſent, aut quo tempore te expectarem, ſignificabant: nec is, qui attulerat, à te acceperat, ut ex eo ſcirem, quo ex loco, aut quo tempore eſſent datæ: quæ cum eſſent incerta: exiſtimaui tamen eſſe faciũdũ, ut ad te ſtatores meos, & lictorem cum literis mitterem, quas ſi ſatis opportuno tempore accepiſti, gratißimum mihi ſeceris ſi ad me in Ciliciam quamprimum ueneris: nam quod ad me Curius conſobrinus tuus, mihi (ut ſcis) maxime neceſſarius quod itẽ C. Virginius propinquus tuus, familiarißimus noſter de te accuratißime ſcripſit: ualet id quidem apud me multum, ſicuti debet hominum amicißimorum diligens commendatio: ſed tuæ literæ, de tua præſertim dignitate, & de noſtra coniunctione, maximi ſunt apud me ponderis. mihi quæſtor optatior obtingere nemo potuit. quamobrem quæcunque à me ornamẽta in te * proficiſcentur; elaborabo, ut omnes intelligant, à me habitam eſſe rationem tuæ maiorumq; tuorum dignitatis, ſed id iam facilius conſequar: ſi ad me in Ciliciã ueneris, quod ego & mea, & Reipub. & maxime tua intereſſe arbitror. Vale.*

VICTORIVS.

AMe ornamenta in te proficiſcentur, elaborabo, vt omnes } Nos a veteribus codicibus noſtram accepimus ſcripturam, quam caſtiorem putamus ſine. { Elaborabo } vt ſi intellexeris quæcunq; , ideſt omnia, nullus ſcrupulus reſtet: pollicetur enim Cicero vniuerſa ſe in illũ effuſurum eſſe ornamenta. ſic. n. poſtulare, & illius, & maiorũ ſuorum dignitatem.

SEBA. CORRA,

CVrius } Is M. Curius eſſe videtur, ad quem lib. 7. ſcribit, & quem libro. 13. amicis commendat. { C. Virginius } qui cum Cicero. vetuſta fuit amicitia.

BERN. RVTIL.

EGo iucundiorem mihi in ſortem ſperabam fore, quo diutius in prouinciam mecum fuiſſes } Fuiſſes, ad futurum tempus refertur, non præteritum. hoc. n. dicit: Quo maturius in prouinciam veniſſes mecumq; in ea diutius fuiſſes: non autem ſignificat, Cælium fuiſſe in prouincia Cicer. etiam antequam crearetur quæſtor, quomodo ab interpretibus acceptum video. Erat enim cum per ſe iucundum Ciceroni, Cælium ſibi quæſtorem obtigiſſe: tum vero iucundius futurum, ſi nõ nomine tantum, & ſorte, ſed etiam re ipſa quæſtore eo diutius eſſet viſus. igitur quod ait conſuetudinem quoq; accedere, futuram intellige non præteritam. { Quod item conſul Virginius propinquus tuus } Virginium cõſulem circa hæc tempora nullũ fuiſſe ſatis ſcio, erant enim M. Marcellus, & Seruius Sulpitius. deſignati vero, C. Marcellus, & L. Paulus Aemilius Lentulus: niſi vero hi iam ingreſsi magiſtratum, quod magis puto. Itaq; exiſtimo ſcribendum, Caius Virginius, quod & tertia epiſtola in ſequentis libri, in quibuſdam codicibus deprauatum erat, Ego conſul Pontinium legatũ meum, &c. Vbi C. Pontinium poſteriorum ſolertia recte repoſuit.

* a. l. profiſciſcentur, vt

[redacted]

M. T. C. EPISTOLARVM
Familiarium ſecundi libri finis.

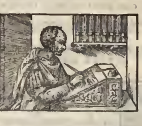
ASC.

Si ipſa Reſpublica &c. Hæc eſt prima tertii libri epiſtola ad Appium pulchrum ad quem reliquæ ſere ſcribentur. Eſt autem amicitiæ reconciliatiua, & imitatione digna. Primum commendat Phaniæ prudentiā, deinde amorē ſuum in Appiū modeſte commemorat, & App. mirifice laudat, tū Cilicem libertum eius extollit, & denum Vale. laudat. Sane, quia Cic. App. in Ciliciam ſucceſsit, vnde ſecūdi libri epiſtolæ miſſæ ſunt, conſtat argumenta tertii libri ante. 2. argumenta eueniſſe. Vnde non contexitur hæc hiſtoria in epiſtolarum ſerie. Ordo autem verborum hæc eſt. Si ipſa Reſpublica poſſet narrare tibi o Appi quomodo ipſa haberet ſeſe, tu poſſes facilius cognoſcere. ſ. id ex ea quam ex Phania liberto tuo, ita. i. vſq; adeo, eſt ipſe homo, non modo. i. non ſolū prudens, verum etiā, quod. i. quātum vidi, vir æquus. i. iuſtus, & curioſus. i. ſolers ſcrutator rerum, quapropter ille explanabit tibi oia. i. negocia Reipublicæ id. n. eſt mihi, &. i. ſimul aptius ad breuitatem, & prouidentius, ideſt conſultius ad reliquas res. Etſi. i. quanquam, tu potes cognoſcere ex eodē Phania de beneuolētia mea erga te tamen etiam aliquæ partes videntur meæ. i. a me ſpectare, vt inſinuem tibi. Enim. i. quia perſuade tibi ſic, te eſſe cariſsimum mihi, cum. ſ. ita ſit, quod propter multas ſuauitates ingenij, officij humanitatis tuæ, tum. i. multo magis, quod intelligo ex literis tuis, & ex ſermonibus multorum omnia quæ profecta ſunt a me, in te. i. oia beneficia, quæ in te cōtulerim, accidiſſe gratiſsima tibi. Quod, .i. quæ res. ſ. omnia a me perfecta tibi gratiſsima accidiſſe, cū ſit ita, ego perficiam profecto, vt ſarciam. i. reficiā, hoc eſt reficiam profecto vſuram. i. vſum fructum, commercium & mutuum noſtri vſum longi temporis. i. quo, & qua vti potuiſſemus, & non ſumus vſi per longum tēpus, vt pote quo caruimus conſuetudine. i. familiari ↄuerſatione intermiſſa. i. ad tēpus omiſſa, ſarciam inquit, & gratia, & crebritate. i. fauore meorum, & frequentia, & magnitudine officiorū. ſ. in te collocatorum, & ego puto me facturum, id [illegible] vt id putem, Minerua. i. naturali induſtria mea, ac igenij mei non inuita. i. aſtipulante. Vnde Flaccus. Tu nihil inuita facies, dices ve Minerua, quam. ſ. Mineruam. ſi ego forte ſumpſero de tuis. ſ. rebus ordinandis ego nominabo nō ſolum Pallada, vt vulgo dicitur, ſed etiam Appiada, hoc eſt nomine a te ducto, vt ſit Minerua Appias, aut quaſi Appii filia, aut q ad Appium pertinens, nam forma patronymici fœminei ſæpe pro poſſeſsiuo vtimur. Cilix. i. homo e Cilicia, non Phania, ſed alter, libertus tuus, fuit mihi minus notus antea. ſed vt reddidit mihi literas a te ſcilicet miſſas plenas, & amoris, & officii. i. honorifici obſequii, ipſe ſubſecutus eſt. i. comprobauit ſermone ſuo mirifice humanitatem literarū tuarum. Oratio eius fuit iucunda mihi, cum narraret mihi quotidie, de animo tuo. ſ. in me, de ſermonibus, quos hēres de me. Quid quæris. ſ. exitum rei ipſe eſt mihi familiaris biduo, .i. ſpatio duorum dierum, ita tamen, vt ſim valde deſideraturus Phaniam, ego non idem eſt, quod Philetichus tamē aſſerit, quem. ſ. Phaniam, cum tu remittes Romam, quod facturus eras. ſ. cum hæc ſcriberemus, celeriter, vt putabam* velim ſup. vt des ei mandata, .i. vt dicunt, commiſsiones de omnibus rebus quas velles curari a me. Ego commendo tibi L. Valerium iuriſconſultū, quo nomine eum irriſit in vltima epiſt. primi libri quæ ideo forte ad finem huius erat ponenda, quod non ſub Lentulo ſed ſub Appio in Cilicia eſſet, vnde nunc addit. Sed ita ſupp. commendo eum, etiam ſi nō eſt iuriſcōſultus, ego enim volo cauere. i. conſulere, & prouidere melius ei, hoc addēdo. poſſet enim dicere Appius ſe nullum Valerium iuriſconſultum illic noſſe. quam ipſe ſolet. ſ. cauere aliis. ſ. quos defendit. Ego diligo hominem valde ipſe eſt ex meis domeſticis atq; intimis familiaribus. Ipſe agit oino tibi gratias. ſ. de impenſis beneficiis, ſed idem ſcribit meas literas habituras maximum pondus apud te. rogo te etiam, atq; etiam, ne id, qd' ſcribit fallat eum. Vale.

*a. l. explicabit.

M. TVLLII CICERONIS

EPISTOLARVM FAMILIARIVM LIBER TERTIVS.

ARGVMENT. TERTII LIBRI.

Tertius fere liber ſcribitur ad Appium Pulchrum. Sed norit lector non ſeruatum eſſe ordinem temporum in epiſtolarum libris. Nam argumenta ſecundi libri erant ante argumēta tertij. Appius enim erat ante Ciceronem in Cilicia prouincia, & tamen epiſtolæ ſecundi ex Cilicia a Cicerone fere miſſæ ſunt.

ARGVMENT. EPIST. SEQ.

Commendat primum Phania prudentiam, tum amorem ſuum in Appium modeſte commemorat, & Appium mirifice laudat, & Cilicem libertum eius ſatis extollit. Et vltimo Valerium, quem prius quod ſe iuriſconſultum diceret, riſit: nunc quod bonus vir ſit, laudat.

GIBER. LONG. LEMMA.

Principium epiſtolæ apodioxis eſt. De Repub. nihil ſcribo, quamuis tu petieris. nam Phania tibi rem omnem aperiet. Deinde animum ſuum erga Appium declarat. Sunt & aliquot commendationes perſonarum, ſed præcipue Lucii Valerii iureconſulti.

M. T. C. APPIO PVLCHRO IMP. S. P. D. 1

Si ipſa Reſp. tibi narrare poſſet, quomodo ſeſe haberet: non facilius ex ea cognoſcere poſſes, q̄ ex liberto tuo. Phania: ita eſt homo non prudens, uerum etiā, quod uidi, curioſus. quapropter ille tibi omnia explanabit: id enim mihi & ad breuitatem eſt aptius, & ad reliquas res prouidentius. De mea autē beneuolētia erga te & ſi potes ex eodē Phania cognoſcere, tamen uidentur etiam aliquæ meæ partes: ſic enim tibi perſuade, cariſsimū te mihi eſſe cum propter mul*

SEBAS. COR.

Ita eſt Homo } In peruetere libro ita erat ſcriptū: Ita eſt homo non modo prudens, verum etiam æquus & (quod vidi) curioſus. Nonnulli vero, quod iuuet, legunt nō quod vidi. { Intermiſſa } propter ſimultatem. { Quam quidem } Mineruam. & videtur ſuam illam vrbis cuſtodē ſignificare. ſit tamen coniectura, non iudicium. { De tuis } Clodiis, ſi de Pallade cuſtode loquitur.

I[illegible] epiſtola nihil aliud habet [illegible] commemorationem beneuolentiæ, in qua [illegible] primum ſuam erga illum beneuolentiam, deinde [illegible] officium ſuum. { Si ipſa Reſpublica. } [illegible] fidei [illegible]. { Quapropter ille [illegible] } [illegible], quam [illegible] de quibus alioqui [illegible] deberet ſcribere. { [illegible] } Propoſitio, in qua commemorat de ſuo erga illum [illegible]. { Quod q. ſ. ſit } Deferre officii. { Cilix i. e. } [illegible]

Cum &

ASCENSIVS.

CVM & contra &c. Argutiſsime ſignificat Appium gaudere debere ſe illi ſucceſſorem eſſe deſignatum, cum ſciat Appium id minime velle, vel quod prouinciam ſibi prorogari mallet, vel minorem ſucceſſorem dari, ne Cicero ſui nominis ſplendore, & vitæ integritate, famam ac gloriam Appii depri mat: dicit ergo contra voluntatem ſuam accidiſſe, ſed quia accidit, ſe curaturum, vt Appio gratum ſit, Ordo eſt Cum accidiſſet, &: ideſt, pariter contra voluntatem meam, &: ideſt pariter præter opinionem, vt neceſſe eſſet mihi proficiſci in prouinciam ſupple tuam, quod tamen non dicit, cum imperio, ideſt tanquam imperatori, hæc vna conſolatio, quam dicturus eſt, occurrebat mihi in multis, & varijs moleſtiis, & cogitationibus meis, videlicet quòd neq; quiſquam amicior. Errant ergo qui amicitior dicant: tibi, quam ego ſum, poſſet ſuccedere tibi, neque ego: ſupple poſſem accipere prouinciam ab vllo, qui mallet, ideſt vellet magis, ſcilicet quam tu, tradere mihi eam, quam maxime, ideſt ſumme aptam, & explicatam: ideſt euacuam, & expeditam omnibus curis, & impedimentis. Quod ſi tu quoque habes eandem ſpem de voluntate mea erga te, profecto ea, ſcilicet ſpes, nunquam fallet te. Ego peto a te, & quæſo, ideſt quæro. maximopere, ideſt, maxima diligentia, & opera, etiam atque etiam, ideſt iterum atque iterum. pro ſumma noſtra coniunctione, & tua ſingulari humanitate, ideſt propter, vel per ſummam coniunctionem noſtrã, & ſingularem humanitatem tuam, vt proſpicias, & conſulas rationibus, ideſt rebus meis in prouincia obeundis. quibuſcunque rebus tu poteris, poteris autem plurimis. Tu vides, quia ſcit ei ſcriptum eſſe, prouinciam eſſe habendam, ideſt oportere haberi a me, ex ſenatuſconſulto, ſi tradideris mihi eam expeditiſsimam, ideſt minime implicatam: quod quidem poteris facere, facilior erit mihi quaſi decurſus, ideſt leuis tranſitus mei temporis. Eſt tui conſilii, ideſt pertinet ad conſilium tuum, proſpicere, quod poſſis efficere in eo genere. Ego rogo valde te, ſcilicet vt facias, id quod veniet tibi in mentem, ideſt quod conſiderabis intereſſe, ideſt in vtilitate eſſe mea. Ego ſcriberem ad te pluribus verbis, ſi aut humanitas tua expectaret orationem longiorem, aut noſtra amicitia pateretur id fieri, aut res deſideraret verba, ac ipſa, ſcilicet res non loqueretur pro ſe. Ego velim: ſupple vt perſuadeas tibi hoc, ſi intellexero eſſe prouiſum, ideſt conſultum, rationibus, ideſt rebus meis, a te. te capturum ex eo, ideſt ex ea re, voluptatem magnam, & perpetuam.

tas ſuauitates ingenij, officij, humanitatis tuæ, tum quod, ex literis tuis, & ex multorum ſermonibus intelligo, omnia quæ à me profecta ſũt in te, tibi accidiſſe gratiſsima, quod cum ita ſit, perficiam profecto, ut longi temporis uſuram, qua caruimus intermiſſa noſtra conſuetudine, & gratia, crebritate, & magnitudine officiorum meorum ſarciam. idq; me (quoniam tu ita uis) puto non inuita Minerua eſſe facturum: quam quidẽ ego ſi forte de tuis ſumpſero non ſolum Pallada, ſed etiam Appiada nominabo. Cilix libertus tuus antea mihi minus fuit notus: ſed ut mihi reddidit à te literas plenas & amoris, & officij, mirifice ipſe ſuo ſermone ſubſecutus eſt humanitatem literarum tuarum. iucunda mihi eius oratio fuit, cum de animo tuo, cum de ſermonibus, quos de me haberes, quotidie mihi narraret. quid quæris? biduo factus eſt mihi familiaris, ita tamen, ut Phaniã ualde ſim deſideraturus: quem cum Romam remittes, quod (ut putabamus) celeriter eras facturus: omnibus ei de rebus, quas agi, quas curari à me uoles, mandata des uelim. L. Valerium Iuriſconſultum ualde tibi commendo, ſed ita etiam, ſi non eſt Iuriſconſultus: melius enim cauere uolo, quam ipſe alijs ſolet. ualde hominem diligo. eſt ex meis domeſticis, atq; intimis familiaribus. omnino tibi agit gratias: ſed idem ſcribit, meas literas maximum apud te pondus habituras. id eum ne fallat, te etiam, atque etiam rogo. Vale.

ARGVMENT.

In hac epiſtola utitur conciliatione argutiſsima, eo quod Appio ſucceſſor deſignatus ſit, quod quia Appio non ſatis placere nouit, dicit ſibi euenisse præter opinionem, & contra ſpem, uſui tamen illi fore, & optandum fuiſſe, ut tam amicum habeat ſucceſſorem. Nam ſucceſſor ſi æmulus fuerit, poſsit abeunti negotium facere. Diligenter legenda eſt hæc doctis.

GIBER. LONG. LEMMA.

Veritus Cicero, ne Appij animum a ſe alienaret, quod ei in prouincia ſuccederet, callide lenimenta quædam excogitat, quibus animum illius, ut abbi ſcire licet, irritabilem placet, & ſibi conciliet. Deinde petit, ut prouinciam ei ita tradat, ut quam facillima ratione eam adminiſtrare poſsit.

M. T. C. PROCOSS. APPIO PVLCHRO IMP. S. P. D. 2

CVm & contra uoluntatem meam, & præter opinionem accidiſſet, ut mihi cum imperio in prouinciam proficiſci neceſſe eſſet: in multis, & uarijs moleſtijs, cogitationibusq; meis hæc una conſolatio occurrebat, quod neq; tibi amicior, quam ego ſum quiſquam poſſet ſuccedere, neque ego ab ullo prouinciam accipere, qui mallet eam mihi quam maxime aptam, explicatamq; tradere. quod ſi tu quoque eandem de mea uoluntate erga te ſpem habes: ea te profecto nunquam fallet. à te maximopere pro noſtra ſumma coniunctione: tuaq; ſingulari humanitate etiam, atque etiam peto, & quæſo, ut quibuſcunque rebus potes (potes autem plu-

ἀπὸ κοινοῦ, Præciſio.

SEBASTI. CORRA.

IN Prouinciam } Ciliciam { Quam maxime aptam } Al. quam maxime aptam.

BERNAR. RVTI.

ET Præter opinionem accidiſſe } quia, ſcilicet quum prouinciæ adminiſtrationem ipſe nõ ambiret, aut [illegible] Cicero, non putabat ſibi, veluti dormienti eam de cœlo miſſum iri, non quòd eſſet minor magiſtratus conſulatu: quis enim vnquam conſul non, finito magiſtratu, prouinciam exoptauit? aut cui non id honorificum contigit? Cælius in octauo, Conſules autem (inquit) quia verentur ne illud ſenatuſconſultum fiat, vt paludati exeant, & contumelioſe præter eos, ad alium res transferatur, omnino ſenatum haberi nolunt. Itaque, qui contra putat, rerum ſe Rom. imperitiſsimum oſtendit. Nec tamen mirum, qui Cilicem Phanniamque eundem aſſeueret, nec inimicitias reconciliationemque Ciceronis cum Appio ſatis cognorit. Aut præter opinionem, quia quum Cicero domi, quam foris aptior pleriſque videretur. quibuſdam vero etiam nihil minus quam ad arma natus, nemo eum putabat contra bellicoſas gentes cum imperio miſſum iri.

[illegible]

[illegible]

HAEC eſt generis ſua ſorij, hoc eſt, eſt petitio quædam pe- [illegible] negocia in prouinciis, [illegible] eſt [illegible] ſtride [illegible]. { Cum & contra voluntatem meam, } Excor- [illegible] a.l. aper & [illegible] quod [illegible] m. [illegible] quid Ap- [illegible] A te ma- [illegible] Recitio. [illegible] tibi perſuades }

ASC.

AD XI. &c. ſignificat ſe ſolicitaſſe ſicut Appii legatus monuerat, vt ſupplementum præſidii firmioris pro tuenda prouincia ſcriberetur. Deinde rogat Appium ea curet, quæ ſibi conducibilia norit. Demum tacite innuit, ideo ſupplemento opus eſſe, quod intellexerat Appium multos dimiſiſſe. Ordo eſt. Cum ego veniſſem Brunduſium.i. in eam vrbem maritimam Italiæ, ad vndecimam calen. Iunias, Q. Fabius legatus fuit mihi præſto, ideſt præſens, & monuit me ex tuis mandatis, ea quæ venerant in mentem, non mihi ad quem pertinebant, ſed vniuerſo ſenatui, videlicet opus eſſe ad iſtam prouinciam, ſcilicet quum regis, vtpote Ciliciam tutandam, præſidio, ideſt protectione, & cuſtodia militum fidelium firmiori. ſ. quam habeas. Enim ideſt quia, omnes fere. ſ. patres conſcripti, cenſebant. i. iudicabant, vt ſupplementum ſc[illegible]retur in Italia, legionibus [illegible] i. mihi decretis, & legionibus Bibuli. i. Bibulo, vt Antiochiam ducat, aſsignatis. Idq́ ideſt & id, cũ Sulpitius conſol. ſ. anni illius, negaret ſe paſſurum id. i. talem deſcriptionem militum, nos quidem. i. certe, quæſti. i. conqueſti ſumus multa, ſed tantũ conſenſus ſenatus fuit, vt proficiſceremur. ſ. in prouinciam, mature, ideſt celeriter, vt fuerit parendum. i. vt neceſſe fuerit parere ſenatui, & nos fecimus ita ideſt ſtatim profecti ſumus. Nunc velim id ſit tibi curæ, quod petii a te iis literis, quas dedi Romæ tuis tabellariis, vt complectare. i. ſuſcipias pro noſtra conſtantiſsima voluntate erga te, cura & diligentia tua, ea quæ is qui prouinciam tradit, poteſt, commodare. i. commode facere, ſucceſſori ſup. ſibi cõiunctiſsimo. ſ. neceſsitudine amicitiæ, vt omnes intelligant, nec me potuiſſe ſuccedere cuiquam beneuolentiori, nec te potuiſſe tradere prouinciam amiciori, ideſt magis amico homini. Ego intellexeram ex iis literis, quarum exemplum, [illegible] quod dicunt duplum, & imperiti copiam miſiſti ad me, & ſupple quas voluiſti recitari in ſenatu ſe, videlicet per multos milites eſſe dimiſſos a te. Sed idem Fab. ſ. legatus tuus demonſtrauit mihi, te cogitaſſe facere id, ſed integrum numerum militum fuiſſe, cum ipſe diſcederet a te. Sed. i. ita. ſi dimiſeris multos. tu feceris mihi pergratum ſi imminueris quam minimũ, ideſt valde parum, & quam minime potes iſtas. ſ. tuas copias. ſ. militum exiguas de quare ego arbitror miſſa eſſe a te ea, quæ facta ſunt, ſenatuſconſulto. i. per decretum ſenatus ſuper ea re conſulti. Equidem ego quidem, approbabo quicquid feceris pro eo. ſ. tanto, quanto te facio, ſed ego confido te quoque facturum ſupple eſſe ea quæ tu intelliges eſſe accommodata mihi maxime. Ego expectabam Brunduſii C. Pontinium legatum meum. i. ad Ciliciam regendam mihi datum, & arbitror eum venturum Brunduſium ante Cal. Iun. q. d. intra decẽ dies, qui cum venerit, cum. i. vbi primum, facultas nauigandi erit data. ſ. a Deo, & natura nobis nos vtemur ea.

a.l. expeteret.

a.l. per.

a.l. conſociatiſsima.

a.l. cum primum.

uinis) proſpicias, & conſulas rationibus meis. uides ex S. C. prouinciam eſſe habendam. ſi eam (quoad eius facere potueris) quàm expeditiſſimam mihi tradideris: facilior erit mihi quaſi decurſus mei temporis. quid in eo genere efficere poſſis, tui conſilij eſt. ego te, quod tibi ueniet in mentem mea intereſſe, ualde rogo. pluribus uerbis ad te ſcriberem. ſi aut tua humanitas longiorem orationem * expectaret: aut id fieri noſtra amicitia pateretur: aut res uerba deſideraret ac non * pro ſe ipſa loqueretur. hoc uelim tibi perſuadeas, ſi rationibus meis à te prouiſum eſſe intellexero, magnam te ex eo, & perpetuã uoluptatem eſſe capturum. Vale.

ARGVMENTVM.

Significat ſe ſolicitaſſe ſicut Appij legatus monuerat, vt ſupplementum præſidij firmioris pro tuenda prouincia ſcriberetur, deinde Appium rogat, vt ea omnia faciat, quæ nouerit conducibilia homini amico in prouinciam illam ſucceſſuro ad quam ſe deſtinatum norat. Demum tacite ſignificat, cur opus ſit ſupplemento, vtpote quia intellexerat Appium multos dimiſiſſe.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Petit vt ſi quos milites Appius nondum dimiſerit, eos vero ne nunc dimittat, ne vacuam prouinciam obtineat. Senatum enim negare vllam conſcriptionem militum.

M. T. C. APPIO PVLCHRO. S. P. D. 3

AD XI. Cal. Iun. Brunduſiũ cum ueniſſem. Qu. Fabius legatus tuus mihi præſto fuit, eaq́; me ex tuis mandatis monuit, quæ non modo mihi, ad quem pertinebant ſed uniuerſo ſenatui uenerant in mentem, præſidio firmiori opus eſſe ad iſtam prouinciam. cenſebant enim omnes ferè, ut in Italia ſupplementum meis, & Bibuli legionibus ſcriberetur id cum Sulpitius Coſſ. paſſurum ſe negaret: multa nos quidem queſti ſumus. ſed tantus conſenſus ſenatus fuit, ut mature proficiſceremur, parendũ ut fuerit: itaque fecimus. Nunc, quod à te petij literis iſs, quas Romæ tabellariis tuis dedi, uelim tibi curæ ſit, ut, quæ ſucceſſori coniunctiſſimo, & amiciſſimo commodare poteſtis, qui prouinciam tradidit, ea pro noſtra * conſtantiſſima uoluntate erga te, cura, ac diligentia tua complectare: ut omnes intelligant, nec me beneuolentiori cuiquam ſuccedere, nec te amiciori potuiſſe prouinciam tradere. Ex iſs literis, quarum exemplum ad me miſiſti, quas in ſenatu recitari uoluiſti, ſic intellexeram, permultos à te milites eſſe dimiſſos, ſed mihi Fabius idem demonſtrauit te cogitaſſe facere: ſed cum ipſe à te diſcederet integrum militum numerum fuiſſe. id ſi ita eſt, pergratum mihi feceris, ſi iſtas exiguas copias, quas habuiſti, quam minimum imminueris. qua de re S. C. quæ facta ſunt, ad te miſſa eſſe arbitror. equidẽ pro eo, quãti te facio quicquid feceris, approbabo: ſed te quoque confido ea eſſe facturum, quæ mihi intelliges maxime eſſe accommodata. Ego C. Pontinium legatum meum Brunduſii expectabam: eumq́; ante Cal. Iun. Brunduſium uenturum arbitror. qui cum uenerit: * quæ primum nauigandi nobis facultas data erit, ea utemur. Vale.

VIC.

VErum, quod vidi, et curioſus } Nos ex vetuſtis codicibus. { Verumetiam (quod iuuet) curioſius legimus } ſæpe enim malum ingenium indicat curioſitas: non igitur ſic curioſum Phaniam vult accidi, ſed ea curioſitate præditum, quæ delectet, & iuuetur. Puto autẽ huius erroris quaſi anſam dediſſe antiquam ſcripturam. hic enim & fere omnib⁹ locis hoc verbum per vnum tantum, V, ſcriptum eſt in veteribus his codicibus: quod cum librarii non intelligerent, mẽdum ineſſe ſuſpicantes, locum hunc inquinarunt: legitur autem in epiſtola ad Metcinium in Mediceo codice ſic etiam locus ille: Iuitq; me tibi cum ſummã humanitatem, tum etiam tuas literas profuiſſe. Item ad Auliũ Torquatum: Nec eos quos adiuuiſti. ſicq; infinitis aliis locis. Ne longior ſim, rationẽ huius orthographiæ nũc nõ eſt operæprecium perquirere, & fortaſſe totum hoc culpæ librariorum aſſignandum eſt, tantum admonere placuit, ne ea quenquam amplius falleret, in erroremq; induceret, qui hoc non animaduertiſſet. Sed qd⁹ nam huius loci fatum eſt? nũc enim vidimus in noſtro etiam vitio librariorum corruptam dictionem eſſe: quam reſtituimus: & { Viuet } eius loco temere poſitum. Quis igitur poſſet amplius perditam horum negligentiam ferre? { Pro noſtra conſtãtiſsima voluntate erga te } Diuerſam ab hac lectionem habent vetuſti codices, qua. ſ. in noſtris libris vides elegantiorem profecto: & veriorem: neſcio enim quomodo conſtantiſsimam meam volũtatem erga Appiũ diceret poſſit, quæ magnis ſimultatibus interrupta ſit. Non conſociatas eorum inter ſe voluntates poſt reconciliatam gratiam recte poteſt appellare. Quidam totum hunc locum immutarunt, rati fortaſſe parum Latinam vocem eſſe. { Conſociatas } qui quãtum decepti ſint, nihil attinet dicere.

EXPOSITIO EIVS.

PRo Noſtra conſociatiſsima volũ. } Multis modis probari poteſt veriorem melioremq; eſſe antiquam lectionem a nobis reſtitutã: non enim loquitur tantum Cicero de

de voluntate ſua erga Appium, ſed de mutuis animis: & hoc maiorem vim habet ad perſuadendum Appio, quod vult, ſi oſtendat animos ipſorum inter ſe coniunctos eſſe, nec ſe vllo pacto dubitare de voluntate ipſius, & animi propenſione erga ſe: nam reſpondet hæc vox ſuperiori. { Coniunctiſsimo } & aliis etiam in locis Cic. hæc verba copulauit tertio lib. de Finib. Ad ciuilem communitatẽ coniuncti, & conſociati ſumus. Si acute perpendantur ſuperiora verba, declarabunt. { Conſociatiſsima } legi debere: nã & coniunctiſsimo, & amiciſsimo conueniunt animis mutuis, ac paribus voluntatibus, quod incluſum quoq; eſt in ea voce. { Conſociatiſsima } minime vero in. { Conſtantiſsima } nam in vulgata lectione eſt. { Erga te } vt de voluntate tantum Cice. erga Appium intelligi oporteat, non de Appii quoq; erga Cice. nam ſi ſine verbis illis { Erga te } legatur, falſum omnino eſſet, quãuis ita quoq; nõ valde verum ſit: nam dubitari non poteſt, quin graues inter illos inimicitiæ fuerint. Quamuis autem Cice. oſtendere poſtea conetur voluntatem ſuam erga illum imminutam non eſſe, parcius tamen loquitur, neq; quemadmodum hic facit, conſtantiſsimam illam appellat, ſed conſtantem, & adiungit conſcientia: aliis enim aliquid videbatur. in vetere lectione { Noſtra } complectitur etiam voluntatem Appii, in vulgata vero Cic. tantum: quanto magis hæc officia expectari debeant ab illis, quorũ voluntates tuis rñdent, & cũ tuis conſociatæ & ꝯiũctæ ſunt, quam ab illis, qui quamuis tu illos diligas, parem erga te animum non habeant apertum eſt. Addo etiam minime hic accommodatũ fuiſſe verbum. { Conſtantiſsima } & prius quam Appium hortari, aut impellere poſſet (ſi ita locutus eſſet) ad id, ꝙ ſtudebat læſorum fuiſſe, cũ negare non poſſet ſimultates inter eos interceſsiſſe: nam exprobaſſet, culpa illius factum fuiſſe, quod amicitia interrupta eſſet, ſi affirmaſſet voluntatem ſuam erga illum conſtantiſsimam fuiſſe. infra autem vbi ita loquitur, ſe purgat, & aperte culpam huius incommodi in illum transfert: inquit enim. Itaq; conſcientia meæ conſtantis erga te volontatis reſcripſi tibi ſubiratus. Vox autem ipſa. { Conſociatiſsima } nemini moleſta, aut ſuſpecta eſſe debet, qua Cicero multis in locis vſus eſt Horatius Diſſociari, oppoſito ſenſu dixit in epiſt. ad Quintum: Continui montes niſi diſſocientur opaca Valle. Quare cum in optimis ea exẽplaribus reperiatur, & huic ſententiæ valde accommodata ſit, non video cur debeat repudiari.

AV. AN. PRo Noſtra conſtantiſsima voluntate erga te } Nihil muto. alii, cur Cic. in App. voluntas appellari conſtantiſsima poſſet, dicunt ſe neſcire, cum ea magnis ſimultatibus interrupta ſit. Cic. autem id agit, vt oſtendat, etſi Appii conſuetudine propter inimicitias P. Clodii ſit vſus, nunquam tñ ei ſe fuiſſe inimicum, neq; ſuam in illum priſtinam voluntatem vnquã fuiſſe immutatam epiſtola ẽt huius lib. 9. ita ſcribit, Conſcientia meæ conſtantis erga te voluntatis, itaq; de noſtra lectione non arbitror eſſe dubitandum. { C. Pontinum legatum } Cice.

ARGVMENT.

Rurſus indicat beneuolentiam ſuam in Appium Pulchrum, & grauium virorum autoritate comprobatam, eiuſdem Appij in ſe, hoc eſt in Ciceronem animi beneuolentiam & ſtudium commemorat, Quo circa multas cauſas affert, cur Appium non vulgariter obſeruet, & quod Cn. Pompeius ſit filiæ Appij ſocer, & M. Brutus gener. Deinde Clodium conſulturum indicat ſe & eius conſilium ad Appium ſcripturum.

GIBER. LONG. LEMMA.

De mutuo Ciceronis & Appij amore, extant in hac epiſtola teſtimonia.

M. T. CICERO PROCOS. APPIO PVLCHRO IMP. S. P. D. 4

*PRidie Non. Iun. cum eſſem Brunduſij, literas tuas accepi: quibus erat ſcriptum, te L. Clodio mandaſſe, quæ illum mecum loqui uelles. eum ſanè expectabam, ut ea, quæ à te afferet, quam primum cognoſcerem. meum ſtudium erga te, & officium tametſi multis iam rebus ſpero tibi eſſe cognitum, tamen in ijs maxime declarabo, quibus plurimum ſignificare potuero, tuam mihi exiſtimationem, & dignitatem cariſsimã eſſe. mihi & Q. Fabius Virgilianus, & C. Flaccus L. F. & diligentiſsime M. Octauius Cn. F. demonſtrauit, me à te plurimi fieri: quod egomet multis argumentis iam antea iudicaram, maximeq; illo libro augurali, quem ad me amantiſsime ſcriptum ſuauiſsimum miſiſti. mea in te * omnia ſumma neceſſitudinis officia conſtabunt: nam cum te ipſum, ex quo tempore tu me diligere cœpiſti, quotidie pluris feci: tum acceſſerunt ẽt coniunctiones neceſſariorum tuorum: duos enim duarum ætatum plurimi facio, Cn. Pompeium filiæ tuæ ſocerum, & M. Brutum generum tuum. collegij quoque coniunctio præſertim tam honorifice à te approbata, non mediocre uinculũ mihi quidẽ attuliſſe uidetur ad uolũtates noſtras copulãdas. ſed ſi Clod. cõuenero: ex illius ſermone ad te ſcribã plura: & ipſe operã dabo, ut te ꝙprimum uideã. Quod ſcribis, manendi tibi cauſam eã fuiſſe, ut me cõuenires: * id mihi, ne mentiar, gratum eſt. Vale.*

* a. l. omnia ſũmæ.

* a. l. Id mihi vehemẽter gr.

Ciliciæ Procos. Quæſtores fuere L. Meſcinus, C. Cælius, legati Q. Cic. eius frater, C. Pontinus, M. Anneius, L. Tullius: Tri. mil. Q. Fufidius: præfectus euocatorum Anton. præfectus fabrum Q. Lepta. ſcriba M. Tullius accenſus Pauſan. apparitor M. Marcilius de Quæſtoribus legitur in his epi. xxix. et .ccxiiij. de legatis. ccxlv. de Trib. mil. ccix. de præfecto euocatorum. xxxiiij. de præfecto fabrum. xxxv. de ſcriba. lxxiiij. & ad Attic. lxx. de accenſo. xxxv, de apparitore. ccxxiij.

SVLPITIVS Coſs. } Seruilius Sulpitius Rufus, tũc cũ M. Claudio Marcello Coſſ. { Conſtantiſsima } Alias, cõſociatiſsima. BERN. RVTI.

QVas in ſenatu recitare voluiſti } Recitari melius, vt in aliis. ſicut etiam. { Qua de re ſenatuſconſulta quæ fa. ſunt } quã ſenatuſconſulto. ſæpius enim de eadem re interdum decernebatur. SEBA. CORR.

[redacted]

2

PRidie nonas &c. Rurſus indicat beneuolentiam ſuam in App. Pulchrũ commemoratq; ſe grauium virorum teſtimonio comprobatum [redacted] as cau [redacted] cur Ap. non vulgari [redacted] nam. Ego [redacted] pridi [redacted] im mediate præcedente nonas Iunii, quæ ſunt. v. eiuſdem menſis die, cum eſſem Brunduſii ergo nondu [redacted] bus erat ſcriptum te mandaſſe L. Clodio ſup. eá quæ velle [redacted] loqui mecum. Ego expectabam ſane [redacted] vt cognoſcerem quam primum. [redacted] ret. ſ. in mandatis a te. Tametſi eg [redacted] ſpero, [redacted] ſtudium erga te & officium, eſſe iam cognitum tibi multis rebus. tamen ego declarabo. ſ. ſtudium, & officium meum erga te Maxime in rebus, quibus potero ſignificare, plurimum. i. abundãtiſsime, exiſtimationem. i. iudicium, & autoritatem tuam, & dignitatem tuam eſſe chariſsimam mihi Q. Fab. Virgilianus, & C. Flaccus filius Lucii: ſup. Demonſtrauerunt, & M. Octauius filius Cnei. ſ. Octauii, monſtrauit diligentiſsime, me fieri. i. æſtimari, plurimi. i. maximo precio, aut virum maximi precii a te. Quod. i. quam rem egomet, hoc eſt ego per me ipſum iudicarem pro iudicaueram ante multis argumẽtis. i. approbationibus, aut mediis approbandi, & maxime illo libro augurali. i. de arte augurandi, quem ſcriptum amantiſsime ad me. i. ad illuſtrationem nominis mei, tu miſiſti mihi ſuauiſsimum. i. iucundiſsimum. Omnia mea officia neceſsitudinis. i. coniunctionis neceſſariæ tecum con ASCEN.

ZA

ſtabunt.i.euidentia erunt in te, ſumma.i. maxima. Vnde licet non apte dixeris, omnia ſumma officia, quod tamen non penitus abſurdum ſit, tamē aptiſsime dicere licet omnia officia mea conſtant, aut ſunt in te ſumma. Nam cum.i. ita ſit, quod ego feci quotidie pluris triplum, ex ſup. eo tempore.i. poſt id tempus quo tempore tu cœpiſti diligere me, tum.i. multo manifeſtius; acceſſerunt etiam coniunctiones.i. deuinctiones neceſſariorum tuorum. Ego enim facio plurimi, duos.ſ. viros, aut proceres duarum ætatum.ſ. Cn. Pompeium ſocerum filiæ tuæ quia filia tua nupſit filio eius, & ita Pompeium iam ſenior, eſt, & M. Brutum generū tuū, .i. cui filia tua nupſit, & ita Iunior eſt. Vnde eos duarū ætatum dixit. coniunctio.i. commercium, aut ſocietas, collegii .ſ. auguralis, præſertim approbata a te.ſ. in libro tuo aut ſciētia, & vita tua, tam honorifice, videtur mihi, quidem attuliſſe nori me[redacted]e, imo [redacted] vinculum, a[redacted]ulan[redacted]olunta tes noſtras. Sed ſi ego conue[redacted]diero Clodium.ſ. Len[redacted], non Publium, qui ſum mu[redacted] [redacted] ſcribam [redacted] ne illius [redacted] e go [redacted] operam, vt [redacted]mm. [redacted] bis enim fuiſſe tibi [redacted] iam manendi [redacted]incia, vt conue[redacted]eris mecum id mihi grat[redacted] eſt, ne mētiar, ſi aliter dixero.

SEBAS. CORR. T[redacted] ſic legitur: Te Lentulo, & Clodio mandaſſe, quæ illos mecum loqui velles [redacted] ne expectabam, &c. de Lentulo epiſt. 8. huius lib. { Illo lib. augurali } vno, nam reliquos nondum abſoluerat. Epiſto. 9. { Collegii } auguratus { Clodium } L. Clodium.

ſpicuum. [redacted]

ARGVMENTVM.

Primum dicit ſe Trallibus conuentum ab Lucilio cum literis & mandatis Appy. Deinde eundem aptiſſimum fuiſſe ad indicanda ea quæ maximopere ſcire volebat. Tum gratias agit Appio de beneficiis in ſe collatis, & de beneuolo animo in prouincia reſignanda, & vt ne eum offendat, iter ſuum quod facturus ſit, docet. Demum quod de Scæuola ſcripſerat Appius, argute refellit.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Collaudat Appy voluntatem, quod eius rationem in prouincia accipienda habuiſſet nam iſ ſuperioribus literis pe. erat. Deinde ſe iter ad Appium directurum, quocunque ille vellet, ſcribit.

M. T. C. PROCOSS. APPIO PVLCHRO IMP. S. P. D. 5

*TRalleis ad VI. Cal. Sex. ibi mihi præſtò fuit L. Lucillius cum literis, mandatisq; tuis: quo quidem homine neminem potuiſti nec mihi amiciorem, nec (ut arbitror) ad ea cognoſcenda, quæ ſcire uolebam, aptiorem, prudentioremue mittere. ego autem & tuas literas legi libenter, & audiui Lucilium diligenter. nunc quoniam & tu ita ſentis (ſcribis enim, quæ de noſtris officijs ego ad te ſcripſerim, & ſi ea iucunda fuerunt, tamen, quoniam ex alto repetita ſint, non neceſſaria te putaſſe) & reuera, confirmata amicitia, & perſpecta fide commemoratio officiorum ſuperuacanea eſt: eam partem orationis prætermittā. tibi tamen agam (ut debeo) gratias: animaduerti enim, & didici ex tuis literis, te omnibus in rebus habuiſſe rationem, ut mihi conſuleres, reſtitueresq; & præparares quodammodo omnia, quo mea ratio facilior, & ſolutior eſſe poſſet. hoc tuum officium dum mihi gratiſſimum eſſe dicam: ſequitur illud, ut te exiſtimare uelim, mihi magnæ curæ fore, atq; eſſe iam, primum ut ipſe tu, tuiq; omnes, deinde etiam ut reliqui ſcire poſſint, me tibi eſſe amiciſſimum. quod quibus adhuc non ſatis eſt * perſpectum: ij mihi nolle magis hoc animo nos eſſe, quam non intelligere uidentur, ſed profecto intelligent: neque enim obſcuris perſonis, nec paruis in cauſis res agetur. ſed hoc fieri melius quam dici, aut ſcribi uolo. Quòd itinerum meorum ratio te nonnullam in dubitationem uidetur adducere, uiſurus ne me ſis in prouincia: ea res ſic habet. Brunduſii cum loquerer cum Phania liberto tuo, ueni in eū ſermonem: ut dicerem me libenter ad eam partem prouinciæ primum eſſe uenturum, quo te maxime uelle arbitraretur, tūc mihi ille dixit, claſſe te uelle decedere: perfore accomodatum, tibi, ſi ad Sidam, maritimam partem prouinciæ, nauibus acceſſiſſem. dixi me eſſe facturum: itaq; feciſſem, niſi mihi L. Clodius noſter Corcyræ dixiſſet, minime id eſſe faciendum: te Laodiceæ fore ad meum aduentum. erat id mihi multo breuius, mul*

potuiſti mittere aliquem nec amiciorē mihi, nec (vt arbitroe) aptiorem ad cognoſcenda.ſ. ex eo, ea quæ volebam ſcire, vel, prudentiorem. Ego autem, & legi literas tuas libenter, & audiui Lucilium diligenter. Nunc quoniam tu ſentis ita, ſcribis enim ea, quæ ego ſcripſeram ad te de officiis noſtris, & ſi ea fuerunt iucunda tibi, tamen quoniam repetita ſunt ex alto.i. ex primordus cauſarum, amicitia cō firmata.i. poſtq̄ amicitia eſt cō firmata, & fide facta, aot potius perfecta.i. perfecte cognita, commemoratio officiorum eſt ſuperuacanea.i. ſuperflua, ego prætermittam eam partē orationis.ſ. quæ eſſet de cōmemoratione beneficiorum. Tamen.i. nihilominus ego agam tibi gratias, vt debeo. Animaduerti enim & didici ex literis tuis, te habuiſſe in omnibus rebus rationem.i. conſiderationem, & propoſitum, vt conſuleres.i. quaſi conſulendo ꝓdeſſes, mihi, & vt reſtitueres.ſ. ablata, & præparares quodammodo omnia tam vetera, q̄ reſtituta, quo.i. ideo, vt mea ratio.i. meum negocium in prouincia, poſsit eſſe facilior, & ſolutior.i. liberior, & expedior. Cum ego dicam hoc officium tuum eſſe gratiſsimum mihi, illud ſequitur, vt velim te exiſtimare, fore i. futurum eſſe, atque eſſe.i. nunc, mihi magnæ curæ, iam primum.i. illud primum, vt tu ipſe, & omnes tui deinde etiam, vt reliqui poſſunt ſcire, me eſſe amiciſsimū tibi, quod.ſ. me eſſe amiciſsimū tibi, ii quibus non eſt adhuc ꝑſpectum ſatis, videntur. mihi nolle magis non eſſe hoc.i. tā beneuolo animo, quàm non intelligere, quia licet intelligant, tamen quia inuident nobis, & nolint nos eſſe concordes, diſsimulant ſe perſpicere amicitiam noſtram. Sed ꝓfecto ipſi intelligent, neque.n. res agetur ꝑſonis obſcuris nec cauſis ꝑuis. Sed ego volo hoc fieri melius quam dici, aut ſcribi Quod ratio itinerum meorū videtur te adducere in nonnullam dubitationem, ne.i. an; ſis viſurus me in prouincia, ea res habet ſic, Cum ego loquerer Brunduſii, cum Phania liberto tuo, veni in eum ſermonē, vt dicerem me libenter venturum eſſe primum ad eam partem prouinciæ, quo.i. in quam ego arbitrarer te velle maxime.ſ. me venire tūc ille.ſ. Phania, dixit mihi, perfore.i. multum fore accommodatum tibi, ſi acceſsiſſem nauibus ad illam partem maritimam prouinciæ, quo.i. ad quam, velles decedere claſſe, ego dixi me eſſe facturum ſup. id. Et ita feciſſem, niſi Lent. Clodius noſter.ſ. cōis amicus dixiſſet Corcyræ i. in Corcyra inſula id minime.i. nequaq̄ faciendum, & niſi dixiſſet, ſup. te fore ad.i. vſq;, ad meum aduentum. Laodiceæ, Quæ eſt vrbs Syriæ, teſte Pōponio Mella in parte, cui Antiochiæ cognomen eſt. Id.i. iter. erat mihi breuius multo, & multo cōmodius, præſertim cum arbitrarer te malle

ASCEN. TRaleis veni &c. Primum dicit ſe Trallibus conuētum ab Lucilio cum literis, & mandatis App. Deinde eundem aptiſsimum fuiſſe ad indicanda ea, quæ maximopere ſcire volebat. Tum gratias agit App. de beneficiis eius, ac demū quod Ap. de Scæuola ſcripſerat, refellit. Ordo autem eſt. Ego veni Tralleis.i. in eam vrbem Aſiæ ad. 13. cal. ſextilis Id. Augu. ibi L. Lucilius fuit præſto.i. præſens, & paratus mihi ad expediēda ea, quæ vellet mecum agere, cum literis, & mandatis tuis. Quo quidem homine. neminem.i. non aliquem hominem. non

malle.i. magis velle ita.ſ. me facere. Sequētia ſtatim explanabo. Sane Corcyra eſt inſula in mari Ionio, vnde mirandum eſt, qđ nomen inſulæ in genitiuo poſuit, quaſi aduerbialiter, niſi dixerimus in ea inſula vrbē eſſe eiuſdem nois, quod ſæpe contingit, vt de Rhodo ſupra diximus, Tua ratio.i. ꝓpoſitum tuum cum ratione, eſt mutata.i. mutatū poſtea, nunc tu ſtatues.i. cōſtitues, & ordinabis facillime quid poſſet fieri, ego exponā.i. declarabo tibi meum conſiliū. Ego puto me fore Laodiceæ pri. Cal. Sex.i. ad primum diem Auguſti per dies paucos, dū.i. donec pecunia quæ debetur mihi ex permutatione publica, vulgo cambium dicunt, alii bancam, accipitur.ſ. a trapezitis, aut negociatoribus, quam reſtituendam acceperā, deinde iter faciā.i. iterabo ad exercitū, vt putem me. Fore ad Iconiū oppidum Cappadociæ optime habitatū olim circiter Id. Sext.i. xiij. diem Auguſti. Sed ſi quid fallit.i. decipit me nunc in ſcribendo.i. dum hæc ſcribo, ego .n. abſum procul a re ipſa, & locis, faciā quam.i. quantū, potero celerrime, & quā creberrimis.i. plurimum crebris literis, vt oīs ratio dierum atq; itinerū meorū ſit nota tibi ſimul ac .i. ſtatim poſtq̄ i. aut potius eo dē tpe, quo cœpero progredi. Ego nec audeo nec dēo īponere tibi q̄cq̄ oneris, ſed qđ poſſit fieri ſup. ꝯmodo tuo, intereſt.i. refert magni, vtriuſq; nrm.ſ. & tua, & mea, vt ꝯueniā prius te quam decedas.ſ. de ꝓuincia. Quam facultatem.ſ. conueniēdi, ſiquis caſus eripuerit, tum, .i. nihilominus, omnia, officia mea conſtabunt .i. conſtanter fient in te, non ſecus.i. non aliter, ac.i. quam, ſi vidiſſem te. Ego nihil ſum mandaturus tibi de negociis noſtris per literas ante quam deſperaro pro deſperauero me poſſe agere tecum corā.i. in præſentia. Qđ dicis petiſſe a Scæuola, vt præeſſet prouinciæ, dum.i. donec tu abeſſes ante aduētum meū, ſup. non eſt ſperandum quia, Ego vidi eū Epheſi, quæ vrbs eſt Ioniæ, olim ꝑꝑ templum Dianæ clariſſima, & fuit mecū familiariter triduum illud, qđ ego cōmoratus ſum Epheſi, nec audiui ab eo quicq̄, quod diceret mandatū, ſup. eſſe ſibi a te. Autē.i. ſed ego vellem ſane.i. multum, aut ſano cōſilio, ſup. eum potuiſſe obſequi voluntati tuæ, non.n. arbitror ſup. eum noluiſſe obſequi.i. obtēperare voluntati tuæ. Vale.

VIC. VTRIVSq; noſtrū magni int prius vt te co. q̄ dec. } Locus in antiquis oibus quos vidi, codicibus mancus eſt: ſic .n. in illis legitur. { Magni i te q̄ dec. } nos tñ, quia ſatis cōmode reſtitutus eſt (etſi fortaſſe nō vere) nihil a vulgatis permutauimus: officio tñ noſtro conuenire putauimus rē ſilentio nō præterire. ſuſpiciones, quibus ducti

toq; commodius, cum præſertim te ita malle arbitrarer. tua ratio poſtea eſt commutata. nunc, quid fieri poßit, tu facillime ſtatues. ego tibi meum conſilium exponam. Prid. Cal. Sex. puto me Laodiceæ fore: ubi per paucos dies, dum pecunia accipitur, quæ mihi ex publica permutatione debetur, commorabor. deinde iter faciam ad exercitum: ut circiter Id. Sex. putem me ad Iconium fore. ſed ſiquid nunc me fallit in ſcribendo (procul enim aberam ab reipſa, & locis) ſimulac progredi cœpero, quam celerrimus potero, & quam creberrimis literis faciam, ut tibi nota ſit omnis ratio dierum atq; itinerū meorum. oneris tibi imponere nec audeo quicquam, nec debeo: ſed quod tuo commodo fieri poßit, utriusq; noſtrum magni intereſt prius ut te conueniam, quam decedas. quam facultatem ſiquis caſus eripuerit: mea tamen in te omnia officia conſtabunt, non ſecus, ac ſi te uidiſſem. Tibi de noſtris rebus nihil ſum ante mandaturus per literas, quam deſperaro coràm me tecū agere poſſe. Quod, te à Scæuola petiſſe dicis, ut, dum tu abeſſes ante aduentum meum, prouinciæ præeſſet: eum ego Epheſi uidi fuitq; mecum familiariter triduum illud, quod ego Epheſi commoratus ſum: nec ex eo quicquam audiui, quod ſibi à te mandatum diceret. ſanè uellem potuiſſet obſequi uoluntati tuæ: nō enim arbitror noluiſſe. Vale.

ARGVMENTVM.

Sicut uiſum eſt in ſuperiori epiſtola, Appius uiſus erat, dubitaſſe vtrum Ciceronem uideret in ſua prouincia antequam diſcederet, & ideo Cice expoſuit ei rationem, & propoſitum itineris ſui, & quod putaret Appium conuenire Laodiceæ in finibus prouinciæ, ſed Appius longe aliter fecit, quod hic conqueritur Cicer. Nam in interiorem partem prouinciæ ſe recepit, & illic, licet magiſtratu abiiſſe debuiſſet, cum Cic. haberet ſucceſſorem, officio tamen adhuc fungebatur, iura reddens, & prouinciam tractans perinde ac ſi ad ſe adhuc pertineret, quod tamen factum Cicero, ut ſe Appio amicum ſignificet, non ſolum non moleſte ferre, ſed & comprobare ſe ſcribit, ut qui ab onere prouinciæ regendæ interea per amicum leuaretur. Accuſat autem Appium, quod tres cohortes dimiſerit, cum tñ Ci. eum rogauerit, ne id faceret. Queritur & grauiter, quod nullo pacto ſcire poteſt, quo App. conueniat, dicit tamen ſe facturum ut oēs intelligāt ſe Appio uerum amicum fuiſſe, rogatque vt Appius erratum ſuum corrigat, & vt Appium ſui conueniendi modum doceat, ubi ſit, & quid facturus, ſcribat.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Expoſtulat cum Appio quod promiſſis fidem non ſeruet.

M. T. CICERO PROCOS. APPIO PVLCHRO. S. P. D. 6

CVm meum factum cum tuo comparo: etſi non magis mihi faueo in noſtra amicitia tuenda, quam tibi, tamen multo magis meo facto delector, quàm tuo: ego enim Brūduſii quæſiui ex Phania, cuius mihi uidebar, & fidelitatem erga te perſpexiſſe, & noſſe locum quem apud te is teneret, quam in partem prouinciæ maxime putaret te uelle, ut in ſuccedendo primum uenirem. Cum ille mihi reſpondiſſet, nihil me tibi gratius facere poſſe, quam ſi ad Sidam nauigaſſem: etſi minus dignitatis habebat ille aduentus, & ad multas res mihi minus erat aptus, tamē me ita dixi eſſe facturum. idem ego cum

non eſſe hanc legitimam huius loci lectionem putauimus (præter antiquorū exemplariorum fidem, & aut autoritatem) quia minutæ ſunt, ſilebimus, vnuſquiſq; in hoc ſuū iudiciū ſequatur.

SEBAS. CORR.

AD Si. } ex ſequen. epiſt. etſi in oibus fere libris veterib. ad illam, legibus. { Iconium } Lycaoniæ vrbē, vbi erant caſtra. { Intereſt, pri. vt te cō. } In antiquis lib. hæc verba non ſunt. ſed in vnius pueteris libri margine ita ſcriptū inuenimus. Intereſt, vt te videā ante, quā decedas. quæ lectio ita placet, vt eam pene legitimam putem. *a.l. propter.

BERN. RVTI.

TVNC Mihi ille dixit, claſſe te velle decedere, perſore accōmodatum tibi, ſi ad illā maritimam partē ꝓuinciæ nauibus acc. } Ad Sidam legere malo quā Ad illā, ex aliis epiſ. ad App. & vna li. xii. in qua eſt vſq; in Sidam, quæ extra mare regio eſt ꝓuinciæ meæ. Scribit aūt Len. qui Ciliciā, & ipſe obtinebat. In ſeq. Cic. quā ſi ad Sidā nauigaſſem. Et in penult. Quum ad Sidā naui accederē.

[illegible]

ASC.

CVm meū &c. cōqueritur Cic. qđ Ap. viſus ſit occaſionē quæſiuiſſe ne cōuenia a ſe, & nolle magiſtratu abire, cū illo adhuc fungatur in ꝓuincia, qđ tñ Cic. in æquiorē partē accipit: Accuſat tñ App. qđ treis cohortes dimiſerit, & rurſus, qđ App. cōuenire non pōt, pollicetur tñ ſe amicitiæ in illum partibus functurū. Ordo eſt. Cum.i. qñ, ego ꝯparo factū meum cum tuo, etſi.i. q̄q̄, ego nō faueo magis in amicitia noſtra tuenda.i. ꝓtegenda mihi q̄ tibi, tñ ego delector multo magis meo facto quā tuo Ego.n. q̄ſiui ex Phania.ſ. libero tuo. Cuius.ſ. Phaniæ ego videbar mihi, &.i. ſimul ꝑſpexiſſe fidelitatē erga te, &.i. ſimul noſſe, i. cognoſcere, locū i. gradū æſtimationis, quē is teneret erga te, in quā partē prouinciæ ipſe putaret te velle maxime, vt ego venirē primum, in ſuccedēdo ſ. tibi, cum ille.ſ. Phania reſpondiſſet mihi me nihil gratius poſſe facere tibi, quā ſi nauigaſſem ad Sidā.i. vrbem illam Lyciæ, aut portum eius, habet enim portum vrbs ea, etſi: ideſt quan-

quam, ille adoentus. ſ. in Sydam, habebat minus dignitatis, & erat minus aptus. ſ. quam ceteri, mihi ad multas res. ſ. honeſte gerendas, tñ ego dixi me eſſe facturum ita. ſ. vt ille conſuluerat. Ego cum conueniſſem Corcyræ. i. in ea inſula, aut vrbe eius, L. ē tulum Clod. hominem ita coniunctum tibi, vt cum loquerer cū illo, viderer mihi loqui tecum, dixi me facturū eſſe idem. i. eandem rem, aut idem dixi ita, vt venirem primum in eam partem, quam Phania rogaſſet, tunc ille cum egiſſet gratias mihi petiuit a me magnopere, vt irem ꝓtinus Laodiceā. & ſup. dixit, te velle eſſe in prima ꝓuincia. i. in prima parte Romā verſus, vt decederes q̄primū, .i. valde cito. quin. i. inſuper dixit, te fuiſſe deceſſurum, niſi ego eſſem ſucceſſor, quē tu cuperes videre antea quam ſucceſſum eſſet tibi. Qđ. ſ. dictum Len. erat quidē. i. certe conſentaneū i. cōſonum, & eiuſdem ſniæ, cum iis literis. ſ. tuis, quas ego acceperā Romæ. Ex quibus. ſ. literis, ego videbar mihi perſpexiſſe. i. clare vidiſſe, & intellexiſſe, quam. i. q̄tū, feſtinares decedere. ſ. e prouincia, vñ decedere non eſt per ſe mori, ſed de loco, aut officio, aut ꝓuincia cedere, ſicut nec defungi eſt mori, ſed a rex functiōe abire, quod morientes faciūt. Ego rñdi Clodio. ſ. L. en. me facturum eſſe ita, ac quidē multo libentius, quam ſi illud qđ promiſeram Phaniæ, eſſet faciendū. Itaq;. i. & ita ego &. i. ſimul mutaui conſiliū, & miſi ſtatim ad te literas ſcriptas manu mea quas quidem ego intellexi ex literis tuis, eſſe perlatas ad te ſatis mature. i. tēpeſtiue, aut cito. Hoc &c. Ego delector valde hoc facto meo, qđ prænarratum eſt. Enim pro quia, nihil potuit fieri amantius. i. magis amāter, aut cum maiore amore meo in te. Conſidera nunc viciſsim tuū. ſ. factum. Tu non mō. i. non ſolum non ꝯfuiſti ibi ſ. Laodiceæ, vbi poſſes videre me quamprimū. i. valde cito, ſed diſceſsiſti eo quo ego neq; dem. i. non etiam. xxx. diebus .i. ſpatio. xxx. dierum poſſem perſequi. i. ad cōſomationē ſequi, hoc eſt ſequendo attingere te. Qui. ſ. xxx. dies eſſent cōſtituti tibi, vt opinor, ad ſoccedendū tibi. i. quibus lege Cornelia decedendū tibi erat ꝓuincia. Hoc, aut vt factū tuum videatur illis, qui ignorant quo animo ſumus inter nos. i. qui ignorant beneuolentiā noſtrā mutuā, eſſe hoīs alieni, vt dicā leuiſsime. i. cū leuiſsima nota ſimultatis, aut hominis fugientis congreſſum meū, non coniunctiſsimi, & amantiſsimi mei. Attñ literæ ſunt redditæ mihi a te. ſ. ſcriptæ anq̄ venirem in ꝓuincia, quibus. ſ. literis, etſi. i. q̄q̄ demonſtrabas te proficiſci Tarſum. i. ad vrbē Ciliciæ, tñ afferebas mihi nō dubiam. i. certā ſpem, conueniēdi mei. i. quod cōuenires mecum interea, credo equidem, hoīes maleuoli. Nā hoc vitium. ſ. maleuolentiæ, & inuidiæ, patet. i. extenditur late, & eſt in multis. ſed tñ. i. nihilominus, quis

L. Clodium Corcyræ conueniſſem, hominem ita tibi coniunctū ut mihi, cum illo quum loquerer, tecum loqui uiderer: dixi ei me ita facturum eſſe, ut in eam partem, quam Phania rogaſſet primum uenirem. tunc mihi ille cum gratias egiſſet, magnopere à me petiuit, ut Laodiceam protinus irem: te in prima prouincia uelle eſſe, ut quamprimum decederes: quin, niſi ego ſucceſſor eſſem, quem tu cuperes uidere, te antea, quam tibi ſucceſſurum eſſet, deceſſurum fuiſſe. quod quidem erat conſentaneum cum ijs literis, quas ego Romæ acceperam: ex quibus ꝑſpexiſſe mihi uidebar, q̄ feſtinares decedere. reſpondi Clodio, me ita eſſe facturum, ac multo quidem libentius, q̄ ſi illud eſſet faciendum, quod promiſeram Phaniæ. itaq; & conſilium mutaui, & ad te ſtatim mea manu ſcriptas literas miſi: quas quidē ex tuis literis intellexi ſatis mature ad te eſſe perlatas. hoc ego meo facto ualde delector: nihil enim potuit fieri amantius. conſidera nunc uiciſſim tuum. Non modo ibi non fuiſti, ubi me quā primum uidere poſſes: ſed eo diſceſſiſti, quò ego te ne perſequi quidem poſſem .xxx. diebus, qui tibi ad decedendum lege (ut opinor) Cornelia cōſtituti eſſent. ut tuum factum illis, qui, quo animo inter nos ſimus, ignorant, alieni hominis (ut leuiſſime dicam) & fugientis congreſſum, meum uero coniunctiſſimi, & amiciſſimi eſſe uideatur. ac mihi tamen ante, q̄ in prouinciam uenirem, redditæ ſunt à te literæ: quibus etſi te Tarſum proficiſci demonſtrabas, tamen mihi non dubiam ſpem mei conueniendi afferebas: cum interea credo equidem maleuoli homines (late enim patet hoc uitium, & eſt in multis) ſed tamen probabilem materiem nacti ſermonis, ignari meæ conſtantiæ, conabantur alienare à te uoluntatem meam: qui te forum Tarſi agere ſtatuere multa, decernere, iudicare dicerent, cum poſſes iam ſuſpicari, tibi eſſe ſucceſſum, quæ ne ab ijs quidem fieri ſolerent, qui breui tempore ſibi ſucceſſum iri putarent. horum ego ſermone non mouebar, quin etiam (credas mihi uelim) ſi quid tu ageres, leuari me putabam moleſtia, & ex annua prouincia, quæ mihi longa uideretur: propè iam undecim menſium prouinciam factam eſſe gaudebam, ſi abſenti mihi unius menſis labor detractus eſſet. illud (uere dicam) me mouet, in tanta militum paucitate abeſſe treis cohortes, quæ ſint pleniſſimæ, nec me ſcire ubi ſint. moleſtiſſime autem fero, quod, te ubi uiſurus ſim, neſcio: eoq; ad te tardius ſcripſi, quod quotidie te ipſum expectabam: cum interea ne literas quidem ullas accepi, quæ me docerent, quid ageres, aut ubi te uiſurus eſſem. itaque uirum fortem, mihiq; in primis probatum Antonium præfectum euocatorum miſi ad te, cui (ſi tibi uideretur) cohortes traderes: ut dum tempus anni eſſet idoneum, aliquid negotij gerere poſſent. in quo, tuo conſilio ut me ſperarem eſſe

maleuoli ſuſpicari poſſent, nacti mater iā probabilem ſermonis ſ. de nobis faciendi, aut quē de nobis habuerunt, ignari ꝯſtantiæ meæ, conabant alienare voluntatē meā a te, qui dicerent te agere Tarſi Fox. ſ. iudiciale, ſtatuere. i. ſtatuta condere, decernere, & iudicare multa, cū poſſes ſuſpicari ſucceſſum eſſe iā tibi. Quæ ſ. iam dicta officia, forū, agere, ſtatuere &c. ſolerent quidē. i. certe, fieri, ab iis, q putarent ſuccedi. i. ſucceſsionē fieri ſibi breui tpe. i. vt Hubertinus intelligit. poſt breue tps, nam qñ decedēdum eſt ſolent diligētiſsime reliqua monera ꝓuinciæ explere, ſed Appius lero id tunc feciſſet, cum ſibi ſucceſſum eſſe ſuſpicari debebat. Aliis vř hoc dicere Appium eo aio id facere quod putaret ſucceſsionem Cic. breui tempore fore. i. parum duraturā, & ita noluiſſe intermittere munera prouinciæ. Ego non mouebar. ſ. a conſtāti amore, ſermone horum, .i. huiuſmodi hominum, quin etiam (velim credas mihi) ego putabam me leuari. i. deonerari, moleſtia. i. moleſto negocio ſi tu ageres, quid. i. aliquid in ꝓuincia. ſ. gaudebam prouinciā eſſe factam mihi prope. i. quaſi xj. menſium ex prouincia annua. i. xii. menſium, quæ videretur mihi longa, gaudebā in quam ſi laboe vnius menſis eſſet detractus mihi abſenti. Illud, dicā vere, mouet. i. afficit dolore me, treis cohortes quæ ſint pleniſsimæ. i. perfectiſsimæ abeſſe. i. dimiſſas a te in tanta paucitate militum, nec me ſcire vbi ſint, vt videlicet eas reuocē. At. i. ſed, ego fero moleſtiſsime, quod neſcio vbi viſurus ſum te: & eo. i. idcirco, ſcripſi ad te tardius, quod expectabam quotidie teipſum, cū interea ne quidē. i. non ſaltē accepi vllas literas. ſ. a te quæ. i. literæ docerent me, quid ageres, aut vbi viſurus eſſem te. Itaq; .i. & ita, ego miſi ad te virum fortē, & probatū mihi in primis: videlicet Anto. præfectū, ſ. militum euocatorū. i. qui per euocationem militant. Tria. n. vt Seru. docet, erant militum genera, legitimū vnum, eorū qui ſinguli iurabant pro Rep. ſe eſſe facturos, & ii non diſcedebant niſi cōpleto militiæ tēpore: alterū tumultus, eorū videlicet, qui orto tumultu ad vnū bellū militabāt, vt in bello Gallico: & Italico: tertiū euocationis, cū ad diuerſa loca diuerſi ꝓpter cogēdos mittebant exercitus. Cui. ſ. præfecto euocatorum tu traderes cohortes, ſi videretur tibi. i. ita faciendum, vt poſſem gerere aliquid negocii, dum. i. donec tps anni eſſet idoneū. ſ. ad bellum gerēdū. In quo, ſ. negocio gerendo, & amicitia noſtra, & literæ tuæ fecerant, vt ſperarē me eſſe vſurum cōſilio tuo. Sed plane. i. omnino, ne quidem i. non ſaltem ſuſpicari poſſum, vbi aut quādo ſim viſurus te. Ego curabo, vt æqui & iniqui intelligāt me eſſe amiciſsimū tibi tu videris dediſſe iniquis nonihil loci. i. occaſionis, & quaſi anſam, exiſtimandi: ideſt iudicandi, ſecus: ideſt aliter de animo

tuo

tuo in me. ſi tu correxeris id erit valde gratum mihi. Et vt poſſis habere rationem .i. modum quo loco cõuenias me, lege Cornelia ſalua: ideſt intra trigeſimum diem, ego veni in prouinciã prid. Cal. Sext. i. vltimo die Iulii, & facio iter in Ciliciam p Cappadociam. Ego moui caſtra ab Iconio oppido illo Cappadociæ, prid. cal. Sept. i. vltimo die Auguſti, nunc tu conſtitues, & ex diebus, & ex ratione itineris, ſi putabis me eſſe conueniẽdum, quo loco, & quo die, is ſ. conuentus noſter poſſit fieri commodiſsime. Vale.

SEB. COR. Conſtitui eſſ. } poſtquam ſucceſſor in prouinciã veniſſent. { In prouin. veni pri cal. Se. } Laodiceam, quæ nõ erat in Appii prouincia, ſed inter τρεῖς διοικήσεις Aſiaticas Ciceroni attributas: & ideo Cice. Appius ſalua lege Cornelia poterat conuenire.

BER. RVT. Sed eo diſceſsiſti, quo ego te ne proſequi quidẽ poſſem. xxx. diebus, qui tibi ad ſuccedendum lege, vt opinor, Cornelia conſtituti ei. } ſenſum quidem excogitauit interpres non omnino abſurdum, cui tamen verba nõ ſint ſatis conſentanea. Vide igitur, num decedendum legi poſsit. quod cũ iam coniecitem, animaduerti etiam Mediolanenſes ſeruare codices, vt ſit, Ad decedendum, vbi primum ſucceſſor tuus prouinciam attigiſſet. In quo me conturbat, qd' ad finem epiſt. ſe in prouinciã veniſſe, ait prid. cal. Sex. caſtra vero mouiſſe ab Iconio prid. Cal. Sept. vt iam fuerit triginta dies in prouincia, & tñ deliberat cum Appio, vt ſalua lege Cornelia coram venire liceat. Neq; vero dubium, quin integra ſit lectio loci eius, huius ambigua. nam & lib. xv. in literis, quas ad Catonem Romam ſcribit: Legato, inquit, imperaui, vt eas quinq; cohortes ad reliquum exercitum duceret, coactoq; in vnum locũ exercitu, caſtra in Lyconia apud Iconicum faceret q̃ cum ab eo diligenter eſſet factum, ego in caſtra ab. vij. cal. Septẽ. veni. cũ interea ſuperioribus diebus ex ſenatuſconſulto, & euocatorum firmam manum & equitatum ſatis idoneum, & populorum liberorum regumque, & ſociorum auxilia voluntaria comparauiſſem, interim, cum exercitu luſtrato, iter in Ciliciam facere cœpiſſem. calen. Septẽ. legati a rege Commageno, &c. Et ante ad Catonem: cum ad legati miſsi ab Antiocho Commageno veniſſent in caſtra ad Iconicũ ad iij. Nonas Septembr. &c. Quo loco non ſemel oſtendit ſe in prouinciam veniſſe prid. Cal. Sex. niſi vero dicas, latiorem decretam Ciceroni, quam Appio prouinciam, aut certe hic in dic rum numero peccatum: quæ eſt vel creberrima apud pleroſque autores veteres mend:.

E [redacted]

uſurum, & amicitia noſtra, & literæ tuæ fecerant: quod ego ne nunc quidem deſpero. ſed plane, quando, aut ubi te uſurus ſim, niſi ad me ſcripſeris ne ſuſpicari quidẽ poſſum. ego, ut me tibi amiciſsimum eſſe, & æqui, & iniqui intelligant, curabo. de tuo in me animo iniquis ſecus exiſtimandi uideris nõ nihil loci dediſſe. id ſi correxeris, mihi ualde gratum erit. & ut habere rationem poſsis, quo loco me ſalua lege Cornelia conuenias ego in prouinciam ueni prid. Cal. Sex. iter in Ciliciam facio per Cappadociam. caſtra moui ab Iconio prid. Calen. Sept. nunc tu & ex diebus, & ex ratione itineris, ſi putabis me eſſe conueniendum, cõſtitues, quo loco id commodiſsime fieri poſſit, & quo die. Vale.

ARGVMENT.

Deceſſerat Appius ex prouintia, & iam Romam ſe receperat, unde ad Ciceronem legatos cum literis plenis querimoniæ miſerat, quod Cicero edicto impediuiſſet ædificationem, quam prouinciales facere cœperant in memoriam & gloriam Appij, exactis tributis ex prouincia. Ad quod reſpondet Cicero plene, & ſe excuſat callide, accuſans Appium, quod prouinciam ita oppreſſerit, ut plures ſint qui recuſent, quam qui uelint pro ædificatione illa tributa ſoluere. Deinde purgat quod Appio honorificentia gratia non exierit obuiam affertq; multas rationes quare id fecisſet, & facere noluiſſet, ſi Appius iter indicaſſet. Verum quia Appius Lentuli nobilitatem Ciceronis nouitati ſuperbe prætuliſſet, id animoſe refellit Cicero.

GIBERTI LONGOLIS LEMMA.

Appius tumens nobilitate ſua, erat enim hoc gentilicium illi, & ob id Ciceronem propemodum contemnens, multa indignitatis aduerſum ſe exempla a Cicerone perpetrata, callide confingit, cum nõ haberet aliud quod ad Ciceronis expoſtulationem reſpondere. Hæc Cicero ita eleganter confutat, vt ſuperbiam omnem, quam illi adſcribebat, in eundem retorquent.

M. T. CICERO PROCOS. S. D. APPIO PVLCHRO. 7

PLuribus uerbis te ſcribam, cum plus otij nactus ero: hæc ſcripſi ſubito cum Bruti pueri Laodiceæ me conueniſſent, & ſe Romam properare dixiſſent. Itaque nullas ijs præter quam ad te, & ad Brutum dedi literas. Legati Appiani mihi uolumen à te plenum querelæ iniquiſsimæ reddiderunt, quod eorum ædificationem literis meis impediſſem. eadem epiſtola petebas, ut eos quãprimum ne in hyemem inciderent, ad facultatem ædificandi liberarem & ſimul peracute querebare, quod eos tributa exigere uetarem prius quàm ego re cognita permiſiſſem: genus enim quoddam fuiſſe impediendi, cum ego cognoſcere non poſſem, niſi cum ad hyemem me ex Cilicia recepiſſem. ad omnia accipe: & cognoſce æquitatem expoſtulationis tuæ. Primum cum ad me aditum eſſet ab ijs, qui dicerent à ſe intolerabilia tributa exigi: quid habuit iniquitatis, me ſcribere, ne facerent ante, quã ego rem, cãmq; cognoſcerẽ? non poterã credo, ante hyemem: ſic. n. ſcribis. quaſi uero ad cognoſcendũ ego ad illos, non illi aduenire debuerint. tã lon-

ASCEN.

PLuribus verbis &c. Diſcedendo Appius ex prouincia cum Apameæ eſſet, inde ad Ciceronem legatos miſerat cum literis plenis querelarũ, quod Cicero edicto impediuiſſet ædificationem, quã Apamæani cœperant, in glorioſam memoriam Appii, ex actis tributis ex prouincia. Ad quod reſpondet Cic. ſe purgãs & Appium callide accuſans, quod prouinciam oppreſſerit. Deinde purgat, quod Appio non ierit obuiam, reſellitque, quod Lentuli nobilitatem ſuæ nouitati tantopere prætulerit Appius. Ordo eſt. Ego ſcribã ad te pluribus verbis: ſcilicet quam nunc, cum nactus ero plus otii. Ego ſcripſi hæc ſubito, cum pueri: ideſt ſerui Bruti conueniſſent: ideſt veniſſent ad me Laodiceæ: ideſt in ea vrbe Antiochiæ, & dixiſſent ſe properare: ideſt properanter iter parare Romam. Itaque: ideſt & ita, ego nullas: ideſt non vllas, non dedi iis: ideſt eis vllas literas prætérquam ad te, & ad Brutum. Legati Apamæani: ideſt ab Apamæa vrbe Antiochiæ. Sunt tamen qui Appiani legunt, ſed errant, vt patebit in Epiſtola, quæ incipit. Vix tandem. reddiderunt mihi a te, ſcilicet miſſum, volumen: ideſt libellum plenum querelæ iniquiſsimæ: ideſt iniuſtiſsimæ, quod ideſt quia ego impediuiſſem literis meis ædificationem eorum, ſcilicet legatorum. videtur potuiſſe dicere ſuam. Tu petebas eadem epiſtola, vt liberarem: ideſt liberos facerem, & poteſtatem eis facerẽ ad facultatem ædificandi: ideſt vt poſsint ædificare, quãprimum: ideſt valde cito, ſtatim viſis literis tuis, ne inciderẽt in hyemem, quia magna ædificia fieri non ſolent, & querebare: ideſt querebaris ſimul peracute: ideſt multum ſubtiliter, quod ego vetarem eos exigere tributa, ſcilicet ad ædificationem p̃-

*ge, inquis? quid? cum dabas * iis literas, per quas mecum agebas, ne eos impedirem, quo minus ante hyemem ædificarent. non eos ad me uenturos arbitrabare? tametſi id quidem fecerunt ridicule: quas enim literas afferebant, ut opus æſtate facere poſſent, eas mihi poſt brumam reddiderunt ſed ſcito, & multo plureis eſſe, qui de tributis recuſent, quam qui exigi uelint, & me tamen, quod te uelle exiſtimem, eſſe facturum. de Appianis hactenus. A Pauſania, Lentuli liberto, * ac cenſo meo, audiui, cum diceret, te ſecum eſſe queſtum, quód tibi obuiam non prodiſſem, ſcilicet contempſi te: nec poteſt fieri me quicquam ſuperbius. cum puer tuus ad me ſecunda fere uigilia ueniſſet, iſque te ante lucem Iconium mihi uenturum nuntiaſſet, incertumque, utra uia, cum eſſent duæ: altera Varronem tuũ familiariſſimum, altera Q. Leptam præfectum fabrum meũ tibi obuiam miſi: mandaui utrique eorum, ut ante ad me excurrerent, ut tibi obuiam prodire poſſem. currens Lepta uenit mihique nuntiauit, te iam caſtra prætergreſſum eſſe. confeſtim Iconium ueni. cætera iam tibi nota ſunt. an ego tibi obuiam non prodirem? primum Appio Claudio? deinde imperatori? deinde more maiorum? deinde, quod caput eſt, amico? præſertim cum in iſto genere multo etiam ambitioſius facere ſoleam, quam honos meus, & dignitas poſtulet, ſed hæc hactenus illud idem Pauſania dicebat te dixiſſe. Quid? Appius Lentulo, Lentulus Appio proceſſit obuiam, Cicero Appio noluit? Quæſo, etiam ne tu has ineptias homo mea ſententia ſumma prudentia, multa etiam doctrina. plurimo rerum uſu. addo urbanitatem, quæ eſt uirtus, ut Stoici rectiſſime putant, ullam Appietatem, aut Lentulitatem ualere apud me plus, quàm ornamenta uirtutis exiſtimas? cum ea conſecutus, nondum eram, quæ ſunt hominum opinionibus ampliſſima: tamen iſta ueſtra nomina nunquam ſum admiratus: uiros eos, qui ea uobis reliquiſſent, magnos arbitrabar. poſtea uero quàm ita & accepi, & geſſi maxima imperia, ut mihi nihil neque ad * honorem, neque ad gloriam acquirendum putarem: ſuperiorem quidem nunquam, ſed parem uobis me ſperaui eſſe factum. nec mehercule aliter uidi exiſtimare uel Cn. Pompeium, quem omnibus, qui unquam fuerunt, uel P. Lentulum, quem mihi ipſi antepono. tu ſi aliter exiſtimas nihil errabis, ſi paulo diligentius (ut, quid ſit * ἐξοχὴ, quid, ſit * εὐγένεια, intelligas) Athenodorus Sandonis filius, quid de his rebus dicat, attenderis. ſed ut ad rem redeam, me tibi non amicum modo, uerumetiam amiciſſimum exiſtimes uelim. profecto omnibus meis officiis efficiam, ut ita eſſe uere poſſis iudicare. tu autem ſi id agis, ut minus mea cauſa, dum ego abſum, debere uidearis, quàm ego tua laborarim, libero te iſta cura. * Πάρ' ἐμοί γε καὶ ἄλλοι οἵ κέ με τιμήσουσι, μάλιστα δὲ μητίετα Ζεύς. ſi autem natura es φιλαίτιος, illud non perficies, quo minus tua cauſa uelim: hoc aſſequere, ut quam in partem accipias, minus laborem. hæc ad te ſcripſi liberius fretus conſcientia officii mei. beneuolentiæque, quam à me certo iudicio ſuſceptam quoad tu uoles, conſeruabo.* Vale.

ciendam (erat autem in honorem Appii cœpta) prius idest antequam ego permiſiſſem re cognita, hoc eſt, quod non prius exigerent, quam permiſiſſem, & nollem permittere niſi re cognita. Autem: idest ſed, querebare: idest querendo dicebas, fuiſſe quoddam genus: idest formam, aut rationem impediendi: idest me non aliud quæſiuiſſe, quam vt impedirem ædificationem, cum ego non poſſem cognoſcere: ſcilicet rem, niſi cum ad hyemem recepiſſem me ex Cilicia, in hyeme autẽ, vt dixi, ædificatio nunquam proficeret. Accipe: ſupple reſponſionem ad omnia, & cognoſce æquitatem, quam nullam putas, expoſtulationis tuæ: idest manifeſtæ poſtulationis iniuriarum de me primum cum aditum: idest acceſſum eſſet ad me, ob iis: ſcilicet Cilicibus, qui dicerent tributa intolerabilia: idest grauiſſima exigi a ſe, quid iniquitatis habuit me ſcribere: idest quod ſcriberem, ne idest, vt non facerent antequam cognoſcerem rem, & cauſam? Credo, ſic enim ſcribis, non poteram ſupple cognoſcere rem, & cauſam ante hyemem & eſt per ironiam dictum, vnde addit Quaſi vero ego debuerim ire ad illos, ſcilicet legatos, qui pecuniam exigebant, & illi non debuerint venire ad me. Inquis idest ſcio, quod iam dicis, venirent illi ad te, tam longe? Quid? modus interrogandi, cum dabas iis literas, per quas mecum agebas, ne impedirem eos, quo minus: idest vt non, aut, quia ædificarent ante hyemem, non arbitrabare eos venturos ad me? Tametſi: idest nihilominus tamen, etiam ſi non arbitratus eſſes, ipſi fecerunt quidem idest venerunt ad me, ridicule: idest ſtulte, ita vt rideri poſſent. Enim: idest quia, ipſi reddiderũt mihi poſt brumam: idest breuiſſimum tempus lucis, hoc eſt poſt medium hyemis, eas literas quas afferebant, vt poſſent facere opus æſtate: ſcilicet durante. Sed ſcito, & idest ſimul, plures multo eſſe, qui recuſent, ſcilicet exactionem de tributis, quam qui velint ſupple ea exigi, & tamen: idest nihilominus me eſſe facturum, quod exiſtimem te velle. Hactenus ſupple reſpondi, aut ſcripſi de Apamæanis: idest legatis. Ego audiui a Pauſania liberto Lentuli, ac a Cæſonio, cum dicerent: idest audiui eos dicentes, te queſtum: idest conqueſtum eſſe ſecum, quod non prodiſſem obuiam tibi: ſcilicet redeunti e prouincia. Scilicet: idest ſcire licet, quamobrem quia contempſi te, nec quicquam poteſt fieri ſuperbius me. Cum puer: idest ſeruus tuus, veniſſet ad me ſecunda vigilia noctis, & is nunciaſſet te venturum Iconium: idest, in eam vrbem Cappadociæ, ante lucem, & incertum ſupple eſſet vtra via: idest qua duarum viarum: ſcilicet venturus eſſes, cum duæ. ſcilicet viæ eſſent, ego miſi altera via obuiam tibi, Varronem familiariſſimum tuum, & altera: ſcilicet via Leptam, præfectum meum fabrum pro fabrorum, & mandaui vtrique eorum, vt excurrerent: idest extra ordinem, ac pompam præcurrerẽt ad me vt poſſem prodire obuiam tibi. Lepta currens venit, & nũciauit mihi, te iam prætergreſſum eſſe caſtra: ſcilicet Romana. Ego veni confeſtim: idest cum feſtinatione Iconium: idest in eam vrbem Cappadociæ: Cætera ſunt iam nota tibi, quaſi dicat ſcis quod per te ſteterit, quo minus te conuenerim. An: idest verum veriſimile eſt quod ego non prodirem obuiam, primum Appio Clodio: ſcilicet Pulchro? quaſi dicat homini nobiliſſimo, deinde imperatori, deinde more maiorum: idest ex vetere inſtituto, deinde quod eſt caput, idest præcipuum momentum rei, amico, præſertim cum ſoleam facere in iſto genere: ſcilicet officiorum, etiã multo ambitioſius, idest copioſius, & curioſius, quam honor meus, & dignitas ſupple mea poſtulat. Sed hæc hactenus ſupple ſint dicta. Illud &c. Idem Pauſania, ſcilicet libertus Lentuli dicebat te dixiſſe illud. Quid ni? idest cur non ita fieret, eſt ironia. Appius ſupple proceſſit obuiam Lentulo redeunti e prouincia, cum ille ſuccederet, Lentulus proceſſit obuiam Appio: ſcilicet ex eadem redeunte, hoc eſt nobiliſſimus nobiliſſimo, Cicero. homo nouus, noluit: ſcilicet procedere obuiam Appio. Quæſo, idest quæro ex te, tu ne, ſupple effutiuiſti has idest huiuſmodi ineptias, homo, cum ſis homo, mea ſententia: idest quantum ego de te ſentio, ſumma prudentia, idest habens ſummam prudẽtiam, etiam multa doctrina, idest habens multam doctrinam, & plurimam, vſu rerum addo vrbanitatem, idest aſteiſmon hoc eſt morum honeſtatem, quæ in vrbibus potius quam in agro eſt quæ: ſcilicet vrbanitas eſt virtus, vt Stoici putant: idest cenſent rectiſſime, exiſtimas: idest iudicas tu, illam Appietatem: idest nobilitatem, & gentilitatem Appiorum, aut Lentulitatem, idest nobilitatem Lentorum, valere plus: idest eſſe maioris æſtimationis apud me, quam ornamenta virtutis? q.d. longe erras, nã cum nondum conſecutus erã ea, quæ ſunt ampliſſima opinionibus. i. eſt ſecũdum opiniones hominum videlicet conſulatum, & triumphos tamen id :

eſt

* a.l. has.

* a.l. & a Ceſonio audiui. vſ, i. acceſſu meo audiui.

* a l. honorem .n. ad gratiam.

* .l. excellentia

* .i. nobilitas.

* .i. apud me quidẽ & alii, qui me colent, maxie vero conſiliarius Iuppiter.

* .i. querulus.

eſt nihilominus, ego nunquam ſum admiratus. i. tanquam rem admiratione dignam, iſta ſcilicet quæ iactaris nomina veſtra, ſed ſupple arbitrabar viros, qui reliquiſſent vobis ea. ſcilicet nomina præclara, magnos, nam niſi illi magni fuiſſent, non reliquiſſent poſteris ſuis nomina præclara. Vero, ideſt ſed poſtea, quã ego accepi, ideſt audiui & geſſi imperia maxima. ita vt putaré nihil deeſſe mihi, neq; ad honorem ſupple acquirendum, neq; ad gloriam acquirendam, ſperaui me eſſe factum nunquam quidem ſuperiorem, ſed parem vobis: Nec mehercule ego vidi vel Cn. Pompeium, quem antepono omnibus, qui vnquam fuerũt, vel Lentulum quem antepono mihi ipſi, exiſtimare, ideſt cenſere & iudicare aliter ſcilicet quam quod par vobis factus eſſem. Tu o Appi ſi exiſtimas, ideſt iudicas aliter, nihil errabis, ſi vt intelligas quid ſit ἐξοχὴ exoche, ideſt excellentia, quid ſupple ſit εὐγένεια, ideſt nobilitas & bona natiuitas attenderis, ideſt animaduerteris. quid Athenodorus filius Sandonis, additur autem id, quia vt Stra. refert fuit etiam alter Cordylion dictus. hic autẽ Sandonis filius fuit præceptor Cæſaris dicat de his rebus, quia nobilitatem virtute metiebatur, dicebatq; quod Iuuen. Tota licet veteres exornent vndiq; ceræ Atria, nobilitas ſola eſt, atq; vnica virtus: ſed vt redeam ad rem, ideſt quod ad vtilitatem faciat: Ego velim ſupple vt exiſtimes, me non modo, ideſt non tantũ, amicum tibi, verum etiam amiciſſimum. profecto ego efficiam omnibus officiis meis, vt tu poſſis iudicare ita eſſe vere. Tu autem ſi agis, ideſt prætendis id, vt tu videaris debere minus ſupple laborare mea cauſa: dum ideſt donec ego abſum, quam ego laborarim pro laborauerim tuæ ſupple. cauſa, ego liberõre iſta cura, ideſt ſum contentus, vt mea cauſa non labores: nam, vt inquit Agamemnon Homericus ad Achillem iratum in primo Iliados παρ' ἐμοί γε, i. apud me καὶ ἄλλοι, ideſt & alii ſupple ſunt οἵ με τιμήσουσι qui me honorabunt μάλιστα δὲ maxime autem μητίετα conſiliarius Ζεύς Iuppiter quaſi dicat Cicero ſi tu minus honorabis, me honorabunt alii, ſi autem es natura, ideſt per naturam φιλαίτιος, ideſt querulus, tu nõ perficies quo minus, ideſt vt non velim, ſcilicet laborare, aut prodeſſe in cauſa tua, aut ſic quo ideſt vt velim minus ſupple propterea in cauſa tua, ſed ſupl: tu aſſequere, ideſt obtinebis hoc, vt laborẽ, ideſt curem minus in quam partem accipias. ſ. hæc a me ſcripta, ſiue in bonam, ſiue in malã. Ego ſcripſi has ad te liberius: ideſt multum libere, aut liberius, quã par eſt, fretus cõſcientia officii mei, & beneuolentiæ ſupple meæ, quam ſuſceptam certo iudicio a me, conſeruabo quoad. i. quandiu tu voles.

IC.

LEgati Appiani mihi volumen, &c. } Magna ſemper varietate ſcriptus eſt hic locus, cum nonnulli Apamæani pro Appiani legerent: ſed falſo, vt puto: nam & Appiani vbiq; habent veteres codices: & hos populos eſſe prouinciæ, cui Cicero preterea, docet Plin. libr. 5 cap. a 9. his verbis. Alter conuentus a Synnada accipit nomen: conueniũt Lycaones, Appiani, Gercopeni, Dorylæi, Midæi, Iulienſes, & reliqui ignobiles populi 15. Cum igitur vetuſtiſſimorũ codicum lectio ratione, & optimorum autorum teſtimonio confirmetur, non video cur temere mutanda ſit. A Pauſania Lentuli liberto, ac Cæſonio audiui) Nos ſcripſimus. { Accenſo meo } nõ tamen ſic penitus eſt in antiquis: nonnihil enim mendi hunc locum occupauit: ibi enim { A Pauſania Lentuli Liberto acceſſo meo } ſcriptũ eſt: vulgata lectio omnino deprauata eſt. { Ac Cæſonio } de vno enim tantum loquitur, vt ex ſequentibus verbis manifeſto colligitur. volui antiquam ſcripturam omnibus preponere, vt ſi quis noſtram non probaret, comminiſcatur aliam, ſi poteſt meliorem, nullius. n. induſtriæ inuidemus, pollicemurq; ſemper notum facturos, ſi quando ab antiqua ſcriptura diſceſſerimus: cupio enim ſi minus ingenium, at fidem, & ingenuitatem noſtram commendari. Alii, in acceſſu meo legũt: quod minus placet. niſi enim Pauſanias aliquo Ciceroni miniſterio coniunctus eſſet vix mihi veriſimile videtur Appium cum eo tam libere queſtum eſſe de Ciceronis iniuriis: ſed quia hæc tenues coniecturæ ſunt, totã hãc rem eruditiori iudicio relinquemus. Quod autem Accenſi, Conſules, & Pretores ſequi ſoliti eſſent in caſtra, & cur ſic appellati, quia ab antiquis grammaticis docte, & diligenter declaratum eſt, nihil attinet repetere. { Vt mihi nihil, neque ad honorem, neque ad gloriam acquirendam deeſſe putarem }. Noſtram lectionem magis probatum iri puto, eandem cum antiqua. { Nihil eſſe acquirendum } ideſt me omnia iam adeptum eſſe, & conſecutum, vt nihil amplius ad honorem, & gloriam acquirere debeam. Illis enim aliquid ad honorem, & gloriam adhuc acquirendum eſt, qui nondum plene & honorem, & gloriam adepti ſunt quamuis multum in eis proceſſerint. Communis lectio durior, & confuſior. { Si paulo diligentius, & quid ſit ἐξοχή, quid ſit εὐγένεια intelligas, &c. } Nos noſtram lectionem a veteribus libris accepimus ne parua quidem immutatione facta. exiſtimamus autem hanc eſſe nõ paulo meliorem: certe locus planus eſt, & clarus cum ante obſcuriſſimus plurimis mendis eſſet. Vocis illius græcæ ἐξοχή nullum veſtigium eſt in antiquis codicibus. vſurpat eam ſane Cic. ad Atticum libro tertio ἐξοχὴ in nullo eſt: pecunia omnium dignitatem exæquat. Non tamen nobilitatem intelligit, dicit enim candidatos ita inter ſe pares, vt nulla re alii alios excedant; ſi enim vlla erat generis inæqualitas, eam pecunia adæquabat. Credebar Appius nobilitatem eſſe non poſſe, vbi non eſſet εὐγένεια, qui familiæ ſuæ antiquitatem, & ſplendorem iactaret in contemptum Ciceronis nouitatis. Aliter ſentit Cicero, qui ſibi licet obſcuris parentibus orto, poſtquam honorifice adeptus eſſet, & geſſiſſet ſumma imperia, nihil neq; ad honorem, neq; ad gloriam deeſſe putabat. vt nobiliſſimis hominibus par eſſet dignitate: de qua re ſi ille aliter exiſtimet, recte facturum illum dicit, ſi paulo diligentius animaduerterit, quid Athenodorus Stoicus de his rebus iudicet. poteſt enim aliquis εὐγένειαν habere, nec tamen nobilis eſſe cum pleriq; ex bonis, & illuſtribus parentibus nati, inertiſſimi: flagitioſiſſimiq; reperiantur, quos vere nemo nobiles appellare poſſet. Qui enim recte intelligunt, & non vulgi opinionibus ducuntur, virtutem eſſe, quæ veram nobilitatẽ faciat, & non claros natales putant: multitudo autem decipitur quæ credat omnes ex clariſſimis familiis ortos debere nobiles dici, cũ potius εὐγενεῖς appellandi ſint: nobiles autem [illegible] eſſe exiſtimandũ eſt, qui egregiis ſuis factis dignitatem gloriamq; ſibi parauiſſent, & ſi eorum maiores ignoti fuiſſent. Meminit autem Athenodori Sandonis Pluta. in vita Publicolæ his verbis: τῷ γὰρ δὴ ἄνδρα μόνιμον ὁμοῦ τι πάντων συνιδὼν [illegible] ὁ Σάνδωνος ἐν τῷ πρὸς Ὀκταβίαν τὴν καίσαρος ἀδελφὴν καὶ ὀλίγοι ὀνομάζουσι φασί. quem puto eundem eſſe cum hoc de quo hic Cicero. Præterea Strabo lib. 14 qui in Athenodoros duos Tarſenſes fuiſſe tradit in Stoicorum diſciplina claros, quorum vnus Cordylion appellatus ſit, qui cum M. Catone vixit domiq; eius obiit, alter vero Sandonis, quem etiã Cananitam vocatum eſſe docet a pago quodam. Hunc autem Cæſarem Auguſtum erudiuiſſe, magnosq; honores apud eum conſecutum eſſe: vixit autem ad extremam vſq; ſenectutem: Plura autem de hoc narrat, quæ cum ad hunc locum nihil faciant omittemus.

ADdo vrbanitatem, quæ eſt virtus, vt Stoici rectiſſime putant. } Multum huic nomini tribuiſſe. Stoicos oſtẽdit etiam Pluta. in commentario, quo declarauit, quo modo deceat adoleſcentes legere poetas, diuerſam enim, & penitus contrariam vim apud illos habere ἀστεῖον nomen alteri, quod eſt ἀμαθὴς intelligitur ab eo, qui locum eum Plutarchi accurate animaduertit: differit autem quemadmodum Stoici nihil commune eſſe iudicarent virtuti, ac vitio, & quemadmodũ Vrbanus apud illos (ita autem vocabant virtute præditum) omni culpa vacaret, & omnes res recte facere poſſet. Imperitus autem (id erat apud illos vitioſus) omnibus obnoxius eſſet, & in omni ſemper negotio laberetur. verba ipſius hæc ſunt: πολλὰ παιδεύει τοὺς νέους χαίρειν φράζουσα μήτε τι φαῦλον ἀρετῇ προσεῖναι μήτε κακίᾳ χρηστὸν ἀξιοῦσι. ἀλλὰ πάντως μὲν καὶ ἐν πᾶσιν ἁμαρτωλὸν εἶναι τὸν ἀμαθῆ περὶ πάντα, δὲ αὖ κατορθοῦν τὸν ἀστεῖον: Hæc annotaſſe mirifice vtile eẽ credo ad huius loci pſpicuitatẽ, qui aliter obſcuriſſimus eſſet.

EX PO. EIVSD.

LEgati Apamæam } Al. Appiani, hic, & paulopoſt, quæ lectio viris doctis magis probatur. Et ſi vtraq; defendi poteſt; quod in Cic prouincia vtriq; eſſent populi. { Aedificationem }. Alicuius ſtatuæ in Appii honorem. { Ex C. rec. } In Aſiam Tã longe inquis: ex Phrygia, ſiue Lycaonia in Ciliciã { Vrbanitate } in vetere lib. humanitatẽ legimus { ἐξοχὴ } excellentia. { εὐγένεια } nobilitas, Alii legũt, vt qd ſit εὐγένεια, qd ſit nobilitas itelligas. { Athen. } Philoſ. Stoic. cogno. Cananita. { παρ' ἐμοί γε καὶ ἄλλοι οἵ κέ με τιμήσουσι μάλιστα δὲ μητίετα Ζεύς } Apud me quidem, & alii, qui me colant, maxime autem conſiliarius Iupiter. { φιλαίτιος } querulus.

SEBA. CORR.

BERN. RVTI. LEgati Appiani mihi volumen a te plenum querelæ iniquiſsimæ reddiderunt } Vide ne Apamæani, vel Apanæi potius. nam ſecũda ab hac epiſtola ait, alteras de ædificatione Apamæorum impedita legi permiſsitus. Non ignoro Apamæam fuiſſe his locis vrbem celeberrimam, ſed & Appianos legimus in eadem prouincia diuerſos. qua de re Plinii verba appoſui: Alter conuentus, inquit, a Synnada accipit nomen: conueniunt Lycaones, Appiani, Cercopeni, Dorylæi, Midæi, Iulẽſes, & reliqui ignobiles populi. 15. Tertius Apamæam vadit, ante appellatam Celenas, dein Cibothon. certe vtrobiq; itidem legendum, ne ſibi ipſe repugnet. nam interpres cũ Appiani legat, ab Apamæa tamen imperitiſsime accipit. { Etſi Athenodorus Sandonis filius quid de his rebus dicat, attenderis. } Etſi abundant: niſi malis, vt, quod ante eſt, expungere.

E[redacted]

ARGVMENT.

Hæc epiſtola fere tota eſt reſponſiua epiſtolæ Appij, præterquam in fine. Conqueſtus enim fuerat primum, quod Cicero vultus iudicio ſignificaſſet ſe non eſſe amicum Appij, quod Cicero dicit ſe non intelligere, cum nihil eiuſmodi fecerit. Deinde conqueſtus fuerat, quod Cicero legatos impediuiſſet, qui Appium uenturi erant laudatum in Senatu. De qua re ſe diligenter excuſat. Addiderat Appius, quod famæ ſuæ in prouincia detraxiſſet, id Cicero pernegat, commentum ab Appio excogitatum, aut ſi ab aliquo maleuolo audierit, leuem eſſe quod crediderit. Poſtremo gratum ſibi dicit, quod de rebus urbanis ſit admonitus, rogatque ut cum Hortenſio agat, ne prouincia prorogetur in annum. Docetq; Appiũ vbi ſit, & quid noui fiat in Cilicia.

GIBER. LONG. LEMMA.

Et hæc epiſtola in refutandis Appij falſis inſimulationibus, vt pote de ſuſpicione taciturnitatis, de legatis prohibitis, de fama imminuta, conſiſtit. Sed ita tamen refutat, vt non tam Appio mendacium impingat, quam falſis delatoribus quibus citius quam decebat virum probum, aures conceſsiſſet. Monet tamẽ ſub finem, vt amicitiam tueatur & defendat.

M. T. C. PROCOS. S. D. APPIO PVL. 8

ETſi, quantum ex literis tuis intelligere potui, uidebam te hanc epiſtolam, cum ad Vrbem eſſes, eſſe lecturum, refrigerato iam leuiſsimo ſermone hominum prouincialium: tamen, cũ tu tã multis uerbis ad me de improborum oratione ſcripſiſſes, faciendum mihi putaui, ut tuis literis breui reſponderem. ſed prima duo capita epiſtolæ tuæ tacita mihi quodammodo relinquenda ſunt: nihil enim habent, quod aut definitũ ſit, aut certũ niſi me uultu, & taciturnitate ſignificaſſe tibi non eſſe amicum, idq; pro tribunali cũ aliquid ageretur, & nonnullis in conuiuijs intelligi potuiſſe. hoc totum nihil eſſe, poſſum intelligere; ſed cum ſit nihil, nec quid dicatur quidem intelligo: illud quidem ſcio, meos multos, & illuſtreis & ex ſuperiore, & ex æquo loco ſermones habitos cum tua ſumma laude, & cum magna ſignificatione noſtræ familiaritatis, ad te uere potuiſſe deferri. Nam quod ad legatos attinet: quid à me fieri potuit aut elegantius, aut iuſtius, quàm ut ſumptus egẽtiſsimarum ciuitatum minuerem ſine ulla imminutione dignitatis tuæ, præſertim ipſis ciuitatibus poſtulantibus? nam mihi totum genus legationum tuo nomine proficiſcentium notum nõ erat. Apameæ cum eſſem, multarum ciuitatum principes ad

ASCEN. ETſi reſpondet epiſtolæ Appii, qua multa obiecerat, quæ porgat, vti legenti facile patebit. Ordo autem eſt. Etſi, ideſt quanquam ego videbam quantum potui intelligere ex literis tuis, te lecturum ſup. eſſe hanc epiſt. cũ veniſſes ad vrbem. ſ. Romam, ſermone leuiſsimo, ideſt inconſtantiſsimo, hominum prouincialium, qui inique conqueſti fuerunt de Cic. refrigerato, id eſt temperato, & ſedato iam, tamen cum tu ſcripſiſſes ad me tã multis verbis, de oratione. i. locutione hominum improborũ, ego putaui faciendum mihi. i. me debere facere, vt reſponderẽ breui, ideſt breuiter, vel breui ſup. epiſtola, vel reſponſione, literis tuis. Sed duo prima capita: ideſt principales ſententiæ epiſtolæ tuæ, relinquenda ſunt mihi quodammodo tacita enim, id eſt quia nihil habent, quod ſit, aut diffinitum: ideſt determinatum, aut certum, niſi me ſignificaſſe vultu, & taciturnitate, ideſt eo quod vultum iratum haberem, & nihil dicerem, me ſup. non eſſe amicum tibi, idq;: ideſt, & id potuiſſe intelligi pro tribunali. i. ante tribunal, cum aliquid ageretur, & nonnullis. i. quibuſdam conuiuiis. Ego inquit Cice. poſſum intelligere hoc totũ nihil eſſe: ideſt ex vana ſuſpicione eſſe ortum. ſed cum ſit nihil ſ. in te. nec quidem: ideſt non etiam, aut nõ ſaltem, intelligo, quid dicatur. Quidem: ideſt certe, ego ſcio illud multos ſermones meos habitos, & illuſtres, ideſt claros, & ex ſuperiore loco: ideſt cum in ſede magiſtrali ſederem, & in loco æquo: ideſt plano cum vt priuatus loquerer cum ſumma laude tua, & cum magna ſolicitudine: ideſt anxietate, & ſignificatione familiaritatis noſtræ, potuiſſe deferri, ideſt delatorie afferri ad te, vere. i. veraciter. Nam quod attinet ad legatos, qui communibus ſumptibus volebant Romam proficiſci, vt Appium publice laudarẽt, quid potuit fieri a me, aut elegantius: ideſt decẽtius, aut iuſtius quam vt minuerem, ſumptus: ideſt expenſas ciuitatum egentiſsimarum, ſine vlla imminutione dignitatis tuæ, præſertim ipſis ciuitatibus poſtulantibus ſup. illud quaſi dicat nihil. Nam totum genus legationũ, ideſt legatorum proficiſcentium: ideſt abeuntium tuo nomine, non erat notum mihi. i. non erat approbatum a me, cum neſcirem iuſtam rationẽ earum cũ ego eſſem Apameæ, ideſt in ea vrbe Antiochiæ, aut (vt alii dicunt) Phrygiæ ſed Stra. dicit ſic. Antiochenſibus ad Auſtrum Apamæa eſt, in mediterraneo ſita. Et paulo ante de Antiochenſi prouincia, quæ eſt pars Syriæ loquẽs dicit. Vocatur etiam Tetrapolis ex inſignibus vrbibus quæ ibi ſunt, & ſi plures ſint, maxime tamen. 4. ſunt, Antiochia apud Daphnem, & Seleucia in Pieria, & Apamæa, & Laodicea, quæ propter concordiam ſorores dicebantur. Eas Seleucus condidit. Maxima ab eius patre Antiocho Antiochia dicta eſt, minutiſsima ab eo, Apamæa vero ab eius vxore, Laodicea autem a matre nominata eſt. Alibi tamen dicit Apamæam, & Laodiceam Phrygiarum vrbium maximas.

Sed Phrygia generaliter ea quoq; pars dicitur. Principes multarum ciuitatum detulerunt ad me: ideſt clam inſinuauerunt mihi, ſumptus nimis magnos decerni: ideſt decreto adiudicari, legatis. ſ. Romam ituri, cum ciuitates non eſſent ſoluendo: ideſt vt ſoluant. Ego cogitaui multa ſimul, hic: ideſt in hac re, aut hoc tempore primum arbitrabar te hominem non ſolum ſapientem, verunetiam, vt nunc loquimur, vrbanum: ideſt politum ſermone, & moribus, non delectari iſto genere legationum. ſ. quæ in vanum exhaurirent egentiſsimas ciuitates. Et ego arbitror me diſputaſſe id multis verbis pro tribunali: ideſt in tribunali Synnadis: ideſt in eo oppido Cariæ, vbi vis eſt marmorũ, quæ Synnadica inde dicuntur. Alii Phrygiæ quoq; eã addicunt: quia vicina ſunt loca. Phrygiaq; maior ea complectitur. Eſt autẽ forma ablatiui pluralis. Primum ſup. dixi diſputando, App. Clau. eſſe laudatum ſenatui, & Pop. R. i. a ſenatu, & P. R. aut coram Sena. & Pop. R. non teſtimonio Myndenſium: ideſt legatorum e Myndo oppido Cariæ, mentio enim legationis mittendæ facta eſt in eo oppido, ſed ſua ſponte: ideſt ſine alicuius interceſſione. Nam Senatus de Rep. benemeritos ſponte laudare ſolebat. deinde ſup. dixi, me vidiſſe iſta accidere multis, vt legationes venirent Romam, cauſa eorum, ſcilicet laudandorum, ſed dixi me non meminiſſe, vllum tempus, aut locum laudandi dari his, ideſt huiuſmodi legationibus. Sicut Agrecius dicit meminí exigit præſens tempus, vt memini videre non vidiſſe, & hic dari non datum eſſe. Idq; Cicer. fere obſeruat. Valla tamen in Raudenſem improbat. Certum autem eſt Virg. in Georgic. dixiſſe.

dixiſſe. Memini Corycium vidiſſe ſenem. & Perſium, memini ſomniaſſe, ſed frequentior eſt per præſens locutio. Dixi ſup. ſtudia eorum, qui ire, aut mittere volebant, placere, quod eſſent grati in te bñmerito, ſed ſup. dixi conſilium totum. ſ. de mittendis legatis videri minime neceſſarium. Si autem vellent declarare officium ſuum in eo, ſcilicet conſilio, aut incepto, dixi ſupple me laudaturum, ſi quis functus eſſet officio. ſ. legationis Romam tui laudandi gratia, ſuo, ideſt proprio ſumptu, nõ ciuitatum egentium, & dixi conceſſurum, ſi ſup. functus eſſet ſuo ſumptu legitimo. i. rationabili, qualem leges pmittunt, & ſup. dixi me non permiſſurum ſi infinito. ſ. ſumptu quia cederet in detrimentum Reip. cui expedit, vt vnusquiſque ee ſua bene vtatur. Diſputaui autem publice, aut fateor me diſputaſſe publice, quid. n. poteſt reprehendi. ſ. in meo facto, niſi quod addas viſum eſſe quibuſdam edictum meum eſſe accommodatum, ideſt applicatum, quaſi conſulto, ideſt conſilio præuio ad iſtas legationes impediendas. Iam vero ii, qui hæc diſputant, ideſt variis ſermonibus agitant, non videntur mihi facere iniuriam tantum ideſt intantum, quam ideſt quantum, ſup. is ſi cuius, ideſt ſi quis talis ſit, quod eius aures patent ad hanc diſputationem, tacite notat Appium, qui detractores libenter audit, modeſtius tamen dicit ſi cuius quã ſi diceret, vt multi legunt. quam ii quorum &c. aut, Is cuius &c. Ego compoſui edictũ Romæ: ideſt cum adhuc Romæ eſſem, nec quicquam de legationibus iſtis inſpicarer, & nihil addidi, niſi id quod publicani: ideſt qui publica vectigalia conducunt, & tractant, rogarunt me cum veniſſent ad me Samum, ideſt in eam vrbẽ inſulæ eiuſdem nominis, ſed vrbs etiam Samæ dicitur, inſula tantum Samos, vt transferrem: ideſt tranſmutarem, de edicto in meum. ſ. edictũ ſcriptum diligentiſſime, totidem verbis, quod eſſet ſcriptum in tuo edicto, hoc eſt, vt quod erat in tuo edicto, ponerem aliter, in quo capite ſunt quædam noua ſalutaria ciuitatibus quibus ego delector magnopere. Vero ꝑ ſed. hoc ex quo ſuſpicio nata eſt, me exquiſiuiſſe: ideſt excogitaſſe aliquid, in quo offenderem te, eſt tralatitiom: ideſt ceu trãſlatitium: ideſt fictitium, & falſo in me tranſlatum, ex malitia eorum qui talia cogitant, & faciunt. Neq; enim eram tam deſipiens: vt putarem ſup. eos legari cauſa rei priuatæ, qui mittebãtur, vt gratias agerent, & ibi non priuato, ſed publico magiſtratu functo, & non pro re priuata ſua: ideſt ſibi propria, ſed ſup. & non. ſ. gratias agerent, in priuato. ſ. loco, ſed in pub. conſilio orbis terræ: ideſt in ſenatu. ſ. Roma. Neq; enim cum edixi: ideſt in pub. mandato iuſſi, nequis proficiſceretur. ſ. Romam iniuſſu ideſt ſine iuſſo meo, excluſi eos, qui non poſſent perſequi, ideſt ad finem vſq; ſequi (non enim ſemper in malum accipitur) me in caſtra, & qui non poſſent perſequi me trãs Taurum. ſ. montem. quia qui nequis dicit, omnes includit ſub vetatione ſua. Nam. i. maxime ridendum in literis tuis. Scripſerat enim Appius mordendo Cicer. quod cum prohibuiſſet quenquam iniuſſu ſuo proficiſci Romam, non prohibuerit proficiſci ſecum in

me detulerunt, ſumptus decerni legatis nimis magnos, cum ſoluendo ciuitates non eſſent. hic ego multa ſimul cogitaui, primum, te, hominem non ſolum ſapientem, uerũ etiam (ut nunc loquimur) urbanum, non arbitrabar genere iſto legationum delectari. idq; me arbitror Synnadis pro tribunali multis uerbis diſputauiſſe: primum, Appium Claudium Senatui, Populoq; Romano non Myndeſium teſtimonio (de ea enim ciuitate mentio facta eſt) ſed ſua ſponte eſſe laudatum: deinde me iſta uidiſſe multis accidere, ut eorum cauſa legationes Romam uenirent, ſed his legationibus non meminiſſe ullum tempus laudãdi, aut locum dari: ſtudia eorum mihi placere, quod in te bene merito grati eſſent, conſilium totum uideri minime neceſſariũ: ſi autem uellẽt declarare in eo officium ſuum, laudaturum me, ſiquis ſuo ſumptu functus eſſet officio: conceſſurum, ſi legitimo: non permiſſurum, ſi infinito: quid enim reprehendi poteſt? niſi quod addis, uiſum eſſe quibuſdam edictum meum quaſi conſulto ad iſtas legationes impediendas eſſe accommodatum. iam non tam mihi uidentur iniuriam facere ij, qui hæc diſputant ∗ *quam ſi cuius aures ad hanc diſputationem patent. Romæ compoſui edictum. nihil addidi, niſi quod publicani me rogarunt, cum Samum ad me ueniſſent, ut de tuo edicto totidẽ uerbis trãſferrem in meum. diligentiſſime ſcriptum caput eſt, quod pertinet ad minuendos ſumptus ciuitatum: quo in capite ſunt quædam noua ſalutaria ciuitatibus, quibus ego magnopere delector. hoc uero, ex quo ſuſpicio nata eſt, me exquiſiuiſſe aliquid, in quo te offenderam, tralatitium eſt: neque enim eram tam deſipiens, ut priuatæ rei cauſa legari putarem qui & tibi non priuato, & pro re non priuata ſua, ſed publica, non in priuato, ſed in publico orbis terræ* ∗ *conſilio, ideſt in Senatu ut gratias agerent, mittebantur.* ∗ *neque cum edixi, ne quis iniuſſu meo proficiſceretur, excluſi eos, qui me in caſtra, & qui trans Taurum perſequi non poſſent: nam id eſt maxime in tuis literis ridẽdum: quid enim erat: quod me perſequerentur in caſtra, Taurumue tranſirent? cum ego Laodicea uſque ad Iconium iter ita fecerim, ut me omnium illarũ diœceſium, quæ cis Taurũ ſunt omniumq; earum ciuitatum magiſtratus, legationesq; con-*

caſtra, & trans Taurum, immo dicit Cicero generalem ſe feciſſe prohibitionem, neq; opus fuiſſe, vt legationes mitterentur ſecum aut in caſtra, aut trans Taurum. Quid enim erat, quod ideſt propter quod perſequerentur in caſtra, ve pro vel, tranſirent Taurum, nomen eſt maximi montis Armeniam a Cilicia dirimẽtis cum ego fecerim iter a Laodicea: ideſt ab ea vrbe Antiochiæ, aut Syriæ, ſeu Phrygiæ maioris, vſque ad Iconiũ oppidum Cappadociæ, ita vt magiſtratus, & legationes omnium diœceſium: ideſt iuriſdictionum, ac gubernationum, a verbo διοικῶ, quod eſt guberno, vnde ſecunda per œ ſcribitur, & tertia a Græcis ꝑ η, & ita ambæ ſunt longæ, e διοίκησις diœceſis, diſpoſitio, gubernatio, iuriſdictio, quæ ſunt cis. i. citra Taorum, & omnium illarum ciuitatum, conuenirent me. ſ. agendi mecum de rebus ſuis gratia, niſi forte legati ſup. cœperunt legari: ideſt mitti poſtea quàm ego tranſgreſſus ſum. Taurum, quod certe non eſt ita. Cum enim eſſem Laodiceæ, cum eſſem Apameæ, cum repete eſſem: Synadis, cum. ſ. eſſem Philomeli, cum eſſem Iconii: quæ ſunt oppida iam nota in prouincia ſita: Iconium quidem in Cappadocia, Philomelum in Phrygia. ſ. maiore, qđ ſitum eſt in magna planicie a Septentrione: cætera prius dicta ſunt Synnada quidẽ vrbs eſt Aſiatica ad Cariæ fines, & vt Strab. dicit, non magna eſt ad quam planicies iacet oleis conſita. 60. fere ſtadiorum. Vlterius eſt Dorci vicus, & Synnadici lapidis ſodina. De declinatione autem nequid hæſites, quia Cic. Synnadis aduerbialiter dicit: credam vti ablatiuo plurali, vt ſit nominatiuus Synnada Synnadorum. Calepinus tamen dicit apud Sydonium declinari Synnas ſynnadis, quod hoc dici non poſſet, nam ab eo nominatiuo diceretur hoc Synnade, aut Synnadi non Synnadis: in quibus omnibus oppidis ego commoratus ſum. i. moram traxi, omnes legationes iſtius generis. ſ. quæ mitterentur tui laudandi gratia erant conſtitutæ. i. tranſlatæ. Atque ego volo te tamen ſcire, hoc me nihil decreuiſſe. i. decreto conſtituiſſe, de iſto ſomptu legationum, aut minuendo, aut remittendo ſ. illis: qui eo onerabantur, niſi quod principes ciuitatũ poſtulaſſent mane. i. matutino tpe eius diei quo decreuerã: ne ſũptus minime. i. oĩno non neceſſarii ducerentur in venditionem tributorum: interdum enim tributa venduntur, & qui ea emunt, acerbiſſime exigunt & illam acerbiſſimam exactionem capitum, atq; oſtiorũ. i. de ſingulis capitibus, atq; oſtiis domus, quam tu non ignoras, quia eius tempore vigebat, aut ab eo, aut eios gratia inſtituta erat. Ego autem cum ſuſcepiſſem. i. faciendum recepiſſem hoc. ſ. ne fierent ſumptus non neceſſarii, adductus. ſ. ad hoc non ſolum iuſtitia, quæ nimiam exactionem prohibet, ſed etiam miſericordia, aut leuarem. i. deonerarem miſeriis ciuitates perditas. i. pereuntes: & perditas maxime ꝑ magiſtratus ſuos non potui negligens eſſe in illo ſumptu non neceſſario. ſ. vetando. Tu cum ſermone iſtiuſmodi. ſ. detractorii: & inimicitiarum generatini: eſſent delari ad te de me, nõ debui ſiti credere. Si autem delectatis hoc genere. i. fictionum: aut ſer-

∗ a. l. q̃ is.

∗ a. l. pcilio
∗ a. l. neq; & cum.

*uenirent. niſi forte poſtea cœperunt legare, quàm ego Taurum transgreſſus ſum: quod certe non ita eſt: cum enim Laodiceæ, cum Synnadis, cum Philomeli, cum Iconij eſſem, quibus in oppidis omnibus commoratus ſum? omnes iam iſtius generis legationes erant conſtitutæ. atque hoc tamen te ſcire uolo me de iſto ſumptu legationum aut minuendo, aut remittendo decreuiſſe nihil, niſi quod principes ciuitatum à me poſtulaſſent, ne * in uenditionem tributorum, & illam acerbiſſimam exactionem, quam tu non ignoras, capitum, atque hoſtiorum inducerentur ſumptus minime neceſſarij. ego autem cum hoc ſuſcepiſſem, non ſolum iuſticia, ſed etiam miſericordia adductus, ut leuarem miſerijs perditas ciuitates, & perditas maxime per magiſtratus ſuos: non potui in illo ſumptu non neceſſario negligens eſſe, tu, cũ iſtiuſmodi ſermoner ad te delati de me ſunt, non debuiſti credere. ſi autem eo genere delectaris, ut, quæ tibi in mentem ueniant, alijs attribuas: genus ſermonis inducis in amicitiã minime liberale. ego ſi in prouincia de tua fama detrahere unquam cogitaſſem, non ad generum tuum Lentulum, neque ad libertum tuum Brunduſii, neque ad præfectum fabrum Corcyræ, quem in locum me uenire uelles, retuliſſem. quare potes, doctiſſimis hominibus auctoribus, quorum ſunt de amicitia generanda præclariſſime ſcripti libri, genus hoc totum orationis tollere. Diſputabant: ego contra diſſerebam. Dicebant: ego negabam. an mihi de te nihil eſſe dictum unquam putas? ne hoc quidem, quod cum me Laodiceam uenire noluiſſes, Taurum ipſe tranſiſti? quod iiſdem diebus meus conuentus erat Apameæ, Synnadis, Philomeli, tuus Tarſi? non dicam plura, ne, in quo te obiurgem, id ipſum uidear imitari. Illud dicam, ut ſentio: ſi iſta, quæ alios loqui dicis, ipſe ſentis, tua ſumma culpa eſt, ſin alij tecum hæc loquuntur, tua tamen, quod audis, culpa nonnulla eſt. mea ratio in tota amicitia noſtra conſtans, & grauis reperietur. quod ſi quis me aſtutiorem fingit: quid poteſt eſſe callidius, quàm cum te abſentem ſemper defenderim cum præſertim mihi uſu uenturum non arbitrarer, ut ego quoq; abſens à te defendendus eſſem, nunc comittere, ut tu iure optimo me abſentem deſerere poſſes? unum genus excipio ſermonis, in quo perſæpe aliquid dicitur, quod te putem nolle dici: ſi aut legatorum tuorum cui*

monium, vt attribuas aliis.i.dicas tibi dicta eſſe ab aliis, quæ veniant tibi in mentem.i.quæ putaris dicta, aut facta eſſe potuiſſe, tu inducis in amicitiam genus ſermonis minime: ideſt nequaq̃ liberale: ideſt libero homine dignum. Si ego cogitaſſem nunq̃ detrahere de tua fama in prouincia, non tuliſſem ad Lentulum generum tuum: ideſt ad iudicium, & voluntatem generi tui Cn. Lentuli, neq; ad Libertum tuum.ſ. Phaniam Brunduſii, cum adhuc eſſem Brund. quæ eſt vrbs Italiæ, neq; ad præfectum fabrum pro fabrorũ, Corcyræ: ideſt cum eſſem Corcyræ, aut in Corcyra inſula, in quem loocum velles me venire.ſ.ad conueniẽdum te, aut vt conueniar a te. Quare tu potes doctiſſimis hominibus autoribus: ideſt id approbantibus, quorum.ſ.autorum libri ſunt.i.extant ſcripti præclariſſime de amicitia gerenda tollere hoc totum genus orationis.ſ.quale eſt dicentiũ. Supple homines, aut inimici diſputabant.ſ.de alicuius perfidia. Ego differebam: ideſt diuerſa ab eis aſſerebam contra. Ipſi dicebant.ſ.aliquid mali de te, aut, de alio, ego negabam. Talia enim ſolent dicere, qui volunt videri amici cum nõ ſunt, quia fingunt ſe refelliſſe ea que nonquam dicta ſunt, vt nõ ipſi ſed alii ea dixiſſe putentur, ſic tamen vt licet dicant ſe contra dixiſſe, putent inimicos illorũ, de quibus talia dicta narrant, vere cenſere. non omnes intelligunt hũc locum. An.o Appi, putas nihil vnquam eſſe dictum mihi de te: ne quidem.i. non ſaltem hoc: quod cum voluiſſes me venire Laodiceam, ipſe tranſiſſes Taorum, & qđ meus conuentus.i. iuriſdictio erat Apameæ, Synadis, Philomeli, & tuus conuentus erat Traſi iiſdem diebus, quod argumentum erat te nolle prouincia, decedere. Non dicam plura ne videar imitari id ipſum in quo ego obiurgem te. Ego dicam illud, vt ſentio, ſi ipſe: ideſt tu, ſentis: ideſt ex ſententia tua aſſeris iſta quæ dicis alios loqui, eſt tua ſomma culpa, ſin autem: ideſt ſed ſi, alii loquuntur hæc tecum, tñ tua culpa eſt nonnulla: ideſt ex aliqoa parte, quod audis.ſ.tales, Mea ratio.i.forma faciendi, & dicendi reperietur conſtans, & grauis in tota amicitia noſtra. Quod ſiquis fingit me aſtutiorem.i.callidiorem, quod poteſt eſſe incallidius.i.magis non callidũ.hoc eſt ſtultius, & ſimplicius, quã cum ego defenderim ſemp te abſentem, præſertim cum ego nõ arbitrabar vſu vẽtur.i.euẽturum mihi. vt ego eſſem defendendus a te abſens, ego cõmitterem nunc, vt tu poſſis optimo iure: ideſt æquiſſimis rationibus deſerere me abſentem: ideſt exiſtentem in prouincia. Ego excipio vnum genus ſermonis, ideſt nihil dico de eo in quo aliquid dicitur perſæpe, quod putem te nolle dici: ideſt vt dicatur. ſi aut quiſpiam legatorum tuorum: ideſt qui tui. in prouincia legati fuerant, aut tribunorum militum, male dicit.ſ.de te. Quod ipſum: ideſt male dicere de te me hercule, nõ accidit adhuc me audiente, vt ſup. quicquam diceretur, aut grauius: ideſt moleſtius. aut impurius: ideſt obſcœnius.ſ.de te, quam Clodius; ideſt Lentulus eſt locutus mecum Corcyræ, cum quereretur.i.conq

quereretur, maximè in eo genere.ſ.ſermonis te fuiſſe minus felicem.ſ.in gubernanda prouincia, improbitate, ideſt propter improbitatem aliorum, hoc autem dicendo ſignificauit non bene rexiſſe prouinciam. non infelix eſt, qui bene regit. Ego nũquam laceſſiui: ideſt prouocaui hos: ideſt huiuſmodi ſermones de te, quod ipſi ſunt, & ſimul multi, & ita non erant laceſſendi.i.captandi, aut prouocandi, cum gratis fierent, & quod non offendunt exiſtimationem: ideſt autoritatem tuam. neſcio an rectius legatur æſtimationẽ tui, vt ego ſentio, ſed ego non repreſsi valde.i.permiſi eos fieri. Si quis eſt, qui putat neminem poſſe redire in gratiam bona fide: ideſt ſine deceptione, is non coarguit perfidiam noſtram, quia non ſumus tales, aut non ſcit nos tales etiam ſi ſumus, ſed indicat ſuam.ſ.perfidiam. ſimulq;.i. & ſimul is.i. talis non exiſtimat.i. iudicat. peius de me quam de te. Sin autem.i.ſed ſi mea inſtituta, ideſt mores mei in prouincia nõ delectant quem: ideſt aliquem ac putat ſe lædi quadam diſsimilitudine inſtitutorum meorum.i.morum meorum, aut rerum inſtitutarum a me, Cũ vterq; noſtrum fecerit recte, ſed vterq; noſtrum non ſit ſecutus idem, ego non curo habere hũc: ideſt huiuſmodi amicum. Liberalitas tua patuit latius in prouincia, vt hominis nobiliſsimi, ſi noſtra ſup. liberalitas erit, aut patebit anguſtior.i.ſtrictior, & minus lata, & ſi annus poſterior.i.qui tuũ annum ſecutus eſt. Tacite autem taxat profuſionẽ Appii, quia ſicut agricolis raro ſunt duæ meſſes fertiles continuæ, eo quod prioris abũdantia fœcunditatem terræ exhauſit, ita cum App. anno ſuo, quem fertilem cenſet, tantum pecuniæ exhauſerit, non eſt mirandum ſi poſterior ſit ſterilis, limitabit.i.arctabit, & reſtringet aliquid de tua natura.i.tuo ingenio. prolixa.i.larga. Vnde Comicus. Accipit homo prolixi, quod tamen ad tempus referri poteſt, & beneficia.i.inclinata ad benefaciendum, limitabit dicit propter quandam triſtitiam.i.infelicitatem, & infœcunditatem temporum, quia ſicut læta dicimus quæ fœcunda ſunt, ita triſtia quæ ſterilia. ſane argute vitia Appiana in tempora transfert. homines non debẽt mirari, cum ego fuerim ſemper reſtrictior: ideſt parcior, &: ideſt ſimul natura: ideſt per naturam, & indolem meam ad largiendum ex alieno, quod App. fecit. Et, ideſt ſimul mouear: ideſt commouear iiſdem temporibus.ſ.triſtibus, quibus alii mouentur, me eſſe acerbum ſibi, vt ſim dulcis mihi.i.vt non lædam conſcientiam meam largiendo de alieno. Vnde quia non largior, quibus App. largitus eſt, ſum illis acerbus, aut mihi quia rectæ ſententiæ conſcius ſum, dulcis ſum. Sunt qui in emẽdatis codicibus ſcriptum aſſerant, non eſſe acerbum, vbi nos legimus me eſſe acerbum, dicantq; ſenſum aliter ſtare nõ poſſe, ſed ego cõtra ſentio quod feciſti me certiorem de rebus vrbanis. Cum ſ.ita ſit quod fuit gratum mihi per ſe, tum ſup. magis fuit gratum quod.i.quod ſignificaſti omnia mandata mea fore tibi curæ: in quibus.ſ.mandatis, ego rogo te illud vnum præcipue. vt cures

* a.l.indictionem.

vt cures nequid aut oneris, aut temporis.i.prorogationis. Accedat, ideſt addatur mihi, ad hoc negocii.ſ.prouincialis, & ſupple, vt roges Hortenſium collegam noſtrum in auguratu, & familiarem, vt ſi vnquam, aut ſenſit, aut fecit quicquam mea cauſa, decedat quoque, ideſt etiam de hac ſententia bima, ideſt biennii mihi prorogandi, quia ſ.ſententia nihil poteſt eſſe mihi inimicius ideſt magis contrarium. Quod vis ſcire de rebus noſtris: Nos ſumus profecti Amanum verſus, ſemper poſtponitur verſus, & eſt Amanus mons inter Ciliciam, & Antiochiam. Tarſo, ex ea vrbe Ciliciæ, nonis Octob. Ego ſcripſi hæc poſtridie eius diei.i.die ſequente nonas Octobres, cum haberem caſtra in agro Moſheſtiæ, quæ in Aſia eſt. Scribã ad te ſi egero quid.i. aliquid neque mittam vnquam literas domũ ad meos, quin adiungam, ſup. literas quas velim reddi tibi. Id quod quæris de Parthis, an ſcilicet venerint contra Romanos, ego puto nullos.ſ. Parthos fuiſſe, & Arabes qui fuerunt Parthico ornatu admiſto quia partim veſtiti erant more Parthico, dicuntur omnes reuertiſſe ſup. in patriam. Negant.ſ.homines, aut exploratores, vllum hoſtem eſſe in Syria. Ego velim: ſupp. vt tu ſcribas ad me quam ſæpiſsime, id eſt valde ſæpe, & de tuis rebus ſ.priuatis, & de meis, & de oi ſtatu Reip de quo ſum ſolicitus, eo magis quod cognoui ex literis tuis Pompeium noſtrum.ſ.communem amicum iturum in Hiſpaniam.

PIC. Limitauit aliquid poſterior annus. } Alii (eliminabit) Vetuſti hic codices nonnihil mendi continent: quod tamen, vt puto facile tolli poteſt: ſic enim in illis legitur. { Limauit abit } & cætera: Sũt autem (ni fallor) quatuor vltimæ literæ bis repetitæ: cũ fortaſſe librarius eandem dictionem, vt diuerſam imperite bis ſcripſiſſet. credo enim in aliquo exẽplari Limabit, ſcriptum fuiſſe: olim autem (nam ſæpe B pro V ponebant, vt ex vetuſtis lapidibus colligitur) quempiam fortaſſe, ne id aliquem falleret, putaretque eſſe futuri temporis ſupra extremam partẽ illius dictionis. { Limabit, auit } ſcripſiſſe, quod librarius qui inde deſcripſit, vt reſtiturum, & neceſſarium verbum accepit, prioremque dictionem integram ſcripſit. ita nimia, & curioſa diligentia non parum peccati admiſit. Limitauit autem omnino puto mendoſum eſſe. Limitare enim eſſe exiſtimo limites, & terminos collocare: limauit autem hic minuit μεταφορικῶς omnes inutiles ſumptus quaſi conterendo. { In agro Moſheſtiæ } Græci hanc vrbem μοψουεστίαν appellant, hanc intelligit Cic. lib. 1. de Diuin. Amphilocus, & Mopſos Argiuorum Reges fuerunt, ſed iidem augures: viſque vrbes in ora maritima Ciliciæ Græcas condiderunt Appianus in Syriacis ἑστίαν μόψου appellat, ἀλλὰ καὶ τήνδε σέλευκος ὁ ἀντιόχου τοῦ γρυποῦ παῖς ἐπεστράτευσε. ὅτι πρὸ τῶν τειχῶν τὸ πρὶν ἀρχὴν. εἰσὶ δὲ καὶ τὸ φαμενικώτατον ἐν εἰ ἑστία μόψου τῆς κιλικίας κατὰ πρεῖδη καὶ τὰ ἐγυμνάσιον. Nos quia ſcimus ſæpe Romanos Græca nomina locorum aliquantulum diuerſe a Græca voce appellaſſe,

piam, aut præfectorum, aut Tribunorum militum male dicitur: quod tamen ipſum non mehercule adhuc accidit, ut me audiente, ut aut grauius diceretur, ∗ aut in plureis, quam me cũ Corcyræ Clodius eſt locutus, cum in eo genere maxime quereretur te aliorum improbitate minus felicem fuiſſe. hos ego ſermones quod & multi ſunt, & tuam exiſtimationem, ut ego ſentio, non offendunt, laceßiui nunquam, ſed non ualde repreßi. ſi quis eſt qui neminem bona fide in gratiam putet redire poſſe: non noſtram is perfidiam coarguit, ſed indicat ſuã: ſimulq; non de me is peius, quã de te exiſtimat. ſin autem quem mea inſtituta in prouincia non delectant: & quadam dißimilitudine inſtitutorum meorum, ac tuorum lædi ſe putat, cum uterque noſtrum recte fecerit, ſed non idem uterque ſecutus ſit: hunc ego amicum habere non curo, liberalitas tua, ut hominis nobiliſſimi, latius in prouincia patuit: noſtra ſi anguſtior, & ſi de tua prolixa, beneficaq; natura ∗ limauit aliquid poſterior annus, propter quandam triſtitiam temporum, non debent mirari homines, cum & natura ſemper ad largiẽdum ex alieno fuerim reſtrictior, & temporibus, quibus alij mouentur, iiſdem ego mouear, me eſſe acerbum ſibi, ut ſim dulcis mihi. De rebus urbanis quod me certiorem feciſti, cum per ſe mihi gratũ fuit, tum quod ſignificaſti tibi omnia mea mandata curæ fore: in quibus unum illud te præcipue rogo, ut cures, nequid mihi ad hoc negotij aut oneris accedat, aut temporis: Hortẽſiumq; noſtrum collegam, & familiarem roges, ut, ſi unquam mea cauſa quicquam aut ſenſit, aut fecit, de hac quoque ſententia bima decedat: qua mihi nihil poteſt eſſe inimicius. De noſtris rebus quod ſcire uis: Tarſo Non. Oct. Amanum uerſus profecti ſumus, hæc ſcripſi poſtridie eius diei, cum caſtra haberẽ in agro Mopſubeſtiæ. ſi quid egero, ſcriberem ad te: neque domum unquam ad meos literas mittam, quin adiungam eas quas tibi reddi uelim. De Parthis quod quæris, fuiſſe nullos puto: Arabes qui fuerunt admiſto Parthico ornatu, dicuntur omnes reuertiſſe. hoſtem eſſe in Syria negant ullum. Tu uelim ad me quam ſæpißime & de tuis rebus ſcribas, & de meis, & de omni Reip. ſtatu. de quo ſum ſollicitus, eo magis, quòd ex tuis literis cognoui, Pompeium noſtrum in Hiſpaniam iturum. Vale.

& cũ ſic in antiquis codicibus inueniremus: ne tãtulum quidem ab illis deflectere voluimus.

EXPO. EIVSD. Et quadam diſsimilitudine inſtitutorũ meorum, ac tuorum lædi ſe putat. } Si accurate perſpicies, bone lector hunc locum videbis { Te putat } legi debere, te inquã o Appi: de illo enim agitur: & quidam ſuſpicabantur, nullam aliam ob rem tanta continentia, & æquitate vti in prouincia Ciceronem, niſi vt Appii furta, & improbitatem argueret, demumque vt exiſtimationem illius violaret. quos tamẽ Cicero ipſe diligenter refellit, & in his epiſtolis, & ad Atticũ. Nihil enim aliud ſignificat totus ille locus ad Q.el. 28. Genus inſtitutorum, & rationum mearum, &c. & ille ad Atticũ. cclxxix. Hanc nonnulli amici Appii ridicule interpretantur, qui me idcirco putent bene audire velle, vt ille male audiat, & recte facere non meæ laudis, ſed illius contumeliæ cã.

∗ a.l. aut impurius.

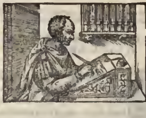
[redacted] C [redacted]

∗ a.l. elimabit.

SEBAS. CORR. Vultu & taci. } Vultu taciturnitatis, in duobus libris veteribus legimus. { Vrbanum }, Fauorem, & vrbanum Cicc. noua credit, inquit Quint. lib 8. cap. 3. { Diligentiſsime ſcriptum cap. eſt } in tuo edicto. { Tralatitium eſt } de tuo edicto in meum: tantum abeſt, vt a me ſit compoſitum, vt te offenderem. Et ſi ſcimus tralatitiũ aliter exponi poſſe. { Eram tam deſipiens } Deſipiens.n. fuiſsẽ ſi edictum meum compoſuiſſem, ad legationes impediendas accommodatum: quas ſcirem non priuatæ rei cauſa, ſed publice mitti. { Proficiſceretur } aliquo legatus { Perſequi nõ poſſent } Niſi veteres libri omnes ita haberent contenderem legendum eſſe, perſequi poſſent. { Ridendum } quod ſcribis, me eos excluſiſſe. { Conuenirent } Proficiſcenti igitur mihi non fuerunt neceſſariæ legationes illæ. { Niſi forte } non poſt diſceſſum decretæ ſunt legationes: quod prorſus eſt falſum, cũ multo ante decretæ fuiſſent, vt ita ſit concludendum: Ante meum diſceſſum legationes fuerunt decretæ, me proficiſcentem non ſunt ſecutæ: mea igitur cauſa nullæ huiuſmodi legationes ſunt decretæ. { Capitum } Hinc ad Atticum ita ſcribit, Audiuimus nihil aliud, niſi imperata ἐπικεφάλαια ſoluere non poſſe. { Lẽtulum } Epiſtola. 4. huius libri. { Libertum tuum } Phaniam. { Præfectum fabrum } Clodium. { Synnadis } Synnade, in duobus veteribus libris legitur. ſicut & lib. 5. ad Attic. { Præfectorum } Quorum vnus Scaptius habuit turmas equitum, quibus incluſum in curia Senatum Salamine obſedit, vt fame Senatores quinque necarentur. { Mea inſtituta } Quæ, inquit ad Attic. ſcribens, nonnulli amici Appii ita interpretantur, vt me

M. TVLLII CICERONIS

EPISTOLARVM FAMILIARIVM LIBER TERTIVS.

ARGVMENT. TERTII LIBRI.

Tertius fere liber ſcribitur ad Appium Pulchrum. Sed norit lector non ſeruatum eſſe ordinem temporum in epiſtolarum libris. Nam argumenta ſecundi libri erant ante argumēta tertij. Appius enim erat ante Ciceronem in Cilicia prouincia, & tamen epiſtolæ ſecundi ex Cilicia a Cicerone fere miſſæ ſunt.

ARGVMENT. EPIST. SEQ.

Commendat primum Phaniæ prudentiam, tum amorem ſuum in Appium modeſte commemorat, & Appium mirifice laudat, & Cilicem libertum eius ſatis extollit. Et vltimo Valerium, quem prius quod ſe iuriſconſultum diceret, riſit: nunc quod bonus vir ſit, laudat.

GIBER. LONG. LEMMA.

Principium epiſtolæ apodioxis eſt. De Repub. nihil ſcribo, quamuis tu petieris. nam Phania tibi rem omnem aperiet. Deinde animum ſuum erga Appium declarat. Sunt & aliquot commendationes perſonarum, ſed præcipue Lucii Valerii iureconſulti.

M. T. C. APPIO PVLCHRO IMP. S. P. D.

1

Si ipſa Reſp. tibi narrare poſſet, quomodo ſeſe haberet: non facilius ex ea cognoſcere poſſes, q̃ ex liberto tuo Phania: ita eſt homo non prudens, uerum etiā, quod uidi, curioſus. quapropter ille tibi omnia explanabit: id enim mihi & ad breuitatem eſt aptius, & ad reliquas res prouidentius. De mea autē beneuolētia erga te & ſi potes ex eodē Phania cognoſcere, tamen uidentur etiam aliquæ meæ partes: ſic enim tibi perſuade, carißimū te mihi eſſe cum propter mul

ASC. Si ipſa Reſpublica &c. Hæc eſt prima tertii libri epiſtola ad Appium pulchrum ad quem reliquæ fere ſcribentur. Eſt autem amicitiæ reconciliatiua, & imitatione digna. Primum commendat Phaniæ prudentiā, deinde amorē ſuum in Appiū modeſte commemorat, & App. mirifice laudat, cū Cilicem libertum eius extollit, & demum Vale. laudat. Sane, quia Cic. App. in Ciliciam ſucceſsit, vnde ſecūdi libri epiſtolæ miſſæ ſunt, conſtat argumenta tertii libri ante. a. argumenta eueniſſe. Vnde non contexitur hæc hiſtoria in epiſtolarum ſerie. Ordo autem verborum hæc eſt. Si ipſa Reſpublica poſſet narrare tibi o Appi quomodo ipſa haberet ſeſe, tu poſſes facilius cognoſcere. ſ. id ex ea quam ex Phania liberto tuo, ita. i. vſq; adeo, eſt ipſe homo, non modo. i. noo ſolū prudens, verum etiā, quod. i. quātum vidi, vir æquus. i. iuſtus, & curioſus. i. ſolers ſcrutator rerum, quapropter ille explanabit tibi oia. i. negocia Reipublicæ id. o. eſt mihi, &. i. ſimul aptius ad breuitatem, & prouidentius, ideſt conſultius ad reliquas res. Etſi. i. quanquam, tu potes cognoſcere ex eodē Phania de beneuolētia mea erga te tamen etiam aliquæ partes videntur meæ. i. a me ſpectare, vt inſinuem tibi. Enim. i. quia perſuade tibi ſic, te eſſe cariſsimum mihi, cum. ſ. ita ſit, quod propter multas ſuauitates ingenij, officij humanitatis tuæ, eum. i. multo magis, quod intelligo ex literis tuis, & ex ſermonibus multorum omnia quæ profecta ſunt a me, in te. i. oia beneficia, quæ in te cōtulerim, accidiſſe gratiſsima tibi. Quod. i. quæ res. ſ. omnia a me perfecta tibi gratiſsima accidiſſe, cū ſit ita, ego perficiam profecto, vt ſarciam. i. reficiā, hoc eſt reſarciam profecto vſuram. i. vſum fructum, commercium & mutuum noſtri vſum longi temporis. i. quo, & qua vti potuiſſemus, & non ſumus vſi per loogum tēpus, vt pote quo caruimus conſuetudine. i. familiari ꝯuerſatione intermiſſa. i. ad tēpus omiſſa, ſarciam inquit, & gratia, & crebritate. i. fauore meorum, & frequentia, & magnitudine officiorū. ſ. in te collocatorum, & ego puto me facturum, id [illegible] vt id putem, Minerua. i. naturali induſtria mea, ac igenij mei non inuita. i. aſtipulante. Vnde Flaccus. Tu nihil inuita facies, dices ve Minerua, quam. ſ. Mineruam. ſi ego forte ſumpſero de tuis ſ. rebus ordinandis ego nominabo nō ſolum Pallada, vt vulgo dicitur, ſed etiam Appiada, hoc eſt nomine a te ducto, vt ſit Minerua Appias, aut quaſi Appii filia, aut q; ad Appium pertinens, nam forma patronymici fœminei ſæpe pro poſſeſsiuo vtimur. Cilix. i. homo e Cilicia, non Phania, ſed alter, libertus tuus, fuit mihi minus notus antea. ſed vt reddidit mihi literas a te ſcilicet miſſas plenas, & amoris, & officii. i. honorifici obſequii, ipſe ſubſecutus eſt. i. comprobauit ſermone ſuo mirifice humanitatem literarū tuarum. Oratio eius fuit iucunda mihi, cum narraret mihi quotidie, de animo tuo. ſ. in me, de ſermonibus, quos hēres de me. Quid quæris. ſ. exitum rei ipſe eſt mihi familiaris biduo, . i. ſpatio duorum dierum, ita tamen, vt ſim valde deſideraturus Phaniam, ego non idem eſt, quod Philetichus tamē aſſerit, quem. ſ. Phaniam, cum tu remittes Romam, quod facturus eras. ſ. cum hæc ſcriberemus, celeriter, vt putabam. velim ſup. vt des ei mandata, . i. vt dicunt, commiſsiones de omnibus rebus quas velles curari a me. Ego commendo tibi L. Valerium iuriſconſultū, quo nomine eum irriſit in vltima epiſt. primi libri quæ ideo forte ad finem huius erat ponenda, quod non ſub Lentulo ſed ſub Appio in Cilicia eſſet, vnde nunc addit. Sed ita ſupp. commendo eum, etiam ſi nō eſt iuriſcōſultus, ego enim volo cauere. i. conſulere, & prouidere melius ei, hoc addēdo. poſſet enim dicere Appius ſe nullum Valerium iuriſconſultum illic noſſe. quam ipſe ſolet. ſ. cauere aliis. ſ. quos defendit. Ego diligo hominem valde ipſe eſt ex meis domeſticis atq; intimis familiaribus. Ipſe agit oino tibi gratias. ſ. de; impenſis beneficiis, ſed idem ſcribit meas literas habituras maximum pondus apud te. rogo te etiam, atq; etiam, ne id, qđ ſcribit fallat eum. Vale.

a.l. explicabit.

SEBAS. COR. Ita eſt Homo } In peruetere libro ita erat ſcriptū e Ita eſt homo non modo prudens, verum etiam æquus & (quod vidi) curioſus. Nonnulli vero, quod iuuet, legunt nō quod vidi. { Intermiſſa } propter ſimultatem. { Quam quidem } Mineruam. & videtur ſuam illam vrbis cuſtodē ſignificare. ſit tamen coniectura, non iudicium. { De tuis } Clodiis, ſi de Pallade cuſtode loquitur.

Si ipſa [illegible] nihil aliud habet [illegible] commemorationem beneuolentiæ, in qua [illegible] primum ſuum erga [illegible] beneficentiam, deinde [illegible] officium ſuum. } Si ipſa Reſpublica. } Ex[illegible] ex prædicamento fidei [illegible]. } Quapropter ille tibi } Hoc non [illegible] ex expreſſum, [illegible] de quibus alioqui [illegible] beat ſcribere. } Sic enim tibi perſuade. } Propoſitio, in qua commemorat de ſuo erga [illegible]. { Quod q. [illegible] } Differt officii. { Cilix i. } [illegible]

Cum &

ASCENSIVS.

CVM & contra &c. Arguriſsime ſignificat Appiom gaudere debere ſe illi ſucceſſorem eſſe deſignatum, cum ſciat Appium id minime velle, vel quod prouinciam,ſibi prorogari mallet, vel minorem ſucceſſorem dari, ne Cicero ſui nominis ſplendore, & vitæ integritate, famam ac gloriam Appii deprimat: dicit ergo contra voluntatem ſuam accidiſſe, ſed quia accidit, ſe curaturum, vt Appio gratum ſit, Ordo eſt Cum accidiſſet, &: ideſt;, pariter contra voluntatem meam, &: ideſt pariter præter opinionem, vt neceſſe eſſet mihi proficiſci in prouinciam ſupple tuam, quod tamen non dicit, cum imperio, ideſt tanquam imperatori, hæc vna conſolatio, quam dicturus eſt, occurrebat mihi in multis, & varus moleſtiis, & cogitationibus meis, videlicet quòd neq; quiſquam amicior. Errant ergo qui amicitior dicant: tibi, quam ego ſum, poſſet ſuccedere tibi, neque ego: ſupple poſſem accipere proninciam ab vllo, qui mallet, ideſt vellet magis, ſcilicet quam tu, tradere mihi eam, quam maxime, ideſt ſumme aptam, & explicatam: ideſt euacuam, & expeditam omnibus curis, & impedimentis. Quod ſi tu quoque habes eandem ſpem de voluntate mea erga te, profecto ea, ſcilicet ſpes, nunquam fallet te. Ego peto a te, & quæſo, ideſt quæro maximopere, ideſt, maxima diligentia, & opera, etiam atque etiam, ideſt iterum atque iterum. pro ſumma noſtra conionctione, & tua ſingulari humanitate, ideſt propter, vel per ſummam coniunctionem noſtrã, & ſingularem humanitatem tuam, vt proſpicias, & conſulas rationibus, ideſt rebus meis in prouincia obeundis. quibuſcunque rebus tu poteris, poteris autem plurimis. Tu vides, quia ſcit ei ſcriptum eſſe, prouinciam eſſe habendam, ideſt oportere haberi a me, ex ſenatuſconſulto, ſi tradideris mihi eam expeditiſſimam, ideſt minime implicatam: quod quidem poteris facere, facilior erit mihi quaſi decurſus, ideſt leuis tranſitus mei temporis. Eſt tui conſilii, ideſt pertinet ad conſilium tuum, proſpicere, quod poſſis efficere in eo genere. Ego rogo valde te, ſcilicet vt facias, id quod veniet tibi in mentem, ideſt quod conſiderabis intereſſe; ideſt in vtilitate eſſe mea. Ego ſcriberem ad te pluribus verbis, ſi aut humanitas tua expectaret orationem longiorem, aut noſtra amicitia pateretur id fieri, aut res deſideraret verba, ac ipſa, ſcilicet res non loqueretur pro ſe. Ego velim: ſupple vt perſuadeas tibi hoc, ſi intellexero eſſe prouiſum, ideſt conſultum, rationibus, ideſt; rebus meis, a te. te capturum ex eo, ideſt ex ea re, voluptatem magnam, & perpetuam.

tas ſuauitates ingenij, officij, humanitatis tuæ, tum quod, ex literis tuis, & ex multorum ſermonibus intelligo, omnia quæ à me profecta ſũt in te, tibi accidiſſe gratiſsima, quod cum ita ſit, perficiam profecto, ut longi temporis uſuram, qua caruimus intermiſſa noſtra conſuetudine, & gratia, crebritate, & magnitudine officiorum meorum ſarciam. idq; me (quoniam tu ita uis) puto non inuita Minerua eſſe facturum: quam quidẽ ego ſi forte de tuis ſumpſero non ſolum Pallada, ſed etiam Appiada nominabo. Cilix libertus tuus antea mihi minus fuit notus: ſed ut mihi reddidit à te literas plenas & amoris, & officij, mirifice ipſe ſuo ſermone ſubſecutus eſt humanitatem literarum tuarum. iucunda mihi eius oratio fuit, cum de animo tuo, cum de ſermonibus, quos de me haberes, quotidie mihi narraret. quid quæris? biduo factus eſt mihi familiaris, ita tamen, ut Phaniã ualde ſim deſideraturus: quem cum Romam remittes, quod (ut putabamus) celeriter eras facturus: omnibus ei de rebus, quas agi, quas curari à me uoles, mandata des uelim. L. Valerium iuriſconſultum ualde tibi commendo, ſed ita etiam, ſi non eſt iuriſconſultus: melius enim cauere uolo, quàm ipſe alijs ſolet. ualde hominem diligo. eſt ex meis domeſticis, atq; intimis familiaribus. omnino tibi agit gratias: ſed idem ſcribit, meas literas maximum apud te pondus habituras. id eum ne fallat, te etiam, atque etiam rogo. Vale.

SEBASTI. CORRA.

IN Prouinciam } Ciliciam { Quam maxime aptetam } Al. quam maxime aptam.

BERNAR. RVTI.

ET Præter opinionem accidiſſe } quia, ſcilicet quum prouinciæ adminiſtrat[illegible]em ipſe nõ ambiret, aut [illegible]ret Cicero, non putabat ſibi, veluti dormienti eam de cœlo miſſum iri, non quòd eſſet minor magiſtratus conſulatu: quis enim vnquam conſul non, finito magiſtrato, prouinciam exoptauit? aut cui non id honorificum contigit? Cælius in octauo, Conſules autem (inquit) quia verentur ne illud ſenatuſconſultum fiat, vt paludati exeant, & contumelioſe præter eos, ad alium res transferatur, omnino ſenatum haberi nolunt. Itaque, qui contra putat, rerum ſe Rom. imperitiſsimum oſtendit. Nec tamen mirum, qui Cilicem Phanniamque eundem aſſeueret, nec inimicitias reconciliationemque Ciceronis cum Appio ſatis cognorit. Aut præter opinionem, quia quum Cicero domi, quam foris aptior pleriſque videretur. quibuſdam vero etiam nihil minus quam ad arma natus, nemo eum putabat contra bellicoſas gentes cum imperio miſſum iri.

ARGVMENT.

In hac epiſtola utitur conciliatione argutiſſima, ea quod Appio ſucceſſor deſignatus ſit, quod quia Appio non ſatis placere nouit, dicit ſibi eueniſſe præter opinionem, & contra ſpem, vſui tamen illi fore, & optandum fuiſſe, vt tam amicum habeat ſucceſſorem. Nam ſucceſſor ſi æmulus fuerit, poſſit abeunti negotium facere. Diligenter legenda eſt hæc dictio.

GIBER. LONG. LEMMA.

Veritus Cicero, ne Appij animum a ſe alienaret, quod ei in prouincia ſuccederet, callide lenimenta quædam excogitat, quibus animum illius, vt albi ſcire licet, irritabilem placet, & ſibi concilîet. Deinde petit, vt prouinciam ei ita tradat, vt quam facillima ratione eam adminiſtrare poſſit.

M. T. C. PROCOSS. APPIO PVLCHRO IMP. S. P. D. 2

CVm & contra uoluntatem meam, & præter opinionem accidiſſet, ut mihi cum imperio in prouinciam proficiſci neceſſe eſſet: in multis, & uarijs moleſtijs, cogitationibusq; meis hæc una conſolatio occurrebat, quod neq; tibi amicior, quam ego ſum quiſquam poſſet ſuccedere, neque ego ab ullo prouinciam accipere, qui mallet eam mihi quam maxime aptam, explicatamq; tradere. quod ſi tu quoque eandem de mea uoluntate erga te ſpem habes: ea te profecto nunquam fallet. à te maximopere pro noſtra ſumma coniunctione, tuaq; ſingulari humanitate etiam, atque etiam peto, & quæſo, ut quibuſcunque rebus potes (potes autem plu-

HAEC eſt generis ſua[illegible]ſoriï, hoc eſt, [illegible] petitio quædam pe[illegible] [illegible] negocia in prouincia, [illegible] eſt [illegible] [illegible] { [illegible] contra voluntatem meam, } Exorditur [illegible] [illegible] a.l. aper & [illegible] [illegible], quod [illegible] [illegible] [illegible] quod Ap[illegible] [illegible] A te ma[illegible] } Peticio. [illegible] tibi perſuadere }

ASC. AD XI. &c. ſignificat ſe ſolicitaſſe ſicut Appii legatus monuerat, vt ſupplementum præſidii firmioris pro tuenda prouincia ſcriberetur. Deinde rogat Appium ea curet, quæ ſibi conducibilia norit. Demum tacite innuit, ideo ſupplemento opus eſſe, quod intellexerat Appium multos dimiſiſſe. Ordo eſt. Cum ego veniſſem Brunduſium.i.in eam vrbem maritimam Italiæ, ad vndecimam calen. Iunias, Q. Fabius legatus fuit mihi præſto, idest præſens, & monuit me ex tuis mandatis, ea quæ venerant in mentem, non mihi ad quem pertinebant, ſed vniuerſo ſenatoi, videlicet opus eſſe ad iſtam prouinciam, ſcilicet quum regis, vtpote Ciliciam tutandam, præſidio, ideſt protectione, & cuſtodia militum fidelium firmiori.ſ.quam habeas. Enim ideſt quia, omnes fere.ſ.patres conſcripti, cenſebant.i.iudicabant, vt ſupplementum ic[illegible]retur in Italia, legionibus [illegible] i.mihi decretis, & legionibus Bibuli.i. Bibulo, vt Antiochiam ducat, aſsignatis. Idq; ideſt & id, cũ Sulpitius conſul.ſ.anni illius, negaret ſe paſſurum id.i.talem deſcriptionem militum, nos quidem.i.certe, quæſti.i.conqueſti ſumus multa, ſed tantũ conſenſus ſenatus fuit, vt proficiſceremur.ſ.in prouinciam, mature, ideſt celeriter, vt fuerit parendum.i. vt neceſſe fuerit parere ſenatui, & nos fecimus ita ideſt ſtatim profecti ſumus. Nunc velim id ſit tibi curæ, quod petii a te iis literis, quas dedi Romæ tuis tabellariis, vt complectare.i.ſuſcipias pro noſtra conſtantiſsima voluntate erga te, cura & diligentia tua, ea quæ is qui prouinciam tradit, poteſt, commodare.i.commode facere, ſucceſſori ſup. ſibi cõiunctiſsimo.ſ.neceſsitudine amicitiæ, vt omnes intelligant, nec me potuiſſe ſuccedere cuiquam beneuolentiori, nec te potuiſſe tradere prouinciam amicitiori, ideſt magis amico homini. Ego intellexeram ex iis literis, quarum exemplum, ideſt quod dicunt duplum, & imperiti copiam miſiſti ad me, & ſupple quas voluiſti recitari in ſenatu ſic, videlicet per multos milites eſſe dimiſſos a te. Sed idem Fab.ſ. legatus tuus demonſtrauit mihi, te cogitaſſe facere id, ſed integrum numerum militum fuiſſe, cum ipſe diſcederet a te. Sed.i.ita.ſi dimiſeris multos, tu feceris mihi pergratum ſi imminueris quam minimũ, ideſt valde parum, & quam minime potes iſtas.ſ. tuas copias.ſ.militum exiguas de qua re ego arbitror miſſa eſſe a te ea, quæ facta ſunt, ſenatuſconſulto.i.per decretum ſenatus ſuper ea re conſulti. Equidem ego quidem, approbabo quicquid feceris pro eo.ſ.tanto, quanto te facio, ſed ego confido te quoque facturum ſupple eſſe ea quæ tu intelliges eſſe accommodata mihi maxime. Ego expectabam Brunduſii C. Pontiniũ legatum meum.i.ad Ciliciam regendam mihi datum, & arbitror eum venturum Brunduſium ante Cal. Iun.q.d. intra decẽ dies, qui cum venerit, cum.i.vbi primum, facultas nauigandi erit data.ſ.a Deo, & natura nobis nos vtemur ea.

● a.l. expeteret.

● a.l. per.

● a.l. conſociatiſsima.

● a.l. cum primum.

vimis) proſpicias, & conſulas rationibus meis. uides ex S. C. prouinciam eſſe habendam. ſi eam (quoad eius facere potueris) quàm expeditiſſimam mihi tradideris: facilior erit mihi quaſi decurſus mei temporis. quid in eo genere efficere poſſis, tui conſilij eſt. ego te, quod tibi ueniet in mentem mea intereſſe, ualde rogo. pluribus uerbis ad te ſcriberem. ſi aut tua humanitas longiorem orationem ● expectaret: aut id fieri noſtra amicitia pateretur: aut res uerba deſideraret ac non ● pro ſe ipſa loqueretur. hoc uelim tibi perſuadeas, ſi rationibus meis à te prouiſum eſſe intellexero, magnam te ex eo, & perpetuã uoluptatem eſſe capturum, Vale.

ARGVMENTVM.

Significat ſe ſolicitaſſe ſicut Appij legatus monuerat, vt ſupplementum præſidij firmioris pro tuenda prouincia ſcriberetur, deinde Appium rogat, vt ea omnia faciat, quæ nouerit conducibilia homini amico in prouinciam illam ſucceſſuro ad quam ſe deſtinatum narat. Demum tacite ſignificat, cur opus ſit ſupplemento, vtpote quia intellexerat Appium multos dimiſiſſe.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Petit vt ſi quos milites Appius nondum dimiſerit, eos vero ne nunc dimittat, ut vacuam prouinciam obtineat. Senatum enim negare vllam conſcriptionem militum.

M. T. C. APPIO PVLCHRO. S. P. D. 3

AD XI. Cal. Iun. Brunduſiũ cum ueniſſem. Qu. Fabius legatus tuus mihi præſto fuit, eaq; me ex tuis mandatis monuit, quæ non modo mihi, ad quem pertinebant ſed uniuerſo ſenatui uenerant in mentem, præſidio firmiori opus eſſe ad iſtam prouinciam. cenſebant enim omnes ferè, ut in Italia ſupplementum meis, & Bibuli legionibus ſcriberetur id cum Sulpitius Coſſ. paſſurum ſe negaret: multa nos quidem queſti ſumus. ſed tantus conſenſus ſenatus fuit, ut mature proficiſceremur, parendũ ut fuerit: itaque fecimus. Nunc, quod à te petij literis ijs, quas Romæ tabellariis tuis dedi, uelim tibi curæ ſit, ut, quæ ſucceſſori coniunctiſſimo, & amiciſſimo commodare poteſtis, qui prouinciam tradidit, ea pro noſtra ● conſtantiſſima uoluntate erga te, cura, ac diligentia tua complectare: ut omnes intelligant, nec me beneuolentiori cuiquam ſuccedere, nec te amiciori potuiſſe prouinciam tradere. Ex ijs literis, quarum exemplum ad me miſiſti, quas in ſenatu recitari uoluiſti, ſic intellexeram, permultos à te milites eſſe dimiſſos, ſed mihi Fabius idem demonſtrauit te cogitaſſe facere: ſed cum ipſe à te diſcederet integrum militum numerum fuiſſe. id ſi ita eſt, pergratum mihi feceris, ſi iſtas exiguas copias, quas habuiſti, quam minimum imminueris. qua de re S. C. quæ facta ſunt, ad te miſſa eſſe arbitror. equidẽ pro eo, quãti te facio quicquid feceris, approbabo: ſed te quoque confido ea eſſe facturum, quæ mihi intelliges maxime eſſe accommodata. Ego C. Pontinum legatum meum Brunduſii expectabam: cumq; ante Cal. Iun. Brunduſium uenturum arbitror. qui cum uenerit: ● quæ primum nauigandi nobis facultas data erit, ea utemur. Vale.

VERum, quod vidi, ẽt curioſus } Nos ex vetuſtis codicibus. { Verumetiam (quod iuuet) curioſus legimus } ſæpe enim malum ingenium indicat curioſitas: non igitur ſic curioſum Phaniam vult accidi, ſed ea curioſitate præditum, quæ delectet, & iuuetur. Puto autẽ huius erroris quaſi anſam dediſſe antiquam ſcripturam. hic enim & fere omnib⁹ locis hoc verbum per vnum tantum, V, ſcriptum eſt in veteribus his codicibus: quod cum librarii non intelligerent, mẽdum ineſſe ſuſpicantes, locum hunc inquinarunt: legitur autem in epiſtola ad Metcinium in Mediceo codice ſic etiam locus ille: Iuitq; me tibi cum ſummã humanitatem, tum etiam tuas literas profuiſſe. Item ad Aulũ Torquatum: Nec eos quos adiuiſti. ſicq; infinitis aliis locis. Ne longior ſim, rationẽ huius orthographiæ nũc nõ eſt operæprecium perquirere, & fortaſſe totum hoc culpæ librariorum aſsignandum eſt, tantum admonere placuit, ne ea quenquam amplius falleret, in erroremq; induceret, qui hoc non animaduertiſſet. Sed qđ nam huius loci fatum eſt? nõc enim vidimus in noſtro etiam vitio librariorum corruptam dictionem eſſe: quam reſtituimus: & { Viuet } eius loco temere poſitum. Quis igitur poſſet amplius perditam horum negligentiam ferre? { Pro noſtra conſtãtiſsima voluntate erga te } Diuerſam ab hac lectionem habent vetuſti codices, qua.ſ. in noſtris libris vides elegantiorem profecto: & veriorem: neſcio enim quomodo conſtantiſsimam meam volũtatem erga Appiũ diceret poſſit, quæ magnis ſimultatibus interrupta ſit. Non conſociatas eorum inter ſe voluntates poſt reconciliatam gratiam recte poteſt appellare. Quidam totum hunc locum immutarunt, rati fortaſſe parum Latinam vocem eſſe. { Conſociatas } qui quãtum decepti ſint, nihil attinet dicere. VIC.

PRo Noſtra conſociatiſsima volũ. } Multis modis probari poteſt veriorem melioremq; eſſe antiquam lectionem a nobis reſtitutã: non enim loquitur tantum Cicero EXPO. EIVS.

de

de voluntate ſua erga Appium, ſed de mutuis animis: & hoc maiorem vim habet ad perſuadendum Appio, quod vult, ſi oſtendat animos ipſorum inter ſe coniunctos eſſe, nec ſe vllo pacto dubitare de voluntate ipſius, & animi propenſione erga ſe: nam reſpondet hæc vox ſuperiori. { Coniunctiſsimo } & aliis etiam in locis Cic. hæc verba copulauit tertio lib. de Finib. Ad ciuilem communitatē coniuncti, & conſociati ſumus. Si acute perpendantur ſuperiora verba, declarabunt. { Conſociatiſsima } legi debere: nā & coniunctiſsimo, & amiciſsimo conueniunt animis mutuis, ac paribus voluntatibus, quod incluſum quoq; eſt in ea voce. { Conſociatiſsima } minime vero in. { Conſtantiſsima } nam in vulgata lectione eſt. { Erga te } vt de voluntate tantum Cice. erga Appium intelligi oporteat, non de Appii quoq; erga Cice. nam ſi ſine verbis illis { Erga te } legatur, falſum omnino eſſet, quāuis ita quoq; nō valde verum ſit: nam dubitari non poteſt, quin graues inter illos inimicitiæ fuerint. Quamuis autem Cice. oſtendere poſtea conetur voluntatem ſuam erga illum imminutam non eſſe, parcius tamen loquitur, neq; queoiad modum hic facit, conſtantiſsimam illam appellat, ſed conſtantem, & adiungit conſcientia: aliis enim aliquid videbatur. In vetere lectione { Noſtra } complectitur etiam voluntatem Appii, in vulgata vero Cic. tantum: quanto magis hæc officia expectari debeant ab illis, quorū voluntates tuis rñdent, & cū tuis conſociatæ & ꝯiūctæ ſunt, quam ab illis, qui quamuis tu illos diligas, parenti erga te animum non habeant apertum eſt. Addo etiam minime hic accommodatū fuiſſe verbum. { Conſtantiſsima } & prius quam Appium hortari, aut impellere poſſet (ſi ita locutus eſſet) ad id, ꝙ ſtudebat læſurum fuiſſe, cū negare non poſſet ſimultates inter eos interceſsiſſe: nam exprobaſſet, culpa illius factum fuiſſe, qood amicitia interrupta eſſet, ſi affirmaſſet voluntatem ſuam erga illum conſtantiſsimam fuiſſe. infra autem vbi ita loquitur, ſe purgat, & aperte culpam huius incommodi in illum transfert: inquit enim. Itaq; conſcientia meæ conſtantis erga te volontatis reſcripſi tibi ſubiratus. Vox autem ipſa. { Conſociatiſsima } nemini moleſta, aut ſuſpecta eſſe debet, qua Cicero multis in locis vſus eſt Horatius Diſſociari, oppoſito ſenſu dixit in epiſt. ad Quintum: Continui montes niſi diſſocientur opaca Valle. Quare cum in optimis ea exēplaribus reperiatur, & huic ſententiæ valde accommodata ſit, non video cur debeat repudiari.

AV. IAN. PRo Noſtra conſtantiſsima voluntate erga te } Nihil muto. alii, cur Cic. in App. voluntas appellari conſtantiſsima poſſet, dicunt ſe neſcire, cum ea magnis ſimultatibus interrupta ſit. Cic. autem id agit, vt oſtendat, etſi Appii conſuetudine pro-pter inimicitias P. Clodii ſit vſus, nunquam tñ ei ſe fuiſſe inimic-um, neq; ſuam in illum priſtinam voluntatem vnquā fuiſſe immutatam epiſtola ēt huius lib. 9. ita ſcribit, Conſcientia meæ conſtantis erga te voluntatis, itaq; de noſtra lectione non arbitror eſſe dubitandum. { C. Pontinum legatum } Cice.

ARGVMENT.

Rurſus indicat beneuolentiam ſuam in Appium Pulchrum, & grauium virorum autoritate comprobatam, eiuſdem Appij in ſe, hoc eſt in Ciceronem animi beneuolentiam & ſtudium commemorat, Quo circa multas cauſas affert, cur Appium non vulgariter obſeruet, & quod Cn. Pompeius ſit filiæ Appij ſocer, & M. Brutus gener. Deinde Clodium conſulturum indicat ſe & eius conſilium ad Appium ſcripturum.

GIBER. LONG. LEMMA.

De mutuo Ciceronis & Appij amore, extant in hac epiſtola teſtimonia.

M. T. CICERO PROCOS. APPIO PVLCHRO IMP. S. P. D. 4

PRidie Non. Iun. cum eſſem Brundusij, literas tuas accepi: quibus erat ſcriptum, te L. Clodio mandaſſe, quæ illum mecum loqui uelles. eum ſanè expectabam, ut ea, quæ à te afferet, quam primum cognoſcerem. meum ſtudium erga te, & officium tametſi multis iam rebus ſpero tibi eſſe cognitum, tamen in ijs maxime declarabo, quibus plurimum ſignificare potuero, tuam mihi exiſtimationem, & dignitatem cariſſimā eſſe. mihi & Q. Fabius Virgilianus, & C. Flaccus L. F. & diligentiſſime M. Octauius Cn. F. demonſtrauit, me à te plurimi fieri: quod egomet multis argumentis iam antea iudicaram, maximeq; illo libro augurali, quem ad me amantiſſime ſcriptum ſuauiſſimum miſiſti. mea in te ✿ omnia ſumma neceſſitudinis officia conſtabunt: nam eum te ipſum, ex quo tempore tu me diligere cœpiſti, quotidie pluris feci: tum acceſſerunt ēt coniunctiones neceſſariorum tuorum: duos enim duarum ætatum plurimi facio, Cn. Pompeium filiæ tuæ ſocerum, & M. Brutum generum tuum. collegij quoque coniuncto præſertim tam honorifice à te approbata, non mediocre uinculū mihi quidē attuliſſe uidetur ad uolūtates noſtras copulādas. ſed ſi Clod. cōuenero: ex illius ſermone ad te ſcribā plura: & ipſe operā dabo, ut te ꝗprimum uideā. Quod ſcribis, manendi tibi cauſam eā fuiſſe, ut me cōuenires: ✿ id mihi, ne mentiar, gratum eſt. Vale.

Ciliciæ Procos. Quæſtores fuere L. Meſcinus, C. Cælios, legati Q. Cic. eius frater, C. Pontinus, M. Anneius, L. Tullius: Tri. mil. Q. Fuffidius: præfectus euocatoruoi Anton. præfectus fabrum Q. Lepta. ſcriba M. Tullius accenſus Pauſan. apparitor M. Marcilius de Quæſtoribus legitur in his epi. xxix. et, ccxiiij. de legatis. ccxlv. de Trib. mil. ccix. de præfecto euocatorum, xxxiiij. de præfecto fabrum. xxxv. de ſcriba. lxxiiij. & ad Attic. lxx. de accenſo. xxxv, de apparitore. ccxxiij.

BERN. RVTI. SVLPITIVS Coſs. } Seruilius Sulpitius Rufus, tūc cū M. Claudio Marcello Coſſ. { Conſtantiſsima } Alias, cōſociatiſsima.

SEBA. CORR. QVas in ſenatu recitare voluiſti } Recitari melius, vt in aliis, ſicut etiam. { Qua de re ſenatuſconſulta quæ ſa. ſunt } quā ſenatuſconſulto. ſæpius enim de eadem re interdum decernebatur.

I[redacted]

✿ a. l. omnia sūmæ.

ASCEN. PRidie nonas &c. Rurſus indicat beneuolentiam ſuam in App. Pulchrū commemoratq; ſe grauium virorum teſtimonio comprobatum [redacted] ab eo amo [redacted] as cau [redacted] cur Ap. non vulgari [redacted] nam. Eg [redacted] pridie [redacted] im mediate præcedente nonas Iunii, quæ ſunt. v. eiuſdem menſis die, cum eſſem Brunduſii ergo nondu [redacted] qui-bus erat ſcriptum te mandaſſe L. Clodio ſup. eā quæ velles [redacted] loqui mecuoi. Ego expectabam ſane [redacted] vt cognoſcerem quam primum. [redacted] ret. ſ. in mandatis a te. Tametſi eg [redacted] ſpero, [redacted] ſtudium erga te & officium, eſſe iam cognitum tibi multis rebus. tamen ego declarabo. ſ. ſtudium, & officium meum erga te Maxime in rebus, quibus potero ſignificare, plurimum. i. abundātiſsime, exiſtimationem. i. iudicium, & autoritatem tuam, & dignitatem tuam eſſe chariſsimam mihi Q. Fab. Virgilianus, & C. Flaccus filius Lucii: ſup. Demonſtrauerunt, & M. Octauius filius Cnei. ſ. Octauii, monſtrauit diligentiſsime, me fieri. i. æſtimari, plurimi. i. maximo precio, aut virum maximi precii a te. Quod. i. quam rem egomet, hoc eſt ego per me ipſum iudicarem pro iudicaueram ante multis argumētis. i. approbationibus, aut mediis approbandi, & maxime illo libro augurali. i. de arte augurandi, quem ſcriptum amantiſsime ad me. i. ad illuſtrationem nominis mei, tu miſiſti mihi ſuauiſsimum. i. iucundiſsimum. Omnia mea officia neceſsitudinis. i. coniunctionis neceſſariæ tecum con

✿ a. l. Id mihi vehemēter gr.

ſtabunt.i.euidentia erunt in te, ſumma.i. maxima. Vnde licet non apte dixeris, omnia ſumma officia, quod tamen non penitus abſurdum ſit, tamē aptiſsime dicere licet omnia officia mea conſtant, aut ſunt in te ſumma. Nam cum.ſ. ita ſit, quod ego feci quotidie pluris teipſum, ex ſup. eo tempore.i. poſt id tempus quo tempore tu cœpiſti diligere me, tum.i. multo manifeſtius; acceſſerunt etiam coniunctiones.i. deuinctiones neceſſariorum tuorum. Ego enim facio plurimi, duos.ſ. viros, aut proceres duarum ætatum.ſ. Cn. Pompeium ſocerum filiæ tuæ quia filia tua nupſit filio eius, & ita Pompeium iam ſenior, eſt, & M. Brutum generū tuū, .i. cui filia tua nupſit, & ita Iunior eſt. Vnde eos duarū ætatum dixit. coniunctio.i. commercium, aut ſocietas, collegii .ſ. auguralis, præſertim approbata a te.ſ. in libro tuo aut ſciētia, & vita tua, tam honorifice, videtur mihi, quidem attuliſſe noui me[redacted]e, imo [redacted] vinculum, ad[redacted]oluntates noſtras. Sed ſi ego conue[redacted]dicero Clodium.ſ. Len[redacted], non Publium, qui tum [redacted]cer [redacted] ne [redacted] peram, vt [redacted] bis eam fuiſſe tibi [redacted] manendi [redacted]cia, vt conue[redacted] eris mecum id [redacted] mihi grat[redacted] eſt, ne mētiar, ſi aliter dixero.

SEBAS. CORR. T[redacted] verete [redacted] ſic legitur: Te Lentulo, & Clodio mandaſſe, quæ illos mecum loqui velle[redacted] ne expectabam, &c. de Lentulo epiſt. 8. huius lib. { illo lib. augurali } vno, nam reliquos nondum abſoluerat. Epiſto. 9. { Collegii } auguratus { Clodium } L. Clodium.

[redacted] ſpicuum. [redacted]

ARGVMENTVM.

Primum dicit ſe Trallibus conuentum ab Lucilio cum literis & mandatis Appij. Deinde eundem aptiſſimum fuiſſe ad indicanda ea quæ maximopere ſcire volebat. Tum gratias agit Appio de beneficijs in ſe collatis, & de beneuolo animo in prouincia reſignanda, & vt ne eum offendat, iter ſuum quod facturus ſit, docet. Demum quod de Scæuola ſcripſerat Appius, argute refellit.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Collaudat Appij voluntatem, quod eius rationem in prouincia accipienda habuiſſet nam id ſuperioribus literis petierat. Deinde ſe iter ad Appium directurum, quocunque ille vellet, ſcribit.

M. T. C. PROCOSS. APPIO PVLCHRO IMP. S. P. D.

TRalleis ad VI. Cal. Sex. ibi mihi præſtò fuit L. Lucillius cum literis, mandatisq; tuis: quo quidem homine neminem potuiſti nec mihi amiciorem, nec (ut arbitror) ad ea cognoſcenda, quæ ſcire uolebam, aptiorem, prudentioremue mittere. ego autem & tuas literas legi libenter, & audiui Lucilium diligenter. nunc quoniam & tu ita ſentis (ſcribis enim, quæ de noſtris officijs ego ad te ſcripſerim, & ſi ea iucunda fuerunt, tamen, quoniam ex alto repetita ſint, non neceſſaria te putaſſe) & reuera, confirmata amicitia, & perſpecta fide commemoratio officiorum ſuperuacanea eſt: eam partem orationis prætermittā. tibi tamen agam (ut debeo) gratias: animaduerti enim, & didici ex tuis literis, te omnibus in rebus habuiſſe rationem, ut mihi conſuleres, reſtitueresq; & præparares quodammodo omnia, quo mea ratio facilior, & ſolutior eſſe poſſet. hoc tuum officium dum mihi gratiſſimum eſſe dicam: ſequitur illud, ut te exiſtimare uelim, mihi magnæ curæ fore, atq; eſſe iam, primum ut ipſe tu, tuiq; omnes, deinde etiam ut reliqui ſcire poßint, me tibi eſſe amiciſſimum. quod quibus adhuc non ſatis eſt perſpectum: ij mihi nolle magis hoc animo nos eſſe, quam non intelligere uidentur, ſed profecto intelligent: neque enim obſcuris perſonis, nec paruis in cauſis res agetur. ſed hoc fieri melius quam dici, aut ſcribi uolo. Quòd itinerum meorum ratio te nonnullam in dubitationem uidetur adducere, uiſurus ne me ſis in prouincia: ea res ſic habet. Brunduſii cum loquerer cum Phania liberto tuo, ueni in eū ſermonem: ut dicerem me libenter ad eam partem prouinciæ primum eſſe uenturum, quo te maxime uelle arbitraretur, tūc mihi ille dixit, claſſe te uelle decedere: perfore accomodatum tibi, ſi ad Sidam, maritimam partem prouinciæ, nauibus acceſſiſſem. dixi me eſſe facturum: itaq; feciſſem, niſi mihi L. Clodius noſter Corcyræ dixiſſet, minime id eſſe faciendum: te Laodiceæ fore ad meum aduentum. erat id mihi multo breuius, mul

ASCEN. TRaleis veni &c. Primum dicit ſe Trallibus conuētum ab Lucilio cum literis, & mandatis App. Deinde eundem aptiſsimum fuiſſe ad indicanda ea, quæ maximopere ſcire volebat. Tum gratias agit App. de beneficiis eius, ac demū quod Ap. de Scæuola ſcripſerat, refellit. Ordo autem eſt. Ego veni Tralleis.i. in eam vrbem Aſiæ ad. 13. cal. ſextilis Id. Augu. ibi L. Lucilius fuit præſto.i. præſens, & paratus mihi ad expediēda ea, quæ vellet mecum agere, cum literis, & mandatis tuis. Quo quidem homine neminem.i. non aliquem hominem non potuiſti mittere aliquem nec amiciorē mihi, nec (vt arbitror) aptiorem ad cognoſcenda.ſ. ex eo, ea quæ volebam ſcire, ve ꝑ vel, prudentiorem. Ego autem, & legi literas tuas libenter, & audiui Lucilium diligenter. Nunc quoniam tu ſentis ita, ſcribis enim ea, quæ ego ſcripſeram ad te de officiis noſtris, & ſi ea fuerunt iucunda tibi, tamen quoniam repetita ſunt ex alto.i. ex primordiis cauſarum, amicitia cō firmata.i. poſtq̄ amicitia eſt cō firmata, & fide facta, aut potius perfecta.i. perfecte cognita, commemoratio officiorum eſt ſuperuacanea.i. ſuperflua, ego prætermittam eam partē orationis.ſ. quæ eſſet de cōmemoratione beneficiorum. Tamen.i. nihilominus ego agam tibi gratias, vt debeo. Animaduerti enim & didici ex literis tuis, te habuiſſe in omnibus rebus rationem.i. conſiderationem, & propoſitum, vt conſuleres.i. quaſi conſulendo ꝓdeſſes, mihi, & vt reſtitueres.ſ. ablata, & præparares quodammodo omnia tam vetera, q̄ reſtituta, quo.i. ideo, vt mea ratio.i. meum negocium in prouincia, poſsit eſſe facilior, & ſolutior.i. liberior, & expedior. Cum ego dicam hoc officium tuum eſſe gratiſsimum mihi, illud ſequitur, vt velim te exiſtimare, fore.i. futurum eſſe, atque eſſe.i. nunc, mihi magnæ curæ, iam primum.i. illud primum, vt tu ipſe, & omnes tui deinde etiam, vt reliqui poſſint ſcire, me eſſe amiciſsimū tibi, quod.ſ. me eſſe amiciſsimū tibi, iis quibus non eſt adhuc ꝑſpectum ſatis, videntur mihi nolle magis non eſſe hoc.i. tā beneuolo animo, quàm non intelligere, quia licet intelligant, tamen quia inuident nobis, & nolunt nos eſſe concordes, diſsimulant ſe perſpicere amicitiam noſtram. Sed ꝑfecto ipſi intelligent, neque.n. res agetur ꝑſonis obſcuris nec cauſis ꝑuis. Sed ego volo hoc fieri melius quam dici, aut ſcribi. Quod ratio itinerum meorū videtur te adducere in nonnullam dubitationem, ne.i. an, ſis viſurus me in prouincia, ea res habet ſic. Cum ego loquerer Brunduſii, cum Phania liberto, veni in eum ſermonē, vt dicerem me libenter venturum eſſe primum ad eam partem prouinciæ, quo.i. in quam ego arbitrarer te velle maxime.ſ. me venire tūc ille.ſ. Phania, dixit mihi, perfore.i. multum fore accommodatum tibi, ſi acceſsiſſem nauibus ad illam partem maritimam prouinciæ, quo.i. ad quam, velles decedere claſſe, ego dixi me eſſe facturum ſup. id. Et ita feciſſem, niſi Lent. Clodius noſter.ſ. cōis amicus dixiſſet Corcyræ.i. in Corcyra inſula id minime.i. nequaq̄ faciendum, & niſi dixiſſet, ſup. te fore ad.i. vſq;, ad meum aduentum. Laodiceæ, Quæ eſt vrbs Syriæ, teſte Pōponio Mella in parte, cui Antiochiæ cognomen eſt. Id.i. iter. erat mihi breuius multo, & multo cōmodius, præſertim cum arbitrarer te

malle

malle.i.magis velle ita.ſ.me facere. Sequẽtia ſtatim explanabo. Sane Corcyra eſt inſula in mari Ionio, vnde mirandum eſt, qđ nomen inſulæ in genitiuo poſuit, quaſi aduerbialiter, niſi dixerimus in ea inſula vrbẽ eſſe eiuſdem noĩs, quod ſæpe contingit, vt de Rhodo ſupra diximus, Tua ratio.i.ꝓpoſitum tuum cum ratione, eſt mutata.i.mutatũ poſtea, nunc tu ſtatues.i.cõſtitues, & ordinabis facillime quid poſſet fieri, ego exponã.i.declarabo tibi meum conſiliũ. Ego puto me fore Laodiceæ pri.Cal. Sex.i.ad primum diem Augusti per dies paucos, dũ.i.donec pecunia quæ debetur mihi ex permutatione publica, vulgo cambium dicunt, alii bancam, accipitur.ſ.a trapezitis, aut negociatoribus, quam reſtituendam acceperã, deinde iter faciã.i.iterabo ad exercitũ, vt putem me. Fore ad Iconiũ oppidum Cappadociæ optime habitatũ olim circiter Id. Sext.i. xiij. diem Auguſti. Sed ſi quid fallit.i.decipit me nunc in ſcribendo.i.dum hæc ſcribo, ego .n. abſum procul a re ipſa, & locis, faciã quam.i.quantũ, potero celerrime, & quã creberrimis.i. plurimum crebris literis, vt oĩs ratio dierum atq; itinerum meorum ſit nota tibi ſimul ac .i.ſtatim poſtq̃ l. aut potius eo dẽ tpe, quo cœpero progredi. Ego nec audeo nec dẽo iponere tibi q̃cq̃ oneris, ſed qđ poſſit fieri ſup. cõmodo tuo, intereſt.i. refert magni, vtriuſq; nſm.ſ. & tua, & mea, vt cõueniã prius te quam decedas.ſ.de prouincia. Quam facultatem.ſ. conueniẽdi, ſiquis caſus eripuerit, tam, .i.nihilominus, omnia, officia mea conſtabunt.i. conſtanter fient in te, non ſecus.i.non aliter, ac.i.quam, ſi vidiſſem te. Ego nihil ſum mandaturus tibi de negociis noſtris per literas ante quam deſperaro pro deſperauero me poſſe agere tecum corã. i.in præſentia. Qđ dicis petiſſe a Scæuola, vt præeſſet prouinciæ, dum.i.donec tu abeſſes ante aduẽtum meũ, ſup.non eſt ſperandum quia, Ego vidi eũ Epheſi, quæ vrbs eſt Ioniæ, olim pp templum Dianæ clariſſima, & fuit mecũ familiariter triduum illud, qđ ego cõmoratus ſum Epheſi, nec audiui ab eo quicq̃, quod diceret mandatũ, ſup. eſſe ſibi a te. Autẽ.i.ſed ego vellem ſane. i.multum, aut ſano cõſilio, ſup.cum potuiſſe obſequi voluntati tuæ, non.n.arbitror ſup.eum noluiſſe obſequi.i.obtẽperare voluntati tuæ. Vale.

VIC. VTRIVSq; noſtrũ magni int. prius vt te co. q̃ dec. } Locus in antiquis oibus quos vidi, codicibus mancus eſt: ſic .n. in illis legitur. { Magni i te q̃ dec. } nos tñ, quia ſatis cõmode reſtitutus eſt (etſi fortaſſe nõ vere) nihil a vulgatis permutauimus: officio tñ noſtro conuenire putauimus rẽ ſilentio nõ præterire. ſuſpiciones, quibus ducti

non eſſe hanc legitimam huius loci lectionem putauimus (præter antiquorũ exemplariorum fidem, & aut autoritatem) quia minutæ ſunt, ſilebimus, vnuſquiſq; in hoc ſuũ iudiciũ ſequaſ.

SEBAS. CORR. AD SI. } ex ſequen. epiſt. etſi in oibus fere libris veterib. ad illam, legibus. { Iconium } Lycaoniæ vrbẽ, vbi erant caſtra. { Intereſt, pri. vt te cõ. } In antiquis lib. hæc verba non ſunt. ſed in vnius pueteris libri margine ita ſcriptũ inuenimus. Intereſt, vt te videã ante, quã decedas. quæ lectio ita placet, vt eam pene legitimam putem.

● a.l.propter.

BERN. RVTI. TVNC Mihi ille dixit, claſſe te velle decedere, perſore accõmodatum tibi, ſi ad illã maritimam partẽ ꝓuinciæ nauibus acc. } Ad Sidam legere malo quã Ad illã, ex aliis epiſ. ad App. & vna li. xii. in qua eſt vſq; in Sidam, quæ extra mare regio eſt ꝓuinciæ meæ. Scribit añt Len qui Ciliciã, & ipſe obtinebat. In ſeq. Cic. quã ſi ad Sidã nauigaſſem. Et in penult. Quum ad Sidã naui accederẽ. [illegible] Quo qu. ho. } [illegible] Narratio [illegible] ſuſpicio.

toq; commodius, cum præſertim te ita malle arbitrarer. tua ratio poſtea eſt commutata. nunc, quid fieri poßit, tu facillime ſtatues. ego tibi meum conſilium exponam. ● Prid. Cal. Sex. puto me Laodiceæ fore: ubi per paucos dies, dum pecunia accipitur, quæ mihi ex publica permutatione debetur, commorabor. deinde iter faciam ad exercitum: ut circiter Id. Sex. putem me ad Iconium fore. ſed ſiquid nunc me fallit in ſcribendo (procul enim aberam ab reipſa, & locis) ſimulac progredi cœpero, quam celerrimus potero, & quam creberrimis literis faciam, ut tibi nota ſit omnis ratio dierum atq; itinerũ meorum. oneris tibi imponere nec audeo quicquam, nec debeo: ſed quod tuo commodo fieri poßit, utriuſq; noſtrum magni intereſt prius ut te conueniam, quam decedas. quam facultatem ſiquis caſus eripuerit: mea tamen in te omnia officia conſtabunt, non ſecus, ac ſi te uidiſſem. Tibi de noſtris rebus nihil ſum ante mandaturus per literas, quam deſperaro coràm me tecũ agere poſſe. Quod te à Scæuola petiſſe dicis, ut, dum tu abeſſes ante aduentum meum, prouinciæ præeſſet: eum ego Epheſi uidi fuitq; mecum familiariter triduum illud, quod ego Epheſi commoratus ſum: nec ex eo quicquam audiui, quod ſibi à te mandatum diceret. ſanè uellem potuiſſet obſequi uoluntati tuæ: nõ enim arbitror noluiſſe. Vale.

ARGVMENTVM.

Sicut uiſum eſt in ſuperiore epiſtola, Appius uiſus erat, dubitaſſe utrum Ciceronem uideret in ſua prouincia antequam diſcederet, & ideo Cice expoſuit ei rationem, & propoſitum itineris ſui, & quod pararet Appium conuenire Laodiceæ in finibus prouinciæ, ſed Appius longe aliter fecit, quod hic conqueritur Cicer. Nam in interiorem partem prouinciæ ſe recepit, & illic, licet magiſtratu abiiſſe debuiſſet, cum Cic. haberet ſucceſſorem, officio tamen adhuc fungebatur, iura reddens, & prouinciam tractans perinde ac ſi ad ſe adhuc pertineret, quod tamen factum Cicero, ut ſe Appio amicum ſignificet, non ſolum non moleſte ferre, ſed & comprobare ſe ſcribit, ut qui ab onere prouinciæ regendæ interea per amicum leuaretur. Accuſat autem Appium, quod tres cohortes dimiſerit, cum th' Cl. eum rogauerit, ne id faceret. Quæritur & grauiter, quod nullo pacto ſcire poteſt, quo App. conueniat, dicit tamen ſe facturum ut oẽs intelligãt ſe Appio uerum amicum fuiſſe, rogatque ut Appius erratum ſuum corrigat, & ut Appium ſui conueniendi modum doceat, ubi ſit, & quid facturus, ſcribit.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Expoſtulat cum Appio quod promiſſis fidem non ſeruet.

M. T. CICERO PROCOS. APPIO PVLCHRO. S. P. D.

CVm meum factum cum tuo comparo: etſi non magis mihi faueo in noſtra amicitia tuenda, quam tibi, tamen multo magis meo facto delector, quàm tuo. ego enim Brũduſii quæſiui ex Phania, cuius mihi uidebar, & fidelitatem erga te perſpexiſſe, & noſſe locum quem apud te is teneret, quam in partem prouinciæ maxime putaret te uelle, ut in ſuccedendo primum uenirem. Cum ille mihi reſpondiſſet, nihil me tibi gratius facere poſſe, quam ſi ad Sidam nauigaſſem: etſi minus dignitatis habebat ille aduentus, & ad multas res mihi minus erat aptus, tamẽ me ita dixi eſſe facturum. idem ego cum

ASC. CVm meũ &c. cõqueritur Cic. qđ Ap. viſus ſit occaſionẽ quæſiuiſſe ne cõueniat a ſe, & nolle magiſtratu abire, cũ illo adhuc fungaſ in ꝓuincia, qđ tñ Cic. in æquiorẽ partẽ accipit: Accuſat tñ App. qđ treis cohortes dimiſerit, & rurſus, qđ App. cõuenire non põt, pollicet tñ ſe amicitiæ in illum partibus functurũ. Ordo eſt. Cum.i.qñ, ego cõparo factũ meum cum tuo, etſi.i.q̃q̃, ego nõ faueo magis in amicitia noſtra tuenda.i.ꝓtegenda mihi q̃ tibi, tñ ego delector multo magis meo facto quã tuo Ego.n. qſiui ex Phania.ſ.libero tuo. Cuius.ſ. Phaniæ ego videbar mihi, &.i.ſimul pſpexiſſe fidelitatẽ erga te, &.i.ſimul noſſe, i.cognoſcere, locũ i.gradũ amicitiæ maioris, quẽ is teneret erga te, in quã partẽ prouinciæ ipſe putaret te velle maxime, vt ego venirẽ primum, in ſuccedẽdo ſ.tibi, cum ille.ſ.Phania reſpondiſſet mihi me nihil gratius poſſe facere tibi, quã ſi nauigaſſem ad Sidã.i. vrbem illam Lyciæ, aut portum eius, habet enim portum vrbs ea, etſi: ideſt quan-

quam, ille aduentus. ſ. in Sydam, habebat minus dignitatis, & erat minus aptus. ſ. quam cæteri, mihi ad multas res. ſ. honeſte gerendas, tñ ego dixi me eſſe facturum ita. ſ. vt ille conſuluerat. Ego cum conueniſſem Corcyræ. i. in ea inſula, aut vrbe eius, Lẽtulum Clod. hominem ita coniunctum tibi, vt cum loquerer cũ illo, viderer mihi loqui tecum, dixi me facturũ eſſe idem. i. eandem rem, aut idem dixi ita, vt venirem primum in eam partem, quam Phania rogaſſet, tunc ille cum egiſſet gratias mihi petiuit a me magnopere, vt irem ꝓtinus Laodiceã. & ſup. dixit, te velle eſſe in prima ꝓuincia. i. in prima parte Romã verſus, vt decederes q̃primũ, .i. valde cito. quin. i. inſuper dixit, te fuiſſe deceſſurum, niſi ego eſſem ſucceſſor, quẽ tu cuperes videre antea quam ſucceſſum eſſet tibi. Qđ. ſ. dictum Len. erat quidẽ. i. certe conſentaneũ i. cõſonum, & eiuſdem ſñiæ, cum iis literis. ſ. tuis, quas ego acceperã Romæ. Ex quibus. ſ. literis, ego videbar mihi perſpexiſſe. i. clare vidiſſe, & intellexiſſe, quam. i. q̃tũ, feſtinares decedere. ſ. e prouincia, vñ decedere non eſt per ſe mori, ſed de loco, aut officio, aut ꝓuincia cedere, ſicut nec defungi eſt mori, ſed a rerũ functiõe abire, quod morientes faciũt. Ego rñdi Clodio. ſ. Len. me facturum eſſe ita, ac quidẽ multo libentius, quam ſi illud qđ promiſeram Phaniæ, eſſet faciendũ. Itaq;. i. & ita ego &. i. ſimul mutaui conſiliũ, & miſi ſtatim ad te literas ſcriptas manu mea quas quidem ego intellexi ex literis tuis, eſſe perlatas ad te ſatis mature. i. tẽpeſtiue, aut cito. Hoc &c. Ego delector valde hoc facto meo, qđ prænarratum eſt. Enim pro quia, nihil potuit fieri amantius. i. magis amãter, aut cum maiore amore meo in te. Conſidera nunc viciſsim tuũ. ſ. factum. Tu non mõ. i. non ſolum non fuiſti ibi ſ. Laodiceæ, vbi poſſes videre me quamprimũ. i. valde cito, ſed diſceſsiſti eo quo ego neq; dem. i. non etiam. xxx. diebus .i. ſpatio. xxx. dierum poſſem perſequi. i. ad cõſomationẽ ſequi, hoc eſt ſequendo attingere te. Qui. ſ. xxx. dies eſſent cõſtituti tibi, vt opinor, ad ſuccedendũ tibi. i. quibus lege Cornelia decedendũ tibi erat ꝓuincia. Hoc, aut vt, factũ tuum videatur illis, qui ignorant quo animo ſumus inter nos. i. qui ignorant beneuolentiã noſtrã mutuã, eſſe hoïs alieni, vt dicã leuiſsime. i. cũ leuiſsima nota ſimultatis, aut hominis fugientis congreſſum meũ, non coniunctiſsimi, & amantiſsimi mei. Atñ literæ ſunt redditæ mihi a te. ſ. ſcriptæ añq̃ venirem in ꝓuinciã, quibus. ſ. literis, etſi. i. q̃q̃ demonſtrabas te proficiſci Tarſum. i. ad vrbẽ Ciliciæ, tñ afferebas mihi nõ dubiam. i. certã ſpem, conueniẽdi mei. i. quod cõuenires mecum interea, credo equidem, hoïes maleuoli. Nã hoc vitium. ſ. maleuolentiæ, & inuidiæ, patet. i. extenditur late, & eſt in multis. ſed tñ. i. nihilominus, quis maleuoli ſuſpicari poſſent, nacti mater iã probabilem ſermonis ſ. de nobis faciendi, aut quẽ de nobis habuerunt, ignari ꝯſtantiæ meæ, conabant alienare voluntatẽ meã a te, qui dicerent te agere Tarſi Forũ. ſ. iudiciale, ſtatuere. i. ſtatuta condere, decernere, & iudicare multa, cũ poſſes ſuſpicari ſucceſſum eſſe iã tibi. Quæ ſ. iam dicta officia, forũ, agere, ſtatuere &c. ſolerent quidẽ. i. certe, fieri, ab iis, q putarent ſuccedi. i. ſucceſsionẽ fieri ſibi breui tpe. i. vt Hubertinus intelligit. poſt breue tps, nam qñ decedẽdum eſt ſolent diligẽtiſsime reliqua munera ꝓuinciæ explere, ſed Appius ſero id tunc feciſſet, cum ſibi ſucceſſum eſſe ſuſpicari debebat. Aliis vt hoc dicere Appium eo aio id facere quod putaret ſucceſsionem Cic. breui tempore fore. i. parum duraturã, & ita noluiſſe intermittere munera prouinciæ. Ego non mouebar. ſ. a conſtãti amore, ſermone horum, .i. huiuſmodi hominum, quin etiam (velim credas mihi) ego putabam me leuari. i. deonerari, moleſtia. i. moleſto negocio ſi tu ageres, quid. i. aliquid in ꝓuincia. ſ. gaudebam prouinciã eſſe factam mihi prope. i. quaſi xj. menſium ex prouincia annua. i. xii. menſium, quæ videretur mihi longa, gaudebã in quam ſi labor vnius menſis eſſet detractus mihi abſenti. Illud, dicã vere, mouet. i. afficit dolore me, treis cohortes quæ ſint pleniſsimæ. i. perfectiſsimæ abeſſe. i. dimiſſas a te in tanta paucitate militum, nec me ſcire vbi ſint, vt videlicet eas reuocẽ. At. i. ſed, ego fero moleſtiſsime, quod neſcio vbi viſurus ſum te: & eo. i. idcirco, ſcripſi ad te tardius, quod expectabam quotidie teipſum, cũ interea ne quidẽ. i. non ſaltẽ accepi vllas literas. ſ. a te quæ. i. literæ docerent me, quid ageres, aut vbi viſurus eſſem te. Itaq; .i. & ita, ego miſi ad te virum fortẽ, & probatũ mihi in primis: videlicet Anto. præfectũ, ſ. militum euocatorũ. i. qui per euocationem militant. Tria. n. vt Seru. docet, erant militum genera, legitimũ vnum, eorũ qui ſinguli iurabant pro Rep. ſe eſſe facturos, & ii non diſcedebant niſi cõpleto militiæ tẽpore: alterũ tumultus, eorũ videlicet, qui orto tumultu ad vnũ bellũ militabãt, vt in bello Gallico: & Italico: tertiũ euocationis, cũ ad diuerſa loca diuerſi ꝓpter cogẽdos mittebant exercitus. Cui. ſ. præfecto euocatorum tu traderes cohortes, ſi videretur tibi. i. ita faciendum, vt poſſem gerere aliquid negocii, dum. i. donec tps anni eſſet idoneũ. ſ. ad bellum gerẽdũ. In quo, ſ. negocio gerendo, & amicitia noſtra, & literæ tuæ fecerant, vt ſperarẽ me eſſe vſurum cõſilio tuo. Sed plane. i. omnino, ne quidem. i. non ſaltem ſuſpicari poſſum, vbi aut quãdo ſim viſurus te. Ego curabo, vt æqui & iniqui intelligãt me eſſe amiciſsimũ tibi tu videris dediſſe iniquis nõnihil loci. i. occaſionis, & quaſi anſam, exiſtimandi: ideſt iudicandi, ſecus: ideſt aliter de animo tuo

L. Clodium Corcyræ conueniſſem, hominem ita tibi coniunctũ ut mihi, cum illo quum loquerer, tecum loqui uiderer: dixi ei me ita facturum eſſe, ut in eam partem, quam Phania rogaſſet primum uenirem. tunc mihi ille cum gratias egiſſet, magnopere à me petiuit, ut Laodiceam protinus irem: te in prima prouincia uelle eſſe, ut quamprimum decederes: quin, niſi ego ſucceſſor eſſem, quem tu cuperes uidere, te antea, quam tibi ſucceſſurum eſſet, deceſſurum fuiſſe. quod quidem erat conſentaneum cum iis literis, quas ego Romæ acceperam: ex quibus ꝑſpexiſſe mihi uidebar, q̃ feſtinares decedere. reſpondi Clodio, me ita eſſe facturum, ac multo quidem libentius, q̃ ſi illud eſſet faciendum, quod promiſeram Phaniæ. itaq; & conſilium mutaui, & ad te ſtatim mea manu ſcriptas literas miſi: quas quidẽ ex tuis literis intellexi ſatis mature ad te eſſe perlatas. hoc ego meo facto ualde delector: nihil enim potuit fieri amantius. conſidera nunc uiciſsim tuum. Non modo ibi non fuiſti, ubi me quã primum uidere poſſes: ſed eo diſceſsiſti, quò ego te ne perſequi quidem poſſem. xxx. diebus, qui tibi ad decedendum lege (ut opinor) Cornelia cõſtituti eſſent. ut tuum factum illis. qui, quo animo inter nos ſimus, ignorant, alieni hominis (ut leuiſsime dicam) & fugientis congreſſum, meum uero coniunctiſsimi, & amiciſsimi eſſe uideatur. ac mihi tamen ante, q̃ in prouinciam uenirem, redditæ ſunt à te literæ: quibus etſi te Tarſum proficiſci demonſtrabas, tamen mihi non dubiam ſpem mei conueniendi afferebas: cum interea credo equidem maleuoli homines (late enim patet hoc uitium, & eſt in multis) ſed tamen probabilem materiem nacti ſermonis, ignari meæ conſtantiæ, conabantur alienare à te uoluntatem meam: qui te forum Tarſi agere ſtatuere multa, decernere, iudicare dicerent, cum poſſes iam ſuſpicari, tibi eſſe ſucceſſum, quæ ne ab iis quidem fieri ſolerent, qui breui tempore ſibi ſucceſſum iri putarent. horum ego ſermone non mouebar, quin etiam (credas mihi uelim) ſi quid tu ageres, leuari me putabam moleſtia, & ex annua prouincia, quæ mihi longa uideretur: propè iam undecim menſium prouinciam factam eſſe gaudebam, ſi abſenti mihi unius menſis labor detractus eſſet. illud (uere dicam) me mouet, in tanta militum paucitate abeſſe treis cohortes, quæ ſint pleniſſimæ, nec me ſcire ubi ſint. moleſtiſsime autem fero, quod, te ubi uiſurus ſim, neſcio: eoq; ad te tardius ſcripſi, quod quotidie te ipſum expectabam: cum interea ne literas quidem ullas accepi, quæ me docerent, quid ageres, aut ubi te uiſurus eſſem. itaque uirum fortem, mihiq; in primis probatum Antonium præfectum euocatorum miſi ad te, cui (ſi tibi uideretur) cohortes traderes: ut dum tempus anni eſſet idoneum, aliquid negotij gerere poſſem. in quo, tuo conſilio ut me ſperarem eſſe

tuo in me. ſi tu correxeris id erit valde gratum mihi. Et vt poſſis habere rationem. i. modum quo loco cõuenias me, lege Cornelia ſalua: ideſt intra trigeſimum diem, ego veni in prouinciã prid. Cal. Sext. i. vltimo die Iulii, & facio iter in Ciliciam p Cappadociam. Ego moui caſtra ab Iconio oppido illo Cappadociæ, prid. cal. Sept. i. vltimo die Auguſti, nunc tu conſtitues, & ex diebus, & ex ratione itineris, ſi putabis me eſſe conueniẽdum, quo loco, & quo die, is ſ. conuentus noſter poſſit fieri commodiſsime. Vale.

SEB. COR. Conſtituti eſt. } poſtquam ſucceſſor in prouinciã veniſſent. { In prouin. veni pri cal. Se. } Laodiceam, quæ nõ erat in Appii prouincia, ſed inter τρεῖς διοικήσεις Aſiaticas Ciceroni attributas: & ideo Cice. Appius ſalua lege Cornelia poterat conuenire.

BER. RVT. Sed eo diſceſsiſti, quo ego te ne proſequi quidẽ poſſem. xxx. diebus, qui tibi ad ſuccedendum lege, vt opinor, Cornelia conſtituti eſt. } ſenſum quidem excogitauit interpres non omnino abſurdum, cui tamen verba nõ ſint ſatis conſentanea. Vide igitur, num decedendum legi poſsit. quod cũ iam coniecuiſſem, animaduerti etiam Mediolanenſes ſeruare codices, vt ſit, Ad decedendum, vbi primum ſucceſſor tuus prouinciam attigiſſet. In quo me conturbat, qđ ad finem epiſt. ſe in prouinciã veniſſe, ait prid. cal Sex. caſtra vero mouiſſe ab Iconio prid. Cal. Sept. vt iam fuerit triginta dies in prouincia, & tñ deliberat cum Appio, vt ſalua lege Cornelia coram venire liceat. Necq vero dubium, quin integra ſit lectio loci eius, huius ambigua. nam & lib. xv. in literis, quas ad Catonem Romam ſcribit: Legato, inquit, imperaui, vt eas quincq cohortes ad reliquum exercitum duceret, coactocq in vnum locũ exercitu, caſtra in Lyconia apud Iconicum faceret q̃ cum ab eo diligenter eſſet factum, ego in caſtra ab. vij. cal. Septẽ. veni. cũ interea ſuperioribus diebus ex ſenatuſconſulto, & euocatorum firmam manum & equitatum ſatis idoneum, & populorum liberorum regumque, & ſociorum auxilia voluntaria comparauiſſem, interim, cum exercitu luſtrato, iter in Ciliciam facere cœpiſſem. calen. Septẽ. legati a rege Commageno, &c. Et ante ad Catonem: cum ad legati miſsi ab Antiocho Commageno veniſſent in caſtra ad Iconicũ ad iij. Nonas Septembr. &c. Quo loco non ſemel oſtendit ſe in prouinciam veniſſe prid. Cal. Sex. niſi vero dicas, latiorem decretam Ciceroni, quam Appio prouinciam, aut certe hic in dierum numero peccatum: quæ eſt vel crebettima apud pleroſ-

uſurum, & amicitia noſtra, & literæ tuæ fecerant: quod ego ne nunc quidem deſpero. ſed plane, quando, aut ubi te uſurus ſim, niſi ad me ſcripſeris ne ſuſpicari quidẽ poſſum. ego, ut me tibi amiciſsimum eſſe, & æqui, & iniqui intelligant, curabo. de tuo in me animo iniquis ſecus exiſtimandi uideris nõ nihil loci dediſſe. id ſi correxeris, mihi ualde gratum erit. & ut habere rationem poſsis, quo loco me ſalua lege Cornelia conuenias ego in prouinciam ueni prid. Cal. Sex. iter in Ciliciam facio per Cappadociam. caſtra moui ab Iconio prid. Calen. Sept. nunc tu & ex diebus, & ex ratione itineris, ſi putabis me eſſe conueniendum, cõſtitues, quo loco id commodiſsime fieri poſſit, & quo die. Vale.

ARGVMENT.

Deceſſerat Appius ex prouincia, & iam Romam ſe receperat, vnde ad Ciceronem legatos cum literis plenis querimoniæ miſerat, quod Cicero edicto impediuiſſet ædificationem, quam prouinciales facere cœperant in memoriam & gloriam Appij, exactis tributis ex prouincia. Ad quod reſpondet Cicero plene, & ſe excuſat callide, accuſans Appium, quod prouinciam ita oppreſſerit, vt plures ſint qui recuſent, quam qui velint pro ædificatione illa tributa ſoluere. Deinde purgat quod Appio honorificentia gratia non exierit obuiam affertq; multas rationes. quare id feciſſet, & facere noluiſſet, ſi Appius iter indicaſſet. Verum quia Appius Lentuli nobilitatem Ciceronis nouitati ſuperbe prætuliſſet, ad animoſe refellit Cicero.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Appius tumens nobilitate ſua, erat enim hoc gentilicium illi, & ob id Ciceronem propemodum contemnens, multa indignitatis aduerſum ſe exempla a Cicerone perpetrata, callide confingit, cum nõ haberet aliud quod ad Ciceronis expoſtulationem reſpondere. Hæc Cicero ita eleganter confutat, vt ſuperbiam omnem, quam ille adſcribebat, in eundem retorqueat.

M. T. CICERO PROCOS. S. D. APPIO PVLCHRO. 2

Pluribus uerbis te ſcribam, cum plus otij nactus ero: hæc ſcripſi ſubito cum Bruti pueri Laodiceæ me conueniſſent, & ſe Romam properare dixiſſent. Itaque nullas ijs præterquam ad te, & ad Brutum dedi literas. Legati Appiani mihi uolumen à te plenum querelæ iniquiſsimæ reddiderunt, quod eorum ædificationem literis meis impediſſem. eadem epiſtola petebas, ut eos quãprimum ne in hyemem inciderent, ad facultatem ædificandi liberarem & ſimul peracute querebare, quod eos tributa exigere uetarem prius quàm ego re cognita permiſiſſem: genus enim quoddam fuiſſe impediendi, cum ego cognoſcere non poſſem, niſi cum ad hyemem me ex Cilicia recepiſſem. ad omnia accipe: & cognoſce æquitatem expoſtulationis tuæ. Primum cum ad me additum eſſet ab ijs, qui dicerent à ſe intolerabilia tributa exigi: quid habuit iniquitatis, me ſcribere, ne facerent ante, quã ego rem, cãm; cognoſcerẽ? non poterã credo, ante hyemem: ſic. n. ſcribis. quaſi uero ad cognoſcendũ ego ad illos, non illi aduenire debuerint. tã lon-

que autores veteres tuend:.

[redacted]

ASCEN.

Pluribus verbis &c. Diſcedendo Appius ex prouincia cum Apameæ eſſet, inde ad Ciceronem legatos miſerat cum literis plenis querelarũ, quod Cicero edicto impediuiſſet ædificationem, quã Apamæani cœperant, in glorioſam memoriam Appii, ex actis tributis ex prouincia. Ad quod reſpondet Cic. ſe purgãs & Appium callide accuſans, quod prouinciam oppreſſerit. Deinde purgat, quod Appio non ierit obuiam, refellitque, quod Lentuli nobilitatem ſuæ nouitati tantopere prætulerit Appius. Ordo eſt. Ego ſcribã ad te pluribus verbis: ſcilicet quam nunc, cum nactus ero plus otii. Ego ſcripſi hæc ſubito, cum pueri: ideſt ſerui Bruti conueniſſent: ideſt veniſſent ad me Laodiceæ: ideſt in ea vrbe Antiochiæ, & dixiſſent ſe properare: ideſt properanter iter parare Romam. Itaque: ideſt & ita, ego nullas: ideſt non vllas, non dedi iis: ideſt eis vllas literas præterquam ad te, & ad Brutum. Legati Apamæani: ideſt ab Apamæa vrbe Antiochiæ. Sunt tamen qui Appiani legunt, ſed errant, vt patebit in Epiſtola, quæ incipit. Vix tandem. reddiderunt mihi a te, ſcilicet miſſum, volumen: ideſt libellum plenum querelæ iniquiſſimæ: ideſt iniuſtiſsimæ, quod ideſt quia ego impediuiſſem literis meis ædificationem eorum, ſcilicet legatorum. videtur potuiſſe dicere ſuam. Tu petebas eadem epiſtola, vt liberarem: ideſt liberos facerem, & poteſtatem eis facerẽ ad facultatem ædificandi: ideſt vt poſsint ædificare, quãprimum: ideſt valde cito, ſtatim viſis literis tuis, ne incederẽt in hyemem, quia magna ædificia fieri non ſolent, & querebare: ideſt querebaris ſimul peracute: ideſt multum ſubtiliter, quod ego vetarem eos exigere tributa, ſcilicet ad ædificationem pſi-

*ge, inquis? quid? cum dabas * iis literas, per quas mecum age bas, ne eos impedirem, quo minus ante hyemem ædificarent. non eos ad me uenturos arbitrabare? tametſi id quidem fecerunt ridicule: quas enim literas afferebant, ut opus æſtate facere poſſent, eas mihi poſt brumam reddiderunt ſed ſcito, & multo plureis eſſe, qui de tributis recuſent, quam qui exigi uelint, & me tamen, quod te uelle exiſtimem, eſſe facturum. de Appianis hactenus. A Pauſania, Lẽtuli liberto, * accenſo meo, audiui, cum diceret, te ſecum eſſe queſtum, quòd tibi obuiam non prodiſſem, ſcilicet contempſi te: nec poteſt fieri me quicquam ſuperbius. cum puer tuus ad me ſecunda fere uigilia ueniſſet, isque te ante lucem Iconium mihi uenturum nuntiaſſet, incertumque, utra uia, cum eſſent duæ: altera Varronem tuũ familiariſſimum, altera Qu. Leptam præfectum fabrum meũ tibi obuiam miſi: mandaui utrique eorum, ut ante ad me excurrerent, ut tibi obuiam prodire poſſem. currens Lepta uenit mihique nuntiauit, te iam caſtra prætergreſſum eſſe. confeſtim Iconium ueni. cætera iam tibi nota ſunt. an ego tibi obuiam non prodirem? primum Appio Claudio? deinde imperatori? deinde more maiorum? deinde, quod caput eſt, amico? præſertim cum in iſto genere multo etiam ambitioſius facere ſoleam, quam honos meus, & dignitas poſtulet, ſed hæc hactenus illud idem Pauſanias dicebat te dixiſſe. Quid? Appius Lentulo, Lentulus Appio proceſſit obuiam, Cicero Appio noluit? Quæſo, etiam ne tu has ineptias homo mea ſententia ſumma prudentia, multa etiam doctrina. plurimo rerum uſu. addo urbanitatem, quæ eſt uirtus, ut Stoici rectiſſime putant, ullam Appietatem, aut Lentulitatem ualere apud me plus, quàm ornamenta uirtutis exiſtimas? cum ea conſecutus, nondum eram, quæ ſunt hominum opinionibus ampliſſima: tamen iſta ueſtra nomina nunquam ſum admiratus: uiros eos, qui ea uobis reliquiſſent, magnos arbitrabar. poſtea uero quàm ita & accepi, & geſſi maxima imperia, ut mihi nihil neque ad * honorem, neque ad gloriam acquirendum putarem: ſuperiorem quidem nunquam, ſed parem uobis me ſperaui eſſe factum. nec mehercule aliter uidi exiſtimare uel Cn. Pompeium, quem omnibus, qui unquam fuerunt, uel P. Lentulum, quem mihi ipſi antepono. tu ſi aliter exiſtimas nihil errabis, ſi paulo diligentius (ut, quid ſit * ἐξοχὴ, quid ſit * εὐγένεια, intelligas) Athenodorus Sandonis filius, quid de his rebus dicat, attenderis. ſed ut ad rem redeam, me tibi non amicum modo, uerumetiam amiciſſimum exiſtimes uelim. profecto omnibus meis officijs officiam, ut ita eſſe uere poſſis iudicare. tu autem ſi id agis, ut minus mea cauſa, dum ego abſum, debere uidearis, quàm ego tua laborarim, libero te iſta cura. * Παρ' ἐμοὶ γε καὶ ἄλλοι οἵ κέ με τιμήσουσι, μάλιστα δὲ μητίετα Ζεύς. ſi autem natura es Φιλαίτιος, illud non perficies, quo minus tua cauſa uelim: hoc aſſequere, ut quam in partem accipias, minus laborem. hæc ad te ſcripſi liberius fretus conſcientia officij mei. beneuolentiã, quam à me certo iudicio ſuſceptam quoad tu uoles, conſeruabo.* Vale.

ciendam (erat autem in honorem Appii cœpta) prius ideſt antequam ego permiſiſſem re cognita, hoc eſt, quod non prius exigerent, quam permiſiſſem, & nollem permittere niſi re cognita. Autem: ideſt ſed, querebare: ideſt querendo dicebas, fuiſſe quoddam genus: ideſt formam, aut rationem impediendi: ideſt me non aliud quæſiuiſſe, quam vt impedirem ædificationem, cum ego non poſſem co-

* a l. has. gnoſcere: ſcilicet rem, niſi cum ad hyemem cecepiſſem me ex Cilicia, in hyeme autẽ, vt dixi, ædificatio nimium proficeret. Accipe: ſupple reſponſionem ad omnia, & cognoſce æquitatem, quam nullam putas, expoſtulationis tuæ: ideſt mani-

* a l. & a Ceſonio audiui. vl. ia ceſſu meo audiui. feſtæ poſtulationis iniuriarum de me primum cum aditum: ideſt acceſſum eſſet ad me, ab iis: ſcilicet Cilicibus, qui dicerent tributa intolerabilia: ideſt grauiſſima exigi a ſe, quid iniquitatis habuit me ſcribere: id eſt quod ſcriberem, ne ideſt, vt non facerent antequam eo gnoſcerem rem, & cauſam? Credo, ſic enim ſcribis, non poteram ſupple cognoſcere rem, & cauſam ante hyemem & eſt per ironiam dictum, vnde addit Quaſi vero ego debuerim ire ad illos, ſcilicet legatos, qui pecuniam exigebant, & illi non debuerint venire ad me. Inquis ideſt ſcio, quod iam dicis, venirent illi ad te, tam longe? Quid? modus interrogandi, cum dabas iis literas, per quas mecum agebas, ne impedirem eos, quo minus: ideſt vt non, aut, quia ædificarent ante hyemem, non arbitrabare eos venturos ad me? Tametſi: ideſt nihilominus tamen, etiam ſi non arbitratus eſſes, ipſi fecerunt quidem ideſt venerunt ad me, ridicule: ideſt ſtulte, ita vt rideri poſſent. Enim: ideſt quia, ipſi reddiderunt mihi poſt brumam: ideſt breuiſſimum

* a l. honorem. n. ad gratiam. tempus lucis, hoc eſt poſt medium hyemis, eas literas quas afferebant, vt poſſent facere opus æſtate: ſcilicet durante. Sed ſcito, & ideſt ſimul, plures multo eſſe, qui recuſent, ſcilicet exactionem de tributis, quam qui velint ſupple ea exi-

* .i. excellentia gi, & tamen: ideſt nihilominus me eſſe facturum, quod exi-

* .i. nobilitas. ſtimem te velle. Hactenus ſupple reſpondi, aut ſcripſi

* .i. apud me quidẽ & alii, qui me colent, maxie vero conſiliarius Iuppiter. de Apamænis: ideſt legatis. Ego audiui a Pauſania liberto Lentuli, ac a Ceſonio, cum dicerent: ideſt audiui eos dicentes, te queſtum: ideſt conqueſtum eſſe ſecum, quod non prodiſſem obuiam tibi: ſcilicet redeunti e prouincia. Sci-

* .i. querulus. licet: ideſt ſcite licet, quamobrem quia contempſi te, nec quicquam poteſt fieri ſuperbius me. Cum puer: ideſt ſeruus tuus, veniſſet ad me ſecunda vigilia noctis, & is nunciaſſet te venturum Iconium: ideſt,

in eam vrbem Cappadociæ, ante lucem, & incertum ſupple eſſet vtra via: ideſt qua duarum viarum: ſcilicet venturus eſſes, cum duæ. ſcilicet viæ eſſent, ego miſi altera via obuiam tibi, Varronem familiariſſimum tuum, & altera: ſcilicet via Leptam, præfectum meum fabrum pro fabrorum, & mandaui vtrique eorum, vt excurrerent: ideſt extra ordinem, ac pompam præcurrerẽt ad me vt poſſem prodire obuiam tibi. Lepta currens venit, & nũciauit mihi, te iam prætergreſſum eſſe caſtra: ſcilicet Romana. Ego veni confeſtim: ideſt cum feſtinatione Iconium: ideſt in eam vrbem Cappadociæ: Cætera ſunt iam nota tibi, quaſi dicat ſcis quod per te ſteterit, quo minus te conuenerim. An: ideſt verum veriſimile eſt quod ego non prodirem obuiam, primum Appio Clodio: ſcilicet Pulchro? quaſi dicat homini nobiliſsimo, deinde imperatori, deinde more maiorum: ideſt ex vetere inſtituto, deinde quod eſt caput, ideſt præcipuum momẽtum rei, amico, præſertim cum ſoleam facere in iſto genere: ſcilicet officiorum, etiã multo ambitioſius, ideſt copioſius, & curioſius, quam honor meus, & dignitas ſupple mea poſtulat. Sed hæc hactenus ſupple ſint dicta. Illud &c. Idem Pauſania, ſcilicet libertus Lentuli dicebat te dixiſſe illud. Quid ni? ideſt cur non ita fieret, eſt ironia. Appius ſupple proceſsit obuiam Lentulo redeunti e prouincia, cum ille ſuccederet, Lentulus proceſsit obuiam Appio: ſcilicet ex eadem redeunte, hoc eſt nobiliſsimus nobiliſsimo, Cicero. homo nouus, noluit: ſcilicet procedere obuiam Appio. Quæſo, ideſt quæro ex te, tu ne, ſupple effuſus niſi has ideſt huiuſmodi ineptias, homo, cum ſis homo, mea ſententia: ideſt quantum ego de te ſentio, ſumma prudentia, ideſt habens ſummam prudẽtiam, etiam multa doctrina, ideſt habens multam doctrinam, & plurimam, vſu rerum addo vrbanitatem, ideſt aſteiſmon hoc eſt morum honeſtatem, quæ in vrbibus potius quam in agro eſt quæ: ſcilicet vrbanitas eſt virtus, vt Stoici putant: ideſt cenſent rectiſsime, exiſtimas: ideſt iudicas tu, illam Appietatem: ideſt nobilitatem, & gentilitatem Appiorum, aut Lentulitatem, ideſt nobilitatem Lentorum, valere plus? ideſt eſſe maioris æſtimationis apud me, quam ornamenta virtutis? q.d. longe erras, nã cum nondum conſecutus erã ea, quæ ſunt ampliſsima opinionibus. i. eſt ſecũdum opiniones hominum videlicet conſulatum, & triumphos tamen id eſt

eſt nihilominus,ego nunquam ſum admiratus .tanquam rem admiratione dignam,iſta ſcilicet quæ iactatis nomina veſtra,ſed ſupple arbitrabar viros, qui reliquiſſent vobis ea.ſcilicet nomina præclara,magnos,nam niſi illi magni fuiſſent,non reliquiſſent poſteris ſuis nomina præclara. Vero , ideſt ſed poſtea, quã ego accepi, ideſt audiui & geſsi imperia maxima. ita vt putarẽ nihil deeſſe mihi , neq; ad honorem ſupple acquirendum,neq; ad gloriam acquirendam,ſperaui me eſſe factum nunquam quidem ſuperiorem,ſed parem vobis: Nec mehercuſe ego vidi vel Cn.Pompeium,quem antepono omnibus,qui vnquam fuerũt, vel Lentulum quem antepono mihi ipſi,exiſtimare, ideſt cenſere & iudicare aliter ſcilicet quam quod par vobis factus eſſem. Tu o Appii ſi exiſtimas,ideſt iudicas aliter,nihil errabis,ſi vt intelligas quid ſit ἐξοχὴ exoche, ideſt excellentia , quid ſupple ſit εὐγένεια , ideſt nobilitas & bona natiuitas attenderis , ideſt animaduerteris.quid Athenodorus filius Sandonis,additur autem id,quia vt Stra.refert fuit etiam alter Cordylion dictus.hic autẽ Sãdonis filius fuit præceptor Cæſaris dicat de his rebus,quia nobilitatem virtute metiebatur,dicebatq; quod Iuuen. Tota licet veteres exornent vndiq; ceræ Atria,nobilitas ſola eſt, atq; vnica virtus: ſed vt redeam ad rem,ideſt quod ad vtilitatem facias: Ego velim ſupple vt exiſtimes,me non modo,ideſt non tantũ, amicum tibi, verum etiam amiciſsimum.profecto ego efficiam omnibus officiis meis,vt tu poſsis iudicare ita eſſe vere. Tu autem ſi agis,ideſt prætendis id,vt tu videaris debere minus ſupple laborare mea cauſa: dum ideſt donec ego abſum,quam ego laborarim pro laborauerim tua ſupple.cauſa ;ego libero te iſta cura, ideſt ſum contentus , vt mea cauſa non labores: nam, vt inquit Agamemnon Homericus ad Achillem iratum in primo Iliados παρ' ἔμοιγε,i. apud me καὶ ἄλλοι, ideſt & alii ſupple ſunt οἵ κέ με τιμήσουσι qui me honorabunt μάλιστα δὲ maxime autem μητίετα conſiliarius Ζεὺς Iuppiter quaſi dicat Cicero ſi tu minus honorabis,me honorabunt alii, ſi autem es natura, ideſt per naturam φιλαίτιος, ideſt querulus,tu nõ perficies quo minus,ideſt vt non velim,ſcilicet laborare,aut prodeſſe in cauſa tua,aut ſic quo ideſt vt velim minus ſupple propterea in cauſa tua,ſed ſupl: tu aſſequere,ideſt obtinebis hoc, vt laborẽ,ideſt curem minus in quam partem accipias .ſ.hæc a me ſcripta, ſiue in bonam, ſiue in malã. Ego ſcripſi has ad te liberius: ideſt multum libere,aut liberius,quã par eſt, fretus cõſcientia officii mei, & beneuolentiæ ſupple meæ , quam ſuſceptam certo iudicio a me,conſeruabo quoadũ,quandiu tu voles.

VIC.

LEgati Appiani mihi volumen, &c. } Magna ſemper varietate ſcriptus eſt hic locus , cum nonnulli Apamæani pro Appiani legerent: ſed falſo, vt puto;nam & Appiani vbiq; habent veteres codices: & hos populos eſſe prouinciæ, cui Cicero preterea, docet Plin.libr.5 cap. a 9.his verbis. Alter conuentus a Synnada accipit nomen: conueniũt Lycaones, Appiani,Gercopeni,Doryllæi,Midæi,Iulienſes,& reliqui ignobiles populi 15. Cum igitur vetuſtiſsimorũ codicum lectio ratione, & optimorum autorum teſtimonio confirmetur , non video cur temere mutanda ſit. A Pauſania Lentuli liberto,ac Cæſonio audiui) Nos ſcripſimus. { Accenſo meo } nõ tamen ſic penitus eſt in antiquis:nonnihil enim mendi hunc locum occupauit:ibi enim { A Pauſania Lentuli Liberto acceſſo meo } ſcriptũ eſt: vulgata lectio omnino deprauata eſt. { Ac Cæſonio } de vno enim tantum loquitur , vt ex ſequentibus verbis manifeſto colligitur. volui antiquam ſcripturam omnibus preponere , vt ſi quis noſtram non probaret , comminiſcatur aliam, ſi poteſt meliorem, nullius.n.induſtriæ inuidemus,pollicemurq; ſemper notum facturos, ſi quando ab antiqua ſcriptura diſceſſerimus: cupio enim ſi minus ingenium; at fidem, & ingenuitatem noſtram commendari. Alii,in acceſſu meo legũt: quod minus placet.niſi enim Pauſanias aliquo Ciceroni miniſterio coniunctus eſſet vix mihi veriſimile videtur Appium cum eo tam libere quæſtum eſſe de Ciceronis iniuriis : ſed quia hæc tenues coniecturæ ſunt ,totã hãc rem eruditiori iudicio relinquemus. Quod autem Accenſi , Conſules, & Pretores ſequi ſoliti eſſent in caſtra, & cur ſic appellati,quia ab antiquis grammaticis docto, & diligenter declaratum eſt,nihil attinet repetere. { Vt mihi nihil, neque ad honorem, neque ad gloriam acquirendam deeſſe putarem }. Noſtram lectionem magis probatum iri puto, eandem cum antiquis. { Nihil eſſe acquirendum } ideſt me omnia iam adeptum eſſe,& conſecutum, vt nihil amplius ad honorem,& gloriam acquirere debeam. Illis enim aliquid ad honorem, & gloriam adhuc acquirendum eſt, qui nondum plene & honorem,& gloriam adepti ſunt quamuis multum in eis proceſſerint. Communis lectio durior, & confuſior. { Si paulo diligentius,& quid ſit ἐξοχὴ,quid ſit εὐγένεια intelligas, &c. } Nos noſtram lectionem a veteribus libris accepimus ne parua quidem immutatione facta.exiſtimamus autem hanc eſſe nõ paulo meliorem:certe locus planus eſt,& clarus cum ante obſcuriſsimus plurimis mendis eſſet. Vocis illius græcæ ἐξοχὴ nullum veſtigium eſt in antiquis codicibus.vſurpat eam ſane Cic.ad Atticum libro tertio ἐξοχὴ in nullo eſt:pecunia omnium dignitatem exæquat. Non tamen nobilitatem intelligit, dicit enim candidatos ita inter ſe pares,vt nulla re alii alios excedant : ſi enim vlla erat generis inæqualitas,eam pecunia adæquabat . Credebat Appius nobilitatem eſſe non poſſe , vbi non eſſet εὐγένεια , qui familiæ ſuæ antiquitatem,& ſplendorem iactaret in contemtum Ciceronis nouitatis. Aliter ſentit Cicero,qui ſibi licet obſcuris parentibus orto,poſtquam honorifice adeptus eſſet , & geſsiſſet ſumma imperia,nihil neq; ad honorem , neq; ad gloriam deeſſe putabat. vt nobiliſsimis hominibus par eſſet dignitate: de qua re ſi ille aliter exiſtimet,recte facturum illum dicit, ſi paulo diligentius animaduerterit,quid Athenodorus Stoicus de his rebus iudicet. poteſt enim aliquis εὐγένειαν habere, nec tamen nobilis eſſe cum pleriq; ex bonis, & illuſtribus parentibus nati, inertiſsimi : flagitioſiſsimiq; reperiantur, quos vere nemo nobiles appellare poſſet. Qui enim recte intelligunt , & non vulgi opinionibus ducuntur, virtutem eſſe, quæ veram nobilitatẽ faciat, & non claros natales putant: multitudo autem decipitur quæ credat omnes ex clariſsimis familiis ortos debere nobiles dici, cũ potius εὐγενεῖς appellandi ſint : nobiles autem [illegible] eſſe exiſtimandũ eſt, qui egregiis ſuis factis dignitatem gloriamq; ſibi parauiſſent, et ſi eorum maiores ignoti fuiſſent. Meminit autem Athenodori Sandonis Pluta.in vita Publicolæ his verbis: τῷ γοῦν δὲ ἄνδρα μόνον ὁμοῦ τι πάντων σπουδάζων ἀθηνόδωρος, ὁ Σάνδωνος ἐν τῷ πρὸς Ὀκταουΐαν τὴν Καίσαρος ἀδελφὴν καὶ ἀλέξανδρον ὑπομνήματι φησί. quem puto eundem eſſe cum hoc de quo hic Cicero. Præterea Strabo lib. 14 qui in Athenodoros duos Tarſenſes fuiſſe tradit in Stoicorum diſciplina claros,quorum vnus Cordylion appellatus ſit,qui cum M. Catone vixit domiq; eius obiit,alter vero Sandonis, quem etiã Cananitam vocatum eſſe docet a pago quodam. Hunc autem Cæſarem Auguſtum erudiuiſſe, magnoſq; honores apud eum conſecutum eſſe: vixit autem ad extremam vſq; ſenectutem. Pluta autem de hoc narrat, quæ cum ad hunc locum nihil faciant omittemus.

EX PO. EIVSD.

ADdo vrbanitatem, quæ eſt virtus, vt Stoici rectiſsime putant. } Multum huic nomini tribuiſſe. Stoicos oſtẽdit etiam Pluta. in commentario, quo declarauit , quomodo deceat adoleſcentes legere poetas, diuerſam enim, & penitus contrariam vim apud illos habere ἀστεῖον nomen alteri, quod eſt ἀμαθὴς intelligitur ab eo, qui locum eum Plutarchi accurate animaduertit: differit autem quemadmodum Stoici nihil commune eſſe iudicarent virtuti, ac vitio, & quemadmodũ Vrbanus apud illos (ita autem vocabant virtute præditum) omni culpa vacaret, & omnes res recte facere poſſet. Imperitus autem (id erat apud illos vitioſus) omnibus obnoxius eſſet , & in omni ſemper negotio laberetur . verba ipſius hæc ſunt: πολλὰ πανταχοῦ σκώπτοντες χαίρειν φράζουσι μήτε τι φαῦλον ἀρετῇ προσεῖναι μήτε κακίᾳ χρηστὸν ἀξιοῦντες . ἀλλὰ πάντως μὲν καὶ ἐν πᾶσιν ἁμαρτωλὸν εἶναι τὸν ἀμαθῆ . περὶ δὲ πάντα δ' αὖ κατορθοῦν τὸν ἀστεῖον : Hæc annotaſſe mirifice vtile eẽ credo ad huius loci pſpicuitatẽ, qui aliter obſcuriſsimus eſſet .

SEBA. CORR.

LEgati Apamæam } Al. Appiani, hic, & paulopoſt, quæ lectio viris doctis magis probatur. Et ſi vtraq; defendi poteſt: quod in Cic prouincia vtriq; eſſent populi. { Aedificationem } Alicuius ſtatuæ in Appii honorem. { Ex C.rec. } in Aſiam T.i longe inquis: ex Phrygia, ſiue Lycaonia in Ciliciã. { Vrbanitate } in vetere lib. humanitatẽ legimus { ἐξοχὴ } excellentia. { εὐγένεια } nobilitas. Alii legũt, vt qd ſit εὐγένεια, qd ſit nobilitas itelligas. { Athen. } Philoſ. Stoic. cogno. Cananita. { Παρ' ἐμοίγε καὶ ἄλλοι οἵ κέ με τιμήσουσι μάλιστα δὲ μητίετα Ζεύς } Apud me quidem, & alii, qui me colant, maxime autem conſiliarius Iupiter. { φιλαίτιος } querulus.

BERN. RVTI. LEgati Appiani mihi volumen a te plenum querelæ iniquiſsimæ reddiderunt } Vide ne Apamæani, vel Apamæi potius. nam ſecũda ab hac epiſtola ait, alteras de ædificatione Apamæorum impedita legi perinuitus. Non ignoro Apamæam fuiſſe his locis vrbem celeberrimam, ſed & Appianos legimus in eadem prouincia diuerſos. qua de re Plinii verba appoſui: Alter conuentus, inquit, a Synnada accipit nomen: conueniunt Lycaones, Appiani, Cercopeni, Dorylæi, Midæi, Iulieſes, & reliqui ignobiles populi. 15. Tertius Apamæam vadit, ante appellatam Celenas, dein Cibothon. certe vtrobiq; itidem legendum, ne ſibi ipſe repugnet. nam interpres cũ Appiani legat, ab Apamæa tamen imperitiſsime accipit. { Etſi Athenodorus Sandonis filius quid de his rebus dicat, attenderis. } Etſi abundant: niſi malis, vt, quod ante eſt, expungere.

[redacted]

ARGVMENT.

Hæc epiſtola fere tota eſt reſponſiua epiſtolæ Appij, præterquam in fine. Conqueſtus enim fuerat primum, quod Cicero vultu indicto ſignificaſſet ſe non eſſe amicum Appij, quod Cicero dicit ſe non intelligere, cum nihil eiuſmodi fecerit. Deinde conqueſtus fuerat, quod Cicero legatos impediuiſſet, qui Appium venturi erant laudatum in Senatu. De qua re ſe diligenter excuſat. Addiderat Appius, quod fama ſua in prouincia detraxiſſet, id Cicero pernegat, sumorus ab Appio excogitatum, aut ſi ab aliquo maleuolo audierit, leuem eſſe quod crediderit. Poſtremo gratum ſibi dicit, quod de rebus vrbanis ſit admonitus, rogatque vt cum Hortenſio agat, ne prouincia prorogetur in annum. Docetq; Appiũ vbi ſit, & quod nunc ſiat in Cilicia.

GIBER. LONG. LEMMA.

Et hæc epiſtola in refutandis Appij falſis inſimulationibus, vt pote de ſuſpicione taciturnitatis, de legatis prohibitis, de fama imminuta, conſiſtit. Sed ita tamen refutat, vt non tam Appio mendacium impingat, quam falſis delatoribus quibus citius quam decebat virum probum, aures conceſſiſſet. Monet tamẽ ſub finem, vt amicitiam tueatur & defendat.

M. T. C. PROCOS. S. D. APPIO PVL. 8

ETſi, quantum ex literis tuis intelligere potui, uidebam te hanc epiſtolam, cum ad Vrbem eſſes, eſſe lecturum, refrigerato iam leuiſſimo ſermone hominum prouincialium: tamen, cũ tu tã multis uerbis ad me de improborum oratione ſcripſiſſes, faciendum mihi putaui, ut tuis literis breui reſponderem. ſed prima duo capita epiſtolæ tuæ tacita mihi quodammodo relinquenda ſunt: nihil enim habent, quod aut definitũ ſit, aut certũ niſi me uultu, & taciturnitate ſignificaſſe tibi non eſſe amicum, idq; pro tribunali cũ aliquid ageretur, & nonnullis in conuiuijs intelligi potuiſſe. hoc totum nihil eſſe, poſſum intelligere; ſed cum ſit nihil, nec quid dicatur quidem intelligo: illud quidem ſcio, meos multos, & illuſtreis & ex ſuperiore, & ex æquo loco ſermones habitos cum tua ſumma laude, & cum magna ſignificatione noſtræ familiaritatis, ad te uere potuiſſe deferri. Nam quod ad legatos attinet: quid à me fieri potuit aut elegantius, aut iuſtius, quàm ut ſumptus egẽtiſſimarum ciuitatum minuerem ſine ulla imminutione dignitatis tuæ, præſertim ipſis ciuitatibus poſtulantibus? nam mihi totum genus legationum tuo nomine proficiſcentium notum nõ erat. Apameæ cum eſſem, multarum ciuitatum principes ad

ASCEN. ETſi reſpondet epiſtolæ Appii, qua multa obiecerat, quæ purgat, vti legenti facile patebit. Ordo autem eſt. Etſi, ideſt quanquam ego videbam quantum potui intelligere ex literis tuis, te lecturum ſup. eſſe hanc epiſt. cũ veniſſes ad vrbem. ſ. Romam, ſermone leuiſsimo, ideſt inconſtantiſsimo, hominum prouincialium, qui inique conqueſti fuerunt de Cic. refrigerato, id eſt temperato, & ſedato iam, tamen cum tu ſcripſiſſes ad me tã multis verbis, de oratione. i. locutione hominum improborũ, ego putaui faciendum mihi. i. me debere facere, vt reſponderẽ breui, ideſt breuiter, vel breui ſup. epiſtola, vel reſponſione, literis tuis. Sed duo prima capita: ideſt principales ſententiæ epiſtolæ tuæ, relinquenda ſunt mihi quodammodo tacita enim, id eſt quia nihil habent, quod ſit, aut diffinitum: ideſt determinatum, aut certum, niſi me ſignificaſſe vultu, & taciturnitate, ideſt eo quod vultum iratum haberem, & nihil dicerem, me ſup. non eſſe amicum tibi, idq;: ideſt, & id potuiſſe intelligi pro tribunali i. ante tribunal, cum aliquid ageretur, & nonnullis. i. quibuſdam conuiuiis. Ego inquit Cice. poſſum intelligere hoc totũ nihil eſſe: ideſt ex vana ſuſpicione eſſe ortum. ſed cum ſit nihil ſ. in te. nec quidem: ideſt non etiam, aut nõ ſaltem, intelligo, quid dicatur. Quidem: ideſt certe, ego ſcio illud multos ſermones meos habitos, & illuſtres, ideſt claros, & ex ſuperiore loco: ideſt cum in ſede magiſtrali ſederem, & in loco æquo: ideſt plano cum vt priuatus loquerer cum ſumma laude tua, & cum magna ſolicitudine: ideſt anxietate, & ſignificatione familiaritatis noſtræ, potuiſſe deferri, ideſt delatorie afferri ad te, vere. i. veraciter. Nam quod attinet ad legatos, qui communibus ſumptibus volebant Romam proficiſci, vt Appium publice laudarẽt, quid potuit fieri a me, aut elegantius: ideſt decẽtius, aut iuſtius quam vt minuerem, ſumptus: ideſt expenſas ciuitatum egentiſsimarum, ſine vlla imminutione dignitatis tuæ, præſertim ipſis ciuitatibus poſtulantibus ſup. illud quaſi dicat nihil. Nam totum genus legationũ, ideſt legatorum proficiſcentium: ideſt abeuntium tuo nomine, non erat notum mihi. i. non erat approbatum a me, cum neſcirem iuſtam rationẽ earum cũ ego eſſem Apameæ, ideſt in ea vrbe Antiochiæ, aut (vt alii dicunt) Phrygiæ ſed Stra. dicit ſic. Antiochenſibus ad Auſtrum Apamæa eſt, in mediterraneo ſita. Et paulo ante de Antiochenſi prouincia, quæ eſt pars Syriæ loquẽs dicit. Vocatur etiam Tetrapolis ex inſignibus vrbibus quæ ibi ſunt, & ſi plures ſint, maxime tamen. 4. ſunt, Antiochia apud Daphnem, & Seleucia in Pieria, & Apamæa, & Laodicea, quæ propter concordiam ſorores dicebantur. Eas Seleucus condidit. Maxima ab eius patre Antiocho Antiochia dicta eſt, minutiſsima ab eo, Apamæa vero ab eius vxore, Laodicea autem a matre nominata eſt. Alibi tamen dicit Apamæam, & Laodiceam Phrygiarum vrbium maximas.

Sed Phrygia generaliter ea quoq; pars dicitur. Principes multarum ciuitatum detulerunt ad me: ideſt clam inſinuauerunt mihi, ſumptus nimis magnos decerni: ideſt decreto adiudicari, legatis. ſ. Romam ituri, cum ciuitates non eſſent ſoluendo: ideſt vt ſoluant. Ego cogitaui multa ſimul, hic: ideſt in hac re, aut hoc tempore primum arbitrabar te hominem non ſolum ſapientem, verumetiam, vt nunc loquimur, vrbanum: ideſt politum ſermone, & moribus, non delectari iſto genere legationum. ſ. quæ in vanum exhaurirent egentiſsimas ciuitates. Et ego arbitror me diſputaſſe id multis verbis pro tribunali: ideſt in tribunali Synnadis: ideſt in eo oppido Cariæ, vbi vis eſt marmorũ, quæ Synnadica inde dicuntur. Alii Phrygiæ quoq; eã addicunt: quia vicina ſunt loca. Phrygiaq; maior ea complectitur. Eſt autẽ forma ablatiui pluralis. Primum ſup. dixi diſputando, App. Clau. eſſe laudatum ſenatui, & Pop. R. i. a ſenatu, & P. R. aut coram Sena. & Pop. R. non teſtimonio Myndenſium: ideſt legatorum e Myndo oppido Cariæ, mentio enim legationis mittendæ facta eſt in eo oppido, ſed ſua ſponte: ideſt ſine alicuius interceſſione. Nam Senatus de Rep. benemeritos ſponte laudare ſolebat. deinde ſup. dixi, me vidiſſe iſta accidere multis, vt legationes venirent Romam, cauſa eorum, ſcilicet laudandorum, ſed dixi me non meminiſſe, vllum tempus, aut locum laudandi dari his, ideſt huiuſmodi legationibus. Sicut Agrecius dicit memini exigit præſens tempus, vt memini videre non vidiſſe, & hic dari non datum eſſe. Idq; Cicer. fere obſeruat. Valla tamen in Raudenſem improbat. Certum autem eſt Virg. in Georgic. dixiſſe.

dixiſſe. Memini Corycium vidiſſe ſenem. & Perſium, memini ſomniaſſe, ſed frequentior eſt per præſens locutio. Dixi ſup. ſtudia eorum, qui ire, aut mittere volebant, placere, quod eſſent grati in te bñmerito, ſed ſup. dixi conſilium totum. ſ. de mittendis legatis videri minime neceſſarium. Si autem vellent declarare officium ſuum in eo, ſcilicet conſilio, aut incepto, dixi ſupple me laudaturum, ſi quis functus eſſet officio. ſ. legationis Romam tui laudandi gratia, ſuo, ideſt proprio ſumptu, nõ ciuitatum egentium, & dixi conceſſurum, ſi ſup. functus eſſet ſuo ſumptu legitimo. i. rationabili, qualem leges pmittunt, & ſup. dixi me non permiſſurum ſi infinito. ſ. ſumptu quia cederet in detrimentum Reip. cui expedit, vt vnuſquiſque re ſua bene vtatur. Diſputaui autem publice, aut fateor me diſputaſſe publice, quid. n. poteſt reprehendi. ſ. in meo facto, niſi quod addas viſum eſſe quibuſdam edictum meum eſſe accommodatum, ideſt applicatum, quaſi conſulto, ideſt conſilio præuio ad iſtas legationes impediendas. Iam vero ii, qui hæc diſputant, ideſt variis ſermonibus agitant, non videntur mihi facere iniuriam tantum ideſt intantum, quam ideſt quantum, ſup. is ſi cuius, ideſt ſi quis talis ſit, quod eius aures patent ad hanc diſputationem, tacite notat Appium, qui detractores libenter audit, modeſtius tamen dicit ſi cuius quã ſi diceret, vt multi legunt. quam ii quorum &c. aut, Is cuius &c. Ego compoſui edictũ Romæ: ideſt cum adhuc Romæ eſſem, nec quicquam de legationibus iſtis ſuſpicarer, & nihil addidi, niſi id quod publicani: ideſt qui publica vectigalia conducunt, & tractant, rogarunt me cum veniſſent ad me Samum, ideſt in eam vrbẽ inſulæ eiuſdem nominis, ſed vrbs etiam Samæ dicitur, inſula tantum Samos, vt transferrem: ideſt tranſmutarem, de edicto in meum. ſ. edictũ ſcriptum diligentiſſime, totidem verbis, quod eſſet ſcriptum in tuo edicto, hoc eſt, vt quod erat in tuo edicto, ponerem aliter, in quo capite ſunt quædam noua ſalutaria ciuitatibus quibus ego delector magnopere. Vero p ſed. hoc ex quo ſuſpicio nata eſt, me exquiſiuiſſe: ideſt excogitaſſe aliquid, in quo offenderem te, eſt tralatitium: ideſt ceu trãſlatitium: ideſt fictitium, & falſo in me tranſlatum, ex malitia eorum qui talia cogitant, & faciunt. Neq; enim eram tam deſipiens: vt putarem ſup. eos legari cauſa rei priuatæ, qui mittebãtur, vt gratias agerent, & ibi non priuato, ſed publico magiſtratu functo, & non pro re priuata ſua: ideſt ſibi propria, ſed ſup. & non. ſ. gratias agerent, in priuato. ſ. loco, ſed in pub. conſilio orbis terræ: ideſt in ſenatu. ſ. Roma. Neq; enim cum edixi: ideſt in pub. mandato iuſſi, nequis proficiſceretur. ſ. Romam iniuſſu ideſt ſine iuſſu meo, excluſi eos, qui non poſſent perſequi, ideſt ad finem vſq; ſequi (non enim ſemper in malum accipitur) me in caſtra, & qui non poſſent perſequi me trãs Taurum. ſ. montem. quia qui nequis dicit, omnes includit ſub vetatione ſua. Nam. i. maxime ridendum in literis tuis. Scripſerat enim Appius mordendo Cicer. quod cum prohibuiſſet quenquam iniuſſu ſuo proficiſci Romam, non prohibuerit proficiſci ſecum in caſtra, & trans Taurum, immo dicit Cicero generalem ſe feciſſe prohibitionem, neq; opus fuiſſe, vt legationes mitterentur ſecum aut in caſtra, aut trans Taurum. Quid enim erat, quod ideſt propter quod perſequerentur in caſtra, ve pro vel, tranſirent Taurum, nomen eſt maximi montis Armeniam a Cilicia dirimẽtis cum ego fecerim iter a Laodicea: ideſt ab ea vrbe Antiochiæ, aut Syriæ, ſeu Phrygiæ maioris, vſque ad Iconiũ oppidum Cappadociæ, ita vt magiſtratus, & legationes omnium diœceſium: ideſt iuriſdictionum, ac gubernationum, a verbo διοικέω, quod eſt guberno, vnde ſecunda per œ ſcribitur, & tertia a Græcis per ω, & ita ambæ ſunt longæ, e διοίκησις diœceſis, diſpoſitio, gubernatio, iuriſdictio, quæ ſunt cis. i. citra Taurum, & omnium illarum ciuitatum, conuenirent me. ſ. agendi mecum de rebus ſuis gratia, niſi forte legati ſup. cœperunt legari: ideſt mitti poſtea quàm ego tranſgreſſus ſum. Taurum, quod certe non eſt ita. Cum enim eſſem Laodiceæ, cum eſſem Apameæ, cum rẽpete eſſem: Synadis, cum. ſ. eſſem Philomeli, cum eſſem Iconii: quæ ſunt oppida iam nota in prouincia ſita: Iconium quidem in Cappadocia, Philomelum in Phrygia. ſ. maiore, qđ ſitum eſt in magna planicie a Septentrione: cætera prius dicta ſunt Synnada quidẽ vrbs eſt Aſiatica ad Cariæ fines, & vt Strab. dicit, non magna eſt ad quam planicies iacet oleis conſita. 60. fere ſtadiorum. Vlterius eſt Dorci vicus, & Synnadici lapidis fodina. De declinatione autem nequid hæſites, quia Cic. Synnadis aduerbialiter dicit: credam vti ablatiuo plurali, vt ſit nominatiuus Synnada Synnadorum. Calepinus tamen dicit apud Sydonium declinari Synnas ſynnadis, quod hoc dici non poſſet, nam ab eo nominatiuo diceretur hoc Synnade, aut Synnadi non Synnadis: in quibus omnibus oppidis ego commoratus ſum. i. moram traxi, omnes legationes iſtius generis. ſ. quæ mitterentur tui laudandi gratia erant conſtitutæ. i. tranſlatæ. Atque ego volo te tamen ſcire, hoc me nihil decreuiſſe. i. decreto conſtituiſſe, de iſto ſumptu legationum, aut minuendo, aut remittendo ſ. illis: qui eo onerabantur, niſi quod principes ciuitatũ poſtulaſſent mane. i. matutino tpe eius diei quo decreuerã: ne ſũptus minime. i. oĩno non neceſſarii ducerentur in venditionem tributorum: interdum enim tributa venduntur, & qui ea emunt, acerbiſsime exigunt & illam acerbiſsimam exactionem capitum, atq; oſtiorũ. i. de ſingulis capitibus, atq; oſtiis domus, quam tu non ignoras, quia eius tempore vigebat, aut ab eo, aut eius gratia inſtituta erat. Ego autem cum ſuſcepiſſem. i. faciendum recepiſſem hoc. ſ. ne fierent ſumptus non neceſſarii, adductus. ſ. ad hoc non ſolum iuſtitia, quæ nimiam exactionem prohibet, ſed etiam miſericordia, aut leuarem. i. deonerarem miſeriis ciuitates perditas. i. pereuntes: & perditas maxime p magiſtratus ſuos non potui negligens eſſe in illo ſumptu non neceſſario. ſ. vetando. Tu cum ſermone iſtiuſmodi. ſ. detractorii: & inimicitiarum generatiui: eſſent delati ad te de me, nõ debui ſſi credere. Si autem delectatis hoc genere. i. fictionum: aut ſer-

me detulerunt, ſumptus decerni legatis nimis magnos, cum ſoluendo ciuitates non eſſent. hic ego multa ſimul cogitaui, primum, te, hominem non ſolum ſapientem, uerũ etiam (ut nunc loquimur) urbanum, non arbitrabar genere iſto legationum delectari. idq; me arbitror Synnadis pro tribunali multis uerbis diſputauiſſe: primum, Appium Claudium Senatui, Populoq; Romano non Myndeſium teſtimonio (de ea enim ciuitate mentio facta eſt) ſed ſua ſponte eſſe laudatum: deinde me iſta nidiſſe multis accidere, ut eorum cauſa legationes Romam uenirent, ſed his legationibus non meminiſſe ullum tempus laudãdi, aut locum dari; ſtudia eorum mihi placere, quod in te bene merito grati eſſent, conſilium totum uideri minime neceſſariũ: ſi autem uellẽt declarare in eo officium ſuum, laudaturum me, ſiquis ſuo ſumptu functus eſſet officio: conceſſurum, ſi legitimo: non permiſſurum, ſi infinito: quid enim reprehendi poteſt? niſi quod addis, uiſum eſſe quibuſdam edictum meum quaſi conſulto ad iſtas legationes impediendas eſſe accommodatum. iam non tam mihi uidentur iniuriam facere ij, qui hæc diſputant ● *quam ſi cuius aures ad hanc diſputationem patent. Romæ compoſui edictum. nihil addidi, niſi quod publicani me rogarunt, cum Samum ad me ueniſſent, ut de tuo edicto totidẽ uerbis trãſferrem in meum. diligentiſsime ſcriptum caput eſt, quod pertinet ad minuendos ſumptus ciuitatum: quo in capite ſunt quædam noua ſalutaria ciuitatibus, quibus ego magnopere delector. hoc uero, ex quo ſuſpicio nata eſt, me exquiſiuiſſe aliquid, in quo te offenderam, tralatitium eſt: neque enim eram tam deſipiens, ut priuatæ rei cauſa legari putarem qui & tibi non priuato, & pro re non priuata ſua, ſed publica, non in priuato, ſed in publico orbis terræ* ● *conſilio, ideſt in Senatu ut gratias agerent, mittebantur.* ● *neque cum edixi, ne quis iniuſſu meo proficiſceretur, excluſi eos, qui me in caſtra, & qui trans Taurum perſequi non poſſent: nam id eſt maxime in tuis literis ridẽdum: quid enim erat: quod me perſequerentur in caſtra, Taurumue tranſirent? cum ego Laodicea uſque ad Iconium iter ita fecerim, ut me omnium illarũ diœceſium, quæ cis Taurũ ſunt omniumq; earum ciuitatum magiſtratus, legationesq; con-*

● a.l. q̃ is.

● a.l. pcilio

● a.l. neq; & cum.

*uenirent. niſi forte poſtea cœperunt legare, quàm ego Taurum tranſgreſſus ſum: quod certe non ita eſt: cum enim Laodiceæ, cum Synnadis, cum Philomeli, cum Iconij eſſem, quibus in oppidis omnibus commoratus ſum! omnes iam iſtius generis legationes erant conſtitutæ. atque hoc tamen te ſcire uolo me de iſto ſumptu legationum aut minuendo, aut remittendo decreuiſſe nihil, niſi quod principes ciuitatum à me poſtulaſſent, ne * in uenditionem tributorum, & illam acerbiſſimam exactionem, quam tu non ignoras, capitum, atque hoſtiorum inducerentur ſumptus minime neceſſarij. ego autem cum hoc ſuſcepiſſem, non ſolum iuſticia, ſed etiam miſericordia adductus, ut leuarem miſerijs perditas ciuitates, & perditas maxime per magiſtratus ſuos: non potui in illo ſumptu non neceſſario negligens eſſe, tu, cū iſtiuſmodi ſermones ad te delati de me ſunt, non debuiſti credere. ſi autem eo genere delectaris, ut, quæ tibi in mentem ueniant, alijs attribuas: genus ſermonis inducis in amicitiā minime liberale. ego ſi in prouincia de tua fama detrahere unquam cogitaſſem, non ad generum tuum Lentulum, neque ad libertum tuum Brunduſii, neque ad præfectum fabrum Corcyræ, quem in locum me uenire uelles, retuliſſem. quare potes, doctiſſimis hominibus auctoribus, quorum ſunt de amicitia generanda præclariſſime ſcripti libri, genus hoc totum orationis tollere. Diſputabant: ego contra diſſerebam. Dicebant: ego negabam. an mihi de te nihil eſſe dictum unquam putas? ne hoc quidem, quod cum me Laodiceam uenire noluiſſes, Taurum ipſe tranſiſti? quod iiſdem diebus meus conuentus erat Apameæ, Synnadis, Philomeli, tuus Tarſi? non dicam plura, ne, in quo te obiurgem, id ipſum uidear imitari. Illud dicam, ut ſentio: ſi iſta, quæ alios loqui dicis, ipſe ſentis, tua ſumma culpa eſt, ſin alij tecum hæc loquuntur, tua tamen, quod audis, culpa nonnulla eſt. mea ratio in tota amicitia noſtra conſtans, & grauis reperietur. quod ſi quis me aſtutiorem fingit: quid poteſt eſſe callidius, quàm cum te abſentem ſemper defenderim cum præſertim mihi uſu uenturum non arbitrarer, ut ego quoq; abſens à te defendendus eſſem, nunc comittere, ut tu iure optimo me abſentem deſerere poſſes? unum genus excipio ſermonis, in quo perſæpe aliquid dicitur, quod te putem nolle dici: ſi aut legatorum tuorum cui*

monom;vt attribuas aliis.i.dicas tibi dicta eſſe ab aliis, quæ veniant tibi in mentem.i.quæ putaris dicta, aut facta eſſe potuiſſe, tu inducis in amicitiam genus ſermonis minime :ideſt nequaq̃ liberale: ideſt libero homine dignum. Si ego cogitaſſem nunq̃ detrahere de tua fama in prouincia, non tuliſſem ad Lentulum generum tuum: ideſt ad iudicium, & voluntatem generi tui Cn.Lentuli, neq; ad Libertum tuum.ſ. Phaniam Brunduſii, cum adhuc eſſem Brund. quæ eſt vrbs Italiæ, neq; ad præfectum fabrum pro fabrorū, Corcyræ: ideſt cum eſſem Corcyræ, aut in Corcyra inſula, in quem loocum velles me venire.ſ.ad conueniēdum te, aut vt conueniar a te. Quare tu potes doctiſſimis hominibus autoribus: ideſt id approbantibus, quorum.ſ.autorum libri ſunt.i.extant ſcripti præclariſſime de amicitia gerenda tollere hoc totum genus orationis.ſ.quale eſt dicentiū. Supple homines, aut inimici diſputabant.ſ.de alicuius perfidia. Ego diſſerebam: ideſt diuerſa ab eis aſſerebam contra. Ipſi dicebant.ſ.aliquid mali de te, aut, de alio, ego negabam. Talia enim ſolent dicere, qui volunt videri amici cum nō ſint, quia fingunt ſe refelliſſe ea que nunquam dicta ſunt, vt nō ipſi ſed alii ea dixiſſe putentur, ſic tamen vt licet dicant ſe contra dixiſſe, putent inimicos illorū, de quibus talia dicta narrant, vere cenſere. non omnes intelligunt hūc locum. An o Appi, putas nihil vnquam eſſe dictum mihi de te ne quidem.i. non ſaltem hoc: quod cum voluiſſes me venire Laodiceam, ipſe tranſiſſes Taurum, & q̃d meus conuentus.i. iuriſdictio erat Apameæ, Synadis, Philomeli, & tuus conuentus erat Traſi iiſdem diebus, quod argumentum erat te nolle prouincia, decedere. Non dicam plura ne videar imitari id ipſum in quo ego obiurgem te. Ego dicam illud, vt ſentio, ſi ipſe: ideſt tu, ſentis: ideſt ex ſententia tua aſſeris iſta quæ dicis alios loqui, eſt tua ſumma culpa, ſin autem: ideſt ſed ſi, alii loquuntur hæc tecum, tū tua culpa eſt nonnulla: ideſt ex aliqua parte, quod audis.ſ.tales. Mea ratio.i.forma faciendi, & dicendi reperietur conſtans, & grauis in tota amicitia noſtra. Quod ſiquis fingit me aſtutiorem.i.callidiorem, quod poteſt eſſe incallidius.i.magis non callidū.hoc eſt ſtultius, & ſimplicius, quā cum ego defenderim ſemp te abſentem, præſertim cum ego nō arbitrabar vſu ventur.i.euē turum mihi. vt ego eſſem defendendus a te abſens, ego cōmitterem nunc, vt tu poſſis optimo iure: ideſt æquiſſimis rationibus deſerere me abſentem: ideſt exiſtentem in prouincia. Ego excipio vnum genus ſermonis, ideſt nihil dico de eo in quo aliquid dicitur perſæpe, quod putem te nolle dici: ideſt vt dicatur. ſi aut quiſpiam legatorum tuorum: ideſt qui tui in prouincia legati fuerant, aut tribunorum militum, male dicit.ſ. de te. Quod ipſum: ideſt male dicere de te me hercule, nō accidit adhuc me audiente, vt ſup. quicquam diceretur, aut grauius: ideſt moleſtius. aut impurius: ideſt obſcœnius.ſ. de te, quam Clodius; ideſt Lentulus eſt locutus mecum Corcyræ, cum quereretur.i.conquereretur, maxime in eo genere.ſ.ſermonis te fuiſſe minus felicem.ſ.in gubernanda prouincia, improbitate, ideſt propter improbitatem aliorum, hoc autem dicendo ſignificauit non bene rexiſſe prouinciam. non infelix eſt, qui bene regit. Ego nūquam laceſciui: ideſt prouocaui hos: ideſt huiuſmodi ſermones de te, quod ipſi ſunt, & ſimul multi, & ita non erant laceſſendi.i.captandi, aut prouocandi, cum gratis fierent, & quod non offendunt exiſtimationem: ideſt autoritatem tuam. neſcio an rectius legatur æſtimationē tui, vt ego ſentio, ſed ego non repreſſi valde.i.permiſi eos fieri. Si quis eſt, qui putat neminem poſſe redire in gratiam bona fide: ideſt ſine deceptione, is non coarguit perfidiam noſtram, quia non ſumus tales, aut non ſcit nos tales etiam ſi ſumus, ſed indicat ſuam.ſ.perfidiam. ſimulq;.i. & ſimul is.i. talis non exiſtimat.i. iudicat peius de me quam de te. Sin autem.i.ſed ſi mea inſtituat, id eſt mores mei in prouincia nō delectant quem: ideſt aliquem ac putat ſe lædi quadam diſſimilitudine inſtitutorum meorum.i.morum meorum, aut rerum inſtitutarum a me, Cū vterq; noſtrum fecerit recte, ſed vterq; noſtrum non ſit ſecutus idem, ego non curo habere hūc: ideſt huiuſmodi amicum. Liberalitas tua patuit latius in prouincia, vt hominis nobiliſſimi, ſi noſtra ſup. liberalitas erit, aut patebit anguſtior.i.ſtrictior, & minus lata, & ſi annus poſterior.i.qui tuū annum ſecutus eſt. Tacite autem taxat profuſionē Appii, quia ſicut agricolis, raro ſunt duæ meſſes fertiles continuæ, eo quod prioris abūdantia fœcunditatem terræ exhauſit, ita cum App. anno ſuo, que ut fertilem cenſet, tantum pecuniæ exhauſerit, non eſt mirandum ſi poſterior ſit ſterilis, limitabit.i. arctabit, & reſtringet aliquid de tua natura.i.tuo ingenio. prolixa.i.larga. Vnde Comicus. Accipit nemo prolixe, quod tamen ad tempus referri poteſt, & beneficia.i.inclinata ad benefaciendum, limitabit dicit propter quandam triſtitiam.i.infelicitatem, & infœcunditatem temporum, quia ſicut læta dicimus quæ fœcunda ſunt, ita triſtia quæ ſterilia. ſane argute vitia Appiana in tempora transfert. homines non debēt mirari, cum ego fuerim ſemper reſtrictior: ideſt parcior, & id eſt ſimul natura: ideſt per naturam, & indolem meam ad largiendum ex alieno, quod App. fecit. Et, ideſt ſimul moueat: ideſt commoueat iiſdem temporibus.ſ.triſtibus, quibus alii mouentur, me eſſe acerbum ſibi, vt ſim dulcis mihi.i.vt non lædam conſcientiam meam largiendo de alieno. Vnde quia non largior, quibus App. largitus eſt, ſum illis acerbus, aut mihi quia rectæ ſententiæ conſcius ſum, dulcis ſum. Sunt qui in emēdatis codicibus ſcriptum aſſerant, non eſſe acerbum, vbi nos legimus me eſſe acerbum, dicantq; ſenſum aliter ſtare nō poſſe, ſed ego cōtra ſentio quod feciſti me certiorem de rebus vrbanis. Cum ſ.ita ſit quod fuit gratum mihi per ſe, tum ſup. magis fuit gratum quod.i.quod ſignificaſti omnia mandata mea fore tibi curæ: In quibus.ſ.mandatis, ego rogo te illud vnum præcipue, vt cures

* a.l.indictionem.

vt cures nequid aut oneris, aut temporis.i.prorogationis. Accedat, ideſt addatur mihi, ad hoc negoci.ſ.prouincialis, & ſupple, vt roges Hortenſium collegam noſtrum in auguratu, & familiarem, vt ſi vnquam, aut ſenſit, aut fecit quicquam mea cauſa, decedat quoque, ideſt etiam de hac ſententia [illegible], ideſt biennii mihi prorogandi, qua.ſ.ſententia nihil poteſt eſſe mihi inimicus ideſt magis contrarium. Quod vis ſcire de rebus noſtris; Nos ſumus profecti Amanum verſus, ſemper poſtponitur verſus, & eſt Amanus mons inter Ciliciam, & Antiochiam. Tarſo, ex ea vrbe Ciliciæ, nonis Octob. Ego ſcripſi hæc poſtridie eius diei.i.die ſequente nonas Octobris, cum haberem caſtra in agro Mosheſtiæ, quæ in Aſia eſt. Scribam ad te ſi egero quid.i. aliquid neque mittam vnquam literas domum ad meos, quin adiungam, ſup. literas quas velim reddi tibi. Id quod quæris de Parthis, an ſcilicet venerint contra Romanos, ego puto nullos.ſ. Parthos fuiſſe, & Arabes qui fuerunt Parthico ornatu admiſto quia partim veſtiti erant more Parthico, dicuntur omnes reuertiſſe ſup. in patriam. Negant.ſ.homines, aut exploratores, vllum hoſtem eſſe in Syria. Ego velim: ſupp. vt tu ſcribas ad me quam ſæpiſſime, id eſt valde ſæpe, & de tuis rebus ſ.priuatis, & de meis, & de oi ſtatu Reip de quo ſum ſolicitus, eo magis quod cognoui ex literis tuis Pompeium noſtrum.ſ.communem amicum iturum in Hiſpaniam.

VIC. Limitauit aliquid poſterior annus. } Alii (eliminabit) Vetuſti hic codices nonnihil mendi continent: quod tamen, vt puto facile tolli poteſt: ſic enim in illis legitur. { Limauit abit } & cætera: Sunt autem (ni fallor) quatuor vltimæ literæ bis repetitæ: cum fortaſſe librarius eandem dictionem, vt diuerſam imperite bis ſcripſiſſet. credo enim in aliquo exemplari Limabit, ſcriptum fuiſſe: olim autem (nam ſæpe B pro V ponebant, vt ex vetuſtis lapidibus colligitur) quempiam fortaſſe, ne id aliquem falleret, putaretque eſſe futuri temporis ſupra extremam partem illius dictionis. { Limabit, auit } ſcripſiſſe, quod librarius qui inde deſcripſit, vt reſtiturum, & neceſſarium verbum accepit, prioremque dictionem integram ſcripſit. ita nimia, & curioſa diligentia non parum peccati admiſit. Limitauit autem omnino puto mendoſum eſſe. Limitare enim eſſe exiſtimo limites, & terminos collocare: limauit autem hic minuit μεταφορικῶς omnes inutiles ſumptus quaſi conterendo. { In agro Mosheſtiæ } Græci hanc vrbem μόψου ἑστίαν appellant, hanc intelligit Cic. lib. 1. de Diuin. Amphilocus, & Mopſos Argiuorum Reges fuerunt, ſed iidem augures: vſque vrbes in ora maritima Ciliciæ Græcas condiderunt Appianus in Syriacis ἑστίαν μόψου appellat, ἀλλὰ καὶ τόνδε σέλευκος ὁ ἀντιόχου τοῦ γενναίου παῖς ἐπιστρατεύσας ὅτι πρὸ τοῦ παρείλετο τὴν ἀρχήν. εἰκὸς δὲ καὶ τὴν φαμινικώτατος ὢν ἐν ἰσίᾳ μόψου τῆς κιλικίας κατεπρίσθη καὶ τῶν γυμνασίων. Nos quia ſcimus ſæpe Romanos Græca nomina locorum aliquantulum diuerſe a Græca voce appellaſſe,

& cum ſic in antiquis codicibus inueniremus: ne tantulum quidem ab illis deflectere voluimus.

piam, aut præfectorum, aut Tribunorum militum male dicitur: quod tamen ipſum non mehercule adhuc accidit, ut me audiente, ut aut grauius diceretur, ∘ aut in plureis, quam me cum Corcyræ Clodius eſt locutus, cum in eo genere maxime quereretur te aliorum improbitate minus felicem fuiſſe. hos ego ſermones quod & multi ſunt, & tuam exiſtimationem, ut ego ſentio, non offendunt, laceſſiui nunquam, ſed non ualde repreſſi. ſi quis eſt qui neminem bona fide in gratiam putet redire poſſe: non noſtram is perfidiam coarguit, ſed indicat ſuam: ſimulque non de me is peius, quam de te exiſtimat. ſin autem quem mea inſtituta in prouincia non delectant: & quadam diſſimilitudine inſtitutorum meorum, ac tuorum lædi ſe putat, cum uterque noſtrum recte fecerit, ſed non idem uterque ſecutus ſit: hunc ego amicum habere non curo, liberalitas tua, ut hominis nobiliſſimi, latius in prouincia patuit: noſtra ſi anguſtior, & ſi de tua prolixa, beneficaque natura ∘ limauit aliquid poſterior annus, propter quandam triſtitiam temporum, non debent mirari homines, cum & natura ſemper ad largiendum ex alieno fuerim reſtrictior, & temporibus, quibus alii mouentur, iiſdem ego mouear, me eſſe acerbum ſibi, ut ſim dulcis mihi. De rebus urbanis quod me certiorem feciſti, cum per ſe mihi gratum fuit, tum quod ſignificaſti tibi omnia mea mandata curæ fore: in quibus unum illud te præcipue rogo, ut cures, nequid mihi ad hoc negotii aut oneris accedat, aut temporis: Hortenſiumque noſtrum collegam, & familiarem roges, ut, ſi unquam mea cauſa quicquam aut ſenſit, aut fecit, de hac quoque ſententia bimi decedat: qua mihi nihil poteſt eſſe inimicius. De noſtris rebus quod ſcire uis: Tarſo Non. Oct. Amanum uerſus profecti ſumus, hæc ſcripſi poſtridie eius diei, cum caſtra haberem in agro Mopſubeſtiæ. ſi quid egero, ſcriberem ad te: neque domum unquam ad meos literas mittam, quin adiungam eas quas tibi reddi uelim. De Parthis quod quæris, fuiſſe nullos puto: Arabes qui fuerunt admiſto Parthico ornatu, dicuntur omnes reuertiſſe. hoſtem eſſe in Syria negant ullum. Tu uelim ad me quam ſæpiſſime & de tuis rebus ſcribas, & de meis, & de omni Reip. ſtatu. de quo ſum ſollicitus, eo magis, quòd ex tuis literis cognoui, Pompeium noſtrum in Hiſpaniam iturum. Vale.

EXPO. EIVSD. ET quadam diſſimilitudine inſtitutorum meorum, ac tuorum lædi ſe putat. } Si accurate perſpicies, bone lector hunc locum videbis { Te putat } legi debere, te inquam o Appi: de illo enim agitur: & quidam ſuſpicabantur, nullam aliam ob rem tanta continentia, & æquitate vti in prouincia Ciceronem, niſi vt Appii furta, & improbitatem argueret, demumque vt exiſtimationem illius violaret. quos tamen Cicero ipſe diligenter refellit, & in his epiſtolis, & ad Atticum. Nihil enim aliud ſignificat totus ille locus ad Cæl. 28. Genus inſtitutorum, & rationum mearum, &c. & ille ad Atticum. cedxxix. Hanc nonnulli amici Appii ridicule interpretantur, qui me idcirco putent bene audire velle, vt ille male audiat, & recte facere non meæ laudis, ſed illius contumeliæ cauſa.

∘ a.l. aut impurius.

[redacted]

∘ a.l. elimabit.

SEBAS. CORR. VVltu & taci. } Vultu taciturnitatis, in duobus libris veteribus legimus. { Vrbanum }, Fauorem, & vrbanum Cice. noua credit, inquit Quint. lib 8. cap. 3. { Diligentiſsime ſcriptum cap. eſt } in tuo edicto. { Tralatitium eſt } de tuo edicto in meum: tantum abeſt, vt a me ſit compoſitum, vt te offenderem. Et ſi ſcimus tralatitium aliter exponi poſſe. { Eram tam deſipiens } Deſipiens.n. fuiſſem ſi edictum meum compoſuiſſem, ad legationes impediendas accommodatum: quas ſcirem non priuatæ rei cauſa, ſed publicæ mitti. { Proficiſceretur } aliquo legatus { Perſequi non poſſent } Niſi veteres libri omnes ita haberent contenderem legendum eſſe, perſequi poſſent. { Ridendum } quod ſcribis, me eos excluſiſſe. { Conuenirent } Proficiſcenti igitur mihi non fuerunt neceſſariæ legationes illæ. { Niſi forte } non poſt diſceſſum decretæ ſunt legationes: quod prorſus eſt falſum, cum multo ante decretæ fuiſſent, vt ita ſit concludendum: Ante meum diſceſſum legationes fuerunt decretæ, me proficiſcentem non ſunt ſecutæ: mea igitur cauſa nullæ huiuſmodi legationes ſunt decretæ. { Capitum } Hinc ad Atticum ita ſcribit, Audiuimus nihil aliud, niſi imperata ἐπικεφάλαια ſoluere non poſſe. { Lentulum } Epiſtola. 4. huius libri. { Libertum tuum } Phanuam. { Præfectum fabrum } Clodium. { Synnadis } Synnade, in duobus veteribus libris legitur. ſicut & lib. 5. ad Attic. { Præfectorum } Quorum vnus Scaptius habuit turmas equitum, quibus incluſum in curia Senatum Salamine obſedit, vt fame Senatores quinque necarentur. { Mea inſtituta } Quæ, inquit ad Attic. ſcribens, nonnulli amici Appii ita interpretantur, vt me

ldcirco putent bene audire velle, vt ille male audiat, & recte facere non meæ laudis, ſed illius cõtumeliæ cauſa. { Noſtrum col legam } in auguratu. { Bima } duorum annorũ, nam Seſtius ad me ſcripſit, Hortenſium de prorogãda noſtra prouincia dixiſſe neſcio quid, qui mihi tamen in Cumano diligentiſsime ſe, vt amici eſſemus, defenſurum receperat. { Mopſuheſtiæ, vrbis a Mopſo vate cõditæ, etſi Mos heſtiæ etiam legitur. { In Hiſpaniam } prouinciam ſuam, quã Petreius, Afranius & Varro adminiſtrabant.

BERN. RVTI. VT de tuo edicto totidem verbis transferrem in meum diligẽtiſsime ſcriptũ: caput eſt, quod pertinet ad minuendos ſumptus ciuitatum } Puto melius diſtingui, Trãſferrem in meũ diligentiſsime ſcriptum caput eſt, & reliqua. Quamuis ne interpres quidẽ a nobis ſit. { In quo te offenderem, tralatitiũ eſt } Labit interpres in re iã, vt ſpero, nulli non cognita. Eſt enim, ſi non erroror, ex eruditioribus ſententia, qui neſciat, Tralatitium edictum dici proprie, quod ex præceſſoris in ſucceſſoris edictum trãsferretur, nõ nouum, neq; ab eo tum primum excogitatum, vt hodie quoq; in pleriſq; fieri videmus inde tralatitiũ. quicqd vſitatum conſuetũq; eſt. { Neq; enim eram tam deſipiens, vt priuatæ rei cauſa legari putarem, & c. } Hæc ſi ex perſona Appij cõtra Ciceronem dicta accipias, planos eſt locus. quaſi diceret Appius, cum ſumptus ciuitatũ edicto minuiſſes, quis non videt hos quoq; legationum iſtarum comprehẽſos, quod .ſ. non ignorabat Cicero, publicæ impenſæ eſſe, nam interpres quidem, vt ſolet, nihil videt. { Neq; ad præfectum fabrũ Corcyræ } intelligit L. Clodium pfectum fabrum Appij: non Leptam ſuum, vt interpres ariolatur. Diſcas id ſupra ex pene proximis epiſtolis duabus. { Me eſſe acerbum ſibi, vt ſim dulcis mihi. } Nihil muto. ne ſtultitiam Clerici ſequar, qui ex verbis ſenſum neſcit exprimere, vel expreſſũ potius colligere: eſt enim: Non debent mirari, me eſſe acerbum. nõ, vt ille putat, Moueat non eſſe acerbum. Erat autem acerbus alijs, cum nihil ex prouincialium bonis, præſertim publicis, ad quorundam libidinem abuti ſineret, dulcis ſibi. in acquirenda gloria, officioq; ſapientiſſimi atq; optimi proconſulis præſtando.

* a.l. pſciẽtiæ meæ.

* a.l. inciderit.

H[redacted]

ARGVMENTVM.

Multa conqueſtus fuerat de Cicerone Appius, vt in ſuperioribus epiſtolis vidimus, ſed poſtquam in vrbe redierat, & fauorem Ciceronis in ſe intellexerat, amicas ſcripſerat literas ad eum, vnde nunc locatur. & amice cum eo agit.

GIBER. LONG. LEMMA.

Redit quaſi in gratiam cum Appio, poſteaquam intellexit, quo animo erga ſe ille eſſet.

M. T. C. IMP. APPIO PVL. S. P. D.

VIx tandem legi literas dignas Appio Clodio, plenas humanitatis officij, diligentiæ aſpectus uidelicet Vrbis tibi tuam priſtinam urbanitatem reddidit. nam quas ex itinere ante, quàm ex Aſia egreſſus es. ad me literas miſiſti, unas de legatis à me prohibitis proficiſci, alteras de Apameorum ædificatione impedita, legi perinuitus. itaq; * conſcientia meæ conſtantis erga te uolũtatis reſcripſi tibi ſubiratus. iis uero literis lectis, quas Philotimo liberto meo dediſti cognoui, intellexiq; in prouincia multos fuiſſe, qui nos, quo animo inter nos ſumus, eſſe nollent. ad urbem uero ut acceſſeris uel potius ut primum tuos uideris, cognoſſe te ex iis, qua in te abſentem fide, qua in omnibus officijs tuendis erga te obſeruantia, & conſtantia fuiſſem, itaq; quanti illud me æſtimare putas, quod eſt in tuis literis ſcriptum? ſi quid * acciderit,

[redacted]

ASC. VIx tandẽ multa queſtus fuerat de Cicerone Appius, vt ſupra vidimus, ſed poſtquam in vrbem redierat, & fauorem Cic. in ſe intellexerat: amicas ſcripſit literas. vnde nunc familiarius omiſſa ſimultate ad eum ſcribit dicens, Ego vix.i.cum difficultate, legi tandem literas dignas Appio Clodio.i.quæ ſcriberentur ab Appio Clodio, vt pote plenas humanitatis, officij, diligentiæ. Videlicet.i.videre licet, vnde id euenerit, quia aſpectus vrbis.ſ. Romæ reddidit tibi vrbanitatem .i. comitatem & ciuili. priſtinam.i.quam habueras prius quam vrbe exiueras. Nã ego legi perinuitus.i.valde inuitus literas .ſ.binas quas miſiſti ad me, ex itinere prioſquam egreſſus es ex Aſia, vnas de legatis ꝓhibitis a me, proficiſci.ſ.Romam, alteras de ædificatione Apameorum impedita.ſ.vt quærebaris, a me. Ex hoc loco patet iu pralegendum eſſe Apameani legati, non Apiani Itaq; .i. & ita, ego ſubiratus.i.aliquantulum iratus tibi, conſcientia mea.i.propter conſcientiam meam voluntatis cõſtantis erga te.i. quia mihi conſcius eram nihil in te peccaſſe, vero.i.ſed, his literis quas dediſti Philotimo liberto meo lectis, cognoui intellexiq; multos fuiſſe in prouincia qui nollent nos eſſe.i. vellent nos non eſſe eo animo .i. ea beneuolentia inter nos, quo & qua ſumus. Vero pro ſed, vbi acceſſeris ad vrbem, vel potius vt primum videris tuos.ſ. amicos & neceſſarios intellexi ſupp. te cognoſſe pro cognouiſſe, alij legunt cognoſcere, ex iis.ſ.tuis, qua fide.i.fidelitate fuiſſem, in te abſentem, qua obſeruantia & conſtantia fuiſſẽ erga te in tuendis.i.protegendis & conſeruandis omnibus officijs, quæ.ſ. amicus amico debet. Itaq; .i. & ita. quanti putas me æſtimare.i appretiare illud quod eſt ſcriptum in literis tuis. Si quid inciderit quod pertineat ad meam dignitatem.i.quod noris ad meam dignitatem pertinens te poſſe facere etſi.i. quamquã vix poſſet fieri .ſ. vt referas mihi parem gratiam, tamen ideſt nihilominus, te relaturum ſup. eſſe mihi parem gratiam. q.d. nimirum maximi, Verum .i. ſed, tu facies facile .i. id quod vix fieri poſſe dixeras, enim ideſt quia, nihil eſt quod non poſſit effici ſtudio & beneuolentia, vel potius amore. Et ſi ipſe.i. ego per me iudicabam ita, & fiebam crebro .i. frequenter certior per literas a meis.ſ. datas ad me, tamen ego cepi maximam lætitiam ex literis tuis de ſpe triumphi tui minime dubia & explorata.i. tãquã explorata & perfecta. Neq; vero ſup. cepi maximam lætitiam

de ſpe

de ſpe triumphi tui. ob eam cauſam, quo .i. vt ipſe .i. ego conſequerer .i. obtinerem facilius. ſ. triumphum in conſimili negotio. Nam quidē .i. certe, id ſ. lætari de bonis amici, quatenus ad ſuū commodum faciant, eſt ἐπικούρειον .i. epicureum, & ad Epicureos pertinens, qui omnia ad ſuam voluptatem & commoda propria metiuntur bona, ſed mehercule, ob eam, ſupp. cauſam lætabar, qđ dignitas tua atq; amplitudo ipſa eſt cara mihi p ſe .i. etiam ſine reſpectu commodi mei. Dixi prius raro Ciceronem componere ꝑnomen ipſe & ſe: vnde non dixit per ſe ipſam ſed ipſa p ſe. Quare quoniam tu habes pluresquam cæteri, quos ſcias ꝓficiſci in hāc, vbi ego ſum prouinciam, videlicet in Ciliciam, quod .i. quia fere omnes venientes. ſ. in Ciliciam adeunt te ſcilicet ſciſcitantes ſiquid velis, tu feceris mihi gratiſſimum, ſi miſeris ad me literas. ſimulatq; ideſt ſtatim poſtquam aut eodem tempore, quo adeptus eris id quod & tu confidis. ſ. te adepturum eſſe, & ego opto, videlicet triumphū. Iudicatio & mora longi ſubſelij .i. plurimoꝝ q in ſubſelijs ſunt, q & multi ſunt & diu ꝯſultant, cū ſi perperā iudicēt, facile reprehendantur, vt Pōpeius noſter. ſ. communis amicus appellat, ſi abſtulerit tibi quem .i. aliquem diem. ſ. priusq̃ triumphus itent .i. ſimiliter, ad huc vnum diem, vt pro vel, alterum ideſt tertium quid enim poteſt amplius ſcilicet auferre quaſi dicat nihil. tamen dignitas tua tenebit ſuum .i. ſibi debitum locū: ideſt ſtatutum triūphum. Sed ſi tu diligis me, & vis diligi a me, mitto ad me literas, vt afficiar lætitia .i. læter, quamprimū .i. valde cito. Etiā velim perſoluas mihi reliquū quod eſt promiſſi ac muneris tui, hoc eſt quod de augurali ſciencia te perfecturum promiſiſti quod tamen quia priuſquā ꝓmitteret, non debebat, addit ac muneris. In ſuperioribus ante conſtat librum de augurali ſcientia appium Ciceroni dicatum miſiſſe. Nam ſupple cum ita ſit, quod cupio conſequi ipſam cognitionem iuris augurij, tum mehercule, ſup. multo magis eſt quod delector incredibiliter ſtudiis tuis erga me & muneribus tuis, quod autem deſideras a me quiddam tale .i. literariū munus tibi nuncupatum, ſane .i. valde conſiderandum eſt mihi quonam genere potiſſimum .i. E plurimis, ego remunerer ideſt referendo munus donem te. Nam profecto, non eſt meum .i. officij mei, qui ponam (vt ſoles admirari) tantum induſtriæ .i. ſtudioſæ operæ, in ſcribendo, committere .i. pati, vt videar fuiſſe negligens in ſcribendo, prætertim cum id futurum ſit crimen, nō modo .i. non ſolum, animi negligentis, ſed etiam ingrati, verū, .i. ſed, nos videbimus hoc .i. qui de hoc agemus. Illud qood polliceris &c. Sunt qui putent de augurali adhuc libro proficiendo loqui, & ita legunt. Enitare autem &c. quaſi duo precetur, alij vtrunq; ad ſupplicationem referūt ſic. Ego velim cures & ſup. enitare, illud quod polliceris. ſ. te curaturum, pro fide & diligentia tua & pro noſtra amicitia, non inſtituta: ideſt incepta ſupple nuper, ſed iam inueterata: ideſt longa conſuetudine firmata. Vt ſupplicatio: ideſt vt dicunt totius populi, vt nunc fit io proceſſione generali gratiarum actio pro re bene geſta, decernatur: ſcilicet per ſenatuſconſultum nobis quam honorificentiſſime quāprimum ego miſi: ſcilicet ad Senatū de victoria omnino ſerius ideſt tardius, quam vellem literas. In quo ſcilicet in mittendis literis, cum: ſcilicet ita fuerit quod difficultas nauigandi fuit, odioſa: ideſt moleſta nobis, tum ſupp. magis odioſum fuit, quod credo literas meas incidiſſe in ipſum diſceſſum ſenatus: ideſt cū vacationes fierent in Senatu, non enim ſemper ſenatus cogebat, alii aliter intelligunt Sed feci id ideſt feruius niſi literas meas, adductus: ideſt perſuaſus & ad hoc inductus autoritate, & conſilio tuo, & puto id factū a me rectum quod non miſerim ſtatim, vt ſum appellatus: ſcilicet ab exercitu pro iuſta victoria Imperator. Obtenta enim legitima victoria ſolebat exercitus ducem ſuum ſalutare Imperatorem, & non aliter literas: ſcilicet ad ſenatum aliis rebus additis & æſtiuis cōfectis: ideſt eō quod aliæ res etiam honore dignæ ſunt additæ, & æſtiua iam ſunt confecta, vt non ſit timor de nouo bello. Igitur hæc erūt tibi curæ: ideſt ad curam, quēadmodum oſtendis, & habebis me totū & mea: ſcilicet negotia aut bona & meos: ſcilicet amicos & neceſſarios cōmendatos: ſcilicet tibi.

quod ad meam dignitatem pertineat, & ſi uix fieri poßit, tamen te parem mihi gratiam relaturum. tu uero facile facies: NIHIL *eſt enim, quod ſtudio, & beneuolentia uel amore potius effici non poßit. Ego etſi & ipſe ita iudicabam: & fiebam crebro à meis per literas certior: tamen maximam lætitiam cepi ex tuis literis de ſpe minime dubia, & planè explorata triumphi tui: neq; uero ob eam cauſam, quo ipſe faciliu conſequerer (nam id quidem* • *Ἐπικούρειον eſt) ſed mehercule, quod tua dignitas, atq; amplitudo mihi eſt cara per ſe. quare quoniam plureis tu habes, quam cæteri, quos ſcias in prouinciam proficiſci, quod te adeunt ferè omnes, ſiquid uelis: gratißimum mihi feceris, ſi ad me, ſimul atq; adeptus eris. quod & tu confidis, & ego opto, literas miſeris. longi ſubſellij (ut noſter Pompeius appellat) iudicatio, & mora ſiquem tibi item unum, alterum'ue diem abſtulerit (quid enim poteſt amplius?) tua tamen dignitatis ſuum locum obtinebit. Sed ſi me diligis, ſi à me diligi uis, ad me literas, ut quamprimum lætitia afficiar, mitto. Et uelim, reliquum quod eſt promißi, ac muneris tui, mihi perſoluas. cum ipſam cognitionem iuris auguralis conſequi cupio: tum mehercule tuis incredibiliter ſtudijs erga muneribusq; delector. quod autem à me tale quiddam deſideras: ſanè mihi conſiderandum eſt, quoniam te remunerer potißimum genere: nam profecto non eſt meum, qui in ſcribēdo (ut ſoles admirari) tantum induſtriæ ponam,* • *committere, ut in ſcribendo negligens fuiſſe uidear: præſertim cum id non modo negligentis, ſed etiam ingrati animi crimen futurum ſit. uerum hæc uidebimus. Illud, quod polliceris, uelim pro tua fide, diligentiaq;, & pro noſtra non inſtituta, ſed iam inueterata amicitia cures, enitare, ut ſupplicatio nobis quam honorificentißime quamprimum decernatur. omnino ſerius miſi literas, quā uellem in quo cum difficultas nauigandi fuit odioſa: tum in ipſum diſceſſum Senatus incidiſſe credo meas literas. Sed id feci adductus autoritate, & conſilio tuo, idq; à me recte factum puto, quod non ſtatim, ut imperator appellatus ſim, ſed alijs rebus additis, æſtiuisq; confectis, literas miſerim, hæc igitur tibi erunt curæ, quemadmodum oſtendis: meq; totum, & mea, & meos commendatos habebis.* Vale.

SEBA. CORR.

ETSI vix fieri poſsit } ita ſcripſerat Appius. ἐπικούρειον. Epicureū. { Longi ſubſelli } Senatus, vt quidem ſētio. Nā, vt ſenatores omnes ſedere poſſent in ſenatu, neceſſe erat vt longa eſſent ſubſelia, qualia in Senatu Veneto conſpicimus. { Quod eſt promiſsi } de lib. auguralibus. { Diſceſſum Senatus } ex curia diebus comitialibus per quos lege Puppia haberi Senatus nō poterat. Ep. 3. lib. 1. { Cōſilio tuo } ne ſtatim poſt primam victoriam literas mitterem { Appellatus ſim } apud Iſſum. Epi. 10. lib. 2. { aliis rebus additis } victis præſertim Pindeniſsis, qui Saturnalibus mane ſe mihi dederunt. { Aeſtiuisq; confectis } Hinc inquit alibi, exercitum in Hyberna agri male pacati deducendum Q. fratri dabam.

BERN. RVTI.

LONGI ſubſellij, vt noſter Pompeius appellat, iudicatio & mora } Quantum intelligo, aniliter delirat interpres, nec ſe tamen explicat. Quam fuit (mea ſententia) prudentius, aut ſilere, aut ingenue fateri quod neſcias? Ego ad illam prouinciæ Cæſaris difficilem diuturnamq; ac tandem Rep. perniciosam quæſtionem puto pertinere. Cælius in literis, quas pauloante hoc tēpus ad Ciceronem dedit, Marcellus (inquit de conſule) idem illud de prouinciis vrget, neq; adhuc frequentem ſenatum efficere potuit: aliiſq; item literis Subſellia dicuntur, Vbicūq; a pluribus ſedetur. Varro de re ruſtica lib. 1. In æde ſacra. Ad ſubſellia, inquit, ſequentibus nobis procedit. Et lib. 3. Ibi Appium Clodium augerem ſedentem inuenimus in ſubſellis: quum de villa publica loqueretur. Hic ſenatorum intelligit, a iudicio metaphora. Nemo eſt, puto, qui neſciat, quātos ea deliberatio de ſucceſſore Cæſari mittendo tumultus excitarit, quamq; diu verſata ſit in Rep. { In quo cum difficultas nauigandi fuit odioſa. tū in ipſum diſceſſum ſenatus incidiſſe credo meas literas } De diſceſſu ſenatus nō miror angi atq; errare interpretē, qui in mul-

• .i. Epicureum.

• al. committere, vt ſcrib.

to planioribus ſæpe labatur. Hoc vero ne mihi quidem parum attulit laboris & moleſtiæ. tandem huc deſcendi, vt putem, a Cicerone ſignificari comitiales dies, totum ꝗ id tempus quo ſenatum haberi nõ licebat id erat ab Idibus circiter Ianuariis, per totum vſ ꝗ Februarium ipſe ad Lentulum: Senatus haberi, inquit, ante Cal. Febr per legem Puppiam, id quod ſcis, non poteſt, ne ꝗ menſe Februario toto, niſi perfectis aut reiectis legationibus, item ꝗ alibi ad Q. fratrem. Ne ruſticationem illam interpretis accipiam, facit, & quod ineptum id videtur, & quod non in Auguſtum menſem. ſed in Ianuarium inciderunt hæ Ciceronis literæ. Nam in his epiſtolis, quas ad Catonẽ libr. 15. legimus, de rebus ſuis geſtis in Cilicia, apparet, circiter. 15. Cal. Ian. datas ad ſenatum de his rebus literas, quas nunc ſignificat: vt fere non niſi ad comitiales dies peruenire Romã quiuerint, quod & Cælij literæ ad Ciceronẽ indicant: Non diu, inquit: ſed acriter nos tuæ ſupplicationes torſerunt, incideramus enim in difficilem nodum: Nam Curio tui cupidiſsimus, cui omnibus rationibus comitiales eripiebãtur, negabat ſe vllo modo pati poſſe, decerni ſupplicationes. Quod vero addit Creſcentinas, conſilio Appij in ipſum diſceſſum Senatus a Cicerone literas ſuas potiſsimum collatas perridiculum eſt. Ego non dubito conſilium id Appij fuiſſe, vt non ſtatim appellatus Imperator daret ad ſenatum literas, ſupplicationeſ ꝗ pro re bene geſta ſibi decerni poſtularet Cicero, ſed egregio inſuper aliquoplã edito facinore. De comitialibus alibi.

EX PO. EIVSD.

IN quo cum difficultas nauigandi fuit odioſa, tum in ipſum diſceſſum ſenatus incidiſſe credo meas literas ✝ Etſi aliquãtum de die differre poſſit, confirmatur tamen noſtra ſententia ad Atticum lib 5. vbi enumeratis rebus a ſe in Cilicia geſtis: Nunc, inquit publice literas Romã mittere parabam, vberiores erunt, quam ſi ex Amano miſiſſem. Et in eadem: Redeo ad vrbana, quæ ego diu ignorans, ex tuis iucundiſsimis literis ad. 5. Cal. Ianua. deni ꝗ cognoui. Et de diſceſſu lib. 12. Siquis requirit a te, cur Romæ nõ ſim, quia diſceſſus eſt. Et paulo poſt: Ego hinc, vt ſcripſi antea, poſtridie Iduum Ianuarij.

● a.l. nec uis opus.

[redacted]

ARGVMENT.

Cum intellexiſſet Cicero Appium eſſe ambitus accuſatum, cum hac epiſtola conſulatus eſt, dicens ſe ita confidere, & in eius innocentia, & in præſidio amicorum eius, ut non dubitet iſtum laborem, & uexationem accuſationis fore ei honori. Et quia inuidorum quoque malignae obtrectatione triumphum obtinere Appius nequibat, quem ſcripſerat ſe confidere adepturum eſſe hortatur eum Cicero ut aequo animo id ferat, ſe autem pollicetur omni ſtudio defenſurum eius nomen, & dignitatem in prouincia. Neque propterea ſe dicit poſſe rogari citra iniuriam. Rogat deinde Appium, ut det operam nequid temporis ſibi prorogetur in prouincia, ut poſſit Romæ ſuum fauorem, & ſtudium ei præſtare. Et quoniam ſcripſerat Appius, ſe cognouiſſe incredibilem beneuolentiam omnium ordinum erga ſe: reſpondet Cicero ſe minime de hoc mirari, cum talis ſit, qui mereatur fauorem omnium bonorum. Multis poſtremo uerbis ſe excuſat Cicero, aſſerens non ſe impediuiſſe legationem quæ Romam mitteretur ad laudandũ Appium in ſenatu, afferens rationes cur id neque facere voluerit, neque debuerit. Negotium pro labore ſolicito ſui purgandi accipit.

GIBER. LONG. LEMMA.

Et hac epiſtola plenum teſtimonium de ſua erga App. uoluntate dedit, cum ſignificat ſibi illius dignitatem non aliter curæ fore ac ſuippſius Hortatur idem Appium, ut improborum conatus fortiter ferat. Poſtremo excuſat ſe de falſa illa ſuſpicione legationis prohibita.

M. T. C. IMP. APPIO PVLCHRO S. P. D. 10

CVm eſt ad nos allatum de temeritate eorum qui tibi negotium facreſſerent, etſi grauiter primo nuntio commotus ſum, quod nihil tam præter opinionem meam accidere potuit: tamen ut me collegi, cætera mihi facillima uidebantur, quod & in te ipſo maximam ſpem & in tuis magnã habebam: multaq; mihi ueniebant in mentem, quamobrem iſtum laborem tibi etiam honori putarem fore. Illud planè moleſte tuli, quod certiſsimum, & iuſtiſsimum triumphum hoc inuidorum conſilio eſſe tibi ereptum uidebam. quod tu ſi tanti facies, quanti ego ſemper iudicaui faciendum eſſe: facies ſapienter, & ages uictor ex inimicorum dolore triumphum iuſtiſsimum: ego enim plane uideo fore ● neruis, opibus, ſapientiaq; tua, uehementer ut inimicos tuos pœniteat. intemperantiæ ſuæ. De me tibi ſic conteſtans omneis deos, promitto, atq; cõfirmo: me pro tua dignitate (malo enim dicere, quàm pro ſalute) in hac prouincia, cui tu præfuiſti, rogando, deprecatoris; laborando,

CVm eſt ad nos. Cum intellexiſſet Cice. Appium ambitus accuſari, conſolatur eum dicens, ſe cõfidere eam cauſam & iniuriam aliquãdo ad honorem eius facturum. Et quia triumphum ſibi inuidorum obtrectatione ereptũ quæſtus erat, hortatur magno id animo ferat, pollicetur ſe eius nomen in prouincia protecturum. Rogat deinde Appium, vt det operam nequid ſibi temporis ad prouinciam prorogetur. Dicit ꝗ ſe nõ mirari fauorem omnium ordinum in Appiũ, cum eo digniſsimus ſit. Poſtremo accuratiſsime atteſtatur ſe non impediuiſſe legationem prouincialium ad laudandum Appium in ſenatu mittẽdam, ut cum ordine patebit. Ordo eſt. Cum: ideſt quando allatum eſt ad nos. Sunt qui legãt cum nobis allatum eſt, cuius eadem eſt ſententia: ſed forma dicendi nimis Ciceroniana, de temeritate eorũ qui faceſſerint. i. fecerint tibi negotium: ideſt curam & moleſtiam purgandi te de crimine ambitus, quo accuſabantur, qui largitionibus, ſpicibus, minis, promiſsis, aliiſ ꝗ corruptionibus, magiſtratum petebant, cuius conuicti de ſaxo Tarpeio, vt Mallius Capitolinus olim, præcipitabantur. Etſi: ideſt quanquam commotus ſum grauiter primo nuncio, quod: ideſt quia, nihil potuit accidere, tam: ideſt tantũ, contra opinionem meam. quã ſupple illud tamen, vt. i. poſtquam collegi me, ideſt vires animi mei ex ea cõmotione, Cætera, ideſt quæ reſtarent. i. vt abſoluaris, videbantur mihi facillima, quod habebam maximam ſpem in te ipſo, ideſt innocentia ac dignitate tua, & magnam ſpem in tuis, ſcilicet amicis & neceſſariis, & multa veniebant mihi in mentem, ideſt occurrebant cogitationi meæ, quamobrẽ, ideſt ob quæ putarem iſtum laborem, ſcilicet purgandi, fore, ideſt futurum eſſe tibi, etiam, ideſt inſuper, honori, ideſt ad honorẽ. Ego tuli, ideſt paſſus ſum, illud plane, ideſt omnino moleſte quod videbã triumphum certiſsimum & iuſtiſsimum eſſe ereptum tibi, hoc conſilio inuidorum. Quod, ideſt quam ereptionẽ triumphi factam eſſe tibi, ſi tu facies, ideſt æſtimabis tanti, quanti ego iudicaui ſemper faciendum eſſe, hoc eſt minimi: Quia Cicero nonquam in talibus facilitatem conſtituit, nec triumphum inter expetenda locauit, tu facies ſapienter, & tu victor, ideſt voti compos ſpernendo, ſicuti Chriſtiani boni vincunt mundum, ages triumphum iuſtiſsimum ex dolore inimicorum, ſcilicet tuorum, quibus dolebit quod tibi non doleat, & quod tam conſtanter contumeliam erepti triumphi feras. Ego enim video fore opus plane, ideſt omnino neruis, ideſt viribus, conſtantia & ſapientia tua vehementer, vt pœniteat inimicos tuos, intemperantiæ, ideſt immodeſtiæ, aut potius petulantiæ & violentiæ. Ego obteſtans: ideſt in teſtimonium vocans omnes deos, promitto atq; confirmo tibi de me ſuſcepturum puto pro dignitate tua, malo enim dicere ſic, quam pro ſalute, ſcilicet tua, ideſt quã dicere me ſuſcepturum pro ſalute tua, non enim putat ſalutem in periculo eſſe, aut ſi putat, euitandi mali hominis gratia dicere non vult, in hac prouincia cui tu præfuiſti, officia atq; parteis. i. munera & debita obſequia deprecatoris, ideſt præcantis, ne cui

pæ detur

A S

pæ detur. rogando: ſcilicet pro te. officia propinqui: ſcilicet con ſanguinitate, laborando: ſcilicet pro te officia hominis chari, vt ſpero: ſcilicet me eſſe apud ciuitates, autoritate: ideſt per autoritatem meam intercedēdo, & officia, ac parteis imperatoris grauitate: ideſt per grauitatem. qua vtar in te laodando. Ego volo ſupple vt expoſtules, & expectes omnia: ſcilicet officia à me: ego vincam: ideſt ſuperabo cogitationes tuas, officiis meis. i. plus faciam pro te quam cogitare poteris. Q. Seruilius reddit mihi a te: ſcilicet datas perbreueis literas, quæ tamen viſæ ſunt mihi nimis longæ, ego enim putabam iniuriam fieri, cum rogabar: ſcilicet a te. Ego nollem ſupple vt tempus accidiſſet, in quo poſſes perſpicere, ideſt clare videre, quanti ego facerem te, quāti ego facerem Pompeium: ſcilicet ſocerum filiæ tuæ, quem vnum præ omnibus, ego facio, vt debeo plurimi, quanti facerem Brutum, quanq perſpexiſſes in quotidiana conſuetudine: ideſt conuerſatione: ſcilicet cum in vrbe fuiſſem & perſpicies: ſcilicet quoniam adero. ſed quoniam, ſupple tale tempus accidit, ſiquid. ſ. officij, fuerit prætermiſſum à me, ego confitebor facinus: ideſt factum turpe cōmiſſum, & dedecus admiſſum. ſ. a me. i. me incurriſſe in ipſum. Pontinus. Argumento a beneuolentia Pontini ſumpto, argumentatur multorum ſtudiis rē Appij adiutū iri. Fuerat is Pontinus cum Appio in Cilicia, & cum diſcedere pararet, quia intellexit Appij intereſſe, vt illic diutius eius nomen defenſurus maneret, ab itinere reuerſus eſt. Ordo eſt: Pōtinus (opinor publicanum eſſe) qui tractatus eſt a te in Cilicia. ſ. præſtanti, & ſingulari fide, cuius beneficii tui. i. in eum ego ſum teſtis præſtat. i. exhibet tibi memoriam: ideſt gratitudinem, ſicut memores gratos dicimus, & beneuolētiam quam debet, qui cum coactus maximis rebus ſuis deceſſiſſet a me inuitiſſimo, quia voluiſſem eum retinere, tamen, vt. i. poſtquam vidit. i. cognouit. intereſſe tua, ideſt in re, & vtilitate tua, eſſe reditum ſuum in prouinciam conſcēdens iam nauem: ſcilicet vt in Italiā trāſfretaret. reuertit: ideſt redijt Epheſo Laodiceam. Cum ego videam te habiturum eſſe innumerabilia talia ſtudia. i. fauores in te. Ego non poſſum plane. i. omnino dubitare quin iſta ſolicitudo ſit futura tibi amplitudini: ideſt ad amplitudinem, & maiorē dignitatem. Si vero efficis, vt cenſores creentur, & ſi tu geſſeris cenſuram: ergo videtur conſequens eſſe, ſi cenſores creentur, Appium cenſorem fore quod ex eo forte argumentatur Cicero, quod nouit Appiū Id

*propinqui, autoritate, cari hominis (ut ſpero) apud ciuitates, grauitate, imperatoris ſuſcepturum officia: atq; parteis. omnia uolo à me, & poſtules, & expectes, uincam meis officijs cogitationes tuas. Q. Seruilius perbreueis à te mihi literas reddidit, quæ mihi tamen nimis longæ uiſæ ſunt: iniuriam enim mihi fieri putabam, cum rogabar. nollem accidiſſet tempus, in quo perſpicere poſſes, quanti ego te, quanti Pomp. quem unum ex omnibus facio: ut debeo, plurimi, quanti Brutum facerē: q̃q̃ in conſuetudine quotidiana perſpexiſſes, ſicuti perſpicies. ſed quoniam accidit: ſiquid à me prætermiſſum fuerit, commiſſum facinus, & admiſſum dedecus confitebor. Pontinus, qui à te tractatus eſt præſtāti, ac ſingulari fide, cuius tui beneficij ſum ego teſtis, præſtat tibi memoriam, beneuolētiamq;, quam debet. qui cum maximis rebus ſuis coactus à me inuitiſſimo deceßiſſet, tñ, ut uidit tua intereſſe, conſcendens iam nauem Epheſo Laodiceā reuerti. talia cum te ſtudia uideam habiturum eſſe innumerabilia: planè dubitare non poſſum, quin tibi amplitudini iſta ſolicitudo futura ſit. ſi uero effeceris, ut * Cenſor creeris, & ſi ita geſſeris Cenſuram, ut & debes, & potes: nō tibi ſolum, ſed tuis omnibus uideo in perpetuum ſummo te præſidio futurum. Illud pugna, & enitere, nequid nobis temporis prorogetur. ut, cum hic tibi ſatisfecerimus, iſtic quoq; noſtram in te beneuolentiam nauare poßimus. Quæ de hominū, atq; ordinum omniū erga te ſtudijs ſcribis ad me, minime mihi miranda, & maxime iucunda acciderunt: eadēq; ad me perſcripta ſunt à familiaribus meis. itaq; capio magnam uoluptatem, cum tibi, cuius mihi amicitia non ſolum ampla, ſed etiam iucunda eſt, ea * tribui, quæ debeātur, tum uero etiānum remanere in ciuitate noſtra ſtudia prope omnium conſenſu erga forteis, & induſtrios uiros: quæ mihi ipſi una ſemper, tributa merces eſt laborum, & uigilarum mearū. illud uero mihi permirū accidit, tantam temeritatē fuiſſe in eo adoleſcente, cuius ego ſalutē duobus capitis iudicijs ſumma contentione defendi, ut tuis inimicitijs ſuſcipiendis obliuiſceretur patroni omnium fortunarum, ac rationum ſuarum: præſertim cum tu omnibus, uel ornamentis, uel præſidijs redūdares, illi (ut leuißime dicā) multa deeſſent: cuius ſermo ſtultus, & puerilis, erat iam antea ad me à Mar. Cælio familiari noſtro perſcriptus: de quo itē ſermone multa ſcripta ſunt abs te. ego aūt citius * cū eo, qui tuas inimicitias ſuſcepiſſet, ueterē cōiunctionem diremiſſem quam nouā cōciliaſſem: neq;. n. de meo erga te ſtudio dubitare debes: neq; id eſt obſcurum cuiq̃ in prouincia, nec Romæ fuit. ſed tñ ſignificatur in tuis literis ſuſpicio quædam, & dubitatio tua: de qua alienum tempus eſt mihi tecum expoſtulandi, purgandi aūt mei neceſſarium: ubi. n. ego cuiquam legationi fui impedimento, quo minus Romam ad laudem tuam mitteretur? aut in quo potui, ſi te palàm odiſſem, minus quod tibi obeſſet, facere? ſi clam, magis aperte inimicus eſſe quod ſi eſſem ea perfidia, qua ſunt ij, qui in nos hæc conferunt: tamen ea ſtultitia certe non fuiſſem, ut aut in obſcuro odio apertas inimicitias, aut in quo tibi nihil nocerem, ſummam oſtenderem uoluntatem nocendi. ad me adire quoſ-*

maximopere contendere, aut quia qui anno præterito prouinciam laudabiliter rexerit, cenſuram fere adeptus ſit ita vt debes ne a maioribus tuis præcipue ab Appio Cæco. degeneres & potes, quia vir prudens, ego video id futurum ſummo præſidio non ſolum tibi: ſed ſup. etiam omnibus tuis. Sunt qui legant ſummo te præſidio, vt ſit. Video te futurum ſummo præſidio, & cætera, ſed decentius dicitur quæſturam laudabiliter geſſiſſe, futurum Appio præſidio, quam ipſum Appium ſibi. Pugna. i. quaſi pugnando contende, & enitere illud, videlicet ne quid temporis prorogetur nobis: ſcilicet in prouincia, vt cum ſatis fecerimus, tibi hic, vbi nunc ſumus, poſſimus nauare: ideſt grauiter exercere noſtram beneuolentiam in te quoque: ideſt, etiam iſtic: ſcilicet Romæ, vbi tu es.

Ex loco potuit, Valla facile agnoſcere, quod de hic, & iſtic præcipit. Et quæ tu ſcribis ad me de ſtudiis omnium hominum, atque ordinum erga te, acciderunt mihi minime miranda, quia miramur quorum cauſam ignoramus, aut quæ tam magna ſūt, vt vix agnoſcamus, aut tam bona, vt imitemur, & acciderunt maxime iucunda, & eadē ſunt perſcripta ad me a familiaribus meis. Itaq; capio magnam voluptatem, cum. ſ. ita ſit, quod capiam voluptatem ea tribui, quæ debebātur tibi cuius amicitia eſt mihi non ſolum ampla: ideſt, honorifica ſed etiam iucunda. tum vero, ideſt, tunc magis verum eſt, quod voluptatem capiam, ſtudia: ſcilicet hominum, remanere etiam nunc, quaſi dicat in perditiſſimis temporibus. in ciuitate noſtra, erga fortes, & induſtrios: ideſt ſolertes viros, prope: ideſt, quaſi, conſenſu omnium, quæ merces: ſcilicet quod ſtudia hominum fere ſint erga fortes, & induſtrios, eſt tributa ſemper mihi ipſi, vna: ideſt, ſola, laborum & vigiliarū mearum. Vero: ideſt ſed, illud accidit mihi permirum. i. valde mirum, tantam temeritatem fuiſſe in eo adoleſcente, cuius ſalutem: ideſt vitam ego defendi ſumma contētione in duobus iudiciis capitis: ideſt in quibus agebatur de periculo capitis eius, videlicet Vatinij, vt ipſe obliuiſceretur tuis inimicitiis ſuſcipiendis. ideſt dum tuas inimicitias ſuſciperet, patroni: id eſt protectoris omnium fortunarum & rationum, videlicet mei: quaſi dicat Cicero, ſi ad me reſpexiſſet, cum ſciret me tibi ſummum eſſe amicum: non ſuſcepiſſet tecum inimicitias, præſertim cum tu redundares omnibus, vel ornamentis, vel præſidiis, & ſupple multa deeſſent illi, vt.

* a.l. Cēſores creent.

* a.l. tribui video, quæ.

* a.l. ab eo

dicam leuiſſime: ideſt ornatiſſime grauiter in eum, quia ſi verum vellet aperte dicere, diceret illi omnia deeſſe. Cuius: ſcilicet adoleſcentis, vt pote Vatinij ſermo ſtultus, & puerilis erat iam antea perſcriptus ad me à Mar. Cælio familiari noſtro, de quo item ſermone multa ſcripta ſunt abs te: ideſt à te, ſed abs venuſte præponitur q, & t. Ego autem ſupple ſi Romæ fuiſſem citius diremiſſem: ideſt ſoluiſſem & dirupiſſem, vererem coniunctionem eum eo, qui ſuſcepiſſet tuas inimicitias, citius inquam, quam conciliaſſem nouam: ſcilicet cum eo, ſi non fuiſſet coniunctus. Neq; enim debes dubitare de ſtudio meo erga te. neq; id: ſcilicet ſtudium meum in te eſt obſcurum cuiquam in prouincia, nec fuit ſcilicet cum illic eſſem, obſcurum cuiquam Romæ. Sed tamen
a.l.toto. ſuſpicio quædam ſignificatur tuis literis, & dubitatio tua, de qua tempus eſt alienum: ideſt importunum, expoſtulandi tecum: ideſt arguendi te iniuriarum, quod iniqoe ſuſpiceris, ac dubites; tempus autem purgādi mei: ideſt vt me porgem eſt neceſſarium. Nam quæ obiecit, vera non erant. Vnde dicit Enim: ideſt quia, vbi fui ego impedimento cuiquam legationi, quo minus: ideſt vt non mitteretur Romam ad tuam laudem? Aut ſi ego odiſſem te palam, in quo potui minus facere, quod obeſſet: ideſt noceret tibi, eſſem iam magis aperte inimicus? quod ſi eſſem ea perfidia, qua ſunt ij, qui conferunt hæc in nos, tamen ego certe non fuiſſem ea ſtultitia, vt aut oſtenderem in odio obſcuro, ſi obſcure te odiſſem, inimicitias apertas, aut oſtenderem ſummam uoluntatem nocendi, ſupple in eo, in quo nihil nocerem tibi, vt in impediēda legatione. Ad me &c. Memini, hoc verbum, vt dixi, præſente gaudet: ideſt memoriam teneo quoſdam adire: ideſt qđ quidam adirent me, qui dicerent nimis magnos ſumptus decerni: ideſt decreto prætorio. attribui legatis: ſcilicet Romam mittendis quibus ego nō tam imperaui, ideſt iuſſi autoritate imperatoria. quam: ideſt quantum, cenſui, ideſt probaui, & iudicaui tanquam conſilij dator, ſumptus decernendos quàm maxime: ſcilicet fieri poſſet, aot proxime ad legē Corneliam: ideſt ſecundum legem Corneliam quæ diffinierat ſumptus legatis decernendos. Atq; me non perſeueraſſe, ideſt permanſiſſe, in eo ipſo. ſ. iudicio, aut conſilio meo, teſtes ſunt rationes: ideſt ſopporationes ciuitatum, in quibus: ſcilicet rationibus, quæque ciuitas indixit: ideſt inſcripſit ſupple tantū quantum voluit gratum ſupple eſſe legatis non quantum lex Cornelia velit. Aūt pro ſed: quibus: ideſt qualibus mendacijs homines leuiſſimi: ideſt vaniſſimi onerarunt te, videlicet ſumptus legatorum, non modo: ideſt non ſolum ſublatos: ideſt ſubductos, & imminutos, ſed etiam repetitos, & ablatos à procuratoribus eorum, qui iam profecti eſſent. ideſt diſceſſiſſent, & eam cauſam fuiſſe multis omnino non eundi? Quæreret tecum: ideſt

dam memini, qui dicerent, nimis magnos ſumptus legatis decerni: quibus ego non tam imperaui, quàm cenſui, ſumptus legatis quam maxime ad legem Corneliam decernendos. atq; in eo ipſo me non perſeueraſſe teſtes ſunt rationes ciuitatum: in quibus quantum queq; uoluit legatis tuis datum, induxit. te autem quibus mendacijs homines leuiſſimi onerarunt! non modo ſublatos ſumptus, ſed etiam à procuratoribus eorum, qui iam profecti eſſent, repetitos, & ablatos, eamq; cauſam multis omnino non eundi fuiſſe, quererer tecum, atq; expoſtularem, niſi (ut ſupra ſcripſi) purgare me tibi hoc ∗ tuo tempore, quàm accuſare te mallem, idq; putarem eſſe rectius. itaq; nihil de te, quod credideris de me: quamobrem non debueris credere, pauca dicam. nam ſi me uirum bonum ſi dignus iis ſtudijs, eaq; doctrina, cui me à pueritia dedi, ſi ſatis magni animi, non minimi conſilij in maximis rebus perſpectum habet: nihil in me non modo perfidioſum, & inſidioſum, et fallax in amicitia, ſed ne humile quidem, aut ieiunum debes agnoſcere. ſin autem me aſtutum, & occultum. lubet fingere: quid eſt quod minus cadere in eiuſmodi naturam poſſit, quā aut florentiſſimi hominis aſpernari beneuolentiam: aut eius exiſtimationem oppugnare in prouincia, cuius laudem domi defenderis, aut in ea re animum oſtēdere inimicum, in qua mihi obſis, aut id eligere ad perfidiam, quod ad iudicandum odium apertiſſimum ſit, ad nocendum leuiſſimum? quid erat autem, cur ego in te tam implacabilis eſſem: cum te ex fratre meo ne tūc quidem, cum tibi propè neceſſe eſſet eas agere parteis, inimicum mihi fuiſſe cognouiſſem? cum uero reditum noſtrum in gratiam uterque expetiſſet: quid in conſulatu tuo fruſtra mecum egiſti, quod me, aut facere, aut ſentire uoluiſſes? quid mihi mandaſti, cum te Puteolis perſequerer, in quo non expectationem tuam diligentia mea uicerim? quod ſi id eſt maxime aſtuti, omnia ad ſuam utilitatem referre: quid mihi tandem erat utilius, quid commodis meis aptius, quam hominis nobiliſſimi, atque honoratiſſimi coniunctio, cuius opes, ingenium, liberi, affines, propinqui mihi magno uel ornamēto, uel præſidio eſſe poſſent? quæ tamen ego omnia in expetenda amicitia tua, nō aſtutia quadam, ſed aliqua potius ſapientia ſecutus ſum. quid illa uincula, quibus quidem libentiſſime aſtringor, quanta ſunt? ſtudiorum ſimilitudo, ſuauitas conſuetudinis, delectatio uitæ, atq; uictus, ſermonis ſocietas, literæ interiores. atq; hæc domeſtica. quid illa tandem popularia? reditus illuſtris in gratiam, in quo ne per imprudentiam quidem errari poteſt ſine ſuſpicione

de te, atq; expoſtularem tecum. i. agerem de iniorijs, niſi vt ſupra ſcripſi, nollem purgare me tibi hoc tempore tuo. i. aduerſo, & periculoſo, cum potius iuuandus ab amico, quàm accuſandus ſis, quàm accuſare te, & niſi putarem id. ſ. vt me purgem, eſſe rectius, quàm vt te accuſem. Itaq; nihil ſup. dicam de te, quod crediderís. ſ. non credenda de me, & ſup. dicam pauca, quamobrē nō debueris credere. ſ. talia de me. Nam ſi tu habes perſpectū. i. euidenter cognitum, & exploratum in maximis rebus, me, ſup. virum bonum, & dignum iis ſtudiis & ea doctrina, cui dedidi. i. addixi me à pueritia, ſit ſupp. perſpectum habes me eſſe virum ſatis magni, animi & nō minimi conſilii in maximis rebus, qđ ſuperiori quadrat, videlicet pīculæ pſpectū tu nihil debes agnoſcere in me non modo. i. non ſolum. perfidioſum. i. plenum perfidiæ, & inſidioſum, & fallax in amicitia, ſed ne quidem. i. non ſaltē humile. i. vile, & abiectum. Nūquam enim humile laudatur à veteribus, aut ieiunum. i. timide & diſſimulanter dictum, aut factum, vt viri minus integri ſolent. Sin aūt. i. ſed, ſi libet. ſ. tibi fingere, non enim id vere dicere poſſet, me ſupp. virum & aſtutum. i. verſipellem, & pernicioſe callidum, & occultum. i. tectum & fraudolentum. qđ eſt quod minus poſſet cadere in naturam huiuſmodi. ſ. tam aſtutam & duplicem, quàm, aut aſpernari beneuolentiam hominis florentiſſimi, qualis erat Appius, aut oppugnare in prouincia exiſtimationem. i. autoritatem, aut æſtimationē. i. famam eius, cuius laudem defenderis domi aut oſtendere animum inimicum in ea re, in qua nihil. i. in nullo, obſis. ſ. Id Cicero callide non ſemel aſſerit, vt ſaltem id credidiſſe putet, nam Appius credidit plurimum obſuiſſe, ſi enim legati ipſum laudaturi Romam venissent forte ambitus accuſatus non fuiſſet. Aut eligere id ad perfidiam. ſ. exercendā, qđ ſit apertiſſimum, aut potius apertiſſimom ad indicandum. i. pdendum odium latens. ſ. prius in animo, & ſup. leuiſſimum. i. minimi momenti & valoris ad nocendum? Autem. i. ſed quid erat, cur. i. quamobrem ego eſſem tā implacabilis in te? cum cognouiſſem ex fratre meo. ſ. Q. Cic. te ne quidem. i. non ſaltē tunc fuiſſe inimicum mihi, cum eſſet tibi ppe. i. quaſi neceſſe agere eas partes. ſ. inimici, hoc eſt cū agerem reum P. Clod. propinquū tuum, nam hic Ap. dictus eſt Clod cognomento Pulcher. Cū vero vterq; noſtrum expetiſſet reditū in gratiam. i. reconciliationē, quid egiſti mecū, modeſtius dicit, quā quid petiſti a me in pſulatu tuo. i. cū conſul eſſes fruſtra. i. ſine obtētione eius, qđ voluiſſes me facere, aut ſentirē, q. d. nihil. Qđ mandaſti mihi cū proſequerer. i. honorifice ſequērer te, Puteolis. i. cū eſſemus Puteolis vrbe italiæ, in quo ego nō vicerim. i. ſuperauerim diligētia mea expectationem tuā? q. d. nihil. quod ſit. i. ſup. hoīs aſtuti, maxime referre oīa ad vtilitatē ſuam quid tandem erat mihi vtilius, quid aptius cōmodis meis,

quam

quam coniunctio hominis nobiliſsimi, atq; honoratiſsimi, cuius opes, ingenium, liberi, affineis propinqui, poſſent eſſe mihi magno, vel ornamento, vel præſidio? quaſi dicat nihil. Quæ tamen omnia ego ſecutus ſum in expetenda amicitia tua, nō aſtutia quadam: ideſt malitioſa calliditate, ſed potius ſapientia. Quid illa vincula: ſcilicet neceſsitudinis, quibus ego aſtringor libentiſsime, quanta ſunt? quaſi dicat maxima nimis, videlicet, ſimilitudo ſtudiorum, ſuauitas cōſuetudinis, delectatio vitæ atq; victus: ideſt conuictus, ſocietas ſermonis literæ interiores: ideſt ſecretiores, vt de re augorali, aut alia quæuis arcana, atque eſt domeſtica: ſcilicet negotia? Quid tandem ſupple ſunt dicenda, aut cenſenda, illa popularia: ideſt populo nota, & plauſibilia, videlicet reditus in gratiam: ideſt reconciliatio noſtra, illuſtris: ideſt clara, & perſpicua omnibus. in quo: ſcilicet reditu, ne quidem: ideſt non etiam aut ſaltem poteſt errari. ſ. ab aliquo: ideſt error aliquis cōmitti per imprudentiam: ideſt licet eſſet per imprudentiam, & non per malitiam, ſine ſuſpicione perfidiæ, quia ſiquid peccetur poſt reconciliationem, licet per ignorātiam factum fuerit, putabitur per perfidiam factū item collegium: ideſt comparminus & ſocietas ſacerdotii ampliſsimi: ſcilicet auguralis, in quo: ſcilicet collegio, non modo: ideſt non ſolum, fas nō erat apud maiores noſtros amicitiam violari: ideſt vt violetur, ſed ne quidem, ideſt non ſaltē, aut non etiam licebat, optari: ideſt eligi ſacerdotem, qui eſſet inimicus cuiquam ex collegio. Notum eſt eleganter inter ne, & quidem id poni, cui quid cōuenire maxime videtur, & tamen non conuenit, vt ne Deus quidem facta infecta facere poteſt, ne optare quidem licebat, & cætera hac autem Cicer. frequenter, & eleganter vtitur. Quæ: ſcilicet popularia, aut neceſsitudinem vincula, vt omittam tam multa, Atq; tanta, ideſt tā magna: ſcilicet alia. Quis vnquam fecit, aut facere potuit, aut debuit vnquam tanti quenquam, quanti ſupple feci Cn. Pompeium ſocerum: ideſt patrem mariti filiæ tuæ. Etenim ſi merita valent: ideſt ad aliquem magni faciendum, vt certe valere debent. Ego puto patriam, qua donatus. erat, liberos, ſalutem, dignitatem memetipſum reſtitutum mihi per illum. Si iucunditas conſuetudinis ſupple valet ad hoc, quæ amicitia conſularium ſupple virorum: ideſt eorum, qui aliquando conſulatum geſſerunt fuit vnquam in noſtra: ideſt Romana ciuitate coniunctior, quam: ſcilicet noſtra: ideſt mea & Pompeii quaſi dicat nulla. Si vlla ſigna amoris atq; officij, repete valent ad hoc. Quid ille: ſcilicet Pompeius, non commiſit, ideſt credidit, ac mandauit mihi? quaſi dicat nihil, & ita omnia commiſit, quid non communicauit mecum quaſi dicat etiam nihil, & ita omnia cōmunicauit mecum. Quid malui agi per quēquam alium: ſcilicet quam per me, de ſe in ſenatu cum ipſe abeſſet? quaſi dicat nihil per quemcunq;. In quibus rebus, ille: ſcilicet Pompeius non voluit me ornatum ampliſsime? quaſi dicat in nullis non voluit, & ita omnibus voluit. Lege poteſt ſine negatione in eadem tamen ſententia ſic. In quibus rebus ille voluit me ornatum ampliſsime. quaſi dicat in omnibus. Et ſic quadrat cum ſequenti particula, priore modo quem magis ſequor cum præcedentibus Deniq;: ideſt vt ſimul multa dicam, ac tandem

*perſidiæ: ampliſsimi ſacerdotij collegium, in quo nō modo amicitiam uiolari apud maiores noſtros fas non erat, ſed ne cooptari quidem ſacerdotem licebat, qui cuiquam ex collegio eſſet inimicus. quæ ut omittam tam multa, atq; tanta: quis unquam tanti quenquam fecit, aut facere potuit, aut debuit, quanti ego Cn. Pompeium ſocerum filiæ tuæ? etenim ſi merita ualent: patriam, liberos, ſalutem, dignitatem, memet ipſum mihi per illum reſtitutum puto. ſi conſuetudinis iucunditas: quæ fuit unquam amicitia conſularium in noſtra ciuitate coniunctior? ſi ulla amoris atq; officij ſigna: quid mihi ille non commiſit? quid non mecum communicauit? quid de ſe in ſenatu, cum ipſe abeſſet: per quenquam agi maluit? quibus ille me rebus non ornatiſsimum uoluit ampliſsime? quæ deniq; ille facilitate, qua humanitate tulit contentionem meam pro Milone, aduerſantem interdum actionibus ſuis? quo ſtudio prouidit, ne qua me illius temporis inuidia attingeret, cum me conſilio, cum autoritate cum armis deniq; texit ſuis? quibus idem temporibus hæc in eo grauitas, hæc animi altitudo fuit non modo, ut Phrygi alicui, aut Lycaoni, quod tu in legatis feciſti, ſed ne ſummorum quidem hominum maleuolis de me ſermonibus crederet. huius igitur filius cum ſit gener tuus, cumq; præter hanc coniunctionē affinitatis, quam ſis Cn. Pompeio carus, quamq; iucundus, intelligam: quo tādem animo in te eſſe debeo? cum præſertim eas ad me is literas miſerit, quibus, etiam ſi tibi, cui ſum amiciſsimus, hoſtis eſſem, placarer tamen, totumq; me ad eius uiri ita de me meriti uoluntatem, nutumq; conuerterem. ſed hæc hactenus: pluribus, enim etiam fortaſſe uerbis, quam neceſſe fuit, ſcripta ſunt. Nunc ea, quæ à me * perfecta. quæq; inſtituta ſunt, cognoſſe. atq; hæc agimus, & agemus magis pro dignitate, quā pro periculo tuo: te enim (ut ſpero) propediem Cenſorē audiemus: cuius magiſtratus officia, quæ ſunt maximi animi, ſummiq; conſilij tibi diligentius, & accuratius, quàm hæc, quæ nos de te agimus, cogitanda eſſe cenſeo. Vale.*

* a l. profecta, quæq; cōſtituta.

concludam, qua felicitate? quaſi dicat maxima: qua humanitate, ideſt manſuetudine, ille tulit: ideſt paſſus eſt contentionem meā pro Milone, aduerſantem interdum actionibus ſuis? quaſi dicat etiam maxima. Pompeius autem, propter affinitatem cum Clodianis interdom pro Clodio egerat. Quo ſtudio: ideſt qua diligentia, ſupple Pompeius prouidit, ideſt proſpexit & cauit, ne qua inuidia ideſt moleſtia illius tēporis, attingeret me: cum texit: ideſt protexit me, conſilio ſcilicet ſuo, cū texit me autoritate: ſcilicet ſua, deniq; cum texit me armis ſupple ſuis: non eſt igitur ordo, texit cum armis ſuis, ſed cum: ideſt quando pro quo etiam cum ſcribitur, texit armis ſuis &c. quaſi dicat maximo nimirum ſtudio. Quibus quidem temporibus: ſcilicet propter factiones multorum periculoſas, hæc: ideſt huiuſmodi grauitas, & hæc altitudo animi fuit in eo, non modo vt non crederet de me alicui Phrygi, aut Lycaoni: ideſt nato in Phrygia, aut Lycaonia qđ tu feciſti in legatis: ſcilicet quos illi credidiſti à me prohibitos, ſane Phrygia, & Lycaonia regiones ſunt Aſiæ, & plurimæ vrbes, in quibus ſe Cicero egiſſe in ſuperioribus commemorauit, ſunt Phrygiæ, ſed nec quidem, quod tamen magis debuiſſet, credidit maleuolis ſermonibus hominum ſummorum de me. Priuſquam cætera proſequar, aperiendus eſt mihi locus de vſu negationum nam cum Laurentius Valla argutiſsime doceat has particulas non ſolum nō tantum affirmationem conſtituere orationem, niſi altera ſubditur negatio, dum enim dico, non modo te diligo ſed etiam amo, nō nego me diligere te, ſed tantum diligere, & ita negatio non cadit in verbum, ſed in particulā reſtrictiuam: Gulielmus tamē Budæus vir accutiſsimo ingenio, multa exercitatione præditus, quam plurimis exemplis probat ſummos viros dictis particulis tanquam negatiuis vſos, vt videre eſt in annotationibus Pandectarum. id autem mirum eſt, aut Vallam non animaduertiſſe, aut illos commiſiſſe, niſi dicamus Vallam putaſſe errore imperitorum librariorum negationem ſublatam, quæ tamen reperenda non eſt, vbi principali verbo negatio præponitur, vt loco, ſed ne ſummorum quidem, tunc enim negatio pro vtraque clauſula agere cenſebitur: quapropter cum repetij, & putem ſic loqui potuiſſe, ſi voluiſſet, non modo, vt non Phrygij alicui, aut Lycaoni &c. Phryges autem, & Lycaones, vt Cretes, & cæteri fere Græci mendaces ſunt, vnde Græca fide mercari apud comicos eſt præſenti pecunia: Græcis enim propter mendacia, & perfidiam non creditur. Igitur: ideſt vt ad rem redeam, filius huius Pompeij, cui tantum tribuo, cum ſit gener tuus: ideſt maritus filiæ tuæ, cumque intelligam, quam: ideſt quantum carus, quamque: ideſt, & quantum iucundus ſit Cneo Pompeio præter hanc coniunctionem affinitatis, quia filius eius tibi gener eſt, quo tandem animo debeo eſſe in te, præſertim cum is: ſcilicet Pompeius miſerit ad me eas, ideſt eiuſmodi literas, quibus: ideſt cuiuſmodi, etiam ſi eſſem hoſtis tibi, cui ſum amiciſsimus, tamen: ideſt nihilominus placarer: ideſt fierem amicus, & tranquillo in eū animo, & conuerterē me totū ad voluntatē, & nutum. i. ſignū voluntatis eius. i. talis viri meriti, ita

ideſt taliter de me. ſed hæc ſupple ſcripta ſunt hactenus, ideſt in hanc vſq; partem, & in hūc locum aut hoc tēpus. Sunt enim ſcripta fortaſſe pluribus verbis, quam fuit neceſſe. Nunc.i. deinceps cognoſſe ea, quæ ſint perfecta: ideſt conſumata a me, Quæq;: ideſt & ea quæ ſint inſtituta: ideſt incepta. Atq; nos agimus, & agemus hæc magis pro dignitate: ſcilicet tua: ideſt vt nihil detrahatur de dignitate tua, quam pro periculo tuo: ideſt vt euites periculum ſalutis tuæ, quod nullum putamus tibi impendere, enim pro quia, nos audiemus propediē.i. ſtatim, quia prope eſt dies (vt ſpero) te cenſorem, cuius cenſuræ, magiſtratus: ideſt magiſtralis honoris & poteſtatis, officia, quæ ſunt maximi animi, ne.ſ. formidet potētes notare. & ſummi conſilij, ne immeritos notet, ego cenſeo cogitandi tibi, ideſt a te diligentius, ideſt maiore opera, & accuratius.i. maiore cura, quam hæc, quæ nos agimus de te: ideſt vt accuſationem ambitus expugnes, aut quā hæc, quæ nos in prouincia agimus: ideſt diſputamus, de te, de quibus, ſupra conqueſtus erat q; non amice agerentur a Cic. Cenſor dicit arbiter morum & rerum, quia officij erat mores taxare, & ab ordine priſtino ſi meruerint amouere, & ornamēta. vt equos & phaleras adimere, præterea quantum aliquis licite poſſidere æſtimare, & pro eo cenſum imponere.

VICT. EGO Enim plane video fore neruis opus, ſapiētiaq; tua } Noſtra lectio accepta eſt vetuſtis codicibus, quam nos longe meliorem putamus: id enim vulgata verba mihi videntur ſignificare, quod non eſſe ſatis accommodatum ſenſui arbitror, Video tibi opus fore neruis ſapientiaq; tua .i. iudico te omne ſtudium tuum, & laborem ponere debere, vt inimici tui doleant ſe tibi moleſtos fuiſſe quaſi dicat niſi enim omnibus viribus conarere, non eos pœniteret: ideſt non poſſes illos vleiſci: quod nullo modo mihi placet. Nos ſic hunc locum intelligimus. Ego plane & perſpicue video fore, vt vehementer doleant inimici tui, ſe in te tam petulantes fuiſſe. atq; id quidem exiſtimo fretus potentia, copiis, & ſapientia tua: eos enim in te neruos, & opes video, vt poſſis dignitatem tuam tueri, & illos, quod tibi moleſti fuerint, facile ad pœnitentiam reducere. Nam quod paulo poſt eſt. { Conſtans Deos omnes } e vetuſtis pariter exemplaribus eruimus, meliore profecto ſententia. Metaphora a litibus ſumpta, quæ conteſtatæ dicebantur, cum verba illa pronunciata eſſent: { Teſtes eſtote conteſtans circumſq; reſtes cunctos deos: nec enim deos orare, ſed potius in teſtimonium vocare oportebat. { Ad me adire quoſdā memini. { Nimirum ex Epicteto } qui dicerent Tres hæ dictiones, quas nos repoſuimus, in omnibus ſunt antiquis exemplaribus, etſi eas nō nulli conati ſunt delere linea circunducta tanquā vacent: quod ſemp nonnulli facere cōſueuerunt, vt omnia a ſe non intellecta improbēt, & expūgant, homines parua eruditione, & nullo iudicio pditi. Verba omnino hæc incorrupta ſunt, & ſententiam etiā Cic. non parum adiuuant. cum enim totam rem diligentius explicet, & locum etiam ipſum, vnde ad ſe venerant, narret maiorem fidem verbis ſuis compararet, & cum tam lōge domo veniſſe oſtēdit, arguit rē, de qua queſtum venerant, non paruū ipſis detrimentum attuliſſe, quæ coegerit eos tam longe a ſuis finibus ad proconſulē adire. Eſt autem Epictetus Phrygia minor, quaſi poſterius iuſto & antiquo regno adnexa. Strabo libr. xij. φρυγία τε γὰρ ἡ μὲν καλεῖται μεγάλη, ἧς καὶ μίδας ἐβασίλευσε, ἧς μέρος οἱ γαλάται κατέσχον, ἡ δὲ μικρὰ ἡ ἐφ' ἑλλησπόντῳ, καὶ ἡ περὶ τὸν ὄλυμπον ἡ καὶ ἐπίκτητος καλουμένη, quo nomine alibi etiam idem autor, eandem prouinciam appellat: ſed certam rem non oportet pluribus teſtibus confirmare. { Atq; hæc agimus } Ante hæc verba. { Multa deſunt } ſcripſimus, quis enim non videat hunc locum eſſe mutilatum, & decurtatum: deſiderariq; explicationem eorum omnium beneficiorum, quæ Cicero in Appium contulerit, quæq; conferre inſtituiſſet? Non erimus in hoc longiores, ſatis enim rem ſignaſſe fuit, ſiquis nobis felicior locum hunc ex antiquiore & minus lacero exemplari reſtituere potuerit, is a me & ſtudio ſi omnibus magnam gratiam inierit.

EX PO. NIMIRVM Ex Epicteto } Mirantur nonnulli quod di-
EIVSD. xerim, in omnibus quos vidi manuſcriptis tria hæc verba eſſe, cum ipſi in nullis inuenerint: quod tamen ſine cauſa faciunt, illa enim merito admirationem mouere debent, quorum cauſa obſcura eſt, & facile explicari non poteſt: huius rei ratio prodita, & aperta eſt quia tantæ vetuſtatis, ac probitatis codices nacti non ſunt. Quod ſi illi, qui & eruditi ſatis, & diligentes sūt, ea repudiarunt, poſtquam a me declarata, & confirmata ſunt, mirantur librarios imperitos, & negligentes homines, quamuis in libris, vnde exſcribebant, inuenerint ea reliquiſſe? Omnes qui neſcirent Epictetum regionem eſſe, monſtra verba illa putarent. Cum autem tantopere diſplicere debeant non video, nec ipſi aliquid afferunt. Nam barbara ſunt, & parum dignitatis illarum ſententia abſurda eſt? Atqui docebo aliis in locis, cum de ſimili re ageret, Ciceronem eodem pacto locutum eſſe: nam de puritate harum vocum ambigi non poteſt. In Verrem. 3 1. De qua expugnatione cum legati ad Cicero. Neronem in Aſiam, Samo veniſſent: eandem enim vim hic habet Samo, quod ſupra ex Epitecto. Neq; ego tam impudens, aut ſtultus eſſem, qui hæc fingerem, quæ facile redargui poſſunt: ſemper enim præ me tuli ex duobus maxime hæc exemplaribus accepiſſe, quorum alterum eſt in Diui Marci, alterum in nobiliſſima Mediceæ familiæ bibliotheca. illa autem omnibus diei horis ab vno quoque videri, ac tractari poſſunt. Conferebam iam hunc libellum, quum Lodouicus Faber, ac Donatus Ianoctius humaniſſimi, atq; erudiriſſimi viri, hunc induſtria ſua, ac diligentia laborem meum adiuuare volentes, vt qui his ingenuis literis valde delectantur, & mihi honori q; meo amiciſſimi ſunt, ad me ſcripſerunt, ſe quoq; hæc ſæpe ſuis ſedibus iniuſte ex turbata verba in duobus manuſcriptis exemplaribus reperiſſe, q ſunt optimi, ac liberaliſſimi hominis Ioannis Gaddij, q; mihi audire iucundum fuit: illa enim Romæ poſita in illuſtri, ac ſtudioſis hominibus ſemper aperte, atq; hoſpitali domo, fidem meam defendēt, & me ab omni crimine vindicabunt. { Quæ a me pfecta, atq; inſtituta ſunt, } Mediceus codex profecta, habet, & alter etiam non melius, quorum autoritatem ſecuti ita & nos legimus. Huius aūt nominis in hoc loco vis aperta eſt: quo etiam ſenſu accepit in epiſtola ad Catonem, cum inquit: A me aūt hæc ſunt pfecta, quæ ego in beneficij loco nō pono, ſed in veri teſtimonij, ac iudicij. Incluſam autem illud in ſe habet alterius verbi vim q; quiddam maiunt: nam niſi perfecta, & abſoluta eſſent, nō recte dici poſſent profecta, ſed adhuc eſſent inſtituta, & inchoata. Sed hæc minuta, & puſilla ſunt: illud momenti maioris, quod noſtram animaduerſionem idem non probant, quia indicauimus, quædam paulopoſt deeſſe. Ille autem mirifice nobis placet, & (vt audio) aliis doctis, & ingenioſis viris: nam quod illi arbitrantur in Cōmentario de iis rebus egiſſe Ciceronem, quē ad Appium miſerit hoc verū eſſe nullo pacto credere poſſum: nā ſtatim, inquit, atq; hæc agimus, & agemus & c. quaſi Commētarius inter hæc, & ſuperiora verba inculcari poſſet, aut de Commentario in his epiſtolis vnquam Cicero locutus ſit.

SI Clam, mag. ap. initū. eſſe } Cum antea legeret, ſic iā ma- PAV.
gis apte inimicus eſſe Petr. Dan. Pari. vir doctrinæ ſingularis, cu- MAN
ius ego iudicium tanti facio, vt tum demum aliquid probem, cū ipſi pbaui, animaduertit corruptum eſſe locū, & ſuam ſecutus, nihil adiuuātibus vetuſtis libris ex ingenio feliciſſime correxit. { Ad me aūt adi. qu. me. nim. ex Ep. q dic. } Licet alij credāt qd iubet, ego tres illas dictiones, nimirum ex Epicteto, Cicer. eſſe non exiſtimo, neq; hactenus in vetuſtis codicibus inueni: vt mirari non ſatis poſſim, Florentinis qui venerit in mentem affirmare, vt omnibus eas eſſe libris manuſcriptis: cū ego in nullis hactenus quidem legerim, quanquā & multos, & vetuſtiſſimos habuerim. { Quæ a me pfecta, quæq; inſtituta ſint, cognoſce } Florentini, quæ a me profecta. nos veterem lectionem conſeruamus: dicit enim exponere ſe velle non ſolū, quæ pro Appio iam perfecerit, ſed etiam quæ inſtituerit expoſuit autem, opinor, in commentario, quem literis aſcriptum mittebat.

DE Temeritate eorum } Dolabellæ. Epiſt 6. lib. 8. { Ere-
ptum videbam } Appius enim introierat in vrbem, triūphiq; SE
poſtulationem abiecerat. { Tanti f. } minimi. { Promitto atq; CO
conſ. } Sic etiam ad Atticum: pro Ap. nos hic omnia faciemus, honeſte tamen, ſed plane libenter, nec enim ipſum odimus, & Brutum amamus, & Pompe. a me mirifice contendit. { Pontinus } legatus meus { Tractus eſt } quum tu Coss. illi in petitione triumphi ex Allobrogibus victis, contra Cato. & Seruilium prætores fauiſti. { Sum ego teſtis } Nam Pont. ad triumphum volui ad. } A me inuitiſſime deceſſiſſet. Epiſt. 5. li. a. { Laodiceam reuertit } Vt tibi memoriā beneuolentiāq; præſtare poſſet. { Gelleris Cenſ. } Eam ſane quidem poſtea geſſit cum Lu. Piſ. { Nauare } Nouare, habent libri veteres. { A familiaribus me. } a M. Cælio. præſertim illud App. hic nos omnes abſoluimus. { Ea tribui { Al. ea videam tribui. { In eo adoleſcēte }

P. Dolabella

P. Dolabella, { Contentione deſ. } Hinc epi. 2. lib. 6. ita ſcribit: Dolabella mihi debebat, quod nõ defuerã eius periculis. { Per ſcriptus } Epi. 6. li. 8. { Quam no. } ex Tulliæ nnptiis. Eam ob rem Cic. certus homines ad mulieres miſit, qui Romam venerunt factis ſponſalibus. { Quoſdam me. } Al. quoſdam memini, nimiꝗ ex Epicteto Epictetus aũt Phrygia minor dr̃ a Strabone. { Legem Corneliã } qua L. Sylla in decernendis ſumptibus omnes Aſiæ ciuitates pro portione in prouincias deſcripſit. { Indixit } Al. induxit: quod eſt verbum ad rationes magis accommodatum { Eas agere partes } propter Clodium fratrem. { Cognouiſſem } in exilio. { Vterꝗ ex petiſſet } autore Pom. vt ſcribit Quintilianus. Cic. ad Q. fratrem ſic ſcribit: Non faciam, vt Appium offendam, ne imploret fidem Iouis Hoſpitalis: Graios omnes ꝯuocet, p quos mecum in gratiã redut { Aduerſantem interdum } M. Cælio Trib. pl. intercelſore. { Actionibus ſuis } legibus, & ſuſpicionibus de Milone. } Inuidia attingeret } quum nõnulli P. Clodium meo conſilio interfectum dicerent, & T. Munacius Plancus. Q. ꝗ Pomp. ſe mihi diem dicturos minarentur. } Armis deniꝗ texit ſ. } Exercitus in foro, & in omnibus templis collocato. { Hominum } fortaſſe, & Q. Pompeii C. Salluſtii. & T. Munacii Planci { Literas miſerit } quibus a me mirifice contendit, vt hic omnia pro te faciam. { Cognoſſe } niſi cognoſces legas, multa hic deſinit neceſſe, eſt. vel certe, cognoſce ex commentario, vel nunciis, quos miſi.

ARGVMENT.

Primum dicit Cicero ſibi gratiſſimum, iucundiſſimumq; fuiſſe, quod ex literis Appij intellexit, quod tamen antea ex nuncijs, & fama cognouerat, eum abſolutum eſſe maieſtatis, hoc eſt criminis ambitus (cuius, ut ſupra uidimus, fuerat accuſatus: & eo magis ſe eſſe lætatum, quod intellexit eum ab uniuerſa Repub. eſſe defenſum, & quod Pompeij, & Bruti ſingularem fidem, & beneuolentiam laudauit. Deinde alteris eius literis reſpondens ſignificat, gratiſſimum quoque ſibi fuiſſe, quod Appius formam Reipub. ad ſe miſiſſet epiſtola ſua expreſſam: ut facile potuerit cognoſcere quo in ſtatu eſſet Reſpub. & quo animo eſſet Appius erga eam. poſtea vero dicit ſe in tantis negocijs non expectare libros augurales, quos promiſerat, ſed orationes eius expetere. Demum purgat, quod ſtomachoſas uiſus erat ſcripſiſſe literas.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Principium eſt gratulatorium, quod accuſationi aduerſariorum non ſuccubuerit, Deinde laudat Appium, & confirmat, quod bene de republica ſentiat, & erga eam optime ſit affectus, poſtremo ueniam petit, ſi forte quid ſtomacho maiore ad Appium ſcripſerit.

M. T. C. IMP. APPIO PVLCHRO (VT SPERO) CES. S. D. 11

CVm eſſem in caſtris ad fluuium Pyramum, redditæ mihi ſunt uno tempore à te epiſtolæ duæ, quas ad me Quintus Seruilius Tarſo miſerat. earum in altera dies erat adſcripta Nonas April. in altera, quæ mihi recentior uidebatur, dies non erat. reſpondebo igitur ſuperiori prius: in

pter: ſcilicet nuptias Tulliolæ cũ Dolabella, quas Appius ſuſpicatus erat futuras, vt factæ poſtea ſunt. Tametſi Cælius in illa epiſtola vehementer laborat monetque Ciceronem, ne id emanare ſinat. { Quæ tamen cum ego omnia in expetenda amicitia tua. } Non ego omnia, legendum. id facilius, & (vt puto) operarii culpa deprauatum. vt & ſupra: In ſtudiis, pro iis, habent recte cætera exemplaria. { Ne qua me illius temporis inuidia attingeret. } Non tam quia Milonem defenderet, quam quod eius conſilio, ac mandato cæſum Clodium ſuſpicio fuit, vt ipſe innuit ſibi obiectum, in Miloniana, ſecunda Philippica, & Plutarchus in eius vita. { Nunc ea, quæ a me perfecta, quæꝗ inſtituta ſunt, cognoſce } intelligimus multa vel ab epiſtola iſta abeſſe, quæ pro Appio feciſſet paraſſetque Cicero. vel commentarium forte rerum earum adnexum literis, aut nuncium cum mandatis miſſum.

[redacted] L.

[redacted]

BERNAR. RVTIL.

CAETERA mihi facillima videbantur. } Præter: ſcilicet id, quod ſubiit de erepto triumpho: quod iſte Clericus non percipit. Acceperat autem Cicero ex Cælii literis, Appium triũphi ſpem abieciſſe. Simulatque (inquit) Dolabella acceſsit ad tribunal Appius introierat in vrbem, triumphiꝗ poſtulationem abiecerat. has enim literas eas putamus eſſe, quas ſe ſupra ad Cælium Cicero dicit ex eius leteris ad Appiũ dediſſe. { Pro tua dignitate: malo enim dicere, quam pro ſalute } Quod arbitror de dignitate potius agi, quam de ſalute. neque enim vereor, ne de ſalute pericliteris: ſed hanc tibi contentionem non niſi ad dignitatem quandam, ſi viceris arbitror propoſitam. vt & mox: Dubitare non poſſum, quin tibi amplitudini iſta ſollicitudo futura ſit. Item: Atque hæc agimus, & agemus magis p dignitate, quam pro periculo tuo. te enim, vt ſpero, propediem cenſorem audiemus. Et ad Lentulum: Illuſtrabit, mihi crede, tuam amplitudinem hominum iniuria. In quo garrit Hubertinus, { Pontinius, qui a te tractatus eſt præſtanti, ac ſingulari fide. } Non in prouincia, vbi ſi cum Appio fuiſſet, non dixiſſet ſupra Cicero, Ego C. Pontinium legatum meum Brunduſii expectabam. Sed aliud quodpiam in eum Appii officium innuit, quod & Cicero ſciret collatum, teſtiſque eius eſſet. nam & id ſignificat Romæ magis præſtitum. { Tantum temeritatem fuiſſe in eo adoleſcente } Dolabellam, dubio procul notat Hubertinus vero non modo excogitare ex ſe nihil poteſt, ſed ne ex propoſitis quidem verum eligere. Qui Cælianam Epiſtol. libro octauo cuius initium, Non dubito, legerit eamque qua ad Cælianam Cicero reſcribit libro ſuperiori quæ incipit, Raras tuas, & quæ, Non potuit: in noſtram ſententiam manibus pedibuſque decurret. Denique ne ſibi quidem ſatis conſtat Clericus, qui in earum alteram recte pene ſenſit, de toto iſto negocio accuſati Appii. { Quam nouam conciliaſſem } p-

[redacted]

ASCENSIVS.

CVm eſſem &c. Gratulatur primum quod abſolutus ſit maieſtatis vniuerſæ pene reip. ſuffragio. Deinde alteris eius literis reſpondens gratias agit formam reip. ab Appio ſibi expreſſam: Et quia in magno negocio fuit Appius

non petit ab eo libros augorales, quos ſupra perficiendos monebat, ſed orationes eius. Purgans demum quod viſus eſt ſcripſiſſe ad Appium literas ſtomachoſas. Ordo eſt. Cū ego eſſem in caſtris apud fluuium Pyramum, qui eſt in Cilicia, duæ epiſtolæ tuæ ſunt redditæ mihi vno tempore, quas Q. Seruilius miſerat Tarſo: ideſt ex ea vrbe Aſiæ. Dies: ſcilicet qua data, erat adſcripta in altera earum, videlicet nonarum Apriliuo, in altera quæ videbatur mihi recentior, dies nō erat, ſcilicet adſcripta. Reſpondebo igitur prius ſuperiori, ſcilicet in qua, dies adſcripta erat. In qua ſcribis, ad me de abſolutione maieſtatis ſcilicet affectatæ. De qua. ſ. abſolutione, & ſi, ideſt quanquam certior factus eram permultū, ſcilicet temporis ante literis .i. per literas, nunciis, ideſt per nūcios, denique, ideſt tandem, fama ipſa, ideſt per famā ipſam. Nihil enim fuit clarius: ideſt euidentius, aut illuſtrius nunciatum, non ſupple ita fuit clare nunciatum, quod quiſquam potaſſet aliter: ſcilicet futurum, ſed quod mihi ſolet nunciari obſcure de viris inſignibus, ideſt inſignitis laude, aut non ſegnibus ad laudem, quia ſunt etiam inſignes ad vitia. tamen literæ tuæ fecerunt mihi eadem illa ſcilicet a tot nunciata, lætiorā, ideſt iucundiora, non ſolum: quia: ſcilicet literæ tuæ loquebantur planius: ideſt manifeſtius, eo quod in plano ſita melius videntur quam inter colles. vberius: ideſt abundantius quam ſermo vulgi, ſed etiam quia ego videbar magis gratulari tibi cum: ideſt quando, ego audiebam: ſcilicet tam læta, de te ex te ipſo. Igitur ego complexus ſum cogitatione: ideſt per imaginationem, te abſēte. Vero pro ſed ego oſculatus ſum epiſtolā, & ipſe: ideſt egomet. gratulatus ſum mihi: ideſt felicitati quæ mihi in tua felicitate, ſperanda erat. Quæ enim tribuuntur ingenio: ideſt bonæ indoli & in nobis ingenitæ induſtriæ, ideſt ſolertiæ, exercitatione acquiſitæ, aut auctæ, & virtuti iam ratione ſtabilitæ, a cuncto populo, a ſenatu, a iudicibus, qui omnium ſuffragiis abſolutus fuerat, ego puto tribui, quoq; ideſt etiam mihi ipſi, quia ipſe: ideſt ego aſſentior, ideſt blandior fortaſſe mihi, cum ego fingo: ideſt imaginor ea: ſcilicet ſupradicta ingenium, induſtriam, & virtutem eſſe in me. Nec mirabar tam glorioſum exitum iudicij: ſcilicet de te habiti fuiſſe, ſed ſupple mirabar mentem tuorum inimicorum, fuiſſe tam prauam iniquam, & peruerſam. Tu vero, quia ego prius dixi, quod in epiſtola ad me ſcribis de abſolutione maieſtatis, inquies, quid intereſt de ambitu: ſcilicet ſim accuſatus & abſolutus, ac: ideſt quid aut an de maieſtate quaſi dicat nihil, vnde & Cic. reſpondet. Nihil ſupple intereſt ad rem: ideſt ad litem, & negotium tuum, cū vtriuſq; ſis innocens. enim: ideſt quia tu non attigiſti alteruo ſcilicet ambitum & auxiſti alterum: ſcilicet maieſtatem, quia tam glorioſe geſsiſti, alij exponunt ad rem: ideſt moleſt. criminis, quia conuictus maieſtatis, non minus punitur, quam ambitus, ſed facilius eſt conuincere ambitus quam maieſtatis. Maieſtatis enim reus eſt, qui arguit ambitiōe quadam affectaſſe maieſtatē, aut decerni ſibi, aut prorogari indecenter. Ambitus vero, qui largitionibus, precibus, minis, pollicitationibus, & aliis corruptionibus, ad magiſtratū viam affectat. Vnde ambitio, & crimē maieſtatis in animo eſt, ambitus in opere ipſo, & rebus exterioribus, & ideo quia de occultis non eſt agendum ſine teſtibus,

*al. an maieſtatem ad te nihil.

qua ſcribas ad me de abſolutione maieſtatis. de qua etſi per multum ante certior factus eram literis, nuntiis, fama deniq; ipſa (nihil enim fuit clarius: non quo quiſquam aliter putaſſet: ſed nihil de inſignibus ad laudem uiris obſcure nunciari ſolet) tamen eadem illa lætiora fecerunt mihi tuæ literæ: non ſolum, quia planius loquebantur, & uberius, quàm uulgi ſermo: ſed etiam, quia magis tibi uidebar gratulari, cum de te ex te ipſo audiebam complexus igitur ſum cogitatione te abſentem: epiſtolam uero oſculatus, etiam ipſe mihi gratulatus ſum: quæ enim à cuncto populo, à ſenatu à iudicibus ingenio induſtriæ, uirtuti tribuuntur: quia mihi ipſe aſſentior fortaſſe, cum ea eſſe, in me fingo, mihi quoq; ipſi tribui puto. nec tam glorioſum exitum tui iudicij extitiſſe, ſed tam prauam inimicorum tuorū mentem fuiſſe mirabar. De ambitu uero quid intereſt inquies an de maieſtate? ad rem nihil: alterum enim non attigiſti, alterā auxiſti. ueruntamen eſt maieſtas (ut Sylla uoluit) ne in quemuis impune declamare liceret: ambitus uero ita apertam uim habet, ut aut accuſetur improbe, aut defendatur: qui enim facta, aut non facta largitio ignorari poteſt? tuorum autē bonorum curſus cui ſuſpectus unquam fuit? me miſerū, qui nō affuerim: quos ego riſus excitaſſem? Sed de maieſtatis iudicio duo mihi illa ex tuis literis iucundiſſima fuerūt. unū quod te ab ipſa Rep. defenſum ſcribis: quæ quidem etiam in ſumma bonorum, & fortium ciuium copia tueri taleis uiros deberet, nunc uero magis, quòd tanta penuria eſt in omni uel honoris, uel ætatis gradu, ut tam orba ciuitas taleis tutores complecti debeat: alterum, quòd Pompey, & Bruti fidem beneuolentiamq; mirifice laudas. Lætor uirtute, & officio cum tuorum neceſſariorum, meorum amiciſſimorum, tum maxime alterius omniū ſeculorum, & gentium principis, alterius iampridem iuuentutis, celeriter (ut ſpero) ciuitatis, De mercenarijs teſtibus à ſuis ciuitatibus

Sylla noluit declamationes fieri in reum maieſtatis, red aut: in ambitus licebat vnicuiq; agere, dum in probationibus non deficeret. Vnde addit. Veruntamen maieſtas eſt ſupple talis vt Sylla voluit: ideſt lege cauit, & ſanciuit, & ne: ideſt vt non liceret declamari: ideſt declamatione fieri de crimine maieſtatis in quemuis ideſt quemlibet, impune: ideſt paſſim ſine punitione. Declamatio autem eſt ad vtranq; partē de crimine, & abſolutione alicuius, & de faciendo, aut non faciendo aliquo negocio diſputatio quam exercitationis gratia rhetorum diſcipuli facere ſolebāt, non ſine clamore, vt indurent animos, & formam in veris cauſis agendis. vero: ideſt ſed ambitus habet vim ita apertam: ideſt manifeſtam vt, aut cenſeatur improbe, vtpote, quando accuſatur innocens, aut defendat improbe: ſcilicet a patrono manifeſti criminis. Enim: ideſt quia qui: ideſt quomodo poteſt largitio facta, & non facta: ideſt an facta an non facta ſit ignorari? quaſi dicat nullo modo, cum fiat publice nec paucis, imperium enim, aut dominatio non poteſt, a paucis dari. Sed dubium eſt dū largitiones fiunt quo animo fiant, quod coniectura quadam ex verbis & cæteris factis largientis perſpicitur. Autem pro ſed, curſus, ideſt continuatio, honorum, ideſt magiſtratuum tuorum, cui fuit vnquam ſuſpectus? quaſi dicat nihil. Me miſerum. Modeſte ne excandeſcere videatur ſubiicit particulam o, qui nō affuerim: ſcilicet in abſolutione tui. Quos riſus ego excitaſſem: ſcilicet in accuſatores tam temerarios? quaſi dicat, maximos. Sed de iudicio maieſtatis, quo: ſcilicet abſolutus erat, illa duo fuerunt mihi iucundiſſima ex literis tuis. Vnū quod ſcribis te defenſum ab ipſa Republica quæ, ſcilicet Reſpublica hoc eſt omnes eius gubernatores, debere tueri, ideſt protegere tales viros: ſcilicet qualis tu es, quidem, ideſt certe, etiam in ſumma copia ciuium bonorum, & fortium, nunc vero ſupple debet eo magis, quod tanta penuria, ideſt paucitas, & difficultas inueniendi tales viros, eſt in omni gradu vel honoris, ideſt tam magiſtratuum quam priuatorum vel ætatis, ideſt tam ſenum quam iuuenum, vt ciuitas tam orba, ideſt priuata patronis, debeat, complecti, ideſt fouere tales tutores. Alterum, ſcilicet mihi iucundum fuit, quod laudas mirifice fidem, & beneuolentiam Pompeij, & Bruti. lætor virtute, & officio, ideſt propter virtutem, & officium, cum, ſcilicet ita ſit quod tuorū neceſſariorum, ſcilicet Pompeij, & Bruti, qui ſunt tibi affines & ita neceſſarij, & amiciſſimorum meorum, tum maxime, ſcilicet lætor virtute, & offcio, alterius, ſcilicet Pompeij, principis omnium ſeculorum, & gentium, ideſt omnium hominum, qui ſunt, aut fuerunt in quauis ratione, & ſupple virtute, & officio alterius, ſcilicet Bruti, iampridem, ideſt iā a pluſculo tempore, principis ſupple iuuentutis, ſcilicet Romanæ, & ſupple futuri celeriter vt ſpero, principis ciuitatis, ſcilicet totius, excepto tamen Pompeio, hoc eſt lætor primum tantum virtutis, & officij eſſe in viris tibi maxime neceſſariis, & mihi amiciſsimis, deinde & multo magis in viris, & ſummis, & principibus, altero totius mundi, & omnium temporum, altero nunc iuuentutis, & mox totius ciuitatis futuro. De teſtibus: ideſt quod ſcribis de teſtibus mercenariis, ideſt mercede conductis ad dandum contra te falſum teſtimonium, notandis: ſcilicet nota infamiæ a ciuitatibus ſuis,

notandis, niſi iam aliquid factum eſt per Flaccum, fiet à me, cum per Aſiam decedam. nunc ad alteram epiſtolam uenio. Quod ad me quaſi formã communium temporum, & totius Reip. miſiſti expreſſã: prudẽtia literarũ tuarum ualde eſt mihi grata: uideo enim, & pericula leuiora, quàm timebam, & maiora præſidia, ſiquidem (ut ſcribis) omnes uires ciuitatis ſe ad Pompeij ductum applicauerunt tuumq; ſimul promptum animum & alacrem perſpexi ad defendendam Rempub. mirificamq; cepi uoluptatem ex hac tua diligentia, quòd in ſummis tuis occupationibus mihi tamen Reip. ſtatum per te notum eſſe uoluiſti. Nam auguraleis libros ad commune utriuſq; noſtrum otium ſerua: ego enim à te cum tua promiſſa per literas flagitabam, ad urbem te otioſiſſimũ eſſe arbitrabar, nunc tamen, ut ipſe polliceris, pro auguralibus libris orationes tuas confectas omneis expectabo. Tullius, cui mandata ad me dederas, non conuenerat me; nec erat iam quiſquam mecum tuorum, præter omneis meos, qui ſunt omnes tui. Stomachoſiores meas literas quas dicas eſſe, non intelligo. Bis ad te ſcripſi me purgans diligenter, te leuiter accuſans in eo, quod de me cito credidiſſes. quod genus querelæ mihi quidem uidebatur eſſe amici: ſin tibi diſplicet, non utar eo poſthac. ſed ſi, ut ſcribis, eæ literæ non fuerunt diſertæ. ſcito meas non fuiſſe: ut enim Ariſtarchus Homeri uerſum negat, quem non probat: ſic tu (libet enim mihi iocari) quid diſertum non erit, ue putaris meum. Vale, & in cenſura, ſi iam es cenſor (ut ſpero) de proauo multum cogitato tuo.

ſuis, niſi aliquid factum eſt iam per Flaccum, ſcilicet præſidens illis a me conſtitutum, fiet a me, cum decedam, ſcilicet de Prouincia per Aſiam. Venio nunc ad alteram epiſtolam. Quod miſiſti, ſcilicet in altera illa epiſtola, ad me, quaſi formam, ideſt deſignationem, & ſpeciem temporum cõmunium, & totius reip. expreſſam: ideſt expreſſe deſcriptam: prudentia literarum tuarum eſt mihi valde grata. Video enim, & pericula leniora, quam timebam, maiora præſidia, ſcilicet reip. ſupple quam ſperabam, ſiquidem, id eſt quoniam, aut ſi duæ ſunt particulæ, quidem, ſcilicet certe, ſi vt ſcribis, omnes vires ciuitatis appl cauerunt, ſe ad ductum, ideſt auſpicium, felicitatem, & prudẽtiam ducendi Pompeij, & proſpexi ſimul tuum animum promptum, & alacrem, ideſt acrem, & ſtrenuum, vt ſumus in rebus, quas alacres facimus, ad defendendam, remp. & cepi mirificam voluptatem ex hac diligentia tua. Si dicas, ergo hic ad ſecundam quoque perſonam reſpicit: dicam vnã rem a duobus poſſideri poſſe, & ita ad diuerſos fieri reſpectum. Vnde Cic. ad diligẽtiam Appij quia ab eo profecta eſt, dicit. hac quaſi dicat quæ in his literis, quas teneo ſcripta eſt: quod in ſummis occupationibus tuis. voluiſti tamen, ideſt nihilominus, ſtatum reipublicæ eſſe notum mihi per te. Nã ſerua, ideſt concedo vt ſerues illos augurales, quos ſupra perfici petit, ad otium commune vtriuſq;, ideſt donec, & tibi ſcribendi, & mihi legendi eos dabitur otium. Ego enim cum flagitabam: ideſt exigebam per literas a te tua promiſſa: ſcilicet de perficiendis libris auguralibus, arbitrabar te eſſe otioſiſſimom ad vrbem: ideſt in vrbe. Raro tamen ad pro in ponitur, ſæpius pro apud, quo circa poſſet dici ad vrbem: ideſt circa res vrbanas Nunc tamen expectabo, vt ipſe: ideſt tu polliceris, orationes tuas omnes confectas: ideſt abſolutas libris auguralibus, ideſt loco auguralium Tullius, cui dediſti mandata ad me: ideſt quæ mihi diceret, non conuenerat me: ideſt non venerat allocuturus mecum, nec quiſquam tuorum: ſcilicet familiarium erat iam mecum, præter omnes meos, qui ſunt omnes tui. Ego non intelligo quas literas meas dicas eſſe ſtomachoſiores: ideſt ex nimis magno ſtomacho: ideſt indignatione ſcriptas. Ego ſcripſi ad te bis, purgans diligẽter: ſcilicet de crimine perfidiæ ac leſæ amicitiæ, accuſans leuiter te in eo quod credidiſſes cito de me. Quod genus querelæ videbatur quidem: ideſt certe mihi eſſe amici: id eſt pertinere ad amicum hominem, quia recõciliatoria eſt amicitiæ potius, quam offenſiua talis querela. Sin; ideſt ſed ſi, id genus querelæ diſplicet tibi, nõ vtar eo amplius poſthac: ideſt poſt hoc tempus. Sed ſi vt ſcribis, hæ literæ: ſcilicet ſtomachoſiores non fuerunt diſertæ, ſcito non fuiſſe meas. hoc iocoſe & confidenter dicit. Vt enim Ariſtarchus negat verſum ſupple. eſſe Homeri, quem non probat: ideſt non approbat, ſic tu, (libet enim mihi iocari,) quod non erit diſertum, ne putaris: ideſt nolim vt putes meũ ſupple, eſſe. Vale. & cogitato multo de proauo tuo, ſcilicet Appio Cæco qui clariſſimam geſſit cenſuram, in cenſura: ideſt in gerenda cenſura, ſi es iam cenſor, (vt ſpero): ſcilicet te eſſe.

SEBASTIA. CORRA.

APPIO pulchro, vt ſpero, Cenſ. } Cum L. Piſone. { De abſolutione Maieſtatis } Q. Hortenſio paucis ante mortẽ diebus cum M. Bruto defendente. { Inimicorum tuorum } Delabellæ. { An de maieſtate? } abſolutus ſim. { Alterum } Ambitum, de quo nondum abſolutus es. { Alteram } maieſtatem, de qua te abſolutum ſcribis. { Auxiſti } tantum abeſt vt minueris. { Sylla volu[illegible] maieſtat[illegible] { Hic in quemuis } Vt in quemuis, leg[illegible] eruditi. { Impune } quoniam in ambitu illa eſt quaſi pœna. vt aut, accuſ[illegible] improbe, aut defendatur. { Facta } Hæc defenditur improbe. { Non fu[illegible] iudicio } Hæc accuſat improbe. { Cui ſuſpectus vnquam fuit? } Ergo dubitandum non eſt, quin etiam de ambitu abſoluendus ſis, cum improbe fueris accuſatus. { Põpeij } qui tibi fauit. { Bruti } qui te cum Hortenſio defendit. { De mercenariis teſtibus } mercede a tuis aduerſariis contra te conductis. { Per Flaccum } Videtur eſſe is L. Flaccus, qui Cicerone Coſ. cum C. Pontino Prætor fuit. { Tullius } Cum Cicero ne quidem erat M. Tullius ſcriba, & L. Tullius legatus, ſed hic vnus ex amicis Appij eſſe videtur { De proauo } Appio Claudio Cæco, qui ſolus non toto quinquennio cenſ[illegible] fuit, quoniam C. Plautius Venox collega intra annum & ſex menſes, ſe magiſtratu abdicauit.

B E R N. R V T.

QVIA mihi ipſe aſſentior fortaſſe } Aſſentior probo: quod & interpres. Veruntamen eſt maieſtas, vt Sylla voluit: ne in quemuis impune declamari liceret } Diutius torſit me loci huius perplexa obſcuritas, cum interpretis ineptias non probarem poſtremo venit in mentem, legi oportere vel, Ne non in quemuis, &c. vel, Vt in quemuis. quod & ſubiecta oſtendont. Tanta eſt enim principibus, qualem ſe geſſit in occupata Repub. Sylla, cura ſollicitudoq; imperij, vt vniciq; licere velint, impune maieſtatis quemuis reum facere, quo magis ad eam rem omnes incitentur. At ambitus cæterorumq; iudiciorum nemo citra improbitatis crimen calumniator appareat. Quaſi enim bono animo eſſe Appium hoc ipſo iubet, quod ſi maieſtatis abſolotus eſt, in quo gratis, & ſine periculo inimici eius aduerſati ſunt in iudicio tamen ambitus ſperet, non tam acriter impugnaturos: quin deſtituros potius, cui ſcirent nec illum vnquam ambiſſe, & ſe improbitatis infamiam ſubituros, abſoluto Appio. Maieſtatis hodieq; tanta eſt ſuſpicio, vt apud pleroſq; populos torquere hominem eius rei acquirendæ gratia, vel ſine iudiciis, arbitrio prætorum ſit. Declamare vero dixit, non intra domeſticos parietes, aut in ſchola ficte accuſare, vt videt ſentire Clericus, ſed proprie accuſare. vſus tamen eo verbo ea ratione, quod cum palam eſſet, Appium maieſtatem nunquam læſiſſe, fictionem habere ea accuſatiuo videbatur. Lege alioqui Iulia maieſtatis (nam Corneliam nunc in libris ciuilis iuris non habemus) cauetur, vt famoſi qui alias accuſare prohibentur, ad hanc accuſationem admittantur, ſerui dominos, liberti patronos impune huius tantum criminis poſtulẽt, mulieres etiam audiantur, poſt mortem quoque rei ea quæſtio agitetur, hæreditas nocentis fiſco vendicetur. autores Papinianus, Modeſtinus: Vlpianus, Monetarii accuſator ex conſtitutione Conſtantini de calumnia non tenetur, nec is qui rei ſacræ alienatæ reum fecerit. Illud addimus, quum eadem lege Iulia teneatur, qui ex prouincia poſt ſucceſſoris aduentum non diſceſſerit, Corneliam illam. 30. dierum maieſtatis fuiſſe videri { Aut defendatur } ſcilicet improbe. namque aut reus, aut accuſator, vter eorum ſuccubuerit, notatur vt improbus, quod eam rem

aperte fieri conuenit, non, vt maieſtatis crimen plerunq;, occultiſsime, quod ne ipſum quidem aſſequitur interpres.

[redacted]

ARGVMENT.

In priore parte huius epiſtolæ gratulatur Cicero Appio de abſolutione ambitus. Deinde purgat diligenter, quod Tullia filia ſua data ſit nuptum Dolabellæ homini inimiciſſimo ipſi Appio, excuſatque præcipue abſentiam ſuam: qua matrimonium illud erat contractum. Et poſtremo affirmat ſe propter affinitatem illam nihil alienatum ab Appio, immo maiora facturum ad euitandam ſuſpicionem, quam feciſſet.

GIBER. LONG. LEMMA.

Grauiter ferens Appius Tulliolam Ciceronis Dolabellæ, infeſtiſſimo Appij inimico deſponſam, expoſtulauerat cum Cicerone. ob id excuſationem parans, totam culpam in abſentiam ſuam reijcit, & deinde Appij animum in amicitia confirmat

M. T. C. IMP. APPIO PVLCHRO S.P.D. 22

*GRatulabor tibi prius (ita enim rerum ordo poſtulat) deinde ad me conuertar. Ego uero uehementer gratulor de iudicio ambitus: neque id, quod nemini dubium fuit, abſolutum te eſſe: ſed illud, quod quo melior ciuis, quo uir clarior, quo fortior amicus es, quoque plura uirtutis, & induſtriæ ornamenta in te ſunt, eo mirandum eſt magis, nullam ne in tabellæ quidem latebra fuiſſe abſconditam maleuolentiam, quæ te impugnare auderet. non horum temporum, non horum hominum, atque morum negocium nihil iam ſum pridem admiratus magis. De me autem ſuſcipe pauliſper meas parteis, & eum te eſſe finge, qui ego ſum: ſi facile inueneris, quod dicas, noli ignoſcere hæſitationi meæ. ego uero uelim mihi, Tulliæq; meæ (ſicut tu amiciſsime, & ſuauiſsime optas) proſpere euenire, ea, quæ me inſciente facta ſunt à meis: ſed ita cecidiſſe, ut agerentur eo tempore, ſpero omnino cum aliqua felicitate, & opto: ueruntamen plus me in hac ſpe, tua ſapientia, & humanitas conſolatur, quàm opportunitas tēporis. itaque, quemadmodum expediam exitum huius inſtitutæ orationis, non reperio: neque enim triſtius dicere quicquā debeo * ea de re, quam tu, ipſe omnibus optimis proſequeris. neque non me tamen mordet aliquid: in quo unum non uereor, ne tu parum perſpicias, ea, quæ * geſta ſunt, ab illis eſſe geſta, quibus ego ita mandaram, ut cum tam longe abfuturus eſſem, ad me ne referrent, agerent, quod probaſſent.*

ASCEN.

GRatulor &c. Gratulatur Appio de abſolutione ābitus, purgatq; quod Tollia ſe abſente data ſit nuptū Dolabellæ homini Appio inimiciſsimo, & pollicetur propter illam ſe nihil de amicitia Appiana detracturum. Ordo eſt. Ego gratulor, aut gratulabor tibi prius: ideſt priore parte epiſtolæ, deinde conuertar ad me: ideſt ad rem meam porgandam. ordo enim rerū poſtulat, ita: ſic fieri vt prius de amicis, deinde de nobis agamus. Ego vero gratulor ſupple tibi vehementer, te abſolutum eſſe de iudicio ambitus, ideſt in quo cauſam dicebas de ambitu: ideſt maieſtate malis artibus attentata, neq; id quod memini dubium fuit: ſcilicet futurum, videlicet te abſolutū eſſe, mirandum, ſed eſt illud quod quo: ideſt quanto melior ciuis es, quo: ideſt quanto vir clarior, quo: ideſt quanto, amicus fortior: ideſt conſtantior es, eo eſt mirandum magis, nullam: id eſt non vllam maleuolentiam, quæ auderet: ſcilicet tam impudenter oppugnare te, non fuiſſe abſconditam, ne quidem: ideſt non ſaltem in latebra: ideſt angulo aliquo. Tabellæ: ideſt libelli accuſatorij, hoc eſt quod ipſa præ verecūdia, ſi quam habuiſſet, ſe nō abſconderit in aliquo loco abdito Tabellæ accuſatoriæ & diffamatoriæ, ſed palam te accuſare auſa ſint. Non enim negocium quod factum eſt tibi, fuit horum temporum, in quibus virtuti adhuc locus, & honos eſt, & boni florent, non horum hominum qui boni fere ſunt, & tibi fere neceſſarij, atq; morum ſupple horum hominum, & temporum, & ita ego nihil ſum ad

* a.l. ea in rem.

* a.l. geſta ſunt ab aliis.

miratus magis iam pridem: ideſt iam a pluſculo tempore: ſcilicet quam quod inuenti ſint tam impudentes, vt auderent non modo per occultam delationem, ſed etiam per manifeſtam accuſationem in publico iudicio te ambitus poſtulare, quo Cice. ſatis aſſentanter dicit, præcipue cum antea ei de eadem re gratulatus ſit, ſed videtur Appius aſſentationis appetens, & potuerunt ſuperiores literæ nō eſſe perlatæ, idq; Ciceronem vereri. De me autem aggreditur ſecundam partem epiſtolæ dicens. Autem: ideſt ſed de me; ideſt quantum ad nuptias filiæ meæ attinet, ſuſcipe pauliſper, ideſt per paulum tēporis, partes meas: ſcilicet purgatiuas, finge te eſſe eum qui ego ſum; ſi tu inueneris facile, quid dicas: ideſt reſpondeas ad purgādum factum ipſum ad damnādum, noli ignoſcere: ideſt parcere aut veniam dare hæſitationi: ideſt perplexitati, & tarditati meæ in loquendo. Ego vero: ideſt certe, velim ea quæ facta ſunt a meis me inſciente, euenire proſpere mihi, & Tulliæ meæ: ideſt filiæ, hoc eſt nuptias eius cum Dolabella ſicut tu optas amiciſsime, & ſuauiſsime, moris enim eſt, dum de nouis nuptiis, aut loquimur, aut ſcribimus, dicere feliciter, vnde Iuuena. dictum eſt, feliciter, aut dij bene vertant, aut quas, dij ſecundēt, quod & Appius videtur ſcripſiſſe magis ex more, aut per Ironiam quā ex animo, Cicero tamen callide interpretat ex animo ſcriptum ſed cecidiſſe: ideſt caſu eueniſſe, ita vt agerentur eo tempore: ſcilicet quo abeſſem, aut quo diſſenſiones orirentur inter pncipes Dolabella enim Cæſari adhæſurus videbatur, Appius, & Brutus, Pompeio, ſpero omnino, & opto, ſupple cecidiſſe cum aliqua ſed incerta mihi felicitate, veruntamen ſapientia, & humanitas tua cōſolatur me plus in hac ſpe, ſcilicet de felicitate nuptiarū quā opportunitas temporis, quia difficile eſt in diſſenſione principum ciuitatis feliciter viuere, Itaq; non reperio quemadmodum expediam: ideſt expedite faciam exitum: ideſt finē huius orationis inſtitutæ: ideſt inceptæ, de nuptiis filiæ. Neq; enim debeo dicere quicquam triſtius in eam rem: ideſt nuptiis filiæ, quam tu ipſe proſequeris ominibus: ideſt precationibus, auſpicijs, optationibus, votis optimis, nam dum boni, & prudentes viri bona precantur, & optāt aliquibus cœptis omen eſt: ideſt indicium boni euentus, neque nō: ideſt attamen aliquid mordet: ideſt triſtitia afficit me, In quo non vereor: ideſt non dubito, vnum, videlicet ne: ideſt aut quin. Notum eſt cum verbis vetandi timendiq; idem facere negationem, & affirmationem, vt vereor ne facias, & vt facias, perſpicias: ideſt cognoſcas parum, ea quæ geſta ſunt de contractu matrimoniali, eſſe geſta ab illis: ſcilicet amicis, & neceſſariis meis quibus ego: ſcilicet diſcedens mandaram ita, cum eſſem abſuturus tam longe, ſcilicet ab eis, ne referrent ad me: ideſt ne conſulerent me, ſupple illi agerent, quod probaſſent, In hoc autem

ſcilicet

ſcilicet dicto, ad oſtendendum meo conſilio non eſſe factum, occurrit, ideſt obiicitur, hoc obiici poteſt mihi illud. Igitur o Cicero. quid tu ſupple feciſſes ſi affuiſſes? Reſpondet Ego probaſſem, ideſt approbaſſem rem: ideſt contractum matrimonialem. Sed ſupple, quia dicis hoc tempore tam periculoſo non debuiſſe fieri, ego nihil egiſſem te inuito, & nihil egiſſem ſine conſilio tuo de tempore, ſcilicet nuptiarum celebrandarum. Vides me ſudare, ideſt angore quodam opprimi, iandudum, ideſt ab eo tempore quo incepta eſt mentio de nuptiis filiæ, laborantem quomodo tuear, ideſt defendam, ea quæ mihi ſunt tuenda, ideſt defendenda, & non offendam, ideſt lædam te igitur leua, ideſt libera me hoc onere quaſi dicat quod portare vix poſſum. Ego enim nunquam, ideſt non vnquam nõ videor mihi tractaſſe vnquam cauſam difficiliorem. Tamen habeto ſic, ideſt pro certo teneto, niſi ego cõfeciſſem iam, ideſt perfeciſſem iam tunc, ſcilicet cum talia mihi nunciata ſunt diligentiſſime omnia negocia cũ ſumma dignitate tua tametſi nihil videbatur poſſe addi ad priſtinum ſtudiũ meũ erga te, tamen hac affinitate, ſcilicet cum Dolabella inimico tuo nunciata mihi, ideſt ſi fuiſſet prius nunciata, equidẽ, ideſt ego equidẽ defendiſſem dignitatem tuam, ſcilicet in ꝓuincia, nõ maiore ſtudio quia id fieri nõ potuiſſet: ſed acrius apertius, ſignificantius. i. cum maiore euidentia, eo quo ꝯſpectus fuiſſem. Sed ſupple literæ ſunt redditæ a meis, mihi decedenti: ſcilicet de prouincia, & anno imperio iam terminato ante nonas Sextiles, ideſt Auguſti menſis, quia venerat in prouinciam pridie calendas ſextiles, vt ſupra dixit, cum accederem naui, ideſt in naui, ad Sydam vrbem Lyciæ, aut portum eius vnde hic & prius præpoſitionem poſuit, & Quintus Seruilius eſſet mecum. Dixi ſtatim Seruilio, ideo ſtatim, etenim, ideſt quia ipſe videbatur eſſe commotus, quod talem nuncium accepiſſem vt expectaret a me omnia. Cõfeſsia maiora, ſcilicet quam prius. Quid multa ſupple dicam? ego nihilo, ideſt, in illo ſum factus beneuolentior tibi quam fui, quia putat id fieri non potuiſſe, ſed ſupple factus ſum multo diligentior ad beneuolentiam declarandam. Nam vt, ideſt quemadmodum, vetus ſimultas noſtra, ideſt latens odium, & æmulatio, ſtimulabat: ideſt vrgebat me antea, vt cauerem ne darem cui: ideſt alicui, ſuſpicionem gratiæ reconciliatæ: ideſt iterum initæ, & renouatæ, fictæ: ideſt ſimulã ter, & non vere, ſic, affinitas: ſcilicet cum Dolabella, affert mihi nouam curam cauendi, nequid videatur eſſe detractum de ſummo amore meo erga te. Vale.

PAV. MAN. ANTE diem. 3. Non. S.} Perinde eſt, ac ſi dixiſſet. 3. No. ſextil. id ex libri. 16. epiſtola. 5. ad Tyronem intelligi facile poteſt. ante diem. 3. Non. veteres dicebant, ideſt die tertio ante Nonas. nam cum dicitur. 3. Non. conciſa locutio eſt, quæ integra eſſet, ſi diceres. 3. die ante Non. qua non admodum vtebantur antiqui, ſed eius loco, ante diem. 3. Non.

*in hoc autem mihi illud occurrit: quid tu igitur ſi affuiſſes? rem probaſſem. de tempore, nihil te inuito nihil ſine conſilio egiſſem tuo. uides me ſudere, iandudum laborantem, quomodo ea tuear, quæ mihi tuenda ſunt, * & ne non offendam. leua me igitur hoc onere: nunquam enim mihi uideor tractaſſe cauſam difficiliorem. ſed tamen ſic habeto niſi iam tunc omnia negocia cum ſumma tua dignitate diligentiſſime confeciſſem: tametſi nihil uidebatur ad meum erga te priſtinum ſtudiũ addi poſſe, tamen hac mihi affinitate renunciata, non maiore equidem ſtudio, ſed acrius, apertius ſignificantius dignitatem tuam defendiſſem. decedenti mihi, * & iam imperio annuo terminato, ante diem. iij. Non. Sexti. cum ad Sidam naui accederem, & mecum Quintus Seruilius eſſet, literæ à meis ſunt redditæ, dixi ſtatim Seruilio (etenim uidebatur eſſe commotus) ut omnia à me maiora expectaret. quid multa? beneuolentior tibi, quàm fui, nihilo ſum factus, diligenter quidem ad declarandam beneuolentiam multo: nam ut uetus noſtra ſimultas antea ſtimulabat me, ut cauerem, ne cui ſuſpicionem fictæ reconciliatæ gratiæ darem: ſic affinitas noua curam mihi affert cauendi, ne quid de ſummo meo erga te amore detractum eſſe uideatur. Vale.*

ARGVMENT.

Gratias quodammodo agit Appio, quod interea dum in Cilicia ageret, in familiam ſuam plurima contulerat beneficia, unde hac epiſto. tota plena eſt beneuolentia. Nam profitetur ſe idem uelle, & nolle conſtituiſſe cum Appio. Tacitoque innuit ſe induſturum Dolabellam ad conſenſionem. Et demum dicit ſe ſperare Appium cenſorem eſſe.

GIBER. LONG. LEMMA.

Officium ſuum Appio commendat; & id rurſus ut faciat Appius, propter Dolabellæ inimicitias monet.

M. T. C. IMP. APPIO PVLCHRO S. P. D. 23

QVaſi diuinarem tali in officio fore mihi aliquando expectandum ſtudium tuũ: ſic, cum de tuis rebus geſtis agebatur, inſeruiebam honori tuo. dicam tamen uere: pluſ-

SEBA. CORR. MIRANDVM eſt magis.} quoniam talibus viris, qualis es tu, multi ſolent inuidere, proptereaq; his in ſuffragiis, præſertim occultis, aduerſari. {Tabellæ quidem latebra} L. Caſſius Longinus Trib. pl. C. Mar. & C. Flacc. Coss legem tulit, vt Populus per tabellam ſuffragium ferret, qua in re latebra data eſt populo, i. qua bonis ignorantibus, quid quiſq; ſentiret, tabella vitioſum in iudiciis occultaret ſuffragium {Me inſciẽte.} Nam quum primum intellexiſſem id agi, certos homines ad mulieres miſeram, qui Romam venerunt factis ſponſalibus {Facta ſu. a m.} Terentia, & M Cælio. {Eo tẽpo.} quo te Dolabella accuſabat. {Felicitate} ex ſpe, te & Dolabellam recõciliandi {In hac ſpe} reconciliandi. {Opportunitas} quæ ſic, vt ego alterius amicus, alterius ſocer, hoc tuo tẽpore ſim inter vos quaſi interpres {Eſſe commio rus.} Ex his meorum literis de nuptiis.

* a. l. vt te.

** a. l. imperio.

BERN. RVTI. NVLLAM, ne in tabellæ, quidem latebra fuiſſe abſcõditam maleuolentiam, quæ te impugnare auderet} Delirat Clericus. nihil enim minus dicit Cicero, quam quod ille refertur. Senſus eſt: Quum plerique inuidere optimis viris ſoleant eo magis miror, te omnibus ſuffragiis abſolutum, neque quenquam extitiſſe, qui ſuum erga te odium vel in tabella iudiciaria, in qua occulte poterat impugnare dignitatẽ tuã ac ſalutem, auſus ſit offendere ſolent enim qui oderunt, nec tamen apertas gerere inimicitias audent, in ſuffragiis plerumq; abditioribuſq; iudiciis inimicis obeſſe de tabellis iudiciariis multis locis Cice aliiq;, in quibus, aut cõdẽnarent, aut abſoluerent, aut ampliarent. {Quam op. rem.} Propter bella ciuilia. imminentia potius quam ꝓpter ſuam abſentiã dicit. {Neq; enim triſtius quicq̃ dicam rem} Ea de re, vt in aliis, melius. At, quod eſt in ſequentibus literis, in quo gratias agit Appio, pertinet ad ſupplicationes Cic. decretas, in quo App. non mediocriter laboraſſet, vt & ante ꝓ Appianis ſupplicationibus Cice de quo ne ſomniant quidẽ interpretes, id ex Cælianis colligas literis, huius initii, Non diu, ſed acriter.

[redacted]

ASC. QVaſi diuinarem, Gratias quodammodo agit Appio, quòd ſe abſente plurima in familiam ſuam beneficia contulerat, quo circa ꝓfitetur ſe cum Appio in om-

quàm acceperas, reddidiſti: quis enim ad me non perſcripſit, te non ſolum autoritate orationis, ſententia tua, quibus ego à tali uiro contentus eram, ſed etiam opera, conſilio, domum ueniendo, conueniendis meis, nullum onus officij cuiquam reliquum fecisse? hæc mihi ampliora multo ſunt, quàm illa ipſa, propter quæ hæc eloborantur: INSIGNIA *enim uirtutis multi etiam ſine uirtute aſſecuti ſunt: talium uirorum tanta ſtudia aſſequi ſola uirtus poteſt. itaq; mihi propono fructum amicitiæ noſtræ ipſam amicitiam, qua nihil eſt uberius, præſertim in ijs ſtudijs, quibus uterq; noſtrum deuinctus eſt, nam tibi me profiteor, & in Repub. ſocium, de qua idem ſentimus, & in quotidiana uita coniunctum cum ijs artibus, ſtudijsq;, quæ colimus. uelim ita fortuna tuliſſet, ut, quãti ego omneis tuos facio, tanti tu meos facere poſſes: quod tamen ipſum neſcio qua permotus animi diuinatione, non deſpero. ſed hoc nihil ad te: noſtrum eſt: onus illud uelim ſic habeas, quod intelliges: hæc re nouata additum potius aliquid ad meũ erga te ſtudium, cui nihil uidebatur addi poſſe, quam quicquam eſſe detractum cum hæc ſcribebam, Cenſorem jam te eſſe ſperabam: eo breuior eſt hæc epiſtola, & ut aduerſus magiſtrum morum modeſtior.*

Vale.

nibus conaturum annixurumque, vt Dolabellam in communes partes trahat. Et demum dicit ſe ſperare Appium Cenſorem eſſe, vnde epiſtola tota beneuolentiæ ſignificatiua eſt. Ordo autem eſt. Ego inſeruiebam honori tuo, cum agebatur, ideſt diſceptabatur de rebus tuis geſtis, ſcilicet in prouincia, ſic quaſi diuinarem ſtudium tuum fore aliquando expetendum mihi in tali, ideſt conſimili officio, vbi fore cum futuro videtur adhærere. Sed, tu reddidiſti plus quam acceperas, ſcilicet beneficii. Quis enim non perſcripſit? quaſi dicat nemo, hoc eſt vnuſquiſque perſcripſit ad me, te nullum onus officii feciſſe cui quam reliquũ ideſt reliquiſſe cuiquam faciendum, cum tu vniuerſum ſolus obires, non ſolum autoritate orationis, & ſententia, quibus eram, ideſt fuiſſem, vt in Sermo. decies centena dediſſes, Nil erat, ideſt fuiſſet in loculis. Virgil in Georgi. Laurus erat, pro eſſet. contentus a tali, ideſt tam excellenti viro, ſed etiam opera, conſilio, veniendo domum: ſcilicet meam, & ſupple conueniendis, ideſt vſitandis colloquẽdi gratia, meis, ſcilicet familiaribus. Hæc: ſcilicet officia tua ſunt, ideſt reputantur, aut æſtimantur, mihi ampliora multo, quam illa ipſa: ſcilicet ſupplicationes, aut triumphos, propter quæ laborarur, id eſt cum labore fiunt. Enim pro quia, multi aſſecuti ſunt inſignia virtutis, vt honores ſeu magiſtratus, & triumphos. Sine virtute, quia alii vi, alii malis artibus, alii fortuna, ſed ſupple ſola virtus poteſt aſſequi tanta ſtudia talium virorum, accurate loquitur, quia magni viri interdum indignis leuia ſtudia impendunt, & tanta ſtudia interdum conferuntur, ſed non a talibus viris. Itaque ego propono, ideſt conſtituo mihi fructum, ideſt vltimum finem expetendæ amicitiæ, ipſam amicitiam. i. nihil amplius peto in amicitia quam ipſam amicitiam, qua: ſcilicet amicitia nihil eſt vberius: ideſt abundantius præſertim in iis ſtudiis: ſcilicet auguralis, & legalis ſcientiæ, quibus vterque noſtrum deuinctus: ideſt obligatus eſt. Nam ego profiteor me tibi, &: ideſt ſimul ſocium in republica de qua ſentimus idem, & coniunctum ſupple fore in vita quotidiana, cum iis artibus, & ſtudiis quæ colimus. Ego velim fortuna tuliſſet ita vt poſsis facere omnes meos tãti, quãti ego facio omnes tuos. hoc dicit propter Dolabellam generum ſuum Appio inimicum. quod ipſum: ſcilicet te poſſe omnes meos tanti facere, tamen: ideſt nihilominus non deſpero: ſcilicet aliquando fore neſcio qua diuinatione: ideſt quo præſagio animi. Sed hoc nihil ad te ſupple pertinet, onus hoc eſt noſtrum: ideſt nobis id curandum eſt, vt ita fiat. Velim ſupple, vt habeas, ideſt certum teneas, illum: ſcilicet quod iam dicam, videlicet quod intelliges, ac re nouata: ideſt per hanc rem nouatam, potius aliquid additum, quam detractum eſſe ad meum ſtudium erga te, cui: ſcilicet ſtudio, nihil videbatur poſſe addi. Ego ſperabam cum ſcribebam hæc, te iam eſſe cenſorem, eo: ideſt, & propterea hæc epiſtola eſt breuior & modeſtior: ideſt temperatior in verbis, vt: ſcilicet eſſe debet, aduerſus: ideſt, erga magiſtrum morum, hoc eſt cenſorem.

SEBASTIA.

CORRA.

EXPETENDVM ſtudium tuum. } ad obtinendas ſupplicationes. { Hæc mihi ampliora } huiuſmodi ſtudia. { Quam illa ipſa } ſupplicationes. { Meos facere poſſes } quod facere tamen poſſes, niſi vnus eſſet Dolabella, quem odiſſes. { Noſtrum eſt onus } reconciliandi.

PHILIPPVS MELANCH.

[redacted]

M. T. C. EPISTOLARVM FAMILIARIVM

Tertii Libri Finis.

Caius

M. T. CICERONIS

EPISTOLARVM FAMILIARIVM LIBER QVARTVS.

ARGVMENT.

Reuerſus Cicero e prouincia, offendit motus ciuilis belli inter Cæſarem, & Pompeium, qui vtriuſque amicos concilians ſibi, Pompeium mitigare ſatagebat, ut compoſitis rebus triumpharet, qua ſpe depoſita, in Campanum agrum ſeceſſit, raroq; in vrbem rediit, cum incertus eſſet vtrius partes ſequeretur. Nam Pompeii opes in iuſtiore cauſa fractas videbat. Cæſaris in minus iuſta florentes. Quocirca tandem a republica, & Pompeio contra Cæſarem ſtetit, et manifeſte ſignificans nihil ſibi Republica charius. Itaque cum abeſſet ab vrbe, ſcripſit ad eum Trebatius, Seruium deſiderare eum, vt de Republi. commodis inter ſe agerent, cui reſpondens nunc Cicero, innuit id ſero futurum, ſe facturum tamen, vbi Seruio conueniens videbitur.

GIBER. LONG. LEMMA.

Suaſoria eſt epiſtola, vt Seruius omnem curam iuuandæ Reipublicæ deponat.

M. T. C. SER. SVLPITIO. S.D. 1

*CAIVS Trebatius familiaris meus ad me ſcripſit, te ex ſe quæſiſſe, quibus in locis eſſem: moleſteq; ferre, quod me pp ualetudinem tuam, cum ad urbem acceſſiſſem nõ uidiſſes: & hoc tempore uelle te mecum, ſi propius acceßiſſem, de officio utriuſque noſtrum communicare. Vtinam Serui ſaluis rebus (ſic enim eſt dicendum) colloqui potuiſſemus inter nos: profecto aliquid opis occidenti Reipublicæ tuliſſemus: cognoram enim iam abſens, te hæc mala multo ante * prouidentem, defenſorem pacis, & in Conſulatu tuo, & poſt Conſulatum fuiſſe. ego autem cum conſilium tuum probarem, & idem ipſe ſentirem, nihil proficiebam: ſerò enim ueneram: ſolus eram: rudis eſſe uidebar in cauſa: incideram in hominum pugnandi cupidorum inſanias. nunc, quoniam nihil iam uidemur poße opitulari Reipublicæ ſiquid eſt*

ASC. CAius Trebatius &c. Reuerſus e Cilicia offendit Cice. motus belli ciuilis inter Cæſarem, & Pompeium, attamen vtriuſque amicos ad concordiam ſollicitans Pompeium mitigare ſatagebat, vt compoſitis rebus triumpharet. Qua ſpe depoſita in Campanum agrum ſeceſſit, raroque in vrbem rediit, cum incertus eſſet vtrius partes ſequeretur. Nam Pompeii opes in iuſtiori cauſa fractas videbat, Cæſaris in minus iuſta florentes. Quocirca tandem pro Rempub. cum Pompeio contra Cæſ. ſtetit, ei manifeſte ſignificans nihil ſibi Repub. charius. Itaq; cum abeſſet ab vrbe, ſcripſit ad eum Trebatius, Seruium Sulpitium deſiderare eum dum de reipubli. commodis inter ſe agerent, cui reſpondens innuit id ſero futurum, ſed facturum tamen, vbi Seruio conueniens videatur. Ordo eſt. C. Trebatius familiaris meus, qui ſub Auguſto poſtea propter legalem ſcientiam in honore fuit, ſcripſit ad me, te quæſiſſe ex ſe in quibus locis eſſem, & ſupple. te ferre moleſte, quod non vidiſſes me cum ad vrbem acceſſiſſem, propter valetudinem tuam, ſcilicet malam, & ſcripſit te velle hoc tempore cõmunicare mecum de officio vtriuſq; noſtrũ ſcilicet circa reipublicæ curam ſi acceſſiſſem propius, ſcilicet ad vrbem, aut ad te. O Serui vtinam potuiſſemus colloqui inter nos rebus, ſcilicet publicis, & noſtris ſaluis. Sic enim eſt dicendum, hoc eſt dixi rebus ſaluis, quia mihi ſaluæ nõ videntur: profecto nos tuliſſemus aliquid opis: ideſt auxilii reipub. occidenti, ideſt tendenti ad interitum. Ego enim abſens cognoram pro cognoueram, te prouidentem hæc mala, multo ante, ſcilicet quam euenirent, fuiſſe defenſorem, ideſt protectorem pacis: & id eſt tum in conſulatu tuo, & id eſt tum poſt conſulatum, ſcilicet tuum Ego autem cum probarem conſilium tuum, & ipſe: ideſt egomet, aut per me ſentirem idem, nihil proficiebam, ideſt vtilitatis faciebam. Enim pro quia, veneram, ſcilicet e prouincia, ſero: ideſt nimis tarde, ego eram ſolus: ſcilicet in ea ſententia videbar eſſe rudis: ideſt minus expertus in cauſa, incideram: ſcilicet improuiſus in inſanias hominum ideſt Cæſaris, & Pompeii, cupidorum pugnandi, alii legunt. rudis, etſi videbar, incideram tamen in hominum & cætera. Sed id minus placet non enim illud tamen congruit cum propior particula, non enim ideo minus videbatur incidere poſſe in inſanias illas, quod rudis eſſet. vnde potius legam, incideramq; vel rudis, vt eſſe videbar, incideram &c. Nunc quoniam nihil: ideſt non aliquid, Nos non videmur poſſe iam opitulari Reip. ideſt auxiliari aliquid: ideſt in aliquo, ſiquid eſt in quo poßimus, aut poſſumus conſulere: ideſt conſulto prodeſſe, & opitulari nobiſmetipſis, non ſupple id dico, vt retineamus: ideſt quaſi ſperem non poſſe retinere aliquid ex priſtino: ideſt priore, & prius a nobis habito, ſtatu noſtro, ſed vt lugeamus: ſcilicet ſtatum noſtrum, ac Reipub. quam honeſtiſſime: ideſt valde honeſte. nemo eſt omnium, ſ. mortalium, qui cum: ideſt cum quo ego putem potius communicandum ſupple eſſe. mihi ſupple conſilium meum, quam tecum. Nec enim exempla virorum clariſſimorum: ideſt nobiliſſimorum, quorum ſimiles eſſe debemus, ſcilicet in moribus (vnde in genitiuo dixit) neque præcepta doctiſſimorum, ideſt nobiliſſimorũ, quorum ſimiles eſſe debemus: ſcilicet in ſciẽtiam tuam, hoc eſt te non latent: illis autem duobus maxime prudentes euadimus. Atq; ipſe, ideſt ego, ſcripſiſſem antea ad te, te venturũ eſſe fruſtra in ſenatum, ſiue potius in conuentum ſenatorũ. Non enim ſenatum iam putac cum libertas decernendi ablata ſit, ni, ideſt niſi eſſem veritus. ne offenderem animũ eius ſcilicet Cæſaris, qui petebat a me, vt inuitarem te, ſcilicet ad veniendum in ſenatum. cui ſcilicet Cæſari, quidem ideſt certe, cũ rogaret me vt adeſſem in ſenatu, oſtendis me eſſe dicturum: ideſt decreturum omnia, quæ dicta ſunt a te, de pace, & de Hiſpaniis, ſcilicet adminiſtrandis per legatos, non per Pompeium ipſum, vt volebat Cæſar. Tu vides rem ideſt ſtatum Reipubl. quomodo habet, aut habeat ſe, vtpote vides orbem terrarum ardere 2 bello, imperiis diſtributis: ſcilicet Cæſarianis, & Pompeianis & vides vrbem, ſcilicet Romã relictam direptioni, & incendiis ſine legibus, ſine iudicii, ſine iure, ſine fide. Itaque nihil poteſt venire nihil mihi in mẽtem: ideſt nihil poſſum cogitare, non modo ideſt non ſolum quid ſperem: ideſt ſperare debeam, ſed iam vix ſup. in mentem venit, quid audeam optare. vt ſupra dixi, cum in plus ſe extendat, minoris difficultatis eſt optare quam ſperare. Optamus enim omnia, quæ vtilia ſunt. ſperamus duntaxat ea, quæ ob merita noſtra, aut ex benignitate eius, a quo ea ſperamus, nobis contingere poſſe confidimus. Sin autem, ideſt ſed ſi, nos colloqui, videtur tibi hominis prudentiſſimo eſſe vtile, quanquam ego cogitabam diſcedere ab vrbe, etiam: ideſt adhuc longius, quam ſim, cuius: ſcilicet vrbis, ego audiam inuitus etiam nomen, tamen accedam propius Ego mandaui Trebatio, ſi tu velles eũ mittere, quid: ideſt aliquid, ad me, ne recuſaret, ſcilicet mittere illud, & velim, vt facias, id, ideſt mittas ad me aliquid per Trebatium, aut ſi voles mittas ad me, quem: ideſt aliquem tuorum fideliũ, ne neceſſe ſit, aut tibi exire ex vrbe, aut mihi accedere;

* a.l. prævidentem.

ſcilicet vrbem. Ego tribuo tibi tantum: ſcilicet prudentiæ & autoritatis, quantum arrogo: ideſt arroganter ſumo, fortaſſe mihi vt habeam exploratum: ideſt certiſsimum, quicquid nos ſtatuerimus, ſententia communi, omnes homines probaturos id. nis dicta ſunt } Colloquium ſuum Formianum cum Cæſare tum primum viſo poſt motum ciuile bellum ita ſcribit. Veni igitur, & age de pace. meo ne, inquam, arbitratu? an tibi, inquit, ego præſcribam? ſic inquam, agam, ſenatui non placere in Hiſpanias iri, nec exercitus in Græciam transportari: multaque, inquam, digna eo deplorabo. tum ille: Ego vero iſta dici nolo. ita

SEBAS. CORR. AD Vrbem } ex Cilicia rediens prid. Non. Ianua. { Acceſſiſſem } non introiſſem, triumphum ex rebus in Cilicia geſtis expectans. { Hæc mala } bellum ciuile inter Pompeium, & Cæſarẽ. { In conſulatu tuo } quem cum M. Clodio Marcello geſsiſti { Sero enim ven. } Epiſt. 10. lib. 16. { Pugnandi cupido. } quum ego clamarẽ, nihil eſſe bello ciuili miſerius. { Nunc, quoniam } Pompeio iam ex Italia pulſo, & Cæſare in Hiſpania contra Petreium, & Afranium bellum gerente. { In conuentum Senator. } Nam plurimi, & optimi quique cum Pompeio erant profecti. { Vt te } qui Romæ eſſes, & in Senatum tres { Imitarer }. Romam redirem, in Senatum venirem. { Petebat } & præſens a pſente, & literis. { Oſtẽdi me eſſe dicturum } Senatui non placere, in Hiſpanias iri, nec exercitus in Greciam trãſportari. { Propius accedam } e Campania, & maritima ora, quæ me, vt voluit Pompeianus habet ἐπιτακτόν. { Quantum } Tantum, multi legunt.

* a.l. ſiquidem.

BERN. RVT. QVVM Ad vrbem acceſſiſſem } primum: ſcilicet ex Cilicia, non ex prædiis, vt interpres. { Qui a me, vt te imitarer, pete. } Inoitarem, in aliis eſt quibuſdam codicibus: idque magis probamus. quid enim profuiſſet Cæſari, Ciceronem inimicaturum Seruium, dictu rumque de Hiſpaniis cõtra Cæſaris rationem, venire in Senatum. itaque quum petiſſet Cæſar a Cicerone, vt veniret in vrbem, vt non modo ipſe Senatum veniret, ſed inuitaret etiã Seruium, noluit, ſi non obſequi, ne dehorari quidem.

* a.l. tantum.

EXPO. EIVSD. QVI a me, vt te imitarer, petebat } Nihil obuio. quod video Pluribus locis ad Atticum (id quod & epiſtola hæc ſatis arguit) ad Cæſaris primum Romam aduentum in Senatum ab ipſo habitum veniſſe Seruium Sulpitium: & quod Cicero non leuiter queritur, ſi lium ad circunſedẽdum Pompeium Bruoduſii miſerat. ad Atticũ: Quid S. Seruii filius? quot in his caſtris fuerint, quibus Pompeius circunſedere tur? Et ſubiecta epiſtola: Sed erit iniuſtiſsimus Seruius, qui filium miſit ad affligendum Cn. Pompeium aut certe capiẽdum. Et li. 10. Cæſar mihi ignoſcit per literas, quod non venerim, ſeſeque in optimam partem id accipere dicit. facile patior, quod ſcribit, ſecum Tullium & Seruiuo queſtos eſſe, quia non idem quoque ſibi, quod mihi, renuſiſſet, homines ridiculos, qui quum filios miſiſſent ad Cn. Pompeium circunſedendum, ipſi in Senatum venire dubitarent. { Quæ a te de pace & de Hiſpa

*in quo nobiſmet, ipſis conſulere poßimus, non ut aliquid ex priſtino ſtatu noſtro retineamus, ſed ut quam honeſtißime lugeamus: nemo eſt omnium, qui cum potius mihi, quam tecum communicandum putem: nec enim clarißimorum uirorum, quorũ ſimiles eſſe debemus, exempla, neque doctißimorum, quos, ſemper coluiſti, præcepta te fugiunt. atque ipſe antea ad te ſcripſiſſem, te fruſtra in ſenatum, ſiue potius in conuentum ſenatorum eſſe uenturum, ni ueritus eſſem, ne eius animum offenderem, qui à me, ut te imitarer, petebat. cui quidem ego, cum me rogaret, ut adeſſem in ſenatu: eadem omnia, quæ à te de pace, & de Hiſpanijs dicta ſunt, oſtendi me eſſe dicturum. rem uides, quomodo ſe habeat: orbem terrarum imperijs diſtributis arde re bello: Vrbem ſine legibus, ſine iudicijs, ſine iure, fide, relictam direptioni, & incendijs. itaque mihi uenire in mentem nihil poteſt, non modo quod ſperem, ſed uix iam quod audeam optare, ſin autem tibi homini prudentißimo uidetur utile eſſe, nos colloqui: quanquam longius etiam cogitabam ab Vrbe diſcedere, cuius iam etiam nomen inuitus audio: tamen propius accedã. Trebatio mandaui, * ſiquid tu eum uelles ad me mittere, ne recuſaret: idque ut facias, uelim, aut ſiquem tuorum fidelium uoles. ad me mittas: ne aut tibi exire ex Vrbe neceſſe ſit, aut mihi accedere. ego tibi tantum tribuo, * & quantum mihi fortaſſe arrogo: ut exploratum habeam, quicquid nos communi ſentẽtia ſtatuerimus, id omneis homines probaturos. Vale.*

putabam, inquam, & cætera. Literarum harũ meminit eodẽ libro: Iniecta autem mihi ſpes quædam eſt, velle mecum S. Sulpitium colloqui, ad eum mi ſi Philotimum libertum cum literis. ſi vir eſſe volet, det clara ſynnodia: ſin autẽ erimus nos, qui ſolemus. Et nõ multo poſt, Hic ego Seruium expecto. rogor enim ab eius vxore & filio, & puto opus eſſe.

[redacted]

ARGVMENT.

Sicut in ſuperiore epiſt. la vidimus, Seruius Sulpitius, cupiebat loqui cum Cicerone de Officio communi in tumultu bellorum ciuilium, de qua re ſcripſerat ad Ciceronem breuiter per Philotimum, ſperans eundem plura cum Cicerone communicaturum, ſed is literas per alium miſit, quod in hoc principio reprehendit Cicero, deinde dicit, quod Poſthumia Seruij uxor, & Seruius eius filius leuderent, ſi ad ſe in Cumanum ueniret Seruius. Deinde quia Seruius cõſuluerat quid eſſet optimum factu in Rep. id dicit eſſe difficillimum dictu, ſi utilitati conſulendum ſit, facillimum uero ſi honeſtati, innuens pro Rep. honeſte decertandum, & diſcedendum ab urbe, ſed conſultandum Seruio, ad quæ loca ſe potiſſimum conferat, quod ſi iam deliberatum habeat, quid agendum putet, non opus eſt ad Ciceronem ueniat, ſi cum Cicerone id conſultare uelit, cum in Cumano expectet.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Conſulit Seruio, vt ab vrbe diſcedat.

M. T. C. SER. SVLPITIO. S. D. 2

AD *Tertium Calendas Maias, cum eſſem in Cumano accepi tuas literas: quibus lectis, cognoui non ſatis prudenter feciſſe Philotimum, qui cum abs te mandata haberet (ut ſcribis) de omnibus rebus, ipſe ad me non ueniſſet, literas tuas miſiſſet: quas intellexi breuiores fuiſſe, quòd eum perlaturum putaſſes. ſed tamen poſtquam literas tuas legi,*

ASC. AD tertium Cale. &c. Accuſat Philotimum quod ad ſe non venerat cum mandatis Sulpitianis: deinde dicit vxorem, & filium Seruii conſulere, vt in Cumanum ad ſe veniat. Tum de Reipublicæ auxilio, quam difficile ſit, diſputat, & demum quo conſilio ad ſe in Cumanum venire poſsit explanat. Ordo eſt. Ego accepi literas tuas. 3. Calẽdas Maias: ideſt biduo ante primum diem Maii, cum eſſem in Cumano: ſcilicet agro, quibus lectis cògnoui Philotimũ feciſſe non ſatis prudẽter. Qui cum haberet mandatum abs te ſupple. loquendi mecum, de omnibus rebus, vt ſcribis, ipſe ideſt quod dicunt in perſona, non veniſſet ad me, & ſupple miſiſſet literas tuas, quas, intellexi fuiſſe breuiores, quod putaſſes eum perlaturum, & ita reliqua dicturum. Sed tamen poſtquam legi literas tuas Poſthumia tua: ſcilicet vxor conuenit me: ideſt venit ad me, & Seruius noſter: quia tuus filius & mihi charus, ſupple conuenit me. placuit iis: ſcilicet vxori & filio, vt tu venires in Cumanum: ſcilicet agrum, qui etiam egerunt mecum: ideſt induxerunt me, vt ſcriberem ad te. Quod tu exquiris: ſcilicet per literas tuas, conſilium meum eſt id: ſcilicet

conſilium meum tale, vt ipſe.i.ego, poſſim facilius capere.ſ.con ſilium, quam dare alteri. Quid.n eſt, quod audeam ſuadere homini ſumma autoritate, & ſumma prudentia, quaſi dicat nihil. Si quærimus.i.diſquirimus, quid ſit rectiſsimum.i. fact.i. id ſup. eſt perſpicuum.i.euidens, quia rectiſsimum eſt in Repub. etiam vſque ad mortem ſtare Si ſup.quærimus, quid expediat.i. vtile ſit, maxime obſcurum ſup.eſt Sin.i.ſed ſi, nos ſumus, qui debemus profecto eſſe, vtpote ii .i.tales, vt arbitremur nihil expedire.i.vtile eſſe niſi quod ſit rectum, & honeſtum, non poteſt eſſe dubium, quid ſit faciẽdum, nobis.i. quid facere debeamus.q.d.certum eſt, quod debeamus pro Rep. certare vſque ad mortem. Quod tu exiſtimas meam cauſam eſſe coniunctam cum tua. Certe ſimilis error fuit in vtroq; noſtrum, cum ſentiremus idem. Nã omnia conſilia vtriuſq; ſpectauerunt.i.attenderunt, ad concordiam.ſ.Cæſaris, & Pompeii. Quanquã nihil eſſet vtilius ipſi Cæſari, bello.i.quam bellum, tamẽ ſup.nos arbitramur nos inire quoq;.i. etiam gratiã ab eo.ſ Cæſare, defendenda pace .i.defendendo pacem. Vbi notabit grammaticus Cicer. malle loqui per ablatiuos plurales in deſignatione ſequelæ poſitos, quam per gerũdium cum caſu ab eo recto, ſed frequentius per ablatiuos plurales, vt in præfat.offic legendis noſtris pro legendo noſtra &c. Tu vides quantum.ſ.opinio aut ſpes fefellerit nos, & in quem locũ .i.ſtatum res deducta ſit. Neq; perſpicis ſolum, quæ gerũtur, quæq;.i.& quæ geſta ſunt, ſed etiam qui curſus, & quis exitus rerum ſit futurus. Ergo oportet.ſ.te, qui es in vrbe, & quem libet alium, aut probare.i. approbare: & conſenſu confirmare, ea quæ fiunt.ſ.in vrbe, & præcipue in ſenatu, aut iter eſſe.i.præſentem eſſe, et ſi non probes.i.non approbes ea.quarum.ſ.rationum a conditionũ altera ratio.ſ.probãtis ea, quæ fiunt, cum non ſit, probanda, videtur mihi eſſe turpis, altera ratio.ſ.eius, qui intereſt iis quæ non probat, videtur etiam periculoſa, quia iram prouocat eorum, qui probari cupiunt. Reſtat.i.reliquum eſt, vt putẽ diſcedendum.ſ.a Roma. vbi ſine turpitudine, aut periculo vitæ eſſe non liceat, in quo.ſ.qđ reſtat, hoc eſt in diſcedendo, videtur deliberatio eſſe reliqua: .i.relicta, quod conſiliũ, & quæ loca ſequamur in diſceſſu.i.diſcedendo, cum.ſ.ita ſit, quod res miſerior.i.quam patriam fugere, & neſcire quo te recipias, nunquam accidit nobis, tum, ſcilicet multo verius eſt, quod ne quidem: ideſt non etiã deliberatio accidit ſupple nunquam difficilior. Nihil enim po[illegible] teſt conſtitui: id eſt deliberari, ſtatui, quod non incurrat.i.celeriter incidat in aliquam magnam difficultatem. Si videbitur.ſ.conſultum, & vtile, ego cenſeo ſupple: vt facias ita, vt ſi habes iam ſtatutum: ideſt decretum, quid putes agendum tibi, in quo ſcilicet agendo conſilium meum non ſit coniunctum cum tuo, ſuperſedeas: ideſt non vtare hoc labore itineris: ſcilicet veniendi ad me, ſin autem: ideſt ſed ſi eſt ſupple aliquid, quod velis communicare mecum ego expectabo te.ſ.in Cumano. Ego velim tu venias quamprimum.i. valde cito: quod fiat tuo commodo. ſicut intellexi placere, & ideſt ſimul: Seruio.ſ.filio tuo & ideſt ſimul: Poſthumiæ ſcilicet vxori tuæ.

Poſthumia tua me conuenit, & Seruius noſter. his placuit, ut tu in Cumanum uenires: ✱ *quod etiam, mecum, ut ad te ſcriberem, egerunt. Quod meum conſilium exquiris: ideſt tale, ut capere facilius ipſe poſſim, quam alteri dare: quid enim eſt, quod audeam ſuadere tibi homini ſumma autoritate, ſummaq; prudentia? ſi, quid rectiſsimum ſit, quærimus: perſpicuum eſt. ſi, quid maxime expediat: obſcurum. ſin hi ſumus, qui profecto eſſe debemus, ut nihil arbitremur expedire, niſi quod rectum, honeſtumq; ſit: non poteſt eſſe dubium, quid faciendum nobis ſit. Quod exiſtimas meam cauſam coniunctam eſſe cum tua, certe ſimilis in utroque noſtrum, cum* ✱ *optime ſentiremus, error fuit, nam omnia utriuſque conſilij, ad concordiam ſpectauerũt. qua cum ipſi Cæſari nihil eſſet utilius: gratiam quoque nos inire ab eo, defendenda pace, arbitrabamur. quantum nos fefellerit; et quem in locum res deducta ſit, uides: neque ſolum ea perſpicis, quæ geruntur, quæq; iam geſta ſunt, ſed etiam qui curſus rerum, qui exitus futurus ſit. ergo aut probare oportet ea, quæ fiunt, aut intereſſe, etiam ſi non probes. quam altera mihi turpis, altera etiam periculoſa ratio uidetur. Reſtat ut diſcedendũ putem: in quo reliqua uidetur eſſe deliberatio, quod conſilium in diſceſſu, quæ loca ſequamur. omnino cum miſerior res nunquam accidit, tum ne deliberatio quidem difficilior: nihil enim conſtitui poteſt, quod non incurrat in magnam aliquam difficultatem. tu ſi uidebitur, ita cenſeo facias: ut ſi habes iam ſtatutum, quid tibi agendum putes. in quo non ſit coniunctum cõſilium tuum cum meo, ſuperſedeas hoc labore itineris. ſin autem eſt, quod mecum communicare uelis, ego te expectabo. tu, quod tuo commodo fiat, quamprimum uelim: uenias, ſicut intellexi, & Seruio, & Poſthumiæ placere. Vale.*

✱ a.l.qui.

✱ a.l.idem

PHILOTIMVM } libertum meum, quem ad te cum ſuperioribus literis miſeram { Perſpicuum eſt } rectiſſimum id eſſe: ab eo ſtare, qui Remp. tueatur. { Obſcurũ. } quũ nihil ſit incertius belli exitu: & propter eã neſciamus: vter ſit victurus. { Niſi quod rectum } Lege tertium librum de Officiis. { Faciendum nobis ſit. } Quin ad Pom. ſit eundum. { Quum op. ſent. } ego quidem in Campania, tu vero Romæ in Senatu. { Res dedu. ſit } Hiſpania: & toto pene orbe terrarum bellis ardente. { Qui exi. } quam funeſtus. { Probare o. } te & reliquos, qui Romæ ſunt { Turpis } probare, quæ fiunt: etiam ſi [illegible] ſunt probãda. { Periculoſa. } intereſſe: & non probare, quoniam Cæſarem offendas, neceſſe eſt. { Difficultatem } Adriatico mari occupato a Dolabella, Cretẽſi a Curione, Sardinia a Valerio, tota pene Italia, a M. Antonio.

SEBAS. CORR.

NIHIL Enim cõſtitui poteſt } Conſtitui, cætera habent exemplaria, omnia recte.

BERN. RVTI.

[illegible]

ARGVMENT.

Cum præeſſet Ser. Sulpitius Achaia, poſt bellum Pharſalicum, grauiter angebatur multa per Cæſarem imperio ſe geri in vrbe, quod cum Cicero ex multis intellexiſſet, eum hac epiſtola conſolatur, adducens multas cauſas conſolatorias, inter quas præcipue enumerat rectam conſcientiam, & ſtudia literarum. quibus oſtendit acquieſcendum eſſe. Poſtremo ſcribit Seruium Sulpitij filium ſtudioſum liberalium artium, ſeque ab eo vehementer diligi.

GIBER. LONG. LEMMA.

Conqueſtio de iniuria ſuorum temporum, mox conſolatio a recta conſcientia & bonarum artium ſtudio. poſtremo filij commendatio, quo pari uolupt ate aliqua a doloribus afficiat.

M. T. C. SER. SVLPITIO. S. D. 3

VEhementer te eſſe ſolicitum, & in communibus miſerijs præcipuo quodam dolore angi, multi ad nos quotidie deferunt. quod quanquam minime miror, & meum quodammodo agnoſco: doleo tamen te ſapientia præditum propè ſingulari, non tuis nobis delectari potius, quàm alienis malis laborare. me quidem, & ſi nemini concedo qui maiorem ex pernicie, & peſte Reipub. moleſtiam traxerit: tamen

VEhementer &c. Cum præeſſet S. Sulpit. Achaiæ poſt bellũ Pharſalicum, grauiter angebatur. multa per Cæſarem imperio ſe geri in vrbe, quod cum Cicero. ex multis intellexiſſet a.

ASCEN.

eum hac epiſtola conſolatur, adducens multas cauſas conſolatorias, inter quas præcipue adducit rectam conſcientiam, & ſtudia literarum, quibus oſtendit acquieſcēdam eſſe. Poſtremo ſcribit S. Sulpicii ſuum ſtudioſum liberalium artium, ipſumq; a ſe, & ſe ab eo vehementer diligi. Ordo eſt. Multi deferunt ad nos quotidie: idest denunciant nobis te eſſe ſolicitum vehementer, & angi: idest anguſtiari, & premi quodam dolore præcipuo, idest ſingulari, & præter cæterorum dolores magno, in miſeriis communibus. Quod quā quam miror minime, & agnoſco. ſ. in dolore tuo, quodammodo meum. ſ. dolorem, quia æqualis, & de conſimili cauſa eſt, doleo tamen te præditum ſapientia, prope. i. quaſi, ſingulari. i. tam magna, vt tibi ſoli cōtingat, nō delectari potius tuis bonis. ſ. animi hoc eſt virtutibus, & ſcientiis, quam laborare. i. angi, malis: idest vitiis, alienis, vt Cæſaris tyrannide. Quidem. i. certe etſi: idest quanquā nemini concedo, qui idest, vt is traxerit maiorem moleſtiā, idest cruciatum animi, ex pernicie. i. ærumna, & peſte: idest calamitate Reipub. tamen multa conſolantur iam me, & maxime conſcientia conſiliorum meorum, hoc eſt, quia mihi cōſcius ſum nihil me conſuluiſſe Pompeio, aut alteri, ob quod hæc mala ſubſecuta ſint. Enim pro quia ego proſpexi tanquā ex aliqua ſpecula: idest loco alto ad ſpeculandum apto, multo ante. ſ. quam veniret, tempeſtatem futuram. Neque ſupple feci: id idest perſpexi tempeſtatem futuram, ſolum. i. ſolummodo, mea ſponte. i. propria natura, & inſtigatione, ſeu vt dicunt, meo ſolius inſtinctu ſed etiam multo magis, te monente, & denūciante: idest ſignificante futurum, quaſi ex certo augurio, vt pullarii denunciare ſolebant [illegible] etſi: idest quanquam abſui: ſcilicet ab vrbe magnam partem: idest durante magna parte (Vnde manifeſte patet Ciceronem tempus continuum in accuſatiuo libenter ponere) conſulatus tui: idest temporis, quo conſuleras, tamen &: idest partim, abſens: idest cum abeſſem, cognoſcebam, quæ idest qualis ſententia tua eſſet in cauendo: idest fugiendo, & prædicendo: idest denunciando hoc bello peſtifero. ſ. Cæſaris, & Pompeii, quo reſpub. periit, &: idest partim, affui primis temporibus conſulatus tui, cum idest quando, monuiſti accuratiſſime, idest cum ſumma cura, & diligentia ſenatum. i. patres conſcriptos, omnibus bellis ciuilibus collectis: idest ſimul commemoratis, in oratione, & admonitione tua monuiſti dico, vt ſcilicet patres conſcripti, & idest ſimul, timerent illa: idest ſimilia earum, quæ meminiſſent: idest memoria tenerent iam tranſacta, & ſcirent, quicunque poſtea: idest temporibus futuris, oppreſſiſſet armis Rempub. futurum intollerabiliorem multo: ſcilicet quam ſuperiores, cum ſuperiores: ſcilicet oppreſſores Reipub. ut Sylla, & Marius, fuiſſent tam crudeles, nullo tali exemplo cognito in Repub. idest licet nullum haberent, cuius crudelitatem imitarentur, eo quod primi libertatis oppreſſores erant, & ita magis debebant vereri violare tam atrociter Rempublicam quam qui aliorum exempla ſectarentur. Nam ſupple fere omnes homines, putant, id quod fit exemplo: idest ad exemplum, fieri etiam iure, ſed ipſi addunt, & afferunt aliquid, atque adeo: idest ad hoc vſque, quod multa addunt de ſuo: idest proprio ingenio, atque more. Quare tu debes meminiſſe eos, qui non ſunt ſecuti autoritatem, & conſilium tuum, occidiſſe: idest periiſſe ſtultitia ſua cum potuiſſent eſſe ſalui, prudentia tua: idest per prudentiam tuam. Dices: idest reſpondebis. Quid: idest in quo, iſta res conſulatur me in tantis, & quaſi perpetuis tenebris: idest obſcurationibus, & oppreſſionibus Reipublicæ: Reſpondet Cicero. Dolor de amiſſione Reipublicæ eſt omnino vix conſolabilis: idest conſolatione mitigabilis, tanta eſt amiſſio omnium rerum, & deſperatio recuperandi ſupple earū, aut eas, ſed tamen. i. nihilominus: & idest tamen, Cæſar, ipſe: ſcilicet caput omnium malorum: indicat ita de te, & omnes ciues exiſtimant ſic ſanctitatem: idest incorruptionem vitæ, & prudentiam, & dignitatem tuam elucere: idest manifeſte lucere tāquam aliquod lumen. ſ. magnum, cæteris: ſcilicet luminibus, aut talibus viris extinctis. Hæc. ſ. quæ de te creduntur, debent eſſe tibi magna: idest magni momenti, ad moleſtias. ſ. animi tui leuandas idest mitigandas, & minuendas. Quod autem abes a tuis (erat enim in Achaia) ſupp. id ferendum. i. patiendum, & tolerandum eſt leuius: idest facilius, ideo quod abes eodē tempore, a multis, & magnis moleſtiis, quas. ſ. moleſtias, ego perſcriberem ad te omnes, niſi vererer, ne idest vt tu abſens cognoſceres ea. ſ. mala vrbis, quæ quia non videris, videris mihi eſſe meliore conditione. i. ſtatu vitæ, quam nos, qui videmus ſup. ea. Ego exiſtimo noſtram conſolationem eſſe adhibitam ſcilicet recte. i. decenter: idest ad hunc finem. quoad. i. quatenus, aut quatinus, fieres certior. i. ſcientior, ab homine amiciſſimo, de iis rebus, quibus moleſtiæ tuæ, poſſent leuari. i. minui. Reliqua ſolatia ſunt in te ipſo nec minima, nec ignota mihi & quidem: idest certe, vt ego ſentio, multo: idest longe maxima, quæ ſcilicet ſolatia ipſe: idest ego experiens quotidie probo: idest comprobo ſic, vt ea, idest conſimilia videantur afferre mihi ſalutem. Autem: idest ſed vt rem de qua loquor aperiam, ego teneo memoria, te fuiſſe ab initio ætatis, hoc eſt ab ineunte ætate ſtudioſiſſimum ſumme i. ſummopere, omnium doctrinarū, ſ. liberalium, & didiciſſe ſummo ſtudio, & cura. ſ. ſumma, omnia quæ eſſent tradita a ſapientiſſimis ad viuendum bene. quæ ſcilicet tradita a ſapientiſſimis, quidem. i. certe, poſſent eſſe, vel: idest etiam optimis. i in lætiſſimis rebus, & idest ſimul vſui: idest vtilitate: & idest ſimul, delectationi. i. voluptati. vero pro ſed, nos nihil habemus aliud, in quo acquieſcamus. i. contenti ſimus, his temporibus: ſcilicet malis. Ego nihil faciam inſolenter: idest ſupra modum: & ſuperbe, neque hortabor te præditum tali, vel ſcientia: ſcilicet acquiſita, vel natura. i. naturali prudentia, vt referas te ad eas artes, quibus dediſti. i. addixiſti: ſtudium tuum a primis temporibus ætatis, ſcilicet tuæ. Ego dicam tantum: idest tantummodo, ſupple id, quod ſpero te approbaturum, videlicet me contuliſſe omnem curam meam atque operam ad philoſophiam poſtquam viderim nihil loci eſſe, neq; in curia. i. in ſenatu, neq; in foro ſcilicet iudiciali, illi arti ſcilicet oratoriæ, aut bene dicendi cui ſtudueram. Solebant autem orationes in tribus locis fieri, in ſenatu, ad patres conſcriptos, in iudicio ad iudices, & in concione ad quirites, vnde orantes ſupple compellant, aut patres conſcriptos, aut iudices, aut quirites: idest Populum Romanum. Non multo plus loci. i. expetitionis, & vſus, relictum eſt ſcientiæ tuæ. ſ. legali, excellenti, ac ſingulari, quam noſtræ: ſcilicet oratoriæ, & cauſidicæ. Quare equidem: idest ego quidem,

✱al. ſed.

✱a.l. multum.

✱a.l. perditnis, vel peetinis & a.l. habet p petuis: vel paricidiis.

✱a.l. &

✱a.l. melioris conditionis.

multa iam conſolantur, maximeq; conſcientia conſiliorum meorum; multo enim ante tanquam ex aliqua ſpecula proſpexi tempeſtatem futuram: neque id ſolum mea ſponte, ſed multo etiam magis monente, & denuntiante te: etſi enim abfui magnam partem Conſulatus tui, tamen & abſens cognoſcebam, quæ eſſet tua in hoc poſt fero bello cauendo, & prædicendo ſententia; & ipſe affui primis temporibus tui Conſulatus, cum accuratiſſime monuiſti Senatum collectis omnibus bellis ciuilibus, ut & illa timerent, quæ meminiſſent: & ſcirent, cum ſuperiores, nullo tali exemplo antea in Rep. cognito tam crudeles fuiſſent, quicunq; poſtea Rempub. oppreſſiſſet armis, multo intollerabiliorem futurum; Nam quod exemplo fit, id etiam iure fieri putant, ✱ & aliquid atque adeo multa addunt, & afferunt de ſuo. quare meminiſſe debes eos, qui autoritatem, & conſilium tuum non ſunt ſecuti, ſua ſtultitia occidiſſe. cum tua prudentia ſaluī eſſe potuiſſent. dices; Quid me iſta res conſolatur in tantis tenebris, & quaſi ✱ parietinis Reipub. eſt omnino uix conſolabilis dolor, tanta eſt omnium rerum amiſſio, & deſperatio recuperandi: ſed tamen et Cæſar ipſe ita de te iudicat, & omnes ciues ſic exiſtimant, quaſi lumē aliquod extinctis cæteris elucere ſanctitatem, & prudentiam, & dignitatem tuam. hæc tibi ad leuandas moleſtias magna eſſe debēt. Quòd autem à tuis abes, id eo leuius ferendum eſt, q. eodē tempore à multis. ✱ ac magis moleſtijs abes: quas ad te omneis perſcriberem: niſi uererer, ne ea cognoſceres abſens, quæ quia nō uides, mihi uideris ✱ meliore eſſe conditione, quàm nos, qui uidemus. hactenus exiſtimo noſtram conſolationem recte adhibitam eſſe, quoad certior ab homine amiciſſimo fieres iis de rebus, quibus leuari poſſunt moleſtiæ tuæ, reliqua ſunt in te ipſo, neque mihi ignota, nec maxime ſolatia, & (ut qui-

quidem, non moneo te, ſed perſuaſi ita mihi: ideſt indicio ita mihi viſum eſſe, te quoq;, verſari: ideſt vtile eſſe, ſi etiam tu verſeris in iiſdem rebus: ſcilicet philoſophicis, quæ ſcilicet res, etiam ſi prodeſſent minus: ideſt non ſatis, tamen abducerent animum à ſolicitudine. Quidem: ideſt certe, quaſi dicat, quicquid tu facturus ſis: Seruius tuus: ſcilicet filius verſatur in omnibus artibus ingenuis: ideſt ingenuo dignis, hoc eſt liberalibus, & in primis in hac ſupp. arte, hoc eſt in philoſophia, in qua ſcripſi: ſcilicet paulo ante, me acquieſcere: id eſt contentum eſſe, & quietem animi inuenire. Vero pro ſed ipſe diligitur ſic à me, vt concedam: ideſt locum dem, tibi vni ideſt ſoli, præterea: ideſt præter te, nemini. hoc eſt, vt plus tamen diligatur à te, ſed à nemine altero, & gratia refertur mihi ab eo: ideſt quantum amoris a me accipit tantum refert, & ita non minus me diligit, quam diligatur à me. In quo: ſcilicet facto, hoc eſt in gratia referenda & in mutuo amore mihi præſtando. ille exiſtimat ſupp. id quod facile apparet: ideſt euidens ſatis eſt, ſe in eo, quod colat, & obſeruet me, facere quoque. i. etiam tibi gratiſsimum.

IC. IN Tantis tenebris, & quaſi perpetuis Reip. } Nos emendauimus. { Parietinis. } Sunt autem parietinæ, parietum ruinæ, muriſcemi conſumpti, vt in epiſtola ad C. Memmium, Peteremq;, vt neſcio, quid illud Epicuri parietinarum ſibi concederes. In tertio libro Tuſcula. Magiſque me mouerant Corinthi ſubito aſpectæ parietinæ, quam ipſos Corinthios. Etſi eo quoque loco mendoſi ſunt vulgari codices: habent enim parietum ruinæ, pro parietinæ: manu tamen ſcripti antiquiores veram lectionem retinent. No. Marcellus Siſennæ hunc locum adduxit ex hiſt. li. 3. Poſt villarum macerias, ac parietinas quinque cohortes in inſidiis reliquit. Appellat autem parietinas Cice. Reipu. μεταφορικῶς quaſi ruinas, & reliquias: quæ ne videretur dura & parum verecunda translatio, particula illa. { Quaſi } mitigat. verecundior eſt certe ea ipſa, quam protulit Seruius, qui dixit cadauera oppidum. Eſt autem in antiquo illo, quē omnium optimum inuenimus.

{ Parietinis } vt ſi T in I permutes, nihil deſideretur: quia rarior eſt vox, ideo tam facilem lapſum, & tam paruum erratum nulli hactenus animaduerterunt. Quidam autem. { Parricidiis } reponere auſi ſunt: quā recte, iudicent doctiores.

IEB. COR. CONSVLATVS tui } Venimus enim, inquit ad Atticum ſcribens, in prouinciam Laodiceam, Sulpitio, & Marcello Coss. prid. Calen. Sex. { Superiores } Marius, Sylla & reliqui. { Eos Pompeium, Domitium, Scipionem, & Catonem. { Cōſilium tuum } Ne, agentes de ſucceſſore ante tempus mittendo Cæſarem irritarent. { Salui eſſe potuiſſent } niſi bellum, Cæſarem prouocantes, excitaſſent. { Perpetuis } alii, parricidis. alii parietinis legunt. { A tuis abes } in Achaia. { Solatia } vt bonarum artium ſtudia. { Illi arti } oratoriæ. { Tuæ ſcientiæ }. Iuri ciuili, & pontificio. { In iiſdem verſari rebus } philoſophicis.

[redacted]

dem ego ſentio) multo maxima: quæ ego ipſe experiens quotidie ſic probo, ut ea mihi ſalutem afferre uideantur. te autem ab initio ætatis memoria teneo ſumme omnium doctrinarū ſtudioſam fuiſſe, omniaq; quæ à ſapientiſsimis ad bene uiuendum tradita eſſent, ſummo ſtudio, curaq; didiciſſe: quæ quidem, uel optimis rebus, & uſui, & delectationi eſſe poſſent. his uero temporibus habemus aliud nihil, in quo acquieſcamus. nihil faciã inſolenter: neque te tali uel ſcientia, uel natura præditum hortabor, ut ad eas te referas arteis, quibus à primis temporibus ætati ſtudium tuum dediſti. tantum dicam quod te ſpero approbaturum: me, poſteaquam illi arti, cui ſtudueram. nihil eſſe loci neq; in curia, neq; in foro uiderim, omnem meam curam, atq; operam ad philoſophiam contuliſſe. tuæ ſcientiæ excellenti, ac ſingulari non multo plus, quàm noſtræ, relictum eſt loci. quare non equidem te moneo: ſed mihi ita perſuaſi, te quoque in iiſdē uerſari rebus, quæ etiam ſi minus prodeſſent, animum tamen à ſolicitudine abducerent. Seruius quidem tuus in omnibus ingenijs artibus: in primiſq; in hac in qua ego me ſcripſi acquieſcere, ita uerſatur, ut excellat: à me uero ſic diligitur, ut tibi uni concedam, præterea nemini: mihiq; ab eo gratia refertur, in quo ille exiſtimat, quod facile appareat, quod me colat, & obſeruet, tibi quoq; in eo ſe facere gratiſsimum. Vale.

ARGVMENTVM.

Cum ex Achaia, cui præfectus erat Seruius, ſæpe eodem exemplo literas ad Cic. dediſſet, & Cic. id ſe mirari ſignificaſſet, excuſauerat factum ſuum Seruius dupliciter. Primo quod uerebatur, ne non perlatæ eſſent priores, ideoque poſteriores eodem exemplo dediſſe: deinde aut per iocum, aut per modeſtiam loquens, dicit ſe id feciſſe inopia ſermonis, quia neſciebat rem unam uarie ſignificare, quod Ciceroni facillimum cenſet, utpote oratori copioſiſsimo. Harum excuſationum dicit ſe Cicero priorem accipere, hoc eſt approbare: poſteriorem non poſſe credere: cum ſit tam peritus dicendi, & tam copioſus in ſcribendo. Deinde, quia ſcripſerat, quo conſilio Achaicum negotium ſuſceperit, laudat illud Cicero: cum rem futuram prudenter præuiderit. Scribit tamen de benignitate Cæſaris erga Marcellum, & cæteros: ut Seruium a reditu non deterreat: filiumq; eius laudat.

GIBER. LONG. LEMMA.

Reſpondet excuſationi Seruij, & illius negotium pro ſuo extollit. Narrat item qua ratione in priſtinum locum per Cæſaris beneficia Marcellum reſtituerit. Poſtremo & Seruij filijque illius eruditionem, & probitatem laudat. itaque miſſa eſt epiſtola.

M. T. C. S. D. SER. SVLPITIO. 4

ACCIPIO Excuſationem tuam. *qua uſus es cur ſæpius ad me literas uno exemplo dediſſes: ſed accipio ex ea parte, quatenus aut negligentia, aut improbitate eorū, qui epiſtolas accipiant, fieri ſcribis, ne ad nos perferantur.*

ASCEN.

ACcipio excuſationem. Purgauerat ſe Seruius Sulpitius, quod multas eiuſdem exēpli literas miſiſſet, quia dubitaret an priores eſſent perlatæ, & quod inopia ſermonis alterius exempli ſcribere nequiret, quarum excuſationum priorum Cice. accipit non poſteriorem, laudat deinde conſilium Seruii, quo Achaicum negotium non recuſauerat, hortaturq; eum tacite Cæſaris clementiæ confidere, & filium rurſus laudat. Ordo eſt. Accipio id eſt approbo excuſationem tuam, qua vſus es, cur dediſſes ad me ſæpius literas eodem exemplo, ideſt eadem forma verborum, ſed accipio, ideſt approbo eā ex ea parte, quatenus ſcribis, fieri aut negligentia, aut improbitate eorum qui epiſtolas accipiūt ſcilicet perferendas, ne perferantur ad nos. Ego nec noſco, ideſt, deprehendo in ſcriptis tuis, nec probo illam partem excuſationis, quam tu ſcribis te mittere ſæpius epiſtolas iiſdem verbis, paupertate, ideſt inopia, ſic enim appellas, orationis: ideſt rationis dicendi. Ego ipſe, quem tu dicis per iocum, ego enim accipio: ideſt intelligo ſic: ſcilicet te id dicere, habere diuitias orationis: agnoſco me non eſſe admodum, ideſt valde, inopem, verborum. enim: ideſt, quia, non eſt neceſſe εἰρωνεύεσθαι: ideſt, ironice, ac diſsimulanter loqui, ſed tamen idem: ſcilicet ego, nec ἀληθευόμενος: ideſt, ironice loquens, ſed vere, & ex animo, hoc: ſcilicet quod dicam, cedo facile: ideſt fateor me ſuccumbere, ſubtili-

tati, & elegantiæ tuorum ſcriptorũ quaſi dicat ſyncere loquens, nec te inopem ſermonis , nec ditiorem quam ego ſim æſtimo. Cum ego ſemper approbaſſem hoc cõſilium tuum quo vſum, ideſt cum ſis eo vſus , ſcribis te non recuſauiſſe hoc negotium Achaicum: ideſt qđ publice geris in Achaia: tum probaui multo magis proximis literis tuis lectis . Oẽs enim cauſæ, quas commemoras , ſunt iuſtiſſime, & digniſſime tua autoritate , & prudentia.i.quæ à te tali viro approbaretur , aut quæ te tam prudentem , & magnum virũ ad hoc adducerent . Quod exiſtimas rem cecidiſſe aliter at. q. i.quam ſis opinatus, ego nullo modo aſſentior.i.aſtipulor, & concedo tibi id, ſed quia tanta perturbatio, & confuſio rerum eſt, omnia iacent ita perculſa, & proſtrata fœdiſsimo, quia ciuili & inter affines, bello , vt is locus videatur cuique miſerrimus vbi ipſe ſit: propterea.i. & ideo, &.i.ſimul pœnitet te conſilii tui, &: ideſt ſimul, nos qui ſumus domi, videmur tibi beati. At.i.ſed ſup.tu videris nobis contra.i.econtrario , non quidem vacuus moleſtiis , ideſt omnino ſine moleſtiis, ſed beatus præ nobis, ideſt reſpectu noſtri.i. Atque tua conditio : ideſt fortuna aut forma viuendi , eſt melior quàm noſtra, hoc ipſo.i.propter hoc ipſum, quod tu audes ſcribere quid doleas , nos ne quidem.i. non ſaltem poſſumus . id ſcilicet ſcribere quid doleamus, tuto : ideſt ſine periculo , nec id ſup.accidit vitio victoris.ſ.Cæſaris, quo nihil ſup p.eſt moderatus.i.temperantius, vtens victoria ſed ſupp. vitio ipſius victoriæ, quæ eſt ſemper inſolẽs, .i.imoderata, & ſuperba ſup.in bellis ciuilibus , eo quod dum ſemper habet, qui victor eſt, occultos hoſtes reliquos. Nam vicimus te : ideſt beatitudinem tuam ſuperauimus, vno.i.vna re, quod cognouimus de ſalute Marcelli collegæ tui : ſcilicet in conſulatu, cui Cæſar ignouit, paulo.i.modico antequam tu etiam , me hercle quod vidimus, quemadmodũ ea res.i.reconciliatio Marcelli agebatur. Nam exiſtimes.i.cenſeas ſic, nihil aliud actum eſſe cum dignitate, poſt has miſerias.i.poſtquam cœptum eſt diſceptari armis de iure publico.i.imperij Romani vnde Luc. Iuſq; datum ſceleri Nam & ipſe Cæſar, acerbitate.i pertinaci conſtantia Marcelli, ipſe enim Cæſar appellabat ſupple cõſtantiam Marcelli, ſic.i.acerbitatem, caſtigata.i.reprehenſa , & equitate & prudẽtia tua, laudata honorificentiſsime, dixit repẽte præter ſpem ſe ne quidem.i.nõn ſaltem cauſa hominis.i.licet Marcellus nimis acerbus eſſet, ſe negaturum ſenatui roganti de Marcello.i.reductione Marcelli in vrbem cum bona venia Cæſaris. Aũt.i.ſed, ſenatus fecerat hoc.ſ.quod diceret , vt cum mentio facta eſſet de Marcello à Luc. Piſone. Et cum Marcellus .ſ.Lucius frater Marci Marcelli abieciſſet ſe ad pedes Cæſaris.ſ. Iulij, ipſe.ſ.ſenatus, cõſurgeret cunctus.i.ſimul totus, & accederet ſupplex ad Cæſarem. Noli quærere ſupp. quomodo Cæſar ſenatum ad ſe accedentem acceperit . quia hic dies quo hæc contigerunt, viſus eſt mihi ita pulcher, vt videre.ſ.mihi, videre aliquam ſpeciem: ideſt repreſentationem & effigiem, quaſi reuiuiſcentis: ideſt iterum vitam capientis, & renaſcentis Reipu Itaq;

* a.l. diſsimulare.
* a.l. ſimulans.

illam partem excuſationis . quæ te ſcribis orationis paupertate (ſic enim appellat) iiſdem uerbis epiſtolas ſæpius mittere, nec agnoſco , nec probo . & ego ipſe . quidem tu per iocum (ſic.n.accipio) diuitias orationis habere dicis, me non eſſe uerborũ admodum inopem agnoſco ; * εἰρωνικῶς *n.non neceſſe eſt ſed tamen idem , nec hoc* * εἰρωνευόμενος *facile cedo tuorum ſcriptorum ſubtilitati, & elegantiæ. Conſilium tuum quo te uſum ſcribis hoc Achaicum negotium non recuſauiſſe , cum ſemper probauiſſem. tũ multo magis probaui lectis tuis proximis literis : omnes enim cauſæ , quas commemoras iuſtiſsime ſunt, tuaq; & autoritate, & prudentia digniſsimæ. Quod aliter cecidiſſe rem exiſtimas, atque opinatus ſis : id tibi nullo modo aſſentior . ſed quia tanta perturbatio , & confuſio eſt rerum ita perculſa , & proſtrata fœdiſsimo bello tacent omnia, ut is cuique locus , ubi ipſe ſit , miſerrimus eſſe uideatur ; propterea & tui te conſilij pœnitet , & nos , qui domi ſumus , tibi beati uidemur . at contra nobis non tu quidem uacuus moleſtijs ſed præ nobis beatus . atque hoc ipſo melior eſt tua quàm noſtra conditio ; quod tu , quid doleas , ſcribere audes; nos ne id quidem tuto poſſumus ; nec id uictoris uitio , quo nihil moderatius , ſed ipſius uictoriæ , quæ ciuilibus bellis ſemper eſt inſolens . uno te uicimus , quòd de Marcelli collegæ tui ſalute, paulo ante , quàm tu , cognouimus : etiam mehercule , quod quemadmodum ea res ageretur , uidimus : nam ſic fac exiſtimes , poſt has miſerias, ideſt poſtquam armis diſceptari cœptũ eſt de iure publico , nihil eſſe actum aliud cum dignitate : nam & ipſe Cæſar accuſata acerbitate Marcelli (ſic enim appellabat) laudataq; honorificentiſsime, & æquitate tua , & prudentia , repente præter ſpem dixit ſe Senatui roganti de Marcello ne hominis quidem cauſa negaturum . fecerat autem hoc Senatus , ut , cum à L. Piſone mentio eſſet facta de Marcello ; & cum C. Marcellus ſe ad Cæſaris pedes abieciſſet . cunctis conſurgeret , & ad Cæſarem ſupplex accederet . noli quærere : ita mihi pulcher hic dies uiſus eſt , ut ſpeciem aliquam uiderer uidere quaſi reuiuiſcentis Reipubli. itaq; cum omnes ante me rogati gratias Cæſari egiſſent, præter Volcatiũ (is enim*

cum omnes rogati: ſcilicet ſententiam ante me: ideſt antequam ego, egiſſent gratias Cæſari, de reuocatione Mar. Marcelli præter Volcatium. Is enim negauit ſe eſſe facturum: ideſt rediturum ad Cæſarem , aut eius gratiam ſi eſſet eo loco: ſcilicet quo Marcellus , ſcilicet in eo ſtatu. Sunt qui intelligant in eum locum: ideſt in ſenatu, & negauit ſe facturum , vt ageret gratias, ſed turpiter errant : quomodo enim rogari poterat ſententiam ſi non erat in ſenatu ? Rogatum autem fuiſſe indicat particula præter. Ego rogatus. ſcilicet ſententiam de reditu Marcelli , mutaui conſilium meum. Nam ſtatueram tacere in perpetuum : ſcilicet in ſenatu, ideſt nullam ſententiam dicere . non mehercule , ſcilicet ita iudicante, ac tractante, vt verum dico ſupple id ſtatueram inertia : ideſt propter inertiam , ideſt carentiam artis, & induſtriæ, ſed deſiderio dignitatis priſtinæ , ideſt prius habitæ . Et, ideſt ſimul magnitudo animi Cæſaris , & ideſt ſimul officium ſenatus, qui ita pro Marcello interceſsit , fregit hoc conſilium meum , de perpetuo ſilentio in ſenatu habendo . itaque egi Cæſari gratias pluribus verbis ſcilicet quam conſtitueram , aut pluribus : ideſt verbis multis. Neque propterea quod ſemel ſententiam dixi, metuo me priuari ocio honeſto : ideſt vacatione a negocio reipublicæ decenti etiam in cæteris rebus quod , ſcilicet ocium, erat vnum : ideſt ſolum ſolatium in malis. Sed tamen quoniam effugi offenſionem eius: ſcilicet Cæſaris qui arbitraretur fortaſſe me non putare : ideſt cenſere , hanc quæ nunc eſt , ſupple eſt Rempublicam ſi tacerem perpetuo , ego faciam hoc modice : ideſt parce loquar in ſenatu , aut etiam intra , alii legunt infra , aut citra : ideſt non vſque ad modum: ideſt iuſtam menſuram , ſed ſicut dicimus extra modum pro ſupra modum , ita intra modum pro infra modum, vt ſeruiam : ideſt inſeruiam, & obſequar, &: ideſt ſimul , voluntati eius , & : ideſt ſimul , ſtudiis meis . Nam etſi : ideſt quanquam, omnis ars , & doctrina liberalis , & maxime philoſophia: ſcilicet moralis, delectauit me a prima ætate , tamen hoc ſtudium: ſcilicet philoſophiæ, ingraueſcit: ideſt fit grauius, & maioris autoritatis quotidie, credo & : ideſt ſimul maturitate ætatis ad prudentiam, quia iuuenes autore philoſopho ſunt philoſophiæ moralis inutiles auditores , eo quod mores probat eis non ſapiunt , & his vitiis ideſt propter hæc vitia temporum, quæ tanta ſunt: vt nulla alia res , præter philoſophiam , poſsit leuare animum a moleſtiis. Conſulto in multis locis ab expoſitione Hubertini diſcedo. Is enim ita exponit , hoc ſtudium eloquentiæ , & agendi gratias, Sed errat. Nam ideo intra modum dicit ſe dicturum ſententiam iam vt ſtudiis ſuis inſeruiat non quidem eloquentiæ : ſed philoſophiæ moralis . Quæ ſtudia licet illi in prima ætate iucunda fuerunt, tamen eorum autoritas : & amor , cum ætate creſcit, præſertim ea malitia temporum , qua non licebat in ſenatu, & iudiciis eloquentiam exercere . A quo ſtudio : ſcilicet philoſophiæ, ego intelligo ex tuis literis, te abduci negociis: ideſt per negocia,

gocia, ſed tamen noctes quæ longiores tunc fiebant adiuuabūt te iam: ideſt deinceps, aliquid: ideſt in aliquo. Non ergo de eloquentiæ, ſed philoſophiæ ſtudio locutus eſt: non enim eloquentia noctu exercetur. Seruius tuus: ſcilicet filius, vel potius noſter: ſcilicet communis filius tuus per naturam, meus per amorem paternum, colit: ideſt veneratur me ſumma obſeruantia. Cuius: ideſt Seruij tui, ego delector cum: ſcilicet ita ſit quod delector, omni probitate, & ſumma virtute, tum ſup. multo verius eſt, quod delecto ſtudiis, & doctrina. Is: ſcilicet Ser. communicat: ideſt cum familiaritate loquitur mecum ſæpe de manſione, aut deceſſione tua: ſcilicet in, aut de prouincia. Ego ſum adhuc in hac ſententia, ut nihil faciamus, niſi qđ Cæſar videatur velle maxime. Res ſunt eiuſmodi: ideſt ita ſe habent, vt ſi ſis Romæ, nihil poſſit delectare te præter tuos. de reliquis: ideſt inter reliquos, qui non ſunt tui nihil eſt melius ipſo Cæſare, cæteri ideſt homines. cætera: ſcilicet negocia ſupple ſunt, eiuſmodi ideſt talia, vt ſi ſit neceſſe alterutrum: ideſt vnum duorum, aut videre, aut audire ea, tu malis: ideſt magis velis audire, ea quam videre. Hoc conſilium noſtrum: ſcilicet quo deterremus te à videndis, quæ Romæ fiant, eſt minime: ideſt omnino non iucundum nobis, qui cupimus videre te, ſed nos cōſulimus. i. proſpicimus, & vtile conſilium damus tibi. Vale.

EX POSTE. VICT.

MODICE Hoc faciam aut etiam intra modū } Aul. Gellius Libro 13. cap. Mentionem huius loci fecit his verbis, ſed poſtea in libro M. Tulli epiſtolarum ad Ser. Solpitium, ſic dictum eſſe inuenimus, Intra modum, vt intra Cal. dicunt, qui dicere citra Calen. nolunt. Quem locum eo libentius adduxi, quia oſtendit, quomodo veteres citare ſoliti ſint teſtimonia horum librorum: neq; enim tunc Primus, Secundus, Tertius, appellabatur: ſed liber nomen ſumebat ab eo, ad quem prima epiſtola ſcripta eſſet, quod nos vetuſtatis amatores obſeruauimus.

EB. Εἰρωνεύεσθαι. } diſſimulare, εἰρωνευόμενος diſſimulans.

COR. { Collegæ tui } In conſulatu. { Acerbitate } qua in conſulatu aduerſus Cæſarem ipſum vſus fuerat: Atq; in primis, quum mittendum illi ſucceſſorem cenſuit. { Aequitate tua } Qui iniquum eſſe cenſuiſti, mittere ſucceſſorem nondum finito tempore. { L. Piſone } Cæſaris ſocero. { C. Marcellus } ipſius M. Marcelli frater. { Volcatium } L. Volcatium Tullium. { Eo loco } in Senatu, vbi Senatoris dignitas eſt ſeruanda. { Facturum fuiſ. } vt ad Cæſarem ſupplex accederet, & gratias ageret. { Egi Cæſari gratias } In oratione pro M. Marcello. { Otio priuatim } mutato ſemel tacendi conſilio. { Melius ipſo eſt } Cæſare.

BER.
VT. ACCVSATA Acerbitate Marcelli } Qua vſus eſſet contra Cæſarem in conſulatu latronem enim eum appellabat, Pompeium contra Cæſarem imperatorem nominauit, delectum habere iuſſit: Nouocomenſem virgis cædi. vt is ſciret fruſtra eam Coloniam ciuitate Romana à Cæſare donatam: de prouinciis ideſt de ſucceſſore Cæſari mittendo nunquam quieuit autores Cælius, Liuius, Plutarchus, Appianus, cæteri. Non enim ad illā pertinaciam pertinet, vt ait Clericus, qua patria carebat. { Is enim, ſi eo loco eſſet, negauit ſe facturum fuiſſe } Quid ſi eo loco, quo erat M. Marcellus: id eſt ea conditione accipias, vel Eo loco. i. ſi Marcellus, vt adhuc fecerat eo loco vbi erat, romam migrare nollet: vt epiſtolis ad eum infra patet, nam interpretis ſenſus ſubineptus. Item ſupra { Poſtquam armis diſceptari ceptum eſt de iure publico nihil eſſe actum aliud cum dignita. } Diſtinctio; hæc ſatis refellit Clerici ſenſum. eſt autem de iure publico, quia diſputatum forte eo die in ſenatu eſt, rectene mitteret in Gallias Cæſ. ſucceſſor, num recte ſpreta Tribunitia interceſſio cæteraq; id genus. Ex partitio Iuriſcon. ius aliud publicum, aliud priuatum: publicum qđ ad ſtatum Reipu. Ro. ſpectat. { Fecerat autem hoc Senatus, vt, quum à L. Piſ. } Non conſilium ante captum inter Senatores, ſed factum ipſum ſignificat, neq; vt cauſæ eſt, ſed facti coniunctio. { Tñ hoc ſtu. quo. ingraueſcit. } .ſ. philoſophiæ, non (vt Clericus) eloquentiæ. [redacted]

ſi eo loco eſſet. negauit ſe facturum fuiſſe) ego rogatus mutaui meum conſilium: nam ſtatueram, non mehercule inertia, ſed deſiderio priſtinæ dignitatis, in perpetuum tacere fregit hoc meū conſilium, & Cæſaris magnitudo animi, & ſenatus officium, itaq; pluribus uerbis egi Cæſari gratias, meq; metuo ne etiam in cæteris rebus honeſto ocio priuerim: quod erat unicum ſolatium in malis. ſed tamen, quando effugi eius offenſionem, qui fortaſſe arbitraretur, me hanc Rempub. non putare, ſi perpetuo tacerem: modice hoc faciam, aut etiam intra modum, ut & illius uoluntati, & meis ſtudijs ſeruiam: nam & ſi à prima ætate me omnis ars, & doctrina liberalis, & maxime philoſophia delectauit, tamen hoc ſtudium quotidie ingraueſcit credo & ætatis maturitate ad prudentiam, & his temporum uitijs, ut nulla res alia leuare animum moleſtijs poßit. à quo ſtudio te abduci negotijs, intelligo ex tuis literis: ſed tamen aliquid iam noctes te adiuuabūt. Seruius tuus. uel potius noſter ſumma me obſeruantia colit: cuius ego cum omni probitate: ſummaq; uirtute, tum ſtudijs, doctrinaq; delector. is mecum ſæpe de tua manſione, aut deceßione communicat. Adhuc in hac ſum ſententia, nihil ut faciamus, niſi quòd maxime Cæſar uelle uideatur. res ſunt eiuſmodi, ut ſi Romæ ſis, nihil te præter tuos delectare poſſit. de reliquis nihil melius ipſo eſt. cæteri, & cætera eiuſmodi, ut, ſi alterutrum neceſſe ſit, audire ea malis, quàm uidere. hoc noſtrum conſilium nobis minime iucundum eſt qui te uidere cupimus: ſed conſulimus tibi. Vale.

ARGVMENT.

Conſolatoria eſt hac epiſtola, non quidem Cic. ſed Seruij Sulp. uſque adeo tamen Ciceroniana in ſtylo ſimilis, ut, quod ait Valla, dempto nomine, uix internoſcas; dico uix, quia nonnihil diſcriminis eſt. Conſolatur autem hac epiſtola Seruius Ciceronem, dolentiſſime patientem mortem Tulliæ filiæ ſuæ: quæ primo Piſoni, Craßipedi, deinde Dolabellæ nupſerat: mulier adeo Lepida, & adeo facunda, ut Cicero eam animam ſuam appellaret; ea autem diem obijt iam republica occupata, & oppreſſa a Cæſare. Super cuius ut dixi, inſperato obitu, cum Cicero inconſolabiliter dolere uideretur, argutiſſime, & doctißime conſolatur eum Seruius.

GIBER. LONG. LEMMA.

Perfectum conſolationis exemplum eſt iſta epiſtola, eiuſcemodi argumentis inſtructa, ut non ſolum dolores luctusque quolibet leuare, ſed & plane tollere poßit.

SER. SVLPITIVS M. CICERONI. S. 5

POſteaquam mihi renunciatum eſt de obitu Tulliæ filiæ tuæ: ſanequam pro eo, ac debui, grauiter, moleſteq; tuli:

POſteaquam &c. Audita morte Tulliæ filiæ Cice. conſolatur eum Seruius Sulpi. cuius eſt hæc conſolatoria epiſtola vſq; adeo Ciceronianis in ſtillo ſimilis, vt qđ Valla ait, ſublato noīe vix interno ſcias. Ordo eſt Poſtquam renunciatū eſt ASC.

mihi de obitu Tulliæ filiæ tuæ ego tuli ſupple eum ſane quam: ideſt per quam grauiter, & moleſte, pro eo ac. ideſt quod debui & exiſtimaui: ideſt iudicaui eam .i. ſ. amiſsione liberorum ſupple eſſe communem calamitatetm omnium parentum. Qui. ſ. ego ſi affuiſſem iſtic: ideſt Romæ aut vbi tu es: neq; defuiſſem tibi: ideſt tibi affuiſſem auxilio, & conſolationi, & declaraſſem tibi coram .i. in præſentia, meū dolorem. Etſi: ideſt quanquam genus hoc conſolationis eſt minimum, atque acerbum: quia de grauiſsima iactura ꝑpterea quia ipſi per quos ea: ſcilicet genera, aut officia conſolationis debent fieri, vtpote, per propinquos, ac familiares. reſpondet eleganter præcedenti, nam in communi loquela diceretur propinqui, ac familiares: afficiuntur pari: ideſt æquali moleſtia, neq; poſſunt conari id: ideſt conſolari propinquum in morte librorum ſine multis lachrymis, vt ipſi videantur magis indigere conſolatione aliorum, quam præſtare aliis officium ſuum. ſ. conſolandi ſibi caros, tamen ego decreui ꝑſcribere ad te breui. ſ. epiſtola: aut oratione, ea quæ venerunt ſupple mihi in mentem, in præſentia: ideſt modo oota q; alii legunt quo ſed, minus placet: ideſt quia exiſtimem ſupple ea: quæ venerunt mihi in mētem, fugere: ideſt latere te: ſed quod impeditus dolore perſpicias ea forte minus: ideſt non ſatis, aut minus: ideſt non perſpicias ea, aut minus ſupple, quam ego. Quid eſt quod: ideſt propter qđ dolor inteſtinus .i. intra viſcera tua inhærens, commoueat: ideſt conturbet. & afficiat tantopere: ideſt tam vehementer te? Cogita quemadmodum fortuna egerit adhuc nobiſcum: videlicet, ea erepta eſſe nobis, quam debent eſſe cara hominibus non minus, quam liberi: vtpote, patriam, honeſtatem: ſcilicet vitæ dignitatem. ſ. perſonæ, honores omneis ab aliis impendi ſolitos, hoc vno incommodo. ſ. de morte filiæ, quod reſpectu ſuperiorum paruū cenſet, addito, quid potuit adiungi .i. addi ad dolorem quaſi dicat parum: aut nihil, quia tantus eſſe debuit, vt non admittat acceſsionem: aut qui. ſ. quis animus exercitatus in illis rebus. ſ. malis, & multis ac diuturnis, non debet iam callere: ideſt obdureſcere, & callum contrahere: quaſi dicat nullus non debet, & ita omnis debet, atque debet æſtimare: ideſt appretiari, omnia minoris ſupple quam illa. An credo (quod per Ironiam inſerit) doles: ideſt dolēter fers tu vicem: ideſt ſortem, illius. ſ. filiæ tuæ defunctæ? Quoties neceſſe eſt quaſi dicat frequentiſsime: ſupple vt tu veneris. ſ. ordinate propter obiecta tibi præſentia. Vt nos incidimus. ſ. caſu, quando aduerſa vrbis afferuntur, aut occurrunt nobis ſæpe, in eam cogitationem: ideſt vt cogitemus non peſsime, immo bene actum eſſe, hiſce: ideſt huiuſmodi tam malis temporibus, cū iis, quibus licitum eſt commutare mortem cum vita. i. accipiendo mortem dare vitam, ſine dolore. ſ. alio, vtpote amiſſæ patriæ: honoris, dignitatis &c. quid autem fuit: quod poſſet inuitare .i. illicere, magnopere illam. ſ. filiam tuam ad viuendum? res? quæ ſpes? quod ſolatium animi? quaſi dicat nulla, & nullum. An ſupple vt ipſa cōiuncta. ſ. matrimonio, duo enim viri eius mortui fuerant. Credo inquit Seruius: licitum eſt tibi pro dignitate tua: ideſt quæ eſt dignitas tua, diligere: ideſt de multis legere, ge

* alias aut quid? nō illis rebus.

* a. vicem credo.

* a. l. libertate.

*communemq; eam calamitatem exiſtimaui, qui ſi iſtic affuiſſem, neque tibi defuiſſem, coramq; meum dolorem tibi declaraſſem. etſi genus hoc conſolationis miſerum, atq; acerbum eſt, propterea quia per quos id fieri debet propinquos ac familiares, ipſi pari moleſtia afficiuntur, neq; ſine lachrymis multis id conari queunt, ut magis ipſi uideantur aliorū conſolatione indigere, quam alijs poſſe ſuum officium præſtare: tamen quæ in præſentia mihi in mentem uenerunt, decreui breui ad te perſcribere, non quòd ea te fugere exiſtimem: ſed quod forſitan dolore impeditus, minus ea perſpicias: quid eſt, quòd tantopere te commoueat tuus dolor inteſtinus? cogita quemadmodum adhuc fortuna nobiſcum egerit, ea nobis erepta eſſe, quæ hominibus non minus, quàm liberi, cara eſſe debent, patriam honeſtatem, dignitatem, honores omneis. hoc uno incommodo addito, quid ad dolorem adiungi potuit * aut qui non in illis rebus exercitatus animus callere iam debet, atq; omnia minoris æſtimare? an illius * uicem (credo) doles? quoties in eam cogitationem neceſſe eſt, ut tu ueneris, ut nos ſæpe incidimus, hiſce temporibus non peſsime cum ijs eſſe actum, quibus ſine dolore licitum eſt mortem cum uita commutare. quid autem fuit, quod illam hoc tempore ad uiuēdum magnopere inuitare poſſet? quæ res? quæ ſpes? quod animi ſolatiū? ut cum aliquo adoleſcente primario coniuncta ætatem ageret? licitum eſt tibi (credo) pro tua dignitate ex hac iuuentute generum diligere, cuius fidei liberos tuos te tuo committere putares. an ut ea liberos ex ſeſe pareret, quos cum florenteis uideret, lætaretur? qui rem à parente traditam per ſe tenere poſſent, honores ordinatim in Repub. petituri eſſent, in amicorum negotijs * liberalitate ſua uterentur? quid horum fuit quod non prius, quam datum, ademptum ſit? at uero malum eſt liberos amittere. malum niſi hoc peius ſit. hæc ſufferre, & perpeti. quæ res mihi non mediocrem conſolationem attulit, uolo tibi commemorare, ſi forte eadem res tibi minuere dolorem poßit. Ex Aſia rediens, cum ab Aegina Megarā uer-*

nerum: ideſt maritum filiæ: ſi adhuc viueret, cuius fidei tu putares committere tuto liberos tuos, & te. An ſupple ideo, vt ea pareret ex ſeſe. ſ. ipſa, liberos, quos cum videret florentes. ſ. in ciuitate libera, lætaretur? qui poſſent tenere per ſe: ideſt ſine præſidio alterius, rem traditam a patre: ideſt patrimonium auitum, & qui eſſent petituri ordinatum: ideſt ex ordine, honores: ideſt magiſtratus, & ſupple qui vterentur in negociis amicorum libertate ſua: ideſt libere ſuos defenderēt quaſi dicat fruſtra hæc ſperes, vnde addit. Quid horum fuit. ſ. ſperandum filiæ, quod nō ſit prius ademptum: ideſt ablatum, quia impeditum ne daretur, quam datum? quaſi dicat nihil. At vero &c. Obiicit alia dolēda, quæ mox purgat dicens. At, ideſt ſed, vero: ideſt pro certo: malum eſt amittere liberos: ideſt legitimam prolem, vnde hic & in Terentio de vnica filia liberi dicuntur. Malum ſupple ſit niſi hoc ſit peius, videlicet ſufferre & perpeti hæc. ſ. dicta incommoda de amiſsione libertatis, & honoris. Ego volo commemorare tibi, quæ res attulit mihi nō mediocre: ideſt excellentem conſolationem, ſi forte eadem res poſſet minuere tibi dolorem. Ego rediens ex Aſia, cum nauigarem ab Aegina vrbe Aeaci in Aegeo mari circa Peloponneſum Epidaurico litori proxima. in qua habitaſſe dicitur Myrmidones, ex formicis ſecundum fabulas homines facti, dictaq; prius erat Oenopia. vnde Ouidius Oenopiam veteres appellauere, ſed ipſe Aeacus Aeginam matris de nomine dixit. Megaram verſus ideſt ad eā vrbem olim in Attica claram coepi circūſpicere regiones circum circa: ſcilicet quæ iacebant in circuitu. Aegina: ſcilicet vrbs erat poſt me, Megara erat ante me, Piræeus vrbs, & porticus in Attica oli non longe ab Athenis, erat ſup. dextra ſup. pte. Corith° vrbs i Achaia olim florentiſsima, prius Cercyra, ac demum a Corintho Oreſtis. filio, a quo erat inſtaurata Corinthus dicta ſupp. erat ſiniſtra: ſcilicet parte florentiſsima, nūc iacet ante oculos: ſcilicet hominum proſtrata. Egomet coepi cogitare mecum ſic. Hem, indignantis particula, nos homunculi indignamur: ideſt ægre patimur, ſiquis noſtrum interiit: ſcilicet ꝓpria morte, aut occiſus eſt, quæ mors eſt violentia, quorum vita debet eſſe breuior, cum cadauera. ideſt reliquiæ, & ruinæ tot oppidorum, iaceant proiecta vno loco: hoc eſt ſpatio parum diſtante. O Serui alloquitur ſeipſum viſne tu cohibere: ideſt cōtinere intra terminos mortalitatis tuæ te: & meminiſſe te eſſe natum hominem: ideſt animal mortale? Crede mihi o Cic. ſupple ego ſum confirmatus: ideſt firmior factus ad mortem meam, aut meorum, æquo animo ferendam non mediocriter, immo ſumme, aut excellenter ea: ideſt eiuſmodi cogitatione de interitu oppidorum præſtantium. Fac ſi videtur tibi: ſcilicet vtile, aut faciendum, ſupple: vt proponas tibi ante oculos: ſcilicet mentis, hoc idem, ſcilicet vrbium deſolationem, ſupple: & quod &c. aut hoc: ſcilicet quod dicam, item .i. conſimiliter, aut hoc idem .i. conſimile, videlicet. Tot viri clariſſimi interierunt modo: ideſt paulo ante vno tempore. ſ. conflictus Pharſalici, & ex illo etiam alii, vt Pompeius, & Cato: qui poſtea perierunt. Præterea tanta diminutio facta eſt de imperio: ſcilicet Romano. Omnes prouinciæ ſunt conquaſſatæ: ideſt

frequenter

frequenter concuſſe commoueris: ideſt conturbaris, tu tantopere, ſi iactura: ideſt perditio facta eſt, in animula: ideſt vita, vnius mulierculæ: ſcilicet filiæ tuæ, omnia diminuit ad leuandum dolorem iacturæ. Quæ: ſcilicet muliercula, hoc eſt filia tua, ſi non obiiſſet: ideſt conſumaſſet, diem ſuum: ideſt tempus vitæ ſuæ, tamen: ideſt nihilominus moriendum fuit: ideſt neceſſe fuit ei mori. poſt: ideſt poſtmodum, paucis annis: ideſt intra paucos annos: quoniam fuerat nata homo. Vbi homo de muliere dicitur. Etiam tu auoca .i. adhuc cogitationem tuam ab hiſce: ideſt huiuſmodi rebus quæ te cruciant, atque reminiſcere potius ea, quæ ſunt digna perſona tua: ideſt viri conſularis, & oratoris clariſsimi, philoſophique præſtantis, reminiſcere itaque illam vixiſſe quandiu fuerat opus: ideſt vtile ei fuiſſe: ſcilicet in vita, vna: ideſt ſimul cū repub. ſcilicet Romana, vidiſſe patrem ſuum conſulem ſupple & augurem: ideſt ſacerdotem in collegio augurum: ſuiſſe nuptam adoleſcentibus primarijs: ſcilicet in vrbe, ppote Craſsipedi, & Dolabellæ, eſſe prope: ideſt quaſi perfunctā omnibus bonis, quia bonis naturæ, cum eſſet elegans & facūda, bonis fortunæ, vt honoribus, diuitijsque, bonis animi, vt virtute & ſciētia, præterea bonis matrimonij, liberis & fide matrimoniali, exceſſiſſe vita cum reſpu. occideret. Quid eſt quod tu poſsis, aut illa: ideſt filia tua poſsit queri cum fortuna hoc nomine: ideſt cauſa talis mortis quaſi dicat, nihil. Denique noli obliuiſci te eſſe Ciceronem, & eum qui conſueueris præcipere aliis, & dare conſilium, neque imitare medicos malos, qui profitentur ſe tenere ſcientiam medicinæ in morbis alienis, & non ipſi poſſunt curare. Sed potius tute: ideſt tu ipſe ſubiice tibi ea quæ tute: ideſt tu ipſe. ſoles præcipere aliis, atque propone ſupple ea, apud animum: ſcilicet tuum. Nullus dolor eſt: ideſt iam magnus quē non longinquitas temporis minuat, atque molliat: ideſt mitiget. Turpe eſt tibi: ſcilicet viro prudenti expectare hoc tempus: ſcilicet longum, ac te non occurrere ei rei: ideſt mitigationi doloris per longinquitatem temporis, hoc eſt præuenire illam rationem mitigandi doloris ſapiētia tua: ideſt per ſapientiam tuam. Quod ſiquis ſenſus: ideſt perceptio rerum, quæ hic fiant, eſt etiā inferis, qui amor: ideſt is enim fuit amor. illius: ſcilicet filiæ tuæ in te, & ſupple quæ pietas, hoc eſt ea pietas fuit illius in omnes ſuos, illa certe non vult te facere hoc: ideſt expectare mitigationem doloris ex longinquitate temporis. Da: ideſt concede, hoc ſcilicet vt dolorem mitiges illi: ſcilicet tam caræ filiæ tuæ mortuæ, & cæteris amicis & familiaribus, qui mœrent tuo dolore, da patriæ, vt ſi opus ſit in qua: ideſt aliqua re, ipſa poſsit vti opera, & conſilio tuo. Denique quoniam deuenimus in eam fortunā ſcilicet miſeram, vt etiam ſeruiendum: ideſt proſpiciendum ſit etiam huic rei: noli committere, vt quiſquam putet, te lugere non tam filiam, quam tempora Reipublicæ: ſcilicet calamitoſa, & victoriam aliorum, præcipue Cæſaris. Plura &c. pudet me ſcribere plura ad te de hac re: ideſt de conſolatione tui ob mortem filiæ, ne videar diffidere prudentiæ tuæ. Quare ego faciam finem ſcribendi, ſi: ideſt poſtquam, propoſuero hoc vnum. Nos vidimus aliquoties te ferre pulcherrime fortunam ſecundam ideſt proſperam, vt in conſulatu, & reditu ab exilio, & te adipiſci: ideſt acquirere magnam laudem ex ea re, fac ſupple vt intelligamus aliquando: ideſt tandem, te poſſe fere æque: ideſt æquo animo, aut æqualiter, ac ſecundam. Aduerſam ſupple fortunā: neque: ideſt & non fac, vt & intelligamus, id videri tibi onus maius, quam debeat, ne hæc vna virtus: ſcilicet magnanimæ patiētiæ, videat deeſſe tibi ex omnibus virtutibus, hoc eſt, cum alias omnes habeas. Quod: ideſt quæ res, aut quantum, ſeu quatenus attinet ad me, ego faciā te certiorem de iis rebus, quæ gerūtur hic, hoc eſt in prouincia & quemadmodum prouincia ſcilicet Achaia ſe habet, tunc ſupple certiorem te faciam, cum cognouero te eſſe animo tranquilliori: ideſt habere animum tranquilliorem.

ſus nauigarem, cœpi regiones circum circa proſpicere, poſt me erat Aegina, ante Megara, dextra Piræeus, ſiniſtra Corinthus, quæ oppida quodam tempore florentiſsima fuerunt, nūc proſtrata, & diruta ante oculos iacent. cœpi egomet mecum ſic cogitare: Hem, nos homunculi indignamur ſiquis noſtrum interijt, aut occiſus eſt quorū uita breuior eſſe debet, cū uno loco tot oppidorum cadauera proiecta iaceant. uiſne tu te Serui cohibere, & meminiſſe, hominem te eſſe natum? crede mihi, cogitatione ea non mediocriter ſum confirmatus. hoc idem, ſi tibi uidetur, fac ante oculos tibi proponas. modo uno tempore tot uiri clariſsimi interierunt, de imperio præterea tanta diminutio facta eſt: omnes prouinciæ cōquaſſatæ ſunt, in unius mulierculæ animula ſi iactura facta ſit, tantopere commoueris? quæ ſi hoc tempore non ſuum diem obijſſet, paucis poſt annis tamen ei moriendum fuit, quoniam homo nata fuerat. etiam tu ab hiſce rebus animum, ac cogitationem tuam auoca: atque ea potius reminiſcere, quæ digna tua perſona ſunt: illā, quandiu ei opus fuerat, uixiſſe: unà cum Repub. fuiſſe: te patrem ſuum prætorem, Conſulem, Augurem uidiſſe: adoleſcentibus primarijs nuptam fuiſſe: omnibus bonis propè perfunctam eſſe. cum Reſpub. occideret, uita exceſsiſſe. quid eſt quod tu, aut illa cum fortuna hoc nomine queri poſsitis? deniq; noli te obliuiſci Ciceronem eſſe, & eum, qui alijs conſueueris præcipere, & dare conſilium, neq; imitari malos medicos, qui in alienis morbis profitentur ſe tenere medicinæ, ſcientiam, ipſi ſe curare non poſſunt: ſed potius, quæ alijs tute præcipere ſoles ea tute tibi ſubijce, atque apud animum propone. Nullus dolor eſt, quem non longinquitas temporis minuat; atque molliat. hoc te expectare tempus tibi turpe eſt, ac non ei rei ſapientia tua te occurrere. quòd ſiquis etiam inferis ſenſus eſt: qui illius

VICT. IN Epiſtola priore Sulpitii, { Etſi genus hoc conſolationis minimum, atque acerbum eſt } Nos { Miſerum } ſcripſimus, nonnihil a vetuſto codice adiuti: ſed tamen in illo hæc vox luxata eſt { Mirū } enim legitur: nos mediam ſyllabam à librariis relictam putamus. Hanc etiam lectionem aut inuenerunt in antiquo exemplari aut certe excogitauerūt Germani: habent enim eam illorū codices Baſileæ anno 1528. impreſsi. vt enim apparet ex multis lectionibus quas in margine libri collocauerūt, vnum quoddam egregium omnium epiſtolarum exemplar videntur illi habuiſſe, quodque plurimis locis cum noſtro concordet, & vt rem, vt eſt, exponamus, à nullo fere alio formis excuſo, eo excepto, vllam opē accepimus. Cum autē eius ſæpe caſtigationes cum noſtra antiqua lectione congruere animaduertimus, fidetius ita emēdare auſi ſumus: eo autem ſtudio & diligentia illi optimis libris perquirendis ſe multos annos dediderunt, vt e tenebris non paucos eruerint, eaque liberalitate eruditos & ingenioſos viros, quorum opera in corrigēdis libris vterentur, proſecuti ſunt vt magnam vtilitatem Latinæ linguæ attulerint, & ſi verum fateri volunt humaniorum ſtudiorum amatores, non aliunde tantum auxilii ipſorum ſtudiis ſuppeditatum eſt: quicquid enim fere his temporibus aut emendatum exiit, aut reconditum latenſque in lucē prodiit, inde profectum eſt. Alii. { Durū } emendarunt: quod quia tam lōge ab antiquis exēplaribus diſcedit, negligimus. Noſtra lectio valde ſententiæ congruit. Eſt enim miſerum ſane. cum ipſe conſolatione egeas, parique in luctu verſeris, officio quaſi cogi, aliorum lachrymas abſtergere. Quod autem nos emēdaueramus. { Cōfieri } librariorum incuria in. { Confiteri } turpiter commutauit, ſed hic, & huiuſcemodi errores, quæſo ne nobis vitio dentur: nec enim preſentes impreſsioni adfuimus, & tanta eſt horum operariorum negligentia, vt nulla ſedulitas ſatis eſſe poſſit ad eorum peccata corrigenda. { Hem nos homunculi indignamur } Non pigebit rem parui momenti notare, vnuſquiſque vt vult, accipiat. Scias optime lector in illo Mediceo codice, quem omnium probatiſsimum iudicamus, eſſe { Homūculi } quod fortaſſe erratum librarii putaremus, niſi in aliis antiquiſſimis exemplaribus vocem hanc legi accepiſſemus. vidimus nos Terentianum codicem Angeli Politiani, illum inquam, quem ipſe olim Venetiis cum Petri Bembi codice contulit, ſuaque manu accuratiſsime emendauit, qui locum hunc in Eunucho ſic legit, Ego homuncio non facere: exemplar ſane ipſum non vidi, fidem tamen habeo diligentiæ Politiani. Manu enim ſua ſumma cura, & ſtudioſe id opus peregiſſe narrat. Mirifice autem lau

dat antiquitatem eius codicis Politianus, literiſq; ſimilimis earum, quibus quondam Piſanæ, nunc vero Florentinæ Pandectæ ſcriptæ ſunt, exaratum dicit, iam tumq; optimæ Bembi indoli blanditur, & fauet, quem etiam ſibi diligenter operam ſuã in ea collatione, quamuis pene puerum præſtitiſſe dicit. eaq; de illo augurat, quæ poſtea vberrime præſtitit: eſt.n. vir is, qui pr egregias ſuas, & admirabiles ingenii, & animi dotes, & ab omnibus laudatur, & citra vllam aſſentationis ſuſpicionem laudari poteſt, ſed non capiũt hæc contractiores paginæ debitas tanto viro laudes. Si igitur ſic etiam optimis ille codex habet, diligentius res animaduertenda eſt, a grammaticis enim etiam hæ res conſideratæ in corruptis codicibus non inueniuntur. vt his duobus locis deleta erat hæc vox, niſi ex vetuſtis exemplaribus eruta eſſet. Sunt autem nõnulla in hac epiſtola aliquanto antiquiora vt. { Confieri, } etſi Virgilius etiam ea voce vſus eſt, &. { Oppidum } pro oppidorum. quod item ab antiquo codice acceptum eſt, & infra. { Apiſci } ꝑ adipiſci quã vocem ſæpe, & Lucretius, & Tacitus vſurpant.

EX POSTE. EIVSD.

A N illius vicem (credo) doles? } Nõ video cur immutari ſcriptura debeat, habet.n. recepta, quæ eadem eſt cũ antiqua, idoneum, & accomodatum ſenſum. Cum ſupra expoſuiſſet, nihil eſſe quod magnopere logere deberet, quod filiam amiſiſſet, ex perſona ipſius, quia maiora commoda amiſerit, & tanta, vt hoc additum non magnam vim ad dolorem afferre poſsit, nunc declarat ex perſona filiæ, nihil ẽt eſſe, cur tantum dolorem ſuſcipiat. nihil enim illa, aut non multum damni fecit, quod tã miſeris temporibus e vita diſceſſerit.

PAVLVS MANV.

A N illius vicem (credo) doles? } Forte melior lectio, At illius vicem credo doles, vt per ironiam ſine interrogatione dicta ſint.

SEBAT. CORRA.

L I C I T V M eſt tibi } cui neceſſe pene fuerit Dolabellam iuuenem perditum diligere { Credo } Hoc verbum habet nẽ vi av. { Ac cogitationem tuam auoca } Omnes libri veteres, quos ego in manibus habui, ita habent. Ad cogitationem tuam aduoca: prætee vnum, in quo Cognitionem, non autem Cogitationem legimus. { Adoleſcentibus primar. } C. Piſoni, Craſſipedi, & Dolabellæ, vt in Quæſtura oſtendimus. { Vt quiſquam } Cæſarianus.

BERNAR. RVTIL

S A N E quam pro eo ac debui, grauiter moleſteq; tuli. }

amor in te fuit pietaſq; in omneis ſuos, hoc certe illa te facere non vult da hoc illi mortuæ: da cæteris amicis, & familiaribus, qui tuo dolore mærent: da patriæ: ut, ſiqua in re opus ſit: opera, & conſilio tuo uti poßit. deniq;, quoniam in eam fortunam deuenimus, ut etiam huic rei nobis ſeruiendum ſit, noli committere, ut quiſquam ſe putet non tam filiam, quam Reip. tempora, & aliorum uictoriam lugere. plura me ad te de hac re ſcribere pudet, ne uidear prudẽtiæ tuæ diffidere. quare ſi hoc unum propoſuero, finem faciam ſcribendi. uidimus aliquoties ſecundam pulcherrime te ferre fortunam: magnãq; ex ea re te laudem adipiſci: fac aliquando intelligamus, aduerſam quoque te æque ferre poſſe, neq; id maius, quàm debeat, tibi onus uideri, ne ex omnibus uirtutibus hæc una tibi uideatur deeſſe. quod ad me attinet cum te tranquilliore animo eſſe cognouero de ijs rebus, quæ hic geruntur, quemadmodumq; ſe prouincia habeat, certiorem faciam. Vale.

A R G V M E N T.

Reſpondet ſuperiori epiſtolæ Seruij Sulpitij, quem non ſine cauſa dicit optaſſe, in ſuo grauiſſimo caſu, propterea quod ſi abſens literis ſuis profuit, multo magis præſentia ſua profuiſſet: dicit tamen nullum conſolationis: officiũ prætermiſſum a Seruio Seruij filio. Deinde commemorat ea, quæ faciunt dolorem ſuum acerbiorem, & intolerabiliorem de morte filiæ. poſtremo multis de cauſis dicit, ſe cupere uidere, & alloqui ipſum Seruium: & præcipue ut inter ſe conferant, & conſtituant quomodo vtrique traducendum ſit illud tempus. quo erat in poteſtate Cæſaris, ut etiam ſcribit in prima epiſtola huius quarti.

GIBER. LONG. LEMMA.

Quamuis Seruij conſolationem acceperit, reddit tamen alias cauſas, ut doloribus cedat.

M. T. C. S.D. SER. SVLPITIO.

E Go uero Serui uellem, ut ſcribis, in meo grauißimo: ea ſu affuiſſes: quantum enim præſens me adiuuare potueris, & conſolando, & propè æque dolendo, facile ex eo intelligo, quod literis tuis lectis aliquantulum acquieui: nam & ea ſcripſiſti quæ leuare luctum poſſent: & in me conſolando non mediocrem ipſe animi dolorem adhibuiſti. Seruius tamen tuus omnibus officijs quæ illi tempori tribui potuerunt, declarauit, & quanti ipſe me faceret, & quam ſuum talem erga me animum tibi gratum putaret fore: cuius officia iucundiora, ſcilicet ſæpe mihi fuerunt, nunquam tamen gratiora. me autem nõ oratio tua ſolum, & ſocietas penè ægritudinis, ſed etiam autoritas conſolatur. turpe enim eſſe exiſtimo, me nõ ita ferre ea-

Pro eo ac debui, nihil eſt aliud, quam ſicut debui. Sane quã, multum, vt & Cælio libro octauo pluribus locis, Brutoq;, quicquid Hubertinus nugetur. { Quod tantopere te commouerat tuus dolor inteſtinus } domeſticus, non vt interpretes. ſic enim dictũ eſt quo modo bellum inteſtinum, ideſt qood domi, & in ciuitate noſtra ſit. { Vt cum aliquo adoleſcente primario conflicta ætatem ageret? licitum eſt tibi, credo, pro tua dignitate ex hac iuuentute generum deligere. } Qui hic citra ironiam dici putat, nihil intelligit.

[redacted]

E Go vero &c. Reſpõdet ſuperiori epiſtolæ Seruii Sulpitii, eumq; præſentem ſibi fieri mire expoſcit vt de ratione vitæ inter ſe conſulẽt, vt cum ordine latius patebit Ordo autem eſt. O Serui, ego vero: ideſt pro certo, & citra ſimulationem, vellem ſupple vt affuiſſes, vt ſcribis, in meo dolore grauiſsimo, ſcilicet de morte filiæ. Enim prò quia ego facile intelligo quantum potueris: ideſt potuiſſes me adiuuare præſens: ideſt ſi præſens fuiſſes. Alii legũt præſentia, ſupple tua, quod quadrat clam particula literis, & conſolando, & dolendo ꝓpe: ideſt quaſi, æque: ideſt æqualiter, atque ego intelligo inquã ex eo, quod acquieui aliquantulum literis tuis. Nã tu, &: ideſt ſimul ſcripſiſti ea, quæ poſſent leuare: ideſt diminuere luctum, & ipſe: ideſt tute adhibuiſti, non mediocrem, ſed ingentem dolorem animi, in me conſolando. Tamen: ideſt licet, præſens non fuiſti, & abſens ſatis feciſti. Seruius tuus: ſcilicet filius, declarauit omnibus officiis, ideſt quæ potuerunt tribui illi tempori. &: ideſt ſimul, quanti ipſe faceret me & quam: ideſt quantum, putaret talem animum ſuom erga me fore, ideſt futurum gratum tibi. Cuius, ſcilicet filii tui officia fuerunt. f. ideſt quod ſcire licet, cum ſit euidens, ſæpe iucũdiora mihi, quia in re læta, in qua eſt iucunditas, tamen nunquam fuerũt gratiora: ideſt acceptiora, & vtiliora mihi. Autem. i. ſed, non ſolum ASC.

lum oratio tua, & pene: ideſt quaſi, ſocietas: ideſt æqualitas ægritudinis: ſcilicet animi ex dolore, ſed etiam autoritas tua conſolatur me. Ego enim exiſtimo turpe me non ferre ita caſum meū, vt te præditus: ideſt præ cæteris deo, & natura, ac ſtudio tuo donatus tali ſapientia, putas ferēdum, ſup. eſſe. Sed ego opprimor ſcilicet dolore interdum, & vix: ideſt cum difficultate reſiſto dolori, quod ea ſolatia. ideſt ex res conſolatoriæ, deficiunt, id eſt deferunt me, quæ non defuerunt in ſimili fortuna cæteris, quorum ꝓpono mihi exēpla. Nam & Quintus. ſ. Fabius Maximus, qui amiſis filiū conſularem ideſt qui conſulatum geſſerat, virum clarum, ideſt illuſtrem magnis rebus geſtis, ideſt poſtquā magnas res geſſerat. Et L. Paulus. ſ. Macedonicus, qui Perſam regem in triumphum duxit, qui ſeptē diebus, ideſt ſpatio ſeptē dierum, amiſit duos. ſ. filios precatus deos, vt ſiquid detrimē ei Reipub. pararent, in domū ſuam deflecterent. Et Gallus noſter. ſ. familiaris, & M. Cato qui perdidit filium, ſummo ingenio, & ſumma virtute, ideſt habentem ſummum ingeniū & ſummam virtutem, fuerūt ſcilicet omnes dicti, iis, ideſt talibus temporibus, vt dignitas ipſorum quam conſequebantur ex Republ. conſolaretur, tum, ideſt tunc eos. Autem: id eſt ſed, vnum illud ſolatium, quod ereptum eſt: videlicet filia indulgentiſsima, manebat: ideſt reliquū, aut reliqua erat mihi, iis ornamentis, quæ ipſe ideſt tu commemoras, hoc eſt conſulari, & augurali dignitate, & quæ eram adeptus maximis laboribus amiſsis: ſcilicet per occupationem Reip. a Cæſare, cogitationes meæ nō impediebantur negotiis amicorum, non impediebantur procuratione Reip. quia nihil libebat ſupp. mihi agere in foro ſ. iudiciali pro amicis, & nō poteram præ indignatione aſpicere curiam: ideſt ſenatum, vbi pro Repub. ſtare ſolebā: Ego exiſtimabam, ideſt iudicabam id quod erat ſcilicet me perdidiſſe omnes fructus, & ideſt ſimul, induſtriæ: ideſt naturalis artis, & fortunæ meæ: ideſt per fortunam, acquiſitos. Sed cum ego cogitarem hæc: ſcilicet incommoda, & damna eſſe mihi communia tecum, & cum quibuſdam, ſcilicet aliis bonis, & cum ipſe: ideſt egomet, frangerem iam me ideſt propoſitum meum dolendi de amiſsione honorum, & bonorum, non filiæ, & cogerem me ferre toleranter: ideſt patienter, illa: ideſt tam inſignia aduerſa, videlicet ammiſsionem fructoum induſtriæ, & fortunæ, ego habebam: ſcilicet ante mortem filiæ quo: ideſt an quam, confugerem: ſcilicet ſolatium habiturus, & vbi: ideſt in qua, cōquieſcerem: ideſt trāquillitatem animi inuenirem, & in cuius ſermone & ſuauitate: ſcilicet ſermonis & morum, ego deponerē: ideſt exuerem, & reiicerem omnes curas & dolores. Autem: ideſt, ſed nunc: ſcilicet poſt mortē filiæ, etiam illa, quæ videbantur conſenuiſſe: ideſt antiquata, & e memoria per longitudinem temporis deleta. Recrudeſcunt: id eſt recentia, rurſus fiunt, & in priore ægritudine, hoc vulnere tam graui: ſcilicet de morte filiæ accepto. Non enim &c. Ordo eſt. Enim: ideſt quia, vt: ideſt quemadmodum, domus: ideſt familia, & præcipue filia excipiebat me, tum: ideſt tunc ante mortē filiæ, & ſtante Repub. mœſtum: ideſt reuerſum mœſtum à Repub. ideſt ſiquid aduerſi in Repub. vidiſſem, excipiebat, inquit, quæ: ideſt talis quæ, aut, quæ: ideſt vt leuarer me: ſcilicet ab ea ægritudine, ſic ego mœrens nunc domo propter mortem filiæ non poſſum confugere ad Rempub. vt acquieſcam: ideſt trāquillitatem animi accipiam in bonis eius. Itaque: ideſt & ita, ego abſum & domo & foro, quod ideſt quia, nec domus poteſt iā conſolari: ideſt conſolando leuare, eum dolorem quem capio à Repub. nec Reſpub. poteſt conſolari dolorem domeſticum: ideſt quem capio domi ob mortē filiæ, quo: ideſt quo circa, ego expecto te magis: ſcilicet quàm expectarem, ſi aliū de conſolationem inuenirem, & cupio videre te quamprimū ideſt valde cito. Maior, ratio, ſcilicet ad conſolationem nulla poteſt afferri mihi, quam coniunctio conſuetudinis: ideſt frequentis conuerſationis, ſupple tuæ, & ſermonum tuorum, quanquam: ideſt tametſi, ſperabam aduentum tuum propinquare, audiebam enim ſic. Ego autem cum: ſcilicet ita ſit, quod exopto te uidere quamprimū, de multis cauſis: ideſt ob multas cauſas, tum: ideſt multo magis, etiam vt commentemur, ideſt comminiſcendo diſquiramus iter nos, ante: ſcilicet quā tempus, aut opportunitas elabatur, qua ratione: ideſt via & modo, hoc tempus ſit traducēdum: ideſt tranſigendum nobis, quod tempus eſt accommodandum: ideſt conformandum totum ad voluntatem vnius: ſcilicet hominis vtpote Cæſaris, & prudentis, quia modeſte & ſagaciter vſus eſt victoria, & liberalis, quia clementer multis etiam gratis ignouit, & vt videor perſpexiſſe, nec a ideſt, non etiam alienū à me quia Cæſar Ciceronē monuerat, vt à bellis ciuilibus abſtineret, & poſt victoriam eum ſæpe amice ad curiam inuitarat, & amiciſsimi tibi, quia ſæpe ab ſentem laudarat. Quod cum ſit ita, tamen eſt magnæ deliberationis, que ratio ſit ineunda: ideſt incepta nda nobis, non agendi aliquid ſed quieſcendi, conceſſu: ideſt per conceſſum, & beneficio: ideſt per beneficium illius: ſcilicet Cæſaris.

*ſum meum, ut tu tali ſapientia præditus ferendum putas. ſed opprimor interdum, & uix reſiſto dolori, quod ea me ſolatia deficiunt, quæ cæteris, quorum mihi exempla propono, ſimili in fortuna non defuerunt: nam & Q. Maximus, qui filium conſularem, clarum uirum, & magnis rebus geſtis, amiſit, & L. Paulus. qui duos ſeptem diebus, & ueſter Gallus, & M. Cato. qui ſummo ingenio, ſumma uirtute filium perdidit: ijs * temporibus fuerunt, ut eos tum ipſorum dignitas conſolaretur ea, quā ex Repub. conſequebantur. mihi autem, amiſsis ornamentis ijs quæ ipſe commemoras, quæq; eram maximis laboribus adeptus, unum manebat illud ſolatium. quod ereptū eſt. non amicorum negotijs, non Reipub. procuratione impediebantur cogitationes meæ. nihil in foro agere licebat. aſpicere curiā non poteram. exiſtimabam id, quod erat, omneis me, & induſtriæ meæ fructus: & fortunæ perdidiſſe. ſed cum cogitarē hæc mihi tecum, & cum quibuſdam eſſe communia: & cum frangerem iam ipſe me, cogeremq; illa ferre toleranter: habebā quo confugerem, ubi conquieſcerem, cuius in ſermone, & ſuauitate omneis curas, doloresq; deponerem, nunc autem hoc tam graui uulnere etiam illa, quæ * conſenuiſſe uidebantur, recrudeſcunt: non enim, ut tum à Repub. mæſtum domus excipiebat, quæ leuaret, ſic nunc domo mærens ad Remp. confugere poſſum, ut in eius bonis acquieſcam: itaq; & domo abſum, & foro, & quod nec eum dolorem, quem à Repub. capio, domus iam conſolari poteſt. nec domeſticum Reſpub. quo magis te expecto teq; uidere quamprimum cupio. maior mihi leuatio afferri nulla poteſt, quam coniunctio conſuetudinis, ſermonumq; noſtrorum. quanquam ſperabam tuum aduentum (ſic enim audiebam) appropinquare. ego autem cum multis de cauſis te exopto quamprimum uidere, tum etiam, ut ante, commētemur inter nos. qua ratione nobis traducendum ſit hoc tempus, quod eſt totum ad unius uoluntatem accommodandum, & prudentis, & liberalis, & (ut perſpexiſſe mihi uideor) nec à me alieni, & tibi amiciſsimi. quod cum ita, ſit magnæ tamen eſt deliberationis, quæ ratio ſit ineunda nobis non agendi aliquid ſed illius * conceſſu, & beneficio quieſcendi. Vale.*

* a. l. tempo. fue. vt eorū lum, vel eorum tum.

* a. l. conſenuiſſe.

* a. l. conſenſu.

IIS Temporibus fuerunt, vt eos tum ipſorum dignitas cōſolaretur } Nos emendauimus. { Eorum luctum } nec tamen hæc integra eſt lectio in antiquo exemplari, etſi eius non parua veſtigia ſunt ſic enim ibi ſcriptum reperias. { Vt eos tum ipſorum dignitas conſolaretur } omnino corrupte niſi eam aliquātulum adiuues. Nos hanc veram eſſe huius loci lectionem arbitrati ſumus. quia tamen parua quadam licentia vſi ſumus. rectū nobis viſum eſt lectionem admonere, vt ſi hanc noſtram opinionem non probauerit, poſsit ipſe meliorem excogitare. Nos raro admodum tantum nobis tribuimus, vt aliquid, quod non in vetuſtis codicibus inuenerimus receperimus, ſiquando tamē id accidet, vt aliquantulum, non longe tamen à vetuſtis veſtigiis diſceſſerimus, ſemper ingenue fatebimur: ſæpe autem in optimis etiam, & vetuſtiſsimis exemplaribus, dictiones nonnullæ luxate, & debilitate reperiuntur, vt infra etiam in hac ipſa epiſtola locus hic, quem nos, nō tamē ſoli, ſic legimus, Maior mihi leuatio adferri nulla poteſt. prior ſyllaba dictiōis illius. { Leuatio } VICT.

defecerat, vt. { Vario } tantum eſſet in bonis codicibus, hincq; fortaſſe natus erat error, vt fere in omnibus impreſsis codicibus. { Rano } legeretur. ſed quia hæc clara exiſtimauimus, rationemq; omnem noſtram, qua vſi ſumus, expoſuimus, non erimus longiores { Nunc autem hoc tam graui vulnere etiam illa, quæ conſenuiſſe videbantur, recrudeſcunt } Nos ſcripſimus cum antiquis exemplaribus. { Conſanuiſſe } quæ omnino elegantior eſt locutio, vt maneat in translatione vulnerum, quod facit etiam in verbo recredeſcunt.

SEBA. CORR. Q. Maximus } Q. Fab. Ma. Verrucoſus, Ouicula, Cunctator, V. Coſſ. & Dictator, qui filio mortuo laudationem in foro dixit, & poſtea ſcriptam edidit, adeo forti animo filij mortem tulit. { Filium conſula. } Q. Fabium Maxi. vel, vt Ci. vocat, Marcum, qui cum T. Sempronio Grac Conſſ. fuit. { Rebus geſtis } Arpis in Apulia captis. { L. Paulus } Lege Liuiū lib. 45. vt Val. Maximum, & alios mittam { Veſter } Ex veſtra gente Sulpitia { Gallus } C. Sulpitius Gallus, qui cū M. Claudio Marcello Coſſ. fuit, de quo in Quæſt. plura diximus. { M. Cato } Cenſorius. { Sūma virtute filium. } Marcum Prætorem deſignatum. { Eos tum } Alij malunt ex antiquis libris legere, Eorum luctum. { Conſenuiſſe } Legitur etiā, cōſanuiſſe. { Domo abſum } in prædiis manens. { Vnius } Cæſaris.

EGO [redacted]

ARGVMENT.

Marcellus collega Seruij Sulpi qui in conſulatu in initio belli ciuilis fuerat ſecutus Pompe & cum eo apud Pharſaliam in fugam verſus, Athenas ſe contulit, vbi perpetuum exilium agere decreuerat: quia non putauit ſibi tutum Romæ fore, vbi Cæſar hoſtis ſuus regnaret. Verum cum Cicero, & alij multi eſſent a Cæſare humane in vrbem excepti, agebat Cum Cæſare de Marcello reſtituendo ad quod reſpondit Cæſar, ſe id non grauatim facturum: ſed ſuſpectam habere voluntatem Marcelli in ſe, in ſe, an videlicet reſtitui velit. Quod cum Marcello indicaſſet Cicero: ille perſiſtebat in propoſito, a quo eum nunc dehortatur idē Cicero: docens etiam illic eſſe periculum: cum ſub Cæſaris ſit poteſtate, & eo grauius, quod Cæſari magis abſens, quam præſens ſit ſuſpectus.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Suadet Marcello, vt relicta ſua ſententia, qua perpetuum exilium ſibi decreuerat, Romam redeat, & Cæſaris humanitate fruatur.

M. T. C. S. D. M. MARCELLO. 7

ETſi eo te adhuc conſilio uſum intelligo, ut id reprehendere non audeam, non quin ab eo ipſe diſſentiam, ſed q. ea te ſapientia eſſe iudicem, ut meum conſilium non anteponā tuo: tamen & amicitiæ noſtræ uetuſtas, & tua ſumma erga me beneuolentia, quæ mihi iam à pueritia tua cognita eſt, me hortata eſt, ut ſcriberem ad te, quæ & ſaluti tuæ conducere arbitrarer, & non aliena eſſe ducerem à dignitate. Ego eum te eſſe, qui horum malorum initia multo ante uideris, qui conſulatum magnificentiſsime, atque optime geſſeris præclare memini. ſed idem etiam illa uidi, neq; te conſilium ciuilis belli ita gerendi, neque copias Cn. Pompeij, nec genus exercitus probare, ſemperq; ſumme diffidere. qua in ſententia me quoq; fuiſſe, memoria tenere te arbitror. itaque neq; tu multum interfuiſti rebus gerendis: & ego id ſemper egi, ne intereſſem. non. n. iis rebus pugnabamus, quibus ualere poteramus, conſilio, autoritate, cauſa, quæ erant in nobis ſuperiora ſed lacertis, & uiribus, quibus pares non eramus uicti ſumus igitur, aut, ſi uinci dignitas non poteſt, fracti certe, & abiecti. in quo tuū conſilium nemo poteſt non maxime laudare, q. cum ſpe uincendi, ſimul abiecisti certandi etiam cupiditatem, oſtendiſtiq;, ſapientem, & bonum ciuem initia belli ciuilis inuitum ſuſcipere, extrema non libenter perſequi. qui non idem conſilium, quod tu, ſecuti ſunt, eos uideo in duo genera eſſe diſtractos: aut enim renouare bellum conati, ſunt, & hi ſe in Africam contulerūt:

ASC. ETſi &c. Marcellus collega Seruij Sulpitij in Conſulatu, Pompeianas partes ſecutus, poſt Pharſalicam cladem ſe Athenas contulit, vt ibi reliquum vitæ ageret, verum cū Cicero. & alij multi pro eo interceſsiſſent, annuit Cæſar, modo illi redire vellet, quod vt velit, nunc agit Cicer. hac epiſtola, dicens. Etſi o Marcelle, ego intelligo te vſum adhuc: ideſt in hoc vſque tempus, eo: ideſt tali conſilio, vt non audeam reprehendere id, non quin: ideſt quod non ipſe: ideſt ego diſſentiam, ab eo ſcilicet conſilio tuo, ſed quod iudicem te eſſe ea ſapientia, vt non anteponam tuo conſilio, meum: ſcilicet conſilium, tamen vetuſtas amicitiæ noſtræ, & ſumma beneuolentia tua erga me, quæ cognita eſt mihi iam à pueritia tua, non dicit mea, quia minor erat Marcellus, hortata eſt me, vt ſcriberem ea ad te, quæ arbitrarer conducere: ideſt vtilia eſſe, ſaluti tuæ, & quæ ducerem: ideſt exiſtimarem eſſe non aliena à dignitate tua: ideſt nihil factura contra dignitatem tuam. Ego memini præclare: ideſt egregie te eſſe eum: ideſt talem, qui videris initia horum malorum multo ante: ſcilicet quam euenerunt, & qui geſſeris conſulatum magnificentiſsime, atq; optime. Sed ſupple ego idem vidi: ideſt animaduerti etiam illa, videlicet, neq; probare: ideſt approbare & laudare. Conſilium belli ciuili gerendi, ita vt geſtum eſt, neque copias. i. potentias exercitus, nec genus exercitus Cn. pompeij. & diffidere ſemper, ſumme: ideſt ſummopere in qua ſententia ego arbitror te tenere membra, me quoq;: id eſt etiam me fuiſſe. Itaq;: ideſt & ita, neq; tu interfuiſti multum rebus gerendis. & ego egi ſemper id, ne intereſſem: ſcilicet rebus bellicis gerēdis. Enim ideſt quia, nos non oppugnabamus: ideſt certabamus, iis rebus, quibus poteramus valere videlicet conſilio autoritate, cauſa, quæ: ſcilicet tria dicta erant ſuperiora: ideſt meliora, & priora, in nobis, ſed ſup. pugnabamus: ideſt pugnabatur, lacertis: ideſt robuſtis brachiis, & viribus, quibus nō eramus pares. Igitur quia pares non eramus victi ſumus, aut ſi dignitas non poteſt vinci, nos certe ſumus fracti: ideſt debilitati, & abiecti. In quo nemo poteſt non laudare: ideſt quiſque cogitur laudare maxime conſilium tuum, quod abiecisti cum ſpe vincendi etiam cupiditatē certandi, & oſtendiſti, ſcilicet p factum tuum ciuem ſapientē & bonum ſuſcipere inuitum, initia belli ciuilis, & non perſequi libenter extrema, in quibus eſt multorum innocentū trucidatio, vt victor ſecurior viuat. Ego video eos, qui non ſunt ſecuti idem conſilium, qd tu: ſcilicet ſecutus es, eſſe diſtractos: ideſt diuiſos in duo genera. Aut enim conati ſunt renouare bellum: ſcilicet cōtra Cæſarem, vt Cato Vticenſis. Iiq; ideſt & ii, cōtulerunt ſe in Africam ad Iubam regem, aut crediderunt ſe eſſe victos quemadmodum nos ſupple credidimus, hoc eſt, ego credidi. Non enim, licet ad Marcellum loquatur, Marcellum demonſtrat, quod nouum videretur ignorantibus in prima perſona licere pluraliter de vno loqui, in ſecunda non licere, quòd autem Marcellum non demonſtret, patet ex eo, quod ſubdit. Conſilium tuum fuit quoddam medium, quia neq; ſe plane victum fatebatur, neq; renouare bellum probabat, vtpote, qui duceres: ideſt exiſtimares fortaſſe hoc; ideſt poſterius dictum ſcilicet ſe victum fateri ſupple eſſe animi humilis: ideſt abiecti, illud: ſcilicet renouare bellum pertinacis: ſcilicet animi eſſe. Fateor tuum conſilium iudicatum, ſupple eſſe à pleriſq;, vel dicā ab omnibus ſapiens: ideſt ſapientis hominis & à multis etiam, ideſt inſuper ſupple iudicatum eſſe, animi magni, ac fortis, quod ad eam rem plus facit. Nam ſapiens inquantum ſapiens, ſapit quid faciendum, magnanimus, & fortis, quod ſapit, audet. Sed illa ratio: ideſt conſideratio conſilij tui. habet (vt quidem videtur mihi) quendam modum: ideſt quandam menſuram, aut formam faciendi. præſertim cum arbitrer nihil deeſſe tibi, præter

voluntatem

voluntatem ad obtinendas omnes fortunas : ideſt opes tuas. Ego enim intellexi ſic, videlicet, nihil aliud eſſe, quod afferret dubitationem ei: ſcilicet Cæſari, penes quem eſt poteſtas, niſi quod veretur ne: ideſt vt tu non putares: ideſt æſtimares omnino, illud: ſcilicet recipere fortunas tuas, beneficium, ſupple eſſe. De quo: ſcilicet conſilio tuo quid ſentiam, nihil attinet dicere, cum appareat, quid ipſe: ideſt ego fecerim: quaſi dicat non videat aliud conſulturus quàm ipſe fecerim, recepi autem fortunas meas à Cæſare. Sed tamen ſi tu cõſtituiſſes, ideſt propoſuiſſes iam ita, vt malles abeſſe: ſcilicet ab vrbe, perpetuo, quàm videre ea quæ nolles, tamen tu debes cogitare id vbicunque es, quia tunc ferre mundi, monarcha erat Cæſar, te fore in poteſtate eius, quem fugeres, ideſt fugere velles. Qui: ſcilicet Cæſar ſi: ideſt tametſi, paſſurus eſſet facile te carentem patria, & fortunis tuis viuere: ſcilicet extorrem, quiete & libere, ideſt ſine perſecutione, tamen cogitandum eſſet, tibi, ne pro an malles viuere Romæ & domi tuæ cuiuſmodi: ideſt qualis res: ideſt vtilitas tua eſſet, videtur tamen ſcribendum cuiuſcuiuſmodi: ideſt cuiuſcunque modi, hoc eſt qualiſcunq; res eſſet ſiue perdita ſiue ſalua, an Mytilenis: ideſt in ea vrbe in Mytilene inſula in mari Aegeo, quæ & Lesbos dicitur clariſsima, aut Rhodi. In ea vrbe Rhodi inſulæ, nunc quoq; præclara. Sed cum poteſtas eius: ſcilicet Cæſaris quem veremur, pateat ita late, vt ſit complexa orbem terrarum: nomine ma[redacted], ſupple oppetere mortem; aut [redacted] in locis externis, [redacted] alienis. [redacted] qui diligunt te ſentiunt hoc idem: [redacted] bi, quorum: ſcilicet te diligentium, eſt magna multitudo pro tuis maximis & clariſsimis virtutibus. nos etiam habemus rationem: ideſt bonum reſpectum, rei tuæ familiaris, quam nolumus diſsipari Nam & ſi, ſupple res tua familiaris, nullam poteſt accipere: ideſt pati iniuriam, quæ ſit perpetua propterea quod neq; is ſcilicet Cæſar quem tamen: vt inuiſum Marcello non nominat, qui tenet Repub. patietur: ſcilicet iniuriam tibi perpetuam fieri. neq; ipſa Reſpub patietur, tamen nolo impetum prædonum, vt erant ſatellites Cæſariani, fieri in fortunas tuas. Autem ideſt ſed, ego auderem ſcribere qui eſſent ij: ſcilicet prædones, niſi cõfiderem te intelligere. ſcilicet quæ ſint ſolicitudines vnius ideſt ſolius etiam ſi non eſſent plurimum, etiam multæ, & aſsiduæ lachrymæ vnius, videlicet Caij Marcelli, fratris, ſcilicet tui optimi, deprecantur te hoc: ideſt ne patiaris fortunas tuas diripi. Nõ ſumus proximi. ideſt ſimillimi fratris tui, aut facto eius cura & dolore: ſcilicet pro te ſuſceptis ſed ſupple ſumus tardiores: ſcilicet quàm frater tuus precibus: ſcilicet faciendis pro te Cæſari, quod ipſi: ideſt noſmet eguerimus. ſ. ante veniam obtentam, deprecatore. ideſt qui pro nobis intercedat, aut, vt alij legunt, deprecatione: ideſt interceſsione alicuius pro nobis, non habemus ius adeundi: ſcilicet Cæſaris, aut Cæſarem. Non poſſumus erga Cæſarem tantum gratia: ideſt per gratiam noſtram, quantum ſupple poſſunt victi. Sed tamen non deſumus Marcello: ſcilicet fratri tuo conſilio: & ſupple ſtudio nos non adhibemus: ſcilicet ad conſilium à reliqs tuis ſ. amicis, ſed ſup. parati ſumus ad omnia. i. etiam ad alia cõſilia danda, ſi expoſcerent.

*aut, quemadmodum nos, uictori ſeſe crediderunt. medium quod dam tuum conſilium fuit, qui hoc fortaſſe humilis animi dicere, illud pertinacis. fateor à pleriſq;, uel dicam ab omnibus ſapiens tuum conſilium à multis etiam magni, ac fortis animi iudicatum: ſed habet iſta ratio, ut mihi quidem uidetur: quendã modum: præſertim cum tibi nihil deeſſe arbitrer ad tuas fortunas omneis obtinendas, præter uoluntatem: ſic enim intellexi, nihil aliud eſſe, quod dubitationem afferret ei, penes quem eſt, poteſtas, niſi quòd uereretur, ne tu illud beneficium omnino non putares. de quo quid ſentiam, nihil attinet dicere, cum appareat, ipſe quid fecerim. ſed tamen ſi iam ita conſtituiſſes, ut abeſſe perpetuo malles, quàm ea, quæ nolles, uideres; tamen id cogitare deberes, ubicunq; eſſes, te fore in eius ipſius, quem fugeres, poteſtate. qui ſi facile paſſurus eſſet, te carentem patria, & fortunis tuis quiete, & libere uiuere: cogitandum tibi tamen eſſet, Romæ ne, & domi * tuæ, cuiuſmodi res eſſet, an Mytilenis, aut Rhodi malles uiuere. ſed cũ ita late pateat eius poteſtas, quem ueremur, ut terrarum orbem complexa ſit, non ne mauis ſine periculo domi tuæ eſſe, quàm cum periculo alienæ? equidem etiam ſi oppetenda mors eſſet, domi, atque in patria mallem, quàm in externis, atque alienis locis. hoc idem omnes, qui te diligunt, ſentiunt: quorum eſt magna pro tuis maximis, clariſsimisq; uirtutibus multitudo: habemus etiam rationem rei familiaris tuæ quam diſsipari nolumus: nam etſi nullam poteſt accipere iniuriam quæ futura perpetua ſit, propterea quòd neque is, qui tenet Rempublicam patietur, neque ipſa Reſpubl. tamen impetum prædonum tuas fortunas fieri nolo. ij autem qui eſſent, auderem ſcribere, niſi te intelligere confiderem. hic te unius ſolicitudines, unius etiam multæ, & aſsiduæ lachrymæ C. Marcelli fratris optimi deprecantur. nos cura, & dolore proximi ſumus, precibus tardiores, quòd ius adeundi, cum ipſi deprecatore eguerimus, non habemus. gratia tantum poſſumus, quantum uicti. ſed tamen conſilio, ſtudio Marcello non deſumus. à tuis reliquis non adhibemur ad omnia parati ſumus. Vale.*

VICT.

SE Victos eſſe credider. } Nos legimus. Victori ſeſe crediderunt } Alio verbi illius ſignificatu, & à grammaticis notato, & ab optimis autoribus vſurpato. Eſt enim, inquiunt credere, fidei ſe committere, credunt enim ſe alicui, qui in illius poteſtatẽ ſe tradunt, & in ea loca deueniunt, vt in eorum arbitrium ſint: ſicut ij, qui, aut in Italiam redierant, aut in iis locis manſerant, quæ Cæſaris præſidiis tenerentur. Simili, vel eadem potius ſententia uſus eſt ad Marium ſcribens, quamuis ibi committere, non credere dixerit, Certe nihil fuit præterea, ſi te victori nolles, aut non auderes committere. Nã eundem fere ſignificatum eſſe vtriuſq; verbi hoc præcipue Terentii loco in Eunucho declaratur: cum enim Pythias dixiſſet de virgine vitiata. Quid facerem? ita vt iuſſi, ſoli credita eſt: reſpondet Thais, Sceleſta, ouem lupo cõmiſiſti. Eſt autẽ hoc loco vnius tantum literæ peccatum in antiquis codicibus { Victore } enim, cũ { Victori } legi debeat, in illis eſt, ſæpe aũt hæ vocales immutatæ in antiquis exẽplarib. inueniunt vt nos alibi accurat. notabim.

* a.l. tuæ cuiuſcuiuſmodi.

GESSERIS } cum Seruio Sulpitio. { Neq; te } qui bellum ducendum cenſebas. { copias } neq; magnas, neq; bellicoſas { Exercitus } Collectitii. { Diffidere. } deſperantem victoriam. { Me quoq; } fuiſſe } Epiſt. 3. li. 7. { Ne intereſſem } Epiſt. 18. lib 9. { Tuũ conſilium } Mytilenas ſecedenti. { Et hi } vt Cato, & Scipio. { Se victos eſſe } Nonnulli legunt, Victori ſeſe. { Affert ei. } Cæſari. Illud reſtitutionem. { Ipſe quid fecerim } qui me victori commiſerim. { Sed tamen ſi } Al. ſed tametſi. { Cuiuſmodi } Alij reponunt, Cuiuſcuiuſmodi { Mitylenis } vbi manes, à Cratippo inſtructus omni copia. { Quem veremur } Leges etiam Quam, vt ad poteſtatem referas. { Ii autem } M. Antonius, & alij Cæſariani. { Proximi } C. Marcellus fratri, cui vni cedimus, præterea nemini. { Adeundi } Ad Cæſarem. { Deprecatione } Dolabellæ, Trebatii, Panſæ, Hircii, Balbi, & Oppij legitur & Deprecatore

SEBA. CORR.

[redacted]

el Ma ecelli. Eſt eleganter ſcripta hæc epiſtola, quæ habet multas ſententias ciuilibus bellis, & multum habet vrbanitatis. { Etſi cote } Exordium à circunductione: Non ſapientia ſed amicitia fretus ſcribo. { Ego cum te eſſe } Narratio, complectens res geſtas & conſilia Marcelli { Sed habet iſta ratio. } Conſilium ſuũ exponit. { Sed tametſi iam } A periculis.

ASCEN. NEque mo. &c. Argumentum quadrat cum ſuperiore, vt cum ordine patebit, qui talis eſt. Neq; audeo monere te virum prudentia præſtanti, nec ſupp. audeo confirmare hominem maximi animi, & virum fortiſsimum, indifferenter ergo dicimus virum præſtanti prudentia, & præſtantis prudẽtiæ. Nã poſtquam dixit virum præſtãti prudentia adiecit, hominem maximi animi. Vero pro ſed nullo modo, ſupple audeo conſolari: ſcilicet talem virum. Nã conſolamur deſolatos, & animi egentes. nam ſi fers ea, quæ acciderunt, ita, vt audio: id eſt accipio, & intelligo te ea ferre ego debeo magis gratulari virtuti ſingulari: ſcilicet tuæ quã conſolari dolorem tuum. Sin id eſt ſed ſi, tanta mala: id eſt incommoda Reip. frangunt te, ego non abundo ingenio, ita id eſt vſque adeo, vt conſoler, id eſt poſsim conſolari te, cum ipſe: id eſt egomet non poſsim ſcilicet conſolari me. Igitur cũ neq; audeam te conſolari, ſi cõſolationis non indigẽs, neque poſsim, ſi indiges, reliquum: id eſt relictum eſt, vt prebeam, & præſtem tibi me in omni re eũ id eſt talem, vt ita ſim præſto ad omnia quæ tui velint, vt putent (ſunt qui putem legant) me debere cauſa tua: id eſt propter te non ſolum omnia ſup. quæ poſſum, ſed etiam ea quoque, quæ non poſſum. Illud tamen &c. Tamen puta: id eſt, exiſtima, me monuiſſe, vel ſi monere te non debuiſſem: cenſuiſſe: id eſt iudicaſſe pro opinione, multum: id eſt abũdanter vel ſi etiam cenſere non debui, non potuiſſe tacere, propter beneuolentiam vt quod ego facio, qui tempori cedo, tu quoq; inducas animum, vt facias ſupple idem. monuiſſe, inquam, vel cenſuiſſe, vel non potuiſſe tacere illud, ſi aliqua: id eſt qualiſcunq; Reſpub. ſit, te oportere eſſe in ea, iudicio: id eſt ſecundum iudicium hominum, teq;: id eſt & te, oportere eſſe in ea principem: id eſt præcipuum, & quod dicunt principalem, cedentem temporis neceſsitati: id eſt quia aliter non poſſet eſſe. Sin autem: id eſt ſed, ſi nulla ſit: ſcilicet fortuna Reipub. tamen: id eſt nihilominus, hunc locum: ſcilicet in quo ego ſum, hoc eſt Romam, eſſe locum aptiſsimum etiam ad exulandum, vt in ea ſis tanquam in exilio, eo quod procul à Repu. Probat aſſumptum ſuum, dicens Enim: id eſt quia, ſi nos ſequimur: id eſt ſectamur: id eſt quærimus libertatem, quis locus vacat hoc dominatu: ſcilicet Cæſaris? quaſi dicat nullus. Sin: id eſt ſed ſi ſequimur ſupple qualemcunq; locum, quis: ſcilicet locus, eſt iucundior, ſede domeſtica: id eſt propriæ domus? quaſi dicat nullus. Multi textus habent, qui locus & qui eſt, ſed apertior locutio eſt quis. Scio tamen ſequente dictione incepta per: ſcilicet literam, veteres dici, qui pro quis: vt, nec qui ſim, quæris Alexi. Et, Sed tamen ille Deus qui ſit, da Tityre nobis, ſed o Marcelle, crede mihi, etiam is: ſcilicet Cæſar, qui tenet omnia: ſcilicet in

A R G V M E N T.

Argumentum ex ſuperiore colligitur, nam cum M. Marcellus abeſſet, dicit Cicero ſe non audere, neque monere eum, neque conſolari, & adducit eius dicti rationes. Deinde pollicetur ſe præſtaturum ipſi Marcello ac neceſſarijs eius quocunque poſſit, ac demum hortatur, ut velit in patriam reuerti, quod cur faciat, docet.

GIBER. LONG. LEMMA.

Iterum ſuadet, vt mutata ſententia in patriam reuertatur, idque propter temporum, & loci conditionem, & Cæſaris erga bonos uiros voluntatem.

M. CICERO S. D. M. MARCELLO. 8

NEque monere te audeo præſtanti prudentia uirum, nec confirmare maximi animi hominem, uirumq; fortiſsimum, conſolari uero nullo modo, nam ſi ea, quæ acciderunt, ita fers, ut audio, gratulari magis uirtuti debeo, quam conſolari dolorem tuum. ſin te tanta mala Reipub. frangũt non ita abundo ingenio, ut te conſoler, cum ipſe me non poſſim, reliquum eſt igitur, ut tibi me in omni re eum præbeam, præſtemq;, ut ad omnia, quæ tui uelint, ita ſim præſto, ut me non ſolum omnia debere tua cauſa quæ poſſum, ſed ea quoque, quæ non poſſum, putent. illud uel tu me monuiſſe, uel cẽſuiſſe puta, uel propter beneuolentiam tacere non potuiſſe, ut, quod ego facio, tu quoque in animum inducas, ſi ſit aliqua Reſp. in ea te eſſe oportere, iudicio omnium, teq; principem, neceſſitate cedentem tempori: ſin autem nulla ſit, hunc tamẽ aptiſsimum eſſe etiam ad exulandum locum: ſi enim libertatem ſequimur; qui locus hoc dominatu uacat? ſin qualemcunque locum, qui eſt domeſtica ſede iucundior? ſed mihi crede, etiam is, qui omnia tenet, fauet ingenijs, nobilitatem uero & dignitatem hominum, quantum et res, & ipſius cauſa concedit amplectitur. ſed plura, quàm ſtatueram, redeo ergo ad unum illud, me tuum fore cum tuis, ſi modo erunt tui: ſin minus, me certe in omnibus rebus ſatis noſtræ coniunctioni, amoriq; facturum. Vale.

poteſtate ſua, fauet ingenijs. Vero pro ſed, amplectitur nobilitatem, & dignitatem hominum, quantum res: id eſt vtilitas, aut opportunitas, & cauſa ipſius rei, concedit: id eſt permittit. Sed plura ſupple ſcripſi quàm ſtatueram ſupple ſcribere. Ergo quia nõ ſunt plura dicenda, aut ſcribenda ego redeo ad illud vnum, me fore tuum, cum tuis ſcilicet amicis, & neceſſariis, ſi modo: id eſt dummodo ſupple aliqui erunt tui, ſin minus. id eſt ſi non ſup. aliqui erunt tui: id eſt ſi nunquã recuperabis res tuas, & ita nulli erunt tui, redeo ſupple ad illud, me ſatisfacturum certe in omnibus rebus coniunctioni noſtræ, & amori ſupp. noſtro.

VI ILLVD Tamen multum me monuiſſe } Ego non longe ab antiquis codicibus, pro. { Multum. } (vel tu) ſcripſi non enim eſt, ne in illis quidẽ integra, & incorrupta hæc lectio: in vna enim litera lapſus eſt librarius: docq; monoſyllaba in vnam dictionem coniunxit, { Vultu. } Enim ſcripſit, cum. { Vel tu } foret ſcribendum. ſed hæc minuta, quæ tamen reſtituta, in tanto ſcriptore non ingrata fore arbitror.

SE CO VT Audio } te à Cratippo inſtructum ferre. { Putent } Putem, & leges. { Cenſuiſſe puta } quamuis ego non audeam.

BE RV ILLVD Tamen multum me monuiſſe, vel cenſuiſſe puta, vel propter beneuolentiam tacere non potuiſſe } Vide nũ malis. Illud tamen vnum me non monuiſſe, ſed vel cenſuiſſe puta, & cætera quia dixit initio. Neque monere te audeo præſtanti prudentia virum.

[redacted]

IOA RIV Atte LIB. 4. Epiſt. 8. cunctis in exemplaribus, quæ quidem ipſe viderim, verba quædam deſunt. Locum ſubijciam, vt eſt in manu ſcripto exemplari: { Vt ad omnia, quæ tui velint, ita adſim præſto, vt me non ſolum omnia debere tua cauſa, quæ poſſum, ſed ea etiam, quæ non poſſum, putent } Vbi ſane perperam in recentioribus omiſſa ſunt illa verba, { Quæ poſsim } ſine quibus ſententia minus apte cohæret. Et mehercle miror, Aldum iſta, hominem diligentiſsimum, non obſeruaſſe, cum hoſce epiſtolarum libros ederet. Quanquam nequid hic diſsimulem, multa ille quoq; perperam (pace viri dixerim) cum in his, tum in illis ad Atticum epiſtolis excudit: quale eſt quod annotauimus, illud ad Plancum: Vt hoc, quod de tua ſponte facturum eſſe certo ſuo, honoris noſtri cauſa libenter, non ꝓlixe, ſed celeriter facias: quum legendum ſit: Libenter: ꝓolixe, celeriter facias. Qua de re diligenter in caſtigationibus noſtris. Tale illud quoq;, Nemo doctus vnquam (multa autem de hoc genere ſcripta ſunt) mutationem conſilij inconſtantiam dixit eſſe. Hæc verba lectio. Sed quam ſit apud illum hic locus male diſtinctus, conſtat.

Etſi

ARGVMENTVM.

Rurſus hortatur Marcellum, vt omnino velit in patriam reuerti: nec tam moleſte ferat, omnia ad ſolum Cæſarem eſſe relata: cuius modeſtiam, & clementiã in victoria laudat, oſtenditque vtilius eſſe, quod Cæſar vicerit, quam Pompeius, quem dicit futurum fuiſſe multo, crudeliorem: monetque vitanda pericula vitæ, quia vbicunque ſit, in Cæſaris poteſtate ſit futurus.

GIBER. LONG. LEMMA.

Eiuſdem eſt argumenti cum ſuperioribus duabus: in hac tamen efficaciora, & magis vrgentia argumenta ſunt, vt propemodum M Marcel. redire cogat.

M. T. C. S. D. M. MARCELLO.

ETſi perpaucis ante diebus dederam Quinto Mutio literas ad te pluribus uerbis ſcriptas, quibus declaraueram, quo te animo cenſerem eſſe oportere, & quid tibi faciendum arbitrarer: tamen cum Theophilus libertus tuus proficiſceretur, cuius ego fidem erga te, beneuolentiamque perſpexeram: ſine meis literis eum ad te uenire nolui. Iiſdem igitur de rebus etiam hortor, quibus ſuperioribus literis hortatus ſum: ut in ea Republica quæcunque eſt, quamprimum uelis eſſe. multa uidebis fortaſſe, quæ nolis: non plura tamen, quam audis quotidie, non eſt porro tuum, uno ſenſu ſolum oculorum moueri: cum illud idem auribus percipias, quod etiã maius uideri ſolet minus laborare. At tibi ipſi dicendum erit aliquid; quòd non ſentias: aut faciendum, quod non probes. Primum TEMPORI *cedere, ideſt neceſsitati parere ſemper ſapientis eſt habitum. deinde non habet, ut nunc quidem eſt, id*

ASCENSIVS.

ETSI perpaucis. Hortatur rurſus Marcellum ad patriam reuerti, nec tam moleſte ferre quod Cæſa. omnis ceſſerint, cum Pompe. victoria moleſtior fuiſſet: monetque vitanda pericula, quæ, vbicunque eſſet, niſi in Cæſar. gratia ſit, magna ſint. Ordo eſt. Etſi.i. quanq̃, dederam perpaucis diebus ante ſcilicet harum dationem. Q Mutio ad te literas ſcriptas, pluribus, ideſt multis verbis, quibus ſupple literis ego declaraueram quo animo ego cenſerem oportere te eſſe, & quid arbitrarer faciendum tibi, tamen cum Theophilus libertus tuus proficiſceretur: ſcilicet hic ad te, cuius ſcilicet Theophili, ego perſpexeram fidem: ideſt fidelitatem, & beneuolentiam erga te, nolui eum euenire ad te ſine literis meis. Igitur ego hortor te etiam atque etiam: ideſt accuratiſsime, de iiſdem rebus, quibus: ideſt de quibus, ego hortatus ſum te literis ſuperioribus, vt velis eſſe quamprimum: ſcilicet valde cito in ea Republica: ſcilicet quam Cæſar tenet: quæcunque eſt: ideſt ſiue aliqua, ſiue nulla. Tu videbis fortaſſe multa, quæ nolis: ideſt velis non videre tamen non videbis plura quam audis quotidie. porro ideſt ſed, non eſt tuum: ideſt tuæ naturæ, aut dignitatis, moueri: ideſt turbari, ſolum ideſt, duntaxat, vno ſenſu oculorum: ideſt in iis, quæ vides, cum percipias illud idem auribus: ideſt audiendo ſupple illud quod videri ſolet etiam maius: ideſt euidentius, laborare: ideſt in periculo eſſe minus. At: ideſt ſed, aliquid dicendum erit tibi ipſi: ſcilicet in curia, quod non ſentias: ſcilicet dicendum: aut aliquid erit faciendum, quod non probes, ideſt approbes faciendum. Primum credere tempori: ideſt parere neceſsitatĩ, eſt habitum: ideſt exiſtimatum, ſemper ſapientis: ſcilicet vi ri factum. Deinde quidem: ideſt, certe, vt nunc eſt, res non habet id vitii: ideſt mali, quod obiici ſolet. nam fortaſſe ſupple dices mihi. Non licet Romæ dicere quæ ſentias. Reſponſio. licet plane: ideſt omnino tacere. Omnia enim ſunt delata: ideſt redacta ad vnum, ideſt poteſtatem vnius: ſcilicet Cæſar. Is vtitur conſilio ne quidem, ideſt non ſaltem ſuorum, ſed ſuo ſcilicet vnius, quod fieret non multo ſecus, ideſt aliter: ſi is ſcilicet Pompe. quem ſumus ſecuti teneret Rempublicam, vt tenuiſſet, ſi in Pharſalico conflictu viciſſet. Et quia dicere poteſt Marcel. id male de Pompeio ſuſpicari, probat illud ex euidenti coniectura, dicens. An cenſemus eum, ſcilicet Pompeius qui cum in bello periculum omnium noſtrum eſſet coniunctum ſuo ſcilicet periculo, vteretur minime conſilio cæterorum hominum prudentium, cenſemus, dico, eum fuiſſe futurum magis communem, ideſt communicantem conſilia ſua, in victoria: ideſt, ſi vſus fuiſſet victoria, quam fuiſſet in cæteris rebus ſuis? quaſi dicat id non eſſe cenſendum. Et cenſes eum ſupple, qui nec te conſule: ideſt cum eſſes conſul, & ita a primario dignitatis in vrbe ſecutus eſſet conſilium tuum ſapientiſsimum, ideſt licet ſapientiſsimum, nec voluerit vti fratre tuo ſcilicet Cneo ſeu Lucio Marcello gerente conſulatum ex autoritate: ideſt approbatione tua, nobis autoribus: ideſt id factum eius approbantibus, cenſes inquam eum nunc tenentem omnia: ideſt habentem omnia, ſi modo habuiſſet, vt Cæſar tunc habeat in poteſtate ſua, fuiſſe deſideratuturum.i. expectaturum ſententias noſtras.i. quid nos ſentiremus in ſenatu de iis, quæ ipſe ex ſententia ſua facere conſtituiſſet? quaſi dicat. id non eſſe cenſendum. Omnia ſunt miſera. ideſt, miſeranda non tam quantum ad eos, qui inferunt, quam qui ea patiuntur, ſed tamen etiam quodammodo quantum ad inferentes, quia cum multos habeant inimicos in ciuitate ſua, coguntur tyrannum agere in bellis ciuilibus, quæ: ſcilicet bella ciuilia, aut potius miſera, quæ contingunt in bellis ciuilibus, maiores noſtri, ne quidem, ideſt, non ſaltem ſemel ſupple ſenſerunt, ætas noſtra ſenſit iam ſæpe, ſub Sylla, & Mario, ſub Sertorio Carbone, & Perpenna, ac Cinna, ſub Cæſare, & Pompeio, ſed nihil ſupple eſt in bellis ciuilibus miſerius quam ipſa victoria: quæ victoria etiam ſi venit ad meliores: ſcilicet pro republica, tamen reddit, ideſt efficit eoſipſos ferociores, & impotentiores, ideſt, minus ſibi imperantes, & ſe ab illicitis minus cohibentes poſt victoriam, vt etiam ſi non ſint tales: ſcilicet feroces, & impotentes, natura, ideſt, per naturam, cogantur eſſe tales neceſsitate. Enim: ideſt quia. multa facienda ſunt victori, etiam inuito arbitrio: ideſt ad arbitrium eorum, per quos vicit.

An tu non videbas ſimul mecum, quam, ideſt, quantum, crudelis illa victoria eſſet futura? quaſi dicat maxime. Igitur careres, ideſt carere deberes, quoque, ideſt, etiam tunc patria, ne videres quæ tu nolles ſcilicet videre? Inquies ideſt, reſpondebis mihi. Non ſupple carerem tunc patria. Ego enim tenerem opes ſupple meas, & dignitatem meam. Obiectio. At, ideſt ſed, erat virtutis tuæ, ideſt pertinebat ad virtutem tuam ponere tua in minimis, ideſt inter minima reputanda, & ſupple laborare vehementer de republica. Denique, aut potius deinde, ideſt vt ſecundo loco obiiciam qui, id quis finis iſtius: ſcilicet tui conſilii eſt? Nam & factum tuum probatur adhuc, & fortuna tua laudatur etiam adhuc, vt in tali re ſcilicet in qua nihil plene laudabile contingit. Factum inquam tuum probatur, quod ſecutus ſis neceſſario initium belli ſcilicet contra Cæſarem, & nolueris ſapienter, ideſt in quo feciſti ſapienter perſequi extrema: ſcilicet belli ciuilis, vt illi, qui in Africa perierunt. Fortuna ſupple tua laudat, quod tenueris ſupple in ocio honeſto, quia literario, vtpote Athenis, & ſtatum ſupp. tuum, & famam dignitatis tuæ. Nunc eſt vero, nec vllus locus debet eſſe tibi dulcior patria.i. quam patria nec debes diligere eam minus ſup. propterea quod eſt deformior.ſ. quam prius, ſed mi

nitij res. dicere fortaſſe, quæ ſentias, non licet: tacere plane licet, omnia enim delata ad unum ſunt. is utitur conſilio ne ſuo rum quidem, ſed ſuo, quod non multo ſecus fieret, ſi is Remp. teneret, quem ſecuti ſumus, an qui in bello, cum omnium noſtrum coniunctum eſſe periculum ſuo cerneret, certorum hominum minime prudentium conſilio uteretur: cum magis communem cenſemus in uictoria futurum fuiſſe, quàm incertis in rebus fuiſſet? & qui nec te Conſule tuum ſapientiſsimum conſiliũ ſecutus eſſet: nec fratre tuo conſulatum ex autoritate tua gerẽte, uobis autoribus uti noluerit. nunc omnia tenentem noſtras ſententias deſideraturum cenſes fuiſſe? Omnia ſunt miſera in bellis ciuilibus: quæ maiores noſtri ne ſemel quidẽ, noſtra ætas ſæpe iam ſenſit ſed Miſerius nihil, quàm ipſa uictoria: quæ, etiã ſi ad meliores uenit tamen eos ipſos ferociores, impotentioreſque reddit: ut, etiam ſi natura tales non ſint, neceſsitate eſſe cogantur. Multa enim uictori, eorum arbitrio, per quos uicit, etiam inuito facienda ſunt. an tu non uidebas mecũ ſimul, quàm illa crudelis eſſet futura uictoria? igitur tunc quoque patria careres, ne, quæ nolles, uideres? non? inquiet: ego enim ipſe tenerem opes, & dignitatem meã. at erat, tuæ uirtutis, in minimis res tuas ponere, de Repub. uehementius laborare deinde qui finis iſtius conſilij eſt? nam adhuc, et factum tuũ probatur.

ferert potius: ſupple eius nec priuare eam orbatam: ideſt ſpoliatam: ſcilicet multis claris viris etiam aſpectu tuo: ſcilicet quo eũ aſpicias, aut aſpectu tui quo aſpiciaris, aut potiſsimum aſpectu tuo: ideſt facie & preſentia tua. Deniq; ſi fuit magni animi, non eſſe ſupplicem victori, vide: ideſt, animaduerte, ne: ideſt an ſic, aut vide: ideſt caue ne: ideſt vt non ſit, ſuperbi ſup. animi, aſpernari: ideſt contemnere liberalitatem eiuſdem: ſcilicet victoris. Etſi eſt ſapientis carere: ſcilicet patria eſt duri: ideſt pertinet ad durum & imitem, non deſiderare ſupple patriam. Et ſi non poſsis frui Reipub. ſtultum eſt nolle ſupple frui priuata ſupplere. Illud: ſcilicet quod modo diceretur, eſt caput: ideſt principale momentum, vt ſi iſta: ſcilicet in ocio. & terra peregrina vita videatur tibi eſſe iucundior, tamen cogitandum ſit ſupple tibi ne ſit non tutior, ſcilicet quam eſſet in vrbe. Magna eſt licentia gladiatorum: nam facile poſſet aliquis Athenas mitti, vnde occidaris, & re uera paulopoſt à Magio Chilone familiari ſuo, pugione interemptus eſt, ſed minore etiam verecundia ad facinus: ſcilicet tale perpetrandum eſt in locis externis. Salus tua eſt mihi tantæ curæ, vt ſim Marcello: ſcilicet. C. aut Lucio fratri tuo, aut par: ideſt æqualis in cura tali, aut certe proximus. Tum: ideſt ad te pertinet. Raro aut nũquam legitur tua cum verbo eſt Conſulere: ideſt conſilio proſpicere, temporibus: ideſt ne tempora iſta periculoſa tibi noceant, & incolumitati, & vitæ, & fortunis tuis, ne: ſcilicet eis noceatur. Vale.

VICTORIVS.

AN Qui in bello cum omnium noſtrum coniunctum eſſet periculum ſuo } Nonnulli emendarunt. { Coniunctum eſſe periculum ſuo cerneret. } Nos quamuis hanc lectionem ſecuti ſimus, fatemur tamen, etſi quædam eius veſtigia ſint in antiquiſſimo, & probatiſsimo illo codice, non tamen ſic omnino ibi legi. Vt autem rediri poſsint, huic ne, an vulgatæ magis credendum ſit, ſtatuere: hic cum fide antiquam exponemus. Sciant igitur e duabus dictionibus, quæ immutatæ ſunt, priorem. { Eſſe } inquam, ita in antiquis legi: poſteriorem autem. { Cerneret } non integram in illis eſſe, ſed eius tantum poſtremam ſyllabam: ſcilicet. { Et } debeatne igitur ex hac ſyllaba diuinari coram illam dictionem deeſſe, an hanc particulam abundare exiſtimandum ſit, ſuum vnuſquiſq; iudicium conſulat. Nos, etſi hanc magis probauerimus (nec enim illam recepiſſemus, niſi meliorem credidiſſemus) non tamen eam pertinaciter defendimus: in rebus enim incertis, nihil pro certo aſſerimus: quod autem in antiquis. { Eſſe } legitur, non. { Eſſet. } adiuuat hanc recentem lectionem.

PAVLVS MANV. CONIVNCTVM Eſſe periculom ſuo cerneret } Alij hanc lectionem videntur ſuſpectam habuiſſe. nos eam in vetuſto codice Io. Scalæ, & in alijs manuſcriptis libris inuenimus.

SEBA. CORR. Q. Mutio } Multi veteres libri habent, nuntio. { Id vitij. } vt dicendum ſit aliquid, quod non ſentias: aut faciendum, quod non probes. { Is vtitur } conſilio } Cæſar. { Quod non multo ſecus fieret } in peruetere libr. ſic legimus. Quod multo ſecus fieret, ſecus autem fieret, quoniam Pompeius, ſi Rempub. teneret, non ſuo, vt Cæſar ſed certorum hominum, vt conſueuerat, conſilio vteretur. { Si is Rempub. teneret. } Pompeius. { Certorum hominum } Libonis, L. Lucei, & Theophanis, atq; Labieni. { Incertis in rebus } Cæteris in rebus. habet vetus liber. { Secutus eſſet } quando tibi Coſſ. finienti prouincias Gallicas Cal. Mar. reſtitit. { Fratre tuo } C. Marcello { Gerente } cum L. Lentulo Cruſcello: vel, vt alij volunt, cum L. Paulo { Nobis autoribus } ſuadentibus vel iniquiſſimam pacem iuſtiſſimo bello anteferendam, & ob id Cæſari Ciſalpinam Galliam Illyricumq;, & ſex militum milia vſq; ad ſecundi conſulatus petitionem concedenda. Non deſunt tamen, qui, Vobis autoribus legant. { Quam illa } Pompeij. { Crudelis } iam tum in bello Domitio, Scipione Lentuloq; Spintere de Cæſaris ſacerdotio contendentibus: Alijs quoq; domos, bonaq; eorum, qui in caſtris erant. Cæſaris, petentibus Lege etiam epiſt. 3 li. 7. { Per ſequi nolueris. } vt Cato, & Scipio. { Honeſto ocio. } Mitylenis vſurpatione, & renouatione doctrinæ. { Iſſe } Al. fuiſſe.

BERN. RVT.

NON Eſt porro tuum, vno ſenſu ſolum oculorum moueri, quum illud idem auribus percipias, quod etiam maius videri ſolet minus laborare } Puto legendum, quumq; illud idem, &c. interpretum enim ſuppletionem non ſequimur. { Et extrema ſapienter perſequi nolueris. } Vt Cato, vt Pompeij, vt alij, qui cæſo Pompeio bellum renouarunt. Ad præterita enim, non (vt interpreti placet) futura ſpectat: nihilq; minus cogitabat Marcellus, quam bellum hoc tempore Cæſari inferre. Item ſupra { Qui in bello, quum omnium noſtrum coniunctum eſſet periculum ſuo, certorum hominum minime prudentiũ conſilio vteret. } Plutarchus locuples horum temporum hiſtoriæ ſolus relictus autor, in Pompeio: Incuſat, inquit, & ipſum Cicero, quod Themiſtoclis militiam magis imitatus eſſet quam Periclis, quum res ipſæ huius magis, quam illios geſtæ ſimilitudinem agerent. de fuga: ſcilicet Pompeij à Brunduſio agens. Et in Cicerone, conſilium Pompeij de relinquenda vrbe vehementiſsime improbauit, Et mox: Sed quum (inquit de caſtris Pompeij) deteriora opinione cuncta offendiſſet, neque conſilium belli ita gerendi, neque copias Cn. Pompeij, neque genus exercitus comprobaret, pacem primo, deinde quod Pompeius ab ea ſententia valde abhorrebat vt bellum traheret, ſuadere inſtitut. in quibus quum non multum ſibi obtemperaretur, & præterea rapacitas, atque crudelitas multorum, quos emendare non licebat, eum offenderet, quaſi pœnitentia adductus, quod eo acceſsiſſet, omnia contemnere, & ſeſe quantum poterat a rebus gerendis alienare cœpit. { Qui nec te conſule tuum ſapientiſsimum conſilium ſequutus eſſet } Id forte reſpicit, quod eſt apud Liuij Epitomen: Preterea inquit, cõtentiones continet inter Coſſ de ſucceſſore C. Cæſari mittendo, agente in Senatu M Marcello Conſule, vt Cæſar ad petitionem Conſulatus veniret, quum is lege lata in id tempus Conſulatus prouincias obtinere deberet. Plutarchus in Pompeio: Anuci Cæſaris dignum exiſtimanere, & de Cæſare rationem habendam eſſe, qui pro Romano Imperio tot bella tractabat. Aut enim dignum eum dicebant ſecundo potiri Conſulatu, aut militiæ tempus ſibi prorogandum, ne dux alius ei ſuccedens, gloriam laborum ipſi auferret. circa id quum altercatio orta eſſet. Pompeius veluti ex beneuolentia pro Cæſare inuidiam eſſet excuſaturus, ſe literas habere à Cæſare inquit, quibus optabat ſucceſſorẽ, & ſe ab expeditione liberari: ius tamen petendi conſulatum dari ſibi, licet abſenti, æquom eſſe cenſere. his quum obſiſteret Cato Catoniſq; factio, iuberentque Cæſarem dimiſſo exercitu priuatum venturum, quod commode obtinere poſſet, Pompeius nulla contentione facta, ſed veluti victus, ſuſpicionem de ſe maiorem præbuit, quod ægre in Cæſarem ſentiret, Appianus. Sic contumelioſe in eum (inquit de Cæſare & à Marco Marcello) inuectus Marcellus, monet ſucceſſorem ante tempus in prouinciam illi ſubrogari. Quæ omnia, Pompeius orationis

placabilitate

placabilitate, & beneuolentiæ ſimulatione compoſuit, non æquum eſſe inquiens, virum ſplendidum, & in multis patriæ ſuæ vtilem contumeliis appetere, ob tam modicum temporis adempti ſpatium, deinde perſpicuum omnibus fecit, Cæſarem dignitatem ſtatim cum tempore deponere oportere. Sed & Cælius ad Ciceronem: Illa præterea Cn. Pompeii ſuæ animaduerſa, quæ maxime confidentiam attulerunt hominibus, vt diceret, ſe ante Cal. Mar. non poſſe ſine iniuria de prouinciis Cæſaris ſtatuere: poſt calend. Marti. ſe non dubitaturum quum interrogaretur, ſi qui tum intercederent? dixit hoc nihil intereiſe vtrum Cæſar ſenatus dicto audiens futurus non eſſet, an pararet: qui ſenatum decernere non pateretur, quid ſi, inquit, alius & conſul eſſe, & exercitum habere volet? at ille quam clementer: quid ſi filius meus fuſtem mihi impingere volet? his vocibus, vt exiſtimarent homines Pompeio cum Cæſare eſſe negotium, effecit. Itaque iam vt Video, alterutram ad conditionem deſcendere vult Cæſar, vt aut maneat, neque hoc anno ſui ratio habeatur, aut ſi deſignari poterit decedat. Curio ſe contra eum totum parat, & reliqua. Item poſt: Pompeius, tanquam Cæſarem non impugnet, ſed q illi æquum putet, conſtituat, ait Curionem quærere diſcordias. valde autem non vult, & plane timet Cæſ. conſulem deſignari, priuſquam exercitum, & prouinciam tradiderit. Quæ idcirco adſcripſi, vt oſtenderem, hoc ipſum eſſe, in quo noluerit. Marci Marcelli conſilium ſequi Pompeius: ſcilicet vt Cæſari etiam decedenti ex prouincia ſecundi conſulatus petitio daretur. Alioqui locus ille Ciceronis ab interprete illatus, non ſatis rem explanat. { Nec fratre tuo conſulatum ex autoritate tua gerente, nobis autoribus, vti voluerint } Ad illa reſpicere arbitror, quæ ita Plutarchus in Cæſare ſcribit. geſta conſulibus Caio Marcello Marci Marcelli fratre. & Lucio Paulo Lentulo. Delatis, inquit, a Cæſare literis, quibus modeſta ſatis depeccabatur (petebat enim, vt omiſſis cæteris, Ciſalpina tantum Gallia Illyricumque ſibi cum duabus regionibuſque ad ſecundi petitionem conſulatus concederetur) Cicero quidem orator, nuper ex Cilicia reuerſus, vtriuſque amicos concilians, Pompeium mitigare non deſiſtebat. qui, quum cætera concederet, exercitus illi denegabat. Cicero quoque Cæſaris amicos induxerat, vt prædictis contenti prouinciis, & ſex tantummodo millibus militum, in pacem amicitiamque conciliarentur inclinante Pompeio [illegible] cum conſule Lentulo conſpirabant, nequaquam ſiuere, Antoniumque, & Curionem e Curia propulſantes, [illegible] cum ignominia ex vrbe eiecerunt. Et paulo infra: Pompeium aliqui Antonii, alii aliis ſermonibus perturbabant. eum namque pœnas dare. qui contra ſe, ac Rempublicam Cæſaris vires auxiſſet: alii acrius increpabant, quod quum Cæſar ex ſua voluntate cederet, & modeſtas pacis conditiones afferret, Lentulum per Inſolentiam reſtitiſſe permiſiſſet & in Pompeio; Ciceroque nuper e Cilicia profectus concilia [illegible] amborum agitabat, vt Cæſar Gallia decedens, reliquo [illegible] cum duabus legionibus apud Illyricos alterum expectaret conſulatum, quibus dedignante Pompeio, perſuaſi ſunt beneuoli Cæſaris, alteram legionem etiam dimittere [illegible] Lentulo; iterumque acclamante Catone, falli eos, Pompeium [illegible] concordiæ, finis nemo datus. Eandem rem quamuis non [illegible], nec fideliter, vt ſolet, Appianus [illegible] vero, Ex autoritate tua, nobis autoribus; [illegible] antea aduerſatus eſſet Cæſari. C. Marcellus, [illegible] autoritate demum Ciceronis ex [illegible] nouus Marcus, C. quoque fratrem ab illa [illegible] ſententiam deduxit. { Qd' honeſto [illegible] & ſtatum & famam dignitatis tuæ }. Cicero in Bruto de Marcello. Maximeque laudandus, inquit, qui

hoc tempore ipſo quum liceat, in hoc communi noſtro & quaſi fatali malo conſolatur ſe cum conſcientia optime mentis, tum etiam vſurpatione & renouatione doctrinæ. vidi enim Mitylenis nuper virum, atque (vt dixi) vidi plane virum. itaque quum eũ antea tui ſimilem in dicendo viderim, tum vero nunc à doctiſſimo viro, tibique (vt intellexi) amiciſſimo Cratippo inſtructum

*& ut in tali re, etiam fortuna laudatur: factum, quòd & initium belli neceſſario ſecutus ſis, & extrema ſapienter perſequi nolueris: fortuna, quòd honeſto ocio tenueris, & ſtatum, & famam dignitatis tuæ. nunc uero nec locus tibi ullus dulcior eſſe debet patria: nec eam diligere minus debet, quòd deformior, eſt, ſed miſereri potius nec eam multis claris uiris orbatam, priuare etiam aſpectu tuo. denique, ſi fuit magni animi non * iſſe ſupplicem uictori: uide, ne ſuperbi ſit, aſpernari eiuſdem liberalitatem: & ſi ſapientis eſt carere patria, duri non deſiderare: & ſi republica non poſſis * frui, ſtultum eſt nolle priuata. caput illud eſt, ut ſi iſta uita tibi commodior eſſe uideatur, cogitandum tamen ſit, ne tutior non ſit. magna gladiorum eſt licentia: ſed in externis locis minor etiam ad facinus uerecundia. mihi ſalus tua tantæ curæ eſt, ut Marcelli, fratri tuo, aut par, aut certe proximus ſim. Tum eſt conſulere temporibus, & incolumitati, & uitæ, & fortunis tuis. Vale.*

omni copia multo videbam ſimiliorem. Quæ ideo ſubieci qd', & ad ſenſum ptinebant, in quo fallebatur, aut certe titubabat interpres: & quod mirũ videri poſſet his, qui Marcellorum in Cæſarem odium, quoddam ſere perpetuum legiſſent.

ÉX POSTERI. EIVSD. * a.l.eſſe.

QVI Nec te conſule tuum ſapientiſſimum conſilium ſecutus eſſet } Vide num id intelligat, quod eſt apud Ciceronem ad Atticum, vbi vrbla Põpeii fomentaque Cæſarianæ audaciæ ac potentiæ colligit. M. que Marcello Coſſ. inquit finienti prouincias Gallias Calend. Mart. reſtitit. Quod vero ad belli conſilia, eodem lib. multa. * a.l.frui, ſtulti nol.

[redacted]

IOAN. RIVII.

IN Epiſtola, quæ proximè ſequitur, ſic locum illum leges. { An qui in bello, cum omnium noſtrum coniunctum eſſe periculum, ſuo & certorum hominum minime prudentium conſilio vteretur, eum magis communem cenſemus in victoria futurum fuiſſe, quam incertis rebus fuiſſet. } Vbi perperam alii, Cæteris in rebus fuiſſet: eſt eſſe debeat, Incertis pro, adhuc dubiis, videlicet nondum parta atque explorata victoria. Eſt enim ſenſus: Qui incerta victoria nihil conſilia noſtra moratus eſt, quid eum diiudicata iam belli fortuna facturum fuiſſe credimus? Facit nobiſcum exemplar in pergamenis deſcriptum, cuius nobis copiam fecit clariſsimus eques Gunterus à Bunanu. Eſt etiam perperam hic locus in codicibus aliis diſtinctus, non abſque perturbationes ſenſus.

ASCEN. ETſi.eiuſdem fere argumenti eſt cum ſuperiore:hortatur enim Marcellum,quãprimum domum redire.Ordo eſt. Etſi:ideſt quanquam,nihil noui habebam, quod ſcriberẽ ad te, & incipiebam magis expectare literas tuas,vel potius teipſum tamen cum Theophilus.ſ.familiaris tuus proficiſceret.ſ. Roma ad te,non potui nihil literarum dare.i.quin aliquid literarũ darem ei. Igitur,quia te tantopere expectamus, cura vt venias quamprimum. Enim.i. quia crede mihi,tu venies expectatus: ideſt deſideratus, & optatus neq; ſolum nobis: ideſt tuis, quia nos tui ſumus, ſed prorſus:ideſt omnino omnibus. Venit enim mihi in mẽtem:ideſt cogitando compellor,ſubuereri:ideſt aliquantulum vereri interdum. ne deceſsio:ſcilicet ab Athenis, tarda:ideſt ſera,delectet te.hoc eſt ne tædio afficiaris Romam reuerti,quod ſi nullum haberes ſenſum niſi oculorũ,ego ignoſcerem prorſus : ideſt omnino tibi,ſi : ſcilicet nunc nolles videre quoſdam, vt reipub. oppreſſores Sed cum ea, quæ audirentur:ſcilicet a te, eſſent nõ multo leuiora, quam quæ viderentur:ſcilicet ſi Romæ eſſes autem:ideſt ſed ſuſpicarer intereſſe:ideſt ad vtilitatem pertinere,rei familiaris tuæ, te venire.ſ.domum quamprimum idq; valere:ideſt vtile eſſe : in, ideſt ad omnes partes : putaui te eſſe admonendum de ea re. Sed quando, aut quoniã, oſtendi ſupple id quod placeret mihi, ut conſiderabis reliqua: ideſt an recte ſentiam, p tua prudentia:ideſt ſecundum prudentiam tuam. Velim tamen facias me certiorem ad quod tẽpus, expectemus: ideſt expectare debeamus te. Vale.

VICT. ETSI nihil noui,quod ad te ſcriberem,habeb. } In Mediceo, quæ extrema hic eſt dictio, non legitur: nec alia pro illa reſtituitur quod vitio librarii factum eſt qui in exſcribenda epiſtola omiſit quod ante in capite libri, dum indicem facere poſuerat: ita enim legendũ eſt. Etſi nihil erat noui,quod ad te ſcriberem, magiſq; literas tuas: & quæ ſequuntur.

SEBAS. CORR. DISCESSIO } Deceſſio magis placet, vt in veteribus libris legitur. { Quoſdã } Cæſarianos,in victoria nimis inſolentes.

[redacted]

ARGVMENTVM.

Eiuſdem fere eſt argumenti cũ ſuperiore. Hortatur.n paucis ad ſuos q̃primũ redeat, vt quibus expectatiſſimus ſit petitque ab eo certior fieri, quid factum ſit.

GIBER. LONG. LEMMA.

Eiuſdem eſt argumenti cum proxima.

M. CICERO M. MARCELLO. S. 10

ETſi nihil noui,quod ad te ſcriberem,habebam: magiſq; literas tuas iam expectare incipiebam,uel te potius ipſum:tamen cum Theophilus proficiſceretur,non potui nihil ei literarum dare.Cura igitur,ut q̃primũ uenias: uenies enim mihi crede,expectatus,neq; ſolum nobis ideſt tuis: ſed prorſus omnibus,uenit enim mihi in mentem. ſubuereri interdum, ne te delectet tarda deceßio.quod ſi nullum haberes ſenſum, niſi oculorum:prorſus tibi agnoſcerem, ſi quoſdam nolles uidere. ſed cũ leuiora non multo eſſent,quæ audirentur,quam quæ uiderẽtur ſuſpicarer autem multum intereſſe rei familiaris,tuæ,te quam primum uenire,idq; in omneis parteis ualere,putaui ea de re eſſe admonendum. ſed quoniam,quod mihi placeret,oſtendi : reliqua tu pro tua prudentia conſiderabis:me tamen uelim, quod ad tempus te expectemus,certiorem facias. Vale.

ARGVMENT.

Quid Ciceronis epiſt. apud Marcellum valuerint, declarat Marcellus ipſe hoc epiſt ſignificans ſe ab eis perſuaſum Romam venturum: & velle venire, vbi claiſſimorum virorum conſuetudine vti poſſet, & maxime Cicer. quem ſibi amiciſſimum fuiſſe cognouit: grataque ſibi eſſe docet, quæ pro ſe acta erant.

GIB. LONG. LEMMA.

[illegible] declarat Marcellus ſuam erga Ciceronem voluntatem, & quid conſilio Ciceronis acquieſcere velit ſignificat.

M. MARCELLVS M. CICERONI. S. 11

PLurimum ualuiſſe apud me tuam ſemper autoritatem, cum in omni re, tum in hoc maxime negotio potes exiſtimare, cum mihi C. Marcellus frater amantißimus meis non ſolum conſilium daret, ſed precibus quoq; me obſecraret: non prius mihi perſuadere potuit, quam tuis eſt effectum literis, ut uterer ueſtro potißimum conſilio. Res quemadmodum ſit acta ueſtræ literæ mihi declarant. Gratulatio tua etſi eſt mihi probatißima, quod ab optimo ſit animo, tamen hoc mihi multo iucundius eſt, & grauius, quod in ſumma paucitate amicorum propinquorum, ac neceſſariorum qui uerè meæ ſaluti fauerent, te cupidißimum mei, ſingularemq; mihi beneuolentiam præſtitiſſe cognoui. Reliqua ſunt eiuſmodi. quibus ego, quoniã hæc erãt tempora, facile, & æquo animo carebam. hoc uero eiuſmodi eſſe ſtatuo, & ut ſine talium uirorum, & amicorum beneuolentia. neq; in aduerſa, neque in ſecunda fortuna quiſquam uiuere poſſit. itaq; hoc ego mihi gratulor. tu uero ut intelligas homini amicißimo te tribuiſſe officium, re tibi præſtabo. Vale.

ſum Romam venturum,& quæ pro ſe acta eſſent cum Cæſare, grata habere. Ordo eſt. O Cicero, tu potes exiſtimare: ideſt iudicare tuam autoritatem valuiſſe ſemper plurimum apud me, cũ ſcilicet ita ſit, quod potes exiſtimare illud in omni re. ſ. alia, tum maxime in hoc negocio. ſ. domum redeundi. Cum C. Marcellus ſupple meus, amantiſsimus mei, non ſolum daret mihi conſiliũ ſed quoque. i. etiam obſecraret. i. ob ſacra oraret me precibus nõ potuit prius perſuadere mihi quam effectũ eſt literis tuis, vt vterer potiſsimum conſilio veſtro. ſ. amborum. Literæ veſtræ: ideſt tuæ, & fratris, declarant mihi quemadmodum res ideſt reconciliatio mea, aut veniæ datio, ſit acta. ſ. in ſenatu, cum Cæſare. Gratulatio tua. etſi: ideſt quanquam, eſt mihi probatiſsima ideſt maxima approbata quod: ideſt quia, ſit ab optimo animo, tamen hoc eſt mihi iucũdius, & gratius multo, qđ cognoui in ſumma paucitate amicorum, propinquorum ac neceſſariorũ, qui fauerent vere: ideſt non ficte, ſaluti meæ, te cupidiſsimum mei, & præſtitiſſe mihi beneuolentiam ſingularem. Reliqua : ſcilicet bona, quæ ante habebam, ſunt eiuſmodi, quibus ſi, quod eis, ego carebã facile, & æquo animo, quoniam hæc: ideſt huiuſmodi erant tempora : ſcilicet tam mala. Vero: ideſt ſed, ego ſtatuo hoc ſcilicet quod mihi præſtitiſtis, eſſe eiuſmodi, vt quiſquam neque poſsit viuere in fortuna aduerſa neq; in fortuna ſecunda : ideſt proſpera, ſine beneuolentia taliũ virorum, & amicorum. itaque ego gratulor mihi in hoc. Vero pro ſed, ego præſtabo: ſcilicet effectu ipſo, vt intelligas te tribuiſſe homini amiciſsimo, videlicet mihi, officium : ideſt opportunum beneficium.

SEB. CORR. CONSILIO } Vt domum redirem { Sit acta } Epiſtola quarta, huius libri.

[redacted]

ASC. PLurimum &c. Quid Cic. epiſtolæ apud Marcellum valuerint Marcellus ipſe hac epiſtola ſignificat dicens ſe ab eo perſua- [redacted]

Etſi

ARGVMENT.

Vt in ſuperiori vidimus, M. Marcellus perſuaſus a Cicerone, decreuerat Romam reuerti, & cum Cæſare viuere: verum, cum diſceſsiſſet ex Græcia, & ad huc Athenis parum abeſſet: P. Magio Chilone familiari ſuo, pugione interemptus eſt: quod cum Seruius Sulp. qui Achaia præerat intellexiſſet Ciceroni dolēter hac epiſtola denunciat, ſignificans, quid pro communi amico egerit.

GIBER. LONG. LEMMA.

Cædem Marcelli nunciat Ciceroni Sulpitius, & quibus officijs mortuum proſecutus ſit, declarat.

SER. SVLPITIVS CICERONI. S. 12

ETſi ſcio non iucundiſsimum nuntium me uobis allaturum, tamen, quoniam CASVS, *& * natura in bonis dominatur: uiſum eſt faciendum, quoquo modo res ſe haberet uos certiores, ut facerem.* Ad. 5. Calen. Iun. *cum ab Epidauro Piræeum naui aduectus eſſem, ibi Marcellum collegam noſtrum conueni: eumq́; diem, ibi conſumpſi, ut cum eo eſſem. poſtero die, cum ab eo digreſſus eſſem. eo conſilio ut ab Athenis in Bœotiam irem, reliquamq́; iuriſdictionem abſoluerem: ille, uti aiebat, * ſupra Maleas Italiam uerſus nauigaturus erat. poſtri die eius diei, cum ab Athenis proficiſci in animo aberem: circiter horam. x. noctis* Poſthumius *familiaris eius ad me uenit: & mihi nunciauit,* M. Marcellum *collegam noſtrum poſt cœnæ tempus à* P. Magio Chilone *familiaris eius, pugione percuſſum eſſe, & duo uulnera accepiſſe, unum in ſtomacho, alterum in capite ſecundum aurem: ſperare tamen eum uiuere poſſe:*

* al. fortuna.

* al. ſuprema æſtate.

ASC. ETſi ſcio &c. Deflet M. Marcelli necem a P. Magio Chilone familiari eius acceptam, recitatq; ſtudium ſuum in communis amici ſepultura dicens. Etſi: ideſt quanquam ſcio me allaturum vobis: ſcilicet qui Romæ eſtis, nuncium non iucūdiſsimum, modo triſtiſsimum, tamen quoniam caſus, & natura dominatur in bonis, quia etiam boni, aut caſu, aut natura cogente ſæpe pereunt: viſum eſt: ſcilicet mihi faciendum, facere. i. vt facerem vos certiores, quo quo: ideſt quocunq; modo res haberet ſe. Cum ego aduectus eſſem naui ab Epidauro vrbe Achaiæ: Aeſculapii ſacello inſigni, Piræeum: ideſt ad portum illum Athenienſium: ad. i. circiter. x. Calen. Iunii, ego conueni: ideſt adiui, colloquendi, & viſendi gratia, ibi: ſcilicet in Piræeo, Marcellum collegam noſtrum: ſcilicet quondam in cōſulatu, & conſumpſi eum diē ibi, vt eſſem cū eo: ſcilicet Marcello. Cum digreſſus eſſem ab eo die poſtero: ideſt ſequenti, cum quo conueneram, eo conſilio, vt irē ab Athenis in Bœotiam, quæ Atticæ vicina eſt regio, & abſoluerem reliquam iuriſdictionem. ſ. prouinciæ ſuſceptæ, ille. ſ. Marcellus, nauigaturus erat, vt aiebat, Italiam verſus ſupra Maias: ideſt Maio mēſe peracto, cuius adhuc ſex aut ſeptem reſtabant dies Huber. quia dies in plurali maſculinum eſt, cenſet de Diebus intelligendum non eſſe, & licet apud nullum idoneum erit, ꝓbet locum maiorum nomine ſignificari. Ego contra ſentio. nam licet vſitatius in maſculino vtamur, tamen non futilis autor dixit: Venit poſt multas vna ſerena dies: Præterea ſicut per Calen. Non. & Idus dies ſignificamus, ſic & per maias, omnes Maii menſis dies ſignificatos intelligo, nō tamen dixero dies maias, ſicut nec Calendas, ſed maiarum, vt Calen. Quidam textus bis habent ſupra maias, ſicut ab Athenis ſupra maias in Bœotiam item &c. quod ſi eſt, non poteſt accipi pro loco, ſed pro tēpore, ſed non puteni bis legendum, eo quod Seruius iā digreſſum ſe dicit, vt. ſ. ſtatim non ſupra maias in Bœotiam iret, nam addit. poſtridie eius diei. i. die, ſequente eum diem, cum haberē in animo proficiſci ab Athenis, Poſthumius familiaris eius: ſcilicet Marcelli: aut familiaris meus, venit ad me, circiter horā decimam noctis. ſ. poſt meridiem computando horas, & nunciauit mihi M. Marcellum collegam noſtrum percuſſum eſſe poſt tempus cœnæ, a P. Magio Chilone familiaris eius, pugione: ideſt gladio acuto quo punctim, vulnera fiunt, & accepiſſe duo vulnera vnum in ſtomacho, alterum in capite, ſecundum: ideſt pone, & poſt aurem, tamen ſperare eum poſſe viuere. Magium interfeciſſe ſeipſum, aut deſperatiōe vitæ, aut dolore quod ebrius amicum ſic vulneraſſet, repete & mihi nunciauit ſe poſtea miſſum a Marcello ad me, ergo familiaris Marcelli erat qui: ideſt vt nunciaret mihi hæc, & rogaret ſupple me, vti: ideſt vt, cogerem: ideſt congregarem, & in vnum locum compellerem, medicos. ſ. manuales. i. chirurgicos. coegi, ſupple eos: & ſum ꝓfectus eo. i. Athenas, ad Marcel. e veſtigio: ideſt continuo, quaſi nō mutato veſtigio, prima luce: ideſt prima parte diei, aut diluculo ipſo, cum nō abeſſem lōge à Piræeo, ſ. portu, puer. i. ſeruus Acidini, viri vtriq; noti, venit obuiam mihi cum codicillis. i. tabulis in quibus erat ſcriptum Marcellum obiiſſe diem ſuum paulo ante lucem. Ita vir clariſsimus effectus eſt morte acerbiſsima ab homine deterrimo: ideſt perditiſsimo, & inuentus eſt amicus ſaltem ſimulatus, aut ebrius, qui afferret ei mortem, cui inimici, vt Cæſ. pepercerant propter dignitatem: ſcilicet eius. Ego tamē, ideſt licet, obiiſſe intellexeram, perrexi ad tabernaculum: ideſt diuerſorium, & hoſpitium eius extra vrbem, inueni ſupple illic duos libertos: ſupple eius, & pauculos ſeruos, aiebant: ſcilicet qui aderant reliquos: ſcilicet ſeruos profugiſſe: ideſt procul fugiſſe, perterritos metu, quia dominus eorum interſectus eſſet ante tabernaculum: ſcilicet ſuum. Nam ſerui tenebantur corpora ſua pro domino obicere. Coactus ſum: ſcilicet officio, eum: ſcilicet Marcello referre in vrbem: ſcilicet Athenas, in illa eadem lectica, qua ipſe: ideſt ego eram delatus: ſcilicet a Piræeo, & lecticariis meis: ideſt qui me portare in lectica: ideſt inſtrumento ad modum cathedræ ad portandum hominem in humeris ſuis apto, portabātur enim tunc a ſeruis potētiores, vt nunc a iumentis, vt corpora ſanctorum in ſupplicationibus circunferuntur. Et ego curaui ibi: ideſt in vrbe. funus, ideſt pompam funebrem, faciendum ei, ſatis amplum pro ea copia: ſcilicet hominū, quæ erat Athenis. Ego non potui impetrare ab Athenien. vt darent ſupple ei locum ſepulturæ intra vrbem, quod dicerēt ſe impeditos religione, quia ꝓhibitum erat quenquam, qui non eſſet ciuis natus, in vrbe ſepeliri, neq; tamen, hoc eſt licet ſuperſtitioſum videretur, aut quæſitæ occaſionis, tamen nō conceſſerant id cuiquam antea. Permiſerunt nobis, ſupple id quod fuit proximum: ſcilicet ad honorem ſepeliendi, intra vrbem: vti, ideſt vt ſepeliremus eum, in quo vellemus gymnaſio: ideſt exercitatorio literario, quæ fere extra verbem erat, & nos delegimus locum in nobiliſsimo gymnaſio orbis terrarum: ſcilicet in gymnaſio Academiæ, in quo Plato docuerat, cum diſtaret ab vrbe mille paſſus, & ſpinis horreret, vnde Horat. in epiſtolis. Atque inter ſyluas Academi quærere verum. Dictam autem volunt Academiam ab Academo heroe, & eius loci quem Platoni conceſsit domino, & combuſsimus eum: ſcilicet Marcellum ibi, curauimus poſtea, vt iidem Athenien. locarent: ideſt mercede ſtatuta opificibus darent monumentum marmoreum faciendum ei: ſcilicet Marcello in eodem loco. Itaque nos præſtitimus ei: ſcilicet Marcello, & viuo, & mortuo, ſupple ea quæ fuerunt officia noſtra pro collegio, quia in conſulatu collega illius fuerat collegæ autem, vt concorditer rem geſsiſſe viderentur, ſemper deinceps inter ſe amabantur, & propinquitate: ſcilicet ſanguinis. Vale. Apſcriptum in quibuſdam eſt D: ideſt datum, aut data eſt Epiſtola pridie Calend. Iunias Athenis.

VICTORIVS.

INSCRIPTIO Poſterioris epiſtolæ Sulpitii hæc eſt In priſco illo codice { Seruius Ciceroni ſalutem Pluribus verb. }. Conſiderent eruditi, & ingenioſi viri, vacent ne hæc verba, quæ ipſi non accepimus, & vt parui omnino momenti, & vt ſuſpecta, quia in nullis aliis epiſtolis huiuſcemodi aliquid vidimus: adnotauimus tamen, vt ſiquis ea probarit, poſsit in ſuum codicem reſtituere. Quod autem ſtatim legitur in epiſtola. { Quoniam Caſus, & natura. } (quæ ſe recte habent verba, & fere in omnibus impreſsis eodem modo leguntur) quia non nulli labefactare, & peruertere auſi ſunt, non potuimus diſsimulare: hi enim pro. { Natura } (fortuna) repoſuerunt, & contra veterum codicum fidem facientes, & nulla neceſsitate receptam

Magium ſeipſum interfeciſſe: poſtea ſe à Marcello ad me miſſum eſſe, qui hæc nunciaret, & rogaret, uti cogerem medicos. coegi, & è ueſtigio eo ſum profectus prima luce, cum non longe à Piræeo abeſſem: puer Acidini obuiam mihi uenit cum codicillis, in quibus erat ſcriptum, paulo ante lucem Marcellum diem ſuum obiſſe. ita uir clariſſimus ab homine teterrimo acerbiſſima morte eſt affectus: & cui inimici propter dignitatem pepercerant, inuentus eſt amicus, qui ei mortem afferret, ego tamē ad tabernaculum eius perrexi, inueni duos libertos, & pauculos ſeruos reliquos: aiebant profugiſſe metu perterritos quod dominus eorum ante tabernaculū interfectus eſſet coactus ſum in eadem illa lectica, qua ipſe delatus eram meisq; lecticarijs in urbem eum referre: ibiq; pro ea copia, quæ Athenis erat, funus ei ſatis amplum faciendum curaui. ab Athenienſibus, locū ſepulturæ intra urbem, ut darent, impetrare non potui, quòd religione ſe impediri dicerent: neque tamen id antea cuiquam conceſſerant quod proximum fuit, uti in quo uellemus gymnaſio eum ſepeliremus, nobis, permiſerunt. nos in nobiliſſimo orbis terrarum gymnaſio Academiæ locum delegimus: itaque eum combuſſimus: poſteaq; curauimus, ut ijdem Athenienſes in eodem loco monumentum ei marmoreum faciendum locarent. ita, quæ noſtra officia fuerunt. pro collegio, & propinquitate & uiuo, & mortuo omnia ei præſtitimus. Vale. Data prid. Calen. Ian. Athenis.

lectionem immutantes loquitur enim ex opinione illorum qui naturam non alicuius gratia, & certo propoſito ſibi fine, neque quod melius ita ſit, ſed temere, & fortuito agere putabant: quam Ariſtoteles libro ſecundo naturalis auſcultationis diligenter oppugnat. Qui fuerint huius opinionis autores, & defenſores, Simplicius eo loco his verbis docet,

τοῦτο δὲ δοκοῦσι τὴν δόξαν τῶν μὲν ἀρχαίων φυσικῶν ὅσοι τὴν ὑλικὴν αἰτίαν εἶναι τῶν γινομένων φασὶν, καὶ τῶν ὑστέρων οἱ Ἐπικούρειοι.

al. vtine dicos coegi.

Sic etiam loquitur, autor Rhetoricor. ad Herennium, quiſquis fuerit, libro tertio: In vituperatione ſi erunt hæc corporis commoda, male his vſum dicemus quæ caſu, & natura tanquā quilibet gladiator habuerit, etſi illinc quoque eam dictionem delere conati ſunt, & in eius locū { Fortuna } ponere, verumtamen in antiquis, & in Aldinis eam codicibus. { Natura } legas. { Supra Maias Italiā verſus } Locus hic ſemper corruptus eſt habitus, multiq; multis modis eum corrigere egreſſi ſunt: nos tantopere in hac re dubij ſumus, vt nihil aſſerere audeamus, faciliuſque quid nobis non placeat, quam quid probemus, pronunciare poſſumus: in tanta autem obſcuritate, & veri ignoratione vulgatam lectionem retinere, tutius nobis viſum eſt, quam nouā aliquā & eam parum firmā reponere. In omnibus enim manu ſcriptis nulla varietate (ſupra Maias) ſcriptum eſſe, animaduertimus: quod quamuis non probemus (quid enim ſignificēt ea verba, non intelligimus) tamen niſi veriorem ſcripturam reſtitueremus, cur mutaremus, cauſa non fuit. Nonnulli nuper ita caſtigationem illam peruulgatam. { Supra maleas } amauerūt vt ita ſcribere in libris, quos formis excuderunt, non dubitarint nec eos ſane reprehendimus, quamuis imitati non ſimus. audimus enim doctis viris hanc emendationem valde probari: in cauſa autem fuit, quod ſingulari porios numero animaduertimus locum illum appellari, promontoriumq; Maleæ dici, & a Græcis, & a Latinis autoribus. Nauigationem autem fuiſſe quāpiam valde celebrem quam ὑπὲρ μαλέας appellabāt, plures autores tradunt, ſic autem (niſi fallor) eam vocabant, quia ſi e Piræeo, exempli cauſa, in Italiam nauigandum erat, duo erāt curſus, vnus, quem ὑπὲρ μαλέας dicebant, quia neceſſe eſſet id promontorium nauibus ſuperare, qui erat ſane breuior, ſed pericula quædam continebat propter anguſtias illas. Tunc enim dicitur quis ſupra promontorium tranſmitteret, quam non longinquum ab eo curſum tenet, ſed prope illud nauigat: Alter autem, cum per pelagus aliquis nauigat, & longe ſe remouet a terra. Sunt autem inſulæ quædam e regione Maleæ promontorii non valde ab eo diſtantes, inter quas, & promontorium, qui tranſibant, ὑπὲρ μαλέας nauigare dicebantur: quem curſum fortaſſe Marcellus tenere in ſua nauigatione conſtituerat. Plutarchus in Arato valde hanc rem aperit,

ἀνήχθη μὲν ἔξω ἀπὸ μετώνης ὑπὲρ μαλέας ὡς τῷ διὰ τοῦ πόρου δρόμῳ χρησόμενος πρὸς δὲ μέγα πνεῦμα, καὶ πολλὴν θάλασσαν ἐκ πελάγους κατιοῦσαν ἐνδόντος τοῦ κυβερνήτου παραφερόμενος μόλις ἥψατο τῆς ἀδρίας πολεμίας, οὔσης

Præterea Plin. iunior in epiſt. ad Traianum ſic de ea nauigatione loquitur, Nuntio tibi me Epheſum cum omnibus meis ὑπὲρ μαλέας nauigaſſe, quamuis contrariis ventis retentus. Auunculus item eius in hiſtoriæ naturalis lib. 4. cap. 14. hanc eandem rē videtur innuere de inſula Cythara loquens, Hæc ſita eſt a Maleæ promōtorio. 5. mil. paſ. ancipiti propter anguſtias ibi nauiū ambitu. Cum autem Latini etiā in homines Græcis verbis hanc nauigationem appellare ſint ſoliti, quod teſtimonio Plinii in epiſtolis probatur, ſuſpicari poſſet aliquis etiam Sulpitium ὑπὲρ μαλέας ſcripſiſſe, ſed imperitos poſtea librarios locum deprauaſſe, cum in aliquo fortaſſe exemplari præpoſitionem illam Latina voce, quam ſignificat, declaratam legiſſent, vnde poſtea creditū ſit. { Maleas } numero multitudinis accuſandi caſu, vt præpoſitio illa requirit, dictum & ſic locum tantopere paularim contaminatum eſſe, vt nihil inquinatius fuerit. Hæc autem leuis quædam eſt coniectura. negari non poteſt locum valde perturbatum fuiſſe, ideoque nihil ſtatuere de eo tutum exiſtimauimus. Strabo tamen numero multitudinis. { Maleas } appellat, ſed neſcio an potius vrbem aliquā in ea regione eodem nomine appellatā intelligat. hæc eius e libro octauo verba ſunt.

εἶτα ὁ ὄνου γνάθος λιμένα ἔχουσα, εἶτα βοιὰ πόλις, εἶτα μαλέαι, στάδιοι δ' εἰς αὐτὰς ἀπὸ τῆς ὄνου γνάθου πεντήκοντα, καὶ ἑκατόν. ἔστι δὲ, καὶ ἀσωπὸς πόλις ἐν τῇ λακωνικῇ.

Præpoſitionem autem { In } ante vocem illam { Italiam } repoſuimus, qui eam in vetuſtioribus codicibus inuenimus & ita etiam locutum Hirtium obſeruauimus, de bello ciuili, cum ſcripſit, Ad Cordubam verſus: quare non mirandum eſt etiam Sulpitium in Italiam verſus dixiſſe. { Et rogaret vti cogerem medicos: coegi, & cætera. } Mediceus, & quique optimi codices. { Cogerem } non habent. quare cum hanc vocem retinuerim, viſum eſt mihi nunc antiquam lectionem notam facere, ſi forte ea melior eſſet, vt verbum illud potius intelligi bis debeat, quam ſcribi. Animaduerti enim aliis locis, cum idem verbum repetitur, quemadmodum hic (coegi) ſemel tantum poni: quamuis prior ſententia ſine verbo imperfecta videatur, tamen abſolutam eſſe intelligi enim idem verbum, quod ſequitur eo tempore, & perſona conformatum, quod conueniat ſuperiorum nominum ſtructuræ. Huius ſermonis elegantis, vt arbitror, & familiaris plura exempla ſuppeterent, niſi vt deminutus, mancuſque a recentioribus improbatus eſſet, & addito quod deſiderari credebant, ſuppletus atque corruptus: niſi tamen veteres libri, & hic, & alijs non paucis locis deprauati ſunt integer eſt ſermo, & vſitatus. nam ſi ipſius fides habenda eſt, ſic locus ille libri decimiſextā Epiſtolarum ad Atticum dictus fuit, De duobus primis præclare diſſeruit, de tertio pollicetur ſe deinceps, ſed nihil ſcripſit. Necnon ille etiam in libro decimotertio Varroni ſcribis te ſimulac venerit. dati igitur iam ſunt. & non vt vulgo legūtur in excuſis: prior enim ita ſuppletus eſt. De tertio pollicetur ſe deinceps ſcripturum, ſed nihil ſcripſit. alter vero ſic, Simulac venerit, ei daturum, dati igitur iam ſunt. Qui hunc modum dicendi probarint, poterunt otioſam illam vocem delere, & ad fidem veterum codicum hunc etiam locum reuocare, qui recepta lectione contenti ſunt, eam etiam in noſtro codice inuenient. { In nobis dominat. } Mediceus quoq; liber. { In bonis. } habet. nulla certa adferri poſſunt argumenta, quæ doceant hoc aut illo modo neceſſario legi debere, & vtraq;, quantum ego intelligo, lectio defendi poteſt.

SEBA. CORRA.

ME Vobis. } Al. me tibi: quod mihi maxime placet, niſi forte

ſorte Seruius pluribus ſcribat, id quod iudicari poteſt ex inſcriptione, quæ eſt in veteribus libris huiuſmodi: Seruius Sulpicius Ciceroni S.D. pluribus verbis. et ſi ita perturbata eſt, vt difficilis ſit coniectura. { Caſus } in multis, vt nunc in Marcello. { Natura } in omnibus, quoniam huius finem mortē eſſe dicunt. { In bonis immo etiam in malis. vt forte legendum ſit, In nobis. { Ad 5. cal. Iun. } Al. Ad. 10. Cal. Iunias. { Collegam. } In conſulatu. { Supra maias } Varie legunt docti: Suprema eſtate, ſupremo Maio, ſupra Maleas, ὑπὲρ μαλέας. Eligat quiſq; quod magis probat, donec melius inueniatur. { Noctis. } in. 12. horas more Romano omnibus anni temporibus diuiſæ { Chilone familiari } liente ægre ferente, alios quoſdam amicos ſibi à Marcello præferri. { Cogerem } Hoc verbum libri veteres non habent. { Inimici } Cæſar. { Perteritos } me quæſtioni traderentur { In vrbē } Athenas. { Impediri. } Nam lex 12. tabularum, de Solonis legibus tranſlata ita habet, in vrbe ne ſepelito, ne ve vrito. { Nobiliſsimo orb. terra. gymnaſio. } Propter Platonem. { Pro collegio conſolatus.

B E R. R A T . . .

SVPRA Maias Italiam verſus nauigaturus erat } Interpretes ſuprema æſtate legunt. Quid ſi ſupremo Maio? { Circiter horam decimā noctis Poſth. familiaris eius ad me ven. } Quum ſubiciat. Et e veſtigio eo ſum profectus prima luce, quum nō longe à Pyræo abeſſem, puer Acidini obuiam mihi venit cū codicillis, in quibus erat ſcriptū, pauloante lucem Marcellum diem ſuū obiiſſe, non videntur congruere tēpore tēpora. ſcimus enim, Maio menſe ad finem non ante decimā modo, ſed octauā quoq; horam noctis illuſcere. Deniq; interpretes quoq; noctis verbū non videntur habere: quod & nos expungendum ea ratione putamus. Erat hora decīa, quam nos vigeſimam ſecundā hodie numeramus, coniunctis diei noctiſq; horis. { Reliquos aiebant profugiſſe, metu perteritos, quod dominus eorum ante Tabernaculum interfectus eſſet. } Non erat ille metus, quem putat interpres, ne ſcilicet ipſi quoq; interficerentur, quum iam ſe cæſor ille permiſiſſet: ſed qui ea ſuſpicio eſſe poterat, ne à ſeruis aut cæſus, aut derelictus videretur dominus. Nam & quæſtio de ſeruis acerbiſsima in domini nece, & ſupplicium in eos, qui non accurriſſent, defendiſſentq; dominum, conſtitutum erat iure ciuili. de quibus etiamnum apud Iuſtinianum, titulo, qui eſt ad Syllanianū, ſenatuſconſultum, non pauca legere eſt.

E X P O. E I V S D.

CIRCITER Horam decimam noctis Poſthumius familiaris eius ad me venit } Nihil muto, horam enim non æquinoctialem, ſed temporaria intelligit. Nox enim quocunq; anni tempore veteribus duodecim diſtinguebatur horis. inæqualibus non ſolum cum diei, ſed inter ſe quoq; noctis horas pro temporum: ſcilicet anni ratione. Cuius me rei admonuit politiſsimæ eruditionis vir Antonius Thaleſius Conſentinus, qui cum mihi magna eſt familiaritas. Inde & Plinius, quum de noctis, ac diei ſpatiis agit, horas nominat æquinoctiales, ne, ſcilicet ciuiles illas, atq; inuenientias intelligeremus. Hinc & Cicero & ad Atticum Ante diem 8. Cal. Decemb. hæc ego ſcribebam, hora noctis nona. Intelligit enim tres horas temporarias ante lucem, non ſeptem æquinoctiales circiter, vt nunc.

[redacted]

A R G V M E N T.

Publius Figulus Nigidius cum doctrina ſingulari, tum autoritate: & dignitate maxima, inter Romanos ciues ſecutus Pompeianas, & ita Reip. partes, victo Pompeio, & oppreſſa Rep. non ſponte, ſed cogente Cæſare exulabat: angebaturque vehementer, non tam de ſua, quam de Reip. calamitate. Quocirca Cice. hac epiſtola cum illum conſolari, multis rationibus adductis: pollicetur que ei operā & gratiam, & autoritatem apud Cæſarem, & Cæſareanos, pro ipſo quamprimum reſtituendo.

GIBER. LONG. LEMMA.

Conſolatur Figulum, quod patria careat, & officium illi ſuum apud Cæſarem promittit.

M. CICERO P. NIGIDIO FIGVLO. S. D. 13

*QVærenti mihi iandiu quid ad te potiſsimum ſcriberem non modo certa res ulla, ſed ne genus quidem literarum uſitatum ueniebat in mentem: unam enim partem, & conſuetudinem earum epiſtolarum, quibus ſecundis rebus uti ſolebamus, tēpus eripuerat: perfeceratq; fortuna, nequid tale ſcribere poſſem, aut omnino cogitare. relinquebatur triſte quoddā & miſerum, & his temporibus cōſentaneum genus literarum. id quoq; deficiebat me: in quo debebat eſſe, aut promiſsio auxilij alicuius, aut conſolatio doloris tui. quod pollicerer, nō erat ipſe enim pari fortuna abiectus, aliorum opibus caſus meos ſuſtentabam. ſepiusq; mihi ueniebat in mentem, queri, quod ita uiuerem, quam gaudere, q. uiuerem. quanquam enim nulla me ipſum priuatim * perculit inſignis iniuria: nec mihi quidpiam tali tempore in mentem uenit optare, quod non ultro mihi Cæſar detulerit: tamen nihilominus eis conficior curis, ut hoc ipſum, q. maneam in uita, peccare me exiſtimem: careo enim cum familiariſsimis multis quos, aut mors eripuit nobis, aut diſtraxit fuga, tum omnibus amicis, quorum beneuolentiam nobis conciliarat per me quondam te ſocio defenſa Reſpub. uerſorq; in eorum naufragijs, & bonorum direptionibus: nec audio ſolum, quod ipſum eſſet miſerum, ſed etiam id ipſum uideo, quo nihil eſt acerbius, eorum fortunas diſsipari, quibus nos olim adiutoribus illud incendium extinximus: & in qua urbe modo gratia, autoritate, gloria floruimus, in ea nunc ijs quidem omnibus caremus, obtinemus ipſius Cæſaris ſummam erga nos huma-*

ASC.

QVærēti. P. Figulus Nigidius, vir doctrina ſingulari, Pompeio (cuius partes ſecurus erat), victo exulabat, angebaturque cū ſua, tum Reipub calamitate, quo circa conſolatur eum Cicero, polliceturq; operam ſuam in ipſo reſtituendo. Ordo eſt, Non modo nulla res certa, ſed ne quidem: ideſt non etiam, aut non ſaltem vſitatum genus literarum, veniebat in mētem: ideſt occurrebat mihi, quærenti, ideſt diſquirenti, iandiu, quid potiſsimum ſcriberē ad te. Etenim, ideſt quia, tempus eripuerat vnam partem, & conſuetudinem earum literarum, quibus ſolebamus vti rebus ſecūdis: ideſt cum eſſent ſecundæ, & fortuna, ſcilicet aduerſa perfecerat, ne poſsē ſcribere, quid: ideſt aliquid tale: ſcilicet lætum, & iucundum, aut omnino cogitare. Quoddā genus literarum triſte, & miſerū & conſentaneum his temporibus relinquebatur ſcilicet mihi ſed id quoq; deficiebat, ideſt relinquebat me, in quo debebat eſſe, aut pmiſsio auxilii alicuius aut conſolatio doloris tui, nam nō erat, quod pollicerer. Enim ideſt quia, ipſe: ideſt ego, abiectus pari fortuna, qua tu, ſuſtē tabam caſus meos: ideſt me inter multos caſus opibus. i. potētiis, & auxiliis aliorum, & veniebat mihi in mentem ſæpius quæri: ideſt vt querar, qđ viuerem ita, ideſt tam miſere, quàm gaudere, quod viuerem. Quanquam enim nulla inſignis iniuria pepulit: ideſt percuſsit, me ipſum priuatim: ideſt peculiariter. Nec quicquam venit mihi tali tempore in mentem, optare: ideſt vt optem, quod Cæſar non detulerit: ideſt præſentauerit mihi vltro: ideſt etiam prius, quàm rogarem: tamen ego nihilominus conficior: ideſt conſumor, eis: ideſt eiuſmodi curis, vt exiſtimē me peccare, ipſum. propter idipſum, aut in eo ipſo, quod maneam in vita, Etenim: ideſt quia, careo cum: ſcilicet ita ſit, quod, multis familiariſsimis, quos aut mors eripuit nobis, aut fuga diſtraxit: ideſt in diuerſa loca traxit, tum ſupple multo euidētius eſt, quod careo omnibus amicis, quorum Reſpubl. defenſa quondam per me, te ſocio, conciliarat nobis beneuolentiam, & verſor: ideſt aſsiduus ſum, in naufragiis eorum, & direptionibus bonorum: nec ſolum audio, quod ipſum. ſ. audire, eſſet

*a. l. pepulit.

miſerum, ſed etiam video, quo nihil eſt acerbius, fortunas corū diſsipari, quibus non ſolum adiutoribus nos extinximus illud incendium: ſcilicet quod à coniuratis paratum erat. Et in qua vrbe nos floruimus, modo: ideſt pauloante, gratia, autoritate, gloria: in ea nūc quidem caremus omnibus his: ſcilicet gratia, autoritate, gloria. Nos obtinemus ſummā humanitatem ipſius Cæ-

ideſt quanto, ego ſum minus familiaris: ſcilicet Cæſari, hoc: ideſt, tanto, ſum, curioſior ad inueſtigandum: ideſt ſcrutandum animum eius. Quo, ideſt vt, poſsit reſpondere triſtius, ſupple iis quibus eſt iratior, ideſt dare reſponſum triſtius: hoc, ideſt ideo: eſt adhuc tardior ad liberandum te moleſtia quaſi dicat contentus fuerit te petentem veniam triſti reſponſo afflixiſſe, daturus

ſaris qui: ſcilicet caput totius rei eſt erga: ideſt aduerſum nos ſed ea: ſcilicet humanitas Cæſaris, non poteſt pluſquam vis, ideſt violentia, & mutatio omnium rerum, atq; temporum. Quibus verbis innuit perplexitatem, in qua quilibet tyrannus eſt, qui tametſi clemens ꝑ naturam ſit, tamen quia occupando Rempub. omnes offendit, cogitur, ſi viuere vult, ſuos in ſubiectiōe tenere, quod ſine auſteritate non poſsit, cum neſciat, quales ſint ſuorum in ſe animi. Ideo autē Cæſarem laudat. vt Nigidio ſpem reditus faciat. Itaq; ego, ſupple orbus: ideſt priuatus, omnibus iis rebus quibus & natura, & voluntas, & conſuetudo aſſueſecerat me cum: ſcilicet ita ſit quod, vt quidem videor, diſpliceo cæteris, tum multo magis eſt, quod diſpliceo mihi ipſi. Etenim: ideſt quia, ego natus, ideſt per naturam aptus ad agendum ſemper aliquid dignum viro, habeo nunc non modo nullam rationem agendi, ſed ne quidē ideſt non ſaltem, cogitandi, & qui poteram antea opitulari: ideſt opem ferre, aut hominibus obſcuris: ideſt ignobilibus, aut quorum innocentia in obſcuro erat, aut etiam ſontibus: ideſt manifeſte nocentibus, vt Miloni, & Vatinio, nunc ne quidem: ideſt non ſaltem, poſſum polliceri: ſcilicet aliquid opis, Publio Nigidio viro doctiſsimo, & ſanctiſsimo omnium, & quondam maxima gratia: ideſt, qui quondam maximam gratiam habuerat, & certe: ideſt quod indubitatum eſt, amiciſsimo mihi. Ergo hoc literarū genus: ſcilicet quo opem polliceamur, eſt ereptum. Reliquum eſt: ideſt id ſolum reſtat, vt conſoler: ſcilicet te, & afferam rationes, quibus coner abducere te à moleſtiis. At: ideſt ſed, ea quidē facultas conſolandi, vel te, vel alterius, eſt ſumma: ideſt maxima, in te, ſi fuit vnquam in vllo: ſcilicet homine. Itaq; ego non attingam eam partem: ſcilicet conſolatoriam, quæ proficiſcitur ideſt oritur ab ratione quadam exquiſita: ideſt cogitata, ac ſingulari, & à doctrina, quia ea in te ſumma eſt, & ideo relinquam tibi ſupple eam totam. Tu videbis: ideſt conſiderabis per te ipſum, quid ſit dignum homine forti, & ſapiente: ideſt quid faciendum ſit decenter homini forti, & ſapienti in re aduerſa, & quid grauitas: quid altitudo animi. quid vita tua acta: quid ſtudia: ſcilicet tua: quid artes: ſcilicet tuæ, quibus floruiſti à pueritia: flagitent: ideſt acriter depoſcant à te. Ego quod poſſum intelligere, & ſentire, ideſt percipere ſenſu, quia ſum Romæ, & quia curo, & attendo: ſcilicet animum ad eam rem, affirmo tibi id, te non futurum diutius in iſtis moleſtiis: ſcilicet exilii, in quibus ex hoc tempore & ſupple fore, ideſt futurum eſſe fortaſſe ſemper in iis ſcilicet moleſtiis, in quibus etiam nos ſumus, videntes. ſ. Remp. ad vnum reuolutam. Ego videor mihi perſpicere: ideſt clare videre, primum animum ipſius: ſcilicet Cæſaris, qui poteſt plurimum, propenſum: ideſt inclinatum ad ſalutem tuam. Ego non ſcribo hoc temere: ideſt inconſiderate, & ſine ratione, quia, quo

nitatem: ſed ea plus non poteſt, quam uis & mutatio omnium rerum, atq; temporum. itaq; orbus iis rebus omnibus quibus & natura me, & uoluntas, & conſuetudo aſſuefecerat; cum cæteris, ut quidem uideor, tum ipſi mihi diſpliceo: natus enim ad agendum ſemper aliquid dignum uiro, nunc non modo agēdi rationum nullam habeo, ſed ne cogitandi quidem; & qui antea aut obſcuris hominibus, aut etiam ſontibus opitulari poteram: nunc P. Nigidio uni omnium doctiſsimo, & ſanctiſsimo, & maxima quondam gratia, & mihi certe amiciſsimo ne benigne quidem polliceri poſſum. ergo hoc ereptum eſt literarum genus. Reliquum eſt ut conſoler, & afferam rationes quibus te à moleſtiis coner abducere. at ea quidem facultas uel tui, uel alterius conſolandi, in te ſumma eſt, ſi unquam in ullo fuit. itaq; eam partem, quæ ab exquiſita quadam ratione, & doctrina proficiſcitur, non attingam, tibi totam relinquam. quid ſit forti, & ſapienti homine dignum, quid grauitas, quid altitudo animi, quid acta tua uita, quid ſtudia, quid artes, quibus à pueritia floruiſti, à te flagitent; tu uidebis. ego quod intelligere, & ſentire quia ſum Romæ, & quia curo, attendoq; poſſum, id tibi affirmo, te in iſtis moleſtiis, in quibus es hoc tempore, non diutius futurum; in iis autem, in quibus etiam nos ſumus, fortaſſe ſemper fore. uideor mihi perſpicere, primum ipſius animum qui plurimum poteſt, propenſum ad ſalutem tuam non ſcribo hoc temere. quo minus familiaris ſum, hoc ſum ad inueſtigandum curioſior, quo facilius, quibus eſt iratior, reſpondere triſtius poſsit; hoc eſt adhuc tardior ad te moleſtia liberandum. familiares uero eius, & ii quidem, qui illi iucundiſsimi ſunt, mirabiliter de te, & loquuntur, & ſentiunt, accedit eodem uulgi uoluntas, uel potius conſenſus omnium: etiam illa, quæ minimum nunc quidem poteſt (ſed poſſit, neceſſe eſt) Reſp. quaſcunque uires habebit, ab iis ipſis, quibus tenetur; de te propediem (mihi crede) impetrabit. Redeo igitur ad id, ut iam tibi etiam pollicear aliquid, quod primo

mox veniam. Vero: ideſt ſed familiares eius, & quidem: ideſt certe ii, qui ſunt iucundiſsimi illi, &: ideſt ſimul ſentiunt mirabiliter de te. Voluntas vulgi, vel potius conſenſus omnium accedit: ideſt additur, eodem: ideſt ad confirmationem eiuſdem rei. Etiam illa: ſcilicet Reſpub. quæ nunc quidem poteſt minimum, ſed neceſſe eſt, ſupple vt poſsit: ſcilicet plurimum. quaſcunq; vires habebit, ab iis ipſis, quibus tenetur ſcilicet Cæſarianis impetrabit, crede mihi propediem: ideſt ſtatim, aut intra paucos dies, de te: ſcilicet reſtituēdo patriæ. Igitur ego redeo ad id, vt pollicear etiam tibi aliquid, quod omiſeram primo, quia dixerat ſe nihil polliceri poſſe. nam & ideſt ſimul, complectar familiariſsimos eiꝰ: ſcilicet Cæſaris qui: ſcilicet familiariſsimi eius diligunt me admodum: ideſt valde, & ſunt multum mecum &: ideſt ſimul, inſinuabo: ideſt ingeram me in conſuetudinē ipſius. ſ. Cæſaris, quam: ſcilicet cōſuetudinē eius, pudor meus clauſit mihi adhuc, & certe perſequar omnes vias: ideſt omnia media, quibus putabo poſſe peruenire ad id, quod volumus. Ego faciam plura in hoc toto genere: ſcilicet ambiendi pro te, quam audeo ſcribere. Cætera. ſ. auxilia, quæ ego ſcio certo eſſe prompta: ideſt parata tibi à multis ſunt paratiſsima à me. Nihil eſt in re mea familiari, quod ego malim eſſe meum, quam tuum. Ego ſcribo parcius: ideſt magis ſobrie, & de hac re, & de toto genere: ſcilicet ſubueniendi per rem ſuā amico, quod malo: ideſt magis volo te ſperare te vſurum, eſſe tuis: ſcilicet rebus, id quod: ideſt quam rem, ipſe: ideſt ego confido. Illud: ſcilicet, quod nunc dicam, eſt extremum, vt horter & obſecrem te, vt ſis animo maximo, nec memineris ſolum ea, quæ accepiſti: ideſt didiciſti ab aliis magnis viris, ſed etiam illa, quæ ipſe: ideſt tu peperiſti: ideſt excogitaſti, & inueniſti ingenio, & ſtudio, ſcilicet proprio, quæ: ſcilicet à te parta, ſi colliges: ideſt ad animum reduces tuū, &: ideſt ſimul ſperabis omnia optime, & feres: ideſt patieris, aut portabis ſapienter quæ accident qualiacunq; erunt. Sed tu ſupple diceres hæc melius: ſcilicet quam ego. vel optime omnium Ego curabo ſtudioſiſsime, & diligentiſsime omnia, quæ intelligam pertinere ad te, & conſeruabo: ſcilicet apud me, memoriam tuorum meritorum erga me, tēpore meo triſtiſsimo: ideſt quo exulabam.

TAMEN Nihilominus eis conficior curis. } Dictio illa, { Nihilominus } in antiquis diminuta eſt: pro. { Nihilominus eis } ibi. { Nihil eis } ſcriptum. vnde ridicule nonnulli. { Achilleis } legi debere putarunt. Nos communem, & receptam lectionem ſecuti ſumus, quia meliorem ipſi ex illis verbis excogitare non potuimus: rem tamen notare placuit, vt ſi quis velit, laboret in veritate requirenda, nec miretur, quare hic locus diuerſis modis legatur. { Vt te horter & obſecrem } Nos emendauimus. { Orem & obſecrem. } ſic enim fere eſt in antiquis exemplaribus, VIC.

exemplaribus, & eſt hæc Ciceronis familiaris locutio.

EXPO. ELVS. VT Te horter & obſecrem. } Ea eſt in Medico libro ſcriptura, vt inde vtraq; lectio duci poſſit: neutram enim integram habet, & vtriuſq; non parua veſtigia retinet: ita enim habet. { Vt te hortem & obſecrem } quam olim veriorem eſſe cenſuerimus, quibuſq; argumentis vſi, omnibus enim: nihil tamen decerno.

PAV. MAN. CERTA Res nn. } Scripſimus, vlla, vt in antiquioribus libris legitur. locutione eſſe vſitatam intelliget, qui viderit ea, quæ diximus in illum epiſtolæ penultimæ libri primi locum. Non modo præmiis. { Vt te horter & obſecrem } Nihil muto, ſic enim in 8. vetuſtiſsimis exemplaribus ſcriptū eſſe video. Florentinorum tamen lectionem non improbo. & ſi eam in libris manuſcriptis ipſe quidem nondum inueni.

SEB. COR. TE Socio } quippe qui indicum dicta, interrogata reſponſa perſcripſeris. { Diſsipari } à M. Antonio, & reliquis Cæſarianis. { Plus non pot. } quoniam multa victori, eorum arbitrio, per quos vicit, etiam inuito facieda ſunt. { In ee ſumma eſt. } Qui nobilium Pythagoreorum diſciplinam, quodāmodo extinctam renouaſti. { Fortaſſe ſemper ſo. } Al. fortaſſe non ſemper fore. vt ſit quaſi ꝓgnoſticon de Cæſaris morte vt illud ad Atticū: Nullo modo poſſe video ſtare iſtum diutius, quin ipſe per ſe, etiam languentibus nobis, concidat. { Familiares eius } Balbus, Oppius, Hirtius, & reliqui { Horter } Alii legunt, Orem { Reperiſti } quæ multa quidem fuerunt, ſed propter obſcuritatem ſubtilitatemq;, in vulgus non proinde exierunt: vt ſcribit Gellius libro 19. cap. 14. { Meo tempore } exilij.

BER. RVT. IN Quo Debebat eſſe, aut promiſsio auxilij alicuius. } in quo. ſ. me, non, vt interpres { Sed ea plus non poteſt, quā vis & mutatio omnium rerū, atq; tempo. } Non ſequor interpretis ſenſum, ſed hoc dicit quamuis humanū in me ſe Cæſar præbeat, tamen neceſſario & quadam belli ciuilis conſuetudine efficitur vt mea cauſa nolit quibuſdam ignoſcere. Deniq; illa eſt ſententia, quam ſæpe expreſsit, ad Marcellum ſupra his verbis: Omnia ſunt miſera in bellis ciuilibus, quæ maiores noſtri ne ſemel, quidē, noſtra ætas ſæpe [redacted] quæ etiā ſi ad meliores venit, tamen eos ipſos ferociores impotentioreſ que reddit, vt etiam ſi natura [redacted] arbitrio. [redacted] { Sed poſsit, [redacted] aliquid: ſcilicet, [redacted] ſuſpicionem quidem [redacted] ad eidem potius perti[redacted] hæc arbitror [redacted] forſaſſe ſemper fore } [redacted] hanc potius, [redacted]

[redacted]

*omiſeram. nam & amplectar eius familiariſsimos, qui me admodum diligunt, multumq; mecum ſunt: & in ipſius conſuetudinem, quam adhuc meus pudor mihi clauſit, * inſinuabo: & certe omnes uias perſequar, quibus putabo ad id. quod nolumus, * peruenire poſſe. in hoc toto genere plura faciam, quàm ſcribere audeo. cætera, quæ tibi à multis prompta eſſe certo ſcio, à me ſunt paratiſsima. nihil in re familiari mea eſt, quod ego malim meum eſſe. quam tuum. hac de re, & de hoc genere toto, hoc ſcribo parcius, quòd te id, quod ipſe confido, ſperare malo eſſe uſurum tuis. Extremum illud eſt, ut te horter, & obſecrem animo ut maximo ſis, nec ea ſolum memineris, quæ ab alijs magnis uiris accepiſti; ſed illa etiam quæ ipſe ingenio ſtudioq; peperiſti. quæ ſi colliges, & ſperabis omnia optime: &, quæ accident, qualiacunq; erunt, ſapienter feres. ſed hæc tu melius, uel optime omnium. Ego quæ pertinere ad te intelligam, ſtudioſiſsime omnia, diligentiſsimeq; curabo: tuorumq; triſtiſsimo meo tempore meritorum erga me memoriam conſeruabo. Vale.*

* al. iſinuabor.

* a.l. perueniri.

ARGVMENTVM.

Hic Plancus is eſt, ad quem lib. x multæ extant Ciceronis epiſtolæ, ſed ſcriptæ poſt cædem Cæſaris. hæ autem duæ ſcriptæ ſunt feruentibus bellis. Reſpondet itaque Planco, qui gratulatus fuerat, quod Cicero dignitatem ſuam retineret apud Cæſarem: quod hic oſtendit non ita eſſe. Et quia optauerat feliciter euenire, quæ egerat. Cice. dicit ſe id quoque confidere, pollicens demum Planco ſe, & operam ſuam omnem.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Gratulatus Ciceroni Plancus fuerat, quod dignitatem priſtinam apud Cæſarem retineret: quod certis de cauſis negat Cicero, ſed alteram gratulationem iuſtam habet: poſtremo officium ſuum Planco commendat.

M. CICERO S. D. CN. PLANCO. 14

BInas à te accepi literas, Corcyræ datas: quarum alteris mihi gratulabare, quòd audiſſes me meam priſtinam dignitatem obtinere: alteris dicebas, te uelle, quæ egiſſem, bene, ac feliciter euenire. Ego autem, ſi dignitas eſt bene de republica ſentire, & bonis uiris probare, quod ſentias: obtineo dignitatem meam, ſin autem in eo dignitas eſt, quod ſen-

ASCEN.

BInas &c. Scribit ad Cn. Plancum, ad quem libr. 10. complures ſcribentur poſt cædem Cæſaris: hæc autem ſcripta eſt feruentibus bellis ciuilibus. Reſpondet autem Planco, qui gratulatus fuerat Cice. quod dignitatem ſuā retineret apud Cæſ. quod Cic. oſtendit aliter eſſe. Et quia optauerat feliciter euenire, quod Cice. egerat, dicit ſe id quoque confidere, pollicens demū Planco ſe & operam ſuam omnē. Ordo eſt. Ego accepi: ſcilicet à te binas literas: id eſt duas epiſtolas, datas Corcyræ. i. in ea inſula, quæ eſt vicina Adriatico mari, quia tamen in genitiuo poſuit, putem eſſe nomen vrbis in ea inſula: quarum: ſcilicet literarum alteris, tu gratulabare mihi quod audiſſes me obtinere priſtinam dignitatem meam: ſcilicet apud Cæſarem alteris dicebas te velle ea, quæ egiſſem euenire bene & feliciter. Ego autem ſi dignitas eſt bene ſentire de Repub. & probare quod ſentias bonis viris: id eſt ſententia bonorum virorum, obtineo dignitatem meam. Sin autem: id eſt ſed ſi, dignitas eſt in eo, videlicet, aut poſſe efficere te, quod ſentias, aut deniq; defendere, quod ſentias voce libera, ne quidem: id eſt non ſaltem, vllum veſtigium dignitatis eſt reliquū nobis agitur ſcilicet nobiſcum præclare, ſi poſſumus regere nos metipſos, vt feramus moderate ea, quæ partim adſunt & partim impendent: id eſt imminent, quod eſt difficile in eiuſmodi bello cuius exitus oſtentat ex altera parte: ſcilicet Pompeiana, cædem: id eſt occiſionem omnium eorum, qui contra Rempub. cum Cæſ. ſteterint, & ſupple oſtentat ſeruitutem, ex altera ſup. parte, videlicet Cæſ. qui ſi victor eſſet in ſeruitutem redacturus

videbatur. Ergo dices, Cic. ſentit Pomp. crudeliorem fore ipſo Cæſ. certum eſt, quod ſuperbior fuerit, quia noluit parem pati in Republica Cæſ. parem quidem ſed nõ ſuperiorem ferre poterat, & forte benignior etiam erat Cæſar per naturam, ſed cauſæ diuerſitas hãc opinionem de exitu belli. Sic enim Pompeius viciſſet, ſenatus decreto omnes Cæſa. hoſtes iudicati fuiſſent, ſi Cæſ. eum ſolus regnaret, facile quibus imperaret pepercilſet. In quo periculo non nihil: ideſt in aliquo cõſolatur me, cum recordor me vidiſſe & cognouiſſe hæc: ſcilicet mala. tum. i. tũc etiam: ideſt quando ego pertimeſcebam, etiam res noſtras ſecundas: ideſt proſperas, non modo: ideſt nedum aduerſas. & videbam quanto periculo diſceptaretur armis de iure publico: ideſt ad remp. pertinente, quibus: ſcilicet armis, ſi ij: id eſt Pompeiani viciſſet ad quos ego acceſſeram, adductus ſpe pacis: ideſt vt traherem Pom. ad concordiam, non cupiditate belli, tamen: ideſt nihilominus, intelligebam quam: i. ideſt, quantum crudelis eſſet futura victoria, hominum iratorum, ſcilicet ob illatã iniuriam, & cupidorum: ſcilicet rerum, honorum, aut vindictæ & inſolentium: ideſt ſuperborum, nimium. Sin autem: ideſt ſed ſi, victi eſſent: ſcilicet Pompeiani, intelligebam quantus interitus eſſet futurus, partim ciuium ampliſſimorum, partim etiam optimorum, qui malebant me prædicentem hæc, atq; conſulentẽ optime ſaluti ſuæ, vt videlicet potentiæ Cæſ. cedant, exiſtimari: ideſt iudicari, aut exiſtimare ideſt iudicare, nimium timidũ, quam ſatis prudentem. Quod autem gratularis mihi de eo, quod egerim: ſcilicet de nuptiis cum noua vxore, ſcio certo: ideſt pro certo, te velle ita. Sed ego nihil noui conſilij cœpiſſem tam miſero tempore, ſcilicet bellorum ciuilium niſi offendiſſem in reditu meo: ſcilicet e Cilicia prouincia, res domeſticas, quas vxor diſſipauerat, nihilo: ideſt nullo meliores, quam Rempubli. Enim: ideſt, quia ſuppl. ij videlicet Q. frater qui in Cice. orationem ſcripſerat, quam Cæſari recitaret, & Quinti fratris filius, qui de nece Ciceronis patrui ſui cogitarat & Terentia, quæ impudice vixerat & patrimonium diſſiparat, vnde eam repudiauit quam Salluſtius Cicer. inimicus factus, vt ex ea eius ſecreta ſciret, quæ criminaretur duxit: quibus mea ſalus & meæ fortunæ debebãt eſſe cariſſimæ pro immortalibus beneficiis meis, cum viderem nihil mihi tutum intra parietes meos: ideſt in propria domo, & nihil vacuum inſidiis. Propter ſcelus eorum. quia Cato nullam, cenſuit adulteram quæ non eadem ſi poſſet, venefica eſſet. Putaui me muniendum fidelitate nouarum neceſſitudinum: ideſt affinitatum cum noua vxore. contra perfidiam veterum: ſcilicet, neceſſitudinum. Sed ſatis ſupple ſcripſimus de rebus noſtris, vel etiam nimium multa. vt de tuis: ideſt vt ſcribam de tuis, ego velim, ſis eo animo, quo debes eſſe: ideſt vt, nequid, ideſt aliquid, nõ putes aliquid timendum tibi præcipue: ideſt, ſingulariter, aut præ cæteris: ſi enim aliquis ſtatus ciuitatis: ſcilicet Romanæ erit ſiue ſub Pompeio ſiue ſub Cæſare ego video te fore: ideſt futurum, expertem: ideſt immunem omnium periculorum. Nam intelligo alteros: ſcilicet Cæſa. eſſe iam placatos tibi: ideſt remiſiſſe iram in te ſuam, alteros: ſcilicet Pompeianos, nunquam fuiſſe iratos: ſcilicet tibi. Autem: ideſt ſed, ego velim iudices ſic de mea voluntate in te, quanquam videam, qui: ideſt qualis ſim: alij legunt quis ſim, ſed honeſtius ad euitadum ſibilum deponitur S, vt in Buccol. Sed tamen iſte deus, qui ſit da Tityre nobis, & Deſpectus tibi ſum, nec qui ſim, quæris Alexi hoc tempore ſcilicet tam periculoſo, & mihi aduerſo, & quid poſſim quaſi dicat video, quod minimum, tñ quibuſcunque rebus intelligam opus eſſe, ſupple tibi, opera & cõſilio, certe quidem, ſtudio: ideſt indubitanter ſtudio, ſi parum opera, aut conſilio poſſet, futurum præſto: ideſt paratum, & auxiliarem rei famæ, ſupple & ſaluti tuæ. Tu velim, ſupple vt facias me certiorem, quam diligentiſſime, & quid agas: ſcilicet modo, & quid putes te acturum: ſcilicet deinceps. Admonui ſupra ex Laurentio Valla in oratione ſoluta, raro, aut nunquam dici facio te certum, ſed certiorẽ.

tias, aut re efficere ſi poßis, aut deniq; libera oratione defendere. ne ueſtigium quidem ullum eſt reliquum nobis dignitatis: agiturq; præclare ſi noſmetipſos regere poßimus, ut ea, quæ partim iam adſunt, partim impendent, moderate feramus; quod eſt difficile in eiuſmodi bello, cuius exitus ex altera parte cædem oſtentat, ex altera ſeruitutem, quo in periculo non nihil me conſolatur, cum recordor, hæc me tum uidiſſe, cum ſecundas etiam res noſtras, non modo aduerſas pertimeſcebam: uidebamq; quanto periculo de iure publico diſceptaretur armis: quibus ſi ij uiciſſent, ad quos ego pacis ſpe. non belli cupiditate adductus acceſſeram, intelligebam tamen, & iratorum hominum, & cupidorum, & inſolentium quam crudelis eſſet futura uictoria: ſin autem uicti eſſent: quantus interitus eſſet futurus ciuium partim amplißimorum, partim etiam optimorum: qui me hæc prædicentem, atq; optime conſulentem ſaluti ſuæ, malebant nimium timidum, quam ſatis prudentem exiſtimari. Quòd autem mihi de eo, quod egerim, gratularis: te ita uelle, certo ſcio: ſed ego tam miſero tempore nihil noui conſilij cepiſſem niſi in reditu meo nihilo meliores res domeſticas, qui Rempublicam offendiſſem. quibus enim pro meis immortalibus beneficijs carißima mea ſalus, & meæ fortunæ eſſe debebant: cum propter eorum ſcelus nihil mihi intra meos parietes tutum, nihil inſidiis uacuum uiderem: nouarum me neceßitudinum fidelitate contra ueterum perfidiam muniendum putaui, ſed de noſtris rebus ſatis uel etiam nimium multa. De tuis uelim ut eo ſis animo, quo debes eſſe, ideſt ut nequid tibi præcipue timendum putes: ſi enim ſtatus erit aliquis ciuitatis: quicunq; erit, te omnium periculorum uideo expertem fore: nam alteros tibi iam placatos eſſe intelligo, alteros nunquam iratos fuiſſe. De mea autem in te uoluntate ſic uelim iudices, me, quibuſcunq; rebus opus eſſe intelligam, quanquam uideam quis ſim hoc tempore, & quid poßim, opera tamen, & conſilio, ſtudio quidem certe, rei, famæ ſaluti tuæ preſto futurum. Tu uelim, & quid agas, & quid acturum te putes, facias me quam diligentißime certiorem. Vale.

SEBAS. CORRA.

CNEO Plancio } pro quo extat oratio { Dignitatem obtinere. } poſt impetratam à Cæſare veniam. { Quæ egiſſem. } de nouo matrimonio. { Ex altera parte. } Pompeiana. { Ex altera. } Cæſariana. { Iratorum } Cæſari & omnibus qui cum Cæſare erant. { Cupidorum. } quippe qui iam tam bello vix dum cœpto, honores, domos, bonaq; eorum, qui in caſtris erant Cæſaris, peterent. { Inſolentiũ } qui ne de pace quidem quenquam loqui paterentur. { Qđ egerim. } Accepta vxore Publia: quam tamen Popiliam vocat Quintilianus lib. 6. capi. 4. { Noui conſilij } de accipienda vxore. { In reditu meo. } ex caſtris Pompeij. { Eorũ. } Terentiæ { Veterum. } neceſſitudinum.

BERNAR. RVTIL.

QVANTO Periculo de iure publico diſceptaretur armis. } Quid ſignificaret Ciceroni his locis ius publicum, ſupra oſtendimus, contra interpretis opinionem.

[redacted]

Accepi

ASCENSIVS.

Accepi &c. Argumentum perſpicuum eſt. Ordo autem eſt. Ego accepi literas tuas prebreues, ideſt valde breues, quibus non potui cognoſcere, id quod cupiebam ſcire: cognoui autem, id quod non fuit mihi dubium. Nam non intellexi quam: ideſt quantum fortiter ferres miſerias communes perſpexi facile, quã ideſt quantum amares me, ſed ſcieram hoc: ſcilicet poſterius dictum, ſi ſciſſem illud: ideſt prius dictum, videlicet quàm fortiter ferres communes miſerias, ac commodaſſem literas meas ad id. Sed tamen: ideſt nihilominus, etſi: ideſt quanquam, ſcripſi antea, quæ exiſtimaui oportere ſcribi, tamen putaui te commonendum breuiter hoc tempore, me exiſtimare te eſſe in quo: ideſt aliquo periculo proprio: nos ſumus omnes in magno: ſcilicet periculo, ſed tamen communi. Quare non debes poſtulare aut fortunam propriam, aut præcipuam, ideſt præeminente, aut recuſare, ideſt renuere communem: ſcilicet fortunam. Quapropter ſimus inter nos eo animo, hoc eſt beneuolo, quo fuimus ſemper: quod: ſcilicet ita fore, ego poſſum de te ſperare, & præſtare: ideſt exhibere, & efficere de me,

ARGVMENT.

Scripſerat Plancus quanto amore Ciceronem proſequeretur, quod quia perfectum habuerat, dicit maluiſſe ſcripſiſſe, quanto animo ferret calamitatem publicam, monens, vt nihil ſibi præcipue timeat.

GIBER. LONG. LEMMA.

Monet Plancum, vt publicas calamitates, quẽadmodũ cæteri, fortiter ferat.

M. CICERO S. D. CN. PLANCIO. 25

Accepi perbreueis tuas literas: quibus id, quod ſcire cupiebam cognoſcere nõ potui: cognoui autem id, quod mihi dubium non fuit: nam quàm fortiter ferres communeis miſerias, non intellexi: quam me amares, facile perſpexi: ſed hoc ſciebam: illud ſi ſciſſem, ad id meas literas accommodaſſem. ſed tamen etſi antea ſcripſi, quæ exiſtimaui ſcribi oportere: tamen hoc tempore breuiter commonendum putaui, ne quo periculo te proprio exiſtimares eſſe: in magno omnes, ſed tamen in communi ſumus. quare non debes, aut propriam fortunam, et præcipuam poſtulare, aut communem recuſare. quapropter eo animo ſumus inter nos quo ſemper fuimus. quòd de te ſperare, de me præſtare poſſum. Vale.

BERN. RVT.

AVT propriam fortunam, aut præcipuam poſtulare, aut commune in recuſare. } Aut ſecundum abundat.

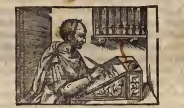
[redacted]

M.T.C. EPISTOLARVM Familiarium Libri quarti finis.

Si vales &c. Hæc quinti libri epiſtola acerbe quidẽ eſt in Cicer. ſcripta, ſed ideo præpoſita, vt ſequentium, quibus ſe purgabit Cicero, argumenta aperiat. Scribitur a Qu. Metello imperatore in Hiſpaniis agente, qui intellexerat fratrem ſuum a Cicerone ob dictum ac verbum vnũ grauiter oppugnari. Ordo eſt. Si valeas bene eſt, ideſt recte ſe res habet. Ego exiſtimaueram pro mutuo animo inter nos, & pro gratia reconciliata: ideſt propter beneuolentiam, & reconciliationem, neq; ſupp. me abſentem læſum iri: ideſt offendendum eſſe, ludibrio, ſcilicet tuo præcipue in fratrem. Nec Metellum fratrem. ſ. meũ oppugnatum iri, per te, capite, ac fortunis, ideſt eiuſmodi accuſatione, vbi ageretur de periculo vitæ ac rerum eius. Quem, ſcilicet fratrem meum, ſi pudor ipſius defendebat parum, ſcilicet a te, vel dignitas familiæ noſtræ, vel ſtudium meum erga vos, ſcilicet te, & fratrem tuũ, aut omnes qui Romæ eſtis, & erga rempubli. pro qua in Hiſpania bellum gerebat, debebat ſubleuare, ſcilicet ab onere talis oppugnationis ſatis. Nũc video illum, ſcilicet fratrem meum circumuentum: ideſt inſidiis captum, & ſeductum, & me deſertum: ſcilicet auxilio, & ope, aut honore, ſupple

M. TVLLII CICERONIS

EPISTOLARVM FAMILIARIVM LIBER QVINTVS.

ARGVMENT.

Epiſtola hæc prima acerbe quidem eſt in Ciceronem ſcripta: ſed ideo præpoſita, vt ſequentibus, quibus ſe purgabit Cicero, argumentum aperiat. Scribitur a Metello agente imperatorem in Hiſpaniis, qui audierat fratrem ſuum Lucium Metellum ob dictum, ideſt verbum vnum, a Cicerone oppugnare.

GIBER. LONG. LEMMA.

Expoſtulatio Metelli cur præter reconciliationem fratrem illius accuſaret.

Q. METELLVS Q. F. CELER PROCOS. S. D. M. T. CICERONI. 1

Si Vales, bene eſt. Exiſtimaram pro mutuo inter nos animo, & pro reconciliata gratia, neque me abſentem ludibrio leſum iri, nec Metellum fratrem ob dictum capite ac fortunis per te oppugnatum iri. quem ſi parum pudor ipſius defendebat: uel familiæ debebat noſtræ dignitas, uel meum ſtudium erga uos, remq; publ. ſatis

ab illis, a quibus conueniebat; ideſt condecens erat minime, ideſt nequaquam quaſi dicat a te, de quo optime meriti ſumus. Itaque: ideſt & ita, ego ſum in luctũ, & ſqualore, quaſi dicat talis ſum, qualis frater; qui capite oppugnabatur: tales enim rei, vt iudicum, aut populi miſericordiam promereantur ſqualida, & demiſſa barba, & veſtibus ſitu, & pædore victis e carcere prodibant: ego inquit, qui præſum prouinciæ, qui præſum exercitui, & qui gero bellum pro repub. in Hiſpania, vt dixi. Tales autem debebant apparere læti, & maieſtatis ac dignitatis pleni. Quæ .ſ. prouinciam, exercitum & bellum, quoniam nec adminiſtratis: ideſt tractatis ratione, nec clementia maiorum, ideſt qualis erat priſcis Romanis maioribus noſtris in abſentes non erit mirãdũ ſi pœnitebit vos. Pluraliter loquitur inuidioſe, quaſi [illegible] lædatur, nos ta- men honoris gratia ad vnum Ciceronem [illegible] loquitur quod Galli linguam ſuam ſequentes, facile dicerent: ſed licet præcipue [illegible] men ad iudices omnes loquitur. Etiam non ſperabam ſupple vos eẽ in me, [illegible]neos, preſertim in fratrem, animo mobili, ideſt tam variabili. Interea: ſcilicet dum tales eritis: nec dolor domeſticus: nec iniuria cuiuſquam abducet me a repubi. ideſt procuratione ſalutis eius. Facile apparet a perturba

to & iracundo homine epiſtolam ſcriptam, præſertim cum ve ra non ſint quæ ſcribat.

SEBAS. CORR. PROCOSS. } Proprær. qoibuſdam magis placet, quod hic Metellus eo tempore nondum fuiſſet Coss. Sed tamen legi mus eos etiam, qui prouincias conſulares regerent, procoss. ap pellatos, quamuis nondum Coss fuiſſent. Hic vero Metellus nūc Galliam prouinciam conſularem regebat, quam Cicero in concione depoſuerat. Sunt tamen qui Prær. in Hiſpania ulteriore fuiſſe volunt. { Me abſentem } Galliam adminiſtrantem. { Metellum fratrem. } Quin Metellum, Nepotem tri[redacted]. { Ob dictum. } non licuiſſe ciues Romanos in [redacted] condemnari; vel, [redacted] non ita placet [redacted] Aſia [redacted] cum exercitu re[redacted] qui diſſenſiones vr banas componeret. { Meum ſtudium. } tempore coniurationis Catilinæ, quum Prætor eſſem. { Te tam. } in omnibus fere libris legitur Etiam: vt magis Ciceronem mordeat. quaſi dicat, ſicut es in alios.

BERN. RVTI. NEC Abſentem ludibrio læſum iri } Alij, Me abſentem ludibrio læſum iri. Ego vtrunque ſeruo, nec me abſentē &c. { Etiam mobili in me meoſq; eſſe animo, non ſperabam. } Te tam, pro etiam, iampridem putaui reponendum: vt ſit, Te tam mobili, &c. Quare autem proconſulem quam proprætorem Metellum inſcribere maluerit Manutius, alij videant. ego certe conſulem fuiſſe eum non arbitror adhuc. certe hoc tempore proprætor, quod in ſeq. oſtēdit literis.

EXPO. EIVSD. TE Tam mobili in me, meoſq; eſſe animo non ſperabam } Metellus hic conſul fuit cum L. Afranio tertio (ni fallor) poſt Cicero conſulem anno. autor ipſe ad Atticum lib. primo epiſt. 12. 13. 14. & 15. [redacted]

* a.l. mœrore.

* a.l. mœrorem.

ſublevare. nunc uideo illum circumuentum, me deſertum à quibus minime conueniebat. Itaq; in luctu & ſqualore ſum, qui prouinciæ, qui exercitui præſum qui bellum gero. quæ quoniam nec ratione, nec maiorum noſtrorum clementia adminiſtraſtis: non erit mirandum, ſi uos pœnitebit. Te tam mobili in me, meoſq; eſſe animo, non ſperabam. Me interea nec domeſticus dolor, nec cuiuſquam iniuria à Rep. adducet. Vale.

ARGVMENT.

Reſpondet Cicero particulatim epiſtolæ ſuperiori ipſius Metelli, & primum probat animum Metelli, ac amorem fuiſſe mutuum. nec ſe habuiſſe ipſum ludibrio, nec gratiam reconciliatam agnoſcit, cum nunquam fuerit imminuta. Nec ſe fratrem eius oppugnaſſe capite, & fortunis ob dictum aliquod, ſed ſe aduerſus eum defendiſſe; cum dictitaret Ciceronem eadem pœna afficiendum, qua ipſe affeciſſet ciues Romanos, Lentulum videlicet & Catilinam, oſtendit præterea ſenſum erga fratrem eius omni humanitate, & clementia, ſeque amicitiam conſeruaturum, rogans vt eodem ſit in ſe animo.

GIBER. LONG. LEMMA.

Defenſio Ciceronis contra Metelli expoſtulationem, Conſtitutio partim legitima quod inimicum vlciſci liceat, partim infic iatoria; quod nulla iniuria Metellum fratrem affeciſſet, tantum de illius improbitate qualis eſſet poſtremo Metelli alium mitigat, & amicitiam ſuam cū eo quandiu velit, conſtare poſſe, dicit.

M. T. CICERO Q. METELLO Q. F. CELERI PROCOSS. S. D. 23

*SI tu, exercitusq; ualetis, bene eſt. Scribis ad me te existimaſſe pro mutuo inter nos animo, & pro reconciliata gratia, nunquam te à me ludibrio læſum iri; quod cuiuſmodi ſit, ſatis intelligere non poſſum: ſed tamen ſuſpicor ad te eſſe allatum, me, in ſenatu cum diſputarem. permultos eſſe, qui Rempubl. à me conſeruatam dolerent, dixiſſe: à te propinquos tuos, quibus negare non potuiſſes, impetraſſe, ut ea, quæ ſtatuiſſes tibi in ſenatu de mea laude eſſe dicenda, reticeres. quod cum dicerem, illud addiunxi: mihi tecum ita diſpertitum officium fuiſſe in Reipubl. ſalute retinenda, ut ego urbem à domeſticis inſidiis, & ab inteſtino ſcelere, tu Italiam & ab armatis hoſtibus, & ab occulta coniuratione defenderes: atque hanc noſtram tanti & tam præclari muneris ſocietatem à tuis propinquis labefactatā: qui, cum tu à me rebus ampliſſimis, atque honorificentiſſimis ornatus eſſes, timuiſſent, ne qua mibi pars, abs te uoluntatis mutuæ tribueretur. hoc in ſermone cum à me exponeretur, quæ mea expectatio fuiſſet orationis tuæ, quantoq; in * errore verſatus eſſem: uiſa eſt oratio non iniucunda: & mediocris quidem eſt riſus conſecutus, non in te, ſed magis in * errorem, meum; & quòd me abs te cupiſſe laudari, aperte, atque ingenue confitebar. iam hoc non poteſt in te non honorifice eſſe dictum, me in clariſſimis meis, atque am-*

teros coniuratos. At contra ſignificat ſe vſum erga fratrem. Metelli omni humanitate & clementia, ſeq; Metelli amicitiam conſeruaturum, rogans vt ſimili in ſe ſit animo. Ordo eſt. Si tu & exercitus valetis. bene: ideſt recte ſe habet. Scribis ad me, te exiſtimaſſe pro mutuo inter nos animo, pro reconciliata gratia re nunquam læſum iri: ideſt lædendum fuiſſe, à me ludibrio: ideſt contumelioſa irriſione, præſertim in facto: cum iocus ſit in verbis, quod: ſcilicet ſcriptum aut dictum tuum, cuiuſmodi ſit, non poſſum intelligere ſatis, ſed tamen ſuſpicor eſſe allatum ad te: ideſt tibi denunciatum, me dixiſſe in ſenatu, cum diſputarem: ideſt diſputando aſſererem, permultos eſſe, qui dolerent rempublic. ſeruatam ſupple eſſe à me, propinquos tuos, quibus non poſſes: ſcilicet decenter negare, hoc eſt fratrem tuum, impetraſſe à te, vt taceres ea. quæ ſtatuiſſes dicenda, ſupple eſſe, tibi: ideſt à te, in ſenatu de laude mea, hoc eſt eos impediuiſſe, ne à te laudarer Quod cum dicerem, adiunxi illud: officium fuiſſe mihi in retinenda ſalute reipub. diſpertitum: ideſt diuiſum tecum vt ego ſupple defenderem vrbē, ſcilicet Romam ab inſidiis, & ab ſcelere inteſtino: ideſt quod à ciuibus oriri poſſit, vtpote, ab incendio ædium, ac cæde bonorum, tu defenderes Italiam, & ab hoſtibus armatis: ſcilicet autore Catilina, ſub Mallio quodam. Nam Quint. Metellus Celer, ad quem hæc ſcribuntur, tempore belli Catilinarij prætor erat in agro Piceno, cui permiſſum erat exercitum comparare, vt ſcribit Salluſt. & ab occulta coniuratione: ideſt ne aliæ ciuitates conſpirarent, atque ſupple adiunxi, hanc ſocietatem noſtram tanti: ideſt tam magni & tam præclari muneris, vtpote conſeruationis Reipubl. Romanæ labefactatam: ideſt debilitatam & diſſolutam à ꝓpinquis tuis. ſi attent vbique tangit qui, cū tu ornato eſſes à rebus ampliſſimis atq; honorificentiſsimis, quia prætura, & autoritate, exercitus diligendi, timuiſſent, ne qua pars voluntatis: ideſt beneuolentiæ mutuæ tribueretur mihi abs te: ideſt à te. Cum in hoc ſermone exponeretur, à me, quæ: ideſt qualis, aut quāta expectatio mea orationis tuæ eſſet: ideſt quantopere expectaſſem orationem tuam de laude mea: & in quanto errore verſatus eſſem oratio, ſupple mea viſa eſt: ſcilicet audientibus, non iucūda & riſus quidam non mediocris conſecutus eſt non in te, ſed in errorem meum. Et quod confitebar aperte atque ingenue: ideſt ſimpliciter & ſine diſſimulatione, vt ingenuum decet me cupiſſe laudari abs te, propter quem riſum forte Metellus ſe ludibrio habitum ſcripſerat, in quo errauit, vnde addit. Iam hoc non poteſt eſſe dictum in te, non honorifice, me voluiſſe habere aliquod teſtimonium vocis: ideſt orationis tuæ, tamen: ideſt tametſi in clariſſimis atq; ampliſſimis

ASCEN. SI tu &c. Reſpondet particulatim epiſtolæ ſuperiori, refellitq; ſingula fere eius dicta probans nec animum nec amorem Metelli fuiſſe mutatum, nec ſe habuiſſe ipſum ludibrio, nec gratiam reconciliatam, nec ſe fratrem eius ob dictum capita oppugnaſſe, ſed ſe aduerſus eum defendiſſe, cum dictitaret ea pœna Ciceronem affici debere, quia ipſe ciues Romanos affeciſſet, videlicet Catilinam, Lentulum, Cethegum, & cæ-

*pliſsimis rebus tamen aliquod teſtimonium tuæ uocis habere uoluiſſe. Quod autem ita ſcribis, pro mutuo inter nos animo: quod tu exiſtimes eſſe in amicitia mutuum, neſcio: equidem hoc arbitror, cum per uoluntas accipitur, & redditur. ego ſi hoc dicam, me tua cauſa prætermiſiſſe prouinciam, tibi ipſe leuior uidear eſſe: meæ enim rationes ita tulerunt: atque eius mei conſilij maiorem in dies ſingulos fructum, uoluptatemq; capio. illud dico, me, ut primum in concione prouinciam depoſuerim, ſtatim quemadmodum eam tibi traderem, cogitare cœpiſſe nihil dico de ſortitione ueſtra: tantum te ſuſpicari uolo, nihil in ea re per collegam meum me inſciente eſſe factum. recordare cætera, q̃ cito ſenatum illo die facta ſortitione coegerim: quàm multa de te uerba fecerim: cum tu ipſe mihi dixiſti orationem meam non ſolum in te honorificam, ſed etiam in collegas tuos contumelioſam fuiſſe. Iam illud S.C. quod eo die factum eſt, ea perſcriptione, ut, dũ id extabit officium meum in te obſcurum eſſe non poßit. poſtea uero quàm profectus es, uelim recordere, quæ ego de te in ſenatu egerim: quæ in concionibus dixerim: quas ad te literas miſerim. quæ cum omnia collegeris; tu ipſe uelim iudices, ſatis ne uideatur his omnibus rebus tuus aduentus dum proxime Romam ueniſti. mutuo reſpondiſſe. Quod ſcribis de reconciliata noſtra gratia: non intelligo, cur reconciliatam, eſſe dicas, quæ * nunquam immutata eſt. Quòd ſcribis, non oportuiſſe Metellum fratrem tuum ob dictum à me oppugnari: primum hoc uelim exiſtimes, animum mihi iſtum tuum uehementer probari, & fraternam plenam humanitatis, ac pietatis uoluntatem, deinde ſiqua ego in re fratri tuo reipub. cauſa reſtiterim: peto, ut mihi ignoſcas: tam enim ſum amicus Reipub. quàm qui maxime. ſi uero meam ſalutem contra illius impetum in me crudeliſsimum defenderim: ſatis habeas, nihil me etiamnum tecum de tui fratris iniuria conqueri. quem ego cum comperiſſem omnem ſui tribunatus conatum in meam perniciem parare, atque meditari: egi cum Claudia uxo-*

* a.l. nunq̃ immunita.

ampliſsimis rebus meis quaſi dicat quæ laudibus non egerent. Quod autem ita ſcribis, ꝑ mutuo inter nos animo, neſcio quid tu exiſtimes mutuum eſſe in amicitia. Equidem. i. ego quidẽ arbitror hoc. ſ. mutuum eſſe in amicitia, cum par i. ſimilis, & æqualis voluntas accipitur, & redditur. Ego ſi dicam videlicet me prætermiſiſſe, prouinciam. ſ. Hiſpaniam, tua cauſa, vt. ſ. tu eam obtineres. ipſe, ideſt ego videar tibi eſſe leuior. i. nimis leuis, & inconſtans in amicitia, & iactãtioe in dicto. Ratione. n. meæ, ideſt diſpoſitiones, & conditiones ſtatus mei, tulerunt. i. exegerunt, ita ſcilicet vt tibi prouinciam permitterem, atqꝫ capio in dies ſingulos maiorem, fructum, & voluptatem eius conſilii mei. Ego dico, ideſt affirmo illud, me vt primum depoſuerim in concione: ideſt recuſauerim prouinciam cœpiſſe ſtatim cogitare, quemadmodum ego traderem eam tibi. Ego nihil dico de ſortitiõe veſtra: ideſt tua, & collegæ, ego tantum: ideſt duntaxat, volo te ſuſpicari nihil eſſe factum ea re per collegam meum, ſcilicet C. Antonium, qui mecũ conſul fuit, me inſciente, & ita non minus per me, quã per collegam prouinciam ſortitus es. Recordare: ideſt reduc ad memoriam cætera, quam cito coegerim: ideſt congregari fecerim, ſenatum illo die ſortitione. ſ. prouinciarum facta, quam multa verba fecerim de te Cum tu ipſe dixiſti mihi orationem meam fuiſſe, nõ ſolum honorificam in te, ſed ẽt ꝯtumelioſam in collegas tuos ideſt competitores. Iam, continuatiua eſt particula, illud ſenatuſconſultum quod factum eſt eo die, eſt ea præſcriptione ideſt habet eam præſcriptionẽ ideſt titulum, vt dum. i. donec id. ſ. ſenatuſconſultum, extabit ſcilicet ſcriptum in publicis actis, officium meum non poſſit eſſe obſcurum in te. Vero, ideſt ſed, velim recordere, quæ ego egerim in ſenatu de te poſt ea quam profectus es, quæ ego dixerim de te, in concionibus: quas: ideſt quantum amicabiles ego miſerim literas ad te. Quæ, cum collegeris: ideſt ad memoriã reduxeris omnia, velim ſupple vt tu ipſe iudices, ne: ideſt an, tuus aduentus, cum aduenisti proxime: ideſt breuiſsime poſt Romam, videatur reſpondiſſe mutuo, ſatis omnibus his rebus: ideſt officiis meis in te quaſi dicat ſcio quod nequaquam. Non intelligo ſupple id quod ſcribis de gratia noſtra reconciliata, cur dicas ſupple gratiam noſtram reconciliatam, quæ nunquam imminuta eſt. Quod ſcribis non oportuiſſe Metellum fratrem tuum oppugnari a me ob dictum ego velim exiſtimes primum hoc, iſtum animum tuum: ſcilicet in fratrem tam pium: & voluntatem fraternam plenam humanitatis ac pietatis probari: ideſt comprobari: & placere mihi vehementer. Deinde ſupple velim, quòd a ſuperiore repetitur, alii addiderunt peto: ſi ego reſtiterim fratri tuo, inqua: ideſt aliqua re, cauſa Reipublicæ, vt ignoſcas mihi. Ego enim ſum tam: ideſt tantopere amicus Reip. quàm: ideſt quantopere ſup. is eſt qui maxime eſt amicus eius. Si vero defenderim ſalutem meam contra impetum eius crudeliſsimum in me, habeas ſatis ſcilicet eſſe me nihil conqueri tecum etiamnum de fratris tui iniuria. quem ſcilicet fratrem tuum, cum ego comperiſſem parare, atqꝫ meditari: ideſt exercere, omnem conatum tribunatus ſui in perniciem meam, egi cum Claudia, ſeu Clodia, vxore tua & cum Mutina ſorore veſtra, cuius ſtudium: ideſt fauorem erga me, ego perſpexeram: ideſt cognoueram in multis rebus pro neceſsitudine Cn. Pompeii, ideſt quæ erat nobis cum Pompeio, vt deterrerent eum ab illa iniuria: ſcilicet mihi inferenda. Atque ille: ſcilicet frater tuus (quod credo te audiuiſſe) affecit pridie: ideſt die præcedente, calend. Ianua. hoc eſt vltimo Decemb. me cõſulem ea iniuria, qua nemo ciuis improbiſsimus: ideſt licet eſſet improbiſsimus, affectus eſt vnquam in aliquo magiſtratu: ideſt dum gereret aliquem magiſtratum, licet infimum, affecit inquam me iniuria, cum conſeruaſſem Rempublicam atqꝫ priuauit me ab eunte magiſtratu: ſcilicet cõſulari, poteſtate concionis, ideſt orationis ad populum conuocatum habendæ, cuius iniuria fuit tamen, ideſt nihilominus, ſupp. mihi ſummo honori. Nam cum ille ſcilicet frater tuus, nihil permittere mihi, ſcilicet agere, aut dicere, niſi vt iurarem: ſcilicet iuſte contra coniuratos proceſsiſſe, ego iurani magna voce, vt omnes audirent, iuſiurandum: ideſt iuramentum veriſsimum, atque pulcherrimum: ideſt honeſtiſsimum, quod populus idem, ſcilicet cui coactus ſum iurare, aut quod idem populus iurauit magna voce, me iuraſſe vere. Hic, ideſt hoc tempore, & loco, ego tam inſigne iniuria accepta ideſt poſtquam tuam inſignem iniuriam acceperam, tamen ideſt nihilominus, miſi illo ipſo die ad Metellum: ſcilicet fratrem tuũ, amicos communes: ſcilicet nobis, qui agerent cum illo: ideſt rogarent, & monerent illum, vt deſiſteret ab illa mente: ideſt voluntate tam iniqua in me, quibus ille reſpondit non eſſe integrum ſibi: ideſt ſe non habere amplius integram poteſtatem: ſcilicet deſiſtendi. Etenim: ideſt quia, ipſe dixerat pauloante in concione. i. oratione ad Populum habita, nõ oportere poteſtatem ad dicendum fieri ei ipſi, qui animaduertiſſet in alios. i. acriter puniuiſſet alios. ſ. coniuratos, cauſa indicta. i. non purgata, hoc eſt non dato reis ad ſe purgandum loco. Hominẽ ironia eſt, quæ vt non videatur ex ira naſci, non adiecit particulam, o: ideſt o hominem grauem, & ciuem egregium, videlicet Metellum fratrem. Eſt (vt dixi) ironia. qui iudicaret dignum eadem pœna, qua ſenatus affecerat conſenſu omnium bonorum eos, qui voluiſſent incendere vrbem: trucidare: ideſt truculẽter occidere magiſtratus. ſ. annuos, & ſenatum: ideſt patres conſcriptos, & voluiſſent conflare. i. conſtruere bellum maximum, eũ, qui deliberaſſet curiam: ſcilicet patrum conſcriptorum cæde: & liberaſſet vrbem incendiis, & Italiam bello. itaqꝫ ego reſtiti. Metello fratri tuo præſenti. Nam ego diſputaui in ſenatu calen. Ianua. de repub. ſic, vt ſentiret pugnandum eſſe cum viro forti, & conſtanti, q̃ idem eſt, ac ſi dicat Cice. mecum diſputat. Cum ſcilicet Metel. frater tuus, agere, ideſt diſceptare, cœpiſſet ad tertium Non. Iano. appellabat me tertio quoqꝫ verbo, ideſt tribus verbis orationis ſuæ ſemper vno, & minabatur mihi. Neqꝫ quicquam fuit deliberatius ei: ideſt magis deliberate conſtitutum ab eo ſcilicet fratre tuo, quam euertere me, quacunque ratione poſſet, non iudicio, neque diſceptatione, ſed vi, atque impreſsione, ideſt violento impetu. Si ego non reſtitiſſem virtute, atque animo temeritati huius, ideſt huiuſmodi inimici: qui non exiſti-

maret me fuiſſe fortem in conſulatu.ſ.meo potius caſu, quam conſilio, ideſt propoſito deliberato quaſi dicat nullus. Si tu neſciſti Metellum ſ.fratrem tuum, cogitare hæc de me, tu debes exiſtimare te eſſe celatum: ideſt occultationem tibi factam a fratre ſ.tuo de rebus ſcilicet maximis, Sin autem: ideſt ſed ſi, ſup. frater, impetiuit tibi: ideſt communicauit, te cum aliquid cõſilii ſui ego debeo exiſtimari a te lenis & facilis: ideſt inconſtans, & minime ſtrenuus, qui non expoſtulem tecum: ideſt agam tecũ iniuriarum de ipſis rebus: ideſt propter ipſas res. Et ſi intelligis me non eſſe commotum dicto: ideſt ſolo verbo Metelli, ſ. fratris tui (vt ſcribis) ſed conſilio eius, & animo inimiciſſimo in me. cognoſce nunc humanitatem meam, ſi remiſſio ac diſſolutio: ideſt fractio animi in iniuria acerbiſſima, eſt

* a.l.idem appellāda humanitas quaſi dicat potius appellabitur ignauia. aut inertia, ſeu puſillanimitas. nulla ſententia eſt dicta vnquam a me, in ideſt contra fratrem tuum quotieſcunq;. aliquid eſt actum ſcilicet in fratrem tuum. ego ſedens, & ita parum intentus aſſenſi his, qui viſi ſunt mihi ſentire leuiſſime ideſt facillime, & minimum grauiter in fratrẽ tuum. Ego addam etiam illud, quod ego non debui, iam ſcilicet animo eius cognito, curare, ſed tamẽ tuli fieri: ideſt vt fieret, nõ moleſte: ideſt non grauate. atque etiam audiui pro mea parte, vt fieret, videlicet vt inimicus meus, qui erat frater tuus, ſub leuaretur: ideſt ab accuſatione

* a.l.oppſ ſione. liberaretur, S.C. ideſt decreto totius ſenatus. Quare ego non oppugnaui fratrem tuum, ſed repugnaui fratri tuo. Oppugnat enim ille, qui prior inuadit, & aggreditur. Repugnat vero ille. qui oppugnanti reſiſtit. Expugnat autem, quos oppugnat, vincit, & capit. Nec fui in te (vt ſcribis) animo mobili: ideſt variabili hoc eſt non habui animum mobilem, ſed fui animo ita ſtabili, vt ego deſertus ob officiis tuis permanerem in mea voluntate: ideſt beneuolentia erga te: atq; reſcribo, atque reſpondeo hoc ipſo tempore tibi pene minitanti nobis per literas. Reſcribo inquam quæ ſequuntur. Ego non ſolum ignoſco dolori tuo, quem de fratris aduerſitate cepiſti, ſed tribuo, ſupple ei etiam ſummam laudem. Etenim ideſt quia ſenſus meus: ideſt proprium ingenium, & propria natura, admonet me, quanta: ideſt quam magna ſit vis: ideſt poteſtas amoris fraterni. Expertus enim erat in Quintum fratrem ſuum, peto: ideſt (quod dicunt) requiro, quoq; a te, vt præbeas te iudicem æquum dolori meo, ſi ego oppugnatus a tuis, acerbe, ſi crudeliter, ſi ſine cauſa. Vt ſtatuas: ideſt in animo tuo iudices. non modo non cedendum, ſupple fuiſſe mihi, ſed etiã ſupple me fuiſſe tuendum: ideſt protegendum, in eiuſmodi cauſa ſcilicet pro repub. auxilio tuo, atq; exercitus tui. Ego volui te eſſe ſemper amicum mihi, & laboraui vt intelligeres me eſſe amiciſſimum tibi. maneo in voluntate, & permanebo quoad: ideſt donec voles, & ego deſinam citius amore tui: ideſt propter amorem meum in te, odiſſe fratrem tuum, quam quicquam detrahatur de beneuolentia noſtra odio illius. Notum eſt odiſſe licet præteritæ ſit vocis, etiam præſentis eſſe ſignificationis, a verbo odi: nam odio in vſu peritorum non eſt, niſi forte odias ſemel apud Cicer. pro oderis ſcriptum velis.

*re tua, & eum veſtra ſorore Mutia cuius erga me ſtudium pro Cn. Pompeij neceßitudine multis in rebus perſpexeram, ut eum ab illa iniuria deterrerent. atque ille, quod te audiſſe credo pri. Calen. Ianua qua iniuria nemo unquam in aliquo magiſtratu improbißimus ciuis affectus eſt, ea me Conſulem affecit, cum Rempub. conſeruaſſem: atque abeuntem magiſtratu, concionis habendæ poteſtate priuauit. cuius iniuria mihi tamen honori ſummo fuit: nam cum ille mihi nihil, niſi ut iurarem, permitteret: magna uoce iuraui verißimum, pulcherrimumq; iuſiurandum: quod populus * item magna uoce, me uere iuraſſe. iurauit hac accepta tam inſigni iniuria: tamen illo ipſo die miſi ad Metellum communeis amicos, qui agerent cum eo, ut ab illa mente deſiſteret. quibus ille reſpondit, ſibi non eſſe integrum: etenim paulo ante in concione dixerat. ei, qui in alios animaduertiſſet in dicta cauſa, dicendi ipſi poteſtatem fieri non oportere. hominem grauem, & ciuem egregium qui qua pœna ſenatus, conſenſu bonorum omnium, eos affecerat, qui urbem incendere, magiſtratus, ac ſenatum trucidare, bellum maximum cõflare uoluiſſent: eadem dignum iudicaret eum, qui curiam cæde urbem incendijs, Italiam bello liberaſſet. itaq; ego Metello fratri tuo præſenti reſtiti: nam in ſenatu Calen. Ianu. ſic cum eo de Repub. diſputaui, ut ſentiret ſibi cum uiro forti, & conſtanti eſſe pugnandum. Ad. 3. Non. Ianua. cum agere cœpiſſet: tertio quoq; uerbo orationis ſuæ me appellabat: mihi minabatur: neque illi quicquam deliberatius fuit, quàm me, quacunq; ratione poſſet, non iudicio, neq; diſceptatione, ſed ui, atq; * impreßione euertere. huius ego temeritati ſi uirtute, atque animo non reſtitißem: quis eſſet, qui me in conſulatu non caſu potius exiſtimaret, quàm conſilio fortem fuiſſe? hæc ſi Metellum cogitare de*

VICTORIVS.

IMMVTATA eſt } Nos. { Imminuta eſt } vetuſtus n. codex imminuta eſt, & hic enim, & multis locis prima litera huius monoſyllabi, { Eſt } vocali præcedente eliditur, vt in hac ipſa epiſtola infra, Si humanitas appellanda eſt in aceruiſſima iniuria. Vbi etiam V pro B ſcriptum eſt, quod ex multis antiquorum monimẽtis colligitur ſæpe priſcos vſurpaſſe, & paulopoſt Nulla eſt a me vnquam ſententia. { In annuo magiſtratu. } Nonnulli. { In aliquo magiſtratu } legunt. Nos cum meliores codices hoc loco corruptos inuenerimus, vulgatam lectionem immutare, etſi nobis parum probatam, noluimus. Quid enim prodeſt ſi nõ ſynceriorem, & clariorem reponas, receptam quamuis parum firmam repudiare? Vetus ille codex, quem omnium longe optimum cognouimus { In animo } habet, quã ſcripturam volui hic notare, etſi proculdubio deprauatam. vt poſſint ex his veſtigiis ſtudioſi veram lectionem indagare, & ſuo loco inuentam reponere. Vnuſquiſq; igitur nunc in veritate perueſtigãda ſe exerceat. Eodem etiam codice, & altero pari fere bonitate paulo ante hunc locum, dictio illa. { Credo } variata eſt, & forţaſſe corrupta: illic enim { Qđ te audiſſe certo } legitur. quare niſi deſit. { Scio } aut alia vox, quæ ſenſum eius loci perficiat, proculdubio peccatum fuiſſe librarii dicendum eſt: et ſi ille quomodocunque negligens fuit, aut aliquam dictionem omittendo, aut. { Certo } pro. { Credo } ſcribendo.

EXPOS. EIVSD.

EGI Cum Claudia vxore tua } Hæc eſt Clodia illa P. Clodii ſoror, quam in oratione pro Cælio Ciceron. vexat multis contumeliis. Impudica enim fuit, & exiſtimata eſt cum P. fratre ſtupri conſuetudinem habuiſſe. Appellabant ipſam vulgo Quadrantariam, quod cum amatorem ſuum grandem pecuniam illa popoſciſſet, callidi ingenii adoleſcens, qui ſine damno rei familiaris vellet libidinem ſuam explere quadrantes abiectiſſimam pecuniam ex ære, vt argenteos nummos, in loculos ei immiſit, qua recognita, & fabula peruulgata, illa poſtea ita appellata ſemper eſt. Tangit hanc rem obſcure Cicero pro Cælio, cum inquit, niſi forte mulier potens quadrantaria illa permutatione familiaris facta erat balneatori, & toto illo loco. 6 2 2 Audita, & peruulgata, & percelebrata ſermonibus res eſt: nam quod in fine inquit, Niſi omnia quæ cum turpitudine aliqua dicerentur, in iſtam quadrare apte viderentur, alluſit illo verbo ad hoc nomen Quadrantariam. Plutarchus totam hiſtoriam narrat in Cicerone. Et vt obſcuriſſimum Quintiliani locum interpretari conemur, arbitramur nos Quadrantariam Clytemneſtram Claudiam hanc eſſe, quam Quadrantariam appellauerit Cælius ex fabula ſupra expoſita. Clytemneſtram autem, quia illa coniugi ſuo Quinto Metello mortem attuliſſe credita eſt, quemadmodum Clytemneſtra Agamemnoni, quamuis hæc ferro, illa veneno graſſata in maritum ſit. Agit de hac ſuſpicione Cicero in oratione pro Marco Cælio. 6 1 9. cum inquit: Proh Dii immortales cur interdum in hominũ ſceleribus maximis, aut cõniueris &c. nam in fine huius loci apertius adhuc. Ex hac igitur domo progreſſa iſta mulier de veneni celeritate dicere audebit? nonne ipſam domum metuet, nequam vocem eiiciat? non parietes conſcios? non noctem illam funeſtam, ac luctuoſam perhorreſcet?

Verba Quintiliani ſunt hæc in octauo libro capit. de tropis,

cum de ænigmatibus loqueretur. Et oratores nonnunquam, vt Cælius: Quadrantariam Clytæneſtram. ita enim legi debet, non vt in vulgatis Cæcilius. Cæcilius enim poeta Comicus fuit, non orator. Sed aliis etiam in locis apud Cicer. vt quondam oſtendimus, hæc nomina inter ſe commutata fuerant. Ex verbis quoque Cic. paulo ante citatis magnum mendum ſuſtulimus. { In ann. magiſt. } Vt quondam docui, Mediceus codex. { In ani. ma [redacted] { Inani ſtrag. } Pæ cetera poſteriore parte mediæ vocis, priore autem cum primo monoſyllabo copulata: ita. n. & antitheton erit, & parua immutatio fiet. natum hic eſſe mendum arbitror ex principio cõſequẽtis dictionis { Nec in te, vt ſcribis, animo fui mobi. ſed ita ſtabi. } Omnes ſciunt ſtabilẽ animum mobili oppoſitum eſſe, quod teſtimonio etiam hoc Cice. confirmatur: non tamẽ omnes ſpondeos ſtabiles mobilibus trimetris oppoſuiſſet Horatium in libello de arte poetica nouerunt. Corruptus enim locus ille eſt, & pro mobilibus. in cunctis impreſsis codicibus Nobilibus legitur cum quidã manuſcripti. { Mobilibus. } retineant. quam veram eſſe illius loci lectionem, qui attente eum legent, facile animaduertent: tradit enim nõ multo ante cœptum eſſe inſeri trimetris ſpondeum, cum apud antiquos poetas in eo genere carminis raro reperiretur. Appellat autẽ mobilia trimetra, quæ ex iambis ac pedibus, qui ſyllabas breues habent conſtarent. labuntur enim illa, & miram celeritatem in ſe continent. Siquis lentæ hanc caſtigationem probaret, & vulgata lectiõe teneretur, autoritate Ariſtotelis victus ſententiam mutare debebit, qui in primo libro περὶ ποιητικῆς iambica, & tetrametra κινητικά. i. mobilia appellauit, cum antea heroicum metrum στασιμώτατον. i. maxime ſtabile appellaſſet quod multos in ſe ſpondeos recipit.

AV. IAN. M V T I A } Pompeii magni vxore, Scæuolæ filia, quã poſt ea dimiſſam quod adulterium cum Cæſare cõmiſiſſet, M. Scaurus Syllæ priuignus in matrimonium duxit. Pedianus. 69. Sue. 54. { Te audiſ. cr. } Ita legitur in octo vetuſtis codicibus. hoc autem ideo dicimus, nequis credat ex ingenio ſic eſſe locũ emendatum, propterea quod alii in duobus, quos ipſi habuerint, vetuſtis librĩs aliter legi dixerint. { In aliquo magi. } Vetuſtiores codices habent, in animo: ex quo legendum eſſe minimo, exiſtimat Vbaldinus Bandinellus: quam & nos veram huius loci lectionem eſſe credimus more enim ſuo contrariis contraria reddidit, cum dixit. Ego Conſul, qui Rẽpub. conſeruaram, ea ſum affectus iniuria, qua minimo magiſtratu nemo vnquam improbiſsimus ciuis.

EB. VT. P R O Pinquos tuos } Metellum Nepotem fratrem. { Coniuratione defenderes } prætor a me Coſ. in agrum Gallicanũ. Picenumque ad habendum delectum præmiſſus. { In er. ver. eſſem } Fruſtra expectans a te laudari. In mœrore verſatus eſſẽ, hic, & paulo poſt, In mœrorem meum, in omnibus fere libris paulo vetuſtioribus leges. { Non iniucunda, & med. } Al. non iucunda, ſed mediocris { Prætermiſiſſe proui. } Galliam. { Rationes ita tul. } vt vrbem defenderem. { De ſortitione veſt. } Legitur & noſtra, hoc eſt, mea & C. Antonii: in qua primo mihi Macedonia, & illi euenit Gallia. { Collegam meum } C. Antonium. { Me inſciente } Imo permittente, vt hac indulgentia illum a ſuſpicione coniurationis reuocarem. { In colle. tuos }

me neſciſti: debes exiſtimare, te maximis de rebus à fratre eſſe celatum. ſin aliquid impertiuit tibi ſui conſilij, lenis à te & facilis exiſtimarẽ debeo, qui nihil tecum de his ipſis rebus expoſtulem. & ſi intelligis non me dicto Metelli, ut ſcribis, ſed conſilio eius, animoque in me inimiciſſimo eſſe commotum. Cognoſce nunc humanitatem meam: ſi humanitas appellanda eſt in acerbiſſima iniuria remiſſio animi, ac diſſolutio. nulla eſt à me unquam ſententia dicta in fratrem tuum, quotieſcunque aliquid eſt actum: ſedens iis aſſenſi, qui mihi leniſſime ſentire uiſi ſunt. Addam illud etiam: quod iam ego curare non debui: ſed tamen fieri non moleſte tuli: atque etiam, ut ita fieret, pro mea parte adiuui: ut S. C. meus inimicus, quia tuus frater erat, ſubleuatur, quare non ego oppugnaui fratrem tuum: ſed fratri tuo repugnaui nec in te, ut ſcribis, animo fui mobili, ſed ita ſtabili, ut in mea erga te uoluntate, etiam deſertus ab officijs tuis permanerem. Atque hoc ipſo tempore tibi pene minitanti nobis per literas, hoc reſcribo, atque reſpondeo. ego dolori tuo non ſolum ignoſco, ſed ſummam etiam laudẽ tribuo: meus enim me ſenſus quanta uis fraterni ſit amoris, admonet, à te peto, ut tu quoque æquũ te iudicem dolori meo præbeas: ſi acerbe, ſi crudeliter, ſi ſine cauſa ſum à tuis oppugnatus, ut ſtatuas mihi non modo non cedendum ſed etiam tuo atque exercitus tui auxilio in eiuſmodi cauſa, utendum fuiſſe. Ego te mihi ſemper amicum eſſe uolui: me ut tibi amiciſſimum eſſe intelligeres, laboraui, maneo in uoluntate, & quoad uoles tu, permanebo: citiusque amore tui fratrem tuum odiſſe deſinam, quàm illius odio quicquam de noſtra beneuolentia detrahatur. Vale.

Q. Pompeium Rufum, C. Pontinum, L. Valerium Flaccum, & C. Coſconium. { Ea perſcri. eſt } Al. ea præſcriptione eſt. { Immutata eſt. } Al. imminuta eſt. { Reip. cauſa reſt. } Nam dum me apud populum de coniuratorum morte accuſabat, totum Senatum, qui cenſuit, accuſabat { Meam ſalutem, quoniam me reum faciebat. { Claudia vxore tua } Quadrante, P. Clodii ſorore. { Veſtra ſor. Mut. } Põpeii vxore. { In aliquo } Leges, in annuo, in animo, in minimo. { Niſi vt iur. } De more, iuſte me conſulatum geſsiſſe. { Magna voce iur. } Rempu. atque hanc vrbẽ mea vnius opera eſſe ſaluam. { Cauſa dicendi } Al. cauſa, ad dicendum { Præſenti reſt. } Nam poſtea victus a me, abiit in Aſiam ad Pompeium. { Sedens iis aſſenſi } Vt M. Catoni, qui Senatum retinuit, ne Metellũ ignominia afficeret. { Ab officiis tuis. } Quæ erant vt tu fratris conſilii conſcius, vel illum inhiberes, vel me, vt cauerem, moneres.

BER. RVT. Q V A iniuria nemo vnquam in annuo magiſtratu ſim probiſsimus ciuis affect. eſt } Aliquo magiſtratu, quod in aliis eſt exemplaribus, facile ꝓbo. quid enim eſt, i annuo magiſtratu { Siqua ego in te fratri tuo reip. cauſa reſtiterim } illud idem notat, quod & paulo poſt, quũ ait: Pro mea parte adiuui, vt ſenatuſconſulto meus inimicus, quia tuus frater erat, ſubleuaretur. non autem illam Ciceronis in improbos ciues animaduerſionem, quam ſequenti clauſula cõplectitur. Hoc vero quid ſit, nõdum ſatis compertum habeo, ſed accuſatum facile reor Metellum, aut nota quapiam affectũ: De iureiurando hoc ſuo, in Piſonem meminit: ſed & Plutarch.

EXPO. EIVSD. S I qua ego in re fratri tuo Reipub. cauſa reſtiterim } Orationem ſuam Metellinam nominat lib. ad Atticum primo, ſed & Plutarchus orationem Ciceronis in Metellum.

[redacted]

ASCEN. HOminis &c. Hoc epiſtolio Metellus reconciliata gratia forſitan epiſtola ſuperiore, etiam contempto fratre, cōmendat Cicero, rem ſuam, quam ad Lælium præſcripſerat dicens Contumeliæ: ideſt contumelioſæ de te querelæ, hominis importuniſsimi, videlicet fratris mei, qui cum tecum in gratia eſſe, mihi & gratum, & iucundum ſit: diſcordiam interſerere nititur, quibus onerat: ideſt vſque ad faſtidium me fatigat, crebris concionibus: ideſt literis tam prolixis, & accurate ſcriptis, quaſi ad populum cōtra te oraret, leniuntur. ideſt, mitigantur, tuis officiis: ideſt officioſis dictis, & factis erga me, & huiuſmodi homines tā frater, quàm alii, vt ſunt leues, ideſt faciles, & inconſtantes, deſpiciuntur a me. & libenter duco, ideſt reputo te eſſe mihi loco fratris, pſona ſcilicet fratris commutata: ſcilicet in tuā vt tu ſis mihi fratris loco. & ille, quia leuis, & iniurius in te, ſit mihi pro hoſte habendus, vt te immeritum habuerant. Ego ne quidem: ideſt non ſaltem, volo meminiſſe: ideſt mētionem amplius facere de illo. tametſi ſeruaui. eum bis inuitum: ideſt nolentem ſeruari, ſed ſeſe periculo committere geſtientem, ſiue in foro, ſiue in bello ignotum eſt, Ego perſcripſi ad Lælium de me, & rebus meis, ne eſsē moleſtior, ideſt, plus quam decet moleſtus vobis, hoc eſt tibi, & cæteris amicis multitudine literarum, vt is doceret vos, & commoneſaceret quid velim fieri de rationibus prouinciæ. Velim ſi poteris, ſupple id facere, vt ſupple conſerues priſtinam voluntatem tuam erga me.

✱ a.l. leues ab huiuſmodi ho.

SEBAS. CORR. Q. Metellus Ne. } qui poſt Conſulatum in Hiſpaniā Procos. eſt profectus. { Hominis importuniſsi. } Publii Clodii. { Concionibus } Romæ qui[redacted] me in Hi[redacted] { Me on[redacted] Frat.[redacted] P. Clodi[redacted]

BERN. RVTI. DE meis rebus, ne vobis [redacted] mole[redacted] Melius De [redacted] uinciæ, &c. Cum v[redacted] homines [redacted] o de[redacted] Metell[redacted] cipi, vt conciones literas [redacted] quomodo [redacted] inter

preti. tamen non incommodius alium quempiam interpretabimur, qui Metello iſti malediceret Romæ in concionibus, contra defendente Cicerone: vt per ſimilitudinem leuitatis, ad hoc inimico ſuo ad fratrem orationem conuerterit. Nam, quod ad ſuperiorem illum de longo ſubſelio locum attinet, quaſi parum ineptiſſe pigeret, abſurdius multo, quam fecerat, interpretari voluit.

[redacted]

ARGVMENTVM.

Reconciliata gratia, etiam ſpreto fratre, Ciceroni rem ſuam commendat: quam ad Lælium perſcripſerat.

GIBER. LONG. LEMMA.

Agnoſcit improbitatem fratris Metellus, & cur Ciceroni non plura ſcribat, rationem dicit.

Q. METELLVS NEPOS S. D. M. CICERONI. 3

HOminis importuniſsimi contumeliæ, quibus crebris cōcionibus me onerat, tuis erga me officijs leniuntur: & ut ſunt ✱ leues huiuſmodi homines, à me deſpiciuntur: libēter que commutata perſona, te mihi fratris loco eſſe duco. de illo ne meminiſſe quidem uolo: tametſi bis eum inuitum ſeruari. De meisq; rebus, ne uobis multitudine, literarum moleſtior eſſem, ad Lollium perſcripſi, de rationibus etiam prouinciæ quid uel lem fieri, ut is uos doceret, & cōmoneſaceret. Si poteris, uelim priſtinam tuam erga me uoluntatem conſerues. Vale.

ARGVMENT.

Dicit ſe maximam ſpem de reſtitutiōe poſuiſſe in Metello, ob literas eius, quas a fratre ſuo, & Pomponio acceperat. ſed intellexiſſe illum mutaſſe animum, & ſe deſerere: quod ne faciat, rogat, & vt accurat interea dum poteſt. Scripſit autem has dum a Clodio, & Clodianis in exilium miſſus erat.

GIBER. LONG. LEMMA.

Metelli auxilium in rebus ſuis aduerſis expoſcit.

M. C. S. D. Q. METELLO NEPOTI COS. 4

LIteræ Q. fratris, & T. Pomponij neceſſarij mei tantum mihi ſpei dederāt, ut in te non minus auxilij, quam in toto collega mihi conſtitutum fuerit. itaque ad te literas ſtatim miſi, per quas, ut fortuna poſtulabat, & gratias tibi egi, & de reliquo tempore auxilium petij. poſtea mihi non tam meorum literæ, quam ſermones eorum, qui hac iter faciebat, animum [redacted]ant. quæ res fecit, ut tibi literis ob[redacted] mihi Q. frater meus mitiſsimam [redacted] ſenatu habuiſſes, perſcripſit: qua in[redacted] ſum coactus: & abs te quantum tua fert uol[redacted], ut tuos mecum ſerues potius, quam pro[redacted] crudelitatem tuorum me oppugnes. ut [redacted] Reipub. donares, te uiciſti. alienas ut cō[redacted] ducerís? quod ſi mihi tua clementia [redacted] omnibus in rebus me fore in tua poteſtate tibi cō[redacted] neq; ſenatum, neq; populum [redacted] quæ me cum Repub. uicet licuerit: [redacted] tempus omnium ſeruandorum, ſcū quā ſcribeſir non erit, non poßis: Vale.

dium mecum quam oppugnes me propter arrogantiam: ideſt ſuperbam crudelitatem tuorum. Tu viciſti teipſum: ideſt iram tuam,

ASC. LIteræ &c. Verū eſt, qd' Comicus dicit, rerū eſſe viciſsitudinem. in ſuperiori epiſt. cū Cic adhuc in Senatu ſtaret, & Metellus in Hiſpaniis ageret, eguit Metel. opera Cic. qua illi, qua erat humanitate, & prudentia præditus non grauate impenſam, nunc cum factione Clodii ob cædē ciuium exularet Dyrrhachij, repetit dicēs ſe maximā ſpem de reſtitutiōe ſui in Metello potuiſſe ob literas, quas acceperat, ſe intellexiſſe illum mutaſſe animum & ſe velle deſerere quod ne faciat, rogat, & vt accurat, interea dum poteſt. Ordo eſt. Literæ Q. fratris. ſ. mei, T. Pomponii neceſſarii mei, dederunt mihi tantum ſpei, vt non minus auxilii fuerit conſtitutum. i. animo conceptum mihi in te, quā in collega tuo: ſ. Lentulo. de quo in prima primi libri epiſtola dictū eſt. Itaq; .i. & ita ego miſi ſtatim literas ad te, per quas, vt fortuna poſtulabat, quia (vt dicitur in Hecyra Terentiana) profecto (vt puto) hoc ſi eſt omnibus nobis, vt res dant ſeſe ita magni, atq; humiles ſumus: &. i. ſimul egi tibi gratias, &. i. ſimul petij auxilium. ſ. tuum, de: ideſt pro reliquo tempore. Poſtea non tam literæ meorum, quam ſermones, eorum, qui faciebant iter hac. i. per hunc locum vbi ſum, hoc eſt, vt plures volunt, per Dyrrachium, ſignificabāt mihi animum tuum immutatum, quæ res fecit, vt non auderē obſtrepere: ideſt inuite auditura ſtrepitum facere, literis meis, nunc Quin. frater meus, ſcripſit mihi orationem tuam mitiſsimam: ideſt placatiſsimi animi indicem, quam habuiſſes in ſenatu, qua ratione: ideſt cuius orationis fiducia, ego inductus, ſum coactus ideſt compulſus, ne præter officium facerem, ſcriberē ad te peto abs te, quantum voluntas tua fert .i. patitur. ſ. rogari, & quæſo: .i. oro, vt ſerues potius tuos: ſ. neceſſarios, vt fratrē, & Clo

tuam, vt donares Reip. ideſt ob amorem, & vtiliorem Reip. ini micitias tuas. ſ. quas concepiſti in me, & adduceris: ideſt ſinis, aut ſines te adduci, vt confirmes alienas: ſcilicet inimicitias, vt Clodianas, contra Rempub. Quod ſi tuleris mihi opem, clementia tua: ideſt propter clementiam tuam. ego confirmo. i. firmiter ꝓ mitto, me fore in poteſtate tua in omnibus rebus. Si neq; licue rit ideſt licitū fuerit magiſtratum: ideſt eos, qui publicum gerunt honorem, neq; ſenatū; ideſt ordinem patrum conſcriptorum, auxiliari mihi ꝓpter eam velim: ideſt violentiam, quæ vicit me cum Repub. hoc eſt tribunitiam vim, quam Clodius exercuit, vide ne cum ve lis reuocare tempus omnium reſeruandorum: ideſt iterum ſeruandorum, quod vulgo di cit Saluandorum, non poſsis, ſup reuocare: cum is, qui ſeruetur. non erit. q. d. cum Clodius effecerit, quod. Catilina conatus fuerat.

E B. OR. Q. Metello Nepoti Coſs. } Sic enim legendum eſt ex om nibus fere libris veteribus. nā conſuli Cicero exul ſcribit. { Literæ Q. frat. } Sic ad Atticum. De Metello ſcripſit ad me frater, quantum ſperaret, perfectum eſſe per te. { Pomponii } Attici: ad quem lib. 3. ſic ſcribit: Accepi a te epiſtolā in qua de Lentuli ſtudio, de Metelli volontate, de tota Pōpeii ratione per ſcribis. { In tuo coll. } P. Lentulo. { Crudelitatem tuorum } P. Clodii fratris. { Tuas Inimic. } quas mecum in tuo tribunatu ex Reip. diſſenſione ſuſceptas, in templo Iouis Opt. Max. dixiſti re, & temporibus, & Reip. permiſſurum. { Alienas } P. Clodii. { Propter eam vim } Tribunitiam Clodii, & conſularem Piſonis, & Gabinii: qua lis erat tua, ſi impedias.

BER. LVT. TV Tuas inimicitias, vt Reipub. donares, te viciſti, alienas vt contra Remp. confirmes, adduceris? } Non fruſtra reor apponit verba Cic. ipſius in oratione in Piſonem, ad hanc rem pertinentia. Legem inquit, comitiis Centuriatis tulit P. Lētulus conſul de collegæ Q. Metelli ſententia, quom mecum eadem Reſp. quæ in tribunatu eius diſiunxerat, in conſulatu virtute optimi, ac iuſtiſsimi viri ſapientiaq; coniunxit. itaq; & pro conſuli perperam a Manutio inſcriptū, vt qui conſul eſſet hoc tempore. Inimicitias vero alienas non tā fratris Metelli intelligit, quàm Clodii, cum ſororem in matrimonium duxerat. autor Plutar. & Cice. ſupra: Egi cum Claudia vxore tua. Sane Balearicum Metellum iſtum, ad quem ſcribit Cice. magno errore habitum ab interprete exiſtimo, cum de rebus eius conſulis ad Baleares geſtis meminerit is, qui ex Liuio Epitomen fecit, vel lib. lx. at huius Lētuliq; conſulatus. 104. nō hercle magis, quam C. Antonius, ad quem ſunt inſequentes literæ, is, qui in Cæſarianis partibus ad Illyrios profligatus fit. quia frater ille M. Antonii triumuiri fuit, de quo non ſemel in Philippicis Cicero, at hic patruus, Ciceronis in conſulatu collega.

EXPO. SIVS. TV, Tuas inimicitias vt Reip. donares, te viciſti: alienas, vt contra Rempub. confirmes, adduceris? } cætera belle adnotata ſunt priore labore noſtro vnum illum emendamus, non tam peccatum noſtrum, quàm aliorum multorum: autoritate quorum nixi, cura eorum impreſſos codices ſequuti ſumus. Itaque & hæc epiſtola, ni fallor, & locus ille ex oratione in Piſonem, non ad Metellum eum, ad quem ſunt ſupraſcriptæ epiſtolæ, ſed ad fratrem eius inimicum quondam in ſuo tribunatu Cic. conſuli, vel egrediendi potius conſulatū, pertinent. Et ſi vereor; ne in nomine alterutrius ſit erratum. neque enim vtrunque puto Quintum appellatum, ſed hunc fuere Quintum fratrem vero eius, Afranii in conſulatu collegam, Marcum, aut Lucium. vt duos tamen intelligat, Clodium propter fratris cum eo affinitatem, de qua ita ad Atticum Cicero: Sed ſoror (inquit ſub Clodii perſona) quæ tantum habeat conſularis loci, vnum mihi ſolum pedem dat. Noli, inquam de vno pede ſororis queri, licet etiam alterum tollas. Non conſulare, inquies, dictum. fateor ſed ego odi illam male cōſularem. Ea eſt enim ſeditioſa, ea cum viro bellum gerit neque ſolum cum Metello, ſed etiam cum Fabio, q eos mihi eſſe amicos moleſte fert. Alioqui cum Lentulo fuiſſe conſulem illum inimicum ſuum, in dicat ad Atticum, cū ait. Spem oſtendis ſecundum Comitia. quæ iſta eſt, eodem Trib pl. & inimico Coſs. deſignato & in fra: Lētulus ſuo in nos officio, quod re, & promiſsis declarat etiam literis ſpem nobis non nullam affert Pompeii volun tatis, ſæpe enim tu ad me ſcripſiſti, eum totum eſſe in illius poteſtate. De Metello ſcripſit ad me frater, quantum ſperaret, perfectum eſſe per te. Et alia epiſto. Eaq;, quæ ad ſpem putas pertinere, de Lentuli ſtudio, de Metelli voluntate, de tota Pompeii ratione perſcripſis. Et proxima: Et fuit omni no difficile, non obſequi vel amiciſsimo homini Lētulo, vel Metello qui ſimultatem humaniſsime deponeret.

ARGVMENT.

C. Antonius collega Ciceronis in conſulatu tempore coniurationis Catilinæ, ne forte contra coniuratos negligentius ageret, prouinciam, vnde vberior prouentus erat expectandus, volens accepit: verum vbi intellexit, quo animo a Cicerone factum eſſet, ægre tulit, & ſcripſit Ciceronem in ſe multa, & dixiſſe, & feciſſe iniqua. Quam rem nunc partim purgat, & partim negat Cicero.

GIBER. LONG. LEMMA.

Commendatoria eſt epiſtola. Verum cum Ciceroni data eſſet occaſio experiundi animum Antonii, ingratitudinem illius, & animum beneficiorum immemorem egregie perſtringit.

M. CICERO S. D. C. ANTONIO. M. F. IMP. 5

ETſi ſtatueram nullas ad te literas mittere, niſi commendatitias, non quod eas intelligerem ſatis apud te ualere: ſed ne iis, qui me rogarent, aliquid de noſtra coniunctione imminutum eſſe oſtenderem: tamen cum T. Pomponius, homo omniū meorum in te ſtudiorum, & officiorum maxime conſcius, tui cupidus, noſtri amantiſsimus, ad te proficiſceretur, aliquid mihi ſcribendum putaui, præſertim cum aliter ipſi Pomponio ſatisfacere non poſſem. Ego ſi abs te ſumma officia deſiderem, mirū nemini uideri debeat, omnia enim à me in te profecta ſunt, quæ ad tuum commodum, quæ ad honorem, quæ ad dignitatem pertinerent. pro iis rebus nullam mihi abs te relatam eſſe gratiam tu es optimus teſtis. contra etiam eſſe aliquid abs te profectum, ex multis audiui; nam comperiſſe me, non audeo dicere, ne forte id ipſum uerbum ponam, quod abs te aiunt falsò in me ſolere conferri. ſed ea, quæ ad me delata ſunt malo te ex Pomponio, cui non minus moleſta fuerunt, quam ex meis literis, cognoſcere. meus in te animus quam ſingulari officio fuerit, & Senatus & Populus Rom. teſtis eſt. tu quam gratus

[redacted]

ETſi ſtatueram. Diximus ſupra epiſtolas Cic. non eſſe collectas pro ratione temporis, ſed perſonarum, nam huius epiſt. argumentum contigit longe ante ſuperiores a Metello, & ad Metellum epiſtolas, quia quo tempore Cic. adhuc cōſulatum geſsit. Vnde C. Antonius Cicero. in conſulatu collega: cum Ciceronis perſuaſione rem extra vrbem in agro Piſtorienſi gereret. eo conſilio, vt minus periculi ab eo, cum fortis eſſet, Repub. immineret, & vt melius coniuratos opprimeret, primū id æquo animo tulit, arbitrans, & vberiorem, & non minus honorificam eam, eſſe conditionem, ſed vbi conſilium Cicer. reſciuit, ægerrime tulit, ſcripſitq; Cicero. in ſe multa iniqua dixiſſe, atque feciſſe, quæ Cicero. partim purgat, partim negat. Ordo eſt. Etſi: ideſt quanquam ſtatueram nullas: ideſt non vllas, non mittere ad te vllas literas, niſi commendatitias: ideſt quibus tibi aliquem commendarem, non quod intelligerem eas valere ſatis apud te, ſed ne oſtenderem: ſcilicet renuendo, iis qui rogarent, me: ſcilicet vt ſe commendarem tibi, aliquid eſſe imminutum de coniunctione noſtra: ideſt vinculo amicitiæ noſtræ, Tamen cum Titus Pomponius homo maxime conſcius omnium ſtudiorum, & officiorum meorum in te, & cupidus tui, & amantiſsimus noſtri proficiſceretur ad te potaui aliquid ſcribendum mihi præſertim cum non potuiſſem ſatisfacere aliter ipſi Pomponio. Si ego deſiderem abs: ideſt a te, ſumma officia, ASC.

ſup. id nemini debeat videri mirum omnia enim quæ pertinerent ad commodum tuum, quæ ad honorem tuum, quæ ad dignitatem tuam, profecta ſunt in me in re, & ſup. to es optimos teſtis nullam gratiam eſt relatum mihi abs te. Audiui ex multis, aliquid eſſe profectum abs te, contra: ideſt in contrarium. Nam. non audeo dicere me comperiſſe, ne forte ponam ipſum verbum, quòd aiunt ſolere cõferri falſo abs te in me dicẽtes ſcilicet quod dicere ſoles te comperiſſe multa mala a me in te profecta, quod vere dicere nõ potes. Sed malo: ideſt magis volo, te cognoſcere ex Pomponio, cui fuerunt non minus moleſta. ſ. quam mihi ex literis meis, ea quæ delata sũt ad me. Et ideſt ſimul, Senatus, & populus Roma. teſtis eſt, quam: ideſt quantum, ſingulari officio animus meus fuerit in te. Tu potes exiſtimare, ideſt iudicare, ipſe ideſt per teipſum, quam: ideſt quantum, gratus fueris erga me, cæteri exiſtiment, ideſt iudicent quantum debeas mihi. Ego ſum adductus, ſup. ad ea facienda, quæ feci antea, ſcilicet quam te ingratum offenderem, cauſa, id eſt in cauſa tua, voluntate: ideſt beneuolentia mea in te, & poſtea, ideſt quæ poſtea feci, ſup. ſum adductus conſtantia, ſ. mea, ne arguar incõſtantiæ. Sed crede mihi, reliqua, ideſt ea quæ reſtant tibi peragenda: deſiderant. i. expetunt, ſtudiũ meum multo maius. ſ. quam, quod hactenus impẽdi, & grauitatem, & laborem, ſup. multa maiorem, quæ: ſcilicet ſtudium, grauitatem, laborem, ſi non videor profundere, ac perdere, ego ſuſtinebo: ideſt faciam vt perſiſtant erga te omnibus viribus meis, Sin autem, ideſt ſed ſi, ego ſentiam eſſe ingrata, ſcilicet tibi, ego non committam. i. non efficiam id, vt ipſe. i. egomet videar tibi inſanire, vt faciũt, qui in inuitos grata conferunt beneficia, ſiquidem ipſorum gratia, [illegible] potius id præcipientis, aut conſulentis faciunt, Tu poteris cognoſcere ex Pomponio. ſ. Tito, quæ & cuiuſmodi ſint ea. ſ. quæ reſtant, Atq; ego commendo tibi ipſum Pomponium, ita vt quãquam ego confido te eſſe facturum omnia cauſa ipſius, tamen ego petã abs te hoc, vt ſiquid amoris erga me reſidet. i. reliquũ manet in te, oſtendas in omne in negocio Pomponij. Tu nihil potes facere mihi gratius hoc: ideſt quam ſit hoc.

◆ a. l. librarius.

erga me fueris, ipſe exiſtimare potes. quantum mihi debeas, cæteri exiſtiment. ego quæ tua cauſa antea feci, uoluntate ſum adductus poſteaq; conſtantia: ſed reliqua, mihi crede, multo maius meum ſtudium, maioremq; grauitatem. & laborem deſiderant: quæ ego ſi non profundere, ac perdere uidebor, omnibus meis uiribus ſuſtinebo, ſin ingrata eſſe ſentiam, non committam, ut tibi ipſe inſanire uidear ea quæ ſunt, & cuiuſmodi, poteris ex Pomponio cognoſcere. atque ipſum tibi Pomponium ita commendo, ut, quanquam ipſius cauſa confido te facturum eſſe omnia: tamen abs te hoc petam, ut ſiquid reſidet in te amoris erga me. id omne in Pomponij negotio oſtẽdas. boc mihi gratius facere nihil potes. Vale.

A R G V M E N T.

Hac epiſtola ad Lentulum ad quem epiſtola primi libri ſcripta ſunt, miſſa eſt: & errore quodam inter has collocata. Significat autem ſe accepiſſe a Decio librario, quod Lentulus nollet ſibi ſuccedi. id autem nõ credidiſſe, donec uxor ſua Terentia a Cornelia vxore Lentuli id quoque intellexiſſet. & deinde diligẽter operam dediſſe, vt ita fieret. Deinde ſe emiſſe domum a M. Craſſo: gratulationem Lentuli probat, iocoque ſe ære alieno oppreſſum dicit.

GIB. LONG. LEMMA.

Officium ſuum in procurando ſucceſſore exponit, et vt Craſsi ædis emerit nũciat: vbi locum interſerit, quo coniurationem Catilinæ alludit.

M. CICERO S. D. P. SEXTIO L. F. PROCOS. 6

CVm ad me Decius ◆ *libertus tuus ueniſſet egiſſetq; mecum, ut operam darem, ne tibi hoc tempore ſuccederetur: quanquam illum hominem frugi, & tibi amicum exiſtimabam, tamen, quod memoria tenebam, cuiuſmodi ad me literas antea miſiſſes, non ſatis credidi homini prudenti, tam ualde eſſe mutatam uoluntatem tuam. Sed poſteaquã, & Cornelia tua*

SEBA. CORR. C. Antonio in conſulatu collegæ, nunc in Macedonia Procoſſ. {T. Pomponios} Atticus. {In te profecta ſunt.} Conceſsio Macedoniæ, prouinciæ ſorte meæ, communicatio Galliæ: iam pactione quoque meæ: & defenſio contra ſuſpicionem, quæ fuit te cum Catilina coniuraſſe. {Delata ſunt.} Valerio interprete nunciante, Thylioque ſcribente, ſe audiſſe, te in pecuniis cogendis dictitare partem mihi quæri, & à me cuſtodem communis quæſtus Hilarum libertũ eſſe miſſum. {Singulari animo} in iis, quæ pauloante diximus. Hoc ipſum in oratione pro Pub. Sextio indulgentiam vocat. {Reliqua} quæ iniminent, vt accuſatio coniurationes: & quod Pompeiam prodromi nunciant aperte, Pompeium acturum, tibi ſuccedi oportere: eodemque tempore aget prætor ad populum, quod contra Dardanos auare, & ob id infeliciter rem geſſeris.

BERN. RVTI. C V M T. Pompeius homo} Pomponius legendum, & alij codices & ſubiecta iudicant. {Sed reliqua (mihi crede) multo

maius meum ſtudium maioremq; grauitatem & laborem deſiderant} Sequentis epiſtolæ verba coſentiunt, Antonium, & ſi eius in me officia omnes deſiderant, tamen in ſenatu grauiſsime ac diligentiſsime defendi, ſenatumq; vehementer oratione mea, atq; autoritate commoui. Idq; forte ſignificat, quod eſt apud eũ, qui ex Liuio Epitomen fecit C. Antonius inquit, procõſul in Thracia parum, proſpere rem geſsit, vt de puniendo forte eo, vel reuocando ex prouincia, actum ſit in ſenatu.

EXPO EIVS SED Reliqua (mihi crede) multo maius meum ſtudium, maioremq; grauitatem, & laborem deſiderant} De Antonii periculo verba ſunt Ciceronis ad Atticum libro primo: Nam mihi Pompeiani prodromi nunciant, aperte Pompeiũ acturũ, Antonio ſuccedi oportere, eodemque tempore aget prætor ad populum. Res eiuſmodi eſt, vt ego nec per bonorum, nec per popularem exiſtimationem, honeſte poſsim hominem defendere, nec mihi libeat, quod vel maximum eſt. etenim accidit hoc, quod totũ, cuiuſmodi ſit, mando tibi, vt perſpicias. Libertum ego habeo ſane, nequam hominem Hilarem dico ratiocinatorem, & clientem tuum. De eo mihi Valerius interpres nũciat, Thyliusq; ſe audiſſe ſcribit hæc, eſſe hominem cum Antonio. Antonium porro in cogendis pecuniis dictitare, partem mihi quæri, & à me cuſtodem communis quæſtus, libertum eſſe miſſum. Non ſum mediocriter cõmotus, neque tamen credidi, ſed certe aliquid ſermonis fuit. Totum inueſtiga, cognoſce, perſpice, & nebulonem illum, ſi quo pacto potes, ex iſtis locis amoue. Et libro. 2. Sed heus tu ecquid vides Calendas venire? Antonium non venire: Iudices cogi? nam ita ad me mittunt. Nigidium minari, in concione ſe iudicem, qui non affuerit, compellaturum. velim tamen, ſiquid eſt de Antonii aduentu, quod audieris, ſcribas ad me Sed & libro. 3. pluribus locis inimicum ſibi C. Antonium eſſe oſtendit, vt cuius metu exul in Græciam, illo obtinente prouinciam, non auderet accedere.

[redacted]

ASC. CVm ad me &c. Hæc epiſtola ſecundum Hobertinum, & vetuſta quædam exẽplaria ad Lentulum Procoſſ. ſcripta eſt habens in ſuperſcriptione, P. Lentulo, vbi Aldinum exẽplar habet P. Sext. quod cur potius ſequamur in fine huius particulæ dicam. Docet aũt quid egerit pro Sextio in ſenatu, dicitq; ſe emiſſe domũ Craſsi, ob quam ſe ære alieno oppreſſum ioco dicit. Ordo eſt. Cum Decius librarius. ſ. tuus: ideſt ſcriptor librorum tuorum, veniſſet ad me, & egiſſet mecum: ideſt rogaſſet, aut monuiſſet, me, vt darem operam: ideſt diligenter curarem, ne ſuccederetur tibi: ſcilicet in prouincia, hoc tempore, quãquam exiſtimabam illum: ſcilicet. Decium hominem frugi, ideſt non vanum, ſed ſedulum & amicum tibi, tamẽ, quod: ideſt quia

*Terentiam conuenit, & ego cum Q. Cornelio locutus ſum: adhibui diligentiam, quotieſcunq; ſenatus fuit, ut adeſſem, plurimumq; in eo negotij habui, ut Q. Fuſium Trib. pleb. & cæteros, ad quos tu ſcripſeras, cogerem mihi potius credere, quam tuis literis. omnino res tota in menſem Ianuar. reiecta erat, ſed facile obtinebatur. Ego tua gratulatione commotus, quod ad me pridem ſcripſeras uelle te bene euenire, quod de Craſſo domum emiſſem, emi eam ipſam domum millibus nūmū xxxv. aliquanto poſt tuam gratulationem. itaq; nunc me ſcito tantum habere æris alieni, ut cupiam coniurare, ſiquis me recipiat. ſed partim odio inducti me excludunt, & aperte uindicem coniurationis oderunt: partim non credunt & à me inſidias metuūt, nec putant ei nūmos deeſſe, poſſe, qui ex obſidione fœneratores exemerit. omnino * ſemiſſibus magna copia eſt. ego autem meis rebus geſtis hoc ſum aſſecutus. ut bonum nomen adeptus exiſtimer. Domum tuam, atq; ædificationem omnem perſpexi, & uehementer probaui. Antonium, etſi eius in me officia omnes deſiderant, tamen in ſenatu grauiſſime, ac diligentiſſime defendi, ſenatumq; uehementer oratione mea, atque autoritate commoui. Tu ad me uelim literas crebrius mittas.* Vale.

quia tenebam memoria, cuiuſmodi literas miſiſſes antea ad me quia petentes, vt tibi ſuccedatur. Ego non ſatis credidi, voluntatem eſſe mutatam, tam valde, homini prudenti videlicet tibi, cui non eſt committendum, vt dicat non putabam &c. Sed poſteaquam, & Cornelia tua: ſcilicet vxor conuenit Terentiam: ſcilicet vxorem meam, & ego locutus ſum cum Q. Cornelio: adhibui diligētiam, vt adeſſem quotieſcunq; ſenatus fuit, & habui in eo plurimum negotij: ideſt difficultatis, & vt cogerem Q. Fuſium Trib. pleb. & cæteros, ad quos tu ſcripſeras, credere potius mihi, quam literis tuis. Res tua reiecta eſt: ideſt dilata omnino nunc in menſem Ian. ſed obtinebatur facile: ſcilicet vt tibi non ſuccederetur. Quia vero Lent. ſucceſsit Appius, & Appio Cice. non putem Lentulo, ſed Sextio ſcriptam. Hubertinus, tamen neſcio quomodo exponit. obtinebatur, vt tibi daretur ſucceſſor, qui tamen legit prius ne ſuccederetur: ideſt ne daretur, inquit, tibi ſucceſſor, cum legendum eſſet, vt ſuccederetur ſecundum illius ſententiam. Sed vide ſequentia. Ego tua gratulatione &c. manifeſte arguit ad Lentulum non ſcriptam eſſe hanc epiſtolam. Non emit enim domum Craſsi cum Lentulus eſſet in prouincia, ſed antequam in exilium abiſſet. Lentulo autem ſcripſit ab exilio reuocatus: ſcribitur ergo ad Sextium. Ordo eſt: Ego commotus gratulatione tua, quod ſcripſeras pridem ad me te velle bene viuere: ideſt proſpere ſuccedere, quod emiſſem domum de Craſſo ditiſsimo illo ciue, qui in Parthis poſtea periit, eam ipſum domum aliquanto poſt gratulationem, triginta quinq; millibus nūmum, pro nūmorum Hubertinus legit ſeſtertiis, ſunt qui nūmorum ſcribant, ſed cum nomine numerali apta eſt ſyncope. ITAQVE ſcito me habere nunc tantum æris alieni: ideſt tantum debiti contraxiſſe, vt cupiam coniurare ideſt facere coniurationem, cum aliis debitoribus multi æris in omnes diuites vt fecerat Catilina cum Lentulo, & Cethego aliiſque præcipue, vt Salluſtius aſſerit ob æs alienum ſubleuandum. Loquitur autem Cicero ironicos, immo ſatis dicaciter, & inſolenter quibuſdam videtur quæſiſſe occaſionem taxandæ coniurationis à ſe oppreſſæ, ſi quibuſdam: ſcilicet perditorum nominum recipiat me: ſcilicet in ſocietatem coniuratorum, ſed: ſupple tales homines excludunt me: ſcilicet à coniuratione facienda, aut ſocietate ſua: partim: ideſt pro parte, inducti odio: ſcilicet in me ſumpto, eo quod coniuratos perſecutus ſum, & oderunt aperte, ſupple me vindicem: ideſt vltorem coniurationis partim: ideſt pro parte, non credunt: ſcilicet me cupere coniurare, ſe metuunt inſidias à me, quaſi velim eos indicare, nec putant nūmos poſſe deeſſe ei qui exemerit, hoc eſt mihi, qui exemerim ideſt ex obſidione: ſcilicet coniuratorum, qui iam animo diui[illegible]domos obſidebant. fœneratores: ideſt ad fœnus, & vſu[illegible] ſolitos, & qui dederant Catilinæ, ac ſociis eius. Magna [illegible]: ideſt poteſtas huius: ſcilicet coniurationis faciendæ, aut huiuſmodi: ſcilicet recipientium cupientem coniurare, eſt homini ſemiſsi: ideſt qui nihil emit, aut molitur quod pluris ſit ſemiſſi ideſt dimidio aſsis. Ego autem aſſecutus ſum meis rebus geſtis, vt exiſtimer adeptus bonum nomen: ſcilicet hominis iuſti & potentis. Ego perſpexi domum tuam, atque omnem ædificationem, quia locauerat eam ædificandam, & probaui: ideſt commēdaui, eam vehementer. Ego defendi Antonium: ſcilicet Caium collegam meum, in ſenatu grauiſsime & diligentiſsime, etſi: ideſt quanquam, omnes deſiderant: ideſt omnes dicunt, non extare officia eius in me. Deſideramus enim, quæ abſunt, & non extant. Vnde in bello legimus tot ſunt deſiderata militum millia, ideſt occiſa eſſe, & periiſſe, & commoui: ſcilicet ad faciendum, quod orabam ſenatum vehementer oratione mea. Ego velim ſup. vt tu mittas ad me literas crebrius, quod etiam Lentul. non conuenit, qui ſatis crebro ſcripſerat.

EMI Eam ipſam domum millibus nūmum xxxv. } Nos antiquam ſcripturam repoſuimus, ſed ſuſpicamur hunc locum non vacare mendo: nec enim eſt hoc precium domus illius, quæ inuidiam Ciceroni faciebat. in codice, qui eſt in Diui Marci Bibliotheca, aliquantulum ſpatij inane relictum eſt, vbi vulgares codices { Milibus numum. } habent, ille Mediceus contractius ſpatium habet, & anguſtius. Sed etiam dubitari poteſt, quia. { Domum. } eſt extrema dictio lineæ, etſi non tam producta ſit linea illa, vt æqualis ſit aliis an fortaſſe relictum ſit à librario, non quia deſit, ſed, quia numerum illum integrum, locus ille non caperet: quem cum ipſe interrumpere & frangere nollet, citius ad initium alterius lineæ properarit. Cupio hunc locum diligentius animaduerti à peritioribus nos vt in antiquo præcipue illo ſcriptum inuenimus ſic & ipſi locum deſcripſimus, & quæcunq; ſoſpiciones ortæ ſunt, ſignificamus: exiſtimamus enim aliquam notam deeſſe, & eam aut ante, aut ſupra collocatam, numerum hunc augendi vim habuiſſe: nam etiam vulgata lectio non idoneum precium illius domus ſignificat. Budæus etiam, cuius iudicium in his rebus magni apud omnes eſſe debet (is enim hæc acute, & per diligenter tractauit) numerum hunc inquinatum eſſe cenſet, legiq; debere arbitratur. Tricies quinq; ſeſtertium. Eius opinionem confirmant noſtri vetuſtiores codices, qui duabus illis dictionibus vacāt, in quibus maxime vitium eſſe putat, vt aliqua fortaſſe (vt diximus) nota deſideretur, quæ his numeris appoſita pecuniam eam redderet. aut per hos numeros (quod vix veriſimile eſt) ſumma illa ingens pecuniæ ſignificetur. Ipſe quid ſentiat de hoc loco. lib. 3. de aſſe & par. expoſuit { Homini ſemiſsis magna copia eſt } Et hic locus diligenter etiam conſiderandus eſt alij legūt. { Omnino ſemiſſum } Vetuſti codices, { Omni ſemiſsibus } Nos lectionem eam ſecuti ſumus, quæ parum à priſcis exemplaribus diſcederet, & ſententiam eandem retineret: in. { Semiſsibus. } enim clari ſunt, & certi vetuſti codices: Vos illa. { Omnino. } quam reſtituimus, non integra in illis legitur, vt nonnihil ſcrupuli etiam reſtet. Mentionem facit huius loci Hermolaus in 2. editione Plinianarum caſtigationum lib. 14. cap. 4. qui eandem fere, quam nos, emendationem probat. Quæ ſit in veteribus exemplaribus ſcriptura, voluimus nos notum facere, cum videamus adhuc hunc locum titubare.

ACTIONES Expoſtulant } Ita legendum eſt, quemadmodum etiam vetuſti codices habent: non vt Manutij in priore, & in poſteriore ſua editione ſcripſerunt, Actione expoſtulant. In Verrem 115. Actionem eius rei poſtulant.

{ P. Sextio L.F. } Vel hic, P.F. vel in epiſtola 18. huius libri L.F. legendum videtur, cum idem ſit Sextius { Procoſſ. } Memini me alibi legere, Queſt. & ſane P. Sextius C. Antonij in Italia conſulis, & in Macedonia Proconſulis Quæſtor fuit, ſed in Macedonia, reuocato Antonio. fortaſſe relictus, hic à Cicerone Procoſſ. dicitur. { Libertus tuus } Al. librarius tuus. { Cornelia tua } C. Scipionis filia. { Q. Fuſium Trib. ple. } M. Piſone. & M. Meſſala Coſſ. { Facile obtinebatur } ne tibi hoc tempore ſuccederetur. { Millibus nūmom xxxv. } Diebus 35. in peruetere libro legimus. { Omnino ſemiſsibus } Varie legitur: Omni ſemiſsibus, Homini ſemiſsis, Omnino ſemiſsium, Omnino e miſsibus, Homini ſemiſsi, & deniq; in vetuſtiſsimo libro, Ennij ſemiſsibus: vt forte interpretandum ſit, ſemiuiris, quos Ennius & veteres ſemiſsis appellarint, ſicut & Vatinius in Epiſto. 9. huius libri. { Ego autem. } quaſi dicat, nō ſemiſsis homo. { Bo-

VICT.

* a.l. eſſe ſemiſſum.

EXPO. EIVSD.

SEBA. CORR.

num nomen. } Cui homines pecunias credere poſſint, ſed id duntaxat, cum illi interim pecunias habeant. { Antonium } col legam meum. Coſſ. & Procoſſ. tuum reum coniurationis { De fendi } illo ipſo die, quo Clodios eſt adoptatus.

SEBA. CORR. NEC Putant ei nūmos deeſſe poſſe, qui ex obſidione fœne ratores exemerit. homini ſemiſsibus magna copia eſt { Hermo laus Barbarus in Plinianarum caſtigationum editione poſteriore, lib. 14. cap. 4. legit Omnino, vel omni. quaſi diceret, non deeſſe, qui ſibi cæteriſque omnibus vel ſub vſuris ſemiſsibus credant. Ego qui locum antea aſterisco notaſſem, iſta Hermolai annotatione valde non ſum commotus, neq; mihi dū in loci ſenſu ſatisfacio. Sane & Adeptus verbum idem Hermolaus expungit in ſubiecto colo. aliunq; inde, quæ interpretis ſenſum inuehit: quem & nos dubio ꝓcul amplectimor, etiamſi id verbum retineatur, & per iocum intelligi tradit. Lectioni quidem eius manuſcripti quoq; codicis fides aſtipulatus. Cæterum non ad Lentulum, vt idem retur, eſt epiſtola hæc ſed, niſi fallor, ad Sextium quem defendit in iudicio. id cō firmat Corneliæ nomen. Illum enim ſecundis nuptiis Cornelii, Scipionis filiam in matrimonium duxiſſe, teſtatur in oratione pro eo, Si enim ſcriberetur ad Lentulum, in primum operis librum cum cæteris collata eſſet. In quo etiam interpres minus iam turpiter, quando cum tanto viro errauit. Nec tamen vt eſt ab Aldo factum, P. Sextio. L. F. Proconſuli, ſed Quæſtori inſcribi oportuit, pu eo. eum enim in eadem oratione & quæſtorem Antonii collegæ ſui teſtatur fuiſſe in Italia, & in Macedonia quoq; quo ad eum nunc ſcriptum arbitror. nam & alioqui de Antonio in fine meminit literarum: vt iam ſit recte collocata apud proximam hæc epiſtola { Sed facile obtinebatur } ne tibi ſuccederetur hoc tempore contra quam interpres.

ARGVMENTVM.

Quo tempore coniurationem repreſſit Romæ Cicero, Cn. Pompeius Mithridatem deuicit vnde literas ad ſenatum dederat e quibus nunc Cicero dicit, ſe ſperare otium e bellis externis. Deinde, quia in literis ad ſe datis, Pompeius parum honorifice meminit de re bene geſta ab ipſo Cic. ſignificat in ea re deſiderare gratulationem eius: iucundas tamen fuiſſe literas, præſertim cum putet gratulationem omiſſam ne offendat maleuolos.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Ne alienaret a ſe Pompeij voluntatem, clam illum perſtringit, & propemodum accuſat de ingratitudine: quod fortia illius conſilia, & facta in coniuratione Catilina facta non agnouiſſet.

M. TVL. M. F. CICERO C. D. CN. POMPEIO CN. F. MAGNO IMP. 7

SI Tu, exercitusq; ualetis, bene eſt. Ex literis tuis, quas publice miſiſti, cepi una cum omnibus incredibilem uoluptatem: tātam enim ſpem otij oſtendiſti, quandam ego ſemper omnibus te uno fretus pollicebar. ſed hoc ſcito tuos ueteres hoſteis, nouos amicos uehementer literis perculſos, atque ex magna ſpe deturbatos iacere. ad me autem literas quas miſiſti, quanquam exiguam ſignificationem tuæ erga me uoluntatis habebat: tamen mihi ſcito iucundas fuiſſe. nulla enim re tam lætari ſoleo, quàm meorum officiorū conſcientia, quibus ſiquando non mutuo reſpondetur, apud me plus officij reſidere facillime patior: illud non dubito. quin ſi te mea ſumma erga te ſtudia parum mibi adiunxerunt Reſpub. nos inter nos conciliatura, coniuncturaq; ſit. ac ne ignores, quid ego in tuis literis deſiderarim, ſcribam aperte, ſicut & mea natura, & noſtra amicitia poſtulat. Res eas geſſi quarum aliquam in tuis literis, & noſtræ neceſſitudinis, & reipub. cauſá gratulationem expectaui, quam ego abs te prætermiſſam eſſe arbitror, quod uerebare, ne cuius animum offenderes. ſed ſcito, ea, quæ non pro ſalute patriæ geſſimus orbis terræ iudicio, ac teſtimonio comprobari. quæ, cum ueneris, tanto conſilio tantaq; animi magnitudine à me geſta eſſe cognoſces. ut tibi multo maiori. quàm Africanus fuit. me non multo minorem, quam Lælius, facile, & in Repu. & in amicitia adiunctum eſſe patiare. Vale.

[redacted]

ASC. SI tu &c. Quo tempore coniurationem repreſſit Romæ Cicero, Cn. pompeius Mithridatem Ponti regem deuicit: vnde literas ad ſenatum dederat, e quibus nunc Cice. dicit ſe ſperare otium à bellis externis. Deinde, quia in literis ad ſe datis Pompe. parum honorificè meminit de re bene geſta ab ipſo Cice. ſignificat ſe in ea re deſiderare gratulationem eius, iucundas tamen fuiſſe literas, præſertim cum putet gratulationē omiſſam ne offendat maleuolos. Ordo eſt. Si tu, & exercitus tuus valetis, bene eſt. Ego cepi vna cum omnibus: ſcilicet aliis, incredibilem voluntatem ex literis tuis, quas miſiſti publice: ideſt ad ſenatum publice legēdas. Tu enim oſtendiſti tantā ſpem ocii: ſcilicet ab externis bellis futuri, quantum ego pollicear ſemper omnibus, fretus: ideſt confiſus & adiutus te vno: ideſt ſolo. Sed ſcito hoc, hoſtes tuos veteres, amicos nouos: ideſt qui fortunam ſequentes ſe iandudum amicos ſimulant, perculſos: ideſt attonitos & ſtupefactos vehementer literis: ſcilicet tuis, atque iacere deturbatos: ideſt conturbatione deiectos, ex magna ſpe, quam conceperant de interitu tuo. autem: ideſt ſed, ſcito has literas, quas miſiſti ad me, quanquam habebant exiguam: ideſt exilem & modicam ſignificationem, ideſt notificationem voluntatis tuæ: ſcilicet bonæ erga me, tamen fuiſſe mihi iucundas. Enim: ideſt quia, ego nulla: ideſt non vlla, non ſoleo lætari vlla re, tam: ideſt tantopere, quam: ideſt quantopere, conſcientia meorum officiorum, ideſt decenter factorum. Quibus: ſcilicet officiis meis ſiquando: ideſt aliquando, non reſpōdetur mutuo: ideſt non ſatisfit ab his, quibus ea impendi, patior facillime: ideſt æquiſsimo animo, plus officii reſidere: ideſt quaſi ocioſū eſſe apud me. Ego non dubito illud quin ſi ſumma ſtudia mea erga te, ad iunxerunt parum mihi te: Reſpub. ſit nos conciliatura, & cōiectura inter nos. Ac ne ignores, quid ego deſiderarim: ideſt non inuenerim inueniſſe tamen voluerim, in literis tuis, ſcribam aperte, ſicut & natura mea, quæ nihil ſimulare nouit, & amicitia noſtra, quæ omnia manifeſta eſſe vult poſtulat. Ego geſſi eas: ideſt tā inſignes res: ſcilicet in oppreſsione coniuratorum, quarum ego expectaui in tuis literis aliquam gratulationem, cauſa &: ideſt ſimul, neceſsitudinis noſtræ, & ideſt ſimul Reipub. quam: ſcilicet gratulationem, ego arbitror eſſe prætermiſſam a te qđ verebare: ideſt timebas, ne offenderes: ideſt læderes cuius: ideſt alicuius animum. ſed ſcito ea, quæ nos geſsimus pro ſalute patriæ, comprobari iudicio & teſtimonio orbis terrarum. Quæ: ſcilicet geſta mea, cum veneris: ſcilicet Romam, tu cognoſces eſſe geſta à me tanto conſilio & tanta magnitudine animi, vt patiare facile, me nō multo minorem: ideſt inferioris virtutis quam Lælius, nobiliſsimus amicus Scipionis, ſupple fuit: adiunctum eſſe tibi multo maiori quam Africanus: ſcilicet Scipio, ab Africa deuicta ſit dictus, fuit in Republica & in amicitia. Modeſte ſe Lælio non multo minorem dicit: ſed tamen ſatis iactanter geſta ſua commemorat.

COR. BER. PVBLICE Miſiſti } ex Aſia, de Mithridatico bello confecto. { Tuos veteres hoſtes nouos amic. } Cæſarem intelligere poſſumus & ſi difficilis eſt coniectura. { Res eas geſſi } In conſulatu. { Africanus Minor, Scipio Emilianus dictus { Lælius }. cognomento Sapiens, qui de amicitia apud Cicerōem diſputat.

BERN. RVTL. TVOS Veteres hoſteis, nouos amicos vehementer literis perculſos } Ne Lucullum Craſſumq; intelligam mouet, & qđ Lucullum nō ita multo ante inimicum ſibi comparauit: ſed illa ipſa cauſa, quod ei ſucceſſiſſet in prouincia, quaſiq; gloriam laborum præripuiſſet, vt ſcribit in vtriuſq; vita Plutarchus. Craſſum vero non ante ſibi conciliauit, quam Romam reuerſus à bello Mithridatico, idq; Cæſaris opera idem, Appianuſq; auctores. Vt potius Veteres amici noui hoſtes appellandi fuerint. Nā & alioqui Craſſus quoq;, vt Pompeius, Syllanus denique in primo

mo conſulatu collega, ſimultates veteres depoſuerant, quæ tamen poſtea reuinxerint, vſq; eã Cæſaris reconciliationem: vt teſte in vitis eorum Plutarcho, Nec eſt tamen alter, quem innui ſuſpicer, niſi Cæſarem forte. nam & alioqui cum Craſſo ſimultate potius atq; æmulatione, quam odio inimicitiſque certauit: vt ait Plutarchus.

VERECVNDA Expoſtulatio eſt. Orditur autem à gratulatione, poſtea verecunde reprehendit ipſius literas, quod non comprobet res geſtas contra Catilinam. Eiſq; Rhetorica inprimis diſtributio, quod inquit, Pompeium ſi non propter priuatam amicitiam, tam propter ea quod eadem in repub. tenet, ſecum coniunctum fore. Cicero Prætor valde, ornauit Pompeium & in conſulatu quoque quia imperium belli Mithridatici eripuit Lucullo, & tradidit Põpeio. { Si tu exercituſque. } Narratio, habet gratulationẽ de literis ipſius publice ſcriptis. Deinde reprehenſionem priuatarum literarum.

ASC. QVantum. Inter Cic & Craſſũ poſt amicitiam magnam inciderat ſimultas magna, præſertim ob defenſionem Gabinij, tandem per interceſsionẽ Cæſaris & Pompeij ſic facti ſunt amici, vt Craſsus in Parthicum bellum fere exhortis Craſsipedis generi Cic. ſit progreſſus ad quem nunc Cic. ſcribit, ſe ita pro eo in ſenatu contendiſſe, vt omnes intellexerint ſuum erga Craſſum ſtudium oſtenditq;, quæ Craſſus audierat, non eſſe vera, pollicens, ſe illi conſtantem ſeruaturum voluntatem, rogansq; vt talem erga ſe ſeruet, ſcribatque de rebus ſuis omnibus. Ordo eſt. Ego nõ dubito, quin omnes tui ſcripſerint ad te, quantum ſtudium meum extiterit: ideſt eminuerit aut fuerit dignitatis tuæ, vel tuendæ, ideſt protegendæ, vel etiam augendæ. Enim: ideſt quia, ſupp. ſtudium meum non fuit, aut mediocre, ſed indigens, aut obſcurum: ideſt occultum, aut eiuſmodi: ideſt tale quod poſſit præteriri: ideſt aboleri ſilentio. Nam ego decertaui: ſcilicet pro te, &: ideſt ſimul cum conſulibus & cum multis conſularibus: ideſt qui prius conſulatum geſſerant. tanta contentione, [redacted]

ARGVMENT.

Inter Ciceronem, & Craſſum poſt amicitiam magnam inciderat ſimultas non parua, immo & diſſenſio ſtudiorum, & odium propter defenſionem Gabinij, quam Craſſus ſuſceperat contra Ciceronem: cum eum antea oppugnaſſet, vt viſum eſt lib. 2. tandem tamen cohortantibus Pompeio, & Cæſare, reconciliata eſt inter eos gratia, ita vt pene e domo Ciceronis profectus ſit Craſſus ad Parthicum bellum, ad quem Cicero nunc ſcribit. ſe ita pro eius honore, & dignitate cõtendiſſe in ſenatu, vt omnes intellexerint ſuum erga eum ſtudium: oſtenditque ea quæ audierat nõ eſſe vera, ſed a maleuolis ficta: vnde pollicetur, ſe illi conſtãtem amicũ fore: rogat vt talis ſibi ſit Craſſus: & de rebus omnibus ad ſe ſcribat.

GIBER. LONG. LEMMA.

Prædicat animũ ſuũ erga Craſſum, & quam officioſus eſſe cupiat, ſcribit.

M. T. CICERO M. LICINIO P. F. CRASSO S. D. 8

QVantum meum ſtudium extiterit dignitatis tuæ, uel tuendæ, uel etiam augẽdæ, non dubito, quin ad te omnes tui perſcripſerint: non enim fuit aut mediocre, aut obſcurum, aut eiuſmodi, quod ſilentio poſſet præteriri. nam & cum Conſulibus, & cum multis conſularibus tanta conditione decertaui, quanta nunquam antea ulla in cauſa: ſuſcepiq; mihi perpetuam propugnationem pro omnibus ornamentis tuis: ueteriq; noſtræ neceſsitudini iandiu debitum, ſed multa uarietate temporum interruptum officium cumulate reddidi. neque mehercule unquam mihi tui aut colendi, aut ornandi uoluntas defuit. ſed quædam peſtes hominum laude aliena dolentium & te nonnunq̃ à me alienarunt, & me aliqñ immutarunt tibi. ſed extitit tempus optatum mihi magis quam ſperatum ut florentiſsimis tuis rebus, mea perſpici poſſet & memoria noſtræ uoluntatis, & amicitiæ fides. ſum enim conſecutus, non modo ut domus tua tota, ſed ut cuncta ciuitas me tibi amiciſsimum eſſe cognoſceret. Itaq; & præſtantiſsima omnium fœminarum uxor tua, & eximia pietate, uirtute, gratia tui Craſsi meis conſilijs, monitis, ſtudijs, actionibusq; nituntur: & ſenatus populusq; Roma. intelligit, tibi abſenti nihil eſſe tam promptum, aut tam paratum, quam in omnibus rebus, quæ ad te pertineant, operam curam, diligentiam, autoritatem meã. quæ ſint actaq; agantur, domeſticorum tibi literis declarari puto. De me ſic exiſtimes, ac tibi perſuadeas uehementer uelim non me repentina aliqua uolũtate, aut fortituito ad tuam am-

non enim ſperare poterat, cum non haberet præſentia ad hoc merita, nec euidentes videlicet cauſas, optabat tamen quia bonum quodlibet optabile eſt. extitit: ideſt emerſit & exortum eſt vt rebus tuis florentiſsimis: ideſt in ſumma felicitate tua, &: id eſt ſimul, memoria mea noſtræ voluntatis: ideſt beneuolentiæ priſtinæ, & fides amicitiæ: ideſt in amicitia conſeruanda, poſſet perſpici: ideſt clare videri & agnoſci. Sum enim conſecutus: ideſt obtinui, vt non modo: ideſt non ſolum domus tua tota, ſed ſupple etiam, vt cuncta: ideſt vniuerſa ciuitas, ſcilicet Romana, cognoſceret me eſſe amiciſsimum tibi. Itaque &: ideſt ſimul, vxor tua præſtantiſsima: ideſt quæ eſt præſtantiſsima omnium fœminarũ & Craſsi. ſ. filij tui, eximia pietate, virtute, gratia, ideſt qui habent eximiam pietatem: ſcilicet in te, eximiam virtutem & gratiam in oculis omnium, nituntur: ideſt ſuffulciuntur conſilijs, monitis ſtudiis & actionibus meis. &: ideſt ſimul, ſenatus, & populus Romanus intelligit, nihil eſſe tam promptum aut tam paratum tibi abſenti qui operam, curam, diligentiam, autoritatem meam, in omnibus rebus quæ pertineant ad te Ego puto declarari tibi literis domeſticorum quæ ſint acta, & quæ agam: ſcilicet pro te. Ego velim vehementer ſupple vt exiſtimes: ideſt iudices de me ac perſuadeas tibi, me non incidiſſe aliqua voluntate repentina: ideſt ſubitanea aut fortuito ſcilicet caſu, ad amplectendam ideſt proſequendam amplitudinem tuam officiis meis, ſed vt primum attigerim forum ſcilicet iudiciale. ſpectaſſe: ideſt tetendiſſe ad hoc ſemper, vt poſſem eſſe quam maxime cõiunctus tibi. Quo quidem tempore teneo memoria, neque obſeruantiam meã: ideſt meã venerationem, & cautionem, ne te lædam, defuiſſe tibi, neq; ſummam beneuolentiam ac liberalitatem tuam defuiſſe mihi. Si qua: ideſt aliqua: ſcilicet diſcordiæ ſemina interciderunt non tam re quam ſuſpicione violenta: ea cum fuerint & falſa, & inania, ſint euulſa ex omni: ideſt tota memoria & vita noſtra. Tu enim es is: ideſt talis vir, & ego cupio eum eſſe ideſt talem, vt quoniam incidimus in eadem tempora Reipublicæ vt ſimul Rempublicam tractemus, ego ſperem coniunctionem & amicitiam noſtram fore: ideſt futuram eſſe, vtriq; noſtrum laudi: ideſt ad laudem, quia honeſtum eſt bonos inter ſe amare & iuuare. Quamobrem tu ipſe ſtatues: ideſt conſtitues in animo tuo. quantum putes: ideſt putare debeas, tribuendum nobis. iudicio tuo: ideſt ſecundum iudicium tuum, & vt ſpero, tu ſtatues ſupple illud, ex dignitate noſtra: ideſt ſecundum dignitatem noſtram. Ego vero profiteor tibi atq; polliceor eximium, & ſingulare ſtudium meum, in omni genere officij, quod ſpectet ad honeſtatem & gloriam tuam. In quo etiam ſi multi contendent mecum tamen ſuperabo facile omneis: ſcilicet contendentes mecum, cum: ſcilicet ſit, quod ſuperabo reliquis omnibus iudicibus: ideſt ita iudicantibus, cum: ideſt multo euidentius.

Craſsis tuis: ſcilicet filiis, iudicibus, quos ambos: ſcilicet liberos tuos. Ego diligo vnice: ideſt vt vnicos filios diligerem, ſed beneuolẽtia impari: ideſt minore in Marco: ſcilicet filio tuo. ego ſum deditus: ideſt addictus magis Publio: ſcilicet filio tuo, quam Marco, hoc: ideſt propter hoc quod quanquam ſupple obſeruauit & dilexit me ſemper à pueritia ſcilicet ſua, tamen obſeruat & diligit me maxime hoc tempore, ſicut alterum parentem: ideſt patrem. Has &c. Velim ſupp. vt exiſtimes has literas habituras eſſe vim: ideſt poteſtatẽ fœderis: ſcilicet tecum icti, non epiſtolæ: ſcilicet duntaxat, & me obſeruaturum eſſe ſanctiſſime & diligentiſsime ea, quæ promitto, ac pro: ideſt recipio tibi. Recipere enim interdum eſt promittere, interdum reſeruare, interdum ſeruare, vnde canere receptui, interdum accipere debita. Ego permanebo non ſolum cauſa amicitiæ noſtræ, ſed etiam cauſa conſtãtiæ meæ: ideſt vt conſtans ſim, & videar, in ea ſupple defenſione dignitatis tuæ, quæ ſuſcepta ſupple eſt à me, te abſente. Quamobrem ego arbitratus ſum, ſatis eſſe hoc tempore, ſcribere ad te, hoc: ſcilicet ſequentia, ſi ipſe: ideſt ego intelligerem quid. ideſt aliquid pertinere, aut ad voluntatem ſupple tuam, aut ad commodum ſupple tuum, aut ad amplitudinem tuam, me facturum eſſe id ſponte mea: ideſt quod dicunt proprio inſtinctu. Sin autem: ideſt ſed ſi, eſſem admonitus, aut à te, aut à tuis, ſupple me effecturum, vt intelligeres, nihil neq; te ſcripſiſſe, neque quenquam tuorum detuliſſe, ideſt denūciaſſe ad me fruſtra. Quamobrem velim ſupple vt &: ideſt ſimul, eſſe: ideſt tute, ſcribas ad me de omnibus rebus minimis, maximis & mediocribus, vt: ideſt tanquam ad hominem amiciſsimum, & ideſt ſimul, præcipias tuis: ſcilicet neceſſariis & amicis, vt vtãtur ſic opera, conſilio, autoritate, gratia mea, in oĩbus negociis tuis publicis, quæ magiſtratum concernunt & rempubli. priuatis, quæ ad rem priuatam ſpectant forenſibus, quæ in foro iudiciali aguntur, domeſticis: ideſt familiaribus, & ſupple amicorum, hoſpitum, clientum tuorũ, vt deſiderium præſentiæ tuæ minatur quoad eius: ideſt quatenus id poſsit, fieri labore meo: ideſt per laborem meum, cum faciam fere quæ tu ſi adſis.

* a.l. violenta.

* a.l. beneuolẽtia pari.

*plitudinem meis officijs amplectendam incidiſſe, ſed tu primum forum attigerim ſpectaſſe ſemper, ut tibi poſſem quam maxime eſſe coniunctus. quo quidem ex tempore, memoria teneo, neque meam tibi obſeruantiam, neq; mihi tuam ſummam beneuolentiam. ac liberalitatem defuiſſe ſiqua interciderunt non tam re, quam ſuſpicione * uiolata, ea cum fuerint & falſa, & inanis ſint euulſa ex omni memoria, uitaq; noſtra. is enim tu uires, & eum me eſſe cupio, ut, quoniam in eadem Reipublicæ tempora incidimus, coniunctionem, amicitiamq; noſtram utrique noſtrum laudi ſperem fore. Quamobrem tu quantum tuo iudicio tribuendum nobis eſſe putes ſtatues ipſe, & ut ſpero, ſtatues ex noſtra dignitate: ego uero tibi profiteor atque polliceor eximium, & ſingulare meum ſtudium in omni genere officij: quod ad honeſtatem, & gloriam tuam ſpectet. in quo etiam ſi multi mecum contendent, tamen cum reliquis omnibus, tum Craßis tuis iudicibus omneis facile ſuperabo: quos quidem ego ambos unice diligo, ſed in Marco * beneuolentia impari: hoc magis ſum Publio deditus, quod me quanquam à pueritia ſua ſemper, tamen hoc tempore maxime ſicut alterum parentem & obſeruat & diligit. has literas uelim exiſtimes fœderis habituras eſſe uim, non epiſtolæ, meq; ea, quæ tibi promitto ac recipio, ſanctißime eſſe obſeruaturum, diligentißimeq; facturum. quæ à me ſuſcepta defenſio eſt te abſente dignitatis tuæ, in ea iam ego non ſolum amicitiæ noſtræ, ſed etiam conſtantiæ meæ cauſa permanebo. Quamobrem ſatis eſſe hoc tempore arbitratus ſum. hoc ad te ſcribere me, ſiquid ipſe intelligerem, aut ad uoluntatem, aut commodum, aut ad amplitudinem tuam pertinere, mea ſponte id eſſe facturum: ſin quidpiam aut à te eſſem admonitus, aut à tuis, effecturum, ut intelligeres nihil neq; te ſcripſiſſe, neq; quenquam tuorum ad me fruſtra detuliſſe: quamobrem uelim ita & ipſe ad me ſcribas de omnibus, minimis, maximis, mediocribusq; rebus, ut ad hominem amicißimum: & tuis præcipias ut opera, conſilio, autoritate, gratia mea ſic utantur in omnibus publicis, priuatis, forenſibus, domeſticis, tuis, amicorum, hoſpitum, clientum tuorum negocijs, ut, quoad eius fieri poßit, præſentiæ tuæ deſiderium meo labore minuatur. Vale.*

bus ſemper eius domus pateret, pecuniam inſuper ſine vllo fœnore mutuo traderet &, cum ſe militari gloria inferiorem animaduerteret Pompeio ciuilibus ſtudiis. quam maximam poſſet autoritatem, & potentiam comparare nitebatur. Itaq; petentibus omnibus præſto aderat officiis patrociniis pecuniarum etiã mutuis dationibus. Exiſtimo autem in ſupplicationibus ei decernendis laboraſſe Ciceronem. Idem certe Plutarchus eſt autor, initio multas Meſopotamiæ ciuitate ſe ei ſponte dedentes, à Craſſo in fidem ditionemq; receptas, Xenodotiam etiam ui captam. quamobrem cum ſe Imperatorem appellatum iri putaſſet à militibus ſpe ſua fruſtratus ſit. { Hoc magis ſum Publio deditus, quod me, quanquam à pueritia ſemper, in hoc tempore maxime, ſicut alterum parentem & obſeruat & diligit } Non alienum puto Plutarchi verba apponere, quibus & origo inimicitiarum cum Craſſo, & conſuetudo cum filio continentur. Coniurationis { Inquit in Craſſo. } eius, qui Catilina autore cepta, omnem pene funditus euertit. rẽpub. conſcium atque participem fuiſſe Craſſum, non parua ſuſpicio fuit. nam ex coniuratis quidam, magna voce. Craſſum compellans auditus eſt, attamen eius verbis nemo fidem adhibuit. Et M. Cicero coniurationis vindex aperte ſatis in oratione quadam in Craſſum, & Cæſarem, coniurationis illius non minima ex parte cauſam refert eam tamen orationem nunquam niſi poſt vtriuſq; mortem edere auſus eſt. In illa vero, quam de ſuo conſulatu habuit, Craſſum ad ſe noctu veniſſe refert. epiſtolam à Catilina miſſam tenentem, qua illum quaſi conſcium ad firmandam coniurationem hortatur: atque hæc cauſa ſemper in poſterum Ciceronis inimicus Craſſus eſt habitus. Quod vero palam illum non inſectaretur, filius impedimento fuit: qui cum ſtudiorum ac diſciplinæ amantiſsimus eſſet, vehementer Ciceronem diligebat, eiuſq; congreſſu ac familiaritate plurimum vtebatur, adeo vt cum exilio damnatus eſſet Cicero, P. Craſsi filius una cum eo veſtem mutauerit, atque alios adoleſcentes cõplures idem facere compulerit tandem vero patrem etiam Ciceroni conciliauit.

[redacted]

SEBAS. CORR. VEL Tuendæ } contra Atteium Trib. pleb. & reliquos aduerſarios. epiſ. 8. lib 1. { Cum Cos. } L. Domitio Aenobarbo, & Appio Claudio Pulchro { Noſtræ neceſsitudini } Quæ ante coniurationem Catilinæ fuerat { Interruptum } maxime tempore coniurationis { Hominum } Catonis & aliorum { Vxor tua } Tertula. { Tui Craſsi } Marcus, & Publius iunior, qui à Cæſare e Gallia cum mille equitibus remiſſus nondum patrem fuerat ſecutus { Forum attigerim } eloquentiam auſpicaturus die, vt vocant, tyrocinij. { Quam ſuſpicionem. } Nam à P. Clodio infeſtiſsimus eſſe meis fortunis prædicabaris. { Violata. } Al. violenta { A pueritia ſua ſemper } tanquam magiſtrum.

BERN. RVTI. NEQVE Tuam ſummam beneuolentiam ac liberalitatem defuiſſe. } Erat Craſſus in amicos liberalis adeo, vt omni-

ASC.

SI Vales, &c. Vatinius Ciceronem rogat, vt pro rebus bene in Illyria geſtis ſupplicationem ſibi decernendam procuret, pollicetur ſe curaturum vt fugitiuus Ciceronis comprehendatur, dicens. Si vales o Cicero, bene eſt, ego valeo, ſcilicet bene. Si tu ſeruas conſuetudinem tuam in tuendis: ideſt protegendis patrocinijs: ideſt clientibus, patrocinio tuo commiſſis: Publius: Vatinius cliens: ſcilicet tuus: ideſt te aduocatum & patronum ſuum colens, venit ad te, honeſtius dicit quam ſi dicat, ego Publius, &c. venio qui vult cauſam dicier, pro dici, pro ſe: ideſt pro ſupplicatione ſibi impetranda. ego non puto, ſupple quod repudiabis in honore: ſcilicet obtinendo aut in re, honeſta, quem te cepiſti: ſcilicet defendendum, in periculo: ſcilicet capitis. Autē, ideſt ſed quem ego adoptem, aut inuocem potius quam illum, quo defendēte didici vincere? quaſi dicat nullum. An verear ne qui neglexerit: ideſt parui fecerit: ſcilicet Cice. conſpirationem hominum potentiſsimorum: ſcilicet mihi aduerſantium pro ſalute mea: id eſt vt me ſaluum faciat, is non proſternat atq; obterat, obtrectationes & inuidias puſillorū ac maleuolorum, pro honore meo: ſcilicet augendo? quaſi dicat nequaquā. Quare ſi amas me, ſicut ſoles, ſuſcipe me totum, atq; puta: ideſt exiſtima hoc quicquid eſt oneris, ac muneris: ideſt officij tuendum ac ſuſtinendum, ſupple eſſe tibi, pro dignitate mea. Scis fortunam meam inuenire facile. neſcio quomodo obtrectatores, ideſt maledicos. quidem: ideſt certe, mehercule: ſcilicet ita iudicante, non merito: ideſt peccato meo. ſed quanti refert: id eſt intereſt. id: ſcilicet an merito, an immerito fiat. ſi tn̄. i. nihilominus. accidit neſcio quo fato: ideſt infortunio mihi ex aſtrorum aut deorum diſpoſitione impendente? permittit enim deus etiam bonis aduerſa contingere, vt inde meliores euadant, ſed malum culpæ à fato non dependet, ſed arbitrio noſtro. Si forte quis: ideſt aliquis fuerit, qui velit obeſſe, ideſt nocere & obſiſtere dignitati noſtræ, peto à te, vt præſtes mihi tuam cōſuetudinem, & liberalitatem in me abſente defendendo. Ego perſcripſi tibi infra: ideſt inferiore parte tabellæ, literas ſupple meas, eo exemplo, quo exemplo: ideſt qua forma, miſeram ad ſenatum, aut perſcripſi tibi quo exemplo, & cætera ſuperior expoſitio plus placet. priore enim de modo diploma: ideſt quod duplum dicunt & exemplum literarum ſuarum ſcripſerit, poſteriore tantum formam quo ſcriptæ eſſent. Seruius tuus fugitiuus: ſcilicet Dionyſius nomine, Anagnoſtes: ideſt lector tuus, aut in menſa aut in lectica, non eſt ergo proprium ſed officij nomen à verbo ἀναγινώσκω, qđ eſt lego, vnde ἀνάγνωσις, Anagnoſis lectio. dicitur eſſe Vardaci: ideſt in eo oppido in Illyris, quo tu mandaſti nihil: ſcilicet vt curem comprehēdendum, ego tamen præmandaui: ideſt antequam eo perfugeret, vt conquireretur terra marique, & profecto ego reperiam tibi: ideſt ad vtilitatem tuam, illum, niſi aufugerit in Dalmatiam, ſeu Dalmatiam, quæ eſt pars Illiriæ, & tamen: ideſt licet, eo fugerit, ego eruam: ideſt auellā eum, aliquando: ideſt tandem inde, ideſt ab eo loco. Tu fac ſupple vt ames nos. Vale. Ex caſtris Narona: ideſt in eo loco, ad tertium Idus quintileis, ideſt Iulias.

PAVLVS MANV.

CVM Vardeis. } Antea, Vardacis, legebatur. nos in libris manuſcripteis, lectionem, quam impreſsimus, inuenimus. neq; de ea dubitandum quicq̄ cenſuimus, cum à Plin. Vardeos iter Dalmatiæ populos, in qua Vatinius bellum gerebat, numeratos videremus.

SEBA. CORR.

P. Vatinius } Cæſare in Illyricum cum tribus legionibus miſſus, vt tributa imponeret, & obſides acciperet. { Ad te venit } Al. aduenit. { Pro ſe cauſam } de ſupplicationibus obtinendis. { In honore } imperatorem appellatum. { In periculo } reum factum anno decimo fere ante Epi. 8 libr. 1. { Potentiſsimorum homi. } Catonis, Fauonij, & aliorum. { Tuus ſeruus. } Dionyſius epiſt. 77 lib. 13.

[redacted]

* a. l. obtrectationes, & iniurias

* a. l. Vardacis.

ARGVMENT.

Cum Vatinius gereret bellum in Illyrijs, & ob res bene geſtas optaſſet ſibi decerni ſupplicationes, ſciretque æmulos ſibi aduerſari: rogauit hac epiſtola Ciceronem, vt quemadmodum prius pro ſalute ſua certauerat (in capitis enim periculo eum liberauerat) ita nunc pro honore certet. Deinde pollicetur ſe daturum operā, vt Dionyſius ſeruus fugitiuus Ciceronis inueniatur, & domino reſtituatur.

GIBER. LONG. LEMMA.

Petit Vatinius, vt dignitatem illius contra maleuolorū inuidiam, Cic. defendat:

P. VATINIVS IMP. M. CICERONI SVO S. D. 9

*SI Vales, bene eſt: ego ualeo: Si tuā conſuetudinem in patrocinijs tuendis ſeruas, P. Vatinius cliens ad te uenit, qui pro ſe cauſam dicier uult. non puto repudiabis in honore, quem in periculo recepiſti. ego autem quem potius adoptem, aut inuocem, quàm illum, quo defendente uincere didici? an uerear, ne qui potentiſſimorum hominum conſpirationem neglexerit pro mea ſalute, is pro honore meo, puſillorum, ac maleuolorum * obtrectationes, & inſidias non proſternat, atque obterat? quare ſi me (ſicut ſoles) amas, ſuſcipe me totum, atq; hoc, quicquid eſt oneris, ac muneris, pro mea dignitate tibi tuendum, ac ſuſtinendum puta. ſcis meam fortunam neſcio quo modo facile obtrectatores inuenire, non meo quidem mehercule merito: ſed quanti id refert, ſi tamen fato neſcio quo accidit? ſi quis forte fuerit, qui noſtræ dignitati obeſſe uelit: peto à te, ut tuam conſuetudinem & liberalitatem in me abſente defendendo mihi præſtes. Literas: ad ſenatum noſtris de rebus geſtis quo exemplo miſeram, infra tibi perſcripſi. Dicitur mihi tuus ſeruus anagnoſtes fugitiuus eum * Vardæis eſſe: de quo tu mihi nihil mandaſti: ego tamen, terra, mariq; ut conquireretur præmandaui: & profecto tibi illum reperiam, niſi in Dalmatiam aufugerit, & inde tamen aliquando eruam. Tu nos fac ames. Vale. Ad III. Id. Quint. ex caſtris, Narona.*

ARGVMENTVM.

Idem Vatinius ex eadem prouincia hanc ad Ciceronem dedit epiſtolam: in qua primum ſcribit, ſe nihil adhuc certi habere de Dionyſio ſeruo fugitiuo Ciceronis, ſperare tamen ſe eruturum illum aliquando e Dalmatia. Deinde quia Cicero, & Seruilius deprecati fuerant pro quodam pirata Catilio nomine, quem Vatinius bello ceperat, adducit multas cauſas, quare non debeat ei parcere: rogatque Ciceronem vt cauſam ſuam defendat Romæ: quia potuiſſent ſupplicationes ſibi decerni pro rebus in Dalmatia bene geſtis. Sed Cæſar, qui debeat proponere in ſenatu de ea re, nihil adhuc propoſuerat, quod iniquum cenſet, commemorans quædam preclare geſta: Deinde ſe totum Ciceroni ab defendendū tradit.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Reſpondet Ciceronis petitioni de Catilio pirata Vatinius, quem propter immenſa ſcelera dimittere ſe non poſſe dicit: deinde ſupplicationes pro rebus geſtis, vt a Cæſare referantur hortatore Cicerone, poſtulat.

P. VATINIVS IMP. M. CICERONI SVO S. D. 10

SI Vales bene eſt: ego quidem ualeo. De Dionyſio tuo adhuc nihil extrico, & eo minus, quòd me frigus Dal-

ASC.

SI Vales. Idem Vatinius ex eadem prouincia hāc ad Cicero. dedit epiſtolā, in qua primum ſcribit ſe nihil certi adhuc habere de Dionyſio ſeruo fugitiuo, ſperare tamen poſſe eum aliquādo eruere e Dalmatia. Deinde quia Cice. & Seruilius deprecati fuerant pro quodam Pirata Catilio nomine, quem Vatinius bello ceperat, adducit multas cauſas, quare ei non debeat parcere, rogatq; Ciceronem, vt cauſam ſuam defendat Romæ, quia potuiſſent ſupplicationes ſibi decerni pro rebus in Dalmatia bene geſtis, Sed Cæſar, qui debebat referre de ea re, nihil adhuc retulerat, qđ iniquum cenſet, commemorans quædam præclare geſta. Deinde ſe totum Cic. ab eo defendendum tradit. Ordo eſt. Si vales, bene eſt, ego quidem valeo. Ego nihil adhuc extrico: ideſt expedio, & extricis & inuolucris eruo, de Dionyſio tuo: ſcilicet ſeruo fugitiuo: ideſt ni-

hil adhuc certi afferre poſſum, & eo: ideſt tanto minus ſupple extrico aliquid, quod frigus Dalmaticum, quod eiecit, ſupple me illinc: ideſt e Dalmatia, refrigerauit: ideſt iterum frigus generauit, etiam hic: ſcilicet vbi nunc ſum: ideſt in hac parte Illyriæ quaſi dicat propter frigus nihil hactenus potui agere, vnde etiam pigrum à Virg. dicitur, quia pigros facit, ſed non deſiſtã quin eruam: ideſt extraham, quaſi feram e latebris, illum, ſcilicet ſeruum tuum, aliquando: ideſt tandem. Sed tamen tu iperas mihi omnia dura.i. difficilia factu. Scripſiſti neſcio quid deprecationis diligentiſſime.i.quã diligẽtiſsime precat[9] es, ne animaduertam in Catiliũ, de Catilio.ſ. Pirata à me capto. Apagete, Comic[9] & Plautu familiaris ſermo, quo more ſupra dixit dicier pro dici. Videtur autem Græcum verbum ab apo & ago compoſitum. Nam & ago græce dicitur, vt ſit apagete: ideſt amouete, procul agite, vos ſupple cũ Sexto Seruilio noſtro, nam mehercule ego amo quoq; illum: ſcilicet Seruilium, quare dixerat noſtro Seruilio. ſed recipitis vos: ſcilicet tam ſancti, & prudentes viri, cauſas huiuſmodi clientis: ideſt rei: ſcilicet piratæ quaſi dicat id non decere. Suſcipitis inquam defendendum hominem vnum: id eſt ſolum crudeliſsimum omnium. Qui ſtuprauit tot ingenuas: ideſt nulla ſeruitute ſua, aut maiorom ſuorum notas matres familias, & ſupple qui occidit tot ciues Romanos, qui arripuit, diſperdidit: ſcilicet tot ciues Romanos, & ſup. qui vaſtauit regiones. Simul vero homo ſemiſsis: ideſt vix aſſe & dimidio eius æſtimandus, vnde prius homini ſemiſsis legendum dixi, tulit arma contra me, & cepi eum bello: ſcilicet iuſto. Sed tamen mi Cice. quid poſſum facere: ſcilicet in hac re quidem: ideſt certe ego cupio ſupp. facere omnia, mehercle, quæ tu imperas. Ego remitto tibi: ideſt ad placitum tuum condono, meam animaduerſionem: ideſt iuſtam punitionem Catilij, & ſupplicium, quo eram vſurus in eũ quem cepiſſem, quid poſſum reſpondere illis qui actores: ideſt cum ſint actores & accuſatores, expoſtulant: ideſt iuſte & manifeſte poſtulant, Bona ſua, direpta: ſcilicet à Catilio, naues expugnatas, captas & victas ab eo fratres, liberos, parẽtes occiſos: ſcilicet ab eodem: quaſi dicat nihil poſſim honeſte reſpondere ſi eum abſoluo. Mehercle, ſi haberem Appium: ſcilicet pulchrum, hominem cauilloſum & cautum ſupple adiutorem aut defenſorem, in cuius locum ego ſum ſuffectus: ideſt ſubſtitutus, tamen non poſſem ſuſtinere hoc: ideſt hanc iniquiſsimam abſolutionẽ, aut expoſtulationem tam iuſtam in Catilium agentium. Ergo ſupple inquies quid eſt: ſcilicet reliquum. Ego faciam ſedulo: ideſt ſeorſum à dolo, diligenter omnia quæ ſciam te velle Supple Catilius defenditur contra actores, à Q. Voluſio diſcipulo tuo, ſi forte ea res: ideſt fama patroni, poterit fugare aduerſarios: ſcilicet eius ſpes eſt maxime in eo. Tu defendes nos iſtic: ideſt vbi tu es, hoc eſt Romæ ſiquid erit opus Cæſar facit mihi adhuc iniuriam de ſupplicationibus meis, & non refert adhuc.i.nõ affert in cõſultationem ſenatus de rebus geſtis.ſ. à me Dalmaticis.i. in Dalmatia quaſi vero nõ geſſerim in Dalmatia res iuſtiſsimi triũphi.i.triũpho digniſsimas. Nam ſi hoc.ſ.referre de rebus meis ſit expectandum, num.ideſt donec conficiam.i.finiam, totum bellum, viginti oppida ſunt Dalmatiæ antiqua, quæ aſciuerunt: id eſt attraxerunt ſibi amplius ſexaginta ſupple oppida quæ dicuntur Dalmatia noua, niſi ego expugno: ideſt capio, hæc omnia, ſupplicationes non decernuntur mihi: quaſi dicat id iniquũ eſſe.

* a.l. rapuit.

*maticum, quod illinc eiecit etiam hic refrigerauit. ſed tamen non deſiſtam, quin illum aliquando eruam. ſed tamen omnia mihi dura imperas. de Catilio neſcio quid ad me ſcripſiſti deprecationis diligentiſsimæ Appagete cum noſtro Sext. Seruilio: nam mehercule ego illum quoque amo ſed huiuſcemodi uos clientes huiuſmodi cauſas recipitis: hominem unum omnium crudeliſsimum. qui tot ingenuos, matres familias, ciueis R. occidit, * arripuit diſperdidit, regiones uaſtauit? ſimius non ſemiſsis homo, contra me arma tulit, & eum bello cepit. ſed tamen mi Cicero quid facere poſſum? omnia mehercule cupio, quæ tu mihi imperas. meam animaduerſionem, & ſupplicium, quo uſurus eram in eum, quem cepiſſem, remitto tibi. & condono. quid illis reſpondere poſſum, qui ſua bona direpta, & naueis expugnatas, fratres, liberos, parenteis occiſos, actione expoſtulant? ſi mehercule Appij os haberem, in cuius locum affectus ſum, tamen hoc ſuſtinere non poſſem. quid ergo eſt? faciam omnia ſedulo, quæ & ſciam uelle. defenditur à Q. Voluſio tuo diſcipulo, ſi forte ea res poterit aduerſarios fugare, in ea maxima ſpes eſt. Nos, ſiquid erit iſtic opus. defendes. Cæſar adhuc mihi iniuriam facit, de meis ſupplicationibus, & rebus geſtis Dalmaticis adhuc non refert: quaſi uero non iuſtiſsimi triumphi in Dalmatia res geſſerim. nam ſi hoc expectandum ſit, dum totum bellum conficiam: uiginti oppida ſunt Dalmatiæ antiqua: quæ ipſi ſibi aſciuerunt, amplius ſexaginta. hæc niſi omnia expugnabo, ſi mihi ſupplicationes non decernuntur, longe alia conditione ego ſum, ac cæteri imperatores. Vale.*

Ego ſum ſi hoc ſit, longe alia, quia deteriori conditione, ac: ideſt quam cæteri imperatores.

QVI Tot ingenuas matres familias. } Vetus omnino codex elegantiorem & ſynceriorem lectionem habet, quam nos accepimus: Non enim ingenuas matres familias appellat. Matres enim familias & probatas mulieres, & nobiles intelligimus, ſed { Ingenuos, matres familias } ſeparatim de diuerſis generibus: vt Ora. 6. in Verrem: Mitto adhibitam vim ingenuis, matres familias violatas. Pueros in ingenuos, & honeſto loco natos nefas erat & illis ſtuprare, nam in mancipiis, & libertinis quaſi impune libidinem ſuam exercebant. Quod autem addit ciues Romanos, tribuſq; verbis, tria hæc nefaria ſcelera exaggerat, oratorie eſt & grauiſsime dictum. cuius tam elegantis locutionis nullũ in vulgatis codicibus veſtigiũ inerat. { Simul vero ſemiſsis homo } Longe alia eſt in antiquis codicibus lectio, quam libenter arripuimus. { Simius non ſemiſsis. } Simiolum etiã Cicero, quem irridet, appellat, & qui ſuis tunicis propter humilitatem eius & ſordes indignus eſſet. Græci quoque quos contemnunt, ita vocant, vt Ariſtophanes in Ranis

οἱ δ' ὁ πίθηκος οὗτος ὁ γ' ὁ νῦν ὁ χαλκὸς ὁ λιθῖνος ὁ μικρός

vt duobus hic modis, Catiliũ ignominioſe appellet, & vocãdo ipſum ſimium, & ne vilisſimo quidem precio illũ dignũ eſſe dicendo.

INGENVAS Matres familias } Al. Ingenuos, matres familias. { Semiſsis } Semiuir. ſed hic locus ſic etiam legitur, Simius, non ſemiſsis homo. { Appij os } Audaciam, impudentiã { In cuius } iampridem apod Euboicum ſinom mortui. { Locum } in auguratu: niſi me coniectora fallit. Nam prouinciam qui ſignificare poſsit, non video.

SIMVL Vero ſemiſsis homo contra me arma tulit) Lectionem obiter eam idem Hermolaus recepit. Simius non ſemiſsis homo. Et ſemiſſem hominem dimidiatum, aut certe minorem ſpithameo accipit, vt & interpres, vt ſit Simul, vbi primum: quamuis & libro. 7. Hic ſimiolus, inquit, animi cauſa me, in quem inueheretur, delegerat & Cælius, Quam illius Simiæ vultum ſubire. { Si me hercule Appium haberem, in cuius locum ſuffectus ſum, tamen hoc ſuſtinere non poſſem } Non ſequor interpretationem Clerici, tu vide, ne id potius dicat: Si in vinculis haberem Appium præceſſorem meum, à tot hominibus tantorum flagitiorum accuſatum, vix poſſem ſuſtinere prouincialium querelas, nedum poſsim perditum iſtum atq; infamem hominem dimittere. Nam ex iure ciuili dicimus apud ſucceſſorem accuſari præceſſorem licuiſſe, atq; eo nomine dies L. noua lege in adminiſtrata prouincia manere cunctos præſules, cæteroſq; quocunq; nomine magiſtratus. { Ego poſt ſupplicationes mihi decretas in Dalmatiam profectus ſum } Scio quantum angatur interpres, neq; tamen proficit hilum. Ego non dubito, exigua ſyllaba locum reſarciri, ac plane reſtitui. Profecturus, itaq; lego. Niſi quis malit ſententiam illam bis decretarum ſupplicationum ſequi. id enim & priores literæ adiuuant, quinque ante menſibus de ſupplicationibus vt video, ſcriptæ. Aſtipulatur ſententiæ noſtræ, quod eſt in eiſdem illis proximis literis: Et inde tamen aliquando eruam, quaſi de redeundo in Dalmatiam, iam tum cogitaret, vt & forte mendoſa ei epiſtolæ ſit aſcripta dies. Interpres vero ne Cæſarem quidem intelligit hoc tempore conſulem fuiſſe, neque hunc Vatinium alium ab illo odio-

ſiſsimo

ſiſsimo teſte. P. cuiuſdam Vatinij meminit Plutarchus, qui contra Sparta cum infelicisſime pugnauit. & ſi pro eo Publium Vorenum legimus in Epitome Liuij. { Quid illis reſpondere poſſum, qui ſua bona direpta, naueis expugnatas, fratres, liberos, parentes occiſos, actiones expoſtulant. } melius Actione, vel Actionibus: quaſi palam, & in iudicio. Alij codices, Authores. Manutiani, Actores, non omnino otio ſe habent: vt tamen negociorum potius geſtores ſignificet, quam cauſarum motores, vt voluit Clericus.

PO. VS. SIMVL Vero ſemiſsis homo cōtra me arma tulit. } Horatius quoque in ſermonibus: Neq; Simius iſte, propter deformitatem, & paruitatem corporis: vt Porphyrio, & Acron. vt fere, Simius non reti neam.

[redacted]

SC. EGo. Principium eſt nouæ epiſtolæ Ego ſum profectus in Dalmatiã poſt ſupplicationes decretas mihi, ſcilicet à Senatu, ego cepi ſex oppida oppugnando: ſupp. ea, vt. Vnum: ſupp. oppidum qđ erat maximum, captum: ſup. eſt à me iam quater. cepi enim quattuor turres, & quattuor muros, & totam arcem, ideſt (quod dicunt) fortelitium eorum, ex qua: ſcilicet arce, niues frigora, imbres, detruſerunt me. & o mi Cicero coactus ſũ indigne: ideſt quod indigne ferendum eſt. relinquere oppidum captum, & bellum iam confectũ. Quare rogo te, agas cauſam meam, ad: ideſt apud Cæſarem, ſi ſit opus, & putes me defendendum tibi in omnes partes. Exiſtimamus hoc, te neminem habere amantiorem tui. Vale. &c.

EB. OR. AD Cæſarem } apud Cæſarem Dictatorem. quo paulo poſt interfecto, Vatinius ab Illyriis ſuperatos, Dirrachium confugit. & poſtea venienti M. Bruto portas aperuit, & exercitum tradidit.

SC. GRata &c. Non reſpondet ſoperiori epiſtolæ: ſed alteri, qua Vatinius egerat Ciceroni gratias pro impenſis beneficiis Pollicetur igitur ſe in officio, & uoluntate permanſurum: monetq; vt vxori ſcribat eam ſibi commendatiſsimam eſſe, & demum monet vt fugitiuum perſequatur, Dionyſium videlicet. Ordo eſt. Ego non miror officia mea eſſe grata: ideſt accepta tibi, cognoui enim te gratiſsimum: ſupple eſſe ómnium: ſcilicet hominum. & ego nunquam deſtitit prædicare id, alteram tamen Appio ſcripſit. Etenim: ideſt quia, tu nec modo: ideſt non ſolum habuiſti, ſcilicet in animo, gratiam mihi. verum etiam retuliſti: ideſt reddidiſti, re ipſa: ſupple gratiam cumulatiſsime. Quamobrem tu cognoſces pari me ſtudio, & eadẽ

GIBER. LONG. LEMMA.

Narratio eorum, quæ in Dalmatia geſſerit. Cæterum ab aliis cum epiſtola ſuperiore hæc connectitur.

VATINIVS CICERONI S. 21

EGo poſt ſupplicationes mihi decretas, in Dalmatiã profectus ſum: ſex oppida ui oppugnando cepi: unum hoc, quod erat maximum quater à me iam captum: quatuor enim turreis, & quatuor muros cepi, & arcem eorũ totam: ex qua me niues, frigora, imbres detruſerunt, indigneq; mi Cicero oppidum captum, & bellum iam confectum relinquere ſum coactus. quare te rogo, ſi opus erit, ad Cæſarem meã cauſam agas meq; tibi in omneis parteis defendendum putes hoc exiſtimans neminem te tui amantiorem habere. Vale. De Narona.

ARGVMENTVM.

Non tamen ſuperiori epiſtola ſed alteri, qua Vatinius egerat Ciceroni gratias pro beneficiis in ſe impenſis, quod factum Vatinij commendat in hac Cicero, & pollicetur ſe in ea voluntate permanſurum, & Pompeiam vxorem Vatinij ſe commendatiſſimam habiturum, rogatque vt Vatinius id illi ſcribat. Demũ de fugitiuo perſequendo rurſum agit.

GIBER. LONG. LEMMA.

Commendationem Vatinij ſibi cordi futurum ſcribit, & vt Dionyſium fugitiuum inquirat, petit.

M. CICERO P. VATINIO IMP. S. 22

GRata tibi eſſe officia mea, non miror: cognoui enim te gratiſſimum omnium: idq; nunquam deſtiti prædicare: nec enim tu mihi gratiam modo habuiſti, uerum etiam cumulatiſſime retuliſti. Quamobrem reliquis tuis rebus omnibus, parem me ſtudio erga te, & eadem uoluntate cognoſces, Quòd mihi fœminam primariam Pompeiam uxorem tuam commendas, cum Sura noſtro ſtatim tuis literis lectis locutus ſum; ut ei meis uerbis diceret, ut quicquid opus eſſet mihi denunciaret: me omnia, quæ ea uellet, ſummo ſtudio, curaq; facturum: itaq; faciam: eamq; ſi opus eſſe uidebitur, ipſe conueniam. tu tamen ei uelim ſcribas, ut nullam rem neq; tam magnam, neq; tam paruam putet. quæ mihi aut difficilis, aut parum me digna uideatur. omnia, quæ in tuis rebus agam, & non laborioſa mihi & honeſta uidebuntur. De Dionyſio ſi me amas, confice. quamcunque ei fidem dederis, præſtabo, ſi uero improbus fuerit, ut eſt, duces eum captiuum in triumpho. Dalmatiis Dij male faciãt, qui te moleſti ſunt ſed (ut ſcribis) breui capientur, & illuſtrabunt res tuas geſtas. ſemper enim habiti ſunt bellicoſi. Vale.

voluntate erga te. ſupple In reliquis rebus tuis omnibus. quòd, ideſt quia. tu commendas mihi fœminam primariam, Pompeiam: ſcilicet nomine, vxorem tuam. ego locutus ſum ſtatim lectis literis tuis: ideſt poſtquam legeram literas toas, cum Sura noſtro: ſcilicet familiari, vt diceret, ei: ideſt vxori tuæ. verbis, meis: ideſt nomine, aut ex mandato meo, vt ſupple ipſa denunciaret mihi quicquid opus eſſet, ſupple illi, & me facturum ſupple eſſe, omnia quæ ea vellet, ſummo ſtudio, & cura: ſupple ſumma, & ſi videbit opus ideſt operepretium eſſe. ego ipſe: ideſt egomet. conueniam eam: ideſt ibo ad eam. Tamen ego velim: ſupple vt tu ſcribas ei, vt nullam rem putet neque tam magnam, neq; tam paruam, quæ videatur mihi, aut difficilis, ſi ſit ſane magna, aut parum digna me: ideſt opera mea, ſi ſit nimium parua, & facilis Omnia qoæ agam in tuis rebus, videbuntur mihi & nõ laborioſa: ideſt non difficilia, nec multi laboris, & honeſta, Confice: ideſt conſumma, & finem fac De Dionyſio: ſcilicet ſeruo fugitiuo, vt redeat, ſi amas me, quamcunque fidem dederis: ideſt quicquid ei promiſeris de me, vtpote quod eũ non cædat, nec minus amet, aut propterea vituperet, & ſimilia. ego præſtabo: ideſt exhibebo, & ſeruabo, ſupple eam. Si vero fuerit improbus: ideſt improbandus, & incorrigibilis, vt eſt, duces eum captiuom in triumpho. Dij maleſaciant Dalmatis, qui ſunt moleſti tibi, ſed (vt ſcribis) ipſi capientur breui. Ridicula eſt, & aſſentatoria imprecatio in hoſtes propterea quod non ſinunt ſe capi ad volũtatem hoſtilis imperatoris cupientis de eis triũphare, & illuſtrabunt: ideſt illuſtriores, & clariores facient, res tuas geſtas quia quanto victoria fuerit difficilior, & quanto hoſtis fortior, & animoſior, tãto corona, ac triũphus continget glorioſior, vnde addit. Enim: ideſt quia. ipſi, ideſt Dalmatæ, habiti: ideſt exiſtimati, & reputati, aut inuenti ſunt ſemper bellicoſi. Et eam ob rem dicunt Alexandrum Regem noluiſſe cum Amazonibus confligere, cum victoria parum honoris, vtpote de mulierculis, haberet, & fuga æternum dedecus. Blanditur ergo Cicero Vatinio inſitanda tamen eſt alioqui epiſtola.

SEBA. CORRA.

TV Mihi gratiam } pro defenſione, & laudatione. { Habiti ſunt bellicoſi. } & ideo magis illuſtrabunt res tuas, qui [redacted] viceris. [redacted]

ASCEN. CORam &c. L. Luceius vir dicendi peritiſsimus Italici ciuiliſq; belli hiſtoriam ſcribebat, in qua ſe facturum mentionem geſtorum à Cic ſignificauerat, verum cum Cicero auidiſsimus eſſet gloriæ, videretq; Luceium rem differre, ſtimulat eum, monetq;, qua & quæ forma de ſe ſcribi velit quæ ſi Lucceius recuſauerit, ipſe de ſe ſcripturus ſit magnorum virorum exemplo. Ordo eſt. Pudor quidam, pene: ideſt quaſi, ſubruſticus: ideſt aliquantum ruſticus & agreſtis. ruſtici autem verentur ſæpe, vbi vereri non debeant, eo quod neſciunt quã do bene faciant, deterruit me conantem ſæpe hæc eadẽ agere: ideſt tractare tecum corã, ideſt in præſentia, quæ ego abſens exponam: ideſt declarabo nunc audacius. Etenim, ideſt quia epiſtola non erubeſcit, & ita longe audemus plura ſcripto, quàm verbo petere. Ego ardeo: ideſt vror cupiditate incredibili, neq; reprehendenda, vt ego arbitror, q̃a de re honeſta, videlicet vt nomen noſtrum illuſtretur: ideſt nobilitetur, & clarius fiat. Et celebretur: ideſt celebre fiat ſcriptis tuis. quod: ideſt quam rẽ etſi: ideſt quanquam, oſtendis mihi ſæpe te eſſe facturum, tamen velim, ſupple vt ignoſcas huic feſtinationi meæ. enim: ideſt quia, genus ſcriptorũ tuorum, etſi: ideſt quanquam erat ſemper ſpectatum: ideſt optatum à me vehementer tamen vicit: ideſt ſuperauit, opinionẽ meam: ideſt elegantius, & melius eſt quàm opinabar, & vel cepit: ideſt affecit quaſi captiuũ vel incendit: ideſt inflammauit, me ita, vt caperem rumores noſtros: ideſt ſermones, in certorum autorum, qui habẽtur de rebus à me geſtis, commendari: ideſt laudari, aut cõmitti, monumẽtis tuis: ideſt teſtimoniis ſcriptorum tuorum quæ legentem moneant rerũ à me geſtarum, quam pro per quam celeriter. rarum genus locutionis, præſertim apud Cice. in quo quam pro valde ponatur cum poſitiuo, nam ſecũdum Vallam dicendum eſſet, quàm celerrime, niſi fortaſsis dicas, quàm: ideſt o quantum celeriter, ſicut in Andria Teren. Reiecit ſe in eum flens quam familiariter, ideſt o quantum familiariter vt exponit Valla cum poſſit, dici quàm ꝓ per quam poſitum, vt hoc loco. Non. n. ſolũ cõmemoratio poſteritatis. i. eorũ qui poſt noſtrã ætatẽ futuri ſunt, rapit me ad quandã ſpem immortalitatis. ſ. famæ & nominis, ſed etiam illa cupiditas, vt viui perfruamur autoritate teſtimonij tui vel iudicio beneuolentiæ: ſcilicet tuæ, in me, vel ſuauitate ingenij: ſcilicet tui, in contexendis hiſtoriis, viui inquam: ideſt tantiſper dum viuamus. Nam non dubitat quin ceſſante inuidia, vt, poſt obitum inuiſorum fieri ſolet, virtus defuncto in honore ſit. Neq; tamen cum ſcribebam hæc: ideſt has literas, eram neſcius: ſcilicet non ignorabam quantis oneribus rerum ſuſceptarum: ſcilicet à te, vt eas perſcribas, & in debitam formam hiſtoriæ digeras, & inſtitutarum: ideſt inceptarum iam, vnde inſtituere eſt quaſi à primordiis rerum erudire quenquam, & inde inſtitutum dicitur quaſi propoſitum & inceptum inſtituta verò mores à principio alicuius ciuitatis inſtituti. inſtitutiones autẽ ſunt formæ, & rationes inſtituendi ac præceptiones, vt Valla obſeruauit: tu præmerere: ideſt quaſi obrueris, hoc eſt quantæ molis ſit rem talem perficere. Sed quia videbam hiſtoriam belli Italici: ideſt ſocialis, quod cum Italis à Romanis geſtum eſt, & ciuilis, quod inter ciues Romanos geſtum eſt, de quo Appianus ſcripſit, eſſe iam pene: ideſt quaſi perfectam à te dixeras autem mihi te velle ordiri: ideſt ex ordine aggredi, aut incipere reliquas res, nolui deeſſe mihi: ideſt honori meo, quin admonerem te vt cogitares, ne: ideſt an malles: ideſt magis velles, contexere: ideſt ſub vno filo & ductu orationis per modũ rhapſodiæ conſcribere, noſtra, ideſt res à nobis geſtas cum cæteris rebus an vt multi Græci fecerunt, vtpote Calliſthenes, ſupple fecit ſeorſum bellum Troicum, Timæus ſupp. bellum Pyrrhi Epirotarum regis cum Tarentinis contra Romanos bellum gerentis Polybius Numantinum, ſupple bellum, qui omnes ſeparauerunt ea quæ dixi bella, à perpetuis: ideſt continuatis hiſtoriis ſuis hoc eſt ea bella ſeorſũ ſcripſerunt, & in Rhapſodia aliorum non poſuerunt, vt noſtris temporibus Ant. Sabellicus præter Rhapſodiam ab ordine mundi, ſcripſit ſeorſum res Venetorum. tu quoq;: ideſt etiam, tu item: ideſt ſimiliter, ſeiungeres: ideſt ſegregares, coniurationem ciuilem: ſcilicet Catilinæ, & ſociorum ab hoſtilibus, & à bellis externis equidem: ſcilicet ego quidem video intereſſe: ideſt referre non multum ad laudem noſtram: ideſt quantum ſit ad laudem noſtram, ſed quiddam: ideſt quædam certa res, intereſt ad properationem meam, nõ expectare, donec: ſcilicet ſcribendo cætera, venias ad locũ, vbi ciuilia bella eſſent ſcribenda, & arripere ſtatim cauſam illam totam: ſcilicet ſuſcepti ac oppreſsi belli ciuilis, & tempus: ideſt quibus conſiliis oppreſſum ſit. Et ſimul: ideſt præter properationem meam, cui ſic facilius ſatis fiat, ego cerno iam animo: Cernere enim ꝓprie ad exteriora pertinet, vnde adiecit animo, quanto omnia futura ſint vberiora atq; ornatiora, ſi mens tua verſabitur tota in vno argumento: ideſt in vna materia, & in vna perſona, ſignificat perſonam ſuam quaſi vero collega nihil egerit. Neq; tamen ignoro quam: ideſt quantum, Impudenter faciam qui primum imponam tibi tãtũ oneris: occupatio. n. tua poteſt mihi denegare. ſ. quod peto, deinde qui poſtulẽ etiam vt ornes me. i. honorifice de me ſcribas. Quid ſup. dicendũ ſit, ſi illa. ſ. quæ a me geſta non videantur tibi ornanda. i. laudibus decorãda, tantopere. ſ. vt ego poſtulem q. d. obmuteſcendũ ſit, ſed tamen oportet eum qui trãſierit ſemel fines verecundiæ. i. qui ſemel inuerecũdæ egerit, aut petierit, eſſe impudentẽ bene. i. multũ, & nauiter. i. ſtrenue alioqui rubore ſuffundetur. Itaq;. q. d. quia ſemel verecũdæ fines trãſiui, ego rogo te plane. i. manifeſte etiã atq; etiã, vt &. i. ſimul ornes ea. ſ. quæ a me geſta ſunt, vehementius quã ſentis fortaſſe. ſ. ornanda eſſe, & negligas in eo leges hiſtoriæ quarũ prima eſt, omnia vere & nihil ad gratiã alicuius dicere, & ne ſpernere. i. ne contemnas gratiã illã, de qua ſcripſiſti ſuauiſsime in quodã ꝓœmio. ſ. q̃ multos ſubuertat, & à vero deflectat, à qua demonſtras te non potuiſſe affici,

ARGVMENTVM.

L. Luceius vir dicendi peritiſſimus, Italici ciuiliſque belli hiſtoriam conſcribebat, in qua ſe facturum mentionem de Cice. & eius geſtis ſignificauerat, verum cum Cic. auidiſſimus eſſet gloriæ, videretque Luceium rem differre, non auſus præ pudore et coram dicere, hac epiſt. aperte petit vt ſuorum geſtorum commentarios perſcribat, & breuiter commemorat, quæ quomodo ab eo ſcribenda cenſeat, quæ ſi ille penitus recuſauerit ſcribere, aſſerit ſeipſum ſcripturũ a ſe geſta non ſine grauium virorum exemplo, docetque præter ingenij Luceij excellentiã eſſe alias cauſas, quare ab eo res ſuas tantopere cupiat perſcribi, & tam feſtinanter, quæ legenti obuiam erunt

GIBER. LONG. LEMMA.

Hanc epiſtolam Cicero ad Atticum, bellam vocat, in qua a Luceio hiſtorico rerum a ſe geſtarum memoriam celebrari flagitat.

M. CICERO S. D. L. LVCEIO Q. F. 13

COram me tecum eadem hæc agere ſæpe conantem. deterruit pudor quidam penè ſubruſticus: quæ nunc exponam abſens audacius. epiſtola enim non erubeſcit. Ardeo cupiditate incredibili neque ut ego arbitror, reprehendenda nomen ut noſtrum ſcriptis illuſtretur, & celebretur tuis. quod & ſi mihi ſæpe oſtendis te eſſe facturum: tamen ignoſcas uelim huic feſtinationi meæ: genus enim ſcriptorum tuorum & ſi erat ſemper à me uehementer expectatum, tamen uicit opinionem meã: meq; ita uel cepit, uel incendit, ut cuperem quamcelerrime res noſtras monimentis commendari tuis: non enim me ſolum commemoratio poſteritatis ad ſpem quandam immortalitatis rapit, ſed etiam illa cupiditas, ut uel autoritate teſtimonij tui, uel indicio beneuolẽtiæ, uel ſuauitate ingenij uiui perfruamur, neq; tamen hæc cũ ſcribebam, erã neſcius, quantis oneribus premerere ſuſceptarum rerũ & iam inſtitutarum. ſed quia uidebã Italici belli, & ciuilis hiſtoriam iã penè à te eſſe perfectã, dixeras autẽ mihi, te reliquas res ordiri: deeſſe mihi nolui, quin te admonerem ut cogitares, cõiunctè ne malles cum cæteris rebus noſtra cõtexere, an, ut multi Græci fecerunt Calliſthenes Troicum bellum, Timæus Pyrrhi, Polibius Numantinũ, qui omnes à perpetuis ſuis hiſtorijs ea quæ dixi, bella ſeparauerũt tu quoq; itẽ ciuilem cõiurationem ab hoſtilibus, externiſq; bellis ſeiũge-

*res . equidem ad noſtram laudem non multum uideo intereſſe : ſed ad properationem meam quiddam intereſt , non te expeƈtare , dum ad locum uenias , ut ſtatim cauſam illam totam, & tempus arripere , & ſimul ſi uno in argumento , unaq; in perſona mens tua tota uerſabitur , cerno iam animo quanto omnia uberiora atq; ornatiora futura ſint . neque tamen ignoro, quàm impudenter faciam , qui primum tibi tantum oneris imponam (poteſt enim mihi denegare occupatio tua) deinde etiam ut ornes me poſtulem , quid ſi illa tibi non tantopere uidentur ornanda ? ſed tamen Qui ſemel uerecundiæ fineis tranſierit, eũ bene, & nauiter oportet eſſe impudentem . itaq; te planè etiam atque etiam rogo , ut & ornes ea uehementius etiam quàm fortaſſe ſentis , & in eo leges hiſtoriæ negligas , gratiamq; illam, de qua ſuauiſſime quodam in prooemio ſcripſiſti , à qua te * affici non magis potuiſſe demonſtras , quàm Herculem Xenophonteium illum à uoluptate. ea ſi me tibi uehementius commẽdabit , ne aſpernere , amoriq; noſtro pluſculum etiam , quàm concedit ueritas , largiare , quòd ſi te adducemus , ut hoc ſuſcipias ; erit (ut mihi perſuadeo) materies digna facultate , & copia tua ; à principio enim coniurationis , uſque ad reditum noſtrum uidetur mihi modicum quoddam corpus confici poſſe. in quo & illa poteris uti ciuilium commutationum * ſcientia , uel in explicandis cauſis rerum nouarum, uel in remedijs incõmodorum, cum & reprehendes ea, quæ uituperanda duces, & quæ placebunt exponẽdis rõnibus cõprobabis, & ſi liberius, ut conſueſti, agendũ putabis, multorũ in nos perfidiã inſidias, proditionẽ notabis. multã etiã caſus noſtri tibi uarietatem in ſcribẽdo ſuppeditabunt, plenam cuiuſdam uoluptatis, quæ uehemen-*

* a.l. allici.

* a.l. ſentẽtia.

affici: ideſt moueri à vero magis quàm Herculem illum: ſcilicet nobiliſsimum, Xenophontium: ideſt de quo ſcribit Xenophon. Quomodo: ſcilicet vt narrat in. 1. Offi. Hercules in deſertum adductus, vidis duas vias, alteram, voluptatis, quæ amœniſsima erat, ſed mortem habebat in exitu: alteram virtutis, quæ aſpera & ardua in pricipio immortalitatem promittebat in exitu, grauibus verbis voluptatem increpitans virtutem eſt complexus: potuiſſet. ſ. affici à voluptate, qui nullo modo affici potuit, ſi ea: ſcilicet gratia commendabit me vehementius. ſ. quàm deceat, & largire. i. indulgeas, amori noſtro pluſculum. i. aliquanto plus etiã, quã veritas concedit. Quod ſi adducemus te: ideſt pſuadebimus tibi, vt ſuſcipias hoc. ſ. bellum Catilinarium perſcribendum, erit vt perſuadeo mihi materies digna facultate. i. facili poteſtate, & copia: ideſt abundantia tua. ſ. in ſcribendo: enim: ideſt quia quoddam corpus modicum: ideſt quoddam volumen aut quiddam tractatus p ſe: videtur mihi poſſe confici, ideſt compleri à principio coniurationis, vſq; ad redditum noſtrum. ſ. ab exilio, in quo: ſcilicet corpore poteris vti & : ideſt etiam, illa ſententia ciuiliũ coniurationum: ideſt quæ lata eſt in cõiurationes ciuiles. ſunt qui legant ſcientia. i. cognitione, vel in explicandis cauſis rerum nouarum: ideſt cur res innouatæ ſint à coniuratis: ſcilicet ob æs alienum, vel in remediis incommodorum, quæ: ſcilicet ſecuta fuiſſent, reperere, explicandis, cum & . i. ſimul, reprehendes ea, quæ duces: ideſt exiſtimabis vituperãda, & ſupple dum comprobabis, explicandis rationibus. i. explicando rationes, ſupple eorum, quæ placebunt. Et ſi putabis agendum liberius, vt conſueuiſti ſupple agere in deſcriptione rerum, tu notabis perfidiam, inſidias, proditionem multorum in nos. Caſus etiam noſtri. i. varia euenta aut ærumnæ ſuppeditabunt. i. ſubminiſtrabunt tibi in ſcribendo varietatem plenam cuiuſdam voluptatis: quæ. ſ. voluptas poſſit retinere vehementer animos hominum in legendo ſcripto. i. in eo quod ſcriptum eſt. Nihil enim eſt aptius ad delectationem lectoris, quam varietates temporum, & viciſsitudines fortunæ quæ. ſ. viciſsitudines, & ſi. i. quanquam, non fuerunt optabiles nobis experiendo. i. dum eas experiremur: erunt tamen iucundæ in legendo. i. dum à nobis leguntur. Enim. i. quia, recordatio ſecura. i. ſine timore & cura, doloris præteriti habet delectationem. Vero pro ſed etiam ipſa miſericordia eſt iucunda cæteris: nulla. i. nonnulla, non perfunctis vlla propria moleſtia intuentibus. i. dum vident caſus alienos ſine vllo dolore. Quem enim &c. Probat iucundam eſſe lectionem alienæ cladis, qui miſericordia proſequamus exẽplo Epaminundæ Thebani Imperatoris fortiſsimi & philoſophi acutiſſimi, qui contra Lacedæmonios viriliter pugnans letale vulnus accepit: relatuſq; in caſtra quæſiuit, num ſcutum ademiſſet hoſtis: quod vt ſaluum audiuit, oſculatus eſt ipſum tanquam ſocium laboris. deinde ſciſcitando audiens ſuos viciſſe, iubens expirauit. Ordo eſt. Enim: ideſt quia, Epaminundas ille: ſcilicet nobiliſsimus imperator Thebanorum moriens apud Mantiniam, vt Strabo ſcribit Mantineam. Eſt autem locus, vbi prælium cum Lacedæmoniis commiſit quem noſtrum non delectat cum quadam miſeratione: quaſi dicat nullum non, & ita vnum quemq; delectat. Qui iubet: ideſt vt narratur in hiſtoriis, quæ rem quaſi præſentem oculis legentium exhibent, vnde præſenti vtitur tẽpore: tum deniq; ideſt tunc primum ſpiculum: ideſt telum acutum. auelli: ſcilicet à corpore ſuo, poſteaquam dictum eſt ei percontanti. i. diſquirenti, non clypeus ablatus ſit clypeum eſſe ſaluum. ita ſupple auelli ſpiculum vt etiam moreretur in dolore vulneris æquo animo, cum laude. Cuius ſtudium non tenetur erectum. i. vigilans & attentum in legendo. i. dum legit hiſtoriã Themiſtoclis ducis Athenienſium fortiſsimi, cuius adoleſcentiæ prima gloria, & futuræ imperatoriæ virtutis prima indoles apparuit eo prælio, quo duce Miltiade Perſæ ſub Dario rege victi fuſiq; ſunt. Deinde dux belli aduerſus Xerxem factus non ſolum patriam, ſed vniuerſam Græciam à Barbarorum ſeruitute liberauit, vt ſcribit Iuſtinus lib. 2. Is poſtea per inuidiam à ſuis ciuibus in exilium actus, deinde cum magna omnium lætitia reuocatus eſt. Cuius inquam ſtudium non tenetur erectum in legendo, fuga: ideſt per fugam, & reditu: ideſt per reditum honorificum Themiſtoclis ? quaſi dicat nullius non retinetur, & ita vniuſcuiuſq; retinetur. & eſt aptum exemplum pro fuga reditúq; Ciceronis. Etenim ordo ipſe: ſcilicet ſeries, annalium: ideſt librorum, quibus ſingulorum annos magiſtratus & geſta per ſeriem ſcribuntur. Hoc enim exigit ordo hiſtoriæ, vt primum geſta prima ſcribantur, Poeticos ſæpe contra. vnde Flaccus, Ordinis hæc virtus eſt, & Venus, aut ego fallor: Vt iam nunc dicat, iam nunc debentia dici, Pleraque differat, & præſens in tempus omitat: ideſt vt aliqua quo ordine geſta ſunt dicat poeta, aliqua longe poſtea: ideſt mutato loco breuiter narrandi. retinet nos in legendo mediocriter quaſi enumeratione faſtorum librorum, in quibus totius anni per ordinem feſta cum cauſis eorum ſcribuntur. Talia enim pro cuiuſq; affectione, & vt dicunt deuotione libenter leguntur: At Caſus ancipites: : ideſt dubij, & varij viri excellentis habent ſæpe admirationem, lætitiam, moleſtiam, quia affecti illis dolemus aduerſis legendis, ſpem timorem. Vero: ideſt ſed ſi ſupple tales caſus concluduntur exitu notabili: ideſt inſigni, vt de ſuo exitu prætendit Cice. ſed finalem exitum non videbat, hæc ſcribens, animus expletur voluptate lectionis iucundiſsimæ. Quod acciderit mihi: ideſt in hiſtoria mea optatus, ſi fueris in hac ſententia, ſi ſecernas: ideſt ſepares à ſcriptis tuis continentibus: ideſt continuatis, & perpetuo filo currentibus, in quibus complecteris perpetuam: ideſt non interruptam hiſtoriam rerum geſtarum, hanc quaſi fabulam: ideſt vt fabuloſam narrationem, quæ à poetis ſolet interſeri ad voluptatem legentium, rerum & euentorum: ideſt eorum quæ euenerunt nobis. Vt Valla notat in ſingulari dicitur hic euentus, tus tui. in plurali hæc euenta, torum. ſed etiam euentus legimus, & euenta ſunt ſæpe quæ euenerunt, euentus eſt modus eueniendi. Enim: ideſt quia, ſupple hæc hiſtoria noſtra, habet varios actus. ſicut in comœdiis quinque ſolent eſſe actus, qui tunc finiuntur dum proſcenium derelinquitur vacuum & multas actiones: ſcilicet in foro habitas, conſiliorum, & temporum: ideſt pro varietate temporum, & quia varios actus habet, bene quaſi fabulam dixit. Ac non vereor ne videar aucupari: ideſt captare, quo modo aucupes captant, & ineſcant aues, ſuaui aliquo bono propoſito, quadam aſſentatiuncula, ideſt leui aſſentatione, gratiam tuam, cum demonſtrem hoc videlicet me velle ornari, & celebrari potiſsimum à te. Neque tu es is: ideſt talis, qui: ideſt vt, ſis neſius, & qui non arbitrare magis inuidos eos, qui non admirentur te, quàm aſſentato-

res eos, qui laudent te. Neq; autem Valla diceret. neq; vero ego ſum ita demens, vt velim me commendari ſempiternæ gloriæ per eum, qui non conſequatur quoq; : ideſt etiam propriam gloriam ingenij in me commendando: ideſt laudando, aut commẽdando gloriæ ſempiternæ. Neq; enim Alexander ille: ſcilicet nobiliſsimus Macedonum Rex volebat pingi: ſcilicet coloribus in tabella aut peplo ſeu muro potiſsimum: ideſt præcipue, immo ſecundum quoſdam ſolũ ab Apelle nobiliſsimo & artificioſiſsimo pictore, cauſa gratiæ: ideſt beneuolentiæ, qua ꝓſequebatur Apellem: & fingi, ideſt ſculpi aut fundi ſeu conflari & ad viuum in imagine exprimi, à Lyſippo optimo plaſte & ſtatuario, repete cauſa gratiæ. ſed quod putabat artem illorum fore gloriæ: ideſt ad gloriam, cum. ſ. ita fuerit quod ipſis tum etiam ſibi: vnde Flaccus in epiſtolis. Edictũ fecit nequis ſe præter Apellẽ Pigeret, aut alius Lyſippo duceret ære. Atq; illi artifices faciebant ſimulachra: ideſt effigies corporis nota, ignotis: ideſt externis, & ignorantibus, quæ: ſcilicet ſimulachra ſi vel ideſt etiam, nulla ſint: tamen clari viri nihilo: ideſt in nullo ſunt obſcuriores. Nec enim Ageſilaus ille: ideſt notiſsimus. Spartiates: ideſt Lacedæmoniorum Rex, Spartæ genitus. nam Lacedæmon, & Sparta, ſeu Spartæ vna eſt ciuitas. Perhibendus: ideſt commemorandus eſt minus, qui neq; paſſus eſt imaginem ſuam eſſe pictã neq; fictam, quam ſupple ij, qoi laborarunt multum in eo genere: ideſt qui ſe fingi, & pingi anxie curauerunt. Enim: ideſt quia, vnus libellus Xenophontis ſuperauit in eo rege laudando facile omnes imagines, & ſtatuas hominum, quod poematis tribuit Horatius dicens. Neque enim per ahenea ſigna: quam per vatis opus mores, animiq; virorum Clarorum apparent. Atq; hoc fuerit mihi præſtantius, ideſt efficacius, & ad lætitiam animi, & ad dignitatem memoriæ, ſi peruenero in tua ſcripta, ideſt ſi à te ſcriptus fuero, quam ſi ſupple peruenero in cæterorum ſupple ſcripta, quod non ſolũ ingenium tuum fuerit ſuppeditatum: ideſt adminiſtratum, & impenſum mihi, ſicut ingenium ſuppeditatum eſt Thymoleonti à Timæo, qui Thymoleontem Corinthium virum longe clariſsimum, vt qui patriam tyrannide & Siciliam ſeruitute liberauerit deſcripſit. Aut Themiſtocli ab Herodoto, qui Themiſtoclem deſcripſit. vult dicere, quod non ſolum hiſtoria ſua clarior & nobilior erit, quod à tali ingenio perſcripta ſit, vt hiſtoriæ Themiſtoclis & Thymoleontis clariores ſunt propter ingenia deſcribentium, ſed etiam autoritas viri clariſsimi & ſpectatiſsimi & cogniti in republica, cauſis maximis & grauiſsimis, atque in primis probati, ſupp. erit mihi ſuppeditata vt non ſolum præconium: ideſt buccinatio, qđ: ideſt quale, Alexander: ſcilicet Magnus, cum veniſſet in Sigæum: ideſt Sigæi maris promontorium, vbi erat ſepulchrum Achillis dixit eſſe tributum Achilli ab Homero, dixit enim O felix Achilles, cui magni Homeri diuino ingenio, & ore cani contigit. Sed etiam graue teſtimonium clari & magni hominis, videatur impertitum: ideſt impẽſum mihi. quod pulchrum eſſe docet dicens. Placet enim mihi Hæctor ille Næuianus: ideſt qui à Næuio in fabula inducitur. qui non tantum lætatur ſe laudari, ſed addit etiam, à laudato viro. Valla tamen in epiſtola nuncupatoria elegantiarum dicit: vt ille apud Accium inquit. Gaudeo abs te laudari pater laudato viro. Vnde oportet aut idem ab Accio dictum eſſe, aut memoriam Vallæ lapſam, cum Accium pro Næuio citet. Quod: ſcilicet abs te laudari, ſi non impetro, hoc eſt ſi qua: ideſt aliqua res impedierit te: neq; enim arbitror fas eſſe me rogantem non impetrare quicquam abs te: ideſt à te: cogar fortaſſe facere id, quod nonnulli reprehendunt ſæpe, hoc eſt ipſe ſcribam de me, tamen ſupple id faciam exemplo multorum & clarorum virorum. Sed qđ te non fugit: ideſt quod bene ſcis, hæc vitia ſunt in eo genere: ſcilicet de ſe ſcribentium, quod, ſcilicet neceſſe eſt ſupple vt ipſi ſcribat verecundius de ſe ſiquid eſt laudandum, & prætereant ſiquid eſt reprehendendum. Accidit etiam vt minor ſit fides, & ſupple minor authoritas, & ſupple deniq;, vt multi reprehendant, & dicant præcones: ideſt commendatores tubicines publicos ludorũ gymnicorum: ideſt palæſtricorum, qui nudi ſeſe exercent eſſe verecundiores: ſcilicet quã rerum ſuarum deſcriptores, qui: ſcilicet præcones gymnici cum: ideſt poſtquam, impoſuerunt cæteris victoribus coronas, & pronunciauerunt nomina eorum magna voce, cum ipſi: ſcilicet præcones donentur: ſcilicet ſi bene functi fuerint officio corona, ante miſſionem: ideſt dimiſsionem, & conſummationem ludorum, adhibeant alium præconem, ne ipſi prædicent ſua voce, ſe eſſe victores: ſcilicet ſuo officio præconum. Nos cupimus vitare hæc: ſcilicet vitia ſe ipſos de ſcribendo, & vitabimus ſi recipis cauſam noſtram: ideſt aggrederis onus deſcribendi res noſtras, & rogamus vt facias id. Ac ne mirere forte cur petamus à te id nunc tantopere & tam multis verbis, cum oſtenderis mihi ſæpe te mandaturum literis: ideſt deſcripturum accuratiſsime conſilia temporum noſtrorum, atq; euentus: ideſt exitus fortuitos (vnde patet apud Ciceronem quoque euentus dici) Reſponſio. Illa cupiditas incendit nos, de qua ſcripſi initio ſcilicet epiſtolæ, videlicet feſtinationis, quod ſumus alacres: ideſt arrecti & læti animo, & vt: ideſt ſimul, cæteri cognoſcant nos ex libris tuis, nobis viuentibus: ideſt dum adhuc viuimus, & noſmetipſi vidi: ideſt adhuc viuentes perfruamur gloria noſtra ideſt fructum vltimum & voluptatem capiamus ex gloria noſtra. Velim ſupple vt reſcribas mihi quid acturus ſis de his rebus ſi non eſt moleſtum tibi: ſcilicet reſcribere. Si enim ſuſcipis cauſam: ideſt negotium hoc perſcribendum, ego conficiam commẽtarios: ideſt breuiaria & ſummaria, omnium rerum: ſcilicet à me geſtarum. Sin autem: ideſt ſed ſi, differs me: ideſt voluntatem meam aut res meas in aliud tempus, ego loquar tecum coram: ideſt facie ad faciem, qood nunc ſe dixit erubuiſſe, tu non ceſſabis: ideſt non eris ocioſus interea, & perpolies: ideſt ad ſummam politionem perduces, ea quæ habes inſtituta: ideſt incepta, & diliges nos.

*a.l. legendo retinere.

*ter animos hominum in * legendo ſcripto retinere poſſit: Nihil eſt enim aptius ad delectationem lectoris, quàm temporum uarietates, fortunæq; uiciſsitudines: quæ & ſi nobis optabiles in experiendo non fuerunt, in legendo tamen erunt iucundæ: Habet enim præteriti doloris ſecura recordatio delectationẽ: cæteris uero nulla perfunctis propria moleſtia, caſus alienos ſine ullo dolore intuentibus, etiam ipſa miſericordia eſt iucunda. quem enim noſtrum ille moriens apud Mantineam Epaminundas non cum quadam miſeratione delectat? qui tum deniq; ſibi auelli iubet ſpiculum, poſteaquam ei percontanti dictum eſt, clypeum eſſe ſaluum: ut etiam in uulneris dolore, æquo animo cum laude moreretur. cuius ſtudium in legendo non erectum Themiſtoclis fuga redituq; retinetur? etenim ordo ipſe annalium mediocriter nos retinet quaſi enumeratione faſtorum. at uiri ſæpe excellentis ancipites, uarijq; caſus habent admirationem, expectationem, lætitiam, moleſtiam, ſpem, timorem, ſi uero exitu notabili concluduntur, expletur animus iucundiſsimæ lectionis uoluptate. quod mihi acciderit optatius, ſi in hac ſententia fueris, ut à continentibus tuis ſcriptis in quibus perpetuam rerum geſtarum hiſtoriam complecteris, ſecernas hanc quaſi fabulam rerum, euentorumq; noſtrorum. habet enim uarios actus, multaſq; actiones & conſiliorum, & temporum. Ac non uereor, ne aſſentatiuncula quadam aucupari tuam gratiam uidear, cum hoc demonſtrem, me à te potiſsimum ornari, celebrariq; uelle: neque enim tu is es, qui, quid ſis, neſcias, & qui non eos, magis, qui te non admirentur, inuidos, quã eos, qui laudent, aſſentatores arbitrere. neq; autẽ ego ſum ita demẽs, ut*

VICTORIVS.

A Quia te affici non magis potuiſſe demonſtras. } Quidam pro: { Affici, allici } legunt, quæ varietates oriuntur ex ambigua, & corrupta antiqua lectione, in melioribus enim codicibus. { Affectis } ſcriptum eſt: quam voce nos etiam diligenter conſiderauimus, cenſuimuſq; tutius legi poſſe. { Flecti. } non omnino nimis longe à priſcorum exemplariorum veſtigiis, & fortaſſe ſententia non inepta. Exiſtimamus enim vt ferme colligitur ex verbis Ciceronis Luccij de gratia in quodam procemio ſuarum hiſtoriarum ſcripſiſſe, vt ſe diceret libere, & vere hiſtoriam explicaturum: nec vnquam potuiſſe tã-

tum

tum alicuius in ſe gratiam, vt a veritate, & fide rerum geſtarum diſcederet. quamuis. n. ſæpe gratia hortata eſſet, vt amicorum rationem haberet in rebus exponendis, ad ſeq; vocaſſet, ſe vt dixerit non magis potuiſſe flecti, & de via recta deduci, quàm Hercules a voluptatis illecebris ſibi oſtenſis, & propoſitis, flecti, & arripi potuerit. Si cui noſtra lectio minus placebit, ipſe meliorē excogitet, ideo antiquæ lectionis omnibus copiam fecimus, vt quiuis iudicet, annos coniectura feſellerit, & ſi queat, ipſe meliorem inde eliciat { Themiſtoclis fuga } Vetera exemplaria. { Themiſtocli. } ratione veteris declinationis, qua dandi caſum in huiuſcemodi nominibus pro generandi ponebant, vt Vlyſsi pro Vlyſsis, Achilli pro Achillis: ſic etiam in noſtro ꝓbatiore codice epiſto. ad Attic li. 12. Nō vides ipſum illum Ari. diſcipululum, pro Ari. Item ad Atti. lib. 9. Et L. conſilia, ac Theopham perſequamur. Et eodem lib. etiam in vulgatis. Ariarathes Ariobarzani filius pro Ariobarzanis. Hanc rem, priſci, & recentiores grāmatici adnotarunt, plurimis ex Virgilio, & ex oratoribus etiam, & hiſtoricis exēplis adductis.

PO. VS. M. C. S. D. L. Luceio. Q. F. } quod in Mediceo codice conſtanter ſeruatum animadoertimus, id ipſi quoq; cuſtodiuimus. { Lucceius } .ſ. eſſe illius nomen non Luceius. Quod quamuis parui momenti eſſe videatur, non multi quoq; laboris eſt retinere, poſtquam antiquis monimentis fidē habere volumus, præterquam quod ſemper hic per duo { CC } ſcribitur, vidimus etiam Romæ in antiquo lapide hoc nomen ita ſcriptum eſſe.

D. M.
LVCCEIAE
SECVNDINAE
TI. CL. AV.
PRISCVS VITRICVS
VIX. AN. II. MEN. V.

SED alium etiam Aretii eſſe ſcimus in quo idem nomē eodem pacto ſcriptum ſit. { Vnus enim Xenophontis libellus, in eo rege laudando } De Ageſilao ſermo eſt, & intelligit laudationem ipſius a Xenophonte confectam, & appellatam Ageſilaum, quæ ad noſtra etiam tempora peruenit. Neq; tamen ea eſt, vt quidam crediderunt, quæ inter vitas Plutarchi legitur, & mores, reſque ab eo geſtas continet, liber enim ille a Plutarcho ſcriptus eſt qui, & ipſe Ageſilai vitam quemadmodum multorum clariſsimorum virorum edidit: ſed vna cum aliis Xenophontis commentariis legitur. Veneti tamen Plutarchi codices illam vt non veram Plutarchi nota illi adpoſita habent, qui error ab eo ortus eſt, qui epiſtolam confecit, qua diuinum illud Plutarchi opus commendauit, in hac enim re falſus eſt multa quæ in ea vita leguntur, manifeſto arguunt, illam Chæronei eſſe, & longe aliam ab ea, quam monimentis literarum Xenophon prodidit. { Verecundiores eſſe præcones, ludorum gymnicorum } Elegantiſsima ſententia, qua etiam vſus eſt doctiſsimus vir Plutar. in commentario, quo docet quomodo quis poſſit ſuiipſius laudes citra inuidiam prædicare: nec tamen a Cicero. minus eleganter, aut copioſe expoſita eſt. Græci autoris verba hæc ſunt, quæ cum Latinis conferre inutile non erit, ἀλλὰ καὶ τοὺς στεφανουμένους ἐν τοῖς ἀγῶσιν ἕτεροι ἀναγορεύουσιν, τὴν ἀηδίαν τὴν περιαυτολογίας ἀφαιροῦντας.

*me ſempiternæ gloriæ per eum commendari uelim, qui non ipſe quoq; in me commendando propriam ingenij gloriam conſequatur: neq; enim Alexander ille gratiæ cauſa ab Apelle potiſſimum pingi, & à Lyſippo fingi uolebat, ſed quòd illorum artem cum ipſis, tum etiam ſibi gloriæ fore putabat. atq; illi artifices, corporis ſimulachra ignotis nota faciebant: quæ uel ſi nulla ſint, nihilo ſunt tamen obſcuriores clari uiri. nec minus enim eſt Spartiates Ageſilaus ille *prohibendus, qui neq; pictā neq; fictam imaginem ſuam paſſus eſt eſſe, quàm qui in eo genere laborarunt: unus enim Xenophontis libellus in eo rege laudando facile omneis imagines omnium, ſtatuasq; ſuperauit. atque hoc præſtantius mihi fuerit, & letitiam animi, & ad memoriæ dignitatem, ſi in tua ſcripta peruenero, quàm ſi in cæterorum, quòd non ingenium mihi ſolum ſuppeditatum fuerit tuū ſicut Thymoleonti à Timæo, aut ab Herodoto Themiſtocli: ſed etiam autoritas clariſſimi, & ſpectatiſſimi uiri, & in Republ. maximis, grauiſſimisq; cauſis cogniti atq; in primis probati: ut mihi non ſolum præconium, quod, cum in Sigæum ueniſſet, Alexander ab Homero Achilli tributum eſſe dixit, ſed etiam graue teſtimonium impertitum clari hominis, magniq; uideatur. placet enim Hector ille mihi Næuianus, qui non tantum laudari ſe lætatur, ſed addit etiam, à laudato uiro. quod ſi à te non impetro, hoc eſt, ſi qua te res impedierit (neque enim fas eſſe arbitror, quicquam me rogantem abs te non impetrare) cogar fortaſſe facere, quod nonnulli ſæpe reprehendunt: ſcribam ipſe de me, multorum tamen exemplō, & clarorū uirorum*

IGNOTIS nota faciebant } ignotis pro iis, qui non nouerant, actiue poſuit, vt etiam Liuius lib. 3. notos gratia eorum turbam indignitas rei virgini cōciliant. & Curtius. 64. ignoti iumenta agebant. Plaut. autem in Pſeudulo. 194. Noui notis prædicas. notis, dixit, id eſt iis qui nouerant. itemq; Cice. in oratione pro M. Cælio. 38. PAVL. MANV

L. Luceio } De hac epiſtola ſic ad Atticum ſcribit: Epiſtolam, Luceio quam miſi, qua res meas, vt ſcribat rogo, fac, vt ab eo ſumas: valde bella eſt eumq; vt approperet, adhorteris, & quod mihi ſe ita facturum reſcripſit, agas gratias. SEBA. CORR. { Leges hiſtoriæ } quæ ſunt, nequid falſi dicere audeat: deinde nequid viri non audeat: nequa ſuſpicio gratie ſit in ſcribendo, nequa ſimultatis. { Affici } Allici, nonnulli legunt. alii, Flecti. { Herculem Xenophontium } dicēre tamē Prodico, vt ſcribit Cic. lib. 1. de officiis. { Reditum noſtrum. } ab exilio. { Ciuilium cōmutationum ſcia } cum ſcias quare ciuile commutationes fiant, ea ſcientia vti poteris, & ita ad rē accedere: quod poſtea fecit Salluſtius. { Epaminundas { Lege Probum in vita. { Redituque } quamuis non redierit Themiſtocles, vt ſcribit Plut. in vita: tamen qui legunt de fuga ita retinent, quaſi is rediturus ſit. Sunt tamen qui hoc loco legant, Exituq;. { Tributū eſſe dixit } hoc modo, ò fortunata adoleſcens, qui tuæ virtutis Homerum præconem inueneris.

* a.l probandus.

RES Noſtras monumentis commendari tuis. { Rumores, quod habet interpres, non recipio. { In quo & illa poteris vti ciuilium commutationum ſcientia } Siue ita legas, ſiue, vt alii habent codices, ciuilium coniurationum ſententia, quod & magis mihi quidem arridet. ita accepi oportet, vt legem quaſi quandam dicat ſcribendarum coniurationum: vt ſcilicet ſubiicit, nō vt garrit interpres { Vel in explicandis cauſis rerum noſtrarum } Alii melius nouarum. BERN. RVTI.

EX POSTE EIVSD.

CORAM me tecum eadem hæc agere ſæpe conantem deterruit pudor quidam pene ſubruſticus. } De epiſtola hac ad Atticum Epiſtolam, Luceio quam miſi, qua res meas, vt ſcribat rogo, fac vt ab eo ſumas. valde belle eſt, eumque, vt approperet, adhorteris: & qood mihi ſe ita facturum reſcripſit, agas gratias.

[redacted]

{ Ardeo cupid. } Narratio ac petitio. { Quod etſi mihi } amplificata cauſa cur ab ipſo celebrari velit. Secundo, quomodo velit ſcribi: ſcilicet vt peculiare opus fiat, & ſeiunctū reliquis. { Italici belli } idest Socialis belli. { Ciuilis. } ſcilicet quod excitauit Brutus, & deinde Sylla. { Neque tamen ignoto. } Occupatio, de illius excuſationibus. { Itaq; te } Alia circunſtantia, quomodo velit ſcribi, ſed cum amplificationibus & laudibus. { Multa etiam caſus. } Ratio, quia amplificationes variorum caſuum delectant { Ac non vereor } Confirmatio petititionis ex lucri vtilitate. Quaſi dicat: Tibi quoq; honorificum eſt. Ergo addit exempla: Honorificentius eſt celebrari a Luceio, quā ornari ſtatuis. { Nec minor enim. } Amplificatio. { Placet enim Hector } aliud exemplum, quo oſtendit honorificū eſſe, ornari à Luceio. { Cogar fortaſſe. } Secūdum argumentum, à ſuo incommodo vitando: Si tu non ſcripſeris, me oportebit ſcribere, qđ eſt incommodum. { Hæc nos vitare } Concluſio.

ASCEN. QVanquam &c. Bellis ciuilibus & Cæſaris tyrannide Repu. afflicta, cum Cic. mœſtiſsimus ſe in agrum, ne talia videret, abſtuliſſet, ſcripſit ad eum Luceius conſolarias literas, quibus nunc Cice. reſpondens ait, ſe magnum fructum ex illis cepiſſe, & velle acquieſcere, & ſe ad literarum ſtudia transferre, ſicut Luceius monuerat. Ordo eſt. Quanquam ipſa conſolatio literarum tuarum eſt gratiſsima mihi. declarat enim ſūmam beneuolentiam coniunctam pari prudentia. vbi gratia præpoſitionis ablatiuus regitur, tamen ego cepi ex literis tuis illum fructum, vel: ideſt etiam maximum, quod cognoui te contemnentem præclare res humanas, & paratum atq; armatum optime contra fortunam. Quam laudem ſapientiæ quidem ſtatuo maximam: ſcilicet non pendere: ideſt non eſſe ſuſpenſam ad ſalutem habendam aliunde: ſcilicet quàm a ſe, nec habere rationes viuendi bene aut male ſuſpenſa [illegible], vnde [illegible] Perſianum, Nec te quæſiueris extra, Quæ cogitatio cū non accidiſſet mihi omnino: ideſt cum adhuc in memoria aliqua tenus eſſet, etenim: ideſt [illegible] quia certe, iſta inſederat: ideſt [illegible] ſedem occupauerat, penitus: ideſt penes interiora: ſcilicet [illegible] tamen erat labefactata, atq; conuulſa aliquantulum, vt: ideſt violentia, tempeſtatum: ideſt malorum temporum & concurſu: ideſt ſubita [illegible] calamitatum. Qui: ſcilicet cogitationi ego video te opitulari & ſentio te feciſſe etiam proximis literis; & profeciſſe multum [illegible]: ideſt [illegible] ego arbitror, [illegible] quod ſequitur, [illegible] ſupple eſſe [illegible], non ſolum ſignificandum: ideſt [illegible] etiam declarand[illegible] ideſt manifeſte [illegible] nihil potuiſſe eſſe gratius mihi [illegible] literis. Autem: ideſt ſed, cum: ſcilicet ita ſit, quod illa, quæ collegi-

rum. ſed, quod te non fugit, hæc ſunt in hoc genere uitia: & uerecundiis ipſe de ſeſe ſcribant, neceſſe eſt, ſiquid eſt laudandum: & prætereant, ſiquid forte reprehendendum eſt. accidit etiam, ut minor ſit fides minor autoritas multi denique reprehendant & dicant uerecundiores eſſe præcones ludorum gymnicorum, qui cum cæteris coronas impoſuerunt uictoribus, eorumq; nomina magna uoce pronunciarunt cum ipſi ante ludorum miſsionem corona donentur, alium præconem adhibeant, ne ſua uoce ipſi ſe uictores eſſe prædicent hæc. nos uitare cupimus, & ſi recepis cauſam noſtram, uitabimus: idq; ut facias, rogamus. Ac ne forte mirere, cur, eum mihi ſæpe oſtenderis te accuratiſsime noſtrorum temporum conſilia, atq; euētus literis, mandaturum; à te id nunc tantopere, & tam multis uerbis petamus: illa nos cupiditas incendit, de qua initio ſcripſi, feſtinationis, quod alacres animo ſumus. ut & cæteri uiuentibus nobis ex libris tuis nos cognoſcant, & noſmetipſi uiui glorioſa noſtra perfruamur. his de rebus quid acturus ſis, ſi tibi non eſt moleſtum, reſcribas mihi uelim. ſi enim ſuſcipis cauſam, conficiam commentarios rerum omnium. ſi autem differs me in tempus aliud, coram tecum loquar. Tu interea non ceſſabis, & ea, que habes inſtituta, perpolies, noſq; diliges. Vale.

ARGVMENTVM.

Bellis ciuilibus, & Cæſaris tyrannide Rep afflicta, cum Cicero mœſtiſsimus ſe in agrum, nec talia uideret, abſtuliſſet: ſcripſit ad eum Luceius conſolatorias literas, quibus nunc Cicero reſpondens, ait, ſe magnum fructum ex illis cepiſſe, & velle acquieſcere, et ſe ad literarū ſtudia trāſferre, ſicut Luceius monuerat.

GIBER. LONG. LEMMA.

Quid fructus ex conſolatione Lucei acceperit, exponit.

M. CICERO S. D. LVCEIO. Q. F. 14

QVanquam ipſa cōſolatio literarum tuarum mihi gratiſsima eſt, declarat enim ſummam beneuolentiam coniunctam pari prudentia: tamen illum fructum ex iis literis uel maximum cepi, quod te præclare res humanas contemnentem, et optime contra fortunam paratum, armatumq; cognoui. quam quidem laudem ſapientiæ ſtatuo te eſſe maximam, [illegible] aliunde pendere, nec extrinſecus aut bene, aut male uiuendi ſuſpenſas habere rationes: quæ cogitatio cum mihi non omnino excidiſſet (etenim penitus inſederat) ui tamen tempeſtatum, & concurſu calamitatum erat aliquātum labe-

ſti: ideſt citaſti, & adduxiſti, ſeu allegaſti eleganter & copioſe, valent ad conſolandum: ſcilicet me, & quemlibet alium, tum ſup. verius eſt, quod nihil plus ſupple valet, ad cōſolandum me, quā quod, peripexi firmitudinem & grauitatem animi tui, quam: ſcilicet firmitudinem animi tui, non imitari, ego exiſtimo ſupple, eſſe turpiſsimam. Itaq;: ideſt & ita, ego puto me fortiorem quā te ipſum præceptorem fortitudinis, hoc: ideſt in hoc, aut ꝑpter hoc, quod tu videre: ideſt videris mihi habere non nullā ideſt aliquam ſpem, hæc futura: ideſt vt ſint futura, aliquando: ideſt aliquo tempore futuro, meliora: ſcilicet quam nūc ſint. Enim: ideſt quia caſus gladiatorum: ideſt quod adduxiſti mihi de caſibus gladiatorū, quorum nunc mihi, nunc illi ſuperiores fiunt, & hæ ſimilitudines, tuoi: ideſt multo magis, rationes collectæ: ideſt collegatæ, à te in ea diſputatione ſcilicet de mutatione ſtatuum etiam Reipublic. vetabant me diffidere penitus Reip. ideſt inſtitutioni eius. Itaq; alterum, ſcilicet duorum, quæ dicet, eſt ſupple minus mirum te fortiorem eſſe ſupple tunc, cum aliquid ſperes. Alterum, ſupple eſt magis mirum, videlicet te teneri nulla ſpe. dico te fortiorem tunc non fortiorem me, quia prius contrarium dixit Cicero videlicet ſe fortiorem eſſe, quam Luceium præceptorem fortitudinis, eo quod ille nihil, ipſe aliquid ſperet. quocirca poſsit hic ſubaudiri me. vt ſit alterum minus mirum eſt videlicet me fortiorem eſſe cum: ſcilicet ita ſit, quod tu aliquid ſperas, ego nihil, & hanc expoſitionem credam eſſe de mente Ciceronis, vt infra dicā Ratio tamen ſuperioris dicti ſubobſcura eſt. Non fortior eſt, quid aliquid audet ſine ſpe ſed potius temerarius, ſed intelligimus propterea Ciceronem cenſere ſe fortiorem ſine ſpe, non quod aliquid tenet, aut moliatur, ſed quod decreuit infractum animum tenere & in philoſophiam eo attentius incumbere, quod a foro ſine ſpe reuertendi excluſus ſibi videatur. Peubat mirum eſſe Luceium aliquid adhuc ſperare dices. Quid enim eſt non ita affectum: ideſt concuſſum & ſaucium, vt non fateare id omne deletum & extinctum? quaſi dicat nihil. Circunſpice omnia membra Reip. quæ notiſsima ſunt tibi: ideſt omnes fauentes Reip. & libertati communi ciuium, & profecto nullum: ſcilicet membrum inuenies, qđ non ſit fractum, & debilitatum, Videtur non debito ordine id, quod alterum includit, præponere, nam dices, ſi fractum ergo debilitatum, ſed norimus fractum dici, quod eſt concuſſum & debilitatum, etiamſi non ſit ruptum: vt Aeneid. a. Fracti animo fatiſq; repulſi Ductores Danaum. fractum ergo: ideſt cōcuſſum & pro: ideſt debilitatum. Quæ: ſcilicet membra, aut quæ detrimenta, Reip. ego proſequerer, ſi aut viderem ea melius, quam tu vides ea, aut ſi poſſem commemorare ea ſupple ſine dolore,

quanquam

quanquam omnis dolor eſt abiiciendus tuis præceptis, & moniti:ideſt ſecundum præcepta & monita tua. Ergo nos feremus, ideſt tolerabimus & patiemur, &:ideſt ſimul domeſtica: ſcilicet incommoda, vt cenſes: ideſt iudicas ea ferenda, &:ideſt ſimul ſe reſuus publica: ideſt incommoda. aut mala, fortaſſe etiam fortius quam tu ipſe, qui præcipis: ſcilicet ea ferenda. Enim. l. quia aliqua ſpes cõſulatur te, vt ſcribis nos erimus fortes etiam in omni deſperatione, tamen ſic erimus fortes, vt tu hortaris, & præcipis. Hinc patet exponẽdum illud fortiorem te eſſe ſic me eſſe fortiorem te: ideſt quã tu ſis &c. Tu enim das mihi iucundas recordationes conſciẽtiæ noſtræ, & earum rerum, quas geſsimus te autore in primis: ideſt præcipue. Nos enim præſtitimus patriæ: ſcilicet cõſeruandæ in libertate, certe: id eſt indubitate, non minus, quã debuimus, & ſupple profecto pluſquam eſt poſtulatum animo, aut conſilio cuiuſquam hominis. Tu ò Lucei ignoſces mihi prædicanti aliquid de me ipſo. Enim: ideſt quia, nos lenimus: ideſt demulcemur & conſolamur, commemoratione, ideſt enarratione, & recitatione earum rerum, quarum rerum cogitatione tu voluiſti leuare: ideſt liberare, aut deonerare nos ægritudine: ſcilicet animi, hoc eſt ideo dabis veniam prædicãti de me aliquid, quia ſicut monuiſti, vt recordarer, à me præclare geſta pro rep. ad leuandum ægritudinẽ animi, ſic eorum prædicatio & commemoratio lenit dolorem, aut animum meum. Itaque, vt mones, abducam me quantum potero ab omnibus moleſtiis, & angoribus, & trãſferam: ideſt traducam animũ ſcilicet meum, ad ea, quibus ſecundæ: ideſt proſpere res ornantur, & aduerſæ ſupple res adiuuãtur non vt maiores fiãt ſed vt tolerentur, aut minuantur, hoc eſt ad philoſophiam moralem, & ero tecum quantum ætas vtriuſq; ſcilicet noſtrum, & valetudo patietur, quia & ſenes, & valetudinarij ambo eſſe cœperant. Dicitur autem valetudo, quia ſecunda producitur quaſi à valendo, nam à validus fieret valetudo etſi: ideſt quanquam poterimus minus eſſe vnà: ideſt ſimul, quam volumus, tamen fruemur iiſdem ſtudiis coniũctione animorum ita, vt nunquam non: ideſt ſemper videamur eſſe vnà.

AV. IAN. ITAQVE Hoc etiam } Atq; hoc etiam, legendum putat Hieronymus Ferrarius, ſẽſu omnino meliore tamen nihil immutandum duxi, cum libri omnes manuſcripti cum impreſsis conſentiant.

EB. OR. FORTIORE M Te eſſe. } Me ipſo, qui nihil ſperem.

*factata, atq; conuulſa: cui te opitulari & uideo, & id feciſſe etiam proximis literis, multumq́; profeciſſe ſentio: itaq; hoc ſæpius dicendum, tibiq́; non ſignificandum, ſolum ſed etiam declarandum arbitror, nihil mihi eſſe potuiſſe tuis literis gratius ad conſolandum autem cum illa ualent, quæ eleganter, copioſeq́; collegiſti: tum mihi plus, quàm quod firmitudinem, grauitatemq́; animi tui perſpexi: quam non imitari, turpiſsimum exiſtimo. itaq; hoc etiam fortiorem me puto, quàm te ipſum præceptorem fortitudinis, quod tu mihi uidere ſpem nonnullam habere, hæc aliquando futura meliora: caſus enim gladiatorij, ſimilitudineſq́; eæ, tum rationes in ea diſputatione à te collectæ, uetabant me Reip. penitus diffidere. itaq; alterum minus mirum, fortiorem te eſſe cum aliquid ſperes: alterum mirum, ſpe ulla teneri. quid eſt enim non ita affectum, ut id non deletum, extinctumq́; omne eſſe fateare? circumſpice omnia membra Reipub. quæ notiſsima ſunt tibi nullum reperies profecto, quod non fractum debilitatum ue ſit. quæ perſequerer, ſi autem melius ea uiderem, quæ tu uides, aut commemorare poſſem ſine dolore. quanquam tuis monitis, præceptiſq́; omnis eſt abijciendus dolor. ergo & domeſtica feremus, ut cenſes, & publica paulo etiam fortius fortaſſe, quam tu ipſe. qui præcipis: te enim ſpes aliqua conſolatur, ut ſcribis: nos autem erimus etiam in omni deſperatione fortes, ut tu tamen idem & hortaris, & præcipis: das enim mihi iucundas recordationes conſcientiæ noſtræ: rerumq́; earum, quas te in primis autore geſsimus: præſtitimus enim * patriæ non minus certe, quam debuimus, plus profecto, quam eſt ab animo cuiuſquam, aut conſilio hominis poſtulatum. ignoſces mihi de me ipſo aliquid prædicanti: quarum enim tu rerum cogitatione nos leuare ægritudine uoluiſti, earum etiam cõmemoratione lenimur. itaq; ut mones, quantum potero, me ab omnibus moleſtijs, & angoribus abducam: transferamq́; animum ad ea, quibus ſecundæ res ornantur, aduerſæ adiuuantur: tecumq́; & ero tantum, quantum patietur utriuſq; ætas, & ualetudo: &, ſi eſſe unà minus poterimus, quam uolumus, animorum tamen cõiunctione ijſdem ſtudijs ita fruemur, ut nunquam non unà eſſe uideamur. Vale.*

ARGVMENT.

Hac epiſt dicit Lucceius ſe probare conſilium Cic ſi eo animo in rus ſe abduxerit, ut legẽdo, & ſcribendo alios iuuet in re literaria, ſin ut ſe lacrymis dedat damnare, quod ita lugeat caſum Reip. quaſi non præuiderit futurum. Præterea docet inutile eſſe lugere, & in mœrore eſſe cum res immutari nequeant.

GIBER. LONG. LEMMA.

Suaſerat Ciceroni, ut in prædijs ſe oblectaret, leuationemq; malorum ex ſtudio literarum quæreret: quod cum non faceret Cic. ſed in querelis, & lamentationibus perpetuus eſſet, grauiter Lucceius illum accuſat, ſed ita tamen, ut aliquid conſolationis intermiſceat.

L. LVCEIVS Q. F. S. D. M. T. CIC. M. F. 15

SI Vales, bene eſt: ego ualeo, ſicut ſoleo paululo tamen etiam deterius quam ſoleo. Te requiſiui ſæpius, ut, uiderem. Romæ quia poſtea non fuiſti quam à me diſceſſeras, miræ=

{ Ergo & domeſtica } fratris, & eius filij iniurias, vxori diuortium, & filiæ mortem. { Animum ad ea } ſtudia literarum.

[redacted] al. rapuit. [redacted]

ASC. SI vales &c. Hac epiſtola dicit Lucceius ſe approbare conſilium Ciceronis ſi eo ſe animo in rus abduxerit, vt legendo & ſcribendo alios in re literaria iuuet, ſin vt ſe lachrymis dedat, damnare, qđ ita lugeat caſum Reipub. quaſi non præuiderit futurum. Præterea docet inutile eſſe, cum res immutari nequeant. Ordo eſt. Si vales bene eſt. Ego valeo ſicut ſoleo, & etiam paulo: ideſt modico deterius: ideſt minus bene, quam ſoleo. Ego requiſiui ſæpius, vt viderem te. Ego miratus ſum, quod item, ideſt ſimiliter miror nunc, te non fuiſſe Romæ, poſteaquam diſceſſeras à me. Non habeo certum: ideſt exploratum, aut perſpectũ, quæ res: ideſt quæ occaſio retrahat, te maxime, ideſt præcipue hinc: ideſt ab vrbe. Si delectare: ideſt delectaris ſolitudine cum ſcribas & agas aliquid eorum, quæ conſueuiſti: ſcilicet agere (plurimi tamen textus habent, quorum conſueuiſti ſupp. aliquid agere, ſed Hubertinus legit, quæ) gau-

tus ſum, quod item nunc miror. non habeo certum. quæ te res hinc maxime retrahat, ſi ſolitudine delectare, cum ſcribas, & aliquid agas eorum, quorum conſueſti: gaudeo neq; reprehendo tuum conſilium: nam nihil iſto poteſt eſſe iucundius, non modo miſeris his temporibus, & luctuoſis, ſed etiam tranquillis, & optatis, præſertim uel animo defatigato tuo, qui nunc requiem quærit ex magnis occupationibus, uel erudito, qui ſemper aliquid ex ſe probat, quod alios delectet, te ipſum laudibus illuſtret. ſin autem, ſicut hic dum eras, & lachrymis, & triſtitiæ te tradidiſti: doleo, quia doles, & angere: nec poſſum te, ſi concedis, quod ſentimus, ut liberius dicamus, non accuſare. quid enim? tu ſolus aperta non uidebis? qui propter acumen occultiſſima perſpicis? tu non intelliges te querelis quotidianis nihil proficere? non intelliges duplicari ſolicitudines, quas eleuare tua te prudentia poſtulat? quod ſi non poſſumus aliquid proficere ſuadendo, gratia contendimus & rogando, ſiquid noſtra cauſa uis, ut iſtis te moleſtijs laxes, & ad conuictum noſtrum redeas & ad conſuetudinem, uel noſtram cõmunem, uel tuam ſolius, propriam. cupio non obtuudere te, ſi non delectare noſtro ſtudio. cupio deterrere, ne permaneas in incepto, cum duæ res iſtæ contrariæ me conturbent, ex quibus, aut in altera mihi uelim, ſi potes obtemperes, aut in altera non offendas. Vale.

deo, neq; reprehendo conſilium tuum. Nam nihil poteſt eſſe iucundius iſto: ſcilicet genere vitæ cum literis, & muſis non modo his temporibus miſeris & luctuoſis, ſed etiam tranquillis & optatis, præſertim vel animo tuo lugere, & in mœrore eſſe fatigato, qui [illegible] occupationibus requiem, vel erudito, qui ſemper promat aliquid ex ſe, qđ delectet alios, & ſupple illuſtret te ipſum laudibus. Sin autem: ideſt ſed ſi, tradidiſti te, & lachrymis, & triſtitiæ, ſicut dum eras hic: ideſt Romæ, doleo, quia tu doles, & angere: ideſt angeris, hoc eſt afficeris angore animi. [illegible] cedis: ideſt permittis, vt dicam liberius, & ſentimus. ſ. ego, & reliqui amici tui, alioqui numerum [illegible]. Sed dicunt Grãmatici licitum eſſe in prima perſona de ſeſe, modo ſingulari, modo plurali, modo vtroque numero loqui, verum tamen apud [illegible] rus obſeruetur [illegible] quocirca multi legunt dicamus, ſed poteſt, vt dixi, de ſe [illegible] dicam & de ſe, ac alijs ſentimus, præſertim cum ſcribatur etiam ab illis, qui dicamus legunt, poſſũ non poſſumus, [illegible] poſſum non accuſare te: ideſt quin accuſem te? Quid enim principium accuſandi ſumptum à particula indignantis, tu ſolus non uidebas aperta: ideſt [illegible] feſtaria, & [illegible], qui perſpicis occultiſſima: ideſt abditiſſima propter acumẽ ſcilicet oculorum tuorum [illegible] talium, non enim de exteriore loquitur perſpectione. Et ſupple tu tam prudens homo non intelliges: ideſt permittetur, quod non intelliges te nihil: ideſt in nullo proficere: ideſt commodum facere, aut remedium mali inuenire, querelis quotidianis: quaſi dicat in non eſſe vero ſimile, Tu non intelliges ſolicitudines duplicari: ideſt geminari, quas tua prudentia poſtulat te eleuare: ideſt imminuere: tracta metaphora à bilance, in qua res minoris ponderis eleuatur, vnde qa minoris quoq; æſtimatur, ſolet eleuare pro diminuere, de laude, ac precio alicuius vſurpari. Quod ſi nos non proſſumus proficere ſuadendo: ſcilicet tibi, vt à lugendo deſiſtas, nos contendimus: ideſt inſtamus gratia: ſcilicet qua apud te valemus, & rogãdo, ſi vis ſup. facere, quid: ideſt aliquid cauſa noſtra, vt laxes te iſtis moleſtiis, & redeas ad conuictum noſtrum: ideſt ad communionem vitæ, ſeu ad conuerſationem noſtram. Et ad conſuetudinem: ideſt conſuetam rationem viuendi, vel noſtram communem: ideſt qua ſimul vti ſolemus, vel ſup. ad conſuetudinem tuam ſolius: ideſt vnius, ac propriam: ideſt peculiarem tibi. Notum eſt, quia in ſignificatione actiua poſſeſſiua genetiui, mei, tui, ſui, noſtri, & veſtri, qui tantum paſſiue ſignificant conſtrui non poſſunt, pro illis poſſeſſiua pronomina poni, cum quibus vel cõtinue, vel coniunctionis interuentu cætera, quæ recte in genitiuo regi poſſunt, conſtruuntur, vt mea vnius opera, tua ſolius cura &c. Ego cupio non obtundere. i. nõ hebetare te: ideſt auditũ tuum metalem: ideſt te non onerare multis verbis. Si tu non delectare: ideſt delectaris ſtudio noſtro: ideſt quo nos delectamur. Ego cupio deterrere te ne permaneas in incepto: ideſt propoſito, lugendi procul ab vrbe. Cum iſtæ duæ res contrariæ: ſcilicet nolle obtundere, & velle eum deterrere ab incepto, conturbent me, ex quibus: ſcilicet duabus rebus, ego velim ſupp. vt, obtemperes mihi ſi potes in altera: ideſt non manendo in ꝓpoſito, aut non offendaris in altera: ſcilicet dum à nobis obtunderis.

VICT. QVIA Poſtea non fuiſti quam à me diſceſſeras } ſic omnes vulgati codices nulla mendi ſuſpicione. Ipſi antiquam lectionem ſecuti ſumus, quam & genuinam, & probam putamus, vt intelligas poſtquam Roma diſceſſerat, Cæſar: ſcilicet quanquã nomen Cæſaris non ponit. Nihil autem mirum videri debet: de magnis enim & principibus viris ſic loquimur. Dicit igitur Luceius Ciceronẽ Roma exiſſe, cum Cæſar diſceſſiſſet, nec poſtea rediſſe, dum Cæſar abeſſet. Poſſemus infinita exempla ex epiſtolis ad Atticum citare, quæ nunc prætermittemur. Speramus tamen, rem claram ſine tot exemplorum conſeruatione fore. In epiſtolis ad Varronem. Eſt igitur aduentus in expectatione. Sic enim olim locum illum ſolitum eſſe legi eo loco docebimus. aliqui autem dum rem clariorem facere ſtudent, conſuetum dicendi modum corrumpunt. cum enim hanc loquendi rationem, non alibi in veteribus autoribus adnotaſſent, & noſtri etiam temporibus communem eſſe non cogitarent, locum Ciceronis deprauarunt. In eandemq; culpam inciderunt eodem errore decepti, qui nuper has epiſtolas Veneti ediderunt. Cum enim ante in vulgatis omnibus libris recte hic locus legeretur in epiſtolis ad Pætum, Cum eſſem otioſus in Tuſculano, propterea quod diſcipulos obuiam miſeram, vt ij, me quam maxime conciliarent familiari ſuo (ſermo enim procul dubio eſt de Cæſare. nec tamen nominatur, ſicq; legitur in cunctis, & antiquis, & ante hunc impreſſis codicibus) hi, hic etiam. { Cæſari } repoſuerunt. Nos cunctis his locis antiquam, & meliorem lectionem conſeruauimus.

QVAM Diſceſſeras } Antiqua hic olim à nobis, & elegans lectio reſtituta eſt, quam tamen quibuſdam non probauimus, ſpero tamen illam doctis aliis, & ingenioſis viris probatũ iri Lib. 8. epiſt. ad Atti. Cic. eodem pacto locutus eſt. Cum enim Pompeii peccata colligeret, & omnis de eo ſermo eſſet, nomen ipſius nunquam poſuit. Aluerat Cæſarem, eundem repente timere cœperant, conditionem pacis nullam probarat, &c. Poſſemus & alia exempla adferre, ſed hoc, ꝙ valde accommodatum eſt, contenti erimus, & alios etiam fore arbitramus. Poſtquam autem illius elegantiſſimæ epiſtolæ, & cum magno ardore animi ſcriptæ. mentionem fecimus oſtendemus in Græcis verbis, quæ in ipſa incluſa ſunt, nihil vitii contineri, nec illa Ariſtophanis eſſe, quemadmodum nonnulli crediderunt, qui valde in hac re falſi ſunt. quamuis autem huius rei maturum tempus nondũ ſit ſemper tempeſtiuum eſſe puto, ſtudioſos literarum adiuuare. In optimo noſtro epiſtolarum exemplari ita leguntur, vt a nobis exſcripta ſunt, necnon in commentariis Suidæ: quid mihi non paruum argumentum eſt, illa recte habere. Animaduerti poſtea ipſa a Clemente vſurpari in. 6. Stromate: & eodem pacto ibi legi, vt in epiſtolis Ciceronis, & in commentariis Suidæ, nam vetuſtos etiam libros Suidæ inſpexi, eoſq; nihil ab excuſis diſſentire cognoui: quare his tot, tamq; incorruptis teſtibus de ſynceritate iſtius lectionis credẽdum puto. Qui ea nuper ad Ariſtophanis lectionum redigere voluerunt, non animaduerterũt hanc præclaram ſententiam ab alio poeta accepiſſe Ariſtophanem, & eam ad ſenſum ſuum exponendum accommodaſſe, quemadmodum crebro facit, & vt nõnullos etiam Latinos poetas facere notum eſt. Quicquid autem ſenſui ſuo non quadrat lepidiſſimus comicus commutauit. Sed in extremo, quod planum facit, veterem eam ſententiam fuiſſe, & non ab ipſo tunc primum prolatum, nam quod verus ipſius autor dixerat. ἢ δ᾽ δίκαιον ξύμμαχον ἴσχει, καὶ οὐ μήποθ᾽ ἁλῶ [illegible] (id aũt percipitur ex cõmentariis Clementis, & Suidæ, qui plura eius ſniæ, verba. quam Cic. adducit) Ariſtoph. ita ꝯfirmauit, καὶ οὐ μήποθ᾽ ἁλῶ [illegible] τὴν πόλιν ὥν ὥσπερ ἐκεῖνος δειλὸς καὶ λακκοπρωκτος πάνυ. Poſt ſententiam illam ſuis verbis expoſitam.

poſitam. Clemens eruditiſsimus ſcriptor hæc adiungit, [redacted] vim intellectumque illius non par[redacted] aperiunt. [redacted] Verba autem ipſa, quæ ſunt elegantiſsima, cum ad [redacted] locum deueniemus, accuratius declarabimus, & omnem vim illorũ ſtudioſe illuſtrabimus.

AV. AN. QVAM a me diſce. } Vetuſtos codices, quibus ego nũc multis ad harum epiſtolarum emendationem, vtor, ita, ve impreſsimus, habere vidi. itaque aliorum lectionem non ſequor.

B B. OR. DISCESSERAS } in tua prædia, nõ multo poſt Tulliæ mortem. Alii legunt: Quã diſceſſerat.ſ. Cæſar in Hiſpaniam contra Pompeii filios ꝓfectus. { Sicut hic dum eras } Romæ antiquam ad Aſturam proficiſcereris.

[redacted]

ARGVMENT.

Quia multis conſolatorijs damnarat Luceius mœrorem Ciceronis, dicit Cicero ſe cognoſcere amorem Luceij in ſe, ſed cum nõ capere cauſam mœroris, quæ erat, quod nullum uideret remedium.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Querelis & hæc epiſtola referta eſt, præſertim propter collationem diverſorum temporum, ita grauiter Cicero angitur, quod in Reipub. locum, priſtinum habere nequeat.

M. CICERO L. LVCEIO Q. F. S. 16

*OMnis amor tuus ex omnibus partibus ſe oſtendit in his literis, quas à te proxime accepi, non ille quidem mihi ignotus, ſed tamen gratus, & optatus, dicerem iucundus, niſi id uerbum in omne tempus perdidiſſem, neque ob eam unam cauſam, quam tu ſuſpicaris, & in qua me leniſsimis, & amantiſsimis uerbis utens, re grauiter accuſas: ſed quod illius tanti uulneris quæ remedia eſſe debebant, ea nulla ſunt. quid enim? ad amicos ne confugiam? quam multi ſunt? habuimus enim ſe rè communeis: quorum alij occiderunt, alij neſcio quo pacto obduruerunt. tecum * uiuere poſſem equidem, & maxime uellẽ uetuſtas eſt, amor, conſuetudo, ſtudia paria. quod uinculum quæ res deeſt noſtræ coniunctioni: poſſumus ne igitur eſſe una? nec mehercule intelligo, quid impediat. ſed certe adhuc non fuimus cum eſſemus uicini in Tuſculano, in Puteolano: nam quid dicam in urbe, in qua, cum forum commune ſit, uicinitas non requiritur. ſed caſu neſcio quo in ea tempora noſtra ætas incidit, ut cum maxime florere nos oporteret, tum uiuere etiam puderet. quod enim mihi poterat eſſe perfugium ſpoliato, & domeſticis & forenſibus ornamentis, atque ſolatijs? literæ, credo, quibus utor aſsidue. quid enim aliud facere poſſum? ſed neſcio quo modo ipſæ illæ excludere me à portu, & perfugio uidentur, & quaſi exprobare quod in ea uita maneam, in qua nihil inſit, niſi propagatio miſerrimi temporis. Hic tu ea me abeſſe urbe miraris, in qua domus nihil delectare poſsit, ſummum ſit odium temporum, hominum, fori, curiæ? itaq; ſic literis utor, in quibus cõſumo omne tempus non ut ab his medicinam perpetuam, ſed ut exiguam doloris obliuionem petam, quod ſi id egiſſemus, ego atque tu, quod ne in mentẽ quidem nobis ueniebat propter quotidianor* metus. omne tempus una fuiſſemus, neq; me ualetudo tua offenderet, neq; te mœror meus quod quãtum fieri poterit, conſequamur: quid enim utrique noſtrum aptius? propediem te igitur uidebo.* Vale.

IC. OMnis amor &c. Quia multis verbis conſolatoris dãnarat Luceius mœrorem Cic. dicit Cicer. ſe agnoſcere amorem Luceii in ſe, ſed eum nõ capere cauſam mœroris, quæ erat, quòd nullum videret remedium. Ordo eſt, Omnis.i. totus amor tuus oſtendit ſe ex omnibus partibus in his literis quas accepi ꝓxime a te, non quidem ille: ſcilicet amor tuus ignotus mihi, ſed tamen gratus, & optatus, dicerem iucundus, niſi perdidiſſem id verbum.ſ. iucundus quòd non niſi rei lætæ competit. Ex hoc autem loco accepit Valla differentiam, quam ponit inter iucundus, & gratus, allegans, hæc Cicero. verba, vt gratum ſit vtile, & acceptum, licet non habeat delectationem annexam, iucũdum tantum voluptuoſum. Præterea ſignandum ꝙ omnis pars orationis verbum dicatur, nam iucundus, ꝙ nomen eſt, hic verbum dicitur: in omne tempus.ſ. futurum. Neq; ſup. perdidi illud verbum ob eam vnam cauſam, quàm tu: ſuſpicaris.ſ. ꝙ Reſp. amiſſa ſit. Hubertinus exponit quòd filia mortua ſit, ſed de filia nihil meminit in ſuperiori epiſt. Luceius, & in qua.ſ. cauſa, tu vtens verbis leniſsimis, & amantiſsimis, accuſas me grauiter re.i. in ſententia ipſa. Nam turpe eſt viro forti lugere, quæ neq; vitare potuit priuſquam euenirent, neq; emendare vbi euenerint, qualia erãt incommoda Reip. ſed quòd ea, quæ debebant eſſe remedia tanti vulneris.i. tanti doloris, ſunt nulla: ideſt non extant. Quid.n..i. nam, quid faciam? confugiam ne ad amicos, quam.i. quantum, multi ſunt ſup. amici? quaſi dicat nimirum pauciſsimi. Etſi quærat Luceius, cur id a ſe petat Cic. addit, ideo peto enim: ideſt quia, nos habuimus fere.ſ. omnes ſupp. amicos communes, & ita ſi ſcis, quàm pauci ſint tibi amici reliqui, facile etiã ſcias, quã pauci ſint mihi. Quorum: ſcilicet amicorum communium alii: ideſt aliqui, occiderunt: ideſt mortui sũt, ab occido pen. breui. alii neſcio quo pacto, id eſt modo, obduruerunt: ideſt duriſsimi facti ſunt, vt non miſereantur mei, & ita me dereliquerunt. Equidem, ego quidem, poſſem viuere tecum. Reſpicit, id quod Luceius rogauerat, vt ad conuictum ſuũ redeat, & vellem maxime: ſcilicet viuere tecum. Nam ſup. amor noſter eſt vetuſtus, conſuetudo ſup. eſt vetuſta ſtudia ſup. noſtra ſunt paria: ideſt cõſimilia, & ita quod vinculum, quæ res deeſt coniunctioni noſtræ? quaſi dicat certe nullum, & nulla: Ergo poſſumus ne eſſe vna: ideſt in vno loco? Nec mehercule, ſup. ita iudicante, vt verum dico, intelligo: ideſt non perſpicio, quid impediat: ſ. nos vna eſſe, ſed certe: ideſt ꝙ euidẽter ſcio: nos nõ fuimus adhuc.ſ. vna cum eſſemus vicini in Tuſculano.ſ. agro, vbi Cic. erat, & Tuſculanas ſcripſit quæſtiones, & ſup. in Puteolano ſup. agro, vbi Luceius erat. *a.l. viuere poſſemq. maxime. Nam quid dicam in vrbe: ideſt cum ambo eſſemus in vrbe: ſcilicet Roma in qua cum forum ſit commune, in quod omnes conueniant præſertim cauſidici, (nam de foro iudiciali intelligit) vicinitas non requiritur & non erant, ſimul quia nullus erat bonis viris in foro locus. Sed noſtra ætas incidit neſcio quo caſu in ea tempora, Vt cum oporteret, ideſt deceret, & iuſtum eſſet: nos florere maxime.ſ. in curia, & foro: cũ omnibus perfuncti eſſent honoribus: puderet tum.i. tunc, etiam viuere cum ſine dignitate viuant. Quod enim profugium: quod dicunt refugium, poterat eſſe mihi ſpoliato: ideſt violenter exacto: & priuo, & ideſt ſimul ornamentis domeſticis: ideſt quibus ornabar domi meæ, & forenſibus: ideſt quibus ornabar prius in foro, & ſolatiis.ſ. domeſticis, & forenſibus? q.d. nullum quod per locum a maiore declarat. *al. motus. Credo ſup. ꝙ literæ.ſ. poterant mihi eſſe profugiũ quibus.ſ. literis ego vtor aſsidue, quid enim poſſum facere aliud.ſ. quam literis incũbere? q.d. nihil, ſed neſcio quomodo illæ ipſæ.i. literæ, videntur excludere me a portu, & profugio: ideſt a requie, & ſecuritate, & quaſi exprobare.i. probro dare, quod maneam in ea vita, in qua nihil inſit, niſi propagatio.i. extenſio, temporis miſerrimi. Tu miraris hic: ideſt in hac conditione vitæ, & temporum, me abeſſe ea vrbe, in qua domus.ſ. propriè nihil poſsit delectare, & in qua ſup. ſit ſummum odium [illegible], hominum fori.ſ. iudicialis curiæ.ſ. ſenatus. Itaq; [illegible] vrbe [illegible] literis ego vtor

literis ſic, in quibus cõſumo omne tẽpus, non vt petam ab his. ſ. literis. medicinam perpetuam, ſed vt ſup. petam exiguam. i. modicam obliuionem doloris. Quod. ſ. ita vti literis, ſi ego, atque tu egiſſemus, q; ſcilicet agere ne quidem: ideſt non ſaltem, veniebat nobis in mentem, propter quotidianos metus, qui vſum rationis impediebant, nos fuiſſemus omne tempus vna: ideſt ſimul. Dixi ſignandum Cic. libẽter vti accuſatio temporis continui, tam cum nota continuationis, vt hic omne quam ſine ea, vt alibi ſæpe. Neq; valetudo tua. ſ. varia, & non bona, offenderet: ideſt læderet me, neque mœror meus ſup. offenderet te. Quod conſequamur: ideſt obtineamus, quãtum poterit fieri, quid enim aptius ſupple eſt vtriq; noſtrum? quaſi dicat nihil. Igitur ego videbo te propediem: ideſt mox, ita vt prope ſit dies.

[redacted]

VICT. Vetuſtus eſt amor conſuetudo, ſtudia paria } in antiquis exẽplaribus (vetuſtas, amor) vt nos etiam ſcripſimus. Hæc enim eſt vera huius loci lectio & ſic ipſe etiam alibi loquitur, vt in epiſt. ad D. Brutum de L. Lamia loquens, Magna vetuſtas, magna conſuetudo intercedit.

EXPO. EIVSD. Excludere me a portu, & perfugio videntur } Eadem metaphora vſus eſt Plutar. & eadem verba coniunxit. cum de domo Trib. pl. loqueretur, cuius fores claudi leges non ſinebant, ſed & noctu, ac die patebant, vt quilibet omni tempore præſidio ipſius vti poſſet, in explicatione rerum. R. 252 ὅθι οὐδ' οἰκίας αὐτῷ κλεῖσαι νενόμισται θύραν, ἀλλὰ καὶ νύκτωρ ἀνέῳγε, καὶ μεθ' ἡμέραν ὥσπερ λιμὴν, καὶ καταφυγὴ τοῖς δεομένοις.

Tanquam, inquit, portus quidam, ac perfugium cũctis, qui ope illorum indigerent.

SEBA. CORR. Quam tu ſuſpicaris } quẽadmodum & alii, me Reip. tẽpora, & aliorum victoriam lugere. { illius tanti vulneris } ex morte filiæ accepti. { Ea nulla ſunt } quoniam domo mœrens ad Remp. confugere nõ poſſum, vt in eius bonis quæ nulla ſunt acquieſcam. { Vetuſtus amor } Al. vetuſtas amor. { Tum viuere etiam puderet } nedum ſimul viuere, & vna eſſe.

BER. RVT. Alij neſcio quo pacto obduruerunt } ad omnia, vt neq; Rẽpub. neq; ſui ipſius, neq; amicorum meminiſſe videantur, vt Marcellus, & alii, non vt interpres. { Sed caſu neſcio quo in ea tempora noſtra ætas incidit, vt cum maxime florere oporteret rum viuere etiam puderet } Hæc eſt cauſa, cur nondũ vna fuerint quaſi. ſ. alterius alter conſpectum pudore vitaret, qui in tantas miſerias tamq; turpem ſeruitutem recidiſſent, non culpa Luceii, vt voluit Clericus { Neq; ob eam vnam cauſam, quam tu ſuſpicaris } ideſt quod ait in præcedenti epiſtola Luceius: Non poſſum te, ſi concedis quod ſentimus, vt liberius dicam, non accuſare. quid enim tu ſolus aperta non videbas? &c. non vt Hubertinus. Nam reſpondere has ſuperioribus literis argumento eſt, quod ſubiicit: Hic tu ea me abeſſe vrbe miraris, & Neq; me valetudo tua offenderet, neq; te mœror meus.

[redacted]

ARGVMENTVM.

Conſolatoria eſt hæc epiſtola: qua conſolatur Titium ciuem Romanum dolentem ſuper morte liberorum, quos ſub dominatu Cæſaris amiſerat, docens id non eſſe faciendum.

GIBER. LONG. LEMMA.

Conuenit hoc argumentum cum Sulpitiana, cum vtraque in conſolatione doloris ob liberorum mortem accepti verſetur, yſdemque propemodum argumentis vtatur.

M. T. CICERO S. D. TITIO. 17

ETſi unus ex omnibus minime ſum ad te conſolãdum accomodatus, quod tantum ex tuis moleſtijs cœpi doloris ut conſolatione ipſe egerem: tamen cum longius à ſummi luctus acerbitate meus abeſſet dolor, quàm tuus, ſtatui noſtræ neceßitudinis eſſe meæq; in te beneuolentiæ, non tacere tanto in tuo mœrore tandiu, ſed adhibere aliquam modicam conſolationẽ, quæ leuare dolorem tuum poſſet ſi minus ſanare potuiſſet. Eſt autem conſolatio peruulgata quidem illa maxime. quam ſemper in ore, atq; in animo habere debemus, Homines nos ut eſſe meminerimus, ea lege natos, ut omnibus telis fortunæ propoſita ſit uita noſtra, neq; eſſe recuſandum quo minus ea, qua nati ſumus, conditione uiuamus: ne ue iam grauiter eos caſus feramus quos nullo conſilio uitare poſſumus: euentisq; aliorum memoria repetendis, nihil accidiſſe nobis noui cogitemus. neq; hæ, neque cæteræ conſolationes, quæ ſunt à ſapiẽtißimis uiris uſurpatæ, memoriæq;, & literis proditæ, tantum uidentur proficere debere, quantum ſtatus ipſe noſtræ ciuitatis, & hæc perturbatio temporum perditorum, cum beatißimi ſint, qui liberos nõ ſuſceperunt, minus autem miſeri, qui his temporibus amiſerunt quam ſi eoſdem bona, aut deniq; aliqua Repub. perdidiſſent. q; ſi tuum te deſiderium, mouet, aut ſi tuarum rerum cogitatione mœres: non facile exhauriri tibi iſtum dolorem poſſe uniuerſum puto. ſin illa te res cruciat, quæ magis amoris eſt, ut eorum,

ASC. ETſi vnus. Conſolatur Titium ciuem Roma. dolentem ſuper morte liberorum ſuorum, quos ſub dominatu Cæſ. amiſerat. docens id perperam ab eo fieri. Ordo eſt. Etſi: ideſt quanquam, ego ſum vnus ex omnibus minime accõmodatus: ideſt aptus ad conſolandum te, quod: ideſt, quia ego cepi tantum doloris ex mœſtitiis tuis, vt ipſe: id eſt egomet, egerem conſolatione: tamen cum dolor meus abeſſet longius ab acerbitate ſummi: ideſt maximi luctus, quam tuus, ſtatui ideſt putaui eſſe neceſſitudinis noſtræ, & beneuolentiæ meæ in te: ideſt pertinere ad neceſſitudinem noſtram, & beneuolentiam meam in te, non tacere tandiu in tanto: ideſt tam vehementi dolore tuo; ſed adhibere aliquam conſolationem meam quæ poſſet leuare: ideſt inminuere, dolorem [illegible] ſi minus [illegible] potuiſſet ſanare: ideſt penitus abolere dolorem tuum, dum enim ægritudo ſanatur, perit dũ homo conualeſcit. Eſt autem conſolatio peruulgata, maxime quidem illa, quã debemus habere ſemper in ore, atq; in animo, vt meminerimus nos eſſe homines natos ea lege, vt vita noſtra ſit propoſita omnibus telis fortunæ. Neq; id eſſe recuſandum, quominus ideſt vt nõ viuamus ea conditione qua ſumus nati, vt. i. vel ne feramus tam grauiter eos caſus, quos nullo conſilio poſſumus vitare, & cogitemus repetẽdis memoria euentis: ideſt dum repetimus memoria euenta aliorũ, nihil noui accidiſſe nobis. Neq; hæ: ideſt huiuſmodi, neq; cæteræ: ſcilicet tales conſolationes, quæ ſunt vſurpatæ: ideſt in vſum adductæ, & ꝓditæ: ideſt mandatæ memoriæ, & literis: ideſt ſcriptis a viris ſapientiſsimis, videntur debere proficere: ideſt profectũ facere, tantum quantum, ſtatus ipſe ciuitatis noſtræ, & hæc perturbatio temporum perditorum, cum illi, qui liberos non ſuſceperunt: ideſt ſuſtulerunt, aut genuerunt, ſint beatiſsimi. Autem ideſt ſed, illi ſupple qui amiſerunt liberos ſuos his temporibus, ſint minus miſeri, quam ſi perdidiſſent eoſdem, Rep. ſup. exiſtẽte bona aut deniq; : ideſt ſaltem, aliqua cum iam ſit nulla. Quod ſi deſiderium tuum: ſcilicet in filios tuos mouet, ideſt afficit te, aut ſi mœres: ideſt mœrore es, cogitatione rerum tuarum, ego puto iſtum dolorem non poſſe exhauriri tibi facile vniuerſum: ideſt ſimul omnem. Sin: ideſt ſed ſi, illa cruciat te, quæ eſt magis amoris: vt lugeas miſerias eorum, qui occiderunt, ideſt liberorum tuorum, vt non dicam ea, quæ legi, & audiui ſæpe: nihil mali eſſe in morte: ideſt in eo quod eſt eſſe mortuum in qua: ſcilicet morte, ſi ſenſus: ideſt perceptio, & ſenſio reſideat: ideſt permaneat, illa: ſcilicet res, quæ dicitur mors, dicenda ſit potius immortalitas quam mors. Sin: ideſt ſed ſi ſupple ſenſus ſit amiſſus, nulla miſeria debeat videri, quæ non ſentiatur. Recte concludit animos,

mos, aut animas non mori: aut non pati ſi moriantur, ſed non coniunck, quin noxiorum animæ crucientur, non enim ſequitur; habet immortalitatem, habet ergo beatitudinem. Hoc tamen. Tamen ego non dubitans poſſum confirmare hoc: ſcilicet ea ſup. mala, aut incómoda miſceri: ideſt conflari, parari impendere pen. longa. i. imminere Reip. quæ. ſ. mala, is qui reliquerit. ſ. moriendo, videatur mihi quidem nullo modo eſſe deceptus: ideſt defraudatus, conditione vitæ, cum meliorē adierit quam hæc eſſe poſsit, aut ſaltem malam euaſerit. Enim: ideſt quia, quid loci eſt iam nō modo: ideſt non ſolum pudori, probitati, virtuti, rectis ſtudiis bonis artibus, ſed omnino libertati, ac ſaluti? q. d. nihil. Mehercule ego nō audiui quēquam, adoleſcentulū, aut puerum mortuum hoc anno grauiſsimo, & peſtilētiſsimo, qui non videretur mihi ereptus a Diis immortalibus ex his miſeriis, atq; iniquiſsima conditione vitæ, in qua vnus dominatur omnibus, nec locum probitati relinquit. Quare ſi hoc vnum poteſt detrahi, ſibi, nequid: ideſt vt nihil mali putes contigiſſe his quos amaſti: ſcilicet liberis tuis permultū erit diminutum: ideſt detractū ex mœrore tuo. Etenim. i. quia iam ideſt tunc, cura doloris tui relinquetur, ſimplex: ideſt ſine reſpectu liberorum, vtpote, quæ non communicabitur cum illis: ſcilicet defunctis, ſed referetur proprie: ideſt peculiariter, & vnice ad te. In qua ſ. cura, iam non eſt grauitatis, ac ſapientiæ tuæ, quam præſtitiſti: ideſt exhibuiſti a puerili ætate ferre immoderatius caſum incommodorum tuorū, qui ſit ſeiunctus: ideſt ſeparatus a miſeria, & malo eorum, quos dilexeris. Etenim tu præſtitiſti: ideſt exhibuiſti ſemper te eum: ideſt talem, in priuatis & in publicis rebus, vt grauitas ſit tuenda tibi, & ſeruiendū ſit tibi conſtantiæ, vt eā teneas. Nam nos debemus præripere conſilio, & prudentia id qd' ipſa diuturnitas, quæ maximos luctus tollit, vetuſtate eſt allatura. Etenim ſi nulla mulier ſit tam imbecillo: ideſt debili animo, amiſsis liberis, quæ nō fecerit aliquando: ideſt tandē modum: ideſt finem lugendi, certe nos debemus anteferre id conſilio, quod dies ideſt diuturnitas eſt allatura, neq; expectare medicinam tēporis, quā poſsimus repræſentare: ideſt in præſens exhibere ratione: ideſt per rationem. Si ergo profeciſſem quid: ideſt in aliquo, his literis, ego exiſtimabā me eſſe aſſecutum quiddam optādum. Sin: ideſt ſed ſi forte, hæ literæ valuiſſent minus. i. non ſatis tū exiſtimabam me eſſe functū officio. ſ. hominis beneuolentiſsimi atq; amiciſsimi, quē velim, vt exiſtimes me, & fuiſſe ſemper, & confidas eſſe futurum.

NAM quod allatura eſt ipſa diuturnitas, quæ maximos luctus vetuſtate tollit, id nos præripere conſilio, pru. deb. } Quiddam in his verbis eſt, quod cum mutari iuſsiſſemus, in noſtros & codices incuria librariorum irrepſit. { Præcipere } .n. non. { Præripere } legendū eſt, ex autoritate, & fide priſcorū exēplariorum, & ratione ipſa id confirmante. Præcipere enim ante capere vt nos infinita exēpla prætereamus huius ipſius autoris, pulcherrimum eſt in elegantiſsima illa M. Antonii epiſt. quam Cice. in Philippicis exagitat. Sin autem aliud me fatum manet, præcipio gaudia ſuppliciorum veſtrorum &c. VICT.

TITIO } P. Titio Trib. pl. interfecto Cæſare: & ſi hoc ipſum ita eſſe coniicimus potius, quā affirmam⁹ { Ea m. } M. Ant. oia perturbant. { Peſtilēnſsimo an. } poſt Cæſaris mortē, vt oia ad ſuperiorē cō iecturā accōmodemus. { Id nos præc. } al. id nos ꝑripere. CORR. BERN.

[redacted]

qui occiderunt, miſerias lugeas, ut ea non dicam, quæ ſæpiſsime & legi, & audiui, nihil mali eſſe in morte, in qua ſi reſideat ſenſus, immortalitas illa potius, q̃ mors ducenda ſit: ſin ſit amiſſus, nulla uideri miſeria debeat, quæ non ſentiatur: hoc tamen non dubitans confirmare poſſum, ea miſceri, parari, impēdere Reipub. quæ qui reliquerit nullo modo mihi quidem deceptus eſſe uideatur. quid eſt enim iam non modo pudori, probitati, uirtuti, rectis ſtudijs, bonis artibus, ſed omnino libertati, ac ſaluti loci, non mehercule quenquam audiui hoc grauiſsimo, & peſtilentiſſimo anno adoleſcentulum, aut puerum mortuum, qui mihi non à Dijs immortalibus ereptus ex his miſerijs, atque ex iniquiſsima conditione uitæ uideretur, quare ſi tibi unum hoc detrahi poteſt, nequid ijs, quos amaſti, mali putes contigiſſe: permultū erit ex mœrore tuo diminutum: relinquetur enim ſimplex illa iam cura doloris tui, quæ non cum illis communicabitur, ſed ad te ipſum proprie refert: in qua non eſt iam grauitatis, ac ſapientiæ tuæ. q̃ tu à puero præſtitiſti, ferre immoderatius caſum incommodorum tuorum, qui ſit ab eorum, quos dilexeris, miſeria: maloq́;, ſeiunctus etenim eum ſemper te, & priuatis in rebus, & publicis præſtitiſti, tuenda tibi ut ſit grauitas, & conſtātiæ ſeruiendum: nam quod allatura eſt ipſa diuturnitas, quæ maximos luctus uetuſtate tollit, id nos præripere conſilio, prudentiaq; debemus: etenim ſi nulla unquam fuit liberis amiſsis tam imbecillo mulier animo, quæ non aliquando lugendi modū fecerit. certe nos quod eſt dies allatura, id conſilio anteferre debemus, neq; expectare temporis medicinam, quam repræſentare ratione poſsimus. His ego literis ſi quid profeciſſem, exiſtimabā optandum, quiddam me eſſe aſſecutum: ſin minus forte ualuiſſent, officio tamen eſſe functum beneuolentiſsimi, & atq; amiciſsimi: quem me tibi, & fuiſſe ſemper exiſtimes uelim, & futurum eſſe confidas. Vale.

ARGVMENT.

Quo tempore Clodius Ciceronem acerrime inſequeretur, eijciendumq; ſatageret: P. Sextius Cic. amiciſsimus, una cum Milone aduerſus Clodianos a Cic. ſtetit, & pro eo acerrime depugnauit, nō uerbis modo, ſed adeo ut grauiter uulneratus in tēplo Caſtoris pro occiſo de relictus ſit extinc. Deinde accuſatus eſt, quod homines emiſſet, coegiſſet, paraſſet, quod pro ſalute Cic. feciſſet, Cicero reuerſus, eum elegantiſsima oratione, quæ adhuc extat, defendit. tandem tamen in exilium miſſus eſt, quo ad eum ſcribens conſolatur Cic. excuſans primo quod non ſæpius ſcripſerit, deinde filij ipſius Sextij pietatem laudat, & operam ſuam Sextio pollicetur, hortaturque cōſtanti, ac forti ſit animo.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Sextium: ut exilium forti animo ferat, hortatur.

M. CICERO S. D. P. SEXTIO P. F. 18

NOn obliuione amicitiæ noſtræ, neq; intermiſsione conſuetudinis meæ ſuperioribus temporibus ad te nullas literas miſi, ſed quod priora tempora in ruinis Reip. noſtriſq; iacuerunt, poſteriora autem me à ſcribendo tuis iuſtiſsimis, atq;

NOn obliuione. Quo tempore Clodius Cic. acerrime perſequebatur, eiiciendumq; vrbe ſatagebat, P. Sextius vna ASC.

*acerbiſsimis incommodis retardarunt. cum uero & interuallum iam ſatis longum fuiſſet, & tuam uirtutem animiq́; magnitudinem diligentius eſſem mecum recordatus: non putaui eſſe alienum inſtitutis meis, hæc ad te ſcribere. Ego te P. Sexti & primis temporibus illis, quibus in inuidiam abſens, & in crimen uocabare, defendi: & cum in tui familiariſsimi iudicio, ac periculo * tuũ nomen coniungeretur, quàm potui accuratiſsime te, tuamq́; cauſam tutatus ſum: & proxime recenti aduentu meo cum rem aliter inſtitutam offendiſſem, ac mihi placuiſſet, ſi affuiſſem, tamen nulla re ſaluti tuæ. cumq́; eo tempore inuidia annonæ inimici non ſolum tui, uerũetiam amicorum tuorum, iniquitas totius iudicij, multaq́; alia Reip. uitia plus, quàm cauſa, ipſa ueritasq́; ualuiſſent: Publio tuo neq; opera, neq; conſilio, neq; labore, neq; gratia, neq; teſtimonio defui. quamobrem omnibus officijs amicitiæ diligenter à me, ſanctéq; ſeruatis, ne hoc quidem prætermittendum eſſe duxi, te ut hortarer rogaremq́;, ut & hominem te, & uirum eſſe meminiſſe, idest ut & communem, incertumq́; caſum, quem neq; uitare quiſquam noſtrum, neq; præſtare ullo pacto poteſt, ſapienter ferres: & dolori fortiter, ac fortunæ reſiſteres: cogitaresq́;, & in noſtra ciuitate, & in cæteris, quæ rerum potitæ ſunt, multis fortiſsimis atq; optimis uiris iniuſtis iudicijs tales caſus incidiſſe. Illud utinam ne uere ſcriberem, ea te Repub. carere, in qua neminem prudentẽ hominem res ulla delectet. De tuo autem filio uereor, ne ſi nihil ad te ſcripſerim, debitum eius uirtuti * uidear teſtimoniũ non accepiſſe: ſin autem omnia quæ ſentio, perſcripſerim, ne refricem meis literis deſiderium, ac dolorem tuum, ſed tamen prudentiſsime facies, ſi illius pietatem, uirtutem, induſtriam, ubicunque erit, tuam eſſe tecum duces: Nec enim minus noſtra ſunt, quæ animo complectimur, q̃ quæ oculis intuemur. quamobrem & illius eximia uirtus, ſummusq; in te amor, magnæ tibi conſolationi debet eſſe, & nos, cæteriq́; qui te non ex fortuna, ſed ex uirtute tua pendimus, ſemperq́; pendemus, * maxime animi tui cõſcientia, cum tibi nihil merito accidiſſe reputabis, & illud adiunges, Homines ſapientes turpitudine, non caſu, & delicto ſuo, non aliorum iniuria commoueri. Ego & memoria noſtræ ueteris amicitiæ, & uirtute, atq; obſeruantia filij tui monitus, nullo loco deero neq; ad conſolandum, neq; ad leuandum fortunam tuam. tu ſiquid ad me fortè ſcripſeris, perficiam, ne te fruſtra ſcripſiſſe arbitrere.* Vale.

cum Milone aduerſus Clodium, & Clodianos reſtitit, non verbis modo, ſed armis, ita vt grauiter vulneratus in æde Caſtoris pro occiſo derelictus ſit. Deinde accuſatus factionis, eleganti oratione, quæ adhuc extat à Cic. defenſus eſt, poſt modum tamen in exilium miſſus, quo ad eum nunc ſcribit Cice. conſolans eum & primo ſe purgat quod nunc ſæpius ſcripſerit, deinde filij ipſius Sexti pietatem laudat, & operam ſuam Sextio pollicetur, hortaturq; demum forti, ac conſtanti ſit animo. Ordo eſt. Ego nullas: ideſt vllas, non dedi ad te vllas literas temporibus ſuperioribus, non obliuione: ideſt non propter obliuionem amicitiæ noſtræ, neq; intermiſsione: ideſt per temporis interruptionem, conſuetudinis meæ, qua conſueui ad amicos ſcribere, ſe quod priora tempora: ſcilicet poſtquam prætermiſsi ſcribere ad te, iacuerunt in ruinis Reip. & noſtris. Poſteriora autem: ſcilicet tempora retardarũt me à ſcribendo, iniuſtiiſsimis atq; acerbiſsimis incommodis. Cum vero &: ideſt ſimul, interuallũ iam ſatis longum fuiſſet, & recordatus eſſem mecum diligentius virtutem tuam, & ma[illegible] non putaui eſſe alienum inſtitutis: ideſt à moribus meis ſcribere ad te hæc: ſcilicet quæ ſequũtur. ego ò P. [illegible] ideſt ſimul, primis illis temporibus quibus abſens: ſcilicet ab vrbe vocabaris ſcilicet ab inimicis tuis, in inuidi[illegible] ideſt odium, & in crimen: ideſt [illegible]nationẽ, & accuſationem de crimine, &: ideſt [illegible] tuum crimen coniungeretur in iudicio ac periculo familiariſsimi tui, ſcilicet [illegible] cauſa ſi fuiſſet [illegible] Sextius [illegible] fuiſſet, quia de ſimilibus [illegible] idem eſſe iudicium [illegible] & cauſam tuam [illegible] ideſt quantum potui [illegible], & proxime recenti aduentu meo, ſcilicet cum [illegible] ideſt [illegible]ter ſpem inuieniſſem rem: ideſt [illegible] aliter, ac [illegible] placuiſſet, ſi affuiſſem [illegible] eſt, in nullo [illegible] deſui ſaluti [illegible] affui, & auxilio fui. Cum: ideſt, & cum: ſcilicet [illegible] uidia annonæ: ideſt quam contraxiſti ex liberali largitione [illegible]nonæ non ſolum inimici tui: ſcilicet Clo. verũetiam amicorum tuorum, & ſupple iniquitas iudicij, quo condemnatus es, & multa alia vitia Reip. ideſt eorum, qui Remp. tractabant, valuiſſent plus quæ cauſa ipſa, & veritas, nõ quam defui [illegible] filio neq; opera, ideſt diligentia neq; conſilio, ne[illegible] gratia, qua apud alios valebam [illegible]llo perhibebam. Quamobrem omnibus officijs [illegible] diligenter, & ſanctè: ideſt inuiolabiliter à me, ne q[illegible] non ſaltem [illegible] non etiam, duxi, ideſt exiſtimaui [illegible] quod modo faciam, eſſe prætermittendum [illegible]rem, te [illegible] te eſſe hominem, & [illegible]: ideſt [illegible] ſapienter caſum communem, & incertum. quem quiſquam noſtrum, neq; poteſt vitare, neque præſtare vllo pacto: ideſt modo, hoc eſt vim fortunæ, in quam non habemus poteſtate. Et reſiſteres fortiter dolori, ac fortunæ, & cogitares tales caſus, vt exilia, incidiſſe iniuſtis iudiciis: ideſt per iniuſta iudicia multis fortiſsimis atq; optimis viris quod in noſtra ciuitate, vt Furio Camillo, vtriq; Africano, Cicero &c. & in cæteris: ſcilicet ciuitatibus, quæ potitæ ſunt rerũ, ſcilicet imperio vt Themiſtocli, Ariſtidi, Theſeo, & Alcibiadi apud Athenienſes, apud Lacedemonios Lycurgo apud Carthaginenſes Annibali. illud autem vtinam ne ſcriberem vere, te carere ea Repub. in qua vlla res neminem prudentem hominem poſsit delectare. Autem: ideſt ſed ego vereor ne ſi nihil ſcripſerim ad te de filio tuo ego videar non cepiſſe teſtimonium debitum: ideſt non exhibuiſſe conueniens teſtimonium virtuti eius. Sin autẽ, ideſt ſed ſi, ego perſcripſerim omnia, quæ ſentio, vereor ſupple vt refricem: ideſt renouẽ meis literis deſiderium ac dolorem tuum. quia graue eſſet tam excellentis filii præſentia carere. Sed tamen facies prudentiſsimè, ſi vbiconque eris duces: ideſt reputabis, pietatẽ virtutem, induſtriam illius eſſe tuam tecum. Nec enim minus noſtra ſunt, quæ complectimur animo: ideſt quæ contemplamur, quam quæ intuemur oculis: ſcilicet exterioribus. Ergo intueor dicitur inſpicere. Quamobrem: ideſt ſimul eximia virtus illius: ſcilicet filii tui, & ſummus amor in te, debent eſſe tibi magnæ conſolationi: ideſt ad magnam conſolationem, & nos cæteriq; q̃ pendimus: ideſt æſtimauimus & pendemus: ideſt æſtimabimus ſemper te non ex fortuna tua, ſed ex virtute tua, & maxime amici cõſcientia tuæ ſupple debemus eſſe tibi conſolationi cum reputabis nihil accidiſſe tibi merito: ideſt iuſte & ob peccatum tuum, adiunges, &: ideſt etiam illud homines ſapientes commoueri turpitudine: ideſt ſi aliquid turpe admiſerint, non caſu Et commoueri delicto ſuo, non iniuria aliorum. Ego monitus memoria veteris amicitiæ noſtræ & virtute, atq; obſeruatia: ideſt reuerentia, erga me, filij tui, nullo loco deero, neq; ad conſolandum neq; ad leuandum fortunam tuam: ideſt infortunium tuum. Tu ſi forte ſcripſeris quid: ideſt aliquid ad me, perficiam ne arbitrere te ſcripſiſſe fruſtra.

* a. l. tuum crimen.

* a. l. uidear te. non dediſſe.

* a. l. & maxime & ſi tuæ cõſciẽtiæ.

PRIORA Tempora. } ſtatim poſt te pret. des. ambitus, accuſante T. Iunio damnatum, & me paulo ante ab exilio reuocatum. { Iacuerunt. } P. Clodio Rempub. & meam priuatam ſæpius diſturbante. { Poſteriora autem } te iam multo ante expulſo. { Abſens } in Macedonia quæſtor { Tui familiaris. } C. Antonij: quid à nobis alibi ſit dictum. { Tutatus ſum. } ante meum exilium. { Aduentu meo } ab exilio. { Inuidia annonæ } cum homines quidam impulſu Clodij mea opera frumẽti inopiam eſſe clamarent. { Inimici non ſolum tui } Clodiani. { Totius iudicij } de ambitu nam de vi, Cicerone defendente, abſolutus fuit. { Cepiſſe } Al. dediſſe.

ET Primis illis temporibus quibus in inuidiam abſens, & in crimen

crimen vocabare, defendi } Ad iodiciom de vi, pro quo extat oratio, arbitror, pertinere niſi id forte repugnet, quod in ea oratione, videre ſe præſentem P. Sextium reum dicit, vt ad illam potius C. Antonij, cuius erat quæſtor in Macedonia, ſiue accuſationem, ſiue moleſtiam, coniunctam forte cum P. Sextii accuſatione, reſpiciat. Quod vero ſubiicitur. { Cum tui familiariſſimi iudicio &c. } Ad illã cauſam, pro qua extet oratio. nã alioqui coniuncta vtriuſque, Milonis. ſ. ac Sextii fuit de vi accuſatio. Hoc vero poſtremũ iudicium, poſtquam ex prouincia Cilicia redit Cicero, in tentatum Sextio, eoq; deinde in exilium pulſus eſt. De Antonii moleſtia illa vidimus paulo ante in literis ad ipſum Antonium. hunc ipſum Sextiũ: vt iam aut illic Publii filio, aut hic Lucii, a Manurio inſcribendũ fuerit. nam eundem eſſe non dubitamus. { Inimici non ſolum tui } non Clodius, vt interpres, ante a Milone occiſus ſed ſuperſtites amici eius. { Et maxime amicitiæ conſcien. } Amici deprauatum verbum: itaq;, vel, Poſt amicos tua conſcientia: vel, Animus mæ conſcientiæ, aut tale aliquid reponendum.

XPO. VS. C V M In tui familiariſſimi iudicio, ac periculo tuũ crimen coniungeretur } Eſt omnino iudicium illud de vi. Ipſe ad Q. frat. Ad. 4. Idnum Feb. Sext. ab indice Cn. Nerio Pupinia de ambitu eſt poſtulatus & eodem die a quodã M. Tullio de viis erat æger. domum (vt debuimus) ad eum ſtatim venimus, eiq; nos totos tradidimus idq; fecimus præter hominum opinionem, qui nos ei iure ſuccenſere putabant, vt humaniſſimi, grauiſſimiq;, & ipſi, & omnibus videremur. itaq; faciemus. Et infra Sextius noſter abſolutus eſt. 4. Id. Martii, &, quod vehementer inter fuit Reipublicæ nullam videri in eiuſmodi cauſa diſſenſionem eſſe, omnibus ſententiis abſolutus eſt. Illud, quod tibi ſæpe curæ eſſe intellexeram, necui iniquo relinqueremus vituperandi locum, qui nos ingratos eſſe diceret, niſi illius peruerſitatem quibuſdam in rebus, quam humaniſſime ferremus ſcito hoc nos in eo iudicio conſecutos eſſe, vt omnium gratiſſimi iudicaremur. Nam in defendendo moroſo homine cumulatiſſime ſatisfecimus, & (id quod ille maxime cupiebat.) Vatinium, a quo palam oppugnabatur, arbitratu noſtro concidimus, Diis hominibusque plaudentibus. quinetiam Paulus noſter, cum teſtis productus eſſet in Sextium, confirmauit, ſe nomen Vatinii delaturum, ſi Macer Licinius cunctaretur, & Macer Sextij ſubſellis ſurrexit. ac ſe illi non defuturum affirmauit: Quid quæris? homo petulans, & audax Vatinius, valde perturbatus, debilitatuſque diſceſſit.

[redacted]

[redacted]

A R G V M E N T.

Conſolatur T. Fabium hominem quidem nouum, ſed qui præſtanti virtute, & induſtria ante Cæſaris tyrannidem ad ſummos honores euectus fuerat, ſed Cæſare regnante in exilio degebat in mœrore. Hortatur ergo, vt forti animo ferat communia damna, cum ſint qui grauiora patiantur. Nam fortunas, & liberos, atque amicos, adhuc incolumes habebat: omneſque iudices de ſe bene iudicantes, vno duntaxat dempto.

GIBER. LONG. LEMMA.

Et hic ob inuidiam, & temporum iniurias exulerat, quamobrem conſolando hortatur hominem Cicero, vt eum caſum fortiter ferat, quem multi viri præclari ſubierunt.

M. CICERO S. D. T. FABIO. 19.

ETſi egomet qui te conſolari cupio conſolandus ipſe ſum propterea quòd nullam rem grauiũs iandiu tuli, quàm incommodum tuum: tamen te magnopere non hortor ſolum, ſed etiam pro amore noſtro rogo atque oro, te colligas, uirũq; præbeas, & qua conditione omnes homines, & quibus temporibus nati ſumus, cogites, plus tibi uirtus tua dedit, quàm fortuna abſtulit, propterea q. adeptus es, quod non multi homines noui: amiſiſti, quod plurimi homines nobiliſſimi. ea deniq; uidetur conditio impendere legum, iudiciorum, temporum, ut optime actum cũ eo uideatur eſſe, qui quàm leuiſſima pœna ab hac Rep. diſceſſerit. tu uero qui & fortunas, & liberos habeas, & nos, cæterosq; neceſſitudine, & beneuolentia tecum coniunctiſſimos, quiq; magnam facultatem ſis habiturus nobiſcum, & cum omnibus uiuendi, & cum unum ſit iudicium ex tam multis quod reprehendatur, ut quod una ſententia eaq; dubia, potẽtiæ alicuius condonatum exiſtimetur: omnibus his de cauſis debes iſtam moleſtiam q leuiſſime ferre. Meus animus erit in te, liberoſq; tuos ſemper, quam eſſe uis, & qui eſſe debet. Vale.

ASCENSIVS.

ETſi egomet. Conſolatur Titum Fabium, hominem quidem nouũ, ſed qui præſtanti virtute, & induſtria ad ſummos honores ante Cæſar. tyrannidem euectus fuerat, ſed Cæſare regnante in exilio degebat in mœrore. Hortatur ergo, vt forti animo ferat communia damna, cum ſint qui grauiora patiantur. Nam fortunas, & liberos, atque amicos adhuc incolumes habebat & propter Cæſa. potentiam non ob [redacted] ad exulabat. Ordo eſt. Etſi egomet, qui cupio conſolari te, ipſe videtur vacare, aut met, aut ipſe, ſed ad emphaſim vtrumque ponit, conſolandus ſum ſcilicet ab aliis, propterea quod nullam rem tuli: ideſt, paſſus ſum, iandiu grauius: ideſt moleſtius, quam incommodum tuum, tamen ego non ſolum hortor te magnopere. ſed etiã rogo pro amore noſtro atque oro ſupple vt colligas te: ideſt vires animi tui, metaphora tracta a merce fracta ſic, vt fragmenta nullius ſint momenti, & ita proſtrata iacent, vt nullus colligere velit, & præbeas: ideſt exhibeas ſupple te virum, & cogites qua conditione, quia ea, vt aliquando moriamur, & multa ſi diu viuimus patiamur, & quibus temporibus nate ſumus, quia peſſimis, in quibus omnibus nobis neceſſe eſt pati plurima. virtus tua dedit tibi plus: ſcilicet veri boni & honoris, quam fortuna abſtulit, propterea quod adeptus es, ſupple id quod non multi homines noui: ideſt qui primi in familia ſua ad euoi honorem peruenerunt, ſupple adepti ſunt, hoc eſt ſummos quoſque magiſtratus amiſiſti ſupple id quod molti nobiliſſimi, videlicet adminiſtrationem Reipu. Denique ideſt vt quod ſummom eſt, dicam, ea: ideſt talis, quia peſſima conditio legum, iudiciorum, temporum, videtur impendere. i. imminere, vt videatur actum eſſe optime cum eo. ſ. optime contigiſſe ei, qui diſceſſerit ab hac. ſ. tam miſera Rep. pœna leuiſſima, quale eſt exilium: Tu vero: qui habes, & fortunas: ideſt diuitias, & liberos: & nos cæteros coniunctiſſimos, tecum neceſſitudine, & beneuolentia, & qui ſis habiturus magnam facultatem: ideſt commoditatem viuendi nobiſcum, & cum omnibus tuis, & cum vnum ſit iudicium ex tam multis, quod reprehendatur. ſ. de exilio tuo, cum de omnibus eiectis in exilium tu vnus iniuſte eiectus iudiceris, id potius dicam, quam quod vnius Cæſaris iudicio exulet, ſed tamen propter Cæſarem id pronunciatum innuit dicens, & id. ſ. iudicium exiſtimetur condonatum. i. indulgenter datum, vna ſententia. ſ. Cæſaris, cui contradicere non audebant, & ea. ſ. ſententia dubia. i. non ſatis euidente potentia. i. propter potentiam alicuius, videlicet Cæſ. Valla dixiſſet cuiuſdã tu debeas de his omnibus cauſis. i. ob has omnes cauſas, ferre. i. tolerare, quam leuiſſime. i. facillime iſtam iniuriam. ſ. exilii tibi illatam. Animus meus erit in

a.l. tẽporib' nos nati.

[redacted] ſoboles tuos ſemper, ſupple talis, quem.i.qualẽ, tu vis ſup. eum eẽ, & qui.i.qualẽ debet eſſe, q.d. [redacted]

SEBAS. CORR. T [redacted] videtur T. [redacted] qui [redacted] fuit quæſtor, & poſtea cum P. [redacted] cum cur [redacted] fortaſſe [redacted] caſu [redacted] tempo [redacted] ut Quæſturam, & Tribunatum. {Fortuna abſtulit} ſpẽ fortaſſe præturæ. {Qui eſ. debet} beneficiis a te Trib ple. in me collatis.

BERN. RVTI. IDQVE Vna ſententia, eaq; dubia potẽtia alicuius cõ donatum exiſtimetur. } Ego potentiæ, tertio caſu puto legendum. Neq; vero pro certo affirmare auſim, poſt oppreſſam a Cæſare patriam ſcriptas haſce literas, nonnihil enim libertatis habere videntur ſuſpicantiſq; magis eſſe futura mala, quam ferentis patientiſq;.

[redacted]

ASC. ETſi mihi &c. Titum Rufum qui Cice. quæſtor.i. publici æris quæſitor, & receptor fuerat ante C. Cæliũ, quem diſcedens quæſtorem reliquerat, cohortatur, vt Pompeianis partibus adhæreat. Reuerſus enim eſt prouincia Cicer. offendit ciuiles diſcordias inter Cæ. & Pompeium ſimulque docet viri fortis, & ciuis boni partium eſſe fouere pias cauſas, & Reipub. fauentes dicitq;, ſi eo ſit animo, ad ſe veniat. Ordo eſt, Etſi: ideſt quanquam, nunquam fuit dubium mihi quin eſſem chariſſimus tibi, tamẽ ego perſpicio id quotidie magis, & id quod oſtenderas mihi quibuſdam literis, videlicet te fore hic: ideſt in vrbe mecum ſtudioſiorem: ideſt diligentiorem in me colendo, quam fuiſſes in prouincia extat: ideſt apparet, & eminet, vt res, quæ extãt: ideſt extra ſunt & non intus latent, & etſi meo iudicio nihil poteſt addi ad officium tuum prouinciale: ideſt quod in prouincia mihi impẽdiſti, quo: ideſt per quod, aut propter quod iudicium tuum, ſcilicet de me colendo poſſit eſſe liberius: ideſt apertius, & largius. Itaq; &: ideſt ſimul literæ tuæ ſuperiores: ideſt quas prius miſiſti, & quib[9] ſignificaſti te hic ſtudioſiorem mei fore, delectarunt admodum.i. valde me. quibus &.i. tum videbam aduentum meum, expectatum amanter.i. vt fit ab amatore, abs te, & cum res cecidiſſet: ideſt accidiſſet aliter ac: ideſt quam putaſſes videbam te lætatum magnopere conſilio meo, &: ideſt ſimul, cepi magnum fructum.i. voluptatem, & iudicij, & officij tui, his literis proximis.i. vltimo miſis Iudicij inquam fructum capio, quod ideſt quia, ego intelligo te, ſup facere id quod omnes fortes, & boni ciues facere debent, videlicet durare nihil eſſe vtile niſi quod ſit rectum.i. iuſtũ & honeſtum Officij ſup. fructum capio, quod tu polliceris te fore mecum quodcunq;: ideſt quicquid conſilij cepiſſem. Quod quicquid reſoluitur in quocunq;, & non in quodquod: id enim non dicitur. ideo quodcunq; dum ponitur, pro quicquid genitiuum regit tanquam ſubſtantiuum, vt hoc loco, dum p quod- quod adiectiue cõſtruitur, vt ſi dicatur quodcunq; conſiliũ &c. Quo: ſcilicet officio, aut facto, quicquam neq; poteſt eſſe gratius mihi, neq;, vt ego arbitror, honeſtius tibi. Conſilium eſt captum: ideſt initum mihi iandudum: ideſt a pluſculo tempore decreui enim partes Pompeianas ſequi, de quo, ſcilicet conſilio meo, nihil ſcripſi ad te antea, non quod: ideſt de quo, aut lege non quod, cælandus: ideſt occultandus eſſes. Noue id dictum videtur: nam potius dicendum fuit, non quod cælandum te aut tibi eſſet, ſed quia communicatio conſilij tali tẽpore videtur eſſe quædam admonitio officij, vel potius efflagitatio: ideſt aſpera expoſtulatio ad coeundam: ideſt conciliandam ſocietatem, vel periculi vel laboris. Vero: ideſt ſed cum voluntas, humanitas, beneuolentia tua ſit ea: ideſt talis erga me, ego amplector: ideſt accipio libenter talem animũ: ideſt ſe vltro offerentem. Sed ita, non enim dimittam pudorem meum: ideſt verecundiã meam in rogando, hoc eſt nõ rogabo te impudenter, ſi feceris id, quod oſtendis: ſcilicet te facturum habeo ſupp. tibi magnam gratiam, ſi non feceris ignoſcam: ideſt veniam dabo, & arbitrabor te non potuiſſe negare alterum.ſ. non facere, quod oſtendis, hoc eſt non ſequi partes Pompeianas mecũ, timori: ſcilicet quem de Cæſaris potentia conceperis, & alterum.ſ. ſi feceris, arbitrabor te nõ potuiſſe negare mihi. Enim ideſt quia, res eſt profecto: ideſt re vera, maxima: ideſt maximi momenti. Apparet: ideſt euidens eſt, quid ſit rectum: id eſt dicens, & honeſtum, quid expediat: ideſt vtile ſit, & tucũ eſt obſcurum: quia licet Cæſar videretur potentior, quia tamen iniquiorem habebat, cũ incertum erat an victor euaſurus eſſet, tamen ita eſt: ſcilicet obſcurum, vt ſi nos ſumus ii, qui debemus eſſe, ideſt digni ſtudio: ſcilicet philoſophico, & literis noſtris, non poſſimus dubitare, quin ea conducant: ideſt vtilia fiant, maxime quæ ſunt rectiſſima.i. æquiſſima & certiſſima. Qd' ſi placebit ſimul.i. pariter tibi, Alii legunt: Quare tu &c. venias ſtatim ad me. Sin.i. ſed [redacted] placebit, atq; eodẽ mõ.ſ. quo [redacted] ſupp. facere, aut ſequi continuo.i. ſtatim, faciã, vt oĩa ſint nota tibi. qcquid ſtatueris.ſ. [redacted] iudicabo [redacted] ſtatueris id, quod [redacted] ſequi partes [redacted] te [redacted] inuitat hominem ad par [redacted] eat, & ſe deferre er [redacted]

CIC. [redacted] inuenimus ita ſcripſimus: id alii [redacted] flexerunt. Qu [redacted] magni ponderis [redacted] fortaſſe

ARGVMENT.

T. Rufum, qui Ciceronis quæſtor in Cilicia fuerat ante C. Cælium quem diſcedens quæſtorem reliquerat, cohortatur, vt Pompeianis partibus adhæreat. Reuerſus enim e prouincia Cicero, offendit ciuiles diſcordias inter Cæſarem, & Pompeium. Simulque docet viri fortis, & boni ciuis partium eſſe, fouere pias cauſas, & Reipub. fauentes, dicitque ſi eo ſit animo, ad ſe veniat.

GIBER. LONG. LEMMA.

Hortatur Rufum, vt partes Pompeij ſequatur.

M. CICERO RVFO. S. 20

ETſi mihi nunquam dubium fuit, quin tibi eſſem chariſſimus: tamen quotidie magis id perſpicio: extatq́;, id quod mihi oſtenderas quibuſdam literis, hoc te ſtudioſiorem in me colendo fore, quam in prouincia fuiſſes (etſi meo iudicio nihil ad tuum prouinciale officium addi poteſt) quo liberius iudicium eſſe poſſet tuum. itaq; me & ſuperiores literæ tuæ admodum delectauerunt, quibus & expectatum meum aduentum abs te amanter uidebam, & cum aliter res cecidiſſet, ac putaſſes, te meo conſilio magnopere eſſe lætatum: & his proximis literis magnum cepi fructum, & iudicij, & officij tui: iudicij, quòd intelligo te, id quod omnes fortes, ac boni uiri facere debent, nihil putare utile eſſe, niſi quod rectum, honeſtumq́; ſit: officij, q te mecum, quodcunq; cepiſſem conſilij, polliceris fore: quo neque mihi gratius, neq; ut ego arbitror, tibi honeſtius eſſe quicquam poteſt. mihi conſilium captum iandiu eſt. de quo ad te, non quo cælandus eſſes nihil ſcripſi antea, ſed quia communicatio conſilij, tali tempore, quaſi quædam admonitio uidetur eſſe officij, uel potius efflagitatio ad coeundam ſocietatem, uel periculi, uel laboris. cum uero ea tua ſit uoluntas, humanitas beneuolentia erga me: libenter amplector talem animum, ſed ita (non enim dimittam pudorem in rogando meum) ſi feceris id, quod oſtendis magnam habebo gratiam ſi non feceris, ignoſcã, & alterum timori, alterum mihi te negare non potuiſſe arbitrabor: eſt enim res profecto maxima. quid rectum ſit apparet: quid expediat, obſcurum eſt, ita tamen, ut ſi nos ij ſumus, qui eſſe debemus, ideſt ſtudio digni, & literis noſtris, dubitare nõ poſſimus, quin ea maxime conducant, quæ ſunt rectiſſima. quare tu ſi ſimul placebit, ſtatim ad me uenies. ſin idem placebit, atque eodem, nec continuo poteris; omnia tibi ut nota ſint, faciam. quicquid ſtatueris, te mihi amicum: ſin id, quod opto, etiam amiciſſimum iudicabo. Vale.

fortaſſe tam leuis, quàm quiſpiam exiſtimaret. Ita frequenter ſcribere ſolitos eſſe veteres duobus in locis, quod nunc meminerim, teſtatur Cicero, in quibus etiam non parum referre docet, prænomina ponantur, & tituli honorumqꝫ gradus, an nominibus tantum, qui ſcribit, vtator, alter eſt in epiſt. ad Volumnium 105. Quod ſine prænomine, familiariter vt debebas, ad me epiſtolam miſiſti, &c. alter in oratione pro domo ſua 500. literas in concione recitaſti, quas tibi à C. Cæſare miſſas diceres { Cæſar Pulchro } Cum etiã es argomentatus amoris eſſe hoc ſignum, cum nominibus tantum vteretur: neqꝫ adſcriberet Proconſul, aut Tri. Ple. ita enim legendus ille locus eſt, non Proconſuli: pertinet enim ad Cæſarem vox illa, quẽadmodum alia ad. { Pulchro. } Tertiom exemplum eſſe poteſt, ſi quis his contentus non ſit, titulus epiſtolæ M. Antonij, quæ in 13. Phil. incluſa eſt. Huius autem, & ſequentis epiſtolæ nomina nuda ſunt in priſcis, & bonis libris. { Et ſi mihi nunq̃ dubium fuit. } Si temporum ordo ſeruatus eſſet ab eo, qui has Cicero epiſtolas retulit i volumina, quædam (vt arbitror) nobis magis plana eſſent, neqꝫ in multis locis tantopere hæſitaremus. Hæc, niſi fallor, illam ſequi debebat, cuius initium eſt: Quo quo modo potuiſſem. nõ præcedere. Obſcurum eſt totum negotiũ, de quo hic agit: quid tamen ſentiamus, libere pronunciabimus, freti æquitate lectorum. Cum illa non multo poſt, quàm e prouincia Cicero rediit, ſcripta ſit, hæc iam ſuſcepto ciuili bello, & pulſo ex Italia Pompeio, ſcripta eſt. Ex oenabat iam Tullius fugã, & in caſtra Pompeiana proficiſci cogitabat, cupiebatqꝫ comitem habere illius conſilij & itineris Rufum: de quo ipſe Rufus in Epiſtola ſua ſpem aliquam Ciceroni dederat: quod tamen cum cupide Cicero optaret, modeſte, cauteqꝫ rogat: quia res multum periculi, ſi emanaſſet, habebat, ideo obſcure loqoitur, ne ſi forte literæ in alienas manus incidiſſent, aliquid mali, moleſtiæqꝫ ex ea re ſoſciperet. { Quare tu } Pene eandem ſcripturam habet Mediceus liber cum illa, quam Manutius in omnibus ſuis manu ſcriptis inueniſſe ſe tradit. { Quæ } enim in eo legitur, non, { Que, } quod minus à recepta lectiona diſcrepat. nam ſi forte ex { Que, quare } fieri debet, duas literas addere neceſſe erit: ſi ex ea ſcriptura, quam nos inuenimus, vnam. Quid tamen facere oporteat, doctiores cogitabunt.

AV. AN. M. Cicero Ruſo S.D. } Aut mendoſus eſt huius, & ſequentis epiſtolæ titulus, & pro Roſo, legendum Meſsinio, aut Rufus Meſsinio cognomen fuit. Meſsinius quidem hic ſit, neceſſe eſt: euius fratrem fuiſſe M. Mindium ſcribit li. 13. a 14. quem epiſtola ſequenti ad eundem hunc Rufum ſcribens fratrem eius eſſe dicit. { Quare tu. } Ita in omnibus impreſsis: ſed in omnibus manuſcriptis, Quæ tu. docti locum diligentius conſiderent: ego, hoc aduotare, mei officij eſſe duxi.

EB. OR. RVFO } Lucius Meſsinius Roſus fuit Cice. in Cilicia Quæſtor, vnde paulo poſt Ciceronem deceſsit, & Romam venit, Cicerone iam oræ maritimæ præfecto. { Meum aduentum } ex ora maritima, & Capua ad vrbem. { Cecidiſſet } non veniſſem { Meo conſilio } quod cepiſſem in ora maritima manendi, & poſtea Pompeium ſequenti. { Nihil putare vtile eſſe } Vtile.n. videbatur, Cæſarem ſequi: honeſtum vero Pompeium: ſed ſapientes vtile ab honeſto non ſeparant. { Conſilium captum iandiu eſt } eundi ad Pompeium. { Quod oſtendis } te mecum fore. { Alterum timori } ſi non feceris. { Alterum mihi } ſi feceris. { Timori } quĩ impendet à Cæſare. { Atqꝫ eodem modo, nec } Al. atqꝫ eodem nec. Quidam vero legunt: Sed neque eodem modo, nec { Sin id } ad me venire.

ARGVMENTVM.

Cum facienda eſſet ratio pecuniarum prouincialium inter quæſtorem Rufum & imperatorem Ciceronem, Cicero id muneris reliquerat ſeruo ſcribæ ſuo, & ipſi Rufo obeundum, cum obiiſſent, ſcripſit ſe Rufus in ea re læſum. Cicero ergo hac epiſtola purgat ſe, & ſeruum, dicens neutrius culpa eſſe læſum, deinde reſpõdet ad quædam alia eius item epiſtola Rufi obiecta. Hac autem epiſtola ſubobſcura eſt propterea quod res nota erat Rufo, nec operæpretium, vt alijs innoteſcat. Sunt tamen qui ab eius lectione ſuperſedeant, cenſentes non legenda, quæ omnia plane intelligi non poſſint, alijs tamen negata placent.

GIBER. LONG. LEMMA.

Rufus quæſtor Ciceronis in Cilicia fuerat, hic cum rationem pecuniariam inire cum proconſule ſuo Cicerone cuperet, Cicero illi ſcribam miſit: vt cum eo conferret, quam rem ſiniſtre interpretatus Rufus, quod fraudis cauſa fieret, cum Cicerone expoſtulauerat, Is expoſtulationi hac præparata eſt purgatio.

CICERO RVFO S. D. 21

Q Voquo modo potuiſſem, te conueniſſem ſi eo, quo conſtitueras, uenire uoluiſſes. quare etſi mei commodi cauſa a commouere me noluiſti: tamen ita exiſtimes uelim, me antelaturum fuiſſe. ſi ad me miſiſſes, uoluntatem tuam commodo meo. Ad ea, quæ ſcripſiſti, commodius equidem poſſem de ſingulis ad te rebus ſcribere ſi M. Tullius ſcriba meus adeſſet, à quo mihi exploratum eſt, in rationibus duntaxat referendis (de cæteris rebus affirmare non poſſum) nihil eum feciſſe ſcientem, quod eſſet contra aut rem, aut exiſtimationem tuã deinde ſi rõnẽ referendarum ius uetus, & mos antiquus maneret, me relaturum rationes, niſi tecum pro coniunctione noſtræ neceſſitudinis contuliſſem, confeciſſemq́ꝫ, non fuiſſe. quod igitur feciſſem ad urbem, ſi conſuetudo priſtina maneret: id quando lege Iulia relinquere rationes in prouincia neceſſe erat, eaſdemque totidem uerbis referre ad ærarium, feci in prouincia, neque ita feci, ut te ad meum arbitrium adducerem ſed tribus tibi tantum,

BERN. RVTI. EXTAT qꝫ Id, qđ mihi oſtenderas quiboſdam literis: hoc te ſtudioſiorem in me colendo fore, quam in prouincia fuiſſes, etſi meo iudicio nihil ad tuum prouinciale officium addi poteſt, quo liberius iudicium eſſe poſſet tuum. } Non ſignificat, qood arbitratur interpres, ſed per interpoſitione ea legenda ſont. & ſi meo iudicio nihil ad tuum prouinciale officiom addi poteſt. Qoo vero, quanto eſt: reſpicitqꝫ hoc verbum, qđ initio eſt. vnde, & ſenſus alius eſſe dubio procul apparet { Tameo conſilio magnopere eſſe lætatũ } meo quod ego mihi cepiſſem: non, vt Clericus, tibi dediſſem. Et ſignificat conſilium diutius vel in prouincia, vel Athenis permanendi. nã ſubiicit, nullum datum à ſe cõſilium Fabio: ac ne occulte quidem quid ſentiret ipſe ſignificatum ne admonere, vel eſſlagitare potius videretur.

a. L. cõuenire.

[redacted]

ASCENSIVS

Q Vomodo potuiſſem &c. Cum facienda ratio pecuniarum prouincialium inter Quæſtorem Rufum, & Imperatorem Cicer. Cicer. id numeris reliquerat ſeruo ſcribæ, & cancellario, vt aiunt ſuo, & ipſi Ruſo, aut potius, vt hic dicet fratri eius obeundum, quod cum obiiſſent ſcripſit Rufus ſe in ea ratione læſum Cicer. ergo hac epiſtola purgat ſe, & ſeruum dicens, neutrius culpa læſum. Deinde reſpondet ad quædam alia à Ruſo in eadem epiſtola obiecta, præſertim de centum ſeſtertiis prætermiſsis. Eſt autem epiſtola ſubobſcura quòd res nota erat Ruſo, nec ſcriptam pluribus opus erat fuiſſe, nec operæpretium erat, vt aliis innoteſcat, quin etiam Cicero. ſcindendam, & annihilandam cenſet. vnde ſunt qui ab eius lectione ſuperſedeant, aliis negata placent. Ordo eſt. Ego conueniſſem te: ideſt inueniſſem ad te, quomodo potuiſſem ſi voluiſſes venire eo quo conſtitueras. ſ. venire. Quare etſi: ideſt quanquam, noluiſti me commouere: ideſt diſturbare cauſam commodi mei alii legunt cauſa, vt ſit noluiſti commouere: ideſt impedire me, cauſa commodi mei. i. propter commodum meum. Tñ velim exiſtimes. i. iudices de ea re ſic me antelaſitum. i. prælatum fuiſſe. cõmodo meo voluntatem tuã, veniſſes ad me Ad ea. i. quãtum ad ea: quæ ſcripſiſti, equidem. i. ego quidẽ poſ-

ſem ſcribere commodius ad te de ſingulis rebus, ſi Tullius ſcriba: ideſt cancellarius, & rationū ſcriptor meus adeſſet: ideſt præſens eſſet mihi à quo: ſcilicet Tullio ſcriba meo exploratum eſt mihi: ideſt certum, & euidens, duntaxar: ideſt ſolum modo, in rationibus referendis: ideſt reddendis, & recognoſcendis ſupputationibus, non poſſum affirmare de cæteris rebus, quia in aliis non erat ſcrutatus curam eius exploratum inquam eſt mihi, eum nihil feciſſe ſcientem: ideſt quod ſcierit, quod eſſet contra, aut rem: ideſt utilitatem, aut exiſtimationem: ideſt autoritatem tuam. Deinde: ideſt inſuper, ſi vetus ius rationum referendarum: ideſt diſcutiendarum, & mos antiquus maneret, me non fuiſſe relaturum rationes: ideſt quod dicunt, daturum computum, niſi contuliſſem: ideſt communicaſſem, & feciſſem tecum pro coniunctione neceſſitudinis noſtræ. Igitur feci id, quod ego feciſſem ad vrbem: ideſt in vrbe, cum quæſtore vrbano, ſi conſuetudo priſtina: ideſt priſca, & antiqua maneret: feci inquā in prouincia. Quādo: ideſt quādoquidem, neceſſe erat: ſcilicet lege Iulia, relinquere rationes in prouincia, & deferre eaſdē, ſcilicet rationes ad ærarium: ideſt fiſcum Romanum totidem verbis: ideſt vt nihil additum, nihilq; detractum ſit. Neq; feci ita vt adducerem te ad arbitrium meum: ideſt coram te redderem [illegible] rationes, quales vellent, [illegible] tribui tibi tantum: ſcilicet obſeruantiæ quantum [illegible] tribuiſſe. [illegible] ſcilicet diſcutiendum totum ſcribam [illegible] Tullium, [illegible] ſcribæ meo, Marcum Mindium fratrem tuum, & rationes ſunt confectæ: ideſt conſumatæ tecū me abſente, ad quas ego nihil adhibui præter lectionē: ita enim accepi librum à ſeruo meo ſcriba, vt acceperim eundem à fratre tuo, nullo: ſcilicet immutato. Si is fuit honos, ego non potui habere tibi maiorem: ſcilicet honorem ſi fides: ideſt credulitas, & bona æſtimatio de te ſupple fuit, ego habui tibi maiorem: ſcilicet fidem: ideſt plus tibi credidi, pene: ideſt quaſi, quàm mihi ipſi. Si fuit prouidendum nequid referretur: ideſt recenſeretur, cōputaretur aliter, ac: ideſt quæ, honeſtum, & vtile eſſet tibi, non habui, ſupple aliquem cui darem potius id negocij, quàm Tullio ſcribæ: ſcilicet meo. Quidem: ideſt ut cætera omittam, certe illud factum eſt, quod lex: ſcilicet Iulia iubebat, vt deponeremus: ideſt cuſtodiæ derelinqueremus, quoniam ita erat neceſſe apud duas ciuitates: ſcilicet Laodicenſem, & Apamenſem, pro Apamenſem, quæ uidebantur maximæ prouinciæ illius, rationes confectas, & conſolidatas: ideſt confirmatas. Itaq; reſpōdeo primum huic loco me, quanquam: properarim ideſt feſtinauerim iuſtis de cauſis: ideſt ob iuſtas cauſas deferre: ſcilicet Romā rationes, tamen fuiſſe expectaturum te, niſi haberem: ideſt exiſtimarem rationes relictas in prouincia, pro latis: ideſt tanquam latas. Quamobrem quod ſcribis de Voluſio, non eſt rationum, ideſt non pertinet ad rationes, Enim: ideſt quia, homines periti, & in his C. Camillus, cum: ſcilicet ita ſit quòd eſt peritiſſimus omnium, tum: ſcilicet multo magis eſt amiciſſimus mihi, docuerunt nomen: ideſt debitum, non potuiſſe transferri à Valerio ad Voluſium & ita prædes: ideſt fideiuſſores Valerianos, teneri: ideſt obligatos adhuc eſſe, neq; id erat: ideſt non tenebantur vt ſcribit, ſeſtertiis triginta: ideſt. 75. libris. ſed nouemdecim

*quantum me tribuiſſe nunquam pœnitebit: * totum enim ſcribam meum quem tibi uideo nunc eſſe ſuſpectum, tibi tradidi, tu ei Marcum Mindium fratrem tuum adiunxiſti. rationes confectæ me abſente ſunt tecum ad quas ego nihil adhibui præter lectionem. ita accepi librum à meo ſeruo ſcriba. ut eundem acceperim à fratre tuo, ſi honos is fuit, maiorem tibi habere non potui. ſi fides, maiorem tibi habui, quàm penè ipſi mihi. ſi prouidendum fuit, nequid aliter, ac tibi, & honeſtum. & utile eſſet, referretur. non habuì, cui potius id negocij darem quàm ſcribæ meo. Illud quidem certe factum eſt, quod lex iubebat, ut apud duas ciuitates, Laodicenſem, & Apamenſem, quæ nobis maximæ uidebantur, quoniam ita neceſſe erat, ratione confectas, & conſolutas deponeremus. itaque huic loco primum reſpondeo me, quanquam iuſtis de cauſis rationes deferre properarim, tamen te expectaturum fuiſſe, niſi in prouincia relictas rationes pro latis haberem. Quamobrem de Voluſio quod ſcribis non eſt id rationum: docuerunt enim me periti homines in his cum omnium, peritiſſimus tum mihi amiciſſimus. C. Camillus; ad Voluſium transferri nomen * à Valerio non potuiſſe, ſed prædes Valerianos teneri. neq; id erat H-S XXX. ut ſcribis. ſed XIX. erat enim * curata nobis pecunia Valerij mancipis nomine: ex qua reliquum quod erat in rationibus retuli. ſed ſic me, & liberalitatis fructu priuas, & diligentiæ & (quod minime tamen laboro) mediocris etiam prudentiæ: liberalitatis, quod mauis ſcribæ mei beneficio, quàm meo, legatum meum, præfectumq; maxima calamitate leuatos, cum præſertim non deberent eſſe obligati: diligentiæ quòd exiſtimas de tanto officio meo, tanto etiam periculo nec * ſciſſe me quicquam, nec cogitaſſe, ſcribam quicquid uoluiſſet, cum id mihi ne recitaſſet quidē, retuliſ-*

* a.l. tali.

* a.l. ipſiq; Valerio.

* a.l. cauta.

* a.l. feciſſe.

ſupp. ſeſtertiis. i. 47. libris, cum ſemiſsis: nam ſeſtertius aut ſeſtertium dicitur quaſi ſemiſtertium. i. duo cum dimidio tertij, vt ſeſtertia ſint quinq; libræ. Enim. i. quia, pecunia erat curata. i. cū cura aceruata nomine Valerij mancipis, i. qui eam rem à populo manum leuatam tenente redemerat, ex qua pecunia quod erat reliquum. i. non debitum Valerio, retuli in rationibus: ideſt vt dicunt, computis. Sed tu priuas me ſic. ſ. ſentiendo, aut cenſendo de me, fructu liberalitatis, & diligentiæ, & quod licet ſupp. dico tamen minime laboro. i. nequaquam curo, & mediocris prudentiæ. Liberalitatis inquam fructu me priuas quòd mauis. ſ. dicere legatum meum, & Q. Leptam præfectum meum leuatos. i. liberatos, maxima calamitate, beneficio ſcribæ mei: ſcilicet Tullij quam meo præſertim cum ipſi non deberent eſſe obligati. Diligētiæ, quod exiſtimas me nec ſciſſe nec cogitaſſe quicquā de tanto officio meo, & etiam de tanto periculo. Prudentiæ repete fructu me priuas, cum putes eam ne cogitatam quidem à me non inſipienter, aut recte actam, ſic cum putes rem actam à me non inſipienter, ne cogitatam quidem. Nam & conſilium liberādi Voluſij fuit meum, & vt mulcta: ideſt pœna rā grauis depelleret, prædibus. i. fideiuſſoribus Valerianis & ipſi T. Mario rō. i. via, eſt inita. i. inuenta à me, quam quidem. ſ. rationem omnes nō ſolum probant ſed etiam laudāt quod plus eſt. Et ſi vis ſcire verum, ego intellexi hoc non placere nimium, vni. i. ſoli, ſcribæ meo, cui tū Rufus iam acceptum tulerat, dicens ab eo, nō à Ci. acta. Sed ego putaui eſſe viri boni. i. pertinere ad virū bonū, cum ſeruaret populū ſuū, conſulere. i. proſpicere debito conſilio, & prudentia, fortunis, & facultatibus tot amicorū vel ciuiū. Nā actū eſt de Luc. vt auctore Cn. Pōp. iſta pecunia. ſ. quā mihi obiicis poneret in fano. i. æde ſancta in qua publica aſſeruebatur pecunia. Ego cognoui id omne factū iuſſu meo, qua pecunia Pōp. eſt vſus, vt tua. i. tāq̄ à te depoſita, quā tū Sex. depoſuerat. Sed ego intelligo hæc nihil ptinere ad te. Ego ferrem illud moleſte videlicet me nō animaduertiſſe, vt adſcriberem. ſ. ad rationes conſolidatas, te depoſuiſſe iuſſu meo pecuniam in fano, niſi iſta pecunia eſſet teſtata. i. corroborata, & munita grauiſsimis, & certiſsimis monimentis: ideſt teſtimoniis, cui data eſſet, quo S.C. quibus literis tuis, & quibus literis meis eſſet tradita P. Sext. Quæ: ſcilicet omnia cum viderem impreſſa tot veſtigiis: ideſt tot ſigillis ſignata, quæ imprimendo ſignant vt non poſſit errari: ideſt error fieri in his, non ſcripſi id: ſcilicet te iuſſu meo depoſuiſſe eam pecuniam, quod nihil referebat, ideſt intereat tua, ego tamen mallem aſcripſiſſe, quando: ideſt quoniam, video te deſiderare id. Sicut ſcribis id eſſe referendum: ideſt reddendum, & computandum contra, deputatis, vt dicunt tibi: ideſt à te, ipſe: ideſt ego ſentio idem neq; rationes ſup. quæ, diſcrepabūt quicquā. i. in aliquo à rationibus meis. Tu enim addes. ſ. adſcripta de rationibus noſtris meo iuſſu: ſcilicet te depoſuiſſe, aut feciſſe quod ego nunquam addidi nec cauſa eſt, cur negem, ſcilicet addi poſſe. nec ſi cauſa eſſet, & tu nolles: ſcilicet eam cauſam eſſe negarem. Nam de nongentis, ideſt nouies centum millibus ſeſtertium, ſunt qui ſeſtertiis ſcribant, ſed puto Ciceronem ſeſtert. duntaxat ſcripſiſſe, aut aliis ſignis eam ſummam expreſsiſſe. Veruntamen quia numeralia petunt genitiuum ſyncopatum, & neutra habentia ſingula-

rem

ſet: prudentiæ, cum ✱ *rem à me ne inſipienter quidem cogitatam putas, nam & Voluſij liberandi meum fuit conſilium: & ut multa tam grauis Valerianis prædibus, ipſiq; T. Mario de pelleretur, à me inita ratio eſt: quam quidem omnes non ſolum probant, ſed etiam laudant: & ſi uerum ſcire uis, hoc uni ſcribæ meo intellexi non nimium placere, ſed ego putaui eſſe uiri boni, cum populis ſuum ſeruaret, conſulere fortunis tot uel amicorum uel ciuium. Nam de Luccio eſt ita actum. aut autore Cn. Pompeio, iſta pecunia in fano poneretur. id ego agnoui meo iuſſu eſſe factum. qua pecunia Pompeius eſt uſus, ut tua, quam tu depoſueras, Sextius. ſed hoc ad te nihil intelligo pertinere. illud me non animaduertiſſe moleſte ferrem, ut adſcriberem, te in fano pecuniam iuſſu meo depoſuiſſe. niſi iſta pecunia grauiſſimis eſſet, certiſſimiſq; monimentis teſtata, cui data quo S.C. quibus tuis, quibus meis literis P. Sextio tradita eſſet, quæ cum uiderem tot ueſtigijs impreſſa, ut in his errari non poſſet: non adſcripſi id, quod tua nihil referebat: ego tamen adſcripſiſſe mallem, quando id te uideo deſiderare. ſic ut ſcribis tibi id, eſſe referendum, idem ipſe ſentio: neque in eo quicquam à meis rationibus diſcrepabunt tuæ. addes enim tu, meo iuſſu: quod ego nunquam addidi: nec cauſa eſt, cur negem: nec ſi eſſet, & tu nolles, negarem. Nam de H-S non gentis millibus certe ita relatum eſt, ut tu, ſiue frater tuus referri noluit ſed ſiquid eſt,* ✱ *quando de Luccio parum prouiſum eſt, quod ego in rationibus referendis etiamnum corrigere poſſim: de eo mihi, cum S.C. non ſim uſus, quid per leges liceat, conſiderandum eſt: te certe in pecunia exacta ita efferre ex meis rationibus relatis non opportuit, niſi quid me fallit: ſunt enim alij peritiores, illud caue dubites, quin ego omnia faciam, quæ intereſſe tua, aut etiam uelle te exiſtimem, ſi ullo*

rem in um, nolunt ſyncopari: ideo fere legimus expenſum quadragies ſeſtertium, vt ſit ſingularis numeri: legi tamen poteſt ſeſtertium per ſyncopam hoc loco, quia & ſeſtertius dicitur certe relatum eſt. i. ſcriptum in lib. rationum ita, vt tu ſup. voluiſti, ſiue vt frater tuus referri voluit. Sed ſiquid, eſt quando. i. quoniã, parum gratioſum. i. plauſibile eſt de Logeo. i. quod ſcribis de Logeo. i. ratiõatorio λογεῖον enim rationatorium ſeu locus referendarum rationum dicitur, λόγος ratio, quod ego poſſum corrigere etiam nunc in rationibus referẽdis, de eo nõ ſum vſus mihi. i. ad placitum, aut commodum meum, ſenatuſcõſulto. i. decreto ſenatus, ſunt qui legant viſurus, ſed omnia ſunt obſcura conſiderandum eſt quid liceat per leges, certe quicquid leges, vt ſenatuſconſulta permittant non oportuit efferre. i. extollere te ita, ideſt tantopere. in pecunia exacta ex meis rationibus relatis: ideſt iam redditis. Niſi quid: ideſt aliquid iuris fallit me ſunt. n. peritiores in legali ſcientia, ſup. quam ego. Caue dubites illud. i. quod ſequitur quin ego faciam omnia. i. quæ, reſtãt ad huc, quæ exiſtimem: ideſt iudicem, intereſſe: ideſt in re & vtilitate eſſe tua, aut etiam te velle ſi poſſim facere vllo modo. Quod ſcribis: ideſt quantum ad id quod ſcribis, de beneficiis ſ. delatis non per te, Solebant enim imperatores peracta prouincia denunciare, qui ſe præclare geſſiſſent in bellis, vt a ſenatu populoq; Romano præmiis donarentur, quod cum faciebat imperator: dicebat beneficium facere ne ad hoc obligatus puteretur, id autem voluiſſet Rufus per ſe factum fuiſſe vnde dicit Cice. ſcito tribunos militares, & præfectos, & contubernales duntaxat meos eſſe delatos: ideſt denunciatos a me, in quo quidem ratio. i. ſupputatio feſellit me, quia debuiſſem etiam Ruſum, & alios denunciaſſe, aut ratio: ideſt opinio, exiſtimabam enim liberum tempus ad deferendos: ideſt denunciandos eos, dari mihi poſtea ſum factus certior neceſſe eſſe deferri triginta diebus: ideſt poſt triginta dies quibus. i. poſt quos retuliſſem rationes. Tuli ſane: ideſt valde moleſte, illa beneficia: ſcilicet denunciandi, non eſſe reſeruata potius ambitioni: ideſt cupiditati honoris, tuæ, quam meæ, qui: ſcilicet ego, nihil vterer ambitione. Tamen res eſt in integro: ideſt adhuc ſui iuris ſine præſcriptione temporis de centurionibus, & contubernalibus: ideſt cohabitatoribus tribunorum militarium. Genus enim horum beneficiorum non erat definitum: ideſt limitatum lege. Reliquum: ſcilicet querelæ tuæ, eſt de centum millibus ſeſtertium, aut de ſeſtertiis centies mille, legunt tamen quidam de ſeſtertiis centum millibus, forte ſignis deluſi, cum ſcriptum fuit C.M. Vallæ enim non videretur conſtare ratio congruitatis, vt dicatur millibus ſeſtertiis, cum mille declinatum ſit ſubſtantiuum genitiuum exigens. Viſi tamen ſunt Liuius, & quidam alii nõ multum differenter loqui ab eo quod eſt in euãgelio, duodecim millia ſignati. de quibus memini literas eſſe allatas mihi a te Smyrna: ideſt ex eo oppido, in quo tunc eras, literas dico errati, non mei, ſed tui, in quo videbatur eſſe peccatum, ſi modo erat: ſcilicet peccatum fratris tui, & Tullii, qui inter ſe rationes ſupputauerant, ſed quomodo erit erratum Rufi: ſcilicet fratris, & Tullii, nempe & Rufus, cui non debebat. Ciceroni imputabatur. Alii legunt, erat vt ſit, non erat mei, ſed tui, in quo &c. ſed Cice. diceret meum & tuum &c. Sed cum id. ſ. erratum, non poſſet corrigi, quod ideſt quia, deceſſimus ex prouincia rationibus depoſitis iam: ſcilicet apud Laodiceam, & Apameam, credo quidẽ reſcripſiſſe tibi quàm. i. quantum, potui humaniſſime, pro voluntate: ideſt beneuolentia animi mei, & pro ea ſpe facultatum: ideſt diuitiarum, qua habebamus tum. i. tunc, in propriis diuitiis, quas Terentia paulopoſt diſſipauit. Scripſiſſe autem videtur ſiquidem erratum fuerit in publicis rationibus, id ſe de proprio repoſiturum. Sed puta: ideſt exiſtima, te obligatum: ideſt deuinctum non fuiſſe tũ: i. tunc, humanitate literarum mearum, neque me accepiſſe hodie epiſtolam: ſcilicet tuam, de centum ſeſtertiis non relatis, ſicut ii quibus epiſtolæ ſunt moleſtæ, per tempora: ſcilicet periculoſa, accipiunt. ſ. epiſtolas hoc eſt in deteriorem partem, ſimul debes cogitare illud me depoſuiſſe Epheſi apud publicanos: ideſt publicanorũ vectigalium redemptores omnem pecuniam, quæ perueniſſet ad me: ideſt ad poſſeſſionẽ meam, ſaluis legibus, & debes cogitare id. ſ. pecuniæ fuiſſe viginti duo millia ſeſtertiũ, aut, & vicies mille ſeſtertia. Sunt qui legunt ſolummodo vigintiduo ſeſtertia, ſed quomodo diceret eam omnem pecuniã, & Rufum debere de centum ſeſtertiis: æquo animo ferre, quaſi de lõge minori ſumma, aut quomodo ad imperatorẽ nõ niſi vigintiduo ſeſtertia pertinerent, & Pompeium abſtuliſſe omnem eam pecuniam, quod ſiue ego fero æquo animo ſiue iniquo, tu debes ferre æquo animo, de ſeſtertiis centum per errorem non abductis, & exiſtimare eo minus, quia ablata erat tota pecunia perueniſſe ad te, vel de cibariis tuis: ideſt tibi ab Imperatore debitis. vel de libertate mea, quam tibi impendiſſem, quod ſi tuliſſes expenſa mihi iſta centum ſeſtertia: ideſt ſi computaſſes ea tanquam expenſa & a me recepta, hoc eſt ſi ea pro me expoſuiſſes, & in rationem retuliſſes, tamen quæ. i. ea, eſt ſuauitas tua quiq;. i. & qui, hoc eſt & is eſt amor. ſ. tuus in me, tu nolles accipere æſtimationem. i. valorem, centum ſeſtertium, a me hoc tẽpore. ſ. tam calamitoſo mihi, nam ſi cuperem numeratum ſup. reddere, non erat. Sed putato me iocatum. i. per iocum ſcripſiſſe hæc, vt ego exiſtimo te. ſ. iocatum. Ego tamen cum, Tullius: ſ. ſcriba, redierit rure, mittam eum ad te, ſiquid putabis pertinere ad rem: ideſt commodum tuum. Nulla cauſa eſt cur non velim hanc epiſtolam ſcindi: ideſt lacerari.

IN Poſteriore epiſt. ad Ruf. } { Si ad me veni. } Quis non videat, ſi diligenter conſideret, legendum eſſe cum antiquis codicibus. { Si ad me miſiſſes. } ideſt ſi mihi notum feciſſes ſi miſiſſes qui mihi id nunciarent. Ad D. Brutum, Mitte ad Lupum noſtrum, vt is eas centurias conficiat. Et huius ſignificationis huius verbi plurima ſunt apud Cice. exempla, quæ nunc in re clara non proferemus. Terent. in Eunucho, Miſit porro orare, vt venirem ſerio. Si enim Rufus ad Cice. veniſſet, morem geſſiſſet ei Cicero nullo ſuo incommodo. Dicit autem ſe ante laturum fuiſſe illius voluntatem ſuo commodo. quare penitus conuicta vulgata lectio explodatur. { Nõ habui cui potius id negocii darem, quam Tullio Scribæ } Sic omnes vulgati, & impreſſi antiqui vero cuncti codices hoc loco corrupti, & diminuti aliqua dictione ſunt. Nos autem & hic, & aliis multis locis rectius eſſe putauimus mutila, & imperfecta multa relinquere, vt in antiquis exemplaribus inueniuntur, quam, vt a nonnullis

✱ a. l. Rem à me non inſipienter excogitatã ne cogitatam quidẽ putas.

✱ a. l. quando de Logæo parũ grauiſum, vel gauiſũ vel gratioſum.

VICT.

modo facere poßim. Quod ſcribis de beneficijs, ſcito à me & Tribunos mil. & præfectos, & contubernales duntaxat meos delatos eſſe. in quo quidem ratio me fefellit: liberum enim mihi tempus ad eos deferendos exiſtimabam dari: poſtea certior ſum factus. xxx. diebus deferri neceſſe eſſe, quibus rationes retuliſſem. ſanè moleſte tuli, non illa beneficia tuæ potius ambitioni reſeruata eſſe, quàm meæ, qui ambitione nihil uterer, de centurionibus tamen, & de Tribunorum mil. cõtubernalibus res eſt in integro: genus enim horum beneficiorum definitum lege non erat. Reliquum eſt de H-S centum millibus: de quibus memini mihi à te Myrina literas eſſe allatas, nõ mei errati, ſed tui: in quo peccatum uidebatur eſſe, ſi modo erat. fratris tui, & Tullij. ſed cum id corrigi non poſſet, quod iam depoſitis rationibus ex prouincia deceßemus: credo me quidem tibi pro animi mei uoluntate, proq; ea ipſe facultatum, quantum habebamus, quàm humaniſsime potuerim, reſcripſiſſe. ſed neq; tum

ſuppleta, & reſtituta ſunt, legere: pauca autem admodum, & fortaſſe nomen Tullij tantum deſideratur { Conſectas, & conſolida. } Nos vt in antiquis { Conſolutas } legimus. Quod aũt paulopoſt ad Voluſium trãſferri nomẽ: veteres codices. { Traferri } Qua ratione ad Att. lib. 16. { Tralatum } Hinc tu tralatum in Macrocolum: nec tamen ſic in noſtro ſcripſimus, ne omnia velle immutare videremur. tantum rem notaſſe antiquitatis cauſa placuit. Ille etiã locus in. 4. epiſto. ad Lẽtulum in veteribus codicibus ita ſcriptus eſt, Cauſam enim frequẽti Senatu non magna varietate magnaq; inuidia eorum, qui à te cauſam regiam alio traferebat, obtinebamus. Quod etiã aliis non paucis locis obſeruauimus. Nam { Tralatio. } p { Tranſlatio. } boni codices ſemper habent in libris oratoriis, Donatus etiam accuratiſsimus Terentij interpres ſic veteres dixiſſe teſtatur, cum locum hunc in prologo Phormionis exponeret. { Et tranſdere hominem in otium. Sic enim inquit Tranſdere veteres ſonantius, quod nos lenius dicimus Tradere, vt Tralatũ, quod nos tranſlatum e contrario. Conſuetudinẽ aũt ita pronunciandi ad ætatem vſq; M. Tullij productam eſſe veriſimile eſt: cum in vetuſtioribus cunctis eius libris ita fere ſemper ſcriptum ſit. Nam Cicero inter veteres à Donato poni non mirum videri debet, qui tot ſeculis poſt eum fuit. Retinuiſſe etiam quædam libenter Ciceronem ab antiquioribus vſurpata notiſsimum eſt, vt poſtquam ita fere vbiq; in integrioribus exemplaribus ſcriptum inuenitur, ita legendum omnino cenſeam ſi autoribus ſermo qui eorum ætate vigebat, conſeruandus eſt, & non ad poſteriorem normam, & conſuetudinem conformandus. { Non inſipienter actam, ne cogitatam quidem putes } Lacera aliquãtulum ſunt in his verbis antiqua exemplaria. Quare vulgatam receptamq; lectionem ſecutus ſum. Hic tamen viſum eſt diligẽtius hanc rem conſiderare, videreq; an ex vetere ſcriptura quãuis mutila, & decurtata legitima lectio coniectura elici poſsit, maxime cum alij etiam qui Manutiorum nomine has epiſtolas nuper Venetiis caſtigarunt, id facere tentauerint. Eam igitur primo cum fide proponam. Sic autem in melioribus cunctis legitur. { Cum rem à me non inſipienter excogitatam quidem putes } manifeſto defectu. Quod ſi licet libere ſententiam ſuam pferre, ſic ego hunc locum reſtituendum putarim. { Cum rem à me non inſipienter excogitatam, ne cogitatam quidem putes. } Vt ſimilitudinem duarum illarum pene earundem vocũ deceptus librarius, in curia alteram cum monoſyllabo, quod eã præcedebat, omiſerit, qui lapſus frequens eſt, & quandoq; totius clauſulæ damno ſtetit, Senſus, ſi ita legas meo iudicio optimus erit, vt quæratur Cice. mireturq; Rufum illam rem, quæ non ſolum à ſe cogitata ſit, ſed etiam acute, & ſapienter excogitata, in mentem ſibi non veniſſe, neq; à ſe cogitatam eſſe credidiſſe. Excogitare autem eſſe cogitando quod quærebatur inuenire, notiſsimum eſt, Sic autem caſtigarunt Veneti { Cum rem à me ne inſipienter quidem cogitatam putes } antiqua ſcriptura in duobus verbis contaminata, & frigidiore ſane ſenſu, niſi intelligas voluiſſe Ciceronem oſtendere rem illam à ſe non tantum cogitatam, ſed perſpectam & animaduerſam fuiſſe. Quare magis iudicium Rufi reprehendit, qui ab ipſo illam ne cogitatã quidem eſſe exiſtimauerit. Oſtendit autem infra ſuo conſilio geſta eſſe omnia, & à ſe initam rationem eſſe quomodo ea recte fieri poſſet. Quam etiam ſententiam recepta lectio continet, quamuis à vetere ſcriptura recedat, & (vt puto) ab aliquo ſuppleta ſit, qui ex ſuo arbitrio locum hunc reſtituere voluerit. { Cum populum ſuum ſeruaret } Alij emendarunt, { Populis } Nos vt in antiquis libris inuenimus, & vt ratio ipſa docet. { Populus } hac ſententia, Putaui eſſe boni viri cum poſſem, nullo populi damno, commodare ciuibus, & eorum fortunas ſuſtentare. { Nam de Luccio. } Locus non nimium certus, & ſane tota epiſtola obſcurior, & fortaſſe mendoſior: parum enim conſtans eſt ſcriptura etiam in melioribus exemplaribus. Nos, ut in antiquo illo probatiore codice inuenimus, ſcripſimus. Lucceij autem nomen in illo ſemper per duo c ſcriptum eſt: Hoc loco alij. { Luceo } repoſuerunt, neſcio quam recte Locus autem qui infra eſt { Cum de logeio parum gratioſum eſt. } videndũ an huic reſpondeat. Fortaſſe enim λογεῖον appellat locum, vbi rationes deponuntur. Qđ ſi ita ſit dubito, an hic etiam. { De logeio } ſcribendum ſit nihil tamen in dubia re certi aſſerimus: ſuſpiciones noſtras pponimus: quæ nobis ex parũ firma ſcriptura oriũtur, quas cupimus eadem animi ſynceritate qua proferimus accipi, & examinari. totamq; rem accuratius à peritioribus perpendi, & iudicari. Nam qđ in poſteriore loco quidam legunt, (de Luccio) parum prouiſum eſt. { Logeio } habent omnes præter hunc, nuper Venetiis impreſſum excuſi codices. & vulgata lectio i uoce illa { Prouiſum } quam ipſi reſtituerũt magis mihi placet, etſi in ea ẽt dictione titubat antiquus codex. Totus enim locus ſic eſt in illo melioris notæ. ne amplius lectorem ſuſpenſum teneam, & is noſtræ haſitationi veniam det, cum videat quot difficultatibus premamur. { Cum de logeo parum grauiſsimum eſt. } Sed, & antiqua ſcriptura, & ſententia etiam magis conuenire mihi uidetur communi, & vulgatæ lectioni, quam huic nouæ, & ab aliquo pro ſuo ingenio excogitatæ. Nos nihil quod in medium afferamus, certius habemus. { Quam tamen depoſuerat Sextius. } In veteribus codicibus ſic fere vt nos quoq; ſcripſimus, locus hic legitur, Qua pecunia Pompeius eſt uſus, vt tua, quam tu depoſueras ex tuis. Etſi noſtri librarij pro. { Tu, tuum. } peruerſe, vt eſt negligens hominum genus ſcripſerunt. Sextius ſane pro. { Ex tois. } habet vetus ille codex, ſed puto eandem literam, vltimam: ſcilicet antecedentis dictionis, & primam huius, vt ſæpe accidit, bis inutiliter eſſe repetitam. Nam Sextius nomen vix vnquam per x, ſcriptum inuenies in antiquis exemplaribus, de quo paulo poſt. Sed tamen etſi nos antiquæ viciniorem, & noſtro iudicio meliorem lectionem ſecuti ſumus, non adeo certa hæc eſſe iudicamus, vt non vellemus totam rem in arbitrio eruditorum relinquere. { Smyrna literas eſſe allatas. } Vetuſti codices omnes Myrina, quod nos rectum iudicamus: eſt autem Myrina Vrbs in inſula Lemno, Stephano, Ptolomeo, & Strabone libro. 13. autoribus. Plin. etiam libro. 4. in deſcriptione Lemni, Oppida, inquit, habet Epheſtiam, & Myrinam, in cuius forum ſolſtitio Athos eiaculatur vmbras.

ID Cum lege Iulia relinquere rationes, P.N.E.E.Q.T.V. R.A. ærarium } De lege Iulia idem dicit in oratione in Piſonẽ. 661. quo loco inducit ipſum cum genero ſuo Iulio Cæſare ita loquentem. Rationes ad ærarium retuli continuo, ſicut tua lex iobebat neq; vlla alia in re legi tuæ parui. { Quam darem. } Cum fide olim antiquam lectionem repoſuimus: quid autem noſtri iudicij eſſet, non valde aperuimus: alij quid ipſi conijcerent expoſuerunt: quos qui probabunt ſequi poterunt: ea nobis nimis dura, & violenta videntur. { Confectas, & conſolidatas } Cur non mendum tollam ex diuinatione in Verrem, nactus aliquam huius rei occaſionem: cupio enim omni tempore, omniq; in negocio ſtudioſos literarum adiuuare. Scias igitur locũ illum mendoſe legi. 54. At enim ſolũ. i. vt me Siculi maxime velint: alterum illud credo obſcurum eſt: legendũ enim eſt: Solidum, hoc intellecto: cum. n. planum feciſſet antea ſe patronum fortunarum ſuarum. Siculos maxime optare, idq; ita cõfirmaſſet, vt labefactari non poſſet, incipit de altero capite differere: Solidum id ſit. i. firmum, ſtabile, quod de gradu, & ſede ſua deiici non poſsit. Quẽadmodum ẽt nos elegãter ſermone noſtro familiari dicimus: retinemus enim pene Latinã vocẽ, eaq; cum idẽ ſignificare volumus, paſsim vtimur. { Legatũ meũ, præfectumq;

ctum p Q.Leptam } Nihil ab ea,quæ in noſtris impreſsis eſt le ctione,diſcedendum puto:nec duas illas dictiones vllo pacto de lendas cenſeo.Nam quod Manutii argumentum primum eſt, qui eas inducit,in antiquo libro illas non eſſe, Mediceus codex eas habet,& nos olim illi voci nominiq;,illius exemplaris auto ritatem ſecutis,prænomen addidimus.Alia item eiuſdem argu menta nullo negocio tentari refelliq; poſſunt. { Vt etia quã tu depoſueras Sex. } Sic etiã legitur,ne minime quidem va rietate,in Mediceo:quod olim quomodo nos præterierit, ne ſcio;certe ſi id animaduertiſſe mus,non tantopere laboraſſe mus. { Addes etiam tu iuſſu meo,quod ego nunquam ad- didi. } Suſpecta mihi hæc le- ctio ſemper fuit.præſertim cũ in melioribus exemplaribus aliter ſcriptum ſit,& tota etiã epiſtola non paruam obſcuri- tatem in ſe habeat. Mediceus ita legit. { Quod ego qui non addidi } quod diligenter conſi derandum eſt.nihil tamen ad- huc certi ex vetere ſcriptura elicere potui, nam per ſe etiã nox illa. { Nunquam } hoc in loco mihi parum probatur:etſi coniecturam noſtram non con temnendam putamus,qui olim particulam: { Qui ſuperuaca- neam iudicauimus,eamq; ſuſtulimus. { Non } autem retinui- mus. Nunc tamen,vt vnuſquiſq; quid ſui conſilii ſit ſequi poſ- ſit,antiquam ſcripturam omnibus propoſuimus. { In pec.ex- acta ita efferre } Ita nos quoq; olim ſcribi volebamus ex melio ribus codicibus.in quo tamẽ vno vna in litera noſtri librarii pec carunt,priſca certe ſcriptura hæc eſt. { In pec.exactæ ita eſt. } vt facile inde hæc lectio concinnari poſsit:rectum tamen eſſe iu dicauimus,in re obſcura lectori omnia indicare.

A V. AN. M. TVLLIVS Scriba meus } Hic eſt M. Tullius cogno mento,Laurea,Ciceronis libertus,qui Academiam villam ver- ſibus,quos recitat Plin.lib.31.celebrauit. { Quam ſcri.meo } Vetuſti codices habent,quam darem,vnus tamen eſt,& is qui- dem omnium fere optimis,in quo ſcriptum ſit, quam tibi. ego ita coniicio,cum olim in vetere libro ſcriptum ſit, quam Tul- lio, deſcriptores feciſſe, quam vt vna litera, quemadmodum etiam in titulis epiſtolarum, Tulli nomen ſignificarent, quod imperitiores poſtea cum ignorarent, ſcripſiſſe, quam tibi. vt fortaſſe ita ſit legendum, cui potius id negocii, quam Tul- lio darem. voces illæ certæ,ſcribæ meo,vetuſtis in libris non le- guntur. { Legatum meum,pref.Q.Lep. } induxi has duas di- ctiones.Q.Leptam,primum quod in antiquo libro non ſunt: deinde quod Cic.ſi præfecti nomen ponere voluiſſet,legati fuiſ ſe omiſſurum,veriſimile non eſt.poſtremo cur nomen ponat, cum ad Meſsinium Quæſtorem ſuum ſcribat, qui & præfectũ, & alios,qui cum Cic.in Cilicia fuiſſent,optime nouerat? { Vt tua,quam tu depoſ.Sex. } Hæc eſt antiquiſsimi libri lectio, ex qua nihil immutandum,vt Florentini crediderunt.Eſt autẽ ſen- ſus,quam ego pecuniam depoſui,Pomp.abſtulit,quam tu, Sex tius,quod vero de tua,qua Sextius eſt vſus,ſolicitus es propter ea quod adſcriptum cuperes,a te iuſſu meo eſſe depoſitam. de hoc(inquit) q̃ labores,nihil eſt:erit enim S.C.erunt tuæ literæ, quæ pecuniam iſtam Sextio traditam eſſe teſtabuntur { In pe- cunia ex acta ita efferre } Ex varietate duorum codicum hæc le ctio ſumpta eſt,cuius hic eſt ſenſus.Prouinciæ rationes Cic.re- tulerat. id eius Quæſtor Rufus ſe abſente fieri noluerat: pecu- niæ enim neſcio quid a ſe in prouincia exactum in libro rationũ ſcribi cupiebat,exiſtimans,niſi id cum reliquis Cice.rationibus referretur,eius rei poteſtatem ſe deinceps non habiturum. qđ ei fuiſſet inuidiæ,quaſi publicam pecuniam voluiſſet auertere. itaq; commotus eſt.Cic.autem non eſſe ait,cur iraſcatur:nam li cet ipſe rationes iam retulerit,Rufo tamen facultatem non adi- mi de pecunia referendi, quam ex egiſſet in pecunia,inquit,a te exacta non æquum fuit,ex eo q̃ ego meas rationes retulerim, vt ita te efferres,itaq; mecum inſolenter,& iracundæ ageres,ne que enim cur id facias,cauſa vlla eſt:niſi quod me fallit: ſunt.n.

me humanitate mearum literarum obligatum puto,neq; tuam hodie epiſtolam de H-S centum ſic accepiſſe,ut ij accipiunt qui bus epiſtolæ per hæc tẽpora moleſtæ ſunt. ſimul illud cogitare debes,me oẽm pecuniam,quæ ad me ſaluis legibus perueniſſet: Ephesi apud publicanos depoſuiſſe id fuiſſe H-S XXII. eam omnem pecuniam Pompeium abſtuliſſe. quod ego ſiue æquo ani mo fero,ſiue iniquo,tu de H-S centum æquo animo ferre de- bes exiſtimare,eo minus ad te uel de tuis cibarijs,uel de mea li- beralitate perueniſſe. quòd ſi mihi expenſa iſta H-S cẽtum tu liſſes,tamen quæ tua eſt ſuauitas,quiq; in me amor nolles à me hoc tempore æſtimationem accipere: nam numeratum ſi cupe- rem,non erat. ſed hæc iocatum me putato, ut ego te exiſtimo. Ego tamen,cum Tullius rure redierit.mittam eum ad te,ſiquid ad rem putabis pertinere. Hanc epiſtolam cur non ſcindi ue- lim, cauſa nulla eſt.

Vale.

alii peritiores. { Ex prouincia deceſſ. } Vetuſti codices omnes, deceſsimus,habẽt.nos vna litera i,in e,commutata deceſſemus pro deceſsiſſem e ſenſu ſcripſimus.alii codicis antiqui lectionẽ, quæ parua oĩno diligentia reſtitui potuit,in ſuum librũ ↄiecerũt.

RATIONEM Referendarum } ad vrbem. { Ius ve. } ante legem Iuliam. { Totum.n.ſcr.meum } Al. Tullium enim ſcribam meum. { M.Mind. } Epiſt.26.et.28.li.13. { Quod lex iub. } Iulia { Conſolida- tas } Al.conſulatas { Iuſtis de ca. } inſtante bello ciuili. { Te expectaturum fuiſſe,qui non- dum de prouincia deceſſeras. { Prolatis } Alii legunt, Pro relatis,vel delatis { De Vo. } Duos Voluſios ſecum habuit Cic.in prouincia.Cn. quẽ Atti ci quæſtorem ipſe appellat,& Q. quem in Cyprum miſit. vt ibi ius diceret. Sed verum hic intelligat,eſt conſiderandum. { Legatum } Voluſiũ. { Præ fectumq; } fabrum { De Lu ceio } L. Luceo,quamuis Ly- ceo, vel Logeo nonnulli ſcri- bant,& in vetere libro, De lu cro legatur. { Quem tum de- po.Sex. } Nonnulli ita corri- gunt,quam tu depoſueras ex tuis. { Non igen. } Al.nunc cen- tum { Prouiſum } Al.gratioſum,vel grauiſum legas: vt forte legendum ſit,gratum viſum { In pec.exacta iſta } Al. in ſum- ma pecuniæ exactæ ita. { Smyrna } Al.Myrina.

IN Prouin.reli.rat.prola.hab. } Pro relatis,vel pro delatis, lego. { Quamobrem de Vol.quod ſcri.non eſt id rat. } Vacat puto,quamobrem aliud enim caput eſt,vt legi poſsit. Quod au tem de Voluſio ſcribis.Rationis certe malim ſcribi, quàm Ra- tionum,frequens iuriſconſultis,etiam non antiquiſsimis, verbũ rationis eſt. i.rationi conſentaneum. ſed quia hic de rationibus agebatur,inoerſum eſt. Voluſium vero interpres inſulſiſsime, nec vlla ratione legatum hunc exiſtimat Cice. cum enim dicat Cic.maxima calamitate,& obligatione leuatos, legatum Leptã que,hunc vero Voluſium,ſi fieri potuiſſet,pro Valerio trahere in obligationem voluiſſe,quis non videt ſomniare eum,qui eoſ dem putet eſſe? Cum rem a me non inſipienter ne cogitatam quidem pu. } Vide,num,ita malis:Cum rem a me ne inſipien ter quidem excogitatam putas.hoc eſt enim q̃ dixerat etiã me diocris prudentiæ fructu ſe a Rufo verbis priuari quaſi neſciſſe excogitare rationem Valerii liberandi. { Sed neq; me tum hu manitate literarum mearum oblig.puto } Alibi. Sed neq; me in humanitate,&c. Lego, Sed neq; mihi humanitate literarum mearum te obligatum puto.ex ſenſu.Epiſtolam vero hanc id- circo poſtulat ſcindi, non ea quam putat interpres cauſa, ſed quia videbatur nonnullam publicæ pecuniæ in amicorum gra tiam diminutionem factam continere,vt de Valerianis prædi- bus,quod ſupra ſcriptum eſt.quare neſcio quam prudenter at- que ex fide fuerit in volumen relata a Tyrone,cum id Cicero- ni ſciret diſplicuiſſet. { Reliquum eſt de ſeſtertiis centum mil. } Infra legitur Centum,non centum millibus.Ego centum tenẽ- dum arbitror.nam illa quantitas in immodicum creſcit: nec ea eſt,propter cuius iacturam exiſtimari poſsit,minus ad eum aut de ſuis cibariis,aut de proconſulis liberalitate perueniſſe. { Id fuiſſe ſeſter.xxij. } Ne hæc quidem integras ſatis ſumma, cum innuat ſtatim,maiorem fuiſſe,quam illam quæſtoris centum ſe xtertiorum. Niſi quis ſcribi malit,ſeſtertium vicies bis,vt ſignifi cet. xxii.millia ſeſtertiorum. { Nolles a me tem.exiſt.acc. } De eſt hoc,vt ſit,hoc tempore atq; ita ſane alii quidam ſeruant co- dices,& ſubiecta demonſtrant. Nam,inquit numeratum ſi cupe rem non erat. Eſt vero numeratæ pecuniæ æſtimatio in res ſoli, mobileſq;,ſicut & rerum in pecuniam numeratam.

M.S.C.D.Rufo } Arbitror ad eũdem ſcriptas has, ſubiectaſ que literas,quoniam lib.13.ad Sulpitium L.Meſsinium, quæ- ſtorem ſuum fuiſſe ſcribit, vt L.Meſsinio Ruſo, & hac & ſequẽ ti epiſtola inſcribi potuerit. Sed & in eadem ad Sulpitium fra- trem Meſsinii M.Mindium facit,quem hic Rufi iſtius.

HAEC Non eſt ex illo genere,quæ ſunt diligẽter compo-

SEBA. CORR.

BERN. RVTI.

EXPO. EIVSD.

PAVL. MANV.

ſtratio: eſtq; purgatio. { Quomodo potuiſſ. } Exordium, expoſtulatio cur non venerit. { Ad ea quæ } Narrationes, de rationibus. { Sed prædes } Prædes ſunt in contractibus. vades in capitalibus negotiis. Mancipis nomine. } Mancipes, qui tenuerunt conducta vectigalia, & certam pecuniam ſenatui tradiderūt: Eſt enim manceps, qui certa pecunia promittit ſe curaturum aliquid in Republica.

ARGVMENT.

In tumultu bellorum ciuilium, cum exercitus eſſet in Africa, rebus in poteſtatem Caſaris Roma redactis, L. Meſsinius mœrore oppreſſa libertatis ſeceſſerat rus, vt interea moleſtijs vrbanis leuaretur. Scripſerat autem ad Cic. ſe cupidum eſſe eius videndi. Itaque reſcribens Cicero, dicit ſe ita arbitrari, cum & ipſe ſit eius videndi cupidiſſimus. Nam ſi cum vim multorum amicorum haberet, tamen eius conſuetudine oblectabatur: multo magis nunc ea affici debeat, cū tot amicis orbatus ſit, præſertim cum in vrbe nihil ſit, quo delectetur præter literas: & rectam conſcientiam. Deinde ad fortitudinem inuitat, & vt otio fruatur in agro admonet.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Hortatur Meſſinium, vt honeſtarum diſciplinarum ſtudio, tædium malorum & periculorum temporum diſcutiat, & eum miſerijs, & luctibus oppreſſum, conſolando quantum poteſt erigit. Suadet etiam ne in vrbem redeat, ſed dulci ſucceſſu Muſarum fruatur.

M. T. CICERO S. D. L. MESSINIO 22

GRatæ mihi tuæ literæ fuerunt: ex quibus intellexi, quod etiam ſine literis arbitrabar, uidendi mei te ſummma cupiditate affectum eſſe, quod ego ita libenter accipio, ut tamen tibi non concedam, nam tecum eſſe, ita mihi commoda omnia, quæ opto, contingant, ut uehementer uelim. etenim, cum eſſet maior & uirorum, & ciuium bonorum, & iucundorum, hominum, & amantium mei copia. tamen erat nemo, qui cū eſſem libentius, quam tecum, & pauci, quibuſcum æque libenter: hoc uero tempore, cum alij interierunt, alij abſint, alij mutati uoluntate ſint, unum mediusfidius tecum diem libentius poſuerim, quam hoc omne tempus cum pleriſq; eorum, quibuſ cum uiuo neceſſario. noli enim exiſtimare, mihi non ſolitudinem iucundiorem eſſe, qua tamen ipſa uti non licet, quam ſermones eorum, qui frequentant domum meam, excepto uno aut ad ſummum altero. itaq; utor eodem perfugio, quo tibi utēdum cenſeo, literulis noſtris: propterea etiam conſcientia conſiliorum meorum. ego enim is ſum quemadmodum tu facillime potes exiſtimare, qui nihil unquam mea potius, quam meorum ciuium cauſa fecerim: cui niſi inuidiſſet is, quem tu nunquam amaſti, (me enim amabas) & ipſe beatus eſſet, & omnes boni. ego ſum qui nullius uim plus ualere uolui, quam honeſtum otium. idemq;, cum illa ipſa arma, quæ ſemper timueram, plus poſſe ſenſi, quām illum conſenſum bonorum: quem ego idem effecerā:

ASC. GRatæ &c. In tumultu bellorum ciuilium, cū exercitus eſſet in Africa rebus in poteſtatem Cæſar. Romæ redactis, L. Meſsinus mœrore oppreſſæ libertatis, ſeceſſerat rus, vt interea moleſtiis vrbanis leuaretur, ſcripſerat autem ſe Ciceronem videre vellet, ad quod Cicero amice reſcribit dicens, Literæ tuæ fuerunt mihi gratæ, ex quibus intellexi, quod etiam arbitrabar ſine literis te affectum eſſe ſumma cupiditate vidēdi mei, quod ego accepi libenter, ita tamen vt non concedam tibi: id eſt non vincat à te in conſimili cupiditate, vtpote tui videndi. Nam ita contingant mihi omnia commonia quæ opto, ideſt quæ ad Rempub. ſpectāt, quibus nihil gratius Ciceroni eſſet, vel omnia quæ opto eueniant mihi ita commonia: ideſt mediocria, niſi commoda legēdum potemus, aut priorem rationem amplectandum, vt velim vehementer eſſe tecum vt enim: ideſt nam, videl enim vna particula, nam, vt aliter vacare videretur cum: ideſt quāuis, eſſet maior copia & virorum, & ciuium bonorum, & hominum iucundorum, & amantium mei: ideſt qui me amabant. tamen nemo erat, qui cum: ideſt cum quo, ego eſſem, libentius, quam tecum, & pauci ſupple erant, quibuſcū, ideſt cum quibus eſſem atq; libenter: ſupple ac tecum vero, ideſt ſed, hoc tempore, cū alij, ſcilicet ex amicis interierint, alij abſint mutati voluntate, quia fortunam ſecuti. medius fidius: ideſt ita me Hercules Iouis filius iudicet, aut mediante fide mea, ego poſuerim libentius, ideſt cum voluptate maiore tecum vnum diem, quam hoc omne tempus cum pleriſq; eorum, quibuſcum, ideſt cum quibus viuo neceſſario, quia tempori inſeruiendum erat, aut quia alios non habebat. Ego enim nolim te exiſtimare ſolitudinem non eſſe iucundiorem mihi, qua tamen ipſa non licet vti, quam ſermones eorum, qui frequentāt domum meam, excepto vno, aut ad ſummum altero: ideſt ſecundo. Itaq;: ideſt & ita quia nō iubet verſari cum iis hominibus qui Romæ ſunt. ego vtor eodem profugio: ideſt lenimine curarum, ad quod profugio, quo cenſeo: ideſt iudico, vtendum tibi, videlicet literulis noſtris: ideſt ſtudiis philoſophiæ potiſsimum, quæ literulas vocat, aut modeſtiæ gratia, aut quòd illis temporibus modica eſſe permittebantur, aut quòd plus literarum cenſeat in cauſis forenſibus expediendum ſi liceat. Præterea: ideſt præter literulas noſtras, vtor etiam: ſcilicet ad ſe dandam animi moleſtiam, conſcientia conſiliorum meorum: ideſt eo quòd mihi conſcius ſum nihil cuiquā conſuluiſſe, vnde Reſp. iacturam fecerit. Et econuerſo multa multis, quæ ſi ſequi voluiſſent Reſpub. adhuc ſtaret. Ego enim ſum is quemadmodum tu potes exiſtimare: ideſt iudicare facilime, qui nihil fecerim vnquam potius cauſa mea: ideſt proprij commodi gratia, quàm cauſa ciuium meorum, quod dicit quia conſul, & Imperator iam tum fuerat, aut quia vſitatum eſt ciuium meorum pro conciuium dici. Cui: ſcilicet mihi. niſi is, ſcilicet Clodius, vt opinor potius quàm Cæſar, quem tu nunquam amaſti, amabas enim me, inuidiſſet, & peccaſſet, ſcilicet mittendum in exilium, &: ideſt ſimul ipſe eſſe beatus, & omnes boni. Alij legunt beatus eſſes eo quòd de Cæſare intelligunt qui tunc beatus videbatur, & ita non diceret, beatus eſſet, ſed eſſes verum de Cæſare nō intelligi manifeſtum eſt, nunquam enim Cic. apertas inimicitias cum Cæſare habuit, quo circa potuit quis, vt etiam plures ſupra vidimus, vtroſque amaſſe, cum iam dictum ſit, ideo Meſsinium nūquam amaſſe illum, quòd Ciceroné amabat, Ego ſum ſupple is qui nullius: ideſt non vllius. non volui vim: ideſt potentiam aut violentiam vllius valere pluſquā otium honeſtum, vt eſt literarum idemq;: ideſt ego idem, cum ſenſi illa ipſa arma: ſcilicet Cæſaris, quæ timuerā ſemper, poſſe plus quàm illum cōſenſum bonorum: ſcilicet ciuium, quem: ſcilicet cōſenſum ego idem effeceram: conuocatis enim ſenatoribus Cicer. ea fundamenta pacis iecerat, quæ nunquam interrumpi poſſe videbantur, malui accipere pacē conditione, quāuis: ideſt quantumuis torta: ideſt violenta, & iniqua, quam pugnare viribus cum valentiore: ideſt potentiore viribus. Sunt, qui legant tota, vt ſit quāuis tota conditione pacis: ideſt nihilo detracto de conditionibus pacis, quas Cæſar propoſuerit. Sunt etiā, qui tum legunt ibi, idemq; tū illa &c. ſed plures eum legunt. Sed licebit ſupple nobis dicere aut diſputare corā: ideſt in præſentia mutua, breui tempore, ideſt intra breue tempus, hæc, ſcilicet iam dicta & multa alia. Neq; tamen vlla alia res tenet me Romæ: niſi expectatio rerum Africanarum: ideſt quid Cato, & cæteri Pompeiani in Africa contra Cæſarem fecerint. Enim: ideſt quia, res videtur mihi adducta in diſcrimen: ideſt periculum propinquum, ita vt paucis diebus de ſumma rerum in Africa concertandum ſit. Autem: ideſt ſed, ego puto nonnihil, ideſt aliquantulum intereſſe: ideſt referre mea: ſcilicet vtra pars victoriam habitura ſit, quāquam non intelligo ſane: ideſt multum, quid idipſum: ſcilicet vtra pars vicerit, interſit, ideſt diſcriminis habeat. Verūtamen quicquid nunciatum ſit illinc: ideſt ex Africa, ego velim non abeſſe conſiliis amicorum. Res enim adducta eſt in eum locum, vt quāquam multum interſit: ideſt differentiæ ſit inter cauſas eorum, qui dimicant, quia melior eſt, Pompeianorum fuiſſe victoriam Sed plane: ideſt omnino, animus, ſcilicet meus, qui fuerit: ideſt permittamus. vt fuerit, forſan infirmior, rebus dubiis: ideſt cum res eſſent dubiæ, confirmatus eſt multum rebus deſperatis, quem ſupple animum, literæ tuæ ſuperiores confirmarunt etiam, quibus: ſcilicet literis: intellexi, quam: ideſt quantum fortiter ferres iniuriam & iuuit: ideſt delectauit

lectauit me cum ſ.ita ſit, q͛ iuuit me ſummam humanitatem tuam profuiſſe: ideſt vtilem fuiſſe tibi, tum etiam ſup. iuoit me literas tuas profuiſſe tibi. Scribam enim verum. Tu videbare mihi fuiſſe animo teneriore, ideſt multum tenero, aut teneriorem, quam decuit, ſicut fere nos omnes ſupp. videbamur fuiſſe, qui viximus vita ingenua. i. nulla ſeruitute notata, in ciuitate beati: ideſt opulenta, ac felici, & libera. Sed vt tulimus. i. portauimus, moderate. i. temperāter, illa ſecunda. i. proſpera, & læta ſic debemus ferre fortiter, hāc fortunam non ſolum aduerſam, ſed etiam euerſam funditus. i. a primis fundamētis, quātum ad libertatem. Vt conſequamur in maximis malis, ſal tem hoc boni. vt debeamus nunc affecti ſic. ſ. deſperatione ſalutis, aut libertatis, non modo. i. non ſolum contemnere, ſed etiam optare mortē: quā ſcilicet mortem, nos debebamus contemnere etiam beati: ideſt cum eſſemus beati, propterea, quod ipſa nullum ſenſum eſſet habitura. quod dicit ſecundùm Epicureos, quos tamen alibi reprehendit, niſi forte putemus propterea dicere, quod beatis tanta fuerit lætitia, vt tormenta mortis nō ſentiant. Vnde nō dicit ſe in morte, aut poſt mortem nullū ſenſum habituros fuiſſe, ſed mortem ipſam. Tu ſi diligis me, fruere iſto otio. i. cape fructū, & voluptatem ex iſto otio, q̄d nactus es, & perſuade tibi nihil poſſe accidere, aut accedere. i. addi homini, quod ſit horribile, aut pertimeſcendum, præter culpā, ac peccatū. qua ſ. culpa, tu caruiſti. i. vacuus fuiſti, & carebis ſemper. Ego veniam breui. ſ. tempore, ad te, ſi videbitur poſſe fieri recte, ſi quid acciderit, vt. i. ita, vt conſilium ſit mutandum, ego faciā ſtatim te certiorem. Tu fac ſup. vt ſis cupidus mei videndi ita, vt ne, ideſt non moneas te iſtinc: ideſt ab iſto loco. valetudine ſop. tua, exiſtente tam infirma niſi quæſieris prius ex me per literas, quid velim te facere: ideſt vt tu facias. Velim, vt facies ſupple vt diligas me, & ſeruias: ideſt inſeruias valetudini tuæ, & trāquillitati animi ſcilicet tui.

IC. I T A Mihi omnia } Mediceus liber, & alij veteres { Communia omnia } In quibus verbis vitium ineſſe manifeſtum eſt: quomodo illud emendari poſſe arbitrati ſumus, ſpectari pōt. & fortaſſe non inelegantius, quam alii qui caſtigarunt, { Commoda omnia: } magna enim vis eſt illorum verborum. { Ita mihi omnia, quæ opto contingant } Cupimus enim ſæpe, precamurque a Diis immortalibus non nobis tantum commoda, ſed amicis etiam, & aliis qui nobis chari ſunt, non paruamq; ex ea re, ſi impetramos, voluptatem capimus: Honeſtius enim eſt amicis, ſuiſq; commoda quam ſibiipſi optare, Hæc ratio fecit, & alia ēt argumenta, vt priorem vocem deleremus arbitramur. n. cum { Omnia } ſcribere vellet perperam librarium. { Cōmunia } ſcripſiſſe: cumque erratum ſuum cognouiſſet. { Omnia poſtea ſcripſiſſe: nec priorem vocem inducere curaſſe, quod multis locis facit. { Vt enim cum eſſet } Hæc eſt Medicei codicis, & aliorum etiam veterum lectio quam tamen nonnulli damnant, qui olim, & ipſi eam valde amauerant, etſi vt omnia componerent infra ſuo ex ingenio lectionem mutauerant. Quam reſtituerūt lectionem, nullo modo probo. neq; hoc facio concertationis ſtudio, ſed quod ita verum eſſe exiſtimo, ſiquis acute perſpiciet, ſi

quauis tuta conditione pacem accipere malui, quam uiribus cum ualentiore pugnare. ſed & hæc, & multa alia corā breui tempore licebit. neque me tamen ulla res alia Romæ tenet niſi expectatio rerum Africanarum: uidetur enim mihi res in propinquum ad iucta diſcrimen. puto autem mea nonnihil intereſſe quanquam id ipſum, quid interſit non ſanè intelligo, uerū etiam, quicquid illinc nunciatum ſit, non longe abeſſe à conſilijs amicorum. eſt enim res ipſa iam in eum locum adducta, ut quanquam multum interſit inter eorum cauſas, qui dimicant, tamen inter uictorias non multum interfuturum putem. ſed plane animus, qui dubijs rebus forſitan fuerit infirmior, deſperatis confirmatus eſt multum: quem etiam ſuperiores tuæ literæ confirmarunt: quibus intellexi quam fortiter iniuriam ferres, iuuitq; me, tibi cum ſummam humanitatem, tum etiam tuas literas profuiſſe: uerum enim ſcribam: teneriore mihi animo uidebare, ſicut omnes ferè qui ita ingenua, in beata, & libera ciuitate uiximus. ſed ut illa ſecunda moderate tulimus, ſi hanc nō ſolum aduerſam, ſed ēt funditus euerſam fortunā fortiter ferre debemus: ut hoc ſaltem in maximis malis boni conſequamur, ut mortem, quam etiam beati contemnere debebamus, propterea quod nullum ſenſum eſſet habitura, nunc ſic affecti non modo contemnere debeamus, ſed etiam optare. Tu, ſi me diligis. fruere iſto otio tibiq; perſuade, Præter culpam, ac peccatum, quo ſemper caruiſti, & carebis, homini accidere nihil poſſe quod ſit horribile, aut pertimeſcendum. Ego ſi uidebitur recte fieri poſſe, ad te ueniam breui. ſiquid acciderit, ut mutandum conſilium ſit: te certiorem faciam ſtatim. tu ita fac cupidus mei uiuēdi ſis, ut iſtinc te ne moueas tam infirma ualetudine, niſi ex me prius quæſieris per literas, qd te uelim facere. Me uelim, ut facis, diligas, ualetudiniq; tuæ, & trāquillitati aſſeruias. Vale.

{ Etenim } (quemadmodum illi volunt) legatur, videbit multo minus verba inter ſe cohærere, quam ſi priſca lectio conſeruetur. Quare peccaſſe nobis nō videmur, qui ſi aliquis error eſt vna cum antiquis libris peccare volumus. Potius animaduertendum eſt, an ſit e genere eorum quæ ſpeciem ſolœciſmi habere videntur, de quibus nos aliis in locis locuti accurate ſumus, & Paulus etiam in eo, quod ſequitur, ſcholio agit.

COMMODA Omnia PAVL. MANV. ita opinor, quam communia omnia itaque olim impreſſimus, ſecuti liberos aliquot manu ſcriptos, quorum vnum ſane perantiquum Hieronymus Ferrarius habet. { Etenim cū eſſet } Alii, vt enim, quam lectionem nos non admodum probamus: particula enim, vt quæ reſpondeat, vox nō erit. Ex codice igitur Bernard. Maffei etenim emendauimus.

COMMODA omnia }. SEBA. CORR. Al. communia omnia. { Cum pleriſq; eorum } Cæſarianorum. { Vti non licet } ne offendam Cæſarem, ſi abſim. { Inuidiſſet is } vel Pompeius, vt quibuſdam placet: vel M Cato, quem Cicero ſibi inuidiſſe ſæpe teſtatur. { Effeceram } in conſulatu. { Quauis tuta } in veteribus libris fere ſemper ſcribitur, quamuis tota.

V T Enim, cum eſſet maior, & virorum, & ciuium bonorum, & iucundorum hominum } BER. RVT. Etenim: ſenſus poſtulat. { Cui niſi inuidiſſet, is quē tu nunquam amaſti } Quid ſi Pompeium intelligat? qui fœdus cum Craſſo Cæſareq; inierit, vt reſiſtere, Ciceronis Catoniſq; factioni, nimium, vt ipſis videbatur libertatis cupidæ poſſet Nota eſt. n. illa M. Tullii ſuſpiratio: Vtinam Cn. Pompeii ſocietatem cum Cæſare, aut nunquam coiſſes, aut nunquam diremiſſes. Interpretum ſenſa non ſatisfaciunt.

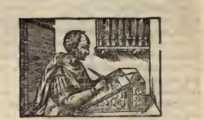
[redacted]

M. T. C. EPISTOLARVM FAMILIARIVM

Quinti Libri Finis.

M. TVLLII CICERONIS

EPISTOLARVM FAMILIARIVM LIBER SEXTVS.

ARGVMENT.

Aulus Torquatus poſt Pharſalicam cladem, dum inter Pompeianos, & Cæſarianos adhuc bella ſæuirent, ſe ut pleriq; alij, Athenas contulerat, ubi deflebat cōmunes miſerias, & ualde angebatur cum de rebus ſuis priuatis, erant n. acciſa, ac diſperdita, tum de rep. Eum itaque Cic. hac epiſt. conſolatur fere ijſdē rationibus, quibus ſupra Seruium Sulpitium, qui paulo ante ob conſimilem cauſam etiam Athenas ſe contulerat, nunc tamen abfuerat quod ſe dolere dicit Cicero Torquati cauſa, cum ex eius preſentia magnum fructum fuiſſet capturus. Operæpretium autem eſſet pro huius epiſtolæ intellectione, legere epiſtolam prius ad Seruium ſcriptam, qua incipit: Vehementer te eſſe ſolicitum &c.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Torquatum, qui cum aliis Pompeianis in eadem erat naui, conſolando hortatur, ut tempeſtates Reipub. æquo, bonoq; animo ferat.

M. CICERO S. D. A. TORQVATO. a

ETSI ea perturbatio eſt omnium rerum, ut ſuæ quemq; fortunæ maxime [redacted]it:eat, nemoq; ſit, quin ubiuis, quam [redacted] eſt, eſſe malit: tamen mihi dubium [redacted]on eſt quin hoc tempore, bono uiro Romæ eſſe miſerrimū ſit: nam etſi quocunq; in loco quiſq; eſt idē eſt ei ſenſus, et [redacted]rum, & publicarum, & ſuarum [redacted], qui ea quæ cæteri audiunt, intueri [redacted] miſerijs cogitationem ſinunt: quare [redacted] multarum rerum [redacted]o te angi neceſſe eſt: tamen illo do[redacted]udio, quod Romæ non ſis, animū [redacted] agris moleſtia tuos tuaq; deſide-

ASCEN. ETSI &c. A. Torquatus poſt Pharſalicam cladem ſe Athenas contulit, vt pleriq; alii, interea dum bella adhuc ſæuirent inter Cæſarianos, & Pompeianos, ipſe communes miſerias deflebat & valde de ſuis rebus angebatur. cum ergo Cicero hac epiſtola conſolatur fere iiſdem rationibus, quibus ſupra Seruiū Sulpitium, qui pauloante ob conſimilem cauſam etiam Athenas ſe contulerat: & eū a mœrore auocat, dicens: Etſi ea perturbatio eſt omnium rerum, vt quemq; pœniteat maxime fortunæ ſuæ, vt nemo ſit quin malit eſſe vbiuis: ideſt vbilibet quam ibi, vbi eſt tamen nō eſt dubium mihi, quin miſerrimū ſit bono viro eſſe hoc tempore Romæ. Nam etſi quocunq; in loco quiſquis eſt, idem ſenſus eſt ei, & eadem acerbitas ex interitu rerum, & publicarum, & ſuarum ſcilicet priuatim, tamen oculi: ideſt viſus, augent dolorem, quia cogunt ſcilicet nos intueri: ideſt inſpicere ea quæ cæteri audiunt, nec ſcilicet oculi ſinunt: ideſt permittunt: ſupple nos auertere cogitationem a miſeriis. Quare: id eſt quamobrem, etſi ideſt quāquam neceſſe eſt te angi: ideſt premi, affici vehementer deſiderio multarum rerum tamē libera: ideſt ſolue, animum tuū illo dolore, quo audio te confici maxime: ſcilicet quod non ſis Romæ. Enim: ideſt quia, etſi deſideras cum magna moleſtia: ideſt magna moleſtia animi concomitante: tuos. ſ. amicos, & neceſſarios, & tua, ſcilicet bona tamen illa quidē quæ requiris: ideſt exigis, tenēt ſtatum ſuum: ideſt ſibi debitum, nec tenerent melius ſi tu adeſſes, nec ſunt in illo periculo ꝓprio. Nec tu debes, cum cogitas de tuis: ſcilicet amicis, & rebus aut poſtulare, ſcilicet a deo [redacted] tua vox eſt [redacted] eſt promptam, aut exploratam: ideſt euidētem, quod [redacted] patuit in ſenatu quod tribus, & viginti vulneribus interemptus eſt. Cūq;, ideſt & cum, exitus omnium bellorū ſint incerti, quia nondum finitum erat bellum ciuile, quaſi dicat, ego perſpicio, id eſt intelligo clare, nullum periculum eſſe tibi ab altera victoria, .ſ. Cæſaris, qui tibi placato eſt animo. quidem. i. certe, quod periculum ſit ſeiunctum: ideſt ſeparatum ab interitu: ſcilicet libertatis omnium, & certo ſcio te nunquam timuiſſe ab altera: ſcilicet victoria, vtpote Pompeianorum. Reliquum eſt: ideſt reſtat, vt commune periculum Reip. excruciet maxime teipſum, quod: ſcilicet ſolum a communi periculo cruciari, ego pono quaſi loco conſolationis. Cuius, tanti mali, quamuis: ideſt licet docti viri videlicet philoſophi, aut docti, ciues, dicant multa ſcilicet remedia, aut legamus multas, vt ſit, quamuis dicant multas ſupple conſolationes ab eo quod ſequitur, tamen vereor vt vlla conſolatio vera poſſit reperiri, hoc eſt vereor nullam verā poſſe reperiri. Idem enim efficit verbum vereor, cum negatione, & ſine ea, præter illam, ſcilicet cōſolationem, quæ eſt tanta quantum roboris: ideſt fortitudinis, atq; neruorum: ideſt virium firmarum, eſt in animo cuiuſq;. Si enim ſentire bene, & facere recte eſt ſatis ad viuendum bene, & beate, ſecundum Stoicos, qui in virtute beatitudinem ponunt, nō vereor ne nefas ſit dicere eum eſſe miſerum, qui poſſit ſuſtentare ſeſe conſcientia: ideſt eo quod ſibi conſcius eſt optimorum conſiliorum, Nec enim arbitror nos ductos: ideſt inductos, præmiis victoriæ. i. quam victoria talis afferre ſolet, reliquiſſe olim: ſcilicet dum Pompeium ſecuti ſumus, patriam, & liberos, & fortunas: ideſt diuitias, ſed videbat nobis quoddam officium iuſtum, & pium & debitum Reipub. & dignitati noſtræ. qui nec cum faciebamus id: ideſt cum de derelinquebamus noſtros, & noſtra, eramus tam amentes, ideſt inſani, vt victoria eſſet: ideſt reputaretur nobis explorata: id eſt certa. Quare ſi id, quod ꝓpoſitum fuit poſſe accidere nobis ingredientibus cauſam: ideſt quod videbamus ante oculos, hoc eſt Cæſarem victorē fore, euenit, nos non debemus cadere animis, ita, quaſi, aliquid euenerit, quod putarimus nunquam poſſe fieri. Igitur ſimus ea mente: ideſt habeamus eam mentem, quam ratio, & veritas præſcribit: ideſt ſtatuit nobis, vt putemus e ideſt exiſtimemus nihil præſtādum. i. emendandum a nobis, in vita. ſiſta. i. eorum quæ contingunt vita noſtra durante, præter culpā. ſ. noſtrā, & cum careamus ea. ſ. culpa (ergo caremus ēt iis, quæ hic nolumus) feramus omnia humana. i. quæ omni homini accidere poſſunt incommoda, placate, & moderate. Atq; hæc oratio. ſ. mea pertinet eo: ideſt ad id, vt perditis omnibus rebus: ideſt licet omnes res ſint perditæ, tamen ipſa virtus videatur poſſe ſuſtentare ſeſe. Sed ſi aliqua ſpes eſt rebus: id eſt de rebus communibus, tu non debes carere: ſcilicet ſpe, quicunq; ſtatus eſt futurus. Atque veniebat mihi ſcribenti hæc in mentem: ideſt cogitationem me eſſe eum cuius deſperationem tu ſolitus eſſe accuſare, quemq;: ideſt & quem (ſunt enim duæ partes) tu ſolitus eſſe excitare tua autoritate, cunctantem: ideſt hæſitantem, & diffidentem: ideſt quaſi deſperantem de repub.

Quo

ras, tamen illa quidem, quæ requiris, ſuum ſtatum tenent, nec melius, ſi tu adeſſes, tenerent, nec ſunt ullo in proprio periculo. nec debes tu, cum de tuis cogitas, aut præcipuam aliquā fortunam poſtulare, aut communem recuſare. de te autem ipſo Torquate eſt tuum ſic agitare animo, ut non adhibeas in conſilium cogitationum tuarum deſperationem aut timorem: nec enim is, qui in te adhuc iniuſtior, quàm tua dignitas poſtulabat, fuit, non magna ſigna dedit animi erga te mitigati. nec tamen is ipſe, à quo ſalus petitur, habet explicatam, aut exploratam rationem ſalutis ſuæ. Cumque omnium bellorum exitus incerti ſint: ab altera uictoria tibi periculum nullum eſſe perſpicio, quod quidem ſeiunctum ſit ab omnium interitu: ab altera te ipſum nunquam timuiſſe, certo ſcio reliquum eſt, ut te ipſum, quod ego quaſi conſolationis loco pono, maxime excruciet, commune periculum Reipub. cuius tanti mali, quāuis docti uiri multa dicant, tamen uereor, ne conſolatio ulla poſsit uera reperiri: præter illam, quæ tanta eſt quantum in cuiuſq; animo roboris eſt, atq; neruorum ſi enim Bene ſentire, rectéq; facere, ſatis eſt ad bene, beatéq; uiuendum, uereor, ne eum, qui ſe optimorum conſiliorum conſcientia ſuſtentare poſsit, miſerum eſſe, nefas ſit dicere: nec enim nos arbitror uictoriæ præmijs ductos, patriam olim, & liberos, & fortunas reliquiſſe: ſed quoddam nobis officium iuſtum, & pium, & debitum Reipub. noſtræq; dignitati uidebatur, qui neque, cum id faciebamus, tam eramus amentes, ut exploratam nobis eſſet uictoria. Quare ſi id euenit, quòd ingredientibus nobis in cauſam propoſitum fuit accidere poſſe: non debemus ita eadere animis, quaſi aliquid euenerit: quod fieri poſſe nunquam putarimus. ſimus igitur ea mente, quam ratio, & ueritas præſcribit: ut nihil in uita nobis præſtandum præter culpam putemus, eaq; cum careamus omnia humana placate, & moderate feramus, atq; eò pertinet oratio, ut perditis rebus omnibus, tamen ipſa uirtus ſe ſuſtentare poſſe uideatur. ſed ſi eſt ſpes aliqua rebus communibus, ea tu, quicunq; ſtatus eſt futurus, carere non debes. atq; hoc mihi ſcribenti ueniebat in mentem, me eum eſſe, cuius tu deſperationem accuſare ſolitus eſſes. quemq; autoritate tua cunctantem, & diffidentem excitare. quo qui=

Quo quidē tempore: ſcilicet quo tu me accuſabas ſic, & excitabas, ego non improbabam cauſam noſtram, quæ ſemper iuſta viſa eſt, ſed conſilium ſupple noſtrorum. quia dixi nos male conſultos eſſe, qui tantæ Cæſaris potentiæ aduerſaremur, cum tamen iuſtiſsima eſſet ratio belli contra eum, vnde addit dicti ſui rationem dicens. Enim: ideſt quia ego videbam: ideſt: intelligebam, nos aduerſari ſero: ideſt nimis tarde, iis armis, quæ erant confirmata per noſmet ipſos multo ante, quia tunc, cum Cæſari decretum eſt imperium in Gallia, & dolebam diſceptari de iure pulico: ideſt de principatu Romano, pilis, ideſt telis longis, Romanorū propriis, & gladiis, non conſiliis, neq; autoritatibus noſtris, Neq; ego, cum dicebam ea fore: ideſt futura eſſe, & dimittere, quæ facta ſunt, videlicet nunc, diuinabam: ideſt quaſi diuino inflatus ſpiritu prædicebam futura, ſed timebam ne id accideret, quod videbam, & ideſt ſimul, poſſe fieri, & fore exitioſum: ideſt pernicioſum, ſi eueniſſet, præſertim cum ſi promittendum, eſſet nihil alterutrum: ideſt alterum duorum, de euentu, atq; exitu rerum poſſem promittere exploratius, ideſt certius id, quod euenit, videlicet Cæſarem victurum in conflictu Pharialico, aut ſimili, ſi contigiſſet confligere cum Pompeianis. Nos enim, qui Pompeium ſecuti ſumus, præſtabamus: ideſt meliores eramus his: ideſt huiuſmodi rebus, quæ non profuerunt in aciem, ideſt contra armatam manum hoſtium. autē ideſt ſed, nos eramus inferiores vſu armorum, & robore militū. Sed quæſo tu adhibe nunc illum animum, quo cenſebas me oportere eſſe tunc. Ego ſcripſi hæc eo: ideſt propterea, quòd Philargyrus (nomen eſt liberti ipſius Torquati, quando autem appellatiuū eſt, dicitur amator argēti, hoc eſt auarus,) tuus: ſcilicet libertus, narrauit mihi requirenti omnia de te: narrauit dico animo fideliſsimo, vt quidem viſus eſt mihi: ſcilicet narrare, quia fraus interdum occulitur. te ſolere eſſe interdum ſolicitum vehementius: ideſt vehementer aut vehementius, quàm deceat, quod non deberes facere, nec dubitare, quin ſis futurus ſupple is, qui debes eſſe, aliqua rep. ſcilicet futura, aut repu. ſupple perdita: ideſt ſi ſit perdita, futurus ſi conditione: ideſt iſta tu vitæ, non afflictiore quàm cæteri. Vero: ideſt ſed, tu debes ferre hoc tempus, quo nos omnes ſumus exanimati: ideſt priuati animo. Et ſuſpenſi: ideſt ſtupefacti, animo moderatiore. ſcilicet quàm, reliqui hoc: ideſt propter hoc, quòd: id eſt quia, tu es: ideſt ſimul in ea vrbe: ſcilicet Athenienſi, vbi ratio & moderatio vitæ eſt nata, & alita: ideſt nutrita. Et: ideſt ſimul, habes Seruiū Sulpitium, quem dilexiſti ſemper vnice, qui profecto conſolatur te, & beneuolentia, & ſapientia, cuius ſi nos eſſemus ſecuti autoritatem, & conſilium, nos ſubiiſſemus potius togati: ideſt in pace potentiam, quàm armati victoriam. Sed hæc: ſcilicet conſolatoria verba, fuerunt fortaſſe longiora quàm fuit neceſſe. ego exponam breuius illa, quæ ſunt maiora. Ego neminē habeo, cui debeam plus, quàm tibi, & caſus belli eripuit mihi eos, quibus debebam, ſcilicet ſi viuant, tantum quantum tu intelligis. Autem: ideſt ſed ego intelligo [redacted] ter li[redacted]oc tempore, ſed quia [redacted] ſtudeat aliud quàm id, quod agit vbi ſtud[redacted] ſtruitur, non poſsit, & ita quilibet poſs[redacted] quid, ſcilicet aduerſus Cæſarem. [redacted] omne conſilium meum operam: ſcilicet [redacted] certe, ideſt haud dubie, ſtudium ſup[redacted] tibi, & liberis tuis.

VICT. SI Enim bene ſentire rectéq; facere, ſatis eſt ad bene beatéq; viuen[redacted] reor ne eum[redacted] conſiliorum conſcientia ſuſtē tare poſsit, miſerum eſſe nefas ſit dicere } negatiuam particulam ante. { Vereor, } Vetus ille codex non habet. Quæ tamen ſi non ſit, ſententiam nō corrumpit; poteſt etiam cum interrogatione locus legi, qua ſi dixerit. vere[redacted]: & cætera. [redacted] immutauimus, ſi [redacted] vetere lectione magis delectatur [redacted]

SEBAS. CORR. [redacted] Torquato. } Is [redacted] Milonis quæſitor fuit. { N[redacted] tunas reliquiſſe } Pompeium ſequens. { Veritas præſcribit } Virtus præſcribit, in omnibus fere libris legitur. { Cōſilium improbabam. } relinquendi Italiam, & pugnandi. { Is armis aduerſari } Cæſaris. { Per noſmetipſos } Pompeio prouinciæ Cæſaris propagatore. { Iis enim rebus. } dignitate, & autoritate. { Suſpenſi ſumus. } expectatione belli Africani. { In ea vrbe. } Athenis. Seruium Sulpitium Achaiæ præfectum. { Autoritatem, & conſilium } Epiſt. 5. lib. 4. { Togati } Cæſaris quoniam depoſitis armis Coſſ. eſſet factus. { Armati } Cæſaris { Quam tibi } cuius quātum ſtudium, & quàm inſigne fuerit erga me temporibus illis, quæ nota ſunt omnibus, ſcire neceſſe eſt, inquit libro. 2. de Finibus.

BERN. RVTI. SI Enim bene ſentire rectéque facere ſatis eſt ad bene beatéq; viuendum, non vereor, ne eum qui ſe optimorum conſiliorum conſcientia ſuſtentare poſsit: miſerum, eſſe nefas ſit dicere } Videtur vna abeſſe negatio, aut vna abundare, vt legi debeat, Vereor ne eum, &c. vel. Non vereor, ne non eum, & reliqua: vel, Non nefas ſit dicere. Alioqui ſi primam ſcripturam recipimus, ſignificarit, certum habeo, nefas non eſſe miſerum dicere: quod Ciceronis ſententiæ repugnat, ea eſt enim iſtiuſmodi orationis vis, atq; proprietas, quod frequenti autorum vſu, ipſiuſq; in primis Ciceronis ſancitur: etſi pleriſq; locis corruptis, quibuſdam vero etiam eruditis hominibus diſſentientibus. { Togati potius potentiam, quàm armati victoriam ſubiiſſemus } { Togati atq; armati, ſcilicet Cæſaris. ſunt enim ſecundi caſus. Potentiam vero togati dixerit propter ſecundum conſulatum, quem, ſi exercitum prouinciamq; tradere, dari ſibi omnino Cæſar volebat. autores omnes. ad Cecinam ipſe paulopoſt: Eſſet hic quidem clarus in toga & princeps, ſed tantas opes, quantas nunc habet, non haberet.

[redacted]

[redacted]

abiectis defatigatione, aut detractis victoria: ſcilicet alterius, partis ciuitas: ſcilicet Romana reſpirauerit, licebit tibi frui, & dignitate tua, & fortunis tuis. Si omnia: ſcilicet repub. iura interierint omnino: ideſt ex omni parte, & is exitus: ſcilicet bellorum fuerit, quem Marcus Antonius orator inſignis qui fuit auus illius Marci Antonij, qui triumuir Ciceronem poſtea pro ſcribendum curauit, & proſcriptum comprehendendum ac trucidandum præcipue ob Philippicas orationes in eum ſcriptas, vir prudentiſsimus, timebat iam tum: ideſt tunc, cum ſuſpicabatur tantum malorũ inſtare, conſolatio illa eſt quidem miſera præſertim tali ciui, & viro: ſed neceſſaria, videlicet nihil eſſe dolendum: cuiquam præcipue: ideſt ſingulariter, aut peculiariter in eo, qđ accidit vniuerſis. Quæ vis, &c. Si tu attendes. quod facis quæ, vis ſit in his paucis: ſcilicet proximo loco iam habitis, pauca autem ideo ſcripſit enim: ideſt quia, plura. non erant committenda epiſtolæ, quæ breuitate gaudet, tu profectò intelliges etiam ſine literis meis, te habere aliquid, quod, ſperes: ideſt ſperare poſsis, & nihil ſupple habere, quod timeas: ideſt timere debeas, aut hoc, aut aliquo ſtatu reipub. ſupple extante. Si omnia interierint, cum ne velis quidem ſi liceat te eſſe ſuperſtitem: ideſt ſuperuicturum reipub. intelliges ſupple, fortunam eſſe ferendam, præſertim, quæ abſit à culpa. Sed hæc, ſupple ſcripta ſint hactenus. Velim ſupple vt ſcribas ad me quid agas, & vbi ſis futurus, vt poſsim ſcire, aut quo ſcribam, aut quo veniam.

dem tempore non ego cauſam noſtram, ſed conſilium improbabam, ſero enim nos ius armis aduerſari uidebam, quæ multo ante confirmata per noſmetipſos erant, docebamq́; pilis, & gladijs, non conſilijs, neq; autoritatibus noſtris de iure publico diſceptari. neq; ego ea quæ facta ſunt fore cum • *dicebã,* a.l. docebam. *diuinabam futura, ſed quod & fieri poſſe & exitioſum fore, ſi eueniſſet, uidebam, id ne accideret, timebam: præſertim cum ſi mihi alterutrum de euentu, atque exitu rerum promittendum eſſet, id futurum, quod euenit: exploratius poſſem promittere. ijs enim rebus præſtabamus, quæ non prodeunt in aciem uſu autem armorum, & militum robore inferiores eramus, ſed tu illum animum nunc adhibe quæſo, quo me tum eſſe oportere cenſebas. hæc eo ſcripſi, quod mihi Philargyrus tuus omnia de te requirenti, fideliſſimo animo (ut mihi quidem uiſus eſt) narrauit, te interdum ſolicitum ſolere eſſe uehementius, quod facere non debes, nec dubitare, quin aut aliqua Repub. ſis futurus qui eſſe debes, aut perdita, non afflictiore conditione, quàm cæteri: hoc uero tempus, quo exanimati omnes, & ſuſpenſi ſumus, hoc moderatiore animo ferre debes, quod & in ea urbe es, ubi nata, & alta eſt ratio, ac moderatio uitæ: & habes Seruium Sulpitium, quem ſemper unicè dilexiſti, qui te profectò, & beneuolentia, & ſapientia conſolatur. cuius ſi eſſemus, & autoritatem, & conſilium ſecuti, togati potius potentiam, quam armati uictoriam ſubiſſemus. ſed hæc longiora fortaſſe fuerunt, quam neceſſe fuit. illa, quæ maiora ſunt, breuius exponam. Ego habeo cui plus, quàm tibi, debeam neminem. quibus tantum debebam, quantum tu intelligis, eos mihi huius belli caſus eripuit. qui ſim autem hoc tempore intelligo. ſed quia nemo eſt tum afflictus, qui, ſi nihil aliud ſtudeat, niſi id, quod agit, non poſſit nauare aliquid, & efficere, & omne meum conſilium, operam, ſtudium certe uelint exiſtimes tibi tuiſq́; liberis eſſe debitum.* Vale.

GISBERTI LONGOLII LEMMA.

Et hac eſt conſolatio eiuſdem cum ſuperiore argumenti, non eſſe cuiquam priuatim de tanto caſu Reip. dolendum, cum omnes ex æquo boni habeant, quod conquerantur.

ASC. PEto. Argumentum eſt, quales ſuperiores epiſtolæ: Adducit enim Cicero multas rationes, quibus probat nihil eſſe, quod Torquatus merito moleſte ferat, qđ non ſit adhuc conſecutus id, quod volebat, & quod cauſa eius ſit obſeruata in maiore varietate, quam quiuis opinatus eſſet. Purgat autem id principio, quod raro ad eum ſcripſerat, dicens: Peto à te. ne putes me ſcribere ad te rarius, quàm ſoleam, obliuione: ideſt propter obliuionem tui, ſed aut grauitate valetudinis: ideſt ægritudinis, qua tamen ego videor leuari: ideſt liberari, iã paululum: ideſt modicum, aut modicule, aut ſupple ideo qđ abſum ab vrbe, vt nõ poſsim ſcire, qui proficiſcantur ad te. ſcilicet Athenas. Quare ego velim, vt ſupp. habeas ſtatutum ideſt cõſtitutum, & firmatum me tenere memoriam tui, eſt beneuolẽtia ſumma: ideſt maxima, & omnes res tuas eſſe mihi non minori curæ, quàm meas: ſcilicet res. Quod: ſcilicet vt ſcribis, cauſa tua verſata eſt adhuc in maiore varietate, quam homines aut volebant, aut opinabantur: crede mihi non eſt, ſupple aliquid tibi pro mali: ideſt ſecundum mala temporum quod feras: ideſt ferre debeas moleſte. Neceſſe eſt. n. aut reipob. vrgeri armis ſempiternis, aut repub. recreari aliquando, his: ſcilicet armis, poſitis: ideſt depoſitis, aut ſupp. eam interire funditus: ideſt à fundo, vel ad fundum vſq;. Si arma valebunt, nec debes vereri eos ſcilicet Cæſ. & Cæſarianos à quibus receſſeris, nec eos, quos adiuuiſti videlicet Pompeianos: ſi aut armis poſitis: ideſt depoſitis. conditione: ideſt paßione aut

M. CICERO S. D. A. TORQVATO 2

PEto à te, ne me putes obliuione tui rarius ad te ſcribere, quam ſolebam. ſed aut grauitate ualetudinis, qua tamen iam paulum uideor leuari, aut quod abſim ab Vrbe, ut, qui ad te proficiſcantur, ſcire non poßim. quare uelim ita ſtatutum habeas, me tui memoriam ſumma cum beneuolentia tenere, tuaſq́; omneis res non minori mihi curæ, q̃ meas eſſe. Quòd maiore in uarietate uerſata eſt adhuc tua cauſa, quã ho-*

S I Arma valeb[illegible] eos à quibus receſſeris, vereri debes, nec eos, quos adiuuiſti. } Etſi hic vulgatam lectionem conſeruauerimus, magis tamen antiquam ꝓbamus, quæ neſcio quomodo tunc nos ſubterfugit, pro { Receſſeris. } enim, (recipere legendum eſt vt intelligat nunc Cæſarianas partes. Si enim { Receſſeris } legas, Pompeianas intelligas oportet, ab illis enim diſceſſerat poſt aduerſam eorum pugnam, quod ſententiæ nullo modo quadrabit. Eædem autẽ erant quas adiuuerat, & à quibus receſſerat, cum hic de ambabus loquatur. Aut enim armis inquit vrgebitur Reſpub. ſempiternis, quo caſu nulla tua præcipua calamitas erit, ſed vt malis res tuæ in tuto ſunt nec enim Cæſarianos timere debes, à quibus recipereris (præſenti autem tempore vtitur, quia nondum res confecta erat, nam, vt ſupra inquit, in magna varietate eius cauſa verſata eſt, de qua tamen bene ſperare licebat propter animum Cæſaris mitigatum) nec eos quos adiuuiſti: hi autem erant Pompeiani. Durante igitur bello inquit, malum à natura parte expectare debes. Illi enim, quibus fauiſti, & cum quibus in rebus gerendis

dis fuiſti propter priſtinam ſocietatem te incolumen volent: hi aut te recipiunt, & ſuum nam numerant. Sæpe autem veteres codices propter variam, & aliquantulum inquinatam ſcripturam primo ita perturbant, vt non mirum ſit, ſi quæ quandoq; prætereunt. nec enim facile eſt, ſiquid boni lateat, perſpicere. Nam parua quæque illoſio, & labes optimam lectionem occulere potes. { Reciperis } autem in illis ſcriptum eſt, cum { Receperis. } eſſe deberet. quod ſi ita ſcriptum fuiſſet, nõ alii fortaſſe, dum verbum illud corrigere valent, mendoſum eſſe arbitrantes, nec ſatis ſententiam huius loci intelligentes, deterius multo feciſſent. Eſt autem pro I, ſæpe poſitum E in priſcis exemplaribus, & I pro E. Quinetiã hoc ipſum verbum eadem ratione in iiſdem codicibus ſcriptũ eſt, in epiſtola ad Brutum, Nõ recepi a Lepido Antonium ꝑ recipi. Præterea quod in his verbis eſt { Adiuoiſti. } Mediceus codex { Adiuiſti, } facili in aliam vocem lapſu, niſi ob ſeruatum eſſet hoc verbum per vnum tantum V, in eo exemplari ſemper legi, & aliis etiam quos vidi vetuſtis codicibus.

SEBA. CORRA.

ABSIM Ab vrbe } in meis prædiis. { Nec eos } Cæſarianos. { A quibus reciperis } Cæſare tibi iam fere reconciliato. Al. receſſeris { Nec eos } Pompeianos. { Quos adiuuiſti } Al. quos adiuiſti. { Is exitus } Reipublicæ euerſio. { Marcus Antonius } Orator.

[redacted]

mines aut uolebant, aut opinabantur: mihi crede, non eſt pro malis temporum, quod moleſte feras: neceſſe eſt enim, aut armis urgeri Rempublicam ſempiternis, aut his, poſitis, recreari aliquando, aut funditus interire. ſi arma uolebunt: nec eos, à quibus receſſeris, uereri debes, nec eos, quos adiuuiſti: ſi armis, aut conditione poſitis, aut defatigatione abiectis, aut uictoria detractis, ciuitas reſpirauerit: & dignitate tua frui tibi, & fortunis licebit. ſin omnino interierint omnia, fueritq; is exitus, quem uir prudentiſſimus Marcus Antonius iam tum timebat cum tantum inſtare malorum ſuſpicabatur: miſera eſt illa quidem conſolatio, tali præſertim ciui, & uiro, ſed tamen neceſſaria, NIHIL *eſſe præcipue cuiquam dolendum in eo, quod accidat uniuerſis. quæ uis inſit in his paucis uerbis (plura enim committenda epiſtolæ non erant) ſi attendes, quod facis: profecto etiam ſine meis literis intelliges, te aliquid habere, quod ſperes: nihil, quod aut hoc, aut aliquo Reip. ſtatu timeas, omnia ſi interierint, cum ſuperſtitem te eſſe Reipubli. ue (ſi liceat) quidem uelis, ferendam eſſe fortunam, præſertim quæ abſit à culpa, ſed hæc hactenus. Tu uelim ſcribas ad me, quid agas, & ubi futurus ſis, ut, aut quo ſcribam, aut quo ueniam, ſcire poſſim. Vale.*

OSBERTI LONGOLII LEMMA.

Et hæc eiuſdem eſt argumenti epiſtola, in qua communi cum ſuperioribus conſolatione eſt vſus, idq; omnino a temporum & loci ratione.

M. CICERO S. D. A. TORQVATO 3

SVPERIORIBVS *Literis beneuolentia magis adductus, quam quod res ita poſtularet, fui longior. neque enim confirmatione noſtra egebat uirtus tua, neque erat ea mea, cauſa, atque fortuna, ut, cui ipſi omnia deeſſent, alterum confirmarem. hoc item tempore breuior eſſe debeo, ſiue enim tum nihil opus fuit tam multis uerbis, nihilo magis nunc opus eſt: ſiue tum opus fuit, illud ſatis eſt, præſertim cũ acceſſe rit nihil noui: nam etſi quotidie aliquid audimus earum rerum quas ad te perferri exiſtimo, ſumma tamen eadem eſt, & idem*

ASCENSIVS.

SVPERIORIBVS Literis &c. Hæc epiſtola, inquit Hubertinus, videtur præponenda ſuperiori, quia ſcripta videtur poſt priorem, in qua Cicero multa adduxit ad cõſolandum Torquatum, propter quæ ſe nunc breuiorem debere eſſe. Conſolatur tamen eum etiam hac epiſtola, quantum poteſt, licet dicat Torquatum eſſe in ea vrbe, vtpote Athenienſi, vbi vel ipſi parietes ornatius, quam Cic. ipſe loqui poſſint. Ordo eſt. Ego fui longior: ſcilicet quam decet, vel aliquantulum longius ſuperioribus literis, quarum initium eſt: Etſi ea perturbatio & cætera adductus: ſcilicet ad hoc, magis beneuolentia, quam quod res: ideſt neceſsitas poſtularet ita. Neque enim virtus tua egebat confirmatione noſtra. Neque ea: ideſt talis, erat cauſa mea, atque fortuna, vt, cui ipſi omnia deeſſent, confirmarem alterum. debeo item: ideſt ſimiliter, eſſe breuior hoc tempore, enim ideſt quia, ſiue nihil opus fuit, tum: ideſt tunc, tam multis verbis. nihilo: ideſt in nullo eſt tunc magis opus: ſcilicet tam multis verbis, ſiue tum ideſt tunc, opus illud: ſcilicet quod tunc ſcripſit ſatis eſt, præſertim, cum nihilo noui acciderit. Nam etſi: id eſt quãquam nos audimus quotidie: ideſt ſingulis diebus, aliquid earum rerum quas ego exiſtimo perferri ideſt complete nũciari ad te, tamen ſumma: ideſt finalis ſententia, & concluſio de ſtatu Reipublicæ eſt eadem & exitus eſt idem: ideſt ad eundem finem omnia tendunt, quem: ſcilicet exitum, ego video animo tam: ideſt tam perfecte, & euidenter, hoc eſt perſpicio futurum, quam, ideſt quantum, perfecte ſupple video, aut videmus ea, quæ cernimus oculis: ſcilicet exterioribus. Ex hoc loco traxerunt quidam differentiam inter cerno & video, dicẽtes cernere ad oculos exteriores videre etiã ad interiores pertinere. Nec vero video quicquam. quod non ſcio certo ideſt pro certo, te videre idem. Nam etſi nemo poteſt diuinare, quem exitum acies: ideſt confectus, duarum acierum ſit habitura: ſcilicet in Philippis, campo Pharſaliæ, tamen video, & ideſt ſimul exitũ belli: ideſt id, quod bellum ſequetur, vtpote oppreſsionem Reipublicæ, & ſi ſupple video minus: ideſt non ſatis clare, id ſcilicet quod dictum eſt, hoc eſt exitum belli, certe video, quidem: ideſt ſaltem, hoc: ſcilicet quod, cum ſit neceſſe alterutrum: ideſt vnũ duorum, aut Cæſarem, aut Pompeianos vincere, video ſupple qualis victoria, vel hæc ſcilicet Pompeianorum, vel illa: ſcilicet Cæſaris, ſit futura quaſi dicat cum amiſsione libertatis, cum, vtrique velint opprimere aduerſarios ſuos. Et cum: ideſt poſtquam, perſpexi id: ideſt qualis futura ſit victoria, optime: ideſt perfectiſsime, ego video ſupple ipſum tale, vt nihil: ideſt non aliquid, vt aliquid mali non videatur futurum ſi, vel. i. etiam id quod ꝓponitur. ſ. nobis ab inimicis, vel. i. etiam maxime ad timorem. i. ad incutiẽdum nobis timorem, hoc eſt mori, aut occidi, ceciderit ante. ſ. perfectam alterutrius victoriam. Enim. i. quia viuere ita. i. in ſeruitute quadam publica, vt. i. qualiter, viuẽdum ſit tunc. ſ. poſt alterutrius victoria eſt miſerrimum. Autem .i. ſed, nemo ſapiens dixit, aut duxit mori miſerum. Vñ Maro, vſq; adeo ne mori miſerum eſt? ne quidem. i. non ſaltem, beato hoc eſt cum vt Flaccus dicit, mors vltima linea rerum ſit, & ita finis malorum ſaltem huius mundi, ita vt mors miſeris optãda, beatis fugienda, vnde Boeth. mortẽ cenſet felicem, quæ ſe nec dulcibus annis. Inſerit, & mœſtis ſæpe vocata venit, tñ ſapiẽtes ne beato quidẽ miſeꝶ putant mortem interuenire, cũ ſit ineuitabilis, & citra culpã noſtram, ob culpam tñ primi parentis accidere poſsit: verũ chriſtianis placet, quod dr̃, Precioſa in ꝯſpectu Dñi mors ſanctorum eius. &, Beati, qui in domino moriunt, & contra, Mors peccatorũ peſsima ſed reuertamur ad ordinẽ. Sed tu es in ea vrbe. ſ. Athenienſi, in qua ipſi parietes videãtur pol-

ſe propter frequentem lectionem philoſophiæ, vnde Iuuena. ſimili hiperbole vtitur Satyram primam. Frontonis platani conuulſaq; marmora clamant, Semper & aſsiduo ruptæ lectore columnæ loqui hæc, vel plura, & ornatiora. Ego cõfirmo tibi hoc etſi.i.quanquam, conſolatio ex miſeriis aliorum eſt leuis.i.modici ponderis, & momenti, quia licet Solatium eſt miſeris ſocium habere in pœnis, tamen non minus cruciantur, qui cũ multis cruciantur, quam ſi ſoli eſſent te nihilo.i.nullo modo eſſe nunc in diſcrimine.i.periculo, maiore, quam quemuis, aut eorum, qui diſceſſerunt.ſ. ab vrbe, aut eorum, qui remãſerunt. Alteri.ſ. qui receſſerũt ab vrbe ſecuti alterutrum ducem dimicant.i.certant pro victoria, & ita in periculo vitæ ſunt, alteri.ſ. qui remanſerunt tanquam neutrius factionem approbantes, timent victorẽ: ſ.tam Cæſ. quam Pompe. Sed vt iam dictum eſt, hæc.i. huiuſmodi conſolatio, eſt leuis: ideſt modici momenti, illa.ſ. quam dicet, eſt ſupple grauior: ideſt maioris ponderis, qua ſcilicet conſolatione, ego ſpero te vti ego certo vtor, ſupple ea. Nec enim angar illa re dum: ideſt donec, aut quandiu ero: ſcilicet in hac vita, cum vacem, id eſt vacuus, & purus ſim, omni culpa, & ſi non ero: ſcilicet in hoc mundo, carebo omnino ſenſu.i. perceptione earum rerum, quæ hic gerentur. Eſt ergo magni momenti conſolatio, qua dilemmate quoddam conuincit virum bonum, & ſapientem non debere angi pro rebus, quæ hic accidant. Nam aut interierit malis huius vitæ aut non, ſi interierit, non augetur eis, quæ citra culpam ſuã contigerunt, vt mala belli ciuilis, cuius Cic. neutri fuerat autor, aut non interierit, & ita non ſentiet, ſaltem cum dolore, cum ſine culpa ſua contigerint. videtur tamen Epicurice innuere, nullum manere poſt mortem in homine ſenſum, cuius contrarium alibi docet. Sed rurſus ſup. mitto γλαῦκας: ideſt noctuas, εἰς.i.ad, ἀθήνας: id eſt Athenas, vbi maxima vis noctuarum eſt, hoc eſt prudentiorem me doceo, quaſi ſus Mineruam, qui ſcilicet ſcribo hæc ad te .ſ. hominem tam doctum, tu, tui, & tua omnia ſunt mihi curæ, & erunt dum: ideſt quandiu, viuam. Eſt autem Zeugma ab inferiore. nam per conceptionem diceret, eſtis & eritis.

* a.l. ceciderit.

* a.l. quẽtis, autorũ aut eorum qui diſceſſerunt alteri.

* Ideſt noctuã Athenas.

VICT. A V T Eorum quid diſceſſerint } Quia vno membro diminuti hic ſunt omnes non ſolum veteres, ſed etiam recentiores manu ſcripti codices, ipſe meum eſſe arbitratus ſum rem notã facere, lectoreſq; admonere nota eſſe hæc verba (niſi fallor) & ſoppoſita. Sic enim in melioribus cunctis nulla varietate legitur { Aut eorum qui diſceſſerint alteri dimicant } Puto autem librarium in particula. { Aut deceptum eſſe, totumq; ſuperius membrum reliquiſſe. Ego vulgatam lectionem remouere nolui, ſiquis illa delectetur. mihi nõ dubium eſt, quin ab aliquo ſuppleta ſit eorum, qui ſemper, quæ deſiderari credunt, pro ſuo arbitrio reponunt. quantum diſſentiam ab his, alibi dixi, Eſt autẽ & in ſequenti epiſtola alter locus, quem pariter mancum cum inuenerim, eodem iudicio ductus, eadem nota ſignaui. Sic autem ille proculdubio lacer, & decurtatus in antiquis codicibus legitur, Equidem cum hæc ſcribebam, aliquid tam actum putabam: non quo, ſed quod difficilis erat coniectura. Quod autem

*exitus, quem ego tam, uideo animo quàm ea quæ oculis cernimus: nec uero quicquam uideo, quod non idem te uidere certo ſciam, nam etſi quem exitum acies habitura ſit, diuinare nemo poteſt, tamen & belli exitum uideo, & ſi id minus, hoc quidem certe, cum ſit neceſſe alterutrum uincere, qualis futura ſit, uel hæc, uel illa uictoria idq; cum optime perſpexi, tale uideo, nihil ut mali uideatur eſſe, futurum, ſi id uel ante * acciderit, quod uel maximum ad timorem proponitur: Ita enim uiuere, ut non ſit uiuendum, miſerrimum eſt: mori autem, nemo ſapiens miſerum dixit, ne beato quidem. ſed in ea es urbe, in qua hæc plura & ornatiora, parietes ipſi loqui poſſe uideantur. ego tibi hoc confirmo, Etſi leuis eſt conſolatio ex miſerijs aliorum, nihilo te nunc maiore in diſcrimine eſſe, quam * quemuis aut eorum, qui diſceſſerint, aut eorum, qui remanſerint. alteri dimicant, alteri uictorem timent. ſed hæc conſolatio leuis, illa grauior, qua te uti ſpero, ego certe utor: nec enim, dum ero, angar ulla re, cum omni uacem culpa: & ſi, non ero, ſenſu omnino carebo. ſed rurſus * γλαῦκ᾽ εἰς Ἀθήνας, qui ad te hæc. Mihi tu, tui, tua omnia maximæ curæ ſunt, & dum uiuam, erunt.* Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Et hæc eſt conſolatoria, perfectumque exemplum eius argumenti epiſtola. Habet enim exordium aptum ad ipſam intentionem, a periculorum prædictione, et præcognitione. Deinde ſubijcitur ipſa conſolatio a varijs locis inuenta, ſed plerisque locis communibus, & ijs qui huic materiæ conueniunt. Epilogus autem ſimplex eſt, & officioſus, ut huic negotio adhibetur.

M. CICERO S. D. A. TORQVATO 4

NOui, quod ad te ſcriberem, nihil erat: & tamen ſiquid eſſet, ſciebam te à tuis certiorem fieri ſolere. de futuris autem rebus etſi ſemper difficile eſt dicere, tamen interdum coniectura poßis propius accedere, cum res eſt eiuſmodi,

verbis additis reſtitutus ſit, & quam aptis, quiuis nunc videt itaque ſuam ſententiam ſequatur: nos in his plane diuulſis, & fractis locis nihil habemus quod melius afferamus.

EX EIV I T A Enim viuere vt non ſit viuendum } Manu ſcripti codices. { Vt tum ſit viuendum } habent. quantum autem intelligo, ex vtraq; lectione idoneus ſenſus elicitur: ex recepta, vt opinor, vt: Viuere amiſſa dignitate miſerrimum eſt, docti enim & graues viri rectum non eſſe iudicabant viuere illi qui dignitatem perdidiſſet. Quod etiã vetere prouerbio declarabatur, quo Cicer. ipſe viſus eſt in epiſtola tertia ad Marium, vbi non ſis qui fueris non eſſe cur velis viuere. ex antiqua vero hic: Viuere vt viuendum tum eſſet, ſi Cæſar, aut Pompeiani Rempub. oppreſſerint, quod omnino euenturum Cic. arbitrabatur miſerrimum. Eam vnuſquiſq; lectionem ſequatur, quam veriorem putat.

SEI CO S V P E R I O R I B V S Literis } huius libri primis. { Hoc autem } Al. hoc item. { Earum rerum } Africanarum. { Acies } Al. hæc res. { Si id { mors { Vt non ſit } Al. vt tum ſit. { Quam quemuis &c. } Al. quàm quemuis eorum, qui diſceſſerunt. alteri &c. { γλαῦκας εἰς ἀθήνας. } noctuas Athenas. Et prouerb. eſt loco maxime accõmodatũ. Non Torquatus Athenis erat.

BE RV H O C Item tempore breuior eſſe debeo } Hoc autem, bona lectio. { Siue enim tum nihil opus fuit tam multis verbis } Tum opus, melius. Nec vero quicquam video, q; non idem te videre certo ſcio. } Sci [redacted] Alteri dimicant } Non, [redacted] ed [redacted] renouarunt, quos remanſiſſe [redacted] dicit, vt Cato, Scipio, P[redacted] multiq; præterea ſe vero [redacted] Mar- ce. alios [redacted] c extrema belli ciuilis perſequi voluit [redacted] c quæ eſt in pleriſq; omnibus exemplaribus [redacted] quod [redacted] ximam primæ illi oſtẽdit: id ne Hubertinum quidẽ præterierit. [redacted]

AS NOui q; ad te ſcriberem &c. Conſimili fere argumẽto cũ ſuperioribus oſtẽdit Cic. magnum impendere periculũ ex bellis ciuilibus, ſiue Põ. ſiue Cæſ. victor futur ſit. de-

inde

inde conſolatur Torquatum fere iiſdem rationibus, quibus in ſuperioribus, & præcipue in prima epiſtola. Ordo eſt. Nihil noui erat, ſup. mihi, q̄ ſcriberem ad te, & tamen ſiquid ſup. noui eſſet, ſciebam te ſolere fieri certiorem: ideſt te edoceri a tuis: ſcilicet familiaribus, & neceſſariis. Autem: ideſt ſed, etſi: ideſt quanquam dicere de rebus futuris eſt ſemper difficile præſertim de contingentibus, qualis eſt exitus belli, ad quē fortuna multum poteſt, tamen cui poſſis: ideſt quilibet poſſit accedere, ſcilicet ad veram cognitionē, propius: ideſt aliquantum, aut multum prope, coniectura: ideſt per coniecturam, tunc ſup. cum: ideſt quando res eſt eiuſmodi, cuius: ideſt eius, vt exitus poſſit præuideri. Non videmur nunc intelligere tantū, bellum non diuturnum, ſup. futurum, etſi: ideſt licet, idipſum: ſcilicet bellum non futurum diuturnum, videatur nō nullis: ideſt aliquibus, aut quibuſdam, ſecus: ideſt aliter, hoc eſt, etſi videatur quibuſdam diuturnum fore, vbi etſi conſtruitur cum ſubiunctiuo verbo. Equidem: ideſt ego quidē cum: ideſt quando ſcribebam hæc, putabam iam aliquid ſcilicet de bello finiendo, actum, non, ſupple id ſcribo, quo: ideſt quod, legam, aut quo: ideſt per quod, ſciam certo, ſed qđ ideſt quia, cōiectura erat haud ideſt non difficilis, hoc eſt, quia facile poteramus per coniecturā conſequi, quod ſequentibus ꝓbat, vnde non ſubſcribam tollentibus negationem. nam cū omnis Mars: ideſt auctor victoriæ, belli ſupple ſit communis: ideſt neutri parti adiuratus, & cum exitus præliorum ſint ſemper incerti, tamen magnæ copiæ dicuntur eſſe hoc tempore paratæ vtrinque: ideſt ab vtraque parte, adpugnādum, ita vt vtercunq; : ſcilicet exercitus vicerit non ſit futurum mirum: ideſt mirandum, vtercunq;: ideſt quicunq; duorum, vicerit quia vterq; exer-

quæ euenerunt non præboerit conſenſum, nec vllum malum eſſe magnum præter culpam. i. ſi non adſit culpa, de qua. ſ. culpa quando. i. quoniam, nos abſumus tantum, vt etiam ſenſerimus optime, quia pacem qualemcunq; potius, quam bellum ſuſcipiendum, & euentus conſilii noſtri, quo duximus Cæſari reſiſtendum, reprehendantur magis quam conſilium. ſ. noſtr om quia licet male euenit, bene tamen conſuluimus: vnde Phyllis Ouidiana ægræ ferens conſilium ſuum dānari ab illis qui dicunt. Exitus acta probat, ad dit. careat ſucceſſibus opto, Quiſquis ab euentu facta notanda putat. Et quando. i quoniam, præſtitimus: ideſt exhibuimus, & effecimus, quod debuimus, feramus. i patiamur, moderate. i. temperato animo id, ſup. quod euenit, licet malum ſit. ſed tamen ego non ſumo: ideſt non attribuo, & arrogo mihi, vnde rectius dicatur præſumptuoſos, vt vulgo dicunt, hoc, vt conſoler te de miſeriis communibus, quæ ſ. miſeriæ communes indigent maioris ingenii ſupple quam meum ſit ad cōſolandum. i. vt conſolentur, paſſiue, hoc eſt, vt de eis conſolemur, & indigent ſingularis virtutis ad ferēdum. i. vt ferantur. Facile eſt cuiꝰ i. cuilibet, docere illud cur tu nihil debeas dolere præcipue. i. præter cæteros. Enim. i. quia, ſententia de tua ſalute, eius ſ. Cæſaris, qui fuit tardior in leuando: ſcilicet ab exilio, aut timore, quam putaremus fore: ideſt futurum eſſe, non eſt dubia mihi, hoc eſt, eſt mihi perſpecta, ſcio enim quod te ſaluum eſſe cupit. Autem. i. ſed, non arbitror te expectare, quid ſentiam de illis: ſcilicet Pompeianis, ſi forte vicerint, quia omnes ſciunt te Pompeio ſemper fauiſſe. Reliquum eſt: ideſt id ſolum reſtat, vt qđ abſis tandiu a tuis, angat: ideſt cruciet, & torqueat te, appoſitoriæ res moleſta. ſ. quod eſt res moleſta, præſertim, ſupple

cuius exitus prouideri poſſit: nunc tantum uidemur intelligere non diuturnum bellum etſi id ipſum nonnullis uideatur ſecus. equidem cum hæc ſcribebam, aliquid iam actum putabam * *nō quo ego certo ſcirem, ſed quod non difficilis erat coniectura: nā cum omnis belli Mars communis, & cum ſemper incerti exitus præliorum ſint, tum hoc tempore ita magnæ utrinq; copiæ. ita paratæ ad depugnandum eſſe dicuntur, ut utercunq; uicerit, nō ſit mirum futurum. illa in dies ſingulos magis, magisq; opinio hominum confirmatur, etiam ſi inter cauſas armorum aliquantum interſit, tū inter uictorias non multum interfuturum, alteros propemodum iam ſumus experti. de altero nemo eſt quin cogitet, quam ſit metuendus iratus uictor armatus. hoc loco ſi uideor augere dolorem tuum, quem conſolando leuare debeam. fateor me communium malorum conſolationem nullam inuenire, præter illam, quæ tamen, ſi poſſis eam ſuſcipere, maxima eſt, quaq; ego quotidie magis utor. Conſcientiam. rectæ uoluntatis maximam conſolationem eſſe rerum incommodarum, nec eſſe ullum magnum malum præter culpam, à quo quando tantum abſumus, ut etiam optime ſenſerimus, euentusq; magis noſtri conſilij, quam conſilium reprehendatur, & quando præſtitimus, quod debuimus, moderate, quod euenit, feramus. ſed hoc mihi tamen non ſumo, ut te conſoler de communibus miſerijs, quæ & ad conſolandum maioris ingenij. & ad ferendum ſingularis uirtutis indigent. illud cuiuis facile eſt docere, cur præcipue tu dolere nihil debeas, eius enim qui tardior in te leuando fuit, quam fore putaramus, non eſt mihi dubia de tua ſalute ſententia. de alijs autem non arbitror te expectare quid ſentiam. reliquum eſt, ut te angat quod abſis à tuis tandiu, res moleſta. præſertim ab ijs pueris, quibus nihil poteſt eſſe feſtiuius ſed, ut antea ad te ſcripſi. tempus eſt huiuſmodi, ut ſuam quiſq; conditionē miſerrimam putet, & ubi quiſq; ſit, ibi eſſe minime uelit. eq dem, nos quod Romæ ſumus. miſerrimum eſſe duco, non ſolum quod in omnibus malis acerbius eſt uidere, quam audire. ſed ēt, quòd ad omneis caſus ſubitorum periculorum magis obiecti ſu-*

citus optime inſtructus erat, illa opinio optima, quàm dicturus eſt, confirmatur: ideſt augetur, & roboratur in ſingulos dies magis, & magis opinio autem eſt, etiam ſit: ideſt quamuis, interſit: ideſt differentiæ ſit aliquantulum inter cauſas armorum, quia Pompeiani iuſtiorem cauſam. eo quod a Republica ſtabant, habebant, tamen non multum interfuturum: ideſt differentiæ futurum inter victorias, eo quod vtraque pars victoria inſolenter vſura videbatur. Nos ſumus experti propemodum: ideſt quaſi alteros. ſ. Pompeianos. Nemo eſt quin cogitet de altero: ſcilicet Cæſare: ſcilicet quin inſolenter ſit vſurus victoria, cum ſit metuendus iratus eo quod eſt iratus, ob negatum triumphum, & imperii prorogationem, victor: ideſt ſi fuerit victor, eo quod victoria inſolentiores facere ſolet, armatus: ideſt cum ſit victurus vi armorum [illegible] Si ego videor augere dolorem tuum hoc loco: ideſt dicto huius loci, quem ſcilicet dolorem debebā, aut debeam leuare: ideſt minuere Fateor me nullam: ideſt non vllam, non inuenire vllam conſolationem malorum communium: ideſt Reipub. præter illam quam dicet, quæ tamen eſt maxima, ſi poſſis ſuſcipere, ideſt in vſum tuum conuertere eam, & qua ego vtor quotidie magis: videlicet conſcientiam voluntatis rectæ eſſe maximam conſolationem rerum incommodarum: ideſt nociuarum, hoc eſt ſiquis ſibi conſcius ſit, quod ad mala,

abeſſe, ab iis pueris: ideſt filiis, quibus nihil poteſt eſſe feſtiuius, ideſt lætius, & lepidius. Sed vt ſcripſi antea ad te, tempus eſt huiuſmodi: ideſt tale, vt quiſque putet conditionem ſuam: ideſt ſtatum vitæ ſuæ, miſerrimam, vt quiſque minime: ideſt nequaquam, velit eſſe vbi ſit. Equidem: ideſt ego quidem, hoc eſt certe, duco: ideſt exiſtimo, miſerrimum: ideſt rem miſerrimam eſſe, quod ſumus Romæ, non ſolum, quod: ideſt quia, in omnibus malis acerbius eſt videre, ſupple ea, quam audire, ſed etiam quod nos, cui Romæ ſumus, ſumus magis obiecti ad omnes caſus periculorum ſubitorum, quam ſi abeſſemus. Et ſi literæ: ideſt ſcientiæ philoſophicæ literis commendatæ: quibus ſtudui: ideſt operam diligentem dedi ſemper, non ſupple mitigauerunt tantum: ideſt intantum, aut tantopere, meipſum conſolatorē tuum. Valla diceret, tui niſi quodammodo poſſeſſio importetur quantum longinquitas: ideſt prolixitas temporis mitigauit meipſum & cætera tu meminiſti: ideſt memoriam tenes ſupple in quāto dolore fuerim in quo: ſcilicet dolore, illa eſt prima conſolatio me vidiſſe priusquam cæteri, ſup. viderunt. Aliter diceret, quam cæteros, cum cupiebam pacē conditione quā uis: ideſt quantumuis, iniqua ſupple id quod etſi, ideſt quanquam factum eſt caſu: ideſt alea belli, non diuinatione mea, hoc eſt Cæſarem victorem fore tamen ego delector hac inani, ideſt

* a. l non quo, ſed q; diff.

mus, quaſi abeſſemus: etſi meipſum conſolatorem tuum nõ tantum literæ, quibus ſemper ſtudui, quantum lōginquitas temporis mitigauit quanto fuerim dolore, meminiſti in quo prima illa conſolatio eſt, uidiſſe me plus, quam cæteros, cum cupiebam quamuis iniqua conditione pacem. q. etſi caſu non diuinatione mea factum eſt, tamen hac inani prudentiæ laude delector deinde, q. mihi ad cõſolationem commune tecum eſt, ſi iam uocer ad exitum uitæ non ab ea Rep. auellar qua carendum eſſe doleam, præſertim cum id ſine ullo ſenſu futurũ ſit. adiuuat etiam ætas & acta iam uita, quæ cum curſu ſuo bene confecto delectatur, tũ uetat in eo uim timere, quò nos iam natura ipſa penè perduxerit. poſtremo is uir, uel etiam ij uiri hoc bello occiderunt, ut impudentia uideatur, eandem fortunam, ſi res cogat, recuſare æquidem mihi omnia propono. nec ullum eſt tantũ malum, q. non putem impendere. Sed cum plus in metuendo mali ſit, quam in illo ipſo, q. timetur, deſino, præſertim cum id impendeat, in quo non modo dolor nullus, uerum finis etiam doloris futurus ſit. ſed hæc ſatis multa, uel plura potius, quam neceſſe fuit. fuit autem non loquacitas mea. ſed beneuolentia longiores epiſtolas. Seruium diſceßiſſe Athenis moleſte tuli: nõ. n. dubito, quin magnæ tibi leuationi ſit ſolitus eſſe quotidianus congreſſus, & ſermo cum familiariſſimi hominis, tum optimi, & prudentißimi uiri. tu uelim te ut debes, & ſoles tua uirtute ſuſtentes. ego quæ te uelle, quæq; ad te, & ad tuos pertinere arbitrabor, omnia ſtudioſe, diligenterq; curabo, quæ cum faciam beneuolentiam tuã erga me imitabor, merita non aſſequar. Vale.

friuola laode prudentiæ. i. prouidentiæ, quod ita fore præuidebam. Deinde, ſup. conſolatur me aut mihi conſolationi eſt, id qđ eſt mihi commune tecum ad conſolationem: videlicet quod ſi ego vocer iam ad exitũ vitæ. i. ad mortem, ego non auellar inuitus ab ea i. eiuſmodi Rep. quæ. i. cuiuſmodi doleam carẽdum eſſe i. ꝙ carere debeam præſertim cum id ſit futurum ſine vllo ſenſu: Videtur iterũ Epicureice loqui, forte ꝙ Torquatos eius ſectæ erat. Epicurei. n. dictitabant omnem ſenſum hominis in morte perire. N. i Epicurus impie iactitabat ſe genus homanum liberaſſe duobus maximis malis timore. ſ. deorum in vita, cum doceret deos non curare mortalia, & cruciatu poſt hanc vitam, cum doceret animos cũ corporibus interituros more pecunio. Aetas. ſ. ſenilis adiuuãt me & vita iam acta. i. conſumata fere, quæ. ſ. vita, cũ. ſ. ita ſit, ꝙ delectatur, curſu ſuo confecto i. cõſumato bene decẽter tum. i. multo magis, vetat timere vim in eo, ſ. in morte. quo. i. ad quã ipſa naturam pduxerit iam pene nos. poſtremo. i. vltimo loco me conſolatur, ꝙ is ſup. ſ. Põp. occidit. i. occubuit. Vel etiam. ideſt tales viri, occiderũt. i. cæſi & mortui ſunt hoc bello. ſ. ciuili vt impudentia videal impudentiæ recuſare eãdem fortunam, quam illi paſſi ſunt, ſi res cogat. Equidem. i. ego quidem, propono mihi omnia. ſ. mala obeunda, nec vllom malum eſt, ꝙ non putem impendere. i. in perniciem meam imminere, ſed cum plus mali ſit in metuendo. ſ. in metu mortis qua in illo ipſo, quod timetur, hoc eſt, quam in morte ipſa, deſino, ſup. metuere, præſertim i præcipue, cum id impeodeat ideſt immineat, videlicet interitus. In quo non modo. i. non ſolum, nullus dolor ſit futurus, verum etiam. i. inſuper, finis doloris ſit futurus. Sed hæc ſup. ſont ſatis, multa vel fortaſſe plura, quam fuit neceſſe. Autem. i ſed non loquacitas mea ideſt auiditas loquendi, ſed beneuolentia mea facit epiſtolas longiores ſcilicet quam alioqui eſſent. Ego tuli moleſte. Seruium. ſ Sulpitiom diſceſiſſe Athenis. non enim dubito quin ſolitus ſit eſſe tibi magnæ leuationi. ſ. de miſeris animi cõgreſſus & ſermo quotidianis, tum. i. ſimul, hominis familiariſſimi. ſ. tibi, tum. i. ſimul viri optimi, & prudentiſsimi. Velim, ſup. vt tu ſuſtentes te tua virtute, vt debes, & vt ſoles. Ego curabo ſtudioſe. ꝗ: pru et diligenter, omnia quæ arbitrabor, te velle, quæque. i. & quæ arbitrabor, pertinere ad te, & ad tuos, quæ. ſ. omnia cum faciam, imitabor beneuolentiam tuam erga me, non aſſequar. i. non equiparabo, merita ſcilicet tua, erga me, conferendo. ſ. paria in te, quia id non potero.

VICT. AD pugnandum) Veteres codices (Depugnandum) quos ſecuti ſumus. Eſt autem Depugnare, vna pugna vnoq; prælio de tota re, & toto bello decernere. Ad atticum libro. 7. Nec adhuc fere inueni, qui non concedendom putaret Cæſari, quod poſtularet potius quam depugnandum. In eodem lib. Depugnes oportet, niſi concedis. Sæpe & alibi Cic. ne lõgiores ſimus in re aperta. hac vtitur voce.

EXPO. EIVSD. AD omnes caſus ſubitorum periculorum) Sic etiam locutus eſt doctiſſimus, & politiſsimus poeta Catullus in hendecaſyllabo ad Furium: Nec caſus alios periculorum. Totum autem carmen & elegans & ſummo artificio confectum: ludit enim Forium mendicum hominem, & qui omnibus bonis fortunæ carebat, quem tamen iocans fortunatum eſſe, ac beatum hominem oſtendit, cum ea ipſe quoque haberet, quæ vitam beatam conſtituere exiſtimantur. Nam valente eſſe bene concoquere, non metuere fures, non alia incommoda, quæ opulentos homines continue angere ac ſolicitare ſolent, omnibus denique huiuſcemodi malis carere, eſt fortunatum eſſe: & quibuſcunq; hæc ſunt, illis bene, ac beate eſt: vt poeta ipſe loquitur. Eſt autẽ captioſa oratio, quamuis enim beati homines ipſi quoque hæc, quæ videntur commoda, habeant, non tamen neceſſario, qui ea habent ſtatim beati ſunt: nam qui nihil, ꝙ amittant, habent, ii quoq; non metuũt fures, & qui propter egeſtatem tamẽ explere nequeũt nec cruditate vnquam laborant. Hæc fallax ratio concludendi ab Ariſtotele exagitata eſt, & virium illius accurate expoſitum in ſecũdo libro de arte dicendi, & in commentario, quem appellauit σοφιστικοὺς ἐλέγχους, ac tota denique res elegantiſsimis exẽplis explicata. Late autem patet hoc vitium, quemadmodũ ipſe in Elenchis oſtendit, & multos hæc captio in fraudem inducere conſueuit. Nam in Rhetorice docet eum qui cum Alexandrum Priami regis filium laudibus ornaret, argumentatus erat illum magnanimum eſſe quod ſpreta conſuetudine multorum, in Idæ montis ſolitudine degeret: hac captiuncula vſum eſſe. Quamuis enim magni animi viri multitudinẽ fugiant, ac ſola deſertaq; loca libenter frequentent, nõ tñ neceſſario, quicunq; in ſyluis, deſertiſq; locis morantur, magnanimi ſunt. Inde autem error ducitur, quod putant totã rem conuerti, & vt Dialectici loquuntur, τὴν ἀκολούθησιν ἀντιστρέφειν, quod falſum eſt. Eadẽ ratio erat eius, qui exules beatos eſſe prædicabat, quod poſſent ſedem, ac domicilia ſua ponere, vbicunq; terrarum ipſis viſum eſſet: quia (inquit Ariſt.) hæc illis, qui beati exiſtimantur, adſunt. omnes quibus hæc ſunt, beati videri poſſunt. Si quis tamen acute perſpexerit intelligit rem magnum diſcrimen habere: aliterq; (vt in exemplo Catulliano permaneamus) mẽdicos non metuere fures, & aliter diuites: nam aoget etiam vitam beatam, habere res ſuas ita clauſulas ac cuſtoditas, vt fur damnum afferre non poſsit. Quare cum hæc captio appelletur παρὰ τὸ ἑπόμενον, deduci etiam poſſe Ariſto. adfirmat ad aliam, quæ παρὰ τὸ ἁπλῶς vocata eſt quod quædã deſiderentur, nec ſermo plenus & abſolutus ſit.

SEB COR NON Diutur. bel. } Africanum. { Non quo ego certo ſcirem, ſed quod non difficilis erat con. } Al. non quo, ſed qđ difficilis erat coniectura. vnde ſuſpicantur multi hunc locũ eſſe mendoſom. { Alteros } Pompeianos. { Sonius experti } Epi. 9. li. 4. } De altero } Cæſ. { Noſtri conſilii } ſequendi Pom. } Eius. n. } Cæſaris { Ad te ſcr. } Epi. 1. huius li. { Poſtremo is vir } Pomp. { Vel etiam ii viri } L. Domitius, L. Lentulus, & alii.

BER RVT EQVIDEM Cum hæc ſcribebam, aliquid iam act. pu. nõ quo ego certo ſciam, ſed quod dif. erat conie. } Lego ſed ꝙ nõ difficilis erat coniectura. Niſi malis. Quid legere: vt ſit, Quid actũ eſſet, erat difficilis coniectora. { Vtrunq; vi. } Te rebus Africanis. Puto intelligi nam & ſupra ad Meſsinum: Neq; me tñ vlla res alia Romæ tenet, niſi expectatio rerum, Africanarum. vr̃. n. mihi res in propinquum adducta diſcrimen. puto autẽ mea non nihil intereſſe, quanq̃ idipſum quid interſit, nõ ſane intelligo. verumtñ quicquid illinc nunciatum ſit, non lõge abeſſe velim a conſiliis amicorum. eſt. n. res iam in eum locũ adducta, vt quanquã multum interſit inter eorum cauſas qui dicant, tamen inter victorias non multum interfuturum putem. Quæ longius adieci quia dubitare vel errare potius interpretem videbam, neq; ſatis

tis intelligere, Pompeius ne hoc tempore mortuus eſſet. quod ſi ne dubio paulopoſt vel ex ipſius interpretatiōe his ipſis literis. Confirmat Cic. { Alteros propemodum iam ſumus expe. } Et propter multorum inſolentiam, plurimaſq; indignitates: & illud, quod ſcribit Plut. pene a Pompeio filio interfectum Dyrrachii Ciceronem, dum ſe in otium properare reſpondit, & ſibi iam finem ciuilis belli conſtituiſſe. vt non modo Caſarianis irati, ſed his quoque, qui a bello, & exercitu diſceſſiſſent futuri Pompeiani viderentur: neq; id mea ſententia immerito.

AV. IAN. NOVI Quod ad te } Cōſolatoria. Initium habet narratione periculorum. Deinde ſequitur conſolatio grauis, ex loco communi ſumpta: Cum nihil ſit malum niſi culpa, nō val de dolendum eſſe his, qui culpa carent. Addit quaſdam priuatas conſolationes. In fine cōmemorat, & argumenta quibus ſeſe Cic. ſuſtentauerit ipſe primo conſcientia conſiliorū, & anteactæ vitæ, item caſibus ſummorum virorum. { Conſcientiam } Prima propoſitio conſolationis, ab honeſto: Maxima conſolatio eſt bonæ conſcientiæ. { Sed hoc mihi } Secunda, ab vtili, quod. ſ. nihil ſit ipſi periculi { Reliquum eſt } Tertia de loco opponit, tātūdem Romæ eſſe miſeriarum, nec iis, qui Romæ ſint, melius eſſe. { Quanto fuerim } Conſolatur a ſuo exemplo: in quo colligit multas rationes conſolationis, a conſcientia conſiliorum, ab ætate, ab aliorum interitu. Sed hæc ſatis } Cōcluſio. habet excuſationem prolixitatis.

ASC. QVotieſcunq; A. Cæcinna Pompeianæ factiōis vir inſignis, ſcribendo temporis ſui geſta: laudauerunt Pompeianos, & carpſerat Cæſarem, quamobrem Cæſar ei vrbe interdixerat cuius cum deſiderio angeretur, conſolatur eum Cicer. dicens. Quotieſcunq; video filiū tuū, video autem fere, idest quaſi quotidie: ſupple toties polliceor ei quidem, idest certe, ſtudium meum, & operam ſine vlla exceptione, aut laboris, aut occupationis, aut tpis. Autem. i. ſed, ego polliceor ei gratiā, atq; autoritatem, ſup. meam apud Cæſ. ſ. cū hac exceptione. i. cū hac clauſula exceptiua, aut reſtrictiua, quantū valeam, quantūq;. i. & quantum poſſum. Liber tuus. ſ. de geſtis tui temporis, & idest ſimul, lectus eſt, & largitur a me diligēter, & cuſtoditur diligentiſſime. Res. i. negotia, & fortunæ. i. diuitiæ tuæ, ſunt mihi maximæ curæ, quæ. i. res, & fortunæ, quidem. i. certe, videntur mihi quotidie faciliores, & meliores, faciliores quidem res: .i. negocia, meliores autem fortunæ, & ego video. i. animaduerto, ſup. res, & fortunas tuas eſſe multis magnæ curæ. De quorū ſtudio ſcio certo filium. ſ. tuum, perſcripſiſſe. i. complete ſcripſiſſe ad te & de ſpe ſua. ſ. quam habet de reſtitutione tui. Autem. i. ſed ego non ſummo. i. attribuo, aut arrogo mihi vt ipſe. i. ego perſpiciam plus de his rebus quas poſſumus conſequi. i. intelligare futuras coniectura. i. per coniecturam, plus in quanquā perſuaſerim mihi te videre, atq; intelligere. Sed tamen, quia fieri poteſt vt tu cogites ea, animo perturbatiore. ſ. quam ego puto eſſe meum. i. mei officij, exponere. i. declarare tibi, quid ſentiā. Ea natura rerum, & is curſus temporum eſt, vt iſta: ſcilicet aduerſa fortuna, non poſſit eſſe diuturna, aut tibi, aut cæteris. Neque tam acerba iniuria vt eſt exulare a patria, ſup. poſſit hærere. i. firmiter ineſſe, in tam bona cauſa. & in tam bonis ciuibus.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Conſolatio amici exulis, & patria carentis, conſtans & ſuis argumentis, à Caecina, & Caſaris, cuius potentiam fugerat, attributis. Epilogus eſt adhortatorius ad fortunæ vim contemnendam Conuerus, & hac oratione pars ita tractata, conſolationis.

M. CICERO A. CAECINNAE. S. D. 5

*QVotieſcunq; filium tuum uideo (uideo autem ferè quotidie) polliceor ei ſtudium quidem meum, & operam ſine ulla exceptione, aut laboris, aut occupationis, aut temporis: gratiam autem, atq; autoritatem cum hac exceptione, quā tum ualeam quantumq; poßim. Liber tuus, & lectus eſt, & legitur à me diligenter, & cuſtoditur diligentißime. Res, & fortunæ mihi maximæ curæ ſunt. quæ quidem quotidie faciliores mihi, & meliores uidentur: multisq; uideo magnæ eſſe curæ: quorum de ſtudio, & de ſua ſpe filium ad te perſcripſiſſe certo ſcio. his autem de rebus quas coniectura conſequi poſſumus, nō mihi ſummo, ut plus ipſe * proſpiciam, quam te uidere, atq; intelligere mihi perſuaſerim. ſed tamen quia fieri poteſt, ut tu ea perturbatioce animo cogites, puto eſſe meum, quid ſentiam, exponere. ea natura rerum eſt, & is tempoeum curſus, ut non poßit iſta aut tibi, aut cæteris fortuna eſſe diuturna, neq; hærere in tam bona cauſa, & in tam bonis ciuibus tam acerba iniuria. quare ad eam ſpem, quam extra ordinem de te ipſo habemus non ſolum propter dignitatem, & uirtutem tuam (hæc. n. ornamento ſunt tibi etiam cum alijs communia) accedunt tua præcipua, propter eximium ingenium, ſummamq; uirtutē: cui me hercule hic, cuius in poteſtate ſumus, multum tribuit. itaq; ne punctum quidem temporis in iſta fortuna fuiſſes, niſi eo ipſo bono tuo, quo delectatur, ſe uiolatum putaret. q. ipſum lenitur quotidie ſignificaturq; nobis ab ijs, qui ſimul cum eo uiuunt, tibi hanc ipſam opinionem ingenij apud ipſum plurimum peofuturum. quapropter primam ſac animo forti, atq; magno ſis: ita enim natus, ita educatus, ita doctus es, ita etiam cognitus, ut tibi id faciendum ſit. deinde ſpem quoq; habeas firmißimam propter eas cauſas, quas ſcripſi. à me uero tibi omnia, liberisq; tuis paratißima eſſe confidas uelim: id enim & uetuſtas noſtra amoris, & mea conſuetudo in meos & tua multa erga me, officia poſtulant.* Vale.

Quaee tua, ſupple ornamenta præcipua. i. peculiaria, propter eximium ingenium ſummāq; virtutem, ſupp. tuam: cui me hercule. ſi ita indicante, vt ex animo loquor, hic. ſ. Cæſar, in cuius poteſtate nos ſumus, tribuit multum accedunt. i. addūtur, ad eam ſpem, quam habemos de teipſo, extra ordinem .i. ſingulariter non ſolum: idest nedum propter dignitatē: & virtutem tuam, hac enim ornamenta. ſ. dignitas, & virtus, ſunt tibi communia etiam cum multis: Itaq;. i. & ita quia Cæſ. tibi tantum tribuit, fuiſſes ne quidem. i. non ſaltē punctum. i. minimam partem tēporis in iſta. ſ. aduerſa fortuna niſi. ſ. Cæſar putaſſet ſe violatum eo ipſo bono tuo ſ. eximio ingenio in ſcribenda hiſtoria, quo delectatur, q. ſ. ſe violatum putaee ingenio tuo, lenitur. i. minuitur quotidie, & ſignificatur nobis ab iis qui viuunt ſimul cum eo. ſ. Cæſ. hāc ipſam opinionem ingenii profuturam ſupp. tibi plurimum apod ipſum. ſ. Cæſa. Quapropter fac primum, ſupp. vt ſis animo forti atq; magno. Enim idest quia, tu es natus ita, educatus ita, doctus ita, & cognitus etiam ita, vt id ſit faciendū tibi. i. vt te deceat ita facere, hoc eſt forti, & magno animo eſſe. Deinde, ſupple fac, vt habeas quoq;. i. etiam, ſpē firmiſſimā propter eas cauſas, quas ſcripſi. Vero. i. ſed aut pro veeo velim, ſup. vt confidas omnia paratiſſima eſſe tibi, & liberis tuis a me. Enim. i. quia &. i. ſimul vetuſtas amoris noſtri, & conſuetudo mea, m. i. erga meos, & multa officia tua erga me, poſtulant id. ſ. vt mea omnia ſint tibi tuiſque liberis paratiſſima. * a. l. reſpiciam.

[redacted]

SEBAST. CORRAD.

LIBER Tuus Epiſtola. 7. huius libr. Ea natura rerum eſt }. Epiſtola ſequenti. { Fortuna eſſe diuturna } Epiſtola. 8. libro. 4. { Ab iis } albo, & Oppio.

BERNAR. RVTIL.

EA Natura eſt rerum, & is temporum curſus, vt nō poſſit iſta, aut tibi, aut cæteris for. eſſe diut. } Significat iſta ſententia qua eſt apud alios quoq; ſæpe vſus, id quod eſt apud Plutarch., his verbis. Poſtea (inquit de bello contra Pharnacem) traiiciens in Italiam, Romam perrexit. Exacto iam anno. in quem creatus ſecundo dictator fuerat, cum ſuperiori tempore nunquam

ea in anni ſpatium conferri dignitas ſolere, conſul deſignatur in poſterum. Quo tempore multa audire de ſe conuicia contigit. motis nanq; ad ſeditiones militibus, cum duos prætores Coſconium Calbam occidiſſent, tãtum eos obiurgauit, vt ipſos ꝓ cõmilitonibus ciues appellatos, mille viritim drachmis donarit: vt multa inſuper Italiæ prædia ſorte diſtribuerit: In eius quoque redigebantur opprobrium ſuror Dolabellæ, expilationes Amantij, ebrietates Antonij, atq; Cornificij: qui Pompeianæ partem domus, perinde, ac incommodæ, ac minus idoneæ demoliebatur, ſubinde reædificans quod Romanus populus iniquiſsimo perferebat animo. Verum enimuero Cæſar, Reipublicæ ſtatum minime ignorans, hiſce adminiſtris vel inuitus vti cogebatur. hæc Plut. Pleraſq; harum epiſtolarum intra hoc tẽpus, quo Romæ Cæſar fuit, antequam in Africam ꝓficiſceretur ad amicos exules à Cicerone ſcriptas arbitramur.

GIBER. LONG. LEMMA.

Et hac epiſtola eiuſdem cũ ſuperioribus eſt argumenti. Exordium eſt à ſua perſona ſumptum, quo certam pollicitationem ſuam futuram confirmat, confirmatur ea argumentis notiſſimis, à teſtibus, ab eruditione, ab vſu, poſtremo exemplo tanquam certiſſimo iudicio; vbi narrat quid in Cæſaris Pompeiiq; cauſa prædixerit. Deinde ad conſolationem dilabitur, reiectis coniecturalibus argumentis à Caſ. clementia humanitateq;, de qua nihil ſibi non promittere audet. Poſtremo conſolatur eum communibus argumentis, à temporum, & rerum conditione, & à Cæcinna attributis. Concluſio eſt officioſa particula.

M. CICERO A. CAECINNAE S. D.

VEreor ne deſideres officium meum: quod tibi pro noſtra, & meritorum multorum, & ſtudiorum, & partium coniunctione deeſſe non debet: ſed tamen uereor, ne literarum à me officium requiras, quas tibi, & iampridem, & ſæpe miſiſſem, niſi quotidie melius expectans gratulationem, quam confirmationem animi tui complecti literis maluiſſem. nunc autem, ut ſpero, breui gratulabimur: itaq; in aliud tempus id argumentum epiſtolæ differo. his autem literis animum tuum, quem minime imbecillum eſſe, & audio, & ſpero, etſi non ſapientiſsimi, at amiciſsimi hominis autoritate confirmandum etiam, atq; etiam puto, nec ijs quidem uerbis, quibus te conſoler ut afflictum, & iam omni ſpe ſalutis orbatum, ſed ut eum, de cuius incolumitate non plus dubitem, quàm te memini dubitare de mea: nam cum me ex Republi. expuliſſent ij, qui illam cadere poſſe, ſtante me, non putarunt, memini me ex multis hoſpitibus qui ad me ex Aſia, in qua tu eras, uenerant, audire. te de glorioſo, & celeri reditu meo confirmare. ſi te ratio quædam Etruſcæ diſciplinæ, quam à patre nobiliſsimo, atq; optimo uiro acceperas non fefellit: nec nos quidẽ noſtra diuinatio fallet, quam tum ſapientiſsimorum uirorum monumentis, atq; præceptis, plurimoq;, ut ſcis, doctrinæ ſtudio, tum magno etiam uſu tractandæ Reipub. magnaq; noſtrorum temporum uarietate conſecuti ſumus. cui quidem diuinationi hoc plus confidimus, quod ea nos nihil in his tam obſcuris rebus tamq; perturbatis unquam omnino fefellit. dicerem quæ antea futura dixiſſem, ni uererer, ne ex euentis fingere uiderer. ſed tamen plurimi ſunt teſtes me, & initio. nec coniungeret ſe cum Cæſare monuiſſe Pompeium, & poſtea, ne ſeiungeret. coniunctione frangi ſenatus opes, diſiunctione ciuile bellũ excitari uidebam, atq; utebar familiariſsime Cæſare Pompeiũ faciebam plurimi: ſed erat meum conſilium cum fidele Pom-

EXPO. EIVSD. CONSOLATIO Eſt ſed orditur à narrationibus. Poſtea ſubiicit propoſitionem in qua eſt cõſolatio ducta à ſpe reditus. Argumenta bene ſperandi duo ponit. Primum eſt coniectura ſumpta à conditione Reipublicæ. Non poteſt ciuitas perpetuo carere præſtantioribus ciuibus. Altera coniectura ſumitur à perſona Cæcinnæ. Fuit autẽ Cæcinna eruditus, ideo etiam eruditius ad eum ſcribit iſta oratio eſt character animi, non tantum eius qui ſcripſit, ſed etiam ad quẽ ſcribitur. { Quotieſcunq;. } Narrationes. { Res, & fortuna } Conſolatio. { Ea natura rerum. } Argumentatur primum à ſpe communi. { Quare ad eam. } Secundo à propriis ornamentis, quæ ſpem præbent.

ASCEN. VEreor &c. Purgat primo loco, quod ad A. Cæcinnam diu nõ ſcripſerat, quod ſperabat ob reditum Cæcinnæ ei gratulatorias potius quam conſolatorias ꝓpediem ſcripturum. Deinde promiſſo ex augurali ſcientia cito reditu, cur reconciliatio eius tantum dilata ſit, docet, videlicet quod Cæſar nollet [illegible] Pompeium [illegible] à quibus magis offenſus erat [illegible] ignoſcere, [illegible] fieri docuiſſet, vtpote in pari ſere cauſa. Tum conſolatur Cæcinnam à conſcientia rectorum conſiliorum pollicetur q; demum Cæcinnæ, & eius filio omnem quam poſsit operam. Ordo eſt. Vereor ne, idem eſſet ſi diceret vt, deſideres officium meum, hoc eſt ne dicas me non functum eſſe officio meo in te aut confirmã do, aut iuuando, deſideramus enim, quæ non adſunt, quod: ſcilicet officium, non debet deeſſe tibi pro coniunctione noſtra: ideſt propter coniunctionem noſtram, & ſtudiorum: ſcilicet literariorum, præſertim auguralis ſcientiæ, & partium: ſcilicet bellicarum, quia vterq; Pompeium ſecutus fuerat. ſed tamen vereor ne requiras. i. exigas à me officium literarum: ideſt epiſtolarum ad te miſſarum quas: ſcilicet literas, ego miſiſſem tibi pridem, etiam Eſedi. Sic quæ vidi exemplaria habent omnia, ſed commentarii nihil exponunt, videtur autem loci nomen, cuius tamen Strabo, & plerique alij non meminerunt. neq; ſi maxime locus eſſet recte dici videretur, nam ſi, quo mittantur literæ ſignificaret diceret Eſedum, ſi vnde, Eſedo, niſi ſit Eſio legendum quod oppidum Italiæ eſt vnde ſunt, qui Eſſedis: ideſt vehiculis legendum putent, aut e ſede, ſicut e veſtigio: ideſt ſtatim, vt ſedens ſcripſerim literas, locus certe obſcurus eſt, ſi certius quid inuenero, in tabula dicã in vocabulo Eſedum. niſi ego expectans quotidie melius: ſcilicet quiddam de te, maluiſſem complecti literis: ideſt ſcribere gratulationem: ſcilicet de reditu tibi conceſſo, quam confirmationem: ideſt corroborationem animi tui, contra dolorẽ de exilio contractum, nunc, vt ſpero, gratulabimur: ſcilicet tibi breui: ideſt inter paucos dies. Itaq;: ideſt & ita, argumentum: ideſt materia epiſtolæ: ſcilicet gratulatoriæ, differetur in aliud tempus. autem: ideſt ſed, ego puto animum tuũ quem, & audio, & ſpero eſſe minime: ideſt nequaquam, imbecillem: ideſt fragilem, aut infirmum confirmandum eſſe his literis, etiam atq; etiam autoritate hominis, etſi: ideſt quãquam, non ſapientiſsimi, at: ideſt tamen, aut certe, amiciſsimi quaſi dicat autoritate mea, ſed modeſtius de ſe tanquam de alio loquitur. nec quidem: ſcilicet puto animum tuum confirmandum, iis: ideſt eiuſmodi verbis, quibus conſoler te, vt afflictum, & orbatum iam omni ſpe ſalutis talis enim nõ erat ſed vt eum, de cuius incolumitate: ideſt ſalute non dubitem ideſt non debeã dubitare plus quam memini te dubitare: ideſt cum dubitares de mea. Valla diceret dubitaſſe. Nam cum ij expuliſſent me ex Republi. ideſt adminiſtratione eius, qui putarant: ideſt putauerant, illã ſcilicet Rempub. non poſſe cadere, me ſtante: ideſt tantiſper dum ego ſtarẽ in ea memini me audire, iterum cum præſenti ponit memini iuxta regulam Agretianam ex multis hoſpitibus, qui venerant ad me ex Aſia, in qua tu eras, te confirmare: ideſt quod tu confirmares, & aſſereres firmiter, de reditu meo: ſcilicet in vrbem ab exilio, glorioſo, & celeri. Si ratio quædam diſciplinæ vetuſtæ ideſt diu obſeruatæ, videlicet auguralis apud Etruſcos repertæ. Vnde Luca. Hæc propter placuit Tuſcos de more vetuſto Acciri vates. Et Ouid. Augur erat, nomen longis intercidit annis, nuper ab Etruſca venerat exul humo &c. quam acceperas à patre ſupple tuo viro nobiliſsimo, atq; optimo, non fefellit cum diceres me cito rediturum, nec quidem noſtra diuinatio fallet nos, ſcilicet de reditu tuo. quam: ſcilicet diuinationem, hoc eſt diuinandi peritiam, nos conſecuti ſumus: ideſt obtinuimus tum: ideſt partim monimentis, atq; pro, & præceptis virorum ſapientiſsimorum, & plurimo ſtudio doctrinæ: ſcilicet auguralis. vt tu ſcis, tum: ideſt partim magna varietate temporum noſtrorum, in qua multa experiri licuit, Cui quidem diuinationi nos confidimus plus, hoc: ideſt propter hoc, quòd ea nihil fefellit omnino

nos

peio, tum ſalutare utriq; quæ præterea prouiderim, prætereo nolo enim hunc de me optime meritum exiſtimare, ea me ſuaſiſſe Pompeio, quibus ille ſi paruiſſet, eſſet hic quidem clarus in toga, & princeps, ſed tantas opes, quantas nunc habet, nõ haberet, eundum in Hiſpaniam cenſui. quod ſi feciſſet, ciuile bellum nullum omnino fuiſſet. rationem haberi abſentis non tã pugnaui ut liceret, quam ut, quando ipſo Conſule pugnante populus iuſſerat, haberetur. cauſa belli orta eſt, quid ego prætermiſi, aut monitorum, aut querelarum? cum uel iniquiſſimam pacẽ iuſtiſſimo bello anteferrem. uicta eſt autoritas mea non tam à Pompeio (nam is mouebatur) quàm ab ijs, qui duce Pompeio freti, peropportunam, & rebus domeſticis, & cupiditatibus ſuis illius belli uictoriam fore putabant. ſuſceptum bellum eſt, quieſcente me, depulſum ex Italia, manente me, quod potui, ſed ualuit apud me plus pudor meus, quàm timor. ueritus ſum deeſſe Pompeij ſaluti, cum ille aliquando non defuiſſet meæ. itaq; uel officio, uel fama bonorum, uel pudore uictus, ut in fabulis Amphiaraus, ſic ego prudens, & ſciens ad peſtem ante oculos poſitam ſum profectus. quo in bello nihil aduerſi accidit non prædicente me, quare, quando, ut augures, & aſtrologi ſolent. ego quoq; augur publicus ex meis ſuperioribus prædictis conſtitui apud te autoritatem augurij, & diuinationes meæ: debet habere fidem noſtra prædictio. non igitur ex alitis uolatu. nec è cantu ſiniſtro oſcinis, ut in noſtra diſciplina eſt, nec è tripudijs* ſoliſtimis, aut ſomnijs tibi auguror, ſed habeo alia ſigna, quæ obſeruem. quæ etſi non ſunt certiora illis, minus tamen habent uel obſcuritatis, uel erroris: notantur autem mihi ad diuinandum ſigna duplici quadam uia: quarum alteram duco è Cæſare ipſo, alteram è temporum ciuilium natura, atq; ratione. in Cæſare hæc ſunt: mitis, clemensq; natura, qualis exprimitur præclare illo libro querelarum tuarum. accedit, quod mirifice ingenijs excellentibus, quale eſt tuum, delectatur. præterea cedit multorum iuſtis, & officio incenſis: non inanibus, aut ambitioſis uoluptatibus. in quo uehementer eum conſentiens* Etruria mouebit. cur hæc igitur adhuc parum profecerunt? quia non putat ſe ſuſtinere cauſas poſſe multorũ, ſi tibi, cui iuſtius uidetur iraſci poſſe conceſſerit. Quæ eſt igitur inquies, ſpes ab irato? eodem fonte ſe hauſturum intelligit laudes ſuas è quo ſit leuiter aſperſus. Poſtremo homo eſt ualde acutus, & multum prouidens: intelligit te hominem in parte Italiæ minime contemnenda facile omnium nobiliſſimum, & in communi Reip. cuius ſummorum tuæ ætatis, uel ingenio, uel gratia uel fama populi Roma. parem, non poſſe prohibere à Repub. diutius. nolet hoc temporis potius eſſe aliquando beneficium, quam iam ſuum. dixit de Cæſare: nunc dicam de temporum, rerumq; natura. Nemo eſt tam inimicus ei cauſæ, quàm Pompe-*

nos vnquam in his rebus tam obſcuris tamq;: ideſt, & tam perturbatis. Dicerem, id recitarem tibi, quæ dixiſſem antea futura, ni: ideſt niſi vererer, ne videret fingere, ſupple ea, ex euentis: ideſt iis, quæ euenerunt. Sed tamen plurimi ſunt teſtes, me &: ideſt ſimul, commonuiſſe initio: ideſt ab initio belli, Pompeium ne rõ iungeret ſe: ſcilicet per affinitatem cum Cæſare, & poſtea ne ſeiungeret: ideſt ſepararet ſe à Cæſare quia, ſupple videbam opes Senatus frangi coniunctione: ſcilicet duorum principum virorum, & bellum ciuile excitari diſiunctione: ideſt diſſentione eorum Atqui, ideſt ſed, quomodo ego vtebar Cæſare familiariſsime, & faciebã Pompeium plurimi. Sed meũ cõſilium erat tum: ideſt ſimul, fidele Pompeio, tum: ideſt ſimul ſalutare vtrique: ſcilicet tã Pompeio, quàm Cæſari: ego prætereo, quæ prouiderim: ideſt prænouerim, præterea: ideſt præter iam dicta. Enim: ideſt quia: ego nolo hunc: ſcilicet Cæſarem, meritum optime de me, exiſtimare me ſuaſiſſe Pompeio ea, quibus ſi ille: ſcilicet Pompeius paruiſſet: ideſt obediuiſſet, hic: ideſt Cæſ. eſſet quidem clarus in toga: ideſt in ſenatu pacifico, ſed non haberet tantas opes, quantas nunc habet. Ego cenſui, dicit, quæ negauit ſe dicturum Pompeio, eundem ſupp. fuiſſe in Hiſpaniam, quod ſi feciſſet: ideſt ſi iuiſſet in Hiſpaniã, bellum ciuile nullum fuiſſet. Ego non tam ideſt tantopere, pugnaui: ideſt quaſi pugnando aſſerui, vt liceret haberi rationem: ideſt reſpectum beneuolum in conſulatu conferendo, abſentis: ſcilicet Cæſaris, quia Cæſar abſens petiit conſulatum ſibi deferri, quod illi lege negatum eſt, quã ſupple pugnaui, vt haberetur ſcilicet ratio abſentis poſtquã licuit, quando ipſe populus iuſſerat, ipſo conſule: ſcilicet Paulo Aemil. pugnante: ideſt acriter decertante pro eo, quia Cæſar eum pecunia in ſententiam ſuam traxerat. Cauſa belli orta eſt, eo quod conſulatus, & prorogatio imperij Cæſari negata. Quid aut monitorum, aut querelarum ego prætermiſi? quaſi dicat nihil: cum anteferrem bello iuſtiſsimo, pacem, vel. ideſt etiam, iniquiſſimam? Autoritas mea eſt victa ideſt oppreſſa non tam à Pompeio, nam is mouebatur: ſcilicet autoritate mea, quàm ab iis, qui freti duce Pompeio, vt Cato, Marcellus, Seruios &c. putabant victoriam belli fore peropportunam, ideſt valde accommodatam, &: ideſt ſimul rebus domeſticis ſuis, &: ideſt ſimul cupiditatibus ſuis. Bellum eſt ſuſceptum: ſcilicet contra Cæſarem, me quieſcente, bellum ſupple eſt depulſum ex Italia quia in Epirum, & deinde in Pharſaliam tranſlatum, me manente: ſcilicet in Italia, quo ad: ideſt quãdiu potui. ſed pudor meus valuit apud me pluſquam timor hoc eſt plus feci propter pudorem, qui ne deeſſem Põpeio. me traxit ad bellum, quam timor, quem de infelici exitu conceperam, retraxit, nam ſupple veritus ſum deeſſe ſaluti Pompeij, cum ille: ſcilicet Pompeius non defuiſſet aliquando meæ: ſcilicet ſaluti, quia eo rogante reductus ſum. Itaq; ego victus, alij legunt inuitus vel officio: ſcilicet Pompeio debito, vel fama bonorum: ſcilicet virorum, qui Pompeium ſequebantur, vel pudore, ego vt Amphiaraus, aut Anphiareus ſupple profectus eſt, ad bellum Thebanũ cum Argiuis, vt in fabulis: ideſt ſicut habetur in fabulis, qđ coactus eſt ire ad id bellum vnde præuiderat ſe non rediturum. Cum enim Amphiaraus Oeclei filius eſſet diuinãdi peritiſsimus, & vidiſſet ſi ad id bellum, quod Argiui Thebanis inferebant, iret, ſe non rediturum, occuluit ſe, ſola vxore Eriphyle nomine conſcia, quæ corrupta à Polynice monili aureo Argiæ vxoris eius indicauit maritum, atque ita compulſus ad bellum profectus eſt in quo præuiderat ſe periturũ periitque nam vt Ouid. tangit, & ad longũ in Thebaide Statius narrat, hiatu terræ ibi abſorptus eſt. profectus ſum ſic prudens, & ſciens ad peſtem, ideſt perniciem, ante oculos, ſcilicet mentales poſitam, in quo bello nihil aduerſi accidit me non prædicente: ideſt qđ non fuerit à me prædictum. Quare quando: ideſt quandoquidem, aut quomodo: ideſt quoniam, vt augures, & Aſtrologi ſolent ego quoq;: ideſt & augur publicus, quia in augurum collegio ſacerdos, conſtitui apud te ex prædictis meis ſuperioribus, quæ: ſcilicet vera comperta ſunt, autoritatem augurij: ſcilicet ſcientiæ auguralis, & diuinationis meæ, prædictio: ideſt prophetia noſtra debet habere fidem: ideſt credulitatem paſsiue. igitur ego non augoror tibi ex volatu alitis: ideſt auis, nec ex cantu ſiniſtro: ideſt à ſiniſtra parte, aut aduerſo, oſcinis: ideſt ore canentis auis. Vt eſt in diſciplina noſtra: ſcilicet augurali nec ex tripudiis ſoliſtimis: ideſt ſolo tenus, aut ſuper ſolum factis. Aut ex ſomniis ſed habeo alia ſigna, quæ obſeruẽ. Quæ ſcilicet ſigna, etſi: ideſt quanquam, non ſunt certiora illis, ſcilicet auguralibus, quod dicit quia illi ſcientiæ iuratus erat habent tamen minus, vel obſcuritatis, vel erroris. hoc quoque aſtrologi prætendere ſolent ſcientiam videlicet eſſe certiſsimam ſed multos per errorem propter obſcuritatem labi, & cum vix quiſquam ſit, qui nõ erret, Deum excuſant, qui aſtris imperet, Autem: ideſt ſed, ſigna notantur mihi ad diuinandum quadam via duplici, quarũ ſcilicet viarum ego duco alteram à Cæſ. ipſo: ſcilicet capite rei, alteram á natura, & ratione temporum ciuilium. Hæc: ſcilicet ſigna reconciliationis tuæ ſunt in Cæſa. natura mitis, & clemens qualis exprimitur præclare illo libro querelarum tuarũ: acce-

* a.l. aliquando defuiſſet.

* a.l. ſoliſtimis, aut ſomniis.

* a.l. cura

dit.i.additur, q Cæſar delectatur mirifice, ingeniis excellentibus quale eſt tuum. Præterea Cæſar cedit voluntatibus multorum iuſtis, incenſis officio non inanibus, aut ambitioſis. In quo. ſ. propoſito Etruria. ſ. patria tua conſentiens. ſ. reductioni tuæ, mouebit, ſup. cum vehementer. Igitur ſup. dices, cur hæc. ſ. ſigna, quæ in Cæſare ſunt, profecerunt adhuc parum. ſ. ad te reſtituẽdum? Reſponſio. Quia Cæſar putat ſe non poſſe ſuſtinere cauſas multorum, ſi conceſſerit tibi, cui videtur poſſe iraſci iuſtius: ſ. quàm illis, cum tamen minus iraſcatur. Igitur inquies, quæ ſpes ẽ ab irato. ſ. Cæſare? Reſponſio: Cæſar intelligit ſe hauſturum laudes ſuas eodem fonte. ſ. ingenii tui equo ſit aſperſus. i. ſparſim notatus, leuiter. i. modice. Poſtremo homo ſ. Cæſar, eſt acutus valde, & prouidens multum intelligit, ſup. ſe nõ poſſe prohibere diutius a Repub. te hominẽ facile nobiliſſimum omnium. in pacte Italiæ contemnenda minime, videlicet in Etruria, & intelligit te in Repob. communi ſ. Romanis, & Etruſcis municipibus, hoc eſt Romana. Alii legunt in communi Reip. te parem, cuiuis. i. cuilibet, ſummorum. ſ. virorum ætatis tuæ, vel ingenio, vel gratia, vel fama Popoli Romani, & nolet hoc: ſ. reſtitutum eſſe Reip. eſſe aliquando. i. tandem, potius beneficium temporis, quia prohibere diotius non poſſet, quã ſuum, ſi, cum poſſet prohibere, noluerit: Dixi de Cæſare, dicam nunc de natura temporum, & rerum. duas diuinandi vias præſcripſit. Nemo eſt tam inimicus ei cauſæ, quam Pompeius ſuſceperat. ſ. tuendam, eſt, ſup. animatus melius, quã paratus. i. iſtructus, qui audeat dicere nos. ſ. Pompeianos ciues malos aut homines improbos, in quo. ſ. verecundiæ genere, ego ſoleo admirari grauitatem, & iuſtitiam, & ſapiẽtiam Cæſaris, qui ſup. nunquam appellat. i. nominat, Pompeiom niſi honorificentiſſime. At: id eſt ſed dices, ſup. q Cæſar fecit in. i. aduerſus perſonam eius: ſ. Pompeij, multa aſperius: id eſt valde, aut nimis aſpere. Reſponſio. Iſta. ſ. quæ duriora ſunt, ſunt facta armorum, & victoriæ, non Cæſaris. At. i. ſed econtrario, quemadmodum eſt complexus nos. ſ. Pompeianos. q. d. humaniſſime, quia legauit. i. legatum conſtituit ſibi Caſsium præfecit Galliæ Brutum, a quibus duobus potiſſimum poſt ea occiſus eſt præfecit, ſup. Græciæ, Sulpitium. ſ. Seruium, reſtituit Marcellum cui maxime ſuccenſebat. i. iraſcebatur, cum ſumma dignitate illius. ſ. Marcelli, qui tamen patriam videre non potuit a familiari ſuo Athenis interfectus. Igitur quo. i. ad quid, ſpectant hæc? Natura rerum, & temporum ciuilium. ſ. bellorũ, quæ tandem ſedari debent, non patietur, nec ratio manens. ſ. in pectoribus hominum, nec muta. i. quæ non eſt ſcripta, ſed in animo locata, feret. i. patietur, primum. i. id primum non patietur, nec feret, vt non ſit eadem, & conditio, & fortuna omnium in cauſa pari, deinde, vt viri boni, & nulla ignominia notati, non reuertantur in eam ciuitatem, in quam reuerterunt. Ergo vtrunq; dicitur, & reuertor, & reuerto ſed reuertit quis, quaſi ſe, hoc eſt ſponte ſua, reuertitur quodammodo ab alio, ſed vt ex hoc loco patet, cõfundunt: tot. ſ. ciues condemnati, ſup. crimine ſcelerum nefariorum hoc eſt in ciuitatem Romanam. Tu habes. i. intelligis augurium meum, quo. ſ. augurio, non vterer potius ſi addubitarem quid. i. aliquid, quam illa conſolatione, qua ſuſtentarem ne labatur animo, facile virum fortem. Conſolatio autem eſt, te non eſſe nimis laudandum, ſi ſumpſiſſes arma, victoria parta pro Repub. tu enim putabas tunc: ſ. cum arma ſumeres, ita. ſ. pro Repub. arma te ſumere, & a Repu. victoriam ſtatutam. Sin. i. ſed ſi putaſſes poſſe accidere vt vinceremur, propter incertos exitus, & euentus bellorũ, te non debere fuiſſe paratum bene. i. decenter, aut multum, ad fortunam ſecundam. i. proſperam, & ſup. nullo. i. non vllo, non poſſe ferre vllo modo aduerſam. ſ. fortunam. Etiam ſiquid addubitarem de augurio meo, diſputarem. i. diſputando adducerem contra te, quanto ſolatio cõſcientia. ſ. recta facti tui, ſup. deberet eſſe tibi. vt pro vel quantæ delectationi, literæ. ſ. ſcientiæ, & doctrinæ tuæ, deberent eſſe tibi in rebus aduerſis, quia maxime. Turpæ. n. eſt homini docto id non poſſe facere, quod faciẽdum ex philoſophiæ præceptis didicerit, ac aliis faciendum eſſe ſubinde præceperit, præſertim in moralibus, quæ non diſcimus, vt ſciamus, ſed vt, non efficiamus. Cõmemorarem, ſup. etiam grauiſſimos caſus nõ ſolum veterum. ſ. ducum ſed etiam horum recentium, vel ducum, vel comitũ tuorum, etiam nominarẽ multos claros viros externos, vt Lacedæmonios, Thebanos, Athenienſes. Enim. i. quia recordatio quaſi communis legis, & conditionis humanæ, leuat. i. minuit, aut mitigat dolorem. etiã exponerem tibi quẽadmodum viueremus hic, ſcilicet Romæ, & in quãta turba, & in quanta confuſione rerũ omnium. Enim. i. quia neceſſe eſt carere: ſup. cum minore deſiderio, Repub. perdita, quam bona. i. ſalua, & locuplete. ſed nihil opus eſt: ſup. tibi hoc genere. ſ. conſolationis. nos videbimus (vt ſpero) vel potius (vt proſpicio) te cito. i. propediem incolumẽ. Interea ego iampridẽ. i. iam a pluſculis diebus, & pollicitus ſum, & detuli. i. exhibui tibi abſenti, & huic imagini aĩ tui, & corporis tui ſ. filio tuo conſtantiſſimo. ſ. in paterna pietate, aut virtute, & optimorum, qui adeſt. i. præſens eſt nobis ſtudiũ, officium, operam, laborem meum. Nunc ſup. deferam, vel eſt, hoc amplius, quod Cæſar amplectitur me amiciſſime quotidie magis quidem. i. certe, familiares eius. ſ. Cæſaris ſup. amplectuntur me, ſicuti neminem. i. ita, vt neminem tantopere, apud quẽ, ſ. Cæſarem, quicquid valebo, vel autoritate, vel gratia, ego valebo tibi. i. ad vtilitatem tuam. Tu cura, vt ſuſtentes te: cum. ſ. ita ſit, quod ſuſtentes te fortitudine animi tui tum. i. tunc: magis docet, quod ſuſtentes te ſpe optima. ſ. de reditu habenda.

ius animatus melius, quam paratus ſuſceperat, qui nos malos ciueis dicere, aut homines improbos audeat. in quo admirari ſoleo grauitatem, & iuſtitiam, & ſapientiam Cæſaris, nunquã niſi honorificentiſſime Pompeium appellat. at in eius, perſonã multa fecit aſperius. armorum iſta, & uictoriæ ſunt facta, non Cæſaris. at nor quemadmodum eſt complexus! Caſſium ſibi legauit, Brutum Galliæ præfecit, Sulpitium Græciæ, Marcellum cui maxime ſuccenſebat, cum ſumma illius dignitate reſtituit. quo igitur hæc ſpectant? rerum hoc natura, & ciuilium temporum non patietur, nec manens, nec mutata ratio feret, primũ ut non in cauſa pari eadem ſit & conditio, & fortuna omnium; deinde ut in eam ciuitatem boni uiri, & boni ciues nulla ignominia notati non reuertantur, in quam tot nefariorum ſcelerũ condemnati reuerterunt. habes augurium meum quo ſiquid addubitarem, non potius uterer, q̃ illa conſolatione, qua facile fortem uirum ſuſtentarem, te ſi explorata uictoria arma ſumpſiſſes pro Repub. (ita enim tum putabas) non nimi· eſſe laudandũ ſin propter incertos exitus, euentusq́; bellorum poſſe accidere, ut uinceremur, putaſſes, non debere ad ſecundam fortunam bene paratum fuiſſe, aduerſam ferre ullo modo poſſe, diſputarem etiam, quanto ſolatio tibi conſcientia tui facti quantæ delectationi in rebus aduerſis literæ eſſe deberent. commemorarem nõ ſolum ueterum, ſed & horum recentium uel ducum, uel comitum tuorum grauiſſimos caſus. etiam externor multos claros uiros nominarem, Leuat enim dolorem communis quaſi legis, & humanæ conditionis recordatio. exponerem etiam quemadmodum hic, & quanta in turba, quantaq́; in confuſione rerum omniũ uiueremus: neceſſe eſt enim minore deſiderio perdita Repub. carere, quam bona. ſed hoc genere nihil opus eſt. incolumẽ te cito (ut ſpero) uel potius (ut perſpicio) uidebimus interea tibi abſenti, & huic, qui adeſt, imagini animi, & corporis tui, conſtãtiſſimo, atque optimo filio tuo ſtudium, officium, operam, laborẽ meũ iampridẽ, & pollicitus ſum, & detuli, nunc hoc amplius, q amiciſſime quotidie magis Cæſar amplectitur, familiares quidem eius, ſicuti neminem apud quẽ quicquid ualebo, uel autoritate, uel gratia, ualebo tibi. tu cura, ut cum firmitudine te animi, tum etiam ſpe optima ſuſtentes. Vale.

NEC Ex tripudiis ſoliſſimis aut ſomniis } Ipſe priſcã, quã reſtitui, vocem ex priſcis erui exemplaribus. Poſſe autem fieri arbitror, vt in augurali diſciplina quædam tripudia ſoniuia appellata ſint: ſed hæc tam obſoleta ſunt propter vetuſtatem, & diuerſos ritus, vt penitus incognita ſint. Vocem certe hanc Sex. VIC

Pompeius

GIBER. LONG. LEMMA.

Scripſerat in Cæſarem librum Cæcinna meminit enim Suetonius in Cæſare Iulio libri a Cæcinna editi, ob hoc infeſtior ille multo Cæſar erat Cum autem redditum cuperet ſæpe obliteratum eum eſſe deſiderauit. Sed quando emiſſus reuocari non poterat, petebat a Cicerone limam illius, quæ cum nihil prodeſſe poſſe uidebatur, paucis uerbis rationem editionis & defenſionem præſcribit. Poſtremo petit, ut officium Ciceronis illi non deſit.

A. CAECINNA M. CICERONIS. S. 7

QVod tibi non tam celeriter liber eſt redditus: ignoſce timori noſtro, & miſerere temporis. filius (ut audio) pertimuit (neq; iniuria) ſi liber exiſſet, quando non tam intereſt quo animo ſcribatur, quam quo accipiatur. ne ea res inepte mihi noceret, cum præſertim adhuc ſtyli pœnas dem. qua quidem in re, ſingulari ſum fato: nam cum mendum ſcripturæ litura tollatur, ſtultitia fama multetur, meus error exilio corrigitur: cuius ſumma criminis eſt quod armatus aduerſario maledixi: nemo noſtrũ eſt, ut opinor, quin uota uictoriæ ſuæ fuerit: nemo, quin, etiam cum de alia re immolaret, tamen eo quidem [redacted]

Pompeius exponit. { Soniuio } inquiens ſonãri. Nam vulgata lectio proculdubio falſa, et inepta eſt: nec enim hic de diuinatione per ſomnia agit, quæ etſi ſit (de ea enim Artemidorus Græce copioſe ſcripſit) nõ tñ de hac intelligit: loquitur enim de Augurali diſciplina, & ut ipſe augur, & ut ad Etruſcum hominem & Etruſcæ diſciplinæ peritũ ſcribens. Ego alibi hanc vocem non inueni: nec mirum eſt rerum tam priſcarum, ac ne vnquam quidem vulgatarum, & communiũ uocabula penitus ignorari. Quod ſi ẽt apud alios autores hoc nomen fuit, fortaſſe quia nõ intellectum, ut deprauatum deletum eſt: nonnullæ enim hmõi voces niſi e veteribus, et non contaminatis exẽplaribus reſtitoantur, obliteratæ ſunt, & e finibus Latinæ linguæ, eiectæ, et expulſæ. Vidẽdum tñ accuratius, an huius vocis certior ulla ratio, et ſignificatio haberi poſsit. nã quod paulo ſupra nos ſcripſimus. { Imiolatu } pro. { Volatu } ex antiquo etiam codice accepimus.

SEB. COR. NON Vereor } Al. vereor. { Expuliſſent ii } Clodius, Piſo, & Gabinius. { Qui ad me } exulem. { In qua tu eras } negociabaris. { Etruſcæ } Al. vetuſtæ. { Diſciplinæ } Diuinandi. { A patre } qui fortaſſe originem habuerit ab eo Cæcinna Valaterrano, qui augurum princeps fuit. Monuiſſe Pompeium } Nota eſt vox illa: Vtinam Cn. Pompei cũ C. Cæſare ſocietatem aut nunquam coiſſes, aut nunquam diremiſſes. { Nolo enim hunc } Cæſarem. { Ea me ſuaſiſſe Pompeio } Duo: vnum, ne quinquennii imperiũ Cæſari prorogaretur: alterum, ne pateretur fieri, vt abſentis eius ratio haberetur. { Eundum } Pompeio { In Hiſpaniam } prouinciam ſuam. { Si feciſſet } Pompeius. { Bellum nullum } Nã Cæſar dimiſſo exercitu, ad comitia ueniſſet. { Ipſo Coſſ. } Pompeio ſolo. { Populus iuſſerat } decem Trib. pleb. ferentibus. Bello anteferrem } Epiſt. 9. lib 4. { Manente me } in ora maritima. { Aliquando non defuiſſet } Al aliquando defoiſſet: cum nos ſibi quondã ad pedes ſtratos ne ſubleuabat quidem { Amphiaraus } ſciens ſe terræ hiatu abſumptum iri, ad bellũ Thebanũ profectus { Ex aditis } Aues quaſdam (inquit alibi) & alites, et oſcines ut noſtri augures appellant, rerum augurandarum cauſa eſſe natas putamus { Volatu } Præpetis oĩa pennæ, dixit Poeta. { Ex cãtu } Et volucrum linguas, dixit idem. { Siniſtro } proſpero: nã Latinis ſiniſtra videntur, Graijs & Barbaris dextra meliora. { In noſtra diſciplina } augurali. { Tripudijs ſoliſtimis } quæ fiunt, cum quid ex ore pulli in ſolum cecidit: quæ tñ hic, & lib. 2. de diuinatione, ab augurali diſciplina excludere videt. { Somniis } Excubabant antiqui in templis ſomniandi cauſa, quia ocra quietis oracula ducebant. Et ſi quidam hoc loco Soniuijs legũt. { Etruria } pro te, qui Volaterranus es, rogans. { In parte Italiæ } Etruria. { Annos } Pompeianos quidem, ſed iam reſtitutos. { Caſsium } C. Caſsium { Brutum } M. Brutum Epiſto. 10. lib. 12. { Galliæ } Ciſalpinæ. { Præfecit } ad bellum Africanũ profecturus. { Sulpitium } Seruium Sulpitium. { Græciæ } Achaiæ. { Marcellum } Epiſto. 4. libri quarti.

BERN. RVTL. NEC Manens nec muta ratio feret } Ideſt conſtans, vel ẽt tacens, nullo loquẽte & intercedente pro te nec enim ad verbũ refertur: aliter quæ interpres putet. { Si te ratio quædam vetuſtæ diſciplinæ, quã a patre nobiliſsimo, atq; optimo viro acceperas } Cecinna Volaterranus equeſtris ordinis fuit, de qoo Plinius lib. 10. Idem inter autores, qui Etruſca diſciplina ſcripſerint, Cæcinnam habet.

Ex poſte. eiuſdem. RATIONEM Haberi abſentis, non tam pugnaui vt liceret, quam vt qũ ipſo conſule pugnante populus iuſſerat, haberetur } Ipſo. ſ. Pompeio, nõ, vt interpres, Paulo. Cicero ad Atticum, de Pompeio: Omitto illa vetera: quod iſtũ in Repub. ille aluit, auxit, armauit ille legibus C. Metelli contra auſpicia ferendis autor, ille Galliæ vlterioris adiunctor, ille gener, ille in adoptando P. Clodio augur, ille reſtituendi mei, quam retinẽdi ſtudioſior: ille prouinciæ propagator, ille abſentis in omnibus adiutor. Idem ẽt tertio conſulatu poſtquã eſſe defenſor Reip. cœpit, contendit, vt decem Trib. pleb. ferrẽt, vt abſentis ratio haberetur, quod idẽ ipſe ſanxit lege quadam ſua. Appianus quoq; Tribunos porro, inqt de Pompeio, adhortatus eſt, vt legem proferrent, qua Cæſari quamuis abſenti ſecundum conſulatum petere liceret. Tertio. ſ. Pompeij conſulatu.

[redacted]

IOAN. RIVI. LIBRO Sexto, epiſt. item. 6. Ne nos quidem noſtra diuinatio fallet } Sic manuſcriptum volumen, non, Nec nos quidẽ. Tametſi haud me fugit, alterum quoq; eſſe apud Ciceronẽ frequens. In fine eius epiſtolæ ſic leges. { Tu cura, vt cum firmitudine te animi, tum etiam ipe optima ſuſtentes } Hic mire variant exemplaria, quod facile ſenties, ſi contuleris.

ASC. QVod tibi &c. Excuſat q̃ libros a Cice. expetitos ei nõdum exhibuerat, eo q̃ filius eos edere non auſus fuerat. oſtenditq; q̃ difficile genus ſcribendi aggreſſus ſit, ac demũ Cic. patrocinium implorat. Ordo eſt. Ignoſce timori noſtro q̃ liber. ſ. de hiſtorijs bellis ciuilis, non eſt redditus tibi tã cito. ſ. vt volnerat, & miſerere temporis. ſ. calamitoſi, & ſuſpecti. Vt audio filius pertimuit. i. multum timuit, ſi liber exiſſet. ſ. in manum Cæſ. neq; iniuria quandoquidem non intereſt. i. refert, tam. i. tantopere, quo animo ſcribatur. i. deſcriptio rerum fiat, q̃. i. quantopere intereſt, quo. ſ. animo accipiatur. ſ. ab iis de quibus ſcriptum eſt, pertimuit inq̃, ne ea res. i. editio libri, noceret mihi inepte quia potuiſſem cauere præſertim eũdem adhuc pœnas ſtyli. i. patiar adhuc incommoda, & addam male, ob ſtyli immaturitatem: in qua quidem re, ego ſum fato. i. infortunio ſingulari, nam cum mendum. i. vicium, aut erratum ſcripturæ tollatur, litura. i. deletione eius, q̃ male ſcriptum eſt, et cum ſtultitia. ſ. ſcribentis, multetur i. puniatur fama. i. per infamiã, error meus, quo dicor non bene ſcripſiſſe, corrigitur exilio cuius criminis ſumma. i. principalis ratio eſt, q̃ armatus. i. cũ eſſem armatus pro Repub. contra Cæſarẽ, maledixi aduerſario. ſ. Cæſari, quem iure belli tunc interficere licuiſſet ſi potuiſſet, nedum verbis laceſſere. Nemo noſtrorum. i. de noſtris. dicitur ẽt nemo noſtrum. i. de nobis, eſt ut opinor, quin fecerit vota victoriæ ſuæ,

*ipſo tempore, ut quamprimum Cæſar ſuperaretur, optarit. hoc ſi non cogitat, omnibus rebus felix eſt, ſi ſeit, & perſuaſus eſt, quid iraſcitur ei qui aliquid ſcripſit contra ſuam uoluntatem, cum ignorit, omnibus, qui multa Deos uenerati ſint cõtra eius ſalutem? ſed, ut eodem reuertar, cauſa hæc fuit timoris: ſcripſi de te parce medius fidius, & timide, non reuocans me ipſe, ſed penè refugiens. genus autem hoc ſcripturæ non modo liberum. ſed incitatum, atq; elatum eſſe debere, quis ignorat? ſolutũ exiſtimatur eſſe alteri maledicere: tamen cauendum eſt ne in petulantiam incidas. impeditum ſe ipſum laudare, ne uitium arrogantiæ ſubſequatur. ſolum uero liberum, alterum laudare. de quo quicquid detrahas, neceſſe eſt aut infirmitati, aut inuidiæ aſſignetur. ac neſcio an tibi gratius opportuniusq; acciderit: nam quod *præſtare non poteram, primum erat non attingere, ſecundum beneficium quam parciſſime facere. ſed tamẽ ego me quidem ſuſtinui. multa minui: multa ſuſtuli. complura ne poſui quidem. Quemadmodum igitur, ſcalarũ gradus ſi alios tollas, alios incidas nonnullos male hærentes relinquas, ruinæ periculum ſtruas, non aſcenſum pares: ſic tot malis tum uictum, tum fractum ſtudium ſcribendi, quid dignum auribus, aut probabile poteſt afferre? cum uero ad ipſius Cæſaris nomen ueni, toto corpore contremiſco. non pœnæ metu, ſed ipſius iudicij: totum enim Cæſarem non noui. quem putas animum eſſe ubi ſecum loquitur? hoc probabit? hoc uerbum ſuſpicioſum eſt. quid ſi muto? at uereor, ne peius ſit. age uero laudo aliquem, num offendo? cum porrò offendam, quid ſi non uult? armati ſtylum perſequitur, uicti, & nondum reſtituti quid faciet? auges etiam tu mihi timorem, qui in Oratore tuo caues tibi per Brutum, & ad excuſationem ſocium quæris. ubi hoc omnium patronus facis, quid me ueterem tuum, nunc omnium clientem ſentire oportet? in hac igitur calumnia timoris, & cæcæ ſuſpicionis tormento cum plurima ad alieni ſenſus coniecturam, non ad ſuum iudicium ſcribantur, quam difficile ſit euadere, ſi minus expertus es, quod te ad omnia ſummum, atq; excellens armauit ingeniũ, nos ſentimus. ſed tamen ego filio dixeram librum tibi legeret, & auferret, aut ea conditione daret ſi reciperes te correcturũ, hoc eſt, ſi totum alium faceres. Te Aſiatico itinere, quanquam*

quia etiam cum immolaret de alia re.i. ob aliã rem, tamen optaret quidem.i. certe, eo ipſo tẽpore, vt Cæſar ſuperaretur quamprimum. Si ſup. Cæſ. non cogitat hoc.i. omnes contra ſe vota feciſſe, ipſe eſt felix in omnibus rebus, quia in bello vbi ſuperauit, & poſt bellum vbi nulla cura angitur, ſi ſcit ſup. omnes cõtra ſe vota feciſſe, & perſuaſus eſt.i. firmiter credit, quid.i. ad quid iraſcitur ei, qui ſcripſit aliquid cõtra voluntatem ſuam, cũ ignorit.i. veniam dederit, omnibus qui venerati ſunt, ideſt venerando precati deos, multa contra ſalutem eius. Sed vt reuertar eodem.ſ. quo cœperã, hoc eſt ad purgandum [illegible] non celerimus eſt tibi liber redditus, hæc cauſa fuit timoris. Scripſi [illegible] me totus [illegible] oles; aut Deus [illegible] de rum. dicam. [illegible] de [illegible] ris, parce.i. modice, & timide, quia nõ [illegible] Cæſarem taxare, ipſe non reuocans [illegible] me ad priſti [illegible] hoc genus [illegible] publice [illegible] eſſe non modo.i. nõ ſolum liberum [illegible] ab omni formidine, et pauore, ſed ſuppe [illegible] citatum.i. ſtimulatum, [illegible] hemens, atq; latũ.i. diffuſum [illegible] quaſi dicat nemo. Maledicere alteri putatur eſſe ſolitum.i. liberum [illegible] dum eſt ne [illegible] petulantiã. Laudare teipſum putatur eſſe impeditum, ne vitiũ arrogantiæ ſubſequatur, verum.i. ſed, ſolum laudare, alterũ putatur liberum, de [illegible] genere laudãdi quicquid detrahas, neceſſe eſt ſupple, vt aſsignetur, aut infirmitati, aut inuidiæ. At neſcio an acciderit tibi o Cicero, gratius.i. vtilius & opportunius.ſ. quod parce, quã ſi prolixe te laudarim. Nã primum.i. prima lex, aut primũ decorum erat, non attingere, quod nõ poteram.ſ. perficere præclare, quales putat laudes Ciceronis, ſecundum ſupple erat facere beneficium, quam periciſsime.i. callidiſsime, hoc autem fit diſsimulanter laudando, nam qui in laudem propenſior eſt, minus proficit, quod deuinctus putatur, ſed tamen, ego quidem ſuſtinui me.i. perſonam hiſtoriographi iuſsi minui multa, & ne quidem.i. non ſaltem poſui.i. attigi complura. Quemadmodum &c. Probat ſe in ea perturbatione non potuiſſe ſeruare decorum ſcribẽdi, dicens. Igitur quemadmodum ſi gradus ſcalarum tollas.i. auferas, alios.i. quoſdã, & incidas alios, relinquas nonnullos male hærentes.i. infixos, tu ſtruas periculum ruinæ, & non pares aſcenſum, ſic ſtudium ſcribendi tum.i. partim victum, tum.i. partim fractũ, tot malis.i. aduerſis rebus, quid poteſt afferre dignum auribus, aut probabile? q.d. nimirum nihil, Vero.i. ſed cum veni ad nomen ipſius Cæſaris ego cõtremiſco, plus eſt quam ſi dicat ego contremui, quaſi dicat adhuc timorẽ perſeuerare, toto corpore non metu pœnæ inferendæ, a Cæſare ſed iudicio, aut metu iudicij ipſius.i. propter iudicium faciendum de ipſo Cæſare, non enim noui totum Cæſarem.i animũ eius aut propter iudiciũ, quod de ſcriptis meis facturus ſit Cæſ. Nam quem animum putas eſſe ſup. ſcriptori, vbi loquitur ſecum, dicens ſupple Cæſ. probabit hoc verbum: hoc verbum eſt ſuſpicioſum.i. q. in malam partẽ interpretari poſsit, quod ſupple erit ſi ego muto hoc.ſ. verbũ, at vereor ne ſit peius.ſ. quod in illius locum inferetur. Age vero, eſt in deliberando adhortantis, & diſputantis, contra remorſum conſcientiæ, ſi ego laudo aliquẽ, num.i. nunquid offendo? q.d. non alij textus habent nõ, & in idem redit, Porro.i. ſed, cum.i. quiuis, offendam quid ſupple fiet, ſi nõ vult.i. non admittit genus ſcribendi. Ipſe perſequitur ſtylum armati.ſ. adhuc contra ſe, & ita publici hoſtis, quid faciet ſup. de ſtylo victi, & nõdum reſtituti. q.d. multo magis perſequetur. Tu etiam o Cic. auges mihi timorẽ, qui caues.i. perſpicis tibi in Oratore tuo.i. in libro de Orat. per Brutum, & quæris ſocium ad excuſationem.ſ. ſcripti. Vbi tu patronus.i. defenſor hominũ.ſ. reorum, facis hoc.i. quæris ſociom ad excuſationẽ, quid oportet me veterem clientem tuum, nũc clientem omnium, quia omnium egentem patrocinio ſentire? Igitur cum plurima ſcribantur in hac calumnia, timoris, & in tormento ſuſpicionis cæcæ.i. occultæ, ad coniecturam ſenſus alieni, non ad iudicium ſuum.i. propriũ: quam.i. quantũ difficile ſit euadere.ſ. culpã ſi es minus.i. non ſatis expertus, q.d. difficillimũ, ſed nos ſentimus, quod ingenium ſummum & excellens, armauit.i. muniuit te ad omnia.ſ. quæ velis ſcribenda, & abeunda. Sed tñ ego dixeram filio ſupple vt legeret tibi librum, & auferret.ſ. lectũ, aut dare.ſ. tibi, ea conditione ſi reciperes.i. promitteres te correcturum, hoc ſi faceres totum alium, hoc per modeſtiam dixit. Ego feci de itinere Aſiatico.i. quod in Aſiam mihi aſsignaſti, vt.i. quemadmodum imperaſti, quãquam, ideſt tametſi, ſumma neceſsitas.i. penuria rerum premebat me. Quid horter te, ſup. facere pro me, tu vides tempus veniſſe, quo ſit neceſſe conſtitui de nobis, aut reducendo, aut perpetuo exilio damnãdo. O Cic. nihil eſt qđ, ideſt propter quod expectes filiom meum.i. officium filij mei ipſe eſt adoleſcens, non omnia poteſt excogitare, vel ſtuduit aut quia alijs rebus adhuc ſtudet, aut quia nondum ſatis ſtuduit, vel ætate, quia per ætatem non licuit. Senibus enim maior eſt rerum experiẽtia, vel metu, ideſt quia metuit Cæſarem, vt quem patri iratum ſcit oportet ſup. vt tu ſuſtineas totum negocium ſup. meũ, aut de me reſtituendo. Omnis ſpes eſt mihi in te, tu tenes.i. intelligis pro tua prudẽtia.i. propter prudentiam tuam, quibus rebus Cæſar gaudeat, & quibus rapiatur.i. afficiatur, oblectetur vehementer, ita, vt captus videatur: neceſſe eſt ſup. vt omnia.ſ. quæ pro me fiant, proficiſcantur.i. originem capiant, & veniant, & perdurẽtur ad exitum.i. optatum finem per te. Tu potes multum apud ipſum.ſ. Cæſarem, & potes plurimum apud amicos eius, quod Cicero ipſe ſcripſerat epiſtola ſuperiore his verbis. Nũc hoc amplius, quod me amiciſsime quotidie magis Cæſar amplectitur, familiares quidem eius ſecuti neminem. Si perſuaſeris tibi vnum.ſ. hoc, quod ſequitur, hoc nõ eſſe muneris tui.i. non pertinere ad munificentiam tuam, vt facias ſi fueris rogatus, quid.i. aliquid, & ſup. aliter non, quanquam id.i. facere, quod rogatus fueris, eſt

*a.l. præclare.

magnum

ſumma neceſsitas, premebat, ut imperaſti, feci. Te pro me, quid horter? uides tempus ueniſſe, quo neceſſe ſit, de nobis, conſtitui. nihil eſt mi Cicero, quod filium meum expectes. adoleſcens eſt: omnia excogitare uel ſtudio, uel ætate, uel metu non poteſt: totum tu ſuſtineas oportet, in te mihi omnis ſpes eſt. tu pro tua prudentia, quibus rebus gaudeat, quibus capiatur Cæſar, tenes à te omnia proficiſcantur, & per te ad exitum perducantur, neceſſe eſt. apud ipſum multum, apud eius omneis plurimum potes. unum ſi tibi perſuaſeris. non hoc eſſe tui muneris, ſiquid rogatus fueris, ut facias (quanquam id magnum, & amplum eſt) ſed totum tuum eſſe onus, perficies: niſi forte aut in miſeria nimis ſtulte, aut in amicitia nimis impudenter tibi onus impono, ſed utriq; rei excuſationem tuæ uitæ conſuetudo dat: nam quod ita conſueuiſti pro amicis laborare, non iam ſic ſperant abs te. ſed etiam ſic imperant tibi familiares. Quod ad librum attinet; quem tibi filius dabit peto à te ne exeat: aut ita corrigas; ne mihi noceat. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Fuerat in Sicilia Cæcinna vſque ad præſtitutum a Cæſare tempus, cum iam id adeſſet, veritus Cæcinna, ne Cæſaris animum abalienaret, conſuluit Ciceronem, an relicta Sicilia in Aſiam ſe transferret. Huic conſultationi Cicero reſpondet: ſuadens, ſuo conſilio in Sicilia maneat, idque argumentis a loci natura ſumptis, & ab vtili.

M. CICERO A. CAECINNAE. S. D. 8

CVm eſſet mecum Largus, homo tui ſtudioſus locutus Cal. Ian. tibi præfinitas eſſe, q; omnibus in rebus perſpexeram, quæ Balbus, & Oppius abſente Cæſare egiſſent ea ſolere illi rata eſſe, egi uehementer cum his ut hoc mihi darent, tibi in Sicilia, quoad uellemus, uti eſſe liceret. qui mihi cum fuiſſent aut libenter polliceri, ſiquid eſſet eiuſmodi, q; eorum animos nõ offenderet, aut etiam negare, & efferre rationem, cur negarent: huic meæ rogationi potius non continuo reſponderunt. eodem die tamen ad me reuerterunt, mihiq; hoc dederũt, ut eſſes in Cecilia, quoad uelles, ſe præſtituros: nihil ex eo te

magnum & amplum, ſed perſuaſeris tibi, omne onus eſſe tuũ, tu perficies. ſ. votum meum de reditu, niſi forte ego impono tibi onus nimis ſtultum in miſeria. i. eo, quod ſum miſer, & miſeris vicina eſt ſtultitia. i. nimia affectio felicioris ſtatus, aut nimis impudenter. i. inuerecunde in amicitia. i. eo, quod ſum tibi coniunctus vetere amicitia, licet autem amicorum deberent omnia eſſe cõia, impudentis tamen eſſet omnia expoſtulare. Sed cõſuetudo tua [illegible] facilis & beneficium [illegible] a te ſoles, das vtriuſq; rei. ſ. & ſtultitiæ, & impudentiæ excuſationem. Nã quod i. quia tu conſueuiſti laborare pro amicis ita. i. tã artẽte, & accurate, vt omnia pro ipſis audeas, vt patuit de Milone. & alijs multis, quos in cauſa difficillima defendit, & abſolutos reddidit. familiares. ſ. tui, non ſperant, iam ſic. ſ. te, pro ſe facturum, quod tamen magnum eſſet, nã non ſperamus niſi de quibus ſpes ſit, ſed imperant etiam tibi ſic. i. & ſtulte, & impudenter, & tamen ſe licite. quia, quæ imperant, impetrant. Eſt ergo epiſtola imitatione digna, & ideo a Cicerone Ciceronis libro cum Ciceronianis collecta, & perpetuitate donata. Nam nõ eſt dubium longe plures, aut reſponſiuas, aut a Cicerone ſcriptas fuiſſe, ſed ea duntaxat conſeruatas in quibus, aut dicẽdi maior ẽ venuſtas aut ad eas, quæ conſeruatæ ſunt, intelligendas maior opportunitas. Quod attinet ad librum. ſ. hiſtoriã bellorum ciuilium, quẽ filius dabit tibi, peto ne exeat a te, aut ut corrigas ita ne noceat mihi. Prius autem dictũ eſt. Sed tamen ego filio dixeram librũ tibi legeret, & auferret, aut ea conditione daret, ſi reciperes te correcturum, hoc eſt ſi totũ aliud faceres. Modeſtius ergo in ſua perſona de libro ſtatuit in filij, nam non auferendum, ſed ſic duntaxat corrigẽdum, vt non noceat, monet.

VICT. SED incitatum atq; elatum } Sic etiam in Mediceo legitur quare hanc prorſus lectionem ſequendam cenſeo.

PAV. MAN. MVLTA deos venerati } nihil eſt immutandum, vt alij crediderunt: nam etiam alibi nomẽ pro aduerbio poſitum eſt, vt: cum dicitur. multa peccas, & multa egeo. Ci. de natura Deorum. 7. pro Muræna. 1 38. Topicorum autem initio, cum (inquit) mihi meiſq; multa ſæpe cauiſſes, Gellius lib. 13. cap. 23. { Elatum } antea, latum, nos caſtigauimus elatum meliorem, vt opinor, ſenſum ſecuti, quam, qui latum ſcribunt. noſtram autem lectionẽ accepimus ex libro manuſcripto Bernardini Maffei, nobiliſsimi adoleſcentis, qui in ſtudijs liberalium diſciplinarum ſumma ſua cum laude verſatur.

SEB. COR. IN oratore tuo } quem te Bruto petenti negare nõ potuiſſe ſcribis niſi malimus illum librum intelligere, qui Brutus, ſiue de Claris oratoribus inſcribitur: in quo & maior de temporibus querela eſt, & Brutus ipſe loquitur. { Me veterem tuum } pro quo extat oratio. { Neceſsitas præmebat } vt ad reliquas Aſiaticæ negotiationis proficiſceretur. { Vt imperaſti } vt cenſuiſti in Sicilia commorandum.

BER. RVT. QVI multa deos venerati ſint } Quid ſi, mala deos? nam alio qui poetica nimis locutio. { Genus autẽ hoc ſcripturæ non modo liberum, ſed incitatum atq; latum eſſe debere quis ignorat? Significantius Elatum putes a Cicerone ſcriptum, quam latum. { Genus vero ſcripturæ } hiſtoriam intelligit, præſertim ciuilium coniurationum: qualem innuit ſcripſiſſe Cæcinna ſe, illam (opinor) Catilinæ: in qua ſcimus Cæſarem aut cum coniuratis, aut pro coniuratis, certe ſenſiſſe: vel querelarum cum librum Cæcinnæ, de quo proxima epiſtola Tullius. { Aut infirmitati aut inuidiæ aſsignetur } Infirmitati, timori potius, quã (quod Clericus) imbecillitati ingenij. { Age ero, laudo aliquem, num offendo? cum porro offendam, quid ſi nõ vult } Si quid mutari oportet, quod omnino non eſſe neceſſe, illud mutabitur, ut legas, Cum porro nõ offendam. nã interpretis neq; lectionẽ, neq; ſenſum amplector. { Armati ſtylũ perſequitur, victi & nõdum reſtituti quid faciet? } Armati antea, victi nunc contra quã Clericus, qui egregie (vt ſolet) deerat. Illa enim quibus Cæſarem offenderat, antea ab eo ſcripta fuerant, cum eſſet adhuc in Pompeianis caſtris: At hæc poſteriora, iã victus, & veniam efflagitans.

[redacted]

ASCEN. CVm eſſet mecum &c. Cæcinna vrbe prohibitus, & in Sicilia ad calendas vſq; Ianua. manere permiſſus cõſuluerat Ciceronem an cõtra prohibitionem Cæſaris in Sicilia amplius maneret, an in Aſiam proficiſcatur. Cic. itaq; cum amicis Cæſaris ſe egiſſe ſignificat, vt illic manere poſsit, licet non bene impetrarit, cõſulit tamen vt potius immoretur. pollicetur q; ſe commendaturum Cæcinnam familiaribus Cæſaris, & pro eo ad ipſum ſcripturũ. Ordo eſt: Cum Largus homo ſtudioſus tui. i. ſtudens: multum ſaluti & vtilitati tuæ, eſſet locutus mecum, cal. Ianua. eſſe perfinitas. i. limitatas, & præfixas tibi, ne amplius eſſes in Sicilia, quod . i. quia, ego perſpexeram. i. cognoueram, ea quæ Balbus, & Oppius egiſſent, Cæſare abſente, ſolere eſſe rata. i. firma, & approbata illi. ſ. Cæſari, ego egi vehementer cum ijs, vt darent, ideſt concederent tibi hoc, vti liceret tibi eſſe in Sicilia, quoad. i. quandiu vellemus. Qui. ſ. Balbus, & Oppius, cum conſueuiſſent, aut polliceri mihi libenter ſiquid eſſet eiuſmodi, quod non offenderet animos eorum, aut etiam negare, & afferre rationẽ cur negarent, potius. i. libentius: non reſpõderit huic rationi meæ, ipſi tamen reuerterunt eodem die ad me, & ſup. dederunt. i. permiſerunt, aut conceſſerunt mihi hoc, vt eſſes in Gallia quoad velles: & ſup. præſtaturos (dicit ergo vtrunq; præſtaturus & præſtiturus) te nihil offenſionis habiturũ ſup. eſſe, ex ea re. Quando

ideſt qm̃, tu cognouiſti. quid permittatur tibi, puto oportere te ſcire quid placeat mihi, his rebus actis. i. poſtquam hæ res eſſent actæ literæ ſunt redditæ mihi a te. i. quæ miſſæ erãt a te, quibus petis conſilium a me, quod ſim tibi autor. i. approbator & conſultor, ne. i. an, ſubſidas. i. locum manendi capias in Sicilia prouincia, an vt proficiſcare ad reliquias negociationis Aſiaticæ. i. quæ in Aſia obeunda ſuſceperas. Hæc deliberatio tua nõ eſt viſa mihi conuenire cum oratione. i. ſermone Largi, ille. n. locutus erat mecum ita, quaſi non liceret tibi cõmorari diutius in Sicilia, tu autem deliberas ita, quaſi cõceſſum ſit tibi. Sed ſiue hoc. ſ. quod tu innuiſti, ſiue illud quod Largus dixit, eſt: ego cenſeo cõmorandum tibi in Sicilia. Nam ſupp. propinquitas locorũ adiuuat, vel ad impetrãdum. ſ. reditũ, crebris literis, & nuncijs, vel ad celeritatem reditus, re aut impetrata, aut confecta. i. tranſacta, quod ſpero, aliqua ratione. Quamobrem cenſeo magnopere commorãdum, ſup. eſſe in Sicilia. Ego commendabo te diligẽtiſsime Tito Furfano Poſthumio familiari meo, & legatis eius, itẽ. i. ſimiliter, familiaribus tirit; [redacted] nerint. ſ. in vrbem, erant etiam. ſ. cũ hæc ſcriberem, omnes Mutinæ. i. in ea vrbe Italiæ nõ longe a Bononia. i. viri ſunt optimi, & ſtudioſi ſimilium tui, ingenioſi, & neceſſarij mei. i. neceſſitate coniuncti. Ego faciam mea ſponte. i. etiam non rogatus a te, ea quæ arbitrabor pertinere ad te. Si ego ignorabo quid. i. aliquid. ſ. pertinẽs ad te, ego admonitus. i. cum fuero [redacted]monitus, vincam. i. ſuperabo, ſtudia omnium. Ego etſi loquar cũ Tito Furfano. ſ. Poſthumio de te, coram. i. in præſentia eius, vt nihil opus ſit tibi literis meis ad eum, tamen quoniam placitũ tuis. ſ. neceſſarijs, & amicis, habere literas meas, quas redderes ei, ego geſsi ita his. ſ. tuis morem. i. illis, obſecutus ſum. exemplum earum literarum eſt ſcriptum infra. i. quod ſequitur.

SEBAS. CORR. VT eſſes in Sicilia } In omnibus fere libris legitur, Gallia, quam bene, nihil nunc ad me. { Tito Furfano Poſthumo } Is videtur Alieno ſucceſſiſſe, qui tẽpore belli Africani Prætor in Sicilia fuit.

BERN. RVTI. HVIC meæ rationi potius non continuo reſponderunt } Quid ſi ſcribatur: Huic meæ petitioni, vel rogationi, potius, &c. vel ecõtra. Sane ex quatuor his inter Ciceronem Cæcinnamq; epiſtolis, quæ primu loco ſita eſt, poſtremo debuit. in hac enim ſcribit Cicero reddituũ eum ſibi librum fuiſſe: quem non tam cito traditum, in tertia excuſat Cæcinna. Quæ vero vltima eſt, cum appendice in ſecundũ locum transferri debuit: in qua id cõtinetur, quod Cæcinna poſtea ſe feciſſe ſcribit. ſ. permanſiſſe in Sicilia, vt cenſuerat Cic. ſecundam vero debere primo loco collocari, & ſententia eius, & quod nulli rei reſpondet, nullaſq; Cæcinnæ literas nominat, vt

fieri aſſolet, veriſimile eſt. { Tibi in Sicilia, quoad vellemus vti eſſe liceret } Diſtinguitur (puto) melius, Quoad vellemus vti eſſe liceret, vt ſit Vti aduerbium, non verbum in quo enim vteretur Cæcinna Cicero? { Vt eſſes in Gallia } Non videtur conuenire, quod ſubijcitur: Siue hoc, ſiue illud eſt, in Sicilia cenſeo commorandum, vt vtrobiq; indem legi oporteat, ſed hic Sicilia magis, aut alio eius inſulæ ciuitatis nomine.

[redacted]

offenſionis habiturum. quando quid tibi permittatur, cognouiſti: quid mihi placeat, puto te ſcire oportere. actis his rebus. literæ à te mihi ſunt redditæ: quibus à me conſilium petis, quid ſim tibi autor, in Siciliam ne ſubſidas, an ut ad reliquias Aſiaticæ negationis proficiſcare. hæc tua deliberatio non mihi conuenire uiſa eſt cum oratione Largi: ille enim mecum, quaſi tibi non liceret in Sicilia diutius commemorari, ita locutus erat: tu autem, quaſi conceſſum ſit, ita deliberas. ſed ego ſiue hoc, ſiue illud eſt, in Sicilia cenſeo commorandum propinquitas locorũ uel ad impetrandum adiuuat crebris literis, & nuntijs, uel ad reditus celeritatem, re aut impetrata quod ſpero, aut aliqua ratione confecta, quamobrem cenſeo magnopere commorandum. T. Furfano Poſthumio familiari meo, legatiſq; eius item meis familiaribus diligentiſsime te commẽdabo, cum uenerint: erant enim omnes Mutinæ: uiri ſunt optimi & tui ſimilium ſtudioſi, & mei neceſſarij. quæ mihi uenient in mentem, quæ ad te pertinere arbitrabor, ea me ſponte faciam. ſiquid ignorabo, de eo admonitus, omnium ſtudia uincam. ego etſi coram de te cum Furfano ita loquar: ut tibi literis meis ad eum nihil opus ſit: tñ quoniam tuis placuit: te habere meas literas: quas ei reddere: morẽ eis geſſi. earum literarũ exemplũ infra ſcriptũ eſt. Vale.

GIBER. LONG. LEMMA.

Commendatio Cæcinnæ a iuſtis cauſis, a familiaritate, quam cum illius patre habuit, a neceſſitudine, quam cum Cæcinna, a pueritia eius animo exercuit. deinde a communibus ſtudijs. Poſtremo petitio, quæ eſt tanquam umbra commendationum omnium.

M. CICERO T. FVRFANO PROCOS. S. D. 9

CVm A. Cæcinna tanta mihi familiaritas, conſuetudoq; ſemper fuit, ut nulla maior eſſe poßit: nam & patre eius claro homine: & forti uiro plurimum uſi ſumus: & hunc à puero, quod & ſpem mihi magnam afferebat ſummæ probitatis, ſummæq; eloquentiæ, & uiuebat mecum coniunctißime non ſolum officijs amicitiæ, ſed etiam ſtudijs communibus, ſic ſemper dilexi, ut non ullo cum homine coniunctius uiuerem. nihil attinet me plura ſcribere, q̃ mihi neceſſe ſit eius ſalutem, & fortunas, quibuſcunq; rebus poßim tueri, ut uides. reliquũ eſt, ut, cum cognorim pluribus rebus, quid tu & de bonorum fortuna, & de Reipub. calamitatibus ſentires, nihil à te petã, niſi ut ad eam uoluntatem, quam tua ſponte erga Cæcinnam habiturus eſſes, tantus cumulus accedat cõmendatione mea, quanti me à te fieri intelligo. hoc mihi gratius facere nihil potes. Vale.

ASC. CVm Aulo, &c. Commẽdatio eſt, quam in fine ſuperioris epiſtolæ promiſit. Ordo eſt: Tanta familiaritas, & conſuetudo fuit mihi ſemper cũ Aulo Cæcinna, vt nulla eſſet maior. Nam nos vſi ſumus plurimum patre eius homine claro, & viro forti, & ſemper dilexi a puero, hunc. ſ. Aulũ, quod. i. quia, &. i. ſimul, afferebat mihi ſpem ſummæ eloquentiæ &. i. ſimul viuebat mecum coniunctiſsime, nõ ſolum officijs amicitiæ, ſed etiã ſtudijs communibus. ſ. eloquẽtiæ, & poſtea auguralis ſcientiæ, ſic inquam dilexi, vt cum nullo homine viuerem cõiunctius. Nihil attinet. ſ. ad rẽ me ſcribere plura. quod neceſſe ẽ mihi tueri, ideſt protegere, ſalutem & fortunas eius, quibuſcunq; rebus poſsim. vt vides. Reliquum eſt, vt cum. i. poſtquam cognorim. i. cognouerim, pluribus rebus, qui tu ſentires de fortuna bonorum. ſ. virorum: & de calamitatibus Reipu. nihil petam a te, niſi vt tantus cumulus accedat commendatione mea ad eam voluntatem, quam habiturus es tua ſponte erga Cæcinnam, quanti ego intelligo me fieri. i. æſtimari a te, quaſi dicat quicquid pro me facturus ſis pro illo facias. Nihil gratius potes facere mihi, quam hoc. i. habere Cæcinnam tibi quam commendatiſsimum.

SEBAS. CORR.

T. Furfano Prætori } Al. Procoſſ. id quod nihil refert, Nam diximus alibi, Prætorẽ Procoſſ. & Procoſſ. quandoq; Prætorem appellari.

BERN. RVT.

NIHIL attinet me plura ſcribere, quod mihi neceſſe ſit, eius ſalutem & fortunas, quibuſcunq; rebus poſsim tueri, vt vides } Aliter in alijs exemplaribus. Ego ita commodiſsime ſcribi poſſe intelligo. { Nihil attinet me plura ſcribere quam mihi neceſſe eſſe, eius ſalutẽ & fortunas quibuſcunq; rebus poſsim tueri.

[redacted]

ASC. EGo quanti &c. Trebatius ciuis Romanus egregius, ob eandem cauſam, ob quam Marcel. Sulp. Figulus, Cæcina, & plerique alii patria, & fortunis ſuis carebāt, vt hi exulabant, vrbe exulabat a qua prohibebatur eo magis, quod victo Pomp. eius cauſam non deſeruerat. Hunc Cic. docet, quantum cupidus ſit, & ſatisfaciendi, & eius liberis ſubueniendi, polliceturq; ſe pro eo interceſſurum purgans quod nō prius ſcripſerit. Ordo eſt. Ego ipſe ſum mihi teſtis, quanti faciam te, & ſemper fecerim, & quanti intellexerim me fieri a te. Nā & conſilium tuum, vel potius caſus manendi ſemper. ſ. poſt victum Pomp. in armis: fuit mihi magno dolori, & hic euentus: inopinatus exitus, quod receperis fortunam, & dignitatem tuā tardius, quam æquū: .i. iuſtum eſt & quam ego vellem, eſt mihi nō minori curæ, quam caſus mei. i. ærūnæ meæ fuerint tibi ſemper. Itaq;. i. & ita, ego pateſeci me totū. i. aperui penitus animum meū Poſthumuleno, & Sextio, & ſæpiſsime Attico noſtro. ſ. intimo amico, & proxime. i. diebus pxime præteritis, Theudæ liberto tuo. i. a te libertate donato, & dixi ſæpe his ſingulis hæc, me cupere ſatisfacere tibi, & liberis, quacunq; re poſſem. Et velim ſupp. vt tu ſcribas id ad tuos, vt putent quidem. i. ſaltem, hæc certe. i. indubitanter, quæ ſunt in poteſtate mea, vtpote operam, ſtudiū, conſilium, rem. i. diuitias, fidē meam eſſe ſopp. paratam ſibi ad omnes res. Si ego poſſem autoritate, gratia tm̄, quātum deberem poſſe in ea Repub. ſ. Romana, de qua ſum meritus ita. i. tam egregie, tu quoq; eſſes is, qui. i. talis, qualis fuiſti, cū ſ. ita eſſet, quod eſſes, aut quod es digniſsimꝰ omni gradu ampliſsimo, tum certe ſup. eſſes, aut digniſsimus es, qui eſſes facile princeps tui ordinis. ſ. ſenatorii, aut potius iuriſperitorū. Sed quoniam, aut qm̄. i. quoniā vterque noſtrum cecidit eodē tempore, & eadem de cā, ego polliceor tibi, & illa quæ ſcripſi ſupra, operam, ſtudium, conſilium, rem, fidem, quæ ſunt adhuc mea. i. mihi non erepta, & ea quæ videor præter ea retinere ex aliqua parte, tanq̃ ex reliquiis dignitatis priſtinæ. Neq; enim ipſe Cæſar, vt potui intelligere multis rebus, eſt alienus a nobis, & omnes fere familiariſsimi eius. vbi rurſus omnis cum ſuperlatiuo, quaſi deuicti. i. obligati magnis meis officiis veteribus, vbi duo adiectiua, ſine, coniunctione media, obſeruant. ſ. ne offendāt, & colunt diligenter me. Itaq; ſi quis aditus erit mihi. ſ. ad Cæſarē, ipſe agam, & moliar. i. cum difficultate conar, per me. i. ſine interceſſore, & precatore, de fortunis tuis. i. de incolumitate. i. ſalute tua in qua. ſ. incolumitate tua omnia ſunt agenda. Non eſt neceſſe perſequi ſingula, ego defero ad te. i. in poteſtatem, aut vtilitatem tuam, vniuerſum ſtudiū meū, & beneuolentiam. ſ. meam. Sed magni intereſt mea. i. in re mea eſt oēs tuos. ſ. familiares, & amicos. ſ. hoc. ſ. quod, oia defero ad te, quod. i. quæ res, pōt fieri tuis literis, vt intelligāt omnia. i. oēs facultates Cic. patere Trebatio. Hoc. ſ. dictū pertinet eo. i. ad id, vt ſup. tui nihil exiſtiment eſſe, tā difficile, quod non ſit futurum iucundū mihi, ſuſceptum. i. ſi fuerit pro te. Ego miſiſſē antea literas ad te, ſi inuenirē genus ſcribendi. Enim. i. quia, aut conſolari eſt amicoꝝ. i. pertinet ad amicos, tali tpe. ſ. tam calamitoſo, aut polliceri. ſ. opē aut operam, & gratiam. Ego non vtebar conſolatione. ſ. tui hoc eſt non ſum te conſolatus quod audiebā ex multis, quā. i. quantū, fortiter, & ſapienter ferres. i. patereris, & portares iniuriam temporū, quamq;. i. & quam vehementer, conſciētia factorū, & conſiliorū tuoꝝ ſ. rectorum conſolaretur te. Quod quidē ſi facis. ſ. conſolationem rectoꝝ conſiliorum & factorum recipis: Tu capis magnum fructū. i. vtilitatem ſtudiorum optimoꝝ, quibus ita faciundū didiciſti, in quibus. ſ. optimis ſtudiis, ego ſcio te eſſe verſatum ſemper, idq;. i. & id & hortor te ēt atq; etiā, vt facias id. i. magnum fructū ſic capias. Simul ipſe ne quidē. i. nō etiam, rudis. i. minus exercitatus, ſed eruditus, & ſatis tritus ſed minus. i. rarius in ſtudio, fortaſſe, quā vellem, & verſatus in rebus, atq; vſu fortaſſe ēt plus, quam vellem, ſpōdeo tibi homini periſsimo rerū, & exemplorum, & ois vetuſtatis, iſtam acerbitatē, & iniuriam non fore diuturnā, nam & ipſe Cæſar, qui poteſt plurimum vi' mihi delabi quotidie ad æquitatē, & ad naturā reꝝ, quæ bonis bene eſſe vult, & ipſa cā. ſ. exilii eſt ea. i. talis, vt reuiuiſcat atq; recreetur neceſſario iā cum Rep. quæ nō poteſt iacere in perpetuum, & aliquid fit quotidie lenius, & liberalius quā timebamus. ſ. a Cæſ. faciē dum eſſe. Quæ. ſ. lenia, & liberalia quoniam poſita ſunt ſæpe in paruis inclinationibus. i. vt dicunt in influentiis temporum. Vnde Iunc. Plus etenim fati valet hora benigni, Quam ſi te Veneris cōmendat epiſto. Mar[illegible] tempeſtiuos [illegible] Virg. in quarto Aene. [illegible] ad Annam [illegible] Dido de Aenea, Sola viri molles aditus, & tpa notas: nos obſeruabimus omnia momenta, neq; prætermittemus vllū locū. i. opportunitatē iuuādi & leuādi te. itaq; illud alterū genus literarum, quod dixi. i. quo pollicemur auxilium. duo. n. poſuit: alteꝝ quo conſolamur, alteꝝ: quo pollicemor opem fiet mihi, vt ſpero quotidie pcliuius. i. facilius, vt poſsim ēt polliceri. Sed ſopp. ego faciā, id quod. ſ. quæritur in eo genere, hoc eſt auxiliabor libentius re quā verbis. Velim ſop. vt tu exiſtimes, & . i. ſimul, te hſe plures amicos, quā qui ſint ac fuerint in iſto ca-

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Conſolatio Trebatii. Exorditur a prædicatione ſui amoris, et officii erga Trebatium, quem vt melius declaret, nihil ſibi omittendum dicit, quod illius cauſam iuuare poſſe exiſtimet. Poſtremo argumentis conſolationum ſuperioribus vtitur, a Trebatii Cæſarisq; attributis, a temporū qualitate, ab exilii conditione, &c.

M. CICERO * TREBATIO. S. D. 10

*EGo, quanti te faciam, ſemperq; fecerim, quanti me à te fieri intellexerim, ſum mihi ipſe teſtis: nam & conſiliū tuum, uel caſus potius diutius in armis ciuilibus commorandi, ſemper mibi magno dolori fuit: et hic euentus, q tardius, quàm eſt æquum, & quàm ego uellem, * recuperes fortunam: & dignitatem tuam, mihi non minori curæ eſt quàm tibi ſemper fuerint caſus mei: itaq; & Poſthumuleno, & Sextio, & ſæpiſsime Attico, noſtro, proximeq; Theudæ liberto tuo totum me pateſeci: & his ſingulis ſæpe dixi, quacunq; re poſſem, me tibi, & liberis tuis ſatisfacere cupere: idq; tu ad tuos uelim ſcribas, hæc quidem certe, quæ in poteſtate mea ſunt, ut operam, ſtudium, conſilium, rem, fidem meam ſibi ad omneis res paratam putēt. ſi autoritate, & gratia totum poſſem, quantum in ea Republi. de qua ita meritus ſum, poſſe deberem: tu quoq; is eſſes, qui fuiſti cum omni gradu ampliſsimo digniſsimus, tum certe ordinis tui facile princeps. ſed quando eodem tempore, eodemq; de cauſa noſtrum uterq; cecidit: tibi, & illa polliceor, quæ ſupra ſcripſi, quæ ſunt adhuc mea. & ea, quæ præterea uideor mibi ex aliqua parte retinere tanquam ex reliquis priſtinæ dignitatis: neque enim ipſe Cæſar, ut multis rebus intelligere potui, eſt alienus à nobis: & omnes ferè familiariſsimi eius quaſi deuincti magnis meis ueteribus officiis, me diligenter obſeruant, & colūt. itaq; ſiquis mihi erit aditus de tuis fortunis, ideſt de tua incolumitate, in qua ſunt omnia, agendi, quod quidem quotidie magis ex eorum ſermonibus adducor ut ſperem: agam per me ipſe & moliar. ſingula perſequi non eſt neceſſe: uniuerſum ſtudium meum, & beneuolentiam ad te defero. ſed magni mea intereſt, hoc tuos omneis ſcire, quod tuis literis fieri poteſt, ut intelligant omnia Ciceronis patere Trebatio, hoc eo pertinet, ut nihil exiſtiment eſſe tam difficile, quod non pro te mibi ſuſceptum, iucundum ſit futurum * ANTEA miſiſſem ad te literas, ſi genus ſcribendi inuenirem: tali enim tempore, aut conſolari amicorum eſt, aut polliceris, conſolatione non utebar, quòd ex multis audiebam, quàm fortiter, ſapienterq; ferres iniuriam temporum, quamq; te uehementer conſolaretur conſcientia factorum, & conſiliorum tuorum, quod quidem ſi facis, magnum fructum ſtudiorum optimorum capis, in quibus te ſcio ſemper eſſe uerſatum: idque ut facias, etiam atq; etiam te hortor. ſimul & illud tibi homini peritiſsimo rerum, & exemplorum, & omnis uetuſtatis, ne ipſe quidem rudis, ſed in ſtudio minor*

* a.l. Trebiano, vel Trebelliano.

* a.l. receperis

* a.l in aliquib' exēplarib' hoc eſt principium alterius epiſt.

ſu.ſ.in quo tu es,hoc eſt in exilio,propter fauorem Pŏpeio præſtitum,quantum quidem.i.certe ego potuerim intelligere, & ideſt ſimul tu exiſtimes me concedere.i. locum dare tanquã victum,hoc eſt ſuccumbere nemini eorum.Fac ſup.vt habeas animum fortem,& magnum,quod.ſ.habere animum fortẽ, & magnũ,eſt in te vno.i.in poteſtate tua ſolius ea quæ ſunt in fortuna.i.poteſtate fortunæ,regẽtur temporibus,&prouidebũtur conſilijs noſtris.

VICT. QVOD Tardius quam eſt æquum,& quam ego vellẽ receperis fortunam,& dignitatem tuam } Nos. { Recuperas } Vetus codex. { Reciperas } per i,quod fortaſſe fecit, vt(receperis)iam ſcriberetur. Eſt ſane & hic & ſequenti epiſtola hoc verbum in Mediceo codice per i, ſcriptum, Quid reciperaris cogitare: & ſæpe eodem modo, Quandoq; tamen quod etiam in Pandectis Florentinis animaduertas,recuperare legas,quod hodie in vſu eſt, ſed tamen multo rarius quam reciperare.

EXPO. EIVSD. RECVPERAS Fortunam } Quia Mediceus { Reciperas } habet ego olim ſcripſi { Recuperas } quemadmodum tũc adnotaui.Alii. { Recuperes } malũt, res ſane parui ponderis:ſed mea vt arbitror lectio verior.

PAVL. MANV. RECVPERES } Antea receperis:nos,recuperes, aliquot iam annis emendauimus & impreſsimus. codex vetuſtus ſcriptum habet, reciperes & in aliis etiam exemplaribus i,literã ꝓ u,ſæpiſsime repias.

SEBA. CORR. TREBATIO } Al. Trebiano.Sed videndum eſt, an Torquato ſit legendum. nos certe ad L.Torquatum verba accommodabimus, donec aliquis melius inueniat { Poſthumio } Al.Poſthumuleo. { Attico noſtro } ad quem vt ad Epicureum,de re Epicureo,& condiſcipulo ſæpe etiam ſcripſi,libro.12. { Quaſi } Al.caſu.Et ſane caſus quidam fuiſſe videtur,vt Cæſaris familiares Ciceroni deuincti eſſent { Deuincti } vt Dolabella.Balbus, Rabirius,P.Sylla,& alii, quos defendi.

[redacted]

fortaſſe, quàm uellem,at in rebus atque uſu plus etiam quàm uellem,uerſatus, ſpondeo,tibi acerbitatem iſtam,& iniuriam non diuturnam fore:nam & ipſe,qui plurimum poteſt quotidie mihi delabi ad æquitatem,& ad rerum naturam uidetur: & ipſa cauſa ea eſt,ut iam ſimul cum Republi.quæ in perpetuum iacere non poteſt,neceſſario reuiuiſcat,atq; recreetur: quotidieq́; fit aliquid lenius,et liberalius,quàm timebamus.quæ quoniam in temporum inclinationibus ſæpe paruis poſita ſunt: omnia momenta obſeruabimus neq; ullum prætermittemus tui iuuandi,& leuandi locum.itaq́; illud alterum quod dixi,literarum genus quotidie mihi,ut ſpero,fiet procliuius,ut etiam polliceri poſſim.id re,quàm uerbis,faciam libentius.tu uelim exiſtimes,& plureis te amicos habere, quàm qui in iſto caſu ſint ac fuerint,quantum quidem ego intelligere potuerim, & me concedere eorum nemini. fortem fac animum habeas,& magnum: quod eſt in uno te.quæ ſunt in fortuna, temporibus regentur,& conſilijs noſtris prouidebuntur. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Epiſtola partim gratulatoria,quod Trebatius reſtitutus ſit, partim hortatoria,ſuę rei familiaris diſpendium non æſtiment. Eſtque hoc argumentum a comparatione ſumptũ.

M. C. TREBATIO. S. 12

Dolabellam antea tantummodo diligebam: obligatus ei nihil eram,nec enim acciderat mihi opus eſſe: & ille mihi debebat,quòd non defueram eius periculis, nunc tanto ſum deuinctus eius beneficio, quòd & antea in re, & tempore in ſalute tua cumulatiſsime mihi ſatisfecit, ut nemini plus debeam.qua in re tibi gratulor ita uehementer, ut te quoq; mihi gratulari, quàm gratias agere malim: alterum omnino non deſidero: alterum uere facere poteris;quod reliquum eſt,quando tibi uirtus, & dignitas tua reditum ad tuos aperuit:eſt tuæ ſapientiæ,magnitudinisq́; animi,quid amiſeris, obliuiſci, quid recuperaueris, cogitare, uiues cum tuis;uiues nobiſcum plus acquiſiuiſti dignitatis, quàm amiſiſti rei familiaris: quæ ipſa tum eſſet iucundior, ſi ulla res eſſet publica.Veſtorius noſter familiaris ad me ſcripſit,te mihi maximas gratias agere.hæc prædicatio tua mihi ualde grata eſt. eaq́; te uti facile patior cum apud alios,tum mehercule apud Syronem noſtrum amicũ:quæ enim facimus,ea prudentiſsimo cuique maxime probata eſſe uolumus.Te cupio uidere quam primum. Vale.

eſſe gratulaturque Trebatio,monens eum, vt amiſſorum obliuiſcatur,ac demum dicit ſe gaudere quod grata eſſent Trebat. quæ pro eo fecerat.Ordo eſt Ego diligebam tantummodo: ideſt duntaxat:quod minus eſt quam amaſſe,Dolabellam: ſcilicet generum. Cicer.quod.ideſt quia nihil eram obligatus ei, nec.n. acciderat mihi eſſe opus:ſcilicet auxilio illius,& ille, ſcilicet Dolabella debebat mihi,quod ideſt quia non defuerã imo auxilio aderam,periculis eius.Nũc ſum deuinctus:Ideſt obligatus tanto beneficio eius,quod: ideſt quia,ipſe ſatisfecit mihi cumulatiſsime,& ideſt ſimul antea in re:ſcilicet tua ſeruanda, & hoc tempore in ſalute tua, ſupple ita vt nemini debeam plus: ſcilicet quam ipſi debeo licet aliis etiam debeam. In quare:ſcilicet in ſalutis tuæ receptione ego gratulor tibi ita vehementer, vt malim te quoque gratulari mihi ob rem lætam,quæ mihi in ſalute tua cõtigit, quam agere gratias,q͂d per generum meum contigit, quia non deſidero omnino alterum:ſcilicet te agere gratias mihi, & tu poſsis facere vere alterum:ſcilicet gratulari mihi ob verum gaudium, quod contigit. Quod reliquum eſt, id eſt quantum ad hoc, quod adhuc reſtat, quando: ideſt quandoquidem, virtus, & dignitas tua aperuit tibi reditum ad tuos eſt ſapientiæ tuæ & magnitudinis animi: ideſt pertinet ad ſapientiam tuam, & magnitudinem animi, obliuiſci quid amiſeris,& cogitare quid recuperaueris: Tu viues cum tuis,viues nobiſcum, tu acquiſiuiſti plus dignitatis, quam amiſiſti rei familiaris quæ ipſa res: ſcilicet familiaris eſſet tamen iucundior, ſi vlla Reſpublica eſſet. Neſtorius familiaris noſter ſcripſit ad me te agere mihi maximas gratias. Hæc prædicatio tua: ſcilicet de meritis meis in te,eſt mihi valde grata, & patior facile:ideſt libenter fero, vti ea:ideſt eiuſmodi re, cum, ſcilicet ita ſcit, quod apud alios,tum mehercule, apud Syronem amicum noſtrum. Enim:ideſt quia,nos volumus ea quæ facimus eſſe probata: ideſt approbata:maxime,cuique prudentiſsimo:ideſt omni valde prudenti.Ego cupio videre te quamprimum.

ASCENSIVS

Dolabellam &c.Cum per interceſsionem Dolabel.qui inuito Cicero.partes Cæſaris ſecutus fuerat, Trebatius reditum in vrbem obtinuiſſet:dicit Cicero.ſibi gratum

SEBASTIA. CORRAD.

DOLABELLAM } Sic ad Atticum: Quid poſſum de Torquato, niſi aliquid a Dolabella? quod ſimulac, continuo ſcieris. { Eius periculis } duobus capitis iudiciis. { Neſtorius } Al. Veſtorius:de quo in epiſtolis ad Atticum ſæpe fit mentio. { Gratias agere } Hinc ad Atticum: Torquato noſtra officia grata eſſe facile patior, eaque augere non deſinam. { Syronem } Epicureum:quem ſuum familiarem L.Torquatus libro ſecundo de Finibus vocat.

BER. QVAE Tamen ipſa eſſet iucundior, ſi vlla eſſet Reſ. } quæ
RVT. ſignificamus (puto) ad rem familiarem, quam ad dignitatẽ re-
feras, quaſi eum hoc ipſo conſoletor Illud moneo, pro Treba
tio Trebiano in aliis eſſe codicibus, & hac & ſuperiori epiſto.

[redacted]

GILBERTI LONGOLII LEMMA.

Conſolatoria eſt epiſtola, ut exiguum illud tempus, donec literas reſtitutionis acceperat, fortiter ferat, quãuis omnem conſolationem Cice. inutilem nunc fore ducit, cum potius et gratulandum ſit Primo aũt narrat, cur audacius, et apertius cauſam Balbi egerit. Deinde de reſtitutionis literis quid actum ſit, oſtendit.

M. C. * APPIO BALBO. S. D. 23

G*Ratulor tibi mi Balbe, uereq; gratulor: nec ſum tam ſtultus, ut te uſura falſi gaudij frui uelim, deinde frangi repente, atq; ita cadere, ut nulla res te ad æquitatem animi poſtea poßit extollere. egi tuam cauſam apertius, quàm tempora noſtra ferebant: uincebatur enim fortuna ipſa debilitate gratiæ noſtræ tui caritate, & meo perpetuo erga te amore, culto à te diligentißime. omnia promiſſa, confirmata, certa, & rata ſunt, quæ ad reditum, & ſalutem tuam pertinent. uidi, cognoui, interfui: etenim omneis Cæſaris familiares ſatis opportune habeo implicatos conſuetudine, & beneuolentia, ſic, ut cũ ab illo diſceſſerint, me proximum habeant, hoc Panſa, Hirtius Balbus, Oppius, Marius, Poſthumius, planè ita faciunt, ut me unice diligant, quod ſi mihi pro me efficiendum fuiſſet, non me pœniteret pro ratione temporum ita eſſe molitum. ſed nihil eſt à me inſeruitum tempori * cauſa ueteres mihi neceßitudines cũ bis omnibus intercedunt, quibuſcum ego agere de te non deſtiti principem tamen habuimus Panſam, tui ſtudioſißimum, mei cupidum: qui ualet apud illum non minus autoritate, quàm gratiâ. Cimber autem Tullius mihi planè ſatisfecit. ualent tamen apud Cæſarem non tam ambitioſæ rogationes, q̃ neceſſariæ: quas quia Cimber habebat, plus ualuit, q̃ pro ullo alio ualere potuiſſet. diploma ſtatim non eſt datum, q. mirifica eſt improbitas in quibuſdam, qui tuliſſent acerbius ueniam tibi dari, quem illi appellant tubam belli ciuilis: multaq; ita dicunt, quaſi non gaudeant id bellum incidiſſe. quare uiſum eſt occultius agendũ neq; ullo modo diuulgandum, de te iam eſſe perfectũ: ſed id erit per breui: nec dubito, quin legente te has literas confecta iã res futura ſit. Panſa quidem mihi, grauis homo, & certus, non ſolũ confirmauit, uerum etiam recepit, perceleriter ſe ablaturũ diploma mihi tamen placuit, hæc ad te perſcribi: minus enim te firmum ſermo Apuleiæ tuæ, * lachrymeq; Appiæ declarabãt quam ſignificant literæ tuæ. atque illæ arbitrabantur, cum à te abeſſent ipſæ, multo in grauiore te cura futurum. quare magnopere putaui, angoris, & doloris tui leuandi cauſa, pro certis ad te ea, quæ eſſent certa perſcribi oportere. ſcis me antea ſit ſolitum eſſe ſcribere ad te, magis, ut conſolarer fortem uirum, atque ſapientem, quàm ut exploratam ſpem ſalutis*

ASC. GRatulor &c. Scribit ad Balbum, nõ quidẽ eum de quo vltima in epiſt. ad Cæci. meminit, vtpote, qui Cæſ. partes ſecutus fuerat. ſed ad alterũ alienum a Cæſ. exulantem prius, nunc aũt reſtitutum patriæ, q̃q̃ literas reſtitutionis nondum haberet. Gratulaturq; ei de reſtitutione, docens quõo contra temporis qualitatem pro eo orauerit, & cur literæ reſtitutionis dilatæ ſint. Ordo eſt. O mi Balbe, ego gratulor tibi, & gratulor vere: id eſt ob verã cauſam. Nec ſum tã ſtultus, vt velim te frui vſura. i. fructu immodico falſi gaudii, deinde. i. poſtq̃ perceperis te deceptum, te frangi repente atq; cadere ita, vt nulla res poſſit extollere te poſtea ad æquitatem animi. Ego egi cauſam tuã apertius quam tpa. ſ. periculoſa, ferebant. i. expoſcebãt aut patiebantur. Enim. i. quia, ipſa fortuna vincebatur debilitate gratiæ noſtræ. Alii legunt debilitatæ, vt ſit participiũ. genitiui caſus ſic, fortuna gratiæ noſtræ debilitatæ vincebatur caritate tui. i. q̃q̃ debilis erat mihi gratia, tamen propter caritatem tui ipſa reſumpſit vires & amore meo perpetuo erga te, culto diligẽtiſſime a te. Oĩa quæ pertineant ad reditum, & ſalutẽ tuam, ſunt pmiſſa, confirmata certa & rata. Ego vidi cognoui, interfui. ſ. dũ tibi reditus concederet. Etenim ego habeo ſatis opportune, omnes familiares Cæſ. implicitos conſuetudine. i. familiaritate, & bñuolentia ſic, vt cũ diſceſſerint ab illo. ſ. Cæſ. habeant me proximum. i. coniunctiſſimũ ſibi. Pãſa, Hirtius, Balbus, Oppius Marius, Poſthumius, qui oẽs ſunt Cæſaris amici, faciunt hoc ita, vt diligant me vnice. i. ſingulariter: Quod. ſ. factum Panſæ, Hircii, Balbi, & cæterorum pro te ſi efficiendum fuiſſet mihi per me. i. quod dicunt in ppria perſona. Hubertinus exponit pro me. i. pro ſalute mea, ſed veri tẽxtus habent per me. nõ pœniteret me. i. non videretur mihi parum eſſe molitũ. i. quod eſſem molitus, ita p ratione temporũ, quia illis temporibus nõ erat opportunitas inſtandi, ẽt ſiquis velit vrgentius anniti. ſenſus aũt eſt, ita amicos illos p Appio Balbo interceſſiſſe, vt ſi ipſe Cic. ita feciſſet, contẽtus eſſe potuiſſet. Sed nihil eſt inſeruitum a me, vbi impersonale ablatiuum habet loco ſuppoſitiui. i. nihil inſeruiui, nec cuiq̃ ſupplex fui cũ tẽporis nam conſuetudines veteres, videlicet ante ciuile bellũ cõtractæ, intercedunt. i. ſunt conciliatæ mihi cũ oibus, quibuſcum. i. cum quibus, ego nõ deſtiti agere de te, tñ nos habuimos Pãſam principẽ. i. præcipuum, vtpote ſtudioſiſſimũ tui, cupidum mei, qui: ſ. Panſa valet apud illũ, videlicet Cæſ. nõ minus autoritate q̃ gratia, Aũt. i. ſed, Cimber, vir ille Tullius cognomẽto, ſatisfecit mihi plane. i. oino. Tñ. i. nihilo minus, q̃uis vrgenter illi interceſſerint, rogationes ambitioſæ. i. ambitioſe factæ, valent tã. i. tm, apud Cæſ. quam. i. quãtũ valent rogationes neceſſariæ; quas. ſ. rogationes, quia Cimber hẽbat, ipſe valuit. ſ. pro te, plus quã potuiſſet valere p vllo alio. Diploma. i. duplũ actorũ, non eſt datũ ſtatim. i. poſtq̃ reditus tibi conceſſus eſt, q. i. quia, mira iprobitas eſt in quibuſdã, qui tuliſſent acerbius. i. nimis acerbe veniam dari tibi quẽ illi, appellant tubã. ſ. buccinatorẽ, & prouocatorẽ ſummũ belli ciuilis, & dñt multa, ita. i. in deteſtatione belli ciuilis, quaſi non gaudeãt id bellũ incidiſſe: cũ tñ in tanto honore nõ eſſent. quare viſum eſt ſup. nobis tibi fauentibus, agendũ ſup. eſſe occultius, neq; diuulgandũ eſſe vllo mõ ſup. negociũ de te. i. de reditu tuo, eſſe iã perfectũ, ſed id. ſ. quod nõ diuulgabitur, aut qđ diuulgabit vtrunq;. n. in idẽ recidit, erit p breui, ſup. tpe nec dubito quin te legente. i. cũ legebas has literas, res ſit futura iã confecta. i. penitus tranſacta. Quidẽ. i. certe. Panſa homo gratus mihi, & certus, non ſolũ confirmauit, verum ẽt recepit. i. promiſit, & ad ſe onus accepit, ſe ablaturum. ſ. e manibus inuidulorũ diploma. i. vt dixi duplũ, inſtrumenti, quo cõtinetur veniam tibi datã eſſe perceleriter. i. valde cito. Tñ placuit mihi hæc pſcribi ad te enim. i. quia, ſermo Apuleiæ, alii legũt Epuliæ tuæ ſ. vxoris, & lachrymæ Appiæ: ſ. filiæ tuæ, declarabãt, te ſup. eſſe minus. i. non tã firmum. i. forti aĩo ad ferendũ longũ exilium, quã. i. quantũ firmum literæ tuæ ſignificabant te eſſe, atq; illæ. ſ. vxor & filia, arbitrãtur, cum ipſæ abeſſent a te, te futurũ cura multo grauiore. Quare ego putaui magnopere ea quæ eſſent certa pſcribi ad te p certis. i. tanq̃ certa, cã angoris. i. anguſtiæ aĩ, & doloris tui leuandi. i. minuẽdi. Tu ſcis me ſolitũ eſſe ſcribere antea ad te ſic, vt magis cõſolarer virum fortẽ atq; ſapientẽ, quã vt oſtenderẽ ſpem ſalutis. ſ. tuæ, exploratã. i. certam, & cõpertã mihi, cã ſ. ſpem quã cenſerem oportere ſperari ab ipſa Rep. cũ hic ardor ſ. belli ciuilis, [redacted] extinctus. Recordare .i. [redacted] literas tuas, quibus oſtendiſti mihi [redacted] per, & . i. ſimul, magnũ animum, & . i. ſimul conſtantiẽ, atq; para tum [redacted] caſus ferendos. Quod ego nõ mirabar, cũ recordarer [redacted] . i. ſimul, eſſe verſatũ a primis tẽporibus ætatis. ſ. tuæ in rep. & . i. ſimul, magiſtratus tuos incidiſſe in ipſa diſcrimina: ideſt

* a. l. Oppio.

* a. l. cauſæ

* a. l. lachrymæq; ipſæ decla.

periculis ſalutis, & fortunarum communium, & eſſe ingreſſum in hoc ipſum bellum non ſolum uti: ideſt ut eſſes victor beatus, ſed etiam, ut ſi accidiſſet ita, eſſes victus. & ideſt etiam ſapiens: id eſt ſapienter laturus aduerſitatem. Deinde cum conſumas ſtudium tuum in factis virorum fortium prodendis memoriæ: id eſt in ſcribendis geſtis virorum fortium, tu debes conſiderare nihil eſſe committendum tibi, quamobrem .i. ob quod non præbeas te, ſimilem eorum quos laudas, hoc eſt fortium virorum. Sed hæc oratio eſſe magis apta ad illa tempora ſ. ante reconciliationem, quæ effugiſti .i. euaſiſti, & tranſegiſti ſine incommodo. Vero id eſt ſed: para te nunc tantum ad ferenda: ideſt toleranda nobiſcũ, hæc ſ. incommoda Reipub. oppreſſæ. quibus ſi ego inuenirẽ, ideſt inuenire poſſem. quam, ideſt aliquam medicinam .i. aliquod remedium. ego traderẽ quoque: ideſt etiam, tibi eandẽ ſed unum eſt profugium: ſcilicet a præſentibus miſeriis, doctrina, ac literæ, quibus fuimus ſemper uſi quæ uidebant habere modo: ideſt ſolummodo delectationem rebus ſecundis: ideſt cum res eſſent proſperæ vero, ideſt ſed videntur nunc habere etiam ſalutem. Sed ut ego reuertor ad initium .i. ad id, quod in initio dixi, aut dicere inſtitui. caue: dubites quin omnia ſint perfecta, ideſt plene tranſacta, & compromiſſa de ſalute, ac reditu tuo: ſcilicet in urbem.

SEBA. CORR. AMPIO. } T. Antonio Balbo epiſto 70. lib. 13. { Manlius epiſt. 27. libro. 11. { Poſthumius { Curtius, vel Fulvius. { Cimber autem Tul. } Hic paulopoſt in Cæſarem cõiurauit, etſi illum fuerat ſecutus. { Id bellum } ex quo potentes ſunt facti. { Exploratum } Al. exploratæ. { Factis } Nam & de Cæſare ſcripſit: ſi modo T. Ampius, non T. Amptius, apud Tranquillum in Cæſare (vt volunt docti) legatur.

BERN. RVT. VINCEBATVR Enim fortuna ipſa debilitata. gratiæ noſtræ tui caritate } caritate ſcilicet mea erga te, qđ mihi carus eras, contra quem Clericus. { Quod ſi mihi per me efficiendum fuiſſet. } Non improbo, pro me, quod exponit interpres. { Sed nihil eſt a me inſeruitum temporis cauſa } Apertus ſenſus, quem tamen non viderit interpres; eſt enim inſeruitum Cæſarianis, non tibi. { Victus, & ſapiens eſſes } Et, abundat, ſenſumq; dehoneſtat.

[redacted]

oſtenderem, niſi eam, quam ab ipſa Repub. cum hic ardor extinctus eſſet, ſperari oportere cenſerem, recordare tuas literas quibus & magnum animum mihi ſemper oſtendiſti, & ad omneis caſus ferendos conſtantem, atque paratum. quod ego non mirabar, cum recordarer te & à primis temporibus ætatis in Repub. eſſe uerſatum, & tuos magiſtratus in ipſa diſcrimina incidiſſe ſalutis, fortunarumq; communium, & in hoc ipſum bellum eſſe ingreſſum, non ſolum ut uictor beatus, ſed etiam, ſi ita accidiſſet, uictus ut ſapiens eſſes. deinde, cum ſtudium tuum conſumas in uirorum fortium factis memoriæ prodendis, conſiderare debes, nihil tibi eſſe committendum, quamobrem eorũ, quos laudas, non te ſimilem præbeas. ſed hæc oratio magis eſſet apta ad illa tempora, quæ iam effugiſti. non uero tantum te para ad hæc nobiſcum ferenda: quibus ego ſi quam medicinam inuenirem, tibi quoque eandem traderem. ſed eſt unum perfugiũ doctrina, ac literæ, quibus ſemper uſi ſumus: quæ ſecundis rebus delectationem modo habere uidebantur, nunc uero etiam ſalutem. ſed ut ad initium reuertar, caue dubites, quin omnia de ſalute, ac reditu tuo perfecta ſint. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Ligarium conſolatur a Cæſaris in eum animo, item natura, & ratione temporum, cum officij ſui commendatione, & hortatione, iniuriam temporis fortiter ferat.

M. CICERO Q. LIGARIO S. D. 13

ETſi tali tuo tempore me, aut conſolandi, aut iuuandi tui cauſa ſcribere ad te aliquid pro noſtra amicitia oportebat, tamen adhuc id non feci, quia neq; lenire uidebar oratione neq; leuare poſſe dolorem tuum poſtea uero quàm magnam ſpem habere cœpi fore, ut te breui tempore incolumen habere mus: facere non potui, quin tibi, & ſententiam, & uoluptatem declararem meam, primum igitur ſcribam, quod intelligo, & perſpicio, non fore in te Cæſarem duriorem: nam & res eum quotidie, & dies, & opinio hominum, & ut mihi uidetur, ẽt ſua natura mitiorem facit, idq; cum de reliquis ſentio, tum de te ẽt audio ex familiariſsimis eius, quibus ego ex eo tempore, quo primum ex Africa nuncius uenit, ſupplicare una cum fratribus tuis non deſtiti, quorum quidẽ & uirtus, & pietas, & amor in te ſingularis, & aſsidua, & perpetua ſalutis tuæ cura tantũ proficit, ut nihil ſit quod non ipſum Cæſarem tributurum exiſtimẽ, etſi tardius fit, q̃ uolumus: magnis occupationibus eius, à quo omnia petuntur, aditus ad eũ difficiliores fuerunt, & ſimul Africanæ cãæ iratior. diutius uelle uidetur eos hẽre ſolicitos, à

ASC. ETſi tali &c. Scribit ad Q. Ligarium, qui ante bella ciuilia cum Conſidio cõſule in Africa legatus eius profectus fuerat, & poſt conſulis abitum prouinciæ præfectus fuerat, poſt bella exilio damnatus, fratribus eius in urbe manentibus. Eum itaq; docet cur tardius ſcripſerit, polliceturq; Cæſ. placatiorem futurum, & ſe interceſſurum eidem, monens, ut fortiſſimo animo ferat. auctor Cicero. pro hoc Ligario orat. Ordo eſt. Etſi: ideſt quanq̃ oportebat pro noſtra amicitia .i. propter noſtram amicitiam, me ſcribere aliquid ad te, tali tempore tuo. ſ. tam calamitoſo, cãtui, aut conſolandi, aut iuuandi, tamen ego nõ feci id adhuc quia neq; videbar poſſe lenire, neque leuare dolorem tuum oratione: ſ. mea. Vero: ideſt ſed poſtea quam cœpi habere magnam ſpem, fore: ideſt futurũ eſſe, vt haberemus te incolumem breui tempore, non potui facere quin declararem tibi, & ſententiam, & voluntatem meam. Igitur ego ſcribã primum quod intelligo, & p̃ſpicio, ideſt deprehendo, Cæſarem non fore: ideſt futurum duriorem. ſ. quam eſt, aut multum durum in te, nam & res: ideſt vtilitas, & ſtatus rerum, & dies .i. temporis prolixitas, & opinio hominum qui cenſent iram remittendam, & vt videtur mihi, etiã natura ſua facit eum. ſ. Cæſarem, mitiorẽ quotidie, & cum ſ. ita ſit ſentio id, de reliquis: ſcilicet exulibus tum ideſt multo magis eſt, qđ etiam audio ex familiariſsimis eius: ſcilicet Cæſaris de te, quibus: ſcilicet familiariſsimis ei' ego non deſtiti ſupplicare vna cum fratribus tuis ex eo tẽpore: ideſt ſtatim poſt illud tempus, quo nuncius: ſcilicet tuus venit primum ex Africa, quorum: ſcilicet familiariſsimorũ eius, quidem: ideſt certe, & virtute, & pietate, & amor ſingularis in te, & aſsidua, & perpetua, ideſt non intermiſſa cura ſalutis tuæ, proficit tantum, vt nihil ſit, quod non exiſtimem ipſum Cæ. tributurum, ſupple eſſe tibi, etſi: ideſt quanquam, ſit tardius quã volumus quia: ſupple magnis occupationibus: ideſt propter magnas occupationes eius: ſcilicet Cæſaris, a quo omnia petuntur, aditus ad eum fuerunt difficiliores & ſimul ſupple fuit iratior ſcilicet quam cæteris, cauſæ Africanæ: ideſt iis qui deuicto Pompeio bellum in Africa reparauerunt videtur velle habere ſolicitos diutius eos, a quibus putat ſe eſſe conflictatum moleſtiis diuturnioribus. Sed nos intelligimus ipſum ferre hoc quotidie remiſsius, & placatius. quare, crede mihi, & manda memoriæ, me affirmaſſe tibi id: ſcilicet te non futurum diutius: ideſt multum diu in iſtis moleſtiis, ſcilicet in quibus nunc es. Quando: ideſt quando quidem, ego expoſui quid ſentirem, declarabo potius re, quam oratione: ideſt, quam verbis, quid vellem cauſa tua: ideſt, pro vtilitate tua. Etſi ego poſſem tantum quantum debeam poſſe, vt

ſe, vt tu exiſtimas in ea Rep. de qua ſum meritus, ita: ideſt tam bene, vt parens patriæ primus meruerit appellare, ne quidem: ideſt non ſaltem, aut non etiam tu eſſes in iſtis incõmodis. Enim ideſt quia eadem cauſa.ſ.fauor in Remp. fregit opes meas, quæ adduxit ſalutem tuam in diſcrimen: ideſt in periculum. Sed tamen quicquid imago, quaſi dicat, aliud non reſtare, veteris: ideſt priſtinæ dignitatis meæ, & quicquid gratiæ reliquæ: ideſt quæ reſtant, adhuc valebunt, ſtudium, conſilium, opera, gratia, fides mea, nullo loco deerit fratribus tuis optimis: ſcilicet in cauſa tua. Tu fac, ſupple vt habeas fortem animum, quẽ habuiſti ſemper primum ob eas cauſas, quas ſcripſi, deinde quod: ideſt quia, tu voluiſti, & ſenſiſti, ſemper de Repub. ea, ideſt eiuſmodi res, vt debeas non modo: ideſt non ſolũ ſperare, ſecunda: ideſt proſpera, ſed etiam ſi omnia eſſent aduerſa, tamen deberes ferre animo fortiſsimo, & maxio quæcunq; acciderent, conſcientia, ideſt propter conſcientiam, & ideſt pariter factorum, & conſiliorum tuorum. [redacted]

SEBA. COR. QVINTO Ligario } pro quo extat oratio. hic reuocatus, in Cæſarem paulo poſt (Appiano autore) coniurauit. { Nuntius. } victoriæ Cæſaris, vel tua de re a te miſſus. { Fratribus t. } duobus, quorum alter T. Ligarius dicebatur. { Et amor } meus. nam amor, & cura, ad Ciceronem, virtus, & pietas, ad fratres eſt referenda { Africanæ cau. } in qua tu fuiſti.

BERN. RVTI. QVORVM Quidem, & virtute, & pietate, & amore in te ſingulari, & aſsidua, & perpetua ſalutis tuæ cura tantum profecit. } Vel profecti, vel virtus, pietas, amor ſingularis, legendum exiſtimo. nam & alii codices habent. Amor in te ſingularis. Nuncium ex Africa, quem ſupra dicit, itelligit victoriæ, qua eſt cõtra Catonem ac reliquias Pompeiani exercitus potitus Cæſar. Poteſt ita quoq; hoc legi. Et amor meus in te ſingularis, cæteris integris. & illud ſit quod ait ad Cæcinnam, Cedit multorum iuſtis, & officio incenſis, non inanibus aut ambitioſis voluntatibus, & ad Balbum. Valent tamen apud Cæſarem nõ tam ambitioſæ rogationes, quàm neceſſariæ. Cui lectioni ſubſcribunt ea verba inſequentium literarum, Tum fratrum tuorum, quos æque atque te ſumma beneuolentia ſum complexus, ſingularis pietas amorq; fraternus, vrbium me patitue officii ergat e ſtudique munus aut tempus prætermittere. [redacted]

quibus ſe putat diuturnioribus eſſe moleſtijs conflictatum. ſed hoc ipſum intelligimus eum quotidie remiſsius, & placatius ferre. quare mihi crede, & memoriæ manda, me tibi id affirmaſſe te in iſtis moleſtijs diutius non futurum, quando, quid ſentirem expoſui, quid uellem tua cauſa, te potius declarabo, quam oratione. etſi tantum poſſem, quantum in ea Rep. de qua ita meritus ſum, ut tu exiſtimas, poſſe debeam. ne tu quidem in iſtis incõmodis eſſes, eandem enim cauſa opes meas fregit, quæ tuam ſalutem in diſcrimen adduxit. ſed tamen quicquid imago ueteris meæ dignitatis, quicquid reliquiæ gratiæ ualebunt, ſtudium, conſilium, opera, gratia fides mea nullo loco deerit tuis optimis fratribus. tu fac habeas fortem animum, quem ſemper habuiſti primum ob eas cauſas quas ſcripſi deinde q; ea de Rep. ſemper uoluiſti, atque ſenſiſti, ut non modo nunc ſecunda ſperare debeas: ſed etiam, ſi omnia aduerſa eſſent, tamen conſcientia, & factorum, & conſiliorum tuorum, quæcunq; acciderent, fortiſſimo, & maximo animo ferre deberes. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Nuntiatoria eſt Epiſtola. Exordium eſt officioſum: deinde quid ſpei habeat de reditu Ligarij, à Cæſaris uoluntate, uultu natura aperit. Poſtremo hortatur, ut exilium fortiter ferat.

M. CICERO Q. LIGARIO. S. D. 14

ME Scito omnem meum laborem, omnem operam, curam, ſtudium in tua ſalute conſumere, nã cum te ſemper maxime dilexi, tum fratrem tuorũ, quos æque, atq; te, ſumma beneuolentia ſum complexus, ſingularis pietas, amorq; fraternus, nullum me patitur officij erga te ſtudijq; munus, aut tẽpus prætermittere. ſed quæ faciam. fecerimq; pro te, ex illorũ te literis, quàm ex meis malo cognoſcere. Quid autem ſperem aut confidam & exploratum habeam de ſalute tua id tibi à me declarari uolo. nam ſi quiſquam eſt timidus in magnis, periculoſisq; rebus ſemperq; magis aduerſos rerum exitus metuens, quam ſperans ſecundos, is ego ſum, & ſi hoc uitium eſt, eo me non carere confiteor. ego idem tamen cum ad * *ſ 1. Cal. intercalareis priores. rogatu fratrem tuorũ ueniſſem mane ad Cæſarem, atq; omnem adeundi, & conueniendi illius indignitatem, & moleſtiam pertuliſſem, cum fratres, & propinqui tui iacerent ad pedes, & ego eſſem locutus, quæ cauſa, quæ tuum tempus poſtulabat, non ſolum ex oratione Cæſaris, quæ ſane mollis, & liberalis fuit: ſed etiam ex oculis, & uultu, et multis præterea ſignis, quæ facilius perſpicere potui, quam* * *ſcribere hãc in opinionem diſceſsi, ut mihi tua ſalus dubia non eſſet. quamobrem, fac animo magnoq;, fortiq; ſis: et ſi turbidiſsima ſapienter ferebas, tranquilliora læte feras. ego tamẽ tuis rebus ſic adero ut difficillimis, neq; Cæſari ſolum, ſed etiam amicis eius omnibus quos mihi amiciſsimos eſſe cognoui, pro te, ſicut adhuc feci, libentiſsime ſupplicabo.* Vale.

ASCENSIVS

ME ſcito &c. Rurſus oſtendit ſe totis viribus contendere pro ſalute Ligarii deinde ſpei ſuæ cauſas aperit, ac demum, vt fortior ſit, monet. Ordo eſt. ſcito me cõſumere omnem laborem meum, omnem operam, curam, ſtudium, ſupple omne, in ſalute tua.ſ.procuranda. Nam cum, ſ.ita ſit. quod dilexi ſemper maxime te, tum.ſ.magis verũ eſt, quod ſingularis pietas, & amor fraternus.ſ.in te, fratrũ tuorum, quos ſum complexus ſumma beneuolentia: æque: ideſt æqualiter: atq; ideſt ac te nullum: ideſt non vllum, non patitur me prætermittere vllum munus officij, & ſtudij erga te, aut vllum tẽpus. Sed malo te cognoſcere ex literis illorum.ſ.fratrum tuorum quam ex meis, quid faciam ſcilicet modo, & quid fecerim pro te. Autem: ideſt ſed. quid ſperẽ aut confidam, & habeam exploratum: ideſt compertum de ſalute tua, volo id declarari tibi a me. Nam ſi quiſquam eſt timidus in rebus magnis, & periculoſis, & ſemper metuens magis exitus rerum aduerſos quam ſperans ſecundos, ideſt proſperos, ego ſum is, ideſt talis, & ſi hoc eſt vitium, ſcilicet meticuloſitatis, aut puſillanimitatis ego confiteor me non carere eo. Ergo, vt alibi notaui, caremus etiam iis, quæ habere nolimus. Ego tamen idẽ ,ſ.qui propenſior ad timorem ſum cum veniſſem ad ſecundum Cal. intercalares, ideſt biſſextiles, priores id eſt in Feb. locus videtur non ſatis integer, nam ſecundo. Calend. negant dicendum, eo quod pro illo dicimus pridie, verum illud facile purgatur, nam licet aptius dixeris pridie Calend. quam ſecundo, non quod, vt dicunt, calendæ præcedunt, & ſecundus a ſequendo dicitur, nam licet ſecundus dies Calen. præcedat, ſequitur tamen tempus ſed quod magis proprium eſt vocabulum: tamen pro eo quod eſt ad ſecundum Calen. non recte dixeris pridie Calen. tunc enim ad ſecũdum dicitur cum iuxta ſecundum ſit, ſiue ipſo ſecundo, ſiue tertio, pridie autem duntaxat de die immediate præcedẽte. Præterea, cum intercalatio.i. vnius diei, qui biſſextus dicitur, interpoſitio duntaxat in Februar. fiat, videtur nõ recte addi priores, præſertim cum Calen. Febru. ſint præter primum diem in Ianua. vnde videtur ideo additum priores, vt Calen. præcedentes intercalationem intelligamus, & ita de penul. Martij, cuius ſunt priores intercalares Calend. licet in Febr. ſint præter

* a. l. VI.

* a. l. ſcribere, hac opinione.

[redacted]

primum diem,& poſteriores ſint April. ſed in Martio, ad Cæſa. niane. Rogatu idest ex rogatione, & requiſitione fratrum tuo rum, atq; pertuliſſem omnem indignitatem .i. humiliationem contra dignitatem meam, & moleſtia illius. ſ. Cæ. adeundi, & cõ ueniendi .i. colloquendi, & cum eo agendi, gratiæ viſitandi cum fratres, & propinqui tui iacerent ad pedes, & ego eſſem locutus ſupp. ea quæ cauſa & tempus poſtulabat: tum .i. tunc, ego diſceſsi, non ſolum ex oratione Cæſaris, quæ fuit ſane .i. valde mollis, & liberalis, ſed etiam ex oculis, & vultu, & præterea ex ſignis mutis .i. tacitis, quam potui ſ. tunc perſpicere .i. agnoſcere facilius quam ſcribere. ſ. non e, diſceſsi inquit, in hanc opinionem, vt ſalus tua non eſſet mihi dubia. Quamobrem fac, ſupp. vt ſis animo magno & forti & ſi tu ferebas ſapiēter turbidiſsima feras læte tranquilliora. Ego tamē adero .i. auxilio ero, rebus tuis ſic vt difficillimis. q. d. vigilantiſsime. neq; .i. & non, & ſupplicabo pro te, non ſolum Cæſ. ſed etiam amicis eius quos ego cognoui amiciſsimos mihi, ſicut feci adhuc libentiſsime.

SEBAS. CORR. AD ſecundam Calē. } Ad pridie Calendas, ſis enim ſæpe loquitur ad Atticum ſcribens. Hic vltimum diem menſis Nouembris ſignificari, Ambroſios noſter Regienſis ſcribit. ſunt tamen, qui .6. non .2. Calend. deſcribant. Nos vt de mēſe Februar. accipiamus facit, quod Ligarium nõ multo poſt Marcellum legimus abſolutum, & Marcellū non ita multo poſt abſolutionem circiter .10. cal. Iunii a Chilone interfectum. { Priores } quoniam ſi .6. calend. legamus, bis eodem anno .6. calen. dicamus, & priores intercalares appellemus neceſſe eſt: ſin. a. ca. cueare ita erit exponendum: Priores intercalares, prioris menſ. ex duobus menſi. inter Nouem. & Decēbrem intercalaris. { Propinqui tui } Tullius Brochus auũculus, eius filius, Lucius Martius, C. O[illegible]ius, & L. Cornificius { Tempus tum } Al[illegible]s tuſſ. [redacted]

CICERO BASILIO S. D. 15

Tibi gratulor: mihi gaudeo. te amo: tueor. à te amari, & quid agas, quidq; iſtic agatur, certior fieri uolo. Vale.

GIBER. LONG. LEMMA.

Reddit cauſam Bithynicus, cur iuſte à Cicerone petere debeat deinde quid petat ſubycit.

BITHYNICVS CICERONI S. 16

SI Mihi tecum non & multæ, & iuſtæ cauſæ amicitiæ priuatim eſſent repeterem initia amicitiæ ex parentibus noſtris: quod faciendum ijs exiſtimo, qui paternam amicitiam nullis ipſi officijs proſecuti ſunt: itaq; contentus ero noſtra ipſorũ amicitia: cuius fiducia peto a te, ut abſentem me, quibuſcunque in rebus opus fuerit, tueare, ſi nullum officium tuum apud me inter moriturum exiſtimas. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Inter cauſas cur Rempub. conſtitutam velit, & hanc quoque adfert, vt cum Bithynico viuere familiarius poſſet. Laudat deinde eius voluntatē, et quantopere ſibi faueat, docet.

M. CICERONI THYNICO. S. 17

CVm cæterarum rerum cauſa cupio eſſe aliquando Rēpub. conſtitutam: tum uelim mihi credas, * accidere id etiam, quo magis expetam promiſſum tuum, quo in literis uteris: ſcribis enim ſi ita ſit, te mecum eſſe uicturum. gratiſsima mihi tua uoluntas eſt: faciſq; nihil alienum à neceſsitudine noſtra iudicijsq; patris tui de me, ſummi uiri. nam ſic habeto, beneficiorum magnitudine eos, qui temporibus ualuerunt, aut ualeant, coniunctiores tecum eſſe, quam me. neceſsitudine, neminē: quamobrem grata mihi eſt & memoria tua noſtræ coniunctionis, & eius etiam augendæ uoluntas. Vale.

* a.l. accedere.

paternam. Itaq;: idest & ita quia aliter inter nos eſt ego contentus ero amicitia noſtra ipſorum, & idest quæ nobis eſt propria. Sic dicimus noſtra omnium, mea vnius &c. cuius. ſ. amicitiæ noſtræ, ipſorum fiducia: idest per cuius fiduciam ego peto a te, vt tueare .i. protegas me abſentem, in quibuſcunq; rebus opus fuerit, ſi exiſtimas nullum officium tuum inter moriturum .i. periturum, & obliuioni perpetuæ dandum apud me.

BITHYNICVS } Videant docti, an is ſit Bithynicus, quem prætorem in Sicilia fuiſſe poſt Cæſaris mortē ſcribit Ap. SEBA COR.

[redacted]

ASC. CVm cæterarum &c. Reſpondet epiſtolæ Bithynici, non quidem ſuperiori, ſed alteri, quæ non extat, ſignificans gratam ſibi cum eo conſuetudinem, ſi reſpublica vigeret fore. Ordo eſt, Cum: ſcilicet ita ſit, qđ cupio cauſa cæterarum rerū Rempublicam conſtitutam, ſupp. eſſe aliquando .i. tandem tum .i. multo magis velim credas mihi, id etiam accidere: idest addi, aut accidere .i. contingere, vt reſpub. ſit conſtituta: idest ſtabilita. quo .i. ideo, vt expetam .i. exigam a te magis ꝓmiſſum tuum, quo. ſ. promiſſo vteris in literis tuis non tamē (vt dixi) in ſuperioribus. Scribis enim ſi ſit ita te eſſe victurum mecum. Voluntas tua eſt gratiſsima mihi, & facis nihil alienum: idest diuerſum a neceſsitudine noſtra, & iudiciis patris tui viri ſummi, de me .i. quæ habuit de me. Nam habeto ſic: idest teneto id rariſsimū eos qui valuerunt temporibus idest quibus tempora fuerunt ſecunda, aut qui valeant. ſ. modo temporibus, eſſe coniūctiores tecum magnitudine beneficiorum, quam me quia cum illis tēpora eſſent proſpera potuerunt facile in te cõferre beneficia quam ego, ſed ſupple neminem. ſupple eſſe coniunctiorem tecum, quam me. neceſsitudine: idest vinculo neceſſariæ cõiunctionis ex parentibus contractæ. Quamobrem: idest ſimul memoria tua: ſcilicet actiue coniunctionis noſtræ. paſſiue: idest quam habes de coniunctione noſtra, eſt grata mihi. & voluntas eius: ſcilicet coniunctionis noſtræ etiam augendæ eſt mihi: idest habeo eam. Sæpe Cicero vni ſubſtantiuo potiſsimum verbali adiungit aut duos genitiuos, aut loco alterius pronomen poſſeſsiuum, quorum alter paſsiue alter, ſiue alterum actiue, aut paſsiue ſignificat, vt ſtudium Seruii iuris ciuilis prior, genitiuus actiue, poſterior paſsiue accipitur.

VIC. CVM Cæterarum rerum cauſa } Non reſpondet hæc Ciceronis epiſtola, quemadmodum ego exiſtimo, ſuperiori Bithynici: id autem, qui attente ambas legerit, facile animaduertet. Scripſerat alias literas Bithynicus ad Ciceronem, quibus cupere ſe oſtenderat, cum eo viuere. quæ aut poſtea periere, aut in hæc volumina relatæ non ſunt.

BE R. PATRIS Tui } Quinti Pompeii Bithynici. niſi me cõiectura fallit.

[redacted]

ASCEN. Tibi &c. Breuis eſt gratulatio, & admonitio de re ſcribenti, & lecturo duntaxat nota. Ordo tamen eſt. Gratulor tibi ſcilicet ꝓ re feliciter geſta: aut quæ feliciter euenit gaudeo mihi idest pro cõmodo meo, eo quod tua bona mea ſunt. ego amo te, tueor .i. protego tua. volo amari a te, & fieri certior quid agas, & quid agatur. ſ. ab aliis qui iſtic ſunt. Vale. Ex hoc loco trahi poteſt nota differentia inter gratulor, & gaudeo, quia gratulamur alienis commodis, gaudemus noſtris.

SEBA. CORR. BASILIO } Is eſſe videtur, qui cum Cæſarianus eſſet, in Cæſarem tamen cõiurauit, & poſtea a ſeruis eſt interfectus, quē L. Minutium Baſilium vocant hiſtorici.

ASCEN. SI Mihi &c. Commendat ſe & ſua Bithynicus Ciceroni, lepide quidem ac docte, dicens: Si cauſæ amicitiæ, & multæ & iuſtæ, non eſſent mihi tecum, repeterem initia amicitiæ ex parentibus: idest progenitoribus noſtris. quod. ſ. petere initia amicitiæ ex parentibus .i. progenitoribus noſtris ego exiſtimo faciendum iis, qui ipſi: idest in propriis perſonis, aut per ſe nullis officiis proſecuti ſunt, idest continuauerunt amicitiam

nare huiuſmodi vocibus. Vnde errãt qui barbaris & ineptis vocibus vtêtes rhetoricen, aut poeticen, aut etiam grammaticen doceant. Partus Tulliæ meæ. ſ. filiæ. tenuit me omnino Romæ. Sed cum ea ſit ſatis firma, quemadmodum ſpero. Tamen ego teneor. ſ. Romæ, dum. i. donec. ego exigã a procuratoribus Dolabellæ mariti eius, primam penſionem. i. precium pro vſu rerum eius, quod a pẽdendo dũ reponitur, penſio dicitur. Et mehercule, ego iam non ſum tam. i. tãtopere, peregrinator, quam. i. quantopere, aut quantum ſolebam ædificia mea delectant me, & ocium domus, quæ nulli villarum mearũ cedat quæ nulli inferior ſit, cum ociũ maius omni regione deſertiſsima Itaq; .i. & ita ne quidem. i. non ſaltem, literæ meæ impediũtur. ſ. ſtrepitu, aut vulgo. in quibus. ſ. literis ego verſor ſine vllo interpellatore. i. obturbatore. Interpellator. n. eſt qui in medio operæ aliquẽ compellit ac turbat. Quare (vt arbitror) nos ſupp. videbimus te hic. i. Romæ, vbi nos ſumus prius quã tu videbis nos iſtic. ſ. vbi tu es, Vbi inuenitur differentia, quam ponit Valla inter hic, & iſtic, &c. Lepta ſuauiſsimus. ſ. filius tuus, ediſcat. i. memoriter diſcat, Heſiodũ. ſ. poetam, Græcum, qui opera, & dies, & deorum generationẽ ſcripſit, & habeat in ore: ſup. illud carmen Heſiodicũ, quod de verbo ad verbũ tranſlatum ſubieci, conferat, qui velit latina Græcis, ſed Græcorũ penitus ignarus ſciat τῆς eſſe articulum, quo Latini carent, δὲ ſignificare autem ſed ſequẽte vocali colliditur, & dicitur pro de aretes daretes. vertitur ego τῆς δ' ἀρετῆς virtutis autem, ἱδρῶτα, ſudorem, θεοὶ .i. dei & ita conſequenter. Carmine autẽ ſic uertit Hubertinus, Virtutem poſuere dei ſudore parãdam. Arduus eſt ad eam, longuſq; p ardua callis. Aſper & eſt primum, ſed vbi alta cacumina tanges. Fit facilis, quæ dura prius fuit, inclyta virtus.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Miſſa hæc epiſtola eſt. Primum enim reſpondet de iure Aruſpicum legendorum in decuriones deinde de Rebus Hiſpanicis, quid certi habeat, edifferit, mox Oratoris ſui laudi liberaliter agnoſcit, & vt Lepta filius eo delectetur exoptat Poſtremo ad gloria & virtutis ſtudium Lepta filium exhortatur.

M. CICERO LEPTAE. S. D. 58

Simul accepi à Seleuco tuo literas, ſtatim quæſiui è Balbo per codicillos, quid eſſet in lege. reſcripſit, eos, qui facerent præconium, uetari eſſe in decurionibus, qui feciſſent nõ uetari. quare bono animo ſint & tui, & mei familiares: neq; enim erat ferendum, cum, qui hodie aruſpicinam facerent, in ſenatu Romæ legerentur: eos, qui aliquãdo præconium feciſſent, in municipijs decuriones eſſe non licere. De Hiſpanijs noui nihil magnum tamen exercitum Pompeium habere conſtat: nam Cæſar ipſe ad nos miſit exemplum Patietij literarum, in quo erat, illi XI. eſſe legiones. ſcripſerat etiam Meſſala Quinto Salaſſo, Quintum Curtium fratrem, eius iuſſu Pompeij, inſpectante exercitu interfectum, q, cõſenſiſſet cum Hiſpanis quibuſdam: ſi in oppidum neſcio quod Pompeius rei frumentariæ cauſa ueniſſet, eum comprehendere, ad Cæſaremq; deducere. De negocio tuo quod ſponſor es pro Pompeio: ſi Balbus cõſponſor tuus redierit, homo in re familiari non parum diligens, non deſinam cum illo communicare ſiquid expediri poſsit: quod uidebatur mihi ille confidere. Oratorem meum tantopere à te probari. uehementer gaudeo. mihi quidem ſic perſuadeo, me, quicquid habuerim iudicij de dicendo. in illum librum contuliſſe. qui ſi eſt talis, qualem tibi uideri ſcribis, ego quoq; aliquid ſum: ſin aliter, non recuſo, quin quantum de illo libro, tantundem de mei iudicij fama detrahatur. Leptam noſtrum cupio delectari iam talibus ſcriptis: etſi abeſt maturitas ætatis: iam tamen perſonare aureis eius eiuſmodi uocibus, non eſt inutile. Me Romæ tenuit omnino Tulliæ meæ partus. ſed cum ea (quemadmodum ſpero) ſatis firma ſit: teneor tamen dum à Dolabellæ procuratoribus exigam primam penſionem: & mehercule non tam ſum peregrinator iam q̃ ſolebam. ædificia mea me delectabant, & ociũ: domus eſt, quæ nulli uillarum mearum cedat ocium omni deſertiſsima regione maius: Itaq; ne literæ quidem meæ impediũtur: in quibus ſine ulla interpellatione uerſor. quare, ut arbitror, prius hic te nos, q̃ iſtic tu nos uidebis. Lepta ſuauiſsimus ediſcat Heſiodum: & habeat in ore, Τῆς δ' ἀρετῆς ἱδρῶτα.

ASC. Simul ac. &c. Interrogauerat Lepta Ciceronem, vtrũ præcones poſſent per leges fieri Decuriones municipiorũ. De quo dicit ſe conſuluiſſe Balbum iuriſconſultum, exponitq; eius ſententiam, deinde ſcribit, quid audierit de rebus Cæſaris & Pompeij in Hiſpania, & hortatur vt filius Leptæ ediſcat librum de Oratore, & carmina illa Heſiodica, quæ ponit. Ordo autem eſt. Simul ac accepi literas tuas a Seleuco, ſtatim quæſiui e Balbo. i. iuriſcõſulto, per codicillos. i. per literulas, quid eſſet in legẽ. i. quid iuris eſſet, de eo q quæſiuiſti. Reſcripſit eos, qui facerent præconium, ideſt præcones publicos adhuc officium exercẽtes, vetari eſſe in Decurionibus. i. in numero Decurionum, eos ſupple qui feciſſent. ſ. præconium, & non amplius facerent, non vetari. Quare & tui & mei familiares ſint bono animo. Neq; enim erat ferendum. i. tolerandum, eo quod eſſet iniquum, cũ ſupple ij qui facerent hodie aruſpicinam. i. qui eſſent aruſpices. i. inſpectores abiatorum, legerentur Romæ in ſenatu. i. vt ſint in numero ſenatorum, & non licere eos qui feciſſent aliquando præconium, eſſe Decuriones in municipijs. i. in vrbibus Italiæ quorum ciues eſſent munerum Romanorum capaces. Nihil noui ſupple eſt de hiſpanijs, conſtat tñ Pompeium habere magnum exercitum. Nam Cæſar ipſe miſit ad nos exemplum. i. diploma, aut duplum literarũ, Patietij, ideſt quas Patietius ex Hiſpania miſerat, in quo. i. exemplo erat, illas legiones. ſ. quas Pompeius in Hiſpania habebat eſſe vndecim. Enim. i. quia Meſſala ſcripſerat Quinto Salaſſo, Pompeium Curtium fratrem eius interfectũ iuſſu Pompeij, exercitu inſpectante quod. i. quia ipſe interfectus conſenſiſſet cũ quibuſdam Hiſpanis, ſi Pompeius veniſſet cauſa rei frumẽtariæ. i. ad obtinẽdum frumentum, in neſcio quod oppidum. i. in oppidum, cuius nomen ignoro, cõprehendere eum. ſ. Pompeiũ, & deducere ad Cæſarem, qui inimicus eius erat. quod. i. quia ſponſor es pro Põpeio, ſi Galba cõſponſor tuus, ideſt qui tecum ſponſor pro eodẽ eſt, homo non parum. i. multum diligens in re familiari redierit, nõ deſinam communicare cum illo de negocio tuo. Siquid poſsit expediri. i. tranſigi, & abſolui, q ille. ſ. Galba videbatur mihi, cõfidere. ſ. quod aliquid poſſet expediri. Ego gaudeo vehemẽter, oratorem meum. i. opus de oratore, ſiue quod ad Brutum ſcripſit, ſiue potius alterum, probari. i. approbari, tantopere a te, quidem. i. certe, ego perſuadeo mihi ſic, me contuliſſe in illum librum quicquid habuerim iudicij de dicendo. i. de arte loquendi, qui. ſ. liber, ſi eſt talis, qualem tu ſcribis, ſupple eum videri tibi, ego quoq; ſum aliquid Sin autem. i. ſed ſi, aliud ſupple eſt. i. ſi non eſt talis, ego nõ recuſo quin quantum detrahatur de illo libro. i. de laude illius libri, tantundem detrahatur de fama iudicij mei. Ego cupio Leptam noſtrum. ſ. filium, tibi per naturã, mihi per curã & amorem, delectari iam talibus ſcriptis. etſi ideſt quanquam maturitas ætatis abeſt. ſ. in illo, tamen non eſt inutile aures eius perſo-

SIMVL ac Accepi in antiquis exẽplaribus. { Simul } ſine { Ac } quod alibi apud Ciceronẽ legimus ſi vetuſtis codicibus fides habeat. At Atti. lib. 8. Simul aliquid audiero ſcribam ad te non, vt vulgati, ſimulatq;, Item lib. 9. in epiſtola Balbi, & Oppij ad Ciceronem, Vt ſimul Romam venerit, agat de reconciliatione gratiæ ſuæ, & Pompeij. Quãuis hic etiã impreſsi omnes. { Simulac } videnda res diligentius: cum enim tot probati libri ſæpe eandem diuerſis locis locutionem habeant, non facile exiſtimandũ eſt corruptos eſſe. Rem fortaſſe aliquorum iudicio parui momenti nõ neglexímus. nihil enim in hoc autore non accurate. quod ad ornatum ſermonis faciat, conſiderandum eſt, Nam quod hoc inac ipſa epiſtola paulo inferius, De Hiſpanis noui nihil: error fuit librariorum. { De Hiſpanijs } enim legendum eſt, & ſic habet vetus codex. { Aedificia mea me delectant } Nos vt in antiqs. { Delectabant } ſcripſimus, longe diuerſo ſenſu, quam ſi præſenti tempore legas: Adfert enim rationem cur non ſit tam peregrinator, quam antea. ob id (inquit) peregrinabar libenter, quia ædificia mea me delectabant, & ocium. magnificas enim

villas & ſumptuoſe ædificatas habebat, quas ipſe ocellos Italiæ ad Atti. ſcribens appellat, Nunc ea quæ quærebam in villis, domi habeo. infert enim, Domus eſt quæ nulli mearum villarum cedat, ocium omni deſertiſſima regione maius. Quod non quatuor integros Heſiodi verſus, ſed primi partem ſcripſimus, in hoc ēt antiquorum codicum autoritatem ſecuti ſumus. Scimus præterea ſemper in his allegationibus Ciceronem breuem & cōciſum admodum eſſe, vt trium etiam dictionum prouerbium non integrum quandoq; adducat, nedum quatuor totos verſus celebres, & vulgatiſſimos recitaret.

ratione, quam temporum eos enim ante bella ciuilia conſcripſit, hunc Cæſare iam oppreſſa Rep. rerum potito. ne nimis ſera gratulatio videatur.

ORATOREM meum tantopere a te probari vehementer gaudeo, Oratorem intelligimus, qui eſt de optimo genere dicendi, ad M. Brutum. Brutus enim priore lucubratione, pro Bruto, mendoſe eſt ſcriptum. [redacted] — *Ex poſte. eiuſdem.*

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Hortatur Leptam, ne ambitioſius Cæſaris amicitiam ambiat.

CICERO LEPTAE. S. 19

MAculam officio functum eſſe gaudeo. Eius Falernum mihi ſemper idoneum uiſum eſt diuerſorio: ſi modo tectis ſatis eſt ad comitatum noſtrum recipiendum. cætero qui is mihi locus non diſplicet: nec ea re Petrinum tuum deſeram. nam & uilla, & amœnitas illa commorationis eſt, non diuerſorij. De curatione aliqua munerum regiorum cum Oppio locutus ſum, nam Balbum, poſteaquam tu es profectus, non uidi. tantis pedum doloribus afficitur, ut ſe conueniri nolit. omnino de tota re* ut mihi uideris, ſapientius faceres, ſi, non curares: quod enim eo labore aſſequi uis, nullo modo aſſequere: tanta eſt enim intimorum multitudo, ut ex his potius aliquis effluat, q̃ nouo ſit aditus, præſertim qui nihil afferat præter operam, in qua ille ſe dediſſe beneficiū putabit (ſi modo ipſum ſciet) nō accepiſſe. ſed tñ aliquid uidebimus, in quo ſit ſpes. aliter quidē non modo non appetendum, ſed ēt fugiendum puto. Ego me Aſturæ diutius arbitror cōmoraturū, quoad ille quādoq; ueniat. Vale.

Ex poſte. eiuſdem. SIMVL accepi } ita ſane in Mediceo lib. hic legitur: veruntamen quemadmodū poſtea animaduertimus, cum indicem epiſtolarum huius libri conſuleremus, offendimus ſic ibi ſcriptum eſſe. { Cicero Leptæ. } { Simulatq; accepi } Quare ſtatim ita in meo codice emēdaui: non quod neſciā, (quod nōnulli me inſimulāt) { Simul } etiam a bonis autorib' ſine. { Ac } aut { Atq; } crebro vſurpari: frequēs enim .i. apud poetas, & pueri omnes ſciunt. Terent. ēt in Phormione inquit: Hic ſimul argentum repperit. Quin ipſe potius nonnullis exemplis adiatis docui, alijs in locis ita Ciceronem locutum fuiſſe: ſed cū ex maiore parte illi in vulgatis codicibus aliter legerentur, nolui videri parum firmis vti teſtibus. Multa ſunt autem quæ conceduntur poetis, quibus qui ſoluta oratione ſcribunt, abſtinent. { Cum qui hodie aruſpicinam facerent, in Senatu Romæ legerentur } locus (niſi fallor) in Cæſarem, qui in eum ordinem indigniſſimos legerat: suppleuit enim ille Senatum, nam multi ciuilibus bellis Senatores defecerant.

** a.l. vt mihi videtur.*

PAVL. MANV. SIMVL Accepi } Vetuſtorum librorum hæc eſt lectio, cuius etiam Florentini meminerunt. ſed qm̃ ſæpe etiam libros manu ſcriptos eſſe corruptos intelligebant, neq; de dictione, ſimul præter codicum autoritatem. quicquam habebant quod ſe quererentur: vulgatam lectionē immutare non ſunt auſi. nos non dubitamus, quin recte ſimul, pro ſimulac, in exemplaribus antiquis ſcriptum ſit. cuius vocis ex iis, qui ſoluta oratione ſcripſerunt, exempla non afferem: (nam ſiquis erit, qui locum vbiq; deprauatum eſſe contendat, & pro ſimul, vel ſimulac, vel ſimulatq;, legendum dicat quibus argumentis cōtra pugnabimus?) ſed e poetis, in quibus eam vocem in aliam mutari carminis ratio non patitur dicit igitur Virg. lib. Geor. 4. Taygete ſimul os terris oſtendit honeſtum Pleias. & Lucretius lib. 1. Cui ſimul infula virgineos circumdata comptus, Ex vtraq; pari malarum parte profuſa eſt, & Horatius epiſt. 10. lib. 1. viuo, & regno, ſimul iſta reliqui. quibus in locis, ſimul, dictum, eſſe, pro ſimulac, licet anima duertere.

SEB. COR. LEPTAE } qui præfectus fabrum cum Cicerone in Cilicia fuit. { Simulac accepi } Al. ſimul accepi. { Aruſpicinam } forte propter Spurinam. { Legerētur } a Cæſare. { Pompeiū } Cn. Pompeium Magni filium. { Paciecі } L. Iunij Paciеci, quē Cæſar ad ferēdum ſubſidium Vllæ oppido præmiſerat. { 11. eſſe } 13. ſcribit Hirtius. { Q. Curtium } Al. P. Curtium. { Si Balbus } Al. ſi Galba. epiſt. 30. lib. 10. Orat. { Meū } ad M. Brutum, de quo lib. 2. de Diuin. ſic ſcribit: Libri tres erunt de Oratore, quartus Brutus, quintus Orator { Partus } ex quo deceſſit. { Delectant } Al. delectabant. { Τῆς δ' ἀρετῆς ἱδρῶτα &c. } Virtutis autem ſudorem Dei &c.

BERN. RVTL. SCRIPSERAT enim Meſſala Q. Salaſſo } Pro enim, vel autem, vel Etiam, rectius legetur. { Oratorem meum tantopere a te probari vehementer gaudeo } Oratorē, qui ſit Brutus inſcriptus, accipio potius quam de Oratore libros; nulla alia

ASC. MAculam &c. Macula ciuis Romanus inuitauerat Leptam, & Ciceronem in villam ſuā: Itaq; Cicero eum laudat. Dehortatur autem Leptam, ne ſe inſinuet in amicitiam Cæſaris, & Cæſarianorum per munera. Ordo eſt. Ego gaudeo Maculā (proprium eſt ciuis Romani) eſſe functū officio. i. feciſſe (vt dicunt) debitum ſuum, Falernum eius i. hoſpitiū, quod habet in Falerno agro vicino Cāpaniæ, optimi vini feraciſſimo. viſum eſt ſemp mihi idoneum diuerſorio. i. vt ſit nobis diuerſorium. Modo. i. dummodo, ſatis tecti. i. ædificij eſt, ſup. in eo ad recipiendum comitatum noſtrum. Cæterum. i. ſed quidem. i. certe, locus non diſplicet mihi, nec deſeram ea re. i. propter eam rem. Petrinū tuū .ſ. hoſpitium apud Sinuiſſam vnde Horatius in epiſtolis, Sinuiſſanum Petrinum. Nam & villa. i. domus in agro, & amœnitas illa. ſ. quæ eſt præcipua in Falerno Maculæ, eſt commorationis. i. ad commorandum apta, non diuerſorij. i. ad tempus illic agendi, vt in diuerſorio ſolemus, & ita Petrinum non deſeret: pro vocabulo illa, legit Hubertinus Iulia, ſed non recipitur. Ego locutus ſum cum Oppio amico Cæſaris, de curatione munerum regiorum, quæ Cæſari paraſti, tanquam regi donanda. Nā non vidi Balbum poſteaquam, tu es profectus. i. diſceſſiſti hinc, & ita non potui cum eo loqui, ſup. Balbus afficitur tātis doloribus pedum, vt nolit ſi conueniri. i. viſitari. Tu faceres omnino de tota re ſapientius, vt videtur mihi, ſi non curares, & ita nihil faceres. Tu enim nullo modo aſſequere. i. obtinebis, id ſup. quod vis aſſequi eo laborare. i. vt ſis de familiariſſimis Cæſaris. Enim. i. qa, multitudo intimorum. ſ. amicorum Cæſaris eſt tanta, quod aliquis effluat. i. demittatur, vt liquore vaſe nimis pleno, potius ex iis. ſ. qui ſunt, quam aditus. i. acceſſus ſit nouo: præſertim qui nihil afferat præter operam. i. laborem, & induſtriam ſuā, in qua ille. ſ. Cæſar, putabit ſe dediſſe beneficium ſi modo ſciet ſe non accepiſſe ipſum. ſ. beneficium operæ tuæ. Sed tamen nos videbimus. i. experiemur aliquid, in quo ſit ſpes. aliter quidem puto, non modo non appetendum ſed etiam fugiendum. Ego arbitror me commoraturum diutius Aſturæ. i. in eo oppido nō longe a Terracina, quoad. i. donec, ille ſcilicet Cæſar veniat, quandoq;, id eſt aliquando.

VIC. SED tamen aliquid videbimus, in quo ſit ſpes } Nos cum antiquis exemplaribus. { Species } legimus. i. dignitas, & honeſtas aliqua: vt ad Lentulū, Hic meæ vitæ curſus offendit eos fortaſſe qui ſplendorem, & ſpeciem huius vitæ intuentur, &c. Huius vocis hoc ſignificatu plurima exempla adiungerem, niſi iā obuia eſſent vt quiuis per ſe facile inuenire poſſet. Potius conabor hiſtoriam huius epiſtolæ ex nonnullis locis ad Atti. collectā explanare. Inſtabant hoc tempore Ludi Romani, qui magnifice ſemper edi ſoliti erant. Iamq; Cæſare bello contra liberos Cn. Pompeij geſto reuertebatur, ſcripſeratq; ad Lamiā ſe ante diem ludorum Romæ futurum, nonnihilq; ſe properaturum, vt ludis ipſis intereſſet: mandaratq; vt ad ludos omnia pararēt. Deſiderabat igitur Lepta ſibi horum ludorum aliquā curationem

nem tradi cum Oppioq; & Balbo de ea re Ciceronē agere volebat iamq; domum ad Balbum propter hoc negocium eū perduxerat. Rem totā ſibi diſplicere Cicero hac epiſtola ad Leptā ſcribit, nec laborādum eſſe in ea re docet: ſe tamen, qm̄ tam valde ille cuperet, et nō defuturum pollicetur, operamq; daturū, vt ſi aliquid in ea curatione quod aliquem ſplendorem habeat, inueniri poſſit, ab illis impetret, vt Leptæ commutatur. Qood aūt hic de hoſpitio loquitur: cogitabat obuiam ire Cæſari, & hoſpitia ſibi parabat. Nam ēt lib. 13. ad Atti. dicit ſe ad Muræanam de hoſpitio ſcripſiſſe, ſed tunc Romæ erat, nūc fortaſſe iam exierat, dicit enim ſe arbitrari Aſturæ ſibi diutius cōmorādum eſſe, quoad ille quidē venat. ille aūt Cæſar, ... ſic. n. de magnis, & claris viris loquimur ē, vt nos ſupra adnotauimus: (ille) enim, & (ipſe) pronominibus proprijs ſumuntur vt ēt Ariſtophanis interpres docet in nubibus, eo loco. ἀλλ' εἰσιέναι μὲν ... ſic ēt loquitur Thetis apud Homerum, ... & apud Pythagoricos αὐτὸς ἔφα, ideſt Pythagoras, dicebat.

MVNERVM regiorū } Sciebam ſane nōnullos. { Regionum } in ſuo codice ſcripſiſſe, contra impreſſorum, & meliorum omnium codicum fidem: in quo quod illos imitarer, non fuit. Hiſtoriam huius loci in meis caſtigationibus explicaui, quod prætermiſi, vt planum, ac notum omnibus. Cur regia appellaret munera, paucis exponam quæ Cæſar dictator daret, quem regem vocat multis in locis (vt etiam regiam domum eius. Te plane viſum in regia non reprehendo, & reginam vxorem) quod regiam Romæ poteſtatem haberet, & cuncta pro arbitrio ſuo adminiſtraret. Cum ſexcenta alia exēpla huius nominis afferre poſſem, vno contentus ero, quod huic rei docendæ mirifice accōmodatum eſt, agitur enim in eo quoq; de curatione ludorum, etſi diuerſi ludi fuerint, quos curauerat Matius ab his, quos Lepta curare cupiebat. In epiſtola ad Matium. 170. Sed te hominem doctiſsimum non fugit, ſi Cæſar rex fuerit, quod mihi quidem videtur. & quæ ſequuntur. Quanuis aūt munera per ſingulas vrbis regiones Cæſar ediderit nemo vnquā munera regionum illa appellaret, niſi omnia me fallunt. Vocaſſe autē regem quēq; Ciceronem quem Græci τύραννον dicunt, perſpicuum eſt. vnde liber locum in oratione prima contra Catilinam emendare. Si in hunc animaduertiſſem crudeliter non egregie factū eſſe dicerent. Legendum enim eſt. { Et regie } .i. τυραννικῶς, Hanc ſcripturam, ſua ſponte planam confirmat autoritas optimi codicis: vidi enim librum literis Longobardis exaratum, qui continebat hiſtoriam Salluſtii, & quædam Ciceronis, in quibus erāt orationes hæ in L. Catilinam, in quibus ita legebatur. { In quo ſit ſpecies } Si rem ſemel, de qua hic agit, nōnulli intelligere voluiſſent (poterant aūt ex epiſtolis ad Atti. omnia accipere: his. n. quæ a me pro huius loci declaratione ſcripta ſunt, fortaſſe parū fidebant) nō tam multa peccaſſent, & veterem lectionem, quæ in Mutineo eſt, a me reſtitutam veriorem eſſe cognoſcerent. Sententia huius loci, & vis illius nominis copioſe a me in meis caſtigationibus explicata eſt, ad eam tn̄ huius nominis eodem ſignificatu exemplum, e primo de Oratore ad Q. Fratrem: Et quanquam ita vtroq; noſtrum ſummum eſſe ingenium, ſtudiumq; perſpexit: tn̄ hæc quæ ſunt in ſpecie poſita, &c. Sed magis adhuc ſimile huic loco eſt illud in L. Piſonem: At fuit pompa, fuit ſpecies, fuit inceſſus nam locus ille ad Atti. non parum lucis rei, de qua hic agit, adfert. 504. Balbum cōueni: Lepta enim de ſua vini curatione laborans, me ad eum perduxerat.

AV. IAN. MVNERVM regionum } Aliquot iam annis ita impreſſimus, cum ex antiquiſsimis exemplaribus hæc lectiō ſumpta eſſet quam tn̄ Florentini non receperunt, credo quod in ſuo codice ſcriptum videbant, regiorū. cuius vocis quæ poſſit eſſe ſententia non intelligo. de muneribus autem regionum. i. de ludis regionatim vrbe tota edēdis, Suetonius in Cæſare. 2. { In quo ſit ſpes } Non video, cur quicquam mutari debeat, vt Florentini voluerunt: cum & ita legatur in codicibus vetuſtiſsimis, & ſenſus meo iudicio ſit appriuie commodus, nam cum dixiſſet, quod eo labore aſſequi vis nullo modo aſſequere: ita ſic, aliquid videbimus in quo ſit ſpes, ideſt quod nos aſſecuturos ſperare poſsimus.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Monet Toranum ut in Sicilia maneat, nec aliquo diſcedat, propter opportunitatem loci, ubi omnia Cæſaris facta, voluntatem animumque facile percipere poſsit, & quid de reditu ſperandum ſit, intelligere. Poſtremo conſolatur notiſsimis argumentis.

CICERO TORANO. S. 20

DEderam triduo ante pueris Cn. Plancij literas ad te. eo nunc ero breuior, teq; ut antea conſolabar, hoc tempore monebo. nihil puto tibi eſſe utilius, q̄ ibidē operiri, quoad ſcire poßis, quid tibi agendum ſit: nā præter nauigationis longæ, & hyemalis, & minime portuoſæ periculum, quod uitaueris, ne illud quidem non, quamuis ſubito: cum certi aliquid audieris, te iſtinc poſſe proficiſci: nihil eſt præterea, cur aduenientibus te offerre geſtias. multa præterea metuo, quæ cū Chilone noſtro communicaui, quid multa? loco opportuniore in his malis nullo eſſe potuiſti, ex quo te, quocunq; opus erit, facillime, et expeditißime conferas: q. ſi recipiet ille ſe, ad tempus aderis. ſin (quoniam multa accidere poſſunt) aliqua res eū uel impediet, uel morabitur, tu ibi eris, ubi omnia ſcire poßis. hoc mihi prorſus ualde placet. De reliquo ut te ſæpe p literas hortatus ſum, ut ſis inter Cæſaris domeſticos. { Effluat } Al. affluat. { Operam } qualis eſſet tua, quam velles illi nauare curandis muneribus. { Sciet } adeo non curat hæc minima. { Ille } Cæſar.

SEBAS. CORR. MACVLAM } Pompeium Maculam: de quo meminit Macrobius. { Fūctū eſſe } . parando nobis (ſic enim interpretandum videtur) hoſpitio. { Ad comitatum noſtrum } qui Cæſar ex Hiſpanijs redeunti ire obuiam cogitamus. { Cætero qui } Al. cæterum, Al. cætera quidem. { Munerum } ludorum. { Regiorum } quia a Tarquinio rege inſtituti, modo Romani, modo Magni, modo etiā Circenſes ſunt appellati: ſed nunc Regij a Cicerone in Cæſari inuidiam dicuntur. legitur tamē ēt regionum, vt cum Suetonio exponas, regionatim faciēdorum. { Eo labore } muneribus curandis. { Aſſequere }

BERN. RVTI. NAM Et villa, & amœnitas illa commemorationis eſt, non diuerſorij } Amœnitas Iulia, legit interpres. Ego tamen nihil muto, vt de Petrino intelligat. { De curatione aliqua munerū regiorum cum Oppio loquutus ſum } Munus hoc loco arbitror non donum eſſe ſed officium aut ſi donum, non quod Lepta conferre in Cæſarem, ſed quod Cæſar ipſe alio cogitaret, cum ſubijciat Cicero: Præſertim qui nihil afferat præter operā. { Tanta eſt enim in timorū multitudo, quod ex his potius aliquis effluat, quam nouo ſit aditus } pro Quod, Et puto reponēdum Barbara alioqui ea ratio, tametſi quibuſdam ēt Latinis vſitata, poetis certe: quin & Ciceroni ipſi quoq;, ſed tn̄ perraro. Fere enim, Tantus vt adeo vt, ita vt, ſcribit: non quod. In decima tn̄ Philippica: cur nunq̄ tam frequens ſenatus fuit, quod vnus aliquis tuam ſententiam ſequutus ſit? { In qua ſe ille dediſſe beneficium putabit, ſi modo ipſum ſciet nō accepiſſe } Lego: in qua ſe ille dediſſe beneficium putabit (ſi modo ipſum ſciet) nō accepiſſe. in quo ēt interpres cæcutit. Eſt autem, Si ipſum ſciet, re. ſ. operam ei tuā præſtitiſſe. pleraq; enim principes ne ex his quidem ſciunt, quæ ſibi magno labore impenduntur, dum aut ea alibi ſibi aſcribūt, aut totum negocium principi ignoratur. Sed & Munerum regionum non in concinne quis ſcribi poſſe arbitretur ſuperiori illo loco.

Ex poſte. eiuſdem. DE curatione aliqua munerum regiorum } Sicut Regionū noſtrum illud arrideat. poterit Cicerone ad Atticū autore vti. Sed caſu, inquit, ſermo a Capitone de vrbe augēda a ponte Miluio ad Tyberim, pauci ſecundum montes Vaticanos, Campū Martium tum ædificari. Illud autem, campum Vaticanum fieri quaſi martium campum. Et iterum: O rem indignam. gentilis tuus vrbem auget, quam hoc biennio primum vidit, & ei parū magna viſa eſt, quæ etiam capere potuerit.

[redacted]

ASCEN. DEderam &c. Toranus eandem cum Cæcinna cauſam ſecutus, & cum eo in Sicilia exulans decreuerāt inde diſcedere a quo Cicero eum dehortatur, ſuadetq; ut Cæſari ex Hiſpania redeunti obuius fiat, fortitudinis eum admonet.

Ordo eſt. Dederam triduo ante.ſ.quam hæc ſcriberet pueris.i. ſeruis Cn. Plancij, literas ad te, eo.i.eam ob rem, ego ero nunc breuior, & vt cõſolabar te antea.ſ.in dictis epiſtolis, ita, ſup.moneo te hoc tempore. Ego nihil puto vtilius tibi, quam operiri .i.expectare, ibidem.ſ.vbi nunc es, quoad.i. donec poſsis ſcire. quid ſit agendum tibi: nam præter periculum nauigationis longæ, & hyemalis, & minime portuoſæ ideſt vbi pauciſsimi ſunt portus, quod.ſ. periculũ tu vitaris.i.vitaueris operiendo, & manendo in Sicilia, ne quidem.i. non etiam aut noo ſaltẽ illud.ſ.quod dicam, eſt negligendum te poſſe proficiſci; ideſt diſcedere iſtinc.i. ab iſto loco vbi es, quanuis.i. quantũuis cito, cum audieris aliquid certi. Præterea nihil eſt.i.nulla eſt cauſa cur gratias.i. nimium cupias, ita. vt geſtu cupiditatẽ indices, offerre te aduenientibus.ſ.Cæſarianis ex Hiſpania. Præterea ego metuo multa, quæ communicaui cum Chilone noſtro.ſ.amico. Quod ſup. ſcribam tibi multa? Tu nullo loco opportuniore potuiſti eſſe, in his malis.i. durãtibus his malis, qoam ſup. vbi es, conferas.i. traducas te facillime & expeditiſsime ex eo ſcilicet loco quocunq; erit opus.i. vtile, aut expediens, quo.i. ad quem locum, ſi ille id eſt quem metuis, hoc ẽ Cæſa. recipiet ideſt tanquam in locum tutiorem conuertet ſe, tu aderis ad tempus. Sinẽ. ſed ſi, qm̃ multa.ſ.impedimenta poſſunt accidere, aliqua res impediet eum vel morabitur.i.retinebit, cum tu eris ibi vbi poſsis ſcire omnia hoc.ſ.conſilium placet mihi prorſus.i. omnino, valde. De reliquo vt ſum hortatus te ſæpe per literas, velim ſup. vt perſuadeas tibi ita, te nihil habere in hac cauſa, qood ſit timenduo, præter cõem caſum ciuitatis.ſ. Romanæ, qui.ſ.caſus cõmunis, etſi eſt grauiſsimus, tamen nos viximus, ita, & ſumus iã id ætatis.i.in ea ætate, vt debeamus ferre fortiter omnia, quæ non accident culpa noſtra. Omnes tui.i.neceſſarij & amici, valent hic.ſ.Romæ & deſiderant te ſumma pietate.i. charitate cũ obſeruantia, quam debent inferiores maioribus, vt liberi parentibus, & nos omnes Deo, & diligũt, & colunt. Tu cura, &, ideſt ſimul, vt valeas: & ideſt ſimul, ne commoueas te iſtinc, ideſt a loco vbi nunc es temere ideſt inconſulte.

VICT. NE illud quidem negligendum quanuis } { Negligendũ } in antiquis, codicibus non eſt, ſed eius loco negatiua eſt particula { Non } Ipſi legimus, non quantius. hoc ſenſu: Præter pericula & moleſtias, quæ vitaris, commodum illud non paruũ habendum eſt, ſed tale, vt magni faciendum ſit ſubito cum certi aliquid audieris te iſtinc poſſe proficiſci. { Iſtinc poſſe proficiſci } Hic veteres codices & in fine huius epiſtolæ iterum pro iſtinc. { Iſtim } habent, neq; hac epiſtola ſolum, ſed multis etiã alijs locis, etſi nos nunq̃ ita ſcripſimus, ne antiquitatis nimis cupidi, & affectatores videremus, rem tñ quin adnotaremus facere non potuimus. { Sic ẽt eſt in hoc codice locus ille ad Plancũ, Ita erant omnia, qoæ iſtim adferebantur io certa. Et ille ad Tyronem. Iis enim ventis iſtim nauigatur. Et alibi ẽt, idem aduerbium multis locis eſt in illo codice Epiſtolarum ad Atticum, quẽ nos omnium optimum, atq; integerrimum vidimus, vt ille locus in.7. De malis noſtris tu prius audis, quam ego: iſtim enim emanant. Item ille, Quæ mihi iſtim adferuntur? quæ hic video? Item ille in. a. Valde ego te iſtim excitarem. Nam.2. Aenei. Illi mea triſtia facta: illi pro ibi aduerbium eſſe vult, Donatus Terentij interpres Et etiam alibi; Patet iſti ianua leto, pro iſtic quidam intelligunt: nam Petrus Bembus in ſuo illo diſertiſsimo & elegantiſsimo de Terentianis fabulis dialogo, ſic hunc verſum legit in Phormione, Interea dum ſedemus illi, interuenit. & illã item in Hecyra, Itaq; ineptus hodie dum illi ſedeo, vt quiſq; venerat. Hæc igitur quæ rara admodum, abſurda videntur, vide-

ita uelim tibi perſuadeas, te in hac cauſa nihil habere, quod timendum ſit, præter communẽ caſum ciuitatis. qui & ſi eſt grauiſsimus: tamen ita uiximus, & id ætatis iam ſumus, ut omnia, quæ non noſtra culpa nobis accident, fortiter ferre debeamus. Hic tui omnes ualent, ſummaq; pietate te deſiderãt, & diligũt, et colũt. Tu ẽt cura, ut ualeas, et te iſtinc ne temere cõmoueas.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Conſolatur Toranum, in eadem cum reliquis Pompeianis conditione exiſtentem, primum quod nihil inopinatum acciderat, ut qui cum alijs hæc euentura prouidiſſet, deinde a morte, quæ ſit omnium malorum extrema defunctio. Poſtremo a conſcientia recte factorum.

CICERO TORANIO. S. 21

ETſi, cum hæc ad te ſcriberem, aut appropinquare exitus huius calamitoſiſsimi belli aut iam aliquid actum, et confectum uidebatur, tamen quotidie cõmemorabam, te unum in tanto exercitu mihi fuiſſe aſſenſorem, & me tibi, ſoloſq; nos uidiſſe, quantum eſſet in eo bello mali, in quo ſpe pacis excluſa, ipſa uictoria futura eſſet acerbiſsima, quæ aut interitum alla-

mus ab optimis autoribus crebro eſſe vſurpata, & frequentius ẽt inueniremus, niſi a iunioribus quibuſdam caſtigatoribus tanquam menda, & errata librariorum ex omnibus fere libris ſublata eſſent. { Cũ Milone noſtro } Nos Chilone, vt ſit liberti nomen, Milo enim iã perierat. Vetus ſane codex Cilone ſine aſpiratione, vt ẽt in epiſtola Sulpitij, A.P. Magio Cilone. Videndum igitur an ſic legi debeat vt eſt in antiquo codice. Cilo.n.ſine aſpiratione autore Sex. Pompeio appellabatur, cui frons eſſet eminentior, ac dextra, ſiniſtraq; velut reciſa videretur, ſiue Chilo, qui a magnitudine labiorũ ſic nominabatur. Alibi ẽt nomina quædã, quæ aſpirationem exigunt ſine ea in illo ſcribuntur, vt in epiſtola ad Luceium Herculẽ Zenopontium & ad Pætum, Pileros tabellarius: pro Zenopontium & Phileros.

T E iſtinc poſſe proficiſci } Hic potiſsimum olim adnota- EXPO
uimus in antiquis codicibus. EIVS
{ Illim pro Iſtinc } legi, citauimuſq; multorum locorum teſtimonia, plura ẽt nunc afferre poſſemus, nam dum accurate verſamus priſca exemplaria, in hanc vocem crebro incidimus, vel potius raro aliter ſcriptã animaduertimus. Addimus nũc ad ea. { Illim } quoq; pro. { Illinc } nos ſæpe poſitũ in iiſdem libris animaduertiſſe, nã lib.7. ad Atti. in optimo illo ſic legitur: Iſta magis expecto, quid illim afferatur, Accurate igitur cõſiderandũ, an huius animaduerſionis auxilio locus Ciceronis in epiſtola ad Brutum emendari poſsit, ſiue ita aduerbium hoc prouincia re, ac ſcribere veteres ſoliti ſint, ſiue frequenter in eo ex ſcribendo ab antiquis librariis, & eodem ſemper modo peccaretur, quod vix puto. Verba Ciceronis ſunt a Quintiliano adducta libr.5. Veritus fortaſſe, ne nos in Catonem noſtrum transferemus illi mali quid eſt, etſi argumentum ſimile non erat. Arbitror igitur legendum. { Trãsferemus illim aliquid etſi argumentũ, &c. } vt ſit. { Illim } pro. { Illinc } nam in manu ſcriptis nonnullis. { Eſt } non vidi, quo facilius hic locus nunc corruptiſsimus ita reſtitui poteſt, totam tñ arbitrio doctiorum permittimus. Animaduertimus poſtea Germanos in ſuo Quintiliano, quẽ multis locis caſtigatum ediderunt, hunc ẽt locum reſtituere conatos eſſe. nam ita ſcripſerunt. { Transferremus illinc mali quid: etſi &c. } nam quod. { Eſt } ſuſtulerunt, quodq;. { Illinc } deſiderari in hac ſententia iudicarunt, nobiſcum faciunt, non tamen ex reliquis duabus vocibus. { Aliquid } cõponere, quod non minus deſiderari videbatur potuerunt.

TORANIO } C. Toranius vir prætorius, paulo ante Ciceronem a Triumuiris interfectus fuit, nunc exulabat. { Cn. Plancij } Epiſt. 24. lib. 4. { Ibidem operiri } fortaſſe Corcyræ. { Negligendum, quanuis ſubito } Al. non quantiuis, ſubito. { Aduenientibus Cæſarianis, ex Hiſpanijs, Milone } nõ T. Annio Milone, qui iampridem in agro Turino a Q. Pedio interfectus fuerat, ſed altero. Niſi Chilone, uel Cilone, vt quibuſdam placet, legas: vt ſit liberti, vel clientis nomen, vel potius ſerui, de qoo lib. 3. ad Q. fratrem fit mentio. { Ille } Cæſar. SEB COR

[redacted]

ETſi &c. Conſolatur eundem Toranum fere conſueto AS modo conſolandi dicens Etſi.i.quanquam, cum ego ſcribam hæc ad te aut exitus huius belli calamitoſiſsimi, quia ciuilis, & in perniciem Reipu. vergentis, videbatur appropinquare, aut aliquid videbatur iam actum, & confectum.ſ. de bello, tamen ego commemorabam.i. memoria reuoluebam, quotidie te vnum fuiſſe in tanto exercitu aſſenſorem mihi, & me tibi quia ambo ſentiebant potius pacis iniquæ conditiones ſuſcipiendas,

tura eſſet, ſi uictus eſſes, ſi uiciſſes, ſeruitutem. itaq; ego quem tum fortes illi uiri, & ſapientes, Domitij, & Lentuli timidum eſſe dicebant (& eram planè, timebam enim ne euenirent ea, quæ acciderunt) idem nunc nihil timeo, & ad omnem euentum paratus ſum. cum aliquid uidebatur caueri poſſe tum id negligi dolebam. nunc uero euerſis omnibus rebus. cum conſilio proficí nihil poßit, una ratio uidetur, quicquid euenerit, ferre moderate: Præſertim cum omnium rerum mors ſit extremum, & mihi ſum conſcius: me quod licuerit, dignitati Reipublicæ conſuluiſſe, & hac amiſſa ſalutem retinere uoluiſſe. hæc ſcripſi, nõ ut de me ipſe dicerem, ſed ut tu, qui coniunctiſsima fuiſti mecũ & ſententia, & uoluntate, eadem cogitares: Magna enim conſolatio eſt, cum recordare, etiam ſi ſecus acciderit, te tamen recte, uereq; ſenſiſſe. atq; utinam liceat aliquando Reipub. ſtatu nos frui interq; nos conferre ſolicitudines noſtras, quas pertulimus: tum, cum timidi putabamur: quia dicebamus ea futura, quæ facta ſunt. De tuis rebus nihil eſſe, quod timeas, præter uniuerſæ Reip. interitum: tibi confirmo. De me autem ſic uelim iudices, quantum ego poßim, me tibi ſaluti tuæ, liberiſq; tuis ſummo cum ſtudio præſtò ſemper futurum. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Domitius hic in bello Pharſalico, fuerat, atque acerrime pro Pompeio dimicauerat, vt ex Lucano conſtat. Deuicto autem Pompeio, & Catone mortuo, Domitius ſe in Italiam receperat, vt in patria, in amorem patriæ animam funderet. itaque ſibi ipſe manus inferre ſtatuerat, niſi Hortilia coniuge prohibente, & Cicerone diſſuadente in aliam ſententiam perductus fuiſſet. Eius diſſuaſionis exemplum hæc eſt epiſtola.

CICERO DOMITIO. S. D. 22

*NOn ea res me deterruit, quo minus, poſteaquam in Italiam ueniſti, literas ad te mitterem, quod tu ad me nullas miſeras, ſed quia nec quid tibi pollicerer ipſe egẽs rebus omnibus nec quid ſuaderem, cum mihi metipſi conſilium deeſſet, nec quid conſolationis afferrem in tantis malis, reperiebam. hæc quanquam nihilo meliora ſunt, * nunc etiam atq; etiã multo deſperatiora, tamen inaneis eſſe meas literas, quam nullas, malui. ego ſi te intelligerem plus conatũ eſſe ſuſcipere Reipub. cauſa muneris, quam quantum præſtare potuiſſes, tamen, quibuſcunq; rebus poſſem, ad eam conditionem te uiuendi, quæ daretur, quæq; eſſet, hortarer. ſed cum conſilij tui bene fortiterq; ſuſcepti. cum tibi finem ſtatueris, quem ipſa fortuna terminum noſtrarum contentionum eſſe uoluiſſet: oro, obteſtorq; te pro noſtra uetere coniunctione, ac neceßitudine, proq; ſumma mea in te beneuolentia, & tua in me pari, te ut nobis, parenti, coniugi, tuiſq; omnibus, quibus es, fuiſtiq; ſemper chariſsimus, ſaluum conſerues, incolumitati tuæ, tuorumq;: qui ex te pendent, conſulas: quæ didiciſti, quæq; ab adoleſcentia pulcherrime à ſapientißimis uiris tradita, memoria, & ſcientia comprehendiſti, ijs hoc tempore utare, quos coniunctos ſumma beneuolentia, plurimiſq; officijs * amiſiſti, eorum deſiderium ſi non æquo animo, ac forti feras. ego quid poßim, neſcio, uel potius me parum*

piendas, quam bellum obeundum, & nos ſolos vidiſſe, i. conſideraſſe quantum mali eſſet in eo bello, in quo ſpe pacis excluſa, ipſa victoria vtriuſq; ſ. partis, eſſet futura acerbiſsima, quæ aut eſſet allatura tibi interitum ſi eſſes victus, aut ſeruitutem ſub dominationem Pompeianorum ſi viciſſes, aut accipiatur generaliter ſecunda perſona pro quacunq;, nam vtriuſq; partis victi interitum paſſuri erant, & victores ſeruitutem, cum alteruter victor videbatur Rempu. oppreſſurus, ita quod ego quem illi viri. ſ. nobiliſsimi Domitij, & Lentuli fortes & ſapientes tum idest vt tunc videbantur, dicebãt eſſe timidum, eram plane timidus. Timebã enim, ne ea, quæ acciderunt, euenirent. Loquitur ergo de bello Africano, aut alio poſt Pharſalicum cõflictum geſto, idem nunc nihil timeo, & ſum paratus ad omnem euentum. Cauſam affert cur tunc timuerit, & nunc non timeat. Cum idest quandiu, aliquid videbatur poſſe caueri, tum. i. tunc, dolebam idest ægre ferebam illud negligi, nunc vero omnibus rebus euerſis, cum nihil poſsit pfici. i. nullus poſsit fieri profectus conſilio, vna. i. ſola ratio videtur. ſ. amplectenda, vtpote ferre moderate quicquid euenerit: præſertim cum mors ſit extremum omnium rerum, vnde Flaccus in epiſtolis. Mors vltima linea rerũ eſt, & ſupple cũ ſim conſcius mihi me conſuluiſſe Reipub. quoad licuerit, & voluiſſe retinere ſalutem, hac. ſ. Rep. amiſſa. Ego ſcripſi hæc, non vt ipſe dicerẽ de me, ſed vt tu qui fuiſti, & ſententia, & voluntate coniunctiſsima mecum, cogitares eadem. Magna enim conſolatio eſt, cum recordare. i. recorderis, etiam ſi acciderit ſecus. i. aliter te tamẽ ſenſiſſe recte & vere. i. iuſte. Atq; vtinã liceat aliquando nos frui aliquo ſtatu Reip. & conferre inter nos ſolicitudines noſtras, quas pertulimus. Id enim iucundum eſſe innuit Aeneas apud Maronẽ ſic, Forſan & hæc olim meminiſſe iuuabit, tunc cum putabamur, timidi ſup. ideo quia dicebamus futura ea, quæ facta ſunt. Ego confirmo. i. firmiter aſſero tibi nihil eſſe, quod timeas. i. timere debeas, de rebus tuis, præter interitum vniuerſæ Reip. quaſi dicat nõ eſſe ſpecialiter notatum aut inuiſum cuiquã. Autem. i. ſed ego velim ſupple vt iudices de me ſic me futurum ſemper præſto. i. paratum auxilio tibi, ſaluti tuæ, & liberis tuis, cũ ſummo ſtudio. i. ſummo ſtudio cõmitante, ſi enim pro inſtrumento acciperet non adderet præpoſitionem.

al. & etiam alto pe.

al. la- tiſi.

-tius pater. & Cn. Domitius filius. { Lentuli } L. Lentulus, & P. Lentulus.

BERN. RVTI. AVT appropinquare exitus huius calamitoſiſsimi belli } Hiſpanicas potius ſignificat, quam Africanas res. ſi modo ſit ſuo loco epiſtola, cum in præcedenti rediturũ ex Hiſpania Cæſarem expectari dicat. Denique id vltimum a Cæſare geſtum eſt bellum, autore inprimis Plutarcho.

[redacted]

ASCEN.

NOn ea me res &c. Cũ Domitius poſt cladem Pharſalicam in Italiam ſe recepiſſet, neq; Cic. quicquã ad eum ſcripſiſſet, hac ſe epiſtola excuſat, & operam ſuam illi pollicetur, dicens. Ea res, quod tu nullas literas miſeras ad me poſteaquam veniſti in Italiã, non deterruit me quo minus mitterem literas ad te. hoc eſt non ideo miſi ad te poſtea literas. Sed quia nec reperiebam quid pollicerer tibi, ipſe ingẽs rebus omnibus, nec quid ſuaderem tibi cum conſilium deeſſet mihi metipſi, nec quid cõſolationis afferrem in tãtis malis. Hæc ſcilicet omnia iam dicta, quanquam nihilo idest in nullo ſunt meliora nũc, & ſupple ſunt etiam, atq; etiã idest cumulate, deſperatiora multo, tamen malui meas literas eſſe inanes: idest friuolas, & inefficaces, quam nullas. Ego ſi intelligerem te conatum eſſe ſuſcipere cauſa Reipub. Plus muneris idest obſequij & laboris quam quantum potuiſſes ſcilicet veriſimiliter, præſtare. i. exhibere, tamen idest nihilominus, ego hortarer, te quibuſcunq; rebus poſſem ad eã conditionem viuendi, quæ daretur, idest concederetur tibi, & quæ eſſet. ſed cum tu ſtatueris, tibi cum finem conſilij tui ſuſcepti bene, idest decenter & fortiter, quem ipſa fortuna voluiſſet eſſe terminum, idest exitum contentionum noſtrarũ; Ego oro & obteſtor te pro noſtra vetere cõiunctione, ac neceſsitudine, & pro ſumma beneuolentia mea in te, & pariter tua ſcilicet beneuolentia in me, vt conſerues te ſaluum nobis, parenti, coniugi, & omnibus tuis: q̃bus es, & fuiſti ſemper chariſsimus, & ſupple vt conſulas idest conſilio tuo, auxilio ſis, & proſpicias incolumitati tuæ, & tuorũ, qui pendent, idest quorum ſalus pendet ex te, & ſupple vt vtare hoc tempore ijs, quæ didiciſti, & comprehendiſti memoria, & ſcientia pulcherrime ab adoleſcentia. ſ. tua tradita. ſ. tibi, a viris ſapientiſsimis, hoc eſt feras deſiderium, idest mortem, & abſentiam eorum, quos coniun-

BA. OR. CALAMITOSISSIMI belli } ciuilis & Hiſpanienſis. { In tanto exercitu } Pompeiano. { Domitij } L. Domi-

ctos, ſcilicet tibi ſumma beneuolentia, & plurimis officijs ama-ſti feras inquam, ſi non æquo animo, at:ideſt ſaltem, forti ſcili-cet animo. Ego neſcio quid poſsim, vel potius ſentio me poſſe parum, tamen ego polliceor tibi illud me eſſe facturum, quæ-cunq; arbitrabor conducere, ideſt vtilia fore ſaluti, & dignitati tuæ tanto ſtudio, quanto ſtudio, & officio, tu fuiſti ſemper in re bus meis. Ego detuli, ideſt de-nunciaui, hanc volontatē meā, ad matrem tuam, [illegible]am optimam, & amantiſsimā tui. Si ſcripſeris quid: ideſt aliquid ad me, ego faciam ita, vt intel lexero te velle: Sin autē, ideſt ſed ſi, tu minime ideſt nequa-quam ſcripſeris, ego tamen.i. nihilominus curabo ſummo ſtudio & diligēter omnia, quæ arbitrabor eſſe vtilia tibi.

poſſe ſentio. illud tamē tibi polliceor, me, quæcunq; ſaluti, digni tatiq; tuæ cōducere, arbitrabor tanto ſtudio eſſe facturū, quan to ſemper tu & ſtudio & officio in meis rebus fuiſti. hanc meā uoluntatem ad matrem tuam optimam fœminam, tuiq; aman-tiſsimam detuli: ſiquid ad me ſcripſeris, ita faciam, ut te uelle in tellexero. ſin tu minus ſcripſeris, ego tamen omnia, quæ tibi uti lia eſſe arbitrabor, ſummo ſtudio, diligentiaq; curabo. Vale.

SEBAS. CORR. DOMITIO } Cn. Domitio Aenobarbo L. F. { Veni-ſti } ex prælio pharſalico. { Pariter } Al. pari. { Parenti } Porciæ, M. Catonis ſorori.

BERN. RVTIL.

TE vt nobis parenti, coniugi, tuiſq; omnibus quibus es fui-ſtiq; ſemper chariſsimus, ſaluum conſerues } Parenti, matri. Aenobarbi enim hunc filium exiſtimo quē ipſum alibi in pugna Pharſalica cælum oſtendemus.

PHIL. MELAN.

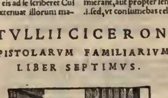
NON ea res } Conſilium ne Domitius ad arma ciuilia redeat. { Non ea res } Exordium ab excuſatione ſilentij. { Ego ſi te intell. } Propoſitio, ne redeat ad bellum ciuile, poſteaquam ſemel iam arma abiecerit. { Te vt nobis } Breuis conſolatio. { Ego quid poſsim } Concluſio, qua defert ſuum officium.

M. T. C. EPISTOLARVM FAMILIARIVM SEXTI LIBRI FINIS.

ASCEN. SI dolor &c. M. Marius ciuis ampliſsimus podagra laborans ruri agebat, quocirca, cum audiſſet Romæ celebratos eſſe ludos magnificentiſsimos, abſentiam ſuam ægre ferens, ſcripſerat ad Ciceronem, vt de eis ad ſe ſcriberet Cui nunc reſpondens Cic. extenuat illorum magnificentiam, laudatq; ocium Marij, deſcribitq; fere totum apparatum ludorum ſuperuacuū. Et poſtremo dicit ſe velle expeditis negocijs cum eo in villa ocio vacare. Ordo eſt. Si aliquis dolor corporis aut infirmitas.i. debilitas valetudinis .i. ſanitatis tuæ tenuit te, quo minus.i. vt non venires ad ludos.ſ. Romæ exhibitos, ego tribuo magis fortunæ tuæ, quæ noluit te fruſtra accidi Romā, quam ſapientiæ tuæ, quia per ip ſam non ſteterit quod nō veniſti Sin.i. ſed ſi, tu duxiſti.i. exiſtimaſti hæc.ſ. ludicra, quæ cæteri. vtpote plebei, mirantur, eſſe contemnenda, ego lætor vtrunq;.ſ. & ſimul te fuiſſe ſine dolore corpis, &.i. ſimul, te valuiſſe animo, cum neglexeris ea, quæ alij mirētur ſine cauſa, eo quod non ſunt admiratione digna, modo vt.i. dūmodo ita ſit, vt fructus.i. vtilitas ocij tui, cōſtiterit.i. notus fuerit tibi, quia nō omnes, qui beati eē poſſunt cōtinuo beati ſunt, eo quod neſciunt, vnde Maro. O fortunatos nimium ſua ſi bona norit, Agricolas. quo.ſ. ocio, licuit tibi perfrui.i. ad plenum frui mirifice cum eſſes relictus pene.i. quaſi ſolus ī iſta amœnitate.ſ. rurali. Neq; tamen dubito quin cōſpicieris per eos dies, tempora matutina lectiūculis.i. legēdo ſub inde libros aliquos, ex illo cubiculo tuo, ex quo perforaſti mihi.i. ad votum meum, alij, tamen habent tibi, Stabianum, partē villæ ſic nominatam, & pateſeciſti Scyanum, alterum locum villæ, ſorte a σκιά.i. vmbra dictum, vnde patefecit eum faciendo feneſtras, cum ante eſſet vmbroſus, cum illi, qui reliquerunt te iſtic.i. ruri, aut in villa tua, ſpectarent interea communes ideſt vulgares, mimos.i. hiſtriones, & actores ludorum geſtu corporum Enthei.i. ſemiſomni.i. qui non niſi ad dimidium ſatis dormierant, aut propter lentam actionem ſomno oppreſsi. Vero .i. ſed, vt conſumebas reliquas partes diei.i. præter matutina tēpora, his, delectationib⁹ quas ipſe.i. tute, compararas.i. conquiſiueras ad arbitrium tuū. Ea autem quæ.ſ. Spurius Metius, prætor Vrbanus, Prætor enim ludos celebrandos conducebat. Iuue. Nullius fibula durat vocem vendentis, prætoribus, interdum tum Aediles curules ludos curabant, vt patet de comedijs Terētianis. Sunt qui pro Spurio Publium legant. Scilicet autem, per indignationem ponitur. q.d. ſi dijs placet, probauiſſet, erāt nobis perpetienda. ea quæ indoctis placent, ſunt doctis cruciatui, Si quæris omnino.ſ. ſcire quales fuerint ludi, ludi ſup. fuerunt apparatiſsimi.i. maximo ſumptu & apparatu inſtructi ſed non ſup. fuerunt ſtomachi tui.i. qui tibi ſaperent, ac placerent, facio enim coniecturam de meo.ſ. ſtomacho, cui nō ſapuerunt. Nā primum ij, quos ego arbitrabar deceſsiſſe de ſcena.i. de proſcenio, hoc eſt loco in quo agebātur ludi cauſa honoris, ne.ſ. præſentia ſua ludos dehoneſtent, cū eſſent inhoneſti, redierunt in ſcenā cauſa honoris.i. vt ludos honorificent. Vero.i. ſed, Aeſopus noſter.ſ. Hiſtrio nobiliſsimus appoſitorie diliciæ tuæ.i. in quo tantopere oblectaris fuit, eiuſmodi.i. talis in agendo, vt liceret ei p omnes homines.i. nullo reclamante, cum omnes ſatiati eſſent ante finem ludorū, deſinere.ſ. ab agendo, is cum cepiſſet iurare, vt ſit in fabulis, vox defecit.i. deſeruit eum in illo loco.i. cum diceret illa verba. Si ſciens fallo. Quid.i. ad quid ego narrē tibi alia? Tu enim noſtri

M. TVLLII CICERONIS

EPISTOLARVM FAMILIARIVM LIBER SEPTIMVS.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Reſponſoria ad petitionem Marij, pro ludorum & ſpectaculorum deſcriptione a Cicerone ſibi mittenda, in qua quantum poteſt eleganttſsime omnem illorum rerū uoluptatem extenuant ſed tamen quales fuerunt interim ſcribit oſtēditque quā poſsit melioribus voluptatibus tranquillus animus ſe oblectare.

M. CICERO M. MARIO. S. D. 1

SI te dolor aliquis corporis, aut infirmitas ualetudinis tuæ tenuit, quo minus ad ludos uenires, fortunæ magis tribuo, quàm ſapientiæ tuæ. ſin hæc. quæ cæteri mirantur, contemnenda duxiſti, &, cum per ualetudinem poſſes, uenire tamē noluiſti: utrunq; lætor. & ſine dolore corporis te fuiſſe, & animo ualuiſſe, cū ea quæ ſine cauſa mirantur alij, neglexeris: modo ut tibi conſtiterit fructus otij tui: quo quidem tibi perfrui mirifice licuit, cum eſſes in iſta amœ

nitate penè ſolus relictus. neque tamen dubito, quin tu ex illo cubiculo tuo, ex quo tibi Stabianum perforaſti, & patefeciſti Seianum, per eos dies matutina tempora lectiunculis conſumpſeris: cum illi interea, qui te iſtic reliquerunt, ſpectarent communeis mimos ſemiſomni reliquas uero parteis diei tu conſumebas ijs delectationibus, quas tibi ipſi ad arbitrium tuum compararas. nobis autem erant ea perpetienda, quæ ſcilicet P. Metius probauiſſet. omnino ſi quæris, ludi apparatiſſimi, ſed non tui ſtomachi: coniecturam enim facio de meo: nam primum honoris cauſa in ſcenam redierant ij, quos ego honoris cauſa de ſcena deceſſiſſe arbitrabar. delitiæ uero tuæ noſter Aeſopus eiuſmodi fuit, ut ei deſinere per omneis homines liceret. is iurare cum cœpiſſet, uxor eum defecit in illo loco, Si ſciens fallo. quid tibi ego alia narrem? noſtri enim reliquos ludos. quid? ne id quidem leporis habuerunt, quod ſolent mediocres ludi, apparatus enim ſpectatio tollebat omnem hilaritatem, quo quidem apparatu non dubito quin animo æquiſſimo carueris: quid enim delectationis habent ſexcēti muli in Clytemnæſtra? aut in Equo Troiano cæterarum, tria millia? aut armatura uaria peditatus, & equitatus in aliqua pugna? quæ popularem admirationem habuerunt, delectationem tibi nullam attuliſſent. quod ſi tu per eos dies operam dediſti Protogeni tuo: dummodo is tibi quiduis potius, quàm orationes meas legerit, næ tu haud paulo plus, quàm quiſquam noſtrum, delectationis habuiſti. non enim te puto Græcos, aut Oſcos ludos deſideraſſe: præſertim cum Oſcos ludos uel in ſenatu noſtro ſpectare poßis, Græcos uero ita non ames ut ne ad ullā quidē tuam uia Græca ire ſoleas. nā

reliquos ludos, in quibus ſcilicet parum decoris eſſe ſolet. Quid ſupple dico reliquos, hi ſupple ne quidem ideſt non ſaltem habuerunt id decoris. quod ludi mediocres ſolent ſcilicet habere. Enim, ideſt quia, ſpectatio ideſt frequens inſpectio apparatus, tollebat omnem hilaritatem. Quo quidem apparatu non dubito quin carueris æquiſsimo animo. Enim ideſt quia, quid delectationis habent ſexcenti muli in Clytemneſtra. ſ. per Pompam deducenda in fabula, aut tria millia craterarum ideſt id genus poculorum. Dicitur hic crater, in accuſatiuo hunc cratera, vnde fit nominatiu* hæc cratera. Huiuſmodi autem craterꝫ oſtentabantur pro incluſis in equo ad vſum potandi, niſi ſit legendum cratium, quibus equus intrinſecus intexebatur. Certum eſt quod Clytemneſtra eſt nomen fabulæ, ſicut equus Troianus, quæ denominantur, a te præcipua in eis acta Clytemneſtra autem erat vxor Agamēnonis, principis exercitus Græcorū, quæ cum Argiſtho adulterium cō miſit abſente marito, & reuerſum eius conſilio interfecit, vnde ab Oreſte filio interfecta eſt. Cum ergo ageret imperatricem ſexcentis mulis in fabula vſa fingebatur. In equo autem Troiano, quam plurimi Græcorum fuerant incluſi, vnde ad pompam illis tria millia craterarum fabula aſsignabantur, & armatura varia peditatus, & equitatus in aliqua pugna, quid delectationis habet? q.d. nihil. Quæ ſcilicet ſupradicta in apparatu ſuperfluo conſiſtentia, aut ea, quæ habuerūt admirationē popularem, nullam delectationem attuliſſent tibi. quod ſi tu operam dediſti per eos dies. ſ. quibus ludi tales exhibebantur, Protogeni. ſ. Liberto, & Anagnoſtæ. i. lectori tuo, ſonat aurē Protogenes, id, quod primus generis dummodo is, ſcilicet Protogenes, Anagnoſtes tuus, legerit tibi potius quiduis ideſt quācunq; aliam rem, quā orationes meas næ ideſt certe, tu habuiſti haud ideſt non paulò plus, immo multo plus delectationis, quam quiſquam noſtrū. Modeſte autem dicit, quam orationes meas, quaſi vero in illis, aut operam perdidiſſet, aut minus delectationis habuiſſet. Non enim puto te deſideraſſe ludos Græcos, aut Oſcos. i. aut apud Græcos inuentos, vt ſunt fere comœdiæ, & tragœdiæ, aut Oſcos, vt ſunt Atellanæ fabulæ, ſed per iocum rationes affert, cur tales non debeat deſiderare, præſertim, cum poſsis ſpectare ludos Oſcos ideſt ab obſcœnitate oris denominandos, vel ideſt etiam: in ſenatu noſtro ideſt Romano, in quo vtrunq; erat, quaſi dicat illic eſſe, qui obſcœnitate loquendi Oſcos repreſentent. Vero ideſt ſed, cum tu ames Græcos ita ideſt tanto odio proſequaris, vt ne quidem ideſt non ſaltem, ſoleas ire ad villam tuam via Græca. Nam quid ideſt ad quid, ego putem te deſiderare athletas ideſt pugiles, & luctatores, qui contempſeris gladiatores, quorum tamen ſpectaculum videtur delectabilius, cum ſit periculoſius, & artificioſius, in quibus, ſcilicet gladiatoribus ipſe Pomp. qui eis plurimum oblectari ſolebat, confitetur ſe perdidiſſe, & operam, & oleum, ideſt impēſam & laborem. Reliquæ ſunt. i. præter dictos apparatus ſunt venationes per dies quinq;, binæ ideſt ſingulis e quinq; diebus duæ, & ita. 10. magnificæ, quaſi dicat, dices forte ex aliorum relatu, quod fuerint magnificæ, nemo negat ſcilicet magnificas fuiſſe. Sed quæ delectatio poteſt eſſe homini polito, ideſt ciuili, cum aut homo imbecillis laniatur a beſtia valentiſsima, aut beſtia præclara tranſuerberatur venabulo ideſt cuſpide venatoria? q.d. nulla, talia autem fiebant in venationibus in arena exhibitis, nā ad beſtias damnati

obijciebantur beſtijs aut ad hoc exercitati ſeſe locarunt ad trāſfigendas feras. Quæ ſcilicet ſpectacula, tamen ideſt nihilominus ſi ſint videnda, tu vidiſti ſæpe. Neq; nos, qui ſpectauimus, hæc vidimus quicquam noui. Extremus ideſt vltimus dies ludorū, fuit elephantorum. ſ. exhibitorum ſpectaculo in quo. ſ. die, magna admiratio vulgi, atq; turbæ extitit, nulla delectatio extitit ideſt emerſit, quinetiam quædam miſericordia eſt conſecuta, atq; opinio eiuſmodi, quandam ſocietatem eſſe illi belluæ ideſt elephanto, cum genere humano, quia cum potuiſſent ſæuire in homines victos, noluerunt. vnde Soli Elephanti iuxta ſenſum humanum intellectus habent, memoria pollent, ſyderum ſeruant diſciplinam. ineſt illis clementiæ bonum, quippe ſi per deſerta vagabūdum hominem forte viderint, ductus ad notas vſque vias præbent, vel ſi conſertis pecoribus occurſitent itinera ſibi blanda, & placida manu faciunt, neq; animal interimunt conflictu fortuito. Siquādo pugnatur, non mediocrem habent curam ſauciorum, nā feſſos vulneratoſq; in mediū receptant, &c. Tamen ne videar tibi fuiſſe his diebus, non modo: ideſt non ſolum beatus ludis ſcenicis ideſt propter ludos ſcenicos, ſed omnino liber ſcilicet ab omni cura, ego dirupi pene me, in iudicio Galli Caninij familiaris tui, quem defendi, ne contra eum iudicium fieret. quod ſi haberem populū tam facilem, quam ideſt quantum, facilem habuit Aeſopus, qui ob malum actionē ſtatim dimiſſus eſt mehercule, ego libenter deſinerem artem. ſ. cauſidicorum, & viuerem tecum, & cum ſimilibus noſtri. i. viris ſtudioſis. Nā cum. ſ. ita ſit, quod tædebat me antea. ſ. ſolicitudinis in cauſis dicendis, cum. i. quando & ætas. ſ. valida, & iuuenilis, & ambitio. i. cupiditas, perueniēdi ad magnos honores, hortabantur me? ſ. tali officio per quod emergere poſſem, incumbere, & licebat deniq; non defendere, quē nolebam. ſ. defendere, quia nulli erat obnoxius. tum vero. i. tūc ita eſt pro vero, quod vita eſt mihi nulla hoc tempore, hoc eſt, quod ſic crucier agendo tot cauſas inuite, vt videar mihi nō viuere. Neq; enim peto ex his vllum fructū laboris. & cogor non nunquam. i. interdum, defendere homines non optime, immo nequaquā meritos de me, rogatu i. propter preces eorum, qui benemeriti ſunt. ſ. de me. Itaq;. i. & ita quæro, aut quæſo. ſ. a dijs omnes cauſas. i. vias, viuendi aliquando. i. tandē arbitratu meo, & laudo vehementer, & probo. i. approbo te, & iſtā rationē otij tui quodq;. i. & quod minus. i. non, interuiſis. i. interdum viſitas nos fero hoc animo æquiore, quod. i. quia, ſi tu es Romæ tamē nō liceret nos frui lepore. i. venuſto ſermone tuo, neq; te meo, ſiquis. ſ. lepor eſt in me, propter occupationes meas moleſtiſsimas, Quibus. ſ. occupationibus, ſi relaxaro ideſt lauauero me, nam non poſtula, vt exoluam. i. liberem me plane i. omnino, et quidem. i. certe, commentor ideſt animo agito, multos annos, ipſum ideſt vt abſolui poſsim, nihil aliud. Alij legūt ſic, & ipſum quidem quod multos annos nihil aliud commentor, docebo te profecto &c. ſed non placet, vt dicat ſe talem virum docere velle, præſertim id, quod non ipſe faciat, docebo profecto ideſt reuera, quid ſit viuere humaniter. i. benigne, & vt homine dignum eſt. Tu modo. i. ſolummodo, aut nunc, ſuſtenta, & tuere. i. protegere, ne quid deterius patiatur, iſtam. i. tuā imbecillitatē. i. infirmitatem valetudinis, vt facies, vt poſsis obire. i. circuire noſtras villas. i. domos in agro poſitas, & concurſare mecum ſimul lecticula, in qua ſenes, & potentes portabātur a ſeruis. Ego

ſcripſi hoc ad te pluribus verbis, quam ſoleo, non abundantia otij, ſed amoris erga te, quo ideſt per quem amorem, tu ſubinuitaras ideſt occulte inuitaueras me quadã epiſtola, ſi tenes memoria ideſt ſi non es oblitus, vt ſcriberem ad te aliquid huiuſmodi, quo ideſt per quod, minus ideſt non, aut non tantopere pœniteret te ꝑtermiſiſſe ludo ſcilicet Romæ celebratos. Quod ſcilicet ſcripſiſſe quo te minus pœniteret, ſi ſum aſſecutus. i. ſi obtinui, & effici, gaudeo, ſin minus ideſt ſi non ſum aſſecutus ideſt ſi obtinui, & effici, gaudeo, ſin minus ideſt ſi non ſum aſſecutus, tamen ego conſolabor me, hoc ideſt hac re, quod venies poſt hac ad ludos, & viſes nos, neq; relinques aliquam ſpem delectationis tuæ in epiſtolis ideſt quã capies ex eis, cum hæc non delectent.

quid ego te athletas putem deſiderare, qui gladiatores contempſeris? in quibus ipſe Pompeius confitetur ſe & operam, & oleum perdidiſſe. reliquæ ſunt uenationes binæ per dies quinque magnificæ, nemo negat: ſed quæ poteſt eſſe homini politico delectatio, cum aut homo imbecillius à ualentiſſima beſtia laniatur, aut præclara beſtia uenabulo tranſuerberatur? quæ tamen ſi uidenda ſint, ſæpe uidiſti: neque nos, qui hæc ſpectauimus, quicquam noui uidimus. elephantorum extremus dies fuit: in quo admiratio magna uulgi, atque turbæ, delectatio nulla extitit. quinetiam miſericordia quædam conſecuta eſt, atque opinio eiuſmodi, eſſe quandam illi belluæ cum genere humano ſocietatem, his ego tamen diebus, ludis ſcenicis, ne forte uidear tibi non modo beatus ſed liber omnino fuiſſe dirupi penè me in iudicio Galli Caninij familiaris tui. quod ſi tam facilem populum haberem, quàm Aeſopus habuit, libenter mehercule artem deſinerem, tecumq;, & cum ſimilibus noſtri uiuerem: nam mecum antea tædebat, cũ & ætas, & ambitio hortabantur: & licebat deniq;, quem nolebã, nõ defendere: tum uero hoc tempore uita nulla eſt: neq; enim fructũ ullum laboris ex-

VICTORIVS.

STABIANVM perſoraſti, & patefeciſti Seianum } Quidam legunt Scianum: nos nihil immutauimus, & ſi veteres codices { Senum } puto autem nomina eſſe locorum. Nam Stabiæ collis celebris in agro Campano, laudatus etiã a Gal. in Therapeutica propter caſei bonitatem. Stabias autẽ oppidum fuiſſe dicit Pli. poſteaq; deletũ in villas abijſſe Colu. etiam de eo agit in hortulo, Stabiæq; vetuſtæ, { Græcos vero ita ames } Sic omnes vulgati quaſi ironice dictum ſit, ſed elegantius in antiquis, { Ita non ames } ideſt tam infenſo odio proſequare: tam longe ſis, vt φιλέλλην iure dicaris: quia & alibi locutione vtitur, vt in 2. de Fin. atqui reperiemus aſotos, primum ita non religioſos, vt edant de patella deinde mortem ita non timentes, vt illud in ore habeant, &c. Tantum, inquit, longe es, vt Græcos ames, vt omnia quæ eius gentis nomine appellantur, ferre non poſſis, adeo vt ne ad villam quidem tuam Græca via ire velis. { Sed quæ poteſt homini eſſe politico delectatio? } Vetuſti omnes codices, vt nos ſcripſimus { Homini eſſe polito } Latina voce habent. frequens autem eſt apud hũc autorem hæc elegantes homines ſignificans elegans dictio, vt etiam apud Lucretium candidiſſimum, & facundiſſimum Romanæ linguæ ſcriptiorem & quamuis doctrina politos Conſtituat pariter quoſdam, tamen, &c.

EX PO. EIVSD. ET patefeciſti Seianum } Quæ ſcripturæ eſſet in Mediceo, olim expoſuimus: quamuis autem multi multa dicant, a recepta lectione diſcedendum non puto, niſi aliquid firmius, veriuſq; reperiatur. Exiſtimaui ſemper nomina eſſe locorum: nam de Stabijs dubitari non poteſt. Columella etiã in Hortulo mentionem illarum facit.

Fontibus, & Stabiæ celebres.

De Seiano obſcurius eſt: poteſt tñ oppidi ignobilis, vel montis nomen eſſe a quo etiam Seianus fortaſſe vocatus ſit, qui tantam potentiam apud Tyberium Imp. cõſecutus eſt. nihil tñ nedum certi, quod ſine culpa temeritatis affirmari poſſit: nam ille Seianus a Scio poſſeſſore appellatus eſt. Qui autem { Scenĩ } putant legi debere, meo iudicio falluntur, quod facile intelliget, qui σκοπὸν Ciceronis huius epiſtolæ ſcribendæ acute ſpectabit. { Homini eſſe polito } Mediceus liber, & Petrarchæ manu (vt putant) ſcriptus, hanc lectionem retinent, quæ non video cur reijci debeat: eſt enim elegans, & huic loco valde accommodata. tantæ autẽ hi apud me autoritatis ſunt, & niſi fallor, apud alios propter fidelitatem erunt, vt teſtimonio duorum illorum magis credam, quam reliquorũ omnium. a. & de Orato. 144: Cicero hac voce vſus eſt: vel quod ipſum oratorem politum eſſe hominem ſignificat, quod eruditum, & vrbanum. Græci vt opinor, hmõi, homines χαρίεντας appellant. Ariſto. libro primo de vita & moribus, vbi de vita beata diſſerit inquit: τὴν γὰρ εὐδαιμονίαν, καὶ οἱ πολλοὶ, καὶ οἱ χαρίεντες λέγουσι et nõ multo poſt iterũ. { Extrem' elephãtorũ dies fuit } Dion. li. 39.

magnificentiam, & apparatum horum ludorum copioſiſſime narrauit: multaq; de elephantis, & de miſericordia, quæ in animis vulgi exorta eſt diſputauit. Quod autem Cice. inquit, venationes binæ per dies quinq;, Dion tradit quingentos leones quinq; diebus ferro abſumptos eſſe. Sed quia hiſtoricus ille rarus inuentu eſt, magnam partem eius loci hic apponamus.

καὶ ταῖς αὐταῖς ἡμέραις ὁ Πομπήιος τὸ θέατρον ᾧ νῦν λαμπρυνόμεθα, καθιέρωσε, καὶ ἐν ἐκείνῳ θέαν καὶ μουσικῆς καὶ ἀγῶνος γυμνικοῦ, κἀν τῷ ἱπποδρόμῳ καὶ ἵππων ἁμίλλας, καὶ θηρίων πολλῶν καὶ παντοδαπῶν σφαγὰς ἐποίησε. λέοντές γὰρ πεντακόσιοι ἐν πέντε ἡμέραις ἀναλώθησαν, καὶ ἐλέφαντες ὀκτὼ καὶ δέκα πρὸς ὁπλίτας ἐμαχέσαντο, καὶ αὐτῶν οἱ μὲν παραχρῆμα ἀπέθανον, οἱ δὲ οὐ πολλῷ ὕστερον, ἠλεήθησαν γάρ τινες ὑπὸ τοῦ δήμου παρὰ τὴν τοῦ Πομπηίου γνώμην, ἐπειδὴ τραυματισθέντες τῆς μάχης ἐπαύσαντο, καὶ περιιόντες τάς τε προβοσκίδας ἐς τὸν οὐρανὸν ἀνέτεινον, καὶ ὠλοφύροντο οὕτως, ὥστε καὶ λόγον παρασχεῖν, ὅτι οὐκ ἄλλως ἐκ συντυχίας αὐτὸ ἐποίουν ἀλλὰ τοὺς ὅρκους οἷς πιστεύσαντες ἐκ τῆς Λιβύης ἐπεπεραίωντο ἐπιβοώμενοι, καὶ τὸ δαιμόνιον πρὸς τιμωρίαν σφῶν ἐπικαλούμενοι. λέγεται γὰρ ὅτι οὐ πρότερον τῶν νεῶν ἐπέβησαν πρὶν πίστιν παρὰ τῶν ἀγόντων λαβεῖν ἔνορκον σφᾶς ἦ μὴν μηδὲν κακὸν πείσεσθαι.

His ego tñ diebus, ludis ſcenicis, ne forte nullam varietatem inueni in priſcis codicibus, quid tñ repente, dum hæc ſcriberem, in mentem venerit, liber exponere: lectores ipſi, an penitus explodendum ſit, indicabunt. Vereor ne duæ illæ dictiones { Ludis ſceni. } vacent, & Ciceronis non ſint, ſed declaratio quondam fuerit prioris illius partis, quæ poſtea ab imperitis librarijs temere huc inculcata ſit, neq; Ciceroni ad Marium ſcribenti id ſignificare neceſſe erat: non enim ille ignorare poterat, qui illi dies eſſent. Verum quemadmodum diximus tenuis hæc ſuſpicio, nec aliquid immutandum, niſi ita doctioribus viſum fuerit, cenſeo: potuit enim hoc addere, adhuc magis ſignificare volens infelicẽ conditionem ſuam: qui dum alii ludis oblectarentur, & a curis ſolicitudinibuſq; animũ reficerẽt, in rebus moleſtis, odioſiſq; implicatus eſſet. Mentionẽ fecit horum ludorũ Cic. in Oratione contra Lucium Piſonẽm 602 Inſtant poſt hominum memoriam apparatiſſimi magnificẽtiſſimiq; ludis: quales nõ modo nunquam fuerunt; ſed ne qñ fieri quidem poſt hac poſſint, poſſum vllo pacto ſuſpicari. Quem locum ſic interpretatus eſt Pædianus. Cn. Pompeij ludos ſignificat, quibus theatrum a ſe factũ dedicauit, quibus ludis elephantorũ pugnam primus omnium dedit in circo. { Fructum laboris ex his expecto } Non affirmarim cuius culpæ mendum hoc natum ſit: in curia certe cõmiſſum eſt, & pro { Expecto } Mediceus codex vetere ſcriptura fere habet { Eſpecto } (quãuis hoc ĩ loco { Exiſpecto } mendoſe habeat) quemadmodum nõ multo poſt { Exoruã } & in epiſtolis Q. Ciceronis ad M. Fratrẽ { Exilui } gaudio & a me iãpridem ex meo codice ſublatũ erat, quemadmodũ aliud & ſeptimo ab hoc verſo: deleri. n. debet vox illa { Id }. { Vt noſtras villas obire, & mecũ ſimul lecticula concurſare poſſis } Ad Q. Fratrem 285. Marium autem noſtrum in lecticam mehercule coniecissem. Sed etiã quod hic Cicero inquit, Tu modo iſtam imbecillitatem valetudinis tuæ: eodem loco ad Quintum idem traditur, Sed hominem infirmum in villam apertam, ac ne rudem quidem etiam nunc, inuitare nolui.

Patefeciſti

PAV. MAN. PATEFECISTI Seianum } Cum loquatur de ludis, non diſplicet vetuſti codices lectio, in quo pro Seianum, ſcriptũ, eſt, ſcenam. Senſus erit: non puto te noſtros ludos deſideraſſe, cũ ex cubiculo tuo Stabianũ proſpiceres, quod tibi ſcenã referre, & tanq́ ſcenæ conſpectus delectare te poſſet. { P. Metius } Hic eſt P. Metius cognomento Tarpa, qui ea quæ in ſcena eccitanda erant, prius iudicabat. eius meminit Horatius in epiſtola de arte Poetica, & Satyra 10. lib. 1. { Homini politico } Vetuſtos codices, in quibus ita legatur, habet Ioannes Scala, habet Hieronymus Ferrarius, habet Bernardinus Maffeus, habet Paulus Botus, habent alij, quos non neceſſe eſt commemorare. itaq; nihil mu eo. alij i ſuo libro imprimi voluerunt, homini polito, affirmãtes in omnibus vetuſtis codicibus ita legi. { Fructũ vllũ laboris expecto } Veteres oẽs libri pro expecto, habent ex his peto. Florentini legunt, ex his expecto. mihi noſtra lectio magis probatur, vt quæ a veteri ſcriptura minus recedat. nam & expecto, & exſcribo, & exſupero & alia nmõi cum .ſ. litera veteres ſcribebant, vt ex antiquis monumentis licet cognoſcere. vide Qointilianum lib. 1.

pecto & cogor nonnunquam homines non optime de me meritos, rogatu eorum, qui benemeriti ſunt, defendere. itaq; quæro cauſas omneis aliquando uiuendi arbitratu meo: teq;, & iſtam rationem otij tui & laudo uehementer, & probo: quodq; nos minus interuiſti, hoc fero animo æquiore, quod, ſi Romæ eſſes, tamen neq; nos lepore tuo neq; te, ſiquis eſt in me, meo frui licere propter moleſtiſsimas occupationes meas: quibus ſi me relaxaro (nam ut planè exoluam, non poſtulo) te ipſum quidem, qui multos annos nihil aliud commentaris, docebo profecto, quid ſit humaniter uiuere. tu modo iſtam imbecillitatem ualetudinis tuæ ſuſtenta, & tuere, ut facis: ut noſtras uillas obire, & mecum ſimul lecticula concurſare poßis. hæc ad te pluribus uerbis ſcripſi, quàm ſoleo, non otij abundantia, ſed amoris erga te, quod me quadam epiſtola ſubinuitaras, ſi memoria tenes, ut ad te aliquid eiuſmodi ſcriberem, quo minus te prætermiſiſſe ludos pœniteret. quod ſi aſſecutus ſum gaudeo: ſin minus, hoc me tamen conſolabor, quod poſt hac ad ludos uenies, nosq; uiſes, neque in epiſtolis relinques meis ſpem aliquam delectationis tuæ. Vale.

cundantis clauſtris ferreis. Qua de cauſa Cæſar dictator poſtea, ſimile ſpectaculum editurus, euripis arenam circundedit, quos Nero princeps ſuſtulit, equitatui loca addens, Sed Pompeiani, amiſſa fugæ ſpe, miſericordiam vulgi inenarrabili habitu quęrentes ſupplicauere quadã ſeſe lamentatione complorãtes, tanto populi dolore, vt, oblitus imperatoris, ac munificẽtiæ honori ſuo exquiſitæ, flens vniuerſus conſurgeret, dirasq; Pompeio, quas ille mox luit, pœnas imprecaretur. { Et ipſum quidem multos annos, nihil aliud cõmentor, docebo profecto quid ſit humaniter viuere } Alij legunt: Teipſum, qui multos annos nihil aliud commentaris, & cætera. Mihi non diſplicet veterum impreſſionum lectio: Et ipſum, quod multos quidẽ annos nihil aliud commẽtos, docebo, &c. Item ſupra. { Et cogor nonnunquã homineſ non optime de me meritos, rogatu eorũ, qui benemeriti ſunt, defendere } Vatinium innuit, quem circa hæc tempora rogatu Cæſaris, miraq; contentione defendit, vt primo libro vidimus.

[redacted]

SEBA. COR. M. MARIO } Conficimus hunc eſſe M. Mariũ Gratidium, qui fuit Q. fratris in Aſia legatus, quiq; cũ Ciceronibus cognatione erat coniunctus. { Dolor aliquis } vt podagra. Epiſto. 4. huius libri. { Ad ludos } factos a Pompeio in ſecundo Conſulatu. { Mirantur alij } vulgus. { Aeſopus } tragœdus. { Vox eum defecit } iam ſenem, qui iuuenis non ſæpe Aiacẽ eligebat, in qua magna voce erat vtendum. { Si ſciens } Si ſciens fallo, qui me diſpicit, ſalua vrbe, arceq; bonis eiciat, vt hunc lapidẽ hoc enim erat carmen iurantis per Iouem lapidem. { Muli } Agamennonis, veluti capta Troia redeuntis. { Ita aues } Al. ita non ames { Oleum } vſurpatũ loco prouerbiũ. nã athletæ oleo perungebãt corpora { Venationes } leonũ. 500. { Politico } Alij legunt polito. { Elephantorum } 18. { Conſecuta eſt } elephantis oculos ad cœlũ tollentibus, & quaſi cũ Diis querentibus, fidem ſibi in Africa datam non ſeruari ſi modo vera ſunt, quæ ſcribit Dion. { Deſinerem } Al. deſererem { Laboris expecto } Al. laboris peto. { Nonnunquam homines } vt Vatinium. { Rogatu eorũ } vt Cæſaris, & Pompeij. { Teipſum quidem, &c. } Sic legerem: Id ipſum. quod multos annos nihil aliud commentos, te docebo, &c. nam varie hic legitur. { Lecticula } Hinc ad Q. fratrem, Marium noſtrum in lecticã conieciſſem, &c. { Tu modo } Al. tu mihi.

SER. RVT. NAE tu haud paulo plus, quam quiſquam noſtrum, delectationis habuiſti } Neſcit quid loquatur interpres: qui Næ affirmantis eſſe neget ſenſumq; indicat & ineptiſsimum, & Ciceronis ſententiæ cõtrariũ. eſt enim haud paulo plus, multo plus. { Libenter mehercule artem deſinerem } Sic Gellius: Cũ iam natum grandis artẽ athleticam deſiſſet. { Nam me cum antea tædebat, tum & ætas & ambitio me hortabãtur } Quidam, tũ & ætas. Ego ſequor aliorũ excuſam lectionem, Cum & ætas & ambitio me hortabantur. Sane ludos hoſce Pompeij altero conſulatu editos ſciri conuenit, de qoibus, præſertimq; elephantorum pugna, Plin. lib. 8. cap. 7. quod & ea verba oſtendunt, Ipſe Pompeius confitetur. Verba Plinij ſunt: Pompeij quoq; altero conſulatu, dedicatione templi Veneris victricis pugnauere in circo 20. aut (vt quidã tradunt) 17. Gætulis ex aduerſo iaculantibus, mirabili vnius dimicatione, qui pedibus confoſsis, repſit genibus in cateruas, arrepta ſcuta iacẽs in ſublime, quæ decidentia volubilitate ſpectantibus in orbẽ circumacta, velut arte non furore belluæ iacerentur. Magnũ & in altero miraculum fuit, vno ictu occiſo Pilum ſub oculo adactũ in vitalia capitis venerat. vniuerſi eruptionẽ tentauere, nõ ſine vexatione populi, cir

[redacted]

IOAN. RIVII.

LIBRO ſeptimo, epiſt. 1. Is delectationibus quas tibi ipſe ad arbitrium tuum comparabat } Sic volumen in membrana deſcriptum, vbi recentiores codices { Quas tibi ipſi } Quin autem prior lectio magis ſit Tulliana, nemo, opinoe, negarit, qui ſic diligenter in ſcriptis Ciceronianis verſatus. Nam ſic fere Cicero, me ipſe, mihi ipſe, a me ipſe, te ipſe, tibi ipſe, a te ipſe, ſe ipſe, ſibi ipſe, a ſeipſe. Ac Feneſtellam quoque tale apud Ciceronem quiddam obſeruaſſe teſtatur alicubi Seneca Sic primo de Diuinatione: In templo Herculis valuæ clauſæ repagulis, ſubito ſe ipſæ aperuerunt Et ſecundo. Dubitans plerunq;, & ipſe diffidens. ibidem. Aliter mortem ſibi ipſe conſciuit Rurſus: A conſtantia atque a mente, atque ſe ipſe diſceſsit. Primo de Oratore, Ita in Iudicio capitis pro ſe ipſe dixit. Secundo: Virtus autem, quæ eſt per ſe ipſa laudabilis Et tertio, vt vita ſe ipſe priuaret. Sed quoniam exempla in hoc genere infinita ſunt,

nos modum aliquem & finem faciamus oportet. Quorſum.n. attinet copiam, quam poſsim, cũ dubitatio in re nulla ſit, perſequi. Igitur ad inſtitutum. } Quid: quod ne id quidẽ leporis habuerunt, quod ſolent mediocres ludi? } Vbi in alijs Quid: ne id quidem. Notus eſt hic dicendi modus, quo particulæ iſtæ binæ, Quid, quod, eleganter venuſteq; iunguntur Qua de re exẽpla afferre q̃d attinet, cum ſint illa paſsim apud Ciceronẽ obuia?

GILBERTI LONGOLII LEMMA.

Reſpondet petitioni amici de prædio emendo per Ciceronem.

M. CICERO M. MARIO. S. D. 2

Mandatum tuum curabo diligenter. ſed homo acutus ei mandaſti potiſſimum, cui expediret, illud uenire quamplurimo. ſed eo uidiſti multũ, quòd præfiniſti, quo ne pluris emerẽ. quòd ſi mihi permiſiſſes qui meus amor in te eſt, confeciſſem cum cohæredibus: nunc, quando tuum pretium noui, licitatorem potius apponam, quàm illud minoris ueneat. ſed de ioco ſatis eſt. tuum negocium agam, ſicuti debeo diligenter. De Burſa te gaudere certo ſcio. ſed nimis uerecunde mihi gratularis, putas enim, ut ſcribis, propter hominis ſordes minus me magnam illam letitiam putare: credas mihi uelim, magis me iudicio hoc, quàm morte inimici lætatum: primum enim iudicio malo, quàm gladio: deinde gloria potius amici, quàm calamitate. in primisq; me delectauit, tantum ſtudium bonorũ in me extitiſſe contra incredibilem contentionem clariſsimi, ac potentiſſimi uiri. poſtremo, quod uix uериſimile fortaſſe uideatur, oderam multo peius hunc, quam illum ipſum Clodium: illum enim oppugnaram, hunc defenderam: & ille, cum omnis Reſpub. in meo capite diſcrimen eſſet habitura, magnum quiddam ſpectauit: nec ſua quidem ſponte, ſed eorum auxilio, qui me ſtante ſtare non poterant. hic ſimiolus animi cauſa me, in quem inueheretur, delegerat: perſuaſeratq; nõnullis inuidis meis ſe in me emiſſarium ſemper fore. quãobrem ualde iubeo gaudere te magna res geſta eſt. nunquam ulli fortiores ciues fuerint, quã qui auſi ſunt eum contra tantas opes eius, à quo ipſi lecti iudices erant, condemnare, quod feciſſent nũnquam, niſi iis dolori meus fuiſſet dolor. Nos hic multitudine, & celebritate iudiciorum & nouis legibus ita diſtinemur, ut quotidie uota facismus, ne intercaletur, ut quamprimum te uidere poſsimus. Vale.

ASCEN. Mandatum tuum &c. Ci. acceperat ex teſtamento prædium, de quo Marius ſcripſerat, vt ſibi ematur a Cice. quam minimo queat, vnde iocans Cice. dicit ſua intereſſe, vt quã maximo vendatur, dicit tamen ſe curaturum eius negotium, ac demum dicit ſe viciſſe aduerſarium ſuum nomine Burſam, de quo ſperat Marium gauiſurum. Ordo eſt. Ego curabo diligenter mãdatum tuum. ſ. vt prædium tibi ematur, ſed tu homo acutus, quod iocoſe dicit, tu mãdaſti. ſ. prædium tibi emi, quam minimo, potiſſimum. i. maxime ei, cui expediret. i. vtile eſſet, illud. ſ. prædium, venire i. vendi, quã plurimo. i. maximo precio, hoc eſt mihi, eius ex teſtamẽto poſſeſſori. Sed tu vidiſti. i. proſpexiſti multum, eo quod præfiniſti ne emerem pluris. i. quam ſcripſeras, quod ſi ſcripſiſſet, eme quã minimo poteris ſine quibus paulo, aut quantiſquibus, potuiſſet Cic. maximo vẽdidiſſe precio ipſe tamen per iocum dicit ſeſe cõtra fuiſſe facturum, addẽs quod ſi permiſiſſes mihi. i. arbitrio meo, & non præfiniuiſſes mihi preciũ, qui meus amor eſt in te. i. ſecundum amorem quo te proſequor, ego feciſſem. ſ. emptionem cum cohæredibus, quia ipſe non erat ſolus hæres. Nũc q̃ ego q ſum in parte hæres, noui precium. i. quanti tibi ſit, ego ponam potius in licitationem. i. vẽditionem, quæ cedat plus cæteris offerẽti, quam illud. ſ. prædium, veneat. i. vendatur minoris, quã præfiniuiſti ſed ſatis eſt de ioco. Ego agã negociũ tuum diligenter ſicut debeo quaſi dicat, propter parẽtem tuum non curabo, vt pluris veniat quã paſſus. Ego certo ſcio te gaudere de Burſa. i. quod Burſam vicerim, ſed tu gratularis mihi nimis verecunde. Putas enim, vt ſcribis, me putare illam lætitiam minus magnam propter ſordes hominis. ſ. victi. Velim, ſ. ſic vt credas mihi, me magis lætatũ hoc iudicio, quod contra Burſam latum eſt, quam morte inimici Enim. i. quia, primo malo. ſ. victum eſſe, iudicio quam gladio, deinde gloria. i. cũ gloria amici, pro quo Cice. Contra eum egit, quam calamitate, quæ ſecuta fuiſſet, ſi gladio vindictã ſumpſiſſet. Et in primis delectauit me tantum ſtudium bonorum extitiſſe in me contra incredibilem contentionem viri clariſsimi, & potẽtiſsimi Craſsi qui pro Burſa ſteterat. Poſtremo, quod videtur fortaſſe incredibile, ego oderam multo peius. i. grauius, & cum maiore execratione, & mali in illum optione, hunc. ſ. inimicum, quam illum ipſum Clodiũ. ſ. ſingularem inimicum, & huius amicum. Enim ideſt quia ego oppugnaram. ſ. prius illum. ſ. Clodium, & ita merito inimicus fuit, & defenderam hunc. ſ. Burſam, qui poſtea factus eſt inimicus. Et ille. ſ. Clodius, cum omnis Reſpu eſſet habitura diſcrimẽ. i. periculum, in meo capite. i. ſi ego in periculo eſſem, ſpectauit. i. prætendit, quiddam magnum. i. quoddam emolumentum ſingulare, nec quidem ſua ſponte. i. proprio ingenio, aut naturali induſtria, ſed auxilio eorum, qui non poterant ſtare me ſtante, ideſt ſi ego manſiſſem in ſtatu meo. Hic. ſ. Burſa, Simiolus, ideſt turpis imitator Clodij, delegerat cauſa animi. i. vt ſatisfaceret maliciæ animi ſui me in quem inueheretur. & perſuaſerat nonnullis inuidis meis ſe fore ſemper emiſſarium in me. i. qui inueheretur in me, & ſemper promptus eſſet, vt emittatur in me. Quamobrem ego iubeo. i. volo, ſed tamen aliquãtulum imperioſe, quod ex gaudio dicit, Seruius autem ad illud Aeneidos. Infandum regina iubes, dicit. i. vis, ſed tamen Aeneas modeſte potuit dicere Reginã iubere. te gaudere valde, quia ſup. magna res eſt geſta, nunquam fuerunt vlli ciues fortiores, quam qui auſi ſunt condemnare eum. ſ. Burſam contra tantas opes eius. ſ. Craſsi, a quo ipſi erant lecti iudices, q̃d ipſi nunquam feciſſent, niſi dolor meus fuiſſet ijs dolori. Nos detinemur hic, multitudine, et celebritate iudiciorum, & nouis legibus, ita vt faciam* quotidie vota, ne intercaletur. i. ne fiat intermiſsio, & ſuſpẽſio iudiciorum, vt poſsimus videre te quam primum, quod ne liceret, niſi iudicijs abſolutis.

* alias, ſtetiſſe.

DE Burſa } Hic eſt T. Plancus Burſa, frater L. Plancij, ad quem ſunt epiſtolæ lib. 10. accuſatus eſt ambitus, & cõdemnatus a Cicero, cui aduerſa Tribunus plebis in cauſa Milonis aduerſatus fuerat, & in concionibus magnam inuidiam concitarat. poſtea rerum potitus Cæſar eũ, & omnes lege Pompeia, dãnatos reſtituit, Dion, Pædanus, & alij. in his autem epiſtolis 131. 145.

LICITATORE } In vetere libro legimus, illicitatorem: vt fortaſſe legendum ſit, illi licitatorem. { De Burſa } L. Munatio Planco Burſa epiſtola. 18. libro 12. { Calamitate } ut Milonis exilio. { Potentiſsimi viri } Pompeij. nam Craſſus multo ante contra Parthos erat profectus. { Eorum auxilio } Gabinij, Piſonis, & aliorum. { Emiſſarium } Nam Ciceroni diem ſe dicturum oſtenderat. { Nouis legibus } a Pompeio tertium Coſſ. latis. { Intercaletur } menſis, & tempus prorogetur.

BERN. RVTIL.

NVNC, quoniam tuum precium noui, in licitatorem potius, ponam, quam illud minoris veneat } Alij, in licitationem, quidam, in, expungunt. Videtur vero parum Clericus præcepiſſe, quid eſſet licitari, quod erat, cum quid ſub haſta veniret, precium offerre. vt nõ abſurde. Licitatorem potius apponam, legi queat, q; Apponendi verbum ſimulationi eſt, quam aptiſſimum, vt ipſe in Antonium. Iam vereor P.C. ne, quod eſt turpiſsimum, præuaricatorem mihi appoſuiſſe videar. Sed, & mihi licitatorem potius apponam ſcribi poteſt. { Hic Simiolus animi cauſa mei, in quem inueheretur, delegerat } Alij ita. Hic Simiolus amicum cauſa mei, in quem inueheretur, delegerat, inepte. Ego ita. Hic Simiolus animi cauſa me, in quem inueheretur, delegerat. quod & ſubiecta, præmiſſaq; ſatis arguunt: & poſtea Manutio placuiſſe comperi. nam interpretis quoq; autoritate parum moueor. { Nos hic multitudine & celebritate iudiciorũ & nouis legibus ita diſtinemus } Diſtinemur, ſenſus exigit, & alij habent codices.

[redacted]

probabat interdum hoc.ſ. producendum & videbatur fore in ea ſententia, & fuiſſet fortaſſe, niſi cœpiſſet confidere ſuis militibus, ex quadam pugna.ſ. proſpere contra Cæſarianos geſta. Ex eo tempore .i. poſt illud tempus, vir ille ſummus.ſ. Pompeius fuit nullus.i. nullius valoris imperator, contulit ſigna.ſ. militaria.i. vexilla ad committēdum prælium, exercitu Tyrone.i. nouitio, & collectitio.i. ex varijs collecto, cū legionibus robuſtiſsimis, quia veteranorū & ex Gallica gente bellicoſiſsima, & ipſe victus turpiſsime ēt caſtris amiſsis fugit ſolus, vt Lucan. cecinit, ad Regē Aegypti, cuius aſſenſu obtruncatus eſt. Tunc ego feci mihi finem belli, nec putaui, ſup. nos fractos, fore.i. futuros ſuperiores cum non fuiſſemus pares integri. Ego diſceſsi ab eo bello, in quo aut fuit cadendum.i. moriendū cadendo in acie aut incidendum in aliquas inſidias, aut deueniendum in manus victoris, aut confugiendū ad Iubā .ſ. Regem in Africā, aut locus .ſ. aliquis erat capiendus.i. eligendus tanquam exilio, aut mors voluntaria.i. propria manu, aut iuſſu illata, conficienda .i. peragenda ſup. erat. Certe, nihil fuit præterea.i. præter dictas conditiones belli ſi nolles, aut non auderes cōmittere victori.ſ. Cæſari te. Autem.i. ſed nihil eſt tolerabilius, ex omnibus his incōmodis, quæ dixi, exilio.i. quā exiliū, præſertim innocenti vbi nulla turpitudo .ſ. proprij peccati eſt adiuncta, addo et cum careas ea vrbe.ſ. Roma i qua nihil ſit, quod poſſit videre ſine dolore. Ego malui eſſe cum meis.ſ. neceſſarijs, & ſi quicq̄ nunc eſt cuiuſquā, malui eſſe ēt in meis.ſ. regionibus. Ego dixi omnia futura, quæ acciderunt. Veni domū, non quod optima conditio viuendi eſſet.ſ. domi, ſed tū ſi eſſet aliqua forma Reipu. vt eſſem tanquā in patria: ſi nulla.ſ. forma Reip. eſſet, eſſem tanquā in exilio, Cauſa.ſ. iuſta, non eſt viſa.ſ. mihi cur conſciſcerem.i. accellerarem & concitarem mihi mortem. multæ cauſæ ſup. viſæ ſunt cur optarem.ſ. mortem honeſtam. Eſt enim vetus.ſ. dictum, vbi.i. poſtquam, non ſis, qui fueris.i. in ea dignitate in qua fueris, non eſſe.ſ. cauſam, cur velis viuere, aut ibi, aut ſimpliciter. Sed tamen licet triſte eſt amiſiſſe dignitatem, tamen magnum ſolatium eſt vacare.i. vacuum, & purum eſſe culpa præſertim cum habeam duas res, quibus ſuſtentem me.ſ. ne in deſperationē, aut ſummam miſeriā cadam, videlicet ſcientiā optimarum artium, vt legalis auguralis, oratoriæ, philoſophiæ, & gloriam maximarum rerum.ſ. geſtarum in conſolatu, in quo in toga non minus gloriæ nactus eſt, quam quiuis imperatorū in armis, præterea Ciliciam prouinciam glorioſe rexerat. Quarum.ſ. duarum rerum, altera.ſ. optimarum artium ſciētia, nunquam eripietur mihi viuo, quin etiam bonæ ſciētiæ, quibus hic Deū veneramur, ne mortuis quidem eripiuntur, vnde Hieronymus noſter, Diſcamus ſcientiā in terris, quæ nobiſcum manebit & in cœlis. Caſu tū vt vulnere capitis, aut morbo poteſt labi memoria. & perire ſcientia in terris, altera.ſ. maximarum rerū gloria, nunquam eripietur mihi ne quidem.i. non ſaltem mortuo, immo mortuis augetur gloria, quā quiuis detraxerat liuor. Hæc &c. Ego ſcripſi hæc.ſ. ſupradicta verboſius.i. nimis verboſe ad te, & fui moleſtus tibi.ſ. multitudine verborum, ſed ſcripſi ideo quod cognoui te amātiſsimum.i. maximū amato-

GIBERTI LONGOLIS LEMMA.

Conſolatoria eſt epiſtola ſed alioqui multa dicuntur, quæ ad prudentiam Ciceronis magis referenda videntur: vtpote tota iſta narratio belli qua dicit quā prudenter omnia præcogitarit, & præuiderit, & quo conſilio Pompeium deſuerit, & in vrbem redierit Poſtremo ipſa eadem conſolatione, qua vſum eſſe dicit, Marium ſolatur.

M. CICERO M. MARIO. S. D. 3

*PErſæpe mihi cogitanti de communibus miſerijs, in quibus tot annos verſamur, & (ut ideo) verſabimur, ſolet in mentem venire *illius temporis, quo proxima fuimus una. quinetiam ipſum diem memoria teneo: nam ad III. Id. Maias, Lentulo & Marcello Coſſ. cum in Pompeianum veſperi veniſſem, tu mihi ſolicito animo præſtò fuiſti. ſolicitum autem te habeat cogitatio tum officij, tum etiam periculi mei, ſi manerem in Italia, verebare, ne officio deeſſem: ſi proficiſcerer ad bellū, periculum te meum commouebat, quo tempore vidiſti profecto me quoq; ita conturbatum, ut non explicarem, quid eſſet optimum factu: pudori tamen malui, famæq; cedere, quam ſalutis meæ rationem ducere. cuius me mei facti pœnituit, non tā propter periculum meum, quā propter vitia multa, quæ ibi offendi, quo veneram, primum neq; magnas copias, neq; bellicoſas: deinde extra ducem, paucoſq; præterea, (de principibus *loquor) reliqui primū in ipſo bello rapaces, deinde in oratione ita crudeles, ut ipſam victoriam horrerem: maximum autē æs alienum ampliſsimorū virorum. quid quæris? nihil boni præter cauſam. quæ cū vidiſſem, deſperans victoriam primū cœpi ſuadere pacē, cuius fueram ſemper autor: deinde cū ab ea ſentētia Pompeius valde abhorreret, ſuadere inſtitui, ut bellum duceret. hoc interdū probabat. & in ea ſententia videbatur fore, & fuiſſet fortaſſe, niſi quadā ex pugna cœpiſſet ſuis militibus confidere. ex eo tpe vir ille ſummus, nullus imperator fuit. ſigna tyrone,*

* alias. l. illi tēp. recordatio

* alias loquor) reliquos.

ASC. PErſæpe &c. Commemorat quo cōſilio aduerſus Cæſarē in bellum Pharſalicum abiuerat, & ſe poſt victoriam Cæſaris in vrbē receperat, docēs miſerum eſſe illic verſari, ſed alibi longe miſerius, maximam tū ſe conſolationem capere ex conſcientia rectorum conſiliorum, habereq; quibus ſe cōfirmet, ſcientiam bonarum artium, & gloriam rerum geſtarum, quibus argumentis in omnibus fere epiſtolis ſemp conſimili re cōſolatorijs vtitur. Ordo eſt. Solet venire mihi cogitāti perſæpe, de miſerijs cōibus. in quibus verſamur tot annos, & verſabimur, vt video.i. quātū perſpicio, in mentem.i. in mentionem, & memoriam illius tpis, quo fuimus proximæ.i proxime elapſis diebus, vna.i. ſimul & in vno loco, quinetiā teneo .i. cōplector memoria ipſum diem. Nam ad 3. circiter tertiū .ſ. diē Idus.i. qui eſt inter idus aut ante idus Maias, & ita eſt. 13. dies Maij. Lentulo, & Marcello cōſulibus cum veniſſem veſperi in Pompeianū.ſ. agrū, tu fuiſti mihi præſto.i. affuiſti mihi, animo ſolicito.i. habens animum ſolicitum dicerē habenti animū ſolicitum niſi ſequeretur. Autem.i. ſed cogitatio tum officij, tum ēt periculi mei habebat te ſolicitum. Nā ſup. tu verebare ne deeſſem.i. non ſatisfacerem officio, ſi manerem in Italia, & periculum meum commouebat.i. anxietate afficiebat te, ſi proficiſcerer ad bellum.i. Pharſalicum cum Pomp. Quo tēpore tu vidiſti profecto ideſt reuera, me quoq; ideſt etiam conturbatum, vt non explicarem ideſt diiudicarem, quid eſſet optimum factu, videtur optimum de duobus dicere. Nam duo erāt, aut eundum in bellum, aut manendum in vrbe: malui tamen cedere ideſt ſuccumbere pudori, & famæ ideſt facere, quod pudor & fama exigebant, quæ ducere rationem ideſt habere reſpectum ſalutis meæ, cuius facti mei pœnituit me non tam propter periculum meum, quam propter multa vitia, quæ offendi ideſt præter ſpē reperiri, ibi, quo veneram. Primū, ſup. offendi copias, neq; magnas, neq; bellicoſas, deinde reliqui extra ideſt præter ducem, & præterea ideſt eum, paucos. Loquor de principibus ideſt vt dicunt nunc de capitaneis, ſup. fuerunt primum rapaces in ipſo bello, deinde ita crudeles in oratione, vt horrerem ipſam victoriam, quia ſi victores euaſiſſent, multo crudeliores futuri videbantur. Autem ideſt ſed ſup. offendi aut ibi fuit maximum æs alienum ideſt debitum virorum ampliſsimorum.ſ. ante bellū, Quid quæris.ſ. plura, Nihil boni, ſup. fuit illic, præter cauſam, quæ contra Cæſarem iuſta erat. Quæ cum vidiſſem, ego deſperans victoriam, cœpi primum ſuadere pacem, cuius fuerā ſemper author.i. approbator. Deinde cū Pomp. abhorreret.i. alienus eſſet & diſſentiret valde ab ea ſententia.ſ. pacis componendæ, inſtitui.i. cœpi ſuadere, vt duceret.i. produceret, & extenderet bellum, donec meliorem haberet exercitum. Pompeius

& collectitio exercitu, cum legionibus robuſtiſſimis contulit, uictus turpiſſime, amiſſis etiã caſtris, ſolus fugit. hunc ego belli mihi finem feci, nec putaui, cum integri pares nõ fuiſſemus, fractos ſuperiores fore. diſceſſi ab eo bello, in quo aut in acie cadendum fuit, aut in aliquas inſidias incidendum, aut deueniendum in uictoris manus, aut ad Iubam confugiendum, aut capiendus tanquam exilio locus, aut conſciſcenda mors uoluntaria. certe nihil fuit. præterea, ſi te uictori nolles, aut non auderes committere. ex omnibus autem iis, quæ dixi, incommodis nihil tolerabilius exilio, præſertim innocenti, ubi nulla adiuncta eſt turpitudo: addo etiam cum ea urbe careas, in qua nihil ſit, quod uidere poſſis ſine dolore ego eum meis (ſi quicquam nunc cuiuſpiam eſt) etiã in meis eſſe malui. quæ acciderunt, omnia dixi futura. ueni domum, non quod optima uiuendi conditio eſſet, ſed tamẽ, ſi eſſet aliqua forma Reipub. tanquã in patria ut eſſem, ſi nulla tanquam in exilio. mortem mihi cur conſciſcerem, cauſa nulla uiſa eſt cur optarem multæ: uetus eſt enim ubi non ſis, qui fueris, non eſſe, cur uelis uiuere. ſed tamen Vacare culpa, magnũ eſt ſolatium: præſertim cum habeam duas res quibus me ſuſtentem, optimarum artium ſcientiam, & maximarum rerum gloriam: quarum altera mihi uiuo nunquam eripietur, altera ne mortuo quidẽ. hæc ad te ſcripſi uerboſius: & tibi moleſtus fui, quod te eum mei tum Reipub. cognoui amantiſſimum. notum tibi omne conſilium meum eſſe uolui, ut primum ſcires me nunquam uoluiſſes plus quenquam poſſe, quã uniuerſam Rempub. poſtea autem quam alicuius culpa tantum ualeret unus ut obſiſti non poſſet, me uoluiſſe pacem: amiſſo exercitu, & eo duce, in quo ſpes fuerat uno, me uoluiſſe ẽt reliquis omnibus. poſtquam non potuerim, mihi ipſi finem feciſſe belli. nunc autem, ſi hæc ciuitas eſt ciuem eſſe me: ſi non exulem eſſe non incommodiore loco, quam ſi me Rhodum, aut Mitylenas contuliſſem: hæc tecũ coram malueram, ſed quia longius fiebet, uolui per literas eadem: ut haberes, quid diceres, ſi quando in uituperatores meos incidiſſe: ſunt enim, qui, cũ meus interius nihil fuerit Reip. profuturus criminis loco putent eſſe quod uiuam quibus ego certo ſcio non uideri ſatis multos periſſe: qui ſi me audiſſent, quanuis iniqua pace, honeſte tñ uiuerent: armis enim inferiores. nõ cauſa fuiſſent habes epiſtolam uerboſiorẽ fortaſſe quã uelles. quod tibi ita uideri putabo, niſi mihi longiorẽ remiſſeris. Ego, ſi quæ uolo expediero breui tempore, te ut ſpero, uidebo. Vale.

rem, cum mei, tum.i. pariter Reipub. Ego volui omne conſiliũ meum eſſe notum tibi, vt ſcires primum me nunquam voluiſſe quenquam neq; Pompeium neq; alterum poſſe pluſquam vniuerſam Rempub. licet in Repub. voluerit vnum plus poſſe quã alium. Autem.i. ſed poſtea quam vnus.ſ. Cæſar valeret culpa.i. propter culpã alicuius quaſi dicat vnius quiſquis ille fuerit, certum tamen eſt quod de Pompeio loquatur, cuius primum fauore in Cæſarem, Cæſari cõfirmata erat prouincia in alterum quinquennium: deinde eius culpa vt vidimus, male pugnatũ fuerat, maluit tamen alicuius quam cuiuſdam dicere, ne de certo videatur loqui, vt nõ poſſet obſidi ſ. illi, ſcires me voluiſſe pacem exercitu amiſſo, & eo duce.ſ. Pompeio amiſſo, in quo vno ſpes.ſ. victoriæ fuerat: ſcires ẽt me voluiſſe feciſſe finẽ belli mihi ipſi, poſtquam non potuerim.ſ. feciſſe pacem reliquis omnibus. Nunc aũt ſi hæc ciuitas eſt, repete ſcires me eſſe ciuẽ, ſi non, ſup. ẽ ciuitas ſcires me eſſe exulem loco non incommodiore .i. non magis incommodo, ſed æque commodo, quam ſi contuliſſem me Rhodum, aut Mitylenas: Mitylenæ in Lesbo ſunt inſulæ: Rhodus aũt & vrbis & inſulæ nomen notũ. Ego malueram: ſup. agere, aut narrare tecũ hæc, coram ſ. te, hoc eſt in præſentia tua: ſed quia.ſ. coram agere fiebat longius.i. differebatur nimis volui.ſ. agere aut comminiſci eadem per literas, vt haberes quid, aut qđ diſceres, ſiquando incidiſſes in vituperatores meos. Valla, diceret mei.i. qui me propterea vituperant, quod poſt Pharſalicum cõflictum me Romam contulerim. Sunt.n. qui cum.i. quanuis, interitus meus nihil fuerit profuturus Reip. putãt eſſe loco criminis.i. pro crimine habendum quod viuã: Quibus ego certo ſcio videri nõ ſatis multos periſſe qui.ſ. extincti, aut interenti, ſi audiuiſſent me.i. obediuiſſent mihi. Non enim ſemper audio pro obedio datiuo iungitur. ſed audiẽs participiũ frequentius, quanuis viuerent pace iniqua.i. iniquis cõditionibus comparata, viuerent tamen.i. nihilominus honeſte, fuiſſent enim inferiores armis non cauſa. Si dicas non modo fuiſſent, ſed & nunc fuerunt res, qoia pro iuſta cauſa perierunt, dicam, vt fuerunt, ita fuiſſe ſi audiſſent Ciceronem ſed honeſte vixiſſent, quod cum vincere nequirent, pacem accepiſſent. Habes epiſtolam fortaſſe verboſiorem quam velles quod ego putabo videri tibi ita.i. quod verboſior ſit hæc epiſtola, niſi miſeris mihi longiorem. Ego videbo te breui tẽpore, vt ſpero ſi expediero, ſupple ea, quæ volo ſcilicet prius expedire, ideſt tranſigere, & conſumare.

VICT. LENTVLO & Marcello Coſſ. } Qui tẽporibus his per notas conſulibus ſcribunt, duobus S S, vti conſueuerunt, atq; ita ſcribere Coſſ. quos non reprehendo: ſcio enim hunc morem ſcribendi veterem eſſe. In veteribus tamen codicibus, & in lapidibus priſcis, qui ſuperioribus ſeculis ſcripti ſint, Coſſ. habet. Antiquus Florentiæ lapis eſt, in quo hoc nomen eodem pacto ſcriptum inuenitur

TI. CAESARE TERT. GERMANICO CAESARE ITER. COS.

Continet aũt quædam, quæ ad hiſtoriam pertinent, & ſane cognitu indigna non ſunt. De quo eo libentius mentionem feci, quod qui ea, quæ in lapidibus leguntur, in volumen redegerũt, & Epigrãmata antiquæ vrbis inſcripſerũt, truncum illud, lacerumq; adpoſuere: in priuata aũt domo parieti adfixum eſt, nõ longe a porta, quã Diui Galli vulgo appellãt. Quod autem ita in multis lapidibus, ac vetuſtis libris ſcriptũ ſit, culpa fabrorũ librariorumq; factũ eſt. nam veram illam incorruptamq; antiquitatẽ melius noſtri homines reddunt, ſi Quintiliano credimus, qui pro libro Inquit: Et Cõſules geminata eadem litera S S, legimus. Qm̃ aũt ea, quæ ſequuntur Quintiliani verba mendũ continent, non patiemur ipſum amplius hunc locũ inquinare, pſertim, cũ poſsimus latis tuto (niſi fallor) illud delere. In cunctis codicibus legitur, Et ſuburra cũ tribus literis notatur B, tertiã oſtendit: cũ legi debeat, C, tertiã. Qui, inqt doctiſsimus rhetor, p notas Suburra ſcribunt cũ tribus primis literis totũ nomen intelligi velint, non B. tertiã, ſed C, ſcribunt. Quod ſane mirũ, cum C. in hac voce Suburra nõ ſit. Differit aũt de illis, quæ ſcribũtur aliter atq; enunciantur. Ita aũt, vt nos caſtigauimus, legi debere oſtendit doctiſsimus Varro lib. 5. de lingua Latina ad Ciceronem, Sed ego a pago potius Succulano dictã puto Succuſam, nũc ſcribitur tertia litera C, non, B, Qui ẽt huius rei rationẽ reddit quod antiquitus Succuſa appellata ſit, quamuis aũt poſtea nomen variatũ eſſet, ratio tñ illud ſcribendi permanſerat.

PAV. MA. OPTAREM, multæ cauſæ } Sic antea nos ex libris manuſcriptis. vocẽ, cauſæ, ſuſtulimus, vt purior & elegãtior ſit lectio { Me voluiſſe ẽt reliquis omnibus poſtquam non potuerim, mihi ipſi finem feciſſe belli } Hic locus antea in omnibus impreſsis perperam diſtinctus ſenſum peruertebat.

SEBA. COR. ILLIVS tpis } Al. illud temporis, { Ne officio deeſſem } erga Pompeiũ. { Ita crudeles } Sic ad Atticũ: Me diſceſsiſſe ab armis nunquã pœnituit: tanta erat in illis crudelitas, tanta cum Barbaris gentibus coniunctio vt nõ nominatim, ſed generat im proſcriptio eſſet informata: vt iã omnium iudicio conſtitutum eſſet, omniom veſtrum bona prædam eſſe illius victoriæ. Epiſtola. 9. lib. 4. { Ampliſsimorũ virorum } vt L. Lentuli. { Corpi ſuadere. } & quidẽ cum capitis periculo. { Quadã ex pugna Dyrrachium facta, in qua Pompeius ipſe Imperator fuit appellatus. { Contulit } in Theſſalia ad pharſalum. { Solus fugit } Lariſſam. { Cadendum fuit } vt L. Domitio. { Incidẽdum } vt Pompeio. { Deueniendũ } vt Caſsio. { Confugiendum } vt Scipioni. { Capiẽdus } vt Marcello. { Cõſciſcenda mors } vt Catoni. { Alicuius culpa } Pompeij. { Eo duce } Pompeio. { Mitylenas contuliſſem } vt Marcellus.

Ego

BERN. RVTI. EGO Cum meis,ſi quicquam non cuiuſpiam eſt, etiam in meis eſſe malui } Forte,etiam in malis }. Tanquam in patria vt eſſem } Tanquam,verbum reſpicit,non patiam.

[redacted]

ASC. AD. 9.&c. Scribit ex agro ad Mariũ ad quẽ ſe profecturum pollicetur,monens vt cum podagra paciſcatur,ne ab ea, dum adierit,vexetur. Sane quia nõdum erant Calendæ Iuliæ ſed Sextiles,aut certe etiam Cæſare viuente Iuliæ cœperant appellari,ſunt qui Iunias legant. Ordo eſt. Ego veni cum Libone tuo vel potius noſtro: ideſt communi amico,in Cumanũ,ſ.agrum,vbi Cicero villam habebat:ad 9.Calen. Iulias, aut Iunias.cogito ſup. ire aut proficiſci ſtatim in Pompeianum, vbi Mario erat villa, ſed faciã certiorem ante.ſ.quam venero. Cum.ſ.ita ſit,quod cupio te valere ſemper tum.i. tunc maxime ita eſt quod dum:ideſt quandiu,nos ſumus hic: ideſt in agro. Tu enim vides quãto.ſ.tempore poſt.ſ.hoc tempus,nos ſumus futuri vna:ideſt pariter,in vnis ædib⁹. Quare ſi habes quid cõſtitutum cũ podagra:ideſt habes aliquod commercium tranſigendum cum ea,hoc eſt cum dolore pedum tuorum,& ita conſtitueris ei diẽ fac differas in alium diem. igitur,hoc eſt vt aperte dicam, cura vt valeas,& expecta me hoc biduo,aut triduo:ideſt intra biduũ aut trĩduum proximum.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Hortatur Marium,vt cum podagra paciſcatur, ne vexetur ab ea dum cum Cicerone viuet,& illi ob id operam dare non poſſit.

M. CICERO M. MARIO S. D. 4

AD VIII. Cal.in Cumanum ueni cum Libone tuo, uel noſtro potius:in Pompeianum ſtatim cogito.ſed faciam te ante certiorem. te cum ſemper ualere cupio, tum certe dum hic ſumus:uides enim,quanto poſt una futuri ſumus. quare ſi quod conſtitutũ cũ podagra habes,fac in aliũ diem differas cura igitur,ut ualeas:et me hoc biduo,aut triduo expecta. Va.

GIBER. LONG. LEMMA.

Commendat Cæſari Trebatium diligentiſſime.

M. T. C. C. CAESARI IMP. S. 5

VIde quam mihi perſuaſerim,te me eſſe alterum,nõ modo in ijs rebus,quæ ad me ipſum ſed etiam in ijs quæ ad meos pertinent. C. Trebatium cogitaram, quocunq; extrem mecum ducere ut eum meis omnibus ſtudijs,& benefi ijs quam ornatiſſimum domum reducerem. ſed poſtea quam, et Pompeij commoratio diuturnior erat,quam putaram:& mea quædam tibi non ignota dubitatio,aut impedire profectionem meam uidebatur,aut certe tardare:uide,quid mihi ſumpſerim. cœpi uelle ea Trebatium expectare à te,quæ ſperaſſet à me, neq; meher cule minus ei prolixe de tua uoluntate promiſi, quam eram ſolitus de mea polliceri. caſus uero mirificus quidam interuenit quaſi uel teſtis opinionis meæ,uel ſponſor humanitatis tuæ. nã cum de hoc ipſo Trebatio cum Balbo noſtro loquerer accuratius domi meæ literæ mibi dantur à te. quibus in extremis

BER. RVT. QVANTO Poſt vna futuri ſumus } multo ſignificat: nõ vt Clericus,paulo. Epiſtolam arbitrabar,cum in prouinciam Ciliciam proficiſceretur,ſcriptam, vt præponi proximis duabus debuiſſet,ſed commouit me quod eſt ad Appium. Ad. 17. Cal. Iunias Brundiſium cum veniſſem, item: Eumq; ante Calen. Iunias Brundiſium venire arbitror.

ASC. Vide &c. Cæſar, vt Ciceroni gratificaretur, ante bellum ciuile ſcripſerat ſibi M. Myrtium aut potius M. Rufum a Cicerone miſſum gratum eſſe, monueratque ſi alium amicum haberet quem ad ſe mitteret, ſe eundem ornaturum qua beneuolentia erectus Cic. Commendat eidem C. Trebatiũ iuriſconſultum, vtiturq; exquiſito commendationis genere ꝓpterea,quod doctus ad doctum,& de homine docto ſcribit. Ordo eſt. Vide,ideſt conſidera,agnoſce o Cæſar,quam.i.quantum perſuaſerim mihi,te eſſe alterum me.i.vt verum amicum,vnũ velle,& nolle mecum non modo.i.non ſolum in iis rebus,quæ pertinent ad meipſum. ſed etiam in iis,quæ pertinent ad meos: ſ.amicos,& neceſſarios. Cogitaram ducere mecum quocunque irem,tanquam fideliſſimum,& iucundiſſimum hominem:vnde vt dixi,callide,eſt commendaturus C. Trebatium, vt reducerem eum domum.ſ.ſuam ornatiſſimum omnibus ſtudiis,& beneficiis meis. Sed poſtea quam &.i.ſimul commoratio.i.tardatio Pompeii,qui tunc adhuc amicus communis erat,erat diuturnior quam putaram.ſ.futuram Et quædam dubitatio forte de voluntate Pompeii,non ignota tibi.i quam bene noſti, videbatur aut impedire profectionem meam,aut certe i ſaltem,tardare:ideſt differre: vide quid: ideſt quantum,ſumpſeris.i.arrogauerim mihi cœpi velle Trebatium expectare ea.i.beneficia,& ornamenta a te,quæ expectaſſet a me,ſi,ſcilicet mecũ profectus fuiſſet. Neq; mehercule promiſi ei minus prolixe ideſt amplius de voluntate tua ſ.erga eum, quam eram ſolitus polliceri de mea.ſ.voluntate. Videtur cum res ſit eadem, pro eodem accipere,promittere & polliceri. Niſi forte rogatus a Trebatio promiſerit, quæ ſponte de ſe pollicitus fuerat. Caſus vero quidem mirificus interuenit.ſ.inter ſupra dictas cogitationes,quaſi vel teſtis opinionis meæ,qua opinabar te eſſe alterum me, & facturum pro me Trebatio,quãtum facturus fuiſſem, vel ſpõſor.i.quodammodo obſes humanitatis tuæ. Nam cum loquerer accuratius.i.diligentius cum Balbo noſtro.ſ.communi amico de hoc ipſo Trebatio.ſ.de quo nunc mentio eſt: literæ dantur mihi domi:ideſt cum eſſem domi a te.ſ.miſſæ, quibus.i.literis ſcriptum erat in extremis.i.partibus M. Rufum &c.verba ſunt.Cæſ.vſq; ad eum locum. Suſtulimus manus &c. Ordo eſt. Ego faciam inquit Cæſar M. Rufum quẽ commendas mihi, vel regem Galliæ,qui Gallos regat nomine imperatoris Romani,vt reges eos ſuo nomine regere ſolebant vel legatum Lepidæ,quẽ in Galliam imperatorem mittere conſtituerat. Si tu vis,mitte alium ad me,quem ornem.ſ.honoribus & magiſtratibus. Nos,hoc eſt,& ego,& Balbus,qui tunc aderat ſuſtulimus.i.ſurſum,hoc eſt ad cœlos extulimus manus,vt faciunt qui Deo gratias agunt,tanta opportunitas fuit.ſ.munificentiæ oblatæ, vt illud neſcio quid.i.incertum oblatum tuum,quia de quocunque vellem,videretur non fortuitum.i.a fortuna cecidiſſe,ſed diuinum.i.diuina prouidentia datum. Nam Dei proprium eſt prouidere:vnde interdum prouidentia pro Deo ponitur, & Deus Græce θεὸς theos a theoro quod eſt inſpicio, quia omnia videt, dicitur. igitur quia ita polliceris:mitto ad te Trebatium, atq; mitto ita,vt dixerim.i.iudicauerim, initio mittendum ſponte mea.i.proprio, vt dicunt, inſtinctu autem.i.ſed, poſt.i.poſtquam,legi literas tuas,tuo inuitatu:ideſt quia ad hoc me inuitaſti. O mi Cæſar,ego velim,ſup.vt complectare hunc omni comitate.i.benigna affabilitate tua,hunc.i. Trebatium ſic,vt conferas in hunc vnum omnia,quæ vt velis conferre in meos, poſſis adduci.i.perſuaderi per me, De quo homine.ſ. Trebatio ego ſpondeo hæc,non illo vetere.i.conſueto verbo meo quod cum ſcripſiſſem ad te de Milone,tu luſiſti.i.ludendo riſiſti iure: ideſt merito,ſed more Romano quo homines non inepti loquuntur videlicet neminem eſſe hominem probiorem virum meliorem prudentiorem.ſ.quam Trebatium. Accedit.i. additur etiam ad eius commendationem ſingularis memoria in iure ciuili,& ſumma ſcientia,quod.i.quæ res, inducit familiaritatem quia ex tali homine quaſi ex promptuario quodam poſſis qualibet hauri-

re. Ego neq; peto huic tribunatum, neq; præfecturam, neq; certum nomen. i. inſigne vllius officij, peto beneuolentiam, & liberalitatem tuam. Neq; impedio. i. obſto, quo minus. i. vt non, ornes eum etiam hiſce. i. huiuſcemodi inſignibus gloriæ, vt ſunt tribunatus, & præfectura, ſi placuerit tibi ita. Denique: Ideſt vt vno verbo concludam, ego trado tibi totum hominem de manu. aot (vt aiunt) in manum tuam iſtam præſtantem. i. quæ manus tua præſtat, & victuria & fide. Sumus enim pudentiuſculi. i. aliquantu plus pudentes & verecundi, quam vix licet per te, verum licebit. vt video ideſt cunſidero. Locus videtur mihi obſcurus, nam propter illud, verum licebit putem legēdū impudentiuſculi. i. aliquātu plus Inpudentes quā vix licet p te vey licrbit aliqñ priuris m̄ clauſulæ bonus eſt ſenſus legēdo pudētiuſculi, vt ſit quia omnia ubtuliſti, vt licet nobis eſſe pudentibus, ſed quomodo licebit niſi ad aliud referas. Cura, vt valeas, & me ama, vt amas.

❀ a.l. ſcriptum erat M. Rufum vel M. Vrſiuium.

❀ a.l. faciā vt hūc Leptæ deleg.

❀ a.l. hic,

VICT. MARCVM Furiū, quē mihi commendas } Egu caſtigaui { M. Orſium } Vetus codex in hoc nomine nonnihil mendi continet; potius enim. { Vrſinium } ibi legas. Nos & ex his veſtigiis, & ex loco in epiſto. ad Q. fratrem Orſium legendum eſſe cenſuimus: nā hunc eſſe apparet. quem cum literis ad Fratrem miſit, & quem illi commendat, & Tribunum militum eſſe dicit in Cæſaris exercitu. Verba autem hæc Cæſaris ita leguntur in omnibus antiquis exemplaribus, vt nos maioribus literis (vt facilius diſtinguantur) ſcripſimus. { Quod familiaritatem inducit } Sic omnes vulgati codices, omnino male. Ego veterem lectionem reſtitui. { Familiam ducit } Dicitur enim familia iuriſconſulturū, familia gladiatorum, familia philoſophorum: ideſt ſecta. Ad Atticum lib. a. Puto enim me Dicæarcho affatim ſatisfeciſſe: reſpicio nunc ad hanc familiam, quæ mihi non modu vt requieſcam permittit, ſed reprehendit, quia non ſemper quieuerim. Ille autem familiam ducere dicitur, quē cæteri eiuſdem generis ſequuntur, vt autorem, & ducem, vt in 5. Philip. L. equidem frater eius, vtpote qui peregre depugnaoerit, familiam ducit. In. 4. de Finibus dicit ſententiam ducere familiam, quæ maiorē vim habet, & maioris eſt ponderis, & quaſi caput aliarum. Sed primum illud vide grauiſsimam illam veſtram ſententiam, quæ familiam ducit, Honeſtum quod ſit, id eſſe ſolum bonum honeſteq; viuere bonorum finem, communem fore vobis cum omnibus &c. Non paruæ igitur authoritatis eſſe dicit Trebatium in iure ciuili, habereq; ſuos ſectatores. Nam quod paulu ſupra erat. { Prudentiorem eſſe neminem } egu. { Pudentiorem } vt in melioribus libris inueni ſcripſi: loquitur autem, & in ſecunda poſt hanc epiſtolam de pudore Trebatii. Nam & in alia ſic ait. Sæpe autem etiam, quod a te alieniſsimum eſt, ſubimpudens videbare.

❀ a.l. Impudētiuſculi,

EXPO. EIVSD. MARCVM Orſium } Nunnulli conantur oſtendere diuerſum hunc eſſe, de quo hic agit Cæſar, ab eo quem Cic. commendat Q. fratri in epiſto. quæ eſt. a 87. potuit tamen fieri, vt domeſtici negocii cauſa ab exercitu diſceſſerit, & Romam venerit, vel ab Imp. miſſus fuerit cum autem in Gallias rediret, epiſtulam ei dederit M. Cic. qua illum fratri conciliaret: nam tunc primo eum ad Cæſarem profectum non eſſe, illud aperit, quod inquit de hoc ad fratrem ſcribens. Eſt Trib. mil. in exercitu veſtro. Si enim tunc primum illum ad Cæſarem miſiſſet, ita locutus non eſſet, nec affirmaſſet eum Trib. eſſe: neſciebat enim an id a Cæſare impetraturus eſſet. Orſium autem ipſum literas Ciceronis ad Cæſarem attuliſſe, quæ peteret ab eo, vt ipſum Tre. mil. faceret, Cæſaris verbis intelligitur. { Leptæ delega } Vereor ſane ne in his verbis mendum ſit. nihil tamen auſim immu

❀ ſcriptum erat, M. Furium, quem mihi commendas, uel Regē Galliæ ❀ faciam, uel Leptæ legatum; ſi uis tu, ad me alium mitte, quem ornem ſuſtulimus manus, & ego & Balbus: tāta fuit opportunitas, ut illud neſcio quid non fortuitum, ſed diuinum uideretur. mitto igitur ad te Trebatium: atque ita mitto, ut initio mea ſponte, poſt autem inuitatu tuo mittendum duxerim: hunc mihi Cæſar ſic uelim omni tua comitate complectare, ut omnia quæ per me poſſis adduci ut in meos conferre uelis, in unū hunc conferas. de quo tibi homine ❀ hoc ſpondeo non illo uetere uerbo meo quod cum ad te de Milone ſcripſiſſem, iure luſiſti, ſed more Romano, quomodo homines non inepti loquuntur, probiorē hominem, meliorem uirum, prudentiorem eſſe neminem. accedit etiam, quod familiam ducit, in iure ciuili ſingularis memoria, ſumma ſcientia. huic ego neq; Tribunatum, neq; præfecturam, neq; ullius beneficij certum nomen peto: beneuolentiam tuam, & liberalitatem peto: neque impedio quo minus, ſi tibi ita placuerit, etiam hiſce eum ornes glorioſe inſignibus. totum denique hominem tibi trado de manu (ut aiunt) in manum tuam iſtam, & uictoria, & fide & præſtātem. ſumus enim ❀ putidiuſculi, quam per te uix licet: uerum ut uideo, licebit. Cura ut ualeas: & me, ut amas, ama.

tari: alii vulgatæ lectionis veſtigiis hærentes, hunc locum emendare conantur, quod prorſus faciendum non fuit: veriſimile. n. eſt, in vetere ſcriptura minorem (ſi vlla eſt) labem eſſe: peritiores hoc diligentius conſiderabunt. Ad Atticum [illegible] modum loquendi vſurpauit, qui [illegible] in priſcis exēplaribus. 704. Quinto delegabo, ſiquid æri meo ſuperabit & emptionibus, ſed etiam aliis in locis. Quare vidēdum eſt an omnis obſcuritas. Sed naſcatur ex rei ipſius ignoratione. Quod ſi hiſtoriam illius negocii teneremus, omnia plana eſſent, & in verbis nullam maculam eſſe intelligeretur. { Quod familiam ducit } Hunc locum antea mendoſiſsimum caſtigauimus, elegantiſsimum modum loquendi, pluribus Ciceronis exemplis adductis, explanauimus. A[illegible] tamen non[illegible], qd̄ exiſtimarim Ciceronem dixiſſe, Trebatium ipſum ducere familiam: intelligiq; voluiſ (qd̄ non reprehendo) inter alias Trebatii laudes hoc bonum, quod legum ſcientiam habeat & in iure ciuili ſingulari memoria ſit, præſtare omnibus aliis ipſius bonis, Scio Ciceronem μεταφορικῶς aliis in locis hoc modo dicendi vſum eſſe, vt in 4. de Finibus (qui locus a me olim adductus eſt) cum inquit ſed primum illud vide grauiſſimam illam noſtram ſententiam, quæ familiam ducit, &c.

PAV. MA. MARCVM Furium } Varie legitur in libris manuſcriptis. Florentini, M. Orſium, impreſſerunt, arbitrati eum eſſe. de quo in epiſtola. 11 li. a. ad Q. fratrem. quod mihi ſecus videtur: ex hac enim epiſtola, qoa Trebatium commendat: eū ante Trebatium iuiſſe ad Cæſarem manifeſtum eſt. cum autem ad Q. fratrem ſcribit, dicit ſe eas literas M. Orſio dediſſe, cum iam Trebatius in exercitu Cæſaris eſſet: quod in iiſdem literis poſſe ſignificat, cum inquit, Trebatium vt valde ames, vehementer te rogo. { Lepræ legarum } Crederem legendum eſſe leg. 3. legatum. i. legionis tertiæ legatum, forte enim librarius ſcripſerat, leg. te. pro legionis tertiæ: quod deinde is, qui legebat, cum non intelligeret, ex duabus dictionibus vnam fecit, & ſcripſit Lepræ. { Quod familiam ducit } Quod caput eſt, quod in eo ſummū eſt: vt referatur non ad Trebatium, ſed ad id quod dicit in iure ciuili ſingularis memoria, ſumma ſcientia. cum enim Trebatiū a multis rebus laudaſſet, memoriam, & ſcientiam in iure ciuili, cæterarum laudum, quibus Trebatius abundaret, quaſi familiā dixit ducere: tralatione ſumpta a rectoribus familiarum, quos domeſtici omnes veluti duces ſequuntur. { Putidiuſculi } Paulo, quam ſatis eſt diligentiores, excuſat enim ſe, quod in Trebatio commendando plura verba conſumpſerit, quam Cæſaris humanitas patiatur, putidum autem appellat Cic. in quo nimia diligentia reprehendi poſsit, vt de oratore lib. 3. 546. nolo exprimi putidius, nolo obſcurari diligentius, & de officiis libro. 1. 27. literæ neq; expreſſæ, neq; oppreſſæ, ne, aut obſcurum eſſet, aut nimis putidum legitur autem in nonnullis manuſcriptis libris, blandiuſculi: ſed in antiquioribus quos ſecuti ſumus, potidiuſculi.

SEBA. COR. QVOCVNQVE Exirem } Legatus Pompeii ad rē frumentariam. { Dubitatio } qui & morem illi gerere, & in oculis ciuium eſſe vellem. { M. Furium } Varie leges, M. Rufum, Ircium. Leſinum Ithium, Vſicium, Vrſiuium: ex quibus verbis colliges legendum M. Curtium, quicunq; epiſtolas ad Q. fratrē viderit, etſi M. Orſium, nonnulli legunt { Quod familiam ducit } quaſi diſcipulorum { Impudentiuſculi } Al. pudentiuſculi blandiuſculi putidiuſculi.

BER. RVT. VT Eum meis communibus ſtudiiſq; ornatiſsimum domū reducerem } Pro communibus, puto legendum omnibus. { Poſtea quam & Pompeii commoratio diuturnior erat, quā putaram }

putaram } præfectus erat non multo ante rei frumentariæ toto imperio Pompeius, Cic. legationē ab eo acceperat, ſi vellet. Ipſe ad Atticum. Ego me a Pompeio legari ita ſum paſſus, vt nulla re impedirer, quin, niſi vellem, mihi eſſet integrum, aut ſi comitia Cenſorum proximi Coſſ. haberent, vt petere poſſem, aut votiuam legationem ſuſciperem, prope omnium fanorum ac ſacrorum locorum. Sic.n. noſtræ ratiões, vtilitates meæ poſtulabant, ſed volui meam poteſtatem eſſe vel petēdi, vel ineunte æſtate exeundi. & interea me eſſe in oculis ciuium de me optime meritorum nō alienum putaui. Et alia epiſto. Sed heus tu ſcripſeram me tibi me eſſe legatum Pompeio & extra vrbem quidem fore ex Idib. Ianuarii? Viſum eſt hoc mihi ad multa quadrare. { Accedit etiam quod familiaritatem, inducit in iure ciuili ſingularis memoria, ſumma ſcientia } Quidam, quod familiam ducit: non probo. Nihil igitur muto, diſtinctione tantū luſtrandus locus, vt propoſui. nam interpres nugatur. his.n. in ſuam familiaritatem veniſſe Trebatium indicat. { Sumus enim putidiuſculi quam per te vix licet } Alibi, putidiuſculi. Meus codex recte, pudenciuſculi Quod ſi etiam impudentiuſculi legas, ego valde probem, propter illud: Verum, vt video, licebit. quod Clericus ridicule interpretatiſt.

dam exire coegiſſemus. Sed nos ſcribemus alia plura. Tu qui didiciſti cauere cæteris. eo quod ſit iuriſperitus: in Britannia, vbi tunc Cæſar agebat, nunc dicitur Anglia, cauero ne deciperis ab eſſedariis. i. carrucariis, hoc eſt qui eſſeda. i. vehicula agunt quibus homines in Anglia vehūtur de oppido in oppidum: quod genus hominum vbiq; cauilloſum eſſe ſolet, [illegible] dum [illegible] Anglia. Et quando. i. quo [illegible] cœpi agere Medeam [illegible] fabula [illegible] haberis: memento ſemper illud. Qui ſapiens nequit ſibi prodeſſe ſibi ſapiens [illegible]. [illegible] do ſapiens. Cura vt valeas.

ET Quando Medeam age re cœpi illud ſemper memento, Qui ipſe ſibi ſapiens prodeſſe nequit, nequicquam ſapit } Ita loquitur Cicero, vt aperte oſtendat, hæc verba e Medea fabula ſumpta eſſe. Verſiculū autem Græcum, vnde expreſſa ſunt, poſuit in epiſto. ad C. Caſ. qua commendat Herculium, & illū Euripidis eē docet. Itaq; ob Homeri magniloquentia pſero mead vera præcepta [Greek, illegible] Eundem etiam Plutar. in commentario, quo diſſeruit ſi honeſte vtiliterq; ſ [illegible] eſt [Greek, illegible] nec tamen in Græca Euripidis Medea hic ſenatius inuenitur quomodo hic nod' diſſolui poſſit, fateor me ignorare. Nonius Marcellus cum Ennii teſtimonium e Medea adduceret, tabulæ illius nomen { Medea exul, } eſſe voluit, atq; id duobus in locis, [illegible] nuinare ſemper: ſic enim eum locum [illegible] quantulum [illegible] legendum arbitrantur: Ennius Medea exule,

Antiqua herilis fida cuſtos corporis.

Quid ſic ante ædes exanimata eliminas?

Quin autem intelligat Medeam fabulam, quam [illegible] habemus, Euripidis, dubium eſſe non poteſt. nam ſententia illa ex his verſibus, qui a cuſtode liberorum Medeæ cum [illegible] loquente pronunciantur, accepta eſt,

Παλαιὸν οἴκων κτῆμα δεσποίνης ἐμῆς,

τί πρὸς πύλαισι τήνδ' ἄγουσ' ἐρημίαν,

Ἕστηκας, αὐτὴ θρεομένη σαυτῇ κακά.

Tertio adhuc loco in { Cernere } Nonius Medeam exulem, hanc fabulam vocat. Ennius Medea exule,

Nam te ſub armis malim vitam cernere.

Eſſe autem hanc ſententiam in Græca, quam habemus, notiſſimum eſt. Inde autem quiſpiā [illegible] duas Medeas [illegible] pſiſſe Euripidem, ambaſq; Ennium [illegible] Græco poema tituli illius veſtigium nullum, quem [illegible] de qua cum duas fabulas confeciſſet, nominibus quoq; [illegible] ſeparauit. docti viri totam hanc rem accuratæ cognituri, ego ſcrupulum [illegible] ſolicitum habui, aliis notum facere volui.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Hortatur Trebatium, vt in prouincia perſeueret, nec in patriā redire feſtinet.

M. CICERO TREBATIO S. D. 6

IN *omnibus meis epiſtolis, quas ad Cæſarem, aut ad Balbū mitto legitima quædam eſt acceſsio commendationis tuæ, nec ea uulgaris, ſed cum aliquo inſigni indicio meæ erga te beneuolentiæ. Tu modo ineptias iſtas, & deſideria Vrbis, & urbanitatis depone. & quo conſilio profectus es, id aſſiduitate, & uirtute conſequere. hoc tibi tam ignoſcemus nos amici quàm ignouerunt Medeæ, quæ Corinthi arcem altam habebant, matronæ opulentæ optimates: quibus illa manibus gypſatiſſimis perſuaſit ne ſibi illæ uitio uerterent, q. abeſſet à patria: Nam multi ſuam rem bene geſſere, & publicam patria procul: Multi, qui domi ætatem agerent, propterea ſunt improbati. quo in numero tu certe fuiſſes, niſi te extruſiſſemus. ſed plura ſcribemus aliâs. tu, qui cæteris cauere didiciſti, in Britannia ne ab eſſedariis decipiaris, caueto, & quanto Medeam agere cœpi, illud ſemper memento. Qui ipſe ſibi ſapiens prodeſſe nequit, ne quicquam ſapit. Cura ut ualeas.*

[redacted]. { Decipiaris } [redacted].

SC. IN Omnibus. Pœnituerat Trebatium profectionis in Galliā quod Cic damnat, docens honeſtius eſſe rem bene curare ſoris quam domi male. Ordo eſt. Acceſsio: ideſt augmentatio quædam legitima. i. iuſta commendationis tuæ, eſt in omnibus epiſtolis meis, quas mitto ad Cæſarem, aut ad Balbum nec ea. ſ. acceſsio eſt vulgaris, ſed cum aliquo inſigni. i. ſingulari indicio. i. ſignificatione beneuolentiæ meæ erga te. Tu modo. i. ſolūmodo, depone iſtas. ſ. tuas ineptias, & deſideria vrbis. ſ. Romæ, & vrbanitatis: ideſt vrbanæ ciuitatis Romanæ, & conſequere aſſiduitate, & virtute id quo. i. quod, profectus conſilio. ſ. tuo. Nos amici. ſ. tui ignoſcemus tibi, hoc. ſ. quod rem bene geras ſoris, tam. i. tantum, quam. i. quantum matronæ opulentæ i. diuites optimates. i. inter optimas habitæ. Quæ habebant. ſ. habitabant, Corinthum, vrbem Achaiæ in Iſthmo, altam, Vnde Acrocorinthus ea pars dicitur, ignouerunt Medeæ. ſ. quod extra patriam ageret: prodito enim theſauro paterno ſeu aureo vellere & interfecto fratre, Iaſonem ſecuta eſt, qui Creuſam Corinthi regis ſuperduxit filiam quibus. ſ. matronis illa. ſ. Medea, manibus gypſatiſſimis i. maxime indicantibus eam eſſe quaſi ſeruam venalem, eo quod tali amatori inſeruiret: nam ſerui dum venū dabantur, habebant pedes gypſatos: vnde Tibullus, Nota loquor, regnum ipſe tenet, quam ſæpe coegit Barbara gypſatos ferre catasta pedes. ingenui autem ligulam nigræ alutæ intexebant: ancillæ vero videntur, ne inhoneſtum ſit pedes oſtentare, manus habuiſſe gypſatas. aut gypſatas intelligemus ex opere aſſiduo. perſuaſit i. ad hoc induxit, ne illæ. ſ. matronæ verterent ſibi vitio. quod abeſſet a patria. docuit enim, qui mores hominū multorum viderit & vrbes, meliores euadere. Nam multi bene geſſere rem ſuam. i. propriam, procul a patria, multi qui agerent ætatem domi ſunt improbati propterea. In quo numero: ſ. improbatorum, tu certe fuiſſes, ni extruſiſſemus te. i. vi qua-

IGNOVERVNT Medeæ } Lege Politianum, cap. 17. Mis. In Britannia [illegible] quam eſſe credebat Cice. { Eſſedariis } militibus Britannicis, eſſedis pugnantibus [illegible] Qui ipſe ſibi, &c. } Carmen Euripidis vide in epiſt. 15. lib. 13. Vnde hoc Ennius tranſtulit. SEBAS. CORR.

HOC Tibi tam ignoſcemus nos amici, quam ignouerunt Medeæ } Sequentia verba ex veteri quapiam Tragœdia ſumpta ſunt, videlicet, Quæ Corinthum arcem altam habebant matronæ opulentæ, optimates. quibus illa manibus gypſatiſſimis perſuaſit, ne ſibi illæ vitio verterent, quod abeſſet a patria. Nā multi ſuam rem bene geſſere, & publicam patria procul. multi qui domi ætatem agerent, propterea ſunt improbati. Item ea in fine: Qui ipſe ſibi ſapiens prodeſſe nequit, nequicquam ſapit. Id ipſa Ciceronis verba indicāt: Quando Medeam, inquit, cœpi BERN. RVT.

VICT.

agere. quod non intelligit Clericus. Notaſſe idem ante nos Politianum comperimus. In quibus tamen verbis vide ne Corinthu, genitiuo Græco legendum ſit. Acrocorinthum dictam eam arcem, pleriſq; Geographis conſtat.

[redacted]

ASC. EGo te commendare. Declarat diligentiam ſuam in commendando Trebatio, iocaturq; cum eo. vt legendo patere poterit. Ordo eſt. Ego non deſiſto cōmendare te. ſ. Cæſari, ſed cupio ſcire ex te, quid proficiam. i. quantum commendatus ſis Cæſari, ego ſcribo ſæpiſſime. ſpem maximam habeo, ſ. de te conceptam. Soleo mirari illud videlicet me non accipere toties literas tuas, quoties afferuntur mihi, ſupple literæ nō tuæ ſed illius, a Quinto fratre. Ego audio nihil eſſe in Britannia neq; auri neq; argenti. q. d. per iocum te illic nihil lucrari. id ſi eſt ita. i. ſi nihil eſt auri, ac argenti, ſuadeo, ſupp. vt capias aliquod eſſedum. i. pilentū, aut vehiculum, & recurras ad nos quamprimum. i. valde cito. Sin autem. i. ſed ſi, tamen. i. nihilominus, nos poſſumus aſſequi quod volumus. i. te per Cæſarem ad gloriam, & honorē promouere: perfice, vt ſis in familiaribus. i. in numero familiarium Cæſaris. Enim. i. quia, frater meus. ſ. Quintus, adiuuabit te multum in eo. ſ. vt ſis in familiaribus Cæſaris, Balbus adiuuabit te multum, ſed crede mihi, pudor. i. verecundi mores, & labor tuus, ſupp. iuuabunt te plurimum in eo. Tu habes Imperatorem. ſ. Cæſarem, liberaliſſimum, ætatē, ſ. tuam iuuenilem opportuniſſimam. ſ. ad laborē, habes certe. i. haud dubitanter, commēdationem ſingularem. ſ. a me: vt vnum ſit timendum tibi videlicet ne ipſe. i. tu re videare p. videaris, defuiſſe tibi: id eſt vtilitati tuæ.

SEB. COR. NEQVE Argenti } Sic ad Atticum: Etiam illud iam cognitum eſt, neq; argenti ſcrupulum eſſe vllum in illa inſula neq; vllam ſpem prædæ.

[redacted]

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Epiſtola familiaris, & iocoſa. Exponit enim qua diligentia Trebatium commendet, Dat & rationem, qua in Cæſaris familiaritatem eius aſſeri poſſit.

M. CICERO TREBATIO. S. D. 7

EGo te commendare non deſiſto: ſed quid proficiam, ex te ſcire cupio. ſpem maximam habeo in Balbo: ad quē de te diligentiſſime, & ſæpiſſime ſcribo. Illud ſoleo mirari, non me toties accipere tuas literas, quoties à Q. fratre mihi afferū tur. In Britannia nihil eſſe audio neq; auri, neq; argenti. id ſi ita eſt, eſſedum aliquod ſuadeo rapias, & ad nos quamprimum recurras. ſin autem ſine Britannia tamen aſſequi id, quod uolumus, poſſumus: perfice, ut ſis in familiaribus Cæſaris: multum enim te in eo frater adiuuabit meus, multum Balbus, ſed mihi crede, tuus pudor, & labor plurimum. imperatorem liberaliſſimum habes, ætatem opportuniſſimam, commendationem certe ſingularem: ut tibi unum timendum ſit, ne ipſe tibi defuiſſe uideare. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Obiurgat Trebatium, quod commoda tribunatus contempſerit.

M. CICERO TREBATIO S. D. 8

SCripſit ad me Cæſar perhumaniter, nondum te ſibi ſatis eſſe familiarem propter occupationes ſuas, ſed certe fore. cui quidem ego reſcripſi, quam mihi gratum eſſet futurum, ſi quāplurimum in te ſtudij, officij, liberalitatis ſuæ contuliſſet. ſed ex tuis literis cognoui præproperam quandam feſtinationē tuam: & ſimul ſum admiratus, cur Tribunatus commoda, dempto præſertim labore militiæ, contempſeris. querar cum Vacerra, & Manilio: nam Cornelio nihil audeo dicere: cuius tu periculo ſtultus es, quando te ab eo ſapere didiciſſe profiteris. quin tu urges iſtam occaſionem, & facultatem, qua melior nū quam reperietur. Quod ſcribis de illo Pratiano iureconſulto, ego te ei non deſino commendare. ſcribit etiam ipſe mihi, te ſibi gratias agere debere. de eo quid ſit, cura ut ſciam. Ego ueſtras Britannicas literas expecto. Vale.

ASC. SCripſit ad me &c. Argumentum patet. Ordo eſt, Cæſar ſcripſit ad me perhumaniter, ſe nondum eſſe ſatis familiarem tibi propter occupationes ſuas: ſed fore: id eſt futurum, certe: id eſt infallibiliter. Cui quidem ego reſcripſi, quam: id eſt quantum gratum eſſet futurum mihi ſi contuliſſet in te. i. ſi beneficē tribuiſſet, quamplurimum. i. valde multū ſtudij officij ſup. & liberalitatis ſuæ. Sed ego cognoui ex literis tuis quandam feſtinationem tuam præproperam. i. nimis properantem, & admiratus ſum ſimul, cur contempſeris commoda tribunatus, præſertim labore militiæ dempto. Hoc per iocum dicit quod vero Trebatius tribunatum affectauerat priuſquā me ruerit, aliis ſerio dictum placet. Querar cum Vacerra, & Manilio. ſ. communibus amicis, quibus te commendaui. ſ. quod te permittunt ita deſipere. Nam nihil audeo dicere Cornelio, cuius cū periculo tu ſtultus es quando i. quandoquidem, tu profitearis te didiciſſe ſapere ab eo, & ita ſi tu erras etiam ille errat, vnde cum periculo eius ſtultus es, ſiue eo conſultore tribunatus oblatum ſpreueris, ſiue immeritum affectaueris. Quin. i. cur non cur tu non vrges. i. inſtanter perſequeris iſtam occaſionem, & facultatem. ſ.

[redacted]

tem.ſ.obtinendi tribunatus, qua nunquam reperietur melior. Quod ſcribis de illo Prætiano, aut proprium eſt nomen aut a loco, aut a precio deductum, notum Trebario, qui petijt ſe ei cõmendari iure conſulto, ego non deſino commendari ei te. Iſ ſe etiam ſcribit mihi te debere agere gratias ſibi, eo quod de re bene meritus ſit. Cura vt ſciam de eo quid ſit. Ego expecto literas veſtras Britannicas .i. e Britannia, & de rebus Britannicis, a te, & a fratre ſcriptas.

ἀγορᾷ ἐπαίνων ἔτυχε, καὶ ἐν τῷ ἀρείῳ πεδίῳ ἔθαψαν, ἤτοι δομιτίου ἀντιπραττομένου καὶ λέγοντος ἀλλά τι καὶ ὅτι οὐχ ὁσίως ἐν τῷ ἱερῷ τόπῳ ἄνευ τινὸς ψηφίσματος θάπτοιτο.

Dicit etiam lib. 3. ad Quintum, ſe ad Cæſarem nõ reſcripſiſſe propter eius luctum, de obitu filiæ intelligens. Ex Britannia Cæſar ad me Cal. Septemb. dedit literas, quas ego accepi. 4. cal. Octob. ſatis cõmodas de Britannicis rebus, quibus ne admirer, quod a te nullas acceperim ſcribit, ſe ſine te fuiſſe, cum ad mare acceſſerit. Ad eas ego ei literas nihil reſcripſi, ne gratulandi quidem cauſa, propter eius luctum. De hac eadẽ re intelligit etiam illo loco ad Quintum, de virtute, & grauitate, Cæſaris, quam in ſummo dolore adhibuiſſet, Magnã ex epiſtola tua accepi voluptatẽ. Nam & ipſe Cicero ad Dolabellam ſcribens de morte Tulliæ nondum ſatis confirmatũ ſe dicit ad ſcribendum, impedit enim officia mœror: & ꝓnidi omnes homines, eos qui in dolore, & luctu ſunt ꝓpter cariſsimarum perſonarum interitum noluit afflictos, & perturbatos, amplius perturbare & in vlla re illis moleſti eſſe. Hæc eſt cauſa cur ſtellarum poſuerim, vt lector. ſ. locum illum attentius, accuratiuſque examinet, nec tamen coniecturis fretus receptam lectionem delere volui etſi eam nullo modo probo. ſi enim vlla reponenda eſt vox, vt defectum illum ſuppleat, noſtram potiorem iudico. Sed tamen iudicio eruditorum ſtare volo. { Cn. Octauius eſt tuus familiaris } Hæc verba addidimus ex vetuſtis codicib⁹. { An Cn. Cornel. quidem } quæ ab Angelo olim Politiano dum hunc locum citaret, etiam reſtituta fuerant cap. [illegible] habuimus enim, & nos peruetere[illegible] codicem, quem [illegible]lelphi fuiſſe dicit, qui etiam nunc in Bibliotheca Medicea cũ multis, nobiliſsimiſq; librorum voluminibus cuſtoditur: & illum item non adeo veterem, qui in diui Marci Bibliotheca adhuc manet. Quorum ille maxime auxilio nonnulla corrigit: & quibus nos quæcunq; fere in his caſtigamus accepta referimus. Non ſunt autem ocioſa hæc verba oſtendunt enim illum ſibi adeo ignotum eſſe, vt ne nomen quidem hominis [illegible] vellet cum proprio nomine appellare [illegible], enim diuerſa inter ſe ſunt, nominaret.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Hac epiſtola reſpondet ſuperiori, cuius initium, In omnibus meis epiſtolis &c.

M. CICERO TREBATIO S. D. 9

IAndiu ignoro, quid agas: nihil enim ſcribis: neq; ad te bis duobus menſibus ſcripſeram. quia cum Qu. fratre meo non eras, quo mitterem, aut cui darem, neſciebam. cupio ſcire quid agas & ubi ſis hyematurus: equidem uelim cum Cæſare: ſed ad eum propter eius occupationes nihil ſum auſus ſeribere: ad Balbũ tamẽ ſcripſi. tu tibi deeſſe noli. ſerius potius ad nos dum plenior. quod huc properes, nihil eſt, præſertim Vaccerra mortuo. ſed tibi conſilium non deeſt. quid conſtitueris cupio ſcire. Octauius, an Cn. Cornelius quidẽ, tuus familiaris, ſummo genere natus terræ filius, is me, quia ſcit tuum familiarem eſſe, crebro ad cœnam inuitat: adhuc non potuit perducere: ſed mihi tamen gratum eſt. Vale.

SEBA. COR. TE ſibi } Al. tibi. { Manlio } Torquato, ad quem ſcribit Catull⁹ niſi fallimur. { Cornelio } Epiſtola ſequẽti. { Britannicas { Credebat Cic. Trebatium cum Cæſ. in Britanniã profectum.

ASC. IAndiu ignoro quid agas. Nihil enim ſc ibis: neque ego ſcripſeram ad te his duobus menſibus quia non eras cum Quinto fratre meo: neſciebã quo .i. ad quem locum mitterẽ aut cui darem. cupio ſcire quid agas, & vbi ſis hyematurus .i. hyberna tempora tranſacturus. Equidem .i. ego quidem, velim ſup. vt ſis hyematurus cum Cæſare, ſed nihil auſus ſum ſcribere ad eum propter ocupationes eius, ſcripſi tamẽ ad Balbum. Noli tu deeſſe tibi: .i. vtilitati tuæ Redi ſupple ad nos poti⁹ ſerius .i. tardius, quam ſup citius, dum .i. dummodo. ſup. redeas plenior. ſ. rebus, & honoribus. Nihil eſt quod .i. propter quod, aut quid .i. cur properes .i. feſtines huc .i. Romam præſertim Vacerra, qui tibi prodeſſe poterat, mortuo. Sed conſilium non deeſt tibi. Cupio ſcire quid conſtitueris: ſup. facere. Cn. Octauius, aut Cn. Cornelius ſup. incertum eſt Quidem .i. certe, familiaris tuus natus ſummo genere, quia filius terræ .i. homo minime generoſus qui neſcit an ſe Octauiorum an Corneliorum familiæ mentiatur, cum proximiorem neſciat citare propinquitatem quam quod ſit filius terræ: filij autem terræ habebantur, qui originem ſuam neſciuerunt ignobiliſsimi, vt gigantes qui cum vaſto eſſent corpore filii terræ dicebãtur: ad quod alludens ſiue. dicit. Vnde fit vt malim fraterculus eſſe gigantum .i. ignobiliſsimus, quam ob nobilitatem periclitari. Is .i. homo vanus, quia ſcit me eſſe familiarem tuum, inuitat me crebro ad cœnam ſed ſup. non potuit adhuc perducere. ſ. me ad cœnam ſuam. Sed tamen gratum eſt mihi quod eo. [illegible] ſit. Multa autem ad Trebatium ſic ſcribit Cicero, vt neſcias ioco ne an ſerio loquatur.

VIC. SED Ad eum propter eius occupationes nihil ſum auſus ſcribere } Ipſe huic loco emendi notam adpoſui, quod fortaſſe multi mirati ſunt, cum ſententia loci ſatis plana, & aperta ſit, reprehenderent etiam, niſi quid me hoc, vt facerem impulerit, explicaſſem. Primo ſcire debent omnes me vocem illam { Occupationes } in nullis paulo antiquioribus, libris nedum vetuſtiſſimis legiſſe, quod mihi originem attulit ſuſpicionis. Deinde cũ accuratiſsime conſideraſſem, non mihi viſa eſt ſatis digna cauſa eſſe, quæ retraheret Cic. a ſcribendo occupationes Cæſaris. nam ſæpe ad eum Cicero ſcribebat, cum ille mirifice Ciceronis literis delectaretur, & ipſas omni ratione eliceret. nec ea tempeſtate vllo maiore negocio impediebatur, vt cauere deberet, ne ob id illi moleſtus eſſet. nec tamen tantum temporis in legendis amicorum literis collocatur, vt non quiuis occupatiſsimus ſe ab illis de omnibus rebus certiorem fieri velit. Maius igitur quiddã eſſe putaui quod Cic. ab inſtituto ſuo deduceret: & vt libere omnem meã ſuſpicionem proferam, ſi aliqñ coniectari datum eſt, putarim. { Propter eius lu. } legendum eſſe. Conſtat .n. hoc tẽpore Cæſaris filiam mortuã eſſe, quæ Pom. nupta erat, Iuliã. ſ. qd etſi valde notũ ſit tñ verba Dionis hiſtorici de hac re ponem⁹ ἐν δὲ τῷ αὐτῷ τούτῳ χρόνῳ καὶ ἡ τοῦ πομπηίου γυνὴ θυγάτηρ τε τοῦ καίσαρος ἀπέθανε καὶ αὐτὴν εἴτε διαπραξαμένων τῶν τε ἐκείνου καὶ τῶν τοῦ καίσαρος φίλων εἴ τε καὶ ἄλλως τινὸς χαριζομένου [illegible]

EXPO. EIVSD. PROPTER Eius occupationes } Accurate de hoc loco in noſtris explicationibus diſſeruimus, & quomodo legi poſſet non inepte (vt arbitror) ex hiſtoria indicauimus quare nihil ad ea quæ tunc a me dicta ſunt, addimus: defendemus tantũ ipſa ab argumentis, quæ contra ea a nonnullis excogitata ſunt. In duobus meis antiquiſsimis, & optimis codicibus (in quibus illius vocis nullum veſtigium manet) nihil ſpacii relictum eſt, quo recipi aut illa, aut alia poſsit, quemadmodum illi in ſuis relictum eſſe narrant. Quod Græcam potius vocem deeſſe credunt, quam Latinam, id paruam, aut nullam vim habet: quaſi non ſæpe in ſcribendo dictio aliqua imprudentia prætermittatur, quemadmodum in optimis his etiam libris factum eſſe quandoq; oſtendimus Græcas voces Latini librarii ſcientes omittebant, „ſermonis inſcitia, ſedem tamen illis, ac regionem, in qua collocari poſſent, relinquebant: quod hic factum non eſt vt teſtimonio Medicei codicis, & alterius, non multo deterioris comprobauimus. Addo etiam, in Latinis autoribus quandoq; voces Græcas abũdare, non ſolum deeſſe quod docuiſſe: ad id quod volumus ꝓbandum, accommodatum erit, & ſua ſponte etiam gratum eſſe debebit. Quintil. lib. 1. Noto quidem illo, vt traditur, verſu ex Philocteta frequenter vſus, Turpe eſſe tacere, & Iſocratem pati dicere. Sic enim legi debet, non vt in omnibus impreſsis codicibus. Id autem & ratio docet, & vetera exemplaria cõfirmãt: Verſus autem, qui importune inculcatus erat, intelligi hic, non legi debet: interpretatur enim illum diligẽter Quintil. quod nõ

facerct, ſi in ſuo libro poſuiſſet. Eodem modo apud eundem au torem peccatum erat lib. 8. Sic autem legi debet, Neq; alio Platonis inuenta ſunt quatuor illa verba, quibus in illo pulcherrimo operum in Piræeum deſcendiſſe ſignificat plorimis modis ſcripta. Voces enim illæ Græcæ κατέβην χθὲς εἰς πειραιᾶ intelligi debent, non adponi.

PAVL. MANV. PROPTER Eius occupationes nihil ſum auſus ſcribe. } In duobus vetuſtiſsimis codicibus non eſt vox illa occupationes. ſed eius loco ſpacii aliquantum eſt relictum. ex quo credimus, a recentioribus quorum imperitia deprauati leguntur veterum ſcriptorũ libri, vocem, occupationes, eſſe repoſitam. nos, quid ea dicho, q̃, in exſcribendo librarius omiſit, ſignificare potuerit, aſſequi coniectura non poſſumus, Græcam quidem vocem deeſſe crediderim. id enim veriſimilius eſt, quam latinam, vt et alibi cognoſcitur in ipſius Cic. ſcriptis, vbi Græcum deſiderator ex ſcriptorum inſcitia, qui cũ id legere non poſſent, omittebant, relicto ſpatio, vt ab aliis aliquando reponeretur.

BERN. RVT. PROPTER Eius occupationes } propterea, legitur in veteribus libris. vir tamen doctus ſic legendum cenſet { Propter eius luctum } nam mortua erat eo tempore Iulia. { An Cn. } Al. aut Cn. { Terræ ſi. } Politianus capi. 28. Miſſ. & Cælius libro. 2. capi 28. plura ſcribunt.

* a. l. Antea ne anabata.

[redacted]

ASCEN. LEgi literas &c. Scripſerat Trebatius magnum eſſe de ſe apud Cæſarem opinionem de peritia iuris ciuilis, in quo Cic. iocatur nunc cum Trebatio, & eum familiariter ridet multis de rebus: deinde dicit ſe velle ſcire quantũ profecerint commendationes ſuæ, ac demum conſulit, vt vtilitati ſuæ conſulat; aut manendo diutius cum Cæſare, aut redeundo quamprimum. Ordo eſt: Legi literas tuas, ex quibus intellexi te videri Cæſari noſtro. ſ. communi amico, & patrono, valde iuriſconſultum. i. conſultum in iure dicendo, aut conſultum. i. peritum iuris. Eſt quod. i. propter quod gaudeas. i. gaudere poſsis, te veniſſe in iſta loca, vbi videare ſapere aliquid. q. d ꝑ iocum ſi Romæ eſſes, nihil ſapere videreris. Quod ſi profectus eſſes quoq;. i. etiam in Britanniam, profecto nemo fuiſſet peritior te in illa tanta inſula, quæ reuera maxima, & potentiſsima eſt. Veruntamen licet. i. licitum eſt ſupp. vt rideamus. i. ioco loquamur: ſum enim inuitatus. ſ. ad ridendũ a te. ſ. per literas tuas ridiculas. Subinuideo. i. latenter, aut aliquantulum inuideo tibi ſe eſſe acceſitum. i. aduocatum, & aſſumptum in familiaritatẽ ab eo. ſ. Cæſare, ad quem cæteri non poſſunt aſpirare. i. ſpem ꝑ ueniendi habere non propter ſuperbiam eius, ſed propter occupationem eius. Sed tu nihil ſcripſiſti mihi de tuis rebus in iſta epiſtola. ſ. tua quæ. ſ. res tuæ ſunt mihi, mehercule non minori curæ quam meæ. ſ. res. Ego metuo valde ne frigeas. i. torpeas potius ocio quam frigore in hybernis. i. locis vbi hyemabis, quam obrem cenſeo vtendum. ſ. tibi, camino. i. igni luculento. i. claro. allegoricos, vt reor, aut adhortatorem ad virtutem intelligit,

GIBER. LONG. LEMMA.

Vrbanis quibusdam iocis ſubdenotatur in arrogantiam, auaritiam, timiditatemque Trebatij. Deinde petit, vt a Trebatio certior fiat, quo in ſtatu res illius ſint, quidq; cõmendationes apud Caſ promouerent.

M. CICERO TREBATIO S. D. 10

LEgi tuas literas: ex quibus intellexi te Cæſari noſtro ualde iureconſultum uideri. eſt quod gaudeas, te in iſta loca ueniſſe, ubi aliquid ſapere uiderere. quod ſi in Britanniam quoq; profectus eſſes profecto nemo in illa tanta inſula peritior te fuiſſet. ueruntamen (uideamus licet, ſum enim à te inuitatus) ſubinuideo tibi, ultro te etiam accerſitum ab eo, ad quem cæteri, non propter eius ſuperbiam, ſed propter occupationem, aſpirare non poſſunt, ſed tu in iſta epiſtola nihil mihi ſcripſiſti de tuis rebus: quæ mehercule mihi non minori curæ ſunt, quoniam meæ. ualde metuo, ne frigeas in hybernis quamobrẽ camino luculento utendum cenſeo. idem & Mutio, & Manilio placebat, & præſertim qui ſagis non abundares: quãquam uos nunc iſtic ſatis calere audio. quo quidem nuncio ualde mehercule de te timueram. ſed tu in re militari multo es cautior. quam in aduocationibus, qui neq; in Oceano natare uolueris ſtudioſiſsimus homo natandi, neq; expectare eſſedarios, quem antea ne andabatam quidem defraudare poteramus ſed iam ſatis iocati ſumus, Ego de te ad Cæſarem quam diligenter ſcripſerim, tute ſcis: quam ſæpe ego. ſed mehercule iam intermiſeram ne uiderer liberaliſsimi hominis, meiq; amantiſsimi uoluntati erga me diffidere. ſed tamen his literis, quas proxime dedi, putaui eſſe hominem commonendum. id feci. quid profecerim, facias me uelim certiorem, & ſimul de toto ſtatu tuo, conſilijſq; omnibus: ſcire enim cupio, quid agas, quid expectes, quam longum iſtum tuum diſceſſum à nobis futurum putes: ſic enim tibi perſuadeas uelim, unum mihi eſſe ſolatium, quare facilius poſſim pati te eſſe ſine nobis, ſi tibi eſſe id emolumento ſciam ſin autem id non eſt, nihil duobus nobis eſt ſtultius: me, qui te non Romam attrahabam: te qui non huc aduoles. una mehercule noſtra uel ſeuera, uel iocoſa congreſsio pluris erit, quam non modo hoſtes, ſed etiam fratres noſtri Edui. quare omnibus de rebus fac ut quamprimum ſciam. Aut conſolando, aut conſilio, aut re iuuero.*

Vale.

aut igniculum gloriæ. Eſt autẽ caminus ignis ipſe in foco, nõ fumarium, quod volgus caminum vocat. Idem. ſ. vt camino vtaris placebat Mutio, & Manilio cõmunibus amicis meis, præſertim ſupp. tibi, qui non abundares ſagis. i. tegumentibus militaribus, quæ villoſa ſunt: quãquam ego audio vos ſatis calere iſtic. i. vbi eſtis, calore quidẽ auaritiæ, aut potius metu nauigationis, & belli quo licet præcordia frigeant, facies tamen ſudare ſolet. Quo nuncio. ſ. de metu belli ineũdi, ego mehercule timueram valde de te. Sed tu es multo cautior in re militari, quæ in aduocationibus. Quia in re militari non commiſit ſe periculo, aut labori, in aduocationibus præſtandis ſæpe operam perdiderat, quia melius aliis quam ſibi ꝓſpexit: vnde addit Cicer. quia neq; volueris natare in Oceano: homo. i. cum ſis homo ſtudioſiſsimus natandi, ſed in Tyberi. Oceano autem natare nõ ſolent niſi qui naufragium fecerint, vnde ſenſus mihi videtur. Trebatium nõ eſſe ingreſſum Oceanum, nec Britanniã profectum timore naufragii: vnde prius dixerat, Quod ſi in Britãniam quoq; profectus eſſes &c. Neq; volueris expectare. Eſſedarios. i. gubernatores currum qui contumelioſi & iniurioſi fere ſunt quẽ non antea ne quidem. i. nõ ſaltem, andabatam. i. more andabatarum qui (autore [illegible] Hieronymo in prima epiſtola ad Iouinianum) oculis clauſis pugnat, clauſos oculos haberent, poteramus defraudare cum eſſes calidiſsimus, vnde nũc cautior factus videtur, eo quod ne videns quidem auſus ſit expectare, Eſſedarios Britãnicos ridet ergo quod non ſit ꝓfectus in Angliam aut propter periculum maris, aut propter petulantiam. Eſſedariorũ, qui ſunt in Britannia. Sed nos ſumus iam ſatis iocati. i. per iocum locuti. i. tu ipſe ſcis, quam. i. quantũ diligenter ego ſcripſerim de re ad Cæſ. q. d. tu ſcis quantum id tibi profuit, quod ſi multum profuit etiam me multum diligenter ſcripſiſſe ſcis, aut iudicas. Ego ſcio quàm. i. quantũ, ſæpe ſup. ſcripſerim. q. d. ſæpiſsime. Sed mehercule ego iam intermiſeram idest ad tempus omiſeram ad Cæſarem de te ſcribere, ne viderer diffidere voluntati erga me, hominis liberaliſsimi, & amantiſsimi mei. ſ. Cæſaris. Sed tamen putaui hominem eſſe commonendum his literis, quas dedi. ſ. ad eum proxime. i. nuperrime, & feci. i. commonui eum. Velim ſup. vt facias me certiorem quid profecerim. i. vtilitatis tibi fecerim, mittendo ad eum literas cõmonitorias, & ſimul ſup. facias me certiorem de toto ſtatu tuo, & conſiliis omnibus. Cupio enim ſcire quid agas quid expectes: idest quid boni ſperes tibi futurum, quam longum putes futurum

rum iſtum diſceſſum tuum a nobis. Velim enim ſup. vt perſuadeas tibi.i.firmiter credas ſic, vnum ſolatium eſſe mihi.i.me hſe vnum ſolatium de abſentia tua quare.i.ob quod, poſsim pati facilius.i.minus moleſte, te eſſe ſine nobis, ſi videlicet ſciam id videlicet te ſine, nobis eſſe: eſſe tibi emolumento.i.lucro & commodo: Sin autem.i.ſed ſi, id non eſt.i.nullum eſt tibi emolumētum ex abſentia, nihil eſt ſtultius nobis duobus. me.ſ.nihil eſt ſtultius, qui non attraham te Romam, & te, qui non aduoles.i. quam celerrime venias Romam. Mehercule vna congreſsio noſtra vel ſeuera, vel iocoſa, erit pluris.i. maioris precii ac valoris ſeu æſtimationis, propter voluptatem, quam ex ea caperemus, quam ſup.ſint non modo.i.non ſolū hoſtes.ſ. Britanni, quorum cōgreſsio, ſi victi fuerint, plurimi eſſet facienda: ſed ridet Trebatium, qui viſus eſt eorū congreſſum vitauiſſe, ſed etiā Hedui populi in Burgundia fratres noſtri.i. populi Romani, antiquo iure: vnde grata deberet eſſe Trebatio congreſsio hoſpitalis cum illis, aut ſenſus eſt pluris faciendum Ciceron. & Trebatii congreſſum, quam illius, & hoſtium, aut ſociorū pop.Rom. cum hoſtes timeat, ſociis pax charus aut clar' ſit, Sane vt Cornelius Tacitus lib. 11. ſcribit: Hedui primi ſenatorum ius in vrbe adepti ſunt, datum id fœderi antiquo: & quia ſoli Gallorum fraternitatis nomen cum pop.Ro. vſurpant, quod etiam Plutar. in vita Cæſaris atteſtatur, Quare fac vt ſciam quam primum.i. valde cito, de rebus tuis: nam ſup. iuuero te, aut conſolando aut conſilio, aut re.i.auxilio, et ope. Vale.

GISBERTI LONGOLII LEMMA.

Hortatoria eſt epiſtola, qua conſulit Trebatio, vt ad vrbem non temere ſe conferat.

CICERO TREBATIO S. D. 11

Niſi ante Roma profectus eſſes, nunc eam certe relinqueres: quis enim tot interregnis iureconſultum deſiderat? ego omnibus, unde petitur hoc conſilij dederim, ut à ſingulis interregibus binas aduocationes poſtulent. ſatis'ne tibi uideor abs te ius ciuile didiciſſe? ſed heus tu, quid agis? ecquid fit? uideo enim te iā iocari per literas. hæc ſigna meliora ſunt, quàm in meo Tuſculano. ſed quid ſit, ſcire cupio. conſuli quidem te à Cæſare ſcribis: ſed ego tibi ab illo conſuli mallem. quod ſi aut fit, aut futurum putas perfer iſtam militiam & permane: ego enim deſiderium tui ſpe tuorum commodorum conſolabor ſin iſta ſunt inaniora, recipe te ad nos: nam aut erit hic aliquid aliquando: aut ſi minus, una mehercule collocutio noſtra pluris eſt, quàm omnes Samarobrinæ. deniq; ſi te cito retuleris ſermo nullus erit: ſin fruſtra diutius abfueris, non modo Laberiū, ſed etiam ſodalem noſtrum Valeriū pertimeſco: mira enim perſona induci poteſt Britannici iureconſulti. hæc ego non rideo, quamuis tu rideas. ſed de re ſeueriſsima tecum, ut ſoleo iocor: remoto ioco, tibi hoc amiciſsimo animo præcipio, ut ſi iſtic mea commendatione, tuam dignitatem obtinebis, perferas noſtri deſiderium, honeſtatem, & facultates tuas augeas. ſin autem iſta frigebunt, recipias te ad nos. omnia tamen, quæ uis, & tua uirtute profecto, & noſtro ſumma erga te ſtudio conſequere.

bitroe aduerſarii ſuperioribus, aut eo minus ſuo loco poſitam epiſtolam, cum in illis non affirmet Cicero, in Britanniam profectum Trebatium. Neq; ſimile veri eſt, toto exercitu eſſe profectum in Britanniam Cæſarem, vt nihil copiarum in Gallia relinqueret. Sed cum in eam inſulam expeditatio pararetur, aut iam eſſet cœpta, putabat profectum eo Trebatium, aut profecturum ſperabat. nam quod eſt ſupra in epiſt. 1. ad Trebatium, ita legi conuenit, atq; diſtingui: Tu, qui cæteris cauere didiciſti, in Britannia ne ab eſſedariis decipiaris caueto, non vt eſt ab Aldo factum, Cauere didiciſti in Britannia; quibus enim caueret, cum in bello ſileant leges? { Quanquam vos nunc iſthic ſatis calere audio. { Ad timorem diſcrimenque belli pertinet: non auaritiam, quod ineptiſsime ratus eſt Clericus. Cælius: Quod tibi ſupra ſcripſi, Curionem frigere, iam calet. nam feruentiſsime concerpitur. Subſequens clauſula ſententiæ noſtræ ſubſcribit. { Quem antea ne andabatam quidem defraudare poterat } vel ludum ipſum Andabatam forte dicit puerorum, qui clauſis oculis pugnarent: a quo ne ipſo quidem tametſi leuiſsimo reuocare Trebatium poſſent antea. vel, ipſum Trebatium andabatam.i.quem ne cū clauſis tibi quidem oculis nos pugnaremus, fraudare poteramus quin nos intuere, niſi ſpectaculum eſſedariorum ſpectare noluiſti. Iocatur autem in eſſedariis, qui tametſi Romæ in ludis, ac ſpectaculis adhiberentur, in Britannia tamen pugnatores erant. Inde illud, Ne ab eſſedariis decipiaris, caueto. Quod ad narationem pertinet Plutarchus illud ſcribit: In Britannia quoque, inquit de Cæſaris militibus, primis centurionibus in paluſtrem, & aquoſum incidentibus locum, feruentes incubuere hoſtes. Tum prælium inſpectāte Cæſare, miles quidam in medio irripuit, plurima conſpicuæ fortitudinis oſtentans opera. Verſis in fugam Barbaris, Centuriones reduxit incolumes. ille ægre cunctos euadens, in limoſam ſeſe deiecit paludem quam nunc pedibus commeans, vix tandem omiſſo ſcuto traiecit. Id illud eſt opinor quoquo, quod timuerat Cicero, nunciatumq; Romæ dicit: non ficta illa exercitatio, quam ſentire videtur interpres.

[redacted]

VIC. QVEM Antea ne Andabatam quidem } nobis hic communem, vulgatamq; lectionem ſecuti ſumus, nulla re ab antiqua diuerſam. alii. { Ne anabata quidem } legendum putant, permutato vocabulo, & caſu. Nos tutius affirmare poſſumus de integritate huius verbi, & quam de ſignificatu reſpondere. Nonius certe ſæpe Varronem Andabatis citat. Eraſm. putat hic Andabatam vim prouerbii habere, quo etiam ſæpe Diuus Hieronymus vſus ſit, quos locos diligenter ille colligit, vt cum nihil amplius viderim, malim, ea ab eo peti. quam hic nulla neceſsitate deſcribere. Nec tamen vir ille eruditiſsimus potuit originem huius peouerbii aperire, fuerint enim populi Anabatæ clauſis oculis pugnare ſoliti, an gladiatores quidam, qui ſic in aduerſarium tenderent, ſeu potius luſus genus, ſe non compertū habere ingenue fatetur, etſi in vltimam ſententiam potius inclinat.

AV. AN. AVT Conſolando, aut cōſilio, aut te iuuero } Senarius integer e Terentii Heautontimorumeno translatus in hunc locū ſic enim in ea fabula, act. 1. Scena. 1. cum Mitione loquens Chremes inducitur iſthuc, quicquid eſt, fac me, vt ſciam. Ne retice, ne verere, crede inquam mihi. Aut conſolando, aut conſilio, aut re iuuero. Terentius porro, vt opinor, a Plauto paucis immutatis accepit apud quem in Pſeudulo, actu primo, ita loquitur Pſeudulus ſeruus: Fac me certū quid tibi ſit, iuuabo aut re, aut opera, aut conſilio bono.

EB. OR. NE Frigeas } nihil facias. { Calere audio } bello. { Spectare } quia addit eſſedarios, qui milites ſunt, & aurigæ, qui in ſpectaculis ſpectari ſolent. { Andabatam } Vide Eraſmi prouerb. { Fratres noſtri Hedui } Sic ad Atticum: Hedui fratres noſtri

ERN. pugnant.

ETI. QVOD Si in Britanniam quoq; profectus eſſes } Non ar

ASCENSIVS.

Niſi hortatur Trebatium, vt libenter abſit ab vrbe, quia ſi adeſſet cuperet abeſſe, propter ſeditiones ciuiles, monetque vt res ſuas diligenter curet. Ordo eſt: Niſi profectus eſſes: ideſt diſceſsiſſes, Roma, tu certe relinqueres nunc eam. Quis enim deſiderat iuriſconſultum tot interregnis: ideſt vacationibus regnorum, cum omnes in ſenatu regnare velint, & nulli ab aliis admittantur, aut vacationibus in conſulatu, cum qui conſules dicerentur interreges, inter ſe concordari non poſsint? Ego dederim.i.velim dediſſe omnibus, vnde: ideſt a quibus petitur ſupple conſilium, ſupp. hoc conſilii, vt poſtulent binas aduocatione: ideſt patrocinia aduocatorum, aut iura aduocandi, a ſingulis interregibus: ideſt magiſtratibus, ad quos conſulatu, & olim regno vacante ius conſulis, ac

regis pertinebat, ideo autem binas, quia cum toties mutarentur per ſeditionem, ſingulæ non ſuffeciſſent, & tamen dicit, vt dicit Huber vix vna pro. v. diebus aduocatio peti poſſet, vnde iocando addit. Videor ne tibi didiciſſe ſatis ius ciuile abs te, hoc eſt dederim ne tale conſilium ſatis ex ſententia iuriſcōſultorum? Sed heus tu, quid agis? ecquid fit. ſ. a te? Video enim te iam iocari p literas.

-tum vrbis verſus eſt, creati ꝙ conſules ſunt Domitius ac Meſſala. Sed cum poſtea res ad interregnum rediſſet, ſermoneſq; multi de dictatore iterum excitarentur, vim extimeſcens Cato, cenſuit legitimum quendam magiſtratum Pomp. dandum, & imporam illam dictatoris potentiā atq; tyrannidem abolendam. Qua in re Bibulus Pomp. inimicus, prior in ſenatu rogationem

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Iocatur Cicero in diſſentientes Trebatij profeſſiones Fieri enim non poteſt, vt Epicureus, qui vtilitatis gratia omnia facit, recte iuſtitiam adminiſtrare poſſit.

M. CICERO TREBATIO. S. D. 12

Mirabar, quid eſſet, quod tu mihi literas mittere interMiſiſſes. indicauit mihi Paſa meus Epicureū te eſſe fa

Hæc ſigna. i. indicia animi tui ſunt meliora quam ſup. erant in Tuſculano meo. ſ. agro cum villa, vbi triſtis Trebatius lōge aberat a iocis. Sed cupio ſcire quid, ſit. ſ. quod ita animum mutaſti. Scribis quidem te conſuli. i. conſilium peti a Cæſare, ſed ego mallē conſuli. i. proſpici, & prouideri, ac rem vtilem fieri tibi Cæſare. Quod. ſ. a Cæſare tibi conſuli, ſi aut fit aut putas futurū pſer. i. ad finem vſq; fer iſtam militiam, & permane. ſ. apud Cæſ. vſq; ad finem belli. Ego. n. conſolabor. i. quaſi per conſolationem medicabo, & ſuſtinebo deſideriū tui i. quod habeo ex abſentia tua ſpe tuorum commodorum. i. quam habuero de cōmodis tuis. Sin autem. i. ſed ſi, iſta. ſ. quæ ſperem, ſunt inaniora. i. nimis inania, recipe i. reduc quaſi in locum vtiliorum te ad nos, nā, aut aliquid. ſ. commodi erit hic. i. Romæ aliquando, aut ſi minus. i. ſi non ſup. erit hic aliquid, mehercule vna collocutio noſtra erit pluris. i. maioris emolumenti, & voluptatis, quam omnes Samarobrinæ. i. ciues eius vrbis in Britannia, ſi fuerint a te capti, aut cæſi. Deniq; ſi retuleris. ſ. e Britannia te cito, ſermo. ſ. de re ac conſtantia tua, erit nullus quia omnes putabunt te remiſſum a Cæſ. aut noluiſſe ſuſcipere conditiones ab illo oblatas, ſi abſueris diutius fruſtra. i. nihil conceſſo a Cæſ. ego pertimeſco nō modo Laberium equitem Romanum in loquendo, & mordendo liberrimum, qui ne Cæſari quidem pepercit acerrimis verbis in eum inuectus, cum iam admodum ſenex iuſſus eſſet a Cæſ. mimos agere, vt autor eſt Macrob. in Saturnalibus, ſed etiam Valerium ſodalem. i. conuictorem noſtrum, quia mira. i. multum ridicula perſona iuriſconſulti Britannici hoc eſt tui poteſt induci. ſ. in fabulam de te factam. Ego non rideo. i. non ridendo puto aut non dico ioco, quamuis tu rideas, ſed iocor tecum, vt ſoleo de re ſeueriſsima q d. illud Horatianum. Quanq̄ ridentem dicere verum, Quid vetat? Ego præcipuo tibi hæc animo amiciſsimo, ioco remoto. ſ. cum remitto, vt ſi obtinebis. ſ. apud Cæſar. vbi nunc es, tuam dignitatem. i. locum honoris te digni, cōmendatione mea. i. per commendationem meam, perferas. i. ad finē vſq; feras, deſiderium noſtri, & ſup. augeas honeſtatem, & facultates. Sin autem. i. ſed ſi, iſta. i. dignitas & facultates, frigebūt: i. frigide obuient tibi, recipias te ad nos. Tu enim conſequere i. obtinebis. ſ. Romæ, omnia quæ vis, profecto, & i. ſimul, virtute tua, & ſtudio noſtro ſummo. i. maximo, erga te.

rulit, vt vnicus conſul Pomp. decerneret. Aut. n. inquit, Reſpub. ab inſtante turbine ſalua fiet, aut optimo parendū erit. Hæc ſententia cum ꝓpter oratorem monſtroſa videretur, ſurgens Cato, expectationem præbens quod Bibulo contra dicturus eſſet ſilentio acto, eidem innixus eſt a ſeſe illam inquiens minime afferendā fuiſſe, ſed ab alio illatam comprobare, iubereque in ipſam iri, quencunq; magiſtratum magis eligens, quam neminem, Pompeiumq; exiſtimans ea tempeſtate ſalubrius q̄ alium eſſe præfecturum. Quo a ſenatu, ſuſcepto decretum eſt, vti Pomp. conſul creatus, ſolus magiſtratum gerat: ſicq; collega opus eſſet, nō ante duos menſes experimento doctus collegam ſumeret. Sic ergo per Sulpitium interregem Pomp. conſul factus. Quod autē, & verba iuris ciuilis ſniamq; retuliſſet (nam & vnde petitur, & poſtulare aduocationes, & conſilium dare ad ius ciuile pertinēt) ſubiicit, Satis ne tibi videor abs te ius ciuile didiciſſe? non vt illeretur, quod legibus ea res prohiberetur. Vnde petitur quamuis ad reos ſæpe referatur, hic ego iuris ipſos conſultos, a quibus cōſilium peti ſolet, acceperim quod venuſte dictum eſt a Cic. Appianus, his perturbationibus vrbem per octo menſes caruiſſe magiſtratibus, eſt autor. Cic quoq; ad Atti. 4. Res iuit (nam ita ſcribi malim) ad interregnū, & eſt nōnnllus odor dictaturæ. Sermo quidem multus. qui et Gabinium apud timidos iudices adiuuit. Et in alia. Et eo magis nunc concitare dictaturam, fauore iuſtitio, & omnium rerum licentiæ. { Hæc ſigna mei ſunt, quam in meo Tuſc. } Ludit in ſignorum ſignificatione duplici: quod & ſignificationes notat, & imagines pictas fictaſve. ſimul & ad æs alienū, a ſe illa ſignorum coemptione cōtractum, locatur de quo non multo poſt ad Gallum hoc ipſo lib. eſt epiſto. vbi hæc: Martis vero ſignū quo mihi pacis autori? gaudeo nullom Saturni ſignū fuiſſe. hæc. n. duo ſigna putarem mihi æs alienū attuliſſe Mercurii mallem aliquod: fuiſſet felicius puto, cū Auianio tranſigere poſſemus. Et ante, Tu aūt ignarus inſtituti mei, quāti ego genus omnino ſignorum omnium non æſtimo, tāti iſta. iiij. aut. v. ſumpſiſti. Et mox: Exedria quandam mihi noua ſunt inſtituta in Porticula Tuſculani, ea volebam tabellis ornare. Et ad Atti. li. 1. Quæ mihi antea ſigna miſiſti, ea nondum vidi in Formiano ſunt quo ego nunc ꝓficiſci cogitabam. illa omnia in Tuſculanum deportabo. Caietam, ſiqn̄ abundare cœpero, ornabo. Item, Quæ tibi mandaui, & quæ tu intelliges conuenire noſtro Tuſculano, velim, vt ſcribis, cures, quod ſine moleſtia tua facere poteris. Et. 4. epiſt. Tu, velim, ſi qua ornamēta gymnaſio reperire poteris, quæ loci ſint eius, quem tu non ignoras, ne prætermittas. Nos Tuſculano ita delectamur, vt nobiſmetipſis tum deniq;, cū illo venimus, placeamus. Et epiſt. 5. 6. 7. Et aliubi: Tuſculanū, & Pompeianum me valde delectant, niſi quod me illū ipſum vindicē æris alieni ære non Corinthio. ſed hoc circonforaneo obruerūt. Interpres vero ſtulte diuinare maluit, q̄ tacere.

PAV. MAN. OMNIBVS Vnde petitur } Debitoribus ita etiā de oratore lib. 1. 97. homo ex diſertorum numero poſtulabat, vt illi, vnde peteretur, vetus atq; vſitate exceptio daretur, cuius pecuniæ dies fuiſſet apud iuriſconſultos frequens eſt locutio.

SEBA. CORR. INTER Regnis } Poſt M. Meſſalam, & Cn. Domitium Coſs. { Hæc ſigna } te iocari: { Quam in meo Tuſculano } ſigna; hoc eſt ſtatuæ ſiue imagines pictæ. { Samarobrinæ } in Gallia Belgica, vbi Cæſar trinis hybernis hyemare conſtituit. hāc Cameracenſem vrbem quidam nunc vocant. { Laberium } D Laberium poetam, ſcribendis mimis clarum, & mordacem. { Valerium } fortaſſe Catullum. { Pertimeſco } ne in te ſcribant, vel dicant. { Induci } a poetis.

BERN. RVTI. QVIS Enim tot interregnis iuriſcon. deſide. } Interregna intelligit, de quibus Plutar. in Pompeio, quæ in hæc tempora inciderunt: Cæterum, inquit, vt dilata Comitia ſunt, ciuibus largitione corruptis Pompeiuſq; interregnum deſpexit rumor extemplo ad dictatorem exortus in vrbe eſt. Hunc Lucilius tribunus plebis primum efferre eſt auſus, plebi ſuadens, vti Pompeium dictatorem declararent. Verum cum his obſiſteret Cato, Lucilius fere ſe tribunatu abdicare coactus eſt. Pompeium tum amicorum multi excuſauere, quod magiſtratum illum nō quæſiuiſſet, pro eo nil obſecrauiſſet, cumq; haud voluiſſet. Quæ cū laudaſſet Cato, Pompeium exhortatus eſt ad Reip. curam recapeſſendam, ob quæ veritus Catonem ille, ad priorum orna-

EXPO. EIV. QVIS Enim tot inte. iurecon. deſi. } Ad Q. fra. Cic. in Galliam ſcribens: Erat nonnulla ſpes comitioꝝ, ſed incerta, erat aliqua ſuſpicio dictaturæ, ne ea quidē certa. Et alio loco: Res vr̄ ſpectare ad interregnū. Coſ. comitia habere cupiunt: rei nolunt. & alibi. Res ꝓlatæ, ad interregnū comitia adducta. rumor dictatoris iniucundus bonis: Et infra: Video Meſſalam noſtrum Coſs. ſi per interregem, ſine iudicio: ſi per dictatorem, tn̄ ſine periculo.

[redacted]

AS. Mirabar &c. intellexerat Cic. Trebatium effectū Epicureum, qd̄ deteſtatur, dicens. Mirar quid eſſet, q̄ tu intermiſiſſes mittere literas mihi. Paſa meus. ſ. amicus vetus

indicauit

*tiū. ò caſtra præclara: quid tu feciſſes, ſi te Tarētum, & non Samarobrinam miſiſſem? iam tum mihi non placebas, cum idem intuebare, quod & Titius familiaris meus. Sed quo nam modo ius ciuile, defendes, cum omnino tua cauſa * facias, non ciuiū? ubi porrò illa erit formula fiduciæ, V T inter bonos, bene agier oportet? quis enim eſt bonus, qui facit nihil, niſi ſua cauſa? quod ius ſtatues communi diuidundo, cum commune nihil poßit eſſe apud eos, qui omnia uoluptate ſua metiuntur? quomodo autem tibi placebit Iouem lapidem iurare, cum ſcias Iouem iratum eſſe nemini poſſe? quid fiet porrò populo Vlubrano, ſi tu ſtatueris * πολιτεύεσθαι non oportere? quare ſi planè à nobis deficis, moleſte fero: ſin Panſæ aſſentari commodum eſt, ignoſco, modo ſcribas aliquando ad nos quid agas, & à nobis quid agi, quid fieri, aut curari uelis.* Vale.

Iudicanti mihi te factum eſſe Epicureum: ideſt voluptati ſtudentem, & omnia ad commoda propria referentem. O caſtra præclara. Ironia eſt: quaſi dicat ò præclare tecum in caſtris actum, cum in tantam dementiam deueneris, quid feciſſes, ſi miſiſſem te Tarentum: ideſt in eam ciuitatem Calabriæ, vbi voluptuoſe viuitur? vnde Iuuen. Atque coronatum, & petulans madidumque Tarentum. non Samarobrinam: ideſt in eam vrbem Britanniæ regiones frigidæ, & bellicoſæ. Tu non placebas mihi tantum: ideſt ab eo ſtatim tempore, cum intuebare: ideſt inſpectabas inhiando, q &: ideſt, & Titius. alij legunt Ethitius familiaris meus: ideſt ad lucrum aut voluptatem, vt ille. Sed quonam modo defendes ius ciuile: ſcilicet quod profiteris? cum facias omnia cauſa tua: ideſt proprij commodi, non ciuium, cum ius ciuile dictum ſit, eo quod ciuium vtilitati conſulat. Porro: ideſt ſed profecto, vbi erat illa formula fiduciæ: ideſt illa lex: & regula iuris, e qua fiduciam habeamus, videlicet inter bonos &c. Quidam textus habent, vt inter, &c ſed videtur particula, vt redundare, niſi ſit oportet agier: ideſt bene, vt ideſt veluti inter bonos: ideſt perinde, ac decet inter bonos agi. Formula autem eſt vt dixi lex, aut regula, vt libro tertio offici. Nondum enim eſt Aquilius protulerat de dolo malo formulas. Quis enim eſt ſupple bonus, qui nihil facit cauſa ſua? quaſi dicat nullus, & ita formulæ illi non eſſet locus, aut quis: ideſt qualis eſt? quaſi dicat inhumanus, & auarus eſt &c. Quod ius ſtatuere ſupple de communi diuidendo, cum nihil poſsit eſſe commune apud eos, qui metiuntur omnia: ſcilicet bona ſua voluptate: ideſt qui nihil ducunt bonum niſi vnde ſingulariter capiunt voluptatem? quaſi dicat nullum. Autem: ideſt ſed quomodo placebit tibi: ſcilicet ex iure Romano, iurare Iouem lapidem: ideſt repreſentatum per lapidem, quem iurans in mano tenebat? Sicut enim nunc quidam iurant Brachium ſancti Antonij, aut ignem ſacrum, ita olim Iouem lapidem, tenentes: ſcilicet lapidem: ac dicentes, vt Feſtus Pompeius dicit: Si ſciens fallam: me Dieſpiter ſalua vrbe arceque bonis eiiciat, vt ego hunc lapidem. quo dicto, lapidem eiiciebant, cum ſcias: ſcilicet ex paradoxo Epicuri, qui dicebat Deum non curare mortalia, & quod Deus, vt dicit Lucan. Nec bene pro meritis capitur, nec tangitur ira. Iouem nemini poſſe eſſe iratum? Porro quid fiet populo Vlubrano: ideſt, colenti Vlubras oppidum Italiæ ſatis deſertum, de quo Horatius, Eſt Vlubris, animus ſi te non deficit æquus. ſi tu ſtatueris non oportere πολιτεύεσθαι: ideſt adminiſtrare Rempublicam quaſi dicat ab omni Politia deſerentur. Quare fero moleſte: ſi deficis: ideſt deſciſcis, plane a nobis: ſcilicet Stoicis, ſin: ideſt ſed, ſi commodum eſt: ſcilicet tibi aſſentari Panſæ. ſ. Epicureo, ignoſco, modo: ideſt dummodo ſcribas aliquando quid agas, & quid velis agi, quid fieri, aut curari a nobis. Vale.

VIC. QVOD Et Titius familiaris meus } Diuerſa ab hac ſcriptura eſt in Mediceo codice, ita enim ibi legitur. { Quod Zeius familiaris meus } Quare accurate videndum eſt an { Seius } legi debeat; quod ſane mihi non diſplicet: pro S, enim antiqui librarii, ac ſcribi Z: ſæpe ponebant, quod Romæ in multis lapidibus viſitur, & a doctis ac diligentibus viris adnotatum eſt. Seius autem Ciceroni familiaris erat, quod intelligitur his verbis ex epiſtola ad Varronem. 122. Cœnabam apud Seium: cum vtrique noſtrum redditæ ſunt a te literæ. 166. Cognoſce ex M. Seio arbitror, qui noſtro ſermoni interfuit. Qui hoc nomen crebro legum interpretes vſurpant, & Trebatius iuriſconſultos erat: ideo (ut opinor) aliquid, cum locum mendoſum putarent. { Et Titio } repoſuerūt: } Formula fiduciæ vt inter bonos bene agier oportet } Conſentiunt priſci, quos vidi, codices cum impreſsis. Et nobiliſsimos omnium Mediceus eandem, quam volgati libri lectionem ſeruat: aliis doctoribus quid faciendum ſit, iudicandum relinquo: ipſe contra tot exemplariorum conſenſum nihil auſim ſtatuere.

PAVL. MANV. FIDVCIAE, Inter bonos bene agier? quis } Ita legitur In libro manu ſcripto. & Sane crediderim: non aliter hunc locum eſſe ſcribendum. etſi priorem lectionem conſeruarim. voces enim illæ. { Vt, & Oportet } quæ ſunt in impreſsis additæ ſunt ab imperito, qui locutionem parum integram crederet; cum alibi a Cicerone Iureconſultorum formulas ſine verbo citari non animaduertiſſet, vt de Officio libro tertio. In fiducia (inquit) inter bonos bene agier? codices enim vetuſti non habent. { Vt } & ibidem paulopoſt. Cum dicitur: inter bonos bene agier, quicquam agi doloſe, aut malitioſe potes? in Topicis etiam. 226. vbi eadem hæc vſurpantur verba manuſcripti codices ab impreſſa lectione diſſentientes, noſtram ſententiam confirmant, quam etiam Romæ doctiſsimis hominibus probaui.

*al. facias, vbi.

*.l. res publicas cegi.

SEBAS. CORR. TARENTVM } quod molle dicitur, & molles homines redit. { Samarobrinam } Vbi ſunt homines duri, & feroces. { Et Titius } In antiquis libris varia eſt lectio: Etcius, Ethicius, Cattius. Quare difficilis eſt coniectura: quomodo ſit legendum Catius qui fuit Epicureus, fortaſſe reponi poſſet. niſi magis placeret Atticus qui, & Epicureus, & Ciceronis familiaris fuit. quod nemo eſt qui neſciat. { Facias } Al. facies, vt Epicurei: qui dicunt ſapientes omnia ſua cauſa facere { Non ciuium } Hæc dua verba non ſunt in veteribus libris. { Inter bonos bene agier oportet } inter bonos bene agier oportet, & ſine fraudatione libro tertio de offci. { Communi diuidun. } rerū communium diuiſioni, qua de re in eo legis capite agitur. { Iouem lapidem } Epiſtola prima huius libri. { Cum ſcias } vt Epicurei: qui nihil ea verentur: quam ne dubitare aliqua de re videantur. { Iouem iratum } Epicurus enim dicebat: Deos nec ſibi fingere vllam moleſtiam: nec alteri quærere πολιτεύεσθαι: Rempublicam adminiſtrare. { Non oportet? } Dicebat Epicurus: Rempublicam capeſſere hominem bene ſanum oportere { A nobis } Academicis { Pāſæ } qui & ipſe Epicureus eſt: & αὐτὸν ſequitur, epiſtola decimanona: libro decimo quinto.

BERNAR. RVTIL.

QVOD Ius ſtatues communi diuidundo? } Ex iure ciuili ſumpta locutio: apud quod titulus eſt omnium diuiſioni agitur. nam is qui eſt de rerum diuiſione: alium habet tractum: videlicet in quot ſpecies res diuidantur, quod: ſcilicet aliæ ſacræ: aliæ ſanctæ: aliæ religioſæ: quædam publicæ: quædam communes: vt eſt adhuc in libris iuris ciuilis in quo deridicula eſt Hubertini confidentia.

[redacted]

OSBERTI LONGOLII LEMMA.

Diuturni ſilentij cauſam dicit, quam cum Trebatius non accipere uide ri dreatur, ex occaſione in aptiſſimam iocãdi materiam deſcendit.

M. CICERO TREBATIO S. D. 13

*ADeo ne me iniuſtum eſſe exiſtimaſti, ut tibi iraſcerer, quod parum mihi conſtans, & nimium cupidus decedenti uiderere, ob eamq; cauſam me arbitrarere literas ad te iandiu non miſiſſe? mihi perturbatio animi tui, quam * primis literis perſpiciebam, moleſtiam attulit: neq; alia fuit ulla cauſa intermiſsionis literarum, niſi quod: ubi eſſes, planè neſciebã. hic tu me etiam inſimulas, nec ſatisfactionem meam accipis. audi mi Teſta: utrum ſuperbiorem te pecunia facit, an quod te imperator conſulit? moriar, ni (quæ tua gloria eſt) puto te malle à Cæſare conſuli, quam inaurari, ſi uero utrunq; eſt: quis te ferret præter me, qui omnia ferre poſſum? ſed ut ad rem redeam, te iſtic inuitum non eſſe uehemẽter gaudeo: & ut illud erat moleſtum, ſi hoc eſt iucundum. tantum metuo ne artificium tuum tibi parum proſit: nam, ut audio, iſtic, Non ex iure manu conſertum, ſed mage ferro Rem repetunt, & tu ſoles ad uim faciendã adhiberi? neque eſt, quod illam exceptionem in interdicto pertimeſcas, quod tu prior ui hominibus armatis conueneris: ſcio enim te non eſſe procacem in laceſſendo. ſed ut ego quoq; te aliquid de noſtris cautionibus admoneam, Treuiros uites cenſeo: audio capitales eſſe: mallem, auro, argẽto, ære eſſent. ſed alias iocabimur. Tu ad me de iſtis rebus omnibus ſcribas uelim quã diligentiſsime.* Ad. III. Non. Mart. *Vale.*

ASCEN. ADeo nec. Dicit ſe intermiſiſſe dare literas ad Trebatium non quia iraſcebatur illi, ſed quod neſciebat vbi nam ille eſſet, iocanſq; vocat cum ſuperbũ, monetq;, vt Treuiros præſertim prouocare timeat. Ordo eſt. Ne.i. an exiſtimaſti.i. iudicaſti me eſſe adeo iniuſtum, vt iraſcerer, quod viderere idest videreris mihi parum conſtans, & nimium cupidus decedendi, & arbitrarere me non miſiſſe iandiu literas ad te ob eam cauſam. ſ. quod tibi iraſcerer. Perturbatio animi tui, quam perſpiciebam primis literis tuis, attulit mihi moleſtiã neq; vlla alia cauſa intermiſſionis literarum fuit, niſi quod neſciebã plane.i. omnino vbi eſſes. Tu inſimulas.i. occulte arguis, & accuſas etiam hic.i. in hac purgatione mea, nec accipis ſatiſfactionem meam .i. purgationem qua tibi conor ſatiſfacere. O mi, blandiendi vox, Teſta.i. tu Trebati, qui & Teſta appellaris, appellatur enim Trebatius Teſta, ſed affectanter Teſtam nunc vocat, quaſi durum, & fragilem, & ita inaniter de iuribus ſuperbientem, audi ſup. quod quæro, & dic verum.i. quod duorum facit te ſuperbiorem pecunia, an quod Cæſar conſulit te.i. petit conſilium a te? Moriar ni.i. niſi, puto te malle conſuli.i. conſilium peti, a Cæſar. quam inaurari.i. honore portandi aurei ornamenti. decorari, quæ.i. quia, ita magna eſt gloria.i. cupiditas gloriæ tuæ. Si vero vtrunq; eſt.i. quod & pecunia, & quod Cæſar te conſulit, te ſuperbum facit, quis feret.i. tolerabit te præter me, qui poſſum ferre omnia: ideſt etiã ſuperbiſſimos mores tuos q.d. nemo. Sed vt redeam ad rem, ego audeo vehementer te non eſſe iſtic inuitum, & vt: ideſt quemadmodum, illud.ſ. te ſuperbum factum eſſe erat moleſtum, ſic hoc ſup. eſt iucundum. Ego tãtum: ideſt duntaxat, metuo, ne artificium tuum.i. peritia iuris proſit tibi parum. Nam vt audio, non manu conſertum ex iure ſup. eſt iſtic: ideſt in Anglia, hoc eſt non iudicantur res legitime ex iniectione manus per legitimas actiones, more ciuili, ſed repetunt rem. ſ. ablatã, aut debitam aliòqui, magis.i. frequentius, Ferro: ideſt vi armorum & tu ſoles adhibere facundiam: ideſt, naturalem eloquentiam tuam, ad vim.i. violentiam, hoc eſt tu ſoles vim aliorum reprimere eloquentia tua. Neq; eſt ſup. cauſa aut legitima ratio, hoc eſt non oportet, quod tu pertimeſcas. ſ. agendo in Britannia, illã [redacted] iocabimur alias.i. alio tempore. [redacted] Romæ, ad tertium Nonas Martias.

* a.i. proximis.

VICT. [redacted] Ennii verius ſcrip[redacted] reliquum enim poſterioris in nullis antiquis legitur. quidam minime neceſſariam partem repoſuerũt, eaq; verba omiſerunt. quæ & in antiquis leguntur, & ſententiam integriorem, & concinniorem reddunt, cum ſtatim illum interroget an & ipſe ad vim faciendam adhiberi ſoleat. qui autẽ hæc viderant, ii quoq; parum caſtigata ſcripſerunt. { Non } enim incommode importuneq; de ſuo addiderunt. Nollem tamen ea cum Ennij verbis coniuncta eſſe, quod vitio librariorum factum eſt in noſtris codicibus: ſeparentur igitur ab illis cum verbiſq; Cic. coniungantur. Quod etiam ſequitur. { Quod tu prior vi hominibus armatis non veneris } de quo tot diuerſæ ſententiæ, cõcertationeſq; fuerunt, ſcripſimus vt in mediceo eſt. nam lectionem eius libri ſynceram, & integram eſſe credimus, vt qui immutare aliquid velint, potius corrumpant, quã corrigant. nam verba eſſe interdicti patet. inueniũtur ea in oratione pro Cæcinna multis locis, & in Pãdectis ſæpius. Hũc autem eorum ſenſum eſſe exiſtimamus, vt dicat Cicer. non eſſe Trebatio pertimeſcendam exceptionem illam, qua vtuntur illi ad Prætorem, qui cum confeſſi ſint ſe deieciſſe, clamant tamen ſe non interdicto teneri, nec debere reſtituere, nam ſe prius ab aduerſariis in hominibus armatis deiectos eſſe, ſubiungit enim, Scio te nõ eſſe procacem in laceſſendo, vt iniuriam origo a te orta eſſe poſſit. nam vt timidũ, & parui animi hominem taxat, & qui libenter pugnas, turbaſq; fugeret, & bello minime eſſet aptus: quibus enim valebat armis, in prælio vti non poterat. cum autem cum iuriſconſulto ſermo ſit, verbis iuris frequenter vtitur Cic. ioci cauſa.

PAV. MAN.

TREVIROS Vites cenſeo. audio capitales eſſe } Vt vnicuiq; quod ſuum eſt, Tribuamus, Petri Bembi, hominis, & dignitate, & omnium virtutum cognitione clariſsimi epiſtolam, qua huius loci ſententiam diligentiſsime, & ornatiſsime expoſuit, adſcribemus. non enim eos imitari placet, qui ex aliena induſtria ſibi laudem aucupantes, quæ ab aliis didicerunt, edunt pro ſuis, Petrus Bembus, Bernardino Sandro S. Quod hodie quærenti tibi a me de illis Cic. ad Trebatium verbis. Treuiros vites, cenſeo: audio capitales eſſe. mallem, auro, argento, ære eſſent. reſpondi, iocum eſſe, & multiplicem, & feſtiuum: qui quidem iocus in antiquis, & nummis, & ſcriptoribus deprehenderes, itaq; quoniam eramus in via, vtneq; libros, neq; nummos haberemus, reieci te in aliũ diem: id, ne te diutius torqueat, eſt eiuſmodi aut ioci cauſa, quod quidem Cice. ad illum ſcribens more ſuo fere ſemper facit, & Treuiri, & capitales in ambigui genere ſint poſita. nam cũ videatur monere illum, vt vitet Treuiros Galliæ populos, qui capitales, bellicoſiq; ſint. ludit cũ in Treuirorum, tũ in capitaliũ verbo. erat.n. Romæ magiſtratus, Triũuiri capitales: qui & Treuiri dicebantur, ſed qm̃ hoc ipſum Triũuiri non iterum in ambiguo poni poterat, cum eſſent etiã apud Romã. Triumuiri pecuniæ cudendæ: quos ita inſcribebãt. A.A.A. F.F. hoc eſt, Auro, Argento, Aere Flando, Feriundo: iocatur iterum in hoc verbo, Inditq; Cic. vt mihi quidem vĩ, belliſsime: addens, mallem Treuiros iſtos eſſe pecunioſos, quã bellicoſos, vt Cæſ. eos vincente, tu diteſceres. itaq; infert, mallem eſſe Treuiros auro: argento: ære, quã. ſ. capitales. Triumuiros aũt & Treuiros ſolitos dici: Liuius ſatis locuples eſſe teſtis põt: cuius ſunt hæc illi. quartæ Decadis. 10. Colonia Grauiſcæ eo anno deducta

eſt

eſt in agrum Etruſcum de Tarquinienſibus quondam captum, quina iugera agri data. Treuiri deduxerunt C. Calphurnius, Piſo P. Clo. Pulcher, C. Terentius Hiſter. Quod vero Triunuiri pecuniæ ſic, vt dixi, inſcriberentur, eſt apud me numus æreus ꝑ antiquus ita ſcriptus { C. Plotius. 3. vir. a. a. a. F. F. } ſunt & alij num aliorum nominum, eiuſdem tamen tituli, quos inſpicies, cum voles. Hæc ad te ſcripſi, cum domum rediſſem, & numos, ac librum ſuſcepiſſem amore tui admonitus, Vale. prid. Idus Iun. 1533.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Accuſat iocoſe Trebatium, quod nihil ad eum ſcribat.

CICERO TREBATIO S. D. 14

CHryſippus Vectius Cyri architecti libertus fecit, ut te non immemorem putarem mei: ſalutem enim mihi uerbis tuis nunciauit. ualde iam lautus es, qui grauere literas ad me dare homini præſertim propè domeſtico. quod ſi ſcribere oblitus es, minus multi iam te aduocato cauſa cadent. ſin noſtri oblitus es, dabo operam, ut iſtuc ueniam ante, quam planè ex animo tuo effluo. ſin æſtiuorum timor te debilitat, aliquid excogitata, ut feciſti de Britannia. illud quidem perlibenter audiui ex eodem Chryſip. te eſſe Cæſ familiarem. ſed mehercule mallem, id quod erat æquius, de tuis rebus ex tuis literis quã ſæpiſſime cognoſcere. quod certe ita fieret, ſi tu maluiſſes beneuolentiæ, quam litium iura perdiſcere. ſed hæc iocati ſumus, & tuo more, & nonnihil etiam noſtro. Te ualde amamus, noſq; à te amari tum uolumus, tum etiam confidimus. Vale.

SEBA. COR. PRIMIS } Al. vnis { Artificium tuum } ius ciuile. { Ex iure manu conſertum } hæc verba ſunt loco Romani caſus. lege Gellium lib. 20. ca. 9. { Exceptionem } adiunctionem, quæ in interdicto addi ſolebat, ſine qua tamẽ fieri poterat. { Interdicto } de vi hominibus armatis ſiue, vnde vi. { Quod tu prior vi hominibus armatis non veneris } Si hæc ſunt exceptiõis verba, negatio tollatur neceſſe eſt: quoniam Prætor in interdicto eũ alloquebatur, qui deieciſſet, qui ſine dubio prior venerat, ſin Ciceronis ſunt ad Trebatium, negatio legi põt { Noſtris } Treuiros. Hic iocatur Cicero. nam Treuiri ſunt inter Belga populi, ſed Romæ capitales, & monetarii. { Capitales } in Gallia quidem bellicoſos, & pernicioſos, ſed Romæ Treuiri (Treuiri enim dicebantur) capitales ii erant, qui carceris cuſtodiæ præerant. quos Soſia apud Plautum timet. { Auro, argento, ære, eſſent } Treuiri: qui ſic ab antiquis ſcribebantur. III. V. A. A. A. F. F. hoc eſt, triumuiri auro argẽto, ære flando, feriũdo.

BER. RVT. TANTVM Metuo, ne artificium tuum tibi parum proſit. nam vt audio, iſtic non ex iure manu conſertum, ſed mage ferrorem repetunt. & tu ſoles ad vim faciendum adhibere, neque eſt quod illam exceptionem interdicto pertimeſcas quod tu prior in omnibus armatus non veneris. Scio enim te non eſſe procacem in laceſſendo } Alii. Et tu ſoles ad vim faciendam adhiberi. Alii: Et tu ſoles ad vim facundiam adhibere. Quidam totum abolent, vt Manutius. Sed hoc proximum non ineptum quid tamen, ſi ita legatur? Et tu ſoles ad vim arcendam interdictum adhibere. vel, Et tu ſoles ius ad vim arcendam adhibere. Certe quòd ſubditur, ita legi oportet: Neq; eſt, quod illam exceptionem interdicto pertimeſcas, quod tu prior hominibus armatus conueneris. locatur enim tanquam cum imbelli iureconſulto, qui vim armatam iure legibuſq; repellere conſueſſet, nõ armis. Poſtulat autem locus, extorquetq; etiam, vt ex iure ciuili afferam, quæ loco interpretando ſatis eſſe videantur. Erat igitur conſtitutum erat interdictum, quo vteretur is, cui vi eriperetur poſſeſsio agri cuiuſpiam: quod alienis verbis: ideſt iuriſcõſultorum, quam noſtris declarare maluimus. Vlpianus titul. de vi & vi armata. ita ſcribit: Prætor ait, vnde tu illum deieciſti, aut familia tua deiecit, de eoque, quod æque ille tunc ibi habuit, tantummodo intra annum, poſt annum vero de eo quod ad eum qui vi deiecerit, ꝑuenerit, iudicium dabo. hoc iudicium proponitur ei, qui vi deiectus eſt. etenim fuit æquiſsimũ, vt deiecto ſubueniri: propter quod ad recuperandum poſſeſsionem hoc interdictum proponitur. Idem paulopoſt: Vim vi repellere licere. Caſsius ſcribit, idq; ius natura comparatur. Apparet autem, inquit, ex eo, arma armis repellere licere. Et mox: Sed, qui ꝑ vim poſſeſsionem ſuam retinuit, Labeo ait, non videri vi poſsidere. itemq; infra: Eum igitur, qui cum armis venit, poſſumus armis repellere, ſed confeſtim, non ex interuallo: dummodo ſciamus, non ſolum permiſſum reſiſtere, ne deiiciatur, ſed etſi deiectus quis fuerit, eundem deiicere, non ex interuallo, ſed ex continenti Iulianus quoque in eandem ſententiam: Qui poſſeſsionem, inquit, ſibi ereptam in ipſo congreſſu recuperat, in priſtinã cauſam reuerti potius quam vi poſsidere intelligendus eſt. Ideoq;

ſi te vi deiecero, illico tu me, deinde ego te, vnde vi interdictum tibi vtile erit. Diocletianus vero, & Maximinus Auguſti, recte poſsidenti ad defendendam poſſeſsionem, quam ſine vitio tenet, cum moderamine inculpatæ tutelæ vim propulpulſare licere reſcripſerunt. Inde infra ad Voluminium Cice. Vrbanitatis poſſeſsionem, amabo, quibus vis interdictis defendamus. Sane de iure manu conſertum ſuperſedemus huc afferre, cum ſint in eam rem nõ pauca a doctiſſimo antiquitatiſq; indagatori perſpicaci Budæo prouinciali homine in annotationib. Pãdect. conſcripta. tantum monemus, præter quæ ab illo cõgeſta ſunt, qui eſſe affirment, in veteri exemplari Cic. de Ora. non manu conſertum. ſed manum conſertum legi quod ea figura diceret, ire ex iure manum cõſertum: aut ex iure vocare manum conſertum. Ex iure enim. i. ſcdm ius vocabant aduerſarium in agrum, quo de controuerſia eſſet, vt manu in eam rem confererẽt, quo iure ſ. agebatur, cum res ſua vindicaretur, quam alius inuaſiſſet. Cice. lib. 1. de Orat. Aut te, inquit, ex iure manũ conſertum vocaret, quod in alienas poſſeſsiones tam temere irruiſſes. Hoc igitur veuſte dicit Cice. ſi interdictum vnde vi aduerſus Britãnos exercueris, non eſt tibi verendum, ne te illa exceptione repellant, quod eos prior tu de poſſeſsione armatis hominibus deieceris. neq; enim dubito, cum te norim non temere ſolere quẽquam vltro laceſſeres, dum tu ab eorum iniuria ſemper abſtinueris, ac per te perpetuo poſsidere Britanniam licuerit. Atq;, vt monui, iocatur Cic alioqui, ſi hæc ad iuris ſubtilitatem referantur, parum defendi poterunt. Vt obiter caueam iſtos ſeguleos, qui ne latũ quidem vnguẽ a regulis ſuis. i. Bartoli, diſcedi citra conuiciũ patiuntur, nec quo quid animo ſenſu ve dicatur, perſpicere poſſunt. Sed age, videamus id quoq; quid ſignificet. { Audio capitales eſſe, mallem auro, ar. ære eſ. } exiſtimo a multis eſſe translationem, ita tamen, vt auro, argento, ære eſſent, eadem figura ſit dictum, qua ſoluendo eſſe. i. habere vnde ſoluas ſi aurum argentumq; haberent. Supra, li. Britanniam, inquit, nihil eſſe audio neq; auri, neq; argenti. id ſi ita eſt, eſſedum aliqd rapias ſuadeo, & ad nos quamprimum recurras. Et ad Atticum Etiam illud iam cognitum eſt neq; argenti ſcrupulum eſſe vllũ in illa inſula. inde illud eſt infra eodem hoc lib. ad Curium. Attilius, q in Græciam cum legionibus miſſus eſt, maximo meo bñficio eſt. i. maximum habet meum, & a me beneficium. niſi forte eo loco malimus, beneficio eſt. ſ. miſſus, accipere, aut affectus, vt in aliis. Item, ſupra. { Moriar, ni (quæ tua gloria eſt) puto, te malle a Cæſare conſuli, quam inaurari } iocatur identidem : quod inaurari, & ditari eſt, & auro corpus cooperiri.

[redacted] { [redacted] } [redacted]

ASCEN. CHryſippus, &c. Conqueritur, vt videtur: ioco, ſed tñ ſerio quod Trebat. nihil ſcripſerat, dicens. Chryſippus Vectius libertus Cyri Archi tecti. i. principis ædificatorũ, fecit vt non putarem te immemorẽ mei: nunciauit. n. mihi verbis tui ſalutẽ. Tu es iam valde lautus. i. delicatus, qui grauare. i. grauaris, dare literas ad me præſertim homini prope. i. quaſi domeſtico, videlicet Cryſippo. Quod ſi oblit⁹ es ſcribere, minus multi cadent, ſup. a cauſa ſua. i. amittent rem in lite, te aduocato, cũ aduocati ſoleant defenſiones ſcribere. Sin tu es oblitus noſtri, dabo operam, vt veniam iſtuc. ſ. vbi tu es, antequam affluo. id eſt celeriter elabor, plane. i. omnino, ex animo tuo, Sin. i. ſed ſi timor æſtiuorum. i. bellorum, quæ proxima æſtate gerẽda ſint,

debilitat te, excogitata aliquid. i. aliquam occaſionem non proficiſcendi ad locum prælij, vt feciſti de Britānia, iam enim in Germaniam res tranſlata erat. Audiui quidem illud libenter ex eodem Chryſippo, te eſſe familiarem Cæſaris, ſed mehercule mallem id quod erat æquius. i. iuſtius videlicet, me cognoſcere quā ſæpiſsime ex tuis literis, quam ex relatu aliorum, de rebus tuis, quod certe fieret ita. i. quod tu faceres, ſi maluiſſes perdiſcere iura beneuolentiæ. i. in amicos quam litium. i. ſi tam, legē amicitiæ, quàm iuridicam calleres. Sed nos iocati ſumus hæc, & tuo more, qui libenter iocaris, & non nihil etiam noſtro: ſcilicet more. Nos amamus valde te & tum, i ſimul volumus, cū. i. ſimul confidimus etiam nos amari a te.

quam maxime diligat &c. Crede mihi tu nihil potes portare ex iſta prouincia. ſ. in qua apud Cæſ. militas, quod ſit iucundius, ſcilicet quam diligi a tali viro Cura vt valeas.

SEBA. CORRA.

ISTIC Eſſe } in Gallia. { C. Marii. } Epiſtola vigeſimaſeptima libri vndecimi.

[redacted]

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Familiaris epiſtola, qua dicit ſe abſentia Trebatij propter amorem torqueri Gratulatur deinde illi, quod Mario ſe inſinuauerit.

CICERO TREBATIO S. D. 15

Qvam ſint moroſi, qui amant, uel ex hoc intelligi poſt: moleſte ferebam antea te inuitum iſtic eſſe: pungit me rurſus quod ſcribis te eſſe iſtic libenter neq; enim mea commēdatione te non delectari facile patiebar: & nunc angor quicquam tibi ſine me eſſe iucundum: ſed tamen hoc malo no ferre deſiderium, quam te non ea quæ ſpero, conſequi. Quod uero in C. Marij ſuauiſsimi, doctiſsimiq; hominis familiaritatem ueniſti, non dici poteſt, quam ualde gaudeam. qui, fac, ut te quā maxime diligat: mihi crede, nihil ex iſta prouincia potes, quod iucundius ſit, deportare Cura ut ualeas.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Iocatur in Trebatium, qui conqueſtus fuerat, ſe non ſine honorum, quos Romæ adipiſci citius potuerat, damno in prouincia hærere. Deinde petit vt ſcribat Trebat quando in vrbem ſit venturus.

CICERO TREBATIO. S. D. 16

IN equo Troiano ſcis eſſe in extremo, SERO Sapiunt. tu tamen mi uetule non ✿ ſerò: primum illas rabioſulas ſat fatuas dediſti. deinde, quod in Britannia ✿ non nimis φιλοϑέωρον te præbuiſti, planè non reprehendo. nunc uero

VICT. QVOD Si ſcribere oblitus es } Luſit in hoc verbo Cicero eleganter: nam ſcribere dicuntur iuriſconſulti cū Clientibus ſuis ſcripto cauent. Cum literas ad ſe nullas Trebatius mitteret, aperit Cic. quod incommodum ex ea re oriturū ſit trāſlatū ad aliud minus cōmunem huius verbi ſignificatum. Minus multi iam te aduocato cauſa cadēt, paucos habebis clientes, nec multi ſuas cauſas ad te deferent. In qua etiā re exponenda, carpit illud, vt malum aduocatum, & defenſorem cauſarum: quaſi omnes qui ad eum patronum confugerent, cauſas amitterent, nec ius ſuum tueri poſſent, Vtitur autem in ea ēt re narrādā vocibus peculiaribus iuriſconſultorum. Vidi antiquum exemplar topicorum, in quo locus ita ſcriptus eſſet: Etenim cum tu mihi, meiſque, multa ſæpe ſcripſiſſes, cum formis excuſi omnes. { Cuiſſes. }

✿ al. ſero. primas.

✿ a l. non min⁹, quā philoctetē te.

SEBAS. CORR. MINVS Multi } quam reſpondebas de ſcripto, & iocatur Cice. { D. Brit. } quo ne ires, neſcio quid excogitaſti.

[redacted]

ASCEN.

QVam ſint, &c. Iocando dicit ſe moleſte ferre id quod prius placuit Galliam videlicet placere Trebatio, deinde laudat, & commendat familiaritatem eius cū C. Matio, quem, vt ex ſuperioribus epiſtolis paret, Cicero ipſe magno pere obſeruabat. Moroſus a moribus, prima longa dicitur, qui difficilis eſt, & varius in moribus, vt cuius mores alii ferre non poſſunt, vtpote cui nunc hoc, nunc illud placet, & vtrunq; ſine comitate. Sed ordo eſt. Poteſt intelligi vtrunque imperſonaliter capitur, quam i. quantum moroſi. i. anxii, & varii, & difficilium morum ſint, ſup. adeſt qui amāt, i. etiam ex hoc. i. ex hac re quam dicturus eſt. Ego ferebam. ſ. antea moleſte te eſſe iſtic. i. in Gallia, aut apud Cæſarem inuitum, pungit. i. dolore afficit me rurſus. ē contrario, quod ſcribis te eſſe iſtic libenter. Probat vtrunq;, addens Neq; enim patiebar facile te non delectari commendatione mea. ſ. qua te commendabam Cæſari, hoc autem ideo fiebat, quia inuitus apud illum erat, quod Cicero tunc moleſte ferebat, & ego angor nunc, quicquam eſſe iucundum tibi ſine me. Sed tamen ego malo i. magis volo, nos ferre. i. pati, hoc deſiderium. ſ. tui abſentis, quam te non conſequi. i. obtinere a Cæſare, ea quæ ſpero. ſ. te conſecuturum. Vero, pro ſed, non poteſt dici, quam ideſt quantum, valde gaudeam quia veniſti in familiaritatem C. Marii hominis ſuauiſsimi, & doctiſsimi, qui. ſ. Marius, fac. vt diligat te quam maxime. Satis conſuetudo more ponitur qui, ſed non conſtruitur cum verbo fac, ſed cum diligat. conſuetius diceretur, ſed non elegantius, fac igitur, vt is te

ASCEN.

IN equo Troiano, &c. Queſtus fuerat Trebatius quod nondum magiſtratum aſſecutus erat, cui reſpondet Cicero. hac epiſtola iocando, diſputatq; quomodo intelligat Trebatium futurum diuitem. Sane cōtrouerſia eſt inter doctos de lectione huius epiſtolæ Angelus enim Politianus, homo anxie doctus non Philoctetem ſed Philoteorum legendum eſſe contendit, quod eius imitatori Petro Crinito non placet, qui libro tertio, cap. duodecimo diſciplinæ honeſtæ ita ſcribit M. Cicero. locus exponendus eſt in epiſtola ad Trebatium iureconſultum, quo loco de Philoctete agitur, cui ſimilem dicit Trebatium in locis variis peragendis, deinde in Britannia inquit, non minus quam Philocteten te præbuiſti, plane non reprehendo. Quibus verbis Ciceronis ſignificat Trebatium ipſum partim certo loco conſiſtere, ſed peregre vagari, & ſpectacula complura quæritare ad exemplum Philoctetæ, vt ex Græcis quoque fabulis colligimus, in quibus Philoctetes inducitur poſt acceptam iniuriam per varias vrbes ac regiones deferri. Sed eiuſdem Cice. verba repetenda ſunt ex epiſtola ad Quintum fratrem, vt apertius intelligamus quam ſit abſurda hoc loco mentio de Philoteorum. de Republica inquit nimium te laborare doleo, & meliorem ciuem eſſe, quam Philocteten, qui accepta iniuria illa ſpectacula, quærebat, quæ tibi acerba eſſe video. Ex his autem verbis nemo eſt, qui non videat Philocteten eſſe legendum, non Philotheorum, quando & veteres quoq; codices huic ſententiæ aſtipulantur. Quod ego cum Politiano retuliſſem, ingenue quidem & amice profeſſus eſt, non fines modo ſe hac in re, ſed ipſam quoque poſſeſsionem concedere. Hæc ille, quibus aſtipulandum cenſeo. Ordo autem eſt: Too Trebati, ſcis eſſe in equo Troiano, ideſt in ea fabula, quæ ab equo Troiano nomen ſumpſit, in extremo ideſt in extrema parte fabulæ. Sero ſapiunt. ſupple phryges, quod in prouerbium abiit, de iis qui poſt rem prudentes fiunt, cum ſerum eſt. Vnde naſcitur in ſimilem ſententiam alterum adagium, paſſus ſtultus cognouit, hoc eſt accepto vulnere, aut incommodo cognouit primum ſe male agere, prudentis autem eſt, vt Cicero. alibi docet, non committere, vt dicendum ſit, non putaram. Sed ordinem proſequamur. Tamen tu mi vetule: ideſt aliquantulum veterane, & experte non ſero ſupple ſapuiſti, primum ſupple quod dediſti illas &c. aut non ſero: ideſt non minus tarde dediſti, illas primas: ſcilicet literas tuas rabioſulas. i. mordaces, & litigioſas, vnde tales homines more canino mordaces Rabulas vocant, ſat. i. ſatis, fatuas. i. inſulſas, & ſine ratione mordentes. Deinde non reprehendo plane, quo præbuiſti te in Britannia non minus quam Philocteten. i. ſolertem comitem Cæſaris, vt

Philocteten

in hybernis iniectus mihi uideris. itaq; te commouere nō curas. Vſquequaq; ſapere oportet. Id erit telum acerrimum: Ego ſi foris cœnitatem. Cn. Octauio familiari tuo non defuiſſem: cui tamen dixi, cum me aliquoties inuitaret, oro te, quis tu es? ſed mehercule, extra iocum, homo bellus eſt uellem eum tecum abduxiſſes. Quid agatis, ecquid in Italiam uenturi ſitis hac hyeme, fac planè ſciam. Balbus mihi confirmauit te diuitem futurum. id utrum Romano more locutus ſit, bene nummatum te futurum, an, quomodo Stoici dicunt, omneis eſſe diuites, qui cœlo, & terra frui poſſint, poſtea uidero. Qui iſtinc ueniunt, ſuperbiam tuam accuſant, quod negent te, percunctantibus reſpondere. ſed tamen eſt, quod gaudeas: conſtat enim inter omneis, neminem te uno Samarobrinæ iuris peritiorem eſſe. Vale.

Philoctetem erat Herculis, & indagatorem locorum minorum, & variorum ſpectaculorum, vt ex verbis a Crinito citatis iam clare patuit. Vero.i.ſed, tu videris mihi nunc hybernis.i. cum ſis in hybernis.i. locis tutis, vbi milites hyemare ſolent. dum p̄ tempeſtatem rem gerere non licet, iniectus.i. torpens & immobilis, vt iniectus aut in ſaccum, aut in antrum ſuo tempore hyemali, quod dorm[illegible] abſumit. Itaq;.i. & ita, [illegible]is quaſi iniectus ſecuris & torpens, tu non curas te cōmouere, quod laudabile non eſt, quia oportet ſapere vſquequaq;.i. omni loco & tēpore id telum.i. id verbum reprehēſorium erit acerrimum.ſ. cui reſiſtere nequeas cum nō poſſis inficias ire quin verum ſit, & ſi verum eſt, nullus erit locus, nullumq; tēpus inertiæ & ignauiæ. Nunc redit ad aliam partem epiſtolæ Trebatianæ. ſcripſerat enim Trebatius gratum ſibi fore, ſi Cic. familiaritatem cum Cn. Octauio cōtraheret, ad quod apud Cice. more ſuo iocans dicit. Si ego cœnitatem .i. eſſem eius conſuetudinis, vt cœnarem frequenter foris.i. extra domum meam, non defuiſſem.i. in cœna Cn. Octauio familiari tuo, cui tñ dixi.ſ. ſatis ſuperbe & contumelioſe, cum inuitaret me.i. ad cœnam aliquoties.i. aliquantulū frequenter, oro te.i. quæſo, dic mihi, quis es tu.ſ. vt apud te cœnem, ſed mehercule extra iocum ſup. loquor, aut dempto ioco, quo, vti neſcio, ipſe eſt homo bellus.i. aliquantulum bonus & lepidus. vellem abduxiſſes eum tecum.i. in expeditionem, vt te oblectet. q.d. mihi enim voluptatem afferre nequit. Fac ſciā plane.i. omnino, quid agatis.ſ. vos oēs, Cæſar, tu & reliquus exercitus, & ecquid.i. an ne, venturi ſitis hac hyeme in Italiam. Balbus confirmauit mihi.i. firmiter aſſeruit te futurum diuitē. ego videro.i. diſquiſiuero, hoc eſt diſquiram, aut permitte vt diſquiram poſtea, vtrum.i. Balbus locutus ſit te diuitem futurum more Romano.i. quo Romani aliquem diuitem cenſent, vtpote te futurum bene.i. multum, nomatum.i. nummis abundantem, an quo modo Stoici dicūt omneis eſſe diuites, qui poſſunt frui cœlo & terra.i. hac vita, in qua veſcimur & aura æthereā, & terra creſcentibus, aut quæcunq; contingunt & in hac vita, quæ per terram ſignificatur, & futura quæ per cœlum, ſi modo dixero, Stoicos cognouiſſe vitam hominum in cœlo futuram. Supple homines aut nuncij, qui veniunt iſtinc.i. e Gallia vbi tu es, accuſant.i. arguunt & reprehendunt ſuperbiam tuam, quod negent te reſpondere.i. quia dicunt te non reſpondere percūctantibus .i. te ſciendi cauſa aliquid interrogantibus. Sed tñ eſt quod.i. p̄p̄ quod gaudeas. Enim.i. quia conſtat.i. ſine controuerſia tenetur inter omneis, neminem eſſe peritiorē iuris te vno.i. ſolo Samarobrinæ.i. in ea vrbe Britanniæ, per quā totā inſulam intelligit.

VIC. TV tamen mi vetule } Hæc & vulgata, & antiqua huius loci lectio eſt: nos nihil mutauimus, etſi nonnullos ſcimus pro vetule βάτυλε emendare conatos, cuius tamen Græce vocis nullo in antiquo exemplari veſtigium vllum vidimus ſcimus & nos βατύλους antiquo prouerbio appellatos eſſe languidos, & diſſoluto corpore homines, & potius mulieres, quam viros. non tñ recte facere exiſtimamus, qui tam facile veterem ſcripturā tollunt. appellat aūt hunc varijs ſæpe cognominibus, vt Teſtam ēt. quorum cationem ſi velis conteriſq;, fortaſſe non facile explicare poſſis. { Non minus Philoctetem &c. } Magna eſt eruditorum hominum diſſenſio in huius loci declaratione, & ſcriptura; nos tñ opinionem noſtram inter tantos authores libere proferemus, & fortaſſe in quo illi decepti ſint, demonſtrabimus. Et primo lectionem, quam Politianus reſtituit, vno tñ parum mutato verbo, comprobamus: eadem enim exēplaria ſequimur, quibus ille adiutus commodiorem hūc locum fecit. { Minus } tñ in. { Nimis } facili & frequēti admodum lapſo permutato. Nonnihil ēt ab eodem intellectu horum verborū diſſentimus: ni fallor enim, non parum peccat ille in huius rei hiſtoria. putat enim Trebatium in inſulam Britanniam acceſsiſſe, quod falſum eſt ex verbis his Ciceronis, Qui neq; in Oceano natare volueris, nec ſpectare eſſedarios. Item ex hoc loco confirmatiue, Sin æſtiuorum timor te debilitat aliquid excogita, vt feciſti de Britannia. Quæ declarant ſcire iam Ciceronem eum in Britanniam nō profectum, cum dicat illi, vt aliquam cauſam quærat, ne faciat, quod non ſibi commodum ſit, vt fecerat de Britannia quo ire voluerit excuſatione quapiam vſus nam primo crediderat Cicero illum eo cum Cæſ. iſſe. Verba aūt hæc. { In Britannia &c. } quæ (vt nos putamus) Politianum in errorem induxerūt, perſuaſeruntq; illi vt crederet eo profectum Trebatiū, illumq; valde Philotheorum fuiſſe, nō eam habent ſententiam quā ille exiſtimauit: ſed { In Britannia } ſic intelligo, vt expeditione, & negocio Britanniæ: quantum ad Britanniam, in nauigatione illa, quæ in Britāniam facta eſt, quo modo dicēdi tam ſæpe vtitur hic author, vt non millies obſeruaſſe pudor ſit illis, qui aliqñ ipſum viderint nā credere Trebatium ēt ſi in Britanniam acceſsiſſet, i theatris verſatū, ſpectationibusq; operam dediſſe fugitantem prælium ocioq; ſe aſſerētem, vt ille exponit: nimis ineptum mihi videtur, indignumq; acerrimo hominis iudicio paucis enim diebus, quibus in maximis periculis in inſula manſerunt, non locus erat ludis, delicijsq;. Nos hic φιλοθέωρον intelligimus φιλοθεάμονα, φιλοθεωρητήν. Sic enim Græci appellant illum, qui nouas terras nouaq; loca ſemper viſere vult, ſtudioq; peregrinationis mirifice tenetur, vt ſitum orbis terrarum ſpectet, moreſq; diuerſarum gentium, & inſtituta perdiſcat, quemadmodum Plutar. in libello περὶ τῶν ἐκλελοιπότων χρηστηρίων dicit fuiſſe Cleombrotum quendā Lacedæmonium his verbis:

Κλεόμβροτος δὲ ὁ λακεδαιμόνιος, πολλὰ μὲν ἐν αἰγύπτῳ, καὶ ὑπὸ τὴν τρωγλοδυτικὴν γῆν πεπλανημένος, πόῤῥω δὲ τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης ἀναπεπλευκὼς οὐκ ἐπ' ἐμπορίαν, ἀλλ' ἀνὴρ φιλοθεάμων, καὶ φιλομαθὴς, οὐσίαν δὲ ἔχων ἱκανὴν, τὸ πλείονα τῶν ἱκανῶν ἔχειν οὐκ ἄξιον πολλοῦ ποιούμενος ἐχρῆτο τῇ σχολῇ πρὸς τὰ τοιαῦτα. Et hanc denique ſententiam eſſe horū verborum putamus, vt Cicero dicat ſe laudare conſilium Trebatij, quod non fuerit ex hoc hominum genere, qui omnia viſere cupiunt multos enim illuc ſtudio videndæ inſulæ, quæ tūc tanquam nouus orbis Romanis aperta erat, libenter acceſsiſſe veriſimile eſt, cum nauigatio illa multorum periculorum & incommodorum plena eſſet. vt ſapientius feciſſe videretur, qui neglecta gloria, contemptaq; ēt loci ſpectatione, aliquam cauſam inuenerunt, quare illuc non ierint, quod feciſſe Trebatium lætatur. ſimulq; vt parum militarem virum, nec bellicæ laudis auidum, clam taxat, quod ēt alijs locis ioci gratia libenter facit. Reſtat nunc, vt Crinito, qui aliter hunc locū intellexit, reſpondeamus ipſe enim contra Politiani emendationem Philoctetem tuetur, minimeq; ſibi in ea expoſitione placet, cum dicat ēt Politianum cum de hac re ſermonem cum eo haberet, errorem ſuum agnouiſſe, libenterq; in ſuam ſententiam veniſſe: quod miror virum pertinacem in tam bona cauſa tam facile manus dediſſe, et non animaduertiſſe alium intellectum habere verba illa Cice. quibus nititur aduerſarius, & longe diuerſum ab eo, quem ille credidit. nec enim puto hoc Crinitum commentum eſſe, ſunt aūt hæc verba, quæ Crinitus putauit pro ſe facere ad Quin. fratrem lib. 2. De Repu. Nimium te laborare doleo, & meliorem ciuem eſſe, quam Philoctetum, qui accepta iniuria, ea ſpectacula quærebat, quæ ſibi acerba eſſe video. Hanc aūt illorum ſententiam eſſe puto, Querebatur Quintus Rēpub. eo tpe in magnis malis verſari: valdeq; de eius miſerijs animo cruciabatur. reprehendit hominem Marcus, quod tñ ei publica damna dolerent, & meliorem ciuem eum eſſe dicit, quam Philoctetam, qui accepta iniuria a Græcis, in illas eos calamitates cecidiſſe gaudebat, quas Quintus ſua Repub. eſſe moleſte ferebat. Deſiderabat Philoctetes damna & infortunia Græcis quia ſe in inſula deſtitutū meminerat. Quintus vero etſi cum fratre graues ærumnas ob Rempubli. perpeſſus erat, tñ cum ſciret eam multis malis con-

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Laudat Trebatium, quod iam conſtantiam quandam induerit, & in prouincia libenter maneat. deinde Trebatij præſentia ſe agro poſſe carere dicit, & quantum illum Cæſari commendarit exponit. poſtremo hortatur, vt commode Cæſare fruatur.

CICERO TREBATIO. S. D. 27

EX tuis literis & Quinto fratri gratias egi, et te aliquando collaudare poſſum, quod iam uideris certa aliqua in ſententia conſtitiſſe: nam primorum menſium literis tuis uehementer cōmouebar, quod mihi interdum (pace tua dixerim)

flictari. vt bonus ciuis, qui iniurias patriæ obliuiſci debet, iniquo animo ferebat. Damnat igitur eius conſilium Cicero, nec debere illam ob id ſe nimis macerare oſtendit, cum poſt tot accepta beneficia nimis in ipſos ingrata Reſpub. fuiſſet, vt facile ferre debeant eius naufragia. quam ſententiam perſequitur ad Atticum ſcribens lib. 4. in epiſtola cuius eſt initium. { Occupationū mearum } Tam graues enim fuerant in Ciceronem inimicorū iniuriæ, & tā acerba exilij memoria: vt cum ſe a Repub. deſtitutum fuiſſe recordaretur, non poſſet aliqñ in eā ſatis placato animo eſſe. quærebat autem ſpectacula: intelligimus lætitiam capiebat rem eo deductam, vt qui ſibi damnum intuliſſent, pœnas darent ſuæ peculātiæ, vt loquitur lib. 10. ad Atticum de Dionyſio: Et homini non amico noſtra incommoda, tanta præſertim, ſpectaculo eſſe nollem. Ideſt, præbere illi voluptatem. Liberer. n. qui ſe male tractatos iudicant, vident in aduerſa fortuna conſtitutos quos ſibi mali cauſam fuiſſe arbitrantur, eamq; delectationem capiunt ex illorum infortunijs & miſerijs, quam ex aliquo ſpectaculo capere homines conſueuerunt. Nihil igitur facit ad locum hunc in epiſtola Trebatij, locus ille ad Quin. Fratrem. Nos autem vtrunq; quēadmodum intelligi debere credimus, pluribus verbis expoſuimus: ſed res de qua tanta controuerſia exciterat, non potuit breuius explicari.

PAV. MAN. NON nimis φιλοθεωρον } Aliter antea in omnibus impreſſis. nos, vt in noſtro libro legitur, emēdauimus, & impreſſimus ſeptimum ab hinc annum, iocans enim vt ſolet, dicit ſe Trebatium non reprehendere, quod non nimis ſpectandi cupidus fuerit. i. quod in Britanniam profectus non ſit, vt eſſedarios ſpectaret. tacite aūt vt ignauum, & puſilli animi, ſubaccuſat, qui Cæſarem in Britanniā ſequi ad bellum noluerit. { Reſpondere } Negant, inquit, eſſe qui percunctentur, cū homines te iureconſultū imperitū exiſtiment. locatur enim in verbo reſpōdere. q. d. negaſti te habere, cui reſpondeas, cum. ſ. nemo te conſulat.

SEBA. COR. IN equo Troiano } Liuij Andronici tragœdia. { Sero ſapiunt } Phryges. { Mi vetule } conſilio & prudentia. ſed iocatur more ſuo. { Sat fatuas dediſti } qñ te iſtic inuitum eſſe ſcripſiſti ſed paulopoſt, cum ſapere incepiſſes, ſcripſiſti iterum, te eſſe iſtic libenter. propterea tu non ſero ſapis. { In Britannia } de Britannia, nā eo profectus non es. { Non minus, quam Philoctetem } qui vulnere impeditus, ire ad bellum Troianum non potuit, ſed in Lemno remanſit, ſic tu, ſimulato neſcio quo dolore, ne in Britanniā ires, in Gallia reſtitiſti, idq; ēt fuit non ſero ſapere. Qui vero, Non nimis philotroron, ſcribunt, eū intelligi volūt, qui nouas terras, & noua loca ſemp cupiat viſere. ne qđ de ſpectaculis quidā dicunt, referam. { Quis tu es? } Et ſupra terræ, filium appellauit. { Reſpondere } Idē de Valerio epi. 9. lib. 1. dixit. { Cōſtat enim inter oēs } Iureconſulti ſic loquunt.

BER. RVT. IN equo Troiano ſcis eſſe, in extremo ſero ſapiunt. tu tñ, mi vetule, non ſero } Non habent verba hæc id ſenſi, quod expiſcatus eſt neſcio vnde Clericus, ſed hoc dicit. Cum mihi primis illis tuis literis deſipere, atq; ineptire videreris, deſiderio vrbis atq; vrbanitatis nimio: vt epiſt. 1. ad Trebatium ſequentiq;, Non diu poſt ad ſanitatem rediſti, qñ in Gallia libenter eſſe cœperis, vt proximis literis. Eſt vero neſcio quid apud Beroaldi ad notamenta in hunc locum, ſi ſatis memini. { Deinde, quod in Britannia non minus quam Philotheoron te præbuiſti } Qui primus locum reſtituit Politianus, idem non ſatis ne ipſe quidē ſenſum aſſecutus eſt. Ego quod video non minus Philotheoron eſſe dici adeo in illo Mediceæ familiæ exemplari, exiſtimo (ſenſum ſequutus) Non nimis, a Cicerone ſcriptum. vt, Quam inuectitium ſit. Illud autem ſine dubio demonſtrat. id enim ad eundem ſcripſit: Sed tu, inquit, in re militari multo es cautior, quā in aduocationibus, qui neq; in Oceano natare volueris ſtudioſiſſimus homo natādi, neq; ſpectare eſſedarios, quem antea ne Andabatam quidem defraudare poteramus cui loco nos verū (ni fallimur) ſuū q; reddidimus ſenſum. inde pendet. { Cōſtat enim inter omnes neminem te vno, &c. Iureconſultis frequēs oratio, inter omnes conſtat, vt id quoq; in Trebatium cauillo co ſit. Cicero enim non raro ſolemnes quaſi quaſdam iuriſperitorum complexiones irridet, vt & ante, & poſt multis locis, in hiſce Trebatianis epiſtolis.

TV tamen mi vetule } comprobatio, quod ſibi caueat, & ſit in locis tutis. Et hāc initio amplificat, repetitis alijs ſignis prudentiæ & diligentiæ.

IN equo Troiano ſcis eſſe, in extremo, Sero ſapiūt } Ita ſcriptum fere in cunctis exemplaribus inuenitur. { Deinde, quod in Britannia non minus, quā Philocteten te præbuiſti, plane non reprehendo } Diu me torſerā maceraueramq; eliciēdo ſenſum de verbis his neq; procedebat. Quorſum enim de Philoctete hic Cicero? Sed enim poſtea codicem illū vetuſtiſſimum, Laurentij Medicis opera ſum nactus, quem & ſuperius citaui, minus multo, quam cæteri deformatū, inquinatum, peruerſum, cōturbatum, nam in eo ſic erat: Deinde quod in Britannia non minus Philotheorō te præbuiſti, plane non reprehendo. Nam Philotheorus is eſt, qui ſpectationum ſtudioſus, qualem ſe Trebatius, in Britannia præbuerat, dum prælium fugitans otio ſe aſſerit, in armis medijs, Ex quo Ciceroni materia ioci & cauilli. Ex Angelo Pal. Miſcel. c. 87.

PHI. BER. IN equo Troiano ſcis eſſe in extremo, Sero ſapiunt } Neotericoteri, hoc eſt recentiores interpretes, magis implicant, quā explicant ſenſum epiſtolicū. Scire autem debes vetus, hoc fuiſſe prouerbium, Sero ſapiunt Phryges, quod a Troianis natū eſt, qui decimo deniq; anno velle cœperant Helenam, quæq; cum ea erant rapta, reddere Græcis, a quibus decennali bello preſſi, vaſtati, vexati fuerant. Sed ſapiētia Troianorum ſerotina erat, & nimis tarda, qui tunc demum reſipiſcere cœperant, cum res eorum forent deploratæ, & ægritudo irremediabilis. Hoc autē prouerbium continebatur in extrema tragœdiæ parte, cui titulus erat Equus Troianus: quum Liuius poeta apud Latinos vetuſtiſſimus cum primis condidit. vnde a grammaticis citantur teſtimonia Liuij ex Equo Troiano Huiuſce prouerbij mentio fit in codice Feſti Pompeij integriori, ex quo excerpta exſcriptaq; ſunt illa, quæ vulgi manibus iugiter conteruntur. Iam ſatis liquet, opinor cur Cic. dixerit, eſſe in Equo Troiano, ſero ſapiunt, videlicet alludens ad prouerbiū illud. Sero ſapiunt Phryges, quod in extrema fabulæ clauſula legebatur.

M. Ciceronis locus exponendus eſt in epiſtola ad Trebatium Iureconſultum, quo loco de Philoctete agitur cui ſimilem dicit Trebatium in locis varijs peragrandis. { Deinde quod in Britannia, inquit non minus, quam Philocteten, te præbuiſti, plane non reprehendo } Quibus verbis Cic. ſignificat Trebatium ipſum parum, certo loco conſiſtere, ſed peregre vagari, & ſpectacula complura quæritare, ad exemplum Philoctetis, vt ex Græcis quoq; fabulis colligimus. in qbus Philoctetes inducitur poſt acceptam iniuriā per varias vrbes, ac regiones deferri. Sed eiuſdem Cice. verba repetenda ſunt ex epiſtola ad Q. Fratrem vt apertius intelligamus, quam ſit hoc loco abſurda mentio de Philotheoro: De repub. inquit, nimium te laborare doleo, & meliorem ciuem eſſe, quam Philoctetem. qui accepta iniuria, illa ſpectacula quærebat, quæ tibi acerba eſſe video. Ex his autem verbis nemo eſt, qui non videat Philocteten eſſe legendum, nō Philotheorum. quando & veteres quoq; codices huic ſententiæ adſtipulantur. Quod ego cum Politiano retuliſſem, ingenue quidem & amice profeſſus eſt, non fines modo ſe hac in re, ſed ipſam quoq; poſſeſſionem concedere. Pet. Cri. lib. 3. c. 12.

ASC. EX tuis literis &c. } Laudat Cicero, quod Trebatius ex cōſilio Q. Fratris ſui Gallis placeat, moneatq; vt vtilitati ſuæ conſulat, & vtatur commoditate temporis, & Cæſar. cui eum diligenter commendat. Ordo autem eſt. Ego &. i. ſimul, egi ex literis tuis. i. poſtquam legi literas tuas ex iis, quæ in literis tuis erant. gratas Quint. Fratri. ſ. meo eſt enim Cice frater, & poſſum collaudare te aliquando. i. tandem, q; videris iam cōſtitiſſe in ſententia certa. i. propoſito firmo. Nam ego cum mouebar vehementer literis primorum menſium. i. quas primis menſibus

merſibus poſtquam hic profectus eras ad nos dediſti, quod videbare mihi interdum, dixerim.i.liceat mihi id dixiſſe, pace tua ſ.ſalua, leuis.i mobilis & inconſtans, in deſiderio vrbis.ſ. Romæ & vrbanitatis.i.vrbanæ vitæ, & politiæ Romæ, & videbare interdum impiger.i.acer & ſtrenuus, interdum timidus in labore militari, & ita inconſtans, ac leuis fuit, autem.i. ſed, videbare etiam ſæpe ſobimpudens.i.aliquantulum, licet nõ plane impudens, quia ea, quæ non debebat petebat. vt ſupra patuit, tribunatus commoda ſine labore militiæ, quod.ſ. eſſe impodentem, eſt alieniſsimum a te.i.cõſoetis moribus tuis. Probat impodentem fuiſſe Enim .i.quia tu properabas pecunia .ſ.ex ſtipendio aſsignata, ablata properarem domũ ſic tanquam attuliſſes ad imperatoré .ſ.Cæſare ſyngrapham.i. ſchedolam, expectatione conſcriptã, in qua obligatus eſſet Cæſar eam afferenti ſtatim pecuniam numerare, & non ſup. attuliſſes epiſtolam.ſ.commendaticiam, quæ te illi commendauerã, vt in militia te humaniter tractaret, non vt recepta pecunia ſtatim abires. Nec veniebat tibi in mentem eos ipſos, qui veniſſent Alexandriã .i.in eam vrbẽ vbi ſcripti fuerant milites, cum ſyngraphis .i.ſcriptis obligatorijs, nullum potuiſſe adhuc auferre numũ. Ego ſi ducerẽ rationem.i. haberem reſpectum commodi mei, vellẽ maxime te eſſe mecum, non enim afficiebar mediocri, vel voluptate: ex conſuetudine.i. conuerſatione & communione noſtra, vel vtilitate ex conſilio.ſ.tuo, & opera tua.i.labore & induſtria. Sed cum contuliſſes te ex .i.ab adoleſcentia tua, in amicitiam & fidem meã, ego putaui te ſemper, non modo tuẽdum.i.protegendum mihi.i.a me, ſed ẽt augendum atq; ornandum ſ. honoribus & diuitijs. Itaq;.i.& ita quoad.i. quandiu, opinatus ſum me exiturum in prouincia: credo te mininiſſe, quæ attulerim vltro.i.non rogatus, ad te.q.d. promiſi te mihi legatum, aut Quæſtorem ore. Poſteaquam mea ratio.i. conditio eſt immutata: quia prouincia non erat mihi commiſſa; cum viderem me tractari honorificentiſsime a Cæſ. & diligi vnice.i. ſingulariter, vt parentes vnicum diligunt filium. & noſſem.i.cognouiſſem liberalitatem hominis.ſ.Cæſaris, & incredibilem, & ſingularem fidem.i.fidelitatem, in amicitia conſeruanda aut pollicitis exequendis. Ego commendaui & tradidi.i. fideicommiſsi, ei.ſ. Cæſari te ſic, vt potui, grauiſsime & diligentiſsime, quod.i.q̃ commendationem meam, ille.ſ.Cæſar, &.i.ſimul: accepit ita.i. grauiſsime & diligentiſsime a me facta, & ſignificauit.i indicauit mihi ſæpe literis.ſ.ſuis, & oſtendit tibi verbis & re, ſeſe eſſe valde commotum.i. affectum erga te, commendatione mea. Tu natus i.adeptus hunc.i.talem virum, ne dimiſeris.i.caue dimittas, ſi tu putas me, aut ſapere aliquid, aut velle aliquid cauſa tua.i. pro vtilitate tua. Videtur hoc loco aut copulatiue debere accipi, nam alterum non ſufficeret. Si enim maxime ſaperet Cicero, & non bene vellet Trebano, ſtultus eſſet ſi illi acquieſceret, & contra, ſi optime vellet, nec quicquam ſaperet, non eſſe illius conſilio ſtandum. Et ſi qua.i.aliqua res, offenderit.i. læſerit, & diſplicentia affecerit forte aliquando te.ſ.apod Cæſ. Cum ille .ſ.Cæſar erit viſus tibi tardior.ſ.ad vota tua perficienda, aut occupatione.ſ.ſua, aut difficultate.ſ.rei quam petieris, perſerto.i.

leuis in urbis, urbanitatisq; deſiderio, interdum piger, interdũ timidus in labore militari, ſæpe autem etiam quod à te alieniſſimum eſt, ſubimpudens uidebare: tanquam enim ſyngrapham ad imperatorem, non epiſtolam, attuliſſes, ſic pecunia ablata domum redire properabas: nec tibi in mentem ueniebat, eos ipſos. qui cum ſyngraphis ueniſſent • *Alexandriam: nullum adhuc numum auferre potuiſſe. ego ſi mei commodi rationem ducerem, te mecum eſſe maxime uellem: non enim mediocri afficiebar uel uoluptate ex conſuetudine noſtra uel utilitate ex cõſilio atq; opera tua. ſed cum te ex adoleſcentia tua in amicitiã, & fidem meam contuliſſes: ſemper te non modo tuendum mihi, ſed etiam augendum, atq; ornandum putaui. itaq; quoad opinatus ſum me in prouinciam exiturũ, quæ ad te ultro attulerim, meminiſſe te credo. poſteaquam mea mutata ratio eſt. cum uiderem me à Cæſare honorificentiſſime tractari, & unice diligi, hominisq; liberalitatem incredibilem, & ſingularem fidem noſſem: ſic ei te commendaui, & tradidi, ut grauiſſime, diligentiſſimeq; potui quod ille ita & accepit, & mihi ſæpe literis ſignificauit, & tibi uerbis, & re oſtendit, mea commendatione ſeſe ualde eſſe commotum. hunc tu uirum nactus, ſi me aut ſapere aliquid, aut uelle tua cauſa putas, ne dimiſeris: & ſi qua te forte res aliquando offenderit, cum ille aut occupatione, aut difficultate tardior tibi erit uiſus, perferto, & ultima expectato: quæ ego tibi, & iucunda, & honeſta præſtabo pluribus te hortari non debeo: tantum moneo, neq; amicitiæ confirmandæ clariſſimi, ac liberaliſſimi uiri, neq; uberioris prouinciæ, neq; ætatis magis idoneum tempus, hoc ſi amiſeris te eſſe ullum unquam repperturum. hoc quemadmodum uos ſcribere ſoletis in ueſtris libris, idem Q. Cornelio uidebatur. In Britanniam te non eſſe profectum, uehementer gaudeo, quod & tu labore caruiſti, & ego te de rebus illis non audiam. ubi ſis hybernaturus, & qua ſpe, aut conditione, perſcribas ad me uelim.* Vale.

ad finem vſq; ferto, & expectato vltima.i.exitum rei, quæ.ſ. vltima, ego præſtabo.i.efficiam, aut exhibebo tibi, iucunda & honeſta. Ego non debeo exhortari te, pluribus.ſ.verbis. tantum.i. duntaxat. moneo.ſ.te. tempus: ſup. nullum eſſe, aut fore. magis idoneum i.aptum, neq; amicitiæ viri clariſsimi, ac liberaliſsimi videlicet Cæſaris, confirmandæ.i. ſtabiliendæ, neq; prouinciæ vberioris.i pinguioris. in q̃ tibi poſſet cõſulere. neq; ætatis, cum ſis in ætate in qua & labores obire, & gratiam promererí facillime poſsis. Si tu amiſeris hoc.ſ. temporis.i. hãc opportunitatem & occaſionem, quia Fronte capillata poſt eſt occaſio calua, ſup. moneo te, te nullum reperturũ eſſe nunquam.ſ. aliud tempus tãtæ cõmoditatis, Hoc idem.ſ. quod te moneo, videbat. Quin. Cornelio viro prudẽti, & tibi amico, quod ſup. per eius authoritatem confirmo, quemadmodum vos.ſ. iuriſconſulti ſoletis ſcribere in libris.i.inſtrumẽtis, veſtris: dum opiniones veſtras confirmatis opinionibus aliorum iuriſconſultorũ ſubſcribentium vobis. Ego gaudeo vehementer, & tñ prius riſit, te non eſſe profectum in Britanniam, ſuperius tamẽ iocando dixit eum Philoctetem, ob talẽ deambulationẽ. quod, & .i. ſimul caruiſti labore. Et ego ſi illic eſſes, non audiam te de reb⁹ illis, quas illic agas. Vellim, ſup. vt perſcribas.i.ad perfectũ, & plane ſcribas, ad me vbi ſis hyematurus.i hyemẽ in hybernis trãſacturus. & qua ſpe, aut conditionem.i. quam conditionem tibi Cæſ. obtulerit, de qua ſperes.

EOS ipſos } D. Rabiriũ Poſthomum, & eius amicos. Epiſt. 1. lib. 1. { Cum ſyngraphis } in Albano Pompeij iactis, de pecunia regi Alexandrino a Rabirio ſuppeditata. { Exitorum } Pompeij legatum Epiſt. 5. huius libri. { Te de rebus illis } magnifice, & inſolenter referenter. { Non aodiam } cum faſtidio, ſed iocatur. SEBAS. CORR.

NEC tibi in mentem veniebat, eos ipſos qui cum ſynographis veniſſent Alexandriam nullum adhuc numum auferre potuiſſe } Exiſtimo ſignificari C. Rabirium Poſthumũ, cæteroſq;, qui Ptolemæo Alexandrino regi pecunias crediderunt. Cicero pro Rabirio: Pulſus interea, inquit, regno Ptolemæus doloſis conſilijs, vt dixit Sybilla, ſenſit Poſthumus, Romam venit. huic egenti & roganti hic infelix pecuniam credidit nec tum primũ: nam regnãti crediderat abſens. nec temere ſe credere putabat. quod erat nemini dubium quin is in regnum reſtitueretur a S.P.Q.R. Et infra: Quanquam ad ſumptũ itineris, ad illam magnificentiam apparatus comitatumq; regium ſoppeditata pecunia a Poſthumo eſt, factæq; ſyngraphæ ſunt in Albano Cn. Pompeij cum illæ Roma profectus eſſet, &c. Ibidem Dominatus eſt enim, inquit, Alexandriæ imo vero in ſoperbiſsimo dominatu fuit, pertulit ipſe cuſtodiam, vidit in vinculis familiares ſuos, mors ob oculos ſæpe verſata eſt, nudus atq; egens ad extremum ſugit e regno. deniq; pluribus verbis contendit in ea oratione Cicero, creditam pecuniam nunquam a rege exegiſſe Poſthumum: in quem hoc loco iucunde ludit multo tamen magis ridendo dioinaculo interprete { Et ego te de rebus illis non audiam } iactantem.ſ.ac gloriantem magis quam vt interpres, quærentem. iocatur enim hoc quoq; Cicero. BERN. RVT.

[illegible]

• a. l. Alexia.

miliaris amittat. Sed præcedit longa narratio, quæ continet reprehenſionem inconſtantiæ & imbecillitatis, cuius principio ſignificationes quaſdam dederit Trebatius. Deinde addit occupationem, cur eũ a ſe dimiſerit. { Ex tuis literis } Narratio. { Ego ſi mei commodi } occupatio quare eum a ſe dimiſerit. { Hanc tu virum } Adhortatio, ne occaſionem rei familiaris augendæ amittat. { Pluribus te } Epilogus.

iuris, aut formas inſtrumentorum conficiendorum. Non enim puto te delere epiſtolas meas radendo ſ. membranas, in quibus ſcribo vt reponas. i. iterum eiſdem ſcribas tuas. ſ. epiſtolas. An ſignificas hoc, nihil fieri. ſ. lucrorum tibi in exercitu: te frigere. i. ocioſum eſſe: nec quidem. i. & non ſaltem, ſuppeditare. i. adminiſtrare tibi chartam: aut ſi eſt ſuppeditari, lege, ne quidem. i. nõ ſaltem chartam ſuppeditari .i. ſubminiſtrari tibi ad ſcribendum: Iam iſta culpa. ſ. qua te tam prudenter taxo, eſt tua, qui extuleris. i. extra vrbẽ tuleris tecum, & non reliqueris hic nobiſcum verecundiã. Ego commendabo te Balbo more Romano. i. ingenue & fideliter, vt Romanum decet, cum .i. quando, ſup. Balbus proficiſcetur. i. iſtinc diſcedet ad nos. To, ſi interuallum. i. intercapedo & intermiſſio literarum mearum, erit longius. i. diuturnior ne ſis admiratus: eram. n. abſuturus. ſ. domo mẽſe Apr. ego ſcripſi has literas in Pontino. i. agro illo in ſinu Cumano, cum diuertiſſem. i. cauſa hoſpitij a via me vertiſſem ad villã .i. domum in agro ſitam, Metrilij Philemonis, viri ſic dicti, & vtriq; noti, ex qua. ſ. villa, ego audieram iam ſtrepitũ clientum meorum. i. hominũ liberorum me colentium, vt illis patrocinium præſtarem, quod quidem clientes tu conciliaſti. i. comparaſti mihi, eo quod pro eis Cice. Trebatium conſulere ſolebat. Nam conſtabat. i. manifeſtum & in confeſſo erat, maximam vim. i. multitudinem, ranunculorum. i. paruulorum hominum, ruſtice ſimul loquentium, in morẽ ranarum, commoſſe. i. cõmouiſſe, ſe Vlubris. i. in eo oppidulo iculſo, cauſa honoris mei. .i. vt me honorifice acciperent. cura vt valeas. Scriptum ſup. de Pontino. i. de eo loco. Sext. idus Aprilis.

ASC. Accepi a te &c. Aegre tulerat Cic. quod Trebatius ſignificaeat ſe inuitum eſſe in prouincia. quod cum accepiſſet, ſcripſit multas epiſtolas Cic. ſignificans ſe fortiter militiam ferre & libenter cum Cæſ. eſſe. Quod Cice. nũc ſibi placere dicit: iocoſe tñ more ſuo cũ eo agens. Ordo eſt: Ego accepi a te vno tempore aliquot epiſtolas, quas tu dederas. i. miſeras ad me, vt dederas tabellarijs diuerſis temporibus in quibus cætera. i. præter quam, quod non eſſent ſuo tẽpe perlatæ, placebant mihi. Significabant enim te ferre iam animo firmo iſtam militiam. ſ. ſub Cæſare, & ipſe virum fortem & conſtantem. quæ. ſ. duo iam dicta ego deſideraui pauliſper. i. per paruum temporis ita vt non putarem te æſtuare imbecillitate animi tui. i. puſillanimitate, ſed magis putarem te æſtuare. i. ardere, deſiderio noſtri. Quare perge. i. procede, & perage inceptum, vt cœpiſti, & ſup. tolera iſtam militiam animo forti, tu crede mihi, aſſequere multa. ſ. cõmoda per eam: ego enim renouabo commendationem. ſ. tui apud Cæſ. ſed tempore. i. tempeſtiue. Habeto ſic. i. firmiter tibi perſuade non eſſe tibi maiori curæ, quam mihi, vt iſte diſceſſus tuus a me ſit tibi fructuoſiſſimus. i. vtiliſſimus. itaq; qñ. i., quandoquidem cautiones veſtræ. i. quas vos milites facitis imperatori veſtro de militia perferenda, ſunt infirmæ. i. parum creditæ apud imperatorem, miſi tibi, quam Cæſari dares, cautionem græculam. i. more Græco, nõ literis, vt Hubertinus interpretatur ſcriptã, hoc eſt qua pro te me & mea obligo. Nã Græci nulli ſolent adhibere fidem nec quicquã vendere niſi præſenti pecunia, qua, qui, quid emunt dicũt ſe apud comicos Græca fide mercati, chirographi mei. i. obligatorij manu mea ſcripti. Ego velim ſup. vt tu facias me certiorẽ, de ratione. ſ. forma & conditione belli Gallici. Ego enim habeo fidem maximam. i. maxime credo, cuiq; ignauiſſimo. i. nihil valenti ad remp. Sed vt redeam ad epiſtolas tuas cætera ſup. ſcripſiſti, aut ſcripta ſunt belle. i. bene, & decenter. illud miror. ſ. quod plures tuo exẽplo ſcriptas ad me dediſti literas; Quis enim qui ſcribit ſua manu, & non dictat, quæ alij excipiant & ſcribant, ſolet dare plures. i. epiſtolas, aut literas, eodem exemplo. i. eiſdẽ verbis & forma ſcriptas: q. d. nemo accidit tñ aliquando dum tabellarij incerti ſunt. Nam ſup. quod ſcripſiſti in Palimpſeſto. i. in iterum raſo, ſiue tabella, ſiue chartula, aut membranula, equidem. i. ego certe, laudo parſimoniam tuam, qui noluiſti tabellas nouas perdere dando eas ad me & ita tacite notat Trebatium auaritiæ. Sane ψάω rado ſignificat, inde ψηστος, res vt tabella, aut alia raſa, & πάλιν iterum ſignificat. Vnde palimpſeſtos res iterum raſa. Sed miror quid fuit in illa chartula. ſ. raſa, quod malueris delere, q̃ ſcribere hæc ad nos, niſi forte malueris delere formulas tuas. i. regulas

* a. l. ex ſcribere.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Scopus epiſtolæ adhortatorius eſt, vt Trebatius in propoſito perſeuerandi in prouincia maneat. Aſperſi ſunt aliquot loci ſui ex locis petiti, vſque natu.

CICERO TREBATIO S. D. 18

Accepi a te aliquot epiſtolas uno tempore, quas tu diuerſis temporibus dederas. in quibus me cætera delectarunt: ſignificabant enim te iſtam militiam iam firmo animo ferre, & eſſe fortem uirum, & conſtantem: quæ ego pauliſper in te ita deſideraui, non imbecillitate animi tui, ſed magis ut deſiderio noſtri te æſtuare putarem. quare perge, ut cœpiſti: forti animo iſtam tolera militiam. multa, mihi crede, aſſequere: ego enim renouabo commendationem, ſed tempore: ſic habeto non tibi maiori eſſe curæ, ut iſte tuus à me diſceſſus fructuoſiſſimus tibi ſit, quàm mihi itaq;, quando ueſtræ cautiones infirmæ ſunt, græculam tibi miſi cautionem chirographi mei. Tu me uelim de ratione Gallici belli certiorem facias: ego enim ignauiſſimo cuiq; maximam fidem habeo. ſed ut ad epiſtolas tuas redeam, cætera belle: illud miror: quis ſolet eodem exemplo plureis dare, qui ſua manu ſcribit? nam q̃ in palimpſeſto, laudo equidem parſimoniam: ſed miror, quid in illa chartula fuerit, quod delere malueris, quàm * hæc ſcribere: niſi forte tuas formulas: non enim puto te meas epiſtolas delere, ut reponas tuas. an hoc ſignificas, nihil fieri frigere te, ne chartam quidem tibi ſuppeditare: iam iſta tua culpa eſt. qui uerecundiam tecum extuleris, et non hic nobiſcum reliqueris: ego te Balbo, cum ad nos proficiſcetur, more Romano cõmendabo: tu, ſi interuallum longius erit mearum literarum, ne ſis admiratus. eram enim abſuturus menſe Apri. has literas ſcripſi in Pontino, cum ad uillam M. Aemilij Philemonis diuertiſſem: ex qua iam audieram fremitũ clientium meorum, quos quidem tu mihi conciliaſti: nam Vlubris honoris mei cauſa uim maximam ranunculorum ſe commoſſe conſtabat. Cura ut ualeas. VI. Id. Apri. de Pontino.

VIC. EGO enim renouabo cõmendationem, ſed tpe } Non quin hæc lectio, & integra, & corrupta ſit, non dubitamus: volumus tñ antiquam quandam ſcripturam a nobis animaduerſam notare, quæ fortaſſe aliquem, qui eam non obſeruaſſet, perturbaret, moleſtiamq; ei non paruam exhiberet vt videant oẽs non poſſe quemlibet vetera exemplaria tractare. Hoc loco vetuſtiſſimus ille Mediceus codex & alter etiam non malus, non æque tñ antiquus, pro (tempore) habent. { Tam, } tractã omnino, & parum commodam hoc loco vocem. ipſi vnius literæ mendũ ibi eſſe exiſtimamus, deceptumq; librarium. { Tã, } pro. { Tem, } ſcripſiſſe. Non ſemel autem in priſcis exemplaribus, ſic conciſam hanc vocem reperies: vt prima ad Atticum epiſtola in vetere illo noſtro codice ſic locus hic ſcriptus ẽ, Nos initium prenſandi facere cogitaramus eo ipſo tem quoruũ puerum, &c. pro tempore, vbi vulgati codices. { Dic } habebant, ab illis, vt putamus, repoſitum qui hanc ſcribendi rationem nõ animaduerterant, & quid intelligi deberet, ſuo ingenio ferme perſpexerãt. Item ille lib. 10. Quod me mones, de vultu, & oratione, at tem. accommodanda pro, ad tempus qui locus etiam corrupte legebatur. { Ad rem } cum enim non intelligerẽt poſteriores librarij, nimis temere, & indocte { Tem } in. { Rẽ } conuerterunt: Harum minutarum, puſillarumq; rerum inſcitia maximas perverſiones, labeſq; gignit in antiquis voluminibus deſcribendis nos tam tenuem notationem aſpernatos non

eſſe

M. CICERO TREBATIO. S. D. 19

*Epiſtolam tuam, quam accepi ab L. Aruntio, conſcidi innocentem. nihil enim habebat, quod non uel in concione recte legi poſſet. ſed & Aruntius ita te mandaſſe aiebat, & tu adſcripſeras. uerum illud eſto. nihil te ad me poſtea ſcripſiſſe demiror, *præſertim tam nouis rebus.* Vale.

eſſe neminem mirari volumus. ducti enim ſtudio iuuanti pro imbecillis noſtris viribus hunc præclariſsimum authorem, ad omnia dum deſiderium noſtrum expleamus deſcendimus, cupimus autem hanc noſtram diligentiam in bonam partem accipi: illos certe, qui quandoq; in hoc negocio laborarunt, ſedulitatem noſtram, non contempturos credimus, & ſperamus. Eo autem loco, qui paulo poſt ſequitur. { Quādo veſtræ cautiones } antiqui codices etiam illi probatiores et antiquiores. { Cauſationes } pro cautiones habent. nos hoc erratum librarij putamus, ſed tamen nō diſsimulauimus: peritiores rē ſubtilius conſiderabunt.

EXPO. EIVS. QVAM hæc ſcribere } Vera ne ſit nonnullorum coniectura, alij iudicabunt: meliores certe libri, an manuſcripti fere omnes a noſtris nihil diſcrepant. Ita quondam legebatur hic locus, vt non malus omnino ſenſus ex ea ſcriptura eliceretur, atq; ille quidem ſatis planus. { Quam hæc non ſcribere } vt dicat Cicero, ſe mirari, quidnā ſibi ſcriptum ante fuerit, vt ſine culpa deleri poſset, vt quæ ſcripſerat, poſtea reponerentur. Solemus enim inſulſa, malaq; delere, vt bona reponamus nihil autem deterius ijs, frigidiuſq; eſſe poterat Quare oſtendit, ſe non probare conſilium eius, & in hac re facetiſsime ludit. Veruntamen optima exemplaria diſſentiunt, vnum tamen ex multis, quod negantem illam particulam haberet ſtudio, ac diligentia amicorū inuentum eſt. { Cū ad villam Metrilij Philemonis } In cunctis antea impreſsis ita legebatur: manſi etiam ſcripti, quos vidi, neq; inter ſe, neq; ab impreſsis diſſentiunt. Scripſerunt tamen nonnulli, ſatis leui coniectura ducti. { M. Aemylij Philemonis } quos niſi aliqd certius inuenerint non ſequar. Non mirum autem videri debet, tenuis hominis, ac libertini mentionem alibi non reperiri. { Epiſtolā tuam quam accepimus ab L. Aruntio } Ante hæc verba titulus nullus ē in manuſcriptis codicibus, quod nos quoq; ſeruamus: nec noua epiſtola hæc eſt, ſed potius addita ſuperiori. Cū enim iam literas ſcripſiſſet, diemq; quibus dari debebāt, adpoſuiſſet, aliud in mentem rediit, quod prætermittere noluit, quemadmodum ſæpe in ſcribendo fit. Vnde apud nos quoq; pars illa epiſtolæ nomen inde accepit, ꝗ poſt priora illa iam ſcripta confecta ſit. Ex indice, qui ante ſingulos libros in Mediceo exemplari eſt. hoc præclare etiam intelligi poteſt, cum enim ſingulis epiſtolis tituli addantur, nulli leguntur ante verba illa. { Epiſtolam tuam, quam accepi } Quia tamen nouum hoc erat principium literarum poſt primum illud verum initium, huius etiam membri primæ voces adponuntur: ita enim ibi legitur.

CICERO TREBATIO SAL.
ACCEPI A TE ALIQVOT EPISTOLAS.
EPISTOLAM TVAM QVAM ACCEPI ABL.
ARVNTIO.

Adde quod dies aſcripta nō eſt, quod in fine ſuperioris epiſtolæ ei adpoſita erat. { Græculam tibi miſi cautionem chirographi mei } Puto ſenſum eſſe commēdaui te Cæſari literis græce ſcriptis. { Quam hæc ſcribere } Soſpicor mendum ſubeſſe. mihi enim perobſcurus eſt ſenſus: & vt libere dicam quod ſentio, legendum crederem, quam exſcribere, nulla propemodum mutatione facta. deprauationis enim origo vt opinor, ea fuit deſcribendis libris ſæpe deos præficimus, qui legat, & qui de legente excipiat, vt. ſ. celerius, & certius id muneris conficiatur. cum autem is, qui legeret, protuliſſet exſcribere, credit ſcriptor, eſſcribere, dictum eſſe: itaq; fecit in libro. alius deinde errorem, quē per imprudētiam commiſſum debuit tollere temeritate auxit, vna dictione in duas diuiſa, priori duabus literis, quas falſo deſiderari credidit, adſcriptis, h, & a, vt legeretur, hæc ſenſu fortaſſe commodo, ſed, vt dixi, mihi perobſcuro. quod ſi legatur exſcribere, hoc dicet video te parum diteſcere, cui charta deſit, in qua tuas formulas, aut aliud quidpiam exſcribas. ea enim ſi ſuppeditaret, nunquam profecto ad nos in palimpſeſto. infert enim an hoc ſignificas, nihil fieri, frigere te, ne chartam quidem tibi ſuppeditare? dixit autem, quod delere malueris quam exſcribere per iocum ſignificans, non habuiſſe Trebatium in quo exſcriberet id, quod delerat, itaq; ſe mirari quid fuerit in illa chartula, quaſi moleſte ferat id periſſe, chartæ enim inopiam oſtendi, cū

ſcribat in palimpſeſto. idem error in 3. epiſtolam. 8. libri ad Atti. irrepſerat: ibi enim antea legebatur faſces laureatos hæc ferre ex Italia, nemo non videt legendum eſſe, efferre. vt ex vetuſtis codicibus Florentini repoſuerunt. { M. Aemylij Philemonis } Cum in libris manuſcriptis varie legeretur: quidam enim Metilij, quidam Metilli habent) auſus ſum emendare M. Aemylij procul enim dubio libertus fuit adoptatus in Romanā familiam, vt alij multi. cum autem Metriliorum mentionem nondum inuenerim, & codicum vetuſtorum varietate, in quibus veræ lectionis quaſi quædam veſtigia cernuntur, & Pædiani verbis, qui eiuſdē (vt opinor) liberti meminit, adductus ſum, vt, M. Aemylij, corrigerem. libet autem ipſius Pædiani locum recitare, vt ſtudioſis quærendi labor adſit. is igitur ita in argumento orationis pro Milone, Munatius Plancus Tribunus plebis produxerat in concionem M. Aemylium Philemonem, notum hominem, libertum M. Lepidi. ita tamen hoc ſentimus vt afferentibus alijs meliora, perlibenter de noſtra ſententia diſceſſuri ſimus. * a. l. præſertim tantis nouis.

SEBAST. CORR.

PAVLISPER ate } Al. paulliſper in te. { Qui ſua manu ſcribit? } cum non habeat: qui deſcribant. { Ranunculorum } Vlubranorum: qui in paludibus habitant.

BERN. RVT.

QVIS ſolet eodem exēplo plures dare, qui ſua manu ſcribit? } Vera lectio legimus in alijs, Quam, particulam ex abundanti. quæ ſi expungatur, erit opinor ſenſus, Cum tu Trebati, ab epiſtolis nullum habeas, tuaq; manu ſcribere cogaris, miror, cur ad me eodem exemplo plures dederis: quippe quia de tua ipſius fide dubitari a te non oporteat, ſi enim ſeruo ab epiſtolis, vteretere, ſuſpicari facilius poſſes, non eſſe ab eo, quod iuſſeras ſcriptum: Adeo non ſequimur eorum ſententiam, qui pro quam. Quanquam repoſitum voluere. Sed miror quid in illa chartula fuit, quod delere malueris, quæ hæc ſcribere. Quam hæc non ſcribere, ſenſus ni fallor exigit Hæc, cum emphaſi dictum, ideſt nullius momenti res, ac meras nugas. Inde iocatur de formolis, quaſi nihil habuerit Trebatius his ineptis, quas ad Ciceronem ſcripſerat, ineptius, quam ſuas formulas, ideſt bellorum iudiciariom concepta verba, exemplariaq; quaſi quædam, non titulos, vt interpres. { Nam Vlubris honoris mei cauſa vim maximam rannnculorum ſe commoſſe conſtabat } vere ranunculos accipio, quos per iocum clientes vocat, in Trebatij irriſionem, qui tam ſolitarium oppidum in patrocinium recepiſſet. inde illud Iuuenalis: Vacuis ædilis Vlubris contra quam interpres. Clientes dicit Cicero, quaſi qui ſe vt patronum a longe ſalutarent.

[redacted]

ACENSIVS.

Epiſtolam &c. Mandarat Trebatius epiſtolam quandam quam ad Ciceronem ſcripſerat, ab eo lacerari, quod ſe Cice. feciſſe dicit, cum nullam agnoſceret cauſam cur reſcindi deberet. ſuſpicans forte aliam miſiſſe, quæ ad ſe, non ſit perlata. Ordo eſt Ego conſcidi, ideſt dilaceraui. innocenter, ideſt ſine culpa mea, ac epiſtolæ niſi ſit legendum innocentem ideſt rem ſic meritam. Illa enim nihil habebat, ideſt ſcriptum continebat, quod non poſſet legi recte, ideſt decenter, & impune, vel ideſt etiam, in concione, ideſt concilio & cœtu totius populi & ideſt etiam Aruntius, qui eam attulit, aiebat, te mandaſſe ita, ideſt vt ita facerem, & tu adſcripſeras, ideſt ad cætera mandata tua in fine epiſtolæ ſcripſeras, ſupp. ita. Verum eſto illud, ſcilicet quod mandaras, illam a me reſcindi ſine cauſa, & non potius aliam quam non viderim: demiror ideſt multum miror. Nam de, nunc auget nunc diminuit, nunc contrarium indicat. te nihil ſcripſiſſe poſtea ad me, præſertim rebus tam nouis, ideſt cum res tam nouæ contigerint.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Petierat Trebatius, vt Ariſtotelis Topica Cicero Latine interpretaretur quod per occaſionem a ſe factum Cicero reſcribit.

CICERO TREBATIO. S. D. 20

Vide quanti apud me ſis, etſi iure id quidem: non enim amore te uinco. ueruntamen quod præſenti tibi prope ſubnegarem, non tribuerem certe, id abſenti debere non potui. itaq; ut primum Velia nauigare cepi, inſtitui Topica Ariſtotelica conſcribere, ab ipſa urbe commonitus amantiſſima tui. eum librum tibi miſi Rhegio, ſcriptum quàm planiſſime res illa ſcribi potuit. ſin tibi quędam uidebuntur obſcuriora, cogitare debebis, Nullam artem literis ſine interprete, & ſine aliqua exercitatione percipi poſſe. non longe abieris. num iu: ciuile ueſtrum ex libris cognoſci poteſt? qui quanquam plurimi ſunt, doctorem tamen lumenq; deſiderant. quanquam tu, ſi attente leges ſi ſæpius per te omnia conſequere. ut certe intelligas. ut uero etiam ipſi tibi loci propoſita quæſtione occurrant, exercitatione conſequere: in qua quidem nos te continebimus, ſi & ſalui redierimus & ſalua iſta offenderimus. Vale. V. Cal. Sex. Rhegio.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Diſſuaſoria eſt epiſtola. Dehortatur enim Trebatium a Velianarum poſſeſſionum, quod ille in a nemo habebat, venditione.

CICERO TREBATIO. S. D. 21

Amabilior mihi Velia fuit, q. te ab ea ſenſi amari: ſed quid ego dicam te, quem quis non amat? Rufinus medius fidius tuus ita deſiderabatur, ut ſi eſſet unus è nobis: ſed ego te non reprehendo, qui illum ad ædificationem tuã traduxeris:

ASCEN. Vide &c. Dicit Cice. quod id, quod fere, negaret, vel certe non tribueret Trebatio, ſi præſens eſſet, tribuit abſenti. Nam cum Velia in quo oppido Trebatius vehementer diligebatur, diſcederet Cice. recordatus Trebatij propter illud oppidum, tranſtulit Topica Ariſtotelis in latinum, quod opus ad Trebatium miſſum vehementer commendat: dicitq; eum non debere mirari ſi aliqua videbuntur obſcuriora, cum in qualibet arte opus ſit interprete & doctore: oſtendit tamen Trebatium poſſe multa conſequi per ſe ſi modo voluerit ſe exercere. Ordo eſt. Vide.i. conſidera, quanti.i. quam magnæ æſtimationis tu ſis apud me, et ſi.i. quanquam id quidem ſup. ſit iure.i. merito tuo, nõ enim vinco te amore.i. non plus te amo, quam amer a te. Veruntamen quod ,ppe.i. quaſi, ſubnegarem.i. aliquantulum negarem tibi præſenti, certe.i. ſaltem aut quod certum eſt, non tribuerem.i. non ſponte offerrem, tibi, præſenti, non potui ſup. negare, aut, vt aliqui habent non delere, Alij tamẽ habent non debere ſed non placet, tibi abſenti id. Itaq; vt primom.i. cum primum, aut vbi primum.i. ſtatim poſtquã cœpi nauigare.i. diſcedere nauigando, Velia.i. ab eo oppido, in quo Trebatius, vt dictum eſt, multum diligebatur, inſtitui conſcribere.ſ. latino ſermone, Topica Ariſtotelica.i. libros Ariſtotelis philoſophi nobiliſſimi de totis locis argumẽtationum commonitus ab ipſa vrbe amantiſſima tui. Ego miſi tibi eum librum.ſ. Topicorum a me tralatorem. ſcriptum Rhegij.i. in eo oppido, quam.i. quantum, potuit illa res ſcribi pleniſſime. Sin.i. ſed ſi, quædam videbuntur ſup. in eo obſcuriora.ſ. ad intelligendum prima lectione, tu videbis cogitare nullã artem poſſe percipi literis.i. ex ſcripto ſine interprete, & ſine aliqua exercitatione. Non abieris longe a profeſſione tua, ad confirmandum, quod dixi exẽplo, Num.i. nunquid ius ciuile veſtrum.i. quod vos iureconſulti profitemini, poteſt cognoſci.i. perfecte diſci ex libris: q. d ſcio, quod nequaquã: vnde addit, qui.ſ. libri quanquã ſunt plurimi, tamen deſiderant doctorem & lumen.i. elucidationem. Quanquam.i. tametſi, tu ſi leges.ſ. librum Topicorum attente.i. cum accuratione & diligentia. & ſup. ſi leges ſæpius, quia, quod prima lectione capere non poſſumus iterata lectione, non raro conſequitur, tu conſequere.i. obtinebis per te.i. ſine interprete, aut doctore, certe, vt intelligas omnia: quia perſpicaciſſimo ingenio & ex legali ſcientia ad Topica viam muniuerat, Vero.i. ſed, vt etiã quæſtione propoſita.ſ. poſtquam quæſtio, ac materia aliqua fuerit tibi propoſita, ipſi loci occurrant tibi, ſicut eis ſtatim vti poſſis, conſequere ſup. id exercitatione.ſ. ſola in qua quidem.ſ. exercitatione, nos continebimus te, quia quando aderis, quotidie te exercebimus, & quæſtiones tibi proponemus, ad quos locos congruos applices, ſi &.i. ſimul redierimus.ſ. Romam, ſalui, & offenderimus.i. quaſi præter ſpem inuenerimus, iſta.ſ. quæ ſunt vbi nunc es.i. res vrbanas, ſalua.i. non corrupta nec occupata belli ciuili, quod iam tunc inſtare formidabat. iam enim Trebatius a Gallia redierat, & Romæ agebat, vt ſequentes etiam epiſtolæ indicabunt. Vale. Rhegio.i. ex eo oppido. Scribit autem Cicero fere locum e quo, non in quo, & ita in ablatiuo. 5. Cal. ſextiles.

VICT. DOCTOREM tamen lumenq; deſiderant } Nos cum fide in antiquis cunctis exemplaribus inuentam lectionem reſtituimus. { Vnumq; deſiderant } nec enim vulgata lectio nobis valde ſatisfaciebat, & hanc non ineptum ſenſum habere iudicauimus. Ipſi quoq; hunc modum dicendi vulgo fere habemus, cum aliquid vno indigere dicimus qui regat, & inſtituat: vt hoc in loco qui lucem afferat rebus obſcuris. quamuis enim libri iuriſconſultorum, qui ius ciuile continent, tot ſint tameq; explicari non tamen ſine doctore, & vno aliquo qui aliquantũ in illorũ lectione exercitatus ſit, & quem rudes eius diſciplinæ ſequãtur intelligi poſſunt. quaſi quiuis, dum nõ omnino rudis ſit, hoc munus ſuſtinere.

EXPO. EIVS. DOCTOREM tamen vſumq; deſiderant } Non diſplicet Pauli coniectura. nam & veſtigijs hæret priſcæ lectionis, & ſententiã idoneã habet.

PAV. MAN. DOCTOREM tamen lumenq; deſiderãt } Omnino in omnib' libris manuſcriptis, pro lumẽq; legitur, vnumq;, ego tamen libentius legerim, vſumq; .i. exercitationemq;, vt dicat idem, quod ſupra, nullam artem literis ſine interprete, & ſine aliqua exercitatione percipi poſſe.

SEBA. COR. VERVNTAMEN, &c. } Ex veteribus libris, & Topicorum procemio ſic legendum cenſeo Veruntamẽ, quod præſenti tibi prope ſubnegaram non tribuerem certe, id abſenti debere nõ potui. { Velia } vbi tua, tuoſq; vidi, & admonitus ſum huius æris alieni. { Nauigare cœpi } in Græciam proficiſcens, cum opera mea nec Reſpu. nec amici vterentur: nec honeſte inter arma verſari poſſem, ne ſi tuto id quidem mihi liceret. { Scriptoni } in ipſa nauigatione. { Lumẽq; } Al. varie legitur, Vnum, vnumq;, vnũquodq;. { Ipſi tibi loci } inueniendorum argumentorum. { Salua iſta } Rempu. nũc a M. Antonio vexatam. { 5. Cal. } Hoc docet, ſequente epiſtolam huic præponi debere.

BER. RVT. VERVNTAMEN, quod præſenti tibi prope ſubnegaram non tribuere id abſenti non potui } Alij, prope ſubnegarem, non tibi tribuerem. Alij, non delerem non potui. Hoc ruſticius. tu vide, nunquid Denegare legi placeat, pro debere. ſtudq; inſuper, an ea verba, Non tibi tribuerem certe, ſubditicia ſint, & ex marginario quopiam gloſſemate in contextum deducta. vt legi debeat. Verumtñ quod præſenti tibi prope ſubnegarem, certe id abſenti non potui. Sane dies inſequentium literarum, locuſq; ẽt indicat, eas ipſas his omnino anteponendas.

[redacted]

ASC. Amabilior &c. Laudat veliam vrbẽ Lucaniæ, in qua Trebatius domum amœnã habebat, eo vt videtur animo, ne Trebatius eam vẽdat. Ordo eſt: Velia.ſ. vrbs & portus. Vnde Aenei. 6. Portuſq; require Velinos. fuit mihi amabilior.i magis amabilis, quod ſenſi te amari ab ea.i. ab eius incolis Sed quid ego dicam te.ſ. amari ab ea, quem quis non amat? q. d. nemo: & ita non eſſe mirum, ſi ab ea amatur. Buſius, aut, vt alij legunt Rufius, tuus mediusfidius.i. ita mehercules Iouis filius amet, aut deus fidei, vt verum dico, deſiderabatur ita, vt ſi eſſet

*quanquam enim Velia non eſt uilior, quàm Lupercal, tamen iſtuc malo, quàm hæc omnia. tamen ſi me audies, quem ſoles, has paternas poſſeſsiones tenebis (neſcio quid enim Velienſes uerebantur) neq; Heletem nobilem amnem relinques, nec Papyrianam domum deſeres. quanquam illa quidem habet lucum, à quo etiam aduenæ teneri ſolent. quem tamen ſi excideris, multum proſpexeris ſed in primis opportunum uidetur, his præſertim temporibus, habere perſugium primum eorum urbem, quibus carus ſis deinde etiam tuam domum, tuoſq; agros, eaq; remoto ſalubri, amœnoq; loco: idq; etiā mea intereſſe mi Trebati arbitror, ſed ualebis, meaq; negocia uidebis, meq;, Dijs iuuantibus, ante brumam expectabis. Ego à Sex. Fabio Niconis diſcipulo librum abſtuli** Νίκωνος περὶ πολυφαγίας. O medicum ſuauem, meq; docilem ad hanc diſciplinam. ſed Balbus noſter me de hoc libro celauit. te quidem non uidetur. Ventus increbreſcit. Cura ut ualeas. XIII. Cal. Sex. Velia.*

* .l Niconis de edacitate.

eſſet vnus e nobis ſi qui illic poſſeſsiones haberemus. Sed ego non reprehendo te, qui traduxeris illum. ſ. Buſiū ad Rufium ad ædificationem tuam. Enim. i. quia quanquam Velia non eſt vilior quam Lupercal. i locus ille Romæ ſub Palatino monte, tamen ego malo iſtuc. ſ. iſtud ipſum Lupercal, quam hæc omnia. i. quæ Veliæ ſunt, & ita non reprehendit, quod ad illius ædificationem traduxeris Buſium. Tu ſi audies me. i. ſi obedies mihi quē ſoles. ſ. audire, tenebis. i. non vendes has poſſeſsiones paternas. l. a patre obtentas. quod ſup. ſcribo enim. i. quia, Velienſes verebantur neſcio, quid. ſ. quod audierint te velle alienare neq; relinques Alacem ab alex alecis, vt ſtrab. legit, aut Halethem ab hales, vt Theocritus amnem nobilem iuxta domum tuam, nec deſeres domum Papyrianā. i quæ olim Papyrij fuit quanquam illa. ſ. domus, quidem. i. certe, habet locum, a quo aduenæ ſolēt teneri. i. immorari delectatione capti, aut inſidijs, quem. ſ. locū, aut periculoſum, aut delectabilem, ſi exciderís. i. diruerís, proſpexeris. i. porro inſpexeris e domo tua multū, aut conſulueris vtilitati tuæ, ſi periculum dempſeris. Sed videtur opportunum in primis. i. præcipue: præſertim his tēporibus periculoſis, aut propter ſeditiones, aut pp peſtes, habere profugiū .i. locum ad quem cōfugias, primum vrbem eorum quibus ſis carus, deinde ēt domum tuam, & agros tuos, habere ea loco remoto. ſ. a ſtrepitu populari, aut ab vrbe, ſalubri & amœno & arbitror o mi Trebati id. ſ. te tenere eas poſſeſsiones, intereſſe. l. in re & vtilitate eſſe, ēt mea, vt. ſ. tecum habeam confugium. Sed tu valebis, & videbis mea negocia, & expectabis me ante brumam. i. ſolſtitium hyemale, quo dies ſunt breuiſsimi, dijs iuuantibus. ſ. me, ſine quo adiecto ſequā de ſe polliceri turpe ſit Chriſtiano homini, cū ethnicus id adiciat. Ego abſtuli a ſex. Fabio diſcipulo Niconis librum, Niconos. i. Niconis peri. i de polyphagias i. multa comeſtione. O medicum. ſ. Nicone ſuauem, & me docilē ad hanc diſciplinā. ſ. multæ comeſtionis, quo dicto potius Trebatiū taxat quam ſe Sed Balbus noſter. ſ. amicus cælauit me de hoc libro. i. nullā mihi mentionem fecit quidem. i. certe, non videtur ſup. cælaſſe te, de hoc libro. q. d. tu eius diſciplinam egregie calles. Ventus. ſ. auſter, aut alius, ventri cibis onuſto pernicioſus, increbreſcit. i. fit crebrior cura vt valeas, Velia. i. ex ea vrbe. 13. calen. ſextiles. i. quæ nunc Auguſti ſunt.

VIC. QVANQVAM illa quidē habet locum } Nos antiquos codices in hoc et ſecoti ſumus, quos incorruptos eſſe cenſemus. De lotorū nobilitate, & quā iucunda earum opacitas eſſet, quantiq; olim in domibus æſtimaretur, Plin. docet in lib. 17. procemio. Polybius a ſe viſam in Attica deſcribit lib. 12. hiſtor. quem locū, quia nondū integer vulgatus ē Polybius, leges apud Athenæum δειπνοσοφιστῶν lib. 12. qui totā verbis ipſius huius arboris deſcriptionē perſequitur. nā qui { Lucum } emēdarunt, deceptos eſſe putamus: impiū enim Ciceronis conſiliū fuiſſet. cū enim ſacri eſſent luci, non ſine ingenti piaculo, & ſcelere incidi poterant: domuſq; priuata non luci erat capax, cū loti deliciarū cauſa ſumma arte in domibus colerentur, aduenæ aūt raram arborem viſebant, & eius iucundo aſpectu tenebantur, pp quam rem iocans (vt arbitror) iubet ipſum lotū illam excindere, quia ſibi eſſet ſumptus cauſa, cum ſæpe hoſpitū domus plena eſſet. Nam in verbo illo (proſpexeris) ambiguum ſenſum eſſe puto: videtur enim dicere, Si lotū excideris, manu cœli ſpacium aſpicies: illa enim ſua capacitate proſpectū impedit & luminibus obſtruit, cū dicat, Rebus tuis conſules, minores enim ſumptus facies, non enim cauſa erit aduenis, cur domum tuā frequentent. & omnia hæc facete & cū ioco vt conſueuit. ſere enim ſemper cū eo iocatur. Aduerſatur ſolum antiquæ lectioni, quod lotum fœminino genere alij autores appellarunt, cum ipſe maſculino vſurpet: quare accurate conſiderandum eſt, vitium ne ea parte vetus habeat, ſiue eo genere cōtra plurimorum morem, quod vix veriſimile eſt, Cicer. appellare lotum voluerit.

EX PO EIVS D. NEQVE Haletē nobilem amnē } Heletem legi debet, huius fluuij mentionē fecit lib. 16. epiſtolarum ad Atti. his verbis: Erat enim cū ſuis nauibus apud Haletē fluuiū citra Veliam, quo in loco noſtrū illud exēplar Heletem habet. Strabo in initio. 6. libri vbi de omni illa ora agit, plures ſinias adducit vnde Velia a Græcis Helea appellata eē poſſit, nonnulloſq; tradit ab Helete fluuio ei nomen inditū voluiſſe. Stephanus inde nomen illā accepiſſe affirmat hæc ipſi⁹ verba ſunt. ἐπονομασθῆναι δὲ Ἐλέα ἀπὸ τοῦ παραρρέοντος ποταμοῦ Ἔλητος. { Quanquā illa quidē habet lotū, a quo ēt aduenæ teneri ſolent: quē tñ } Hæc eſt in Mediceo ſcriptura: qđ ſi aliquid in ea mendi eſt, ea parte ē, qđ eo nō genere Lotū appellat, quo aliæ arbores appellari cōſueuerūt, & quo hāc ipſam Virg. i culice appellauit.

–inter quas erat ipſa Lotos:
Impia quæ ſocios Ithaci mœrentis abegit:

Quam. i. nefariū facinus lucum (dicatā alicui Deorū ſyluam) cædere veteres exiſtimarēt neceſſe non eſt docere: pleni ſunt huius rei oēs poetarū libri. Dionis m̄ accurati hiſtorici teſtimonium adducemus, quod ēt vtile eſſe poterit quia ſermo poteſt eſt de Turullio, cuius mentionē fecit in Epiſt. ad Ciceronē C. Caſſius his verbis. Sequebatur claſsis altera, quā anno priore in Bithynia Tullius Cimber comparauerat cui Turullius Quæſtor præerat. Erat Turullius ex interfectoribus Iulij Cæſaris, qui in Aſiā in Antonij amicitiā venerat, & eū in multis rebus impigre adiuuerat quem tñ ille rebus male geſtis prodidit Auguſto Cæſari, vt ea ratione (ſi poſſet) ſibi illū placaret. Ilico aūt Turullius trucidatus eſt. & enim in Inſula Co ſupplicio affectus eſſet, viſum eſt hoc non ſine conſilio, ac voluntate Deorum factum eſſe, nā multo ante ille ad claſſem ædificandam Aeſculapij lucum ibi inciderat, & ex ea materia naues fabricauerat. verba Dionis, καὶ τέλος Πούπλιον Τουρούλλιον βουλευτήν τε ὄντα, καὶ σφαγέα οὐ Καίσαρος γεγονότα τότε φιλικῶς οἱ συνόντα ἐξέδωκεν. αὐτῷ Καῖσαρ δὲ τὸν μὲν Τουρούλλιον ἀπέκτεινε, καὶ ἔτυχε γὰρ ἐκ τῆς ἐν τῷ τοῦ Ἀσκληπιοῦ ὕλης ξύλα ἐς ναυτικὸν κεκοφώς, δίκην τινὰ καὶ τῷ θεῷ, ὅτι ἐκεῖ ἐδικαιώθη, δοῦναι ἔδοξεν.

PAVL. MANV. RVFIO mediuſfidius tuus } Tuus, inquit, quod eiuſdem eſſet gētis: Rufio enim Trebatiorum cognomen fuit. id ex lapide, qui Romæ eſt in porta Latina: ſic enim in eo ſcriptū legitur, C. VIBIVS C. F. MACER, C. TREBATIVS, RVFIO FACIVND. CVRAVERVT. { Habet lucum } Sunt qui, lucū, ideo male legi credant, quod neq; luci capax eſſet priuata domus, & luci qui ſacri eſſent, non ſine ſcelere incidi poſſent. nos exiſtimamus, lucum, non intra parietes, ſed ante ædes Trebatij fuiſſe: neq; Ciceronē impie conſuluiſſe, qui eum a Trebatio cædi vellet: quomodo enim recte, & ſine piaculo id fieri poſsit, docet M. Cato in primo de re Ruſtica.

SEBA. CORR. RVFIO } Rufus, Rufius, Buſius etiam legitur. { Lucū } Al. locum. Sunt tamen, qui lotum reponant. { Proſpexeris } & longe videris, & rebus conſulueris tuis. { Niconis } Al. Miconis, de quo apud Plinium fit mentio. { Νίκωνος περὶ πολυφαγίας } Niconis de edacitate.

BERN. RVTI. QVANQVAM enim velia non eſt vilior, quam Lupercal, tamen iſtud malo, quam hæc omnia } Al. quam omnia. Ego aut priorem lectionem ſeruo, aut iſthic malo, quam hic omnia lego vt ſit ſenſus, Malim ædes Romæ vel in Lupercali habere, quam totam Veliam. Denique a primis illis verbis non recedo. Hæc autem, non intelligit quæ Cicero ipſe Veliæ haberet, vt interpres: ſed quæ omnino Veliæ eſſent. { Nec Papyrianam domum deſeras } Papyrius ius regium, id eſt leges regum Romanorum compoſuit, & in vnum volumen corpuſq; redegit. Fuit & alius Papyrius Iureconſultus, autor Pompo-

nius. vt vel hoc ipſo iucundæ ædes futuræ Trebatio ſu erint, in quo ſuauiter iocatur Cicero.

dit, ab eoq; fundatum ciuile ius. Id verbum in alijs codicibus mendoſiſsime eſt, Officium.

[redacted]

ASC. Silij cauſam &c. Commẽdat Silij amici communis cauſam Trebatio, dicens Ego docui te cauſam Silij, ideſt quid iuris haberet. Is ſcilicet Silius poſtea apud me, cum dicerem ei videri tibi, ideſt quod videretur tibi nos poſſe facere illam ſponſionem, ſcilicet quam volebat facere ſine periculo, ſi Cæpio prætor dedit mihi ex edicto ſuo bonorum poſſeſſionem, quæ iuris eſt, cum poſſeſsio bonorum ſit facti, vnde præpoſuit genitiuum bonorum. Turpiliæ, ſcilicet mulieris teſtantis. aiebat ſcilicet Silius, Seruium ſcilicet Sulpitiũ iuriſperitiſsimum, negare eas tabulas eſſe teſtamenti, ideſt habere vim legitimæ legationis, quas is inſtituiſſet, qui non habuerit factionem, ideſt ius faciendi teſtamenti, & aiebat, ſcilicet filium, ideſt iuriſperitum, dicere hoc negabat ſe locutũ ſupple eſſe tecum, & rogauit me, vt commendarem tibi ſe & cauſam ſuam. Nec o mi Teſta, ſcilicet T. Trebati, quiſquã eſt melior vir nec amicior mihi Silio, te, tamen excepto. Feceris igitur mihi gratiſsimum ſi veneris vltro, ideſt non requiſitus ab eo ad eum, & pollicitus fueris ei, ſup. operam, aut conſilium tuum, ſed quampri mum, ideſt ſtatim, ſi amas me, ego rogo vehementer ẽt, atq; etiam hoc.

*a.l. poſſe: Ni (ex Budæo in Pand.)

SEBAST. CORR.

SILII } Is eſt, ad quem lib. 13. ſcribit. { Sponſionẽ } quæ fiebat interpoſita ſtipulatione certæ pecuniæ, qua perderetis, qui ſponſione vinceretur. { Si bonorum, &c. } Verba ſponſionis. & ſane, ni, & ſi, particule fere erant ſponſionum principia. { Seruiũ } Sulpitium. { Offilium } Iureconſultum.

BERN. RVTIL.

SI bonorum Turpiliæ poſſeſsionẽ capio, prætor ex edicto ſuo mihi dedit } Verba ſponſionis ſunt. vbi tamen vereor ne legi oporteat. Quam prætor ex edicto ſuo mihi dedit. cũ enim aut creditori ſorte hæreditario, aut alij cuipiã promittere vellet Silius, quæſiuit ex Trebatio Cicero, nun quid fieri ea ſponſio ſine periculo poſſet. Sub ea conditione recte, ac citra periculum ſponſurum reſpondit Trebatius, ſi bonorum Turpiliæ poſſeſsionem capio quã prætor ex dicto ſuo mihi dedit. Hoc enim magis probo, quam manutij ſcripturam: etſi ne ipſa quidem ita abſurda eſt, quin ſenſum habeat. Hoc idẽ Offilium dicere tecum ſe locutum negabat } Diſtinguo: Hoc idem Offilium dicere. tecum ſe locutum negabat ideſt aſſentiri Seruio Offilium dixit. Fuit Offilius iureconſultus his temporibus huius non rara in Iuſtinianis Pandectis mẽtio, apud Pomponium præſertim de Origine iuris. coæuum enim Seruio tra

*al. Tantũ q ex

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Commendat Silium Trebatio, & vt cauſam illius curet diligenter poſtulat.

CICERO TREBATIO S. D. 22

Silij cauſam te docui. is poſtea fuit apud me. cum ei dicerem, tibi uideri ſponſionem illam nos ſine periculo facere poſſe, Si bonorum Turpiliæ poſſeßionem Q. Cæpio Præt. ex edicto ſuo mihi dedit: negare aiebat Seruium tabulas teſtamenti eſſe eas, quas inſtituiſſet is, qui factionem teſtamenti nõ habuerit. hoc idem Offilium dicere: tecum ſe locutum negabat: meq; rogauit, ut ſe cauſamq; ſuam tibi commendarem. nec uir melior mi Teſta, nec mihi amicior P. Silio quiſquam eſt, te tamen excepto, gratißimum igitur mihi feceris, ſi ad eum ultro ueneris, eiq; pollicitus eris. ſed, ſi me amas, quamprimum: hoc te uehementer etiam, atq; etiam rogo. Vale.*

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Diſputatoria eſt epiſtola, qua adductis autoribus, Trebatij ſententiam reprehendit Cicero.

CICERO TREBATIO. S. D. 23

Illuſeras heri inter ſcyphos quod dixeram controuerſiam eſſe, poſſet ne hæres, quod furtum antea factum eſſet, recte furti agere. itaq; etſi domum bene potus. ſeroq; redieram: tamen id caput, ubi hæc controuerſia eſt, notaui, & deſcriptum tibi miſi: ut ſcires id, quod tu neminem ſenſiſſe dicebas, Sex. Aelium, M. Manilium, M. Brutum ſenſiſſe. ego tamen Scæuolæ, & Teſtæ aſſentior. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Grata illi ſcribit fuiſſe ſigna, quæ emerit Gallus in ornamentum bibliothecæ, gratiora tamen futura fuiſſe, ſi ea emiſſet. quæ Cicero mandaſſet. Fuit autem perſtudioſus ſignorum elegantium Cicero, præſertim eorum, quæ eruditionis antiſtitum erant, vt lib. 1. epiſt. ad Atticũ declarant.

M. CICERO M. FABIO GALLO S. D. 24

Tantum ex Arpinati ueneram, cum mihi à te literæ redditæ ſunt: ab eodemq; accepi Auiani literas: in quibus hoc erat liberaliſſimum, nomina ſe facturum, cum uenisſet, quæ ego uellẽ die. fac quæſo, qui ego ſum, eſſe te. eſt ne aut tui*

ASCENSIVS.

Illuſeras &c. Cum cœnaſſet Cicero apud Trebatium, propoſuerat ei, hoc dubiũ, vtrum qui eſſet inſtitutus hæres ab aliquo haberet actionem furti, quod fuiſſet factum antequam ipſe eſſet inſtitutus hæres; ad quod Trebatius negat iure reſpondit, addiditq; neminem iuriſcõſultorum id ſentire, contra cuius opinionem affert nunc Cice ſententias quorundam iuriſconſultorum. Ordo eſt. Illuſeras, ideſt irriſeras, hæri ideſt ſcyphos id eſt pocula, hoc eſt inter potandum, quod dixeram eſſe controuerſiam, ideſt rem dubiã; & ad vtranq; partem probabilem, ne, ideſt an, hæres poſſet agere recte furti: ideſt aliquem furti accuſare in iudicio, quod furtum eſſet factum antea, ſcilicet quam hæres inſtitutus eſſet. Itaq; & ſi redieram domum bene, ideſt multũ potus, ideſt potu oppletus, & ſero, ideſt tarde, tamen notaui, id caput, vbi hæc controuerſia, ideſt diſputatio, & miſi tibi deſcriptum vt ſcires Sextom Aelium, M. Manlium, M. Brutum ſenſiſſe id, quod tu dicebas neminem ſenſiſſe. Ego tamen aſſentior Scæuolæ, & Teſtæ, ideſt Trebatio, quia contra ſentiunt.

SEBAST. CORR.

SEX. Aelium } Petum iureconſultum, de quo in Quæſtura diximus. M. Manlium } Iureconſultum, de quo libro de Oratore, & in Bruto meminit. { M. Brutum } Iureconſultum, qui tres libros de iure ciuili reliquit.

EGO tamen Scæuolæ, & teſtæ aſſentior } Alij codices, Scæuolæ Teſtæ: quaſi vtrunq; Trebatij cognomen. Cicero ad Atticum: Trebatius ſcæuola facit: vt antecedat. ac ſi Trebatius ſcæuolæ cognomine in ſuis de iure commentarijs formuliſq; vteretur, vt ſpecioſo, & in cuius familia quaſi hæreditaria eſſet iuris ciuilis cognitio, vt ille inquit Ciceronianus in Oratore Mutius Scæuola. Ego tamen nihil conſtituo.

Ex po... Bernardini Rutil.

ASCENSIVS.

Tantum &c. Cum inſtituiſſet Cice. ornare bibliothecam ſuam imaginibus, mãdarat Fabio Gallo amico ſuo, vt eas ſibi emeret: ille vero emit Bacchas, hoc eſt Baccharũ Bacchi ſacerdotularum imagines, quas Cicero oſtendit profeſsioni ſuæ non conuenire, quia potius conueniant iis, qui vino & ebrietate oblectantur. Deinde dicit ſe velle exornare porticum picturis. Poſtremo quia Gallus erat empturus domum iuxta

Cicero.

Cicero. ædes, oſtendit quantam operam dederit, vt id fieret, deinde quam gratum ſibi futurum ſit, quod eam domum Gallus habeat. Ordo eſt. Ego tantum .i. ſolummodo veneram ex Arpinatu .ſ. agro, cum literæ redditæ ſunt mihi a te .ſ. miſſæ, & accepi ab eodem .ſ. tabellarios literas Auianas, in quibus hoc erat liberaliſſimum ſe facturum nomina .i. debitores inſcriptos nominibus eorum in libro debitorū aut debita hoc eſt ſe crediturū mihi pecuniam, cum .i. poſtquam veniſſet qua die ego vellem. Quæſo fac .i. fingere eſſe ſupple eum, qui ego ſum. eſt ne pudoris tui, aut noſtri primum rogare de die .i. vt credatur nobis vſq; ad certū diē: Deinde poſtulare ſupple diem .i. dilationem, plus .i. longiorē annua .ſ. die .i. quæ poſt annum [redacted] veneris. Sed o mi Galle [redacted] eſſes ea .ſ. ſigna, quæ ego deſiderabam, & ad eam ſum- [redacted] quam volueram, quaſi [redacted] pe [redacted] ſe, hominem, vt ego [redacted] ſemper, [redacted] in omni iudicio [redacted] ſemel. Sed [redacted] qui [redacted] dimere, aut recipere ſi Ciceroni non pla[redacted] neat, in ſententia .i. propoſito. Ego enim nullam prorſus .i. omnino, deſidero ex omnibus iſtis emptionibus .i. ex omnib⁹ quæ emiſti mihi. Tu autē ignarus inſtituti .i. moris & propoſiti mei: quia tu ſumpſiſti .i. accepiſti, mihi perſoluenda certa die, iſta quatuor aut quinq; ſupple ſigna, tanti .i. tam caro precio, quanti .i. quam magno precio ego non æſtimo .i. apprecior omnino, genus omnium ſignorum. Tu comparas iſtas .ſ. quas emiſiſti Bacchas .i. imagines Bacchi ſacerdotum, & comparas ſupp. eas muſis Metelli .i. imagines, aut ſigna muſarum, quæ Metellus comparauerat ſibi. Quid ſimile ſupple eſt inter ipſas? quaſi dicat nihil, quod & ſequentibus probat. Primum ergo nunquam putaſſem ipſas muſas, ideſt muſarum imagines .ſ. quanti emiſti Bacchas longe viliores, atq; feciſſem id omnibus muſis approbantibus, cum ſcilicet verum ſit: ſed tamen ſupple habere muſas, erat aptum bibliothecæ, & congruens ſtudijs noſtris. Vero pro ſed, vbi eſt locus Bacchis, ideſt ſacerdotibus Bacchi apud me: quaſi dicat nuſquam At .i. ſed ſupple Bacchæ ſunt pulchellæ .i. aliquantulum pulchræ. Ego noui optime, & vidi ſupple eas ſæpe: ſi probaſſem .ſ. emptionem, mandaſſem tibi nominatim .i. per propria nomina ſigna nota mihi. Ego enim ſoleo emere ea ſigna, quæ exornent mihi locum in palæſtra .i. excitatorio meo, hoc eſt in bibliotheca mea, ad ſimilitudinem gymnaſiorum .i. locorum exercitationis publicæ, ſiue literariæ, ſiue alterius. Vero, ideſt ſed, quod .i. ad quid, aut ad quem vſum, ſignum Martis, ſupple eſt, aut ſit mihi autoris pacis? ideſt cum mars ſit Deus belli, ego autem ſemper amator pacis. Gaudeo nullum ſignum Saturni ſupple fuiſſe inter ea, quæ emiſti. Ego enim putarem hæc duo ſigna .ſ. Martis & Saturni attuliſſe æs alienum .i. debitum, aut quia Martis & Saturni planetarum, ea vis eſt, aut quod per bellum, cui Mars præeſt pecuniæ, ſæpe exhauriuntur, & Saturnus tanquam ſenex & auarus ærarium publicum in æde ſua conſeruet. Mallem aliquod ſupple ſignum Mercurij .ſ. Dei mercationum, reconciliationum, facundiæ, furtorum &c. fuiſſet. puto ſupple quod propter Mercurium poſſemus tranſigere, ideſt paciſci, cum Auiano felicius .i. cum minore damno. Tu habebis Trapezophorum, ideſt ſignum cuiuſdam ſacerdotis, qui cum alio ſacerdote nomine Coſmo omnia ſacra Mineruæ adminiſtrabat, autore Suida: dicitur autem quaſi menſifer, ideſt menſam numulariorum ferens quod .ſ. ſignum tibi deſtinaras, ideſt animo adiudicaueras tibi. Sin autem, ideſt ſed ſi mutaſti ſententiam, ideſt ſi non amplius petis, ego habebo ſupple ipſum. Scilicet, ideſt vt ſcire licet, iſta quidem ſumma ſupple eſt .i. præcipua ſententia, næ, ideſt certe, ego emerim libentius multo diuerſorium .i. hoſpitium aut ædes ad quas ab itinere me diuertam Tarracinæ .i. apud Tarracinā vrbem iuxta Circeum, ne ſim ſemper moleſtus hoſpitij: ſcilicet meo ad quem frequenter accedere ſolebat iure hoſpitalitatis non mercede apud eum victurus. Nā tunc paucæ erant cauponæ mercenariæ: aut diuerſoria omnibus precio patentia. Ego video culpam ſupple aliquā eſſe omnino liberti mei, cui mādaram plane, ideſt aperte res certas, hoc eſt vt, aut cunctanter domum emeret, aut res certas, quas tu mihi emeres itemq; .i. & conſimiliter video culpam eſſe Iunij, quem familiarem Auiani, ego puto eſſe notum tibi. Quædā noua ſunt inſtituta .i. incepta mihi exhedria .i. in ſedili, aut loco ad ſedendum, in porticula .i. parua porticu, Tuſculano .i. villæ Tuſculanæ. dici poſſet quædam exedra, niſi exhedra fœmininum ſit: ego volebam ornare, tabellis .ſ. depictis, ea videlicet noua. Etenim ſiquid iſtiuſmodi generis, quod ad ornatum pertinet, delectat ſup. me delectat. Sed tamen ſi iſta .ſ. ſigna quæ emiſti, ſunt habēda mihi, ideſt ſi debeo ea habere, velim ſup. facias me certiorem vbi ſint: quando accerſantur, ideſt afferantur, & quo genere victuræ. Si enim Damaſippus non manebit in ſententia quia dicebat ſe ea velle retinere: nos reperiemus aliquem pſeudo, ideſt falſum, Damaſippum, ideſt qui ea ſigna recipiet, vel .i. etiam, cum iactura, ideſt damno rei noſtræ, quia minoris illi vēdemus, quàm nobis conſtent. Quod ſcribis iterum ad me de domo, ſcilicet tibi emenda, aut potius conducenda, ego iam proficiſcens mandaram id Tulliæ meæ, ſcilicet filiæ. Ego enim acceperam literas tuas ea ipſa hora ſcilicet qua proficiſcebatur. Egeram etiam cum Nicia tuo ſcilicet liberto, aut amico quia ideſt quia, is ſcilicet Nicia, vtitur familiariter Caſsio vt ſcis. Autē, ideſt ſed, vt ideſt poſtquam redij, priuſquam legi has literas tuas proximas, quæſiui de Tullia mea .i. filia, quid egiſſet ſcilicet de negotio tuo dicebat ſe egiſſe per Licinium. Sed opinor Caſsium .ſ. familiare Niciæ, non vti ita multum ſorore .ſ. ſua, aut tua. Res inter eos nota nobis propterea obſcurior eſt. Porro .i. ſed ea .ſ. ſoror, negare .i. negabat, audere ſe cum vir abeſſet, Decius enim vir .i. maritus eius profectus eſt in Hiſpaniam migrare .i. mutare habitationem .ſ. viro, & abſente, & inſciente.

*pudoris, aut noſtri, primum rogare de die, deinde plus annua poſtulare? ſed eſſent mi Galle omnia facilia, ſi & ea mercatus eſſes, quæ ego deſiderabam, & ad eam ſummam, quam volueram, *ac tamen iſthæc ipſa, quæ te emiſſe ſcribis, non ſolum rata mihi erunt, ſed etiam grata: planè enim intelligo, te non modo ſtudio, ſed etiam amore uſum, quæ te delectarint hominem (ut ego ſemper iudicaui) in omni iudicio elegantiſſimum, quæq; me digna putaris, coemiſſe. ſed uelim maneat Damaſippus in ſententia: prorſus enim ex iſtis emptionibus nullam deſidero. tu autem ignarus inſtituti mei, quanti ego genus omne ſignorū omnium non æſtimo, tanti iſta quatuor, aut quinq; ſumpſiſti. ſed Bacchas iſtas cum muſis Metelli componas: quid ſimile? primum ipſas ego muſas nunquam tanti putaſſem: atq; id feciſſem muſis omnibus approbantibus. ſed *tamen erat aptum bibliothecæ, ſtudijsq; noſtris congruens. Bacchis uero ubi eſt apud me locus? at pulchellæ ſunt: noui optime, & ſæpe uidi. nominatim tibi ſigna mihi nota mandaſſem, ſi probaſſem: ea enim ſigna ego emere ſoleo, quæ ad ſimilitudinem gymnaſiorū exornent mihi in palæſtra locum. Martis uero ſignum quò mihi pacis autori? gaudeo nullum Saturni ſignum fuiſſe. hæc enim duo ſigna putarem mibi æs alienum attuliſſe. Mercurij mallem aliquod fuiſſet: felicius, puto, cum Auiano trāſigere poſſemus. quod tibi deſtinaras Trapezophoron: ſi te delectat, habebis. ſin autem ſententiam mutaſti, ego habebo ſcilicet. iſta quidem ſumma. næ ego multo libentius emerim diuerſorium Tarracinæ, ne ſemper hoſpiti moleſtus ſim. omnino liberti mei uideo eſſe* [redacted]

* al. attamen.

* alias, tamen erat.

· TANTVM ex Arpinati venerā } Nos ex veteribus exēplaribus. { Tantum quod } reſtituimus. Quod primo multos miraturos credimus, & fortaſſe nō nimirum probaturos: aliquos etiam (qui recepta lectione non ſolum magis delectentur, verū etiam hanc etſi non nouam) non enim nunc primum in impreſſos codices migrauit (tamē vt ſæpius exploſam & eiectam, nec ſatis primo aſpectu elegantem abhorrebant) fore qui noſtro iudicio damnato, hanc iterum ſua ſede indigne deijcere conentur. VIC.

*culpam. cui planè res certas mandaram: itemq; Iunij, quem puto tibi notum eſſe Auiani familiarem. exhedria quædam mihi noua ſunt inſtituta in porticula Tuſculani: ea uolebam tabellis ornare: etenim ſiquid generis iſtiuſmodi me delectat, pictura delectat. ſed tamen ſi iſta mihi ſunt habenda, certiorem uelim me facias ubi ſint, quando accerſantur, quo genere uecturæ: ſi enim Damaſippus in ſententia non manebit, aliquem Pſeudo damaſippum uel cum iactura reperiemus. Quod ad me de domo ſcribis iterum, iam id ego proficiſcens mãdaram meæ Tulliæ: ea enim ipſa hora acceperam tuas literas egeram etiã cum tuo Nicia, quod is utitur, ut ſcis, familiariter Caßio. ut redij autem prius, quam tuas: legi has proximas literas, quæſiui de mea Tullia, quid egiſſet. per Liciniam ſe egiſſe dicebat: ſed *opinor Caßium uti non ita multum ſorore: eam porrò negare ſe audere, cum uir abeſſet (eſt enim profectus in Hiſpaniam Decius) illo & abſente, & inſciente migrare. eſt mi gratißimum, tanti à te æſtimatam conſuetudine uitæ, uictusq; noſtri, primum ut eam domum ſumeres, ut non modo propè me, ſed planè mecum habitare poſſes: deinde ut migrare tantopere feſtines. ſed ne uiuam, ſi tibi concedo, ut eius rei tu cupior ſis, quam ego ſum. itaq; omnia experiar: uideo enim, quid mea interſit, quid utriuſque noſtrum. ſi quid egero faciam & ſcias. tu & ad omnia reſcribes: & quãdo te expectem, facies me, ſi tibi uidebitur certiorem.* Vale.

*a. l. opinor Craſſum.

Quod ne accidat, conabimur antiquorum exemplariorum fidem autoritatemq; tueri, oſtendentes alibi etiam Ciceronem ſic locutũ eſſe, vt lib. 15. epiſtolarum ad Atticũ epi. D.XXVII. q etiam in vulgatis libris inuiolatum permanſit: Hæc cum ſcriberam tantum q exiſtimabam ad te orationem eſſe perlatam: hui quam timeo, quid exiſtimes. Exiſtimamus autẽ nos { Tantum q } idem fere ſignificare q { Commodum } quo frequenter vtitur Cic. vt lib. 13. ad Atticum, Commodum diſcerat Hilarus librarius. 4. calen. cui dederam literas ad te, cum venit tabellarius cũ tuis literis pridie datis & alijs infinitis locis, q manifeſtũ fit, ſi duo hæc loca diligenter cõſideres. Sed habeo etiam non paruum teſtimonium. Eſt apud me Terent. ille, quem olim Angelus Politianus cum venerandæ vetuſtatis codice (vt ſunt eius verba) Petri Bembi cõtulit, ſuaq; manu non tantum quæcunq; in eo a vulgatis diſcrepabant, verum etiam doctas quaſdam interpretationes, quæ in eius libri marginib. adſcriptæ erãt, accurate pſcripſit, quæ & moltæ ſunt, & eruditi prorſus viri iudicio etiam optimi viri Petri Bembi, qui libri illius Dominus ſermonem elegantiſſimum de ipſius laudibus confecit, in quo declarationes etiam has, & probat & amplexatur. Is igitur liber in Phormione, eo loco. Tunc dixeras hoic ſa titnus indignum Chreme, ſic circuiri. Dem. id cum hoc agebam cõmodum: ſupra dictionem illam { Commodum } ſcriptum habet Tantum q, } nota iuxta appoſita qua Politianus ſignificabat ex antiquo exemplari ſe accepiſſe. vt nunc neq; de integritate horum, verborũ neq; de ſententia dubitari amplius debeat. credimus ſi vetera exemplaria haberemus omnium librorum Marci Tullij, frequentius huius etiam aduerbij exempla reperturos nos fuiſſe: q nunc tam raro inuenimus, quia vulgati codices contaminati ſunt quodq; hoc loco auſus quiſpiam eſt, vt probam lectionem peruerteret, exiſtimare poſſumus, alijs etiam plurimis accidiſſe Donatus etiam Terentij interpres { Cõmodum } ſemper per tantum quod, declarat.

EX PO. EIVSD. FELICIVS puto, cum Auiano tranſigere poſſemus } Conicctura ductus arbitror legendum eſſe { Facilius } plura hoc mihi perſoadent, & q vſitata peruerſio eſt multis enim locis has voces confunderunt librarij, vt vbi { Felicior } legendũ eſſet, { Facilior } legeretur, & cõtra vbi { Facilior, } Felicior: præterea ſupra inquit, ſe eſſent mi Galle omnia facilia. Senſus deniq; totus elegantior, & verior: nulla enim felicitas in hoc negutio reperiri poterat: ſed cupiebat Cic. inuenire quem illa capere, & delectare poſſent. ſperabatq; ſi illa, quæ paulo ante poſuit, Fabius emiſſet, facilius inuenturum fuiſſe, qui ſe omni iactura, moleſtiaq; liberaret. { In porticula Tuſculani, ea volebam tabellis ornare } Porticulis appellant, quos Græci στοὰς: illas autem partes domus tabulis pictis veteres ornabant, q ex Diogene quoq; Laertio intelligitur, apud quem Theophraſti doctiſſimi hominis, elegantiſſimiq; omnium philoſophorum in teſtamento ipſius hæc verba ſunt: ἔπειτα τὴν στοὰν οἰκοδομηθῆναι καὶ τὸ πρὸς τῷ μουσείῳ μὴ χεῖρον ἢ πρότερον ἀναθεῖναι δὲ καὶ τοὺς πίνακας ἐν οἷς αἱ τῆς γῆς περίοδοί εἰσιν εἰς τὴν κάτω στοάν. in inferiore igitur porticu Græcus homo, & ipſe tabulas collocari mandauit, ſed in quibus terræ ambitus deſcripti eſſent, non aliquid quod poſſet coloribus, aut artificio magiſtri delectare.

PAV. MAN. MANDAT Damaſippos in ſententia } Vt emat, quemadmodum dixit, quæ mihi non placuerint. eſt autem is, de quo Horat. Sat. 3. lib. 2. Inſanit veteres ſtatuas Damaſippus emẽdo.

BERN. RVTIL.

TANTVM } Al. tantum quod, quod docti exponunt, cõmodum. { Auiani } M. Aemylius Auianus, & C. Auianus Flaccus, Ciceronis familiares fuere: ſed horum ne alter, an neuter hic intelligatur, ſcire non poſſumus. artifex certe is ſignorum, vel venditor eſſe videtur. { Nomina ſe facturum } in codicem relaturum. { In ſententia } emẽda iſta ſigna. { Video eſſe culpam } in emendis iſtis ſignis. { Tuo Nicia } Epiſt. 10. lib. 9. niſi liberti nomen ſit hoc loco. { Opinor Craſſum }. Opinor ego quoq; Craſſum legi propter Liciniam ſororẽ oportere.

[redacted]

Cal. Rhod. Antiq. lect. li. 5 cap. 12.

CVM M. Tullij epiſtolas Familiares enarrarem Patauij maxima prouincialium frequentia, nec abdicatis tamen noſtratibus, incidi in epiſtolam ad Fabium Gallum ex libro (ni fallor) ſeptimo, in qua ita legebamus: Trapezophoron, ſi te delectat, habebis. Id verbum tanquam ob ex moleſtior, multum iniecit moramenti, quod non ita freqoens videretur, & interpres, vt plerunq;, auribus paulo erectioribus minus ſatisfaceret. Sed cum in Græcorum penu diuertiſſem vaſarijs omnibus, q aiunt, excuſſis, tandem q inquiſitioni diuturnæ & ſolicitæ fuerat, ſum viſus reperiſſe. Siquidem in libro Iulij Pollucis decimo ita legi: Licet porro menſam, in qua pocula reponuntur, tetrapun dicere, aut etiam monupun, vel ſi quis ambitioſe ne nouis quidem abſtineat, trapezophorum, velut qui menſam geſtet. Hæc Pollux. Qui etſi non omnino vetus verbum putat trapezophorum, interpretis tamen ſefellit inſcitiam, in eo hallucinantis maxime. Nam etiam ſi in veteribus Græcorum libris in ea notione trapezophorus non fere comperiatur, quis tamen inficias eat, Ciceronis ætate in vſu fuiſſe? Pollux certe negare non videtur. Nam alibi menſam coquinariam ab iunioribus dici Epicopation ſcribit, & tamen inſert ſtatim, verbum id extare in Menandri Meſſenia. Verum & apud iureconſultum Florentinum Digeſtis de ſuppellectili ligata, id verbum reperias notione, quam præſtruximus. Porro quis vnquam vel legit, vel audiuit ſacerdotis, quæ dicta ſit trapezophorus, ſtatuam rem plane viſendam circunferri ſolitam? Quid tam præſigne in Palladis miniſterio vel fecit illa, vel excogitauit, vt non abſonum ſit, huiuſmodi honores illi fuiſſe contributos? Præter nomen vix aliud reperias quicquam de ea in literis. quod ita eſſe ſignificare videtur Harpocratio, a quo exponitur ea dictio. Ego vero trapezophorum intelligo apud Ciceronem ſtatuam quæ poculorum menſam ſuſtineret. nam ex Vitruuij

doctrina

doctrina manifeſto liquere omnibus, puto, Imagines hominum exculpi ſolitas, quæ colomnas ſubiectæ fulcirent, aut tigna. vel id genus alia, quas Græci Atlantas vocent, Latini Telamonas. Quo in genere habentur, quæ Caryatides vocantur, necnó Epiſtylia ſuſtinentes ſtatuæ Perſicæ. Quod & noſtris tēporibus nullo non in loco conuiſitur. Sed in re confeſſa nimis multa.

niſi plures ſint, quam duo. Tu o Galle cognouiſti cauſam meā, & iniquitatem iſtius ſalaconis.i. arrogātis & inaniter ſuperbientis, vtpote de propinquitate Tigellij. Salacon enim vir fuit, qui cum pauper eſſet, ſe diuitem ſimulabat, vnde ſalacones inaniter ſuperbi, & ſalaconia ſuperbia dicitur, autore ſuida. Mitte mihi Catonem tuum.i. librum quem de Catone ſcripſiſti, cupio enim legere ſup. eum, quē ſup. me non legiſſe adhuc, eſt turpe vtriq; noſtrum.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Importunitatem Tigellij exponit Gallo Sunt qui hunc Tigellium cantorem illū Horatio celebratum exiſtiment. Ego autem C. Tigellium Normanum, virum quæſtorium accipio, cuius aſſentationes alibi contemnit.

M. CICERO M. FABIO GALLO S. D. 25

AMoris quidem tui, quoquò me uerto ueſtigia, perſpexi uel proxime de Tigellio: ſenſi enim ex literis tuis ualde te laboraſſe. amo igitur uoluntatem. ſed pauca de re. Capius (opinor) olim, Non omnibus dormio: ſic ego non omnibus mi Galle ſeruio. etſi quæ eſt hæc ſeruitus? olim eum regnare exiſtimabamur, non tam ab ullis, quam hoc tempore obſeruor à familiariſsimis, Cæſaris, omnibus, præter iſtum id ego in lucris pono, non ferre hominem peſtilentiorē patria ſua: eumq; addictum iam tum puto eſſe Calui Licinij Hipponacteo præconio. at uide, quid ſuccenſeat. Phameæ meæ cauſam ſuſceperā, ipſius quidē cauſa. erat enim mihi ſanè familiaris. is ad me uenit,

ASC. AMoris &c. Conqueritur de leuitate Tigellii Sardi cantoris & muſici, de quo Hora. lib. 1. ſerm. Omnibus hoc vitium cantoribus, inter amicos. Vt, nunquā inducant animos cantare rogati: Iniuſſi nunquā deſiſtant. Sardus habebat Ille Tigellius hoc &c. petit deinde librū quē Gallus de Catone ſcripſerat. Ordo eſt: Ego perſpexi quoq; Ideſt quocunq; verti me, quidem .i. certe, veſtigia amoris tui, vel.i. etiam, proxime de Tigellio.i. in eo, qđ egiſti pro me de Tigellio. Senſi enim ex literis tuis te laboraſſe valde. Igitur amo volūtatem.ſ. tuā, licet parum effeciſti. ſed ſup. loquar pauca de re.i. de negotio, quod mihi cum illo eſt, opinor citius ſup. quam credat cogendum, quod iuſtum eſt facere. Olim non omnibus dormio, alijs placet eſſe verbum Cic. vt ſubaudiatur particula, vt ſic, vt mi Galle ego olim.i. iam a multo tempore, non dormio omnibus.i. non nego omnibus operam meam. ſic non ſeruio omnibus. quia Tigellio, ſi opera mea eguerit, nō ſeruiero, Alijs videntur, vt etiam mihi, verba ſuperba Tigellij, dicentis, cum illi exprobatum eſſet a Cicerone, quod ad cœnam inuitatus loco cantus dormiebat. olim non omnibus dormio, vt ſit, ſicut dixit ſup. Tigellius, ego olim non omnibus dormio, ſic ego o mi Galle non omnibus ſeruio. Etſi.i. tametſi, quæ.i. qualis eſt hæc ſeruitus. ſ. mea in patrocinio præſtando, q. d. nulla, quia ego nō obſeruabar olim, cum exiſtimabar regnare, eo quod ex ſententia mea omnia fiebant. tam.i. vehementer ab illis. ſ. clientibus aut ciuibus, quam.i. quantum, ego obſeruor.i. color & honoror, nunc ab omnibus familiariſsimis Cæſaris, præter iſtum.i. Tigellium. Ego pono id in lucris, aut in lucrum, non ferre.i. quod non fero aut non cogor ferre.i. tolerare, cum nulla ſit mihi familiaritas, cum eo, hominem peſtilentiorem, patria ſua.i. qui ſit peſtilentior, quam ſardinia patria ſua, quæ tamen peſtilens eſt præcipue duabus rebus. Soli fuga ſerpente pere xiguo, & herba ſardonia, quæ ſi edulio admiſceatur, neruos veſcentibus contrahit, & diducit ora rictu, ſic vt morientes ridere videantur, vnde eſt riſus ſardonicus in Adagio. Præterea in ea eſt vis taxi, vnde me inficitur. Et puto eum addictum.i. deſtinatum, iam tum.i. iam ab eo tempore, quo mihi inimicari cepit, præconio Hipponacteo.i. carmini iambico graui & mordaci, quali Hipponax vſus eſt. Calui.i. Licinij.i. quo Calous Licinius Hipponacti imitator eū proſcindet. At.i. ſed. vide.i. animaduerte, aut agnoſce. qđ.i. propter quid, ſuccenſeat.i. iraſcatur mihi. Ego receperam, aut ſuſceperam. ſ. protegendam cauſam Phameæ, qoidem.i. certe cauſa ipſius. ſ. Phameæ erat enim mihi familiaris, ſane.i. valde. Is. ſ. Phamea venit ad me, dixitq; iudicem conſtituiſſe dare operam ſibi, eo ipſe die, quo. ſ. die, neceſſe erat iri in conſilium de Publio ſeſtio.i. propter negotium Publij ſeſtij. reſpondi me nullo modo poſſe facere.i. agere cauſam ipſius, & reſpondi ſi ſumpſiſſet alium diem quem vellet, me non defuturum ei. Ille autem, qui .i. vtpote qui ſciret ſe habere tibicinem.i. canētem in tibijs, bellum.i. aliquantulum bonum, & vnctorem. ſ. palæſtritarum, hoc [illegible]en, quod vile & ſordidum erat officium, ſa.i. ſatis bonū [illegible] vtpote Tigellium nepotem.i. qui ſibi nepos [illegible], diſceſsit a me iratior.i. aliquantulum iratus, quaſi qui minitaretur ſe expoſtulaturum eam iniuriam coram nepote ſuo, vt videbatur mihi. ſ. ex vultu eius. Habes ſardos. ſ. duos. Phameam & Tigellium, venaleis.i. facili precio corruptibiles, & quaſi ſeruilis conditionis. alium nequiorem alio. Valla diceret alterū altero,

VICT. CAPIVS, vt opinor, olim } Ita ſcripſimus, vt ab alijs reſtitutum fuerat. Mediceus tamen { Citius } Apud Feſtum Pompeium a quo hoc prouerbium explicatur, { Capius } legitur. Nec tamen eſt, quod teſtimonio huic firmiter credamus: ipſius enim commentarij, vt improbe olim detruncati fuerunt, ita nonc multis maculis fœdati ſunt. Plutarchus in Erotico, qui totam hiſtoriam accurate exponit, nequam hunc hominem Cabbā, vel Calbam potius appellat. totus autem locus ab Eraſmo in prouerbijs expreſſus eſt. Animaduertendum tamen, quis fuerit ille Mæcenas, a quo vxorem ſuam ſubagitari tā æquo animo Capius hic, ſiue Cabba paſſos ſit: non enim familiaris ille Auguſti Cæſaris eſſe potuit, nam antiquius eius ætate hoc prouerbiū fuit: a Cicerone enim adducitur, & a Lucilio quoq;, vetere poeta, celebratū fuit. Præterea in verbis Sex. Pompeij cogitandum, an παραρέγχως legi debeat, quod puto: quem enim locum ibi pararencho hac caſu habeat non video, quamuis docti viri mendum in illis eſſe ſuſpicati non ſint. { Reſpondi nullo modo me facere poſſe, quam vellem } Ita olim emendaui, imprimiq; iuſsi. nam quemadmodum nunc oſtendam, in melioribus libris hæc ſcriptura inuenitur, quam Manutij probant, quamuis inſimulent me alium ſenſum ex iis verbis accepiſſe, quod culpa impreſſorum non bene interpunctionibus diſtincta ſint, quaſi ab vllo, qui penitus ſtultus non ſit alius vllus ſenſus ex iis verbis elici poſsit. Ego autem impreſsioni non interfui, nec quæ iſtud hominum genus cotidie turbaret, corrigere potui. nam ſæpe me queſtū eſſe de iſtorum negligentia in meis ſcriptis omnibus notum eſt. Sed his relictis. Mediceus codex hanc ſcripturam retinet. { Reſpondi me nullo modo facere poſſe. quem vellem alium diem ſi ſumpſiſſet } & quæ ſequuntur. Non ſine aliqua omnino peruerſione: aliquid enim neceſſario in ea vitij eſt, ſiue prior illa ſiue poſterior lectio magis probetur. Quare ſæpe de hoc loco ſoliciti fuimus, ac quandoq; verſati ſumus, nec peccauerimus, quod aliqđ tunc immutarimus: nam ita peccatum eſſe potuit ab vetere librario adiectione illa { Vellem } vt in altera { Quem } peccatum enim omnino fuit: aut enim legendum eſt { Cum vellē } vt nos tunc ſcripſimus, aut { Quem vellet } quemadmodom antea in impreſsis libris legebatur: nam recepta lectio non malum intellectum habebat: declaratur enim magis per illam liberalitas Ciceronis, & cupiditas ſatisfaciendi Phameæ, quæ affirmat eum vno illo excepto omnibus alijs diebus in poteſtate ipſius fore. Hæc omnia accuratius acuti, ac docti viri perpendent, & quid de tota hac re faciendum ſit, ſtatuent.

PAVL. MANV. CAPIVS (opinor) olim, Non omnibus dormio } Alias ita emendauimus cum libri omnes non modo impreſsi, ſed etiam manuſcripti hoc in loco mendoſi legerentur: quidam enim citius, quidam cepio, alij aliter habebant, nos ex ſeſto Pompeio locum reſtituimus qui adagium, Non omnibus dormio, natum eſſe a capio quodam ſcribit, qui Pararencho diceretur, quod ſimularet dormientem, vt impunitius vxor eius mœcharetur. { Reſpōdi, nullo modo me facere poſſe, cum vellem. } Elegantior lectio, quam quæ antea in impreſsis libris erat. hanc lectionem etiam Florentini in ſuo libro ſcripſerunt: ſed quomodo eam inter punctis diſtinxere, non eo ſenſu, quo nos videntur accepiſſe.

*dixitq; iudicem ſibi operam dare conſtituiſſe eo ipſo die quo de P. Seſtio in conſilium iri neceſſe erat. reſpondi, nullo modo me facere poſſe, eum uellem: alium diem ſi ſumpſiſſet, me ei non defuturum. ille autem qui, ſciret ſe nepotem bellum tibicinem habere, & ſat*bonum unctorem. diſceſsit à me ut mihi uidebatur, ratior. habes Sardos uenalcis, alium alio nequiorem. cognoſti meam cauſam, & iſtius Salaconis iniquitatem. Catonem tuum mihi mitte: cupio enim legere. me adhuc non legiſſe turpe utriq; noſtrum eſt.* Vale.

SEBAS. CORR. DE Tigellio } M. Tigellio Hermogene, Sardo cantore. { Capius } qui pararencho dictus eſt, quod ſimularet dormientem quo impunitius eius vxor mœcharetur. { Non omnibus dormio } Vide Eraſmi prouerbia { Regnare } nam Torquatus in cauſa P. Syllæ Ciceronem regem appellauit. { Præter iſtum } Tigellium. { Patria ſua } Sardinia, quæ hodieq; peſtilem eſſe dicit. { Calui licinij } Cornelij Licinij Calui poetæ. { Hipponacteo præconio } Iambico ſcazonti: ſic ab autore appellato. quale eſt illud: Sardi Tigelli putridum caput venit. Præconio autem dixit, qui præco Sardos venales pronunciabat. { Phameæ cām } contra pueros Octauij. { Ipſius quidem cauſa Phameæ. { Sane familiaris } Phamea, qui mihi in conſulatus petitione pollicitus erat, ſi quid opus eſſet. { De P. Seſtio } Epiſto. 18 lib. 5. { Iri neceſſe erat } lege Pompeia, qua dies iudiciorum præſtituti fuerant. { Nepotem bellum } Tigellium. { Vnctorem } Al. inſectorem. Al. cantorem. { Sardos venales } Erat in prouerbijs. { Salaconis } Cælius libro 7. cap. 16. { Catonem tuum } librum a te de M. Catone ſcriptum.

*a. l. bonū cantorem.

BERN. RVT. SED pauca de re, citius opinor. olim nō omnibus dormio, ſic ego non omnibus mi Galle ſeruio } Et ſi cum periculoſum, tum difficile eſt, in re tam obſcura diuinare, tu tamē vide, num ita forte reponi diſtinguiue poſsit, vt Cinthij, Cinciiue, aut Cinthij cuiuſdam exemplum afferri a Cicerone intelligas cuius id dicterium fuerit. Pauca de re non omnibus dormio, qui forte ex illis vnus erat doctus & ad calicem vigilanti ſtertere naſo, vt ſit: ſed pauca de re, Cincius (opinor) olim, non omnibus dormio: ſic ego non omnibus mi Galle ſeruio: interpres alioqui neſcio quid habuerit ineptiarum. Eodem orationis genere vſus infra Cicero: Lætus ſum, laudari me, inqt Hector (opinor) apud Næuium, Et ad Atticū. Nam, vt ait Rhinthon, vt opinor. { Et ſi qua eſt hæc ſeruitus } Et ſi quæ eſt hæc ſeruitus cum interrogationis nota puto ſcribendum: quaſi ſe corrigat, quod ſeruire ſe dixerit, cū quid familiaribus Cæſaris rogat. { Non tam ab illis, quam hoc tempore obſeruor a familiariſsimis Cæſaris omnibus } Ab vllis habent cætera melius exemplaria. { Eumq; ad dictum iam cum puto Calui Licinij Hipponacteo præconio } Caluus Licinius poeta & orator illuſtris: de quo Catullus, Propertius, Ouidius, Columella, Fabius, Gellius, alij, maledicus, vt qui ne Cæſari quidem perpecit: cum dixit, Bithynia quicquid,

Et prædicator Cæſaris vnquam habuit.

Eſt igitur Hipponacteo præconio, famoſiſsimo carmini.

EX PO. EIVSD. VEL proxime de Tigellio } Eandem rem vberius his verbis perſcribit ad Atticum de Tigellio } ſi quid noui: qui quidem, vt mihi Gallus Fabius ſcripſit μι μψιναναφι mihi quandam iniquiſsimam, me Phameæ defuiſſe, cum eius cauſam recepiſſem, quam quidem receperam contra pueros Octauios Cn. F. non libenter. ſed Ephameæ cauſa volebam erat enim, ſi meminiſti, in cōſulatus petitione per te mihi pollicitus, ſiquid opus eſſet. Quod ego perinde tuebar, ac ſi vſus eſſem. Is ad me venit, dixitq; iudicem operam dare ſibi conſtituiſſe eo die ipſo, quo de Seſtio noſtro lege Pompeia in conſilium iri neceſſe erat. Scis enim dies illorum iudiciorum præſtitutos fuiſſe. Reſpondi, non ignorare eum, quid ego deberem Seſtio, quem vellet alium diem, ſi ſumpſiſſet, me ei non defuturum. Ita cum ille diſceſsit iratus, puto me tibi narraſſe. Non laboraui ſcilicet nec hominis alieni iniuſtiſsimam iracundiam mihi curandam putaui. Gallo autem narraui, cum proxime Romæ fui, quid audiſſem, neq; nominaui Balbum minorem. Habuit ſuum negotium Gallus, vt ſcribit. ait illum me animi conſcientia, quod Ephameam deſtituiſſem ſuſpicari: Quare tibi hactenus mando, de illo noſtro, ſiquid poteris, exquiras. de me ne quid labores. Eſt bellum, aliquem odiſſe libenter, & quemadmodum non omnibus ſeruire, & ſi mehercule, vt intelligis, magis mihi iſti ſeruiunt, ſi obſeruare ſeruire eſt.

PAVL. MANV. AMORIS quidem tui } Narratio, continens excuſationem officij, cuidam amico denegati.

Cæl. Rho. Antiq. lect. CICERO ad Fabium Gallum ſeptimo Familiarium epiſtolarum ſcribens: Amo inquit. voluntatem, ſed pauca de re, citius opinor, olim non omnibus dormio, ſic ego non omnibus mi Galle ſeruio. Hæc Cicero. In cuius loci enarratione, Deus bone, in quæ deliramenta procurrunt, qui locum mendoſum ne ſuſpicantur quidem, nec omnino remotiorem videntur odorari hiſtoriam, quamuis a Grammaticis quadantenus illuſtratam. Igitur meo periculo, fremant licet noſtrates Lyncei, Ciceronis ſtudioſi ſic legent, atq; interpretabuntur: Amo voluntatem, ſed pauca de re Cepius opinor olim non omnibus dormio: ſic ego non omnibus ſeruio. Senſus autē hic: Cepius, inquit, niſi memoria labor, olim dicebat, non omnibus dormio: Nam, Pompeius Feſtus ad verbum fere ita ſcribit: Non omnibus dormio natum videtur a Cepio quodam, qui Pararanchon dictus eſt quod dormientem ſimularet, quo impuniti⁹ vxor mœcharetur: cuius et Lucilius meminerit. Ad quem ſenſum illud Satyricum interpretantur Grammatici.

libro. 7. cap. 16.

Doctus & ad calicem vigilanti ſtertere naſo:

In quo tamen loco ſunt, qui vigilantem naſum pro ſonanti, & ronchis obſtrepero accipiant, nulla huius hiſtoriæ habita ratione, cum in Milite Plautus quoq; feſtiuiter & ſcite admodum ita ſcribat: An dormit ſceledrus intus? non naſo quidem, nam eo magnum clamat: Legimus vero & in Græco penu pertinētem ad hoc ipſum hiſtoriam. Quippe Mæcenate eo conuiuio exceperat Cabbas quidam vt videtur, ridicularius procedente potu, vbi ex nutibus, renutibusq; in vxorculæ amorem prolapſum vidit Mæcenatem, atq; illam procliuius adlubeſcere, caput ceu dormiturus proclinauit. Accedente vero imprudentius ſeruo, ac vinum ſuſtollente, placide inſuſurrauit. ἰς κακό δαιμον, οὐκ οἶσθ᾽ ὅτι μόνῳ Μαικήνᾳ καθεύδω. i. infelix an ignoras, quia ſoli Mæcenati dormio? Quod autem Tigellium epiſtola eadem patria ſua peſtilentiorem dicit Cicero, ad ſardiniam quidem referendum putant, ſed peſtilentem intelligunt propter ſalpugam formicæ genus venenatum, & ſardoniam herbam. Ego ad aerem noxium referri oportere contenderim. quod vt credam, facit L. Florus, cum ait. ſardiniam peſtilentem ſortitus. Sed & Vale. Martialis eleganti epigrammate hoc ipſum comprobat apertiſsime:

Nullo fata loco poſsis excludere, cum mors
Venerit in medio Tybure ſardinia eſt.

Sed & Silius Italicus et num apertius, vt haſitaſſe iam pudeat:

Serpentum tellus pura, ac viduata veneno.
Sed triſtis cœlo, & multa vitiata palude.

Ad ea vero, quæ de ſalaconne dicūtur epiſtola eadem, amplius ſciendum, ſalaconem fuiſſe Autolyci patrem, molliculum quendam, & delicijs diffluentem. propterea in Veſpis Ariſtophanes; τρυφερὸν τιθ᾽ ἀσαλακώνισεν. Sed & in quadam epiſtola Menander ad Glycerium, οἶσθα γάρ μου τὰς συνήθεις ἀσθενείας, ἅς οἱ μὴ φιλοῦντες μεταφέρειν καὶ σαλακωνίας καλεῖν εἰώθασιν, Hoc eſt, Conſuetam mihi imbecillitatem noſti, quam qui me minus amāt, delicias vocant, & ſalaconias. Ariſt in rhetoricis a delicato diſparare ſalaconem videtur nam diuitum mores exprimens, eos eſſe ait trypheros. i. delicioſos & ſalaconas. Etrypheros quidem ob delicias & felicitatis oſtentationem, ſalaconas autem & ſolœcos, quia inſueuerint omnes circa id, quod amant, immorari, quodq; admirantur, ac putare eiſdem cæteros affici, quibus ipſi. Quidam porro deflexum inde verbum σαλακωνίζειν, exponunt, τὸν πρωκτὸν οὐ χρῶς κινεῖν. i. ſedem parum decore agitare, quod nos Ceuere dicimus. Id & σαυλοπρωκτιᾶν dicere Ariſtophanes videtur σαῦλον enim dicunt vitioſum, fluxumq;.

[redacted]

Quod

ASC. QVòd Epiſtolam &c. Mandarat Gallus Ciceroni quandam epiſtolam lacerare, deinde petierat id eum non facere, vnde ſcribit ſe eam integram habere. Deinde quædam obſcura, quæ erant in illa epiſtola ſic tangit, vt præter eos vix quiſquam intelligere poſsit, nec mirū cum ſecretum id haberi velint. Veruntamen illud, quod Hubertinus penitus incognitum cenſet, ne in Catonium &c. Beroaldus explicare videtur, dicit enim Catonium Laberianum eſſe vocabulum, hoc eſt quo Laberius vſus eſt pro inferno, in illo verſu. Tollet bona fide vos orcus nudas in Catonium.i.infernum. Et legit non Catonios, ſed Catonos, vt ſit vereor ne Catonos ſup. deducat in Catonium: ideſt quaſi ad orcum, aut mortem. Si quis tamen Catonio: malit legere non abſurdus fuerit ſenſus, vt eum ordine aperiam. Ordo autem eſt. Quod doles epiſtolam.ſ. quam iuſſeras conſcindendam, conſciſſam ſup. eſſe, noli laborare.i. propterea dolorem.ſ. ipſa ſup. eſt domi.ſ. mea ſalua.i. adhuc integra. petes ſup. eam a me cum quando lubebit. Valde gratum eſt ſup. mihi, quod mones me.ſ. cauere, aut proſpiceo mihi, [illegible] ve facias id ſemper. Tu enim vide riſum habere, niſi habuerimus iſtum [illegible] cenſorem aut alium quem impune ridere poſſemus, rideamus.i. quod rideamus γέλωτα.i. riſum σαρδώνιον.ſ. pernicioſum, qualem vident, qui herbam Sardoniam comederunt, & facie ridentibus ſimili moriuntur aperto ore. Sed heus, tu, reuocantis eſt vox, & adhortantis, ſup. retrahe manum de tabula.ſ. luſoria, aut, vt quidam opinantur.i. noli iocari, cum lupus ſit in fabula aut de tabula in qua quicquam in Cæſarem ſcribas. Magiſter.i. quem, vt magiſtrum timere debemus, Cæſar adeſt citius quam putaueramus.ſ. affuturū. Vereor ne Cato.ſ. cuius nos imitatores ſumus trahat, aut ducat, aut præcipitet in Catonium.i. orcum, aut barathrum inferni, hoc eſt ne eius imitatio ſit nobis cauſa mortis. Si legatur Catonios ꝑ Catonianos ſenſus eſt, vereor ne ſup. Cæſar mittat Catonios.i. Catonis partes ſequentes, aut facta ꝓbantes, vt Gallus, qui in Catonis laudem librum cōpoſuerat, vt patet in fine ſuperioris epiſt. & Cic. ob quem Anticatones ſcripſerat Cæſ. Alludit ergo ad vocabulum Catoniū, vocans Catonios Catonis amicos, id autem potius dixero, quā Catonos, iam.n. mortuus fuerat, ſed tamen Cato.i. laus quæ de eo ſcribebatur, & ſtudiū eius, poterat mittere in Catonium, quod vocabulum non eſt a Catone deductum qſi infernū ſignificat. O mi Galle caue putes quicq̄ melius, quam partem epiſt. tuæ, ab eo loco, cætera labūtur, Audi hoc ſecreto, & habeto tecum, ne quidem.i. non ſaltem dixeris Apellæ liberto tuo: Nemo loquitur iſto modo, præter nos duo.i. duos antiquus eſt accuſatiuus, authore Priſciano, quo & Virg. vtitur in Aeneid. Si duo præterea tales Idea tuliſſet Terra viros. Et Hor. in Ser. Duo ſi diſcordia vexet inertes &c. Videro .i. permitte vt videam: ne.i. an ſupp. nos ſic loquamur, bene an male. Sed quicquid eſt.i. ſiue rectum, ſiue paruum genus loquēdi, ſup. ipſum eſt nrm.i. nobis peculiare. vrgeo igit ne ſup. quidē vnguē tranſuerſum a ſtylo.i. non exorbito a ſtylo in tranſuerſum ad latitudinē vnguis, quod eſt in ꝓuerbio, hoc eſt, ego ſine ſtylū libere fluere, & nō cogo cū vllius metu. Is.n.ſ. ſtylus, & opifex.ſ. optimus, quod & Fab. ait, dicendi, atq; equidem aſſumo iā etiam aliquantum noctis.i. aut noctu ſcribo, aut obſcure.

VIC. VEREOR In Catonium Cato nos } Locus valde obſcurus nec vno modo in omnibus exemplaribus ſcriptus. Mediceus, & quiq; optimi libri pro { Cato nos, Catoninos } habent quod non improbaui. Mendi autem notam hic appoſui, quia in priore quoq; voce diuerſos antiquos codices inueni: nec apud me conſtituere potui, quæ ſyncerior lectio habenda eſſet, quam ius autem certam ex tam dubio, & contaminato loco ſententiā vix elici poſſe putem, tamen non veritus ſum quid ſentiam exponere Per { Magiſtrum } arbitror eum intelligere Cæſarem dictatorem. { Manum } autem { De tabula, } prouerbium eſſe exiſtimo ſumptum a pueris pictorum qui abſentem magiſtro, ſumpto penicello aliquid, & ipſi furtim in tabula pingere conantur. Quo repente ſuperueniente, admonentur a cæteris,

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Reſpondet monitioni Galli, de Cicer. in Cæſa. ſub nomine Catonis inuectione.

CICERO M. FABIO GALLO S. D. 26

QVòd epiſtolam conſciſſam doles, noli laborare: ſalua eſt domi: petes, cum libebit. Quòd autem me mones, ualde gratum eſt: idq; ut ſemper facias: rogo: uideris enim mihi uereri, ne ſi iſtum habuerimus, rideamus γέλωτα σαρδώ*νιον. ſed heus tu, manum de tabula: magiſter adeſt citius, quàm*

cito manum de tabula remoueant, ne in illos magiſter animaduertat. Monet igitur Cice. Fabium, vt appropinquante Cæſare manum, & ipſe de tabula cito auferat: ſcribebat enim Catonem quæ ſcripto parū Cæſari grata, & iucunda eſſe poterat, & quæ inimiciſsimum illi hominem ſummis laudibus ornaret. Cū autem ſe quoq; cogitaret, quia & ipſe etiam Catonem ſcripſerat, apud eum offendiſſe, ſubiūgit, Vereor ne in Catonium Catoninos.i. timeo ne Cæſar commotus ira ad inferos dimittat Catoni deditos, & Catonem amantes.i. meipſum & te, qui Catonis laudes ſcripſim⁹ { Catonios } autem pro { Catonianos } dictum videtur, quē admodum ſæpe veteres locutos paulopoſt oſtendam. Nam & A. Gellius videtur oſtendere Catonium pro inferis ſumi quandoq; ſolitum, ſic enim libro. 16. Noctium Atticarum, cap. 7. quod contra Laberium ſcriptum eſt inquit, poſtq̄ oſtendit illum multa verba licēter nouaſſe, neq; non obſoleta quoq; & maculantia ex ſordidiore vulgi vſu ponit, quale eſt in ſtaminariis, Tollet bona fide vos orcus in Catonium. Vbi vnum adnotandum eſt quod vidi priſcū eius ſcriptoris, & valde probatum exēplar, quod { Catonū } non { Catonium } in eo verſu habet, quemadmodum in hac epiſto. in melioribus exemplaribus ſcriptum eſt: & hæc cā fuit, q̄ e regione eius vocis aſteriſcum appoſui. quis enim diiudicare poſsit impreſsis ne codicibus: an potius priſcis exemplaribus maior fides habenda ſit in dictione iampridem obſoleta, & cuius certam rationem nemo aſsignare poſsit? niſi illa a Græco aduerbio κάτω originem ducat, quod & ipſum inferiora, & ſubterranea loca ſignificat.

* a.l. vereri, niſi iſtū ideſt riſum * Sardonium.

QVOD Epiſtolam conſciſſam doles, noli laborare: ſalua eſt domi, petes cum li. } Ita legitur in cunctis impreſsis, a quibus Mediceus diſſentit. { Domo } enim, non { Domi } habet quæ ſcriptura (ſi attente conſideretur, fortaſſe peior, inelegantiorq; non erit: ita autem diſtingui debet, Salua eſt, domo petes cum libebit) cum enim dixit, { Salua eſt } eripuit illi errorem, in quo erat, qui arbitrabatur illam conſciſſam, & ex ea re dolorem capiebat cum addit, { Domo petes, } declarauit penes ſe illam eſſe, ſeq; illius copiam ei facturum ſemper eſſe. Domo petes, dictum eſt quemadmodum etiam petere a Græcis, petere e macello, aliis in locis Cicero dixit: eſt enim peculiaris ipſius locutio, non alia ratione, quam Adferre domo, Depromere domo. Locus in Bruto deprauatus eſt, vbi hoc ſermone Cice. vſus fuerat, cum cauſam redderet cur veteres numeris vſi non eſſent, alia autem ornamenta orationis mature vſurpaſſent. inquit.n. itaq; tranſlata, aut facta, aut iuncta verba facile ſunt cognita, quæ ſumebantur e conſuetudine, cotidianoq; ſermone: numerus autem non domo depromebatur, neq; habebat aliquam neceſsitudinem, aut cognationem cum oratione. Ideo inquit, oratio veterum numero caruit, quia vnde numeros diſcerent, non habebant: fuit enim res operoſa, & difficilis. præterea neceſsitas non cogebat illos vti numeris, quemadmodum ſæpe cogitet vel verbis tranſlatis, aut factis, aut iunctis, cum propria, & vſitata non ſunt, non depremebatur domo: non accipi poterat a conſuetudine, domeſtico ſermone, ſed a doctoribus petere neceſſe erat, vel potius diuturna accurataq; obſeruatiōe notare. In cunctis impreſsis { Modo depromebatur } legitur. quæ peruerſio alios quoq; Cice. locos occupauit. Annus eſt, cum hoc animaduertimus, cumq; non multis poſt diebus Petrus Bembus Romam proficiſcens hac iter faceret (vir ſummo ſtudio ab omnibus, atque vno ore ſemper laudatus, nunq̄ tamē ſatis laudatus) noſq; in itinere illum ſalutaſſemus, me autem ille humaniſsime accepit, familiariterq; mecum diu locutus eſt. orto ſermone de ſtudiis, literarum, & Cic. ſcriptis dixi me putare hunc locum ita legi debere, & alterum etiam in oratione de Aruſpicum reſponſis, quem parua quædam labes, quæ tamen omnes fefelliſſet, fœdabat: atq; ita fœdabat: vt ſplendidiſsimum lumē orationis obrueret. Ne id quidem ſentis, conniuentis illos oculos abaui tui magis optandos fuiſſe, quam hos flagrantis ſororis in cunctis autem impreſsis { Os } mendoſe legitur. ſunt enim antitheta.

Ex poſte. eiuſdem.

reſpondetq; { Hos } ſuperiori voci { Illos. Flagrãtis } autem dictioni { Conniuentis } neq; enim eſt, vt imperiti crediderũt, generandi caſus: neq; pertinet ad { Sororis, } ſed ad { Oculos, } Nam pro Cælio etiam Cicero inqoit, Non flagrantia oculorum: cum de eadem muliere loqueretur: & Catullus, Flagrantia lumina Ariadnæ, Theſei amore correptæ, appellauit { Hos } autem, & { Illos } ſæpe dixiſſe Ciceronem cum contraria contrariis redderet, declarat etiã locus hic,: qui ab ipſo quoque adducitur, cum de hoc ornatu orationis loqueretur in oratore: Cõferre hanc pacem cum illo bello, huius Prætoris aduentum cum illius Imp. victoria, huius cohortem impuram cum illius exercitu inuicto, huius libidines cum illius cõtinentia: ab illo qui cepit cõditas, ab hoc qui conſtitutas accepit. captas dicetis Syracuſas. Sed non fuit his confirmandis tantopere laborandum, cum eos doctiſsimo, ac maximi iudicii viro probauerimus: viſus eſt. n. illis delectari, & non parum induſtriam noſtrã laudauit: In epi. aũt ad Fabium, qui receptam lectionem retinere volet, non magnopere me aduerſum habebit: atq; is tamen non moleſte feret me ea occaſione alium locum manifeſto corruptum reſtituiſſe. { Videris enim mihi vereri, ne ſi iſtum habuerimus } Mediceus liber, niſi iſtum habuerimus, ſemper mihi ſuſpectus hic locus, ac merito quidem fuit: & ſane tota epiſtola obſcurior. Quid mihi in mentem nõ multo ante venerit: libet narrare. Arbitror legendum eſſe, { Niſi iſtum cauerimus } Quibus autem argumẽtis ductus hoc faciam, cum expoſuero, qui non probat, totam opinionem meam reiciat. ſententia, vt patet, egregia eſt: intelligit enim per iſtum Cæſarem, cuius voluntatem lædebant, quod perpetuum inimicum eius laudabant. quem Gallus putabat cauendum, ac pertimeſcendum, quod quibus vellet, incommoda multa conciliare poſſet. In dictione etiam illa immutanda, nulla aut parua licentia nos vſos nunc oſtẽdemus. Obſeruauimos aliis in locis Mediceo codice H, pro C, poſitam eſſe, vt in epiſtola Lentuli ad Cicero. locus ille ſic legitur. 179. Præterea militi pro miſerunt Panſa, & Hirtius horam. In antiquis etiam lapidibus, ita quandoq; ſcriptum eſt, vt docti, & diligentes viri adnotarũt etiam ſæpenumero veteres librarios pro V, B, ſcripſiſſe, & cõtra magis notum eſt quam, vt exemplis confirmari oporteat. Addam (quanq̃ vereor ne hæc mea diligentia nimia nonnullis in re ſatis aperta videat) aliis in locis in Mediceo me obſeruaſſe duo VV, poſita eſſe, vbi vnum ſatis erat, vt in epiſtola ad Cæliũ ſic locus ille legitur. a 8. Præſertim contra eum, cui ſpero me ſatiſfeciſſe. Nam apte reſpondere hoc verbum ſuperiori perſpicuũ eſt. ſic enim crebro Cicero locutus eſt. 2. Philip. Et ſimul admonent quicq̃ quod cauebimus. 2. A quo admoniti, diligentius, & vigilantius caueamus Antonium. Memini diſertum nobiliſsimum virum, & ſumma ingenii laude florentem, cui ego, & in ſecunda, & in aduerſa fortuna valde amicus fui, ſed magis in ꝑditis ipſius rebus officii gratia familiaris, qui & ipſe hunc locum deprauatum eſſe cenſebat. ſic eum emendare ſolitum. { Ne ſi ſtylum acuerimus } Nondum autem quæ a me ſupra expoſita ſunt, excogitaueram, vt videre potuerim, quid ipſe acutiſsimi ingenii vir de hac mea ſuſpicione ſentiret. Illum autem nomine etiam appellarem, ſi arbitrarer hanc rem poſſe ei aliquam laudẽ afferre. { Vereor ne in Catonium Catoninos } Mediceus codex { Vereor ne in Catonum Catoninos } Ita accurate olim de hoc loco diſſerui, vt neceſſarium eſſe non exiſtimem, verbũ de hac re addere, omnino enim cenſeo { Catoninos } ꝓ { Catonianos } ſcriptum fuiſſe, & ĩtelligi debere Catonis ſtudioſos, Nam quin, ſiue Catonium, ſiue Catonium legendum ſit, (nihil enim certi de hac voce afferre poſſum } ea dictione inſeros, & ſedem mortuorum intelligat, non dubito.

PAV. MAN. VEREOR, Ne in Catonem, Cato in nos } Hanc lectionem cuius alii vetuſti codices habent, tum is qui eſt apud Bernardinum Maffeum ſenſus eſt. Vereor, ne nos ſcribamus in Catonem, & eum noſtris ſcriptis laudemus: Cato autẽ laudatus exitio nobis ſit, Cæſare nos, quod ipſius inimicum laudemus, male mulctante. q. d. vereor, ne Catonem extollamus, ipſi autem deprimamur. & dixit, in Catonem (ſubaudi ſcribere) .i. in Cato-

putaramus uereor, ne in Catonem, Cato in nos. M. Galle caue putes quicquam melius, quàm epiſtole tuæ partem ab eo loco, Cætera labuntur. ſecreto hoc audi: tecum habeto: ne Apellæ quidem liberto tuo dixeris. præter duo nos, loquitur iſto modo nemo: bene, male ue, uidero: ſed quicquid eſt, noſtrum eſt urge igitur, nec tranſuerſum unguem (quod aiunt) à ſtylo: is enim eſt dicendi opifex. atque ego quidem aliquantum iam etiam noctis aſſumo.

Vale.

nis laudẽ, vt de Orato. lib. 2. 141. & de Nat. Deor. lib. 1. 17.

SI Iſtum } Tigellium, vel Phameam potius, quam Cæſarẽ ſignificat, propter prouerbium quod addidit, & neſcio quam ſu- SEB.
ſpicionem, de qua lib. 13. ad Atti. ſcribit: { γέλωτα σαρδώνιον } COR.
riſum Sardonium. Eraſm. in prouer. { De tabula } de libro, in quo de Catone tuo quoq; ſcribis { Magiſter } auctionis, vel potius Dictator, qui magiſter populi dicebatur { Adeſſcitius } ex bello Hiſpanienſi, cõtra Põpeii filios geſto rediens. { In Catoniom Caton. } A. in Catonem Catonianos: de quo loco multi multa ſcribunt, ſed de Catonio Gellius li. 16. ca. 7. { Cætera lab. } Verba Fabianæ epiſtolæ. { Vrge } Al. Vrgeo: & ſane his tẽporibus multa ſcripſit Cicero. { Trãſuerſum vnguem } Eraſ. in ꝓuer.

{ Is enim } ſtylus.

IS Enim eſt dicendi opifex. } .ſ. ſtylus, non Cæſar, vt inter- BER.
pres putat. nam & ſubiecta plane intelligenda. RVT.

[redacted]

ET Quia in Ciceronis epiſtolas peruenimus, in quibus pleraq; reconditam habent doctrinam, proindeq; illotis, quod dicitur, non adeunda pedibus, ſubtexemus inſequentiam literarũ obſcuriora nonnulla, quæ Delium requirere natatorem imperitioribus forte videntur, lucemq; pro virili inſeremus. Sed heus tu, inquit, manum de tabula. Magiſter adeſt citius quam putaramus. Deſinamus (inquit) Cæſarem laceſſere. diſcriminis haud parum ingruit ab eo, qui præter quã fueramus opinati, & præcinctura monere videbatur, dictaturam arripuit. Vnus denique eſt omnia isq; eſt ſine prouocatione magiſtratus, nec vſquã preſidii ſpes, niſi in cura parendi. Sum veritus, ne ſi libere, ac Catonis more mentem noſtram retegere perreximus, in Catonium contrudamur. i. ineuidens præcipitemur exitium. id ipſum ſcripſerat ad Ciceronem Gallus, vt ſtylo parceret, nec Cæſarem irritaret. Hoc etenim illa verba ſignificãt. Videris enim mihi vereri, ne ſi iſtum habuerimus. ſic enim legendum eſt: ideſt, Si Cæſarem ꝓſciderimus, & epiſtolarum argumentum ab eo duxerimus, rideamus γέλωτα σαρδώνιον. i. dum illum ridemus, ipſi pereamus. Quod vero magiſtrum ꝓ dictatore accipiamus, forte ridiculum ſciolis haud ita multa verſantibus videatur. Cæterũ ſcribit Seneca, eum, quem modo dictatorem dicimus, & in hiſtoriis ita nominari lectitamus: apud antiquos magiſtrum populi vocatum, & id in libris adnotatum auguralibus: prætere eſſe argumento, quod qui ab illo nominabat, magiſter equitum erat & dicebat. Porro T. quoq; Liuius dictatorem refert moderatorem, atq; magiſtrum conſulibus appoſitum. Sed de Finib. item 3. lib. de ſapiente; Rectius, inquit, appellabit magiſter populi (is enim eſt) dictator quam Sylla: qui trium peſtiferorum vitiorũ luxuriæ, auaritiæ: crudelitatis magiſter fuit. Recte ergo Cic. ait: Sed heus tu manum de tabula, magiſter adeſt. quod eum habet ſenſum: Ne hoc quidem fortaſsis recte ſcribo, nõ eſſe diſtringendum ſtylum in Cæſarem. nam ſi hoc feciſſe ſignificaremus, verendum eſt, ne libertas nimia fraudi ſit: ac in mortem trudat. Siquidem Catonium ꝓ inferis recte poni: ex Laberio comprobauit Gellius: Noctium Attica. lib. 16. etiam ſi inter ſordida: obſoletaq; ac maculantia, id eẽ vocabulũ putat: Nec eo verbo eſſet uſus orator, niſi de induſtria ex obſcuritate iocũ captaſſet. Qđ vero eſt in epiſtolæ calce: ita legendum eſt: Vrgeo igi: nec tranſuerſum vnguem, quod aiunt: a ſtylo (is enim eſt dicendi opifex) atq; equidem aliquantum iam etiam noctis aſſumo. Ego: inquit: ad ſyntaxin: & compoſitionem totum me dedi: feſtinoq; ita, vt mihi ipſe ocium negem: a ſtylo enim. i. a ſcribendo: & de ingenii fertilitate quippiam promendo: ne minimum quidem reuellor,

Cæ. rhodi. Antiq. lect. lib. 7. capi. 17.

reuellor, q[illegible] exercitationis dicendi copiam maximam pariт. Confirmatur [illegible] hæc Cic. præcepto ex. 1. de Ora. caput autem eſt, inquit, quod (vt vere dicā) minime facimus. eſt n. magni laboris, quē plerūq; fugimus, q̄ plurimum ſcribere, ſtylus optimus, & præſtantiſsimus dicēdi effector atq; magiſter. Quæ omnia repetens Fab. lib. 10. Vt laboris, inquit, ſic vtilitatis & longe plurimū adfert ſtylus. nec immerito M. Tull. hunc optimū effectorem ac magiſtrum dicēdi vocat. Cui ſnię perſonam L. Craſsi, in diſputationibus, quæ ſunt de Oratore, aſsignādo, iudicium ſuum cū illius authoritate coniunxit. Quod vero ad Cæſ. iſta referunt enarratores, plane ridiculum eſt.

VIDERIS Enim mihi vereri, ne ſi iſtum habuerimus ri. } γέλωτα [illegible]. Significans futurum, vt ſi Cæſar rerum potiretur, multis arridere atq; applaudere cogerentur, quæ magnopere diſplicerent.

GISBERTI LONGOLII LEMMA.

Nunciat amico, quo pacto in morbum inciderit, & quo pacto ſe habeat.

CICERO GALLO S. D. 27

CVm Decimum iam diem grauiter ex inteſtino laborarem, neq; iis, qui mea opera uti uolebant, probarem me non ualere, quia febrim non haberem: fugi in Tuſculanū; cum quidem biduum ita ieiunus [illegible] ut ne aquam quidem guſtarem. itaque confectus langore, & fame magis tuum officium deſideraui, q̄ abs te requiri putaui meum. ego autem cum omneis morbos reformido, tum quo Epicurum tuum Stoici male accipiunt, quia dicat ✿ δυσουρικὰ καὶ δυσεντερικὰ πάθη ſibi moleſta eſſe. quorum alterum morbum edacitatis eſſe putāt alterum etiam turpioris intemperantiæ. ſane ✿ δυσεντερίαν pertimueram. ſed uiſa eſt mihi uel loci mutatio, uel animi etiā relaxatio, uel ipſa fortaſſe iam ſeneſcentis morbi remiſsio profuiſſe. Attamen ne mirere unde hoc acciderit, quomodoue commiſerim: lex ſumptuaria, quæ uidetur ✱ λιτότητα attuliſſe, ea mihi fraudi fuit: nam dum uolunt iſti lauti terra nata, quæ lege excepta ſunt, in honorem adducere, fungos, heluellas, herbas omneis ita condiunt, ut nihil poſsit eſſe ſuauius. in eas cum incidiſſem in cœna augurali apud Lentulum, tanta me ✿ διάῤῥοια arripuit, ut hodie primum uideatur cœpiſſe cōſiſtere. ita [illegible] qui me oſtreis, & murænis facile abſtinebam, à beta etiam [illegible] malua deceptus ſum. poſthac igitur erimus cautiores. tu [illegible] cū audiſſes ab Anitio, (uidit enim me nauſeantem) non modo mittendi cauſam iuſtam habuiſti, ſed etiam uiſendi. ego hic cogito commorari, quoad me reficiam: nā & uireis, & corpus amiſi. ſed ſi morbum depulero, facile (ut ſpero) illa reuocabo. Vale.

ASC. CVm Decimum &c. Dicit ſe petiiſſe Tuſculanū ſuum, quia iam. x. dies laborauerat ex fluxu ventris, quem in cœna augurali cōtraxerat, docetq; ſe inde nō abiturum donec conualeat. Ordo eſt. Cum ego laborarē grauiter ex inteſtinis. i. dolore, & profluuio alui, iam decimum diē neq; probarem. i. perſuaderē, iis qui volebant vti opera mea me non valere. i. nam ſanum, & validum eſſe, quia nō haberem febrim, non. n. putabant morbū alui ſine febre ſatis grauem, vt a cauſis dicendis abſtineam, fugi. ſ. a frequentia populi, ſin Tuſculanum. ſ. agrum & villam, cū quidem fuiſſem iam ita ieiunus, vt ne quidem guſtarem aquam. Itaq; .i. & ita ego confectus. i. fere conſumptus langore, & fame, deſideraui magis officium tuum vt. ſ. me ſuſtentes, quam putaui officium meum requiri abs te. Ego aūt cum. ſ. ita ſit, quod reformido omnes morbos, tum, quod. i. quia Stoici male accipiunt. i. tractant. hoc eſt carpunt, & arguunt Epicurum tuum. i. cuius ſectā ſequeris, quia dicant. ſ. Stoici, πάθη. i. paſsiones, & morbos, δυσουρικὰ. i. male vrinandi, aut mingendi, cum grauitate, & excoriatione veſicæ, καὶ .i. & δυσεντερικὰ. i. inteſtinorum male ſe habentium, eſſe moleſta, propter vitia vnde procedunt, ſane particula δυς dys, græcis in compoſitione malum notat, ſicut interdum per nobis, vt peruerſus, perſidus &c. Vnde δυσουρία dyſuria. i. mala aut difficilis vrinatio, & mictio, cum veſicæ excoriatione adiectiue autem dicitur dyſuricus. Vnde quia pathos neutri eſt generis, & in plurali dicitur pathe, dixit dyſurica pathe moleſta ſimiliter entera dicuntur inteſtina, vnde dyſenterica inteſtinorū morbus, & adiectiue dyſenterica pathe, aut vt Græci pronūciāt pathi, quorum. ſ. dictorum, ipſi putant, Alterum. ſ. dyſentericū pathos, eſſe morbum edacitatis. i. auidæ ac nimiæ comeſtionis: alterum. ſ. dyſuricum pathos intemperantiæ etiam turpioris, vt pote Veneris, quæ nimiam potationem ſequitur. Sane ego pertimueram dyſenteriam. i. malum inteſtinorum, & alui profluuium, ſed viſa eſt mihi profuiſſe vel mutatio loci, vel relaxatio etiam animi, vel ēt fortaſsis remiſsio morbi iam ſeneſcētis. i. debilitati per diuturnitatem. Attamen ne mirere. i. mireris, vim de hoc. ſ. genus morbi, aut pathos acciderit, vt pro vel q̄uo commiſerim: lex ſumptuaria. i. lata de ſumptibus in conuiuiis imminuendis, quæ. ſ. lex videtur attuliſſe λιτότητα, litoteta profertur ſi, græcis litotita. i. frugalitatem, nam λιτότης litotetos &c. frugalitas eſt ea fuit mihi fraudi. i. detrimento ſoſpitatis, i. impoſuit mihi. Nam dum iſti lauti i. elegantes, & exquiſiti conuiuiorum inſtructores volunt adducere in honorem nata terra. i. fruges, herbas & ſimilia, quæ ſunt excepta lege, quia de eorum ſumptu lex non loquitur, ipſi condiunt fungos: heluellas. i. minuta holera, authore Feſto, & herbas omnes ita ſit nihil poſsit eſſe ſuauius. Cum incidiſſem in eas. ſ. herbas dictas, aut in ea. ſ. terra nata, in cœna augurali. i. quæ augurū collegio ſ. erat appoſita, apud Lent. tanta diarrhœa. i. effuſio aut profuſio alui arripuit me, vt videar cœpiſſe primum hodie conſiſtere. i. fluxum repreſſiſſe, & ſtare feciſſe. Itaq; : ideſt & ita, ego qui abſtinebam me oſtreis. i. delicatis illis, & lubricis conchyliis, & murænis. i. delicatis piſcibus, quas, Lampredas quidam, alii flutas, græci plotàs, vocant, deceptus ſum ēt a beta, & malua, herbis notis, & vulgaribus. Igitur nos erimus poſthac. i. deinceps cautiores. Tu tñ cū audiſti. ſ. morbum meum ab Anitio: enim. .i. quia Anitius vidit me nauſeantem. ſ. e languore, habuiſti cauſam iuſtam, non modo mittendi. ſ. aliquem ad me, ſed etiam viſendi. i. veniēdi viſum q. d. quorum neutrum feciſti. Ego cogito commorari hic. i. in Toſculano, quoad. i. donec reficiam me. Nam amiſi, & vires, & corpus. i. corpulentiam ſed reuocabo. i. recoperabo, facile illa. i. vires, & corpus, vt ſpero, ſi depulero morbū videlicet fluxum alui. ✿.i.veſicæ & viſcerū morbos. ✿.i.viſcerū morbum. ✱.i.frugalitatem. ✿.i.profluuiom.

TERRA Nata, quæ lege excepta ſunt } Et ſi nihil medi ſit in his verbis, voluit tamē vt melius hic locus intelligat, verba ex Athenæo legis Fanniæ ſūptuariæ apponere, quæ & ipſa, omnia, quæ oriuntur e terra excipiebat cum. n. aliis cibis, & dapibus modum quendam ſtatueret, olera leguminaq;, & cuncta quæ terra fert, concedebat. ſunt autē lib. 6. [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] πλείονας [illegible] τῆς οἰκίας καὶ μὴ ὑποδέχεσθαι: VICT.

[redacted] gantiſsime illa [redacted] apud Laert. in vita Epicuri, quam non inutile erit cū Latina conferre. ſ. erāt aūt infenſiſsimi. Epicuro Stoici, & iniquo animo rationē, & vitam illius exagitabant, nā parciſsimi illum victus fuiſſe apud optimos authores legimus. Modeſtius ſe gerit Plut. qui nedū ob hoc Epicurum maledictis inceſſat, excuſat potius, tueturq; exēplo temperantium ſanctorumq; virorū Phærecydis, & Heracli[illegible], q ſumma abſtinentia corporis victusq; moderatione, moleſtiſsimis tamen ægritudinibus impliciti, & con[illegible] ſunt: atq; hoc in libello facit, quem contra illius d[illegible] ſcripſit, cui titulus eſt. { Nō poſſe iocunde viui ſecundum Epicurum.

QVIA Dicat δυσουρικὰ καὶ δυσεντερικὰ πάθη ſibi moleſta eſſe } Multis modis quidam peccant in hoc loco: tria. n. verba nullorum antiqoorum codicū teſtimonio citato, neq; vllis ēt argumentis, quæ id ſaltem confirment, adlatis, contaminār, aut EXPO. EIVS.

BIBERTI LONGOLII LEMMA.

Ad capita accuſationis Galli reſpondet, & ita ut ſe innoxium, illum vero dignum accuſatione dicat.

M. CICERO GALLO S. D. 28

MIror cur me [...] cum tibi id facere non liceat: q ſi liceret, [...]ebebas. Ego enim te in Conſulatu obſeruaram. Et ai[...]ſar reſtituat. multa tu quidem dicis, ſed tibi nemo [...] Tribunatum ple. dicis te mea cā petiſſe. utinam ſemper eſſes [T]ribunus, interceſſorem non quæreres. negas me audere, quod ſentiam, dicere: quaſi tibi, cum parum pudenter me rogares, parum fortiter reſponderim. hæc tibi ſcripſi, ut iſto ipſo in genere, in quo aliquid poſſe uis, te nihil eſſe cognoſceres q. ſi humaniter mecum queſtus eſſes, libenter tibi me, & facile purgaſſem: non enim mihi ingrata ſunt, quæ feciſti, ſed quæ ſcripſiſti, moleſta: me autem, propter quem ceteri liberi ſunt, tibi liberum nō uiſum demir or: nam ſi falſa fuerunt, quæ tu ad me ut ais, detuliſti, quid ego tibi debeo? ſin uera tu es optimus teſtis, quid mihi pop. Rom. debeat. Vale.

tollunt. Nam quod erat in omnibus & manuſcriptis, & impreſſis libris. { Quia di. } cōmutant, & ex illis verbis. { Qui dic. } faciunt præterea. { Sibi } ab ipſis ēt in priore ſua editione receptam vocem delent. ſcriptura, quam ſecuti ſumus, in oibus vetuſtis exēplaribus eſt. Snia, quam habet, diligēter a nobis in prioribus noſtris ſcriptis expoſita eſt, & authoritatibus doctiſſimorum confirmata. Quod in epiſt. ſua confeſſus eſt Epicurus ſe torminibus, ac ſtillicidio laborare; acerrimi ipſi[9] aduerſarii Stoi. occaſione ea arrepta, maledicebant illi, & affirmabant, merito id ipſi euenire, qd[1] intempe rantiſsimus eſſet, ac obſcœnis, voluptatibus deditus, res tota a nobis tunc explicata. Inuica [?] unius epi. Epicuri, in qua verba illa erant, expreſſamq; eſſe docuimus a Cic. elegantiſsime cuius tamen nunc (vt querēdi laboree alios haberemus) partē illā adducemus quæ hoc narrat, τὴν μακαρίαν ἄγοντες καὶ ἅμα τελευτῶντες ἡμέραν τοῦ βίου, ἐγράφομεν ὑμῖν ταυτί, στραγγουρικά τε παρηκολουθήκει καὶ δυσεντερικὰ πάθη ὑπερβολὴν οὐκ ἀπολείποντα τοῦ ἐν αὐτοῖς μεγέθους. Ita autem a Cic. reddita eſt, cū ageremus vitæ beatum, & eundem ſupremum diem ſcribebamus hæc: Tanti aūt morbi aderant veſicæ, & torminum, vt nihil ad eorum magnitudinem poſſet accedere.

SEBAS. CORR. GALLO } fortaſſe Q. Fab. Sangæ Gallo. nam in veteribus lib. ſuperioribus epiſ poſt librum ad [M.] Varronem ſcriptū ſunt, poſitæ: hæc & ſequens hoc loco, & [...]us exulabat Caſ. Di ctatore, ille Romæ erat: hic Epicure[...]ille Academicus hic neſcio quid ad Cic. detulit, quod Sa[...]pter cōiurationem conuenit: ille nihil, quod ſci. { Inteſtin[...] } inteſtinis. { Quia di. } Epicurus ad Hermocum ſcribens στραγγουρικὰ καὶ δυσεντερικὰ πάθη veſicæ, & viſcerum morbos ſic ū ipſe interpretat Cic. { Eſſe pu. } Stoici, qui nihil eſſe dicunt malum, niſi quod turpe, aut vitioſum eſt. { δυσεντερίαν } viſcerum morbum, ſiue tormina, ita. n quoq; vertit Cicero. { Lex ſum. } lege Pliniū, Gellium, & Macrob. { λιτότητα } frugalitatem. { Apud Lent. } Fortaſſe P. Lentulum, cuius Filium in augurum collegium cooptatum fuiſſe eo anno, quo Cic. eſt reuocatus, author eſt Dion. { διάρροια } perfluxio alui reſolutio.

[redacted]

[...]EN. MIror &c. Reiicit culpam acerbitatis epiſt. ſcriptæ in Gallum ſic meritum, dicens. Miror cur accuſes me, cū non liceat tibi facere: id i accuſare me, quia in me culpa non eſt, quod ſi liceret, tū non debebas. ſ. accuſare me Ego n. obſeruaueram i. honoraueram, te in conſulatu. Et ais fore. i futurum vt Cæ[ſar] reſtituat, re. ſ. patriæ: aut priſtinæ dignitati. Tu quidem dicis multa, ſed nemo credit tibi Tu dicis te petiſſe mea cā tribunatum, vtinam tu eſſes ſemper tribunus: quia ſup. non quæreres interceſſorem. Negas me audere dicere quod ſentiam, quaſi reſponderim tibi pax fortiter, cum rogares me pax pudenter. Ego ſcripſi tibi hæc. i has acerbas literas, vt cognoſceres te nihil eſſe. i. nihil poſſe, aut valere, in iſto ipſo gñe. ſ. accuſandi & maledicendi, aut minitandi, in quo vis poſſe aliquid, quod ſi queſtus eſſes mecum. i. de me, ſed mecum. i. ſcribendo ad me, humaniter:

i. manſuetæ, & benigne, ego purga[ſſem me] libenter & facile. Nun. n. ea quæ feciſti, ſunt ingrata m[ihi, ſed] ea moleſta ſunt, q̄ ſcripſiſti. Autē. i. ſed, ego demiror me no[n] viſum tibi liberum ſed more ſeruuli ſub Cæſ. degere, pp quē u[i]. cuius in conſulatu vigilantiam cæteri liberi ſunt. Nam ſi falſa fuerūt ea. ſ. præconia, quæ tu detuliſti ad me, vt ais, quid debeo ego tibi? q d. nihil boni, ſin vera ſup. fuerunt, tu es optimus teſtis, quid P. R. debeat mihi, quia dixiſti qd' plorimum, eſt per me ſaluus ſit.

MIROR Cur me acc. } VIC. Initium huius epiſt valde mihi dubium eſt, & ſane maior eius pars breuitate ſua obſcurior, nā mordacibus eſt amariſq; dictis referta, quæ quāto magis conciſe arguteq; pronunciantur, tanto magis pungunt perturbantq; eum in quem dicta ſunt. Suſpicor verba illa. { Ego. n. te in conſ ob. } non eſſe Cice. ſed repetita ab eo ex epiſt. Galli: quibus Gallus ipſe ſuam in Cic obſeruantiam illi exprobraret, cum quæreret ſe tunc ingrate ab eo deſtitutum eſſe, cū ipſe ſemper in illū fuerit offcioſiſsimus: ſolemus. n. in ira quæ acerbe in nos dicta ſunt, & animo noſtro valde hæſerunt, cum ſtomacho ſæpius pronunciare, & ēt ea quæ perſpicue falſa ſunt, & leuiter poſſumus repellere, cum riſu repetere, quemadmodū hic (vt opinor) facit. Suſpicor aūt ea potius Galli eſſe: nā nec Gallus Coſſ. fuerat, vt ea de illo a Cice. dici poſsint nec veriſimile eſt dicere Cic. ſe, dum Conſul eſſet, Gallū obſeruaſſe. neq; n. rectum eſt, nec decet ita loqui eū, qui in tanta dignitate fuerit: priuatum ſe hominem obſeruaſſe, niſi pro (ub ſeruaram, conſeruaram) legas. tunc enim pulchre conueniret, & poſſent omnia credi eſſe Cic. verba. Illius. n. pertinax optime congruunt, vt ipſe Cic. potius queratur de ingrato animo Galli: tamen præterq̄ q in cunctis manuſcriptis. { Obſeruarā } eſt parum ēt procedit nam ex inferioribus verbis perſpicit potius repetere Cice. quæ Fab. dixiſſet, eaq; falſa oſtendere, quam ipſe querelam inſtituere. Colligitur autem manifeſto pluribus modis initium feciſſe expoſtulandi Fabium: & ex fine epiſt. intelligimus, ſi diligenter verbà illa attendimus, Cic. huius opera vſum in patefacienda cōiuratione. Quare poſſimus credere vere Fabium dixiſſe ſe illum in conſulatu obſeruaſſe: nobis tamē viſum eſt (nec tū non neceſſario id factum videtur in tanta veri ignoratione) ſuſpiciones noſtras indicaſſe: rem vt inuenimus, ita incertam reliquimus Paruū omnino eſt, in quo Mediceus codex ab impreſſis diſcrepat. { Plebei } : n. paulo poſt uō { Plebis } habet, quod tū nos hic adnotare volumus. Nam meminimus Priſcianum dicere ſic inueniri a recto plebes genitiuum caſum, qui adducit ēt locum hunc Salluſtii in 1. hiſtoriarum, Plebei tribunitiam poteſtatē: quare potuit ēt Cicero vſurpaſſe.

MIROR Cur me acc. } Si ſemel, aut in tam longa oratione: aut ſexcentis aliis in locis Cic. vbi de Seſtio agit, ipſum Gallum appellaſſet, acutiſsimi, ac diligentiſsimi viri ſniam valde [pro]barem, quam tū nulla in re accuſo. Quod eādem opinionem, nō recentiorem modo, ſed ēt veterum quorundam ſecutus; in hac re aliquantulum deceptus ſum (ſi aliquis in ea error eſt) nō me pudet. Qui n. poſt ſuperiores duas ad Fab. Gallum miſſas, ſtatim duas collocarunt, videntur & ipſi eundem eſſe hunc, & illū Gallum exiſtimaſſe. Me certe ſemper obſcuram hanc epiſto. putaſſe, & nihil certi ad illa ſtatuere auſum eſſe, priora mea ſcripta declarant. Nam illius partem & ipſam huiuſcemodi, quæ multos fallere potuiſſet, me non inſulſe interpretatum eſſe, nemo infitias ibit: Nedum aliorum induſtriæ inuideamus; volumus afferre locum ex epiſt. ad Q. Fra. qui ſuſpicionem illam acutiſsimi hominis aduulſit: aperit. n. multo ante obſcuras ſimultates inter Cice. & P. Seſtium fuiſſe, quæ poſtea (ſi de his cum illo, Cic. expoſtular) eruperint. a 3 a. Idq; fecimus præter hominum opinionem, EXPO EIVS

nem, qui nos ei iure ſuccenſere putabant, humaniſsimi, gratiſsimiq; & ipſi, & oibus videremur, itaq; fecimus. Et infra. Quæ tibi eo ſcribo qđ me de retinêda Seſtii gr̃a literis ſæpe admonuiſti.

GALLO S.D. } Florentini, & alii credunt hunc eſſe M. Fa-
PAV. bium Gallum, qui de coniuratione Catilinæ, quæ ab Allobrogi-
MAN. bus acceperat, ad Cic. detulit. ſed eſt amiciſsimus meus, vir ſane his literis, quæ humaniores appellantur, inſtructus, ſed maximarum doctrinarum cognitione præſtantior, qui hũc potius exiſtimet eſſe P. Seſtium, pro quo extat oratio, cui cognomen fuerit Gallo. fuiſſe. n. hoc Seſtiæ gentis cognomen, intelligitur ex oratione ꝓ Milone; vbi ita ſcribit: Sacrarium quod eſt in fundo T. Seſtii Galli. Tribonatum aũt plebis, & petiſſe Seſtium Cic. reſtituendi cã, & pro eius ſalute geſsiſſe, ex ipſius Cice. ſcriptis notiſsimum eſt, quod itẽ de M. Fab. dici non poteſt. neq; n. is quo tempore Cic. exulauit, Tribunus fuit. ne aliis quidem têporibus, quod ſciri poſsit, nã qđ infra dixit, ſi falſa fuerũt, quæ tu ad me detuliſti, ſignificat ea quæ Seſtius C. Antonii Conſulis Quæſtor ad Cicer. Conſulẽ de ipſo Antonio Cos. ſuo detulit. ſic. n. in oratione pro eodẽ Seſtio habita. Quæſtor C. Antonii collegæ mei fuit ſorte, ſed ſocietate conſiliorũ meus impedior nonnullius officii, vt ego interpretor, religione, quo minus exponã, quanta ad me detulerit. Hæ rationes faciunt vt amiciſsimi hominis ſententiæ libenter acquieſcam.
SEB. EGO Enim te in conſulatu obſtr. } Volunt docti, hæc
COR. verba ex epiſt. Galli eſſe repetita: niſi Conſeruaram legatur { Mea cã } cum exularem. ſic enim exiſtimo { Feciſti } mea cã { Detuliſti } de Allobrogi. têpore coniurationis Catilinæ.
BER. NAM ſi falſa fuerunt, quæ tu ad me, vt ais: detuliſti qđ ego
RVT. tibi debeo: &c. Hunc arbitror Fabium illum Sangam, per quẽ Allobrogũ legatorum patronum coniuratio Cic. patefacta eſt: author Salluſt. Plut. quod interpres temere reſpuit ab illo (quicunq; fuit) ni fallor oblatum, qui detuliſti, denunciaſti accepit.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Curij conſiliũ, quod antea ĩprobauerat, nũc probat, & quid Romæ agat, nũciat.

M. CICERO CVRIO S. D. 21

MEmini cum mihi deſipere uidebare, q̃ iſtic potius uiueres, q̃ nobiſcum: erat enim multo domicilium huius urbis (cum quidem hæc urbs) aptius humanitati, & ſuauitati tuæ, q̃ tota Peloponneſus, nedum Patræ. nunc contra & uidiſſe mihi multum uideris, cum prope deſperatis his rebus te in Græciam contuliſti. & hoc tempore non ſolum ſapiens, qui hinc abſis, ſed etiam beatus. quanq̃ quis, qui aliquid ſapiat, nunc beatus eſſe poteſt? ſed quod tu, cui licebat, pedibus es conſecutus, ut ibi eſſes, ubi nec Pelopidarum: noſti cætera: nos idem propemodũ conſequimur alia ratione: cũ enim ſalutationi nos dedimus amicorum, quæ fit hoc etiam frequentius, q̃ ſolebat, q̃ quaſi auem albam uidentur bene ſentientem ciuem uidere, abdo me in Bibliothecam, itaq; opera efficio tanta, quanta fortaſſe tu ſenties intellexi enim ex tuo ſermone quodam, cum mœſtitiam meam, & deſperationem accuſares, domi tuæ dicere te, ex meis libris animum meum deſiderare. ſed mehercule & tum Rempub. lugebam: quæ non ſolum ſuis erga me, ſed etiam meis erga ſe beneficijs erat mihi charior: & hoc tempore. quanquam me non ratio ſolum conſolatur, quæ plurimum debet ualere, ſed etiam dies, quæ ſtultis quoq; mederi ſolet, tamen doleo ita communẽ rem eſſe dilapſam, ut ne ſpes quidem melius aliquando fore relinquatur. nec uero nunc quidem culpa in eo eſt, in cuius poteſtate omnia ſunt (niſi forte idipſum eſſe non debuit) ſed alia caſu, alia etiam noſtra culpa ſic acciderunt, ut de præteritis non ſit querendum. reliquam ſpem nullam uideo. quare ad prima redeo. ſapiẽter hæc reliquiſti, ſi conſilio: feliciter, ſi caſu. Vale.

Nos conſequimur idem propemodum. i. quaſi, Alia ratione. ſ. quam pedibus. Enim. i. quia, cum. i. poſtquam dedimus. i. adhibuimus, nos ſalutationi amicorum, quæ prima diei hora fiebat quæ ſalutatio amicorum fit etiam frequentius, quã ſolebat hoc .i. propter hoc, quod. ſ. diuites amici quos ſaluto, videntur videre ciuem bene ſentientem. ſ. de Repub. quaſi auem albam. i. auſpicatiſsimam, vt eſt Cygnus natantis, quod nunq̃ mergitur, aut rariſsimam, vt eſt Coruus albus, abdo. i. abſcondo, ſe includo, me in bibliothecam, i. quã [illegible] dicunt. itaq; efficio tantã opera quantã tu ſenties: .i. percipies fortaſſe, quia miſſurus erat ea ad Curium. Intellexi enim quodã ſermone tuo cum accuſares mœſtitiã meã, & deſperationem. ſ. de ſalute Reip. te dicere. i. quod tu diceres, domi tuæ. i. inter familiares tuos, te deſiderare animũ meum ex libris meis. i. vt talẽ animum haberem, qualẽ ſcribendo oſtenderem, aut potius vt animum meum ſcribendo indicarem. Sed mehercule ego lugebam, &. i. ſimul, tum: ideſt tunc, Rempub. quæ erat charior. ſ. quam reliquis non ſolũ beneficiis ſuis ergo me, quia per eam conſulatum obtinuerat. Sed etiam meis erga ſe, quia in conſulatu eam ab iniuria coniuratorum defenderat. res autem quibus multa impẽdimus nobis chariores ſunt, & ideſt ſimul, ſup. lugeo, hoc tẽpore. quanq̃ non ſolum ratio: .i. prudentia, quæ debet valere plurimum ſed etiam dies. i. diuturnitas, que ſolet mederi quoque. i. etiam ſtultis, conſolatur me tamen doleo rem cõem. i. publicam, ita delapſam, vt ne ſpes quidem relinquatur, fore .i. futurũ eſſe, ſup. aliquid melius. Nec vero culpa eſt nũc in eo in cuius poteſtate ſunt omnia hoc eſt in Cæſare, niſi forte idipſum. ſ. vt omnia in eius poteſtate ſint, non debuit eſſe, ſed alia acciderunt caſu, alia etiam culpa noſtra, ſic vt non ſit quærendum de præteritis, Ego nullam ſpem video reliquam. i. relictam, quare ego redeo ad prima. i. quæ in principio epiſtolæ tibi commendaui, & in te laudaui. Tu reliquiſti hæc. ſ. vrbana, ſapienter, ſi reliquiſti ea conſilio: & feliciter: ſi caſu.

ASC. MEmini &c. Dicit ſe laudare abſentiam Curii propter acerba quæ Romæ contingebant, licet prius eam condẽnauerat: dicitq; ſe ad literas contuliſſe. Ordo eſt. Memini. i. memoria teneo quod videbare. i. videbaris, mihi deſipere: .i. male ſapere, quod viueres potius iſtic. ſ. in Græcia vbi nũc es, quam nobiſcum: hoc eſt Romæ. Enim. i. [illegible] domicilium. i. habitatio huius vrbis. ſ. Romæ, quidem. i. [illegible] um. i. quãdo hæc ſup. erat vrbs, & non ſpelunca latronum: vt regum, dominoꝝ, aut quid ſimile intelligit, aptius humanitati, & ſuauitati tuæ q̃ toto, Peloponneſus. i. inſula a Pelope dicta, nedum. i. non ſolum, ſup. quam patræ, quæ ſunt in ea vrbs vna. Nunc contra. i. econtrario tu videris, mihi, &. i. ſimul, vidiſſe. i. perſpexiſſe multum, cum contuliſti te in Græciam his rebus. ſ. vrbanis: prope. i. quaſi deſperatis, &. i. ſimul videris hoc tempore non ſolum ſapiens qui. i. quod abſis, hinc. i. ab his malis, ſed etiam beatus, quãquam quis, qui ſapiat aliquid poteſt nunc eſſe beatus? q. d. nemo inſipiẽtes autem qui neſciunt, quantum amiſerint repub. oppreſſa, ſibi beati fruſtra vñr. Sed quod tu, cui licebat. ſ. abire, ꝯſecutus es pedibus. i. abeũdo, hoc eſt ocium ſecuꝝ, vt eſſes ibi, vbi nec Pelopi qui inſulam a ſe denominauit, datum eſt ſecure vitã agere, aut quid ſimile noſti cætera. ſ. quæ ad hiſtoriam Pelopis pertinent..

QVAE Non ſolum ſuis erga me, ſed etiã } in cunctis quos VIC.
vidimus manuſcriptis paulo antiquioribus codicibus locus hic mancus: decurtatuſq; eſt. Nos tamen cum vulgata lectio cõmoda ſit, eam loco non mouimus. ſic autem legitur in illis { Quæ non ſolum ſed etiam a meis erga ſe beneficiis } &c. proculdubio cum deſiderio nonnullarum dictionum.

SVIS Erga me } Adnotauimus olim in antiquioribus libris EX PO.
hæc verba deſiderari. in Mediceo certe non leguntur neq; tamẽ EIVSD.
cuiquam authores fuimus, vt ea deleret. propoſitum nobis fuit vitia etiam illius codicis indicare. Alii poſtea in nonnullis ea ſe inueniſſe affirmant: qui codices vtinam ſemper: quemadmodũ hic fortaſſe fuit: noſtris meliores eſſent.

NON Solum ſuis erga me } Has voces vetuſtis in libris alii PAVL.
dixerunt ſe non inueniſſe, nos inuenimus in codice Bernardini MANV.
Maffei, Hieronymi Ferrarii, Ioan. Scalæ.

CVRIO } M. Curio: qui Tri. pl. fuit, quo tempore Cice. ab SEBAS.
exilio eſt reuocatus { Patriæ } vbi negociaris { Cõtuliſti } pau- CORR.
lo ante bellum ciuile. nam Cic. ex Cilicia rediens: Tyronẽ ægrũ Patris, vbi erat Curius: reliquit. { Hoc tẽ. } quo in ptãte vnius ſunt omnia. { Pelopidaꝝ } In quæſtura diximꝰ { In eo } Cæſ.

BERN. RVT. MEMINI. Quod mihi deſipere vi. } Quod ſcio non ineruditis viris in eum mirandum videri, qoia. ſ. non ſic loquatur Cicero, credo quod, volo quod, memini quod, & alia eiuſdem notæ. quæ tamen ego interdum apud eum obſeruaui, in raro tamen vſu. { Sed quod tu, cui licebat, pedibus es cõiecutus } Apparet. Quod, non eſſe, vt voluit interpres coniunctionem: cum ſubiiciat, nos idem propemodum cõſequimur alia ratione. oratione pro Muræna ponemus, Sacra interire illi noluerũt horum ingenio ſenes ad coemptiones faciendas interimendorum ſacrorum cauſa reperti ſunt. Noſtrum potius conſilium eſt maculas quas poſſumus delere, quam vocabula (niſi neceſſe fuerit) interpretari. cum autem opus fuerit dabimus operam, vt illa et pro infirmitate noſtri ingenii declaremus.

[redacted]

.i. vſu quidem

.i. mancipio autem

a.l. ver.

GIBER. LONG. LEMMA.

Hæc epiſtola partim officioſa, partim petitoria, qua literas petit commendatitias ad Sulpitij ſucceſſorem in Græcia.

M. CVRIVS M. CICERONI SVO S. 30

*SI Vales bene eſt: ſum enim * χρήσει μὲν tuus, * κτήσει δὲ Attici noſtri ergo fructus eſt tuus: mancipium illius. quod quidem ſi inter ſenes coemptionales uenale proſcripſerit, egerit non multum. at illa noſtra prædicatio quanti eſt? nos, quod ſimus, quod habeamus, quod homines exiſtimemur, id omne abs te habere. quare Cicero mi perſeuera conſtanter nos conſeruare, & Sulpitij ſucceſſori nos de meliore nota commenda, quo facilius tuis præceptis obtemperare poßimus, teq; ad * Vrbem lubentes uidere, & noſtra defigere, deportareq; tutò poßimus. ſed amice magne noli hanc epiſtolam Attico oſtendere. ſi ne eum errare, & putare me uirum bonum eſſe. nec ſolere duos parietes de eadem fidelia dealbare. ergo patrone mi bene uale, Tyronemq; meum ſaluta noſtris uerbis.* D. AD IIII. *Calend. Nouemb.*

SEBA. COR. SVM Enim } Al. ego ſum { χρήσει μὲν } vſu qdẽ. { κτήσει δὲ } poſſeſſione autem ſiue mancipio, { Senes coemptionales } qui coemptiones ſacrorum cauſa faciebant. { Proſcripſerint } Atticus. Egerit non multum } quoniam vile eſt mãcipium. { Atilla, &c. } Exponit, qui ſit Cicer. fructus { Sulpicii ſuc. } Epiſt. 5 o lib. 13. Al. Sulpi. ſucceſſori { Tuis præce. } de meo reditu { Vrbem } Al. ver { Duos parietes de eadem fidelia dealba. } Eraſm. in prouerb.

BERN. RVT. ET Sulpitii ſucceſſori nos de meliore nota commẽda } ſignificare potius arbitror, qđ Barbariuſcule Creſcentinas ille exponit, quam quod Marinus Becichemus, qui bonos, vel potius optimos viros interpretatur, iſtum ipſum iceſſens. Nam & ſi vtrunq; ea ratione ſignificetur, malim in hũc ſenſum hic accipi, alioqui ineptiſſime oſtẽtaturo ſe Curio. Qđ ſequitur, cum interpres in mẽdoſos codices inciderit, infelicitati ſane temporum, non imperitiæ eius adſcribatur.

[redacted]

ASC. SI Vales &c. M. Curius Cice. blandiens dicit ſe totũ eſſe ipſi*, & Attici, petitq; literas commendatitias, locis in fine. Principium autem epiſtolæ exponit vir doctiſsimus Guliel. Budæus in annot. in Pãdectas legales argute dicẽs. Mãcipium, & κτῆμα ſignificat. i. ἀνδράποδα. & αἰχμάλωτον, hoc eſt hominem in bello captum, & ſeruituti mancipatum, & κτῆσιν. i. dominii comparationẽ poſsidendiq; ius atq; ẽt δεσποτείαν. i. dominiũ, & χειρωσιν. i. mancipationem. Mãcipium latine dici debet id quod Saſinam lingua vernacula dicimus, & mancipare Saſinæ cum. ſ. aliquẽ rei ſibi titulo iuſto quæſitæ poſſeſſorem efficere volemus &c. Ordo eſt. Si vales bene eſt. q. d. omnes valemus. Sum enim μὲν. i. quidem χρήσει chreſi. i. vſufructus tuus quia tueris me quando vales δὲ de. i. autem κτήσει idest mancipio, hoc eſt dominio, & iure poſſeſsionis, Attici noſtri ſ. communis amici. Ergo fru. i. vſu fructus eſt tuus: mancipiom. i. ius poſsidendi, & dominium mei illius. ſ. Attici eſt. Qđ ſ. dominium, & ius poſsidendi, quidem. i. certe, is qui proſcripſerit venale inter nos concionales. i. qui frequentatis conciones, & præconia ſcitiſq; quam venalia ſunt egerit non multum, quia neuter veſtrum velit me emiſſe. At quanti eſt. i. æſtimatur a te illa prædicatio. i. confeſsio noſtra? q. d. merito plurimi, prædicatio eſt, nos quod ſimus in rerum natura, quod habeamus. i. aliquid quod exiſtimemur homines, habere id omne abs te. Quare o mi Cicero perſeuera conſtanter nos conſeruare, & commenda nos de meliore nota. i qua vinum optimum ſignari ſolet: ideſt verbo ex animo prolato, Sulpitio ſucceſſori. i. tuo, quo. i. vt poſsimus facilius obtemperare præceptis tuis, & videre te lubẽter ad. i. prope ver. alii vrbem legunt, & defigere i. tranſmutare & deportare tuto noſtra. i. res noſtras. i. ad alium dominiũ trãſire. Sed o magne amice, noli oſtendere Attico hanc epiſto ſine. i. permitte eum errare, & putare me eſſe virum bonum, nec ſolere dealbare de eadem fidelia. i. teſta, qua colores continentur, duos parietes. i. duobus inſeruire, ergo o patrone mi bene vale. & ſaluta Tyronem libertum tuum verbis noſtris &c.

VICT. INTER Nos ſen emp. } ipſi, inter ſenes coemptionalis, vt pene eſt in antiquo, ſcripſimus: ſcimus autem varie hunc locum legi, ſed tamen confutare omnia non neceſſe eſt, neq; etiã tanto pere otio abundamus, Vt quæcunq; cuiuis in mentem venerint referre poſsimus Vetus ſiue codex { Comptionalis, } vnius tantum defectu literæ, cum enim duæ vocales coniunguntur. ſæpe in hoc codice altera petit, vt { Reliquis } p { Reliquiis } & ſic multis aliis locis. { Quæ autem ſint coemptiones, & qui coemptionales ſenes, verba propria iuris, nunc pene obſoleta minute pertractare animus non eſt. Ciceronis tantum locum in

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Reſponſoria, ad epiſt Curij, & hortatoria iocoſa, vt in vrbem redeat.

CICERO CVRIO S. D. 31

EGo uero iam te nec hortor, nec rogo, ut domum redeas, quin hinc ipſe euolare cupio, & aliquo peruenire, ubi

Gulid. Budæ. SI Vales, bene eſt, ſum enim χρήσει μὲν tuus, κτήσει δὲ Attici noſtri ego fructus eſt tuus, mancipium illius } Vſu quidem, inquit, tuus ſium: poſſeſsione vero, Attici. Mancipium autem pro iure dominii poſuit, q ab vſu diſtinguitur. Vide Budæi annotationes.

ASC. EGo vero &c. Laudat iterũ quod Curius tanta mala, quanta Romæ contingebant, non videat, recitatq; ridiculum facinus in comitiis eueniſſe, & ſe ad philoſophiæ portum collatum. Ordo eſt. Ego vero. i. pro vero, & certo, nec cohortor iam te, nec rogo, vt redeas domum. i. in vrbẽ, quin. i. quinimo, ipſe. i. egomet, cupio euolare. i. celeriter diſcedere hinc. i. ab vrbe vbi ſum, & peruenire aliquo, vbi nec audiam nomen Pelopidarum. i. nepotum Pelopis Thyeſtis: & Atrei, de quibus frequens in Peloponneſo fit mentio, nec facta, eo quod turpiſsimo inter ſe odio inter ſe certarunt, cum eſſent fratres: nam Thyeſtes Aeropem A[illegible] coniugem inceſto polluit, & Atreus Thyeſti proprios filios epulandos appoſuit. ſimile autem quiddã inter Cæſarem ſocerum, & Pompeium generum eius contigit, & quotidie tunc inter Cæſarianos, & Pompeianos contingebat incredibile eſt: quam. i. quãtum turpiter videar mihi facere, qui interſim his rebus. ſ. pene tragicis. Ne. i. certe, tu videris prouidiſſe multo ante, quid. ſ. mali, impenderet. i. immineret, ab impendo, vnde media eſt longa, tracta metaphora gladio in caput familiaris Dionyſij Tyranni Siracuſani impendente tum. i. tunc, cum. i. quando, profugiſti hinc, quanquam hæc. ſ. quæ Romæ fiunt, licet ea non videas, ſed etiam acerba auditu. i. dum audiuntur vel ad audiendum, tamen tolerabilius eſt audire ſupple ea, quam videre. Certa licet forte audiuiſti quid actum ſit, tu non fuiſti in cãpo. i. Martio tempore comitiorum, cum. i. quando comitiis quæſtoriis. i. conuocationibus populi ad eligendos quæſtores,

ſtores, ſella Q. Maximi. quem illi. ſ. fautores eius dicebant eſſe conſulem eſſet poſita hora ſecunda, qua. ſ. Q. Maximo, nunciato mortua, ſella. i. ſedes illi poſita, eſt ſublata. i. clauſula ablata, Autem: ideſt ſed, ille qui eſſet auſpicatus: ideſt per auſpicia initiatus, & habilis factus, comitiis tribunitiis. i. ad comitia tribunitia habenda. Habuit centuriata. ſ. comitia: ideſt per centurias, plebe vocata ad conſules legẽdos renunciauit: ideſt ſuffragiis declarauit: conſulem, ſ. Caninium hora ſeptima. ſ. diei. Renunciare dicitur, quam quod aliis accepit, aliis renunciat. Qui ſ. cõſul, eſſet futurus vſque ad Calẽ. Ianua. ideſt primum Ianuarii diem, quæ. ſ. Calendæ erant futuræ poſtridie. i. die ſequente diem electiõis, mane: ideſt prima luce, & ita paulo vna nocte plus conſul futurus erat. Itaque ſcito neminem prandiſſe. i. prandium feciſſe, Caninio conſule, quia poſt prandium erat creatus, & ante prãdium ſequens abrogatus. Prima. n. hora in ortu ſolis erat, & ad quintam ea tempeſtate meridies erat, tamen nihil mali factum eſt eo conſule, quod difficile eſſet probare. Enim. i. quia mirifica vigilantia fuit. ſ. Caninii, qui curis diſtentus, non viderit. i. perceperit ſomnum toto conſulatu ſuo. Hæc videntur tibi ridicula. i. digna riſu, non enim addes, quæ ſi videres, non teneres. i. contineres, lacrymas. Quid ſup. faceres ſi ſcriberem cætera? Sunt enim innumerabilia eiuſdem generis quæ ego quidem non ferrem: ideſt tolerarem, niſi contuliſſem me in portum. philoſophiæ. i. ſtudium eius, & niſi haberem Atticum noſtrum ſocium ſtudiorum meorum, cuius quando. i. quoniam, tu ſcribis te eſſe proprium mancipio: ideſt dominio & nexu. i. deuinctione, meũ autem vſu & fructu, id enim eſt cuiuſque proprium, quo quiſque fruitur. Sed ſupple ſcribam hæc alias pluribus: ſcilicet verbis. Acilius qui miſſus eſt in Græciam cum legionibus, affectus eſt maximo beneficio meo. Enim: ideſt quia defenſus eſt bis a me iudicio capitis: ideſt in vitæ periculo rebus ſaluis, & eſt homo nõ ingratus, & obſeruat: ideſt veneratur me. Scripſi ad eum diligentiſsime de te, & coniunxi eam epiſtolam cum hac, quam velim ſcribas ad me quomodo ille acceperit, & quid ſit pollicitus tibi, aut quando accepit, ecquid. i. quid ſit pollicitus tibi, &c.

indiligens ſcriptor, totum negotium, quemadmodum geſtum ſit, exponit, & iocum etiam Ciceronis adducit, qui ab ipſo in [illegible] Curio narratur (nã Plutarchus, & alii [illegible] breuiores in hac re explicanda ſunt) tradit enim. quemadmodum Cæſar abſens fieri voluit { Coſſ. } & antequam urbem ingrederetur magiſtratum cepit, nec tamen a [illegible] anni tenuit, ſed poſteaquam Romæ fuit, repudiauit, & Q. Fabio, & Caio Trebonio tradidit. Verum cum Fabius poſtremo Cõſulatus die mortuus eſſet, [illegible] illius loco alium, Cic. inquã Caninium, Conſulem fecit, qui reliquas horas conſulatum gereret, ſed melius erit Dionis ipſius verba apponere. Dio li. 43.

nec Pelopidarum nomen, nec facta audiam. incredibile eſt, quã turpiter mihi facere uidear, qui his rebus interſim, ne tu uideris multo ante prouidiſſe quid impenderet, tum, cum hinc profugiſti, quanquam enim hæc etiam auditu acerba ſunt, tamen audire tolerabilius eſt, quam uidere. in campo certe non fuiſti, cum hora ſecunda comitiis quæſtoriis inſtitutis, ſella Q. Maximi, quem illi Conſulem eſſe dicebant, poſita eſſet. quo mortuo nunciato ſella ſublata eſt. ille autem, qui comitiis tribunitiis eſſet auſpicatus, centuriata habuit, Conſulem hora ſeptima renũtiauit, qui uſque ad Calen. Ian. eſſet, quæ erant futuræ mane poſtridie. ita Caninio Coſſ. ſito neminem prandiſſe. nihil tamẽ eo Conſule mali factum eſt: fuit enim mirifica uigilantia, qui ſuo toto Conſulatu ſomnum non uiderit. hæc tibi ridicula uidentur non enim ades. quæ ſi uideres, lacrymas non teneres. quid ſi cætera ſcriberem? ſunt enim innumerabilia generis eiuſdẽ: quæ quidem ego non ferrem, niſi me in philoſophiæ portum cõtuliſſem, & niſi haberem ſocium ſtudiorum meorum Atticum noſtrum. cuius quando proprium te eſſe ſcribis mancipio, & nexu, meũ autem uſu & fructu, contenſus iſto ſum: Id enim cuiuſque eſt proprium, quo quiſque fruitur, atque utitur. ſed hæc alias pluribus. Acilius, qui in Græciam cum legionibus miſſus eſt. maximo meo beneficio eſt: bis enim eſt à me iudicio capitis rebus ſaluis defenſus: & eſt homo non ingratus, meque uehementer obſeruat. ad eum de te diligentiſſime ſcripſi: eamque epiſtolam cum hac coniunxi: quam ille eum acceperit, ecquid tibi pollicitus ſit, uelim ad te ſcribas.

Vale.

τὴν δὲ ἀρχὴν τὴν ὑπατικὴν παραχρῆμα μὲν καὶ πρὶν ἐς τὴν πόλιν ἐσελθεῖν ἀνέλαβεν, οὐ μέντοι καὶ διατέλους ἔσχεν, ἀλλ' ἐν τῇ ῥώμῃ γενόμενος ἀπεῖπεν αὐτὴν καὶ τῷ Φαβίῳ τῷ Κοΐντῳ, τῷ τε Τρεβωνίῳ τῷ Γαΐῳ ἐνεχείρισε. καὶ ἐπειδὴ ὁ Φάβιος τῇ τελευταίᾳ τῆς ὑπατείας ἡμέρᾳ ἀπέθανεν, ἕτερον ἀντ' αὐτοῦ ἐς τὰς λοιπὰς ὥρας Γάϊον Κανίνιον ἀνθείλετο, πρῶτον μὲν δὴ τότε τοῦτο παρὰ τὰ καθεστηκότα ἐγένετο, καὶ τὸ μήτε ἐτησίαν, μήτε ἐς πάντα τὸν λοιπὸν χρόνον ἄρ[illegible] ἐκεῖνον τὴν αὐτὴν ἀρχὴν ἔχειν.

Hunc etiam Ciceronis iocum in Caninium Rebilium celebrauit Macrobius, qui oſtendit, nõ hunc tantum, ſed alios etiam illa occaſione a Cicerone, vt erat vir fœcundi ingenii, in Caninium dictos eſſe. Scrupulum alicui iniicere poſſent verba illa Dionis, cum dicit, Cæſarẽ duos creaſſe conſules, qui pro ſe magiſtratum eum gererent, qui hiſtoria cognita eximitur: factus enim Coſſ. Cæſar erat ſine collega, qđ etiam ex antiquo lapide intelligitur, qui eſt in hortis colotianis: ſic enim eſt in illo: C. IVLIVS CAESAR IIII. SINE CONLEGA DIC. Q. FABIVS MAXIM. C. TREBONIVS C. P. V. F. C. CANINIVS C. F. Qui mirifice vtilis eſſe poteſt ad hanc Cic. epiſtolam declarandam. vides enim Caninium locum Fabii mortui occupaſſe, & pro illo ſubſtitutum eſſe quamuis ſpacio. H. xvij. conſulatum geſſerit. { Quem illi conſulem eſſe dic. } ita loquitur Cic. quia contra leges, ac inſtituta ciuitates factus erat, vt vere conſul vocari non poſſet: tunc enim primo inceptum eſt, quod poſtea ab Impe. Roma. qui totam Rempu. occuparunt, frequenter vſurpatum fuit: quempiam habere magiſtratum, quem aliquis viuus adhuc ſua ſponte non aliqua re coactus, reliquiſſet. Quãuis enim Maximus a Cæſare cum collega ipſius Trebonio conſul factus eſſet, viuente Cæſare, qui eo anno conſul legibus creatus erat, magiſtratum illum habere non poterat { Ille autem } Cæſarem intelligit, quem ſæpe ita appellat, quemadmodum docuimus in prioribus caſtigationibus, cum locum illum explicaremus. Eſt igitur aduentus in expectatione neque tu id ignoras: Sed tamen cum ille ſcripſiſſet. Quin hic certe per. { Ille } Cæſar intelligatur, negari non poteſt.

IC. MAXIMO Meo beneficio affectus eſt } Sic omnes vulgati codices habebant. in antiquioribus dictio illa { Affectus, } non eſt quare eam deleuimus: repoſitam autem ab aliquo arbitramur, qui ſine ea ſententiam horum verborum non perciperet, quam eſſe hanc exiſtimamus, vt Maximo meo beneficio eſt par ſit huic, Maximo meo beneficio viuit: ideſt Quod ſit, & viuat, mihi debet. qui enim bis erat iudicio capitis defenſus, vitam conſeruatori ſuo debebat. Non negamus Latine dici poſſe, affici beneficiis: ſcimus enim ab antiquis Grammaticis obſeruatum eſſe dici hoc verbum de bonis, & malis, huiuſque locutionis plura extare exempla, ſed illam lectionem concinniorem, verioremque iudicamus, nam & maiorem vim habet: qui enim ſalutem ab aliquo accepit, potius dicetur eſſe, & viuere beneficio illius qui ſalutem dedit, quam affectus eſſe beneficio illius, hoc enim nomen de minoribus commodis dici ſolet. Eandem quaſi vim habet (vt arbitramur) hoc verbum in epiſtula ad Q. Fratrem lib. 3. cum inquit, Cicero tuus, noſterque ſummo ſtudio eſt Pæonii ſui Rhetoris hominis opinor valde exercitati, & boni.

XPO. IVS. IN Campo certe non fuiſti, cum H. II. Comitiis Quæſtoriis inſtitutis } Hiſtoria obſcurior. & quæ ſi ignoretur, magnas tenebras huic loco offendat. Dion hiſtoricus rerum Roma. non

SALVIS Rebus } potius Repub. nondum afflicta. quam vt quidam volunt, ſine bonorum inminutione. ſic enim dixit etiam ad Sulpicium epiſtola. 1. libro. 4. Vtinam Serui ſaluis rebus colloqui potuiſſemus inter nos. PAV. MAN.

[redacted]

[redacted]

BERN. MANV. ITA Caninio conſule ſcito nem. pran. } non quod per noctem tantum conſul fuerit, vt blaterat Clericus: ſed quod ante ſe primam horam prãderent, qui cœnam, & illas vnas quotidianas ad legitimas veterum ſobrioꝝ epulas expectare ieiuni nequirent. Prandium collationẽ vulgo dicimus, q̃ ventum iam eſt eo, vt ne bis quidem cibom die ſumere ſat ſit Chriſtiano homini. nona veterũ cœnæ hora, multo ante prandium. Martialis:

Surgite iam vendit pueris
ientacula piſtor,
Criſtataeq; ſonant vndiq; lu
cis aues.

[redacted]

ASC. FAcile perſpexi ex literis tuis, ſup. id, quod ſtudui ſ. aſſequi ſemper, videlicet, & i. ſimul, me fieri plurimi a te, & te intelligere quam: .i. quantum charus eſſes mihi. Quod quando. i. quoniã. vterque noſtrum eſt aſſecutus. reliquom eſt. i. reſtat. vt certemus officiis inter nos. i. mutuis. quibus ego vel vincam te, vel vincar a te, æquo animo. i. inoffenſo. Facile patior non fuiſſe neceſſe dari literas meas ad Attilium: Intelligo ex literis tuis, non fuiſſe tibi opus multũ operã. i. labore, & induſtria Sulpitii, propter res tuas contractas ita: .i. attractas, vt nec haberent caput nec pedes. i. nec principium nec finem, quemadmodum. ſ. Solpitius ſcribit. Equidem. i. ego quidem, vellem vti. i. vt, haberent, pedes, vt redires aliquãdo. i. tandem. Tu vides enim veterem vrbanitatem. i. leporem, & ſales vrbis exaruiſſe iam, vt Põponius noſter. ſ. Atticus, poſſit dicere iure ſuo. i. authoritate ſibi debita, quod aliq̃ dixiſſe vr: Niſi nos pauci retineamus gloriam antiquam Atticam. i. Athenienſem. Ergo is, ſcilicet Atticus, ſuccedit tibi: ſcilicet in vrbanitate: nos ſuccedimus ei: ſcilicet Attico. Veni igitur quæſo, ne tantum ſemen vrbanitatis intereat vna cum Repub.

* .i. feſtiuitas

* .i. alienũ.

* .i. ambiguum

* .i. ſuperlatio, & cõmutatio literæ

* .i. preter expectationem.

SEBA. SVLPITII } Epiſto. 17 lib. 12. { Nec pedes } habeant.

COR. { Pomponius } Atticus.

[redacted]

GIBERTS LONGOLSS LEMMA.

Reſponſoria, ad epiſtolam Curij & hortatoria iocoſa, vt in vrbem redeat.

CICERO CVRIO. S. D. 32

FAcile perſpexi ex tuis literis, quod ſemper ſtudui, & me à te plurimi fieri, & te intelligere, quàm mihi charus eſſes. quod quando uterq; noſtrum conſecutus eſt, reliquum eſt, ut officijs certemus inter nos: quibus æquo animo uel uincam te, uel uincar abs te. Acilio non fuiſſe neceſſe meas dari literas, facile patior, Sulpitij tibi operam intelligo ex tuis literis nõ multum opus fuiſſe propter res tuas ita contractas. ut quemadmodum ſcribis, nec caput, nec pedes. equidem uellem uti pedes haberent, ut aliquando redires: uides enim exaruiſſe iam ueterẽ urbanitatem, ut Põponius noſter ſuo iure poßit dicere niſi nos pauci retineamus gloriam antiquam Atticam, ergo is tibi, nos ei ſuccedimus, ueni igitur quæſo, ne tantum ſemen urbanitatis una cum Repub. intereat. Vale.

GIBERTS LONGOLII LEMMA.

Ad iocoſam epiſtolam partim iocoſa reſpondet, partim etiam ſeria, quare petit, vt Volumnius ſæpius ad ſe ſcribat.

M. C. VOLVMNIO S. D. 33

*QVòd ſine prænomine familiariter, ut debebas, ad me epiſtolam miſiſti, primum addubitaui, num a Volumnio ſenatore eſſet, quo cũ mihi eſt magnus uſus: deinde * εὐτραπελία literarum fecit, ut intelligerem tuas eſſe, quibus in literis omnia periucunda fuerunt, præter illud, q. parum diligẽter poſſeßio ſalinarum mearum à te procuratore defenditur: ais.n. ut ego diſceſſerim, omnia omnium dicta, in his etiam Seſtiana, in me conferri. quid? tu id pateris? nonne defendis? non reſiſtis? equidem ſperabam ita notata me reliquiſſe genera dictorũ meorum, ut cognoſci ſua ſponte poſſent. ſed quando tanta fæx eſt in Vrbe, ut nihil ſit tam * ἄκυρον, quod non alicui uenuſtum eſſe uideatur: pugna ſi me amas, niſi acuta * ἀμφιβολία. niſi elegans * ὑπερβολή. niſi * παράγραμμα bellum, niſi ridiculum * παρὰ προσδοκίαν, niſi cætera, quæ ſunt à me in ſecũdo*

ASCENSIVS

QVòd &c. laudat Volumnium ob facetiarum præſtantiam: cum enim duo eſſent Volũnii, dicit ſe cognouiſſe vtrius eſſet epiſt. ex ſolis facetiis, quas commendans innuit libros ſuos de oratore velle defendi a Volũnio, monetq; vt ad ſe ſcribat. Ordo eſt. Quod miſiſti ad me epiſtolam familiariter, vt debebas, ſine prænomine, quo eiuſdẽ nominis homines diſcerni ſolebãt: primũ addubitaui, nam. i. nunquid, ſup. epiſtola eſſet a Volũnio ſenatore, cum quo eſt mihi magnus vſus. i. magna conſuetudo viuẽdi. Deĩde εὐτραπελία .i. faceta vrbanitas, & comitas literarum, fecit vt intelligerẽ eſſe tuas. In quibus literis omnia fuerunt mihi periucunda præter id quod poſſeſſio. i. ius poſſidendi. ſyluarum mearũ. aut ſalinarum. i. locorũ in quibus ſal fiebat, ſed malum ſyluarum legere, & pro variarum rerum congerie in vnum codicem potius, quam pro ſyluis arbores, defenditur parum diligenter a te procuratore. Ais enim omnia dicta. i. apophthegmata, & ſcommata omnium conferri in me, vt. i. poſtq̃ ego diſceſſerim, & ais in his. ſ. dictis etiam Seſtiana. ſ. dicta conferri. i. iaculari, in. i. contra me. Quid? modus interrogandi ex indignatione, tu pateris id? q. d. non deberes pati, nonne defendis? nonne reſiſtis? Equidẽ: ideſt ego quidem ſperabã me reliquiſſe genera dictorum, ſcilicet vrbanorũ, ita notata. i. ſignata, vt poſſent cognoſci ſua ſponte. i. per ſe ſine defenſore, cuius eſſent poſſeſſoris, hoc eſt vt poſſent agnoſci mea: vnde de ſyluis dictorum prius locutus eſt. Sed quando. i. q̃m, tanta fæx. i. corruptio, & infectio linguæ Romanæ eſt in vrbe: ſcilicet Roma, vt nihil ſit ἄκυρον, akyron. i. abrogatum, aut ἄκτιστον akriſton. i. infabricatũ, aut ἄκριτον akriton. i. imperfectum, quod nõ videatur alicui eſſe venuſtum, pugna. i. acriter inſta, ſi amas me, niſi ſup. in dictis meis ſit amphibolia. i. dubia locutio, aut ambiguitas ſententiæ acutæ. i. ſubtilis, & niſi ſit hyperbole. i. ſuperlatio ſententiæ, ſeu locutio per hyperbolem, elegans: ideſt apta & culta. niſi paragramma. i. iſcriptio venuſta, niſi bellum, niſi ridiculum ideſt riſum excitans, paraproſdokian. i. præter expectationem, niſi cætera quæ ſunt diſputata a me in ſecundo lib. de Oratore per perſonam Antonii. ſ. oratoris clariſſimi, de ridiculis. ſ. dictis apparebunt entechna. i. artificioſa, & arguta: ideſt ſubtilia, & callida: vt contendas ſacramento: ideſt affirmes iuramento non eſſe mea. Nam quod quereris de iudiciis: ideſt quod in eis dicat dormitaſſe, laboro multo minus, non laboro, trahantur: ideſt etiã ſi trahantur, omnes, rei: ideſt accuſari, per me: ideſt quantum eſt de iudiciis per me traditis, pedibus: ſcilicet anterioribus iniecto unco, vel: ideſt etiam, Selius tamen eloquens, vt poſſit probare ſicut iactat, ſe liberum ſupple eſſe. Amabo, blandientis vox. o Volumni, defendamus poſſeſſionem vrbanitatis: ideſt vt noſtra dicatur propria, quibuſuis interdictis, in qua: ſcilicet poſſeſſione, metuo te vnum. ſ. ne eripias eam mihi, contem-

no cæteros. Putas te deriderі q.d. etiam. Vnde dicit. Ego intelligo nunc demum id ſapere, ſed mehercule ſup. loquor extra iocum, tuæ literæ viſæ ſunt mihi valde facetæ, & elegantes, Illa.ſ. alia in epi.tua ſcripta, quamuis eſſent ridicula, ſicut erant, tamẽ non mouerunt mihi riſum. Cupio enim illum amicum noſtrũ habere quamplurimum grauitatis in tribunatu, cum.ſ.ita ſit, q velim id cauſa ipſius, eſt enim mihi, vt ſcis in maioribus.ſ.amicis tum mehercule, & reip. ſ.cauſa quam.ſ.Remp. quamuis ſit ingrata in me tamen nõ deſinam amare. Tu o Volumni, quando.i.quoniam, &.i.ſimul, inſtituiſti.i.incepiſti, & vides eſſe gratum mihi ſcribe ad me quam ſæpiſsime de rebus vrbanis, de Rep. Sermo literarum tuarum eſt iocundus mihi Præterea cohortare, & confirmato, & redde plane meum Dolabellam.ſ.generum meũ, quem ego video eſſe cupidiſsimum atque amãtiſsimum mei. Mehercule, non ſupp.id peto quo legam quod quicquam.ſ. amoris eius in me deſit, ſed quia cupio valde, non videor labore nimium.

VIC. DEINDE Eutrapella literarum fecit } Quid Eutrapelia ſit, notiſsimum eſt: vtitur Ariſtoteles hac voce ſæpe lib. 8.ἠθικῶν In ſecundo autem de arte dicendi quo loco de moribus ſingularum ætatum diſſerit. naturã, vimque huius nominis expreſsit, cũ.n. adoleſcẽtes riſus ſtudioſos eẽ dixiſſet, addidit, διὸ καὶ εὐτράπελοι, ἡ γὰρ εὐτραπελία πεπαιδευμένη ὕβρις. nihil aliud eſt.inquit εὐτραπελία, niſi eruditum, & vrbanũ conuicium. Mirifice igitur quadrabat, cognomen hoc Volũnio (Eutrapelus enim ille dicebatur, vt oſtendit Cic. in epiſtolis ad Pætũ: Quæ res vbi apud Volumnium Eutrapelum) ſi ex leporibus, quibus vſus eſt in epiſtola, & ſalibus a quo ſcripta erat, intelligi potuit, cũ aliter ſciri vix poſſet. Erat.n. Volumnius quidam ſenator temporibus iiſdem, Ciceroni valde familiares. Hic Eutrapelus, de quo Cicero loquitur eſt Volũnius ille, (vt puto) [redacted] ſores, & ſodales, Eutrapelum, Melam, Cælium. { [redacted] Seſtiana } Quis fuerit hic Seſtius cuius dicta ita inſulа eſſent, vt prouerbio locum fecerint quærendum. Suſpicor illum intelligi quem politiſsimus poeta Catullus, & ipſe deridet, & ſecum peſſime actum eſſe tradit, quod eius conuiua eſſe voluerit cũ in illius ſcripta inciderit, quæ tantum morbum repente ei conciliarent, vt vix in agellum ſuum confugiens, atque ibi ſe diligẽter curans, illum pellere potuerit.

Nam Seſtianus dum volo eſſe conuiua.

Cum enim iiſdem temporibus Cic. Catulluſque vixerint de iiſdem etiam hominibus mentionem faciunt: nam Seſtium inſulſum hominem fuiſſe, ſcriptum & ſcriptorem, ex loco illo ad Atticum perſpicuum eſt. 405. In quo accuſaui mecum ipſe Põpeium, qui tum ſcriptor locuplentus eſſet, tãtas res, atque eas, quæ in omnium manum, venturæ eſſent, Seſtio noſtro ſcribendas dederit: itaque nihil vnquam legi ſcriptum σηστιωδέστερον.i.inſulſius, quod facilius probari poſſet ab illo ſcriptũ eſſe, quod melius illum redderet: luſit enim in Latina voce Cicero Græcorum more illã conformans.

libro de oratore per Antonij perſonam diſputata de ridiculis, *εὔτεχνα, & arguta apparebunt, ut ſacramento contendas mea non eſſe. Nam de iudicijs quod quereris, multo laboro minus trahantur per me pedibus omnes rei. ſit uel Selius tam eloquens, ut poſsit probare ſe liberum: non laboro urbanitatis poſſeſsionem, amabo, quibuſuis interdictis defendamus: in qua te unum metuo, contemno cæteros. derideri te putas? nunc demum intelligo te ſapere. ſed mehercule, extra iocum ualde mihi tuæ literæ facetæ, elegantesque; uiſæ ſunt. illa quamuis ridicula eſſent ſicut erant, mihi tamen riſum non mouerunt: cupio enim noſtrum illum amicum in Tribunatu quamplurimum habere grauitatis, idque; cum ipſius cauſa (eſt enim mihi, ut ſcis, in * amoribus) tum mehercule etiam Reipub. quam quidem, quamuis in me ingrata ſit, tamen amare non deſinam. Tu mi Volumni quoniam & inſtituiſti, & mihi uides eſſe gratum, ſcribe ad me quam ſæpiſsime de rebus urbanis, de Rep. iucundus eſt mihi ſermo literarum tuarum. præterea Dolabellam, quem ego perſpicio, & iudico cupidiſsimum eſſe atque; amantiſsimum mei, cohortare, & confirma: & redde plane meum. non mehercule quo quicquam deſit, ſed quia ualde cupio *non uideor nimium laborare. Vale.

GIBER. LONG. LEMMA.

Prior reſpondet ad capita quædam epiſtolæ Curõ deinde aduentum Volumnij ſe deſiderare dicit, & de amatoribus ſuis Caſsio Dolabellaq; itemq; de ſtudijs ſuis narrat.

M. C. VOLVMNIO S. D. 34

*QVod declamationibus noſtris cares damni nihil facis. Quod Hirtio inuideres, niſi eum amares: non erat cã inuidendi: niſi forte ipſius eloquentiæ magis, quam quod me audiret, inuideres nos enim plane mi ſuauiſsime Volũni aut nihil ſumus, aut nobis quidem ipſis diſplicemus gregalibus illis quibus te plaudente uigebamus * amiſsis: ut etiam ſi aliquando aliquid dignum noſtro nomine emiſimus, ingemiſcamus,*

SEB. COR. VOLVMNIO } P. Volumnio Eutrapelo { Εὐτραπελία } feſtiuitas, a qua Volumnius cognomen eſt ſortitus. { Salinarũ } locorum, in quibus mei ſales, & facetiæ conſiſtunt { Vt ego diſ. } in Ciliciã profectus { Ἄκυρον } abrogatum quidã alii vero alienum interpretantur. ſed in vetere lib. legitur ἀκύθηρον, & inuenuſtum exponitur. { Ἀμφιβολία } ambiguitas, ambiguum frequẽtius Cic. { Ὑπερβολή } ſublatio. { Παραγράμματα } alliteratio a Pontano interpretatur, ab aliis annominatio. ſed hæc a Cice. alibi παρονομασία dicit. { Παρὰ προσδοκίαν } præter expectationẽ { Per Antonii perſ. } referente tamen Cæſare, ſed in eo libro. in quo M. Antonius primas agit partes, ſicut Craſſus in tertio. { Εὔτεχνα } artificioſa. { Sacramento } quingẽtis æris depoſitis. lege Varronem. { Pedibus } Eraſ. in prouerb. { Reip. ſit vel } Al rei, vel. { Selius } Al. Solius. Al. Cæl. qui eo tempore ab Appio lege Scantinia poſtulatus eſt. Epiſto. 11. lib. 8. { Illum amicum } Curionem { Amoribus } Al. maioribus { Nunc videor } Al. non videor.

*.i. artificioſa.

*.i. maioribus

*al. videor nõ mũ

*al. emiſsis.

PAVL. RVT. DEINDE Eutrapelia literarum fecit. Inde Eutrapelum nominat bonc ad Pætum: dices, vbi apud Volũnium Eutrapelum { Cupio eum illum noſtrum amicũ in Tribunatu quam plurimum habere gr. } Curionem itelligit, vt alubi monuimus quẽ ad Cæl. quoque ſcribens ex Cilicia, vt & hanc amicũ [redacted] { Quod ſine pronomine } Breue exordi[redacted]

ASC. QVod decla. &c. Scripſerat Volũnius ſe cupidũ eſſe declamationum Cic. & quod niſi eſſet amicus Hyrtij ei inuideret quod eſſet auditor Cic. Rñdet igitur Cic. ſe ſua nõ eſſe tanti. Ordo eſt: Quod cares declamationibus noſtris, nihil facis damni. Quod inuideres Hirtio niſi amares eum, non erat cã inuidendi, niſi forte inuideres magis eloquentiæ ipſius, quam quod audiret me. Sunt aũt declamationes orationes in ſcholis rhetorũ habitæ, quibus oratoriæ ſtudentes ad vtranque partẽ argumentantes ſe exercent in fictis cauſis, vt ad veras habiles fiãt. Se autem extenuant, dicẽs. Enim.i.quia o mi ſuauiſsime Volũni, nos aut nihil ſumus.i.nullius artificij, aut diſplicemus nobiſipſis & hoc gregalibus.i.ſodalibus illis gregatim nos frequen-

tare ſolitis, quibus vigebamus te plaudente.i.applaudēte, amiſſis.i.poſtq̄ eos amiſimus, vt ingemiſcamus etiam ſi quando.i.aliquando emiſimus aliquid dignum nomine noſtro, quod tunc celebre erat, & nunc celeberrimum eſt: ingemiſcamus inquam. Quod hæc tela allegoricos loquitur, alludens ad verba Acciana in Philoctet. vnde diſpicitter exponam: primo ſecundum hiſtoriam accipienda ſunt: deinde, vt ſm allegoriam. Secundùm hiſtoriam igitur ſic.ſ. fatalia ad euerſionem Troiæ deſtinata execrantur, vt ait Philoctetes apud Accium poetam Tragicum, in corpore pennigero.i. in auibus ſagitta petendis in corpore armigero.i.belligero gloria abiecti, quia autem deieciſſe parum eſt gloriæ, virū bellicoſum multū. Alii in corpore pēnigeru legunt quia in ſuo corpore ærumnoſu exercuit. Secundùm allegoriam autem ſic, quod hæc tela.i.verba acuta, & oratoria exerceantur in corpore pennigero.i.in auditorio molli, & indocto, & non in corpore belligero.i. auditorio acri, & ad oratoriā apto, gloria amiſſa, vt ait, licet in aliu ſenſu Philoctetes comes Herculis apud Accium in fabula. Sed tamen omnia erunt mihi hilariora.i.latiora quā nunc ſint, ſi tu veneris, quanquam venies, vt.i quemadmodum ipſe: .i.tute intelligis, quaſi in concurſum maximarum occupationū quas.ſ. occupationes ſi exceperimus.i. ſuperauimus. vt apud Virg. Excipit incautum, aut explicuerimus, vt volumus. Ego dicam vero.i.ex animo, & pro veru multam ſalutem, & foro.ſ. iudiciali, & curiæ.i.ſenatui. coram illis enim orandum eſt, & in concione, & viuam tecum, & cum omnibus amatoribus.i.quos poſſidemus, aut noſtri.i.qui nos amant. Nam & Caſſius tuus.ſ. amicus, & Dolabella noſter, vel potius vterque noſter tenentur eiſdem.i.iis ipſis ſtudiis, & vtuntur me auribus æquiſsimis.i.libētiſsime audiunt me. Opus eſt huic, videlicet Dolabellæ, iudicio tuo limatulo.i.bene limato, & terſo, & pro.i. polito. quia nō eſt tantu iudicio vt tuo, & illi.i. Caſsio opus eſt literis meis interioribus.i. ſecretis, & arcanis quas non omnibus communico, aut quas non omnes imitari poſſunt, quibus.ſ.literis, facis me ſæpe verecundiorem in loquendo, vt quod ea ſic imiteris, vt me ſuperes, aut quod me commode ob eas extollas. Enim.i. quia iudicatum.i.penitus decretum eſt, mihi ſi modo.i.dummodo, Cæſar patietur, aut volet hoc, deponere iam.i. deinceps illam perſonam.ſ.oratoriam, & cauſidicam, in qua.ſ perſona, ego probaui.i. commendatum feci me ſæpe illi ipſi.ſ. Cæſari, ac iudicatum eſt mihi abdere.i.abſcondere me totum in literis.ſ. otio literariu, & perfrui honeſtiſsimo otio tecum, & cum cæteris ſtudioſis earum.ſ.literarum, præcipue ethicarum. Vellem ne.i.vt nō, eſſes veritus, ne.i.q̄ non, legerem literas tuas, pluribus ſup. verbis ſcriptas, ſi forte miſiſſes mihi longiores, quemadmodum ſcribis, aut pluribus ſup. vicibus & non ſemel, ac velim ſtatuas; .i.conſtituas, & perſuadeas tibi poſthac ſic literas tuas longiſsimas quaſq;.i.[redacted] erunt longiſsimæ fore mihi gratiſsimas ideſt [redacted] mihi gratiſsimas.

VICT. [redacted] } Hæc erat [redacted] preſſorum, & antiquorum codicum lectio, parum tamen ſyncera, ni fallor. Quidam auſi ſunt pro pluribus { Perinuitus } legere: quos non reprehendimus, quippe quos imitati ſumus: vulgata lectione offenſi, & nulla meliore excogitata, aut inuenta.

EX PO. EIVSD. PINNIGERO, Non armigero in corpore } Quemadmodum in antiquis codicibus ſcriptum inueni, ita ſcripſi. præcipue enim Medicei ſcripturam animaduerſione dignam indicaui. eadem enim eſt quæ in vetuſtis lapidibus. Nam paulo ſupra. { Ingemiſcemus, } in eo legitur, vt in epiſto. Cæcinnæ { Contremiſco. } & non multu ante ad Curium { Auem aluam, } pro albani nec me latet veteres literatos viros de hac voce, quo modo ſcribenda eſſet inter ſe concertaſſe. Accurati quoq; ac do

quod hæc pennigero, non armigero in corpore tela exerceantur, ut ait Philoctetes apud Accium abiecta gloria. ſed tamen omnia mihi erunt, ſi tu ueneris hilariora quanquam uenies, ut ipſe intelligis, in maximarum quaſi concurſum occupationum quas ſi, ut uolumus, exceperimus, ego uero multam ſalutem & foro dicam, & curiæ, uiuamq; tecum multum, & cum communibus, noſtris amatoribus: nam & Caſsius tuus, & Dolabella noſter, uel potius uterq; noſter, ſtudiis eiſdem tenentur, & meis æquiſsimis utuntur auribus. opus eſt huc limatulo, & tuo iudicio, & illis interioribus literis meis, quibus ſæpe uerecundiorē me in loquendo facis: mihi enim iudicatum eſt, ſi modo hoc Cæſar aut patietur, aut uolet, deponere illam iam perſonā, in qua me ſæpe illi ipſi probaui, ac me totum in literas abdere, tecūq;, & cum cæteris earum ſtudioſis honeſtiſsimo otio perfrui. Tu uellem, ne ueritus eſſes, ne perinuitus legerem tuas literas, ſi mihi (quemadmodum ſcribis) longiores forte miſiſſes, ac uelim poſthac ſic ſtatuas, tuas mihi literas longiſsimas quaſque gratiſsimas fore.

Vale.

cti hominis verba ſunt ſuper illu Virgil. formidine pennæ. In Ro pinnæ more ſuo, contra Capri ſententiam.

PAV MAN. PENNIGERO, Non armigero in corpore } non dubiū eſt intelligi de auibus. Quas Philoctetes configebat tardus celeres ſtans volantes. Florentini tamen in ſuo libro pinnigero, legi maluerunt. contra Quintil. ſententiam, qui pinnas de auibus dici nō vult. { Illis interioribus literis meis, quibus ſæpe verecundiorem me in loquendo facis { Iandiu ſuſpicatus ſum hunc locum eſſe deprauatum, neq; enim ſi ita legatur ſenſus elici bonus poſsit. Hieronym. autem Ferrarius Corrigienſis qui quidem Cic. ſcripta, quantum intelligi poſſunt, & intelligit, & ſcriptis ipſe ſuis mirifice exprimit. arbitratur eſſe legendum, illis interioribus literis, eis, quibus ſæpe verecundiorem me in loquendo facis: cuius ſententiæ nos facile acquieſcimus. ita enim & aptus colligetur ſenſus, & erit locutio ſane quam elegans, quæ in ſuis ſcriptis in frequenter Cice. eſt vſus, vt eius exempla huc afferre putidum prope ſit.

SEBA. COR. INVIDERES } ſic.n. ſcribis { Gregalibus } Hortenſio, Marcellu Cælio, & reliquis { Pennigero corpore, pennigeris auibus, quas Philoctetes configebat tardus celeres ſtans volantes. Niſi de Philoctetæ corpore dictum volumus de quo idē Accius: Pennarumq; contextu corpori tegumenta faciebat. Cice. certe id dolet, ſe qui veris in cauſis ſolebat regnare, ſub Caſ. in declamationibus verſari Philoctetæq; dolorem ad ſuum accommodat. { Communibus } Al. omnibus. { Vtuntur } declamantes, Opus eſt huc. { Interioribus literis } Philoſophia. { Verecundiorem } vt Academicum, qui nihil affirmem. { Facis } quaſi inducis, ſiue exiſtimas. { Perinuitus } Al. pluribus.

BERN. RVT. NE pluribus legerem tuas literas } Et ſi pluribus.ſ.ſcriptas accipi poteſt ego tamen malim a Cicerone ſcriptum putare, ne perlegerem. { Quot hæc pœnigero, non armigero in corpore tela exerceantur } pennigero magis placet, quaſi, quereretur Philoctetes, quod ſagittis Herculis non iam armatos homines, ſed aues tantum inſectaretur. Sic Cic. quod amiſsis compa ribus ſuis, non haberet qui cum aut dicendi arte, aut ſtudiis literarum cōtenderet. { Et illis interioribus literis meis quibus ſæpe verecundiorem me loquendo facis } Quid ſi abundet, meis vt Volumnii intelligat literas, aut quid ſi, quibus de meis ſæpe verecundiorem me in loquendo facis, propter æqualium ſuorum mortuorum deplorationem, quaſi vnos Volumnium efficeret, ne Cicero doleret ſe ſolum ex tot literatiſsimis hominibus ſuperſtitem relictum, nam Clericus quidem inepte.

[redacted]

M. T. C. EPISTOLARVM FAMILIARIVM

Septimi Libri Finis.

Quod

M. TVLLII CICERONIS EPISTOLARVM FAMILIARIVM LIBER OCTAVVS.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Petierat a Cælio Tullius, vt acta omnia vrbana ad illum ſcriberet. quod cum fieri vix poſſe videretur, reſpondet Cælius, ſe Ciceroni librum miſiſſe, ex quo eorum partem exciperet. Poſtremo qui ſint rumores de Pompeio, & Cæſare, nunciat.

M. CAELIVS M. CICERO S. D. 1

QVod tibi decedenti pollicitus ſum, me omneis res urbanas diligentiſſime tibi perſcripturum: data opera paraui, qui ſic omnia perſequeretur, ut uerear, ne tibi arguta nimium hæc ſedulitas uideatur: tametſi tu ſcio quam ſis curioſus, & quã omnibus peregrinantibus gratum ſit, minimarum quoq; rerum, quæ domi gerantur, fieri certiores. Tamen in hoc te deprecor, ne meum hoc officium arrogantiæ condemnes, quod hunc laborem alteri delegaui. non quin mihi ſuauiſſimum ſit, & occupato, & ad literas ſcribendas, ut tu noſti, pigerrimo, tuæ memoriæ dare operam, ſed ipſum uolumen, quod tibi miſi, facile, ut ego arbitror, me excuſat. neſcio cuius otij eſſet, non modo perſcribere hæc, ſed omnino animaduertere: omnia enim ſunt ibi S.C. edicta, fabulæ, rumores. quod exẽplum ſi forte minus te delectarit: ne moleſtiam tibi cum impẽſa mea exhibeam, fac me certiorem. ſi quid in Rep. maius actum erit, quod iſti operarij minus cõmode perſequi poſſint. et quẽ ad modum actum ſit, & quæ exiſtimatio cõſecuta, quæq; de eo ſpes eſt diligenter tibi perſcribemus. ut nunc eſt, nulla magnopere expectatio eſt: nam & illi rumores de comitijs tranſpadanorũ

ASC. QVod tibi decedens &c. Totus hic octauus liber eſt M. Cælij, eius videlicet, ad quem lib. ij. a Cice. ſcriptæ ſunt complures epiſt. verum, quia ad C. ſcriptæ ſunt, & ad Ciceronianum ſtylum accedunt. inter Ciceronianas computãtur. Huius autem argumẽtum eſt huiuſcemodi, Cum Cice. manens in prouincia mandaſſet Cælio proficiſcenti Romam, vt ad ſe diligenter ſcriberet quæcunq; in vrbe fierẽt ſcribit ſeparaſſe, qui omnia ẽt minima quæq; ſcriberet, quã diligentiam, ſi Cic. non probaret, monet vt reſcribat. Deinde quæ ab illo prætermiſſa putat. ſcribit qui rumores ſunt in vrbe de Pomp. & Cæ. & poſtremo vbi ſit Plancus quem Cic. plurimum diligebat. Ordo eſt. Quod. i. quia, ego decedens. ſ. a te in vrbem pollicitus ſum me perſcripturũ tibi diligentiſſime omnes res vrbanas .i. quæ in vrbe fierent, paraui. ſ. comparaui, & diſpoſui, opera data. i. ex cõpoſito, & deliberato propoſito, ſup. ſcribam, qui perſequeretur. i. plane perſcriberet hæc omnia, ſic vt verear ne hæc ſedulitas. i. diligẽtia mea & fidelitas in ſeruandis promiſſis (dicitur. n. quaſi ſeorſum a dolo.) videatur tibi nimiũ arguta. i. callide interpretata mãdatum tuum. Tametſi ſcio q̃: .i. quãtum, tu ſis curioſus. ſ. rerum nouarũ, & quam. i. quantum, gratum ſit oĩbus peregrinantibus. i. in extremis regionibus agentibus ſup. eos fieri certiores quoq; i. ẽt minimarum rerum, quæ gerantur domi in ſua cuiuſq; patria. Tñ ego deprecor te in hoc ne condẽnes hoc officium meum arrogantiæ. ſ. vitio, quod delegaui. i. cõmiſi alteri hunc laborem. ſ. ad te ſcribendi, quæ hic gerãtur. Non ſupp. delegaui alteri hoc officium, quin. i. quod non ſit, ſuauiſſimum mihi, & i. ſimul, aut licet occupato, & pigerrimo ad literas ſcribendas, vt noſti. ſ. per experientiã, dare operam tuæ memoriæ. ſ. excitandæ. Sed ipſum volumen. ſ. rerum vrbanarũ, quod miſi tibi, excuſat me facile, vt ego arbitror. q. d. alia ſcripta in eo eſſe vt Cic. non cenſeat ea a Cælio fuiſſe ſcribenda. Nam neſcio cuius otii eſſet. i. quis tãto otio redondaret, vt vacet, non modo. i. non ſolũ perſcribere hæc .i. huiuſmodi nugas, & res nullius momenti, ſed omnino animaduertere. i. animo complecti, & conſiderare. Omnia. n. ſunt tibi i. in eo volumine, vtpote Senatuſconſulta. i. decreta, fabulæ dictæ. ſ. in ſenatu, rumores. ſ. incerto aothore perlati. Quod exemplum. i. quæ forma ſcribendi res vrbanas etiam minimas ſi non delectat te fac me certiorem ne exhibeam tibi moleſtiam. i. tædium, cum impenſa mea. i. pecunia, quam his rebus ſcribendis impendi, & impendam. Siquid .i. aliquid maius. i. maioris momenti erit actum in Repub. quod iſti operarii. i. ſcriptores rerum leuium, poſſint perſequi minus: .i. non ſatis commode, & i. ſimul quemadmodum ſit actum, & quæ exiſtimatio. i. opinio ſit cõſecuta. i. actionem talem, & quæ ſpes de eo. ſ. quod inceptum eſt, nos perſcribemus tibi ſupp. hæc omnia diligenter. Vt nunc eſt. i. ſm quod res nunc habent nulla expectatio. ſ. magnæ rei eſt magnopere. Nam & illi rumores. i. ſermones ab incerto authore orti, de comitiis Tranſpadanorũ .i. eorum qui trans padum incolunt, habendis. ſ. an deberent in ciuitatem recipi aut ad bellum mitti, aut quid ſimile, caluerũt: .i. increbuerunt. Cumarum tenus: ideſt vſq; ad Cumas quæ vrbs eſt in litore Tyrrheni maris. Cum ego veniſſem Romam, ne quidem: ideſt non ſaltem, accepi auditione tenuem ideſt, quantumuis exilem de ea re. Præterea Marcellus quidem nihil retulit. ſ. ad ſenatum ideſt nihil egit adhuc in ſenatu de ſucceſſione prouinciarum Galliarum, & diſtulit eam relationem. vt ipſe dixit mihi, in ideſt vſque ad Cal. Iun. ſ. mẽſis qui. ſ. Marcellus expreſſit: ideſt explicauit, ſane: ideſt omnino, ſermones meos, qui fuerant de eo, tum: ideſt tũc: cum ideſt quando, nos eſſemos Romæ. Tu ſi offendiſti: ideſt conueniſti obuiam habitum Pompeium, vt volebas fac per ſcribas, mihi, quia ideſt qualis, ſit tibi viſus, & quam orationem ideſt qualem ſermonem habuerit tecum, & quam i. qua eſt, voluntatem, ſcilicet ſuam oſtenderit: ſcilicet vultu, & aliis indiciis inter loquendum. Solet enim aliud ſentire, & loqui, neq; valere ingenio tantum: ideſt tam multum: ideſt non eſſe tam callidus, & cautus, vt non appareat quid cupiat. Quod: ſcilicet attinet, aut ſpectat ad Cæſarem crebri, & non belli: ideſt non boni ſermones, ſed duntaxat ſuſurrationes: ideſt quæ in aures dicuntur, veniunt: ideſt afferuntur, ad nos de eo, alius ſupple dicit Cæſarem perdidiſſe equitem: ideſt equitatũ, quod opinor certe factũ eſſe: alius ſupple dicit aut ſuſtinet ſeptimam legionem vapulaſſe: ideſt cæſam aut percuſſam eſſe, & ſupple ipſum circumſederi: ſcilicet a Gallis interclusom ab reliquo exercitu apud Bellouacos populos Galliæ olim iam bellicoſos, quorum fama, & nomen adhuc durat, neque quicquam certi eſt adhuc, neque tamen hæc incerta, iactantur vulgo, ſupple narrantur ſecreto inter paucos, quos tu noſti plane quaſi dicat Cæſar. inimicos. At: ideſt ſed, Domitius ſupple talia narrat, fingens ſe nolle, aut non audere talia dicere, cum appoſuit manum ad os: ideſt cum digito compeſcuit labellum, ne quicquam perperam dicat. ſubroſtrarij: ideſt qui ſub roſtris ſedent nouarum rerum captatores, nam a roſtris omnia Romæ edicebantur, diſſiparant: ideſt in vulgum diſſeminaoerant te periiſſe ad nonum Calend. Iunii, quod: ſcilicet periiſſe ſit: ideſt eueniat, capiti. i. in caput eorum, vt Aeneid. 2. Quod dii prius omen in ipſum Conuertant. ita ſup. diſſiparant vt maximus rumor fuerit in vrbe ac foro toto, atq; ſupp. diſ-

*Cumarum tenus caluerunt. Romam cum uenissem, ne tenuiſſimam quidem auditionem de ea re accepi. præterea Marcellus quidem adhuc nihil retulit de ſucceſſione prouinciarum Galliarum. in Cal. Iun. ut mihi ipſe dixit, eam diſtulit relationem. ſané quam eos ſermones repreſſit, qui de eo tum fuerant, cum Romæ nos eſſemus: Tu ſi Pompeium, ut uolebas, offendiſti: qui tibi uiſus ſit, & quam orationem habuerit tecum, quamq; oſtenderit uoluntatem (ſolet enim aliud ſentire, & loqui, neq; tamē tantum ualere ingenio, ut non appareat, quid cupiat) fac mihi perſcribas. Quod ad Cæſarem attinet, crebris, & non bellis de eo rumores, ſed ſuſurrationes duntaxat ueniunt. alius, equitē perdidiſſe, quod opinor certe factum, alius ſeptimam uapulaſſe, ipſum apud Bellouocas circumſideri interclusum ab reliquo exercitu neq; adhuc certi quicquam eſt. neq; hæc incerta tamē uulgo iactantur, ſed inter paucos, quos tu noſti planè, ſecretò narrantur, at Domitius cum manus ad os appoſuit? Te ad. ix. Cal. Iun. ſubroſtrarij (quod illorum capiti ſit) diſſipant periſſe; ita ut in urbe, ac foro toto maximus rumor fuerit, te à Q. Pompeio in itinere occiſum. Ego, qui ſcirem Q. Pompeium Baulis *embæneticam facere, & uſque eo, ut ego misererer eius eſuriei, non ſum commotus: & hoc mendacio ſi qua pericula tibi impenderent, ut defungeremur optaui. Plancus quidem tuus Rauennæ eſt, & magno congiario donatus à Cæſare, nec beatus, nec bene inſtructus eſt. Tui politici libri oībus uigēt. Vale.*

ſiparant Pompeium ſ. Q. non Cneum occiſum in itinere. Ego qui ſcirem Q. Pompeium facere Baulis. i. in eo loco apud Baias vbi Hercules bouum ſtabulum fecit, vnde Bauli quaſi Boauli. i. boum aula. i. caula dicti ſunt facere ſchœnobaticam. i. artem funambulorum. i. ambulantium ac gradientium ſuper funem extentum, σχοῖνος ſchœnos enim dicitur funis, βαίνω baeno gradior, ambulo. qui talia facit græce ſchœnobates, latine funambulus dicitur, & ſcirem eum facere ſchœnobaticam vſque eo. i. in tantum artificii, quod nullum erat, vt ego misererer eſuriei. i. famis eius, non ſum commotus. ſ. ex tali rumore, & optaui ſup. vt nos defungeremur hoc mendacio. i. liberaremur, & abſolueremur, vt apud Maronem. O tandē magnis pelagi defuncte periclis. i. illis tranſactis liberate. Credebant autem miſeri gētiles malum quod dij pararēt, alio malo poſſe deuitari, vt mendacio præuiſo quod impenderet malum. ſup. periculis, ſi qua pericula imperiderent tibi. Plācus tuus quidem. i. certe, quaſi dicat quod ſine mendacio dicitur, eſt Rauēnæ, in ea vrbe Italiæ a Theſſalis condita, & donatus a Cæſare magno Congiario. i. munere, vt a principe & imperatore in eum collato; nec beatus eſt nec bene inſtructus. libri tui politici. i. quos de republica, & politia ſcripſiſti, vigent omnibus: ideſt omnibus eos legentibus ſunt in vigore, hoc eſt placent, & tractantur.

* al. commũ [beside "bulus dicitur"]

* al. Schœnobaticam [beside "& imperatore in eum collato"]

VICT. EPISTO. M. Cælii exiſtimamus nos ſtudioſos animaduertiſſe, quam in volgaris codicibus mendoſæ, & corruptæ eſſent: cum autem non eiuſdem integritatis in his vetuſtum codicem inuenerimus. quam in Ciceronis epiſtolis, illum retinere vidimus, etſi multis partibus melior illis ſit: deſerti exēplo nō potuimus ea ſanare vulnera, quæ apparent. Quicquid tamen tibi dari potuimus, fecimus, multa quæ trunca, & mutila credimus, nulla nota adpoſita reliquimus: nec enim vnum, aut alterum locū ſignare voluimus, reliquos nobis ſuſpectos tranſire, ne videremur illos noſtro iudicio confirmaſſe, & probaſſe. Quod ſi cunctis quibus parum confidimus locis ſignum apponere voluiſſemus, infinitum fuiſſet, & quædam fortaſſe propter huius duriorem, & aſperiorem ſtylum immerito a nobis damnata eſſent, quæ recte ſe haberent. Fatemur igitur noluiſſe nos hoc periculum ſubire: eruditis ſuum in hoc iudicium relinquimus. noſtrum in re tam dubia, & incerta non interponimus. Qui a melioribus codicibus adiuti maiorem operam hic nauare potuerint, magno nos ſibi beneficio obligabunt: ipſi de quibuſdam & iis quidem maioris momenti eorum quæ imitauimus, rationem. qua ducti id fecimus, adferemus. {Q. Pompeiū Baulis ſchœnobaticam facere} Hunc locum alii aliter caſtigarunt: ſuum autem quiſque iudicium ſecutus eſt ſuoq; arbitrio in hoc vſus, quod diuerſitas lectionum arguit. Quid enim ad fine habet vox. {Epibaticam} cum vulgata, & recepta? nos ne vna quidem litera a veteribus exemplaribus mutata, Baulis embænaticam facere ſcripſimus, quam veram eſſe lectionem cupimus, & ab eruditis probari, & corroborari: eam autem potiorem duximus, quæ hic ſtaret propter vetuſtorum codicum authoritatē: in quibus paſſim inuenitur, & quia fortaſſe, non incommodior ſenſus ex hac elicitur, quam ex illis quas iuniores ſuo ingenio excogitauerunt. cum tamen rarior ſit, & græcum verbum, niſi prius recipi a peritioribus audierimus, non firmiter id tenebimus: cum & alia ſignificet ἐμβαίνειν, non eſt dubium quin ſignificet etiam in nauim conſcendere. vt contra ἐκβαίνειν. de naui exire. vt apud Ariſtophanem in Ranis, ἔμβαινε ταχέως. Et paulo poſt ἐκβαῖνε δή in eadem comœdia, cum iubet de naui exire, ἔκβαιν' ἀπὸ δὴ τὸν λόγον. Appellari igit potuit ars embænetica eorum qui nauiculariam facerent, cum eſſet ipſorum hoc frequens. & familiare verbum, dum crebre hortarentur in nauim aſcendere, iuberentq; feſtinare: qui aliquo vehi volebāt: quod ſordidum erat, & vile miniſterium. vnde dicit ſe misereri eius eſuriei, qui eo deſcenderit vt tam turpem quæſtum ſequeretur. Bauli autem, locus in litore Neapolitano, de quo Tacitus. 14. Dehinc obuius in litora (nam Antio aduentabat) excepit manu, & amplexus, duxitq; Baulos, id villæ nomen eſt, quæ promontorium Miſenum inter, & Baianum lacum flexo mari alluitur. Aliqui fortaſſe hanc ſua diligentia lectionem iuuabūt, aut meliorem inuenient. nos tantum illi fidem habuimus quia integram, & incorruptam in cunctis melioribus codicibus repperimus, quorum cōſenſum magni faciendum ſemper exiſtimauimus.

SEBA. COR. DECEDENTI} Al. decedenti. {Tranſpadanorum} quos rumor fuerat iuſſu Cæſaris. 4. ſ. creare. ſicq; in Cumano, quo multi ad Ciceronem in Ciliciam proficiſcentem officij gratia conuenerant, & in his; quod ſimile vero eſt, Cælius. {Cumarum} quos te proſequens veneram. {Calendas Iunias} Al. Caleg. Iann. {Sane quam eos ſermones repreſſit} Al. qua ſane meos ſermones expreſſit. {Nos Tiſem.} ſimul ego, & tu ante tuum diſceſſum. nam Cælius hæc ſcribens Romæ erat. {Offendiſti} Tarenti. {Mihi perſcribas} id fecit Cicero. Epiſtō. octaua, libro ſecundo. {Quod ad Cæſarem attinet} Al. quod a Cæſare. {Plane ſecreto} Al. palam ſecreto. hoc eſt, inter ipſos quidem, ſed palam, vt ab omnibus ſere audiri poſſint. {Quinto Pompeio} Rufo: qui non multo ante, cum Tribun. pleb. eſſet, in cauſam Milonis Ciceroni dicam dicere cogitarat. {Schœnobaticam} placet legere, embæneticam; hoc eſt nauiculariam: quod Petro Victorio, viro erudito, & hoc nobili acceptum referes. {Eius eſuriei} Lege Vale. Maximum libro quarto, capit. ſecundo. {Plancus} L. Munacius Plancus. Has epiſtolas in ſuum ordinem digeſſiſſe ſatis apte Rutilius amicus meus videtur: id quod numeris hic, & alibi in principio lineæ ſignatum videbis.

BERN. RVTIL.

ROMAM Cum veniſſem, ne tenuiſſem quidem auditionem de ea re accepi} Lego, vt in aliis, Tenuem, vel tenuiſſimam quidem, idque magis placet, quod & propius eſt mendoſæ illi dictioni, & in manuſcriptis quoque reſidet exemplaribus. Nam interpres quidem valde decipitur, qui Te tenuiſſe legat. Cicero. in Verrem. Ne tenuiſſima quidem ſuſpicio acceptæ pecuniæ ob rem iudicandam. Idem in eadem oratione: Quis ignorat quemadmodum is tenuiſſimum quemq; contempſerit, deſpexerit, liberum eſſe nunquam duxerit? Et quarta: Ne tenuiſſimam quidem ſuſpicio poſſet eſſe. Hæc adſcripſi, quod erat Grammatiſtarum regulis, atque adeo ferulis occurrendum in lectione præſertim immutanda: Comitia autem Tranſpadanorum puto eſſe, de quibus Plutar. in Cæſare. Colonis, quos, inquit, nuper Cæſar nouum Galliæ comum deduxerat, ciuitatem adimere conabantur, Ex quibus cum decurio quiſpiam Romæ verſarentur, eum conſul Marcellus virgis pulſauit: ea ſe illi adieciſſe præfatus inſignia, vt ſe ciuem Romanam nequaquā eſſe intelligeret: eumq; diſcederet, vt illa Cæſari commonſtraret, imperauit. Idemque & Appianus: ſed quid hos Græculos inducimus: Cicero ad Atticum: Nondum enim ſatis huc erat allatum,

allatum, quo modo Cæſar ferret de authoritate pſcripta erat, rumor de Tranſpadanis, eos iuſſu illius vires creare. quod ſi ita eſt, magnos motus timeo. Item Marcellus ſedendi comes, & ſi ille magiſtratum non geſſerit erit tamen Tranſpadanus ita videtur non minus ſtomachi noſtro Cæſari feciſſe. { Qua ſane meos ſermones expreſsit } Lego, alios codices, ſenſum, coniecturam ſecutus: Sane quã eos ſermones repreſsit. Frequens enim Cælio, ſane quam. pro multũ, valde. Marcelli, inquit ſequentibus literis } impetus deſiderunt, non inertia, ſed, vt mihi videbat, conſilio. Et alijs: Sane quam incutit multis, qui eum facilitate ciuſq; eius nõ norunt, magnum metum. Item ſane quam literis C. Caſsij & Deiotari ſumus commoti. & Cicero ad Atticum. Quicquid interpreti videatur. Itẽ ſupra. { Sed ipſum volumen quod tibi miſi, facile, vt ego arbitror me excuſat } Non, quod eſſet manu Cælij ſcriptum, vt videtur ſenſiſſe interpres: ſed quia tam multa contineret, vt facile ignoſci potuerit Cælio, qui tot ipſe res non perſcripſiſſet. { Ne moleſtiam tibi cum impenſa mea exhibeam } Non tam ad chartam attinet, quam ad operarij ſcriptoris mercedem, de quo ſupra ait. { Alius equidem perdidiſſe } Scribo ex veteribus, alius equitatum: vel, alius equitem perdidiſſe, vt Aldus. { Sed inter paucos, quos tu noſti: plane ſecreto narrantur } Ego nihil cauſæ fuiſſe video, cur integra lectio mutaretur. elegans et enim dictum, palam ſecreto; de his qui cum ſecreta loqui velle viderentur, videri tamen cupiẽtes in foro propalam muſſarent inter ſe. Verum palam, in ſcripit quoq; legimus, Indidem. { Ita vt in vrbe ac foro toto maximus rumor fuerit, atq; Pompeiũ in itinere occiſum } In alijs: Vt de vrbe ac foro toto maximus rumor fuit, atq; Pompeio in itinere occiſo. Lego ex veteri: Et te vrbe ac foro toto maximus rumor fuit a Q. Põpeio in itinere occiſum. Quam lectionem nulli non probaturũ me confido. adiuuant enim egregie, quæ de Q. Pompeij calamitatibus ſubijciuntur, Sed & quod Cicero ad Atticũ ſcribit; Meſſalam a Q. Pompeio Rufo reum factum, pro quo ipſe dicturus videretur: Tres candidati fore rei putantur, Domitius a Memmio Meſſala a Q. Põpeio Rufo, Scaurus a Triario, aut a L. Cæſare. Quid potiris, inquies, pro ijs dicere? ne viuam, ſi ſcio. in illis quidem tribus libris, quos ſtudioſe laudas, nihil reperio. Et ad Q. Fratrem: De ambitu poſtulati ſunt omnes, qui conſulatum petunt, a Memmio Domitius, a Q. Curtio bono & erudito adoleſcente Memmius, a Q. Pompeio Meſſala; a Triario ſcaurus. Item: Meſſalam iam noſtrum, reliquoſq; moleſtia leuatos, vehementer gaudeo. Vt eo nomine fuerit Q. Pompeius Ciceroni iratus. Subroſtratios ea forma dictũ arbitror, quaſi ſubbaſilicanos, circũforaneos: non ad dignitatis gradum, vt voluit interpres.

[redacted]

GILBERTI LONGOLII LEMMA.

Nunciat quemadmodum abſoluto quidem, Hortenſius ſiniſtre ... illius ſuſceperit. Deinde petit, vt Pantheras in Cilicia ad ornandam ædilitatem Cicero conquirat. Huic epiſtolæ reſpondet lib. 2. Putares ne &c.

M. CAELIVS CICERONI S. D.

CErte inquam abſolutus est. me præſente pronunciatum eſt, & quidem omnibus ordinibus, ſed & ſingulis unoquoq; ordine ſententijs. uide modo, inquis non meherculesꝫ: nihil enim unquam tam præter opinionem, tam quod uideretur omnibus indignum, accidit. quin ego, cum pro amicitia ualidiſsime fauerem ei, & me iam ad dolendum præparaſſem: poſtquam factum eſt, obſtupui, & mihi uiſus ſum captus eſſe. quid alios putas? clamoribus ſcilicet maximis iudices corripuerunt: & oſtenderunt planè eſſe, quod ferri non poſſe. itaq; relictus lege Licinia, maiore eſſe periculo uidetur. acceßit huc, q. poſtridie eius abſolutionis in theatrum Curionis Hortenſius introijt: puto ut ſuum gaudium gauderemus. hic tibi ſtrepitus, fremitus, clamor, tonitruum, & rudentum ſibilus. hoc magis animaduerſum, eſt q. intactus à ſibilo peruenerat Hortenſius ad ſenectutem. ſed tum ita bene, ut in totam uitã cuiuis ſatis eſſet, & pœniteret eum iam uiciſſe. De Repub. quod tibi ſcribã, nihil habeo. Marcelli impetus reſederunt, non inertia, ſed (ut mihi uidebatur) conſilio. De comitijs conſularibus incertiſsima eſt exiſtimatio. Ego incidi in competitorem ignobilem, & nobilem agentem: nam M. Octauius Cn. F. & Cn. Hirrus mecum petit. hoc ideo ſcripſi, q. ſcio te acriter propter Hirrum nunciũ noſtrorum comitiorum expectaturum. tu tamen ſimulac me deſignatum audieris. ut tibi curæ ſit, quod ad pantheras attinet, rogo. Syngrapham Sitianam tibi commendo. Commentarium rerum urbanarum primum dedi L. Caſtrinio Pæto, ſecundum ei, qui has literas tibi reddet.* Vale.

ASCEN.

[redacted]

CErte inquam. Scripſerat Cice. ſe mirari quendam vtriq; notum abſolutum, vnde confirmans id dicit Cælius. certe inquam abſolutus eſt, pronũciatum eſt. ſ. iudicium de eius abſolutione, me præſentante. i. exhibente reum, aut ſupplicationem, & quidem ſupple abſolutus eſt, omnibus ordinibus i. ab iudicibus omnis ordinis, ſed &. i. etiam ſingulis ſententijs, in vnoquoq; genere. ſ. iudicium. Vide modo inquis. ſ. an nequid verum verum addas, aut quid ſimile. Reſpõſio. Non, ne mehercule ſup. quicquam addo aut mentior, nihil enim accidit vnquã tam præter opinionem & quod videretur omnibus tam indignũ. Hæc eſt vera lectio, quam non intelligentes, credebant deeſſe verba, quæ alij ſuppoſuerunt ſic. vide modo inquis mihi litoris, oſtendens me iſto miſſurũ alios alij ſic vide modo inquis mihi &c. habentq; ante hanc epiſtolas octo, quas alij poſtponunt. Quin. i. quinetiam, ego cũ fauerem ei validiſsime pro amicitia. ſ. noſtra. & præparaſſem me ad dolendum. ſ. de cõdemnatione eius, obſtupui. ſ. de eius abſolutione, & viſus ſum mihi eſſe captus. i. priuatus ſenſu, aut intellectu præ ſtupore. Quid putas alios ſup. feciſſe? Reſponſio, alij ſup. corripuerunt. i. reprehẽderunt iudices maximis clamoribus, & oſtenderunt plane eſſe. ſ. iudicatum, aut iudiciũ, aut facinus, quod non poſſet ferri. i. tolerari, æquis animis. Itaq; ſup. abſolutus illo iudicio, relictus. ſ. a iudicibus videtur eſſe maiore periculo, lege Licinia p quã contra ſententiam populi abſoluti iterum in iudicium vocabãtur. Acceſsit huc. i. ad hãc rem, quod Hortenſius. ſ. orator inſignis, qui abſolutum defenderat, introijt poſtridie eius abſolutionis. i. die qui proxime abſolutionem eius ſecutus eſt in theatrum Curionis, puto ſup. introiſſe vt gauderemus. gaudium ſuum. i. vt ſibi gratularemur. Sic & Comicus in Andria locutus eſt. Nullũ eſt enim verbum quod non regat accuſatiuum proportionabilis ſignificationis, vt gaudeo gaudium, eo iter curro curſum, viuo vitam miſeram &c. Hic ſup. factus, factum eſt tibi, vacat tibi. quod tamen ex more loquendi apte additũ eſt, quomodo dicimus: Hic mihi ſemper dormit &c. ſtrepitus. ſ. pedum, fremitus. ſ. oris, clamor tonitruum. i. tantus ſonus ex reflexione vocũ in theatro, aut tonitruum putetur. & ſibilus rudentum eſt. i. more aſinorũ obſtrepentium. Hoc animaduerſum. i. annotatum eſt a populo, magis, quod Hortenſius peruenerat ad ſenectutem. i. ſenex factus erat, intactus a ſibilo. i. nunquam adhuc exploſus, exſibilatus, aut irriſus ob turpem aut iniquam actionem. Sed ſup. egerat tot bene. i. decenter, vt ſatis eſſet. ſ. ei laudis, in totam vitam, quamuis. i. quantumuis ſup. longam, & pœniteret eum viciſſe. iam. ſ. in cauſa illius rei inique abſoluti, quia niſi viciſſet, ſibilum paſſus non eſſet. Nihil habeo de Repub. quod ſcribam tibi: aut ſi eſt quid legi ſi. Quid ſcribam tibi de Rep. nihil habeo. Impetus Marcelli reſederunt. i. ſedati ſunt, non inertia. ſ. Marcelli, ſed conſilio, vt videbatur mihi. Exiſtimatio. i. diiudicatio de Comitijs conſularibus. ſ. habendis eſt incertiſsima. Ego incidi in competitorem. ſ. ædilitatis mecum: nobilem & ignobilem, quia egẽtem. alij legunt & nobilem agentem. i. præ ſe ferentem. Nam

* a. l. Eſt matte prehenſante, vel me reprehenſante.

Marcus Octauius filius Cnei, & C. [redacted] tatem. Ego ſcripſi hoc ideo, quod ſcio te expectaturum acriter propter Hirrum, nuncium comitiorum noſtrorum. {Aedilitiorum. To tamé ſimulac. i. eodem tempore quo, aut ſtatim poſt, quam audieris me deſignatum. {Aedilem fac, ſup. alij habent ro go, ſed ſic diceretur te, niſi Græco more, quem Comici ſequuntur, proximo dederit, quod ſe quétis eſt, dicũt enim me ſcis, quid velim, pro eo quod eſt, ſcis qoid ego velim. Hoc autẽ loco, quia Cælius multa ſubaudire ſolet, credam verbũ omiſſum: vt curæ ſit tibi: ſup. id qđ attinet ad Pantheras. {in Cilicia capiendas, & ad ædilitatis pompam Cælio mittendas. de quibus lib. a. ſæpe meminit Cicero. Ego commendo tibi: vt {Sabiolus ſyngrapham ſictiam. i. quam fictius ad te afferet, petiturus pecuniam, vulgus Bulletam, aut ſchedulam obligatoriam vocat, vt lib. 7. in epiſt. ad Trebatium patuit. Ego dedi primum commentarium rerum vrbanarum. Lucio Caſtrinio Pæto: Secundum ſup.

VIC. EGO incidi in competitorem nobilem & ignobilẽ egentem } Nos veterem, & ſyncerorem, vt putamus, lectioné reſtituimus. is enim nobilem agit, qui cum non ſit, videri vult nobilis. Agere enim aliquem, eſt perſonam illam imitari & effingere.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Ex ſtipulatione ſcribit Cælius, ſe diligentibus ſcribere: & nunciat, quæ interea geſta ſunt. Poſtremo hortatur ad mutuum officium ſcribendarum literarum.

M. CAELIVS M. CICERONI S. D. 3

EST ne? uici, & tibi ſæpe, quod negaras diſcedens curatu rum, literas mitto? eſt, ſiquidem perferuntur, quas do. atq; hoc eo diligentius factito, q., cum ocioſus ſum, planè ubi delectem ociolum meum non habeo. tu cum Romæ eras, hoc mihi certum, ac iucundiſſimum uacanti negocium erat, tecum id ocij tempus conſumere: idq; non mediocriter deſidero: ut non modo mihi ſolus eſſe, ſed Romæ, te profecto, ſolitudo uideatur facta: & qui (quæ mea negligentia eſt) multos ſæpe dies ad te, cum hìc eras non accedebam, nunc, quotidie non eſſe te, ad quẽ currerem, diſcrutior maxime uero, ut te dies, nocteſq; quæram, competitor Hirrus curat. quomodo illum putas Auguratus tuum competitorem dolere? & diſſimulare me certiorem, quàm ſe,

SEB. COR. ABSOLVTVS } M. Valerius Meſſala. Epiſt. 4. huius lib. {Præſente } Al. rei præſente, repræſentante, prehenſante. {Omnibus ordinibus } ſenatorio, equeſtri, & tribunitio: hoc eſt, ordine Tribunorum, qui ærarij dicebãtur. {Ad dolendũ } ſi cõdemnatus fuiſſet. {Relictus } Al. relicta. {Lege Licinia } Al. legi Liciniæ. lex erat licinia de ciuibus reguudis, quam Craſſus orator tulit, in qua de iudicibus ædilitijs fiebat mentio: quos hic ſignificari, facile adducor vt credam: {In theatrum Curionis } Plin. lib. 36. cap. 15. {Hortenſius } qui pridie pro Meſſala cauſam dixerat, & vicerat. {Rudentum } Al. ridentum. {Marcelli impetus } de Galliarum ſucceſſione. {Competitorem } Aedilitatis. {Nobilẽ } C. Hirrũ. {Ignobilẽ } M. Octauium. nam Octauij quidam noui, & ignobiles habebantur. Sũt tamen, qui legant, ignobilem & nobilem agentem. {Propter Hirrum } qui tuus in auguratu competitor fuit. {L. Caſtrinio Pæto } Epiſto. 13. lib. 13.

BER. RVT. ME reprehenſante pronunciatum eſt } Alij habent, me reprehenſante. in manuſcripto meo exemplari cum eſſet ſcriptũ me præſente, ita exterius correctum erat, vt (Me repræſentante) legi debere doceretur. Mihi tamen ſi diuinare licet, commodiſsime ſcribi videtur, me præſente: vel, rem ſpectante: vel, me rem inſpectante. {Et me iam ad dolendũ præparaſſem } Aduerſatur dolendi hoc loco ſignificatio gratulandi ſignificationi, non gaudendi, vt putauit interpres. {Sed tot bene, vt in totã vitam quouis, ſatis eſſet } Vide, ita recte. Sed hoc tam bene, vt in totam vitam quoiuis ſatis eſſet. Fere eſt autem vt rear, Cæliũ ſemper ſcripſiſſe quoius quoius non cuius nõ cuius: vnde mendæ plures. {Ego incidi in competitorem nobilem, & ignobiẽ egentem } Nobilem egentem, quod in alijs eſt, non inuenuſte dictum, quaſi inter egentes egentiſsimum. Hic eſt, ni fallor, de quo ad Trebatium ſcribens lib. 7. Cn. Octauius, inquid, quidam ſummo genere natus, terræ filius. Nobilem competitorem dicit Hirrum, quia non dubitaſſet in auguratu Ciceronis ſe competitorem agere, vt in ſequentibus literis apparebit. Ideo & hic additum: hoc ideo ſcripſi, quod ſcio te acriter propter Hirrum nuncium noſtrorum comitiorum expectaturum.

Ang. Politianus Miſcell. cap. 25.

IN epiſtolis familiaribus Ciceronis præpoſterus, & peruerſus lectionis eſt ordo, qui mihi nunc loco reſtituendus, quaſiq; inſtaurandus. Quare adhibe quæſo animum, quicũq; liberales has literas amplecteris. Igitur in lib. 8. Cælij epiſto. ad Ciceronẽ ſic incipit: Certe, inquam, abſolutus eſt, me repreſentante pronunciatum eſt, & quidem omnibus ordinibus, ſed & ſingulis in vnoquoq; genere ſententijs. Vide modo, inquis. Hucuſq; ordo nondum interpellatus. Quæ autem ſtatim ſequuntur verba, literis oſtẽderis &c. diuerſa prorſus a ſuperioribus, atq; alterius epiſtolæ inuenias. Perge porro ab ea ipſa epiſtola deinceps numerare ſequentes, ad eam quæ ſit quarta & vigeſima, cuius ita principiũ: Non meherCules, nihil vnquam enim. quæ cum ſuperiore cõtinuatur. vt legas ita. Certe, inquam, abſolutus eſt, me repreſentãte pronunciatum eſt, & quidem omnibus ordinibus, ſed in ſingulis in vnoquoq; genere ſententijs. Vide modo, inquis. Non me Hercules. Nihil vnquam enim. Atq; ita reliqua ſubtexe, donec ab ipſa (quam diximus alterius eſſe epiſtolæ) peruenẽris ad ſequentem decimam, cuius hoc initium. Sic tu inquis Hirtium? quam eo vſq; lege, dum in verba hæc incidas, ſi vllam ſpem quæ ſimul offenderis, totum hoc delebis. Aut in tecto vitij, cætera mihi probabũtur. Totum hoc inquam delebis, aut induces, quoniam aliena plane huic loco. Mox demũ recurres ad ea, quæ poſita perperam ſunt, in illa Cælij, de qua primitus dictum, atq; ita continuabis lectionem: Si vllam ſpem his literis oſtenderis. ita tractam legens, ad epiſtolam peruenies tertiam ab hac & vigeſimam, ſic videlicet incipientem: Duabus tuis epiſtolis reſpondebo: clauſamq; hac ſini, Si enim nihil eſt in parietibus, aut in tecto vitij, cætera mihi probabuntur. Poſt eam, quæ ſtatim conſequi debet epiſtola, quæ nunc ab illa vndecima, ſic ordines: Delectarunt me tuæ literæ. Comprobat hunc ordinem quem poſuimus, non ſolum codex vterq;, vel ille antiquus, vel hic ex eo ſtatim natus, a quo cæteros quoq; omneis Bibliopolæ vitio deprauatos liquet, ſed intellectus etiã, ſenſuſq; ipſe luce clarior, ſic vt acutius inſpicienti, quicquid vſquam prorſus obſcuri eſt, ambiguiq; tollatur.

LIBRO octauo, epiſto. a. Cælij ad Ciceronem. {Hic tibi ſtrepitus fremitus, clamor, tonitruum, & rudentum ſibilus. } IOAN. RIV. In codice manuſcripto eſt. {Et rudentum ſimilis ſibilus } quæ vna demum vera lectio. Perperatũ etiam Heruagius Ridentiũ contra ac cæteri fere omnes. Eſt autem hic locus (ni fallor) ex veteri aliquo poeta ſumptus. nam integer trochaicus eſt: ſtrepitus, fremitus, clamor, tonitruum, & rudentum ſibilus: quo trochaico Cælius magna cum gratia abutẽs, de ſuo addit & affert. {Similis } quod res poſcere videbantur, quo commodius clariuſq; rem oſtenderet.

ASC. ESt ne? Cælius geſtit, & pene exultat ex voto ſuo, vt conſtituerat, veniſſe, & viciſſe. Cice. enim abiens dixerat, & quaſi ſponſionem fecerat & depoſuerat nonnihil, Cæliũ ad ſe abſentem non daturum literas, quod cum Cælius curaſſet faciendum, ſe viciſſe geſtit, & cauſam affert cur diligentius ſcribat, videlicet quod aliud non habeat, quo ocium ſuũ oblectet. Nam cum Cice. Romæ eſſet, interdum negligebat vti eius conſuetudine, qua nunc vti velit: demum nonnihil de competitore Hirro locutus, monet, Cic. vt ad ſe ſcribat. Ordo eſt. Eſtne ideſt euenit ne vt dixeram, hoc eſt ſcribo ne ad te q. d. planiſsime, vnde addit vici, & pro. i. mitto literas tibi, quod tu diſcedens negaras, ſup. me curaturum, reſpõdet autem ipſe ad interrogatum illud [redacted]

ocij

*candidatum: de quo ut, quem optas quamprimum nuncium accipias, tua mediusfidius magis, quàm mea cauſa cupio: nam me, *ſi fio, forſitan cum locupletiore referā: ſed hoc uſq; eo ſuaue eſt, q. ſi acciderit, tota uita riſus nobis deeſſe non poterit. ſed tanti: ſed eſt mehercule, nec multum M. Octauius eorum odia, qui Hirrum premunt, quæ permulta ſunt ſubleuat. Quod ad Philotimi liberti officiū, & bona Milonis attinet: dedimus operam, ut & Philotimus quam honeſtiſsime Miloni abſenti, eiusq; neceſſarijs ſatisfaceret: & ſecundum eius fidem, & ſedulitatem æſtimatio tua conſeruaretur. Illud nunc à te peto, ſi eris (ut ſpero) ocioſus aliquod ad nos, ut intelligamus nos tibi curæ eſſe σύνταγμα conſcribas. qui tibi iſtuc inquis, in mentem uenit homini non *inepto? aliquod ex tam multis tuis monimentis extare, quod noſtræ amicitiæ memoriam poſteris quoq; prodat, uelim. cuiuſmodi, puto quæris. tu aptius, qui omnem noſti diſciplinam, quod maxime conueniat, excogitabis, genere tamen, quod & ad nos pertineat, & *διδασκαλίαν quandam, ut uerſetur inter manus, habeat. Vale.*

ocij. i. vacationis a publico præſertim negocio & deſidero non mediocriter, immo vehementer, id videlicet cōſumere ocium tecum ita ſup. vt non modo. i non ſolum, ſup. videar mihi eſſe ſolus, ſed ſolitudo videatur eſſe facta Romæ, te profecto. i. poſt quam tu es profectus, & diſceſsiſti, Romæ. q. d. quia tecum non ſum, ſolus mihi eſſe videor, & eſt adamāter dictum. Et qui, quæ negligentia mea eſt, non accedebā ad te, ſæpe multos dies. i. per ſpacium multorum dierum, cum eras hic. i. vbi nunc ſum, hoc ē Romæ, diſcrutior. i. varijs tormentis animi & quaſi cruciatibus quibuſdam torqueor, nunc quotidie te nō eſſe. ſ. Romæ. i. non adeſſe, ad quem curſitem. i. frequenter curram. Id autem frequenter vſu venit, vt dum copiam rerum habemus, eas contemnamus, quas eis carentes deſideramus poſtea. Vero. i. ſed, Hirrus cōpetitor. ſ. ædilitatis meccum curat. i. efficit etiam, ſi nō curet, maxime. i. præcipue, vt quærā te dies & noctes. Quomodo putas illum. i. temerariū & inſanū competitorem tuū Auguratus. i. qui auſus eſt tecum petere Auguratum, videlicet Hirrum, dolere, & diſsimulare? q. d. egerrime, licet plurimum conetur, me candidatum. i. deſignatum futurum ædilitatis competitorem, accepto candido habitu, quem accipiebat præcipue duabos de cauſis, altera vt candido animo, & e Rep. petere indicarent, altera vt non ex meritis ſuis, quæ in veſtibus inſignibus conſpici poterant, ſed ex mero populi dono ſperare profitērētur. De quo. ſ. Hirro, vt accipias nuncium ſup. eum. i. talem. quem. i. qualē, optas, hoc eſt eum eſſe a me victū, ego cupio mediusfidius magis tua cauſa, quam mea. q. d ſcio te magis gauiſurum, quā meipſum. Nam affert cauſam dicti ſuperioris, quæ ſane obſcura eſt dicens, ſi forſitan fio. ſ. ædilis. mea. ſ. quantum ex ea re vtilitatis capiam ego feram. ſ. vtilitatem cum re locupletiore. i. abundantiore vtilitate: aut ſi referam, vna eſt dictio ſic. referam. i. recenſebo & commemorabo forſitan cum locopletiore. i. tecum, qui plus commodi ex ea re capies, quam ego, eo quod vltus fueris etiam inimicum tuum in petitione auguratus. Sed hoc. ſ. viciſſe Hirrum eſt ſuaue. i. delectabile, vſq; eo. i. valde, quod ſi acciderit, riſus. i. occaſio ridendi, non poterit deeſſe nobis tota vita. l. per totam vitam. Alij legunt poſsit, & quod ſic vſq; eo. i. in tantum, quod ſi acciderit. ſ. Hirrum vinci, riſus nō poſsit deeſſe nobis tota vita, ſed tanti ſup. fuerit riſus. i. tanti momenti, vt ſemper ridere velimus. Sed mehercule, M. Octauius, qui etiam competitor erat, & ita odio habendus, tamen non multum ſubleuat. i. imminuit odia eorum, qui premunt. i. opprimunt Hirrū, quæ. ſ. odia ſunt permulta, & tamen minus ſolet eſſe odium in aliquē ſi ſocium habuerit culpæ, quam ſi ſolus peccauerit, parcitur enim ſæpe multitodini. Quod attinet ad officium. i. debitū obſequiom, Philotimi liberti. ſ. tui, & ad bona Milonis. ſ. amici tui, quos contra Clodium defenderat Cice. nos dedimos operā. i. curauimus, vt. i. ſimul, Philotimus ſatisfaceret, quam honeſtiſſime. i. decētiſsime, Miloni abſenti & neceſſarijs eius, &. i. ſimul exiſtimatio tua. i. authoritas & reputatio, conſeruaretur ſecundam fidem. i. fidelitatem & ſedulitatem eius. ſ. Philotimi, hoc eſt, vt fides qoidem eius ſedulitas agnoſceretur, ſed tamen totū officium tibi acceptom ferretur. Ego peto nunc illud a te, ſi eris, vt ſpero ocioſus, vt ſcribas ad nos aliquod ſyntagma. i. aliquam ordinationem rerum, & aliquod opus præceptorium, vt intelligamus nos eſſe tibi curæ. Inquis. ſ. ſcio quod modo dicis, qui. i. quomodo, iſtuc. i. iſta res, vt iſtud petas venit in mentem tibi homini non inepto. Reſpondet Cælius, venit ſup. in mentem aliquid ex tam multis monumentis tuis. ſ. literarijs, hoc eſt ſcriptis tuis, extare. i. vt aliquid extes, quod prodat. i. manifeſtet, quoq;. i. etiam poſteris. i. poſt nos venturis hominibus, memoriam amicitiæ noſtræ. Puto ſup. quod tu nunc quæris, cuiuſmodi velim ſup. ſcriptum, aut ſyntagma. Reſponſio, tu qui noſti omnem diſciplinam, excogitabis aptius ſup. id, quod conuenit maxime ſup. nobis, tamē ſupple id habeat genere. i. in generali, aut ſit in eo genere ſcribendi, vt habeat ſup. illud autem aliquid, quod &. i. ſimul pertineat ad nos: & idest ſimul, habeat quandā didaſcaliam. i. doctrinā, vt verſetur inter manus. i. ſit nobis tanquam enchiridion. Nam libri in quibus bonæ doctrinæ continentur debent nobis aſsidue eſſe in manibus. Sane διδάσκω didaſco, dicit doceo διδάσκαλος magiſter doctor, hypodidaſcalus magiſter, hoc eſt ſub alio docens. Didaſcalia doctrina διδασκαλικὸς didaſcalicus præceptorius, doctrinalis, didaſcalice liber doctrinam tradens &c. *a. l. ſi fio, ſi forſitan.*

NAM me } Al. nam mea. ſ. bona. { Locupletiore } quē vincere magnificentia non potero, & ob id nullam conſequi gloriam. { Referam } in tabulas, vel quaſi conferam. { Subleuat } quod ignobilis ſit, cui propterea Hirrus proponi debere: ſed id odio in Hirrū non minuit. { Liberti } tui. { Miloni abſenti } Maſsiliæ exulanti. { Satisfaceret } in eius bonis, in quibus Philotimus ipſe eſt, tuo & C. Duronij conſilio, vt ea facilius conſeruentur. { Secundum eius fidem } quā tibi dedit, ſe, inuito Milone, in eius bonis non fore. { Aeſtimatio } Al. exiſtimatio, quæ agebatur, ſi Philotimus in his bonis, inuito Milone, perſeueraſſet: cum præſertim id Milo quæreretur. { συνταγμα } opus, ſiue librum ſtudioſe digeſtum. { διδασκαλίαν } diſciplinam. SEBA. CORR. *a. l. inepto? aliqd. .l. diſciplinam.*

QVOMODO illum putas auguratus tuom competitorem dolere, & diſsimulare, me certiorem, quam ſe candidatū } Nugatur interpres, finxiſſe Hirrum Ciceroni ſe auguratus cōpetitorem, cum vere fuerit. Cælius non multo poſt. Pudeat te auſum illum vnquam eſſe, incedere tanquam tuum competitorem. Cicero: Tum quod is, qui erat iratus competitor tuus, & idem meus, aſſenſus eſt ei, qui ornauit res noſtras diuinis laudibus. Cætera ſignificant, Cælium omnium opinione futurū ædilem potius quam Hirrum, ab ipſo Hirro egregie diſsimulari. quod haud ſcio, an interpres perceperit. Hoc enim eſt certus, cōpetitor, certus candidatus Cicero ad Atticum: De ijs, qui nunc petunt, Cæſar certus putatur. Et: Catilina, ſi iudicatum erit, meridie non lucere, certus erit competitor. tametſi hic certus ſit, non qui pro certo deſignandus ſit, ſed ſine dubio petiturus. Et ad Qu. Fratrem: Eumq;, quod certum conſulem cum Domitio numeraris, nihil a noſtra opinione diſſentis. { Nam mea, ſi fio, forſitan cum locupletiore referam } Lego. Nam me ſi fio forſitan non locupletior referam, Vel, Non locupletiorem me referam. Venuſte. q. d dubio, procul pecuniario mihi dāno erit ædilitas, propter. ſ. ludorum impēdia. { M. Octauius eorum odia, qui Hirrum premunt, quæ permulta ſont, ſubleuat } quo. ſ. indignior multo omnibus videbatur ædilitate, quam Hirrus. tametſi ne hic quidem valde idoneus ei magiſtratui haberetur. qđ non arbitror aſſecutum interpretem. { Dedimus operam, vt & Philotimus, quam honeſtiſsime Miloni abſenti, eiuſq; neceſſarijs ſatisfaceret } Milo hoc tempore in exilium actus erat propter Clodij cædem, fruſtra a Cicerone elegantiſsima oratione defenſus. Cicero ad Atticum de hoc, puto, Milonis negocio. Romæ acceperam literas, Milonem meum quæri per literas iniuriam meam, quod Philotimus ſocius eſſet in bonis ſuis. Id ego ita fieri volui de C. Duronij ſententia, quem & amiciſsimum Miloni perſpexeram, & talem virum, qualem tu iudicas, cognoram. Eius autem conſilium, meumq; hoc fuerit primum, vt in poteſtate noſtra eſſet res, ne vllum malus emptor alienis mancipijs, quæ permulta ſecū habet, ſpoliaret. deinde, vt Fauſtæ, cui cautum ille eſſe voluiſſet, ratum eſſet. Erat etiā illud, vt ipſi nos, ſiquid ſeruari poſsit, quam faciliime ſeruaremus. Nunc totam

BERN. RVTI.

perſpicias velim. nobis enim ſcribuntur ſæpe maiora. Sed ille quæritur, ſi ſcribit ad amicos, ſi idem Fauſta vult. Philotimus, vt ego ei coram dixeram, mihiq́ue ille receperat, ne ſit inuito Milone in bonis, nihil nobis fuerat tanti. Sin hæc leuiora, tu iudicabis. Loquere cum Duronio.

NIC. SCHAE. ESTNE? Vicit } Hæc epiſtola, quæ quotidianis in libris legitur in epiſtolarum familiarium Ciceronis lib. 8. in antiquiori meo hanc legi eſſe non octaui libri, ſed. 15. noui, quod mirum videri debet, cur tanta varietas. Sed alij iudicent, quo in libro ſit perlegenda.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Nunciationis perfectum exemplum, dum ea exponit, quæ Romæ geruntur Item de Pompeio Cæſariſque rebus certiorē facit Ciceronem poſtremo, & ipſe uiciſſim certior fieri cupit de Ptolemæi morte, rebuſque Aegypti.

M. CAELIVS M. CICERONI S. D. 4

INuideo tibi: tam multa quotidie, quæ mirere, iſtoc perferuntur: primum illud abſolutum Meſſalam, deinde eundem condemnatum. C. Marcellum Coſs. factum: M. Claudium à repulſa poſtulatum à Gallis duobus: P. Dolabellam Quindecimuirum factum. hoc tibi non inuideo, caruiſſe te pulcherrimo ſpectaculo, & Lentuli Cruris repulſi uultum non uidiſſe. at qua ſpe qui certa opinione deſcenderat? quàm ipſo diffidente Dolabella? & hercules, niſi noſtri equites acutius uidiſſent, penè concedente aduerſario ſuperaſſet illud te non arbitror miratum, Seruium Tribu. pleb. des. condemnatum: cuius locum C. Curio petijt. ſanè quàm multis incutit, qui eum, facilitatemq; eius non norunt, magnū metum. ſed (ut ſpero) & uolo, & ut ſe fert ipſe bonos & ſenatum malle. totus, ut nunc eſt, hic ſcaturit. huius autem uoluntatis initium, & cauſa eſt, q. eum non mediocriter Cæſar, qui ſolet infimorum hominum amicitias ſibi qualibet impenſa adiungere, ualde contempſit. qua in re mihi uidetur illud perquam uenuſte cecidiſſe, q. à reliquis quoq; uſq; eo eſt animaduerſum: ut Curio, qui nihil conſilio facit, ratione, & inſidijs uſus uideretur in euitandis eorum conſilijs, qui ſe intenderant aduerſarios in eius Tribunatum: Lælios & Antonios, & id genus ualenteis dico. Has ego tibi literas eo maiore miſi interuallo, q. comitiorum dilationes occupatiorem me habebāt, & expectare in dies exitum cogebant, ut confectis omnibus te facerem certiorem. ad Cal. Sex. uſq; expectaui. prætorijs moræ quædam inciderunt mea porrò quem euentum ſint habitura neſcio: opinionem quidem, quod ad Hirrū attinet, incredibilem

ASCEN. INuideo &c. Scripſerat Ci. multa ad ſe afferri, quæ facta erant in vrbe, quapropter nunc ſcribit Cælius ſe inuidere Cice. quod tanta ad eū deferrentur, narrataq́ue, multa quæ Romæ aut agebātur, aut iam acta erant, & nonnihil de rebus Cæſar. & Pomp. Et poſtremo petit a Cicerone vt Pātheras e prouincia ſibi mittat, & ſe certiorē faciat, quid Aegyptij poſt mortē Ptolemæi regis agant. Ordo eſt: Inuideo tibi, hoc eſt puto te nimis fortunatum, quod multa quæ mireris (ſunt qui legunt mirer) perferunt quotidie iſtoc pro iſtuc .i. in Ciliciam, vbi tu es. Primū illud ſup. perfertur aut perlatum eſt, Meſſalam abſolutum .ſ. in iudicio, deinde eundem condemnatum, Caium Mar. factum ſup. eſſe, conſulem, M. Clandium ſeu Clodium, poſtulatū .i. in ius vocatum, a duobus Gallis .ſ. cognomento, a repulſa .i. poſt repulſam. Dolabellam factum quindecimuirū .i. vnum in magiſtratum quindecimuirorum, vt erant, quibus libri Sibyllini curæ erant. Ego non inuideo tibi hoc .i. in ea re fuiſti minus felix, quia felicibus inuidemus & non miſeris, te caruiſſe ſpectaculo pulcherrimo, & non vidiſſe vultū Lent. Suræ repulſi .ſ. a quindecimuiratu. At .i. attamen, qua .i. o quali ſpe, quam .i. o quantum, certa opinione, deſcenderat ſup. ipſe in campum Martium, locum Comitiorum & diſceptationis cum Dolabella? q. d. cū euidentiſſima ſpe, & certiſſima opinione victoriæ quam .i. quantū, ipſo Dolabella diffidēte? q. d. plurimum. Et hercule niſi noſtri .ſ. amici, vidiſſent qua .i. aliqua .ſ. parte, acutius, Lentulus ſup. ſuperaſſet, pene i. quaſi, aduerſario .ſ. Dolabella, concedente .i. locum dante. Ego arbitror te non miratum illud. Ergo in principio legendum eſt mireris non mirer, videlicet Seruium deſignatum .i. declaratum a populo tribunum, cōdemnatum .ſ. a Cæſ. vt verisimile eſt. Cuius Seruij condemnati locum C. Curio petit. Et ſup. Curio, qui orator fuit, & Cæſari primum aduerſarius, deinde ſic amicus, præſertim pecunia corruptus, vt pro eo occiſus ſit, incutit ſane quam multis .i. valde multis quam ſuperlatiuo conſtrui vult, ſed præcedentibus oppido, ſane, per, poſitiuo. qui non norunt .i. nouerunt, eum, & facilitatem .ſ. ad veniam dandam i. benignitatem eius, magnum metum Sed vt ſpero, & volo, & vt .i. ſimul, ipſe .ſ. Curio fert .i. gerit ſe, bono i. in bono, aut ad bonum, & ſup. ſenatus totus mallet. hoc ſcaturit .i. pullulat, in aures omnium, & diuulgatur, vt nunc eſt. Huber. legit bonos quomodo non eſt legendum ſe, ſed vt ipſe fert bonos, vtcunq́ue legatur obſcura eſt locutio, ſenſus autem videtur. Licet multi metuerint tribunatum Curionis, tamen ſicut præfert & ſenatus mallet eum eſſe, ita fama diuulgatur ipſum fore. Autē .i. ſed, initium & caoſa voluntatis huius .ſ. nouæ a Curione acceptæ. eſt quod Cæſar, qui ſolet adiungere valde ſibi qualibet .i. quantalibet impenſa, amicitias hominum infimorum .i. minus potentium, contempſit eum .ſ. Curionem non mediocriter .i. vehementer. Qua in re .i. in qua re iam dicta illud videtur mihi cecidiſſe .i. accidiſſe, perquā .i. valde venuſte .i. polchre, quod animaduerſum .i. conſideratū eſt, quoq́ue .i. etiam eo vſq́ue .i. conſumare a reliquis .ſ. ciuibus, vt Curio, qui nihil facit conſilio .ſ. aliorum, videretur vſus ratione .i. conſideratione propria, & inſidijs .ſ. aliorū, hoc eſt conuertiſſe inſidias aliorum in vtilitatem ſuam, nam cum ſenſerit ſibi inſidias tendi, attentioꝛ factus eſt in euitandis conſilijs eorum, qui attenderant ſe .ſ. acriter exhibuerant aduerſarios in tribunatum eius .ſ. Curionis, dico Lælios & Antonios, & valentes .ſ. viros, id genus .i. eius generis, hoc eſt nobiles & egregios. Ego miſi tibi has literas maiore internallo .i. dilatione poſt rem geſtam, eo .i. propterea, quod dilationes comitiorum .i. temporū, quibus noui eligerentur magiſtratus. q. d. electionum habebant me occupationem .ſ. in ſolicitandis rebus meis, quos Galli brigas vocant, & cogitabant me expectare exitum .ſ. comitiorum .i. declarationem eorum, qui electi eſſent, vt omnibus confectis .i. plene factis & electis, ego facerem te certiorem .ſ. de electis. Ego expectaui .ſ. exitum rerum vſq́ue ad Cal. Sex. i. primum diem Augusti. quædam moræ .i. dilationes, inciderunt prætorijs .ſ. comitijs .i. habendis de prætore eligendo. Porro .i. ſed neſcio quem .i. qualem, euētum .i. exitum fortuitum, cum ſit in voluntate plebis, comitia mea .ſ. ædilitia, in quibus competitor ero, ſint habitura. Quidem .i. certe, ſup. comitia mea nacta ſunt comitijs ad plebem .ſ. habitis, antequam electio fieret opinionem incredibilem .ſ. difficilem creditu, quod .i. quantum, attinet ad Hirrum, quia omnes opinantur eum cum deriſione exhibilandum & explodendum. Nam illa fatua mentio .i. commemoratio rei, quam tacuiſſe melius fuiſſet, quā nos deriſeramus olim, & promulgatio de Dictatore .ſ. creando, deiecit .ſ. ab ſpe, & petitione M. Cælium Vicinianum, qui alioqui cōpetitor fuiſſet, & inſecuta .i. proſecuta eſt magno clamore .ſ. populi explodentis deiectum .ſ. M. Cælium. Inde, ideſt deinde, hoc viſo, aut inde .i. ex ea re cuncti flagitare ſup. cœperunt, aut flagitare i. flagitabant, Hirrum ad non faciēdum .i. vt non faceret .i. non peteret mecum ædilitatem. Spero ſup. itaq́ue id te auditurum celeriter, & .i. ſimul de nobis, quod ſperaſti .ſ. nos ædiles deſignatos, & de illo .ſ. Hirro, quod vix auius es ſperare, videlicet, aut exploſum eum ignominia, aut damnatum. Nos deſideramus, aut potius deſideramus, iam expectare quicquam noui de Repub. Sed cum ſenatus habitus eſſet, ad Apollinis .ſ. ædem .i. iuxta vndecimum cal. Sextileis .i. Auguſti, & referretur, ideſt conſultaretur de ſtipendio Cn. Pompeij, mentio facta eſt de ea legione .ſ. militum, quam Pompeius tulit expenſam .i. tanquam eſſet expenſa, C. Cæſari. quo numero eſſet .ſ. legio illa. quo ſcilicet numero, appeteretur, ideſt exigeretur eſſe, aut quo, ideſt ad quid appeteretur, cum Pompeius coactus eſt dicere, ſe abducturum legionem ex Gallia, ſed non ſtatim ſup. coactus eſt dicere, aut di

xit

xit id,ſub.i. poſt mentionem, & conuicium obtrectatorem.ſ. Cæſaris, inde.i. deinde, Pompeius interrogatus ſup eſt de ſucceſsiõe Cæſaris.i. an Cæſari ſuccederetur, de qua.ſ. ſucceſsione, hoc eſt de prouincijs omnibus placitum eſt.ſ. ſenatui, vt cũ primum Cn. Pompeius reuerteretur ad vrbem, ageretur coram eo de ſucceſsione prouinciarum. Nã Pompeius erat iturus Ariminum ad exercitum.ſ. Romanum, vt puto illic locatum, ne Cæſar Rubiconem armatus tranſiret, & puto. S C. id eſt ſenatuſcon. factum iri.i facien dom eſſe de ea re, Idib. Sex.i. Aug. Profecto.i. reuera, ſupple tunc, aut aliquid tranſigetur, aut intercedetur.i. opponetur ab aliquibus, turpiter.i. inhoneſte. Nam Cn. Pompeius, cõiecit.i. cum alijs verbis in medium iecit diſputando i. conſultando de Repub. illam vocem, oportere omnes, ergo et Cæſar cm, eſſe audientes.i. obedientes, dicto.i. decreto, & mãdato ſenatus.ſ. Romani. Ego tamen nihil expecto ſic.i. eo modo, quomodo.ſ. expecto Paulum.ſ. Aemylium, deſignatum.i. declaratum conſulem, dicentem primum.i. vt dicunt prima vice, ſententiam.ſ. ſuam de re ſuper qua conſultabitur. Deinde ad priuata negocia rediẽs dicit. Ego admoneo te ſæpius de ſyngrapha .i. ſchedula obligatoria conſcripta a duobus, Sictiana.i. per quã Sictius a re pecuniam poſtulauit, cupio enim te intelligere eã rem .ſ. vt Sictius pecuniã recipiat, pertinere valde ad me. Item admoneo te ſæpius de panthe ris.ſ. pro ædilitatis pompa mittendis vt accerſas.i. ad te venire facias, Cybiratas.i. ex Cybira vrbe Aſiæ auſtralis (authore Strabo.lib. 3.) & cures, vt.ſ. pantheræ vehantur mihi. Præterea nunciatum eſt nobis, & habetur.i. tenetur iam pro certo, Regẽ Alexandrinum.i. Ptolemæũ regem Aegypti, cuius regia Alexandriæ, mortuum eſſe, ſcribas ſup. igitur mihi diligenter quid ſuadeas mihi, tentãdum propter mortem eius, quomodo regnũ illud habeat ſe.ſ. poſt mortem regis. Quis procuret, ſcilicet regnum illud, & ita quæſiuit quid ſibi ſuaderet Cicero, an videlicet eius procurationem ſibi depoſcat. Quarto Cal. Sex.i. Auguſti.

VIC. LENTVLI Soræ repulſi vultum non vidiſſe } Sic omnes impreſsi codices, Antiqui quos vidimus. { Cruris } Puto cum Cælius ſciret Lentulum illum, qui Catilinæ coniurationis ſocius ſupplicio affectus eſt, Soram eſſe vocatum: cuius cognominis originem, & cauſam Plutar. in Ciceronis vita explicat, Lentulom alium, vt ad huius cognomen alluderet, iocoſe Crurem appellaſſe, quẽ irridere vellet vt omnes eius familiæ ab ea corporis parte cognomen acciperent. ſed hæc cõiectura eſt: vox certe illa. { Cruris } cum in antiquis exemplaribus ſit, non debuit a nobis relinqui, & negligi de re tam parua, cum alibi nulla mentio fiat, relinquitur vnicuiq; liberũ ſuum iudiciom. Quod autem nonnulli. { Spintheris } legunt nouum eſt, & vt omnes nunc vident, longe ab antiquorum codicum fide. quare melius operam poni credimus in vetere lectione confirmanda. { Senatus dicto audientes eſſe } Antiqua exemplaria Senatui dandi caſu habent, quemadmodum etiam illum locum in huius itẽ epiſtola, Vtrum C. Cæſar ſenatui dicto audiens futurus non eſſet, an pararet, qui ſenatum decernere non paterentur. M. itẽ Varro ſic loquitur de re ruſtica, facilius enim his, qoam minoribus natu, dicto ſunt audientes. Cic. in. 7. Philippica, Scilicet legatos ad eum, miſimus, non vt pareret, & dicto audiens eſſet huic ordini ſed vt conditiones ferret.

Aedilium pleb. comitijs nacta ſunt: nam M. Cælium uicinianũ mentio illa fatua, quam deriſeramus olim, & promulgatio de Dictatore ſubito deiecit, & deiectum magno clamore inſecuta eſt. inde Hirrum cuncti iam, non faciendum, flagitare: ſpero te celeriter & de nobis, quod ſperaſti, & de illo quod uix ſperare auſus es, auditurum. De Repub. iam non quicquam expectare deſideramus. ſed cum ſenatus habitus eſſet ad Apollinis ad XI. Cal. Sex. & referretur de ſtipendio Cn. Pompeij mentio facta eſt de legione ea, quam expenſam tulit C. Cæſari Pompeius, quo numero eſſet, quo appeteretur, cum ex Gallis coactus eſſet dicere Pompeius ſe legionem abducturum, ſed nõ ſtatim ſub mentionem, & conuicium obtrectatorum. inde interrogatus de ſucceßione C. Cæſaris de qua, hoc eſt de prouincijs, placitum eſt, ut cum primum ad urbem reuerteretur Cn. Pompeius, coram eo de ſucceßione prouinciarum ageretur: nam Ariminum ad exercitum Pompeius erat iturus, & ſtatim ijt. puto Idib. Sex. de ea re factum iri. profecto aut tranſigetur aliquid, aut turpiter intercedetur: nam in diſputando coniecit illam uocem Cn. Pompeius, omneis oportere ſenatui dicto audienteis eſſe. ego tamen ſic nihil expecto, quomodo Paulum Coss. des primum ſententiam dicentem. Sæpius te admoneo de ſyngrapha Sictiana: cupio enim te intelligere, eam rem ad me ualde pertinere. item de pantheris, ut Cybiratas accerſas curesq; mihi ut uehantur, præterea nunciatum nobis, & pro certo iam habetur, regem Alexandrinum mortuum. quid mihi ſuadeas, quomodo regnum illud ſeſe habeat, quis procuret, diligenter mihi perſcribas. Cal. Sext. Vale.

NOSTRI equites } Cuncti antea impreſsi quoq; codices. { Equites } habebant: Mediceus codex & ipſe eo loco perturbatus. { Ratione, & inſidijs vſus videretur, in euitandis eorum conſilijs } Nulla in re diſcrepata a vulgata lectione ſcriptura, quæ in Medieeo eſt: quare etſi quædam dura ſunt, nihil auſim immutare. { Lælios Mediceus item Lælios } nulla varietate: nam locus in epiſtola Metelli, vbi antea. { Lælium } legebatur, nunc, { Lollium } a nobis ope Medicei codicis caſtigatus eſt cui ſiquidem tunc habuimus quod. { Lolliũ } habuit, vbi cæteri omnes. { Læliũ } non poſsimus nunc facile eidẽ nõ credere, quod. { Lælios } cum omnibus alijs, & impreſſis, & manuſcriptis habet nam cõiectura illa leuis eſt, q. { Lollios } legẽdum ſit, quia illi Cæſaris amici in ciuili diſſenſione fuerunt: tunc enim Pompeianus erat Curio, & ſententias illas in Repu. defendebat, quæ Cæſari aduerſarẽtur, quod ab omnib⁹ hiſtoricis traditur. Repente autem ille totus mutatus eſt, quemadmodum etiam Cælius oſtẽdit, cũ inquit. 110. Quod tibi ſupra ſcripſi, Curionem frigere, iam calet: nã frequentiſsime concerpitur: leuiſſime enim qui de intercalando non obtinuerat, transfugit ad populum, & pro Cæſ. loqui cœpit. EX PO. EIVSD.

LENTVLI Cruris } Hic eſt, opinor L. Lentulus Cruſcellus, qui anno ſequẽti Coss. fuit cum M. Marcello. puto autem illum & Cruris, & Cruſcelli cognomine indifferenter appellari ſolitũ. { Noſtri equites } Cum in libro manuſcripto legeretur, eq. facile in eam opinionem diſcendi, vt equites, legendum eſſe exiſtimarem. noſtri autem inquit, quod erat ipſe ex ordine equeſtri vt ex oratione qua eum Cice. defendit, cognitur. { Ratione, & inſidijs vſos videretur in euitandis eorum conſilijs } ſorte melius ratione, & conſilio vſus videretur in euitãdis eorũ inſidijs. { Lælios } Forte Lollios, qui Cæſaris amici fuerunt, quemadmodũ Antonij: nam Lælij Pompeiani, qua in opinione magis ſum cõfirmatus, poſt quam in epiſt. 3. lib. 5. vbi Lælium, impreſſum erat, vetoſtiſsimos codices, Lollium, habere vidi. { Mea porro comitia quem euentum ſint habitura } Sic antea in omnibus impreſsis, nos vocem, comitia, ſuſtulimus quæ ſubintelligitur, vt etiam cum dixit, Prætorijs moræ quædam inciderunt. PAVL. MANV.

ISTVC perferuntur } in Ciliciam. { Abſolutum } ambitus. { Coss. factum } cum L. Paulo. { M. Claodium } M. Callidium legerem, ex epiſt. 9. huius lib. quæ hanc ſequi debuit. Et ſane M. Callidius cum Q. Gallio inimicitias geſsit vt a duabus Gallijs M. & Q. Callidium accuſatum intelligamus, ne plures coniecturas perſequar. { Suræ } Al. Cruris: vt iocetur i Sura, & Crure Cælius Legitur etiam, oculis. { Equites } Varie legitur, quæ, qua, æque, ac, Tuccius, non acutius. Videtur illud } Curionem ſe primo Cæſaris amicum oſtendiſſe. { Conſilio } quo ſe Cæſaris amicum præ ſe tulit. ne Lælium & M. Antoniũ aduerſarios haberet. { Comitijs } in quibus Vicinianus Aedilis pleb. eſſe nõ potuit. { Vincinianum } Al. Vincianũ, vt vocat Hirrus. { Mentio illa } in Tribunatu. nam Trib ple. authore Dione, prædicabant, neceſſe eſſe Pompeium dictatorẽ dici. { Promulgatio } odium ex ea promolgatione natum. { Deiecit } ab Aedilitate. { Flagitare } cum Vicinianus repulſam tuliſſet, cum quo Hirrius fortaſſe ſenſerat. { Quod ſperaſti } nos Aediles futuros. { Vix ſperare } Hirrum repulſam laturum. { Quo numero ſuo, an Cæſaris. vel legionum quæ a numero appellabantur. SEB. COR.

Pompeius legionem primam, quam ad Cæſarem miſerat, confectam ex delectu prouinciæ, Cæſari eam tanquam ex ſuo numero dederat. { Quo appeteretur, &c. } Al. quo appareret, eũ eſſe in Gallia coactus eſt dicere Pompeius. ſic videtur legendũ, Cum appareret eã eſſe in Gallia, coactus eſt dicere Pompeius, ſe, &c. { Paulum } L. Aemylium Paulum. { Dicentem } quippe, qui ſileret, iam tum fortaſſe Cæſari conciliatus. { Quid mihi } Regis, vt ſuſpicari poſſumus, creditori.

ciam forte, aut alterius negocij gratia proficiſci. Cur enim non auderet de re regia ad ciuem Romanum.

NIC. SCHAE.

INVIDEO tibi, quod multa quotidie } Hæc epiſtola in antiquioribus codicibus legitur epiſtolarum lib. 9.

GISBERTI LONGOLII LEMMA.

Diſſuadet Ciceroni, ne conflictetur cum Parthis, quod illius copiæ exiguæ ſint, & nihil ſubſidij ſperandum ſit. Deinde excuſat ſe, quod nihil ſcribat, cum non habeat, quod ſcribat de geſtis in vrbe. Poſtremo narrat, quod Marcellus de prouincijs conſtituat.

M. CAELIVS M. CICERONI S. D. 5

*QVa tu cura ſis, quod ad pacem prouinciæ tuæ, finitimarumq; regionum attinet, neſcio. ego quidem vehementer animi pendeo. *nam ſi hoc moderari poſſemus, ut pro viribus copiarum tuarum belli quoq; exiſteret magnitudo: & quantum gloriæ, triumphoq; opus eſſet aſſequeremur, periculoſamq;, & grauem illam dimicationem euitaremus: nihil tam eſſet optandum nunc ſi Parthus mouet aliquid, ſcio non mediocrem fore contentionem. tuus porrò exercitus vix unum ſaltũ tueri poteſt. hanc autem nemo ducit rationem: ſed omnia deſiderantur ab eo (tanquam nihil denegatum ſit ei quo minus quam paratiſſimus eſſet) qui publico negocio præpoſitus eſt. accedit huc, quod ſucceſſionem futuram propter Galliarum controuerſiã non video. tametſi hac de re puto te conſtitutum, quid facturus eſſes, habere: tamen, quo maturius conſtitueres, eum hunc euentum prouidebam, uiſum eſt, ut te facerem certiorem: noſti enim hæc tralatitia de Gallijs conſtituetur: erit, qui intercedat: deinde alius exiſſet, qui, niſi libere liceat de omnibus prouincijs decernere ſenatui, reliquas impediat: ſic multum, ac diu ludetur,*

BERN. RVTI. INVIDEO tibi, quod multa quotidie, quæ mirer, iſtuc perſeritur } Mirere, melius. Fere enim abſentibus nouæ res domo allatæ, maiori quam ipſis præſentibus admirationi ſunt. nam & ſubijcit. Illud te non arbitror miratum. Sed & de Lentuli Suræ vultu idem ſuadet. { Sed vt ſpero. & volo, & vt ſe fert, ipſe bonos ſenat⁹ mallet totus, vt nũc eſt, hoc ſcaturit } Alij: Bono, ſed ſenatus Manuſcriptũ exẽplar, Hoc ſtatu erit. vt legi ita forte poſſit: Et, vt ſe fert ipſe bonis, & ſenatus mallet, toto, vt nunc eſt hoc ſtatu erit. Vel pro hoc ſtatu, magiſtratu erit vel Bonos & ſenatum mallet. totus, vt nunc eſt, hoc ſcaturit .i. vndiq; bonum virum olet, & Cæſaris aduerſarium ſapit. vt interpres quoq; agnuuit: ne nihil ei aſſentiamur. itẽ ſupra. { At qua ſpe, quæ certa opinione, quam ipſo diffidente Dolabella } Sequor lectionem tametſi non deſint, qui Qua, pro de qua .ſ. ſpe, interpretati ſint inſulſiſsime. { Qua in re mihi videtur illud perquã venuſte ceciniſſe } Probo, ceciniſſe. Illud autem ſignificat, tentatam a Curione Cæſaris amicitiã. hoc enim profuit Curioni aduerſus Cæſaris fautores, qui ſe alioqui aduerſarios obiecissent. De condemnato quid nugetur interpres, non intelligo. { Prætoris moræ quædam inciderunt } Prætorijs, melius, quod plures crearentur: vt conſularibus, tribunitijs, ædilitijs. { Nam M. Cælium Vicinianum mentio illa fatua, quam deriſeramus olim, & promulgatio de dictatore, ſubito deiecit, & deiectum magno clamore inſequuta eſt. inde Hirrum cuncti non faciendum flagitare } Mentionem illã de dictatore puto eſſe, cuius meminit Plutar. in Magno, cum tumultuante ciuitate de Dictatore creando Pompeio inter quoſdam agitatum ſit, promulgatum q; etiam a Lucilio tribuno plebis. Ea verba quia in epiſtolas ad Trebatium lib. 7. retulimus, non eſt viſum inculcare. nam & Cicero pluribus locis ad Attic. & de inter regno, & de dictatoris ſuſpicione. Cætera cum alioubi ita ſint, Hirrum an non faciendum flagitare: nullum tamen habent ſenſum, tametſi diuinari ille magis poſſit, quam pro certo conſtitui. ſignificat enim, cũ is Cælius repulſam tuliſſet, ob mentionem illam dictatoris, ſimilia propemodum & de Hirro iactata in vulgus. ideoq; incredibilem opinionem exortam, Cæliũ hunc noſtrum dubio procul Hiero præferendum. { Quid putarit interpres, non video. Et ſtatim puto Idibus Sextilis de ea re factum iri } Melius: & ſtatim verba puto, &c. nam & in alijs eſt: Et ſtatim, vt puto. Poteſt & ita: Et ſtatim S. C. puto Idib. &c. hoc eſt, ſenatuſconſultum. Tametſi video etiam tertio libro ad Appium, qua de re ſenatuſconſulto, quæ ſacta ſunt, iam receptum. cum habeant tamen alia exemplaria eo loco, ſenatuſconſulta. { Profecto aut tranſigetur aliquid, aut turpiter intercedetur } Seruo ſcripturam, quam tamen reſpuit interpres, dum tentabundus, incertus quo eat, moueri tamen videtur. { Quid mihi ſuadeas } Nihil muto, nec Si audeas, ex interpretis ſententia admitto. Innuit autem, collocutos ante vel coram, vel per literas de ea iſta Alexandrina, cogitaſſeq; Cælium eo in prouin-

* al. Nã ſi hoc modo

ASC. QVa tu cura &c. Cum dubitaretur de bello Partico, ſcribit Cælius ſe vehementer de eo eſſe ſolicitum, monetq; Ciceronẽ, dimicare tam paruis copijs fretus caueat. Ordo ẽ. Neſcio qua cura tu ſis .i. quam curam habeas, quod .i. quantum attinet ad pacem prouinciæ tuæ .ſ. Ciliciæ, & regionum finitimarũ, vt Antiochiæ, Aegypti, &c. Ego quidẽ pendeo animi, ſup. cura, ſicut diſcrucior animi apud Comicum vehementer. Nã ſi poſſemus moderari hoc more .i. hoc modo, aut hoc .i. hanc rem, mora .i. dilatione, et magnitudo belli exiſteret pro viribus .i. ſecundum vires copiarum tuarum, & ſup. nõ amplius, & aſſequeremur ſup. tantum quantum opus eſſet gloriæ, & triumpho .i. ad impetrationem gloriæ, & triumphi. Nihil eſſet optãdum tam .i. tantopere. Nunc .i. vbi tibi tã paruæ ſunt copiæ, ſi Parthus .i. populus Parthicus mouet aliqd .ſ. belli, ſcio contentionem .i. concertationem, fore .i. futuram, non mediocrem .i. vehementẽ. Porro .i. ſed tuus exercitus vix poteſt tueri .i. defendere a trãſitu parthorum, vnũ ſaltum .i. locum ſyluoſum, & ſpacioſum, vbi feræ & pecora ſaliant. Autem .i. ſed, nemo .ſ. ſenatorũ, aut pop. Rom. ducit hanc rationem .i. habet hanc conſiderationem de paucitate exercitus tui, ſed omnia deſiderantur .i. expetuntur ab eo, qui præpoſitus eſſet negocio publico hoc eſt ab imperatore in prouincia agente. q. d. a te, tanquam nihil ſit denegatum ei, quo minus .i. vt nõ eſſet quam paratiſſimus .i. valde paratus ad omnem caſum, & ad omnem vim hoſtilem repellẽdam. Accedit .i. additur, huc .i. ad hanc difficultatem prouinciæ, quam obiuiſti, quod nõ video ſucceſsionem futuram .ſ. tibi propter controuerſiam .i. diſſenſionem Galliarum, quas Cæſar amplius regere volebat, vetante id pompeio cum bona parte ſenatus, tametſi ego puto conſtitutum .i. decretũ a te de hac re, quid facturus eſſes .i. an tibi ſuccedi velis necne, tamen viſum eſt .ſ. operæprecium, vt facerem te certiorem, quo .i. ideo, vt conſtitueres maturus .i. citius, ſed cũ maturitate: cum prouidebam .i. proſpiciebam futurum hunc euentum .i. exitum rerum Gallicarũ. To enim noſti hæc tranſlatitia .i. de vna re ad aliam accommodatitia. Huber. dicit fictitia quod mihi non placet. Conſtituetur .ſ. in ſenatu de Gallis, vt .ſ. ſucceſsio illic fiat. erit ſup. aliquis nomine Cæſaris, qui intercedat .i. obſiſtat, deinde alius exiſtet .i. emerget & exorietur, qui impediat reliquas .i. reliquarum prouinciarum ſucceſsiones, niſi liceat ſenatui decernere libere de omnibus prouincijs. Sic .i. hoc modo, ludetur .i. fruſtra certabitur, multum, ac diu, vt moretur .i. mora fiat in his tricis .i. difficultatibus, & nexibus, prouinciarum inextricabilibus plus biennio .i. quam biennium. Si haberẽ quid .i. aliquid, noui de Repub. quod ſcriberem .i. ſcribere poſſem tibi vſus eſſem conſuetudine mea, vt perſcriberem diligenter, & quid actum eſſet, & quid ſperarem futurũ ex eo .ſ. quod actum eſſet. Sane omnia adhæſerunt in Cilicia .i. firma manſerunt, & immutata tanquam vi quadam Marcellus vrget .i. vrgẽter procurat illud idem .ſ. quod antea vrgebat de prouincijs .ſ. ſucceſſoribus decernendis, ſed neq; potuit efficere adhuc ſenatũ frequentem, vt .ſ. de ea re ſenatuſconſultum fiat, Hoc .ſ. factum fuiſſet,

fuiſſet,ſi Curio ſup. fuiſſet tribunus anno præterito,& ſup. non iſto,& eadem actio de prouincijs introijt. ſ.in curiam , vt non fallat.i.lateat te quam.i. quantum facile ſit nunc impedire omnia,ideſt omnium prouinciarum ſucceſsionem, & quam , ideſt quantum, hoc ſuperet , ideſt ſuppeditet Cæſari , qui non curet Rempu.ſua cauſa,ideſt proprium commodum.

decernatur,de Gallijs ſolis nequaquam agi velit , atq; ita propter Gallicam omnes ſucceſsiones impediat. Erat hæc maxima controuerſia,quod ita ſuccedi Cæſari videbantur paſſuri fautores eius,ſi Pompeius quoq; exercitum prouinciamq; dimitteret. Plutarchus author in Pompeio,Cæſare,Catone,Cicerone,Appianuſq;,& alij rerum eius temporis ſcriptores. { Hoc ſic præterito anno Curio tribunus & eadem actio de prouincijs introiuit, vt quam facile nūc ſit oīa impedire, &c. } Corruptus locus , neq; ab interprete(vt pleriq; alij)perceptus,expoſitus ve. Ego ita legerim. Hoc ſi præterito anno Curio tribunus, & eadē actio de prouincijs,introierit,quam facile tunc ſit omnia impedire,&c. { Neq; enim præterito anno Curio , aut tribunus fuerat,aot verbū de iſtis prouincijs fecerat , qui ne Romæ quidem forte fuerit. aut ſi fuerit,nullum certe magiſtratum geſſerit. Eſt igit ſenſus: Si præterito hoc anno, qui nunc eſt, Curio tribunus deſignatus , q̃ ſe totum contra Cæſarem pararat nec quicquam agi prætee Gallicam ſucceſsionem paſſurus videtur,tribunatū ingreſſus fuerit(erat enim deſignatus)& idem fuerit de prouincijs agitatum,te non fallit, quā facile tunc omnia poſsint impediri, & in omnibus Cilicia tua ſucceſsio, quamq; id Cæſari,qui præ ſuo cōmodo petire imperiū ſiturus ſit , quiq; egregios ſibi pararit interceſſores,vtile ſit futurum. Pro ſuperet,qui ſuppetat legat, optime puto conſulerit iſti loco. Ego ita quidem ſcribo, quamuis aliter & Aldinis,& Mediolanenſibus exemplaribus eſſe non ignorem. Item ſupra: Sane tanquam in quadam ſilice iam omnia adhæſerunt probabilior Mediolanenſis lectio: Sane tanquam vi quadam in Cilicia omnia adhæſerunt.

DEINDE alius exiſtet, qui niſi libere liceat de omnibus prouincijs,decernere ſenatui reliquas impediat } A nobis eſt Cicero ad Atti. Sed eſt totum, inquit , quid cal. Mart. futurum ſit. Vereor enim,ne,cum de prouincia agetur, ſi Cæſar reſiſtet, nos retineamur. EX PO. EIVSD.

[redacted]

NOn dubito. Viſum ē lib. 3. Accuſatus fuerat Appius pulcher ambitus a Dolabella, & fautoribus eius, quare triūphum amiſit,quod nunc cælius ſcribit,monens Ciceronem, vt depoſita ſimultate Appio reconcilietur. Ordo eſt. Non dubito quin perlatum ſit ad te, Appium.ſ. Pulchrum, qui ante Ciceronem ciliciam ceperat factum reum.ſ.ambitus & maieſtatis a Dolabella,qui poſtea gener Ciceroni fiet ſane,non ea,ideſt tanta inuidia,quam.i.quantam,exiſtimaueram ſ. Appio futuram. Neq; enim Appius ſtulte ſupple egit , qui ſimulatq; i.ſtatim,poſtquam Dolabella acceſsit ad tribunal.ſ. accuſaturus Appium,introierat in vrbem,& abiecerat poſtulationem triumphi,q̃ qui ſperabat,foris manebat,donec decretum ſenatus fieret, eſſe quo facto Appius retulit ſermones.i.reſpondit, & viros eſt paratior.ſ.ad ſeſe purgādum,quam accuſatores, Dolabella ſperauerat . Is.ſ. Appius,habet nunc maximam ſpem in te. Scio eū .ſ. Appium non eſſe tibi odio eſt in mano , ideſt poteſtate tua, obligare eum.ſ.tibi quam.ſ. quantum velis,cum quo.ſ. Appio, ſi ſimultates non fuiſſent tibi.ſ.prius,eſſet tibi liberius.ſ. agere. de tota re,quia poſſes eum iuuare,& deſerere, vt velles. Nunc ſi exegeris legitimum ius.i.rigorem iuris,ad illam ſummatu veritatem.i.iuſtitiam,ſicut verum pro iuſto ſæpe ponitur , cauen- ASCEN.

atq; ita diu,ut plus biennium in bis tricis moeetur. Siquid noui de Repub quod tibi ſcribere,baberem,uſus eſſem mea conſuetudine,ut diligenter,& quid actum eſſet, & quid ex eo futurū ſperarem,perſcriberem. ſanè tanquam in quodam ſilice iam omnia adhæſerunt. Marcellus idem illud te prouincijs urget: ſed neq; adhuc frequentem ſenatū efficere potuit q. ſi hoc anno peæterito,Curio Trib. & eadem actio de prouincijs introibit, q̃ facile tunc ſit omnia impedire, & q̃ hoc Cæſari , & ijs , qui ſuam cauſam,non Reipub.curent,ſuperet,non te fallit. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Prior pars epiſtola Appij cauſam Ciceroni indicat, & quid in ea ab ipſo faciendum ſit monet Poſterior uero narrationem habet earum rerum,quæ a Curione in Cæſaris gratiam facta ſunt,aliaſque narrationes feſtiuas poſt hac reddit ad Appium, & ad panteras,de quibus multis epiſtolis agit.

M. CAELIVS CICERONI S. D. 6

NOn dubito quin perlatum ad te ſit Appium à Dolabella reum factum: quàm non ea,quam exiſtimauerā, inuidia:neque enim ſtulte Appius,qui ſimulatq; Dolabella acceſsit ad tribunal , introierat in urbem , triumphiq; poſtulationem abiecerat.quo facto retudit ſermones : paeatiorq; uiſus eſt,quàm ſperauerat accuſator.is nunc in te maximā ſpem babet,ſcio tibi eum non eſſe odio. quam uelis eum obligare , in tua manu eſt:cum quo ſimultates ſi tibi non fuiſſent , liberius

VIC. SANE tanquam vi quadā in Cilicia omnia adhæſerunt } Nos hunc locum valde corruptum inuenimus in antiquis exemplaribus : vulgati etiam codices diuerſas inter ſe, & parum firmas lectiones habent: eam igitur ſumus ſecuti , quā probabiliorem duximus , etſi nulli ſatis confidimus.cum tamen neceſſe eſſet vnam aliquā ex illis omnino capere(nec.n. meliorem ipſi,aut inuenimus, aut excogitauimus)deprauatam(niſi fallor)elegimus. Sic autem habēt antiquiores codices. { Sane tanqoam in quodam in Cilicia omnia adhæſerunt } Qoæ profecto verba non parum peruerſa,& inquinata ſunt. Nos ea hic poſuimus, vt omnes hunc locum ſuſpectum habeant, & vt ingenioſiores videant attente, poſsint ne meliorē ex his veſtigijs lectionem eliceee,aot cōminiſci.

EXPO. EIVS. NAM ſi hoc more moderari poſſemus } Ita olim i omnibus impreſsis nec nō etiam manuſcriptis codicibus legebatur ipſe coniectura ductus emēdaui,ſi hoc moderari poſſenius ſuperuacuamq; exiſtimaui totam vocē. { More } & ex primis ſyllabis cōſequentis dictionis negligētia librarij cōflatam, quemadmodum antea arbitratus ſum i vetere illa ſcriptura. { In animo magiſtratu } a libeario peccatum eſſe,& { Inani magiſtrato } legi oportere. Nonnulla ſunt huiuſcemodi menda in priſcis exemplaribus, quæ inde in libro excuſo fluxerant eorum autem partim ſublata ſunt,partim adhuc manent. In Mediceo ſic locus ille legitur in epiſt.ad Cornificium , primum in ſpem libem libertatis ingreſſus ſum. Id tamen erratum facile cognitum. { Quodam ſilice iam omnia } Quid de hoc loco ſentiremus, olim planum fecimus,& quam ad illum reſtituendum opem dare potuimus, tunc præbuimus. Non poſſumus in tantis anguſtijs temporis tantiſq; tenebris aliquid lucis videre,quod de eo etiam loco dicimus,qui hunc ſequitur:ille enim quoq;,vt olim docuimus nō minoribus maculis inquinatus eſt.

PAV. MAN. QVODAM Silicie iam omnia } Codex vetuſtus Ioānis ſcalæ ſic habet,quodā omnia in Sicilia. Bernardini Maffei,Quodam victi licra omnia. Qui eſt in Medicea Bibliotheca,Quodam in Cilicia omnia. vulgata lectio non eſt in libris manuſcriptis. Videndum an ita legi poſsit. Quodam incili.iam omnia.

SEB. COR. HOC more } Alij legūt,hoc modo. { Anno præterito } finito { Curio Trib.pleb. } deſignatus.

BER. RVT. ET quantum gloriæ,triumphoq; opus eſſet } Quæ, vacare videtur. { Sed omnia deſiderantur ab eo } Eo,pertinet illuc, Qoj publico negocio præpoſitus ſit. i. imperatore, aut proconſule. Cætera per interpoſitionem legenda. non autem exercitū ſignificat. { Noſti enim hæc tranſlatitia } Non, vt interpres ficta ſed vſitata iam. & fere ſolennia vt cum dicimus tranſlatitiū edictum, ideſt ab omnibus edici ſolitum. { Deinde alius exiſtet qui niſi libere liceat de omnibus prouincijs decernere ſenatui, reliquas impediat } Reliquas,Gallias præcipue continet , contra quam putauit interpres. Hoc enim dicit: Si de ſucceſsione Galliarum referetur,alius tribunus aperte intercedet nec quicquam conſtitui patietur: alius, ſimulata cauſa æquitatis, ita conſtitui de Gallijs ſinet,ſi de alijs quoq; prouincijs ſucceſsionibuſq;

dum erit tibi ne videaris poſuiſſe.i.depoſuiſſe, inimicitias parũ ſimpliciter.i.ſine dolo,& parũ candide.i.ſine liuore. In hãc &c. Ordo eſt. Prro.i.ſed tutum erit tibi ſiquid volueris gratificari.i. gratum facere appio,in hanc partem.ſ.mitiorem Nemo enim dicet te deterritum ab officio,neceſsitudine,& amicitia,quæ.ſ.ti bi eſt cum Dolabella: videtur tamen nondum,cum hæc ſcriberentur,Ciceroni gener factus, quia id poſt appij liberatione purgauit lib. 3. quod etiam ſequens clauſula cõprobat, vnde intelligam, ideo id neminẽ dicturum eo, quod tunc nulla fuerat Ciceroni cum Dolabella neceſsitudo,aut amicitia. Illud.ſ.quod ſequitur, occurrit mihi,quod vxor.ſ.Dolabellæ diſceſsiſſet.ſ. per diuortium,a Dolabella, inter poſtulationẽ .i.vocationem in ius, & delationem nominis.ſ.rei.Memini .i.memoria teneo,quod tu diſcedens.ſ.in prouinciam, mandaris pro mãdaueris mihi q.d. quod Tulliam tuã idoneo marito locarem,te inconſulto. Et arbitror te non oblitum,quid ego ſcripſerim tibi.ſ. de Dolabella, quam eſſet idoneus gener futurus. Tempus narrandi plura non eſt iam. Ego poſſem monere te illud vnum, ſi res non diſplicebit tibi,ſup. cũ Dolabella poſſe matrimoniũ contrahi:tamen nihil oſtendas de voluntate tua hoc tempore.ſ. lite pendente,& expectes quemadmodum.ſ.Dolabella accuſator,exeat ex hac cauſa.i.accuſatione Appij. Denique ſi emanarit .i.diuulgatum fuerit,filiam tuam nubere Dolabellæ: Appij accuſatori,id ſup.ſit tibi inuidioſum. Porro,ideſt ſed, ſi vlla ſignificatio.ſ.voluntatis tuæ,interceſſerit, ideſt interuenerit, id ſupp. fiat clarius,ideſt manifeſtius,quam deceat,aut expediat,ideſt vtile ſit,& ita monet, vt occultiſsimum habeat. Neque ille.ſ. Dolabella,poterit tacere eam rem, ideſt tua voluntate filiam tuam tibi deſponſatam,quæ.ſ.res, acciderit tam opportuna ſpei ſuæ .ſ.de condemnatione appij,quæque,ideſt & quæ.ſ.res,erit tanto illuſtrior,ideſt clarior & magis perſpicua, in negocio conficiundo,ideſt perficiundo,præſertim cum.ſ.Dolabella,ſit is,ideſt talis,qui ſi,ideſt & ſi ſciret pernicioſum eſſe loqui de hac re.ſ.quã inter nos agimus,hoc eſt de matrimonio filiæ tuæ:tamen,ideſt nihilominus vix,ideſt cum ſumma difficultate, contineret ſe.i. abſtineret a loquendo. Pompeius dicitur valde laborare pro appio,ideſt vt appius abſoluatur,quod etiam contigit vt etiam putent.ſ.homines Pompeium ſup.miſſurum ad te [illegible] de filijs.ſ.ſuis,vel Sextum,vel Cneum,ideo autem [illegible] batur, vt Cicero qui tunc erat in prouincia, [illegible] commiſiſſe accuſabatur,facta quæſtione,& vt dicunt,informatione,beneuole rem interpretetur, & ad ſenatũ reſcribat. Nos omnes abſoluimus.ſ.quodam præiudicio,hic,ideſt Romæ,ſup. appium,hoc eſt opinamur eum abſoluendum,& Hercule,ideſt per Herculem,omnia concepta.ſ.crimina,de appio, ideſt quæ in eius accuſationis libello continentur,ſup.ſunt fœda, & moleſta. Autem,ideſt ſed,nos habemus cõſules ſumma diligentia.ſ. præditos,quod(vt Hubertino placet.)per Ironiam dicit: nam addit ipſi ſup.nullum,ideſt non vllũ non potuerunt facere adhuc ſenatuſconſultum, ideſt decretum ex ſenatus ſententia factum,niſi de ferijs latinis,ſcilicet celebrandis Tribunatus conglaciat,ideſt friget plurimum,hoc eſt abolitur,Curioni noſtro, ſed non poteſt dici quomodo omnia iaceant,ideſt neglecta ſint, & torpeant. hic ideſt Romæ,niſi ego pugnarem cum tabernarijs,& aquarijs,ideſt vendentibus vinum,aut portantibus aquã precio. Iuuena. Veniat conductus aquarius. veternus,ideſt torpor ex morbo intercute,& hydrope,occupaſſet ciuitatem, nimio potu,quocirca dicit ſe pugnare cum tabernarijs, ideſt cauponibus,& aquarijs,ne.ſ.tantum vini potus venditent, aut ex torpere. Vnde Philippus Beroaldus ex hoc loco argumentatur lib. 2. in epiſtola,cuius principium eſt, Raras tuas quidem &c.

al. hercule cõſcepta omnia fœdera &c.

tibi de tota re eſſet: nunc ſi ad illam ſummam ſeueritatem legitimum ius exegeris: cauendum tibi erit, ne parum ſimpliciter, & candide poſuiſſe inimicitias videaris in hanc partem porrò tutum tibi erit, ſiquid volueris gratificari: nemo enim neceſsitudine, & amicitia te deterritũ ab officio dicet: illud mihi occurrit, q. inter poſtulationem, & nominis delationem uxor à Dolabella diſceſsit. quid mihi diſcedens mãdaris memini. quid ego tibi ſcripſerim, te non arbitror oblitum non eſt iam tempus plura narrandi. unum illud monere te poſſum: ſi res tibi non diſplicebit, tamen hoc tempore nihil de tua uoluntate oſtendas, & expectes, quemadmodum exeat ex hac cauſa, ne qua inuidioſum tibi ſit, ſi emanarit. porro ſignificatio ulla ſi interceſſerit, clarius, quàm doceat, aut expediat, fiat. neq; ille tacere eam rem poterit, quæ ſuæ ſpei tam opportuna acciderit, quæq; in negocio conficiendo tanto illuſtrior erit: cum præſertim is ſit, qui, ſi pernicioſum ſciret eſſe loqui de hac re, uix tamen ſe contineret. Pompeius dicitur ualde pro Appio laborare, ut etiam putent alterutrum de filijs ad te miſſurum. hic nos omneis abſoluimus. & hercule confecta, omnia fœda, et inhoneſta ſunt.

vbi vulgo legitur. Erat in eadem epiſtola veteranus ciuitatis, legendum eſſe, veternus ciuitatis. Hic enim inquit Pompeiũ appellat, quo legionum Rom. præfecto nullum excitamentum pop. Rom. dabatur. Hæc ex illo. Veruntamen non videtur dicta epiſt. huic reſpondere, propterea quod dicit in eadem epiſtola ſcriptum eſſe manu Cælij, Ciceronem non defendi a Curio, ſed potuit illa pars ſeorſum ſcripta deleta eſſe. Verum tamen minus placet. quod dicat Pompeium Veternum dici, cum dicat ſe gaudere quod amicus in ocio ſit. Intelligam ergo de ocio totius ciuitatis, aut intercute, vt dixi, aut nimia potatione, melius tamen de torpore, eo quod præmiſit quomodo hic omnia iaceant. q.d. nullam litem agitari, niſi cũ tabernarijs, & aquarijs pugnaret. ſ. in foro iudiciali, accuſando nos pluris iuſto precio operam ſuam, aut aquam vendere, illas res corruptas. Si Parthi nihil calfaciunt nos aut vos ideſt ſi, nullum incutiunt timore, nos nihil frigeſcimus. i. frigidi ſimus, aut ſumus, frigore .i. metu, eo quod metus frigus inducit, vſque adeo vt frig⁹ pro metu ponatur. Aeneid. 1. Extẽplo Aeneæ ſoluuntur frigore membra. tamen quoquomodo, ideſt quomodocunque omnia iaceant hic, potuit ſcilicet Veternus eſſe, ſine Parthis, ideſt niſi Parthi nos ſolicitos facerent. Bibulus, qui Antiochiam curabat, amiſit neſcio quid cohorticularum in Aniano ſcilicet monte, in confinio Ciliciæ. hoc eſt nunciatum ſcilicet ſenatui nũc ſic. quod ideſt quanquam ſcripſi tibi ſupra, Curionem frigere, ideſt in ocio eſſe, ipſe calet iam ſcilicet rubore, nam concerpitur, ideſt a multis carpitur feruentiſsime. Enim ideſt quia non obtinuerat Intercalando, ideſt remittendo. ipſe transfugit leuiſsime, ideſt inconſtantiſsime, ad populum, & cœpit loqui pro Cæſare, & iactauit legem viariam, ideſt de vijs faciendis, non diſsimilẽ Agrariæ ſcilicet legi, Rulli, ideſt quam Rullus tulit & iactauit legem alimentariam, ideſt de alimentis faciendis, quas ſcilicet leges, ipſe iubet ædiles metiri, ideſt metiendo exercere, & in viſum adducere: Hubertinus legit mentiri. quod non placet. Cum ego ſcripſi priorem partem epiſtolæ. ſ. huius(nam prius vnam partem ſcripſerat, deinde poſt aliquot dies eam abſoluit, non deletis prius ſcriptis)ſup. Curio nondum fecerat: hoc.i. nondum iactauerat. Amabo te, blandienter dictum, ſi facies quid ideſt aliquid, quod fuerit opus, ideſt vtile appio, ponito me in gratiam .ſ. appij. ſuadeo ſup. vt ſerues tibi, ſup. negocium de Dolabella integrum, ita vt eum, & ſuſcipere generum, & refutare libere poſsis. Expedit enim & huic rei de qua loquor. i. matrimonio filiæ tuæ, aut gratiæ appij conſeruãdæ, & dignitati æquitatis tuæ facere hoc ita, quod opinio eſt. Me non habere. i. ſi nõ habuero, cum munera ædilitia dabo. Pantheras Græcas, erit turpe tibi, quia culpaberis defuiſſe amico.

ET Hercules cõfecta omnia fœda, & inhoneſta ſunt } Nos hunc locum in melioribus etiam exemplaribus miſerabiliter lacerum inuenimus. Quia tamen varijs modis legitur, q fere ſemper accidit, cum veritas ex vetuſtiſsimis libris accipi nõ poteſt, cui omnes libenter acquieſcant, nos hic antiquam ſcripturã apponemus, & ſi peruerſam & corruptam, vt poſsit, qui voluerit experiri, an commodiorem vllam lectionem ex ea exprimere queat, ſimulque videre, quæ circunferuntur diuerſæ huius loci lectiones quam prudenter, quamque fideliter ex antiquis fere vetuſtate deletis veſtigijs deductæ ſint. eſt autem hæc, ET HERCVLES CONSEPTA OMNIA FOEDERA ET INHONESTA SVNT. Quidam legunt CONSCRIPTA OMNIA FOEDERA, alij CONSILIA, OMNIA, vt nihil incertius ſit. VIC.

LEVISSIME enim quia de intercalãdo nõ obtinuerat } EXPO Sermo eſt de Curione, qui cum antea ſenatum defenderet, & EIVS

contra

contra Cæſarem ſententias diceret, ſubito transfugit ad populum, & pro Cæſare loqui cœpit. quod incredibilem ipſius inconſtantiam declarauit, quare vere hic Cælius inquit, Leuiſſime. n. & quæ ſequuntur. qui locus cum mēdoſe antea legeretur, a me purgatus eſt, & ratione ipſa hortante, & authoritate vetuſti codicis, ita enim legitur in Mediceo: quam animaduerſionem vt firmam, & apertam tunc argumentis, & teſtimonijs confirmandam eſſe non putaui. Manutij tamen { Belliſſime in poſteriore ſua editione, quemadmodum in priore fecerant, ſcripſerunt. { Turpe tibi erit pantheras Græcas me non habere } Lectionem hanc inuentam a me in cunctis manu ſcriptis, & impreſſis codicibus retinui: Pantheras Græcas appellat, quæ in Pamphilia, & Cilicia caperentur, quibus prouincijs Cicero præerat. Græci autem homines eas incolebant, vt diſtinguat ab Africanis: nam in Africa etiam naſcuntur, q̄d non multo poſt Cælius declarat, cum inquit, Quæ ad ludos ei aduectæ erant Africanæ eaſdem a nationibus, ac populis, apud quos naſcerentur, vocauit Cicero ad Atti. ſcribens, Cibyratas. Quam recte igitur fecerint, qui ex ingenio legunt.

Conſules autem habemus ſumma diligentia. adhuc S.C. niſi de ferijs Latinis, nullum facere potuerunt. Curioni noſtro Tribunatus conglaciat. ſed dici non poteſt, quomodo hic omnia iacent. niſi ego cum tabernarijs, & aquarijs pugnarem, veternus ciuitatem occupaſſet. ſi Parthi uos nihil calfaciunt, ✱nos hic frigore frigeſcimus, tamen quoquomodo hic omnia iaceāt, potuit ſine Parthis. Bibulus in Amanno neſcio quid cohorticularum amiſit, hoc ſic nunciatum eſt. Quod tibi ſupra ſcripſi, Curionem frigere, iam calet, nam feruentiſſime✱concerpitur, belliſſime enim, quia de intercalando non obtinuerat, transfugit ad populum, & pro Cæſare loqui cœpit, legemq́; uariam non diſſimilem agrariæ Rulli. & alimentariam, quas iubet Aediles metiri, iactauit. hoc nondum fecerat, cum priorem epiſtolæ partē ſcripſi. Amabo te, ſiquid, quod opus fuerit, Appio facies, ponito me in gratiam. De Dolabella integrum tibi reſerues ſuadeo. & huic rei, de qua loquor, et dignitati tuæ, æquitatisq́; opinioni hoc ita facere expedit. Turpe tibi erit pantheras græcas me non habere. Vale.

ſimis grauiſſimi quoq; alioqui homines falluntur. { Si ad illam ſummam ſeueritatem legitimum ius exegeris. { Non eſt ius reconciliationis, vt voluit Clericus. ſed hoc dicit: Si denegaris intercedere pro appio hac ratione, quod nolis ius, ac iudicium impedire ſed pati, vt de cauſa eius ius decernas, quod etiam in amiciſſimo nō improbe fieri poteſt { Denique inuidioſum tibi erit, ſi emanarit } inuidioſum, odioſum, quodq; tibi inuidiam cōflet: quia. ſ. videberis, vt ſubleuares accuſationem Dolabellæ, hoc tempore eum tibi affinitate iunxiſſe: non, vt interpres, earum { Si parthi nos nihil afficiūt nos nihil frigore frigeſcimus } Manutius: Si Parthi vos nihil calfaciunt, nos nihil frigore frigeſcimus. quod ad priorem clauſulam attinet, recte. Nos poſteriorē ita, Nos hic frigore frigeſcimus. Interpres quidem per belle nugatur. quis enim ineptius expoſuerit ea verba. Potuit ſine Parthis, quam hic? Eſt autem ſenſus venuſtus. i. quanuis omnia iaceant non magnopere tamē parthos deſiderabamus. q nos ita calefacerent. Habet autem oratio irriſionis neſcio quid, vel potius ridiculæ indignationis. Quod initio eſt in Manutianis, Quin perlatum a te ſit,

✱al. nos nihil frigore.

✱ al. cōcerpitur leuiſ.

{ Pantherarū greges } facile cognoſci poteſt. Vidimus Florentiæ Africanā, quam deuicto ſæuiſſimo archipirata, regnoq; quod occuparat ſpoliato, Carolus Impe. ex Africa aſportauit, Florentiæq; reliquit: ibi aūt cum publice aleretur, mortua eſt.

PAV. MAN. CONFECTA, omnia fœda, & inhoneſta ſunt } Hoc in loco vetuſti codices inter ſe diſcrepāt. nos eum quē habet Ioannes ſcala, vt minus deprauatum ſecuti ſumus: ſic enim in eo legitur: confecta omnia fœda, & inhoneſta ſunt. ex quo adducti ſumus, vt, vna litera immorata, legeremus: confecta. omnia ſœda, & inhoneſta ſunt. { Tabernarijs } Aquarū ius penes Aediles, & Cenſores erat, itaq; eum tabernarij publicas aquas in ſuū vſum deducerent. Cælius, qui tunc tp̄is Aedilitatem gerebat, ea de re cum tabernarijs & aquarijs pugnauit, concionem etiā de aquis ſcripſit cuius meminit Frontinus lib. 2. de aquæ ductibus.

SEBA. COR. APPIVM } lib. 3. { Abiecerat } Triumphare enim volenti, vrbem ingredi non licebat { Diſcedens mādaris } de Tullia collocanda. { Si res } matrimonium { Exeat } Dolabella. { Si emanarit } Tulliam Dolabellæ deſponderi. Significatio vlla } hoc matrimonium tibi placere. { Neq; ille } Dolabella. { De filijs } quorum alter erat Appij gener. { Confecta } Al. conſepta: melius, conſcripta. ſ. a Dolabella, in delatione nominis. { Coss. autem } L. Paulum, & C. Marcellum. { Conglaciat } ocio, vt reſcribit Cic. epiſt. 13. lib. 2. { Niſi ego } vt Aedilis. { Tabernarijs } opificibus, ſiue qui præſunt curandis tabernis. { Aquarijs } aquarum & aquæductuū curatoribus. { Veternus } aquarū colluuio, & fœditas quædam. Sunt tñ, qui hæc omnia de magiſtratuū ſocordia μεταφορικῶς dicta velint. { Bibulus } M. Bibulus tunc ſyriæ Procoſ. { Neſcio quid } cohortē primam totam, centurionemq; primipili, & reliquos cohortis eiuſdem, & Tribunum Mil. { Belliſſime } Al. leuiſſime. { De intercalando } Cum ſciret Curio, qui ſacerdotio fungebatur, eo tempore intercalari neceſſe non eſſe, id tñ petebat, vt ſi negaretur, iuſtam cauſam conſilij mutati habere videret aliter in Quæſtura retulimus: qm̄ tabulas omneis, & præſertim Dionis, qui rei huius eſt auchor, nobiſcum non attuleramus. { Viariam } de vijs muniendis. { Non diſſimilem } in eo præſertim, quod ſe ad eam rem in quinquennium creari volebat. { Rulli } contra quem extant Cic. orationes. { Iubet. Aedil. metiri } vt harum rerum, & præſertim, annonæ curatores. { Huic rei } matrimonio. { Pantherarum greges me } Al. pantheras me.

BERN. RVT. QVO facto retulit ſermones } Retudit ſermones quod ſupra Repreſſit dixerat, ſcribo. Leuis omnino menda, ſi non omnibus exemplaribus peruulgata adeo etiam interdum in leuiſ-

Ad te, ſcribi oportere, vt in alijs, non dubitamus. { Et Hercule conſepta omnia fœda, & inhoneſta ſunt } Vide num illa melior lectio quæ eſt in manuſcripto: Et Hercule conſcripta omnia fœdera inhoneſta ſunt. Quid ſi pro Omnia, omnino? nam interpretis lectio ſenſuſq; non placet. { Legemq; viariam non diſſimilem agrariæ Rulli, & alimentariam, quas iubet ædiles metiri, iactauit } Vide nē conuerſus ordo tranſpoſitaq; verba ſint, atque ita legi oporteat: Legemq; variam, quas iubet ædiles metiri, & alimentariam non diſſimilem agrariæ Rulli, &c. nam Clericus alioqui delirat. { Leuiſſime enim, quia de intercalando non obtinuerat, transfugit ad populum } Nihil equidem muto, Appianus tamen cum ære alieno liberatum per Cæſarem Curionem dixiſſet, quod & Plutar. affirmat, vt mutationis honeſtam aliquam cauſam prætenderet petiiſſe inquit difficiles quaſdam itinerum fabricationes, apparatuſq; eiuſq; muneris præfectum ſe in quinquennium fieri poſtulaſſe, ſatis gnarum nihil horum impetrari poſſe verum Pompeij amicis ſibi aduerſantibus hanc ſe cauſam contra Pompeium mutatæ voluntatis habiturum, quod & factum eſt ſane intercalatio neſcio quid habuit cum iudicijs negocij. ſupra ad Marium: nos hic multitudine & celebritate iudiciorum & nouis legibus ita deſtinemur vt quotidie vota faciamus, ne intercaletur, vt quamprimum te videre poſſimus. Sed & ad Atticum & Quin. Fratrem, legem Viariam id eſſe arbitramur, quod modo ex appiano retulimus.

Cæl. Rho. Antiq. Lect. lib. 10. cap. 25.

APVD Ciceronem in epiſtolis familiaribus a Cælio concinnatis videntur eſſe aquarij, qui aquam circunferunt venalē, Niſi ego, inquit, cum aquarijs & tabernarijs pugnarem ciuitatem Veternus occupaſſet. Iuuenalis. Veniat conductus aquarius. Aquaria prouincia in Cicerone aduerſus Vatinium, cura eſt Quæſtoris, præfecta mercibus, quæ mari vel omnino aquis ſubueherentur, ne quid exportetur. Sed & publicis aquis præfici ſolitos quoſdam ſcimus. De quibus quandoq; ſit Sen. Coss. factum, vt cum eius rei cauſa extra vrbem forent, lictores binos, & ſeruos publicos ternos, architectos ſingulos, & ſcribas, & librarios accēſos, & præcones totidem habere liceret. Hoice diei quandoq; aquarum curatores animaduerto, interdum & aquarios. Iulius Frontinus: Ille aquariorum collendus reditus, quem vocant punctā. Et mox docet, fuiſſe quendam, qui appellaretur a punctis. Pertinebant, & ad eandem aquarum rationem, qui vocabātur villici, caſtellani, ſilicarij, tectores. Sed hæc ferme miniſteria erāt. Alibi Frontinus aquariorum fraudem nominat,

ordinarius fieret, vlli, aut alicui, quam accuſatori ſuo. ſ. M. Tuccio peramaram autem irriſionem vocat talem delationem, & accuſationem munuſculum. Itaq;, ideſt & ita, Sempronius deſcendit. ſ. in forum cauſarum ad litem fouendam ſine vllo ſubſcriptore, ideſt aſſenſore, aut adſtipulatore, qui ſecum ſentiret. Solent enim idem ſentientes nomina ſua ſubſcribere vnde tractum vt ſubſcriptores ſint ſuperioris ſcripti approbatores, & ſubſcribere ſuperius ſcripta probare: & fecit Tuccium reũ. atq; ego ſimul atq; i. eodem tempore quo aut ſtatim poſtquam audiui. ſ. Tuccium a Sempronio reum factum accurro inuocatus. i. licet non eſſem uocat*, ad ſubſellia rei. i. vbi reus ſedebat cauſam dicturus ſurgo vt more aduocati cauſam dicturus, neq; verbũ facio de te, ideſt cauſa Tuccij, aut lege de reo. ſ. Tuccio. Ego perago .i. cõuinco. Peragere enim eſt, ad finem vſq; agere. tunc autẽ peractum eſt quando quis victus, & condemnatus eſt: Sempronium totũ, ideſt ex omni parte, vſq; eo. i. in tantum, vt interponam quoq;. i. etiã, Neſtorium. i. calumniã Sempronij in Neſtorium. & narrem. i. recitem, illam fabulam, quemadmodum dederit tibi pro beneficio. i. loco beneficij, ſi quid eſſet iniurijs ſuis, quo Neſtorius teneretur. i. aſſiceret. Hæc quoq; magna contentio tenet .i. occupat, nunc forum. ſ. iudiciale. M. Seruilius. ſ. Sempronius inceperat. ſ. agere. turbarat ſupple cum in omnibus rebus, neq; reliquerat quicquam quod non venderet, vt dixi obſcure loquitur neq; operæprecium eſſet mẽtem eius indagaſſe. Maxime. i. & ſupple Seruilius, aut potius Sempronius, erat traditus maxime, ideſt præcipue nobis inuidiæ. i. ad inuidiam, ideſt moleſtiam illi excitandam, neq; Laterenſis (proprium eſt nomen) Pauſania poſtulante. i. cum Pauſanias poſtularet prætore nobis patronis ſupple entibus. alij legunt Laterenſe (prætore, pauſania) poſtulante nobis patronis, voluit recipere. i. approbare quo ea pecunia perueniſſet. Quod Pylius neceſſarius Attici noſtri. ſ. communis amici poſtulauit eum reum de repetundis. i. pecunijs, mala arte prouincialibus ablatis, & ita iure repetendis. Magna fama ſurrexit illico & cœptum eſt loqui feruenter, de damnatione. ſ. Sempronij. Quo vento. i. qua obiectione, Appius minor, proijcitur. i. obruitur, vt implicet. i. innuat de pecunia ex bonis patris, perueniſſe ad Seruilium & diceret cauſam præuaricationis. i. quare fecerit præuaricationem, Seſtertium ſemel & octogies eſſe depoſitum. Dixi alibi, quia ſeſtertiũ etiam neutri eſt generis, & genitiui nominũ neutri generis habentium ſingulareui non ſolent ſyncopari, ne cum ſingularibus caſibus concidant, cum tamẽ venuſta ſit cum numeralibus ſyncope decentius dici ſemel & octogies ſeſtertium quam octogintaunum ſextertia, & ſeſtertiorum. Scribitur autem ſeſtertiũ II. S. i. duæ lib. cum ſemis. Tu admiraris dementiã, immo actiones ſtultiſsimas. Quid ſupple faceres aut diceres, ſi audiſſes nefarias confeſsiones patris. ſ. Appij? Ipſe mittit in conſilium illos eoſdem iudices, qui æſtimat ant litis pro lites cum ſententiæ fuiſſent æquo, ideſt æquali numero, ideſt tot abſoluentium quot cõdemnantium, & econuerſo Laterenſis ignorans leges pronunciauit, quid ſinguli ordines iudicaſſent, & ad poſtremum nõ redigant. ſ. iudices ſententias varias ad vnam certam, & vt ſolent .ſ. redigere poſtquam. ſ. Laterenſis diſceſsit, & Seruilius cœptus eſt haberi pro abſoluto, & legit vnum, aut primum & centeſimum caput legis, in quo. ſ. capite erat ita. ſ. ſcriptum. Id quod maior pars eorum iudicum iudicarit, eſto ius, & ratum. i. certum & approbatum: Laterenſis ſup. non retulit abſolutum in tabulas. i. inſtrumenta publicorum actorum perſcripſit iudicia ordinum. & Appio poſtulante. i. in ius vocante rurſus, tranſegit cum Lucio Lollio, & dixit ſup. ſe relaturum. ſ. ad ſenatum, aut ad iudices. Sic ſeruilius, nunc neq; abſolutus, neq; damnatus de repetundis tradetur ſeruio, Pylio. ſ. diſcutiendus. ſunt qui legant tradetur ſaucius. i. læſus in fama, ſed (vt dixi) omnia obſcura ſunt. Nam cum Appius iuraſſet de calumnia. i. calumniam factam, de diuinatione non eſt auſus contendere. ſ. vltra, & ceſsit. i. traditus ẽ, aut locum dedit Pylio, & ipſe poſtulatus eſt a ſeruilio de pecunijs repetundis, & ꝓterea reus factus eſt de iore vſuum, de quodam emiſſario ſuo. ſ. equo curfus vſum alter ſibi vendicarat. hoc par. ſ. contendentiũ habet ſe recte, quia vterq; cauteloſus & litium amans eſt. Quod. i. quantum, pertinet ad rempub nihil actum eſt omnino multis diebus, expectatione. i. propter expectationem, Galliarum. i. ſententiæ dandæ de Gallis, aut ſucceſſoribus cõmittendis, aut Cæſari prorogandis, tamẽ re dilata ſæpe & acta grauiter, & voluntate Cn. Pompeij perſpecta aliquando .i. tandem in eam partem, vt placeret eſſ decedere. ſ. in Galliam ad ſuccedendum Cæſari poſt cal. Mart. S. C. quod miſi tibi eſt factum, & authoritates perſcriptæ ſup. ſunt. i. qui eius rei authores fuerunt. Authoritas S. C. i. ſenatuſconſulti, ſup. ſcripta eſt Prid. Cal. Octo. in æde Apollinis. Scribæ, ideſt vt dicunt notarij, aut ſubſcriptores affuere ſequentes. L. Domitius &c.

tum Sempronium uſq; eo perago, ut Veſtorium quoq; interponam, & illam fabulam narrem quemadmodum tibi pro beneficio dederit, ſi quid iniuriis ſuis eſſet, quo Veſtorius teneretur. Hæc quoq; magna nunc contentio forum tenet. M. Seruilius, poſtquam, ut cœperat omnibus rebus turbarat, nec, quod non uenderet, quicquam reliquerat: maxima nobis traditus erat inuidia: neq; Laterenſis Prætor poſtulante Pauſania: nobis patronus, quo ea pecunia perueniſſet, recipere uoluit: quod Pylius neceſſarius Attici noſtri de repetundis cum poſtulauit: magna illico fama ſurrexit, & de damnatione feruenter loqui eſt cœptum quo uento proiicitur Appius minor, ut implicet, pecuniam ex bonis paternis perueniſſe ad Seruilium, præuaricationiſq; *cauſam diceret depoſitum HS LXXXI. admiraris amentiam. quid, ſi actiones ſtultiſſimas? quid ſi nefarias patris confeſſiones audiſſes? mittit in conſilium eoſdem illos, qui literis æſtimarant, iudices. cum æquo numero ſententiæ fuiſſent, Laterenſis leges ignorans, pronunciauit, quod ſinguli ordines iudicaſſent. & ad extremam, *ut ſolet, ait, Referam, poſtquam diſceſſit, & pro abſoluto Seruilius haberi cœptus, legiſq; unũ & centeſimum caput legit, in quo ita erat, Quod eorum iudicum maior pars iudicarit, id ius ratum eſto: in tabulas abſolutum non retulit, ordinum iudicia perſcripſit. poſtulante rurſus Appio, cum L. Lollio tranſegit, & ſe relaturum dixit. ſic nunc neque abſolutus neque damnatus Seruilius de repetundis ſaucius Pylio tradetur: nam de diuinatione Appius, cum calumniam *iuraſſet, contendere auſus non eſt, Pylioq; ceſſit, &*

⁂ al. dederit ſi q̃ iniurijs ſuis eſſet, vt Veſtorius teneret.

* al. cauſa iudicet.

⁂ al. vt ſolent non redig.

* al. vitaſſe.

C. Sempronium Rufum, &c. } In melioribus codicibus repetitum eſt nomen illud. { Rufum } omnino eleganter, non librariorum vitio, vt putarunt, qui bis vocem illam deſcribere neglexerunt. { Siquid iniurijs ſuis eſſet quo Neſtorius teneretur } Poſſum & hic vetuſtam ſcripturam proferre, ſiquid ex ea commodi elici poſsit. Locus certe varijs & inter ſe diuerſis modis legitur, quas tam incertas lectiones quiuis videre poterit, & etiam alias excogitare. nos in tantis tenebris, cum nihil locis adferre queamus, vetere ſcriptura propoſita, ad alia tranſibimus. { Si quod iniurijs ſuis eſſet, vt Veſtorius teneret. } { Et ad extremum vt ſolẽt, &c. } Sic omnes antiqui & noui codices, vno excepto nuper Venetijs impreſſo, habet enim ille. { Vt ſolet ait referam } & ſi poſtea iidem, qui librum ipſum excudere, inter varietates exemplarium, quas ad finem libri adpoſuerunt, negatiua particula addita. { Non referam } corrigunt: de qua lectione quid ſtatuendum ſit, alij viderint. Ego ſane parum illi confido: nam cum tantopere ab antiquis veſtigijs recedat, exiſtimo quempiam coniectura ductum ſic perturbatum & diminutum locum ſupplere voluiſſe. { De vi reus quodã ſuo emiſſario eſt factus } Eſt certe miſerum videre, quot vulneribus cõfectus ſit hic M. Cælij liber, cum præſertim ea ſint, quæ vix, aut ne vix quidem ſanari queãt: nos quod tutius remedium viſum eſt, vbi nullam meliorem opem adferre poſſumus, veterem plagam nudamus: felicioriq; medico tam deſperatum ægrotũ libenter tradimus. Vetuſti igitur codices. { A quodam ſuo ruſtetio factus. } ſignificat autem nota quædam in illis huic loco appoſita deprauatum eum eſſe. quidã ex his reliquis legunt, { A quodam ſuo emiſſario tutio eſt factus } Nos nec dãnamus, nec probamus vnuſquiſq; rem ante oculos ſibi poſitam attente, ac curateq; animaduertat, & ſecum quid agendum ſit deliberet, ſi modo dignam, in quam tantus labor inſumatur, iudicarit. VIC.

*ipſe de pecunijs repetundis à Seruilijs eſt poſtulatus, & præterea de ui reus à quodam ſuo emiſſario eſt factus. rectè hoc par habet. Quod ad Rempub. pertinet, omnino multis diebus expectatione Galliarum actum nihil eſt. aliquando tamen, ſæpe re dilata, & grauiter acta, & planè perſpecta Cn. Pompeij uoluntate in eam partem. ut eum decedere poſt Calen. Mar. placeret, S.C. quod tibi miſi factum eſt, authoritateſq; perſcriptæ, S.C. authoritates. Prid. Calen. Octob. in æde Apollinis. ſcribendo affuerunt, L. Domitius Cn. F. Aenobarbus, Q. Cæcilius Q. F. Metellus Pius Scipio, L. Iulius L. F. Pom. Annalis, C. Septimus T. F. Quirina, C. Luceis C. F. Pup. Hirrus, C. Scribonius C. F. Pod. Curio, L. Atteius L. F. An. Capito, M. Oppius M. F. Terentina. Quod M. Marcellus Coſſ V. F. de prouincijs conſularibus: D. E. R. I. C. uti L. Paulus, C. Marcellus Coſſ. cum magiſtratum iniſſent, ad ex Cal. Mart. quæ in ſuo magiſtratu futura eſſent, de conſularibus prouincijs ad ſenatum referrent, ne ne quid prius ex Cal. Mart. ne ue quid coniunctim de ea re referretur à Conſulibus: utiq; eius rei cauſa per dies comitiales ſenatum haberent. S. Q. C. facere ne: & cum de ea re ad ſinatum referretur à * Conſulibus, eorum, qui in CCC. iudicibus eſſent ſex adducere liceret: ſiquid de ea re ad populum, plebem uelato opus eſſet, ut Ser. Sulpitius, M. Marcellus Coſs. Præt. Trib. ple. quibus eorum uideretur, ad populum, plebem ue ferrent. quod ij non tuliſſent, uti quicunq; deinceps eſſent, ad popu*

* al. Conſul. lib. qui eorum in ccc.

EX PO. EIVSD. A QVODAM ſuo emiſſario eſt factus } Peccarunt noſtri librarij dum veterem ſcripturam & maxime medicei codicis, exſcriberent: dictionem enim omiſerunt, quæ ante. { Ruſtcio } poni debebat, ea autem hæc eſt. { Emiſſa } Dolet peccatum illorum cauſam fuiſſe erroris docto, ac diligenti viro, & tamen quod ille ex Aſconij commentarijs erutum huc accommodari poſſe cenſuit, adhuc, ſi modo verum eſt, defendi poteſt, quod. ſ. ad Tetium pertinet legi, enim poteſt. { A quodam ſuo emiſſario eſt Tetio fact⁹ } nam S. ſignificaſſe olim Sextum, vix credo: præterea poſt. { Factus } in vetere exemplaris { Eſt } nō legitur quod verbum hic neceſſariū eſt vt fortaſſe poſsit concinnari ex literis illis, quæ cōfecto emiſſario e priſcis veſtigijs, reliquæ ſunt vt nihil addi ad vulgatam lectionē niſi.; { Tetio } neceſſe ſit, quod tamen nec valde confirmare, nec diluere volumus: eſt enim res dura, ſed ſubtiliter excogitata. { L. Atteius L. F. A. N. Capito } Cum diu anceps in hac lectione fuiſſem, exiſtimaui tandem, non incōmode ita legi poſſe: in qua ſi vitium vllum eſt, huiuſcemodi eſt, quod defendi poſsit, nec abſurdam vllam ſententiam habeat. Manutij prima ſua editione literas illas, quæ ſcrupulum habebant, & quæ ipſis & alijs negocium faceſſebant, ſuſtulerunt, atq; ita ſe putarūt omni moleſtia liberare. Hanc ipſorū culpā tacui, quæ & magna eſt, & antiquis ſcriptoribus periculoſa, ſi quis quæcunq; non intelligit, in illis delet. Quanto modeſtius me, liberaliusq; geſſerim dicere non oportet: nam me fidemq; meam laudare mihi nunc propoſitum non eſt. Quod putant literas illas ſeiungi non oportere, non reprehendo. intelligo enim ipſas Tribum ſignificare poſſe. Si negant veteres in titulis, monimentiſq; non patris ſolum nomen, ſed aui etiam ponere ſolitos, facile redargui poſſunt: ex Ciceronis enim libris ex aliorum optimorum authorum hoc intelligitur. Qui Romæ priſcas inſcriptiones curioſius legerunt, paſsim hoc animaduertere potuerunt. poſſemus infinita exempla afferre, ſed non erimus nunc pluribus citādis teſtibus, quæ oporteat, ambitioſi. In magno illo volumine, quod Epigrammata antiquæ vrbis inſcribitur multis locis hoc obſeruari poteſt. Sed maxime pagina 1 a a, necnon pagina 1 46. in quibus plurima virorum nomina ſcripta ſunt, quæ cuncta aui quoq; nomen retinent, & notis his ſemper ſignata, quibus ea tunc ſignari conſuetudo fuerat. { Ad ex calen. Mart. } Locus Varronis reſtitutus magno auxilio eſt ad docendum, immutari debere ordinem priorum harum vocum, & pro ad ex cal. legi debere. { Ex ad cal. } quemadmodum Paulus quoq; emendat. Illum autē iam pridem nos caſtigauimus, ſtatimq; ſuſpicati ſumus, hanc eſſe huius loci germanam lectionem. Cum Romæ XXX. fere menſes ſunt, fuiſſem, ſæpe multumq; cū Marcello Ceruino. qui poſtea in ampliſsimum ordinem a Paulo III. Pont. Max. cooptatus eſt, de ſtudijs literarum locutus ſum: cumq; ſemel ſermo incidiſſet de vetuſtis exemplaribus, dixi Florentiæ priſcum codicem Terentij Varronis inueniri librorum quos ſcripſit de agricultura: magno ſtatim deſiderio ille affectus eſt librum hunc videndi, a meq; diligenter petijt, cum Florentiam rediiſſem, darē ſaltem operam, vt cum impreſſo aliquo cōferrem, & ad ſe cuncta accurate adnotata mitterem. Non potui hoc amiciſsimo & optimo viro denegare. Cūq; in antiquo docuiſſem menda quædam reperiri, voluit ille notari a me locos, quos putarem caſtigatius illic legi, in impreſsis autem deprauatius: in quo ei quoq; morem geſsi. Hunc autem in primis notaui, quem ibi ſyncere legi, in impreſsis vero mendoſiſsime iudicabam. Volui autem codicem illum ſummo ſtudio a me cum antiquo collatum, communem illi eſſe cum Angelo Colotio, ſancto ac docto viro. Citaui igitur huius rei optimos, ac locupletiſsimos teſtes. Sed aliud etiam auxilium habebam, non minoris momenti, quo locum hunc Cælij ita caſtigandum eſſe animaduerteram. nam eodem illo in lapide Colotiano, de quo ſupra mentionem feci, ita legitur, EX A. D. V. CAL. DEC. AD PR. CAL. SEX. Vtinam integer eſſet, magnā vtilitatē ſtudioſis literarum afferret: eſt enim Ciceronis tēporibus exaratus. Vtut autem eſt, & vt a me exſcribi potuit, hic eū apponemus, nam huic præcipue loco accōmodatus eſt, in quo etiam bis ſunt literæ illæ, quæ in illo lapide ſæpe leguntur. i. V. F. Quin autem VERBA FECERVNT, ſignificent, dubitari non poteſt: id enim Cicero infinitis locis declarat: aperte aſit in X. Phili. DCG-XGII. Quod Panſa COS. verba fecit de literis, & q̄ ſequunt.

C. IVLIVS CAESAR IIII. SINE CONLEGA DIC.

V. F. Q. FABIVS MAXIM. C. TREBONIVS C. F. C. CANINIVS C. F.

IVLIVS CAESAR DICT. IV. M. AEMILIVS M. EQ.

C. IVLIVS CAESAR V. M. ANTONIVS M. F.

VF. P. CORNELIVS P. F.

C. VIBIVS C. F. PANSA.

A. HIRTIVS A. F.

C. IVLIVS CAESAR.

Q. PEDIVS Q. F.

V. F.

C. CARRINAS. C. F.

P. VENTIDIVS. P. F.

MILIVS M. ANTONIVS.

EX A. O. V. K. DEC. AD PRID. K. IAN. SEX.

MVNATIVS L. F. M. AEMILIVS M. F.

ANTONIVS P. SVLPITIVS CEN. LVST. N. F.

ANTONIVS.

P. SERVILIVS. P. F.

N. DOMITIVS M. F. C. ASINIVS CN. F.

VF. L. CORNELIVS. L. F.

VF. P. CANIDIVS V. F. IL. SEXTIVS. P. F. I. E. LAD.

M. CLAVDIVS M. L. MVNATIVS PAVL. AEMILIVS.

Q. AEMILIVS LEPID. MLO.

M. APPVLEIVS SEX. F. P. SI.

C. CENTIVS SATVRN. Q LV.

VF. M. VINVCIVS P. F.

P. CORNELIVS C. F. CN. C.

C. FVRNIVS C. F. C. IV.

CL.

CL. L. DOMITIVS CN. F. P. CO.
V. F. L. TA.
M. DRVSVS L. F. L.
M. LICINIVS M. F. TI. CLAVDIVS TI. F.
M. VALERIVS M. F.
V. F. C. VALGIVS
C. F.
C. CANINIVS.

lum, plebem ue ferrent. S.C.A. Prid. Cal. Oct. in æde Apollinis ſcribendo affuerunt, L. Domitius. Cn. F. Aenobarbus, Q. u. Cæcilius, Q. u. F Metellus Pius Scipio, L. Iulius L. F. Pom. Annalis, C. Septimus, T. F. Quirina, C. Scribonius C. F. Pop. Curio, L. Atteius L. F. An. Capito. M. Oppius M. F. Terentia. Quod M. Marcellus Coſ. V. F. de prouincijs: D. E. R. I. C. ſenatum exiſtimare, neminem eorum, qui poteſtatem habent intercedendi, impediendi, moram afferre oportere, quo minus de Rep. quam primum ad ſenatum referri, S. Q. C. fieri poßit: qui impedierit eum ſenatum exiſtimare cōtra Remp. feciſſe: ſiquis huic S.C. interceſſerit. ſenatui placere, authoritatem perſcribi, & de ea re ad ſenatum populumq́; referri. huic S.C. interceſſit. C. Cælius, L. Vicinius, P. Cornelius, C. Vibius Panſa. Item ſenatui placere, de militibus, qui in exercitu C. Cæſaris ſunt, qui eorum ſtipendia emerita cauſas, quibus de cauſis mißi fieri debeant. habeant ad hunc ordinem referri, ut eorum ratio habeatur, cauſæq́; cognoſcantur. ſiquis huic S.C. interceſſerit, ſenatui placere authoritatem perſcribi, & de ea re ad ſenatum populumq́; referri. huic S.C. interceßit C. Cælius, C. Panſa Trib. pl. Itemq́; ſenatui placere, in Ciliciam prouinciam, inq; VIII. re*

{ S.C.A. Pridie Calen. Oct. in æde } Mediceus codex cum ſupra nihil ab ipreſsis hac parte diſcreparit, hic ab illis diuerſus eſt, neq; enim habet tres illas priores literas, ſed earū loco. I. V. ſic enim in eo ſcriptū eſt, I. V. PRI. CAL. OCT. quam rem explicare, vt verū fatear non poſſum. { Quo minus de R. P. quamprimum ad ſenatum referri } Ita in Mediceo ſcriptum eſt. { Quo minus de Repub. Q. P. ad ſenatū referri } hoc autem adnotaui, non quod in impreſsis vllum mendum ſit: ſed vt notæ illæ ex hoc loco percipiātur. nam maiorem partem huiuſcemodi notis in S.C. & huiuſcemodi rebus vſos fuiſſe veteres planū eſt. { De ea re ad ſ. po. r. } Mediceus liber. { De ea repu. adhuc ordinem referri } Arbitror legendum { De ea re ad hunc ordinem referri.

PAV. MAN. MARCVM Tuccium accuſatorem ſuum &c. } Huius loci ſenſum, etſi obſcuriſsimus eſt, tamen declarare conabimur. Reorum cauſæ ordine agebantur: nam quæ tempore prior fuerat, eius prior item locus erat. excipiebantur tamen eæ cauſæ, quæ cum cauſis iam iudicatis coniunctionem aliquam habebāt, vt earum quaſi appendices quædam viderētur: eiuſmodi enim cauſis, etiam ſi poſt multas alias delatæ eſſent, tamen primus locus erat conſtitutus. itaq; in oratione pro Cluentio, Fabritium: (inquit) reum ſtatim fecit: vtq; ei locus primus conſtitueretur propter cauſæ coniunctionem, impetrauit. propter cauſæ coniunctionem, inquit, quod Fabricii cauſa eadem erat, quæ Scamādri, qui antea condemnatus erat, & infra in eadē oratione: Apud eoſdem iudices reus eſt factus Oppianicus, cum is duobus præiudiciis iam damnatus eſſet, ab iiſdem autem iudicibus locus ei primus eſt conſtitutus. hoc ideo factum eſt quod Oppianici cauſa, coniunctionem habebat cum Fabricii, & Scamandri cauſa, quos iudices iam damnauerant. Excipiebantur etiam cauſæ de vi, quæ primo loco agebantur, omiſsis aliis cauſis, quæ tempore priores fuerant. ſic Milonis cauſa, quod erat de vi, extra ordinem eſt acta. ſic M. Cælius, cum Atratini patrem de ambitu reū feciſſet. de vi poſtea accuſatus, cauſam ipſe prior dicere coactus eſt, ſic etiam C. Sempronius cum a M. Tuccio eſſet accuſatus, & cauſam ſuam eo anno nollet agi (forte quod ex iis, qui tunc iudices erant, aliquos ſe habere inimicos intelligeret:) accuſauit accuſatorem ſuum lege Plotia de vi, eo conſilio, vt interpoſita extraordinaria cauſa, tempus tereretur, & ſuæ cauſæ iudicium, cū eius agendæ ſpacium non eſſet, in annum ſequentem neceſſario reiiceretur. Extraordinarius autem reus is dicebatur, cuius cauſa non ordine, vt aliæ cauſæ ſed primo loco ſemper ageretur, & inde extraordinaria cā, quæ ſtatim ante omnes cauſas ageretur, vt cum erat de vi, vel coniunctionem habebat cum aliqua cauſa antea iudicata. { Laterenſis leges ignorans pronunciauit, quod ſinguli ordines iudicaſſent } cum ex tribus ordinibus, qui res iudicabant, duo Seruilium aboluiſſent, vnus condemnaſſet vniuerſorum autem iudicium æquo numero ſentētiæ fuiſſent, Laterenſis, qui ordines, non ſentētias reſpiceret, abſolutum credidit, ſeq; eum in tabulas dixit abſolutum relaturum poſtea cū in lege reperiſſet, non ex ordinum numero, ſed e iudicum maiori parte, vel abſoluendos, vel condemnandos eſſe reos: nou retulit, vt dixerat, in tabulas abſolutum, ordinum iudicia perſcripſit. fuſius autem explicabimus, propterea quod obſcurior eſt ſenſus, ita vt eum pauci viderint, nemo certe oſtenderit: non. n. in quo Laterenſis Prætor deceptus ſit;, animaduerterunt quod nos pluribus verbis, vt etiam tardiores intelligant, oſtēdemus. Iudicia penes treis ordines erant. qui quidem tres ordines ex ſenatoribus, equitibus, tribunis ærariis conſtabant. fieri autem poterat, vt quem duo ordines abſoluiſſent, vnus condemnaſſet, is tamē non abſolutus, ſed condemnatus iudicaretur, hoc modo. Sunt in conſilium ſenatores. 26. equites. 25. tribuni ærarii. 24. ex ſenatoribus abſoluunt reum. 14. condemnāt 12. ex equitibus abſoluūt. 13. condemnant. 12. ex tribunis ærariis abſoluunt. 4. condemnant. 20. ſi ex ordinum numero iudicaretur reus, abſolutū appareret, quippe cum ex tribus ordinibus abſoluerint duo ſenatorius, & equeſter, cū aūt lex, quod iudicum maior pars iudicarit, id ius ratum eſſe velit: cōdemnatum reum, nemo eſt, quin videat, cum ſentētias graues habuerit. 44. abſolutorias. 31. Prætor autem Laterē ſis cum ex more pronunciare deberet, quot ſententiis abſolutus, quot eſſet condemnatus reus: leges ignorans, de numero iudicum nihil, de ordinibus quid ſinguli iudicaſſent, pronunciauit, ac ſe in tabulas abſolutū dixit relaturum. poſtea cum lege perſpecta, erratum intelligeret: dubius animi, quid ageret: quod neq; contra legem, neq; cōtra id quod pronunciarat, vellet facere: neq; abſolutum, neque damnatum retulit: tantum ordinum iudicia perſcripſit ex quo paulo poſt infert Cælius, ſic nunc neq; abſolutus, neq; damnatus Seruilius, de repetundis ſaucius Pylio tradetur. { A quodā ſuo emiſſario } Florentini in vetuſto codice legi dixerūt, a quodam ſuo ruſtetio. veram lectionem eſſe puto, a quodam ſuorū S. Tetio, quam excogitauit amiciſsimus meus, homo ita omni laude cumulatus, vt ego ei quam pauciſsimos comparem, neminem certe anteponam. Tetios autem & libertos, & amicos Claudiorum fuiſſe, e qua gente erat Appius, oſtendit Aſconius, vbi in oratione pro Milone illum exponit. Hæc inſidiata Pompeio eſt. quanq̄ ibi tantum de Damione Clodii liberto loquitur. ſed Damionem Tetiæ gentis fuiſſe oſtenditur ad Atticum. 56. itaq; hic Cælius de Appio loquens, accuſatus, inquit, eſt a quodam ſuorum Sexto Tetio: nam cum ſextus, antiqui ſignificare volebant, vel Sex. ſcribebant, vel S. { L. Iulius L. F. Pom. Annalis } Et. 35. tribubus, aliquam (vt inquit Pedianus) neceſſe erat, cuiuſcunq; eſſet ordinis, ciuis Romanus obtineret. is autem oſtēdebatur a prænomine ſuo, a nomine (nomine autem familia ſignificatur) a patris pronomine, a tribu, a cognomine, vt Philip. 9. Ser. Sulpitius Q. F. Lemonia Rufus. Lemonia enim tribus eſt ablatiui caſus, vt ſit, ex Lemonia, vt inquit Aſconius. In lapidibus autem antiquis fere ſemper, in libris aliquando prioribus tātummodo literis ſignificari tribus animaduertas vt in hoc S.C. vbi enim legitur, Pom. ſciendum eſt, Pontinam intelligi (nam Pontina, & Pomptina in lapidibus antiquis, & vetuſtis libris ſcriptum eſt) vbi Pop. Popiliam: vbi Pup. Pupiliam: vbi An. Anienſem: quod cum antea non eſſet exploratum, alii pro An. capito duabus vocibus coniunctis legebant Ancapito: Bernardinus autem Rutilius, qui nuper Venetiis obiit, in ſuis annotationibus credidit antiquas notas fuiſſe, quæ ſignificarent Atteii nepos in quo quam deceptus ſit, non attinet dicere. ſi enim ab auo oſtendendus aliquis erat, non ab eius nomine, ſed a prænomine oſtēdebatur. Florentini autem in calce operis, vbi corrigūr impreſſorum errata, locum, qui recte habebat, deprauarūt: cum enim legeretur, An. Capito legendum potius crediderunt, A. N. Capito. quos alii poſtea imitati, in eundem errorem, inciderunt,

* al. adhūc ordinem.

Anienſem tribum non agnoſcentes, quæ duabus modo literis vt iam dixi, ſcriptura fuerat, quæ me ratio mouit, vt vbi, Puphirrus, vna tantum voce antea legebatur, duabus in noſtro libro ſcriberem, Pup. Hirrus. i. Pupinia Hirrus: tribus enim ante cognomen ponebatur, vt etiam alibi licet videre. quoniam autẽ hanc tribuum cognitionem non ita facilem eſſe perſpicimus (nã & Volaterranus, & Alexãder, qui dies Geniales ſcripſit, & alij quos non neceſſe eſt commemorare, parum videntur in ſuis libris earum numerũ, & nomina tenuiſſe) ſtudioſis nõ fore prorſus inutile, aut iniucundum arbitramur, ſi quæ in hanc rationem diſperſa in veterum monumentis leguntur coacta huc afferamus.

liquas prouincias, quas Prætorij pro Prætore obtinerent, eos, qui Prætores fuerunt, neq; in prouincia cum imperio fuerunt, quos eorum ex S.C. cũ imperio in prouincias pro Prætore mitti oporteret, eos ſortito in prouincias mitti placere. ſi ex eo numero, quos S.C. in prouincias ire oporteret, ad numerum non eſſent, qui in eas prouincias proficiſcerentur, tum, uti quodque collegium primum Prætorem fuiſſet neq; in prouincias profecti eſſent. ita ſorte in prouincias proficiſcerentur, ſi ad numerum ij non eſſent: tunc deinceps proximi cuiusque collegij qui Prætores fuiſſent, neq; in prouincias profecti eſſent, in ſortem conijcerentur, quoad is numerus effectus eſſet, quem ad numerum in prouincias mitti oporteret. ſiquis huic S.C. interceßiſſet authoritas perſcriberetur. huic S.C. interceßit. C. Cælius, C. Panſa Trib. pleb. Illa præterea Cn. Pompeij ſunt animaduerſa quæ maxime confidentiam attulerunt hominibus, ut diceret, ſe ante Cal. Mart. non poſſe ſine iniuria de prouincijs Cæſaris ſtatuere, poſt Calen. Mar. ſe non dubitaturum. cum interrogaretur, ſiqui tum intercederent, dixit hoc nihil intereſſe utrũ Cæſar ſenatui dicto audiens futurus non eſſet: an pararet, qui ſenatum decernere non pateretur. Quid ſi, inquit alius, & conſul eſſe, & exercitum habere uolet? at ille, quàm clemẽter: Quid ſi filius meus fuſtem mihi impingere uolet? his uocibus, ut exiſtimarent homines Pompeio cum Cæſare eſſe negocium, effecit itaq; iam, ut uideo, alterutram ad conditionem deſcendere uult Cæſar, ut aut maneat. neque hoc anno ſui ratio habeatur aut,

Fuerunt igitur Romanæ tribus. 35. quarum nomina infra ſcripſimus, & ſcriptores aliquot, qui de iis meminerunt, appoſuimus vt inde facilior earum, ac certior vnicuiq; cognitio ſit.

Aemilia } de qua Cic ad Atti. 30. Liui. lib. 38. Antiq 75.

Anienſis } Cicero pro Plancio, Liuius lib. 10. familiarum epiſt. 117. Antiq. 175. & 190

Cornelia } Liuius libr. 38. Antiq. 151.

Claudia } Liui. lib. 2. Virg. libr. 7. Diony. Halic. 5. Antiq. 75. & 114.

Collina } Varro li. 4. de lingua latina, Pli li. 18. ca. 3. Sex. Pompeius Antiq. 27.

Cruſtumina, ſiue Cluſtu. } nam in antiquis, & lapidibus, & libris ſæpiſsime per l ſcripta legitur Cic. pro Plancio, & pro Balbo. Antiq. 133.

Eſquilina } Varro lib. 4. de lingua latina Plin. libro. 18. cap. 3. Sex. Pompeius in litera V.

Falerina } Liuius lib. 9. Antiq. 120.

Fabia } Horatius epiſt. 6. lib. 1. Sueto. 28. Antiq. 61. et 343.

Galeria } Liui. lib. 27. Pli. lib. 7. cap. 49. Antiq. 89. et 142.

Lemonia } Cicero pro Plancio, & Philip. 9. Sext. Pompeius Antiq. 71. & 151.

Metia } Ciceru ad Atticum 63. Liuius libro 29. Valer. Maximus 49. Sex. Pompeius.

Narnienſis } Cicero in Rullom, Liuius lib. 6. vbi corrupte legitur Arnienſis, & lib. 29.

Ocriculana } Cic. in Rullum, vbi mendoſe legit Otriculana.

Oufentina } Liuius lib. 9. Sex. Pompeius in litera V, Antiq. 29. bis, & 62.

Palatina } Cicero in Verrem 4. 124. Aſconius. 18. Varro libro quarto. de lingua latina, Plin. lib. 18. cap. 3. Liuius libro 20. Sex. Pompe. in litera V, Antiq. 29. bis & 62.

Papiria } Sex. Pompeius, Antiq. 62. & 125.

Pollia } Liui. lib. 29. Val. Max. 100. Antiq. 110. 113. 147.

Popilia } Valerius Max. 200. familiarum epiſtolarum. 117. Sex. Pompeius Antiq. 303.

Pontina } ſiue pomptina, vtroq; enim modo ſcribitur, Cic. ad Attic. 62. Liui. lib. 7. Sex. Pompe. Antiq. 176.

Publicia } Liui. lib. 7. Antiq. 65. 82. interdum etiam ſcribitur poblicia.

Pupinia } Cicero ad Q. fratrem. 308. familiarium epiſt. 117 Liuius Dec. 111. libro. 6. Sex. Pomp.

Quirina } Aſc. 62. Cic. pro Quinto, vbi antea mendoſe legebatur Quirinas: fam. epi. 117. Sex. Pomp. Antiq. 15. 44.

Romulia } Sex. Pompeius, Cic. in Verrem. 2. item in Rullũ, Aſconius 18. Varro li. 4. de lingua latina Antiq. 166. & in lapide, quem Ferrariæ vidimus.

Sergia } Aſconius 62. Antiq. 61. 63.

Suburrana, Plin. lib. 18. cap. 3. Varro lib. 4. de lingua Latina Sex. Pomp. in litera S, & litera V.

Sapinia } Liuius lib. 31. & 41.

Scaptia } Suetonius 34. Sex. Pomp. Liui. li. 8. Antiq. 376.

Stellatina } Liui. lib. 6. Antiq. 120. 150.

Sabatina } Liui. lib. 6. Sex. Pompeius.

Terentina } Ci. pro Plãcio, Liui. lib. 6 familiarium epiſto. 117. Antiq. 140. 386.

Tromentina } Sex. Pompeius, Liuius lib 6. vbi corrupte legitur promentina, Anti. 117. & in lapide, qui Caietæ eſt, in quo ita ſcriptum legitur L. ATTILIO. L. F. TROMEN.

Velina } Cicero ad Atticum 62. & in Bruto. 180. Horatius epiſt. 5. lib. 1. Perſius Anti. 19.

Volitina } Cic. pro Plancio Antiq. 75. 155. & in lapide, q Venetiis eſt in turri ſancti Vitalis, in quo ſcriptũ eſt. { Cn. Numerius Cn. F. Vol. Fronto. }

Veientina } Cic. p Plancio.

Veturia } cuius mẽtionem in authoribus fide dignis non dum inueni. Hæ ſunt 35. tribus in quas Vrbs diſptita erat, ex hoc autẽ numero quatuor tantum vrbanæ fuerunt, Palatina, Eſquilina, Collina, Subuerana, in quas, vt inquit Plin. transferri ignominiæ eſſet, dictæ a partibus Vrbis, in queis habitabant: reliquæ omnes ruſticæ, laudatiſsimæ, corũ qui rura haberent: quæ propriæ Ingenuorum erant, cum vrbanæ libertinorum eſſent, vt author eſt Aſconius 92. & L. Florus in epitome lib. 20. Aſconius autem, vbi in. 2. oratione in Verrem illud exponit. { V. Et 30. Tribus, } cur de nominibus Sabinarum plures tribus eſſe factas dixerit, mirari non ſatis poſſum, cum a Sabinis non tribus, ſed curiæ nomina acceperint, vt inquit Liuius lib. 1. & Sex. Põpeius de verborum ſignificatione lib. 3. Tribus autem vnde dictæ ſint, vel ex eodem Pompeio, vel ex aliis facile eſt cognoſcere. Vrbem autem in. 30. curias a Romulo, a Seruio autem Tullo, qui multis annis poſt Romulum regnauit, in. 4. tantum tribus diuiſam eſſe conſtat, quæ 35. numerum expleuere. Dionyſius autem Halic. lib. 2. in is. 3. partes multitudinem omnem, ac trium rurſus earum partium in denas partes vnamquamque a Romolo diuiſam eſſe ſcribit: vocatas autem partes maiores, tribus: minores, curias. M. item Varro lib. 4. de lingua latina agrũ Romanum in. 3. partes, vnde tribus appellata ſit, diuiſum fuiſſe ſcribit. ex quibus exemplis manifeſtum eſt, & tribus a curiis diuerſas fuiſſe, & a ſabinis mulieribus non tribus, quæ Romuli ætate. 3. modo fuerunt, ſed curias eſſe nominatas. Illud multo magis animaduertendum, diligenterq; conſiderandum cenſeo cur L. Florus in Epitome li. 19. duas tribus multis poſt exactos reges annis adiectas eſſe dicat, Velinam, & Eſquilinam, cum Eſquilina ex. 4. tribubus vna fuiſſet, in quas Seruius Tullus vrbẽ diuiſerat. libro etiam. 6. Liuius ita ſcribit: Tribus. 4. ex bonis ciuibus additæ, ſtellatina, Tromentina, ſabatina, Narnienſis, eaq; 35. numerum expleuere. poſt autem lib. 7. duas tribus ait additas eſſe, pontinam, & publiciam, & duas item lib. 9. Oufentinã, & Falerinam: vt videatur a ſe ipſo diſſentire, niſi, additas, & adiectas, pro auctas (vt quidem ego accipio) dictum velis. Quæ de tribubus diceremus hæc habuimus. Vbi autem ſcripſimus Antiq. librum, qui Romæ olim eſt impreſſus, cui titulus eſt Antiquæ Vrbis epigrammata, ſignificauimus. chartarum autẽ eiuſdem libri numerum ſubiecimus, vt facilius, quæ volumus, reperiri poſsint. { Ad ex Calen. Mar. } forte, ex ad Calen. Mar. i. ex Calen. Mar. quod paulo poſt oſtendit. vſus eſt hoc loquendi modo &

do & M. Varro. lib. 5. de re ruſtica, etſi libri omnes impreſsi eo loco deprauati leguntur. vbi enim eſt, extant ad. 7. Id. Feb. extant ad. 7. Id. Maii, extant ad. 3. Id. Sept. extant ad 3. Id. Nouẽ. manoſcriptum exemplar habet, ex ad 7. Id. Feb. ex ad 7. Idus Maii, ex ad 3. Id. Sex. ex ad 3. Id. Nouem. itaq; legendum eſt, ſignificat enim ex eo die q dſ, ad 8. Id. & ex eo die, qui ad 3. ſimi liq; locutione vſus eſt ad Atti. 47. nuncii nobis triſtes nec varii venerant ex ante diẽ Non. Iun. quod idem eſt ac ſi dixiſſet ex Nonis Iuniis, vt ſupra oſtendimus. illud eſt animaduertendum, quod vbi in impreſsis libris legitur, ad 4. Cal. ad 7. Id. ad 3. Non. & ſimilia, plerunq; in vetuſtioribus lib. pro ad, legitur, a. d. quæ notæ ſignificant ante diem. quod imperiti deſcriptores cum ignorarent, pro, a. d. ſcripſerunt, ad.

ſi deſignari poterit, decedat. Curio ſe cõtra eum, totum parat. quid aſſequi poßit, neſcio. illud uideo, bene ſentientem, etſi nihil effecerit. eadere non poſſe. me tractat liberaliter: & mihi ſuo munere negocium impoſuit: nam ſi mihi non dediſſet eas, quæ ad ludos ei aduectæ erant Africanæ. potuit ſuperſederi. nunc quãdo dare neceſſe eſt, uelim tibi curæ ſit, quod à te ſemper pe-

SEBA. COR. C. Sempronium Ruſ. } cuius [illegible] ſe cognouiſſe, ad Atticum ſcribit Cicero. { Quæris, qua cauſa? } Al. quæris, an cauſa? { Ludos Romanos } Epiſt. 19. lib. 6 lege Aſconium in Ver. a. { Lege, Plotia de vi. } Et ſi Q. Catullus legem de vi, armata diſſenſione ciuium, reipub. pene extremis temporibus tulit, conſtat tamen M. Plautiom Syllanum legem de iudiciis tuliſſe: vt videri poſsit, eodem tempore etiam de vi legem rogaſſe. { Subſcriptore } qui in accuſationibus erat ſecundarum, aut tertiarũ partiom: lege Diuinationem in Verrem. { Neſtorium } Al. Veſtorium. hic Ciceronis, & Attici erat perfamiliaris, habebatq; neſcio quid controuerſiæ cum Sempronio, quem viciſſe tandem videtur: cum Cicero ad Atticum ſcribat, ſe illius potentiæ inuidere. { Si quid in iniuriis ſuis eſſet, quo Neſtorius teneret } Mihi placet (vt mittam quæ ab aliis dicontur) legere, vt in vetere libro fere ſcriptum eſt: Si quid iniuribus ſuis eſſet, quod Neſtorius tenetur. { Contentio forum tenet } de M. Seruilii præuaricatione, vt ex ſequentibus cognoſcitur. { M. Seruilius } in quem eo tempore Q. { Celer orationem ſcripſit. } { Laterenſi } M. Laterenſi, qui paucis ante annis com Cn. Plancio Aedilitatẽ petiit, vt tunc ſuo anno prætor eſſet. { Pauſania nobis. Sũt qui ex veteribus etiam libris legant, pauſam a nobis quo modo ſæpe locuti ſunt veteres. { pauſa autem illa eſt quo ea pecunia perueniſſet. Cicero quadam quaſi appendiculam cauſæ iudicatæ, atq; damnatæ appellat. nam iubet lex Iulia perſequi ab iis, ad quos ea pecunia, quam is ceperit, qui damnatus ſit, peruenerit. { Neceſſarius Attici } propter pyliã ipſius Attici vxorem. { Eum poſtulauit } Seruilium { Appius minor. } nam fuit & maior eo tempore. qui Milonem accuſauit { Indicet } Al. imputet. Al. implicet { Cauſam diceret } videtur legendum, cauſa indicet. { Mittit in conſilium } Aſcon. Ver. 3. { L. item æſtimarant } Aſcon. { Vt ſol. referam } in tabulas abſolutum: vt oſtẽdunt ſequentia etſi in aliis libris aliter legitur. { Pro abſoluto } de præuaricatione { De diuinatione } lege Aſconium. { Iuraſſet } Al. vitaſſet. { Scribundo affuerunt } Al. ſcripta affuerunt. { Q. Metellus Q. F. } adoptione, ſed re vera Scipionis Aſiatici filius. { Capito } al. Anacapito. ſed ita legendum eſt. A. N. Capito: hoc eſt, Auli nepos, Capito, quod M. Marcellus Coſſ. S. C. principium V. F. verba fecit. { D. E. R. I. C. } De ea re ita cenſuerunt. { C. paulus } L. paulus ab omnibus aliis dicitur { Coſſ. deſignati. } { Ad calen. Mar. } al. ad. x. calẽ. Mar. Al. A. D. ex. 10. calen. Mar. { Dies comitiales } qui erãt poſt Qoirinalia hoc eſt 12. calen. Mar. per quos lege pupia haberi ſenatus non poterat. { S. Q. C. } ſenatuſq; conſultum. { Plebem ve referri } al. plebem vel at. omnino legendom ſit, vt eſt in probo, plebemve lato. { Opus eſſet } poſt hoc S. C. prid. calen. Octob factũ { Quibus eorum } fortaſſe videndum ſit, an ex probi notis legi oporteat. { Quod eis S. C. A. } S. C. authoritas: vt ſupra. { Scribendo affuerunt } al. ſcripta affuerunt, vt paulo ſupra. { Quã primum } al. Q. P. quæ literæ apud Frontinum ſignificãt, Quid placeret. { Iulius panſa } Vibius pauſa, ex veteribus libris, & hiſtoria legi debet. { Stipendia merita } emeriti milites. { Cãs } cauſarii milites. { Totum parat } ſimulans. nam paulo poſt transfugit ad populum, & pro Cæſare loqui cœpit. Epiſt. 6. huius libri, quæ poſt hanc poni debuit. { Ad ludos } Epi. 3. lib. a. { Superſederi } meis ludis { Dare neceſſe eſt } ludos.

BAS. EGN. IN RACEM. QVOD M. Marcellus N. F. me ad ſe vel inuitum traxit } In hac epiſtola ſunt hæ in fronte ſtatim appoſitæ notæ, D. E. R. I. C. quæ ſane (vt video) ſic omnes hactenus torſerunt, vt cum multum in illis percipiendis inſudarint, tandem velut animum deſponderent, aut inenarratas reliquere, aut (qui morbus iam late ſerpit) cum minos intelligerent, tanquam nihil caſſaſq; eraſerunt. Eſt quidem hac tempeſtate quorundam ea inſcitia dicam an inſania, vt quæ non ipſi intelligant, ſtatim immutari, ſtatim tolli iubeant, æque ac ſi Cenſores, apud quos ne oſcedo quidem tuta a multa fuerit, omnes notare, omnibus equum adimere, vel non adſcripta cã valeant. Nos, vero, quos non iſtæc prurigo, vel potius rabies (vt alia ſint) tenet, perquiſitis diligentius multorũ ſcriptis, aduertimus eas notas ex veterum frequentiore vſu ſic adſcribi ſæpe ſolitum. quæ cum id temporis notiſsimæ eſſent, nunc deſuetudine, aut obſcuriores, aut ſuperfluæ (ſi diis placet) æſtimant. Interpretantur autẽ notæ illæ ad hanc ferme rationem, D. de. E. ea. R. re. I. ita C. cenſuerunt: tametſi probus eſt author (hunc credo, cuius Gellius libellum de notis citat) pluribus maiores noſtros vſos vt. ſ. ſemper ita plebiſcitis, & ſenatuſconſultis ſingulares haſce adſcriberent literas. Q. D. E. R. F. P. D. E. R. V. I. C. i. Quod de ea re fieri placeret, de ea re vniuerſa ita cenſuerunt. vt facile in eam ſentẽtiam veniam, quod & Cælius haſce omnes appoſuerit, ſed ſequenti ſeculo a ſcriptoribus, quod bis repetitum videbatur, abraſum, amputatumq;. Quod vitium, ſed non æque tamen inſigne, & Frontini libellum de Aquæductibus, occupauit quibuſdam in locis: quos to ad hunc modum reſtituas omnes iam facillime, atque hæc Romanæ vrbi ſcribendi ratio probata eſt: illa vero Aegypto, vt animalia depingentes, quicquid vellẽt ſignificarent, &c. Cæterum & illud addimus veluti corollariũ, duas illas in eadem Cælii epiſtola notas N. & F. nonis Februariis ſignificare, quod addimus nequis hoc ita quoq; attentare auſit, vt has quoq;, quemadmodum in epiſtolis Mediolani nuper impreſsis priores, illas eraſere, ſic eradat aliquis. Niſi dixeris, Nobilis familiæ potius, quod diſplicet interpretandum.

QVOD Is in cauſa M. Tuccium accuſatorem ſuum poſt ludos Romanos reum lege Plotia de vi fecit { Lego. Quid, ais, in cauſa? Frequens enim Cælio, his interrogatoriis inductionibus vti. Nam & alioqui, quæris, an cauſa: quæris in cauſa, alibi, vt melius, ita non omnino integre legitur. { Quemadmodum tibi pro beneficio dederit, ſi quod iniuriis ſuis eſſet, quod Neſtorius teneretur } Forte vel in viis ſuis, vel in prædiis ſuis, vel, iuribus, vel Rutibus. Teneret, certe retineo, vt in aliis eſt, præter Aldinos { M. Seruilius, poſtquam inceperat, omnibus in rebus turbarat, neqoid non venderet, cuiquam relinqueret } puto melius. M. Seruilius, poſtq̃ vt cœperat, omnibus in rebus turbarat nec quod non venderet, quicq̃ reliquerat. Itaq; habere Mediolanenſes, poſtea animaduertimus. { Maximeq; nobis traditus erat inuidiæ } Lego: maximaq; nobis traditus erat inuidia: ideſt cum iam omnibus eſſet odio. Idem paulopoſt: Non dubito, quin perlatum ad te ſit, Appium a Dolabella reum factum. ſane non ea quam exiſtimaueram inuidia. { Neq; Laterenſeis prætore poſtulante Paoſania nobis patronis, quo ea pecunia perueniſſet, recipere voluit. quod pylius neceſſarius Attici noſtri } cõiunctim cum ſuperioribus ſcribenda, vt ſit ordo ſenſi: Magna illico fama ſurrexit, poſtq̃ M. Seruilius, &c. vt tamen iudicii iſtius relatio inde inchoetur, hæc quoq; magna nunc contentio forũ tenet. Nam ea verba ad Seruili iudicium, non Tuccii pertinent, cuius accuſatorem ante calumniam tuliſſe dixit. Pylium vero idcirco Attici neceſſarium, quod Atticus pyliam vxorem haberet, vt in epiſtolis Cic. ad eum ſæpe legitur. Sane hic Laterenſi repono, quod is hoc iudicio prætor eſſet: Infra Laterenſis, inquit, leges ignorans, pronunciauit &c. vel Laterenſis prætor. Paulania vero is erat, quem accuſatum de repetundis a pylio dicit. Cum enim quis repetundarum accuſaretur, non modo ipſe, ſed is etiam ad quẽ ea pecunia peruenerat, tenebatur. quod quomodo fieret, malo Ciceronis quam meis verbis oſtendere, ne meam quandam doctrinam nullo authore mihi videar fingere: Igitur in oratione pro Rabirio, qui eo nomine reus erat, quod pecunia per Gabinium compilata ad eum perueniſſet, ait: Eſt enim, iquit, hæc cauſa, quo ea pecunia peruenerit, quaſi quædam appendicula cauſæ iudicatæ atq; damnatæ, ſunt lites æſti-

BERN. RVTI.

matæ A.Gabinio,nec prædes dati,nec ex bonis eius poteſt ſeruari.lex æqua eſt. Iubet lex Iulia perſequi ab iis,ad quos ea pecunia,quam is ceperit qui damnatus ſit, peruenerit. Si eſt hoc nouum in lege Iulia,ſicuti multa ſunt ſeuerius ſcripta, quam in antiquis legibus,& ſanctius iudicata,ſane etiam conſuetodo huius generis iudiciorum noua ſit.Hoc totidem verbis trāſlatum caput eſt, quod fuit non modo in Cornelia, ſed etiam ante in lege Seruilia. Per deos immortales quid agim⁹ iudices? aut quem hunc morem nouorum iudiciorum in Rempob. inducimus? Erat enim hæc cōſuetudo nota vobis quidē omnibus:ſed,ſi vſus magiſter eſt optimus,mihi debet eſſe notiſſimus. Accuſaui de pecuniis repetundis Iudex ſedi,prætor quæſiui,defendi plurimos:nulla pars,quæ aliquam facultatem dicēdi afferre poſſet,non mea fuit ita contendo, neminem vnquam quo ea pecunia perueniſſet,cauſam dixiſſe, qui in æſtimandis litibus appellatus non eſſet. In litibus autem nemo appellabatur, niſi ex teſtium dictis,aut tabulis priuatorum,aut rationibus ciuitatum. Itaq; in inferendis litibus adeſſe ſolebant,qui aliquid de ſe verebantur:& cum erant appellati,ſi videbatur, ſtatim contradicere ſolebant.ſin eius temporis recentem inuidiam pertimuerant,reſpondebant poſtea quod cum feciſſent,permulti ſæpe vicerunt.Hæc Cicero.Igitur aut repetundarum reus Pauſania noluerat,quo ea pecunia perueniſſet,prædes dare , aut prætor eus recipere,quo quaſi præiudicio Seruilius prædamnatus exiſtimabatur. { Nonc quomodo dare neceſſe eſt } Quādo,in aliis melius cætera ad hanc epiſtolam pertinentia,ſubditumque ſenatuſconſultum,quod temere in aliam epiſt.diuulſum eſt , in Decuriam contulimus. { Quod M.Marcellus ;Conſul N.F. de prouinciis conſ. } Vir doctiſsimus,& multæ lectionis,Egnatius Venetus quibuſdam huius epiſt.notis,quæ ſtatim ſubiiciuntur, locem dedit.has vero duas ita eſt interpretatus. Nonis Februarius.Nos vero,& quo huius clauſulæ ſtructuram imperfectam videbamus,ſi ſic legeretur,& quia ſenatuſconſultorum veterū Romanorum,quale hoc eſt cum ſuperiori epiſt.miſſum a Cæl. ad Cicero.aliam fuiſſe formulam lectione priſcorum authorū didicimus,confeſtim adducti ſumus in eam ſententiam,vt corrupta nota prior videretur:atq; pro N,reponendam conſonantem V ,quæ, Verba ſignificet.Cui conſequens fuit, vt poſterioris alium ſenſum diceremus:videlicet, Fecit.vt ſit totum , Verba fecit.Neq; enim aliter Cic.locutus eſt Philipp.x.Quod panſa conſul verba fecit de literis,quæ a Q.Cepione Bruto proconſo allatæ,& huic ordini recitatæ ſunt,de ea re ita cenſeo: Itē octaua. Qđ L·opimius conſul verba fecit de Rep de ea re ita cenſoerunt, vti Opimius conſul Rempu.defenderet. Senatus hæc verbis:Opimius armis. Item tertia.Quod Trib.pl.verba fecerunt, vt ſenatus Calen.Ian.tuto haberi,ſententiæq; de ſumma Reip. libere dici poſsint,de ea re ita cenſeo. Sed & Vlpianus Iuriſcō. vbi de Velleianu ſenatuſcon.agit,in Iuſtinianis pandectis: Cuius,inqoit,ſenatuſc.verba hæc ſunt, Quod M.Syllanus,& Velleius tutor conſoles verba feceront de obligationibus fœminarū quæ pro aliis reæ fiunt,quid de ea re fieri oporteret de ea re ita conſuluerunt. Tranquillus quoq; de Claris Rhetoribus:Fannio (inquit)Scrabone,& M.Meſſala cōſulibus,M.Pomponius prætor ſenatum conſuluit,quod verba facta ſunt de philoſophis,& Rhetoribus,ſenatores conſulti de ea re ita cenſuerunt,vt Marcus Pomponius prætor animaduerteret,curaretq;, vt ſi ei e Repub.fideq; ſua videretur,vti Romæ ne eſſent , poſsit fortaſsis, & aliis teſtibus comprobari ſententia ſed hæc abunde ſatis viſa ſunt.Acceſsit vero coniuncturæ huic noſtræ,iampridem initæ, exemplaris quoq; cuiuſdam manuſcripti fides non illius quidē in pleriſq; valde integri,ſed cuius tamen ſcriptionem extrema pagella cuidam tribueret lodi magiſtro,alia autem ante eā erat quæ Franciſcum Petrar.præferebat authorem. Vt illud verum ſiat quod Politiano placuiſſe video,de ſonte ac capite, vnde hi q̄ extant Ciceroniani codices effluxerint,& deriuati ſint . Erat igitur in eo exemplari V,litera,non N,vt iam dubii nihil ſuperſit candido lectori,cuius quidem officium præſtitiſſe non videtur hac parte Egnatius(pace eius dixerim.)profecto enim quemadmodum in codicibus Mediolanenſibus duas haſce literas merito expunctas reprehendit:ita par erat , vt ſe quoq; illas poſteriores notas eorundem codicum beneficio intellexiſſe,non diſſimularet. Id ſatis mirari nequeo obſeruationem hanc a probo Petroq; Diacono in notis prætermiſſam,haſceq; duas literas non alia,quam vſus fructus,vel Viuens fecit.ſignificatione donatas: cum eſſent in ſenatuſcon.frequentiſsime: Sed(vt eſt apud elegantiſsimum poetam)nimirum idem omnes fallimur neq; eſt quiſquam , quem nō in aliqua re videre ſuſſenſi poſsis . Nos præter hæc addemus ex eadē epiſto. quædam non omnino ſpernenda. { Neq; quid prius (inquit)ex Calen.Mar. ad ſenatum referrent,neq; quid cōiunctum } Lego vtrobiq; , Ne ve quid ex forma antiquarum legum,ſenatuſq; conſultorū. quæ lectio in ſcriptis quibuſdam extat exemplaribus . { Sane tunc(inquit)vterq; conſul faceret } in aliis aliter nuſquam recte.Ego ſola coniectura ductus,legendum ita contenderim, ſenatuſq; conſultum facerent { Quod hi(inquit)nō tuliſſent, vti que quicunq; deinceps eſſent.ad populum plebemve ne fer. } ſcribo,non vtiq;,ſed Vti quicunq; deinceps,& reliqua,vt ante. Subiiciemus nunc notas treis,inq; eas ſententiam noſtram non celabimus. { S.A.D. } Corruptas notas arbitramur,vel illam tertiam ex abundanti additam.prima aūt ſenatorum ſignificare poterit: Altera, authoritates. vt ſit, ſenatorum authoritates : vel, ſenatores authores:vel, ſcripti authores:vel ſcriptæ authoritates. Tertiam illam plane ignoramus. Cælii certe nō ſunt verba hæc,ſed exemplum eſt ſenatuſcon.hactenus recitati , inde.ſ. Quod M.Marcellus.Quod vbi ſcriptum totum eſt,qui eius authores fuerint,ſubiicit.qood.ſ.initio promiſerat. Senatuſconſultum, inquit,quod tibi miſi , ſactum eſt , authoritateſq; perſcriptæ.ſtatim autē poſt verba hæc, exiguo interpoſito ſpatio quaſi tituli vice S.C.ſcribendum fuerit, vt ſignificaretur. ſenatoſcōſultum ſubiici quod mitteretur. vel,ſi hoc placet, addatur eo loco duabus his notis,& tertia A.vt authores oſtendat.Cætera vero quæ ſequontur, pridie Calen.Octo. & reliqua,male ibi poſita ſunt.cum poſt ſenatuſcon. verba ſopponenda fuerint , quod & ſactum eſt,vt iam temere repetita videantur:ſicut & id quoque,quod quaſi Cælii duæ epiſt.ſeparatæ ſunt.ſiue igitur hæc , ſiue illorum ſenatorum nomina retinere libet(nam & prioris illius ſenatuſcon. authoritates ante ipſius ſenatuſcon. verba ſcriptæ ſunt:vt hæ quoq; reſidere hoc loco perbelle poſsint,poſterioribus.(illis abolitis)altera delenda cenſemus, in quibus tantum alterutris haod modice peccatum eſt. Atq;, vt alia nūc præteream quod ſcribitur { L.Atteius Lucii filius Ancapito } cum Ancapitones nuſquam legerimus , Capitones ſæpe, potuit ita notis eſſe ſcriptum in hanc ſententiam:L.Atteius,L.filius, Attei nepos,Capito.ſane, quod relatis authoritatibus alterutrios ſenatuſcon. ſubiicitur, alterum ſenatuſcon.eſt cuius initium. Qđ M.Marcellus vt de prouinciis.in quo pro ut, ſcribimus (vt ſupra quoq;)Verba fecit.erant enim notæ duæ, V.F. quod cum non intelligerent,nec Vſ.ſcribi poſſe viderent,Vt,ſcriptum eſt. { Senatuſq; conſulto,inquit,fieri poſſe } Vera lectio,ni fallor, ſenatuſq; conſultum fieri poſsit. Item illud. { P.Ro. } ſcribetur integre,prætorum. Id quoq; non recte. { Nam ſi mihi nō dediſſet eas quæ ad ludos ei aduectæ erant Africanæ, potuit ſuperſedere } Lego igitur,potui ſuperſedere, vel:potuit ſupſederi.ex ſenſu.ſ.a datis muneribus.id enim eſt quod ſupra dixit, Et mihi ſoo munere negocium impoſuit. Aliaq; item epiſtola, Turpe tibi erit,patiſchum Curioni decem pantheras miſiſſe, te nō multis partibus pluris quas ipſas Curio mihi, & alias Africanas decem donauit,ne putes illum, & reliqua . Ita factum iam noſtra(puto)erit opera,vt epiſtola hæc quam antehac non ſecus multi vitarant,quam nautæ(vt ille inquit)infames ſcopulos Acroceraunia,commode omnibus legi poſsit:nec legi ſolū, ſed etiam exactiſsime intelligi. Quod autem ſupra in ſenatuſc. eſt:authoritateſq; perſcriptæ:nominaq; authorum ſenatuſcō. relata:ſignificat idipſum Cic.lib.de Orat. 3.fieri conſueſſe:cum de L.Craſſo loqueretur:permulta(inquit)cum vehemētiſsima contentione animi:ingenii,virium:ab eo dicta eſſe cōſtabat, ſententiamq; eam:quam ſenatus frequens ſecutus eſt:ornatiſsimis & grauiſsimis verbis:vt populo Romano ſatisfieret:nonquam ſenatus conſilium Reipub.neq; fidem defuiſſe:ab eo dictam: & eundem(id quod in authoritatibus praſcriptis extat) ſcribendo

tij, ut aliquid iſtinc beſtiarum habeamus : Sitianamq; ſyngrapham tibi commendo libertum Philonem iſtuc miſi, & Diogenem Græcum:quibus mandata, & literas ad te dedi . eos tibi , & rem, de qua miſi , uelim curæ habeas : nam quām uehementer ad me pertineat , in ijs , quas tibi illi reddent , literis deſcripſi. Vale.

do affuiſſe. Quod tantum abeſt vt Leoniceus ille interpres aſſequatur, vt neſcio quid ex Liuio nugetur ineptiſsime, dum nihil neſcire pu [redacted]

nis, videlicet Cæſarem, vocantur in eandem conditionem, in quam cæteræ prouinciæ, & ita ſi Gallis non detur ſucceſſor, nec aliis dabitur. Hoc non eſt mihi dubiũ, quo. i. quo circa, aut quanto magis ſcripſi tibi vt parares te ad hunc euentum. Ego ſcripſi tibi ſere omnibus literis de pantheris. ſ. capiendis, & mittendis ad ædilitatis pompam exhibendam. Turpe erit tibi Patiſchum: .i. minus potentem amicum, miſiſſe Curioni decem panthe ras, te non ſup. miſiſſe, aut mittere plores. ſ. quam decẽ, mul tis partibus i. e multis locis ꝓuinciæ tuæ. Quas ipſas. ſ. decẽ pantheras, Curio donauit mihi, & alias decem Africanas. Ne putes illum. ſ. Curionem, ſcire dare tantum prædia ruſtica, quæ videtur Curio in detrimentum ſuum dediſſe, vnde tacite ridet eum. Tu, ſi modo tenueris memoria, accerſieris: ideſt aduocaris, &. i. etiam, Cybiratas. ſ. venatores ex Cybira vrbe Aſiæ. aut vt Huber. vult, accerſieris. i. adduci feceris, &: .i. Cybaratas. ſ. pantheras, iuxta Cybira captas itemq; miſeris literas in Pamphyliam, quæ non procul a Cilitia eſt. Nam aiunt. ſ. qui illinc veniunt, plures capi ibi, tu efficies quod voles. Ego laboro. i. curo hoc nũc vehementius, qđ puto omnia paranda mihi ſeorſum a collega. i. coædili. Amabo te, blandientis vox, impera tibi, cura: .i. vt cures hoc, tu ſoles libẽter nihil curare, vt ego maiorem partem, ſup. curare ſolro, & non totum negocium, aut vt ego nihil curare ſoleo maiorẽ partem. Nulla cura tua eſt in hoc negocio. ſ. mittendi pãtheras, niſi loquendi. i. mandandi. Nam ſimulatq;. i. ſtatim poſt, quam captæ erunt, habes eos q alant, & deportent eas, quos miſi ad Syngrapham Sitianã .i. ex pecunia ex illius obligatione recipienda impenſas faciant. Puto etiam ſi nullã ſpem ſ. in ſyngrapha haberem ſup. te pecuniam expenſurum, aut quid ſimile more ſuo inuoluit deinde obſcurius addit, vt in tecto vitii ſup. nihil eſt. cætera probabuntur mihi. i. mihi placebunt. Mar. &c. Aggreditur ſecundam partem epiſt. dicẽs. Commendo tibi M. Fetidium equitem Romanum, filiũ amici mei, adoleſcentem bonum, & ſtrenuum, qui venit iſtuc. i. ad te ad negocium ſuom. ſ. curandum. Et rogo te, vt habeas eũ in numero tuorum vult agros. ſ. ſuos, quos ciuitates. ſ. Ciliciæ habent fructuarios. i. fructum pendere obligatos, eſſe immunes .i. liberos, ab ea penſione tuo beneficio. i. per beneficium tuum: quod eſt tibi facile, & honeſtum factu. i. vt fiat: videtur tamẽ hic accipi, vt facias. To ſup. ſi id feceris, obligaris pro obligaueris tibi viros. ſ. patrem & filiũ gratos, & bonos. Nolo te putare Fanonium, aot, vt alii legunt Fauolum, eſſe præteritum. i. neglectum a calomniariis. i. aut ad columnas ſcribentibus, aut opus columnarum curantibus. optimus quiſq; non fecit eum. ſ. obnoxium aut tanti. Pompeius tous, aperte ſup. pronunciauit Cæſarem, & ideſt ſimul, tenere prouinciam cum exercitu, & conſulatum, ipſe tamen dixit hanc ſententiam, videlicet nullum ſenatuſcon-

ASC. SIc tu inquis &c. Hac epiſto. etiam ſubobſcura docet Cæl. quid Romæ agebatur, inſtat de pantheris captandis, & commendat Cic. M. Fetidium. Ordo eſt. Tu inquis. ſ. in epiſtola, quæ non extat. To ò Cæli tractaſti Hirrum ſic: id eſt ſuperaſti eum cum explosione. immo ſup. id dicas, aut mireris, ſi ſcias quam. i. quantum facile ſup. tractaoerim ſic Hirrum, quãq;. i. & quantum fuerit nequidem. i. non ſaltem minime contentionis. i. laboris ac difficultatis. pudeat te illum ſ. Hirrum auſum eſſe vnq̃ incedere. ſ. pompoſe, tanq̃ competitorem tuum hoc eſt, q eũ non ſic viciſti, vt non auſus ſit ſe amplius tecum conſerre. Vero. i. ſed Hirrus ſup. facit nobis riſus. i ꝓbet materiam riſus poſt repulſam, lodit. i. ad ludũ nobis faciendum agit bonum ciuem. i. Reip. fauentem, & dicit ſententias contra Cæſarem &corripit expectationem. i. dilationem executionis ſententiarum contra Cæſarem latarum obiurgatus, deponentaliter ponit, cum etiã actiuæ dicatur obiurgo, prorſus. i. in omnem parte, Curionem, nõ mediocriter. i. vehementer, quod ſ. lentius in Cæſarem agat. Nã in ſuperiori epiſto. dictum eſt. Curioſe contra eum, videlicet Cæſarem, totum, parat, ſed mã idem poſtea corruptus pecunia Cæſaris, totus a Cæſare ſtetit. Vnde Lucan. Venalis Curio linguæ. Hirrus ſup. mutauit ſe. i. mores ſuos, hac repulſa. ſ. in ædilitatis petitione accepta. Præterea ipſe, qui nunq̃ apparuerit in foro, non verſatus multũ in iudiciis, agit cãm liberaliter. q. d. ſine exactione magnæ pecuniæ, quia ſi eam exigeret, nullam cauſam agendã haberet, ſed raro agit poſt meridiem, aut quia ventris cã agit, & ita pranſus nihil facit, aut quia potius agere nihil poteſt, aut quia hora nona claudebatur forum, vnde meretrix tunc proſtare promiſſa, Nonaria dicta eſt. Quod ſcripſeram tibi actum iri. i. quod agatur de ꝓuinciis, Id. Sex. aut ſextilibus. I. Auguſti menſis, iudicium Marcelli conſulis deſignati reiectum in calen. Febr. eiuſdem menſis, interpellat. i. impedit, ne quidem. i. vt non ſaltem potuerit efficere frequentiam. ſ. ſenatus. Ego dedi. i. miſi, tibi has literas ad. 4. Non. Sept. cum ne qoidem. i. non ſaltem, quicq̃ eſſet profligatũ: .i. confectum ad eam diem. i. vſq; ad. 4. Non. ſeptemb. vt. i. quantum video, hæc caoſa transferretur integra. i. intacta in ꝓximũ annum, & quantum dioino. i. futurum autumo, ſup. aliquis locum tuum tenturus, erit relinquendus tibi qui obtineat prouinciam. i. regat eam, donec ſucceſſor mittatur, nam ſucceſsio non expeditur. i. non fit mature, quando. i. quoniam Galliæ, quæ habent interceſſorem. i. oppoſitorem, & impeditorem ſucceſsio-

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Et nunciatoria, & petitoria, & commendatoria hæc epiſtola eſt. narrat enim quæ Romæ agantur, & pantheras admodum ſolicite petit, & Marcum Fetidium equitem Romanum ei commendat.

M. CAELIVS M. CICERONI S. D. 9

*Sic tu inquis, Hirrum tractaſti? immo ſi ſcias quàm facile q̃ ne contentionis quidem minimæ fuerit: pudeat te, auſum illum unquam eſſe incedere tanq̃ tuum competitorem. poſt repulſam uero riſus facit: ciuem bonum ludit, & contra Cæſarem ſententias dicit: expectationem corripit: Curionem prorſus non mediocriter obiurgatus. hac repulſa ſe mutauit. præter ea qui nunquam in foro apparuerit, non multum in iudicijs uerſatus ſit, agit cauſam liberaliter, ſed raro poſt meridiem. De prouincijs quod tibi ſcripſeram Idib. Sex. actum iri, interpellat iudicium Marcelli Coſ. des in Calen. reiecta cauſa eſt. ne frequentiam quidẽ efficere potuerant. has literas ad IIII. No. Sept. dedi, cum ad eam diem ne * profligatum quidem quicquã eſſet. ut uideo, cauſa hæc integra in proximum annum trãsferretur: &, quantum diuino, relinquendus tibi erit, qui prouinciã obtineat: nam non expedietur ſucceßio, quando Galliæ, quæ habent interceſſorem, in eandem conditionem, q̃ cæteræ prouinciæ, uocantur. hoc mihi non eſt dubium: quo tibi magis ſcripſi, ut ad hunc euentum te parares. Ferè literis omnibus tibi de pãtheris ſcripſi turpe tibi erit, Patiſchum Curioni decem miſiſſe, te non multis partibus plureis. quas ipſas Curio mihi, & alias Africanas decem donauit, ne putes illum tantum prædia ruſtica dare ſcire. tu ſi modo memoria tenueris. & Cybiratas accerſieris, itemq; in Pamphyliam literas miſeris (nam ibi plureis capi aiunt) quod uoles, efficies, uehementius laboro nunc, q̃ ſeorſum à collega puto mibi omnia paranda. Amabo te, impera tibi. hoc cura ſoles libenter, ut ego, maiorem partem nihil curare: in hoc negocio nulla tua, niſi loquendi cura eſt, hoc eſt imperandi, & mandandi. nam ſimul atq; erunt captæ, qui alant eas, & deportent, habes eos, quos ad Sitianam ſyngrapham miſi. puto etiam, ſi ullam ſpem mibi literis oſtenderis, me iſto miſſurum alios. M. Fetidium, equitem Romanum, amici mei filium, bonum, & ſtrenuum adoleſcentem, qui ad ſuum negocium iſtuc uenit: tibi commendo: & te rogo, ut eum in tuorum numero habeas agros, quos fructuarios habent * ciuitates, uult tuo beneficio, quod tibi facile, & honeſtum factu eſt, immu*

* al. ꝓmulgatum.

* al. Cybirate.

ſultum faciendum hoc tempore. Scipio ſup. tulit, hanc. ſ. ſententiam, vt referretur. i. conſularetur Calend. Mart. de prouinciis Gallicis, neu. i. neve, quid referretur coniunctim. ſ. de aliis prouinciis, hoc eſt quamuis in Galliam non mitteretur ſucceſſor, non ideo in alias prouincias oon eſſe mittendum. Hæc ſentētia. ſ. Scipionis contriſtauit Balbum Cornelium, & ſcio cum cōqueſtum eſſe cum Scipione. ſ. eius ſentētiæ authore. Callidius fuit diſertiſſimus. i. facundiſſimos in defenſione ſua. i. in ſe defendēdo, & fuit ſatis frigidus. i. negligens in accuſatione. ſ. aduerſarii ſui. Omnia autem obſcure dicit, quia de rebus Cice. facile notis loquitur.

VICT. AGIT Cauſam libera. } Vetuſti codices. { Liberalis } pro liberaliter. Si igitur liberalis, accuſandi caiu itelligas, cauſas, legere oportebit. vt numeros copules, vel contra facere non eſt aotem contemnenda hæc lectio, quæ eſſent cauſæ liberales notiſſimum eſt. Cicer. etiam pro Flacco, atq; huic eidem nuper tres equites Rom. honeſti, & graues cum in cauſa liberali eum qui aſſerebatur cognatum ſoum eſſe diceret, non crediderunt. { Agros q. fructuarios habent ci. } in vetuſtis codicibus legitur. { Habet } quod ſuſpicionē mihi auget: nam de mendo ob alias et caoſas valde timeo. Quidam legunt. { Cybirate } quod diligentius conſiderandū eſt. Eſt autem in 6. ad Atti. locus huic valde ſimilis, & affinis, de quo non minus male exiſtimo. Nā Cæl. libertum ad me miſit, & literas accurare ſcriptas, & de pantheris: ſed a ciuitatibus reſcripſi: &c. Videtur. n. & illic nonnihil ineſſe mendi. tota res accuratius animaduertenda: nihil adhuc certi habeo quod aſſeram.

al. Et.

EX PO. EIVSD. CVRIONEM prorſus non mediocriter obiurgatus hac rep. ſe mu. } Qua re non aſſentior illis, qui voce hac. { Obiurgatus } offenſi, cenſent aliter legendum eſſe: nulla. n. illius lectionis in antiq. cod. veſtigia inueni.

PAVL. MANV. CVRIONEM prorſus non mediocriter obiur. hac rep. ſe mo. } Obiurgatus, videtur hic eſſe verbum deponens quod alibi non memini me legiſſe. itaq; libentius ita legerim, Curionem prorſus non mediocriter obiurgat. ſ. hac repulſa ſe mutauit. vt vna literas. eſſe ſ. ſignificetur. { Soles libenter, vt ego, maiorem partem ni. cu. } Locus ita interpungendus, & eſt antiqua locutio, qua etiam vſus eſt 1 24. epiſt. ad Pætom, lib. 9. decimaquinta. Intellexi tamen (inquit) idem, quod his intelligo literis, non exiſtimaſſe te mihi licere, res has non omnino quidem, ſed magnam partem relinquere, & alibi ſæpius. Cæſar autem initio lib. 4 de bello Gallico, Magnam partem lacte, atq; pecore viuont, & Lucr. lib. 3. pagina 40. hæc vulnera vitæ. Non minimā partem mortis formidine aluntur. { Agros, quos fructuarios habent ci. } Ita legitur in duobus libris manuſcriptis Ioan. Scalæ: alii, vetuſti in codicibus non, habent, ſed, habet, ſe legiſſe dixerunt.

SEBA. CORR. CVRIONEM } Alii legunt, a Curione: alii Curionis. { Cauſam libera. } Al. cauſas liberalcis. { Tibi ſcrip. } Epiſto. 4. huius libri { Marcelli. Coſs. dies } cum L. Paulo. { Profligarum } Germani libri habent promulgatū. { Al. Collega } M. Octauio. { Ciuitates } Alii legunt Cybiratæ. { Calumniaris }

neis eſſe, gratos, & bonos uiros tibi obligaris. Nolo te putare Fauonium à columnarijs præteritum eſſe optimus quiſq; cum non fecit. Pompeius tuus aperte Cæſarem uetat prouinciam tenere cum exercitu, & Conſulem eſſe. tamen hanc ſententiā dixit, nullum hoc tempore S.C. faciendum: Scipio hanc, ut Cal. Mar. de prouincijs Gallijs, neu quid coniunctim, referretur. Cōtriſtauit hæc ſententia Balbum Cornelium: & ſcio eum cōqueſtum eſſe cum Scipione. Callidius in defenſione ſua fuit diſertiſſimus, in accuſatione ſatis frigidus. Vale.

GIBER. LONG. LEMMA.

Exponit Cic. quis rumor in vrbe ſit de Parthorum copijs, & vt certiorem eius rei faciat petit, Deinde quid deliberauerit ſenatus in ea re, docet, Poſtremo operam ſuam Cice. de ſuccedendo ei pollicetur.

M. CAELIVS M. CICERONI S. D. 10

*SAnè quàm literis C. Caßij, & Deiotari ſumus commoti. nā Caßius, cis Eufratrem copias Parthorum eſſe ſcripſit: Deiotarus, profectas per Cōmagenem in prouinciam noſtrā. ego quidem præcipuū metum, quod ad te attinebat, habui, qui ſcirem quam paratus ab exercitu eſſes, ne quod hic tumultus dignitati tuæ periculum afferret. nam de uita, ſi paratior ab exercitu eſſes, timuiſſem. nunc hæc exiguitas copiarum, receſſum, non dimicationem mihi tuam præſagiebat. hoc quomodo acciperent homines, q̄ probabilis neceßitas futura eſſet, uereor ēt nunc, neq; prius deſinam formidare, q̄ tetigiſſe te Italiam audiero. ſed de Parthorum tranſitu nuncij uarios ſermones excitarunt: alius enim Pompeium mittendum, alius ab urbe non remouendum, alius Cæſarem cum ſuo exercitu, alius Conſules nemo tamen ex S.C. priuatos. Conſules autem, quia uerentur ne illud S.C. fiat, ut paludati exeant, * aut contumelioſe præter eos ad alium res transferatur, omnino ſenatum haberi nolunt, uſque eo, ut parum diligentes in Repub. uideantur. ſed honeſte,*

BER RV. De hoc loco in Quæſtura diximus. { Callidios } Epiſt. 4. huius libri. { Frigidus } more ſuo. lege librum de claris Orator. AGIT Cauſam lib. } in aliis varie. ego ita puto: Agit cauſas liberales. i. ad liberalitatem pertinentes [illegible]. ſ. qui ſe in libertatem vindicarant, cauſam defendit. { De prouinciis, quod tibi ſcripſeram Idib. Sex. actum iri, interpellat, iudicium Marcelli conſulis deſignati in calen. reiectum, ne frequentiam quidē efficere po. } diuulſa oratio. vide num ita rectius: De prouinciis tibi ſcripſeram Id. Sex. actum iri, interpellat iodicium Marcelli conſulis deſignati in Calen. reiectum, ne frequentiā quidem efficere potoerat. Nā Mediolanēſis omnino clarius, ita, in Calen. reiecta eſt cauſa: & reliqua vt ſit cauſa. ſ. prouinciarum interrupta iudicio Marcelli. { Ne profligarum quidē quicq̄ eſſet } Alii habent, profligatum. non improbo. Cicero in oratiōe de prouinciis cōſularibus: A quo pſligata ſunt confici velle. Itē ſupra. { Quā ve contentionis quidem mini næ fuerit } quam ne, melius. (Et Cybiratas accerſieris) non pantheras, vt interpres: ſed homines, qui pantheras capiant. { Pompeius tuus aperte Cæſarem, & prouinciam tenere cum exercitu, & conſul ipſe tamen hanc ſententiam dixit } Quid ſi legas, Pomp. tuus aperte, Cæſar, & prouinciam tenere cum exercitu, & cōſul quaſi id admiretur Pompeius. Inde: ipſe tamen hanc ſententiā dixit, vt aliquid domi atque in foro, aliud in ſenatu, & rogatus dixerit. Nam alioqui egregius ſimulator ſemper eſt habitus Pomp. Cæl. ſupra de Pōpeio: Tu ſi Pomp. vt volebas, offendiſti, qui tibi vſus ſit, & quam orationem habuerit tecum, quamq; oſtenderit volūtatem (ſolet enim aliud ſentire, & loqui: neq; tantum valere ingenio, vt non appareat, quid cupiat) fac mihi perſcribas Et Cic. ad Atti. pluribus locis. Sane Subdubito, recte ne ſuperiori epiſt. commendatio Feridiana, adnexaq; ei, coniuncta ſint.

COLONARIOS In epi. Cælii humiliores intelligimus homines, forteq; ruſticanas tribus. Nolo te putare, inquit, Fauonium a Colonariis præteritum, optimus quiſq; nihil eum fecit. Sic enim vt legendum. In epiſt. ad Attic. colonariom eſſe arbitror vectigal, quod pro re penderetor ruſtica. De aquæ ductu, inquit, probe feciſti. Colonarium vide ne vllum debeamus quā quam eam illic commutatam eſſe legendum.

ASC. SAne quam &c. Scribit Cælius ſe commotum eſſe vehemēter ob nunciom, quem acceperat de Parthis, qui ferebantur tranſiſſe Eufratrem idq; cauſa Cice. quem ſciebat non habere exercitum idoneum ad tantum hoſtem repellendū. Deinde exponit, qui ſermones eſſent in vrbe ſuper huiuſmodi terrore. Rogatq; Cice. vt ad ſe ſcribat diligenter, quomodo ſeſe res habebat, polliceturq; ſe curaturum, vt ipſi ſuccedatur. Ordo eſt. Nos ſumus ſane quam. i. valde, commoti, literis C. Caſſii, & Deiotari. ſ. regis Armeniæ. Nam Caſſius ſcripſit copias: ideſt exercitus copioſos Parthorum, eſſe cis Eufratrem. i. trāſiſſe Eufratrem Romanam prouinciam verſus. Deiotarus ſup. ſcripſit profectas. ſ. copias Parthorum, in prouinciam noſtram. ſ. Romanam per Commagenam. ſ. partem illam Syriæ, ego quidem habui præcipuum metū, quod. i. quantū attinebat ad te. i. aſpectaret

*ſiue negligentia, ſiue inertia eſt, ſiue ille, quem propoſui, metus, latet ſub hac temperantiæ exiſtimatione, nolle prouinciam. à te literæ non uenerunt: & niſi Deiotari ſubſecutæ eſſent, in eã opinionem Caßius uenerat, quæ diripuiſſet ipſe, ut uiderentur ab hoſte uaſtata, finxiſſe bellum, & Arabas in prouinciam im miſiſſe, eosq́; Parthos eſſe, ſenatui renunciaſſe. quare tibi ſuadeo, quicunq; eſt iſtic ſtatus rerum, diligenter, & caute perſcribas: ne aut uelificatus alicui daris, aut aliquid, quod referret ſcire, reticuiſſe. Nunc exitus eſt anni: nam ego has literas ad xiiij. Cal. Decemb. ſcripſi planè nihil uideo ante Calen. Ian. agi poſſe noſti Marcellum, quam tardus & parum efficax ſit, itẽq; Seruiũ, q̃ cunctator. cuiuſmodi putas hoc eſſe? aut qui id, quod nolint, conficere poſſe, qui, quæ cupiunt, tamen ita frigide agũt ut nolle exiſtimentur! nouis magiſtratibus autem ſi Parthicum bellum erit, hæc cauſa primos menſeis occupabit. ſin autẽ, aut non erit iſtic bellum, aut tantum erit, ut uos, aut ſucceſſores par uis additis copijs ſuſtinere poßint: Curionem uideo ſe dupliciter iactaturum: primum, ut aliquid Cæſari adimat: inde, ut aliquid Pompeio tribuat, quod uis, quamlibet tenue munuſculum: Paulus porrò non humane de prouincia loquitur. huius cupiditati occurſurus eſt Furnius noſter: plureis ſuſpicari non poſſũ. hæc noui alia, quæ poſſunt accidere, non cerno. multa tempus afferre, & præparata multa ſcio. ſed intra fines hos quæcunq; acciderint, uertentur. illud addo, actiones C. Curionis de agro Campano, de quo negant Cæſarem laborare, ſed Pomp. ualde * uelle ne uacuus aduenienti Cæſari pateat. Quod ad tuum deceſſũ attinet, illud tibi non poßum polliceri, me curaturum, ut tibi ſuccedatur: illud certe præſtabo, ne quid amplius prorogetur. tui cõſilij eſt, ſi tempus, ſi ſenatus coget, ſi honeſte à nobis recuſari nõ poterit, uelis ne perſeuerare. mei officij eſt meminiſſe, qua obteſtatione decedens mihi, ne paterer fieri, mandaris.* Vale.

ſtaret ad periculum tuum, qui ſcirem, quam.i.quãtum, hoc eſt quantum parum paratus eſſes ab exercitu.i.quantum ab exercitu auxiliũ ſperares, ne hic tumultus afferret dignitati tuæ, qd' .i.aliquod periculum.ſ.aut vitæ, aut famæ. Nã ſi eſſes paratior ab exercitu.i ſi haberes exercitum ſatis iſtructum, & copioſum timuiſſem de vita.ſ.tua, quia ſciebam te pugnam non detracta turum. Nunc exigui.co. præſagiebat.i.quodam præſagio futurum denunciabat, receſſum ſ.tuum, non dimicationẽ tuã. Vereor etiam nũc quomodo omines acciperent.i. interpretarentur hæc.ſ.te, ob paucitatem copiarum receſsiſſe, ſi forte receſſeris, & quam.i quantũ probabilis neceſsitas.ſ. recedẽdi futura eſſet. Neq; deſinã formidare priusq̃ audiero te tetigiſſe Italiam. Sed nuncii excitarunt ſermones varios, & ita minus conſtantes, de tranſitu Parthorum. Enim: pro quia. alius: ſup. cenſet, aut dicit, Pompeium mittendũ.ſ.contra Parthos, alius ſup. cenſet Pompe. non remouendum ab vrbe alius ſup. cenſet Cæſarem ſup. mittendum, cum ſuo exercitu ſ.quem habet in prouincia. Alius, ſup. cenſet conſules mittendos, nemo tñ ex ſenatuſc. cenſet, ſup. priuatos.i. non fungentes magiſtratu ſup. mittendos, Conſules autem nolunt omnino ſenatum haberi.i.cõſultationem de ea re fieri, quia verentur ne illud S.C.i.decretum ſenatus fiat.ſ. vt conſules exeant in bellum paludati: ideſt veſte imperiali, vt ad publicos hoſtes proficiſcentes inſigniti, & vel aut verentur, ne res transferatur ad alium.ſ.imperatorem præter eos, contumelioſe.i.quod in contumeliã eorum cederet, ſi ſenatus plus ſpei in alio reponeret, vſq; eo .i.in tantum, ſup. nolunt ſenatum haberi, vt videantur parum diligentes in Rep. ſed ſiue negligentia eſt, ſiue inertia, ſiue ille metus quem propoſui.i.modo dixi ſup. ea, aut is latet.i.occultatur honeſte, ſub hac exiſtimatione.i.opinione temperãtiæ nolle.i.quod ipſi nollent obire, aut eripere tibi prouinciam. Literæ non venerunt.i.non ſunt miſſæ ad ſenatum a te, & niſi literæ, ſup. Deiotari.ſ.regis eſſent ſubſecutæ.ſ.literas Caſsii, Caſsius venerat.i.veniſſent in eam opinionem, finxiſſe.i.quod finxiſſet bellum, vt ea quæ ipſe rapuiſſet, viderentur vaſtata ab hoſte, & immiſiſſe Arabas in prouinciam, Cice. autem confirmauit Arabas fuiſſe in habitu Parthico: & renunciaſſe.i.ſignificaſſe ſenatui eos eſſe Parthos. Quare ego ſuadeo tibi, quicunq; iſte ſtatus rerum eſt, ſup. vt perſcribas diligenter, & caute, ne videaris alicui, aut velificatus.i.velo tectus detuliſſe, ſicut apud Iuuena. Velificatus Athos. per velum aũt tentorium intelligo. Hube. nauigaſſe exponit, aut reticuiſſe aliquid, quod referret.i.expediret ſcire. Exitus anni.ſ.tui in prouincia, eſt.i.appropinquat nunc. Nam ego ſcripſi has literas ad 14. cal. Decemb. & plane.i.omnino nihil video poſſe agi ante cal. Ian.i. quibus eſt noui anni principium. Tu noſti Marcellum, quam.i.quantum tardus ſit, & quam parũ efficax.ſ.ad procurandum tibi ſucceſſorem, itemq;.i.& ſimiliter, noſti, quam.i.quantum: Seruius.ſ.Sulpitius ſit cunctator.i. immorator. Cuiuſmodi putat hos eſſe, aut qui.i.quomodo, putas eos, ſup. poſſe conficere.i.perficere, id quod velint.ſ.cõfici, q̃ agunt ita frigide ea quæ cupiunt vt exiſtimentur nolle. Autem: .i.ſed, ſi bellum Parthicum erat, hæc cauſa occupabit nouis magiſtratibus primos menſes. Sin autem.i.ſed ſi, aut non erit iſti bellum, aut tum.i.tunc. poſt nouos magiſtratus erit, vt ſucceſſores.ſ.veſtri poſsint ſuſtinere.i.defendere contra Parthos vos, paruis copiis additis. Ego video.i.conſidero, Curionem iactaturum.i.periculo obiecturum ſe dupliciter. primum vt adimat.i. auferat aliquid Cæſari, cui tunc aduerſabatur.i.deinde, vt tribuat Pomp. aliquod munuſculum, quoduis.i.quodlibet, & quãlibet.i.quantũlibet, tenue.i.exile, & modicum. Porro.i.ſed, Paulus.ſ.Aemylius, loquiŧ de prouincia non humane. Furnius noſter.ſ.cõis amicus, occurſurus eſt.i.obſtabit cupiditati huius.ſ.Pauli, ego nõ poſſum ſuſpicari plures.ſ. occurſuros. Ego noui hæc, & nõ cerno.ſ.animo alia quæ poſſunt accidere. Scio tp̃s.ſ.noui anni, afferre multa.ſ.noua, & multa eſſe præparata.ſ.vt fiant: ſed quæcunq; acciderint, vertẽtur intra hos fines ſ.præſentis anni. Illud addo ad actiões. C. Curionis de agro cãpano.ſ.ad voluntatem Cæſ. diuidendo, de quo.ſ.agro negant.ſ. plerique Cæſ. laborare.i.ſolicitum eſſe ſed Pomp. valde nolle.ſ.vt diuidatur, ne pateat Cæſ. venienti.ſ.ex Gallis vacuus.ſ.Romano milite. Quod.i. quantum attinet ad deceſſum tuum.ſ. ex prouincia, ego nõ poſſum polliceri me curaturum illud, vt ſuccedatur tibi certe.i.haud dubie præſtabo.i.exhibebo, illud ne.ſ. prouincia prorogetur.i. extendatur tibi amplius. Eſt tui conſilij.i.pertinet ad conſilium tuum: ſi tempus coget, & ſi non poterit recuſari a nobis, ſ.qui pro te precamur honeſte ne.i.an velis perſeuerare.ſ. in prouincia Mei officii eſt meminiſſe, qua obteſtatione tu decedens mandaris pro mandaueris mihi, ne paterer fieri.ſ. prorogationem imperii. * al. nolle.

C. Caſsii } Hic quæſtor, interfecto M. Craſſo, reliquias legionum conſeruauit, & Syriam in Pop. Roma. poteſtate retinuit, & poſtea pro quæſtor has literas ſcripſit, hic etiam poſtea in Cæſarem coniurauit. { Deiotari } Regis Armeniæ minoris pro quo extat Ciceronis oratio. { Paulus } Coſſ. des. { Furnius } Trib. pleb. SEBA: CORR.

CVIVSMODI Putas hoc eſſe? } Scribo, hos eſſe. quod præteriſſem, ſi non omnia exemplaria in eam mendam veluti conſpiraſſent. { Aut cum erit, vt vos aut ſucceſſores, paruis additis copiis, ſuſtinere poſsint } Melius forte, aut tantum erit. niſi vero ad temporis opportunitatem, anniq; referatur. Scimus autem, Tantum ita ſcriptum, tantum, quam tum facile defluat. { Ne aut velificatus alicui dicaris } Velificatus, alibi ſignificat blanditus, & gratificatus. Vtitur verbo (quod adhuc animaduerterim) Florus, de Valerio Publicola loquens, Domus enim ſuæ ruina (ſi ſatis memini) velificatum eum plebi ait. BERN. RVT.

{ Tamen ita frigide agunt, vt nolle exiſtimentur nobis magiſtratibus autem ſi Parthicum bellum erit hæc cauſa primos mẽſes occupauit } Indiſtincta Lectio. lego, Nouis magiſtratibus autem, ſi Parthicum bellum erit, &c. vt Manutiam: hoc eſt, initio futuri anni Interpres enim hallucinatur. Siquis, Nobis magiſtratibus: ideſt cum nos erimus magiſtratus, hoc eſt futuro anno. (Nam deſignatum ante ædilem ſcimus) acriter tueatur. pace mea faciet, non etiam ſententia. { Illud addo ad actiones. C. Curionis de agro Campano } aut Ad abundat, aut ita diſtinguendum, vt poſt Curionis verbum pauliſper ſubſiſtatur. idipſum eſt, quod addi a ſe ait.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Narrat Ciceroni Cælius, quam fuerit contentio in Senatu, ob relationem ſupplicationum, pro re geſta fœliciter pro Cicerone.

M. CAELIVS M. CICERONI S. D. 11

NOn diu, ſed acriter nos tuæ ſupplicationes torſerunt: incideramus enim in difficilem nodum: nam Curio tui cupidiſſimus, cui omnibus rationibus ✿ comitiales eripiebãtur, negabat ſe ullo modo pati poſſe, decerni ſupplicationes: ne ſiquid furore Pauli adeptus eſſet boni, ſua culpa uideretur amiſiſſe, & præuaricator cauſæ publicæ exiſtimaretur. itaq; ad pactionem deſcendimus, & confirmarunt Conſules ſe his ſupplicationibus in hunc annum non uiſuros. planè quod utriſq; Conſulibus gratias agas, eſt, Paulo magis certe: nam Marcellus ſic reſpondit ei, ſpem in iſtis ſupplicationibus non habere: Paulus ſe omnino in hunc annum non edicturum: renunciatum nobis erat, Hirrum diutius dicturum: prehendimus eum: non modo non fecit: ſed, cum de hoſtibus ageretur, & poſſet rem impedire, ſi, ut numerarentur, poſtularet, tacuit, tantum Catoni aſſenſus eſt qui de te iam locutus. honorifice, non decrerat ſupplicationes. tertius ad hos Fauonius acceſſit. quare pro cuiuſque natura, & inſtituto gratiæ ſunt agendæ, his quòd tantam uoluntatem oſtenderunt pro ſententia, cum impedire poſſent, non pugnarunt! Curioni uero, quòd de ſuarum actionum curſu tua cauſa deflexit. nam Furnius, & Lentulus, ut debuerunt, quaſi eorum res eſſet, unà nobiſcum circumierunt, & laborarunt. Balbi quoq; Cornelij operam, & ſedulitatem laudare poſſum: nam cum Curione uehementer locutus eſt, & eum, ſi aliter feciſſet, iniuriam Cæſari facturum dixit: tum eius fidem in ſuſpicionem adduxit. decrerant ✿ qui inique tranſigi uolebãt, Domitij, Scipiones. quibus hac re ad interceſſionem euocãdam inter-

ASCEN. NOn diu. Rebus bene geſtis in Cilicia, vt viſum eſt lib. 2. Rogauerat Cic. Cælium, vt ille curaret ſibi ſupplicationes decerni, idq; alios itidem rogauerat non ignorante Cælio, qui nunc ſcribit quid quiſq;, aut dixerit, aut fecerit ꝓ Cicerone, exponitq; contentiones, quæ in ſenatu ſactæ erant, & quod pro Cæſare Curio fecerat. Ordo eſt: Supplicationes tuæ: .i. quas petiſti tibi decerni, torſerunt. ſ. angore, nos non diu ſed acriter, Enim. i. quia, nos incideramus in nodum difficilem: ideſt in rem, cuius difficilis erat exitus. Nam Curio cupidiſſimus tui, cui comitiales, ſ. dies eripiebantur, quia differebantur, aut abſumebantur omnibus rationibus, negabat ſe poſſe pati vllo modo ſupplicatiões decerni. Ne ſi adeptus eſſet quid. i. aliquid boni, fauor ideſt per fauorem Pauli: ſcilicet Aemylii, videretur amiſiſſe, ſup. illud ſua culpa, & exiſtimaretur: ideſt iudicaretur præuaricator. i. deſertor cauſæ publicæ. i. ad Rempu. ſpectantis. Itaq; : ideſt & ita nos deſcendimus. i. deuenimus ad pactioné ideſt vt dicunt compoſitioné, & confirmarunt pro cõfirmauerunt, ſup. ſe non viſuros in hunc annũ de his ſupplicationibus Plane: ideſt omnino eſt, qđ .i. propter quod agas gratias vtriſq; conſulibus, certe magis Paulo. Nam Marcellus reſpondit ei ſic ſup. ſe non habere ſpem in iſtis ſupplicationibus: Paulus: ſup. reſpondit, ſe non dicturum. ſ. ſentẽtiam de ſupplicationibus oĩno in hunc annum. Renunciatum erat nobis Hirrum dicturum diutius: ideſt quod vellet dicere, quam in hunc annum. Nos prehendimus eum. i obuiam factum cõplexi ſumus, deprecantes ne id faceret, & ipſe non modo. i. non ſolum, non fecit. ſ. qđ renunciatum erat eum facturũ, ſed cum ageretur de hoſtibus ſ. a te deuictis, & poſſet impedire rem ſ. quam petis, hoc eſt ſupplicationem ſi poſtularet, vt ſupple hoſtes numerarentur, cauit: ideſt noluit hoc poſtulando impedire tantum: ideſt ſolummodo aſſenſus eſt Catoni qui etſi locutus honorifice: ſcilicet de te non decreuerat, ſupple tamen ſupplicationes Fauonius acceſſit ad hos. ſ. duos, & Hirrum, & Catonem, tertius: ideſt eiuſdem cum eis ſententiæ. Quare gratiæ ſunt agendæ: ſupple a te pro natura, & inſtituto: ideſt moribus vniuſcuiuſq;. His. ſ. poſterius nominatis, ſunt agendæ gratiæ, quod tantum, ideſt duntaxat, oſtenderunt voluntatem: ſcilicet ſuam, & ſupple non pugnarunt: ideſt non acriter contenderunt pro ſententia. ſ. ſua ſtabilienda cum poſſent impedire: ſcilicet ſupplicationem. Curioni vero, ſup. agendæ ſunt gratiæ, quod deflexit: ſup. ſe, cauſa tua: ideſt propter te, decurſu ſuarum actionum, quæ differebantur eo quod de rebus tuis referebatur. Nam Furnius, & Lẽtulus circumierunt, & laborarunt pro laborauerunt, vna. i. pariter nobiſcum vt debuerunt, quia tibi obnoxii erant, quaſi eſſet ius: ideſt negocium eorum. Ego poſſum quoq; laudare operam, & ſedulitatem Balbi Cornelii, nam ipſe locutus eſt vehementer cũ Curione. ſ. pro te, & dixit eum facturum iniuriam Cæſari ſi feciſſet aliter, quam dictum eſt. Tum: ideſt inſuper, adduxit fidem, eius. ſ. Curionis in ſuſpicionem, vt ſi nocere voluiſſet, non potuiſſet. Quidem: ideſt certe, non deerant qui volebant rem tranſigi iniquam, vtpote Domitii, & Scipiones, quibus interpellantibus: ideſt inter agendum aſſerentibus, hanc rem euocandam, ſupple eſſe, ad interceſſionem: ideſt impeditionem, Curio reſpondit venuſtiſſime, ſe non intercedere: ideſt impedimentum facere, eo libentius, quod videret quoſdam, qui decernerent: ideſt adiudicarent mihi ſupplicationem, nolle, ſup. eam confici. i. executioni mandari, Quod: ideſt quantum, attinet ad Rempub. omnis contentio. ſ. Cæſaris, & Pompeii, coniecta eſt. i. redacta, in vnam cauſam: ideſt actioné, de prouinciis. ſ. non prorogandis, in quam. ſ. cauſam. Pompeius videtur adhuc incubuiſſe. i. inclinatus eſſe, cum ſenatu ſ. vt ſentit ſenatus. ſ. vt Cæſar decedat. ſ. de prouincia, ante Id. Nouemb. Curio conſtituit potius ſubire omnia quam pati id, & adiecit cæteras actiões ſuas, quas ſupra dixit dilatas. Porro: ideſt ſed, noſtri. ſ. amici, quos tu noſti bene. non audẽt deducere rem ad extremũ certamen. ſ. cum Cæſare futurũ. Summa. i. finalis ſententia totius rei ſup. eſt hæc. Pompeius tanquam non impugnet Cæſarem, ſed conſtituat, qđ putet æquum illi, aut Curionem quærere diſcordias, ſupp. negando Cæſarem debere decedere. Autem: ideſt ſed, Pompeius non vult valde, & timet plane. i. manifeſte, Cæſaré deſignatum, ſup. iri cõſulem prius quam, tradiderit exercitum & prouinciam. Sup. Pompeius, accipitur. i. tractatur ſatis male a Curione, & totus ſecundus conſulatus eius. ſ. Põpeii, exagitatur. i. ab eo turpiter depellitur. Ego dico. i. denuncio tanquam certum, tibi hoc ſi. ſ. Põpeius & ſenatus prement Curionem omnibus rebus, Cæſar defendetur. ſ. a prouinciæ continuatione: ſi reformidarint interceſſorem. ſ. Curioné quod videntur. ſ. facturi, Cæſar manebit. ſ. in prouincia, quoad. i. quandiu volet. Et: ideſt habetur, in commentario rerum vrbanarum ad Cicero. tunc miſſo, quam ſñiam quiſq; dixerit, e quo. ſ. cõmentario, tu ſelige. i. ſeorſum ab aliis elige: quæ ſunt digna. ſ. lectione. tranſi multa, in primis exploſiones. i. contumelioſas exagitationes, ludos, aut ludiorum. i. actorum fabularũ, & ſup. narrationes funerũ: & cæterarum ineptiarum, ſup. cõmentarium, aut cõmentarius, habet plura. i. multa vtilia. Deniq; ego malo. i. magis volo, errare in hanc partẽ. ſ. nimis multa ſcribendo: vt audias ea q̃ non deſideres, quam ſup. vt quicq̃, quod ſit opus. ſ. ſcito, prætermittatur. Gaudeo fuiſſe tibi curæ de negocio Sictiano, vt Syngrapha Sictiana perſoluatur. Sed quando. i. quoniam, ſuſpicaris eos. ſ. qui attulerunt, viſos tibi fide minus. i. non ſatis certo, rogo agas ſic tanq̃ procurator. ſ. eorum, non iudex. Vale.

SED Cum de hoſt. ageretur, & poſ. rem imp. } Nos. { De Ho. } ſcripſimus cum vetuſtis codicibus. Quamuis aũt ratio ipſa & priſcorum exemplariorum authoritas ſic legendum eſſe perſuadeant, non tamen (vt verum fateamur) morem hunc numerandi hoſtias penitus cognitum habemus: nec tamen ob id ſynceram (vt putamus) lectionem contempſimus: nam quandoq; ſperamus inueniri poſſe hanc conſuetudinem numerãdi hoſtias apud Græcos maxime Romanarum hiſtor. authores: qui cum externis gentibus ſcriberent, quæ Romanos ritus ignorabant, diligẽtius minutiuſq; hæc pertractarunt, quæ Latini ſcriptores vt paſſim vulgoq; nota prætéribant. Eſt autem idem error, cũ de eadem re ageret, in epi. ad Q. Fratrem, Interim ipſo decimo die, quo ipſum oportebat hoſtiarum numerum, & militũ renunciare &c.

✿ al. cõciones.

✿ al. qui nũquam tr.

nunciare &c. Sic enim etiam eo loco habent antiquiores codices non (hoſtium) Quo etiam poterat hoſtium numerum qui triumphum poſtulabat, renunciare, qui aut diſsipati, & deleti eſſent, aut ſi manerent, ſere in remotiſsimis regionibus verſarentur? Quod ſi de cæſis intelligas (oportebat enim definitũ quendam numerum vno prælio cecidiſſe) cum multo ante imperfecti eſſent quo tunc poterat numerari? aut quis rem quæ non præſens ſit, & adſit numerat? Multa ſunt, ne omnia recenſeamus, quæ lectionem illã vulgatam coarguunt: eſt. n. omnino inepta, & noua: ſed potius operam demus, vt morẽ hũc, & ritum hoſtiarum numerum renũciãdi in poſtulatione triũphi inueſtigemus: tunc. n. ſcrupuli reſtabit. non recte autem facere mihi videntur, qui ea, quæ non aſſequuntur ſuo ingenio, ſtatim delent: exiſtimare enim debent eſſe alios peritiores, & diligentiores: multaque præterea, quæ abdita adhunc ſunt, cum noui quotidie Græci tuaxime authores e tenebris eruantur, in lucem propediem eſſe prodıtura.

APO. IVS. ET poſſet rem impedire, ſi vt numeraretur poſtulare } Ad Atticum. 392. de hoc ipſo negocio agitur, & de Hirri voce, qui & ipſe affirmabat in poteſtate ſua fuiſſe, ſi voluiſſet impedire, cuius voluntas mirifice Ciceroni grata fuit: & cum videret incipere illum ſibi placari, ſtudioſius ei rei operam dedit, ſi poſſet illius gratiam diligentia amicorum ſibi reconciliare. In Mediceo nulla varietas eſt quod alii excogitarunt legi debere. { Numerus daretur } non reprehendo, nec magnopere laudo: tota res melius præciperetur, ſi mos ille numerandi hoſtias cognitus eſſet, de quo hic & ad Qu. fratrem agitur. Nam. { Hoſtibus } nullo pacto legendum cenſeo, & iis argumẽtis ductus, quæ a me olim adlata ſunt, & authoritate priſcorum codicum qui duobus in locis, vbi impreſsi omnes corrupti erant: fideliter, vt puto, veram lectionem cuſtodierunt. Vtinam autem tam facile meam lectionem tueri poſſem, quam vulgatam refellere.

AV. IAN. NVMERARETVR } Aſſentior amiciſsimo meo, qui legendum putat, numerus daretur, ſubintelligitur autem hoſtiũ in prælio cæſorũ, hoſtibus enim paulo ante lego ex codice Bernardini Maffei, non vt quidam volunt, hoſtiis. { Decrerant qui inique tranſigi volebant } Manuſcripti libri, quidem decrant: alii, deſerant. alii aliter habent. ex tam varia lectione adductiſsimus, vt decrerant, legendum crederemus. loci autem ſenſus hic eſt: Domitius, & Scipio, cum de Ciceronis ſupplicationibus tranſigi moleſte, & iniqua ferrent, eaſq; Curionis Trib. pl. interceſsione impediri cuperent, ſimulatione beneuolentiæ ſupplicationes Ciceroni decreuerunt, vt ea re Curionem, qui omnibus eorum actionibus acriter aduerſari ſolitus erat, ad intercedendum elicerent. quibus interpellantibus venuſtiſsime Curio reſpondit, ſe eo libentius non intercedere, quod quoſdam, qui decernerent, (ſignificabant autem Domitium & Scipionem) eo animo eſſe intelligeret. vt confici minime vellent.

SEBA. COR. SVPPLICATIONES } De rebus in Cilicia geſtis. { Comitiales } epi. 3. lib. 1. { Ne ſi quid furore Pauli ademptũ eſſet boni } Al. ne quod fauore Pauli adeptus eſſet boni. { Hoſtibus } cæſis. Nam lege cautum erat, nequis triumpharet, niſi quinque hoſtium milia cecidiſſet, & ſupplicatio triumphi ſere prærogatiua erat. Alii tamen, Hoſtiis legunt. { Aſſenſus eſt } Epiſt. 15. libro. 11. { Non decreuerat } Epiſtola ſexta, libr. 15. { Scena rei } Al. ſumma rei. { Defendetur: interceſſorem ſi. }

ER. Al. defendet interceſſorem: ſi.

VT. NAM Curio tui cupidiſsimus, cui omnibus rationibus comitiales eripiebantur, negabat ſe vllo modo pati poſſe, decerni ſupplicationes, ne, ſi quod furore Pauli adeptus eſſet boni, ſua culpa videretur amiſiſſe } Quid ſi legas, Ne, ſi quid fauore Pauli adeptus eſſes boni, ſua culpa videretur amiſiſſe? cum enim cõſtituiſſet Curio tribunus, nequid ageretur publice in ſenatu, diebus iam comitialibus inſtantibus, quibus optabat cum populo agere, nolebat ĩterceſsioni ſuæ hac Ciceronis cauſa præiudicium fieri. ſenatus enim per legem Pupiã haberi comitialibus diebus non poterat, quod pluribus locis oſtendit Cicer. { Nam Marcellus quidem ſic reſpondit ei } .ſ. Curioni, melius quam Paulo: quæ reſponſio incitare potius ad impediẽdas eas Curionẽ poterat, quã dehortari. (Paulus ſe omnino in hunc annum non dicturũ) Puto hoc dici: ſe omnino, quã ois decretæ eſſent ſupplicationes, non tamen conſtituturũ, vt toto eo anno haberentur. Quod ſequitur, nuncium diutius dicturum: ſimpliciter accipio. i. loquuturum. vt edictus, Aldi, valde arrideat. { Deerãt quidem, qui inique tranſigi volebant } Vide legi ne poſsit: Nec deerant quidem, qui neq; tranſigi volebant: vel, nec decrant quidam. { Quibus hac re ad interceſsionem euocandam interpellantibus, venuſtiſſime Curio reſpondit, ſe eo libentius non intercedere, quod quoſdam, qui decernerent, videret confici nolle } Quid ſi legatur, quibus hac re ad interceſsionem reuocandam interpellãtibus: vel, Euacuãdam. Fuit & cum negationem intercedẽdi verbo appoſitam confodi omnino condemnerim, quod iam mihi quoque ipſi diſplicet. Hoc autem dicit Cælius quoſdam vehemẽtius inſtitiſſe, vt decerneretur Ciceroni in ſupplicatio.: non Ciceronis ipſius cauſa cui quidem decretum non cuperent, ſed vt hoc veluti præiudicio pateretur Curio interceſsionem ſuam illam: qua comitialibus diebus nihil in ſenatu referri, aut agi vellet, eleuari. quibus venuſte Curio reſpondit, eo ſe libentius non intercedere, quo minus decernerentur Ciceroni ſupplicationes, quod videret quoſdam qui Ciceroni fauere ſe fingerent, nec tamen decerni ei ſupplicationes vellent. Id enim eſt quod ſupra dixi. Cui omnibus rationibus comitiales eripiebantur. volebat enim agere cum populo, puto vt Cæſaris abſentis ratio haberetur: ſenatus contra, vel ipſis comitialibus diebus de prouinciis agi in ſenatu nitebatur, vti Cæſar citius ex Prouincia decederet. inde verebatur Curio, ne ſupplicationes iſtæ decretæ complures dies comitiales auferrent. ideoque pactum, ne in eum annum haberentur, tametſi decretæ a ſenatu eſſent. Itaque & Ciceroni, & Curioni proſpectum eſt, ſignificat de comitialibus contentionem fuiſſe ſenatuſconſultum. quod ſupra eſt. In quo erat. vtique eius rei cauſa per dies comitiales ſenatum haberent. De eripiendis: ſiue eximendis comitialibus diebus Tribuno plebis, Cicero. ad Quintum Fratrem: Itaque Cato, inquit concionatus eſt, ſe comitia haberi non ſiturum, ſi ſibi cum populo dies agendi eſſent exempti. Erant autem, vt Ciceronis verbis vtar in oratione pro Pub. Seſtio comitia alia legum, alia magiſtratuum. Hic de magiſtratuum comitiis intelligit, cum ait, ſe comitia haberi non ſiturum. Certe: ſi quid, non ſi quod ſcribit debet. in quo miror a Manutio tam frequenter peccatum. Quid ſi rurſus ſcribamus? Furore Pauli ademptum eſſet boni. nam Curio iam pro Cæſare loquebatur. Pauluſq; hic: vt ait Plutarchus. mille quingentis talentis in Cæſaris gratiam ſententiam mutauerat, vt appellet furorem hoc ipſum. quod cum acerrime pro Cæſare ſentiret: non dubitaret tamen referre de ſupplicationibus Ciceronis. cum magno diſcrimine comitialium dierum amittendorum. Sed hoc quidem duriuſcu-

*pellantibus, uetuſtiſsime Curio reſpondit, ſe eo libentius non intercedere, q. quoſdam, qui decernerent, uideret confici nolle. Quod ad Rempub. attinet, in unam cauſam omnis contentio contecta eſt, de prouincijs inquam adhuc. incubuiſſe cum ſenatu Pompeius uidetur, ut Cæſar ante Id. Nouem. decedat. Curio omnia potius ſubire conſtituit, quam id pati: cæteras ſuas abiecit actiones. noſtri porrò, quos tu bene noſti, ad extremum certamen rem deducere non * audent. Scena rei totius hæc Pompeius tanquam Cæſarem non impugnet, ſed, quod illi æquum putet, conſtituat, ait Curionem quærere diſcordias, ualde autem non uult plane timet, Cæſarem Coſ. deſignari prius, quàm exercitum, & prouinciam tradiderit. accipitur ſatis male à Curione & totus eius ſecundus conſulatus exagitatur. hoc tibi dico: ſi omnibus rebus prement Curionem Cæſar defendetur: interceſſorem ſi (quod uidentur) reformidabunt, Cæſar, quoad uolet, manebit. quam quiſq; ſententiam dixerit, in commentario eſt rerum urbanarum: è quo tu, quæ digna ſunt, ſelige: multa tranſi, in primis ludorum exploſiones: & funerum, & cæterarũ ineptiarum plura habet inutilia. deniq; malo in hanc partem errare, ut quæ non deſideras, audias, q̃ quicquam, quod opus eſt, prætermittatur. Tibi curæ fuiſſe de Siciano negotio, gaudeo. ſed quando ſuſpicaris minus certa fide eos tibi uiſos, tanquam procurator ſic agas rogo.*

Vale.

* al. audẽt ſũma rei.

ſum exiſtimo. propono tñ, ne, ſi qñ cui placeat, confirmarive poſſit, mente exceſſerit. Poteſt & Euocandum ſupra reſeruari, vt interceſſionẽ intelligas harũ Ciceronis ſupplicationũ decretarum, eodẽ in cæteris fere ſenſu: niſi quod Acre cõmodius legeris, ſi ita recipis, vt ſit, Acre ad interceſſionẽ euocãdam interpellantibus. De comitialibus diebus. ſ. legum, Cic. ad Q. Fratrem: Conſul, inqt, eſt egregius Lentulus, non impediente collega, ſic inquam bonus, vt meliorẽ non viderim, dies comitiales exemit omnes. nam etiam Latinæ inſtaurantur, nec tamen deerant ſupplicationes, ſic legibus pernicioſiſſimis obſiſtitur, maxime Catonis. Et, id quod ſupra quoq; retulimus: Cato concionatus eſt. comitia haberi nõ ſiturum, ſi ſibi cum populo dies agendi eſſent exẽpti. Item. De Commageno rege, quod rem diſcuſſeram, mirifice mihi, & per ſe, & per Pomponiom blanditur Appius. videt enim, hoc genere dicendi ſi vtar in cæteris, Februarium ſterilem futurum. Et paulopoſt: comitialibus diebus, qui Quirinalia ſeqountur, Appius interpretatur, non impediri ſe lege Pupia, quo minus habeat ſenatum, & quod Gabinia ſanctum ſit, ẽt cogi, ex Cal. Feb. vſq; ad Cal. Mar. legatis ſenatum quotidie dari. Ita putantur detrudi comitia in menſem Mart. ſed tamẽ his comitialibus Trib. pl. de Gabinio ſe acturos eſſe dicunt. Magiſtratum vero comitia circa Iunium menſem habebantur. vt tñ interdum in dies, vel in Decembrem menſem differentur. Cic. ad Q. fratrem: Ad 4. Nonarum Iun. quo die Romam veni, accepi tuas literas, datas Placentiæ. In eadem epiſto. Ambitus redit immanis nunq̃ fuit par. qui ne tantus fuit ex coitione Memmii, quam cum Domitio habuit Scaurus, vnum vincere Meſſalã fleret. non dico ὑπερβολὰς, vel ſeſtertium centies conſtituunt in prærogatiua pronunciare. res ardet inuidia. Tribunitii candidati compromiſerunt, ſeſter. 400. in ſingulos apud M. Catonem depoſitis, petere eius arbitratu, vt, qui contra feciſſet, ab eo condemnaretur: quæ quidem comitia gratuita ſi fuerint, vt putantur, plus vnus Cato fuerit, q̃ omnes leges, oẽsq; iudices, cum a me literas librarii manu acceperis, paulum oci me habuiſſe iudicato, cum autem mea multũ. ſic. n. habeto, nunq̃ me a cauſis, & iudiciis diſtrictiorem fuiſſe atq; id anni tempore grauiſſimo, & caloribus maximis. Ibidem comitia in menſem Septem. reiecta ſunt. Et epiſt. ſequenti: Quod ſcribis te audiſſe, in candidatorum conſularium coitione me interfuiſſe, id falſum eſt. eiuſmodi. n. pactiones, in ea coitione factæ, quas poſtea Memmius patefecit, vt nemo bonus intereſſe debuerit, & ſimul mihi 'cõmittendum non fuit vt his coitionibus intereſſem, quibus Meſſala excluderetur, cui quidem vehementer ſatisfacio rebus omnibus, vt arbitror, etiã Mẽmio. Domitio ipſi multa iam feci, quæ voluit, quæque a me petiuit Scaurum beneficio defenſionis valde obligaui. adhuc erat valde incertum, & qñ comitia, & qui conſules futuri eſſent. In eadem: Ex Britannia Cæſar ad me Cal. Sept. dedit literas, quas ego accepi ad 4. Cal. Octob. Et ſequenti. Ad 6. Iduum Octob. Saluius Oſtiani veſperi naui profectus erat cum his rebus, quas tibi domo mitti volueras eodem die Gabinium ad populum luculente calefecerat Memmius, ſic, vt Callido verbum facere pro eo non licuerit, poſtridie autem eius diei, qui erat tũ futurus, cum hæc ſcribebam ante lucem, apud Catonẽ erat diuinatio in Gabinium futura. In eadem: De ambitu poſtulati ſunt omnes, qui conſulatum petunt a Memmio Domitius, a Q. Curtio bono, & erudito adoleſcente Mẽmius, a Q. Pompeio Meſſala, a Triario Scaurus. magna res in motu eſt propterea qđ, aut hominum, aut legũ interitus oſtenditur. Opera datur, vt iudicia ne fiant. Res videtur ſpectare ad interregnũ. Conſules comitia habere cupiunt, rei nolunt, & maxime Mẽmius, quod Cæſaris aduentu ſperat ſe futurum conſulem, ſe mirũ in modũ tacet. Domitius cũ Meſſala certus eſſe videbatur. Scaurus refrixerat. Et in ſequen. omnibus comitiorum eorum meminit. deniq; in poſtremis ſic eſt: Serrani domeſtici filii funus pluctuoſum fuit. ad 4. Cal. Decemb. laudauit pater ſcripto meo. Et in eiſdem: In Repub. ſcio quam ſolicitus eſſe ſoleas. video Meſſalam noſtrum conſulem, ſi per interregem, ſine iudicio: ſi per dictatorem, tamen ſine periculo. de comitiis conſularibus eiuſdem anni ad Attic. Ad 2. Non. Quintil. Suffennas, & Cato abſoluti. Et infra: Redii Romam Fontei cauſa ad 7. Id. Quintil. Et mox. Sequere nũc me in campum ardet ambitus: fœnus ex triente Idib. Quin. factum erat beſſibus, dices. iſtud quidem non moleſte fero ὢ vir, ὢ ciuem. Mẽmium Cæſaris omnes opes confirmant. cũ eo Dominum conſulem iunxerunt, qua pactione, epiſtolæ cõmittere non audeo. Pompeius fremit, quærit. Scauro ſtudet. ſed vtrum fronte an mente, dubitatur. ἐξοχὴ in nullo eſt. pecunia omnium dignitatem exæquat. Meſſala languet, nõ quo animus deſit, aut amicis careat ſed coitio conſulis, & Pompe. abſunt. ex comitiatis puto fore, vt ducantur tribunitii candidati iurarunt, ſe arbitrio Catonis perituros. apud eum ſeſtertia quingena depoſuerunt vt qui a Catone damnatus eſſet, id perderet, & competitoribus tribueretur. hæc ego pridie ſcribebam, 'quam comitia fore putabuntur. ſed ad te 5. Cal. Sex. ſi facta erunt, & tabellarius non erit profectus tota comitia perſcribebam. Et tribus ſubditis epiſtolis, libro. ſ. quarto, quin & primo. Crebras expectationes nobis tui cões: nuper quidem, cum te iam aduẽtare arbitraremur, repente abs te in menſem Quintilem reiecti ſumus. nunc vero ſentio, quod commodo tuo facere poteris, venias ad in tempus quod ſcribis, obieris Q. Frat. comitia nos longo interuallo viſeris, ac Vpilianam controuerſiam tranſigeris, Sed & Cælius, qui primis literis ad Cicero. nihil de comitiis perſcripſerat (quippe quas ante Calen. Iunias dederat, vt inde colligas, Præterea Marcellum quidem adhuc nihil retulit de ſucceſſione prouinciarum Galliarum, in Cal. Iunias, vt mihi ipſe dixit, eam diſtulit relationem. & inde. Te ad 9. Cal. Iun. ſubroſtrarii, quod illorum capiti, ſit diſſiparant periſſe.) ſecundis. De comitiis, inquit, conſularibus incertiſſima eſt exiſtimatio. ego incidi in competitorem nobilem, & nobilem egentem. nam M. Octauius Cn. filius, & C. Hirrus mecum petit. Sed & in tertiis de comitiis nonnihil. quartis vero, C. Marcellum conſulem factum, M. Claudium a repulſa poſtulatum a Gallis duobus, P. Dolabellam quindecimuirum factum: Hoc tibi non inuideo, caruiſſe te pulcherrimo ſpectaculo, & Lentuli Suræ repulſi vultum non vidiſſe. Et infra: Has ego tibi literas eo maiore miſi interuallo, quod comitiorũ dilationes occupatiorem me habebant, & expectare in dies exitum cogebant, vt confectis omnibus te facerem certiorem. ad calen. Sex. vſq; expectaui. prætoriis more quædam inciderunt, mea porro comitia, quem euentum ſint habitura, neſcio, opinionem quidem quod ad Hirrum attinet, incredibilem æd ple. comitiis nacta ſunt. nam M. Cælium Vicinianum mentio illa fatua quam deriſeramos olim, & promulgatio de dictatore, ſubdito deiecit, & deiectum magno clamore inſecuta eſt. inde Hirrum cuncti ad non faciendum flagitare. ſpero te celeriter, & de nobis quod ſperaſti, & de illo quod vix ſperare auſus es auditurum. Quin & his quas nos quintas numerauimus cum eſſet iam ædilis deſignatus. Has literas (inquit) ad 4. Non. Sept. dedi. Et ſupra Sic tu, inquis, Hirrum tractaſti? Tam multa præter inſtitutum congeſſimus, quod eruditos alioqui viros aliquot ſenſeram in ea re nonnihil hærere: propter. ſ. iſtam non infrequentem comitialium dierum, quos ex Cicerone legum nuncupamus, quæ in Ianua. menſem incidebant mentionẽ: & quod multa etiã in Cice. atq; aliis authoribus loca ad eam rem. pertinentia, mendoſæ ſcripta ſunt, vt aliqñ cogitem de tota comitiorum ratione quæ multos habet ſcrupulos, libellũ conſcribere, niſi quis mihi nõ tã gloriam, quã ego non ſequor, quam laborẽ ceſſanti præripiat.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Grauiter de Appio calumniatore & vitiligatore hac epiſtola conqueritur.

M. CAELIVS M. CICERONI S. D. 22

PVdet me tibi confiteri, & queri de Appij hominis ingratiſsimi iniurijs, qui me odiſſe, quia magna mihi debebat beneficia, cœpit: & cum homo auarus, ut ea ſolueret, ſibi imperare non poſſet, occultum bellum mihi induxit, ita occultum

PVdet me &c. Cæl. primo loco huius epiſt. exponit magnã Appii cognomento Pulchri erga ſe ingratitudinem, qui cum plurimõ deberet gratiæ, cœperat odiſſe. Deinde narrat quẽadmodum idem Appius ſobornauerat quendã, qui ipſum Cæl. accuſaret, contra quẽ dicit ſe defenſum eſſe, retorquẽdo accuſationẽ eandẽ actionis in eũ, qui accuſarat cũ inſigni eius infamia. Erat aũt App. vt ex ſuperioribus patet, homo ſupbo & mobili ingenio, Cic. magis propter nobilitatem, & potentiam quã ob virtutẽ obſeruatus. Ordo eſt: Pudet me confiteri tibi. ſ. ASC

rei

tamen,ut multi mihi renunciarent, & ipſe facile animaduerterem male cum de me cogitare.poſteaq̃ uero conſpexi eum ◦ collegium tentaſſe,deinde aperte cum quibuſdam locutum, cum L.Domitio, ut nunc eſt, mihi inimiciſſimo homine deliberare uelle,hoc munuſculum deferre Cn.Pompeio:ipſum reprehenderem,& ab ea deprecarer iniuriam,quem uitam mihi debere putarem,impetrare à me non potui. quid ergo eſt? tum quidem cum aliquot amicis, qui teſtes erant meorum in illum meritorum locutus ſum,poſteaq̃ illum,ne cui ſatisfacere quidẽ me dignum habere ſenſi:malui collegæ eius homini alieniſſimo mihi,& propter amicitiam tuam non æquiſſimo me obligare, q̃ illius Simiæ uultum ſubire. Id poſtq̃ reſciit,excanduit,& me cauſam inimicitiarum. quærere clamitauit,quaſi, q. mihi in pecunia minus ſatisfeciſſet,per hanc ſpeciem ſimultatis eum conſectarer.poſtea non deſtitit accerſere palàm Seruium accuſatorem.inire cum Domitio conſilia. quibus cum parum procederet,ut ◦ ulla lege mihi poneret accuſatorem: compellari ea lege me uoluerunt,qua dicere non poterant. inſolentiſſimi homines ſummis Circenſibus ludis meis poſtulandum me lege Scatinia curant.uix hoc erat Pola elocutus,cum ego Appium Cenſ. eadem lege poſtulaui:quod melius caderet,nihil uidi:nã ſic eſt à populo,& non infimo quoq; approbatum,ut maiorem Appio dolorem fama,q̃ poſtulatio attulerit.præterea cœpi ſacellum, in domo quod eſt,ab eo petere. Conturbat memoria ſerui huius qui tibi literas attulit:nam acceptis prioribus literis. amplius quadraginta manſit. Quid tibi ſcribi ſcribam,neſcio. ſcis Domitio diem timori eſſe,expecto te ualde, & quamprimum uidere cupio. A te peto,ut meas iniurias perinde doleas,ut me exiſtimas,& dolere,& tuas ulciſci ſolere. Vale.

rei veritatem,& queri i. conqueri,de iniuriis Appi.ſ.Pulchri,hominis ingratiſsimi,qui cœpit odiſſe me,quia debebat mihi beneficia maxima.ſ.a me recepta, qui enim accepit beneficium etiã gratis collatum,obligatur ſi poteſt ſaltem paria referre. Et cum homo auarus.ſ.ipſe Appius non poſſet imperare, ſibi.i.adducere animum ſuum,auaritia captum ad hoc,vt ſolueret ea.ſ.debita beneficia,indixit mihi bellũ occultum.i ſimultates latentes tamen.i.nihilominus,ita occultum,vt multi renunciarẽt mihi,& ipſe.i.egomet, animaduerterem facile eum cogitare male de me.i.vt faciat mihi ſigna lum. Vero.i.ſed, poſteaq̃ comperi eum tentaſſe.i. ſolicitaſſe contra me collegium, vt opinor agurum, nam ipſe augur fuit,vt prius viſum eſt,deinde locutum aperte cum quibuſdam.i.etiam mihi notis,& ſ.animaduerterẽ liberare cum L. Domitio homine inimiciſsimo mihi,vt nunc eſt quia non ſemper ita fuit, velle deſerre Cn Pompeio etiam inimico, quia Cæſari fauebat Cæl. hoc munuſculum i.facere hãc gratiolam, libenter enim vidiſſet Cælium accuſari,tum reprehendente ipſum.ſ.Appiũ,non potui impetrare, vt deprecarer.i.precando amouerem ab eo iniuriam.ſ.mihi inferendã, quem putaram debere mihi vitam. Quid ergo eſt? ſup. inquies.i. quid contigit poſtea? reſponſio. Tum i.tunc quidẽ locutus ſum aliquot amicis qui teſtes erant meorum meritorum in.i. erga illum. poſteaq̃ ſenſi illum.i. Appium,ne quidem.i.non ſaltem,ſ.habere: ideſt æſtimare me dignum, cui ſatisfaceret.i.reponeret debitũ malui,me obligare.i.deinceps, collegæ.i. concenſori eius homini alieniſsimo mihi,& non æquiſsimo.i. non plurimom fauenti nec rectiſsimo in me animo,propter amicitiam tuam. id eſt quia nouit me tibi eſſe amicum, quam ſubire vultum.i. me offerre tanquam ſupplicem,conſpectui illius ſimiæ.i.turpiſsimi hominis nihil præter figuram hominis habentis,videtur autem inuidioſe Simiam dicere cum illi cognomentum Pulchri fuerit. Poſtquam ſup. Appius reſciit.i.poſtquam cognouit id.ſ. me obligatum collegæ ſuo. Reſciri proprie eſt percipere rem aliquam poſtquam facta eſt. Deprehendere autẽ in ipſo facto,vt in adulterio,aut furto. Et ideo quia nautæ in mari ſunt quaſi in alieno elemento,dicuntur a tempeſtate deprehendi,vnde Maro. Deprenſis olim ſtatio tutiſsima nautis. excãduit.i.inflammatus eſt, & multa ira incenſus,& clamitauit.i. frequenter clamauit, me quærere cauſam inimicitiarum, vt ſi ipſe Appius minus.i.non, ſatisfeciſſet mihi in pecunia, quam videtur mutuo accepiſſe a Cælio,eo conſectarer.i.perſequerer eum per hanc ſpeciem ſimultatis.i.latentis odii. Poſtea.ſ.quam in apertas inimicitias res deuenit,ipſe Appius non deſtitit accerſere.i.incitare, aut in auxilium ſuum aduocare,palam.i.manifeſte,Seruium accuſatorẽ, & inire conſilia cum Domitio.ſ.homine inimiciſsimo, quibus: ſ.conſiliis cum procederet parum,vt poneret mihi accuſatorẽ, vlla lege.i. per vllam legem, voluerunt me compellari.i.in ius vocari ea lege,qua i.per quam,ipſi non poterant dicere.i.agere contra me. Inſolentiſsimi &c. Probat,quod dixerat eos iuſta lege ſe accuſare non poſſe,ſed iniuſte agere,quia ipſi homines inſolentiſsimi.i.proteruiſsimi,& ſuperbiſsimi,curant me poſtulandum.i.in ius vocandum,& accuſandum ſummis Circenſibus, ludibus meis.i.quo tempore ſummo ædilitatis meæ honore fungar,quia Circenſes ludos populo exhibebo,lege Scantinia,quæ

lata eſt in prædicones,& maſculorum concubitores, omnium facile turpiſsimos,ſed Romæ ſaltem illis temporibus frequentiſſimos,vnde Iuue. Quod ſi vexantur leges,& iura,citari. Ante omnes debet Scantinia &c. ſupp. Appius vix erat prælocutus hoc.i.vt me lege Scantinia poſtularent,cum ego poſtulaui eadẽ lege.ſ. Scantinia Appium cenſorem. Nihil vidi quod caderet melius,quia ea lege in alium agere curabat, qua ipſe reus faciẽdus erat, nam ſupp.id factum meum eſt approbatum ſic a populo,& a quoq; non infimo .i.a ſummo quoq; homine, vt fama.i.diffamatio,attulerit Appio maiorem dolorem quam poſtulatio.i.vocatio in ius,aut accuſatio. Præterea.i.inſuper, cœpi petere ab eo ſacellum.i. locum ſacris addictum: vulgus Capellam vocat,quod eſt in domo.ſ.Appii,aut quia eius ornamenta Cælii erant, aut quia in eo turpiter vixerat, & pueros ad ſacra inuitatos corruperat, vt ſit cœpi petere ab eo, quod.i.quale ſacellum eſt in domo.ſ.eius.q.d Bacchanalium,aut impudicorum. Hactenus autẽ de Appio, & eius inuidia locutus conuertit ſermonem ad alia negocia dicẽs. Mora ſerui huius.i.mei, qui attulit tibi literas, conturbat: id eſt, multũ turbat,me. Nã prioribus literis acceptis.i. poſtquã acceperat priores literas,manſit amplius quadragita dieb⁹. Neſcio quid ſcribam tibi.ſ.de exito litis noſtræ. Tu ſcis diem ſ.iudicii futuri,eſſe timori.i.ad timorem Domitio. Expecto valde te,& cupio videre quãprimum.i.valde cito, quia iã expleta fuerat Cic. prouincia. Peto a te vt doleas.i. dolenter & cum dolore feras iniuries meas i.mihi illatas ab Appio, vt exiſtimas.i.iudicas,& cenſes ac opinaris me ſolere,& dolere, & vlciſci tuas.ſ.iniurias i.tibi illatas. Notũ eſt doleo cum datiuo & cum accuſatiuo conſtrui poſſe ſed cum datiuo quaſi abſolute poſitum vnde vicinius. dolet mihi aduerſus caſus tuus.i dolori eſt,& ita verbum ipſum adiungitur rei dolorem inferenti, interdum etiam parti dolorem patienti,vt dolet mihi caput, dolent tibi ilia &c. quod non dicemus poetice doleo caput, doles ilia &c. Cum accuſatiuo autem additur rei accipienti dolorem, vt doleo iniurias tuas &c.

◦al.collegam.

◦al.illa ob liceret.

VIC. V I X Hoc erat prælocutus } Antiquiſsimus ille Mediceus codex. { Polæ locutus } habet: nos nihil addimus. veterem ſcripturam tantum ſignaſſe voluimus. Quare deliberent alii quomodo legendum ſit. Paulo autem ſupra idem codex. { Scanduit } habet pro. { Excanduit } quod ſi compoſitum verbum in vſu eſt,non eſt mirandum quandoq; ſimplex,& ſi rarius inueniatur a Cælio præſertim, vſurpatum fuiſſe.

Ex poſte. eiuſdem. V I X Hoc erat Pola elo. } Hanc olim ipſe lectionem adnotaui ex Mediceo lib. quam tunc nõ reſtitui,quia non incideram in locum illum ad Q. Fratrem, vbi de pola accuſatore mentio eſt,quod tñ non multo poſt fecit, Neq; tamen is ſum, qui aut omnia legerim, aut quæcũq; legerim, memoria firmiter tenẽã. Vnum intelligi põt, hanc ſynceram lectionem (vt ipſi quoq; affirmant) in nullis a quibuſdam inuentam eſſe vetuſtis codicibus quos tñ,vt aiunt, & multos, & vetuſtiſsimos habuerunt, nõ.n. teſtimonium citarent Medicei codicis. Hoc autem ideo adnotaui, vt omnes intelligant, vnum hunc, & vetuſtate, & fidelitate longe omnibus aliis antecellere.

PAV. MAN. V I X Hoc erat Pola elo. } in vetuſto codice, qui eſt Florentiæ in Medicea bibliotheca ita legitur, vt impreſsimus. Hu-

ius lectionis is alii quoq; meminerunt, ſed eam minus integram exiſtimarunt. offenſi, vt opinor, in voce, Pola, quod eam ſe alibi vidiſſe non oeminerant. eſt autem ea Seruii accuſatoris cogno men, de quo ad Q. Featrem epiſt. penul. 2. libri, his verbis: Vereor, ne homo tetec, & ferus Pola Seruius ad accuſationem veniat. vix igitur (inquit Cælius) hoc elocutus erat Pola, Appium, ſ. & Domitium ſummis Circeſibus ludis meis lege Scantinia me poſtulandum curare: cum ego eadem lege Appium Cenſorem poſtulaui ac (vt * quod ſentio, libere dicã) ſupra quoque vbi legitur, palã Seruium, legendum potius Polam Seeuium, crediderim. ſed hoc eſt coniecturæ. manuſcripti enim libri, quos & Venetiis, & Romæ vidi multos, palam, vt eſt in impreſsis. habent omnes: a quibus diſſentire non temere debemus. { Cœpi ſacellum, in domo quod eſt, ab eo pe. } Cenſorem erat curare, vt ſacella non in domo cuiuſquam eſſent, ſed populo paterent. itaque Liui. libr. 40. vbi loquitur de Lepido, & Fuluio Cenſoribus, Complura, inquit, ſacella, publicaq; ſacra occupata a priuatis, vt paterent, eſſentq; populo curarunt. Cæl. autem, vt oſtenderet Appium Cenſorẽ officio ſuo deeſſe petere cœpit ab eo, vt ſacellum in domo priuata ne relinqueretur. cuius rei cum Appii, qui Cenſoe erat, eſſe debuerat. ſed libentius intellexerim de ſacello, quod ipſe Appius occupaſſet: ex quo grauior ei concitata eſſet inuidia, occupatis rebus a Cenſore, quas cenſoe ab aliis occupatas populo reſtituere deberet.

* al. cõcio nes.

* a. cognoſcam quid nam rei.

SEB. COR. DE Appii } iam cenſoris. { Collegam. } L. Piſonem. Al. collegium. { L. Domitio } qui tum ipſe Appius Coſſ. fuerat { Munuſculum } accuſandi { Cn. Pom. } filio. { Poſteaq̃ illũ &c. } Al. poſteaq̃ illum ne cui ſatisfaceret quidem, me dignum habere ſenſi. malui, &c. Satisfaceret autem, in pecunia. vt paulo poſt. { Propter ami. tuam } Cice. enim, & eius amicos oderat L. Piſo, cuius inimicitiæ cum Cic. notiſsimæ ſunt. { Illios ſimiæ } Appii. { Lege Sca. } quam Scatinius Aricinus in molles, & effœminatos tulit. Al. lege Caninia. { Diem ti. } Al idem timori vel diem comitiorũ auguratus intelligit. Epi. 14. huius libri.

BERN. RVTI. POSTEA Quam vero comperi eum collegium tentaſſe, deinde aperte cum quibuſdam locutum, cum L. Domitio, vt nunc eſt, mihi inimiciſsimo homine deliberare velle, hoc munuſculum deferre, Cn. Pompeio tum ipſum reprehendente, vt ab eo deprecaree iniuriam, quem vitam mihi debere putarem, impetrare non potui } interpres videtur ineptius ſcriptum habuiſſe quod mihi vitam debere putaram, impetrare non potui. Ego præter hæc arbitror Cum abundare, ſcribendumq;: L. Domitio vt nunc eſt mihi inimiciſsimo homini, deliberare hoc munuſculum deferre. i. ad accuſationem impingere. Sic ſupra: Nemini hoc deferre munuſculom maluit, quam ſuo accuſati. i. accuſari. Vt nunc eſt, ſignificat hoc tempore, hoc ſtatu eerum quaſi oſtendat, niſi reſiſtatur inimiciorem futurum ſibi Appium non vt interpres fallitur. { Tom quidem aliquot amicis qui teſtes erant meorum in illum meritorum locutus ſum } Alibi, tamen quaſi aliquot, &c. vide num ſic, Tandẽ cum aliquot &c. { Poſteaquam illum, necui ſatisfaceret quidem me dignum habere ſenſi } Quid ſi contra. Poſteaquam illom, ne qui ſibi ſatisfacerẽ quidem, me dignum habere ſenſi, vel: Qui ei. Nam in aliis erat ne quos is ſatisfaceret, &c. Hoc enim dicit ita ſe deſpectum ab Appio vt ne purgari quidẽ apud ſe Appius voloerit: oſtenditq; nihil eſſe cur eam acriter Cælium inſectaretur. Interpres vero in eodem, quo ſolet luto hæret. { Scis Domitio diem timori eſſe } Diem poſſumus comitioq; accipere, quaſi iam tum præuideret, ſi repulſam tuliſſet, quãtos eẽt riſus excitaturus. Interpres nihili. vt aſſolet, quid loquatur pendit, vt appet in ſequẽ. literis.

GISBERTI LONGOLII LEMMA.

Gratulatoria partim eſt hæc epiſtola, ob affinitatem nouam Dolabellæ, partim nunciatoria, dum res exponit quæ in vrbe geruntur.

M. CAELIVS CICERONI S. D. 13

*GRatulor tibi affinitate uiri mediusfidius optimi: nam hoc ego de illo exiſtimo. cætera porrò, quibus adhuc ille ſibi parum utilis fuit, & ætate iam ſunt decurſa, & conſuetudine, atque authoritate tua * pudore Tulliæ, ſiqua reſtabunt, confido celeriter ſublatum iri: non eſt enim pugnax in uitijs, neq; hebes ad id, quod melius ſit, itelligendum. deinde (quod maximum eſt) ego illum ualde amo. Vides Cicero Curionem noſtrum lautum intercesſionis de prouincijs ex tune habuiſſe: nam cũ de interceſsione referretur quæ relatio fiebat ex S.C. primaq; M. Marcelli ſententia pronunciata eſſet, qui agẽdum cum Trib pleb. cenſebat, frequens ſenatus in alia omnia ijt. ſtomacho eſt: ſcilicet Pompeius Magnus, nunc ita languenti, ut uix id, quod ſibi placeat, reperiat: tranſierant illuc, ut ratio eſſet eius habenda, qui neque exercitum, neque prouincias tradere uellet. quemadmodum hoc Pompeius laturus ſit, cum * cognoſcat, quidnam Reipub. futurum ſit, ſi aut non poſsit, aut nõ curet, uos ſenes diuites uideritis: Q. Hortenſius, cum has literas ſcripſi, animam agebat.* Vale.

ASC. GRatulor &c. Cum Cice. præeſſet Ciliciæ Tullia filia eius poſt mortem Craſsipedis nupſit Dolabellæ, opera amicorum, quibus id oneris abiens dederat, vt etiam iurecõſulto filiam locarent, ſi virum illa dignum inuenerint, vt Cicer. ipſe ſupra ad Appiũ ſcripſit purgans, quod Dolabellæ Appii inimico nupſerit. Itaq; Cælius Appii inimicus vt proxima epiſt. viſum eſt, gratulatur id ei, laudatq; Dolabellam & oſtendit ſe ab eo amari, deinde ſcribit de Curione qoid egerit de peouinciis, & addit nonnulla de Cn. Pompeio. Oedo eſt: Gratulo tibi. i. felicitatẽ tuam mihi gratam prædico, affinitate. i. propteeaffinitatem aut de affinitate, viri mediusfidius. i. ita me deus fidei, aut Iouis filius Hercules iuuet, vt verũ dico. optimi. ſ. Dolabellæ. Nã ego exiſtimo. i. iudico hoc de illo. ſ. quod ſit vir optimus. Porro. i. ſed, cætera. ſ. inſtituta eius, quæ ad rem domeſticam pertinent, aut ad bona fortunæ agenda, quibus ille fuit adhuc parum vtilis ſibi, ſunt decurſa. i. tranſacta, & abolita iã &. i. ſimul ætate, quia non eſt amplius adoleſcens. adoleſcentibus autem raro eſt animus ad rem auidior, & conſuetudine. i. conuerſatione cum maturis viris, atq; ſiqua. i. aliqua reſtabunt, ego confido, ſupp. ea ſublatum iri. i. abolenda celeriter, autoritate tua, quia verebitur ſub tali ſocero luxurioſe, aut prodigalitee viuere, & pudore Tulliæ. ſ. filiæ tuæ prudentiſsimæ, in cuius præſentia non aodebit poſthac peccare. Enim: ideſt quia, ipſe non eſt pugnax. i. pertinacitee addictus vitiis, aot pugnax: ideſt contumax in vitiis neq; eſt hebes: ideſt tardus, & obtuſus ad intelligendum id quod ſit melius, deinde quod maximum eſt, quia quos amamus non ſinimus facilitrr corrumpi, & optimos iudicamus, ego amo illum valde. O Cice tu velles Curionem noſtrum, ironice dicit, quia contra ſentiebat. habuiſſe exitum interceſsionis: ideſt obſtaculi de prouinciis, lautum: ideſt pulchrum. Nam cum referretur: ideſt conſultaretur, de interceſſione, quæ relatio fiebat ex ſenatuſconſulto, & ſententia Marci Marcelli, eſſet peonunciata prima, qui cenſebat agendum cum Trib. pleb. ſenatus ijt feequens in alia omnia: ideſt aliter cẽſuit. Scilicet: ideſt ſcire licet, qui id viderint, Pompeius magnus ſcilicet prius habitus, eſt nunc ſtomacho: ideſt animo, ita languenti, vt vix reperiat, quod placeat ſibi. Tranſierat: ideſt confugeeat illuc, vt ne ratio eſſet habenda illius ſcilicet Caſ. qui neq; traderet exercitum neque prouincias. Vos ſenes diuites videritis, quemadmodum. i. quomodo, Pompeius laturus ſit hoc cum ignoſcat quid nam futurum ſit Reipub. ſi aut non poſsit, aut non curet, ſ. ionare eam. Q. Hortenſius ageber animam: ideſt expirabat, cum ſcripſi has: ſcilicet literas.

PAV. MAN. STOMACHO Eſt. ſ. Pompeius Magnus } Libentius legerem, Stomacho eſt Magnus, vt duæ illæ dictiones ſcilicet Põpeius inducantur, tanquam inanes, & ſuperuacaneæ, non a Cælio, ſed ab imperito ſcriptæ, qui cum inter legendum in eam vocem Magnus incidiſſet, exiſtimans eam obſcuriorem fore, niſi aliis ipſe verbis illuſtraſſet, ſupra ſcripſit: ſcilicet Pompeius. poſt ea qui librum exſcripſerunt, imperiti, vt id genus hominum eſſe ſolet, neq;, quod adulterinum fuit, agnoſcentes, in contextũ gloſſema receperunt.

SER. COR. AFFINITATE VI. } Dolabellæ { Fiebat ex S.C. } q̃d eſt in epiſt. 8. huius libri. { In al. om. iit } Marcello inqt Oppius diſceſsionem

diſceſsionem faciente, Senatus frequens in alia omnia tranſit. { Ve nec ratio } Al. ratione. { Animam agebat } & egit.

BERN. RVT. VELLES C. Curionem noſtrū lautum interceſsionis de prouincijs exitum habuiſſe } Plane accipio, nō (vt Clerico placet) ironicos. Hocq; illud forte eſt, quod ita ſcribit Plutarchus in magni vita. Cum conſul Marcellus prædonē appellaret Cæſarem, iuberetq; eum a ſenatu hoſtem iudicari, ni arma poneret: Curio, comite Antonio ac Piſone ſenatū redarguere ſtatuit. iuſsit enim eos qui cenſerent Cæſarem tantum arma ponere, Pompeiumq; in magiſtratu eſſe, e loco transferri. & maior eorum numerus in alteram curiæ partem translatus eſt poſt autem, cum iuſsiſſet transferri eos, qui cenſerēt ambos ab armis amouendos, nulloq; eſſe in magiſtratu. pro Pompeio duo & viginti tantū ſenſere, Curioni vero omnes hæſiſſe viſi ex quo hic veluti victor ſplendididus lætoſq; ad plebem prouectus eſt, atq; ab ea cum plauſu iniectuq; ſertorum florumq; ſuſceptus. Vides, autem melius arbitror legi, hoc quidem ſenſu quem ſupra ſcripſimus, quam Velles. Vides enim dixit quaſi prædictæ rei euentu lætus, iactabundusq;. Scripſerat autem ſuperiori epiſt. Hoc tibi dico, ſi omnibus rebus prement Curionem, Cæſa. defendetur. Interceſſorem ſi, quod videntur, reformidarint, Cæ. quoad volet, manebit. { Tranſierant illuc, ve nec ratio eſſet eius habēda, qui neq; exercitum neq; prouincias traderet } Fere eſt, vt abundare negationem rear ex his, quæ ſequuntur: quem ſenſum Mediolanenſis etiā impreſsio præfert, ſi non verba. Tranſierant autem, non rei, vt interpres, ſed ſenatores.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Narrat, quæ Domitio in repulſa contigerint, deinde ſuſpiciones ſuas certiſsimas inter Caſarem & Pompeium Ciceroni perſcribit.

M. CAELIVS M. CICERONI. S. D. 14

TAnti non fuit Arſacen capere, Seleuciam expugnare, ut earum rerum, quæ hic geſtæ ſunt, ſpectaculo careres: nunquam tibi oculi doluiſſent, ſi, in repulſa, Domitij uultū uidiſſes. magna illa comitia fuerunt: & planè ſtudia ex partiū ſenſu apparuerunt: per pauci neceſsitudinē ſecuti, officium præſtiterunt. itaq; mihi eſt Domitius inimiciſsimus. ut ne familiarem quidem ſuum, quem noſti, tam oderit, quàm me: atque eo magis, quòd per iniuriam ſibi putat ereptum. cuius ego author fuerim. nunc furit tam gauiſos homines ſuum dolorem, unumq; me ſtudioſiorem Antonij. nam Cn. Saturninum adoleſcentem ipſe Cn. Domitius reum fecit, ſanè quam à ſuperiore uita inuidioſum. quod iudicium nunc in expectatione eſt, etiam in bona ſpe, poſt Sex. Peducci abſolutionē. De ſumma Repub. ſæpe tibi ſcripſi me etiam num pacem non uidere: & quò proprius ea contentio, quàm fieri neceſſe eſt, accedit, eò clarius id periculum apparet. propoſitum hoc eſt. de quo qui rerum potiuntur, ſunt dimicaturi, quod Cn. Pompeius conſtituit non pati, C. Cæſarem Conſulem aliter fieri, niſi exercitum, & prouincias tradiderit: Cæſari autem perſuaſum eſt, ſe ſaluum eſſe non poſſe, ſi ab exercitu receſſerit. fert illam tamen conditionem, ut ambo exercitus tradant. ſic illi amores, & inuidioſa coniunctio non ad occultam recedit obtrectationem, ſed ad bellum erumpit: neq; mearum rerum quid conſilij capiam reperio. neq; dubito quin te quoq; hæc deliberatio ſit perturbatura: nam mihi cum hominibus his & gratia eſt & neceſsitudo: tamen tantum cauſam illam non homines odi. illud te non arbitror fugere, Quin, homines in diſſenſione domeſtica debeant, quandiu ciuiliter ſine armis* certetur, honeſtiorem ſequi partem: ubi ad bellum & caſtra uentum ſit, firmiorem: & id melius ſtatuere, quod tutius ſit, in hac diſcordia uideo Cn. Pōpeium, ſenatum. quiq; res iudicant. ſecum habiturum: ad Cæſarem omnes qui cum timore, aut mala ſpe uiuant, acceſſuros: exercitum conferendum non eſſe. omnino ſat ſpatij ſit ad conſiderandas utriuſq; copias, & ad eligendam partem: Propè oblitus ſum, quod maxime fuit ſcribendum. Scis Appium Ce. hic oſtenta facere? de ſignis & tabulis, de agri modo, de ære alieno acerrime agere? perſuaſum eſt ei, Cenſuram lomentum aut*

* al. bellū ſe erupit.

* al. certatur.

ASC. TAnti &c. Narrat riſum, quem Domitius repulſa accepta præbuerat, denonciatq; bellum futurum inter Cæſarem, & Pompeiū. Ordo eſt. Capere Arſacen regem Perſarum, & expugnare .i. pugnando ſuperiore, Seleuciam, nō fuit tanti .i. tanto præcio æſtimandum, vt, careres .i. deberes velle carere, ſpectaculo earum rerū, quæ geſtæ ſunt hic. ſ. Romæ: Oculi nunquam doluiſſent tibi, ſed ſemper excitaſſet te ad riſum ſi vidiſſes vultum Domitij in repulſa. ſ. magiſtratu petito. Illa comitia quib⁹ populus coiuerat ad creandos magiſtratus, fuerunt magna, qui multi conuenerant, & ſtudia .i. fauores apparuerunt plane .i. omnino, aut euidēter ex ſenſo .i. ſententia partium. ſ. competitorum, per pauci ſecuti neceſſitudinem .i. eo quod eſſent neceſſarij præſtiterunt officium. Triplex eſt ſenſus, aut qood pauci præſtiterunt officium alicui, quia plurimi ſecuti erant neceſsitudinem, aut quod pauci præſtiterunt officium Domitio, vtpote ſoli ſecuti neceſsitudinem, aut quod perpauci ſecuti neceſsitudinem .i. etiam de neceſsarijs Domitij, præſtiterunt officium Domitio, qui ſenſus congruit ei qđ ſequitur. Itaq; Domitius eſt inimiciſsimus mihi vt ne quidem .i. non ſaltem oderit quenquam familiarem ſuum, tam .i. tantū, quam .i. quantum me, Ideo autem odit familiares, quod licet eſſent neceſſarij, non tamen præſtiterunt officium Domitio: atq; Domitius odit eo magis me, quod potat. ſ. magiſtratum, ereptum ſibi per iniuriā, cuius. ſ. iniuriæ, ego fuerim author. Nunc Domitius furit homines, tam .i. tantum gauiſos dolorem ſuum quia ſicut dicimus gaudio gaudium tuū, ita & dolorem tuū .i. cum gaudio video, ſup. furit me vnum. ſ. gauiſum dolorem ſuum vt ſtudioſiorē Antonij .i. magis fauentem Antonio. Nam ipſe Cn. Domitius fecit Co. Saturninum adoleſcētem, reum .i. accuſauit eum. Vita, ſupp. erit ei inuidioſa, ſane quam .i. multo magis, quam ſuperior, quod iudicium. ſ. de ſaturnino, eſt nunc in expectatione, ſup. Saturnius ineſt ēt in bona ſpe. ſ. abſoluendi, poſt abſolutionem ſeſti Peducei, ſcripſi tibi ſæpe de ſumma rei pub. me non videre pacem annuam .i. quæ duret annum, aut intra hunc annum. Et quo .i. quanto, ea contentia. ſ. Cæſa. & Pompeij accedit propius, quā oeceſſe eſt fieri, eo .i. tanto, id periculō apparet clarius .i. euidentius. Propoſitum de quo ſunt dimicaturi. qui potiuntur rerum, eſt hoc .i. huiuſmodi, quod Cn. Pompeius conſtituit non pati. C. Cæſarem conſulē fieri aliter, niſi tradiderit exercitum et prouincias: Cæſari autem perſuaſum eſt, ſe nō poſſe eſſe ſaluū ſi receſſerit ab exercitu, tamen ipſe fert .i. offert illam conditionem, vt ambo iā ipſe quam Pompeius tradant exercitus ſ. ſenatui. Sic .i. in tantum, illi amores. ſ. Soceri & generi, & cōiunctio ſ. affinitatis, inuidioſa. ſ. cui plurimi inuiderunt, non recedit ad obtrectationem occultam, ſed erumpit .i extēdit ſe ad bellū. Neq; reperio quid conſilij mearum rerū capiam, quod .i. propter, quod ne ſup. quidem dubito, quin hæc liberatio perturbarit quoq; te ſic. ſ. vt me. Nā & gratia & neceſsitudo eſt mihi cum his omnibus. ſ. qui bellū acceptant. Tum .i. inſuper, ego odi cauſam illā. ſ. certaminis, non homines. ſ. ipſos. Ego non arbitror illud fugere te .i. non dubito te ſcire qoin homines debeant, ſequi partem honeſtiorem in diſſenſione domeſtica .i. ciuili, quandiu certetur ciuiliter ſine armis, vbi .i. poſtquam ventum ſit ad bellum, & caſtra, ſup. ſequi partem firmiorem .i. fortiorem, & ſtatuere .i. exiſtimare id melius, quod ſit tutios, Ego video Gn. Pompeium habiturum ſecum in hac diſcordia, ſenatum .i. omnes ſenatores, et qui iudicant res .i. iudices, & omnes qui viuāt in timore, aut mala .i. dubia ſpe, acceſſuros ad Cæſarem. Exercitum, ſup. eorum non eſſe conferendum .i. comparandum omnino, cum longe melior ſit Cæſarianus, aut conferendum ad dimicādum, modo .i. dummodo, ſat .i. ſatis ſpacij ſit ad conſiderandas copias vtriuſq;, & ad partem eligendam. Ego prope .i. quaſi oblitus ſum, quod erat maxime ſcribendum. Scis Appium cenſorem facere

*nitrum eſſe, errare mihi uidetur: nam ſordes eluere uult: uenas ſibi omneis & uiſcera aperit. curre per deos, atq; homines, & quamprimum hæc riſum ueni: legis Scantiniæ iudicium apud Druſum fieri, Appium de tabulis, & ſignis agere. crede mihi, eſt properandum. Curio noſter ſapienter id, quod remiſit de ſtipendio Pompeij feciſſe exiſtimatur.: ad ſummam quæris, quid putem futurum? ſi alteruter eorum ad Parthicum bellum non eat, uideo magnas impendere diſcordias: quas ferrum, & uis *iudicabit: uterque & animo, & copijs eſt paratus. ſi ſine ſummo periculo fieri poſſet, magnum, & iucundum tibi fortuna ſpectaculum parabat.* Vale.

* al. vindicabit.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Pompeium facta collatione vituperat, Caſarem vero ad cœlum tollit. Adijcit, ſe magnopere exoptare, vt cum Cicerone conferre poſſit. Poſtremo narrat quem admodum ob ſubitos Galliæ motus facere iſ prouinciam cogatur.

M. CAELIVS M. CICERONI S. D. 15

ECquando tu hominem ineptiorem, quàm tuum Cn. Pompeium uidiſti, qui tantas turbas qui tam nugax eſſet, cõmori? & quem autem Cæſare noſtro acriorem in rebus gerendis, eodem in uictoria temperatiorẽ aut legiſti, aut audiſti? quid eſt? nunc tibi noſtri milites, qui duriſsimis, & frigidiſsimis locis teterrima hyeme bellum ambulando confecerunt, malis orbiculatis eſſe paſti uidentur. quid? iam, inquis glorioſe. immo, ſi ſcias quàm ſolicitus ſum, tum hanc meam gloriam, quæ ad me

hic oſtenta. i. monſtra in cenſendo & agere acerrime de ſignis. i. effigiebus rerum, de tabulis. ſ. pictis, de agris modo. i. interdum de ære alieno. i. debito. perſuaſum eſt ei cenſuram eſſe loramentum: i. extendi poſſe vt loramenta, aut vitrum. i. frangi poſſe, vt vitrum. Nã ſcilicet Appius ſordeſcit, ideſt fit ſordidus vere vultu, & aperit ſibi venas omnes, & viſcera, ideſt intima animi ſui manifeſtat. Curre ſcilicet admonitus, per deos atq; homines, & veni riſum hæc quamplurimum, Iudiciũ legis ſcantiniæ, ideſt de turpi libidine, fieri apud Druſum ſcilicet turpiſsimum. Appiũ ſcilicet cenſorem agere de ſignis & tabulis ſcilicet nõ poſsidendis, Crede mihi properandum ſcilicet eſt tibi curio noſter exiſtimatur feciſſe ſapienter, id quod remiſit, ideſt detraxit de ſtipẽdio Pompeij. Ad ſummam, id eſt finaliter quæris, quid putẽ futurum, ſi alteruter ſcilicet aut Cæſar, aut Pompeius, non eat ad bellum Parthicum, video impendere, ideſt imminere magnas diſcordias, quas ferrum, & vis, ideſt violentia, vindicabit, ideſt vlciſcetur. Vterq; eſt paratus & animo & copijs, ſi poſsit fieri ſine periculo ſcilicet reipu. fortuna parabit tibi ſpectaculum magnum & iucundum, qui enim in arena dimicantes ſpectant, extra periculum ſunt. Vale.

VIC. LOMENTVM, aut vitrum } Veteres codices omnino melius. { Nitrum } nec enim vitrũ res eſt vilis, & nullius præcij, vt fere nitrum, quo nonnullæ gentes pro ſale vtebantur in condiendis, conſeruandiſq; obſonijs, viriditatem etiam braſsicæ nitro reddebant. Mar. Ne tibi pallantes moueãt faſtidia caules, Nitrata viridis braſsica fiet aqua.

PAVL. MANV. DE agri modo, de ære alieno } Libentius ita lego, quam, vt alij volunt, de agris modo forte autem id fieri volebat. Appius quod maiorum memoria voluerant G. Licinius, & L. Seſtius Tribuni pleb. qui leges promulgarunt, vnam, de ære alieno, vt deducto de capite quod vſuris peronmeratum eſſet, id, quod ſo pereſſet, triennio æquis portionibus perſolueretur: alteram de modo agrorum nequis plus. 40. iugera agri poſsideret.

SEBA. COR. ARSACEN } Parthorum regem. { In repulſa } Augurali, M. Antonio competitore augure facto. { Domitij } L. Domitij. { Quem noſti } Al quenquam { Cn. Domitius } Lu. filius. { Lomentum, aut nitrum } quibus ſordes eluuntur.

BERN. RVT. NAM Cn. Saturninum adoleſcentem ipſe Cn. Domitius reum fecit } I. hunc Domitium ſuperiori epiſtola vocat de eodem enim hæc intelligo, qui ſit Aenobarbus etiam dictus, petijtq; vt arbitror, auguratum cum M. Antonio. Nã alloqui de pontificatu quoq; Cæſaris etiam tum vlni, imperatoriſq;, cum ſpinthere Scipioneq; altercatus eſt in caſtris. Author Plutarc. Niſi vero id probes, quod mihi omnino non improbatur, vt Adoleſcens ipſe Cn. Domitius, malis ſcribere filiumq; L. Aenobarbi intelligere qui patris impulſu ſaturninũ accuſauerit. Cic. Philippica. 2. Cn. Domitium (inquit de interfectoribus Cæſaris ironicos) non patris interitus clariſsimi viri, non auunculi morsq; non ſpoliatio dignitatis ad recuperandã, ſed mea authoritas excitauit. Appianus quoq; tradit L. Domitium Aenobarbum in pharſalica pugna occiſum. Cicero addit, ab Antonio. deniq; Lucium Liuius. Appianus, Cicero, cæteri omnes Aenobarbum nominant: vt veriſimilius ſit a iuuene accuſatum ſuadet etiam Romana vetus conſuetudo, de qua Cicero quoq; in officiorum libris. { Perſuaſum eſt ei cenſuram lomentum aut vitrum eſſe } Loramentum inſulſiſsime tam legit, quam exponit interpres. Lomento vſum tradit Plini. in pictura. ex cœruleo fieri, candidiuſq; eſſe lib. 33. cap. 13. verba eius apponam ſi forte illuſtrare tenebricoſum locum poſsint. Ex cœruleo fit, inquit, quod vocatur lomentum perficitur id lauando, terendoue. & hoc eſt cœruleo candidius. Idem de vitro. Ex palude Candabra, inquit, creditur naſci Belus amnis, quinq; millium paſſuum ſpacio. in mare profluẽs iuxta Ptolemaidem coloniam lentus hic currit, inſalubris potu, ſed cæremonijs ſacer, limoſus, vado profundus, non niſi refuſo mari arenas fatetur, fluctibus enim volũtate niteſcũt. tunc etenim marimo creduntur aſtringi morſu, non prius vtiles. quingentorum eſt paſſuum, non amplius litoris ſpacium. Idq; tantum multa per ſecula gignendo fuit vitro. { Nam ſordeſcit vere vultu, & venas ſibi omnes & viſcera aperit } Ita reponit interpres, nullo ſenſu. Ego puto ita rectius: nam, dum ſordes eluere vult, venas ſibi omnes & viſcera aperit. Sordes eluere Cicero quoq; dixit in Antoniũ. vt enim quiſq; ſordidiſsimus videbitur, ita libentiſsime ſeueritate iudicandi ſordes ſuas eluet.

ASC. ECquando. Laudãdo Cæſarem vituperat Pompeium, qui excitauerit populum Romanũ ad arma: dicit ſe optare aduentum Ciceronis, & quæritur ſibi trans alpes proficiſcendum eſſe. Ordo eſt. Ecquando, ideſt nũquid aliquando, vidiſti hominem ineptiorem, quam Cn. Pompeium tuum, qui commorit pro commouerit. tantas turbas. i. turbationes rerum, qui eſſet tam nugax, ideſt tam vanus, & futilis? q. d. non. Ecquem nunquid aliquem, aut legiſti, aut audiuiſti acriorem Cæſa noſtro, in rebus gerendis ſcilicet fortiter, & tẽperatiorem eodem in victoria? q. d. ſcio q nullum. Quid eſt? hoc eſt quæris cur ſic geſtiam? milites noſtri, ideſt Cæſariani, qui ambulando locis duriſsimis & frigidiſsimis hyeme teterrima, ideſt. aſperrima confecerunt, ideſt finiuerunt, nunc tibi, ad nullã perſonam ſpectat illud tibi bellum, videntur eſſe paſti malis orbiculatis, ideſt pomis rotundis. ſunt qui allegorice mundum intelligere dicant. q. d. mundi imperium obtinuiſſe, alij e pomorum paſtu macilentos factos. Quid inquis iam ſumpſit. Reſpondet omnia glorioſe ſi ſcias, quam ideſt quantum ſolicitus ſum, cum derideas hanc gloriam meam. quæ nihil pertinet ad me. Quæ. i. quales res, ego non poſſum exponere tibi niſi corã, ideſt in præſentia, & ſpero id ſcilicet quod poſsim coram exponere fore celeriter. Nam cum Cæſar expuliſſet ex Italia Pompeium, conſtituit vocare me ad vrbem ſcilicet Romam, & exiſtimo id eſſe cõfectum, ideſt peractum modo, niſi maluit ſup. me circunſedere. i. obſidere, Pompeium Brunduſij. Peream ſi eſt cauſa minima. properãdum eſt mihi iſto, ideſt ad iſtum locum vbi tu es, quod ideſt quia, diſcupio, ideſt anxie cupio, videre te, & conferre ſcilicet tecum omnia intima. Habeo autem, quam, ideſt o quantum multa hui vereor ne obliuiſcar omnia, cũ videro te, quod ſolet fieri. Sed tamẽ ideſt inſuper: iter neceſſarium incidit mihi ob quoddam ſcelus retro, ideſt retrorſum ad alios verſos adeo ſcilicet neceſſarij, quod intemelij populi trans alpim ſunt in armis. neq; de magna cauſa, ideſt ob magnam cauſam. Bellienus Verna ideſt ſeruus Demetrij, qui erat ibi cum præſidio, comprehendit, & ſtrangulauit illic Domitium quendam nobilem hoſpitem Cæſaris numis acceptis, ideo eo, quod numos acceperat a factione contraria. Ciuitas ijt, ideſt confluxit, ad arma. cundum eſt mihi, ideſt debeo ire eo ideſt ad eum locum, cum quatuor

tuor cohortibus per niues, quia hyeme. Inquis ideſt tu forte modo dicis. Vſquequaque, ideſt an ſemper tibi laborandum erit quaſi dicat vellem quidem aliter eſſe ſed Domitij mali, ideſt pernicioſi dant ſcilicet id mali, aut negocij Vellem quidem, ſup. vt Verna ſcilicet Bellienus propognaturus, habuiſſet tantum animi in domino noſtro ſcilicet Romano, aut hoſpite, & amico, quantum ipſe catenatus, alij legunt catenandus habuit in hoc Cic. fratris filio.

ſcrimine veteres librarij duabus illis literis vtebantur, quod ex Mediceo facile colligitur. nam crebro. { Inquid } ſcriptum eſt. & contra. { Illut, aliut, animatuerſum, at } pro { Ad } In epiſto. Cælij, Paucis verbis iterum, qui multos ſæpe dies at te, cum hic eras, non accedebam. nunc cotidie non eſſe te, at quem curſitem discrutior.

VICTORIVS.

VELLEM quidem verna propugnaturus } Sic in omnibus vulgatis. Antiquiores codices multo melius, etſi ne illi quidem penitus purgavi: ſic enim habent. { Venerem propugnatus } Nos emédauimus. { Venere propugnatus } vt Cæſarem intelligat, quem ſuæ ſtirpis originē a Venere duxiſſe omnibus notum eſt vt ipſe etiam in laudatione amitæ apud Suetonium docet, Amitæ meæ Iuliæ maternum genus a regibus ortum, paternum cum dijs immortalibus cōiunctum eſt: nā ab Anco Martio ſunt Martij reges, quo nomine fuit Mater, a Venere Iulij, cuius generis familia ē noſtra. Appianus lib. 7. τῆς ἐμφυλίων. θυόμενος τε νυκτὸς μέσης τὸν ἄρη κατεκάλει, καὶ τὴν ἑαυτοῦ πρόγονον ἀφροδίτην ἐκ γὰρ αἰνείου, καὶ ἰούλου τοῦ αἰνείου ὁ τῶν ἰουλίων γένος παραλλαχθέντος τοῦ ὀνόματος ἡγεῖτο νεών τε αὐτῇ νικηφόρῳ χαριστήριον ἐν ῥώμῃ ποιήσειν εὔχετο κατορθώσας. Dion etiam libro. 44. hiſtoriarum, τ κώτην τε θεῶν καὶ τὸν τῆς ἀφροδίτης ὡς καὶ ἀρχηγέτιδος τοῦ γένους αὐτοῦ οὔσης ποιήσας καθιέρωσεν ἱδρύσας, τότε καὶ πολλοὺς ἐπ' αὐτοῖς καὶ παντοδαποὺς ἀγῶνας ἔθηκε.

nihil pertinet, derideas. quæ tibi exponere niſi coram non poſſum: idq; celeriter fore ſpero: nam me, cum expuliſſet ex Italia Pompeium, conſtituit ad Vrbem uocare: id quod iam exiſtimo, confectum: niſi maluit Pompeium *Brunduſii circumſedere, peream, ſi minima cauſa eſt properandi iſto mihi, quod te uidere, & omnia intima conferre diſcupio. habeo autem quàm multa: hui uereor, quod ſolet fieri, ne, cum te uidero, omnia obliuiſcar. ſed tamen quod nam ob ſcelus iter mihi neceſſarium retro ad alpeis uerſus incidit? adeo, q. Intemelij in armis ſunt, neque de magna cauſa.* [1]*Bellienus uerna* Demetrij*, qui ibi cum præſidio erat,* Domitium *quendam nobilem illic Cæſaris hoſpitem, à contraria factione numis acceptis comprehendit. & ſtrangulauit. ciuitas ad arma iit. eo nunc cum quatuor cohortatibus mihi per niueis eundum eſt. Vſquequaque; inquis, ſe Domitij male habent. Vellem quidem* Venere *prognatus tantum animi habuiſſet in ueſtro* Domitio, *quantum ipſe catenatus in hoc habuit* Ciceroni F. S. D. Vale.

PAVL. MAN.

QVANTVM ipſe catenatus } Legit amiciſsimus meus, quārum Pſecade natus. vt ſignificetur Bellienus verna: Pſechas enim ancilla ē: vernas autem eos eſſe, qui ancillis naſcantur, nemo neſcit. itaq; dixit: ſi Bellienus ancilla natus Domitium comprehendere, & ſtrangulare non dubitauit: quid Cæſari, qui ē Venere prognatus, in veſtro Domitio faciundum fuit? Hæc amiciſsimi hominis lectio, non dubito, quin a doctis probetur: cum ſenſum habeat optimum, & a vetuſto codice parum, ac pene nihil diſcrepet, De Piechade meminerunt Iuuenalis Satyra. 6. & Ouid. Meta. lib. 3. cum hæc iam ſcripſiſſem, codex eſt allatus ad me, perantiquus, in quo ita ſcriptum erat, quantū ipſe cadenatus.

Hanc autem ſententiam eſſe puto & vim horum omnium verborum, Poſtquam inquit, tam vbicunq; moleſti ſunt Domitij, vellem Cæſar fortius ſe in veſtrum Domitium geſsiſſet, nec dubitaſſet facere diuina ſtirpe oriundus, quod Bellenius verna auſus eſt facere in ſuo Domitio. Acerbiſsimas autem gerebat inimicitias M. Cælius cum L. Domitio, quem Corfinij captum Cæſar dimiſerat (ne mirum alicui videatur, eum aduerſus Domitium tam male animatum fuiſſe) quod prius quarta ab hac epiſtola docuit, Cum L. Domitio (vt nunc eſt) mihi inimiciſsimo homine. Quare offenſus eſt clementia Cæſaris: quantum poteſt autem, oſtendit rectius & honeſtius Cæſarem potuiſſe facere, quod verna commiſerat, illius ſtirpem extollendo, huius contra eleuando, dum catenatum vernam (quæ peſsima eſt ſeruorum conditio) appellat. Cæſarem autem Venere prognatū.

EX POSTE EIVSDEM.

IPSE Catenatus } Hunc totum locum peſsime acceptum olim reſtitui, ac declaraui, & niſi fallor neq; ad ſententiam, neq; ad elegantiam verborum aliquid deſiderari poterat: fuere tamen, qui legi melius putarint, pro. { Ipſe catenatus, Pſechade natus } quorum acumen non contemno: maluiſſem tamen eos tantam ingenij aciem, vbi opus erat, exercere. hoc enim ab illis excogitari nullo pacto hic neceſſarium fuit: ex vetere enim lectione egregius ſenſus ducitur, & illa nimis dura & violenta eſt. Quod autem facere voluit Cælius, ſi ita legeretur, non feciſſet: ſtuduit enim afferre anthiteton ſuperioribus illis verbis. { Venere prognatus } nec maius excogitare potuit, quam appellare Bellienum ipſum, catenatum: quæ fortuna etiam in ſeruis deterrima eſt. Nam quod ancilla natus eſſet, iam ante oſtenderat, cum eum vernam appellauerat, neq; hoc conterere, ac deprimere conditionem illius erat. Dolet, ac vehementer quidem dolet, mihi eam neceſsitatem impoſitam, vt iis aduerſer, a quibus nulla in re diſſentire vellem, id tamen feci, quam parciſsime potui. Nam quod in antiquis. { Cadenatus } legitur, nullo di-

SEBAST. CORR.

GLORIOSVM, } Al. glorioſe { Imo } Al. omnia, { Intemellij } Plin. lib. 3. cap. 5. { Venere prognatus } Cæſar; quo de loco, in Quæſtura diximus. { Domitio } L. Domitio, Corfinij capto. { Catenatus } Bellienus. { P. S. D. } filio ſalutem dic.

BERN. RVTIL.

NVNC tibi noſtri milites, qui duriſsimis & frigidiſsimis locis teterrima hyeme bellum ambulando confecerunt, malis orbicolatis eſſe paſti videntur } Melius, num tibi: vt totum interrogatiue legas. De malis orbicularis Varro in libro rei ruſticæ. { Quid iam quis? glorioſæ omnia, ſi ſcias, quam ſolicitus ſum rum hanc meam gloriam, quæ ad me nihil pertinet, derideas } Ita puto integrius, Quid? iam, inquis, glorioſe? imo, ſi ſcias, &c. vel, Omnino, ſi ſcias, & cætera. Interpres, vt ſolet, ariolatur. eſt enim Cloriofe, quaſi ad glorioſum illum in fabulis militem alludat. { Nam mecum expuliſſet ex Italia, Pompeium conſtituit ad vrbem vocare, idq; iam exiſtimo confectum niſi maluit Pompeium Brunduſij circumſederi } Vide, ne rectius. nam me, cum expuliſſet ex Italia Pompeium, conſtituit ad vrbem vocare. idq; iam exiſtimo, confectum niſi maluit Pompeius Brunduſij circumſedere. Interpres nugatur de Cælio circumſedendo Brunduſij: omnis non modo elegantiæ, ſed hiſtoriæ quoque imperitus. Quis enim neſcit, Pompeium ex vrbe ad primum Cæſaris motum profugiſſe Brunduſium? inde appropinquante Cæſare in Epirum traieciſſe? ex Plutarcho, Lucano, Liuij compendio. Floro, Appiano, cæteris. Eſt igitur ſenſus: Conſtituit Cæſar vocare me in vrbem, cum expuliſſet Italia pompeium. in quo miror tot tantoſq; viros cæcutiſſe. { Sed tum, quod nam ob ſcelus iter mihi neceſſarium retro ad alpeis verſus incidit? adeo quod Intemelij in armis ſunt } Lege, Ideo, non adeo etſi non deſunt, qui illud & probent, & interpretentur: inepte tamen, pro tum malim Iam, aut quid huiuſmodi. ſed & Quoddam, melius, quam Quod nam. { Vſquequaq; inquis, ſe Domitij male habent } propter Domitium Aenobarbum, paulo ante a Cæſare captum apud corphinium. authores hiſtoriographi omnes. { Vellem quidem verna propugnaturus tantum animi habuiſſet in veſtro Domitio, quantum ipſe catenatus in hoc habuit. Ciceroni. F. S. D. } Alij pro verna venerem, pro habuiſſet, habuiſſe. Tu vide, num ita forte reponi non infeliciſsime poſsit: vellem quidem Cæſa. propugnaturum tantum auri habuiſſe (vel Cæſar propugnaturus habuiſſet) in veſtro Domitio, quantum ipſe catenatus (vel catenandus: nam vtrunque defendi poteſt) in hoc habuit. ſenſu iam

nulli non obuio. Quod ſupra ait, a contraria factione nomis acceptis: ex iiſdem hiſtoricis conſtat, cum pecunijs & rebus ſuis omnibus Aenobarbum a Cæſare abire ſitum. Significat ſane iam catenatum, vel catenandum illum Demetrij vernam, ideſt ſeruum libertumve domi natum: ne videar aſſentiri Clerico. Sane adiectitia poſteriora hæc putaram, nam nec tota in quibuſdam erant codicibus, poſtea tamen conieci, priuſquam Manutianos codices inſpicerem, ne me interim iſta ipſe glorioſa fraudem, Cice. filio S.D. vt ſit ſalutem dic.

EX PO. EIVSD. NISI maluit Pompeium Brundusij circunſedere } Poteſt ea lectio retineri, quantum ad hæc verba pertinet. Cice. ad Atticum: At illum, inquit de Cæſare, ruere nunciant, & iam iamq; adeſſe, non vt manum cōſerat (qui cum enim) ſed vt fugam intercludat. Et non longe. De Pompeio ſcio nihil eumq;, niſi in nauim ſe cōtulerit, exceptum iri puto.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Suadet Ciceroni, ne ſe ad Pompeium transferat, idque pulcherrimis quibuſdam argumentis, a metu & exitu victoria. In fine conſilium dat, quo pacto ſe in hoc anguſtijs tutum conſeruet. Huic autem epiſtolæ reſpondet libro ſecundo: Magno dolore, &c.

M. CAELIVS M. CICERONI S. D. 16

EXanimatus ſum tuis literis: quibus te nihil niſi triſte cogitare oſtendiſti: neque, id quid eſſet perſcripſiſti: neque non tamen, quale eſſet quod cogitares, aperuiſti. has illico ad te literas ſcripſi. Per fortunas tuas Cicero, per liberos te oro, & obſecro, nequid grauius de ſalute, & incolumitate tua conſulas: nam Deos, hominesq́;, amicitiamq́; noſtram teſtificor, me neque temere tibi prædixiſſe, neque temere monuiſſe: ſed poſtquam Cæſarem conuenerim, ſententiamq́; eius, qualis futura eſſet parta uictoria, cognouerim, te certiorrm feciſſe. ſi exiſtimas eandem rationem fore Cæſari in dimittendis aduerſarijs, & conditionibus ferendis, erras, nihil, niſi atrox, & ſæuum cogitat, atque etiam loquitur. iratus ſenatui exijt. his interceßionibus planè incitatus eſt, non mrhercule erit drprecationi locus. quare ſi tibi tu, ſi filius unicus, ſi domus, ſi ſpes tuæ reliquæ tibi charæ ſunt, ſi aliquid apud te nos, ſi uir optimus gener tuus ualet: eorum fortunas non debes uelle conturbare, ut eam cauſam, in cuius uictoria ſalus noſtra eſt, odiſſe, aut rrlinquere cogamur, aut impiam cupiditatem contra ſalutem tuam habeamus. deniq; illud cogita: quod offenſæ fuerit, in iſta cunctatione te prius ſubiiſſe: nunc te contra uictorem facere, quem dubijs rebus lædere noluiſti, & ad eos fugatos accedere, quos reſiſtenteis ſequi nolueris, ſummæ ſtultitiæ eſt. uide ne, dum pudet te parum optimatem eſſe, parum diligenter, quid optimum ſit, eligas. q; ſi totum tibi perſuadere non poſſum: ſaltem, dum, quid de Hiſpanijs agamus, ſcitur, expecta: quas

ASCENSIVS.

EXanimatus &c. Cū verſaretur Reſpubl. in magnis periculis propter diſcordias Cæſ. & Pomp. idq; queſtus eſſet Cice. ſuſpicatus Cælius ipſum a Cæſ. ad Pōp. defecturum, monet ne id faciat. Huic autem epiſtolæ reſpondet illa lib. 2. Magno dolore &c. Ordo eſt. Ego ſum exanimatus, ideſt factus expers animi, tuis literis, ideſt per literas tuas, quibus oſtendiſti te nihil cogitare niſi triſte: neque ſcripſiſti, quod id eſſet non enim aperuiſti quale eſſet, quod cogitares. Scripſi illico has literas ad te, quibus: ſup. o Cicero oro te, & obſecro per fortunas, ideſt facultates tuas, & per liberus tuos, vt ne conſulas, ideſt per deliberationem incipias. ac facias quid ideſt aliquid, grauius de ſalute, & incolumitate tua, hoc eſt ne aut tibi per deſperationem manũ inferas, aut ea incipias, vnde ſaluti tuæ timendum eſſet. Nam ego teſtificor, ideſt teſtes facio. deos & homines, & amicitiam noſtram, me neq; temere prædixiſſe ſcilicet quicquam, neque monuiſſe. Sed poſtquam conuenerim, ideſt allocutus fuerim Cæſarem, & cognouerim ſententiam eius qualis eſſet futura parta victoria, ideſt ſi obtinuerit victoriam, teſtificor ſup. me feciſſe te certiorem, ideſt tibi eam ſignificaſſe. Si exiſtimas eandem rationem fore Cæſari in dimittendis aduerſarijs, ideſt iis, qui eum perſecuti fuerint, & ſupp. inferendis, ideſt offerendis, conditionibus ſcilicet concordiæ, erras, quia ſi victor fuerit in eos nihil aget, niſi atrox, & ſæuum, atque etiam nihil loquitur ipſe iratus ſenatui exilit, ideſt ſe prorupit e ſenatu, ipſe eſt plane, ideſt omnino incitatus ſcilicet ad iram. His interceſſionibus, ideſt obſtaculis a ſenatu factis, locus non erit deprecationi, ideſt purgationi culpæ, aut petitioni veniæ ſi vicerit. Quare ſi tu, ſupple es curæ tibi, ſi filius vnicus ſcilicet Marcus Cicero, ſi domus, ideſt familia, & ſi reliquæ ſpes tuæ ſunt tibi curæ, ſi nos ſup. valemus, & ſi gener tuus ſcilicet Dolabella amicus Cæſaris vir optimus, non talis tamen omnibus viſus valet aliquid apud te, ideſt habemus aliquid authoritatis tu non debes velle conturbare fortunas eorum, ideſt tibi chariſſimorum & maxime neceſſariorum, ne cogantur, aut odiſſe, aut relinquere eam cauſam Cæſaris in cuius victoria ſalus noſtra eſt, aut ne habeamus impiam cupiditatem contra ſalutem tuam ſcilicet adhærendo Cæſari, & inimicis eius omnibus exitum optando. Deniq; cogita illud, videlicet quid offenſæ, ideſt læſionis, Cæſari fuerit in iſta ſcilicet tua cunctatione, ideſt mora, te ſubiiſſe, ideſt paruiſſe prius & ſupp. facere nunc contra victorem, quem noluiſti lædere rebus dubijs, ideſt cum adhuc dubius eſſet belli exitus, & accedere, ad eos ſcilicet Pompeianos, fugatos ſcilicet a Cæſare, quos nolueris ſequi reſiſtentes, ideſt cum adhuc reſiſterent eſt ſummæ ſtultitiæ. Vide ideſt attende, & proſpice, nedum pudet te eſſe parum, ideſt non ſatis, optimatem, ideſt haberi in numero optimatum, & primorum ciuitatis eligas parum diligenter ſup. id, quod ſit optimum, quia melius eſſet in media dignitate ſecure viuere quam ad ſummam properantem interfeci. Quod ſi non poſſum perſuadere tibi totum, ideſt vt omnino Cæſari reconcilieris, expecta ſaltem dum, ideſt donec, ſciatur quid agamus de Hiſpanijs quas ſcilicet Hiſpanias, ego nuncio, ideſt iudico tibi, fore noſtras, ideſt noſtrarum partium, aduentu Cæſaris ſcilicet in eas, quod etiam euenit. Neſcio quam ſpem, iſti ſcilicet temerarij. Pompeium ſequentes habere poſſint. Hiſpanijs amiſſis. Porro, ideſt ſed, medius fidius non reperio, ideſt non poſſum cogitare, quod ideſt quale conſilium tuum ſit, accedere ad deſperatos ſcilicet de ſalute tuenda. Cæſar audierat hoc, quod tu ſignificaſti mihi non dicendo, ideſt vehementem dolorē tuum propter Pompeij aduerſitatem, aut debilitatem, quam non es auſus mihi ſcribere, ſed ſolummodo ſignis oſtendere, ac ſimulatq; dixit mihi hæc, expoſuit ſtatim, quid audiſſet de te negaui me ſcire, ſed tamen petij ab eo, vt mitteret literas ad te, quibus ſcilicet literis, poſſes commoueri maxime ad remanendum ſcilicet in prouincia, donec res cum pompeio tranſigatur Cæſar ducit me in Hiſpaniā ſecum: nam niſi faceret ita, ego percurriſſem ad te, prius quam accederem ad vrbem, vbicunque eſſes, & ego præſens, ideſt coram, contendiſſem, ideſt diligenter impetrare ſtuduiſſem hoc a te, ac retinuiſſem te omni vi. O Cicero cogita etiam atq; etiā, ideſt ſæpe, & diligenter, ne euertas funditus te & tuos omnes ne tu ſciens & prudens, ideſt prouidens periculum, dimittas te eo, ideſt ad id periculi, vnde vides nullum exitum eſſe. Quod ſi, aut voces optimatum te ad pompeium inuitantium, commouent te, aut potes ferre, ideſt tolerare, inſolentiam, ideſt ſuperbiam. & iactationem, ideſt quorundam hominum Cæſari adulantium, cenſeo ſup. vt eligas aliquod oppidum vacuum, ideſt immune a bello, dum ideſt donec, & quandiu, hæc ſcilicet negocia bellica decernuntur ſcilicet vtri cedant, quæ cum, ideſt poſtquam aut quando, erunt confecta, ideſt expleta, & ideſt pariter ego iudicabo te feciſſe ſapienter, & non offendes, ideſt non lædes Cæſarem, qui permittet te neutrius partes ſequi.

VICTORIVS.

IRATVS ſenatui exilit } Sic vulgari codices, & antiqui etiam. Nos tamen ſcripſimus. { Exijt } Hæc enim ipſa Cælij

epiſtola

tibi nuncio aduentu Cæſaris fore noſtras. quam iſti ſpem habeant amißis Hiſpanijs, neſcio. quod porrò tuum conſilium ſit ad deſperatos accedere, non mediusfidius reperio. hoc, quod tu non dicendo mihi ſignificaſti, Cæſar audierat: ac ſimulatq;, aue, mihi dixit, ſtatim, quod de te audiſſet, expoſuit. negaui me ſcire: ſed tamen ab eo petij, ut ad te literas mitteret, quibus maxime ad remanendum commoueri poſſes. me ſecum in Hiſpaniam ducit: nam niſi ita faceret, ego prius, quàm ad Vrbem accederem, ubicunque eſſes, ad te percurriſſem, & hoc à te præſens contendiſſem, atque omni ui te retinuiſſem. etiam atque etiam mi Cicero cogita, ne te, tuosq; omneis funditus euertas: ne te ſciens, prudensq; eo demittas, unde exitum uides nullum eſſe, q. ſi te aut uoces optimatum commouent, aut nonnullorum hominum inſolentiam, & iactationem ferre non potes: eligas cenſeo aliquod oppidum uacuum à bello, dum hæc decernuntur, quæ iam erunt confecta id ſi feceris, & ego te ſapienter fecifſe iudicabo, & Cæſarem non offendes. Vale.

epiſtola eſt etiam libro. 10. ad Atticum quo loco, etſi impreſſi. { Exiſtit } habent. { Exijt } tamen retinent noſter ille probatior, & recte quidem, vt nos putamus. loquitur enim de Cæſare, qui Romæ exijt Senatui iratus, quod ea, quæ volebat, ab eo impetrare non potuerit: proficiſcebatur autem in Hiſpaniam Exire & alibi poſitum eſt abſolute, vt. 10. ad Atticum, Exeamus modo. de ſe loquitur Cicero, ideſt ex Italia diſcedamus. Eſt autem in omnibus codicibus quibuſdam locis aliquantulum ſoſpecta hæc epiſtola. Nam quod infra in vulgaris legitur. { Paruum optimatem eſſe } in antiquis eſt. { Parū adoptatim eſſe } Quod etſi non probo (peruerſum enim & inquinatū omnino eſt) nonnihil ſcrupuli mī relinquit, non eſſe quā habemus, genuinam lectionē, & fortaſſe aliter legendum locum illum eſſe. { Ac ſimulatq; hanc mihi dixit } Nos antiquam lectionē reſtituimus. { Haue } Hunc autem ſenſum huius loci credimus eſſe, Simulatque Cæſar me ſalutauit, primis ſtatim verbis mihi narrauit, quæ de te audiſſet. audierat autem Cæſar Ciceronem parare fugam, velletq; omnino ex Italia diſcedere. Quod ſi. { Hanc } legas, nullum inde commodū ſenſum elicere poteris. Siquis autē. { Haue } quia aſpirate ſcriptum eſt, ſuſpectum habet, is omnino in frequens eſt in antiquorum librorum, & lapidum obſeruatione, in quibus paſsim ſic ſcribitur. Eſt pulcherrimis literis ita ſcriptus lapis Piſis: PARTHENI HAVE BENE BALEAS QVI ME SALVTAS CVM SOSIA FILIA MEA. Item plurimi Romæ ſic leguntur: raro autem admodum aliter. Harum autem inſcriptionum cum exempla quædam ab eo petijſſem, quo poſſem hanc ſcriptoram nunc abolitam confirmare, magnam copiam mihi Roma miſit Marcellus Ceruinus iuuenis omni laude dignus propter ſummam omnium ingenuarum artium eruditionem, & candidiſsimorum morum integritatem. Nonnulla igitur ex ijs, quæ illi debeo, exemplis adferam, MACEDO HAVE. BENE VALEAS QVISQVIS ES. FECER. C. MODESTIVS MACEDO PATRI PIISSIMO, ET FORTVNATA CONIVX. CVR ANTE RVFINO COLLIBERTO, Item. IPHIGENIA SVAVIS HAVE. VIX. MENSIB. OCTO. Item. HAVE HYGIA ANIMA DVLCISSIMA FIDIAE SECVRISSIMAE QVAE VIX. ANNO. XVI. SIT TIBI TERRA LEVIS. Item Hoſtiæ hanc inſcriptionem eſſe idem mihi affirmauit, IVLIAE SP. F. THAIDI: HAVE THAIS. DII TIBI BENE FACIANT. & aliam etiam ibidem, quā, ne in tot iam teſtimonijs clara, longiores ſimus, præteribimus. necnon Arimini plures eadem orthographiam ſeruantes. Nihil igitur dubitandum quin hæc vera ſit lectio. Cum autem in pluribus peruetеribus codicibus hanc epiſtolam legerimus (quippe quæ ſit etiam inter ad Atticum) omnes concordes ſunt in hac lectione.

SEBAS. CORR.

NEQVE temere monuiſſe } Id etiam teſtatur Cicero ad Atticum ſic ſcribens. Tanti abeſt, vt Cælius meam ſententiam moueat, vt valde ego ipſi, quod de ſua ſententia deceſſerit, pœnitendum putem. { Conditionibus ferendis } pacis, quas Cæſar æquas ferre videbatur. { Iratus Senatui } Al. iratus, Senatu. { Exilit } Al. exilijt. Al. exijt ſcilicet in Hiſpaniam. { Intercesſionibus } L. Metelli Trib. ple. qui quaſcunque res agere Cæſar Romæ inſtituerat, impediebat. { Charæ } Al. curæ. { Eorum, &c. } Al. quorum fortunas non debes velle conturbare, ſequere eam cauſam, in cuius victoria ſalus noſtra eſt, ne, aut odiſſe te, aut, & cætera. { Offenſæ } Apud Pompeium. { Cunctatione } Capuæ, & in ora maritima. { At te literas } quæ ſunt libro. 10. ad Atticum. { Mitteret } ex itinere. { Si te ad voces } Al. ſi te verba, aut voces. { Quæ cum tu feceris } Al. quæ cum erunt confecta. Al. quæ iam erunt confecta, id ſi feceris.

BERN. RVTIL.

NEQVE, id quid eſſet perſcripſiſti. non tamen, quale eſſet, quod cogitares, aperuiſti } Vel, non enim quale eſſet, &c. vel quod magis reor, ex annotamento quopiam marginario interlinearius, qualia multa in manuſcriptis codicibus conſpiciuntur, ea tota clauſula in contextum irrepſit. quæ tamen inter epiſtolas ad Atticum collocatas, vt a Cicerone ad Atticum earum exemplo miſſo, legitur: Neque id, quod eſſet perſcripſiſti, neque non tamen quale eſſet, quod cogitares aperuiſti haud irrationabiliter. { His intercesſionibus plane incitatus eſt } Intercesſionibus accipe, ſpretis a ſenatu. Nam cum, vt ait author Liuiani compendij, ſenatuſconſultum factum eſſet, vt ſucceſſor Cæſari omnino mitteretur, M. Antonius & Q. Caſsius tribuni plebis, quoniam intercesſionibus id ſenatuſconſultum impediebant. vrbe pulſi ſunt. id vnum fuit, quod ſceleri ſuo Cæſar ſemper prætenderit, ius ſcilicet publicum violatum, intercesſionem authoritatemq; tribunitiam deſpectam, author Appius, Plutarchus, cæteri, & (qui mihi vnus eſt pro centum millibus) Cicero, Philippica ſecunda. non vt interpres. propria enim tribunorum intercesſio. { Quid offenſæ fuerit in iſta cunctatione te prius ſubijſſe } Alibi eſt Contentione, vt forte totum ita legi poſsit: Iniuſta contentione te prius ſubiſſe. Poteſt & ſi iſta legas, eſſe ſenſus: Cogita tibi iampridem, cum de pari certaretur, in mentem veniſſe, quantum offenderes quantumve peccares contra Cæſarem. In epiſtolarum quidem ad Atticum volumine legitur, Quod offenſæ fuerint, in iſta cunctatione te ſubeſſe: Subeſſe mendoſum eſt, Subiiſſe melius. vt illud ſignificet, quod pluribus locis ad Atticum oſtendit, quo non eſſet Pompeium confeſtim in Epirum ſequutus, iam Pompeianis omnibus eſſe odio, vt ſi maneat, nihil plus inuidiæ apud eos ſubiturus ſit atque ita Cunctatione ſeruabitur. { Vide ne dum potet, parum te adoptatum eſſe, parum diligenter, quid optimom ſit eligas } Parum te optimatem, quidam veteris impreſsionis libri commodius ſeruant. Amabant enim veteres, quod ait Donatus, de proximo ſimilia dicere. Optimatem vero, quam ſe & eſſe, & dici gauiſus ſit Cicero, non vno loco teſtatum reliquit, maxime vero in oratione pro P. Seſtio, Adoptatum, legi non inepeiſsime non poteſt. Paulo poſt: q; ſi te, inquit, aut voces optimatum commouent. Cicero ad Attic. Non me igitur is ducit, ſed ſermo hominum, qui ad me a Philotimo ſcribitur is enim me ab optimatibus ait conſcindi, quibus optimatibus Dij boni? qui nunc quomodo occurrunt? quomodo autem ſe venditant Cæſari? & infra: Id mandaui Philotimo, homini forti, ac nimium optimati. de eadem hac profectione in pompeiana caſtra ſcilicet agens. Deniq; optimatem, in illis ipſis eſt Cælij literis, quas diximus

volumini ad Atticum inſertas, Aldo agnitum. { Quid porro tuum conſilium ſit } Quod ſcribendum eſt. ex alijs omnibus, rationeq; etiam grammatica: in quo ſæpiſsime erratum eſt ab Aldo, operarijſve eius. Sed præmonendum eſt ne quis in errorem illabatur, aut anſam grammatiſtis cauillandi demus. { Ac ſimulatq; hæc mihi dixit, ſtatim qui de te audiſſet, expoſuit } Ane mihi dixit placet. quod Mediolanenſia præferunt exẽplaria, nullo alioqui ſenſu. nam ſuperiorem illam Cæſaris ſententiam a Cælio cognitam, nõ puto cum his temporum ratione conuenire. Harum literarum meminit in Cicerone Plutarchus. Profectus, inquit, poſt hæc in Hiſpanias Cæſar cum rumor increbuiſſet. Ciceronem in caſtra Pompeij nauigaturum, ex ipſo itinere ad eum ſcripſit, monens, ac rogans, ne quo progrederetur, Et infra. Hoc, inquit, idem M. Cælius, hoc Dolabella ſuadebat, vt in eorum epiſtolis apparet.

* al. hanc portã, vel partem.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Conqueritur multum de Cicerone Cælius, & pœnitentia ſeduci ſcribit quod Pompeium non ſecutus ſit Poſtremo quid contra Cæſarem moliatur exponit.

M. CAELIVS M. CICERONI. S. D. 17

*Ergo me potius in Hiſpania fuiſſe tum, quàm Formijs, cum tu profectus es ad Pompeium? quòd utinam aut non in iſta parte Appius Claudius. aut non in hac C. Curio: cuius amicitia me paulatim in * hanc perditam cauſam impoſuit: nam mihi ſentio bonam mentem iracundia & amore ablatam. tum tu porrò, cum ad te, proficiſcens noctu Ariminum, ueniſſem, dum mihi pacis mandata das ad Cæſarem, & mirificum ciuem agis, amici officium neglexiſti, neque mihi conſuluiſti neque hæc dico, quòd diffidam huic cauſæ: ſed, crede mihi perire ſatius eſt, quàm hos uidere. quòd ſi timor ueſtræ crudelitatis non eſſet, eiecti iampridem hinc eſſemus: nam hic nunc præter fœneratores pau-*

ASCENSIVS.

ERgo me &c. Scripſerat Cælius ſe cum Cæſare abducẽdum in Hiſpaniam, quo tamen abductus non erat, ſed Formijs manſerat. quod Cicero improbarat, vnde Cælius nunc dure ad eum ſcribit incuſans eum neglectæ amicitiæ, ſe tamen Pompeianum effectum dicit, ſed vt riſiſſe putari poſſit. Ordo eſt ergo ne fuiſſet potius proficiſci in Hiſpaniam, quam eſſe Formijs? quaſi dicat ſic, licet Cice. aliter conſuluerat, antequam tu profectos es ad Pompeium, tamen nõ eras profectus ad eum quod vtinam, aut Appius Claudios prohibuiſſet in iſta parte, aut Caius Curio, cuius amicitia impoſuit me paulatim in hanc partem ſcilicet cauſæ ſcilicet Pompeianæ. Nam ſentio mentem bonam ablatam mihi tumore, ideſt inflatione iracundiæ. Nam impedit ira animum. Tum, ideſt inſuper tu porro cum proficiſcens ad te veniſſem noctu Ariminum, dum das mihi mandata pacis, ideſt vt te pacificum nunciarem ad Cæſarem, & agis ciuem mirificum (Ironia eſt) neglexiſti officium amici: neque, ideſt quia, non conſuluiſti, ideſt conſilio perſpexiſti mihi. Neque dico hoc, quod diffidam huic cauſæ ſcilicet Cæſar. Sed (crede mihi) ſatius, ideſt melius, eſt perire, quam videre hos, ideſt noſtros milites & fautores tam inſolentes. Quod ſi timor crudelitatis veſtræ, ideſt quam exercetis inuictos, vt Cicero ipſe non ſemel futurum fuiſſe teſtatus eſt, non eſſet, nos eſſemus iampridem, ideſt a pluribus diebus eiecti. hinc, ideſt ex vrbe, aut per ſuperbiam Cæſarianorum, aut ſponte, ſed inuidioſe eiectos fuiſſe dicit. Nam nec homo, nec ordo, quiſquam eſt nunc hic, præter paucos fœneratores, niſi Pompeianos Equidem, ideſt ego quidem, effeci iam maxime, vt partes ſupple ſint veſtræ, & vt populus, qui fuit antea noſter, eſſet veſter. Cur inquis imo reliqui expectant ſupp. ſcire, cur hoc ſcilicet effecerim. Ego coegero vos inuitos vincere ſcilicet nos, vos inquam Corruncanum & Mar. Catonem in me, vt expergiſcatur. Vos dormitis nec videmini mihi intelligere adhuc, quam, ideſt quantum, nos pereamus ſcilicet iniuriæ, & quam ideſt quantum ſimus imbecilli, ideſt debiles. Atque faciam hoc, ideſt cogam vos inuitos vincere, nulbus, ideſt nõ alicuius non ſpe alicuius præmij, ſed quod ideſt quia, aut quod, ideſt quæ res ſolẽt valere plurimum apud me cauſa doloris, atque indignitatis ideſt indignationis, Quid facitis iſtic. Expectatis prælium, quod eſt firmiſsimum, ideſt certiſsimum futurum. Ego non noui copias veſtras, noſtri ſcilicet milites, videlicet Cæſariani, conſueuerunt valde depugnare, ideſt detrectare pugnam, aut fuere pugnam fugiendo, vt innuit, ſed ſic tamen, vt neſcias vtri parti faueat, propterea quod alea belli incerta erat & conſueuerunt algere & eſurire, ideſt pati frigus, & inediam. quod etiam duplicem habet ſenſum, aut per inertiam, aut per fortitudinem, quia aſſueti ſint malo, & ita ad militiam aptiores.

VICTORIVS.

IRACVNDIAM timore ablatam } Nos { Iracundia, & amore } vt eſt in antiquis, legimus: etſi non ignoramus eloquentiſsimum iuuenem Chriſtoph. Longolium (tumore ablatam) hinc, vt opinor, acceptum in ſuas elegantiſsimas epiſtolas tranſtuliſſe. Quæritur Cælius ſe parum felicem in hac re fuiſſe: partes enim Pompeij fugiſſe, ne cum inimiciſsimo eſſe cogeretur (illic enim erat Appius) Cæſaremq; ſecutum, illectum amicitia Curionis. Iracundia igitur, & inimicitiæ cum Appio a Pompeij caſtris Cælium retraxerunt, amor & familiaritas Curionis in Cæſaris amicitiam deduxerunt. Nos quod potuimus præſtitimus in his Cælij epiſtolis, multa prateriiſſe fatemur. Qui meliorem codicem nacti fuerint, quæ reſtant non pauca vulnera, ſanare facilius poterunt. Alius mihi viſus eſt in hoc libro, quã in cæteris Mediceus codex. nos ab eo deſtituti, quantum cupiebamus facere non potuimus: non enim diuinare noſtrum conſilium eſt. Illa autem verba in fine huius epiſtolæ. { Irritaui in me Catonem } aliter leguntur in illis, ſed adeo confuſe, & inquinate, vt pigeat meminiſſe. nam quod nonnulli. { Irritaui in me Crabrones } vel { In me Cæſarem } legunt, ſunt longe a veteribus veſtigijs. & vereor ne quanto magis corrigere volunt, tanto magis contaminent, iaceant igitur hi loci, donec ex melioribus codicibus vera lectio elucescat.

SEBAST. CORR.

POTIVS } quoniam ſi profectus eſſem, has diſcordias, in quas incidi, vitaſſem. { In Hiſpaniam } quo me ducebat Cæſar. { Quam Formijs eſſe } Al. quam Formias. { Ante quam tu } Al. cum tu. { In iſta parte. } Pompeiana. Hoc loco ſcimus: aliter in veteribus libris legi, ſed nihil elici poteſt ſeoſus. { Appius } cuius odio ſententiam mutauit cum Pompeium ſequi conſtituiſſem: { Iracundiæ tu more } alij legunt iracundia, & amore. { Quam hos videre } Seruilium Trebonium & reliquos Cæſarianos. { Veſtræ crudelitatis } Pompeius enim diſcedens ab vrbe in ſenatu dixerat, eodem ſe habiturum loco, qui Romæ remanſiſſent, & qui in caſtris Cæſaris fuiſſent. { Fœneratores } quibus Cæſar cauerat, datis arbitris, per quos fierent æſtimationes poſſeſsionom & rerum, quanti quæq; earum ante bellom fuiſſent, atque ex creditoribus traderentur. Cælius vero prætor cauſa debitorom ſuſcepta fore, auxilio pollicebatur. vt in Quæſtura fuſius ex Cæſare retulimus. { Effeci } appellatione conceſſa, legibuſq; de mercede habitationum conductoribus donanda, & de nouis tabulis promulgatis. { Plebs } Al. partes. { Cur hoc inquis? &c. } Al. cur hoc, in quit immo reliqua expectant nos inuictos vincere coegere aruncanum me Catonem, &c. locus eſt mendoſiſsimus.

BERN. RVTIL.

ERGO me potius fuiſſet in Hiſpaniam proficiſci, quã Formijs eſſe } Ergo ne, quod eſt in Mediolanenſibus, non improbos. vt ſx illa Octauiani Energia.

Ergo ne ſupremis potuit vox improba verbis
Tam dirum mandare nefas?

Sed ne id quidem, quod vetuſtiores impreſsi habent, quam Formiis.

mijs. vt hoc dicat; Ergo ne potius fuit proficiſci in Hiſpaniam, quam Formias, antequam tu ad Pompeiū proficiſcereτ? quaſi dicat minime. vtinam a te eſſem profectus potius Formias, vbi eras, cum ſcilicet ſuperiores ad te dedi literas. Nam ibi fuiſſe ſe indicat Cice. lib. 2. illis literis, quibus ſuperiori Cælianæ epiſtolæ reſpondet: Sed mea prædiola, inquit, tibi nota ſunt, in his mihi neceſſe eſt eſſe, ne amicis moleſtus ſim. Plutarchus prædia in Formiano pulcherrima fuiſſe Cice teſtatur. ſed & Cælij verba hanc ſententiam indicant, ſuperioribus literis. Me ſecum, inquit, in Hiſpaniam ducit. nam, niſi ita faceret, ego prius quam ad vrbem accederem, vbicunque eſſet, ad te percurriſſem. Nam vt inepti interpretis, vnde fluxiſſe ea lectio videtur, authoritas ne tantulum quidem mouet. video tamen eundem, etiam Formijs eſſe, legendo, ſenſum eliſi poſſe, quem nos aſſerimus.

{ Quod vtinā, vt Appius Claudius in iſta parte prohibuiſſet } Puto ſcribendum, Quod vtinam ne aut Appius Claudius me in iſta parte eſſe prohibuiſſet. Omnia commiſcet interpres, ne veritatem ſenſumq; Cælij aſſequatur. Ego, tametſi obſcuris in tenebris rectum iter polliceri, ſcio audacis exiſtimari, videor tamen citra temeritatis crimen affirmare poſſe, hoc Cælium dicere: Vtinam me nunquam iniurijs ſuis Appius a Pompeianis partibus, quas alioqui ſecuturus eram, auertiſſet. Scimus Pompeium ſocerum fuiſſe filij Appij Pulchri conſularis cenſorijq;, cui Cice. in Ciliciam ſucceſſerat, ex eiuſdem epiſtolis. Brutiq; etiam ipſum Appium ſocerum vt dubitari nō oporteat, quin is in bellis ciuilibus ſit Pompeium ſecutus. Id quoque conſtat, a cenſore Appio vexatum Cælium ex epiſtola ſupra, quæ incipit, Pudet me tibi confiteri. Adiuuat lectionem grammaticis ratio quam nos non omnino ſolemus deſpicere, iſtam enim partem, cum Cice. dicit, oſtendit eam, in qua ſit Cice. hāc, in qua ipſe. { Iracundiæ timore ablatam } Timore. librariorum errore pro Tumore, ſcriptum aſſerimus. { Neque mihi conſuluiſti } Interpres in mendoſum incidit codicem, ideoq; non omnino indignus venia. Mihi, Sine cunctatione ſcribendum, id eſt mei nullam curam oſtendiſti: vt ſaltem moneres, vt a Cæſare deſciſcerem. { Quod ſi timor veſtræ crudelitatis non eſſet, eiecti iampridem hinc eſſemus } Hic quoque aperte interpres deceptus. Nos, opinor Cæſarianos omnes non Cælium vnum intelligi. Eiecti vero, a populo, qui iam Cæſarem odiſſet. quod oſtendit Cælius, Plutarchuſq; cuius nos verba in Cæſare ante retulimus. Et veſtræ autem. & Noſtræ, non abſurde legetur. { Nec ordo quiſquam eſt } Omnino inſanit Clericus. ordo eſt, hominum, vt ita dicam, gradus & genus. { Cur hoc? inquis. immo reliquias expectant } Hos, legi poteſt. vt ſit ſenſus, Cur hos, ſcilicet non trucidat populus? immo, inquit cæteras quoq; Cæſaris copias expectant, vt ſcilicet vna omnes adoriātur, atq; conficiant. { Irritauit in me Catonem } Alij, Corſicanos. Quid ſi Cæſarem? quod potuit ſcriptum eſſe nota. Quid ſi, Crabrones? quod prouerbij loco dicitur. { Quod apud me plurimom ſolet valere, doloris atq; indignitatis cauſa } Hæc, quæ ſe æquo animo videre non potuiſſe ait Cælius, ea arbitror, quæ reuerſus poſt debellatos in Hiſpania Pompeianos duces in vrbem Cæſar effecit. nam dictator creatus eſt exules reduxit, eorum etiam qui Syllana tempeſtate pro ſcripti ſunt, filios ad honores admiſit. ipſe dictatora ſe cum, nec a ſenatu, nec a conſulibus eli

*eos nec homo, nec ordo quiſquam eſt niſi Pompeianus. equidem iam effeci, ut maxime plebs, & qui antea noſter fuit, populus, ueſter eſſet. cur hoc, inquis? immo reliqua expecta, uos inuitos uincere *corgero. irritaui in me * Catonem. uos dormitis, nec hæc adhuc mihi uidemini intelligere. qua nos pateamus, & qua ſimus imbecilli, atque hoc nullus præmij ſpe faciam, ſed quod apud me plurimum ſolet ualere doloris, atque indignitatis cauſa. quid iſtic facitis? prelium expectatis, quod firmiſſimum eſt? ueſtras copias non noui: noſtri ualde depugnare, & facile algere, & eſurire conſueuerunt.* Vale.

geretur, primus dictus & creatus eſt, autho[r] Plutarch. in Cæſare, Appianuſq;. Hunc deniq; iuſtum probabilemq; animi ardorem ſecutum Cælium tum prætorem puto cum a Cæſare deſciuiſſet, ſeditiones in vrbe qoam maximas concitaſſe, nouarū rerum ſpe plebe ſolicitata, vrbe pulſum, abrogato magiſtratu, Miloni exuli, qui fugitiuorum exercitum contraxerat, ſe coniunxiſſe: vtrumque tandem, cum bellum ſumma vi pararent, interfectum eſſe. quamuis video apud Liuianam epitomen ſcriptum Cæcilius Rufus, pro Cælius, lib. 3. Sane & ad hiſtoriæ fidem, & epiſtolarum ſenſum facere arbitror, ordinem, in quem nos Cælianas iſtas literas digeſſimus. Nos certe ea res, vbi in mentem venit, plurimum adiuuit. — * al. coegere: aruncanium me. * al. crabrones.

EPISTOLA vltima eius libri. Nam mihi ſentio bonam mentem iracundiæ timore ablatam } Legendum, iracundiæ tumore: ex volumine Bunano & eſt ea plane vera germanaq; lectio. Sic Virgilius tumidam iram dixit. 6. Aeneid. de Charonte loquens Tumida ex ira tum corda reſidunt. Idem. Tumor omnis, & iræ Conſedere deum. Et Seneca. Nec datum tempus quo reſideret tumor publicus: pro, publica ira deſæuiret, & deflagraret. Sed & ille tragicus, in Octauia, Tādem vt reſidat pectoris noſtri tumor, proceſſet ac conquieſcat. Quo & ipſo in loco tamen perperam quidam, Timor. Vtrobiq; error fluxit, de ſimilitudine vocum. Tumida autem ira (vt id etiam obiter addatur) a poetis idcirco dicitur, quod in iratis exæſtuet, atque ebulliat ab imis præcordiis ſanguis, vt eſt a Philoſophis proditum, Præterea vt mare ventis agitatum, atque procellis, intumeſcere dicitur. (vnde, illud Virgilij, Aut freta ponti incipiunt agitata tumeſcere, & tumidum æquor, frequens apud poetas) ſic tralatione quadam a mari ducta, tumor dicitur illa animi excandeſcentis & ira perciti commotio, & quidam quaſi feruor concitatioq; perturbatæ mentis. Proinde apte quoque Virgil in illo ex. 6. Aeneid. quod eſt paulo ante citatum, verbo Reſidunt, vtitur, nimirum, perſiſtens in metaphora. Nam proprie alias: Cum venti poſuere, omniſq; repente reſedit Flatus. Sed &. 1. Aeneid. Idem multitudinem concitatam, ac populum commotum, atque furentem, tempeſtati maris comparat. Contra, vt animum ira tumentem lenire ac placare dicimur, ſic Virgil. Tumida æquora placat: pro, tranquilla reddit. Et alibi.: Tybris ea fluuium, quam longa eſt, nocte tumentem Lenijt. Sed pauca quædam Ciceronis, quæ nonnihil ad præſentem faciam rem quoq; ſubiiciam. Is poſtquam hoſce ex Homero citauit in. 3. Tuſculana verſus. — EX PO. EIVSD.

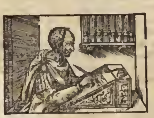
Corq; meum penitus turgeſcit triſtibus iris.
Cum decore, atq; omni me orbatum laude recordor:

Sic mox ſubdit: Nam manus affecta recte eſt, cum in tumore eſt: aut num quippiam membrum tumidum, ac turgidum non vitioſe ſe habet? ſic igitur inflatus & tumēs animus in vitio eſt. Sapientis autem animus ſemper vacat vitio, nunquam tumet. Ac cum iratus animus, eiuſmodi eſt, nunquam igitur ſapiens iraſcitur. Sed de hoc quidem ſatis.

M. T. C. EPISTOLARVM FAMILIARIVM OCTAVI LIBRI FINIS.

M. TVLLII CICERONIS

EPISTOLARVM FAMILIARIVM LIBER NONVS.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Cupit aduentum Varronis,& quod ad priſtina ſtudia literarum ſe contulerit,nunciat.

M. CICERO M. TERENTIO VARRONI. S. D. 1

EX iis literis, quas Atticus à te miſſas mihi legit,quid ageres,& ubi eſſes cognoui.quando autem te uiſuri eſſemus, nihil ſanè ex eiſdem literis potui ſuſpicari.in ſpem tamen uenio,appropinquare tuum aduentum:qui mihi utinam ſolatio ſit.etſi tot,tantiſq; rebus urgemur ut nullam alleuationem quiſquam non ſtultiſsimus ſperare debeat:ſed tamen aut tu potes me,aut ego te fortaſſe aliqua re iuuare:ſcito enim me,poſteaquam in urbem uenerim,rediſſe cum ueteribus amicis, ideſt eum libris noſtris in gratiam. etſi non ideirco eorum uſum dimiſeram,q. iis ſuecenſerem,ſed q. eorum me ſuppudebat:uidebar enim mihi, cum me in res turbulentiſſimas infideliſsimis ſociis demiſiſſem,præceptis illorum non ſatis paruiſſe.ignoſcunt mihi,& reuocant in conſuetudinem priſtinam.teq;,q. in ea permanſeris,ſapientiorem, quàm me,dicũt fuiſſe.quamobrem quando placatis his utor,uideor ſperare debere,ſi te uiderim,& ea quæ premant,& ea, quæ impendeãt, me facile tranſiturum. quamobrem ſiue in Tuſculano, ſiue in Cumano adte placebit,ſiue(quod minime uelim)Romæ. dummodo ſimul ſimus:perficiam profectò, ut id utrique noſtrum commodiſsimum eſſe uideatur. Vale.

ASC. EX his &c.M. Terentius Var. vir doctiſsimus, qui de lingua Latina libros ad Cice. ſcripſerat, cum eſſet ſtudioſiſsimus Reip. ſecutus erat partes Pompeia.vt plurimi alij.Cum igitur abeſſet ab vrbe,ſcripſit Cic. ſe eius literis ab Attico acceptis intellexiſſe vbi eſſet, ſed non quando venturus eſſet. Optat autem eius ſibi aduẽtum ſolatio fore in tantis Reipu.malis. Deinde ſe contuliſſe ad literarum ſtudia doceteq; quo eſt venire velit.Ordo eſt. Ego cognoui ex his literis,quas miſſas a te Atticus legit mihi, quid ageres,& vbi eſſes. Autem.i.ſed nihil ſane.i.nullo modo,potui ſuſpicari ex iiſdem literis, quando eſſemus viſuri te,tamen venio in ſpem.i.incipio ſperare, aduentum tuũ appropinquare, qui.ſ. aduentus tuus, vtinam ſit ſolatio.i.ad ſolatium.i. tibi tam proſper,vt mihi ſolatium afferat.Etſi.i.quanquam,vrgemur.i.premimur tot & tantis rebus.ſ.aduerſis, vt quiſquam non.i.qui non ſit ſtultiſsimus nullam.i.non vllam, non debeat ſperare,poſsit tamẽ optare,vllam alleuationem.i. diminutionem mali,& recreationẽ animi ſed tamen, aut tu potes iuuare me, aut ego fortaſſe ſupp.poſſum iouare te aliqua re. Scito me poſtquam venerim in vrbem,rediſſe cum veteribus amicis.i. cum libris noſtris,in gratiam.i.cum eis conſuetudinem innouaſſe. Etſi i. quanquam,nõ dimiſerã vſum eorum,idcirco,quod ſuccenſerem.i. ſubiratus eſſem iis.ſ. libris noſtris,ſed quod ſuppudebat.i.aliquantulũ pudebat me, eorum.i. quod ex eis pudorẽ contraxerim,ſicut ſolemus ab iis,quos oſtendimus, non qui nobis dedecori ſint, quod probat dicens,Videbar enim mihi cum demiſiſſem me in res turbulentiſsimas ideſt in bellum contra.Cæſa.ſociis infideliſsimis,aut,qui temere Remp.periculo obiecerunt,aut,qui eam defendere non potuerunt, nõ paruiſſe.i.non obediuiſſe ſatis præceptis illorum.ſ.librorum noſtrorum,vetantium nil temere agere. Libri ſupp. ignoſcunt mihi,& reuocant ſupp. me.in conſuetudinem priſtinã hoc eſt libenter mecum conuerſantur,hoc eſt ego cum illis libenter verſor,& dicunt te fuiſſe ſapientiorem quam me, quod permanſeris in ea.ſ.conſuetudine cum libris. Quamobrẽ quando.i.quoniam,ego vtor iis.ſ.libris,placatis, ideſt pacificatis,ego videor debere ſperare,ſi viderim te, me facile tranſiturum,& ea.ſ.mala,quæ premant,ideſt in præſentia nos vrgeãt, & ea,quæ impendeant.i. imineant. Quamobrem ſiue placebit te adire ſup.me,ſiue in Cumano ſup.agro, vbi villam habebat Cice.ſiue in Tuſculano,vbi alteram habuit,& Tuſculanas quæſtiones ſcripſit,ſiue quod minime velim Romæ, dummodo.i. ſi modo ſimus ſimul,perficiam profectò, vt id videatur commodiſsimum eſſe vtriq; noſtrum.

VIC. QVAS Atticus a te miſſas mihi legit } Quidã pro. { A te, ad ſe } legunt. Antiquus codex. { Ad te } corrupte: & ex quo vtraq; lectio,ſi aliquantulum eam adiuues, confirmari poteſt. Ego nõ aſpernor. { Ad ſe } Quin enim Varronis eſſent literæ, ex iis,quæ ſubiungit dubium eſſe non poteſt:conſuetudo autẽ eſt dicere ad quem literæ miſſæ ſint. Extrema quoq; dictio huius epiſtolæ in impreſsis etiam anceps eſt,& { Videat } enim & { Diiudicetur } legitur, qđ ortũ eſt ab incerta vetere ſcriptura. In antiquiſsimis enim. { Diuidetur } eo loco legit. Quæ vox cũ aliquantum peruerſa ſit, quidam duabus literis interiectis(diiudicetur)reſtituunt. Sæpe enim aliqua ſyllaba truncatæ,& diminutæ aliquæ dictiones reperiuntur incuria librariorum. Alij melius legi credũt. { Videatur } Nos priorem opinionem ſecuti ſumus, quia non nimis ab antiqua lectione diſcedit. { Adire te placebit } Alij emendarũt. { Adeſſe tibi placebit } locũ explanare cupientes nos veterum ſcripturam(vt arbitror) ſynceram & cõtaminatam repoſuimus. { Ad te } .i. apud te, & in tua villa. habuit enim Mar. Varro villã in Cumano, quod ex procemio Academicorum ad ipſum miſſorum colligitur.

SEBA. COR. ATTICVS a te } Al. Atticus ad ſe. { In vrbem venerim } Pompeio in acie Pharſalica ſuperato. { Infideliſſ. ſociis } mihi, qui apud illos niſi cum capitis periculo libere loqui nõ poterã. { Præceptis } de prudẽtia præſertim. { Per mãſeris } quãuis legatus Pompeij in Hiſpania,& poſtea mecum,& cũ reliquis Dyrrachij fueris. { Adeſſe tibi } Al. adire te. { Videat } Al. diiudicet.

BER. RVT. SIVE in Cumano adire te placebit } Alij codices, ſiue in Cumano ad te placebit. Sunt qui adeſſe putent legi poſſe. nã & Tuſculanum Varronis ſequens epiſtola habet,& Cumanum quarta.

[redacted]

Caninius

ASC. CAninius tuus &c. Excuſat ſe de epiſtola tardius ad Varronem miſſa, deinde conſulit Varroni, vt oppreſſa Repob. conferat ſe in aliquem locum, vbi nō videatur a ſuis amicis. quod ſe facturum dicit. Reddit ad hoc rationes, quare adhuc non diſceſſerat Roma, & demū monet, vt perſiſtat in propoſito viuendi ſecum literarum ſtudijs, quæ commendat. Ordo eſt. Caninius tuus ſcilicet amicus, & idem noſter cum ve niſſet nuper, ideſt paulo ante hac ad me, veſperi, ideſt tempore veſpertino, & dixiſſet ſe eſſe iturū ad te poſtridie, ideſt die proxime ſequente, mane, dixi me daturum ei aliquid literarum, & rogaui, vt peteret ſcilicet eas a me. Cōſcripſi epiſtolam noctu, nec ille. ſ. Caninius rediјt ad me. ego credidi oblitum ſcilicet promiſſi, aut ad me redire. attamē miſiſſem eam ipſam, ideſt eandem epiſtolam per meos, niſi audiſſem ex eodem te exiturum poſtridie, ideſt die proxime ſubſequente, e Tuſculano. ſ. agro cū villa. At ideſt ſed, tibi, vacat illud tibi, cum ad nullum referatur, ſed tantum ex modo loquendi additum ſit, nō omnes tamen textus ipſum habent. Caninius venit ad me repente, ideſt celeriter, paucis diebus poſt, cum expectarem minime, dixit ſe proficiſci ſtatim ad te, & ſi illa epiſtola ſcilicet quam noctu ſcripſeram: erat ἕωλος eolos, ideſt antiqua nō recens, & marcida, & ita vana præſertim tantis rebus nouis allatis poſtea, ideſt cum eſſent tantæ res nouæ allatæ poſtea tamen nolui meam lucubrationem, ideſt operationem, quaſi ad lucernā, perire, ideſt perditum ire, etſi nullo vſui eſſet illa epiſtola, & dedi Caninio eam. Eam tamen his inſertam non puto forte, quod fuit raptim ſcripta, de rebus autem ſcitu dignis. Sed locutus ſum cū eo ſcilicet Caninio, & ideſt ſimul, homine docto, & ideſt ſimul, amantiſsimo tui, ideſt qui te maxime amat, ea quæ exiſtimo illū pertuliſſe ad te, ideſt denonciaſſe tibi. q. d. ſe ideo nunc breuiorem eſſe, quod illius verbis multa Varroni nunciata putet. Affert tamen conſilij ſui rationem coniungens. Tibi &c. Aotem, ideſt ſed, ego do mehercule, ſcilicet ita conſeruante, vt verum dico, tibi id cōſilij, quod mihimetipſi, videlicet, vt vitemus ideſt fugiamus, oculos hominum, ſi minus, ideſt non ſatis facile poſſomus ſcilicet vitare linguas hominū. Enim, ideſt quia, ſupp. ij, qui efferunt, ideſt extollunt ſe victoria, ideſt propter victoriā Cæſaris, intuentur, ideſt inſpiciunt nos quaſi victos & ita decipiunt nos. Autem, ideſt ſed, ij qui moleſte ferunt noſtros, ideſt Pompeianos, eſſe victos, dolent, ideſt ægre ferunt, nos viuere, aut quia nos in culpa putant, aut quia indignos vita cenſent, qd cum alijs non perimus. Tu forte quæres, cum hæc ſcilicet mala ſint in vrbe ſcilicet Romæ cur non abſum ſcilicet ab vrbe, quemadmodum tu ſup. abes. Tu enim ipſe, qui vincis, & me, & alios prudentia, vidiſti credo omnia, nihil omnino feſellit te, ideſt fugit prudentiam tuam. Quis eſt tam lynceus, ideſt tam acute videns, tracta metaphora a Lynceo animali acutiſsimi viſus, aut a Lynceo viro, qui in portu Carthaginenſi ſtans naues a Sicilia proficiſcentes cernebat: vnde Horat. in epiſto. Non poteris oculis quantum contendere Lynceus &c. qui nihil offendat, ideſt peccet, aut erret in tantis tenebris, ideſt ignoratione rerum futurarum, & quam nuſquam Incurrat. ſ. damnum. q. d. nullus. Ac quidem, ideſt certe, in mentem venit iampridem mihi, ideſt cogitaui, eſſe bellum. i. aliquantulum bonum, exire. ſ. vrbe, aliquo, ideſt in aliquem locum, vt nec viderem ea, quæ agebantur hic, ne audirem quæ dicebātur hic ipſe, ideſt egomet, calumniabar. i. per modum cauillantis, licet me ſcirē recte ſentire, arguebam tamen meipſum, quia putabam eum qui veniſſet obuiā mihi. ſ. egredienti vrbem, ſuſpicaturum, aut dicturum etiā ſi non ſuſpicaretur, vt cuiq; eſſet commodum, ideſt opportunum viſum, hic. ſ. Cic. ex vrbe fugiens, aut metuit, & fugit ea re, ideſt ob eam cauſam, aut cogitat aliquid, ideſt mali in Cæſarem: & habet nauem paratam. ſ. qua ad hoſtes tranſfugiat. Deniq; is, qui ſuſpicaretur leuiſsime, ideſt de leuiſsima culpa, & qui fortaſſe nouiſſet me optime, putaret me diſcedere idcirco, quod oculi mei non poſſent ferre, ideſt pati, quoſdam homines. ſ. inſolentes propter victoriam. Ego ſuſpicans hæc. ſ. de me ſoſpicanda maneo adhuc Romæ, & tamen cōſuetudo diuturna obduxit. i. opprimendo impoſuit, ἀλλακτόως. i. latenter, iam ſtomacho meo callum. i. partē induratam ex frequentia malorum. Tu habes rationem cō ſilij mei. Igitur ſop. ſcribo, aut conſulo tibi hæc. alij dicūt cenſeo tibi hoc cenſeo, ideſt iudico, latendum ſop. eſſe tibi tantiſper ibidem. ſ. vbi es, tantiſper. i. tandiu dum, ideſt donec, hæc gratulatio. ſ. quæ fit Cæſari, & Cæſarianis de victoria, efferueſcit. i. ferueuter fit aut donec feruorem amittit & refrigeratur. & dum. i. donec, audiamus, quēadmodum. i. qualiter negocium ſit confectum. i. abſolutum, exiſtimo enim eſſe confectum. Autem. i. ſed, intererit magni. i. multum referet, qui. i. qualis, fuerit animi victoris. ſ. Cæſaris qui. i. qualis, exitus rerum. ſ. bellicarum, quanquam habeo, quo cōiectura ducat me. i. quod per coniecturam de exitu iudicem, ſed tamen. i. attamē, expecto. ſ. exitum rerom. Vero pro ſed nolo te venire ad Baias. i. locum illum amœniſsimum. vnde Satyricus, Ianua Baiarum, & gratum littus amœni Seceſſus &c. niſi ipſe rumor. i. de victoria, erit iam factus raucus. i. defeſſus multo clamore, ita vt non amplius diuulgetur. Enim. i. quia, honeſtius erit nobis, cum diſceſſerimus hinc. i. ab vrbe, videri veniſſe in illa loca. ſ. amœna, potius ploratum. ſ. calamitatem Reipu. quæ natatū. i. balneatum: Sed tu melius ſup. conſiderabis, aut iudicabis hæc. Iſta ſunt penſanda nobis, modo. i in hoc rerum ſtatu, Illud. i. firmum ſi propoſitum, & ſtet. i. placeat, ac conſtitutum ſit, nos viuere vna. i. pariter, in ſtudijs noſtris, a quibus. ſ. ſtudijs nos petebamus, aut vt plores habent, cupiebamus antea. ſ. dum Reipu. floreret, & nos in ea delectationem, & modo. i. pauloante ſolatium. ſ. malorū. Vero pro ſed, a quibus nos arbitramor et nunc ſalutem non deeſſe. Siquis volet adhibere. ſ. literatos. nō modo. i. non ſolum vt architectos. i. magiſtros ædificiorum, & Principes in ædificando, verūetiam, vt fabros. i. operarios, ad Remp. ædificandā, poterimus, &. i. etiā, nos accurrere libēter. Sin. i. ſed ſi, nemo vtet opera. ſ. noſtra, tū ſup. poterimus & legere, & ſcribere politias. i gobernationes ciuitatū, etſi minus. i. non poterimus id facere in curia. i. coram ſenatu, atq; in foro. i. corā iudi-

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Reddit rationem, cur epiſtolam multis ante diebus ſcriptam Varroni etiam nunc miſerit. Deinde ſuadet, vt a conſpectu inimicorum ſe transferat. Se autem valde cupere, vt ſimul in ocio literario viuere poſſint, & vt Varro operam det, vt id fiat, hortatur.

CICERO VARRONI. S. D. a

*CAninius idem tuus, & idem noſter, cum ad me perueſperi ueniſſet, & ſe poſtridie mane ad te iturum eſſe dixiſſet: dixi ei me daturum *aliquid mane, & ut peteret, rogaui, conſcripſi epiſtolam noctu: nec ille ad me rediјt. oblitum credidi. attamen eam ipſam epiſtolam miſiſſem per meos, niſi audiſſem ex eodem, poſtridie te mane è Tuſculano exiturum. at tibi repente paucis poſt diebus, cum minime expectarem. uenit ad me Caninius mane proficiſci ad te ſtatim dixit. etſi erat *ἕωλος illa epiſtola, præſertim tantis poſtea nouis rebus allatis: tamen perire meam lucubrationem nolui, & eam ipſam Caninio dedi, ſed cum eo, & homine docto, & amantiſſimo tui locutus ea ſum, quæ pertuliſſe illum ad te exiſtimo. tibi autem idem conſilij, do, quod mihi metipſi: ut uitemus oculos hominum, ſi linguas minus facile poſſumus: qui enim uictoria ſe efferunt, quaſi uictos nos intuentur: qui autem uictos eſſe noſtros moleſte ferunt, nos dolent uiuere. quæres fortaſſe, cur, cum hæc in urbe ſint, non abſim, quemadmodum tu. tu enim ipſe, qui & me, & alios prudentia uincis, omnia credo uidiſti: nihil omnino te feſellit. quis eſt tam lynceus, qui in tantis tenebris nihil offendat? nuſquam incurrat? ac mihi quidem iampridem uenit in mentem, bellum eſſe aliquo exire, ut ea, quæ agebantur hic, quæq; dicebantur, nec uiderem, nec audirē. ſed calumniabar ipſe: putabam, qui obuiam mihi ueniſſet, ut cuiq; commodum eſſet, ſuſpicaturum, aut dicturum etiam, ſi non ſuſpicaretur. Hic aut metuit, et ea re fugit: aut aliquid cogitat, et*

*al. aliq̃d: mane ut.

*.i. obſoleta.

tibus, at, ideſt ſaltem, poterimos in literis, & libris, vt veteres doctiſsimi ſcilicet Plat. Ari. & alij philoſophi fecerunt nauare, ideſt dare operam reip. & quærere, ideſt diſquirere, & diſputare de moribus, ac legibus. Hæc videntur mihi ſcilicet veriſimilia aut facienda. Pergratum erit ſi tu perſcripſeris ad me quid ſis acto rus, & quid placeat tibi.

VICT.

CANINIVS idẽ tuus, & idem noſter } Nulli antiqui codices habent. { Tuus } quare nos quoq; prætermiſimus eleganitus ſine ea voce locum & legi, & intelligi putantes. Nã

*.i.ſenſim

quod paulo poſt, pro { Nuper veſperi, peruesperi } ſcripſimus, vetuſtorum id quoque exemplarium autoritati tribuimus. Auget autẽ. { Per } vt ſero admodum dicat eum veniſſe. & cum ſe mane poſtri die dixiſſet proficiſci velle, docet ſe vix tempus habuiſſe ad ſcribendam epiſtolã. { A quibus antea delectationem, modo ſolatiũ petebamus, &c. } Sic ante in cunctis vulgatis legebatur. Miror olim qui ab antiquis codicibus deſcripſerunt, apertum elegantemq; admodum locum non intellexiſſe, & maluiſſe nõnullis additis dictionibus ſententiam totã contaminare & labefactare, quam planam & genuinã ſequi. Noſtram lectionem tam lucidam eſſe arbitramur, vt nihil eam opus ſit amplius confirmare. Illi tres voces inculcauerãt, cuncta ſuo loco mouerant, & vbi minime conueniebat, collocarant, ordinem duarum dictionum mutauerant, adeoq; totum hunc locum corruperant, vt ægre ferendum ſit, tantaoi eſſe imperitorum audaciam quæ omnia perturbet & euertat, nã quã frigida ſit ſententia, quam ex illis verbis eliciebant, vix dici poteſt, optima eruditorum ingenia facile cognoſcent. Nos hic nullum alium laborem ſuſtinuimus, niſi dum accurate vnius tantũ literæ peruerſio io antiquo codice cogitamus quomodo corrigenda ſit: inſederant autem quicquid erat vitij in hoc vocabulo. { Potius: patius } enim in Mediceo, & in multis libris legebatur, atq; hoc eo libentius admonere placuit, vt videant eruditi lectores tam parua peruerſio in antiquis codicibus quam magnos errores pariat Nacti enim eam occaſionem ſiniſtri qoidã correctores, dum paruam maculam delere volunt, totas ſententias lacerant, & diuellunt. Per ea autem verba. { Et potius libenter accurrere } qoaſi reprehendit ſeipſum, & quaſi caſtigat ſegnitiem verborum ſuperiorum. { Non deeſſe ſi quis &c. } Dicit enim non eſſe expectandum dum vocentur, immo ſi paruam aliquam inclinationem Cæſ. ad meliorem ciuitatis ſtatum conſtituendum viderint, debere vltro ſe offerre, & libenter accurrere. Qui autem vulgatam lectionem ſequebantur, illud. { Modo } pro (nunc) poſitũ credebant, vt illi aduerbio. { Ante } reſponderet, vos pro (tantum modo) intelligimus. Eſt autem eadem ſententia iiſdem pene verbis pronunciata in extrema epiſt. ad Appium, ſed eſt vnum perfugium doctrina, ac literæ quibus ſemper vſi ſumus, quam ſecundis rebus delectationem modo habere videbantur, nunc vero etiam ſalutem. Sed vt hæc certa, & firma potamus, ſic locum paulo infra illũ { Nauare Reip. } corruptũ eſſe arbitramur, antiqui certe libri mendoſi ſunt ea parte: nullo enim ſenſu habent. { Grauare Rẽp. } verbo autem illi. { Grauare } qui locus hic eſſe poteſt? Nos nihil cui acquieſcamus, excogitare potuimus: ingenioſiores videbunt attentius, an ex his veſtigijs poſsint ſynceram lectionem indagare. Nos communem lectionem ſuſpectam habemos meliorem q; omnino quærendam exiſtimamus. Poſtquam hæc ad notaui, ſcripſit ad me M. Ceruinus, de cuius eruditione & amore in me Pauloante locutus ſum, ſe vidiſſe librum manuſcriptũ

*.i. rerum poblicarũ rectiones.

* al fecerũt, grauare reipub.

habet nauem paratam. deniq; leuiſsime qui ſuſpicaretur, & qui fortaſſe me nouiſſet optime, putaret me idcirco diſcedere, q. quoſdam homines oculi mei ferre non poſſent. hæc ego ſuſpicans, adhuc Romæ maneo: & tamen λιλωὸτως *cõſuetudo diuturna callum iam obduxit ſtomacho meo. habes rationem mei conſilij. tibi igitur hæc. Cenſeo latendum tantiſper ibidem dum deferueſcat hæc gratulatio, & ſimul dum audiamus, quẽadmodum negocium confectum ſit: confectum enim eſſe exiſtimo. magni autem intererit, qui fuerit uictoris animus, qui exitus rerum. quanquam, quo me coniectura ducat, habeo, ſed ex pectio tamen. te uero nolo, niſi ipſe rumor iam raucus erit factus, ad Baias uenire: erit enim nobis honeſtius etiam. cum hic diſceſſerimus, uideri ueniſſe in illa loca ploratum potius, quàm natatum. ſed hæc tu melius: modo ſtet nobis illud, unà uiuere in ſtudijs noſtris, à quibus antea delectationem modo petebamus, nunc uero etiam ſalutem: non deeſſe ſi quis adhibere uolet non modo ut architectos, uerum etiam ut fabros ad ædificandam Rempub. potius libenter accurrere. ſin nemo utetur opera tamen & ſcribere, & legere* πολιτείας, *& ſi minus in curia, atq; in foro, at in literis, & libris, ut doctiſsimi ueteres* fecerunt, nauare Reipu. & de moribus, ac legibus quærere. mihi hæc uidentur. tu quid ſis acturus, & quid tibi placeat, pergratum erit, ſi ad me ſcripſeris.* *Vale.*

Ber. Maphæi nobiliſsimi, & ſtudioſiſsimi iuoenis, qui. { Iuuaret Reoipu. ſcriptum haberet. quam lectionem non cõtemno, nec valde probo: quomodo enim poteſt aliquis in literis & libris prodeſſe Reip. agendum profecto eſt aliquid ab eo, qui velit Reip. afflictæ ac perditæ vtilitatem & opem adſerre. Poſtquã vt conſtitueram ſilere non potui ecce quomodo hunc locum legi non inepte poſſe putem: cõiecturam autẽ ex antiquis veſtigijs duco. { At in literis & libris (vt doctiſsimi veteres fecerunt) gubernare Remp. Cũ inquit curia & foro excludemur, vt nullo pacto poſſumus aliquid in Repu. agere, & eius quemadmodum conſueueramus, clauum tenere, poterim* in literis & libris Remp. gerere, eam. ſ. quã nos fingemus, & ingenio noſtro ad optimũ ſtatum confirmabimus.

CANINIVS idem & idem noſter } Hæc eſt Medicei codicis cum alijs quos vidi manuſcriptis lectio. iam tunc a nobis reſtituta: quam veriorem credimus quia eadem eſt in indice ante librum illum poſito: vnum facile exiſtimari nõ poteſt, culpa librarij hoc commiſſum eſſe, cum duobus locis nulla varietate eadem verba ſcripta ſint. nam quomodo locus ille de diuinatione ſimilis priſtinæ huius loci lectioni dici poſſit, cogitent doctiores. { Nauare Reip. } Priſcã huius loci ſcripturam iampridẽ notam fecimus, & quid turbatum in ea eſſet docuimus, ac pene inuiti, ac coacti tamen quandam ſuſpicionem noſtram ex poſuimus, cui nihil nunc addimus, niſi quod locus eſt in procemio. a. lib. de Diuinatione, qui huic ſimilem, vel eadem potius ſententiam habet: illum igitur adſcribam, videtur autem mirifice hanc ſententiam adiuuare. In libris enim ſententiam dicebamus, concionabamur, philoſophiam nobis pro Reipub. procuratione ſubſtitutam putabamus. In cõmuni lectione manifeſtum vitium, quomodo enim recte. { Nauare Reipu. } dictum eſſe poſsit, niſi intelligatur opus, aut ſtudium, non video: hoc autem nimis durum.

EXPO. EIVS.

PAVL. MAN.

CANINIVS idem tuus, & idem noſter } Ita in quibuſdam exemplaribus antiquis: in alijs autem, Caninius idem, & idem noſter, Priorem lectionem non immutauimus, quòd etiam alibi eodem loquendi modo Cice. eſſe vſum animaduertimus, vt de diuinatione lib. a. M. Marcellus idem imperator, idem augur optimus.

SEBAS. CORR.

NVPER veſperi } Al. perueſperi. { At ibi. } Al. at tibi. { Ἔωλος } obſoleta, non recens. { λιλωὸτως } ſenſim. { Hæc cenſeo } Al. Hoc cenſeo. { Deferueſcit } Al. Afferueſcit. { Gratulatio } de bello Africano, ex Cæſ. ſententia confecto. { πολιτείας } Rerump. adminiſtrationes. { Nauare } Quidã addunt, operam. Alij iuuare. alij, Gubernare legunt.

PHIL. MELAN.

[redacted]

Etſi,

dem pacto non multo poſt in eodem nomine ſcribendo peccaſſe: vbi enim in impreſsis omnibus caninius legitur, Sed plus faćio, quam caninius mandauit. in Mediceo, { Animos mandauit } quemadmodum olim feci de hac tenui animaduerſione, nunc verbum non feciſſem, niſi Manutij vulgarem lectionem meæ, non inſipienter excogitatæ præpoſuiſſent.

GISBERTI LONGOLII LEMMA.

Promittit aduentum ſuum Varroni, ſed, locum in quo haeret Varro, reijcit in fine de fructu literarum diſſerit.

CICERO VARRONI S. D. 3

*Etſi, quid ſcriberem, non habebam: tamen Caninio ad te eunti non potui nihil dare. quid ergo potiſſimum ſcribā? q̄ uelle te puto. cito me ad te eſſe uenturum. etſi uide quæſo ſatis ne rectū ſit nos hoc tanto incendio ciuitatis in iſtis locis eſſe. dabimus ſermonem iis, qui neſciunt nobis, quocunq; in loco ſimus, eundem cultu. eundem uictum eſſe. quid refert? tamen in ſermonem incidemus ualde id, credo laborandum eſt, ne, cum omnes in omni genere & ſcelerum & flagitiorum uolutentur, noſtra nobiſcum, aut inter nos ceſſatio uituperetur. ego uero neglecta barbarorum inſcitia te perſequar: quanuis enim hæc ſint miſera, quæ ſunt miſerrima, tamen artes noſtræ neſcio quo modo nunc uberiores fructus ferre uidentur, quàm olim ferebant: ſiue quia nulla nunc in re alia acquieſcimus: ſiue q̄ grauitas morbi facit, ut medicinæ egeamus, eaq; nunc appareat, cuius uim non ſentiebamus cum ualebamus ſed quid ego hæc ad te cuius domi naſcuntur, * γλαῦκ' εἰς ἀθήνας? nihil, ideſt niſi ut reſcribens aliquid, me expectares. ſic igitur facies. Vale.*

GISBERTI LONGOLII LEMMA.

Iocatur cum Varrone, de Stoicorum & dialecticorum poſſibilitate neceſſitateque.

CICERO VARRONI. S. D. 4

Περὶ δυνατῶν me ſcito κατὰ διόδωρον κρίνειν *quapropter ſi uenturus es, ſcito neceſſe eſſe te uenire, ſin autem non es,* τῶν ἀδυνάτων *eſt te uenire. nunc uide, utra te* * κρίσις *magis delectet,* * χρυσιππεία * *ne, an hæc quam noſter Diodorus non concoquebat. ſed de his etiam rebus, ocioſi cum erimus, loquemur. hoc etiam eſt* * κατὰ χρύσιππον δυνατόν. * *De Coſtio mihi gratum eſt: nam id etiam Attico mandaram. Tu ſi minus ad nos, nos accurremus ad te, ſi hortum in bibliotheca habes, nihil deerit. Vale.*

ASC. Etſi, pollicetur ſe celeriter venturum ad Var. ſignificat tamen locum vbi tunc erat Var. ſibi diſplicere, & demum dicit ſe magnum fructum ex literis capere. Ordo eſt: Etſi .i. quanquam, non habebam quid ſcriberem, tamen non potui nihil. ſ. literarum dare amico eunti ad te. Quid ergo ſcribam potiſsimum? Scribam ſupp. id q̄ puto te velle, videlicet me venturum eſſe cito. Etſi .i. tametſi, quæſo vide .i. conſidera, ne .i. an ſit rectum .i. non erroneum nos eſſe in iſtis locis. ſ. tam notis aut delitioſis tāto incendio .i. ardore irarum. & perſecutionum ciuitatis. ſ. Romanæ. Nos dabimus ſermonem .i. occaſionem de nobis loquendi, ijs qui neſciunt eundem cultum, & eundem victū eſſe nobis in quocunq; loco ſumus, hoc eſt philoſophiæ vacare & putabunt nos contra ſe conſilia agere. Quid refert? ſup. inquies, quid de te loquantur homines, dūmodo tu bonus ſis? tamen .i. nihilominus, incidemus in ſermonem, quem bonum eſſet deuitare: quia cura habenda eſt de nomine bono, & ideo liceat etiam noſtra afferre. diuus pater Augu. dicit bonam vitam noſtram nobis eſſe neceſſariam, bonam famā noſtram proximo. Eſt tamen etiam aliena non expoſitio ſic. Quid refert .i. an vna ſim° nec ne? Tamen .i. nihilominus, incidemus in ſermonem. ſ. hominum de nobis. Ego credo, inqt Cice. ad laborādum .i. annitendum, eſt nobis valde. Nec cum omnes. ſ. alij. volutentur .i. frequenter inuoluantur, in omni genere, & ſcelerum & flagitiorum, ceſſatio noſtra vituperetur nobis, aut inter nos. Vero pro ſed, ego perſequar .i. donec te conuenero ſequar te, inſcitia Barbarorum, .i. ineptorū hominum neglecta .i. contempta. Enim .i. quia, quanuis hæc quæ ſunt miſerrima, qa Rempu. peſſum dederunt, ſunt miſera. ſ. nobis, tum artes noſtræ. ſ. liberales, & philoſophicæ videntur nunc neſcio quomodo ferre fructus .i. vtilitates vberiores, quam ferebant, olim, ſiue quia nunc in nulla alia re quieſcimus, ſiue quod grauitas morbi facit, vt egeamus medicinæ, & ea. ſ. medicina, appareat nunc, cuius vim .i. potentiam, non ſentiebamus, cum valebamus .i. ſani eramus. Sed quid .i. ad quid, ego ſup. ſcribo hæc ad te, cuius domi .i. in cuius domo naſcuntur γλαῦκας εἰς ἀθήνας: .i. an, vt feram, γλαῦκας .i. noctuam, εἰς .i. in Athenas, vbi plurimæ ſunt noctuæ. q. d. fruſtra laborē, ſicut qui noctuam inferat Athenas, aut aquā in mare. Nihil .i. ad nullum commodum id facio, niſi vt tu reſcribens aliquid expectares me. Facies igitur ſic .i. me expectans aliquid reſcribes.

BARBARORVM } SEBA. COR. inductorum, & fortaſſe Cæſarem mordet, qui Barbaris et ciuitatem dediſſet. { γλαῦκας εἰς ἀθήνας } noctuā Athenas?

[redacted]

ASCENSIVS.

Περὶ &c. Iocoſe ad Varro. ſcribit de eius aduentu inducēs ſententias de futuris contingētibus, vt cum ordine aperiam. Ordo autem eſt: Scito me κρίνειν crinin .i. iudicare, περὶ peri .i. de δυνατῶν .i. poſsibilibus aut contingentibus, κατὰ cata .i. ſecundum διόδωρον Diodorum, qui dicit quicquid vēturum eſt neceſſe eſſe euenire. Quapropter ſi es ventu. ſcito neceſſe eſſe te venire: Sin autem .i. ſed ſi, non. ſ. es venturus eſt, τῶν δυνατῶν .i. contingentiū te venire. Nūc vide .i. conſidera vtra: criſis .i. iudicatio, & ſententia delectet magis te, an hæc. ſ. poſterior, qua etiam ſi non ſit venturus contingentium, eſſet te venire Chryſippias .i. a Chryſippo edita. Eſt autem Chryſippias forma patronymici fœminini p̄ nomine poſſeſsiuo poſiti. quaſi ſit Chryſippea, aut Chryſippica, an. ſ. prior, quam Diodorus noſter .i. præceptor in philoſophia, non concoquebat .i. non ſatis digerebat, & ad verum enucleabat. Sed nos loquemur etiam de his rebus, cū erimus ocioſi. Hoc, ideſt nos locuturos eſſe de his rebus eſt etiam κατὰ χρύσιππον, ideſt ſecundum Chryſippū δυνατόν, ideſt contingens, vt dicunt ad vtrumlibet. ſupp. quod ſcripſiſti te feciſſe de Coſtio. vt opinor vnguento ex Coſtio, eſt mihi gratum, nam ego mandaram etiam id Attico ſcilicet vt emat, aut tranſigat, ſi de negocio cum Coſtio tranſigendo loquitur. Si tu minus, ideſt non ſupp. accurres ad nos, nos accurremus ad te. Si habes hortum, ideſt locum amœnum, aut deambulatorium in Bibliotheca, ideſt loco bibliothecæ vicino, nihil deerit ſcilicet ad voluptatem.

* .i. noctuā Athenas.

* .i. de iſs, quæ fieri poſſunt.

* .i. Secundū Diodorū iudicare

* .i. ex iſs, q̄ fieri non poſſunt.

* .i. iudiciū

* .i. chryſippea.

* al chryſippias hæc quam.

* .i. Secundum chryſippum qd̄ fieri poſsit.

* al. De Coctio.

VIC. ETSI quid ſcriberē non habebā tamen Caninio ad te eunti } Ita olim emendauimus, & authoritate veterum codicum moti, qui huius lectionis non parua veſtigia retinent, & elegantiore hoc ſermone delectati. Mediceus igitur liber, vt alios taceam. { Tamen animo ad te eunti } Quod ſi primam literam huius nominis illi voci addas, & ex penultima duas facias, qui error procliuis eſt: prorſus. { Caninio } effeceris. Quod ſicut audax meum inceptum videtur, cogitet eundem librarium eo

VICTORIVS.

περὶ δυνατῶν &c. } Cum ad Varronem virum eruditiſsimum ſcribat, quæſtionem illam obſcuram tangit, quam περὶ δυνατῶν appellant: de qua magna erat inter philoſophos contentio, præcipue inter Diodorum dialecticum, & Chyſippum ſtoicum. Quam autem varie hæc illi acceperunt, oſtendit Cice. in lib. de Fat. locum inquit. At hoc Chryſippe minime vis, maximeq; tibi de hoc ipſo cum Diodoro certamen eſt: ille enim id

ſolum fieri poſſe dicit q aut ſit verum, an verum futurum ſit. & quicquid futurum ſit, id dicit fieri neceſſe eſſe: & quicquid nō ſit futurum, id negat fieri poſſe. Tu & quæ nō ſint futura, poſſe fieri dicis, vt frangi hanc gemmam, etiam ſi id nunquam futurum ſit. De eadem hac re alibi etiam in paucis illis, quæ remanſerunt eius libri paginis loquitur. Rationem Diodori diligenter

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Probat diem, quo conuenturi eſſent, & excuſat ſe cum Varrone quod Pompeio adhæſerint, deuicto vero eo, ocio ſeſe dederint.

CICERO VARRONI. S. D. 5

Mihi uero ad Nona. bene maturum uidetur fore, neq; ſolum propter Rempub. ſed etiam propter ann: tempus quare diem iſtum probo. Itaq; eundem ipſe ſequar. conſilij noſtri ne ſi eor quidem, qui id ſecuti non ſunt, non pœniteret, nobis pœnuendum putarem: ſecuti enim ſumus non ſpem, ſed officium reliquimus autem non officium, ſed deſperationem: ita uerecundiores fuimus, quàm qui ſe domo non commouerunt: ſaniores, quàm qui amiſsis opibus domum non reuerterunt. ſed nihil minus fero, quàm ſeueritatem ocioſorum: & quoquo modo res ſe habet, magis illos uereor, qui in bello occiderūt. quàm hos curo, quibus non ſatisfacimus, quia uiuimus. Mihi ſi ſpacium fuerit in Tuſculanum ante Non. ueniendi, iſtic te uidebo: ſin minus, perſequar in Cumanum, & ante te certiorem faciam, ut lauatio parata ſit. Vale.

Alexander Aphrodiſienſis explicat in cōmētarijs in primū τῶν προτέρων ἀναλυτικῶν his verbis δύναται λέγει καὶ περὶ τῆς δυνατῆς τοῦ Διοδώρου λέγεται, ὃ ἤτοι ἔστιν ἢ ἔσται, ὃ γὰρ ἤδη ἢ ἐσόμενον πάντως, δυνατὸν μόνον ἐκεῖνος ἐτίθετο, ἐμὲ ἐν Κορίνθῳ γενέσθαι δυνατὸν κατ' αὐτὸν, εἰ ἦν ἐν Κορίνθῳ ἢ πάντως μέλλοιμι ἔσεσθαι, εἰ δὲ μὴ γενοίμην οὐδὲ δυνατὸν ἦν, καὶ τὸ παιδίον γενέσθαι γραμματικὸν δυνατὸν εἰ ἐγένετο, &c. Chryſippi vero, Plutarchus in libro quem aduerſus Stoicos edidit, inſcriptū στοικῶν ἐναντιωμάτων. Vbi etiam idem de Dio. confirmat: ea nos, ne longiores ſimus, omittemus. locatur hic Cice. cum docto & graui viro, docte & grauiter: nec enim vnquam poſſunt ab artificio ſuo recedere, qui literis & ingenuis diſciplinis delectantur. Cognitis diuerſis eorum ſententijs de hac re quid Cice. nūc dicat manifeſtum eſt. A recepta lectione diſcrepat Mediceus codex eo loco. { Chryſippea ne an hæc quam noſter, &c. } ſic.n. habet. { Chryſippias hæc quam noſter, &c. } Et vereor ne ex maiori parte hoc non ſine culpa librarij acciderit. eruditiores hoc cenſebunt. Quæ certe ſupra dixit, ex opinione Diodori dixit, Chryſippi rationem non exponit In eo quod conſequitur nomine integrior eſt idem codex. { Diodorus } enim recte habet, cum omnes ante noſtrum mendoſe. { Diodorus } haberent: nec enim de Diodoro, de quo ſupra, ſermo nunc eſt, nec eū intelligere poteſt, ſed de { Diodoro } philoſopho, qui domi Ciceronis multos annos vixit. ob id enim ſuum illum dicit. de quo cum multis locis agat (vt manifeſto percipiatur alium eſſe a Diodoro dialectico) fere ſemper id nomen in impreſsis codicibus inquinatum eſt, & in Diodorum imperite immutatum. neſcio an ſemel tantum illud recte in excuſsis libris ſcriptum inuenerim, cum antiqua exemplaria contra ſemper incontaminatum conſeruarint. Is eſt in ſecundo libro epiſtolarum ad Atti cum Diodorus mortuus eſt, reliquit nobis H.S ſortaſſe centies. De eodem lib. 5. Tuſculanarum longius agit.

EX PO. EIVSD. CONSILII noſtri } Hieronymi Ferrarij, magni ingenij, ac multarum literarum inuenimus, animaduerſionem laudo, eiuſq; ſententiam, & vt amici hominis, & veritatis defenſoris libenter ſequor. ſane in Mediceo ita legitur. { Cōnſilij noſtri niſi eos, qui id ſecuti non ſunt, non pœniteret n.p.p. } Quare minus a vetere lectione diſcedit, qui eam quā Hieronymus excogitauit lectionem, ſequitur quam qui vulgatam lectionem retinere vellet: ex illa enim & { Non } tollendum eſſet, quod fecerant, & fortaſſe etiam plura: nam illud. { Quidem } non parum mihi quoq; ipſam turbare videtur. in noua igitur (nouam appello, quæ nuper exorta eſt) & elegātior ſenſus eſt, & plura priſcæ ſcripturæ veſtigia.

PAVL. MANV. CONSILII noſtri, ne ſi eos quidem, qui id ſecuti non ſunt, non pœniteret, nobis p.p. } Vetuſti codices ſic habēt omnes: tantum in eo differunt quod vbi nos, ne ſi, ſcripſimus, habent, niſi quam vocem non temere immutauimus: qui enim aliter ſuiſſet abſurdiſsimus, is nunc, vt mihi quidem videtur, aptiſſimus eſt ſenſus. quem pluribus verbis oſtendemus. vt ſi quis eū probabit (probabit autem, niſi fallor, quicunq; recte iudicat) acceptam referat huius loci emendationem diligentiæ, atq; iudicio Hieronymi Ferrarij, præſtantiſsimi iuuenis, qui reſtituendæ antiquitatis ſtudio quodam adductus incredibili, quotidie fere præclarum aliquid in literis a ſe aut animaduerſum, aut excogitatum, vltro ad me defert, vt id aliquando meis typis in cōmunem ſtudioſorum vtilitatem diuulgetur. ſed ad rem. Conſilij (inquit) noſtri, quod & Pompeium in bellum ſecuti ſimus, & eo in Pharſalia ſuperato, victori nos crediderimus, ne tū quidem nobis pœnitendum putarem, ſi eos, qui minus id ſecuti ſunt, non pœniteret. ſignificat enim, qui ſecus ſecerint, eos iā pœnituiſſe. quos ſi non pœniteret, ego tamen, inquit, nobis pœnitendum non putarem.

SEBA. COR. Περὶ δυνατῶν } de his, quæ fieri poſſint. { κατὰ Διόδωρον κρίνειν } ſecundum Diodorū iudicare: qui, cum eſſet valens dialecticus, quicquid futurum eſſet, id dicebat fieri neceſſe eē. { τῶν δυνατῶν } ex his, quæ fieri nō poſſunt. Al. ἀδυνάτων, quod fieri nō pōt. { κρίσις } iudicium, ſñia. { χρυσίππειον } Chryſippea. nam Chryſippus etiam quæ non eſſent futura, poſſe fieri dicebat { An hæc } Al. an Chryſippea hæc: vt legendū putem, Hæc an Chryſippea, quæ omnino difficilior ſit. & propterea Diodorus eā aſſeq; non poterat. { Noſter } qui nuper eſt domi meæ mortuus a quo cū in alijs rebus, tum ſtudioſiſsime in dialectica exercebar. { Diodorus } Stoicus: & ſi Diodorus paſsim legitur. { κατὰ Χρύσιππον δυνατόν } ſecundum Chryſippū quod fieri poteſt nam & ſi futurum non eſt, ſecundum Chryſippum tamen id fieri poteſt { Coſtio } Al. Coctio. Al. Ceſtio. qd ſi Coccio, qui cum neſcio quid negocij Cice. habebat, legatur.

ASCENSIVS.

Mihi vero &c. Conſtituerat Varr. Cice. conuenire ad nonas cuiuſdam menſis, quem non nominat, vnde reſpōdet ſe diem illum probare. Deinde purgat factum vtriuſq;, quod ſecuti eſſent Pompeianas partes, & quod eo occiſo arma deſeruiſſent, in quibus non erat ſalus. Ordo eſt: vero, ideſt pro certo, quicquid tibi videtur, videtur mihi bene, ideſt multum maturum, ideſt tempeſtiuum, neq; citius, neq; ſerius tempeſtiue venire ad nonas. ſcilicet menſis per Varronem ſignificati, neq; ſolum, ſupple videtur, id propter tempus, ideſt opportunitatem Reipub. ſed etiam propter tempus anni, quare, ideſt quamobrem, ego probo, ideſt approbo iſtum diem, itaq;, ideſt & ita, ego ſequar eundem ſcilicet diem nonarum. Ego putaram pœnitendum eſſe, ideſt pœnitudinem habendam eſſe nobis, cōſilij noſtri, niſi non pœniteret eos, qui non ſunt ſecuti id, quia etiam illi, qui ſequi noluerunt, vel auſi non ſunt, dicunt ſequendum fuiſſe. Nos enim ſecuti ſumus non ſpem, quia maior ſpes erat de victoria Cæſa. ſed officium ſcilicet debitum Reipub. Autem, ideſt ſed, nos reliquimus non officium, quia nemo vltra quam poteſt tenetur, ſed deſperationem, quia alij vltima audebant. Itaq; nos fuimus verecundiores ſcilicet erga Rempublī. quam qui non commouerūt ſe domo, ideſt ab vrbe, & fuimus ſaniores, ideſt prudentiores, quam qui nōn reuerterunt domū opibus, ideſt facultatibus belli amiſsis Sed nihil fero minus. ſ. patientur quam ſeueritatem ocioſorum, ideſt qui nihil egerunt, & tamen alios taxant, & quoquo, ideſt quocunq; modo, res haberent ſe, ego magis vereor tanquam iuſtiores cenſores, illos qui occiderunt in bello, quam curo hos quibus non ſatis facimus, quia viuimus. Si ſpacium fuerit mihi veniendi in Tuſculanum ante Nonas, videbo te iſtic, ſin minus, ideſt ſi non, perſequar te in cumanum, & faciam certiorem antea, vt lauatio ſit parata. Et ita de coſtio vnguento locutus videtur.

EVNDEM } alij legunt, eundem. { Conſilij noſtri } Al. cōſilij mei. { Pœniteret } Al. non pœniteret. { Officiū } Epiſt. 3. lib. 7. { Vereor } Quidam legunt, veneror, SEB. COR.

Itaq;

BER. RVT. ITAQVE eundem ipſe ſeqoar conſilij noſtri, &c. } Diſtinguo: Itaq; eundem ipſe ſequar conſilij noſtri, &c. Quid autē ſi Euntem legas, vt poſsit eſſe carminis finis, atq; alterius initiū. ex veteri quopiam poeta, atq; adeo Ennio. Euntem. ſ. in Cumanum, ex ſubiectis. { Conſilij noſtri, niſi eos quidem, qui id ſequuti non ſunt non pœniteret } Melius, niſi ne os quidem, &c.

{ Et, quoquo modo res ſe haberent, magis illos vereor, qui in bello occiderunt } Quid, ſi, Et, quoquo modo, res ſe habeant, magis illos veneror, qui in bello occiderint.

[redacted]

recte damnare poſsit in Cæſare. Nam hæc. ſ. initia fuerunt in voluntate. i. libera electione. Vidi enim nam tu abetas. q. d. dixiſſē nos vidiſſe, ſed non dico teco te vidiſſe, quia aberas amicos noſtros. ſ. Pompeianos cupere bellum. Autem. ſ. ſed hunc, Cæſarē. non tam. i. inrantum, cupere. ſ. bellum, quam non timere ſi neceſſe eſſet gerere. Ergo hæc. ſ. initia fuerunt conſilii. i. deliberationis liberæ, reliqua. ſ. quæ ſecuta ſunt ſup. fuerunt neceſſaria. Autem. i. ſed vbi duo pugnāt neceſſe ē, aut hos, aut illos vincere, aut applicemus notis: aut hoc. ſ. Pompeianos, aut illos. ſ. Cæſarianos. Scio te ſemp fuiſſe mecum in luctu, cum videremus, quam. i. quantum, ingens, ſupp. foret illud malum exercitus alterios ex interitu ducum. Vero. i. ſed, nos vidimus. tum. i. præcipue, ſup. vidimus extremum. i. maximū omnium malorum eſſē victoriam belli ciuilis. quam. ſ. victoriam, ego quidem timebam ēt illorum. i. ſi contigiſſet illis ad quos veneramus. i. Pompeianis. ipſi enim minabantur crudeliter ocioſis. i. non gerētibus ſecum bella adnerſus Cæſarē, & tua voluntas, & oratio mea ſ. cohortantis ad pacem, erat inuiſa iis. ſ. cupientibus bellū. Nunc vero ſi noſtri. i. Pompeiani, eēnt potiti. ſ. victoria, aut imperio: ipſi fuiſſent valde intemperantes. ſ. vltione facienda. Ipſi enim erant perirati nobis: quaſi decreuiſſemus quicq̄ de ſalute noſtra, quod non idē cēſuiſſemus. i. adiudicaſſemus illis. ſ. bella gerentibus, vt quaſi fuerit vtilius Reip. eos confugere etiam ad auxilium beſtiarum. ſ. elephantorum regis Iubæ, qui rex erat in Africa, aut etiam ſerpentium Africæ, per quos Cato tranſiuit bellum in Cæſarianos geſturus quā, vel mori, vel viuere cum ſpe, ſi nō optima, attamen aliqua. At. i. ſed nos viuimus. ſ. nunc, vt illi dicunt, in Rep. perturbata, qs negat, ſupple illud. q. d. nemo. Sed ii viderint hæc. i. mala Reipub. qui nulla. i. non vlla nō parauerunt, ſup. ſibi vlla ſubſidia. i. ſubterfugia, aut ſubſtentacula, ad omnes caſus vitæ hoc eſt qui in ſolo foro vitam curari poterant. Oratio ſuperior fluxit. i. deducta eſt lōgius quam voluivt venirem huc. i. ad hoc dicendum. Cum enim ita ſit, quod dixi. i. æſtimaui ſemper te hominem magnū, tom ſupple verum eſt, quod te duco magnum hominem his tempeſtatibus, quod es prope. i. quaſi ſolus in portu, & percipis eos fructus doctrinæ, quæ maximi ſunt, vt cōſideres ea, & tractes. Quorum, & vſus, & delectatio eſt anteponenda omnibus, & actis, quod voluptatibus iſtorum. ſ. contemnendorum, cum ſe beatos putant. Equidem. i. ego quidem, poto hos dies tuo Tuſculanenſes. i. quos in Tuſculano cum literis ducis eſſe inſtar. i. ad ſtatum, & æquiualentiam vitæ, & ego conceſſerim libenter omnibus. q. d. etiam inimicis, omnes opes. i. facultates meas, vt liceat mihi viuere iſto modo. i. in ocio literario, nulla vi. i. violentia, interpellante. i. impediente. quod. i. quam rem nos quoq; imita-

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Nunciat Varroni, Cæſaris aduentum, laudatque ampliter eum, quod ocio literarum relictis turbis bellorum, ſe tradiderit.

CICERO VARRONI S. D. 6.

*CAniſius noſter me tuis uerbis admonuit, ut ſcire oportere. eſt igitur aduentus in expectatione, neque tu id ignoras. ſed tamen cum ille ſcripſiſſet, ut opinor, ſe in Alſienſe uenturum, ſcripſerunt ad eum ſui, ne id faceret. multos ei moleſtos fore, ipſumq; * multis: Oſtiæ uideri commodius eum exire poſſe. id ego non intelligebam quid intereſſet. ſed tamē Hircius mihi dixit, & ſe ad eum, & Balbum, & Oppium ſcripſiſſe ut ita faceret, homines, ut cognoui, amantes tui. hoc ego iccirco noſſe te uolui, ut ſcires, hoſpicium tibi ubi parares, # uel potius utrobiq; quid enim ille, facturus, incertum eſt: & ſimul oſtentaui tibi, me iſtis eſſe familiarem, & conſilijs eorum intereſſe. quod ego cur nolim nihil uideo: NON enim eſt idem, ferre ſiquid ferendum eſt: & probare, ſiquid probandum non eſt etſi quid non probem quidem, neſcio, præter initia rerum. nam hæc in uoluntate fuerunt: uidi enim (nam tu aberas) noſtros amicos cupere bellum hunc autem non tam cupere, q̃ non timere ergo hæc conſilij fuerunt, reliqua neceſſaria. uincere autem aut hos aut illos, neceſſe eſt ſcio te ſemper mecum in luctu fuiſſe, cum uideremus, q̃ illud ingens malum alterutrius exercitus ex ducū interitu: tum uero, extremum malorum omnium eſſe ciuilis belli uictoriam: quam quidem ego etiam illorum timebam ad quos ueneramus. crudeliter enim ocioſis minabantur. eratq; iis, & tua inuiſa uoluntas, & mea oratio. nunc uero ſi eſſent noſtri potiti, ualde intemperantes fuiſſent. erant enim nobis perirati, quaſi quicquam de noſtra ſalute decreuiſſemus, quod non idem illis cenſuiſſemus, aut quaſi utilius Reip. fuerit, eos etiam ad beſtiarum auxilium confugere, quam uel mori, uel cum ſpe ſi non optima, at aliqua tamen uiuere. at in perturbata Repub. uiuimus. quis negat? ſed hæc uiderint ij, qui nulla ſibi ſubſidia ad omneis uitæ ſtatus parauerunt: huc enim ut uenirem, ſuperior longius, q̃ uolui, fluxit oratio, cum enim te ſemper magnum hominem duxi, tum, q. his tempeſtatibus es propè ſolus in portu, fructusq; doctrinæ percipis eos, qui maximi ſunt, ut ea conſideres eaq; tractes, quorum, & uſus, & delectatio eſt omnibus iſtorum, & actis, & uoluptatibus anteponenda. equidem hos tuos Tuſculanenſeis dies # inſtar eſſe uitæ puto libenterq; omnibus omneis opes conceſſerim: ut mihi liceat ui nulla interpellante,*

ASC. CAninius, &c. Admonitus per Caninium Cic. a Varrone qui in Tuſculano erat, deſiderare ſiquid noui acceperit velle certiorem fieri ſcribit aduentum Cæſaris ex belli reliquiis expectari, docetq; vt Cæſarianis vtatur, & quod in re turbata conſolationem capiat, ex eo, quod ſe ad omnem ſtatim præparauerat. laudatq; Varronē quod ocio ſe dediderit. Ordo eſt. Caninius noſter admonuit me verbis. i. ex mandatis tuis, vt ſcriberem ad te, ſiquid eſſet quod putarem oportere te ſcire. Igitur, hoc eſt vt aliquid eiuſmodi ſcribam, aduentus Cæſaris eſt in expectatione. ſ. multorū neq; tu ignoras id. Sed tamen cum ille. ſ. Cæſar, ſcripſiſſet, vt opinor, ſe venturum in Alſienſe. ſ. ſolum, aut in Alſienſem agrum Italiæ, ſui. ſ. amici, & neceſſarii, ſcripſerunt ad eum, ne. i. vt non faceret id, hoc eſt ne diuerteret ſe ad Alſienſem agrum. ſcripſerunt enim, aut dixerunt aduentum eius eſſe in expectatione, & multos fore moleſtos ei, & ipſum fore moleſtom ſup. multis, & ſcripſerunt eum poſſe exire commodius in Pontinum. ſ. agrū. vnde non placet, quod Hube. dicit ex Gallia expectari Cæſarem. Ego non intelligebam quid intereſſet. ſ. in Alſienſem agrum, an in Pontinum exiret. ſ. e naui. Sed tamen Hirtius dixit mihi, & dixit ſe ſcripſiſſe ad eum hoc eſt ad Cæſarem, & Balbum, & Oppium, qui cū Cæſare erāt vt faceret ita, Balbum inquam, & Oppium homines, vt cognoui. Amantes tui. i. qui te amāt. Ego volui te noſſe hoc iccirco, v[illegible]res ubi parares tibi hoſp[illegible]. ſ. procul a Cæſaris itinere, vel po[illegible]upp. vt parares hoſpitium vtrieq. ſ. noſtrum. Incertum [illegible], quid ille facturus, & ſimul oſtentaui me eſſe familiare[illegible] Cæſa[illegible], & intereſſe conſiliis eorum. Quod. ſ. eſſe illis familiarem nihil video cur nolim, Non enim idem eſt ferre. i. tolerare, & pati, ſiquid eſt ferendum. i. neceſſe, vt feratur, & probare. i. approbare ſiquid. i. aliquid non eſt probandum. Etſi. i. tametſi, quid non probem. i. quid eſt, quod dicere poſsim me non probare. q. d. neſcio. Enim. i. quia quid ſcio iam præter initia rerū. q. d. nihil, & de initiis nihil eſt, quod

*al. multis Oſtiā vide

al. poti' vtrobiq.

al. inſtar victoriæ pu.

tiur, vt poſſumus, & conquieſcimus libenter in ſtudiis noſtris. Quis enim non dederit.i.permiſerit, & conceſſerit nobis, hoc, vt cum patria ſiue non poſſit, ſiue nolit vti opera noſtra.ſ.in rei pub. adminiſtratione, nos reuertamur ad eam vitam.ſ. philoſophicam quam multi homines docti, vt Plato, & alii fortaſſe non recte.i.non decenter, vt diſputat in libr. Offic. Sed tamen multi putauerunt præponendam et Reip.i.adminiſtrationi eius.q.d. nullus iuſtus iudex non dederit, ſed omnes dederint. Igitur quæ ſtudia habent vacationem.i.ceſſationẽ, & intermiſſionem, ſententia.i.ſecundũm ſententiam magnorum hominum ſ. Platonis, & aliorũ, cur non abutamur eadem.ſ.vacatione muneris publici, Reipu. concedente iis.ſ.ſtudiis vacationem, hoc eſt cum philoſophi plurimi dicant ab Repub. ceſſandum, interdum propter veri inquiſitionẽ, quare non poſſimus ceſſare ab eadẽ, eadẽ cõcedente, cum nolit, aut nõ poſſit vti opera noſtra: Sed ego facio plus quam Caninius mandauit. Is enim rogarat, ſupp. vt ſcriberem ad te, ſi ego ſcirem, quid.i.aliquid, quod tu neſcires. Ego autem narro tibi ea, quæ tu ſcis melius, quam ipſe, .i.egomet, qui narro.ſ.ea. Faciam ergo illud quo rogatus ſum, vt nequid.i.non aliquid non ignores aliquid eorũ, quæ ſint huius temporis.i.tempeſtatis, quæ audiero tua ſcilicet intereſſe.

VICT. EST Igitur aduentus Cæſaris in expectatione } Nos arbitrati ſumus hanc dictionem { Cæſaris } vacare, propter modum illum dicendi conciſum, & compendioſum, quo ſæpe vtitur, & quem nos antea notauimus. Manifeſtius autem ſuperuacaneam eſſe docent vetuſtiores codices, in quibus eſt. { Scilicet Cæſar. } vt plane perſpiciatur fuiſſe olim expoſitionem, declarationemq; verbi illius. { Aduentus } Superne poſitam, poſteaq; temere a librariis in ordinem verborum Cice. conlatam. Sic etiam ad Atticum loquitur pluribus locis, vt lib. 10. Cum quid ſcriberẽ, plane nihil haberem: hæc autem reliqua eſſent, quæ ſcire cuperem: profectus ne eſſet quo in ſtatu vrbem reliquiſſet. Loquitur enim de Cæſare proficiſcente in Hiſpanias, nec tamen nominat: notiſſimum enim erat quem intelligeret. ita autem de Principibus viris, Regibusq; loqui mos eſt. { In Pontinum videri commodius eum exire poſſe. } Nos (Oſtiæ) vt in antiquis inuenimus, ſcripſimus, & ſi ſatis negligenter noſtri librarii hunc locum impreſſerunt. Punctis enim a ſuperioribus hoc verbum diſtinguere debebant, maioreq; prima litera ſcribere, vt oppidi nomen, ſed nos petimus a ſtudioſis veniam horum errorum: cum enim adeſſe impreſſioni nobis non licuerit, hæc illorum vitio cõmiſſa peccata corrigere nequiuimus. Dicitur autem Exire ſæpe nulla mentione habita loci vnde diſceditur: ſed illius tantum in quẽ venimus, aut vbi conſiſtimus: vt Exire in prouinciam, & in epiſtu. ad Cæſarem: C. Trebatium cogitaram quocunq; exirẽ &c. Eſt hic Exire de naui deſcendere, vt ad Attic. lib. 6. in Piræa cum exiſſem. Et in. 2. Rheto. Cicero. de nauis qui tempeſtate in alto iactati fuiſſent, imprudentes legis cum exiſſent, vitulum immolauerunt. Quanq; exemplum ad Atticum, quod protulimus, ad locum eſt, dixit enim. { In Piræa } Hic autem in loco hoc verbum poſitum eſſe videtur, & hanc ſignificationem habere, quia locum tantũ conſideret vbi terminus erat nauigationis, & vbi de naui exeũdum erat, nec ſpectet vnde diſcedebatur, nec quo peruenire oportebat. Roma.n. vltimũ eius itineris erat, cuius non fit mentio. nam (exire) etiam ſic dici poſſe, poſteriore exemplo declaratum eſt, quamuis hic adiungat Hoſtiæ in loco, vt res (ni fallor) exigebat: nam vt dictum eſt, notare tm̃ voluit vbi finis nauigationis fieri debebat. Sermo enim eſt de Cæſare nauibus ex Hiſpania redeunte, & variæ ſiniæ erant vbi ille commodius poſſet finem imponere nauigationi. ſic arbitror antiquã, & omnium fere manuſcriptorũ codicũ lectionẽ defendi, & reſtitui poſſe.

¤ al. alicubi, ſiquid.
¤ .i. ſimul q; duo eũtes.

iſto modo uiuere. quod nos quoq; imitamur, ut poſſumus, & in noſtris ſtudijs libentiſſime conquieſcimus: Quis enim hoc nõ dederit nobis, ut, cum opera noſtra patria ſiue non poſſit uti, ſiue nolit, ad eam uitam reuertamur, quam multi docti homines, fortaſſe non recte ſed tamen multi, etiam Reip. præponendam putauerunt? quæ igitur ſtudia magnorum hominum ſententia uacationem habent etiam publici muneris, ijs, concedente Repu. cur non abutamur? ſed plus facio, q̃ Caninius mandauit: is.n. ſiquid ego ſcirem, rogarat, quod tu neſcires: ego tibi ea narro, quæ tu melius ſcis, quàm ipſe, qui narro. faciã ergo illud, quod rogatus ſum, ut eorum, quæ temporis huius ſint, quæ tua intereſſe audiero, nequid ignores. Vale.

GIBER. LONG. LEMMA.

Reddit rationem Cicero, cur tantopere accelerarit, ut Varronem conueniret. Deinde de aduentu Cæſaris rumores uarios aperit.

CICERO VARRONI S. D. 7

Coenabam apud Seium, cum utrique noſtrum redditæ ſunt à te literæ. mihi uero iam maturum uidetur. nam quod antea te calumniatus ſum, indicabo malitiam meam. uolebam propè ¤ *alicubi eſſe ſiquid bonæ ſalutis* ¤ ὁμοῦ τε δύ' ἐρχομένω *nunc, quando confecta ſunt omnia dubitandũ non eſt quin equis uiris: nam ut audiui de Lucio Cæſare filio, mecum ipſe, Quid hic mihi faciet patri? itaq; non deſino apud iſtos, qui nunc dominantur, cœnitare. quid faciam? tempori ſeruiendum eſt. ſed ridicula miſſa, faciamus præſertim cũ ſit nihil, quod rideamus.*

EXPO. EIVS. OSTIAE Videri cõ. } Ita olim ex vetuſtis libris ſcripſimus: Mediceus certe { Optiæ } habet: qua mendum omnino in vulgata, & communi lectione eſſe arbitramur, cum tantopere a vetere diſſentiat. Qui nſm non probat, ipſe meliorẽ ex antiqs veſtigiis eruat.

SEB. COR. ADVENT } Ex Africa. { Alſienſe } Pli. li. 3. c. 5. { In Pon. } Al. Oſtiæ. { Vbi vt. } Al. vtar vbiq;. Al. vtrobiq;. Al. vt vbiq;. Et ſane cum incertũ eſſet quid facturus eſſet Cæſar oportebat Varronem nõ vno in loco hoſpitiũ parare. { Ierendum eſt } Al. ſerendũ non eſt. { Probem quidem &c. } Al. probem? Quid.n. iam ſcio, præter initia rerum? { Tu ab eras } in Hiſpania legat. { Noſtros anni. } Põpeianos { Hũc au. } Cæſarem. { Ergo h. } initia. { Cum vid. &c. } Al. cũ videremus illud ingẽs malum alterutrius exercitus, & Ducũ interitum. { Crudeliter } epi. 3. lib. 7. { Nunc ve. } in hoc bello Africano. { Decreuiſſemus } dedentes nos Cæſari. { Cenſuiſſemus } Dyrrachii quandiu me Ducem vigere voluerunt. { Beſtiarum } elephãtorum Iubæ. { Ad eam vi. } ocioſam { Multi do. } Epicurus, & philoſophi veteres fere omnes ante Phalareum Demetrium qui doctrinã ex vmbraculis, & ocio in ſolẽ, & puluerem ꝑduxit. { Etiã publici } Al. eandem publici. { Quæ tua intereſſe aud. } Al. quæ ve audiuero.

BER RVTI. HOC Idcirco noſſe te volui, vt ſcires, hoſpitium tibi, vbi parares, vel potius vtrobiq; } Corrupta lectio quidã corruptius, Vel potius vtar vbiq;, ſed legendum, vt in quibuſdam, Vel potius vtriq;, aut, Vel potius vbi vtriq; ant, Vel potius vtrobiq;: quod dicitur de locis duobus, Alſienſi, & Pontino, in quorũ alterutrum erat venturus Cæſar: non Romam, vt interpres garrit. quaſi ſeipſum corrigat Cicero, quod vbi dixerit. { Vt quaſi vtilius Reip. fuerit } Lego ex aliis, Aot quaſi. Sunt autem dicta hæc per ironiam, quod nõ videtur cognouiſſe Clericus { Quæ igitur ſtudia magnorum hominum ſententia vocationem habeat, eandem publici muneris, iis concedente Rep. cur non abutamur? Eandem, verbum ex aliis codicibus ſuperfluit: ꝓ quo non abſurde legas. Etiam. Amplius videbis, Concidente potius quam cõcedente Rep legere velis. Ego neutrum reiicio. { Quæ tua eſſe, audiero } Legi malim, Quæ ve futura eſſe audiero. Arbitror hoc tempore Cæſarem ex Aegypto nondum reuerſum: non vt interpres ſomniauit, in Gallia fuiſſe.

[redacted]

ASC. COenabam &c. Dicit ſe non probaſſe properationem Var. in vrbem propter ſperatam necem Cæſaris, quẽ dicit venturum, ſed neſcire quando. Ordo eſt. Ego cœnabã apud Seium, cum literæ redditæ ſunt a te.ſ. miſſæ, vtriq; noſtrum, hoc eſt, & Seio, & mihi. Vero pro ſed, aut certe ſupp.

te venire

Africa terribili tremit horrida terra tumultu. Itaq; nullũ eſt reiectum ἀπὸ προηγμένον, quod non uerear. ſed quod quæris, quando, qua quo: nihil adhuc ſcimus, iſtuc ipſum de Baijs: nonnulli dubitant, an per Sardiniam ueniat: illud enim adhuc prædium ſuum non inſpexit, nec ullum habet deterius, ſed tamẽ non contemnit. ego omnino magis arbitror per Siciliam, uel iam ſciemus: aduentat enim Dolabella, eum puto magiſtrum fore. ⁂ πολλοὶ μαθηταὶ κρείττονες διδασκάλων. ſed tamen ſi ſciã quid tu conſtitueris, meum conſilium accommodabo potiſſimũ ad tuum. quare expecto tuas literas. Vale.

GISBERTI LONGOLII LEMMA.

Exigit promiſſum literarum a Varrone, dicitque quomodo Academicas quæſtiones tractarit. Poſtremo pollicetur ſe plura editurum.

CICERO VARRONI S. D. 8

ETſi munus flagitare, quamuis quis oſtenderit, ne populus quidem ſolet, niſi concitatus: tamen ego expectatione promiſſi tui moueor, ut admoneam te, non ut flagitem, miſi autem ad te quatuor admonitores non nimis uerecundos: noſti enim profecto os eius adoleſcentioris Academiæ. ex ea igitur media excitatos miſi: qui metuo, ne te forte flagitent: ego autem mandaui, ut rogarent. expectabam omnino iandiu, meq; ſuſtinebam, ne ad te prius ipſe quid ſcriberem, quã aliquid accepiſſem, ut poſſem te remunerari: quam ſimillimo munere. ſed cum tu tardius faceres: ideſt ut ego interpretor, diligentius: teneri nõ potui, quin coniunctionem ſtudiorum, amoriſq; noſtri quo poſſem literarum genere declararem. feci igitur ſermonem inter nos

te venire in vrbem videtur mihi iam maturum .i. tempeſtiuum nam quod calumniatus ſum .i. iniuſte arguerim te antea indicabo maliciam meam. Ego volebam eſſe alicubi prope .ſ. te, ſi quid bonæ ſalutis, ſup. contingere poſſit ſyne dyerchomeno .i. duobus ſimul euntibus, aut dum duo ſimul eunt, vt apud Home. in quit Vlyſſes, nunc quoniam omnia ſunt confecta .i. ſopita bella, non eſt dubitandum quin .ſ. aliquid bonæ ſalutis ſit viris æqs: .i. iuſtis, & integris. q. d. tibi, & mihi, aut non eſt dubitandum quin omnia ſint. Confecta viris bonis, & integris .i. per bonos &c. Nam vt .i. poſtq̃ ego audiui de filio Lucii Cæſaris: ſcilicet quomodo benigne tractauerit aliquem ex hoſtibus ipſe .i. egomet ſup. aiebam mecũ quod Simo Teren. in And. ait de Pamphylo ſuo qui nimis familiariter complexus fuerat Glycerium, quam Simo non putauit illi notam, niſi ꝑpter familiaritatem eorũ, qui Chryſidẽ amabant. Quid hic .ſ. iam prius in hoſtes faciet mihi patri .i. patris loco poſt reconciliationem habendo? Itaq; nõ deſino cœnitare apud iſtos, qui dominantur nunc. Fingit autẽ per imaginationem id Varronem reprehendere. vnde addit. Quid faciam? Seruiendum .i. inſeruiendum eſt tempori. Sed faciamus miſſa .i. omittamus ridicula, præſertim cum nihil ſit quod rideamus .i. recte ridere poſſimus. ergo ſuperiora per riſum dixit, nam vt cecinit Ennius prius de bello, qđ Scipio in Africa geſſit. Africa terra horrida tremit terribili tumultu. Itaq; i. & ita, nullum eſt, apo proegmenon .i. non ꝑpoſitum ſed reiectum qđ non verear. Sed quod quæris quando, qua, quo .ſ. Cæſar veniet, nihil ſcimus adhuc. Iſtud ipſum .ſ. quod dicit te audiuiſſe de Baiis, nonnulli dubitant, an veniat per Sardiniam. Ipſe enim non inſpexit adhuc illud prædium ſuum .ſ. quod in Sardinia per victoriam acquiſiuit, nec habet vllũ deterius, quia terra veneni ferax eſt, ſed tamen non contemnit. Ego arbitror omnino .ſ. magis vẽturum per Siciliam, vel .i. etiam, iam ſciemus. Enim .i. quia Dolabella .ſ. gener meus, aduentat .i. appropinquat. Ego puto eum fore magiſtrum .ſ. itineris, polli .i. multi, matheræ .i. diſcipuli, creiſſones .i. meliores, didaſcalon .i. magiſtris ſup. ſunt. Apud Græcos comparatiua genitiuos regunt, apud nos ablatiuum comparatiue poſita, itaq; genitiuum in ablatiuum conuerti. Sed tamen ſi ſciam quid tu conſtitueris, ego accommodabo cõſilium meum potiſſimum ad tuum, quare expecto literas tuas.

VIC. QVIN æquis viris } Cõmunem lectionem cum liber editus eſt, ſecuti ſumus: nam in omnibus impreſsis (exceptis Manutianis, in quorum priore, ac poſteriore editione mendoſius adhuc. { Equis velis } ſcriptum eſt.) { Aequis viris } perperam legebatur: animaduertimus tamen non multo poſt in Mideceo codice. { Equis viris } ſcriptum eſſe, longe diuerſo prioris vocis ſignificatu, & de tota re accuratius diſſeruimus in fine noſtri libelli, vbi errata impreſſorum correximus. Quare in ea ſententia perduramus, & hic omnino. { Equis viris } legendum eſſe putamus, quemadmodum ad Q. Fratrem etiam, & in oratione 8. contra Antonium Locus etiam ille in extremo. 3. libri de Offic. qui mendoſe in cunctis impreſsis legitur, in manuſcriptis nõ nullis integer eſt, Cum his viris equiſq; vt dicitur, &c. Quare hoc exemplis, quæ hanc lectionem confirmant addere nunc libuit, cum olim relictum eſſet. Quod ſi vllus mihi ſcrupulus reſtabat. ſtatim euulſus eſt, quod vidi Iacobum Sadoletum ſan-

diſſimum atq; integerrimum virum (quem honoris, & amplitudinis cauſa omnino) ita ſcripſiſſe, cum hoc prouerbium in ſuis illis elegantiſsimis libris vſurparet quibus deſiderium nobis lenire voluit quo conficiebamur libri Cic. Hortenſij appellari, & quod cupiit mirifice conſecutus eſt. Quis enim nunc librum Cicero. magnopere deſiderat? Cur autem authoritatem, & iudiciũ illius viri in purgandis Cicer. ſcriptis non ſequar? qui nõ tantum mẽda tollere conſueuit, ſed totos etiam libros vetuſtate amiſſos nobis reſtituit.

SEBA. CORR. Συνε δύ' ἐρχομένω } ſimulq; duo euntes. { Lucio Cæſare fi. } A. L. Cæſaris filio. vtroque modo legi poteſt, & idem ſignificatu Lucius Cæſar L. Cæſar. filius fuit cui proquæſtor in Africa, Catone interdicto, Cæſar vitam conceſsit, quamuis nõ ita multo poſt illum clam interficiendum curarit. { ἀπὸ προηγμένον } reiectum quæ enim ſecũdum naturam ſumenda ſunt, ſed minoris æſtimãda, ea ἀποπροηγμένα Zeno appellabat. { De Baiis } Aliqui legunt, de dubiis. { Per Sardiniam ve. } venit autem poſtea. { Deterius } nam peſtilens eſt. Epiſt. 25. lib. 7. { Magiſtrum fo. } qui nos doceat de Cæſaris aduentu. { πολλοὶ μαθηταὶ κρείττονες διδασκάλων } multi diſcipuli meliores magiſtris. Cicero enim Dolabellæ fuerat magiſter.

⁂ .i. multi diſcipuli meliores magiſtris.

BERN. RVT. NVNC, quod ante a te calumniatus ſum } Puto legẽdum, antea te calumniatus. id que ni fallor, rectius .i. te variis fallaciis in longum deduxi. vt ad Lentulum. Res ab aduerſariis noſtris extracta eſt variis calumniis. quod .ſ. ſcripſerat ſuperioribus literis ſe venturum ad Varronem rus vt vna eſſent. Quod ſequitur Græce ſcriptum, vnde ne ad mortem Cæſaris ſpectet, Pompeianorumq;, quos iam vtroſq; pertimeſcebat: vt ſuperiori epiſtola, multiſq; præterea oſtendit. vt ſit, ſimul euntibus .i. ſimul morientibus propterea quod in Alexan. bello periclitatus eſt ſæpe ad mortem Cæſar. Vtitur eadem oratione, nõ tamen ſenſu, ad Attic. lib. 9. { Dubitandum non eſt, quin æquis viris } .ſ. pertimeſcendum ſit, mala multa impendeant, potius, quam quod exponit Clericus.

[redacted]

ASCEN. ETſi &c. Quia M. Varro promiſerat ſe ſcripturum aliquid quod ad Cic. mitteret, idq; diſtulerat Cic. nunc exigit promiſſum, quod ideo magis dicit eſſe debitum, quod ad eũ miſerat libros quatuor Academicorum, quos dicit eſſe tanquã admonitores obligationis Varronianæ. Oſtendit autem opus Academicorum factam eſſe per dialogum, quia introductæ sũt perſonæ loquentes, pollicetur q; ſe ſcripturum plura alias. Ordo eſt. Etſi .i. quanq̃, ne populus quidem tamen inuerecũdior eſſe videtur quam viri graues, ſolet flagitare .i. inſtanter, & vrgenter exigere munus .ſ. publicum, vt ludorum ſcenicorum, & gladiatorum. aut circenſium, quamuis qui oſtenderit .ſ. ludos, paratos, aut munus paratum. niſi, ſup. ſit concitatus .ſ. ad flagitãdum aut a tribunis, aut ab rei ſpectabilitate, tamen ego moueor expectatione promiſſi tui .ſ. de libris ad me ſcribendis, vt admoneam te, non vt flagitem. Miſi autem ad te quatuor admonitores: videlicet quatuor libros Academicarum diſputationũ. Non nimis verecundos. q. d. ſatis audaces exactores promiſſi, quia qui

munus accipit ſe ad referendum obligat. Tu enim profecto noſti os.i.impudentiam Academiæ adoleſcentioris.i.recentioris. Igitur ego miſi.ſ.quatuor admonitores excitatos ex ea media ſ.recentiore Academia,qui metuo ne forte flagitent te, ego autem mandaui,vt rogarent te,quod modeſtius eſt.Expectabam omnino iandiu.ſ.vt per te promiſſum exhiberes,& ſuſtinebam me.i.repreſsi auiditatem meã ne ipſe ſcriberem, quid.i.aliquid prius ad te,quam accepiſſem aliquid.ſ.a te, vt poſſem remunerari.i.redonare te,munere quam ſimillimo.i.perquã ſimili,quia etiam literario, & philoſophico, ſed eum tu faceres tardius.ſ.promiſſum.i. vt ego interpretor cum faceres diligentius non, potui teneri: .i.contineri,quin declarem cõiunctionem ſtudiorũ, & amoris noſtri ſup.eo genere literarum,quo poſſem. Feci igit ſermonem habitum inter nos,in Cumano.i. villa noſtra Cumani agri cum Pomponius.ſ. Atticus eſſet vna.ſ.nobiſcũ, ego dedi.i.aſsignaui,tibi.ſ.in diſputãdo,partes Antiochenas: ideſt munus defendendi ea,quæ ab Antiocho dicta afferent, quas: ſ.partes,ego videbar intellexiſſe probari a te,quia viſus eſt, tibi bene locutus, ego ſumpſi mihi,ſup.partes Philonis.ſ.defendendas.Puto fore.i.futurũ eſſe,vt mirere cum legeris nos locutos eſſe.i. introductos eſſe tanquam loquentes, id quod nunq̃ locuti ſumus. Sed tu noſti morem dialogorum.i.variorum ſermonum,& diſputationum fictarum. Autem.i. ſed o mi Varro,ſup.ego ſcribam ad te, aut nos colloquamur,quod verbum quidã adiecerunt,alii maluerunt intelligere,eo quod verba ad loquelam ſpectantia ſæpe ſubaudiẽtur, poſt hæc quamplurima.ſ. alia, ſi videbitur.ſ.congruum, aut opportunum, & colloquemur,ſup.aut commẽtabimur inter nos de nobis.i.de rebus noſtris, & calamitatibus temporum noſtrorum, fortaſſe ſero.i.nobis tarde, ſed fortuna ſuperiorum temporum.ſ.triſtiſsimorum ſuſtineat cauſam Reip i faciat, vt Reip.ſatisfiat de iactura accepta, ipſi.i.nos, debemus præſtare, hæc.ſ.noſtra,hoc eſt,vt ſcribendo ſuſtineamus commoda noſtra. Atq; vtinam nos poſſemus exercere inter nos hæc ſtudia.i.literaria temporibus quietis, atq; aliquo ſtatu ciuitatis.ſ.Romæ,ſi non bono. At.i ſed, ſaltem certo, vt poſsit quis licet miſerere ſecurus tamen viuere. Quanq̃ tametſi vel i.etiam aliæ quæpiam rationes,darent nobis,tum.i.ſic, certus eſſet Reip.ſtatus honeſtas curas, & actiones. Autem.i.ſed, quid eſt nunc cur velimus viuere,ſine his.ſ curis, & actionibus literariis.q d.nihil. Vero i pro certo,vix eſt mihi cur velim viuere,cum his ipſis.ſ literis. Autem.i.ſed his detractis, nec quidẽ vix,ſed nullo modo,quod enim vix fit,fit quidem licet cũ difficultate,quod quaſi fit non fit ſed,ſup dicam hæc coram.ſ.te, & ſæpius. Ego volo.i.opto,migrationem.i.mutationem habitationis,& emptionem.ſ.nouæ domus euenire feliciter tibi,& probo conſilium tuum in ea re. Cura vt valeas.

habitum in Cumano,cum eſſet unà Pomponius.tibi dedi parteis Antiochianas,quas à te probari intellexiſſe mihi uidebar, mihi ſumpſi Philonis.puto fore,ut,cum legeris,mirere id nos locutos eſſe inter nos,quod nunquam locuti ſumus: ſed noſti morem dialogorum.poſthac autem mi Varro quamplurima, ſi uidebitur,& de nobis,& inter nos: ſerò fortaſſe:ſed ſuperiorum temporum fortuna,Reip.cauſam ſuſtineat.hæc ipſi præſtare debemus.atq; utinam quietis temporibus, atq; aliquo ſi non bono, at ſaltem certo ſtatu ciuitatis hæc inter nos ſtudia exercere poſſemus. quanquam tum quidem,uel aliæ quæpiam rationes honeſtas nobis,& curas,& actiones darent.nunc autem quid eſt,ſine his cur uiuere uelimus? mihi uero cum his ipſis uix,his autẽ detractis ne uix quidem,ſed hæc coram,& ſæpius.

Migrationem,& emptionem fœliciter euenire uolo tuũq; in ea re conſilium probo. Cura ut ualeas.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Suadet ſocero gener,vt a Pompeio ad Cæſarem ſe transferat.

DOLABELLA CICERONI S. D. 9

SI Vales,gaudeo:& ipſe ualeo,& Tullia noſtra rectè ualet.Terentia minus belle habuit: ſed certum ſcio iam conualuiſſe eam.præterea rectiſſime ſunt apud te omnia. Et ſi nullo tempore in ſuſpicionem tibi debui uenire:partium cauſa potius,quam tua tibi ſuadere,ut te aut cum Cæſare,nobiſcum coniungeres,aut certe in ocium referres:præcipue nunc iam inclinata uictoria,ne poſſum quidem in ullam aliam incidere opinionem,niſi in eam,in qua ſcilicet tua de re tibi ſuadere uidear, q̃ pie tacere non poſſum.tu autem mi Cicero ſic hæc accipies, ut, ſiue probabuntur tibi ſiue non probabuntur, ab optimo certe animo,ac deditiſſimo tibi,& cogitata, & ſcripta eſſe indices. animaduertis Cn.Pompeium nec nominis ſui,nec rerum geſtarum gloria,nec etiam Regum, aut nationum clientelis, quas oſtentare crebro ſolebat,eſſe tutum,& hoc etiã,q̃ infimo cuiq; contigit,illi non poſſe contingere,ut honeſte effugere poſſit,pulſo Italia,amiſſis Hiſpanijs,capto exercitu ueterano,circumuallato nunc deniq; q̃,neſcio,an ulli unquam noſtro acciderit imperatori.quamobrem quid aut ille ſperare poſſit aut tu, animũ aduerte pro tua prudentia: ſic enim facillime q̃ tibi utiliſſimũ

TIBI Dedi partes Antiochianas } Nos veterem ſcripturã ſecuti ſumus. { Antiochinas } nec enim erratum librarii putauimus,quod in multis huiuſcemodi nominibus animaduertimus,vt in. 1.ad Atti. Noſti enim Marinas pro Marianas. Et. 14. De hæreſi Veſtorina,pro Veſtoriana. Item in cunctis vetuſtioribus codicibus,& maxime in Mediceo. In epiſt.Polionis, Hirtino prælio. Et in literis Caſsii ſpectra Carina pro Catiana, & Hirtiano. Hoc idem videt obſeruaſſe ſe Priſcianus non indiligens Grammaticus,cuius libro.a. hæc ſunt verba inueniuntur tamen authoritate veterum, vel Euphoniæ cauſæ maxime in propriis quædam non ſeruantia ſupradictas regulas,vt Ligus Liguris,Ligurinus,non Ligurianus, Ceſor Cenſoris Cenſorinus, nõ Cenſorianus. VIC.

PROMISSI Tui } librorum de lingua Latina. { Quatuor } nũc extant duo. { Admonitores } Academicarum quæſtionũ libros. { Adoleſcentioris } ab Archeſila nouatæ { Tard.faceres } ita ſcribit ad Atticum: Varro mihi denunciauerat magnam ſane, & grauem προσφώνησιν: biennium præteriit,cum ille καλλιππίδης aſsiduo curſu cubitum nullum proceſsit. { Antiochianas } al.Antiochinas, Antiochus autem Academiam veterem ſe iactabat reuocare, dicebatq; nouam Academiam correptionem veteris Academiæ potius,quam aliquam nouam diſciplinam putandam { Philonis } quo viuo patrocinium Academiæ non defuit Epiſto. 1.libro. 13. { De nobis inter nos } al.de nobis inter nos colloquemur. SEBA. COR.

EX Ea igitur media excitatos miſi } Media, intima, vt Medis ſed natus Athenis.non vt Clericus: quod eſt ineptiſſimum. { Hæc ipſi præſtare debemus } Præſtare, ſuſtinere,& quaſi rationem excogitare, ne pereant. Hæc.ſ. tempora. BER. RVT.

[redacted]

SI Vales &c. Vbi res Cæſaris creſcere,& Pompeii decreſcere cœperunt: Dolabella Ciceronis qui in caſtris Pompeianis erat gener,cohortatur hac epiſtola eum, vt diſcedat illinc vbi nullam ſpem ſalutis videat,transferatq; ſe Athenas:vel in aliquem alium locum bello vacuum pollicetur q; ſe impetraturum omnia a Cæſare,quæ ad Ciceronis dignitatem pertineãt petitq;,vt Cicero reſpondeat. Videtur autem hæc epiſtola ſcripta ante pugnam Pharſalicam ſed Pompeio iam obſeſſo. Ordo eſt:O Cicero gaudeo ſi vales ſ.bene, equidem.i.ego quidem, valeo,& Tullia noſtra,quia filia tua,& coniox mea,& Cicero.ſ. filius tuus valet. Terentia.ſ.vxor tua,& ſocrus mea,habuit,ſuppleſe minus belle.i.bene,quia valetudinaria fuit,aut finxit. turpiter enim vixit. Sed ſcio certum,ſup.eſſe eam conualuiſſe iam. Præterea.i.prætee valetudinem Terentiæ,omnia ſunt rectiſsime ASC.

me apud te.i.in domo tua. Etſi.i.quanquam, ego nullo tempore debui venire tibi in ſuſpicionem.i.vt ſuſpiceris me ſuadere tibi potius cauſa partium.i.vt parti Cæſarianæ proſim, qua cauſa tua.i.vt tibi conſulam, vt coniungeres te, aut cum Cæſare nobiſcum, aut certe referres.ſ.te in ocium.ſ.literarum, & vacationem a bello. Ego ne quidem.i.non ſaltē poſſum, præcipue tunc iam victoria inclinata.ſ.ad Cæſarem, incidere in vllam aliam opinionem, niſi in eam in quā ego videar.ſ.ſuadere tibi, ſup. id quod non poſſum tacere pie .i.ſalua pietate in te ſocerum meum. Tu autem ô mi Cice. accipies hæc ſic, in eam partē, vt ſiue probabuntur.i. placebunt tibi, ſiue non probabuntur, iudices certe.i.nihilominus eſſe, & cogitata, & ſcripta ab animo optimo, & deditiſſimo tibi, Tu animaduertis. bene conſideras, Cn.Pomp. non eſſe tutum, nec gloria nominis ſui quæ tanta eſt, vt magnus ab omnibus nominetur, nec gloria rerum geſtarum, quæ etiam incomparabilis erat, nec etiam elienclis.i.obſeruantiis, & cultoribus tanq̄ patroni de bitis, regum, & nationū, quas ſolebat oſtentare.i. iactāter oſtendere, crebro.i.frequenter, dum Rom. floreret & animaduertis hoc etiam, quod contingit infimo cuiq̄, non poſſe cōtingere illi, videlicet vt poſſit honeſte effugere, illi inquā pulſo.i.expulſo Italia.ſ.patria ſua ad quam non auderet ſe recipere, Hiſpanis quas prius tenuerat, amiſſis, quia Cæſar Pōpeianos ante bellum Pharſalicum illinc expulerat, & Hiſpaniam totam in deditionē receperat: & illi capto, quia veterani exercitu circūuallato.i.obſeſſo nunc deniq̄.i.tandem, vt Huber.ſentit, circa Brunduſium, quod, ſcilicet capi cum exercitu veterano.i.eum obſideri, & cir cumuallari, neſcio an acciderit vnq̄ vlli imperatori, quia veterani milites ea erant animi præſtantia, vt mori maluerint quā obſideri. Quamobrem aduerte animum.i.conſidera, pro tua prudentia.i.p̄m prudentiam tuam, quid aut ille.ſ.Pomp. poſſit ſperare, aut tu enim caperes faciliime ſic ſup.id conſilij, quod erit vtiliſſimum tibi. Autem.i.ſed, ego peto a te illud, vt ſi ille.ſ.Pōpeius, euitauerit hoc periculum.i.ab obſidione liberatus fuerit, & abdiderit ſe in claſſem.i.per mare aufugerit meticuloſus, tu conſulas.i.proſpicias tuis rebus, & ſis aliquando.i.tandem, potius amicus tibi.i.plus facias pro ſalute tua, quam cuiuis.ſ.alteri: .i.quam facias pro amicitia alterius. Satisfactum eſt iam te, vel officio, ſi fuiſti obnoxius Pompeio. Vel familiaritati, ſi nihil debes præter conſuetudinis vicem, ſatisfactum etiam eſt.ſ.a te partibus, & Reip. quam tu probabas.i.pro qua Pomp.ſe dicit militare reliquum eſt.i.id reſtat, vt nos ſimus ibi.i.in illis partibus, vbi.i.in cuius poteſtate Reſpub. eſt nunc, hoc eſt ſimus cū Cæſare potius, quam dum ſequamur illam veterem.ſ.Remp.i. collegium illorum qui iandiu Remp. tenuerunt. ſimus in nulla.ſ.Rep. quia vetus periit, & nouæ expertes ſimus. Quare velim ô mi Cicero iucundiſſime, ſi forte Pomp. pulſus his quoq̄.i.etiā, locis. quia aliis multis, vt Hiſpaniis totis. & Italia iam pulſus fuerat, cogatur rurſus petere alias regiones, vt tu recipias te, vel Athenas vel in quamuis.i.quamlibet aliam ſup. ciuitatem quietam.ſ.ab hoc bello. Quod ſi eris facturus, velim ſcribas mihi, vt ego aduolem ad te ſi potero vllo modo. Facillimum erit impetrare tibi ipſi, quæcunq̄ erunt impetranda ab Imperatore de tua dignitate, qua humanitate Cæſar eſt.i.tam magna eſt Cæſar humanitate ab eo.ſ.imperatore Cæſare, quod relatiuū poſt

erit conſilij capies. illud autem à te peto, ut ſi iam ille euitauerit hoc periculum, & ſe abdiderit in claſſem, tu tuis rebus conſulas, & aliquando tibi potius, q̄ cuiuis ſis amicus. ſatisfactum eſt iam à te uel officio, uel familiaritati: ſatisfactum etiam partibus, & ei Reip. q̄ tu probabas. reliquum eſt, ubi nunc eſt Reſpub. ibi ſimus potius, q̄ dum illam ueterem ſequimur, ſimus in nulla. quare uelim mi iucundiſſime Cic. ſi forte Pompeius pulſus his quoq̄ locis, rurſus alias regiones petere cogatur, ut tu te uel Athenas, uel tu quamuis quietam recipias ciuitatem. q̄ ſi eris facturus, uelim mihi ſcribas: ut ego, ſi ullo modo potero, ad te aduolem, quæcunq̄ de tua dignitate ab imperatore erunt impetranda, qua eſt humanitate Cæſar, facillimum erit ab eo tibi ipſi impetrare, & meas tamen preces apud eum non minimū authoritatis habituras puto. erit tuæ quoq̄ fidei, & humanitatis curare, ut is tabellarius, quem ad te miſi, reuerti poßit ad me, & à te mihi literas referat. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Animi cauſa Cic. item Nicia Vidijq̄, inter quos cōſtitutus iudex erat ſcribit.

CICERO DOLABELLAE S. D. 10

NOn ſum auſus Saluio noſtro nihil ad te literarum dare: nec mehercule habebam, quid ſcriberem, niſi te à me mirabiliter amari: de quo etiam nihil ſcribente me, te nō dubitare certo ſcio. omnino mihi magis literæ ſunt expectandæ à te, q̄ à me tibi, nihil enim Romæ geritur quod te putem ſcire curare: niſi forte ſcire uis, me inter Niciam noſtrum, & Vidium

poſuit, vt habeat quo referatur. Et tamen.i.licet, facillimum fuerit impetrare tibi ipſi.i.per teipſum omnia a Cæſare, quia tibi bene velit, ſi Pompeiū deſerueris, tamen ego puto preco. meas habituras apud eum non minimum, imo plurimum authoritatis. Erit quoq̄.i.etiam fidei, & humanitatis tuæ.i.pertinebit ad fidem, & ad humanitatem tuam, vt is tabellarius.i.nuncius qui tabellas, hoc eſt literas, quia olim in tabellis ſcriptitabāt per ferendas ſuſcepit quē ego miſi ad te, poſſit reuerti ad me, qa periculum erat ne detineretur captus, eo qd̄ ab aduerſæ partis homine miſſus venerat. Et referat mihi literas a te.

COR. BER. CAPTO Exer. } in Hiſpania. { Circumuallato } ad petram prope Dyrrachium. { Et ei R.P. } Al. Et ei patri.

BERN. RVT. PVLSO Italia, amiſſis Hiſpaniis, capto exercitu veterano, circumuallato nunc deniq̄ } Non Brūduſij, vt temere iuminauit iterpres, magno temporum atq̄ hiſtoriæ lapſu ſed in Epiro. Plutar. interim, inquit, Antonius, tranſmiſſis ex Brunduſio copiis, aderat. Quibus factus audētior Cæſar Pōpeium, prouocabat commodiſſime metarum. vt cui terreſtres ac maritimi commeatus abunde ſuppeterent principio Cæſar cum haud magnam inter copiam degeret, poſtea maxima neceſſariorum opprimebatur inopia. Interea milites radicem quandam auellebant, & commiſſo lacte veſcebantur. interdum ex ea panes iter hoſtium ſtationes prætercurrentes iniiciebant, addebantq̄, ſe, quoad huiuſmodi radices terra produceret, obſidionē Pōpeii nun derelicturos.

EXPO. EIVS. CIRCVN Vallato nunc deniq̄ } Appianus expoſitioni noſtræ ſubſcribit. Verum ob id, inquit de Cæſarē, magis indignatus eſt, adeo vt opus longe difficillimum, & inauditum quodāmodo aggredi tentaret, Pompeii, videlicet exercitum intra muri vnius ſepta circuncludere, & a mari vſq̄ ad mare perpetuis mœnibus ſepire. ratus, etſi minime id opus valuiſſet, magnam tamen audaciæ eius allaturam famam. per ſtādia quippe ducenta ſupra mille, ſpacium eiuſmodi erat amplectendū. Eſt. n. eiuſdem non modo temporis, ſed et loci ſignificatio in Epiro.ſ.circa Dyrrhachium.

[redacted]

ASC. NOn ſum auſus &c. Cum nihil ſcribere non audeat, rem ridiculā ſcribit, ſed ideo breuiter, quod neſciat quo animo ſit Dolabella. Ordo eſt. Non ſum auſus nihil literarum dare Saluio.ſ.venienti ad te. Nec mehercule habebā, quid ſcriberem niſi te amari mirabiliter a me de quo ſcio certo te nō dubitare etiam me nihil ſcribente Literæ ſunt omnino, mihi magis expectandæ a te, quam tibi a me. Nihil enim geritur Romæ quod putem te curare ſcire.i.vt tu ſcias, niſi forte ſcire vis me eſſe iudicem inter Niciam noſtrum, & Vidium. Opinor alter.ſ. Vidius, profert.ſ.in libello poſtulatorio expenſum Niciæ.i.pecuniam in rem eius expoſitam, & ita ſibi debitam: alter.ſ.Nicias Ariſtarchus.i.tanq̄ eſſet Ariſtarchus, ſicut Horatius dicit de eo qui carmina non placentia veru aut ſtellis, hoc eſt obeliſco, aut aſteriſcis notaret, fiet Ariſtarchus.i. Ariſtarchi ſimilis obelizi.i. veru transfigit hos.ſ.verſiculos hoc eſt negat debitum, & dicit delendum. obelus dicitur veru, vel haſta obelizo iugulo, hoc eſt

iudicem poſſe. profert alter (ut opinor) duobus uerſiculis ex penſum Niciæ alter Ariſtarchus bos ὀβελίζει. ego tanquam criticus antiquus iudicaturus ſum, utrum ſint τοῦ ποιητοῦ, an παρεμβεβλημένοι. puto te nunc dicere. oblitus ne es igitur fungorum illorum, quos apud Niciam? & ingentium culinarũ cum Sophia Septimiæ? quid ego? tu adeo mihi excuſſam ſeueritatem ueterem putas, ut ne in foro quidem reliquiæ priſtinæ frontis appareant? ſed tamen ſuauiſſimum συμβιωτὴν noſtrũ præſtabo integellum: nec committam, ut, ſi ego eum condemnaro, tu reſtituas, habeat Plancus Burſa, apud quem literas diſcat. ſed quid ago? cum mihi ſit incertum, tranquillo ne ſis animo, an, ut in bello, in aliqua maiuſcula cura, negocio ue uerſere, labor longius. cum igitur mihi erit exploratum te libenter eſſe riſurum, ſcribam ad te pluribus. te tamen hoc ſcire uolo, uehementer populum ſolicitum fuiſſe de P. Syllæ morte ante, q̃ certum ſcierit. nunc quærere deſierunt, quomodo perierit. ſatis putant ſe ſcire, quod ſciunt. ego cæteroqui animo æquo fero. unum uereor, ne haſta Cæſaris refrixerit. Vale.

vero transfigo. Ego iudicaturus ſum tanq̃ criticus. i. iudex literarum antiquus, vtrum. ſ. verſiculi illi, quibus Vidius ſibi Niciam obligatum dixit, ſint τοῦ ποιητοῦ. i. poetæ, hoc eſt Home. Nam Ariſtarchus receperat verſos Homeri recognoſcendos. erãt. n. plurimi Homero aſcripti, qui eius non erant, ea lege, vt addititios transfigat, & deleat, hoc eſt an ſit Niciæ ſeuere obligantis, an παρεμβεβλημένοι. i. interpoſiti, & ab alio inſerti. i. nõ ſcripti a Nicia, ſed Vidio, aut altero eius nomine. Puto, ſupp. te nũc dicere ò Ci. es ne igitur gate ſeuere dicis iudicatorũ, oblitus fungorum illorum. ſ. tam delicatorum? ſunt autem fungi boleti, quos. ſ. cœnaſti: aut comediſti apud Niciam, & ingentium cochlearum. i. limachum, ſupp. comeſarum cum Sophia. ſ. matre Septimiæ, quæ erat vxor Niciæ: Sunt qui legant culinarum. i. coquinarũ, ſed aptius laudantur ingentes cochleæ quam culinæ. Quid ergo ò Dolabella tu putas veterẽ ſeueritatem. i. obſeruationem & ſequelam veri. & æqui eſſe excuſſam mihi adeo. i. intantũ vt ne. i. non ſaltem in foro. ſ. iudiciali appareãt reliquiæ frõtis. i. ſeueritatis priſtinæ? Sed tamen. i. licet, nolim ob cœnas p peram iudicare. ego præſtabo. i. exhibebo iudicando Symbioten. i. conuiuam noſtrum. ſ. Niciam, ſuauiſſimum. i. iucundiſſimum, integellum. i. in modica illa re indemnem q. d. iudicabo ſcriptum illud eſſe adulterinum, nec committam, vt ſi ego condemnaro eum, tu reſtituas. i. facias eum indemnem ne Plancus Burſa, aut Burſæ. ſ. filius, hẽat. i. Niciam apud quem diſcat literas. q. d. per riſum inuidere Planco talem præceptorem, tamen non dubito quin ſi litem amiſerit, ad te confugiturus ſit, & ita ad Plancum, vt ab illo iterũ audiatur, acceſſurus, vnde videtur Plancus vir multo doctior, aliquando Niciam præceptorem habuiſſe, aut conſtituiſſe habere, quod Cicero nunc ridet. Sed quid ago, alii habent ego, ſed opinor legendum ego, vt per parentheſim multa ſint incerta, & ordo ſit, labor. i. dicendo progredior longius. cum certum ſit mihi, ne. i. an, ſis animo tranquillo, an verſeris, vt in bello in aliqua cura maiuſcula. i. aliquantulum magna, ve pro vel, in negocio. Igitur cum erit exploratum mihi te riſurum eſſe libenter, ſcribam ad te pluribus. Tamen volo te ſcire hoc populum fuiſſe ſolicitum vehementer de morte P. Syllæ, qui erat de genere Lucii Syllæ, antequam ſciuerit certum nunc. ſ. poſtq̃ ſciunt mortuum eſſe, deſierunt quærere quomodo perierit, ſatis putant ſe ſcire quod ſciunt. i. mortuum eſſe, vnde videntur ſoliciti fuiſſe, quia timerent quod non eſſet mortuus. Ego qui fero cætera æquo animo, vereor, vnum, ne i. vt non haſta Cæſaris, ſub qua ipſe proſcriptorum bona vendebat, non refrixerit, ſed adhuc ferueat. i. feruenter exerceat. Sane quia, idem dicimus cum verbo vereor, cum negatione, & ſine negatiõe, dubius eſt ſenſus. Nam ſi dicit ſe vereri quod refrixerit, ironia eſt. certum enim eſt q̃d malit refrixiſſe, & ideo expoſui ſic. vt nugatio in particula, re, ne referatur ad verbum refrixerit, vt ſit vereor quod non refrixerit. Mutauit autem ſupra numerum dicens ſciuerit, & ſtatim poſt deſierũt, eo quod duplex eſt numerus in vocabulo populus, & ſimilibus collectiuis, ſingularis in voce, vnde dixit ſcierit, & pluralis in re, vnde per ſyntheſim addit, deſierunt.

a. i. veru notat.
a. i. poetæ
a. i. interiecti.
a. al. ingentiunculæ.
a. i. conuiuatorem.

VICT. ET Ingentium culinarum cum Sophia Septim. } Nos hũc locum valde ſuſpectum habemus. quidam corrigũt. { Cochlearum } nos nihil immutare voluimus, cũ nihil certi haberemus: nec tamen locum ſilentio præterire rectum parauimus, præſertim cum antiquus codex hac parte luxatus ſit, non ſine nota illa in margine, quam mendoſis locis apponit. Eſt autem in illo, vt nihil prætermittamus. { Ingentium gularum } vt appareat vnde verbum illud, quod nunc omnes impreſſi habent. { Culinarum } deductum ſit. { Ego cætera qui animo æquo fero } Hæc erat vulgaris lectio, quæ nihil a vetuſta diſcrepabat, nec tamen eam veriti ſumus damnare, & explodere: exiſtimamus. n. aliquantulum mendi illam occupaſſe, legiq; debere. { Ego cætero qui animo æquo fero } Eſt enim dura admodum ſtructura, ſi illo modo legas, nec videtur de vllis aliis rebus loqui voluiſſe, vt verbum illud. { Cætera } locum hic habere poſſit: tantum de morte Syllæ iocoſe (vt opinor) narrauit: hoc autem aduerbio duobus locis vſus eſt i epiſtolis ad Atticum, quemadmodum in optimis exemplaribus inuenimus. vt lib. 12. Ne viuã mi Attice, ſi mihi non modo Tuſculanum, vbi cætero qui ſum libẽter, ſed μακάρων νῆσοι tanti ſunt, vt ſine te ſim totos dies, Et lib. 14. O loca cætero qui valde expetenda. interpellãtium autem multitudine pene fugienda. Sed & in Oratore etiam in vulgatis codicibus illam autem concinnitatẽ quæ verborum collocationem illuminat his luminibus quæ Græci (quaſi aliquos geſtus orationis) σχήματα appellant, quod idem verbum ab iis etiam in ſententiarum ornamenta trãſfertur. Adhibet quidẽ hic ſubtilis, quem niſi quod ſolum, cætero qui recte quidam vocant Atticum, ſe paulo parcius. Et in epiſto. etiam poſteriore ad Leptam, Si modo tecti ſatis ẽ ad comitatum noſtrum recipiendum, cætero qui is mihi locus non diſplicet. Credimus autem formatum eſſe hoc aduerbium quemadmodum (alioqui) quod magis in vſu eſt, & eundem pene ſignificatum habet, vt hic oſtendat ſe mortem Syllæ nõ moleſte laturum fuiſſe niſi vereretur vnum incõmodum tantum quod ex eius obitu conſequi videbatur, id autem erat, ne haſta Cæſaris refrixiſſet, vt faxer illum tanq̃ ſectorem, & emptorem bonorum ciuium, quæ a Cæſare vendebantur. Eſt autem facete dictum. Eundem etiam iocum mouet iiſdem pene verbis in eadem perſona in epiſto. ad Caſſium Nos hic D. Syllam. patrem mortuum habebamus, alii a latronibus, alii cruditate dicebant: populus non curabat, combuſtum enim eſſe conſtabat: hoc tu p ſapientia tua feres æquo animo, quanq̃ πρόσωπον πόλεως amiſimus, Cæſare putabant moleſte laturum, verentem ne haſta refrixiſſet: vt accuratius videndum ſit, cum de eodem agi ambobus his locis manifeſtum ſit, cum Priore P. appelletur poſteriore vero D. in vtro mendum ſit. Vulgata ſane lectio frigida erat & inepta meo iudicio: vnius autem literæ correctione arbitror illam valde illuſtratam eſſe, nec mirum eſt in voce parum frequenti antiquiores etiam librarios deceptos eſſe.

DE P. Syllæ morte } Trib. locis Syllæ huius ſectoris a Cice. mentio facta eſt, quamuis ſemper diuerſis prænominibus ille diſtinctus ſit, quod culpa librariorum factum puto: eundem omnino hominem in iis hominibus locis affirmarim: nam, quin in epiſtolis ad Caſſium idem, de quo nunc ſermo eſt, intelligatur, dubium eſſe non poteſt: tempora enim conueniunt, & iiſdẽ pene verbis tota res narratur. tam iocatus eſt de morte illius Cicero. cum Caſſio, quemadmodum nunc cum Dolabella facit. Tertius locus eſt, vbi auaritia illius accuſat orat. 2. lib. de Offic. ſic. n. inquit: haſta autem agebat, quam L. Sylla cum vibraſſet, dictatore propinquo ſuo. idem ſexto, & trigeſimo anno poſt a ſceleratiore haſta non receſſit. nihil mirũ igitur, ſi magno in odio erat apud omnes cuoi calamitatibus aliorum ciuium patrimonium ſuum cõſtruere ſoleret, & in eodem nefario quæſtu auide poſt tot annos iterum verſaretur.

EXPECTANDAE } Al. expetendæ. { Niciam } Curtium Niciam grammaticum { Alter Ariſtarchus } Nicias grammaticus, vt Ariſtarchus. { Ὀβελίζειν } tollit, expungit vt Ariſtarchus Homeri verſus, quos νόθους vocat. { Τοῦ ποιητοῦ, } poetæ. { Παρεμβεβλημένοι } incerti, interiecti. { Ingentium culinarum } Nihil addidimus ad ea, quæ in quæſtura diximus. { Συμβιωτὴν } conuiuam Niciam. { Burſa } epiſto. 2. libro. 7. { Vt in bello } contra Pompei filios tunc Cæſar bellum in Hiſpania

ſpania gerebat, vbi Dolabella etiam vulnus accepit. { P. Syl. } qui Cæſaris haſtæ præfuit, vt in Quæſtura a nobis pluribus dictum eſt. Epiſt. 17. et. 19. libro. 15. { Ego, cætera qui } Al. ego certe, qui. Al. ego inter cætera, quæ. Alii vero legunt. ego cæteroqui. { Reſrixerit } mortuo P. Sylla ſectore qui cum Syllanã vibraſſet haſtam, a Cæſariana non receſsit.

BERN. RVT. NISI Forte ſcire vis, me inter Niciam noſtrum, & Vidium iudicem eſſe } Curtius Nicia celeber grammaticus: de quo multa Trãquillus, hũc ipſum locum Cice. citãs. { Ne habeat Plãcus Burſa, apud quẽ literas diſc. } Burſa ille eſt forte, quem ſupra lib. 7. ad Marcum Marium ſecunda epiſtola ſignificat inimicum ſuum. Interpres vero noſter non dubitat, Niciam temere imperitum dicere, quem Cicero charum ſibi vbiq; ſignificet, quem & ad Atticum nominat. { Ne haſta Cæſaris [illegible] } Quid ſi Ne haſtam Cæſar refrixerit. Quid ne non haſta Cæſar refrixerit. Nam ſi, ne refrixerit, legas, optantis calorem haſtæ erit: quod a Cicerone lõge abeſt, cæteriſq; etiam verbis epiſtolæ. Quid tamen, ſi ſeruetur lectio? Cic. ad Attic. Quid Cæſar? tres habet cõditiones, aut emptione ob haſtam: Perdere malo (etſi præter ipſam turpitudinem. hoc ipſum puto eſſe perdere) aut delegatione in mancipe annua die: quis erit, cui credam? aut quando ipſe Metonis annus veniet? aut Veteni conditione emiſſem. σκυλμὸς igitur, ac vereor, ne iſte auctionem nullam faciat, & ſedulo iis factis Clipſo ſubſidio currat.

IXPO. ILVS. EGO, Cætera qui animo æquo fero, vnum vereor, ne haſta Cæſaris reſtrixerit } Nihil omnino multo. Ipſe de eadem re ad Caſsium: Nos hic, inquit, D. Syllam patrẽ mortuum habebamus alii latronibus, alii cruditate dicebant. populus nõ curabat, combuſtum enim eſſe conſtabat. hoc tu pro ſapientia tua feres æquo animo. quanquam πρόσωπον πόλεως amiſimus Cæſarem putabant moleſte laturum, verentem, ne haſta refrixiſſet. Mindus Marcellus, & Accius Pigmentarius valde gaudebat ſe aduerſarium perdidiſſe, & Caſſius ad eum. Itaque Sylla, cuius iudicium probare debemus, cũ diſſentire philoſophos videret, non quæſiuit, quid bonum eſſet & omnia bona coemit. Cuius ego mortem ſorti mehercule animo tuli. nec tamen Cæſar diutius nos eum deſiderare patietur. nam habet damnatos, quos pro illo nobis reſtituat: nec ipſe ſectorem deſiderabit, cum filium viderit.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Conqueſtio de morte Tulliola, & inuitatio Dolabella, vt ad ſe veniat.

CICERO DOLABELLAE SVO S. D. 11

VEl meo ipſius interitu mallem literas meas deſiderares, q̃ eo caſu, quo ſum grauiſsime afflictus: quem ferrem certe moderatius, ſi te haberem: nam & oratio tua prudens, & amor erga me ſingularis multum leuaret. ſed quoniã breui tempore, ut opinio noſtra eſt, te ſum uiſurus, ita me affectum offendes, ut multum à te poſsim iuuari: non q. ita ſim fractus, ut aut hominem me eſſe oblitus ſim, aut fortunæ ſuccumbendum putem: ſed tamẽ hilaritas illa noſtra, & ſuauitas, quæ te præter cæteros delectabat, erepta mihi omnis eſt: firmitatẽ tamen, & conſtantiam, ſi modo fuit aliquãdo in nobis, eandem cognoſces, quam reliquiſti. Quod ſcribis, prælia te mea cã ſuſtinere: non tam id laboro, ut, ſiqui mihi obtrectent, à te refutentur: q̃ intelligi cupio, quod certe intelligitur, me à te amari. qđ ut facias, te etiam atq; etiam rogo: ignoſcasq; breuitati mearũ literarum: nam & celeriter una futuros nos arbitror: & nondum ſatis confirmatus ſum ad ſcribendum. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Familiaris eſt epiſtola, amorem Ciceronis erga Dolabellam declarans. Eſt autẽ reſponſoria ad duo capita epiſt. illius, de Baiarum ſ aere mutato, & oratione pro Deiotaro, quã ſe mittere dicit.

CICERO DOLABELLAE S. D. 12

GRatulor Baijs noſtris, ſiquidem, ut ſcribis ſalubres repẽte factæ ſunt niſi forte te amant, & tibi aſſentantur, & tandiu, dum tu audes, ſunt oblitæ ſui. quod quidem ſi ita eſt, minime miror, cœlum etiam, & terras uim ſuam, ſi tibi ita conueniat, dimittere Oratiunculam pro Deiotaro quam requirebas, habebam mecum, quod non putaram. itaq; eam tibi miſi. uelim ſic legas, ut cauſam tenuem, & inopem, nec ſcriptione magnopere dignam, ſed ego hoſpiti ueteri, & amico munuſculum mittere uolui leuidenſe craſſo filo, cuiuſmodi ipſius ſolent eſſe munera. Tu uelim animo ſapienti: fortiq; ſis, ut tua moderatio, & grauitas aliorum infamet iniuriam. Vale.

ISC. VEl meo &c. Oſtendit mortem Tulliæ filiæ ſuæ ſibi maximo eſſe dolori, vſq; adeo, vt ad ſcribendum inutilis ſit: gratum præterea ſibi eſſe, quod a Dolabella contra detractores defenditur, non tam quod maleuoli refutantur, quàm quod per hoc ſe a Dolabella amari intelligat. Ordo eſt: Ac ſi dicat Cicero. ſcio ô Dolabella quod tu deſideras literas meas, quia multis diebus ad te nõ ſcripſi, verum mallem ſup. vt deſiderares literas meas. vel: ideſt etiam, interitu meo ipſius: ideſt propter interitum proprium, quia ſi interiiſſet, amplius ſcribere nõ poſſet, quam eo caſu: ideſt propter eum caſum ſcilicet mortis filiæ, quo ſum afflictus grauiſsime quaſi dicat quod ad te non ſcripſi pluſculis diebus, eſt propter mortem filiæ meæ. Velim autem ſit potius propter mortem meam. Quem ſcilicet caſum, de morte filiæ meæ, ferrem certe moderatius: ideſt temperantius, ſi haberem te: ideſt ſi mecum eſſes. Nam & oratio tua prudẽs & amor ſcilicet tuus ſingularis erga me leuaret multum: ſupple dolorem meum. Sed quoniam ego ſum viſurus te breui tempore, vt opinio noſtra eſt, tu offendes: ideſt inuenies me affectum ſcilicet dolore ita vt poſsim iuuari multũ a te, non quod ſim fractus, ita vt aut ſim oblitus me eſſe hominem, aut vt putem ſuccumbendum ſupple eſſe: ideſt neceſſe eſſe ſuccumbere fortunæ. Sed tamen illa hilaritas noſtra, & ſuauitas: ideſt comitas, & affabilitas morum, quæ delectabat te præter cæteros, eſt mihi omnis: ideſt tota erepta. tamen tu cognoſces in nobis eandem firmitatem, & conſtãtiam, quam reliquiſti, ſi modo, ideſt modo demus, quod ita ſit, quod firmitas, & conſtantia fuit aliquando in nobis. Quod ſcribis te ſuſtinere prælia: ideſt certamina mea cauſa: ideſt pro me ab obtrectatoribus defendendo, ego non tam laboro id vt ſi qui obtrectent mihi: ideſt de laude mea ob inuidiam detractent, refutentur a te quaſi dicat non ſum appetens vindictæ, aut non tãti eos facio, vt magni faciam eorum refutationem, quã ideſt quantum cupio intelligi, ſcilicet ab omnibus quaſi dicat ego enim certe ſcio, ſupple id quod certe intelligitur, me amari a te. Quod vt facias: ideſt vt me ames ego rogo etiam atq; etiã & ſupple vt ignoſcas breuitati mearum literarum. Nam &: ideſt ſimul, arbitror nos futuros celeriter. i. breuiter, vna: ideſt pariter, & nondum ſum ſatis confirmatus ad ſcribendũ propter dolorem de morte filiæ. ꝺ al. omni no.

SEB. COR. EO Caſo } Tulliæ morte. { Mea cauſa ſuſtinere } cõtra eos, qui me putant non tam filiam, quam Reipub. tempora lugere.

ASCENSIVS

GRatulor &c. Gratulatur Cicer. Dolabel. quod apud Baias priſtinam receperit ſoſpitatem, deinde dicit orationem pro Deiotaro rege a ſe habitam, quã ſecum habere non putarat, ſe ad eum mittere, ſed non plurimi faciendã. Vnde modeſte ſua extenuat. Ordo autem eſt. Gratulor Baiis noſtris. i. nobis, aut familiaribus, quidem. i. certe, ſi vt ſcribis factæ ſunt ſupple tibi, repente: ideſt ſtatim, vbi in balnea earum te immiſeris, ſalubres: ideſt ſalutem, & ſoſpitatem afferentes, niſi forte ſupp. Baiæ, aut balnea apud Baias, amant te. i. captæ ſunt amore tui, & ſunt oblitæ ſui. i. naturæ ſuæ, tantiſper ideſt tandiu, dum, ideſt donec tu ades. Latenter autem quantum perſpicere poſſum, hoc dicit, Baias quidem corporibus ſoſpitatem afferre, ſed cum delicias immodicas afferant, animos eneruare. Grauior

autem eſt animorum, quam corporum morbus. Vnde ſi plenã ſoſpitatem attulerunt Dolabellæ, dicit eas mutaſſe naturã ſuam. aut potius, nam ſic Dolabel. niſi manifeſte carperet Dolabel. eo genere morbi laboraſſe, qui apud Baias potius augeri, quam leuari ſoleret. Vnde ſi leuatus eſt, Baiæ naturam ſuã mutauerat. Quod quidem. i. eas oblitas ſui, ſi eſt ita, ego miror minime coelum etiam, & terras dimittere vim ſuam, ſi conueniat ita tibi idest ſi tibi vtile ſit. Ego habebam mecum oratiunculam. i. paruam orationem pro Deiotaro, perbreui, rege Armeniæ habitã, quam requirebas: .i. exigebas a me. Quod nõ putaram. Itaq; .i. & ita niſi tibi eam quam. i. oratiunculam, velim ſup. vt legas ſic, vt cauſam tenuem. i. exilem, & inopem, .i. non argumentoſam, de qua difficile ſit copioſe dicere: nec dignaui magnopere ſcriptione: ideſt vt ſcribatur. Sed ego volui mittere hoſpiti veteri & amico: ſcilicet Deiotaro, munuſculum leuidenſe. i. habens formam leuidenſem: ideſt veſtis leuiter denſatæ craſſo filo hoc eſt orationem leuiter contextam, & rationibus parum acutis cuiuſmodi munera ipſius. ſ. Deiotari ſolent eſſe, hoc eſt modici valoris, & parũ elegantia. Leuidenſa genus eſt veſtis, authore Seruio, ita dicta quod leuiter denſata, & texta ſit. Ego velim ſup. vt tu ſis animo ſapienti, & forti, vt moderatio, & grauitas tua infamet: .i. Infamia afficiat iniuriam aliorum, ſcilicet qui de te male loquuntur.

VICT. M V N V S C V L V M mittere volui leuidenſe craſſo filo } Nos verbum illud { Volui } in nullis antiquioribus codicibus inuenimus, nec tamen delere voluimus, cum aliquid omnino, ſi non ſit illud, deſideretur, vt perfecta ſit ſententia niſi fortaſſe (quod ſuſpicor) verba illa ſint ex aliquo poeta quæ ſi tota haberemus, locum hunc per ſe illuſtrem, & planũ facerent, nunc ignorata nõ paruas tenebras eidem offundũt. Nos vt in re incerta, nihil qđ certi proferamus, habemus.

EX PO. ELVSD. M V N V S C V L V M Mittere volui } Officii mei quondã eſſe putaui, veterem huius loci ſcripturam notam facere, quod nunc repeto, quia alii in pluribus antiquiſsimis vocem, quam tunc diximus in noſtris melioribus non inueniri, inueniſſe ſe affirmant. quibus fidem deeſſe non credimus, quemadmodũ nos etiam hæc nõ fingimus. Mediceus certe codex ita legit. { Munuſculum mittere leuidenſe craſſo filo } Nihil tamen ne nunc quidem immutamus. Eruditiſsimi illi, atq; humaniſsimi viri, de quibus antea locutus ſum, qui plura manuſcripta exemplaria huius me laboris adiuuandi cauſa accurate inſpexerunt, affirmant ſe in nullo. { Volui } inueniſſe.

PAVL. MANV. M V N V S C V L V M Mittere volui } verbum, volui, vetuſtis in libris alii negãt eſſe. Nos inuenimus in antiquiſsimo codice Vincentii Riccu, & in eo, quem habet Paulus Botus, & in aliis, quos Romæ cum impreſsis contulimus.

SEBA. CORR. S A L V B R E S } iocatur Cicero, quia ſic Dolabella ſcripſerat. nam Baiis alioqui, authore Strabone, ſunt aquæ calidæ, ad ſanandos morbos optimæ. { Oratiunculam } quæ nunc quoque extat. { Leuidenſe } Eraſ. in prouerb.

N E C Scriptione magnopere dignam } quæ a me conſcriberetur. Multas enim habuit orationes Cicero, quas tamen non ſcripſit, non vt Creſcentinas ineptit De P. Sylla, puto, Cicero ad Atticum: Ille ad Calen. Septemb. Athenis non videtur fore. multa eum in Aſia dicunt morari: maxime Pharnacis legio 12. ad quam primum Sulla venit, lapidibus egiſſe hominem dicitur. Et ſequenti epiſtola: Sulla vt opinor, cras erit hic cũ Meſſala: ideſt currunt ad illum pulſi a militibus, qui ſe negant vſquam, niſi acceperint. ergo ille huc veniet, qđ non putabã: [redacted]

BER. RVT.

GIBER. LONG. LEMMA.

Petit à Dolabella, vt apud Cæſarem Suberini cauſam agat, cum ex uſitatione artificioſa Caleni, quod neceſsitate Pompeij partes ſecutus ſit.

CICERO DOLABELLAE S. D. 13

C Aius Suberinus Calenus, & meus eſt familiaris, & Leptæ noſtri familiariſsimi perneceſſarius. is cum uitãdi belli cauſa profectus eſſet in Hiſpaniam cum M. Varrone ante bellum, ut in ea prouincia eſſet, in qua nemo noſtrum poſt Afranium ſuperatum bellum ullum fore putarat: incidit in ea ipſa mala quæ ſummo ſtudio uitauerat: oppreſſus eſt enim bello repentino. quod bellum commotum à Scapula, ita poſtea confirmatum eſt à Pompeio ut nulla ratione ſe ab illa miſeria eripere poſſet. eadem cauſa ferè eſt M. Planij hæredis, qui eſt item Calenus, Leptæ noſtri familiariſsimus hoſce igitur ambos ſic tibi commendo, ut maiore cura ſtudio, ſolicitudine animi commẽdare non poſsim. uolo ipſorum cauſa: meq; in eo uehementer, & amicitia mouet, & humanitas. Lepta uero cum ita laboret ut eius fortunæ uideantur in diſcrimen uenire: non poſſum ego non aut proxime, atq; ille, ut etiam æque laborare. quaspropt. r etſi ſæpe expertus ſum, quantum me amares, tamen ſic uelim tibi perſuadeas, id me in hac re maxime iudicaturum. peto igitur à te, uel ſi pateris, oro, homines miſeros, & fortuna, quam uitare nemo poteſt, magis, q̃ culpa calamitoſos, conſerues incolumeis: uelisq; per te, me hoc muneris cum ipſis amicis hominibus tum municipio Caleno, qui cum mihi magna neceſsitudo eſt, tũ, Leptæ, quem omnibus antepono: dare. quod dicturus ſum, puto equidem non ualde ad rem pertinere, ſed tamen nihil obeſt dicere. res familiaris alteri eorum ualde exigua eſt, alteri uix equeſtris, propter quando bis Cæſar uitam ſua liberalitate conceſſit, nec eſt quod ijs præterea magnopere poſsit adimi: reditum ſi me tantum amas, quantum certe amas, hominibus confice. In quo nihil eſt, præter uiam longam: quam idcirco non fugiũt ut & uiuant cum ſuis, & moriantur domi. quod ut enitare, cõtendasq;, uel potius ut perficias (poſſe enim te, mihi perſuaſi) uehementer te etiam atque etiam rogo. Vale.

ASCEN.

C Aius Suberinus &c. Cũ apud Cæſarem plurimum poſſet Dolabella, commendat ei Cic. C. Suberinum, & M. Planium tam ſuos, quàm Leptæ familiares, rogatque, vt in Hiſpania commendatos habeat, & apud Cæſarẽ pro eis reſtituendis patriæ diligenter agat. Ordo eſt Caius Suberinus Calenus. i. ex Caleno vrbe Campaniæ Italiæ eſt, is eſt & ſimul familiaris meus, & perneceſſarius: ideſt valde neceſſarius Leptæ. familiariſsimi noſtri. Is ſcilicet Suberinus cum profectus eſſet in Hiſpaniam cum M. Varrone, cauſa vitandi belli, ante bellum, vt in ea prouincia in qua nemo poſt Afranium noſtrum. i. Romanum imperatorem ſuperatum, putaret vllum bellum fore: ideſt futurum eſſe, incidit in ea ipſa mala. ſ. belli, quæ vitauerat ſummo ſtudio. Ipſe enim oppreſſus eſt bello repentino, quod bellum commotum: ideſt incitatum a Scapula: ſcilicet duce a Pompe. miſſo, confirmatum eſt poſtea, a Pompeio ſcilicet Sexto Cnei filio, ita vt nulla ratione poſſet eripere ſe ab illa miſeria. Eadem cauſa fere Marci Planii Hæredis: ſcilicet cognominati. Niſi ſit legendum Planci, hæredis. i. qui eſt hæres Planci, ſed ſi id eſſet, Cice. eum potius propter Plancum, quam Leptam commendaſſet, qui eſt item, ideſt ſimiliter Calenus familiariſsimus Leptæ noſtri. Igitur ego commendo tibi hos, aut hoſce ambos, ſic vt non poſsim commendare ſupple eos maiore cura ſtudio, ſolicitudine animi. Volo: ſcilicet eos tibi commendatos eſſe, cauſa ipſorum, quia ita de me meriti ſunt, & amicitia, & humanitas mouet me vehementer. ſcilicet vt velim cauſa ipſorum etiam, ſi non eſſent familiares Leptæ. Lepta vero cum laboret: ſcilicet pro eis ita, vt fortunæ: ideſt diuitiæ eius videantur venire in diſcrimen: ideſt periculum, ego non poſſum non laborare, aut proxime ſupple tantum, atque: ideſt etiam ſicut ille, aut etiam æque: ideſt æqualiter. Quapropter: & ſi. ideſt, quanquam, expertus ſum, ſæpe quantum amares me, tamen

tamen ego velim perſuadeas tibi ſic me iudicaturum, id ſcilicet quantum me ames, maxime in hac re.i.in ſuſceptione huius cō mendationis. Igitur peto a te, vel oro, ſi patiaris.ſ.te a me orari vt conſerues incolumes:ideſt ſaluos, & illæſos homines miſeros, & calamitoſos.i.ærumnoſos, magis fortuna.ſ.aduerſa quā nemo poteſt vitare, quam culpa.ſ.ſua. Et velis me dare.i.vt ego dem.ſ.per intercesſionem tuā hoc muneris.i. beneficii cum .ſ.ita ſit quod ipſis hominibus amicis.ſ.Sube. & Pla.tum: ideſt multo magis Caleno municipio, qui cum.i.cum quo, hoc eſt cum quibus ciuibus eſt mihi magna neceſsitodo.i.oblatio muui officii. Tum:ideſt ad huc magis velis me dare hoc muneris Leptæ qoem antepono omnibus, equidem i. ego certe puto ſupp.id quod ſum dicturus, non pertinere valde ad rem, ſed tamen nihil obeſt, ideſt nocet dicere. Res familiaris eſt alteri eorum valde exigua.i.modica; & eſt alteri.i.reliquo vix equeſtris.i.quæ ſatis ſit ad cenſum equeſtrem, hoc quadringētorum millium ſextertium. Quapropter quando .i quoniam Cæſar cōceſsit his vitam liberalitate ſua, nec eſt quod poſsit præterea.i.præter vitam adimi.i.auferri iis magnopere.i.magni æſtimādum confice.i.plene impetra hominibus reditum.ſ.in patriā ſuā, videlicet Calenum, ſi tu amas me tantum, quantum certe amas. In quo.ſ. reditu nihil eſt, ſ.difficile, aut potius ipſis obtinendum, quia in patria parum aut nihil habent præter viam longam.ſ.ex Hiſpanis Calenū vſq; quam.ſ.viam longam, ipſi non refugiunt idcirco, vt viuant cum ſuis, & moriantur domi, quod vt enitare, & concēdas, vel potius perficias, perſuaſi enim mihi te poſſe, ſcilicet perficere: rogo te vt vehementer etiam atque etiam:ideſt iterum atq; iterum.

SEBA. COR. M. Varrone } tunc Pompei legato. { Ante bellum } ciuile. { In ea prouincia eſſ. } etiam poſt Varronis deditionem. Nam eodem tempore Varro, & Afranius in Hiſpania fuerunt, hic in citeriore, ille in vlteriore. { Putarat } al. putaret. { Scapula } quē Oppius quoq; ſeditionis caput appellat. { Pompeio } Cn. Pompeio Cn.F. { Vix equeſtris: } H-S. CCCC.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Laudat hac epiſtola fortitudinem prudentiamque Dolabellæ, & vt deinceps ſibi ſimilis ſit, hortatur.

CICERO DOLABELLAE COS. S. D. 14

ETſi contentus eram mi Dolabella tua gloria, ſatisq; ex ea magna lætitiam, uoluptatemq; capiebam: tamen non poſſum non confiteri, cumulari me maximo gaudio, quòd uulgo hominum opinio ſocium me aſcribat tuis laudibus: neminem conueni (conuenio autem quotidie plurimos: ſunt enim permulti optimi uiri, qui ualetudinis cā in hæc loca conueniant, præter ea ex municipijs frequenter neceſſarij mei) quin omnes, cum te ſummis laudibus ad cœlum extulerūt, mihi continuo maximas gratias agant. negant enim ſe dubitare, quin tu meis præceptis & conſilijs obtemperans, præſtantiſſimum te ciuem, & ſingularem Conſulem præbeas. quibus ego quanq; ueriſſime poſſum reſpondere, te, quæ facias, tuo iudicio, & tua ſponte facere, nec cuiuſquam egere conſilio: tamen neque planè aſſentior, ne imminuam laudem tuam, ſi omnis à meis conſilijs profecta uideatur: neque ualde nego: ſum enim auidior etiam, quam ſatis eſt gloriæ. eſt tamen non alienum à dignitate tua, quod ipſi Agamemnoni regum Regi fuit honeſtum, habere aliquem in conſilijs capiundis Neſtorem: mihi uero glorioſum, te iuuenem Conſulem florere laudibus quaſi aluminum diſciplinæ meæ. L. quidem Cæſar, cum ad eum ægrotum Neapolim ueniſſe, quanquā erat oppreſſus totius corporis doloribus, tamen ante, quàm me planè ſalutauit, ò mi Cicero, inquit, gratulor tibi cum tantum uales apud Dolabellam, quantum ſi ego apud ſororis filium ualerem, iam ſalui eſſe poſſemus. Dolabellæ uero tuo, & gratulor, & gratias ago. quem quidem poſt te conſulem ſolum poſſumus uere Conſulem dicere. deinde multa de facto, ac de re geſta tum nihil magnificentius, nihil præclarius actum unquam, nihil Reipublicæ ſalutarius. atque hæc una uox omnium eſt, à te autem peto, ut me hanc quaſi falſam hæreditatem alienæ gloriæ ſinas cernere, meque aliqua ex parte in ſocietatem tuarum laudum uenire patiare. quanquam mi Dolabella (hæc enim iocatus ſum) libentius omnes meas ſi modo ſunt aliquæ meæ laudes, ad te tranſfuderim, quàm aliquam partem exhauſerim ex tuis. nam cum te ſemper tantū dilexerim, quan-

[redacted]

SC. ETſi contentus: Cæſare in ſenatu interfecto cum quidam eidem aras, & diuinos honores decernerent, Dolabella conſul ſingulari animi magnitudine eis reſtitit, & puniendos curauit, quod factum ſumma æquitate populus cenſuit, vnde, nunc eidem Cicer. vehementer gratulatur, docetq; laudem quodammodo in ſe conuerti, atq; ita ſe multū adieciſſe ad amorem ſuum in eum. Ordo eſt: Etſi.i. quanquam ò mi Dolabella, ego contentus eram, gloria tua, & capiebam ex ea ſatis magnā voluptatem, & lætitiam, tamen ego non poſſum non confiteri, ideſt quin confitear, me cumulari: ideſt augeri maximo gaudio, quod opinio hominum adſcribat me vulgo: ideſt paſsim quaſi pec totum vulgus, ſocium tuis laudibus: ideſt participem eſſe debere in laudibus tuis tanquam ſocium, & adiutorem præclari facti. Ego neminem conueni.ideſt colloquendi gratia adii. Conuenio autem quotidie plurimos. Sunt enim permulti viri optimi, qui cauſa valetudinis ſcilicet malæ: ideſt ægritudinis, cōueniant in hæc loca ſcilicet vbi ſum, videtur autem Baiis tunc fuiſſe, aut in Cumano, ſeu Tuſculano: præterea neceſſarii mei conueniunt frequēter ex municipiis ſcilicet proximis, quin omnes cum: ideſt poſtquam extulerunt te, ſummis laudibus ad cœlum agant mihi continuo maximas gratias. Negant enim.ſ.omnes, ſe dobitare, quin tu obtemperans præceptis, & conſiliis meis prebeas.i.exhibeas te ciuem præſtantiſsimum, & conſulem ſingularem.i.egregie excellentē. Quibus ego quanquam poſſum reſpondere veriſsime, te facere ea q̄ facias iudicio tuo, & ſponte tua, qood dicunt proprio inſtinctu, nec agere conſilio cuiuſquam, tamen neq; plane.i.omnino, & aperte aſſentio, ne imminuam laudem tuā quia, vt docuit Heſiodus, primus virtutis gradus eſt per ſe bene agere. Secundus conſilio alterius. ſi omnis.ſ.laus tua videatur profecta.i.orta a conſiliis meis, neq; nego valde. Sū enim auidior gloriæ etiā quā ſatis eſt. Eſt tamen non alienū a dignitate tua habere aliquem Neſtorem.i.ſenem prudentē, vt Neſtor erat, qoi iam tertiā viuebat ætatem, in capiundis conſiliis, quod.ſ.habere Neſtorem, fuit honeſtum.i. pulchrū & honore dignum Agamemnoni regi regum: ideſt ſummo Imperatori Græcorū, in quorum exercitu multi erant reges. Veeo pro ſed glorioſu m eſt mihi te iuuenem conſulem florere laudibus quaſi alumnū diſciplinæ meæ. L. Cæſar auūculus M. Antonii, qui idem: ideſt certe quaſi dicat, vt de aliis taceam, cum veniſſem Neapolim ad eum ægrotum quanquam eſſet oppreſſus doloribus totius corporis, tamen antequam me ſalutauerit plane, ideſt plene, inquit ò mi Cicero ego gratulor tibi cum: ideſt quoniam tantum vales apud Dolabellam, quantum ſi ego valerem apud filium ſororis ſcilicet meæ hoc eſt apud Marcum Antonium, qui Cæſarem occiſum mirifice extulit, nos poſſemus eſſe ſalui, quia Reſpublicas recipere priſtinas vires. Vero: ideſt, ſed aut ad verum ego gratulor, & ago gratias Dolabellæ tuo, ſcilicet quondam genero, & adhuc neceſſario. Quem quidem ſcilicet Dolabellam nos poſſuoius dicere: ideſt, appellare vere conſulem ſolum poſt te conſulem, quaſi omnes intermedii non fuerint veri conſules, quia non conſuloerint Reipublicæ ſed nocuerint. Deinde ſupple adiecit, aut locutus eſt multa, de facto ſcilicet tuo, ac de re geſta, tum ſupple adiecit nihil actum ſupple eſſe magnificentius, nihil præclarius, nihil ſalutarius Reipublicæ. Atque hæc vna vox omnium: ideſt, quod L. Cæſar de te prædicauit omnes prædicant. Autem: ideſt ſed, ego peto a te, vt ſinas: ideſt permittas me cernere hanc quaſi falſam hæreditatem glo-

*tum tu intelligere potuiſti: tum his tuis factis ſic incenſus ſum, ut nihil unquam in amore fuerit ardentius. Nihil eſt enim (mihi crede) uirtute formoſius: nihil pulchrius, nihil amabilius. ſemper amaui (ut ſcis) M. Brutum propter eius ſummum ingenium, ſuauiſsimos mores, ſingularem probitatem, atq; conſtantiam: tamen Idib. Mar. tantum acceßit ad amorem, ut mirarer locum fuiſſe augendi in eo, quod mihi iampridem cumulatum * eſſe uidebatur. quis erat, qui putaret ad eum amorem, quem erga te habebam, poſſe aliquid accedere? tantum acceßit, ut mihi nunc deniq; amare uidear, antea dilexiſſe. quare quid eſt, qđ ego te horter, ut dignitati, et gloriæ ſeruias? proponam tibi claros uiros, quod facere ſolēt, qui hortantur? neminem habeo clariorem, q̄ te ipſum. te imitere oportet, tecum ipſe certes. nec licet quidem tibi iam tantis rebus geſtis non tui ſimilem eſſe. quod cum ita ſit, hortatio non eſt neceſſaria, gratulatione magis utē dum eſt. contigit enim tibi, quod haud ſcio an nemini, ut ſumma ſeueritas animaduerſionis non modo non inuidioſa, ſed etiā popularis eſſet, & cum bonis omnibus, tum infimo cuiq; gratißima. hoc ſi tibi fortuna quadam contigiſſet, gratularer felicitati tuæ: ſed contigit magnitudine tum animi, tum etiā ingenij, atq; conſilij. legi enim concionem tuam: nihil illa ſapientius: ita pedetentim, & gradatim tum acceſſus à te ad cauſam facti, tum receſſus, ut res ipſa * maturitatem tibi animaduertendi omnium conceſſu daret. liberaſti igitur, & urbem periculo, & ciuitatē metu: neque ſolum ad tempus maximam utilitatem attuliſti, ſed etiam ad exemplum. quo facto intelligere debes in te repoſitam eſſe Rempub. tibiq; non modo tuendos, ſed etiam ornandos eſſe illos uiros, à quibu initium libertatis profectum eſt. ſed his de rebus coram plura propediem, ut ſpero. Tu quando Rempub. nos quod conſeruas, fac ut diligentiſsime te ipſum mi Dolabella cuſtodias.* Vale.

riæ alienæ, hoc eſt gloriæ a te parte, me ſuccedere tanquam hæredem, & cum non ſim verus hæres, non enim e me nata eſt: & ita non debet ad me reuerti, & pro. i. patiare me ex aliqua parte, in ſocietatem tuarum laudum, quanq̄ ò mi Dolabella. Sum enim iocatus. i. per iocum locutus, hæc. ſ. ſuperiora, ego transfuderim. i. quaſi de vaſe in vas fundendo adduxerim libentius ad te, omneis laudes meas, ſi modo aliquæ ſunt laudes meæ, quam exhauſerim aliquā partem ex tuis. ſ. laudibus. Nam cum ego dilexerim te ſempee tantum, quantum tu potuiſti intelligere. Valla dicit. Cum & tum ſic poſita, ſolo indicatiuo congruere, vnde hic legēdum putaret dilexi, tū. i. multo magis incēſus ſum his factis tuis.

❧ al. etiam Si quæras a Valla quomodo his dicat, & tuis, dicet his de quibus loquor, & tuis, quæ feciſti, ſic, vt nihil fuerit mihi vnquā ardentius in amore. Enim. i. quia crede mihi nihil eſt formoſius virtute, quæ, vt ex ſententia Platonis inquit in officiis ſi oculis cerni poſſet, admirabiles excitaret amores ſui. Nihil eſt pulchrius, nihil amabilius virtute. i. animi fortitudīe quæ a viribus proprie virtus dicitur. Ego amaui ſemper, vt tu ſcis M. Brutum interfectorem Cæſaris, propter ſummū ingenium eius, ſuauiſſimos mores, ſingularem probitatem, atq; conſtantiam eius, tamen

❧ al. authoritatem. tantum acceſſit ad amorem. ſ. eius, Id. Mar. quibus com Caſſio, & aliis coniuratis Cæſarē interemit, vt mirarer, locum, augendi. i. vt augeatue, fuiſſe in eo. i. in ea re, hoc eſt vehementiſſimo amore, quod videbatur mihi iampridem. i. a plurimis diebus etiam comulatum. i. ſic refertum, & plenū vt nihil poſſet ſuperaddi, metaphora eſt a menſura referta, & cumulo deſuper aucta. Quis erat qui putaret aliquid poſſe accedere. i. addi ad eum amorem quem habebam erga te? q. d. nullius tamen. i. attamen tantum acceſſit, vt videae mihi nunc denique: ideſt tandem amare: ſcilicet te, quod longe plus eſt quam diligere, nam diligere: ideſt ſeorſum quemuis legere: vt eum ſi dignus ſit amemus, & ſup. videar dilexiſſe ſup. te antea: ideſt ante hoc tempus. Quare quid eſt: ſcilicet cauſæ, aut rationis, quod. i. proptee, quod, ego horter te vt ſeruias. i. inſeruias dignitati, & gloriæ, & ſupple proponas tanquam exemplar, claros viros? quod ſolent facere ſup. ii qui hortantue. quaſi dicat nihil eſt cauſæ, quia neminem habeo clariorem quam teipſum. oportet ſupple, vt imitere te. ſ. ipſum, & ſupple vt ipſe certes tecum, nec quidem. i. certe, licet tibi tantis eebus geſtis. i. poſtquam tantas res geſſiſti, non eſſe ſimilem tui: ideſt degenerare deinceps a præclaris inceptis tuis ſæpe admonui cum de moribus loquitur, nomen ſi hic ſimile aptius genitiuo iungi, vnde hic ſimilem tui dixit, de corporis ſimilitudine, cum datiuo. Quod: ideſt quæ res, cum ſit ita. ſ. vt dictum eſt hortatio. ſ. tui non eſt neceſſaria, ſed ſup. vtendum eſt magis gratulatione. ſ. ob præclara incepta, a quibus degenerare non liceat. Contingit enim tibi, quod haud ſcio: ideſt neſcio an nemini. ſ. alteri contigerit. videtue dicendū alicui: ſcilicet alteri, ſed vtrunq; neſciſſe, & dubitaſſe poteſt Cicero. an. ſ. alicui alteri contigerit, & an nemini, ſupple alteri: quia duarum contradictoriarum veritas eſt æque incerta, nota enim veritate vnius, ſtatim ſcitur falſitas alterius. Et ita quicunq; neſcit an alicui, etiam neſcit an nemini: nam altero ſcito alterum ignorari non poteſt. Conſuetior tamen modus loquendi eſſet, an alicui, ſed interdum duæ negationes non plus efficiunt quam vna. Contigit autem vt ſumma ſeueritas: ideſt ſummus rigor animaduerſionis. i. iuſtæ punitionis in eos. qui Cæſari diuinos honores decreuerant, non modo. i. non ſolom non eſſet inuidioſa. ſed eſſet etiam popularis. i. plauſibilis, & placens populo, & ita fit quòd eſſet gratiſſima omnibus bonis. tum: ideſt multo magis fuit gratiſſima infimo cuique: ideſt maxime plebeio. Si contigiſſet hoc tibi quadā fortuna: ideſt felici euētu. ego gratularer felicitati tuæ, ſed contigit magnitudine: ideſt propter magnitudinem, tum animi: ſcilicet tui, tum etiam ingenii atque conſilii. Ego enim legi concionem tuam. i. orationem quam habuiſti ad populum nihil ſupple fuit, aut legi ſapientius illa: ſcilicet concione tua. Ergo etiam ſapientia dici poſſunt, ita: ideſt vſq; adeo, pedetentim: ſcilicet quaſi tenēdo ingreſſum pede: hoc eſt ita gradatim ſupple factus eſt tum acceſſus a te ad cauſam facti: tum regreſſus ſcilicet facti ad te. vt ipſa res: ideſt caſus qui euenerat. dare tibi maturitatem: ideſt celeritatem animaduertendi: ideſt puniendi. conceſſu: ideſt permiſſione: ſeu (vt alii legunt) conſenſu omnium. Notum eſt ex præceptis rhetoricis, quando cauſa turpis eſt a cauſa ad perſonam tranſeundum eſſe, & rurſus quādo perſona inuidioſa ad neceſſitatem facti itaq; Dolabellæ nunc acceſſus cauſæ ad ſe fuit, nunc receſſus a ſe ad cauſam facti, vt perſuaderet maturādum fuiſſe. Igitur hoc faciendo, tu liberaſti, & vrbem periculis. ſ. pereundi, & ciuitatem. i. populom metu, neq;: ideſt & non, & attuliſti non ſolum ad tempus: ideſt pro temporis parte maximā vtilitatem, ſed etiam debes intelligere Rempublicam: ideſt ſalutem Reipublicæ eſſe repoſitam: ideſt collocatam in te, ad exemplum facti: ſcilicet tui, quia facto tuo oſtendiſti aliis quid facere debeant. & debes etiam intelligere illos viros ſcilicet Brotum, Caſſium, & reliquos coniuratos, a quibus initium libertatis ſcilicet a tyrannide Cæſaris, eſt profectum: ideſt ortum. non ſolum tuendos: ideſt protegendos eſſe tibi: ſed etiam ornandos ſcilicet dignitatibus, & honoribus publicis. Sed ſupple nos loquemur propediem de his rebus plura, vt ſpero. Tu ò mi Dolabella, quando: ideſt quandoquidē conſeruas Rempublicam & nos: fac vt cuſtodias ſcilicet ab inſidiis Antonii, & Auguſti diligenter teipſum.

DEINDE Multa de facto, ac de re geſta } Interpretatue Græcam vocem πρᾶξιν qua in epiſtolis ad Atticum in hac re exponenda non ſemel vſus eſt: multis etiam aliis in locis eodem Latino verbo græcum expreſſit. In Philippica prima. Erectus enim maximi, & pulcherrimi facti conſcientia. Ad Atticum ὁ πρᾶξις καλῆς μὲν, ἀτελοῦς δέ. & ſi cum commode facere poteſt, Græco potius vtitur. Recentiores interpretes Ariſtotelis in libris, quos confecit de vita, & moribus actionem potius appellarent, putant enim diſtingui oportere apud Latinos diuerſas res diuerſis nominibus, quemadmodum apud Græcos fit. illi enim habent ποίησιν, & πρᾶξιν poſterioremque ſemper ſeruarunt, vt actionem redderent, quod Cicero, quemadmodum apparet, neglexit. nam hic non de manuum opere, ſed de ciuili facinore agitur. VIC

TVA Gloria } quam adeptus es tollenda columna Cæſari SEB erecta locoque ſternendo, propoſita iis cruce & ſaxo, qui id CO

amplius

amplius tentarent. { In hæc loca } Pompeianum, Puteolanum & Cumanum. { Coſſ. præbeas } cum M. Antonio. { L. quidē Cæſar } qui Coſſ. fuit cum C. Figulo: vel (vt alii volunt) cū Q. Martio Thermo. { Sororis filium } M. Antonium. { Salutarius } In veteribus libris, & lib. 14. ad Attic. ſic legitur. Salutarius teſtatus eſt. etſi verbum illud ibi quoq; nonnulli tollunt.

{ Transfuderim } Al. tranſtulerim { In amore fuerit } Al. ĩ amore me fuerit. { Id. M. } quibus ille, & reliqui Cæſarem interfecerunt. { Animaduerſionis } cum in audaces, ſceleratosq; ſeruos, cum in impuros, & nefarios liberos qui columnam erexerant. { Vrbem periculo } incendi. Ciuitatem metu } ſeditionis. { Illos viros } Brutum, Caſsium, & reliquos.

[redacted]

OSBERTI LONGOLII LEMMA.

Duabus epiſtolis Pæti reſpondet, duabus partibus, priore per aſſeuerationem illarum rerum, quas prius Pæto, de eius valetudine curanda ſcripſerat, poſteriore autem de Neapolitana domo, quam dicit ſe tempeſtiue emiſſe, cū velle Romæ eſſe non liceat.

CICERO PAPYRIO PAETO. S. D. 25

DVabus tuis epiſtolis reſpondebo: uni, quam triduo ante acceperam à Zetho: alteri, quam attulerat Phileros tabellarius: ex prioribus tuis literis intellexi pergratā tibi eſſe curam meam ualetudinis tuæ: quam tibi perſpectā eſſe gaudeo: ſed, mihi crede, non perinde, ut eſt reapſe. ex literis perſpicere potuiſti: nam cum à ſatis multis (non enim poſſum aliter dicere) & coli me uideam, & diligi, nemo eſt illorum omnium mihi te iucundior: nam q; me amas, q; id & iampridem, & conſtanter facis, eſt id quidem magnum, atq; haud ſcio, an maximum, ſed tibi commune cum multis: q; tu ipſe tam amandus es, tamq; dulcis, tamq; in omni genere iucundus, ideſt proprie tuū accedunt non Attici, ſed ſalſiores, quam illi Atticorum, Romani ueteres, atq; urbani ſales. ego autem (exiſtimes licet quod lubet) mirifice capior facetijs, maxime noſtratibus, præſertim cum eas uideam primum oblitas Latio tum cum in urbem noſtram eſt infuſa peregrinitas, nunc uero etiā brachatis, et trāſalpinis nationibus, ut nullum ueteris leporis ueſtigiū appareat. itaq; te cum uideo, omneis mihi Granios, omneis Lucilios, et ut uere dicam Craſſos quoq;, & Lælios uidere uideor. moriar, ſi præter te quenq̄ reliquum habeo, in quo poßim imaginem antiquæ, & uernaculæ feſtiuitatis agnoſcere. ad hos lepores cum

cipio. l. cum videas eas eſſe vetuſtiſsimas, & ſapere Latium. l. tales inquit quales erant tunc, cum primum peregrini imiſsi ſunt in Italiam &c. Quæ expoſitio mihi non placet, primum quod non diceret oblitas media breui de facetiis, quibus nihil tā alienum quàm eſſe oblitum, deinde quod manifeſte dicat paulatim abolitas, & demum quod aptior eſt ſententia, ſi obliuioni traditas, quam ſi illitas Latiis moribus dicas. Nam penuria rerū ſolet earum excitare charitatem, neq; poſſent eſſe vrbanæ ſi non eſſent Latinis moribus cōgruæ. Accipitur ergo ab obliuiſcor paſsiue, ſicut in Buccolic. Virg. Nunc oblita mihi tot carmina. Tum. i tūc primum cum peregrinitas. i. ratio loquēdi externa præſertim græcanica, eſt infuſa in noſtram vrbem. ſ. Romam, nunc vero videam eas oblitas nationibus & brachatis: ideſt brachis, hoc eſt longioribus tunicis vtentibus, a quibus dicta eſt Gallia brachata. Et pro. l. nationibus tranſalpinis, vnde videntur ſicut nunc clerus, ita tunc totus Pop. Roma. Gallicanus Romanam linguam accepiſſe, quæ in eam, quæ nunc eſt, degenerauerit, ita vt nullum veſtigium veteris leporis appareat. l. alibi. itaq;. i. & ita cum. i. quando ego video te, ego videor mihi videre omnes Gracchos, omnes Lucilios, & vt dicam vere. i. ſyncere, & non ficte, ego videor mihi videre, omnes Craſſos quoq; & Lælios. i. omnes priſcos Romanos facundia, & lepore dicendi nobilitatos, quales fuerunt Gracchi, Lucilii, Craſsi, & Lælii. Moriar. i. permitto, vt moriar, ſi habeo quē quam reliquum præter te, in quo ego poſsi agnoſcere imaginem: ideſt imitatricem ſpeciem feſtiuitatis: ideſt vt dicunt, ſolennitatis loquendi antiquæ: ideſt priſcæ, & vernaculæ: ideſt natiuæ, & domeſticæ, non peregrinæ, ſed quaſi inter vernas: ideſt natos domi noſtræ ex ancillis noſtris. Cum tantus amor ſcilicet tuus erga me, accedat: ideſt addatur ad hos lepores: ideſt ſales, & feſtiuitates dicendi, miraris me fuiſſe exanimatum: ideſt animo priuatum tam grauiter, tāta perturbatione: ideſt ob tantam perturbationem valetudinis tuæ: quaſi dicat non debes mirari. Deinde tranſiens ad alteram epiſtolam dicit. quod autem purgas: ideſt excuſas te altera epiſtola, te non fuiſſe mihi diſſuaſorem: ideſt dehortatorem emptionis Neapolitanæ: ideſt nouæ domus Neapoli habendæ. Sed authorem: ideſt approbatorem commorationis vrbanæ: ideſt quæ eſſet in vrbe Roma, neque ego accepi: ideſt interpretatus ſum aliter: ſcilicet quam tu dicis intelligendum, intellexi tamen idem quod intelligo his literis: ſcilicet vltimo datis, te non exiſtimaſſe: ideſt iudicaſſe licere mihi id quod ego arbitrabar, videlicet non licere relinquere has res. ſ. vrbanas omnino. i. penitus, ſed magnam partem. ſ. earum. Tu narras. i. adducis mihi in exemplum Catulum, qui nūquam voluit penitus rem ſuam vrbanam diſtrahere, & alienare. Quid ſimile ſupple eſt de Catulo, & de me? q. d. nihil, quia, ne quidem: ideſt non etiam, aut non ſaltem, placebat mihi ipſi tunc cum eſſem exilio damnatus, abeſſe diutius ab cuſtodia Reipub. Nos enim ſedebamus. ſ. tunc in puppi, & tenebamus clauū. i. gubernaculum nauis. i. regebamus ad nutum Remp. vt Nauclerus ſeu patronus nauem. Nunc autem vix locus eſt. ſ. nobis, in ſentina. i. infimo, & viliſsimo loco nauis, quo omnes ſordes defluunt. An putas minus multa ſenatuſconſulta futura: ſcilicet Romæ, & ſi ego ſim Neapoli? quaſi dicat non eſſe putandum, cum nulla ſint per eum futura, ſiue Romæ, ſiue alibi fu-

ASC. DVabus &c. Reſpondēs Cicero duabus epiſtolis Papyrii. primo dicit incolumitatem ſibi curæ eſſe, deinde laudat eum, & eius ſales ac leporem in dicendo. demum quia conſuluerat ne vendita domo quam Romæ habuerat: Neapolim migret, reſpondet nullam cauſam eſſe: cur Romæ eſſe velit. Ordo eſt: Ego reſpondebo. ſ. hac vna epiſtola, duabus epiſtolis tuis, vni. ſ. epiſtolæ, quam acceperā a Zetho triduo ante. ſ. quam ſecunda eſſet allata, alteri quam Phileros tabellarius. i. tabellarum, hoc eſt literarum portator attulerat. Ego Intellexi ex prioribus literis tuis ſententiā meam eſſe pgratam tibi, & animum meum perſpectum ſup. eſſe. i. plane cognitum circa curam valetudinis tuæ, quam. ſ. valetudinem. ſ. bonam, ego gaudeo eſſe tibi. Sed crede mihi tu abſens non potuiſti perſpicere. i. perfecte videre, & cognoſcere literis perinde. i. ita vt eſt re. ſ. ipſa, hoc eſt quantum de valetudine tua ſolicitus fuerim. Nam cum videam me, & coli, & diligi a ſatis multis, non enim poſſum dicere aliter. q. d. non poſſum dicere ab omnibus, tamen: ſup. i. nemo omnium illorum. ſ. qui me colunt, & diligunt, eſt iucundior mihi te. i quam tu ſis. Nam quod tu amas me, & quod facis. i. quod amas me, etiam pridē. i. a pluribus diebus, & conſtanter. i. perſeueranter, eſt quidem. i. certe magnum atq; haud. i. non ſcio, an. ſ. ſit maximum: ſed eſt tibi commune cum multis. quia multi me, & colunt, & amant. Sed quod tu ipſe es tam amandus. i. amabilis. tamq;. i. & tam dulcis, tamq;. i. & tam iucundus in eo genere. ſ. dotium, & charitatum. i. proprie. i. peculiariter tuum. Accedunt. ſ. ad mores tuos iucundiſsimos, ſales. i. lepores dicendi, hoc eſt ſermones bene conditi lepore, & acrimonia, non Attici. i. Athen. ſed veteres Romani atq; Vrbani. i. in vrbe Romana. i. ſalſiores. i. aptius condiri quam illi. ſ. nobiliſsimi ſales Attici. Ego autem, licet exiſtimes. i. vt iudices. quid libet. i. quicquid lubet, capior. i. afficior delectatione mirifice facetiis maxime noſtratibus. i. Romanis, præſertim cum videā eas oblitas. i. obliuioni traditas Latio. i. in Latio: Huber. autem exponit oblitas Latio. i. Latius moribus refertas ab oblinor parti

turus ſit. Cum ego ſum Romæ,& vrgeo.i. cogo forum.i.iudices ſenatuſconſulta ſcribuntur apud amatorem tui familiarem meum.q.d. quem bene noſti, & ſunt qui ironicos locutum velint. Equidem.i.ego quidem, cum venit in mentem.i.cum cogito, ponor.i.adhibeor ad ſcribendum.ſ.ſententiam, & audio ante S.C. eſſe perlatum in Armeniam,& Syriam,quod.ſ.ſenatuſconſultum dicatur eſſe factum in.i.ſm ſententiam meã, quã omnino vllam mentionem eſſe factam de ea re. Atq; nolim ſup. vt putes me iocari.i.per iocum dicere hoc. Nam ſcio literas eſſe allatas mihi iam ab vltimis.i. vltimarum regionum regibus, quibus agunt gratias mihi: quod appellauerim ſe reges mea ſentẽtia i.pronunciãdo ſentẽtiam meam, quos ego neſciebam nõ modo reges appellatos, ſed omnino natos. Ergo quid eſt? ideſt quæris quid decreuerim facere: tamen: ideſt nihilominus quamuis triſte ſit Romæ eſſe, quandiu hic noſter præfectus moribus: ideſt cenſor quem noſti, erit hic ſcilicet Romæ, ego parebo authoritati tuæ.i.non migrabo, nec diſcedam ab vrbe. Vero.i. ſed cum.i.quando ipſe aberit, conferam me ad fungos tuos.i.boletos optime conditos, hoc eſt veniam ad te. ſi ego habebo.ſ. Neapoli domum, ego conferã ſingulos dies legis ſumptuarie ideſt ſcriptæ de ſumptibus moderandis, in dies denos.i. tam parcus ero, vt quæ lex ſumptuaria permittit expendere in ſingulos dies expendam tã tum in denos. ſin autem: ideſt ſed ſi minus.i.non inuenero quod placeat.i. domum quæ placeat, ego decreui, habitare apud te. Scio enim me nihil poſſe facere gratius tibi. Ego deſperabam: ideſt nullo modo ſperabam iam vt ſcripſi tibi proxime domum Syllanam, ſed tamen non abieci eam: ideſt ſi præter ſpem mihi offeratur, accepture eam. Ego velim ſupple, vt tu perſpicias eam cum fabris: ſcilicet murariis, vt ſcribis ſcilicet te facturum. Si enim nihil vitii.i.corruptionis eſt in parietibus, aut in tecto, cætera probabũtur: ideſt placebunt mihi.

amor erga me tantus accedat, miraris me tanta perturbatione ualetudinis tuæ tam grauiter exanimatum fuiſſe? Quod autẽ altera epiſtola purgas te non diſſuaſorem mihi emptionis Neapolitanæ fuiſſe: ſed authorem commorationis urbanæ, neque ego aliter accepi: intellexi tamen idem, quod his intelligo literis, non exiſtimaſſe te, mihi licere, id quod ego arbitrabar, res has non omnino quidem, ſed magnam partem relinquere. Catulum mihi narras, & illa tempora: quid ſimile? ne mihi quidẽ ipſi tunc placebat diutius abeſſe ab Reipu. cuſtodia ſedebamus enim in puppi, clauumq; tenebamus. nunc autem uix eſt in ſentina locus. an minus multa S.C. futura putas, ſi ego ſim Neapoli? Romæ cum ſum, & urgeo forum, S.C ſcribũtur apud amatorem tuum, familiarem meum. & quidem, cum in mentem uenit ponor ad ſcribendum: & ante audio S.C. in Armeniam, & Syriam eſſe perlatum, quod in meam ſententiam factum eſſe dicatur, q̃ omnino mentionem ullam de ea re eſſe factum. atque hoc nolim me iocari putes: nam mihi ſcito iam à Regibus ultimis allatas eſſe literas, quibus mihi gratias agant, q. ſe mea ſententia Reges appellauerim: quos ego non modo Reges appellatos, ſed omnino natos neſciebam. quid ergo eſt? tamen quandiu hic erit noſter hic præfectus moribus, parebo authoritati tuæ: cum uero abierit, ad fungos me tuos conferam. domum ſi habebo: in denos dies ſingulos ſumptuariæ legis conferam. ſin minus inuenero, quod placeat: decreui habitare apud te: ſcio enim me nihil gratius tibi facere poſſe. Domum Sullanam deſperabam iam, ut tibi proxime ſcripſi: ſed tamen non abieci. tu uelim, ut ſcribis, cum fabris eam perſpicias, ſi enim nihil eſt in parietibus, aut in tecto uitii, cætera mihi probabuntur. Vale.

al. domũ Silianam.

VICT. PERGRATAM Tibi eſſe ſententiam meam } Nos maluimus hunc locum vt in vetuſtoribus reperimus tradere mendoſum,& lacerum, quam vt a quibuſdam (vt opinor) ſuppetus erat. Quod ſi attentius verba illa odoraberis, ſenties profecto ſuppoſita eſſe: tam male inter ſe cohærent, & tam parum reliquis conueniunt. Si noſtrum conſilium probabitur, gaudebimus: ſcimus autem eruditorum multorum conſenſum in repudiandis expungendiſq; dictionibus ſententiiſq; omnibus, quæ temere intra bonorum authorum fines irruperant { Non perinde, vt eſt re abſens literis,&c. } Veteres codices. { Vt eſt reapſe ex literis } Sic enim non ſolum pro re ipſa priſci illi dicebant. vt Pacuuius, Si non eſt ingratum reapſe quod feci. ſed poſteriores, & politiores etiam vt Cicero, cuius in. 5 de finibus hæc ſunt verba. Quamobrem ordiamur ab eo quod modo poſui, quod idẽ reapſe primum eſt. Nonnulli autem ſunt, qui omnia in quæ nõ paſſim incidunt, vt obſoleta, & rudia faſtidiant. { Omnes mihi Gracchos, omnes Lucilios } Veteres omnes codices. { Granios } habent, quæ vera eſt huius loci lectio, fuit enim Granius quidam valde facetus, ſed amaris quandoq; ſalibus dicax. Lucilius item Satyras ſuas multis ſalibus, iociſq; reſperſit. De Granio meminit Cic. lib. 2. de Ora. Qui igitur diſtinguemus a Craſſo, a Catulo, a cæteris familiarem noſtrum Granium, aut Vargulam amicum meum non mehercule in mentem mihi quidẽ venit: ſunt enim dicaces, Granio quidem nemo dicacior. Aliis etiam locis de Granio meminit vt faceto. Nam Granium, Luciliumq;, & dicaciores, & humilioris fortunæ homines coniungit. Craſſum autem, & Lælium, qui & nobiliores, vrbanioreſque erant, ab illis ſeparat.

Expoſ. eiuſdẽ. INTELLEXI Pergratam illi } Locum quem in optimis ac vetuſtiſsimis codicibus lacerum comminutumq; eſſe docuimus, alii, qui nullos locos lacere: ac deſperatos eſſ. patiãtur, quoquo modo potuerunt reſtituere. de quorum lectione ſolicitus non fui, compertum habens, illam nouam commẽtitiamq; eſſe.

PAV. MAN. INTELLEXI Pergratam tibi eſſe curam meam valetudinis tuæ } Hunc locum ex libris manuſcriptis reſtituimus.

SIM. COL. PERGRATAM Tibi eſſe, &c. } In quatuor veteribus libris, quos ego habebam, ſic legitur: Pergratam tibi eſſe curam meam valetudinis tuæ quam tibi perſpectã eſſe gaudeo. { Vt eſt re, abſens } Al. vt eſt reapſe. Al. vt eſt re, ab iis { Tranſalpinis. } Nam Cæſar ciuitate donatos quoſdam e ſemibarbaris Gallorũ in curiã recipit. { Gracchos. } C. & Tib. Gracchos. Al. Granios: & ſanis. Qu. Granio L. Craſſi amico nemo fuit dicacior. { Lucilios } C. Lucilium poetam qui elegantiſsime iocari, & mordere ſolitus erat { Craſſos } L. Craſſũ oratorẽ { Lælios } C. Lælium ſapiẽtem. de his omnibus meminit Cicero in libris de Oratore. { Moderationis } gubernationis. Alii tamen legunt, Commorationis. { Catulum } Q. Catulum Q. F. quem Cæſare, & Bibulo Coſſ. vixiſſe oſtendat alibi Cicero vt hæc Epiſtola Cæſare non Coſſ. ſed Dictatore ſcripta videri debeat. quod magis etiam probat mentio de Siliana domo, de qua ad Atticum eo tempore ſæpe ſcripſit. Catulus autem, is fuit quem neque periculi tempeſtas, neque honoris aura potuit vnquã de ſuo curſu vitæ, aut ſpe, aut metu dimouere { Amatorẽt. } Cæſarem: & ſi non deſunt, qui hæc omnia ad M. Antoniũ Coſ. referant, vt in epiſto. 3. lib. 12. nos de Cæſare dicta accipimus. { Ponor } a Cæſare, tanquam ſcribendo affuerim. { Præfectus moribus } Cæſar: qui, authore Dione, non Cenſor, ſed præfectus moribus fuit ante, quam contra Pompeii filios in Hiſpaniam proficiſceretur. { Cum vero aberit } Al. cum vero abierit: ſcilicet in Hiſpaniam. Sumptuariæ legis } Lege Macrob. libro tertio. Saturna. ſed eam nunc intelligit, quam eo tempore Cæſa ea de re tulit, vel certe ſeruari iuſsit. { Sullanam } Al. Silianam. idque nos probamus.

BERRVT. PRAESERTIM Cum eas videam primum oblitas Latio, tum, cum in vrbem noſtram eſt infuſa pereg. } Vide an oblitas ſit potius infectas, & quaſi deturpatas, quam quod rei Creſcentinas, decoratas. { Sed authorem moderationis vrbanæ } Quod ſit commemorationis, vel morationis. { Intellexi tamen idem, quod his intel. lite. } Niſi abundent omnia præter prima duo verba, ego quidem hinc me non extrico. Senatuſconſulta ſcribuntur apud amatorem tuum, familiarem meum } Cæſarem puto dici. nam eorum temporum videtur epiſt. quibus Cæſar cum Iulio conſulatum geſsit. non enim dicam, Bibulo. { Equidem cum in mentem venit, ponor ad ſc. } Et quidem, arbitror ſcriptum a Cicero. idq; in aliis eſt, in quibus tamen iiſdem. Mihi abundat. Venit autem in mentem, non mihi, vt Clericus ariolatur. ſed illi, quem nos Cæſarẽ interpretamur. Ponor ad ſcribẽdum

dum.i.nomen meum ſenatuſconſultis interq; authoritates per ſcriptas inſeritur, quaſi ego ſcribendo affuerim. Qua de re tam etſi non nihil in decuria attigimus, nunc tamen addo Ciceronis verba ad Catonem lib. 15. Reſq; ipſa declarat tibi illum hono-rem noſtrum ſupplicationis fuiſſe iocũdum, quod ſcribendo af fuiſti. hæc enim ſenatuſconſulta nõ ignoro ab amiciſſimis eius, cuius de honore agitur, ſcribi ſolere. Sed & alibi ſæpe ſcri-bendo ſenatuſconſulto adeſſe ait. Plutarchus quoq; nominatim cautum rogatione Clodiana, qua iuſſus eſt exulare Cice. tradit, nequis de reducendo ferret, neq; ſcribendo adeſſet. Vt Cæſarem accipiam, facit, quod eſt de donatione regnorum: de qua in primum librum multa coniecimus.

[redacted]

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Narrat Cicero, qua moderatione & prudentia vtatur in viuendo & loquendo cum Caſare Caſarianiſque, deinde conſolationum ſuarum capita aliquot illi perſcribit. Poſtremo iocos aliquot feſtiuos de victu vtriuſque adijcit.

M. C. PAPYRIO PAETO. S. D. 16

DElectauerunt me literæ tuæ: in quibus primum amaui amorem tuum, qui te ad ſcribendum incitauit, uerentem, ne Silius ſuo nuncio aliquid mihi ſolicitudinis attuliſſet. de quo tu mihi antea ſcripſeras, bis quidem eodem exemplo, facile ut intelligerem te eſſe commotum: & ego tibi accurate reſcripſeram, ut quoquomodo in tali re, atq; tempore aut liberarem te iſta cura, aut certe leuarem. ſed quando proximis quoq; literis oſtendis, quantæ curæ tibi ſit ea res: ſic mi Pæte habeto, quicquid arte fieri potuerit (non enim iam ſatis eſt conſilio pugnare: artificium quoddam excogitandum eſt) ſed tamen quicquid elaborari, aut effici potuerit ad iſtorum beneuolentiã conciliandam, & colligendam, ſummo ſtudio me conſecutum eſſe, nec fruſtra, ut arbitror. ſic enim color, ſic obſeruor ab omnibus iis, qui à Cæſare diliguntur, ut ab eis me amari putem: nam (etſi Non. facile diiudicatur amor uerus, & fictus, niſi aliquod incidat eiuſmodi tempus. ut quaſi aurum igne, ſic beneuolentia fidelis periculo aliquo perſpici poßit) cætera ſunt ſigna communia: ſed ego uno utor argumento, quamobrem ex animo, uereq; arbitrer diligi, quod & noſtra fortuna ea eſt, & illorum, ut ſimulandi cauſa non ſit, de illo autem, quem penes eſt omnis poteſtas, nihil uideo, quod timeam niſi quod omnia ſunt incerta, cum à iure diſceſſum eſt, nec præſtari quicquam poteſt, quale futurum ſit, quod poſitum eſt in alterius uoluntate, ne dicam libidine. ſed tamen eius ipſius nulla re à me offenſus eſt animus: ẽ enim adhibita in ea re ipſa ſumma à nobis moderatio. ut enim olim arbitrabar eſſe meum, libere loqui, cuius opera eſſet in

ASC. DElectauerunt, &c. Veritus erat Papyrius Pætus ne Cicero libertate nimia in loquendo efferretur contra Cæſarem aut amicos eius. Itaq; cum de eo locutus eſſet cum Silio, timens ne Silius aliquid ſolicitudinis afferret, ſi ei hoc renunciaſſet: ſcripſerat ad Ciceronem binas literas eodem exemplo, vt ſaltem alteræ redderentur. Ad quas Cicero primum dicit reſcripſiſſe diligenter, deinde narrat qua arte vtatur in viuendo cum Cæſare & Cæſarianis, ita vt libere dicta non accipiantur in malam partem. Demum declarat vnde illis temporibus conſolationem accipiat iocans cum ipſo Pæto & victum vtriuſq;. Ordo eſt. Literæ tuæ delectauerunt me, in quibus primum amaui amorem tuum, qui te incitauit ad ſcribendum verentem. i. timentem, ne Silius attuliſſet mihi aliquid ſolicitudinis. i. negocij ſuo nuncio. i. denunciatione, de quo & tu ſcripſeras mihi antea bis quidem eodem exemplo. i. iiſdem verbis & rationibus, vt intelligerem facile te eſſe commotum. ſ. timore. Et ego reſcripſeram tibi accurate. i. adhibita cura, vt aut liberarem te iſta cura . i. ſolicitudine, quoquo. i. quocunq; modo, in tali re atq; tempore, aut certe. i. ſaltem, ſi liberare non poſſem aut nollem, leuarẽ te. i. deonerarem te. ſ. iſta cura. Sed quoniam tu oſtendis quoq; . i. etiam, proximis literis. ſ. tuis, quantæ curæ ea res ſit tibi: o mi Pæte habeto ſic. i. teneto pro certo, quicquid potuerit fieri arte. non enim eſt iam ſatis pugnare conſilio, quia quoddam artificium eſt excogitandum. i. cogitando inueniendum. Sed tamẽ . i. nihilominus quicquid potuerit elaborari aut effici. me conſecutum eſſe. i. obtinuiſſe ſummo ſtudio ad conciliandum. i. de nouo acquirendam & colligendam. ſ. ex occaſionibus quantumlibet paruis beneuolentiam iſtorum. ſ. Cæſarianorum. Nec ſupp. conſecutus ſum fruſtra, vt arbitror. Ego enim color, paſſiuum verbum color coleris. i. veneror, & obſeruor. i. timeor lædi, ſic ab omnibus iis, qui diliguntur a Cæſa. vt putem me amari ab his. Nam etſi. i. quanquam amor verus & fictus, non diiudicatur. i. diſcernitur facile niſi aliquod tempus eiuſmodi incidat, vt quaſi. i. perinde, atq; aurum poteſt perſpici. i. probari igne, ſic beneuolentia fidelis poſſit perſpici. i. perfecte noſci, periculo aliquo: cætera. ſ. extra periculum ſunt ſigna communia. ſ. tam vero, quam ficto amico. Sed ego vtor vno argumento, quamobrem ego arbitror me diligi ex animo & vere. Quia & noſtra fortuna eſt ea, & illorum, vt non ſit cauſa ſimulandi. i. cur ſimulent. ſ. me amare ſi non amarent: autem. i. ſed, ego nihil video, quod timeam de illo penes quem. i. in cuius manibus eſt omnis poteſtas, hoc eſt de Cæſare. Niſi quod omnia ſunt incerta, cum diceſſum eſt a iure. i. cum quis egit Remp. non ſecundum leges, ſed pro arbitrio ſuo, nec quicquam poteſt præſtari. i. firmiter polliceri cautione data, quale ſit futurum, quod poſitũ eſt in voluntate, ne dicam in libidine alterius. Sed tamen animus ipſius: videlicet Cæſaris, nulla re eſt offenſus a me: enim pro ga vt. i. quemadmodum ego arbitrabar olim meum eſſe loqui libere, cuius. ſ. mea opera. i. diligentia & labore libertas eſſet in ciuitate. ſ. Roma, quæ aliter periſſet, ſic ſup. meum eſt, ea . i. libertate ciuitatis amiſſa nũc nihil loqui, quod offendat voluntatem, aut illius. ſ. Cæſaris, aut eorum qui diliguntur ab illo. Autem. i. ſed, ſi ego velim effugere offenſionem non nullorum dictorum acute aut facete, fama ingenij eſt abijcienda mihi: quod. i. abiicere famã ingenij ſi ego poſſem, id ego non recuſarem. Sed tamẽ ipſe Cæſar habet peracre iudiciũ, & vt Seruius frater tuus quẽ iudico fuiſſe literatiſſimum: diceret facile, hic verſus non eſt Plauti, quod. ſ. Seruius haberet aures tritas. i. aſſuetas notandis generibus. i. notando genera poetarum, & conſuetudine legendi, ſic audio Cæſa. cum iam confecerit. i. ex diuerſis collegerit, volumina. i. libellos apophthematon. i. acute & ſententioſe, ac mordaciter dictorum, ſolere. i. quod ipſe Cæſar ſoleat reijcere. i. abijcere & non recipere, ſi quid. i. ſi aliquid dictum afferatur ad eum pro meo, quod non ſit meum. i. a me dictum & excogitatum. Quod. i. quam tem ipſe facit nũc eo. i. tanto magis, quia fere. ſ. omnes familiares eius viuunt mecum quotidie. Autem. i. ſed multa incidunt in ſermone vario. i. in loquendo, aut dum loquimur de varijs rebus non dicit in ſermonem, quia de vno eodemq; ſermone loquimur, citra tranſitionem, in alium quæ fortaſſe cum dixi illis. i. familiaribus Cæſaris, videãtur nec illiterata nec inſulſa, immo ſapere literaturam & ſales. Hæc. ſ. dicta mea perferuntur ad illum videlicet Cæſarem, cum reliquis actis i. publicis meis dictis & iam in acta relatis ipſe enim mandauit. ſ. ſuis, ita ſup. facere. Sic fit vt ſi Cæſar audiat præterea. i. præter ea quæ a ſuis afferuntur quid. i. aliquid de me, ipſe putet non audiendum ſup. eſſe. Quamobrem ego nihil vtor Oenomao tuo. i. tragœdia tua ſcripta de Oenomao Martis filio rege Elidis & Piſæ & patre Hippodamiæ, quem Accius in tragœdia inducit, de inuidia conquerentem de qua dicit Cice. non eſſe ſibi quærendum cum nihil habeat cui inuidendum ſit, etſi. i. quanquã poſuiſti. i. inſeruiſti verſus Accianos. i. Accij poetæ tragici. Sed quæ eſt inuidia, aut quid poteſt inuideri nunc mihi? q. d. nulla & nihil. Verum fac eſſe. i. eſto vt ſint omnia. i. inuideatur mihi

Immerito. Ego video ſic placuiſſe ijs philoſophis, videlicet Stoicis, qui ſoli videntur mihi tenere vim.i.poteſtatem virtutis.i.cognoſcere quantum valeat & qoid ſit virtus, nihil eſſe ſapientis pertinere ad ſapientem, præſtare.i.perſoluere, & quod dicſt facere bonum, eſt enim præſtare quod ab alio aut a ſe peccatum eſt emendare & reparare, niſi culpam.i.ſapientem nulli rei eſſe obnoxium quam præter culpam ſuam euenit, qua.i.culpa ego videor mihi carere dupliciter, &.i.ſimul quod ſenſerim ea.ſ. de bello ciuili fugiendo: quæ fuerunt rectiſsima, & cũ viderem non ſatis præſidij.i. roboris militaris ad obtinenda ea.ſ.quæ ſenſi obtinẽda, putarim pro putauerim nõ ſupple eſſe certandum cum viribus valentioribus quales erãt Cæſa. Ergo cum.ſ. ita ſit, ego non ſum certe reprehendendus in officio.i.facto ciuis boni. Reliquum eſt.i. reſtat cum nihil male fecerim in Rempu. nequid dicam ſtulte, ne quid dicam temere, ve pro vel nequid faciam ſtulte & temere contra potẽtes, quales ſunt Cæſariani, & ego puto id quoq; .ſ.nihil dicere aut facere temere eſſe ſapientis, vero pro ſed non poſſum præſtare.i.exhibere cætera vt pote qd quiſq; dicat me dixiſſe, aut quomodo ille.ſ. Cæſar accipiat, aut qua fide viuant mecum ii, qui colunt & obſeruãt.i. venerantur me aſsidue. Ita.i. & ſic fit vt ego conſoler me, &.i.ſimul conſcientia conſiliorum ſuperiorum.i.ſuperioris temporis quæ recta fuerunt, & moderatione.i.temperationem in dictis & factis temporis præſentis, et transferam illam ſimilitudinem Accij.i.quam adduxiſti ex tragœdia Accij, non modo non, ad inoidiam.i. non imputabo factum meum inuidiæ, ſed transferam ad fortunam.i. imputabo fortunæ. quam.ſ.fortunam, ego exiſtimo leuem & imbecillem .i.debilem, oportere frangi ab animo firmo & graui tanquam fluctum a ſaxo.i.a ſcopulo in mari poſito. Etenim.i. nam certe cum plena ſint monumenta.i.ſcripta ad memoriã rerum, Græcorum.ſ.auctorum, quemadmodum viri ſapientiſsimi tulerũt regna.i.dominia & tyrannides, vel Athenis vel Syracuſis cum ipſi.ſ.ſapientiſsimi viri fuerint quodammodo liberi, quia animus eorum non ſeruiebat, cum liberaliter quæ imperarentur facerent ciuitatibus ſuis.i.reliquis ciuibus, quibus præſidere debebant, ſeruientibus, quia inuite imperata obeuntibus. ego non putem: ſup. me non poſſe tueri ſtatum meum ſic, vt neq; offendam.i.lædam. & ad ſuccenſionem prouocem animum cuiuſquam nec frangam.i.non imminuam dignitatem meam. Quia neceſſe eſt ſub tyranno alterum facere, aut illum oſtendere ſeruando dignitatem, aut illi obſequendo dignitatem diminuere. Nunc venio ad locationes tuas. Quando.i. quandoquidem to introduxiſti ſecundum Oenomaum.i. fabulam illam ab Oenomao (vt iam dixi) denominatam, Accij.ſ. poetæ non Attellanã factorem verbis rudib. & in compoſito geſtu, vt ſolebat olim.ſ. introduci, ſed vt nunc fit, mimum.i. geſticulatorem, qui geſtu verba & mores eorum quos agit imitatur, Quem Popiliũ narras tu mihi, quem Denarium ſup. narras tu mihi: locus obſcurus eſt, quia deſiderantur Accij tragœdiæ, quibus notis, locus erit apertiſsimus: ſicut qui diceret Gnathonem Terentij plane agis, ſi periſſet Eunuchus Terentij plane obſcurus eſſet locus, nunc clariſsimus. Dubium eſt an Denarium pro homine, an potius pro numo accipiat, & dicat Ciceronẽ more Popilij emiſſe denario patinam Tyrotarichi.i. caſei ſalſi & vetuſti, vnde ait quam patinam Tyrotarichi, ſup. narras mihi? iſta.ſ. ſcommata amara ferebantur facilitate.i.lenitate mea, nunc res eſt mutata.

*al. ex conſ.

*.i. dictorum.

*al. poſuiſti loco.

*ciuitate libertas. ſic ea nunc amiſſa, nihil loqui, quod offendat aut illius, aut eorum, qui ab illo diliguntur, uoluntatem. effugere autem ſi uelim nonnullorum acute, aut facete dictorum offenſionem, fama ingenij mihi eſt abijcienda. quod ſi poſſem, non recuſarem. ſed tamen ipſe Cæſar habet peracre iudicium: & ut Seruius frater tuus, quem literatiſsimum fuiſſe iudicio, facile diceret, hic uerſus Plauti non eſt, hic eſt, quod tritas haberet aureis notandis generibus poetarum, *& conſuetudine legendi: ſic audio Cæſarem, cum uolumina iam confecerit *ἀποφθεγμάτων, ſiquid afferatur ad eum pro meo, quod meũ non ſit, reijcere ſolere. quod eo nunc magis facit, quia uiuunt mecum ferè quotidie illius familiares, incidunt autem in ſermone uario multa, quæ fortaſſe illis cum dixi, nec illiterata: nec inſulſa eſſe uideantur. hæc ad illum cum reliquis actis perferuntur: ita enim ipſe mandauit. ſic fit, ut, ſiquid præterea de me audiat, non audiendum putet. quamobrem Oenomao tuo nihil utor: etſi *poſuiſti ioco uerſus Accianos. ſed quæ eſt inuidia? aut quid nunc mihi inuideri poteſt? uerum fac eſſe omnia. ſic uideo philoſophis placuiſſe, ijs, qui nihil ſoli uidentur uijs uirtutis tenere: Nihil eſſe ſapiẽtis præſtare, niſi culpam: qua uideor mihi dupliciter carere, & quód ea ſenſerim, quæ rectiſsima fuerunt, & quod, cum uiderem præſidij non ſatis eſſe ad ea obtinenda, uiribus certandum cum ualentioribus non putarim. ergo in officio boni ciuis certe non ſum reprehendendus. reliquum eſt, ne quid ſtulte, ne quid temere dicam, faciamue contra potenteis. id*

Ego habeo Hirtium & Dolabellam diſcipulos dicẽdi, & ſupple magiſtros cœnandi: quia ſumptus faciunt, aut coquendi peritiores ſunt. Poto enim audiſſe te, ſi forte omnia.ſ.quæ Romæ fiũt, perferantur ad vos, illos declamitare.i. frequenter ſe exercere in dicendo per cauſas fictas apud me, & me cœnitare.i.frequenter cœnare apud eos. Autem.i.ſed, nihil eſt quod tu eiores.i.iurando eripias, & extorqueas mihi bonam copiam.ſ. obiomiorum. Hubertinus intelligit eiures.i.expreſſe iures per bonam copiam deam. Ego enim faciebam te attentiorem quæſtiunculis.i. paruis quæſtionibus tunc, cum habebas rem.i. diuitias, hoc eſt te exercebam, vt hominem qui mihi curæ eſſet, nunc cum perdas bona.ſ. tua tam æquo.i. in vtrãq; ſortem parato animo. non ſis eo conſilio.i. ne hoc tibi perſuadeas, vt cum recipias me hoſpitio, putes te accipere aliquã exiſtimationẽ aut potius æſtimationem.ſ.obſoniorum tuorum: Etiã.i. præter hoc quod bona tua mihi facis, hæc plaga .i.pœna & multcta, eſt leuior ab amico quã a debitore, quia leuius eſt nihil ab amico quam a debitore recipere. Nec tamẽ quæro.i.exigo eas cœnas, vt magnæ reliquiæ fiãt. Id quod erit, ſit magnificum & lautũ omnia accipi debent ioco dicta. Memini te narrare mihi cœnam Phameæ.ſ.lautam & immenſam. ſup. cœna tua ſit temperius.i. non ſit tam magna, cætera ſupp. fiant eodem modo.i. æque lautæ. Quod ſi perſeueras vocare me ad cœnam matris.ſ.tuæ, ego feram.i.patiar quoq;.i.etiam id, volo.n. videre animũ ſup.eius, qui audeat apponere mihi iſta quæ ſcribis, aut etiam polypum.i.piſcem multorũ pedum ſimilem Iouis Miniani.i.rubicundi quaſi minio tincti, aut mimiani a mimo introducti in fabula, crede mihi non audebis ſup. talem apponere. Fama de mea lautitia veniet ad te ante aduentum meum. tu extimeſces eam. Neq; eſt quod ponas aliquid ſpei in promulſide.i.dulciario illo aut liquamine ex mulſo. hoc eſt quod putes me promulſide contentum fore, quam.ſ. promulſidem ego ſuſtuli.i.depoſui de cœna mea totam. Ego enim ſolebã delectari antea oleis & lucanicis.ſ.illis tuis ſalſis ex carne ſuilla tubente. Sed quid.i.ad quid loquimur hæc? liceat modo venire iſto.i.ad illum locum vbi tu es. Tu vero redi ad Tyrotarichum.i. caſeũ ſalſum antiquum, volo enim abſtergere metum animi tui. Ego afferam tibi vnum ſumptũ, quia oportebit quod calefacias balneum, cætera ſup. facias & pares, more noſtro. nos luſimus.i. per iocum diximus illa ſuperiora. Tu & curaſti diligenter & ſcripſiſti facetiſsime de villa Seliciana. Itaq; ego puto me prætermiſſurum.i.dimiſſurum eam. Salis enim ſatis.i.facetiarũ eſt, parum ſupple eſt Sannionum, ideſt fatuorum, obſcœnorum, quos Græci bomolochos vocant.

AVT facete dictorum offenſionem fama ingenij &c. } VIC.
Nulli veteres codices. { Offenſionem } habent quidam eius loco alio atramento repoſitum habent. { Opinionem } Nos. { Famam } maluimus ſcribere. hac cõiectura ducti, quod ſæpe cum duo ſint eadem fere vocabula, librarij alterum vacare arbitrantes, relinquant. Sententia autem egregia ex hac lectione colligitur. Querebatur Cicero quod ſæpe nonnulla acute, & facete dicta ad Cæſarem adferebantur, quæ fortaſſe illum Repu. ſtatum taxarent, aut aliqua ratione Cæſarem læderent. quorũ cum author ignoraretur, omnes aiebãt a Cicerone eſſe pronunciata, quod illi creare periculum poſſet. Dolet ſe nulla ratione poſſe id incommodum vitare vnam tãtum viam ſibi dicit eſſe, vt effugiat famam acute, & facete dictorum (famam autẽ, quia

vno

quoq; puto eſſe ſapientis. cætera uero quid quiſq; me dixiſſe dicat, aut quomodo ille accipiat, aut qua fide mecum uiuant ij, qui me aſſidue colunt, & obſeruant, præſtare non poſſum ita fit, ut & ſuperiorum conſiliorum conſcientia, & præſentis tẽporis moderatione me conſoler, & illam Accij ſimilitudinem non modo iam ad inuidiam, ſed ad fortunam transferam: quam exiſtimo leuem, & imbecillam, ab animo firmo, & graui, tanquam fluctum à ſaxo frangi oportere. etenim cum plena ſint monimenta Græcorum, quemadmodum ſapientiſſimi uiri regna tulerint uel Athenis, uel Syracuſis, cum ſeruientibus ſuis ciuitatibus fuerint ipſi quodammodo liberi: ego me non putem tueri meum ſtatum ſic poſſe, ut neq; offendam animum cuiuſquam, nec frangam dignitatem meam? Nunc uenio ad iocationes tuas, quando tu ſecundum Oenomaum Accij, non, ut olim ſolebat, Attellanum, ſed, ut nunc fit, Mimum introduxiſti. quẽ tu mihi popilium, quem* denarium narras? quam tyrotarichi patinam? facultate mea iſta ferebantur antea: nunc mutata res eſt. Hirtium ego, & Dolabellam dicendi diſcipulos habeo, cœnandi magiſtros: puto enim te audiſſe (ſi forte ad uos omnia perferuntur) illos apud me declamitare, me apud illo, cœnitare. tu autẽ quòd mihi bonam copiam eiures nihil eſt tum enim*

vno ore omnes omnia ſalſe, & vrbane dicta illi tribuebant) & hanc eſſe famam ingenij abijcere. i. ex hominum mentibus firmam opinionem delere, quā de ſuo ingenio habebant. Si enim quod fieri non poterat, famam, quæ erat de ſuo ingenio, extinxiſſet, non amplius hominum conſenſus omnia acute dicta in illum contuliſſet. Nos in re incerta, & in qua alij etiam ſibi nō parum permiſerint, expoſita noſtri iudicij ratione, nōnihil nobis induſimus rationē tamen noſtram patefacere voluimus vt ſicui (quod fieri poteſt) noſtrum iudicium diſplicuerit, poſsit vulgatam, cōmunq; lectionem ſequi. nos nihil repugnabimus. Videat tamen accurate cum vna omnino dictio ſupplenda ſit, an noſtra commodior, aptiorq; ſit: nā quod facilius hanc librarius negligēs omittere potuerit, multo veriſimilius. { Quem denariū narras } Multi locum hunc mendoſum eſſe exiſtimauerūt, varijſq; modis corrigere aggreſſi ſunt, vt poſtremo Veneti. { Quem Oenomaū narras } ſcribere auſi ſint, cum illi dictioni nullus hic locus (niſi fallimur) eſſe poſsit: quamuis ſupra de Oenomao Accij ſermo ſit. erat enim Oenomaus tragœdiæ nomen, vt putamus, ab Accio ſcriptæ. Nam & Nonius Accium Oenomao ſæpe citat. Qui aliquid hic mutandū cenſuerūt omnes videntur cōiecturas aliquas non ſatis firmas ſecuti eſſe. nos nullius induſtriā inſectamur, nec tn̄ fuit cur eos imitaremur: animaduertimus. n. in cunctis manuſcriptis. { Denarium } legi Quare contra tot librorum conſenſum aliquid decernere, nimis audax, & periculoſum viſum eſt. Quamuis autem huius lectionis certam aliquā rationem reddere nequeamus, noluimus tn̄ eam reiicere: multa enim eſſe ſcimus, vel infinita potius, quæ a nobis ignorantur, & multis ēt quamuis eruditis obſcura ſunt: non tamē ob id deprauata ſunt æſtimanda, & explodenda, vt putamus. Eandem hāc vocem inuenies in tertia ab hac epiſto. quo loco edulium quoddam ſignificare videtur, quod magni apud me momenti fuit, ne quid hoc temere mutaremus. Neq; ollam, inquit, denariorum implere. Nam quāuis Theſaurus in ollis a ſenibus maxime cōdi ſoleat, vnde argumentum & titulum ſuæ comœdiæ Plautus accepit: arbitror tn̄ argutiorem quempiam eſſe ſenſum horum verborum, voluiſſeq; Ciceronem hoc loco ludere, & materiā ioci ex ambiguitate illius dictionis traxiſſe, quod tn̄ nō affirmo. enim vllo teſtimonio aliorum authorum confirmare poſſum. Id autem ꝙ ſuſpicari ſumus non inepte, vt puto conſideratis diligenter ambobus his locis, notum facere voluimus. Quod ſi recipitur probaturq; edulium illic ſignificare, non video cur hic quoq; idem ſignificare non poſsit, neq; cur hinc vocem hanc delere tentent, cum illic eam manere ſinant. eandem enim eius vtroq; loco rationem eſſe puto. eruditiores hoc diligentius conſiderare poterunt, quorum ego iudicio ſemper libenter acquieſcam. Satis hic nobis fuit conſilij noſtri rationem oſtēdere, quod non (vt cuncti fere alij fecerunt) dictionem hanc delere voluimus. { Illos apud me declamitare, me apud eos cœnitare } Locus hic quoq; in omnibus antiquioribus, & in multis ēt, quos vidi manuſcriptis parētum noſtrorum ætate, luxatus eſt & mancus, multa enim verba deſunt Librariorum incuria in deſcribēdo omiſſa. nos nihil immutauimus, etſi locum ſuppletum exiſtimemus, quia non incommoda omnino verba reſtituta ſunt: ſententiam aūt hanc ipſam prorſus deſiderari arbitramur: conſilij tn̄ noſtri memores rem ſilentio præterire non potuimus. Sic aūt quos vidimus, manuſcripti codices omnes habent. { Puto enim te audiſſe (ſi forte ad vos omnia perferuntur) Illos cœnitare &c. { Tum enim cum rem habebas quæſtiunculis te faciebam attētiorem } Peruetus ille codex Mediceus ſolus rectā lectionem ſeruat. nam qui ab eo deſcriptus videtur, quem aiūt Franciſci Petrarchæ manu exaratum, vt fit, ab illa integritate degenerat. Sic omnia fatis In peius ruere, vt inquit prudentiſsimus poeta. { Quæſtiunculis } enim legit, e quo vulgatam lectionem perfluxiſſe arbitramur. Ille incorruptior. { Quæſticulis } adhuc retinet, quæ vox huic ſententiæ mire quadrat. olim enim cum rem habebat, dicit conſueuiſſe ſe illum attentiorem paruis quibuſdam lucris facere. Vtitur autem hac ipſa huius verbi diminutione Cice. lib. 2. de diuinatione. Aut fiſſum iecoris cū lucello meo aut meis quæſticulis cum cœlo terra rerumq; natura. { Solebā enim antea delectari oleis & lucanicis tuis } Petrarcha, ſeu quis fuit qui de Mediceo deſcripſit, hic ēt deceptus eſt: cum enim peruetus ille { Delibitari } haberet, ſcripſit ipſe. { Debilitari } Quæ cum vana eſſet lectio, & nihil ſignificans, alij. { Delectari } quod nunc in vulgatis omnibus. ſententiam ſequentes, ſuppleuerunt: non tamē antiqua lectio vno nobis, quod ſciam, adhuc codice immobiliter manēs amplius negligenda eſt.

FACETE dictorum famam } Hic in paruo negocio dicere poſſum, quod fortiſsimus vir Braſidas Lacedæmonius multo maiore in re dixit: cum enim traiecto clypeo ſpiculo transfixus in prælio fuiſſet, interrogatus poſtea q̄o id factum eſſet, reſpondit, Clypeus me prodidit: idē ego dicere poſſum, optimum, ac fideliſsimum Mediceum librum me prodidiſſe: cuius enim ope tanquam ſcuto me tegere conſueueram, id mihi vitio fuit. Cum { Offenſionem } non inueniſſem in eo, cogitaui non incommode. { Famam } legi poſſe. quæ res diu me ſolicitum habuit: tn̄ multis in locis inueniens Ciceronem ita locutum eſſe, cognoui erratum librarij, me quoq; in errorem induxiſſe. In Ver. 3. 92. offenſionem negligentiæ vitare, atq; effugere nō poſſum. In epiſtola ad Sulpitium. 48. Sed tamen q̄m effugi eius offenſionem, &c. Hæc exempla quāquam alia quoq; ſunt, me in margine mei exemplaris damnata lectione quam repoſueram, adnotaſſe, teſtis erit mihi Proſperus Pacetus, doctus & officioſus iuuenis, qui mihi Ciceronis epiſtolarum volumen nuper a Paulo impreſſum in Decimanum meum attulit, nonnullaſq; horas mecum conſumpſit, quibus & quid de hoc, & de nonnullis Ciceronis locis ſentirem, narraui. { Cum volumina iam confecerit, ἀποφθεγμάτων ſi quid } Scribi noluimus in noſtris libris tres dictiones has. { Vel per ſe } quas antea cuncti impreſſi habebant, quia in antiquis libris non erant, nec idoneā ſententiam habere videbantur: quod ſiquis illas amat, hunc intellectum ex illis eliciat neceſſe eſt, Cæſarē per ſe, & a nullo admonitum diſtinguere poſſe veras facetias Ciceronis a falſis. Si aūt recordabimur quod paulo ante de admirabili ipſi⁹ ingenio Cicero dixit, nullo pacto hæc neceſſaria exiſtimabimus, ſed potius oēm ſententiā illa conturbare iudicabimus. Non laudamus igitur illos, qui has voces in ſedem ab ipſis improbe occupatam reſtituerunt: cum in ſermone de amicitia Cicero inquit, Multa breuiter & commode dicta intellexit ἀποφθέγματα nā primo de Officijs Græcam ēt vocem adponens, iiſdem pene verbis eā expreſsit. { Etſi poſuiſti loco verſus Accianos } Ita olim emendauimus, cum in omnibus impreſsis libris deprauate. { Poſuiſti ioco } legeretur: neq; tn̄ vllū poſtea de hac caſtigatione verbum fecimus. Quia tn̄ videmus aliquos deprauatam potius lectionem, quam integram ſequi velle, ideo nunc ipſam coacti veram eſſe docebimus: ab authoritateq; veterum codicum initiū ſumemus. Nam in Mediceo, & in alijs vetuſtioribus. { Loco } legitur: præterea ſententia elegantior eſt, & modus hic loquēdi crebro a Cicerone vſurpatus. { Poſuiſti loco } vbi cōgruebāt,

* al. Mihi Pompiliū.
* al. Oenomaum, vel Thynnarium.
EX PO. EIVSD.

& mirifice quadrabant: in epiſtolis ad Quintum Fratrem. 290. Quod & ampla erant, & loco poſita: Top. 343. Concedunt tñ aliquid emptori, quod ornandi cauſa apte & loco poſitũ videatur. Varro de re Ruſtica lib. 1. Quod quæ ſuo quidq; loco ſunt poſita, ea minus loci occupãt. Cũ idem ſignificare vellet Cic. 2. Tuſcu. inquit adiungere loco Philo, & proprium numerum, & electa poemata & loco adiungebat. Quod exemplum mirifice huic loco aptum eſt, quãuis verbum ſit. { Quod mihi bonam copiam iures } Probo Ferrarij declarationem, diligẽtiamq; ipſius valde amo, qui ex laceris, decurtatiſq; Teren. Varronis commentariis huius loci interpretationem ſedulo eruerit, & ne vllus alicui ſcrupulus relinquatur, affirmo infinitis locis in Mediceo vbi I, eẽ debebat. { Et } ſcriptum eſſe, vt in epiſtola D. Bruti. { ſine eiumẽtis } ad Lentulum, { iei declarant } paucis poſt verſibus, eidẽ ille Plato } & ad Q. Valerium. { Municipibus volaterraneis. } Id etiã Latini librarij in Græcis vocibus faciebant, vt ſæpe nõ ſuis locis hãc diphthongum ponerent, ad Gallũ. Quæ videtur λιτότητα attuliſſe. ad Trebatium. Si tu ſtatueris πολιτεύεσθαι nõ oportere. Quod in priſcis ẽt lapidibus non ſemel obſeruaui. Quibus omnibus exemplis, & ſexcentis alij, ſi opus eſſet, planum ſit, peruerſionem hanc nullam vim habere ad labefactandã veram lectionem. { Cum rem habebas, quæſticulis te faciebã attentiorem } Hæc eſt Medicei codicis lectio, quam vehementer probo: deq; ipſa olim accuratius diſputaui. cum rem habebas, cum diues eras. quæſticulis, & lucellis te attentiorem faciebam vt enim a lucro lucellũ, ita a quæſtu, quæſticulus ὑποκοριστικῶς. Verbum præterea. { Attẽtiorem } quod quaſi patrimonij augendi rationem docet, & quo in hac re exprimenda optimi authores paſſim vtuntur, valde veterem ſcripturam confirmat Terentius Adelphis: Attentiores ſumus ad rem omnes, quã ſat eſt. Cicero ipſe in Verrem: Quin in re aduentitia, & hæc hæreditaria tam diligens, & attentus fuiſſet.

*al. rẽ habebat, quæſtiunculis.

*al. temperatius.

*al. antea delibitari.

*al. Cæciliana.

*cum *rem augebas, quæſtiunculis te faciebam attentiorem. nunc cum tam æquo animo bona perdas, non eo ſis conſilio, ut, cum me hoſpitio recipias, æſtimationem te aliquam putes accipere. etiam hæc leuior eſt plaga ab amico, quàm à debitore. nec tamen eas cœnas quæro, ut magnæ reliquiæ fiant. quod erit, magnificum ſit, & lautum. memini te mihi Phameæ cœnam narrare: *temperius fiat: cætera eodem modo, quòd ſi perſeueras me ad matris tuæ cœnam uocare, feram id quoq;: uolo enim uidere animum, qui mihi audeat iſta, quæ ſcribis, apponere, aut etiam polybum Miniani iouis ſimilem. crede mihi, non audebis. ante meum aduẽtum fama ad te de mea noua lautitia ueniet. eam extimeſces. neq; eſt, quòd in promulſide ſpei ponas aliquid, quam totã ſuſtuli: ſolebam enim *antea delectari oleis, & lucanicis tuis. ſed quid hæc loquimur? licet modo iſto uenire. tu uero (uolo enim abſtergere animi tui metum) ad tyrotarichum antiquum redi. ego tibi unum ſumptum afferam, quod balneum calfacias oportebit: cætera more noſtro ſuperiora illa luſimus. De uilla *Seliciana & curaſti diligenter, & ſcripſiſti facetiſſime. itaq; puto me prætermiſſurum, ſalis enim ſatis eſt. Sannionum parum.*

Vale.

PAVL. MANV. FACETE dictorum offenſionem } Florentini vocem, offenſionem, in codicibus vetuſtis eſſe negant, quam nos in ſeptẽ legimus. Itaq; nihil immutanimus, Illi ex ingenio repoſuerant, famam dixit aũt, effugere dictorum offenſionem, pro effugere dicta, in quæ imprudẽtes incurrimus, & offendimus. { Illos apud me declamitare, me apud illos cœnitare } Ita legiſ in antiquiſſimo codice Vincentij Ricij: vt iam exiſtimandum non ſit locũ ex ingenio ſuppletum fuiſſe, vt nonnulli ſe credere dixerunt. { Tu autem quod mihi bonam copiam eiures, nihil eſt } Hieronymus Ferrarius, iuuenis ſubtiliſſimi iudicij, legendum arbitratur, bonam copiã iures, hoc ſenſu: non eſt, quod te mihi ſemper præſto fore, tuiq; bonam copiam facturum eſſe iures. vt reſpexerit ad id, quod M. Varro ſcribit lib. 6. de lingua Latina: Debitores nonnulli pro pecunia quam debebant, operas in ſeruitutem dabant, dum ſoluerent. Id Sylla dictator ſuſtulit: voluitq;, vt ij bonam copiam iurarent. i. vt ſui facultatẽ creditoribus ſemper eſſe facturos iuramento promitterent. { Aeſtimationem te aliquam putes accipere } Alluſit ad æſtimationem poſſeſsionũ, quam Cæſar per arbitros debitorum cauſa fieri voluerat. vt ij creditoribus facilius ſatisfacerent. qua de re initio lib. 3. de bellis ciuilibus, his verbis, Cũ fides tota Italia eſſet anguſtior, neq; creditæ pecuniæ ſoluerentur, conſtituit, vt arbitri darẽtur, per eos fierent æſtimationes poſſeſsionum, & rerum, quanti quæq; earum ante bellum fuiſſent, atq; eæ creditoribus traderentur. hoc & ad timorem nouarum tabularum tollendũ, minuendumq;, qui fere bella, & ciuiles diſſenſiones ſequi conſueuit, & ad debitorum tuendam exiſtimationem eſſe aptiſſimum exiſtimauit. Sueton. ẽt in Cæſare, De pecunijs (inquit) mutuis, diſiecta noua rum tabularum expectatione, quæ crebro mouebantur, decreuit tandem vt debitores creditoribus ſatisfacerent per æſtimationem poſſeſsionũ, quanti quaſq; ante ciuile bellum comparaſſent, deducta ſumma æris alieni, ſiquid vſuræ nomine, numeratum, aut perſcriptum fuiſſet. qua cõditione quarta pars fere debiti deperiebat. Cũ igitur Papyrius ex eo Cæſaris decreto magnam a debitoribus plagã accepiſſet, æſtimatis eorum poſſeſsionibus, non quanti venire tunc poſſent, ſed quanti ante ciuile bellum fuiſſent: iocãs, vt ſolet, Cicero Ne credas, inqt, cum me hoſpitio recipias æſtimationem te aliquam acceptu rum. & dixit, æſtimationẽ aliquam, tanquam ſi, magnũ aliquod damnum, dixiſſet. Papyrius enim æſtimationes. I. prædia per arbitros inique æſtimata a debitoribus accipiens creditu iacturam non minimã fecerat. deinde ſequitur, Etiam hæc leuior eſt plaga ab amico, quam a debitore, hoc eſt, & tamen, quod ab amico bona tua comedantur, non id tibi æque graue eſſe debet, atq; illud eſt, quod debitorum cauſa deperdis: a quib' poſſeſsiones, quanti vendere nunquam poteris, accipiendæ tibi ſunt.

SEM. COR. SILLIVS } a quo Cicero villã emere volebat, vt ad Att. lib. 12. ſæpe ſcribit, vbi neſcio quo modo illum cum tabellarijs ẽt miſcet { Præſtari } Al. præſciri. { Offenſionem } Famam alij, alij opinionem legunt. { Seruius } Seruius Claudius, q̃ Metello & Afranio Coſs. obijt: cuius libros Pætus Ciceroni donauit. { Et cõſuetudine } Al. ex conſuetudine { ἀποφθεγμάτων } dictorum. { Oenomao } de quo Accius tragœdiam ſcripſit. { Tuo } cuius tu exemplum ex Accio ſumptum mihi ad vitandam inuidiã proponis. { loco } Al. loco. { Philoſophis } Stoicis. { Attellanum } vt mucium, lege Diomedem. { Mimum } vt Laberium, vt Publium. { Introduxiſti } poſt Oenomai exemplum, in tuis literis iocãs ſcripſiſti, de his fere rebus, quæ ſequuntur. { Pompilum } piſcem, de quo Plin. cum alibi, tum lib. 22. cap. vlt. meminit. Alij Pompiliũ legunt nos in vetere libro ẽt Polypum vidimus, vt commodius paulo poſt repetat. { Denarium } Eduliũ eſſe volunt aliqui: alij Thynnarium, alij aliter reponunt: quaſi intelligi non poſsit denarius, quo ſe polypum empturum ſcripſiſſet Pætus, quem Cicero, vt precium minimũ ſe fingat ſpernere. { Tyrotarichi } Sic ad Atticum: Eo die in Pæti noſtri tyrotarichum imminebam. { Eiures } iures nõ poſſe præſtare. { Augebas } Al. habebas. { Quæſtiunculis } Al. q̃ſticulis. { Aeſtimationẽ } penſionem per alicuius prædij æſtimationem ſoluendam. { Putes accipere } pro hoſpitio. { Leuior eſt plaga } non accipere hanc æſtimationem. { Phameæ } Al. Phæniæ. { Tẽperatius. } Al temperius. { Matris tuæ } parcioris fœminæ. { Miniani Iouis } qui a Cenſoribus miniãdus locatur. { Similem } igne vbi coactus ſit, rubentẽ. { Delectari } Al. delibitari. { Seliciana. } vt in ſuperiori epiſt. { Salis } elegãtiæ, vel reuera ſalis. { Eſt } in illa villa. { Samnionum } hominum ridiculorum in quos vti ſalibus poſsimus Samnionum, & Samiorum, alij ſcribunt. { Parum } vt in loco parum celebri: Ego vero (ſcribit ad Atticum) ſequor celebritatem.

BE. RVT. V T quaſi aurum igni, ſic beneuolentia fidelis periculo aliquo perſpici poſsit } periculo diſcrimine: non, vt Clericus, experimento. Id ita expreſsit Ouidius.

Scilicet vt fuluum ſpectatur in ignibus aurum,
Tempore ſic duro eſt inſpicienda fides.

{ Si quid afferatur ad eum pro meo, quod meum non ſit, reijcere ſolere } In alijs, vel pro ſe, ſiquid afferatur, &c. quod ego per ſe, mutandum retinendumq; puto. { Siquid præterea de me audiat, non audiendum putet } Præter audita a me ex familiaribus ſuis non, vt Clericus. id enim iam dictum erat. Non audiendũ,

audiendum, quaſi non verum tametſi nec illiteratū ſit, nec inſulſum. Huc pertinet, quæ ſic Plutar. ſcribit in Cicerone: Sed neq; a Cæſare, inquit, iam dictatore laceſſendo abſtinuit, nam, cū ille prædia paruo admodum precio Seruiliæ vendidiſſet, multis, vt fit, vtilitatē mirantibus at quo melius, inquit, empta ſciatis, Tertia deducta eſt. Illa nanq; filiam ſuā noīe Tertiam Cæſari conciliaſſe, & ad eū duxiſſe putabatur. { Sed vt tunc fit, nimium introduxiſti } Vt nunc fit, qđ in alijs eſt, probo ex ſenſu. { Quem tu mihi Pompilium quē Denarium narras? quam Tyrotarichi patinam? } Vide num ita legi forte placeat. Quē, Thynnarium narras: vt eo verbo conſectum ex thynnis edulium accipiat, Plinius enim ſic ſcribit de thynnis. Hi mēbratim cæſi ceruice & abdomine commodantur, atq; edulio recenti dumtaxat, & tū quoq; graui ructu, & reliqua lib. 9. cap. 15. ſi quis forte plura deſideret. Nā & ibidem Pompilium piſcem nominat. Idem ſæpe inquit de thynnis, nauigia velis euntia comitantes, mira quadā dulcedine per aliquot horarū ſpatia & paſſuum millia a gubernaculis non ſeparantur, ne tridente quidem in eos ſæpius iacto territi quidam eos, qui hoc e thynnis faciunt, Pompilos vocant. Ita erit & Pompiliū, e Pompilo edulium. Interpres vero in hunc locum tanq̄ in Seriphum rana, obmutuit. Conſidera quæ ſequūtur: ſi parū felicem, certe non temerariam admonitionē noſtram iudicabis de Tyrotaricho. Cicero ad Atti. & alij aliquot, præſertim coquinarij, & (vt ille inquit) gulæ proceres. { Facilitate mea iſta ferebantur antea. } Ego, inquit, modeſtia & humanitate quadā mea iſthæc antea patiebar. non, vt Clericus. { Vt, cum me hoſpitio recipias, exiſtimationē te aliquam putes accipere } Quid ſi æſtimationē legas? non, exiſtimationem. Hoc enim puto dici: cū bona habebas, viuens in patria, tametſi tu tua ſponte eſſes prodigiſculus, ego te tū ad rem conſeruandam quæſtiunculis meis reddebam diligentiorem: cum. ſ. ex te quærerem, quid ſi ægrotus factus eſſes? quid, ſi filius multis augereris? atq; eiuſmodi alijs. nūc vero, cum te video nihil curare, quantū in bonis habeas, ne putaris, ſi mihi cœnam dederis, te a me eſſe æſtimationem ut cœnæ recepturum. locatur enim Cice. cū feſtiuo homine. vt quod ſupra eſt. { Quod mihi bonā copiam eiures } poſſit eſſe negatiuum iuramentum: vt dicimus, deprecari mortē, precari, ne cui mors inferatur. Vel ita: non eſt quod me dicas eſſe te ipſo locupletiorē, ideoq; ſumptuoſiorem mihi cœnā condicas. Neq; enim valde penetrat in ſenſum Clericus. { Etiam hæc leuior eſt plaga ab amico, quā a debitore. } Et iā, duobus verbis ſcribo: hoc eſt minus damni eſt, ſi amicū non redditurum cœnā recipias, quam ſi debitor, cui ſub vſuris credideris, decoxerit. nā Vbertinum nō ſequor. { Quod ſi perſeueras ad me matris tuæ cœnam vocare } quaſi minus ſumptuoſam: contra q̄ Clericus. { Salis enim ſatis eſt, Sannonum parū } Al. Sannionum. Hermolaus apud Pli. obiter, Samniorū, vt poſſit ēt Sanniorum. nā Probus a Sanna potius q̄ a Sannijs deducit. Quid aūt dicit Cicero? num? Villa quidem in Salinis eſt, nihil tn̄ habet ſalium inſulſa eſt, & plane ruſtica. nam & Plinius, vbi de ſale agit: Adeoq;, inquit, neceſſariū elementum eſt, vt tranſierit intellectus ad voluptatem animi quoq; Sannia ſales appellantur: omniſq; vitæ lepos, & ſumma hilaritas, laborisq; requies, non alio magis vocabulo cōſtat. De Sannionibus Nonius, Cice. de Oratore, Teren. in Eunucho. Sequor aūt illam lectionem apud Plin. quoq;, quam ne Hermolaus quidem omnino reſpuit: tametſi nimis facile in alterā eius caſtigationem itum eſt, cōtra quam ipſe præceperat. Huc enim alluſit Plin. aut eodem quo Cice. fere. eſt enim, vt alicunde ſumptum ex veteribus poetis arbitrer.

XPO. IVS. SI quid præterea de me audiat, non audiendum putet } eſt eiuſdem generis, quod luſit in Cæſarem dictatorem. Cū enim quidā cras oriri lunā diceret. Ita eſt, inquit Cice. ex edicto. quaſi Cæſar, qui annum digeſſerat, non hominibus modo, ſed aſtris ēt ſeruitutem impoſuiſſet, author Plutarchus in Cæſare.

[redacted]

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Petit a Papyrio, vt ſcribat illi quid de agris diuidendis futurum cenſeat, ſimul exponit, quam ſpem de ſuis Cicero propter Cæſaris beneuolentiam obtinebat.

M. C. PAPYRIO PAETO, S. D. 17

NOn tu homo ridiculus eſt, qui, cum Balbus noſter apud te fuerit, ex me quæras qd de iſtis municipijs, et agris futurum putem? quaſi aut ego quicquā ſciam, quod iſte neſciat: aut, ſiquid aliquando ſcio, non ex iſto ſoleam ſcire. immo uero,

[redacted]

CICERO in quadam ad Pætum epiſtola. Quam mihi inquit, tyrotarichi patinam narras? facilitate mea iſta ferebantur antea, nūc mutata res ē. } Quæri ſcio inter eloquentiæ Ciceronis cādidatos, quid verbum non admodum frequēs apud Latinos ſibi velit, tā hic quam in epiſtolis ad Att. Inuenio apud Græcos dici quidem tarichos ſalſamentum. Suidas tn̄, carnem intelligere mauult ſale conſperſam. addito etiam etymo παρὰ τοῖς γάροις ἐν χωρίζεσθαι, quod eliquet inde tabes gari modo. nam ichor tabes eſt, ac cruor. Id fuiſſe annonæ vilioris, vt credam, facit Ariſtophanis interpres, cum in comœdia, cui titulus eſt ἱππῆς, ita ſcribat, ὅπου τὸ ταριχοπωλεῖον, αὐτὶ τοῦ ὅπου τὰ εὐτελῆ πωλεῖται. Vbi, inquit, eſt tarichopoleū: hoc eſt, vbi tenuia venduntur. Tarichos Phrygium & Cadiricū ē apud Eupolin, in Marica. Iulius Pollux Aegyptia addit, & Sardoa quoq;. Sed & Tiki Tarichos dicitur ab eodē, & λεπιδωτόν, quod ſquammatum intelligit, quod ſeruile cibarium fuiſſe monſtrat comic⁹ Pluto, καὶ πρίασθαι μάττιλλόν τι τάριχος πρίαμαι τοῖς οἰκέταις. Ex iis ducor coniectura, non tam (vt monitorum pleriſq; eſt viſum) a Caſeo duci tyrotarichum, quā a loco vbi conficeretur, moxq; Romam ſubuectaretur vti ex Hiſpania, & locis alijs. Nec me fallit Apicium ſcribere, quiſquis is eſt, patellam tyrotaricho ex quocunq; volueris ſalſo coques ex oleo exoſſabis & cerebella cocta, pulpas piſcium, iecuſcula pullorum, caſeū mollem excaldatum, hæc omnia calefacies in patella. Apud Philippidem Euſtathio referente, legitur. τυροῦ καὶ ταρίχους. vbi authori idem probare nititur, tarichos neutro dici genere. vt apud Menandrum, ἐπέπασα ἐπὶ τὸ τάριχος ἅλας, ideſt ſale inſperſi tarichos. & maſculino apud Ariſtophanem, τάριχον τοῦτον πλύνων, ideſt Tarichum abluens hunc, Horæum tarichos inueni apud Pollucem lib. 7. ſiue horætarichos ſicuti etiam tarichopolas, quos latine ſalarios dixit Martialis. hoc eſt qui ſalſamenta vendunt. Cæl. Rho. Antiq. lect. lib. 7. c. 47.

DELECTAVERVNT me tuæ literæ } Hæc epiſtola vt in omnibus diuulgatis libris eſt videre. 16. loco aliarum legitur, ſubſequiturq; eā, quæ incipit, Duobus tuis epiſtolis. In manuſcripto codice noſtro, & antiquiori, & fide digno, poſt eam ſubſequuntur complures aliæ, quæ (vt diximus) 8. in lib leguntur, vt ſunt: Eſt ne? vici? Inuideo tibi, quid multa quotidie. Qua tu cura ſis. Non dubito quid perlatum ad te ſit. Quam cito tu iſthinc. Etſi de Rep. quæ tibi ſcribam. Quod M. Marcellus Coſſ. filius. Sic tu inquis, Hirrum tractaſti? Et has quidē omnes poſt. Delectauerunt me tuæ literæ, accedit. Sed de ordine neq; tantopere inſudandum, cum præſertim non adeo continuæ ſint, vt ordine quodam certo legi debeant. Sunt enim, vt caſus puto obtulerat, eo in corpus congeſtæ. Nunc vero ad varietatem verborum accedamus, cum cætera dixiſſe volo, vt lectores admoneam, quanta ſit temporum incuria varietas bonis in libris. NIC. SCHAE.

ASC. NVm tu homo &c. Mos erat Romanis vt veteranis millitibus aliquot agros ad vitæ ſuſtentationem darēt, quod & Cæſar ſe facturum decreuerat. quod cum Pætus a Cicerone doceri voluit, ſcribit eum melius debere ſcire, qui Balbū cōſulere potuerit, aperit tn̄ quid ſentiat, & quo animo quod euenerit, ferendum ſit, docet. Ordo eſt. Num. i. non ne tu o Pæte es homo ridiculus. i. riſum excitans & ridendus, qui, cū Balbus noſter fuerit apud te, quæras ex me quid putem futurum de iſtis municipijs. i. oppidis municipalibus & agris. ſ. illis adiacentibus, quos rumor erat Cæſarē velle veteranis ſuis diſtribuere, quaſi aut ego ſciam quicquam quod iſte. ſ. Bal. neſciat, aut ſi ego ſcio quid. i. aliquid aliquando, ego non ſoleam ſcire ſup. ex iſto. ſ. qui apud te fuit, hoc ē ex Balbo. Immo vero. i. ecōtrario ſi tu amas me, tu fac, vt ſciam quid ſit futurum de nobis. i. de agris noſtris. Tu enim habuiſti in tua poteſtate. ſ. Balbum, ex quo tu poſſes

ſi me amas, tu fac, ut ſciam, quid de nobis futurum ſit: habuiſti enim in tua poteſtate, ex quo uel ex ſobrio, uel certe ex ebrio ſcire poſſes. ſed ego iſta mi Pæte non quæro: primum quia de lucro propè iam quadriennium uiuimus, ſi aut hoc lucrum eſt, aut hæc uita, ſuperſtitem Reipu. uiuere; deinde q. ſcire quoq; mihi uideor, quid futurum ſit: fiet enim quodcunq; uolent, qui ualebunt: ualebunt autem ſemper arma. nobis igitur ſatis eſſe debet quicquid conceditur. hoc ſiquis pati non potuit, mori debuit. Veientem quidem agrum, & Capenatem metiuntur. hic non longe abeſt à Tuſculano: nihil tamen timeo: fruor dum licet, opto, ut ſemper liceat. ſi id minus contigerit: tamen quando ego uir fortis, idemq; philoſophus uiuere pulcherrimum duxi, non poſſum eum non diligere, cuius beneficio id conſecutus ſum. qui ſi cupiat eſſe Rempub. qualem fortaſſe & ille uult, & omnes optare debemus: quid faciat: tamen non habet, ita ſe cũ multis colligauit. ſed longius progredior. ſcribo enim ad te. hoc tamen ſcito, non modo me, qui conſilijs non interſum, ſed ne ipſum quidem principem ſcire quid futurum ſit: nos enim illi ſeruimus, ipſe temporibus. ita nec ille, quid tẽpora poſtulatura ſint: nec nos, quid ille cogitet, ſcire poſſumus. hæc tibi antea non reſcripſi: non quo ceſſator eſſe ſolerem, præſertim in litteris: ſed cum explorati nihil haberem, nec tibi ſolicitudinem ex dubitatione mea, nec ſpem ex affirmatione afferre uolui. illud tamen aſcribam, quod eſt uerißimum, me his temporibus adhuc de iſto periculo nihil audiſſe. tu tamen pro tua ſapientia debebis optare optima, cogitare difficillima, ferre quæcunq; erunt. Vale.

GILBERTI LONGOLII LEMMA.

Dicit ſe omnibus modis non modo uti, ſed & frui ſuo conſilio & prudentia, quia bonarum artium ſtudia ſibi cordi eſſe aſſerit, & de ludo quoque ſuo iocatur.

CICERO S. D. PAPYRIO PAETO. 18

CVm eſſem ocioſus in Tuſculano, propterea q. diſcipulos obuiam miſeram, ut ijdem me quam maxime conciliarent familiari ſuo: accepi tuas literas plenißimas ſuauitatis: ex quibus intellexi probari tibi meum conſilium, q. ut Dionyſius tyrannus, cum Syracuſis expulſus eſſet, Corinthi dicitur ludum aperuiſſe: ſic ego ſublatis iudicijs, amiſſo regno forenſi, ludum quaſi habere cœperim. quid quæris? me quoq; delectat conſilium: multa enim conſequor primum, id quod maxime nũc

ſcire vel ex ſobrio, vel certe ex ebrio. q̃a ebrius, inſipiẽs, pueri dicent tibi verum. Sed o mi Pæte ego non quæro iſta. i. nõ ſum ſolicitus de iſtis rebus. Primum quia viuimus iam propé. i. quaſi quadriennium, de lucro. ſ. vitea quã putaſſimus nos viuere poſſe, ſi aut hoc eſt lucrum aut hæc eſt vita videlicet viuere ſuperſtitem reipub. i. poſt interitum reip. Deinde nõ quæro, ſup. quod, i. eo quod ego videor mihi ſcire, quoq;. i. etiam quid ſit futurum. Enim. i. quia, id ſupp. fiet quodcunq; volent, qui valebunt. i. plus poterunt autem. i. ſed arma. i. in armis præſtantiores, vt Cæſariani valebunt ſemper. Igitur ſatis debet eſſe nobis quicquid conceditur. Si quis non potuit pati hoc. i. vt habeat ſatis ex eo quod ſibi cõceditur, ipſe debuit mori. Quidem. i. certe ſup. Cæſariani metiuntur. i. metiendo inter ſe diuidunt agrum veientem & Capenatem. i. iuxta Veios & Capenas iacentem, hic. ſ. ager nõ abeſt lõge a Tuſculano. ſ. agro vbi Cice. erat poſſeſſio. Tamẽ. i. nihilo min⁹. ego nihil timeo. ſ. de ablatione agri mei. Ego fruor. i. ex eo fructum capio, dum. i. quandiu licet, opto vt liceat ſemper. Si id. i. ſemper licere frui meis minus. i. non cõtigerit. i. datum ſit, tamen qñ. i. quoniam, ego vir fortis. ſ. habitus, aut haberi cupidus. i. philoſophus, duxi. i. exiſtimaui, viuere eſſe pulcherrimum, non poſſum non diligere eum. ſ. Cæſarẽ, cuius beneficio ego conſecutus ſum id. ſ. vt viuã. Qui ſi cupiat Rẽpubli. eſſe qualem &. i. etiam ille vult fortaſſe & nos omnes debemus optare. tamen nõ habet quid faciat, quia nõ poſſet etiam ſi vellet, Rempu. reſtituere priſtinæ libertati, ita. i. vſq; adeo colligauit. i. deuinxit ſe cum multis, qui. ſ. ſi reſpub. vigeret, deponendi eſſent. Sed ego progredior longius. ſ. quam neceſſe ẽ. Scribo enim ad te, cui. ſ. pauca ſufficerent, cum ſis vir prudens, & perſpicaci ingenio. Tamen ſcito hoc non modo me, qui non interſum conſilijs nõ ſcire quid futurum ſit, ſed ne quidem. i. non etiã ipſum principem. ſ. Cæſarẽ ſcire quid ſit futurum. Vbi eſt non modo, non me: legi poſſet non modo me, vt illa negatio, ne, vtriq; particulæ ſeruiret. Nos ſeruimus illi. ſ. Cæſari, ipſe ſup. ſeruit. i. inſeruit temporibus. i. rebus ſe pro tempore habentibus. Ita nec ille ſup. ſcire poteſt quid tẽpora ſint poſtulatura, nec nos poſſumus ſcire quid ille cogitet. Ego non ſcripſi hæc antea, non quod, melius quam quo ſolerẽ eſſe ceſſator. i. pigritans præſertim in literis. ſ. ſcribendis, ſed cũ nihil haberem explorati. i. certi, nec volui afferre tibi ſolicitudinem ex dubitatione mea, nec ſpem ex affirmatione ſ. de re dubia. Ego tamen adſcribam. i. ſcribendo addam illud, quod eſt veriſsimum, me nihil audiſſe adhuc his tẽporibus de periculo iſto. ſ. quod times de agris nobis eripiẽdis, tu tñ debebis optare optima pro ſapientia tua. i. ſecundum quod exigit ſapientia tua, & debebis cogitare difficillima. ſ. explicatu poſſe euenire, & debebis ferre quæcunq; erunt ſiue difficillima, ſiue mediocria.

* al. Idem q. Phi.

TAMEN quando ego vir fortis idemq; philoſophus } Antiqua lectio meo iudicio melior, ingenioſiorq;. { Cum ego vir fortis, idem quod philoſophus } iocatur enim fere ſemp in his epiſtolis: Si non contigerit, inquit vt poſsim agros conſeruare, quod eos militibus diuidere velit Cæſar, licet hoc magnum fortunis meis detrimentum adferat, non tamen poſſum Cæſarem non amare, a quo vitam ſalutemq; impetraui, cũ ego vir fortis tãtopere viuere pulcherrimũ duxerim, quod non debebam poſt tot patriæ calamitates. Erat q; honeſtius philoſopho, quam mihi: quod. n. viro forti turpe eſt, id nullam philoſopho reprehenſionem adfert. Feci igitur, dicit vir fortis (ſibi enim vir fortis videbatur Cice. propter res a ſe fortiter in conſulatu geſtas) q̃d philoſophus agere debebat. Vir enim fortis amiſſa ſua dignitate amplius in vita manere velle non debet. philoſophus autẽ humanas oẽs res, fortunæq; iniurias, & iniuſtos patriæ dominatus adeo contemnit, vt Socrates etiam, cum Athenis. 30. Tyranni eſſent, pedẽ porta non extulerit. VIC

NON modo me } Hic quoq; locus a me ope Medicei codicis iam tum purgatus fuit cum in cunctis antea impreſsis mendoſe { non modo non me } legeretur. Exp...

NON modo me } Codices omnes vetuſti hanc lectionem habent, quam, vt incorruptam, ſecuti ſumus. qui aſſueti ſunt offenſi, ex ingenio particulam, non, interiecerunt. vide quæ diximus in illum locũ epiſtolæ penultimæ libri primi. Nõ modo præmijs, ſed ne periculis quidem. PAV... MA...

AGRIS futurum putẽ } an Cæſaris militibus diuidẽdi ſint. { Vir fortis idemq; philoſophus } Al. vir fortis idẽ, quod phi oſophus. SEB... CO...

NVM tu homo ridiculus es? Non, quod alij habent, puto melius. hoc enim vim affirmantis, illud magis dubitantis habet. BER... RVT...

[redacted]

CVm eſſem. Amiſſa reipub. ſe dicit ad literarum ſtudia conuerſum, Balbo, Hirtio, Dolabellæ ludum aperuiſſe, eo quod illos in arte dicendi exercuit: non tamen poſt conſolatum mercede præcepit. Ordo eſt. Cũ eſſet ocioſus in Tuſc. ſ. agro cum domo, præterea quod miſeram diſcipulos. ſ. meos obuiam. ſ. offcij gratia vt opinor Cæſari, vt ijdem. ſ. diſcipuli mei Balbus, Hirtius, & Dolabella conciliarent. i. amicitia coniungerent me, quam maxime familiari ſuo. ſ. Cæſari, accepi literas tuas pleniſsimas ſuauitatis. Ex quibus intellexi conſilium meũ probari AS...

opus eſt, munio me ad hæc tempora. id cuiuſmodi ſit, neſcio: tantum uideo, nullius adhuc conſilia me huic anteponere: niſi forte mori melius fuit, in lectulo, fateor, ſed non accidit. in acie non fui. cæteri quidem, Pompeius, Lentulus tuus, Scipio Afranius fœde perierunt, at Cato præclare. iam iſtuc quidem, cum uolemus, licebit, demus modo operam, ne tam neceſſe nobis ſit, quàm illi fuit: id quod agimus. ergo hoc primum ſequitur illud. ipſe melior fio, primum ualetudine, quam intermiſſis exercitationibus amiſeram: deinde ipſa illa, ſiqua fuit in me, facultas orationis, niſi me ad has exercitationes retuliſſem, exaruiſſet. Extremum illud eſt, quod tu neſcio an primum putes plureis iam pauones confeci, quàm tu pullos columbinos. tu iſtic te Atteriano iure delectato, ego me hic Hirtiano. ueni igitur, ſi uir es, & diſce iam προλεγόμενα, quæ quæris: etſi ſus Mineruam. ſed quando, ut uideo, æſtimationes tuas uendere non potes, neque ollam denariorum implere: Romam tibi remigrandum eſt. ſatius eſt hic cruditate, quàm iſtic fame. uideo te bona perdidiſſe: ſpero idem iſtuc familiares tuos. actum igitur de te eſt, niſi prouides. potes mulo iſto, quem tibi reliquum dicit eſſe, quando cantherium comediſti, Romam peruehi. ſella tibi erit in ludo tanquam hypodidaſcalo, proxima, eam puluinus ſequetur. Vale.*

probari, ideſt approbari, tibi, ideſt a te, quod vt ideſt quemadmodum Dionyſius tyrannus cū eſſet expulſus Syracuſis, vrbe Siciliæ, vbi tyrannidem exercuerat: dicitur aperuiſſe, ideſt omnibus pateſeciſſe, ludum ſcilicet literarium, hoc eſt ſcholas publicas, ſic ego iudicijs, ideſt fori ſublatis & regno forenſi, ideſt actione cauſarum in qua Cice. nuper regnauerat, amiſſo, cœperim habere quaſi ludum, ideſt locum exercitationis in arte dicēdi. Quid quæris, ideſt quid vis vt amplius dicam? conſilium ſup. hoc delectat quoq;, ideſt etiam me. Ego enim conſequor, ideſt obtineo multa. Primum munio me ad hæc tēpora, vitam tuendo & amicos comparando, quod eſt maxime opus nunc. Id cuiuſmodi &c. Ordo eſt: Neſcio cuiuſmodi. i. quale ſit id ſcilicet ſe munire ad tempora, tantum ideſt duntaxat video, ideſt cognoſco me nullius conſilia anteponere, ideſt præferre adhuc huic ſcilicet conſilio meo, niſi forte melius fuit mori in lectulo, ideſt nō violenta morte, fateor ſcilicet melius fuiſſe ſi accidiſſet, ſed non accidit, & non fui in acie ſcilicet vt violenta morte perirem. Cæteri quidem ſupp. nobiles viri vt Pompeius, Lentulus tuus, Scipio, Afranius, perierunt fœde ideſt ignominioſe. autem ideſt ſed Cato ſupp. dices, q perijt præclare, quia Vticæ ne in poteſtatem Cæſaris veniret, ſibi manum intulit. Alij autem aut fugam meditantes, aut non fortiter bellantes perierunt. Auguſtinus tamen ſanctus in lib. de ciuitate dei, docet Catonem, neque fortiter, neq; prudenter, neq; iuſte egiſſe inferendo ſibi manum. Iam quidem iſtuc, ideſt ſic præclare perire, vt Cato Vticen. perijt, licebit, ideſt concedetur ſupp. nobis cum volemus, modo, ideſt ſolummodo demus operam id efficiamus ne ſit tam neceſſe nobis ſcilicet ſic perire, quā fuit illi ſcilicet Catoni, qui perpetuum tenorem vitæ ſuæ conſeruare non potuiſſet, niſi mortem ſibi conſciuiſſet, id quod ideſt quam rem agimus, ideſt curamus. ergo hoc ſcilicet quod dixi me munire ad hæc tempora eſt ſupp. primum, illud ſcilicet manum inferre in ſumma neceſsitate, ſequitur ideſt eſt ſecundarium. Ipſe, ideſt ego fio melior, primum valetudine quia ſanior fio. quam ſcilicet valetudinem amiſeram exercitationibus ſcilicet in dicendi arte amiſsis, deinde illa ipſa facultas, ideſt facilitas & poteſtas orationis, ſiqua fuit in me, exaruiſſet, ideſt extincta fuiſſet, niſi retuliſſem me ad has exercitationes, ſcilicet dicendi, declamandi, ſcribendi. Illud ſcilicet quod iam dicam, eſt extremum, quod neſcio an tu putes primum, ideſt primo eligendum, ego iam confeci, ideſt abſumpſi, deuoraui iam plureis pauones, quam tu ſupp. confeciſti pullos columbinos. Delectato tu iſtic ſcilicet vbi es tu, iure, ideſt ſucco ſeu brodio, hoc eſt aqua, in qua carnes ſunt decoctæ. Atteriano, ideſt quod Atterius tibi apponit. Ego ſupp. delectabo me hic ſupp. iure Hirtiano, id eſt quod Hirtius familiaris meus, & Cæſaris amicus mihi apponet. Igitur veni ſi es vir, ideſt virilis animi, & diſce prolegomenas, ideſt prædicationes, & declamationes præuias, quas quæris. Etſi, ideſt quanquam hoc ego videor, facere quod ſus, ideſt imperitiſsimum animal, ſupp. facere docendo Mineruam, ideſt deam ſcientiæ, & artificij omnis inuentricem. Sed quando, ideſt quoniam, vt video, ideſt cognoſco, tu non poteſt vendere æſtimationes tuas, ideſt precia rerum tuarum, neq; implere ollam, ideſt fideliam, hoc eſt vas terreum in terra defodiendum denariorum, ideſt numis, remigrandum ſupple eſt tibi Romam. Satius eſt, ſupp. periri hic ideſt Romæ cruditate, ideſt cibo indigeſto propter crapulam, quam iſtic ſcilicet vbi es, fame. Ego video, ideſt intelligo te perdidiſſe bona, & ſpero iſtos familiares tuos idem ſcilicet feciſſe. Igitur actum eſt te de, ideſt tu periſti, niſi prouideas. Omnia iocoſe ſunt dicta, non tamen ſine notatione pati. Tu poteris peruehi Romam iſto mulo, quem dicis relictum fuiſſe tibi, quando, ideſt quoniam, comediſti, ideſt precia in obſonijs abſumpſiſti, cantherium, ideſt equum caſtratum & molliter ingredientem, ideo autem caſtratum ne inter equas petulantior ſit. Sella, ideſt ſedes erit tibi in ludo literario, hoc eſt in ſcholis meis, proxima ſcilicet mihi præceptori, tanquam hypodidaſcalo, ideſt ſubmonitori ſeu ſubmagiſtro. Puluinus, ideſt plumis oppletum ſedis fulcimētum ſequetur eam .ſ. ſellam. hoc eſt habebis ſup ſellam puluinum.

VICTORIVS.

ET diſce iā προλεγομένας quas quæris. } Vereor ne hic locus aliquid mendi cōtineat, quod tamen vbi ſit indicare non poſſum: in tantis anguſtijs temporis, nihil melius mihi facere poſſe videor, quam veterem ſcripturam notam facere: maioris ingenij, ac doctrinæ viri totum hoc diligentius conſiderabunt. In Græcis autem & Latinis verbis varietates aliquæ cernuntur: nam ſunt etiam qui Græca verba commutent, & neutro genere προλεγόμενα ſcribant, qui etiā conſequens Latinum verbum ita conformant, vt Græco reſpondeat. Mediceus codex. { Et diſceam, προλεγομένας quas quæris, & ſi ſus Mineruam, ſed quomodo videro, ſi æſtimationes tuas } & quæ ſequuntur.

* .I. antedicta.

PAVL. MANV.

AESTIMATIONES tuas vendere non potes } Hunc locum qui recte interpretaretur, neminem video fuiſſe. ſignificat autem poſſeſsiones per æſtimationem a debitoribus acceptas, & quemadmodum ſupra, poſuit æſtimationes pro rebus æſtimatis.

SEBAS. CORR.

DISCIPVLOS } Hirtium & Dolabellam. { Obuiā } Cæſari. { Familiari } Cæſari. { Regno } Epiſtola. 25. libro. 7. { In acie non fui } valetudine impeditus. { Pompeius } ab Achilla, & L. Septimio interfectus. { Lentulus } L. Lentulus a Rege Aegyptio comprehenſus, & in cuſtodia necatus. { Scipio } a P. Sitio apud Hypponem circumuentus. { Afranius } a P. Sitio captus. { Cato } qui ſe ipſe Vticæ interfecit. προλεγομένας } prædictas.

BERN. RVTIL.

IN acie non fui } Ideſt prælio Pharſalico. Plutarchus: commiſſo deinde, inquit de Cicerone, in Pharſalia prælio, in quo ipſe valetudine aduerſa impeditus non affuit. M. Cato, qui naualibus copijs apud Dyrrachium præerat, cognita Cæſaris victoria, claſſem & exercitum Ciceroni tradere voluerat. Creſcentinas vero in bello ait non interfuiſſe Ciceronem, mendaciſsime.

EX POSTE. EIVSDEM.

SCIPIO, Afranius fœde perierunt } [redacted] in alijs male, Scipio Africanus. de Afranij cæde, bello, quod in Africa Cæſar geſſit, author Liuiani compendij lib. 114.

[redacted]

ASC. Tamen a malitia &c. Scripſerat Pætus Balbum a ſe tenui menſa acceptum, & contentum fuiſſe. Sed quoniam Cic. iturus erat ad Pætum ipſum dicit eum hoc feciſſe aſtute, vt Cice. qui minor Balbo erat, cogatur minore ſumptu contentus eſſe. Verum quia Balbo laudata eſt cœna, petit ſe non minoris a pæto fieri, quam Balbum fecerit. Omnia autem per iocum ſcripta puto. Ordo eſt. Tamē .i. tameтſi, te ſæpe admonui, vt ſimplicius & benignius mecum agas, tu nō diſcedis a malitia. i. fraude & verſutia tua. Tu ſignificas Bal. fuiſſe contentum apparatu tenuiculo. i. aliquantulum tenui, & hoc dicēdo, videris dicere, hoc cum reges. i. opulētiſsimi viri, & magnifici cœnarum datores, aut reges, hoc eſt Cæſa. familiares, ſint continentes. i. modici ſumptus oportere conſulares, ſup. viros, qualis erat Cice. multo magis, ſupp. continentes eſſe. Tu neſcis me expiſcatum .i. quaſi per ineſcationem, qua piſces capiuntur omnia ſubtiliter extorſiſſe ab illo. ſ. Hirtio. Enim. i. quia, neſcis ſup. veniſſe domum meam recta i. nullam partem exorbitando a porta .ſ. vrbis. Neque admiror, hoc quod non potius: ſup. venerit ad tuam. ſ. domum. Sed illud, ſup. admiror, quod nec ſup. venerit prius ad ſuam, ſupp. domum quam ad meam. Ego autem, ſup. allocut⁹ ſum, aut percunctatus trib⁹ primis verbis. Quid noſter pætus, ſupp. egit te recipiendo. at ille Balb. adiurans ſup. dixit nuſquam libentius. ſ. cœnaturum, aut cœnatū fuiſſe. Si tu aſſecutus es hoc .i. tale teſtimonium Balbi, aut talem, prædicationē Balbi verbis. i. ſermonibus, ego adferā ad te non minus elegantes aures. ſ. quam Balbus. Sin autem .i. ſed ſi, ſup. aſſecutus es, obſonio, ideſt genere cibi, ego peto .i. exigo a te, ne putes Balbos quaſi dicat balbutientes. alludit enim ad vocabulum, cum Balbos minime balbutiret, quam diſertos. q. d. quam me deſerte loquentem. Aliud. ſ. impedimentum, ſup ortum ex alio. i. vnom natum ex alio impedit quotidie me ſed ſi expediero me, ideſt laborauero his impedimentis. ita, ſupple vt poſsim venire in iſta loca ſcilicet vbi tu es, non committam, ideſt non faciam, aut non dabo occaſionem. vt putes, ideſt putare poſsis te factū certiorem a me ſcilicet de aduentu meo ſero, ideſt nimis tarde, ne .ſ. excuſandus ſit, ſi nihil parauerit.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Iocoſa epiſtola, qua accuſat Pætum, qui negauerat Balbum magnifice a ſe exceptum, cum aliud Balbus confeſſus ſit.

M. C. PAPYRIO PAETO. S. D. 19

Tamen à malitia non diſcedis: tenuiculo apparatu ſignificas Balbum fuiſſe contentum, hoc uideris dicere, cum Reges tam ſint continentes, multo magis conſulareis eſſe oportere. neſcis me ab illo omnia expiſcatum: recta enim à porta domum meam ueniſſe, neque hoc admiror, quod non ad tuā potius. ſed illud, quod nec ad ſuam. ego autem tribus primis uerbis, Quid noſter Pætus? at ille adiurans, nuſquam ſe nunquam libentius. hoc ſi uerbis aſſecutus es, aureis ad te afferam non minus eleganteis: ſin autem obſonio peto à te, ne pluris eſſe Balbos quam deſertos putes. me quotidie aliud ex alio impedit, ſed ſi me expediero, ut in iſta loca uenire poßim: non committam, ut te ſero à me certiorem factum putes. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Iocoſa, & hoc epiſtola, dum de ſtudio ſuo culinario Pætum certiorem facit.

M. C. PAPYRIO PAETO S. D. 20

Dupliciter delectatus ſum tuis literis: & quod ipſe riſi: & quod te intellexi iam poſſe ridere. me autem à te, ut ſcurram uelitem, malis oneratum eſſe, non moleſte tuli. illud doleo, in iſta loca uenire me, ut conſtitueram, non potuiſſe: habuiſſes enim non hoſpitem, ſed cōtubernalem: at quem uirum? non eum, quem tu es ſolitus promulſide conficere. integram famem ad ouum affero: itaq; ad aſſum uitulinum opera

SEBA. REGES. } vt Balbus, qui Cæſaris amicus eſt. { Conſulareis } vt ego ſum. { Domum meam veniſſe } Alij legunt, domum meam venit. { Balbos } iocus.

PHILI. MELA. [redacted]

ASC. Dupliciter &c. Locutus fuerat pætus liberius in Ciceronem, & eū quodammodo momorderat, quod ſibi minime moleſtum fuiſſet, nunc ſcribens Cicero viciſsim in eum iocatur. Ordo eſt. Ego ſum delectatus literis tuis dupliciter, & quod ipſe, ideſt ſed, egomet riſi, & quod intellexi te poſſe iam ridere. Autem, ideſt ſed ego tuli non moleſte, me oneratum eſſe a te malis, ideſt maledicis probris, & conuicijs, vt ſcurram velitem. i. velitari ſolitum, hoc eſt leuiter referre, & ita contemptibilem. Leuis enim armaturæ milites velites dicuntur, per metaphoram. ergo dicit ſe velitem æſtimatum, vt qui non niſi leuia conuicia referre valeat. Ego doleo illud, me non potuiſſe venire in iſta loca. ſ. vbi tu es, vt conſtitueram. ſ. venire. Habuiſſes enim non hoſpitem, ideſt amicum hoſpitio ſuſceptum, & cito receſſurum, ſed contubernalem, ideſt cohabitatorem aſsiduum eiuſdem contubernij. At, ideſt ſed quem, ideſt qualem virum ſup. habuiſſes, non eum quem tu ſolitus es conficere, ideſt exaturare promulſide, ideſt liquamine, aut alio cibo dulciario, & vili. Manet autem in metaphora a velite incepta. nā velites vulneribus confici ſolent, vbi autem fames ſedata eſt, videntur manducones confecti, & quaſi enecti. Ego adfero, hoc eſt attuliſſem famem integrā ad ouum, ideſt ad primū ferculum. Nam ab ouo cœnas incipere ſolebant, & finire pomis, vt atteſtatur Hora. 1. ſermo. & ita opera. ſ. edendi, perducitur vſq; ad aſſum vitulinum. credam eſſe nouiſsimū genus obſonij, quod ex carne vitellini, quæ facilis digeſtionis eſt, apponebatur. Hubertinus autem de vitello oui intelligit, ſed modica eſſet opera, quæ ab ouo ad vitellū perduceretur. Illa mea. ſ. ſobrietatis præconia, quæ ſolebas laudare. ſ. dicendo de me, hominem facilem, o hoſpitem non grauem .i. non moleſtum abierunt. i. receſſerunt, nunc. ſ. a me. Nam nos abiecimus omnem curā noſtram de repub. & omnem cogitationem de ſententia dicenda in ſenatu, & omnē commentationem. i. inuentionem dicendarum. ſ. cauſarum. Sententiam dicit iudex, cauſam reus, aut eius defenſor. Nos cōiecimus .i. intruſimus nos in caſtra Epicuri aduerſarij noſtri: hoc eſt militamus nūc ſub Epicuro, ſummum bonum in voluptate ponente, cuius ſententiæ maxime refragantur noſtri, hoc eſt Stoici, in virtute & honeſtate ſummum bonum locantes. Nec tamen ſup. coniecimus nos ad hanc inſolentiam. ſ. ad hunc immodicum ſumptum, quem noper cœpi facere, ſed ad illam. i. nobilem lautitiam tuam: dico veterem nō recentem cum habebas prædia in ſumptus. i. quæ ſatis eſſent ſumptibus faciendis. Etſi. i quanquam, nunquam habuiſti plura prædia. ſ. quam nunc habes. innuit ergo quod animus non copia rerum diuitem faciat: nam quæ olim in ſumptus ſuſſiciebant pæto prædia, nunc non ſufficiunt. Proinde, ideſt ideoq; parate: res ideſt negocium eſt tibi cum homine edaci, ideſt aſsidue, & multum edente, & qui intelligat iam aliquid. ſ. de lautitijs cœnarum, licet tarde inceperit diſcere. Autem, ideſt ſed, tu ſcis, quam, ideſt quantum, inſolentes. i. importuni, & proterui ſunt homines ὀψιμαθεῖς. i. qui iam grandes natu diſcunt. Aliter legitur ab Hubertino, a quo in multis diſcendo ſciens, & forte non inſcienter. Sportellæ. i. minimæ portiones pecuniariæ, quæ ſalutatoribus dabantur a diuitibus, ſunt dediſcendæ. i. abolendæ tibi, & artolagani tui. i cibi ex pane, & placentis, ſupp. ſunt dediſcendi tibi. Nos habemus iam tantum. ſ. vectigalijs aut pēſionis, ex areis. i. tritura quæ fit in areis, vt audeamus ſæpius vocare. ſ. ad cœnā Verrium tuum, & Camillum, qua. i. o qua. i. quaſi munditia, homines, qua elegātia i. eleganti mundicia, Sed vide. i. animaduerte, audaciam. ſ. meam. Ego dedi etiam Hirtio. q. d. delicatiſsimo homini cœnā ſine pauone. Tamen cocus meus nihil potuit

imitari

imitari in ea cœna præter ius feruens. Igitur, quia nos Epicuro adduximus, hæc.i.huiuſmodi eſt nunc vita noſtra, Nos ſalutamus mane domi.ſ.noſtræ, &.i.ſimul bonos viros multos, ſed triſtes, & ſup.ſalutamus hos victores lætos, qui obſeruant, quidem me.i.venerantes cauent me offendere ac lædere, peroffitioſe.i.valde officioſe, & peramanter.i.valde amanter. Vbi ideſt poſtquam ſalutatio.i.officium ſalutandi, de quo Mart. Prima ſalutantes atq; altera ſuſcepit hora. Exercet raucos tertia cauſidicos. defluxit.i.tranſijt, inuoluo.i.occupo me literis, aut ſcribo ſup.aliquid. Veniūt etiam qui audiūt me.ſ.docentem, quaſi hominem doctum, quia paulo.i.modico doctior ſum quam ipſi. Inde.i.deinde omne tempus datur.i.impenditur, corpori.ſ.curando & fouendo. Ego eluxi.i.vſq; ad finem luxi, iam patriam.i.interitum reip. &.i.ſimul grauius, & diutius, quam vlla mater ſup.luxit, filium.ſ.ſuum vnicum. Sed cura.i.diligentē operanda, ſi amas me, vt valeas.i.ſaluus ſis, ne ego comedā bona tua te iacente.i.decumbēte propter ægritudinem. Enim .i.conſtitui ne quidem.i.non etiam ægroto parcere tibi, ideſt bonis tuis.

VIC. C V M mecū ſumptus habebas } Nos veterem ſcripturam & ſi parum planā, & fortaſſe mendoſam repoſuimus: quod enim aliud faceremus in ſatis tenebris, non habuimus. Quod ſi illam non ſatis integrā eſſe eruditiores iudicabunt, nos tamen confidimus, vt minus inquinatam, viciniorem eſſe vere lectioni. Hanc rem in arbitrio optimorum ingeniorum relinquimus. Eſt ſane & alijs locis (ni fal.mur) in antiquis codicibus negligenter ſcripta hæc epiſt. { Caſſatra } enim pro caſtria illi habent. quod corruptum arbitror: & intra { Artolagini } pro { Artolagani } quæ vox ēt apud Athenæum eſt lib. 3. vbi etiā eius coniecturam docet his verbis: ὡς δὲ τὸ καλούμενον ἀρτολάγανον ἐμβάλλεται οἰνάριον ὀλίγον καὶ πέπερι γάλακτι καὶ ἔλαιον ὀλίγον ἢ στέαρ. Præterea locus ille. { Nec tamen ad hanc inſolentiam } parum mihi certus videtur, quem tn̄ quia ſic inuenimus in cunctis melioribus, non mutauimus; et ſi ſciamus nonnullos coniectura ductos legere. { Indolentiam } quod parum nobis probatum eſt, quamuis meliorem vocem reponere neſciamus. atq; omnia hæc in medium propoſuiſſe non vtile exiſtimamus: & vt omnes videant quantis in tenebris verſemur circa bonorum authorum integritatem, & vt poſsit vnuſquiſq; in tam dubia & incerta re iudicium ſuum ſequi. { Ex arcis tm̄ habemus } Vetuſtiores codices. { Artis } loco { Arcis } habēt ſed tn̄ { Ex } propoſitionem retinent. Alij alijs modis locum reſtituerunt, vt quidam ēt auſi ſunt. { Ex arte coci } legere, cōtra veterum exemplariorum authoritatem. Ego inſtitutum meū ab antiqua ſcriptura modice declinādi tenens. { Et artis } legi: alibi enim in antiquis codicibus, nec ſemel. { Ex } pro { Et } ſcriptum obſeruaui: ſententia aūt, & verborum ſtructura egregie reſpondent. nam paulo ante dixit ſe iam aliquid intelligere, & quamuis ſero, tn̄ aliquid didiciſſe: nunc aūt explicat quantum in ea arte progreſſus ſit. Quod ſiquis veterem ſcripturam tueri velit, videat an { Ex artis } dictum eſſe poſsit, quemadmodum in epiſtolis ad Attic. ex Apollodori, vt intelligatur, ratione aut præceptis, ſitq; hæc vna earum locutionum, quæ conciſæ ſunt, & ad imitationem Græci ſermonis prolatæ, vt ad Opis, per Locuſtæ & Varronis ducere: magna eſt in Scapulæ celebritas: de quibus lōgius accuratiuſq; alibi loquar. { Bona tua comedā } Antiquiores codices priſcam, & obſoletam hac ætate vocem retinēt. { Comedim } enim & Mediceus, & Petrarchæ liber pro comedam habent. Quam lectionem agnoſcit & Nonius Marcel

*perducitur. illa mea, quæ ſolebas antea laudare, o hominem facilem, ô hoſpitem non grauem, abierunt: nam omnem noſtram de Rep. curam, cogitationem de dicenda in ſenatu ſententia, cō mentationem cauſarum abiecimus: in Epicuri nos aduerſarij noſtri caſtra coniecimus: nec tamen ad hanc *inſolentiam, ſed ad illam tuam lautitiam, ueterem dico. cum in ſumptum habebas: etſi nunquam plura *prædia habuiſti proinde te para: tum homine edaci tibi res eſt, & qui iam aliquid intelligat. *ὀψιμαθεῖς autem homines ſcis quam inſolentes ſint. dediſcendæ tibi ſunt ſportellæ, & artolagani tui. *nos iam ex arcis tantum habemus, ut Verrium tuum, & Camillum, (qua munditia homines! qua elegantia!) uocare ſæpius audiamus. ſed uide audaciā: etiam Hirtio cœnam dedi, ſine pauone tamen. in ea cœna cocus meus præter ius feruens nihil potuit imitari. hæc igitur eſt nūc uita noſtra. mane ſalutamus domi & bonos uiros multos, ſed triſteis, & hoc læto uictores: qui me quidem perofficioſe, & peramanter obſeruant. ubi ſalutatio defluxit, literis me inuoluo, aut ſcribo, aut lego. ueniunt etiam, qui me audiant quaſi doctum hominem, quia paulo ſum quàm ipſi, doctior. inde corpori omne tempus datur. patriam eluxi iam & grauius, & diutius, quàm illa mater unicum filium. ſed cura, ſi me amas, ut ualeas: ne ego te iacente bona tua *comedam: ſtatui enim tibi ne ægroto quidem parcere.*

Vale.

lus de proprietate ſermonis. poſtquam enim Plautū in Bacchidibus vſum eſſe hac voce docuit, addit, Cicero ad Varronē epiſtola. Petiſſet, Cura ſi me amas, &c. Vbi animaduertēdum eſt locum eſſe corruptum, legiq; debere pro { Petiſſe } Pæti, ſet cura &c. facili & frequenti errore eandem literam inutiliter repetendi, & duas dictiones coagmentandi, & coniungendi. Et hoc maxime loco cōfirmatur, quō has epiſtolas, quæ familiares falſo, & inepte noſtris temporibus appellatæ ſint, vocare, & citare debeamus: concordāt enim cum vetere ipſarum inſcriptione verba Marcelli: totus enim liber ad Varronē inſcribitur & cæteros. Cum igit dixit, Cicero ad Var. librū hūc deſignauit. in quo etiam ſunt Epiſtolæ ad Pætum. cum autē epiſtola pæti.i.ad pætū miſſa, certius declarauit vbi hæc ſint verba nam quin ita locus ille legi debeat, neminē arbitror dubitaturum nūc re aperta & indicata. Quid enim vox illa { Petiſſet } eo loco faciat? nā periocha illa Ciceronis a voce hac { Sed } nō a { Cura } incipit. quam, ſi attente locū leges, videbis Marcellum nullo modo omittere debuiſſe. Peccatum aūt in deſcribendo codice Nonij, etſi plurimis ille mendis ſcatet, quia legitimum titulū harum epiſtolarū ignorabant, pariterq; ratione hāc non tenebant, quia vtebantur antiqui in citandis locis harum epiſtolarum, quibus diligēter obſeruatis nō amplius de harū epiſtolarū inſcriptione dubitandū eſt. Et locus Nonij antea corruptus, & multa offula caligine obſcuratus omni mō purgatus luci claritatiq; ſuæ reſtitutus eſt.

✿ al. in dolentiam.
✿ al. præſia.
• .i. Sero diſcentes.
✿ al. nos iā ex artis.
* al. comedim.

EXPO. EIVS. C V M in ſumptus habebas } Qui mēdoſiſsimus antea erat, hunc locum reſtituimus, quod ita in noſtris priſcis exēplaribus ſcriptum offendimus, quem tn̄ leuiter ſuſpectum immerito habuimus. Non ægre ferimus, ſi aliquos huius laudis ſocios habemus qui ſaltem nos amare deberent, quod induſtriæ ipſorū locum inuenimus. Mediceus codex (illum aūt ante oculos habemus, quo fidelius hoc opus nauemus) vt nūc animaduertimus { In ſumptum } vnitatis numero habet, { ὀψιμαθεῖς autem homines } Expreſsit, vt opinor, Græcam vocem Horatius Saty. 10. prioris ſermonum libri, cum inquit, O ſeri ſtudiorum. Multa autem græca verba Horatius elegantiſsime expreſsit. cū enim plures ſententias ab eius nationis philoſophis, ac poetis acciperet, conſuetudinem quoq; ſermonis ſtudioſe imitatus eſt. { Nos tam, & artis tm̄ habemus } Mediceus codex nos iam, ex artis. Quare ſuſpicati olim ſumus legi poſſe { Et artis } quā caſtigationem, aut ſequemur, aut abiiciemus, prout illam ab eruditis aut laudari, aut damnari acceperimus. { Hunc autem ſenſum eliciebamus: } dixerat enim antea ſe rationem vitæ mutaſſe, & cui valde prius aduerſatus erat. { Epicuro in diſciplinā ſe tradidiſſe } tantum in hoc ſtudio profecimus: nō enim vſum tm̄, & exercitationem habemus, ſed iam tm̄ artis, vt & quæ ſequuntur. nec tamen huic valde confidimus. Non latet autē nos genus quoddam poſſeſsionum Areas eſſe, ex quo certi quæſtus capiebantur, & quibus minime noceri poſſet, vt Cice. quod in admirabilibus illis diſputationibus oſtendit. Quod ſiquis cōmunem lectionem amabit { ex arcis habemus } opinor interpretabitur, ex arcis tantos fructus capimus, vt nos impenſa non deterreat, ſed poſsimus cœnas ſumptuoſas facere.

PAVL. MANV. N E C tamen ad hanc inſolentiam } Cur alij mēdum eſſe in voce, inſolentiam, exiſtimarint, non video. inſolentiā enim pro nimijs ſumptibus, qui.ſ.fiebāt in cœnas, accepit: a quibus ſe alienum eſſe dicit: lautitiam tantum quærere. quod etiā ſupra, epiſtola huius libri. 16. his verbis oſtēdit. Nec tn̄ eas cœnas quæro, vt magnæ reliquiæ fiant. quod erit, magnificum ſit, & lautum.

inſolentiam eodē ſenſu poſuit Philipp. 9. 223. magnifice enim, inquit, Ser. Sulpitius maiorum continentiam diligebat, huius ſeculi inſolentiā vituperabat, & in oratione pro Sex. Roſcio. 22. Qui in ſua re fuiſſet egentiſsimus, erat, vt fit, inſolens in aliena. { Cum in ſumptum habebas } Vetuſtiorum codicum hæc eſt lectio, quam Florentini etiam receperunt, licet eam (vt ipſi dixerunt) mendoſam ſuſpicati. mihi ea vel maxime probatur vt deſiderari nihil credam. dixit autem, cum in ſumptū habebas, pro eo quod dicimus, cum ad ſumptum copiæ ſuppetebant, cum pro ſumptu facultates erāt, cum erat tibi qd' eſſet in ſumptū ſatis: ſic enim hoc loco in ſumptū, ideſt pro ſumptum, dixit, quemadmodum etiam ad Atticum epiſtola. 5. libri. 8. Tyronem Curio commēdes, vt ei, ſiquid opus erit, in ſumptum eroget. epiſtola etiam quæ ſequitur, eodem libro. ſed enim, inquit, video in ſumptum ab aliis mutuatum. & ad eundem lib. 15. velim cures, vt permutetur Athenas, quod ſit in annuum ſumptū. imitamur igitur lautitiam tuam, inquit illam veterem, cum habebas in ſumptū. etſi nunc quidem plura prædia tibi ſunt, quæ, ſcilicet a debitoribus pro pecunia, quam credideras, inuitus accepiſti, æſtimata ex edicto Cæſaris quanti quæque ante ciuile bellum fuiſſent: hæc enim quaſi per iocum dicta ſunt, vt irrideatur Pætus, qui non habeat in ſumptū, vt antea, cum ei poſſeſsiones multo, quam antea, plures ſint. { Ex areis } Sunt, qui legant, & artis quorū ſententia nō admodum mihi probatur: particula enim, &, inanis, atque ocioſa videtur eſſe.

•.i. dictū.

SEBAS. CORR.

ASSVM Vitulinum } aſſam vitulinam carnem, quæ hodie quoque inter vltima fercula in cœnis apponit. { Perducitur } Al. producit. { Ad illam tuā } qui Epicureus es. { Cum mecum ſumptus habebas } Al. cum in ſumptum habebas. { ἀπόφθεγμα } ſero diſcentes. lege Gell. lib. 15. cap. 30. { Dedicendæ } Al. deducendæ. { Ex areis } Al. ex artis, ex arcis, & artis. Nos, ex te artis alibi legimus. { Comedam } Al. comedim, ex Nonio.

vt præmeditari oporteat. atque ita ſobrie viuere. { Etſi nunquam plura prælia habuiſti } Quid ſi prædia. i. nunquam fuiſti ditior, quippe qui nihil iam cures. tametſi prælia quoque ſeruari poteſt. [redacted]

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Eſt hæc epiſtola propemodum contentioſa. Confutat enim quod Papyrius fulmina tonitruaque in epiſtolis Ciceronis eſſe dixerit, quæ ipſe aſſequi nequiret. Confutat etiam falſum Papyrij de familia ſua mendacium, quod putaret neminem niſi plebeium hoc nomine Romæ floruiſſe.

M. C. PAPYRIO PAETO. S. D. 21

Ain, tandem? inſanire tibi uideris, quod imitere uerborum meorum, ut ſcribis, fulmina? tum inſanires, ſi conſequi nō poſſes: cum uero etiam uincas, me prius irrideas, quàm te, oportet. quare nihil tibi opus eſt illud à Trabea, ſed potius •*ἀπόφθεγμα meum. ueruntamen quid tibi ego uideor in epiſtolis? nonne plebeio ſermone agere tecum? nec enim ſemper eodem modo. quid enim ſimile habet epiſtola aut iudicio, aut concioni? quin ipſa iudicia non ſolemus omnia tractare uno modo. priuatas cauſas, & eas tenues, agimus ſubtilius. capitis, aut famæ ſcilicet ornatius. epiſtolas uero quotidianis uerbis texere ſolemus. Sed tamen mi Pæte qui tibi uenit in mentem negare Papyrium quenquam unquam niſi plebeium fuiſſe? fuerunt enim patritij minorum gentium: quorum princeps L. Papyrius Mugilanus: qui Conſul cum L. Sempronio Atratino fuit, cum antea Cenſor cum eodem fuiſſet. annis poſt R. C. 312. ſed tum Papyſii dicebamini. Poſt hunc XIII. fuerunt ſella curuli ante L. Papyrium Craſſum, qui primus Papyſius eſt uocari deſitus. Is Dictator cum L. Papyrio Curſore magiſtro equitum factus eſt annis poſt, R. C. 415. & quadriennio poſt Conſul cū C. Duillio. hunc ſecutus eſt Curſor, homo ualde honoratus: deinde L. Maſſo ædilitius: inde multi Maſſones: quorum quidem tu omnium patritiorum imagines habeas uolo. deinde Carbones, & Turdi inſequuntur, hi plebeij fuerunt, quos contemnas, cenſeo: nam præter hunc Cn. Carbonem quem Damaſippus occidit, ciuis è Repub. Carbonum nemo fuit. cognouimus Cn. Carbonem, & eius fratrem ſcurram: quid his improbius? de hoc amico meo Rubriæ filio nihil dico. tres illi fratres fuere, P. C. M. Carbones. Publius Flacco accuſante condemnatus fugit. Marcus ex Sicilia. Caius accuſante L. Craſſo, Cantharidas ſumpſiſſe dicitur. is Trib. pleb. ſeditioſus, & P. Africano uim attuliſſe exiſtimatus eſt, hoc uero, qui Lilybæi à Pompeio noſtro interfectus eſt. improbior nemo, meo iudicio, fuit. iam pater eius accuſatus à M. Antonio, ſutorio atramento abſolutus putatur. quare ad patritios cenſeo reuertare, plebeij quàm fuerint importuni uides.*

Vale.

IO. RIVI. ATTEND.

LIBRO. 9. epiſtola ad Papyrium Pætum, cuius initiū, Dupliciter delectatus ſum tuis literis, &c. ſic in fine hodie. { Sed cura, ſi me amas, vt valeas, ne ego te iacēte, bona tua comedam. Statui enim tibi ne ægroto quidē parcere } Non, Marcellus adnotauit, Comedim, hic eſſe legendum, pro comedam quomodo Plautus quoque in Bacchi. Quod dem ſcortis, quodque in luſtris comedim, congreget pater. Neque vero mihi diſplicet illud comedim, verbum antiquum, nam verſiculus eſt hunc locum, Ne ego te iacente bona tua comedim ſicuti alios pleroſque ex vetere aliquo eſſe poeta ſumptū. Quod quidam, credo, parum aduertentes, cū inſolentia verbi offenderētur, locum deprauarunt.

ASC. Ain, tandem. Scripſerat Pætus ſe imitando vehementiā dicendi Cic. viſum ſibi inſanire. ad quod reſpondet Cice. ſimulque redarguit, quod dixerat Papyrios omnes plebeios fuiſſe. Ordo eſt. Ain, ideſt ais ne tandem, vt tu videris tibi inſanire, quod mirere, vt ſcribis, fulmina. i. vehementem impetum verborum meorum. tum inſanires. tū. i. tunc, ſi non poſſes, & ſup. velles cōſequi. i. obtinere vim meam dicendi. vero pro ſed, cum. ſ. ita ſit quod vincas. i. ſuperes me, oporteт ſup. vt irrideas prius me, quā te. Quare cum ſis in dicendo acrior, quā ego, nihil opus eſt tibi illud a Trabea i ſumptū ab oratione habita in Trabea. i. in veſte regali, & augurali, & ita tranquillū & ſedatū, ſed potius apophthegma, ideſt acre dictū meū, & ſententioſum. Veruntamen quid videor tibi agere in epiſtolis: nonne videor agere tecum ſermone plebeio. i. vulgari? Nec enim ſup. decet loqui ſemper eodē modo. Enim .i. quia, quid ſimile habet epiſtola. aut iudicio aut concioni? quaſi dicat nihil, & ita licet ſimus in iudicio aut concione acuti & vehementes, non continuo tales erimus in epiſtolis. Quin, ideſt quia etiam nos non ſolemus tractare ipſa iudicia vno modo etiam omnia, quia nos agimus cauſas priuatas & omnes tenues. i. modici momenti ſubtilius. i. deductius, & magis tenuiter. ſ. i. ſcire licet cur id faciamus, quia agimus cauſas capitis aut famæ. i. vbi aut vita, aut fama in periculo eſt, ornatius: vero. i. ſed nos ſolemus texere. i. componere epiſtolas verbis quotidianis. Sed tū o mi pæte quid i. ad quid, aut legamus qui. i. quō, venit tibi in mentem negare quenquam Papyrium fuiſſe vnquam niſi plebeium. i. humilē & ignobilē? fuerunt enim ſæpe papyrij, patritij. i. de genere patrū cōſcriptorū

BER. RVTI. INTEGRAM famem ad ouum affero, ita vſque ad aſſum vitellinum opera perducitur } Vereor, ne in verbo iocetur Cice. ſitque hic ex poeta aliquopiam locus. qui cum de ouo eſſet loquutus, vitellinū ſubdidit quaſi de ouo vitello intelligere ſe fingeret, cum tamen vitulum diceret. aſsi alioqui verbum adiunctum innuit. Nos nihil, quod in mentem venerit, ſubticebimus, vt aliquid diuinationibus iſtis tentemus prodeſſe. nam interpres quidem iam cautior. { O hominem facilem o hoſpitē non grauem } non vt, Clericus, lætum & facetum depoſita ſeueritate, ſed parum moleſtum, & leuioris impenſæ. { Commentatione cauſarum abiecimus } Non mentionem & ſermonē, vt delirat Clericus: ſed meditationem, neque enim nunc ago cauſas, inquit,

ſeu ſenatorum gentium minorum i. poſteriorum non ab illis centum, quos Romulus patres legerat orti, quorum Lucius Papyrius Mugilanus ſup. fuit princeps. i. principium capiens & primus, qui fuit conſul cum Lucio Semprunio Atracino, cũ fuiſſet antea cenſor cum eodem. ſ. ſempronio, annis trecentis duodecim, ſed vos qui eſtis de genere papyriorum dicebamini tum. i. tunc papyſij. Sic Valeſij dicebantur. qui poſtea Valerij, & Fuſij qui fuerũt. Tredecim. ſ. magiſtratus de genere papyriorum fuerunt ſella curuli. i. qui ædiles facti eo quod nobiles ſella curuli gaudebant, poſt hunc. ſ. ſempronium ante Lucium papyrium Craſſum, qui primus eſt deſitus. i. deſiuit vocari papyſius, quia ſumpſit cognomentum Craſſi. Is papyrius factus eſt dictator cũ Lucio papyrio Curſore magiſtro equitum annis quadringentis, ſeu trecentis quindecim poſt Romam conditam, & factus eſt conſul cum C. Duello quadriennio. i. ſpacio quatuor annorũ poſt. Curſor. ſ. alter de genere papyriorũ, homo valde honoratus ſecutus eſt. ſ. in magiſtratu, hunc. ſ. L. papyrium. Deinde ſup. ſecutus eſt L. Maſſo ædilitius. i. ædilitiæ dignitatis: inde ſupp. ſecuti ſunt multi Maſſones, quorum quidem omnium ego volo ſup. vt tu habeas imagines. i. cereas in ſtemmate tuo, quia omnes ſunt de progenie tua. Deinde inſequuntur. ſ. in locũ papyriorum, Carbones & turdi. i. ſic cognominati, hi. ſ. Carbones & Turdi, fuerunt plebeij quos cenſeo ſup. vt contemnas ideſt vilipendas. Nã nemo Carbonum fuit ciuis e Repub. per publicum magiſtrum quem geſſerit, præter hunc Cn. Carbonem quem Damaſippus occidit. Nos cognouimus, Cn. Carbonem & eius fratrem ſcurram, ideſt infami vita & ſermone victum quæritantem. Quid ſup. fuit improbius ijs: q. d. nihil. Ego nihil dico de hoc. ſ. Carbone amico meo, filio Rubriæ. Tres fratres fuerunt illi: Publius, Caius, Marcus Carbones. Publius condemnatus Flacco accuſatore. i. accuſante, fugit. ſ. ab vrbe. Marcus ſupp. fugit ex Sicilia. Caius Lucio Craſſo accuſante. i. cum ab illo accuſaretur, dicitur ſumpſiſſe cantharidas, ideſt vermiculos venenatos in ficis interdum naſcentes, quorum ſucco homines cito enecantur. Is ſcilicet Caius ſup. erat tribunus plebis ſeditioſus & exiſtimatus eſt attuliſſe vim, ideſt necem Africano, qui domi ſuæ inuentus eſt extinctus. Vero pro ſed, nemo fuit meo iudicio, ideſt quantum ego iudico, improbior hoc. ſ. M. Carbone, qui interfectus eſt Lilybæi cum fugam pararet, a Pompeio noſtro. ſ. amico. Iam. i. deinde pater eius accuſatus a M. Antonio putatur abſolutus atramento ſutorio. i. cum nota infamiæ ſicut improbi ſutorio atramento. i quo ſutores pelles denigrant ſuggillari ſolẽt. quare ego cenſeo ſup. vt reuertare ad patres. i. ad primos illos papyrios, qui patritij ac viri boni fuerunt, hoc eſt te de illorum genere & moribus aſſeras, quia tu vides quam, ideſt quantum importuni fuerint plebeij ſcilicet papyrij, ideſt qui eſt plebe in familiam papyriorum aſciti ſunt.

VIC. SED prius meum ἀπόφθεγμα } Nos vt in vetere illo Mediceo inuenimus ἀπότευγμα ſcripſimus. Mirum autem eſt quã compoſite, & recte in eo exemplari Græcæ dictiones perſcriptæ ſint, vt raro admodum in illis aliquid deſideretur. eſt autem hæc vox & alibi Cicerone vſurpata in epiſtolis ad Atti. lib. 13. Vbi enim ἀπότευγμα magnum nullum fieri poſsit. ἀπότευγμα vel non magnum moleſtum futurum ſis. Quid opus eſt παρακινδυνεύειν: cum enim Latinam vocem non habet quæ poſsit rem quã vult exacte exprimere, Græca vtiſ ad familiares ſcribẽs. Quod enim ſupra dixerat, ſi conſequi non poſſes, nũc breuius vna voce exponit. Tunc autem ἀπότευγμα facit aliquis, cum rem quã adgreſſus eſt, non conſequitur & nanciſcitur. Quod igitur conatus erat Pætus, ſtylum Ciceronis imitari, nec ei ex animi ſententia ſucceſſerat, dixerat fortaſſe prius ipſe ſe ἀπότευγμα feciſſe, quod autem eſſe ἀπότευγμα, a Trabea vix nũc ſciri poteſt tam minuta res poſt tot ſecula.

SED potius ἀπότευγμα meum } Mediceus liber ΝΑΠΟ ΤΕΥΓΜΑ. quare iam tunc ἀπότευγμα cenſuimus eſſe legendum: ita autem veterem hanc lectionem confirmauimus, vt miremur aliquos deteriorem meritoque eiectam ſequi maluiſſe. EX PO. EIVSD.

GIBERTI LONGOLII LEMMA:

Faceta diſputatio, nec vt apparet affectata. Eſt autem tota pro ſententia Stoicorum, qui nullum verbum inhoneſtum putabant, cuius ſignificatio erat honeſta. Laudat tamen poſtea Academicos vtpote verecundiæ amatores.

M. C. PAPYRIO PAETO. S. D. 22

AMo verecundiam, uel potius libertatem loquendi. atque hoc Zenoni placuit, homini mehercule acuto: etſi Academiæ noſtræ cum eo magna rixa eſt. ſed, ut dico, placet Stoicis ſuo quanque rem nomine appellare: ſic enim diſſerunt, nihil eſſe obſcœnum, nihil turpe dictu: nam ſi quod ſit in obſcœnitate flagitium, id aut in re eſſe, aut in uerbo, nihil eſſe tertium. in re non eſt. itaque non modo in comœdijs res ipſa narratur, ut ille in Demiurgo modo (forte noſti canticum: meminiſti Roſcium) Ita me deſtituit nudum: totus eſt ſermo uerbis tectus, impudentior, ſed etiam in tragœdijs: quid eſt enim illud? Quæ mulier una? quid inquam eſt? Vſurpata duplex cubile? quid illud?

SEBA. COR. TRABEA } poeta comico, de quo in Quæſtura dictũ eſt. { ἀπόφθεγμα } dictũ Al. ἀπότευγμα, quaſi repulſa quædam i vetere libro ſic erat ſcriptum: Quare nihil tibi opus ẽ illud a Trabea, ſed potius non potiri meum. vt ſint Trabeæ verba. { Minorum gentiũ. } Tarquinius Priſcus centum in patres legit, qui deinde minorum gentium ſunt appellati. { Atracino } Al. Atratino. { Ante Cenſor } Liuius li. 4. prius Coſ. quam Ceſſ. factꝰ. { Papyſij } vt Valeſij, vt Fuſij Quintil. lib. 1. cap. 6. { is dictator } a T. Manlio Torquato dictus. { C. Duilli. } Caio Cæſone Duilio Helua. { Curſor } L. Papyrius Curſor, qui annis poſt R. 540. dictator fuit. { Præter hunc. C. Carbonem } qui Aruina dictus eſt. { Damaſippus } L. Damaſippus, tunc Prætor. { Occidit } In curia Hoſtilia. { E. R. P. } ex optimatium partibus. { P. C. M. &c. } Al. C. Cn. M. Carbone. M. P. Flacco accuſante cõdemnatus fur magnus ex Sicilia. { L. Craſſo. } Oratore. { Hoc vero } Cn. Carbone ter Coſ. { Atramento } corruptis iudicum tabellis. Al. tormento. { Patritios } Al. partes.

PRIVATAS cauſas, & eas tenues agimus ſubſellius } Priuata iudicia hoc a publicis differebant, quod in priuatis quilibet accuſator admittebatur, vt quorum iniuria ad omnes pertineret: priuata, quæ priuatim ab illo vno, cuius intererat, ageretur. Id ex iuriconſultis etiam nunc diſcas, apud quos titulum legimus de publicis iudicijs. Interpres vero decipitur. Cicero alioqui nobis ſubſcribit, cum addit, capitis aut famæ ſcilicet ornatius. BERN. RVT.

[redacted]

ASC. AMo verecundiam &c. Sicut de rebus ita de verbis erat inter philoſophos controuerſia. Academici enim & Peripatetici exiſtimauerunt multas eſſe res non inhoneſtas cum ſint naturales & neceſſariæ, quæ tamen non ſint proprijs vocabulis appellandæ. Contra ſentiebant Stoici, quia ſi turpia, vt ſunt adulterium, inceſtus, homicidium, parricidium, furtum, ſacrilegium & ſimilia, inhoneſte ſuis vocabulis exprimuntur: quæ turpia non ſunt, inhoneſte explicari non poſſunt ſi ſuis explicentur. De quibus ſententijs cum Pætus quæſiuiſſet, vtra placeret, Cice. excuſatis nonnihil Stoicis dicit ſe in Academicorum potius iturum ſententiam, qui verecundiores quam Cynici ſunt. Ordo eſt. Ego amo verecundiam loquendi, quam Academici commendant, vel potius libertatem quam Stoici. Alij legunt, vel potius libertate. i. quam libertatem quia Cice. alibi ſignificat verecundiam ſibi potius placere quam libertatem loquendi. Atqui, obiectio eſt. ſed quõ hæc. ſ. rem quoque appellare ſuo i. proprio nomine placuit Zenoni. ſ. principi Stoicæ ſectæ, homini, mehercule, acuto. i. ſubtili, & ſi. i. quanquam magna rixa. i. lis & controuerſia eſt Academiæ noſtræ. i. quã frequentius imitamur. cum eo. ſ. Zenone. ſed, vt dico, placet Stoicis. quia Zenoni placuit. ipſi enim ſtoici diſſerunt. i. argumẽtantur ſic. Nihil eſſe obſcœnum nihil eſſe turpe dictu. i. dum dicitur aut ad dicendum. Nam ſi quod ideſt aliquod flagitium. i. peccatum magnũ

fit in obſcœnitate, ipſi ſup. diſſerunt, id eſſe aut in re aut in verbo, nihil eſſe tertium. ſ. præter rem aut verbum, quod poſsit eſſe obſcœnum. Sopple obſcœnitas non eſt in re. Itaq;.i. & ita, res ipſa narratur non modo.i. non ſolum in comœdijs, vt ille ſupp. inducitur dicere in Trinummo in comœdia illa, a qua Plautus titulum trinummi mutuatꝰ eſt. Virgo.i. puella modo.i. paulo ante, deſtituit.i. fugiens dereliquit me nudũ. Tu forte noſti canticum.i. carmen poetæ in comœdia, & meminiſti Roſciũ.i. cum Roſcius illud recitaret agendo perſonam iuuenis id dicẽtis. Sermo totus eſt tectus verbis, ſed ſup. eſt impudentior re, quia ſignificando ſe nudum a virgine nuda deſtitutũ, Innuit ſe prius rem cum ea habuiſſe, ſed etiam in tragœdijs ſup. narratur res ipſa, eo quod turpis non ſit. Quid enim eſt illud quod dicit in tragœdia. Quæ mulier vna.i. cũ ſit vna, quid inquam eſt Vſurpata.i. vſum cõuertit duplex cubile? q.d. videtur quidem res turpis, & tamen non eſt ſecũdum ſtoicos, quia tam in comedijs quam tragœdijs ſatis exprimitur: nam dicendo, quæ mulier cum ſit vna: intelligitur, aut a duobus ſimul ſtuprum paſſa, aut duobus viris ſuccubuiſſe com duplex vſurpet cubile, quaſi de cubili mariti dormientis ad cubile mœchi ſe tranſtulerit. { Itaq; poterit vnum eſſe exemplum, & duo. ſi vnum, ſenſus eſt: quod mulier cum ſit vna, duplex cubile vſurpet, ideſt duos viros appetat. ſi duo, ſenſus eſt prioris, quod mulier vna duobus ſimul operam turpem nauarit: poſterioris, quod mulier vna duplex cubile frequentarit. Quid illud. ſ. in alia tragœdia? hic auſus eſt intrare cubile Pherei.i. tyranni, & Zelotypi, qui nunquam ad vxorem ingreſſus eſſe fertur, niſi ſtipatus armatis, & excuſſa muliere, & toto cubili, an telum, aut ferrũ aliquod lateret, & tñ ab ea interfectus eſt alij legunt, vt inducatur Phereus dicere in tragœdiam, hoc modo. Quid illud Phærei.i. quid dicit Phæreus in tragœdia. ſ. hic auſus eſt inire cubile? q.d. certum eſt, quod ſignificat coniugem eius violatã. Quid eſt ſup. illud in tragœdia? Violat per vim me quondam virginem. Iuppiter bone violat. Atqui.i. ſed, quo modo idẽ ſignificat. ſ. quod dicitur ſicut verbis tectis, & apertis, ſed nemo tuliſſet.i. paſſus fuiſſet alterum verbum quod proprium eſt, ſorte, honor ſit auribus, futuir, aut quid ſimile. Tu igitur vides cum res ſit eadem, quia verba non ſunt. ſ. turpia nihil videri turpe, ergo ſup. turpitudo aut obſcœnitas non eſt in re, quia re ſatis indicatur, & multo minus eſt in verbis. Si enim id quod ſignificatur verbo.i. res ſignificata non eſt turpis, verbum quod ſignificat ſup. illud non poteſt eſſe turpe. Tu appellas anum.i. podicem aut culum, alio nomine. ſ. circumlocutione, vt poſterior aut clunes &c. cur non appellas ſup. eum potius ſuo.i. proprio nomine. Si turpe eſt ſcilicet quod dicitur, ne quidem, ideſt non ſaltem ſup. dici aut nominari debeat alieno. ſ. nomine. ſi non eſt ſup. turpe, dici aut vocari debet potius ſuo. ſ. nomine. Antiqui. ſ. Romani, vocabãt caudam penem, ex quo eſt penicillus, quo pictores vtuntur propter ſimilitudinem. ſ. cum cauda. At penis eſt, ideſt connumeratur, hodie in obſcœnis. ſ. vocabulis, quia accipitur pro cauda ſalaci: hoc eſt pro mentula. At, ideſt ſed. Piſo ille frugi, ideſt parcus, & ad frugem intentus, quæritur.i. cõqueritur in annalibus ſuis adoleſcentes eſſe deditos peni.i. libidini, & virgæ ſalaci. Id quod tu appellas in epiſtola nomine ſuo, id eſt proprio: vtpote mentulam, ille. ſ. piſo, ſup. appellat tectius, ideſt coopertius, penem, ſed ſup. nomen penis, factum eſt iam multis tam obſcœnum, quam illud verbum ſ. mentula, quo tu vſus es. Quid ſup. dices de illo quod dicitur vulgo, cum nos volumus conuenire te, num.i. nunquid obſcœnum? q.d. minime: quia memini conſularem. ſ. virum diſertum eloqui in ſenatu ita. ſ. conuenire te volumus, & tamen cõuenire vulgo accipitur ſicut a nobis coire

* al. violat Iuppiter bene.

* al. ſed qa multi, factum.

*Pherei hic cubile inire eſt auſus. quid eſt: Virginem me quondam inuitam per vim uiolat. Iuppiter bone, uiolat? atqui idem ſignificat, ſed alterum nemo tuliſſet. uides igitur, cum eadem res ſit, quia uerba non ſint, nihil uideri turpe. ergo in re non eſt multo minus in uerbis: ſi enim quod uerbo ſignificatur, id turpe non eſt, uerbum, quod ſignificat, turpe eſſe non poteſt. anum appellas alieno nomine: cur non ſuo potius? ſi turpe eſt, ne alieno quidem: ſi non eſt, ſuo potius. caudam antiqui penem uocabant, ex quo eſt propter ſimilitudinem peniculus: at hodie penis eſt in obſcœnis, at uero Piſo ille Frugi in annalibus ſuis queritur, adoleſcenteis peni deditos eſſe. quod tu in epiſtola appellas ſuo nomine, ille tectius penẽ, * ſed iam multis factum eſt tam obſcœnam, q̃ id uerbum, quo tu uſus es. quid? quod uulgo dicitur, cum te uolumus conuenire, num obſcœnum eſt? memini in ſenatu diſertum conſularem ita eloqui, hanc culpam maiorẽ, an illã dicam? potuit obſcœnius? non, inquis: non enim ita ſenſit. non ergo in uerbo eſt. docui autem in re non eſſe: nuſquam igitur eſt. liberis dare operam, q̃ honeſte dicitur? etiam patres rogant filios: eius operæ nomen non audent dicere. Socratẽ fidi-*

vnde ſunt qui putant hic legendum coire pro conuenire. Dicam, hãc culpam maiorem an illã, potuit. ſ. dicere obſcœnius? non inquis. Non enim ſenſit ita. Ergo ſup. obſcœnitas eſt in verbo quia idem verbum ſignificat rem honeſtam & inhoneſtam, autem pro ſed, docui ſup. obſcœnitatem non eſſe in re. Igitur nuſquam eſt per locum ab inductione ſufficienti, quia nõ eſt dabile tertium. Etiam patres rogant filios dare, ideſt vt dent operam liberis. & tamen dare operam liberis, eſt generare, & non audent dicere nomen eius operæ. ſ. quam rogant vt filij dent, hoc eſt habendi rem cum muliere. Nobiliſsimus fidicen docuit ſocratem fidibus. ſ. canere. Is. ſ. fidicen, vocitatus eſt Connus, aut, vt alij ſcribunt, Cunnus, quod membri mulieris nomen eſt, ſed Græci u non habent, verum eodem ſere modo profertur, licet per u ſcribatur membrum illud, num.i. nunquid id ſup. eſt obſcœnum? q.d. nequaquã, quia proprium eſt viri nomen. Cũ nos loquimur.i. loquendo proferimus terni.i. illud nomen, nihil dicimus: flagitij, ideſt turpi flagitio digni. at cum ſup. loquimur bini, ideſt dicendo illud verbum, quod Græce ſcribitur [illegible], ideſt futui aut futue, ideſt egi aut age rem veneream, inquies, obſcœnum eſt quidem Græcis, licet non Latinis. Ergo nihil eſt. ſ. obſcœni in verbo quando, & .i. etiam ego ſcio Græce. ſ. loqui. & tamen dico tibi bini, & tu facis id, quaſi ego dixerim græce non Latine. Ruta, & menta vtrunq; dicitur recte.i. honeſte, ego volo.i. demus vt velim mẽtam puſillam.i. per diminutionem appellare ita vt rutulam. ſ. puſillam appello, non licet, quia mentula obſcœnum eſt vocabulum. Volo ſupp. appellare tectoriola.i. parua tectoria, hoc eſt incruſtationes & cooperimenta, bella.i. bona & venuſta, dic ergo etiam pauimenta iſto modo.i. per diminutionem videlicet pauimentula, nõ potes, quia ſic iterum profertur mentula nomen obſcœnum. Tu igitur vides nihil eſſe. ſ. in vitanda tali turpitudine niſi ineptias, quia licet dicendo pauimentula ſignet in fine id quod turpe putatur, tamen non illud ſignificatur. vides igitur turpitudinem nec in verbo eſſe, nec in re, & ita nuſquam eſſe, quod pro ſtoicis concludit. Ergo nos qui dicimus in verbis obſcœnitatem eſſe ponimus obſcœna, ideſt res obſcœnas in verbis honeſtis.i. dicimus per verba honeſta ſignificari. Quid enim, ideſt quomodo non ponamus? diuiſio non.i. non ne eſt verbum.i. vocabulum honeſtum? q.d. etiam. At.i. attamẽ obſcœnum ineſt. ſ. in eo, aut quia capitur per circumlocutionem pro rima & fiſſura muliebri, vt ſentit Huber. aut quia. ſ. dure, vt a Græcis profertur, prolata diuiſio ſonat vt diuitio.i. in diuerſis vitio & corrũpo, quod nimirum obſcœnum eſt, cui. ſ. vocabulo reſpondet.i. ſynonymum eſt, intercapedo.i. diſtantia, ſpacium, aut loci, aut temporis intermedij. nũqoid hæc quoq;. ſ. intercapedo obſcœna, ſup. eſt ſicut diuiſio? q.d. minime, & tamẽ idem ſunt. Autem.i. ſed, ſi nos dicimus ridicule.i. ad excitandum riſum, ille ſtrangulauit patrem, non præfamur.i. fando non præmittimus honorem.i. honor ſit auribꝰ veſtris aut tuis, aut ſaluo honore ita loquar, cũ tñ turpiſsimum ſit quia immaniſsimum peccatum, ſtrangulare patrẽ ſuum. Sin.i. ſed ſi ſup. nos dicimus aliquid. ſ. libidinoſum de Aurelia, aut Lolia.i. meretriculis illis famoſis, ſed minus flagitij admittẽtibus, honos eſt præfandus, ideſt ne aures audiẽtis lædamus, præmittendus. Et quidem verba non obſcœna ſunt.i. habentur iam pro obſcœnis. Inquit ſcilicet Comicus quidam aut Tragicus, batuit, ideſt percuſsit vt opinor, ſalacis verbere caudæ, quia additur impudẽter, & ſuppreſsit.i. ſubagitauit multo impudentius. Atqui ideſt ſed quomodo pro obſcœnis habentur? neutrum, ideſt nec batuere, quod eſt percutere, nec ſupprimere eſt obſcœnũ. ſ. ex propria ſignificatione. Sed omnia ſunt plena ſtultorum, ideſt turpitudinem cenſentium, vbi nulla eſt.

Teſtes

Teſtes eſt verbum.i. vocabulum honeſtiſſimum in iudicio vbi citantur, & audiuntur teſtes, alio loco: ideſt extra illam ſignificationem eſt.ſ. verbum nominis.ſ.honeſtum quia teſtes, & teſticuli ſunt virilitatis indicia, & quaſi teſtes videlicet colei. At.i.ſed colei ſup.ſunt honeſti.i.honeſte nominantur, aut quia κολεὸς, coleos Græce vaginam ſignificat, aut quia in conſuetudine loquentium non inhoneſte nominabantur etiam pro teſtibus ſeu teſticulis. Latinuini: ideſt colei lanugine.i.pube tecti, & aliter nini; ideſt colei ſic alio nomine dicti, ſupple ſunt non honeſti. Quid ſupple dices? ipſa res eſt modo honeſta modo turpis; ſ.ſecundum æſtimationem hominum. Suppendit eſt flagitiū .i.qui dicit hoc vocabulū ſuppendit, aut, vt alii legunt, ſuppellit quaſi flagitiom commiſerit, tam obſcœnum eſt dictu, ſonat enim idem quod ſubagitar, & quaſi pellem ſubigit aut qui deſuper pependit. Iā erat nudus in balneo: ideſt ſi quis hoc dixerit, tu non reprehendes, quia non videtur obſcœnum cum tamen nudum eſſe homini pudori ſit, taceo ſiquid turpius celat, nam pro eodem ſuppellere, aut ſuppendere, & eſſe nudum, in balneo accipit, cum dicat eādem rem modo honeſtam modo turpem. Tu habes ſcholam Stoicam o' articulus, & ſicut Gallice le, & Theutonice de, ſophos: ideſt ſapiens euthyrremon: ideſt eris, hoc eſt ex Stoicorū ſchola poteris rectiloquus euadere. Quam: ideſt ò quantū multa ſupple attulimus verba, ex vno verbo tuo.ſ. quo vſus es ob ſcœnæ putans qđ in verbis non ſit obſcœnitas gratum eſt: ideſt acceptum mihi te audere omnia aduerſus me: ideſt auſum eſſe obſcœnis verbis vti. Ego ſeruo, & ſeruabo verecundiam Platonis.ſ.in loquendo. ego enim aſſueui ſic ſcilicet facere. Itaq; ego ſcripſi ad te verbis tectis; ideſt coopertis ea ſup. quæ Stoici agūt apertiſſimis ſupple verbis. Sed illi ſcilicet Stoici aiunt crepitus ſcilicet natium aut culi, hoc eſt pedendi ſonitus oportere eſſe æque liberos, ac ructus, ſcilicet oris. Igitur honor eſt Calend. Martiis, quibus rei vxoriæ operam dabant. vnde Flaccus, Martiis cœlebs quid agam Calen. quaſi dicat loqui obſcœne, & re venerea, eſt apud Stoicos honeſtum, cum nullum cenſent verbum turpe, cui res ſit licita. Tu diliges me, & valebis. Non ergo ſemper ponitur in fine vale, nec ſolæ ſunt voces vale, & valete.

AMO Verecundiam } Quæſtio quæ hac epiſtola lepide ſimul, & erudite explicatur, ab aliis etiam agitata eſt. Docet enim cum de pulchritudine, & turpitudine nominum libr. 3. Rhetorices Ariſtoteles differere, rationem hanc quam poſtea, vt patet, Stoici arripuerunt (quod turpitudo.ſ.non eſſet in verbis) ſophiſticam eſſe eiuſq; fallaciæ authorem Bryſonem fuiſſe, & quemadmodum ea ſolui debeat, accurate ſubtiliterq; his verbis diſputat. Eſt enim (inquit) aliud alio magis proprium nomen, & magis ſimile rei magiſq; aptum, & accommodatum ad conſtituendam rem ante oculos. Præterea non eodem pacto ſe habens ſignificat hanc rem, & illam, quapropter ob hoc etiā aliud alio turpius, aut honeſtius iudicandum eſt: ambo enim ſane, & honeſtum, & turpe ſignificant, non tamen quatenus honeſtum, aut turpe, an hæc quidem? verum magis, aut minus. Expoſitis autem Cicero. diligenter Stoicorum argumentis, quamuis ad ea non reſpondet, ſe tamen Platonis verecundiam ſequi male oſtendit, qui obſcœnas res tectis verbis ſolitus eſt ſignificare. Hoc igitur a doctore ſuo Ariſtoteles accepit; ſed non ſolum ipſe vt pudorem ſeruaret, ab ea ſententia quæ tunc (vt videtur) valde celebris erat, alienus fuit, ſed rationes quaſdam, & argumenta excogitauit, quæ eam inanem, & falſam eſſe docerent. Nunc poſtquam quod propoſitum fuit, hac epiſtola Ciceroni declaratum eſt, ad quaſdam eius partes purgandas, quæ fœdis maculis inquinatæ ſunt, veniamus: facilius enim iudicari, & ſtatui poterit de probitate, & prauitate illarum, tota totius epiſtolæ ſententia percepta, & cognita. explicat etiam Cice. hanc eandem diſputationem contra verecundiam libro. 1. Officiorum, ſed breuius. { Vt ille in Trinumo virgo modo } Antiqua cuncta exemplaria, quæ vidimus, etiā margines Germani libri, vbi illi quaſdam diuerſas a vulgaris lectiones ex antiquo, vt teſtati ſunt, & mihi ſane perſuadent, codice poſuerunt, habent { Vt ille in demiurgo modo } intelligit, aut Turpilium comicum, qui fabulam docuit hoc titulo. Non Marcellus Turpilium citat in Demiurgo in dictione. { Queſti } item in dictione. { Porti } item alibi hunc Turpilii verſum adducit in Demiurgo, Apertæ ſuræ, brachia autem errorem mihi corde exuſcitabant. Nā vox illa. { Modo } ſignificat hanc Comœdiam paulo ante recitatam fuiſſe. Quod verba etiam illa. { Noſti canticum, meminiſti Roſcium } confirmant. locum autem hunc in Trinumo apud Plautum non inueniri, omne dubium tollit, coarguitq; vulgatam lectionē falſam, & deprauatam eſſe. { Sed iam nimis factum eſt tam obſcœnum } Nos antiquam lectionem in noſtro libro repoſuimus ſynceram, vt arbitror, & incorruptam, planam certe, & claram, Quod tu in epiſtola ſuo nomine appellas, Piſo ille frugi rectius, & minus aperto vocabulo appellabat penem. ſed quia multi, poſt eum: ſcilicet ſic appellauerūt, vt ipſe antea appellarat, cum amplius non tectu eſſet, & obſcurum factum eſt tam obſcœnum quam id verbum quo vſus eſt Pætus. { Poſtquam enim non latuit, nec clam fuit quid ea voce ſignificaretur, ſtatim factum eſt turpe, & obſcœnum, non enim intelligi ab omnibus quid ea denotaretur, ipſam verecūdiorem faciebat. ideoq; infinitis pene nominibus apud Græcos, nec paucis etiam apud Romanos hæ hominis partes, quæ honeſtæ nominari non poſſunt, indicantur: vnoſquiſq; reconditam vocem ſectatur, vulgatam & nimis apertam propter turpitudinem, fugit, & aſpernatur. { Battuit (inquit) impude. } Eſt & hoc verbum ex illis quæ turpem rem ſignificabant, cum alium etiā haberent non obſcœnum ſignificatum: nam pro verberare frequenter accipiebatur. Habemus, & nos huic ſimile verbum, & nomine, & ſignificatu: ideſt quod ab hoc deductum videtur, & ipſum quoq; verberare, & flagello cædere ſignificat, quod flagitioſam, & nefandam rem alio ſignificatu inuenit, & eandem (vt puto) quam apud Romanos Battoere. Quamuis enim Cicero impudentius adhuc eſſe tradat Deſpere quam Battuere: dicit hoc fortaſſe, quia tunc non tantopere deteſtabātur eas libidines quæ priore verbo ſignificantur quam nos nunc merito facimus: ſed licenter illis amoribus vtebantur: ſed non noſtrum eſt neq; ad hoc inſtitutum pertinet, quod grauius aut leuius peccatum ſceluſve ſit, minute perquirere: illo certe quod verbo Depſere inuenitur nihil ſpurcius fœdiuſq; fieri poteſt, veniam mihi datū iri ſpero, qui vt huius epiſtolæ ſenſum aperirem, declararemq;, breuiter & recte de obſcœnis rebus aliquantulum diſputaui. { Depreſſit multo impudentius } Vetuſti codices. { Dempſit } Nos literam M vacare putauimus, ac { Depſit } ſcripſimus. Non. Marcellus Varronem, Miſteriis hac voce vſum eſſe docet hoc verſu, Sed tibi fortaſſe alius molit & depſit. a Græco autem (vt eius verba ſunt) magis ſignificanr iam, & originem trahit. quod autem verſus Homeri in Odyſſea, quem Nonius citarat, nullum veſtigium ibi eſt: vt inane illud ſpacium repleatur, videndū eſt an reponi hic debeat κηρὸν δ' ἀψῖνας μελιηδέα μὴ – τις ἀκούσῃ. qui eſt in. 12.li. cum ſermo eſſet de Vlyſſe, qui mollita cera aures ſociorum obturabat, ne cantus illi ſirenum audirent. quid vero δέψειν apud Græcos ſit, notiſſimum eſt. Tanta erat priſcorum comicorum licentia, vt nedum puduerit Ariſtophanem obſcœno nomine in comœdia vti, totam hanc rem ſcurriliter deſignet, & pingat: quod mirum eſt, ea tempora tantam verborum obſcœnitatem ferre in theatro potuiſſe, & tantopere riſu, iociſq; inſanire homines illos ſolitos, vt paterentur ſiniſtre facetos poetas tam turpiter, ſceleſteq; bonis moribus illudere { Supplere flagitium eſt } Nos parua admodum immutatione ab antiquis exemplaribus. { Suppedit } legimus: nam ſic etiam ſupra { Batuit, depſit } tertia perſona ſingularis numeri. Res autem clara eſt. Non ſolum inquit, verba, quæ rem ſignificant, ſed res ipſa etiam quæ verbis illis declaratur, pro loci ra-

bur docuit nobiliſſimus fidicem is, Connus uocitatus eſt. num id obſcœnum putes? cum loquimur terni, nihil flagitij dicimus: at cum bini, obſcœnum eſt. Græcis quidem, inquies, nihil eſt ergo in uerbo: quando & ego græce ſcio: & tamen tibi dico bini, id que tu facis, quaſi ego græce, non latine dixerim. ruta, & menta, recte utrunque. uolo mentam puſillam ita appellare ut rutulam, non licet. bella tectoriola dicis: dic ergo etiam pauimenta iſto modo: non potes. uides igitur nihil eſſe, niſi ineptias: turpitudinem nec in uerbo eſſe, nec in re itaq; nuſquam eſſe. ergo in uerbis honeſtis obſcœna ponimus: quid enim? non honeſtum uerbum eſt ⊕ *diuiſio? at ineſt obſcœnum. cui reſpondet intercapedo. num hæc ergo obſcœna ſunt? nos autem ridicule, ſi dicimus, ille patrem ſtrangulauit, honorem non præfamur: ſin de*

⊕ al. diuiſor.

tione modo turpis eſt, & culpatur, modo ſi non honeſta, tamen conceſſa, & non reprehenſa. Quod enim in balneis vitio nulli datur, id alibi committere flagitium eſt. manifeſtum eſt autē quid intelligat.

EX PO. EIVSD. PENICILLVS } Non video cur neceſſe ſit receptam lectionem mutare: in noſtris ſane priſcis exemplaribus eam inuenimus. potuit enim quemadmodum Sex. Pompeius Peniculus, inquit, ita Cice. ὁ πωνοφιστικός. Penicillus dicere. Mediceus hic nulla in re ab impreſſis diſcrepat, niſi quod { Penum } habet, non { Penem } quod an probari poſsit, doctiores videbunt. { Cum nos te volumus conuenire } Quintilianus libr. 8. (qui & ipſe de hac re docte, & accurate diſſerit) ſiue cōiectura deformiter ſonat, vt ſi cum hominibus notis loqui nos dicimus, niſi hoc ipſum { Hominibus } mediū ſit, in præfata videmur incidere. { Non honeſtum verbum eſt diuiſor } Mediceus codex. { Diuiſior } quare { Diuiſio } legendum fortaſſe ſit. accurate tamen videndum, quod ſit obſcœni in hoc verbo. { Diuiſio } ita enim loquitur Cicero, vt ſignificare videatur, quāuis totum honeſtum ſit, in eo tamen deformitatem aliquam latere, nam in dictione Intercapedine, ſi nominatiuo caſu quis vtatur, manifeſtum eſt: tunc enim Pedo dicitur, quod obſcœnum eſt, quia rem fœdam ſignificat: & ſi multi hunc locum ridicule interpretantur, & vt ego quod ſentio libere exponam, arbitror, qui { Diuiſio } vtitur in ſermone, pudorem violare quod in ea voce pronuncianda dicat diuiſi, non aliter, ac Pedo obſcœnum eſt quamuis diuerſum flagitium denotet: qui enim Diuiſi inquit nefariam rem ſe feciſſe oſtendit. Plautus hoc verbo eodem intellectu vſus eſt. Pol. equidem dicam palam, me non diuides. vt in verbis etiam illis quæ honeſtiore ſignificatu huic reſpondēt, quibus vſi ſunt qui confecerunt epigrāma in cuſtodem hortorum.

Præcidere puer moneo. & in alio

Furum ſcindere podices ſolebam.

Ideoq; niſi fallimur, Cic. inquit, cui reſpondet intercapedo. Nā vt qui { Intercapedo } dicit, extrema nominis illius parte peccat: ita qui. { Diuiſio } priore. An non oportet verbum. { Diuiſio } frangere, ac diſſecare: vt obſcœnitas in eo intelligatur, in { Intercapedo } ſane neceſſe eſt, deformitas enim in eo diſſecto, ac disiuncto eſt, ſed in toto verbo. { Diuiſio } obſcœnum ineſt, quod rem nefariam alio occultiore ſignificatu continet. hæc autem vitia in oratione fiunt, cum aut coniungitur, quod ſeparatum eſſe debet, aut quod coniunctum diſſecatur. Illis quæ quondam excogitata a nobis ſunt ad purgandam, & explicandam hanc epiſt. neceſſaria (quæ doctrinæ, & elegantiæ plena eſt) hoc addere non inutile eſſe exiſtimauimus.

* al. tur. ſuſpēdit, vel det, vel ſuſcipitur.

* .i. ſapiēs rectiloqu' eris.

Aurelia aliquid, aut Lolia, honos præfandus eſt. & quidē iam non etiam obſcœna uerba pro obſcœnis ſunt. batuit, inquit, impudenter: depſit, multo impudentius: atqui neutrum eſt obſcœnum, Stultorum plena ſunt omnia. teſtes uerbum honeſtißimū in iudicio, alio loco non nimis. at honeſti, Colei lanuini. Cliternini, non honeſti. quid? ipſa res modo honeſta, modo turpis. ſuppedit flagitium eſt: iam erit nudus in balneo: non reprehendes. habes ſcholam Stoicam ὁ σοφὸς εὐθυῤῥήμων ἔσῃ. quam multa ex uno uerbo tuo? te aduerſus me omnia audere gratum eſt. ego ſeruo, & ſeruabo (ſic enim aſſueui) Platonis uerecundiam. itaque tectis uerbis ea ad te ſcripſi, quæ apertißimis agunt Stoici. ſed illi etiam crepitus aiunt æque liberos, ac ructus eſſe oportere. honor eſt igitur. Calend. Mart. Tu me diliges, & ualebis.

nudam Bacchus. { Vſurpato } Al vſurpat. { Cum nos } cum nos enim proferimus. { An illam } alii profertur. { Pauimenta } ex diminutione enim naſceretur, pauimentula. { Diuiſor } Hinc Plautinus coquus in Aul. Me non diuides. { Depreſſit } Al. depſit, & dēpſit. { Lanuuini } Lanuuio Oppido { Cliterni } a Cliterna. { Suppellere } Al. ſuppedit. { ὁ σοφὸς εὐθυῤῥήμων ἔσῃ. } ſapiens rectiloquus eris epiſt. 16. lib. 12.

BER. RVT. AMO Verecundiam, vel potius libertatem loquendi } Legetur opinor, rectius, Amo verecundiam, tu potius libertatem loquendi: ex inſequentibus. Vt ille in Trinumo, virgo modo (forte noſti canticum, meminiſti Roſcium) ita me deſtituit nudum ita mihi penem excoriauit, & oſtendit, vt ille inquit, Iudæum nulla ſub cute pondus hoc enim puto dici. { Quod tu in epiſtola appellas ſuo nomine } priapum dixerat, puto: vel illam, quā ſanctus Numa mentulam. { Hāc culpam maiorem, an illam dicam } Verba conſularis, in quibus ex verborum coniunctione obſcœnum ſit cacophaton, quoniam, & culum nominare videtur, & quaſi dicere hoc maius laſciuiæ ac libidinis vitium .i. pædicandi culpam anilem, ab auo, dicam? eſt enim quale illud cum nos te volumus conuenire, non idem exemplum, vt inepte Clericus. { Potoi obſcœnius } Legendum ex aliis codicibus, & ſenſu, potuit obſcœnius? { Bella rectoriola, dic ergo etiā pauimenta eſto modo. non potes } Non eſt ſatis aſſecutus ſenſum Creſcentinas. hoc enim ſuauiter dicit Cicero, ſi, vt a tectoriis diminutiuum deducis tectoriola, quod non eſt turpe: ita ſi a pauimentis dicas pauimentula, obſcœnum erit. videberis enim dicere, feri priapo mulierem. { Quid enim? non honeſtū verbum eſt diuiſio? at ineſt obſcœnum? cui reſpondet intercape. } Hic quoq; Non aptius legetur, quam Num. vt ſit, Quid enim? non honeſtum, &c. Beroal. in commentariis Tranquillianis, diuiſorem hoc loco agnoſcit, vt alii habent, & pædiconem ſignificari putat. { At honeſti colei lanuvini, cliternini non honeſti } Ariolatur interpres. Quid ſi ita intelligamus, vt apud Lanuuinos (quos ſcimus populum fuiſſe, qui Lanuuium incoleret) colei honeſtum quippiam ſignificarent Cliterni iis autem, quod & nobis, teſticulos. Cepit enim iam oſtēdere, idem verbum alubi honeſtum, alio loco turpe eſſe: vt quod de teſtibus dixit. Aut colei forte cognomen fuerit Lanuuinæ gentis. q. d. Cic. tam ꝓpinquis locis idem verbum, & inhoneſtum eſt, & honeſte vſurpatur. Nam & Honeſti verbum, ſcimus ad dignitatem etiam gentis referri: vt ſit etiam in eo verbo iocus. quod ſi placeat, & Linternini legere poſsit: quoniam & Linternum, & Lanuuium in Latio, aut cōtermina Campania, ex Plinio, & Geographis aliis. Cur enim noſtrati principe nō vtar? Hoc vero tale eſt vt ſi quis hodie dicat: Coleones Bergomates honeſti, Brixienſes non honeſti, quod ſit Bergomi Coleonum familia Bartholomæo duce inclyta. { Soppellere, flagitium eſt. Iam erit nudus in balneo, non reprehendes } Quid ſi Suppellere, a pelle potius ſit quam a pello? vt ſignificet, reiecta pelle præputium, ac mentulam nudam oſtendere. Agit enim non iam de verborum, ſed rerum obſcœnitate. Locus autem exigit iſtam declarationis turpitudinem: itaq; veniam præfamur. Honorem igitur Calen. Mart. } Aldus. honor eſt. Calen. Mar. vt ſignificet, quod & interpres putat, Calen. Martiis datas literas. Tu vide num ideo Calen. Mart. honorem habendum dixerit, propterea quod fœminis eæ quaſi vendicabantur. vnde illud: Munera fœmineis tractas ſecreta Calend. Moneo tamen, nihil decerno, nam vtrunq; ſeruari ſine pi[redacted]

TESTES A Græcis δίδυμοι appellantur: Dicuntur, & colei ab eruditis, atq; item Lanuuini, & cliternini, vt eſt in Cicero. epiſt.

SEBA. CORR. PLACET Stoicis } quos in. 1. de Officiis lib. hac in parte audiendos negat. } Trinumo virgo } Al. Demiurgo, quæ fuit Turpilii fabula, Al. Detriurgo, vel Detriuirgo. { Nudum } Al.

PAVL. MANV. PER Vini violat } Antiqui violauit virginem, pro, vitiauit, & cum muliere, fuit, pro concubuit, modeſte dicebant, authore M. Varro lib. 5. de lingua latina. Periculus. In omnibus ſere manuſcriptis libris ita legitur. cuncti tamen impreſsi, penicillus habent. quam lectionem ab iis repoſitam exiſtimo, qui, quid peniculus ſignificaret, non intellexerunt. quæ quidem vox a Sexto Pompeio lib. 14. bis exponitur. peniculi (inquit) ſpongiæ longæ propter ſimilitudinem caudarum appellatæ: penes enim vocabantur caudæ. & inferius Penem caudam vocabant. hunc peniculos dicimus, quibus calceamenta terguntur. ex quo vel maxime vetuſti codicis lectio comprobatur: eundem enim ſenſum S. Pompeius iiſdem verbis, quibus Cicero, complexus eſt. Plautus quoq; in Menæchmis, actu. 1. Iuuentus (inquit ſub perſona paraſiti) nomen fecit peniculo mihi, ideo quia menſam, qñ edo, detergeo. vt eius vocis ſignificatio obſcura iam eſſe nō poſſit. hunc autem locum ingenioſiſsimo, atq; eruditiſsimo iuueni Hieronymo Ferrario debemus.

Ce... di. ... tiq. ... xj. c.

epiſt. ad Pætum. Apud quem tamen arriſerit magis, ſi clitorios legas, potius quã cliterninos, dictione ab Græcis producta, apud quos clitorium eſt muliebre pudendum. quod & ſacandrus dicitur. vnde κλιτοριάστειν, turpiter membrum id attrectare ſignificat. Pollux per κ ſcribere mauult, vbi ait libro. 2. Onomaſtici: Totum in virginali, ſiue inter fœmineo vocatur κτὶς: .i. pecten, aut epiſion. rima vero dicitur ſchiſma, quod arctum illatenus quãdoq; eſt, vt mulier fieri nequeat. ſicuti commeminit Vlpianus. quæ interiacet ſubſultans caruncula, nympha nũcupatur, aut myrthon, ſiue epideris, aut κλητορὶς cletoris. Eſt & κλιτόριον, hoc eſt cletoriũ, apud illos; ſed id verbũ, quandoq; menſam indicat regiam, quandoq; etiam gloriam. Iam opinor reſtitutus eſt candori ſuo M. Tullius.

ASC. HEri &c. Laborabat Pætus, vt Cice. audiuerat, pedibus, ipſe tamẽ more ſuo iocans dicit, ſe nihilominus ad eum iturum, quia credit coquum eius non laborare eodem morbo, nec lecto teneri, quo minus valeat cœnam parare Ordo eſt. Ego veni heri in Cumanum. i. in poſſeſsionem meã apud Cumas. Cras ſup. veniam fortaſſe ad te. Sed cum ſciam certum. i. vt rẽ certam, ego faciam te certiorem; ideſt ſignificabo tibi paulo ante ſ. quam venturus ſim. Etſi M. Ceparius, cum veniſſet mihi obuiam in ſylua Gallinaria, & quæſiuiſſet ſup. ab eo, qd ageres, dixit te eſſe in lecto, qđ laborares ex pedibus, i. dolore pedum. Scilicet: ideſt ſcire licet qoid fecerim eo audito. quia tuli. i. portaui. vt dicũt, ſeu paſſus ſum, moleſte, vt debui: ideſt portare morbũ amici, ſed tamen. i. nihilominus conſtitui venire ad te, vt &: ideſt ſimul viderem te tanquam amicum cuius videndi eſſem cupidus, & viſerem. ſ. tanquam ægrotum, cœnarem etiam tanquã apud bonum conuiuiorum inſtructorem. Non enim arbitror te habere etiam coquum arthricum. i. articulari morbo laborantem. Nam ἄρθρον dicitur articulus. Igitur expecta hominem minime. i. nequaq̃ edacem. i. multum comedentem, tum. i. inſuper inimicum cœnis ſumptuoſis. i. magnorũ ſumptuum, in quibus. ſ. multæ maneant reliquiæ. nam vt alibi iocoſe dixit, tales cœnas odit, innuens ſe potius gaudere cibo delicato, & modico, quam multo, & vulgari. Nam licet pluris bos quam turdus conſtet, delicatus tamen malit ad turdum inuitari quam ad bouem.

GIBER. LONG. LEMMA.

Iocatur cum Pæto, qui ſcripſerat ſe pedibus ægrum, ait ſiquidem, ſe venturum, quod coquus illius adhuc membris integer ſit, & cum eo liberalius conuicturum.

M. C. PAPYRIO PAETO S. D. 23

HEri ueni in Cumanum. cras ad te fortaſſe. ſed cum certum ſciam, faciam te paulo ante certiorem. etſi M. Ceparius, cum mihi in ſylua Gallinaria obuiam ueniſſet, quæſiſſemq́; quod ageres, dixit te in lecto eſſe, q. ex pedibus laborares: tuli ſcilicet moleſte, ut debui, ſed tamen conſtitui ad te uenire, ut & uiderem te, & uiſerem, & cœnarem etiam; non enim arbitror cocum etiam te arthricum habere. expecta igitur hoſpitem cũ minime edacem, tum inimicũ cœnis ſumptuoſis. Vale.

GISBERTI LONGOLII LEMMA.

Monet Pætum, vt conſuetudinem cœnãdi intermiſſam, & relictam redintegret & animi cauſa concænationes conuiuiaque amicorum celebret.

M. C. PAPYRIO PAETO. S. D. 24

RVſum iſtum amicum tuum, de quo iterum iam ad me ſcribis, adiuuarem quantum poſſem, etiam ſi ab eo læſus eſſem, cum te tantopere uiderem eius cauſa laborare. cum uero, & ex tuis literis, & illius ad me miſſis intelligam, & iudicem, magnæ curæ ei ſalutem meam fuiſſe: non poſſum ei non amicus eſſe, neq; ſolum tua commendatione, quæ apud me, ut debet, ualet plurimum, ſed etiam uoluntate, ac iudicio meo: uolo enim te ſcire mi Pæte, initium mihi ſuſpicionis, & cautionis, & diligentiæ fuiſſe literas tuas. quibus literis congruentes fuerũt aliæ poſtea multorum: nam & Aquini, & Fabrateriæ conſilia ſunt inita de me, quæ te uideo inaudiſſe. & quaſi diuinarent quàm bis moleſtus eſſem futurus, nihil aliud egerunt, niſi me ut opprimerent. quod ego non ſuſpicans, incautior fuiſſem, niſi à te admonitus eſſem, quamobrem iſte tuus amicus apud me commendatione non eget. utinam ea fortuna Reipubl. ſit, ut ille me quam gratiſsimum poßit cognoſcere. ſed hæc hactenus. Te ad cœnas itare deſiſſe, moleſte fero; magna enim te delectatione, & uoluptate priuaſti: deinde etiam uereor (licet enim uerum dicere) ne neſcio quid illud, quod ſolebas, dediſcas, & obliuiſcare cœnulas facere: nam ſi tum, cum habebas quos imitarere, non multum proficiebas, quid nunc te facturum putem? Spurina quidem, cum ei rem demonſtraſſem, & uitam tuam ſuperio

IN Sylla gallinaria } lege Straboonem libro qointo. { Arthricum } Al. Arthriticum.

[redacted]

RVſum iſtum &c. Scribit quam iuſtis de cauſis debeat habere Ruſum commendatum: quem Pætus commendauerat. Deinde quia ſcripſerat ſe prætermiſiſſe ire ad cœnas amicorum, cum ioco reuocat, & inuitat eum ad priſtinam conſuetudinem: quam approbat non tam cauſa cibi quàm conuictus; dicitq; ſe Reipub. curam non abieciſſe. Ordo eſt. Ego adiuuarem quantum poſſem Ruſum iſtum amicum tuum, de quo ſcribis iam iterum ad me, etiam ſi eſſem læſus ab illo, cum: ideſt quando quidem ego viderem te laborare tantopere. i. tam diligenter, & operoſe, cauſa eius. i. vt eum commendatum haberẽ. Vero pro ſed cum ego intelligam. i. cum ita ſit quod intelligam, & iudicem. i. cenſeam, & . i. ſimul literis tuis, & illius: ſcilicet Ruſi, miſsis ad me, ſalutẽ meam. ſ. cum eſſem in exilio, fuiſſe ei magnæ curæ, non poſſum non eſſe. i. non poſſum facere, quin ſim amicus ei, neq; ſolum commendatione tua. i. propter commendationẽ tuã, quæ valet plurimũ, apud me, vt debet. ſ. valere, ſed etiã voluntate. i. propria inclinatione & ſpõte mea, ac iudicio Enim, ideſt quia, ò mi Pæte ego volo te ſcire literas tuas fuiſſe mihi initium ſuſpicionis, & cautionis. i. cautelæ, & cuſtodiæ, & diligentiæ, quibus. ſ. literis tuis multæ aliæ. ſ. literæ multorum fuerunt poſtmodum congruẽtes. i. concordes, & conſonæ. Nam conſilia ſunt inita de me ſ. opprimendo, aut capiendo, & ideſt ſimul Aquini. i. in eo, oppido Italiæ per S. Thomã nobilitato, & Fabrateriæ etiã oppido Italiæ, quæ. ſ. conſilia ego video. i. intelligo etiam te audiſſe, & quaſi diuinarẽt, quã . i. quantum moleſtus eſſem futurus his, nihil egerunt aliud, niſi vt opprimerent me. Qđ . i. quantum rem, ego non ſuſpicans, fuiſſem incautior, niſi eſſem admonitus a te. Quamobrem iſte amicus tuus: ideſt tam beneuolus, & fauorabilis mihi non eget commendatione apud me. Vtinam ea. i. talis ſit fortuna Reipub. vt ille ſcilicet Ruſus quem mihi cõmendaſti, poſsit cognoſcere me quam gratiſsimum: ideſt valde gratum. Sed hæc hactenus ſup. de Ruſi commendatione dicta ſunt. Fero moleſte te deſiſſe ire ad cœnas. Tu enim priuaſti te magna delectatione, & voluptate. Deinde. i. inſuper & vereor, licet enim dicere verũ ne dediſcas illud neſcio quid quod ſolebas, hoc eſt, laute inſtruere cœnam, & obliuiſcare ideſt obliuiſcaris facere cœnulas. ſ. modicas. Vnde diminutiuo vtitur quaſi per contemptum. Nam ſi non proficiebas multum tum. i. tunc cum. i. qñ habebas quos imitarere. i. poſſes imitari. ſ. frequentando eorum cœnas, ſed modicas pro opiparis reponendo, quid putem te facturum nunc, ſ. cum non amplius aliorum cœnas frequentes, q. d. nihil aliud quam obliuiſci conuiuandi rationem. Quidẽ. i. certe Spurina. ſ. medicus, & aruſpex peritiſsimus. cum demonſtraſſem ei, & expoſuiſſem. i. declaraſſem vitam tuam ſuperiorem demonſtrabat magnum periculum ſummæ rei. i. vitæ tuæ impendere, niſi reuertiſſes ad ſuperiorem. i. priorem conſuetudinem. ſ. conuiuandi. Tum. i. tũc cum Fauonius. i. ventus ille a fauendo, aut fouendo dictus, ab

occidente tempore verno flans, flaret: quod (vt iam dixi) in Veris principio fieri ſolet: ſup. demonſtrabā nunc facis. i. nō ire ad cœnas aliorum, poſſe fieri hoc tempore, ſi tu non poſſes ferre frigus. Sed ò mi Pæte mehercule, modus eſt iurandi ſæpe a nobis expoſitus, ego moneo te extra iocum, vt viuas cū viris bonis, iucundis, & ſup. amantibus tui. Nihil enim: ſupple eſt aptius vitæ nihil eſt accommodatius ad viuendum beate. ſ. in hac vita, nec ego refero. i. reduco id ad voloptatem, ſed ad comitatem. i. affabilitatem, & manſuetudinem vitæ, atq; victus, & ad remiſsionem. i. relaxationem: animorum, quæ. ſ. remiſſio fit maxime. i. præcipue ſermone familiari, quæ. ſ. ſermō familiaris eſt dulciſsimus in cōuiuiis, vt noſtri. i. Romani, aut Latini ſapientius ſup. vocaueaunt Sympoſia. i. compotationes, nos ſyndipna. i. concœnationes, nos ſup. vocamus cōuiuia quod viuitur ſimul maxime tum. ſ. dum comeditur, aut compotatur. Tu vides: id eſt intelligis, vt. i. qualiter ego philoſophando coner reuocare te ad cœnas. ſ. ſolito more frequentandas. Cura vt valeas tu conſequere. i. obtinebis facillime. id. ſ. vt valeas cœnitando. i. frequenter cœnando foris, quod qoidem verum ſi ſobrie. Sed ſi tu amas me, caue ſup. vt aut exiſtimes me abiециſſe, cura Reipub. eo quod ſcribam iocoſius. O mi Pæte perſuade tibi ſic. i. fac vt ſic credas me nihil aliud agere dies, & noctes. Admonui ſæpe cōtra Vallæ opinionem. vbi tempus eſt continuatum, frequentiorem eſſe per accuſatiuum temporis locutionem etiam apud Cice. vt hoc loco cui ſimile eſt illud: 6. Aenei. Noctes atq; dies patet atri ianua ditis, nihil curare ſup. aliud, niſi vt ciues mei: ideſt quorum iam conſul fui ſint ſalui, & liberi. Ego nullum: ideſt nonnullum, nō prætermitto vllum locum monendi, agēdi, prouidendi. ſ. vt ſalus, & libertas ciuium ſeruetur. Denique vt vno verbo concludam ego ſum hoc animo. i. habeo hunc. i. huiuſmodi animum, vt ſi vita ſit ponenda mihi: ideſt deponēda, in hac cura atq; adminiſtratione. ſ. Reip. Et reuera non multo poſt pro Repub extinctus eſt, ſed iam oppreſſa, primum a Cæſare, & deinde a triumuiris, & potiſſimum ab Antonio: ego putem. i. exiſtimem, & cenſeam etiam atq; etiam. i. frequenter & accumulate actum mecum præclare ideſt præclare mihi contigiſſe, quia dulce, & decorum eſt pro patria mori. Non opus eſt admonitore quod ſæpe tibi dixi Romanos gaudere ſuo caſu. i. ablatiuo, quo Græci carent quo circa dixit: hoc deniq; ſum animo. i. huius ſum animi, quod etiam, dicere liceat. ſed minus Romane, magis tamen fortaſsis grammatice, ſiquid Seruio credimus. Notum præterea puto tunc quemnis apte dicere. vt ciues mei &c. cum ipſe eſt eorum princeps, aliter diceret conciues mei &c.

✱al. ſpere ſerſ te po.

✱al. comitatem.

✱.i. Cyri diſciplinā.

VICT. RVFVM iſtum amicum tuum } hanc epiſtolam (ni fal-

rem expoſuiſſem: magnum periculum ſummæ Reip. demonſtrabat, niſi ad ſuperiorem conſuetudinē tum cū Fauonius flaret, reuertiſſes: hoc ✱ tempore ferri poſſe, ſi forte tu frigus ferre nō poſſes. ſed mehercule mi Pæte, extra locum, moneo te, quod pertinere ad beate uiuendum arbitror, ut cum uiris bonis, iucūdis, amantibus tui uiuas. nihil eſt aptius uitæ, nihil ad beate uiuendum accommodatius, nec id ad uoluptatem refero, ſed ad ✱ communitatem uitæ atq; uictus, remiſsionemq; animorum, quæ maxime ſermone efficitur familiari, qui eſt in cōuiuijs dulciſsimus: ut ſapientius noſtri. q̃ Græci illi ✱ συμπόσια, aut ✱ σύνδειπνα, ideſt compotationes, aut concœnationes: nos conuiuia, q̃ tum maxime ſimul uiuitur. uides ut te philoſophando reuocare coner ad cœnas? Cura ut ualeas. id foris cœnitando facillime cōſequere. ſed caue, ſi me amas, exiſtimes me, quod iocoſius ſcribam, abieciſſe curam Reipu. ſic tibi mi Pæte perſuade, me dies, & noctes nihil aliud agere, nihil curare, niſi ut mei ciues ſalui, liberiq; ſint. nullum locum prætermitto monendi, agendi, prouidendi. hoc denique animo ſum, ut ſi in hac cura atq; adminiſtratione uita mihi ponenda ſit, præclare actum mecum putē. Etiam atque etiam. Vale.

GISBERTI LONGOLII LEMMA.

Iocatur cum Pæto, quod de re militari præcepta quædam ad eum ſcripſerit, deinde commendat M. Fabium quendam, qui cum fratre controuerſiā habebat, petitq; vt litem illam ſopiat, ne diſcordia inter eos gliſcat.

M. T. C. IMP. PAPYRIO PAETO. 25

SVmmum me ducē literæ tuæ reddidere. planè neſciebā te tam peritum eſſe rei militaris. Pyrrhi te libros, & Cyneæ uideo lecticaſſe. itaq; obtemperare cogito præceptis tuis, hoc amplius, nauicularum habere aliquid in hora maritima. contra equitem Parthum negant ullam armaturam meliorem inueniri poſſe. ſed quid ludimus? neſcis, quo cum imperatore tibi negocium ſit? ✱ κύρου παιδείαν. quam contriueram legendo, totam in hoc imperio explicaui. ſed iocabimur aliàs coram &, ut ſpero, breui. Nunc ades ad imperandum, uel ad parendum potius: ſic enim antiqui loquebātur. Cum M. Fabio (quod ſcire te arbitror) ſummus mihi eſt uſus: ualdeq; eum diligo cū propter ſummam probitatem eius, ac ſingularem modeſtiam, tum quod in his controuerſijs, quas habeo cum tuis combibonibus Epicureis optima opera eius uti ſoleo. is cum ad me Laodiceam, ueniſſet, mecumq; eum ego eſſe uellem: repente percuſſus

lor) ſcripſit Cic. poſt Cæ. necem: quod verba quoq; hæc, quæ in ipſa poſita ſunt, declarant: Nam & Aquini, & Fabrateriæ conſilia ſunt inita de me. De eadem enim re Cicero in Philipp. egit. { Hoc tempore fieri poſſe } Vetuſti codices. { Ferri } nam qd { Alii pro Tempore, tēpore } legunt, in nullo inueni antiquo codice. Idem dicimus de voce illa. { Seruitutem } quam alii in { Seueritatem; } commutarunt. Nos enim omnibus vetuſtis exemplaribus concordes vulgatos codices nunquā damnare auſi ſumus, ideoq; & hic, & aliis locis hæc argute ab aliis excogitata non recipimus.

SEB. COR. SPVRINA } Augur, { Communitatem } Al. comitatem.

BERN. RVT. HOC Tempore fieri poſſe, ſi forte tu frigus ferre non poſſes } quid ſi, hoc tēpore. qa dixit eſt Fauonius flaret. tametſi vtrinq; exprimi idem ſenſus poteſt. Et hanc autem epiſtolam, & tres ſuperiores proximas quod ante ciuilia bella ſcriptæ ſunt, arbitror Papyrianis hiſce ordine omnibus præponendas. id cum ex ſententia earum, tum epiſtola ad M. Cælium, quæ eſt lib. 2. hoc initio, Fabio viro optimo, diſcas.

[redacted]

ASC. SVmmum me du. } quia Pætus ſcripſerat ad Cice. multa præcepta de re militari, quam non exercuerat, Cicero iocans ſcribit ſe multū adiutum illius præceptis, quæ ex alicui' magni ducis, vt Pyrrhi, & Cyneæ libris eum excerpſiſſe autumat, innuēs plane experimento ea non didiciſſe. Deinde commēdat ei M. Fabium quendam amicū ſuū, qui habebat cōtrouerſiam de agro rogatq; eum adiuuet. eſt autem non vulgaris commendatio, ſed digna quæ ab legentibus memoriæ mandet. Ordo autem eſt: Literæ tuæ quibus plurima præcepta rei militaris ſcripſiſti reddiderunt. i. effecerunt. Tracta metaphora a ludi magiſtro qui cum puerum erudiendum acceperit, reddit eruditum: hic autem Cic. e literis Pæti lecticandis, didicerat, vnde reddiderit ipſum ſummum quia peritiſsimum ducē. ſ. exercitus. Ego plane. i. omnino neſciebam te eſſe tam peritum rei militaris. Ego video te lecticaſſe. i. frequenter legiſſe libros Pyrrhis ſ. regis Epirotarum, quem Annibal ſm in præſtantia rei militaris cenſuit, eo quod caſtrametari primus docuiſſet, vnde de care aut libros ſcripſiſſe, aut ſcribere potuiſſe veriſimile eſt. Præterea optime diſpoſuiſſe præſidia indicat illud Gnathonis Terētiani in Eunuc. Sic olim Pyrrhus factitauit. i. ſic diſpoſuit, & inſtruxit aciem, vt tu ò Thraſo nunc feciſti. & Cyneæ, qui Pyrrhum

rhum videtur docuiſſe, & de re militari ſcripſiſſe. Fuit, authore Cic. in libro de ſenectute, Theſſalus, vir vt ait Solinus tanta memoriæ vi præditus, vt Pyrrhi legatus Romam miſſus, poſtero quam ingreſſus erat die, & ſenatorium, & equeſtrem ordinem totum proprijs nominibus ſalutauerit. Itaq;.i. & ita, quia in præceptis tuis optimos præceptores ſecutum arbitror, cogito obtemperare.i. obedire præceptis tuis. & ſupp. cogito, quod ridicule dicit hoc amplius.ſ. q̃ præcepiſti, habere aliquid nauicularum in ora maritima.i. iuxta littora quia.ſ. eius rei periti, negant vllam armaturam poſſe inueniri meliorem cõtra equitem Parthum: non enim equis in nauiculis quibus aufugitur, pugnatur. Vnde non reſiſtendo ſed fugiendo Parthũ vicerit. Sed quid.i. ad quid ludimus.i. ioco tecum agimus? Tu neſcis cum quo.i. quali imperatore negocium ſit tibi.i. qualis ego ſim imperator. ego explicaui.i. exercui in hoc imperio Pædiam Cyri.i. librum Xenophontis de eruditione Cyri regis Perſarum, quæ adhuc extat, & his diebus cum alijs, tum a Franciſco Philelpho tranſlata eſt. Eſt autem παιδεία cum ει diphthongo in media, diſciplina, & eruditio præſertim puerorum. Nam παιδία præda ſine diphthongo in media dicitur infantia, & παῖς pæs pædos, puer. In eo autem lib. Xenophon non tam qualis Cyrus fuit quàm qualem eſſe decuit, deſcripſit, quam.ſ. pædiã ego contriueram: ideſt frequẽti attractu abſumpſeram totam, legendo.i. cum eam legerem. Sed nos iocabimur alias.i. alio tempore, coram: ideſt in mutua præſentia quaſi a facie ad faciem, vt ſpero breui. Nunc ades ideſt adſis, adueni ad imperandum.ſ. mecum, vel potius ad parendum.i. obediendum: ſic enim antiqui loquebantur, libere: ſcilicet loquentes, & ſe, cum alis imperarent, alis vtpote ſenatui, & legibus parere dictitantes. Summus vſus.i. ſumma conſuetudo vitæ, eſt mihi cum M. Fab. quod.i. quam rem ego arbitror te ſcire, & diligo eum valde. Tum.i. ſimul propter probitatem, ac ſingularem modeſtiam eius, tum quod ſoleo vti optime opera eius in his controuerſijs: ideſt contentionibus, quas habeo cum Epicureis.i. hominibus gulæ, & voluptati deditis, combibonibus.i. compotoribus tuis, hoc eſt quod potens potator eſt vini, & æqualis hauſtus, quod ipſe epotare non poſſum, & pro me ebibit. Omnia autem ioco dicit. Is cum veniſſet Laodiceam: ideſt ad eam vrbem in prouincia Ciliciana, ad me, & vellem eũ eſſe mecum, ipſe percuſſus eſt.i. attonitus factus repente literis atrociſsimis, hoc eſt inimiciſsimis quibus ſcriptum erat, fundum Herculanẽſem eſſe proſcriptum.i. venalem inſcriptum a Q. Fabio fratre.ſ. ſuo. Qui fundus eſt communis.ſ. M. Fabio cum eo. Q. Fabio. M. Fabius tulit id pergrauiter, & exiſtimauit fratrem ſuum hominem non ſapientem progreſſum eſſe eo.i. ad eã impudentiam, & iniquitatem impulſu inimicorum ſuorum. Nũc o mi Pæte ſi amas me ſuſcipe.i. ad te cape totum negocium: ſcilicet Marci, & libera Fabium.ſ. Marcum moleſtia.ſ. litis aut contra venditorem, aut contra emptores accipiendæ. Opus eſt nobis authoritate tua, & conſilio, & etiam gratia. Noli pati fratres litigare, & conflictari turpibus iudicijs Fabi.ſ. Marcus habet Mathonem, & Pollionem.ſ. aduocatos inimicos. Quid multa ſupp. ſcribam de eo ad te? Mehercule ego non poſſum perſcribere tã, ideſt tam diligenter, aut tam plene: quam.i. quantum gratum feceris.ſ. mihi, ſi reddideris: ideſt effeceris Fabium ocioſum.i. abſolutum omni negocio. Ille.ſ. Fabius putat, & perſuadet mihi id poſitam eſſe in te: ideſt in tua poteſtate.

eſt atrociſsimis literis, in quibus ſcriptum erat fundum Herculanenſem à Q. Fabio fratre proſcriptum eſſe, qui fundus eum eo cõmunis eſſet. Id M. Fabius pergrauiter tulit, exiſtimauitq; fratrem ſuum, hominem non ſapientem, impulſu inimicorum ſuorũ eo progreſſum eſſe. nunc, ſi me amas, mi Pæte negocium totum ſuſcipe, moleſtia Fabium libera, authoritate tua nobis opus eſt & conſilio, & etiam gratia. noli pati, litigare fratres, & iudicijs turpibus conflictari. Mathonem, & Pollionem inimicos habet Fabius. quid multa? non mehercule tam perſcribere poſſum, q̃ mihi gratum feceris, ſi ocioſum Fabium reddideris. id ille in te poſitum eſſe putat, mihiq; perſuadet. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Deſcriptio cœnæ, cui excuſatio interſeritur, quod cum meretricula vſus fuerit eadem menſa.

M. CICERO PAPYRIO PAETO. S. D. 26

*ACcubueram hora nona, cum ad te harum exemplum in codicillis exaraui. dices, ubi? apud Volumnium Eutrapelum: & quidem ſupra me Atticus, infra Verrius, familiares tui. miraris tam exhilaratam eſſe ſeueritatem noſtrã? quid ergo faciam? te conſilio, qui philoſophum audis. angar? excruciem ne me? quid aſſequar? deinde quem ad finem? viuas, inquis, in literis. an quicquam me aliud agere cenſes? * haud poſſem viuere, niſi in literis viuerem. ſed eſt earum etiam non ſatie*

NVNC Ades ad imperandum, vel ad parendum potius, ſic enim antiqui loquebãtur } Difficilis locus: qui me diu valde torſit. interpretes enim omnes, alii eum, vt ſcopulum euitarũt, alii dum videri volunt intelligere quod minime omnium intelligũt ineptiarum neſcio quid attulerunt, quod rideri magis, quam refelli debeat. comperi igitur locutionẽ eſſe veterem, & antiquis vſitatam: licet eius non multa habeamus exempla. quibus.n. in ſcriptis veteres illi dicendi modi frequentius potuiſſẽt deprehendi, ea ferme omnia perierunt. itaq; ex vnius Salluſt. verbis locus hic ad Pætum exponitur. facile enim colligitur, antiquos, ad imperandum, paſſiue dicere ſolitos, vt etiam Cic. ipſe exponit, ſed ponamus Salluſtii verba, quæ ſunt in Iugurthino. ſ a. Iugurtha, inquit vbi armis, viriſq;, & pecunia ſpoliatus eſt: dum ipſe ad imperandum Tidrum vocaret, rurſus cœpit flectere animum ſuum, & ex mala conſcientia digna timere ad imperãdum, dixit.i. ad parendum, & ad imperata facienda: quemadmodum Cic. ades ad imperãdum pro, ades, vt ego tibi imperẽ. PAVL. MANV.

Κύρου παιδείαν } Cyri inſtitutionem, a Xenophonte conſcriptam { In hoc imperio } Ciliciensi. { M.Fab. } Epiſtola. 14. lib. 2. SEBA. CORR.

[redacted]

*al. vt poſſem vi.

ACcubueram &c. Iocatur rurſus Cic. cum Pæto ſcribens ſe acceptum fuiſſe ab Eutrapelo in cœna admodum iocoſa, in qua interfuerunt familiares eius Atticus, & Verius, & Cytheris meretricula, In qua cœna dicit ſe p̃ſtitiſſe magnam fortitudinem, ac continentiam, addens nonnulla faceta de Pæto. Ordo eſt. Ego accubueram.i. conuiuio fueram, nã veteres accubabant comedentes, hora nona quæ conuiuiis addicta erat. vnde Mart. Imperat extructos frangere nona thoros. cum exaraui.i. ſcripſi ſtylo proſcindendo ceram, vt aratro ſulcamus terram in codicillis: ideſt tabellis ceratis exemplum literarum ad te ſcilicet mittendarum. Dices: ideſt quæres, vbi.ſ. accubueram ſup. accubueram apud Volumnium Eutrapelum, & quidem Atticus ſupple: accubabat ſupra me: ideſt in parte ſuperiore, & Verius infra ſcilicet me: ideſt in parte inferiore, familiares tui: ideſt qui duo ſunt familiares tui. Miraris ſeruitutem noſtram, quia tunc quodammodo ſeruiebant Romani, eſſe tam: ideſt in tantum exhilaratam.i. lætificatam. Ergo ſi non licet læte viuere, conſulto te: ideſt peto conſilium a te, qui audis philoſophum.ſ. in ea re: hoc eſt Epicureum, quid faciam.i. quid conſulis, vt faciam? angar.i. dolore conſtringar? excruciem ne me? Quid aſſequar: ideſt quid lucrer? Deinde ad quem finem ſup. faciam id: Tu inquis: ideſt reſpondere potes, viuas in literis. An cẽſes me agere quicquam aliud? Ego haud: ideſt non poſſum viuere, niſi viuerem in literis: ideſt in ſtudio literario. Sed eſt etiam non ſatietas, ſed modus quidam: ideſt menſura certa, earum ſcilicet literarum. a quibus.ſ. literis in libris cum diſceſſi, etſi: ideſt quanquam, minimum: ideſt minima pars eſſet mihi in cœna quod ζήτημα: ideſt quam quæſtionem, vnum.i. ſolum, tu poſuiſti.i. propoſuiſti, Dioni philoſopho, hoc eſt ſi minimum eſſet in ASCEN.

cœna, quid faciendum ſit: tamen. ſ. licet minimum ſit, non reperio quid faciam prius quam conferã me dormitum. ſ. quod melius eſſet quam cœnare vtcunq;, ſi non lautiſſime. Audi reliqua Cytheris meretricula famoſiſſima, accubuit infra Eutrapelum: ſcilicet Volumnium, quod vocabulum ſignificat facetum. Igitur, inquis, Cicero ille. ſ. nobiliſſimus orator, quem expectabam ideſt de quo qoidẽ in eius laudem, vt tunc notum erat retulit quod eum vnum expectabat: ideſt ex omnibus vnũ aſpiciebat, & ob cuius os: ideſt oris facundiam, & vultus eloquentiam, Graii: ideſt Græci obuertebant ora ſua, dolebant. ſ. ſe etiam eloquentia ab Romanis vinci, ſup. accubuit, aut fuit in eo conuiuio, in quo. ſ. meretricula aderat? Mehercule, inquit Cicero, ego non ſuoi ſuſpicatus illam affore, ſed tamen: ideſt nihilominus, ſop. non fuit tanto dedecori mihi: nam Ariſtippus quidem ille. ſ. notiſſimus, Socraticus: ideſt Socraticæ diſciplinæ, non tamen vitæ ſectator. quia Socrates ſummopere continentiam laudabat, vnde in eos qui verbo, & non facto eum imitabantur dicit Iuoenal. Cum ſis inter Socraticos notiſſima ſoſſa Cynædos: non erubuit cum eſſet obiectum, eum habere Laida, meretricem Corinthiã ſuperbiſſimam, quia inquit, habeo Laida, non habeor a Laide, quia non cepit me. hoc ſup. dicitur melius. i. elegantius græce: tu interpretabere. ſ. latine ſi voles. me vero nihil horum monit: id eſt affecit vnquam, ne quidem. i. non etiam iuuenem, cũ eſſem iuuenis, ne. i. nedum nunc ſenem. Ego delector non meretrice, ſed conuiuio. Ego loquor tibi aliquid, quod. ſ. dictum in ſolum, vt dicitur. i. quod nullius teſtimonio poſsit redargui, cum vnius teſtimonium nullum ſit: ſolent; autem qui liberius loquuntur in mappam ſe inuoluere, ſicq; dicta ſua præfari, & transfero. ſ. in cœnam, & gemitus, & riſus maximos. i. omnia tam triſtia, q̃ læta. Ao tu ſupple feciſti melius, qui &c. Reliqua aperta ſunt.

ꝙ. i. quæſtionem.

tas, ſed quidam modus. à quibus cum diſceſſi, & ſi minimum mihi eſt in cœna, quod tu unum ζήτημα Dioni philoſopho poſuiſti, tamen quid potius faciam, prius quàm me dormitum conferam, non reperio. audi reliqua, infra Eutrapelum Cytheris accubuit. in eo igitur, inquis, conuiuio Cicero ille, Quem aſpectabant, cuius ob os Graij ora obuertebant ſua? non mehercule ſuſpicatus ſum illam affore: ſed tamen ne Ariſtippus quidẽ ille Socraticus erubuit, cum eſſet obiectum habere eum Laida: habeo, inquit, Laida: non habeor à Laide. græce hoc melius. tu, ſi uoles, interpretabere. me uero nihil iſtorum ne iuuenem quidem mouit unquam, nedum ſenem. conuiuio delector, ibi loquor

VICT. SED Tamen Ariſtippus quidem ille Socraticus non erubuit. } Nulli veteres habent particulam illam negatiuam, quare nos cũ Germanico codice. { Ne Ariſtippus quidem ille Socraticus erubuit. } ſcripſimus: fere autem ſemper. { Quidem } ante ſe habet. { Ne } Græca autem verba Ariſtippi quæ melius viſa ſunt Ciceroni dictum illud exprimere, nos adſeremus, vt poſsint ſtudioſi facile cum interpretatione Ciceronis conferre, ſunt autem apud Athenæum, δειπνοσοφιστῶν libro. 12. ὁ δὲ ἀρίστιππος ὠδὶ τῆς λαΐδος ἔφη, ἔχω καὶ οὐκ ἔχομαι. { Ibi loquor aliquid, quod in ſolum, vt dicitur, &c. } Locus obſcurus, & multis ſuſpectus, vetuſtioribus, omnibus exemplaribus cum vulgata lectione conuenit: verbum tantum. { Aliquid } non habent antiqua, quare neq; nos recepimus. Verum alii, aliis modis dum corrigere volunt, locum hunc magis deprauarunt. Quidam ꝓ { Solum, Solatium } reponunt, coniectura docti, & ea mani, & falſa: vtinam autem iam certa eſſet ſententia, quam verba ſunt incorrupta: prouerbium enim eſt, ſed rarum admodum, qua de cauſa parum perſpicitur, vnde dictum ſit: a Cicerone tamen lib. 1. de Nat. Deor. iterum vſurpatum eſt, Abuteris ad omnia atomorum regno, & licentia. Hinc quodcunq; in ſolum venit (vt dicitur) effingis atq; efficis: Nos nihil aliud poſſumus: tantũ non temere euertendam eſſe hanc receptam cum antiqua conſentientem lectionem, admonemusq;, locumq; alium indicauimus quo Cicero. hoc eodem prouerbio vſus eſt. Quod autem iidem. { Genium } pro { Genitum } emendare voluerunt a fide etiam in hoc antiquorum codicum diſceſſere. { A me dixeris } Mediceus ille peruetus codex. { A mane } vna cũ Petrarchæ libro. quare nos quoq; eos ſecuti ita legimus. Sic etiam loquitur Plaut. in Amphi. Hæc illis pugnata eſt pugna vſq; a mane ad veſperum. Sic itidem Lucilius apud Firmianum libr. 10. Nunc vero a mane ad noctem, feſto atq; profeſto Totus idem pariterq; dies populusq; patresq; Iactare, &c. Nec mihi difficile eſt credere, ſic etiam Ciceronem referentem familiarem Pæti ſermonem dixiſſe. { Ille vero } Nos { Ille Baro } vt in iiſdem probatiſſimis codicibus inuenimus, quæ ſi rara eſt vox, nõ ideo repudianda, & delenda. Quantum autem de hac re iudicare poſſumus, ille fatuus ſignificat, & ſtultus. ſic enim & alibi hanc vocem acceptam vidimus, etſi fere ab omnibus ſua ſede mota, & indigne deiecta eſt: lib. 2. de Diuin. ante Venetam editionem ita in cunctis impreſsis locus hic legebatur, Huic equidem Anticho baro inquit victum te eſſe non vides? mendoſe proculdubio. ſic etiam in multis manuſcriptis, & nonnullis antiquioribus vidimus. Illi quam gratiam in prima voce corrigenda a ſtudioſis omnib' merito inire debebant, amiſerunt, dum parũ conſiderare poſteriorem, quæ integra erat corrumpunt. nã quod ꝓ { Anticho, Antiph. } ſcripſerunt, laudem meruerunt. Fuit enim Antipho Athenienſis, quem nunc intelligit, coniector ſomniorum, & (vt Græci dicũt) ὀνειροκρίτης, ſcripſit autem quomodo debeant iudicari ſomnia, de quo ẽt Artemido. li. 2 ὀνειροκριτικῶν ca. de Sepia loq̃t. μέμνηται τοῦ ὀνείρου τούτου καὶ ἀντιφῶν ὁ ἀθηναῖος Quod autem pro { Baro, tu vero } repoſuerũt, culpam deprecari non poſſunt. Eſt autem valde ſimilis locus in Diuinatione, de quo nunc locuti ſumus, huic quem in manibus habemus. hãc eandem vocem (vt opinor) in cunctis manuſcriptis codicibus inuenies lib. 2. de finibus hoc loco, Hæc cum loqueris, nos barones ſtudemus, tu videlicet tecum ipſe rides. etſi in impreſsis. { Varrones } male, & mendoſe. Stolidos autem quoſdam videtur, & hic innoere. Nam quod in epiſtolis ad Atticum incontaminata manet hæc vox, locum illum ſatis celebrem citare nõ neceſſe iodicauimus. tot autem locis inuentam, & ſi raram, & obſoletam vocem errare amplius ſua regione pulſam paſsi non ſumus. Doctiores conabuntur eam certius explicare: nos quod opera noſtra potuimus, non indiligenter fecimus.

HABEO, Inquit, nõ habeor a Laide } Sic omnes veteres libri, non vt Manutii iterum iam impreſſerunt. { Habeo, inquit, Laida, non habeor a Laide } Suſpicari potius aliquis poſſet, ne ſemel quidem Laidis nomen ponendum eſſe, nedum bis collocetur: nam in Græco Ariſtippi dicto, quod a nobis apud Athenæum inoentum eſt, nuſquam eſt, & hæ voces, quanto magis breues, conciſæq; ſunt, tanto magis elegantes, & acutæ videntur. Quod ex plurimis veterum apophthegmatibus facile intelligi põt. ſunt. n. illa pronunciata mira breuitate. Demetrius ẽt ille Phalereus hoc apte docet: ipſius. n. verba ſunt in commentario, περὶ ἑρμηνείας, Ἔστι δὲ ἀποφθεγματικὸν ἡ βραχύτης. præterea Cicero in Lælio, cum naturam apophthegmatis exprimeret, inquit: Multa breuiter, & commode dicta memoriæ mandabam. Et hæc fortaſſe cauſa eſt, cur Cice. exiſtimarit, melius hanc ſententiam Græce dici poſſe, quam Latine, qđ breuius conciſiusq; eo ſermone enunciet: niſi potius quia non eandem vim apud Latinos homines habet. { Habeo } quã apud Græcos ἔχω. & { Habeor, quam ἔχομαι doctiores hoc iudicabunt. Clemens etiam ipſe in. 2. Stromate vocem hanc Ariſtippi, non tam preſſe tamen cõcinneq; eã protulit: hæc ipſius verba ſunt:

ταύτῃ δ᾽ ἄλλην ὁδὸν τῇ δόξῃ καὶ ἀρίστιππος ὁ κυρηναῖος περιέβαλλεν τὴν ἀλήθειαν αἰσχύνοντος σοφιστοῦ ὀνειδιζόμενος δὲ ὧδε τῷ συνεχῶς ὁμιλεῖν τῇ ἑταίρᾳ δὲ κορινθίᾳ, ἔχω γὰρ ἔλεγεν λαΐδα καὶ οὐκ ἔχομαι ὑπ᾽ αὐτῆς.

Sententia igitur hic contentus fuit, verba non valde eleganter compoſuit. Et gemitum, & in riſus maximos transfero } Hæc noſtra eſt in cunctis a nobis antiquis codicibus inuenta lectio: alii & gemitum etiam emendant, quos nec reprehendo, nec laodo. locus ſane obſcurus eſt. Quare cum ante de omni hac parte accurate diſſeruerim, verbum de ea amplius non faciam. { Cœnam te quærere a mane dixeris } Ita ſane olim imprimi iuſsimus, quam lectionem alii poſtea probarunt, ac receperunt. verũtamen cum accuratius de hac re cogitaremus, animaduertimus omnibus in locis vbi { A mane } eſt, ſequi ſtatim { Ad noctem } aut { Ad veſperum } quemadmodum Plautus ſæpe lo-

EXPO EIVS

cutus

cutus eſt. quod ſcrupulum mihi iniecit, an cum id ſenatum hic non ſit, mendoſi inſit. & num prior lectio accommodatior ſit. Hirtius tamen lib. dixit. Præſertim cum milites a mane diei ieiuni ſub armis ſteriliſent defatigati.

PAV. MAN. ET Gemitum etiam in riſus maximos transfero } Hunc locum alii, ita, vt nos, iam ante emendarunt, ſed interpunctis aliter illi diſtinxerant, vt ſenſum plane aliom efficerent nos Ciceronem credimus hoc dicere in conuiuio cum patriam ſatis loxi a mœſtitia, & gemitu vel maximam ad hilaritatem, maximosq; riſus me conuerto. { Ille Baro } baro mulier fuit philoſophiæ dedita, vt ſcribit Suidas, ex eo philoſophos, qui ſtolidiores eſſent, non philuſophos, quod eo nomine viderẽtur indigni, Sed Barones vocabant, vt quaſi mulierculæ per contemptum appellarentur.

aliquid, quod in ° ſolum, ut dicitur : & gemitum in riſus maximos transfero. an tu id melius, qui etiam philoſophum irriſeris? cum ille, ſiquis quid quæreret, dixiſſet, cœnam te quærere à mane dixeris. ille Baro te putabat quæſiturum, unum cœlum eſſet, an innumerabilia? quid ad te? at hercule cœnam nunquid ad te? tibi præſertim? ſic igitur uiuitur: quotidie aliquid legitur, aut ſcribitur: deinde, ne amicis nihil tribuamus, epulamur unà non modo non contra legem, ſi ulla nunc lex eſt, ſed etiam intra legem, & quidem aliquanto. quare nihil eſt, quod aduentum noſtrum extimeſcas. non multi cibi hoſpitem accipies, ſed multi ioci.

Vale.

°al. ſolatiũ (vt dr) & genitum.

IEBA. COR. HARVM Exemplum } Al. literarum exemplũ. Apud Volumnium Epiſt. 33. lib. 7. { Ζητημα } quæſtionem. { Quẽ ſpectabant, &c. } Carmen Ennianum in Telamone. { Nedum ſenem } Al. ne nunc ſenem { Quod in ſolum } ven t. vide qoæ ſturam. { A me dixeris } Al. a mane dixeris. { Ille vero } Al. ille Baro.

ERN. VT. MIRARIS Tam exhilaratam eſſe ſeruitutem noſtram. Seueritatem, puto legendum. Sic ad Dolabellam: Adeon to mihi excuſſam ſeueritatem veterem putas, vt ne in foro reliquiæ priſtinæ frontis appareãt? Quid potius faciam, prius quam me dormitum conferam, non reperio } quam. ſ. in conuiuio eſſe, non literis (vt ait Clericus) operam dare. { In eo igitur, inquis conuiuio, Cic. ille, quem ſpectabam } Alibi, expectabam, quid ſi tomnes ſpectabant: vel, expectabant. nam & aliubi apud Ciceronem reperimus, expectare pro ſpectare, ſi modo integri codices. { Ibi loquor, aliquid, quod in ſolum, vt dicitur, & gemitũ & riſus maximos } transfero. Quid dicit? num? quod totum meum colloquium vel in gemitum, vel in riſus verſatur. nunc enim ingemiſco caſum Reip. nonc me ad riſum conuerto. An ſolum humum ſignificat? Quo legendum ſit, hoc ſenſu: quo & gemitum, & riſus tandem in humum deuolui, capite ſcilicet de lecto, quod triſtis eſt. { Cœnam te quærere a me dixeris } quærere, non interrogare an ego cœnam darem, ſed poſcere ac deſiderare. Iocatur enim in vi verbi duplici. { At hercule cœna nunqoid ad te? tibi præſertim } Niſi interrogatoriam notam, aut ſuſtuleris, aut ita collocaris, (At hercule cœna nunquid? ad te. tibi præſertim) perierit elegantiſſima ſententia. Hoc enim dicit. nunquid cœna alicubi parata ſit præſertim tibi ſ. in quam tu inuitatus ſis, pertinet ad te quærere? quod nõ pepercit Clericus. Innumerabilium cœlorum opinionem etiam Plin. irridet.

[redacted]

ARGVMENTVM HVBERTINI IN LIBRVM X. ET XI.

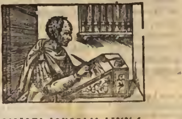
ET Abfui, quoniam huius libri, & ſequentis epiſtolarũ omnium argumenta ex hiſtoria ſumuntur, ne in qualibet epiſtola idem narrare opus ſit, hiſtoriæ ſeriem paulo altius repetendam putaui, quo facilius omnium epiſtolarum argumenta pateant, quæ multis, aut incognita ſunt, aut falſo expoſita propter ignorãtiam hiſtoriæ. quam breuiſſime igitur fieri poteſt enarremus, maxime Appianum ſecuti. occiſo C. Iulio Cæſar. in ſenatu animorum cum varij motus eſſent, & alii laudarent interfectores, a quibus videretur initium libertatis profectum eſſe, alii irritati oratione M. Anto. qui explicita veſte Cæſ. cruenta, & enſibus ꝑforata, de tanti viri crudeli cæde conqueſtus erat, ortæ ſunt magnæ ſeditiones, & deinde etiam inter ipſos bella ciuilia, de prouinciis enim contendebant. Siquidẽ M. Ant. D. Bruto diffidens Celtas ei eripere conatus eſt, ac pro eis Macedoniam tradere, vt ipſæ teſtatus eſt in oratione, quam habuit ad populum. Factæ igitur ſunt variæ partes: nam Anton. bellaciſſimorum virorum legiones quatuor adhæſerant, Lepidus vero quatuor in Iberia legiones habebat. Aſinius Pollio duas, Plancus in altera Celtarum prouincia tres. qui Antonii partes, vt ſcribit Appian. electuri videbantur. Cæſa autem Octauianum duæ legiones delectorum ſequebantur, quæ ab Antonio ad ipſum transierant. Tyronum xem vna. Duæ ex primis cum eo militantibus, nec hæ numero perfectæ, aut armis inſtructæ omnes, ſed ex nouiter delectis ſuppletæ fuerant. M. autem Anto. in Celtas profectus cum Decio perſuadere nequiſſet, vt in Macedoniam tranſiret, vbi eum ſuperauit, ad ciuitates ire properauit, a quibus cum eſſet acceptus, veritus eſt Decius, ne ab omnium prohiberetur introitu: itaq; fictis literis ſibi a ſenatu redditis, a quo cum exercitu prope Romam euocaretur eo modo in Italiam ire perrexit. Recipientibus illom cunctis veluti redeuntem vſq; Mutinã progreſſus eſt, vbi ſtatim portas concludi imperauit, & Mutinenſium omnia ad victum neceſſaria in medium afferre, & eo modo Anton. expectauit, contra quem Anto. ira delatus, Mutinæ vrbem muro, foſſaq; præcinxit, ſic vt Decius obſidione premeretur. Quare Cic. pro Decio agente, vt Anton. hoſtis iudicaretur, cum Piſone Anton. partes defendente, id impetrari non potuiſſet: permiſſum eſt tamen Cicero. vt legatis mandata tradenda perſcriberet, qui ita dicitur ſcripſiſſe, vt Anton. confeſtim Mutina diſcederet. Celtica prouincia Decio concederetur, quæ intra Rubiconem amnem, qui Italiam a Celtis diffinit, ſita eſt: his mandatis Anton. traditis, Anton. vehementi ira concitus, multa in ſenatum, multa etiam in Cicero. acerbiſſime dixit, & cum mandatis parere noluiſſet, ſenatus eum ſtatim hoſtem iudicauit, & omnem exercitum, qui cum eo erat, niſi ſtatim ab eo diſcederet. Veruntamen diſcedente Anton. ab obſidione, inclinante iam hyeme Decius fame laborat. Itaque Hirtius, & Cæſar. propius Mutinam caſtra mouent, ne deficiente Decio exercitum Anton. ſibi vindicaret. liberato itaq; Decio Mutinenſi obſidione a Cæſa. ſenatus non ſatis gratus in eum fuit, qui decreto honore triumphi Cæſa. militumque eius, mentionem non ſatis gratam habuit, ob quæ Cæſa. reconciliata per M. Lept. M. Anton. gratia, Romam cum exercitu venit, & perculſis aduentu eius iis qui in eum iniqui erant, cum. xviij. annos haberet, conſul creatus, qui ſtatim tulit legem de quæſtione habenda in eos, quorum opera pater occiſus eſt, poſtulatque, vt ea lege M. Brut. C. Cæſa. D. Brutus abſentes damnati ſint, cum M. Anton. & Aſinios Pollio, & Munatius Plancus cum exercitibus ſuis coniuncti vires ampliaſſent, D. Bru. cui ſenatus, vt ſequeretur Anton. mandauerat, relictus a legionibus ſuis cum profugiſſet, iuſſu Anton. in cuius poteſtatem venerat cæſus a Capeno Sequanæ interfectus eſt. Reliqua quæ ſequuntur ſunt de triumuiratu Cæ. & Anton. & Lep. quæ quia non multum pertinent ad hunc locum, & ad has epiſtolas, ſilentio præteribo. Quæ autem hoc loco narrata ſunt, partim ad decimi, & partim ad vndecimi lib. argumenta pertinebunt: aliaque pars vni epiſtolæ pertinet, alia alii. cum igitur in his tantis periculis Reipublicæ vereretur Cice. ne Plancus coniungeret ſe cum M. Anton. neque id aperte diceret, M. Anto. in odium adducens hortatur Plancum, vt in Rempub. tuendam, & conſeruandam incumbat, præcipue cum ſperaret habiturum conſulatum in annum ſequentem, ſe autem pollicetur habiturum eum charum cum eius cauſa, tum etiam cauſa Reipubli. Poſtremo oſtendit ea ſibi gratiſſima eſſe, quæ Plancus in Furnium conferat.

M. T. C. EPISTOLARVM FAMILIARIVM
Libri Noni Finis.

ASC.

M. TVLLII CICERONIS

EPISTOLARVM FAMILIARIVM LIBER DECIMVS.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Hortatur hac Epiſtola Plancum ad Rempublicam capeſſendam Cicero, omnemq; operam ſuam illi pollicetur.

M. T. C. L. PLANCO IMP. COS. DES. S. D. 1

ET Abſui proficiſcens in Græciam: & poſteaq̃ de medio curſu Reip. ſum uoce reuocatus, nunq̃ per M. Anton. quietus fui. cuius tanta eſt non inſolentia (nam id quidem uulgare uitium eſt) ſed immanitas, non modo, ut uocem, ſed ne uultũ quidem liberum poßit ferre cuiuſquam. itaq; mihi maxima cura eſt, non de mea quidem uita, cui ſatisfeci, uel ætate, uel factis, uel (ſiquid etiam hoc ad rem pertinet) gloria: ſed me patria ſolicitat, in primisq; mi Plance expectatio Conſulatus tui: quæ ita longa eſt, ut optandum ſit, ut poſſimus ad id tempus Reipublicæ ſpiritum ducere. quæ poteſt enim ſpes eſſe in ea Republica in qua hominis impotentiſſimi, atque intemperantißimi armis, oppreſſa ſunt omnia? & in qua nec ſenatus, nec populus uim habet ullam? nec leges ullæ ſunt, nec iudicia, nec omnino ſimulachrum aliquod, aut

ET Abſui. Si argumenta huius lib. et. 11. agnoſcere vis, Huber. legito, qui plura narrat. Igitur de inſolentia atq; crudelitate M. Ant. quemadmodum tũc conſul oẽs leges, iudicia, & ſanctos mores ita peſſundabat, vt ne veſtigium quidẽ vllum ciuitatis relinqueretur, & ſic adducit in odium veritus ne Plan. cũ M. Ant. coniungeret aduerſus Rẽpu. deinde de expectatione cõſulatus Planci, in annũ ſequentem, & quantopere eum ↄſulẽ videre cuperet, vt Reip. ſubueniret, quã M. Ant. occupare conabat. Poſtremo Furnium familiarem ſuum in cõmendat. Cn. Plan. ciuis Ro. qui Cice. in Macedonia exulantẽ hoſpitio ſuo ſuſcepit. Plã. aũt, vt inquit ↄnomen. a planis pedibus cognomen ſumptum, nã planca eſt tabula. Ordo eſt. Et abſui. i. vtrunq; verũ eſt, & quod abſui, ſ. Roma proficiſcens in Græciam, vt vero ſimile eſt Athenas, & qđ poſtea quã reuocatus ſum de meo curſu. i. incepto itinere, voce Reip. nõ qđ Reſp. vocẽ habeat, ſed qđ præſentiam ſuã Reip. neceſſariam & ab ea expeti noſſet. Nunquã fui quietus per M. Ant. i. ꝓpter moleſtiam M. Ant. cuius ſ. M. Ant. tanta eſt inſolentia. ſ. in dicendo. nam id quidẽ. ſ. inſolentiæ vitiũ, eſt vitium vulgare, ſed tanta eſt ĩmanitas. i. ferocitas efferata, vt non mõ nõ poſſit ferre. i. pati vocẽ. i. loquelã cuiusq̃ ſup. liberam, ſed ne quidem. i. non ſaltem vultũ liberũ. i. libertatis animi indicẽ. q. d. lætum, & ingenuũ. Itaq;. i. & ita maxima cura eſt mihi non quidẽ de vita mea cui ſatisfeci, hoc eſt quam cõſummaui, vel ætate, vel factis, vel gloria, ſi ẽt hoc. ſ. gloriã aſſecutum eſſe ꝑtinet: quid. i. aliquid, aut in aliquo: ad rem non dicit quid ſibi curæ ſit, ſed ĩtelligimus, Antonii immanitatẽ frangere, aut Remp. liberari ab eo, aut quid ſimile, quod ad alia tranſiẽs neglexit dicere. Sed patria ſolicitat me, & imprimis. i. præcipoæ omni Plance, expectatio eſt ita longa vt ſit optandum, . i. vt habeamus optare, vt poſſimus ducere. i. protrahere ſpiritum. ſ. vitalem. i. producere vitam, ſup. vſq; ad id tempus. ſ. quo conſul eris, quod paulo poſt euenit. Docet autem cur eius cõſulatum tantopere deſideret dicens. Enim. i. quia, quæ ſpes. ſ. libertatis poteſt eſſe in ea Repu. in qua omnia ſunt oppreſſa armis hominis impudentiſſimi atque intemperantiſſimi. ſ. M. Ant. q. d. nulla. & in qua. ſ. Rep. nec ſenatus, nec populus habet vllam vim. i. poteſtatẽ, cum tamẽ per ſenatum ſenatuſconſulta, & per populum plebiſcita ſoleant, & debeant fieri. Et in qua ſup. nec vllæ leges ſunt, ſup. quæ ſeruarentur, nec iudicia. ſ. iuſtu & libere ac legitime prolata, nec omnino ſimulacrum. i. imago ac veſtigium aliquod ciuitatis. i. communitatis ciuium ſub vnis mœnibus, & legibus viuẽtium. Sed quando. i. quoniam ergo arbitrabar omnia acta. ſ. in republica: hoc eſt publica inſtrumẽta, & ſcripta actorum mitti ad te. ſ. per amicos, & familiares tuos, nihil erat quod ſcribere deberem de rebus ſingulis. i. ſeorſum de vnaquaq; re. Tranſit autem ad alteram partem epiſtolæ, quæ eſt amoris confirmatiua. dicens: Illud autem. ſ. quod ſequitur. erat amoris mei. ſ. in te, quẽ. ſ. amorem ſuſceptum. i. pie, & beneuole receptum a pueritia. ſ. tua, nã Plancus longe iunior erat. non ſolum ſeruaui: ſed etiam auxi, illud inquam: videlicet monere, atq; hortari te: vt incumberes. i. innitaris in Rempub. omni cogitatione, & cura quæ. ſ. Reſpu. ſi perducitur. i. manet in vigore, & libertate ſua, ad tempus tuum. i. donec conſul eris, gubernatio eſt facilis. ſ. deinceps futura. Autem. i. ſed eſt magnæ: tũ. i. pariter diligentiæ. tum. i. pariter fortunæ. i. ꝓſperi euẽtus: quia non omnia, quæ diligenter conamur, aſſequimur, refragante fortuna, vt. ſ. Reſpu. perducatur vſq; ad tẽpus tuũ. Sed & habebimus te aliqñ ante. ſ. quam conſul fias, vt ſpero & præterq̃ quod debemus cõſulere. i. prodeſſe, & proſpicere Reip. tamen cum. i. inſuper fauemus dignitati tuæ, ita vt conferamus omne conſilium, ſtudium, officium noſtrum, & ſup. omnem operam, laborẽ, diligentiam ad amplitudinem tuã. i. fouendam. Ita. i. & ſic intelligo facillime me ſatisfacturum, &. i. ſimul. Reip. quæ eſt chariſſima mihi, & amicitiæ noſtræ, quã puto colendã nobis ſanctiſſime. i. inuiolatiſſime. Ego nec miror, & gaudeo ſ. inſuper. Furnium noſtrum, ſ. cõem amicum fieri a te tanti, quantum humanitas, & dignitas ipſius poſtulat. & volo te exiſtimare. i. opinari hoc quicquid iudicii. i. bonæ æſtimationis. & officii. i. beneficii contuleris in eum me accipere id ita vt putem te contuliſſe in me ipſum. i. beneficium impendiſſe mihi ipſi.

HOMINIS Imp. } Antiqua omnia exẽplaria. { Impotentiſſimi } impotens autẽ ſæpe, vt a veteribus iam Grãmaticis notatum eſt, dicit valdepotens. plerunq; tamen in malã partem: vt impotẽs Sylla. Cicero Tuſculanarum li. 5. Qui nihil metuant, nihil agãt, nihil concupiſcant, nulla impotentia efferantur. Eadem ratione appellauit elegãtiſſimus poeta, Freta impotentia. Cicero in epiſt. ad Lepidum, Sin iſta pax perditum hominẽ in poſſeſſionem impotentiſſimi dominatus reſtitutura, hoc animo ſcito eſſe omnes ſanos, vt mortem ſeruituti anteponant.

ET Abſui proficiſcens in Græciam } Vnum eſt quod quamuis parui omnino ponderis fortaſſe multis videatur, cum pluribus in locis inuenerim, hic potiſſimum adnotare volui. In Mediceo codice { Afui } ſcriptum eſt: quod ſemper ille ſeruat. cũ F ſequitur, vt poſteriorem præpoſitionis literam abiiciat. cuius rei Grammatici, ſi cum cauſa factum eſt, rationẽ inuenient: ego tamen hanc animaduerſionem ſpernere nolui. ad Appium, vt cum tam longe afuturus eſſem Ad Trebatium. Sin fruſtra diutius afueris. ad eundem: Eram enim afuturus menſe Decembr. ad Cornificium, ſi culpa a quibuſdam afuiſſet. in Epiſt. Lentuli, Tantum enim afuit. & aliis omnibus in locis. In Pandectis etiã Florentinis idem ſemper obſeruatum eſt, quo libro nullus, nec antiquior, nec integrior eſſe exiſtimatur. Hoc tantum variatum eſt hac parte, in antiquis quos vidi. nam nõ multo poſt vulgatam lectionem habent.

De

PAV. MAN. DE Medio curſu } Ex veteri codice ita emendauimus. ſic ao tem locutus eſt in fine libri tertii de officiis, eadem de re loquẽs. Si ipſe, inquit, veniſſem Athenas: quod quidem eſſet factum, ni ſi me de medio curſo clara voce patria reuocaſſet. itẽ ad Marcum Brutum epiſtola, cuius initium eſt, Meſſalam habes. itaq; in medio Achaico curſu, cum Eteſiarum diebus auſter me in Italiam retuliſſe.

[redacted]

ueſtigium ciuitatis? ſed quando acta omnia mitti ad te arbitrabar, nihil erat, quod ſingulis de rebus ſcriberem. Illud autem erat amoris mei, quem à tua pueritia ſuſceptum non ſeruaui ſolum, ſed etiam auxi: monere te, atq; hortari, ut in Rempub. omni cogitatione, curaq; incumberes. quæ ſi ad tuum tempus perducitur, facilis gubernatio eſt: ut perducatur autem, magnæ tũ diligentiæ eſt, tum etiam fortunæ. ſed & te aliquanto ante (ut ſpero) habebimus: & præter quam quod Reipub. conſulere debemus, tamen tuæ dignitati ita fauemus. ut omne noſtrum conſilium, ſtudium, officium, operam, laborem diligentiam ad amplitudinem tuam conferamus: ita facillime, & Reipub. quæ mihi chariſſima eſt, & amicitiæ noſtræ, quam ſanctiſſime nobis colendam puto, me intelligo ſatis facturum. Furnium noſtrũ tanti à te fieri, quantum ipſius humanitas, & dignitas poſtulat, nec miror, & gaudeo: teq; hoc exiſtimare uolo, quicquid in eum iudicij officijq; contuleris, id ita me accipere, ut in me ipſum te putem contuliſſe. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Excuſatoria epiſt quod Plancum non defenderit, vt ſuperiore epiſtola pollicitus fuerat, rationes ſunt a noua Antonij crudelitate, et periculorum præſentia ſumpta. Poſtrema callide operã ſuã rurſus pollicetur

M. C. L. PLANCO IMP. COS. DES. S. D. 2

MEum ſtudium honori tuo pro neceſſitudine noſtra nõ defuiſſet, ſi aut tuto in ſenatum, aut honeſte uenire potuiſſem. ſed nec ſine periculo quiſquam libere de Repub. ſentiẽs uerſari poteſt in ſumma impunitate gladiorum: nec noſtræ dignitatis uidetur eſſe, ibi ſententiam de Repub. dicere. ubi me & melius, & propius audiant armati, quàm ſenatores. quapropter in priuatis rebus nullum officium, neque ſtudium meũ deſiderabis, ne in publicis quidẽ, ſi quid erit, in quo me intereſſe neceſſe ſit, unq̃ deero, nec cum periculo quidem meo, dignitati tuæ. in ijs autem rebus, quæ nihilominus, ut ego abſim, confici poſſunt, peto à te, ut me rationem habere uelis, & ſalutis, & dignitatis meæ. Vale.

GIBER. LONG. LEMMA.

Et hac hortatoria eſt, vt Reipublica iuuandæ ſtudeat. laudat autem principio Plancum, vt beneuolentiam, & gratiam illius, quod non ſatis fideret ei, venetur.

M. C. L. PLANCO IMP. COS. DES. S. D. 3

CVm ipſum Furnium per ſe uidi libentiſſime, tum hoc libentius, q̃ illum audiens te uidebar audire: nã & in re

SEB. COR. COSS. Des. } cũ D. Bruto. { Proficiſcens } iure legationis libero. { De meo curſu } Aliĩ legunt, de medio curſu, qui fuit vltra Leucopetrã. { Voce reuocatus } accepta M. Antonii cõcione, allato Bruti, & Caſſii edicto, audita fama ſenatum Calen. Sex. frequentem fore, & Antonium ad authoritatem Senatus rediturũ, & me deſiderari, & ſubaccuſari. { Quietus fui } id oſtẽdunt Philippicæ. { Impudentiſſ. } Al. impotentiſſimi. { Tuum tempus } tui conſulatus tempus. { Furnium } C. Furniũ legatum

BER. RVTI. NAM Id quidem vulgare vitium eſt } ideſt, multis cum eo eſſe. non vt interpres, notũ omnibus, ipſum eſſe inſolentem. item ante { Poſteaquam de meo curſu reipub. ſum voce reuocatus } non ſenatus, vt interpres ſomniat, ſed dat inanimatæ rei ſenſum. i. cõmodo ipſo Reipu. quod me quaſi reuocare videbatur. Cic. 5. Phil. & lib. 15. ac. 16. ad Atticum, rem totam explicat, quæ qui legerit, nec, quid fuerit iſta Ciceronis legatio, ſciſſe iſtos interpretes videbit. Habebat. n. duplicem, & votiuam, quam a Cæſare antea viuo impetraoerat, & hanc liberam a Dolabella conſule poſt Cæſaris mortem. Dolabella, inquit, me ſibi legauit ad. 4. Non. April. id mihi heri veſperi nunciatum eſt, votiua ne tibi quidem placebat. etenim erat abſurdũ, quæ ſi ſtetiſſet Reſp. bonis, non ſumeres euerſa illa vota diſſoluere. & habent, opinor, liberæ legationes definitum tempus lege Iulia. & reliqua. ita & Phil. 1. Quæ cum audire mallem, quam videre, haberemq; ius legationis liberum, ea mente diſceſſi, vt adeſſem Cal. Iano. Epiſtola vero ad Atticum libr. 16. cuius initium, Octaoo Id. Sexti. cauſam reuerſionis exequitur: vbi nihil eſt de iſto Senatus decreto, quod iſte tam temere comminiſcitur.

ASCEN. MEum ſtudiũ &c. Scripſerat Plan. ad Cic. ſe intellexiſſe honorem ſuum non fuiſſe ab eo defenſum. Quo circa ſe purgat hac epiſt Cic. & dicit nulla alia cã id prætermiſſum a ſe, niſi qđ non licuiſſet ſibi tuto in ſenatũ ire, aut libere ſniam dicere ꝓpter M. Ant. pollicetur autem operam ſuam. Ordo eſt: Studium meum. i. diligens ſaupr, & cõcertatio, non defuiſſet honori tuo ſ. protegendo, ſi potuiſſem venire in ſenatum aut tuto. i. ſine periculo, aut honeſte: tuto autem non potuit tantiſper dum Ant. obſtitit, honeſte vero non potuiſſet, ſi aſtipolatus fuiſſet. Sed nec quiſq̃ ſentiens libere. i. vt liberum hominem decet, de Repub. poteſt verſari. ſ. in ſenatu, ſine periculo. ſ. vitæ, in ſumma impunitate. i. vbi ſumma eſt impunitas gladiorum. i. violẽtiæ armis illatæ: nec videtur eſſe noſtræ dignitatis i. pertinere ad noſtram dignitatem, dicere ibi ſniam de Rep. vbi armati audiant, & melius, & propius: .i. de minore diſtantia me, quã ſenatores. Quapsopter tu nullum. i. non vllum, non deſiderabis, quia præſens erit tibi, deſideranius autẽ abſentia, aut non extantia. vllom neq; officium neq; ſtudium meum, in rebus priuatis. i. non pertinentibus ad Remp. quæ in ſenatu agantur, ne quidem. i. non etiã deero vnq̃ dignitati tuæ in publicis ſiquid erit in quo neceſſe ſit me intereſſe, nec quidem. i. non etiam cum periculo meo. Sunt qui legant, nonq̃, quod ſi legendum eſt, ita diſtinguam. Nec in publicis quidem, ſiquid ſit, in quo neceſſe ſit me intereſſe: quia nunq̃ deero dignitati tuæ nec quidem cum periculo meo. Aotem. i. ſed, ego peto a te vt velis habere rationem. i. beneuolũ reſpectum, & curã, & ſalutis, & dignitatis meæ in his. i. huiuſmodi reb⁹ quæ poſſunt confici. i complete fieri. nihilominus vt. ſ. demus qđ ego abſim. i. licet abſim.

SEBAS. CORR. VENIRE potuiſſem } ꝑ Antonium. Epiſ. 2. li. 12. { Armati } ab Antonio.

[redacted]

ASC. CVm ipſum &c. Cum eſſet Plancus in Celtis cum tribus legionibus, neq; Cice. ei ſatis fideret, neq; tamen auderet id aperte dicere, nititur eum occulte retinere in amore.

militari uirtutem, & in adminiſtranda prouincia iuſtitiam, & in omni genere prudentiam mihi tuam expoſuit: & præterea mihi non ignotam in conſuetudine, & familiaritate ſuauitatem tuam adiunxit: præterea ſummam erga ſe liberalitatem. quæ omnia mihi iucunda, hoc extremum etiam gratum fuit. ego Plance neceßitudinem conſtitutam habui cum domo ueſtra, ante aliquanto, quàm tu natus es: amorem autem erga te ab ineunte pueritia tua, confirmata iam ætate familiaritatem, cū ſtudio meo, tum iudicio tuo conſtitutam. his de cauſis mirabiliter faueo dignitati tuæ. quam mihi tecum ſtatuo eſſe communem. omnia ſumma conſecutus es uirtute duce, comite fortuna. eaq́; es adeptus adoleſcens, multis inuidentibus, quos ingenio, induſtriaq́; fregiſti. nunc me amantißimum tui nemini concedentem qui tibi uetuſtate neceßitudinis potior poßit eſſe, ſi audies: omnem tibi reliquæ uitæ dignitatem ex optimo Reipub. ſtatu acquires ſcis profecto (nihil enim te fugere potuit) fuiſſe quoddam tempus, cum homines exiſtimarent, te nimis ſeruire temporibus. quod ego quoq; exiſtimarem, ſi te ea, quæ patiebare, probaſſe etiam arbitrarer: ſed cum intelligerem, quid ſentires, prudenter te arbitrabar uidere, quid poſſes. nunc alia ratio eſt omnium rerum. tuum iudicium eſt, idq́; liberum. Conſul eſt deſignatur, optima ætate, ſumma eloquentia, maxima orbitate Reip. uirorum talium. incumbe per Deos immortales in eam curam, & cogitationem, quæ tibi ſummam dignitatem, & gloriam afferat. unus autem eſt, hoc præſertim tēpore, per tot annos Republi. deuexata, Reipub. bene gerendæ curſus ad gloriam hæc amore magis impulſus ſcribenda ad te putaui, q̄ q. arbitrarer te, monitis, & præceptis meis egere: ſciebam enim ex iiſdem te hæc haurire fontibus, ex quibus ipſe hauſeram. quare modum faciam. hoc tantum ſignificandum putaui, ut potius amorem tibi oſtenderem meum, quam oſtentarem prudentiam, interea, quæ ad dignitatem tuam pertinere arbitrabor, ſtudioſe, diligenterq́; curabo. Vale.

Primum ita dicit ſe libenter vidiſſe Furnium narrantem iucunda de Planco, quod ex arte facit, qua præcipimus ea quæ ab aliquo deſideramus, aut obtinere volumus ſignificare penes illum eſſe, vnde qui miſericordiam petont miſericordiam laudare ſolent: ſicut etiam in pſalmo. Miſerere mei Deus ſecundum magnam miſericordiam tuam. Quinetiam quē inimicum putamus, ſi opus ſit ab eo miſericordiam implorare, miſericordem fingimus. Quia ergo Plancum in fide, & ſtudio erga Remp. maximopere manere cupit, dicit ſe bene de eo ſperare, monetq́; qđ ex amore ſe facere dicit, vt patriam tueatur. Ordo eſt: Cum ſ. ita ſit quod vidi Furnium libentiſsime per ſe.i.ſua ipſius cauſa, tum.ſ. multo magis eſt quod vidi eum libentius, hoc .i. propter hoc, quod ego audiens illum, videbar.ſ. mihi audire te. Nam ipſe expoſuit.i. expreſſe narrauit mihi, &.i.ſimul, virtutem tuam in re militari, & iuſtitiam tuam in prouincia adminiſtranda, & prudentiam tuam in omni genere. Pulchre aſsignat rebus qualitates congruas. Nam in re militari maxime vtilis eſt virtus .i. fortitudo, quæ proprie virtus a viribus dicitur. in prouincia adminiſtrāda, vt in alia omni adminiſtratiōe publica, maxime opus eſt iuſtitia, prudentia autem ad omnem rem gerendam vtilis eſt. Nam fortitudo ſine prudentia, temeritas eſt. Iuſtitia autem ſine prudentia eſſe non poteſt, non enim poteſt ius ſuum cuiq; reddere qui neſciat quid ſuum cuiuſq; ſit. Sicut & fortitudo quæ virtus eſt, ſine iuſtitia non eſt, immo virtutes illæ quatuor principales fortitudo, prudentia, iuſtitia, & temperantia ſic ſe habēt vt alia nulli ſine aliis plene cōtingat. Et præterea.i. præter dictas virtutes tuas, ipſe adiunxit.ſ. narrando mihi ſuauitatem tuam in conſuetudine, & familiaritate non ignotam, immo notiſsimam mihi. Præterea.i. præter hæc omnia adiunxit ſummam liberalitatem.ſ. tuā erga ſe, quæ omnia ſup. fuerunt iucunda mihi, quia attulerunt voluptatem. Hoc extremum.ſ. quod liberalis in amicum fuiſti, fuit etiam gratum, quia attulit vtilitatem. Ego ò Plance habui neceſsitudinem.i. neceſſariam coniunctionem amicitiæ conſtitutam .i. communi conſenſu ſtatutam, cum domo.i. familia veſtra .ſ. maiorum tuorum, aliquanto ante quam tu natus es. Autem, .i. ſed, habui ſup. conſtitutum amorem erga te, ab pueritia tua ineunte.i. ab eo tempore quo puer eſſe incipiebas tranſacta infantia, & ſup. habui familiaritatem ætate.ſ. tua, iam confirmata .i. ſtabilita, conſtitutam, tum.i. ſimul ſtudio meo, tum.i. ſimul iudicio tuo.ſ. quo ſtudium meum comprobaſti. Ego faueo, de his cauſis.i. ob has cauſas, mirabiliter dignitati tuæ, quam.ſ. dignitatem, ego ſtatuo.i. conſtituo, & propono habere cōmunem mihi tecum. Tu conſecutus es omnia ſumma, ita verius legitur, cū ſint qui legant omnia ſum conſecutus, ſed de ſe non loquit Cic. verum de Planco, qui iam conſulatum adeptus erat. Notādum autem omnia interdum cum ſuperlatiuo cōgruere, virtute ſuppleexiſtente tibi duce, & fortuna comite, & ita quaſi inſeruiente, & tu adeptus es ea ſ. ſumma, adoleſcens.i. adhuc in adoleſcentia inuitis inuidentibus, quos fregiſti ingenio, & induſtria. Nunc ſi audies me amantiſsimum tui, & nemini cedentem, qui poſſet eſſe tibi potior vetuſtate neceſsitudinis, tu acquires tibi omnem dignitatem vitæ reliquæ ex optimo ſtatu Reipub. Tu profecto ſ. nihil enim potuit fugere te.i. latere, quoddam tempus fuiſſe cum homines exiſtimarent.i. iudicarent te nimis ſeruire.i. obſequi temporibus.i. diſpoſitioni temporum, hoc eſt hominibus tunc plurimum potentibus, quod ego quoq; exiſtimarem.i. iudicarem te feciſſe, ſi ego arbitrarer te etiam probare.i. approbare, & ex iudicio tuo facere, quæ patiebare.i. patiebaris: id eſt coactus faciebas. Sed cum ego intelligerem quid ſentires ſ. faciendum, ego arbitrabar te videre.i. cognoſcere quid poſſes. q.d. cū plura potuiſſe quā putaret, quia aliter non feciſſet quæ fecit. Nunc, alia eſt ratio omnium rerum, iudicium eſt tuum, & id iudicium eſt liberū .i. tu potes libere ex ſententia tua omnia iudicare, & facere. tu es deſignatus .i. declaratus conſul, ætate optima quia adhoc fere adoleſcens eloquētia ſumma, & maxima orbitate, .i. ſpoliatione, aut carentia Reipub.i. quam paſſa eſt, aut accepit Reip. talium, videlicet fortium virorum. Incumbe.i. toto pectore, & conatu intende per eos immortales.ſ. rogamus in eam curam, & cogitationē, quæ afferebat tibi ſummam dignitatem, & gloriam. Autem, .i. ſed, vnus curſus eſt ad gloriam præſertim hoc tempore Rep. deiecta.i. peſſundata.i. eo quod fuit per tot annos deperdita.ſ. curſus Reipu. gerendæ bene, hoc eſt per ſolam Reip. rectam adminiſtrationem poteſt nūc quiſpiam celeriter ad gloriam peruenire. Ego putaui hæc ſcribenda ſup. eſſe ad te magis impulſus.i. eo quod eſſem impulſus amore.ſ. tui, q̄ quod arbitrarer te egere præceptis & monitis.ſ. cuiuſpiam: Ego.n. ſciebam te haurire hæc ex iiſdem fontibus, ex quibus ego hauſeram, quia ex libris philoſophorum, & ex conſideratione Reip. Romanæ quare.i. quamobrem ego faciam modum.i. finiam. Ego putaui nūc tantum.i. duntaxat ſignificandum.ſ. quid ſentirem, vt oſtenderem tibi potius amorem meum, quam oſtentarem.i. iactāter demonſtrarem prudentiam.ſ. meam. Ego curabo interea ſtudioſe, & diligenter ea quæ arbitrabor pertinere ad dignitatē tuam.

QVAM mihi tecum ſtatuo eſſe communem } Mediceus liber ſtatuo habere eſſe communem. vt arbitror legendum eſt { Debere eſſe communem } elegantius omnino, quod tamen doctiores iudicabunt. Nunquam fere tam deprauatum hunc codicem inueni, quin aliquid commodi ex eo capi poſsit, ad reſtituendos locos illos, qui integri falſo exiſtimantur. VIC.

STATVO eſſe cōem } Al. ſtatuo habere cōem. { Quod dam tem. } ſub Cæſare. { Deuexata } Al. deiecta. { Hoc tantum } Al. nunc tantum. SEBA COR

SIS Prof. } nihil.n. te fugere potuit (fuiſſe quoddam tēpos com homines exiſtimarent, te nimis ſeruire tēpibus) Scis, vt alibi, ſenſus exigit. Sane indicat, Plancum Cæſarianum fuiſſe. qđ & Cæl. Plancus quidem, inquit, ſunt Rauennæ eſt, & magno cōgiario donatus a Cæſare nec beatus, nec bene inſtructus eſt. BERN RVT

[redacted]

al. ſtatuo ſtudeoque hſe cōem, vel ſtatuo hſe eſſe cō munē. vt non abſurde quidam legendum putent ſta. debere eſſe commu.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Hortationem Ciceronis ſibi gratam fuiſſe dicit, et cur eam hoc animo acceperit, exponit.

PLANCVS CICERONI S. D. 4

GRatiſsimæ mihi tuæ literæ fuerunt, quas ex Furnij ſermone te ſcripſiſſe animaduerti. ego autem præteriti tẽporis excuſationem affero, q. te profectum audieram, nec multo ante rediſſe, ſciui quam ex epiſtola tua cognoui: nullum .n. in te officium, ne minimum quidem, ſine maxima culpa uideor poſſe præterire. in quo tuendo habeo cauſas plurimas, uel paternæ neceſsitudinis, uel meæ à pueritia obſeruantiæ, uel tui erga me mutui amoris. quare mi Cicero, quod mea, tuaq; patitur ætas, perſuade tibi te unum eſſe, in quo ego colendo patriam mihi conſtituerim ſanctitatem. omnia igitur tua conſilia mihi non magis prudentiæ plena, quæ ſumma eſt, uidentur, quàm fidelitatis, quam ego ex mea conſcientia metior. quare ſi aut aliter ſentirem, certe admonitio tua me reprimere: aut, ſi dubitarem, hortatio impellere poſſet, ut id ſequerer quod tu optimum putares. nunc uero quid eſt, quod me in aliam partem trahere poſſit? quæcunq; in me bona ſunt, aut fortunæ beneficio tributa, aut meo labore parta, etſi a te propter amorẽ carius ſunt æſtimata, tamen uel inimiciſsimi iudicio tanta ſunt, ut præter bonã famam nihil deſiderare uideantur. quare hoc unum tibi perſuade, quantum uiribus eniti, conſilio prouidere, authoritate mouere potuero. hoc omne Reipub. ſemper futurum. non eſt ignotus mihi ſenſus tuus, neque ſi facultas, optabilis mihi quidem, tui præſentis eſſet, unquam a tuis conſilijs diſcreparem: nec nũc committam, ut ullum meum factum reprehendere iure poſsis. Sum in expectatione omnium rerum, quid in Gallia citeriore, quid in Vrbe Ian. Menſe geratur, ut ſciam. interim maximam hic ſolicitudinem, curamq; ſuſtineo, ne inter aliena uitia hæ gentes noſtra mala ſuam putent occaſionem. quòd ſi perinde, ut ipſe mereor, mihi ſucceſſerit: certe & tibi, cui maxime cupio, & omnibus uiris bonis ſatisfaciam. Fac ualeas, meq; mutuo diligas.

ASC. GRatiſsimæ &c. Reſpondet Plancus ſuperiori epiſt. oſtendens gratam ſibi eſſe admonitionem Cic. & ſe libẽter pariturum dicẽs. Literæ tuæ fuerunt mihi gratiſsimæ, quas ſ. literas ego animaduerti te ſcripſiſſe ex ſermone .i. vt dicunt relatione Furnij. Ego autem affero excuſationem, temporis præteriti .i. quod prætermiſerim hactenus reſpondere, & ita multũ temporis ſit præteritum, qđ audieram profectum .i. diſceſſiſſe: nec ſciui multo an quam cognoui ex epiſtola tua .ſ. poſt reditum ad me ſcripta, te rediiſſe. Enim .i. quia nullum: ideſt non vllum ego non videor poſſe præterire ſine maxima culpa vllum officium in te, nec quidem .i. non ſcilicet, aliquod etiam minimum, in quo .ſ. officio ſuo tuendo .i. conſeruando, ego habeo cauſas plurimas, vel .ſ. cauſam neceſsitudinis paternæ .i. quam cum patre meo contraxiſti, vel obſeruantiæ meæ .i. qua te obſeruaui, & veneratus ſum a pueritia, vel mutui amoris tui erga me, videtur redondare erga me, aut particula mutui, nam erga vnum non eſt mutuus amor, ſed vtriuſq; duorum erga alterum. Quare ô mi Cicero. quod mea, & tua ætas patitur, perſuade tibi te vnum eſſe in quo colendo ego conſtituerim .i. velim cõſtituiſſe, ſanctitatem patriam .i. patri debitam. Igitur omnia conſilia tua videntur mihi non magis plena prudentiæ quæ ſumma eſt, quam fidelitatis, quam .ſ. fidelitatem ſeruatam patri in me, ego metior ex mea conſcientia .i. tam magnã iudicio, quantam volo tibi ſeruare. Quare .i. quamobrem ſi aut ſentirem aliter .i. quam tu iudicas ſentiẽdum præſertim de repub. certe admonitio tua poſſet me reprimere ne ſcilicet quod ſentirem executioni mandarẽ, aut ſi dubitarem .i. anceps, & dubius eſſem, vtram partem debeã ſequi, adhortatio tua poſſet impellere me, vt ſequerer id quod tu putares optimum: ſ. ex omnibus. Honeſta eſt locutio, & amoris plena, ſi forma dicendi conſpiciatur. Nunc vero .ſ. cum neq; aliter ſentiam neq; dubitem, quid eſt quod poſsit trahere me in aliam partẽ? quaſi dicat nihil, quia quæcunq; bona ſunt in me, aut tributa: ſcilicet mihi beneficio fortunæ, cui Romani ſemper plurimum tribuebant, vt docet Plutarchus in libello de fortuna Romanorũ, & virtute Alexandri, aut parta meo labore. Debebat loco fortunæ patrem luminum ponere, a quo omne datum optimum, & omne donum perfectum, ſed vanum erat illi ante lucem ſurgere. Etſi: ideſt quanquam ſupple bona mea ſunt æſtimata: ideſt appreciata a te carius: ideſt pluris quam ſint, propter amorem: ſcilicet tuum in me, tamen tanta ſunt, iudicio vel: ideſt etiam inimiciſsimi, vt nihil videantur deſiderare: ideſt putare ſibi deeſſe præter bonam famam. Quare perſuade tibi hoc vnum, quantum potuero: alii legunt potero: ideſt datum fuerit eniti viribus prouidere conſilio tuo, mouere autoritati ſcilicet mea, hoc omne futurum ſupple eſſe ſemper Reipublicæ: ideſt ad vtilitatem Reipublicæ. Senſus tuus non eſt ignotus: ideſt perſpectus eſt mihi, neque diſcreparem vnquam a conſiliis tuis ſi facultas optabilis mihi quidem, licet forte non omnibus, tui præſentis eſſet mihi. Nec committam: ideſt & non patiar nunc .ſ. cum abero, vt poſsis reprehendere iure vllum factum meum. Ego ſum in expectatione omnium rerum, vt ſciam quid geratur in Gallia citeriore: ideſt cis alpes Italiam verſus, vbi ſunt Ligures, & Inſubres, & vbi tunc Brutus erat, quid geratur in vrbe: ſcilicet Roma Ianuario menſe: ſcilicet proxime futuro in quo comitia haberi ſolebant. Ego ſuſtineo interim hic: ideſt in Gallia vlteriore maximam ſolicitudinẽ, & curam, ne agentes: ſcilicet Romæ inter alienæ vitia: ideſt qui in hoc bello neutris fauẽt, putent mala noſtra .ſ. quæ ob diſcordiam patimur coacti abeſſe ab vrbe, eſſe occaſionem ſuam .ſ. petendi conſulatus nobis debiti qđ ſi ſucceſſerit mihi perinde: ideſt ita vt mereor ego certe ſatisfaciã; & tibi cui maxime cupio .ſ. ſatisfacere, & omnibus viris bonis .ſ. aliis, nã Ciceron. quoq; virum bonũ putat. Fac valeas, & diligas me mutuo .ſ. vt te diligo.

SEBA. CORR. PROFECTVM Audieram } vt in Græciã ires { Patriam mihi } Al. paternã mihi { Monere potue. } Al. monere potero. { In Gallia Citeriore. } Mutinæ { Ian. menſe gera. } Hirtio & Panſa Coſs.

BER. RVT. TAMEN Vel inimiciſsimi iudicio tanta ſunt. } Non M. Antonium vnum ſignificat ſed inimiciſsimum quemque. { Quid in vrbe Ianuario mẽſe geratur } Nõ propter creationem Magiſtratuum, quam vterq; interpretes falſo in eũ menſem conijcit: quum & fieret circa Iulium plerunq; mẽſem, vt lib. 7. oſtendimus, conſtantique nunc Ciceronis grauiſsima authoritate confirmamus: Bibuli (inquit ad Attic.) qui ſit exitus futurus, neſcio, vt nunc ſeſe habet, admirabili gloria eſt. qui quum comitia in menſem Octobrem diſtuliſſet quod ſolet ea res populi volontatẽ offendere putarat Cæſar oratione ſua poſſe impelli concionem, vt iret ad Bibulum, multa quum ſeditioſiſsime diceret, vocem exprimere non potuit. quo igitur Ianuarij menſis mentio? quia ſcilicet conſules futuri erant: ideſt ingreſſuri magiſtratum multo ante deſignari, Panſa atq; Hirtius, & ſenatum habituri, quid non erat per multos menſes habitus, vel prohibentibus, vel abſentibus Antonio, & Dolabella Coſſ. Oſtendit id Cicero, & prima, & tertia Philippica. Vt adeſſem, inquit, Calendis Ianuarii, quod initium Senatus cogendi fore videbatur. &, Expectantur Calend. Ianuarii, quas non expectat Antonius, qui in prouinciam Decij Bruti ſummi, & ſingularis viri cum exercitu impetum facere conatur.

[redacted] N.

[redacted]

ASCEN. Binas &c. Reſpondens Cice. literis a Planco receptis dicit, ſe ex illis plurimum gauiſum ob illius beneuolentiam in ſe, deinde ad Rempub. defendendam, & ad immortalem gloriam comparandam cohortatur. & poſtremo de odio in M. Anton & de ſpe atq; expectatione Planci agit, dicens: Ego accepi a te binas literas. i. duas epiſtolas eodem exemplo. i. eadē forma, & iiſdem verbis ſcriptas quod ipſum fuit mihi argumēto. i. approbationi diligentiæ tuæ. Intellexi enim te laborare. i. affectanter curare, vt literæ expectatiſsimæ perferrentur ad me deinde. i. de eo loco aut de ea re vnde ſcriptæ sūt. Ex quibus. ſ. literis cœpi duplicem fructum, difficilem mihi ad iudicandum in comparatione. i. ad diſcernēdum vter fuerit maior, hoc eſt ne ꝑ an, putarem amorem tuū erga me, an animum tuum in Rempu. æſtimandum. i. appretiandum eſſe pluris. Charitas patriæ eſt omnino meo quidem iudicio, maxima, ſed amor, & coniunctio volūtatis habet certe plus ſuauitatis. i. honeſtæ delectationis. Itaq; commemoratio tua neceſsitudinis paternæ: id eſt quæ fuit cum patre tuo, & beneuolentiæ eius quam tu cōtuliſſes erga me, a pueritia: ſcilicet tua, & ſup. commemoratio cæterarum rerum quæ pertinebant ad eandem ſententiā, attulerunt, mihi incredibilem lætitiā. Rurſus. i. ex altera parte declaratio animi tui quem haberes de Repub. & quem eſſes habiturus ſi ſ. pro meritis tibi ſucceſſerit, erat mihi iucūdiſsima, & hæc lætitia erat eo maior, quod aut quo. i. quanto ſup. magis accedebat ad illa ſuperiora. ſ. de neceſsitudine patris tui, & obſeruantia tua, in me. Itaq; ô mi Plance ego nō ſolum hortor te, ſed plane etiam oro, quod. i. quam rem feci his literis, quibus reſpondiſti humaniſsime, vt incūbas in Rempubl. i. ſis procliuis ad eam ſeruandam tota mente, & omni impetu animi tui. Nihil eſt quod poſsit eſſe tibi maioris fructus. i. vtilitatis, & gloriæ, nec quicquam ex omnibus rebus humanis eſt præclarius, aut præſtantius quam bene mereri de Repub. Enim: id eſt quia, ſumma humanitas, & ſapientia tua patitur adhuc dicere libere quod ſentiam, tu videris conſecutus maximas res fortuna ſuffragante. i. aſpirante, & fauente tibi, quod. ſ. maximas res conſequi, quanquam non potuiſſes ſine virtute, tamen ea quæ adeptus es, tribuuntur fortunæ, & temporibus, ſed ſup. quicquid ſubueneris Reipu. his temporibus difficillimis. i. periculoſiſsimis Reipub. quia alij eam defendere, alij euadere moliuntur, id erit totum tuum, & proprium. Odium in Antonium omnium ciuiū exceptis latronibus eſt incredibile, magna ſpes eſt in te, & magna expectatio in exercitu tuo. Cuius gratiæ, & gloriæ tempus caue per deos. ſ. rogatus ne amittas. Ego moneo ſupple te, ſicut filium, & ego faueo ſup. tibi vt mihi, ego hortor ſup. te vt proprium, & amiciſsimum.

SEB. COR. AD Me tuæ expectatiſsimæ } Al. ad me mihi expectantiſsime. { Lætitiam attulit } Al. lætitiam attulerat. { Maiori fructu } al. maioris fruct⁹ { Pro patria } Al. proprium.

BERN. RVT. QVOD Feci his literis, quibus tu humaniſsime reſpōdiſti { Quod alii integre ſeruant codices.

[redacted]

GIBER. LONG. LEMMA.

Rurſus hortatur Plancum vt Rempub. defendat, vſus maxime argumento à ſpe laudis, & gloriæ.

CICERO PLANCO IMP. COS. DES. S. P. D. 5

Binas à te accepi literas eodem exemplo: quod ipſum argumento mihi fuit diligentiæ tuæ: intellexi enim te laborare, ut ad me tuæ expectatiſsimæ literæ perferrentur. ex quibus cepi fructum duplicem, mihiq; in comparatione difficilem ad iudicandum, amorem ne erga me tuum, an animum in Rempub. pluris æſtimandum putarem. eſt omnino patriæ charitas meo quidem iudicio, maxima: ſed amor, uoluntatisq; coniunctio plus certe habet ſuauitatis. itaq; commemoratio tua paternæ neceſsitudinis, beneuolentiæq; eius, quam erga me à pueritia contuliſſes, cæterarumq; rerum, quæ ad eam ſententiā pertinebant, incredibilem mihi lætitiam attulerat. rurſus declaratio animi tui, quem haberes de Repub. quemq; habiturus eſſes, mihi erat iucundiſsima: eoq; maior erat hæc lætitia, q. ad illa ſuperiora accedebat. itaq; te non hortor ſolum mi Plance, ſed planè etiam oro, quod feci iis literis, quibus tu humaniſsime reſpondiſti: ut tota mente, omniq; animi impetu in Rempub. incūbas, nihil eſt, quod tibi maiori fructui, gloriæq; eſſe poſsit: Nec quicquam ex omnibus rebus humanis eſt præclarius, aut præſtantius, q̄ de Repub. bene mereri: adhuc enim patitur tua ſumma humanitas, & ſapientia, me, quod ſentiam, libere dicere. fortuna ſuffragante uideris res maximas conſecutus quod q̄q̄ ſine uirtute non potuiſſes: tamen ex maxima parte ea, quæ es adeptus, fortunæ, temporibusq; tribuuntur. his temporibus difficillimis Reipub. quicquid ſubueneris, id erit totum, & proprium tuū. incredibile eſt omnium, ciuium, latronibus exceptis odium in Antonium. magna ſpes in te, & in tuo exercitu magna expectatio, cuius per Deos gratiæ, gloriæq; caue tempus amittas. ſic moneo, ut filium: ſic faueo, ut mihi, ſic hortor, ut & pro patria, & amiciſsimum. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Diſſuadet Planco, ne pacem componat inter Brutum, & Antonium, quòd non ſit ea futura ex vſu & Reip. & ipſius Planci.

CICERO PLANCO IMP. COS. DES. S. D. 6

Quæ locutus eſt Furnius noſter de animo tuo in Rempub. ea gratiſsima fuerunt ſenatui, populoq; R. probatiſsima, quæ autem recitatæ ſunt literæ in ſenatu, nequaquā conſentire cū Furnij oratione uiſa ſunt: pacis enim author eras

ASC. Quæ locutus &c. Cū Furni⁹ retuliſſet Romæ Plancum eſſe paratiſsimum ad omnia pro Reipub. defenſione ſuſtinenda, ſuperuenerunt literæ Planci ſuadentis, vt pax cum Antonio fiat. quam pacem Cic. ne Plancus adhæreat Antonio, nūc improbat adducēs Antonium in odium. Ordo eſt. Ea quæ Furnius locutus eſt de animo tuo in Remp. fuerunt gratiſsima, ſup. mihi, & probatiſsima ſenatui populoq; R. Autem: id eſt ſed literæ. ſ. tuæ, ſed caute ſupprimit ꝓnomen, quæ fuerūt recitatæ in ſenatu, nequaq̄ viſæ ſunt conſentire cum oratione Furnii. Eras enim. ſ. in illis literis, author. i. approbator pacis. ſ. cum Ant cum collega tuus vir clariſsimus. ſ. D. Brutus tecum cōſul deſignatus obſideretur. ſ. Mutinæ. a latronibus fœdiſsimis. ſ. Antonianis. Qui. ſ. latrones debent aut petere pacem, armis depoſitis ſ. prius aut ſi poſtulant eā. ſ. pacem pugnantes, pax eſt parienda. i. acquirenda eis, victoria. i. per victoriā, nō pactione. i. nō ex conditionibus pacis ante victoriā oblatis. Sed tu poteris cognoſcere ex viro optimo fratre tuo, & ex C. Furnio in q̄ partē literæ, vel Lepidi, vel tuæ de pace ſint acceptæ. q. d. in peſsimā. Autem. i. ſed charitas tui. i. quæ eſt mihi in te impulit me, vt quāq̄ nec conſiliū deeſſet tibi ipſi quia potes tibi ipſi conſulere, & beneuolentia, & fidelis prudētia fratris, & Furnii eſſet futura tibi præſto. i. parata auxilio. Tamen vellem pro pluribus neceſsitudinibus noſtris, aliquod præceptum quoq;: id eſt ēt noſtræ authoritatis peruenire ad te. Igitur ô mi Plā. crede

omnes

omnes gradus dignitatis quos conſecutus ſis adhuc.i.ad hanc vſq; diem(tu autem adeptus es quã ampliſsimos).i.iu primis amplos.ſ.gradus,eos habituros vocabula honorum, non inſignia dignitatis, hoc eſt magiſtratus quidem & honores vocabuntur,ſed nihil ex eis tibi dignitatis accedet,niſi cõiunxeris te cum libertate Popu.Roma.& cum authoritate ſenatus.Quæſo

quõ Cicero, alijq; receptæ authoritatis authores perſæpe vſi. Huiuſmodi eſt & quod initio literarum,Gratiſsima probatiſsima,ſine copula legitur.vt vel,Mihi gratiſsima,S.P.Q.R. probatiſsima,ſcribi debuerit:vel,Et probatiſsima

[redacted]

.i.exigo & requiro a te ſeiũge .i.ſepara te aliquando.i.tandem,ab his.ſ.fautoribus Antonij & Cæſaris interempti, cũ quibus non iudicium tuũ ſup. coniunxit te.ſed vincula.i.neceſsitates temporum coniunxerunt te. Cõplures dicti ſup. ſunt conſules in cõturbatione Reip. quorum nemo habitus ſup.eſt.i.reputatus,conſularis .i.conſulari poteſtate dignus niſi qui extiterit .i. emeruerit animo conſulari.i.conſule digno,in.i.erga Rempu. Igitur oportet te eſſe talem qui ſeiungas.i.ſepares primum te ab ſocietate ciuium impiorum diſſimillimorũ tui.ſ. in moribus. deinde qui ſup. præbeas ſupple,te & ſenatui & omnibus bonis authorem, principem, ducem, poſtremo vt iudicas pacem eſſe non in armis poſitis.i.depoſitis &dimiſsis,ſed in metu armorum & ſeruitutis abiecto hoc ẽ in abiectione talis metus. Si tu ages & ſenties .i.iudicabis ſupple agẽda hæc, tu erit tum i.tunc non modo conſul & cõſularis, ſed etiam magnus conſul & conſularis. Sin.i.ſed ſi,ſup.ages & ſenties aliter,non modo nulla erit dignitas tua in illis ampliſsimis nominibus honorum, vt ſunt nomina Imperatoris & conſulis,ſed etiam ſumma deformitas. Quia vt dicit Iuuenalis. Omne animi vitium tanto cõſpectius in ſe Crimen habet, quanto maior qui peccat habetur. Ego ſcripſi hæc,impulſus.i.inſtigatus beneuolentia, paulo.i. modico ſeuerius.i.nimis ſeuere,quæ tu cognoſces eſſe vera, experiendo in ea ratione.i. forma quæ digna eſt te.Datum,&c.

*cum collega tuus uir clariſsimus à fœdiſsimis latronibus obſideretur qui aut poſitis armis pacem petere debent:aut ſi pugnantes eam poſtulant uictoria pax,non pactione, parienda eſt. ſed de pace literæ uel Lepidi,uel tuæ quam in partẽ acceptæ ſint, ex uiro optimo fratre tuo, & C. Furnio poteris cognoſcere. me autem impulit tui charitas,ut quanquam nec tibi ipſi conſilium deeſſet, & fratris,Furnijq́; beneuolentia,fideliſq́; prudentia tibi præſto eſſet futura:uellem tamen meæ quoq; authoritatis pro plurimis noſtris neceſsitudinibus preceptum ad te aliquod peruenire.crede igitur mihi Plance,omneis, quos adhuc gradus dignitatis conſecutus ſis(es autem adeptus apliſsimos) eos honorum uocabula habituros,non dignitatis inſignia, niſi te cum libertate popu.Roma. & cum ſenatus authoritate coniunxeris.ſeiunge te quæſo aliquando ab iјs, cum quibus te non tuum iudicium,ſed temporum uincula coniunxerunt. complures in perturbatione Reipub.Conſules dicti: quorum nemo conſularis habitus,niſi qui animo extitit in Rempu.conſulari.talẽ igitur te eſſe oportet. qui primum te ab impiorum ciuium tui diſsimillimorũ ſocietate ſeiungas:deinde te ſenatui,boniſq; omnibus authorem,principem,ducem præbeas:poſtremo ut pacẽ eſſe iudices non in armis poſitis,ſed in abiecto armorum, & ſeruitutis metu.hæc ſi & ages, & ſenties tum eris non modo Conſul, & conſularis,ſed magnus etiam Conſul, & conſularis.ſin aliter: *tum in iſtis ampliſsimis nominibus honorum non modo dignitas nulla erit,ſed erit ſumma deformitas.hæc impulſus beneuolẽtia ſcripſi paulo ſeuerius.quæ tu in *experiẽdo ea rõne, quæ te digna eſt,uera eſſe cognoſces.XIII.Calen.April.*

GIBERTI LONGOLIS LEMMA.

Cur breuius illi de re ſua ſcribat,exponit:deinde operam ſuam omnem Reipu. pollicetur,petens a Cicerone, vt is dignitatem eius defendat.

PLANCVS IMP. COS. DES. CICERONI. S. D. 7

PLura tibi de meis conſilijs ſcriberem,rationemq́; omniũ rerum redderem uerboſius.quo magis iudicares omnia me Reipu.præſtitiſſe,quæ & tua exhortatione excepi, & mea affirmatione tibi recepi,(non minus enim à te probari, quam diligi ſemper uolui:nec te magis in culpa defenſorem mihi parari,quàm prædicatorem meritorum meorum eſſe uolui)ſed breuiorem me duæ res faciunt:una quod publicis literis omnia ſum perſecutus:altera,quod M. Variſidium,equitem Romanum,familiarem meum,ad te ipſum tranſire iuſsi, ex quo omnia cognoſcere poſſes.non mediusfidius mediocri dolore afficiebar, cum alij occupare poſſeſsionem laudis uiderentur:ſed uſq; mihi temperaui,dum perducerem eo rem, ut dignum aliquid & Con-

SEBA. COR. COLLEGA tuus } D. Brutus tecum Coſ.Deſ. { Latronibus } M.Antonio, & ei⁹ amicis. { Obſideretur. } Mutinæ. Fratre tuo Planco Plotio. { Aliquando ab iјs } Cæſarianis. { In rempu. Conſulari } Al.in Rempu. conſularis. { Tum in iſtis } Al. tua in iſtis.

BER. RVT. QVAE tu in experiendo in ea ratione,quæ te digna eſt, vera eſſe cognoſces } In, abũdat: vt ſit, Quæ tu in experiendo ea ratione,quæ te digna eſt, vera eſſe cognoſces. Hæc vero tam etſi leuia ſunt,non omittimus tamen, quia quam politiſsimum habere atq; omni menda perpurgatum hoc epiſtolarum opus cupimus,itaq; non tam docẽdi(quis enim hæc neſcit, qui modo aliquid ſapit)quam colligendi, & nihil prætereundi gratia adnotamus.Niſi vero ratione hoc loco, pro negocio ac rei

ASC. PLura tibi &c. Admonit⁹ Plancus & ſtimulatus ad hortatione Ciceronis ad Rempu.tuendam,dicit ſe ſcripturum fuiſſe pluribus verbis quid eſſet acturus,niſi & ſcripſiſſet publice & dediſſet mandata Variſidio: paucis tamen dicit ſe ita facturum vt homines perſpiciant beneuolentiã ſuam in Rempu.rogatq; vt dignitatem ſuã defendat. Ordo eſt. Ego ſcriberẽ tibi plura de conſilijs meis, & redderẽ verboſius.i.pluribus verbis, rationem omnium rerum, quo.i. vt iudicares magis me præſtitiſſe.i.exhibuiſſe,cauſa reipub. omnia quæ &.i. ſimul excepi .i.ex multis itellexi præcipue facienda exhortatione tua. Et recepi.i.promiſi tibi.ſ.perficiẽda, affirmatione.i. per affirmationem meam,non enim volui minus probari.i.approbari & commendari a te.ſ. in hoc facto quàm diligi ſemper. Nec paraui magis mihi te defenſorẽ in culpa.i. ſi admiſiſſem culpam,quam volui eſſe prædicatorem.i.buccinatorem meritorum meorum.Sed duæ res faciũt me breuiorem.ſ. in ſcribendo,vna.ſ. res facit me breuiorem quod ſum perſecutus omnia literis pu[b]licis.i. publice ad Senatum miſsis. Altera quod iuſsi M. Variſidium equitem Romanum familiarem meũ, trãſire ipſum.i. in propria(vt dicunt)perſona ad te, ex quo poſſes cognoſcere omnia.Ego mediusfidius afficiebar dolore non mediocri, ſed ingenti, cũ alij viderentur occupare.i.tanquam vacuam ſibi vendicare poſſeſsionem laudis. Sed rem peraui mihi.i. compeſcui impetum meum,vſq; dum perducerem rem eo.i.ad id,vt efficerem aliquid dignum & cõſulatu meo & expectatiõe veſtra,quod ſpero me conſecuturum ſi fortuna non feſellerit.I.deceperit me vt homines &.i. pariter ſentiant & nunc & teneant in memoria in poſterum.ſ.tempus adueniens, nos fuiſſe reip. maximo præſidio,ideſt protectioni ab ingruentibus occupatoribus.Ego peto a te vt ſuffrageris, ideſt auxilium & fauorem præbeas dignitati meæ, & quarum rerum ſpe tu vocaſti me ad

*al. tua.

*al. expẽdendo.

laudem, facias me alacriorem in reliquum ſcilicet tempus fructu harum, ſcilicet rerum. Exploratum eſt, ſupple mihi, ideſt certo ſcio te non minus poſſe quam velle. Fac vt valeas, & diligas me mutuo.

SEBA. COR. PVBLICIS literis } quæ ſequuntur. { Alij occupare } qui antè me bonā voluntatem in rempu. ſunt profeſsi. { Temperaui } Lege ſequentē epiſt.

[redacted]

ſulatu meo, & ueſtra expectatione efficerem. quod ſpero: ſi me fortuna non feſellerit, me conſecuturum, ut maximo præſidio Reipu. nos fuiſſe & nunc ſentiant homines, & in poſterum memoria teneant. A te peto, ut dignitati meæ ſuffrageris: & quarum rerum ſpe ad laudem me uocaſti, harum fructu in reliquū facias alacriorem: non minus poſſe te, quàm uelle, exploratum mihi eſt. Fac ualeas, meq; mutuo diligas.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Nunciat ſenatui Plancus, quid in Gallia, quod ad dignitatem Reipublicæ defendendam pertinere putauerit, egerit: petitque vt omnia illius conſilia, facta, dicta, ita accipiant, vt perſuadeant ſibi omnia ad Rempublicam defendendam deſignata fuiſſe.

L. PLANCVS IMP. COS. DES. S. D. COSS. PRAETT. TRIBB. PL. S. P. PL. Q. R. 8

*Sicui forte uideor diutius & hominum expectationem, & ſpem Reipu. de mea uoluntate tenuiſſe ſuſpenſam, huic prius excuſandum me eſſe arbitror, quàm de inſequenti officio quicquam ulli pollicendum: non enim præteritam culpam uideri uolo redemiſſe, ſed optimæ mentis cogitata iampridem, maturo tempore enunciare. non me præteribat in tanta ſolicitudine hominum, & tam perturbato ſtatu ciuitatis fructuoſiſſimam eſſe profeſſionem bonæ uoluntatis: magnoſq; honores ex ea re complureis cōſecutos uidebam. ſed cum in eum caſum me fortuna demiſiſſet, ut aut celeriter pollicendo magna in ſpe ad *proficiendum impedimenta opponerent, ſi in eo mihi temperauiſſem, maiores occaſiones ad opitulandum haberem: expeditius iter communis ſalutis, quàm meæ laudis, eſſe uolui: nam quis in ea fortuna, quæ mea eſt, & ab ea uita, quam incognitā hominibus arbitror, & cum ea ſpe, quam in manibus habeo, aut ſordidum quicquam pati, aut pernicioſum concupiſcere poteſt: ſed aliquantum nobis temporis, & magni laboris, & multæ impenſæ opus fuit, ut, quæ Reipu. boniſq; omnibus polliceremur, exitu præſtaremus: neq; ad auxilium patriæ nudi cum bona uoluntate, ſed cum facultatibus accederemus. confirmandus erat exercitus nobis, magnis ſæpe præmijs ſolicitatus, ut ab Repub. potius moderata, quàm ab uno infinita ſperaret. confirmandæ complures ciuitates, quæ ſuperiore anno largitionibus, conceſſionibusq; præmiorum erant obligatæ: ut & illa uana putarent, & eadem à melioribus authoribus petenda *exiſtimarent. alliciendæ etiam uolūtates reliquorum, qui finitimis prouincijs, exercitibusq; præfuerunt: ut potius cum pluribus ſocietatem defendendæ libertatis iniremus, quàm cum paucioribus funeſtam orbi terrarum *uictoriam pararemus. muniēdi uero noſmetipſi fuimus aucto exercitu, auxilijsq; multipli-*

ASCEN. Sicui forte. Plācus abſens, conſul deſignatus cū diu poſt deſignationem conſulatus tacuiſſet, neq; quicquā ad ſenatū populumq; Roma. ſcripſiſſet de animo ſuo erga Rempu. qualem deceret conſulē præſtare, hac epiſtola excuſat tarditatem epiſtolarum ſuarum, callide indicās eam in rem cum ſuā tum reip. fuiſſe. Indicat præterea qualem exercitum habeat, & quid pro Repub. decreuerit. Salutatio ſic legitur, Cn. Plancus Imperator conſul deſignatus ſalutem dicit Cōſulibus, Prætorib. Tribunis plebis, Senatui, populo, plebiq; Romanæ. Ordo eſt: Si ego videor forte cui. i. alicui tenuiſſe ſuſpenſam &. i. ſimul expectationem hominū & ſpem Reipu. de voluntate mea. ſ. erga ſe, ego arbitror me excuſandum eſſe huic prius, quam pollicēdum quicquam vlli de officio inſequenti. i. quod deinceps impendere decreui. Non enim volo videri redemiſſe. i.

* al. perſiciendum.

recompenſaſſe aliquo merito culpam præteritam, quia vult nullam in ſe culpam fuiſſe, ſed ſup. volo videri enunciare tēpore maturo. i. opportuno, neq; nimis tardato, neq; nimis feſtinato cogitata iampridem. i. a multo tempore mentis optimæ. i. beneuolētiſsimæ in Rempub. Non præteribat me. i. bene ſciebam profeſſionem bonæ voluntatis eſſe fructuoſiſsimam. i. vtiliſsimam, in tāta ſolicitudine hominum & tam perturbato ſtatu ciuitatis, & videbam complures cōſecutos ſup. eſſe magnos honores ex ea re. ſ. quā profeſſi

* al. exiſti. eliciendæ.

fuerant, & declarauerant voluntates ſuas, ſed cum fortuna demiſiſſet me in eum caſum vt, aut opponerē impedimenta ad proficiendum in magna ſpe, pollicendo celeriter, aut ſi

* al. victoriam pareremus.

temperauiſſem mihi. i. opportunitatem tēporis ſeruaſſem in eo. i. in ea re, haberem maiores occaſiones ad opitulādum. i. opem ferendam Reipu. volui haberi, expeditius. i. facilius & paratius iter. i. ingreſſum ſalutis communis, quam meæ laudis, hoc eſt malui tardando facere vnde Reipu. prodeſſem, quam cito pollicendo mihi laudem cōſequi. Nam quis poteſt aut pati ſordidum, aut concupiſcere pernicioſum. ſ. in Rep. in ea fortuna quæ mea eſt, hoc eſt qui imperium Popu. Roma. adeptus ſit, & ab ea vita quam egó arbitror cognitam omnibus in me. q. d. honeſtiſsima & innocentiſsima, & cum ea ſpe quam habeo in manibus, quia videor poſſe conſtituere aut euertere Rempu. Sed opus fuit nobis aliquantulum temporis & magni laboris & multæ impenſæ, vbi opus cū genitiuo conſtruitur, & cum nominatiuo aut accuſatiuo, niſi aliquantulum aduerbium ſit: ſic enim cum genitiuo locutio fieret: nam non poſſumus dicere, opus eſt aliquantulum magni laboris &c. vt præſtarem* exitu. i. in fine, ea quæ pollicemur. ſ. nunc Reipub. & omnibus bonis. ſ. ciuibus, neq; accederemus nudi cum bona voluntate ad auxiliū patriæ ſed cum facultate. ſ. auxiliādi. Ad hoc autem, Exercitus quia dubiæ fidei, erat confirmandus, ſolicitatus ſæpe nobis. i. a nobis magnis præmijs, vt ſperaret potius ab Repu. moderata. ſ. munera, quam infinita ab vno. ſ. tyranno, Antonio. Cōplures ciuitates quæ erāt obligatæ. ſ. Antonio ſupiore anno largitionibus & conceſsionib* præmiorum ſup. erant confirmandæ, vt putarent & illa. ſ. promiſſa vana & exiſtimarēt eadem petenda a melioribus authoribus, quia a Reipu. fautoribus. Etiam voluntates reliquorum, qui præfuerunt prouincijs finitimis. i. a finibus, & exercitibus, ſup. erāt eliciendæ. i. ex hominibus iam Antonio addictis eliciendæ, vt ſup. nos omnes, hoc eſt nos ſimul cum illis iniremus. i. cōtraheremus & faceremus potius ſocietatē libertatis defendendæ. i. ad defendendam libertatem popu. Rom. hoc eſt noſtram, quam pateremur cum paucioribus. ſ. Anto. Lep. Auguſto, & eorum fautoribus, victoriam funeſtam. i. pernicioſam orbi terrarum. Muniēdi. Proſequitur reliqua q̄ neceſſaria viſa erant, priuſquam animum ſuum in Rempu. aperiret, dicēs. Vero. i. ſed, noſmetipſi fuimus muniendi. ſ. ab inimicorum incurſione, exercitu aucto, & auxilijs multiplicatis, vt cum proferremus. i. publicarem* aperte ſenſus. i. ſententias noſtras, tūc nō eſſet periculoſum ſciri quid eſſemus defenſuri etiam ſup. a quibuſdam inuitis. i. inuite audientibus nos a Repu. ſtare, & Reipu. fauere. Itaq; quia hoc conſilio mentem celaui, nūquam diffitebor. i. negabo, me & ſimulaſſe multa. i. quæ non eſſent, eſſe, inuitum. i. contra voluntatem meam, & diſſimulaſſe. i. finxiſſe non eſſe, quæ erant, cum dolore, quia doluit non audere aperte fauorem ſuum in Rempu. oſtendere, vt peruenirent ad effectum horum conſiliorum. ſ. proxime dictorum, hoc eſt vt interea ſic ſe muniret & inſtrueret, vt vel inuitis hoſtibus Remp. defendere poſſet. Ideo autem diſſimulaui, inquit, quod. i. quia ego videbam. i. cognoſcebam ex caſu collegæ. i. D. Bruti, quam. i. quantum periculoſa

riculoſa eſſet præmatura.i.accelerata, & ante maturitatẽ oſtenſa, denunciatio.i.declaratio ciuis boni: quia Reipu. ſtudioſi, imparati.ſ.ad reſiſtendum inimicis. Quo nomine.i. ſub quo prætextu aut cuius ratione, nos dedimus etiam Caio Furnio legato viro forti atq; ſtrenuo plura mandata verbo, quàm ſcriptura, ſcripto.i.publicanda, vt.ſ.ea mandata &.i.ſimul, perſerentur tectius, q̀a tutius ad vos, & nos eſſemus tutiores, quia minus ſuſpecti, ſi literæ fuiſſent deprehenſæ. Et nos præcepimus .ſ.Furnio, vt diceret quibus rebus conueniret.i.vtile eſſet, & .i.ſimul, ſalutem communem muniri, & nos armari & protegi. Ex quo.i. ex qua re, poteſt intelligi.ſ.ab omnibus, curam Reipu. defendendæ ſumme.i. ſummopere excubare .i. vigilare iampridem i. iam a pluribus diebus apud nos. Nunc cum benignitate deum .i.deorum nos ſimus paratiores.i.inſtructiores ad bellũ ab omni re.i.ex omni parte & re neceſſaria, volumus homines non ſolum bene ſperare de nobis.i.de victoria noſtra, ſed iudicare explorate.i. certe tanquam de re explorata. Ego habeo quinq; legiones ſub ſignis .ſ.militaribus coniunctiſſimas Reipu. & fide & virtute ſua, et obſequentes.i. obediẽtes & inſeruientes nobis noſtra liberalitate. Et habemus prouinciã paratiſſimam conſenſu omnium ciuitatum, & certantem contentione ſumma ad officia .ſ.præſtanda, hoc eſt quæ prima aut maxima præſtare poſſit, & habemus tantas copias equitatus & auxiliorum.i.auxiliariorum militum, quantas .ſ.copias hæ gentes.ſ. in prouincia Gallicana poſſunt, conficere.i.ſimul facere & præſtare ad ſalutẽ & libertatem ſuã defendendam. ipſe.i. egomet ita ſum paratus animo vel tueri prouinciam.ſ. contra Antonianos, vel ire ſup.eo, quo Reſpub. vocet, vel tradere.ſ.ſucceſſori a ſenatu miſſo, exercitum, auxilia, & prouinciam, vt non recuſem conuertere in me, vel.i. etiam omnẽ impetum belli, ſi modo.i.dummodo, poſſim aut confirmare ſalutem patriæ, aut morari.i.in mora tenere periculum.ſ.patriæ caſu.i.interitu meo. Si ego polliceor hæc iam omnibus rebus expeditis, & ſtatu ciuitatis, tranquillo.i.ſi forte iam debellatum eſt aut peractum cum Antonio: ego lætabor cõmodo Reipu. in damno laudis meæ, quia adhuc nihil præclari egerat, ſed ſe duntaxat accinxerat & inſtruxerat. Sin.i.ſed ſi accedam ad ſocietatem integerrimorum.i.nulla parte imminutorum & maximorum periculorum, ego commendo mea conſilia defendenda æquis iudicibus ab obtrectatione inuidorũ. Quidem.i.certe fructus ſatis magnus eſt paratus mihi ipſi in incolumitate.i.proſpero ſtatu reipub. Vero pro ſed videtur petendũ ſup.eſſe.i.oportere peti vt habeatis commendatos vobis eos, qui ſequuti meam authoritatem & multo magis fidem veſtrã, nec potuerunt decipi vlla ſpe.ſ.remunerationis ab aduerſarijs pollicitæ, nec terreri vllo metu.ſ.ijſdem illato, quales erant Furnius & frater eius ac Laterenſis.

catis: ut, cum præferremus ſenſus aperte, tum, etiam inuitis quibuſdam, ſciri quid defenſuri eſſemus, non eſſet periculoſum itaq; nunquam diffitebor, multa me, ut ad effectum horum conſiliorum peruenirem, & ſimulaſſe inuitum, & diſſimulaſſe cum dolore, quòd præmatura denunciatio boni ciuis imparati quàm periculoſa eſſet, ex caſu collegæ uidebam, quo nomine etiam C. Furnio legato, uiro forti atq; ſtrenuo, plura etiam uerbo, quàm ſcriptura mandata dedimus, ut & tectius ad uos perferrentur, & nos eſſemus tutiores. quibusq; rebus & communem ſalutem muniri, & nos armari conueniret, præcepimus. ex quo intelligi poteſt, curam Reipub. ſummè defendendæ iampridem apud nos excubare. nunc, cum Deum benignitate ab omni re ſimus paratiores, non ſolum bene ſperare de nobis homines, ſed exploratè iudicare uolumus. legiones habeo quinq; ſub ſignis & ſua fide, uirtuteq; Reipub. coniunctiſſimas, & noſtra liberalitate nobis obſequenteis: prouinciam omnium ciuitatum conſenſu paratiſſimam, & ſumma contentione ad officia certantem: equitatus, auxiliorumq; tantas copias, quãtas hæ gentes ad defendendam ſuam ſalutem, libertatemq; conficere poſſunt. ipſe ita ſum animo paratus uel prouinciam tueri, uel ire quo Reſpu. uocet, uel tradere exercitũ, auxilia, prouinciamq;: ut uel omnem impetum belli in me conuertere non recuſem, ſi modo meo caſu, aut confirmare patriæ ſalutem, aut periculum morari poſſim. hæc ſi iam expeditis omnibus rebus, trãquilloq; ſtatu ciuitatis polliceor, in damno meæ laudis, Reipu. commodo lætabor. ſin ad ſocietatem integerrimorum, & maximorum periculorum accedam, conſilia mea æquis iudicibus ab obtrectatione inuidorum defendenda commendo. mihi quidem ipſi fructus meritorum meorum in Reipu. incolumitate ſatis magnus, eſt paratus. eos uero, qui meam authoritatem, & multo magis ueſtram fidem ſecuti, nec ulla ſpe decipi, nec ullo metu terreri potuerunt, ut commendatos uobis habeatis, petendum uidetur. Valete.

IC. VICTORIAM pateremur } Sic omnes impreſſi, nos { partiremur } cum vetuſtis fere exẽplaribus. Illi enim vnius literæ defectu, { patiremur } Partiri autem cauſas habet apud hunc authorem. nam quod Germani in ſuo codice emendarũt { Pararemus } minus mihi ſatisfacit ea lectio. parare enim nobis potius dicimus rem cupitam, & optatam. Nulli præterea codices antiquiores vocem eam habent: partiri autem cum paucioribus recte dictum eſt. Malui, inquit, plures ſocios habere, indeq; minorem laudem adipiſci eius victoriæ, quam cum paucis, vt maiorem gloriam, ſi recte res ceſſiſſet conſequerer, partiri & diuidere victoriam. iacturã enim potius æquo animo laudis facere volui (defendendæ reipublicæ ſocios quærens, cũ pluribusq; victoriam communicans) quam cum paucioribus periculoſe nimis, & temerarie eam diuidere. etſi enim eam adeptus cum paucioribꝰ maiorem gloriam acquirerẽ, nimis magno tamen reipub. dãno id feciſſem, funeſta enim victoria fuiſſet.

VICTORIAM partiremur } Cũ docuiſſem in mediceo, & alijs vetuſtis. { Patiremur } ſcriptum eſſe, nõ video cur nonnulli me ex ingenio. { Partiremur } legere dicant: nã quod iidem rationes, quibus vſus ſum, parum firmas appellant, non ſunt fortaſſe tam inanes, quam putãt: non poſſunt autẽ hæc oſtendi γεωμετρικῶς, etſi argumentis (vt illi dicunt) vſus non ſum, ſed potius authoritate priſcorum codicum. Addam exemplum Ciceronis, quod aliquã vim habet ad hoc confirmandum. In Philip. partirenturq; inter ſe, qui Capitolium, qui Hoſtia, qui vrbis portas occuparent. EX PO. EIVSD.

VICTORIAM pararemus } Hæc lectio cum & in libro manuſcripto Vincentij Riccij ſit, (vt omittam alios) & ſenſu, non video, cur quicquam immutetur. Alij vocẽ, pararemus, improbãt, & partiremur, ex ingenio legunt, ſed, vt quiuis intelligere poteſt, rationibus nituntur parum firmis. PAVL. MANV.

TENVISSE ſuſpenſam } Plancus, inquit, Paterculus, dubia fide, quarum eſſent, partium, diu ſecum luctatus, Senatuiq; ſe literis vẽditans, mox D. Bruti proditor fuit. { Magna ſpe } Alij legunt, magna mihi ipſe præmijs ſolicitatus a M. Antonio. { Largitionibus } Epiſto. 1. lib. 12. { Alliciendæ } Al. eliciendæ. { Pararemus } Al. pateremur. Rectius alij legunt, partiremur. } Ex caſu collegæ. } in Mutinenſi obſidione. { Prouinciam } re & nomine. { Eos vero } milites. { Spe decipi } ab Antonio. SEBA. COR.

VT aut celeriter pollicendo magna in ſpe ad proficiẽdum impedimenta opponerem } Etſi non inconcinna lectio ego tamen verear, ne ſcriptum reliquerit Cicero, magna mihi ipſe ad proficiendum, &c. { Tum etiam inuictis quibuſdam ſciri, quid defenſuri eſſemus, non eſſet periculoſum } Inuitis, quã inuictis legi malim: id & interpreti receptum, ſignificat aũt Antonium. BERN. RVT.

[redacted]

Amplificatio ex ſua perſona. { Neque ad auxilium } Redit ad vtilitatis explicationem, ſeu congeriem. { Confirmandus erat } Congeries. quæ fuerint præparanda, exercitus confirmandus, ciuitates retinendæ in fide. { Nunc quum } Altera pars, in qua pollicetur Reipub. ſuam operam. { Hæc ſi iam } Epilogus { Mihi quidem } Clauſula.

adduco copias firmiſsimas, & genere, quia veteranos aut Gallos & numero, q̃a copioſas, & fidelitate, quia liberalitate deuinctas: Ego te rogo vt diligas me, ſi ſcis. i. confidis te facturum mutuo, idest in eum a quo tantundem amaris.

SEB. COR. BER. RVT. SIC honores } quos tu mihi tua ſentẽtia decreuiſti. { Viennam } Al. Vienna. { A Lepido } Epiſt. 35. huius libri.

GISBERTI LONGOLII LEMMA.

Principio teſtatum facit amorem ſuum erga Ciceronem, deinde operam ſuam omnem Reipub. pollicetur poſtremo de exercitu ſuo illum certiorem facit.

PLANCVS IMP. COS. DES. CICERONI S. P. D. 9

*Nihil me tibi temere ſcripſiſſe, aut te cæteris de me fruſtra recepiſſe lætor. certe hoc maius habes teſtimoniũ amoris mei, quo maturius tibi, quàm cæteris, conſilia mea uoluiſſe nota. in dies uero meritorũ meorum fieri acceſsiones, perſuadere te ſpero, cogniturum magis recipio. quod ad me attinet mi Cicero (ita ab imminentibus malis Reſpu. me adiuuante liberetur) ſic honores præmiaq́; ueſtra ſuſpicio, conferenda cum immortalitate, ut ſine his nihil de meo ſtudio, perſeuerantiaq́; ſim remiſſurus. niſi in multitudine optimorum ciuium, impetus animi mei fuerit ſingularis, & opera præcipua: nihil ad meam dignitatem accedere uolo ſuffragatione ueſtra: concupiſco autem nil mihi, contraq́; ipſe pugno. ſed & temporis, & rei te moderatorem facile patior eſſe. Nihil aut ſero, aut exigue à patria ciui tributum poteſt uideri. Exercitum ad VI. Calen. Maias Rhodanum traieci. magnis *itineribus Viennam equites mille uia breuiore præmiſi. ipſe ſi à Lepido non impediar, celeritate ſatisfaciam. ſin autem in itinere meo me oppoſuerit, ad tempus conſilium capiam. copias adduco & genere, & numero, & fidelitate firmiſsimas. Te ut diligas me, ſi mutuo te facturum id ſcis, rogo.* Vale.

* al. itineribus viẽna.

GISBERTI LONGOLII LEMMA.

Hortatur Plancum, quem prius laudat, vt Rempublicam tueatur, operamque ſuam pro Planci dignitate promouenda pollicetur.

CICERO PLANCO IMP. COS. DES. S. D. 10

Etſi ſatis ex Furnio noſtro cognoueram, quæ tua uoluntas, quod conſilium de Repub. eſſet: tamen lectis tuis literis, liquidius de toto ſenſu tuo iudicaui. quamobrem quanquã in uno prælio omnis fortuna Reipub. diſceptat, quod quidem, cum hæc legeres, iam decretum arbitrabar fore: tamen ipſa fama, quæ de tua uoluntate percrebuit, magnam es laudem conſecutus. itaq; ſi Cõſulem Romæ habuiſſemus, declaratum eſſet à ſenatu cum tuis magnis honoribus, quàm gratus eſſet conatus, & apparatus tuus: cuius rei non modo non præterijt tempus, ſed ne maturum quidem etiamnum, meo quidem iudicio,

ASC. Nihil &c. Primo oſtẽdit Plancus amoris ſui certitudinem ex conſilij apertione, deinde pollicetur ſe in dies magis de Repub. meriturum, & demum ſcribit vbinam habeat exercitum. Ordo eſt: Ego lætor me nihil ſcripſiſſe tibi temere. i. inconſiderate ac vane, aut te recepiſſe. i. promiſiſſe de me fruſtra, hoc ẽ ſic eueniſſe, vt ego tibi, vt tu alijs promiſiſti. Certe tu habes hoc. i. tanto maius teſtimonium amoris mei, quo. i. quanto maturius. i. citius volui conſilia mea eſſe nota tibi, quam cæteris. Vero. i. ſed, ſpero te præuidere acceſsiones. i. incrementa meorũ meritorum. ſ. in Rempub. fieri in dies. ſ. ſingulos, & recipio. i. polliceor te cogniturum. ſ. adhuc magis. Quod. i. quantum attinet ad me, o mi Cice. ita ſup. opto vt Reſpub. liberetur ab malis imminentibus me adiuuante, ſic ſuſpicio. i. cum veneratione tanquam ſupra me poſita aſpicio, veſtra præmia cõferenda certe cum immortalitate, nam cuicunq; conſulatus ob merita in Rempub. decretus fuit, immortali honore donatus videretur, vt nihil ſim remiſſurus de ſtudio meo iuuandæ Reipu. & perſeuerantia mea in fide, ſine his. ſ. præmijs, hoc eſt etiam ſi nulla præmia contuleris. Niſi impetus animi mei fuerit ſingularis, & opera mea præcipua, in multitudine optimorũ ciuiũ, ego nihil. i. non aliquid, nõ volo aliquid accedere. i. addi ad dignitatem meã ſuffragatione veſtra. i. veſtro fauore & ſuffragio. Autem. i. ſed concupiſco nihil mihi ſupple eorũ contra quæ quidem ipſe pugno. q. d. non volo per vim quicquam præmij extorquere, aut honores aſſequi, quia contra eos qui talia volũt pugno, ſed ego patior facile te eſſe moderatorem & temporis & rei. i. te diſcernere & quando, & q̃d mihi conferendum ſit. Autem. i. ſed nihil poteſt videri tributum ciui a patria, aut ſero. i. nimis tarde quoad tempus, aut exigue. i. nimis modice quoad rem. Ego traieci. i. traduxi Rhodanum. i. ad alteram partẽ Rhodani, exercitum. ſ. meum ad 6. Calend. Maias, hoc eſt a 5. diem Aprilis, magnis itineribus. ſ. vt dicunt diætis. Ego præmiſi via breuiore. i. per viam breuiorem. Viennam: ideſt ad eam vrbem ſuper Rhodanum ſitam, mille equites. ipſe. i. ego ſatiſfaciam, celeritate. i. longiorem viam celeritate ſuperabo, ſi non impediar a Lepido. ſi autẽ Lepidus oppoſuerit ſe in itinere meo, Ego capiam conſilium ad tempus. i. pro qualitate temporis & rei. Ego

CONTRA quod ipſe pugno } Quid ſi, & cõtraq; me ipſe pugno, vel, contraq; ipſe pugno. Atq; his verbis verecunde præmia poſtulat. Inſequentium literarum aut mendoſa dies, aut non ſuo loco poſita. ait enim ſuperioribus Plancus, Exercitum ad 6. Calend. Maias Rhodanum traieci.

[redacted]

ASC. Etſi &c. Cum poſt Furnij legati relationem de voluntate Planci erga Rempub. ipſe Plancus ſcripſiſſet ſua conſilia Ciceroni, ipſe Cic. eũ hac epiſtola ſummopere laudat, oſtenditq; eum non cariturum meritis præmijs, ſi modo aliqua ſit Reſpu. futura quod nunc merito vereri potuit, cum paulo poſt ſit a triũuiris occupata, & Cicero ipſe proſcriptus & mox deprehenſus, capite ẽ plexus. Ordo eſt. Etſi. i. quanquam ego cognoueram ſatis ex Furnio noſtro. ſ. communi amico quæ voluntas tua: & quod conſilium. ſ. tuum eſſet de Repu. tamen literis tuis lectis. i. poſtquam legeram literas tuas, iudicaui liquidius. i. clarius & defecatius de toto ſenſu tuo. i. ſententia de Repub. Quamobrem quanquam omnis fortuna Reipu. diſcẽptat. i. verſatur in ambiguo: vt qui in iudicio diſceptãt ante ſententiam latam, in vno prælio. ſ. ad Mutinam committendo: quod quidem. ſ. præliũ ego arbitrabar. ſ. cum hæc ſcriberem: fore. i. futurũ iam decretum. i. alteri parti adiudicatum, & ita profligatum & finitum. Huber. intelligit a ſenatu per decretum mãdatum Planco: quod non placet, ſi enim ſenatus mãdaſſet, fruſtra Cicero indicaſſet præterea decernitur armis vtrius partis res ſit, aut vtra viuat: vnde illud Maronis, inter ſe coiſſet viros & decernere ferro: licet Seneca cernere pro decernere legat vult ergo dicere, quod propediem futurum eſſet prælium cum Antonianis, in quo decernat vtrum Reſpu. an tyranni rerum potituri ſint: decretũ ergo. i. profligatum & finitum, iam cum leges hæc. i. has literas. tamen tu es conſecutus magnam laudem ipſa fama. i. per ipſam famam, quæ percrebuit multum. i. diuulgata eſt de voluntate tua. ſ. procliui in Rempub. Itaq; ſi ego habuiſſem Romæ conſulem, declaratum eſſet a ſenatu. i. publico decreto cum authoritate conſulis cum magnis honoribus tuis, quam. i. quantum gratus eſſet conatus, & apparatus tuus. ſ. pro iuuanda Repub. quia vt viſum eſt, ſcripſerat ſe collegiſſe maximas & fideliſsimas copias.

pias. Cuius rei.ſ. faciendæ, tempus non modo.i. non ſolum, nõ præterijt, ſed ne quidem non fuit maturum.i. tempeſtiuum ẽt nunc iudicio meo: quia melius fieret Repo. ſtabilita, quod propediem futurum ſperauit Cice. nunquam tamen vidit. Enim.i. quia, Is deniq; honos ſolet videri mihi.ſ. verus, qui defertur & datur claris viris, non propter ſpem futuri beneficij, cum nihil adhuc pclari fecerint, ſed propter magna merita. q.d. expectandum eſſe donec quod paratus erat facere fecerit. Quare modo.i. dum modo aliqua Reſpub. ſit, in qua honos poſſit elucere.i. reſplendere, crede mihi, tu abundabis omnibus ampliſsimis.i. ſummis honoribus. Vbi omnis cum ſuperlatiuo nõ inepte iungitur, quod Vallam notaſſe mireris, autẽ.i. ſed, is.ſ. honos, qui poteſt appellari vere honos.i. honor: idem enim ſunt, non eſt inuitamentum.i. prouocamẽtum ad tempus.ſ. duraturum, ſed præmium virtutis perpetuæ. Quã obrem o mi Plance Incumbe toto pectore ad laudem. Subueni patriæ. Opitulare.i. opẽ fer collegæ.ſ. tuo iam obſeſſo. adiuua conſenſum omniũ gẽtium bene de Repub. ſentientium & conſpirationem incredibilem omnium gẽtium, vbi conſpiratio dicitur de cõmuni ſtudio in Rempub. & ita in bonam partem accipitur. Tu cognoſces me adiutorem conſiliorum tuorum: fautorem dignitatis tuæ, & amiciſsimum & fideliſsimum tibi in omnib° rebus. in[illegible], ſi toto pectore ad verã laudem [illegible] rit. Cauſam huiuſmodi fauoris affert ſub[illegible] i. quia charitas patriæ. i. quam ſimul habemus in patriam acceſsit.i. addita eſt, aduenit ad eas cauſas quibus ſumus coniuncti inter nos, amore.ſ. mutuo, officijs, beneficijs ex debito mutuo, & vetuſtate.ſ. amoris & neceſsitudinis: nam vt ſupra viſum eſt, pater Planci erat Ciceroni maxime neceſſarius, & Plancus ipſe a puero chariſsimus. Et ea.ſ. charitas patriæ effecit vt anteferrem.i. præponerem tuam vitam meæ.ſ. vitæ, quod difficile eſt creditu, & difficilius factu, facile tamen dictu, verũtamen quia non pauci Romanorum vitam ſuam pro patria expoſuerunt, & vitam Planci Cicero putat magis patriæ neceſſariam quam ſuam, non eſt omnino incredibile. ſup. ſcriptum aut datum eſt, quod tamen non putem a Cicerone additum. 4. Calend. Apr.

tius: illo.ſ. quod Hirtius Panſaq; & Octauius ad Mutinam cum M. Antonio habuerunt.

[redacted]

fuit: Is enim deniq; honos mihi uideri ſolet, qui nõ propter ſpem futuri beneficij, ſed propter magna merita claris uiris defertur, & datur. quare ſit modo aliqua Reſpub. in qua honos elucere poßit: omnibus: mihi crede, amplißimis honoribus abundabis, Is autem, qui uere appellari poteſt honos, non inuitamentum ad tempus, ſed perpetuæ uirtutis eſt præmium, quamobrẽ mi Plance incumbe toto pectore ad laudem: ſubueni patriæ: opitulare collegæ; omnium gentium conſenſum & incredibilem conſpirationem adiuua. me tuorum conſiliorum adiutorem, dignitatis fautorem, omnibus in rebus tibi amicißimum, fideliſsimumq; cognoſces: ad eas enim cauſas quibus inter nos amore ſumus, officijs, uetuſtate coniuncti, patriæ charitas acceßit, eaq; effecit, ut tuam uitam anteferrem meæ. IIII. Cal. Apr. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Gratias agit Plancus pro officijs, quibus a Cicerone afficitur: nunciatque Ciceroni, quantum onus pro defenſione Reipu. humeris ſuis incumbat.

PLANCVS CICERONI S. P. D. 11

*IMmortaleis ago tibi gratias, agamq; dum uiuam: nam relaturum me, affirmare non poſſum: tantis enim tuis officijs non uideor mihi reſpondere poſſe: niſi forte (ut tu grauißime, diſertißimeq; ſcripſiſti) ita ſenſurus es, ut me referre gratiam putes, cum memoria tenebo. ſi de filij tui dignitate eſſet actum, amabilius certe nihil facere potuiſſet. Primæ tuæ ſententiæ infinitis cum muneribus, poſteriores ad tempus, arbitriumq; amicorum meorum compoſitæ, oratio aßidua, & perpetua de me iurgia cum obtrectatoribus propter me, notißima mihi ſunt. quare non mediocris adhibenda mihi eſt cura, ut Reipub. me ciuem dignum tuis laudibus præſtem, in amicitia tua memorem, atq; gratum. quod reliquum eſt, tuum munus tuere: & me ſi, quem eſſe uoluiſti, cum exitu rebusq; cognoſceis, defende ac ſuſcipe. Cum Rhodanum copias traieciſſem, fratremq; cum tribus millibus equitum præmiſiſſem, ipſe iter ad Mutinam dirigerem: in itinere de prælio facto, Brutoq; & Mutina obſidione liberatis audiui. animaduerti nullum alium receptum, Antoniũ, reliquiasq; quæ cũ eo eſſent, habere niſi in his partibus: duasq; ei ſpes eſſe propoſitas, unam Lepidi ipſius, alteram exercitus, q. quædam pars exercitus non minus furioſa eſt, quàm qui cum Antonio *fuerunt. equitatum reuocari, ipſe in *Allobrogibus conſtiti, ut perinde ad omnia paratus eſſem, ac res me moneret. ſi nudus huc ſe Antonius conferret, facile mihi uideor per me ſuſtinere poſſe, remq; publicam ex ueſtra ſententia adminiſtrare, quamuis ab exercitu Lepidi recipiatur. ſi uero copiarũ*

ASCEN. IMmortales &c. Scripſerat Cice. ad Plancum ſe omnia diligenter feciſſe pro tuẽda eius dignitate, & pro eo fortiter certaſſe, de quo Plãcus gratias agit, dicitq; ſibi Rempubl. eo maiori curæ futuram, ſimulq; docet quid ſperet ſe facturum aduerſus Antonium adiuuãtibus Laterenſe & Furnio. Ordo eſt: Ego ago tibi.ſ. verbis, aut ſcriptis gratias immortales.i. non inter morituras nec e memoria abolendas, & agam dum.i. donec viuam nã non poſſum adfirmare me relaturum.i. reipſa paria beneficia redditurũ. Ego enim non videor mihi poſſe reſpondere .i. ſatisfacere, tãtis officijs tuis, niſi forte vt tu ſcripſiſti grauiſſime & diſertiſsime tu ſenſurus es.i. iudicaturus, ita vt putes me referre gratiam.i. re ipſa ſatisfacere, cum.i. quando tenebo memoria.ſ. beneficia in me collata, hoc eſt quando habebo gratias, vt memorẽ eſſe ſit inſtar relationis beneficij. Si actum.i. tranſactum & conſtitutũ eſſet de dignitate filij tui, tu nihil potuiſſes facere amabilius ſup. mihi. Primæ ſententiæ tuæ ſup. de me compoſitæ ſunt.i. conſtitutæ cum muneribus.i. officijs, infinitis.i. plurimis in me liberaliter collatis, poſteriores.ſ. ſentẽtiæ tuæ cõpoſitæ ſunt ad tempus.i. pro ratione temporis & ad arbitrium amicorum meorũ. Oratio.ſ. tua, aſsidua.i. ſermo quotidianus & iurgia.ſ. tua perpetua.i. continua cum obtrectatoribus ſup. meis propter me .ſ. habita, ſunt mihi notiſsima. Quare non mediocris cura adhibenda eſt mihi vt præſtem .i. exhibeam Reipu. me ciuem dignum laudibus, & ſup. memorem, atq;.i. & gratũ in amicitia tua. Quod reliquũ eſt tuere.i. defende monus tuum.i. partes & officium, & defende ac ſuſcipe me, ſi cognoſces.i. cognoſcere voles cum exitũ rebus, quem voluiſti eſſe. Cũ traieciſſem copias Rhodanũ, qui fluuius eſt Galliæ Lugdunen. & præmiſiſſem fratrẽ cũ tribus millibus equitum, & ipſe.i. ego dirigerem iter ad Mutinã, vbi D. Brutus obſidebatur. Notandum autem proprio nomini ciuitatis licere præpoſitionem addere. audiui in itinere de prælio facto & de Bruto & Mutina liberatis obſidione. Animaduerti nullum.i. non vllũ, Antonium & reliquias.ſ. copiarum quæ eſſent cum eo, non habere vllum alium receptum.i. locum refugij, niſi in his partibus.ſ. in quibus eſſem. Et duas ſpes eſſe propoſitas ei.ſ. Antonio, vnã Lepidi.ſ. ad ſe trahendi, alteram exercitus ipſius, quod quædã pars

* al. fue. ſtatimq; equita.

* al. Allobrogibus iter conſtitui.

EBA. IAM decretum } Hirtio & Panſæ Coſ. & Octauio Cæſari propræt. cõtra M. Antonium. { Si Coſ. Romæ habuiſſemus } ambo enim iam contra M. Antonium exierant: ſine quorũ autoritate ea res agi non poterat { Etiamnũ } in veteribus libris hic & alibi fere ſemp legitur, Etiam nunc. { Sit modo } Al. ſi mõ erit.

ER. QVANQVAM in tuo prælio omnis fortuna Reip. diſcepta } In vno prælio, alij habent codices. quod ego ſequor po-

exercitus non minus furioſa eſt.i.male ſentiens de Repub. quã qui fuerunt cum Anto. reuocaui equitatum.i. equitum exercitum, ipſe.i.egomet manſi ſtans in Allobrogibus.i. Gallis circa Viennam & Lugdunum, vt eſſem paratus ad omnia. Proinde .i.perinde ac.i.ſic, vt res.i. vtilitas rei moneret me. ſi Antonius conferet, ſe huc, i. ad hunc locũ vbi eſſem, nudus.i.inermis, ego videor poſſe ſuſcipere.ſ. negocium capiendi aut debellandi Antonij facile p me.i. ſine adiutorio, & adminiſtrare rem, ex ſententia.i. voluntate noſtra, quamuis ſop. Antonius recipiatur ab exercitu Lepidi. Si vero adducet ſecũ aliquid copiarum, & ſi decima legio veterana.i. veteranorum militũ, quæ præcipuæ fortitudinis habebatur, quæ reuocata eſt cũ reliquis.ſ.legionibus, opera.i. diligentia noſtra, quia volebat ad Antonium tranſire, redierit ad eundem furorem ſ.tranſeundi ad Antonium: tamen.i. nihilominus, opera dabitur a me, ne quid detrimenti.i.dãni fiat.ſ.Reip. & ſpero me præſtaturum.i.exhibiturum & effecturum id, dum modo copiæ .ſ.nouæ traijciantur iſtinc.i.ex Italia trans alpes, & cõiunctæ nobiſcum opprimant facilius perditos.i.milites, qui Remp. perdant. O mi Cicero ego ſpõdeo tibi hoc, neq; animũ, neq; diligentiam defuturam mihi: cupio mehercule, nullam ſolicitudine eſſe reſiduam.i. reliquam, hoc eſt volo penitus extirpare inimicos Reipo. Sed ſi fuerit.ſ.aliqua ſolicitudo reſidua, ego nec cedã animo nec beneuolentiæ, nec patientiæ.i. perſeuerantiæ cuiuſquam pro vobis.i. derelictis vobis. Ego quidem do operam, vt incitẽ etiam Lepidum ad ſocietatem huius rei.ſ. opprimendi Antonij, & polliceor ei omnia obſequia, ſi modo volet reſpicere .ſ. miſericorditer & fauenter Rempub. Ego vtor in hac re fratre meo, & Laterenſe noſtro & Furnio noſtro.ſ.communibus amicis, adiutoribus & interpretibus.i. quaſi interceſſoribus & ſignificatoribus voluntatis meæ. Offenſiones priuatæ.i. læſiones priuatorũ hominum, aut quas priuatim fecero, nõ impedient me quo minus ſentiam pro ſalute Reipub. etiam cum inimiciſſimo. Quod ſi nihil profecero.ſ. ſic enitendo pro Repub. nihilominus ego ſum maximo animo, & ſatiſfaciam vobis, ideſt veſtræ cupiditati fortaſſe maiore animo, cum gloria mea hoc eſt ſi vincere non potero, & alios in ſententiam meam attrahere, paratus ſum pro Republi. fortiter pugnando, ſi ſors dabit, cadere, quod glorioſius erit quam verbis viciſſe. Fac ſup. vt valeas & diligas me mutuo, ideſt quod mutuo facturus es.

* al. grauiores.

* al. dedi.

VICT. VNAM Lepidi, ipſius alteram exercitus } Ita puto legi debere, Vnam lepidi ipſius, alteram exercitus: nã elegantior multo hæc eſt lectio, & nullo periculo corrigi poteſt: nulla enim deprauatio in verbis, in diſtinctione tantum peccatum fuerat.

SEBA COR. PRAELIO facto } ab Hirtio & Panſa Coss. & Octauio Cæſare Propræt. { Quadam pars exercitus } Epiſt. 25. huius libri. { Ex veſtra ſententia } Al. ex noſtra ſententia. { Decima legio } quæ olim ab Antonio regi ſolita, tunc erat in exercitu Lepidi. { Noſtra opera } Al. veſtra opera. { Dum iſtinc } ex Gallia Ciſalpina. { Laterẽſe } M. Iuuẽtio Laterẽſe Lepi. legato.

BER. RVT. C. Plãcus Imperator. Con. deſig. } Supra infraq; Cn. Plãcus eſt Ciceroni ad M. Brutũ, & Philippica tertia, &. 13. Lucius. Hoc, ne diuerſi putarentur, qui vnus idemq; erat, adſcripſimus: ſimul vt plura loca ad conſentientem ſcripturam reuocaremus. Miretur vero quis, cur, quod ſupra vidim⁹, nondum ingreſsis in conſulatum ſuum Hirtio ac Panſa, iã in alterum annum Plancus ac D. Brut⁹ deſignati fuerint, niſi ſciatur, Cæſarem paulo ante mortem, expeditionẽ in Parthos molitum, ciuitati diſceſſurum in quinquennium magiſtratus creaſſe, author Appianus, Plutarchuſq;: qui M. Brutum in quartum annum deſignatum conſulem, quum tum eſſet prætor, præterito Caſsio, ſcribit in Cæſare. { Et me, ſi quem eſſe voluiſti, eum exitũ rebus, quem cognoſces, defende ac ſuſcipe } Vacat, quem, illud poſterius. vt ſit: Et me, ſi, quem eſſe voluiſti, eum exitũ rebus cognoſces, defende ac ſuſcipe. Alij codices. nam interpres quidem mendoſum ſequitur.

[redacted]

aliquid f[illegible] adducet, & ſi decima legio ueterana, quæ noſtra opera re[illegible]cata cum reliquis eſt, ad eundem furorem redierit: tamen, nequid detrimenti fiat, dabitur opera à me: idq; me præſtaturum ſpero, dum iſtinc copiæ traijciantur, coniunctæq; nobiſcum facilius perditos opprimant. hoc tibi ſpondeo mi Cicero, neq; animum, neq; diligentiam mihi defuturam. cupio mehercules nullam reſiduam ſolicitudinẽ eſſe: ſed ſi fuerit, nec animo, nec beneuolentiæ, nec patientiæ cuiuſquam pro uobis cedã. do quidem ego operam, ut etiam Lepidum ad huius rei ſocietatem incitem: omniaq; ei obſequia polliceor, ſi modo Rempubli. reſpicere uolet. utor in hac re adiutoribus, interpretibusq;, fratre meo, & Laterenſe, & Furnio noſtro, nõ me impedient priuatæ offenſiones, quo minus pro Reipub. ſalute etiam cum inimiciſſimo conſentiam. quòd ſi nihil profecero, nihilominus maximo ſum animo, & maiore fortaſſe cum mea gloria uobis ſatiſfaciam, Fac ualeas, meq; mutuo diligas.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Scribit Planco, quam grata fuerint & ſibi & ſenatui literæ illius, hortaturque eodem illo ſuperiore argumento ad Rempub. defendendam.

CICERO L. PLANCO IMP. COS. DES. S. D. 22

ETſi Reipub. cauſa maxime gaudere debeo, tantum ei te præſidij, tantum opis attuliſſe extremis penè temporibus: tamen, ita te uictorem complectar Republi. recuperata, ut magnam partem mihi lætitiæ tua dignitas afferat: quam & eſſe iam, & futuram ampliſſimam intelligo: caue enim putes ullas literas unquam grauiores, quàm tuas, in ſenatu eſſe recitatas. idq; contigit tum meritorum tuorum in Rempu. eximia quadam magnitudine, tum uerborum ſententiarumq; grauitate, quod mihi quidem minime nouum, qui & te noſſem & tuarũ literarum ad me miſſarum, promiſſa meminiſſem, & haberem à Furnio noſtro tua penitus cõſilia cognita: ſed ſenatui maiora uiſa ſunt, quàm erant expectata: non q unquam de tua uoluntate dubitaſſet: ſed nec quãtum facere poſſes, nec quo progredi uelles, exploratum ſatis habebat. itaq; cum ad VII. Id. April. mane mihi tuas literas M. Variſidius reddidiſſet, eaſq; legiſſem, incredibili gaudio ſum elatus. cũq; magna multitudo optimorum uirorum, & ciuium me de domo deduceret, feci continuo omneis participes meæ uoluptatis. interim ad me uenit Munatius noſter, ut conſueuerat: & ego ei literas tuas *oſtendi: nihildum enim ſciebat: nam ad me primum Variſidius: idq; ſibi à*

ASC. ETſi Reipub. Cum ſcripſiſſet Plancus ad Cice. & ſenatum de voluntate ſua in Rempub. oſtendit Cice. quanti literas illas fecerit, hortaturq; vt pergat veram gloriam virtute aſſequi, docetq; Munatij erga ipſum beneuolentiam. Ordo eſt. Etſi.i. quanquã ego debeo maxime gaudere cauſa Reipu. te attuliſſe ei pene.i. quaſi extremis.i. vltimis temporibus.i. quibus prouincia habenda eſt, tunc autẽ cum ſentirent ad ſucceſſorem perfectæ rei peruenturam, raro magna inceptare ſolebant, tantum præſidij & protectionis honorificæ & cuſtodiæ & tantum opis.i. auxilij, tamẽ ita.i.ſic, & i. comprecatiua locutio, complectar te.i. precor vt detur mihi te complecti Repub. recuperata, vt tua dignitas.ſ. quã ex ea victoria conſequeris, adferat mihi magnam partẽ lætitiæ, quam.ſ. dignitatẽ tuam ego intelligo & eſſe iam & futuram ampliſsimam. Enim.i. quia, caue ſupp. vt aut ne putes vllas literas vnquam grauiores eſſe recitatas in ſenatu quam tuas. Et id.ſ. qđ grauiſſimæ æſtimatæ ſunt, contigit tum.i. ſimul eximia quadã magnitudine meritorum tuorum in Rempub. tum.i. ſimul grauitate verborum & ſententiarum, quod minime nouum ſupp. fuit quidem.i. certe, aut ſaltem vt de alijs taceam mihi qui, &.i. ſimul

*te mandatum eſſe dicebat. paulo poſt idem mihi Munatius eas literas legendas dedit, quas ipſi miſeras, & eas, quas publice, placuit nobis, ut ſtatim ad Cornutum Prætorem urb. literas deferremus, qui, q. Conſules aberant, conſulare munus ſuſtinebat more maiorum. ſenatus eſt continuo conuocatus, frequēsq; conuenit propter famam, atq; expectationem tuarum literarum. recitatis literis, oblata religio Cornuto eſt, pullariorum admonitu, non ſatis diligenter eum auſpicijs operā dediſſe. idq; à noſtro collegio comprobatum eſt. itaq; res dilata eſt in poſterum. eo autem die magna mihi fuit pro tua dignitate contentio cum Seruilio. qui cum gratia effeciſſet, ut ſua ſententia prima pronunciaretur, frequens eum ſenatus reliquit, & in alia omnia diſceßit: meæq; ſententiæ, quæ ſecunda pronunciata erat, cum frequens aſſentiretur ſenatus, rogatu Seruilij P. Titius interceßit. res in poſterū dilata. uenit paratus Seruilius, Ioui ipſi iniquus, cuius in templo res agebatur. hunc quemadmodum fregerim, quantaq; contentione Titium interceſſorem deiecerim, ex aliorum te literis malo cognoſcere: unum hoc ex meis: ſenatus grauior, conſtantior, amicior tuis laudibus eſſe non potuit, quam tum fuit. nec uero tibi ſenatus amicior, quam cuncta ciuitas mirabiliter enim populus Roma. uniuerſus, & omnium generum, ordinumq; conſenſus ad liberandam Rempub. conſpirauit. perge igitur, ut agis, nomenq; tuum commenda immortalitati: atq; hæc omnia, quæ habent ſpeciem gloriæ, collecta inaniſsimis ſplendoris inſignibus, contemne, breuia, fugacia, caduca exiſtima. uerum Decus in uirtute poſitum eſt, quæ maxime illuſtratur magnis in Rempublicam meritis. eam facultatē habes maximam. quam quando *complexus es, & tenes: perfice, ut ne minus Reſpu. tibi quàm tu Reipub. debeas. me tuæ dignitatis non modo fautorem, ſed etiam amplificatorem cognoſces. id tum Reip. quæ mihi eſt mea uita charior, tum noſtræ neceßitudini debere me iudico, atq; in his curis, quas contuli ad dignitatem tuā, cepi magnam uoluptatem, q. bene cognitā mihi T. Munatij prudentiam, & fidem, magis etiam perſpexi in eius incredibili erga te beneuolentia, & diligentia. III. Id. Apr.*

*al. cōple. es, ten.

ſimul noſſem te, & meminiſſem, ideſt memoria tenerem, promiſſa literarum tuarum miſſarum ad me, & haberem a Furnio noſtro conſilia tua penitus cognita, ſed ſup. quæ ſcripſiſti, erant viſa ſenatui maiora, quam erant expectata, non quod. ſ. ſenatus dubitaſſet vnquam de voluntate tua ſed ſup. quod nec habebat ſatis exploratum, ideſt cognitum quantum poſſes facere, nec quo, ideſt vſq; ad quantum laboris & periculi velles progredi, ideſt pro Repub. Scripſerat enim quod ad mortem vſque pro ea certare vellet. Itaq; cū Variſidius reddidiſſet mihi literas tuas ad 7. Idus, hoc eſt ad 6. diē Aprilis, & ego legiſſem eas, ego ſum elatus, ideſt ſupra me raptus incredibili gaudio. Cumq;, ideſt & cum magna multitudo optimorum virorum et ciuium deducere me. ſ. in ſenatum aut forum de domo. ſ. priuata, ego feci continuo omnes participes voluptatis meæ, ideſt indicaui omnibus tuam voluntatē in Rempub. de qua æque gauiſi ſunt ac ego. Interim Munatius noſter venit ad me, vt conſueuerat, ac ego dedi ei literas tuas, nihil enim ſciebat dum. i. tunc adhuc. Nam Variſidius, ſupp. venerat primum ad me, & dicebat id. ſ. vt primum ad me veniret, eſſe mandatum ſibi a te. Idem Munatius dedit mihi paulo poſt legēdas eas literas, quas tu miſeras ipſi, & eas quas miſeras publice. ſ. recitandas in ſenatu Placuit nobis vt deferremus ſtatim literas ad Cornutum prætorem vrbis ſ. Romæ, qui. ſ. Cornutus ſuſtinebat munus conſulare. i. fungebatur officio conſulari, eo quod conſules aberant, more maiorum, ideſt ſicut apud maiores & priſcos romanos, prætor vrbanus fungebatur officio conſulum abſentium. Senatus eſt continuo conuocatus, & conuenit frequens propter famam atq; expectationem literarum tuarū. Literis. ſ. tuis, recitatis, ideſt poſtquam erant recitatæ, religio, ideſt metus de nō ſeruato auſpicio, eſt oblatus, ideſt obiectus Cornuto: admonitu pullariorum. i eorum qui pullos ad auguria & auſpicia nutritos obſeruabant, eum non ſatis diligenter operam dediſſe, eſt cōprobatum ſup. a collegio noſtro videlicet augurali. Itaq; .i. & ita res eſt dilata in poſterum. i. in diem ſequentem. Autem .i. ſed magna contentio ſup. fuit mihi, eo die. ſ. poſtero, cum Seruilio, pro dignitate tua. ſ. tuenda, qui. ſ. Seruilius cum effeciſſet gratia. i. fauore quorundam, vt ſententia ſua pronunciaretur prima frequens ſenatus. i. plurima pars ſenatus, reliquit eum. i. non eſt ſecutus aut ſecuta ſententiam eius, & diſceſsit in alia omnia. i. probaſſet potius alia omnia, quam quæ a Seruilio dicebantur, & cum frequens ſenatus aſſentiretur meæ ſententiæ quæ pronunciata erat ſecunda, P. Titius interceſsit. i. ſe oppoſuit, rogatu. i. ob preces Seruilij. Res eſt dilata in poſterum. i. in diem rurſus ſequentem. Seruilius venit paratus. ſ. ad reſiſtendum ſententiæ Ciceronis, iniquus ipſi Ioui. ſ. Autori Reipub. Romanæ, in cuius templo res agebatur. Ego malo. i. magis volo te cognoſcere ex literis aliorum ſupp. quam ex meis, quemadmodum ego fregerim hunc, ideſt impetum huius. ſ. Seruilij, & quanta cōtentione abiecerim Titium interceſſorem. i. repugnatorem ſententiæ meæ. Volo ſup. te cognoſcere aut cognoſce, hoc vnum ex meis ſupp. literis. Senatus non potuit eſſe grauior, conſtantior, amicior tuis laudibus quam fuit tum. i tunc. Nec vero ſenatus ſup. eſt amicior, ideſt fauentior tibi, quam tota ciuitas. Enim .i. quia, Popu. Romanus vniuerſus & conſenſus omnium generum & ordinum conſpirauit, ideſt conſenſit mirabiliter ad liberandum Rempub. Perge, ideſt procede & perfice inceptum igitur vt agis & commēda nomen tuū immortalitati, quia conſtituerat Plancus aut Rempub. cum ſolicitudine liberare aut pro ea mori. Atq; contemne hæc omnia quæ habent ſpeciem, ideſt ſimilitudinem gloriæ, ſed non veram gloriam, vtpote collecta inſignibus inanibus, ideſt friuolis, ſplēdoris, ideſt magiſtratus clari, hoc eſt ex honoribus ſine virtute acquiſitis, & exiſtima breuia, q̄a diu durare non poſſunt, cum breuis ſit hominis vita, fugacia, quia etiam ſi vita perduraret, hominem deſtituere ſolent, & cito ad alium transfugere, & caduca, quia per naturam ſuam ſunt inſtabilia, ſplendor enim ille qui in principio magiſtratuum eſt, cito langueſcit. Verum, ideſt ſolidum & perpetuum decus eſt poſitum in uirtute, quæ. ſ. virtus illuſtratur maxime magnis meritis in Rempub. Tu habes eam facultatem, ſcilicet conferendi magna merita in Rempub. maximam, quam. ſ. facultatē quando, ideſt quoniam complexus ideſt aggreſſus es, tene & perfice, vt ne. i. non minus Reſpu. debeat tibi, quā tu debeas Reipub. Tu cognoſces me nō modo, ideſt non ſolum fautorem, ſed etiam amplificatorem dignitatis tuæ. Ego iudico me debere id. ſ. vt ſim amplificator dignitatis tuæ tum, ideſt ſimul Reipub. quæ eſt mihi charior vita mea, tum. i. ſimul neceſſitudini noſtræ. ſ. a patre tuo primum cōtractæ. Atq; ego cepi magnam voluptatē in his curis, quas contuli ad dignitatem tuam, quod perſpexi prudentiam & fidem Titi Munatij cognitam mihi bene. i. multum, etiam magis. i. amplius quā prius, incredibili beneuolentia & diligentia eius erga te Datum, &c.

ET tuarum literarum ad me promiſſa meminiſſem } Sic omnes veteres, & noui codices, quos vidi, habent. Cælius tamen quidā Rhodiginus, homo multæ lectionis. { Præmiſſa } corrigit ex antiquis (vt ipſe ait) exēplaribus. intelligitq;. { Præmiſſa } primitias quaſdam. Sic etiam legit locum Plinij contra Hermolai emendationem, Olei[illegible] ac vini præmiſſa remeans ſecum tuliſſet. quod non repreh[illegible]: nimis tamen mihi durum videtur, & ab epiſtolarum claritate alienum hic { præmiſſa } legere eſſet enim obſcurior, & non parum violenta tranſlatio. Nam quantum ad antiquorum codicum fidem, habuimus nos miræ vetuſtatis Mediceum. Vellem autem eos, qui antiquis exēplaribus nituntur, vbi ſint hæc egregia vetuſtatis monimenta, notum facere. Quamuis enim nullius eruditi viri fidem cōdemnemus, nihil tamen nobis non ſuſpectum eſſe debet, cum homines plerunq; omnia tentent, vt ſuis opinionibus fidem acquirant. promiſſa autem intelligit ea, quæ in ſuis literis Plancus facturū ſe eſſe promiſerat. { Breuia, fugacia, & caduca exiſtima } Antiquiores codices, Mediceus inquam, & qui Petrarchæ fuit, hac parte luxati ſunt, & manci: ſic enim habēt. { Breuia fugato VIC.

caduca exiſtima } quam rem propter librorum dignitatem, et probitatem, nullo modo ſilentio præterire potui, quanquam receptam lectionem rectam & veram eſſe iudico. nec video quomodo veterem tueri ſi velim poſsim: credendum igitur eſt hoc erratum fuiſſe librarij. cum raro autem accidere ſoleat vt peccet, non alienum mihi viſum eſt hoc etiam teſtari præter de formatam illam dictionem.

{ Fugacia } coniunctio non eſt in antiquioribus.

EX PO. ELVSD. TVA dignitas adferat } In Mediceo adferat ſcriptum eſt. { Affert } igitur legi debet: contaminata ab imperito vera lectio fuit, qui dum credidit ſe emendare, corrupit, qđ Paulus etiam animaduertit. { Breuia, fugacia, caduca } Receptam iampridem lectionem retinendam cenſeo, & ſi fuit cũ & ipſe { Fucata } legi poſſe exiſtimarim, quod tamē nunc non valde probo: hæc enim ſententia eſt (vt opinor) huius loci, vt oſtendat, inanem gloriam ὀλιγοχρόνιον eſſe & paruo tempore perdurare: cũ enim ſupra inquit, Atq; hæc omnia, quæ habent ſpeciem gloriæ: intellexit res fucatas, & quæ ſplendidæ, ac honeſtæ videntur, non tamen habent veram ac ſolidam gloriã, neq; veram dignitatem, quas omnes imbecillas recte dixit, & facile euolare e manibus. Si enim hic { Fucata } legeretur, cum verba illa, quæ habent inanem ſpeciem gloriæ, nihil ſignificent, niſi quæ fucata ſunt (ſiquis μεταφορικῶς loqui vult) dixiſſet Cicero quæ fucata ſunt, fucata ſunt, quod probari nullo pacto poteſt.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Cupit teſtatam Planco ſuam erga illum voluntatem in augenda dignitate facere, hortaturque bellum cum Antonio inchoatum conficiat.

CICERO PLANCO IMP. COS. DES. S. D. 23

VT primum poteſtas data eſt augendæ dignitatis tuæ, nihil prætermiſi in te ornando, quod poſitum eſſet aut in præmio uirtutis, aut in honore uerborum. id ex ipſo S.C. poteris cognoſcere: ita enim eſt perſcriptum, ut a me deſcripto dicta ſententia eſt: quam ſenatus frequens ſecutus eſt ſummo ſtudio, magnoq; conſenſu. ego quanquam ex tuis literis, quas mihi miſiſti, perſpexeram te magis iudicio bonorum, quàm inſignibus gloriæ delectari. tamen conſiderandum nobis exiſtimaui, etiam ſi tu nihil poſtulares, quantum tibi à Repub. deberetur. tu contexes extrema cum primis: qui enim M. Antonium oppreſſerit, is bellum confecerit. itaq; Homerus non Aiacem, nec Achillem ſed Vlyſſem appellauit * πτολίπορθον.

* .i. vrbis direptorē.

PAVL. MANV. TVA dignitas affert } Antea legebatur, afferat, nos, affert, ex vetuſto codice, quem habet amicus meus Ioannes Scala, vir & humanitatis, & eruditionis prope ſingularis. eſt autem ſenſus, Ita mihi detur te victorem complecti Repub. recuperata, vt mihi magnam lætitiæ partem tua dignitas affert, verbum cōplectar, qui crediderunt eſſe indicatiui modi, vocem, affert, vt ipſi putabant, emendarunt, vt ego exiſtimo, deprauarũt. { Breuia, fugacia, caduca exiſtima } In voce fugacia, vetuſti codices variant, alij fugacia, alij fugato, habent. ego, & ſi vulgata lectio ſenſu non caret, tamen libentius legerem, fucata: vt tralatitio ſit a mulieribus, quarum ſæpe nitor non naturalis, ſed fucatus eſt. hæc (inquit) fucata exiſtima, quoniam verum ſplendorem non habent ſed collecta ſunt inaniſsimis ſplendoris inſignibus.

SEB. COR. GRATIORES } Al. grauiores. { Quam tuas } octauas huius lib. { Promiſſa meminiſſem } Epiſt. 4. huius lib. Quidam tamen legunt, præmiſſa, exponuntq; primitias quaſdam, ita ſane in manuſcriptis libris ſæpius leges. { Cornutum } M. Cornutum. { Continuo conuocatus } vt ad rem nouam. Epiſto. 28. libro. 12. { A noſtro collegio } augurum. { Seruilio } de quo ad M. Brutum in epiſtolis, quæ ſunt a Germanis nuper inuentæ, ſic ſcribit: In Planci cauſa Seruilius exarſit, mecumq; per biduum contendit: item, Acerbiſsime tulit Seruilius aſſenſum eſſe mihi de Planco. { P. Titius } Trib. pleb. { Complexus, & tenes } Al complexus es, tene.

BERN. RVTI. ETSI reipub. cauſa maxime gaudere debeo &c. Hanc epiſtolam arbitror illi, quæ eſt ad ſenatũ populumq; Roma. a Planco ſcripta, ſubiungi debere: tum huic eo loco ſitæ eam quæ incipit, Nihil me tibi, poſt eam vero addi ſuperiorem, cuius initium, Immortaleis ago tibi gratias. Nam eam quidem quæ incipit, Et ſi ſatis ex Furnio, vel omnibus hiſce quas modo nominauimus, atq; adeo illi ipſi quæ ſic inchoatur, Plura tibi, puto præponendam, vt ſit numero ſeptima. Hoc arbitror ad ſententiam literarum conſequendam percipiendamq; pertinere, in quo iam vel Tyronis culpa eſſe poteſt. Quod ſiquis etiam eam quæ ſequitur, præponat huic Planci, quam vltimam hactenus fecimus, cuius initium, Immortales ago, non inepte meo iudicio ſecerit. atq; etiam eas quæ incipiunt, O gratam famam, nam ne interpres quidem abſurde eſt, quantum intelligo, ratiocinatus, de coniungendis duabus iſtis Planci epiſtolis.

APVD Plinium præmiſſa vini vocãtur primitiæ: Hermolaus emendans, præmiſſa reponit, publica lectione expuncta. Mihi autem mire arridet verbũ Præmiſſa, vt intelligamus primitias quaſdã ſicuti præmiſſa ſacrorum dicuntur. Vtitur eo vocabulo & M. Tullius epiſtola quadam ad Plancum: Ex tuarum, inquit, literarum præmiſſa meminiſſem. Etiam ſi in vulgatis modo codicibus paſſim ſcriptum inueniamus promiſſa, non præmiſſa ſenſu nullo, aut leuiſsimo.

Caſtig. di. Antiq lect. libro. cap. 20.

[redacted]

ASCENSIVS.

VT primum &c. Dicit Plancum ex ſenatuſcõſulto perſpicere poſſe quantum ipſe Cice. pro eius dignitate contenderit. Hortaturq; vt bellum cum Antonio conficiat. Ordo eſt. Vt, ideſt vbi primum, poteſtas augendæ dignitatis tuæ eſt data, ideſt conceſſa & facta mihi: nihil prætermiſi in te ornando, quod poſitum eſſet aut in præmio virtutis aut in honore verborum. Tu poteris cognoſcere id, ideſt quod ita fecerim ex ipſo ſenatuſconſulto: quod miſſum erat ad Plancum, & de Planco augendo. Ita enim ſupp. ſenatuſconſultum eſt perſcriptum, vt ſententia dicta eſt a me deſcripto, ideſt de eo ſcribendo, quam ſcilicet ſententiam meam, ſenatus frequens, ideſt plurima pars ſenatorum, ſecutus eſt ſummo ſtudio & magno conſenſu. Ego quanquam perſpexeram ex literis tuis quas miſiſti, te magis delectari iudicio bonorum, vt ſunt reipub. fautores, quam inſignibus gloriæ: tamen exiſtimaui conſiderandum ſupp. eſſe nobis, etiam ſi tu nihil poſtules, quantum deberetur tibi a repub. Tu contexes, ideſt conferes extrema, ideſt præmia & gloriam, cum primis, ideſt cum ſudore & labore ac periculis. Labor autem erit in opprimendo Antonio, Præmium, ſummus in republi. locus. Qui enim oppreſſerit M. Antonium, is confecerit, ideſt finiuerit bellum. Itaque Home. non Aiacem, nec Achillem, appellauit πτολίπορθον, ideſt vrbis populatorem & expugnatorem, quamuis vterq; eſſet fortiſsimus bellator, ſed Vlyſſem, qui callido conſilio plus valuit quam illi viribus. Quaſi dicat conſilio potius quam viribus contra Antonium contendendum πτολίπορθον & pro eodem πτολιέπορθος dicitur a nomine πτόλις quod eſt oppidum ſeu vrbs, & verbo πέρθω quod eſt populor, ideſt oppugno.

SEBAST. CORR.

EX tuis literis } octauis huius lib. { Vlyſſem appellauit } ſemper, inquit ſtrabo, nam Achillem interdum etiam appellauit. Vlyſſes vero apud Ouidium etiam quæ ab Achille ſunt geſta, ſibi, quod illum a ſe inuentum ad bellum perduxerit, quaſi ſuo iure accepta referri poſtulat. Vide præterea, quæ lib. a. Iliad. ſcribit interpres Homeri: ne dicam finem reſpici oportere. πτολίπορθον vrbis expugnatorem.

[redacted]

O gratam

ASC. O Gratam Gratulatur Planco quod bonam famam conſecuturus ſit ſine diſpendio, nam bellum ad quod operam ſuam pollicitus erat, confectum erat biduo poſt. Hortatur tamen ad reliquias delendas, dicens: O famam gratam: ſup. ſparſam biduo ante victoriam de ſubſidio tuo de ſtudio in rem pub. de celeritate, de copijs, atq; etiam de hoſtibus fuſis ſcilicet a te in Gallia. Spes omnis eſt in te. Enim, ideſt quia notiſſimi duces latronum, ideſt Antonianorum dicuntur fugiſſe ex prælio. Mutinenſi, ideſt apud Mutinam commiſſo. Autem, ideſt ſed, non minus gratum, ideſt vtile & acceptum eſt delere extrema ſcilicet belli, quã depellere prima. Equidẽ, iſt ego quidem expectabam iam literas tuas idq;, ideſt & id ſup. feci cum multis, quia etiã alij multi eas expectabant. Et ſperabam etiam Lepidum admonitum temporibus, quia res Antoniana cœperat labi, eſſe ſupp. tecum & ſatisfacturum reipub. Igitur o mi Plance incumbe in illum curam vt ne qua, ideſt non aliqua ſcintilla, .i. particula vel minima pars quæ vt ſcint illa magnum poſſet incẽdium excitare. bellum autem nunc diluuio, nunc incendio comparari ſolet. belli teterrimi, ideſt execrandi eo quod contra rempub. cœpti, relinquatur. Quod ſi erit factũ .ſ. per te, ſo effeceris, ideſt afficies rempub. beneficio diuino ideſt æterno, aut diuino, incõparabili, & ipſe conſequere .i. obtinebis gloriam æternam. Datum &c.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Laudat voluntatem Planci, hortaturque vt in eo propoſito perſeueret.

CICERO PLANCO IMP. COS. DES. S. D. 14

O Gratam famam biduo ante victoriam, de ſubſidio tuo, de ſtudio, de celeritate, de copijs, atqui, etiam hoſtibus fuſis, ſpes omnis in te eſt: fugiſſe enim ex prælio Mutinenſi dicuntur notiſſimi latronum duces. Eſt autem non minus gratum extrema delere, quàm prima depellere. equidem expectabam iam tuas literas, idq; cum multis: ſperabamq; etiam Lepidum temporibus admonitum, tecum, & Reipub. ſatis eſſe facturum. in illam igitur curam incumbe mi Plance, ut nequa ſcintilla teterrimi belli relinquatur. quod ſi erit factum: & Rempub. diuino beneficio affeceris, & ipſe æternam gloriam conſequere. III. Id. Maij. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Nunciat Ciceroni, quid pro repub. vt Antonium opprimeret, egerit cũ Lepido.

PLANCVS IMP. CICERONI. S. D. 15

HIs literis ſcriptis, quæ poſtea accidiſſent, ſcire te, ad Rempub. putaui pertinere. ſedulitas mea (ut ſpero) & mihi, & reipub. tulit fructum: nanque aſsiduis internuncijs cum Lepido egi, ut omiſſa omni contentione reconciliataq; uoluntate noſtra: communi conſilio Reipub. ſuccurreret: ſe, liberos, Vrbem pluris, quàm unum perditum abiectumq; latronẽ putaret: obſequioq; meo, ſi ita faceret, ad omneis res abuteretur, profecti itaq; per Laterenſem internuncium: fidem mihi dedit, ſe Antonium, ſi prohibere ſua prouincia non potuiſſet, bello perſecuturum me, ut uentrem copiasq; coniungerem, rogauit, eoq; magis, quòd & Antonius ab equitatu firmus eſſe dicebatur, & Lepidus ne mediocrem quidem equitatum habebat: nam etiam ex paucitate eius, non multis ante diebus, decẽ qui optimi fuerant, ad me transſerunt. quibus rebus ego cognitis, cunctatus non ſum: in curſu bonorum conſiliorum Lepidum adiuuandum putaui, aduentus meus quid profecturus eſſet, uidi: uel q.

EBA. ANTE victoriam } apud Mutinam. { Atqui etiã } Al. atq; etiam. { Latronum duces } M. Antonius. & eius amici.

ERN. VT. BIDVO ante victoriam de ſubſidio tuo, de ſtudio, de celeritate, de copijs, atq; etiam hoſtibus fuſis, ſpes omnis eſt in te } Quid ſi legas, itaq; etiã hoſtibus fuſis, ſpes omnis eſt in te. nam interpres quidem Gallos fuſos intelligit, perperam. quum ſupra ſcripſerit Plancus, prouinciam habere ſe omnium ciuitatum conſenſu paratiſſimã, & ſumma contentione ad officia certantem. Illud interim mirari ſubit qđ prælium ad Mutinam dies, hiſce inſequentibus & Galbæ literis & inſerta & inſcripta, innuit circa Maij initia cõmiſſum. quum in vltima Philippica Cicero potius ad Idus Quintiles oſtendat.

[redacted]

ISC. HIs literis &c. dicit ſe feciſſe quod pollicitus erat in epiſtolã cuius principiũ eſt. Immortale &c. vnde videtur poſt illam ponenda. Ordo eſt. Ego putaui pertinere ad rempub. te ſcire ea quæ accidiſſent, his .i. ſuperioribus literis Immortales &c. ſcriptis, Sedulitas mea tulit, ideſt attulit, vt ſpero fructum, ideſt vtilitatem & mihi & reipub. Nanq; egi cum Lepido aſsiduis internuncijs, vt omni contentione omiſſa, & voluntate noſtra, beneuolentia inter nos reconciliata ipſe ſuccurreret ſo-

pub. conſilio communi, & putaret, ideſt exiſtimaret pluris, ſe. ſ. ipſum, liberos. ſ. ſuos, & vrbem. ſ. totam quam vnum latronem perditum & abiectum videlicet Antonium & ſup. dixi agendo cum eo, quod abuteretur, ideſt ad voluntatem ſuam non parcendo vteretur, nam abuti eſt abſumere res vtendo eis, vnde abutimur vino oleo &c. vtimur veſtibus, & domo &c. neq; capitur hic in malam partẽ, ſed in liberam. obſequio meo ad omnes res ſi faceret ita. Itaq; ego profeci per Laterenſem inter nuncium, nam ſup. dedit mihi fidem. I. ſancte promiſit ſe perſecuturum bello Antonium ſi non poſſet prohibere .i. arcere prouincia ſua. Rogauit me vt venirem & coniungerem copias. ſ. meas cũ ſuis, & eo magis ſup. rogauit, quod & Antonius dicebatur eſſe firmus .i. firmiter munit⁹ ab equitatu, & Lepidus ne quidem .i. non ſaltem mediocrem habebat equitatum. Nam etiam decem. ſ. equites qui fuerant optimi, tranſierunt ad me ex paucitate eius .i. quam ipſe habebat, non multis diebus ante. ſ. quam me rogaret. Quibus rebus cognitis, ego nõ ſum cunctatus .i. immoratus, putaui Lepidum adiuuandum in curſu .i. tranſitu perducendum eſſe in curſu bonorum conſiliorum, uidi .i. animaduerti, quid aduentus meus eſſet profecturus .i. vtilitatis factur⁹, vel quod poſſem perſequi, neq; opprimere equitatum eius Antoniano; vel quod poſſem & corrigere & coercere præſentia .i. per præſentiam exercitus mei eã partem exercitus Lepidi quæ eſt corrupta. ſ. donis aut pollicitationibus Antonianis & alienata ab repub. Itaq; ponte facto vno die in Iſara flumine maximo quod eſt in finibus Allobrogum, eſt tamẽ minus Rhodano, ſed Rhodanus ſecat Allobrogas ab Gallis, traduxi exercitum ad quartum Idus Maij. Cũ vero nunciatum eſſet mihi L. Antonium fratrem Marci præmiſſum cum equitibus & cohortibus veniſſe ad forum Iulij vrbem Galliæ non longe ab Alpibus, miſi fratrem ſup. meum cum quatuor millibus equitum ad ſecundum Idus Maij vt occurreret & ei ſubſiſteret, ei. ſ. Luc. Antonio. Ipſe. i. ego ſubſequar maximis itineribus tum quatuor legionib⁹ expeditis & reliquo equitatu, ſi modo .i. dummodo mediocris fortuna Reipu. adiuuerit, nos reperiemus hic .i. in hoc conflictu finem & .i. ſimul audaciæ perditorum. ſ. hominum, & ſolicitudinis noſtræ. quod ſi latro. ſ. Antonius cœperit recipere ſe .i. redire tanquam in locum tutiorem in Italiam, ruſſus, ideſt iterum cognito aduentu noſtro, erit officium Bruti occurrere ei, cui. ſ. Bruto, ſcio nec conſilium, nec animum defuturum. Ego tamẽ ſi id acciderit, ideſt ſi redierit in Italiam, mittam fratrem ſupp. meum cum equitatu, qui ſequatur ſupple eum, & defendat Italiam a vaſtatione, quam Antonius eſſet facturus. Fac valeas & diligas me mutuo.

CVNCTATVS nõ ſum in curſu bonorum conſiliorũ. Lepidum adiuuandum putaui } Inter punctiones non ſuo loco collocatæ, vt puto, corrumpunt elegantiſsimam ſentẽtiam: VICT.

ipſe enim prorſus ita legendum exiſtimo. { Quibus rebus ego cognitis cunctatus non ſum: in curſu bonorum conſiliorum Le pidum adiuuandum putaui. } Quamuis omnia nunc plana & aperta eſſe opiner, præclareq; intelligi, ac probari etiam iudicium meum tamen ſenſum meæ lectionis breuiter exponam. Quibus rebus cognitis, ſummam celeritatem adhibui, putauiq; officium meum eſſe Lepidum adiuuare, dum bona ac reipu. vtilia conſilia animo verſaret, quod non ſæpe ille faciebat. Nam ſi legemus quemadmodum ante in cunctis impreſsis erat, { Cunctatus non ſum in curſu bonorum conſiliorũ } aut nullus aut durus & inſulſus prorſus ex hac lectiõe ſenſus elicietur.

equitatu meo perſequi, atq; opprimere equitatum eius poſſem: uel quòd exercitus Lepidi eam partem, quæ corrupta eſt, & ab Repub. alienata, & corrigere, & coercere præſentia mei exercitus poſſem. itaq; in Iſara flumine maximo, quod in finibus eſt Allobrogum, ponte uno die facto, exercitum ad IIII. Idib. Maij traduxi. cum uero mihi nunciatum eſſet, L. Antonium præmiſſum eum equitibus, & cohortibus ad Forum Iulij ueniſſe: fratrem cum equitum quatuor millibus, ut occurreret ei, miſi ad prid. Idib. Maij: ipſe maximis itineribus eum quatuor legionibus expeditis, & reliquo equitatu ſubſequar. ſi nos mediocris modo fortuna Reipub. adiuuerit: & audaciæ perditorum, et noſtræ ſolicitudinis hic finem reperiemus. q. ſi latro præcognito noſtro aduentu, rurſus in Italiam ſe recipere cœperit: Bruti erit officium occurrere ei: cui ſcio nec conſilium, nec animum defuturum. ego tamen, ſi id acciderit, fratrẽ cum equitatu mittam, qui ſequatur, Italiamq; à uaſtatione defendat.

Fac ualeas, meq; mutuo diligas.

SEBA. COR. HIS literis } Vndecimis huius lib. { Latronẽ } M. Antonium. { L. Antonium } M. Antonij fratrẽ. { Forum Iulij } oppidum Narbonenſis prouinciæ. lege Plin. libro. 3. cap. 4.

BER. RVT. PLANCVS prætor Ciceroni } Melius eſt, vt cum cæteris inſcriptionibus cõgruat: Plancus imperator, Col. deſignatus Ciceroni. Tametſi, vt arbitror, ex prætura ſit in eã prouinciam miſſus.

[redacted]

GISBERTI LONGOLII LEMMA.

Quanta fuerit Senatus erga Lepidum voluntas poſt recitatas literas narrat, hortaturque Plancum vt ſtrenue pro republica laboret.

CICERO PLANCO S. D. 16

Nihil poſt hominum memoriam glorioſius, nihil gratius, ne tempore quidem ipſo opportunius accidere uidi, quàm tuas Plance literas: redditæ ſunt enim frequenti ſenatu Cornuto, cum is frigidas ſanè, & inconſtanteis recitaſſet literas Lepidi. ſub eas ſtatim recitatæ ſunt tuæ, non ſine magnis quidem clamoribus: cum rebus enim ipſis eſſent, & ſtudijs beneficijsq; in Rempub. gratiſſimæ, tum erant grauiſſimis uerbis, & ſententijs. flagitare ſenatus inſtitit Cornutum. ut referret ſtatim de tuis literis. ille ſe conſiderare ait uelle. cum ei magnum, conuitium fieret cuncto à ſenatu: quinque Tribu. pleb. retulerunt. Seruilius rogatus, rem diſtulit. ego eam ſententiam dixi, cui ſunt aſſenſi ad unum. ea quæ fuerit, ex S.C. cognoſces. tu quanquam conſilio non eges, uel abundas potius, tamen hoc animo eſſe debes, ut nihil huc reijcias, ne'ue in rebus tam ſubitis, tamq; anguſtis à ſenatu conſilium petendum putes. ipſe tibi ſis ſenatus. quocunque te ratio Reipub. ducet, ſequare. cures, ut ante factum aliquod à te egregium audiamus, quàm futurum putarimus. illud tibi promitto, quicquid erit à te factum, id ſenatum non modo ut fideliter, ſed etiam ut ſapienter factum comprobaturum. Vale.

ASCENSIVS.

NIhil. Eiuſdem eſt fere argumenti cum illa. Eſt reipu. cauſa. oſtendit enim quam gratæ fuerunt ſenatui Planci literæ, hortatur vt pergat. hoſtes pſequi, neq; differat donec conſilium a ſenatu acceperit. Ordo eſt. Nihil vidi accidere glorioſius, nihil gratius, ne quidem, ideſt & nõ etiam tempore ipſo opportunius poſt memoriam hominum, ideſt poſt tantum temporis quantum homo poſſet memoria complecti, quam o Plance literas tuas. Sunt enim redditæ, ſenatu ſup. frequenti. Cornuto .i. a Cornuto prætore vrbis & conſulis officio fungente. Cum is ſcilicet Cornutus recitaſſet literas Lepidi frigidas ſane, ideſt valde frigide operam ſuam pollicentis, & inconſtantes quia ambigue ſcriptas, tuæ ſcilicet literæ recitatæ ſunt ſtatim, ſub. i. poſt eas, quidem, ideſt certe non ſine magnis clamoribus, ideſt acclamationibus. Cum enim literæ tuæ eſſent gratiſſimæ, rebus ipſis & ſtudijs & beneficijs in rempubli. tum, ideſt multo magis erant plenæ grauiſsimis verbis ac ſententijs, vbi plenæ cũ ablatiuo contra Vallæ opinionem. Senatus inſtituit, ideſt cœpit flagitare cornutum, vt referret, ideſt conſultationem faceret ſtatim de literis tuis. ille ait, ideſt reſpondit ſe velle conſiderare, & cum magnum conuitium fieret ei a cuncto, ideſt ſimul toto ſenatu, quinque Trib. pleb. retulerunt, ideſt conſultationem attulerunt quid de literis tuis ſentiendum eſſet. Seruilius quia aduerſarius rogatus, ſcilicet ſententiam diſtulit rem, ideſt noluit tunc dicere. Ego dixi eam ſententiam cui aſſenſi ſunt ſcilicet ſenatores ad vnum, ideſt vno duntaxat Seruilio excepto. Tu cognoſces ex ſenatuſconſulto ſcilicet ad te miſſo, quæ fuerit ea ſcilicet ſententia mea. Tu quanquam non eges vel potius abundas conſilio. tamen debes eſſe hoc animo, vt nihil reijcias, ideſt ex humeris tuis excuſſum transferas huc, ideſt ad nos. neve putes conſilium petendum a ſenatu in rebus tam ſubitis, ideſt ſubito faciendis & tam anguſtis, ideſt tam modicum tempus ad deliberationem habentibus. Ipſe, ideſt tute ſis tibi ſenatus, ſequere te, ideſt conſilium tuum, quocunque ratio reipub. ducet te. Cures vt audiamus aliquid factum egregie a te antequam putaremus futurum. Ego promitto tibi illud quicquid factum erit a te, id ſenatum comprobaturum non modo vt factum fideliter, ſed etiam vt factum ſapienter.

VICTORIVS.

TVM erant grauiſsimis verbis, ac ſententijs } Ita hũc locum emendauimus, cum in omnibus impreſsis. { Sententijs plenæ } legeretur: id autẽ fecimus, ſecuti fidem priſcorum codicum, in quibus poſtremæ vocis veſtigium nullum reperitur: & Quintiliani authoritatem, qui affirmat, Ciceronem ita ſemper hoc verbo vſum eſſe, vt diceret. Plenum vini, & non Vino, vt poſteriores fecerunt: non dixiſſet igitur Plenæ verbis ac ſententijs Cicero. Quemadmodum autem ſine ea voce ſenſus manere poſsit, obſcurum non eſt. Quod in Catone maiore Cicero inquit, Haud magna cum re, ſed fide plenus, non eſt ſeptimus caſus. { Fide } neq; cõtra teſtimonium Quintiliani hoc facit: ſed ita ab eo dictum eſt. vt in epiſtola quæ hanc ſequitur a Planco dictum fuit, quo obſide fide illi⁹ ac ſocietatis quod nos olim accurate adnotauimus. Nullam huius loci mentionem feciſſemus, niſi Manutij in poſteriore, quemadmodum in priore ſua editione fecerant, verbis, ac ſententijs plenæ, legerent.

SEBAS. COR.

SENTENTIIS plenæ. flagitare } Al. ſententijs grauiſſimæ flagitare: Al. ſententijs flagitare.

[redacted]

Antonius

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Narrat Ciceroni, quomodo instituerit Antonium uiſtum perſequi bello, ut finem tandem hiſce malis imponat.

PLANCVS IMP. CICERONI S. D. 17

*ANtonius Idib. Maij ad Forum Iulij cum primis copijs uenit. Ventidius bidui ſpacio abeſt ab eo. Lepidus ad forum Voconij caſtra habet. qui locus á Foro Iulij quatuor & uiginti millia paſſuum abeſt: ibiq; me expectare conſtituit, quemadmodum ipſe mihi ſcripſit, quod omnia mihi integra & ipſe & fortuna ſeruauerit: recipio uobis, celeriter me negocium ex ſententia confecturum. Fratrem meum aßiduis laboribus, concurſationibusq; cõfectum, grauiter ſe habuiſſe antea tibi ſcripſi, ſed tamen cum primum poſſe ingredi cœpit: nõ magis ſibi, quàm Reipub. conualuiſſe ſe exiſtimans, ad omnia pericula princeps eſſe non recuſabat. ſed ego eum non ſolum hortatus ſum, uerumetiam coegi iſtò proficiſci: q; illa ualetudine magis conficere ſe, * quàm me tueri poſſet in caſtris. & q; acerbißimo interitu Conſulum Rempub. nudatam, tali ciue Prætore in urbanis officijs indigere exiſtimabam, quod ſiquis ueſtrum non probabit, mihi prudentiam in conſilio defuiſſe ſciat, non illi erga patriam fidelitatem. Lepidus tandem quod ego deſiderabam fecit, ut Appellam ad me mitteret, quo, obſide fide illius, & ſocietatis in Rempub adminiſtranda uterer. ſtudium in ea re ſuum mihi L. Gellius, de tribus fratribus, Segauiano probauit, quo ego interprete nouißime ad Lepidum ſum uſus. amicum eum Reipub. cognoſcere uideor: libenterq; ei ſum teſtimonio, & omnibus ero, qui bene merentur. Fac ualeas, meq; mutuo diligas, dignitatemq; meam, ſi mereor, tuearis, ſicut adhuc ſingulari cum beneuolentia feciſti.*

ASC. ANtonius &c. Poſtquam Antonius apud Mutinam ſuperatus eſt, celeri curſu ad alpes ſe proripuit ſperans Ventidium ad ſe venturum ex Piceno cum tribus legionibus, & Lepidum ac Plancum ſibi coniungendos. Scribit ergo ad Cice. Plancus vbi ſit Antonius, & vbi Lepidus, & quid ſpecet ſe pro repu. facturum. deinde docet cur fratrem Romam miſerit Ordo eſt. Antonius venit ad forum Iulij, ideſt vrbem illam Galliæ Ciſalpinæ, ideſt Italiæ, Idibus Maijs, cum primis, ideſt expeditiſsimis copijs. Ventidios abeſt ab eo ſpacio bidui, ideſt itineris duorũ dierom. Lepidus habet caſtra ad ſorum Voconij, oppidum trans alpes, qui locus abeſt a Foro Iulij, quatuoc & viginti millia paſſuũ, & conſtituit expectare me ibi: quemadmodum ipſe ſcripſit mihi. quod ſi & ipſe ſcilicet Lepidus, & fortuna ſeruauerit; mihi omnia integra, ideſt non impedita, nec violata aliqua perfidia: recipio ideſt polliceor vobis confecturum celeriter negocium, ideſt totum bellum ex ſententia, ideſt arbitrio noſtro. Ego ſcripſi tibi antea, et tamen literæ non extant, fratrem meũ confectum, ideſt debilitatum defatigatum aſsiduis laboribus, & concurſationibus (præmiſerat enim eum vt vidimus) habuiſſe ſe grauiter, ideſt multum ægrotaſſe, ſed tamen cum primom cœpit poſſe ingredi, exiſtimans ſe conoaluiſſe non magis ſibi, ideſt ad vtilitatem ſuã, qoam reipubli. ideſt ad vtilitatem ceipub. nõ cecuſabat eſſe princeps ad omnia pericula. Sed ego non ſolum hortatus ſum eum, verum etiam coegi proficiſci iſto, ideſt iſtuc, hoc eſt ad vos Romam, quod ipſe & ideſt ſimul, poſſet magis cõficere, ideſt interimere ſe illa valetudine ſcilicet tam adoerſa, quam tueri me in caſtris, & quod exiſtimabam rempub. nudatam, ideſt orbatam & ſpoliatam, acerbiſsimo interitu conſulum ſcilicet Hirtij, & Panſæ qui in conflictu cum Antonianis ceciderant, vt Appianus late recitat, indigere in officijs vrbanis, tali, ideſt tam fideli & prudenti ciue prætore. Quod ſcilicet conſilium meum & factum fratris, ſiquis veſtrum non probabit, ideſt non approbabit, ſciat prudentiam defuiſſe mihi in conſilio, non fidelitatem illi ſcilicet fratri meo, erga patriam. Lepidus tandem fecit quod ego deſiderabam, vt mitteret Appellam legatum ſuum ad me, quo obſide ſupp. exiſtente, aut habito, ego vterer fide illius & ſocietate in republi. adminiſtranda L. Gellius probauit, ideſt oſtendi mihi in ea re ſtudium ſuum ſcilicet in rempub. Segaoiano ſcilicet vno de tribus fratribus, hoc eſt, vt intelligo, Segauiano mihi obſide dato. quo ſcilicet Gellio interprete, ideſt internoncio, ego ſum vſus nouiſsime, ideſt vltime ad Lepidum. Ego videor cognoſcere eum ſcilicet Gelliom amicũ reipub. & libenter ſum ei teſtimonio ſcilicet fidelitatis, & eco omnibos qoi bene merentuc. Fac valeas & diligas me mutuo: & tuearis dignitatem meã ſi mereoc, ſicut feciſti adhuc, ideſt in hunc vſq; diem cum ſingulari beneuolentia, ideſt ea comitante.

VICTORIVS.

QVAM me tueri poſſet in caſtris } Nos { Iuuare } ex antiquo codice, quod etiam Germani adnotarunt, decepit hoc loco (vt opinor) eos, qui ab antiquis deſcripſerunt, quod hoc verbum per vnum tantum u, in illis eſt, aliter ac nunc ſcribimus. Nam ſi { Iuuare } legiſſent, nunquam commiſiſſent, vt eius loco (tueri) ſcriberent. { Quo obſide fide illius, & ſocietate in repub. adminiſtranda vterer } Nonnulli genitiuo caſu recte (fidei illius & ſocietatis } emendarunt: vno tamen diſſentiont ab antiquis codicibus, quod in illis (fide) eſt, non (fidei) vt fortaſſe eadem ratione dictum ſit, qua Vergil. Libra die, ſomniq; dixit. & in Roſis, Ad primi radios in teritora die. Quam lectionem confirmat, quod in vulgatis omnibus. { Fide } etiam legebatur, etſi illi ablatiuo caſu intelligebant, ideoq; pro { Societatis } ſocietate emendarant improbe omnino, & imperite, quia ſynceram lectionẽ non intellexerunt. { Quid in animo habuerim cum Leernus } Quidam legunt { Letnus, } vel { Lerinus. } nos vetuſtam ſcripturam repoſuimus. { Læuus: } eundemq; credimus eſſe hunc & illum, de quo ſic non multo poſt, Læuo Caſpio dabo perferenda.

QVAM me iuuare poſſet in caſtris } Non ceceperunt hanc a me reſtitutam lectionem Manutij, quæ mihi valde probatur. apparui antea vnde mendum, quod impreſſos codices occupauerat, ortum eſſe poſſet, in antiquis enim libris. { Iuuare } ſemper ſcriptum eſt: vt in loco, de quo paulo ante egimus: in curſu bonorum conſiliorũ Lepidum adiuuandum putaui. { De tribus fratribus Segauiano probauit } Vereor ſane, ne aliqua macula honc locum fœdauerit: ſed cum ita in cunctis manuſcriptis legatur, & negocium de quo agitur obſcurom ſit periculoſum eſſe puto aliquid immutare. EX PO. EIVSD.

al. q̃ me iuuare.

PAVL. MAN.

OBSIDE fide } Sic in omnibus vetuſtis exemplaribus. & dixit, fide, pro fidei, generandi caſu, quemadmodum etiam Salluſtius in Iugurtha. decima parte die reliqua, pro diei. id quod Gellios adnotauit: qui etiam C. Cæſarem, huius die, & huius ſpecie dicendum putaſſe tradit. { De tribus fratribos Segauiano probauit } Ita legitur in omnibus libris manuſcriptis, forte melius. S. Gauiano, vt ſignificetur Sextus Attilios Gauianus. de quo in oratione pro Seſtio. ſenſus erit, In ea re (vt ſcilicet Lepidus Appellam ad me mitteret) ſtudiom mihi ſuum Gellius probaoit, de tribos autem fratribus, (quidpiam ſignificat nobis minos notum, cuioſmodi in epiſtolis ad Atticum ſcriptis multa ſunt) Sexto Gauiano.

SEBAST. CORR.

VENTIDIVS } treis legiones habens. { Iſto proficiſci } Romam. { Quod illa } Al quod ex illa. Al. quod etiã illa. { Me tueri } Al. me iuuare. { Interitu Coss. } Hirtij & Pãſæ.

BERN. RVTIL.

MIHI prudentiam in cõſilio defuiſſe ſciam } Sciat, in alijs rectius. { Lepidus tamen. quod ego deſiderabam, fecit } Quid ſi ? tande [redacted] N.

[redacted]

ASC. QVid in animo &c. Rogatus fuerat a Lepido Plãcus vt ſe cum eo adiungeret aduerſue Antonium quod con ſilium licet ſuſpectum haberet Plancus, dicit ſe maluiſſe ſequi, quam accuſari detrimento fuiſſe reipub. ſi per ſe ſtetiſſet quominus Antoniũ Lepidus perſecutus fuiſſet, dicit ergo ſe coniunctum iri cum Lepido octo diebus poſtquam has dederat. Ordo eſt. Tu potuiſti cognoſcere q̃d habuerim in animo, cum Leernus & Nerua, diſceſſerunt a me, &.i. ſimul, ex literis quas dedi eis ſup. ad te, & ex ipſis.i. ex eorum relatione, qui inter fuerunt omnibus rebue & conſilijs meis. Accidit mihi.ſ. deinde ſup. id q̃d ſolet accidere homini pudenti .i. verecundo, & cupido ſatiſfaciendi reipu. & omnibus bonis, vt ſequerer magis conſiliũ periculoſum, dum.ſ. dummodo probarem.i. probatum aut probuto facerem, & oſtenderem me, quam.ſ. conſilium tutum.i. ſine periculo, quod poſſet habere obtrectationẽ. Conſilium autem aperui in argumẽto & ſtatim explanabitur. Itaq; poſt diſceſſum legatorũ, videlicet Leerni & Neruæ, cũ .ſ. ita eſſet, quod & Lepidus rogaret me binis literis cõtinuis .i. alteris ſuper alteras miſſis, et Lateren. multo magis ẽt prope.i. quaſi plorans obteſtaretur.i. deos & fidem meam in teſtes adducens rogaret vt venirem.ſ. ad Lepidum, obteſtaretur inquam Lateren. nullam aliam rem extimeſcens quam eandem, quæ mihi quoq; facit timorem. Multi textus habent implorans & nonnullam pro nullã, ſed minus probantur. quia ſi quã aliam extimuiſſet Laterenſis, non tam excuſabilis eſſet Plancus. quod inquam eãdem quæ, &c. hoc eſt quam varietatem.i. variabilitatem. Nam varium quoq; dicitur, quod eſt variabile, vt Aeneid. 4. Varium & mutabile ſemper Fœmina, vnde varietae mutabilitae, atq; infidelitatem exercitus eius.i. Lepidi, qui pollicitationibus Antonij fere corruptus erat, non putaoi dubitandum, quin.i. quominus, ſuccurrerem.ſ. Lepido quem fidum vterq; exiſtimabat, & offerrem me periculo communi.ſ. mihi & Lepido, ſi non poſſet inducere exercitũ in ſententiam ſuam, nihil autẽ de Lepido tunc timebat. Sciebam enim, & conſilium erat cautius.i. hominis magis caute agentis, me expectare ad.i. iuxta Hiſaram aut Iſaram flumen, dum.i. donec Brutus.ſ. Decius traijceret exercitum.ſ. trãs alpes, & ire obuiam hoſtibus cum collega.ſ. Bruto conſentiẽte, ſicut milites faciunt.ſ. dum pari conſenſu in hoſtem inferuntur .i. tunc videbam ſi Lepidus bene ſentiens.ſ. de repu. vt putabatur, cepiſſet quid.i. aliquid detrimenti, hoc omne aſsignatum iri, .i. quod aſsignaretur, aut pertinaciæ meæ aut timori.ſ. meo: pertinaciæ, ſi aut non ſubleuaſſem.i. adiuuiſſem in onere belli portando hominem offenſum.i. inuiſum mihi, coniunctum cum repub. ideſt licet eſſet coniunctus cum repub. noluerim tamen iuuare eo quod eſſet inuiſus mihi, aut ſup. timori, ſi remouiſſem me a certamine belli tam neceſſarij. Itaq; ego volui potius periclitari, ideſt experiri, ſi.i. an, mea præſentia poſſet, & ideſt ſimul, tueri, ideſt protegere Lepidum & facere exercitum ſup. eius meliorem, quam videri nimis cautus, ſi.ſ. nollem, aut non auderem me Lepido coniungere. Ego puto certe nemi nem fuiſſe hominem ſolicitiorem, ideſt magis ſolicitũ ſupp. quam me, non ſuis contractis, ideſt ob res quas ipſe non contraxit. Nam ea res quæ nullã dubitationem habebat, ſi exercitus Lepidi abſit ſcilicet longe a prouincia, quia tunc certum fuiſſet qood Bruto cõiungi deberet, vt Antonium oppugnaret: affert nunc magnam ſolicitudinem, & habet magnum caſum, quia incertũ eſt an Lepidus Antonio iungi velit, quod ſi faciat, non tutum ſit vtriuſq; exercitui occurrere, ſicut ſolius Antonij. Enim, ideſt q̃a, ſi contigiſſet mihi vt occurrerem prior Antonio ſcilicet antequam ille cum Lepido coniungeretur, mehercule, ſupp. Anto. non cõſtitiſſet, ideſt manſiſſet ſtans, horã, ideſt per ſpacium vnius horæ, tantum, ideſt tam multum, & ideſt ſimul confido mihi.i. viribus meis, & deſpicio, ideſt contemno & vilipendo, copias illius ſcilicet Anto. perculſas ſcilicet ex clade apud Mutinam accepta, & Caſtra, ideſt exercitus, qui in caſtris ſunt. Venndij Mulionis, ideſt qui aut Mulio fuerat, ideſt agitator mulorum, aut ſic cognominatus, aot per contemptum dictus, quod nihil militare ſciret, quam mulos clitellarios agere. Sed non poſſum non exhorreſcere: quia quod latet timere nequimus, verum idipſum exhorreſcere poſſumus: hoc ẽ nequid lateat, vnde legendum puem propter particulam aduerſatiuã, ſed non exhorreſcere: negaut enim ſe aut Anto. aut Ventidium timere. Sed inquit, non poſſum non exhorreſcere .i. quin exhorreſcam i. cũ horrore quodam formidem, ſiquid vulneris ſubeſt intra cutem.i. latet in Lepidi volũtate, quod nocere poteſt prius quã poſſit curari, quia nõ poteſt ſciri niſi cum ſommo periculo. Sed certe niſi tenerem me vno loco.ſ. cum Lepidi. ipſe Lepid. adiret magnũ periculum.ſ. ab Anto. & ea pars exercitus.ſ. Lepidi, quæ bene ſentiret de repu. adiret magnũ periculum, quia ab Ant. cum alijs nõ bene ſentientibus oppugnaretur. Et hoſtes perditi.i. in qoibus nihil eſt boni, feciſſent etiam ſibi magnam acceſsionem.i. magnum incrementũ, ſi abſtraxiſſent a Lepido quas.i. aliquas copias, abſtracturi autẽ non ſunt, ſed omnes cum Lepido attracturi, quæ.ſ. dicta hoc eſt periculum bonorum & acceſsionem malorũ, ſi aduentus meus

repreſſerit

GIBERTI LONGOLII LEMMA:

Narrat Ciceroni conſilium ſuum, de ſua Lepidique coniunctione.

PLANCVS CICERONI S. 18

QVid in animo habuerim cum *Leenus, *Neruaq; diſceſſerunt à me, & ex literis, quas eis dedi, & ex ipſis cognoſcere potuiſti, qui omnibus rebus conſilijsq; meis inter fuerunt. accidit mihi, quod homini pudenti, & cupido ſatisfaciendi Reipub. bonisq; omnibus accidere ſolet, ut conſilium ſequerer periculoſum magis, dum me probarem, quàm tutum, quod habere poſſet obtrectationem. Itaq; poſt diſceſſum legatorum cum binis continuis literis & Lepidus me, ut uenirem, rogaret, & Laterenſis multo etiam magis propè implorans obteſtaretur, nullam rem aliam extimeſcens, quàm eandem, quæ mihi quoq; facit timorem, uarietatem, atq; infidelitatem exercitus eius: non dubitandum putaui, quin ſuccurrerem, meq; cõmuni periculo offerrem. ſciebam enim (& cautius illud erat cõſilium, expectare me ad Iſaram, dum Brutus traijceret exercitum, & cum Collega conſentiente ſicut milites faciũt, hoſtibus obuiam ire.) tamen ſiquid Lepidus bene ſentiens detrimentis cepiſſet, hoc omne aſsignatum iri aut pertinaciæ meæ, aut timori uidebam, ſi aut hominem offenſum mihi, coniunctum cum Repub. non ſubleuaſſem, aut ipſe à certamine belli tam neceſſarij me remouiſſem. itaq; potius periclitari uolui, ſi poſſem mea præſentia & Lepidum tueri, & exercitum facere meliorem, quàm nimis cautus uideri. ſolicitiorem certe hominem nõ ſuis contractis neminem puto fuiſſe. nam quæ res nullam habebat dubitationem, ſi exercitus Lepidi abſit, ea nunc magnam affert ſolicitudinem, magnumq; habet caſum: mihi enim ſi contigiſſet, ut prior occurrerem Antonio, non mehercule horã conſtitiſſet, tantum ego & mihi confido, & ſic perculſas illius copias, Ventidijq; Mulionis caſtra deſpicio. ſed non poſſum non exhorreſcere, ſiquid intra cutem ſubeſt uulneris: quod prius nocere poteſt, quàm ſciri, curariq; poſsit. ſed certe, niſi uno loco *metaremur, magnum periculum ipſe Lepidus, magnum ea pars exercitus adiret, quæ bene de Repub. ſentit. magnam etiã perditi hoſtes acceſsionem ſibi feciſſent, ſiquas copias à Lepido abſtraxiſſent. quæ ſi aduentus meus repreſſerit, agam gratias fortunæ, conſtantiæq; meæ, quæ me ad hanc experientiam excitauit. itaq; ad XII. Calend. Iun. ab Iſara caſtra moui: pontem tamen, quem in Iſara feceram, caſtellis duobus ad capita poſitis reliqui, præſidiaq; ibi firma poſui, ut uenienti Bruto, exercituiq; eius ſine mora tranſitus eſſet paratus. ipſe, ut ſpero, diebus octo, quibus has literas dabam, cum Lepidi copijs me coniungam. Vale.

*al. Leernus.

*al. me tenerem.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Nunciat Planco, quam gratæ fuerint Senatui literæ, deinde ſollicitè ratione hortatur, ad Rempublicam ſtudium.

CICERO PLANCO IMP. S. D. 19

QVanquam gratiarum actionem à te non deſiderabam cum te re ipſa, atq; animo ſcirem eſſe gratiſsimum: tamen (fatendum eſt enim) fuit ea mihi periucunda: ſic enim uidi, quaſi ea quæ oculis cernuntur. me à te amari. Dices, Quid antea? Semper quidem, ſed nunquam illuſtrius. Literæ tuæ mirabiliter gratæ ſunt Senatui cum rebus ipſis, quæ erant grauiſſimæ, & maximæ, fortiſsimi animi, ſummiq; conſilij: tum etiã grauitate ſententiarum, atq; uerborum. ſed mi Plance incumbe, ut belli extrema perficias. in hoc erit ſumma, & gratia, & gloria. cupio omnia Reip. cauſa: ſed mehercule in ea conſeruanda iam defatigatus, non multo plus faueo patriæ, quàm tuæ gloriæ: cuius maximam facultatem tibi Dij immortales, ut ſpero, dedere: quam complectere obſecro: qui enim Antonium oppreſſerit, is hoc teterrimum bellum, periculoſiſsimũq; confecerit. Vale.

repreſſerit, agam gratias fortunæ, & conſtantiæ meæ, quæ excitauit me ad hanc experientiam. i. faciẽdam. Itaq; i. & ita, in hoc propoſito, ego moui caſtra ab Iſara ad duodecimum Calen. Iunias, tamen reliqui pontem quem feceram in Iſara, duobus caſtellis. i. vt dicunt fortalitiis poſitis ad capita. i. extremas partes pontis, & poſui ibi præſidia firma, vt tranſitus eſſet paratus ſine mora Bruto, & exercitui eius. Ipſe: ideſt egomet, vt ſpero, coniungam mecum copiis Lepidi, octo dies ſupple poſt illos, quibus dabã has literas.

VIC. VENTIDII } q; Mulionis caſtra deſpicio } De admirabili huius fortuna plurimi veteres authores locuti ſunt, nota ſunt oibus quæ Gel. quæ Dion, quæ alii quoq; tradidere: cum infimo loco natus eſſet, cõſecutum fuiſſe ſummos honores: & gentem cui nulli antea Romani Imp. pares fuerant, ipſum profligaſſe, ac tribus maximis prælus viciſſe. Quemadmodum neceſſe erat, hæc res inuſitata, ac noua inuidiam illi faciebat: & non ſine ſtomacho quibus cognita erat obſcuritas parentum ipſius, videbant eum in maximis honoris, ac dignitatis gradibus collocatum. Plures in illum verſum facti ſunt, quorum nonnullos etiam A. Gellius adponit, qui grauiter eum perſtringerent. Puto etiam elegantiſſimum epigramma quod poſt luſus in Priapum Virg. nomine ſcribitur, eundem accuſare: quãuis enim nomen eius in quem factum eſt, poſitum non ſit, ſiquis tamen acute perſpiciet, videbit omnia illa mirifice Vẽtidio huic conuenire. intelligo epigramma cuius initium eſt, Sabinus ille. quod imitatione nobiliſsimi illius Iambi Catulli factum eſt, Phaſelus ille quem videtis hoſpites. elegantis enim ingenii vir, quicunq; ille fuit, verbis pene Catulli ei ignobilitatem generis, & ſordidiſsimam artem obiecit. Quod Sabinum Ipſum appellat, exiſtimo, a regione, in qua ortus erat, ita appellatum fuiſſe. nam Gellius Picentem illum tradit qui populi vicini Sabinis ſunt. Neque repugnat, vt arbitror quod teſtes adducit, qui epigramma confecit, Galliæ Ciſalpinæ ciuitates ſordium iſtius, & viliſsimæ artis quam tractauerat: quamuis enim in Sabinis ortus eſſet, in Gallia Ciſalpina artem mulionicam exercere potuit, aut ſi non in illis locis exercere, illhac ſaltem ſæpe iter facere: vt incolæ eorum locorum ipſum hũc quæſtum facientem videre potuerint. Gellius tradit, ipſum curandis mulis victitaſſe: nam quæ in fine epigrammatis [illegible], de altiſsimo dignitatis gradu ab ipſo occupato, reſpondent fœlicitati iſtius, & mire quadrant iis, quæ ab aliis de ipſo tradita ſunt. Sunt maculæ plures in epigrãmate, quarum nonnullæ facile tolli poſſunt, aliæ ægre, vt puto. ſed omnia doctiores, [illegible]q; viri accuratius conſiderabunt. Poſtquam autem mentio ſemel elegantiſsimi carminis facta eſt non malum erit, locum in eo deprauatum reſtituere, omnem enim occaſionem ſtudioſos adiuuandi arripiendam puto. In Iãbo igitur cuius initium eſt.

Quid hoc negocii eſt: ita hic verſiculus legitur,

Vuæq; quales flaua non legit Crete.

legi autem debet.

Vuæq; quales flaua legit Arete.

Hanc veriorem eſſe lectionem dicimus, nam in manuſcriptis libris eam inuenimus, & habemus etiam non parua argumenta, quibus confirmetur: quemadmodum enim ſi ita legamus, omnia conueniunt, ita ſi modo repoſitam ſequamur, nonnulla parum reſpondent. nomen in primis quod ad. { Crete } adiunctum eſt, non bene quadrat prouinciæ, mulieri autem aptiſsimũ eſt: neque quamuis nunc Cretenſe vinum in honore ſit, quæ optimum vinum fundunt vites, eædem vuas τρώξιμους, ita enim appellant Græci edules, gignunt. Sed iis argumentationibus relictis, concinnior eſt hæc ſententia, & poetæ familiarior. Arete enim vxor Alcinoi Phæacum regis fuit, cuius horti nobiles erant, & ab omnibus poetis decantati. nam in iiſdem his luſibus duo illi verſiculi leguntur.

Si quot habes verſus, tot haberes poma Priape,

Eſſes antiquo ditior Alcinoo

Acuti ingenii, ac politæ eruditionis vir hæc olim epigrammata caſtigauit, ac multa ex ipſis menda ſuſtulit: hunc tamen locũ dum corrigere voluit, niſi fallor, deprauauit. Itaq; ad. 12. Calend. Iun. } Mediceus codex A D 12. k. Iun. Quemadmodum in lapide Colotiano legi ante oſtendimus EX. A. D. V. k. DEC. i. ante diem. 12. k. Iun. Quam interpretationem harũ literarum Paulus quoq; probat. Ex his locis intelligi facile poteſt integritas, ac fides Medicei codicis.

LEERNVS } ab aliis Lernus, & Lerinus: ab aliis, Lxu, ex epiſtola 21. huius libri legit. SEBAS. CORR.

{ Legatorum } Leui Criſpii, & Neruæ. { Traiiceret exercitum } alpes vel Iſaram. { Sicut milites } Bruti, & mei { Faciunt } conſentiunt. { Bene ſentiens } nunc, vel fingens bene ſentire. { Non ſuis contractis } Alii legunt, in ſuis cõtractis. { Nullam habebat } Al. nullam habeat: vel, nullam habet. { Si exercitus Lepidi abſit } nulla enim tunc infidelitas mihi timorem faciebat. { Mulionis } Plin. libro. 7. capi. 43. { Metaremur } Al. hærerem. Al. me tenerem: idq; vt exercitũ Lepidi in officio continerem. quamuis cum Lepido nõdum me coniunxerim. Epiſt. 23. huius libri.

NONNVLLAM Rerũ aliam extimeſcens } Non vllam BERN. lego ex aliis quibuſdã codicibus, & ſenſu. { Sed certe, niſi vno RVT. loco me tenerem } Quid ſi: niſi vno loco metaremur.

ITAQVE poſt diſceſſum legatorum, cum binis continuis EX PO. literis } &c. De legatis puto intelligi, quos author eſt Appianus, EIVSD. a ſenatu in caſtra miſſos, in Galliam Ciſalpinã, vt legiones quartam, Martiamq; pollicitationibus magnorum præmiorum, pecuniæq;, apud D. Brutum exiſtentis, ab Octauio ad D. Brutum authoritatemq; Senatus traducerent. quos ait nõ auſos alloqui ſeparatas ab Octauio legiones, infecta re Romam reuerſos: nõ vt quidam ſentire videntur, a Lepido ad Plancum miſsis.

[redacted]

QVanquam. Dicit ſe non expectaſſe a Planco gratiarũ ASCEN. actiones, gratum tamen fuiſſe: cohortaturq; eum ad Reipub. defenſionem, dicens. Quanquam non deſiderabam a te actionem gratiarum, cum ſcirem te eſſe gratiſsimũ re ipſa, & animo, tamen. ſ. gratiarum actio fuit mihi periucunda, quod ſupple dico (fatendum eſt enim) quia verum eſt. Ego enim vidi ſic quaſi ea quæ cernuntur oculis. ſ. exterioribus, me amari a te. Dices, quid antea ſupple tibi viſum eſt? Semper quidem ſupple idem viſum eſt, ſed nũquam illuſtrius: ideſt clarius. Literæ tuæ ſunt gratæ Senatui mirabiliter, cum. ſ. ita ſit qd' fuerint gratæ rebus ipſis: ideſt propter res ipſas, quæ erant grauiſſimæ, & maximæ, & fortiſsimi animi, & ſummi conſilij, tum ẽt grauitate verborum, & ſententiarum. Sed ò mi Plance incumbe. i. enitere, vt perficias, extrema belli. ſumma, & gratia, & gloria erit in hoc. i. in hac re. Ego cupio omnia. ſ. pſpera cauſa rei-

pub. ſed mehercule ego iam deſatigatus.i. vſq; ad extremũ fatigatus in ea.ſ.Rep.conſeruanda, non faueo multo plus patriæ, quam gloriæ tuæ, cuius.ſ.gloriæ Dii immortales dedere tibi, vt ſpero, maximam facultatem, quam complectere obſecro. Qui enim oppreſſerit Ant. is confecerit.i.finierit hoc bellum teterrimum.i.execrabile, & periculoſiſsimum. ſti, ſed res habet ſe ita vt ſcripſiſti ad Collegã.ſ.Brut. nos ſumus liberati omni cura, Nec tamen erimus.ſ.ſecuri, aut certiores, priuſquam feceris nos certiores ita eſſe. Sententia mea quidem eſt hæc vt ſcripſi ſæpius ad te, qui oppreſſerit reliquias huius belli.ſ.cum Ant. eum fore cõfectorem.i.finitorem totius belli, quẽ ſ.confectoeem totius belli, ego, & opto, & confido te futurũ eſſe. Ego minime mieor, & vehementer lætor, ſtudia mea erga te, quibus certe nulla potuerunt eſſe maiora, eſſe tibi tam grata, quam.i.quãtum ego putaui.fore.i.futura eſſe. Quæ quidem.i.ſtudia mea erga te, tu cognoſces maiora, & grauiora, ſi recte erit iſtic.i.tecum, & cum exercitu tuo. Quarto Calendas Iunias.

GIBER. LONG. LEMMA.

Petit, ut de incerto rumore coniunctionis Lepidi cum Antonio ſe certiorem faciat, hortaturque ut finem bello imponat.

CICERO PLANCO. S. 20

Ita erant omnia, quæ iſtinc afferebantur, incerta, ut, quid ad te ſcriberem, non occurreret: modo enim quæ uellemus de Lepido, modo contra nunciabantur. de te tamen conſtans fama, nec decipi poſſe, nec uinci. quorum alterius fortuna partẽ habet quandam, alterum proprium eſt prudentiæ tuæ. ſed accepi literas à Collega tuo, datas Idibus Maij: in quibus erat te ad ſe ſcripſiſſe, à Lepido non recipi Antonium. quod erit certius, ſi tu ad nos idem ſcripſeris: ſed minus audes fortaſſe propter inanem lætitiam literarum ſuperiorum. uerum ut errare mi Plance potuiſti (quis enim id effugerit?) ſic decipi te non potuiſſe, quis non uidet? nũc uero etiam erroris cauſa ſublata eſt: culpa enim illa, BIS ad eundem, uulgari reprehenſa prouerbio eſt. ſin, ut ſcripſiſti ad Collegam, ita ſe res habet: omni cura liberati ſumus, nec tamen erimus prius, quàm, ita eſſe, tu nos feceris certiores. mea quidem, ut ad te ſæpius ſcripſi, hæc ſententia eſt, qui reliquias huius belli oppreſſerit, eum totius belli confectorem fore: quem te, & opto eſſe, & confido futurũ. Studia mea erga te, quibus certe nulla eſſe maiora potuerunt, tibi tam grata eſſe, quàm ego putaui fore, minime miror, uehementerq; lætor: quæ quidem tu, ſi recte iſtic erit, maiora, & grauiora cognoſces. IIII. Calen. Iun. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Nunciat Ciceroni, quo pacto fruſtratus ſit eum Lepidus, & qua ratione perfidiam eius deprehenderit.

PLANCVS CICERONI S. 21

Puderet me inconſtantiæ mearum literarum, ſi non hæc ex aliena leuitate penderet. omnia feci, quare Lepido coniuncto ad Rempub. defendendam minore ſolicitudine ueſtra perditis reſiſterem. omnia ei & petenti recepi, & ultro pollicitus ſum: ſcripſiq; tibi biduo ante, confidere me bono Lepido eſſe uſurum, communiq; conſilio bellum adminiſtraturum. credidi chirographis eius, affirmationi præſentis Laterenſis. qui tũ apud me erat, reconciliaremq; me Lepido, fidemq; haberem,

PAVL. MANV. GRAVISSIMAE, & maximæ fortiſsimi animi ſũmiq; conſilii } Sic habent omnes impeſsi. nos in noſtro ita legi, & interpungi voluimus: grauiſsimæ, & maximæ, fortiſsimi animi, ſummiq; conſilii, vt animi maximæ res ſint, conſilii grauiſsimæ.

SEBA. CORR. GRATIARVM } Epiſto. 11. huius libri. { Confecerit } epiſto. 13 huius libri.

[redacted]

ASC. Ita Erant &c. Binas literis declarauerat Plãcus ſe coniungendum breui cum Lepido, ſed intellexiſſe Lepidum ad Antonium tranſiſſe, quod Cice. nunc ſcribit non ita eſſe. Monet ergo, vt bellum conficiat dicens. Omnia quæ afferebantur iſtinc.i.a te, & exercitu tuo, erant ita incerta, vt nõ occurreret quod ſcriberem: id eſt ſcribere deberem ad te. enim .i.quia modo.i. interdum ea nunciabantur de Lepido quæ vellemus: modo.i.interdũ contra.i.cõtraria, vtpote quæ nollemus, tamen conſtans fama eſt de te.ſ.te nec poſſe decipi.i. capi per inſidias, nec vinci: id eſt per vim apertam, quorum ſ.duorum fortuna habet partem quãdam alterius.ſ.eius qđ eſt vinci non poſſe, alterum.ſ. decipi non poſſe, eſt proprium prudentiæ tuæ. Sed accepi literas datas a Collega tuo.ſ.D. Bru. Idib. Maii, in quibus erat te ſcripſiſſe, Ant. non recipi a Lepido, quod erit certius ſi tu ſcripſeris idem ad nos, ſed fortaſſe minus.i.non, audes, propter inanem lætitiam literarũ ſuperiorum, in quibus ſcripſerat ſe propediem coniungendum cum Lepi. Verum o Plãce tu noluiſti id.ſ.vt errarem, vel, vt errarem id.i.in ea re. Quis enim effugerit id.ſ.aliquando errare aut potius id qđ ſcriptum erat in literis tuis nobis, quia eas non habemus ignotum: quis non viderit te potuiſſe decipi ſic.ſ.per tantam fraudem, cũ haberes obſides, & Laterenſem interpretem, & authorem, ſed quia prius dixit famam conſtantem eſſe, ipſum non poſſe decipi. Legunt hic quidam, non potuiſſe. Verum quia dicit ſic, ſtare poteſt ipſum non plane deceptum, ſed ſic.i.ex parte. Nunc vero etiam cauſa erroris eſt ſublata iam, hoc eſt credulitas quæ nulla eſſe debet de homine ſemel fœdifrago. Culpa enim illa, bis ad eundem.ſ.ſcopulum nauem impingere, aut ad eundem inſidiarum locum incidere, aut ad eandem cauſam erroris eiicere, eſt reprehenſa prouerbio vulgari.ſ.dictanti non dandam veniam excuſantibus eundem errorem. Sin.i.ſed ſi, ſup. prius non erra

COR. BER. ALTERIVS } nec vinci. { Alterum } nec decipi. { Accepi lit. } Epiſt. 14. li. 11 { Adſcripſiſſe } Al. ſcripſiſſe. Alii vero legunt, ad ſe ſcripſiſſe. { Literarũ } 17. et. 18. huius lib. quibus ſcripſiſti Lepidũ (ita enim credebas) bene ſentire, teq; breui cum illo cõiunctũrum. { Plance potuiſti } Al. Plãce voluiſti. { Cauſa ſublata eſt } cognito Lepidi conſilio. { Bis ad eundem } lapidẽ offendere, turpe eſt. { Ita ſe res habet } a Lepido non recepi Antonium.

BER. RVT. VERVM Vt errarẽ, id Plance noluiſti } Voluiſti arbitroe melius. { Quis enim id effugerit? ſic decipi te non potuiſſe: quis non videt? } Arbitroe rectius, quis enim id fugeeit, ſic decipi te nõ potuiſſe, qs non videt? Eſt enim, puto, ſenſus: Voluiſti me ſuperioribus illis literis quaſi per iocum in errorem inducere. non enim tu deceptus es. Iam vero alteris literis noluiſti errorẽ meũ confirmare, quod tibi turpe fuiſſet. Siquidem bis amicum fallere notatur etiam vulgari prouerbio. Id enim puto dici potius quã quod ait interpres. Volui, etiam Clericus videtur habuiſſe in ſuo exemplari.

[redacted]

ASC. Puderet me &c. Quia ſcripſerat Plancus ſe ſperare, vt haberet Lepidum, & coniunctum, & fidum ad Rempub. defendendã, ideo cum inueniſſet ſe ab eo deceptum, hac epiſtola ſe excuſauit, omnemq; culpam tranſtulit in leuitatem, & perfidiam Lepidi, quam quomodo deprehenderit etiam ſcribit & ſe vix continere potuiſſe quin ad eum iuerit, ſed vidiſſe ſore ſummæ dementiæ obiicere, & ſe & ſuos tantis periculis. Purgatq; fratrem quod non citius venerit, commendatq; eum, rogatq; vt ipſemet in Hirtii locum ſubſtituatur. Ordo eſt. puderet me inconſtantiæ literarum mearum, ſi ſup. literæ meæ non penderent ex leuitate: id eſt inconſtantia aliena.ſ.Lepidi. Malle

tamen

*orabat. non licuit diutius bene de eo ſperare. illud certe caui, & cauebo, ne mea credulitate Reip. ſumma fallatur. cum Iſarã flumen, uno die ponte confecto, exercitum traduxiſſem, pro magnitudine rei celeritatem adhibens, q. petierat per literas ipſe, ut maturarem uenire: præſto mihi fuit ſtator eius cum literis: quibus, ne uenirem denunciabat: ſe poſſe conficere per ſe negocium: interea ad Iſaram expectarem. indicabo temerariũ meum conſilium tibi: nihilominus ire decreueram, exiſtimans cum ſocium gloriæ uitare. putabam poſſe me nec de laude ieiuni hominis delibare qu'cquam, & ſubeſſe tamen propinquis locis, ut, ſi durius aliquid eſſet, ſuccurrere celeriter poſſem. ego non malus homo hoc ſuſpicabar. at Laterenſis uir ſanctiſsimus ſuo chirographo mittit mihi literas, meiſq; deſperans de ſe, de exercitu, de Lepidi fide, querenſq; ſe deſtitutum: in quibus aperte denunciat, uideam ne fallar: ſuam fidem ſolutam eſſe: Reipub. ne deſim. exemplar eius chirographi Titio dedi. ipſa chirographa omnia, & quibus credidi, & ea quibus fidem non habendã putaui, Læuo Ciſpio dabo perferenda, qui omnibus his interfuit rebus. acceſsit eo, ut milites eius, cum Lepidus concionaretur, improbi p. r ſe, corrupti etiam per eos qui præſunt, Canidios, Rufrenoſq;, & cæteros, quos, cum opus erit, ſcietis, conclamarint uiri boni, pacem ſe uelle, neq; eſſe cum illis pugnaturos, duobus iam Cõſulibus ſingularibus occiſis, tot ciuibus pro patria amiſsis, hoſtibus deniq; omnibus iudicatis, boniſq; publicatis. neq; hoc aut uindicarat Lepidus, aut ſanarat Huc me uenire, & duobus exercitibus coniunctis obijcere exercitum fideliſsimum, maxima auxilia, principes Galliæ, prouinciam cunctam, ſummæ dementiæ, & temeritatis eſſe uidi: mihiq; ſi ita oppreſſus eſſem, remq; pub. mecum * perdidiſſem, mortuo non modo honorem, ſed miſericordiam quoq; defuturam, itaq; rediturus ſum: nec tanta munera perditis hominibus dari poſſe ſinam. exercitum locis, ut habeam opportunis, prouinciam tuear, ẽtſi ille exercitus deſciuerit, omnia ut integra ſeruem dabo operã, quoad exercitus huc ſummittatis, pariq; fœlicitate Remp. hic uindicetis. nec depugnare, ſi occaſio tulerit: nec obſideri, ſi neceſſe fuerit: nec mori, ſi caſus inciderit, pro uobis paratior fuerit quiſq̃. quare hortor te mi Cicero exercitum huc traijciendũ q̃primum cures, & matures prius, q̃ hoſtes magis corroborentur, & noſtri perturbentur, in quo ſi celeritas erit adhibita, Reſp. in poſſeſsione uictoriæ deletis ſceleratis permanebit. Fac ualeas, meq; diligas. Fratrem meum tibi fortiſsimum ciuem: & ad omnia paratiſsimum excuſem literis? qui ex labore in febriculam incidit aſsiduam: & ſatis moleſtam. cũ primum poterit iſtuc recurrere: non dubitabit: ne quo loco Reip. deſit. Meã dignitatem commendatam habeas rogo. concupiſcere me nihil oportet. habeo te, & amantiſsimum mei: &, quod optaui, ſummæ authoritatis. tu uideris, quantum, & quando tuum munus apud me uelis eſſe. Tantum te rogo: in Hirtij locum [illegible]das, & ad tuum amorem: & ad meam obſeruantiam.*

* al. prodidiſſem.

tamen legere, penderet, vt ſit, ſi inconſtantia literarum mearũ non penderet ex leuitate aliena. Feci omnia, quare. i. quamobrẽ. Lepido coniuncto. ſ. mihi ad defendendam Remp. ego reſiſterẽ perditis ſ. ciuibus Antonio, & eius fautoribus ſup. cum minore ſolicitudine veſtra. Ego &. i. ſimul, recepi. i. promiſi omnia ſup. Lepido pet tri, & ſcripſi tibi biduo ante, me confidere, me viſurum Lepi. bono. i. amico, & fauorabili, & adminiſtraturum bellum conſilio communi: id eſt cõmunicato cum Lepido. Credidi. i. fidem adhibui, chirographis. i. ſcriptis manu eius: ſ. Lepidi, credidi affirmationi Lateren. qui erat tum. i. tunc apud me, & orabat, ſup. vt reconciliarem. i. in amicitiam cõiungerem me Lepido, & haberem fidem. i. confiderem. Non licuit. i. non eſt datum, aut cõceſſum ſperare bñ de eo. ſ. Lepido, diutius. i. multum diu. Ego certe caui. i. cauendo inſidias effeci, & cauebo. ſ. deinceps, ne ſumma. i. ſuprema ſalus Reip. fallatur. i. decipiatur, & fraudetur, credulitate mea, .i. per credulitatem meã, hoc eſt facilitate credẽdi. Cum traduxiſſem exercitum Hiſaram aut Iſaram. i. duxiſſem trans Iſaram flumen in Delphinatu ponte effecto vno die, in quo commendat celeritatem: mirum eſt tamen quod alibi dicit duobus caſtellis, & multo præſidio capita pontis munita reliquiſſe, ſi vno die pontem fecerit, adhibens celeritatem ꝓ magnitudine rei, quæ. ſ. id exigebat, vtpote acceſsio Lepidi, & exercitus eius ad Rempub. vti ſperabat, q᷑. i. quia, ipſe. ſ. Lepidus caput rei petierat per literas, vt maturarẽ venire. Stator. i. miniſter publicus, dictus a ſtando, q᷑ ſtet paratus ad eundum quo mittatur, fuit preſto .i. præſens cum literis eius, quibus denunciabat. i. contrariæ ſentẽtiæ factus ſignificabat ne venirem. ſ. ad ipſum. Et denunciabat ſe poſſe conficere. i. abſoluere negocium. i. expugnationem Antonii, & liberationẽ Reipub. per ſe, & ſup. vt expectarem ſupp. eum ad Iſaram. Indicabo tibi ô Cic. conſilium meum temerarium. ego decreueram ire. ſ. ad Lepidum, nihilominus. i. quamuis denunciaſſet mihi ne irem, exiſtimãs eum vitare. i. fugere ſocium gloriæ, hoc eſt velle ſe ſolum habere laudem deuicti Anto. Putabam. ſ. ſecundo loco, me nec delibare. i. deguſtare quicq̃ de laude hominis ieiuni. i. ſic auidi ad laudem, vt ieiunus eſt ad cibum, & putabam tamen ſubeſſe. i. clam ineſſe locis propinquis, vt ſi aliquid eſſet. i. accideret durius, hoc eſt ſi forte ſuccumberet Lepidus, poſſem ſuccurrere celeriter. Ego homo non malus. i. minime aſtutus, ſuſpicabar hoc. at Laterẽſis vir ſanctiſsimus. i. integerrimæ fidei, mittit mihi literas ſuo chirographo. i. ſcripto manus ſuæ, & deſperans meis. ſ. copiis, de ſe, de exercitu, de fide Lepidi, & querens ſe deſtitutum. i. derelictum ſolum in fide. In quibus. ſ. literis, ipſe denunciat aperte ſup. vt videam: ideſt proſpiciam, ne fallar, fidem ſuam eſſe ſolitam, aut a ſe, aut a Lepido, ſi a ſe, ſenſus eſt fidem ſuam non eſſe obligatam ad præſtanda quæ non poſſet, cum denunciaret ſe amplius non poſſe: ſi a Lepido, dic ſolutam. i. violatam, & interruptã ne deſim. i. vt conſulam Reip. Ego miſi Titio, exemplar: ideſt vt dicit, duplum chirographi. i. manuſcripti eius. Ego dabo Læuo Ciſpio perferenda. ſ. ad ſenatum, omnia chirographa. i. ſcripta manibus Lepidi, Laterenſis, & aliorum, & quibus credidi. ſ. promiſsis eorũ, & ea quibus putaui fidem non habendam. i. non credendum eſſe, qui. ſ. Læuociſpius interfuit omnibus his rebus. Acceſſit. i. additum eſt, eo. i. ad eam infidelitatem Lepidi, vt cum Lepidus concionaretur. i. orationẽ haberet ad milites ſuos; milites eius improbi per ſe. i. propria natura, & corrupti et per eos qui præſunt, vtpote ꝑ Canidios, Rufrenos, & cæteros quo ſcietis cum opus fuerit, conclamarint: ſup. tanquã viri boni ſe velle pacem neq; eſſe pugnaturos cum illis, & hoc duobus conſulibus ſingularibus. ſ. Hirtio, & Panſa iam occiſis, tot ciuibus amiſsis pro patria. Deniq; omnibus. ſ. Antonianis iudicatis. ſ. a ſenatu hoſtibus, & bonis. ſ. eorum publicatis: neq; Lepidus, aut vindicarat hoc, aut ſanarat. i. ad ſanum conſilium conuerterat. Ego vidi. i. conſideraui, me venire huc. ſ. ad talem exercitum & obiicere. ſ. trucidãdum duobus exercitibus coniunctis. ſ. Antonii, & Lepidi, exercitum fideliſsimum, & ita diligendũ, & maxima auxilia Galliæ, & cunctam prouinciam, eſſe ſummæ dementiæ, & temeritatis. & vidi ſi oppreſſus eſſem ita, & perdidiſſem Rempub. mecum, non modo honorem. ſed quoq;. i. etiam, miſericordiam defuturam mihi mortuo. Itaque rediturus ſum. ſ. in prouinciam, nec ſinam. i. patiar, tanta munera. i. tam fidelem, & bene inſtructum exercitum poſſe dari. i. obiici, hominibus perditis. Ego habebo exercitum locis opportunis, tuear. i. ꝓtegam prouinciam, etiam ſi ille ſ. Lepidi exercitus deſciuerit, .i. defecerit a Repub. ad Antonium, & dabo operam, vt ſeruem omnia integra. i. neq; imminuta. Quoad. i. donec mittatis huc exercitum, & vindicetis. ſ. libertati reſtituatis Rempu. pari fœlicitate, qua. ſ. apud Mutinam. Nec quiſquam fuerit paratior. ſ. quam ego, depugnare. i. excidionalem pugnam obire, ſi occaſio tulerit. i. dederit, nec obſideri, ſi neceſſe fuerit, nec mori pro vobis, ſi caſus inci-

laudem, facias me alacriorem in reliquum ſcilicet tempus fructu harom, ſcilicet rerum. Exploratum eſt, ſupple mihi, ideſt certo ſcio te non minus poſſe quam velle. Fac vt valeas, & diligas me mutuo.

SEBA. COR. PVBLICIS literis } quæ ſequuntur. { Alij occupare } qui antè me bonã voluntatem in rempu. ſunt profeſsi. { Temperaui } Lege ſequentẽ epiſt.

[redacted]

ſulatu meo) & ueſtra expectatione efficerem. quod ſpero: ſi me fortuna non fefellerit, me conſecuturum, ut maximo præſidio Reipu. nos fuiſſe & nunc ſentiant homines, & in poſterum memoria teneant. A te peto, ut dignitati meæ ſuffrageris: & quarum rerum ſpe ad laudem me uocaſti, harum fructu in reliquũ facias alacriorem: non minus poſſe te, quàm uelle, exploratum mihi eſt. Fac ualeas, meq́; mutuo diligas.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Nunciat ſenatui Plancus, quid in Gallia, quod ad dignitatem Reipublicæ defendendam pertinere putauerit, egerit: petitque vt omnia illius conſilia, facta, dicta, ita accipiant, vt perſuadeant ſibi omnia ad Rempublicam defendendam deſignata fuiſſe.

L. PLANCVS IMP. COS. DES. S. D. COSS. PRAETT. TRIBB. PL. S. P. PL. Q. R. 8

*Sicui forte uideor diutius & hominum expectationem, & ſpem Reipu. de mea uoluntate tenuiſſe ſuſpenſam, huic prius excuſandum me eſſe arbitror, quàm de inſequenti officio quicquam ulli pollicendum: non enim præteritam culpam uideri uolo redemiſſe, ſed optimæ mentis cogitata iampridem, maturo tempore enunciare. non me præteribat in tanta ſolicitudine hominum, & tam perturbato ſtatu ciuitatis fructuoſiſſimam eſſe profeſsionem bonæ uoluntatis: magnosq́; honores ex ea re complureis cõſecutos uidebam. ſed cum in eum caſum me fortuna demiſiſſet, ut aut celeriter pollicendo magna in ſpe ad *proficiendum impedimenta opponerent, ſi in eo mihi temperauiſſem, maiores occaſiones ad opitulandum haberem: expeditius iter communis ſalutis, quàm meæ laudis, eſſe uolui: nam quis in ea fortuna, quæ mea eſt, & ab ea uita, quam incognitã hominibus arbitror, & cum ea ſpe, quam in manibus habeo, aut ſordidum quicquam pati, aut pernicioſum concupiſcere poteſt: ſed aliquantum nobis temporis, & magni laboris, & multæ impenſæ opus fuit, ut, quæ Reipu. boniſq; omnibus pollicemur, exitu præſtaremus: neq; ad auxilium patriæ nudi cum bona uoluntate, ſed cum facultatibus accederemus. confirmandus erat exercitus nobis, magnis ſæpe præmijs ſolicitatus, ut ab Repub. potius moderata, quàm ab uno infinita ſperaret. confirmandæ complures ciuitates, quæ ſuperiore anno largitionibus, conceſsionibusq́; præmiorum erant obligatæ: ut & illa uana putarent, & eadem à melioribus authoribus petenda *exiſtimarent. alliciẽdæ etiam uolũtates reliquorum, qui finitimis prouincijs, exercitibusq; præfuerunt: ut potius cum pluribus ſocietatem defendendæ libertatis iniremus, quàm cum paucioribus funeſtam orbi terrarum *uictoriam pararemus. muniẽdi uero noſmetipſi fuimus aucto exercitu, auxilijsq́; multipli-*

ASCEN. Sicui forte. Plãcus abſens, conſul deſignatus cũ diu poſt deſignationem conſulatus tacuiſſet, neq; quicquã ad ſenatũ populumq; Roma. ſcripſiſſet de animo ſuo erga Rempu. qualem deceret conſulẽ præſtare, hac epiſtola excuſat tarditatem epiſtolarum ſuarum, callide indicãs eam in rem cum ſuã tum reip. fuiſſe. Indicat præterea qualem exercitum habeat, & quid pro Repub. decreuerit. Salutatio ſic legitur, Cn. Plancus Imperator conſul deſignatus ſalutem dicit Cõſulibus, Prætorib. Tribunis plebis, Senatui, populo, plebiq; Romanæ. Ordo eſt: Si ego videor forte cui. i. alicui tenuiſſe ſuſpenſam & . i. ſimul expectationem hominũ & ſpem Reipu. de voluntate mea. ſ. erga ſe, ego arbitror me excuſandum eſſe huic prius, quam pollicẽdum quicquam vlli de officio inſequenti. i. quod deinceps impendere decreui. Non enim volo videri redemiſſe. i. recompenſaſſe aliquo merito culpam præteritam, quia vult nullam in ſe culpam fuiſſe, ſed ſup. volo videri enunciare tẽpore maturo . i. opportuno, neq; nimis tardato, neq; nimis feſtinato cogitata iampridem. i. a multo tempore mentis optimæ. i. beneuolẽtiſsimæ in Rempub. Non præteribat me. i. bene ſciebam profeſsionem bonæ voluntatis eſſe fructuoſiſsimam i. vtiliſsimam, in tãta ſolicitudine hominum & tam perturbato ſtatu ciuitatis, & videbam complores cõſecutos ſup. eſſe magnos honores ex ea re. ſ. quã profeſsi fuerant, & declarauerant voluntates ſuas, ſed cum fortuna demiſiſſet me in eum caſum vt, aut opponerẽ impedimenta ad proficiendum in magna ſpe, pollicendo celeriter, aut ſi temperauiſſem mihi. i. opportunitatem tẽporis ſeruaſſem in eo. i. in ea re, haberem maiores occaſiones ad opitulãdum. i. opem ferendam Reipu. volui haberi, expeditius. i. facilius & paratius iter. i. ingreſſum ſalutis communis, quam meæ laudis, hoc eſt malui tardando facere vnde Reipu. prodeſſem, quam cito pollicendo mihi laudem cõſequi. Nam quis poteſt aut pati ſordidum, aut concupiſcere pernicioſum. ſ. in Rep. in ea fortuna quæ mea eſt: hoc eſt qui impe-

*al. perficiendum.

*al. exiſti. eliciendæ.

*al. victoriam pareremus.

rium Popu. Roma. adeptus ſit, & ab ea vita quam ego arbitror cognitam omnibus in me. q. d. honeſtiſsima & innocentiſsima, & cum ea ſpe quam habeo in manibus, quia videor poſſe conſtituere aut euertere Rempu. Sed opus fuit nobis aliquantulum temporis & magni laboris & multæ impenſæ, vbi opus cũ genitiuo conſtruitur, & cum nominatiuo aut accuſatiuo, niſi aliquantulum aduerbium ſit: ſic enim cum genitiuo locutio fieret: nam non poſſumus dicere, opus eſt aliquantulum magni laboris &c. vt præſtarem* exitu. i. in fine, ea quæ pollicemur. ſ. nunc Reipub. & omnibus bonis. ſ. ciuibus, neq; accederemus nudi cum bona voluntate ad auxiliũ patriæ ſed cum facultate. ſ. auxiliãdi. Ad hoc autem, Exercitus quia dubiæ fidei, erat confirmandus, ſolicitatus ſæpe nobis. i. a nobis magnis præmijs, vt ſperaret potius ab Repu. moderata. ſ. munera, quam infinita ab vno. ſ. tyranno, Antonio. Cõplures ciuitates quæ erãt obligatæ. ſ. Antonio ſupiore anno largitionibus & conceſsionib* præmiorum ſup. erant confirmandæ, vt putarent & illa. ſ. promiſſa vana & exiſtimarẽt eadem petenda a melioribus authoribus, quia a Reipu. ſaotoribus. Etiam voluntates reliquorum, qui præfuerunt prouincijs finitimis. i. a finibus, & exercitibus, ſup. erãt eliciendæ . i. ex hominibus iam Antonio addictis eliciendæ, vt ſup. nos omnes, hoc eſt nos ſimul cum illis iniremus. i. cõtraheremus & faceremos potius ſocietatẽ libertatis defendendæ. i. ad defendendam libertatem popu. Rom. hoc eſt noſtram, quam pateremur cum paucioribus. ſ. Anto. Lep. Auguſto, & eorum fautoribus, victoriam funeſtam. i. pernicioſam orbi terrarum. Muniẽdi. Proſequitur reliqua q̃ neceſſaria vila erant, pri[illegible] animum ſuum in Rempu. aperiret, dicẽs. Vero . i. ſed, noſmetipſi fuimus muniendi. ſ. ab inimicorum incurſione, exercitu aucto, & auxilijs multiplicatis, vt cum proferremus. i. publicaremus* aperte ſenſus. i. ſententias noſtras, tũc nõ eſſet periculoſum ſciri quid eſſemus defenſuri etiam ſup. a quibuſdam inuitis. i. inuite audientibus nos a Repu. ſtare, & Reipu. fauere. Itaq; quia hoc conſilio mentem celaui, nũquam diffitebor. i. negabo, me & ſimulaſſe multa. i. quæ non eſſent, eſſe, inuitum. i. contra voluntatem meam, & diſſimulaſſe. i. finxiſſe non eſſe, quæ erant, cum dolore, quia doluit non audere aperte fauorem ſuum in Rempu. oſtendere, vt peruenirem ad effectum horum conſiliorum. ſ. proxime dictorum, hoc eſt vt interea ſic ſe muniret & inſtrueret, vt vel inuitis hoſtibus Remp. defendere poſſet. Ideo autem diſsimulaui, inquit, quod. i. quia ego videbam. i. cognoſcebam ex caſu collegæ. i. D. Bruti, quam. i. quantum periculoſa

eatis: ut, cum præferremus ſenſus aperte, tum, etiam inuitis qui buſdam, ſciri quid defenſuri eſſemus, non eſſet periculoſum itaq; nunquam diffiteboe, multa me, ut ad effectum horum conſiliorum peruenirem, & ſimulaſſe inuitum, & diſſimulaſſe cum dolore, quòd præmatura denunciatio boni eius imparati quàm periculoſa eſſet, ex caſu collegæ uidebam, quo nomine etiam C. Furnio legato, uiro forti atq; ſtrenuo, plura etiam uerbo, quàm ſcriptura mandata dedimus, ut & tectius ad uos perferrentur, & nos eſſemus tutiores. quibusq; rebus & communem ſalutem muniri, & nos armari conueniret, præcepimus. ex quo intelligi poteſt, curam Reipub. ſummè defendendæ iampridem apud nos excubare. nunc, cum Deum benignitate ab omni re ſimus paratiores, non ſolum bene ſperare de nobis homines, ſed exploratè iudicare uolumus. legiones habeo quinq; ſub ſignis & ſua fide, uirtuteq; Reipub. coniunctiſsimas, & noſtra liberalitate nobis obſequenteis: prouinciam omnium ciuitatum conſenſu paratiſsimam, & ſumma contentione ad officia certantem: equitatus, auxiliorumq; tantas copias, quãtas hæ gentes ad defendendam ſuam ſalutem, libertatemq; conficere poſſunt. ipſe ita ſum animo paratus uel prouinciam tueri, uel ire quo Reſpu. uocet, uel tradere exercitũ, auxilia, prouinciamq;: ut uel omnem impetum belli in me conuertere non recuſem, ſi modo meo caſu, aut confirmare patriæ ſalutem, aut periculum morari poßim. hæc ſi iam expeditis omnibus rebus, trãquilloq; ſtatu ciuitatis polliceor, in damno meæ laudis, Reipu. commodo lætabor. ſin ad ſocietatem integerrimorum, & maximorum periculorum accedam, conſilia mea æquis iudicibus ab obtrectatione inuidorum defendenda commendo. mihi quidem ipſi fructus meritorum meorum in Reipu. incolumitate ſatis magnu, eſt paratus. eos uero, qui meam authoritatem, & multo magis ueſtram fidem ſecuti, nec ulla ſpe decipi, nec ullo metu terreri potuerunt, ut commendatos uobis habeatis, petendum uidetur.

Valete.

riculoſa eſſet præmatura. i. accelerata, & ante maturitatẽ oſtenſa, denunciatio. i. declaratio ciuis boni: quia Reipu. ſtudioſi, imparati. ſ. ad reſiſtendum inimicis. Quo nomine. i. ſub quo prætextu aut cuius ratione, nos dedimus etiam Caio Furnio legato viro forti atq; ſtrenuo plura mandata verbo, quàm ſcriptura, ſcripto. i. publicanda, vt. ſ. ea mandata & i. ſimul, perferentur tectius, q̃ tutius ad vos, & nos eſſemus tutiores, quia minus ſuſpecti, ſi literæ fuiſſent deprehenſæ. Et nos præcepimus. ſ. Furnio, vt diceret quibus rebus conueniret. i. vtile eſſet, & i. ſimul, ſalutem communem muniri, & nos armari & protegi. Ex quo. i. ex qua re, poteſt intelligi. ſ. ab omnibus, curam Reipu. defendendæ ſumme. i. ſummopera excubare. i. vigilare iampridem i. iam a pluribus diebus apud nos. Nunc cum benignitate deum. i. deorum nos ſimus paratiores. i. inſtructiores ad bellũ ab omni re. i. ex omni parte & re neceſſaria, volumos homines non ſolum bene ſperare de nobis. i. de victoria noſtra, ſed iudicare explorate. i. certe tanquam de re explorata. Ego habeo quinq; legiones ſub ſignis. ſ. militaribus coniunctiſsimas Reipu. & fide & virtute ſua, et obſequentes. i. obediẽtes & inſeruientes nobis noſtra liberalitate. Et habemus prouinciã paratiſsimam conſenſu omnium ciuitatum, & certantem contentione ſumma ad officia. ſ. præſtanda, hoc eſt quæ prima aut maxima præſtare poſſit, & habemus tantas copias equitatus & aoxiliorum. i. auxiliariorum militum, quantas. ſ. copias hæ gentes. ſ. in prouincia Gallicana poſſont, conficere. i. ſimul facere & præſtare ad ſalutẽ & libertatem ſuã defendendam. ipſe. i. egomet ita ſum paratus animo vel tueri prouinciam. ſ. contra Antonianos, vel ire ſup. eo, quo Reſpub. vocet, vel tradere. ſ. ſucceſſori a ſenatu miſſo, exercitum, auxilia, & prouinciam, vt non recuſem conuertere in me, vel. i. etiam omnẽ impetutu belli, ſi modo. i. dummodo, poſsim aut confirmare ſalutem patriæ, aut moerari. i. in mora tenere periculum. ſ. patriæ caſu. i. interitu meo. Si ego polliceor hæc iam omnibus rebus expeditis, & ſtatu ciuitatis, tranquillo. i. ſi forte iam debellatum eſt aut peractum cum Antonio: ego lætabor cõmodo Reipo. in damno laudis meæ, quia adhuc nihil præclari egerat, ſed ſe duntaxat accinxerat & inſtruxerat. Sin. i. ſed ſi accedam ad ſocietatem integerrimorum. i. nulla parte imminuto rum & maximorum periculorum, ego commendo mea conſilia defendenda æquis iudicibus ab obtrectatione inuidorũ. Qoidem. i. certe fructus ſatis magnus eſt paratus mihi ipſi in incolumitate. i. proſpero ſtatu eeipub. Vero pro ſed videtur petendũ ſup. eſſe. i. oportere peti vt habeatis commendatos vobis eos, qui ſequuti meam authoritatem & multo magis fidem veſtrã, nec potuerunt decipi vlla ſpe. ſ. remunerationis ab aduerſarijs pollicitæ, nec terreri vllo metu. ſ. ijſdem illato, quales erant Furnius & frater eius ac Laterenſis.

IC. VICTORIAM pateremur } Sic omnes impreſsi, nos { partiremur } cum vetuſtis fere exẽplaribus. Illi enim vnius literæ defectu, { patiremur } Partiri autem cauſas habes apud hunc authorem. nam quod Germani in ſuo codice emendarũt { Pararemus } minus mihi ſatisfacit ea lectio. parare enim nobis potius dicimus rem cupitam, & optatam. Nulli præterea codices antiquiores vocem eam habent: partiri autem cum paucioribus recte dictum eſt. Malui, inquit, plures ſocios habere, indeq; minorem laudem adipiſci eius victoriæ, quam cum paucis, vt maiorem gloriam, ſi recte res ceſsiſſet conſequerer, partiri & diuidere victoriam. iacturã enim potius æquo animo laudis facere volui (defendendæ reipublicæ ſocios quærens, cũ pluribusq; victoriam communicans) quam cum paucioribus periculoſe nimis, & temerarie eam dioidere. etſi enim eam adeptus cum paucioribꝰ maiorem gloriam acquirerẽ, nimis magno tamen reipub. dãno id feciſſem, funeſta enim victoria fuiſſet.

VICTORIAM partiremur } Cũ docuiſſem in me diceo, & alijs vetuſtis. { Patiremur } ſcriptum eſſe, nõ video cur nonnulli me ex ingenio. { Partiremue } legere dicant: nã quod iidem rationes, quibus vſus ſum, parum firmas appellant, non ſunt foetaſſe tam inanes, quam putãt: non poſſunt autẽ hæc oſtendi γραμματικῶς, etſi argumentis (vt illi dicunt) vſus non ſum, ſed potius authoritate priſcorum codicum. Addam exemplum Ciceronis, quod aliquã vim habet ad hoc confirmandum. In Philip. partirentorq; inter ſe, qui Capitolium, qui Hoſtia, qui vrbis portas occuparent. EX PO. EIVSD.

VICTORIAM pararemus } Hæc lectio cum & in libro manuſcripto Vincentij Riccij ſit, (vt omittam alios) & ſenſu, non video, cur quicquam immutetur. Alij vocẽ, pararemus, improbãt, & patirentur, ex ingenio legunt, ſed, vt quiuis intelligere poteſt, rationibus nituntur parum firmis. PAVL. MANV.

TENVISSE ſuſpenſam } Plancus, inquit, Paterculus, dubia fide, quarum eſſent, partiom, diu ſecum luctatus, Senatuiq; ſe literis vẽditans, mox D. Bruti proditor fuit. { Magnam ſpe } Alij legunt, magna mihi ipſe præmijs ſolicitatus a M. Antonio. { Largitionibus } Epiſto. 1. lib. 12. { Alliciendæ } Al. eliciendæ. { Pararemus } Al. pateremur. Rectius alij legunt, partiremor. } Ex caſu collegæ. } in Mutinenſi obſidione. { Prouinciam } re & nomine. { Eos vero } milites. { Spe decipi } ab Antonio. SEBA. COR.

VT aut celeriter pollicendo magna in ſpe ad proficiẽdum impedimenta opponerem } Etſi non inconcinna lectio ego tamen verear, ne ſcriptum reliquerit Cicero, magna mihi ipſe ad proficiendum, &c. { Tum etiam inoictis quiboſdam ſciri, quid defenſuri eſſemus, non eſſet periculoſum } Inuitis, quã inuictis legi malim: id & interpreti receptum, ſignificat aũt Antonium. BERN. RVT.

[redacted]

Amplificatio ex ſua perſona. { Neque ad auxilium } Redit ad vtilitatis explicationem , ſeu congeriem. { Confirmandus erat } Congeries.quæ fuerint præparanda , exercitus confirmandus , ciuitates retinendæ in fide. { Nunc quum } Altera pars,in qua polliceor Reipub. ſuam operam. { Hæc ſi iam } Epilogns { Mihi quidem } Clauſula.

adduco copias firmiſsimas,& genere,quia veteranos aut Gallos & numero,q̃a copioſas,& fidelitate,quia liberalitate deuinctas: Ego te rogo vt diligas me,ſi ſcis.i.confidis te facturum mutuo, idest in eum a quo tantundem amaris.

SEB. COR. BER. RVT. SIC honores } qoos tu mihi tua ſentẽtia decreuiſti. { Viennam } Al. Vienna. { A Lepido } Epiſt. 35. huius libri.

ASC. NIhil &c. Primo oſtẽdic Plancus amoris ſui certitudinem ex conſilij apertione,deinde pollicetur ſe in dies magis de Repub. meriturum , & demum ſcribit vbinam habeat exercitum. Ordo eſt: Ego lætor me nihil ſcripſiſſe tibi temere.i. inconſiderate ac vane,aut te recepiſſe.i. promiſiſſe de me fruſtra, hoc ẽ ſic euenisse, vt ego tibi, vt tu alijs promiſiſti. Certe tu habes hoc .i. tantu maius teſtimonium amoris mei, quo.i.quanto maturius .i. citius volui conſilia mea eſſe nota tibi, quam cæteris. Vero.i.ſed, ſpero te præuidere acceſſiones.i.incrementa meorũ meritorum.ſ.in Rempub.fieri in dies.ſ. ſingulos,& recipio.i. polliceor te cogniturum.ſ. adhuc magis. Quod.i. quantum attinet ad me , o mi Cice.ita ſup.opto vt Reſpub. liberetur ab malis imminentibus me adiuuante,ſic ſuſpicio ,i.cum veneratione tanquam ſupra me poſita aſpicio, veſtra *al. itineribus viẽna. præmia cõferenda certe cum immortalitate, nam cuicunq; conſulatus ob merita in Rempub. decretus fuit, immortali honore donatus videretur, vt nihil ſim remiſſurus de ſtudio meo iuuandæ Reipu. & perſeuerantia mea in fide,ſine his.ſ. præmijs,hoc eſt etiam ſi nulla præmia contuleris. Niſi impetus animi mei fuerit ſingularis,& opera mea præcipua, in multitudine optimorũ ciuiũ, ego nihil.i.non aliquid, nõ volo aliquid accedere.i. addi ad dignitatem meã ſuffragatione veſtra.i.veſtro fauore & ſuffragio. Autem.i. ſed concupiſco nihil mihi ſupple eorũ contra quæ quidem ipſe pugno. q.d. non volo per vim quicquam præmij extorquere, aut honores aſſequi , quia contra eos qui talia volũt pugno, ſed ego patior facile te eſſe moderatorem & temporis & rei.i. te diſcernere & quando, & qd mihi conferendum ſit. Autem .i.ſed nihil poteſt videri tributum ciui a patria, aut ſero.i.nimis tarde quo ad tempus, aut exigue.i.nimis modice quo ad rem. Ego traieci.i.traduxi Rhodanum.i. ad alteram partẽ Rhodani, exercitum.ſ.meum ad 6.Calend.Maias, hoc eſt 25. diem Aprilis, magnis itineribus.ſ. vt dicunt diætis. Ego præmiſi via breuiore.i.per viam breuiorem. Viennam: ideſt ad eam vrbem ſuper Rhodanum ſitam, mille equites.ipſe.i. ego ſatisfaciam, celeritate.i.longiorem viam celeritate ſuperabo, ſi non impediar a Lepido.ſi autẽ Lepidus oppoſuerit ſe in itinere meo, Ego capiam conſilium ad tempus.i. pro qualitate temporis & rei. Ego

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Principio teſtatum facit amorem ſuum erga Ciceronem , deinde operam ſuam omnem Reipub. pollicetur poſtremo de exercitu ſuo illum certiorem facit.

PLANCVS IMP. COS. DES. CICERONI. S. P. D. 9

*NIhil me tibi temere ſcripſiſſe, aut te cæteris de me fruſtra recepiſſe lætor. certe hoc maius habes teſtimoniũ amoris mei, quo maturius tibi, quàm cæteris, conſilia mea uoluiſſe nota. in dies uero meritorũ meorum fieri acceßiones, peruidere te ſpero, cogniturum magis recipio. quod ad me attinet mi Cicero (ita ab imminentibus malis Reſpu. me adiuuante liberetur) ſic honores præmiaq́; ueſtra ſuſpicio, conferenda cum immortalitate, ut ſine his nihil de meo ſtudio, perſeuerantiaq́; ſim remiſſurus. niſi in multitudine optimorum ciuium, impetus animi mei fuerit ſingularis, & opera præcipua: nihil ad meam dignitatem accedere uolo ſuffragatione ueſtra: concupiſco autem nil mihi, contraq́; ipſe pugno. ſed & temporis, & rei te moderatorem facile patior eſſe. Nihil aut ſero , aut exigue à patria ciui tributum poteſt uideri. Exercitum ad VI. Calen. Maias Rhodanum traieci. magnis *itineribus Viennam equites mille uia breuiore præmiſi. ipſe ſi à Lepido non impediar, celeritate ſatisfaciam. ſin autem in itinere meo me oppoſuerit, ad tempus conſilium capiam. copias adduco & genere, & numero, & fidelitate firmißimas. Te ut diligas me, ſi mutuo te facturum id ſcis, rogo.* Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Hortatur Plancum, quem prius laudat, vt Rempublicam tueatur , operamque ſuam pro Planci dignitate promouenda pollicetur.

CICERO PLANCO IMP. COS. DES. S. D. 10

ETſi ſatis ex Furnio noſtro cognoueram, quæ tua uoluntas, quod conſilium de Repub. eſſet: tamen lectis tuis literis, liquidius de toto ſenſu tuo iudicaui. quamobrem quanquã in uno prælio omnis fortuna Reipub. diſceptat , quod quidem, cum hæc legeres, iam decretum arbitrabar fore: tamen ipſa fama, quæ de tua uoluntate percrebuit, magnam es laudem conſecutus. itaq; ſi Cõſulem Romæ habuiſſemus, declaratum eſſet à ſenatu cum tuis magnis honoribus, quàm gratus eſſet conatus, & apparatus tuus: cuius rei non modo non præterijt tempus, ſed ne maturum quidem etiamnum , meo quidem iudicio,

CONTRA quod ipſe pugno } Quid ſi : cõtraq; me ipſe pugno, vel, contraq; ipſe pugno. Atq; his verbis verecunde præmia poſtulat. Inſequentium literarum aut mendoſa dies, aut non ſuo loco poſita. ait enim ſuperiorib⁹ Plancus, Exercitum ad 6. Calend. Maias Rhodanum traieci.

[redacted]

ASC. ETſi &c. Cum poſt Furnij legati relationem de voluntate Planci erga Rempob. ipſe Plancus ſcripſiſſet ſua conſilia Ciceroni , ipſe Cic. eũ hac epiſtola ſummopere laudat, oſtenditq; eum non cariturum meritis præmijs, ſi modo aliqua ſit Reſpu. futura quod nunc merito vereri potuit, cum paulo poſt ſit a triũuiris occupata , & Cicero ipſe proſcriptus & mox deprehenſus, capite ẽ plexus. Ordo eſt. Etſi.i.quanquam ego cognoueram ſatis ex Furnio noſtro.ſ. communi amico quæ voluntas tua : & quod conſilium.ſ. tuum eſſet de Repu. tamen literis tuis lectis.i. poſtquam legeram literas tuas, iudicaui liquidius.i.clarius & defecatius de toto ſenſu tuo.i. ſententia de Repub. Quamobrem quanquam omnis fortuna Reipu. diſcẽptat.i. verſatur in ambiguo: vt qui in iudicio diſceptãt ante ſententiam latam, in vno prælio.ſ.ad Murinam committendo: quod quidem.ſ.præliũ ego arbitrabar.ſ.cum hæc ſcriberem: fore.i.futurũ iam decretum.i.alteri parti adiudicatum, & ita profligatum & finitum. Huber. Intelligit a ſenatu per decretum mãdatum Planco: quod non placet, ſi enim ſenatus mãdaſſet, fruſtra Cicero indicaſſet præterea decernitur armis vtrius partis res ſit, aut vtra viuat: vnde illod Maronis, inter ſe coijſſet viros & decernere ferro: licet Seneca cernere pro decernere legat vult ergo dicere, quod propediem futurum eſſet prælium cum Antonianis , in quo decernaſ vtrum Reſpu. an tyranni rerum potituri ſint: decretũ ergo.i. profligatum & finitum, iam cum leges hæc.i.has literas. tamen tu es conſecutus magnam laudem ipſa fama.i.per ipſam famam, quæ percrebuit multum.i. diuulgata eſt de voluntate tua.ſ. procliui in Rempub. Itaq; ſi ego habuiſſem Romæ conſulem, declaratum eſſet a ſenatu.i publico decreto cum authoritate conſulis cum magnis honoribus tuis, quam.i.quantum gratus eſſet conatus, & apparatus tuus.ſ.pro iuuanda Repub. quia vt viſum eſt, ſcripſerat ſe collegiſſe maximas & fideliſsimas copias.

pias. Cuius rei. ſ. faciendæ, tempus non modo. i. non ſolum, nõ præterijt, ſed ne quidem non fuit maturum. i. tempeſtiuum ẽt nunc iudicio meo: quia melius fieret Repu. ſtabilita, quod propediem futurum ſperauit Cice. nunquam tamen vidit. Enim. i. quia, Is deniq; honos ſolet videri mihi. ſ. verus, qui defertur & datur claris viris, non propter ſpem futuri beneficij, cum nihil adhuc p̃clari fecerint, ſed propter magna merita. q. d. expectandum eſſe donec quod paratus erat facere fecerit. Quare modo. i. dum modo aliqua Reſpub. ſit, in qua honos poſſit elucere. i. reſplendere, crede mihi, tu abundabis omnibus ampliſſimis. i. ſummis honoribus. Vbi omnis cum ſuperlatiuo nõ inepte iungitur, quod Vallam notaſſe nuveris, autẽ. i. ſed, is. ſ. honos, qui poteſt appellari vere honos. i. honor: idem enim ſunt, non eſt inuitamentum. i. prouocamẽtum ad tempus. ſ. duraturum, ſed præmium virtutis perpetuæ. Quã obrem o mi Plance incumbe toto pectore ad laudem. Subueni patriæ. Opitulare. i. opẽ fer collegæ. ſ. tuo iam obſeſſo. adiuua conſenſum omniũ gẽtium bene de Repub. ſentientium & conſpirationem incredibilem omnium gẽtium, vbi conſpiratio dicitur de cõmuni ſtudio in Rempub. & ita in bonam partem accipitur. Tu cognoſces me adiutorem conſiliorum tuorum: fautorem dignitatis tuæ, & amiciſſimum & fideliſſimum tibi in omnib⁹ rebus, intelligis, ſi toto pectore ad verã laudem incubuerit. Cauſam huiuſmodi fauoris affert ſubdens: enim. i. quia charitas patriæ. i. quã ſimul habemus in patriam acceſſit. i. addita eſt, aduenit ad eas cauſas quibus ſumus coniuncti inter nos, amore. ſ. mutuo, officijs, beneficijs ex debito mutuo, & vetuſtate. ſ. amoris & neceſſitudinis: nam vt ſupra viſum eſt, pater Planci erat Ciceroni maxime neceſſarius, & Plancus ipſe a puero chariſſimus. Et ea. ſ. charitas patriæ effecit vt anteferrem. i. præponerem tuam vitam meæ. ſ. vitæ, quod difficile eſt creditu, & difficilius factu, facile tamen dictu, veritamen quia non pauci Romanorum vitam ſuam pro patria expoſuerunt, & vitam Planci Cicero putat magis patriæ neceſſariam quam ſuam, non eſt omnino incredibile. ſup. ſcriptum aut datum eſt, quod tamen non putem a Cicerone additum. 4. Calend. Apr.

tius: illo. ſ. quod Hirtius Panſaq; & Octauius ad Mutinam cum M. Antonio habuerunt.

[redacted]

fuit: Is enim deniq; honos mihi uideri ſolet, qui nõ propter ſpem futuri beneficij, ſed propter magna merita claris uiris defertur, & datur. quare ſit modo aliqua Reſpub. in qua honos elucere poſſit: omnibus: mihi crede, ampliſſimis honoribus abundabis, Is autem, qui uere appellari poteſt honos, non inuitamentum ad tempus, ſed perpetuæ uirtutis eſt præmium, quamobrẽ mi Plance incumbe toto pectore ad laudem: ſubueni patriæ: opitulare collegæ; omnium gentium conſenſum & incredibilem conſpirationem adiuua. me tuorum conſiliorum adiutorem, dignitatis fautorem, omnibus in rebus tibi amiciſſimum, fideliſſimumq; cognoſces: ad eas enim cauſas quibus inter nos amore ſumus, officijs, uetuſtate coniuncti, patriæ charitas acceſſit, eaq; effecit, ut tuam uitam anteferrem meæ. IIII. Cal. Apr. Vale.

GILBERTI LONGOLII LEMMA.

Gratias agit Plancus pro officijs, quibus a Cicerone afficitur: nunciatque Ciceroni, quantum onus pro defenſione Reipu. humeris ſuis incumbat.

PLANCVS CICERONI S. P. D. 11

*IMmortaleis ago tibi gratias, agamq; dum uiuam: nam relaturum me, affirmare non poſſum: tantis enim tuis officijs non uideor mihi reſpondere poſſe: niſi forte (ut tu grauiſſime, diſertiſſimeq; ſcripſiſti) ita ſenſurus es, ut me referre gratiam putes, cum memoria tenebo. ſi de filij tui dignitate eſſet actum, amabilius certe nihil facere potuiſſes. Primæ tuæ ſententiæ infinitis cum muneribus, poſteriores ad tempus, arbitriumq; amicorum meorum compoſitæ, oratio aſſidua, & perpetua de me iurgia cum obtrectatoribus propter me, notiſſima mihi ſunt. quare non mediocris adhibenda mihi eſt cura, ut Reipub. me ciuem dignum tuis laudibus præſtem, in amicitia tua memorem, atq; gratum. quod reliquum eſt, tuum munus tuere: & me ſi, quem eſſe uoluiſti, cum exitu rebusq; cognoſcis, defende ac ſuſcipe. Cum Rhodanum copias traieciſſem, fratremq; cum tribus millibus equitum præmiſiſſem, ipſe iter ad Mutinam dirigerem: in itinere de prælio facto, Brutoq; & Mutina obſidione liberatis audiui. animaduerti nullum alium receptum, Antoniũ, reliquiasq; quæ cũ eo eſſent, habere niſi in his partibus: duasq; ei ſpes eſſe propoſitas, unam Lepidi ipſius, alteram exercitus, q quædam pars exercitus non minus furioſa eſt, quàm qui cum Antonio *fuerunt. equitatum reuocari, ipſe in *Allobrogibus conſtiti, ut perinde ad omnia paratus eſſem, ac res me moneret. ſi nudus huc ſe Antonius conferret, facile mihi uideor per me ſuſtinere poſſe, remq; publicam ex ueſtra ſententia adminiſtrare, quamuis ab exercitu Lepidi recipiatur. ſi uero copiarũ*

ASCEN. IMmortales &c. Scripſerat Cice. ad Plancum ſe omnia diligenter feciſſe pro tuẽda eius dignitate, & pro eo fortiter certaſſe, de quo Plãcus gratias agit, dicitq; ſibi Rempubl. eo maiori curæ futuram, ſimulq; docet quid ſperet ſe facturum aduerſus Antonium adiuuãtibus Laterenſe & Furnio. Ordo eſt: Ego ago tibi. ſ. verbis, aut ſcriptis gratias immortales. i. non inter morituras nec e memoria abolendas, & agam dum. i. donec viuam nã non poſſum adfirmare me relaturum. i. reipſa paria beneficia redditurũ. Ego enim non videor mihi poſſe reſpondere. i. ſatisfacere, tãtis officijs tuis, niſi forte vt tu ſcripſiſti grauiſſime & diſertiſſime tu ſenſurus es. i. iudicaturus, ita vt putes me referre gratiam. i. re ipſa ſatisfacere, cum. i. quando tenebo memoria. ſ. beneficia in me collata, hoc eſt quando habebo gratias, vt memorẽ eſſe ſit inſtar relationis beneficij. Si actum. i. tranſactum & conſtitutũ eſſet de dignitate filij tui, tu nihil potuiſſes facere amabilius ſup. mihi. Primæ ſententiæ tuæ ſup. de me compoſitæ ſunt. i. conſtitutæ cum muneribus. i. officijs, infinitis. i. pluri mis in me liberaliter collatis, poſteriores. ſ. ſentẽtiæ tuæ cõpoſitæ ſunt ad tempus. i. pro ratione temporis & ad arbitrium amicorum meorũ. Oratio. ſ. tua, aſſidua. i. ſermo quotidianus & iurgia. ſ. tua perpetua. i. continua cum obtrectatoribus ſup. meis propter me. ſ. habita, ſunt mihi notiſſima. Quare non mediocris cura adhibenda eſt mihi vt præſtem. i. exhibeam Reipu. me ciuem dignum laudibus, & ſup. memorem, atq;. i. & gratũ in amicitia tua. Quod reliquũ eſt tuere. i. defende munus tuum. i. partes & officium, & defende ac ſuſcipe me, ſi cognoſces. i. cognoſcere voles cum exitũ rebus, quem voluiſti eſſe. Cũ traieciſſem copias Rhodanũ, qui fluuius eſt Galliæ Lugdunen. & præmiſiſſem fratrẽ cũ tribus millibus equitum, & ipſe. i. ego dirigerem iter ad Mutinã, vbi D. Brutus obſidebatur. Notandum autem proprio nomini ciuitatis licere præpoſitionem addere. audiui in itinere de prælio facto & de Bruto & Mutina liberatis obſidione. Animaduerti nullum. i. non vllũ, Antonium & reliquias. ſ. copiarum quæ eſſent cum eo, non habere vllum alium receptum. i. locum refugij, niſi in his partibus. ſ. in quibus eſſem. Et duas ſpes eſſe propoſitas ei. ſ. Antonio, vnã Lepidi. ſ. ad ſe trahendi, alteram exercitus ipſius, quod quædã pars

* al. fue. ſtatimq; equita.

* al. Allobrogibus iter conſtitui.

IAM decretum } Hirtio & Panſæ Coſ. & Octauio Cæſari proprætr. cõtra M. Antonium. { Si Coſ. Romæ habuiſſemus } ambo enim iam contra M. Antonium exierant: ſine quorũ altero ea res agi non poterat { Etiamnũ } in veteribus libris hic & alibi fere ſemp legitur, Etiam nunc. { Sit modo } Al. ſi mõ erit.

QVANQVAM in tuo prælio omnis fortuna Reip. diſcepta } In vno prælio, alij habent codices. quod ego ſequor po-

exercitus non minus furioſa eſt.i.male ſentiens de Repub. quã qui fuerunt cum Anto. reuocaui equitatum.i. equitum exercitum, ipſe.i.egomet manſi ſtans in Allobrogibus.i. Gallis circa Viennam & Lugdunum, vt eſſem paratus ad omnia. Proinde .i.perinde ac.i.ſic, vt res.i. vtilitas rei moneret me. ſi Antonius conferret, ſe huc.i.ad hunc locũ vbi eſſem, nudus.i.inermis, ego videor poſſe ſuſcipere.ſ. negocium capiendi aut debellandi Antonij facile p me.i. ſine adiutorio, & adminiſtrare cem, ex ſententia.i. voluntate noſtra, quamuis ſup. Antonius recipiatur ab exercitu Lepidi. Si vero adducet ſecũ aliquid copiarum, & ſi decima legio veterana.i.veteranorum militũ, quæ præcipuæ fortitudinis habebatur, quæ reuocata eſt cũ reliquis.ſ.legionibus, opera.i. diligentia noſtra, quia volebat ad Antonium tranſire, redierit ad eundem furorem ſ.tranſeundi ad Antonium: tamen.i. nihilominus, opera dabitur a me, ne quid detrimenti.i.dãni fiat.ſ.Reip. & ſpero me præſtaturum.i.exhibiturum & effecturum id, dum modo copiæ .ſ.nouæ traijciantur iſtinc.i.ex Italia trans alpes, & cõiunctæ nobiſcum opprimant facilius perditos.i.milites, qui Remp. perdant. O mi Cicero ego ſpõdeo tibi hoc, neq; animũ, neq; diligentiam defuturam mihi: cupio mehercule, nullam ſolicitudine eſſe reſiduam.i. celiquam, hoc eſt volo penitus extirpare inimicos Reipu. Sed ſi fuerit.ſ.aliqua ſolicitudo reſidua, ego nec cedã animo nec beneuolentiæ, nec patientiæ.i. perſeuerantiæ cuiuſquam pro vobis.i. derelictis vobis. Ego quidem do operam, vt incitẽ etiam Lepidum ad ſocietatem huius rei.ſ. opprimendi Antonij, & polliceor ei omnia obſequia, ſi modo volet reſpicere .ſ. miſericorditer & fauenter Rempub. Ego vtor in hac re fratre meo, & Laterenſe noſtro & Furnio noſtro.ſ.communibus amicis, adiutoribus & interpretibus.i. quaſi interceſſoribus & ſignificatoribus voluntatis meæ. Offenſiones priuatæ .i. læſiones priuatorũ hominum, aut quas priuatim fecero, nõ impedient me quo minus ſentiam pro ſalute Reipub. etiam cum inimiciſsimo. Quod ſi nihil profececo.ſ. ſic enitendo pro Repub. nihilominus ego ſum maximo animo, & ſatisfaciam vobis, ideſt veſtræ cupiditati fortaſſe maiore animo, cum gloria mea hoc eſt ſi vincere non potero, & alios in ſententiam meam attrahere, paratus ſum pro Republi. fortiter pugnando, ſi ſors dabit, cadere, quod glorioſius erit quam verbis viciſſe Fac ſup. vt valeas & diligas me mutuo, ideſt quod mutuo facturus es.

VICT. VNAM Lepidi, ipſius alteram exercitus } Ita puto legi debere, Vnam lepidi ipſius, alteram exercitus: nã elegantior multo hæc eſt lectio, & nullo periculo corrigi poteſt: nulla enim deprauatio in verbis, in diſtinctione tantum peccatum fuerat.

aliquid ſ[...] adducet, & ſi decima legio ueterana, quæ noſtra opera reuocata eum reliquis eſt, ad eundem furorem redierit: tamen, nequid detrimenti fiat, dabitur opera à me: idq́; me præſtaturum ſpero, dum iſtinc copiæ traijciantur, coniunctæq́; nobiſcum facilius perditos opprimant. hoc tibi ſpondeo mi Cicero, neq; animum, neq; diligentiam mihi defuturam. cupio mehercules nullam reſiduam ſolicitudinẽ eſſe: ſed ſi fuerit, nec animo, nec beneuolentiæ, nec patientiæ cuiuſquam pro uobis cedã. do quidem ego operam, ut etiam Lepidum ad huius rei ſocietatem incitem: omniaq́; ei obſequia polliceor, ſi modo Rempubli. reſpicere uolet. utor in hac re adiutoribus, interpretibusq́;, fratre meo, & Laterenſe, & Furnio noſtro, nõ me impedient priuatæ offenſiones, quo minus pro Reipub. ſalute etiam cum inimiciſsimo conſentiam. quòd ſi nihil profecero, nihilominus maximo ſum animo, & maiore fortaſſe cum mea gloria uobis ſatisfaciam. Fac ualeas, meq́; mutuo diligas.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Scribit Planco, quam grata fuerint & ſibi & ſenatui literæ illius, hortaturque eodem illo ſuperiore argumento ad Rempub. defendendam.

CICERO L. PLANCO IMP. COS. DES. S. D. 22

ETſi Reipub. cauſa maxime gaudere debeo, tantum ei te præſidij, tantum opis attuliſſe extremis penè temporibus: tamen, ita te uictorem complectar Republi. recuperata, ut magnam partem mihi lætitiæ tua dignitas afferat: quam & eſſe iam, & futuram ampliſsimam intelligo: caue enim putes ullas literas unquam grauiores, quàm tuas, in ſenatu eſſe recitatas. idq́; contigit tum meritorum tuorum in Rempu. eximia quadam magnitudine, tum uerborum, ſententiarumq́; grauitate, quod mihi quidem minime nouum, qui & te noſſem & tuarũ literarum ad me miſſarum, promiſſa meminiſſem, & haberem à Furnio noſtro tua penitus cõſilia cognita: ſed ſenatui maiora uiſa ſunt, quàm erant expectata: non q̃ unquam de tua uoluntate dubitaſſet: ſed nec quãtum facere poſſes, nec quo progredi uelles, exploratum ſatis habebat. itaq; cum ad VII. Id. April. mane mihi tuas literas M. Variſidius reddidiſſet, eaſq́; legiſſem, incredibili gaudio ſum elatus. cũq́; magna multitudo optimorum uirorum, & ciuium me de domo deduceret, feci continuo omneis participes meæ uoluptatis. interim ad me uenit Munatius noſter, ut conſueuerat: & ego ei literas tuas *oſtendi: nihildum enim ſciebat: nam ad me primum Variſidius: idq́; ſibi à*

* al. grauiores.

* al. dedi.

SEBA. COR. PRAELIO facto } ab Hirtio & Panſa Coſs. & Octauio Cæſare Proprat. { Quædam pars exercitus } Epiſt. 25. huius libri. { Ex veſtra ſententia } Al. ex noſtra ſententia. { Decima legio } quæ olim ab Antonio regi ſolita, tunc erat in exercitu Lepidi. { Noſtra opera } Al. veſtra opera. { Dum iſtinc } ex Gallia Ciſalpina. { Laterẽſe } M. Iuuẽtio Laterẽſe Lepi. legato.

BER. RVT. C. Plãcus Imperator. Con. deſig. } Supra infraq; Cn. Plãcus eſt Ciceroni ad M. Brutũ, & Philippica tertia, &. 13. Lucius. Hoc, ne diuerſi putarentur, qui vnus idemq; erat, adſcripſimus: ſimul vt plura loca ad conſentientem ſcripturam reuocaremus. Miretur vero quis, cur, quod ſupra vidim*, nondum ingreſsis in conſulatum ſuum Hirtio ac Panſa, iã in alterum annum Plancus ac D. Brut* deſignati fuerint, niſi ſciatur, Cæſarem paulo ante mortem, expeditionẽ in Parthos molitum, duxati diſceſſurum in quinquennium magiſtratus creaſſe, author Appianus, Plutarchuſq;: qui M. Brutum in quartum annum deſignatum conſulem, quum tum eſſet prætor, præterito Caſsio, ſcribit in Cæſare. { Et me, ſi quem eſſe voluiſti, cum exitũ rebus, quem cognoſces, defende ac ſuſcipe } Vacat, quem, illud poſterius. vt ſit: Et me, ſi, quem eſſe voluiſti, cum exitũ rebus cognoſces, defende ac ſuſcipe. Alij codices. nam interpres quidem mendoſum ſequitur.

[redacted]

ASC. ETſi Reipub. Cum ſcripſiſſet Plancus ad Cice. & ſenatum de voluntate ſua in Rempub. oſtendit Cice: quanti literas illas fecerit, hortaturq; vt pergat veram gloriam virtute aſſequi, docetq; Munatij erga ipſum beneuolentiam. Ordo eſt. Etſi.i. quanquã ego debeo maxime gaudere cauſa Reipu. te attuliſſe ei pene.i. quaſi extremis.i. vltimis temporibus.i. quibus prouincia habenda eſt, tunc aotẽ cum ſentirent ad ſucceſſorem perfectæ rei peruenturam, raro magna inceptare ſolebant, tantum præſidij & protectionis honorificæ & cuſtodiæ & tantum opis.i. auxilij, tamẽ ita .i.ſic, & i.comprecatiua locutio, complectar te.i. precor vt detur mihi te complecti Repub. recuperata, vt tua dignitas.ſ.quã ex ea victoria conſequeris, adferat mihi magnam partẽ lætitiæ, quam.ſ.dignitatẽ tuam ego intelligo & eſſe iam & futuram ampliſsimam. Enim.i.quia, caue ſupp. vt aut ne putes vllas literas, vnquam grauiores eſſe recitatas in ſenatu quam tuas. Et id.ſ.qđ grauiſsimæ æſtimatæ ſunt, contigit tum.i.ſimul eximia quadã magnitudine meritorum tuorum in Rempub. tum.i.ſimul grauitate verborum & ſententiarum, quod minime nouum ſupp. fuit quidem.i.certe, aut ſaltem vt de alijs taceam mihi qui, &.i.

te mandatum eſſe dicebat. paulo poſt idem mihi Munatius eas literas legendas dedit, quas ipſi miſeras, & eas, quas publice. placuit nobis, ut ſtatim ad Cornutum Prætorem urb. literas deferremus, qui, q. Conſules aberant, conſulare munus ſuſtinebat more maiorum. ſenatus eſt continuo conuocatus, frequēsq; conuenit propter famam, atq; expectationem tuarum literarum. recitati literis, oblata religio Cornuto eſt, pullariorum admonitu, non ſatis diligenter cum auſpicijs operā dediſſe. idq; à noſtro collegio comprobatum eſt. itaq; res dilata eſt in poſterum. eo autem die magna mihi fuit pro tua dignitate contentio cum Seruilio. qui cum gratia effeciſſet, ut ſua ſententia prima pronunciaretur, frequens cum ſenatus reliquit, & in alia omnia diſceſſit: meæq; ſententiæ, quæ ſecunda pronunciata erat, cum frequens aſſentiretur ſenatus, rogatu Seruilij P. Titius interceſſit. res in poſterū dilata. uenit paratus Seruilius, Ioui ipſi iniquus, cuius in templo res agebatur. hunc quemadmodum fregerim, quantaq; contentione Titium interceſſorem deiecerim, ex aliorum te literis malo cognoſcere: unum hoc ex meis: ſenatus grauior, conſtantior, amicior tuis laudibus eſſe non potuit, quam tum fuit. nec uero tibi ſenatus amicior, quam cuncta ciuitas mirabiliter enim populus Roma. uniuerſus, & omnium generum, ordinumq; conſenſus ad liberandam Rempub. conſpirauit. perge igitur, ut agis, nomenq; tuum commenda immortalitati: atq; hæc omnia, quæ habent ſpeciem gloriæ, collecta inaniſſimis ſplendoris inſignibus, contemne, breuia, fugacia, caduca exiſtima. uerum Decus in uirtute poſitum eſt, quæ maxime illuſtratur magnis in Rempublicam meritis. eam facultatē habes maximam. quam quando complexus es, & tenes: perfice, ut ne minus Reſpu. tibi quàm tu Reipub. debeas. me tuæ dignitatis non modo fautorem, ſed etiam amplificatorem cognoſces. id tum Reip. quæ mihi eſt mea uita charior, tum noſtræ neceſſitudini debere me iudico, atq; in his curis, quas contuli ad dignitatem tuā, cepi magnam uoluptatem, q. bene cognitā mihi T. Munatij prudentiam, & fidem, magis etiam perſpexi in eius incredibili erga te beneuolentia, & diligentia. III. Id. Apr.*

*al. cōple. es, ten.

ſimol noſſem te, & meminiſſem, ideſt memoria tenerem, promiſſa literarum tuarum miſſarum ad me, & haberem a Furnio noſtro conſilia tua penitus cognita, ſed ſup. quæ ſcripſiſti, erant viſa ſenatui maiora, quam erant expectata, non quod. ſ. ſenatus dubitaſſet vnquam de volontate tua ſed ſup. quod nec habebat ſatis exploratum, ideſt cognitum quantum poſſes facere, nec quo, ideſt vſq; ad quantum laboris & periculi velles progredi, ideſt pro Repub. Scripſerat enim quod ad mortem vſque pro ea certare vellet. Itaq; cū Variſidius reddidiſſet mihi literas tuas ad 7. Idus, hoc eſt ad 6. diē Aprilis, & ego legiſſem eas, ego ſum elatus, ideſt ſupra me raptus incredibili gaudio. Cumq;, ideſt & cum magna multitudo optimorum virorum & ciuium deducere me. ſ. in ſenatum aut forum de domo. ſ. priuata, ego feci continuo omnes participes voluptatis meæ, ideſt indicaui omnibus tuam voluntatē in Rempub. de qua æque gauiſi ſunt ac ego. Interim Munatius noſter venit ad me, vt conſueuerat, ac ego dedi ei literas tuas, nihil enim ſciebat dum. i. tunc adhuc. Nam Variſidius, ſupp. venerat primom ad me, & dicebat id. ſ. vt primum ad me veniret, eſſe mandatum ſibi a te. Idem Munatius dedit mihi paulo poſt legēdas eas literas, quas tu miſeras ipſi, Et eas quas miſeras publice. ſ. recitandas in ſenatu Placuit nobis vt deferremus ſtatim literas ad Cornutum prætorem vrbis ſ. Romæ, qui. ſ. Cornutus ſuſtinebat munus conſulare. i. fungebatur officio conſulari, eo qood conſules aberant, more maiorum, ideſt ſicut apud maiores & priſcos romanos, prætor vrbanus fungebatur officio conſulum abſentium. Senatus eſt continuo conuocatus, & conoenit frequens propter famam atq; expectationem literarum tuarū. Literis. ſ. tuis, recitatis, ideſt poſtquam erant recitatæ, religio, ideſt metus de nō ſeruato auſpicio, eſt oblatus, ideſt obiectus Cornuto: admonitu pullariorum. i. eorum qui pullos ad aoguria & auſpicia notritos obſeruabant, cum non ſatis diligenter operam dediſſe, eſt cōprobatum ſup. a collegio noſtro videlicet aogurali. Itaq; .i. & ita res eſt dilata in poſterum. i. in diem ſequentem. Autem .i. ſed magna contentio ſup. fuit mihi, eo die. ſ. poſtero, cum Seruilio, pro dignitate tua. ſ. tuenda, qui. ſ. Seruilius cum effeciſſet gratia. i. fauore quorundam, vt ſententia ſua prononciaretur prima frequens ſenatus. i. plurima pars ſenatus, reliquit eum. i. non eſt ſecutus aut ſecuta ſententiam eius, & diſceſſit in alia omnia. i. probaſſet potius alia omnia, quam quæ a Seruilio dicebantur, & cum frequens ſenatus aſſentiretur meæ ſententiæ quæ pronunciata erat ſecunda, P. Titius interceſſit. i. ſe oppoſuit, rogatu. i. ob preces Seruilij. Res eſt dilata in poſterum. i. in diem rurſus ſequentem Seruilius venit paratus. ſ. ad reſiſtendum ſententiæ Ciceronis, iniquus ipſi Ioui. ſ. Autori Reipub. Romanæ, in cuius templo res agebatur. Ego malo. I. magis volo te cognoſcere ex literis aliorum ſupp. quam ex meis, quemadmodum ego fregerim hunc, ideſt impetum huius. ſ. Seruilij, & quanta cōtentione abiecerim Titium interceſſorem. i. repugnatorem ſententiæ meæ. Volo ſup. te cognoſcere aut cognoſce, hoc vnum ex meis ſupp. literis. Senatus non potuit eſſe grauior, conſtantior, amicior tuis laudibus quam fuit tum. i tunc. Nec vero ſenatus ſup. eſt amicior, ideſt fauentior tibi, quam tota ciuitas. Enim .i. quia, Popu. Romanus vniuerſus & conſenſus omnium generum & ordinum conſpirauit, ideſt conſenſit mirabiliter ad liberandum Rempub. Perge, ideſt procede & perfice inceptum igitur vt agis & commēda nomen tuū immortalitati, quia conſtituerat Plancus aut Rempub. cum ſolicitudine liberare aut pro ea mori. Atq; contemne hæc omnia quæ habent ſpeciem, ideſt ſimilitudinem gloriæ, ſed non veram gloriam; vtpote collecta inſignibus inanibus, ideſt friuolis, ſplēdoris, ideſt magiſtratus clari, hoc eſt ex honoribus ſine virtute acquiſitis, & exiſtima breuia, quia diu durare non poſſunt, cum breuis ſit hominis vita, fugacia, qoia etiam ſi vita perduraret, hominem deſtituere ſolent, & cito ad alium transfugere, & caduca, quia per naturam ſuam ſunt inſtabilia, ſplendor enim ille qui in principio magiſtratuum eſt, cito langueſcit. Verum, ideſt ſolidum & perpetoum decus eſt poſitum in uirtute, quæ. ſ. virtus illuſtratur maxime magnis meritis ī Rempub. Tu habes eam facultatem, ſcilicet conferendi magna merita in Rempub. maximam, quam. ſ. facultatē quando, ideſt quoniam complexus ideſt aggreſſus es, tene & perfice, vt ne i. non minus Reſpu. debeat tibi, quā tu debeas Reipub. Tu cognoſces me nō modo, ideſt non ſolum fautorem, ſed etiam amplificatorem dignitatis tuæ. Ego iudico me debere id. ſ. vt ſim amplificator dignitatis tuæ tum, ideſt ſimul Reipub. quæ eſt mihi charior vita mea, tum. i. ſimul neceſſitudini noſtræ. ſ. a patre tuo primum cōtractæ. Atq; ego cepi magnam voluptatē in his curis, quas contuli ad dignitatem tuam, quod perſpexi prudentiam & fidem Titi Munatij cognitam mihi bene. i. multum, etiam magis. i. amplius quā prius, incredibili beneuolentia & diligentia eius erga te Datum, &c.

VIC.

ET tuarum literarum ad me promiſſa meminiſſem } Sic omnes veteres, & nooi codices, quos vidi, habent. Cælius tamen quidā Rhodiginus, homo multæ lectionis. { Præmiſſa } corrigit ex antiquis (vt ipſe ait) exēplaribus. intelligitq;. { Præmiſſa } primitias quaſdam. Sic etiam legit locum Plinij contra Hermolai emendationem, Olei ac vini præmiſſa remeans ſecum tuliſſet. quod non reprehe[illegible]: nimis tamen mihi dorum videtor, & ab epiſtolarum claritate alienum hic { præmiſſa } legere eſſet enim obſcurior, & non parum violenta translatio. Nam quantum ad antiquorum codicum fidem, habuimus nos miræ vetuſtatis Mediceum. Vellem autem eos, qui antiquis exēplaribus nituntur, vbi ſint hæc egregia vetuſtatis monimenta, notum facere. Quamuis enim nullius eruditi viri fidem cōdemnemus, nihil tamen nobis non ſuſpectum eſſe debet, cum homines plerunq; omnia tentent, vt ſuis opinionibus fidem acquirant. promiſſa autem intelligit ea, quæ in ſuis literis Plancus facturū ſe eſſe promiſerat. { Breuia, fugacia, & caduca exiſtima }. Antiquiores codices, Mediceus inquam, & qui Petrarchæ fuit, hac parte luxati ſunt, & manci: ſic enim habēt. { Breuia fugac

caduca exiſtima } quam rem propter librorum dignitatem, et probitatem, nullo modo ſilentio præterire potui, quanquam receptam lectionem rectam & veram eſſe iudico. nec video quomodo veterem tueri ſi velim poſsim: credendum igitur eſt hoc erratum fuiſſe librarij. cum raro autem accidere ſoleat vt peccet, non alienum mihi viſum eſt hoc etiam teſtari præter de formatam illam dictionem.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Cupit teſtatam Planco ſuam erga illum voluntatem in augenda dignitate facere, hortaturque bellum cum Antonio inchoatum conficiat.

CICERO PLANCO IMP. COS. DES. S. D. 23

VT primum poteſtas data eſt augendæ dignitatis tuæ, nihil prætermiſi in te ornando, quod poſitum eſſet aut in præmio uirtutis, aut in honore uerborum. id ex ipſo S.C. poteris cognoſcere: ita enim eſt perſcriptum, ut a me deſcripto dicta ſententia eſt: quam ſenatus frequens ſecutus eſt ſummo ſtudio, magnoq́; conſenſu. ego quanquam ex tuis literis, quas mihi miſiſti, perſpexeram te magis iudicio bonorum, quam inſignibus gloriæ delectari. tamen conſiderandum nobis exiſtimaui, etiam ſi tu nihil poſtulares, quantum tibi à Repub. deberetur. tu contexes extrema cum primis: qui enim M. Antonium oppreſſerit, is bellum confecerit. itaq; Homerus non Aiacem, nec Achillem ſed Vlyſſem appellauit * πτολίπορθον.

{ Fugacia } coniunctio non eſt in antiquioribus.

EX PO. EIVSD. TVA dignitas adferat } In Mediceo adferat ſcriptum eſt. { Affert } igitur legi debet: contaminata ab imperito vera lectio fuit, qui dum credidit ſe emendare, corrupit, qđ Paulus etiam animaduertit. { Breuia, fugacia, caduca } Receptam iampridem lectionem retinendam cenſeo, & ſi fuit cũ & ipſe { Fucata } legi poſſe exiſtimarim, quod tamẽ nunc non valde probo: hæc enim ſententia eſt (vt opinor) huius loci, vt oſtendat, inanem gloriam ὀλιγοχρόνιον eſſe & paruo tempore perdurare: cũ enim ſupra inquit, Atq; hæc omnia, quæ habent ſpeciem gloriæ: intellexit res fucatas, & quæ ſplendidæ, ac honeſtæ videntur, non tamen habent veram ac ſolidam gloriã, neq; veram dignitatem, quas omnes imbecillas recte dixit, & facile euolare e manibus. Si enim hic { Fucata } legeretur, cum verba illa, quæ habent inanem ſpeciem gloriæ, nihil ſignificent, niſi quæ fucata ſunt (ſiquis μεταφορικῶς loqui vult) dixiſſet Cicero quæ fucata ſunt, fucata ſunt, quod probari nullo pacto poteſt.

* .i. vrbis direptorẽ.

PAVL. MANV. TVA dignitas affert } Antea legebatur, afferat, nos, affert, ex vetuſto codice, quem habet amicus meus Ioannes Scala, vir & humanitatis, & eruditionis prope ſingolaris. eſt autem ſenſus, Ita mihi detur te victorem complecti Repub. recuperata, vt mihi magnam lætitiæ partem tua dignitas affert, verbum cõplectar, qui crediderunt eſſe indicatiui modi, vocem, affert, vt ipſi putabant, emendarunt, vt ego exiſtimo, depraoarũt. { Breuia, fugacia, caduca exiſtima } In voce fugacia, vetuſti codices variant, alij fugacia, alij fugato, habent. ego, & ſi vulgata lectio ſenſu non caret, tamen libentios legerem, fucata: vt tralatitio ſit a mulieribus, quarum ſæpe nitor non naturalis, ſed fucatus eſt. hæc (inquit) fucata exiſtima, quoniam verum ſplendorem non habent ſed collecta ſunt inaniſsimis ſplendoris inſignibos.

SEB. COR. GRATIORES } Al. graoiores. { Quam tuas } octauas huius lib. { Promiſſa meminiſſem } Epiſt. 4. huios lib. Quidam tamen legunt, præmiſſa, expononteq;, primitias quaſdam, ita ſane in manuſcriptis libris ſæpius leges. { Cornutum } M. Cornutum. { Continuo conuocatus } vt ad rem nouam. Epiſto. 28 libro. 12. { A noſtro collegio } augurum. { Seruilio } de quo ad M. Brutum in epiſtolis, quæ ſunt a Germanis noper inoentæ, ſic ſcribit: In Planci cauſa Seruilius exarſit, mecumq; per biduum contendit: item, Acerbiſsime tulit Seruilius aſſenſum eſſe mihi de Planco. { P. Titius } Trib. pleb. { Complexus, & tenes } Al complexus es, tene.

BERN. RVTI. ETSI reipub. cauſa maxime gaudere debeo &c. Hanc epiſtolam arbitror illi, quæ eſt ad ſenatũ populumq; Roma. a Planco ſcripta, ſubiungi debere: tum huic eo loco ſitæ eam quæ incipit, Nihil me tibi, poſt eam vero addi ſuperiorem, cuius initium, Immortaleis ago tibi gratias. Nam eam quidem quæ incipit, Et ſi ſatis ex Furnio, vel omnibus hiſce quas modo nominauimus, atq; adeo illi ipſi quæ ſic inchoatur, Plura tibi, puto præponendam, vt ſit numero ſeptima. Hoc arbitror ad ſententiam literarum conſequendam percipiendamq; pertinere, in quo iam vel Tyronis culpa eſſe poteſt. Quod ſiquis etiam eam quæ ſequitur, præponat huic Planci, quam vltimam hactenus fecimus, cuius initium, Immortales ago, non inepte meo iudicio fecerit. atq; etiam eas quæ incipiunt, O gratam famam, nam ne interpres quidem abſurde eſt, quantum intelligo, ratiocinatus, de coniongendis duabus iſtis Planci epiſtolis.

APVD Plinium præmiſſa vini vocãtur primitiæ: Hermolaus emendans, præmiſſa reponit, publica lectione expuncta. Mihi autem mire arridet verbũ Præmiſſa, vt intelligamus primitias quaſdã ſicuti præmiſſa ſacrorum dicuntur. Vtitur eo vocabulo & M. Tullius epiſtola quadam ad Plancum: Et tuarum, inquit, literarum præmiſſa meminiſſem. Etiam ſi in vulgatis modo codicibus paſſim ſcriptum inueniamus promiſſa, non præmiſſa ſenſu nullo, aut leuiſsimo.

Cæris di. Antiq lect. libro. ... cap. 10.

[redacted]

ASCENSIVS.

VT primum &c. Dicit Plancum ex ſenatuſcõſulto perſpicere poſſe quantum ipſe Cice. pro eius dignitate contenderit. Hortaturq; vt bellum cum Antonio conficiat. Ordo eſt. Vt, ideſt vbi primum, poteſtas augendæ dignitatis tuæ eſt data, ideſt conceſſa & facta mihi: nihil prætermiſi in te ornando, quod poſitum eſſet aut in præmio virtutis aut in bonore verborum. Tu poteris cognoſcere id, ideſt quod ita fecerim ex ipſo ſenatuſconſulto: quod miſſum erat ad Plancum, & de Planco augendo. Ita enim ſupp. ſenatuſconſultum eſt perſcriptum, vt ſententia dicta eſt a me deſcripto, ideſt de eo ſcribendo, quam ſcilicet ſententiam meam, ſenatus frequens, ideſt plurima pars ſenatorum, ſecutus eſt ſummo ſtodio & magno conſenſu. Ego quanquam perſpexeram ex literis tuis quas miſiſti, te magis delectari iudicio bonorum, vt ſunt reipub. fautores, quam inſignibus gloriæ: tamen exiſtimaui conſiderandum ſupp. eſſe nobis, etiam ſi tu nihil poſtules, quantum deberetur tibi a repub. Tu contexes, ideſt conferes extrema, ideſt præmia & gloriam, cum primis, ideſt cum ſudore & labore ac periculis. Labor autem erit in opprimendo Antonio, Præmium, ſummus in republi. locus. Qui enim oppreſſerit M. Antonium, is confecerit, ideſt finiuerit bellum. Itaque Home. non Aiacem, nec Achillem, appellauit πτολίπορθον, ideſt vrbis populatorem & expugnatorem, quamois vterq; eſſet fortiſsimus bellator, ſed Vlyſſem, qui callido conſilio plus valuit quam illi viribus. Quaſi dicat conſilio potius quam viribus contra Antonium contendendum πτολίπορθος & pro eodem πτολιπόρθος dicitur a nomine πτόλις quod eſt oppidum ſeu vrbs, & verbo πέρθω quod eſt populor, ideſt oppugno.

SEBAST. CORR.

EX tuis literis } octauis huius lib. { Vlyſſem appellauit } ſemper, inquit ſtrabo. nam Achillem interdum etiam appellauit. Vlyſſes vero apud Ouidium etiam quæ ab Achille ſunt geſta, ſibi, quod illum a ſe inuentum ad bellum perduxerit, quaſi ſuo iure accepta referri poſtulat. Vide preterea, quæ lib. 2. Iliad. ſcribit interpres Homeri: ne dicam finem reſpici oportere. πτολίπορθον vrbis expugnatorem.

[redacted]

O gratam

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Laudat voluntatem Planci, hortaturque vt in eo propoſito perſeueret.

CICERO PLANCO IMP. COS. DES. S. D. 14

O *Gratam famam biduo ante uictoriam, de ſubſidio tuo, de ſtudio, de celeritate, de copijs. atqui, etiam hoſtibus fuſis, ſpes omnis in te eſt: fugiſſe enim ex prælio Mutinenſi dicuntur notiſsimi latronum duces. Eſt autem non minus gratum extrema delere, quàm prima depellere. equidem expectabam iam tuas literas, idq́; cum multis: ſperabamq́; etiam Lepidum temporibus admonitum, tecum, & Reipub. ſatis eſſe facturum. in illam igitur curam incumbe mi Plance, ut nequa ſcintilla teterrimi belli relinquatur. quod ſi erit factum: & Rempub. diuino beneficio affeceris, & ipſe æternam gloriam conſequere. III. Id. Maij.* Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Nunciat Ciceroni, quid pro repub. vt Antonium opprimeret, egerit cũ Lepido.

PLANCVS IMP. CICERONI. S. D. 15

H*Is literis ſcriptis, quæ poſtea accidiſſent, ſcire te, ad Rempub. putaui pertinere. ſedulitas mea (ut ſpero) & mihi, & reipub. tulit fructum: nanque aſsiduis internuncijs cum Lepido egi, ut omiſſa omni contentione reconciliataq́; uoluntate noſtra: communi conſilio Reipub. ſuccurreret: ſe, liberos, Vrbem pluris, quàm unum perditum abiectumq́; latronẽ putaret: obſequioq́; meo, ſi ita faceret, ad omneis res abuteretur, profeci itaq; per Laterenſem internuncium: fidem mihi dedit, ſe Antonium, ſi probibere ſua prouincia non potuiſſet, bello perſecuturum me, ut uenirem copiasq́; coniungerem, rogauit, eoq́; magis, quòd & Antonius ab equitatu firmus eſſe dicebatur, & Lepidus ne mediocrem quidem equitatum babebat: nam etiam ex paucitate eius, non multis ante diebus, decẽ qui optimi fuerant, ad me tranſierunt. quibus rebus ego cognitis, cunctatus non ſum: in curſu bonorum conſiliorum Lepidum adiuuandum putaui, aduentus meus quid profecturus eſſet, uidi: uel q.*

ASC. O Gratam Gratulatur Planco quod bonam famam conſecutus ſit ſine diſpendio, nam bellum ad quod operam ſuam pollicitus erat, confectum erat biduo poſt. Hortatur tamen ad reliquias delendas, dicens: O famam gratam: ſup. ſparſam biduo ante victoriam de ſubſidio tuo de ſtudio in rem pub. de celeritate, de copijs, atq; etiam de hoſtibus ſuſis ſcilicet a te in Gallia. Spes omnis eſt in te. Enim, ideſt quia notiſsimi duces latronum, ideſt Antonianorum dicuntur fugiſſe ex prælio. Mutinenſi, ideſt apud Mutinam commiſſo. Autem, ideſt ſed, non minus gratum, ideſt vtile & acceptum eſt delere extrema ſcilicet belli, quã depellere prima. Equidẽ, ideſt ego quidem expectabam iam literas tuas idq;, ideſt & id ſup. feci cum multis, quia etiã alij multi eas expectabant. Et ſperabam etiam Lepidum admonitum temporibus, quia res Antoniana cœperat labi, eſſe ſupp. tecum & ſatisfacturum reipub. Igitur o mi Plance incumbe in illum curam vt ne qua, ideſt non aliqua ſcintilla, .i. particula vel minima pars quæ vt ſcint illa magnum poſſet incẽdium excitare. bellum autem nunc diluuio, nunc incendio comparari ſolet. belli teterrimi, ideſt execrandi eo quod contra rempub. cœpti, relinquatur. Quod ſi erit factũ .ſ. per te, tu effeceris, ideſt afficies rempob. beneficio diuino ideſt æterno, aut diuino, incõparabili, & ipſe conſequere. i. obtinebis gloriam æternam. Datum &c.

SEBA. ANTE victoriam } apud
COR. Mutinam. { Atqui etiã } Al. atq; etiam. { Latronum duces } M. Antonius. & eius amici.

ERN. BIDVO ante victoriam
IVT. de ſubſidio tuo, de ſtudio, de celeritate, de copijs, atq; etiam hoſtibus fuſis, ſpes omnis eſt in te } Quid ſi legas? Itaq;, etiã hoſtibus fuſis, ſpes omnis eſt in te. nam interpres quidem Gallos fuſos intelligit, perperam. quum ſupra ſcripſerit Plancus, prouinciam habere ſe omnium ciuitatum conſenſu paratiſsimã, & ſumma contentione ad officia certantem. Illud interim mirari ſubit q̃d prælium ad Mutinam dies, hiſce inſequentibus & Galbæ literis & inſerta & inſcripta, innuit circa Maij initia cõmiſſum. quom in vltima Philippica Cicero potius ad Idus Quintiles oſtendat.

[redacted]

ASC. H Is literis &c. dicit ſe feciſſe qood pollicitus erat in epiſtola cuius principiõ eſt. Immortale &c. vnde videtur poſt illam ponenda. Ordo eſt. Ego putaui pertinere ad rempub. re ſcire ea quæ acciduſſent, his. i. ſuperioribus literis Immortales &c. ſcriptis, Sedulitas mea tulit, ideſt attulit, vt ſpero fructum, ideſt vtilitatem & mihi & reipub. Nanq; egi cum Lepido aſsiduis internuncijs, in omni contentione omiſſa, & voluntate noſtra, beneuolentia inter nos reconciliata ipſe ſuccurreret reipub. conſilio commoni, & putaret, ideſt exiſtimaret pluris, ſe. ſ. ipſum, liberos. ſ. ſuos, & vrbem. ſ. totam quam vnum latronem perditum & abiectuoi videlicet Antonium & ſup. dixi agendo cum eo, quod abuteretur, ideſt ad voluntatem ſuam non parcendo vteretur, nam abuti eſt abſumere res vtendo eis, vnde abutimur vino oleo &c. vtimur veſtibus, & domo &c. neq; capitur hic in malam partẽ, ſed in liberam. obſequio meo ad omnes res ſi faceret ita. Itaq; ego profeci per Laterenſem internuncium, nam ſup. dedit mihi fidem. i. ſancte promiſit ſe perſecuturum bello Antonium ſi non poſſet prohibere .i. arcere prouincia ſua. Rogauit me vt venirem & coniungerem copias. ſ. meas cũ ſuis, & eo magis ſup. rogauit, quod & Antonius dicebatur eſſe firmus. i. firmiter munit' ab equitatu, & Lepidus ne quidem. i. non ſaltem mediocrem habebat equitatum. Nam etiam decem. i. equites qui fuerant optimi, tranſierunt ad me ex paucitate eius. i. quam ipſe habebat, non multis diebus ante. ſ. quam me rogaret. Quibus rebus cognitis, ego nõ ſum cunctatus. i. commoratus, putaui Lepidum adiuuandum in curſo .i. atq; ipſe dum eſſet in curſu bonorum conſiliorum. Vidi. animaduerti, quid aduentus meus eſſet profecturus. i. vtilitatis facturus, vel quod poſſem perſequi, neq; opprimere equitatum eius [illegible]; vel quod poſſem & corrigere & coercere præſentia. i. per præſentiam exercitus mei eã partem exercitus Lepidi quæ eſt corrupta. ſ. donis aut pollicitationibus Antonianis & alienata ab repub. Itaq; ponte facto vno die in Iſara flumine maximo quod eſt in finibus Allobrogum, eſt tamẽ minus Rhodano, ſed Rhodanus ſecat Allobrogas ab Gallis, traduxi exercitum ad quartum Idus Maij. Cũ vero nunciatum eſſet mihi L. Antonium fratrem Marci præmiſſum cum equitibus & cohortibus veniſſe ad forum Iulij vrbem Galliæ non longe ab Alpibus, miſi fratrem ſup. meum cum quatuor millibus equitum ad ſecundum Idus Maij vt occurreret & ei ſubſiſteret, ei. ſ. Luc. Antonio. Ipſe. I ego ſubſequar maximis itineribus tum quatuor legionib' expeditis & reliquo equitatu. Si modo. i. dummodo mediocris fortuna Reipu. adiuuerit, nos reperiemus hic i. in hoc conflictu finem &. i. ſimul audaciæ perditorum. ſ. hominom, & ſolicitudinis noſtræ. quod ſi latro. ſ. Antonius cœperit recipere ſe. i. redire tanquam in locum tutiorem in Italiam, rurſus, ideſt iterum cognito aduentu noſtro, erit officium Bruti occurrere ei, cui. ſ. Bruto, ſcio nec conſilium, nec animum defuturum. Ego tamẽ ſi id acciderit, ideſt ſi redierit in Italiam, mittam fratrem ſupp. meum cum equitatu, qui ſequatur ſupple eum, & defendat Italiam a vaſtatione, quam Antonius eſſet facturus. Fac valeas & diligas me mutuo.

VICT. CVNCTATVS nõ ſum in curſu bonorum conſiliorũ. Lepidum adiuuandum putaui } Inter punctiones non ſuo loco collocatæ, vt puto, corrumpunt elegantiſsimam ſentẽtiam:

ipſe enim prorſus ita legendum exiſtimo. { Quibus rebus ego cognitis cunctatus non ſum: in curſu bonorum conſiliorum Lepidum adiuuandum putaui. } Quamuis omnia nunc plana & aperta eſſe opiner, præclareq́ intelligi, ac probari etiam iudicium meum tamen ſenſum meæ lectionis breuiter exponam. Quibus rebus cognitis, ſummam celeritatem adhibui, putauiq́ officium meum eſſe Lepidum adiuuare, dum bona ac reipu. vtilia conſilia animo verſaret, quod non ſæpe ille faciebat. Nam ſi legemus quemadmodum ante in cunctis impreſsis erat. { Cunctatus non ſum in curſu bonorum conſiliorũ } aut nullus aut durus & inſulſus prorſus ex hac lectiõe ſenſus elicietur.

SEBA. COR. HIS literis } Vndecimis huius lib. { Latronẽ } M. Antonium. { L. Antonium } M. Antonij fratrẽ. { Forum Iulij } oppidum Narbonenſis prouinciæ. lege Plin. libro. 3. cap. 4.

BER. RVT. PLANCVS prætor Ciceroni } Melius eſt, vt cum cæteris inſcriptionibus cõgruat: Plancus Imperator, Col. deſignatus Ciceroni. Tametſi, vt arbitror, ex prætura ſit in eã prouinciam miſſus.

[redacted]

ASCENSIVS.

Nihil. Eiuſdem eſt fere argumenti cum illa. Eſt reipu. cauſa. oſtendit enim quam gratæ fuerunt ſenatui Planci literæ, hortatur vt pergat. hoſtes pſequi, neq́ differat donec conſilium a ſenatu acceperit. Ordo eſt. Nihil vidi accidere glorioſius, nihil gratius, ne quidem, ideſt & nõ etiam tempore ipſo opportunius poſt memoriam hominum, ideſt poſt tantum temporis quantum homo poſſet memoria complecti, quam o Plance literas tuas. Sunt enim redditæ, ſenatu ſup. frequenti. Cornuto .i. a Cornuto prætore vrbis & conſulis officio fungente. Cum is ſcilicet Cornutus recitaſſet literas Lepidi frigidas ſane, ideſt valde frigide operam ſuam pollicentis, & inconſtantes quia ambigue ſcriptas, tuæ ſcilicet literæ recitatæ ſunt ſtatim, ſub .i. poſt eas, quidem, ideſt certe non ſine magnis clamoribus, ideſt acclamationibus. Cum enim literæ tuæ eſſent gratiſsimæ, rebus ipſis & ſtudijs & beneficijs in rempubl. tum, ideſt multo magis erant plenæ grauiſsimis verbis ac ſententijs, vbi plenæ cũ ablatiuo contra Vallæ opinionem. Senatus inſtituit, ideſt cœpit flagitare cornutum, vt referret, ideſt conſultationem faceret ſtatim de literis tuis. ille ait, ideſt reſpondit ſe velle conſiderare, & cum magnum conuitium fieret ei a cuncto, ideſt ſimul toto ſenatu, quinque Trib. pleb. retulerunt, ideſt conſultationem actu

equitatu meo perſequi, atq; opprimere equitatum eius poſſem: uel quòd exercitus Lepidi eam partem, quæ corrupta eſt, & ab Repub. alienata, & corrigere, & coercere præſentia mei exercitus poſſem. itaq; in Iſara flumine maximo, quod in finibus eſt Allobrogum, ponte uno die facto, exercitum ad IIII. Idib. Maij traduxi. cum uero mihi nunciatum eſſet, L. Antonium præmiſſum cum equitibus, & cohortibus ad Forum Iulij ueniſſe: fratrem cum equitum quatuor millibus, ut occurreret ei, miſi ad prid. Idib. Maij: ipſe maximis itineribus cum quatuor legionibus expeditis, & reliquo equitatu ſubſequar. ſi nos mediocris modo fortuna Reipub. adiuuerit: & audaciæ perditorum, et noſtræ ſolicitudinis hic finem reperiemus. q. ſi latro præcognito noſtro aduentu, rurſus in Italiam ſe recipere cœperit: Bruti erit officium occurrere ei: cui ſcio nec conſilium, nec animum defuturum. ego tamen, ſi id acciderit, fratrẽ cum equitatu mittam, qui ſequatur, Italiamq́; à uaſtatione defendat.

Fac ualeas, meq́; mutuo diligas.

OSBERTI LONGOLII LEMMA.

Quanta fuerit Senatus erga Lepidum voluntas poſt recitatas literas narrat, hortaturque Plancum vt libenter pro republica laboret.

CICERO PLANCO S. D. 16

Nihil poſt hominum memoriam glorioſius, nihil gratius, ne tempore quidem ipſo opportunius accidere uidi, quàm tuas Plance literas: redditæ ſunt enim frequenti ſenatu Cornuto, cum is frigidas ſanè, & inconſtanteis recitaſſet literas Lepidi. ſub eas ſtatim recitatæ ſunt tuæ, non ſine magnis quidem clamoribus: cum rebus enim ipſis eſſent, & ſtudijs beneficijsq́; in Rempub. gratiſsimæ, tum erant grauiſsimis uerbis, & ſententijs. flagitare ſenatus inſtitit Cornutum. ut referret ſtatim de tuis literis. ille ſe conſiderare ait uelle. cum ei magnum, conuitium fieret cuncto à ſenatu: quinque Tribu. pleb. retulerunt. Seruilius rogatus, rem diſtulit. ego eam ſententiam dixi, cui ſunt aſſenſi ad unum. ea quæ fuerit, ex S.C. cognoſces. tu quanquam conſilio non eges, uel abundas potius, tamen hoc animo eſſe debes, ut nihil huc reijcias, ne'ue in rebus tam ſubitis, tamq́; anguſtis à ſenatu conſilium petendum putes. ipſe tibi ſis ſenatus. quocunque te ratio Reipub. ducet, ſequare. cures, ut ante factum aliquod à te egregium audiamus, quàm futurum putarimus. illud tibi promitto, quicquid erit à te factum, id ſenatum non modo ut fideliter, ſed etiam ut ſapienter factum comprobaturum. Vale.

lerunt quid de literis tuis ſentiendum eſſet. Seruilius quia aduerſarius rogatus, ſcilicet ſententiam diſtulit rem, ideſt noluit tunc dicere. Ego dixi eam ſententiam cui aſſenſi ſunt ſcilicet ſenatores ad vnum, ideſt vno duntaxat Seruilio excepto. Tu cognoſces ex ſenatuſconſulto ſcilicet ad te miſſo, quæ fuerit ea ſcilicet ſententia mea. Tu quanquam non eges vel potius abundas conſilio. tamen debes eſſe hoc animo, vt nihil reijcias, ideſt ex humeris tuis excuſſum transferas huc, ideſt ad nos. neve putes conſilium petendum a ſenatu in rebus tam ſubitis, ideſt ſubito faciendis & tam anguſtis, ideſt tam modicum tempus ad deliberationem habentibus. Ipſe, ideſt tute ſis tibi ſenatus, ſequere te, ideſt conſilium tuum, quocunque ratio reipub. deducet te. Cures vt audiamus aliquid factum egregie a te antequam putaremus futurum. Ego promitto tibi illud quicquid factum erit a te, id ſenatum comprobaturum non modo vt factum fideliter, ſed etiam vt factum ſapienter.

VICTORIVS.

TVM erant grauiſsimis verbis, ac ſententijs } Ita hũc locum emendauimus, cum in omnibus impreſsis. { Sententijs plenæ } legeretur: id autẽ fecimus, ſecuti fidem priſcorum codicum, in quibus poſtremæ vocis veſtigium nullum reperitur: & Quintiliani authoritatem, qui affirmat, Ciceronem ita ſemper hoc verbo vſum eſſe, vt diceret. Plenum vini, & non Vino, vt poſteriores fecerunt: non dixiſſet igitur Plenæ verbis ac ſententijs Cicero. Quemadmodum autem ſine ea voce ſenſus manere poſsit, obſcurum non eſt. Quod in Catone maiore Cicero inquit, Haud magna cum re, ſed fide plenus, non eſt ſeptimus caſus. { Fide } neq; cõtra teſtimonium Quintiliani hoc facit: ſed ita ab eo dictum eſt. vt in epiſtola quæ hanc ſequitur a Planco dictum fuit, quo obſide fide illi⁹ ac ſocietatis quod nos olim accurate adnotauimus. Nullam huius loci mentionem feciſſemus, niſi Manutij in poſteriore, quemadmodum in priore ſua editione fecerant, verbis, ac ſententijs plenæ, legerent.

SEBAS. COR.

SENTENTIIS plenæ flagitare } Al. ſententijs grauiſsimæ flagitare. Al. ſententijs flagitare.

[redacted]

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Narrat Ciceroni, quomodo inſtituerit Antonium nullum perſequi bello, ut finem tandem hiſce malis imponat.

PLANCVS IMP. CICERONI S. D. 27

*ANtonius Idib. Maij ad Forum Iulij cum primis copijs uenit. Ventidius bidui ſpacio abeſt ab eo. Lepidus ad forum Voconij caſtra habet. qui locus à Foro Iulij quatuor & uiginti millia paſſuum abeſt: ibiq́; me expectare conſtituit, quemadmodum ipſe mihi ſcripſit, quod omnia mihi integra & ipſe & fortuna ſeruauerit: recipio uobis, celeriter me negocium ex ſententia confecturum. Fratrem meum aſsiduis laboribus, concurſationibusq́; cõfectum, grauiter ſe habuiſſe antea tibi ſcripſi, ſed tamen eum primum poſſe ingredi cœpit: nõ magis ſibi, quàm Reipub. conualuiſſe ſe exiſtimans, ad omnia pericula princeps eſſe non recuſabat. ſed ego eum non ſolum hortatus ſum, uerumetiam coegi iſtò proficiſci: ꝙ illa ualetudine magis conficere ſe, *quàm metueri poſſet in caſtris. & ꝙ acerbiſsimo interitu Conſulum Rempub. nudatam, tali ciue Prætore in urbanis officijs indigere exiſtimabam, quod ſiquis ueſtrum non probabit, mihi prudentiam in conſilio defuiſſe ſciat, non illi erga patriam fidelitatem. Lepidus tandem quod ego deſiderabam fecit, ut Appellam ad me mitteret, quo, obſide fide illius, & ſocietatis in Rempub adminiſtranda uterer. ſtudium in ea re ſuum mihi L. Gellius, de tribus fratribus, Segauiano probauit, quo ego interprete nouiſsime ad Lepidum ſum uſus. amicum eum Reipub. cognoſcere uideor: libenterq́; ei ſum teſtimonio, & omnibus ero, qui bene merentur. Fac ualeas, meq́; mutuo diligas, dignitatemq́; meam, ſi mereor, tuearis, ſicut adhuc ſingulari eum beneuolentia feciſti.*

ASC. ANtonius &c. Poſtquam Antonius apud Mutinam ſuperatus eſt, celeri curſu ad alpes ſe proripuit ſperans Ventidium ad ſe venturum ex Piceno cum tribus legionibus, & Lepidum ac Plancum ſibi coniungendos. Scribit ergo ad Cice. Plancus vbi ſit Antonius, & vbi Lepidus, & qoid ſperet ſe pro repu. facturum. deinde docet cur fratrem Romam miſerit Ordo eſt. Antonius venit ad forum Iulij, ideſt vrbem illam Galliæ Ciſalpinæ, ideſt Italiæ, Idibus Maijs, cum primis, ideſt expeditiſsimis copijs. Ventidius abeſt ab eo ſpacio bidui, ideſt itineris duorũ dierum. Lepidus habet caſtra ad forum Voconij, oppidum ctrans alpes, qui locus abeſt a Foro Iulij, quatuor & viginti millia paſſuũ, & conſtituit expectare me ibi: quemadmodum ipſe ſcripſit mihi. quod ſi & ipſe ſcilicet Lepidus, & fortuna ſeruauerit; mihi omnia integra, ideſt non impedita, nec violata aliqua perfidia: recipio ideſt polliceor vobis confecturum celeriter negocium, ideſt totum bellum ex ſententia, ideſt arbitrio noſtro. Ego ſcripſi tibi antea, ex tamen literæ non extant, fratrem meũ confectum, ideſt debilitatum defatigatum aſsiduis laboribus, & concurſationibus (præmiſerat enim eum vt vidimus) habuiſſe ſe grauiter, ideſt multum ægrotaſſe, ſed tamen cum primum cœpit poſſe ingredi, exiſtimans ſe conualuiſſe non magis ſibi, ideſt ad vtilitatem ſuã, quam reipubli. ideſt ad vtilitatem reipub. nõ recuſabat eſſe princeps ad omnia pericula. Sed ego non ſolum hortatus ſum eum, verum etiam coegi proficiſci iſto, ideſt iſtuc, hoc eſt ad vos Romam, quod ipſe & ideſt ſimul, poſſet magis cõficere, ideſt interimere ſe illa valetudine ſcilicet tam aduerſa, quam tueri me in caſtris, & quod exiſtimabam rempub. nudatam, ideſt orbatam & ſpoliatam, acerbiſsimo interitu conſulum ſcilicet Hirtij, & Panſæ qui in conflictu cum Antonianis ceciderant, vt Appianus late recitat, indigere in offcijs vrbanis, tali, ideſt tam fideli & prudenti ciue prætore. Quod icilicet conſilium meum & factum fratris, ſiquis veſtrum non probabit, ideſt non approbabit, ſciat prudentiam defuiſſe mihi in conſilio, non fidelitatem illi ſcilicet fratri meo, erga patriam. Lepidus tandem fecit quod ego deſiderabam, vt mitteret Appellam legatum ſuum ad me, quo obſide ſupp. exiſtente, aut habito, ego vterer fide illius & ſocietate in republi. adminiſtranda L. Gellius probauit, ideſt oſtendi mihi in ea re ſtudium ſuum ſcilicet in rempub. Segauiano ſcilicet vno de tribus fratribus, hoc eſt, vt intelligo, Segauiano mihi obſide dato. quo ſcilicet Gellio interprete, ideſt internuncio, ego ſum vſus nouiſsime, ideſt vltime ad Lepidum. Ego videor cognoſcere eum ſcilicet Gellium amicũ reipub. & libenter ſum ei teſtimonio ſcilicet fidelitatis, & ero omnibus qui bene merentur. Fac valeas & diligas me mutuo: & tuearis dignitatem meã ſi mereor, ſicut feciſti adhuc, ideſt in hunc vſq; diem cum ſingulari beneuolentia, ideſt eã comitante.

VICTORIVS.

QVAM me tueri poſſet in caſtris } Nos { Iuuare } ex antiquo codice, quod etiam Germani adnotarunt, decepit hoc loco (vt opinor) eos, qui ab antiquis deſcripſerunt, quod hoc verbum per vnum tantum u, in illis eſt, aliter ac nunc ſcribimus. Nam ſi { Iuuare } legiſſent, nunquam commiſiſſent, vt eius loco (tueri) ſcriberent. { Quo obſide fide illius, & ſocietate in repub. adminiſtranda vterer } Nonnulli genitiuo caſu recte (fidei illius & ſocietatis } emendarunt: vno tamen diſſentiunt ab antiquis codicibus, quod in illis (fide) eſt, non (fidei) vt fortaſſe eadem ratione dictum ſit, qua Vergil. Libra die, ſomniq; dixit. & in Roſis, Ad primi radios interitura die. Quam lectionem confirmat, quod in vulgatis omnibus. { Fide } etiam legebatur, etſi illi ablatiuo caſu intelligebant, ideoq; pro { Societatis } ſocietate emendarant improbe omnino, & imperite, quia ſynceram lectionẽ non intellexerunt. { Quid in animo habuerim cum Leernus } Quidam legunt { Lernus, } vel { Lerinus. } nos vetuſtam ſcripturam repoſuimus. { Læuus: } eundemq; credimus eſſe hunc & illum, de quo ſic non multo poſt, Læuo Caſpio dabo perferenda.

QVAM me iuuare poſſet in caſtris } Non receperunt hanc a me reſtitutam lectionem Manutij, quæ mihi valde probatur. apparui antea vnde mendum, quod impreſſos codices occupauerat, ortum eſſe poſſet, in antiquis enim libris. { Iuuare } ſemper ſcriptum eſt: vt in loco, de quo paulo ante egimus: in curſu bonorum conſiliorũ Lepidum adiuuandum putaui. { De tribus fratribus Segauiano probauit } Vereor ſane, ne aliqua macula hunc locum fœdauerit: ſed cum ita in cunctis manuſcriptis legatur, & negocium de quo agitur obſcurum ſit periculoſum eſſe puro aliquid immutare. EX PO. EIVSD.

*al. ꝙ me iuuare.

PAVL. MAN.

OBSIDE fide } Sic in omnibus vetuſtis exemplaribus. & dixit, fide, pro fidei, generandi caſu, quemadmodum etiam Salluſtius in Iugurtha. decima parte die reliqua, pro diei. id quod Gellius adnotauit: qui etiam C. Cæſarem, huius die, & huius ſpecie dicendum putaſſe tradit. { De tribus fratribus Segauiano probauit } Ita legitur in omnibus libris manuſcriptis, forte melius. S. Gauiano, vt ſignificetur Sextus Attilius Gauianus. de quo in oratione pro Seſtio. ſenſus erit, In ea re (vt ſcilicet Lepidus Appellam ad me mitteret) ſtudium mihi ſuum Gellius probauit, de tribus autem fratribus, (quidpiam ſignificat nobis minus notum, cuiuſmodi in epiſtolis ad Atticum ſcriptis multa ſunt) Sexto Gauiano.

SEBAST. CORR.

VENTIDIVS } treis legiones habens. { Iſto proficiſci } Romam. { Qood illa } Al quod ex illa. Al. quod etiã illa. { Me tueri } Al. me iuuare. { Interitu Coss. } Hirtij & Pãſæ.

BERN. RVTIL.

MIHI prudentiam in cõſilio defuiſſe ſciam } Sciat, in alijs rectius. { Lepidus tamen. quod ego deſiderabam, fecit } Quid ſi ; tande[redacted]

ASC. Quid in animo &c. Rogatus fuerat a Lepido Plãcus vt ſe cum eo adiungeret aduerſus Antonium quod con ſilium licet ſuſpectum haberet Plancus, dicit ſe maluiſſe ſequi, quam accuſari detrimento fuiſſe reipub. ſi per ſe ſte tiſſet quominus Antoniũ Lepidus perſecutus fuiſſet, dicit ergo ſe coniunctum iri cum Lepido octo diebus poſtquam has dederat. Ordo eſt. Tu potuiſti cognoſcere q̃d habuerim in animo, cum Leernus & Nerua, diſceſſerunt a me, & .i. ſimul, ex literis quas dedi eis ſup. ad te, & ex ipſis .i. ex eorum relatione, qui interfuerunt omnibus rebus & conſilijs meis. Accidit mihi. ſ. deinde ſup. id q́d ſolet accidere homini pudenti .i. verecundo, & cupido ſatiſfaciendi reipu. & omnibus bonis, vt ſequerer magis conſiliũ periculoſum, dum. ſ. dummodo probarem .i. probatum aut probum facerem, & oſtenderem me, quam. ſ. conſilium tutum .i. ſine periculo, quod poſſet habere obtrectationẽ. Conſilium autem aperui in argumẽto & ſtatim explanabitur. Itaq; poſt diſceſſum legatorũ, videlicet Leerni & Neruæ, cũ. ſ. ita eſſet, quod & Lepidus rogaret me binis literis cõtinuis .i. alteris ſuper alteras miſſis, et Lateren. multo magis ẽt prope .i. quaſi plorans obteſtaretur .i. deos & fidem meam in teſtes adducens rogaret vt venirem. ſ. ad Lepidum, obteſtaretur inquam Lateren. nullam aliam rem extimeſcens quam eandem, quæ mihi quoq; facit timorem. Multi textus habent implorans & nonnullam pro nullã, ſed minus probantur. quia ſi quã aliam extimuiſſet Laterenſis, non tam excuſabilis eſſet Plancus. quod inquam eãdem quæ, &c. hoc eſt quam varietatem .i. variabilitatem. Nam varium quoq; dicitur, quod eſt variabile, vt Aeneid. 4. Varium & mutabile ſemper Fœmina, vnde varietas mutabilitas, atq; infidelitatem exercitus eius .i. Lepidi, qui pollicitationibus Antonij fere corruptus erat, non putaui dubitandum, quin .i. quominus, ſuccurrerem. ſ. Lepido quem fidum vterq; exiſtimabat, & offerrem me periculo communi. ſ. mihi & Lepido, ſi non poſſet inducere exercitũ in ſententiam ſuam, nihil autẽ de Lepido tunc timebat. Sciebam enim, & conſilium erat cautius .i. hominis magis caute agentis, me expectare ad .i. iuxta Hiſaram aut Iſaram flumen, dum .i. donec Brutus. ſ. Decius traijceret exercitum. ſ. trãs alpes, & ire obuiam hoſtibus cum collega. ſ. Bruto conſentiẽte, ſicut milites faciunt. ſ. dum pari conſenſu in hoſtem inferuntur .i. tunc videbam ſi Lepidus bene ſentiens. ſ. de repu. vt putabatur, cepiſſet quid .i. aliquid detrimenti, hoc omne aſſignatum iri, .i. quod aſſignaretur, aut pertinaciæ meæ aut timori .i. meo: pertinaciæ, ſi aut non ſubleuaſſem .i. adiuuiſſem in onere belli portando hominem offenſum .i. inuiſum mihi, coniunctum cum repub. ideſt licet eſſet coniunctus cum repub. noluerim tamen iuuare eo quod eſſet inuiſus multis, aut ſup. timori, ſi remouiſſem me a certamine belli tam neceſſarij. Itaq; ego volui potius periclitari, ideſt experiri, ſi .i. an, mea præſentia poſſet, & ideſt ſimul, tueri, ideſt protegere Lepidum & facere exercitum ſup. eius meliorem, quam videri nimis cautus, ſi. ſ. nollem, aut non auderem me Lepido coniungere. Ego puto certe neminem fuiſſe hominem ſolicitiorem, ideſt magis ſolicitũ ſupp. quam me, non ſuis contractis, ideſt ob res quas ipſe non contraxit. Nam ea res quæ nullã dubitationem habebat, ſi exercitus Lepidi abſit ſcilicet longe a prouincia, quia tunc certum fuiſſet quod Bruto cõiungi deberet, vt Antonium oppugnaret: affert nunc magnam ſolicitudinem, & habet magnum caſum, quia incertũ eſt an Lepidus Antonio iungi velit, quod ſi faciat, non tutum ſit vt riuſq; exercitui occurrere, ſicut ſolius Antonij. Enim, ideſt qa, ſi contigiſſet mihi vt occurrerem prior Antonio ſcilicet antequam ille cum Lepido coniungeretur, mehercule, ſupp. Anto. non cõſtitiſſet, ideſt manſiſſet ſtans, horã, ideſt per ſpacium vnius horæ, tantum, ideſt tam multum, & ideſt ſimul confido mihi .i. viribus meis, & deſpicio, ideſt contemno & vilipendo, copias illius ſcilicet Anto. perculſas ſcilicet ex clade apud Mutinam accepta, & Caſtra, ideſt exercitus, qui in caſtris ſunt. Ventidij Mulionis, ideſt qui aut Mulio fuerat, ideſt agitator mulorum, aut ſic cognominatus, aut per contemptum dictus, quod nihil militare ſciret, quam mulos clitellarios agere. Sed non poſſum non exhorreſcere: quia quod latet timere nequimus, verum idipſum exhorreſcere poſſumus: hoc ẽ nequid lateat, vnde legendum putem propter particulam aduerſatiuã, ſed non exhorreſcere: negauit enim ſe aut Anto. aut Ventidium timere. Sed inquit, non poſſum non exhorreſcere .i. quin exhorreſcam .i. cũ horrore quodam formidem, ſiquid vulneris ſubeſt intra cutem .i. latet in Lepidi volũtate, quod nocere poteſt prius quã poſſit curari, quia nõ poteſt ſciri niſi cum ſummo periculo. Sed certe niſi tenerem me vno loco. ſ. cum Lepidi. ipſe Lepid. aditet magnũ periculum .i. ab Anto. & ea pars exercitus. ſ. Lepidi, quæ bene ſentiret de repu. adiret magnũ periculum, quia ab Ant. cum alijs nõ bene ſentientibus oppugnaretur. Et hoſtes perditi .i. in quibus nihil eſt boni, feciſſent etiam ſibi magnam acceſſionem .i. magnum incrementũ, ſi abſtraxiſſent a Lepido quas .i. aliquas copias, abſtracturi autẽ non ſunt, ſed omnes cum Lepido attracturi, quæ. ſ. dicta hoc eſt periculum bonorum & acceſſionem malorũ, ſi aduentus meus repreſſerit

* al. Leernus.

* al. me tenerem.

GIBERTI LONGOLII LEMMA:

Narrat Ciceroni conſilium ſuum, de ſua Lepidique coniunctione.

PLANCVS CICERONI. S. 18

*Quid in animo habuerim cum * Læuus, Neruaq; diſceſſerunt à me, & ex literis, quas eis dedi, & ex ipſis cognoſcere potuiſti, qui omnibus rebus conſilijsq; meis inter fuerunt. accidit mihi, quod homini pudenti, & cupido ſatisfaciendi Reipub. boniſq; omnibus accidere ſolet, ut conſilium ſequerer periculoſum magis, dum me probarem, quàm tutum, quod habere poſſet obtrectationem. itaq; poſt diſceſſum legatorum cum binis continuis literis & Lepidus me, ut uenirem, rogaret, & Laterenſis multo etiam magis propè implorans obteſtaretur, nullam rem aliam extimeſcens, quàm eandem, quæ mihi quoq; facit timorem, uarietatem, atq; infidelitatem exercitus eius: non dubitandum putaui, quin ſuccurrerem, meq; cõmuni periculo offerrem. ſciebam enim (& cautius illud erat cõſilium, expectare me ad Iſaram, dum Brutus traijceret exercitum, & cum Collega conſentiente ſicut milites faciũt, hoſtibus obuiam ire.) tamen ſiquid Lepidus bene ſentiens detrimentis cepiſſet, hoc omne aſſignatum iri aut pertinaciæ meæ, aut timori uidebam, ſi aut hominem offenſum mihi, coniunctum cum Repub. non ſubleuaſſem, aut ipſe à certamine belli tam neceſſarij me remouiſſem. itaq; potius periclitari uolui, ſi poſſem mea præſentia & Lepidum tueri, & exercitum facere meliorem, quàm nimis cautus uideri. ſolicitiorem certe hominem nõ ſuis contractis neminem puto fuiſſe. nam quæ res nullam habebat dubitationem, ſi exercitus Lepidi abſit, ea nunc magnam affert ſolicitudinem, magnumq; habet caſum: mihi enim ſi contigiſſet, ut prior occurrerem Antonio, non mehercule horã conſtitiſſet, tantum ego & mihi confido, & ſic perculſas illius copias, Ventidijq; Mulionis caſtra deſpicio. ſed non poſſum non exhorreſcere, ſiquid intra cutem ſubeſt uulneris: quod prius nocere poteſt, quàm ſciri, curariq; poſſit. ſed certe, niſi uno loco * metaremur, magnum periculum ipſe Lepidus, magnum ea pars exercitus adiret, quæ bene de Repub. ſentit. magnam etiã perditi hoſtes acceſſionem ſibi feciſſent, ſiquas copias à Lepido abſtraxiſſent. quæ ſi aduentus meus repreſſerit, agam gratias fortunæ, conſtantiæq; meæ, quæ me ad hanc experientiam excitauit. itaq; ad XII. Calend. Iun. ab Iſara caſtra moui: pontem tamen, quem in Iſara feceram, caſtellis duobus ad capita poſitis reliqui, præſidiaq; ibi firma poſui, ut uenienti Bruto, exercituiq; eius ſine mora tranſitus eſſet paratus. ipſe, ut ſpero, diebus octo, quibus has literas dabam, cum Lepidi copijs me coniungam.* Vale.

repreſſerit, agam gratias fortunæ, & conſtantiæ meæ, quæ exci tauit me ad hanc experientiam.ſ.faciẽdam. Itaq;.i. & ita, in hoc propoſito, ego moui caſtra ab Iſara ad duodecimum Calen. Iunias, tamen reliqui pontem quem feceram in Iſara, duobus caſtellis.i. vt dicunt fortaliciis poſitis ad capita.i. extremas partes pontis, & poſui ibi præſidia firma, vt tranſitus eſſet paratus ſine mora Bruto, & exercitui eius. Ipſe: ideſt egomet, vt ſpero, coniungam mecum copiis Lepidi, octo dies ſupple poſt illos, quibus dabã has literas.

licitis, concinnior eſt hæc ſententia, & poetæ familiarior. Arete enim vxor Alcinoi Phæacum regis fuit, cuius horti nobiles erant, & ab omnibus poetis decantati. nam in iiſdem his luſibus duo illi verſiculi leguntur.

Si quot habes verſus, tot haberes poma Priape,
Eſſes antiquo ditior Alcinoo

Acuti ingenii, ac politæ eruditionis vir hæc olim epigrammata caſtigauit, ac multa ex ipſis menda ſuſtulit: hunc tamen locũ dum corrigere voluit, niſi fallor, deprauauit. Itaq; ad. 12. Calend. Iun. } Mediceus codex A D 12.k. Iun. Quemadmodum in lapide Colotiano legi ante oſtendimos E X. A. D. V.k. D E C.I. ante diem. 12.k. Ion. Quam interpretationem harũ literarum Paulus quoq; probat. Ex his locis intelligi facile poteſt integritas, ac fides Mediceii codicis.

VIC. VENTIDII ſq; Mulionis caſtra deſpicio } De admirabili huius fortuna plurimi veteres authores locuti ſunt, nota ſunt oibus quæ Gel. quæ Dion, quæ alii quoq; tradidere: cum infimo loco natus eſſet, cõſecutum fuiſſe ſummos honores: & gentem cui nulli antea Romani Imp. pares fuerant, ipſum profligaſſe, ac tribus maximis prælijs viciſſe. Quemadmodum neceſſe erat, hæc res inuſitata, ac noua inuidiam illi faciebat: & non ſine ſtomacho quibus cognita erat obſcuritas parentum ipſius, videbant eum in maximis honoris, ac dignitatis gradibus collocatum. Plures in illum verſum facti ſunt, quorum nonnullos etiam A. Gellius adponit, qui grauiter eum perſtringerent. Puto etiam elegantiſſimum epigramma quod poſt luſos in Priapum Virg. nomine ſcribitur, eundem accuſare: quãuis enim nomen eius in quem factum eſt, poſitum non ſit, ſiquis tamen acute perſpiciet, videbit omnia illa mirifice Vẽtidio huic conuenire. intelligo epigramma cuius initium eſt, Sabinus ille. quod imitatione nobiliſſimi illius Iambi Catulli factum eſt, Phaſelus ille quem videtis hoſpites. elegantis enim ingenii vir, quicunq; ille fuit, verbis pene Catulli ei ignobilitatem generis, & ſordidiſſimam artem obiecit. Quod Sabinum ipſum appellat, exiſtimo, a regione, in qua ortus erat, ita appellatum fuiſſe. nam Gellius Picentem illum tradit qui populi vicini Sabinis ſunt. Neque repugnat, vt arbitror quod teſtes adducit, qui epigramma confecit, Galliæ Ciſalpinæ ciuitates ſordium iſtius, & viliſſimæ artis quam tractauerat: quamuis enim in Sabinis ortus eſſet, in Gallia Ciſalpina artem mulionicam exercere potuit, aut ſi non in illis locis exercere, illhac ſaltem ſæpe iter facere: vt incolæ eorum locorum ipſum hũc quæſtum facientem videre potuerint. Gellius tradit, ipſum curandis mulis victitaſſe: nam quæ in fine epigrammatis [illegible], de altiſſimo dignitatis gradu ab ipſo occupato, reſpondent felicitati iſtius, & mire quadrant iis, quæ ab aliis de ipſo tradita ſunt. Sunt maculæ plures in epigrãmate, quarum nonnullæ facile tolli poſſunt, aliæ ægre, vt puto. ſed omnia doctiores, acutioreſq; viri accuratius conſiderabunt. Poſtquam autem mentio ſemel elegantiſſimi carminis facta eſt non malum erit, locum in eo deprauatum reſtituere, omnem enim occaſionem ſtudioſos adiuuandi arripiendam puto. In Iãbo igitur cuius initium eſt.

Quid hoc negocii eſt: ita hic verſiculus legitur,

Vuæq; quales flaua non legit Crete.

legi autem debet.

Vuæq; quales flaua legit Arete.

Hanc veriorem eſſe lectionem dicimus, nam in manoſcriptis libris eam inuenimus, & habemus etiam non parua argumenta, quibus confirmetur: quemadmodum enim ſi ita legamus, omnia conueniunt, ita ſi modo repoſitam ſequamur, nonnulla parum reſpondent. nomen in primis quod ad. { Crete } adiunctum eſt, non bene quadrat prouinciæ, mulieri autem aptiſſimũ eſt: neque quamuis nunc Cretenſe vinum in honore ſit, quæ optimum vinum fundunt vites, eædem vuas τρῶξιμους, ita enim appellant Græci edules, gignunt. Sed iis argumentationibus re

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Nunciat Planco, quam grata fuerint Senatui literæ, deinde ſollicita ratione hortatur, ad Rempublica ſtudium.

CICERO PLANCO IMP. S. D. 19

Quanquam gratiarum actionem à te non deſiderabam cum te re ipſa, atq; animo ſcirem eſſe gratiſſimum: tamen (fatendum eſt enim) fuit ea mihi periucunda: ſic enim uidi, quaſi ea quæ oculis cernuntur. me à te amari. Dices, Quid antea? Semper quidem, ſed nunquam illuſtrius. Literæ tuæ mirabiliter gratæ ſunt Senatui cum rebus ipſis, quæ erant grauiſſimæ, & maximæ, fortiſſimi animi, ſummiq; conſilij: tum etiã grauitate ſententiarum, atq; uerborum. ſed mi Plance incumbe, ut belli extrema perficias. in hoc erit ſumma, & gratia, & gloria. cupio omnia Reip. cauſa: ſed mehercule in ea conſeruanda iam defatigatus, non multo plus faueo patriæ, quàm tuæ gloriæ: cuius maximam facultatem tibi Dij immortales, ut ſpero, dedere: quam complectere obſecro: qui enim Antonium oppreſſerit, is hoc teterrimum bellum, periculoſiſſimũq; confecerit. Vale.

SEBAS. CORR. LEERNVS } ab aliis Eernus, & Lerinũ: ab aliis, Laur, ex epiſtola 21. huius libri legit. { Legatorum } Leui Ciſpii, & Neruæ. { Traiiceret exercitum } alpes vel Iſaram. { Sicut milites } Bruti, & mei { Faciunt } conſentiunt. { Bene ſentiens } nunc, vel fingens bene ſentire. { Non ſuis contractis } Alii legunt, in ſuis eõtractis. { Nullam habebat } Al. nullam habeat: vel, nullam habet. { Si exercitus Lepidi abſit } nulla enim tunc infidelitas mihi timorem faciebat. { Mulionis } Plin. libro. 7. capi. 43. { Metaremor } Al. hærerem. Al. me tenerem: idq; vt exercitũ Lepidi in officio continerem. quamuis cum Lepido nõdum me coniunxerim. Epiſt. a 3. huius libri.

BERN. RVT. NONNVLLAM Rem aliam extimeſcens } Non vllam lego ex aliis quibuſdã codicibus, & ſenſo. { Sed certe, niſi vno loco me tenerem } Quid ſit, niſi vno loco metarenior.

EX PO. EIVSD. ITAQVE poſt diſceſſum legatorum, cum binis continuis literis } &c. De legatis puto intelligi, quos author eſt Appianus, a ſenatu in caſtra miſſos, in Galliam Ciſalpinã, vt legiones quartam, Martiamq; pollicitationibus magnorum præmiorum, pecuniæq;, apud D. Brutum exiſtentis, ab Octauio ad D. Brutum authoritatemq; Senatus traducerent. quos ait nõ auſos alloqui ſeparatas ab Octauio legiones, infecta re Romam reuerſos: nõ vt quidam ſentire videntur, a Lepido ad Plancum miſſis.

[redacted]

ASCEN. QVanquam. Dicit ſe non expectaſſe a Planco gratiarũ actiones, gratum tamen fuiſſe: cohortaturq; eum ad Reipub. defenſionem, dicens. Quanquam non deſiderabam a te actionem gratiarum, cum ſcirem te eſſe gratiſſimũ re ipſa, & animo. tamen.ſ. gratiarum actio fuit mihi periucunda, quod ſupple dico (fatendum eſt enim) quia verum eſt. Ego enim vidi ſic quaſi ea quæ cernuntur oculis.ſ. exterioribus, me amari a te. Dices, quid antea ſupple tibi viſum eſt? Semper quidem ſupple idem viſum eſt, ſed nũquam illuſtrios: ideſt clarius. Literæ tuæ ſont gratæ Senatui mirabiliter, cum.ſ. ita ſit qđ fuerint gratæ rebus ipſis: ideſt propter res ipſas, quæ erant grauiſſimæ, & maximæ, & fortiſſimi animi, & ſummi conſilij, tum ẽt grauitate verborum, & ſententiarum. Sed ò mi Plance incumbe.i. enitere, vt perficias, extrema belli. ſumma, & gratia, & gloria erit in hoc.i. in hac re. Ego cupio omnia.ſ. proſpera cauſa rei-

*orabat. non licuit diutius bene de eo ſperare. illud certe caui, & cauebo, ne mea crudelitate Reip. ſumma fallatur. cum Iſarā flumen, uno die ponte confecto, exercitum traduxiſſem, pro magnitudine rei celeritatem adhibens, q. petierat per literas ipſe, ut maturarem uenire: præſto mihi fuit ſtator eius cum literis: quibus, ne uenirem denunciabat: ſe poſſe conficere per ſe negocium: interea ad Iſaram expectarem. indicabo temerariū meum conſilium tibi: nihilominus ire decreueram, exiſtimans eum ſocium gloriæ uitare. putabam poſſe me nec de laude ieiuni hominis delibare quicquam, & ſubeſſe tamen propinquis locis, ut, ſi durius aliquid eſſet, ſuccurrere celeriter poſſem. ego non malus homo hoc ſuſpicabar. at Laterenſis uir ſanctiſſimus ſuo chirographo mittit mihi literas, meiſq; deſperans de ſe, de exercitu, de Lepidi fide, querenſq; ſe deſtitutum: in quibus aperte denunciat, uideam ne fallar: ſuam fidem ſolutam eſſe: Reipub. ne deſim. exemplar eius chirographi Titio dedi. ipſa chirographa omnia, & quibus credidi, & ea quibus fidem non habendā putaui, Læuo Ciſpio dabo perferenda, qui omnibus his interfuit rebus. acceßit eo, ut milites eius, cum Lepidus concionaretur, improbi per ſe, corrupti etiam per eos qui præſunt, Canidios, Rufrenoſq;, & cæteros, quos, cum opus erit, ſcietis, conclamarint uiri boni, pacem ſe uelle, neq; eſſe cum illis pugnaturos, duobus iam Cōſulibus ſingularibus occiſis, tot ciuibus pro patria amißis, hoſtibus deniq; omnibus iudicatis, boniſq; publicatis. neq; hoc aut uindicarat Lepidus, aut ſanarat. Huc me uenire, & duobus exercitibus coniunctis obijcere exercitum fidelißimum, maxima auxilia, principes Galliæ, prouinciam cunctam ſummæ dementiæ, & temeritatis eſſe uidi: mihiq; ſi ita oppreſſus eſſem, remq; pub. mecum *perdidiſſem, mortuo non modo honorem, ſed miſericordiam quoq; defuturam, itaq; rediturus ſum: nec tanta munera perditis hominibus dari poſſe ſinam. exercitum locis, ut habeam opportunis, prouinciam tuear, ēt ſi ille exercitus deſciuerit, omnia ut integra ſeruem dabo operā, quoad exercitus huc ſummittatis, pariq; fœlicitate Remp. hic uindicetis. nec depugnare, ſi occaſio tulerit: nec obſideri, ſi neceſſe fuerit: nec mori, ſi caſus inciderit, pro uobis paratior fuerit quiſq̃. quare hortor te mi Cicero exercitum huc traijciendū q̃primum cures, & matures prius, q̃ hoſtes magis corroborentur, & noſtri perturbentur, in quo ſi celeritas erit adhibita, Reſp. in poſſeßione uictoriæ deletis ſceleratis permanebit. Fac ualeas, meq; diligas. Fratrem meum tibi fortißimum ciuem: & ad omnia paratißimum excuſem literis? qui ex labore in febriculam incidit aßiduam: & ſatis moleſtam. cū primum poterit iſtuc recurrere: non dubitabit: ne quo loco Reip. deſit. Meā dignitatem commendatam habeas rogo. concupiſcere me nihil oportet. habeo te, & amantißimum mei: &, quod optaui, ſummæ authoritatis. tu uideris, quantum, & quando tuum munus apud me uelis eſſe. Tantum te rogo: in Hirtij locum me ſubdas, & ad tuum amorem: & ad meam obſeruantiam.*

* al. prodidiſſem.

tamen legere, penderet, vt ſit, ſi inconſtantia literarum mearū non penderet ex leuitate aliena. Feci omnia, quare. i. quamobrē. Lepido coniuncto. ſ. mihi ad defendendam Remp. ego reſiſterē perditis. ſ. ciuibus Antonio, & eius fautoribus ſup. cum minore ſolicitudine veſtra. Ego &. i. ſimul, recepi. i. promiſi omnia ſup. Lepido per me, & ſcripſi tibi biduo ante, me confidere, me virum Lepi. bono. i. amico, & fauorabili, & adminiſtraturum bellum conſilio communi: ideſt cōmunicato cum Lepido. Credidi. i. fidem adhibui, chirographis. i. ſcriptis manu eius: i. Lepidi, credidi affirmationi Lateren. qui erat tum. i. tunc apud me, & orabat, ſup. vt reconciliarem. i. in amicitiam cōiungerem me Lepido, & haberem fidem. i. confiderem. Non licuit. i. non eſt datum, aut cōceſſum ſperare bū de eo. ſ. Lepido, diutius. i. multum diu. Ego certe caui. i. cauendo inſidias effeci, & cauebo. ſ. deinceps, ne ſumma. i. ſuprema ſalus Reip. fallatur. i. decipiatur, & fraudetur, credulitate mea, . i. per credulitatem meā, hoc eſt facilitate credēdi. Cum traduxiſſem exercitum Hiſaram aut Iſaram. i. duxiſſem trans Iſaram flumen in Delphinatu ponte effecto vno die, in quo commendat celeritatem: mirum eſt tamen quod alibi dicit duobus caſtellis, & multo præſidio capita pontis munita reliquiſſe, ſi vno die pontem fecerit, adhibens celeritatem, p magnitudine rei, quæ. ſ. id exigebat, vtpote acceſsio Lepidi, & exercitus eius ad Rempub. vel ſperabat, q. i. quia, ipſe. ſ. Lepidus caput rei petierat per literas, vt maturarē venire. Strator. i. miniſter publicus, dictus a ſtando, q ſtet paratus ad eundum quo mittatur, fuit preſto . i. præſens cum literis eius, quibus denunciabat. i. contrariæ ſentētiæ factus ſignificabat ne venirem. ſ. ad ipſum. Et denunciabat ſe poſſe conficere. i. abſoluere negocium. i. expugnationem Antonij, & liberationē Reipub. per ſe, & ſup. vt expectarem ſupp. eum ad Iſaram. Indicabo tibi ò Cic. conſilium meum temerarium. ego decreueram ire. ſ. ad Lepidum, nihilominus. i. quamuis denunciaſſet mihi ne irem, exiſtimās eum vitare. i. fugere ſocium gloriæ, hoc eſt velle ſe ſolum habere laudem deuicti Anto. Putabam. ſ. ſecundo loco, me nec delibare. i. deguſtare quicq̃ de laude hominis ieiuni. i. ſic auidi ad laudem, vt ieiunus eſt ad cibum, & putabam tamen ſubeſſe. i. clam ineſſe locis propinquis, vt ſi aliquid eſſet. i. accideret durius, hoc eſt ſi forte ſuccumberet Lepidus, poſſem ſuccurrere celeriter. Ego homo non malus. i. minime aſtutus, ſuſpicabar hoc. at Laterēſis vir ſanctiſsimus. i. integerrimæ fidei, mittit mihi literas ſuo chirographo. i. ſcripto manus ſuæ, & deſperans meis. ſ. copiis, de ſe, de exercitu, de fide Lepidi, & querens ſe deſtitutum. i. derelictum ſolum in fide. in quibus. ſ. literis, ipſe denunciat aperte ſup. vt videam: ideſt proſpiciam, ne fallar, fidem ſuam eſſe ſolitam, aut a ſe, aut a Lepido, ſi a ſe, ſenſus eſt fidem ſuam non eſſe obligatam ad præſtanda quæ non poſſet, cum denunciaret ſe amplius non poſſe: ſi a Lepido, dic ſolutam. i. violatam, & interruptā ne deſim. i. vt conſulam Reip. Ego miſi Titio, exemplar: ideſt vt dicūt, duplum chirographi. i. manuſcripti eius. Ego dabo Læuo Ciſpio perferenda. ſ. ad ſenatum, omnia chirographa. i. ſcripta manibus Lepidi, Laterenſis, & aliorum, & quibus credidi. ſ. promiſsis eorū, & ea quibus putaui fidem non habendam. i. non credendum eſſe, qui. ſ. Læuo Ciſpius interfuit omnibus his rebus. Acceſſit. i. additum eſt, eo. i. ad eam infidelitatem Lepidi, vt cum Lepidus concionaretur. i. orationē haberet ad milites ſuos: milites eius improbi per ſe. i. propria natura, & corrupti ēt per eos qui præſunt, vtpote p Canidios, Rufrenos, & cæteros quo ſcieris cum opus fuerit, conclamarint: ſup. tanquā viri boni ſe velle pacem neq; eſſe pugnaturos cum illis, & hoc duobus conſulibus ſingularibus. ſ. Hirtio, & Panſa iam occiſis, tot ciuibus amiſsis pro patria. Denique omnibus. ſ. Antonianis iudicatis. ſ. a ſenatu hoſtibus, & bonis. ſ. eorum publicatis: neq; Lepidus, aut vindicarat hoc, aut ſanarat. i. ad ſanum conſilium conuerterat. Ego vidi. i. conſideraui, me venire huc. i. ad talem exercitum & obiicere. ſ. trucidādum duobus exercitibus coniunctis. ſ. Antonii, & Lepidi, exercitum fideliſsimum, & ita diligendū, & maxima auxilia Galliæ, & cunctam prouinciam, eſſe ſummæ dementiæ, & temeritatis. & vidi ſi oppreſſus eſſem ita, & perdidiſſem Rempub. mecum, non modo honorem. ſed quoq; . i. etiam, miſericordiam defuturam mihi mortuo. Itaque rediturus ſum. ſ. in prouinciam, nec ſinam. i. patiar, tanta munera. i. tam fidelem, & bene inſtructum exercitum poſſe dari. i. obiici, hominibus perditis. Ego habebo exercitum locis opportunis, tuear. i. ptegam prouinciam, etiam ſi ille. ſ. Lepidi exercitus deſciuerit, . i. defecerit a Repub. ad Antonium, & dabo operam, vt ſeruem omnia integra. i. neq; imminuta. Quoad. ſ. donec mittatis huc exercitum, & vindicētis. ſ. libertati reſtituatis Rempu. pari fœlicitate, qua. ſ. apud Mutinam. Nec quiſquam fuerit paratior. ſ. quam ego, depugnare. i. excidionalem pugnam obire, ſi occaſio tulerit. i. dederit, nec obſideri, ſi neceſſe fuerit, nec mori pro vobis, ſi caſus inci-

derit. Quare ò mi Cicer. ego hortor te ſup. vt cures exercitum traiiciendum. i. trans Alpes mittendum huc. i ad nos, quam primum. i. valde cito, & matures. i. acceleres priuſquam hoſtes corroborentur, nam & noſtri qui pauciores, & debiliores ſunt, perturbantur. In quo. i. in qua re, hoc eſt exercitus traiectione, ſi celeritas eius erit adhibita, Reſp. manebit in poſſeſsione victoriæ ſ. apud Mutinam initæ, & hoc ſceleratis. ſ. reliquis deletis. Fac ſupp. vt valeas, & diligas me. Hic vī finis ſuperioris epiſt. vt ſequentia nouam conſtituant, aut ſaltē ſeorſum ſcripta cenſeantur. Sunt. n. alterius argumenti, & quæ ſic ſcripta videntur, vt a ſolo Cic. legantur, cū ſuperiora ab omnibus legi poſſint. Ordo autem eſt. excuſem literis. ſ. mittendis ad ſenatum, fratrem meū ciuem fortiſsimum tibi, & paratiſsimum ad omnia. ſ. mandata abeunda ? qui. ſ. frater incidit ex labore: .i. fatigatione, in febriculam aſſiduam, & ſatis moleſtam. Cū primum poterit, non dubitabit recurrere iſtuc. i. ad vos, ne quo. i. aliquo loco deſit Reipu. Ego rogo ſup. vt hēas dignitatem meam commendatam. ſ. tibi, hoc eſt ſuſcipias eam protegēdam ab obtrectatoribus. Sed ſup. nihil oportet me concupiſcere. nā ſup. habeo te, & .i. ſimul, amātiſsimum mei, & quod optaui, ſummæ authoritatis. q. d. qui velis cum ſis amātiſsimus mei, & poſsis me defendere, cum ſis ſummæ authoritatis. Tu videris. i. tuum fuerit videre, & iudicare, quantum. i. quam magnū, & quando. i. quo tempore, velis tuum munus eſſe apud me. i. me tibi eſſe obnoxium, aut tuum munus eſſe apud me. i. me obire munus, & partes tuas. q d. fuero ſemper, & in omnibus paratus, vt ſit ſimile illi poſtea ab Aeolo apud Ver. ad Iunonem dicto, Tuus ò regina quid optes Explorare labor, mihi iuſſa capeſſere fas eſt. Et rogo te tantum. i. dūtaxat ſupp. vt ſubdas. i. ſufficias, & ſubſtituas me in locū Hirtii. i. ſim pro Hirtio conſul & . i. ſimul ad amorem tui. ſ. augendum in me, & ad obſeruātiam meā. ſ. augendā in te obſeruādo. q. d. cum id, & amor tuus in me, & obſeruantia mea in re exigat.

SEBAS. SCRIPSI q; tibi } Epiſto. 18. huius lib. { Quum Iſa. flu.

CORR. vno die pon. conſ. } Al. ſin quum Iſara flumine vno die ponte confecto. Videtur legendum. Quum in Iſara flumine, vno die ponte confecto, exercit. { Literas mihi, in iiſq; deſp. } Al. literas mihi, meiſq; deſperās, quod mihi placet, ne verbum. vel potius Latinam locutionem deſideres. { Titio dedi. } Al. Titio miſi. { Leuocispu } Alii legunt, Læuo Ciſpio. forte legendum eſt, L. Ciſpio de quo in Commentarius Oppius meminit { Viri boni } Al. vt viri boni. { Hoſtibus den. } M. Ant. Ventidio, & eorum militibus. { Mecum perd. } Al. Mecum prodidiſſem. { Si ille } exercitus Lepidi. { Hic vind } vt Mutinæ, & alibi. { Paratior fu. } Al. paratior fuit { In H. } tui alūni chariſsimi.

BERN. FRATREM Meum tibi fortiſsimum ciuem, & ad omnia

RVT. paratiſsimum excu. lit. } Num rectius, excuſem ? vt ſit cum interrogatione. an potius, licet, pro literis: aut tale aliud?

[redacted]

ASCEN. IN Te &c. Cum Bru. recepiſſet ſe in Galliam ad Plan. ſcripſerat Plan. ſe cum eo ad patriæ defenſionem conſentire, de qua

OSBERTI LONGOLII LEMMA.

De agris diuidendis agebatur Romæ, quod cum Plancus accepiſſet, vt militibus ſuis gratior eſſet, ipſe quoque petere inſtituit, & de ea re literas Ciceroni ſcripſerat, ad quas reſpondet Tullius.

CICERO PLANCO. S. 22

IN te & in collega omnis ſpes eſt, Dijs approbantibus, concordia ueſtra, quæ Senatui declarata literis ueſtris eſt, mirifice, & Senatus, & cuncta ciuitas delectata eſt. Quod ad me ſcripſeras de re Agraria: ſi conſultus Senatus eſſet, ut quiſque de te honorificentiſſimam ſententiam dixit, eam ſecutus eſſem: qui certe ego fuiſſem: ſed propter tarditatem ſententiarum, moramq; rerum, cum ea quæ conſulebantur, ad exitum non peruenirent, commodiſſimum mihi, Plancoq; fratri uiſum eſt, uti eo, quod ne noſtro arbitratu componeretur quis fuerit impedimento, arbitror te ex Planci literis cognouiſſe. ſed ſiue in S.C. ſiue in cæteris rebus deſideras aliquid, ſic tibi perſuade, tantam eſſe apud omneis bonos tui charitatem, ut nullum genus ampliſſimæ dignitatis excogitari poſſit, quod tibi non paratum ſit. Literas tuas uehementer expecto, & quidem taleis, qualeis maxime opto. Vale.

OSBERTI LONGOLII LEMMA.

Et ſe Laterenſemq; excuſat, ne temere credidiſſe Lepido exiſtimentur, hortaturque Cic. vt operam apud Senatū, vt Octauius cū exercitu ad eum mittatur.

PLANCVS CICERONI S. 23

NVnquam mehercule mi Cicero me pœnitebit maxima pericula pro patria ſubire, dum ſiquid acciderit mihi,

re nunc dicit Cic. ſenatum populumq; R. mirifice lætatum. Deinde quod de Agraria lege rogatus erat, dicit ſe ad id paratum fuiſſe, ſed opportunitatem defuiſſe, iterum inflammans hominem ad Reipub. protectionem, & ad literarum ſcriptionem. Ordo eſt: Omnis ſpes. ſ. Reip. aut ſalutis eſt in te ò Plance, & in Collega. ſ. tuo Bruto. diis approbantibus. i. vota noſtra, & veſtra. Et idest ſimul ſenatus, & cuncta ciuitas. ſ. Romana, delectata eſt mirifice, concordia veſtra. i. propter veſtram cōcordiam, quæ declarata eſt. i. clare ſignificata ſenatui literis veſtris. Quod tu ſcripſeras ad me de re agraria: .i. de agris diuidundis militibus tuis, vt bene de Repu. meritis, ſi ſena us eſſet conſultus: .i. rogatus ſententias, vt quiſq; dixiſſet ſententiam honoratiſſimam. ſ. tibi, ſecutus eſſem eā, qua. i. ſententia honoratiſsima. tibi, aut de te, ego certe fuiſſē, ſed cum ea quæ conſulebātur .i. de quibus fiebat conſultatio non peruenirent ad exitum. i. ad decretionem, viſum eſt mihi, & fratri. ſ. tuo Planco, commodiſsimum, vti eo. ſ. quo vt ſcis vſi ſumus, quod. ſ decretū quo vſi ſumus. ego arbitror te cognouiſſe ex literis Planci. ſ. fratris tui, qui fuerit impedimento. i. impediuerit, ne componeretur. i. fieret, & abſolueretur, arbitratu noſtro. i. ſm arbitratum, & voluntatem noſtram, hoc eſt Planci, & meū. Sicut in multis aliis epiſt. quia res erat nota ſcribenti, & ei ad quē ſcribit, nobis manſit ignota. Quis enim diuinauerit quid fuerit quo vſi ſint, aut quis impediuerit quo minus S. C. & ſententia vtriuſq; factum fuerit ſed ſiue tu deſideras aliquid in ſenatuiconſulto, ſiue in cæteris rebus, perſuade tibi ſic charitatē tui. i. in te eſſe tantam apud omnes bonos, vt pote Reipub. amatores, vt nullum genus dignitatis ampliſsimæ, poſsit excogitari. ſ. a te quod non ſit paratum tibi. Plus eſt quod dicit excogitari, quam ſi diceret poſci: facilius enim eſt aliquid excogitare quam poſcere. Plus etiam eſt quod dicit quod tibi nō paratum ſit, quam ſi diceret, quod tibi non detur, quia quod paratum eſt, expectat habiturum, etiam ſi non petierit. Ego expecto vehementer literas tuas, & quidem taleis quales maxime opto, hoc eſt quibus ſignifices te hoſtes deleuiſſe, aut quid ſiſe.

DE Re agraria } Al. de lege agraria. Epiſt. 24 huius libri. & SEBAS.

epiſt. 20. lib 11. { Quis fuerit impedimento } Fortaſſe Seruil. CORR.

Epiſt. 12. huius lib.

M. T. C. Cn. Planco prætori des. S. D. Conſuli deſignato, ſcri BERN.

bi debuit. præturam enim, quod & ante diximus, aut geſſerat RVT.

ſuperiore anno, aut tum gerebat. niſi vtrunque malis: vt ſit Prætori, cons. deſig. vel, Propraetori, Cos. deſig. De Cn. ſupra quoque monuimus.

[redacted] ...

NVnquam &c. Quia Plancus ab Lepido vt vidimus, deceptus erat, hac epiſtola ſe purgat, ne putetur per imprudentiam ſuam fuiſſe deceptus. Deinde ſcribit quemadmodum ſibi, & ſuis proſpexerit poſtquam perfidiam Lepidi cognouerat, purgatq; Laterenſem qui Lepidum commendarat, non malitioſe quo Plancum deciperet, ſed propter nimiā indulgentiam ſuam erga Lepidum. Dicit autem ex ea fraude ſe tantum doluiſſe, vt parum abfuerit quin ſibi mortem inferret. Narrat etiam quam ægre tulerint Lepidus, & Antonius quod ſe. i. Plancum, non circumuenerint. Hortaturq;, vt Cæſarem Octauium. ASC.

*à reprehenſione temeritatis abſim. confiterer imprudentia me lapſum, ſi unquã Lepido ex animo credidiſſem: Credulitas.n. error eſt magis, q̃ culpa: & quidem in optimi cuiuſq; mentem facillime irrepit. ſed ego non hoc uitio penè ſum deceptus. Lepidum enim pulchre noram. quid ergo eſt? pudor me, qui in bello maxime eſt periculoſus, hunc caſum coegit ſubire: nam niſi uno loco eſſemus, uerebar ne cui obtrectatorum uiderer, & nimium pertinaciter Lepido offenſus, & mea patiẽtia etiam alere bellum. itaq; copias propè in aſpectum Lepidi, Antoniiq; adduxi, quadragintaq; millium paſſuum ſpacio relicto conſedi, eo cõſilio, ut uel celeriter accedere, uel ſalutariter recipere me poſſem. adiunxi hæc in loco eligendo, flumen oppoſitum, ut haberem, in quo mora tranſitus eſſet: Vocontii ſub manu ut eſſent per quorum loca mihi fideliter pateret iter. Lepidus deſperato aduentu meo, quem non mediocriter captabat, ſe cum Anto. coniunxit ad IIII. Calen. Iun. eodemq; die ad me caſtra mouerunt. uiginti millia paſſuum cum abeſſent, res mihi nunciata eſt, dedi operam Deum benignitate, ut & celeriter me reciperem, & hic diſceſſus nihil fugæ ſimile haberet, non miles ullus, non eques, non quicquam impedimẽtorum amitteretur, aut ab * illis furentibus latronibus interciperetur. itaq; prid. Non. Iun. omneis copias Iſaram traieci, ponteſq;, quos feceram, interrupi, ut & ſpacium ad ſe colligendum homines haberent, & ego me interea cum collega coniungerem: quem triduo, cũ has dabam literas, expectabam. Laterenſis noſtri, & fidem, & animum ſingularem in Rempub. ſemper fatebor, ſed certe nimia eius indulgentia in Lepidum, ad hæc pericula perſpiciunda fecit eum minus ſagacem, qui quidem cum in fraudem ſe deductũ uideret, manus, quas iuſtius in Lepidi perniciem armaſſet, ſibi afferre conatus eſt, in quo caſu tamen interpellatus, adhuc uiuit, & dicitur uicturus. ſed tamen de hoc mihi parum certum eſt, ego magno cum dolore parricidarum elapſus ſum his: ueniebãt enim eodem furore in me, in quo in patriam incitati. iracundias autem harum rerum recenteis habebant, q. Lepidum caſtigare non deſtiterim, ut extingueret bellum: q. colloquia facta improbabam: q. legatos fide Lepidi * miſſos ad me, in cõſpectum: uenire uetueram, q. * C. Catinium Veſtinum Trib. mil. miſſum ab Antonio ad eum cum literis exceperam. in quo hanc capio uoluptatem, q. certe quo magis me petiuerunt, tanto maiorem his fruſtratio dolorem attulit: Tu mi Cicero, quod adhuc feciſti, idem præſta, ut uigilanter, neruoſeq; nos, qui ſtamus in*

ſium ad ſe mittat. Ordo eſt: Nunq̃ ò mi Cicero.i. non pœnitebit vnq̃ mehercule me ſubire maxima pericula pro patria, dum.i. dummodo. ſi quid. ſ. aduerſitatis acciderit mihi. ego abſim.i. immunis ſim a reprehenſione temeritatis.i. ſi non vererer temeritatis argui, ſi præter opinionem quicq̃ acciderit. Ego confiterer me lapſum imprudentia, ſi vnq̃ credidiſſem ex animo.i. ſyncere, & plene Lepido, dico: ſupple me lapſum fuiſſe, non peccaſſe. Enim.i. quia credulitas.i. facilitas in credendo, eſt magis error, quam culpa. & quidem: .i. certe: ipſa irrepit.i. tacite illabitur, facillime in mentem optimi cuiuſq;. Quod perq̃ verũ eſt: Nam mali cum credãt omnes ſui ſimiles, non facile decipiuntur. Sed ego ſum pene.i. quaſi deceptus non hoc vitio: ſ. credulitatis. dices ſupp. ergo quid eſt ſ. quod erraſti? Reſpõſio. Pudor qui eſt maxime periculoſus in bello, quia audacẽ fortuna iuuat, coegit me ad hũc caſum. Nam ſi eſſem vno loco.i. ſi manerem in prouincia mea. verebar ne viderer cui.i. alicui obtrectatorũ.i. inuidorum, famæ meæ detrahentium. inſenſus.i. iratus Lepido nimis pertinaciter. ſi.ſ. pro communi ſalute nollem me illi cõiungere, & viderer etiam alere bellum, mea patientia.i. longanimitate, aut tarditate, qđ paterer hoſtem tam diu viuere quem coniunctus cum Lepido poſſem ſtatim opprimere. Itaq; adduxi copias: ſupp. meas prope.i. quaſi in conſpectum Lepidi, & Antonii. Conſedi.i. locum quietis repperi ea conſilio, quod ſic accipitur Aenei. 1. Vultis, & his mecum pariter cõſidere regnis. vnde verum eſt ſido quoq; ſedi habere in præterito, qđ docet Valla: ſpacio. 45 millium paſſ. relicto. ſ. a caſtris Lepidi, eo conſilio: vt poſſem vel accedere celeriter. ſ. ad Lepidum, ſi fuiſſet in ea ſententia, in qua eſſe debebat. vel poſſem recipere me .i. a conflictu eripere, cum ſalute. ſ. mea, & exercitus. Ego adiunxi.i. addidi. hæc.i. has res, quas res dicam in loco. ſ. conſidendi eligendo.i. in eligendo, vt haberem flumen oppoſitũ ſ. exercitui Lep. in quo. ſ. flumine eſſet mora trãſitus.i. in quo tranſeundo moram traheret Lepidi exercitus. Et, ſup. adiũxi, hoc eſt effeci, vt Voconii (alii legunt Vocontii) populi in illis partibus Galliæ, eſſent ſub manu.i. in poteſtate mea, per quorũ loca iter pateret mihi fideliter. Lepidus aduento meo, quem captabat non mediocriter, imo ardenter, deſperato, coniunxit ſe cum Anto. ad quartum Calen. Iunias, &.ſ. ipſi coniuncti mouerunt caſtra. ſ. ſua, ad me. ſ. procedendo, res eſt nunciata mihi, cũ abeſſent. xx. millia paſ. Ego dedi operã benignitate deũ.i. Deorũ qui eam mentẽ dederãt, vt &.i. ſimul reciperem.i. in loca tuta retraherem me celeriter, & hic diſceſſus nihil hrẽt ſimile fugæ, & vllus miles, non amitteretur eques vllus nõ amitteret, quicq̃ impedimentorum. ſ. itineris, hoc eſt machinarum, & ſarcinarum bellicarum non amitteretur, aut interciperetur.i. in medio itinere per inſidias caperetur ab illis latronibus feruentibus.i. ardentibus ad prædam. Itaq; ego traieci pridie Non. Iun.i. die præcunte Non. Iun.i. quarto die Iunii, copias meas Iſaram. ſ. flumen Galliæ in Delphinatu, & interrupi pontes quos feceram, vt homines.i. milites mei haberent ſpacium ad colligendum ſe.i. ad reſumendum animum, & ad componendas res turbatas celeri profectione. Ego coniungerem me interea. ſ. cum hoſtes pontes reficerẽt, cum Collega. ſ. Bru. quẽ ego expectabam triduo, .i. intra triduum affuturum, cũ ego dabam. ſ. ad te has literas. Ego fatebor.i. præſtabor ſemper, & fidem, & animum ſingularem in.i. erga Remp. Laterenſis noſtri.i. cõmunis amicis. Sed certe nimia indulgẽtia .i. immoderatus amor eius in Lepidum, fecit eum minus ſagacem.i. prouidentem ad hæc pericula perſpicienda. Qui. ſ. Laterenſis quidem.i. certe, cũ videret ſe deductum in fraudem.i. deceptum a Lepido, conatus eſt afferre ſibi manus.i. ſeipſum interficere inferendo ſibi manus, quas armaſſet iuſtius in perniciem.i. cædem, & interitum Lepidi, in quo tamen caſu ipſe interpellatus.i. impeditus viuit adhuc, & dicitur victurus, quia non adegerat adhuc vulnus ſatis altum. Sed tamen parum certum eſt mihi de hoc. ſ. an victurus, & cõualiturus ſit, & ego elapſus ſum his. ſ. malis, & inſidiis, cũ magno dolore parricidarum: ſ. Antonii, & Lepidi patriam perſequentium, & eius defenſores trucidãtium. Ipſi.n. veniebant incitati in me eodem furore, quo in patriã.i. vt me penitus opprimerent. Autem .i. ſed, ipſi habebant iracundias harum rerum.i. ob has res recentes, quod non deſtiteram, .i. deſiueram aut prætermiſerã, caſtigare.i. obiurgando monere Lepidum, vt extingueret bellum, quod improbabã colloquia facta. ſ. inter ipſum, & miſſos ab Ant. aut potius Anto & ipſum, quod vetueram legatos dimiſſos: ideſt a diuerſis miſſos ad me fide Lepidi.i. data eis fide a Lepido, nihil moleſtiæ a me paſſuris, venire in conſpectum. ſ. meum, & quod interceperam.i. in medio itinere ceperam C. Catinium Veſtinum.i. ex Veſtinis populis Italiæ vltra Picenum iuxta Amiternos miſſum ad me ab Ant. In quo. ſ. facto, aut in qua re ego capio hanc voluptatem quod certe quo.i. quanto magis petiuerunt me. ſ. capere aut occidere tanto maiorem dolorem fruſtratio, ideſt irritus conatus attulit iis. Tu ò mi Cicero, præſta ſup. mihi id ſup. quod feciſti adhuc, vt ſubornes.i. per ſubſidia adiuues vigilanter, & neruoſe.i. firmiter & ſolide, nos qui ſtamus in acie. ſ. pro patria contra hoſtes. veniat Cæſ. Octauius adoleſcens tunc adhuc, & ab Republ. ſtare viſus, ſed mox cum Ant. & Lepido conſpiraturus, cum copiis quas habet firmiſſimas, aut ſi aliqua res impedit eum, quo minus poſſit venire, mittat exercitus. ſ. eius. Cuius ipſius. ſ. Cæſaris magnum periculum agitur.i. impendet, fuderat enim Anto. copias apud Mutinam, & ita putauit Plan. quod non eſſet cũ iſto in gratiam rediturus, & hoſtes omnes vires ſuas collegerãt.

* a. aliis feruentibus.

* al. miſſi ab A. ad me cum.

* al. G. Catinium.

noſtrum, etſi, quanta ſit auiditas hominum, non ſine cauſa, talis uictoriæ, ſcio, tamen uobis probari ſpero: non enim, ſiquid in his exercitibus ſit offenſum, magna ſubſidia Reſpub. habet expedita, quibus ſubito impetui, ac latrocinio parricidarum reſiſtat: copias uero noſtras notas tibi eſſe arbitror. in caſtris meis legiones ſunt ueteranæ tres, tyronum uel luculentiſſima ex omnibus una in caſtris Bruti una ueterana legio, altera bima, ⁎ octo tyronum. ita uniuerſus exercitus numero ampliſſimus eſt, firmitate exiguus. quantum autem in acie tyroni ſit committendum, nimium ſæpe expertum habemus. ad hoc robur noſtrorū exercituū, ſiue Africanus exercitus, qui eſt ueteranus, ſiue Cæſaris acceſſiſſet, æquo animo ſummam Reipub. in diſcrimen deduceremus. aliquanto autem propius eſſe, quod ad Cæſarem attinet, uidebamus. nihil deſtiti eum literis hortari: neq; ille intermiſit affirmare, ſe ſine mora uenire: cum interim auerſum illū ab hac cogitatione, ad alia conſilia uideo ſe contuliſſe. ego tamen ad eum, Furnium noſtrum cum mandatis, literiſq; miſi, ſiquid forte proficere poſſet. ſcis tu mi Cicero, quod ad Cæſaris amorem attinet, ſocietate mihi eſſe tecum: uel q. in familiaritate Cæſaris, uiuo illo, iam tueri eum, & diligere mihi fuit neceſſe. uel q. ipſe, quoad ego noſſe potui, moderatiſſimi, atq; humaniſſimi fuit ſenſus: uel q. ex tam inſigni amicitia mea, atq; Cæſaris, hunc filij loco, & illius, & ueſtro iudicio ſubſtitutum, nō perinde habere mihi turpe uidetur. ſed quicqd tibi ſcribo, dolenter mehercule magis q̃ inimice facio q. uiuit Antonius hodie, q. Lepidus una eſt, q. exercitus habent non contemnendos, q. ſperant quod audent. id omne Cæſari acceptum referre poſſunt. neque ego ſuperiora repetam. ſed ex eo tempore, quo ipſe mihi profeſſus eſt ſe uenire, ſi uenire uoluiſſet: aut oppreſſum iam bellum eſſet, aut in aduerſiſſimam illis Hiſpaniam cum detrimento eorum maximo detruſum. quæ mens eum, aut quorum conſilia à tanta gloria, ſibi uero etiam neceſſaria, ac ſalutari auocarint, & ad cogitationem conſulatus bimeſtris ſummo cum terrore hominum, & inſulſa cum efflagitatione tranſtulerint, exputare non poſſum. multum in hac re mihi uidentur neceſſarij eius, & Reipub. & ipſius cauſa proficere poſſe: plurimum, ut puto, tu

⁎ al. octo milliū tyr.

cet, ſed quia ad propinquitates addidit, pias puto, ad amicitias etiam, gratas, addidiſſe, atq; etiam omnes propinquitates. i. conſanguinitates, & coniunctiones ſanguinis, pias. i. pietate obſequioſas in maiores ſuos, vincam inquit in obſeruantia tua. Valla diceret tui, ſed tua quam tibi impeſam a me poſsidebis, in indulgentia, & aſsiduitate, quibus ſe memorem probare iam dixit. Enim. i. quia, ego non dixerim. i. diiudicauerim facile vtrum amor tuus ac iudicium, ſ. tuum de me ſit allaturus, nouæ figuræ locutio, nam p zeugma diceret allaturum, & per ſyllepſim allaturi, aut quia res ſunt inanimes allatura. ſ. amor vnde procedit iudicium, mihi plus dignitatis in perpetuum: .i. quæ ſit in perpetuum duratura, an voluptatis, quotidie: .i. quæ quotidie innouabitur. Fuit tibi curæ. i. habuiſti curā de commodis militum. Rogauerat enim Plancus vt per Cice. militibus diuiderentur agri quos. ſ. milites ego volui ornari a ſenatu non cauſa potētiæ meæ. i. vt potentior euadam.

Scio enim me nihil cogitare non ſalutariter. i. quod non ſit cum Reipu. coniunctum. Sed ſup. volui eos ornari, primum quod iudicabam eos meritos eſſe ita, deinde quod volebam eos eſſe coniunctiores Reipu. ad omnes caſus, nouiſsime. i. poſtremo loco, vt poſſem preſtare. i. exhibere vobis, eos auerſos. i. abhorrentes ab omni ſolicitatione omniū tales quales fuerunt adhuc. i. Reipub. fideles. Nos ſuſtinuimus hic: ideſt in prouincia adhuc omnia integra. i. ſalua, & nulla imminuta. quod conſilium noſtrum ſ. ſuſtinendo omnia integra, & ſi. i. quanquam ſcio quanta ſit auiditas hominum talis victoriæ. ſ. habendæ, non ſine cauſa quia in ea tota ſalus Reipubli. pendebat, tamen ſpero probari. i. approbari vobis i. a vobis. Non enim &c. Affert rationē quare probabile putet conſiliū ſuum, quod nondum commiſerit pugnam dicens. Enim. i. quia, ſiquid ſit offenſum. i. peccatum, [illegible] his exercitibus. ſ. quos habemus, hoc eſt ſi male eſſet nobis pugnatum, [illegible], ad [illegible] Reipu. non habet magna ſubſidia. i. magnas copias ſubſidio venturas, expedita. i. parata, [illegible]. ſubſidiis ipſis reſiſtat ideſt reſiſtere poſſit [illegible] omnia parricidarum, impetu ſubito, alii legunt ac latrocinio, vt ſit, quibus reſiſtat ſubito impetui p impetui declinatione antiqua ac latrocinio parricidarum: ſ. Antonii, Lepidi, & aliorum patriam [illegible], Vero: p ſed, ego arbitror copias noſtras eſſe notas tibi. In caſtris meis ſunt legiones veteranæ tres tyronum: ideſt nouitiorum militum, vna. ſ. legio. vel: ideſt etiam luculentiſsima: ideſt, clariſsima ex omnibus. In caſtris Bruti eſt: ſup. vna legio veterana: ideſt veteranorum militum i qui multos annos in militia exegerunt, altera: ideſt adhuc vna bima. i. duorum annorum. i. eorum qui biennium militauerunt, octo ſup. legiones Tyronum ſup. ſunt. Itaq; vniuerſus exercitus eſt ampliſsimus numero, exiguus firmitate, quia plurima pars Tyronum eſt: autem. i. ſed nos habemus nimium expertum. i. compertum cum malo noſtro, quantum ſit committendum Tyroni. i. nouo militi in acie. Sine exercitus Africanus. i. ex Africa reductus, qui eſt veteranus, ſiue exercitus Cæſaris. ſ. Octaui, acceſsiſſet. i. additus fuiſſet, ad hoc robur exercituum noſtrorum, nos deduceremus in diſcrimen: id eſt periculum ſummam Reipub. hoc eſt ſalutem eius, æquo animo. i. libenter congreſsi eſſemus cum hoſtibus, conflictu pernicioſo Autem. i. ſed nos videbamus. i. conſiderabamus id quod attinet. i. ſpectat ad Cæſar. eſſe aliquanto propius. i. coniunctius ſaluti Reip. Et ita ego nihil. i. nulla re, aut nullo modo deſtiti. i. prætermiſi, ſeu intermiſi hortari eum literis, neq; ille. ſ. Cæſar, loquitur, vt notū de Octauio, qui poſtea Auguſtus dictus eſt, intermiſit. i. interdum omiſit, affirmare ſe venire, ſine mora, hoc eſt ad ſingulas literas meas reſpōdit ſe venire, cum ego video illum: .ſ. Cæſarem, auerſum. i. alienatum interim. i. interea temporis ab hac cogitatione. i. fauendæ Reipu. contuliſſe ſe ad alia conſilia. Ego tamen miſi ad eū Furnium noſtrum. ſ. amicum & vt opinor legatum, cū mandatis, & literis ſupp. noſtris, ſi forte poſsit proficere quid. i. in aliquo. Scis tu o mi Cicero. quod. i. quatenus, aut quæ res attinet ad amorem Cæſaris. ſ. Octauii, ſocietatem eſſe mihi tecum. i. me habere in ea re te ſocium, vel quod. i. quia in familiaritate Cæſaris. ſ. Iolii ſup. fuerim, viuo illo. i. dum ille viueret, neceſſe fuit mihi, ſi videlicet vir bonus, & fidelis amicus velim haberi, tueri, & diligere iam. ſ. poſt cædem eius eſt, vel quod. i. quia ipſe. ſ. Cæſar, quoad. i. quatenus potui noſſe. i. nouiſſe, fuit ſenſus moderatiſsimi atq; humaniſsimi, quia non ſuperbe nec immaniter dominatos eſt, imo fuit vſque ad pœnitudinem clemens vel quod turpe videtur mihi ex tam inſigni amicitia mea. i. poſt tam inſignem amicitiam meam atq; Cæſaris. ſ. Iulii, nō habere. i. æſtimare, & amplecti hunc. ſ. Octa. Cæſa. ſubſtitutum. ſ. teſtamento Iulii Cæſa. loco filii, iudicio, & illius. ſ. Cæſaris cæſi, & veſtro, perinde. i. ita vt ſubſtitutus eſt, hoc eſt vt filium Cæſaris nobis dum viueret amiciſsimi. Sed quicqd ſcribo tibi, ego facio mehercule magis dolenter. i. quia dolet mihi Cæſarem non recte ſentire de repub. quam inimice. i. quaſi ſim inimicus Cæſaris. Quod Anto. viuit hodie. i. adhuc, & Lepidos eſt vna. i. ſimul cum Anton. quod habent exercitus non contemnendos, quod ſperant. ſ. victoriā, quod audent. ſ. nos laceſſere, poſſunt referre acceptum. i. agnoſcere ſe debere, vt a quo acceperint, id omne Cæſari. ſ. Octauio. Acceptum ferre, eſt fateri ſe accepiſſe, etiam ſi quis non acceperit. Pulchre autem cum datiuo dicitur, quando volumus innuere beneficio alterius nos aliquid habere, vt hoc loco. Neq; ego repetam ioperiora: ideſt quæ multum præceſſerunt, ſed ex eo tempore quo ipſe. ſ. Cæſar profeſſus eſt mihi ſe venire, ſi voluiſſet venire, aut bellum eſſet iam oppreſſum. i. ſopitum, aut extruſum. i. vi eiectum ex Italia cum maximo detrimēto eorum .ſ. Anton. & Lepidi, in Hiſpaniam aduerſiſsimam illam. ſ. bello gerendo, Ego nō poſſum exputare. i. excogitare, aut cōminiſci quæ mens, aut quorum conſilia auocarint eum a tanta gloria. ſ. libertata patriæ, neceſſaria etiam ac ſalutari ſibi, & traſtu-

ſerint eam ad cogitationem cōſulatus bimeſtris.i.duos tantum menſes duraturi per mortem conſulum obtinendi, cum ſummo terrore hominum.ſ.qui verebantur ne conſul effectus per ſuſſores Iulij Cæſaris perieque retur, quod etiam euenit, eiſque deletis monarchiam inuaſit, & cum efflagitatione inſula.i.inſipienti. Neceſſarii.i.coniunctiſsimi amici, & conſanguinei eius videntur poſſe proficere.i.profectum facere multum in hac re.ſ. vt a conſulatu deſiſtat, & Antonio non adhæreat, &: .i.ſimul.cauſa Reip. & ipſius.ſ. Octauii.& vt puto tu quoque ſup.videris poſſe ꝓficere plurimum, cuius ille.ſ.Octauius habet tanta merita, quāta nemo ſup.habet præter me, ſup.qđ dico. Enim.i.quia ego nunquā obliuiſcar me debere tibi maxima ac plurima.ſ.a te ſuſcepta beneficia. Ego mādaui Furnio.ſ.legato meo, vt exigeret .i.poſtularet, & quaſi quereretur cum eo.ſ.Octauio, de his rebus.ſ.vt ad ſaniorem mentem redeat. Quod ſi habuero apud eum tantam authoritatē quantum debeo.ſ.habere: ideſt meritus ſum de eo, vt habeam: ego iuuero ipſum plurimum, quia ad ſaniora conſilia reduxero. Nos ſuſtinemus interea.ſ.dum Furnius cum eo aget, bellum conditione duriore.i.multum aſpera, quod neq; putamus dimicationem; .i. præliationem expeditiſsimam.i.maxime vtilem fore, neq; tamen commiſſuri.i.paſſuri ſumus, refugiendo.ſ.dimicationem, vt Reſp. poſsit accipere malus detrimentum. Quod ſi aut Cæſar.ſ.Octauius reſpexerit.i.miſeratus Rempub.aſpexerit, aut lege, reſipuerit, aut legiones Africanæ.i.quæ in Africa nunc ſunt, venerint celeriter, nos reddemus vos ſecuros ab hac parte, ſcilicet quam tuendam recepimus. Rogo ſupp. vt diligas me, vt inſtituiſti.i.data opera cœpiſti, & perſuadeas, ſup. me eſſe tuū propric.i.peculiariter, ſic vt nō alterius. Quinto &c.

quoq;, cuius ille tanta merita habet, quanta nemo præter me. nunquam enim obliuiſcar maxima, ac plurima me tibi debere. De his rebus, ut exigeret eum eo, Furnio mādaui. quod ſi, quantam debeo, habuero apud eum authoritatem, plurimum ipſum iuuero. nos interea duriori conditione bellum ſuſtinemus, quod neq; expeditiſsimam dimicationem putamus, neque tamen refugiendo commiſſuri ſumus, ut maius detrimentum Reſpub. accipere poßit. quod ſi aut Cæſar ſe reſpexerit, aut Africanæ legiones celeriter uenerint, ſecuros uos ab hac parte reddemus. Tu, ut inſtituiſti, me diligas rogo, proprieq; tuum eſſe tibi perſuadeas. V. Calen. Sext. ex caſtris.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Ciceronem certiorem facit & ad exercitu, & de ſuſpicione, quam habet de Cæſare, ne cum Antonio conſpiret.

M. T. CICERO C. FVRNIO S. P D. 25

Si intereſt, id quod homines arbitrantur, Reipub. te, ut inſtituiſti, atque feciſti, nauare operam, rebusq; maximis, quæ ad extinguendas reliquias belli pertinent, inter eſſe: nihil uideris melius, neque laudabilius, neque honeſtius facere

VICT. QVIBVS ſubito impetui, ac latrocinio parricidarum reſiſtat } Nos vt in veterrimo Mediceo codice inuenimus. { Impetu } ſcripſimus, vt etiam in epiſtola ad P. Seruilium, vt intelligat hanc commendationē ſibi magno vſu atq; adiumento fuiſſe. Sæpe autem ſic protuliſſe huiuſcemodi nomina tertio caſu Virgil. notiſsimum eſt: vt in 4. Georgi. Quod nec concubitu indulgent, &, Teq; aſpectu ne ſubtrahe noſtro, & aliis locis quod diligentiſsimus vir Ioannes Pierius in ſuis Virgilianis caſtigationibus adnotat. Nam quod hunc locum, vt Ciceronis citat, cum ſit ex epiſtola L. Plancii, μνημονικὸν ἁμάρτημα: vel potius ſequitur nonnullorum morem, qui cunctas epiſtolas quæ his voluminibus continentur, quia non valde ſtylo inter ſe diuerſæ ſunt, vt ſi Ciceronis eſſent, adducunt. ne minimum probi, & eruditi hominis erratum cum maxima eiuſdem laude coniungam: docetque ille Cæſarem tantum tam minutarum rerum authorem in huiuſcemodi nominibus I, literam cenſoiſſe abiiciendam: domi natuq;, & ornatu, & reliqua huiuſmodi, & ſcribendum, & proferendum eſſe.

SEBA. COR. IN Tui obſeruantia } Al. in tua obſeruantia. { Sit allatu. } De hac locutione in quæſtura leges, etſi ſuſpicamur, Sit allaturū legi debere. { De militum cōmodis } per.x. viros dandis. Epiſto. 20. lib. 11. { Suſtinuimus } non pugnauimus { Impetui } Al. impetu, eodem caſu, quod ego tamen in poetis potius, quā in oratoribus probarim. { Octo tyronum } Quidam legunt, Octo millia tyronum. Epiſto. enim. 33. huius lib. videmus legiones duas nec frequentes agnoſci, licet Appianus. x. ſcribat { Africanus exercitus } cui T. Sextus, & Q. Cornificius præerant. { Siue Cæſaris } Octauii. { Ad alia conſilia } triumphi, & Cōſulatus petitionem. { Ad Cæſaris } Octauii. { Societatem } in hoc Octauii amore. { Familiaritate Cæſaris } Iulii Cæſaris.

{ Atque Cæſaris } Iulii Cæſaris. { Hunc } Octauium. { Et illos } Iulii Cæſaris in teſtamento. { Veſtro iudicio } teſtimonio adoptionis publicæ a prætoribus ex more deſcripto, & illo Cæſaris nomine, & tot honoribus ornato. { Perinde } Al. proinde. { Id omne Cæſari } Octauio, qui nec D. Bruto reconciliari voluit, nec Antonium fugientem perſequi. { Aduerſiſsi. } propter Aſinium Pollionem, qui ibi habet exercitum. { Hiſpaniam } Lepido ante decretam. { Detruſum } Al. extruſum. { Conſulatus bimeſt. } poſt Hirtii, & Panſæ mortem. { Exputare } Al. explicare. { Merita habet } in Philippicis leges. { V. Calen. Sext. ex caſtris } Al. V. Calend. ex caſtris.

BER. RVT. ET Ad cogitationem conſulatus bimeſtris } Poteſt id quidem per extenuationem eſſe dictum. Quid tamen ſi Quintiſtris legas? quod tot eſſent ad Ianuarium ab initio ſext. menſes. hæc enim ad. v. Calen. ſex. ſcripta apparet. Illud addo, æſtimari oportere, quæ ſunt libro. 4. ad Cn Plancum literæ, huic ne ſcriptæ fuerint, atque ita in hunc librum, ſuo.ſ. loco ex temporum ratione retrahendas. tres certe in volumine ad Atticum legimus adhunc Plancum: quas qui libri huius initio adſcripſerit, belle & rerum cognitioni, & neſcio cui elegantiæ conſuluerit. Quis enim dubitat, quin & in his colligendis nonnihil Tyro peccarit, & multum ſit de illius diligentia, temporum iniuria derogatum atq; detractum? Quis enim credat, quæ eſt paulo poſt ad Appium, ab illo in tam alienum locum collocatam, tamq; ab aliis quæ iuſtum volumen confecere, diſiunctam? Itaq; & ea apud alias ad eundem ponenda eſt, meo iudicio. Cæterum quo minus idem Plancus hic atque ille exiſtimetur, impedimento eſſe poteſt, quod ille inimicus Iulii Cæſaris fuiſſe videtur ex illis epiſtolis: at hic ſupra: Scis tu, mi Cicero, quod ad Cæſaris amorem attinet, ſocietatem mihi eſſe tecum, vel quod in familiaritate Cæſaris, viuo illo, iam tueri eū & diligere mihi fuit neceſſe: vel quod ipſe, quoad ego noſſe potui: moderatiſsimi atq; humaniſsimi fuit ſenſus: vel quod ex tam inſigni amicitia mea atq; Cæſaris, hunc filii loco, & illius & noſtro iudicio ſubſtitutū. non perinde habere, mihi turpe vř. Sed & Cic. idcirco nimis cum ſeruiſſe temporibus ſcribit: vt tamen mutari potuerit, & ex Pompeiano ad Cæſarem cum fortuna ſimul inclinare. itaq; æſtimandum relinquimus.

[redacted]

ASC. SI intereſt &c. Furnius Planci legatus diligentiſsime ſe ꝑ re pub. geſſerat, præſertim in Gallia Narbonenſi, itaque cum proximis comitiis præturam eſſe petiturus, velletq; obdita relicta prouincia in vrbem venire Cic. hac epiſtola ſuadet ne id faciat, cum honori non ſit futurum, & facilius aſſequatur ſub conſulatu Planci proximo. Ordo eſt: Si id quod homines arbitrantur, intereſt: ideſt refert & in vtilitate eſt Reipub. te. Vt inſtituiſti: ideſt cœpiſti, aut propoſuiſti, atq; feciſti.ſ.hactenus nauare.i.abunde dare operam, & intereſſe rebus maximis quæ pertinent ad extinguendas reliquias belli.ſ.cōtra Ant. ſumpti, tu nihil videris poſſe facere, neq; laudabilius, neq; honeſtius.ſ.q̄ hoc, &

& ego cenſeo iſtam operam tuam, natiuitatem.i.ſtrenuitatem operæ, & animum.i.ſtudium in Remp. anteponẽdum eſſe priori celeritati præturæ. Nolo enim te ignorare, quantam laudem conſecutus ſis, proximam Planco.i.Planci laudi, idq́ꝫ.i.& id teſtimonio ipſius Planci præterea.i.inſuper fama, & ſcientia omnium. Quamobrem ſiquid operis reſtat tibi etiam nũc.i.adhuc, ego cenſeo magnopere id perſequendum.i.perficiendum tibi. Quid.n.eſt honeſtius? i. aut quid eſt anteponendam honeſto? q.d.nihil. Sin autem.i.ſed ſi tu putas ſatisfactum ſup.eſſe Reip.ego cenſeo.i.iudico veniendum, ſup.eſſe tibi ad comitia.i.congregationes, & conciones populi ad magiſtratus eligendos, celeriter, quando.i. quoniam futura ſunt maturè.i.cito. Dummodo hæc feſtinatio ambitioſa.i.plena ambitionis, & ſuſpecta de ambitione nequit.i.aliquid nõ imminuat aliquid eius gloriæ quam ſumus conſecuti. Multi viri clariſsimi cum darent operã Reipub.i.cum eſſent militiæ, aut in legatione, aut alio officio publico, non obierunt.i. non adierunt, ſeu iniuerunt annum petitionis ſuæ.i.quo poterant legitime petere magiſtratum. Nam per ordinem fere quaſi gradatim ad ſummos honores aſcendebant, quod.ſ. non obire annum petitionis veſtre eſt facilius vobis.ſ.qui i caſtris agitis q̃ hic.i.præſens annus non eſt deſtinatus.i.adiudicatus, & addictus tibi o Furnii, vt.i.quemadmodũ annus tuus eſſet poſt biennium, ſi fuiſſes ædilis, ſed quia non fuiſti ædilis biennio ante, non eſt nunc annus petitionis tuæ. Nunc:id eſt quando non eſt annus tuus tu nihil.i.non aliquid, non videbere prætermittere aliquid vſitati, & temporis quaſi legitimi ad petendum. Autem.i.ſed ego video petitionem tuam.ſ. præturæ, Planco Conſule.i.ſi differres eam donec Planc.imperator tuus eſſet conſul, & ſi.i.quãq̃, haberes etiam ſine eo.i.eius auxilio, & ſuffragio, rationes.i.vias, & media impetrãdæ præturæ expeditas.i. a nollo impeditas, ſed paratas ad manum, tamen.ſ.nihilominus ſplendidiorem, ſup.futuram, quia ſplendidum eſſet legatum ſic ab imperatore ſuo commendari, vt dignus cenſeatur qui magiſtratum obtineat, ſi modo.i. dummodo.ſ. quæ nunc pro Repub.geritis, eſſent confecta, perfecta, & abſoluta. Ego non arbitrabar ita, id eſt multum neceſſe me ſcribere omnino plura, cum tantum.i. dontaxat conſilium, & iudicium tuum, vtrum.ſ.hoc anno an alio petere malis, ſed tamen nolebam ſententiam meã eſſe ignotam tibi. Cuius.i.ſententiæ meæ.i.iudicii de petitione tua: hæc eſt ſumma: ideſt breuis expreſsio caput conſilii complectens, vt malim: ideſt magis velim te metiri.i æſtimare dignitate.i.ſm dignitatem, q̃ ambitione.i.ſecundũm ambitionem.i.te iudicare id maxime vtile, & expetendum tibi, quod ex dignitate tua ſit, nõ quod ambitionem tuam expleat, & te ponere maiorem fructũ in perpetuitate laudis quã celeritate præturæ. Ego locutus ſum hæc eadem.ſ.quæ ſcribo domi meæ adhibito.ſ.conſilio meo, & Cæcinna, & Caluiſio ſtudioſiſsimis tui.i tibi ſumme fauentibus cum Dardanus Libertus tuus intereſſet. Oratio mea.i.ſententia videbatur probari omnibus.i.ab omnibus, ſed tu iudicabis optime, quia potuiſti rem optime noſſe.

poſſe: iſtamq́ꝫ operam * *tuam, nauitatem animum in Rempubl. celeritati Præturæ anteponendam cenſeo: nolo enim te ignorare, quantam laudem conſecutus ſis: mihi crede, proximam Plãco, idq́ꝫ ipſius Planci teſtimonio, præterea* * *fama, ſciẽtiaq́ꝫ omnium. quamobrem ſiquid operis tibi etiam nunc reſtat, id maximopere cenſeo perſequendum, Quid enim honeſtius? aut quid honeſto anteponendum? ſi autem ſatisfactum Reipub. putas celeriter ad comitia, quando maturæ futura ſunt, ueniendum cenſeo: dummodo nequid hæc ambitioſa feſtinatio imminuat eius gloriæ, quam conſecuti ſumus. multi clariſſimi uiri cum Reip. darent operam, annum petitionis ſuæ non obierunt. quod eo facilius nobis eſt, q̃ non eſt annus hic tibi deſtinatus, ut, ſi Aedilis fuiſſes, poſt biennium tuus annus eſſet. nunc nihil prætermittere uidebere uſitati, & quaſi legitimi temporis ad petendum. uideo autem Planco Coſs. & ſi etiam ſine eo rationes expeditas haberes, tamen ſplendidiorem petitionem tuam fore, ſi modo iſta ex ſententia confecta eſſent. omnino plura me ſcribere, cũ tuum tantum conſilium, iudiciumq́ꝫ ſit, non ita neceſſe arbitrabar: ſed tamen ſententiam meam tibi ignotam eſſe nolebam. cuius eſt hæc ſumma, ut omnia te metiri dignitate malim, q̃ ambitione: maioremq́ꝫ fructum ponere in perpetuitate laudis, quàm in celeritate Præturæ. Hæc eadem locutus ſum domi meæ, adhibito Q. fratre meo, & Cecinna, & Caluiſio, ſtudioſiſſimis tui, cum Dardanus libertus tuus intereſſet. omnibus probari uidebatur oratio mea: ſed tu optime iudicabis.* Vale.

C.Furnio } L.Planci legato. { Nauitatem } Alii legũt, maturitatem. Alii, nauatam. { Anteponendam } Al.anteponendum { Scientiaq́ꝫ } Al. ſententiaq́ꝫ. { Si Aedil.fuiſ. } Atqui non fuiſti, ſed Trib.ple. tantum, L.Paulo, & C.Marcello Coſs. { Videbere } etiam ſi petitionem præturæ in ſequentem annum differres. { Planco Coſs. } in ſequentẽ annum iam nunc deſignato.

* al. tuam nauatam.

* al.fama, ſentẽtiaq́ꝫ.

SEBAS. CORR.

VT, ſi ædilis fuiſſes, poſt biennium tuus annus eſſet } Aperta quidem ſententia, ſed tamen Clericus ineptire non deſinit, neq́ꝫ enim is eſt quem putat, ſenſus, quo videtur Furnium fuiſſe ædilem contendere, cum contra innuat Cicero! occulteq́ꝫ celeritatem nimiam reprehendat eius qui cum nõdum fuiſſet ædilis, præturam, ex medio ciuili bello peteret: qui, etiam ſi tunc non petiſſet præturam, quam poſt ædilitatem actam biennio petere ſolebant, nihil videretur omiſiſſe legitimi atq́ꝫ vſitati temporis, vtpote qui nondum fuiſſet ædilis.

BERN. RVT.

[redacted]

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Rurſus diſſuadet Furnio petitionem præturæ hortatur autem, vt Rempublicam quantum poſſit, adiuuare pergat.

M. T. C. C. FVRNIO S. P. D. 26

LEctis tuis literis, quibus declarabas, aut omittẽdos Narbonenſeis, aut cum periculo dimicandum, illud magis timui, quod uitatum non moleſte fero. Quod de Planci, & Bruti concordia ſcribis, in eo uel maximam ſpem pono uictoriæ. De Gallorum ſtudio nos aliquando cognoſcemus, ut ſcribis, cuius id opera maxime excitatum ſit: ſed iam, mihi crede, cognouimus. itaq́ꝫ iucundiſſimis tuis literis ſtomachatus ſum in extremo: ſcribis enim ſi in Sextilem comitia, cito te: ſi iam confecta, citius, ne diutius cum periculo fatuus ſis. o mi Furni, q̃ tu cauſã tuam non noſti, qui aliena tam facile diſcas, tu nunc candidatum te putas, & id cogitas. ut aut ad comitia curras, aut, ſi iam confecta, domi tuæ ſis, ſcilicet ne cum maximo periculo, ut ſcribis, ſtultiſſimus ſis. non arbitror te ita ſentire: omneis enim tuos

LEctis &c. Rurſus deterret Furnium a petitione præturæ. Hortaturque eum vt potius, & prius expediat, quæ pro Repub. inſtituerat, ex eo enim dicit eũ maiorem laudem aſſecuturũ. Hortaturq́ꝫ ne domũ re nondum confecta redeat, cum nõ minus honorifice alias prætor fieri poſsit. pollicetur autem ſe daturum operam, vt comitia in Ianuarium differantur. Ordo eſt: Literis tuis lectis, ideſt poſtquam lectæ ſunt literæ tuæ, quibus declarabas, aut Narbonenſes, ſcilicet Gallos dimittendos, aut dimicandum: ſupple eſſe cum periculo, ego magis timui illud: ſcilicet pugnari cum periculo, quod ego fero nõ moleſte vitatum ſupple eſſe. Ego pono vel: ideſt etiam maximã ſpem victoriæ, in eo quod ſcribis de concordia Planci, & Bruti. nos cognoſcemus: ideſt diſquiremus aliquando de ſtudio Gallorum, quos Furnius ad defectionem ſpectare ſcripſerat, & ideo ab exercitu amouendos, cognoſcemus inquam cuius opera id.ſ.ſtudium Gallorum in Anto. maxime excitatum ſit. Sed cre-

ASCEN.

ad laudem impetus noui. q. ſi, ut ſcribis, ita ſentis: non magis te, quã de te iudicium reprehendo meum. te adipiſcendi magiſtratus leuiſsimi, & diuulgatiſsimi ſi ita adipiſcare, ut pleriq;, præpropera feſtinatio abducet à tãtis laudibus, quibus te omnes in cœlum iure, & uere ferunt? ſcilicet id agitur, utrum hac petitione, an proxima prætor fias, non ut ita de Rep. mereare, omni honore, ut digniſsimus iudicere. utrum, neſcis, q̃ alte aſcenderis an pro nihilo id putas? ſi neſcis: tibi ignoſco: nos in culpa ſumus. ſin intelligis: ulla tibi eſt Prætura uel officio, quod pauci, uel gloria, quam omnes ſequuntur, dulcior? hac de re & ego, Caluiſius, homo magni iudicij, tuiq; amãtiſsimus, te accuſamus quotidie: comitia tamen, quando ex his pendes, quantum facere poſſumus, quod multis de cauſis Reip. arbitramur conducere, in Ian. menſem protrudimus. Vince igitur, & uale.

GIBER. LONG. LEMMA.

Lepidum primo accuſat, quod in ciuilis ſenatui pro datis honoribus gratias non egerit. Deinde ſuadet, ut ita pacem faciat inter ſenatum, & Antonium, ne tandem in ſeruitutem Rempub. propellat.

M. T. C. M. LEPIDO. S. P. D. 27

Q Vòd mihi pro mea ſumma erga te beneuolentia, magnæ curæ eſt, ut quam ampliſsima dignitate ſis, moleſte tuli, te Senatui gratias non egiſſe, cum eſſes ab eo ordine ornatus ſummis honoribus. Pacis inter ciueis conciliandæ te cupidum eſſe lætor, pacem eam ſi à ſeruitute ſeiungis, conſules, & Reipub. & dignitati tuæ: ſin iſta pax perditum hominem in poſſeſsionem impotentiſsimi dominatus reſtitutura eſt, hoc animo ſcito eſſe omneis ſanos, ut mortem ſeruituti anteponant. Itaque ſapientius, meo quidem iudicio, facies, ſi te in iſtam pacificationem non interpones, quæ neque Senatui, neque populo, neque cuiquam bono probatur. ſed hæc audies ex alijs, aut certior fies literis. tu pro tua prudentia, quid optimum factu ſit, uidebis. Vale.

de mihi, nos iam cognouimus. q. d propter ambitionem tuam ab æmulo tuo ad hoc ſunt incitati. Itaq; ſtomachatus. i. indignatus, & ita commotus ſum literis tuis iucundiſsimis, in extremo idest calce earum, Scribis enim ſi comitia. ſ. ſint differẽda in Sextilem. ſ. menſem, hoc eſt qui nunc Auguſtus dicitur, te cito. ſ. aſfuturum, ſi comitia ſup. ſint iam confecta, te ſup. rediturum citius, ne ſis diutius fatuus cum periculo. ſ. tuo, quia fatuus videtur, qui neglecto ꝓprio bono, communi inſeruit, cũ commune quodammodo propriũ ſit. O mi Furni, quam. i. o quã rum tu noſti cauſam tuam qui diſcas tam facile, alienas. ſ. cauſas, tu putas me nunc candidatum. i. candida veſte ad petitioneo prætura indotum. Et cogitas. i. ſolum id in animo habes. ſ. vt aut curras ad comitia aut vt ſis domi tuæ, ſi comitia ſup. ſint iam cõfecta. ſ. Ironiæ apta vox, ne ſis ſtultiſsimus, vt ſcribis cum maximo periculo, quia in bello periculoſiſſimo. Ego non arbitror te ſentire ita. Ego enim noui omnes impetus tuos ad laudem. Qđ ſi ſentis ita, vt ſcribis, ego non magis reprehendo te, quam iudicium meum de te, quo ſ. te bonum ciuem, & prudentẽ virũ exiſtimo. Feſtinatio præpropera. i. ante tempus properata, adiſpiſcendi magiſtratus leuiſsimi, & diuulgatiſsimi, ſi adipiſcare. i. obtineas ſupp. eſt vt pleriq; per importunas preces, aut per ambitum aliquem occultum, abducet te a tantis laudibus, quibus omnes ferũt te in cœlum iure, quia per ipſum præcipue Plancus in fide manſerat. Scilicet, iterum indignare & ironicos loquẽtis vox. q. d. ſcio cur ita properes, quia ſ. id agitur. i. io co omnis vis iacet, vtrum ſis prætor hac petitione. ſ. quæ nunc fiet, an proxima: ideſt in proximis comitiis, & non ſi in id agitur, vt ita merere de Repub. vt iudicere. i. iudiceris digniſsimus omni honore. Vtrum neſcis quã alte aſcenderis, an putas: ideſt reputas, id pro nihilo? ſi neſcis. ſ. quam alte aſcenderis, ego ignoſco tibi, nos ſumus in culpa, quia tibi non ſignificauimus. Si intelligis. eſt vlla prætura dulcior tibi, vel officio, quod pauci aſſequuntur, vel gloria, quam omnes aſſequuntur: ideſt ab obtinendam ſequuntur? q. d. certe nulla eſſe debet, quia melius eſt officium feciſſe, aut gloriam meruiſſe ſine prætura, quam præturam ſine illis. Et ego, & Caluiſius homo magni iudicij, & amantiſsimus tui, accuſamus te quotidie de hac re: ideſt ob hanc rẽ, Nos tamen protrudimus, aut protendimus comitia in menſem Ianuarium quantum poſſumus facere, quod arbitramur conducere: ideſt vtile eſſe Reipubl. multis de cauſis: Ideſt ob multas cauſas, quod ſupple dico, aut facio, quando: ideſt quandoquidẽ, tu pendes: ideſt ſuſpenſus es ex his ſcilicet comitiis. Igitur vince, . ſ. & ambitionem tuam, & hoſtes, & Vale.

SEB. COR. AVT Omittendos } Al. aut dimittendos. { Illod magis ſimul } dimicare cum periculo. { Cognouimus } tua opera excitatum. { In extremo. } Al. in extremis. { Si ita adipiſcare } Ambitioſe, & Reipublicæ incommodo. { Nos in culpa ſum. } qui id tibi non ſignificauimus. { Protendimus } Al. protrudimus.

BERN. RVT. DE Gallorum ſtudio nos aliquando cognoſcemus } In nos remq; publicam, potius quam (vt Clericus) in Antonium, quoniam ſubiicit: Itaq; iucundiſsimis tuis literis ſtomachatus ſum in extremo. quaſi. i. Furnius id ſtudium ſua opera excitatũ honeſte ſignificaret, ideoq; ſe creari prætorem poſtularet. Plancus ſupra. Prouinciam habeo, inquit, omnium ciuitatum conſenſu paratiſsimam, & ſumma contentione ad officia certantem. Et aliquanto poſt, ponteſq;, quos feceram, interrupi, vt ſpacium & ad ſe colligendum homines haberent. { Vel gloria, quam omnes aſſequitur, dulcior? } Sequitur, rectius, gloriam. n. omnes ſequimur, pauci aſſequimur. Etſi Clericus verborum vim non dubitat confundere.

[redacted]

ASC. QVod mihi &c. Lepido a ſenatu mandatũ erat, vt Antoniũ oppugnaret. Ille vero corrupto animo, & in Remp. male affecto ſe cum Antonio coniũcturum decreuit. Scripſit autem ſe velle Romam venire conciliandæ pacis inter ciues gratia, quam nequam cum intellexiſſet Cic. acerbe accuſat Lepidũ ingratitudinis, & pacẽ laudat modo bona ſit. Ordo eſt: Qđ. i. quia ſummæ curæ eſt mihi, vt ſis quam ampliſsima dignitate. i. habeas ampliſsimam dignitatem, pro ſumma beneuolentia mea erga te, ſupp. ideo tuli moleſte, te non egiſſe ſenatui gratias, cum eſſes ornatus ab eo ordine. ſ. ſenatorio ſummis honoribus. Ego lætor te eſſe cupidum pacis conciliãdæ. i. componendæ inter ciues, ſi tu ſeiungis. i. ſeparas eam pacẽ a ſeruitute, hoc eſt ſi vis, vt illi cum pace Remp. tractent, qui eam liberam eſſe velint, tu cõſules. i. proderis, & Reipub. & dignitati tuæ. Sin. i. ſed ſi iſta pax. ſ. quam conciliare vis, eſt reſtitutura hominem perditũ: ſ. Antonium, in poſſeſsionem dominatus. i. tyrannidis, impotentiſsimi. i. ſuperbiſsimi, ſcito omnes ſanos hoc animo ſup. eſſe, vt anteponant ſeruituti mortem. i. potius moriantur quam illi ſeruiant. itaq; tu facies, meo quidem iudicio, ſapientius ſi nõ interpones te in iſtam pacificationem, quæ neq; probatur. i. bona videtur ſenatui, neq; populo, neq; cuiquam bono. Sed tu audies hæc ex aliis, aut fies certior. i. dilces per literas. Tu videbis: . i. conſiderabis pro prudentia tua. i. ſecundum prudẽtiam tuam quid ſit optimum factu: ideſt vt fiat.

SEB. COR. ESSES Ab eo } Al. eſſes quotidie ab eo { Ornatus } ſtatua equeſtri inaurata in roſtris inter alia donatus. { Pacis inter ciues } Epiſtola. ſexta huius libri. { Perditum hominem } Marcum Antonium.

BER. RVT. TE Senatui gratias non egiſſe, cum eſſes ab eo ordine orna. ſum. hono. } Eius ſenatuſconſulti quinta Phili. verba hæc ſunt: Cum a M. Lepido Impe. Max. Pont. ſæpenumero Reſp. & bene, & fœliciter geſta ſit, populuſq; Roma. intellexerit ei dominatum regium maxime diſplicere, cũq; eius opera, virtute, cõſilio, ſingulariq; clementia, & manſuetudine bellum acerbiſsimum ciuile ſit reſtinctum, Sextuſq; Pompe Cn. F. Magnus huius ordinis authoritate ab armis diſceſſerit, & a M. Lepi. Impe. Maxi. Pont. ſumma. Senatus populiq; R. voluntate ciuitati reſtitutus

ſtitutus ſit, Senatum populumq; Ro. pro maximis plurimiſq; in Remp. M. Lepidi meritis, magnam ſpem in eius virtute, authoritate, fœlicitate reponere ocii, pacis, concordiæ, libertatis, eiuſq; in Remp. meritorum Senatum populũq; R. memorem fore, eiq; ſtatuam equeſtrem inauratam in roſtris, aut quo alio loco in foro vellet, ex huius ordinis ſententia ſtatui placere. Qui honos P.C. mihi maximus videtur primum, quia iuſtus eſt. non enim ſolum datur propter ſpem temporum reliquorum, ſed pro ampliſsimis meritis redditur. nec vero cuiquam poſſumus commemorare, hunc honorem a Sena. tributum iudicio Senatus ſoluto & libero. Ex. 13. de eodẽ: itaq; ei & honores decreui, quos potui ampliſsimos, in quibus vos mihi eſtis aſſenſi. nec vnquam de illo, &c. Interpres vero neſcio quid garrit imperite ſ. de Imperio ei, contraq; Antonium bello deſtinato. idem ad M. Brutum: At in Lepido reprehendimur, cui cum ſtatuam in roſtris ſtatuiſſemus, iidem illam euertimus. Nos illum honore ſtuduimus a furore reuocare. vicit amentia leuiſsimi hominis noſtram prudentiam. nec tñ tantum in ſtatuenda Lepidi ſtatua factũ eſt mali, quantum in euertenda boni. literas vero, quibus ſignificatũ ſenatui eſt a M. Lepido pacem inter ciues quæri: .i. Antonio cum Remp. nõ arbitror eas eſſe, quæ hoc libro paulopoſt leguntur, de quibus quid ſentiã ſuo loco dicemus. ſed eas potius: de quibus Cice. Philipp. 13. longiſsime, & ad Plãcum: ſed de pace literæ, vel Lepidi, vel tuæ quam in partẽ acceptæ ſint, ex viro optimo fratre tuo, & C. Furnio poteris cognoſcere.

GISBERTI LONGOLII LEMMA.

Nunciat Trebonio, quam forti animo ſit pro defenſione Reip. Oportet autem animaduertere principium ænigmaticum de epulis hoc eſt abſumptione, & Cæſaris morte.

M. T. CICERO C. TREBONIO. S. D. 23

QVàm uellem ad illas pulcherrimas epulas me Idib. Mar. inuitaſſes, reliquiarum nihil haberemus. at nũc cum his tantum negocij eſt, ut ueſtrum illud diuinum in Remp. beneficium nonnullam habeat querelam. quòd uero à te uiro optimo ſeductus eſt, tuoq; beneficio adhuc uiuit hæc peſtis, interdum, qđ mihi uix fas eſt, tibi ſubiraſcor: mihi enim negotij plus reliquiſti uni, quàm præter me omnibus: ut enim primum poſt Antonij fœdiſsimum diſceſſum ſenatus haberi libere potuit, ad illum animum meum reuerti priſtinum, quem tu cum ciue acerrimo, patre tuo in ore, & amore ſemper habuiſti. nam cum ſenatum ad XIII. Calen. Ian. Tribuni ple. uocauiſſent, deq; alia re referrent, totam Rempub. ſum complexus, egiq; acerrime, ſenatumq; iam languentem, & defeſſum ad priſtinam uirtutem conſuetudinemq; reuocaui, magis animi, quàm ingenij uiribus. hic dies, meaq; contentio, atq; actio ſpem primum pop. Rom. attulit libertatis recuperandæ: nec uero ipſe poſtea tempus ullũ intermiſi, de Rep. non cogitandi ſolum, ſed etiam agendi. quod niſi res urbanas, actaq; omnia ad te perferri arbitrarer, ipſe perſcriberem, quanquam eram maximis occupationibus impeditus: ſed illa cognoſces ex alijs, à me pauca, & ea ſummatim. Habemus fortem ſenatum: Conſulares partim timidos: partim male ſentientes. magnum damnum iam factum eſt in Seruio. L. Cæſar optime ſentit: ſed q. auunculus eſt: non acerrimas dicit ſententias. Conſules egregij præclarus, D. Brutus: egregius puer Cæſa. de quo ſpero equidem reliqua: hoc uero certum habeto: niſi ille ueteranos celeriter conſcripſiſſet: legioneſq; duæ de exercitu Antonij ad eius ſe authoritatem contuliſſent: atque is oppoſitus eſſet terror Antonio, nihil Antonium ſceleris: nihil crudelitatis præteritum fuiſſe. hæc tibi etſi audita eſſe arbitrabar: uolui tamen notiora eſſe. plura ſcribam, ſi plus ocij habuero. Vale.

[redacted]

ASC. QVam vellem &c. Cũ videret Cic. quãtum Anton. vexaret Rẽpub. poſt mortem Cæſaris, cõqueritur de Trebonio qui eum detinuerat ante fores Senatus donec Cæſar interficeretur, per hoc enim factum eſt quo minus ille quoq; occideretur, & Reſpub. mere liberaretur. quod factum velit, ſcribitq; quàm fortiter in Antonium in ſenatu dixerit, laudans bonos. Ordo eſt. Quam. i. ò quantum vellem ſupple vt inuitaſſes me, Idibus Martiis quibus Cæſar a coniuratis diſcerptus eſt, ad illas pulcherrimas epulas. ſ. quibus Cæſarem abſumpſerunt cõiurati. nos nihil haberemus reliquiarum, quia etiam Antonium delendum curaſſet. Satis autem crudeliter Cæſaris cædem epulis comparat. At. i. ſed tantum: ideſt tam multum negocii eſt nunc cum his. ſ. reliquiis, vt illud diuinum beneficium veſtrum in Reipub. habeat nonnullam. i. quandam querelam. ſ. non conſummationis. Quod vero. ſ. Antonius ſeductus eſt: ideſt ab oculis coniuratorum abductus: capitur enim in bonum, a te viro optimo: ideſt de Repub. optime ſentiente, & qđ hæc peſtis viuit adhuc beneficio tuo, ego ſubiraſcor tibi interdum. Quod vix eſt mihi fas. i. licitum, & permiſſum. Tu enim reliquiſti mihi plus negocii: ideſt curæ, & laboris, quam omnibus præter me. Enim: ideſt quia, vt. i. poſtquam Senatus potuit haberi libere primum poſt diſceſſum fœdiſsimum Anto. ſ. Marci: ego reuerti. i. iterum conuerti, priſtinum animum meum ad illum. ſ. Senatum, quem. ſ. Senatum tu habuiſti ſemper in ore, & amore, cum patre tuo ciue acerrimo: ideſt maxime ſtrenuo. Nam cum Trib. pleb. vocauiſſent Senatum ad. 13. Calen. Ianu. & ſi tribuni referrent. i. conſulerent Senatum de alia re; ego ſum complexus totam Rempublicam, & egi acerrime: ſcilicet pro Repub. contra Antonium, & reuocaui Senatũ iam languentem, & defeſſum: ideſt extreme feſſum, ad virtutem, & conſuetudinem priſtinam, magis viribus animi: ideſt actionis, quam viribus ingenii. Hic dies, & contentio mea ſ. in Antonium, attulit Popu. Roma. ſpem libertatis recuperãdæ. Nec vero ipſe: ideſt ego prætermiſi poſtea. i. deinceps vllum tempus, non ſolum cogitandi, ſed etiam agendi. ſ. in ſenato de Repub. i. de eius libertate tuenda. Quod niſi arbitrarer res vrbanas, & omnia acta. ſ. in ſenatu, & iudicio perferri: ſcilicet ſcripto ad te, ipſe: ideſt egomet perſcriberẽ. quãquam eram impeditus ſcilicet cum hæc ſcriberem, occupationibus maximis. Sed tu cognoſces illa ex aliis, ſupple cognoſces pauca a me, aut ex me Et ea ſup. cognoſces ſummatim: ideſt per ſummas, nõ per ſingulas particulas. Nos habemus ſenatum fortem, & habemus conſulares: ideſt qui aliquando conſules fuerunt, partim timidos partim ſentiẽtes male, quia contra bonum publicum. Magnum damnum factum eſt in Seruio: ideſt Seruii morte, Lucius Cæſa. ſentit optime, ſed quod. i. quia, ipſe eſt auunculus. ſ. M. Anton. ipſe non dicit ſententias acerrimas. Conſules ſup. ſunt egregii: ſcilicet Hirtius, & Pãſa, Decius Brut. ſupple eſt præclarus Cæſ. ſcilicet Octauius eſt puer egregius, de quo ſcilicet Cæſ. equidem: ideſt ego quidem, ſpero reliqua: hoc eſt quod pſeuerabit in amore Reipubli. qui tamen ſolum dominaturus eſt, ſed clementer. Vero ꝓ ſed: habeto hoc certum, niſi ille ſcilicet Cæſa. ſcripſiſſet celeriter veteranos: ſcilicet milites, & niſi duæ legiones de exercitu Antonii contuliſſent ſe ad authoritatem eius, atq; is ſcilicet Cæſar eſſet oppoſitus terror Anto. Antonium nihil ſceleris, & nihil crudelitatis fuiſſe præteriturum. i. prætermiſſurum. Ego etſi arbitrabar hæc eſſe audita tibi, tamen volui eſſe notiora tibi. Ego ſcribam plura, ſi habuero plus ocii.

SEBA. COR. CAIO Trebonio } Aſiam conſulari imperio obtinẽti, qui paulo poſt Smyrnæ a Dolabella eſt interfectus. Huius epiſtola & decimaſexta, libro duodecimo. { Epulas } Cæſaris cædẽ, cœnam vocat epiſtola quarta, libro duodecimo { Nihil haberemus } quoniam Antonium interfeciſſemus, vt vos etiam primo conſtituiſtis, ſed M. Brutus prohibuit. { Seductus eſt } Sic Philippi. 2. Te Cæſaris interficiendi Narbonæ conſilium cũ C. Trebonio cepiſſe notiſsimum eſt: & ob eius conſilii ſocietatem cum interficeretur Cæſar, tum te a Trebonio vidimus ſeuocari. { Fœdiſsimum diſceſſum } ex vrbe in Galliam Ciſalpinam.

{ Deq; alia re referrent } de præſidio Coſ.deſ. epiſt.6.lib.11. { Conſulareis partim } Epiſto.5.lib.12. { Auunculus eſt } M. Antonii. { Coſ.egregii } Hirtius,& Panſa. { Conſcripſiſſet } in Campania, Antonio Brūduſium tunc profecto. { Legioneſque duæ } Martia, & Quarta. { Contuliſſent } relicto M.Anto nio, Brunduſio reuertente.

[redacted]

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Approbat ſtudium ſuum in Appio defendendo.

M. CICERO APPIO. S. D. 29

DE meo ſtudio erga ſalutem, & incolumitatem tuam, credo te cognoſcere ex literis tuorum, quibus me cumulatiſſime ſatisfeciſſe certo ſcio. nec iis concedo, quanquam ſunt ſingulari in te beneuolentia, ut te ſaluum malint, quàm ego. illi mihi neceſſe eſt, concedant, ut tibi plus, quàm ipſi, hoc tēpore prodeſſe poſſim: quod quidem nec deſtiti facere, nec deſiſtam, & iā in maxima re feci, & fundamenta ieci ſalutis tuæ. tu fac bono animo, magnoq; ſis, meq; tibi nulla re defuturum eſſe cōfidas. Pridie Non. Quint. Vale.

GISBERTI LONGOLII LEMMA.

Narrat conflictum cum Antonio, vires recenſendo, victoriamque ſe paratam Ciceroni, bonisque omnibus annunciat

SER. GALBA M. CICERONI. S. 30

DEcimoſeptimo Calend. Maii, quo die Panſa in caſtris Hirtii erat futurus, cum quo eram (nam ei obuiam proceſſeram millia paſſuum centum, quo maturius ueniret) Antonius legiones eduxit duas, ſecundam, & quintam trigeſimam, & cohorteis prætorias duas, unam ſuam, alteram Syllani, & euocatorum partem. ita obuiam uenit nobis, q. nos quatuor legiones tyronum habere ſolum arbitrabatur. ſed noctu, quo tutius uenire in caſtra poſſemus, legionem Martiam, cui ego præeſſe ſolebam, & duas cohorteis prætorias miſerat Hirtius nobis. cum equites Antonii apparuiſſent, contineri neque legio Martia, neque cohortes prætoriæ potuerunt: quas ſequi cœpimus coacti, quando eas retinere non poteramus. Antonius ad Forum Gallorum ſuas copias continebat: neque ſciri uolebat ſe legiones habere: tantum equitatum, & leuem armaturam oſtendebat. poſteaquam uidit ſe inuito legionem ire Panſa, ſequi ſe duas legiones: iuſſit tyronum. poſteaquam anguſtias paludis, & ſyluarum tranſiuimus, acies eſt inſtructa à nobis duodecim cohortium. nondum uenerant legiones duæ, cum repente Antonius in aciem ſuas copias de uico produxit, & ſine mora concurrit. primo ita pugnatum eſt, ut acrius non poſſet ex utraq; parte pugnari. ſed dexterius, cornu in quo ego eram cū Martiæ legionis cohortibus octo, impetu primo fugauerat legionem trigeſimam quintam Antonii, ut amplius paſſus * quingentos ultra aciem, quo loco ſteterat, proceſſerit.

ASCEN. DE meo &c. Ad eūdem Appium uidetur ſcribere, ad quem ſcribit libro.3. agens de rebus prouinciæ, nunc autem de ſalute eius ſcribens, dicit ſe pro ea ieciſſe optima fundamenta, nec ceſſaturum deinceps. Ordo eſt. ego credo te cognoſcere de ſtudio meo erga ſalutem, & incolumitatem tuā, ex literis tuorum, quibus ego ſcio certo me ſatisfeciſſe cumulatiſſime idest abundantiſſime, nec concedo iis.i.eis.i.non fateor me ab eis vinci, quanquam ſunt ſingulari beneuolentia .in te, vt malint.i.magis velint te ſup. eſſe ſaluum quam ego. Neceſſe eſt ſup.vt concedant.i attribuant mihi illud.ſ.vt.i. quod poſſim prodeſſe tibi hoc tēpore plus quam ipſi. Quod.ſ.tibi prodeſſe quidem i.certe, ego nec deſtiti facere, nec deſiſtam, & ieci iam in maxima re.i. pro maxima parte, & ieci fundamenta: .i. poſui initia ſalutis tuæ, tracta metaphora a fundamentis ædificiorū, quæ quod in imo ſūt deſuper iaci ſolent. Tu fac ſup. vt ſis animo bono, & magno, & cōfidas me nulla re defuturum tibi. Prid. nonas quintiles.i.quæ poſtea Iuliæ dictæ ſunt.

SEBAS. CORR. APPIO } Exiſtimāt docti eundem eſſe Appium, ad quem epiſt lib.3.ſunt ſcriptæ: a quibus cūr in præſentia diſſentiam nihil habeo quin dies aſcripta id magis verum oſtendit. ſiquidem hæc data eſt epiſto.1.Non. Quin. Cicer.vero ad Non.Sex.ex prouincia deceſſit. { Prodeſſe poſſim } vt Procos. in mea ꝓuincia. Quid aūt id eſſet, dictum eſt lib.3. Si quis tñ aliter ſentiat, nō aduerſor, ne ſi velit quidem eū eſſe, qui eſt in epiſt.22.lib.11.

al.CC.

[redacted] DEcimoſeptimo &c Galba vnus fuit ex his qui in Cæſ.cō iurauerant, cui poſt eius mortem cum Ant.deſciuiſſet a voluntate Senatus, cōmiſſæ ſunt quædam legiones aduerſus eundem Ant. qui Mutinæ obſidebat Brutum. Narrat aūt hac epiſt. quemadmodum eo die de quo Panſa, & Hirtius cōſules erant futuri, in caſtris, Ant. eos aggreſſus ſit, & quid in eo conflictu effectum. Ordo eſt: Ant. eduxit legiones duas. 17. Calē. Maii, hoc eſt in Apr. 17. diebus ante. 1. diem Maii, quo die Pāſa erat futurus in caſtris &: ſup. etiam Hirtius qui conſules erant. cum quo.i. Panſa, ego eram. Nā proceſſeram ei obuiā.ſ.officii, & honoris gratia. 100. millia paſ. quo.i. vt ipſe veniret maturius.i. citius, ſed tamen in tempore opportuno. Anto. inquam eduxit legiones duas.ſ. ſecundam, & trigeſimamquintam: & duas cohortes prætorias, vnam.ſ. cohortem ſuā, alteram Syllani.i. cui præerat Syllanus: appoſito rie partem euocatoꝶ. Ita quia bene inſtructus venit obuiam nobis.i. quia arbitrabatur nos habere tantum.i. dūtaxat quatuor legiones tyronum i. nouitiorū militum. Sed Hirtius miſerat nobis noctu.i. tēpore nocturno quo.i. ideo, vt poſſemus venire tutius in caſtra, legionem Martiā quæ præſtātiſſima habebatur, & duas cohortes prætorias quæ veteranorū erant. Cum.i. poſtq̄, eqtes Antoni. apparuiſſent, neq; legio Martia neq; cohortes prætoriæ ab Hirtio miſſæ, potuerūt cōtineri.ſ. quin in hoſtes irruerent. Quas.ſ. legiones, nos coacti, ne eos turpiter deſeram*, cœpimus.i. incepimus ſequi.

Docet quō coacti, quando.i. quandoquidem nos non poteramus retinere.ſ. ſub ſignis, & in ſtatione ſua eas. Ant. obtinebat copias ſuās ad Forū Gallorum, quod Galli in ea regione condiderant oppidulū dictum Celtæ forum ſeu villā ab Appiano eo quod Celtæ condiderant, aut frequentare ſolebant neq; volebat ſciri.i. vt ſciret. Eſt autem verbū impersonale ſe habere.i. quod ipſe haberet legiones.i. exercitum pedeſtrē quia oſtendebat.ſ. nobis tantū, .i. duntaxat, aut ſolummodo, equitatum.i. exercitum equeſtrem, aut equitum, ſeu equo merentium, & armaturam leuem.i. velites, qui equitatū comitabantur, quia cum leuiter eſſent armati, cum equis fugere, & inuadere poterant, ideo aūt noluit ſciri, vt inciderem in inſidias. Poſteaquam Panſa vidit legionem ire.i. proficiſci in Antonium ſe inuito, iuſſit duas legiones tyronum ſequi ſe. Poſteaquam tranſiuimus anguſtias paludis, & ſyluarum, acies duodecim cohortium eſt inſtructa a nobis. Nam ſup. duæ legiones, vt opinor, prætorianæ nondum venerant, Antonius produxit de vico.ſ. Forum Gallorum repente copias ſuas in aciem, & concurrit.ſ. nobiſcum ſine mora: ideſt dilatione

BERN. RVT. M.T.C. Appio S.P.D. } Vide, ne ſit alius ab illo ꝯſulari, qui prouinciam Ciliciam ante Cice. proconſul obtinuerit, paterque eius forte, de quo lib. proximo ad D. Brutum Cic. Cum Appio Claudio. C.F. ſumma mihi neceſſitudo eſt, multis eius officiis, & meis mutuis conſtituta. Et infra: Magno tibi erit ornamento nobiliſſimum adoleſcentem beneficio tuo eſſe ſaluum. cuius quidem cauſa hoc melior debet eſſe, quod pietate adductus ꝓpter patris reſtitutionem, me cum Antonio coniunxit.

dilatione facta. Pugnatum eſt primo. ſ. concurſu ita vt non poſſet pugnari ex vtraq; parte acrius. Etſi. i. tametſi cornua, & dexterius. i. dexterum, in quo ego eram, inquit Cice. cum octo cohortibus legionis Martiæ, fugauerat trigeſimam quintam legionem Antonij, ita ſup. vt proceſſerit amplius centum paſſus vltra aciem, quo loco ſteterat. ſ. prius. itaq; cum equites vellent circumire cornu noſtrũ quod perſequendo hoſtem proceſſerat lõgius, ego cœpi recipere me. i. retro cedere ad caſtra tanquã loca tutiora, & opponere equitibus Maurorum armaturam leuem. i. velites leuiter armatos, ne aggrederentur aduerſus noſtros. Interim. i. inter id faciendum, video. i. agnoſco me eſſe inter Antonianos, & Antonium eſſe aliquãto poſt me, ego immiſi repente equum. ſ. meum ad eã legionem tyronum, quæ veniebat ex caſtris ſcuto relecto. i. poſt tergũ iacto, ne ferirer ab inſequentibus Antonianis, ſup. cœperunt inſequi me, aut inſequi pro inſequebãtur me. Noſtri. ſ. milites velle ſup. cœperunt aut velle pro volebãt, conijcere. i. ſimul iacere in me pilam. i. tela ſua oblonga. ita neſcio quo fato ſum ſeruatus, quia petitus tam a meis quam ab hoſtibus. ſum autem ſeruatus, quod. i. quia ſum cognitus cito a noſtris. Pugnatũ eſt diu in ipſa Aemylia. ſ. via, vbi erat cohors p̃toria Cæſaris. ſ. Octauij. Cornu ſiniſterius, ideſt qui erant in cornu ſiniſtro. capitur enim collectiue pro ijs qui in cornu ſunt: vnde cœperunt dicere, quod. ſ. cornu erat infirmius. i. qui erant infirmiores, vbi erant duæ cohortes legionis Martiæ, & cohors prætoria, cœperunt referre. i. retrocedere, quod. i. quia circumibantur. i. concludebantur ab equitatu quo Antonius valet vel. i. etiam plurimum, cum omnes ordines noſtri. i. milites in ordines diſpoſiti recepiſſent ſe. ſ. in caſtra, ego nouiſſimus. i. vltimus cœpi recipere me ad caſtra. Anto. tanquam victor. ſ. eſſet, putauit ſe poſſe capere caſtra. quo. i. ad quæ, cum. i. poſtquam venit, amiſit ibi cõplures, nec egit quidquam. i. nihil cepit. Hirtius audita re occurrit cum viginti cohortibus Anto. redeunti in ſua caſtra, & deleuit omnes copias eius fugauitq; ab eodem loco vbi erat pugnatum, ſup. vſq; ad Forum Gallorum. Anto. recepit ſe cum equitibus hora quarta noctis in caſtra ſua ad. i. apud Mutinam. Hirtius redijt in caſtra vnde. i. ex quibus Panſa exierat, vbi. ſ. Panſa reliquerat duas legiones, quæ erãt oppugnatæ ab Anto. Sic Antonius amiſit maiorem partem copiarum ſuarum veteranarũ. Nec tamen id potuit fieri ſine aliqua iactura. i. detrimẽto cohortium prætoriarum noſtrarum, & legionis Martiæ. Duæ aquilæ. i. vexilla magna, ſexaginta ſigna. ſ. minora vexilla Anto. ſunt relata. ſ. ex conflictu. Res eſt geſta bene. i. fœliciter ad. 12. Calen. Maij, ſup. dedimus has ex caſtris.

Itaque, cum equites noſtrum cornu circumire uellent, recipere me cœpi, & leuem armaturam opponere Maurorũ equitibus, ne auerſos noſtros aggrederentur. interim uideo me eſſe inter Antonianos, Antoniumq; poſt me eſſe aliquantò. repente equum immiſi ad eam legionem tyronum, quæ ueniebat ex caſtris, ſcuto retecto. Antoniani me inſequi: noſtri pila conijcere uelle. ita neſcio quo fato ſum ſeruatus, quòd cito ſum à noſtris cognitus. in ipſa Aemylia ubi cohors Cæſaris prætoria erat, diu pugnatum eſt. cornu ſiniſterius, quod erat infirmius, ubi Martiæ legionis duæ cohortes erant, & cohors prætoria, pedẽ referre cœperunt, quod ab equitatu circumibantur, quo uel plurimum ualet Antonius. cum omnes ſe recepiſſent noſtri ordines recipere me nouiſſimus cœpi ad caſtra. Antonius tanquam uictor caſtra putauit ſe poſſe capere. quò cum uenit, complureis ibi amiſit, nec egit quicquam. audita re Hirtius cum cohortibus uiginti ueteranis redeunti Antonio in ſua caſtra occurrit, copiasq; omneis eius deleuit, fugauitq; eodem loco, ubi erat pugnatum ad Forum Gallorum. Antonius cũ equitibus hora noctis quarta ſe in Caſtra ſua ad Mutinam recepit. Hirtius in ea caſtra redijt, unde Panſa exierat, ubi duas legiones reliquerat quæ ab Antonio erant oppugnatæ. ſic partem maiorem ſuarũ copiarum Antonius amiſit ueteranarum: nec id tamen ſine aliqua iactura cohortium prætoriarum noſtrarum, & legionis Martiæ fieri potuit: Aquilæ duæ, ſigna ſexaginta ſunt relata Antonij, Res bene geſta ẽ: Ad XII. Cal. Maij, ex caſtris. Vale.

VT amplius paſſus centum vltra aciem, &c. } Nos paſſuũ numerum in nullis manuſcriptis inuenimus: notam igitur mendi appoſuimus, quæ ſignificet numerum deſiderari. { Gladiatoribus autem } Sic omnes vulgati, vno excepto, qui nuper Venetijs impreſſus ẽ, Gladiatorijs enim habet, procul dubio male. Nec enim (vt putes) inuenies dici ludis gladiatorijs. (gladiatoribus) autem in vſu erat. i. die illo quo munera gladiatorum dabantur. vt Ludis etiam dicebatur, quo die ludi committebãtur. Cic. ad Atticum multis locis hoc oſtendit, maxime lib. 2. de Clodio loquens, Qui etiam cum candidatum deducerem, is quæſiit ex me, num conſueſſem Siculis locum gladiatoribus dare. Ideſt eo die quo pugnarent gladiatores. In. 9. etiam Philip. circa finem, Circumq; eam ſtatuam, locum Gladiatoribus, ludiſq; libetos, poſteroſq; eius, quaqua verſus pedes. 5. habere. Itẽ pro P. Seſtio: Etenim tribus locis ſignificari maxime popu. Roma. iudicium, ac voluntas poteſt, concione, comitijs, ludorum, gladiatorumq; conſeſſu. Quod autem paulo poſt { Authorari ſe nolebat } legunt ijdem, repudiantes receptam & eandem veterem lectionem, quæ eſt { Authore ſeſe nolebat. } in hoc quoq; iudicium eorum non probo. ægre enim tulit Balbus, quod cum ante bis ille gratis pugnaſſet, poſtea authore ſeſe noluit, ideoq; eum multis modis excruciatum necauit. Quod ſi dictio illa. { Depreſſus } mutanda ſit, { Deprehenſus } malim quam aliter: vetuſti tamen codices vulgatam lectionem retinent.

DECIMOSEPTIMO Calend. Maij. } Mediceus codex in hoc loco Galba Ciceroni Sal. 17. k. Maij. } In indice. { Galba Ciceroni Sal. ad. 17. K. Maij. } paruo omnino diſcrimine ſed quod adnotari debuit. { Amplius paſſus vltra aciem } In Mediceo, & in alijs vetuſtis libris numerus deficit, alij repoſuerunt quingentos, qui nullum locum lacerũ videri volũt: nobis diuerſum ſtudium atq; illis eſſe, iam omnibus manifeſtum eſſe potuit: magnopere nos laboramus, nequid commentitium ac nouum in his epiſtolis legatur: illi non ſine cauſa omnia integra videri volunt, quaſi non multis in locis, & apud Græcos, & apud Latinos authores, & numeri, & notæ ponderum defecerint, melius autem nobiſcum ageretur, ſi vt ſunt, manci illi, & laceri, a typographis traderentur. In apophthegmatibus Plutarchi, quis nõ videt, qui ſubtiliter illum locum animaduertit, notas defeciſſe, quæ pondus ſignificarent: verba ſunt ex epiſtola Alexandri magni ad Leonidam pædagogum: ἀπέσταλκά σοι τάλαντα λιβάνου τοῦ καὶ κασίας. hic enim prorſus pondus eſſe debebat. in ipſius vita idẽ author cũ pondus ponere nollet, aliter locutus eſt, ἀπεστάλκαμέν σοι λίβανον ἄφθονον καὶ σμύρναν. miſimus inquit, tibi magnam vim & vberem copiam thuris, & myrrhæ. Sexcenta alia exempla huius erroris afferre poſſemus. EX PO. EIVSD.

AMPLIVS paſſus quingentos } Paſſuum numerum quẽ alij manuſcriptis in libris ſe non vidiſſe dixerunt, comperimus in codice perantiquo Vincentij Ricij, iuuenis optimis & literis, & moribus ornatiſſimi. PAV. MAN.

SERGIVS Galba } Hic Cæſaris in gallia fuit legatus, & poſtea in eum cum reliquis coniurauit. { Quo die Panſa } qui poſt habitũ delectum Roma veniebat, Hirtio multo ante profecto. { Millia paſſus } millia paſſuum, ex veteribus libris, & Latina locutione leges. { Syllani } qui in Italiam ſine mandatis a Lepido miſſus ad Antonium venerat, arbitratus id eſſe Lepidi conſiliũ. Sunt tñ libri veteres in quibus ſcriptum ſic eſt, Sillam euocatorũ partem. Et ſane, ſi Dioni credimus, hæc pugna ante facta eſt quam M. Syllanus ſe cum Antonio coniungeret. { Præeſſe ſolebã } Cæſaris (ſic enim ego arbitror) legat⁹. { Duas cohortes } vnã ſuam, alterã Cæſaris Octauij. { Forũ gallorũ } cuius veſtigia eſſe ea volunt docti, quæ ſunt prope caſtrũ Francum in Aemylia via: a quibus nec Blondus diſſentit. { Legionẽ ire } Martiam. { Duodecim cohort. } decem, quæ legionẽ faciebant, & duarum, quæ erant prætoriæ. { Legiones duæ } tyronum. { Concurrit. } Al. cucurrit. { Et ſic dexterius } Al. etſi dexterius. { paſſus centũ } Alij D. Alij CC. reponũt. in manoſcriptis libris numerũ nõ inuenimus. { Cohors p̃toria } Hirtij. SEBA. CORR.

[redacted]

ASCEN. Minime &c. Cum in tumultibus bellorum ciuilium poſt cædem Cæſaris, contra Antonium Aſinius Pollio eſſet Cordubæ in Hiſpania, neq; quicquã a profectione ſua Romam ſcripſiſſet, ne haberetur ſuſpectus, quia fuerat Cæſarianus, hac epiſtola ſe excuſat transferens culpam ceſſationis ſuæ in latrones a quibus literæ intercipiebãtur. Poſtquam vero cœptum eſt nauigari, dicit ſe quã primum ſcripſiſſe. Scribit autem ſe cupidiſſimum pacis & Cæſaris partes neceſſitate ſecutum. Dicit etiam ſe a Lepido ne in Italiam tranſiret prohibitum, nec cuiquam ſe traditurum prouinciam ſine iuſſu Senatus, demum ſe cupere vehementer conſuetudinem Ciceronis dicit. Ordo eſt: Minime mirum debet videri tibi, me nihil ſcripſiſſe de repu. poſtea quam itum eſt ad arma. ſ. cõtra Antonium. Nam ſaltus Caſtulonẽſis. i. locus ſyluoſus, & etiam ſaltuoſus in Hiſpania iuxta Caſtulonem oppidum, qui tenuit ſemper i. omni tempore, tabellarios noſtros. i. eos qui ferunt tabellas hoc eſt literas noſtras, & ſi. i. quanquam factus eſt nunc infeſtior. i. maiorem vim inferens frequentioribus iis, tamen ipſe nequaquam eſt in tanta mora i. impedimento noſtros remorandi, quanta ſupp. ſunt ij qui diſpoſiti omnibus locis ſcrutantur ab vtraq; parte aut factionis aut regionis tabellarios, & retinẽt. Itaq; niſi literæ eſſent perlatæ, naui. i. nauigio, ego neſcirẽ omnino quid fieret iſtic. ſ. Romæ vbi tu es. Nunc vero nactus occaſionem, poſteaquã cœptum eſt nauigari, ſcribam ad te cupidiſſime. & quam. i. quantum potero creberrime. Ne moueat ſermonibus eius. ſ. peſſimi delatoris, videlicet vt opinio eſt, Balbi quæſtoris eius, quem tametſi nemo eſt qui velit videre, tamen homines non oderunt perinde ac. i. tantum quantum dignus eſt, periculum non eſt. ſ. ſi eũ oderint, aut ſi male de me loquatur. Ipſe eſt mihi adeo inuiſus. i. in odio habitus, vt nihil putem non acerbum quod ſit cõmune cum illo. Autem. i. ſed natura mea & ſtudia mea. i. inclinationes naturales & exercitia mea trahunt me ad cupiditatẽ pacis & libertatis. Itaq; ego defleui ſæpe illud initium belli ciuilis. ſ. inter Cæſarem, et Pompeium. Vero. i. ſed. cum non liceret mihi eſſe nullius. i. neutrius partis, quia tales pro hoſtibus, Pompeianis iudicabantur, ſed hic affert aliam occaſionem dicens quia habebam vtrobiq;. i. ab vtraq; parte magnos inimicos, ego fugi in ea caſtra. ſ. Cæſaris in quibus ſciebam me non futurũ tutum plane. i. omnino, ab inſidijs inimici. ſ. a pompeio ſtantis compulſus eo quo volebam minime. i. ad bella ciuilia gerenda, ne eſſem plane. i. omnino in extremis. i. deputarer cum abiectiſſimis, & peſſimis militibus, adij non dubitanter pericula. Vero pro ſed, ego dilexi cum ſumma pietate & fide Cæſarem. ſ. Iulium, quod. i. quia, ipſe habuit me cognitum, modo, id eſt paulo ante, in tota fortuna, loco. i. æſtimatione familiarium. ſ. ſuorum vetuſtiſſimorum Ego feci ea quæ licuit mihi gerere ſententia mea. i. ex arbitrio & iudicio proprio, ita vt optimus quiſq; probarit i. laudarit maxime, ego feci id quod iuſſus ſum ſupp. facere eo tempore, ita vt appareret imperatum eſſe inuito. q. d. ſi quid hoſtile geſſi, id coactus feci, & ita frigidè feci, vt coactus viderer. Cuius facti inuidia iniuſtiſſima, quia quod potuit fecerat, potuit erudire. i. docere me, quam. i. quantũ iucunda ſupp. eſſet libertas, & quam. i. quantum miſera vita eſſet ſub dominatione. i. tyrannide. Ita pro i: atq;. i. & ſi, id agitur. i. prætenditur, vt omnia ſint rurſus. i. iterum in poteſtate vnius, ego profiteor me inimicum ei quicunq; is eſt. Sciebat autem Antonium eſſe. Veruntamen poſtea ſub Auguſto rerum domino ſuauiſſime vixit. Nec vllum eſt periculum quod aut fugiam aut deprecer. i. precer ne ſit mihi obeundum, pro libertate. ſ. publica. Sed Conſules. ſ. panſa & Hirtius, neq; præceperant mihi quid facerem per ſenatuſconſultum. i. mittendo ad me ſenatuſconſultum. i. decretũ Senatus, neq; literis ſuis. Ego. n. accepi demum poſt Idus Martias vnas literas a Panſa. ſ. Conſule, in quibus hortatur me vt ſcribam Senatui, me & exercitum. ſ. meum, futurum in poteſtate eius. ſ. Senatus, quod. ſ. ſignificaſſe me futurum in poteſtate Senatus, fuit maxime contrarium. i. nociuum, cum Lepidus concionaretur. i. verba ad milites ſuos faceret, atq; ſcriberet omnibus ſe conſentire cum Anto. Nam quibus commeatibus. i. vt dicunt victualibus pro itinere neceſſarijs ego ducerẽ. i. ducere poſſem legiones per prouinciam illius. i. Lepid. illo inuito. q. d. nullis, aut ſi ſup. Lepid. vitans tranſiſſem cætera. i. loca, num. i. nunquid poteram tranſuolare etiam alpeis quæ tenẽtur præſidio illius. i. Lepid. q. d. minime. Adde huc. i. ad hanc rationem, aut excuſationem, q᷑ literæ nulla conditione potuerunt perferri. i. literæ enim excutiuntur. i. inueſtigantur & leguntur ſexcentis. i. plurimis locis, deinde, id eſt inſuper tabellarij retinentur etiam a Lepido. Nemo vocabit illud in dubium, nemo poterit aſſerere illud dubiũ me dixiſſe Cordubæ, quæ ciuitas eſt Hiſpaniæ Bæticæ, pro concione, id eſt ante omnes ad concionem concitatos, me traditurum nulli prouinciam, niſi qui veniſſet miſſus a Senatu. i. Romano. Nam quid. i. ad quid ſcribam quantas contentiones habuerim de legione trigeſima tradenda. i. quod nolim cuiquam tradere? Qua. i. legione tradita. i. ſi fuiſſet alteri vt Lepido, aut Antonio tradita, quis ignorat quãto infirmior pro repu. fuiſſem futurus? q. d. nemo. Enim. i. quia o Cice. noli putare quicquã eſſe acrius, aut pugnacius

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Excuſat ſe cur minus ſcripſerit, conqueriturque de Balbo prætore ſuo, & quem animum habeat erga rempublicam, oſtendit. Poſtremo conſilium captat a Cicerone, num in prouincia manſurus ſit, an in Italiam ſe transferre debeat.

C. ASINIVS POLLIO M. T. CICE. S. P. D. 35

Minime mirum debet tibi uideri: nihil me ſcripſiſſe de Repu. poſteaquam itum eſt ad arma: nam ſaltus Caſtulonenſis, qui ſemper tenuit noſtros tabellarios, etſi nunc frequentioribus latrocinijs infeſtior factus eſt, tamen nequaquam tanta in mora eſt, quanta qui locis omnibus diſpoſiti ab utraq; parte ſcrutantur tabellarios & retinent. itaq; niſi naui perlatæ literæ eſſent: omnino neſcirem: quid iſtic fieret. nunc uero nactus occaſionem: poſteaquam nauigari cœptũ eſt: cupidiſſime, & quam creberrime potero: ſcribam ad te. Ne mouear eius ſermonibus, quem tametſi nemo eſt qui uidere uelit, tamen nequaquam perinde ac dignus eſt, oderunt homines, periculũ non eſt, adeo eſt enim inuiſus mihi, ut nihil non acerbum putem, quod commune cum illo ſit. natura autem mea, & ſtudia trahunt me ad pacis, & libertatis cupiditatem. itaq; illud initiũ ciuilis belli ſæpe defleui. cum uero non liceret mihi nullius partis eſſe, quia utrobiq; magnos inimicos habebam, in ea caſtra fugi, in quibus planè tutum me ab inſidijs inimici ſciebam non futurum. cõpulſus eò, quò minime uolebam, ne in extremis eſſem, planè pericula non dubitanter adij. Cæſarem uero, q̃ me in tanta fortuna modo cognitum, uetuſtiſſimorum familiariũ loco habuit, dilexi ſumma cum pietate & fide. quæ mea ſententia gerere mihi licuit, ita feci, ut optimus quiſq; maxime probarit, quod iuſſus ſum eo tempore, id ita feci, ut appareret inuito imperatũ eſſe. cuius facti iniuſtiſſima inuidia erudire me potuit, quàm iucunda libertas, & quàm miſera ſub dominatione uita eſſet. ita, ſi id agitur ut rurſus in poteſtate omnia unius ſint: quicũq; is eſt, ei me profiteor inimicum: nec periculum eſt ullum quod pro libertate aut refugiam aut deprecer. ſed Conſules neque S.C. neq; literis ſuis præceperãt mihi quid facerem: unas enim poſt Idib. Mart. demum à Panſa literas accepi, in quibus hortatur me, ut Senatui ſcribam, me & exercitum in poteſtate eius futurum, quod, cum Lepidus concionaretur, atq; omnibus ſcriberet, ſe conſentire cum Antonio, maxime contrarium fuit. Nã quibus commeatibus inuito illo per illius prouinciam legiones ducerem? aut ſi cætera tranſiſſem, num etiam alpeis poteram tranſuolare, quæ præſidio illius tenerentur? adde huc, quòd perferri literæ nulla conditione potuerunt: ſexcentis enim locis excutiuntur, deinde etiam retinẽtur à Lepido tabellarij. Illud me

cius.i.efficacius ad pugnam,hac.ſ.legione trigeſima.Quare exiſtima.i.iudica me eſſe eum,primum qui ſim cupidiſsimus pacis.Ego enim ſtudeo.i.ſtudioſe cupio,omnes ciues eſſe ſaluos, Deinde ſup.eum,qui ſim paratus vindicare.i.aſſerere, & me & rempu.in libertatem.Quod habes familiarem meum, opinor de Appio loqui,in numero tuorum, eſt mihi gratius opinione tua.i. quam opinaris. Inuideo tamen illi quod ambulat & iocatur tecum, hoc eſt velim id mihi contingere. Quod.ſ. tecum ambulare & iocari quāti æſtimem i.appretiandum iudicem,tu experieris ſi licuerit ſupp.nobis viuere vnquam in ocio Ego enim nullum veſtigiū diſceſſurus ſum a te. Ego admiror vehementer illud te nō ſcripſiſſe mihi, verum ſup. ego poſſum magis ſatisfacere reipub. manendo in prouincia,hoc eſt in Hiſpania,an ducendo exercitum in Italiam. Ego quidem,etſi.i.quanquam tutius ac mi⁹ laborioſum eſt mihi manere.ſ. in prouincia, tamen quia video multo magis opus eſſe.ſ.reipub.tali tempore.ſ. quo diſceptatur pro libertate, legionibus.ſ. quibus defendatur reſpu.quam prouincijs quibus augeatur,præſertim ſupp. illis prouincijs, quæ poſſunt recuperari nullo negocio:conſtitui vt nunc eſt .i.vt res ſe nunc habent, proficiſci.i. diſcedere hinc in Italiā cum exercitu. Deinde.i.inſuper,tu cognoſces ea.ſ. q̄ decreuerim facere, ex literis quas miſi Panſæ.ſ.Conſuli,a quo literas acceperat. Sunt qui legāt quas Panſa mihi, ſed non procedit: nouit enim quæ Panſa ſcripſerat etiam prius Cicero. Nam miſi tibi exemplar, ideſt diploma, aut duplum earum. Datum ſup. aut ſcriptum Cordubæ. 17.Calen. Aprilis.

IC. QVAE res quāti æſtimē } Culpa librariorum primæ voces disiunctæ in noſtris ſunt, quod niſi, quæres, legi debere vidiſſem, nunquam receptam lectionem, quæ commodum habet ſenſum, reieciſſem, vt hanc non bene ſibi herentem reponerem. Eadem locutio eſt in epiſto. ad Catonem, Quæres fortaſſe quid ſit quod ego hoc, neſcio quid gratulationis, & honoris, a Senatu tanti æſtimem.

AV. IAN. QVANTAS habuerim contentiones } Antea cōciones, nos, contentiones, emendauimus ex vetuſto codice Pauli Boti, & ex epiſtola ſequenti.in qua idem Pollio ita ſcribit. Nec vero minus Lepidus vrſit me & ſuis, & Antonij literis, vt legionem trigeſimam mitterem ſibi. { Quæ res quanti æſtimem, ſi vnquam licuerit viuere in otio, experieris } Ita legūt Florentini, omnino cum vetuſtis codicibus: ſed locutio eſt inconſequens, & parum Latina: quam reſtituere non difficile eſt: nam ſi duæ illæ ſyllabæ, quæ res, iungantur, & locus aliter interpungatur: nihil erit, quod reprehendas. ſic igitur in noſtro libro imprimi voluimus. quæres, quanti æſtimem, ſi vnquam licuerit viuere in otio, experieris.

EBA. OR. C. ASINIVS Pollio } Hiſpaniæ a Iulio Cæſare adhuc viuo præfectus. { Itum eſt } Poſt Cæſaris mortem. { Caſtulonenſis } Plin.lib. 3.cap. 3. & Cæſar lib. 1. de bello ciuili. } Ne mouear. } Al. ne moueare. { Eius ſermonibus } Balbi Quæſtoris, ſi moueare: Antonij, vel Lepidi, ſi mouear legas. { Ciuilis belli } inter Cæſarem & Pompeium. { Ea caſtra } Pompeij.

Cordubæ pro concione dixiſſe nemo vocabit in dubium, prouinciam me nulli, niſi qui à Senatu miſſus veniſſet, traditurum. nam de legione trigeſima tradenda, quantas habuerim contentiones, quid ego ſcribam? qua tradita, quanto pro Republi. infirmior futurus fuerim, quis ignorat? hac enim legione nihil acrius, aut pugnacius quicquam putare eſſe, quare me eum exiſtima eſſe, primum pacis cupidiſsimus ſim (omneis enim ciues planè ſtudeo eſſe ſaluos) deinde qui & me, & Rempub. vindicare in libertatem paratus ſim. Quòd familiarem meum in tuorum numero habes, opinione tua mihi gratius eſt. inuideo illi tamen, quòd ambulat, et iocatur tecum. quæres quanti æſtimem, ſi unquam licuerit uiuere in otio, experieris: nullum enim veſtigium abs te diſceſſurus ſum. illud vehementer admiror, non ſcripſiſſe te mihi, manendo in prouincia ne, an ducendo exercitum in Italiam, Reipubli. magis ſatisfacere poſſim ego quidē, etſi mihi tutius, ac minus laborioſum eſt manere. tamen quia video tali tempore multo magis legionibus opus eſſe quàm prouincijs, quæ præſertim recuperari nullo negocio poſſunt, conſtitui, ut nunc eſt, cum exercitu proficiſci. deinde ex literis, quas Panſæ miſi, cognoſces omnia: nam earum tibi exemplar miſi.
XVII. Calen. April. Cordubæ.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Conqueritur de Balbo flagitia eius recenſens, & quo animo erga Senatum rempublicamque ſit poſtremo quid apud exercitum agat, exponit.

C. ASINIVS POLLIO M. CICE. S. 32

Balbus Quæſ. magna numerata pecunia, magno pondere auri, maiore argēti coacto de publicis exactionibus, ne ſtipendio quidem militibus reddito, duxit ſe à Gadibus, & triduum tempeſtate retentus ad Calpen, Calen. Iun. traiecit ſeſe in regnum Bogudis, planè bene peculiatus. his rumoribus utrum

{ Inſidijs inimici. } Fortaſſe Catonis, quē altero & viceſimo ætatis ſuæ anno accuſauit. { Cōpulſus eo } In Cæſaris caſtra. { Sed Coſſ. } Hirtius & panſa. { Poſt Idib. Martij. } poſt Cæſaris mortem. { Contrarium fuit } ſcribere me, & exercitum in Senatus poteſtate futurum, vt volebat panſa. ſed potius tegendum fuit conſilium, vt Antonium & Lepidum fallerem. { Per illius prouinciā } Narbonenſem, in qua tunc erat Lepidus. { Tenerentur } Al. tenentur. { Trigeſima tradenda } Sequenti epiſto. { Contiones } Quidam legunt, contentiones. { Familiarē meū } Cornelium Gallum. { Quod quant. } Al. res quanti. { Panſa mihi miſit } Al. Panſæ miſi.

BERN. RVTI. DEINDE ex literis, quas pāſa mihi miſit, cognoſces omnia, nam earum tibi exemplar miſi } Videtur habuiſſe Clericus, Quas Pāſæ Cos. miſi. idq; omnino ad cætera congruentius, ſi modo codices antiqui adiuuent: nā & ad Coſs. ſcripſiſſe mēſe Aprili, infra ait. Exēplum, quidem in alijs eſt, Item ante. { Quod cum omnibus Lepidus concionaretur } Nō, vt Clericus, Pollionem exercitumq; eius in poteſtate Senatus futurum: ſed quod ſubijcit, ſe Lepidum conſentire cū Antonio. { Quod familiarem meum tuorum numero habes } Cornelium Gallum puto dici, de qu[redacted] ſequentibus [redacted]is: Gallum Cor[redacted]um familiarem m[redacted] politico.

[redacted]

ASC. Balbus &c. Commemorat Pollio Balbi quæſtoris ſui fugam ex Hiſpania, & quaſdam crudelitates, quas exercuit in quoſdam. Deinde etiam ineptias eius in ludis quos iactabat ſe feciſſe exemplo Cæſaris. poſtea vero exponit ſe totum arbitrio Senatus populiq; Romani. dicitq; ſe facturum quicquid ab his conſtitutum fuerit, oſtenditq; quem exercitum habeat, & quemadmodum eū vix retinuerit propter pollicitationes quas ei M. Antonius fecerat. Et poſtremo declarat qua moderatione vſus ſit, & in retinendo exercitu, & in conſeruanda prouincia, quæ omnia ad ſuī commendationem, & ſtudij ſui in rempub. oſtentationem facit. Ordo autē eſt. Balbus quæſtor.i.receptor, accumulator pecuniæ publicæ in Hiſpania, duxit, ideſt proripuit ſe a Gadibus, ideſt vltima parte Hiſpaniarum, magna pecunia numerata.i.vt dicunt moneta ſup. coacta, ideſt coaceruata, & magno pondere auri, & maiore pondere argenti coacto de exactionibus publicis.i.quas publico nomine fecerat, ne quidem.i. non ſaltem ſtipendio.i.mercede militari reddito militibus, & ipſe retentus tēpeſtate.ſ.aduerſa triduum, ideſt per tres dies ad Calpen.i.montem illum in finibus Hiſpaniæ, traiecit ſe Calen. Iun. in regnum Bogudis.i.in Mauritaniam, peculiatus, ideſt numatus, aut peculatus, ideſt deprædatus prouinciam plane.i.omnino, bene, ideſt multum. Ego nondum ſcio his rumoribus ſup. diuulgatis, vtrū referatur Gadeis, an Romam: mutat enim turpiſsime, vt vir nullius fidei & conſtantiæ, conſilia ad ſingulos nuncios.ſ. quos

mittit diuerſa nunciantes. Sed ſupple Balbus fecit præter furta & rapinas,& ſocios cæſos virgis, quoq;.i.etiã, hæc eadem quæ C.Cæſar ſup. factitauit, vt ipſe ſolet gloriari.i. iactanter dicere. fecit (dico) ludos quos fecit Gadibus. ipſe deduxit Herennium Gallum Hiſtrionem, donatum.i. pro dono auctum & decoratum annulo aureo, ſummo.i. vltimo die ludorum in decimum quartum ſeſſum.i. ſedile, aut deduxit ſeſſum, vt ſederet in quatuordecim.ſ.gradib⁹ theatri. Enim.i. quia tot, ideſt. 14. erãt ordines.i.grad⁹ loci equeſtris, ideſt in quibus habentes cenſum equeſtrem.i. quadragies mille ſeſtertium ſolommodo ſedebant, lege lata ab Othone. vnde Iuue. Sic libitũ vano, qui nos diſtinxit Othoni. Reliqui autem in ea cauea ſedebant. Ipſe prorogauit ſibi q.d. propria authoritate, quatuoruiratum .i. magiſtratum quem quatuor viri ſimul gerunt. Ipſe habuit biduo.i.ſpacio duorum dierum comitia bienniȷ.i. duorum annorum, hoc eſt renunciauit.i. ſignificauit ſaltem ſe habuiſſe comitia. ipſe retruxit exules quos viſum eſt.i. placitum eſt ei reducere, non horum temporum .ſ.in quibus etiã boni viri exulant, ſed illorum.ſ. temporũ, quibus Senatus.ſ. prouincialis eſt trucidatus aut expulſus a ſeditioſis, Sex. Varo proconſule.i.cõſulari poteſtate in Hiſpania fungẽte. Vero pro ſed, ipſe fecit illa.ſ. quæ ſequitur, ne quidem [illegible] etiam exemplo. [illegible] quod poſuit [illegible] dicit. [illegible] prætextam [illegible] illam nobiſ [illegible] ad ſollicitandũ L. Lentulum Proconſulem de itinere ſuo [illegible] donec ludi eſſent peracti, [illegible] poſuit de itinere ſuo.i.qua iter eſſet facturus ad ſolicitandum .i.afficiẽdum forte [illegible] cium. Et quidem.i. certe, ipſe commotus memoria rerum geſtarum.ſ.ab ipſo Cæſare, fleuit cum ageretur.i.inter agendum. Autem.i.ſed, poſuit gladiatoribus.i.inter gladiatores quendam militem Pompeianum Fadiũ .ſ.nomine, quia cum ipſe Fadius depreſſus.i. vi intruſus in ludũ .ſ.in arenam depugnaſſet.i.ad finem vſq;, hoc eſt ad victoriam pugnaſſet, bis gratis.i ſine mercede, nolebat.ſ.amplius pugnare authore ſeſe.ſ.Balbo,& .ſ.Fadius confugerat ad populum, vt ab eo defenderetur ipſe Balbus, immiſit primum in populum Gallos equites.ſ.ad recipiendum Fadium, ideo autem immiſit Gallos, enim.i.quia, lapides ſunt coniecti.ſ.a populo in eum.ſ. Balbum, cum ideſt quãdo, Fadius acciperetur.ſ.ab eo. Deinde ipſe Balbus defodit.i.in terra, ſodit.ſ. Fadium abſtractum.ſ.per Gallos e populo, & combuſsit viuum, in ludo.i.in publico ſpectaculo, quidem.i.certe, cum pranſus, & ita potus ac ebrius inambularet.ſ.circa rogum, perinde ac ſacrificium facturus nudis pedibus, quia ſaltem alterum nudum habebant ſacrificantes, vt Aeneid.4.de Eliſſa dicitur. Vnum exuta pedem vinclis in veſte recincta.i.ſoluta, nequid non ſolutum.i.non liberum videretur in ſacrificio, vnde addit. Tunica ſo.i.habens tunicam ſolutam, & manibus reiectis ad tergum, vt.ſ.nullam hoſtiæ vim inferre putaretur, reſponderet illi miſero.ſ. Fadio quiritanti.i. inuocanti quiritium nomen & opem clamanti ac dicenti, natus ſum ciuis Romanus, reſponderet inquam, abi nunc implora fidẽ populi .ſ.vt te a dimicando defendant qui non poſſunt ab igne defendere. Beſtijs vero ſup. obiecit ciues Romanos, & obiecit in his.i.

⁎al. Lentulum Cos.

⁎al. vllam fidem.

Gadeis referatur, an Romam (ad ſingulos enim nuncios turpiſsime conſilia mutat) nondum ſcio. ſed præter furta, & rapinas, & uirgis cæſos ſocios, hæc quoq; fecit, ut ipſe gloriari ſolet, eadem quæ C.Cæſar: ludis: quos Gadibus fecit, Herennium Gallum hiſtrionem ſumme ludorum die, annulo aureo donatum, in quatuordecim ſeſſum deduxit: tot enim fecerat ordines equeſtris loci. Quatuoruiratum ſibi prorogauit: comitia bienniȷ biduo habuit, hoc eſt renunciauit quos ei uiſum eſt, exules reduxit, non horum temporum, ſed illorum, quibus à ſeditioſis Senatus trucidatus, aut expulſus eſt Sex. Varo Procos. illa uero iam ne Cæſaris quidem exemplo, quòd ludis prætextam de ſuo itinere ad⁎ L. Lentulum Procos. ſolicitandũ poſuit: & quidem, cum ageretur. fleuit, memoria rerum geſtarum commotus. gladiatoribus autem Fadium quendam militem Pompeianum, quia, cum depreſſus in ludum bis gratis depugnaſſet, auctore ſeſe nolebat, & ad populum cõfugerat, primum Gallos equites immiſit in populum (coniecti enim ſunt lapides in eum cum arriperetur Fadius) deinde abſtractum defodit in ludo, et uiuum combuſsit, cum quidem pranſus, nudis pedibus, tunica ſoluta, manibus ad tergum reiectis inambularet, et illi miſero quiritanti, Ciuis Roma. ſum reſponderet, Abi nunc, populi fidem implora. beſtijs uero ciueis Romanos, etiam in his circulatorem quendam auctionum, notiſsimum hominem Hiſpali, quia deformis erat, obiecit. cum huiuſmodi portẽto res mihi fuit. ſed de illo plura coram. Nunc, quod præſtat, quid me uelitis facere, conſtituite. treis legiones firmas habeo, quarum unam uigeſimam octauam, cum ad ſe initio belli accerſiſſet Antonius hac pollicitatione, quo die in caſtra ueniſſet, denarios quingenos ſingulis militibus daturum, in uictoria uero, eadem præmia, quæ ſuis legionibus: (quorum quis ⁎ullum finem, aut modum futurum putauit?) incitatiſsimam retinui, ægre mehercule, nec retinuiſſem ſi uno loco habuiſſem, utpote cum ſingulæ quædam

inter hos ciues Romanos. Hiſpali.i.in eo oppido Hiſpaniæ Bæticæ, quendam circulatorem.i. circonforaneum exercitatorem auctionem.i. venditionum ſub auctione hoc eſt Sectorem, aut auctionum.i. fabularum ridicularum, hominem notiſsimum, quia erat deformis, quæ cauſa erat quod notiſsimus eſſet, aut quod obiectus beſtijs deuorãdus ab eis. Cum &c. Ordo eſt: Res .i.commerciũ, fuit mihi, quia quæſtorem eum ſortitus erat, cum huiuſmodi portento.i. monſtro hominis. Sed ſup. dicam plura de illo coram.i. cũ adero. Nunc quod præſtat.i. de quo vtilius eſt loqui, conſtituite qd velitis me facere Ego habeo tres legiões firmas. quarum vnam, videlicet vigeſimã octauam cum Anto. accerſiſſet.i.allexiſſet & vocaſſet ad ſe initio belli hac pollicitatione.ſ. ſe daturum ſingulis militibus quingentos denarios, ſupp. eo die quo.ſ. legio illa veniſſet in caſtra. Vero pro ſed, pollicitus eſt ſe daturum in victoria, eadem præmia quæ legionibus ſuis. Quorum.i.militum ſic ſolicitatorum quis putauit vllã fidem aut modum.i.moderamen futurum, q.d. nemo. & tamen retinui, inquit, incitatiſsimam.ſ. legionem .i. maxime inclinatam ad præmia illa, hercule.i.per herculem, ægre.i. cum difficultate, nec retinuiſſem ſi habuiſſem.ſ. omnes legiones vno in loco, vtputa cũ ſingulæ cohortes ſeiũctæ.ſ. ad cautelã ab alijs, fecerint quandam ſeditionem, ſed non perfecerunt timentes alias in fide manſiſſe & in ſe immittendas, ſed ſi ſimul fuiſſent, conſpirare impune potuiſſent, quia Antonius nõ deſtitit incitare quoq; .i.etiam reliquas legiones literis atq; infinitis pollicitationibus. Nec vero min⁹.i. & æque Lepidus vrſit.i. vrgenter ſolicitauit me, literis & ſuis & Antonij, vt mitterem ſibi legionem trigeſimam, quæ firmiſsima erat. Itaq; vos debetis exiſtimare exercitum, quem neq; volui vendere vllis præmijs, nec diminuere metu eorum periculorum quæ portendebantur illis victoribus.i.ſi forte fuerint victores, eſſe retentum.ſ.a me conſeruatum Reipu. atq; ita ſup. debetis credere ſup. me fuiſſe facturum, quodcunq; imperaſſetis ſi feci quod iuſsiſtis. Nam ego tenui &.i.ſimul prouinciam in ocio.ſ.pacis, & exercitum in poteſtate mea, nuſquam exceſsi finibus prouinciæ meæ. Non modo.i.non ſolum ſup. non miſi quoquam.i. ad quemuis locum militem legionariũ.i. ad legionem pertinentem, qui ſub ſacramento legitime militabant, ſed ne quidem.i.non ſaltẽ miſi quoquam vllum auxiliarium.i.miſſum auxilio, & qui, cum eius auxilio opus nõ eſſet, alio mitti poſſe videbatur. Sane negatio quæ eſt in particula, ne, debet vtriq; particulæ ſeruire. & ſi nact⁹ ſum ideſt deprehendi quos, ideſt aliquos milites, decedẽtes ſ. de prouincia ego affeci ſup. eos ſupplicio. Quarum rerum, ideſt quorum ſtudiorum in rempub. ego putabo me tuliſſe.i. reportaſſe aut accepiſſe ſatis magnum fructum, ideſt vtilitatem, repub. ſalua, ideſt ſi reſpu. fuerit ſalua. Sed reſpo. ſi nouiſſet me, & maior pars Senatus nouiſſet ſup. me, ideſt animum meum, tuliſſent ex me maiores fructus ego miſi tibi legendam epiſtolam quam ſcripſi Balbo, cum eſſet etiam nunc, ideſt adhuc in prouincia. Si etiam voles legere prætextam, ideſt comœdiam & fabulã agendam in prætexta, quia eſt de argumento Romano, præſertim hominis nobilis, vtpote Balbi, hoc eſt de Balbi inſolẽtia in Quæſtura,

ſtura, poſcito ſupp. eam Cornelium Gallum familiarem meum qui Virgilio ſumme dilectus, erat poeta inſignis. Scriptum ſup. Cordubæ. 6. Id. Iun.

VIC. CONIECTI enim lapides ſunt in eum } Antiquiores nonnulli. { Collecti } Quod tamen erratum puto librarij, communemq; lectionem potiorem eſſe iudico: nam & ad Atticum lib. 4. Q. Fratris domus primo fracta coniectu lapidũ ex area mea. Niſi aliquis intelligere velit multitudinem lapides collegiſſe, vt in illum conijceret, nõ tamẽ conieciſſe. Vllum finem { Vllam } veteres codices: eſt enim & poetis, & ijs qui proſa oratione ſcripſerunt, incerti generis hæc vox. Lucretius lib. 2. Et latere ex vtroq; ſuperq;, infraq; per omne Nulla eſt finis. Cic. in principio ſtatim libri ad Caſsium in melioribus codicibus, Finem nullã facio, mihi crede Caſsi, de re, & de Bruto noſtro, id eſt de tota repu. cogitandi.

XPO. IVS. VARO Procos. } In Mediceo ſunt hæc verba, & ĩ cunctis quos vidi manuſcriptis: hoc autem adnotaui, quia nõnulli tradũt ſe vetuſtiſsimum codicem habere in quo non legantur C.R. natus ſum } Ita in Mediceo hic locus ſcriptus eſt. Ingenioſus, & eruditus iuuenis Hieronymus Corrigienſis ſuſpectum hunc locum, vt audio, habet, neq; vt ego arbitror, ſine cauſa. cũ alijs in locis, in quibus Cicero induxit aliquos quiritantes, & hanc vocem edentes, { Natus } non ediderit. cum tamen in noſtris, vt omnes videre iam poſſunt, non contemnendis, vt in impreſsis legatur. videndum eſt an ideo ſe natum Fadius ciuem Rom. diceret, vt magis Galbam abſterreret: quod maiore ſcelere, ei qui ciuis Rom natus eſſet, manus afferretur, quam illi qui factus: nam plurimis, varijsq; de cauſis ciues Roma. fiebant, vt omnibus planum eſt. & in oratione pro L. Balbo diligentius de hac re diſputatur: Domitius etiam Cos. Nouocomenſem pulſauit, beneficio C. Cæſaris ciuem Rom. factum, vt oſtenderet, quod a malo authore factus eſſet, illum ciuem Roma. non eſſe, & in beneficijs Cæſaris nullam vim eſſe. { Denarios quingenos } Codex vetuſtus qui quingentos habet, mendoſus eſt, & coniectura, quam nonnulli ſequuntur, inanis: quamuis enim grandis illa pecunia ſit, tamen non ſine magna mercede legiones a Senatu defeciſſent, & imperatorem ſuum prodidiſſent. Quam aperte autem decepti ſint, hic locus e lib. 16. ad Atticum oſtendit, de Octauiano puero ſermo eſt. Veteranos quiqui Caſilini, & Calatiæ, perduxit ad ſuam ſententiam, nec mirum, quingenos denarios dat.

AV. AN. DVXIT ſe a Gadibus } Locutio quibuſdam videtur durior. qua tamen & Teren. in Hecyr. vſus eſt, Vxor (inquit) vbi me ad filiam ire ſenſit, ſe ducit foras. & Plaut. in Aulula. cum dixit. Ego me deorſum duco de arbore. { Sex. Varo Procos. } Hiſtoria mihi quidem ignota, &, vt dicam, quod ſentio, mẽdum ſubeſſe crediderim. nam etiam codicem habeo vetuſtiſsimum, in quo hæc verba non leguntur. { Ciuis Romanus ſum } Cum mihi Hieron. Ferrarius Corrigienſis hunc locum ſe habere ſuſpectum dixiſſet: & vt veteres codices inſpiceremus, rogaſſet: collatis cum impreſſa lectione, manuſcriptis libris, dictionem, natus, ita vt ipſe exiſtimauerat, abundare comperimus. qoo factum eſt, vt eam de noſtro expungere ne dubitarem. hanc autem coniecturam ea ratione Ferrarius faciebat, quod Cice. 7. In Verrem libro ita locutum eſſe meminiſſet. Ceruices (inquit) in carcere frangebantur indigniſsime ciuium Romanorum, vt etiã illa vox, & illa imploratio, ciuis Roma. ſum, quæ ſæpe multis in vltimis terris opem inter barbaros, & ſalutẽ tulit, ea mortem illis acerbiorem, & ſupplicium maturius ferret. & infra eodẽ libro, Nulla vox audiebatur niſi hæc, Ciuis Romanus ſum. & item paulo poſt ſæpiſsime, vt ſibi quiſq; legendo facile reperiet. { Denarios quingenos } Nimia videtur ſumma, itaq; ex

cohortes ſeditionem fecerint. reliquas quoq; legiones non deſtitit literis, atq; infinitis pollicitationibus incitare. nec uero minus Lepidus urſit me & ſuis, & Antonij literis, ut legionem trigeſimam mitterem ſibi. itaq; quem exercitũ neq; uendere ullis præmijs uolui, nec eorum periculorum metu, quæ uictoribus illis portendebantur, diminuere, debetis exiſtimare retentum, & conſeruatum Reipu. eſſe, atq; ita credere, quodcunq; imperaſſetis, facturum fuiſſe, ſi, quod iuſsiſtis, feci. nam & prouinciam in otio, & exercitum in mea poteſtate tenui: finibus meæ prouinciæ nuſquam exceſsi, militem non modo legionariũ, ſed ne auxiliarium quidem ullum quoquam miſi, & ſi quos equites decedenteis nactus ſum, ſupplicio affeci. quarum rerum fructum ſatis magnum Repu. ſalua tuliſſe me putabo. ſed Reſpu. ſi me ſatis nouiſſet & maior pars Senatus, maiores ex me fructus tuliſſet. Epiſtolam, quam Balbo cum etiamnum in prouincia eſſet, ſcripſi, legendam tibi miſi, etiam prætextam. ſi uoles legere, Gallum Cornelium familiarem meum poſcito. VI. Idib. Iun. Cordubæ. Vale.

vetuſto codice Vincentij Ricij, denarios quinquagenos, emẽdauit.

BALBVS } Cornelius Balbus minor: niſi prorſus nos coniectura fallit. { Bogudis } Mauritaniæ Regis. { Rumoribus } de bello contra Antonium. { Quæ C. Cæſar. } Lege Tranquillum. { Gadibus } quaſi in patria. nam Balbus maior Gadibus natus fuerat. { Herenniũ } ſicut Cæſar. D. Laberiũ. { Annulo aureo } eqtis inſigni. { Quartumdecimum } Melius quatuordecim ex veteribus libris & loquendi more. { Prorogauit } ſicut Cæſar dictaturam, & alios magiſtratus. { Biennij } ſicut Cæſar conſulareis duos annos in magiſtratu eſſe voluit. { Renunciauit } magiſtratus Gaditanos declarauit. { Exules } vt Cæſar, qui omnes fere præter Milonem reſtituit. { Senatus } Gaditanus { Sex. Varo Procos. } An is Accius Varus ſit, qui, quo tempore Pompeij filij bellum inſtaurabant, circum caſtella, vt ſcripſit Oppius, in Hiſpania præfuit: vel Sex. Quintilius Varus, qui contra Curionem in Africa pugnauerat, videãt doctiores. { Prætextam } fabulam, in qua induceretur Lentulus prætextatus, quod Procos. eſſet. { De ſuo itinere } Cornelius Balbus minor, quũ L. Lentulum Cos. in principio belli ciuilis conuenire in Italia nõ potuiſſet, ſequenti anno ad Dyrrachium hoſtium caſtra clam ingreſſus, illum iam Procos. vt cum Cæſare ſentiret ſolicitauit. Si vero iter Italicum intelligas, Cos. legat oportet. hac de re tota fabulam edidit. { Quum ageretur } illa fabula. { Gladiatoribus } quo die gladiatores ſunt commiſsi. { Pompeianũ, quia } Al. Pompeianum abiecit, quia. { Depreſſus } Al. Deprehenſus. { Authorari } Al. authore, hoc eſt iubente ipſo Balbo, vt depugnaret. { Nolebat } depugnare: quũ bis ante gratis depugnaſſet. { Coniecti } Al. collecti. { Auctionum } Al. Anthionum, vt ſit viri nomen. { Præſtat } Al. reſtat. { Vllum finem } Al. illam finem. { Putauit } Al. putaret. { Vtpote } Al. vtputa. { Quandam } Al. quædam.

SEBA. CORR.

LVDIS quos Gadibus fecit } Balbus arbitror, non Cæſar, ſed Romæ Cæſar: vt ex Tranquillo apparet de Laberio Mimo, in quo imitatus eſt Balbus Cæſarem. { Comitia biennij biduo habuit, hoc eſt renunciauit, quos ei viſum eſt exules, reduxit } Aliter diſtinguo: hoc eſt renũciauit, quos ei viſum eſt, exules reduxit, &c. Eſt vero renũciauit, creauit magiſtratus, vel creatos potius declarauit. quod nec Clericus intelligit. Magiſtratus autem accipio, non Ro. ſed municipales Gadienſium: ſicut & Senatum, & exules quoq;. { Quod ludis prætextam de ſuo itinere ad L. Lentulum proconſulem ſolicitandum poſuit } Prætextam fabulam intelligo, ſicut togatam palliatam, & reliquas, quibus ex habitu nomen. In quo pueriliter ab Interprete eſt ineptitum, ſubdit enim. Et quidem quum ageretur: quod fabularum eſt. Et ad finem, Etiam prætextam, ſi voles legere, vbi demum reſipuit Clericus, ita tamen, vt nihil hoc loco mutauerit. Sunt qui prætextas fuiſſe putent, quæ Latinum habuerint argumentum, quod & hic locus, & Horatius indicant. BER. RVT.

Nil intentatum noſtri liquere poetæ,
Nec minimum meruere decus, veſtigia Græca
Auſi deſerere, & celebrare domeſtica facta,
Vel qui prætextas, vel qui docuere Togatas.

De L. Lentulo nihil aliud vt nunc eſt, memini legiſſe me, quam quod eſt apud Ciceronem Philip. 3. vbi prouincias a multis derelictas ſcribit, quas eis dediſſet Antonius. Familiariſsimus eius (inquit de Antonio) L. Lentulus & P. Naſo, omni carens cupiditate, nullam ſe habere prouinciam, nullam Antonij ſortitionem fuiſſe iudicauerunt. de eodẽ enim hæc accipio. Gladiatoribus autem Fadium quendam militem Pompeianum, quia quũ depreſſus in ludum bis gratis depugnaſſet, authore ſeſe nolebat &c. Scribẽdum vel e gladiatoribus, vel gladiatorijs, & Au-

thore ſeſe nolebat.i.inter gladiatorum paria nomen ſuum pro fiteri. { Quorum quis vllam fidem, aut modum futurum putauit } Non reijcio quidem ſcripturam. quid tamen ſi vllum ſinem malis: quod alioqui duæ illæ dictiones, Fidem modumq́ʒ, aduerſari inter ſe videntur, vt coniungi nequeant. Vereor autem, ne hanc epiſtolam poſt ſuppoſitã Aſinius ſcripſerit: quod in ea quadrageſimo ſe die ait certiorem factũ de Mutinenſi prælio quod eſt ad. 17. Calen. Maij geſtum, vt ex Galbæ literis paulo ante videre eſt. has vero videmus. 6. Idus Iunias datas. Niſi vero, poſterius prælium ad Mutinam, multis poſt primum diebus certatum eſt, quod magis puto, itaq́ʒ nihil muto. ideoq́ʒ & quod ſupra ẽ. { His rumoribus. vtrum Gadeis referatur, an Romam } Rumoribus accipe, non de M. Antonio ſuperato, qđ ibi nondum erat auditum: ſed incertis. ſ. quibus nunc hos, modo illos vinci ac vĩcere fama eſſet.

EX PO. EIVSD. QVOD ludis prætextam de ſuo itinere ad L. Lentulum Procos. ſolicitãdum poſuit } Id, opinor, ſignificat, quod Cicero ad Atticum exprimit his verbis. 6. Calen. veſperi Balb⁹ minor ad me venit, occultauit occurrens ad Lentulum Cos. iuſſu Cæſaris, cum literis, cum mandatis, cum promiſsione prouinciæ, Romã vt redeat, cui perſuaderi poſſe non arbitror, niſi erit conuẽtus, Et paulo poſt: Balbus minor hæc eadem mandata dat, iter autem eius erat ad Lentulum Cos. cũ literis Cæſaris, præmiorumq́ʒ promiſsis, ſi Romam reuertiſſet. Verum quum habeo rationem dierum, ante puto tranſmiſſurum, quam potuerit conueniri. Et lib. 9 Roma ſcripſit Balbus, putare iam Lentulum Cos. tranſmiſiſſe, nec eũ a minore Balbo conuentum, quod his hoc iam Canuſij audiſſet. Vt Lentulum Cos. legi etiam poſsit.

* al. quam cum Plan,

* al. primum.

PHIL. MEL. [redacted]

GIBERTI LONGOLIJ LEMMA.

Scribit Ciceroni Pollio, ſe tardius accepiſſe nuncios de conflictu Mutinenſi, grauiterque conqueritur de clade illata Reipub per Cos mortem, cui quam primum ſuccurrendum conſulit.

C. ASINIVS POLLIO M. T. C. S. D. P. 33

*QVo tardius certior fierem de prælijs apud Mutinam factis, Lepidus effecit, qui meos tabellarios nouẽ dies retinuit: tametſi, tantam calamitatem Reipu. quàm tardiſsime audire optandum eſt: ſed illis, qui prodeſſe nihil poſſunt, neque mederi. atq́ʒ utinam eodem. S. C. quo Plancum, & Lepidum in Italiam accerſiſtis, me quoq́ʒ iuſsiſſetis uenire. profectò non accepiſſet Reſpu. hoc uulnus. quo ſiqui lætãtur in præſentia, quia uidentur & duces, & ueterani Cæſaris partium interiſſe: tamen poſtmodum neceſſe eſt doleant, cum uaſtitatem Italiæ reſpexerint: nam & robur, & ſoboles militum interijt, ſiquidem, quæ nunciantur, ulla ex parte uera ſunt. neq́ʒ ego non uidebã, quanto uſui Reipu. eſſem futurus, ſi ad Lepidum ueniſſem: omnem enim cunctationem eius diſcuſsiſſem: præſertim adiutore Planco. ſed ſcribenti ad me eiuſmodi literas, quas leges, & concionibus, uidelicet quas Narbonæ habuiſſe dicitur, ſimiles, pal parer neceſſe erat: ſi uellem commeatum, per prouinciam eius iter faciens, habere. præterea uerebar, ne, ſi ante, quam ego incepta perficerem, prælium confectum eſſet, pium meum conſilium raperent in cõtrariam partem obtrectatores mei, propter amicitiam, quæ mihi cum Antonio, non maior tamen, * quam Planco fuit. itaq́ʒ à Gadibus menſe Aprili binos tabellarios in duas naueis impoſui, & tibi, & Conſulibus, & Octauiano ſcripſi, ut me faceretis certiorem, quonam modo * plurimũ poſſem prodeſſe Reipu. ſed ut rationem ineo, quo die prælium Panſa commiſit, eodem à Gadibus, naues profectæ ſunt: nulla enim poſt hyemem fuit ante eam die nauigatio. & hercule longe remotus ab omni ſuſpicione futuri ciuilis tumultus, penitus in Luſitania legiones in hybernis collocaram. ita porrò feſtinauit uterq́ʒ confligere, tanquam nihil peius timerent, quàm ne ſine*

ruiſſe, aut reconciliaſſe Reipu. ſi interfuiſſet, quo. ſ. vulnere, idest ſtrage tot ciuium, ſi qui lætantur in præſentia. i. præſenti tempore, quia & duces & veterani milites partium Cæſaris videntur interiſſe, tamen neceſſe eſt ſup. vt doleãt poſtmodum cum reſpexerint vaſtitatem. i. deſolationem Italiæ. Nam & robur & ſoboles. i. propagatiua virtus militum interiit, quidem. i. certe, ſi illa quæ nunciantur, ſunt vera ex vlla parte, Neq́ʒ ego nõ videbam. i. & ego bene cognoſcebam quãto vſui futurus eſſem Reipu. ſi veniſſem ad Lepidum. Enim. i. quia diſcuſsiſſem. i. amouiſſem omnẽ cunctationem. i. moram, aut dubitationem eius, præſertim Planco adiutore. Sed neceſſe erat ſup. vt ſimularem Plãco. ſ. me in illius ſententiam conceſſurũ ſcribenti. i. cum Lepidus ſcriberet ad me eiuſmodi literas quas leges, quia eas ad Ciceronem, aut miſſurus aut allaturus erat, & concionibus. i. propter conciones quas dicitur habuiſſe Narbonæ ſi vellem habere commeatum. i. viaticum cibum, faciens iter per prouinciã eius. Si hæc vera eſt lectio, illud, ſcribenti (meo iudicio) poſitũ eſt abſolute, ſicut Aenei. 2. dicitur. Talia iactanti. i. cum talia iactaret, nam ſi in datiuo cum verbo ſimularẽ poſueris, dure poneretur vox cõcionibus, niſi ſunt cõcionibus vtenti vbi eſt videlicet. Sunt tamen qui legant non ſimularẽ, ſed ſimilis parerem, vt ſit neceſſe eſt parerem ſcribẽti eiuſmodi literas quas leges & ſimiles concionibus videlicet quas. &c. Præterea. i. inſup verebar, ne ſi prælium eſſet confectum ante quam ego perficerem incepta. i. pertraherẽ Lepidum in partes noſtras, obtrectatores mei caperent conſiliũ meum pium. ſ. in patriam, in partem contrariam. i. ad impietatem contra Rempu. propter amicitiam, quæ fuit mihi cum Antonio, non tamen maior quam cum Planco. Itaq́ʒ impoſui mẽſe Aprili binos tabellarios in duas naues. i. in ſingulas duos, a Gadibus vltima parte Hiſpaniarum. Scripſi & tibi & conſulibus, & Octauiano. ſ. Cæſari, qui raro alibi Octauian⁹, ſed ſere Octauius dicitur. Vir. Luſimus Octaui &c. vt faceretis me certiorem quonam modo poſſem prodeſſe plurimũ Reip. Sed vt in eo rationem i. vt coniectura conſequor, naues profectæ ſunt a Gadibus eodem die, quo die Panſa commiſit præliũ. Nulla enim nauigatio. i. facultas nauigandi fuit poſt hyemem ante eam diem. i. id tempus. Et hercule, ego remotus longe ab omni ſuſpicione tumultus ciuilis collocaram legiones in hybernis. i. locis tutis in quibus hyeme tranſigerent penitus. i. omnino intus, in Luſitania. Porro. i. vterq́ʒ. ſ. tam panſa quam Antonius feſtinauit confligere. i. pugnare ita, tanquam nihil timerent peius. i. grauius & tanquam magis malum, quam ne bellum componeretur. i. finiretur ſine maximo detrimento Reipub. Sed ſi fuit properandum. i. neceſſe properare, ego nihil video Hirtiũ geſsiſſe non conſilio. i. quod non geſsiſſet conſilio ſummi ducis. Nam hæc ſcribuntur & nunciantur mihi ex gallia Lepidi i. Narbonenſi, cui Lepidus præeſt. Exercitum panſæ eſſe conciſum. i. ſimul cæſum, panſam eſſe mortuum ex vulneribus, Martiam legionem interiſſe eodem prælio, & Lucium Fabatum, & Caium Peduceum,

ASCEN. QVo tardios &c. de Marco Antonio apud Mutinã vbi Brut. obſeſſum tenuerat, ab Octauio Cæſare & conſulibus ſuperato, interfectis tamen in prælio ipſis Conſulib. Pollio ſe tardius intellexiſſe rem omnem dicit, propter Lepidum qui tabellarios ex Italia venientes nouem dies retinuerat. Dicit autem quæ audierit de illo conflictu, ob quæ decreuiſſet ad Lepidum venire, ſed dicit ſe reuocatum a propoſito, ne obtrectatores ſui in aliam partem eius conſilium acciperent. Oſtendit autem acerbiſsima de Reipub. calamitate ad ſe delata eſſe, quibus ſentit ſuccurrendum eſſe ab omnibus quibus facultas fuerit. Ordo eſt: Lepidus effecit, quod. i. vt fierem certior. i. cognoſcerem tardius de prælijs factis apud Mutinam, qui. ſ. Lepidus retinuit tabellarios meos. i. a me miſſos, nouem dies, tãetſi. i. quanquam tamen optandum eſt audire tantam calamitatem Reipub. quam tardiſsime. Sed nequeo mederi illis, aut occiſis, aut perditis hominibus qui nullo modo poſſunt prodeſſe. Atq́ʒ vtinam iuſsiſſetis me quoq́ʒ venire in Italiam eodem ſenatuſconſulto, quo accerſiſtis. i. aduocaſtis Plancum & Lepidũ in Italiam. ſ. ex Gallia Profectu Reſpu. non accepiſſet hoc vulnus. i. hoc detrimentum, quia innuit ſe Antonium, aut abſter-

maximo Reipub. detrimento bellum componeretur. ſed ſi properandum fuit, nihil non ſummi ducis conſilio geſſiſſe Hirtium uideo: nam hæc mihi ſcribuntur ex Gallia Lepidi, & nunciantur: Panſæ exercitum cõciſum eſſe: Panſam ex uulneribus mortuum: eodem prælio Martiam legionem interiſſe, & L. Fabatum, & C. Peduceum, & D Carſulenum: Hirtiano autem prælio, & quartam legionem, & omneis ✱ perinde; Antonij cæſas item Hirtij quartam, cum caſtra quoq; Antonij cepiſſes, à quinta legione conciſam eſſe: ibi Hirtium quoque periiſſe, & Pontium Aquilam: dici etiam Octauianum cecidiſſe: (quæ ſi, quod Dij prohibeant, uera ſunt, non mediocriter doleo) Antonium, turpiter Mutinæ obſeſſionem reliquiſſe, ſed habere equitatum, ac legiones ſub ſignis armatas treis, & P. Vagieni unam, inermeis bene multos: Ventidium quoque ſe cum legione ſeptima, octaua, nona coniunxiſſe: ſi nihil in Lepido ſpei ſit, deſcenſurum ad extrema, & non modo nationes, ſed etiam ſeruitia concitaturum. Parmam direptam: L. Antonium alpeis occupaſſe. quæ ſi uera ſunt, nemini noſtrum ceſſandum eſt: neque expectandum, quid decernat Senatus: res enim cogit huic tanto incendio ſuccurrere omneis, qui aut imperium, aut nomen deniq; Pop. Roman. ſaluum eſſe uolunt: Brutum enim decem, & ſeptem cohortes, & duas non frequenteis tyronum legiones, quas conſcripſerat Antonius, habere audio. neque tamen dubito, quin omnes, qui ſuperſint de Hirtij exercitu, confluant ad eum. nam in delectu non multum ſpei puto eſſe: præſertim cum nihil ſit periculoſius, quàm ſpacium confirmandi ſeſe Antonio dari. anni autem tempus libertatem maiorem mihi dat propterea, quia frumenta, aut in agris aut in uillis ſunt. itaq; proximis literis conſilium meum expedietur: nam neque deeſſe, neque ſupereſſe Reip. uolo maxime tamen doleo, adeo, & longo, & infeſto itinere ad me ueniri, ut die quadrageſimo poſt, aut ultra etiam, quæ facta ſunt, omnia nuncientur.

Vale.

Peduceum, & Decium Carſulenum, ſup. interiiſſe. Autem. i. ſed & quartam legionem, & omnes ſupp legiones Antonii eſſe cæſas, peræque. i. conſimiliter ſup. in prælio Hirtiano. i. quod Hirtius commiſit. Item quartam ſupple legionem Hirtii, ergo ſuperior Antonio erat, cum cepiſſet quoq; i. etiam Antonii, eſſe conciſam i. totam ſimul cæſam a quinta legione. ſ. Antonii. & ſupp. ſcribitur mihi, Hirtium quoq; periiſſe ibi. & Pontium Aquilã dici etiam, quod tamẽ verum non fuit, Octauianum etiam cecidiſſe ibi. Quæ ſi vera ſunt, quod dii prohibeant, doleo nõ mediocriter. Et ſupp. ſcribitur Antonium reliquiſſe turpiter obſeſsionem Mutinæ, ſed habet equitatum, & tres legiones armatas ſub ſignis, & vnam. ſ. legionem P. Vagieni. i. quam ille duxerat, & ſup. milites inermes, bene. i. valde multos. Ventidium, quoq; ſe coniunxiſſe. ſ. Antonio cum legione ſeptima, octaua, nona. Et ſup. Antonium deſceſurum ad extrema i. vltimam fortunam tẽtaturum, ſi nihil ſpei ſit in Lepido. ſ. attrahendo. Parmam direptam ſup. eſſe, L. Antoniũ fratrem. ſ. Antonii occupaſſe alpes, ita vt Antonius per eas liberum habeat tranſitũ. Quæ ſi ſunt vera nemini noſtrum: ſ. qui Reip. fauturus, eſt ceſſandum, nec expectandum eſt, quid Senatus decernat. Res. n. cogit omnes qui ſaluum ... imperium, aut deinde nomẽ Pô. Roma. eſſe ſaluum, ſuccurrere ſ. ad extinguendum, huic tãto incendio. i. tumultu bellico, quo, vt ædificia incendio, Reſpub. ſit ſubito peritura. Enim. i. quia, ego audio Brutum habere decem & ſeptem cohortes, & duas legiones Tyronũ: i. nouitiorum militum, nõ frequentes. i. non plenas, aut militum non ſemper præſentium quas Antonius conſcripſerat: ſ. ſibi, non Bruto. Neq; tamen dubito quin omnes qui ſuperſint de exercitu Hirtii, confluãt ad eum videlicet Brutum. Nam non modo puto multum ſpei eſſe in delectu. i. conſcriptione nouorum militum.. præſertim cum nihil ſit periculoſius quam dare Antonio ſpacium confirmandi: i. corroborandi ſeſe. Autem. i. ſed tempus anni dat mihi maiorem libertatem, propterea, quod. i. quia frumenta, vt triticum, hordeum, auena, ſiligo, & ſimilia ſunt, aut in agris. ſ. matura, & demeſſa, aut in villis. i. domibus in agro poſitis. Itaq; conſilium meum expedietur. i. explicabitur proximis literis. Nam neque volo deeſſe. i. quod dicunt, deficere Reipub. neque ſupereſſe. i. ſoperſtes eſſe illa cadente. Significat etiam (vt Gellius docet) ſuperfluum eſſe, ſed ſic non videtur hic accipiendum. Doleo tamen maxime, veniri: ideſt quod venitur ad me itinere adeo, & lõgo & infeſto: ideſt vim inferente, quia ab latronibus obſeſſo, vt omnia nuncientur die quadrageſimo. Scriptum reperi quadrageſima, poſt aut etiam vltra: ideſt ſupra quadrageſimum diem, quã facta ſunt.

SIMVLAREM plane neceſſe erat } Miror nullos hũc locum, vt mendo ſum animaduertiſſe, atq; notaſſe. præter enim antiquam ſcripturam, quæ omnino diuerſiſsima eſt. vnde ſi ita legas, dictio illa. { Scribenti } pendet, quomodo autem altera { concionibus } regitur: vtinam tam facile poſſemus locũ ſuæ integritati reſtituere, quam facile poſſemus plurimis argumẽtis corruptum eum eſſe conuincere. Quamuis autem non confidamus locum nos plane illuſtraturos, non pœnitebit tamen, neq; ingratum fortaſſe erit ſtudioſis viris, receptam lectionem inanẽ præſertim, & noue ſuppletam coarguiſſe, & damnaſſe: alii fortaſſe, quod nobis non licuit, præſtabunt: aperta enim purgataq; plaga facilius poteſt medicus artem ſuam explicare, & remedia adhibere. Non paruũ huic claritatem adfert locus in prima Pollionis epiſtola, eandem rem tractans. quare qui eum cum hoc contulerit, non paruum habebit aditum ad huius loci reſtitutionem. eſt autem hic. Vnas enim poſt Id. Martias demum a Panſa literas accepi, in quibus hortaſ me vt ſenatui ſcribam, me & exercitum in poteſtate eius futurum. Quod cum Lepidus concionaretur, atque omnibus ſcriberet ſe conſentire cum Antonio, contrarium fuit. Nam quibus commeatibus, &c. Purgat ſe quod non Panſæ literis paruerit, Senatui que ſcripſerit: conſilium enim eius non ſapiens eſſe vult, Reipub. q; inutile, & maxime contrarium rationibus eius, qui ſe quæ polliceretur Senatui poſſe præſtare, & ad exitum perducere vellet. cum enim Reſpub. ſuo exercitu in Italia indigeret, Lepidusq; cum Antonio conſentiret, ſi ipſe pollio tam aperte ſenatui ſcripſiſſet ſe in eius fore poteſtate, authoritatemque eius velle defendere, non potuiſſet ſuas copias in Italiam per Lepidi prouinciam traiicere: nec enim commeatus ſuppeditaſſet Lepidus ei, qui contrariis partibus palam auxilio veniret. Cum igitur quod Panſa ſuadebat, contrarium eſſe velit, docet ſe recte texiſſe conſilium ſuum, bonaque mente ſemper Lepido oſtendiſſe, ſe Antonii ſalutis rationem habiturum, vt Rempub. iuuare poſſet, & vt Lepidum falleret. His argumentis, & teſtimoniis veterum codicum ductus, vulgatam lectionem improbaui, & eieci, vereremq; quamuis inquinatam reſtitui. Quod autem poſtea mihi in mentem venit, & tantopere mihi ſe ex omni parte probauit vt niſi iam liber excuſus eſſet, ſic vt ſcriberent mandaturus fuerim, nunc exponam. Suſpicor pro { Paimare } in quo tantum verbo mendoſi ſunt priſci codices, { palmarer } legi debere, parua omnino licentia opus eſt, vnius n. tantum literæ immutatione totus locus illuſtratur. Quod aũt palpare, & palpari indifferenter pro adulari, & ſublandiri μεταφορικῶς dicatur, planum eſt, & diligentiſsimis grãmaticis animaduerſum, & notatũ, tertioq; caſui { Scribenti } pulchre reſpondet. Sic. n. & Hora. libr. 2. Sermonum, Satyra. 1. de Cæſare Auguſto loquens, hoc ipſo verbo vtitur, cui male ſi, palpere, recalcitrat vndique tutus. Et Plautus in Amphitrione, obſeruatore quam blande mulieri palpabitur. Nam quin { Similis } legendum ſit, nullus (niſi fallor) reuocabit in dubium. Dicit autem literas ſimuleis, & conſentientes concionibus, quas habebat, vt loco ſupra citato inquit: cum Lepidus concionaretur, atque omnibus ſcriberet ſe conſentire cum Antonio nec enim aliud pollioni Lepidus ſcribebat, aliud in concionibus loquebatur, ſed ſemper in eadem mente ſe eſſe oſtendebat, ſibi conuenire, ſocietatemque eſſe cum Antonio. Quo magis cum tam aperte id omnibus, & ſcriberet, & loqueretur, dicit ſibi opus fuiſſe pollio, vt poſſet Reipubli. opitulari, ſe a Lepido non alienum eſſe oſtendere, ſed illi ſublandiri, & adulari, vt poſſet ad finem optimas ſuas cogitationes perducere. { pontium Aquilam } Hic vnus eſt ex interfecto-

✱al. p̄ equites Anton.

ribus Cæſaris, quem D. Bruti legatum hoc prælio occidiſſe his verbis narrat Dion.hiſtoriarum Romanarum libro.46. ὡς δὲ ταῦτ᾽ ἐγένετο, καὶ πόντιος ἀκύλας ἐκ τῆς σφαγῆς ὤν, καὶ τῷ δεκίμῳ ὑποστρατηγῶν, τίτον μουνάτιον πλάγκον αὐτῷ πολεμοῦντα αὐτῷ μάχεσθαι ἐνίκησε, &c. pauloq; infra de decr.pp hanc victoriā Rumæ loquēs inquit: καὶ τὸν ἀκύλαν ἀχθεσθέντα, ἐν τῇ μάχῃ εἰκόνι ἐτίμησαν, ταῦτα χρήματα ἃ ἐς τὴν παρασκευὴν τῆς τοῦ δεκίμου στρατιωτικῆς ὅπως θῶν ἀνήλωσε, τοῖς κληρονόμοις αὐτοῦ ἀπέδωκαν { Sed habere equitatū } Antiqua exemplaria { Equitum } deeſt autem nota numeri equitum: nam { Equitatum } omnino male in excuſis legitur. recenſet enim hic numerū copiarum: quē cum in nullo veteri exemplari inuenerimus, notam quæ deeſſe ſignificet, adpoſuimus. { Et pupilli Bagienni vnam } Nos emēdauimus P.Bagienni: &ſi veteres etiam codices pupilli habent. Sed mirum eſt quam ſint fœde corrupti omnes quos vidimus in his compendii notis: vt locus ille in. a.epiſt.ad Lentulum { Cui Lupus Tr.pl quod ipſe de Pōpeio retuliſſet, &c. } in Mediceo etiam cæteris probatiore, legatur, { Cui Lupus tyrānus P.Lentulo quod ipſe, &c. } & ſic quotieſcunq; imperitus ille & audax quiſquis fuerit, notas illas compendii interpretari voluit: quemadmodum ſæpe C.Conſul interpretatur, vt eo loco ad Appium, Ego C.Pomptinum legatum meum Brundusii expectabam: habent enim antiqui, Ego Conſul Pomptinum. & ſic in Mediceo titulus epiſtolarum ad C.Curionem eſt, { Incipit eiuſdem ad conſulem ad Curionem } item in vltima epiſto.eiuſdem libri C.Cælio ſcripta locus ille, Quod item C.Virgini propinquus tuus &c.ſic in eodem legitur, Quod item Conſul Virginius, &c. Quod tamen mendum turpiter omnes fere vulgatos codices occupauerat.quis enim ea tempeſtate Conſul hoc nomine extitit? Sed quantum ad Pupillum, alibi etiam in eo codice pro P.Pupillus deprauate legitur, vt in epiſto.qua cō mendat Bruto L.Titium Strabonem his verbis Huic in tua ꝓuincia pecuniam debet Pupillus Cornelius, cum tamen vulgati omnes eo loco P.Cornelius habeant: quare nos tuto viſi ſumus receptum licet errorem reiicere, & aſpernari: Rem autem pluribus verbis explicauimus vt intelligāt ſtudioſi, vnde hæc in prenominibus errata, quæ ſæpe mirifice lectorē perturbāt, orta ſint.

EX PO. HABERE equitum } Nihil addimus ad ea quæ olim hoc
EIVSD. in loco a nobis diſputata ſunt, præſertim cum non multo ante de ſimili loco diligenter diſſeruerimus.

PAVL. NON maior tamen, quam Planco fuit } Hoc dicit, ſane me
MANV. cum iniquiſsime agatur, ſi propter amicitiam quæ mihi cū Antonio fuit, durius quicquam homines de me ſuſpicentur: cū eundem Antonium non minus, quam ego, dilexerit Plancus, cui tamen exercitum credidiſtis, vt cum Antonio reliquiſq; bonarum partium inimicis bellum gerat: ſcripſit autem hoc cum indignatione quadam, grauiter ferens inimicum ſuum melius erga Remp. animatum exiſtimari inimicitias autem inter Aſiniū, & Plancum fuiſſe, cum alii, tum Plin. in præfatione librorū ſuorum ad Veſpaſianum oſtendit. { Habere equitum } Sic omnes libri manuſcripti. forte legendum ſit, habere equitatum, vt ſubaudiatur, quē antea habuerat. equitem enim pugna nullū amiſerat Antonius. nam etiam epiſtola huius libri vltima, Equitatū, ſcribit Lepidus, habet bene magnum. nam omnis ex prælio in-

GISBERTI LONGOLII LEMMA.

Purgatoria eſt epiſtola, ſe pepercisse Antonio, non illius gratia, ſed ne in ſuos & ciues Romanos ſæuiret.

M. LEPIDVS IMP. ITERVM, PONT. MAX. M. T. CICERONI S. P. D. 35

SI uales, bene eſt, ego quoq; ualeo. Cum audiſſem Antonium cum ſuis copijs, præmiſſo L. Antonio cū parte equitatus, in prouinciam meam uenire. cum exercitu meo à confluente Rhodano caſtra moui, ac cōtra eos uenire institui. itaq; continuis itineribus ad Forum Vocontium ueni, & ultra, caſtra ad flumen Argenteum contra Antonios feci. P. Ventidius ſuas legiones treis coniunxit cum eo, & ultra me caſtra poſuit. habebat antea legionem ſecundam, & ex reliquis legionibus magnam multitudinem ſed inermium. equitatum habet magnum: nam omnis ex prælio integer diſceßit, ita ut ſint amplius equitum XXX. millia. itaq; ad me complures milites, et equites ab eo trāſierunt: & in dies ſingulos eius copiæ minuuntur Syllanus, te Culleo ab eo diſceſſerunt. nos & ſi grauiter ab his læſi eramus, quòd contra noſtram uoluntatem ad Antonium ierant: tamen noſtræ humanitatis, & neceßitudinis cauſa, eorum ſalutis rationem habuimus, nec tamen eorum opera utimur, neq; in caſtris habemus, neq; ulli negocio præfecimus. quod ad bellum hoc attinet, nec Senatui, nec Reipu. deerimus,

teger diſceſsit, ſæpe autem, a librariis in ſcribendo ſyllabam fuiſſe omiſſam, animaduertimus. { P.Vagieni } Hāc lectionem in calce operis olim adnotaueram, e coniectura tantum, vetuſtis libris nihil adiuuantibus, poſtea in antiquo exemplari, quod Bernardinus Maffeus habet, eam inueni.

SEBA. SED illis quidem prodeſſe nihil poſſum neq; mederi } Al.
COR. ſed illis, qui prodeſſe nihil poſſunt, nequeo mederi. { Poſtmodum } Al. poſtea { Narbonæ } legitur &, Narbone, nā Narbo Martius dicit { Simulareni plane } Recte meo iudicio. Victorius legit ſimileis, palparer: cum in veteribus libris omnibus legatur, palmarer. { Panſa commiſit } Epiſt. 30. huius lib. { D.Carſuleium } qui cohortem prætoriam Cæſaris Octaui, & Martiā legionem ad Panſam veniente deduxerat. { Hirtiano } Al. Hirtino. { Pontium aquilam } D.Bruti legatum, cui poſtea ſenatus ſtatuam decreuit { Equitatum, ac legiones } Al. equitum legiones: vt equites per legiones numeret. & ſane vnā tantum legionem habuiſſe peditum, teſtis eſt Lepidus epiſt. ſequenti. { Pupilli Bagienni } alis placet legere, P.Bagienni. { Parmam direptā a L.Anto: [redacted]

Lib.I. Cap. XXII.

AVL. NAM neque deeſſe Reipublicæ volo, neq; ſupereſſe { Su-
GEL. pereſſe pro ſuperſtitem eſſe dixit. Significat enim, ſi Reſpubl: emoriatur, & pereat, nolle ſe viuere. Sic Plaut. in Aſina. Sicut tuum vis vnicum gnatum tuæ ſupereſſe vitæ ſoſpitem, & ſuperſtitem.

ASC. SI Vales &c. Excuſat hac epiſtola quod Antonium vt potuiſſet, non contriuerit in Gallia, ad quam poſt cladem Mutinēſem fugerat. adducit autem pro excuſatione ſe coactum ab exercitu conſulere ſaluti tot bonorum ciuium, petitq; ne putet coniunctus cum Antonianis, aut pacificatus ſcelere, aut perfidia cum id miſericordia fecerit. Ordo eſt: Si vales bene eſt. i. bene ſe res habet. q d. gaudeo, ego quoq; valeo: hic eſt vulgaris modus ſalutandi, quo vtebantur fere quorum amicitia ſuſpecta erat. Poſt ſalutationem autem incipit narrare rem quam purgaturus eſt, dicens. Cum audiſſem Anto. ſ. Marcum venire cum ſuis copiis. i. exercito armato, L. Antonio. ſ. fratre eius præmiſſo cum parte equitatus, vt. ſ. iter exploraret, & quodammodo viā muniret, venire inquam in prouinciam meam: hoc eſt in Galliam; ego moui caſtra cum exercitu meo a Rhodano confluente. i. ſimul cum arari ad eum locum vbi nunc Lugdunum eſt, confluētem faciente. Confluens enim eſt quo duo flumina cōueniunt. illis autem temporibus dicitur Planc. feciſſe, fundamenta vrbis Lugduni, ſed in colle, quæ centū annis poſtea (vt author eſt Seneca) penitus incendio periit, nunc autem inter flumina duo, & in ripis vtriuſq; inſtaurata eſt, ac inſtitui. i. propoſui venire contra eos. ſ. Antonios, & Antonianos. Itaq; veni continuis itineribus ad forum Vocōtium quod circa alpes eſt, & feci caſtra. i. caſtrametatus ſum vltra. i. paulo vlterius ad flumen Argenteum, ſ. nomine, contra Antonianos. Publius Ventidius cōiunxit tres legiones ſuas cum eo. ſ. Anto. & poſuit caſtra vltra me. i. adhuc vlterius quam ego. Sup. Anto. habebat antea. i. ante aduentum Ventidij legionem ſecundam, numero enim ſignabātur legiones,

nes, vt iam videre fuit, nã alia dicebatur prima, alia ſecũda &c. alia etiam trigeſima, interdum etiam virtute, vt Martia legio, & nonnullæ dignitate, vt legiones prætorianæ, quæ ad Prætoris, hoc eſt Imperatoris cuſtodiam erant addictæ, & ſup. Antonius habebat magnam multitudinem, ex reliquis legionibus, ſed ſupple habebat multitudinem inermium. i. non armatorum, & ſupple habebat equitatem magnũ quod tamen Plãcus aliter ſcripſit, verum Lepidus Anto. vires oſtentare videtur, vt videatur conſuluiſſe ſaluti ſuorum, & vt indicet ſuos iorte terrore ad miſericordiam motos. Nam omnis. ſ. equitatus Antonii, diſceſsit ex prælio: ſcilicet ad Mutinam commiſſo, integer. i. non diminutus nec mutilatus, ita vt ſint amplius ſop. quam triginta millia. norit grãmaticus, plus amplius, & ſimilia aduerbia, non ſemper regere rẽ exceſſam in ablatiuo eo q; videtur ſubaudiri particula, quam, vt ſi dicas, plus decem millia deſiderata ſunt. Itaq; cõ plures milites. ſ. pedeſtres, cũ tamen ſint qui pro decurione, aut equite aurato militem dicant. Recte ergo Valla dicit militem potius peditem ſignificare, & equites trãſierunt ab eo ad me, & eius copiæ minonentur in dies ſingulos, quia Syllanus, & Culleo diſceſſerunt ab eo. Nos etſi. i. quanq̃ eramus læſi. i. offenſi, grauiter ab his. ſ. Syllano & Culleone aut etiam aliis, quod ierant ad Antonium cõtra noſtram voluntatem, tamen habuimus rationem. i. pium reſpectũ ſalutis eorum, cauſa noſtræ humanitatis, & neceſsitudinis. ſ. quã habuimus cum eis. Verius tamen ex his quæ ſecuta ſunt, dicere potuit, ideo recepiſſe vt animos cæterorum militum ad Antonii partes allicerent, quod ne quis ſuſpicetur, addit. Nec tamen vtimur opera eorum ſ. qui tranſierunt ad nos: neq; habemus ſup. eos in caſtris, neq; præfecimus ſup. eos vlli negocio. quod attinet ad hoc bellum, nec deerimus Senatui, nec Reipubl. ideſt vtriq; ſemper auxilio erimus. ego faciam te certiorem ſup. eorum quæ egerimus poſtea. Hactenus narrauit, deinceps, doloſe factum ſuum purgat, dicens. Et ſi ſumma ſtudia, ſupp. & officia mutua conſtitere. i. apparuerunt inter nos certatim, omni tempore pro noſtra familiaritate iter nos, & proinde. i. adeo vt ſint ſimiliter conſeruata, diligenter ab vtroq; ſ. noſtrum: tamen nõ dubito, quin in tanto. i. tam magno, & tam repẽtino modo Reipub. nonnulla de me indigna me. i. fide, & integritate mea, ſint delata ad te falſis rumoribus ab obtrectatoribus meis, quæ mouerent. i. poſſent vere perturbare animum tuum ꝓ amore tuo: . i. propter, aut iuxta vehementiam amoris tui in Rempublicã. Ego factus ſum certior. i. intellexi, aut accepi a procuratoribus meis te accepiſſe ea moderate. i. temperate, neq; ideſt, & non, & iudicaſſe non credendum ſupple eſſe, temere, ideſt inconſiderate, & leuiter, quæ. ſ. facta tua ſunt mihi gratiſsima vt debent. Memini enim, & illa ſuperiora quæ profecta ſunt a voluntate tua ad augendam, & ornandam dignitatem meam, quæ manebunt fixa perpetuo animo meo. O mi Cicero. ego peto magnopere abs te, ſi habes perſpecta: ideſt cognita diligẽtiſsime quæ digna ſunt Lepido. ſ. vitam meam, & ſtudium in adminiſtranda Rep. temporibus ſuperioribus, vt ſopple expectes pari, aut ampliora, tempore reliquo: ideſt quod deinceps erit. Et proinde. i. pro tanto exiſtimes metuendum. i. protegendum authoritate tua, quo. i. quanto, plura debeo merito tuo. Ex ponte argenteo: ideſt qui eſt ſuper argenteum flu. extructus, &c.

quæ poſtea egerimus, faciam te certiorem. Etſi omni tempore ſumma ſtudia, officiaq; mutuo inter nos certatim conſtituerunt pro noſtra inter nos familiaritate, & proinde diligenter ab utroq; conſeruata ſunt: tamen non dubito, in tanto, & tam repentino motu Reipu. quin nonnulla de me falſis rumoribus à meis obtrectatoribus me indigna ad te delata ſint, quæ tuum animum magnopere mouerent pro tuo amore in Rempub. ea te moderatè accepiſſe, neq; temere credendum iudicaſſe, à meis procuratoribus certior ſum factus, quæ mihi, ut debent, gratiſſima ſunt. memini autem & illa ſuperiora, quæ abs tua uoluntate profecta ſunt, ad meam dignitatem augendam, & ornandam, quæ perpetuò animo meo fixa manebunt. abs te mi Cicero magnopere peto, ſi meam uitam, & ſtudium diligentiſſimè ſuperioribus temporibus in Repub. adminiſtranda, quæ Lepido digna ſunt, perſpecta habes, ut paria, aut eo ampliora reliquo tempore expectes, & proinde tua authoritate me tuendũ exiſtimes, quo tibi plura tuo merito debeo. Vale. XII. Calen. Iun. ex caſtris ex Ponte Argenteo.

VIC. LEPIDVS Imp. item pont. } Nos antiquam ſcripturam in Mediceo vix conſeruatam reſtituimus: erat enim etiam in illo prima litera eius dictionis { Iter } contaminata in omnibus his Lepidi titulis, ſed rubrica tantum circũducta, vt prior lectio euidenter appareret. Petrarcha vero, ſiue quis alius, qui ab eo exemplari librum qui eſt in Diui Marci bibliotheca deſcripſit, maiorem quã debuit importunæ illi caſtigationi fidem habuit.

{ Ter } enim ſemper habet: nos vetuſtiorem illam recepimus, & ſynceram putamus (Iter) autem, vt in antiquis omnibus monimentis, pro (iterum) ſcriptum eſſe credimus: coniungitur autem cum priore dictione Imperator. Nã quoties fœlici aliquo prælio facto Imperatores ab exercitu appellati eſſent, toties in memoriis titulisq; notabant. Quod ex nomiſmatibus, & lapidibus antiquis tam clarum & teſtatum eſt, vt non neceſſe ſit id magis confirmare, nam ad ſequentem dignitatem nullo modo pertinent: non enim acceptum ſemel id ſacerdotiũ aliquis niſi morte amittebat. Quod in Lepido hoc manifeſtum eſt: cum enim eum prouincia, exercitu, omniq; dignitate ſpoliaſſet Auguſtus, nunquam auſus eſt pontificatum ei eripere, quem illo mortuo ſibi ſtatim aſſumpſit. { Sed inermium } { Inermorum } habent omnes vetuſti codices vt etiam in Ciceronis epiſtola ad D. Brutum eo loco, Cum paucis, inermis, perterritis metu, fracto animo fugiſſe Antonium: etſi eo etiam loco vulgati codices { Inermibus } habeant contra omnium veterũ fidem. { Ve ſint amplius equitum triginta millia } in nullis manuſcriptis paulo antiquioribus hunc numerum, aut alium equitum Anto. inuenire potui. Quapropter notam, quæ illum ſignificaret, a librariis negligenter omiſſam, arbitratus ſum: eam autem ego, quæ defectum indicaret, adpoſui, quam etiam Mediceus codex omnibus his locis quibus numerus deſideratur, etſi non ſimilem noſtræ, ſuam tamen quandam, & ſemper eandem habet.

IMP. iterum } cur nonnulli hanc caſtigationem tantopere criminentur, non video: ſi caſtigatio appellari poteſt, & non potius antiqua, & ſyncera lectio, fideliter, in Mediceo codice quatuor locis conſeruata, & nunc in ſuam ſedem in omnibus libris reſtituta. quemadmodum enim hic ante epiſtolas ipſas bis { Impe. iter. } legitur, ita etiam in Indice libris bis, vbi & tituli, & initia epiſtolarum adnotantur. Cur igitur credendum eſt nõ negligentem omnino librarium in eadem voce ſemper peccaſſe, & eodem ẽt pacto peccaſſe? In quibuſdã manuſcriptis lib. { Ter } legi, me nunq̃ latuit, quin explicaui vnde iſtud ortum eſſet accurate. An alii hoc vſurparint ante Remp. ab Auguſto oppreſſam vt quoties Imp. appellati ſint, ob rem bene geſtam, toties in titulis, monumentiſq; id notari voluerint, mihi compertum non eſt. Vſorpaſſe Lepidum quamuis nullum aliud teſtimoniũ habeam, quam priſcorum codicum, affirmarem: nam in S.C. quod de ipſo factum eſt, & a Cicerone in orat. 5. contra Ant. poſitũ, vidi antiquos libros, qui eundem hunc titulum ſeruarent. Quod ſi argumentis in huiuſcemodi rebus locus eſt, quamuis a nullis antea hoc Imp. vſurpatum eſſet, non mirarer Lepidum leuiſsimum, ac ventoſiſsimum hominem, hoc primum vſurpaſſe: ab aliquo enim hæc conſuetudo fluxerit neceſſe eſt. { Ab confluente Rhodano } Tantæ apud me authoritatis eſt, ac merito quidem, Mediceus codex, vt ſcripturam eius nunquam penitus negligam, quamuis in ea, quam hic habet, macularum aliquid omnino ſit. Sic autem in illo legitur. { Ab confluente, ab Rhod. } vt fortaſſe poſteriores duæ voces ambæ vacẽt: & illud, ab Rhodano, declaratio ſit priorum vocum: nam ſi tertia ſyllaba ex eo tollenda eſt, vt in impreſsis nunc eſt. { Rhodani } fortaſſe melius legeretur, ſic enim Tacit. li. 17. locutus eſt, Confluentes Padi, & Abduæ fluminum. 16. inde millium ſpacio diſtantes petebant. Nihil certi habemus, & tamen hunc tenuẽ, & fortaſſe inanem animaduerſionem adnotaſſe quid obfuit?

EX PO. EIVSD.

IMPERA. iterum } In codice Vincentij Riccij, & in aliis legitur, Imperator ter. i. tertium, quomodo etiam dicebatur, Cõſul tertiũ. ſed ſiue, iterum, ſiue tertium, legas: mihi tamen de loci integritate certum non eſt. nam quod alii dicunt in titulis, & monumentis ſolitos fuiſſe veteres notare, quoties a militibus PAVL. MANV.

ob rem bene geſtam imperatores eſſent appellati: ſane id aſſentior: ſed factum eſſe antequam Auguſtus Remp. opprimeret, nõ dum comperi. { In ciuibus conſeruandis } Potius ita lego, quã obſeruandis. noſtram lectionem habet liber manuſcriptus Bernardini Maffei. { 4. Calen. Iun. a ponte Argẽteo } Vitioſi ſunt hoc loco manuſcripti libri, ſed boni tamen aliquid habent ſinguli: in tribus vetuſtiſsimis legitur, 4. Calen. a ponte Argenteo: in eo, de quo mihi Vincentius Riccius commodauit, qui & ipſe per antiquus eſt. 3. Cal. Iun. itaq; in noſtro lib. 4. Cal. Iun. ſcribere non dubitaui: vt ſit dies, quo ſe cum Ant. coniũxit. libr. enim. x. epiſtolæ cuius initium eſt, Nunquam meher cule, ita ſcribit Plancus: Lepidus deſperato aduentu oteo, ſe cum Antonio coniunxit. 4. Calen. Iun. hanc autem epiſtolam poſt eam, quæ ſequitur, ſcriptam eſſe, nemo nõ videt.

SEBA. CORR. IMP. item } Alii legunt, Impe. iter. hoc eſt imperator iterum. { Pon. Max. } in Cæſaris locũ furto creatus { Vocontium } Al. Vocotii. nõnulli vero legunt, Vocontiorum. fortaſſe legendum Voconii: vt in epiſt. 17. huius lib. { Antonianos ſc. } Al. Antonianos ſteti. { Legiones treis } Epiſt. ſuperiore. { Inermium } Al. inermorum { Triginta ml. } Alii legunt, tria millia: ſed in antiquis libris nullus eſt hic numerus: etſi deſcriptus cum eo melius conuenit, quem ſupra ſcripſit Aſinius ſi modo ibi tres equitum legiones dici probamus. { Syllanus } Epiſt. xxx. huius lib. { Culleo } qui a me ad alpes cuſtodiendas miſſus, ad Antonium transfugerat. { Officiaq; } Al. officii. { Superiora } vt ſtatuam equeſtrem inauratam, mihi tua ſententia decretam. { Argenteo } Ab aliis legitur, Argentei fluuius enim, in quo pons erat, Argenteus dicebatur.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Narrat Ciceroni, quid in aduentu Antonij in prouinciam ſuam egerit & gratias illi egit, quod dignitatem illius & famã contra obtrectatores defenderit.

M. LEPIDVS IMP. ITERVM PONT. MAX. S. P. PL. Q. R. 16

SI uos liberiq; ueſtri ualetis, bene eſt: ego quoq; ualeo: Deos, hominesq; teſtor P. C. qua mente, & quo animo ſemper in Rempub. fuerim, & quàm nihil antiquius communi ſalute, ac libertate iudicarim. quod uobis breui probaſſem, niſi mihi fortuna proprium conſilium extorſiſſet: nã exercitus cunctus conſuetudinem ſuam in ciuibus conſeruandis, communiq; pace, ſeditione facta, retinuit, meq; tantæ multitudinis ciuium Romanorum ſalutis, atq; incolumitatis cauſam ſuſcipere, ut uere dicam, coegit. in qua re ego uos P. C. oro, atq; obſecro, ut priuatis offenſionibus omiſsis, ſummæ Reipub. conſulatis, ne'ue miſericordiam noſtram exercitusq; noſtri in ciuili diſſenſione, ſceleris loco ponatis. q. ſi ſalutis omnium ac dignitatis rationem habueritis, melius & uobis, & Reipu. conſuletis. Data I. II. Calen. Iun. à Ponte Argenteo. Valete.

ASC. SI vos &c. Quia Antonius ſuperatus apud Mutinam in tranſalpinam Galliam ſe receperat, ſpe coniungendi ſe cũ Lepidum, ipſe Lepidus hac epiſtola docet Ciceronẽ quid egerit in aduẽtu Antonii. & vbi aduerſus eum caſtra fecerit, & qualem quantumq; exercitum habeat Antonius a quo ſcribit ad ſe multos perfuiſſe. Ordo eſt: Si vos. S. P. Q. R. valetis, & liberi veſtri, aut per ſyllepſim vos, & liberi veſtri, valetis, bene eſt, ego quoq; valeo. O patres Conſcripti ego teſtor. i. teſtes cito deos, & homines, qua mẽte, & quo animo fuerim ſemper in Remp. & quam. i. quantopere, nihil iudicarim antiquius. i. charius, & obſeruabilius ſalute ac libertate communi, quod probaſſem. i. effectu demõſtraſſem vobis, niſi fortuna extorſiſſet. i. vi eripuiſſet mihi cõſilium proprium. i. quod me apte natura, & propria ſponte ſecutus fuiſſem. Nam exercitus cũctus retinuit ſuam cõſuetudinem in ciuibus conſeruandis, & communi pace. ſ. conſeruanda, facta ſeditione. i. licet facta eſſet ſeditio inter ciues, tamen milites mei conſueti concordiam ſeruare, ſaluti ciuium conſulere, non potuerunt a me induci, vt contra conciues pugnarent. Et vt dicam vere. i. fatear quod verũ eſt, ingenue, exercitus coegit me ſuſcipere cauſam ſalutis atq; incolumitatis tantæ multitudinis: ideſt quæ eſſet tantæ multitudinis ciuium Roma. In quare o Patres Conſcripti ego oro vos, atq; obſecro. i. ob ſacra precor vt offenſionibus priuatis omiſsis, hoc eſt quibus aliqui veſtrum ab Antonio forte offenſi ſunt, & Antonius ab ipſis, conſulatis. i. proſpiciatis, & opem feratis ſommæ: ideſt maximæ, & ſupremæ ſaluti Reip. Eſt quidem, ſumma, hic ſubſtantiuum, ſed ſicut quando de rationibus loquimur, ſumma accipitur pro vltima quæ omnes alias complectitur ſupputationes, ita dum dicimus ſummam Reipub. eam rationem intelligimus in qua tota ſalus eius continetur. Neue ponatis loco ſceleris: ideſt reputetis vt ſcelus miſericordiam noſtram, & exercitus noſtri in diſſenſione ciuili: ideſt qua vſi ſumus non in hoſtes externos, ſed in conciues licet diſſentientes, quodſi habueritis rationem: ideſt reſpectum ſalutis ac dignitatis omnium, vos conſuletis melius, & vobis, & Reip. Data &c.

VIC. IN Ciuibus conſeruan. } Nos quã in cunctis reperimus antiquioribus exẽplaribus dictionem, non neglex imus. nõ enim temere omnes vno cõſenſu. { Obſeruandis } legũt: nec ſemper oportet cunctas, rariores, & infrequẽtiores voces condemnare, & explodere nimis enim anguſte latos Latinæ linguæ terminos contrahemus, quos maiores noſtri eru ditiores, & meliore iudicio præditi ſemper ſuo ſummo ſtudio proferebant.

PAV. MAN. TRIGINTA } Lineã quam ſuper numerum duximus, olim ab aliquo fuiſſe omiſſam credimus, qui, ea quãti eſſet, ignoraret: nam in codice Vincentij Riccij ſcriptũ eſt, xxx. quomodo autẽ nos ſcripſimus, triginta millia, ſignificatur. { Memini autem } Sic, opinor, melius quam, vt antea memini enim, quo enim ſpectabat vox illa { enim } mihi certe cum ſuperioribus cohærere poſſe non videtur. itaque ea deleta, re poſui, autem, motus authoritate vetuſtiſsimi codicis, quem habet Vincentius Riccius, in quo, autem, pro, enim, ſcriptum eſt. quanquam præcedens dictio mendum habet, non enim, memini, ſed maxime, in eo libro legitur: ſed nullus eſt tã antiquus codex, qui non multis locis corruptus tamen ſit. Itaq; vno, aut etiam altero manuſcripto libro qui ſe putant veteres ſcriptores poſſe reſtituere, meo iudicio falluntur. vetuſtis exemplaribus ad eam rem plurimis opus eſt. quæ licet inquinata ſint: tamen ex ſingulis boni aliquid excerpentes, vſu ſæpe venire videmus, vt ex multis libris, qui mali ſint, bonus tamen liber efficiatur vnus.

SEB. COR. IMP. item } Al. imp. iter, vt ſupra { Conſeruandis } Al. obſeruandis. { Retinuit } Lælio quodam, & Clodio meretricio habitu emiſsis, qui iuberent Antonium mea caſtra oppugnare, niſi reciperetur: quoniam intus multi eſſent parati illum recipere. & me, ſi ille iuberet, trucidare, ſic enim fere ſcribit Plutarch. in Antonio, { Coegit } Non enim exercitui ita volenti repugnare potui. { Argenteo } Al. argentei.

BER. RVT. DATA. 4. Calen. Aprilis a ponte argenteo } Et mendoſa dies, & hoc errore dimota ex ſuo loco hæc epiſtola, quæ poſt in ſequentem in aliis omnibus codicibus legitur. Itaque pro Aprilis Quintilis legi malim, & ſubiectam præponi. Nam cum ſe ea tum demum veniſſe ad pontem Argenteum ſe dicat, quis nõ videt dari ex ponte Argenteo, niſi poſt, non potuiſſet? Adiuuat & cætera vtriuſq; verba. Hæc Lepido iam cum Antonio coniuncto ſcripta: illa enim nondum.

[redacted]

M. T. C. EPISTOLARVM FAMILIARIVM

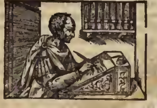
Decimi Libri Finis.

Quo

ASC. QVo in ſtatu &c. Interfecto Cæſare, & eodem ab Lepido laudato, & honorifice a plebe concitata cremato, Bru. profugit, de cuius calamitate D. Brutus nunc cõqueritur, ſuadetq́;, vt cum Caſsio Italia abeat, quia Ant. eis aduerſatur, & futurum videt vt hoſtes iudicentur. Aperit.n. etiam in quibus ſpem præcipuam habeant. Propterea autem videtur Ciceronianis inſerta epiſto. cum ſit Decii Broti, vt argumentum appareat, aut quia Tyroni viſa eſt ſatis luculenter ſcripta. Ordo autẽ eſt. cognoſcite o Marce Brute, & C. Caſsi in quo ſtatu nos. ſ. percuſſores Cæſaris ſimus. Hirtus qui Reip. amator paulopoſt Cõſul futurus erat, fuit apud me heri veſperi. i. cum eſſet veſper, & ſup. demonſtrauit qua mente Anto. ſ. Marcus erat ſupp. in nos ſcilicet. i. ſcire licet qua mente, quia peſsima & indefidelißima. Nam aiebat ſe neque poſſe dare mihi prouinciam: vt. ſ. ab oculis militũ abſim, neq; i. & non, & aiebat arbitrari quenquam noſtrum qui. ſ. coniurauimus in Cæſarem, & occidimus eum, eſſe in vrbe. ſ. Roma, tuto. i. ſine periculo, ſupp. aiebat animos militum, & plebis eſſe concitatos. i. commotos, adeo. i. intantum. Quorũ vtrunq; eſſe falſum, puto vos animaduertere atq; illud eſſe verum q́d Hirtius demonſtrabat, eum. ſ. Anto. timere, ne ſi habuiſſemus: ſ. in Senatu, mediocre auxiliũ dignitatis noſtræ. ſ. habendæ, aut protegendæ, nullæ partes [illegible] relinquerentur iis. ſ. Cæſaris [illegible] in Repub. Cum ego verſarer in his. i. huiuſmodi anguſtiis. Placitum eſt mihi vt poſtularem legationem liberam [illegible] ire vellemus [illegible] liberam. i. ſine perſecutione mihi, & reliquis noſtris: vt Trebonio, Tullio Cymbro &c. vt al qua honeſta cauſa proficiſcendi. i. diſcedendi ab vrbe, quæreretur, . i. acquireretur nobis. Hirtius pollicitus eſt ſe impetraturum hæc. ſ. poſtulata mea nec tamẽ confido ſup. eum impetraturum ſup. eſſe. Tanta. i. tã magna eſt inſolentia. i. ſuperbia, & imoderata cupiditas vlciſcendi, hominum. ſ. Antonii, & aliorum per Anto. incitatorum, & inſectatio. i. perſecutio noſtri. At:. i. ſed ſi. ſ. Ant. & fautores eius dederint ſupp. iam quod petimus. ſ. liberam legationem: tamen. i. nihilominus puto futurum paulopoſt vt iudicemur hoſtes. ſ. P. R. aut ſup. vt interdicatur nobis aqua, & igni. i. nequis nobiſcũ cõicet, aut nobis commodet vſum aquæ, & ignis, ſine quibus vita noſtra conſtare non poteſt. Nam omnes qui viuimus, veſcimur aura. Et licet aeris vſum a nemine petimus, tñ grauius eſt aqua, & igni interdici, quam hoſtem iudicari, cum et hoſti aquam, & ignem cõmodare ſoleamus. Notũ eſt eleganter dici, interdico tibi aqua, & igni &c. Quid ergo eſt inquis (ſic puto legendum: quia ſeorſum ad fratrem nunc loquitur) conſilii tui. i. de conſilio tuo, aut quod eſt conſilium tuum [illegible] Reſponſio. Dandus eſt locus. ſ. furori: cedendũ eſt fortunæ: migrandum [illegible] ex Italia Rhodũ, aut aliquo. ſ. alio terrarum, ſi caſus. i. euentus fuerit melior, nos reuertemur Romam. ſi caſus erit mediocris, nos viuemus in exilio: ſi peſsimus, nos deſcẽdemus ad nouiſsima auxilia. ſ. contra ſæuitiam inimicorũ, hoc eſt morituri in media arma ruemus. Fortaſſe hoc loco. i. cum hæc legetis, ſuccurret. i. in mentem veniet alicui veſtrum, cur expectemus tempus nouiſsimũ: . ſ. quo nil amplius poſsimus: poti⁹ quã moliamur nũc aliqd ſ. ad nos liberandos? Reſponſio. Quia non habemus vbi cõſiſtamus præter Sext. Pompe. Pompeii filium, qui erat in Hiſpania, & Baſſum Cæciliũ qui erat in Syria, qui videntur mihi futuri firmiores. i. fortiores in ſeruãda Repob. hoc nuncio de Cæſare. i. de cæde Ceſaris allato. Nos accedemus ad eos ſatis in tempore, vbi ſcierimus quid valeant: ſi velitis me recipere quid. i. aliquid hoc eſt polliceri, & ſpondere pro Caſsio, & te. ſ. M. Br. ad quẽ præcipue loquit, recipiã. i. ſpondebo. Hirti⁹. n. poſtulat vt faciã hoc. i. recipiã aliquid pro vobis. Rogo vos ſup. vt reſcribatis q̃primũ. i. valde cito. Nam non dubito quin Hirtius factur⁹ ſit me certiorem de his rebus ante horã quartam. ſ. diei ſequentis, hoc eſt poſt ortum ſolis Reſcribite in quem locũ poſsimus conuenire, & quo. i. ad quem locũ velitis me venire. Placitum eſt mihi poſtulare. ſ. ab Hirtio poſt nouiſsimum ſermonem Hirtii, hoc eſt cum a me diſcederet, vt liceret nobis eſſe Romæ præſidio publico. i. ſub cuſtodia, & protectione publica, quod puto illos non conceſſuros nobis. Nos enim faceremus iis. ſ. Cæſarianis magnam inuidiam. i. moleſtiam, & dolorem, quia graue fuerit eis videre publico præſidio munitos, aut inuidiam: ideſt odium. quia qui nos libertatis authores ſine præſidio in vrbe eſſe non poſſe viderent, eos oderint. Tamen, ego nihil putaui non poſtulandum quod ſtatuerem eſſe equum. i. iuſtum, vt impetremus. Vale, aut potius valere, quia ad duos ſcribit.

M. TVLLII CICERONIS

EPISTOLARVM FAMILIARIVM LIBER VNDECIMVS.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Nunciat Bruto, & Caſsio Decius, qua mente ſit in eos Antonius, & quam ſpem habere debeant obtinendæ Reip. Poſtremo ſuadet, vt ex Italia diſcedant.

D. BRVTVS M. BRVTO, ET C. CASSIO S. D. 1

QVO In ſtatu ſimus, conoſcite. Heri ueſperi apud me Hirtius fuit: qua mente eſſet Antonius, demonſtrauit, peßima ſcilicet, & infidelißima: nam ſe neq; mihi prouinciam dare poſſe aiebat, neq; arbitrari tuto in urbe eſſe quẽquam noſtrũ: adeo eſſe militum concitatos animos, & plebis. quod utrunq; eſſe falſum, puto uos animaduertere, atq; illud eſſe uerum, quod Hirtius demonſtrabat, timere eum, ne, ſi mediocre auxilium dignitatis noſtræ habuißemus, nullæ partes ijs in Repub. relinquerentur. cum in his anguſtijs uerſarer, placitum eſt mihi, ut poſtularem legationem liberam mihi, reliquisq; noſtris, ut aliqua cauſa proficiſcẽdi honeſta quæreretur. hoc ſe impetraturum pollicitus eſt: nec tamen impetraturũ confido: tanta eſt hominum inſolentia, & noſtri inſectatio. ac ſi dederint, quod petimus, tamen paulo poſt futurum puto, ut hoſtes iudicemur, aut aqua, & igni nobis interdicatur. Quid ergo eſt, inquis, tui conſilij? Dandus eſt locus fortunæ: cedendum ex Italia, migrandum Rhodum, aut aliquo terrarum arbitror. ſi melior caſus fuerit, reuertemur Romam. ſi mediocris, in exilio uiuemus: ſi peßimus, ad nouißima auxilia deſcendemus. ſuccurret fortaſſe hoc loco alicui ueſtrum, cur nouißimum tempus expectemus potius, quàm nũc aliquid moliamur: quia, ubi conſiſtamus, non habemus, præter Sex. Pompeium & Baſſum Cæcilium, qui mihi uidentur hoc nuncio de Cæſare allato firmiores futuri. ſatis in tempore ad eos accedemus, ubi, quid ualeant ſcierimus. pro Caßio, & te, ſi quid uelitis me recipere, recipiam: poſtulat enim hoc Hirtius ut faciam. rogo uos,

D. Bru. } Decius, vel Decimus Bru. Albinus { Prouinciã da. } Galliã Ciſalpin. { Quod vtr. } Al. quor; vtrunq; { Timere e. } Antonium. { Par. iis } Cæſarianis, ſiue Ant. ſiue Antonianis { Lib. m. } vt cũ aliqua di-

SEBAS. CORR.

gnitate exire quolibet poſſem. ob id enim liberæ legationes pe tebantur. { Reliquiſq; } Cæſaris interfectoribus. { Pollicitus eſt } Hirtius. { Deſcenderimus } Al. diſcederimus. { Sex. Pompeium } Magni F. in Iberia. { Baſſum Cæcilium } Epiſt. 11. libro 12. { De Cæſare } de Cæſaris morte.

munem. Nemo poteſt fallere nos niſi tu, quia non alteri confidebant, quod. ſ. fallere, abeſt certe a virtute, & fide tua. ſed nemo alius habet facultatē decipiendi nos. Nos enim credidimus tibi & ſumus credituri. Amici noſtri afficiuntur maximo timore de nobis, quibus. ſ. amicis noſtris, & ſi. i. quanquam fides. i. fidelitas tua eſt explorata, tamen illud venit in mentem, & multitudinem veterano tum poſſe impelli. ſ. in nos facilius a quolibet alio quā retineri a te. Nos rogamus ſup. vt reſcribas nobis ad omnia. Nā illud eſt valde leue, & nugatorium, denunciatum eſſe veteranis. ſ. vt veniant in vrbem ea re. i. ppterea quod laturus eſſes. ſ. legem aliquam de commodis eorum menſe Iunio. ſ. proximo, qđ adeo nugatorium cenſet, quia ſupernacaneum innuit addēs. Quem enim putas futurū impedimento, cum ſit certum de nobis, nos quieturos ſupp. eſſe? Nos non debemus videri cuiquam nimium cupidi vitæ, cum nihil poſsit accidere nobis ſ. perniciosum, ſine pernicie, & confuſione omnium rerum.

PHILT. [redacted]

ASCEN. DE tua fide &c. Conciatis a M. Antonio animis militum in interfectores Cæſaris, & Bruto, ac Caſsio vrbe egreſsis, cōſilium inierunt ſciſcitandi per literas humaniores, quo in ſe eēt animo Ant. itaq; ſignificantes ſe ſummam in eius fide fiduciam habere, rogāt certiores faciat an tuti ſint Romæ futuri, apud tot veteranos milites. Ordo eſt. Nos non conſcripſiſſemus hæc tibi, niſi perſuaſum eſſet nobis, de fide, & beneuolentia tua in nos, quæ. ſ. ſcripta noſtra, tu profecto, quando: ideſt quoniā habes iſtum. i. tam beneuolum animum in nos. accipies in optimam partem. Scribitur nobis magnam multitudinem, veteranorum. ſ. militū qui ſub Cæſare meruerant, cōueniſſe iam Romam, & futuram multo maiorem ad. i. circiter Calen. Iun. Si nos dubitemus, aut vereamur de te nos ſimus diſsimiles noſtri. i. facientes contra naturam noſtram, quæ fidelis eſt, & omnibus cōfidit. Sed certe cum ipſi. i. nos fuerimus in tua poteſtate, & nos adducti conſilio tuo dimiſerimus ex municipiis. i. oppidis Italiæ municipalibus, neceſſarios noſtros, vt familiares, & propinquos cum ſeruis, & clientibus, neq; ſolum feceri mus id edicto. i. publico mandato, ſed etiā literis. ſ. tuis priuatis, nos ſumus digni quos habeas participes tui conſilii, præſertim in ea re quæ ptinet ad nos Quare petimus a te ſupp. vt facias nos certiores voluntatis tuæ, in. i. erga nos. Ne, id eſt an, putes nos fore. i. futuros tutos in tanta frequētia militum veteranorum, quos audiuimus etiam cogitare de ara reponenda. ſ. Cæſari, quam tamen Dolabella prohibuerat, quod. ſ. reponere aram Cæſari, vix quiſquam qui velit nos ſaluos, & honeſtos ſup. viuere videtur poſſe credere te velle probare. i. approbare. Exitus
.2 declarat nos ſpectaſſe, & quæſi
.8. uiſſe ab initio. ſ. coniurationis, ocium. i. pacem communem, aut vitam priuatā in ocio nec quæſiſſe quicq̃ aliud a libertate communi. i. quam libertatē com

quam primum mihi reſcribatis: nam non dubito, quin de his rebus ante horam quartam Hirtius me certiorem ſit facturus. quem in locum conuenire poßimus, quo me uelitis uenire, reſcribite. poſt nouißimum Hirtij ſermonem. placitū eſt mihi poſtulare, ut liceret nobis eſſe Romæ publico præſidio: quod illos nobis conceſſuros non puto: magnam enim inuidiam ijs facere mus. nihil tamen non poſtulandum putaui, quod æquum eſſe ſtatuerem. Valete.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Petunt Brutus, & Caßius, ut Antonius eos certiores faciat, quid de ſe futurum ſit, & an tuto in urbe perſiſtere poßint.

M. BRVTVS, ET C. CASSIVS PRAET. M. ANTONIO COS. S. P. D. a

DE tua fide, & beneuolentia in nos niſi perſuaſum eſſet nobis, non conſcripſiſſemus hæc tibi: quæ profecto, q̃ iſtum animum habes, in optimam partem accipies. Scribitur nobis, magnam ueteranorum multitudinem Romam conueniſſe iam, & ad Calen. Iun. futuram multo maiorem. De te ſi dubitemus, aut uereamur, ſimus noſtri dißimiles. ſed certe cum ipſi in tua poteſtate fuerimus, tuoq; adducti conſilio dimiſerimus ex municipijs noſtros neceſſarios, neq; ſolum edicto, ſed etiam literis id fecerimus: digni ſumus, quos habeas tui conſilij participes in ea præſertim re, quæ ad nos pertinet: quare petimus à te, facias nos certiores tuæ uoluntatis in nos: putes'ne nos tutos fore in tanta frequentia ueteranorum, quos etiam de reponēda ara cogitare audimus: quod uelle te probare uix quiſq̃ credere poſſe uidetur, qui nos ſaluos, & honeſtos uelit. nos ab initio ſpectaſſe ocium, nec quicq̃ aliud à libertate communi quæſiſſe, exitus declarat. fallere nemo nos poteſt, niſi tu: quod certe abeſt à uirtute tua, & fide ſed alius nemo facultatem habet decipiēdi nos; tibi enim uni credidimus, & credituri ſumus. maximo de nobis timore afficiuntur amici noſtri. quibus etſi tua fides explorata eſt, tamen illud in mentem uenit, multitudinem ueteranorum facilius impelli ab alio quolibet, quam a te retineri poſſe. reſcribas nobis ad omnia, rogamus, nam illud ualde leue eſt, ac nugatorium, ea re denunciatum eſſe ueteranis, q̃ de commodis eorū menſe Iun. laturus eſſes: quem enim impedimento futurum putas, cum de nobis certum ſit nos quieturos? non debemus cuiquā uideri nimium uitæ cupidi, cum accidere nobis nihil poßit ſine pernicie, & confuſione omnium rerum. Vale.

GIBER. LONG. LEMMA.

Expoſtulant cum Antonio de contumelioſis, & improbis literis, & minas illius ſe facile contemnere aſſerunt. Poſtremo monent minaciter, ut rebus ſuis conſulat, & meminerit quid Caſ. ſeruitutis authori contigerit.

BRVTVS, ET CASSIVS PRAETT. ANTONIO COS. S. D. b

LIteras tuas legimus ſimillimas edicti tui, contumelioſas minaces, minime dignas, quæ à te nobis mitterentur.

IN Tua poteſtate fuer. } a te, & a Lepido hoſpicio accepti, poſtquam e Capitolio deſcendimus. { De repon. ara } Cæſari. { Velle te prob. } Al. velle probare. Alii tamen legunt, velle, & probare. Sed cū hic & mox varie ſcribat, forſaſſe locus hic ita eſt legendus: Quod velle probare vix quiſq̃ credi poteſt, qui nos ſaluos, & honeſtos velit. { Libertate } Al. libertati. { Vni credim. } Al. vni credidimus. SEB. COR.

[redacted]

A S C E N.

LIteras tuas legimus &c. Reſponderat Anto. ſuperbe literis Bruti, & Caſsij, qui nunc etiam animoſe reſcribunt ſe vere liberos, & libertatis authores, nec cum ſint prætores, ab eo contemnēdos, precanturque ei mentem bonam. Ordo eſt. Nos legimus literas tuas ſimillimas edicti tui, contumelioſas, minaces, minime dignas, quæ mitterentur nobis a te. O Antoni, nos nulla: ideſt non vlla laceſsiuimus: ideſt iniurioſe ꝓuocauimus te vlla iniuria, neque credidimus ſup. te miraturum, ſi nos Prætores, & homines ea dignitate, qua. ſ. nos ſumus, poſtulaſſemus aliquid a Cōſule edicto. i. publica poſtulatione. quod ſi indignaris nos auſos eſſe facere, id concede nobis vt doleamus, ne quidem id-

eſt

eſt non ſaltē, hoc.ſ.edicto aliquid poſtulare tribui abs te Bruto & Caſſio. Nā quod negas te eſſe queſtum.i.feciſſe querelā de delectibus habitis.ſ.a nobis.i.de acquiſitione militū, & de pecunijs imperatis.ſ.ciuibus ad ſtipendia militū, & denuncijs miſſis.ſ.a nobis trans mare: nos quidē credimus tibi te feiſſe optimo animo, veriſimilius tamen eſt peſſimo animo feciſſe: nā qui iniuſte quenquam calūniatur, ſolet ſic dicere, non queror, aut nihil dico, de delectibus habitis, &c. ſed tamen neq; agnoſcimus.i.fatemur feciſſe quicquā eorum, & miramur te cū reticueris hæc, ideſt nihil queſtus ſis de his, potuiſſe continere iracundiam tuā, quin obijceris nobis de morte, Ideſt de cæde Cæſaris. Vero, ideſt ſed tute, ideſt tu ipſe cogita quemadmodum illud ſit ferēdum. Non licere.i.quod dixiſti non licere Prætoribus decedere p̄ edictum de ſuo iure cauſa concordiæ, ac libertatis. quando Conſul minetur.i.tu Conſul mineris arma.quorū.ſ.armorum fiducia nihil eſt quod terreas nos. Neque enim decet,i. decens eſt, aut conuenit nobis ſummittere.i.ſubijcere animū noſtrum vlli periculo. Neque eſt poſtulandū Antonio.i. Antonius non debet poſtulare, ut ipſe imperet his, quorū opera liber eſt. Si alia hortarētur nos vt vellemus ſuſcitare, ideſt excitare bellum ciuile literæ tuæ .ſ.tā minaces nihil proficerēt. Enim ideſt quia authoritas minantis apud liberos, debet eſſe nulla.i.nullius momenti. Sed tu intelligis pulchre.i.euidenter nos non poſſe impelli quoquā, & fortaſsis tu agis minaciter ea re i.propter eam rem vt iudiciū noſtrum videatur metus.i.vt quod certo iudicio facimus, metu facere videamur. Nos ſumus in hac ſententia, vt cupiamus te eſſe etiam republi.libera, magnum atq; honeſtum.i.decoratum honoribus & ſupp. vt vocemus.i. prouocemus te ad nullas inimicitias, ſed tamen æſtimemus pluris libertatem noſtrā, quā amicitiam tuā. Tu vide.i conſidera, etiam atq; etiam.i.iterum atq; iterum, quid ſuſcipias.ſ.faciendum, quid poſsis ſuſtinere.i. vt dicunt portare & efficere, neque fac cogites quandiu vixerit Cæſar, ſed quam non diu, ideſt quam parum regnarit. Nos quæſumus deos ſupple vt conſilia tua ſint ſalutaria republi. atq; tibi. Sin minus.i. ſi non ſupple ſint ſalutaria tibi, nos optamus vt ipſa ſalua & honeſta, ideſt honorifica republi. noceant tibi quam minimum, ideſt valde parum. Pridie Nonas Sextiles.i.eius menſis qui nūc Auguſtus dicitur.

nos Antoni te nulla laceſsiuimus iniuria: neque miraturum credidimus, ſi Prætores, & ea dignitate homines, aliquid edicto poſtulaſſemus à Cōſule, q̄ ſi indignaris auſos eſſe id facere, concede nobis, ut doleamus, ne hoc quidem abs te Bruto, & Caßio tribui. nam de delectibus habitis, & pecunijs imperatis, exercitibus ſolicitatis, & nuncijs trans mare miſsis, q̄ te queſtum eſſe negas: nos tibi quidem credimus optimo animo te feciſſe: ſed tamen neque agnoſcimus quicquam eorum, & te miramur, cum hæc reticueris, non potuiſſe continere iracundiam tuam, quin nobis de morte Cæſaris obijceres. Illud uero quemadmodum ferendum ſit, tute cogita: non liceret Prætoribus concordiæ, ac libertatis cauſa per edictum de ſuo iure decedere, quin Conſul arma minetur, quorum fiducia, nihil eſt q̄ nos terreas: neque enim decet, aut cōuenit nobis, periculo ulli ſubmittere animum noſtrum: neque eſt Antonio poſtulandum, ut ijs imperet, quorum opera liber eſt. nos ſi alia hortarentur, ut bellum ciuile ſuſcitare uellemus, literæ tuæ nihil proficerent, NVLLA *enim minantis authoritas apud liberos eſt, ſed pulchre intelligis, non poſſe nos quoquam impelli: & fortaßis ea re minaciter agis, ut iudicium noſtrum metus uideatur. Nos in hac ſententia ſumus, ut te cupiamus etiam in libera Repub. magnum atque honeſtum eſſe: uocemus te ad nullas inimicitias, ſed tamen pluris noſtram libertatem, quàm tuam amicitiam æſtimemus. Tu etiā atque etiam uide, quid ſuſcipias, quid ſuſtinere poßis: neque, quandiu uixerit Cæſar, ſed quam non diu regnarit, fac cogites. Deos quæſumus conſilia tua Reipub. ſalutaria ſint, ac tibi ſi minus, ut ſalua, atque honeſta Republ. tibi quam minimum noceant, optamus.* Prid. Non. Sex.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Poſtulat a Cicer. ut dignitatem eius defendat, & quid in prouincia egerit nunciat.

D. BRVTVS IMP. M. CIC. S. 4

SI de tua in me uoluntate dubitarē, multis à te uerbis peterem, ut dignitatem meam tuerere: ſed profecto eſt ita, ut mihi perſuaſi, me tibi eſſe curæ. Progreſſus ſum ad Inalpinos cum exercitu, non tam nomen captans Imperatorium, quā

SEBA. COR. LIteras } Al. S.V.B.E. literas. { Edicti tui } quo idē ſupplicijū minabatur optimis ciuibus, quod Ci. de ſceleratiſsimis ſumpſiſſet, vt in Philippica tertia legitur Aliquid edicto noſtro. quo teſtati ſumus, nos in exilio libenter victuros, dū R.P. cōſtaret cōcordia. { Doleamus } Al. doceamus. Al. nō dolemus. { Delectibus hab. } a noſtris. { Trans ma. miſ. } præſertim in Aſiā ad Trebonium, & in Bithyniam ad Tulliū Cymbrum. { Hæc reticu. } nihil queſtus fueris. { De ſuo iure decede. } quod nos a te, Prætores a Coſ. noſtro edicto petebamus, vt vitādæ ſeditionis cā abeſſemus. { Et fortaſsis } Al. fortaſſe. { Iudiciū no. } fugiēdi belli. { Nō diu reg. } quatuor annos.

BERN. RVTL. SI Prætores & ea dignitate homines aliquid edicto poſtulaſſemus a Conſul. } Edicto.ſ.a nobis propoſito. de quo Cicero, Philippica prima, Nec multo poſt, inquit, edictum Bruti affertur & Caſsij quod quidē mihi fortaſſe quod eos etiam plus reipub. quam familiaritatis gratia diligo, plenum æquitatis videbatur, & ad Atticum lib. 15. De eiſdem Rheginis, inquit, hoc afferebant, Bruti & Caſsij edictū. & paulopoſt: Antonij edictum legi a Bruto, & horum contra ſcriptum præclare, ſed quid iſta edicta valeant, aut quo ſpectent plane non video. & ad M Brutum: Hæc ego multo, ante proſpiciens fugiebam ex Italia tum, cum me veſtrorum edictorum fama reuocauit. Aut ſi hoc non placet, edictum illud eorundem alterum, accipiemus, tempore (quod ſcimus) differens. de quo ad Atticum: Circa Idus Maias edictum, inquit, Bruti & Caſsij probo. quæris, vt ſuſcipiam cogitationem, quid nam iſtis agendum putem. Non, vt interpres, Antonij. { Nam de delectibus habitis, & pecunijs imperatis, exercitibus ſolicitatis, & nuncijs trans mare miſsis } Non nimium a Clerico perceptus locus. id eſt ſic apud Appianum. Brutum & Caſsium Antonio diffiſos, ad Trebonium in Aſiam, ad Tullium Cymbrum in Bithyniam clanculum miſiſſe, vt pecunias ſecreto cumularent, exercitumq; cōpararent, Decimo.ſ.Bruto confiſos. qui tres in lateribus legiōes paratas retinebat. } Illud vero quemadmodum ferendum ſit, tute cogita, non licere Prætoribus concordiæ ac libertatis cauſa per edictum de ſuo iure decedere, quando conſul arma minetur } Scripta lectio melior, Quin Cōſul armis minetur. [redacted] qđ ex vrbe abeſſe vole[redacted] vel propoſito ipſi edicto, vel vt per edictum Cōſulis ſibi liceret, petierant, cum in vrbe eſſe potuiſſent poſtulantibus id ab Antonio Conſule, ipſe eis minabatur.

[redacted]

ASC. SI de tua &c. Brutus antequā Mutinæ obſidebatur, ſe in Galliam Tranſalpiam, ad Italos ſpectantē contulerat, vnde ad Ciceronem ſcribēs ſuam dignitatē ab eo cōfidit defenſum iri. Ordo eſt. Si dubitarē de voluntate, ideſt beneuolentia tua in me.i erga me, ego peterem a te multis verbis vt tuerere.ſ. defenderes & protegeres dignitatē meam. Sed profecto eſt.i. res ſe habet ita, vt.i.quod perſuaſi mihi, me eſſe tibi curæ. Ego progreſſus ſum ad Tranſalpinos.ſ.populos cum exercitu, non

tam captans.i.affectans nomen imperatorium. quam cupiens ſatisfacere militibus & efficere eos firmos ad tuẽdas res noſtras. Quod.i.quam rem ego videor mihi conſecutus, ideſt obtinuiſſe. Nam ſupple milites ſunt experti.i re ipſa cognouerunt &.i. ſimul, liberalitatem noſtram, qua milites multum deuinciuntur Imperatori, & animum, ideſt aut beneuolentiam noſtram in ſe, ſed ſic coincideret cum liberalitate, aut igitur propoſitum, & quo animo bellum ſuſceperim, ſed potiſſimum animum.i.animoſitatem, quia ſequitur, geſsi bellum cum populis bellicoſiſsimis omnium, cœpi multa caſtella, vaſtaui multa, miſi literas ad Senatũ non ſine cauſa. Adiuua nos ſentẽtia tua, quod cum facies, inſeruieris communi commodo ex, ideſt pro magna parte.

VICT. PROGRESSVS ſum ad Tranſalpinos. } Veteres omnes codices, præter Germanicus { Inalpinos } nos etiam longe meliorem hanc lectionem putantes { Inalpinos } legimus: non enim alpes tranſijt Brutus, vt cum gentibus trans alpes ſitis bellum gereret, ſed cum feris populis alpes colentibus pugnauit, eorũq; caſtella expugnauit. In vetuſtis etiam codicibus ſic ſcriptus eſt hic locus Suetonii in Auguſto, Itẽ Rhetiam, & Vindelicos ac Salaſſos gentes inalpinas coercuit. Nec deſunt qui ita quoq; verſum hunc Tibulli legant, Teſtis inalpinis Epas per natus in armis, quamuis in impreſſis codicibus longe aliter legatur.

SEB. COR. COS. Des. } cũ L. Planco. { Tranſalpinos } Al. Inalpinos, vt in Quæſtora diximus. Sed quid ſi hæc epiſtola multo ante Cæſaris mortem ſit ſcripta, vt Tranſalpinos retineamus, quibus olim Cæſar hunc Brutum præfecerat? nam & in huius epiſtolæ præſcriptione in aliis libris Coſ. Deſ. non legitur. Hoc tamen e[illegible]itectura ſit dictum.

[redacted]

ASC. LVpus &c. Excuſat ſe primum Cice. quare non reſcripſit Bruto per Lupum, qui literas eius ad ſe attulerat, dicens ſe Romæ non fuiſſe. deinde hortatur Brutumque factis tam magnis fundamentis libertatis, reliqua perficiat, Antonium opprimendo, qui ſolus libertati obſtet, pollicetur que ſe omnia pro eius dignitate facturum. Ordo eſt, Lupus familiaris noſter cum veniſſet a te, & cum commoraretur Romæ quoſdam.i.aliquot certos dies ego eram in his locis, in quibus arbitrabar me eſſe maxime, ideſt præcipue, tuto .i.ſine periculo. Eo, ideſt per id factum eſt, vt Lupus rediret ad te ſine literis meis, cum tamen curaſſet tuas.ſ.literas perferendas, ideſt vt perferantur ad me. Autem.i.ſed, ego veni Romã ad quintum Idus Decembris, nec habui quicquam antiquius,

cupiens militibus ſatisfacere firmoſque eos ad tuendas noſtras res efficere: quod mihi uideor conſecutus: nam & liberalitatem noſtram, & animum ſunt experti. cum omnium bellicoſiſſimis bellum geſſi. multa caſtella cepi, multa uaſtaui. nõ ſine cauſa ad Senatum literas miſi. adiuua nos tua ſententia. quod cum facies, ex magna parte communi commodo inſeruieris. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Petierat a Cicerone Brutus operam & diligentiam eius in Bruti dignitate defendenda. ad hoc reſpondet Cicero, ſe maxime id feciſſe. idque a facto ſuo in Senatu approbat.

M. T. C. D. BRVTO IMP. S. 5

LVpus familiaris noſter cum à te ueniſſet, cumq; Romæ quoſdam dies cõmoraretur, ego eram in iis locis, in quibus maxime me tutò eſſe arbitrabar. eo factum eſt, ut ad te Lupus ſine meis literis rediret, cum tamen curaſſet tuas ad me perferendas. Romam autem ueni ad V. Id. Dec. nec habui quicquam antiquius, quàm ut Panſam ſtatim conuenirem: ex quo ea de te cognoui, quæ maxime optabam quare hortatione tu quidem non eges, ſine illa quidem in re, quæ à te geſta eſt poſt hominum memoriam maxima, hortatorem deſideraſti: illud tamen breuiter ſignificandum uidetur, populum Roma. omnia à te expectare, atque in te aliquando recuperandæ libertatis omnem ſpem ponere. tu, ſi dies noctesq; memineris (quod te facere certo ſcio) quantam rem geſſeris, non obliuiſcere profecto quantæ tibi etiam nunc gerendæ ſint. ſi enim iſte Prouinciam nactus erit, cui quidem ego ſemper amicus fui ante, quàm illum intellexi non modo aperte, ſed etiam libenter cum Repub. bellum gerere, ſpem reliquam nullam uideo ſalutis quamobrẽ te obſecro iiſdem precibus, quibus Senatus populusq; Roma. ut in perpetuum Rempub. dominatu regio liberes: ut principiis conſentiant exitus. tuum eſt hoc munus, tuæ partes. à te hoc Ciuitas, uel omnes potius gentes non expectant ſolum, ſed etiam poſtulant. quanquam, cum hortatione non egeas. ut ſupra ſcripſi, non utar ea pluribus uerbis: faciam illud, quod meum eſt, ut tibi omnia mea officia, ſtudia, curas, cogitationes pollicear, quæ ad tuam laudem, & gloriam pertinebunt. quamobrem uelim tibi ita perſuadeas, me, tum Reipub. cauſa, quæ mihi uita mea charior eſt, tum quod tibi ipſi faueam, tuamq; dignitatem amplificari uelim, tuis optimis conſiliis, amplitudini, gloriæ, nullo loco defuturum. Vale.

ideſt charius eo quod antiquiſsimos habere ſolemus, quam vt conuenirem, ideſt colloquendi gratia adirem ſtatim Panſam.ſ. Conſulem, ex quo cognoui de te ea, quæ optabam maxime. Quare tu quidem non eges hortatione, ſine quidem.i.non falſo tem deſideraſti hortatorem in illa re.ſ.in cæde tyranni vtpote Cæſaris, quæ geſta eſt a te maxima poſt memoriam hominũ. Tamen, ideſt nihilominus illud videtur ſignificãdum breuiter, Pop. Rom. expectare a te omnia, atque ponere i.collocare in te omnem ſpem libertatis recuperandæ aliquando, ideſt tandem. Si tu memineris dies & noctes, ideſt per totũ tempus cõtinuum, quod ſcio te facere, quantã rem geſſeris, profecto, ideſt reuera, non obliuiſcere, ideſt obliuiſceris quantæ.ſ.res, ſint tibi gerendæ etiam nũc, ideſt adhuc. Si. n. iſte.ſ. Antonius homo contemptibilis, cui quidẽ ego fui ſemper Amicus, antequã intellexi illum bellum gerere cum repub. ideſt contra rempubl. eam oppugnando non modo aperte, ideſt manifeſte, ſed etiam libenter, nactus fuerit prouinciam ſcilicet Gallicanam, nullam, ideſt non vllam non video vllam ſpem ſalutis .ſ.reliquã, ideſt relictã. Quamobrem obſecro te iiſdem precibus quibus Senatus Populuſq; Roman. vt liberes rempub in perpetuum dominatu regio, ideſt tyrannide, vt exitus, ideſt fines cõſentiant, ideſt concordent principiis, quibus ſcilicet vnum regem ſuſtuliſti. Hoc eſt munus tuum, hæc ſupple ſunt partes tuæ, ideſt officia tibi a repub. aſſignata. ciuitas ſcilicet Romana vel potius omnes gentes, ideſt nationes, mundi non expectant ſolum, ideſt duntaxat hoc a te, ſed etiam poſtulant, ideſt quaſi debitum exigunt. Quanquam cum non egeas hortatione, vt ſcripſi ſupra, ideſt paulo ante hac epiſtola, non vtar ea ſcilicet hortatione pluribus verbis. Faciam illud quod eſt meũ ideſt officii mei. Non legi vbi meum dixerit cum verbo eſt, vt pollicear tibi omnia officia mea, ſtudia ſcilicet omnia, curas omnes, cogitationes ſupple omnes quæ pertinebunt ad laudem & ad gloriam tuã. Quamobrem velim ſupple vt perſuadeas tibi ita, me nullo loco de futurum, ideſt omni loco auxilio futurum tuis optimis conſiliis, & ſupple amplitudini gloriæ tuæ, tum, ideſt pariter cauſa reſpub tum, ideſt pariter quod faueam tibipſi, & velim dignitatem tuam amplificari.

SEBA. COR. EGo eram in his locis } Epiſto. 2. lib. 10. { Romam autẽ veni } ex Leucopetra rediens. { In illa quidẽ re } in Cæſaris morte. { Si enim iſte } M. Antonius. { Prouinciam nactus } Galliam citeriorẽ, cui tu profectus es. { Amicus fui } Idq; nõnullo eius officio debere eſſe, præ me ſemper tuli. Id vero illi in petitione Quæſturæ maxime oſtendi.

Lupus

[redacted]

lum. ſ. annum deſignatos. Oratio quam hoc die a ſe in Senatu, ad populumque habitam ait, tertia eſt, quartaq; Philippica in tertia ita eſt de præſidio Quamobrem Tribuni pleb. quanquã vos nihil aliud, niſi de præſidio, vt Senatum tuto ex idibus Calend. Ianua. habere poſſent, retuliſtis, tamen mihi videmini magno conſilio, atque optima mente poteſtatem nobis de tota repub. feciſſe dicendi. cum enim tuto Senatum haberi ſine præſidio nõ poſſe iudicauiſtis, ſtatuiſtis intra muros Antonij ſcelus audaciamq; verſari. Et infra: Præclare igitur facitis Tribuni pleb. qui de præſidio Cõſulum, Senatuſq; retulistis, meritoq; veſtro maximas gratias vobis omnes & agere, & habere debemus qui enim carere metu & periculo poſſemus, in tanta hominum cupiditate & audacia? Et paulo poſt: Quas ob res quod Trib. pleb. verba fecerunt, vt Senatus Calen. Ianua. tuto haberi, ſcientiaq; de ſumma Reipub. libere dici poſſint, de ea re ita cẽſeo, vt C. Panſa, A. Hirtius Cõſules deſignati dent operam, vt Senatus, Calen. Ianua. tuto haberi poſsit: quodque edictum D. Brutum imperatoris Conſulis deſignati, optime de repub. meriti propoſitum ſit; Senatum exiſtimare D. Brutum Imperatorem, Conſulem deſignatum, optime de repub. promereri, cum ſenatus authoritatẽ, Populiq; Rom. libertatem Imperiumq; defendat, quodq; Galliam Prouinciam citeriorem, optimorũ & fortiſsimorum virorũ, amiciſſimorum Populo Rom. ciuium exercitu in ſenatus poteſtate retineat, id eum, exercitumque eius, municipia, colonias prouinciæ Galliæ, recte atque ordine, exq; rep. feciſſe, & facere etiã de Bruti edicto. De quo etiam in eadem: Hoc vero recens edictum D. Bruti, quod paulo ante propoſitum eſt, certe ſilentio nõ poteſt præteriri. pollicetur enim ſe prouinciam Galliam retenturum in ſenatus Populiq; Roma poteſtate. O ciuem natum reipu. memorem ſui nominis imitatoremq; maiorum. Et quarta. Quid D. Bruti iudicium, Quir. quod ex hodierno eius edicto perſpice[redacted]ſtis, nonne [redacted] tandem co[redacted]endum videtur? recte & v[redacted]egaſtis Quirites. [redacted]

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Excuſat principio ſe ipſe, cur cum Lupo non reſcripſerit, deinde hortatur ut pergat defendere libertatem Reipub: Poſtremo operam ſuam Bruto pollicetur.

M. T. C. D. BRVTO IMP. S. 6

Lvpus noſter cum Romam ſexto die Mutina ueniſſet, poſtridie me mane conuenit, tuaq; mihi mandata diligentiſsimè expoſuit, & literas reddidit. * *Quod mihi tuam dignitatem commendas, eodem tempore exiſtimo te mihi meam dignitatem commendare: quam mehercule non habeo tua chariorem. quare mihi gratiſsimum facies, ſi exploratum habebis tuis laudibus nullo loco nec conſilium, nec ſtudium meum defuturum. Cum Trib. pleb. edixiſſent, Senatus adeſſet ad XIIII. Calen. Ianua. haberentq; in animo de præſidio Conſulum deſ. referre: quanquam ſtatueram in Senatum ante Calen. Ianua. non uenire, tamen cum eo die ipſo edictum tuum propoſitum eſſet, nefas eſſe duxi, aut ita haberi Senatum, ut de tuis diuinis in Rempublicam meritis ſileretur (quod factum eſſet niſi ego ueniſſem) aut etiã ſi quid honorifice de te diceretur, me nõ adeſſet. itaque in Senatum ueni mane. quod cum eſſet animaduerſum, frequẽtiſsimi. Senatores cõuenerunt. quæ de te in ſenatu egerim, quæ in concione maxima dixerim, aliorum te literis malo cognoſcere. illud tibi perſuadeas uelim, me omnia, quæ ad tuam dignitatem augendam pertinebunt, quæ eſt per ſe ampliſſima, ſummo ſemper ſtudio ſuſcepturum & defenſurum. quod quanquam intelligo me cum multis eſſe facturum, tamen appetam huius rei principatum.* Vale.

*al. Qui.

ASC. Lvpus &c. Reſpõdens Bruti epiſtolæ dicit ſibi Bruti dignitatem non minus quam ſuam eſſe cõmendatã ad charam dicitq; eius cauſa iuiſſe in Senatum & ibi dignitatem eius [redacted] ex ſe illum [redacted] quæ ad eum pertinebunt [redacted] ſua defenſurum. Ordo eſt: [redacted] Mutina, idest [redacted] non longe a Rhegio, [redacted], idest ſpacio ſex dierum, conuenit me, idest ad me poſtridie, id eſt die qui proxime ſecutus eſt, mane, & expoſuit mihi diligentiſsime mandata tua, & reddidit literas, quod (vt erat in literis) tu commẽdas mihi dignitatem tuam, ego exiſtimo te commendare mihi meam dignitatem eodem tempore, hoc eſt quaſi eadem opera, quam. i. dignitatem meam non habeo chariorẽ tua, idest quam tuam me hercule. i. ita proſequente vt verum dico. Quare tu facies mihi gratiſsimũ ſi habebis exploratum, id eſt omnino certum nullo loco, nec conſilium meum, nec ſtudium meum defuturum tuis laudibus. Cum tribuni pleb. edixiſſent, idest denunciaſſent publice ſupple vt Senatus adeſſet, ad a 4. Cal. Ianuarias, & haberent in animo referre, idest conſulere Senatum de præſidio. Conſulum deſignatorum, idest quod præſidiũ illis addiceretur, quanquam ſtatueram, non venire in Senatum ante Calen. Ianuarias tamen cum edictum tuum eſſet propoſitum eo ipſo die, duxi, idest exiſtimaui nefas eſſe, aut Senatum haberi ita vt ſileretur de tuis diuinis meritis in remp. quod factum eſſet, idest ſi ita dicere liceat, ſilitum aut tacitum fuiſſet de te, niſi ego veniſſem, aut etiam me non adeſſe, ſi quid diceretur honorifice de te. Itaq; ego veni mane in Senatum, quod cum eſſet animaduerſum, Senatores frequentiſsimi conuenerunt. Sed ſupple ego malo te cognoſcere literis aliorum ſcilicet quam meis, ea quæ egerim de te in Senatu, & quæ dixerim in concione, idest congregatione hominum maxima. Ego velim ſupp. vt perſuadeas tibi illud, me ſuſcepturum, ſupple eſſe & defenſurum ſemper ſummo ſtudio omnia quæ pertinebunt ad augendam dignitatem tuam, quæ eſt ampliſsima per ſe, ideſt abſq; alicuius ſuffragio. Quod quanquam intelligo me eſſe facturum cum multis, tamen appetam, idest conabor habere principatum, idest primum locum huius rei idest in hac re.

BBA. COR. LVPVS } Epiſt. 1. lib. 1. ſi modo idẽ ſit. { Cos. deſ. } Hirtij, & Panſæ. { Edictum tuum } quo pollicebaris te prouinciã Galliam retenturum in. S.P.Q.R. poteſtate. { In Senatu } Philippica tertia. { In concione maxima } ad Quirites Philippica quarta.

IER. PVT. HABERENTQVE in animo de præſidio Cos. deſignatorum referre } Non intelligit Plancum & Brutum vt ſtultiſſime aſſeuerat Clericus, ſed Hirtium & Panſam in proximum il

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Hortatur Brutum, ut pro repub laboret, nec Senatus authoritatem ad id expectet, ſed ſuo conſilio conficiat.

M. T. C. D. BRVTO IMP. S. D. 7

Cvm adhibuiſſet domi meæ Lupus me, & Libonem & Seruium conſobrinum tuum, quæ mea fuerit ſententia cognoſcere te ex Cn. Seio arbitror, qui noſtro ſermoni interfuit. reliqua, quanquam ſtatim Seium Græceius eſt ſubſecutus, tamen ex Græceio poteris cognoſcere. caput autem eſt hoc,

[redacted] ASCEN. Cvm adhibuiſſet &c. Cũ multi ex amicis Bruti domi Cic. conſultarent, quid Bruto agẽdum eſſet, intereat M. Seius a quo dicit Brutum poſſe omnia intelligere. Monet autẽ vt pergat, nec expectet authoritate & iuſſa ſenatus qui ſatis iuſſiſſe viſus eſt, cum ſe velle ſignificaret, licet ob metum palã non auderet. Ordo eſt: Cum Lupus adhibuiſſet, ideſt ad conſultationem aggregaſſet domi meæ me & Libonem & Seruium conſobrinum tuum, ego arbitror te cognoſcere ex Cn Seio, qui interfuit ſermoni noſtro, quæ fuerit ſententia mea, & tu poteris cognoſcere reliqua ex Græceio, quanquã Græceius ſubſecutus eſt ſtatim Seium autem, ideſt ſed caput. i. principalis concluſio eſt hoc, ideſt huiuſmodi, quod velim te percipere, & meminiſſe

diligentiſsime. Vt ne, ideſt non expectes autho ritatem Senatus nondum liberi in libertate, & ſalute Pop. Ro. conſeruanda, ne .i. ſimul condemnes factum tuum, nullo enim conſilio publico liberaſti rempub. quo .i. per quod, res illa .ſ. quam egiſti, eſt ſupple etiam maior & clarior .i. illuſtrior quam ſi alterius authoritate eam ſuſcepiſſes, & iudices Cæſarem .ſ. Octauium adoleſcentē

Octauium ſequentes. Epiſto. 28. lib. 16. { Primum Id. Mar. } in Cæſaris cæde. { Deinde proxi. } in Galliam citeriorem profecto. { Atq; animatus } Al. ita animatus. Al. ſeu armatus.

BERN. RVT. QVANQVAM ſtatim. Seium Cræcelus eſt ſubſecutus, nondum profecto a nobis Seio: contra quam interpres, alioqui inſulſa ſententia.

vel potius puerum, feciſſe temere .i. inconſiderate, qui ſuſceperit tantam cauſam publicam .ſ. quantam peregerat. Deniq; tu iudices .ſ. ſic homines ruſticos ſed viros fortiſsimos & ciues optimos, primum milites veteranos commilitones tuos, deinde legionem Martiam, legionē quartam, quæ iudicauerunt, ſuū Conſulem .ſ. Antonium, hoſtē, ſcilicet Popu. Roma. & contulerunt ſe ad ſalutem reipubli. defendendam hos inquam omnes iudices fuiſſe dementes. Sed nō eſt ita iudicandum, quia voluntas ſenatus debet haberi pro authoritate, cum authoritas .i. publica approbatio impeditur metu. Poſtremo .i. quod vltimo loco dico, cauſa eſt ſuſcepta tibi .i. a te iam bis, vt non ſit .ſ. tibi integrum, ideſt mere liberum, vtrū pergas an deſiſtas, quia neceſſe eſt pergere. Primum ſupple ſuſcepta tibi, Idibus Martijs quibus Cæſarem occidiſti, deinde proxime exercitu nouo & copijs comparatis. Quamobrem tu debes eſſe paratus atq; animatus ad omnia ita, non vt facias nihil niſi iuſſus, ſed vt geras ea quæ laudentur ab omnibus cum ſumma admiratione.

quod te diligentiſsime percipere & meminiſſe uelim, ut ne in libertate, & ſalute Populi Roma. conſeruanda, authoritatem Senatus expectes nondum liberi, ne & tuum factum condemnes (nullo enim publico conſilio Rempub. liberaſti. quo eſt etiā res illa maior, & clarior) & adoleſcentem, uel puerum potius Cæſarem iudices temere feciſſe, qui tantam cauſam publicam priuato cōſilio ſuſceperit: deniq; homines ruſticos, ſed fortiſsimos uiros, ciueiſq; optimos dementeis fuiſſe iudices, primum milites ueteranos commilitones tuos, deinde legionem Martiam, legionem quartam, quæ ſuum Conſulem hoſtem iudicauerunt, ſeq; ad ſalutem Reipub defendendam contulerunt. uoluntas ſenatus pro authoritate haberi debet, cum authoritas impeditur metu. poſtremo ſuſcepta tibi cauſa iam bis eſt, ut non ſit integrum: primum Id. Mar. deinde proximè exercitu nouo, & copijs comparatis. quamobrem ad omnia ita paratus, atq; animatus eſſe debes, non ut nihil facias, niſi iuſſus, ſed ut ea geras quæ ab omnibus ſumma cum admiratione laudentur. Vale.

GISBERTI LONGOLII LEMMA.

Scribit Bruto, quæ ſit Aſpectatio Senatus de eo, quidque in urbe de exercitu & ſuis rebus agatur.

M. T. C. D. BRVTO IMP. S. 8

EO tempore Polla tua miſit, ut ad te, ſiquid uellem, darem literarum, cum, quid ſcriberem, non habebam. omnia enim erant ſuſpenſa propter expectationem legatorum: qui quid egiſſent, nihil dum nunciabatur. hæc tamen ſcribenda exiſtimaui: primum, Senatum Populumq; Roma. de te laborare non ſolum ſalutis ſuæ cauſa, ſed etiam dignitatis tuæ: admirabilis eſt enim quædam tui nominis charitas, amorq; in te ſingularis omnium ciuium: ita enim ſperant, atque confidunt, ut antea Rege, ſic hoc tempore regno te rempubli. liberaturum. Romæ delectus habetur, totaq; Italia ſi hic delectus appellandus eſt, cum ultro ſe offerunt omnes: tantus ardor animos hominum occupauit deſiderio libertatis, odioq; diutinæ ſeruitutis. De reliquis rebus à te iam expectare literas debemus, quid ipſe agas, quid noſter Hirtius, quid Cæſar meus: quos ſpero breui tempore ſocietate uictoriæ tecum copulatos fore. Reliquum eſt ut de me id ſcribam. quod te ex tuorum literis & ſpero, & malo cognoſcere: me neq; deeſſe ulla in re, neq; unquam defuturum dignitati tuæ. Fac ualeas.

[redacted]

ASC. EO tempore &c. Quo tempore M. Anto. maximis viribus opprimebat Mutinam, ſcripſit ad Brutum Cice. dicens eius ſalutem maxime curæ eſſe ſenatui omniq; populo, cum ſponte ſua nomina darent & ad militiam ſcriberentur pro liberando eodem, & per eum rempub. ſubleuandam a regno vt liberata erat a rege. Ordo eſt Polla tua .ſ. vxor miſit ad me, vt ſiquid literarum vellem ſupple dare ad te, darem. Sunt qui legant, dare, quomodo ſubaudiēdum eſſet aliud verbum quale eēt, vt ſupple admoneret, aut ſcires &c. eo tempore, cum ideſt quo, non habebam quid ſcriberem. Omnia enim erant ſuſpenſa propter expectationem legatorum, qui miſſi fuerant ad Anton vt deſiſteret ab obſidione, qui .ſ. legati quid egiſſent .ſ. apud Anto. nihil dum, id eſt nihil adhuc nunciabatur. Ego tamen exiſtimaui hæc ſcribenda. S.P.Q.R. laborare de te nō ſolū cauſa ſalutis tuæ, ſed etiam dignitatis tuæ. Enim, ideſt quia charitas quædam nominis tui eſt admirabilis, & amor omniū ciuium eſt in te ſingularis. Ipſi enim ſperant atque confidunt a te vt antea, ſcilicet liberaſti rem pub. rege .i. tyranno, ita te liberaturum ſupple eſſe hoc tempore rempu. regno, hoc eſt vt nullus deinceps ſe regem profiteri audeat. Delectus, ideſt conſcriptio militum qui de multis legitur, habetur Romæ, & in tota Italia. ſi hic, ideſt huiuſmodi cōſcriptio eſt appellādus delectus, cum omnes ſe offerunt vltro. tantus ardor occupauit, ideſt inuaſit animos hominum deſiderio libertatis, & odio ſeruitutis diutinæ. Nos debemus expectare a te literas de reliquis rebus. quid, ſcilicet ipſe, ideſt tu agas. quid Hirtius noſter: ſupple agat. quid Cæſar meus, ſcilicet ſingularis amicus. dicit meus, quia propter interfectum Cæſarem a quo hæres ſcriptus erat, & filij loco habitus, nō audet eum Bruto dicere amicum: ſup. agat, quos ſpero breui tempore fore copulatos tecum ſocietate victoriæ. Reliquum eſt, vt ſcribā id de me, quod ego & ſpero, & malo te cognoſcere ex literis eorum, neque deeſſe, neque defuturum vlla in re dignitati tuæ. Fac valeas.

VICT. CVM adhibuiſſet domi meæ Lupus me } Omnes hic vulgati codices cum veteribus cōcordant, quare locum ſilentio præterijſſem, niſi quidam attentare auſi eſſent, & puram lectionem inquinare { Adijſſet } legendo pro { Adhibuiſſet } vt noſtra fert opinio, male. Hic. n. Adhibere ſignificat quod alibi plenius in conſilium adhibere. Cœperat autem familiaris D. Bruti Lupus Ciceronis domi conſilium amicorum Decimi, vt illorum ſententias de re Bruti exquireret, in quod etiam Ciceronem adhibuerat .i. admiſerat, & receperat. Sic ad Atticum lib. 2. De muro imperauit Philotimo impediret quo minus id fieret quod tibi videretur, vt cenſeo tamen adhibeas Vectium. Ideſt in conſilium voces, rem cum ipſo deliberes: erat enim Vectium Cyri architecti libertus, vt quicquid de ædificando ſtatuendum eſſet optime reſpōdere poſſet. & in prima epiſtola ad Att. Torquatum plenius. De te autem ipſo Torquate tuum eſt ſic agitare animo, vt non adhibeas in conſilium cogitationum tuarum, deſperationem, aut timorem.

SEBAS. CORR. LIBONEM } Epiſtola. 1. lib. 1. Gu. { Seio. } Al. M. Seio. { Nondum liberi } propter Conſulareis. Epiſt. 5. lib. 1. { Tuū factum condemnes } nunc demum ſenatus authoritatem expectans. { Vel puerum potius } nondum annorum. 19. { Priuato conſilio ſuſceperit } veteranis contra M. Antonium conſcriptis. { Commilitones tuos } olim ſub Ceſare. { Suum Cos. }. M. Antonium { Hoſtem iudicauerunt } illum relinquentes, &

VI. EO tempore Polla tua miſit ad me, vt ad te &c. } Nulli veteres codices. { Ad me } habent, quare nos eorum authoritatem

teni ſecuti eam partem neglexímus. Sæpe autem (miſit) notũ fecit certiorem reddidit, ſignificat Cicero ad Tyronem. Curio miſi, vt medico honos haberetur. Ad Atticum lib. 13. Miſi equidem ei nunciari, te quoad potuiſſes expectaſſe eius aduentum. & ſi hoc eodem libro inquit, Mitte ad Lupum noſtrum, vt is nobis eas centurias conficiat. Et ad Atti. lib. 4. Id cuiuſmodi ſit, aut nunc ſi ſcis, aut cum is Romã venerit, ad me mittas velim.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Hortatur Ciceronem ut operam det, ne hoc Conſulum mortem, reſp. detrimentum capiat amplius, & ſuam operam reipub pollicetur.

D. BRVTVS M. T. C. S. D. 9

PAnſa amiſſo, quantum detrimenti Reſpublica acceperit non te præterit. nunc authoritate, & prudentia tua proſpicias oportet, ne inimici noſtri. Conſulibus ſublatis ſperent ſe conualeſcere poſſe. ego, ne conſiſtere poſsit in Italia Antonius, dabo operam. ſequar eum confeſtim. utrunque me præſtaturum ſpero, ne aut Ventidius elabatur, aut Antonius in Italia moretur, in primis rogo te, ad hominem uentoſißimum Lepidum mittas, ne bellum nobis redintegrare poßit, Antonio ſibi cõiuncto. nã de Pollione Aſinio, puto te perſpicere, quid ſit facturus. multæ, & bonæ, & firmæ ſunt legiones Lepidi, & Aſinij. neq; hæc iccirco tibi ſcribo, q. te non eadem animaduertere ſciã, ſed quòd mihi perſuaſißimum eſt, Lepidum recte facturum nunquam, ſi forte nobis id de hoc dubium eſt, Plancum quoque confirmetis, oro, quem ſpero, pulſo Antonio Reipublicæ non defuturum. ſi ſe alpeis Antonius traiecerit, conſtitui præſidium in alpibus collocare, & te de omni re facere certiorem. IIII. *Calen. Maij, ex caſtris Rhegij.*

GIBER. LONG. LEMMA.

Scribit Ciceroni, ſe maxime illius patrocinium expetere in defenſione ſuæ authoritatis deinde reipubl. calamitatem exponit, quoque Antonius eger ita fuga, & quomodo facile ſuperari potuiſſet, ſi omnia ex uoto ſucceſſiſſent.

D. BRVTVS M. T. CICERONIS. D. 10

NOn mihi rempub. plus debere arbitror, quàm, me tibi: gratiorem me eſſe in te poſſe, quàm iſti peruerſi ſint in me, exploratum habes: ſi tamen hæc temporis uideantur dici cauſa, malle me tuum iudicium, quàm ex altera parte omnium iſtorum: tu enim à certo ſenſu & uero iudicas de nobis, quod iſti ne faciant, ſumma maleuolentia. & liuore impediuntur. interpellent me quominus honoratus ſim, dum ne interpellẽt, quo minus Reſpubl. à me commode adminiſtrari poßit. quæ quanto ſit in periculo, quàm potero breuißime exponam. Primum om

SEB. COR. MISIT, ad me, vt } Al. miſit, vt. { Legatorum } L. Piſonis, L. Philippi, & Seruij Sulpitij, qui ad Antonium erant profecti. { Dũ nunciabatur } Al. denunciabatur. { Delectus habetur } a Panſa Cos. { Totaq; i Italia } Al. totaq; Italia, [redacted] di. { Hæc tamen } Narratio de voluntate Senatus & populi erga Brutum. { Reliquum eſt } Pollicitatio officij.

ASC. PAnſa &c. Fuſo Antonio apud Mutinam, non ſine clade eorum qui vicerũt, quia Hirtius, & Panſa Conſules in eo conflictu ceciderant, hortatur Brutum Cicero: vt proſpiciat ne per necem Conſulum hoſtis vires augeantur: dicitque quid ipſe ſit facturus, & quid ſentiat de Lepido Pollione, & Planco. Ordo eſt. Nõ præterit te, ideſt ſcientiam tuã non fugit: hoc eſt bene ſcis, quantum detrimenti reſpub. acceperit Panſa. ſ. Cõſule amiſſo, quia occiſo, nunc oportet: ſup. vt proſpicias authoritate, & prudentia tua, ne inimici noſtri ſperent ſe poſſe conualeſcere, ideſt fieri validiores, Conſulibus. ſ. Panſa, & Hirtio. ſublatis. ſ. de medio viuentium. Ego dabo operã ne Antonius poſſit conſiſtere, ideſt ſedem figere in Italia: ſequar enim confeſtim, hoc eſt cum feſtinatione, ego ſpero me præſtaturum, ideſt effecturum vtrunque, ne aut Vẽtidius elabatur, aut Antonius qui iã elapſus erat, moretur in Italia, neutrum tamẽ præſtitit. In primis rogo te, ſupple vt mittas ad Lepidum hominem ventoſiſsimum, id eſt leuiſsimum, & inconſtantiſſimum, ne poſſit redintegrare nobis bellum, Antonio coniuncto ſibi, id autem euenit. Nam ego puto te proſpicere de Aſinio Pollione, qui Proconſul in Hiſpanijs erat, quid ſit facturus. Multæ, & bonæ, & firmæ legiones ſunt legiones Lepidi & Aſinij. Neque ſcribo id tibi idcirco, quod ſciam te non animaduertere eadem: ſed quod perſuaſiſſimum eſt, ideſt omnino creditum mihi, Lepidum nunquam facturum recte ideſt pro republi. Si id forte dubium eſt vobis de hoc, ſcilicet Lepido, confirmetis (oro) Plancum, quem ſpero non defuturum republ. Antonio pulſo, ita autem ſimulauit ſe facturum. ſed nihil boni effecit. Sed ſi Antonius traiecerit alpes, ego conſtitui, ideſt propoſui collocare in alpibus præſidium, id eſt militum cuſtodiam, qui tranſitum prohibeãt, & facere te certiorem de omni re. Quæ fere tota contra conſtitutum bonorũ euenit Nam Lepidus, & Antonius etiam Cæſarẽ in partes ſuas traxerunt, & ſimul Triumuiratum inierunt. Ex caſtris Rhegijs, ideſt quæ ſunt Rhegij. qood oppidum eſt non longe a Mutina. dictum Rhegium Lepidi.

SEBA. COR. INIMICI noſtri } Antoniani. { Cos. ſoblatis } Hirtio, & Panſa. { Ventidius elabatur } ex Piceno treis legiones ducens. { Reintegrare } redintegrare legẽduoi eſt. { Perſuaſiſſimum eſt, Lepidum } In veteribus libris legimus, perſuaſi Aſinium, & Lepidum. { Vobis id de hoc } Al. vobis hoc. 4. Calen. Mai. { Ex caſtris Rhegij } Al. 3. Calend. Maij ex caſtris Rhegijs.

BERN. RVTI. NON te præterit } præterijt, in alijs rectius.

[redacted]

ASC. NOn mihi &c. Dicit ſe plurimum debere Ciceroni a quo grauiſſime defenſus erat. Oſtẽdit etiã in quanto periculo ſit reſpub: & quid moliatur Antonius, cuius inceptis facile obſiſtere potuiſſet, ſi Cæſarem Octauiũ adiutorem habuiſſet. qood & ſenatui idicari petit, & in quanta ſit pecuniæ penuria. Ordo eſt. Non arbitror rempo. debere mihi plus, quam me tibi, tu habes exploratum. i. perſpectũ & cognitũ, me poſſe eſſe, videlicet ſi libere in ciuitate libera viuere poſſem, gratiorem, ideſt magis memorem beneficij in te, quam iſti peruerſi, qui. ſ. ob liberatam rempu. pro qua immortales mihi gratias debent, vt hoſtem patriæ perſequuntur, ſint. in. i. erga me. Autem. i. ſed, ſi videator hoc tempore. ſ. adhuc dubio & incerto de exitu belli dici. ſ. ſententia honeſta de me, ab his. ſ. peruerſis cauſa ſimulationis. i. vt ſimulent ſe amicos reipu. ego mehercule mallẽ. i. pluris, æſtimem, iudicium tuum. ſ. ſolius de me, quã ſupple iudicia omnium iſtorum. i. peruerſorum ex altera parte. ſ. ſi iudiciom tuũ ponatur ex vna parte qoa ſi bilancis, & iudicia omnium peruerſorum in altera parte, ego pluris faciã iudicium tuũ ſolius, quam omnium iſtorũ, etiam ſi cauſa ſimulationis pro de nobis a ſenſu certo & vero me iudicent. Tu enim iudicas. i. noo ficto, nec pro tempore aſſumpto quod iſti. i. peruerſi impediunt ne faciant. i. impediuntur facere, non quia illis iuſta cauſa deſit, ſed ſomma maleuolentia & liuore, ſcilicet ſummo, ideſt tetra inuidentia, quæ hominem liuidum facit, hoc eſt plumbei coloris, qualis fit ex morſu non aperta cute, aut ex cõgreſſu violento, vnde Tibullus. Tum ſuccos herbaſq; dedi, quis liuor abiret, Quem facit impreſſo mutua dente Venus. Et liuoe. Voaque conſpecta liuorem ducit ab vua Interpellent, ideſt innoo aut cõcedo vt interpellent, ideſt diſturbent & impediant me, quo minus, ideſt vt non ſim honoratus, dum ne, ideſt non interpellent, ideſt impediant qoo minus, ideſt vt non reſpub. non poſſit adminiſtrari commode a me. Quæ, ſ. reſpub in quanto ſit periculo, ego exponam, ideſt declarabo, quam, ideſt quantum potero

breuiſsime. Primum omnium non fugit te, ideſt ſcientiam tuã, hoc eſt bene ſcis quantam perturbationem omnium rerum vr banarum, hoc eſt vrbis Romæ, quæ per excellentiam dicitur vrbs, obitus, ideſt interitus & cædes Conſulum, ſcilicet Panſæ & Hirtij in bello occiſorum, adferat. ſ. modo, eſt enim præſentis coniunctiui non futuri optatiui, & quantam cupiditatem nouitas, ſcilicet ſtatuum & gubernatorum iniiciat, ideſt quam cupidi & auidi ſint homines, vt ſemper fuerunt innouandarum rerum, iniecta, ſcilicet ſpe per mortem Cõſulum. Et ſupple aut de qua re, ego arbitror [illegible] commendari poſſint, ideſt tu [illegible] literis. Scio enim cui [illegible] amatori reipub. & homini ſapientiſſimo. Reuertor nunc ad Antonium, qui cũ haberet paruulam manum militum inermium ex fuga, ſcilicet collectorum, videtur effeciſſe ſatis magnum numerum ſcilicet militum ſoluendo ideſt aperiendo ergaſtula, ideſt ſeruos ipſos qui in ergaſtulis ligati tenebãtur ad faciendũ opus dominis ſuis, & arripiẽdo omne genus hominum, vt ſunt latrones, ſicarij, exules, parricidæ, qui ſolum verterunt, & ſimiles. Huc ideſt ad hoc malorum aut ad hanc vim militum, acceſſit. i. addita eſt manus. i. exercitus Ventidij, quæ. ſ. manus itinere difficillimo, facto trans Apenninum. ſ. montem qui Italiam dirimit a Liguſtico mari in Adriaticum fere protenſus, peruenit Vada. ſ. Sabbatia, nunc quidam portum Vadorum ad Saonam dici volunt, atque coniunxit ſe ibi cum Antonio. Numerus veteranorum ſ. militum, cum prius paucos armatos habuiſſet, eſt ſatis frequens. ſ. in exercitu Antonij poſt aduentum Ventidij. Neceſſe eſt vt conſilia Antonii cũ Ventidio ſint hæc, aut vt. ſ. Antonius conferat ſe ad Lepidum ſi recipitur. ſ. a Lepido, aut teneat ſe Apennino. ſ. monte & alpibus, hoc eſt in Liguria inter Apenninum & alpes, & vaſtet ea loca quæ incurrerit, decurſionibus per equites quos habet multos, aut referat ſe rurſus in Hetruriam, quod. ſ. ea pars Italiæ eſt ſine exercitu quod. i. quam rem ſi Cæſar. ſ. Octauius audiſſet me, atq; tranſiſſet in Apenninum præcluſurus. ſ. iter; Ventidio, ipſe compuliſſem Antonium in tantas anguſtias, vt conficeretur. i. conſumeretur & periret potius inopia. ſ. commeatus, quam ferro. Sed neq; poteſt. ſ. a me, aut quoquam imperari Cæſari, nec Cæſar ſupp. poteſt imperare ſuo exercitui, quod vtrunque eſt peſſimum. Cum hæc ſint talia. i. tam periculoſa, non impedio. i. non obſto vt ſcripſi ſupra, quo ideſt, vt homines minus. i. non interpellent. i. diſturbent quod pertinebit ad me. i. ad honorem meum. Ego timeo. ſ. non inueniri, aut timeo pro dubito, ſicut dubito pro timeo interdum accipitur, quemadmodum hæc. ſ. quæ impendent mala poſſint explicari, ideſt abſolui, aut ne impediantur cum. i. quando explicabuntur a te. Ego non poſſum iam alere milites, quia pecuniæ defecerunt. Cum. i. quando acceſſi ad remp. liberandam fuit mihi amplius quatuor millibus: ſeſtertium pro ſeſtertiorum. quod ſi non dicitur, dicere tamen licet, quia ſeſtertius reperitur ſit ordo, ſeſtertium fuit mihi amplius quatuor millibus. Tantum abeſt ſupple nunc vt quicquam rei meæ familiaris ſit liberum. i. non obligatum ære alieno, vt obſtrinxerim iam omnes amicos meos ære alieno. i. debito quo ſe pro me obligauerunt. Ego alo numerum ſeptenum legionũ. i. legiones ſeptem numero, in quibus ſunt vltra quadraginta millia militum. Arbitrare tu, ideſt exiſtima, qua difficultate. q. d. nimirum maxima. Ego non poſſem ſuſtinere ſumptus i impendia ſi haberem Theſaurus Varronis, hominis ditiſsimi. Ego faciam te certiorem cum primum habuero ſup. aliquid exploratum de Antonio. Tu amabis me, ſi ſenſeris ſupp. me facere hoc idem in te. Datum ſupp. aut ſcriptum Derthone, alij habẽt Derthona ſubaudiẽdo e, ex caſtris 3. Nonas Maias.

nium, quantam perturbationem rerum urbanarum afferat obitus Conſulum, quantamq; cupiditatem hominibus iniiciat nouitas, non te fugit ſatis me multa ſcripſiſſe, quæ literis commendari poſſint, arbitror: ſcio enim cui ſcribam. reuertor nunc ad Antonium. qui ex fuga cum paruulam manum peditum haberet inermium: ergaſtula ſoluendo, omneq; genus hominum arripiendo, ſatis magnum numerum uidetur effeciſſe. huc acceſſit manus Ventidij, quæ trans Apenninum itinere facto difficillimo, ad Vada peruenit, atque ſe ibi cum Antonio coniunxit. eſt numerus ueteranorum, & armatorum ſatis frequens cum Ventidio. conſilia Antonij hæc ſint neceſſe eſt, aut ad Lepidum ut ſe conferat, ſi recipitur, aut Apennino, alpibuſq; ſe teneat, & decurſionibus per equites, quos habet multos, uaſtet ea loca in quæ incurrerit: aut rurſus ſe in Hetruriam referat, quòd ea pars Italiæ ſine exercitu eſt. quòd ſi me Cæſar audiſſet, atque Apennium tranſiſſet: in tantas anguſtias Antonium compuliſſem, ut inopia potius, quàm ferro conficeretur. ſed neque Cæſari imperari poteſt: nec Cæſar exercitui ſuo. quod utrunque peſſimum eſt. cum hæc talia ſint, quo minus quod ad me pertinebit, homines interpellent, ut ſupra ſcripſi, non impedio: hæc quemadmodum explicari poſſint aut, à te cum explicabuntur ne impediantur, timeo. alere iam milites non poſſum. cum ad remp. liberandam acceſſi, H-S mihi fuit pecuniæ CCCC, amplius: tantum abeſt ut meæ rei familiaris liberum ſit quicquam ut meos iam omneis amicos ære alieno obſtrinxerim. ſeptenum numerum legionum alo. qua difficultate, tu arbitrare. non, ſi Varronis theſauros haberem, ſuſtinere ſumptum poſſem. cum primum de Antonio exploratum habuero; faciam te certiorẽ. Tu me amabis, ita, ſi hoc idem me in te facere ſenſeris. III. Non. Maij, ex caſtris, Derthone. Vale.

SI autem hoc tempore ab his videatur dici cauſa ſimulationis &c. } Nos hunc locum mendoſum exiſtimamus, ſed tamen quia in veteribus nonnihil ſcrupuli erat receptam lectionem nõ deleuimus: ad poſita tamen nota, quaſi damnauimus, & non ſine præiudicio quodam huc ad cauſam dicendam reiecimus. Semel ſane auditis vtriuſque rationibus in alteram partem magis propenſi ſumus: impreſſa lectio omnibus expoſita & aperta eſt: vetus vt eſt: huc transferetur. { Sit an hoc tẽpore is videatur dici cauſa malle me } &c. Nos, ſi paulum eam adiuues, ſynceriorem veterem iudicamus, arbitramur autẽ ex duabus illis dictionibus. { Tempore is. } vnam faciendam ſecundo caſu ab hoc recto, tempus, antiqua nec infrequenti ſcriptura in hoc codice, vt ad Tyronem, Dei boni quanto mihi illud erit amabilius. Et ad Plancum; Qui aut armis poſiteis pacem petere debent. sed nec enim Mediceus codex veterem ſcripturam, vt hac etiã epiſtola, quod in infinitis maemoribus notatum eſt. { Libo ce } pro { Liuore } poſitum eſt. Hoc autem conceſſo. vel vt (hac) pro (hoc) legas; vel contra ſingulariter quod eſt in antiquo, numero multitudinis VIC. vel: bo-minibus honori-bus.

{ Videantur, } omnem hũc locum (vt arbitror) non incommode reſtitueris. Dictiones autem quædam in vulgatis ſupplete, niſi fallor, abundant. Quod ſi duriuſculus eſt huius loci ſenſus, conciſiorq; verborum ſtructura, huius viri ſcriptioni attribues, qui imitabatur λακωνισμόν. { Inciat nouitas } Omnes veteres codices { Vacuitas } omnino melius. i. ſpoliatam eſſe remp. Conſulibus: nondum enim noui creati erant. { Suſtinere ſumptum } Veteres omnes (ſubſiſtere ſumptui) habent. Quã lectionem & recepimus, & probauimus. intelligimus enim Subſiſtere ſumptui, pares eſſe ſumptui, poſſe ſumptibus qui fiunt; manere, & perdurare: ita quaſi me fortem præbere his ſumptibus, vt eos tegam nec eorum preſſu corruam. { Derthona } Plin. ſane lib. 3. cap. 5. Derthonam coloniam his locis memorat cuius eadem & vna eſt (vt putamus) quæ Decimi Derthona, tam quantũ ad eius verũ nomen Dertona ne, an Dertoma fuerit, maluimus nos hac parte antiquorũ codicũ fidẽ ſequi, quos admirãdæ vetuſtatis habuimus, quã vulgatos plinij codices, Quã ſi Strabonis orthographiæ fidẽ habeamus, recte vetera exẽplaria aſpiratione retinent: melius tamen impreſſi codices. { Dertona } non Dertomã habent, ab eo enim Derthon appellatur, ἔστι γὰρ δέρθων πόλις ἀξιόλογος κειμένη κατὰ μέσον πως τὴν ὁδὸν τὴν ἀπὸ γενούας εἰς πλακεντίαν ἑκατέρας διέχουσα σταδίους υ'. Nã quod nonnulli { De rhotonia, } rem claram confundunt.

SI autem hoc tempore } Quo dum liber ederetur, purgari non potuit locus, quomodo reſtitui deberet in caſtigationibus noſtris perſcriptum eſt: quem tamen nonnulli videri voluiſſe opo ſe aliorum librorum caſtigaſſe, cum puſilla tantum ſit re, at forcaſſe Ex poſt. eiuſd.

taſſe ſine cauſa, a me diſſentiant, temporis cauſa, ſæpe etiam Cicero dixit, vt ad Q. Fratrem. 270. Si temporis cauſa conſtituerentur, leuis. Et in Verrem. 102. Fingi a me totũ temporis cauſa putatore.

PAV. MAN. MALLE me tuom iudiciom } Referuntur hæc ad id quod dixit exploratum habes. totum autem hunc locum ex codice Pauli Boti, & Vincentij Riccij emendauimus.

SEBA. COR. ISTI peruerſi } De iis ad M. Brutum ſic ſcribit: Quo die decreui, vt D. Bruti nomen in faſtis adſcriberetur, cognoui paulo plores in Senatu malevolos eſſe, quam gratos. { Si autem hoc, &c. } Vt omittã, quicquid ab aliis hoc loco dicitur, ſic mihi ex vetere libro, & ſenſu videtur legendum: Si tamen hoc temporis non videatur dici cauſa, mallem mehercule, &c. { Iudicium quam } Al. iudicium ſequi, quã. { Obitus Coss. } Hirtii, & Panſæ. { Nouitas } Al. vacuitas. Al. tua ciuitas. Al. tua charitas: id quod fortaſſe recipiendum ſit vt charitas itelligat erga Octauium, qui Cic. amicitia fretus, Conſulatum petebat { Ad vada } Epiſ. 13. huius lib. & Strabo. lib. 4. { Compuliſſet } Al. compuliſſem { Imperari poteſt } qui ne mecum quidem collo qui voluerit. { Exercitui ſuo } Imo poterat imperare etiam cupienti, ſi vera ſcribũt Hiſtorici. Quare vel hoc in Cæſaris Octaoii contemptionem eſt dictum, vel quia veterani interfectores Cæſaris oderãt, nec poterant adduci, vt cum iis eſſe vellent. { Quatuor mil lib. } Al. pecuniæ. 400. vnde mẽdoſum eſſe locum quidam ſuſpicantur. { Septenom } Multi legunt, ſepteni. { Varronis theſaur. } de quibus fortaſſe loqueretur Varro in eo libro, quẽ περὶ πλούτου inſcripſerit. nam M. Varro inter diuites non eſt numeratus, niſi alter fuerit. { Suſtinere ſumptum } Al. ſubſiſtere ſumptui { Derthona } vrbe inter Genuam, & Placẽtiam a Scriptoribus poſita. Strab. lib. 5.

BERN. RVT. SATIS me molta ſcripſiſſe, quæ literis commẽtari poſſunt arbitror } cõmendari lego, ex ſenſu, aliis codicibus, & vſitato orationis genere.

[redacted]

SC. EOdem &c. Ex Alpibus ſcribens Brut. dicens ſe dubitare de Lepido, & Plan. ne eum Ant. coniungant quia miſerat ad eos nũcios occulte, dicit ſe expectare Allobrogas, & petit a Cic. defendi. Ordo eſt. Literæ ſunt redditæ mihi a te. ſ. miſſæ, eodem exẽplo. i. eadem forma ſcribendi, & eodẽ argumento quo pueri mei. i. ſerui, attulerũt. i. annunciauerunt mihi verbis: hoc eſt id quod pueri mihi annunciauerant de te, perſpexi in literis tuis quæ fuerũt conſonæ verbis eorũ. & ideo. Exiſtimo. i. iudicio, me debere tibi tantum quantũ difficile ſit perſoluere. Scripſi tibi quæ geruntur hic. Anto. eſt in itinere, proficiſcitur ad Lepidum. ne quidem. i. non etiam aut ſaltem abiecit ſpem de Planco. ſ. in partes ſuas vocando. vt animaduerti ex libellis. i. epiſtolis eius: qui inciderunt in me. i. in manus meas, aut meorum. In quibus. ſ. libelli ſcribebat, quos. ſ. nuncios, aut ſolicitatores mitteret ad Aſinium. ſ. Pollionem in Hiſpaniã quos mitteret ad Lepid. quos ad Planc. Ego tamen non habui ambiguum. i. dubium. & miſi ſtatim ad Planc. & expecto biduo. i. intra biduum, legatos ab Allobrogibus populis Galliæ inter alpes, & Rhodanum, & legatos totius Galliæ, quos. i. legatos, vbi venerint, ego mittam domum. ſ. ſuam, cõfirmatos. ſ. in fide rei pub. Romanæ, Tu proſpicies quæ opus erũt adminiſtrari iſtic, i. Romæ, vt fiant ex voluntate tua, & cõmodo reip. Tu occurres. i. reſiſtes, ſi poteris, maleuolentiæ hominum in me, ſi non poteris, conſolabere, ſup. te, hoc, in hac re, quod ipſi maleuoli nullis contumeliis poſſũt deterrere me de ſtatu meo

SEBA. CORR. TOTIVS Gal. } Al. legunt, totius Galliæ populis. { Opus er. } opuſerit, a quibuſdã reponitur { Statellenſ. } Plin. li. 3. c. 5. & lib. 3 [illegible] c. 2.

BERN. RVTI. EODEM Brutus } narratio de Ant. profectione, & ſpe, item de ſuo ſtudio pro Rep.

ASC. TRes &c. Cum intellexiſſet Cic. quas vires haberet M. Ant. dicit eũ non fugiſſe, ſed locum mutaſſe videri, itaq; Brutum, quod eum non ſit ſtatim perſecutus, monet, caueat dare iuſtam querelæ cauſam. Ordo eſt. Ego accepi a te tres epiſ. vno die, vnam breuem, quam dederas ſ. perferendam Flacco Volumnio. Duas pleniores. i. plenius rem declarantes, quia prolixiores. Quarum. ſ. duarũ tabellarios T. Vibii attulit, alterã Lupus miſit ad me alteram. Bellum videtur ex literis tuis. i. vt ſonant literæ tuæ, & oratione Græceij. i. ſm quod Græceius locutus eſt, non modo nõ reſtinctum, ſed etiam inflãmatũ. Non dubito autem quin perſpicias pro ſingulari prudẽtia tua, ſi Ant. nactus ſit i. acquiſiuerit aliquid firmitatis, omnia illa præclara merita tua in Rẽpub. eſſe ventura ad nihilum, quia nunc videreris tantum peccaſſe, quantum prius demeruiſſe. Enim: ideſt quia nunciatum erat Romam ita, perſuaſum erat omnibus ita, Antonium fugiſſe animo fracto: ideſt habentem animum fractum, cum paucis, ſcilicet militibus, inermibus, & ſupple perterritis metu. Qui, ſcilicet Antonius, ſi habet ſe ita vt non poſſit confligi, ideſt conflictus fieri, hoc eſt

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Mirari ſe dicit, cur Antonium Brutus confeſtim non ſit perſecutus, cum id plerique illi facile fuiſſe dicant, hortaturq; ſub ſinẽ vt omnes calumnias quantum fieri poteſt, vitet.

D. BRVTVS IMP. COS. DES. M. CICERONI S. D. 22

EOdem exemplo literæ a te mihi redditæ ſunt, quo pueri mei attulerunt. Tantum me tibi debere exiſtimo, quantum perſoluere difficile eſt. Scripſi tibi, quæ hic gererentur. in itinere eſt Antonius: ad Lepidum proficiſcitur: ne de Plãco quidem ſpem adhuc abiecit, ut ex libellis eius animaduerti, qui in me inciderunt, in quibus, quos ad Aſinium, quos ad Lepidum, quos ad Plancum mitteret, ſcribebat. ego tamen non habui ambiguum, & ſtatim ad Plancum miſi: & biduo ab Allobrogibus, & totius Galliæ legatos expecto, quos confirmatos domum remittam. Tu quæ iſtic opus erũt adminiſtrari, proſpicies, ut ex tua uoluntate, reiq; publ. commodo fiant. maleuolentiæ hominum in me, ſi poteris, occurres: ſi non poteris, hoc te conſolabere, q. me de ſtatu meo nullis contumelijs deterrere poſſunt. prid. Non. Maij. ex caſtris, finibus Statiellenſium.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Narrat Ciceroni, quid de Lepido, & Planco ſuſpicabatur, & quos milites, quæque auxilia adhuc expectet.

M. CICERO D. BRVTO, IMP. COS. DES. S. D. 22

TReis uno die a te accepi epiſtolas: unam breuem, quam Flacco Volumnio dederas: duas pleniores, quarum alteram tabellarius T. Vibij attulit, alteram ad me miſit Lupus. Ex tuis literis, & ex Græceij oratione non modo non reſtinctũ bellum, ſed etiam inflammatum uidetur. non dubito autem pro tua ſingulari prudentia, quin perſpicias, ſi aliquid firmitatis nactus ſit Antonius, omnia illa tua præclara in Rempub. merita ad nihilum eſſe uentura: ita enim Romam erat nunciatum, ita perſuaſum omnibus, eum paucis inermibus perterritis metu, fracto animo fugiſſe Antonium. qui ſi ita ſe habet, ut (quẽadmodum audiebam de Græceio) confligi cum eo ſine periculo nõ poſſit: non ille mihi fugiſſe a Mutina uidetur, ſed locum belli gerẽdi mutaſſe. itaq; homines, alij fracti ſunt, nonnulli etiam querũtur, q. perſecuti non ſitis. opprimi potuiſſe, ſi celeritas adhibita eſſet, exiſtimant. omnino EST hoc populi, maximeq; noſtri, in eo potiſſimum abuti libertate, per quem eam conſecutus ſit. ſed tamen prouidendum eſt, ne qua iuſta querela eſſe poſſit. res ſic ſe habet. is bellum confecerit, qui Anto. oppreſſerit. hoc quã habeat uim, te exiſtimare malo, q̃ me apertius ſcribere. Vale.

*al. alij fracti.

pugnari cum eo ſine periculo, quemadmodum audiebam de. id eſt ex vel a Græcelo ille. ſ. Antonius non videtur mihi fugiſſe de Mutina, ſed mutaſſe locum gerendi belli. Itaq; : ideſt & ita homines, hoc eſt ciues Romani alij. i. aliqui ſunt fracti. ſ. animo i. deſperantes de victoria. nonnulli quæruntur. i. cōqueruntur etiā quod non ſitis perſecuti eos. i. ſ. fugientes, tantiſper dum erant trepidi, & inermes. Ipſi ſupp. exiſtimant eos potuiſſe opprimi, .i. vi expugnari, & occidi, ſi celeritas. ſ. perſequendi eos, eſſet adhibita. Callide, qđ ipſe opinatur, ne Brutum lædat, dicit alios opinari, veruntamen fieri potuit vt alii opinarentur. Hoc. ſ. quod dicet: videlicet abuti libertate. i. nimis libere loqui, potiſſimum. i. præcipue in eo: videlicet in te, per quē conſecutus ſit eam. ſ. libertatem, eſt omnino. ſ. proprium populi, & maxime noſtri. i. nobis fauentis. Sed tamē. i. tametſi forte populus id inique fecerit, tamen prouidendum eſt, ne qua iuſta querela poſſit eſſe. Res. i. negocium hoc, habet ſic ſe, ſupple vt is cōfecerit. i. finierit bellum, qui oppreſſerit Antoniū. Quā vim. i. efficaciam habeat hoc. ſ. conſilium aut dictū malo te exiſtimare. i. iudicare quā me ſcribere apertius.

SEBAS. CORR. INERMIBVS } Al. inermis. { Exiſtimant } Al. exiſtimatur.

[redacted]

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Excuſatoria eſt epiſtola, qua purgat ſe ab iniuſtis querelis, quod Antonium non ſit mox perſecutus, hortaturque Ciceronem, vt ipſe & omnes boni bono animo ſint, ſed tamen ſolliciti in curanda rep.

D. BRVTVS IMP. COS. DES. M. C. S.

a 3

IAm non ago tibi gratias: cui enim re uix referre poſſum, huic uerbis non patitur res ſatisfieri. Attēdere te uolo, quæ in manibus ſunt: qua enim prudentia es, nihil te fugiet, ſi meas literas diligenter legeris ſequi confeſtim Antonium his de cauſis Cicero non potui. eram ſine equitibus, ſine iumentis. Hirtium periſſe neſciebam. Cæſari non credebam prius q̄ conueniſſem, & collocutus eſſem hic dies hoc modo abijt. poſtridie mane à Panſa ſum accerſitus Bononiam. cum in itinere eſſem, nunciatū mihi eſt eum mortuum eſſe. recurri ad meas copiolas: ſic enim uere eas appellare poſſum. ſunt extenuatiſſimæ, & inopia omnium rerum peſſime acceptæ. biduo me Antonius anteceſſit, itinere multo maiore fugiens, q̄ ego ſequens: ille enim ijt paſſim, ego ordinatim, quacūq; iuit, ergaſtula ſoluit, homines arripuit. conſtitit uſquam prius, q̄ ad Vada uenit: quem locum uolo tibi eſſe notum. iacet inter Apenninum, & alpeis, impeditiſſimus ad iter faciendum. cum abeſſem ab eo millia paſſuum triginta, & ſe iam Ventidio coniunxiſſet concio eius ad me eſt allata: in qua petere cœpit à militibus, ut ſe trans alpeis ſequerentur, ſibi cum M. Lepido conuenire. ſucclamatum eſt, & frequenter à militibus Ventidianis (nam ſuos ualde quam paucos habet) ſibi, aut in Italia pereundum eſſe, aut uincendum. etiam orare cœperunt, ut Pollentiam iter facerent. cum ſuſtinere eos non poſſet, in poſterum diem iter ſuum contulit. hac re mihi nunciata, ſtatim quinq; cohorteis Pollentiam præmiſi, meumq́; iter eo contuli. hora ante præſidium meum Pollentiam uenit, quam Trebellius cum equitibus. ſanè quam ſum gauiſus: in hoc enim uictoriam puto conſiſtere. in ſpem uenerant, q; neq; Planci quatuor legiones omnibus ſuis copijs plures arbitrabantur: neq; ex Italia tam celeriter exercitum traijci poſſe credebāt. quos ipſi adhuc ſatis arroganter Allobroges, equitatusq́; omnis qui eo præmiſſus erat à nobis ſuſtinebant. noſtroq́; aduentu ſuſtineri facilius poſſe confidimus. tamen ſiquo, etiam cauſa Iſaram ſe traiecerint, nequid detrimenti Reip. iniungant, ſumma a nobis dabitur opera. uos magnum animum, optimamq́; ſpem de ſumma Reip. habere uolumus, cum & nos & exercitus noſtros ſingulari concordia coniunctos, ad omnia pro uobis uideatis paratos. ſed tamen nihil de diligentia remittere debetis, dareq́; operam, ut quamparatiſſimi ab exercitu, reliquiſq; rebus pro noſtra ſalute contra ſceleratiſſimam conſpirationem hoſtium confligamus. qui quidem eas copias, quas diu ſimulatione Reip. cōpararant, ſubito ad patriæ periculum conuerterunt: Vale.

ACS. IAm &c. Quia in præcedenti epiſtola Cicero. familiariter monuerat Brutum, vt daret operam ne iuſta habeatur de eo querela: Brutus ſe tātum debere Ciceroni fatetur, vt agēdo gratias non putet ſe ſatisfacturum. Purgat autem quod nō ſtatim perſecutus ſit Antonium, adducēs varias rationes, & bonam de ſe ſpem concitans. Ordo eſt, iam non ago gratias tibi: ideſt iam non eſt mihi honeſtū, aut ſatis poſſum agere: ideſt verbis dicere tibi gratias. enim. i. quia, res nō patitur ſatisfieri verbis huic, cui vix poſſum referre. i. tantundem ferre atq; acceperim, re. ſ. ipſa reddendo. ſ. ad rem, aut operam æquiualentem. ego volo te attēdere. i. animaduertere, quæ ſunt in manibus: ideſt parata, & proxime fient. Enim: ideſt quia qua prudentia es. i. ſecundum eam prudētiam qua polles, nihil fugiet: ideſt præteribit, aut latebit te: ideſt rem omnem intelliges, ſi legeris literas meas diligenter. O Cicero. ego non potueram ſequi Antonium confeſtim. i. cum feſtinatione ſtatim poſt cladem apud Mutinam ab eo acceptam, his cauſis. i. propter has cauſas, ſine equitibus, & ſine iumentis. i. cum non haberem equites, vt ille, & deeſſent iumenta quæ impedimenta noſtra ferrent. Vna cauſarum eſt quod neſciebam Hirtium. ſ. Cōſulem periſſe. Ego non credebam Cæſari. ſ. Octauio, priuſquam conueniſſem ſup. eum, & locutus eſſem. ſ. cum eo. Hic dies. ſ. qui tunc erat, abijt. i. tranſactus eſt hoc modo. ſ. cum auxilia, & conſilia deeſſent. Ego ſum accerſitus. i. vocatus Bononiam. i. in eam vrbem poſtridie: ſ. eius diei, hoc eſt die proxime ſequenti, mane: ideſt cum prima luce a Panſa. ſ. Conſule. Cum eſſem in itinere nunciatum eſt mihi ſup. Panſam eſſe mortuū ſ. ex vulnere accepto Ego recurri ad copiolas. i. modicas copias meas. i. vires exercitus mei poſſum appellare eas vere ſic. i. per diminutionem copiolas non copias. Nam ſupp. ipſæ ſunt extenuatiſſimæ. i. maxime extenuatæ, & imminutæ, & acceptæ. i. affectæ peſſime. i. incōmodiſſime inopia. i. propter inopiam oīum rerū, Ant. anteceſſit me biduo. i. ſpaciū duorum dierum, fugiens. i. fugiendo faciens itinera. i. vt dicūt dietas multo maiora quia fugientibus ſemper comes eſt celeritas, Vnde facete Maro, pedib' timor addidit alas. quā ego ſequens. Affert rationem, Enim. i. quia ille. ſ. Ant. fugiens ijt. i. iter fecit: paſſim. i. vage p quancunq; viam reperiebat, alij legūt ſparſim. i. diſpſo exercitu ex fuga, ego ſup. iui aut proceſſi ordinatim. i. agmine in ordinem inſtructo. Quacunque. i. per quēcunq; locū, Ant. ſup. iuit, ſoluit ergaſtula. i. carceres ſeruorum ad opus faciendum in ergaſtulis catenis vinctorum, arripuit homines, ſ. prius vinctos, aut alios ſe ſibi iungentes. Nuſq̄ conſtituit: ideſt manſu ſtans, priuſq̄ venit ad Vada. ſ. Sabatia: quem locū volo eſſe notum tibi, iacet inter Apēninū, & Alpes, eas ſup. impeditiſſimas ad iter faciendum. Cum. i. qñ ego abeſſem ab eo. ſ. Ant. aut ab loco iā deſcripto. xxx. millia paſſ. & ſupple Anto. coniunxiſſet ſe iam Ventidio, concio. i. oratio quā ad milites ſuos habuit, eſt allata ad me. ſ. per occultos exploratores, aut per transfugas, in qua. ſ. concione Anto. cœpit. i. cœperat petere a militibus, vt ſequerērur ſe trans Alpes, quia ſup. dixit conuenire. i. concordiam eſſe ſibi cū M. Lepi. Succlamatum. i. ſtatim poſt cōcionem clamatū eſt, &. i. et frequēter a militibus Ventidianis. i. quos Ventidius adduxerat nā habet valde quam. i. perq̄ paucos ſuos. i. quos ipſe ex fuga eduxerat, præter equites, aut pereūdum eſſe ſibi. ſ. militibus in Italia, aut vincendum in Italia. Etiam ſup. milites cœperūt orare vt facerent iter Pollentiam. i. ad eam vrbem Liguriæ in loco alto ad Tanarum fluuium quem a ſiniſtra habet. Cum ſupple Anton. non poſſet ſuſtinere eos: ideſt impetum eorum, qui irent quo vellent, ipſe contulit iter ſuum in diem poſterum: ideſt, proxime ſecuturum. Hoc renunciato mihi, præter-

miſi ſtatim quinq; cohortes Pollentiam. & contuli iter meum eo.i.ad eam. Præſidium meum præmiſſum.ſ.ad cuſtodiam vrbis illius, venit Pollentiam hora ſ.ſpacio vnius horæ, antequam Trebellius ſup. venit cum equitibus.ſ. Antonianis. Ego ſum, ſane quam.i.per quam gauiſus. puto enim victoriam conſiſtere in hoc.i.in occupatione Pollentiæ. Ipſi ſup. venerant in ſpem.ſ. victoriæ, aut præuẽtionis quod neq; arbitrabantur quatuor legiones Planci pares omnibus copiis ſuis, neq; credebãt exercitum poſſe traiici tam celeriter, vt ſubueniri poſſet Planco ex Italia. Quos.ſ. Antonianos ipſi allobroges popoli.ſ.Galliæ, & omnis equatus qui præmiſſus erat a nobis, ſuſtinebãt adhuc ſatis arroganter.i. tacitã ter. nullo modo demiſsis animis & confidimus ſup. eos poſſe ſuſtineri facilius noſtro aduentu.i.per aduẽtum noſtrũ. Tametſi ipſi.ſ. hoſtes, traiecerint ſe quo.i.aliquo caſu etiam Iſaram.ſ. fluuium iuxta Granopolim, ſumma opera dabitur a nobis, ne iniungant, aut potiꝰ ingerãt aliquid detrimẽti Reip. Nos volumus vos.ſ qui in vrbe eſtis, habere magnum animum, & optimam ſpem de ſumma.i. præcipua ſalute Reip. cum videatis, & nos, & exercitus noſtros coniunctos ſingulari cõcordia paratos vobis, ad omnia.ſ. ſubeunda. Sed tamen nihil debetis remittere de diligentia, & ſup. debetis dare operam, vt nos cõfligamus quam paratiſsimi ab exercitu, & reliquis rebus.i.in his quæ concernunt exercitum, & reliquas res, pro ſalute noſtra contra ſceleratiſsimam conſpirationem hoſtium. Qui.ſ. hoſtes quidem.i. certe conuerterunt ſubito ad periculũ patriæ eas copias, quas compararant diu ſimulatione: ideſt per ſimulationem Reipubl.ſ. iuuandæ.

IC. IAM non ago tibi gratias } poſt hanc D.Bruti epiſtolã alia eiuſdem erat, quæ vetuſtate, aut negligẽtia librariorum periit. eius autem initium fuit, Parmenſes miſerrimos. Cognouimus hoc ex indice libri, de quo ſæpe antea mentionem fecimus: poſt titulum enim, & initium huius, Iam non ago tibi gratias: ita in eo ſcriptum eſt: D.Brutus. { Cos. deſigna. } M.Ciceroni S.D. Parmenſes miſerrimos. in libro autem ipſo, vbi eſſe debuit, nullum veſtigium illius apparet. Credimus omnino hanc D.Bruti epiſtolam amiſſam eſſe, neq; temere initium illius in indice Medicei libri ſcriptum fuiſſe. Id etiã res ipſa declarat: ſcimus enim Parmenſes ab Antoniis his temporibus magnis incommodis affectos eſſe. In Philippi. 12. Quæq; eſſet facturus in hac vrbe, niſi hinc ipſe Iupiter ab his mœnibus repuliſſet, declarauit in Parmenſium calamitate. Et non multo poſt: Refugit animus P.C. atq; reformidat dicere. quæ L.Antonius in Parmenſium liberis & coniugibus effecerit. Sed etiam Aſinius in epiſtola ad Cicero. ſcripſit, ſe audiſſe Parmam direptam: quod tamẽ potuit falſum eſſe, quemadmodum nonnulla alia, quæ rumor ad illum pertulerat.

EBA. OR. CAESARI non credebam } vt inimico, propter patris.i. Cæſaris. mortem. { Collocutus eſſem } Quod fortaſſe ſtatim fecit, ſed paulo poſt victoriam Octauius colloquiũ fugit. { Hic dies } quo fugit Antonius. { Poſtridie mane a Panſa } Al. poſtero die ad panſam. { Pollentiam } Plin. lib 3. cap. 5. { Trebellius } quem fraudatorem creditorum Cicero in Philippicis vocat. { In ſpem traiiciendi in Galliam vlteriorem. { Venerãt } poſtquam Pollentiam capere non poterãt. { Iſaram } vbi erat

Plancus. Epiſt 22. libro. 10. { Com & nos } me, & Plancum. [redacted]

GILBERTI LONGOLII LEMMA.

Nunciat varia Bruto, primum de ſuo animo, deinde de Populi Romani authoritate, de pecuniis poſtulatis a Bruto, de exercitu mittendo, de Lepido, aliisq; rebus.

M. T. C. D. BRVTO IMP. S. D. 14

MIrabiliter mi Brute lætor, mea conſilia, measq; ſententias à te probari de Decemuiris, de adornando adoleſcente. ſed quid refert? mihi crede homini non glorioſo, planè iam Brute frigeo: ● ὄργανον enim erat meum Senatus: ideſt iã diſſolutum. tantã ſpem attulerat exploratæ uictoriæ tua præclara Mutinæ eruptio, fuga Antonii, conciſo exercitu, ut omnium animi relaxati ſint. meæq; illæ uehementes contentiones, tanquam ● σκιαμαχίαι eſſe uideantur. ſed ut ad rem redeam, legionem Martiam, & quartam negant, qui illas norunt, ulla conditione ad te poſſe perduci. Pecuniæ, quam deſideras ratio poteſt haberi, eaq; habebitur. De Bruto accerſendo, Cæſareq; ad Italiæ præſidium tenendo ualde tibi aſſentior. ſed ut ſcribis, habes obtrectatores: quos equidem facillime ſuſtineo: ſed impediunt tamen. ex Africa legiones expectantur. ſed bellum iſtic renatum homines mirantur. nihil tam præter ſpem unquam: nã die tuo natali uictoria nunciata, in multa ſecula uidebamus Rẽpublicam liberatam. noui timores retexunt ſuperiora. ſcripſiſti autem ad me iis, quas Idib. Maii dediſti, modo te accepiſſe a Planco literas, non recipi a Lepido Antonium. id ſi ita eſt, omnia faciliora: ſin aliter, magnum negocium, cuius exitum ne extimeſcam, tuæ partes ſunt. ego plus, quàm feci, facere non poſſum. te tamen, id quod ſpero, omnium maximum, & clariſsimum uidere cupio. Vale.

ASCEN. MIrabiliter &c. Scripſerat cõſilia ſua de Decemuiris creãdis, vel dignitate concedenda Cæſari, quæ placuiſſe Bru. dicit ſe gaudere, addens quantum de eo ſperet, & quid de libertate publica. Ordo eſt. O mi Brute, ego lætor mirabiliter conſilia mea, & ſententias meas de Decemuiris, & de adoleſcente ſcilicet Cæſare adornando, probari: ideſt approbari a te. Sed quid refert: ideſt intereſt.ſ. ſic ſe res habere an aliter? Reſponſio. O Brute crede mihi homini non glorioſo.i. non affectanti gloriam, ſed quod verũ eſt, ſimpliciter fatenti, ego iam frigeo, ideſt in ocio ſum plane.i. omnino Enim.i quia organũ meum ſenatus.i. quo ſonabã in ſenatu excitando, erat iam diſſolutum: ideſt non amplius tenſum, quia ſicut chordæ tenſæ acutius ſonant, ſolutæ lentius: ita homo curis agitatꝰ ad concionem acrior eſt, ſecutus remiſsior, ſe autem ſecuriorẽ factum docet addens. Victoria tua explorata eſt.i. manifeſta, præclara eruptio tua Mutina, vbi obſeſſus obſidentes in fugam vertiſti. Fuga Antonii, exercitu ſupp. conciſo.i. ſimul caſo, attulerat ſup. nobis tantam ſpem, vt animi omnium ſint relaxati, & illæ vehementes conciones meæ, videntur eſſe tanquam σκιαμαχίαι ſciamachiæ.i. vmbratiles pugnæ, ideſt in cubiculo aut ſcholis excogitatæ σκιὰ dicit vmbra σκιαμαχέω pugno cum vmbra. nam μάχη pugna dicitur. Sed vt redeam ad rem, pro veniam ad rem, ideſt principale inſtitutum, negant legionem Martiam, & quartam perduci.ſ. poſſe ad te vlla conditione, negant inquam qui norunt illas. Ratio: ideſt inuentio, aut ſupputatio pecuniæ quam deſideras, & ea habebitur. Ego aſſentior tibi valde, de Bruto: ſcilicet Marco accerſendo, & de Cæſare tenendo ad præſidium: ideſt cuſtodiam Italiæ. Sed vt ſcribis, tu habes obtrectatores, quos equidem: ideſt ego quidem ſuſtineo: ideſt perfero, ita quod me defenſorem tui non videant facillime. Sed homines mirantur bellum renatum iſtic, ſcilicet cum Antonio nihil ſupple accidit, vnquam tam præter ſpem. Nam victoria nunciata: ideſt poſtquam erat nunciata Die tuo natali, qui.ſ. celebrabatur ab omnibus benemeritis de patria, vnde Iuuenal. Quare coronati Heloidius Traſeaſq; bibebant, Brutorum, & Caſsi natalibus. nos videbamus Rempublicam liberatam in multa ſecula, ſed ſupple timores noui retexũt ideſt deſtruunt ſuperiora ſcilicet gaudia. Scripſiſti autem ad me iis, ſcilicet literis, quas dediſti ad me Idibus Maii, te accepiſſe modo.i pauloante literas a Planco, Antonium: ideſt quæ dicebant, Antonium non recipi a Lepido. Si: ideſt ita, omnia ſupple erunt faciliora, ſin.i. ſed ſi, aliter ſupple ſit, magnum negocium ſupp. erit.i. difficile bellum, cuius exitum.i. finem ne extimeſcã ſunt tuæ partes.i. ad tuum officium pertinet. Ego non poſſum plus facere quã feci. Tamen cupio, id quod ſpero.ſ. videre te maximum, & clariſsimum omnium.ſ. mortalium.

● .i. inſtrumentum.

● .i. vmbratiles pugnæ.

MEAEq; illæ vehementes conci. } Nos, { Contentiones } ſcripſimus, vt inuenimus in duobus illis maxime mihi proba- VICT:

tis codicibus, quorum ope olim Politianus hac ipſa in epiſt. Græcas voces abolitas [illegible], ſummo ocio perrractauimus. Loca autem [illegible] Angelo reſtituta, ab [illegible] nunc recepta, nos quoque mirabiliter probamus [illegible].

SEBA. DE Decemuiris } Epiſt. 20. huius libri { Adoleſcente } O-
COR. ctauio. { ὄργανον } inſtrumentum. { σκιαμαχίαι } vmbratiles pugnæ. { Eſſe videātur } non ſuccedentibus ibi rebus: vt exponit Politianus. vel potius illo priore animi mei impetu, atque ardore hac victoriæ ſpe remiſſo. { Ad te poſſe pee du. } Eæ enim legiones, & milites veterani fere omnes interfectores Cæſaris oderant. { De Bru. } de M. Bruto, qui erat in Macedonia. } Ex Africa } Epiſt. 24. lib. 10. { Retexunt ſuperiora } Al. retexunt ſuperiores.

BERN.
RVTI. MIRABILITER, mi Brute lætor, mea cõſilia, meaſque ſententias a te probari, de Decemuiris, de adorn. adoleſcente } Decemuiros illos ipſos accipio, quos vnos reiicit Clericus. ſ. agris diuidendis, nõ quidem ex lege Cæſaris, ſed noua. de quibus iiſdẽ, & epiſtola poſt ſexta, & Plutar. in Cic. agris. ſ. diuidundis, & præmiis veteranis (quorum virtute ſuperatus eſſet Antonius } aſſignandis, iidemque hi ſunt, quos ex Appiano ad diſtributionẽ creatos, ieiune ab interprete eius authoris conuerſum eſt. { Organum enim erat meũ Senatus, id iam di. } aſſentior de organo, Politiano, deque ẽt ſciamachia: vt tamen, quod ad ſciamachiam, etiam in partem accipi bonam poſsit. tanq̃ ironicos iocoſoſque Cic. doleat, ſublatam ſibi, finito, vt putabatur bello, concionum, & illius ſui oratorii regni exercendi ſacultatem. eam enim fuiſſe omniũ lætitiam, vt ne cogi quidẽ amplius ſenatus poſsit quaſique pugnare in vmbras ac laruas Ciceron. videatur, qui ne tum quidem orare in Senatu, & ad bellum incitare, fuſo fugatoque Antonio deſiſtat.

Ang. Poli.
Miſc. c. 34. RVSTICVM nimis, & illepidum ſordidumque adeo plane vocabulum Cicc. epiſtolam occupauit, eam quæ eſt ad Brutum, iſto principio: Mirabiliter mi Brut. lætor ſic enim in ea legimus Meque illæ vehementes contentiones tanquam ſcientia adnihilatæ eſſe videantur. Quod quidam tamen hactenus corrigunt, vt dicant, tanquam ſi iam adnihilatæ eſſe videantur. Conſulant quæſo, eruditi peritique idoneorum verborum veterumque lectionum, conſulant ſuum quiſque iudicium ſenſumque, ac tum demum credere audeant, adnihilatas contentiones ſcriptũ fuiſſe a Cicero. Nos in codicibus duobus Mediceæ familiæ, quorum ſupra quoque fidem allegamus, mendoſe id etiam: ſed tamẽ vt erroris adhuc veſtigium non ſit abolitum, ſic reperimus, Tãquam Sciamachalaæ eſſe videantur. Quare ſuſpicamur legendum, Sciamachiæ. Sunt enim Sciamachiæ nihil ſane aliud, quam vmbratiles pugnæ. Sentit enim Cicero hoc vtique, frigere iam ſe plane in Senatu, non ſuccedentibus Bruto rebus, ſuaſque illas vehementeis contentiones, ſciamachias videri. Vocabulum ipſum perquam eſt elegans apud Græcos, & magnopere vſitatum. Quin Galenus quoque medicus lib. ſecundo.

ὑγιεινῶν ſic ait μεταβαίνει δὲ καιρὸς ἤδη πρὸς τὰ ταχέα γυμνάσια εὐτονίας καὶ βίας· δρόμοι δ' εἰσὶ ταῦτα, καὶ σκιαμαχίαι.

Inter celeres excercitationes quæ nõ atteſtæ, violentæque nõ ſunt, etiam curſus numerat, & ſciamachias. Denique vel Euſthathius in Odyſ. cõment. Rhapſodiæ tertiæ, de verbo eo ſic meminit,

ὁμοίως δὲ καὶ ὁ μὲν μαχούμεθα, φησὶν δηλοῖ οὐδὲ· οὐ μέν τι καὶ τὸ σύνδετον σκιαμαχεῖν.

Et M. Varo Satyram vnam e ſuis illis Menippeis ſciamachiã inſcripſi. Hæc enim apud Gellium vera ex antiquis exemplaribus lectio: non vt quidam etiam ſcribunt Criomachia. quin paulo etiam ſupra in epiſtola eadem Ciceronis, vocabulum alterum quod eſt ὄργανον, de Græca ſcriptura deprauatum, migrauit in Latinam. Nam p eo quod erat ὄργανον factum iam optanum: neque autem hoc quoque ab vllo hactenus animaduertitur. Quare ſic legeris, Plane iã Brute frigeo: organon enim erat meum Senatus, vt quo p organo Cic. inſtrumentoque vtebatur.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Gratam ſibi Bruti diligentiam in ſalutando illum per Plancum fuiſſe ſcribit. Hortatur deinde, vt egregiam operam Reip. nauet.

M. T. C. D. BRVTO IMP. S. 25

ETſi mihi tuæ literæ iucundiſſimæ ſunt: tamen iucundius fuit q, in ſumma occupatione tua Planco Collegæ mandaſti, ut te mihi per literas excuſaret. quod fecit ille diligenter. mihi autem nihil amabilius officio tuo, & diligentia. coniunctio tua cum Collega, concordiaq; ueſtra, quæ literis communibus declarata eſt, Senatui, populoq; Roma. gratiſſima accidit. quod ſupereſt, perge mi Brute, & iam non cum alijs, ſed tecum ipſe certa. plura ſcribere non debeo, præſertim ad te, quo magiſtro breuitatis uti cogito. Literas tuas uehementer expecto, & quidem taleis, qualeis maxime opto. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Commendat Lamiam, familiaritatis, & meritorum ratione D. Bruto, vt eum iuuet per ſuos in pratura petitione.

M. T. C. D. BRVTO IMP. S. 26

PErmagni intereſt, quo tibi hæc tempore, epiſtola reddita ſit. utrum cum ſolicitudinis aliquid haberes: an cum ab omni moleſtia uacuus eſſes. itaq; ei præcepi quem ad te miſi, ut tempus obſeruaret epiſtolæ tibi reddendæ: nam quemadmodum coram qui nos intempeſtiue adeunt, moleſti ſæpe ſunt ſic epiſtolæ offendunt non loco redditæ. ſi autem, ut ſpero, nil te perturbat, nihil impedit, & ille, cui mandaui, ſatis ſcite, & commode tempus ad te cepit adeundi: confido me, quod uelim, à te facile impetraturum. L. Lamia Præturã petit. hoc ego

ETſi &c. Mandauerat Plãco Brutus, vt ſe apud Cicero. excuſaret, quod ad eum non ſcripſerat, quod factum eſſe ſibi placere dicit, ſicut, & concordiam Planci, ac Bruti monens Brutum, vt ſe ſolum miretur. Ordo eſt: Etſi, .i. quanq̃ literæ tuæ ſunt iucundiſsimæ mihi, tamen iucũdius fuit quod mandaſti in ſumma occupatione tua Planco Collegæ. ſ. tuo, vt excuſaret mihi te per literas, quod ille. ſ. Plancus fecit diligẽter. Autem. i. ſed nihil ſup. eſt mihi amabilius officio tuo, & diligentia. ſ. in vindicanda libertate Reip. Coniunctio tua cum Collega. i. cũ Imperatore Planco, & concordia veſtra quæ declarata eſt omnibus literis. i. per literas, accidit Senatui Populoque R. gratiſsima. Quod ſupereſt. i. reſtat o mi Brute, perge. i. perfice, & procede, & certa iam non cũ aliis. ſ. quos ſuperaſti, ſed tecũ. Ego nõ debeo ſcribere plura, præſertim ad te, quo cogito. i. ppono vti magiſtro breuitatis. Ego expecto vehemẽter literas tuas, & quidem. i. certe tales. ſ. victoriæ tuæ indices, quales opto maxime. ASC

CVM Collega } cum Planco. { Magiſtro breuitatis } Epiſto. 25. huius libri. SEBA COR

[redacted]

PErmagni &c. Hæc epiſtola commendatitia, paucis verbis vim ampliſsimam continet. Commendat autem Lamiam Bruto abſenti, petens ab eo, vt Lupus pro eo centurias cõueniat ad praeturam eidem impetrandam. Ordo eſt. Intereſt. i. refert permagni, quo tempore hæc epiſtola ſit reddita tibi, verũ cum haberes aliquid ſolicitudinis, an cum eſſes vacuus ab omni moleſtia. Itaque ego præcepi ei quem miſi ad te, vt obſeruaret. i. cuſtodiret tempus. i. opportunitatem epiſtolæ reddendæ tibi. Nã quemadmodũ qui corã. i. cum ſint in præſentia, adeunt nos intẽpeſtiue. i. non ſuo tpe, ſunt ſæpe moleſti, ſic epiſt. offendunt, redditæ non loco. ſ. ſuo. i. non opportun. Aũt. i. ſed, ſi nihil perturbat te vt ſpero, & imp. nihil ipedit, & ille mandaui, ceperit ſatis cõmode tempus adeundi ad te. Ego confido me facile ĩpetraturum qd' confido. ſ. poſſe imperrare. L. Lamia petit præturam ego vtor hoc vno. ſ. viro plurimũ. aduerbium eſt. i. frequentiſsime oim. Magna vetuſtas. ſ. amicitiæ, & magna cõſuetudo. i. puerſatio itercedit. i. iter nos cõis eſt, & qd valet plurimũ. ſ. ad amorẽ A S[illegible]

&

& gratiā nihil eſt mihi iucundius familiaritate eius. Præterea ego ſum obligatus magno bñficio, & magno merito eius. Nā Clodianis temporibus: ideſt cum perſequeretur me Clo.cum.ſ.Lamia eſſet princeps ordinis equeſtris, & ꝓpugnaret acerrime pro ſalute mea, relegatus eſt: ideſt in alienam prouinciā relegatus eſt a Gabinio Conſule, q̄ nemini.i.non alicui, non contigit alicui ciui Romano ante id tempus. Cum Pop.Roma. meminerit hoc.ſ.ipſum feciſſe, & paſſum eſſe pro me turpiſſimum eſt me ipſum nō meminiſſe. Quapropter pſuade tibi o mi Brute, me petere præturam.i.ac ſi peterem pro me. Enim.i.quia quanquam Lamia eſt ſummo ſplendore, & ſuprema gratia: ideſt ad ſummam gratiam in populo, magnificētiſſimo munere Aedilitio.i. propter munus Aedilitium ab eo magnificentiſſime exhibitum, tamen ego ſuſcepi: ideſt ad me cepi, totum negocium quaſi ea.ſ.iā dicta, hoc eſt, ſplendor, gratia, & munus ædilitium præclare exhibitum, non eſſent ita. Nūc ſi tu facis.i. æſtimas me tanti quanti certe facis, quando: ideſt quoniam tu tenes, ideſt in poteſtate habes centurias equitum, in quibus regnas, quia Imperator es, mitte ad Lupū noſtrum, vt is conficiat.i. fauorabiles faciat centurias. Ego nō tenebo te pluribus.ſ.precibus occupatum. Ego ponam in extremo: ideſt in fine epiſtolarū, quod ſentio: o mi Brute cum ego expectem: ideſt ſperē omnia a te, nihil eſt quod poſsis facere mihi gratius.

VIC. A GABINIO Conſule relegatus eſt } Hanc rem tangit hiſtoriarum Romanarum libro trigeſimooctauo Dion, non tamē Lamiam nominat. ſunt autem hæc eius verba: ἀλλ᾽ ὅτι τῷ τῶν αἰτησαμένων διαναστάντα, οὔτε ἀκχώδους χρήματα τίζεσθαι τὸ ὑπὲρ αὐτοῦ τῷ νεανίσκῳ ἐπέστελλεν, οὔτε καθυίνισθαι τῶν προσόντων τοῖς ἐπ πεῦσιν ἐς τὴν βουλὴν ἔδωσεν, ἀλλὰ καὶ σύν τινα αὐτῶν ὅς πολὺς εἴκεν, ἐκ τῆς πολιτείας ἐξήλασε.

BA. OR. ACERRIME propugnaret } ne ego mitterer in exilium { A Gabinio Coss. } Cum L. Piſone. { Relegatus eſt } in oratione pro P.Seſtio ſic ſcribit: Equitem Romanū in concione Coss. lege relegauit, edixitq́;, vt ab vrbe abeſſet M. paſſus. { Centurias conficiat } ad ſuffragia.

[redacted]

ASCENSIVS

Lamia &c. Commendat eodem argumento eundem Lamiam, quem in ſuperiori epiſtola D.Bruto, vt eum adiuuet in obtinenda prætura, quia nihil ſibi gratius fieri poſſe affirmat. Ordo eſt. Ego vtor Lamia.ſ.Lucio, vno: ideſt ſolo fa

utor uno omnium plurimum. magna uetuſtas, magna conſuetudo intercedit, quodq́; plurimum ualet, nihil mihi eius eſt familiaritate iucundius. magno præterea beneficio eius, magnoq́; merito ſum obligatus: nam Clodianis temporibus, cum equeſtris ordinis princeps eſſet, proq́; mea ſalute acerrime propugnaret, à Gabinio Coss. relegatus eſt: quod ante id tempus ciui Romæ contigit nemini. hoc cum Pop. Roma. meminerit, me ipſum non meminiſſe turpiſsimum eſt. quapropter perſuade tibi mi Brute, me petere Præturam: quanquam enim Lamia ſummo ſplendore, ſumma gratia eſt uſus magnificentiſsimo munere Aedilitio, tamen quaſi ea ita non eſſent, ego ſuſcepi totum negotium: nunc ſi me tanti facis, quanti certe facis, quando equitum centurias tenes, in quibus regnas, mitte ad Lupum noſtrum, ut is nobis eas centurias conficiat. non tenebo te pluribus. ponam in extremo quod ſentio. nihil eſt Brute, cum omnia à te expectem, quod mihi gratius facere poſsis. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Eiuſdem argumenti cum ſuperiore.

M. T. C. D. BRVTO IMP. S. 17

Lamia uno omniū familiariſsime utor. magna eius in me non dico officia, ſed merita, eaq́; ſunt Pop. Roma. notiſſima. is magnificentiſsimo munere Aedilitatis perfunctus, petit Præturam. omneſq́; intelligūt nec dignitatem ei deeſſe, nec gratiam, ſed is ambitus extare uidetur, ut ego omnia pertimeſcā, totamq́; petitionem Lamiæ mihi ſuſtinendā putem in ea re quā tum me poſsis adiuuare, facile perſpicio: nec uero quantum mea cauſa uelis dubito. uelim igitur mi Brute tibi perſuadeas, nihil me maiore ſtudio à te petere nihil te mihi gratius facere poſſe, q̄ ſi omnibus tuis opibus. omni ſtudio Lamiam in petitione iuueris. quod ut facias, uehementer te rogo. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Reprehendit Brutum, qui ſe ad Senatum timere ſcripſerat.

M. T. C. D. BRVTO IMP. S. 18

Etſi ex mandatis, quæ Galbæ, Volumnioq́; ad Senatum dediſti, quid timendum, ſuſpicandumq́; putares, ſuſpicabamur: tamen timidiora mandata uidebantur, q̄ erat dignum

miliariſſime omnium, magna ſunt eius in me, non dico officia, quæ ſunt quaſi debita, ſed merita.i.beneficia gratis impenſa, & ea ſunt notiſſima Pop.Roma. Is perfunctus magnificentiſſimo munere ædilitatis, petit præturam, Omneſq́; intelligunt, nec dignitatem ei dediſſe nec gratiam. Sed is ambitus: ideſt corruptio ſuffragiorum per munera, aut preces, videtur extare.i.eminere, vt ego pertimeſcam omnia.ſ.pro amico, & putem totam petitionem Lamiæ ſuſtinendam mihi.i.tanquam meā iuuandam. ego facile perſpicio quantum poſsis iuuare me in ea re, nec vero dubito quantū velis cauſa mea. Velim igitur o mi Brute, ſupple vt perſuadeas tibi me nihil petere a te maiore ſtudio, te nihil poſſe facere mihi gratius, quam ſi iuueris Lamiam in petitione.ſ. prætor[illegible]bus opibus: id eſt facultatibus tuis, & omni ſtudio.ſ.tuo. Quod vt facias rogo vehementer. Val. Dubitet forſitan quiſpiam cum de eadem prætura eiuſdem anni pro eodem amico ab eodem Bruto petat, cur duabus id faciat epiſtolis, ſed potuit alterā Lamiæ dediſſe ad Brutum, aut per ſuos miſiſſe, alteram ipſi Lamiæ dediſſe perferendam, aut forte ne altera periret, duas ſcripſiſſe, non eiuſdem penitus exempli, vt res magis cordi videretur, nec ipſe verborum inops.

PERFVNCTVS } ſub Cæſaris victoriam contra Pōpeii filios. SEB. COR.

Etſi &c. Scripſerat Brutus ſe timere vires quas colligebat Anton. quod diſplicere ſenatui vtpote quod profligatum timeret, nūc ſcribit Cic. cum tantā de eo ſpem conceperit. Ordo eſt: Etſi: ideſt quanq̄ nos ſuſpicabamur ex mandatis quæ dediſti Galbæ, & Volumnio ad Senatum.i. recitanda ſenatui, nos ſuſpicabamur quid putares timendū, & ſuſpicandum.i.pro ſuſpicioſo habendum, aut vt ſuſpicioſum timendum. Tamen mandata videbantur timidiora: id eſt magis timida, quam erat dignum victoria tua, & P.R.ſ. habita de Antonio. Autem.i. ſed, o mi Brute Senatus eſt fortis, & habet duces fortes. Itaq;.i. & ita ferebat moleſte, ſe iudicari timidum atq; ignauum a te, quem iudicaret fortiſſimum omnium quicunq; fuiſſent. Etenim cum te incluſo.ſ. Mutinæ, omnes habuiſſent ſpem maximam in virtute tua, florente Anto.i cum Antonius floreret, quis erat qui timeret quicquam, illo.ſ.Antonio, profligato.i.decuſſo, & pulſo, & te liberato: q.d.nullus. Nec vero timebamus Lepidum. quis.n.eſſet qui arbitraretur illum.ſ.Lepid. tam furioſum, vt qui dixiſſet ſe velle pacem in.i.durante maximo bello, is indiceret.i.denunciaret Reip. bellum, in pace optatiſſima: q.d.nullus, & tamen ſecus euenit. Nec dubito quin tu prouideas plus.i.quam, vt hoc perſpicias. Sed tñ renouatio timoris, adferebat magnam moleſtiam.ſ. ſup. in gratulatione tam recenti.i.tam paulo ante habita, quam

ACS. al. ambi. excitare, vel eſtare.

fecimus tuo nomine ad omnia templa deorum per ſupplicationes.ſ.indictis.50.dierum: Quare ego velim quidem id quod ſpero, vt Anto.ſit plane.i.omnino fractus, & abiectus. Sin.i.ſed ſi, ipſe collegerit forte aliquid virium, ſentiet nec conſilium deeſſe Senatui, nec virtutem.ſ.bellicam: ideſt animoſitatem, & fortitudinem deeſſe Pop.Roma. nec Imperatorem deeſſe Reipub. te viuo.i.tantiſper dum tu viues.13.Calen.Iun.

inertiſsimum: ideſt minime induſtrium.

SEBA. COR. NVNC Vero } quando legiones illæ ad me perduci noluerunt: Epiſt.14.huius libri. { Vicetini } Al. Vicentini. { Vercellis } Plin.libro.3.cap.17.

PHI. MEL. A D Senatum } Narratio de difficultate belli { His nequã } petitio, vt Vicentinorum cauſam contra ſeruos domeſticos iuuare velit.

SEBAS. CORR. GALBAE } Sergio Galbæ epiſto.30.libro.10. { Volumnioq; } Volumnio.p Flacco. { Te incluſo } Mutinæ. { Se dixiſſet } epiſtol.27. lib. decimo. { Fecimus } propter victoriam Mutinenſem.

[redacted]

ASCEN. A D Senatum quas &c. Scripſerat ad ſenatum Brutum literas de belli cõficiendi opinione, de Cæſa. & Lepidi cõiunctione, quas a Cicer. commutari petit. Ordo eſt. Ego velim, ſup. vt perlegas prius eas literas quas miſi ad ſenatum, ſup quam reddantur Senatui, & velim ſup. vt commutes ſiqua videbũtur tibi ſup. commutanda. ipſe.i. tute animaduertes.i. animaduertendo intelliges me ſcripſiſſe neceſſario. Nam cum putarem quartam, & Martiam legiones futuras mecum, vt placuerat Druſo, & Paulo vobis aſſentientibus, ego exiſtimaui minus laborãdum.i. minus anxie agendum, & curãdum de reliquis rebus. Nunc vero cũ ſim cum Tyronibus i.nouitiis in re militari, egentiſsimis.ſ.armorum, commeatus, & ſtipendii, neceſſe eſt ſup. vt timeam valde, & meam, & veſtram vicem.i.ſortem, aut periculum quod per vices obitur. dum.n. vices alterius obimus, eius quoq; pericula obimus, vnde vices pro periculis quandoq; ponimus, vt Aenei.2. Nec tela nec vllas Vitauiſſe vices Danaũ &c. Vicentini.ſ.populi. de certis tamen ciuibus loquitur, non de omnibus. obſeruant.i. colunt, & honorant me, & M. Brutum.ſ.fratrem, peto a te ſup. vt nequaquam patiare iniuriam fieri his in Senatu cauſa vernarum, i. eo quod læſerunt vernas.i.ſeruos ex ancillis alterius familiæ potentis natos. Ipſi habent optimam cauſam iudicio.ſ.Bruti, habent officium.ſ.ſuum ſummum in.i. erga Rempub. & habent genus hominum aduerſariorum ſeditioſum, &

*al. niſi q.

tus, populiq; Rom. uictoria. Senatus autem mi Brute fortis eſt & habet forteis duces. itaq; moleſte ferebat, ſe à te, quem omnium, quicunq; fuiſſent, fortiſsimum iudicaret, timidum, atque ignauum iudicari: etenim cum te incluſo ſpem maximam omnes habuiſſent in tua uirtute, florẽte Anton. quis erat, qui quicq̃ timeret, profligato illo, te liberato? nec uero Lepidum timebamus: quis enim eſſet, qui illum tam furioſum arbitraretur, ut, qui in maximo bello pacem uelle ſe dixiſſet, is in optatiſsima pace bellum Reipub. indiceret? nec dubito, quin tu plus prouideas. ſed tamen tam recenti gratulatione, quam tuo nomine ad omnia Deorum templa fecimus, renouatio timoris magnam moleſtiam afferebat. quare uelim equidẽ, id quod ſpero, ut plane abiectus, & fractus ſit Antonius: ſin aliquid uirium forte collegerit, ſentiet, nec Senatui conſilium, nec Pop.R. uirtutem deeſſe, nec Reip. te uiuo, Imperatorem. XIIII. Cal. Iun. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Petita Cicerone, vt literas quas ad Senatum miſit, prius legat, et corrigat, ſi qua damnanda videbuntur.

D. BRVTVS M. T. CICERONI. S. D. 19

A D Senatum quas literas miſi, uelim prius perlegas: et ſiqua tibi uidebuntur, commutes. neceſſario me ſcripſiſſe, ipſe animaduertes. nam cum putarem quartam, & Martiam legiones mecum futuras, ut Druſo, Pauloq; placuerat, uobis aſſentientibus, minus de reliquis rebus laborandum exiſtimaui: nunc uero cum ſim tyronibus egentiſsimis, ualde, & meã & ueſtram uicem timeam neceſſe eſt. Vicentini me, & M. Brutum præcipue obſeruant. his nequam patiare iniuriam fieri in Senatu uernarum cauſa, à te peto. cauſam habent optimam, officium in Remp. ſummum, genus hominum aduerſariorum ſeditioſum, & inertiſsimum. XII. Cal. Iun. Vercellis.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Oſtendit principio Brutus, quam ſit ſolicitus pro Cic. ſalute. deinde ſuadet, vt omnia ex militum voluntate faciat, & quid ei nunc agat exponit.

D. BRVTVS IMP. M. T. C. S. D. 20

*Q Vod pro me nõ facio, id pro te facere meus in te amor tuaq; officia cogunt, ut timeam. ſæpe enim mihi cum eſſet dictum, neq; a me contemptum, nouiſsime Labeo Segulius homo ſui ſimillimus, narrauit mihi: apud Cæſarem ſe fuiſſe, multumq; ſermonem de te habitum eſſe, ipſum Cæſarem nihil ſane de te queſtum, *niſi dictum, q. diceret te dixiſſe, laudandum adoleſcentem, ornandum, tollendum, ſe non eſſe commiſſurum, ut tolli poſſit hoc ego Labeonem credo illi retuliſſe, aut finxiſſe dictum, non ab adoleſcente prolatum. ueteranos uero peßime lo-*

ASC. Q Vod pro &c. Audierat Brutus Octa. Cæſarem ægre ferre qđ Cice. dixiſſet eum tollendum. quod verbum in malam partem acceperat, & quod Cæſa. ac Decium Decemuiros eſſe prohibuiſſet, quo circa monet eum amice, vt pericula deuitans de Decẽuiris, veteranos ſequatur, & illis præmia aſſignet. Ordo eſt: Amor meus in te, & tua officia: ſup. in me, & in Remp. cogunt me facere id pro te, qđ ego non facio pro me, videlicet, vt timeam. Cũ.n. dictum eſſet mihi ſæpe, neque cõtemptũ.i. pro nihilo habitũ, ſed magni eſtimatũ a me. Labeo Segulius homo ſimillimus ſui.i. vt vſ, ita pfidus, narrauit mihi nouiſsime.i. vltimo tempore ſe fuiſſe apud Cæſ.ſ. Octauium, & multum ſermonem eſſe habitum de te. Et narrauit ipſum Cæſa. nihil queſtũ ſane.i. omnino de te, niſi dictũ.i. ob dictum, quod diceret te dixiſſe ſup. Cæſa. adoleſcẽtem laudandum, ornandum, tollẽdum quod vltimum poteſt dupliciter intelligi, in bonam partem, vt ſit extollendum, & augendum, ſicut pueri tolluntur dum educant. vnde comicus, Quicquid peperiſſet, decreuerunt tollere, aut in malã, quaſi de medio auferendum, ſicut illud in Euangelio. Tolle, tolle, crucifige eũ. Potuit aũt fieri, vt Cice. qui petulans ſatis fuit ingenio, & ſe, vt in ſuperioribus patuit, nonnunq̃ iactauit ob ſales ſuos, tale quid de Cæſ. per ambages dixerit, quod ille in peiorem partem acceperit, vnde Cæſar indignatus reſponderit ſe non eſſe commiſſurum; .i. paſſurum, vt poſſit tolli: ideſt auferri de hoc mundo Ego credo Labeonem retuliſſe: ideſt narraſſe, illa.ſ. Cæſari. hoc, ſ. a te dictum eſſe, aut finxiſſe dictum eſſe a Cæſare, non prolatum ab adoleſcente.ſ. Cæſa. Vero pro ſed, Labeo volebat me credere.i. vt crederem veteranos.ſ. milites loq peſsime ſ. de te, & periculum inſtare.i. imminere tibi ab iis, & ſupple eos indignari.i. ægre ferre maxime.i. præcipue, quod neque Cæſar neq; ego eſſemus habiti in Decẽuiris.i. inter Decẽuiros creatos ad Reip. gubernationem, donec conſules crearẽtur, atq; volebat eos maxime indignari, quod omnia eſſent collata, i. redacta ad arbitrium veſtrum.ſ. qui Decemuiri eſſetis. Cũ ego audiſſem hæc, & eſſem iam in itinere.i. proficiſcerer, non putaui committendum.

*qui, uolebat Labeo me credere, et tibi ab iis inſtare periculum, maximeq́; indignari, quod in Decemuiris neque Cæſar, neque ego habiti eſſemus, atque omnia ad ueſtrum arbitrium eſſent collata. hæc cum audiſſem, & iam in itinere eſſem, committendum non putaui, prius ut alpeis tranſgrederer, quam quid iſtic ageretur ſcirem. nam de tuo periculo, crede mihi, iactatione uerborum, & denunciatione periculi ſperare eos, te perterrefacto, adoleſcente impulſo, poſſe magna conſequi præmia, & totam iſtam cantilenam ex hoc pendere, ut quamplurimum lucri faciant. neque tamen non te cautum eſſe uolo, & inſidias uitantem: nihil enim tua mihi uita poteſt eſſe iucundius, neq; charius. illud uide, ne, timendo, magis timere cogare: & quibus rebus poteſt occurri ueteranis, occurras. primum quod deſiderant de Decemuiris, facias, deinde de præmijs, ſi tibi * uidetur, agros militum eorum, qui cum Antonio ueterani fuerunt, his dandos cenſeas ab utriſque noſtrum. de numis, lente, ac ratione habita pecuniæ: Senatum de ea re conſtituturum. quatuor legionibus iis, quibus agros dandos cenſuiſtis, uideo facultatem fore ex agris Syllanis, & agro Campano. æqualiter, aut forte agros legionibus aſsignari puto oportere. hæc me tibi ſcribere non prudentia mea hortatur, ſed amor in te, & cupiditas ocij, quod ſine te conſiſtere non poteſt. Ego, niſi ualde neceſſe fuerit, ex Italia non excedam. legiones armo & paro: ſpero me non peſsimum exercitum habiturum ad omneis caſus & impetus hominum. de exercitu, quem Panſa habuit legionem mihi Cæſar non remittit. ad has literas ſtatim mihi reſcribe, tuorumq́; aliquem mitte, ſiquid reconditum magis erit, meq́; ſcire opus eſſe putaris. Vale.* VII. *Calen. Iun. Eporedia.*

committendum. i. quod deberem pati, vt tranſgrederer prius alpes, quam ſcirem quid ageretur iſtic, hoc eſt Romæ. nam crede mihi eos. ſ. veteranos ſperare te perterrefacto. i. ſi fueris perterrefactus ex iactatione verborum. i. iactando verba de tuo periculo. i. quibus innuant te verſari in magno periculo. Et denunciatione. i. inſinuatione periculi. ſ. in quo verſeris, & adoleſcente. ſ. Cæſa. impulſo. ſ. per eos in vos Decemuiros, ſperare dico poſſe cōſequi magna præmia, & crede mihi iſtam totā cantilenam. i. iſtam fictionem indignationis Cæſa. pendere. i. eſſe ortā ex hoc vt lucrifaciant ſcilicet, vt lucrentur quamplurimum. Petierunt enim agros ſibi diuidi. Neq; tamen volo te non eſſe immo volo te eſſe cautum & vitātem inſidias. Nihil enim poteſt eſſe mihi neq; iucundius neq; charius vita tua. Vide. i. conſidera & caue illud, ne cogare. i. cogaris timere magis timendo. i. ſi præcipitaris timere. Et ſup. vt occurras. i. obſiſtas veteranis ſupp. omnibus rebus qbus poteſt occurri ſup. eis Et ſupp. vt facias primum, quod deſiderant de Decemuiris. i. vt ego & Cæſar in eis ſimus, deinde de præmiis. i. qd' attinet ad præmia cenſeas ſi videtur tibi. ſ. vtile agros eorum militum qui fuerunt veterani cum Antonio, dando his. ſ. veteranis noſtris. Et cēſendo ſup. agi ab nobis vtriſque. i. me & Cæſare lente. i. tarde ac ratione. i. cōſideratione pecuniæ. ſ. publicæ quæ minima eſt habita de nummis. ſ. dandis militibus, hoc eſt licet veterani & agros & pecunias ſibi decerni in præmia petant, nos duntaxat de agris agimus nobiſcum, de nummis autem lente, & cēſeas aut dicas Senatum cōſtiturum de ea re. Ego video facultatem fore ex agris Syllanis. i. quos olim Sylla ſuis diſtribuerat, & agro Cāpano iis quatuor legionibus quibus cenſuiſtis agros dandos, aut puto forte oportere agros aſsignari legionibus æqualiter. Non prudentia mea. q. d. quæ magna non eſt hortatur me tibi ſcribere hæc, ſed amor in te, & cupiditas ocij. i. ceſſationis a bello, qd' . ſ. ocium non poteſt conſiſtere. i. firmum & ſtabile eſſe ſine te. Ego non excedam ex italia, niſi fuerit valde neceſſe. Ego armo & paro legiones, & ſpero me habiturum exercitum non peſsimum. i. ſatis vtilem ad omnes caſus, & impetus hominum. Cæſa. non remittit mihi legionem de exercitu quem Panſa habuit, quia reuera iam tum Cæſar ſpectare cœperat ad defectionem. Reſcribe mihi ſtatim poſt has litteras, & mitte mihi aliquem tuorum, ſiquid erit magis & reconditum, ideſt occultum, & putaris opus eſſe me ſcire. i. vt ego ſciam. Eporedia. locus eſt, vbi caſtra habebat.

VIC.

TE perterrefacto } Vetera omnia exēplaria. { Pertimefacto } quæ vox, quia rara eſt, cum eam fortaſſe pro Latina non haberent, nō hinc tantum indigniſsime deiecta eſt, ſed alijs etiā ſuis ſedibus deturbata. Inuenimus nos in multis manuſcriptis Lucretii codicibus in prœmio ſecundi libri hanc vocem iterū eādem pœnā immerito paſſam: eo. ſ. verſu, His tibi cum rebus timefactæ religiōes. eius enim loco in vulgatis { Tumefacto } repoſitum eſt priore dictione importune deleta, cuius criminis culpam putamus nos Marullum Byzantium ſuſtinere: vidimus enim eius librum, qui cum { Timefactæ } anteſcriptum habuiſſet, in { Tumefacto } eam dictionem, conuerſam habebat. Fuit autem Marullus admirabilis ingenij vir, & elegantiſsimus poeta: Lucretiiq; in primis ita ſtudioſus, & admirator, vt fere nunquam e manibus dimitteret: magnam præterea operam in eo, cum fœdiſsimis mendis ſcateret, purgando collocauit, multaq; fœliciter reſtituit. Quandoq; tamen cum nimis ingenio ſuo indulgeret, nonnulla quæ corrigere voluit, deprauauit parum enim manuſcriptos codices, cum tam corruptos paſsim inueniret, ſequebatur: quæq; ſuo iudicio probaſſet, ea recta iudicans, multis locis deceptus eſt, quæ longius percurri, ægre ferens tam bonum poetam tot vulneribus conciſum iacere, cūq; ab omnibus ametur, & colatur, nullum tamen ei tam miſero temporum iniuria manco, & detrunco opem ferre, remedium ve vllum adhibere. Quā rectius autem ibi (timefactæ) legatur, planum credo futurū omnibus, qui accurate totum locum conſiderarint, cū enim ſupra docuerit, opes, nobilitatem, regna, nō poſſe morbos e corpore tollere, neq; perturbationes ex animo poſſe demere, tollit eandem omnem, qua aduerſarius vti potuiſſet rationem niſi forte, inquiens, metus mortis, ſuperſtitioneſq; quæ animi morbi ſunt, perterritæ aſpectu armorum, militumq; in vmbratilibus pugnis concurſu fugiunt, animumq; cura, ſollicitudinibuſq; vacuū relinquunt. Si enim hoc accideret, tum magnum adferent adiumentum diuitiæ, & imperia. verum hoc credere ridiculum, & ſtultum eſt, nam metus mortis, aliæq; animi perturbationes non metuunt vim militum, contemnuntq; maieſtatem regum, & imperatorū, audacterq; inter eos verſantur nec ſpecioſas veſtes reuerentur, ideſt nulla res eſt quæ illis timorem incutiat. Quæ omnia lectionem illam { Timefactæ } cōfirmant. nā { Tibi } quam vim hic habeat puto manifeſtum eſſe, eandem. ſ. quam habet eo Ciceronis loco ad Atticum, At ille tibi πολλὰ χαίρειν τῷ καλῷ dicens, pergit Brunduſium, & aliis multis locis, ne longiores ſimus in re clara, exemplar adducendo.

* al. videbitur.

VIDEO facultatem fore, ex agris Silani, & agro Campano } Hæc eſt Medicei codicis, & aliorum etiam manuſcriptorū lectio, Nam in impreſsis, ex agris Syllanis, legitur. Accurate animaduertendum, vtra lectio melior ſit. Non me fugit, de agris Syllanis in Senatu ſæpe actum eſſe, & qui eos poſsidebant, magna inuidia eos tenuiſſe, neſcio tamen, an his temporibus cogitauerint eos veteribus poſſeſſoribus eripere, & quicquid de illis agendum fuit, veriſimile eſt multo ante cōſtitutum fuiſſe. Quare cum meliores libri { Silani } habeant, videndum eſt, an intelligat Brutus, Silanum illum Lepidi legatum, qui cum ab eo cū legionibus in Italiam miſſus eſſet, & ipſe, & Culleo alter legatus ad Antonium ierant, de quo in epiſtola ſua ad Ciceronem Lepidus quæritur, Silanus, & Culleo ab eo diſceſſerunt, nam ita eo loco ſcriptum eſt, non Syllanus, vt in impreſsis codicibus. veriſimile enim eſt, ob id factum, hoſtem illum appellatum, & bonis mulctatum. Priuati autem homines nonnulli magnas ſæpe poſſeſsiones habebant, dabat enim Senatus agros eorum, qui Antonium ſecuti eſſent, & a Repu. deſciuiſſent iis qui Rempu. & ſenatus authoritatem defendiſſent. Res tamen obſcura, & de qua nihil certi tradi poſsit.

Ex poſte. eiuſdem.

SEBA. CORR.

NISI dictum } niſi verbum. { Tollendum } ex ambiguo dictum. { In Decemuiris } creatis. vt quæ Senatus legionibus exercitibuſque pollicitus erat, perſoluerent. diſtribuerentque { Sperare eos } veteranos. { Te perterrefacto } Al. te pertimefacto. { Facias } vt ego, & Cæſar in Decēuiris ſimus. { Ab vtriſque noſtrum } Al. ab vtriſque nobis. { 7. Calend. } Al. 9.

Cal. & ita legendum, ex epiſt. a 3. huius lib. cognoſcitur. { Eporedia } Plin. lib. 3. cap. 17.

BERN. RVT. IPSVM Cæſarem nihil ſane de te queſtum, niſi dictum, quod diceret &c. } Dictum ſubſtantiuo verbo accipe, aliter quã Clericus qui dictum ab Octauio interpretatur. { Ab vtriſq; nobis de numis lente } Aliter diſtinguito, vt ſit, his dandos ceſeas ab vtriſque nobis: De numis lente &c. Apparet id ex Cicer. reſcriptione: Conſilijs tuis (inquit in ſequenti epiſtola) quæ ſcribis de quatoer legionibus, deq; agris aſsignandis ab vtriſque veſtrum vehemẽter aſſentior. Cum quidam de Collegis noſtris agrariam curationem ligurirent, ambirent, percuperent. translata oratio, non (vt interpres) proprie, vorando conſumerent.

[redacted]

GISBERTI LONGOLII LEMMA.

Inficiatio dicti Segulij, & ad reliquas ſuperiores epiſtolæ partes reſpondet.

M. T. C. D. BRVTO IMP. S. D. 21

Dii iſti Segulio male faciant, homini nequiſsimo omniũ qui ſunt, qui fuerunt, qui futuri ſunt. quid? tu illum tecum ſolum, aut cum Cæſare, qui neminem prætermiſerit, qui cum loqui potuerit, cui non eadem iſta dixerit? te tamen mi Brute ſic amo, ut debeo, q. iſtud, quicquid eſſet, nugarum me ſcire voluiſti. ſignum enim magnum amoris dediſti. nam q. idem Segulius ait ueteranos queri, quòd tu & Cæſar. in Decemuiris non eſſetis: utinam ne ego quidem eſſem: quid enim moleſtius? ſed tamen, cum ego ſenſiſſem, de ij, qui exercitus haberent ſententiam ferri oportere: ij dem illi, qui ſolent, reclamarunt. itaq; excepti etiam eſtis me uehementer repugnante. quocirca Segulium negligamus, qui res nouas quæru. non quo ueterem comederit, nullam enim habuit: ſed hanc ipſam recentem nouam deuorauit. Quod autem ſcribis, te, quod pro te ipſo non facias, id pro me facere, ut de me timeas aliquid: omni te, uir optime, mihique charißime Brute, de me metu libero, ego enim, quæ prouideri poterunt, non fallar in ijs, quæ cautionem non habebunt, de ijs non ita ualde laboro. ſim etenim impudens, ſi plus poſtulem, quàm homini à rerũ natura tribui poteſt. Quod mihi præcipis, ut caueam, ne timendo, magis timere cogar: & ſapienter, & amicißime præcipis, ſed uelim tibi perſuadeas, cum te conſtet excellere hoc genere uirtutis, ut nunquam extimeſcas, nunquã perturbere, me huic tuæ uirtuti proxime accedere. quamobrem neque metuam quicquam, & cauebo omnia, ſed uide, ne tua iam mi Brute culpa futura ſit, ſi ego quicquã timeam: tuis enim opibus, & Conſulatu tuo, etiam ſi timidi eſſemus, tam omnem timorem abijceremus: præſertim cum perſuaſum omnibus eſſet, mihique maxime, nos à te unice diligi. Conſilijs tuis, quæ ſcribis de quatuor legiõnibus, deq; agris aßignandis ab utriſq; ueſtrum, uehementer aſſentior itaque cum quidam de Collegis noſtris agrariam curationem ligurirent, diſturbaui rem, totãq; uobis integrã reſeruaui. ſiquid erit occultius & (ut ſcribis) reconditum, meorum aliquem mittam, quo fidelius ad te literæ perferantur. Vale. Pr. Non. Iun.

ASCEN. Dii iſti &c. Reſpondens ſuperiori epiſtolæ Decij Cicero oſtendit Segulium cum multis vana locutum: reſpondens deinde ad reliqua quæ ſcripſerat Brutus, & ad id præcipue quod ſcripſerat vt caueret ne timendo magis timeret, dicẽs ſe imitari in hac re Decium qui nunquam fuit timidus, vitaturus tamẽ ſit periculum demum probat quod de legionibus ſcripſerat. Ordo eſt. Dii male faciant iſti. ſ. contemptibili & pernicioſo Segulio. i. Labeoni homini nequiſsimo. i. minimæ virtutis omniũ qui fuerunt, & qui ſunt, & qui futuri ſunt. Hyperbolicos dictum quid: ſup. putas tu illum ſup. locutum ſolum. i. duntaxat tecum, aut cum Cæſare. ſ. Octauio, qui neminem prætermiſit, qui cum. i. cum quo potuerit loqui, cui nõ dixerit iſta eadem. Tamen. i. licet ille futilis & contemnendus ſit, tamen ò Brute ego amo te ſic vt debeo, quod. i. quia tu voluiſti me ſcire iſtud quicquid eſſet nugarum. Dediſti enim. ſ. hoc faciendo, magnum ſignum amoris. Nam quod idem Segulius ait vetera nos queri. i. conqueri quod tu & Cæſar non eſſetis in Decemuiris. i. numero Decemuirorum: vtinam ne quidem. i. non etiam ego eſſem. Quid enim ſup. eſt moleſtius. ſ. quam eum magiſtratum nunc gertre, q. d nihil. Sed tamen cum ego ſenſiſſem oportere ſententiam ferri de iis, qui haberent exercitus, quales erant Brutos & Cæſar, illi iidem qui ſolent. i. noti obmurmuratores, reclamarunt. itaq; vos eſtis excepti. ſ. e Decemuiratu, me etiam repugnante vehementer. Quocirca. i. quapropter, negligamus. i. contemnamus Segulium, qui quærit res nouas. i. immutationem ſtatuum, non quod comederit rem. i. ideſt ſubſtãtiam ſuam veterem: data opera vtitur vocabulo æquiuoce: nam res nouæ dicuntur nouæ rerum adminiſtrationes: ſicut rerum potiri eſt ...xarum adminiſtratione aut imperio fungi. Res autem ſingulariter eſt, aut Venus aut lis, aut ſubſtantia: alludit ergo ad vocabuli æquiuocationem: nullam enim habuit, ſcilicet rem veterẽ, ſed deuorauit hanc ipſam. ſ. modicam quam habuit recentem, ideſt recenter a patre per mortem eius acceptam, & ita nõ permiſit eam fieri veterem. Quod autem ſcribis. ſ. licet in principio epiſtolæ, te facere id pro me, qui, ſcilicet de te nihil timeas, o Brute vir optime & chariſsime mihi ego libero te omni metu de me, ideſt nolo, quicquam metuas de me, aut pro me, & eſt ſtomachoſe ſatis dictũ. Ego enim non fallar in iis quæ poterunt prouideri, & ego non laboro ita. i. multum valde, de iis, ſcilicet ſi decipiar in iis quæ non habebunt cautionem, id eſt quæ nollo humano conſilio caueri poterunt. Enim. i. quia ego ſim impudens, ideſt inuerecundus ac petulans in petendo, ſi poſtulem plus quam poteſt tribui homini a natura rerum, quæ vnicuique rei limites conſtituit, ita vt minus videant homines quam dii. Qđ præcipis mihi vt caueam ne timendo cogar magis timere, tu præcipis, ideſt mones, & ſapienter & amiciſsime, ſed velim ſup. vt perſuadeas tibi, cũ conſtet te excellere hoc genere virtutis, vt nunquam extimeſcas, & ſupple nonquam perturbere, me accedere, ideſt appropinquare proxime huic virtuti tuæ, hoc eſt me nõ multo minus imperterritum eſſe quam te. Quamobrem, neque metuam. i. non timebo quicquam, & cauebo omnia, ſcilicet metuenda. Sed o mi Brute, vide ne tua culpa futura ſit, ſi ego timeã quicquam. Etenim, ideſt quia, etiam ſi eſſemus timidi, ſcilicet a natura, tamen abiiceremus omnem timorẽ tuis opibus. ſ. potentiis & Conſulatu tuo. ſ. freti præſertim cũ eſſet perſuaſum omnibus, & maxime mihi, nos diligi vnice a te. Ego aſſentior vehementer conſilijs tuis, quæ ſcribis de quatuor legionibus, & de agris aſsignandis ab vtriſque veſtrũ ideſt te & Cæſare. itaq; cũ quidam de Collegis noſtris. i. de Decemuiris ligurirent. i. iã quaſi rem dulcem lingerent & degustarent, ſperãtes ex ea re lucrum, aut fauorem ſeſe capturos, curationem agrariam, ideſt agrorum diſtribuendorum curam ego diſturbaui rem & reſeruaui ſup. eam vobis totam integrã. Si quid erit occultius & vt ſcribis, reconditum, ego mittam aliquem meorum, quo. i. vt literæ perferantur ad te fidelius. pridie &c.

SEB. COR. CVM Cæſare, qui } Al. cũ Cæſare locutũ putas, qui. { Ferri oportere } vt Decemuiri crearentur. { Iidem illi } Epiſt. 10. huius lib. { Qui res } Ex ambiguo dictũ. { Culpa futura ſit } qui in reliquum anni tempus loco Panſæ, vel Hirtii Conſulatũ non petas, quamuis in futurum annum ſis deſignatus. { Ligurirent } ambirent.

BER. RVT. CVM ego ſenſiſſem de his qui exercitus haberent, ſententiam ferri oportere } vt. ſ. hi demum, vel ex his quidam Decẽuiri crearentur. non quod ineptiis Vbertinus: qui mihi nonnun-

quam ad hæc cōmentanda nō modo, vt quondā Ennius ipſe pater ad arma dicenda potius: ſed plane ebrius proſiluiſſe videtur. [redacted]

tribus tantis exercitibus propriis reipu. valentibus.i.cum treis tales exercitus reip. ꝑprii ſint valentes.ſ.meus, Cæſaris & Planci, quem.ſ.animum, tu &.i.ſimul habuiſti ſemper, & potes nunc augere fortuna fauente & aſpirante. Homines loquuntor cauſa tui terrendi.i. vt te terreant, ea quæ ſcripſi tibi mea manu literis ſuperioribus. Propria autem manu ſecreta & eccondita ſcriptitabant, Scribæ ſua manibus vulgaria. Si momorderis frænum.i.pertinaci animo contra terricula reſiſteris, tracta metaphora ab equo qui dum equiti obtemperate non vult frænū moedet, & dentibus tenet, peream ſi omnes quotquot ſunt, poterunt ferrere conantem loqoi. Ego vt ſcripſi tibi antea, morabor in Italia, dum, donec literæ veniant mihi a te. Octauo &c.

GIBER. LONG. LEMMA.

Commendat Appium Bruto, & ut eum in ciuitate, ex qua inimico rum iniuria expellebatur, retineat petit.

M. T. C. D. BRVTVS IMP.S. D. 22

*CVm Appio Claudio C.F. ſumma mihi neceßitudo eſt, multis eius officiis, & meis mutuis inſtituta: peto à te maiorem in modum, uel humanitatis tuæ, uel mea cauſa, ut eū authoritate tua, quæ plurimum ualet conſeruatum uelis. uolo te, eum fortißimus uir cognitus ſis, etiam clementißimum exiſtimari. magno tibi erit ornamento, nobilißimum adoleſcentem beneficio tuo eſſe ſaluum. cuius quidem cauſa hoc melior debet eſſe, quòd pietate adductus, propter patris * reſtitutionem ſe cū Antonio coniunxit. quare etſi minus ueram cauſam habebis tamen uel probabilem aliquam poteris inducere. nutus tuus poteſt hominem ſummo loco natum, ſummo ingenio, ſumma uirtute, officioſißimum præterea, & gratißimum, incolumem in ciuitate retinere. quod ut facias, ita à te peto, ut maiore ſtudio, magis ue ex animo petere non poßim. Vale.*

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Hortatur Ciceronem ut bono ſit animo, nec quicquam timeat, cauſas affert, Lepidi (ſed falſo id ſibi perſuaſerat) integritatem, & fortes ſuos exercitus.

D. BRVTVS M. T. C. S. D. 23

*NOs hic ualemus recte: & quo melius ualeamus, operā dabimus. Lepidus * commode de nobis ſentire uidetur omni timore depoſito, debemus libere Reipu. conſulere, quòd ſi omnia eſſent aliena, tamen tribus tantis exercitibus proprijs Reipu. ualentibus, magnum animum habere debebas, quem & ſemper habuiſti, & nunc fortuna adiuuāte augere potes. Quæ tibi ſuperioribus literis mea manuſcripſi, terrendi tui cauſa homines loquuntur. ſi frænum momorderis: peream, ſi te omnes, quotquot ſunt, conantem loqui ferre poterunt. Ego, tibi ut antea ſcripſi, dum mihi à te literæ ueniant, in Italia morabor. Vale. VIII. Calen. Iun. Eporedia.*

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Oſtendit ſibi perſuaſum ſuperiore epiſtola, ut omnem timorem depoſuerit.

CICERO D. BRVTO. S. D. 24

NArro tibi: antea ſubiraſcebar breuitati tuarum literarum: nunc mihi loquax eſſe uideor: te igitur imitabor. quàm multa quàm paucis, Te recte ualere, operamque dare, ut quotidie melius, Lepidum commode ſentire, tribus exercitibus quiduis nos oportere confidere, ſi timidus eſſem, tamen iſta

ASC. CVm Appio &c. Commendat diligentiſsime D. Bruto Appiū quendam, qui cum maximam ſibi dicit eſſe neceſsitudinē rogatq; vt eum tueatur, contra aduerſarios. qui eum eijcere ex vrbe contendebant, dicens. Summa neceſsitudo.i. neceſſaria cōiunctio amicitiæ eſt mihi cum Appio Claudio filio Caii.ſ. Claudii inſtituta.i.inita & comparata, moltis officiis eius, & meis mutuis. Peto a te maiorem in modū.i.[redacted], vel cauſa humanitatis tuæ vel mea, vt velis eum conſeruatum.i.ſaluū eſſe, authoritate tua quæ valet plurimum. Volo te cum ſis cognitus vir fortiſsimus, exiſtimari.i.iudicari etiam clemētiſsimū. Erit tibi magno ornamento adoleſcentem nobiliſsimum, eſſe ſaluū.i.conſeruatum beneficio tuo. Cuius.ſ. adoleſcentis cauſa debet quidē eſſe melior, hoc.i.propter hoc, quod ipſe adductus pietate.ſ.in patrem, coniunxit ſe cū Antonio, propter reſtitutionem patris.ſ.ſui. Quare etſi.i.quanquam, habebis cauſam minus veram.i.nō ſatis iuſtam, tamen poteris inducere vel.i.ſaltem aliquā probabilem. Nutus tuus.i.ſolū indicium voluntatis, poteſt retinere incolumē in ciuitate hominem natum ſummo loco.i. clariſsimis natalibus, & ſummo ingenio.i. & ſomma virtute, præterea.i. præter illas dotes, officioſiſsimum.ſ.in conferendis beneficiis, & gratiſsimū in reddendis. Quod vt facias.i. vt incolumē retineas, ego peto a te ita, vt non poſsim petere maiore ſtudio, vt pro vel magis ex aīo.i.ſententia mea.

SEBA. COR. SE cum Antonio } Al. mecum Antonio. { Nutus tuus poteſt } Al. vnde queas. Al. nā tu potes. Alij etiam legunt, nā tu ſolo potes V.C. [redacted]

ASC. NOs &c. Hortatur Deci⁹ Cice. vt bono ſit aīo q̄d de repu. bene ſperet, cū Lepidus iam bene ſentiat, & ipſe bonas habeat copias. Ordo eſt: Nos valemus hic recte, & dabimos operam qoo.i. vt valeamus melius. Lepidus videtur ſentire cōmode.i. bene & vtiliter de nobis, nos debemus conſulere reipo. libere, omni timore depoſito. Qood ſi omnia eſſent aliena.ſ.a nobis, tamen tu debebis habere magnū animū,

SEBA. CORR. ESSENT aliena } apud Lepidū. { Tribus tantis exercitibus } Cæſaris, Planci, & meo. Videnduo eſt tamen, an potius ſic exponi debeat. Aliena, apud Cæſarem & veteranos: Tribus, meo, Planci, & Lepidi, qui tunc commode ſentire videbatur. quærit.n. Cicero nem illo metu liberare, de quo ſcripſerat epiſt. 20. huius libri. { Homines loquuntur } vt Labeo Segulius. { Momorderis } te ferocem oſtenderis vt Equus fræna ferox ſpumantia mandit.

* al. reſtitutionem mecum.

BER. RVT. VIII. Galen. Iun. } Enſen tita dies: cum ſcribat ſa ſa eſſe, & terrendi eius cauſa ſcripta, quæ ſoperioribus literis cōplexus eſt, quas ipſas. 7. Cal. Iun. datas legimus. itaq; in alterutra die mendum e[redacted]

* al. cōmode de nobis.

ASC. NArro &c. Reſpondet breuiter ſuperiori epiſtolæ, dicens ſe imitari in breuitate epiſtolarum ipſum Brutum, & omnem timorem ſi modo timidus fuiſſet, potuiſſet iſta epiſtola deponere. Oedo eſt, ego ſubiraſcebar.i.ſuccēſebā tibi parū antea breuitate.i.ꝑp breuitatē literarū tuarū & ego videor mihi nūc eēloqoax. Ego igitur imitabor te .ſ.breuiter reſpondendo ad ea quæ breuiter ſcripſiſti. Quam ... o quantum multa ſuperius ſcripſiſti quam paucis ſup. ... Scripſiſti.ſ.te recte valere, & dare operā ſup. vt valeas quotidie melius. Lepidum ſentire commode.i. vtiliter pro repu. nos oportere confidere quiduis.i.quodlibet bonum, tribus exercitibus.ſ. Bruti, Planci, & Lepidi. Si eſſem timidus tamē tu abſterſiſſes mihi omnē metum iſta epiſtola. Sed vt moones, ego momordi frænum.i. contra impetum vires aſſompſit, frænum moedicus tenet. Etenim quid putas ſup. nunc facias, ſicut equus recalcitrate volens

contra ſeſſorem ne fræno obediat, frænum mordicus tenet. Etenim quid putas ſup. nunc facere, qui quã ſpem habere me, qui habuerim omnem ſpem in te incluſo, & Brute, ego cupio tradere iam tibi vigiliam meam. i. ſolicitudinem & curam pro repu. q.d non opus eſt, vt ipſe vigilem, dum tu pro repu. excubabis. ſed ita ſupp. cupio tradere vt non deſim conſtantiæ meæ. Quod ſcribis te moraturum in Italia dum, ideſt donec literæ meæ veniant. i. afferantur tibi, non erraris pro erraueris, ſi licet p hoſtem. i. hoſtis quoq; in Italia manſerit. Multa enim ſup dicuntur & fiunt Romæ ſeditioſe, aut quid ſimile intellige. Si bellum poteſt confici. i. finiri, in aduentu tuo. i. ſtatim cũ ad hoſtem perueneris, nihil ſit antiquius. i. charius pecunia quæ erat expeditisſima, ideſt paratisſima, eſt decreta tibi. Tu habes Seruilium amantisſimum ſcilicet tui, nos non deſumus ſup. tibi.

SEBA. CORR. QVAM paucis } ſcilicet ſcribis, ſuperiore epiſt. { Secuilium } Al. Seruium, de quo epiſto. 7. huius libr. Seruilios præterea Ciceronis actionibus eo tempore aduerſabatur: etſi alter eſſe poterat.

BERN. RVT. PARVM tibi antea ſubiraſcebar breuitati tuarum literarum. } Ego non dubito, qn priorem lectionẽ ſequi oporteat, Narro tibi Antea ſubiraſcebar, &c. Hæc enim barbara inſulſaq;. Eadem complexione non ſemel ad Atticum vſus lib. 5. Narro tibi, inquit, Hæc circa venuſta ſunt. & ſecundo Narro tibi, plane relegatus mihi videor, poſtea quam in Foemiano ſum. & alibi, ſuauiſ ſane fuit eo. { Quam multa, quã paucis, te recte valere, operamq; dare, vt quotidie melius Lepidum commode ſentire } quã multa, quam paucis, ideſt quã multas res quã paucis verbis complecteris ſcribendo, cum omnia hæc ſubiecta, vno duobuſve *verſiculis explicueris. nõ vt Clericus. Epiſtolas ſubiectas duas qui ita ſtatuerit, vt priorẽ poſteriori poſtponat, mihi valde probabitur. niſi dierũ acceptarum potius, quam datarum literarũ ſequi malumus: quod, niſi certa ratio ſuadeat, faciendum non puto.

*al. breuitatem.

epiſtola mihi omnem metum abſterſiſſes. ſed, ut mones, frænum momordi: etenim, qui te incluſo omnem ſpem habuerim in te, quid nunc putas? cupio iam uigiliam meam Brute tibi tradere: ſed ita, ut ne deſim conſtantiæ meæ. Quod ſcribis in Italia te moraturum, dum tibi literæ meæ ueniant: ſi per hoſtem licet, non erraris multa enim Romæ. ſin aduentu tuo bellum confici poteſt, nihil ſit antiquius. Pecunia, expeditiſſima quæ erat, tibi decreta eſt. habes amantiſſimum Seruilium. nos non deſumus. Vale. VIII. Id. Iun.

OSBERTI LONGOLII LEMMA.

Ne nihil ad Brutum literarum cum occaſio eſſet, daret, ſcribit, in eo, vt accendat hominem, ſpem omnem eſſe: & de M. Bruto quem ad commune bellum vocarat, nunciat.

M. T. CICERO D. BRVTO S. D. 25

EXpectanti mihi tuas quotidie literas, Lupus noſter ſubito denunciauit, ut ad te ſcriberem ſiquid uellem. ego autem etſi quid ſcriberem non habebam (acta enim ad te mitti ſciebam: inanem autem ſermonem literarum tibi iniucundum eſſe audiebam) breuitatem ſecutus ſum, te magiſtro. ſcito igitur in te, & in Collega ſpem oẽm eſſe. De Bruto autem nihil adhuc certi: quem ego, quemadmodum præcipis, priuatis literis ad bellum commune uocare non deſino: qui utinam iam adeſſet: inteſtinum Vrbis malum, quod eſt non mediocre, minus timeremus. ſed quid ago? non imitor λακωνισμὸς *tuum. Altera iam pagella procedit. uince & uale.* X IIII. Calen. Quin.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Iam Lepidus coniunctus erat Antonio, cum diligenter monet Brutus vt curæ ſit omnibus Reſpublica, & petit a Cicerone, vt Senatus poſtulata illius impleat.

D. BRVTVS IMP. M. T. C. S. D. 26

IN maximo meo dolore, hoc ſolatio utor, quod intelligunt homines, non ſine cauſa me timuiſſe iſta, quæ acciderunt, deliberent, utrum traijciant legiones ex Africa, necne, & ex Sardinia: Brutum accerſant, necne: mihi ſtipẽdium dent, an nõ, decernant ad Senatum literas miſi. crede mihi, niſi iſta omnia ita fiunt, quemadmodum ſcribo, magnum nos omneis adituros periculum. eogo te, uidete, quibus hominibus negotium detis, qui ad me legiones adducant & fide opus eſt, & celeritate. Vale. III. Non. Iun. ex caſtris.

eſſe in te & in collega. ſ. Plãco. Autem. i. ſed nihil ſup. habeo aut audiui adhuc certi de Bru. i. Marco, quem ego non deſino vocare ad bellum commune quemadmodum præcipis literis. ſ. meis priuatis. i. [illegible] non publice ſcriptis, qui vtinam adeſſet iam, nam timeremus minus. ſ. quam nũc facimus malum vrbis inteſtinum. i. internũ quod eſt inter ciues qui ſunt ſub vnis mœnibus, vt inteſtina ſub vna pelle. Sed quid ago. Ego non imitor, ſcilicet vt conſtitueram, Laconiſmũ, ideſt formam ſcribendi breuitate Laconica. Altera pa. ſ. tabellæ procedit, ideſt occupatur ſcriptura. Vince ſ. hoſtes & Vale.

COLLEGA } Planco. SEBA. COR. { Bruto } M. Bruto. { Priuatis literis } quæ extant. { Vrbis malum } Senatorum diſſenſionem { λακωνισμὸς } breuitatem.

[redacted]

ASC. IN maximo &c. Cum Decius habuiſſet Lepi. ſemper ſuſpectum, ne Ant. ſe coniungeret, & ob id meticuloſior haberetur, poſtquam Lepi. illi coniunctus erat, hac epiſto dicit iam patere quod non ſine cauſa timuerit &c. Ordo eſt. Ego vtor in maximo dolore meo, hoc ſolatio, quod homines intelligunt me timuiſſe iſta quæ acciderunt. ſ. de perfidia Lepidi, non ſine cauſa. Ego miſi literas ad Senatũ vt ſup. deliberent, vtrum traiiciant legiones. i. tranſmittant in Italiã ex Africa, necne. i. an non, & an accerſant. i. vocẽt ad ſe Brutum ex Sardinia, necne, & ſup pl. an dent mihi ſtipendium, an non decernant, ſcilicet dandum. Crede mihi o Cicero niſi iſta omnia fiunt ita quemadmodum ſcribo. i. niſi legiones accerſuntur, & ſtipendium decernitur mihi, nos omnes adituros magnũ periculum. Rogo te videre. i. vt attendas, quibus hominibus detis negociũ qui adducant legiones ad me, opus eſt & fide & celeritate. Tertio &c.

SEB. COR. TIMVISSE iſta } coniunctionem Lepidi cum M. Antonio. { Brutum accerſant } ex Macedonia.

BER. RVT. DELIBERENT vtrũ traiiciant legiones ex Africa, necne ex Sardinia, & Brutum accerſant, necne, & mihi ſtipendium dent, an non decernãt } Niſi ego fallor, ita belle diſtinguetur. & mihi ſtipendium dent, an non decernant. vt ſint per ironiam dicta omnia hæc tum ſequatur ſerio: ad Senatum literas miſi & reliqua, vt tamen citra crimen etiam alteram ſcripturã ſequi poſſimus. Falſo certe hic colligit Clericus, Brut. ſ. Marcum in Sardinia fuiſſe, qui in Epiro, & Græcia fuerit, vt ex epiſtolis ad eum Cice. apparet, Hiſtoricisſque omnibus Africanas legiones quas etiam Plancus deſiderabat, accipe, quas Appianus ſcribit in Libya ſub Seſtio tres militaſſe, atque a Senatu ex his duas.

[redacted]

[redacted]

ASC. EXpectanti &c. Hortatur Cic. Bru. vt diligentisſime agat pro repu. cum in eo & Planco, tota ſit ſpes, dicitq; Mar. Brutum vocandum ad id bellum, quia ſi adeſſet, minus mali timeretur. Ordo eſt. Lupus noſter denunciauit ſubito mihi expectanti quotidie literas tuas, vt ſcriberem ad te ſiquid bellum, ego autem & ſi non habebam quid ſcriberem, ſciebam enim acta. ſ. publica mitti ad te autem. i. ſed audiebam ſermonem literarum inanem, ideſt minime neceſſarium, eſſe iniucũdum tibi, ſecurus ſum breuitatem te magiſtro. i. qui id re ipſa docuiſti. Scito igitur omnem ſpem

duas vt in Italiā agerent, Bruto Caſsio ꝗ imperatū, ꝓpter Cæſaris.i. Lepidiq; ſuſpectam fidem, vel apertam iam perfidiam.

[redacted]

ASC. NOnduo &c. Hæc epiſtola videtur ſuperiori præponenda Nam cum Trebatius in Tuſculanum ad Cice. veniſſet, expoſuit ei querelam Matii de Cice. quod tuliſſet ſuffragium legi de efficiendis omnibus quæ Cæſar inſtituerat commentarijs ſuis. vnde ſe excuſaturus Cice. repetit longius cauſam amicitiæ cum Matio, docetq; ſe eum potius defendiſſe quam accuſaſſe, optatque ad eum delatos fuiſſe ſermones, quos de eo habuerit, & potiſſimū de moderatione eius circa bella ciuilia. Ordo ē. Ego nondum cōſtitui.i. definiui ac decreui ſatis, ne.i. an Trebatius noſter attulerit mihi plus moleſtiæ an voluptatis. Trebatius inquam homo tum plenus officij, tum amantiſſimus vtriuſq; noſtrum.i. tui & mei. Nam cum veniſſem veſperi.i. hora veſpertina, in Tuſculanum, ſcilicet prædium & villā meam, ille venit ad me poſtridie.i. die proxime ſecuto, cum eſſet mane, exiſtens ſup. corpore nōdum ſatis firmo.i. adhuc aliquantulum infirmo præ valetudine, ægrotauerat enim. Quem cum obiurgarē quod parceret parum valetudini, ſcilicet infirmæ, tum ille ſupp. reſpondit mihi, nihil fuiſſe ſibi lōgius, ideſt deſideratius, quia quæ longe abſunt, maiore cruciatu deſideramus, quam vt videret me. inquam.i. aio tunc illi, nunquid nam noui ſup. eſſet quod afferret. Et ſup. ille tunc detulit ad me.i. enarrauit mihi, querelam tuam, de qua priuſquam reſpondeā, ideſt me purgem, præponam pauca.ſ. ad purgationem accōmoda, & fidem factura. Quantū ego poſſum repetere memoria.i. recordari præterita, nemo.i. nullus eſt mihi amicus antiquior.i. vetuſtior & charior, nam vtrunq; ſignificat antiquum, mihi te.i. quam tu. Sed vetuſtas habet aliquid commune cum multis, quia multos æque diu amaui ac te, amor non habet, ſcilicet quicquam commune cum multis, te pluſquam cæteros amaui. Dilexi qui primus gradus amoris eſt te ſup. eo die quo cognoui, ſcilicet primum te, & iudicaui me diligi a te. Deinde diſceſſus tuus.ſ. a patria, & [illegible].i. diu durans, ambitio [illegible].i. æmulatio in obtinendis honoribus quas brigas Galli vocant, & diſſimilitudo vitæ, quia ego domi tu foris agere delectabaris, nō eſt paſſa volūtates noſtras conglutinari.i. conſolidari conſuetudine.i. commercio & communione vitæ. Ego tamen cognoui animum tuum.i. beneuolentiam tuam erga me multis annis ante bellum ciuile.ſ. inter Cæſarem & Pompeiū cum Cæſar eſſet in Gallia. Tu enim perfeciſti. ſcilicet id quod putabas eſſe valde vtile mihi nec inutile ipſi Cæſari, ſcilicet vt ille diligeret, coleret, haberet in ſuis.i. inter ſibi chariſſimos me. Ego prætereo.i. pertranſeo multa quæ dicta, ſcripta, communicata ſunt inter nos illis temporibus familiariſſime.i. vt inter maxime familiares. Enim.i. quia grauiora.i. maiora teſtimonia familiaritatis & amicitiæ ſunt conſecuta ex initio belli ciuilis cum ires Brunduſium verſus ad Cæſarem, veniſti ad me in Formianum ideſt agrum & villam, primum quanti ſup. putas æſtimandum hoc ipſum.ſ. deflectere ſe de via vt viſas amicū, præſertim temporibus illis.ſ. tam dubijs & ſuſpectis? q.d. haud dubie maximi. Deinde putas.q.d. ſcio quod non putas, aut non debes putare me oblitum conſilii, ſermonis, humanitatis tuæ? Quibus rebus memini Trebatium intereſſe. Videmus, quod Agræcius adnotauit, memini fere præſenti coniungi. Nec vero oblitus ſum literarum tuarum quas miſiſti ad me, cū veniſſem obuiam Cæ. in agro Trebulano vt arbitror.i. ſi recte recordor illud tempus eſt ſecutum cum.i. quo tēpore ſiue pudor meus ſiue officiū ſiue fortuna.i. ſors iniqua mihi coegit me proficiſci ad Pompeiū nō dicit contra Cæſarem, quaſi non tam odio Cæſaris quā amore Pompeii in bellū profectus ſit: qd' officium tuum, & ſuppl. quod ſtudium tuū, defuit vel in me abſentem vel in meos præſentes? q.d. nullū, Porro.i. ſed quē oēs mei iudicauerunt amiciorem.i. magis amicum & mihi, & ſibi, te.i. quam te q.d. nullū profecto. Ego veni Brunduſiū putaſne me oblitum qua celeritate aduolaris pro aduolaueris, ideſt accurreris Tarento.i. Tarentum. eſt autem datiuus localis, quem octauum caſum quidam vocant, vt, It, clamor cœlo.i. in cœlum, ad me vt primum audieris.ſ. me adeſſe. & quæ.i. qualis apud me ſeſſio tua, quæ ſup. oratio.ſ. tua, quæ confirmatio animi mei fracti metu communiū miſerarum q.d. iucundiſſima & amiciſſima. Nos tandem cœpimus eſſe aliquando Romæ, quid defuit familiaritati noſtræ in maximis rebus. Ego vſus ſum cōſilio tuo, quodammodo gererem me aduerſus Cæſa. vbi aduerſus non capitur in malam partem. in reliquis officiis, cui tribuiſti præter me.i. præterquam mihi excepto Cæſare? vt ventitares.i. frequenter venires, domum.ſ. eius, & conſumeres ſæpe multas horas ſermone ſuauiſſimo, tum.i. tunc cum.i. quando tu impuliſti me, ſi

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Purgat ſe apud Matium Cicero, quod non labefactauerit eius famam, ſed dignitatem potius & authoritatem Matij defenderit.

M. T. CICERO C. MATIO. S. D. 27

NOndum ſatis conſtitui, moleſtiæ ne plus, an uoluptatis attulerit mihi Trebatius noſter, homo tum plenus officij, tum utriuſq; noſtrum amantiſſimus. nam cum in Tuſculanum ueſperi ueniſſem, poſtridie ille ad me, nondum ſatis firmo corpore cum eſſet, mane uenit. quem cum obiurgarē, quod parum ualetudini parceret: tum ille nihil ſibi fuiſſe longius, quā tu me uiderem. num quidnam, inquam, noui? detulit ad me querelam tuam: de qua prius, quam reſpondeo, pauca præponam. quantum memoria repetere præterita poſſum, nemo eſt mihi te amicus antiquior. ſed VETVSTAS *habet aliquid commune cum multis: amor non habet. dilexi te, quo die cognoui, meq; à te diligi iudicaui. tuus deinde diſceſſus, iſq; diuturnus, ambitio noſtra, & uitæ diſſimilitudo non eſt paſſa uoluntates noſtras conſuetudine conglutinari. tuum tamen erga me animum agnoui multis annis ante bellum ciuile, cum Cæſar eſſet in Gallia: quod enim uehementer mihi utile eſſe putabas, nec inutile ipſi Cæſari, perfeciſti, ut ille me diligeret, coleret, haberet in ſuis. multa prætereo, quæ temporibus illis inter nos familiariſſime dicta, ſcripta, communicata ſunt grauiora enim ſunt conſecuta. & initio belli ciuilis cum Brunduſium uerſus ires ad Cæſarem, ueniſti ad me in Formianum: primum hoc ipſum quanti, præſertim temporibus illis? deinde oblitum me putas conſilij, ſermonis, humanitatis tuæ? quibus rebus intereſſe memini Trebatium. nec uero oblitus ſum literarum tuarum, quas ad me miſiſti, cum Cæſari obuiam ueniſſem in agro, ut arbitror, Trebulano. ſecutum illud tempus eſt, cum me ad Pompeium proficiſci ſiue pudor meus coegit, ſiue officium, ſiue fortuna. quod officiū tuum, quod ſtudium uel in abſentem me, uel in præſentes meos defuit? quem porro omnes mei & mihi, & ſibi te amiciorem iudicauerunt? ueni Brunduſium: oblitum ne me putas, qua celeritate, ut primum audieris, ad me Tarento aduolaris? quæ tua fuerit aſſeſſio, oratio, confirmatio animi mei fracti communiū miſeriarum metu? tandem aliquādo Romæ eſſe cœpimus: quid defuit noſtræ familiaritati? in maximis rebus, quonam modo me gererem aduerſus Cæſarem, uſus tuo cōſilio ſum. in reliquis officijs cui tu tribuiſti, excepto Cæſare, præter me, ut domum uentitares, horaſq; multas ſæpe ſuauiſſimo ſermone conſumeres? tum cum etiam, ſi meminiſti, ut hæc ✿ φιλοσοφούμενα ſcriberem, tu me impuliſti: poſt Cæſaris reditum, quid tibi maiori curæ fuit, quam ut eſſem ego illi quam familiariſſimus? quod effeceras. quorſum igitur hæc oratio longior, quam putaram? quia ſum admiratus, te, qui hæc noſſe deberes, quicquam à me commiſſum, quod eſſet alienum noſtra amicitia, credidiſſe: nam præter hæc, quæ commemoraui, quæ teſtata ſunt, & illuſtria, ha-*

✿.i. in philoſophia tractata.

beo multa occultiora, quæ uix uerbis exequi poſſum. omnia me tua delectant, ſed maxime maxima cum fides in amicitia conſilium, grauitas, conſtantia, tum lepos, humanitas, literæ. quapropter redeo nunc ad querelam. Ego te ſuffragium tuliſſe in illa lege, primum non credidi: deinde ſi credidiſſem, nũquam id ſane aliqua iuſta cauſa exiſtimarem te feciſſe. dignitas tua facit, ut animaduertatur quicquid facias: maleuolentia autem hominum, ut nonnulla durius quàm à te facta ſint proferantur. ea ſi tu non audis, quid dicam neſcio. equidem ſiquando audio, tam defendo, quam me ſcio à te contra iniquos meos ſolere defendi. defenſio autem eſt duplex. alia ſunt, quæ aliquando negare ſoleam, ut de iſto ipſo ſuffragio: alia, quæ defendam à te pie fieri, & humane, ut de curatione ludorum. ſed te hominem doctiſſimum non fugit, ſi Cæſar rex fuerit, quod mihi quidem uidetur, in utranque partem de tuo officio diſputari poſſe: uel in eã, qua ego uti ſoleo, laudandam eſſe fidem, & humanitatem tuã, qui amicum etiam mortuum diligas, uel in eam, qua nonnulli utuntur, libertatem patriæ, uitæ amici anteponendam ex his ſermonibus utinam eſſent delatæ ad te diſputationes meæ. illa uero duo, quæ maxima ſunt laudum tuarum, quis aut libentius, quàm ego, commemorat, aut ſæpius: te & non ſuſcipiendi belli ciuilis grauiſſimus authorem fuiſſe, & moderandæ uictoriæ: in quo qui mihi non aſſentiretur, inueni neminẽ. quare habeo gratiam Trebatio familiari noſtro, qui mihi dedit cauſam harum literarum. quibus niſi credideris, me omnis officij, & humanitatis expertem iudicaris: quo nec mihi grauius quicquam poteſt eſſe, nec à te alienius. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Excuſat ſe Matius, quòd Cæſaris mortem ægre tulerit, cũ tanta illius in Matium merita eſſent, ut non potuerit non dolere ratione officij, impioſque oſtendit eos, qui ab hoc officio cũ auocẽt. Diluitque quædam, quæ falſo illi obijciebantur, q̃ rempu. non amaret, cum euidentibus argumentis id falſum eſſe dicat.

C. MATIVS. M. T. C. S. P. D. 28

MAgnam uoluptatem ex tuis literis cepi, q̃ quam ſperaram, atque optaram habere te de me opinionem co

meminiſti. i. ſi forte tenes memoria, vt ſcriberem hæc φιλοσοφούμενα. i. philoſophicos tractatus, vt libros officiorum, de amicitia, de ſenectute, de paradoxis, de quæſtionibus Tuſculanis. Quid fuit tibi maiori curæ poſt reditum Cæſa. ſ. e pugna Pharſalica feliciter pugnata, quam vt ego eſſem familiariſſimus illi. ſ. Cæſari, quod effeceras? Aliter tamen ad Caſſium & Brutum ſcribet. Quorſum igitur hæc. i. mea oratio longior ſup. tẽdat quæres ſup. Reſponſio. Quia ſum admiratus, te qui deberes noſſe. i. cognoſcere hæc. ſ. dicta teſtimonia amoris, crediiſſe quicquam commiſſum eſſe a me, quod eſſet alienum ab amicitia noſtra. Nã ego habeo multa occultiora. i. ſecretiora indicia vere amicitiæ, quæ vix poſſum exequi i. exprimere verbis præter hæc quæ commemoraui, quæ ſunt teſtata. i. teſtibus comprobata. & pro. i. illuſtria ideſt clara & manifeſta. Omnia tua, ſcilicet dicta, & facta delectant me, ſed maxime i. præcipue maxima, cum. ſ. ita ſit quod me delectent fides in amicitia, cõſilium, grauitas, conſtantia, tum ſup. verum eſt apertius quod me delectent, lepos. i. ſuauitas loquendi humanitas. i. ſuauitas viuendi, & literæ. i. eminentia doctrinæ, quæ licet maiora non ſunt quam fides, conſilium grauitas, cõſtantia, plus tamen earundem rerum ſtudioſos delectare ſolẽt. Quapropter redeo nũc ad querelam. ſ. quam dicunt te de me feciſſe. Ego primum non credidi te tuliſſe ſuffragium. i. aſſenſum & fauorem in illa lege. ſ. qua decretum eſt vt quæ Cæſar ſtatuerit rata haberentur. Deinde ſi credidiſſem, ego nunquam exiſtimarem te feciſſe id ſine aliqua iuſta cauſa. Dignitas tua facit, vt animaduertatur. i. diligenter conſideretur, quicquid facias, maleuolentia autem hominum facit vt nonnulla proferantur, ideſt diuulgentur durius quam ſint facta a te. Si tu non audis ea, ſcilicet quæ proferuntur durius quam ſint facta a te, neſcio quid dicã. q. d. ſi auderem dicerem te ſurdaſtrum. Equidem. i. ego quidem, ſi audio quando. i. quandoq; ſupp. ea, ego tam i. tantopere defendo ſupp. ea, quam, ideſt quantopere, ego ſcio me ſolere defendi a te contra iniquos. ſ. de me cenſores. Autem. i. ſed defenſio eſt duplex quia alia ſunt quæ ſoleam aliquando negare, vt de iſto ipſo ſuffragio, ſcilicet facto in legem latam, alia ſuppl. ſunt quæ defendam, ideſt defendendo aſſeram fieri a te pie & humane vt de curatione ludorum, ſcilicet funebriom in honorem Cæſa. Sed non fugit te hominem doctiſſimum. i. tu bene ſcis cũ ſis homo doctiſsimus, ſi Cæſar fuerit rex qđ quidẽ videtur mihi, poſſe diſputari de officio tuo. ſ. in illum exhibito, in vtrãq; partem, & bonã, & malã, vel in eã ſup. partem qua ego ſoleo vti, videlicet fidem & humanitatem tuam in Cæſarem eſſe laudandam, qui diligas amicum etiam mortuum, vel in eam ſup. partem, qua nonnulli vtuntur ſup. dicẽtes libertatẽ patriæ eſſe anteponendam. i. præferendam, vitæ amici, ſcilicet Cæſaris tibi. vtinam diſputationes meæ eſſent delatæ ad te, ex his ſermonibus, Vero. i. ſed quis cõmemorat, aut libẽtius, aut ſæpius quam ego, illa duo quæ ſunt maxima. i. præcipua capita laudum tuarum te fuiſſe grauiſſimum authorẽ belli ciuilis non ſuſcipiendi. ſ. a Cæſare contra Pompeium & victoriæ moderan

a. K aliquando.

dæ. i. modeſte habendæ, in quo. ſ. iudicio de te, ego neminẽ inueni qui non aſſentiretur mihi. Quare ego habeo gratiam Trebatio familiari noſtro, qui dedit mihi cauſam harum literarum. ſ. ad te ſcribendarũ, quibus niſi crediderıs, tu iudicaris pro iudicaueris, me expertem. i. ſine participatione hoc eſt habentem, nihil omnino officij & humanitatis, quo. ſ. iudicio tuo, nec quicquam poteſt eſſe grauius, ideſt moleſti[9] mihi, nec alienius a te.

QVID defuit noſtræ familiaritati in maximis rebus? quonam modo me gererẽ aduerſus Cæſarem vſus tuo conſilio ſum } Diſtinguo ſic. quid defuit noſtræ familiaritati? in maximis rebus quonãmodo me gererem aduerſus Cæſarẽ vſus tuo conſilio ſum. PAV. MAN.

TREBATIVS noſter } Epiſt. 15. lib. 7. { Tuus deinde diſceſſus } in Galliam cũ Iulio Cæſare { Iſq; diuturnus } pl[9] nouẽ annis { Veniſti ad me } Sic ad Atticum ſcribit: Venit ad me Matius Quinquatribus, hõ, vt mihi viſus eſt, temperatus & prudens exiſtimatus eſt quidem ſemper author ocii. { Literarũ tuarũ } Sunt illæ fortaſſe lib. 9. ad Atti. { Obuiã veniſſem } Al. obuiã veniſſes. idq; fortaſſe melius nã Matius cũ Capua exiſſet vt iret ad Cæſarem ex itinere ad Ciceronẽ ſcripſit. Cic. præterea nõ dubitaſſet de loco, ſi eo veniſſet ipſe { Veni Brundiſium } victo Pompeio. { φιλοσοφούμενα } Philoſophica. { Poſt Cæſaris reditum } poſt victũ Pharnacẽ, etſi poſt victos Pompeij filios exponere cõmode poſſimus. { Iniquos meos } Al. inimicos meos. { Que liquido } Al. quæ aliquando. { De curatione Lud. } Epiſt. ſequenti. SEB. COR.

POST cæſaris reditũ qđ tibi maiori curæ fuit, quã vt eſſem ego illi q̃ familiariſſim[9] } Reditũ intelligit vel ex Africa vel ex Hiſpa poſt decollatos Põp. liberos, quinquies. n. Romam venit Cæſar poſt motũ ciuile bellum: primũ expulſo ex Italia Pompeio. iterum debellatis Legatis Pompeii in Hiſpania, tertium ex Aegypto, quartum ex Africa, quintum ex Hiſpania, inde cæſus. Quo minus autem præferri iſtam ſuperiori epiſtolæ oporteat, nulla ratio eſt, quod & Clericus monuit & ipſe Matii literæ Ciceronianarum mentione ſatis arguunt. BER. RVT.

[redacted]

MAgnam &c. Matius ciuis Roma cũ apud Cæſa. multos annos in ſumma gratia fuiſſet, & mutua beneuolentia eundem ſemper perſecutus, & eo interfecto vehementer conturbatus & queſtus fuiſſet: percuſſores Cæſa. obiiciebãt id illi, quod fleret necem Cæſa. & reipubl. liberationem iniquo animo ferret, quocirca hac epiſtola oſtendit ſe ſemper fuiſſe amatorem concordiæ, neq; ſecutum Cæſa. vt rempu. opprimat, ſed vt officio ſatisfaciat purgans quod ludos in honorem ASC.

Cæſaris

Cæſaris faciendos curauerit, demum dicit ſe aut in exilio, aut Romæ, ſi detur victurum amatorem Reipub. Ordo eſt: Ego cepi magnam voluptatem ex literis tuis: quod cognoui te habere de me. ſup. eam opinionem, quam ſperaram, atq; optaram. De qua. ſ. opinione, & ſi non dubitabam. Tamen quia maximi æſtimabam, laborabam, vt maneret incorrupta: ideſt integra. Autem. i. ſed ego eram conſcius mihi, nihil eſſe commiſſum a me, quod offenderet. i. læderet & ad iram prouocaret animū cuiuſquam boni. Eo: ideſt tanto, aut propterea credebā minus quicquam potuiſſe perſuaderi temere. i. conſiderate, & ſine certa ratione, tibi ornato plurimis atq; optimis artibus præſertim in quem mea beneuolentia fuiſſet. ſ. prius, atq; eſſet. ſ. adhuc propenſa. i. prona & inclinata, & perpetua: ideſt nunquam intermiſſa. Quod quando. i. quoniam ſcio eſſe, vt volui, reſpondebo criminibus. i. criminationibus, quibus tu reſtitiſti ſæpe pro me, vt par. i. æquum erat pro tua ſingulari bonitate, & amicitia noſtra. enim. i. quia, ea quæ. ſ. obtrectatores contulerint in me. l. obiecerint mihi poſt mortem Cæſa. ſunt nota. i. manifeſta. Ipſi ſupple dant mihi vitio. i. dicūt mihi vitioſum eſſe, quod fero grauiter. i. moleſte, mortem hominis neceſſarii. ſ. Cæſ. Atque ſupp. quòd indignor: ideſt indignanter patior eum quem dilexi. ſ. Cæſarem periſſe. Ipſi enim aiunt Patriam eſſe præponendam amicitiæ. i. plus diligendā quam amicū. Proinde. i. pinde ac ſi vicerint. i. ꝓbauerint contra aliter ſentientes neceſſariis argumentis, obitum eius. ſ. Cæſaris fuiſſe vtilem reipub. Sed nō agam aſtute, quia non ficte, nec diſsimolāter. Fat. or me non perueniſſe ad iſtū gradum ſapientiæ ſ. vt cognoſcam Cæſa. mortem fuiſſe vtilem Reip. Neq; enim ſecutus ſum Cæſarem in diſſenſione ciuili: ideſt in eo animo, vt fauorem diſcordiam ciuilē, ſed quanquam offendebar te. i. ipſa diſcordia, tamen non deſerui amicum. Neqoe probaui: ideſt non approbaui neque laudaui vnquam bellum ciuile, aut cauſam diſſenſionis, quam ſcilicet diſſenſionem, aut cauſam eius ego ſtudui ſumme extingui: ideſt, vt extingueretur, etiam naſcentem: ideſt in primis exordiis. Itaque neque ſum captus dulcedine honoris neqne pecuniæ, in victoria hominis neceſſarij: ſcilicet Cæſaris, quibus præmiis ſcilicet honoris, & pecuniæ reliqui: ſcilicet Cæſar. aſſeclæ, cum poſſent minus apud Cæſarem quàm ego, tamen ſupple abuſi ſunt immoderate. Atque etiam: ideſt inſuper res mea familiaris eſt diminuta lege Cæſaris: ideſt per Cæſarem lata. Cuius beneficio pleriq; qui [illegible] Cæſaris, remanſerunt in vrbe. Ego laboraui æque ac pro mea ſalute, vt parceretur ciuibus victis. Poſſum igitur ego qui voluerim omnes incolumes [illegible] eſſe, non indignari, eum à quo id impetratum: id [illegible] periiſſe quaſi [illegible] non poſſum non indignari, ſed [illegible] indig[illegible] homines fuerint illi ſcilicet Cæſari, & inuidiæ, & excidio: ideſt cauſa inuidiæ, & excidii, Inquiunt ergo tu [illegible] ideſt punieris, quando: ideſt quandoquidem audes improbare factum noſtrum. O ſuperbiam: ideſt inſolentiam inauditam, alios gloriari: ideſt gloriantes ſe iactare in facinore: ideſt facto ſcelerato, & non licere aliis ne quidem: ideſt non ſaltem dolere impune: ideſt ſine punitione, aut pœna. At: ideſt ſed hæc ſcilicet ſequentia fuerunt ſemper ſeruis libera: ideſt impune permiſſa, vt ſcilicet timerēt, gauderent, dolerent potius arbitrio ſuo quam alterius. Quæ nunc vt quidem iſti ſcilicet maleuoli dictitant: ideſt frequenter dicunt, authores libertatis conantur extorquere: ideſt eripere nobis metu: ideſt per metum. Sed nihil agunt: ideſt in vanum laborant. Ego nullius: ideſt non vllios non deſiſtam vnquam ab officio, aut humanitate terroribus: ideſt propter terrores, vllius periculi.

Ego enim nunquam putaui mortem honeſtam fugiendā ſupple eſſe, & putaui etiam ſæpe appetendam pro expetendam ſupple eſſe. Sed quid ſuccenſent: ideſt occulte iraſcuntur mihi, ſi ego opto id, vt pœniteat eos facti ſui? Cupio. n. mortem Cæſaris eſſe omnibus acerbam. At: ideſt ſed debeo velle Rempublicam ſaluam ſupple eſſe, pro parte ciuili: ideſt eo quod ſum pars ciuitatis, & ita particeps Reipublicæ eius. Quidem: ideſt certe ego non poſtulo vincere: ideſt neceſſario probare dicendo: ideſt argumentando, me cupere id: ſcilicet Rempublicam eſſe ſaluam, niſi & vita mea acta. i. tranſacta, & ſpes mea reliqua: ideſt quæ eſt de reliqua parte vitæ, probat id, me tacente. i. quamuis tacerem. Quare ô Cicero, ego rogo te in maiorem modum: ideſt magnopere, vt ducas: ideſt æſtimes rem: ideſt effectum, potiorem oratione: ideſt verbis meis, & credas ſi ſentis expedire: ideſt vtile eſſe fieri recte, nullam communionem poſſe eſſe mihi cum improbis, An ego commutē uſe ætate præcipitata. i. ad exitum accelerāte, id quod præſtiti exhibui, & effeci, adoleſcens. i. cū eſſem adhuc adoleſcens, cum poſſem errare etiam cum excuſatione, facilius ignoſcitur adoleſcentiæ peccanti, q̄ virili ætati, ac retexam: ideſt diſſoluam deſtruam, me ipſum: ideſt priſtinos mores meos. Non faciam, neq; committam quod diſpliceat, præterquam q dolco caſum grauem hominis cōiunctiſsimi mihi ac viri ampliſsimis. Quod ſi ego eſſem animatus aliter, ego nunquam negarem quod facerem, & ne, ideſt vt non exiſtimarer: ideſt iudicarer improbus in peccando, & timidus ac vanus: ideſt mendax, & futilis in diſsimulando: ideſt ſimulando me non facere quòd facerem. At: ideſt ſed ſupple dicunt aduerſarii ego curaui. ſ. vt fierent decenter ludos quos Cæſ. adoleſcens. ſ. Octauius fecit victoriæ: ideſt propter victoriam Cæſar. ſcilicet Iulij a quo adoptatus fuerat. At. i. ſed, id. ſ. curare illius ludos, pertinebat ad officium priuatum nō ad ſtatum Reip. Quod tamen munus: ideſt ludos funebres debui præſtare. i. exhibere, &: ideſt ſimul memoriæ ac honoribus hominis amiciſsimi. ſ. Cæſar. etiam mortuo, ideſt cum iam eſſe mortuus, Abſolutius, & apertius legeretur mortui, & nō potui negare Cæſari. ſ. Octauio adoleſcenti optimæ ſpei. i. de quo optime ſperamus ac digniſsimo. ſ. cui obſequar repetenti. i. frequenter exigenti. Veni etiam ſæpe domum: ideſt ad domum Anto-

*gnoui: de qua etſi non dubitabam, tamen quia maximi æſtimabam, ut incorrupta maneret, laborabam, conſcius autem mihi eram, nihil à me commiſſum eſſe, quod boni cuiuſquam offenderet animum eo minus credebam, plurimis, atque optimis artibus ornato tibi, temere quicquam perſuaderi potuiſſe, præſertim in quem mea propenſa, & perpetua fuiſſet, atq; eſſet beneuolentia. quod quando ut uolui ſcio eſſe: reſpondebo criminibus, quibus tu pro me. ut par erat, tua ſingulari bonitate, & amicitia noſtra ſæpe reſtitiſti: nota enim mihi ſunt, quæ in me poſt Cæſaris mortem contulerit uitio mihi dant, quod mortem hominis neceſſarij grauiter fero, atq; eum, quem dilexi, periſſe indignor: aiunt enim patriam amicitiæ præponendam eſſe: perinde ac ſi iam uicerint, obitum eius Reipu fuiſſe utilem. ſed non agam aſtute. fateor me ad iſtum gradum ſapientiæ non * perueniſſe: neq; enim Cæſarem in diſſenſione ciuili ſum ſecutus, ſed amicum, quanquam re offendebar, tamen non deſerui. neq; bellum unq̄ ciuile aut ēt cauſam diſſenſionis probaui, quā etiā naſcentē extingui ſumme ſtudui. itaq; in uictoria hominis neceſſarij, neq; honoris, neq; pecuniæ dulcedine ſum captus. q̄bus præmijs reliqui, minus apud eum, q̄ ego cum poſſent, immoderate ſunt abuſi. atque etiam res familiaris mea, lege Cæſaris diminuta eſt: cuius beneficio pleriq;, qui Cæſaris morte lætantur, remanſerunt in ciuitate. ciuibus uictis, ut parceretur, æque, ac pro mea ſalute, laboraui. poſſum igitur, qui omneis uoluerim incolumeis, eum, à quo id impetratum eſt. periiſſe non indignari? cum præſertim iidem homines illi, & inuidiæ, & exitio fuerint. plecteris ergo, inquiunt, quando factum noſtrum improbare audes. ô ſuperbiam inauditam, alios in facinore gloriari alijs ne dolere quidem impune licere at hæc ēt ſeruis ſemper libera fuerunt, timerent, gauderent, dolerent ſuo potius, q̄ alterius, arbitrio. quæ nunc iſti, ut quidē dictitāt, libertatis authores metu nobis extorquere conantur. ſed nihil agunt. nullius unquā periculi terroribus ab officio, aut ab humanitate deſciſcam: Nūquam enim honeſtam mortem fugiendam, ſæpe etiam appetendā putaui. ſed quid mihi ſuccēſent, ſi id opto, ut pœniteat eos ſui facti? cupio enim Cæſaris mortē omnibus eſſe acerbā. at debeo*

* al. nō ue niſſe.

nil Coſ. cauſa ſalutandi: ad quem. ſ. Anto. Coſs. tu reperies ſupple eos qui exiſtimant: ideſt iudicant me parum amãtem patriæ ventitare frequenter quidem. i. certe cauſa rogandi, aut auferendi aliquid ab eo. Sed quæ: ideſt qualis eſt hæc arrogantia: ideſt ſuperbia quod Cæſ. ſ. Iulius nunqoam interpellauit: ideſt impediuit, quin vterer quibus vellem, atque etiam us tamen: ideſt nihilominus, quos ipſe non diligebat, eos qui eripiunt mihi amicum, conari efficere carpendo ideſt rodendo, & reprehendẽdo me, ne diligã quos velim: Sed non vereor ne, aut modeſtia vitæ meæ ſit valitura parũ in poſterum contra falſos rumores, aut ne etiam ij qui non amant me, propter conſtanciã meam: ideſt conſtantem amorem meum, & fidem in Cæſ. eis inulſum, non malint habere amicos ſimiles mei. ſ. qui amicum poſt mortem amore proſequor, quam ſui. ſ. qui inconſtantes ſunt. Quidem. i. certe, ſi optata contingent mihi, degam: ideſt tranſigam Rhodi in ocio: ideſt vacatiõe a munere publico, & negocio militari, id ſupple vitæ, quod eſt reliquum: ideſt relictum mihi adhuc viuendum Sin: ideſt ſed ſi aliquis caſus interpellarit: ideſt impediuerit quo minus viuã Rhodi in ocio, ego ero Romæ ita vt cupiam ſupp. omnia fieri ſemper recte, aut vt cupiã recte: ideſt nihil fieri, vt ſim illic in ocio, ſicut in Ter. Tum qd' illi dem recte eſt: ideſt nihil eſt, quare autem recte pro nihil dixerit, oſtendit ſubdens, nam nihil dicere: ideſt dicere quòd nihil mihi ſit quod dem illi, eſt religio: ideſt metus mali omnis cauendi. Putabant enim ſuperſtitioſi illi mortales ſi dixiſſent ſibi nihil eſſe, nihil etiam futurũ, & ſi interroganti quis me petit, nullus reſpondiſſet puer, ſe a nullo deinceps expetendos, vnde reſpondere ſolebant, bona fortuna here: ideſt nullus. Ego ago Trebatio noſtro magnas gratias, quod aperuit animum tuum ſimplicem. i. non doloſum atque amicum erga me, & fecit quo. i. vt deberem iure. i. merito magis colere atque obſeruare. i. cauere ne led. &c.

a. frequẽtes ventitare.

VICT. AIVNT enim patriam amicitiæ præponẽdam eſſe } nos veterem lectionem quæ multos primo aſpectu falleret, ob idque fortaſſe repudiata quondam eſt, ſua ſede repoſuimus { Patriæ amicitiam } cum enim poſſumus antiquorum exemplariorũ dignitatem authoritatemque tueri, libẽter facimus, ſæpius enim qui ea parui fecerunt, deceptos vidimus. hancque eorum verborum ſententiam credimus eſſe, Aiunt enim patriæ amicitiã præponendam eſſe. ſ. amicitiæ neceſſariorũ. duo enim ſunt quæ quiuis amare ſummo ardore debet, patria, & neceſſarii. fatetur hic ſe diſſentire ab illis, qui præponendum eſſe amorem patriæ dicebant, amori neceſſariorum, & familiarium, cum enim nemo ſit qui non patriam diligat, & amico ſaluos velit potius, vter amor præponendus ſit, diſputandum eſt.

EX PO. EIVSD. PATRIAE amicitiam } Si amicitiam appellauit amorẽ, vt nos credimus, Matius (nam Græci quoque φιλίαν ſæpe τὴν φίλησιν vocãt) non video cur priſca lectio reiici debeat. Quod ita olim ſcripſimus, dedimus id vetuſtati, ac fidelitati librorum, cũ quibus poſtea minoris authoritatis codices conſentire cognouimus, vel potius in nullo aliter reperimus. Sed magnum negocium eſt ceceptam aliquam opinionem, niſi prorſus abſurda ſit,

pro ciuili parte Rempub. uelle ſaluam. id quidem me cupere, niſi & ante acta uita, & reliqua mea ſpes tacente me probat: dicendo uincere non poſtulo quare maiorem in modum te rogo, ut rem potiorem oratione ducas: mihique, ſi ſentis expedire recte fieri, credas nullam communionem cum improbis eſſe poſſe. an quod adoleſcens præſtiti, cum etiam errare cum excuſatione poſſem, id nunc ætate præcipitata commutem, ac me ipſe retexam? non faciam, neque, quod diſpliceat, committam, præterquam quòd hominis mihi coniunctiſſimi, ac uiri ampliſſimi doleo grauem. caſum quòd ſi aliter eſſem animatus, nunquam, quod facerem, negarem, & ne in peccando improbus, & in diſſimulando timidus, ac uanus exiſtimarer. At ludos, quos Cæſaris uictoriæ Cæſar adoleſcens fecit, curaui. At id ad priuatum officium, non ad ſtatum Reipub. pertinebat: quod tamen munus, & hominis amiciſſimi memoriæ, ac honoribus præſtare etiã mortui debui, & optimæ ſpei adoleſcenti, ac digniſſimo Cæſare petenti negare non potui. ueni etiam Coſ. Antonij ſæpe domum ſalutandi cauſa, ad quem, qui me parum patriæ amantem eſſe exiſtimant, rogandi quidem aliquid, aut auferendi cauſa a frequentes uentitaſſe reperies. ſed quæ hoc eſt arrogantia quod Cæſar nunquam interpellauit, quin, quibus uellem, atque etiam quos ipſe non diligebat, tamen iis uterer, eos, qui mihi amicum eripuerunt, carpendo me, efficere conari, ne, quos uelim, diligam? ſed non uereor, ne aut meæ uitæ modeſtia parum ualitura ſit in poſterum contra falſos rumores, aut etiam ij, qui me nõ amant propter meam in Cæſarem conſtantiam, nõ malint mei, quàm ſui ſimiles amicos habere. mihi quidem ſi optata contingent, quod reliquum eſt uitæ, in ocio Rhodi degam. ſin caſus aliquis interpellarit, ita ero Romæ, ut recte fieri ſemper cupiam. Trebatio noſtro magnas gratias ago, quòd tuum erga me animũ ſimplicem, atque amicum aperuit, et quòd eum, quem ſemper dilexi libenter, quo magis iure colere, atque obſeruare deberem, fecit. Bene uale, & me dilige.

ex animis hominum euellere. { Digniſſimo Cæſari petenti } Mediceus liber. { Cæſare repetẽti } quod Pauli lectionem adiuuat, vt tantum a librario peccatum ſit, quod extremam prioris vocis ſyllabam iterum ſcripſit: multæ huiuſcemodi maculæ in antiquis, & in impreſsis libris inueniuntur. Simile huic erratum erat, de quo antea locuti ſumus, quod in cunctis libris { fide Lepidi dimiſſos } legebatur: cum { Lepidi miſſos } legi debeat. apud Tacit. lib. 4. (volo enim a me quoque aliquid opis capere ſtudioſos literarum } eodẽ modo peccatum fuit: Circungredi terga hoſtium iubet, qui iam acie compoſiti pelluntur: turmas ſociales, equiteſque ſubſidio miſſos: Legi enim debet { pellunt tur. ſo. } vt Matius inquit, digniſſimo Cæſare, adoleſcenti ita etiam Cicero ad Alienum Procoſs. eius filios digniſſimos illo patre dixit. C.

PAV MAN PATRIAM amic. præponendam } nihil muto: etſi alij ex antiquis codicib' legãt, patriæ amicitiam præponendam, ſunt enim aliquot manuſcripti libri, & ij peruetuſti, qui cum impreſſa lectione conſentiant { Digniſſimo Cæſare } ita lego ex libro Ioannis Scalæ manuſcripto. ſenſus hic eſt, Munus illud, & eius hominis qui mihi amiciſsimus fuit, memoriæ præſtare debui: & ei adoleſcenti, qui optimæ ſpei eſt ac Cæſare digniſsimus, negare non potui. in quibuſdam antiquis exemplaribus legitur. Cæſari repetenti. quod noſtrã lectionem magis videtur confirmare.

SE CO PATRIAM amicitiæ } Al. patriæ amicitiam: hoc eſt erga patriam amorem. { Lege Cæſaris } hanc legem quærendam relinquimus. Niſi fortaſſe ea ſic, quam Cæſar iterũ Coſ. tulit de æſtimationibus per arbitros creditoribus tradẽdis deque iudiciis damnatorum lege Pompeia in integrum reſtituendis. } Deſciſcam } Al. deſiſtam. { Pro ciuili parte } Al. pro virili parte { Expedire recte fieri } Alij legunt, expedire, & recte fieri. { Ad ludos anniuerſarios, qui. 6. Id. April. celebrabantur. { Cæſaris victoriæ } contra Iubam. { Adoleſcens fecit } vt Apollonia rediit. { Curaui } Sic ad Atticum hac de re ſcribit: Matius, & Poſthumius mihi procuratores non placent: Saſerna collega dignus. { Mortui debui } Al. mortuo debui. { Digniſſimo Cæſari } digniſſimo, qui Cæſar appelletur. Etſi quidam, digniſſimo Cæſare, legunt. { Petenti negare } Al. repetenti negare. { Ventitaſſe } Al. Ventitare.

BE RV MIHIque, ſi ſentis expedire recte fieri, credas nullam communionem cum improbis eſſe poſſe } Diſtingue melius, mihique ſi ſentis expedire recte fieri, credas communionem, &c. Eſt autem recte fieri, in pace eſſe atque viui ab omnibus.

[redacted]

[redacted]

GILBERTI LONGOLII LEMMA.

Exponit Oppio quam fuerit vtile, & gratum conſilium ab illo datum quamq́ꝫ tenere eum dilexerit, & vt in porro faciat, petit.

M. T. C. M. OPPIO S. 29

DVbitanti mihi, q. ſcit Atticus noſter, de hoc toto conſilio profectionis, q. in utranq; partem in mentem multa ueniebant, magnum pondus acceßit ad tollendam dubitationem, iudicium, & conſilium tuum: nam & ſcripſiſti aperte, quid tibi uideretur: et Atticus ad me ſermonem tuum pertulit. ſemper iudicaui, in te, & in capiendo conſilio prudentiam ſummam eſſe, & in dando, fidem, maximeq́; ſum expertus, cum initio ciuilis belli per literas te conſuluiſſem, quid mihi faciendum eſſe cenſeres, eundem'ne ad Pompeium. an manendum in Italia: ſuaſiſti, ut conſulerem dignitati meæ. ex quo, quid ſentires, intellexi: & ſum admiratus fidem tuam, & in conſilio dando religionem. q., cum aliud malle amicißimum tuum putares, antiquius tibi officium meum, quàm illius uoluntas fuit. equidem et ante hoc tempus te dilexi: & ſemper me a te diligi ſenſi: & cum abeſſem, atq; in magnis periculis eſſem, & me abſentē, et meos præſentes a te cultos, & defenſos eſſe memini, & poſt meum redditum q̃ familiariter mecum uixeris, quæq́; ego de te, & ſenſerim, & prædicarim, omneis, qui ſolent hæc animaduertere, teſtes habemus. grauißimum uero iudicium de mea fide, & de conſtantia feciſti, cum poſt mortem Cæſaris totum te ad amicitiam meam cōtuliſti quod tuum iudicium niſi mea ſumma beneuolentia erga te, omnibusq́; meritis comprobaro, ipſe me hominem non putabo Tu mi Oppi conſeruabis amorem tuum (et ſi amore magis hoc quidem ſcribo, quàm quo te admonendum putem) meaq́; omnia tuebere, quæ tibi ne ignota eſſent, Attico mandaui. A me autem, cum paulum ocij nacti erimus, uberiores literas expectato. Da operam, ut ualeas, hoc mihi gratius facere nihil potes.

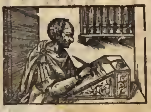
ASC. DVbitanti &c. Profecturus Cic. legatus in Greciam, dubitanſq; vtrū iret, conſuluit per literas Oppium de ea re, qui & per literas, & per Atticum quid ſentiret, ita aperuit, vt Cic. ſibi faciendum putaret, quod ille conſuluiſſet: quod hac epiſtola fatetur, commemorans, & aliud conſilium ab Oppio datum, oratq; demum vt amorem ſui conſeruet. Ordo eſt. Iudicium, & conſilium tuum acceſsit magnum pondus: ideſt momentum ad tollendam dubitationem mihi dubitanti, quod. i. quàm rem Atticus noſter ſcit, de hoc toto conſilio profectionis. ſ. in Græciam, qđ ideſt quia multa veniebant mihi in mentem in vtranq; partem. i eundi, & non eundi: acceſsit dico magnum pondus, nam, & ſcripſiſti aperte quid videretur tibi, & Atticus pertulit ad me ſermonem tuum. Ego iudicaui ſemper ſummā, &: ideſt ſimul prudentiam eſſe in te in conſilio capiendo, & fidem in dando. ſ. cōſilio, & ſum maxime expertus ſopp. illud cum conſuluiſſem te initio belli ciuilis, quid cenſeres faciendum eſſe, ne. i. an eundem ſupple eſſet ad Pōpeium, an manendum in Italia. Suaſiſti, vt cōſulerem. i. prodeſſem dignitati meæ, ex quo itellexi quid ſentires, & ſum admiratus fidem tuam, & religionem: ideſt metum Deorom, in conſilio dando, quod cum putares amiciſsimum tuum. ſ. Cæſarē malle aliud officium meum. i. debitum munus, fuit antiqui ideſt charius quam voluntas illius. Equidem. i. ego quidem dilexi te, & ideſt ſimul ante hoc tempus, & ſenſi ſemper me diligi a te, & memini cum abeſſem, & eſſem in magnis periculis, &: id eſt ſimul me abſentem, & meos præſentes cultos, & defenſos eſſe a te. Prudenter commemorat beneficia eius anteacta, vt inuitet ad noua: turpe enim videtur in tam gratos non augere beneficia. Et quam. i. quantum familiariter vixeris mecum poſt reditum meum, & quæ ego, & ſenſerim, & prædicarim de te, habemus teſtes omnes. ſ homines, qui ſolent animaduertere. i. cōſiderare hæc. i. huioſmodi officia hominum inter ſe. Vero. i. ſed tu feciſti grauiſsimum i. maximi momenti, & ponderis iudiciū de fide & conſtantia mea cum contuliſti te totum ad amicitiam meam poſt mortem Cæſaris. Quod iudicium tuum niſi cōprobaro. i. comprobauero, ſumma beneuolētia mea erga te, & omnibus meritis, ipſe. i. egomet, putabo me non eſſe hominem, ſed pecudem ſupple. O mi Oppi tu conſeruabis amorem tuum ſcilicet in me Etſi. i quāquam, ego ſcribo hoc quidem magis amore. i. ex vehementia amoris mei in te, quam quo. i. vt, aut legē quod. i. quia putem te admonendum ſup. eſſe, & tuebere. ſ. proteges omnia mea. quæ ne eſſent incognita tibi, mandaui Attico ſ. vt tibi patefaceret. Autem. i. ſed expectato a me literas vberiores, cum. i. quando nos erimus nacti paulum, ideſt modicum ocij. Da operā vt valeas, & nihil potes facere mihi gratius hoc. ſ. quam, vt eam operam des. ſ. vt valeas. Quoties autem illam, aut ſimilem particulam adpoſitam videmus, ſuperfluum fuerit addere Vale. eſt autem amantius dictum, Cura aut da operam, vt valeas, quam illud tritum, Vale. Sane in tota hac epiſtola Cice. id agit, vt ſe in amicitiam Oppij inſinuet: commemorans eius fidem, & religionem & ſanctiſsimam amicitiam, cū potius iudicarit Cice. faciendū quod ex officio debuit, hoc eſt Pompeium ſequi, cui plurimū deuinctus erat, quam quod nouit amico ſibi chariſsimo hoc eſt Cæſari magis placiturum fuiſſe, in quo facto dicit ſe admiratum eius religionem, hoc eſt vt Hubertinus interpretatur ſanctitatem, vt mihi autē placet, metum Deorum, quos amicitiæ, inſeruiendo vltra id quod verum, & iuſtum eſt, læderet. Scitum enim eſt apod A. Gellium præceptum, Amicis inſeruiendum vſq; ad aras ſeu deos. i. ſic vt propter amicitiam iuſtitia, & veritas nō læduntur. Vnde & ipſe Cicer. in Lælio ſeu libro de amicitia dicit primam eſſe legem amicitiæ, nequid inhoneſtum rogemus ab amico, nec faciamus rogari. Hæc autem, & huiuſmodi breuitati ſtudens lubens prætereo.

SEBA. CORR. M. Oppio. } Al. Oppio, ſine prænomine, nam C. Oppius dicebatur is, qui Cæſ. fuit amicus, M. vero Oppius, Pompeianus potius, quam Cæſarianus fuit. { Profectionis } Epiſt. 1. lib. 10. { Suaſiſti } Seorſum a Balbo, nam cum illo ſcripſeras, non videri eam meam eſſe dignitatem, vt contra alterutrum arma ferrem. Quid ſen. } eundem ad Pomp. { Amiciſsimum } Cæſarem. { In magnis peric. } ne a Pompeianis, qui me veluti etiā num Imp. reliquiis exercitus præficere volebant, interficerer. { Eſſem } Dyrrachij { Poſt meum reditum } victo Pompeio. [redacted]

M. T. C. EPISTOLARVM FAMILIARIVM LIBRI XI. FINIS.

ASCEN.

M. TVLLII CICERONIS EPISTOLARVM FAMILIARIVM LIBER DVODECIMVS.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Narrat Caßio, quam immania ab inimicis Reipublicæ hoc eſt, Cæſaris mortem vindicantibus perpetrentur.

M. T. C. C. CASSIO. S. P. D. 1

Finem nullum facio, mihi crede, Caßi de te, & de Bruto noſtro: ideſt de tota Repub. cogitandi, cuius omneis ſpes in uobis eſt, & in D. Bruto: quam quidem iam habeo ipſe meliorem Repub. a Dolabella meo præclarißime geſta: manabat enim illud malum urbanum, & ita corroborabatur quotidie, ut ego quidem, & urbi, & ocio diffiderem urbano, ſed ita compreſſum eſt, ut mihi uideamur omne iam ad tempus ab illo duntaxat ſordidißimo periculo tuti futuri. reliqua magna ſunt, & multa, ſed poſita omnia ſunt in uobis: quanquam primum quidq; explicemus: nam, ut adhuc quidem actum eſt, non regno, ſed Rege liberati uidemur: interfecto enim Rege, regios omneis nutus tuemur: neque uero id ſolum, ſed etiam, quæ ipſe ille, ſi uiueret, non faceret, ea nos quaſi cogitata ab illo probamus: nec eius quidem rei finem uideo. tabulæ figuntur immunitates dantur: pecuniæ maximæ deſcribuntur: exules reducuntur, S.C. falſa referuntur: ut tantummodo odium illud hominis impuri, & ſeruitutis dolor depulſus eſſe uideatur: Reſpublic. iaceat in ijs perturbationibus,

Finem nullum facio &c. Argumenta huius libri conſonant argumentis. 10. & 11. librorum. nã cum interfectores Cæſar. ex vrbe profugiſſent & Antonius qui iam ad impetum animum adiecerat, omnia pro libidine ſua in vrbe ageret, Cicero ad profugos ſcribens, ea dolenter commemorat, docens omnem libertatis ſpem eſſe in Decio, & M. Brutis, & Caſsio, quos etiam ad Antonii cædem incendit. Ordo eſt. O Caſsi crede mihi, ego nullum finem facio cogitandi de te, & de Bruto noſtro & de tota Repu. Cuius omnis ſpes eſt in vobis. i. in te, & M. Bru. & in D. Bru. Quã. ſ. ſpem, qdẽ. i. certe ipſe. i. ego habeo iã meliorem [illegible] ep. geſta. i. adminiſtrata præclariſsime, a Dolabella meo. ſ. genero, qui veteranos Cæſari extrui, & occulte cõtra Antonium ſenſit. Enim: .i. quia, illud malum vrbanum .i. ſeditio excitata in vrbe per Antonium concitantem veteranos in vltionẽ Cæſaris, manabat. i. extendebatur, & corroborabat quotidie, ego quidem diffiderem, & vrbi. i. ſaloti vrbis, & ocio vrbano. i. tranquillitati futuræ in vrbe, quã nullam fore fidebam. Sed ſupple vrbis. i. commotio incepta fieri in vrbe, eſt compreſſa. i. ſimul ſedata, & ſopita, ita vt videamor futuri tuti iam ad omne tempus, duntaxat. i. ſaltem ab illo periculo ſordidiſsimo: .i. turpiſsimo, quod imminebat ab Antonio in Cæſaris interfectores. Eo tamen nõ erat defunctus nec liberatus Cicero, ſed neſcia mens hominum fati, ſortiſq; futuræ. Reliqua. i. quæ reſtant vltra ea quæ Dolabella fecit, ſunt magna, & multa, ſed omnia ſunt poſita in vobis. i. in poteſtate veſtra, quanquam. i. tametſi explicemus. i. expediamus primum quicq̃. i. quodlibet quod primum expediendum eſt, aut explicemus. i. declaremus primũ quicquam. i. quod primum explicandum occurrerit. Nam vt quidem. i. ſm quod actum eſt adhuc, nos videmur libertati non regno, quia adhuc Reſp. libera non eſt, ea autem potiturus, rex futurus fuerit, ſed rege. ſ. Cæſare. Enim i quia, rege interfecto. i. poſtquam rex eſt interfectus, nos tuemur. i. inſpicimus omnes nutus. i. geſtus magnificos quaſi ad nutum cuncta regentium, regios: ideſt quales haberent reges. Annotandum duco verſiculum illum, Dic tuor inſpicio, tueor defendere dico, non ſic eſſe admittendum, vt pro video, & inſpicio non dicamus etiam tueor: nam hic dicit tuemur, non tuimur. Neq; vero ſupple tuemur. i. inſpicimus ſolum in hoc: ideſt nutus regios, ſed etiam nos probamus. i. comprobamus, ea quæ ille ipſe ſ. Cæſar rex nõ faceret ſi viueret. comprobamus dicit, quaſi cogitata. i præmeditata ab illo, nec quidem video finem eius rei. i. huiuſmodi mali eorum qui referunt nutus regios. Tabulæ. i. leges nouæ, aut tabulæ proſcriptionis, figuntur. ſ. ad publicas columnas. Immunitates dantur. ſ. militibus Cæſaris mortem vlturis. pecuniæ maximæ diſtribuuntur. ſupple ipſis, exules reducuntur. ſ. in vrbem, ſenatuſconſulta falſa. i. nunquam a Senatu probata referuntur. ſ. ad populum, vt ab eo [illegible], ſup. vt tantummodo illud odium hominis impuri ſ. Cæſaris [illegible] entis Rempub. per quam ita creuit, opprimere, & dolor ſeruitutis videatur eſſe depulſus. Reſpubl. iacet in his perturbationibus, in quas ille. ſ. Cæſar coniecit eam. Hæc omnia ſunt expedienda. i. abolenda a vobis, nec cogitandum eſt. ſ. vobis hoc: videlicet Rempub. habere iam ſatis. ſ. officii a vobis. illa quidem habet tantum, quãtum nunquam venit mihi in mentem. i. cogitauerim, & auſus fuerim optare. Sed non eſt contenta, & deſiderat a vobis magna, pro magnitudine, & animi, & beneficii veſtri. Ipſa vlta eſt adhuc. i. hactenus iniurias ſuas per vos interitu: ideſt per cædẽ tyranni, nihil amplius. ſ. aſſecuta eſt. vero ꝓ ſed quæ ornamenta ſua recuperauit? q. d. nulla. An: ſup illud ornamentum quod paret i. obtemperat ei mortuo, quẽ non poterat ferre. i. tolerare, viuũ? & ſup. quod defendimus etiã chirographa. id ẽ manuſcripta eius, cuius æra. i. leges in æra inciſas debebamus refigere. i. euellere ex columnis, & tabulis. Etenim. i. ſed certe nos decreuimus. i. approbauimus æra. i. leges eius. Reſponſio. Fecimus quidem id cedentes temporibus, quæ valent plurimũ in Repub. Sed quidam: vt Antonius, & eius ſequaces, abutuntur facilitate noſtra immoderate, & ingrate. Verum nos ſup. dicemus propediem hæc, & multa alia coram. i. in mutua præſentia loquentes alter ad alterum. Ego velim ſup. vt perſuadeas tibi interim ſic tuã dignitatem eſſe mihi maximæ curæ, tum. i. pariter cauſa Reipubl. quam habui ſemper chariſsimam: tum. i. pariter, cauſa amoris noſtri ſcilicet mutui aut mei in te. Da operam, vt valeas.

PECVNIAE Maximæ diſtribuuntur } Nos, vt in veteribus libris inuenimus, contrario ſenſu { Deſcribũtur } legimus. eſt autem deſcribere pecunias, frequens apud M. Tullium. i. hanc huic, hanc illi pecuniæ ſummam, quam ſoluere debeat, definire. In oratione pro L. Flacco, Deſcripſit autem pecuniam ad Pompeii rationem, quæ fuit accommodata L. Syllæ deſcriptioni. Item in epiſtola magna ad Q. Fr. nomen autem publicani aſpernari nõ poſſunt, qui pendere ipſi vectigal ſine publicano non potuerint, qood iis inæqualiter Sylla deſcripſerat.

ITA Compreſſum eſt } Atque compreſſa eſt, in libris omnibus impreſsis. quam lectionem alii ſequi maluerunt, quam noſtram nos, compreſſum, vt eſt in codice Vincẽtij Riccij, rectius, quam compreſſa legi putauimus: vt referatur ad verbum, manabat: antitheta enim ſunt comprimere, & manare, quibus etiã vſus eſt libro ad Atticum. a. Orationem illam ita compeſſeram vt nunquam emanaturam putarem.

IDEST

SEBA. COR. IDEST de tota R.P. } Al. & de tota R.P. { Præclariſsima geſta } Epiſto. 14. lib. 9. { Illud malum } tumultus, a ſceleratis & ſeruis de Cæſaris ſepultura excitatus. { Sordidiſsimo per. } vt a ſeruis imminente. { Quanquam primum quidq; explice. } Al. quanquam primum quidem quæ explicemus, non videamus. { Nutus tuemur } Ea enim, quæ ex commentariis ſe dicit referre Antonius, veluti acta Cæſari probamus. { Ipſe ille } Cæſar. { Tabulæ figontur } legum, de quibus, & his item rebus quæ ſequuntur, in prima Philipp. leges { Diſtribuontur } Al. deſcribuntur. { Exules reducuntur } vt Se. Clodius P.F. { Mortuo pa. } mortui commentariis. { Aera } leges. { Ita decreuim. } acta Cæſaris ſeruanda { Temporibus cedentes } ne ſeditio maior naſceretur. { Immoderate quidam } vt Antonius.

dam illis prædixiſſet locum, in quo Cæſaris imagines fierent, demonſtrare velle, ſtatim inſequuntur, hiſque perſpectis ignẽ iniecerunt. quoad aliis ab Antonio miſsis, quidam reſiſtentes interfecti ſunt: alii deprehenſi ex ſeruorum numero cruci delegantur. Qui vero ex liberis in vnum aderant, ex edito quodam loco præcipites truduntur, eoque modo tumultus in populo ſedatur.

BER. RVT. QVANQVAM primũ quidq; explicemus } Quid ſit Quanq; primum quidq; explicemus. vt ſit explicemus non imperatiui, ſed ſubiunctiui modi, vt grammatici loquuntur. { Sed immoderate quidem, & ingrate noſtra facilitate abutuntur } quidam, legendũ cõtendimus. inouit autem præcipue Antoniom. Item ſupra. { Repu. a Dolabella meo præclariſsime ge. } propter. ſ. animaduerſionem in eos, qui arã Cæſari erigere tentarent, ſeditionemq; in vrbe concitaſſent qua de re Cicero. prima Phili. Alia, inquit, porro propria Dolabellæ, quæ niſi Collega abfuiſſet, credo eis fuiſſe futura communia. nã cum ſerperet in vrbe infinitum malom, idq; manaret in dies latius, iidemque buſtum in foro facerent, qui illam inſepultam ſepulturam effecerãt, & quotidie magis magiſq; perditi homines, cum ſui ſimilibus ſeruis, tectis ac templis vrbis minarentur: talis animaduerſio fuit Dolabellæ, cum in audaces ſceleratoſq; ſeruos, tum in impuros, & nefarios liberos, taliſq; euerſio illius execratæ columnæ, vt mirum mihi videatur, tam valde reliquum tempus ab illo vno die diſſenſiſſe. Et ad Atticum: O mirificum Dolabellam meum. { Iam enim dico meũ, antea (crede mihi) ſubdubitabam, magnam ἀναθεώρησιν res habet. de ſaxo, in crucem. Colomnam tollere, locum illum ſternẽdum locare. Quid quæris? Heroica. Suſtuliſſe mihi videtur, ſimulationem deſiderii. adhuc quæ ſerpebat in dies, & inueterata videbatur, ne perículoſa noſtris tyrannoctonis eſſet. Nunc prorſus aſſentior tuis literis, ſperoq; meliora. quanquam iſtos ferre non poſſum, qui, dum ſe pacem velle ſimulant, acta nefaria defendunt. Appianus quoq;: Cæterum Amatiũ milites, & reliquus ad hos populus, Amatii deſiderio ac eorum, quæ geſta fuerant, dolore correpti, quoniam quam maxime Antoni. ob illum populo acceptus ferebatur, eo modo ſe ſperni conquerentes, magnis clamoribus forum occupant. Antonium calumniis inſequuntur, magiſtratibus quoque perſuadent, vt Amatii loco a ram colluſtrantes ſuper ipſam Cæſari quamprimum faciant. Et pulſi deinde e foro a militibus, qui ab Antonio præmiſsi fuerant maiori adhuc indignatione voces emittebant, nonnulli Cæſaris imagines intercepti proferebant. Verum, cum qui-

in quas eam ille coniecit. hæc omnia nobis ſint expedienda, nec hoc cogitandum ſatis iam habere Remp. a nobis. habet illa quidem tantum, quantum nunquam mihi in mentem uenit optare: ſed contenta non eſt, & pro magnitudine, & animi, & beneficij ueſtri a nobis magna deſiderat, adhuc ulta ſuas iniurias eſt per uos interitu tyranni: nihil amplius. ornamẽta uero ſua quæ recuperauit? an quod ei mortuo paret, quem uiuum ferre non poterat? cuius æra refigere debebamus, eius etiam chirographa defendimus? at enim ita decreuimus: fecimus id quidem temporibus cedentes, quæ ualent in Rep. plurimum: ſed immoderate quidam, & ingrate noſtra facilitate abutuntur. uerum hæc propediem, & multa alia coram. Interim uelim ſic tibi perſuadeas, mihi cum Reip. quam ſemper habui chariſsimam, tum amoris noſtri cauſa, maximæ curæ eſſe tuam dignitatem.

Da operam ut ualeas.

[redacted]

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Exponit Caſsio, quam grauiter iratum Antonium habeat, nec ipſe modo, ſed omnes qui in illius improbitatem inuehuntur. Enumerat etiam Conſulares aliquot, in quibus cum ſpes aliqua defenſionis eſſe poſsit, omnino a Senatu iam abſcedant.

M. T. C. C. CASSIO. S. P. D. 2

VEhementer lætor tibi probari ſententiam, & orationẽ meam. qua ſi ſæpius uti liceret, nihil eſſet negocij libertatem, & Rempub. recuperare: ſed homo amens, & perditus, multoq; nequior, quàm ille ipſe, quem tu nequiſsimum occiſum eſſe dixiſti, cædis initium quærit: nullamq; aliam ob cauſam me authorem fuiſſe Cæſaris interficiendi criminatur, niſi ut in me Veterani incitentur. quod ego periculum non extimeſco, modo facti ueſtri gloriam cum mea laude communicem. ita nec Piſoni, qui in eum primus inuectus eſt nullo aſſentiente: nec mihi qui idem triceſimo poſt die feci. nec Publio Seruilio, qui me eſt conſecutus, tuto in Senatum uenire licet. cædem enim gladiator quærit, eiusq; initium ad XIII. Calen. Octo. *à me ſe facturum putauit: ad quem paratus uenerat, cum in*

ASCENSIVS

VEhementer lætor &c. Quia Cæſaris percuſſores Cicero defendebat Antonius in eum atrociter ſæuiens, excidiom minabatur, vnde ad Caſsium ſcribens, exponit qui ſint Conſulares viri in Rempublicam bene animati, & qui audeant aperte ſententiam dicere, addens rurſus omnem ſpem eſſe in ipſo Caſſio, & duobus Brutis. Ordo eſt. Ego lætor vehemẽter, ſententiam, & orationem meam probari: ideſt approbari, & laudari, tibi: ideſt a te, quia ſcilicet oratione mea, ſi liceret vti ſæpius, nihil negocii: ideſt facillimum eſſet recuperare libertatem, & Rempublicã. Sed homo amens: ideſt ſine mente, & ratione, & perditus: ideſt deſperatæ ſalutis, ſcilicet Antonius, & nequior: ideſt peior multo quam ipſe ſcilicet Cæſar quem tu dixiſti eſſe occiſum nequiſsimum: ideſt eo quod eſſet, aut cum eſſet nequiſsimus: quærit initium cædis ſcilicet faciendæ in me, & nullam: ideſt non vllam, ipſe criminatur me fuiſſe authorem Cæſaris interficiendi, non ob vllam aliam cauſam, niſi vt veterani ſcilicet milites Cæſarem ſub quo militauerant adhuc amantes incitentur in me. Quod periculum ego non extimeſco, modo: ideſt dummodo communicem gloriam facti veſtri cum mea laude: ideſt dummodo, vt particeps fuero pœnæ, & vltionis ſubeundæ, ita ſim particeps gloriæ veſtræ de tyrannicidio, quod tamen me neſciente commiſiſtis, quaſi dicat tam glorioſum eſt factum veſtrum, vt vitam velim pro tali laude paciſci. Ita: ideſt & ſic nec licet Piſoni qui inuectus eſt primus, in eum ſcilicet Antonium, aut Cæſarem, nullo aſſentiente; nec mihi qui feci idem triceſimo die poſt: ideſt qui inuectus ſum in Antonium, aut Cæſarem, nec Publio Seruilio qui eſt conſecutus me: ideſt ſententiam meam aut poſt me idem dixit, licet venire tuto: ideſt ſine periculo in Senatum. Enim: ideſt quia gladiator. ſ. Antonius quem per con-

uilla Metelli complureis dies commentatus eſſet. quæ autem in luſtris, & in uino commentatio potuit eſſe? itaque omnibus eſt uiſus, ut ad te antea ſcripſi, ſuo more uomere, non dicere. quare quod ſcribis te confidere, authoritate, & eloquentia noſtra aliquid profici poſſe: nonnihil, ut in tantis malis, eſt profectum. intelligit enim Populus Romanus treis eſſe Conſulares, qui, quia quæ de Republica bene ſenſerint, libere locuti ſunt, tuto in Senatum uenire non poßint. nec eſt præterea, quod quicquam expectes: tuus enim neceſſarius affinitate noua delectatur. itaque iam non eſt ſtudioſus ludorum, infinitoq; fratris tui plauſu dirumpitur. alter item affinis nouis commentarijs Cæſaris delinitus eſt. ſed hæc tolerabilia: illud non ferendum, quod eſt, qui ueſtro anno Conſulem filium ſuum futurum putet, ob eamq; cauſam ſe huic Latroni deſeruire præ ſe ferat: nam L. Cotta familiaris meus fatali quadam deſperatione, ut ait, minus in Senatum uenit. L. Cæſar, optimus, & fortißimus ciuis ualetudine impeditur. S. Sulpitius, & ſumma authoritate, & optime ſentiens, non adeſt. reliquos, exceptis deſignatis, ignoſce mihi ſi non numero Conſulareis. habes authores conſilij publici: qui numerus etiam bonis rebus exiguus eſſet: quid cenſes, perditis? quare ſpes eſt omnis in uobis: qui ſi idcirco abeſtis, ut ſitis in tuto: ne in uobis quidem. ſin aliquid dignum ueſtra gloria cogitatis, uelim, ſaluis nobis: ſin id minus, res tamen publica per uos breui tempore ius ſuum recuperabit. Ego tuis neq; deſum, neque deero, qui ſiue ad me referent, ſiue non, mea tibi tamen beneuolentia, fideſq; præſtabitur.

Vale.

tempeum gladiatorem appellat, quærit cædem ſupple facere, & putauit te facturum initium eius. ſ. cædis a me. i. incipiendo a me, ad decimum tertium Calend. Octobris ad quem. ſ. me, ipſe venerat paratus cum eſſet commentatus. i. excogitaſſet modum mei interficiendi, dies complures: ideſt per pluſculos dies in villa. i. domo ruſtica Metelli. Et ſi dicas, ſi paratus, & commentatus ac præ meditatus venit, quomodo ergo non effecit quod voluit: Reſponſio. autem. i. ſed quia commentatio. i. ſubtilis meditatio. q. d. nulla. Itaq; vt ſcripſi ad te antea, ipſe eſt viſus omnibus nō dicere ſed vomere ſuo more. Quare quod ſcribis te confidere aliquid poſſe profici authoritate, & eloquentia noſtra, nonnihil. i. aliquid eſt profectum. i. [illegible] factum, vt fieri potuit in tantis malis. Enim. i. quia Populus Romanus intelligit treis. ſ. viros in Senatorio ordine. ſ. me, Piſonem, & Seruilium eſſe Conſulares, i. conſulari animo, & dignos qui Conſules fuerint. qui quia locuti ſunt libere quæ ſenſerint bene de Repub. non poſſunt venire tuto. i. ſine periculo in Senatum. Eſt autem tuto aduerbiū, ſed ne coincidat cū præpoſitione compoſitæ figuræ tute: frequentius enim tute legimus. Nec eſt præterea. i. præter nos tres qui ſumus quodammodo prohibiti a Senatu eo quod libere locuti, quod expectes, quicquam. ſ. pro re fieri aut dici. Enim. i. quia neceſſarius tuus. ſ. Lepidus, delectatur noua affinitate. ſ. cum Antonii propinquis. Itaq;. i. & ita, ipſe iam non eſt ſtudioſus ludorum. i. non ſtudet ſic iis ludis: ideſt plauſibus qui fiunt ob cædem Cæſaris, vt ſtuduit olim ludis Romanis, aut funebribus in laudem Cæſaris celebratis, & dirumpitur. ſ. inuidia, & dolore infinito plauſu. i. propter infinitum plauſum, & lætitiā fratris tui. Item alter adfinis. ſ. tuus, vt opinor Paulus Lepidi frater eſt delinitus: ideſtineſcatus, & oblectatus nouis commentariis Cæſaris ideſt tabulis teſtamentariis, & de rebus a ſe ſi vixiſſet gerendis. Sed hæc. i. huiuſmodi inſolentia gaudia, & ſtudia ſup. ſunt tolerabilia: illud non ſupple eſt ferendum, quod eſt. ſ. quidam, vt vero ſimile ſit Philippus vitricus Octauii Cæſaris, qui putet filium ſuum ſaltem priuignum futurum Conſulem, anno veſtro: ideſt quo vos merito Conſules ſitis, & præ ſe ferat: ideſt indicet ſe deſeruire huic Latroni. ſ. Antonio, ob cauſam. Nam Lucius Cotta familiaris meus, minus: ideſt non frequenter venit in Senatum quadam deſperatione fatali, vt ait: ideſt quā a fato, & aſtris, aut Deorum præfinitione dependere putat, vt Reſpub. Romana a tyrannis occupetur. L. Cæſar, auunculus Antonii ciuis optimus & fortiſsimus. ſ. animo, impeditur. ſ. venire in Senatum, valetudine: ideſt ægritudine, S. Sulpitius, ſupple ciuis, & ſumma authoritate, & optime ſentiens. ſ. de Repub. non adeſt. ſ. in vrbe. Tu habes reliquos Conſulares: ideſt qui Conſules aliquando fuerūt ignoſce mihi ſi non numero eos, videt hoc ironice precari quaſi pauciſsimos, aut nullos vere Conſulares cenſeat, authores, ac probatores conſilii publici: ideſt quod a maiore numero decernitur, id enim ignari, & imperiti rerum ſequi ſolēt, exceptis deſignatis: ſcilicet Conſulibus in proximum annum, Decio Bruto & C. Planco, qui numerus: ſcilicet vere Conſularium, eſſet exiguus: ideſt modicus, etiam bonis rebus: ideſt in bono ſtatu Reipublicæ quid cenſes, ſup. eum eſſe perditis ſupple rebus? quaſi dicat aut minimum, aut nullum, & ita non opus eſſe: vt numerentur reliqui conſulares: Quare cum alii non ſint, omnis ſpes eſt in nobis, qui ſi abeſtis: ſcilicet ab vrbe idcirco, vt ſitis in tuto ne quidem. i. non etiam in vobis ſupple ſpes eſt. Sin: ideſt ſed ſi, vos cogitatis aliquid dignum gloria veſtra. ſ. iam parta, velim ſup. id faciatis nobis ſaluis: ideſt tantiſper dum ſalui ſumus. Sin: ideſt ſed ſi, id ſup. fiet minus. i. non ſaluis nobis, tamen Reſpubl. recuperabit breui per vos ius ſuum. Sed ego non deſum. i. ſum per auxilio ſom tuis. ſ. neceſſariis, neque deero. ſ. vnquam. qui, ſ. tui, ſiue referent ad me: ideſt conſulabunt me, ſiue non, tamē, ideſt nihilominus beneuolentia mea, & fides præſtabitur tibi.

V I C T O.

QVI Sioe ad me referēt ſiue oon, mea tibi tamen } Nos contra hæc verba mendi notam collocauimos, quæ huc reiecto lectore, diligentius hūc locum animaduertendum eſſe admoneret. eſt enim in antiquioribus codicibus diminutus, luxatuſq;, vt quemadmodum nunc in vulgatis legitur, a recentioribus ſuppletum putem: alii de hoc ſuo vnuſquiſque arbitrio iudicabunt: nos antiquam ſcripturam in medium proponemus. { Qui ſiue ad me referent, mea tibi tamen in beneuolentia, fideſque præſtabitur } vt membrum alterum defeciſſe exiſtimandum ſit, quem ſortaſſe defectum in ſuis etiam codicibus cum haberent Germani, nec aliquid deſiderari putarent, verbis his aliquantum immutatis, ſic peruerſionem hāc ſe poſſe corrigere opinati ſunt { Si quæ ad me deferūt, mea tibi, &c. } vt in impreſsis. Omnino eſt locus corruptus.

E X P O S T E R. E I V S D.

AD QVEM paratus venerat } Ita in manuſcriptis legimus, arbitramur { At quam } legendum eſſe, vnius tantum literæ immutationem: nam D, pro T, in antiquis libris frequenter ponitur, vt in C. Matii epiſtola hæc ipſa dictio bis eodem pacto ſcripta eſt. · Ad ludos, quos Cæſaris victoriæ Cæſar adoleſcens fecit, curaui, ad id. & quæ ſequuntur, cum vtroque in loco { At } intelligi debeat. nam quod nonnulli putant per { Quam } cædem intelligi, hanc ipſorum interpretationem non probamus. in villa enim Metelli Antonius orationem commentatus erat, non cædem, & in dicendo ſe exercuerat, vt qui cogitaret Ciceronem accuſare, & contra eum in Senatu accurate dicere. Hoc aperte oſtendit Cicero in ſecunda Philippica cum inquit, Hæc vt colligeres, homo amentiſsime tot dies in aliena villa declamaſti. Ideo autem nunc inquit illum paratum veniſſe, quia commentatus erat. addit igitur, Itaque omnibus eſt viſus vomere ſuo more, non dicere. Huic ſimilis eſt locus ille ad Atticum. At quam iratus venit? Necnon ille. 11. Philippic. At quam multos dies in ea villa turpiſsime es perbacchatus. Itaque omnibus viſus vomere ſuo more, non dicere. Multa a Cicerone dicta ſunt in Antonii ebrietatem, quæ omnibus nota, & manifeſta ſunt: ſed nihil acerbius, quodque eum magis multis modis vulneraret, quam quod in. 12. Philippica de illo loquens, inquit, Cuius acerbitas morum, immanitaſque naturæ, de vino quidem permiſta temperari ſolet: vt cum multis detrimentis illum affecerit vinum quemadmodum omnes facit, qui copioſius bibant: quod bonum in ſe illud habet, propter ſæuiſsimum ingenium Antonii nullum ei commodum afferre potuerit: vicit enim diritas illius, & feritas morum vini ipſius vim. Omnes autem authores tradunt quod Cicero hic ſignificat vinum lenire mores, & omnem ingenii aſperitatem tollere: vnde ſapiens vir Zeno, illæ ſectæ Stoicæ princeps. aiebat vinum in ſe efficere, quod aqua in lupinis: quæ cum

amara

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Grauis indignatio Ciceronis in Antonium, dum improba illius facinora in amicos Reipub. Caſſio explicat.

M. T. C. C. CASSIO. S. P. D. 3

AVget tuus amicus furorem in dies, primum in ſtatua, quam poſuit in roſtris, inſcripſit, PARENTI OPTIME MERITO: *ut non modo ſicarij, ſed iam etiā parricidæ iudicemini: quid dico, iudicemini? iudicemur potius: ueſtri enim pulcherrimi facti ille furioſus me principem dicit fuiſſe. utinam quidem fuiſſem. moleſtus nobis non eſſet. ſed hoc ueſtrum fuit: quod quando præteriit, utinam haberem, quid darem uobis conſilij. ſed ne mihi quidem ipſi, reperio quid faciendum ſit:* QVID *enim eſt, quod contra uim ſine ui fieri poſſit? conſilium autem omne hoc eſt illorum ut mortem Cæſaris perſequebantur. itaq; ante diem* VI. Non. Octo. *productus in concionem à Canutio, & turpiſſime ille quidem diſceſſit, ſed*

amara ſint macerata dulcia redduntur. Hoc intellexit Virgilius, cum inquit mitem Bacchum, mitem vindemiā, & Catullus mitem vuam. accepta autē omnia ſunt ab Homero, qui primus vitem ἡμερίδα appellauit, vt gratiſſimam ſtirpem, quemadmodum dignitas illius poſcebat, ornaret. animaduerſum enim hoc eſt a doctiſſimis hominibus, qui affirmant, Homerum amore fructus illius captum ſummis laudibus eam extuliſſe. Plutarchus in elegantiſſimo ſermone, quem appellauit ἐρωτικὸν inquit. οὐδ' ἡ μέρος ἡ μερίδα σεμνύνων προσεῖπεν. Itaq; autē ipſam appellauit. 5. lib. Odyſſeæ, vbi agit de antro Calypſus.

Ἡ δ' αὐτοῦ τετάνυστο περὶ σπείους γλαφυροῖο

Ἡμερὶς ἡβώωσα, τεθήλει δὲ σταφυλῇσι.

Sed alio etiā in loco de hac voce Homeri Plutarchus egerat. verum ille ita deprauatus eſt, vt omnes lateat. In cōmentario igitur, quo præparat adoleſcentes ad lectionem poetarum, cum docuiſſet Lycurgū ſtulte feciſſe, qui cum videret vinum lædere, vites inciderat, cum potius fontes admouere debuiſſet: temperamentum. n. hoc pellere omne detrimentū poterat, & multas vtilitates eius retinere, inquit, Neque igitur nos poeticam amputemus ἡ μερίδα μουσῶν, neque ipſam penitus extinguamus, ſed ea remedia adhibeamus, quibus incōmoda quæ afferre ſolet iis, qui imparati ad eam accedunt, euitemus & fructus ipſius retineamus. Vocauit autem poeticam doctiſſimus vir Muſarum vitem propter ſuauitatem: pendet enim totus ſermo a ſuperiore illo exemplo Lycurgi, qui peſſimo conſilio vites ſuſtulerat. Multi autem erant, qui Lycurgum imitati, poeticam omnem eiicerēt atq; delerent quos non minus quam Lycurgum ſtolide facere, oſtendit Plutarchus. In impreſſis codicib. μερίδα legitur quaſi particulam, cum manuſcripti, qui melioris notæ ſunt ἡ μερίδα retineant. dictio autem hæc deprauata corrumpit omnem ſententiam, quæ elegantiſſima eſt, & ſummo artificio expreſſa.

SEBA. COR. ORATIONEM meam } Philippicam ſecundam. { Homo amens } Antonius. { Cōmunicem } Al. cōmonicet. { Inuectus ē } Cal. Sex. { In villa } in Tyburtino. { Metelli } Qu. Metelli Scipionis. { Commentarius eſſet } cum Sexto Clodio, ſuo rhetore. { [redacted] } Nā in Hoſpitum menſas Narbonæ olim [redacted] quā expectes de Cōſularibus. { Tuus } [redacted] Caſſius duas M. Bruti ſorores habebant vxores. { [redacted] noua } Antonii filia ſuo filio vxore data. { Ludorum } M. Brutus & Caſſius Prætt. ludos Apollinares abſentes [redacted] nunc intelligat { Fratris tui } F. Caſſii ludorum [redacted] { Alter item affinis } Etſi ſæpe ſuſpicatus ſum, hunc eſſe C. Marcellum, nihil tamen habeo certi, nō plus quam de Caleno. { Veſtro anno } poſt Præturam. { Exceptis deſignatis } Hirtio & Pāſa. { Qui ſiue ad me, &c. } Al. qui ſi ne ad me quidem referent, mea tibi tamen beneuolentia, fideſque præſtabitur.

BER. RVT. CVM in villa Metelli complures dies commentatus eſſet } orationem. ſ. quam habuit in Ciceronem acerbiſſimam, vt eū irritaret. ad eam Cice. Philipp. 2. ſigillatim reſpōdet Plutarchus quoq; in Cic. 13. Calen. Oct. habitam, poſteaq; in ſcriptis editā prodens Cice. in Senatum venire non auſo ea die. { Reliquos, exceptis deſignatis (ignoſce mihi ſi non numero) Conſulares, habes authores conſilii publici. } Diſtinguito: Reliquos, exceptis deſignatis, ignoſce mihi, ſi non numero Conſulares, habes authores conſilii publici. Habet autem vim, Conſularium nomen. i. ſi non exiſtimo dignos, qui inter Conſolares referantur. Cicero ad Plancum Complures, inquit, in perturbatione Reipub. Cos. dicti, quorum nemo Conſolaris habitus, niſi qui animo extitit in Rempub. conſularis. Deſignatos accipe, Hirtiū

& Panſam: non Plancum & D. Brutum, vt Clericus. I. enim Romæ non erant, nec niſi in alterum annum deſignati: Hirtius vero Pāſaque in proximum. { Velim ſaluis nobis } me. ſ. & aliis quos ſupra nominaui vere Conſulares, vt opitulari veſtris conſiliis ac fortitudini poſſimus: qd' nec explicat, nec (vt arbitror) percipit Hubertinus. Item ſupra. { Nec mihi, qui idem triceſimo poſt die feci } Ea. ſ. oratione, quā habemus inter Philippicas primam. Nam Calend. Septēb. habitā, author eſt in Cic. Plutarchus. Piſonis vero Cal. Sextilibus, ipſe Cic. prima Philip. ad Atticumq; lib. 16. Maxime autem (inquit de M. Bruto) dolebat, me Calen. Sexti. in Senatum non fuiſſe. Piſonē ferebat in cœlū, & Philip. atq; vtinam P. C. Calen. Sext. adeſſe potuiſſem, &c. Quam vero initio nominat orationem ſuā illam accipe conſpicuæ diuinā Philippicam famæ, voluitur a prima quæ proxima. { Tuus enim neceſſarius affinitate noua delectatur. Itaque iam non eſt ſtudioſus ludorum } Lepidum non inepte intelligi puto a Clerico, is enim ſororem M. Bruti in matrimonio habuit, cuius alteram Caſſius: author Cice. ad M. Brutum epiſtolis, Plutarchus in M. Bruto. Ludos vero, proprie accipio. nā & M. Bruti Prætoris abſentis nomine habiti ſunt, anno quo Cæſar occiſus, & quos Veneri genitrici edidit Octauius. & Critonij cuiuſdam Aedilis Cice. ad Atticum, Plutarchus in M. Bruto, Appianus lib. 3. bellorum ciuilium: tametſi aliter exiſtimat Creſcentinas. Ex poſte. eiuſdem.

ITAQVE iam non eſt ſtudioſus ludorum, infinitoq; fratris tui plauſo dirumpitur } Hoc illud puto eſt, quod ſcribit ad Atticum lib. 14. poſt, ſcilicet mortem Cæſaris: Duas, inquit, a te accepi epiſtolas heri. ex priore theatrum Publiumq; cognoui, bona ſigna conſentientis multitudinis. plauſus vero L. Caſſio datus, etiam facetus mihi quidem viſus eſt. [redacted]

ASC. AVget &c. Adducit Antonium in maximum odiū Caſſij oſtendens quid fecerit in honorem Cæſa. & in cōtumeliam Caſſij, vnde ægre fert q tantam arrogantiam ſic patiatur. Ordo eſt. Amicus tuus, per ironiam. i. ſummus inimicus. videlicet Antonius auget in dies furorem, primum in ſtatua. ſ. Cæſaris quā poſuit in roſtris, inſcripſit. i. titulum poſuit parenti. ſ. patriæ optime merito. ſ. de patria vt vos occiſores Cæſaris, iudicemini non modo ſicarii. i. doloſi homicidæ ſica. ſ. pugione vſi, ſed etiam parricidæ. i. percuſſores parentis patriæ. Quid dico iudicemini? iudicemur potius. Enim. i. quia, ille furioſus. ſ. Antonius dicit me fuiſſe principem. i. principalem authorem facti veſtri pulcherrimi. Vtinam quidem fuiſſem, ipſe ſcp. non eſſet moleſtus nobis, quia ipſe interfectus fuiſſet. ſed hoc eſt veſtrum. i. veſtræ negligētiæ, qui non abſtuliſtis ſimul omne malum e repub. quod quando. i. quoniam præteriit. ſ. opportunitas aut occaſio eius, vtinam haberem quid conſilii darem. i. dare poſſem vobis. Sed ne quidem. i. non ſaltem reperio mihi ipſi quid ſit faciendum. Quid enim eſt quod poſſit fieri contra vim ſine vi q. d. nihil. Autem. i. ſed conſilium iſtorum. ſ. qui Rēpub. oppugnant, eſt, vt proſequātur. ſ. vltione, mortem Cæſa. Itaq; ſup. Antonius productus a Canutio. ſ. Tribuno plebis aduerſario Antonii (authore Appiano) in concionem. i. cœtum Popu. Rom. congregati ad audiendam orationem eius, ante diem ſe-

ærum nonarum Octobris, ille.ſ. Canutius, quidem.i.certe diſceſsit turpiſsime, quia debebat reſiſtere, aut præſentia ſua deterrere, ſed tamen Antonius: ſup. dixit ea de conſeruatoribus patriæ, quæ deberent dici de proditoribus. Non dubitant.ſ.aduerſarii quidem.i.certe de me, quin vos feciſſetis, & quin Canutius faceret omnia de conſilio meo. Iudica ex hoc.ſ quod dicā,

alias, ex Sententia Senatus.cum ille.ſ. Antonius, nulli, ideſt non vlli, non paruiſſet vlli earum rerum.ſ.quas nunciabant ex ſententia Senatus retulerunt, ideſt reportauerunt vltro, ideſt inſuper, ab illo.ſ. Antonio, intollerabilia.ſ.mandata, ad nos, poſtulantia.ſ.caput veſtrum aut quid ſimile. Itaque concurritur.ſ.ab omnibus ad nos, & nos facti ſumus populares, ideſt de ſecta populi & eius fautores in re ſalutari i.quæ ad ſalutem publicā ſpectat. Sed neſciebam quid tu ageres, quid acturus ſup.eſſes deniq; vbi eſſes: Fama nunciabat te eſſe in Syria, nemo erat author, ideſt certus aſſertor, Ea quæ nunciantur de Bruto .ſ. Marco, videntur eo.i.tāto, firmiora, ideſt certiora, quo, ideſt quanto ſupple Brutus eſt propius. Dolabella vituperat valde ab hominibus non inſulſis, ideſt non imprudentibus. q̃d ſuccederet tibi tam cito, quod tu vix dū, ideſt vix adhuc fuiſſes triginta dies in Syria. itaq; cōſtabat, ideſt conſtans opinio erat, aut manifeſtum erat, nō oportere eum recipi in Syriā, Summa laus eſt & tua, aut vt fere textos habent tui, ideſt de te, & Bruti, quod exiſtimamini comparaſſe, ideſt acquiſiuiſſe exercitum, præter ſpem.ſ. omnium. Ego ſcriberem plura, ſi noſſem, ideſt cognoſcerē rem & cauſam.ſ.rei. Nūc ſcribo ea quæ ſcribo, ex opinione atq; fama hominum, ideſt ex opinione. Ego expecto auide literas tuas.

cuiuſmodi. i.qualia ſint cætera quod eripuerūt Legato tuo viaticū.i.pro via facienda ſumptum neceſſarium. Quid putas eos interpretari i. innuere cum faciunt hoc. Scilicet.i. ſcire licet quid interpretentur, q̃ portari. ſ. viaticum ad hoſtē O rem miſeram nos non potuimus ferre dominum, ideſt tyrannum Cæſarem, & ſeruimus conſeruo.i. Antonio. qui nobis cum ſub Cæſare ſeruiebat. & tamen me quidem magis fauente, ideſt optante, quā ſperante, quia non vero ſimile hoc malum poſſe expugnari. ſpes reſidet etiam nunc in virtute tua. Sed vbi ſunt copiæ: quaſi dicat nuſquam. Ego malo.i.magis volo te ipſum loqui de reliquo.i.q̃ reſtat, quam cognoſcere dicta noſtra.

SEBAS. CORR. TVVS amicus } Antonios. qui hoſpitio te etiam accepit cum e Capitolio deſcendiſſes. { Quam poſuit } Cæſari. { Non eſſet } ſequenti epiſtola. { Veſtrum fuit } interficere Antonium. { Hoc eſt illorum } Antonii, & amicorum. { Canutio } T. Canutio Tri. ple. etſi in Philip 3. Tiberinū Canutium ſcriptum videmus. { Dubitāter } Al. dubitant.ſ. Antoniani.

BERN. RVT. AVGET tuus amicus } Narratio, incipiens a propoſitione generali. Sed hoc veſtrum. Cicero.

ASCEN. VEllem &c. Dolet Cicer. quod non interfectus Antonius cum Cæſare, quod fuiſſet, ſi interfuiſſet docetq; quales ſint ſententiæ in diſſenſionibus ciuilibus, & qualis de Caſſio & Bruto opinio. Ordo eſt; vellem inuitaſſes me ad cœnam, ideſt mactationem Cæſa. Idibus Martiis, nihil reliquiarū fuiſſet. quia etiā Antoniū abſumpſiſſem, ideſt interfeciſſem. Nunc reliquiæ veſtræ, ideſt quos reliquiſtis percutiendos, exercent.i.perſequuntur & cura afficiunt me, & quidem me ſupple exercēt, præter cæteros.i.plus quā omnes alios, quāuis, ideſt licet habemus egregios Conſules. ſ. Hirtium, & Panſam. ſed turpiſſimos Conſulares, ideſt conſulatu functos, habemus Senatū fortem, ſed quenq; infimo honore fortiſsimum, hoc eſt vt quiſque infimus eſt honore, ita fortiſsimus eſt. Vero pro ſed, nihil ſupp. eſt, aut habemus fortius & nihil melius populo. ſ. Roma. & Italia vniuerſa. Nihil autem fœdius Philippo & Piſone legatis. ſ.concordiæ faciendæ ad Antonium miſsis, & nihil flagitioſius, ideſt ſceleſtius, & increpatione dignius. ſ. Legatis, qui cum eſſent miſsi vt nunciarent Antonio res certas.i.ſpecificas, & nō

tamen ea dixit de conſeruatoribus patriæ, quæ dici deberent de proditoribus: de me quidem non dubitanter, quin omnia de meo conſilio & uos feciſſetis, & Canutius faceret. cætera cuiuſmodi ſint, ex hoc indica, q. Legato tuo uiaticum eripuerunt. quid eos interpretari putas, cum hoc faciunt: ad hoſtem ſcilicet portari. ò rem miſeram dominum ferre non potuimus, conſeruo ſeruimus. & tamen me quidem fauente magis, quàm ſperante, etiam nunc reſidet ſpes in uirtute tua ſed, ubi ſunt copiæ? de reliquo, malo te ipſum loqui tecum, quàm dicta noſtra cognoſcere. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Votum Cic. ſolitum & in aliis epiſtolis, de epulis, hoc eſt Caſ. morte, et hic exponitur. Præterea narratur, quid de Senatu Senatoribuſque & populo ſexpectare debeat. Poſtea quoque de Caſſii Brutique & reliquorum rebus ſe ſolicitum eſſe dicit.

M. T. C. C. CASSIO S. P. D. 4

V*Ellem Idibus Mart. me ad cœnam inuitaſſes: reliquiarum nihil fuiſſet. nunc me reliquiæ ueſtræ exercent, & quidem præter cæteros, me quanquam egregios conſules habemus, ſed turpiſſimos Conſulares, Senatum fortem, ſed infimo quenque honore fortiſſimum: populo uero nihil fortius: nihil melius, Italiaq; uniuerſa, nihil autem fœdius Philippo, & Piſone legatis, nihil flagitioſius: qui cum eſſent miſſi, ut Antonio ex ſenatus Sententia certas res nunciarent: cum ille earum rerum nulli paruiſſet, ultro ab illo ad nos intolerabilia poſtulata retulerunt. itaq; ad nos concurritur, factiq; iam in re ſalutari populares ſumus: ſed tu quid ageres, quid acturus: ubi denique, eſſes, neſciebam. fama nunciabat te eſſe in Syria: author erat nemo. De Bruto, quò propius eſt, eò firmiora uidentur eſſe, quæ nunciantur. Dolabella ualde uituperabatur ab hominibus non inſulſis, q. tibi tam cito ſuccederet, cum tu uix dum triginta dies in Syria fuiſſes. itaq; conſtabat, eum recipi in Syriam non oportere. Summa laus & tua & Bruti eſt, quod exercitum præter ſpem exiſtimamini comparaſſe. ſcriberem plura, ſi rem, cauſamq; noſſem, nunc quæ ſcribo, ſcribo ex opinione hominū, atq; fama. Tuas literas auide expecto.* Vale.

SEB. COR. COENAM } Epiſto. 18. lib. 10. { Egregios Coſ. } Hirtium, & Panſam. { Certas res nunciarēt } præſertim vt Antoni' e Gallia diſcederet. { Poſtulata retulerunt } ea ſunt in Philipp. 8. { Eſſe in Syriam. } Al. iſſe in Syriam, quæ Dolabellæ data fuerat. Libya vero ipſi Caſsio. { De Bruto } de M. Bruto. { Propius eſt } in Macedonia.

[redacted] [redacted]

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Quanta ſpes in Bruto ſit, ſcribit, & quomodo exercitus, & quos habeant nunciat.

M. T. C. C. CASSIO S. P. D. 3

H*Yemem credo adhuc probibuiſſe, quo minus de te certum haberemus, quid ageres, maximeq; ubi eſſes. lo-*

ASC. HYemem &c. Dicit nunciari Caſsium eſſe in Syria eidem ab Senatu decreta. laudat Brutum qui C. Antonium, M. Antonii fratrē ad ſe conuertit: iterum quales ſint in Senatu aperiens. Ordo eſt. Ego credo hyemem prohibuiſſe, adhoc, quo minus, ideſt vt non haberemus de te certū, q̃d ageres. & maxime.i. præcipue vbi eſſes, tamen, ideſt tametſi nihil certi haberemus, omnes loquebantur credo quod.i. quia volebant.i. optabant aut opinabantur te eſſe in Syria, & ſupple habere copias, ideſt collegiſſe exercitum. Autem, ideſt ſed, id credebatur eo facilius quia videbatur ſimile vero. Quidem.i. certe quicquid tu feceris, Brutus noſter. ſ. Decius conſequutus eſt laudem egregiam, geſsit enim tantas res, & tam inopinatas vt eæ. ſ. res cum eſſent gratæ.i. vtiles & acceptæ, per ſe tum, ſupp. erāt

quebantur omnes tamen, credo, quod uolebant, in Syria te eſſe, habere copias. id autem eo facilius credebatur, quia ſimile uero uidebatur. Brutus quidem noſter egregiam laudem eſt conſecutus. res enim tantas geßit, tamq; inopinatas, ut eæ cum per ſe gratæ eſſent, tum gratiores propter celeritatem. q; ſi tu ea tenes, quæ putamus: magnis ſubſidijs fulta Reſp. eſt. à prima enim ora Græciæ uſq; ad Aegyptum optimorum ciuiũ imperijs muniti erimus, & copijs, quanquam niſi me fallebat. res ſic ſe habebat. ut totius belli omne diſcrimen in D. Bruto poſitum uideretur: qui ſi, ut ſperabamus, erupiſſet Mutina, nihil belli reliquũ fore uidebatur, paruis omnino iam copijs obſidebatur, quod magno præſidio Bononiam tenebat Antonius. erat autem Claternæ noſter Hirtius, ad Forum Cornelium Cæſar, uterq; cum firmo exercitu: magnasq; Romæ Panſa copias ex delectu Italiæ comparat. hyems adhuc rem geri prohibuerat. Hirtius nihil non conſiderate, ut mihi crebris literis ſignificat, acturus uidebatur. præter Bononiam, Rhegium Lepidi, Parmam totam Galliam tenebamus ſtudioſißimam Reipub. totus etiam clienteis tranſpadanos mirifice coniunctos cum cauſa habebamus. erat firmißimus Senatus, exceptis Conſularibus, ex qbus unus L. Cæſar firmus eſt, & rectus. S. Sulpitii morte magnum præſidium amiſimus, reliqui partim inertes, partim improbi. nonnulli inuident eorum laudi, quos in Repu. probari uident: populi uero Roma. totiusq; Italiæ mira conſenſio eſt. hæc erant ferè, quæ tibi nota eſſe uellem. nunc autem opto, ut ab iſtis orientis partibus uirtutis tuæ lumen eluceat. Vale.

GISBERTI LONGOLII LEMMA.

C. Tidium quendam commendat, & quanta ſit in Caſsio ſpes, ſi res male eueniat, vt eum ad fortiter agendum exhortentur adijcit.

M. T. C. C. CASSIO S. P. D.

QVi ſtatus rerum fuerit tum, cum has literas dedi, ſcire poteris ex C. Tidio Strabone uiro bono, & optime de Repub. ſentiente: nam quid dicam cupidißimo tui, qui domo, & fortunis relictis, ad te potißimum profectus ſit? itaque eum tibi ne commendo quidem. aduentus ipſius ad te ſatis eum commendabit. Tu uelim ſic exiſtimes, tibiq; perſuadeas, omne perfugiũ bonorum in te, & Bruto eſſe poſitũ, ſi quod nolim, aduerſi quid euenerit. res, cum hæc ſcribebam, erat in extremum deducta diſcrimen: Brutus enim Mutinæ uix iam ſuſtinebat. qui ſi conſeruatus erit, uicimus: ſin (quod Dii omen auertant,) omnis omniũ curſus eſt ad nos. proinde fac tantum animum habeas, tantũq; apparatum, quanto opus eſt ad uniuerſam Rempublicam recuperandam. Vale.

gratiores propter celeritatem, quod ſi tu tenes ea quæ putamus Reſp. eſt fulta. i. ſuſtentata & munita magnis præſidiis, ideſt cuſtodiis & protectoribus. Enim, ideſt quia, nos erimus muniti a, prima ora, ideſt extremitate Græciæ vſq; ad Aegyptum imperijs & copiis optimorum ciuium: quanquam niſi. i. res aut opinio fallebat me, res habebat ſe ſic, vt omne diſcrimen. i. periculum totius belli videretur poſitũ in D. Bruto, qui ſi erupiſſet. i. vi in hoſtes impetum feciſſet, Mutina, ideſt ex ea vrbe vbi obſeſſus erat ab Antonio, nihil belli reliqui. i. relicti, aut nihil reliquum belli videbatur fore, ideſt futurum, Ipſe obſidebatur iam paruis copus, qd', ideſt quia Antonius tenebat Bononiam magno præſidio. i. multitudine militum ad cuſtodiam vrbis impoſitorum: autem, ideſt ſed, Hirtius noſter. ſ. conſederat Claternæ. i. in eo oppidulo, cui Imolæ nunc nomen putãt, Cæſar. ſ. Octauius, ſupp. erat ad forum Cornelii, vterque ſupple erat iam Hirtius quam Cæſar cum firmo exercitu, & Panſa alter Cõſul comparant Romæ magnas copias ex delectu Italiæ, Hyems prohibuerat rem geri adhuc. Hirtius nihil videbatur acturus niſi conſiderate, vt ſignificat mihi literis crebris Nos tenebamus totam Galliam. ſ. Ciſalpinam, præter Bononiã. Rhegium Lepidi, nam eſt etiam in Sicilia Rhegium ſupple & Parmam, Etiam habeamus trãſpadanos tuos clientes, ideſt tuo patrocinio dum Romæ agebas vtentes, & ita tibi addictos coniunctos mirifice. Cum cauſa. ſ. quam fouemus, ideſt cum defenſione Reip. Senatus erat ſcilicet tũc eum Decius Brutus obſideretur fortiſsimus, exceptis Cõſularibus. i. iis qui Cõſulatũ geſſerant, ex quibus vnus. i. ſolus Lucius Cæſar ẽ firmus & rectus. Nos amiſimus morte. i. per mortem S. Sulpicii magnũ præſidium, ideſt protectorem & cuſtodẽ ſalutis noſtræ. Reliqui, ſcilicet Cõſulares, partim ſupple ſunt inertes, ideſt ſine arte & induſtria ptim improbi ideſt improbãdi, quia de Repu. facere quæ ſciũt & poſſunt nolunt, nõnulli inuident laudi eorum quos vidẽt probari, ideſt approbari in Rep. vero pro ſed, mira conſenſio eſt Popu. Roman. & totius Italiæ. Hæc erant fere. ſ. oia quæ vellẽ eſſe nota tibi. Nunc autem opto vt lumen virtutis tuæ eluceat ab iſtis partibus orientis, vnde ſol oriens illominat hemiſphæriũ noſtrum: pulchre ergo ad ſolem alludit, cũ in Syria parte orientali eſſet Caſsius

EB. COR. BRVTVS } M. Brutus. { Tantas geſsit } Macedoniam, Illyricum, Græciam legiones, exercitus, equitatum in Cos. S. P. Q. R. poteſtate retinuit. lege Philippicam. 10. { Cliternæ } Pli. & Stra. vel Claterna in illis legendum videtur. { Forũ Cor. } Forũ Cor. cæteri ſcriptores habent, hanc vrbẽ Clephis Longobardorum rex Imolam appellauit. { Regium Lepidi } Tacitus, & alii Rhegium Lepidum vocant. { Totam Galliam } Ciſalpinam. { S. Sulpitii } in Legatione ad Antonium vi morbi oppreſsi.

HYEMEM credo adhuc prohibuiſſe, quo minus de te certum haberemus, quid ageres, maximeq; vbi eſſes, loquebantur omnes, tamen credo, quod volebãt in Syria te eſſe, habere copias } indiſtincta oratio ita melius: Quo minus de te certũ haberemos, quid ageres, maximeq; vbi eſſes. Loquebant omnes tamen, credo, quod volebant, in Syria te eſſe, habere copias. BERN. RVTI.

[redacted]

QVi Status &c. Commendat Caſsio Caiũ Tidium & [illegible] ad ipſum Caſsium proficiſcentem vt cum eo eſſet: dicit autẽ eum poſſe ex ipſo intelligere præſentium rerum ſtatum, deinde dicit magnam ſpem eſſe in ipſo Caſsio & M Bruto. Nã Deciũ Brutum dicit obſidione teneri, itaq; ad illos perfugiũ fore, ſi Decius vincatur. Ordo eſt: Tu poteris ſcire ex Caio Tidio Strabone viro bono & optime ſentiente de Repu. qui ideſt qualis (nam ſequẽte, s, ſæpe qui pro quis legitur) ſtatus rerum fuerit, tum, ideſt tunc. i. quando ego dedi has literas. ſ. ad te, dico ſupple ſentiente op. &c. Nã quid, ideſt ad quid dicam cupidiſsimo, ideſt quod poſsis ſcire ex vno cupidiſsimo tui, qui profectus eſt potiſſimum ad te, domo & fortunis, ideſt diuitiis omnibus relictis. Itaq; ego ne quidem, ideſt nõ ẽt cõmendo eũ tibi quia aduentus eius ad te, cõmendabit ſatis eum. Ego velim ſupple vt tu exiſtimes, & perſuadeas tibi ſic, omne perfugium bonorum, ideſt ſpem ſe conſeruandi per fugam, eſſe poſitum in te & in Bruto. ſi quid ideſt, aliquid aduerſi euenerit. ſ. bonis, hoc eſt Reipub. fautoribus, qđ nolim. ſ. euenire, Res. ſ. bellica, erat cum ſcribebam hæc, deducta in extremum diſcrimen, ideſt ſummum periculũ. Brutus enim vix ſuſtinebat iam Mutinæ. ſ. vim obſidentium, q ſcilicet Brutus, ſi erit conſeruatus, vicimus, non dicit vincemus, ſed propter certitudinẽ victoriæ, vicimus. Conſeruatus autem fuit, nec tamen vicit. Sin. l. ſed ſi, ipſe erit oppreſſus ibi, quod omen dii auertãt, omnis curſus hominum eſt ad vos. ſ. a facie Antonianorum. Ad notandum ominis mali amouendi gratia, quoties triſte quid, qđ impenderet dicturi erant, ſolitos præmittere, quod nolim, quod dii auertant &c. Proinde. l. & ideo. fac ſupple vt habeas tantum animum, & tantum apparatum, quantum opus eſt, ſcilicet habere, ad recuperandam vniuerſam Rempub. ASC.

SIN, Quod dii omen auertant, oppreſſus ibi erit } Tria vi-

mam, ideſt conſummationem rei. Nihil eſt tantum.i.tam magnũ, quod Pop. Roma. non iudicet poſſe perfici, atq; obtineri a te.

SEB. COR. SCELVS } coniunctionem cum M. Antonio. { Affinis tui } Epiſt. 2. huius lib. { Confecto bello. } Victoria Mutinenſi.

[redacted]

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Rurſus ob Lepidi perfidiam in Caſsio omnem ſpem recuperandæ ſalutis eſſe oſtendit.

M. T. C. C. CASSIO. S. P. D. 9

Breuitas tuarum literarum me quoq; breuiorem in ſcribendo facit, & uere ut dicam, non ſatis occurrit, quod ſcribam: noſtras.n.res in actis perferri ad te certo: ſcio tuas autem ignoramus. tanquam enim clauſa ſit Aſia, ſic nihil perfertur ad nos, præter rumores de oppreſſo Dolabella, ſatis illos quidem conſtantes, ſed adhuc ſine authore. Nos confectum bellum cum putaremus, repente a Lepido tuo in ſummam ſolicitudinem adducti ſumus. itaq; perſuade tibi maximam Reipubl. ſpem in te, & in tuis copiis eſſe firmos omnino exercitus habemus, ſed tamen, ut omnia (ut ſpero) proſpere procedant multũ intereſt te uenire: exigua eſt enim ſpes Reipubl. nam nullam nõ libet dicere. ſed quæcunque eſt, ea deſpondetur anno conſulatus tui. Vale.

ASC. Breuitas &c. Eodẽ eſt argumento cum ſuperiore, niſi quod oſtendit ad uentum Caſsij plurimũ profuturum Reipubl. in parua ſpe, quæ relicta eſt, diciq; in principio cur tam breuius ſit. Ordo eſt. Breuitas literarum tuarum facit quoq;, ideſt etiã me breuem in ſcribendo. Et, vt dicam vere, nõ occurrit ſatis qd ſcribam. Scio enim certo res noſtras perferri te in actis i. inſtrumẽtis de actis publicis. Autem, ideſt ſed. nos ignoramus tuas, ſcilicet res: Enim.i. quia nihil perfertur ad nos ſic, tãquã Aſia ſit clauſa, præter rumores de Dolabella oppreſſo quidem.i. certe. illos ſatis conſtantes.i. continuatos, ſed adhuc ſine authore.i. certo aſſertore. Nos cum putaremus bellum confectum.i. finitum eſſe. adducti ſumus repẽte a Lepido tuo .ſ. Caſſi ne, in ſolicitudinem ſummam.i. maximam. Itaq; perſuade tibi maximam ſpem reipub. eſſe in te, & in copiis tuis. Nos habemus exercitus, ſ. Bruti, & Plãci omnino firmos ſed tamen vt.i. demus, aut ponamus, vt omnia procedant proſpere. vt ſpero, ſcilicet ea proceſſura. tamẽ multum intereſt ideſt multæ vtilitatis eſt te venire. Enim, ideſt qa, ſpes Reip. eſt exigua, nam non libet dicere nullam, ſupple ſpem Reip. eſſe, ſed quæcunque eſt, ea deſpondetur, ideſt promittitur futura anno conſulatus tui.

SEBA. COR. TE venire } in Italiã. { Anno Conſulatus tui } qui ſolet ſequi præturam.

[redacted]

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Hortatur Caſsium, ut propere ad vrbem cum exercitu veniat, in eo enim & Bruto omnem ſpem eſſe Reipub. poſitam.

M. T. C. C. CASSIO S. P. D. 10

Lepidus, tuus affinis, meus familiaris, Prid. Calen. Quin. ſententijs omnibus hoſtis a Senatu iudicatus eſt, cæterique qui unà cum illo à Repu. defecerunt: quibus tamen ad ſanitatem redeundi ante Cal. Sept. poteſtas facta eſt. fortis ſanè Senatus, ſed maxime ſpe ſubſidij tui. bellum quidem, cum hæc ſcribebam, ſanè magnum erat ſcelere, & leuitate Lepidi. Nos de Dolabella quotidie: quæ uolumus audimus, ſed adhuc ſine capite, ſine authore, rumore nuncio, quod cum ita eſſet, tamen literis tuis, quas Non. Maij ex caſtris datas acceperamus, ita perſuaſum erat ciuitati, ut illum iam oppreſſum omnes arbitrarentur, te autem in Italiam uenire cum exercitu, ut ſi hæc ex ſententia confecta eſſent, conſilio, atq; authoritate tua, ſin quid forte titubatum eſſet, ut fit in bello, exercitu tuo uteremur. quem quidem ego exercitum quibuſcũq; potero rebus ornabo. cuius rei tum tempus erit, cum, quid opis Reipub. laturus exercitus ſit, aut quid iam tulerit, notum eſſe cœperit: nam adhuc tantum conatus audiuntur, optimi illi quidem, & præclariſsimi, ſed geſta res expectatur: quam quidem aut iam eſſe aliquam, aut appropinquare confido. tua uirtute, & magnitudine animi nihil eſt nobilius. itaq; optamus ut quamprimum te in Italia uideamus. Remp. nos habere arbitramur, ſi nos habebimus. præclare uiceramus, niſi ſpoliatum inermem, fugientem Lepidus recepiſſet Antonium. itaque nunquam tanto odio ciuitati Antonius

ASC. Lepidus &c. Certiorem facit Caſsium, quemadmodum Lepidus declaratus ſit hoſtis: præſcripto tamen ei termino, quo poſſunt adhuc redire ad ſanitatẽ mentis, hoc eſt ad ſocietatem pop. Rom. diciq; eius ad Antoniũ acceſsione bellum multum auctum eſſe, deinde quid nunciatum ſit de Dolabella, & demũ eũ cũ Bruto expectari in Italia ſcribit. Ordo eſt Lepidus affinis tuus, familiaris meus iudicatus eſt hoſtis a Senatu omnibus ſententiis, pridie Cal Quintilis.i. Iulii nunc dicti menſis, & cæteri qui defecerunt vna.i. pariter cum illo a Repub. quibus tamen poteſtas redeundi ad ſanitatem.i. meliorem mentem & ſaniora conſilia ante Cal. Septẽb. eſt facta.i. permiſſa a ſenatu. Senatus ſup. eſt, ſane.i. multum fortis, ſed maxima, ſpes ſup. eſt ſubſidij tui.i. in ſubſidio tuo. Bellũ quidem erat ſane.i. valde magnum, cum ſcribebam hæc, ſcelere & leuitate.i. perfidia & incõſtantia Lepidi. Nos audimus quotidie quæ volumus de Dolabella.i. eũ oppreſſum eſſe, ſed adhuc rumore nuncio.i. nunciante, ſine capite, ſine authore.i. certo aſſertore, quod cũ.i. quãuis eſſet, ita tamen perſuaſum erat ciuitati ex literis quas acceperamus datas Nonis Maiis ex caſtris, ita vt omnes arbitrarentur illũ iam oppreſſum, ſup. eſſe, te aũt venire in Italiam cũ exercitu. vt ſi hæc eſſent confecta.i. abſoluta ex ſententia.i. voluntate, roborarentur.i. cõfirmarentur conſilio atque authoritate tua, ſin.i. ſed ſi, quid.i. aliquid, eſſet titubatum.i. vacillatũ forte, vt fit.i. fieri ſolet. in bello, nos niteremur.i. corroboraremur & ſulciremur tuo exercitu quem quidem exercitum .ſ. tuum, ego ornabo quibuſcunq; rebus potero. Cuius rei exercitus. ſ. ornandi tẽpus erit ſup. tunc. cum.i. quando cœperit eſſe notum.i. conſtare, quid opis.i. auxilii, exercitus ſit allaturus, aut quid attulerit iam Reip. Nam conatus tantum & non effectus audiuntur adhuc, illi quidem. ſ. conatus audiuntur optimi, & præclariſsimi, ſed res geſta expectatur. Quã .ſ. rem geſtam, quidem.i. certe ego confido, aut aliquam eſſe iam, aut appropinquare.i. proxime futuram. Nihil eſt nobilius.i. illuſtrius & notius virtute tua, magnitudine animi. Itaque nos optamus, vt videamus te quam primũ in Italia. Nos arbitramur habere Rẽpu. ſi habebimus vos.i. te & Brutum. Nos viceramus præclare, niſi Lepidus Anto. ſpoliatum, inermem, fugientem excepiſſet. Itaq; Anto. nunquam fuit ciuitati tanto odio, quanto Lepidus eſt. Enim.i. quia, ille. ſ. Ant. excitauit bellum ex Republ. turbulenta, hic ſcilicet Lepidus, excitauit bellũ pace & victoria.i. vbi pacem habuiſſet Reſpu. propter victoriã. Nos habemus Conſules deſignatos .ſ. Decium Brutũ & Plancum oppoſitos huic. ſ. Lepido, cum Antonio, in quibus. ſ. Conſulibus deſignatis eſt quidem magna ſpes, ſed cura anceps propter incertos exitus præliorũ. Perſuade igitur tibi omnia eẽ in te & in Bruto. ſ. Marco, & vos expectari, ſed Brutũ iam iamq;, ideſt in ſingula momenta. quod ſi veneritis hoſtibus noſtris victis vt ſpero. tamen Reſpub. exurget, ideſt extolletur, authoritate veſtra, & conſiſtet, ideſt ſtabilietur, aliquo ſtatu tolerabili. Sunt enim permulta quibus erit medendum ideſt quibus erunt remedia adhibenda, etiam ſi, Reſpub. videbitur liberata ſatis ſceleribus hoſtium.

VICT. VT ſi hæc ex ſententia confecta eſſent, conſilio, atq; authoritate

ſtate tua roborraremur } In nullis paulo antiquioribus libris: { Roborraremur } legi. & ſane vacat, omnis enim periodi ſenſus ab extremo eius verbo bis repetito pendet, & regitur. Vt ſi hæc inquit, ex ſententia confecta eſſet, conſilio, atque authoritate tua niteremur, ſin quid forte turbatum (vt fit in bello) exercitu tuo niteremur. ipſe ſententiam, ſtructuram verborum ſine ea voce pulcherrime poſſe ſtare exiſtimo. Quod autem inculcauerant verbum, & ſi non malum eſt, non eſt fortaſſe hic valde aptum certe non neceſſarium. Alii poſtea caſtigarunt { Roborarentur } de rebus intelligentes, quæ quamuis ex ſententia confectæ eſſent, eius conſilio & authoritate indigere videbantur, vt firmius conſtituerentur. Ego in eadem ſententia permaneo vt melior elegantiorque ſit vetus lectio: nam hæc poſterior meo iudicio durior, cum a rebus ad homines, & a tertia perſona ad primam importune tranſeat.

SEBAS. CORR. SED maxime ſpe } Al. ſed maxima ſpes. { Literis tuis } 12. huius libri { Roborarentur } ſine roborarenmur. verbum eſt additum: niteremur enim bis repetendum eſt. Cos. Dess. } D. Bruti & L. Planci. { Magna quidē } Al. magna illa quidem. { Conſiſtet } Al. exiſtet.

[illegible]

ASCEN. SI vales &c. Dicit ſe Caſsius in Syriam veniſſe, addens quid illic egerit, firma. n. præſidia ſe habere dicit ad defenſionem Reipu. hortatur autem latenter vt Rempu. tueatur, & ſe non negligat, immo curet defendendum. Breuis autem eſt eo quod reliqua dicit ex Carteio familiari ſuo accipienda. Ordo eſt. Si vales, bene eſt, ego quoque valeo. Scito me profectum eſſe in Syriam ad Lucium Murcū, & Q. Criſpum imperatores. Viri fortes & optimi ciues. ſ. Murcus, & Criſpus poſtquam audierunt quæ gererentur Romæ, tradiderunt mihi exercitus, & ipſi adminiſtrant vna mecū rem animo fortiſsimo. Item ſcito legionem, quam Quint. Cæcilius Baſſus habuit, veniſſe ad me, & ſcito quatuor legiones, quas Aulus Allienus eduxit ex Aegypto, eſſe traditas mihi ab eo. nunc poſtquam ſic Reipu. ſtudemus, ego nō puto te egere cohortatione, vt defendas nos abſentes, & Rempu. quantū opus eſt. Ego volo te ſcire firma præſidia nō deeſſe nobis, Senatuique, vt defendas Rempu. optima ſpe & maximo animo, ideſt habens optimam ſpem victoriæ, & maximum animum ad reſiſtendum inimicis. L. Cartheius familiaris meus aget. i. diſſeret, & loquitur aut tractabit ſecum cætera. ſ. quæ eſſent ſcribenda, ſi ille non diceret ea. Va-

fuit, quanto eſt Lepidus: ille enim ex turbulenta Repub. hic ex pace & uictoria bellum excitauit. huic oppoſitos Cōſules deſſ. habemus: in quibus eſt magna illa quidem ſpes, ſed anceps eura propter incertos exitus præliorum. perſuade tibi igitur in te, & in Bruto tuo eſſe omnia, uos expectari, Brutum quidem iam, iamque. q. ſi (ut ſpero) uictis hoſtibus noſtris ueneritis, tamē authoritate ueſtra Reſp. exurget, & in aliquo ſtatu tolerabili conſiſtet: ſunt enim permulta, quibus erit medendum etiam, ſi Reſp. ſatis eſſe uidebitur ſceleribus hoſtium liberata. Vale.

GIBERTI LONGOLIS LEMMA.

Scribit Cicero Caſsius, quas legiones acceperit hortaturque obliquo Ciceronem, vt & eum, & rempubli. defendat.

C. CASSIVS PROCOS. M. T. C. S. D. 21

SI Vales, bene eſt: ego quidem ualeo. In Syriam me profectum eſſe ſcito ad L. Murcum, & Qu. Criſpum Imp. uiri fortes, optimique ciues poſtea quam audierunt, quæ Romæ gererentur, exercitus mihi tradiderunt, ipſique mecum unà fortiſsimo animo Rempu. adminiſtrant. item legionem, quam. Q. Cæcilius Baſſus habuit, ad me ueniſſe ſcito. quatuorque legiões quas A. Allienus ex Aegypto eduxit, traditas ab eo mihi eſſe ſcito. Nunc te cohortatione non puto indigere, ut nos abſentis, remque publicam, quantum opus eſt, defendas ſcire te uolo firma præſidia nobis, Senatuique non deeſſe, ut optima ſpe & maximo animo Rempu. defendas. reliqua tecum aget L. Carteius familiaris meus. Vale Data Non. Mart. ex caſtris Tarichæis.

GIBERTI LONGOLIS LEMMA.

Exaggerat Ciceronis erga ſe beneficia Caſsius, & quas literas ſcripſerit, quos exercitus habeat exponit. Deinde a Cicerone petit ut eum tueatur apud Senatum, & Imperatores quoque liberaliter ſuſcipiat. Poſtremo narrat, quid in Aſia egerit.

C. CASSIVS PROCOS. M. T. CICERO. S. D. 22

SI Vales, bene eſt: ego quidem ualeo. Legi tuas literas, in quibus mirificum tuum erga me amorem cognoui: uidebaris enim non ſolum fauere nobis, id quod & noſtra, & Reipub. cauſa ſemper feciſti, ſed etiam grauem curam ſuſcepiſſe, uehementerque eſſe de nobis ſolicitus. itaque quòd te primum exiſtimare putabam, nos oppreſſa Repu. quieſcere non poſſe, deinde, cum ſuſpicarere nos moliri, quod te ſolicitum eſſe & de ſalute noſtra, & de rerum euentu putabam: ſimul ac legiones accepi, quas A. Allienus eduxerat ex Aegypto, ſcripſi ad te, tabellariosque complures Romam miſi ſcripſi etiam ad Senatum

le. Data. ſ. epiſtola Nonis Martii, ergo anno fere reuoluto poſt cædem Cæſaris. Ex caſtris Tarichæis, ideſt ad Tarichiam Syriæ ciuitatem poſitis.

SEB. COR. C. CASSIVS Procos etiā vocat Cicero in Philipp. 11. quo niam prouinciam, quam obtinebat, conſularem erat eo nullo modo hic Propræt. legi debet. { L. Murcum, & Qu. Criſp. Imp. } L. Statium Murcū, & Q. Murcū Criſpum viros Prætorios tunc in Syria Procoss. & Imp. etſi Criſpus Bythiniæ præfectus fuerat. { Q. Cæcilius Baſſus } al. ſcep. ppter. qui cum Pompeianus eſſet, ſibi in Syria, interfecto Sexto Iulio Cæſaris affine, magnas vires priuato conſilio comparauerat. { A. Allienus } Dolabellæ legatus, qui ab Appiano Albinus Dicitur. { Opus eſt } Alii reponunt, in te eſt. { Tarichæis } Plin. lib. 5. cap. 15.

BER. RVT. DATA Nonis Martiis } Si non falſa dies, hæ literæ nonæ libri huius numerandæ fuerunt. vt illis præferantur, quarum initium, Breuitas tuarum literarū, has enim accipio. Sed & Proprætorem rectius Caſſiū inſcripſeris quā Procōſulē, vt Ald⁹. erat. n. Prætor, cū Cæſarem interemit. Nā & de inſequentibus Clerico aſſentior.

ACS. SI vales &c. Hæc epiſtola videt ponenda poſt illā quæ ſupius incipit. Quanto ſtudio cū. n. Cicero ſignificaſſet quæ pro Caſsio egiſſet, & quid de eo ſenatui promiſiſſet reſpondit Caſsius ſe cognouiſſe amorem eius in ſe, & ſtatim reſpondiſſe, & petiiſſe vt literas ſuas ad Senatum det, & inſpiciat, rogās ut dignitatem ſuam tueatur, & Murcū commendatum habeat, additque ſe Dolabellam perſecuturū. Ordo eſt. Si vales, bene ē, ego quidem valeo, familiaris ſalutandi forma. Ego legi literas tuas, in quibus recognoui mirificū amorem tuum erga me. Videbaris enim non ſolum fauere nobis, id quod feciſti. & qui fauiſti nobis ſemper, & noſtra cauſa, & reipubli. cauſa, ideſt tam ob bonum noſtrum priuatum, quā ob publicum, ſed etiam ſuſcepiſſe graue curā, & eſſe ſollicitus vehemēter de nobis. Itaque quod. i. quia, ego putabam te exiſtimare, Primum nos non poſſe quieſcere republica oppreſſa. i. ſi reſpublica ſit oppreſſa. deinde cum ſuſpicarere. i. ſuſpicareris nos moliri, ideſt aliquid magnum conari. qd. i. quia putabam te eē ſolicitum & de ſalute noſtra, & de euentu rerū, ſimul ac. i. eodem tēpore quo accepi legiones. ſ. quatuor, quas A. Allien⁹ eduxerat ex Aegypto, ſcripſi ad te, ac miſi Romā cōplures tabellarios. i. nuncios, qui tabellas. i. literas in tabellis more antiquo ſcriptas perferrent. ideo aūt cōplures, vt ſaltē vnus ex illis literas perferret. Scripſi etiā literas ad ſenatū, quas. ſ. literas, vetuī reddi. i. tradi Senatui, priuſquā eſſent recitatæ tibi, ſi forte mei.

ſcilicet

ſcilicet tabellarii, qui ex meis, vtpote ſeruis, aut libertis erant, voluerunt obtemperare .i. obedire mihi. Quod ſi literæ ſunt perlatæ, non dubito quin Dolabella, qui occupauit Aſiam Trebonio occiſo nefarie. ideſt per nefas, deprehenderit: ideſt in itinere comprehenderit, tabellarios noſtros, & interceperit literas. ſ. noſtras. Ego teneo omnes exercitus, qui fuere in Syria, ego habui paululum moræ .i. difficultatis aut dilationis, dum perſoluo militibus promiſſa .i. quæ promiſeram, vt in verba mea Reipub. iurarent. Ego ſum nunc iam expeditus. Ego peto a te, vt habeas dignitatem meam commendatam tibi, ſi intelligis me, nullum neq; periculũ, neq; laborẽ denegaſſe patriæ, & ſup. ſi cepi arma contra importuniſſimos latrones. ſ. Antonios, & Dolabellam, qui tũc Rempub. oppugnare inceperũt, cum ab illis præcipue fuit defendenda, te hortante, & authore, & ſup. ſi non comparaui .i. conquiſiui exercitum ad Remp. & libertatem defendendam. ſed etiam eripui. ſ. exercitum tyrannis crudeliſſimis. ſ. iam dictis Antoniis, & Dolabellæ qui tamen ab initio pro Reip. defenſoribus ſenſit. Duplex autem beneficium facit Reipu. qui e manibus hoſtium copias illi allicit, & etiam dupliciter quodammodo auget, nã ſi vtriq; triginta fuerint millia ablatis decem millibus vni parti, altera erit duplo numeroſior. quod non eſſet ſi aliunde comparauerit. Quos. ſ. milites prius autem dixit exercitum, qui erant in exercitu, ſi Dolabella occupaſſet .i. priuſquam Caſſius ſibi aſſumpſiſſet, confirmaſſet Antonium. non ſolũ aduentu. ſ. ſuo, ſed etiam opinione, & expectatione exercitus ſui: quia animoſiores ſumus, dum propediem auxilia affutura ſperamus. Ob quas res ô Cicer. tuere .i. defende, & protegẽ milites, ſi animaduertis eos eſſe meritos mirifice .i. & mira faciendo de Rep. quã ſpem prædæ, & rapinarum. Item tuere .i. protege dignitatem Murci, & Criſpi Imp. qui Caſſio ſtatim exercitum tradiderant, quantum eſt in te, ideſt quantum fieri poteſt per te. Nam Baſſus. q. d. ideo eum nõ commendo, quia noluit miſere .i. miſere, & affectanter reſiſtendo, tradere mihi legionẽ. quod niſi milites miſiſſent Legatos ad me. ſ. de reconciliatione ipſorum eo. ſ. Baſſo inuito, .i. renuente tenuiſſet Apameam. ſ. vrbem clauſam. quoad .i. donec eſſet expugnata vi: quia ſponte nunquam ſe, aut ſuos tradiſſet. Ego peto hæc a te, non ſolum nomine Reip. quæ fuit ſemper chariſſima tibi, ſed etiam amicitiæ noſtræ, quam. ſ. amicitiã noſtram. ego confido poſſe .i. valere, plurimum apud te. Crede mihi hunc exercitum, quem habeo, eſſe ſenatus, atq; optimi cuiuſq; .i. omnis boni, & maxime tuum .i. militaturum pro ſenatu, & optimo quoq;, & maxime pro te. De cuius. ſ. tua voluntate. ideſt beneuolentia in ſe audiendo. ſ. a te quotidie diligit te mirifice, atq; habet charum. Qui. ſ. exercitus ſi intellexerit commoda ſua eſſe tibi curæ, putabit ſe debere etiam omnia tibi. Literis ſcriptis audiui Dolabellam in Ciliciam veniſſe cum copiis ſuis, ego proficiſcar in Ciliciam, & dabo operam, vt ſcias celeriter quid egerim. Ac velim, ſupp. vt ſimus ſic felices, vt mereamur. ſ. bene de Rep. Fac valeas, & ames me. Non. Maiis ex caſtris.

literas, quas reddi uetui prius, quam tibi recitatæ eſſent, ſi forte mei obtemperare mihi uoluerunt: Quòd ſi literæ perlatæ non ſunt, non dubito, quin Dolabella, qui nefarie Trebonio occiſo Aſiam occupauit, tabellarios meos deprehenderit, literaſq; interceperit. exercitus omneis, q in Syria fuere, teneo. habui paulũlum moræ, dum promiſſa militibus perſoluo. nunc iam ſum expeditus. A te peto, ut dignitatem meam tibi commẽdatam habeas, ſi me intelligis nullum neq; periculum, neq; laborem patriæ denegaſſe: ſi contra importuniſſimos latrones arma cepi te hortante, & authore. ſi non ſolum exercitum ad Rempu. libertatemq; defendẽdam cõparaui, ſed etiam crudeliſſimis tyrannis eripui. quem ſi occupaſſet Dolabella: non ſolum aduentu, ſed ẽt opinione, & expectatione exercitus ſui Antonium confirmaſſet quas ob res milites tuere, ſi eos mirifice de Repub. meritos eſſe aduertis: & effice, ne quem pœniteat Rempub. q̃ ſpem prædæ, et rapinarum ſequi maluiſſe. item Murci, & Criſpi Imp. dignitatem, quantum eſt in te, tuere: nam Baſſus miſere noluit mihi legionem tradere. Quòd niſi milites inuito eo Legatos ad me miſiſſent, clauſam Apameam tenuiſſet, quoad ui eſſet expugnata: hæc à te peto non ſolum Reip. quæ tibi ſemper fuit chariſſima: ſed etiam amicitiæ noſtræ nomine, quam confido à te plurimum poſſe. crede mihi hunc exercitum quem habeo, Senatus, atq; optimi cuiusque eſſe, maximeq; tuum: de cuius uoluntate aſſidue audiendo, mirifice te diligit, charumq; habet. qui ſi intellexerit commoda ſua curæ tibi eſſe, debere etiam ſe tibi omnia putabit. Literis ſcriptis, audiui Dolabellam in Ciliciam ueniſſe cum ſuis copiis. proficiſcar in Ciliciam. quid egerim, celeriter ut ſcias, dabo operam. ac uelim: ut mereamur de Repu ſic felices ſimus. Fac ualeas, meq; ames. Non. Maij, ex caſtris.

GISBERTI LONGOLII LEMMA.

Laudat Ciceronis factum, quod Antonius per ipſum hoſtis iudicatus, ob id ſuperatus ſit.

C. CASSIVS S. D. M. T. CICERO. 23

SI Vales bene eſt: ego quidem ualeo. Cum Reipublicæ uel ſalute, uel uictoria gaudemus: tum inſtauratione tuarum laudum, quod maximus Conſularis maximum Conſulem te ipſe uiciſti, & lætamur, & mirari ſatis non poſſumus, fatale neſcio quid tuæ uirtuti datum: id quod iam ſæpe experti ſumus, eſt enim tua toga omnium armis felicior: quæ nunc quoque nobis pene uictam Rempu ex manibus hoſtium eripuit, ac reddidit. nunc ergo uiuemus liberi. nunc te omnium maxime ci-

VICT. HABEO paululum moræ } Mediceus liber. { Habui pollulum moræ } pollulum autem pro paululum, in quo duo animaduertenda ſunt, & o pro { Au } poſitum, & paululum per duo ll ſcribi ſæpe ſolitum. Nam idem liber in epiſtolarum titulis, quæ ſunt ad Paulum Cos. { Paullo } ſcriptum habet quod in aliis etiam priſcis monimentis adnotatũ eſt. Quia argumentis confirmari poteſt. Pollam in epiſt. Cic. ad D. Brutũ non aliam eſſe a Paula Valeria de qua Cæli in epiſtola ſua locutus eſt, vt ab aliis accurate animaduerſum eſt.

SEBAS. CORR. TVAS Literas } fortaſſe ſeptimam huius lib. { Quod & noſtra } Al. quod & noſtri. { Scripſi ad te tabellar. } &c. Epiſto. ſuperiore. { Trebonio occiſo } Smyrnæ a Dolabella. { Latrones } Antonium, & Dolabell. { Miſere noluit. } Al. miſer noluit. { Mihi legionem } Al. mihi legiones, nam & ſi in ſuperiore etiam epiſto. legionem ſcribit, hiſtoria tamen habet, legioni quæ Baſſum, mortuo Sexto Iulio, ſecuta eſt, alteram prouincialem fuiſſe additam: vt ſupra primam, hic ambas intelligat. { Apameam } quam ipſe Baſſus multo ante munierat.

[redacted]

ASC. SI vales &c. Scriptis a Cicerone mandatis ad Antonium, vt ab obſidione Mutinenſi deſiſteret, & deniq; cum non obtemperaret, eo iudicato hoſte, conſilio, hortatuque Cicero. ita coniunctus eſt Octauianus Cæſar. cum Republica, vt eius auſpiciis ſimul cum Conſulibus fuſus pulſuſque ſit Antonius a Mutina, quam victoriam ita nunc adſcribit Caſſius Cicero. vt hoc eius factum anteponat coniurationis Catilinariæ oppreſſioni, dicitq; eum eſſe cauſam libertatis Romanæ, petit autem ab eo, vt teſtis ſit amoris ſui erga Remp. docens quid in Aſia egerit, & demum bonam ſpem de Rep. concipiẽdam prædicat. Ordo eſt. Si vales bene eſt, ego quidem valeo. Cũ. ſ. ita ſit, quod gaudemus, vel ſalute, vel victoria Reip. Tũ .i. multo magis lætamur inſtauratione .i. in priſtinũ ſtatum reſtitutione laudũ tuarum quod tu maximus Conſularis .i. quia Cõſularũ geſſeris, Cõſulari honore præditus viciſti teipſum Cõſulẽ .i. plus feciſti, quã cum eſſes Conſul, & non poſſum ſatis mirari neſcio quid fatale, ideſt a fatis dependens, datum .i. conceſſum tuæ virtuti, & nos experti ſumus ſæpe id. ſ. nomini tuo fatale quippiam eſſe. Toga

enim tua eſt felicior.i.tu in toga.i.habitu pacis es felicior. armis .i.rebus in bello geſtis omnium: quæ.ſ.toga tua eripuit ex manibus hoſtium ac reddidit nunc quoq; nobis: ideſt ad vtilitatem noſtram, Rempub. pene victam.i.depreſſam. Nos ergo viuemus nunc liberi. Nunc o ciuis maxime omnium, & chariſsime mihi comperiſti.i.côſecutus es id quod tenebaris.i.debebas maxime Reip.ſ.liberationẽ eius.
Nos habebimus nũc te teſtem amoris noſtri, &.i.ſimul in te, & in Rempub coniunctiſsimã tibi, & quæ pollicitus es ſæpe te, & taciturum.i. celaturum, dum eſſemus ſerui.ſ.ſub Cæſare, & dicturum de me tunc, cum eſſent profutura mihi.nõ deſiderabo tantopere illa quidem, nunc dici, quam ſentiri a te ipſo. Neq; enim malim me commendari a te iudicio omnium quam ipſe.i egomet ſupple malim eſſe commendatus digne ac.i.ſicut mereor, iudicio tuo, vt iudices hæc nouiſsima facta noſtra.i.de nece Cæſaris non fuiſſe ſubita.i. ex inopinato concepta, nec inconuenientia.i.diſſona cæteris factis, aut cogitatis meis, ſed ſimilia illis cogitationibus, quarũ tu es teſtis, & putes me ꝓducẽdũ.i. proferendũ, & ꝓponẽdũ tibi ipſi nõ minimum, imo primarium, & principem ad optimam ſpem patriæ. Aut producendum.i. promouendum non minimum.i.non minimi emolumenti, in futurum tibi ipſi ad optimam ſpem patriæ .i.ad id quod optimum ſperatur de patria. O Marce Tulli liberi, & propinqui digni quidẽ te, & merito chariſsimi tibi,

uis, & mihi chariſsime, id quod maxime Reipublicæ tenebaris comperiſti, nunc te habebimus teſtem noſtri, & in te, & in coniunctiſsimam tibi Rempub. amoris: & quæ ſæpe pollicitus es te, & taciturum, dum ſeruiremus, & dicturum de me tum, cũ profutura eſſent, nunc illa non ego quidem dici tantopere deſiderabo, q̃ ſentiri à te ipſo: neq; enim omnium iudicio malim me a te commendari, q̃ ipſe tuo iudicio digne, ac mereor, commendatus eſſe: ut hæc nouiſsima noſtra facta non ſubito, nec inconuenientia, ſed ſimilia illis cogitationibus, quarum tu teſtis es, fuiſſe iudices, meq; ad optimam ſpem patriæ non minimum tibi ipſi producẽdum putes. Sunt tibi M. Tulli liberi, propinquiq; digni quidem te, & merito tibi chariſsimi, eſſe etiam debent in Republic. proxime hos chari, qui ſtudiorum tuorum ſunt æmuli: quorum eſſe cupio tibi copiam. ſed tamen non maxima me turba puto excludi, quo minus tibi uacet me excipere, & ad omnia, quæ uelis, & probes, producere. animum tibi noſtrum fortaſſe probauimus: ingenium certe diutina ſeruitus, qualecunque eſt, minus tamen, q̃ erat, paſſa eſt uideri. Nos ex ora maritima Aſiæ prouinciæ, & ex inſulis quas potuimus, naueis deduximus. delectũ remigum, magna contumacia ciuitatum, tamen ſatis celeriter habuimus ſecuti ſumus claſſem Dolabellæ, cui Lucius præerat qui ſpem ſæpe tranſitionis præbendo, neque unquam non decedendo, nouiſsime Corycum ſe contulit, & clauſo portu ſe tenere cœpit. nos illa relicta, q; & in caſtra peruenire ſatius eſſe putabamus, & ſequebatur claſsis altera, quam anno priore in Bithynia Tullius Cymber comparat, cui Turulius Quæs. præe-

ce ad vos quam celerrime i.maxime celeriter, ea quæ cognouimus ibi. Vt.i quemadmodum Tarſenſes.i.ciues Tarſi peſsimi ſocii.ſ.populi Roma.ita Laodiceni amentiores: ideſt inſenſati, magis accerſierunt, pro accerſiuerunt.i.ad ſe vocauerunt. Dolabellam vltro.i.non rogati ab eo. Ex quibus vtriſq; ciuitatibus Tarſo, & Laodicea, Dolabella effecit ſpeciem.i.imaginem exercitus numero.ſ.iuſto, militum Græcorum, quaſi dicat contẽptibilium: quia (vt dicit Oui.) Græcia facundum, ſed male forte genus. Et ſup. Dolabella habet caſtra poſita ante oppidum Laodiceam.ſ.nomine. Et demolitus eſt: ideſt delecit partem muri, & coniunxit caſtra oppido ita, vt caſtra eſſent oppido præſidio, & oppidum caſtris. Caſsius noſter.ſ.amicus, & frater (nam tota epiſto. Caſſio adſcribitur, vnde neceſſe eſt alterum fuiſſe Caſsium, de quo loquatur, vt dixi, de fratre ſoo loquitur,) habet caſtra poſita cum vallo, cum decem legionibus, & viginti cohortibus auxiliariis.i.eorum, qui auxilio venerint, & equitatu quatuor millium.ſ.equitum, aut capitum ſ.a caſtris Dolabella, viginti millibus paſſuũ, & exiſtimat ſe poſſe vincere.i.expugnare Dolabellam ſine prælio quia fame. Nam triticum eſt.i. æſtimatur, & venditur penes Dolabellam, ternis tetradrachmis.i.ſingulos modios.xij.drachmis, nam tetradrachma eſt nũmus.iiij.drachmarum. ter autem.iiij.xij.ſunt. Certũ eſt valde charum ſignificare triticum. ſed de qua mẽſura loquatur, incertum videtur. tamen

ſunt tibi &.i.ſup.debent etiam eſſe chari tibi, proxime hos, A prope aduerbium: quod virtute poſitiui vnde deducitur, accuſatiuum regi.ſ.propinquos tuos, qui ſont æmuli.i.imitatores ſtudiorum tuorum.ſ.in Rempu.quorum.ſ.æmulorum ſtudiorum tuorum, ego cupio copiam.i.abundantiam eſſe tibi. Sed tamen non puto me excludi maxima turba.i. ob copiam vt minus vacet.i.libeat, aut ſat t̃pis, ac otii ſit tibi, excipe.i.ex moleſtis recipere me: & producere ad omnia quæ velis, & ꝓbes. Nos ꝓbabimus.i.demõſtrabimus fortaſſe tibi animum noſtrum. ſeruitus diutina.ſ.ſub Cæſare.minus.i.non, erat paſſa ingenium noſtrum certe, qualecunq; eſt.i.licet fortaſſe tenue, aut rude ſit, tamen quale eſt, non eſt paſſa videri. Non enim ſub Cæſare fiebãt iudicia, nec iuuenum ingenia ſeſe exercebant, vt antea. hactenus autem ad ſui commendationem locutos eſt: deinceps res a ſe geſtas proſequitur, dicens. Nos deduximus ex ora.i.regione maritima.i.ad mare iacente, vbi fere ſunt naualia Aſiæ prouinciæ, & ex inſulis.ſ.vicinis naues, quas potuimus. Nos habuimus delectum.i.vt (vt dicunt) monſtram, & electionem remigom.i.eorum, qui naues impellerent remis. magna contumacia.i.in contumaci repugnantia ciuitatum, tñ.i.licet repugnarẽt, habuimus ſatis celeriter. Nos ſecuti ſumus claſſem Dolabellæ, cui.ſ.claſsi Lucilius præerat qui præbendo ſæpe ſpem tranſitionis ſ.ad nos aut (vt alii intelligunt) ad aliam regionẽ neq; vnquam.i.& ſemper decedendo hoc eſt non faciendo copiam pugnæ contulit nouiſsime.i.vltimo loco ſe Corycum.i.ad illud oppidum Ciliciæ vbi magna vis boni croci naſcit̃, & cœpit ſe tenere portu clauſo ne.ſ.quiſquam ingredi poſſet. Nos illa.ſ.claſſe Dolabellæ relicta ſup.ideo quod &.i.ſimul putabamus eſſe ſatius.i. conducibilibus peruenire in caſtra.ſ.noſtra, & altera claſsis ſequebatue, quam Tullius Cymber compararat.i.conſtruxerat, & cuea ſua parauerat anno priore.i.primo elapſo, in Bithynia, cui Turulius quæſtor præerat. nos petiuimus Cyprum: putantes.ſ.duarum claſsium victores fieri difficile eſſe. Nos voluimus ſcribe-

tunc fere vna menſura vendi ſolitum, alioqui enim expreſsiſſet. Neceſſe eſt, ſupple, vt pereat cito fame. niſi iopportarit: ideſt occulte importarit quid: ideſt aliquid ſcilicet tritici, aut frumenti alterius, nauibus Laodicenorum: Sed ſupple, &: ideſt ſimul, claſſis, Caſsii ſcilicet fratris bene eſt multum magna, cui Sextilius Rufus præeſt, & tres, ſupple naues, quas ego, Turulius, & Patiſcus adduximus præſtabunt: ideſt efficient facile. ne ſcilicet Dolabella poſsit ſupportare: ideſt clanculum inferre frumentum. Et volo vos bene ſperare, & Rempublicam confidere, vt & vos expediiſtis iſtic ſcilicet vbi vos eſtis, ſupple omne negotium: quod tamen longe ſecus erat. Ita iter poſſe expediri nobis celeriter ꝓ parte noſtra: ideſt quantum ad nos attinet.

VICTO.

VT Hæc nouiſsima noſtra facta non ſubita, nec inconuenientia } Omnes antiqui codices, etiam Mediceus, { Conuenientia } habent: quam vocem non recepi: nec tamen viſum eſt propter librorum vetuſtatem, dignitatemq; committere, vt ſi forte hæc melior eſſet lectio, amplius in tenebris, ſqualoreque iaceret. nec enim eſſe debet noſtra alicuius rei inſcientia damno hoĩe ſcriptori: quod enim ignoramus, alios optime callere poſſe intelligimus, & credimus. Neſcio enim (vt nihil tamen eorum quæ in mentem veniunt) an hic conuenientia, caſu otta, & vt Græci dicunt, συμβεβηκότα ſignificare poſsit: nam, & hanc etymon τῶν συμβεβηκότων videtur adferre Simplicius in commentario primi libri Ariſtotelis de Anima, quod cum alio cant, & vna vadant. Hæc autem ſunt eius verba: κατὰ συμβεβηκὸς δὲ ἴδια τὰ ἀφωρισμένα λέγεται καὶ αὐ συναίδη ὅπως ἄλλοις ὑπάρχει τῷ ἀφωρισμένῳ, καὶ δι᾽ ὅλου μὲν συμβεβηκὸς ὡς τοῖς ἄλλοις βεβηκός. nec tamen memoria tenemus, alibi hanc vocem hoc ſignificatu legiſſe. Peritiores totam hanc rem diligentius animaduerterent: nos eorum iudicio libenter ſtabimus, petimuſq; ne ſtudium inuadã

omni

omni ratione qua poſſumus Latinam linguam, in nobis culpetur. Quid enim hæc diligentia nocere poteſt? Dictionem autem hanc, cum ſine vllo authore probare non poſſemus, reliquimus nec tamen adeo ſpernendam cenſuimus, vt hic ſaltem de ea mẽtionem feciſſe nobis cõcedi non debeat. Cupidus autem laudis, & gloriæ C. hic Caſsius acute, & prudenter videri volebat, quæ tunc honeſte geſſerat, ſimilia eſſe illis ſuis cogitationibus, quarum teſtis erat Cicero illi enim cogitationes ſuas aperuerat, & huius rei ab eo fidẽ omnibus fieri deſiderabat, ne nouiſsima ſua facta ſine conſilio, & electione facta eſſe ab hominibus exiſtimarentur. Maximũ autem argumẽtum eſt, ſi oſtendere velis ea quæ recte feceris, a iudicio, & virtute pfecta, & non a fortuna, & caſu (tunc enim non multum laudis adipiſcerere) proferre quod ſæpe antea ſimilia feceris, vel ſaltẽ cogitaris, ſi perficere non potueris. Docet hoc Ariſto. libro. 1. Rhet. qui vult ea quoque quæ caſu euenerint, poſſe probare auditos laudis cum cõſilio feciſſe, ſi multa illis ſimilia antea ſe geſsiſſe planum fecerint. Eius verba quæ hæc declarant, & ſuſpicionem noſtrã non parum augent, non importunum viſum eſt adponere. ἐπεὶ δ' ἐκ τῶν πράξεων ὁ ἔπαινος, ἴδιον δὲ τοῦ σπουδαίου τὸ κατὰ προαίρεσιν, πειρατέον δεικνύναι πράττοντα κατὰ προαίρεσιν, χρήσιμον δὲ τὸ πολλάκις φαίνεσθαι πεπραχότα, διὸ καὶ τὰ συμπτώματα καὶ τὰ ἀπὸ τύχης ὡς ἐν προαιρέσει ληπτέον, ἂν καὶ πολλὰ καὶ ὅμοια προφέρηται, σημεῖον ἀρετῆς εἶναι δόξει καὶ προαιρέσεως. Caſtra habet poſita cum vallo) Hæc ſunt tam inepta verba, vt nullus labor ſit inquinata ea oſtẽdere. quæ enim caſtra vere appellari poſſunt ſine vallo? cum autem caſtra dixiſſet, nihil attinebat addere (cum vallo.) Veteres codices, Caſtra habet poſita { παλτοῖ } quæ lectio ſyncera noſtro iudicio eſt. Eſt enim Paltos teſte Strabone lib. 16. τῶν γεωγραφουμένων, Syriæ oppidum Laodiceæ vicinum hæc autem eius verba, τῇ γὰρ λαοδικείᾳ πλησιάζει πολίχνια τό τε ποσείδιον, καὶ τὸ ἡράκλειον, καὶ τὰ γάβαλα, εἶτα ἤδη ἡ τῶν ἀραδίων παραλία πάλτος, καὶ βαλαναία. καὶ κάρανος τὸ ἐπίνειον τῆς ἀράδου. Plin. etiam lib. 5. cap. 20. ſic de ea meminit, Hic rurſus Syria deſinente Phœnice: oppida, carne, Balanæa, Paltos, Gabale. Paleo autem aduerbialiter, vt in epiſtola ad Senatum, Pacorem Orodi Regis Parthorum filium com permagno equitatu Parthico tranſiſſe Euphratem, & caſtra poſuiſſe Tybæ, vt omnia iam cõueniant. Quomodo autem παλτῷ hic tertio caſu dixerit, conſiderandum eſt. nam ſi Latinam conſuetudinem ſecutus eſſet, palti ſecundum formam genitiui dixiſſet: an quia Græce id nomen poſuit, Latinorum vſum non ſeruauit? quamuis Græci quoque aliam quandam rationem habere videntur. Quod vero Laodiceæ obſeſſus Dolabellam perierit magno vrbis illius detrimento, docet Strabo. libro decimoſexto de Laodicea loquens, ἁλύσης δὲ συμμαχίας δολοβέλλας καταφυγὼν εἰς αὐτὴν, καὶ ἐκπολιορκηθεὶς ὑπὸ κασσίου μέχρι θανάτου, συνδιαφθείρας ἑαυτῷ καὶ τῆς πόλεως πολλὰ μέρη.

rat: Cyprum petiuimus. ibi, quæ cognouimus, ſcribere ad uos quam celerrime uoluimus: Dolabellam ut Tarſenſes pŕßimi ſocij, ita Laodiceni multo amentiores ultro accerſierũt. ex quibus utriſq; ciuitatibus, Græcorum militum numero, ſpeciẽ exercitus effecit. caſtra habet ante oppidum Laodiceam poſita, & partem muri demolitus eſt, & caſtra oppido coniunxit. Caßius noſter cum decem legionibus, & cohortibus uiginti auxiliarijs & quatuor millibus equitum a millibus paſſuum. xx. caſtra habet poſita παλτῷ, & exiſtimat ſe ſine prælio poſſe uincere: nam iam ternis tetradrachmis triticum penes Dolabellam eſt: niſi quid nauibus Laodicenorum ſupportarit, cito fame pereat neceſſe eſt: ne ſupportare poßit, & Caßij claßis bene magna, cui præeſt Sextilius Rufus, & tres, quas nos adduximus, ego, Turulius, & Patiſcus, facile præſtabunt. uolo igitur uos bene ſperare, & Rempub. ut nos iſtic expediſtis, ita pro noſtra parte celeriter nobis expediri poſſe, confidere. Vale. Data Idib. Iun. a Cypro Acromaui lacride.

Ita pro noſtra parte celeriter iter nobis expediri poſſe confi. } Sic omnes, quos vidimus, & vulgati, & antiqui codices habent. Quis tamen non videat abundare vocem eam. { Iter } inutiliterque a librariis quatuor literas antecedentis dictiõis repetitas eſſe? agitur. n. de expedienda Rep. & de victoria paranda, non de itineris expeditione, quod ridiculũ eſt, iubet bonã ſpem habere Cic. cõſidereque etiam ipſos poſſe bene rem gerere, qui in Aſia Reip. partes defendebant, vt illi in Italia geſſerant. Videndum potius (quod puto) an in illis verbis { Et volo bene ſpe. } p { Et te }

legi debeat. nam qđ ante { Et vos } legebatur, nos antiquis codicibus authoribus deleuimus. { Data Id. Io. Acro. Ia. } Sic oẽs vulgati codices habent, meo quidẽ iudicio, mendoſe, & nullo intellectu: Alii { Cypro Acrom. clide } emendarunt, interpretanturque his verbis caſtigationem ſuam, quaſi dixerit apud ſummã clidem ex Ptolemæo, Plin. & aliis: nos credere non poſſumus ſi ſummã clidem intelligere voluiſſet, Acromaniã dicturũ fuiſſe, quoniam (niſi fallimur) vox neque Græcis, neque Latinis id habere põt ſignificati. Clides autẽ duæ paruæ inſulæ ſunt ex aduerſo Syriæ. Cũ autem literas datas Cypro dicat, vt certiorẽ locũ declararet vbi eſſent (eſt. n. ſatis magna iſula Cypros) locũ quẽpiam in ea inſula narrare debuit, non extra. ſi. n. extra (vt ſunt clides) non Cypro datæ literæ eſſent. Nos ex vetuſtis noſtris codicibus, in quibus pene icorruptus hic locus eſt (legitur. n. { A Crom. a. } vna tm abundante litera) legimus { A Crõmyu a. } Eſt autẽ Cypri promontoriũ κρομμύου ἄκρα cõtra Anemuriũ promõtoriũ Ciliciæ de quo Sc. i ſt. 14. li. τὸ γὰρ ἀνεμούριον, ἡ φαμὲν δήπου κατὰ τὸ αἰγιαλόν ἐστιν ἄκρα τῆς τραχείας κιλικίας ἐπὶ πλεῖον ἐστὶ τῷ κυπρίων ἀκρωτηρίῳ τὴν κρομμύου ἄκραν ἐν χιλίοις καὶ πεντήκοντα σταδίοις. Nec multo poſt iterum: ὑπόκειται δ' ἐν μεσογαίᾳ λιμένι τῷ πόλει ἡ κρομμύου ἄκρα. Quod autem in Ptolemæi Latinis codicibus { Crõmion ext. } appellatum eſt hoc promontoriũ, pudendus eſt error interpretis, qui Geographum vetere aggreſſus ſit, cum neſciret Græcis ἄκραν promontoriũ ſignificare, nã quod ab hoc κρομμύου ἄκρα vocatum eſt, diminutiua forma voluiſſe appellare credimus, vt κλεῖδας ẽt paruas inſulas eadẽ rõne nominant, ſiquis noſtram opin non recipit, ipſe meliorẽ inueniat: nobis ſane ſatis certa hæc lectio videtur, & antiquæ ſcripturæ (quod maximum eſt) ſimilis vel potius eadem quæ illa. a.Cypro ac Romã yacride.

NON ſubita nec incon. } Non videar mihi peccaſſe, qui receptal ctione conſeruata, fideliſsimi codi. ſcripturam (præſertim cũ in aliis ẽt minoris authoritatis libris eã inuenerim) notã eſſe voluiſſem, deque ea non negligenter diſſeruiſſem: non deſunt tñ qui reprehendant. { Caſtra habet poſita παλτῷ } locũ hũc, qui multis ſeculis iacuerat, opere meliorum codicũ reſtitui: qui non veſtigiũ aliquod ſynceræ lectionis, vt ſæpe, retinebant, ſed ipſam incorruptã, integramque conſeruant, { παλτῷ } . n. illis eſt. Sunt tñ qui παλτοῖ malint, qua autẽ rõne hic παλτῷ dictum eſſet, expoſuit. Quantũ ergo exiſtimo cum, qđ nunc ſubſcribũt in illo exẽplari, vt in Mediceo codice, vltimũ eſſet Græcæ vocis & a librariis in pen. litera peccatum eſſet, qđ paruã illã pro magna feciſſent, crediderunt nonnulli παλτοῖ ſcriptũ fuiſſe. in Mediceo tñ nihil maculæ. { Et volo bene ſperare } arbitror legendum eſſe { Te volo } non vt alii, qui cum antea in impreſsis libris, { Et volo vos bene ſpe. } legeretur, maluerunt hanc delere, quæ pene in antiquis libris conſeruatur, & illam retinere, cuius in eiſdẽ exemplaribus veſtigium nullum, qui ẽt { Igitur } addiderunt. { Cui Lucil præerat } Dion huius præfecti claſsis Dolabellæ non meminit. App. li. 4. τῶν ἐμφυλίων L. Figuli mẽtionẽ fecit, qui mercede claſſem cõducebat Dolabellæ: inquit. n. καὶ ναυτικὸν ἀγείρων ἤδη μισθῷ διὰ λευκίου περί τε ῥοδίων παμφυλίαν, καὶ ἐκ κιλικίας. Videndum igitur accurate, an L. Lucilius Figulus appellatus ſit: nõ facile. n. credo in cunctis, & impreſsis, & manuſcriptis Cic. lib. mendum eſſe, neque ſatis mihi vſ ille pronomine tñ ſignificari potuiſſe. { Cypro a crommyu acri. } Quibus argumẽtis, authoritatibuſque ceſerimus ita legendum eſſe, explicauimus antea diligenter. Qui Acamãtide magis pbant, nõ vere iudicant: ſatis certũ huius rei ſignũ eſt, qđ quid Acamantide ſit ignorãt: nemo. n. vnquã veterum authorum Aca-

EX PO. EIVSD.

mantida promontorium eſſe dixit, quod illi credunt. Acamas promontorium eſt, a quo, vt tradit Plin. tota inſula quandoque Acamantis appellata fuit. Strabo libro decimoquarto, pag. 98. ὁ δ' Ἀκάμας ἐστὶν ἄκρα δύο μαστοὺς ἔχουσα, καὶ ὕλην πολλήν. Si legeretur igitur Acamantide, cum ante Cypro dixerit, inanis, ac nimis otioſus ſermo eſſet. mantide, a Crommiania clide, a Troniana clide, a Crōmyu acride, alii atque alii legunt. nos io vetere libr. legimus, Acemantide, vnde Acamantide legendum credimus, quo nomine, & promontorium Cypri, & Cyprum ipſum appellatum, ſcripſit Timoſthenes.

PAVL. MANV. NON Subira, nec inconuenientia } Ita legitur in lib. manuſcripto Bernardini Maffei: Ioan Scalæ, Pauli Boti, quod ideo dicimus, ne quis credat in omnibus vetuſtis codi. legi, cōuenientia, vt Florentini in lib. ſuarum explicationum tradiderunt. Vincētij Riccij codex habet, diſconuenientia. qua voce Hora. quoq; vſus eſt epiſtola. 2. lib. 1. Aeſtuat, & vitæ diſconuenit ordine toto. itaq; ſi quis, inconoenientia, non probat, diſconuenientia, poterit legere. Cui Lucil. præerat) Appianus hunc appellat Lucium Figulum. quod cum ita ſit, & cum Figulos non e Lucilia gēte, ſed potius e Nigidia fuiſſe cōpererim: libentius legerim, Lucius, quam Lucilius, nam ēt in vetuſto codice Bernar. Maffei non, Lucilius, ſed, Lucius, legitur. { Caſtra habet poſita παλτοῖ. } E veteri libr. Pauli Boti ſic emendauimus, figura Græca in aduerbiis in loco, vt κορυδαλλὸς κορυδαλλοῖ, περβαλινθὸς περβαλινθοῖ, φαληρὸν φαληροῖ, φρεάῤῥος φρεαῤῥοῖ.

{ Acromani lacride } Vetuſti codices alii aliter habēt. ſunt qui legendum credant, a Crō myu Acride. Alii Acamantide. quæ mihi lectio magis probatur, ſi modo, vt iidem dixerunt, in antiquo lib. ſcriptum eſt, Acomantide. de quo promontorio Plin. & Strabo.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Varia narrantur hac epiſtola, præcipua tamen capita ſunt de Dolabella perſecutione, item Rhodiorum infidelitate, de exercitu ſuo, & ſtudio erga Rempublicam.

LENTVLVS CICERONI SVO. S. D. 13

CVm Brutum noſtrum conueniſſem, eumq; tardius in Aſiam uenturum animaduerterem: in Aſiam redij, ut reliquias mei laboris colligerem: & pecuniam quamprimum Romam mitterem interim cognoui in Lycia eſſe claſſem Dolabellæ, ampliusq; centum naueis onerarias, in quas exercitus eius imponi poſſet: idq; Dolabellam ea mente comparaſſe, ut ſi Syriæ ſpes eum fruſtrata eſſet, conſcenderet in naueis, & Italiā peteret, ſeq; cum Antonijs, & reliquis latronibus comungeret. cuius rei tanto in timore fui, ut omnibus rebus relictis, cū paucioribus, & minoribus nauibus ad illas ire conatus ſim. quæ res, ſi a Rhodijs non eſſem interpellatus, fortaſſe tota ſublata eſſet: tamen magna ex parte profligata eſt: quandoquidem claſſis diſsipata eſt: aduentus noſtri timore milites, ducesq; effugerunt: onerariæ omnes ad unā a nobis ſunt exceptæ. certe (quod maxime timui) uideor eſſe conſecutus, ut non poſsit claſſe Dolabella in Italiā peruenire, nec ſocijs ſuis firmatis, durius uobis efficere negotium. Rhodij, nos, & Rēp. quā ualde deſperauerint, ex literis quas publice miſi, cognoſces, & quidē multo parcius ſcripſi, q̄ re uera furere eos inueni. q. uero aliquid de his ſcripſi mirari noli: mira eſt corū amentia. nec me meæ ullæ priuatim iniuriæ mouerunt unq̄: malus animus eorum in noſtram ſalutē cupiditas partium aliarum, perſeuerantia in contemptione optimi cuiuſq; ferenda mihi non fuit. nec tamen omneis perditos eſſe puto. ſed ijdem illi, qui tum fugientem patrem meum, qui L. Lentulum, qui Pomp. qui cæteros uiros clariſsimos non receperunt, ijdem tanquam aliquo fato, & nūc, aut magiſtratum ge-

BER. RVT. TVM inſtauratione tuarum laudum } quod. ſ. audita Bruti ex Mutina eruptione, fugaque Antonii, gratulantiū turbæ Cic. domi ſuæ conuentum veluti ouātem in Capitolium deduxerunt. author Plutarch. in Cicerone. { Qui ſpem ſæpe tranſitionis præbendo } .i. transfugiendi ad nos: nō ſimpliciter, vt clericus, diſcedendi. Eſt autem omnino duriuſcula oratione hic Caſsius, vt militem magis, eumq; (vt ſertur) præcipitem, quam literis deditum, agnoſcas.

[redacted]

ASCEN. CVm Brutum &c. Hæc epiſtola fere tota licet longiuſcula ſit, conſumitur in rerum narratione, quemadmodum, & ſequens. Cum enim præeſſet Aſiæ Proquæſt. P. Lentulus, narrat quē admodū cum a Bruto in Aſiā reuertiſſet vt reliquum pecuniæ, quæ colligenda fuerat, colligeret, & Romam mitteret intellexit Dolabellam eſſe in Lycia cum magno numero nauiom onerariarū, contra quē ſe iuiſſe dicit cum paucioribus & minoribus nauibus: facileq; ei ablaturum fuiſſe totam claſſem, niſi ipeditus fuiſſet a Rhodiis, de quibus queritur, rogās vt conſules ſibi concedant pcurationem prouinciæ, addēs & alia quæ legenti patebunt.

SEBAS. CORR. CAIVS Caſsius } Al. Q. Caſsi. qui C. Caſsii frater fuit, ſi modo hunc eum eſſe credimus. { Vel vic. } apud Mutinam. Tum inſtaurationem { 12. Cal. Maii. quo die a toto pene populo in Capitolium eſt deductus, maximoq; clamore, & plauſu in roſtris collocatus. { Teipſum } Al. te ipſe. { Ex man. ho. } Antonii, & aliorum. { Eripuit } excitatus Senatum ad perſequendum Anto. { Maximum ciuem: & mihi char. } Al. maxime ciuis, & mihi chariſsime. { id qood maxime Reip tene. } Al. ad quod maxime Reipub. tenebaris. Tenebaris autem, ſub Cæſa. { Comparaſti } Quidam legunt, comperiſti. { Seruiremus } Al. ſerui eſſemus. { Inconuenientia } ſi Latine dicatur, cum iis facile ſentiam, qui non negant hoc loco legi poſſe cōuenientia, & συμβιβαζόμενα ſignificari. { Proxime ii } Al. proxime hos. { Probauimus } Al. probabimus, { Lucius. } L. Figulum claſſi Dolabellæ præfectum fuiſſe ſcribit Appianus { Tranſitiōis } ad nos. { Vnquam non decedendo } Al. vnquam decedendo. { Corycum } Plin. & Strab. Al. Corinthum. Sunt etiam qui legunt, Circum. { In Bithynia } cui ipſe Cymber poſt Cæſaris mortem præfuit. { Turulius } qui poſtea ſecutus Anto. contra Octauium, tandem contemptæ religioois Valerio authore, Aeſculapio pœnas dedit. { Caſsius noſter } C. Caſsius Cæſaris interfector. { Millium equi. } Al. millibus equitum. { Cum Vallo } Al. πάλλοι, quod eſt oppidum prope Laodiceam. ſed arbitror ſcriptum hic fuiſſe, παλτόθι. { Sextilius Ruf. } Epiſt. 48. li. 13. { Patiſcus } Epiſt. 13. huius lib. { Acromani iac. } Acro

Ordo eſt. Cum. i. quando aut poſtquam cōueniſſem: ideſt adiiſdem colloquendi gratia, Brutum noſtrum, ſcilicet Marcum, & animaduerterem: ideſt ex verbis eius cognoſcerem, eum venturum tardius in Aſiam, redii in Aſiam, vt colligerem reliquias laboris nſri, & vt mitterem quamprimum: ideſt valde cito pecuniam Romam, cognoui interim claſſem Dolabellæ eſſe in Lycia, non enim Cilicia videlicet amplius quam centum naues onerarias: ideſt onera negociatorum ferre ſolitas, in quas. ſ. naoes exercitus eius poſſet imponi, & cognoui Dolabellam cōparaſſe id: ideſt ad eam claſſem, ea mente: vt ſi ſpes Syriæ: ſcilicet potiundæ eſſet fruſtrata eum, conſcenderet in naues, & peteret Italiam, & coniungeret ſe cum Antonius. ſ. duobus fratribus, & reliquis latronibus. Cujus rei ego fui in tanto timore, vt omnibus rebus relictis, ego conatus ſim ire ad illas ſcilicet centum naues onerarias cum paucioribus, & minoribus ſcilicet nauibus. Quæ res, ſi non eſſem interpellatus: ideſt impeditus a Rhodiis, eſſet fortaſſe ſublata tota. tamē: ideſt nihilominus. licet Rhodii interpellarint, ipſa eſt profligata: ideſt afflicta ex magna parte. Quandoquidem claſsis eſt diſsipata, & milites ducesq; effugerunt timore aduentus noſtri, onerariæ, ſupple naues ſunt exceptæ: ideſt captæ a nobis omnes ad vnam ſcilicet incluſiue, hoc eſt nulla excepta. Certe ego videor conſecutus quod timui maxime, vt Dolabella non poſsit peruenire in Italiam, nec efficere vobis negocium. ſ. bellicum, durius: ideſt difficilius ſociis. ſ. Anto. &

to. & Lep. firmis .i. firmioribus factis. Tu cognoſces ex literis, quas miſi publice .i. ad Senatum publice legendas, quam .i. quantum valde, Rhodij deſperauerint nos, & Rempub. .i. ſalutem noſtram, & Reipub. Equidem .i. ego certe, ſcripſi multo parcius ſ. quam res ſe habet. noli mirari, amentia eorum. ſ. Rhodiorum eſt mira. Nec vllæ iniuriæ meæ priuatim .i. quæ inferebantur in me nomine priuato: ſup. mouerunt vnquam me, animus eorum malus .i. peruerſius in ſalutem noſtram, cupiditas: id eſt nimium ſtudium eorum. aliarum partium .i. in aduerſas partes. perſeuerantia. ſ. eorum .i. contumacia. in contemptione .i. vilipenſione, optimi cuiuſq;. ſ. ex noſtris, non fuit ferenda .i. toleranda mihi. nec tamẽ puto omnes. ſ. Rhodios, eſſe perditos .i. peruerſæ mentis. Sed illi iidem, qui non receperunt tum .i. tunc videlicet tẽpore belli ciuilis cum Cæſ. patrem meum fugientem ſcilicet a Pharſalica clade, qui non receperunt L. Lentulum, qui non receperunt Pompeium: ſ. magnum, qui non receperũt cæteros viros clariſsimos iidem tanquam aliquo fato. ſ. Reip. noſtræ inimico, & nunc gerunt magiſtratum, aut habent in ſua poteſtate eos, qui ſunt in magiſtratu. Itaq; ipſi vtuntur eadem ſuperbia in prauitate. Quorum improbitatẽ retundi .i. frangi, & repelli, & non pati, ſup. eam augeri impunitate, non ſolum eſt vtile Reipubli. ſed etiam neceſſariũ. Ego velim, vt tibi ſit ſemp. curæ de dignitate noſtra, & vt ſuffragere: ideſt ſuffragium, & fauorem præbeas noſtræ laudi, & in Senatu, & in cæteris rebus quocunq; tempore habueris occaſionem. Quando: ideſt quoniam. Aſia decreta eſt .i. decreto addicta Conſulibus, & permiſſum eſt iis, vt dum .i. donec ipſi venirent, darent negotium: ideſt commiſſionem iis ſupp. qui obtineant Aſiam, rogo te petas ab iis, vt tribuant hanc dignitatem potiſsimum nobis, & dent negotium, vt obtineam Aſiam, dũ ideſt donec alteruter eorũ venit. Nam non habent cauſam: quod properent, ideſt feſtinẽt venire huc in magiſtratum. ſ. ſuum: aut quod ꝓperent mittere exercitum huc. Dolabella enim eſt in Syria, & vt proſpexiſti diuina mente tua, & prædicaſti, Caſsius opprimet eum dum .i. donec iſti .i. Coſules venient. Dolabella enim excluſus ab Antiochia. & acceptus: ideſt tractatus, male in oppugnando. ſ. Antiochiam, nulla, ideſt non vlla, nõ confiſus alia vrbe .i. quod poſſit ab alia recipi, contulit ſe Laodiceam, quæ eſt in Syria ad mare. Ego ſpero eum daturum ibi celeriter pœnas, ſ. perfidiæ ſuæ in patriam. Nam neq; habet: ſup. alium locũ, quo refugiat. neq; poterit ſuſtinere .i. tolerare, reſiſtendo īperui eius tantum exercitum Caſsii. ſpero etiam ſup. negocium eſſe confectum iam. ſ. cum hæc legis, & Dolabellam eſſe oppreſſum.

runt, aut eos, qui ſunt in magiſtratu, in ſua habent poteſtate: itaque eadem ſuperbia in prauitate utuntur. quorum improbitatem aliquando retundi, & non pati impunitate augeri, non ſolum utile eſt Reipub. noſtræ, ſed etiam neceſſarium. De noſtra dignitate uelim tibi, ut ſemper curæ ſit, & quocunq; tempore occaſionem habueris, & in Senatu, & in cæteris rebus laudi noſtræ ſuffragere. quando Conſulibus decreta eſt Aſia, & permiſſum eſt iis, ut dum ipſi uenirent, darent negotium, qui Aſiam obtineant, rogo te petas ab iis, ut hanc dignitatem potiſsimum nobis tribuant, mihi dent negotium, ut Aſiam obtineam, dum ipſorum alteruter uenit: nam, quod huc properẽt in magiſtratum uenire, aut exercitum mittere, cauſam non habent: Dolabella enim in Syria eſt: & ut tu diuina tua mente proſpexiſti, & prædicaſti, dum iſti uenient, Caſsius eum opprimet: excluſus enim ab Antiochia Dolabella, & in oppugnando male acceptus, nulla alia confiſus urbe, Laodiceam, quæ eſt in Syria ad mare, ſe contulit. ibi ſpero celeriter eum pœnas daturum: nam neque, quo refugiat, habet: neq; diutius tibi poterit tantum exercitum Caſsij ſuſtinere. ſpero etiam confectum eſſe iam, & oppreſſum. quare non puto Panſam, & Hirtium in Conſulatu properaturos in prouincias exire, ſe Romæ acturos Conſulatum. itaque ſi ab his petieris, ut inter ea nobis procurationem Aſiæ dent, ſpero te poſſe impetrare. præterea mihi promiſerunt Panſa, & Hirtius coram, & abſenti mihi ſcripſerunt, Verrioq; noſtro Panſa affirmauit, ſe daturum operam, ne in ſuo Conſulatu mihi ſuccedatur. ego porro non mediusfidius cupiditate prouinciæ produci longius ſpatium mihi uolo: nam mihi fuit iſta prouincia plena laboris, periculi, detrimenti. quæ ego ne fruſtra ſubierim, ne'ue priusq̃ reliquias meæ diligentiæ conſequar, decedere cogar, ualde laboro, nam ſi potuiſſem quam exegeram, pecuniam uniuerſam mittere, poſtularẽ, ut mihi ſuccederetur. nunc quod Caſsio dedi, quod Trebonij morte amiſimus, quod etiam crudelitate Dolabellæ, aut perfidia eorum, qui mihi fidẽ, Reiq; publi. non præſtiterũt, id conſequi, & reficere uolo, quod aliter non poteſt fieri, niſi ſpatium habuero. id ut per conſequar uelim, ut ſoles, tibi curæ ſit. ego me de Repub. ita puto eſſe meritum, ut non prouinciæ iſtius beneficium expectare debeam, ſed tantum, quantum Caſsius, & Bruti, non ſolum illius facti, periculiq; ſocietate, ſed etiam huius temporis ſtudio, & uirtute. primus enim ego leges Antonianas fregi: primus equitatum Dolabellæ ad Rempub. traduxi, Caſsioq; tradidi: primus delectus habui pro ſalute omnium contra coniurationem ſceleratiſsimam: ſolus Caſsio, & Reipub. Syriam, exercitusq;, qui ibi erant, coniunxi: nam niſi ego tantam pecuniam, tantaq; præſidia, & tam celeriter Caſsio dediſſem: ne auſus quidem eſſet ire

Quare non puto Panſam, & Hirtium in Coſs. .i. cum erunt Conſules. properaturos exire. ſ. Italia, in prouinciã, ſed acturos Cõſulatum Romæ. Itaq; ſi petieris ab iis, vt dent interea nobis ꝓcurationem Aſiæ, ſpero te poſſe impetrare. ſ. ab eis. Præterea .i. inſuper, Panſa, & Hirtius promiſerunt mihi. & .i. ſimul. coram: .i. cum præſens eſſem, & ſcripſerunt mihi abſenti, & Panſa affirmauit Verrio noſtro. ſ. cõmuni amico, ſe daturum operam ne ſuccedatur mihi .i. vt ꝑmanerem in magiſtratu meo, in ſuo Conſulatu .i. durante Conſulatu ſuo. Ego porro .i. autẽ. non volo mediusfidius .i. per Herculem Iouis filium, aut ita me iudicet Deus fidei proſpector, ſpatium tuendæ prouinciæ produci mihi longius cupiditate .i. propter cupiditatem prouinciæ. ſ. regẽdæ. nam iſta prouincia fuit mihi plena laboris, periculi, & ſup. detrimenti. quæ. ſ. dicta, labores, pericula, & detrimẽta, ne ego ſubierim .i. paſſus ſim fruſtra .i. ſine fructu aliquo: neve cogar decedere priuſquam conſequar reliquias diligentiæ meæ, ego laboro .i. contendo valde. Nam ſi potuiſſem mittere pecuniã vniuerſam quam exegeram, ſ. a prouincialibus: ego poſtularem: vt ſuccederetur mihi. nunc volo: ideſt paro. conſequi, & reficere .i. reparare, id quod dedi Caſsio, quod amiſimus. ſ. omnes qui Rempub. fouemus, morte Trebonii. etiã quod amiſimus crudelitate: id eſt propter crudelitatem Dolabellæ, aut perfidia eorũ, qui non præſtiterunt .i. non exhibuerunt fidem mihi, & Reip. Quod. ſ. illud conſequi, & reficere, non poteſt fieri aliter, niſi habuero ſpatium. ſ. temporis. Ego velim, vt tibi curæ ſit, vt ſolet tibi res mea eſſe curæ. vt conſequar: ideſt impetrem id ſcilicet ſpatium. Ego puto me eſſe meritum de Republi. ita vt non debeam expectare ſolum beneficium iſtius prouinciæ. ſ. prorogãdæ, ſed tantum: ideſt tam magnum præmium, quantum Caſsius, & Bruti. ſ. Marcus, & Decius non ſolum ſocietate illius facti, & pericoli: quo Cæſar. abſtulerunt, ſed etiam ſtudio, & virtute huius temporis: ideſt quo vtor erga Rempublicam hoc tempore periculoſiſsimo. Ego enim primus fregi leges Antonianas: ideſt quas Anto. tulit in vltionem interfectorum Cæſaris. Ego primus traduxi equitatum Dolabellæ, qui alter tunc erat Conſul ad Rempublicam, & tradidi: ſupple ipſum Caſsio. Ego primus habui delectus .i. electionem militum pro ſalute omnium ſcilicet bonorum contra coniurationem ſceleratiſsimam. Ego ſolus coniunxi Caſsio, & Reipub. Syriam, & exercitus, qui erãt ibi: ideſt in Syria. Nam niſi ego dediſſem Caſsio tantam pecuniam, & tanta præſidia, & tam celeriter, ne quidem: ideſt non ſaltem auſus eſſet ire in Syriam. Et non minora pericula inſtarent nunc Reipub. a Dolabella, quam ab Anto-

nio ſ.inſtant, ſi. ſ. Dolabellam non expuliſſem e Syria. Atq; ego feci hæc omnia is i. ens, aut ſi dicatur in hoc ſignificatu, exiſtens is qui eram ſodalis. i. ſocius dapis hoc eſt conuictor, & familiariſſimus Dolabellæ, & qui eram coniunctiſſimus ſanguine. i. conſanguinitate Antonijs, habebam quoq;. i. etiam, beneficio illorũ qui tunc Conſules erant prouinciam. i. Ciliciam. Sed φιλῶ: ideſt amo. μᾶλλον. i. magis. πατρίδα. i. patriã ἐμὴν. i. meã. Græce autem primitiuum eſt mei, aut mis. Ego primus idixi omnibus meis ſ. neceſſarijs Antonio fauentibus, bellum. Etſi: id eſt quanquam, ego animaduerto hæc: ideſt huiuſmodi ſtudia mea in Rempub. non attuliſſe mihi fructum. i. vtilitatem. magnopere. i. abunde, tamen ego non deſpero, nec deſatigabor. ideſt non deſiſtam præ fatigatione permanere non ſolum in ſtudio libertatis, ſed etiam in labore, & periculis. ſ. pro ea obeundis. Attamẽ. i. licet hoc ſim animo, tamẽ ſi prouocabimur. ſ. ad talia ſtudia, aliqua gloria iuſta, & merita. ſ. a nobis officiis. i. debita exhibitione, Senatus, & optimi cuiuſque nos erimus apud cæteros cum maiore authoritate, & poterimus prodeſſe Reipubl. eo plus. Argutiſſima forma petendi beneficii, cum illud quod petimus ad rem conferentis facturum probamus. De his autem rebus pulchre locutus, tranſit ad commendationẽ filii Ciceronis non [illegible] conſilio ſciens non poſſe melius placere Ciceroni, quam vt illi bona de filio denunciet. dicit igitur ſic. Cum. i. quãdo, veni ad Brutum. ſ. Marcum. non potui videre filium tuum. ſ. M. Ciceronem, ideo quod erat profectus iam cum equitibus in Hyberna. i. loca tuta vbi hyemem tranſigant cum equis ſuis. Sed mediusfidius. i. ita me filius Iouis amet, aut iudicet, vt verum dico, videlicet Hercules vltor perfidorum, aut ita media ſit fides, ego gaudeo eum. ſ. filium tuum. eſſe ea opinione. i. in ea æſtimatione hominum, aut in eo propoſito iuuandæ Reipubl &. i. ſimul cauſa tua, qui pater eius es, & ita illius gloria in te redundat. & ipſius: ſ. filii tui, qui ex bono ſtudio, & bona æſtimatione fructum aliquando conſequatur. & in primis. i. præcipue (quod amanter dicit) cauſa mea Enim, ideſt qui. quia natus eſt ex te, & dignus te, ſ. patre, eſt mihi loco fratris. frater autem dicitur fere alter, quaſi inter ſe coniunctiores ſint fratres quam pater, & filius. Pergæ quæ eſt ciuitas Pamphyliæ.

φ. i. patriã meam magis amans.

dat ad Rempublicam adminiſtrandam vtilia recitantur: ἐν γὰρ ἐυγλοιὸ καὶ φρονήματο μεγάλων τὸ κινοφωνοῦσι, φιλῶ κἀι ἄλλο παῖδας, ἐμὴν μᾶλλον φιλῶ, πῶς οὐκ ἔτε. Nec tamen author eorum adducitur. Ego ſane verſiculos ipſos in his, quæ conſeruatæ ſunt, Tragœdiis me legiſſe non meminini. Huiuſmodi ſane multas grandes, generoſaſq; ſententias pronunciari facit Euripides a Praxithea Erechthei regis vxore, quæ liberũ, voleñſque filiam ſuam pro ſalute Athenarum morti obtulit. Cũ autem Tragœdia ipſa, in qua erant, perierit, leguntur apud Lycurgum acerbum illum accuſatorem in oratione, quam ſcripſit contra Leocratẽ. quãuis in verſiculis ipſis, qui plurimi ſunt, Praxithea oſtendat, ſe vnam tantum filiam ad ſupplicium tradere. Cicer. autem in prima quæſtione Tuſculana, & in oratione quoq; pro P. Seſtio narrat plures Erechthei regis filias cupide mortẽ pro vita ciuium oppetiſſe.

PAV. MAN. QVAM Vera fuere eos inueni, quod vero aliquid de his ſcripſi } Totum hoc non erat in impreſſis, præterquam in vno, quem Robertus Stephanus Typographus Pariſienſis diligẽtiſſimus ediderat. quẽ ego ſecutus, omnes illas voces addidi ſeptimum adhinc annũ eas nũc in vetuſto codice Vincentij Riccij eſſe video.

SEBA. COR. LENTVLVS } Epiſtola ſequenti. { Conueniſſem } in Macedonia. { Mei labor. } Quæſturæ. { Amplius quã } Al ampliusq;. } Cum Ant. } M. & L. Antoniis. nam C. Antonius tertius frater in Macedonia a M. Bruto captus fuerat. { Et quidem multo parcius ſcripſi } Al. equidem multo apertius ſcripſi. { Mouerunt } neceſſarium verbum & ſi antiquis libris non legitur. { In noſtram ſal. } Al. in noſtra ſalute { Tum fug. } Ex pharſalico prælio. { Patrem meum } P. Lent. Spintherem. { L. Lent. } qui cum C. Marcello ſuperiore anno Cos. fuerat. { Non rece. } eadem ſcribit Cæſar lib. 3. de bello ciuili. { Magiſtratum ge. } Rhodi. { Et pau. } Al in prauitate. { Qñ Cos. } Hirtio, & Panſæ. { Decreta eſt Aſia } cui, mortuo Trebonio, nullus præfectus fuerat. { In mag } in Conſulatu, quo defuncti alii ſolent in prouincias Procos ire { Prædicaſti } Phil. 11. { Male acce. ab iis, qui cuſtodiebant vrbem, quamuis Caſſius abeſſet: Epiſt. ſequenti { Illius facti } Cæſaris cædis, in qua hic Lentulus falſo ſe Bruti, & Caſſii ſocium fuiſſe gloriabatur. { Leges } Alii reponunt regiones. } πατρίδ᾽ ἐμὴν μᾶλλον φιλῶν. } patriam meã magis amans { Oibus me. } Dolabellæ & Anto. { Filium tuũ. } Epiſt. a 1. li. 16. { Pergæ } Pli. li. 5. c. 27.

in Syriam, & nunc non minora pericula Reipubl. à Dolabella inſtarent, quam ab Antonio. atq; hæc omnia is feci qui et ſodalis & familiariſſimus Dolabellæ eram, coniunctiſſimus ſanguine Antonijs: prouinciam quoq; illorum beneficio habebam: ſed πατρίδ᾽ ἐμὴν μᾶλλον φιλῶν omnibus meis bellum primus indixi. hæc & ſi adhuc non magnopere mihi tuliſſe fructũ animaduerto: tamen non deſpero, nec deſatigabor permanere non ſolum in ſtudio libertatis, ſed etiam in labore, & periculis. attamen ſi etiam aliqua gloria iuſta, & merita prouocabimur Senatus, & optimi cuiuſq; officijs, maiore cũ authoritate apud cæteros erimus, & eo plus prodeſſe Reipub. poterimus. Filium tuum, ad Brutum cum ueni, uidere non potui, ideo quod iam in hyberna cum equitibus erat profectus. ſed mediusfidius ea eſſe cũ opinione, & tua & ipſius, & in primis mea cauſa enim gaudeo: fratris loco mihi eſt, qui ex te natus, teq; dignus eſt. Vale. Data. IIII. Calen. Iun. Pergæ.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

De Dolabellæ improbitate, & geſtis, hac quoque epiſtola, vt in ſuperiore agitur

P. LENTVLVS P. F. PROQVEST. PROPRAET. S. D. COSS. PRAET. TRIB. PLEB. SENATVI, POPVLO. PLEBIQVE ROM.

SI Valetis, liberiq; ueſtri ualent, bene eſt, ego quoque ualeo. Scelere Dolabellæ oppreſſa Aſia, in proximam prouinciam Macedoniam præſidiaq; Reipublicæ quæ Marc.

VIC. MVLTO parcius ſcripſi. mirari noli } Nonnulli hic plura verba inculcant, quæ tradunt in manu ſcripto codice ſe inueniſſe. de quorum fide non dubito. videndum tamen eſt, an nouæ ſint, & ab aliquo appoſitæ, quod quidem ego facile credo. nam duriuſculus in illis ſermo eſt, neq; ſatis concinnus. Exiſtimarunt fortaſſe imperiti aliqui homines elegantem locutionem. { Mirari n. } ſine illis mãcam eſſe, ideoq; quod deeſſe crediderunt, reſtituere. Mirari autem noli, arbitror hic dictum, vt in epiſtola ad Sulpitium. Noli quærere. Nihil tamen de hac re ſtatuimus. Quid ſuſpicaremur ſolum enunciare volumus: multæ huiuſmodi maculæ ſunt in impreſſis libris, quorum maior pars ab aliquo manu ſcripto fluxit. Accepi poſtea a doctis viris, qui ſummo ſtudio has epiſtolas cum manu ſcriptis ſex ſeptemue exemplaribus contulerunt, in nullo eorum aliter atque in Mediceo legi { Sed πατρίδ᾽ ἐμὴν μᾶλλον φιλῶν. } Non ſunt hæc græca verba a Lẽtulo ipſo compoſita, ſed ſumpta e Tragœdia. priſcis autem temporibus illa propter ſententiæ grauitatem valde celebrabantur, nam a Plutarcho etiam in commentario, quo præcepta

BER. RVT. PER Seuerantia in conten. op. cuiuſq; } contẽptione, ſcribi debuit. { Primus. n. ego leges Anto. fre. } Quid ſi: legiones? [redacted]

ASC. SI Valetis &c. Scribit eodem argumento fere hanc epiſtolam publice, quo ſuperiorem ſcripſerat ad Ciceronem, niſi quod cum Dolabella inuaſiſſet Aſiam, eamq; vaſtaſſet, & ciues Romanos ſpoliaſſet: & venditis ſpoliis celerius deceſſiſſet ex Aſia, quam præſidium in eam adduci potuiſſet, dicit non putaſſe ſibi præſidium mittendum a Bruto. omnem autem

diligentiam

diligentiam facere, & feciſſe ad inquirendum ſcelus Dolabellæ. Ordo eſt: Si o Patres Conſcripti, & populę Roma. valetis, & liberi veſtri valent, bene eſt: ego valeo. Aſia oppreſſa i. cum Aſia eſſet oppreſſa ſcelere Dolabellæ contuli me, & præſidia reipublicæ quæ Marcus Brutus vir clarus tenebat in prouinciam proximam, videlicet Macedoniam, & egi. i. effeci id: vt Aſia prouincia & vectigalia. ſ. Aſiæ, redigerentur in poteſtatem veſtram ſupple per eos ꝑ quos poſſent redigi, celerrime. Quod cum Dolabella timuiſſet. i. vte factu rum. prouincia vaſtata, vectigalibus. i. penſionibus publicis correptis. i. ſimul raptis omnibus ciuibus, præcipue Romanis, denudatis, ac diuẽditis crudeliſſime, qꝫ: pro & exceſſiſſet Aſia celerius, quam præſidiũ potuiſſet adduci eo, non habui neceſſe morari, aut expectare præſidium diutius, & exiſtimaui. i. iudicaui, reuertendum eſſe mihi ad officium meũ, quãprimũ. i. valde cito, vt &. i. ſimul exigerem pecuniam, quam depoſueram, & ſup. vt cognoſcerem quicquid eſſet correptum ex ea. ſ. pecunia depoſita, aut quorum culpa id accidiſſet, & vt facerem vos certiores quãprimum. i. valde cito, de omni re. Interim cum nunciatũ eſſet mihi nauiganti in Aſiam, claſſem Dolabellæ eſſe in Lycia, & Rhodios habere naues cõplures inſtructas, & paratas in aqua .i. ſuper aquam. reuerti Rhodum cũ his nauibus, quas aut adduxeram mecum, vt Pariſcus Proquæſtor homo cõiunctiſſimus mihi. cum. ſ. ita ſit qđ familiaritate, tum etiam ſenſibus. i. conſenſu in Repu. comparauerat. i. acquiſiuerat, reuerti inquam Rhodum cõfiſus authoritate veſtra, & Senatuſconſulto, quo iudicaratis Dolabellam hoſtem, cõfiſus quoq; fœdere, quod renouatũ erat Marco Marcello, & Ser. Sulpitio Coſs. cum iis. ſ. Rhodiis. quo ſcilicet fœdere Rhodii iurauerant ſe habituros eoſdem hoſtes, quos Senatus populuſque Roman. Quæ res fefellit nos vehemẽter. Tantum. n. abſuit: vt firmaremus claſſem noſtrã præſidio eorum: vt etiam milites noſtri prohiberẽtur a Rhodiis vrbe. i. ingreſſu vrbis. portu. ſ. diuturno. ſtatione. i. loco, vbi ad tempos poſſent ſtare in nauibus. commeatu. i. victualibus denique aqua. ſ. dulci, aut omni cõmunione. & nos ipſi . ſ. duces vix reciperemur cum ſingulis nauigiolis. i. paruis nauigiis. Quam indignitatẽ: quæ: peo &. diminutionem maieſtatis, non ſolum iuris noſtri, ſed etiam imperij, & Popu. Roman. nos tulimus, ideſt tolerauimus idcirco, quod cognoramus: pro cognoueramus. literis interceptis, ideſt per literas a Dolabella miſſas interceptas a noſtris, Dolabellam ſi deſperaſſet de Syria, & Aegypto, ſcilicet retinendis. quod erat neceſſe fieri: quia potentio, erat in Syria Caſſius, paratum eſſe conſcendere in naues cum omnibus latronibus ſuis, atque omni pecunia. ſ. ſurrepta, & petere Italiam. Et cognoueramus idcirco etiam naues onerarias: quarum nulla erat minor duum millium amphorarum. i. quæ non caperet minus bis mille amphoras. contractas. i. in vnum locum tractas, obſideri in Lyciã claſſe eius o patres Conſcripti. ego percitus timore huius rei, ne. ſ. in Italia traiiceret: malui ꝑpeti iniurias, & experiri priꝰ omnia, etiam cum contumelia noſtra. Itaq; ego introductus ad voluntatem eorum. ſ. Rhodiorum in vrbem. ſ. Rhodum, & in Senatum eorum, egi quã potui diligentiſſime, cauſam Reipu. & expoſui omne periculum quod inſtaret, ſi ille. ſ. latro Dolabella conſcendiſſet naues cum ſuis. Autem. i. ſed ego animaduerti Rhodios in tanta prauitate. i. peruerſitate: vt putarent omnes. ſ. alios, eſſe firmiores. ſ. in defendenda cauſa ſua, quam bonos. i. Reipu. fautores. vt non crederent hanc concordiam, & conſpirationẽ omnium ordinum eſſe factam propenſe. i. affectanter, & ex inclinatione animi, ad defendendam libertatem, vt conſiderẽt patientiam. i. tolerantiam Senatus, & optimi cuiuſq; i. omnis boni, manere etiam nunc . i. in eum vſq; diem. nec quenquam potuiſſe audere iudicare Dolabellam hoſtem. Denique animaduerti Rhodios tãta prauitate: vt exiſtimarent omnia, quæ improbi fingebãt: ſupple eſſe magis vera, quã quæ erãt vere facta, & quæ dicebantur a nobis. Qua mẽte. i. affectiõe, voluntate, binæ legationes eorum profectæ erant ad Dolabellam etiam ante aduentum noſtrum, poſt indigniſſimam cædem Trebonii, & cætera tot, & tam nefanda facinora. & quidem. i. certe, legationes erant profectæ nouo. i. inſolito exemplo, quia contra leges ipſorum, prohibẽtibus iis, qui gerebant tum. i. tunc magiſtratus. ſ. Rhodios. Hæc ſupple fecerũt: ſiue timore (vt dictitãt) de agris. i. propter agros, quos habent in cõtinenti. i. terra partim mari ſepta ꝑtim ſe cũ alia terra tenẽti, timebãt ẽt ne vaſtarent a Dolabella, ſiue furore, quo correpti neſciũt quid faciant. ſiue impotentia, i. ſuꝑbia, & inſolentia paucorum: dicuntur aũt impotentes, qui iræ, & animo ſuo moderari nequeũt. qui affecerant antea pari cõtumelia, qua. ſ. nunc nos afficiunt viros clariſſimos. ſ. patrẽ Lentuli, Pompeium, & Luciũ Lentulum. & nunc, ſupp afficiunt gerentes maximos magiſtratus videlicet nos Procóiules Romanos nullo exemplo ſumpto. ſ. ab aliis. neq; ex parte veſtra, qđ abeſtis, neq; noſtra. ſ. ex parte præſentium. i. qui præſentes ſumus. Neq; voluerunt, cum poſſent facile mederi. i. remedium

Bru. uir clariſſimus tenebat, me contuli, & id egi, ut, per quo celerrime poſſet, Aſia prouincia, uectigaliaq; in ueſtram poteſtatem redigerentur. quod cum pertimuiſſet Dolabella, & uaſtata prouincia, correptis uectigalibus, præcipue ciuibus Romanis omnibus crudeliſſime denudatis, ac diuenditis, celerius Aſia exceſſiſſet, quã eo præſidium adduci potuiſſet, diutius morari, aut expectare præſidium non neceſſe habui: & quamprimum ad meum officium reuertendum mihi eſſe exiſtimaui, ut & reliqua uectigalia exigerem, & quam depoſui, pecuniã colligerem: quicquid ex ea correptum eſſet, aut quorum id culpa accidiſſet, cognoſcerem quamprimum, & uos de omni re facerem certiores. interim cum per inſulas in Aſiam nauiganti mihi nunciatum eſſet, claſſem Dolabellæ in Lycia eſſe, Rhodioſq; naueis complureis inſtructas, & paratas in aqua habere: cum iis nauibus, quas aut mecum adduxeram, aut cõparauerat Patiſcus Proquæs. homo mihi cum familiaritate, tum etiam ſenſibus in Repu. coniunctiſſimus, Rhodum reuerdi, confiſus authoritate ueſtra Senatuſq; conſulto, quo hoſtem Dolabellam iudicaratis fœdere quoq;, quod cum his M. Marcello & S. Sulpitio Coſs. renouatum erat, quo iurauerant Rhodij eoſdem hoſteis ſe habituros, quos Senatus, populuſq; Ro. quæ res non uehementer fefellit: tantum enim abſuit, ut illorum præſidio noſtram firmaremus claſſem, ut etiam à Rhodijs, urbe, portu, ſtatione, quæ extra urbem eſt, commeatu, aqua deniq; prohiberentur noſtri milites: nos uix ipſi ſinguli cum nauigiolis reciperemur. quam indignitatem, diminutionemq; maieſtatis non ſolum iuris noſtri, ſed etiam imperii, populiq; Ro. idcirco tulimus, q intercepitis literis cognoramus, Dolabellam ſi deſperaſſet de Syria, Aegyptoq;, quod neceſſe erat fieri in naueis cum omnibus ſuis latronibus, atque omni pecunia conſcendere eſſe paratum, Italiamq; petere: idcirco etiam naueis onerarias, quarum minor nulla erat duum millium amphorarum, contractas in Lycia a claſſe eius obſideri. huius rei timore P. C. percitus iniurias perpeti, & cum contumelia etiam noſtra omnia prius experiri malui. itaque ad illorum uoluntatem introductus in urbem, & in Senatum eorum, quàm diligentiſſime potui cauſam Reipub. egi: periculumq; omne, quod inſtaret, ſi ille latro cum omnibus ſuis naueis conſcendiſſet, expoſui. Rhodios autem tanta in prauitate animaduerti, ut omneis firmiores putarent, quàm bonos, ut hanc concordiam, & conſpirationem omnium ordinum ad defendendam libertatem propenſe non crederent eſſe factam: ut patientiam Senatus, & optimi cuiuſq; manere etiam nunc confiderent, nec potuiſſe audere quenquam Dolabellam hoſtem iudicare: ut denique omnia, quæ improbi fingebant, magis uera exiſtimarent, quam quæ uere facta erant, & à nobis docebantur. qua mente etiam antè noſtrum aduentum, poſt Trebonij indigniſſimam cædem, cæteraq;, tot, tamq; nefaria facinorà, binæ profectæ erant ad Dolabellam legationes eorum, & qui-

facere, peric.ilo imminenti Italiæ, & vrbi noſtræ, ſi ille parricida. ſ. Dolabella expulſus ex Aſia, & Syria, petiiſſet nauibus cum ſuis latronibus Italiam Ipſi etiam magiſtratus, ſcilicet Rhodii: qui videbantur in aliis fauere nobis, veniebant nonnullis in ſuſpicioně detinuiſſe nos, & eſſe demorati nos, ſcilicet donec claſſis Dolabellæ fieret certior de aduentu noſtro. Quam ſuſpicionem res aliquot conſecutæ. i. quæ ſecutæ ſunt, auxerũt, maxime quod Sextius Marcius & C. Titius, legati Dolabellæ, diſceſſerunt, ſubito ex Lycia a claſſe, & profugerũt naui longa, onerariis. ſ. nauibus relictis in quibus. ſ. nauibus onerariis colligendis ipſi conſumpſerũt. ſ. prius, non minimum immo plurimum tẽporis & laboris. Itaq; cum veniſſemus a Rhodo in Lyciam cum us nauibus quas habueramus, nos recepimus naues onerarias, quia derelictas, & reſtituimus dominis, a quibus illas abſtulerant. Itemq; i. ſimiliter nõ deſiimus timere quod verebamur maxime. ſ. priuſquã onerarias recepiſſemus, ne Dolabella poſſet venire in Italiam cum latronibus, ſuis nos perſecuti ſum° claſſem. ſ. Dolabellæ, fugientě vſq; in Sydam, quæ regio eſt, Lyciæ. ſ. extrema prouinciæ meæ. ibi cognoui partem nauium Dolabellæ diffugiſſe, reliquas petiiſſe. ſ. conſilio, Syriã [..]cyptum quibus diſiectis cum ſcirẽ claſſem Caii Caſsij ſingularis ciuis, & ducis, maximam fore [.]ræſto. i. paratam ſup. proficiſcenti in Syriam, reuerti. i. redii ad officium meũ. ſ. iuuandæ prouinciæ. Et dabo operam o P. C. i. Patres Conſcripti vt præſtem ſtudiũ meũ ſupp. & diligentiam vobis & Reipu. & cogam. i. congregabo, pecuniam quã potero maximam & quã celerrime ſup. potero, aut & valde celeriter, & mittam ad vos omnibus rationibus. i. vijs & mediis: ſi percurrero prouinciam, & cognouero, qui præſtiterunt fide vobis, & Reip. in conſeruanda pecunia depoſita a me, quiq; i. & qui deferentes. ſ. ad Dolabellã vltro ſcelere. i. per ſcelus pecuniam publicam. i. Reipu. inierunt. i. contraxerunt ſocietatě. i. participationem facinorum cum Dolabella hoc munere. i. dono pecuniæ publicæ. De quibus ſi videbitur vobis. ſ. vtile, ſi conſtitueritis. i. iudicaueritis animaduertendum, grauiter, idest acerbe vt meriti ſunt, & firmaueritis i. corroboraueritis nos authoritate veſtra, nos poterimus facilius, & idest ſimul, exigere vectigalia reliqua. i. nondum recepta, & poterimus ſeruare exacta, ne. ſ. alteri dentur quam a Repub. miſſo. Ego comparaui. i. accumulaui, præſidium neceſſarium, quia ſacramento aſtrictũ aut ſtipendio obnoxiũ, & voluntariũ. i. eos q.

dem nouo exemplo, contra leges ipſorum prohibentibus ijs: qui tum magiſtratus ⁎ gerebãt. hæc ſiue timore, ut dicũt ã, de agris quos in continenti habent, ſiue furore, ſiue potentia paucorum, qui & antea pari contumelia uiros clariſſimos affecerant & nunc maximos magiſtratus gerentes: nullo exemplo, neque ueſtra ex parte, neq; noſtra præſentium, neq; imminenti Italiæ, urbiq; noſtræ periculo, ſi ille parricida cum ſuis latronibus nauibus, ex Aſia, Syriaq; expulſus, Italiam petiſſet, mederi, cum facile poſſent, uoluerunt. nonnullis etiam ipſi magiſtratus ueniebant in ſuſpicionem detinuiſſe nos, & demoratos eſſe, dum claſſis Dolabellæ certior fieret de aduentu noſtro. quam ſuſpicionẽ conſecutæ res aliquot auxerunt, maxime q. ſubito ex Lycia Sex Marius, & C. Titius legati Dolabellæ à claſſe diſceſſerũt nauiq; longa profugerunt, onerariis relictis, in quibus colligendis non minimum temporis, laborisq; ⁎ cõſumpſerunt, itaq; cum a Rhodo cum ijs, quas habueramus, nauibus in Lyciam ueniſſemus, naueis onerarias recepimus, dominisq; reſtituimus. ijdemq;, quod maxime uerebamur, ne poſſet Dolabella cũ ſuis latronibus in Italiam uenire, timere deſiimus, claſſem fugientẽ perſecuti ſumus uſq; Sydam, quæ extrema regio eſt prouinciæ meæ. ibi cognoui partẽ nauium Dolabellæ diffugiſſe, reliquas Syriam ⁎ Cyprumq; petiiſſe. quibus diſiectis, cum ſcirem C. Caſſii ſingularis ciuis, & ducis claſſem maximam fore, præſtò in Syria: ad meum officium reuerti. daboq; operam, ut meum ſtudium, & diligentiam uobis P. C. Reipub. præſtem pecuniamq; quam maximam potero, & quã celerrime, cogam, omnibuſq; cum rationibus ad uos mittam. ſi percurrero prouinciam, cognouero, qui nobis, & Reip. fidem præſtiterunt in conſeruanda pecunia à me depoſita, quiq; ſcelere ultro deferentes pecuniam publicam, hoc munere ſocietatem facinorum cum Dolabella inierunt, faciam uos certiores. de quibus, ſi uobis uidebitur, ſi, ut meriti ſunt, grauiter conſtitueritis, noſq; ueſtra authoritate firmaueritis: facilius & reliqua exigere uectigalia, & exacta ſeruare poterimus. interea quo commodius uectigalia tueri, prouinciamq; ab iniuria defendere poſſim: præſidium neceſſarium, uoluntariumq; comparaui. His literis ſcriptis, milites circiter XXX. quos Dolabella ex Aſia conſcripſerat, è Syria fugientes in Pamphyliam uenerunt, Dolabellam Antiochiam, quæ in Syria eſt, ueniſſe, non receptum: conatum eſſe aliquoties ui introire, repulſum ſemper eſſe cum magno ſuo detrimento: itaq; centum circiter amiſſis, ægriſq; compluribus relictis, noctu Antiochia profugiſſe Laodiceã uerſus: ea nocte omneis ferè Aſiaticos milites ab eo diſceſſiſſe: ex his ad octingentos Antiochiam rediſſe, & ſe iis tradidiſſe, qui à Caſſio relicti, urbi illi præerant, cæteros per Amanum in Ciliciam deſcendiſſe: quo ex numero ſe quoq; eſſe dicebant: Caſſium autem cũ ſuis omnibus copijs nunciatũ eſſe quatridui iter à Laodicea abfuiſſe tum, cum Dolabella eò tenderet. quamobrem opinione celerius confido ſceleratiſſimum latronem pœnas daturum. IIII. Non. Iun. Pergæ.

ſponſe obtulerunt, quo poſſimus cõmodius tueri. i. conſeruare interea vectigalia, ſ. publica, & defendere prouinciam ab iniuria. His literis ſcriptis. i. poſtquam literæ erant ſcriptæ. ſed nondum ſignatæ, milites circiter triginta quos Dolabella ex Aſia cõſcripſerat, fugientes e Syria, venerunt in Pamphiliam. Hi. ſ. milites nunciauerunt Dolabellam veniſſe Antiochiam, quæ. ſ. vrbs eſt in Syria, non receptum. ſ. in eam vrbem, conatum eſſe aliquoties introire, vi. i. per vim ac violẽtiam, & ſup. repulſum eſſe ſemper cum magno detrimento. i. damno ac deterioratione ſua, hoc eſt ſuarum copiarum. quia ſemper multos e ſuis amiſit. Itaq; ſup. nunciarunt eum hoc eſt Dol. amiſſis. ſ. militibus circiter centum, & ægris. ſ. aliis relictis, profugiſſe noctu Antiochia verſus Laodiceam. Et ſupp. nunciauerunt fere omnes milites Aſiaticos diſceſſiſſe ab ea nocte. ſ. qua aufugit, & octingẽtos ex his. ſ. Aſiaticis rediiſſe Antiochiã, & tradidiſſe ſe ſup. iis q relicti a Caſſio, præerant illi vrbi. ſ. Antiochiæ aut tradidiſſe ſe Caſſio, q: relicti &c. ſed id minus placet: non. n. vero ſimile eſt transfugis vrbem reiectam eẽ. Et ſup. nunciauerunt cæteros. ſ. Dolabellæ milites deſcendiſſe in Ciliciam per Amanum. ſ. montẽ intermedium, ex quo numero. ſ. cæterorũ dicebant ſe quoque eſſe. Autem. i. ſed, nunciatum eſt. ſ. ab aliis, Caſſium abſuiſſe iter. i. per ſpatium itineris, quatridui. i. quod quatuor diebus fieri ſolet, a Laodicenſi, ſcilicet vrbe cum omnibus copiis ſuis, ſupp. tunc cum Dolabella tenderet eo i. ad eam vrbem. Quamobrem ego confido latronem ſceleratiſſimum. ſ. Dolabellam, daturum pœnas. ſ. ſcelerum ſuorũ, celerius opinione. i. quam opinari poteſt. Datum ſup. aut ſcriptum Pergæ, quarto nonas Iunij.

DVVM millium amphorarum } Nos vt habent priſca exemplaria { Amphorum } ſcripſimus. Græco autem more eſt recto ἀμφορέων, ſecundo multitudinis caſu amphorum inclinauit. VIC.

P. F. } P. Lentuli, Spintheris, qui Ciceronẽ reſtituit, filius { Brutus V. C. } Brutus vir clariſſimus. { Ac diuenditis } ac diuexatis, magis placet, ſi modo fideliter a nonnullis reponitur. { Patiſcus } qui & ipſe gloriabatur, ſe vnum ex Cæſaris interfectoribus fuiſſe { Iudicaratis } poſt C. Trebonii cedem. { Aegyptoq; } Epiſt. a. huius libri { Amphorarum } Al amphorũ. { Docebãtur } Al. dicebantur. { Hæc ſiue timore } Al. hæc ſiue timor eſt: & mox, ſiue furor eſt. Sed niſi legas, nec ſiue timore, & in fine periodi, voluerunt, Latinam elegantiam deſideres neceſſe eſt. { Affecerant } Superiore epiſtola. SEBA. COR.

⁎ al. Gerebant. hæc.

⁎ al. Cõſumpſerant.

⁎ al. A[...]

la. { Gerentes } vt nos. { Præſentium } Al. præcepto. Ille parricida } Dolabella. { Fore præſto in Syria } Sic nos correximus in Quæſtura.

BER RVT. V Alt M. Brutus. V. C. tenebat } vir clariſſim⁹ notæ ex ſignificant Probo: quamuis in alijs codicibus falſo, veſter Conſul, ſit extenſum. { Correctis vectigalibus } Correptis in alijs exemplaribus, & interpreti, rectius. infra. Et quaoi depoſui pecuniam colligerem, quicquid ex ea correptum eſſet. { Siue patiētia paucorū } Potentia, ſcribo, nam & ſuperiori epiſtola, Nec tamen, inquit, omnes perditos eſſe puto. Sed iidem illi, qui tum fugientem patrē meū qui L. Lētulum, qui Pompeiū, qui cæteros viros clariſsimos non receperunt: iidem tanquā aliquo fato & nunc aut magiſtratu, in ſua habent poteſtate { Neq; veſtra ex parte, neq; noſtro præſentiū &c. } Quid ſi neq; vlla ex parte, & cæte. Nam in aliis, eſt, neque noſtra ex parte, quod nihil aliud, quā mandatum vel noſtrum ſignificare poteſt, quod neſcio quā Latine dici potuerit. Hic ē opinor, Lentulus P. Lentuli eius, ad quē ſunt libro primo Ciceronis epiſtolæ, filius, qui ſe temere cōſpirationis in cæde Iolii Cæſaris ſocium aſſerens, qđ ſuperiori quoq; epiſt. fecit, demum ab Antonio & Auguſto cæſus ē. author Plutarchus in Cæſare, Appianuſq;.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Lætus eſt Ciceronis filij, & gratulatur patri de tali filio, & ſtudioſo, et moribus honeſtis prædito in fine epiſtolæ dicit ſe verſus quoſdam in Caſarem ſcripſiſſe, more Lucilij.

C. TREBONIVS, M. T. C. S. 56

SI uales bene eſt: ego quidem ualeo Athenas ueni ad XI. Calen. Iun. atq; ibi, quod maxime optabam, uidi filium tuum deditum optimis ſtudijs, ſummaq; modeſtiæ fama. qua ex re quantam uoluptatem ceperim, ſcire potes, etiam me tacēte, non enim neſcis quanti te faciam, & quam pro noſtro ueterrimo ueriſſimoq; amore omnibus tuis etiam minimis commodis, non modo tanto bono, gaudeam. noli putare mi Cicero, me hoc auribus tuis dare: nihil adoleſcente tuo, atq; adeo noſtro (nihil enim mihi à te poteſt eſſe ſeiunctum) aut amabilius omnibus ijs, qui Athenis ſunt eſt, aut ſtudioſius earum artium, quas tu maxime amas, hoc eſt optimarum. itaq; tibi, quod uere facere poſſum, libēter quoque gratulor, nec minus etiā nobis, quod eum, quem neceſſe erat diligere, qualiſcūq; eſſet, talē habemus, ut libenter quoque diligamus. qui cum mihi in ſermone iniecisſet ſe uelle Aſiam uiſere. non modo inuitatus, ſed etiam rogatus eſt à me, ut id, potiſſimum nobis obtinentibus prouinciam, faceret. cui nos & charitate, & amore tuum officium præſtaturos non debes dubitare. illud quoque erit nobis curæ, ut Cratippus unà cum eo ſit, ne putes in Aſia feriatum illum ab iјs ſtudiis in quæ tua cohortatione incitatur, futurum: nam illum, paratum ut uideo, & ingreſſum pleno gradu cohortari non intermittemus, quo in dies longius diſcendo, exercendoq; ſe, procedat. Vos quid ageretis in repub. cum has literas dabam, nō ſciebam. audiebam quædam turbulenta, quæ ſcilicet cupio eſſe falſa, ut aliquando otioſa libertate fruamur: quod uel minime adhuc mihi contigit. ego tamen nactus in nauigatione noſtra puſillum laxamenti, concinnaui tibi munuſculum ex inſtituto meo & dictum: cum magno noſtro honore à te dictum concluſi, & tibi infra ſubſcripſi. in quibus uerſiculis ſi tibi quibuſdam uerbis ἀσχημονέστερος uidebor: turpitudo pſonæ eius, in quā liberius inuehimur, nos uindicabit. ignoſces etiam iracundiæ noſtræ quæ iuſta eſt in eiuſmodi & homines & ciuis. deinde q̃ magis hoc Lucilio licuerit aſſumere libertatis, quàm nobis? cū etiam ſi odio pari fuerit in eos, quos læſit, tamen certe non magis dignos habuerit, in quos tanta libertate uerborum incurrere ſet. tu, ſicut mihi pollicitus es, adiunges me quamprimū ad tuos ſermones, nanque illud non dubito, quin, ſiquid de interitu Cæſaris ſcribas, non patiaris me minimam partem & rei, & amoris tui ferre: Vale, & matrem, meoſq; tibi commendatos habe.

D. VIII. Calen. Iun. Athenis.

[illegible]

ASC. SI vales &c. Trebonius poſt cædem Cæſaris ex decreto Aſiam petens vidit Athenis Ciceronem Ciceronis filium philoſophantem ſub Cratippo, vt in principio officiorum meminit Cicero. ergo ſibi viſum laudat, dicitq; inuitaſſe ad Aſiam ſecū viſendam, tum dicit ſe audiſſe turbulenta ad vrbem, ſeq; inuectū in Cæſarem Ordo eſt. Si vales bene eſt, ego veni Athenas ad vndecimū Calen. Iunij, atq;, quod optabam maxime, ibi vidi filium tuum. ſ. Marcū Ciceronem, deditum optimis ſtudiis, & ſumma fama modeſtiæ .i. moderatæ vitæ. Qua ex re tu potes ſcire, etiam me tacente, quantam voluptatem ceperim: Nō enim neſcis. i. quia bene ſcis, quanti faciam. i. æſtimē te, & qoam. i. quantū gaudeā pro noſtro veterrimo & veriſſimo amore. i. propter vetuſtiſſimum & veriſſimum amorē noſtrum. Quod nunc dicitur vetus, olim dicebatur veter, quocirca in ablatiuo proprie tantum facit vetere, [illegible] ali veterā, vnde etiam ſuperlatiuum veterrimus, omnibus cōmodis tuis etiam minimis non modo. i. nedum tanto bono, quanto eſt habere filium talem. Vbi notandum nos etiam alienis gaudere bonis præſertim dum ea noſtra cenſemus, o Cicero noli putare me dare hoc auribus tuis, ideſt tibi blandiri dicendo quod libenter audias. Nihil eſt aut amabilius omnibus iis, qui ſunt Athenis, aut ſtudioſius earum artium quas amas maxime, hoc eſt optimarū, adoleſcente tuo atq; adeo. i. omnino noſtro. i. nobis communi. Nihil enim poteſt eſſe ſeiunctum. i. diuiſum mihi a te, quia amicorum omnia ſunt communia. itaq; quod poſſum facere vere gratulor quoq;. i. etiam libenter tibi, nec etiam minus gratulor nobis. ſ. ambobus, quod habemus eū. ſ. filiū tuum, quem neceſſe erat diligere qualiſcūq; eſſet, habemus dico talem vt diligamus quoq; .i. etiam libenter. Qui cum iniecisſet mihi in ſermone. i. inter loquendum dixiſſet ſe velle viſere Aſiam, non modo inuitatus, ſed etiam rogatus eſt a me vt faceret id, potiſſimum nobis obtinentibus prouinciam .ſ. Aſiam Cui non debes dubitare nos præſtaturos & charitate & amore officium tuum .i. paternum. Illud quoq; erit nobis curæ, vt Cratippus, ſcilicet præceptor eius ſit vna. i. ſimul, cum eo ne putes illum futurum feriatum. i. otioſum in Aſia, in iis ſtudiis in. i. ad quæ, incitatur cohortatione tua. Nā nos non intermittemus cohortari illum paratum vt video, & ingreſſum. ſ. ad dicta ſtudia pleno greſſu. i. qui tam multū proceſſit aut profecit, quo. i. vt procedat in dies lōgius, diſcendo & exercendo ſe. Ego non ſciebam, quid vos ageretis in Repu. cum dabam has literas, Ego audiebam quædā turbulenta, quæ. ſ. cupio eſſe falſa, vt fruamur aliquando. i. tandem libertate otioſa. i. ſine negotio belli, quod contigit mihi adhuc vel. i. et [illegible] minime. Ego tamē nactus in nauigatione noſtra. i. dum eſſem in naui, puſillum. i. modicum. laxamenti. i. recreationis & relaxationis, concinnaui. i. compoſui tibi. i. ad honorē tuum, munuſculū. i. paruum munus literarum. ſ. ex inſtituto. i. more & ſtudio meo, & concluſi. i. in fine poſui dictū .i. elegans verbum dictū. i. pronunciatum a te, cū magno honore noſtro, & ſubſcripſi. i. aſſenſum præbui tibi infra. i. ab inferiori parte, hoc eſt ſubſequenter. Io quibus verbis ſi videor tibi ἀσχημονέστερος. i. inuerecundior aut turpior: nam ἀσχήμων dicitur turpis, ἀσχήμων inuerecundus aut turpis, turpitudo perſonæ inquam in qua inuehimur liberius. i. nimis libere. vindicabit nos. ſ. a reprehenſione digna. Tu ignoſces etiā iracundiæ noſtræ, quæ iuſta eſt in eiuſcemodi & homines & ciues, deinde quid. i. cur. niſi eſt legendum, qui licuerit magis Lucilio. ſ. Satyricio, aſſumere hoc libertatis vt aperte vitioſos taxet, cum etiam ſi. i. quamuis fuerit par. i. æqualis mihi ſup. odio in eos quos læſit, tamen certe non habuit magis dignos, in quos incurreret tanta libertate verborum ſupp. quam ego, tu adiunges me quam primum. i. valde cito ad ſermones tuos ideſt ad ſcripta tua ſicut pollicitus es mihi.

Nanque ego non dubito illud, quin ſi quid ſcribas de interitu Cæſaris, non patiaris me ferre minimam partem, & rei .i. facti, videlicet cædis Cæ. & autoris tui. Vale. & habe matrem & meos .ſ. domeſticos commendatos tibi. Data &c.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Exponit Cornificio, quid Cæſar, quidque ipſe in otio agat. Petitque ut edito commentario de optimo genere dicendi faueat.

M. T. CICERO Q. CORNIFICIO COLLEGAE S. 27

GRata mihi uehementer eſt memoria noſtri tua quam ſignificaſti literis, quam ut conſerues, nō quo de tua conſtantia dubitem, ſed quia mos eſt ita rogandi, rogo. Ex Syria nobis tumultuoſiora quædam nuntiata ſunt: quæ, quia tibi ſunt propiora, quam nobis, tua me cauſa magis mouent, quam mea. Romæ ſummum otium eſt: ſed ita, ut malis ſalubre aliquod & honeſtum negotium: quod ſpero fore, quia uideo id curæ eē Cæſari. Me ſcito, dum tu abſis, quaſi occaſionem quandam, & licentiam nactum ſcribere audacius, & cætera quidem fortaſſe, quæ etiam tu concederes: ſed proxime ſcripſi de optimo genere dicendi: quo ſæpe ſuſpicatus ſum te à iudicio noſtro, ſic ſcilicet, ut doctum hominem à non indocto, paululū diſsidere. huic tu libro maxime uelim ex animo, ſi minus, gratiæ cauſa ſuffragere. dicam tuis, ut eum, ſi uelint, deſcribant, ad teq; mittant: puto enim, etiā ſi rem minus probabis, tamen in iſta ſolitudine, quicquid à me profectum ſit, iucundum tibi fore. Quòd mihi exiſtimationem tuam, dignitatemq; commendas: facis tu quidē omnium more: ſed uelim ſic exiſtimes, me cum amori, quem inter nos mutuū eſſe intelligam, plurimū tribuere, tū de ſummo ingenio, & de optimis tuis ſtudijs, & de ſpe ampliſsimæ dignitatis ita iudicare ut neminem tibi anteponam, cōparē paucos. Vale.

GIBER. LONG. LEMMA.

Purgat ſe, quod a Cornificio inſimulatus erat diuturni ſilentii, deinde quid in vrbe agatur, Cæſare pro voluntate omnia gerēte.

M. T. CICERO Q. CORNIFICIO COLLEGAE S. D. 28

QVod extremum fuit in ea epiſtola quam à te proxime accepi, ad id primum reſpondebo: animaduerti enim

VIC. Α σχημονέστερος) Cūcti veteres libri εὐθυῤῥημονέστερος a verbo, quo ad Pætum ſcribens vtitur, εὐθυῤῥημονεῖν ſecunda collatione .i. aliquantulum in verbis liberior, & rem ipſam nulla circumſcriptione quaſi rectis verbis deſcribens. quod cum licentiam quandam primo præ ſe ferat, nonnullis reprehēdendum videtur, etſi Stoicorum erat præceptum, vt eorum ſapiens ſic loqueretur. ἀσχημονέστερος enim .i. deformior, & turpior, fœdam potius corporis effigiem declarat.

SEBA. CORR. C. TREBONIVS) epiſto. 28. lib. 10. { Athenas veni } poſt Cæ. mortē. { Cratippus illius preceptor: quem philoſophorum illius ætatis principem, libro primo de officijs Cic. appellauit. Epiſt. 21. li. 16. { Ageretis. } Al. egeritis. { ἀσχημονέστερος } Turpior ſed vera lectio eſt, εὐθυῤῥημονέστερος, rectiloquētior, hoc eſt, liberior in loquendo, vt Epiſt. 22. libr. 9. Cicero diſputauit. { Perſonæ eius } fortaſſe Antonii, qui Cæſaris interfectores, atque adeo ipſum Trebonium, cuius beneficio viueret, perſequebatur. hinc iracundiæ iuſtæ ignoſcendum eſſe dixit. { Lucilio } Poete. { In eos } Turbulum, Mutinum Lupum Carbonē, & Lupathū. { Meoſque } Al. fratreſq; meos.

[redacted]

ASCEN. GRata &c. Cæ. rerū potito Cornifici⁹ vir i poetica clarus Lybiæ præpoſitus, illi etiā poſt necem Cæſa. præfuit qui cum ſcripſiſſet ad Cic. reſcribit Cic. ſibi gratū eſſe quod ſui memorem noſcat, timuiſſe illi tumultum ortum in Syria otium honeſtum eē Romæ, ſeq; ſcripſiſſe de optimo genere dicēdi, quod vt laudet eius ingenium miratur. Ordo eſt. Memoria tua noſtri .i. qua habes de nobis, eſt mihi grata vehementer. quam .ſ. memoriam ſignificaſti literis, quam rogo vt conſerues. Non quod .i. quia dubitem de conſtantia tua, ſed quia mos eſt rogandi ita. Quædā ſunt nuntiata nobis ex Syria tumultuoſiora .ſ. quā velimus, aut aliquantulum tumultuoſa, quæ quia ſunt propiora .i. viciniora tibi quā nobis mouent .i. timore afficiunt, me magis cauſa tua quā mea. Summum otium eſt Romæ, ſed ita, vt malis .i. magis velis aliquod negotium ſalubre .ſ. patriæ & honeſtum, quod ſpero fore .i. futurum breui, quia video .i. conſidero id eſſe Cæſari .ſ. Iulio curæ. Scito me dum .i. interea dum tu abſis .ſ. ab vrbe, quaſi nactum occaſionem quandam & licentiam ſcribere audacius quā .ſ. ſi adeſſes, vnde innuit ſe eum vereri, docuerat enim Cornificius publice literas, & ſunt qui eius putent ad Herenniū libros rhetoricorum qui Ciceroni aſcribūtur, & quidem fortaſſe, ſup. ſcribere audacius cætera, quæ etiam tu .ſ. publicus cenſor, cōcederes, ſed ſcripſi proxime de optimo genere dicendi, in quo .ſ. opere ego ſuſpicatus ſum ſæpe, te diſsidere .i. diuerſum eſſe & diſſentire paululum maxime .i. præcipue ex animo .i. vero iudicio, ſi minus .i. ſi non ſup. poſſis id facere, cauſa gratiæ .i. beneuolentiæ tuæ in me. Ego dicam tuis .ſ. miniſtris & ſeruis, vt deſcribant .i. de meo ſcribant ſi velint eum .ſ. librum, & mittant .ſ. eū ad te. Puto enim etiā ſi .i. quanquā minus .i. nō ſatis probabis rem .i. opus ipſum, tamen iucundū fore tibi quicquid profectum .i. ortū ſit a me, in iſta ſolitudine. Quod tu cōmendas mihi æſtimationem & dignitatē tuā, tu quidē facis ſup. id more omnium .ſ. qui abſunt a patria, Sed velim ſupple vt æſtimes ſic, me cum .i. ita ſit quod tribuam plurimū amori, quē intelligam eſſe mutuum inter nos, tū .ſ. multo magis eſt, me iudicare de ſummo ingenio .ſ. tuo de optimis ſtudiis tuis, & de ſpe ampliſsimæ dignitatis .ſ. quam conſecuturum ſperamus, ita vt neminem anteponam tibi, & comparem .i. comparandos & ſimiles quodammodo putem paucos.

VIC. IN iſta ſolitudine } Ita tāpridē caſtigauimus, in noſtriſq; libris ſcribi iuſsimus, ſecuti Medicei codicis. & aliorum manu ſcriptorum authoritatem, nec non rationem ipſam: nihil .n. certius hac lectione, nihil clarius eſſe poteſt: & hoc eſt cur in explicationibus noſtris eam ſilentio præterijmus, neq. n. [redacted]tione egebat, quam alii ſibi poſtea vendicarunt.

PAV. MAN. I N iſta ſolicitudine } ſolitudine potius quā ſolicitudine, e tribus antiquis libris, & e ſenſu legendum putaui. dixit enim ſolitudine, pro ſummo otio, quod apertim ſequenti epiſtola. Etſi (inquit) periniquo patiebar animo te a me digredi; tamen eo tempore me conſolabar, quod & in ſummum otiū te ire arbitrabar, & ibā pēdētibus magis negotiis diſcedere.

SEBA. COR. CORNIFICIO } Q. Cornificio Africæ Prætori a Cæſare pfecto. { Collegæ } in auguratu. Epiſt. 22. huius libri. { Quædā nunciata ſunt } de Q. Cæcilio Baſſo, & Sex. Iulio inter ſe diſsidentibus, & bello ex ea re excitato. Niſi famam de bello Parthico intelligere malimus. { Et cætera quidem } vt philoſophica. { De optimo genere dicendi } de optimo genere Oratorum. niſi forte magis placet Oratorē intelligere. { Solicitudine } Al. ſolitudine. { Tribuere } Al tribuam.

BER. RVT. Huic tu libro maxime velim ex animo, ſi minus gratiæ cauſa ſuffragere } Peruerſa diſtinctio locum male perceptum indicat. Ego ita. Si minus, gratiæ cauſa ſuffragere. Hoc enim dicit, primum opto vt ex animo faueas meo operi: ſin id fieri nequit in gratiam certe meam faueas. non quod ſit tibi ingratū: vt Clericus perperam.

[redacted]

ASC. QVod extremum &c. Excuſat ſe primo quod Cornificius literas a ſe non acceperit, cum nullum qui eas ferret prætermiſerit, damnat otium vrbis, vt quod putat contra dignitatem ſuā, mallet enim in Repu. florere. Opratq; ipſum

ipſum Cornificium adeſſe, quicū ridere poſsit quæ in vrbe fiant Ordo eſt. Ego reſpondebo primum ad id quod fuit extremum .i. vltimum in ea epiſtola, quam accepi proxime a te. Ego enim animaduerti vos magnos oratores, facere hoc .i. reſpondere primum, extremo loco dictis aut obiectis. Incipiens autem reſpondere dicit. Tu requiris nonnunquam .i. interdum epiſtolas meas

qui in eam vrbē redijt armis Cæſaris, ex qua exceſſerat legibus damnatus Epiſt. a. lib. 7. { Laberii & Publii } lege Macrobium.

HOC vos magnos oratores facere nonnunquā } vt poſtremis criminibus atq; obiectionibus primo reſpondeatis. non vt Clericus. { Nec ante, quā ſciſſes, quo iſte neſcio qui Cæcilius Baſſus erūperet, quidquā cōſtituturū } Bellū in Syria Cæcilius Baſ- BERN. RVTI.

hoc uos magnos oratores facere nonnunquam Epiſtolas requiris meas. ego autem nunquam cum mihi denunciatum eſſet à tuis ire aliquem, non dedi. Quod mihi uideor ex tuis literis intelligere, te nihil commiſſurum eſſe temere, nec ante, quam ſeiſſes, quo iſte neſcio quis Cæcilius Baſſus erumperet, quicquã eerti conſtituturũ: id ego & ſperaram, prudentia tua fretus: & ut conſiderem, fecerunt tuæ gratiſsimæ literæ idq; ut facias quam ſæpiſsime, ut & quid tu agas, & quid agatur ſcire poſsim, & etiam quid acturus ſis, ualde te rogo. etſi periniquo patiebar animo te à me digredi: tamen eo tempore me conſolabar, quod & in ſummum otium te ire arbitrabar: & ab impendentibus magnis negotijs diſcedere. utrunq; contra accidit: iſtic enim bellum eſt exortum: hic pax conſecuta, ſed eiuſmodi pax, in qua ſi adeſſes, multa te non delectarent, ea tamen, quæ ne ipſum Cæſarem quidem delectent: BELLORVM *enim ciuilium ij ſemper exitus ſunt, ut non ea ſolum fiant, quæ uelit uictor, ſed etiam ut ijs mos gerendus ſit, quibus adiutoribus parta ſit uictoria. equidē ſic iam obdurui, ut ludos Cæſaris noſtri æquiſsimo animo uiderem T. Plancum, audirem Laberij, & Publii poemata. nihil mihi tam deeſſe ſcito, quam quicum hæc familiariter, docteq; rideam. is tu eris, ſi quamprimũ ueneris. quod ut facias, non mea ſolum, ſed etiam tua intereſſe arbitror. Vale.*

GIBERTI LONGOLIS LEMMA:

Gaudere ſe dicit, Syriam Cornificio a Cæſare aſsignatam petitque ut de omnibus rebus eum certiorem faciat.

M. T. C. CORNIFICIO COLLEGAE S. 19

Libentiſsime legi tuas literas: in quibus iucundiſsimũ mihi fuit, q. cognoui meas tibi redditas eſſe: non enim dubitabam, quin eas libenter lecturus eſſes: uerebar, ut redderentur. Bellum, quod eſt in Syris, Syriamq; prouinciam tibi tributam eſſe à Cæſare, ex tuis literis cognoui. eandem rem tibi uolo bene & feliciter euenire. quod ita fore confido, fretus & induſtria, & prudentia tua, ſed de Parthici belli ſuſpicione quod ſcribis, ſanè me commouit. quantum copiarum haberes, cum ipſe coniectura conſequi poteram, tum ex tuis literis cognoui. itaq; opto, ne ſe illa gens moueat hoc tempore, dum ad te legiones eæ perducantur, quas audio duci. q. ſi pares copias ad confligendum non habebis, non te fugiet uti conſilio M. Bibuli, qui ſe oppido munitiſsimo, & copioſiſsimo tandiu tenuit, quandiu in prouincia Parthi fuerunt, ſed hæc melius ex re, & ex tempore conſtitues. mihi quidem uſq; curæ erit, quid agas, dum, quod egeris, ſciero. Literas ad te nunquam habui cui darem, quin dederim. à te, ut idem facias peto, in primiſq; ut ita ad tuos ſcribas, ut me tuum ſentiant eſſe. Vale.

hoc eſt accuſas quod non ſcripſerim ad te. Ego autem nunquam non dedi .i. ſemper dedi cum denunciatum eſſet mihi aliquem a tuis .i. tuorum ire .i. proficiſci. ſ. a me ad te. Quod videor itelligere ex literis tuis, te nihil cōmiſſurum .i. facturū eſſe temere .i. incōſiderate, nec conſtituturū quicquam certi .i. firmi propoſiti, antequam ſciſſes .i. ſciuiſſes, quo .i. inquā partem iſte neſcio: qui vulgarius diceretur neſcio quis, & ita innuitur contemnendus, Cæcilius Baſſus erumperet .i. diu celatum ac tectum conſilium ſuū tandem vt reuelaret. ego, & .i. ſimul ſperarā id .i. te ita facturum, fretus .i. confiſus & adiutus prudētia tua, & literæ tuæ gratiſsimæ mihi fecerunt, vt conſiderem. ſ. te id facturum. Et ego rogo te valde vt facias quam ſæpiſsime .i. frequentiſsime, id, ut poſsim ſcire, & .i. ſimul, quid agas, & quid agatur .ſ. ab aliis, & etiā quid ſis acturus. Etſi .i. quanquam patiebar animo periniquo te digredi a me, tamen ego conſolabar eo tempore me, quod arbitrabar te ire & in ſummum ocium, & diſcedere ab magnis negotiis impendentibus .i. imminentibus. Verunq; accidit contra. ſ. opinionem meā. Bellum .n. eſt exortū iſtic. ſ. vbi tu es, & pax eſt cōſecuta hic, ſed tamen pax huiuſmodi, in qua ſi adeſſes, multa non delectarent te. Tamen .i. ſed ea, quæ ne quidem .i. non ſaltem, delectant Cæſarē ipſum. ſ. caput rei. Bello &c. probat aſſumptū dicens. Enim .i. qa, hi .i. huiuſmodi ſunt ſemper exitus bellorum ciuilium, vt non ſolum ea quæ victor velit, fiant, ſed etiam vt mos gerendus ſit .i. vt obſequendum ſit iis, quibus adiutoribus victoria ſit parta .i. acquiſita. Equidem .i. ego quidem, obdurui .i. in videndis rebus inuiſis ſic animum obduraui, vt viderē iam animo æquiſsimo ludos Cæſaris noſtri .i. quos Cæſar victor agendos curat, & vt viderem .i. agētem Titum Plancum. ſ. hiſtrionem, aut audirem Titū Plancum. ſ. Poetam, & poemata Laberii & Publii, q ſunt mimographi. Et ſcito nihil tā deeſſe mihi quam ſup. aliquem, qui cum .i. cum quo, ego rideā hæc familiariter & docte .i. ex iudicio arguto. Tu eris is. ſ. quicū ridebo, ſi veneris quamprimum .i. valde cito, quod vt facias ego arbitror intereſſe .i. in re eſſe non ſolum mea, ſed etiam tua.

ſus eques Rom. Pompeianarū partium excitauit, relicto a legione Sexto Cæſare, qui ad Baſſum tranſierat, occiſoq; eo. authoris, qui ex Liuio Epitomē fecit. Appianus vero oſtendit, Cæcilii huius Baſsi gratia cæſum in caſtris a legione, quam Cæſariā tum in Parthos meditatos bellum, circa ea loca reliquerat, Sextum Iulium quendam Cæſaris propinquum, ideoq; in legionem Baſſumq; a Cæſare Marcum Criſpūq; immiſſos, vſq; ad Caſſij tempora poſt Iulii mortem depugnaſſe, in quo tumultu, tametſi nulla Cornificij mētio vero tamen prope eſt, cū qui tum Libyæ præfuerit, emmaltuatum. nam quæ idem Appianus de bello inter Cornificium Sextūq; geſto, poſt mortē Iulii Cæſaris tyrāni acta ſunt VI ceſimas autem literas ſentētia ipſarū docet, e loco dimotas, & quantum diuino, Cornificianis iſtis omnibus præferēdas. Is enim ex prouincia Romam non redijt, ſed in ea cæſus ad extremum eſt.

[redacted]

Libentiſsime legi tuas literas &c. Cū Cæſar præfeciſſet Cornificiū Syriæ & in ea bellum timeretur, aut iam eſſet, optat Cice. eam rem illi feliciter euenire, poſtea vero contra bellum Parthicū monet quomodo agere debeat, oſtenditq; ſe cupere ſcire, quid ille hactenus egerit. Ordo eſt. Ego legi libentiſsime literas tuas: in quibus fuit mihi iucundiſsimum quod cognoui meas .ſ. literas eſſe redditas tibi. Non enim dubitabam quin eſſes lecturus eas libenter, verebar .i. formidabā, ne redderentur. ſ. tibi. Ego cognoui ex literis tuis, bellum quod eſt in Syria, & Syriam prouinciā eſſe tributā tibi a Cæſare. Ego volo .i. opto eandē rem. ſ. belli & prouinciæ adminiſtrationem euenire tibi bene & feliciter. Quod confido fore .i. futurū ita, fretus .i. confiſus & induſtria & prudentia tua. Sed quod ſcribis de ſuſpicione belli Parthici. ſ. q. inſtare ſcribis, cōmouit me ſane .i. multum, quia ſup. cum. ſ. ita ſit, qđ ipſe .i. per me ipſum, poteram conſequi .i. cognoſcere coniectura .i. per coniecturam: tum .i. multo apertius cognoui, ex literis tuis. Itaq; opto ne .i. vt non, vt illa gens. ſ. Parthica, nō moueat ſe hoc tempore, dum .i. donec ex legiones quas audio, duci, aut dici .i. diligi, perducantur ad te. Quod ſi non habemus copias pa ASCEN. a .i. ſciāt.

EBA. CAECILIVS Baſſus } Epiſt. ſuperiore, & a. huius libri.

OR. Tuæ grauiſsimæ } Al. tuæ mihi gratiſsimæ. { Titum Plācū }

tes, ideſt ſatis magnas ad confligendum, nã fugiet te. i. meminerís, vti conſilio M. Bibuli qui retinuit ſe oppido munitiſsimo, & copioſiſsimo tandiu, quandiu Parthi fuerunt in prouincia. Sed tu conſtitues hoc. i. quid de hoc ſit faciendum melius ex re. i. ex diſpoſitione negotii, & ex tempore. i. qualitate temporis. Quidem. i. certe, quid agas, erit mihi curæ vſq; .ſ. ad illud tempus

toribus ſenatorii ordinis viris, quod. i. quia acceperam idem ſci licet beneficium. ſ. ab aliis & cognoueram id factitatum. i. frequenter factum, a ſummis viris. Tu igitur o mi Cornifici facies hoc, quod Conſules. i. prouidebis & proderis, cæteris rebus eius omnibus, & dignitati & rei eius, ſi amas me. id erit gratiſsimum mihi. da operam, vt valeas.

dũ ſciero quicquid egeris. Nunquam habui cui darem literas ad te, quin dederim. Peto a te vt facias idem. i. ſimile. Et ſup. peto i primisvt ſcribas ad tuos ita, vt ſentiant me eſſe tuum.

SEBA. CORR. VEREBAR, ne } Al. verebar, vt { Bellum } a Cæcilio Baſſo cõmotũ. { Oppido munitiſsimo } Antiochia. { Tenuit } quo tempore ego Ciliciæ præeram. { Sentiant } Al. ſciant.

[redacted]

ASC. GRatæ &c. Iocatur quod in villam ſuam non diuerterit, & ad ſcribendum inuitat dicens Literæ tuæ fuerunt gratæ mihi, niſi quod contẽpſiſti diuerſoriolum Sinueſſanum. I. quod habeo Sinueſſæ. Quam quidem cõtumeliam villa. i. domus mea ruſtica puſilla. i. exigua feret iniquo animo, alludit ad pauperes qui ſe contemni ægre ferunt, niſi reddideris, ideſt ſis redditurus in Cumano & Põpeiano, ſup. diuerſoris meis, πάντα. i. omnia, περὶ. i. de, πάντων. i. omnibus. Tu igit facies, ſic, & amabis me, & laceſſes. i. prouocabis aliquo ſcripto. Ego. n. poſſum facilius reſpondere, quam Prouocare. Quod ſi ceſſabis, vt es. ſ. tardus ad ſcribẽdum, ego laceſſam. i. prouocabo, ne ignauia tua afferat etiam ſup. mihi inertiam. Plura ſup. ſcribã otioſus, ego exaraui. i. ſcripſi hæc, cum eſſem in Senatu.

SEB. COR. GRATAE mihi } Hæc epiſtola ſcripta videtur, quo tempore Cornificius per hæc loca in Africam proficiſceretur, vt ſuperioribus præponẽda ſit. { πάντα περὶ πάντων. } omnia de omnibus { Vt eſt } Al. vt es.

[redacted]

ASC. CAius. Cõmendat Cornificio pfecto Africæ C. Anitium familiarẽ ſuũ dicens: C. Anitius familiaris meus ornatus omnibus rebus, legatus eſt in Africam legatione libera, quia cauſa negotiorũ ſuorum, non publicorum. Velim adiuues eum rebus omni-

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Iocandi argumentum Sinueſſana exigua villa Ciceronis dedit, petit interim vt frequentius ſcribat.

M. T. CICERO Q. CORNIFICIO COLLEGAE S. 20

GRatæ mihi tuæ literæ, niſi, q. Sinueſſanum diuerſoriolum contempſiſti. quam quidem contumeliam uilla puſilla iniquo animo feret, niſi in Cumano, & Pompeiano reddideris πάντα περὶ πάντων. ſic igitur facies, meq; amabis, et ſcripto aliquo laceſſes: ego enim reſpondere facilius poſſum, quam prouocare. q. ſi ut eſt, ceſſabis: laceſſam, ne tua ignauia etiam inertiam afferat. plura otioſus. hæc cum eſſem in Senatu, exaraui. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Cõmendat Anitium Cornificio, petitque ut eius negotia & dignitatẽ adiuuet.

M. T. C. CORNIFICIO S. 21

CAius Anitius, familiaris meus, uir ornatus rebus omnibus negotiorum ſuorum cauſa legatus eſt in Africam legatione libera: eum uelim rebus omnibus adiuues, operamq; des, ut quam commodiſſime ſua negotia conficiat: in primisq;, quod ei chariſſimum eſt, dignitatem eius tibi commendo. idq; à te peto, quod ipſe in prouincia facere ſum ſolitus non rogatus, ut omnibus Senatoribus lictores darem: quod idem acceperã, & cognouerã a ſummis uiris factitatum: hoc igitur mi Cornifici facies: cæteriſq; rebus omnibus eius dignitati, reiq;, ſi me amas conſules. id erit mihi gratiſſimum. Da operam ut ualeas.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Narrat quid in vrbe a Cæſarianis, reliquiſque poſt Cæſaris mortem agatur.

M. T. C. S. P. D. CORNIFICIO. 22

NOs hic cum homine gladiatore omnium nequiſſimo, Collega noſtro Antonio bellum gerimus ſed non pari conditione, contra arma uerbis. at etiam de te concionatur: nec impune, nam ſentiet, quos laceſſierit. ego autem acta ad te oĩa arbitror perſcribi ab aliis. à me futura debes cognoſcere, quorum quidem non eſt difficilis coniectura. oppreſſa omnia ſunt, nec habent ducẽ boni: noſtri quæ τυραννοκτόνοι longe gentiũ abſunt. Panſa & ſentit bene et loquitur fortiter. Hirtius noſter tardius conualeſcit. quid futurum ſit, plane neſcio ſpes tamen una eſt, aliquando populum Ro. Maiorũ ſimilem fore. ego certe Reipu.

LEGATIONE libera } quæ honoris fere cauſa a Senatu concedebatur, ne Senatores in prouincijs prorſus priuati eſſent. SEB. COR.

NOs &c. Scribit ſe poſt cædem Cæſa. habere magnum bellum cum Ant. ſed ſe agere verbis, illum armis. Quæriturq; Rempu. deſolatam, cũ Brutus & Caſſius abſint. Deinde ſcribit de decreto Senatus: vnde videtur epiſtola ſcripta paulopoſt necem Cæſaris ſuperiores ante eam. Ordo eſt. Nos gerimus hic bellum cum Ant. Collega noſtro . i. Conſenatore, homine gladiatore. i. gladiatorio animo arma tractanti, vtpote nequiſsimo omnium. Sunt qui putent Cice. de Collega Cõſulatus ſui loqui quod minime placet: Sed gerimus bellum cõditione nõ pari. i. impari vtpote verbis cõtra arma. At. ſ. Anto concionatur. i. verba ad populum facit, contra te, nec impune. i. non ſine punitione futura, nã ſentiet quos laceſsierit. hoc dicit vt Cornificium ad vltionem ſtimulet. Ego autẽ arbitror acta perſcribi ad te ab aliis. Tu debes cognoſcere a me futura, quorum quidem . ſ. futurorũ coniectura nõ eſt difficilis. Omnia ſunt oppreſſa, nec boni habent ducem, & tyrannoctoni . i. tyrannicidæ noſtri, abſunt longe gentium. i. in longinquis regionibus Panſa & ſentit bene & loquitur fortiter. Hirtius non conualeſcit. ſ. ex ægritudine tardius Quid futurũ ſit, plane neſcio. At qui dixerat ſe futura dicturum: ſed ea dũtaxat quorum noſter difficilis eſſet coniectura. Eſt tamen vna ſpes Popu. Ro. futurum aliquando . i. tandem ſimilem Maiorum . ſ. ſuorum. i. libertatis vindicẽ. Ego certe non deero Reipu. & feram. i. patiar animo forti quicquid acciderit, a quo culpa mea abſit. Profecto ſupple faciam, illud quoad. i. quãtũm potero, & tuebor. i. defendam famam & dignitatem . i. honorem & exiſtimationem tuam ad quã mox ait omnia eſſe referenda cum nihil ſit ea præſtantius. Senatus frequens, ideſt ſenatores q frequentes cõuenerunt aſſenſus eſt. i. aſſenſit mihi. nam aſ-

ASC

bus, & des operam vt conficiat. i. perficiat negotia ſua, quã commodiſsime, & in primis cõmendo tibi dignitatem eius, quod. ſ. eam eſſe cõmendatam, eſt ei chariſsimum. Et peto a te, id quod ipſe. i. ego ſolitus ſum facere in prouincia non rogatus, vt darẽ . i. ſolitus ſum dare lictores. i. miniſtros publicos omnibus Sena

ſentior & aſſentio, vtroq; modo dicimus. ad. 13. Calen. Ianuarias, ſeu Ianuarii, Cum. ſ. ita ſit, q aſſenſus eſt mihi de cæteris rebus magnis. i. magni momenti, & neceſſariis, ſcilicet Reip, tum . i. multo magis & euidentius, eſt aſſenſus mihi de prouincijs retinendis. i. in poſterum adhuc gubernandis, ab iis, qui obtinent

ideſt

non deero, & quicquid acciderit, a quo mea culpa abſit animo forti feram. illud profecto, quoad potero: tuam famam, & dignitatem tuebor. Ad XIII Calen. ianua. Senatus frequẽs mihi eſt aſſenſus, cum de cæteris rebus magnis, & neceſſarijs, tum de prouincijs ab ijs, qui obtinerent retinendis, neque cuiquam tradendis, niſi qui ex S.C. ſucceſſiſſet. hoc ego cum Reip. cauſa cenſui, tum mehercule in primis retinendæ dignitatis tuæ quamobrem te amoris noſtri cauſa rogo, Reipub. cauſa hortor ut ne cui quicquam iuris in tua prouincia eſſe patiare, atque ut omnia referas ad dignitatem, qua nihil poteſt eſſe præſtantius. uere tecum agam: ut neceſſitudo noſtra poſtulat, in Sempronio, ſi meis literis obtemperaſſes, maximam ab omnibus laudem adeptus eſſes. ſed illud & præterijt, & leuius eſt, hæc magna res eſt, fac ut prouinciam retineas in poteſtate Reipublicæ plura ſcripſiſſem, niſi tui feſtinarent. itaque Chærippo noſtro me uelim excuſes. Vale.

GILBERTI LONGOLII LEMMA.

Rurſus, ſed copioſius, Cornificio, quæ in vrbe gerantur, nuntiat.

M. T. C. CORNIFICIO. S. D. 23

OMnem conditionem imperij tui, ſtatumq; prouinciæ mihi demonſtrauit Stratorius. ô multa intolerabilia locis omnibus. ſed quo tua maior dignitas, eo, quæ tibi acciderunt, minus ferenda: neq; enim, quæ tu propter magnitudinẽ, et animi, & ingenij moderate fers, à te non ulciſcenda ſunt, etiam

ideſt iam habent ac tenent. ſ. eas, neq; tradendis hoc eſt reſignandis, ac renunciandis, cuiquam. i. alii ſucceſſori, niſi. i. ei qui ſucceſſiſſet. ſ. procurationi prouinciæ, ex. S.C. voces illæ, retinendis, & tradendis, gerundia ſunt, nam ita eas grãmatici nominant, quæ caſum habent eorum ſubſtantiuorum, quibus iunguntur, vt hic vides, de prouinciis retinendis, & tradendis, quæ ita per gerundium reſoluas licet, de retinendo, ac tradẽdo prouincias, qui tamen loquendi modus inuſitatus eſt, Ego cenſui. i. ſententiam dicendo iudicaui, hoc cũ cauſa Reipub. i. propter ipſam Rempu. tum mehercule. i. per herculem in primis. i. potiſſimum, aut principaliter, ſupple cauſa retinendæ dignitatis tuæ . i. retinendi, & conſeruandi dignitatem, & honorem tuum. Quamobrem ego rogo te cauſa amoris noſtri. i. per mutuã amicitiam noſtram, & hortor te cauſa Reipu. i. ob amorem, & ſtudium tuum erga Rempub. vt ne. i. vt non patiare: id eſt toleres, quicquam iuris. i. aliquid iuris dictionis, ac poteſtatis, eſſe cui. i. alicui, in tua prouincia, atq;: ideſt & vt referas . i. dirigas, & ordines, omnia. i. omnes actiões tuas, omnia tua facta, ad dignitatem. i. ad honorem tuum, cum tuendum, tum etiam augendum, hoc eſt quicquid vnquam acturus es, id omne ob amplitudinem, & honeſtam famam, & conſequẽdam, & conſeruandã, ſ. as agas qua. ſ. dignitate nihil poteſt eſſe præſtantius. i. honorabilius, atq; excellẽtius in humanis rebus. i. quoniam dignitas, & bona exiſtimatio eſt ſummũ bonum, atq; omnium bonorum finis. nam relatiuum hic coniunctionis cauſalis vim habet. vti alias ſæpiſſime. Atq; hic animaduertendum quam cæci, ac ſtulti fuerint, quãtaue in caligine verſati ſint veteres illi Ethnici, non vulgares modo atq; indocti, nã de iis neq; dubitandum ulli, neq; admirandum ſit, ſed præclari illi, & principes viri, atq; omnium diſciplinarum eximii profeſſores, qui cum aliorum ſe duces ad bene beateq; viuendum eſſe gloriarentur, tantum abeſt, vt illi vnquam rectam, qua ad beatitudinem conſequendam ingrederetur, viam monſtrarint, vt ne ipſi quidem eam, aut videre vnquam, aut tenere (horrendis errorum tenebris obuoluti) potuerint Quid enim miſerius, quid fœdius, quidve ſtultius fingi poteſt quam vt ij qui ſe recte atq; ſemper viuendi magiſtros vulgo iactitãt, quiq; humanum animum vna cum corpore interire haudquaquam poſſe, & credunt, & docent, eum tamen in illo ſempiterno æuo, nulla re alia beatum faciant, quam perpetua ſuorum recte factorum memoria, quæ iugi ac ſemper duraturo officio ab ſuis poſteris celebrãda, collaudanda, atq; canenda eſſe ſperent? Nam in hac inani, leuiſſimaq;, ac nihili facienda gloriola, auraq; populari, ac cõmemoratione poſteritatis omnem illi ſuam beatitatem, omnem ſpem, omne deniq; totius illius ſuæ perſonatæ ſallaxq; virtutis præmium ponebant, nec alium vllum inferis ſenſum tribuere didicerant, niſi eius opinionis, eius famæ, earumq; laudationũ, quas futuris ætatibus (quarum infinitas myriadas fore ſibi polli cerentur) ſibi ab ſuperſtitibus deferendas falſo augurabantur. Lege Paulum cap. 1. ad Rom. vbi vanam inſipientium illorum ſapientum de ſe perſuaſionem, amentiam, errores incredibilẽque furorem aperit, traducit, ac vehementius inſectatur. ſed iã ad textum redeamus Ego agam. i. loquar tecum, vere. i. veraciter, ſynceriter, ex animo, & aperte: vt. i. quemadmodum, neceſſitudo. i. amicitia, ac beneuolentia noſtra poſtulat: ideſt exigit, ac requirit, Nam vera, fideliſq; inter homines charitas, atq; cõiunctio, nihil fuci, nihil ſimulationis, nihil aſſentationis amat, aut patitur. quamobrem, & Paulus pie viuendi præceptum, ac normam tradens, eam tribus his nempe charitate, quæ ex corde puro, conſcientia bona: & fide minime ſimulata conſtare affirmat, qua de re etiam philoſophi diligentius conſcripſerunt. Si obtemperaſſes literis meis, in Sempronio: ideſt de Sempronio, ſeu qđ ad Sempronium attinet, tu eſſes adeptus magnam laudem ab omnibus. ſ. Roma. ciuibus. Sed illud, & præteriit, & leuius eſt. i. modici momenti. Duplicem cauſam reddit, cur ea res quam tametſi ab ſe admonitus, tamẽ prorſus Cornificius contempſerat, parum eſſet curanda, tum quod iam acta, & confecta res erat, tempuſque eius rei rectius gerendæ, aut etiam corrigendi erroris Cornificii, prætererat, vt iam quicquam ea de re ſtatuere velle, nihil plane aliud eſſe, quam facta infecta reddere, videretur, Nam de præteritis nullam inſtitui deliberationem, aut conſilium capi, manifeſtiſſimum eſt, tum etiam q; res ea tã leuis eſſet, vt non admodum eſſet ponderanda, ſed plane negligenda hæc res eſt magna, fac vt retineas prouinciam in poteſtate Reipu. ego ſcripſiſſem plura niſi tui feſtinarent. itaq; velim excuſes me Chærippo noſtro. ſ. quod nihil ad eum ſcribo.

COLLEGA Noſtro } Vetuſti codices nonnulli habent, veſtro. quos alii ſecuti ſũt qui quidem non video qua ratione ducti id fecerint: feciſſe tamen arbitror non temere, ſed cum in libris item manuſcriptis, collega noſtro legatur (habet autem vnum ex antiquis exẽplaribus, in quibus ita ſcriptum ſit, Bernardinus Maffeus) Antonium autem Ciceronis in auguratu collegam fuiſſe, notiſſimum ſit: priorem lectionẽ conſeruari quam eo minus arbitror immutandam, q; ad Atticum ſcribens, epiſtola penultima libri. x. collegam ſuam appellat Antonium: inquit enim. Miſit puerum, ſe ad me venire. hoc quidẽ melius quam Collega noſter Antonius, cuius inter lictores lectica Mima portatur, & Philip. 2. 181. ſume diem: vide, qui te inauguret: Collegæ ſumus. PAVL. MANV.

COLLEGA noſtro } in auguratu. { Pari conditione } Al pari contentione. τυραννοκτόνοι } Tyrannicidæ, vt Brutus, & Caſſius. { Abiunt: Panſa } Al. abſunt. de Coſs. creatis Panſa. { Conualeſcit } ægrotabat enim, pro cuius ſalute P. R. etiam vota fecit. { Mihi eſt aſſenſus } Philipp. 3. { Retinendis } ex lege Iulia: { Retinendæ dignitatis tuæ } contra C. Caluiſium tuam prouinciam petentem. { Chærippo } Epi. 30. huius lib hic olim cum Q. Cicerone in Aſia fuerat. SEBAS. CORR.

COLLEGA noſtro Antonio bellum gerimus } Dii boni quid iſtud iam nugarum eſt? negat homo imperitiſſimus, Collegam fuiſſe Ciceroni in auguratu M. Antonium: quod ex Cicerone ipſo plurimis locis, Plutarchoq; conſtat. Et quod maioris eſt inſcitiæ, Antonium exiſtimat hunc eſſe, qui cum Cicero Conſulatum geſſerit. cum Plutarchus vel ipſo in limine vitæ M. Antonii, nepotem ex fratre Antonii eius, Cicer. in Conſulatu Collegæ fuiſſe eum tradat. BERN. RVT.

OMnem &c. Dicit ex Stratorio ſe oĩa intellexiſſe quæ intolerabilia quidem ſunt, ſed quæ ſperet ab eo vlciſcẽdo. Ordo aũt eſt: Stratorius tuus. ſ. amicus demõſtrauit mihi oẽm conditionem imperii tui, & ſtatum prouinciæ. ſ. tuæ. O exclamãdi particula, multa intolerabilia omnibus locis &c. Cæterũ patent. Sed hoc poſterius, ſup. ſcribam &c. Rex &c. Hãc epi- ASCEN.

ſtolam quædam exemplaria habent ſuperiori annexam, In qua ſcribit acta rerum vrbanarum, licet ea putet ad Cornificiũ mitti. ſcribit autem præcipue de Antonio, & Cæſare Octauiano. Ordo eſt. Ego ſcio certo i. vt certum, acta rerum vrbanarũ mitti tibi. quod ni. i. niſi putarem (mire ſubiungit putarem, cum ſe certo ſcire præmiſerit) ipſe i. egomet ſcriberem ſup. ea & in primis ſupp. ſcriberem conatum Cæſaris Octauiani. i. Octauii filii, de quo videtur multitudini crimen fictum ab Antonio, vt faceret impetum in pecuniam adoleſcentis, derelictam ei teſtamento a Cæſare, vnde Antonius magna vim ſuſtulit. Autem. i. ſed viri prudentes, & boni, & credunt factũ. ſ. a Cæſare ex animo, & probant: id eſt commendant. Quid quæris. ſ. vt multa ſcribam. Magna ſpes eſt in eo. ſ. Cæſare, nihil eſt quod non exiſtimetur eſſe facturus cauſa laudis, & gloriæ. Anto. autem noſter familiaris. ironia eſt, intelligit ſe eſſe tanto odio, vt cum comprehẽderit interſectores ſuos, .i. ad ſe interficiendum a Cæſare miſſos domi. ſ. ſuæ, non audeat proferre. i. diuulgare rẽ. Ant. ſup. venerat ad. 7. Id. Octob. Brunduſium profectus, .i. egreſſus obuiam, quatuor legionibus Macedonicis, quas cogitabat conciliare ſibi pecunia, & adducere eas in vrbẽ. ſ. Romam. & locare in ceruicibus noſtris, vt nobis ſint grauamini. Habes. i. intelligis formam Reipub. ſi Reſpubl. poteſt eſſe in caſtris. In qua. ſ. re, ego doleo ſæpe vicem. i. ſortem tuã, quod nullam. i. non vllam, nõ potuiſti per ætatem (quia cum Reſpub. vigeret, nimis iuuenis eras, & poſtquam vir eſſe cœpiſti, Reſpub. oppreſſa fuit) guſtare vllam partem Reipub. ſanæ, & ſaluæ. Atq; licebat quidem antehac. i. ante hoc tempus, ſaltem. i. ad minimum, ſperare. i. guſtare aliquando partem Reipubli. ſaluæ, & ſanæ, nunc etiam illud. ſ. ſperare talia, eſt ereptũ. Quæ enim ſpes eſt cum Antonius auſus ſit dicere in concione. i. ſermone ad populum conuocatum, Canutium quærere ſibi locum apud eos, ſcilicet perditos homines, quibus te ſaluo. i. donec fueris ſaluus, locus non poſſet eſſe in ciuitate? Equidem. i. ego quidẽ fero, & hæc, & omnia quæ poſſunt accidere homini, ſic, vt habeam magnam gratiam philoſophiæ, quæ non modo: ideſt non ſolum abducit me a ſolicitudine, ſed. etiam armat me cõtra omnes impetus fortunæ, & ego cenſeo idem faciendum tibi, nec numerandum quicquam in malis: ideſt quæ vera cenſenda ſunt mala a quo culpa abſit. Id autem ex Stoicorum dicit dogmate. Sed tu melius ſupple noſti, aut dice-

ſi non ſint dolenda. ſed hæc poſterius. Rerum urbanarum acta tibi mitti certo ſcio, quod ni ita putarem, ipſe perſcriberem, in primisq; Cæſaris Octauiani conatum: de quo multitudini fictũ ab Antonio crimen uidetur, ut in pecuniam adoleſcentis impetum faceret. prudentes autem, & boni uiri, & credunt factum, & probant. quid quæris? magna ſpes eſt in eo: nihil eſt, quod nõ exiſtimetur laudis, & gloriæ cauſa facturus. Antonius autẽ noſter familiaris tanto ſe odio eſſe intelligit, ut, cum interfectores ſuos domi comprehenderit, rem proferre non audeat. ad. 7. Id. Octob. Brunduſium uenerat, profectus obuiam legionibus, Macedonicis quatuor: quas ſibi cõciliare pecunia cogitabat, easq; ad urbẽ adducere, & in ceruicibus noſtris collocare. habes formam Reip. ſi in caſtris poteſt eſſe Reſp. in qua tuam uicem ſæpe doleo, q̃ nullã partem per ætatẽ ſanæ, et ſaluæ Reip. guſtare potuiſti. Atque antehac quidem ſperare ſaltem licebat, nunc etiã illud ereptum eſt: quæ enim ſpes eſt, cum in concione dicere auſus ſit Antonius Canutium apud eos locum ſibi quærere, quibus ſe ſaluo locus in ciuitate eſſe non poſſet. equidem, & hæc, & omnia, quæ homini accidere poſſunt, ſic fero ut magnam habeam philoſophiæ gratiam, quæ non modo á ſolicitudine abducit, ſed etiam contra omneis fortunæ impetus armat, tibiq; idẽ cenſeo faciundum, nec, á quo culpa abſit, quicquam in malis numerandum. ſed hæc tu melius. Stratorium noſtrum cum ſemper probaſſem, tum maxime in tuis rebus ſummam eius fidem, diligentiam, prudentiamq; cognoui. Da operam, ut ualeas. hoc mihi gratius facere nihil potes.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Hortatur Cornificium, ut pro Repub. laboret, quod ſe facere dicit, & commendat illi Pinarium, procuratoremq; Pinarij.

M. T. C. S. P. D. CORNIFICIO 24

EGo nullum locum prætermitto (nec enim debeo) nõ modo laudandi tui, ſed ne ornandi quidem: ſed mea ſtudia erga te, & officia malo tibi ex tuorum literis, quam ex meis eſſe nota. te tamen hortor, ut omni cura in Remp. incumbas. hoc eſt animi, hoc eſt ingenij tui, hoc eius ſpei, quam habere debes: amplificandæ dignitatis tuæ. ſed hac de re alias ad te pluribus: cũ enim hæc ſcribam, in expectatione erant omnia: nondum legati redierãt, quos Senatus non ad pacem deprecandam, ſed ad bellum denunciandum miſerat, niſi Legatorum nuntio paruiſſet. ego tamen, ut primum occaſio data eſt, meo priſtino more Rẽpub. defendi: me principem Senatui, populoq; Roma. profeſſus ſum. nec poſtea, q̃ ſuſcepi cauſam libertatis, minimum tempus amiſi tuendæ ſalutis libertatisq; communis. ſed hæc quoq; te ex alijs malo. T. Pinarium, familiaßimum meum tanto tibi ſtudio commendo: ut maiore non poßim: cui cum propter omneis uirtutes, tum etiam propter ſtudia communia ſum amicißimus. is procurat rationes, negotiaq; Dionyſij noſtri, quem & tu multum amas, & ego omnium plurimum: ea tibi ego non debeo commẽdare, ſed commendo tamen: facias igitur, ut ex Pinarij gratißimi hominis literis, tuum & erga illum, & erga Dionyſium ſtudium perſpiciamus. Vale.

res hæc. Cum. ſ. ita ſit quòd probaſſem: ideſt approbaſſem ſemper Stratorium noſtrum. ſ. communem amicum, tum cognoui maxime ſummam fidem, diligentiam, & prudentiam eius in rebus tuis. Da operam, vt valeas. Nihil potes facere mihi gratius, hoc. i. quam hoc. ſ. vt valeas, id autem amanter dictum eſt, quo addito, fruſtra, immo inepte adderetur, Vale. Nam eius loco ponitur, habetq; quandam vim accurationem.

SEBA. COR. QVAE Tibi acciderũt } a T. Sexto altero Africæ Prætore, qui poſtea etiam bellum cum illo geſsit { Octauiani conatum } Epiſto. 28. libro. 10. { Crimen videtur } inſidias a Cæſare Antonio ipſi factas. { Eſt in eo } Cæſare. { Noſter familiaris } Epiſt. 5. libro 11. { Interfectores ſuos } a Cæſare immiſſos. { Pecunia cogitabat } niſi Cæſar illi terror eſſet oppoſitus. { Canutium } Epiſt. 2. huius libri.

[redacted]

ASC. EGo &c. Scripta eſt hæc epiſtola quo tẽpore M. Anto. obſidebat Mutinæ D. Brutum, in qua dicit ſe tueri dignitatẽ Cornifici, Hortatur vt in Rempubli. incumbat, dicit nihil certi eſſe Romæ cum legati ad Antonium miſſi, vt deſiſteret, nondum redierint, ac demum commendat ei T. Pinarium. Ordo eſt: Ego nullum: ideſt non vllum, non prætermitto vllum locũ, nec enim debeo, non modo laudãdi tui, ſed ne quidem, qđ magis liceret, ornãdi tui. Sed ego malo mea ſtudia, & officia erga te eẽ nota tibi ex literis tuorum ſcilicet amicorum, & familiarium quam ex meis. Tamen ego hortor te, vt incumbas: ideſt propenſus ſis omni cura, in Rempublicam. ſ. iuuãdam. Hoc, ideſt incumbere in Rempublicam eſt. ſ. officium animi tui, hoc eſt ingenii tui, hoc eſt eius ſpei: ideſt pertinet ad eã ſpem dignitatis tuæ amplificandæ, quam debes habere. Sed ſupple ſcribemus, aut loquemur alias. i. alio tempore, pluribus ſcilicet verbis de hac re ad te. enim, ideſt quia omnia erant in expectatione, & ita nihil certi neq; peracti, cum ego ſcribebam hæc. Legati ſcilicet ad Anton. miſsi nondum redierant, quos Senatus miſerat non ad pacem deprecandam, ideſt precibus impetrandam, ſed ad bellum denunciandum, niſi ſcilicet Anton. paruiſſet nuncio. i. mandato, legatorum. Ego tamen, vt primum occaſio data eſt ſcilicet libere loquendi, defendi Rempublicam more meo priſtino: ideſt in priore ſtatu conſuetto, & profeſſus ſum me principem Senatui, popul.q; Romã.

ma neq; amiſi minimum tempus tuendæ ſalutis de libertatis cō munis, poſteaquam ſuſcepi cauſam libertatis. ſ. tuendæ. Sed ego malo te cognoſcere, quoq;. i. etiam hæc, ex aliis. Ego commendo tibi T. Pinarium familiariſsimum meum tanto ſtudio. i. mo lmine, vt non poſsim. ſ. eum commēdare, maiore. ſ. ſtudio. Cui ego ſum amiciſsimus cum. ſ. ita ſit quod propter omnes artes, tum etiam propter ſtudia cōmunia. ſ. in Rempub. Is. ſ. Pinarius procurat. i. (quod dicūt) ſolicitat rationes, & negotia Dionyſij noſtri. ſ. communis amici, quē &. i. ſimul tu amas multum, & ego amo plurimū idest abundātiſsime omnium. Ego non debeo commendare tibi ea. i. eiuſmodi quæ tantopere ſunt cordi, ſed tamen cō mendo. Tu igitur facies, vt pſpiciamus. i. euidenter cognoſcamus ex literis Pinarii hominis gratiſsimi, ſtudium. i. fauorem diligentem tuum &. i. ſimul, erga illum. ſ. Pinariū tanquam ſolicitatorem, & procuratorem, qui ſi rem amici bene procurauerit, emolumentum ab eo conſequetur, &. i. ſimul. erga Dionyſium. ſ. communem amicum, cuius rationes, & negotia ille agit.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Exponit Cornificio, quod Senatus literas illius approbauerit, & quod excuſationem illius de Sempronio accipiat. Petitq; vt de ſuis rebus eum certiorē faciat. Poſtremo amicorum quorundam negotia illi commendat.

M. T. C. S. P. D. CORNIFICIO 25

Liberalibus literas accepi tuas, quas mihi Cornificius altero uiceſimo die (ut dicebat) reddidit. eo die non fuit Senatus, neq; poſtero. Quinquatribus frequenti Senatu cauſam tuam egi, non inuita Minerua. etenim eo ipſo die Senatus decreuit, ut Minerua noſtra cuſtos Vrbis, quam turbo deiecerat, reſtitueretur. Panſa tuas literas recitauit. magna Senatus approbatio conſecuta eſt cum ſummo gaudio, & offenſione Minotauri, ideſt Caluiſij, & tauri, factum de te. S. C. honorificum. poſtulabatur, ut etiam illi notarentur: ſed Panſa clementior, ego mi Cornifici quo die primum in ſpem libertatis ingreſſus ſum, & cunctantibus cæteris ad XIII. Calen. Ianua. fundamenta Reipu. ieci, eo ipſo die prouidi multum, atq; habui rationem dignitatis tuæ. mihi enim eſt aſſenſus Senatus de obtinendis prouincijs, nec uero poſtea deſtiti labefactare eum, qui ſumma cum tua iniuria, contumeliaq; Reip. prouinciam abſens obtinebat. itaq; crebras, uel potius quotidianas compellationes meas non tulit, ſeq; in urbem recepit inuitus. neq; ſolū ſpe. ſed certa re iā, et poſſeſsione deturbatus eſt. meo iuſtiſsimo, honeſtiſsimoq; cōui

ASCENSIVS.

Liberalibus &c. Narrat, vt diligenter egerit cauſam Cornificii, & vt literæ eius commendatæ fuerint cum eas Panſa recitarit: deinde dicit decretum eſſe de prouinciis retinendis. Admittit excuſationem de Sempronio pollicetur ſe Reipubli. non defuturum, ac demum commendat amicos ſuos, qui hæreditatem habebant in Africa. Ordo eſt: Ego accepi literas tuas Liberalibus. ſ. feſtis ideſt die liberalium, quas Cornificius tuus ſcilicet filius reddidit (vt dicebat) altero viceſimo die: ideſt quadrageſimo die, poſtquam ſcriptæ erant. Senatus non fuit ſcilicet habitus, aut collectus eo die, ſcilicet Liberalium, neque poſtero: ideſt proxime ſequenti. Ego egi cauſam tuam frequenti Senatu: ideſt cum multi adeſſent Senatores, Quinquatribus: ideſt feſtis Mineruæ, quæ quinto quoque anno celebrabantur, non inuita Minerua: ideſt naturali ingenio aſtipulante: alludit autem ad Quinquatria, quaſi Minerua eo die præcipue fauerit. Etenim ſenatus decreuit eo die: vt Minerua noſtra, ideſt facunda ſapientia cuſtos vrbis, vt patuit in detectione coniurationis Catilinariæ, quam turbo: ideſt tumultus belli ciuilis deiecerat: ideſt de ſede ſua expulerat, vt turbo: ideſt vis ventorum deiecerat prius Mineruam Phidiæ opus, quæ in arce poſita fuerat tanquam cuſtos eius, ad eam ergo alludit. Panſa recitauit literas tuas. Magna approbatio ſenatus eſt conſecuta cum ſummo gaudio, & cum offenſione Minotauri: ideſt clauis, & Tauri. ſic fere textus habent nonnullis dicentibus non eſſe verba Cicero. ſed appoſititia. quod facile crederem, ſi Minotaurum in proprio ſignificatu accepiſſet, ſed quia metaphoricos, non otioſum fuerit rem aperire: Minotauri igitur, videlicet Antonii: ideſt clauis, & Tauri: ideſt qui claue potentiæ Rempublicam occludere vult, & cornibus Tauri: ideſt petulantiæ ſuæ impingere, ſicut Minotaurus Labyrintho incluſos opprimebat. Senatoſconſultum honorificum factum, ſupple eſt de te autem ideſt ſed, poſtulabatur: ſcilicet a me, aut ab iis, qui cauſam tuam agebant, vt etiam illi, ſcilicet quos criminatus es, notarentur: ſcilicet infamia. ſed Panſa, vt putatur, iunior non Conſul, qui iam ceciderat in prælio: ſupple fuit clementior: ideſt, nimis clemens. Ego ō mi Cornifici, quo die ingreſſus ſum primum in ſpem libertatis, ſcilicet publicæ, & cæteris cunctantibus: ideſt hæſitantibus, & immorantibus, vt dubiis quid agerent, ieci fundamenta Reipublicæ: ideſt incepi facere quæ pertinebant ad ſtatum Reipublicæ ad decimamtertiam Calend. Ianuaria. aut Ianuarii menſis. eo die prouidi: ideſt proſpexi multum, atque habui rationem dignitatis tuæ. Enim: ideſt quia, Senatus eſt aſſenſus mihi de prouinciis obtinendis Nec vero deſtiti poſtea labefactare: ideſt debilitare, & ab inſtituto amouere eum ſcilicet quem noſti: qui abſens obtinebat prouinciam cum ſumma iniuria tua, & contumelia Reipublicæ. Itaque ipſe non tulit: ideſt non potuit perferre compellationes: ideſt moleſtationes verbales, aut increpatiōes meas crebras, vel potius quotidianas, & ipſe inuitus recepit ſe in vrbem. Neque ſolum deturbatus: ideſt deiectus eſt ſpe, ſed etiam certa re, que pro: ideſt poſſeſsione, ſcilicet prouinciæ, quam iam tenebat. Ego gaudeo vehementer te tenuiſſe, conuicio. i. increpatione mea, iuſtiſsimo, & honeſtiſsimo ſcilicet mihi inferenti, non ei, cui intuleram, dignitatem tuam, virtute tua: ideſt per virtutem tuam, & affectam eſſe ampliſsimis honoribus prouinciæ Quod: ideſt quia, tu purgas te mihi de Sempronio, accipio: ideſt approbo excuſationem ſcilicet tuam. Enim i. quia, illud tempus fuit quoddam tempus græcum: ideſt quo viuēdum fuit nobis in Græcia. ſeruitutis: ideſt eo quod eſſet tempus ſeruitutis, & non licebat nobis libere viuere in patria. Ego author, ideſt approbator conſiliorum tuorum, & fautor dignitatis tuæ, & iratus temporibus: ideſt, qualitati temporum, rapiebar in Græciam libertate deſperata, cum Eteſiæ, ſcilicet venti illi a tergo euntibus in Græciam ab Italia flantes, quaſi boni ciues: ideſt tanquam eſſent boni ciues, noluerunt proſequi me relinquentem Rempublicam ideſt noluerunt a tergo flare, & auſter, ſcilicet ventus aduerſus: ideſt contrarius retulit me maximo flatu Rhegium, ideſt ad illud oppidum in ora Siciliæ, ad tribules tuos. i. eos, qui tecum eiuſdem ſunt tribus, atq; properaui, inde ſ. Rhegio ventis, & remis: ideſt omni feſtinatione, in patriam. quando aliquid plena opera, & ſumma properatione fecerimus, pulchre remis, & velis nauare dicemur & ego poſtridie ideſt die ſequenti ingreſſum meum, ego vnus, ideſt ſolus fui liber, in ſumma ſeruitute aliorum. Ego ſic ſum inuectus in Ant. vt ille non ferret, & effunderet omnem furorem ſuum vinolentum: ideſt contractum ex ebrietate, cui ſæpiſsime indulgebat, cum & vellet tum: ideſt ſimul, elicere: ideſt foras attrahere me ad cauſam cædis. i. vt me interficeret. tum. i. ſimul tentare. i. circunuenire in vrbe, inſidiis, quem ructantem, & pro. ſ. nauſeantem ego confeci. i. contudi, & repreſsi in plagas, ideſt in retia tanquam feræ tenſa. Cæſaris Octauiani. i. de domo Octauianorum. Sæpius tamen Octauius quam Octauianus dicitur, aut in plagas: ideſt vulnera, hoc eſt detrimenta ab Octauiano illata. Puer enim egregius, poſtea tamen mutauit animum, & Ciceronem proſcribi permiſit, comparauit præſidium: ideſt cuſtodiam militarem, primum ſibi, & nobis, deinde ſummæ. i. vltime ſaluti Reipublicæ quod. ſ. Cæſar niſi fuiſſet reditus Ant. a Brunduſio, fuiſſet peſtis patriæ. Ego arbitror te ſcire quæ acta ſunt de inceps, ſed redeamus vnde diuertimus. Accipio excuſationem tuam de Sempronio neque enim potuiſti habere quid, ideſt aliquid, ſtatuti. i. firmi propoſiti in tanta perturbatione. Nunc (vt ait Terentius). i. Simo Terentianus in Andria. Hæc dies affert aliam vitam, & poſtulat alios mores. Quamobrem ò mi Quinte, Gaudent prænomine molles auriculæ, vt dicit Horati. con-

ſcende nobiſcum,& quidem ad puppim:ideſt ſumma guberna cula. Vna nauis eſt iam omnium bonorum.quam quidem.ſ.na uem,nos damus operam,vt teneamus rectam,vtinam, ſupple incurſu proſpero. Sed quicunq; venti erunt ſiue proſperi, ſiue aduerſi,certe ars noſtra nõ aberit. Quid enim poteſt virtus præ ſtare aliud.ſ.quam obniti aduerſis,& decẽter vti proſperis : qua ſi dicat nihil. Tu fac, vt ſis animo magno,& excelſo, & cogites omnem dignitatem tuã debere eſſe coniunctam cum Republi.tu commendas mihi Publium Lentulum meum.ſ. ſummum amicum,quem ego tuebor:ideſt protegam,diligẽter quibuſcunque rebus potero. Nos quidem amiſimus tẽpore ſane:ideſt multum, alieno:ideſt importuno, Hirtium & Panſam collegas noſtros: id eſt nobiſcum Senatores, & Reipubli.deſenſores,homines ſalutares Reipub.in Conſulatu.ſ.ſuo.Amiſimus,inquit, re publi.quidem: ideſt certe liberata latrocinio Antoniano. qa Anto. in fugam verſus erat, ſed nõdum explicata : ideſt expedita omnino.ſ.curis, & æmulationibus quam.ſ. Rempublicam nos tuebimur more noſtro,ſi licebit, quanquam nos ſumus admodum.i. valde defatigati : ideſt ad extremam potentiam vſque fatigati, ſed nulla laſsitudo debet impedire officium, & fidem : ſcilicet in Rempub. Ego malo te cogno ſcere de me ab alus quã a me ipſo. Nos audiebamus, ſcilicet cum has ſcriberẽ,de te ea quæ vellemus maxime:ideſt optima. Rumores erant duriores:ideſt non ſatis boni, de Cn.Minutio, quem tu extuliſti ad cœlum laudibus.i. laudando eum ſupp. in quibuſdam literis,ſcilicet tuis. Velim ſup.vt facias me certiorem quale ſit id.ſ.quod rumores ſparſerunt de Minutio, & omnino quid agat ut iſtic.ſ.vbi tu es.

☙ a.l.cæcũ

☙ al.nauſeantẽ con ſeci.

VIGT. VT Minerua noſtra cuſtos vrbis } Nullus eſt(vt exiſtimo) qui neſciat Cic.antequam Roma exiret expulſus a Clodio,ſimulacrum Mineruæ, quod domi ſuæ longo tẽpore religioſiſsime coluerat,in Capitolium detuliſſe,ibiq; dedicaſſe, cum in baſi in ſcripſiſſet { Mineruæ cuſt.vrb. } Non tamen viſum eſt ſilendũ, quod Dion.li.45.rem quam nunc Cice.tangit,prodigii loco notat,necẽq; ipſi præſignificaſſe confirmat.magnam aũt vim ventorum extitiſſe docet,multaq; loca vrbis ea tẽpeſtate deformata

καὶ πνεῦμα μέγα ἐμπλεόμενον τάς τε στήλας τὰς περὶ τὸ Κρόνιον καὶ τὰς ἐν τοῖς τῆς πίστεως ναοῖς προσπεπηγμένας ἐξέρρηξε καὶ διεσκέδασε. καὶ τὸ ἄγαλμα τῆς Ἀθηνᾶς τῆς φυλακίδος, ὃ πρὸ τῆς φυγῆς ὁ Κικέρων ἐς τὸ Καπιτώλιον ἀνέθηκε, κατέβαλε καὶ κατέθραυσε καὶ τοῦτο μὲν καὶ αὐτῷ τῷ Κικέρωνι τὸν ὄλεθρον προεδήλωσε, τοὺς δὲ ἄλλους ἐκεῖνά τε ἐτάραττε, καὶ σεισμὸς μέγας γενόμενος.

{ Summo gaudio,& approbatione minotauri.i.clauis,& Taori } ſic omnes recepti,& vulgati codices:quam etiam lectionem in cunctis vetuſtioribus inuenimus. Quia tamen locus obſcurus eſt,nihil certi de eo proferre poſſum:Germani pro { Clauis, & Tauri Caluiſij Tauri } emendarunt.nos nec probamus, nec dãnamus. Veruntamen quia ſæpe cognouimus illos,antiquos codices ſequi eorum lectionem non ipreuimus : nec tamen illi valde confidimus,res enim penitus nobis incerta eſt. Quod ſi eam ſequare donec vel meliorem inuenias, vel hæc comprobetur : melius fortaſſe,vt vnum hominem tantum intelligat, & deſcribat,coniunctio illa e medio duorum nominum tolleretur.quãuis nullibi legimus quempiam Caluiſium Taorum appellatum.
{ Quoddam Græcum tem.ſer. } ſic omnes impreſsi codices,

cio te tuam dignitatem ſumma tua uirtute tenuiſſe, prouinciæq; honoribus ampliſſimis affectum uehementer gaudeo. Quòd te mihi de Sempronio purgas:accipio excuſationem: fuit enim illud quoddam ☙ *Græcum tempus ſeruitutis. Ego tuorum conſiliorum author,dignitatisq; fautor,iratus temporibus, in Græciam deſperata libertate rapiebar, cum me Eteſiæ, quaſi boni ciues,relinquentem Rempub.proſequi noluerunt: auſterq; aduerſus maximo flatu me ad tribuleis tuos Rhegium retulit,atq; inde uentis,remisq; in patriam omni feſtinatione properaui:poſtridieq; in ſumma reliquorum ſeruitute,liber unus fui,ſic ſum in Antonium inuectus,ut ille non ferret, omnemq; ſuum uinolentum furorem in me unum effunderet, meq; cum elicere uellet ad cædis cauſam,tum tentaret inſidijs: quem ego ructantẽ, & ☙ nauſcantem conieci in Cæſaris Octauiani plagas: puer.n. egregius præſidium ſibi primum,& nobis deinde ſummæ Reipub. comparauit, qui niſi fuiſſet Antonij reditus à Brunduſio, peſtis patriæ fuiſſet. quæ deinceps acta ſint, ſcire te arbitror, ſed redeamus ad illud,unde diuertimus. Accipio excuſationem tuam de Sempronio.neq; enim ſtatuti quid in tanta perturbatione,habere potuiſti.nunc hic dies aliam uitam affert alios mores poſtulat,ut ait Terentius.quamobrem mi Quinte conſcende nobiſcum, & quidem ad puppim. una nauis eſt iam bonorum omnium : quam quidem nos damus operam, ut rectam teneamus*

ſed nec vetuſti meliorem,aut diuerſam ſaltem lectionẽ habent. Germani. { Cæcum tempus } legunt,vt nos arbitramur,coniectura ducti in hanc lectionem:alii, { Graue tempus. } Nos in tot diuerſis ſententiis quid ſentiremus,tacere, & occulere noluimus. { Egregium } igitur repoſuimus, non nimis omnino longe a vetuſtis veſtigiis,& ſententia valde congruente. illis tamen quæ nullius antiqui codicis authoritate freti caſtigamus, nõ ſit initer nitimur. Quod ſi hãc noſtram emẽdationem diſpli cere ſenſerimus, nos quoq; facile illam deſeremus. ſi tamen meliorem quiſpiam,vel inuenerit,vel excogitarit. verũ antiquorum codicum auxilio deſtituti, quod induſtria noſtra huic loco opis adferre potuimus,libenter fecimus.

VT Minerua noſtra cuſtos vrbis { Libro.11.de legibus, de Pallade hac cuſtode vrbis egit. Ita autem illam appellauit,opinor,vt memoria ſuorũ beneficiorum ſemper recens eſſet, qui ope huius ſapientiſſimæ Deæ patriam conſeruarat. Nominabantur autem Dii a priſcis illis, quemadmodum a nobis etiam in noſtra religione,vel a munere aliquo, quo putarentur iuuare mortales : vel a locis,in quibus templa illis erecta eſſent, & vbi præſentiores eſſe conſueuerãt. Cice. Mineruam ſuam Cuſtodẽ vrbis appellauit Ciſalpinæ Galliæ populi Mineruam,quam & ipſi valde colebãt, Memorem appellabant, quod vota preceſq; mortalium audire,nec obliuiſci ſolet. Templum autem illi in agro Placentino ædificauerant, putabãtq; eam morbos curare. Infra Cabardiacum,non longe a Trebia, lapides plures viſuntur,in quibus vota huic Deæ ſoluta inciſa ſunt. E remotis ẽt locis ad opem illius confugiebant,nec tantum vicinæ gẽtes præſidio ipſius fiebant, quod ex epigrammatibus illis intelligitur : vnius lapidibus inſcriptionem ponemus. EXPO. EIVS.

MINERVAE
MEMORI
COELIA IVLIANA
INDVLGENTIA
MEDICINARVM
EIVS INFIRMITATE
GRAVI.LIBERATA
D. P.

Sed etiam alterius, quæ oſtendit eandem illam Cabardiacenſem appellatam,quam mulier quæ voti compos facta erat, dedicauerat.

MINERVAE
CARBADIACENSI
MARIA C. MARI
VMBONIS F.
V. S. L. M.

Vt autem hæc Minerua a ſede Carbadiacenſis appellabatur, ita Diana quædam Limnatis dicebatur, de qua potiſsimum nunc mentionem facimus,vbi enim de ipſa agitur in.4.libro hiſtoriæ Taciti ſcripturæ peruerſio eſt: volumus autem eam tollere. Audite dehinc Lacedæmoniorum,& Meſſeniorum legationes, & de iure templi Dianæ Limenitidis: legendum enim eſt Limnatidis,priſcũ ſane illud exemplar,vnde exſcripti ſunt primi quinque libri, quod in Medicea bibliotheca ſeruatur, Liminatidis habet. Quamuis autem a diligente,& erudito viro libri editi ſint, mendum tamen hoc cauere ille non potuit : manu enim ipſius in margine veteris codicis ἀρτέμις λιμνῖτις, ſcriptum eſt, quã putauit veram eſſe lectionem. Quantopere autem deceptus ſit,oſtẽdunt Græci authores Pauſ.in Meſſen.octuageſimonono.

ἔστι ἰδὲ ἐπὶ τοῦ ὄρους τοῦ μαντινικοῦ ἱερὸν ἀρτέμιδος καλουμέ νου. λιμνάτιδος. ὡς 109. ἔστι ἢ ἐν τῇ μεσογαίᾳ κώμη καλου μένη λίμναι χοιρέων, ἐν ᾗ αὐτῷ λιμνάτιδος ἱερὸν ἀρτέμιδος Sed etiam Strabo libro. 8. pagina 15. Superiores duas, & nonnullas alias voti ſolutiones e vetuſtis lapidibus acceptas dedit mihi Hieronymus Fondulus excellentis ingenii, & multarum literarū vir, qui paucis his menſibus morte obita magnum ſui deſiderium amicis reliquit.

{ Quem ego ructantem, ac nauſeantem conieci in Cæſaris Octauiani plagas. } Quamuis ex accepta hac lectione cō modus ſenſus eliciatur, conſilium tamen non fuit veterem præterire, quæ diuerſa eſt: { Confeci } enim in Mediceo legitur, & in alio quoq; ſatis probato, non { Conieci } quā niſi poſtrema dictio eo caſu poſita impediret, hanc veriorem putarem. doctiores videbunt, an tolerari poſſit, & num aliis etiam in locis probi authores ita locuti ſint: nā vis illius verbi { Confeci } præclare hic cōuenit, niſi fallor, vt de Aruſpicum reſpōſis inquit: Haud poteſt grauioribus a me verbis vulnerari, quam eſt ſtatim in facto ipſo a Publio Seruilio confectus. Sed infinita exempla huius locutionis eſſe poſſent. Illud autem { Conficere plagas } dictū᷑. videtur, vt inſuere in Culleum, & vt in epiſtola Aſinii deprehenſus in ludum: ita enim arbitror locum illum legi debere, nō { Depreſſus } Quemadmodum alias oſtendimus, nam ſic fere in Mediceo, & verbum ipſum { Deprendo } & quæ ab eo deriuantur, ſcribuntur. Quintilianus quoque libro. 9. oſtendit, vtroq; modo ſine culpa dici poſſe, cum inquit, vtrū volet, ſumat ꝓpoſitio, vitauiſſe, vel vitaſſe. Deprehendere. vel deprehēdere: vt Vementer quoq;, & aliæ et huiuſcemodi dictiones. eruditiones de tota re nūc ſtatuent. Sēſus autem huius loci facit, vt recorder alium item deprauatum in Epitome primi libri δειπνοσοφιστῶν Athenæi, ille tamen quē admodum puto, ſatis tuto emendari poteſt. Priſcum autē quendam Macedonum morem exponit: qui, vt ad fortitudinem iuuenes excitarent, non patiebantur in conuiuiis accumbere, qui extra plagas aprum non confeciſſet: ſed in mēſa, donec hoc præſtaſſent, ſedere volebant, id. n. multo minus in ſe dignitatis habebat. Quam deprauata autem apud eum autorē verba ſint, quæ hanc ſniam exprimere debebant, facile animaduerti poteſt, vt non ſine cauſa in impreſſis libris ad locum tot matulis inquinatum mendi nota apposita fuerit, ita autem totus legi debet, ἡγήσανδρος δὲ φησὶ οὐκ ἔθος εἶναι ἐν μακεδονίᾳ κατακλι νῆναι πρὶν εἰ δέ τις εἰ μὴ τι ἔξω λίνων ὗν κατακτείνειν, ἕως δὲ τότε καθήμενοι ἐδείπνουν.

Addit idem quemadmodum Caſſander annorum triginta quinque adhuc iuxta patrem ipſe ſederet, quod nunquam certamen conficere potuiſſet, quamuis & vir fortis, & bonus venator eſſet { Quam quidem nos damus operam, vt rectam teneam. } Alludit ad ſententiam illam Græci poetæ, quam ad Q. Fratrem ſcribens tetigit, eiuſq; quam hic Latinis verbis exprimit, Græca verba poſuit, vel potius initium ipſius. ὁ ἐὰν ταῦτα ᾖ. De illa autem nos in eo loco copioſius diſſeruimus.

PAV. MAN. { QVAM Turbo deiecerat } Vide Dionem libro. 38. pagina 18. item libro. 45. pagina 106. & Iulium Obſequentem in libro de prodigiis. { Quod Græcum tempus ſeruitutis } Suſpicor in voce, Græcum, eſſe mendum. neq; tamē excogitare quicquam ipſe potui, quod pro ea reponendum videretur. Vbaldini autem Bandinelli, hominis acutiſſimi, & ſcientiarum laude præſtantiſſimi, coniecturans etiam neque etiam probo: cum. n. percommodum videtur habere ſenſum, tum a veteri ſcriptura non admodum recedit. nam cum in libris quibuſdam antiquis, pro Græcum, ſcriptum ſit, cæcum, ipſe, nihil fere præter vnam literam immutans, legendum putat, necum: ideſt neceſſarium, cæcum autem in antiquo lib. Vinc. Riccii ſcriptum eſt.

mus, utinam proſpero curſu: ſed quicunque uenti erunt, ars noſtra certe non aberit: quid enim præſtare aliud uirtus poteſt? tu fac, ut animo magno ſis, & excelſo, cogitesq; omnem dignitatem tuam cum Republica coniunctam eſſe debere. P. Luceium mihi meum commendas, quem quibuſcunque rebus potero, diligenter tuebor. Hirtium quidem, & Panſam collegas noſtros, homines in Conſulatu Reipublicæ ſalutareis alieno ſanè tempore amiſimus, Republica Antoniano quidem latrocinio liberata, ſed nondum omnino explicata: quam, nos, ſi licebit, more noſtro tuebimur: quanquam admodum ſumus iam defatigati. ſed NVLLA *laßitudo impedire officium, & fidem debet. uerum hæc haſtenus: ab alijs te de me, quàm à me ipſo, malo cognoſcere. De te audiebamus ea, quæ maxime uellemus. De Cneo Minutio, quem tu quibuſdam literis ad cœlum laudibus extuliſti, rumores duriores erant. id quale ſit, omninoque quid iſtic agatur, facias me uelim certiorem.* Vale.

· LIBERALIVS } 15. Calend. April. { Neq; poſtero } 14. Calend. April. Quinquatribus { 13. Calend. April. } Minerua noſtra, quā olim, ereptis rebus noſtris, violari ab impiis paſſi non ſumus, eamq; ex noſtra domo in ipſius patris domum detulimus, & vobis cuſtodem, in exilium euntes, ſcripſimus. SEBA. COR.

{ Quam turbo deiecerat } non multo poſt Cæſaris cædem, quod portendiſſe Ciceronis, mortem creditum eſt { Pāſa } Coſs. { Minotauri } vt Minotaurus ex homine, & boue conſtat, ſic iſta coniunctio. ex Caluiſio, & Tauro, qui prouinciam Africam petebāt { Illi notarentur } C. Caluiſius, & Taurus, de his etiam in Quæſtura dictum eſt. { Fundamenta R. P. ieci } Philipp. 3. { De obtinendis prouinciis } Epiſt. a 2. huius libri. { Labefactare eum } Caluiſium. { Abſens obtinebat } duobus Legatis Vticæ relictis, ipſe ad vrbem profectus. { In vrbem recepit } depoſito tandem imperio. { Græcum } Al. gratum, cæcum graue, egregium, legi etiam videbis. { In Græciam } Epiſtola. prima, libro decimo { Reliquorum } præſertim Conſularium { Liber vnus fui } Philippica prima. { Violentum } Al. violentum. { Elicere vellet } Epiſt. 2. huius libri { R. P. comparauit } Epiſto. decimatertia, libro decimo.

{ Redeamus ad illud } Al. red amus illuc. { P. Luceium } Epiſto. trigeſima huius libri. Sed vel hic eſt principium epiſtolæ, vel hæc multo poſtquam facta ſunt, a Cicerone ſunt ſcripta. nam Panſa viuus, & mortuus eodem tempore eſſe non potuit, vt in hac epiſtola eſſe videtur. Illud quidem affirmare poſſumus, in peruetere libro hanc epiſtolam, & ſequentes ita coniunctas, atque adeo confuſas fuiſſe, vt nullius principium appareret. vnde liberum vnicuiq; fuit, ad ſuum arbitrium eas deſcribere, & diuidere. { Collegas noſtros } in augurato. { Latrocinio liberata } victo Antonio apud Mutinam.

BERNAR. RVTIL.

QVAS mihi Cornificius altero viceſimo die, vt dicebat, reddidit } Altero viceſimo, puto viceſimo ſecundo eſſe, non, vt garrit Clericus, quadrageſimo. { Panſas tuas literas recitauit } Stulte alium hunc a Conſule accipit Clericus: dignus tamē venia, qui duas epiſtolas in vnam coagulatas inuenerit, quæ ita commode diuidentur, vt poſterior inde inchoetur, Publium Luceium mihi meum &c. vel inde, Hirtium quidem, & Panſam. quo mendo etiam in Epiſtolis ad Atticum crebro peccatum eſt. Niſi vero multo ante actam rem referri hoc initio malumus accipere. quis enim in Senato literas recitaret, præter Conſulem? aut quis alius tum in magiſtratu Panſa? nam alterum quendam nominat Panſam Appianus, qui ſit ad Brutum Caſſiumve a Senatu miſſus, & quidem Africanarum legionum gratia. { Vt Minerua noſtra, cuſtos vrbis, quam turbo deiecerat, reſtitueretur } Plane hæc accipio, non (vt Clericus) per allegoriam. { Et offenſionem Minotauri: ideſt clauis, & Tauri } Omnino de certis hominibus intelligendum demonſtrat, quod ſubditur, poſtulabatur autem etiam, vt illi notarentur. Sed Panſa clementior. vt legi poſſit, & offenſione Caluiſij, & Tauri, quod in quibuſdam eſt manoſcriptis exemplaribus. quamuis Clericus ſoo more vaticinetur. { Neque tum elicere vellet ad cædis cauſam. tum tentare inſidiis } Tentaret, ſenſus exigit. Significat autem illam Marci Antonii orationem in ſe, de qua ſupra quoque diximus ex Plutarcho, ipſoque. { Neque enim ſtatui, quid in tanta perturbatione habere potuiſſi } Statuti quid, puto rectius.

ASCEN. QVintus Turius, vir bonus, & honeſtus: qui negotiatus eſt, ideſt mercaturam egit in Africa, fecit hæredes ſimiles ſui, ideſt viros bonos, & honeſtos, Cn. Satorninum Sextum Aufidium, Cn. Anneium, Q. Conſidium Gallum, Lucilium Seruilium Poſthomum, & C. Rubellium. Ego intellexi ex oratione .i. verbis eorum, eos magis egere actione gratiarum. ſ. tibi agendarum, quam cõmendatione. Prædicabant enim ſe vſos tanta liberalitate tua: vt ego intelligerem plus tributũ eſſe iis a te, quam ego auderẽ rogare: ſcilicet a te, tamen audebo, ſcilicet rogare. ſcio enim quantum ponderis commendatio mea ſit habitura. Quare peto a te, vt quam maximus cumulus: ideſt ſummum incrementũ accedat his literis meis ideſt propter has literas meas. Sunt enim ſeptimi caſus non datiui, ad eam liberalitatẽ, qua vſus es ſine literis meis. Autẽ, ideſt ſed. caput .i. principale ꝓpoſitum, cõmendationis meæ eſt, ne patiare Erotem Turiũ libertum Quinti Turii auertere: ideſt veris hæredibus ad ſe trahere, hæreditatem Turianum: ideſt quam Q. Turius reliquit, vt fecit adhuc, & habeas eos commendatiſſimos a me, ſup. in cæteris rebus omnib⁹. Tu capies magnam voluptatem, & ex ſplendore .i. honeſtate vitæ, & ex obſeruantia: ideſt cultu eorum. quo te obſeruabunt, & colent. Quod vt velis, ego rogo te etiam, atq; ẽt, ideſt iterum, atque iterum vehementer.

SEBA. CORR. QVINTVS Turius } Alias hæc epiſtola cum ſuperiore coniungitor, quod parui admodum refert.

ASC. SExtus Aufidius &c. Commendat Cornificio Sextũ Aufidium equitem Romanum pro hæreditate Turii obtinenda, pro qua etiam cõmendauit eum in fine præcedentis epiſtolæ cum aliis cohæredibus. Ordo eſt: Sextus Aufidius, & ideſt pariter, accedit ad proximos: ideſt mihi coniunctiſſimos, obſeruantia: ideſt veneratione qua me colit, & nemini cedit .i. partem dat vnicuiq; ꝑ ſplendore equitis Roma. eſt autem moribus ita temperatis, & moderatis, vt ſumma ſeueritas: ideſt grauitas, & rigor, iungatur cum ſumma humanitate: ideſt clementia. Cuius negotia quæ ſunt in Africa, ego commendo tibi, ita vt non poſſim commendare: ſupple ea, maiore ſtudio. ue: ꝓ vel, magis ex animo. Tu feceris mihi pergratum ſi dederis operam: vt is intelligat literas meas habuiſſe maximum pondus: ideſt plurimum valuiſſe apud te. O mi Cornifici ego rogo te hoc vehementer.

SEBAST. CORRA.

CVIVS Tibi nego. } præſertim Turianam hæreditatẽ.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Hæc epiſtola ab aliis ſuperiori connectitur.

M. T. C. CORNIFICIO S. 26

QVintus Turius qui in Africa negotiatus eſt, uir bonus, & honeſtus, hæredes fecit ſimiles ſui Cn. Saturninum, Sex. Aufidium, Cn. Anneium, Q. Conſidium Gallum, L. Seruilium Poſthumum, C. Rubellium. ex eorum oratione intellexi, gratiarum actione eos magis egere, q̃ commendatione: tãta enim liberalitate ſe tua uſos prædicabãt, ut iis plus à te tributum intelligerem, quam ego auderem te rogare. audebo tamen: ſcio enim, quantum ponderis mea commendatio ſit habitura. quare à te peto, ut ad eam liberalitatem, qua ſine meis literis uſus es, quam maximus his literis cumulus accedat. caput autem eſt meæ commendationis, ne patiare Erotem Turiũ Q. Turij libertum, ut adhuc fecit, hæreditatem Turianam auertere: cæteriſq; omnibus rebus habeas eos à me commendatiſſimos. magnam ex eorum ſplendore, & obſeruantia capies uoluptatẽ. quod ut uelis, te uehementer ẽt atq; etiam rogo. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Renouat commendationem Aufidij hac epiſtola, quam in fine ſuperioris inſinuarat.

M. T. C. S. P. D. CORNIFICIO. 27

SExtus Aufidius, & obſeruantia, qua me colit, accedit ad proximos: & ſplendore, equiti R. nemini cedit. eſt autem ita temperatis, moderatiſq; moribus, ut ſumma ſeueritas ſumma cum humanitate iungatur. cuius tibi negotia quæ ſunt in Africa, ita commendo, ut maiore ſtudio, magis'ue ex animo cõmendare non poßim. pergratum mihi feceris, ſi dederis operã, ut is intelligat meas apud te literas maximum pondus habuiſſe, hoc te uehementer mi Cornifici rogo. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Gratam ſibi familiaritatem Cornificij eſſe dicit, & de pecunijs petitis conſilium aliud illi dare nititur, poſtremo ſuum officium pro Rep. Cornificio commendat.

M. T. C. S. P. D. CORNIFICIO 28

ASſentior tibi eos, quos ſcribis Lilybæo minari, iſtic pœnas dare debuiſſe: ſed metuiſti, ut ais, ne nimis liber in ulciſcendo uiderere. metuiſti igitur ne grauis ciuis, ne nimis fortis, ne nimis te dignus uiderere. Quod ſocietatem Reipubli. conſeruandæ tibi mecum à patre acceptam renouas, gratum eſt: quæ ſocietas inter nos ſemper mi Cornifici manebit.

ASC. ASſentior &c. Ceperat Cornificius quoſdam Siculos e Lilybæo, quos cum Romanos intellexiſſet, eos a Romanis puniẽdos miſit, quod factum eius puſillanimitati adſcribit Cic. oſtendens ſe eum libenter recipere ſocium in Repu. conſeruanda. De pecuniis autem quas a Senatu petierat, dicit ſe nihil poſſe: conſulit autem alicunde mutuo accipiat. Ordo eſt: Ego aſſentior tibi: ideſt ſentio tecum eos, quos ſcribis, minari Lilybæo .ſ. oppido, & promontorio Siciliæ, debuiſſe dare pœnas iſtic: ſcilicet vbi tu es. ſed (vt ais) tu metuiſti ne viderere nimis liber: ideſt aſꝑ in vlciſcendo, & ideo miſeras eos Romã igitur hoc metuendo, metuiſti ne viderere ciuis grauis, ne videre nimis fortis; ne videre nimis dignus te: ideſt quæ te digna ſunt facere. Quod renouas ſocietatem Reipublicæ conſeruandæ mecum acceptam: ideſt derelictam tibi a patre: ſcilicet tuo eſt gratum. quæ ſocietas ò mi Cornifici, manebit ſemper. illud etiã ſupple fuit in epiſtolis tuis gratum. quod non putas gratias agendas tuo nomine: ideſt pro beneficiis abs te acceptis. Nec enim debemus facere id inter nos: ideſt ſic debemus eſſe officioſi alter in alterum: vt non ſit neceſſe gratias agere. Senatus appellaretur, ſcilicet a me, ideſt conueniretur ſæpius pro dignitate tua: ſcilicet tuenda, ſi cogeretur: ideſt cõgregaretur vnquam: ideſt aliquo tempore, Conſulibus abſentibus: ideſt tantiſper dum Conſules abſunt, niſi ad rem nouam. Itaque nec de H-S. ideſt ſeſtertiis viginti, nec ſeſtertiis decẽ: ſcilicet a te petitis, poteſt nunc quicquam agi per Senatum. Ego autem cenſeo imperandũ tibi: ideſt a te ſupple prouincialibus tuis, ex Senatuſconſulto & ſumendum mutuum: ſcilicet publico nomine. Ego credo te cognoſcere quid agatur in Republica ex literis eorum qui debẽt perſcribere ad te acta ſcilicet publica. Ego ſum ſpe bona. ſ. de Republica non deſum conſilio, cura, labore: ſupple Reipublicæ. ego præ me fero: ideſt palam oſtendo me acerrimum hoſtem omnibus inimicis Reipublicæ. Res: ideſt negotium, quod agitur de libertate publica, neq; videtur mihi eſſe nunc loco difficili: ideſt videtur facile poſſe tranſigi, & fuiſſet facillima, ſi culpa abfuiſſet a quibuſdam, vt a Lepido, & Ventidio.

VICTO.

SENATVS Sæpius pro dignitate tua appellaretur ſi, & cætera. Nos communem lectionem ſecuti ſumus, nec tamen tacere voluimus in veteribus. { Appellaret } legi: vt Senatum fortaſſe intelligat commotum gloria rerum a Cornificio geſtarum, & ſtudio in omnibus rebus illi commodandi appellaturum fuiſſe, & per ſe a

nullo

nullo etiam exercitatum de rebus Cornificii acturum ſi cogeretur:ſed cum abſentibus Conſulibus raro,aut nunquam niſi ad rem nouam cogatur,non poteſt quæ ſentit de eius dignitate conficere.

Gratū etiā illud,q. mihi tuo noīe gratias agēdas nō putas. nec .n.id inter nos facere debemus.Senatus ſæpius p dignitate tua appellaretur,ſi abſentibus Cōſulibus unq̄,niſi ad rem nouā, cogeretur.itaq; nec de H S. X X.nec de H S. D C C.quicquā agi nunc per Senatū pōt.tibi autem ex.S.C.imperandum,mutuumq; ſumendū cenſeo.In Repub.quid agatur, credo te ex eorū literis cognoſcere, qui ad te acta debent pſcribere. ego ſum ſpe bona:cōſilio,cura,labore nō deſum oībus inimicis Reip.eſſe me acerrimū hoſtē præmeſero,res neq; nūc difficili loco mihi uidetur eē:et fuiſſet facillimo,ſi culpa a qbuſdā abfuiſſet. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Commendat Lamiam, Lamiaque negotia quā diligentiſſime Cornificio, falſamque ſuſpicionem quam de Lamia conceperat, diluit.

M. T. C. S. D. CORNIFICIO. 29

NOn modo te,cui omnia noſtra notiſſima ſunt,ſed neminē in pop.Ro.arbitror eſſe,cui ſit ignota ea familiaritas,quæ mihi cū L.Lamia eſt,etenim magno theatro ſpectata eſt,tū cum eſt ab A.Gabinio Cos.relegatus, q. libere & fortiter ſalutem meam defendiſſet.nec ex eo amor inter nos natus eſt:ſed quòd erat uetus & magnus propterea nullum periculū pro me adire dubitauit:ad hæc officia,uel merita potius iucundiſſima conſuetudo accedit,ut nullo prorſus plus homine delecter.non puto te iam expectare.quibus eum tibi uerbis cōmendem:cauſa enim tanti amoris intelligis, quæ uerba deſideret iis, me omnibus uſum putato.tantum uelim exiſtimes,ſi negotia Lamiæ,procuratores, libertos,familiā, quibuſcunq; rebus opus erit,defenderis,gratius mihi futurū, q̄ ſi ea tua liberalitas pertinuiſſet ad rem familiarem meam.nec dubito, quin ſine mea cōmendatione,quod tuum eſt iudicium de hominibus, ipſius Lamiæ cauſa ſtudioſe oīa facturus ſis.quanquā erat nobis dictum, te exiſtimare alicui S.C.quod contra dignitatē tuā fieret, ſcribendo Lamiā affuiſſe:qui omnino Conſulibus iſtis nunquā * affuit ſcribendo.deinde omnia tum falſa.S.C.deferebantur. niſi forte ēt illi Semproniano S.C.me cenſes affuiſſe, qui ne Romæ quidē tum fui,ut de eo ad te ſcripſi recēti. ſed hæc hactenus.te mi Cornifici etiā atq; ēt rogo,ut oīa Lamiæ negotia, mea putes eſſe:curesq;,ut intelligat hāc cōmēdationē maximo ſibi uſui fuiſſe.hoc mihi gratius facere nihil potes.Cura ut ualeas.*

GIBER. LONG. LEMMA.

Miſſa eſt epiſtola,prior autem pars in excuſatione generis literarum conſiſtit, in poſteriore ad uaria epiſtolæ Cornificij capita reſpondet.

M. T. C. S. P. D. CORNIFICIO 30

ITane præter litigatores nemo ad te meas literas? multæ iſtæ quidem:tu enim perficiſti,ut nemo ſine literis meis tibi ſe commendatū putaret.ſed quis unquam tuorum mihi dixit eſſe:cui darem,quin dederim?aut quid mihi iucundius, quam cū

Expoſt. eiuſdē. SENATVS ſæpius pro dignitate tua appellaretur } diximus olim Mediceum,& alios manuſcriptos habere { Appellaret } quam lectionē & tunc nō contempſimus nūc multo magis probamus. videtur.n. hic Cicero dixiſſe, Senatus appellaret: vt in epiſt.ad Tyronē: nobis inter has turbas Senatus tamen frequens flagitauit triumphum.ſtatuant nunc eruditi.

SEBA. COR. NIS I ad rem nouā cogeretur } a Præt.vrb. Epi.12.li.10. { Res neq; nunc } Al res nunc. { Facillimo } Al.facillimā. { A qbuſdā } vt a lepido.

BER. RVT. NE minus te dignus videre } Nimis, aptius: interpreti quoq; agnitum.

ASC. NOn modo &c.Cōmendat Cice.Cornificio L. Lamiā amiciſſimū ſuū quem etiā lib.10.Cōmēdauit D.Brutus & purgat ſuſpicionem,quā habuerat Cornifici⁹ quod Lamia interfuiſſet Senatuſconſulto contra dignitatem ſuā decreto.Ordo eſt:Ego arbitror non modo,ideſt non ſolum te,cui omnia noſtra:ſcilicet acta ſunt notiſſima,videtur dicendum non modo te non eſſe,ſed(vt doctiſſime adnotauit Budæus)ſæpe altera negationum cōtenti ſunt authores:præſertim accedente negatione,quæ ad plura poſſet referri, vt hoc loco, ſed neminem arbitror eſſe in Popu.Ro.cui ea familiaritas,quæ mihi eſt cū Lucio Lamia, ſit ignota. Etenim.i.quia certe,ipſa eſt ſpectata magno theatro.i.in conſpectu totius populi.tum.i. tunc, cum.i. quando relegatus eſt.i. in exilium miſſus ab Aulo Gabinio.Conſule,quod defendiſſet libere, & fortiter ſalutem meā.Nec amor eſt natus inter nos eo.ſ.facto eius, ſed quod amor.ſ.erat vetus, & magnus propterea nullum dubitauerat adire periculū pro me.Cōſuetudo iucūdiſſima accedit.i.additur ad hæc officia, vel potius merita.Officia enim ſunt, quæ ex debito fiunt Merita quæ ex libertate:quæ debitorē faciunt ſup iſta,vt nullo.i.nō nullo:nō delecter vllo prorſus homine plus.ſ. quā Lamia. Non puto te expectare iam.ſ.poſtquam docui quā charus mihi ſit, quibus verbis cōmendem eum, Tu enim intelligis cauſam tanti amoris. putato me vſum omnibus verbis, quæ verba deſideret. Tantū.i.dūtaxat,velim, ſup.vt exiſtimes, ſi defenderis negotia,procuratores,libertos,familiā Lamiæ,quibuſcunq; rebus opus erit.ſupp.id futurum gratius mihi,quam ſi ea liberalitas.ſ.tua pertinuiſſet ad rem familiarem meā. Nec dubito quin facturus ſis omnia ſtudioſe.i.diligēter,cauſa ipſius Lamiæ: quia .ſ.vir dignus tibi videbitur, ſine cōmēdatione mea. quod.i.quale,hoc eſt quia tale eſt iudicium tuum de hominibus: vt.ſ.facillime iudices qui digni ſint auxilio tuo. Quanquam erat dictum: te exiſtimare Lamiā affuiſſe alicui Senatuſcōſulto, ſcribendo.i.dū ſcriberetur, quod fieret contra dignitatem tuam. qui.ſ.Lamia nunquā fuit.ſ.paratus,aut præſens ad ſcribendū.ſ.aliquid, omnino illis conſulibus.i. quandiu illi eſſent Conſules ſub quibus ſcriptum eſt. Deniq;.i.ſecundo loco, omnia Senatuſconſulta deferebantur.i. nunciabantur tum.i.tunc falſa, aut falſo niſi forte cenſes etiam me, vt delatum eſt affuiſſe:ſup. in illo Senatuſconſulto Semproniano.i quod ſub Sempronio referente factum eſt. qui ne quidem.i.non ſaltem fui.ſ.tūc Romæ,vt ſcripſi ad te.tum.i.tūc. de eo recenti.i. recētius facto. Sed hæc hactenus:ſuppl. dicta ſint. O mi Cornifici ego rogo te etiam, atque etiam: vt putes omnia negocia Lamiæ eē mea cureſq; vt intelligat hāc.ſ.meā commendationem fuiſſe ſibi maximo vſui.i.ſummæ vtilitati, Tu nihil potes facere gratius mihi, hoc, ideſt quam hoc. Cura vt valeas.

SEBA. COR. NON modo te } Al. non modo tibi. { L.Lamia } Epiſt. 16.li.11. { Affuit ſcribēdo } Al.fuit ad ſcribendum.

ASC. ITane &c.Reſpondet potiſſimū in fine variis rebus itaq; facilius legenti patebit argumētum, quam ex huiuſcemodi collectione, ne tamen nihil dicam primum ſe excuſat: qd a Cornificio fuerat accuſatus: quod nullas miſiſſet epiſtolas niſi commendatitias docens ſe etiam alias ſcripſiſſe. Ordo eſt: Itane.ſup.ſcribis, aut verū putas:q nemo præter litigatores .i.qui pro lite ſua commēdari volunt,ſup.adferunt ad te literas meas? Iſtæ quidem.ſ.commendatitiæ litigatorum ſupp. ſunt multæ. Tu enim te facilē præbendo effeciſti, vt nemo putaret ſe commendatum tibi ſine literis meis. Sed quis vnquam tuorum dixit mihi eſſe ſup.aliquid:cui darē.i.dare poſſem,quin dederim?aut qd ſup. contingere poteſt mihi iucundius, quam cum nō poſſem loqui tecū coram.i.in præſentia, &(vt dicitr)ore ad os, aut ſcribere ad te, aut legere literas tuas?quaſi dicat nihil. Illud ſolet mihi eſſe magis moleſtum, me impediri tantis occupationibus: vt nulla facultas detur, ſup.mihi ſcribendi ad te arbitratu meo. Non enim ſi facultas detur,laceſſerem.i prouocarem te ad ſcribēdum epiſtolis:ſed voluminibus.i.integris libris, quibus.ſ.voluminibus, quidem.i.certe oporteret, ideſt deceret me prouocari a te. Quāuis enim ſis occupatus, tamen habes plus otii,ſcilicet quam ego, aut ſi ne tu quidem qui magis videris poſſe vacare, vacas.i.ceſſas, noli eſſe impudens.ſ.exigendo, quod præſtare nequeas, nec ſupp.

a.l.L.liberos.

* a.l.fuit ad ſcribendum.

coram tecum loqui non poßim, aut ſcribere ad te, ad tuas lege re literas: illud magis mihi ſolet eſſe moleſtum, tantis me impe diri occupationibus, ut ad te ſcribendi meo arbitratu facultas nulla detur: Non enim te epiſtolis ſed uoluminibus laceſſerem, quibus quidem me à te prouocari oporteret, quanuis enim oc cupatus ſis, otii tamen plus habes: aut ſi ne tu quidem uacas, no li impudens eſſe, nec mihi moleſtiam exhibere, & à me literas crebriores, cum tu mihi raras mittas, flagitare. nam cũ antea deſtinebar maximis occupationibus, propterea, quod omnibus curis Rempu. mihi tuendam putabam, tum hoc tempore multò diſtineor uehementius: ut enim grauius ægrotant ij, qui, cum leuati morbo uiderentur, in eum deintegro inciderunt, ſic uehe mentius nos laboramus, qui profligato bello, ac penè ſublato, re nouatum bellum ª gerere conamur. ſed hæc hactenus. Tu tibi mi Cornifici fac ut perſuadeas, non eſſe me tam imbecillo ani mo, ne dicã inhumano, ut à te uinci poßim aut officijs, aut amo re non dubitabam equidem: ueruntamen multo mihi notiorem amorem tuum effecit Chærippus. ò hominem ſemper illum qui dem mihi aptum, nunc uero etiam ſuauẽ. uultus mehercule tuos mihi expreßit omneis: non ſolum animum, ac uerba protulit. itaque noli uereri, ne tibi ſuccẽſuerim, quod eodem exemplo ad me, quo ad cæteros. requiſiui equidem proprias ad me unum à te literas, ſed neque uehementer, & amanter. De ſumptu, quẽ te in rem militarem facere, & feciſſe dicis, nihil ſanè poſſum ti bi opitulari, propterea quod & orbus Senatus Cõſulibus amiſ ſis, & incredibiles anguſtiæ pecuniæ publicæ: quæ conquiritur undique, ut optime meritis militibus promiſſa ſoluantur. quod quidem fieri ſine tributo poſſe nõ arbitror De Accio Dionyſio nihil puto eſſe, quoniã mihi nihil dixit Stratorius. De P. Luceio nihil tibi concedo, quo ſtudioſior eius ſis, quàm ego ſum: eſt enim nobis neceſſarius. ſed à magiſtris cum contenderem de profe rendo die, probauerunt mihi ſeſe, quo minus id facerent, & cõ promiſſo, & iureiurando impediri quare ueniendum arbitror Luceio: quanquam, ſi meis literis obtemperauit, cum tu hæc le ges, illum Romæ eſſe oportebit. Cæteris de rebus, maximeq́; de pecunia, cum Panſæ mortem ignorares, ſcripſiſti quæ per nos ab eo conſequi te poſſe arbitrarere. quæ te non feſelliſſent, ſi ui ueret: nam te diligebat. Poſt mortem autem eius quid fieri poſ ſet, non uidebamus. De Venuleio, Latino, Horatio ualde laudo illud non nimium probo, quòd ſcribis, quo illi animo æquiore ferrent, te tuis etiam Legatis lictores ademiſſe: honore enim di gni cum ignominia dignis non erant comparãdi: eosq́; ex S.C. ſi non decedunt, cogendos, ut decedant, exiſtimo. hæc ferè ad eas literas, quas eodẽ exemplo binas accepi. De reliquo, uelim tibi perſuadeas non eſſe mihi meã dignitatẽ tua chariorẽ. Vale.

Velis, nam nolle, aut noli non dicitur, exhibere mihi moleſtiam .ſ. exigendo literas, & noli flagitare literas crebriores a me, cum tu raro mittas mihi. Nam cum deſtinebar antea occupationibus maximis, propterea quod putabam Rempu. tuẽdam mihi om nibus curis, tamen ego deſtineor .ſ. occupationibus hoc tempo re vehementius multo .ſ. quam antea. Vt enim grauius ægro tant ij, qui cũ viderentur leuati morbo inciderunt in eũ deinte gro .i. de nouo: ſic nos laboramus vehemẽtius, qui bello pro fligato .i. oppreſſo, ac pene ſublato, conamur gerere bellum renouatum. Sed hæc hactenus. Tu o mi Cornifici fac, ut perſuadeas tibi, ſupp. me, non eſſe animo tam imbecillo .i. debili, ne dicam inhumano, ideſt duro, vt poſsim vinci a te, aut officiis, aut amore. Equidem, ideſt ego certe, non dubitabam .ſ. de amore tuo, veruntamen Chærippus, qui a te venit, effecit amorem tuum multo notiorem mihi .ſ. quam prius erat. O hominem, lætitiæ cauſa exclamat, illum quidem, ſcilicet Chærippum ſemper apertum mihi, nunc vero etiam ſuauẽ Mehercule ipſe expreſsit .i. effinxit mihi omnes vultus tuos non ſolum .i. nedum pertulit animum, ac verba. Itaq; noli vereri ne ſuccenſuerim .i. ſubiratus fuerim tibi, quod ſup. miſiſti literas ad me eodem exemplo quo ad cæteros, ideſt eadẽ forma ſcriptas. Requiſiui equidem literas a te ꝓprias ad me vnum, ſcilicet datas, ſed neque requiſiui ſup. vehementer, ſed amanter, ideſt vt carum amator, ſi fuiſſent non vehemens exactor, quia nõ fuerunt. Ego nihil ſane .i. omnino poſſum opitulari, ideſt opis afferre tibi de ſumptu quem dicis te facere, & feciſſe in rem militarem. propterea quod ſenatus orbus ſupp. eſt, ideſt quaſi ſine patre, Conſulibus, ſcilicet Panſa, & Hirtio amiſsis, ideſt cæſis, & incredibiles, ſupple ſunt anguſtiæ .i. penuriæ pecuniæ publicæ, ideſt ad Rempub. pertinentis, quæ conquiritur vndiq; vt promiſſa ſoluantur militibus optime meritis. Quod quidẽ ego arbitror non poſſe fieri ſine tributo .ſ. per tribus dato. Ego puto nihil .ſ. eorum, quæ agebamus eſſe de Accio Dionyſio, quoniam Stratorius nihil dixit mihi, non taciturus tamen ſi aliquid fuiſſet. Ego nihil concedo tibi de Publio Luceio: quo, ideſt per quod, aut vt ſis ſtudioſior eius, ideſt cõmodi illius, quam ego ſum. Eſt enim neceſſarius nobis. Sed cum contenderem, ideſt obnixe peterem a magiſtris, ideſt arbitris cauſæ eius de die proferendo, ideſt prolõgando. probauerunt .i. ſatis oſtenderunt mihi ſeſe impediri compromiſſo, & iureiurando quominus, ideſt vt non facerent id, ideſt non proferrent diẽ. Quare ego arbitror Luceio veniendum, ſupp. eſſe quanquam ſi obtemperauit literis meis, oportebit illum eſſe Romæ, cum tu leges hæc, ſcilicet ſcripta mea. Tu ſcripſiſti de cæteris rebus, & maxime de pecunia, ſcilicet tibi mittenda, cum ignorares mortem Panſæ, ſcilicet Conſulis & amici tui, ſupp. ea quæ tu arbitrare te poſſe conſequi ab eo per nos, ideſt per noſtram interceſsionem, aut ſolicitationem, quæ non feſelliſſent te, ſi viueret: nam te ipſe diligebat, autem, ideſt ſed non videbamus quid. aut qui, ideſt quomodo. id, ſcilicet quod poſtulaſti, poſſet fieri poſt mortem eius ſcilicet Panſæ. Ego valde laudo: ſup. quæ ſcripſiſti de Venuleio, Latino, & Horatio, ego non probo, ideſt laudo nimiũ illud quod ſcribis te ademiſſe etiam Legatis tuis lictores, ideſt publicos miniſtros cum inſignibus. quo, ideſt vt illi, ſcilicet iam dicti, ferrent animo æquiore, ideſt minus moleſto, ſe ſcilicet lictoribus carere. Enim, ideſt quia ſupple digni honore, vt Legati a Republ. ſtantes, non erant comparandi cum dignis ignominia, ſcilicet Venuleio, Latino, Horatio. vbi notandum etiam de digniore dici: quod non ſit comparandum cum digniore. Ego exiſtimo eos, ſcilicet iam dictos, cogendos vt decedant, ſi non decedunt, ex Senatuſconſulto, ideſt parente illi. Hæc fere ſupple ſunt reſponſa ad eas literas, quas accepi binas eodem exemplo. De reliquo, velim perſuadeas tibi, dignitatem meam non eſſe mihi chariorem tua.

ª a. l. gerere cogamur.

RENOVATVM belli } A Lapido. { Accio } AL Attcio. Al. Attico, & ita legendum cenſeo: vt is Dionyſius ſignificetur, qui cũ Ciceronis ſeruus eſſet, factus liber, ex Cicerone, & Attico iunctus eſt, & appellatus M. Pomponius Atticus Dionyſius. { A magiſtris } auctionũ: quicquid alii dicant. SEBA. COR.

SED a magiſtris Cum contenderem de proferendo die, probauerũt mihi, ſeſe, quo minus id faceret, & compromiſſo & iureiurando impediri } Aberrat Clericus. Magiſtros ſocietatis accipe, cui debebat Luceius. Compromiſſum, inter ipſos magiſtros mutuam promiſsionem, ne cui, ſcilicet debitori diem ſoluendi proferrent, id enim puto dici. De magiſtris ſocietatum iureconſulti paſſim, ſed & alibi Cicero. BER. RVT.

[redacted] } [redacted]. { [redacted]

M. T. C. EPISTOLARVM FAMILIARIVM
LIBRI DVODECIMI FINIS.

M. TVLLII CICERONIS

EPISTOLARVM FAMILIARIVM LIBER DECIMVSTERTIVS

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

In hunc decimumtertium librum Tyro commendatorias epiſtolas congeſsit, ne paſſim hiſtoriarum ordinem qui in multis epiſtolis eſt confunderet in hac autem epiſtola obliqua commendatione uſus eſt Patronis philoſophi, cui a Memmio petit facultatem exgene de parietis, qui Memmio obfuturus credebatur.

M. T. C. S. D. C. MEMMIO. 1

ETSI non ſatis mihi conſtiterat, cũ aliqua ne animi mei moleſtia, an potius libenter te Athenis uiſurus eſſem, quod iniuria, quam accepiſti, dolore me afficeret, ſapientia tua, quam fers iniuriam lætitia: tamen uidiſſe te mallem: nam quod eſt moleſtiæ, non ſanè multo leuius eſt, cum te non uideo: quod eſſe potuit uoluptatis, certe, ſi uidiſſem te, plus fuiſſet. itaque non dubito dare operam, ut te uideã, cum id ſatis commode facere potero. interea quod per literas, & agi tecum, & ut arbitror, confici poteſt, agam. nunc à te illud primum rogabo, nequid inuitus mea cauſa facias: ſed id qđ mea intelliges multum, tua nullam in partem intereſſe, ita mihi des, ſi tibi ut id libenter facias, ante perſuaſeris. Cum patrone Epicureo mihi omnia communia ſunt, niſi q in philoſophia uehementer ab eo diſſentio. ſed & initio Romæ, cum te quoq; & tuos omneis obſeruabat, me coluit in primis: & nuper, cum ea, quæ uoluit, de ſuis commodis, & præmiis conſecutus eſt, me habuit ſuorum defenſorum, & amicorum ferè principem: et iam a Phædro, qui nobis, cum pueri eſſemus antequam Philonem cognouimus, ualde ut philoſophus, poſtea tamen, ut uir bonus, & ſuauis, & officioſus probabatur, traditus mihi commendatusq; eſt. is igitur Patro, cum ad me Romam literas miſiſſet, uti te ſibi placarem, peteremq;, ut neſcio quid illud Epicuri parietinarum ſibi concederes. nihil ſcripſi ad te ob eam rem, q ædificationis tuæ conſilium mea commendatione nolebam impediri.

ASC. ETSI Non ſatis &c. Hi duo ſequentes libri vt facillimi, ita vtiliſſimi ſunt, eo quod commendationum varias, & elegantes imitationes habent, quibus docemur, & ornate dicere, & amicorũ cauſas diligenter commendare, idq; cum delectatione maxima. In hac autem prima hoc eſt argumentum. C. Memmius vir nobiliſsimus Athenis domum cœperat ædificare ad ædes Patronis philoſophi Epicurei amiciſſimi Ciceronis, qui ad Ciceronem ſcripſerat, vt a Memmio exoraret, ne quendam parietem impediret. de quo negotio tota fere hæc agitur epiſtola. Ordo eſt. Etſi.i. quanquam non ſatis conſtiterat.i. euidens fuerat, mihi, ne.i. an viſurus eſſem te Athenis cum aliqua moleſtia animi, an potius libenter, quid.i. quia, iniuria quam accepiſti, ideſt paſſus es, afficeret me dolore, ſapientia tua, qua fers iniuriam, ſup. afficeret me lætitia tamen mallem vidiſſe te. Nam ſupp. id moleſtiæ quod eſt. ſ. ob iniuriam tibi illatam, non eſt ſane multo leuius cum non video te, id ſupp. voluptatis, quod potuit eſſe, fuiſſet certe plus, ſi vidiſſem te. Itaque non dubitabo dare operã, vt videam te, cum potero facere id ſatis commode. Interea agam quod agi poteſt tecum: & (vt arbitror) [illegible] ideſt abſolui, & perfici, [illegible] rogabo [illegible] nequid facias inuitus [illegible] placitum tuum [illegible] cauſa, ſed des mihi id [illegible] intelliges [illegible] intereſſe [illegible] eſt mihi vtile eſſe, & [illegible] partẽ multum intereſſe tua. ita. ſ. des mihi [illegible] tibi [illegible] ſi te ad hoc adduxeris [illegible] vt facias id libenter. Incipiens [illegible] rem, quam [illegible] debet dicit: Omnia ſunt mihi cõmunia, cum Patrone Epicureo, niſi quod diſſentio vehementer ab eo in philoſophia, quia Stoicus potius aut Academicus erat Cicero, ſed & initio .ſ. coniunctionis noſtræ cum obſeruabat quoque te & tuos omnes Romæ, coluit me in primis.i. præcipue, & nuper, .i. nunc parum eſt temporis, cum cõſecutus eſt de commodis & præmiis ſuis ea quæ voluit, habuit me fere principem defenſorum & amicorum ſuorũ, & ipſe traditus cõmẽdatus eſt mihi iã.i. his diebus a Phædro, qui. ſ. Phædrus, ꝓbabat & placebat nobis, cũ.i. laudabat eſſemus pueri, antequã cognouimus Philonem. ſ. Philoſophum, probabatur, inquam, vt philoſophus, poſtea tamen probabatur vt vir bonus & ſuauis & officioſus: quaſi dicat propter illius qui nobis communiter eſt obſeruandus commendationem, debere commendatiorem eſſe. Is igitur Patro cum miſiſſet Romam literas ad me. vti.i. vt placatem.i. reconciliarẽ & placatum facerem te ſibi, & peterem.ſ. a te, vt ſup. concederes ſibi illud Epicuri.i. quod ad Epicureum hominem pertineret neſcio quid parietinarum ſupp rerum.i. ad parietem communem pertinentium, ſic legitur & exponitur fere, ſed lectio parum placet, expoſitionem autem meliorem cuiq; inueniẽdam relinquimus ego ſup. tunc, nihil ſcripſi ad te, ob eam rem, quod nolebam conſilium ædificationis tuæ impediri cõmendatione mea, idem.ſ. Patro cum rogaſſet vt.i. poſtquã veni Athenas, vt ſcriberem ad te idem.i. eandem rem.ſ. vt te ſibi placarem, & de parietis parte concedenda rogarem, impetrauit .ſ. petitum ſuum a me, ob eã cauſam quod conſtabat.i. notũ erat inter omnes tuos, te abieciſſe.i. vt diſplicentem reieciſſe & dimiſiſſe illam ædificationẽ. Quod ſi eſt ita, & ſi .i. quanquã iam nihil intereſt plane.i. omnino tua, velim.i. aliqua offenſiuncula.i. læſiuncula animi tui facta eſt peruerſitate aliquorũ, noui enim gentẽ illam.ſ. mendacem & ad diſcordiam ſeminandam procliuem, des.i. accommodes te ad lenitatem.i. placabilitatẽ, vel propter ſummã humanitatẽ.ſ. tuã, vel etiã cauſa honoris mei, ne videat fruſtra a te petiſſe. Equidem, ſi quæris quid ipſe.i. ego ſentiã nec video cur ille contendat.i. inſtet tantopere, nec cur tu repugnes, niſi tamen concedi poteſt multo minus tibi.ſ. qui vir prudens haberis, quã illi.ſ. homini Epicureo laborare ſine cauſa. Quanquam ego certo ſcio & orationem & cauſam Patronis eſſe cognitam tibi, tamen ſup. repetam tibi. ipſe dicit honorem.ſ. ſuum, eo quod philoſophus eſt & turpe fuerit alteri de iure cedere, & officiũ quia debet pro ſectæ totius honore contendere, & ius teſtamentorũ, quibus ſibi illæ ædes erant relictæ, authoritatẽ Epicuri, quem imitatur, obteſtationem.i. maximam precationẽ cum fidei atteſtatione, Phædri .ſ. Philoſophi & cõmonis amici, ſedem.i. longam & firmam habitationẽ, domicilium.i. propriam habitationem, veſtigia, ideſt imitationes ſummorum hominum, aut qui in iiſdem ædibus habitarunt, aut quid ſimile factitarunt, dicit inquam hæc omnia eſſe tuenda.i. protegenda ſibi. Licet.i. licitum eſt ſup. vt irrideamus totam vitã hominis, & rationem quam ſequitur, ſi volumus reprehendere hanc contentionem, ideſt petitionem eius. Sed mehercule quando.i. quãdoquidem ſeu quoniam, nos non ſumus valde inimici, ideſt aliquantulum fauemus illi, videlicet Patroni, & cæteris quos illa.ſ. quæ ille ſibi tuenda dicit, delectant, neſcio an ignoſcendum ſit huic.ſ. Patroni, ſi laborat tantopere.ſ. tueri dicta. In quo.ſ. ſtudio, etiã ſi peccat.ſ. per cupiditatẽ, tamen peccat potius ineptiis, quia eſt ho-

mo minus culto ingenio, quam improbitate.i.malitia. Sed ſupple dicam dicendum eſt enim aliquando.i. tandem finiendum eſt: ego amo Pomponium Atticum ſicut alterum fratrem, nihil eſt illo mihi nec charius nec iucundius. Is.ſ. Pōponius nō quod ſit ex iſtis.ſ. Epicureis porcis (eſt enim politiſsimus omni doctrina liberali) ſed ſup. quod valde diligit Patronē, & amauit Phædrum qui pro eo rogauit valde, exiſtēs ſupple, aut cū ſit, hō minime ambitioſus, & minime moleſtus in rogando, contendit.i. inſtāter petit hoc a me ſic vt nihil.ſ. cōtenderit vnquā magis.i. inſtantius, nec dubitat quin ego poſsim cōſequi hoc a te nutu.ſ. ſolo, etiam ſi eſſent ædificaturus. Nunc vero ſi audierit te depoſuiſſe ædificationem, neq; tamen me impetraſſe a te.ſ. quod Patro petit, ipſe non putabit te illiberalē in me, ſed me negligentē in ſe. Quam obrem peto a te vt ſcribas ad tuos, decretum illud Areopagitarum.i. iudicium Athenien. in vico Martis qui Ariopagus dicitur quem hypomnematiſmon i. decretū illi.ſ. Athenien. vocant, poſſe tolli.i. amoueri & abrogari tua voluntate.i. te volente. Decretum autem videtur fuiſſe vt in fundo ſuo ſine reſpectu vicini ad placitum ædificent. Sed redeo ad prima .i. ad illa quæ in principio huius epiſtole ſcripſi Ego velim prius .i. potius vt perſuadeas tibi vt facias hoc mea cauſa libenter, hoc eſt velim quidem te facere ſed potius vt libenter quam vt facias etiam ſi non libenter, habeto tamen ſic, ſi feceris quod rogo, fore.i. futurum grauiſsimum mihi.

VICT. CVM Patrone Epicureo omnia mihi communia ſunt) Nos { cōmunia } deleuimus, vocem a nobis in nullis antiquis inuentam. Scimus aūt hāc eſſe familiarem Ciceronis locutionem, vt omnia cum aliquo ſibi eſſe dicat, cum inter eos omnia intercedunt officia. In epiſtola ad C. Marcellum, Si nihil tecum minus eſſet, quam eſt cū tuis omnibus, allegarem ad te illos, a quibus intelligis me præcipue diligi Et ad atticū lib. 14. Bruto certe meo nullo loco deero, idq; etiam ſi mihi cū illo nihil fuiſſet facerem propter ſingularem, incredibilemque virtutem.

idem, ut ueni Athenas, cum idem ut ad te ſcriberem, rogaſſet, ob eam cauſam impetrauit, q. te abiecиſſe illam ædificationem, conſtabat inter omneis amicos tuos. quod ſi ita eſt, & ſi iam plané tua nihil intereſt: uelim, ſi qua offenſiuncula facta eſt animi tui, peruerſitate aliquorum (noui enim gentem illam) des te ad lenitatem, uel propter tuam ſummam humanitatem, uel etiam honoris mei cauſa: equidem ſi, quid ſentiam, quæris: nec cur ille tantopere cōtendat, uideo, nec cur tu repugnes: niſi tamen multo minus tibi concedi poteſt, quàm illi laborare ſine cauſa. quanquam Patronis & orationem, & cauſam tibi cognitā eſſe certo ſcio. honorem, officium, teſtamentorum ius, Epicuri authoritatem, Phædri obteſtationem, ſedem, domicilium, ueſtigia ſummorum hominum ſibi tuenda eſſe dicit: totam hominis uitam rationemq; quam ſequitur in philoſophia, derideamus licet, ſi hāc eius contentionem uolumus reprehendere ſed mehercule quando illi cæteriſq; quos illa delectant, non ualde inimici ſumus, neſcio an ignoſcendum ſit huic ſi tantopere laborat, in quo etiam ſi peccat, magis ineptiis, quàm improbitate peccat. ſed ne plura (dicendum enim aliquando eſt) Pomponium Atticū ſic amo, ut alterum fratrem. nihil eſt illo mihi charius, nec iucundius. is, nō quo ſit ex iſtis (eſt enim omni liberali doctrina politiſſimus) ſed ualde diligit Patronem, ualde Phædrum amauit: ſic à me hoc contendit, homo minime ambitioſus, minime in rogitando moleſtus, ut nihil unquam magis. nec dubitat, quin ego à te nutu hoc conſequi poſſim, ita etiam, ſi ædificaturus eſſes, nunc uero ſi audierit te ædificationem depoſuiſſe, neque tamen me à te impetraſſe, non te in me illiberalem, ſed me in ſe negligentē putabit. quamobrem peto à te, ut ſcribas ad tuos poſſe tua uoluntate decretum illud Areopagitarum, quem ὑπομνηματισμὸν illi uocant, tolli. ſed redeo ad prima. prius uelim tibi perſuadeas, ut hoc mea cauſa libenter facias, q̄ ut facias, ſic tamen habeto: ſi feceris, quod rogo fore mihi gratiſſimum. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Petit a Memmio, vt Auiano habitandi facultatem in ſacrario permittat.

M. T. C. S. D. C. MEMMIO. a

CAio Auiano Euandro, qui habitat in tuo ſacrario, & ipſo multum utor, & patrono eius M. Aemylio familiariſſime, peto igitur a te maiorem in modum: quod ſine tua moleſtia fiat, ut ei de habitatione accommodes: nam propter

Græcam { Teſtamentorum ius } Epicurus enim Hermacho, & ſucceſſoribus omnibus Epicureis, hortum, & quæ in illo erāt legauit. { Illa delectāt } Epicurea. { Non quo ſit ex iſtis iocans tamen ſæpe Cicero illum Epicureum appellat.

BER. RVT. VESTIGIA ſummorum hominum ſibi tuenda eſſe dicit } Locum etiam, vbi plantas poſuerint Epicurei: potius, quā imitationes, vt clericus. Eſt autem ſcripta epiſtola ex Athenis, Ciceronem in Ciliciā prouinciam abeunte. Ipſe ad Atticum: apud Patronem, & reliquos Varrones ne in maxima gratia poſui & Hercule merito tuo feci. nam mihi is ter dixit, reſcripſiſſe ad te, mihi ex illis literis rem illam curæ fuiſſe, quod ei pergratum erat. Sed, cum Patro mecum egiſſet, vt peterem a veſtro Ariopago, ὑπομνηματισμὸν tolleret quē Polycharmo Pr. fecerant, commodius viſum eſt, & Zenoni me, & poſt ipſi Patroni, ad Mēmium ſcribere, qui Pridie quā ego Athenas veni, Mitylenas profectus erat, vt is ad ſuos ſcriberet, poſſe id ſua voluntate fieri. Non enim dubitabat Zeno, quin ab Ariopagitis inuito Memmio impetrari non poſſet. Fannius autem ædificandi conſiliū abiecerat ſed erat patroni irat' itaque ſcripſi ad eū accurate, cuius epl'æ miſi ad te exemplū.

[redacted] ω.i. monimētū qddā.

ASC. CAio &c. Commendat Memmio C. Auianū ſtatuarium quendam vt ei concedat Memmius habitationem, quod cum citra iacturam Memmii fiat, facile impetraturū cōfidit. Ordo ē. Ego vtor multū, & ipſo Caio Auiano Euandro qui habitat in ſacrario tuo, idest loco vbi cōſeruantur ſacra per te ædificata, & vtor familiariſsime patrono eius M. Aemilio. Peto igitur a te in maiorem modum.i. obnixius, vt ei accommodes de habitatione, quod fiat ſine moleſtia tua. Nam ſubitum.i. feſtinum aut propinquum aut neceſſarium eſt ei remigrare.i. redire in priſtinam habitationē, propter multa opera multorum, inſtituta.i. incepta ab eo. Ego impedior verecundia ne rogem te pluribus verbis. Neq; tamen dubito quin ſi nihil, aut non multum interſit tua, idest ſi parum aut nihil detrimenti ex ea re habiturus ſis, ſis eo animo quo ego omnino eſſem, ſi tu rogares me, quid idest aliquid certe tu feceris. ſ. hoc faciendo gratiſſimum mihi.

SEBA. CORR. C. MEMMIO } C. Memmius Gemellus cum peteret Conſulatum cum Domitio, Meſſala & Scauro, ambitus Q. Pompeio accuſante, & Cicerone defendente, condemnatus, Patras in auxilium abiit. { Athenis } quo poſtridie, quam tu Mitylenas es profectus, veni. { Quod iniuria } damnatio iniuſta. { Vt te videam } in Ciliciam proficiſcēs { Omnia cōmunia ſunt } Al. omnia ſunt. { Ab eo diſſentio } vt Academicus ab Epicureo. { Suorum defenſorum } Al. ſociorum defenſorem. { A Phædro } Epicureo, quem cū Attico frequenter audiui. { Philonem } Academicum epiſto. 8. lib. 9. { Cognouimus } Romæ, cum Mithridatico bello cum Athenienſium optimatibus domo profugiſſet, Romamq; veniſſet. Al. cognorimus. Alii legunt, Cognouiſſemus. { Gemenullā }

PAV. MAN. SVBITVM eſt ei remigrare Cal Quint.) Calēdæ (inquit) Quintiles: quo die domo tua, in quam venerat, exeundum eſt, nimis

opera inſtituta multa multorum, ſubitum eſt ei remigrare Calen. Quint. impedior uerecundia, ne te pluribus uerbis rogem. neque tamen dubito, quin, ſi tua nihil aut non multum interſit, eo ſis animo, quo ego eſſem, ſiquid tu me rogares. mihi certe gratiſsimum feceris. Vale.

OIBERTI LONGOLII LEMMA.

Rogat vt Fuſium pro pollicitis Liberaliter tractet.

M. T. C. S. D. C. MEMMIO. 3

AVlum Fuſium, unum ex meis intimis, obſeruantiſsimum, ſtudioſiſsimumq́; noſtri, eruditum hominem & ſumma humanitate, tuaq́; amicitia digniſsimum, uelim ita tractes: ut mihi coram recepiſti. tam mihi gratum id erit, ꝙ quod gratiſsimum. ipſum præterea ſummo officio, & ſumma obſeruantia tibi in perpetuum deuinxeris. Vale.

OIBERTI LONGOLII LEMMA.

Municipum Volaterranorum, hominum optimorum, cauſam negotiaque Valerio commendat.

M. T. C. Q. VALERIO. * Q. F. ORCAE LEGATO PROPRAET. S. D. 4

* Q.F. Orcæ (habet codex Pauli Boti.

CVm municipibus Volaterranis mihi ſumma neceſsitudo eſt: magno enim meo beneficio affecti, cumulatiſsime mihi gratiam retulerunt. nam nec in honoribus meis, nec in laboribus unquam defuerunt. cum quibus ſi mihi nulla cauſa intercederet, tamen, quòd te uehementiſsime diligo, quodq́; me à te plurimi fieri ſentio, hortarer te, ut eorum fortunis conſulares, præſertim cum propè præcipuam cauſam haberent ad ius obtinendum primum, q. Syllani temporis acerbitatem Deorum immortalium benignitate ſubterfugerunt: deinde quod ſummo ſtudio populi Romani à me in Conſulatu meo defenſi ſunt. cum enim Tribuni pleb. legem iniquiſsimam de eorum agris promulgaſſent, facile Senatui, populoq́; Roma. perſuaſi, ut eos ciueis, quibus fortuna pepercìſſet, ſaluos eſſe uellent, hanc actionem meam C. Cæſar primo ſuo Conſulatu in lege agraria comprobauit, agrumq́; Volaterranum, & oppidum omni periculo in perpetuum liberauit: ut mihi dubium non ſit, quin is, qui nouas neceſsitudines adiungat, uetera ſua beneficia conſeruari uelit. quamobrem eſt tuæ prudentiæ, aut ſequi eius authoritatẽ, cuius ſectam atque imperium ſumma cum tua dignitate ſecutus es: aut certe illi integram omnem cauſam reſeruare. Illud uero dubitare non debes, quin tam graue, tam firmum, tam honeſtum municipium tibi tuo ſummo beneficio in perpetuum obligari uelis. ſed hæc ſcripta ſunt ſupra, eò ſpectant, ut te horter, & ſua

nimis ſubitæ ſunt, & propius ad ſunt quam vt ipſe poſsit operibus quæ inſtituit perfectis, ſuo commodo diſcedere, ſciendum autem eſt, annuas domorum locationes Calen. Quint. apud veteres fieri ſolitas. itaq; epiſtola. 3. libri. 2. ad Q. fratrem, domus (inquit) tibi ad lucum Piſonis Liciniana conducta eſt, ſed ſpero paucis menſibus poſt Calen. Quint. in tuam commigrabis. poſt Calen. Quint. dixit, ideſt finito locationis tempore, demigrantibus iis quibus eã locaueras. Suetonius autem in Tiberio Senatori (inquit) latum clauũ ademit, quem cognouiſſet ſub Calen. Iulii. demigraſſe in hortos, quo vilius poſt diem ædes in vrbe conduceret, quod igitur Euandro, quem ſtatuariũ fuiſſe coniicimus, ſubitum erat .i. propter breuitatem temporis incõmodũ remigrare. Calend. Quint. ad quã diem opera, quæ multa multis inſtituiſſet, abſolui non poſſe intelligebat: quæ moueri loco, & alio transferri, cum perfecta nõ eſſent, cõmode nõ poterant, petit a Memmio Tullius, vt ei de habitatione accõmodet, ne cogatur Calen. Quint. vt moris erat, remigrare, quod ſine dãno facere nõ poſſe videbatur.

EB. COR. C. AVIANO Euãdro } Videtur idem eſſe in epiſt. 21. & 27. huius libr quamuis hic Euander, ibi Hammonius dicatur. { Remigrare } Al. emigrare. demigrare fortaſſe eſſet magis proprium. { Calend. Quin } quod tempus finiendis locationibus conſtitutum fuiſſe videtur.

ASC. AVlum &c. Commendat Aulum Fuſiũ per literas. quem etiam coram cõmẽdauerat, vt eum ita tractet, vt promiſit, dicẽs. Ego velim tractes A. Fuſium vnũ ex intimis meis. ſ. amicis, obſeruantiſsimum. i. maximum cultorem & ſtudioſiſsimũ noſtri, hominem eruditum & digniſsimum ſumma humanitate & amicitia tua; tractes dico ita, vt recepiſti. i. promiſiſti mihi coram. i. in [illegible] agere. Id erit mihi tam gratũ, quam quod ſup. erit aũt eſt id quod eſt mitti gratiſsimũ præterea tu deuinxeris. i. obligaueris ipſum in perpetuum, tibi ſummo officio & ſumma obſeruantia. i. ad proſequendum te ſummo officio, & ſumma obſeruantia.

ASC. CVm municipibus &c. Cum volaterrani vexarentur de rebus ſuis publicis Cicero hac epl̃a eos diligenter cõmendat Quinto Valerio Proprætori vt diligentius commendare non poſsit. Oſtendit enim eos gratos & viris optimis acceptiſsimos: quos omnino debeat idem Valeri⁹ ſuo ſibi beneficio deuincire. Ordo eſt: Summa neceſsitudo eſt mihi cum municipibus Volaterranis. ſ. incolis Volaterrarũ oppidi Hetruriæ, ipſi enim affecti magno beneficio meo retulerũt cumulatiſsime mihi gratiam, nam nec defuerũt vnquam in honoribus meis. ſ. augendis, & in laboribus. ſ. ferẽdis, cum quibus ſi. i. tametſi nulla cauſa intercederet. i. media eſſet ad conciliationem amoris, tamen quod. i. quia ego diligo te vehementiſsime, & quod ſentio me fieri, ideſt æſtimari plurimi a te, & monerem & hortarer te, vt conſuleres, ideſt conſilio & ope prodeſſes fortunis eorum præſertim cũ haberẽt cauſam prope. i. quaſi præcipuam. i. potiſsimam ad obtinendum ius. Primũ quod ſubterfugerunt acerbitatẽ temporis Syllani, ideſt quo Sylla tyrannidem exercuit benignitate deorum immortalium, qa cum illic proſcripto obſideret, & illi factis iudiciis abirent, nihil nocuit vrbi, quod deorum benignitati aſcribit, vt quibus dii fauerint, turpe ſit hominẽ nõ fauere. Deinde quod defenſi ſunt a me in cõſulatu. ſ. meo, ſummo ſtudio. i. fauore Popu. Rom. cum Tribuni pleb. promulgaſſent legem iniquiſsimã de agris eorum. ſ. aliis diſpertiendis perſuaſi facile Senatui popoloq; Roma. vt vellẽt eos ciues eſſe ſaluos, quibus fortuna, prius tamen deos dixit eos ſeruaſſe pepercíſſet. C. Cæſar comprobauit hanc actionem meam primo Conſulatu ſuo in lege agrariá. i. cum ferret legem agrariã, & liberauit agrũ & oppidum Volaterranũ omni periculo in perpetuum, vt non ſit dubium mihi, quin, is qui adiungat nouas neceſsitudines, velit vetera beneficia ſua conſeruari. Quamobrem eſt prudentiæ tuæ. i. ad prudentiam tuam refertur, aut ſequi authoritatem eius. ſ. Cæſ. cuius ſectam. i. partialitatem, atq; imperium tu ſecutus es cum ſumma dignitate tua, aut certe reſeruare illi omnem. i. [illegible] cauſam integrã. i. ita quod de ea nihil adhuc ſit per te actum. Vero. i. ſed tu, non debes dubitare illud, quin velis. i. debeas velle obligare tibi in perpetuũ ſummo beneficio tuo, illud municipium. i. oppidum munerum Romanorum capax, tam graue. i. conſtans, tam firmum, & tam honeſtum. Sed hæc quæ ſcripta ſunt ſupra. ſ. in priori parte huius epiſtolæ: ſpectant, ideſt tendunt eo, vt horter te, & ſuadeam. ſ. tibi. Reliqua. i. quæ deinceps dicam, ſunt quæ pertinent ad rogandum, vt putes me dare conſilium, non ſolum cauſa. i. pro vtilitate tua, ſed me petere & rogare a te quod op⁹ ſit mihi. Tu igitur feceris mihi gratiſsimum, ſi volueris Volaterranos eſſe integros. i. indemnes & incolumes ſup. in omnibus rebus. Ego commendo tuæ fidei, iuſtitiæ, & bonitati, & domicilia, & ſedes. i. manſiones, Præturas, aut ſepulchra, vt Aenei. 6. Sedibus hunc referante ſuis. rem. i. quas habent fortunas, quæ conſeruatæ ſunt a diis immortalibus, & a præſtantiſsimis ciui-

bus in noſtra.i.Ro.Rep.videlicet a Cæſ.& ipſo Cic. ſummo ſtu dio.i.fauore.S.P.Q.R.Si res.i.copia rerũ daret mihi facultatem hoc tpe pro priſtinis opibus meis.i.iuxta priſtinas opes meas, vt poſſem defendere Volaterranos ita quẽadmodũ cõſueui tue ri meos.ſ.clientes,ego nullũ officiũ,denique.i.vt vno verbo dicã, nullũ certamen prætermitterẽ in quo poſſem prodeſſe illis. Sed qñ to.i.non patior vt conturbem ambitione.i importuna petitione mea,officium tuũ. Ego ſum vſus familiariſsime ab ineunte ætate C.Curtio.Ego &.i.ſimul dolui iniuſtiſsima calamitate ei⁹.ſ.Curtii temporis Syllani.i.quæ erat tempore Syllano, & fui adiutor incolumitatis.i.ſalutis eius cum.i.quando reditus in patriã videretur concedi voluntate omnium iis qui acceperant ſimilem iniuriam, omnibus fortunis amiſsis.i.licet omnes fortunas amiſerunt, tamen reditus &c. Alter illud tamen, cedũdat. Is.ſ.Curtius, habet poſſeſsionem in Volaterrano.ſ. agro cum contuliſſet in eam.ſ. poſſeſsionem reliquias.ſ. rerũ ſuarum tanquã e naufragio.ſ. receptas. Autem.i.ſed, Cæ.elegit eum hoc tempore in Senatum, quem ordinem.i. vt dicunt ſtatum ille vix poteſt tueri.i.ſeruare in victu & veſtitu, iſta poſſeſsione amiſſa.i.ſi eam amiſerit. Autem.i. ſed grauiſſimum, ideſt moleſtiſsimum eſt.ſ.Curtio,cum factus ſit ſuperior, ideſt altior ordine.i. ſtatu eſſe inferiorem, ideſt minorẽ fortuna, ideſt rerum poſſeſsione, & minime conuenit eũ qui factus ſit ſenator beneficio Cæſaris, moueri, ideſt pelli ex eo agro, ideſt eius agri poſſeſsione, qui diuidatur.ſ.militibus, iuſſu Cæſaris. Sed libet mihi ſcribere minus multa de æquitate rei.ſ.quam poſtulo,ne videar valuiſſe poti⁹ apud te cauſa,ideſt propter æquitatẽ cauſæ, quam gratia. Quamobrẽ ego rogo te in maiorem modum,ideſt egregie,vt putes rẽ, ideſt negotium aut poſſeſsionẽ Caii Curtii eſſe meam, vt quicquid tu faceres,cauſa mea,ideſt ſi res mea eſſet cum feceris id cã Caii Curtii, exiſtimes meũ ſupple eſſe, & putato me habere abs te,qđ ille habuerit p me.

SEB. COR. IMPEDIO } Al.impedij. Al.impediri uelim. { Amiſſis omnibus fortunis } in proſcriptione Syllana.

[redacted]

ASC. CRedo te &c Miro quodã artificio vtitur Cic.in cõmẽdatione L. Iulij pro Publio Cuſpio amico ſuo ita vt verbis ſuis quodãmodo cogat Valeriũ præſtare qđ petit. Poſtremo cõmendat etiam nõie Cuſpii Corneliũ harũ rabellariũ, ſed diuerſa poſtea epiſtola. Ordo eſt. Credo te tenere memoria.i.nõ oblitũ me, & .i ſimul locutum eẽ tecum coram de Publio Cuſpio, cũ proſequerer te paludatum.i. ornatum paludamento.i.veſte imperiali proficiſcentem in bellũ comitarer, & ideſt ſimul egiſſe poſtea tecum pluribus verbis, vt quoſcunque neceſſarios eius.ſ.Publ.Cuſpii, commendarem tibi, vt haberes eos in numero neceſſariorum meorum, tu recepiſti,

.i.quandoquidem ego confido me nihilo.i.in nullo minus valere apud te hoc tempore, quã valuerim ſemp apud oẽs. ego peto abs te, pro neceſsitudine .i.neceſſaria cõiũctione in amore & amicitia, ſumma, & pari .i.æquali inter nos & mutua beneuolentia, vt mereare de Volaterranis, ita vt exiſtimẽt eum.ſ.te præpoſitum eſſe.ſ.a me iſti negotio.ſ.de eorũ conſeruatione, quaſi diuino conſilio, apud quem vnum nos perpetui defenſores eorum poſſemus valere plurimum.

VICT. ORCAE } Titulum epiſtolarum ad Quintum Valeriũ nos ex antiquis codicibus accepimus, ne parua quidem re ab illis diſcrepantes: quod præcipue notauimus, quia alii dixerunt veterẽ codicem ſemper { Orcæ } habere, nos autẽ in cunctis { Orcæ } legimus vno modo, & Mediceo & reliquis.

SEBA. COR. VNQVAM defuerũt } ſuffragiis. Quãuis.n. municipes eſſent, qui ius ſuffragii non habent, quia tñ donati ciuitate fuerant, ſuffragium ferebant. { Syllani tpis } quo cum Sylla agros diuideret, Volaterranũ publicauit quidem, ſed neque diuidere, neque Volaterranis ciuitatem eripere potuit: cum etiã tum eſſent in armis, & bienniũ cũ proſcriptis obſeſſi fuiſſent. Trib.ple. } Rullus & collegæ. { Suo Cõſulatu } cũ Bibulo.

[redacted]

ASC. NOn mole. &c. Præfecerat Cæſar. Valerium diuidundis agris Volaterranorum. [illegible] cum in ea regione C. Curtius haberet agrum, nititur Cic. perſuadere honeſtiſsimis rationibus eidẽ Valerio agrum illum Curtii non eſſe dandum aliis, quod in principio proteſtatur æquum & honeſtum. Ordo eſt. Ego nõ fero moleſte, eam neceſsitudinem quæ mihi tecum eſt, notã eſſe quãplurimis, neque tamen impedio te ob eam cauſam.i. propter neceſsitudinẽ noſtrã, quod tu potes exiſtimare.i.iudicare optime qa optime ſcis, quo minus poſſis gerere negotium ſuſceptũ, tua fide, & diligentia, & voluntate Cæſaris, qui commiſit tibi rem magnam & difficilem. Nam cum multi petant a me multa, quod.i.quia nõ dubitent de voluntate.i.beneuolentia tua erga me, non cõmitto

q.al. feceris exiſtimes, q.i.p m.h. i.m.h.a. te hoc,

deam. reliqua ſunt, quæ pertinent ad rogandum: ut non ſolum tua cauſa tibi conſilium me dare putes, ſed etiã q. mihi opus ſit, me à petere, & rogare gratiſsimũ igitur mihi feceris ſi Volaterranos oĩbus rebus integros, incolumeisq; eſſe uolueris. eorũ ego domicilia, ſedes rẽ, fortunas, quæ & à Diis imortalibus, & à præſtãtiſsimis in noſtra Reipu. ciuibus, ſummo Senatus, populiq; Romani ſtudio cõſeruatæ ſunt, tuæ fidei, iuſtitiæ, bonitatiq; cõmẽdo. ſi pro meis priſtinis opibus facultatẽ mihi res hoc tpe daret, ut ita defendere poſſem Volaterranos, quẽadmodũ cõſueui tueri meos: nullũ officiũ nullum denique certamen, in quo illis prodeſſe poſſem, prætermitterẽ. ſed qñ apud te nihilominus hoc tpe ualere me confido, q̃ ualuerim ſemp apud oẽs: p noſtra ſumma neceſsitudine, pariq; inter nos, & mutua beneuolẽtia abs te peto, ut ita de Volaterranis mereare, ut exiſtiment eũ quaſi diuino conſilio iſti negotio præpoſitũ eſſe. apud quẽ unum nos eorum perpetui defenſores plurimum ualere poſſemus. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Docet bonis rationibus, Curtij agrũ non diuidendũ, et vt illi in ea re proſit, orat.

M. T. C. Q. VALERIO Q. F. ORCAE LEGATO PROPRAET. S. P. D. 5

NOn moleſte fero, eam neceſsitudinẽ, quæ mihi tecũ eſt, notã eſſe quãplurimis neq; tamẽ ob eam cãm, quod tu optime exiſtimare potes, te impedio, quo minus ſuſceptũ negotiũ pro tua fide, et diligẽtia ex uoluntate Cæ. qui tibi rẽ magnã difficileq; cõmiſit, gerere poſsis, nã cũ multi à me petant multa q. de tua erga me uoluntate nõ dubitent, non cõmitto ut ambitione mea conturbẽ officium tuum. C.Curtio ab ineunte ætate familiariſsime ſum uſus: eius & Syllani tpis iniuſtiſsima calamitate dolui: & cũ iis qui ſimilẽ iniuriã acceperant amiſsis omnibus fortunis, reditus iñ in patriã uoluntate oĩum cõcedi uideretur, adiutor incolumitatis fui. his habet in Volaterrano poſſeſsionẽ, cum in eam tanq̃ è naufragio reliquias contuliſſet. hoc aũt tpe eum Cæſar in Senatum legit: quẽ ordinẽ ille iſta poſſeſsione amiſſa, tueri uix põt: grauiſsimũ aũt eſt, cũ ſuperior factus ſit ordine, inferiorẽ eſſe fortuna: minimeq; cõuenit, ex eo agro, qui Cæſaris iuſſu diuidatur, eũ moueri qui Cæſaris beneficio Senator ſit. ſed mihi minus libet multa de æquitate rei ſcribere, ne eã potius apud te ualuiſſe uidear, quã gratia. quamobrẽ te maiorem in modum, rogo, ut C. Curtii rem meam putes eſſe: quicquid mea cauſa faceres ut id. C. Curtij cauſa cum feceris, meũ exiſtimes. quod ille per me habuerit, id me habere abs te putato. hoc te uehementer etiam atque etiam rogo. Vale.

GIBER. LONG. LEMMA.

Cuſpium amabat Valerius, quare Iulii Cuſpii amicum tanquam ipſum Cuſpium Valerio commendat Publ Cornelius, &c Vt ſupra Iulium Cuſpianũ, ita Cornelium itidem Cuſpianum hac epiſtola Valerio commendat

M. C. Q. VALERIO Q. F. ORCAE S. 6

SI uales, bene eſt: ego quidem ualeo. Credo te memoria tenere, me & coràm de P. Cuſpio tecum locutum eſſe, cum

ſcilicet

ſcilicet promiſiſti mihi id pro ſumma beneuolētia tua erga me, & perpetua obſeruantia. Cuſpius homo officiociſſimus in omnes ſuos tuetur & diligit mirifice quoſdā homines ex iſta.ſ.tua Africana prouincia, propterea quod fuit bis in Africa, cum præeſſet maximis negotiis ſocietatis.ſ.negociatorum. itaq; ego ſoleo adiuuare quantum poſſum, mea facultate & gratia hoc officium eius, quod adhibet erga illos.ſ.homines iſtius prouinciæ. Quare ego putaui cauſam commēdationis omnium Cuſpianorum ideſt neceſſariorū Cuſpii, eſſe exponendam ideſt declarandam tibi hac epiſtola. Ego faciam vt apponam, ideſt ego apponam reliquis epiſtolis tantum, eam notam.i.id ſignū quæ cōuenit mihi tecum, ideſt quam ex conuentione doximus apponendam, & ſignificē ſimul eſſe de numero amicorū Cuſpii. Sed ſcito hanc cōmendationē, quam volui conſignare his literis (vt opinor quædā notæ literarum erāt appoſitæ, quas cum videret Valerius, ſciret intimam eſſe cōmendationem) eſſe gratiſſimam oium. Nam Publius Cuſpius contendit a me ſingulari ſtudio, vt cōmendarem tibi quam diligentiſſime Lucium Iulium. Ergo, ego vix videor mihi poſſe ſatiſfacere ſtudio, ideſt fauori eius .ſ.Cuſpii in Iulium, ſi vtar iis verbis quibus ſolemus vti, cū agimus quid diligentiſſime, ipſe poſtulat quædā noua.ſ.verba, & putat me tenere ideſt callere, quoddam artificium eius generis.ſ.nouorum verborū. Ego pollicitus ſum ei, me deprompturum ideſt hauſtorū, mirificum genus commendationis, ex intima arte noſtra. Quando, ideſt quoniam, ego non poſſum aſſequi, ideſt attingere, id.ſ.commendationis genus, velim tu te.i.vt tu ipſe efficias, vt ille arbitretur quiddam ideſt quid certi, perfectum incredibili genere literarū mearum. Certe negando ſe poſſe aſſequi id mirifice aſſequitur. Tu facies id, ſi expreſſeris, ideſt ſignificaueris omne genus liberalitatis, quod poterit proficiſci ab humanitate & poteſtate tua, non modo.i.non ſolum re.i.effectu ipſo, ſed etiā verbis & denique vultu. Quæ.ſ.verba & vultus beneuoli, velim expertus eſſes, quantum valeant in prouincia.q.d. profuturum amico ſi experiri volueris. Sed tamen ſuſpicor ipſum hominem.ſ.Iulium, quē commendo tibi, eſſe perdignum amicitia tua, non ſolum credo quia Cuſpius dicit, tametſi id debebat eſſe ſatis, ſed quia noui iudicium eius.ſ.Cuſpii in hominibus & amicis deligendis.i. de multis legendis. Ego iudicabo propediem.i.ſtatim, vbi Iulius reſcripſerit, quanta fuerit vis, ideſt potentia harum literarum, & agam tibi gratias vt confido.ſ.te promeriturum. Ego cu-

*te proſequerer paludatum, & idem poſtea plurimis uerbis tecum egiſſe, ut, quoſcunq; tibi eius neceſſarios commendarem, haberes eos in numero meorum neceſſariorum. id tu pro tua ſumma erga me beneuolentia, perpetuaq; obſeruantia mihi liberaliſſime, atq; humaniſſime recepiſti. Cuſpius, homo in omneis ſuos officioſiſſimus, mirifice quoſdam homines ex iſta prouincia tuetur, & diligit, propterea q, fuit in Africa bis, cum maximis ſocietatis negotiis præeſſet. itaq; hoc eius officium, quod adhibet erga illos, ego mea facultate, & gratia ſoleo, quantum poſſum, adiuuare, quare Cuſpianorum omnium commendationis cauſam hac tibi epiſtola exponendam putaui. reliquis epiſtolis tantum faciam, ut notam apponam eam quæ mihi tecum conuenit, & ſimul ſignificem de numero eſſe Cuſpij amicorū ſed hanc commendationem, quam his literis conſignare uolui, ſcito eſſe omnium grauiſſimam: nam P. Cuſpius ſingulari ſtudio contendit à me, ut tibi quam diligentiſſime L. Iulium commendarem. eius ego ſtudio uix uideor mihi ſatisfacere poſſe, ſi utar uerbis iis quibus, cū diligentiſſime quid agimus, uti ſolemus noua quædam poſtulat: & putat me eius generis artificium quoddam tenere. ei ego pollicitus ſum me ex intima noſtra arte de prompturum mirificum genus commendationis. id quando eſſequi non poſſum, tu re uelim efficias, ut ille genere mearum literarum * incredibili quodam perfectum arbitretur. id facies, ſi omne genus liberalitatis, quod & ab humanitate, & poteſtate tua proficiſci poterit, non modo re, ſed etiam uerbis, uultu denique expreſſeris quæ quantum in prouincia ualeant, uellem expertus eſſes. ſed tamen ſuſpicor ipſum hominem quem tibi commendo, per dignum eſſe tua amicitia: non ſolum, quia mihi Cuſpius dicit, credo, tametſi id ſatis eſſe debebat; ſed quia noui eius iudicium in hominibus, & amicis diligendis. harum literarum uis quanta fuerit, propediem iudicabo, tibiq;, ut confido, gratias agam. ego, quæ te uelle, quæq; ad te pertinere arbitrabor, omnia ſtudioſe diligenterq; curabo. Cura, ut ualeas. P. Cornelius, qui tibi has literas reddidit, eſt mihi à P. Cuſpio commendatus. cuius cauſa quantopere cuperem, ueteremq;, profecto ex me facile cognouiſti. uehementer te rogo, ut cures, ut ex hac commendatione mihi Cuſpius, quàm maximas, quàm primum, quam ſæpiſſime gratias agat.*

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Attellanorum cauſam petitionesque Cluuio inſinuat, & ut immunitatem exactionis illis concedat, uehementer flagitat.

M. T. C. C. CLVVIO. S. P. D. 7

CVm in Galliam proficiſcens, pro noſtra neceſſitudine, tuaq; ſumma in me obſeruantia ad me domum ueniſſes ſum tecum de agro uectigali municipij Attellani, qu eſſet in Gallia: quantoque opere eius municipii cauſa laborarem

rabo omnia ſtudioſe & diligenter, quæ arbitrabor te velle & pertinere ad te. Cura vt valeas.

PVBLIVS Cornelius, &c. Hæc pars videtur ſuperiori annectenda, quia hæc dicit ſeorſom tamen ſcripta. Ordo eſt. P. Cornelius qui reddidit tibi has literas, commendatus eſt mihi a P. Cuſpio, cuius, ſcilicet Cuſpii cauſa quantopere cuperem & deberem, tu cognoſti profecto ex me, ſcilicet per literas ſuperiores. Ego rogo te vehementer vt cures, vt Cuſpius agat mihi quamprimum, ideſt valde frequenter, quam maximas, ideſt valde magnas gratias. VIC.

IDEM poſtea } Al. item po. { Societatis } publicanorum. { Omnium grauiſſimam } Al. Omnium gratiſſimam. { Noſtra arte } Rhetorica { Incredibili quodam } Al. incredibile quiddā. { Nec id ſolum } Al. non ſolum. { P. Cornelius } Vt hic credam eſſe principium, vt eſt etiam in veteribus libris, vel additionem quandam, facile adducor. { Reddidit } Al. dedit. SEBAS. CORR.

BERNAR. RVTIL.

VT notam apponam eam quæ mihi tecum conuenit } Non tam ad illam decurtationem verborum literarumque ſingularum, quas putauit interpres, pertinere arbitror, quam ad breuitatem epiſtolarum clauſulam veluti ſolam habiturarum, ſibi gratum futurum, ſi commendatorum cauſam ſuſceperit, aut eiuſmodi aliam. Hinc dictum illud exiſtimo, de meliore nota commendare: quod alibi expoſitum eſt a nobis, quæ mihi tecum conuenit, qua me ad te vti decet, breui, ſcilicet nec nimia (vt inter amicos ſit) ambitioſa. non, vt Clericus, quā ego veluti ſecreto ſum pactus. { Quem his literis cognoſcere volui } Conſignare, in aliis recte.

* al. incredi. quiddā.

[redacted]

CVm in Galliam. Ager Attellanus vectigalis erat, vectigalibꝰ aūt omnibus in Gallia Ciſalpina Cluuius ꝓpoſitus a Cæſare erat, vnde cū Attellani valde eſſent oppreſſi penoria pecuniæ, eos Cicero diligenter commendat dicto Cluuio. Ordo eſt. Cum tu proficiſcens in Galliā, veniſſes ad me domū meā, pro neceſſitudine.i.neceſſaria, ſi officio fungi ASCEN.

tibi oſtendi. poſt tuam autem profectionem, cum maxima res municipij honeſtiſsimi, mihiq́; coniunctiſsimi, & ſummum meũ officium ageretur: pro tuo animo in me ſingulari exiſtimaui me oportere ad te accuratius ſcribere: etſi non ſum neſcius, & quæ temporum ratio, & quæ tua poteſtas ſit: tibiq́; negotium datum eſſe à C. Cæſare: non iudicium, præclare intelligo. quare à te tantum peto, quantum, & te facere poſſe, & libenter mea cauſa facturum eſſe arbitror. & primum uelim exiſtimes, quod res eſt, municipij fortunas omneis in iſto uectigali conſiſtere, his autem temporibus hoc municipium maximis oneribus preſſum ſummis affectum eſſe difficultatibus. hoc etſi commune uidetur eſſe cum multis: tamen mihi crede ſingulareis huic municipio calamitates accidiſſe. quas idcirco non commemoro, ne de miſerijs meorum neceſſariorum conquerens homines, quos nolo, uidear offendere. itaque niſi magnam ſpem haberem, C. Cæſari nos cauſam municipii probaturos, non erat cauſa, cur à te hoc tempore aliquid contenderem. ſed quia confido, mihiq́; perſuaſi illum & dignitatis municipii, & æquitatis, & uoluntatis etiam erga ſe habiturum eſſe rationem: ideo à te non dubitaui contendere, ut hanc cauſam illi integram conſeruares. quod & ſi nihilominus à te peterem, ſi nihil audiuiſſem te tale feciſſe: tamen maiorem ſpem impetrandi nactus ſum, poſteaquam mihi dictũ eſt, hoc idem à te Rhegienſes impetraſſe, qui etſi te aliqua neceſſitudine attingunt: tamen tuus amor in me ſperare me cogit te, quod tuis neceſſarijs tribueris, idem eſſe tributurum meis: præſertim cum ego pro his unis petam, habeam autem, qui ſimili cauſa laborent, complureis neceſſarios. hoc me non ſine cauſa facere, neq; aliqua leui ambitione commotum, à te contendere, etſi te exiſtimare arbitror: tamen mihi affirmanti credas uelim me huic municipio debere plurimum: nullum unquam fuiſſe tẽpus neq; honorum, neq́; laborum meorum, in quo non huius municipii ſtudium in me extiterit ſingulare. quapropter à te etiam atq; etiã pro noſtra ſumma coniunctione, proq́; tua in me perpetua, & maxima beneuolentia maiorem in modum peto, atq; contendo, ut cum fortunas agi eius municipii intelligas, quod mihi neceſsitudine, officijs, beneuolentia cõiunctiſsimum, id mihi des. quod erit huiuſmodi, ut, ſi a Cæſare, quod ſperamus, impetrauerimus, tuo beneficio nos id conſecutos eſſe iudicemus: ſin minus, pro eo tamen id habeamus, quando à te data ſit opera, ut impetraremus. hoc cum mihi gratiſſimum feceris: tum uiros optimos, homines honeſtiſsimos, eoſdemq́; gratiſſimos, & tua neceſsitudine digniſsimos ſummo beneficio in perpetuum tibi, tuiſq́; deuinxeris. Vale.

GISBERTI LONGOLII LEMMA:

Petit a Rutilio, ne Albinij agrum olim a Cæſare per Laberium emptum militibus diuidat, idque rogatione Seſtij facere ſe dicit.

M. T. C. M. RVTILIO S. P. D. 8

CVm & mihi conſcius eſſem quanti te facerem, et tuam erga me beneuolentiam expertus eſſem, non dubitaui

volumus, in amicitia coniunctione noſtra, & ſumma obſeruantia tua in me, locutus ſum tecum de agro vectigali municipii. i. oppidi municipalis, Attellani. i. debenti vectigal Attellanis, qui. ſ. ager eſſet in Gallia & oſtendi tibi quantopere laborarem. i. ſollicitarer & in labore eſſem cauſa eius municipii. Autem. i. ſed, cũ poſt tuam profectionem, &. i. ſimul, res maxima municipii. ſ. Attellani honeſtiſsimi, & coniunctiſsimi mihi, & ſummum officium meum ageretur. i. verſaretur in ambiguo, exiſtimaui oportere me ſcribere ad te accuratius. i. multum accurate & diligenter pro animo tuo ſingulari in me. Etſi. i. quanquam, nõ ſum neſcius. i. bene ſcio, & quæ ratio et quæ poteſtas ſit temporum, & intelligo præclare negotium datũ tibi a C. Cæſare, non iudicium. i. libere iudicandi poteſtatem. Quare ego peto a te tantum quantũ arbitror te poſſe facere, & facturum eſſe libenter cauſa mei. Et primum velim ſup. ut exiſtimes ſup. id quod res eſt. i. ſicut eſt, oẽs fortunas. i. facultates municipii conſiſtere in iſto vectigali. Autẽ. i. ſed exiſtimes hoc municipium preſſum maximis oneribus, affectum eſſe maximis difficultatibus. Etſi. i. quanq̃, hoc eſt. ſ. affectum ſic eſſe, videtur eſſe cõe. ſ. Attellanis cũ multis. ſ. aliis ciuibus tñ crede mihi ſingulares calamitates accidiſſe huic municipio, quas non commemoro idcirco, ne conquirens de miſeriis neceſſariorum meorum, videar offendere homines quos nolo. ſ. offendere, hoc eſt Cæſarianos. Itaq; niſi haberem magnam ſpem, nos probaturos. i. quod ſimus probaturi C. Cæſari cauſam municipii, ſup. iuſtam eſſe non erat cauſa cur contenderem. i. cum contentione peterẽ aliquid a te hoc tẽpore. ſ. turbulento. Sed quia confido, & perſuaſi mihi. i. induxi in animum vt crederem, illum. ſ. C. Cæſa. habiturum eſſe rationem. i. reſpectum pium & conſiderationem, &. i. ſimul dignitatis municipii qđ olim floruit, & æquita[illegible] etiam voluntatis [illegible] i. beneuolentiæ ſtudij, erga ſe, ideo non dubitaui contendere. i. animoſe petere a te, vt [illegible] ſeruares hanc [illegible] illi. [illegible] ſa. integrã. i. intactam iudicio tuo, quod facilius datur venia vbi nihil actũ eſt de cauſa, quã reuocaretur, quod a iudice delegato durius iam iudicatũ eſt, quod & peterem a te nihilominus, ſi audiuiſſem te nihil tale feciſſe, tamen nactus ſum maiorẽ ſpem impetrãdi, poſteaq̃ dictum eſt mihi, Rhegiẽſes impetrauiſſe a te hoc idẽ. ſ. reſeruationem cognitiõis cauſæ ad Cæſarem, qui. ſ. Rhegienſes, etſi. i. quanquã attingũt te aliqua neceſsitudine, tñ amor tuus in me, cogit quod plus eſt quam facit, me ſperare te tributurum eſſe idem neceſſariis meis, quod tribueris neceſſariis tuis, præſertim cũ ego petã pro his vnis. i. ſolis. Aũt. i. ſed cũ ſup. habeã cõplures. ſ. alios, neceſſarios qui laborent. i. in periculo diuerſent, ſimili cã. Ego etſi arbitror te exiſtimare. i. iudicare me facere hæc non ſine cauſa, neq; contendere. i. inſtanter petere a te cõmotũ aliqua ãbitione. i. cupiditate gl'iæ leui. i. modica, tñ velim ſup. vt credas mihi affirmãti me debere plurimũ huic municipio & nullũ tẽpus fuiſſe vnq̃, neq; honorũ. i. cũ adirẽ honores, aut cũ accumularẽt mihi honores, vt in Cõſulatu & reductiõe, neq; laborum meorũ. i. cũ afficeret laboribus vt exilii & piculorũ in bello ciuili, in quo. i. ipe ſtudiũ huius municipii. ſ. Attellani nõ extiterit. i. apparuerit ſingulare. i. egregiũ, qa ſingularia. i. vnica fere egregia ſunt, in. i. erga me. Quapropter ego peto atq; cõtendo. i. inſtanter exigo a te in maiorẽ modũ, &c, atque etiã. i. iterũ, atq; iterũ, pro ſumma cõiunctione nr̃a, & pro perpetua & maxima beneuolẽtia tua in me, vt cũ intelligas fortunas eius municipii, qđ ſit mihi cõiunctiſsimũ neceſsitudine officiis, beneuolẽtia, agi. i. in periculo verſari, tu des. i. cõcedas mihi id, qđ erit hmõi, vt ſi impetrauerimus a Cæ. qđ ſperamus, nos iudicemus, nos cõſecutos eſſe id bñficio tuo. Sin. i. ſed ſi, minus. i. nõ impetrauerimus a Cæ. tñ habeamus. i. reputemus id, p eo. i. tanq̃ ſit tuo beneficio impetratũ, qñ. i. cũ opera data ſit a te vt ĩpetraremus. Cũ. ſ. ita ſit, quod feceris mihi hoc gratiſsimũ, tũ. i. multo magis, deuinxeris tibi & tuis i perpetuum ſummo bñficio. i. tuo, qđ firmiſsimũ ẽ vinculũ, viros optimos, hoĩes honeſtiſsimos, & eoſdẽ gratiſsimos & digniſsimos tua neceſsitudine. i. quibuſcum neceſsitudinẽ contrahas, hoc eſt ciues Attellanos.

IN Galliam } Ciſalpinam. { Qui eſſet in Gallia } quamuis Attella ſit in Cãpania, ſed & Arpinates huiuſmodi agrũ habebant. Epiſtola. 2. huius libri. { Municipii cauſa laborarem } quod in mea eſſet fide. { Homines, quos nolo } Veteranos, &, Criſpum Salluſtium qui illis in Campania paulo ante, quam Cæſar in Africam proficiſceretur, vt præfuit, ſignificare videtur. { Rhegienſes } a Rhegio Lepidi quæ noſtra eſt communis patria Franciſce, quam nacti, ſtrategas pro virili noſtra parte ornemus. { Neceſsitudine attingunt } vt clientes. { Extiterit ſingulare } in ſuffragiis: vt in Epiſto. 4. huius libri dictum eſt.

CVIVS cauſam quanto per cuperem } Cauſa, melius.

CVm &c. Rogat' a P. Seſtio cõmẽdat Cic. Rutilio cãm Ci. Albini de quibuſdã prædiis, quæ quondã fuerãt Laberii, rogatq; vt ea prædia nõ attingat diuidenda, licet diuidundis

dundis agris eſſet præpoſitus Ordo eſt. Cum & .i. ſimul ego eſſem conſcius mihi quanti facerem .i. æſtimarem te & expertus eſſem beneuolentiam tuam erga me, non dubitaui .i. non ſum veritus petere a te, qood, petendum eſſet .i. quod docuit peti, mihi .i. per me. Ipſe .i. egomet ſcio optime. ſ. hominum qui ſecreta cordium ſcrutari nequeant, quanti faciam .i. æſtimē P. Seſtium. Autē .i. ſed, & vt & omnes homines ſciſſe, quæ locutio zeugmatica eſt: nam per conceptionem diceret, ſcitis, quanti debeam facere. ſ. cū. Is. ſ. Seſtius, cum cognoſceret te ex aliis eē ſtudioſiſſimū mei, petiuit a me vt ſcriberem ad te quam accuratiſſime de re C. Albini Senatoris, ex cuius familia natus eſt L. Seſtius optimus adoleſcens filius P. Seſtij. Ego ſcripſi hoc idcirco vt intelligeres me non ſolum debere laborare pro Seſtio, ſed Seſtium etiam debere laborare pro Albino. Res autē .ſ. de qua deliberandum eſt, eſt hæc .i. huioſmodi. C. Albinus accepit a M. Laberio prædia in æſtimationem .i. ad perſoluendom quanti æſtimarētur, quæ prædia Laberius emerat a Cæ. de bonis Plotianis. ſ. quæ fuerant Plotii priuſquā ea Cæſar fiſco adijceret, ſi ego dicam nō eſſe e Repub. .i. vtile Reip. ea diuidi. ſ. militibus Cæſaris quæ ſemel a Cæſare data ſunt, ego videar docere te, non rogare. Sed tamen cū Cæſar velit venditiones & aſſignationes Syllanas .i. quas Sylla perpetuus Dictator factus, fecerat, eſſe ratas .i. firmas & approbatas, quo .i. ve ſuæ. ſ. venditiones & aſſignationes, exiſtimentur .i. iudicentur firmiores, ſi ipſa prædia quæ ipſe Caſ. vendidit, diuidentur, quæ tandem authoritas poterit eē in venditionibus eius q.d. nulla. Sed me cōſiderabis pro prudentia tua .i. ſecundum prudentiam tuam, quale hoc ſit .i. quantæ efficaciæ ſit hoc argumentum. Ego rogo te plane .i. omnino, atq; ita ſup. rogo, vt nihil poſſim rogare maiore ſtudio, de cauſa iuſtiore, ſup. & magis ex animo, vt parcas Albino, ne attingas. ſ. in diuidēdo prædia Laberiana .i. a Laberio empta. Tu affeceris me magna non modo lætitia, ſed etiam quodammodo gloria, ſi P. Seſtius ſatisfecerit per me homini maxime neceſſario, cum ego debeam plurimum illi vni. Quod vt facias, ego rogo te vehementer etiam atque etiam. Tu nullum .i. non vllum, non potes dare mihi vllum beneficium maius, & ſupple tu intelliges id beneficium eſſe gratiſſimum mihi.

à te petere, quod mihi petendum eſſet. P. Seſtium quanti faciam ipſe optime ſcio: quanti autem facere debeam, & tu, & omnes homines ſciunt. is cum ex aliis te mei ſtudioſiſſimum eſſe cognoſceret, petiuit à me, ut ad te quam accuratiſſime ſcriberem de re Albini ſenatoris: cuius ex filia natus eſt L. Seſtius optimus adoleſcens filius P. Seſtij. hoc ideireo ſcripſi, ut intelligeres, nō ſolum me pro P. Seſtio laborare debere, ſed Seſtium etiam pro Albino. res autem hæc eſt à M. Laberio C. Albinus prædia in æſtimationem accepit: quæ prædia Laberius emerat à Cæſare de bonis Plotianis. ea ſi dicam non eſſe è Repu. diuidi, docere te uidear, non rogare. ſed tamen cum Cæſar Syllanas uenditiones, & aſſignationes ratas eſſe uelit, quo firmiore æſtimentur ſuæ, ſi ea prædia diuidentur, quæ ipſe Cæſar uendidit, quæ tandem in eius uenditionibus eſſe poterit authoritas? ſed hoc quale ſit tu pro tua prudentia conſiderabis. ego te planè rogo, atque ita ut maiore ſtudio, iuſtiore de cauſa, magis ex animo rogare nihil poſſim, ut Albino parcas, prædia Laberiana ne attingas. magna me effeceris non modo lætitia, ſed etiam quodammodo gloria, ſi P. Seſtius homini maxime neceſſario per me ſatisfecerit, cum ego illi plurimum debeam. q. ut facias, te uehementer etiam atque etiam rogo. maius mihi dare beneficium nullum potes. id mihi intelliges eſſe gratiſſimum. Vale.

PETR. VIC. CVIVS ex familia natus eſt. L. Seſtius } Sic fere oēs impreſſi, & antiqui codices, proculdobio corrupte. { Ex filia } .n. legendum eſt. C. autem hic Albinius Senator, ſocer fuit P. Seſtii, vt in oratione pro P. Seſtio traditur Eo (inquit) authore doxit honeſtiſſimi. & ſpectatiſſimi viri C. Albinii filiam. ex qua hic eſt puer & nupta iam filia, &c. Com autem quatuor locis in hac epiſtola nomen eius ponat, ſemel tantū Albinium Mediceus codex nominat, cum primum de eo mentionem facit, De re C. Albinii Senatoris poſtea ſemper { Albanium, } mutato I in A. & vna ſyllaba, aucto nomine, niſi Albini etiam pro Albinii antiqua orthographiæ ratione ſcriptū ſit, vt puto: in orationibus tamen etiam alijs caſibus hoc nomen triſyllabum.

Ex poſt. tuldē. CVIVS ex filia } Si aliqua in re, quæ inſcitiam literarum ingeniique tarditatē argueret, reprehenderet, æquo animo paterer, vel potius gratias agerē: nihil enim tam cupio, quam doceri, & de ſententiis illis, quibus antea multum tribuerim, ſi falſæ ſunt depelli. Cum autem in rebus, quæ ad vitam moreſque pertinent iniuſte accuſor, ferre non poſſum. non ſum adeo anguſto, & ieiuno animo Paule, vt mihi aliorum induſtria inuentas res vendicem, ipſe potius ſi quando aliquid labore, ac diligentia mea e tenebris eruo, alus deferre conſueui: cuius rei mihi multi teſtes eē poſſunt: neq; enim in obſcuris locis viximus, & multorum etiam doctorum, clarorumq; virorum amicitia florenius. Nō video cur quæ a te, vt ais, excogitata ſunt, mihi quoq; mentem venire non potuerint. Ipſe ſane arbitror ſiquid eruditum, & acutum vnquā inueni ab aliis prius id, meliuſq; excogitatum fuiſſe. Quod me cupide dicis librum tuum reprehendere falleris: nunquā enim iſtius laudis magnopere auidus fui, neq; vero eſſe debui. Odioſum genus hoc eſt ſcribendi mi Paule, nec poteſt ita tractari vt nō voluntas alicuius offendatur, neq; ego hoc nō videbā, ſed mos gerendus fuit amicis puto etiam me apud alios offendiſſe, poſtquam in contra quem dicere nonqoam cogitaot, tam grauiter tibi læſus videris. Falſum etiam illud eſt, me de te male exiſtimaſſe, quem ne notū quidem habebam: quod tua ſane culpa factum non eſt: omnia enim feciſti, vt ab omnibus cognoſcaris: neq; ego tam negligens fui, vt non, edito tuo libro, de doctrina, & ingenio tuo percunctatus ſim: culpa illius fuit, qui interrogatus ea mihi confirmauit, quæ ipſe falſo credebat. poſtquam te cognoui, ac de ingenio, & eruditione tua multa a melioribus authoribus accepi, de te mehercule ſemper bene exiſtimaui, & mirifice amare cœpi, cuius rei argumētum eſſe poteſt quod cum audiſſem te Ciceronis epiſtolarum libros imprimere: dixi me libenter tibi, ſi id ſciſſem nonnulla traditurum fuiſſe, quæ videbar mihi non inſulſe poſt primam illam editionem animaduertiſſe. quod ſtatim tibi per viros honeſtiſſimos, amiciſſimoſq; tuos ſignificatū eſt. Et nunc quoque a te prouocatus, ac ſcriptis laceſſitus, non poſſum tibi non amicus eſſe, ſemperq; ero, dum te tāto ſtudio ſcripta antiquorum multis modis deprauata caſtigare, & caſtigata ad communem fructum edere cognouero, quāuis mihi placatus non ſis. Quod ſi animum tuum, tam infenſum mihi, aut leui aut nulla de cauſa ſciſſem, operam dediſſem vt tibi ſatis facerem neq; enim mihi vnquam cum literatis & ingenioſis hominibus inimicitias eſſe gerēdas putaui: ſed eos & amandos, & omni officio colendos perpetuo duxi. Nam quod quereris me nonnulla potius Germanis accepta referre: hoc me penitus omni culpa liberat, decerq; nunquam diſſimulaſſe, a quibus adiutus ſim cur enim potius Germanis, quā Italis hominibus? qui mecum nulla re, neq; publice, neq; priuatim cōiuncti ſunt, Amo ſane nationē illam, vt non minus belli artibus, qua pacis ſtudiis claram: nec tū Italos homines odio proſequi debeo. Omnibus denique me magno beneficio obſtrictum fatebor, quicunque hanc partē literarū impigre adiuuerint. Hic potiſſimū purgare non voluimus, quia hoc in loco acerbiſſime nos accuſaueras.

CVIVS ex filia } Antea, cuius ex familia in omnibus impreſſis legebatur. nos ſeptimum ab hinc annom: filia, correximus ex oratione pro Seſtio, in qua C. Albini filiam P. Seſtio nupſiſſe traditur. Hunc autem locum, aliaq; item multa a nobis reſtituta, & iam impreſſa qui ſibi poſtea vindicarint video fuiſſe, quam ego laudem illius vel vltro conceſſerim, modo ne iidem noſtrum librum tertio quoq; verbo reprehenderent, & quod ex illo ſumpſerunt, id ſe vidiſſe diſſimularent, quodq; magis doleo, Germanis acceptum referre mallent. ſed quoniam ab hoc concertationis genere natura ſemper, nunc etiam ratione abhorreo. de Germanis nihil dicam, qui, vt veterum libros ediderint multos, & optime de ſtudioſis meriti ſint, certe patri meo nunquam in hoc genere videbuntur comparandi: hunc autem, qui nos occaſione vndecunque arrepta perſtringere conatur, vt etiam varias lectiones, quas olim in calcem operis reiecera tanquam a me probatas reprehendat, etſi de nobis male exiſtimet, amabimus tamen vt hominem diligentem, & PAVL. MANV.

doctum, atq; etiam, ſiquid opis antiquorum ſcriptis, quæ depra uata leguntur, attulerit, ex inſtituto noſtro gratias agemus.

SEB. COR. P. SESTIVM } Epiſto. 6. lib. 5. { Homines ſciunt } nam cum me defenderet, a Clodianis in templo Caſtoris pro occiſo relictus eſt. { C. Albini. } ſoceri ſui prioris.

BERN. RVT. L. Seſtius optimus adoleſcens } P. filium quoque nominat in oratione pro patre vtrobique itidem ſcribendum. { Si P. Seſtius homini maxime neceſſario ſatisfecerit } Pro me, i aliis additum quod ego ita ſeruari volo, vt per me, ſcribatur.

ASC. QVanquam &c. Publicani exigentes vectigalia habebant inter ſe ſocietatem in prouinciis. Cũ igitur Craſsipes q Piſo dictus eſt gener Cic. quæſtor eſſet in Bithynia, commendat ei Cice. ſocietatem publicanorum Bithyniæ, docens eã conſtare ex præclaris ciuibus R. ſibiq; coniunctiſsimis Ordo eſt. Quanquam præſens, ideſt cũ eſſem præſens, commendaui tibi diligentiſsime vt potui, ſocios Bithyniæ, ideſt mercaturæ in Bithynia, & intellexi te, cum, ſcilicet ita ſit quod commendatione mea, ideſt propter commendationem meam tum, id eſt multo magis etiã tua ſponte, ideſt propria natura, cupere commodare, ideſt commodũ facere & prodeſſe, ei ſocietati quibuſcunq; rebus poſſes, tamen cum ij quorum res agitur, arbitrarentur intereſſe. i. in re & vtilitate ſua eẽ, magni ideſt magnopere, me declarare tibi etiam per literas, qua uoluntate eſſem erga ipſos, non dubitaui ſcribere ad te hoc, ſcilicet qua voluntate in eos ſim. Volo enim te exiſtimare, ideſt iudicare & ſentire, me cum tribuerim, ideſt conceſſerim & indulſerim ſemper libentiſsime vniuerſo ordini, ideſt ſtatui, & vt dicunt collegio publicanorum vectigalium redemptorum, qui ſimul negotiatores erant. nam pecuniam quã in prouinciis acceperant, mercibus commutabant, pro quibus alteram Romæ recipiebãt & debuerim facere id magnis meritis ordinis, ideſt totius collegii erga me, quia cum exularet ab illis pecuniam mutuatus erat, tum volo te exiſtimare me eſſe in primis, ideſt præcipue amicum huic ſocietati Bithyniæ. Quæ ſocietas eſt ipſo ordine & genere hominum maxima pars ciuitatis. ſ. Romanæ. conſtat. n. ex cæteris ſocietatibus, & caſu. i. a caſu: multi ſunt in ea ſocietate valde familiares mihi. Et in primis. P. Rupilius filius Publii, qui eſt magiſter. i. eſt primarius in ea ſocietate, cuius. ſ. Rupilii, officium præcipuũ agitur hoc tempore. Quæ cum ita ſint, peto a te in maiorem modũ. i. obnixe & non vulgariter ſupple vt tueare omnibus officiis tuis, atque omni liberalitate Cn. Pupium, qui eſt in operis, ideſt induſtriis & laboribus aut familiaribus eius ſocietatis. Eſt enim operis ablatiui caſus ab operæ operarum & cætera. & cures vt operæ, ideſt labores & induſtriæ eius, quod eſt tibi facile factu, ideſt vt fiat a te, ſint gratiſsimæ, ideſt vtiliſsimæ, & acceptiſsimæ ſociis, & velis rem & vtilitatem ſociorum, cuius rei quantam poteſtatem Quæſtor habeat, ſcilicet in prouincia, non ſum ignarus, ſupple eſſe defenſam & auctam per te quammaxime. Cum, ſcilicet ita ſit quod tu feceris id gratiſſimum mihi, tum ego expertus promitto tibi illud & ſpondeo, te cogniturum ſocios Bithyniæ eſſe memores, & gratos, ſi commodaris, ideſt commodum feceris, iis, ideſt eis.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Societatis publicanorum Bithyniæ cauſam, in qua probi multi erant, multique amici & familiares, genero commendat.

M. T. C. CRASSIPEDI S. P. D. 9

QVanquam tibi præſens commendaui, ut potui diligentiſsime, ſocios Bithyniæ, teq; cum mea commendatione, tum etiam tua ſponte intellexi cupere ei ſocietati, quibuſcunque rebus poſſes, commodare. tamen cum ij, quorum res agitur, magni ſua intereſſe arbitrarentur, me etiam per literas declarare tibi, qua eſſem erga ipſos uoluntate, non dubitaui hæc ad te ſcribere: uolo enim te exiſtimare, me, cum uniuerſo ordini publicanorum multum ſemper libentiſsime tribuerim, idq; pro magnis eius ordinis erga me meritis facere debuerim, tum in primis amicum eſſe huic Bithynicæ ſocietati: quæ ſocietas ordine ipſo & hominum genere pars eſt maxima ciuitatis: conſtat; enim ex cæteris ſocietatibus: & caſu permulti ſunt in ea ſocietate ualde mihi familiares, in primisq; is, cuius præcipuum officium agitur hoc tempore. P. F. Men. qui eſt magiſter in ea ſocietate. quæ cum ita ſint, maiorem in modum à te peto, Cn. Pupium, qui eſt in operis eius ſocietatis, omnibus tuis officijs, atq; omni liberalitate tueare: curesq;, ut eius operæ, quod tibi facile factu eſt, quam gratiſsime ſint ſociis: remq; & utilitatem ſociorum (cuius rei quantam poteſtatem Quæſtor habeat, non ſum ignarus) per te quam maxime defenſam, & auctam uelis, id cum mihi gratiſsimum feceris: tum illud tibi expertus promitto, & ſpondeo, te ſocios Bithyniæ, ſi ijs commodaris memores eſſe, & gratos cogniturum. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

M. Varronem hominem digniſsimum ampliſsima commendationis prætori Bruto ualde commendat.

M. T. CICERO BRVTO S. D. 10

CVm ad te tuus Quæſtor M. Varro proficiſceretur, commendatione egere eum non putabam: ſatis enim commendatum tibi eum arbitrabar ab ipſo more Maiorum: qui, ut te non fugit, hanc Quæſturæ coniunctionem liberorum

P. RVPILIVS P. F. Mẽ. } In vetuſtis libris ita ſcriptũ oſtendimus, quam lectionem variare, cũ nihil certi haberemus conſilium non fuit: qua in ſententia permanemus, præſertim cum alios in hac re valde inconſtantes videamus. VIC.

RVPILIVS P. F. mẽ. } Diximus ſupra, ciues Romanos a tribu oſtendi ſolitos: quæ quidem tribus plerunq; in antiquis & lapidibus & libris prima tantum ſyllaba ſcripta legitur itaq; corruptos opinor hic eſſe codices, & pro Men. legendum Met. vt intelligatur Metia tribus. ſed eſt quod magis placeat potius enim ita legi vellem, P. Rupilius P. F. An. vt Anienſis tribus ſignificetur. nã Vincentii Riccii codex habet, P. Rupilius P. Fannius cuius vitii fuit hæc origo, quod cum ſcriptum eſſet, P. F. An. imperiti veteres notas non intelligentes ſcripſerunt, P. Fannius. de tribubus autẽ multa diximus in. 8. epiſtolam. 8. libri. PAV. MAN.

SOCIOS } publicanos. { Menenius } Al. Men. quas literas quidam ita ſeparant, M. E. N. & interpretantur, Meus eſt neceſſarius. nos nihil hic certi habemus. SEB. COR.

QVIBVSCVNQVE rebus poſſes, commendare } Commodare, interpres & cætera exemplaria probe. BER. RVT.

[illegible].

QVANQVAM tibi præſens } Exordium, occupatio. { Tamen cum } Correctio occupationis. { Volo enim } Argumentatio ex comparatione: Omnibus publicanis, ſed maxime iſtis cupio gratificari, χαρίζεσθαι, tribuere. Quæ cum ita } concluſio, continens petitionem, ſeu propoſitionem.

ASCEN.

CVm ad &c M. Teren. Varro profecturus in Galliã Quæſtor Bruti, quia ſciebat quanti eſſet habere primos aditus ad Prætorem cõmendatos, curauit habere Cice. cõmendationem, quem apud Brutum plurimum valere ſciebat. Quocirca eum Cice. Bruto hac epiſtola commendat docens ſe id nõ ab re facere. Ordo eſt. Cum M. Varro Quæſtor, ideſt conquiſitor & receptor pecuniæ in ſtipendiũ & onera militiæ expẽdendæ, tuus. i. publico nomine tibi aſſignatus proficiſceretur ad te, non putabam eum egere commendatione, arbitrabar enim eũ ſatis commendatum tibi ab ipſo more, ideſt inſtituto Maiorum ideſt priſcorum Romanorum, qui, ſcilicet mos Antiquorum voluit, vt non fugit te, ideſt vt bene ſcis, hanc coniunctionem Quæſturæ, ideſt ex eo, quod quiſpiam alterius Quæſtor fuerit, contractam, eſſe proximam neceſſariæ coniunctioni liberorum . i. prolis legitimæ. Sed cũ ipſe. ſ. Varro perſuaſiſſet ſibi ita meas

literas

neceſſitudini proximam uoluit eſſe:ſed cum ſibi ita perſuaſiſſet ipſe, meas de ſe accurate ſcriptas literas maximum apud te pondus habituras, a meq; contenderet, ut quam diligentiſſime ſcriberem: malui facere, quod meus familiaris tanti ſua intereſſe arbitraretur. ut igitur debere me facere hoc intelligas: cum primum M. Terentius in forum uenit, ad amicitiam ſe meã contulit. deinde ut ſe corroborauit duæ cauſæ acceſſerunt, quæ meam in illum beneuolentiam augerent: unà, quod uerſabatur in hoc ſtudio noſtro, quo etiam nunc maxime * *delectamur, & cum ingenio, ut noſti, nec ſine induſtria: deinde, q. mature ſe cõtulit in ſocietates publicanorum: quod quidem nollem: maximis enim damnis affectus eſt. ſed* * *tamen cauſa communis ordinis mihi commendatiſſimi fecit amicitiam noſtram firmiorem. deinde uerſatus in utriſque ſubſellijs optima & fide, & fama, iam ante hanc commutationem Reipubl. petitioni ſeſe dedit, honoremq; honeſtiſſimum exiſtimauit fructum laboris ſui. his autem temporibus a me Brunduſio cum literis, & mãdatis profectus eſt ad Cæſarem. qua in re & amorem eius in ſuſcipiendo negotio perſpexi, & fidem in conficiendo, ac renunciando, uideor mihi, cum ſeparatim de probitate eius & moribus dicturus fuiſſem, ſi prius cauſam, cur eum tantopere diligerem, tibi expoſuiſſem, in ipſa cauſa exponenda ſatis etiam de probitate dixiſſe: ſed tamen ſeparatim promitto, in meq; recipio fore eũ tibi & uoluptati, & uſui: nam & modeſtum hominem cognoſces, & prudentem, & à cupiditate omnium remotiſſimum, præterea magni laboris, ſummæq; induſtriæ. neque ego hæc polliceri debeo, quæ tibi ipſi, cum bene cognoueris, iudicanda ſunt: ſed tamen* IN *omnibus nouis coniunctionibus intereſt, qualis primus aditus ſit, & qua commendatione quaſi amicitiæ fores aperiantur. quod ego his literis efficere uolui: & ſi id ipſa per ſe neceſſitudo Quæſturæ effeciſſe debet: ſed tamen nihilo infirmius illud hoc addito cura igitur, ſi me tanti facis, quanti & Varro exiſtimat, & ipſe ſentio, ut quamprimum intelligã, hanc meam commendationem tantum ille utilitatis attuliſſe, quantum & ipſe ſperarit, nec ego dubitarim.* Vale.

literas ſcriptas accurate de ſe, habituras maximum pondus; id eſt plurimum valituras ad ſui commendationẽ apud te, & contenderet, id eſt obnixe peteret a me, vt ſcriberem quam diligentiſſime, malui facere ſupple id quod neceſſarius meus, ſcilicet Varro arbitraretur intereſſe, id eſt in re eſſe ſua, tanti, id eſt tantopere. legitur vt intelligas me debere facere hoc, ſcilicet quod ille contendit. cum M. Terent. ſcilicet Varro venit primum in forum, ſcilicet iudiciale, dicturus cauſas pro altero, ipſe contulit ſe ad amicitiam meã deinde vt, id eſt poſtquam ipſe corroborauit, id eſt confirmauit ſe per notitiam & experientiam factus potentior, duæ cauſæ acceſſerunt, id eſt additæ ſunt, quæ auxerũt beneuolentiam meam in illũ. Vna quod verſabatur in hoc ſtudio noſtro, ſcilicet philoſophico, quo delectamur maxime etiã nunc id eſt adhuc, & id eſt etiam cum ingenio vt noſti nec, id eſt & non ſine induſtria, id eſt cum induſtria, hoc eſt ingenio & induſtria comitibus. deinde quod ſcilicet Varro contulit ſe mature, id eſt cito in ſocietates publicanorum, id eſt qui publica vectigalia redimunt & portoria conducunt, quod quidem nollem, id eſt vellem eum non feciſſe, vbi negatio non agit in verbum. ſed in adiectum, eſt enim affectus maximis damnis, ſed tamen communis, id eſt cum eſſet communis ſocius ordinis, ſcilicet publicanorum, coniunctiſſimi mihi: mallem tamen legere communio, id eſt commercium ordinis coniunctiſſimi mihi fecit amicitiam noſtram firmiorẽ. Deinde verſatus, ſcilicet agẽs in vtriſque ſubſellijs, ſcilicet cauſidicorum & publicanorũ, optima & fide & fama, id eſt habens optimam fidem & famam de fide, id eſt fidelitate, ipſe dedit, id eſt addixit ſe petitioni, id eſt ſupplicationibus faciendis aut requeſtis vt Galli dicunt, pro aliis iam ante hanc commutationem Reipublicæ, id eſt priuſquam Reſpublica per te liberata eſſet a tyrannide Cæſaris, & exiſtimauit fructum laboris ſui, id eſt quem ex labore ſuo aſſequeretur honeſtiſſimum ſupple eſſe. Autem, id eſt ſed ipſe profectus eſt his diebus Brunduſio ad Cæſarem, ſcilicet Octauium cum mandatis a me, ſcilicet acceptis, in qua re ego perſpexi, id eſt euidẽter cognoui aut animaduerti, & amorem eius, ſcilicet in me, in ſuſcipiendo negotio, id eſt eo quod ſuſcepit negotium tantum libenter, & fidem, id eſt fidelitatem in conficiendo, id eſt tranſigendo & expediendo, & renunciando, id eſt reportando reſponſo. Quia multi libenter ſuſcipere videntur: ſed ſuſceptum negligunt, alii etiam ſuſceptum munus conficiunt diligenter, ſed renunciando negligentes ſunt, vbi ſciemus renunciare proprie eſſe reportare & re ſignificare quod nunciatum eſt. iis præmiſſis commendationem ipſam aggreditur, præmittens tamen non impertinenter cur ſuperiora prælocutus ſit. Videor mihi cum fuiſſem dicturus ſeparatim, id eſt diuiſim de probitate eius, ſcilicet Varronis, & de moribus, ſi expoſuiſſem tibi cauſam cur diligerem eum tantopere, dixiſſe etiam ſatis de probitate, ſcilicet eius in ipſa cauſa exponendo cauſam amoris: quæ in probitate eius fundatur, ſed tamen ego promitto ſeparatim & recipio in me, ſcilicet onus præſtans, hoc eſt ſpondeo pro Varrone, eum fore, id eſt futurum tibi, & voluptati & vſui, id eſt vtilitati. Nam tu cognoſces ſupple eum hominem & modeſtum & prudentem & remotiſſimum a cupiditate omni. præterea magni laboris, & ſummæ induſtriæ, id eſt grauitatis, & ſolertiæ. Neque ego debeo polliceri tibi hæc quæ iudicãda ſunt tibi ipſi, cum, ſcilicet ita ſit quod bene cognoueris, ſed tamen intereſt, id eſt refert, in omnibus coniunctionibus nouis, qualis ſit primus aditus, & qua commendatione aperiantur quaſi fores amicitiæ. Quod, ſcilicet aperire fores amicitiæ, ego volui efficere his literis, & id eſt tametſi, ipſa neceſſitudo Quæſturæ, debet effeciſſe id, ex more Maiorum, vt præmiſit, ſed tamen illud ſupple erat nihilo, id eſt nullo infirmius, hoc ſcilicet cõmendationis noſtræ addito. Igitur cura ſi tu facis me tanti quanti & Varro exiſtimat, & ego ſentio, vt intelligam quam primum, id eſt valde cito, hanc commendationem meam attuliſſe illi, ſcilicet Varroni, tantum vtilitatis, quantum, & ipſe ſperarit: nec ego dubitarim ſcilicet illi allaturã fuiſſe. Vale.

*a.l. delectatur.

*al. tamen ratio cõm.

PAVL. MANV.

DEINDE vt ſe corroborauit } interpretes verbi ſignificatum non intelligentes alii aliter expoſuerunt. dixit autem, Corroborauit, pro, egreſſus eſt annos pubertatis, & vir eſſe cœpit quemadmodum in oratione pro M. Cælio. 29. Cũ is iam ſe corroborauiſſet, ac vir inter viros eſſet. & in eadem. 46. non modo hæc ætas, ſed etiam iam corroborata, id eſt non modo adoleſcentibus, ſed etiam viri & ſupra, eiuſdem orationis initium. 38. Eos qui nõ vt Cælii accuſatór, adoleſcentes eſſent, ſed viri, robuſtiores appellauit, alibi etiam in hanc ſententiam eodem verbo vſus eſt.

SEBA. CORRA.

BRVTO } M. Brutus Epiſtola. 6. libr. 6. { Cum ad te } in Galliam Ciſalpinam. { In forũ venit } die tyrocinii. { Studio noſtro } philoſophiæ. { Delectamor } Alii legunt, delectatur. { In vtriſque ſubſelliis } in maioribus, & in minoribus cauſis. Etſi ſcio, quid de ſubſelliis dicat Aſconius. { R. P. petitioni ſeſe } Alii legunt, R. P. ſeſe. { His autem temporibus } poſt victum Pompeium. { Brundoſium } Nemo non videt legendum eſſe Brunduſio vt eſt in veteribus libris: eo enim Cicero ſe victo Pompeio, contulit: vnde Varro poſtea ad Cæſarem eſt profectus. { Ad Cæſarẽ } vel in Aegypto bellum gerentem, vel victo Pharnace in Italiam reuertentem { In ſuſcipiendo negotio } perferrendi literas, & me Cæſari reconciliandi.

[redacted]

ASC. **Q**Via &c. Arpinates compatriotæ Cic. habebant in Gallia Ciſalpina quantum ad italos vectigalia, quibus pub. ſuſtinebant negotia. quocirca Brutum rogat vt in eis recipiendis faueat, dicens. Quia ego animaduerti ſemper te dare operam ſtudioſe, vt ne quid meorum. i. eorum quæ agerē, eſſet ignotum tibi, propterea non dubito quin ſcias non ſolum cuius municipij ſim, quia Arpini, ſed etiam quam. i. quantum diligenter ſoleam tueri, idest pro tegere Arpinates municipes. videtur (Secundum Vallam) dicendum cōmunicipes meos, non enim Cicero princeps eorum erat. Quorum. ſ. Arpinatium quidem, idest certe, omnia commoda & omnes facultates quibus poſſunt. &. i. ſimul conficere, idest perficere ſacra. i. res ſacras vt ſacrificia templa, & tueri, idest conſeruare tecta ædium ſacrarum. i. ſacrorū & locorum communium, idest ad ciuitatem communiter pertinentiū vt ſunt fora, mœnia, & ſimilia, ſarta. i. concinnata & integra, conſiſtunt in iis vectigalibus, quæ habēt in prouincia Gallica. Nos miſimus Quin. Suffidium filium Quinti, Marcum Faucium filiū Marci, Quintum Mamercum filiū Quinti equites Rom. Legatos, ad viſenda ea. ſ. vectigalia Arpinatum, & ad exigendas pecunias quæ debentur a colonis & ad cognoſcendam & adminiſtrandam totam rem, idest totum negotium. Ego peto a te maiorem in modū pro neceſſitudine noſtra, idest propter neceſſitudinem noſtram, vt ea res ſit tibi curæ, & des operam, vt negotium municipii adminiſtretur per te, idest tuo præſidio quam commodiſſime, & vt conficiatur, idest abſoluatur & expediatur, quā primum, idest valde cito, & vt tractes ipſos quorum nomina ſcripſi, quam honorificentiſſime &, quam liberaliſſime pro natura tua, idest iuxta naturam tuam. Tu adiunxeris ſcilicet hoc faciendo, viros bonos ad neceſſitudinem tuam, idest cumulum tuorum neceſſariorum, & deuinxeris, idest obligaueris beneficio tuo municipium gratiſſimum: vero, idest ſed, tu feceris mihi etiam gratius, quod cum. ſ. ita ſit: quod conſueui ſemper tueri municipes meos, tum hic, idest præſens annus pertinet præcipue ad curam meam: & officium, ſcilicet meum. Nam ego volui filium meum, ſcilicet M. Ciceronem & filium fratris ſup. mei, & M. Cæſium hominem neceſſarium mihi maxime, fieri hoc Anno Aedilem, idest curatorem ædium, & ædificandorum in eo municipio cauſa municipii conſtituendi, idest ad meliora inſtituta redigendi. Enim, idest quia, is magiſtratus videlicet Aedilitios, nec vllus alius ſolet creari in municipio noſtro. quos, ſcilicet omnes, cohoneſtaris, idest ſimul honeſtaueris, & in primis, idest præcipue me, ſi Reſpubl. municipii erit adminiſtrata bene, ſtudio tuo & diligentia tua. Quod vt facias rogo te vehementer etiam atque etiam, idest iterum atque iterum.

GIALRTI LONGOLIS LEMMA.

Arpinates municipes Ciceronis vectigalia poſſidebant in Gallia, cui præerat Brutus. quamobrem a Bruto poſtulat, vt municipum cauſa pro vectigalium exactione fauere velit. Id autem ſibi ſuiſque honori futurum.

M. T. C. BRVTO. S. D. 21

Q*Via ſemper animaduerti, ſtudioſe te operam dare, tu nequid meorum tibi eſſet ignotum. propterea non dubito quin ſcias, non ſolum cuius municipii ſim, ſed etiam quam diligenter ſoleam meos municipes Arpinates tueri. quorū quidem omnia commoda, omneſq; facultates, quibus & ſacra conficere, & ſarta tecta ædium ſacrarum, locorumq; communium tueri poßint, conſiſtunt in iis uectigalibus, quæ habent in prouincia Gallia. ad eam uiſenda, pecuniaſq;, quæ à colonis debentur, exigendas, totamq; rem & cognoſcendam, & adminiſtrandam Legatos equites Romanos miſimus Qu. Suffidium Qu. F. M. Faucium M. F. Q. Mamercum Q. F. peto à te maiorem in modum pro noſtra neceßitudine, ut ea res tibi curæ ſit, operamq; des, ut per te quam commodißime negotium municipii adminiſtretur, quamprimumq; conficiatur: ipſoſque, quorum nomina ſcripſi, ut quam honorificentiſſime pro tua natura, & quam liberaliſſime tractes. bonos uiros ad tuam neceſſitudinem adiunxeris, municipiumq; gratiſſimum beneficio tuo deuinxeris, mihi uero etiam eo gratius feceris, q. cum ſemper tueri municipes meos conſueui, tum hic annus præcipue ad meam curam, officiumq; pertinet: nam conſtituendi municipii cauſa hoc anno Aedilem filium meum fieri uolui, & fratris filium, & M. Cæſiū hominem mihi maxime neceſſarium (is enim magiſtratus in noſtro municipio, nec alius ullus creari ſolet) quos cohoneſtaris, in primiſque me, ſi Reſpu. municipii, tuo ſtudio, & diligentia bene adminiſtrata erit. quod ut facias, te uehementer etiam atque etiam rogo.* Vale.

GIBLRTI LONGOLIS LLMMA.

Superiore epiſtola omnium Legatorum Arpinatum cauſam egit, in hac vero pro Suffidio neceſſario ſuo, vt Brutus honorem & dignitatem illius de bene obita legatione promoueat, ſcribit.

M. T. CICERO BRVTO. S. D. 22

A*Lia epiſtola communiter commendaui tibi Legatos Arpinatum, ut potui diligentiſſime, hac ſeparatim Q. Suffidium, quocum mihi omnes neceſſitudines ſunt, diligentius commendo, non ut aliquid de illa commendatione diminuam, ſed ut hanc addam: nam & priuignus eſt M. Cæſii, mei maxime & familiaris, & neceſſarii: & fuit in Cilicia mecum Tribunus mil. quo in munere ita ſe tractauit, ut accepiſſe ab eo beneficium uideretur, non dediſſe. eſt præterea. quod apud te ualet plurimum, à noſtris ſtudiis non abhorrens. quare ue-*

ALia epiſtola &c. Qu. Suffidius pro dicta Arpinatum cauſa ad Brutum legatus fuerat Tribunus militum, cum Cicer. in Cilicia imperaret. quocirca hunc ſingulariter commendat eidem Bruto, rogans vt ſic eius legationem ſua ope iouet, vt inde laudem conſequatur Suffidius, & ipſe gratiam. Ordo eſt: Ego commendaui tibi alia Epiſtola, Legatos Arpinatum communiter, idest ſimul omnes diligentiſſime vt potui, & commendo tibi diligentius ſeparatim hac epiſtola Q. Suffidium qui cum, idest cum quo omnes neceſſitudines, idest neceſſariæ amoris & amicitiæ coniunctiones ſunt mihi, non vt comminuam, idest detraham aliquid de commendatione illa, ſcilicet communi, ſed vt addā ſupple aliquid ad hāc. Nam ipſe Suffidius eſt & priuignus, idest ex vxore ab alio viro genitus, Marci Caſſij mei maxime & familiaris & neceſſarii, & fuit mecum cum eſſem Imperator in Cilicia, Tribunus militum, in quo munere, idest officio aut magiſtratu, ipſe tractabat, idest regebat ſe ita vt viderer accepiſſe beneficium ab eo, non dediſſe ſupple ei præterea quod plurimū valet apud te, ipſe eſt, non abhorrens, idest non alienus, a ſtudiis noſtris, ſcilicet Philoſophiæ, Stoicæ præſertim ſectæ. Quare ego velim ſupple vt complectare eum quam liberaliſſime, & des operam vt eius induſtria excellat, idest præmineat, quam maxime, in ea legatione, quam ſuſcepit contra ſuum commodum, ſecutus authoritatem meam. Vult enim, id quod tributum eſt optimo cuique a natura, conſequi quam maximam laudem tum a nobis qui impulimus eum, tum a municipio. Quod continget ei ſi conſecutus erit ſtudium, idest fauorem tuum erga ſe, hac cōmendatione mea.

PAVL. MANV.

SED vt hanc addā) Alii aliter nos ſic emēdauim' ex vetuſto codice Bernardini Maffei.

SEBA. CORRA.

DIMINVAM } Al. comminuam. { Et hanc addam } Al. ad hanc addam.

lim eum quam liberaliſsime complectare, operamq́; des, ut in ea legatione, quam ſuſcepit contra ſuum commodum, ſecutus authoritatem meam, quã maxime eius excellat induſtria: uult enim, id quod optimo cuique natura tributum eſt, quam maximam laudem cum a nobis, qui eum impulimus, tum à municipio conſequi: quod ei continget, ſi hac mea commendatione tuum erga ſe ſtudium erit conſecutus. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Caſtronium Pætum probum hominem Bruto commendat.

M. T. C. BRVTO S. D. 13

LVcius Caſtronius Pætus longe princeps municipij Lucenſis eſt honeſtus, grauis, plenus officij, bonus planè uir, & cum uirtutibus, tum etiam fortuna, ſiquid hoc ad rẽ pertinet, ornatus: meus autem eſt familiariſsimus, ſic prorſus, ut noſtri ordinis obſeruet neminem diligentius. quare & ut meũ amicum, & ut tua dignum amicitia tibi commendo. cui quibuſcunque rebus commodaueris, tibi profecto iucundum, mihi certe erit gratum. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Petit a Bruto ut Straboni faueat, in exigendo a Cornelio eius prouinciæ homine, debito.

M. T. C. BRVTO S. D. 14

LVcio Titione Strabone, equite Romano in primis honeſto, & ornato, familiariſsime utor. omnia mihi cum eo intercedunt iura ſummæ neceſsitudinis. huic in tua prouincia pecuniam debet P. Cornelius. ea res à Volcatio, qui Romæ ius dicit, reiecta in Galliam eſt peto à te hoc diligentius, quam ſi mea res eſſet, quo eſt honeſtius de amicorum pecunia laborare, quã de ſua, ut negotium conficiendum cures, ipſe ſuſcipias, tranſigas, operamq́; des, quod tibi æquum, & rectum uidebitur, ut quam commodiſsima conditione libertus Strabonis, qui eius rei cauſa miſſus eſt, negotium conficiat, ad numosq́; perueniat. id & mihi gratiſsimum erit: & tu ipſe L. Titionem cognoſces amicitia tua digniſsimum, quod ut tibi curæ ſit, ut omnia ſolent eſſe, quæ me uelle ſcis, te uehementer etiam atque etiam rogo. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Præcilium adoleſcentem diligentiſsime Cæſari commendat.

M. T. C. C. CAESARI IMP. S. 15

PRæcilium tibi commendo unice tui neceſſarij, mei familiariſsimi, uiri optimi filium. quem cum adoleſcentem ipſum propter eius modeſtiam, humanitatem, animum, & amo-

ASC. LVcius &c. Paucis ſed efficacibus verbis commendat Cicero ipſi Bruto L. Caſtronium Pætum Lucenſem ciuem, quem, & moribus, & virtute, & fortuna, quæ multum allicere ſolet, ornatum dicit ſic. L. Caſtronius Pætus longe .i. facile aut eminenter princeps municipij Lucẽſis eſt vir honeſtus, grauis plenus officij, & plane bonus, & ornatus tum .i. pariter virtutibus, tum etiam fortuna: ideſt diuitiis. ſiquid pertinet ad rem .i. ad eius commendationem, autem .i. ſed ipſe eſt familiariſſimus meus, ita vt neminem ordinis noſtri. ſ. ſenatorii, obſeruet .i. & colat, & offendere metuat diligentius: ſup. quam me. Quare ego commendo tibi eum, vt & amicum meum, & dignum amicitia tua. quibuſcunq; rebus commodaueris, .i. commodum feceris. erit ꝓfecto .i. re vera iucundum tibi, & erit certe .i. haud dubie mihi gratum .i. vtile.

A S C E N.

LVcio &c. Cornel. quidã debebat pecuniã L. Ti. Strabo. in Gallia, cui preerat Bru. eumq; conuenisſet ipſe Strabo debitorem ſuũ ſub volcatio Prætore vrbano. Volca. cau. remi. in Galliam ad debitum recuperandum, quo cũ Strabo mitteret libertum ſuũ Cicero. eum diligenter commendat. Ego vtor familiariſsime L. Ti. Strab. equite Roma. honeſto, & ornato in primis .i. præcipue. Omnia iura ſummæ neceſsitudinis .i. coniũctionis neceſſariæ amoris, & amicitiæ, intercedunt .i. communicantur mihi cum eo. P. Cornelius debet huic pecuniam in ꝓuincia tua. ſ. Gallia. ea res .i. cognitio exactionis eius pecuniæ eſt reiecta in Galliam a Volcatio, qui dicit Romæ ius .i. qui iudicis fungitur officio. Ego peto hoc a te diligentius, quam ſi res mea eſſet, quo .i. quãto, aut q̃ .i. quia honeſtius eſt laborare .i. anxium eſſe de pecunia amicorum quam de ſua .i. propria, peto inquam, vt cures negocium conficiendum .i. expediendum aut finiẽdum, & ſup. ipſe .i. tu quod dicunt in ꝓpria perſona, ſuſcipias. ſ. negotium tranſigas .i. abſoluas, & des operam, quo ad .i. quatenus videbitur tibi æquum, & rectũ, vt libertus Strabonis, qui miſſus eſt. ſ. ad te in Galliam, eius rei cauſa, conficiat .i. perficiat, aut finiat negocium, conditione commodiſsima .i. vtiliſsima, & perueniat ad nũmos. Id & .i. ſimul erit gratiſsimum mihi, & tu ipſe cognoſces L. Titionem gratiſsimum, & digniſsimum amicitia tua. Quod vt ſit tibi curæ, vt omnia quæ ſcis me velle, ſolent eſſe, rogo te vehementer etiam atq; etiam .i. iterum atque iterum.

ASC. PRæcilium &c. Commendat Cæſa. iam rerum potito Præcilium. a quo ſe vt Cæſ. ſequeretur, ſæpe admonitum fruſtra fatetur, dicens. Ego commendo tibi vnice .i. ſingulariter Præcilium, filium viri optimi neceſſarij tui, & familiariſsimi mei, quem cum .i. pariter, adoleſcentem ipſum diligo mirifice ꝓpter modeſtiam eius, humanitatem, animum .i. beneuolentiam & amorem ſingularẽ erga me tum doctus .i. certior factus re .i. effectu ipſo intellexi, & didici patrem eius fuiſſe ſemꝑ amiciſsimum mihi. En hic eſt ille maxime .i. præcipue de illis, q̃ ſolitus eſt irridere atq; obiurgare me, quod non coniungerem me tecum, præſertim cũ inuitarer. ſ. ad talem coniũctionem tecum, abs .i. a te honorificẽtiſsime ἀλλ' ἐμὸν pro ἀλλὰ .i. ſed, ἐμὸν .i. meum, οὔποτε .i. nunquam θυμὸν .i. animũ, ſeu voluntatem ἐνὶ στήθεσσιν, in pectoribus, ἔπειθε .i. perſuaſit. Eſt autem ἀόριστος δεύτερος, aoriſtus ſecũdus. nam πείθω dicitur perſuadeo. Senſus autem horum verborum inquit Hubertin. eſt. Sed nunquam mihi animum inducere potuit. Sũt verba Homeri Cæſ. nota, quocirca maluit græce quam latine rem exprimere, præſertim cum propoſito maxime conducunt. Audiebam enim proceres noſtros .i. princeps Romanos clamitãtes ἄλκιμος: id eſt fortis, ἔσσο .i. ſis, vel eſto, ἵνα .i. vt, τίς .i. aliquis, σε .i. te, καὶ .i. &, ὀψιγόνων .i. ſero naſcẽtium, hoc eſt poſterorum, εὖ .i. bene, εἴπῃ .i. dicat, hoc eſt, ſis fortis, vt aliquis poſterorum te benedicat. ὥς .i. ſic, νεφέλη .i. nebula, ἐκάλυψε texit, aut velauit, μέλαινα .i. nigra, με, id eſt me, hoc eſt, caligo mẽti addita fecit, vt ſanum conſilium non viderem, μάργους .i. furis, πως .i. quodammodo, δεῖ: ideſt oportet, τι adiectio eſt ex modo loquendi ſumpta per ſe nihil ſignificans, καὶ .i. & ἀκλειῶς ideſt in glorie, & eſt aduerbiũ, ἀπολέσθαι .i. aboleri, & perire. Sed tamen idẽ conſolatur me: etiam volunt hominem perũſtum .i. deſiccatum, aut qui perfricuit frontem, & ianem .i. vacuum gloria, incendere ſcilicet ad gloriam, atq; loquuntur ita ἀλλὰ .i. ſed ῥέξας .i. facias, τι .i. aliquid, καὶ .i. & ἐσσομένοισι .i. futuris, πεπεῖσθαι .i. perſuaſum iri, hoc eſt quod credẽdum ſit. Sed ſupp. eiuſmodi verba minus .i. non mouent iam me, vt vides. Itaq; confero me ab magniloquentia Homeri, cuius ſunt ſuperiora verba, ad vera præcepta, Εὐριπίδου .i. Euripidis μισῶ .i. odi, dicitur ex μισέω, σοφιστὴν ſapientem, ὅστις .i. qui οὐχ non, αὑτῷ .i. ſibi, σοφός ideſt ſapiens ſup. eſt, hoc eſt odi ſapiẽtem qui ſibi non ſapit. Quẽ verſum Præcilius ſenex .i. pater laudat egregie, & ait eundem

poſſe videre, ἅμα .i. ſimul, πρόσσω .i. ante, καὶ .i. &, ὀπίσσω .i. retro, & tamen nihilominus, αἰὲν .i. ſemper, ἀριστεύειν .i. optime agere, καὶ .i. &, ὑπείροχον ſummum, ἔμμεναι .i. exiſtere, ἄλλων ideſt aliorum. Sed vt redeam ad id vnde cœpi. ſ. ſcribere, aut loqui, tu feceris mihi gratum vehemenτer, ſi comprehenderis: id eſt complexus fueris hunc adoleſcentem. ſ. Præcilium humanitate tua, quæ eſt ſingularis, & addideris ad id quod ego arbitrabor te velle cauſa Præciliorum ipſorum hoc eſt propter amorem ipſorum, cumulum, ideſt magnam occaſionem cõmendationis meæ. Ego ſum vſus ad te nouo genere literarum, vt intelligeres ſupple hãc commendationem, non vulgarem ſupple eſſe, ſed egregiam.

* a. En hic ille eſt maxime. q. i. a. o. me ſolitus eſt.

* .i. ſed meum nunq̃ aĩm in pectore perſuadebat.

* .i. fortis eſto, vt q̃s te & poſterorũ laudet ſic nebula inuoluit atra.

* .i. ne negligẽter, et ſine gloria pereã, ſed magnũ faciens quid piã, & poſteris audiẽdum.

* .i. Euripidis, odi magiſtrũ, qui non eſt ſibi ſapiens.

* .i. ſimul an, & pone

* .i. ſemp antecellere & principẽ eſſe alioꝝ.

VICTO.

EN Hic eſt ille, &c. Mediceus codex, & alii veteres { Em } ſine aſpiratiõe, vt Politiani Terentius in Adelphis, Em tibi reſciuit omnem rem: id nunc clamat. ὡς νεφέλη ἐκάλυψε μέλαινα: Hemiſtichium hoc Homeri in veteribus cunctis exemplaribus poſt alterũ eiuſdem poetæ verſum collocatum eſt: hoc inquam ordine, ὡς νεφέλη ἐκάλυψε μέλαινα, Sed tamen idem me conſolatur, &c. vt primo verſu narret nunquam ſibi probaſſe Præcilium conſilium ſuum, nec ſibi perſuaſiſſe, vt ſe cum Cæſare coniungeret, poſtea addat rationem, cur optimum illius cõſilium neglexerit, Audiebam enim, inquit, noſtros proceres clamitãtes ἄλκιμος ἔσσ', ἵνα τίς σε καὶ ὀψιγόνων εὖ εἴπῃ. Nunc cur accidere potuerit, vt præclarum Præcilii conſilium repudiarit, oſtendit, cur῀q non animo ſuo ille fidem fecerit. Quoniam, inquit, atra nubes ita occulebat, vt ad eum nulla ratione penetrare potuerit ἀλλ' ἄγε πῶς μίμνομεν. Sic oẽs vulgati codices deprauate. Noſtri veteres hac etiam parte incorrupti manent: ſunt autem Homeri verſus λ. χ. ab Hectore pronunciati. Eoſdem etiam in prima epiſto. 9. libri ad Atti. ponit Cicero. Generoſa autem, & clariſsimo viro digna ſententia his verſibus continetur, & quæ ignauum etiam hominẽ ad gloriam excitaret, & incenderet. Horum verſuum ſentẽtiam vult Polybius Cleomenem illum fortiſsimum, & glorioſiſsimum Spartæ regem ſecutum fuiſſe: cum omni ſpe deſtitutus, ne aliquid ſe indignum ſuſtineret, poſtremum illud auxilium tentauit, non tam ſpe conatum illum ad finem perducẽdi: quam pulchram mortem obeundi.

rem erga me ſingularem mirifice diligo: tum patrem eius, re doctus, intellexi, & didici mihi fuiſſe ſemper amiciſsimum: en * *hic ille eſt de ille maxime, qui irridere, atq; obiurgatione me ſoliti ſunt, q; me non tecum, præſertim cum abs te honorificentiſsime inuitare, coiungerem.* * ἀλλ' ἐμὸν οὔποτε θυμὸν ἐνὶ στήθεσσιν ἔπειθεν. *audiebam enim noſtros proceres clamitanteis* ἄλκιμος ἔσσ', ἵνα τίς σε καὶ ὀψιγόνων εὖ εἴπῃ, ὡς νεφέλη ἐκάλυψε μέλαινα. *ſed tñ idẽ me conſolatur. & iam hominem peruſtum, etiamnum gloria uolunt incendere, atque ita loquuntur.* * μὴ μὰν ἀσπουδεί γε καὶ ἀκλειῶς ἀπολοίμην, ἀλλὰ μέγα ῥέξας τι καὶ ἐσσομένοισι πυθέσθαι. *ſed me minus iam mouent ut uides: itaq; ab Homeri magniloquentia confero me ad uera præcepta.* * Μισῶ σοφιστήν, ὅστις οὐχ αὑτῷ σοφός. *quem uerſum ſenex Præcilius laudat egregie: & ait poſſe eundem &* ἅμα πρόσσω καὶ ὀπίσσω *uidere, & tamen nihilominus* * αἰὲν ἀριστεύειν καὶ ὑπείροχον ἔμμεναι ἄλλων. *ſed ut redeam ad id, unde cœpi: uehementer mihi gratum feceris, ſi hunc adoleſcentem humanitate tua, quæ eſt ſingularis comprehenderis, & ad id, quod ipſorum Præciliorum cauſa te uelle arbitror, addideris cumulum commendationis meæ. genere nouo ſum literarum ad te uſus, ut intelligeres non uulgarem eſſe cõmendationem.*

Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Apollonij docti, & ingenioſi hominis, quique Cæſaris res geſtas monumentis literarum mandare uolebat, uictori Cæſari commendat.

·1 ·2

M. T. C. C. CAESARI IMP. S. 16

PVblium Craſſum ex omni nobilitate adoleſcentem dilexi plurimum: & ex eo cũ ab ineunte eius ætate bene ſperauiſſem, tum optime exiſtimare cœpi ex ijs iudicijs quæ de eo, feceram, cognitis. Eius libertum Apollonium iam tum equidem cum ille uiueret, & magni faciebam, & probabam: erat enim ſtudioſus Craſsi, & ad eius optima ſtudia uehementer aptus, itaque ab eo admodum diligebatur poſt mortem autem Craßi, eo

dex habet peruſtum inanem, alii autem, peruſtum inanem: nõ abſurde et legi poſſet, peruſtum, inani gloria volunt incendere. quod autem dixit, & iam, vide num legi poſsit, at hi me.

SEBA. COR. E.N Hic ille eſt } Alii legunt, Em hic ille eſt. { Soliti ſunt } Etſi ita quærit Latina locutio, in veteribus tamen libris legitur, ſolitus eſt, quod defendi poterit, ſi totum locum, vt nonnulli ẽt deſcripſerunt, leges, En hic ille eſt maxime, qui arridere, atque obiurgare me ſolitus eſt. { Ἀλλ' ἐμὸν οὔποτε θυμὸν ἐνὶ στήθεσσιν ἔπειθεν } Sed meum nunquam animũ in ex pectoribus ſuadendo induxit, vt. ſ. me tecũ coniũgerẽ. { Nos proc. } Pompeianos. { Ἄλκιμος ἔσσ', ἵνα τίς σε καὶ ὀψιγόνων εὖ εἴπῃ } Fortis eſto vt aliq̃s te & poſteroꝝ laudet. { ὡς νεφέλη ἐκάλυψε μέ. } Sic nebula texit nigra. ſic ego imprudens Pompeium ſecutus ſum. { Idem me conſolatur } Ex ſenſu, & vetere libro legendum eſt, Idem me conſolantur. Idem Pompeiani, qui tunc in Africa fuiſſe videntur { Etiamnum } Al. & inani ἀλλ' ἄγε, πῶς μίμνομεν οὐδὲ γε καὶ ἀκλειῶς ἀπολέσθαι, ἀλλὰ μέγα ῥέξαι τι, καὶ ἐσσομένοισι πυθέσθαι. Sed age quid moratus es? non oportet quidem, & ſine gloria perire, ſed magnum facere aliquid, & poſteris audiendum. Hos verſus Cice fortaſſe inuitauit, vel nos habemus corruptos. Certe apud Homerum ſic leges.

μὴ μὰν ἀσπουδεί γε καὶ ἀκλειῶς ἀπολοίμην,
ἀλλὰ μέγα ῥέξας τι καὶ ἐσσομένοισι πυθέσθαι.

{ Minus iam mouent } Pompeiani. { Præcepta Εὐριπίδου } præcepta Euripidis. Μισῶ σοφιστήν, ὅστις οὐχ αὑτῷ σοφός. Odi ſapientem qui non ſibi ſapiens eſt. Vide Ennianum carmen epiſt. 6. libro. 7. Odi igitur iſtos Pompeianos ſapientes, qui ſibi non ſunt ſapientes, cum tecum adhuc pugnent. ἅμα πρόσσω, καὶ ὀπίσσω, ſimul ante, & poſt. αἰὲν ἀριστεύειν, καὶ ὑπείροχον ἔμμεναι ἄλλων. ſemper optime ſe gerere, & principem eſſe aliorum.

[redacted]

ASC. PVbhum Craſſum &c. Apollonius P. Craſsi libertus cũ res geſtas Cæſaris monumentis literarum Græcarum mandare cuperet, vt id Cæſ gratius accideret, per teſtimonium Ciceronis literas cõmendatitias ad Cæſarem optauit, quas nũc exhibet Cicero dicens: Ego dilexi plurimum ex omni nobilitate ideſt inter omnes nobiles Publium Craſſum adoleſcentem, & cum bene ſperauiſſem ex eo ab ineunte ætate. ſ. eius, tum. i. multo magis cœpi exiſtimare. i. iudicare per me. ſ. ipſum, ex iis iudiciis, quæ feceram de eo, cognitis. i. exploratis & compertis. Ego faciebam. i. exiſtimabam magni, & probabam. i. laudabam, & approbabam Apollonium libertum eius. i. eius liberalitate libertate donatum, quidem. i. certe, iam tum cum ille. ſ. Craſſus viueret. Enim. i. quia, ſup. Apollonius erat ſtudioſus Craſsi. i. ſtudio-

EX PO. EIVSD. PERVSTVM, etiamnum } Quidam lectionem, quã antea amarant ſine cauſa damnant eam nos quoq; in Mediceo inuenimus, ideoq; tunc recepimus: Sic enim in illo eſt, Etiam hominem peruſtum, etiamnum gloria) nam aliis quoq; locis animaduerti in illo exemplari hanc vocem ita ſcriptam eſſe, vt in prima epiſtola ad Brutum huius libri. { Quo etiam nunc maxime delectamur } ipſi quã deprauati ſint libri, quibus magnam fidem habent, nolentes oſtendunt.

PAVL. MANV. PERVSTVM, etiamnum } Cum antea legeretur, peruſtum, & inanem, nos ex vetuſtis cõdicibus, & e ſenſu olim emendauimus, peruſtum etiamnum, ſed quoniam Vincentius Ricci co

mihi etiam dignior uiſus eſt, quem in fidem atq; amicitiam meã reciperem, q̃ eos à ſe obſeruandos, & colendos putabat, quos ille dilexiſſet, & quibus charus fuiſſet: itaq; & ad me in Ciliciã uenit, multisq; in rebus mihi magno uſui fuit, & fides eius, & prudentia, & ut opinor, tibi in Alexandrino bello, quãtum ſtudio, & fidelitate conſequi potuit, non defuit. quod cum ſperaret te quoq; ita exiſtimare, in Hiſpaniam ad te maxime ille quidem ſuo conſilio, ſed etiam me authore eſt profectus. cui ego cõmendationem non ſum pollicitus: nõ quin eam ualituram apud te arbitrarer: ſed neque mihi egere commendatione uidebatur qui in bello tecum fuiſſet. & propter memoriam Craſſi de tuis unus eſſet: etſi uti commendationibus uellet, etiam per alios eũ uidebam id conſequi poſſe. teſtimonium meũ de eo iudicij, quod & ipſe magni æſtimabat, & ego apud te ualere eram expertus, ei libenter dedi: doctum igitur hominem cognoui, et ſtudijs optimis deditum, idq; à puero: nam domi meæ cum Diodoto ſtoico, homine, meo iudicio, eruditiſsimo, multum à puero fuit, nũc autem incenſus ſtudio rerum tuarum, eas literis græcis mandare cupiebat. poſſe arbitror: ualet ingenio: habet uſum: iamprid͂e in eo genere ſtudij, literarumq; uerſatur: ſatisfacere immortalitati laudum tuarum mirabiliter cupit. habes opinionis meæ teſtimonium: ſed tu hoc facilius multo pro tua ſingulari prudentia iudicabis. & tamen quod negaueram, cõmendo tibi eũ. quicquid ei cõmodaueris, erit mihi maiorem in modũ gratũ. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Curium omnium amicitia, & præſertim Sulpitij dignum, diligenter commendat.

M. T. C. SER. SVLPITIO S. P. D. 17

M Arcus Curius, qui Patris negotiatur, multis, & magnis de cauſis à me diligitur: nam & amicitia peruetus mihi cum eo eſt, ut primum in forum uenit, inſtituta: & Patris cum aliquoties antea, tum proxime hoc miſerrimo bello domus eius tota mihi patuit, qua, ſi opus fuiſſet, tam eſſem uſus, q̃ mea. maximum autem mihi uinculum cum eo eſt quaſi ſanctioris cuiuſdam neceßitudinis, q̃ eſt Attici noſtri familiarißimus, eumq; unum præter cæteros obſeruat, ac diligit, quem ſi tu iam forte cognouiſti, puto me hoc, q̃ facio facere ſerius: ea enim eſt humanitate, & obſeruantia, ut eum tibi iam ipſum per ſe commendatum putem: quod tamen ſi ita eſt, magnopere a te quæſo,

ſe fauens, & inſeruiens Craſſo, & erat vehementer aptus ad optima ſtudia eius. ſ. Craſſi adiuuanda Itaq;: ideſt & ita ipſe Apollonius diligebatur admodum i. perfecte quaſi vſq; ad iuſtũ modum ab eo. ſ. Craſſo. Autem. i. ſed ipſe viſus eſt mihi poſt mortem Craſsi eo. i. propterea dignior quam reciperem in fidem atque amicitiam meam, quod putabat eos obſeruandos i. vt verecendos, & colendos ſup. eſſe, a ſe, quos ille. ſ. Craſſus dilexiſſet, & quibus fuiſſet charus. Itaque cum venit ad me in Ciliciam. ſ. prouinciã, & fides eius, & prudentia fuit mihi magno vſui. i. multum vtilis, in multis rebus, & vt opinor, non defuit tibi. i. etiam auxilio fuit in bello Alexandrino. i. quod Alexãdriæ, quæ regia ẽ Ægypti, geſſiſti, quantum potuit conſequi. i. efficere, ſtudio, & fidelitate, quod. i. quam rem, cum ſperaret te quoq; exiſtimare. i. iudicare ita, ipſe eſt profectus in Hiſpaniam ad te, quidem: ideſt certe, ille inquam profectus eſt, maxime conſilio ſuo, ſed etiam me authore. i. approbatore eius conſilii. Cui ego non ſum pollicitus commendationem, non quin arbitrarer, eã. ſ. commẽdationem meam valituram apud te, ſed ſup. Apollonius neq; videbat mihi egere commendatione, qui & fuit tecum in bello, & qui eſſent vnus de tuis. i. familiaribus, aut neceſſariis, propter memoriã Craſsi. Et videbam ſi vellet vti commendationibus, eum poſſe conſequi id. i. vti commendationibus [illegible] ego dedi ei libenter [illegible] meum, aut meo iudicio, quod. ſ. iudicium, & ipſe æſtimabat magni, & ego eram expertus valere apud te. [illegible] vt. ſ. teſtimonium perhibeam, ego cognoui ſup. eum hominem doctum, & deditum optimis ſtudiis, & id a puero. Nã fuit multum a puero. i. puerili ætate domi meæ cum Diodoto Stoico homine (meo iudicio) eruditiſsimo. Nunc autem incẽſus ſtudio rerum tuarum, cupiebat mandare eas literis græcis. ego arbitror: ſup. eum poſſe. ſ. mandare græcis literis. nam, ſup. valet ingenio, habet iampridem i. a pluſculo tempore, vſum. i. experientiam, & vt dicunt practicam, & verſatur in eo genere ſtudii, & literarum: cupit mirabiliter ſatisfacere. i. ſufficientia alimenta præbere, immortalitati laudum tuarum. Tu habes teſtimonium opinionis meæ, ſed tu iudicabis hoc multo facilius, pro ſingulari prudentia tua. i. per ſingularem prudentiam tuam. Et tamẽ quod negaueram. ſ. me facturum, ego commendo tibi eum. Quicquid commodaueris. i. cõmodi feceris ei, erit mihi gratum maiorem in modum.

VIC. NAM Domi meæ cum Diodoro Stoico, &c. Nos & hic, & aliis multis locis emẽdauimos { Diodorum } ſæpe enim de hoc mentione facit, vt in epiſtola ad Varronem cuius initium περὶ δυνατῶν, eo loco, Quam noſter Diodotus non concoquebat. etſi eo etiã loco impreſſi omnes Diodorus mendoſe habebant. duobus autem his locis noſtri veteres inuiolatam ſcripturam retinent: nec tantum horum authoritate Diodotus ſemper ſcripſimus ſed nullos vnquam vidimus Cicero. libros manuſcriptos, qui non hoc nomen recte ſcriptum haberent, quemadmodum contra, nullos formis excuſos, qui non contaminatum. Item in procemio primi libri de Natura Deorum, Quod & orationes declarant refertæ, philoſophorum ſententiis, & doctiſsimorum hominum familiaritates, quibus ſemper domus noſtra floruit, & principes illi Diodotus Philo, Antiochus, Poſidonius, a quibus inſtituti ſumus. Diodotus autẽ dialecticus, de quo loquitor ſupra citata epiſto. ad Varronem, & in libello de Fato, alius ab hoc eſt, & tempore antiquior.

SEBAS. CORR. P. CRASSVM } M. F. qui cum patre Parthis interfectus fuit Epiſt 8. lib. 5. { Tum optime } Al. tũ per me. { Ad te maxime } Bellum gerẽtem contra Pompeii filios. { Diodoro. } Al Diodoto. epiſt. 4. libro. 9.

[redacted]

ASCEN. MArcus &c. Seruius Sulpitius Græciæ præerat. igitur cum patris vrbe Achaiæ in Peloponneſo M. Curius multa negotia haberet, commendat eum Sec[illegible] vt amico ſibi, & Attico iu[illegible] M. Curius qui negotiatur [illegible] patris vrbe Achaiæ, diligitur a me de cauſis multis, & magnis i. ob cauſas multas & magnas, nam & amicitia peruetus. i. valde vetuſta eſt mihi cum eo. inſtituta. i. incepta cum eo, vt primum venit in forum. i. iudiciale, & domus eius tota patuit mihi Patris in ea vrbe, cum. i. ita ſit q̃d aliquoties antea tum i. multo magis, hoc bello miſerrimo. ſ. ciuili: cuius miſerrimus eſt exitus Qua. ſ. domo ego vſus fuiſſem tam. i. tantum quam: ideſt quantum mea, ſi fuiſſet opus. Autem i. ſed, maximum vinculum quaſi neceſsitudinis cuiuſdã ſanctioris. i. minime violabilis, eſt mihi cum eo quod: i. eo quod ipſe eſt familiariſſimus Attici noſtri. ſ. Pomponii & obſeruat. i. offendere timet, ac diligit eum vnum præter cæteros. Quem. ſ. Curium ſi tu cognouiſti forte iam. i. antequam hæc legeris ego puto me facere quod facio. i. eum commendare ſerius. i. nimis tarde. Ipſe enim eſt ea humanitate: & obſeruãtia. i. obſeruandi ſuos ſtudio, vt putem ipſum iam, ſi eum cognouiſti, commendatum tibi per ſe. i. ſine literis meis. quod tamen ſi eſt ita. i. ſi eum noſti, & commendatum habes, ego quæſo; ideſt requiro a te magnopere, vt quam maximus cumulus. i. maximum incrementum accedat. i. addatur, aut adueniat, ad eam voluntatem quam contuliſti ante has literas meas in illum, ſiquam. i. aliquam contuliſti. Autem. i. ſed ſi ipſe propter verecundiam ſuam minus. i. non obtulit tibi ſe, aut ſi nondum habes eum ſa-

tis cognitum, aut quæ i. aliqua cauſa eſt, legerem vna dictione, aut quam cur indigeat maioris commendationis, ego commendo eum tibi ſic, vt neque poſſim commendare quenquam maiore ſtudio. i. affectu, neque de iuſtioribus cauſis. i. ob iuſtiores cauſas. Et ego faciam id, quod debent facere ij qui commendant, religioſe. i. ſancte, & cum timore, & ſine ambitione. i. affectione nimia. Spondebo enim tibi, vel potius ſpondeo. ſ. iam, & recipio in me. i. polliceor me præſtatorem, eos eſſe mores M. Curii, & eam tum probitatē, tum etiam humanitatem, vt ſis exiſtimaturus. i. iudicaturus ſi ſit cognitus tibi, eum dignum, & amicitia tua, & tam accurata ꝯmendatione. ſ. mea. Certe tu feceris mihi gratiſſimum, ſi intellexero has literas habuiſſe apud te tantum pondus. i. tantum valorem, quantum ſcribens. i. cum eas ſcriberem cōfidebā ſ. eas habituras.

PAV. MAN. QVAM Maximus poſtea commendatione c. a. } etſi codices omnes ita ſcriptum habeant, ego tamen legendū crediderim, quam maximus poteſt, meâ commendatione c. a. vel quammaximus poſt mea commendatione c. a.

SEB. COR. SERVIO Sulpitio } græciæ a Cæſare præfecto. Epiſto. 6. lib. 6. { M. Curius } Epiſto. 29. lib. 7. { Patris } quæ vrbs eſt in Peloponneſo. Plin. libro 4. capi. 4. { Miſerrimo bel. } ciuili, inter Pompeium, & Cæſarem.

[redacted]

ASC. NOn &c. Pōponius Atticus i Epiro negotia habebat, cui Seruius tunc præerat. ita cum Seruius id intelligens vltro ſcripſiſſe ad Atticum ſe paratum eſſe ipſum iuuare quibuſcunque rationibus poſſet, oſtendit Cicero has Seruii liberaliſſimas literas ſibi gratiſſimas eſſe, nec minus Attico, quem tamen ei cōmendatiorem facit, dicens, Non cō cedam, vt literæ tuæ ſuauiſſimæ, & ſcriptæ humaniſſime ad Atticum fuerint iucundiores Attico noſtro. ſ. Pomponio quem vidi elatum. i. exultantē lætitia, quam mihi. Nam etſi i. quanquam, literæ tuæ erant ꝓpe. i. quaſi æque gratæ vtrique noſtrum, tamen ego admirabar magis te ſcripſiſſe ad eum vltro, & detuliſſe per literas tuas ei nec opinanti, tantā voluntatem tuam, quaſi rogatus aut certe. i. ſaltem admonitus reſpondiſſes liberaliter, Attico, ideſt votis Attici. De quo non modo. i. non ſolum nō debeo rogare te, vt facias quoque i. etiam cauſa mea eo. i. tanto ſtudioſius. i. fauorabilius, & diligentius. Nihil enim poteſt fieri cumula

ut ad eam uoluntatem, ſi quam in illum ante has meas literas contuliſti, quammaximus poſtea mea commendatione cumulus accedat ſin autem propter uerecundiam ſuam minus ſe tibi obtulit, aut eum nondum ſatis habes cognitum, aut quæ cauſa eſt, cur maioris commendationis indigeat: ſic tibi eum commendo, ut neque maiore ſtudio quenquam, neque iuſtioribus de cauſis cō mendarem poſſim. faciamque id, quod debent facere ij, qui religioſe, & ſine ambitione cōmendant. ſpondebo. n. tibi, uel potius ſpondeo, in meque recipio, eos eſſe. M. Curij mores, eamque tū probitatem, tum ēt humanitatem: ut eum & amicitia tua, & tā accurata cōmendatione ſi tibi ſit cognitus dignū ſis exiſtimaturus. mihi certe gratiſſimum feceris, ſi intellexero has literas tantū, quantum ſcribens confidebam, apud te pondus habuiſſe. Vale.

GIBER. LONG. LEMMA.

In hac epiſtola non tam commendat Atticum Sulpitio, quam gratias agit quod Sulpitius tam pronus ſit ad benefaciendum ipſi Attico.

M. T. C. SER. SVLPITIO. S. P. D. 18

NOn concedam, ut Attico noſtro, quem elatum lætitia uidi, iucundiores tuæ ſuauiſſimæ ad eum, & humaniſſime ſcriptæ literæ fuerint, q̄ mihi: nam etſi utrique noſtrum prope æque gratæ erant, tamen ego admirabar magis, te, quaſi rogatus, aut certe admonitus liberaliter Attico reſpōdiſſes (quod tamen dubium nobis, quin ita futurum fuerit, nō erat) ultro ad eum ſcripſiſſe, eique nec opinanti uoluntatem tuam tantam per literas detuliſſe. de quo nō modo rogare te, ut eo ſtudioſius mea quoque cauſa facias, non debeo (nihil enim cumulatius fieri pōt, q̄ polliceris) ſed ne gratias quidem agere, q. tu & ipſius cauſa, & tua ſponte feceris. illud tamen dicam, mihi id, quod feciſti, eſſe gratiſſimum: tale enim tuum iudicium de homine eo, quē ego unice diligo, non poteſt mihi non ſumme eſſe iucundum. quod cū ita ſit, eſſe gratum neceſſe eſt. ſed tamen quando mihi pro coniunctione noſtra, uel peccare apud te in ſcribendo licet: utrunque eorum quæ negaui mihi faciēda eſſe, faciam: nam & ad id, quod Attici cauſa te oſtendiſti eſſe facturum, tantū uelim addas, quantum ex noſtro amore acceſſionis fieri poteſt, & quod modo uerebar, tibi gratias agere, nunc plane ago: teque ita exiſtimare uolo, quibuſcunque officijs in Epiroticis, reliquiſque rebus Atticū obſtrinxeris, iiſdem me tibi obligatum fore. Vale.

GISBERTI LONGOLII LEMMA.

Caput huius epiſtolæ, & commendationis eſt, ut inquit ipſe Cicero, ut Seruius Lyſonem Patrenſem, qui Pompeianus cum Cæſare redierat in gratiam in ſuam neceſſitudinem recipiat.

M. T. C. SER. SVLPITIO S. P. D. 19

CVm Lyſone Patrenſi eſt mihi quidem hoſpitium uetus, quam ego neceſſitudinem ſanctæ colendam puto: ſed ea

tius. i. auctius quam polliceris. ſ. te ſponte facturum, ſed ne quidem. i. non ſaltem ſupp. debeo agere gratias quod tu feceris aut quod i. de eo quod tu feceris, &. i. ſimul cauſa ipſius. ſ. Pomponii Attici, & tua ſponte. i. propria inclinatione, aut naturali voluntate. Ego tamen dico illud, id quod feciſti eſſe gratiſſimum mihi. Tale enim iudicium tuum de eo homine, quem ego diligo vnice, non poteſt eſſe non ſumme iucūdum mihi. Quod cum ſit ita, neceſſe eſt eſſe gratum ideſt vtile. Sed tamen quando. i. quandoquidem, licet mihi pro coniunctione noſtra, vel. i. etiam peccare in ſcribendo, ego faciam vtrunque eorum quæ negaui. i. dixi non eſſe facienda mihi. i. a me. Nam ego velim ſup. vt addas ad id quod oſtendiſti te facturum cauſa Attici, tantum, quantum acceſſionis. i. incrementi, fieri poteſt ex amore meo. i. ꝓpter acceſſionē amoris mei. Et quod verebar modo. i. pauloante, videlicet agere tibi gratias, ago plane. i. ex animo aut manifeſte, & volo te exiſtimare, ita quibuſcunque officiis. i. beneficiis quaſi ex debito, aut honeſto factis, obſtrinxeris. i. deuinxeris Atticum in rebus Epiroticis. i. quas curandas habet in Epiro, & reliquis, ſ. rebus, me fore obligatum tibi iiſdem. ſ. rebus.

QVASI rogat. } Al. quāſi rogatus. { In Epiroticis } omnis enim Attici pecuniæ reditus conſtabat in Epiroticis, & vrbanis poſſeſſionibus: vt ſcribit Nepos. SEBA COR

[redacted]

CVm Lyſone &c. Lyſo ciuis Patrenſis, Cic. veteri hoſpitio, & conſuetudine coniunctus, is in diſſenſione ciuili Pompeianas partes ſecutus erat quocirca licet putet Seruium eidem fauturum, tamen quia omnia erant in poteſtate Cæſ. aliquantulum verebatur, hunc Cicero. diligenter commendat in præſenti epiſtola, dicens. Hoſpitium vetus: id eſt ius hoſpitalitatis eſt quidem mihi cum Lyſone Patrenſi: id eſt ciue Patratum in Achaia, quam neceſſitudinem ſ. hoſpitalitatis ego puto colendā ſancte. i. inuiolabiliter, nam Ioui curæ eſt, vnde Dido, Aeneid. 1. Iuppiter, hoſpitibus nam te dare iura loquuntur. Sed ea cā ſ. neceſsitudinis eſt ſupp. mihi etiam cum compluribus aliis, qui etiam illius hoſpites ſunt: familiaritas tanta ſupp. eſt mihi cum nullo hoſpite. ſ. quanta cum ipſo, & ea. ſ. familiaritas aucta eſt, ASC.

eſt, tum officiis multis tum etiam conſuetudine.i.communicatione vitæ quotidiana, ſic vt nihil ſit coniunctius familiaritate noſtra. Is.ſ.Lyſo cum fuiſſet Romæ prope.i.quaſi annum, ita vt viueret mecum. etſi eramus in magna ſpe, te facturum diligentiſſime id quod feciſti, literis meis, & commendatione mea.i propter literas meas, & commendationem meam, videlicet, vt tuerere.i.protegeres rem, & fortunas eius abſentis, tamen q͛.i.quia omnia erant in poteſtate vnius.ſ.Cæſaris, & quod Lyſo fuerat in cauſa noſtra.i.Pōpeianas partes nobiſcum ſecutus, & in præſidiis noſtris.i.noſtrarum partium, nos timebamus quotidie aliquid.ſ aduerſi illi poſſe contingere. Tamen effectum eſt, &.i.ſimul, ſplēdore.i.eminēti honeſtate vitæ ipſius, & ſtudio noſtro, & reliquorum hoſpitum, vt omnia impetrarentur a Cæſare, quæ vellemus. Quod itelliges.i.veriſsimū eſſe ex literis quas Cæſar dedit ad te. Nunc.ſ.quando tuto ſcribere poſſumus nō modo, non ſolum nō remittimus.i.relaxamus, aut detrahimus tibi aliquid ex commendatione noſtra, quaſi adepti ſup.ſimus iam omnia, ſed contendimus.i.petimus a te eo.i ꝓpter ea vehementius vt recipias Lyſonem in fidem.i.in fidelē tutelam, & neceſsitudinem tuam: Cuius fortuna ſup.exiſtēte dubia i.tantiſper, dum dubia erat nos agebamus tecum timidius.i.magis timide, quam nunc, aut aliquantulum timide, quia nunc timide non agit, verētes, .i.formidantes nequid eiuſmodi accideret, vt ne tu quidem, qui maxime poſſe videris, poſſes mederi.i.curare, & incolumitati reſtituere Vero.i.ſed incolumitate.i.ſalute eum fortunis eius explorata.i comperta ego peto a te omnia ſummo ſtudio, & cura.ſ.ſumma.Quæ.ſ petita ne enumerem ſingula, ego commendo tibi totam domum.i.familiam, & rem familiarem eius, & commendo in his.(Non dicit in hac, quia ad rē reſpicit.ſic domus Aarō ſperauit in domino, adiutor eorum, & protector eorū eſt, .i.inter eos qui ſub nomine domus comprehenduntur) filiū eius adoleſcentem, quem C. Mēmius Gemellus cliēs meus, .i.qui me colit eo q᷑ patrocinio meo vtitur, cum factus eſſet ciuis Patrenſis ſup.in calamitate exilii ſui, adoptauit.i.in filium aſſumpſit legibus.i. ſm leges Patrenſium.i.ciuium, vt tueare.i.defendas ius, & cām hæreditatis ipſius.ſ.filii Lyſonis que obueniret illi ex Memmio. Illud eſt caput.i.præcipua pars petitionis meæ, vt recipias in neceſsitudinem tuā.i inter neceſſarios tuos, aut in vinculum neceſsitudinis tuæ Lyſonem quem ego cognoui virum optimū

cauſa etiam cum alijs compluribus: familiaritas tanta nullo cū hoſpite, & ea cum officijs eius multis, tum etiam conſuetudine quotidiana ſic eſt aucta, ut nihil ſit familiaritate noſtra coniunctius. is cum Romæ annum prope ita fuiſſet, ut mecum uiueret, etſi eramus in magna ſpe, te meis literis, commendationeq́; diligentiſsime facturum id, quod feciſti, ut eius rem, & fortuna abſentis tuere: tamen q͛ in unius poteſtate erant omnia, & q͛ Lyſo fuerat in noſtra cauſa, noſtriſq́; præſidijs, quotidie aliquid timebamus. eff.ctum tamen eſt, & ipſius ſplendore, & noſtro, reliquorumq́; hoſpitum ſtudio, ut omnia quæ uellemus. a Cæſare impetrarentur. quod intelliges ex ijs literis, quas Cæſar ad te dedit. nunc non modo non remittimus tibi aliquid ex noſtra commendatione quaſi adepti iam omnia: ſed eo uehementius à te cō tendimus, ut Lyſonem in fidem, neceſsitudinemq́; tuam recipias. cuius dubia fortuna timidius tecum agebamus, uerētes nequid accideret eiuſmodi, ut ne tu quidem mederi poſſes. explorata uero eius incolumitate, omnia à te ſtudia ſumma cura peto. que ne ſingula enumerem, totam tibi domum commendo, in his adoleſcentem filium eius: quem C. Memmius Gemellus cliens meus cum in calamitate exilij ſui, Patrenſis ciuis factus eſſet, Patrenſium legibus adoptauit: ut eius ipſius hæreditatis ius, cauſamq́; tueare. caput illud eſt, ut Lyſonem quem ego uirum optimum, gratiſsimumq́; cognoui, recipias in neceſsitudinem tuam. quod ſi feceris, non dubito quin in eo diligendo, cæteriſq́; poſtea commendando, idem, quod ego, ſis iudicij, & uoluntatis habiturus. quod cum fieri uehementer ſtudeo: tum etiam illud uereor, ne, ſi minus cumulate uideberis feciſſe aliquid eius cauſa, me ille negligenter ſcripſiſſe de ſe putet, non te oblitum mei: quanti enim me faceres, cum ex ſermonibus quotidianis meis, tum ex epiſtolis etiam tuis potuit cognoſcere. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Aſclepontem medicum Patrenſem, doctum & probum commendat:

M. T. C. SER. SVLPITIO S. P. D. 20

A Sclapone Patrēſi medico utor ualde familiariter: eiuſque tum conſuetudo mihi iucunda fuit, tum etiam ars quam ſum expertus in ualetudine meorum: in qua mihi tum ipſa ſcientia, tū ēt fidelitate, beneuolentiaq́; ſatisfecit. hunc igitur tibi commendo, & à te peto, ut des operam, ut intelligat, diligēter me ſcripſiſſe de ſe, meamq́; commendationem uſui magno ſibi fuiſſe. erit id mihi uehementer gratum. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Ammonium Auiani libertum in cauſa patroni commendat.

M. T C. SER. SVLPITIO S. P. D. 21

M Arcus Aemylius Auianus ab ineunte adoleſcētia me obſeruauit, ſemperq́; dilexit, uir cum bonus, tum per

& gratiſsimum. Quod ſi feceris, non dubito quin in diligendo, & commendando.ſ.eo, cæteris, ſis habiturus idem iudicii, & voluntatis.ſ.de eo, & in eum, quod ego.ſ.habeo. Quod fieri.vt fiat ſtudeo.i.ſtudio laboro, cum vehementer, tum etiam vereor illud, ne ſi videberis feciſſe aliquid minus cumulate.i.aucte, cauſa .i.in cauſa eius, ille putet me ſcripſiſſe negligenter, non ſup.putet te oblitum mei. Enim.i qa ipſe potuit cognoſcere quanti .i.quam magno feceris.i.æſtimaueris tr.e, tum.i.pariter, id eſt pari menſura ex ſermonibus meis quotidianis, quia quotidie de beneficiis tuis in me aliquid loquor, tum etiā ex epiſtolis tuis, quibus omnia mihi defers &c.

LYSONE Patrēſi } apud hunc Cicero e Cilicia rediens ægrum Tyronem reliquit. epiſto.6.lib.16. { Quod in v. } Cæſaris. { Noſtra cauſa } Pōpeiana { Studia ſumma } Al. ſummo ſtudio, ſummaq; { C. Memmius } Epiſt.1.huius libri, eundem enim exiſtimamus eſſe. SEBA. COR.

[redacted]

A Sclapone. Commēdat Aſclaponem medicū bene de ſuis, vt inquit, meritum, dicens. Ego vtor familiariter Aſclapone Patrenſi, .i.ex Patris oppido Achaiæ, medico, & tum conſuetudo.i. conuerſatio, & communicatio eius, fuit mihi iucunda, tum ēt ars, videtur addendum ſecundùm Vallam elegantius grata, quam ſum expertus in valetudine.i.mala diſpoſitione meorum. In qua.ſ.valetudine meorum ipſe ſatisfecit mihi, tum, Ideſt pariter ipſa ſcientia, tum etiam fidelitate, & beneuolentia. Igitur cum fuerit talis in meos, ego cōmendo tibi hunc & peto a te, vt des operam, vt intelligat me ſcripſiſſe diligenter de ſe, & commēdationem meam fuiſſe ſibi magno vſui, ideſt magnæ vtilitati. id erit mihi vehementer gratum. ASC.

MEORVM } præſertim Tyronis Epiſtol. 9. libro decimoſexto. SEBA. CORR.

M Arcus &c. Commendat diligenter, & accuratis verbis M. Aemylium Auianum, & domū eius, & præcipue Ammonium libertum eius ob præclara vtriuſq; merita, dicens. M. Aemy. Auianus obſeruauit.i.coluit me cauendo offendere, ab adoleſcētia.ſ.ſua ineunte.i. incipiente. dilexit me ſemper.ſ.deinceps, vir.i.qui eſt vir, tum bonus, tū perhumanus, & diligendus om- ASC.

ni genere officij. Quem ſi ego arbitrarer eſſe Sycione.i.in ea vrbe Achaiæ, & niſi audirem eum commorari etiam nunc.i.adhuc Cybiræ.i.in ea vrbe Aſiæ auſtralis, vbi ego reliqui eum.ſ. tunc cum eſſem imperator Ciliciæ, nihil eſſet neceſſe me ſcribere plura de eo, enim.i.quia ipſe perficeret profecto ſuis moribus, & ſua humanitate, vt diligeretur a te ſine commendatione cuiuſquam, non minus quam diligitur a me, & a cæteris familiaribus ſuis. Sed cum puté ſ.eum abeſſe, ego commendo tibi in maiorem modum.i.nõ vulgariter domum.i. familiã eius, quæ eſt in Syciõe, & rem familiarem ſup.eius, & maxime C.Auianum Ammonium libertum eius, quem quidem ego commẽdo tibi etiam ſuo,.i. proprio nomine: nedum patroni. Nam cum.ſ ita ſit, quod eſt probatus.i.probus habitus mihi: quod.i.quia eſt officio, & fide ſingulari in.i. erga patronum ſuũ, tum & contulit magna officia in me ipſum, & fuit mihi præſto.i. auxilio paratus temporibus moleſtiſsimis, aut exilii, aut poſt cladem Pharſalicam, ita fideliter, & beneuole vt ſup.eſſe deberet, ſi eſſet manumiſſus a me. Itaq; peto a te vt tueare.ſ.eum Ammonium &.i.ſimul in negotio patroni eius.ſ.Marci Aemylii ſic, vt diligas eius procuratorem, quẽ commendo tibi, & ipſum ſcilicet Ammonium, ſuo.i.& proprio nomine.i.reſpectu, & habeas in numero tuorum, quia ſup.tu cognoſces eum hominem prudẽtem, & officioſum, & dignum, qui diligatur a te.

a.l.vt eſſet in.

VICT. VIR Cum bonus, tum humanus, & in omni officii genere diligendus. } rectum nõ puto, receptam lectionem cũ antiqua conſentientem immutare, quæ præſertim egregiũ ſenſum habeat: neq; enim ſemper eodem pacto loquitur Cicero, & fruſtra tam eloquens habitus eſſet, ſi elocutione variare non potuiſſet. In oĩ igit officii genere dilig ẽdus. qui ita ſe gerit in omni officii genere, vt merito amari diligiq; poſſit, qui cumulate omnibus officiis ſatisfacit: non pauci enim in hoc, aut illo officio laudari, in aliquo tamen (non enim pfecti, & abſoluti ſumus) non valde commendari poſſunt: ex iis erat Auianus, qui vno tenore in omnibus officiis reſpõderet.

PAVL. MANV. IN omni genere officii diligendus } Quid, ſi legatur. in omni genere officii diligẽtiſs.i. diligentiſsimus: qua ratione ẽt dixit in oratione pro M.Cælio 53.viro omnis officii diligentiſsimo. & pro Cluentio.45.in omnibus officiis retinendis diligentior eſſe nemo poteſt, ſed hæc eruditorum iudicio permittimus, incerta enim in re affirmare quicquam, & immutare, tũ temerarium eſt, tum periculoſum.

humanus, & in omni genere officij diligendus. quem ſi arbitrarer eſſe Sycione, & niſi audirem, ibi eum etiam nunc, ubi ego reliqui, Cybiræ commorari: nihil eſſet neceſſe plura me ad te de eo ſcribere: perficeret enim ipſe profecto ſuis moribus, ſuaq; humanitate, ut ſine cuiuſquam commendatione diligeretur abs te non minus, q̃ & à me, & à cæteris ſuis familiaribus. ſed cum illum abeſſe putem, commendo tibi maiorem in modum domum eius, quæ eſt Sycione, remq; familiarem, maxime C. Auianum Ammonium libertum eius: quem quidem tibi etiam ſuo nomine commendo: nam cum propter ea mihi eſt probatus, q. eſt in patronum ſuum officio, & fide ſingulari: tum etiam quod in me ipſum magna officia contulit, mihiq; moleſtiſsimis temporibus ita fideliter beneuoleq; preſto fuit, ut ſi à me manumiſſus eſſet. itaque peto à te, ut eum Ammonium, & in patroni eius negotio ſic tueare, ut eius procuratorem, quem tibi commendo: & ipſum ſuo nomine diligas, habeasq; in numero tuorũ. Hominẽ pudentẽ, & officioſum cognoſces, et dignũ qui à te diligatur. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Manlium Cic. & ſua, & Varronis petitione cauſaq; diligenter commendat.

M. T. C. SER. SVLPITIO S. P. D. 22

Titum Manlium, qui negotiatur Theſpijs, uehementer diligo, nam & ſemper me coluit diligentiſsimeq; obſeruauit, & à ſtudijs noſtris non abhorret. accedit eo, q. Varro Muræna magnopere eius cauſa uult omnia. qui ita exiſtimauit, etſi ſuis literis, quibus tibi Manlium commendabat, ualde confideret, tamen mea commẽdatione aliquid acceſsionis fore. me quidem cum Manlij familiaritas, tum Varronis ſtudium commouit, ut ad te quam accuratiſsime ſcriberem. gratiſsimum igitur mihi feceris, ſi huic commẽdationi meæ tantum tribueris, quantum cui tribuiſti plurimum, ideſt ſi T. Manlium quammaxime, quibuſcunque rebus honeſte, ac pro tua dignitate poteris, iuueris, atq; ornaueris. ex ipſius præterea gratiſsimis, & humaniſsimis moribus confirmo tibi eum te, quem ſoles fructum à bonorum uirorum officijs expectare, eſſe capturum. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Coſsinium, & ſua, & patroni cauſa commendat.

M. T. C. SER. SVLPITIO. S. P. D. 23

Lucio Coſsinio, amico, & tribuli tuo, ualde familiariter utor: nám & intèr noſmetipſos uetus uſus intercedit, et Atticus noſter maiorem etiam mihi cum Coſsinio conſuetudinẽ fecit: itaq; tota Coſsinij domus me diligit, in primiſq; libertus eius L. Coſsinius Anchilaus, homo, & patrono, & patroni neceſſarijs, quo in numero ego ſum, probatiſsimus. hunc tibi ita

ASC. TItum &c. Cice. commẽdat Titum Manlium omniaq; negocia eius Seruio Sulpitio communi amico & homini docto, ac probo, dicens: Ego diligo vehementer Titum Mãlium qui negociatur.i. mercaturam agit Theſpiis.i.in oppido iuxta Heliconem, vnde Muſæ Theſpiades interdum dicuntur. Nam ipſe &.i.ſimul coluit, & obſeruauit me ſemper diligentiſſime, & non abhorret.i.nõ eſt alienus a ſtudiis noſtris, aut legalis, aut oratoriæ, aut Stoicæ diſciplinæ. Accedit.i. additur eo.i.ad eam commendationẽ, quod Varro Muræna vult magnopere omnia.ſ.fieri, aut facere cauſa eius.i. propter eum qui.ſ.Varro tamen, & ſi pro tametſi, confideret valde literis ſuis, quibus commendabat tibi Manlium, tamen exiſtimauit aliquid acceſsiõis.i.augmẽti fore, commendatione mea,.i.per commẽdationem meã. Quidem.i.certe tum familiaritas Manlii, tum ſtudium Varronis.ſ.Murænæ cõmouit me vt ſcriberem ad te quam accuratiſsime. Igitur tu feceris mihi gratiſsimum.i.rem gratiſsimam, ſi tribueris huic cõmendationi meæ tantum quãtum ſup.illi, cui tribuiſti plurimum.i.ſi iuueris atq; ornaris p ornaueris Titum Manlium, quibuſcunq; rebus poteris honeſte pro dignitate tua.i.ſeruata dignitate tua. Ego præterea cõfirmo tibi ex gratiſsimis, & humaniſsimis moribus eius te capturum eſſe eum fructũ.i.eam vtilitatem, quem.ſ.fructum ſoles expectare ab officiis bonorum virorum.

ASC. LVcio &c. Commendat Seruio Sulpitio L. Coſsinium L.Coſsinii amici et tribulis ſui.i.eius, quicum de eadem tribu erat, libertum, pinde ac ſi proprius eſſet, dicẽs, Ego vtor valde familiariter L. Coſsinio amico, & tribuli tuo.i.viro de tribu tua. Nam vetus vſus i. mutuum obſequiũ intercedit.i.medium eſt, inter noſmetipſos, & Atticus noſter.ſ.Pomponius, fecit mihi etiã maiorem conſuetudinem, cũ Coſsinio. Itaque tota domus Coſsinii diligit me, & in primis.i. præcipue libertus eius L.Coſsinius Anchilaus homo probatiſsimus, &.i ſimul patrono.ſ.ſuo, & neceſſariis patroni.ſ.ſui, i quo numero ego ſum. Ego commendo tibi hũc ſ.Libertum eius, ita vt ſi eſſet libertus meus, & ſi eſſet apud me eodem loco.i.in eadẽ charitate, quo & ideſt ẽt, eſt apud patronum ſuum, ego non poſſum commendare eum maiore ſtudio. Quare tu feceris mihi pergratum ſi receperis eũ, in amicitiam tuã, atq; iuueris eum, quod fiat ſine moleſtia tua, ſi opus fuerit ei, qua: ideſt in aliquare. id erit, & ideſt ſimul gratum mihi vehementer, & erit poſtea iucundum tibi. Tu enim cognoſces ſupple eum eſſe hominem

minem ſumma probitate,humanitate,& obſeruantia.

commendo ut, ſi meus libertus eſſet: eodemq́; apud me loco eſſet, quo & eſt apud patronum ſuum, maiore ſtudio commendare non poſſem. quare pergratum mihi feceris, ſi eum in amicitiam tuam receperis, atque eum, quod ſine moleſtia tua fiat, ſiqua in re opus ei fuerit, iuueris. id & mihi uehementer gratum erit, & tibi poſtea iucundum: hominem enim ſumma probitate, humanitate, obſeruantiaq́; cognoſces. Vale.

GIBER. LONG. LEMMA.

Gratias agit Seruio, quod Lyſonis commendationem acceperit.

M. T. C. SER. SVLPITIO S. P. D. 24

CVm antea capiebam ex officio meo uoluptatem, quòd memineram, q̃ tibi diligenter Lyſonem hoſpitem, & familiarem meum commendaſſem: tum uero poſteaquam ex literis eius cognoui, tibi eum falſo ſuſpectum fuiſſe, uehementiſſime lætatus ſum, me tam diligentem in eo commendando fuiſſe. Ita enim ſcripſit ad me, ſibi meam commendationem maximo adiumento fuiſſe, q. ad te delatum diceret, ſeſe contra dignitatẽ tuam Romæ de te loqui ſolitum eſſe. de quo etſi pro tua facilitate, & humanitate purgatum ſe tibi ſcribit eſſe: tamen primũ ut debeo, tibi maximas gratias ago, cum tantũ literæ meæ potuerũt, ut his lectis oẽm offenſionem ſuſpiciõis, quam habueras de Lyſone, deponeres: deinde credas mihi affirmanti uelim, me hoc non pro Lyſone magis, quã pro oĩbus ſcribere hominem eſſe neminẽ, qui unq̃ mentionem tui ſine tua ſumma laude fecerit. Lyſo uero cum mecũ prope quotidie eſſet unaq́; uiueret, nõ ſolũ quia me libenter audire arbitrabatur, ſed quia libentius ipſe loquebatur, omnia mihi tua, & facta, & dicta laudabat. quapropter etſi à te ita tractatur, ut iam non deſideret commendationem meam, uniſq́; ſe literis meis omnia conſecutum putet: tamen à te peto maiorem in modum, ut eum etiam atq́; etiam tuis officijs, liberalitate complectare, ſcriberem ad te, qualis uir eſſet, ut ſuperioribus literis feceram, niſi eum iam per ſeipſum tibi ſatis eſſe notum arbitrarer. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Hageſaretum ob merita erga ſe commendat.

M. T. C. SER. SVLPITIO S. P. D. 25

HAgeſaretus Lariſſæus magnis meis beneficijs ornatus in Conſulatu meo, memor, & gratus fuit, meq́; poſtea diligentiſſime coluit. eum tibi magnopere commendo, ut & hoſpitem, & familiarem meum, & gratum hominem, & uirum bonum, & principem ciuitatis ſuæ, & tua neceſſitudine digniſſimum. pergratum mihi feceris, ſi dederis operam, ut is intelligat hanc meam commendationem magnum apud te pondus habuiſſe. Vale.

ASCENSIVS

CVm antea &c. Seruius ſuſpectum habuerat Lyſonem quod audierat eum contra dignitatem ſuam Romæ locutum, quam ſuſpicionem pro commendatione Ciceronis depoſuerat, quod factum ſibi gratiſſimum nunc dicit Ciceron. Ordo eſt. Cum: ſcilicet ita ſit quod capiebam antea voluptatem ex officio meo quod memineram quam diligenter commendaſſem tibi Lyſonem hoſpitem, & familiarem meum: tum vero: ideſt tũc multo magis, & quaſi ex vero, aut ad verum, poſteaquam cognoui ex literis eius eum fuiſſe ſuſpectũ tibi falſo, lætatus ſum vehemẽtiſſime, me fuiſſe tam diligentem in eo commendando. Ita enim ſcripſit ad me, meam cõmendationem fuiſſe ſibi maximo adiumento, quod: ideſt eo quod diceret delatum, ſupple fuiſſe ad te, ſeſe ſolitum eſſe loqui Romæ de te contra dignitatem tuam. De quo etſi: ideſt quanquam ſcribit ſe purgatũ eſſe tibi pro facilitate, & humanitate tua, tamen ego ago primum tibi maximas gratias, vt debeo, cum: ideſt quandoquidem literæ meæ potuerunt tantum: ideſt, tam multum, vt iis lectis: ideſt poſtquam eas legeris, deponeres omnem offenſionem ſuſpitionis: ideſt ortam ex ſuſpitione quã habueras de Lyſone. Deinde velim ſupple, vt credas mihi affirmãti me ſcribere hoc non magis pro Lyſone ſcilicet purgando quam ꝓ omnibus ſcilicet Romæ agentibus, hominem neminem: ideſt nullum eſſe qui fecerit vnquam mẽtionem tui ſine ſumma laude tua. Vero, ideſt ſed, Lyſo cum eſſet mecum prope: ideſt fere quotidie & viueret vna: ideſt pariter, non ſolum quia arbitrabatur: ideſt putabat me audire libenter, ſed quia ipſe libentius loquebatur, laudabat mihi omnia facta, & dicta tua. Quapropter etſi: ideſt quanquam, tractatur a te, ita vt iam non deſideret commendationem meam, & is putet ſe conſecutum: ideſt obtinuiſſe omnia ſcilicet quæ velit literis: ideſt per literas meas. tamen peto a te in modum maiorem: ideſt formam non vulgarem, vt complectare eum etiam atq; etiam ideſt frequenter tuis officiis, ſupple &, liberalitate. Ego ſcriberem ad te qualis vir eſſet, vt feceram ſuperioribus: ſcilicet literis, niſi arbitrarer iam eſſe ſatis notum tibi per ſeipſum.

VICTORIVS

VNISq; ſe literis meis } Ita olim ope noſtrorum antiquorum codicum hunc locum caſtigauimus, non nulli tamen affirmant, ſe nunc cum in omnibus impreſſis antea } Iſque ſe literis } legeretur, vniſque ſe literis emendaſſe: in noſtro autem libello de hac, vt plana, certaque animaduerſione non diſputaramus.

PAV. MAN.

ISQVE ſe literis m. } Sic autem in omnibus impreſſis emendaui ex codice Vincentij Riccij, vniſque ſe literis meis: nam eum, iam ante commendarat.

[redacted]

[redacted]

ASCENSIVS.

HAgeſaretus &c. Laudat Hageſareti Lariſſæi gratitudinem, & beneuolentiam atque ita eum Sulpitio facit commẽdatiorem, dicens. Hageſaretus Lariſſæus: ideſt ex Lariſſa oppido Theſſaliæ in ſinu pelaſgico: vnde Achilles Lariſſæus vocatus eſt ornatus, magnis beneficiis meis in Conſulatu meo, fuit memor, & gratus, & coluit me poſtea diligentiſſime. Ego commendo tibi eum magnopere, vt & hoſpitem meum, & familiarem meũ, & ſupple vt hominem gratum, & virum bonum, & principem ciuitatis ſuæ, & digniſſimum neceſſitudine ideſt, arcta coniunctione tua. Tu feceris mihi pergratum, ſi dederis operam, vt intelligat hanc commendationem meam habuiſſe apud te magnum pondus, ideſt momentum in eo commendando. Omnia ſunt tam aperta, vt expoſitione non egeant, nec in ordine quiſquam primas modo literas doctus errare poſſit. noluit tamen propter facilitatem vnius, aut alterius epiſtolæ ab incepto deſiſtere.

ASC. LVcios Meſcinius &c. M. Mindius Meſcinii Quæſtores Ciceronis frater Elide perierat, quo circa cum L. Meſcinius fratris hæreditatem peteret, Oppiam vxorem Mindii aduerſariam habuit, contra quam hic Meſcinium commendat Cicer. dicens L. Meſcinius eſt coniunctus mecum ea neceſsitudine ideſt vinculo amicitiæ quod fuit mihi Quæſtor. ſ. in Cilicia, ſed fecit virtute, & humanitate ſua hanc cauſam, quam ego duxi: .i. exiſtimaui ſemper grauem: .i. magni momenti, & ponderis: vt accepi ſup. eam a maioribus. i. prædeceſſoribus noſtris, fecit dico iuſtiorem. i. meliorem itaque ego vtor eo ſic, vt neque ſup. vtar vllo familiarius nec libentius. Is. ſ. Lucius, quãquam videbatur confidere te facturum eſſe libẽter cauſa ſua .i. amore ſui, quæ poſſes. ſ. facere honeſte, tamen ſperauit meas literas habituras ſup. eſſe magnum pondus apud te, cum. i. ita ſit quod ille iudicabat id ſop. eſſe ita, tum. i. multo magis, audierat ſæpe ex me, pro conſuetudine familiari i. propter conſuetudinem familiarem quam mecum habet, audierat inquam, quã. i. quantum, ſuauis. i. dulcis, & quanta, ideſt quam magna coniunctio eſſet inter nos. i. inter te, & me. Peto igitur a te. ſ. tanto ſtudio quãto intelligis me debere petere pro homine, tam neceſſario mihi, & tam familiari, vt explices, & expedias. i omni impedimento liberes, negotia eius quæ ſunt ſupp. ei in Achaia, ex eo quod eſt hæres M. Mindio fratri ſuo, qui negociatus eſt i. mercaturam geſsit. Eli: id eſt in eo oppido in Elide regione Achaiæ, ſunt qui Elide legãt expedias, inquam tum iure, & poteſtate quam habes. ſ. illic, tum etiam authoritate, & conſilio tuo. Nos enim præſcripſimus. i. præcepimus iis quibus mandauimus ea negotia. ſ. ſolicitanda, & procuranda, vt vterentur in omnibus rebus quæ vocarentur in aliquam controuerſiam. i. litem aut diuerſas aſſertiones iuris, te arbitro, & quod. i. quoad poſsit fieri i commodo tuo, te diſceptatore. i. litigatore, & cauſæ diſcuſſore. Ego rogo vehementer etiam atque etiam, vt ſuſcipias id. ſ. oneris cauſa honoris mei. Præterea tu feceris mihi pergratũ illud, ſi non putabis eſſe alienũ a dignitate tua, ſi qui erunt difficiliores. ſ. in hæreditate aſsignanda, ita ſup. vt nolint. i. nõ patiantur rem confici. i. tranſigi, & finiri ſine controuerſia. i. ſine lite, ſi reieceris eos Romam. i. ad forum Romanum, quando: ideſt quoniam, res, ideſt negotium, & lis eſt eis cum Senatore. ſ. Meſcinio. Quod, ſcilicet reiicere litigatores Romam, quo, ideſt vt poſsis facere minore dubitatione. ſ. an liceret tibi, nos ſcripſimus literas ad te M. Lepido Conſule, non quæ. i. non tales quæ iuberent te ſupple facere aliquid, quoniam aliter diceret tibi. Neque enim arbitrabamur id, ſcilicet iubere aliquid tibi, qui in prouincia Conſularem habes poteſtatem, eſſe dignitatis tuæ, ſed quodammodo quaſi commendatitias. ſ. negocii. Scriberem quam bene poſiturus: id eſt locaturus eſſes id beneficium apud Meſcinium, niſi & confiderem te ſcire, & peterem mihi. i. reputarem mihi impenſum quod Meſcinio impenderis. Velim enim exiſtimes. i. iudices ſic, me non minus laborare de re illius, quã ipſum de ſua. ſ. re. Sed tum: id eſt pariter ſtudeo. i. cupio illũ, ſ. Meſcinium peruenire quam facillime ad ſuum. ſ. ius aut bonum hæreditarium, tum laboro. i. contendo, illud vt arbitretur ſe conſecutum non minimum. i. non minimam partẽ, hac commendatione mea.

al. ta. ſpera. apud te me. quoque literas valituras.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

L. Meſcinium Mindij fratrem, qui in Seruij prouincia, vbi frater oppetierat, hæreditatem petebat, Seruio multis de cauſis commendat, & cauſam illius defendat, petit.

M. T. C. SER. SVLPITIO. S. P. D. 26

LVcius Meſcinius ea mecum neceſsitudine coniunctus eſt, quod mihi Quæſtor fuit. ſed hanc cauſam, quam ego, ut à maioribus accepi, ſemper grauem duxi, fecit uirtute, & humanitate ſua iuſtiorem. itaq; eo ſic utor, ut nec familiarius ullo, nec libentius. is quanquam confidere uidebatur: & ſua cauſa, quæ honeſte poſſes, te libenter eſſe facturum: magnum tamẽ eſſe ſperauit apud te meas quoq; literas pondus habituras. id eũ ipſe ita iudicabat: tum pro familiari conſuetudine ſæpe ex me audierat, quàm ſuauis eſſet inter nos, & quanta coniunctio, peto igitur à te, tanto ſcilicet ſtudio, quanto intelligis debere me petere pro homine tam mihi neceſſario, & tam familiari, ut eius negotia, quæ ſunt in Achaia, ex eo quod hæres eſt. M. Mindio fratri ſuo, qui Elide negotiatus eſt, explices, & expedias tum iure, & poteſtate, quam habes, tum etiam authoritate, & conſilio tuo, ſic enim præſcripſimus iis, quibus ea negotia mandauimus, ut omnibus in rebus, quæ in aliquam controuerſiam uocarentur, te arbitro, & quod commodo tuo fieri poſſet, te diſceptatore uterentur. id ut honoris mei cauſa ſuſcipias, uehementer te etiam atque etiam rogo. illud præterea, ſi non alienum à tua dignitate putabis eſſe, feceris mihi pergratum, ſi qui difficiliores erunt, ut rem ſine controuerſia confici nolint ſi eos quãdo cum Senatore res eſt, Romam reieceris. quod quo minore dubitatione facere poſsis, literas ad te à M. Lepido. Coſs. non quæ te aliquid iuberent (neq; enim id tuæ dignitatis eſſe arbitrabamur) ſed quodam modo quaſi commendatitias ſumpſimus. ſcriberem, quàm id beneficium bene apud Meſcinium poſiturus eſſes, niſi & te ſcire confiderem, & mihi peterem: ſic enim uelim exiſtimes, non minus me de illius re laborare, quàm ipſum de ſua ſed cũ illum ſtudeo quã facillime ad ſuum peruenire: tum illud laboro, ut non minimum hac mea commendatione ſe conſecutum arbitretur. Vale.

VICTORIVS

MAGNVM Tamen eſſe ſperauit apud te meas literas pondus habituras } Hic tantũ admonere viſum eſt, nos hũc locum ex antiquioribus codicibus, vt in noſtro legitur, emendaſſe. Quam enim cultior ſit, & elegantior a nobis reſtitutus ſenſus, & modus dicendi, nullum puto dubitaturum. Cur autem non anteponam integram, & genuinam lectionem nouæ, & contaminatæ? { Eli negotiatus eſt } Nonnullis viſum eſt rectius hic { Elide } legi, quam { Eli } adeo, vt in poſteriorum editionum codicibus ita fere ſcriptum ſit: quod miror, cum frequenter huius vrbis nomen in obliquis caſibus parem ſyllabarum numerum cum recto habeat. Plinius libro decimoſexto. Sunt qui fœminam Ilicem vocent, atque vbi non naſcitur ilex, pro ea ſubere vtuntur, vt in carpẽtariis præcipue fabricis, vt circa Elim, & Lacedæmonem. Sed nec multo poſt iterum. Eadem ignorantia aliqui fortaſſe decepti ita emendarunt hunc locum in tertio De natura Deorum, Venus prima cœlo, & Die nata, cuius Elide delubrum vidimus, cum in veteribus exemplaribus ibi etiam { Eli } legatur.

SEBA. COR. LVCIVS Meſcinius } Epiſtol. 20. libro quinto. { Elide } Al. Eli. { A Mar. Lepido Cos. } cum Cæſare.

[redacted]

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Gratias agit Seruio, quod Ammonij cauſam defenderit, & nouo commendatione homini rurſus ſuccurrit.

M. T. C. SER. SVLPITIO. S. P. D. 27

LIcet eodem exemplo ſæpius tibi huius generis literas mittam, cum gratias agam, quod meas commendationes

ASCENSIVS

LIcet &c. Agit Seruio gratias quod C. Auianum Ammonium liberaliſsime tractarat, & ſuo. i. Ciceronis nomine, atque reſpectu & patroni ipſius Auiani, oſtenditque quãtum ſibi id gratum, & iucundum fuerit: & rurſus tam patronum quam libertum, & vtriuſque negotia eidem Seruio Sulpitio commendat,

mendat, dicens: Licet ego mittam tibi ſæpius literas eodem exē plo.i.eadem forma ſcriptas, & fere iiſdem verbis huius generis cuius ſunt hæc cum agam gratias, quod obſerues.i.perficias tā diligenter cōmendationes meas, quod.i.quam rem, feci in aliis, .ſ.literis meis, & faciam vt video ſæpius, ſed tamen.i.attamen non parcam operæ.i.labori. Et vt ſup. vos Iuriſconſulti, ſoletis in formulis.i.inſtrumentis veſtris.ſ.ſcribere de eadem re alio modo, ſic ego ſup. ſcribam in epiſtolis. Igitur, vt rem exequar, C. Auianus Ammonius homo Libertinæ conditionis egit mihi per literas gratias incredibiles, & ſuo noie, & noie Aemylii Auiani patroni ſui, cū ſ.ita ſit quod i.mihi iucūdum eſt cauſa eorum, quos ego cōmendauerā tibi, adductus ſumma neceſſitudine, & ſumma coniunctione, quod M. Aemylius vnus ex meis familiariſſimis atq; intimis, homo maxime neceſſarius, & deuinctus maximis beneficiis meis, & gratiſſimus prope.i.quaſi omniū qui videntur debere mihi aliquid, tum ſup eſt mihi multo iucundius te eſſe tali voluntate in me, vt pſis plus amicis meis quam ego præſens prodeſſem fortaſſe ſup.eis. Cauſam addidit dicens. Credo, quod.i propterea q ego magis dubitarē quid facerem cauſa illorum.ſ. meorum, quam tu quid ſupp. faceres, mea.ſ.cauſa. Sed non dubito [illegible] beneficium [illegible] mihi. Ego rogo te illud, vt putes, illos quoq; homines gratos, quod eſſe ita, ego probo.i. approbo [illegible] re velim [illegible] ſup. vt conficiant [illegible] & perficiant, te obtinente.ſ. tā [illegible] ſi quicquid [illegible] habent.ſ. in ea: Ego [illegible] cum Seruio [illegible] capio magnam [illegible] cum ex ingenio eius, & ſtudio ſingulari, tum ex virtute, & probitate.

VIC. E T Vos ſoletis in formulis } Antea in omnibus impreſſis legebatur, { & vt vos in veſtris formulis. } corruptus eſt hac parte Mediceus codex: ita tamen corruptus, vt arbitrer eſt ipſo elegantiorem vulgatam lectionem elici poſſe, quā ipſe ſane probaui: an peccauerim, nunc eruditi cognita illa animaduertent, { & vt voletis in formulis } eius igitur authoritatem ſecutus, tollendam cenſui dictionem { Veſtris. } & ex { Voletis, vos ſoletis, } feci. Sic etiam cum Trebatio, qui & ipſe Iuriſconſultus erat locutus eſt. Hoc (quemadmodum vos ſcribere ſoletis in veſtris libris idem) Q. Cornelio videbatur.

[redacted]

tam diligenter obſerues, quod feci in aliis, & faciam, ut uideo, ſæpius: ſed tamen non parcam operæ, & ut uos in ueſtris formulis, ſic ego in epiſtolis de eadem re alio modo. C. Auianus igitur Ammonius icredibileis mihi gratias per literas egit et ſuo, & Aem. Auiani patroni ſui nomine. nec liberalius, nec honorificentius potuiſſe tractari nec ſe præſentem, nec rem familiarem abſentis patroni ſui. id mihi cum iucūdum eſt eorum cauſa, quos ego tibi ſumma neceſſitudine, & ſumma coniunctione adductus commendaueram, q. M. Aemylius unus eſt ex meis familiariſſimis, atq; intimis maxīe neceſſarius, homo, et magnis meis beneficiis deuinctus, & prope omnium, qui mihi aliquid debere uidentur, gratiſſimus: tum multo iucundius, te eſſe in me tali uoluntate, ut plus proſis amicis meis, q̄ ego præſens fortaſſe prodeſſem: credo q. magis eo dubitarem, quid illorum cauſa facerem, quam tu, quid mea. ſed hoc non dubito quin exiſtimes mihi eſſe gratum. Illud te rogo, ut illos quoq; gratos homines eſſe putes, quod ita eſſe tibi promitto, atq; confirmo. quare uelim quicquid habent negotii, des operam, quod cōmodo tuo fiat, ut te obtinente Achaiam, conficiant. Ego cū tuo Seruio iucundiſſime, coniūctiſſimeq; uiuo, magnāq; cum ex īgenio eius, ſingulariq; ſtudio, tum ex uirtute, & probitate uoluptatem capio. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Et gratias agit Seruio, quod cauſam Meſcinii ſuſceperit, & vt eum porro adiuuet, flagitat, petitque vt Oppiam Meſcinii aduerſariam Romam mittat, vt illic citius lis a Cicero finiatur. Poſtremo Lacedæmoniorum ciuitatem, cauſaſq; eidem commendat.

M. T. C. SER. SVLPITIO S. P. D. 28

E Tſi libenter petere à te ſoleo, ſiquid opus eſt meorum cuipiam: tamen multo libentius gratias tibi ago, cum feciſti aliquid commendatione mea: quod ſemper facis: incredibile eſt enim, quas mihi gratias omnes agant, etiam mediocriter à me tibi commendati. quæ mihi omnia grata, ſed de L. Meſcinio gratiſſimum: ſic enim eſt mecum locutus, te, ut meas literas legeris ſtatim procuratoribus ſuis pollicitum eſſe omnia, multo uero plura, & maiora feciſſe. id igitur (puto.n. ēt atq; ēt mihi dicendum eſſe) uelim exiſtimes, mihi te feciſſe gratiſſimum. quod quidem hoc uehementius lætor, quod ex ipſo Meſcinio te uideo magnam capturum uoluptatem. eſt enim in eo cum uirtus, & probitas, & ſummum officium, ſummaq; obſeruantia, tum ſtudia illa noſtra, quibus antea delectabamur, nūc etiam uiuimus. quod reliquum eſt, uelim augeas tua in eum beneficia, omnibus rebus, quæ te erunt dignæ: ſed duo, quæ te nominatim rogo, primum, ut, ſiquid ſatiſdandum erit, amplius eo nomine non peti, cures ut ſatiſdetur fide mea: deinde, cum ferè conſiſtat hæreditas in iis rebus, quas auertit Oppia, quæ uxor Mindii fuit, adiuues, ineaſq; rationem, quemadmodum ea mulier Romam perducatur. quod ſi putarit illa fore, ut opinio noſtra eſt,

[redacted]

ASCEN.

E Tſi &c. Expoſuerat Lucius Meſcinius Cicero.literas eius pro ſe commendatitias, ad Seruium Sulpicium, tantum ſibi profuiſſe, vt ſtatim illis lectis Seruius omnia pollicitus ſit, & maiora effecerit quam pollicitus fuerit. quamobrem Cicero gratias agit, petens tamen, vt beneficium in eūdem augeat. Ordo eſt: Etſi.i.quanquam ſoleo libenter petere a te ſiquid opus eſt cuipiam: ideſt alicui meorum. tamen ego ago multo libentius tibi gratias, cum feciſti aliquid cōmendatione mea: ideſt propter cōmendationem meam, quod facis ſemper: enim.i.quia incredibile eſt quas gratias agāt mihi commendati a me tibi etiā mediocriter, quæ omnia ſunt grata mihi, ſed gratiſſimum ſupp. eſt de L. Meſcinio.i.quod factum audio per te de illo. Ipſe enim locutus eſt ſic de te, vt ideſt poſtquam legeris literas meas, ſtatim pollicitum eſſe procuratoribus ſuis, omnia, ſed te eſſe multo plura, & maiora. Ridiculum videretur niſi ex more loquendi ſit, quod plura quam omnia feciſſe dicat: ſed intelligamus omnia quæ polliceri debebat pollicitum, feciſſe autem longe plura. Igitur ego velim exiſtimes: puto.n. dicendum eſſe mihi etiam atq; etiam.i.frequēter te feciſſe mihi id gratiſſimum, quod: ideſt quam rem, equidem: ideſt ego quidem lætor.i.lætitia proſequor, hoc: ideſt eo vehementius, quod video te capturum magnam voluptatem ex ipſo Meſcinio. Enim.i. quia tum: id eſt ſimul, virtus, & probitas animi eſt i eo, tum.i.ſimul ſupple ſunt in eo illa ſtudia noſtra ſ.philoſophica, quibus delectabamur.ſ.ante occupationē rei pub. nūc etiam viuimus, quia ſine illis viuere nolemus. Quid: i.quantum ad id quod reliquum eſt.i.adhuc reſtat. ego velim ſup. vt augeas beneficia tua in eum.ſ. Meſcinium, omnibus rebus, quæ.ſ. beneficia erunt digna re.i.quæ a te fiāt: Sed rogo te duo quidem nominatim.i.p nominis expreſſionem: primum vt ſiquid erit ſatiſdandum.i. pollicendū præſtare non peti amplius.ſ.quam iuſtum eſt, nomine.ſ.hæreditatis, vt ſupple cures, ſupple, vt id ſatiſdetur.i. compromittatur fide mea. Videretur enim diffidere Meſcinio, ſi ordo ſit, peto, vt cures ſiquid amplius erit ſatiſdandum eo nomine nō peti, vt ſatiſdetur nomine meo. legamus ergo priore modo. Deinde cum hæreditas cōſiſtat fere in iis rebus quas Oppia q̄ fuit vxor Mindii.ſ. fratris Meſcinii,

⁘ a.l. Sæpius tamē.
∗ a. operæ & volet is i formulis. pbo cōiecturā eox, qui legēdū exiſtimant & vt vos ſoletis i formulis.

auertit.i.abſtulit in ſuum vſum vertendo, aduenet.ſ.procurato res, & meas.i.inuenias, rationem.i.modum, & viam, quemadmodum ea mulier perducatur Romam. Quod.ſ.eam perduci Romam, ſi illa putarit fore i.futurum, nos conficiemus.i.abſoluemus negotium, vt opinio noſtra eſt, quia malit reſtituere ablata quam Romam proficiſci. Ego rogo te vehementer etiam atque etiam, vt aſſequamur.i. obtineamus hoc. Ego recipio in me præſtare id quod ſcripſi ſupra, te collocaturum ea quæ feciſti, quæq́.i.& quæ feceris, .i.facturus fueris cauſa Meſcinii, ita bene, vt ipſe.i. tute iudices te feciſſe benigne homini gratiſſimo. Volo enim etiam hoc accedere i.addi, aut aduenire ad id quod feciſti cã mea, hoc eſt vt etiam Meſcinius tibi gratias agat. Nec arbitror Lacedæmonios dubitare, quin ipſi ſatis commendati ſint fidei, & iuſtitiæ tuæ, authoritate ſua & maiorum ſuorum. Et ego qui nouiſſem te optime, non dobitaui quin, & iura, & merita populorum.ſ. Lacedæmoniorum eſſent notiſſima tibi. Itaq́ cum Philippus Lacedæmonius peteret a me, vt commendarem tibi ciuitatem.ſ.Lacedæmoniam, hoc eſt Lacedæmonem, & ſi memineram me debere ciuitati omnia, tamen reſpondi Lacedæmonios non egere commendatione. Itaq́ ego velim ſup. vt exiſtimes ſic me arbitrari omnes ciuitates Achaiæ felices, ſup. eſſe ꝓ perturbatione.i.ſm perturbationem, aut ſm quod poſſit eſſe in perturbatione horum temporum, in quibus.ſ.Cæſar omnia tenet, quod tu præſis iis.ſ. ciuitatibus Et me eundem iudicare te, aut me iudicare te eundem, quod.i.quia tu vnus, .i.ſolus, noſſes optime non ſolum omnia monimenta.i.omnes antiquitates, & antiqua inſtituta noſtra: ideſt Romana, ſed etiam Græciæ, eſſe & fore, .i.futurum eſſe amicum Lacedæmoniis, tua ſponte.i.ꝓpria voluntate, & inclinatione. Quare peto a te tantum.i dũtaxat, vt cum.i.quando, facias cauſa Lacedæmoniorum ea quæ fides amplitudo iuſtitia tua poſtulat, ſignifices iis, ſi videbitur tibi.ſ.honeſtum, ac vtile, te ferre non moleſte quod intelligas ea quæ facias, eſſe grata quoq́, .i.etiam mihi. Enim.i.quia pertinet ad officium meum, eos exiſtimare res ſuas eſſe mihi curæ. ego rogo te hoc.i.vehementer etiam atq́ etiam.

VICT. ILLVD Quod ſupra ſcripſi, id in me recipio (ſic vulgati omnes nulla defectus ſuſpicione. Nos ex vetuſtis exemplaribus cognouimus verbũ aliquod deſiderari: nec tamen id auſi ſumus } quod non difficile fuiſſet) reſtituere: maluimus locum qui conſueuimus nota

ſignare, & ita videmue officio noſtro ſatis feciſſe. Qua loci mãcum eſſe, ferre non poteſt, is { Promitto in meq́ rec. } legat, vt ipſe in epiſt. qua M. Varronem Bruto commendat, loquitur: vel { Spõdeo, in meq́ recipio } vt in ea qua Sulpicio Curium: vel vt alii locum hunc ſuppleuerunt, { Confirmo, in meq́ reci. }. Nos in re tam parua fidem fallere noluimus, quam dedimus ſtudioſius omnibus, nũquam de noſtro aliquid, niſi certiſſimis argumentis ductos repoſituros atq́ id quidem raro admodum, nec ſine teſtificatione licẽtiæ, quaſi vſi erimus.

VT, ſi quid tibi ſatis dandũ erit amplius eo nomine, nõ peti cures, vt ſatiſdetur ſi. mea } Diſtingue ex ſenſu, atq́ interprete ita vt, ſiquid tibi ſatiſdandum erit, amplius eo noie non peti cures, vt ſatiſdet fide mea. hſt aũt Tibi apud te. niſi ibi legere malimus, qđ nõ valde laboro. Illud potius, Amplꝰ nõ peti, non modo vt Clericus, ab ipſo Meſſinio, ſed ab vllo quoq́ alio, quorũ magis cauſa quam ipſius litigatoris ſatiſdatio exigebatur. quod.ſ. in controuerſiam venire poterat, hæreditas ne ad eum qui tum peteret, pertineret, atq́ ideo ab aliis quæſtionem reis moueri quaſi minus recte ſoluiſſet, nõ iuſto hæredi. BER RVT.

negotium conficiemus. hoc ut aſſequamur, te uehementer etiã atque etiam rogo. illud, quod ſupra ſcripſi, id tibi confirmo, in meq́ recipio, te ea, quæ feciſti Meſcinij cauſa, quæq́ feceris, ita bene collaturum, ut ipſe iudices homini te grauiſſimo, iucundiſſimo benigne feciſſe: uolo enim ad id, quod mea cauſa feciſti, hoc etiam accedere. Nec Lacedæmonios dubitare arbitror, quin ipſi ſua, maiorumq́ ſuorum authoritate ſatis commendati ſint fidei, & iuſtitiæ tuæ: & ego qui te optime nouiſſem, non dubitaui, quin tibi notiſſima, & iura, & merita populorum eſſent. itaque cum à me peteret Philippus Lacedæmonius, ut tibi ciuitatem commendarem: etſi memineram me ei ciuitati omnia debere, tamen reſpondi commendatione Lacedæmonios apud te non egere. itaq́ ſic uelim exiſtimes, me omneis Achaiæ ciuitates arbitrari pro horum temporum perturbatione felicis, quod tu iis præſis: eundemq́ me ita iudicare, te, quòd unus optime noſſes non noſtra ſolum, ſed etiam Græciæ monumenta omnia, tua ſponte amicum Lacedæmonijs, & eſſe, & fore. quare tantum à te peto, ut cum ea facies Lacedæmoniorum cauſa, quæ tua fides, amplitudo, iuſtitia poſtulat: his, ſi tibi uidebitur, ſignifices, te non moleſte ferre, quod intelligas ea, quæ facies, mihi quoq́ grata eſſe: pertinet enim ad officium meũ, eos exiſtimare, curæ mihi ſuas res eſſe. hoc te uehementer etiam atq́ ẽt rogo. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Oblique commendatione Capitonis, qui cum Cicerone contra Cæſarem ſteterat, cauſam eius Planco ſuſcipiendam poſtulat. Petebat autem is hæreditatem Antiſtij fratris.

M. T. C. L. PLANCO. S. P. D.

NOn dubito quin ſcias, in iis neceſſarijs, qui tibi à patre relicti ſunt, me tibi eſſe uel cõiunctiſſimum, non his modo cauſis, quæ ſpeciem habent magnæ coniunctionis, ſed iis etiã quæ familiaritate, & conſuetudine tenentur, quam ſcis mihi iucundiſſimam cum patre tuo, & ſummam fuiſſe. ab his initijs noſter in te amor profectus, auxit paternam neceſſitudinem, & eo magis quod intellexi, ut primum per ætatem iudicium facere potueris, quanti quiſq́ tibi faciendus eſſet, me à te in primis cœptum eſſe obſeruari, coli diligi. accedebat non mediocre uinculum cum ſtudiorum, quod ipſum eſt per ſe graue, tum eorum ſtudiorũ, earumq́ artium quæ per ſe ipſæ eos, qui uoluntate ea dẽſunt, etiam familiaritate deuinciunt. Expectare te arbitror, hæc tam longe repetita principia quo ſpectẽt. id primum ergo habeto, non ſine magna iuſtaq́ cauſa hanc à me cõmemorationem eſſe factam. C. Atteio Capitone utor familiariſſime. notæ tibi ſunt uarietates meorũ temporũ. in omni genere, & honorũ & laborum meorum, & animus, & opera, & authoritas, & gratia, ẽt res familiaris C. Capitonis præſto fuit, & paruit, & tẽporibus, & fortunæ meæ huius propinquus fuit T. Antiſtius. qui cum forte Quæſtor Macedoniã obtineret, neq́ ei ſucceſſum eſſet: Põpeius in eam prouinciã cum exercitu uenit. facere An-

[redacted]

ASC. NOn dubito &c. Hac epiſt. docemur quã difficile ſit aliquid ab eo poſtulare quem læſeris, in qua poſtulatione ſæpe longa opus eſt inſinuatione, qua vtit Cic. cum cãm Capitõis in hæreditate adeũda, quã ſine fauore Cæſ. impetrare nõ poterat, Plan. Cæſ. familiari cõmendat, dicẽs, Nõ dubito, quin ſcias me eſſe tibi vel.i ẽt coniunctiſſimum in iis neceſſariis.i.inter eos neceſſarios qui relicti ſunt tibi a patre hoc eſt qui patri neceſſarii, etiã ꝓpterea ſunt tibi neceſſarii habendi. Non modo.ſ.cõiunctiſſimum eſſe me tibi iis de cauſis.i.propter eas cauſas quæ habent ſpeciem.i.imaginem magnæ ꝯiunctionis, ſed ẽt iis quæ tenentur familiaritate, & conſuetudine, quam.ſ ꝯſuetudinẽ ſcis fuiſſe mihi cũ patre ſuo iucundiſſimã, & ſummã. Amor noſter

ſter in te profectus ab his.i.huiuſmodi initiis auxit neceſsitudinem paternam.i.a patre relictam,& eo magis quod itellexi me cœptum eſſe obſeruari,coli,diligi a te in primis.i.inter primos vt primum potueris per ætatem, facere iudicium.i.diiudicare quanti quiſq; faciendus eſſet tibi.i.a te:Non mediocre.i.magnū vinculum,tum i.pariter ſtudiorum.i.conſiliorum, quod ipſum eſt per ſe graue.i. magni ponderis ac momēti, tum eorum ſtudiorum.ſ.humanitatis, & earum.i.eiuſmodi artium.ſ.liberalium,quæ ipſæ,per ſe:idest ex propria natura deuinciunt.i.ligant eos qui eadem ſunt voluntate.i. qui habēt idē propoſitum,etiam familiaritate, accedebat.i.addebatur ad veterem coniunctionem. Ego arbitror te expectare cū hæc legis,quo.i ad quem finē ſpectent hæc principia.i.exordia orationis repetita tam longe. Ergo ne diutius hæſites,habeto.i.vt certum teneto primū id,videlicet hanc commemorationem.ſ.neceſsitudinis noſtræ eē factā.ſ.a me nō ſine magna,& iuſta cauſa. quid? Ego vtor quam familiariſsime C. Atteio Capitone varietates.i: mutationes meorum temporum.ſ.nunc lætorum nunc triſtiū ſunt notæ tibi. Et animus, & opera,& authoritas, & gratia,res familiaris etiam C.Capitonis fuit, præſto.i. parata mihi in omni genere, & honorum,& laborum meorum. Et paruit.i.obſecuta eſt temporibus,& fortunæ meæ.i. inſeruiuit mihi pro conditione mea. Titus Antiſtius fuit ꝓpinquus .i.conſanguinitate coniunctus huius.ſ.talis amici mei, qui.ſ. Antiſtius cum Quæſtor obtineret ſorte Macedoniam,neq; ſucceſſum eſſet ei,Pompe. venit in eam prouinciam cū exercitu. Antiſtius nihil potuit facere ,quia potentior erat Pompeius. nam ſi potuiſſet, nihil fuiſſet ei antiqus.i.charius quā reuerti ad Capitonem quem dilig[e]bat, vt parentem.i.patrē præſertim cum ſciret quanti is ſ.a Pompeio attigit tantū non potuit recuſare.i.quantū coactus eſt ſuſcipere. Cum argentum ſignaretur.i.cū fieret moneta argentea Apolloniæ,quæ vrbs eſt in Macedonia,nā ſunt eiuſdē nominis aliæ, vt i Thracia,Migdonia, Piſidia &c.non poſſum dicere eum præfuiſſe, ſ.ei rei,neq; poſſum negare eū affuiſſe, ſed ſupple non affui plus duobus,aut tribus menſibus,deinde abfuit a caſtris, fugit omne negotium. Velim credas hoc mihi, vt teſti, ſcilicet iurato,ille enim videbat meam mœſtitiam in illo bello, & ſup.communicabat mecum omnia. Itaq; vt fugeret negotium, ipſe abdidit:ideſt proripuit ſeſe in intimam Macedoniam, quo: ideſt quanto longiſsime potuit a caſtris,ſcilicet Pompeianis, vt non modo:ideſt non ſolum non præeſſet vlli negocio, ſcilicet bellico,ſed etiam vt ne quidem:ideſt non etiam intereſſet: ideſt præſens eſſet. Is,ſcilicet Antiſtius contulit ſe in Bithyniam, poſt prælium,ſcilicet Pharſalicum,ad Aulum Plancum hominem neceſſarium, ſcilicet ſibi, aut ſuum. Cæſar cum eum vidiſſet, nihil aſpere neque acerbe dixit, iuſsit, ſcilicet duntaxat venire Romam. Ille,ſcilicet Antiſtius incidit continuo: ideſt ſtatim poſt in morbum, venit æger Corcyram vrbem in Corcyra inſula iuxta Epirum:mortuus eſt ibi. Capito eſt hæres ſupple eius, teſtamento:ideſt per teſtamentum quod fecerat Romæ Paulo, & Marcello Conſulibus ex parte dimidia, & tertia ſupple aſſis hoc eſt ex decem vnciis. ij quorum pars poteſt eſſe ſine vlla querela publica, ideſt de iure communi, ſunt in ſextante: ideſt ſexta parte aſsis, hoc eſt duabus vnciis, ea, ſcilicet pars eſt ad triginta ſeſtertia,de hoc: ideſt de illa parte viderit Cæſar,ſcilicet quid ſtatuere voluerit. O mi Plance ego rogo te pro neceſsitudine paterna, & pro amore noſtro,pro ſtudiis,pro omni curſu noſtro totius vitæ ſimillimo, & peto a te ita vt nulla: ideſt non vlla, non poſsim,ſcilicet petere ſupple vlla cura maiore, & vllo ſtudio maiore, vt ſuſcipias:ideſt defendendam capias hanc rem, & ſupple, vt putes meā ſupple eſſe, vt enitare, contendas,efficias vt C.Capito obtineat hæreditatem propinqui ſui,ſcilicet Antiſtii, commendatione mea,ſtudio tuo, ſupp. & beneficio Cæſaris. Ego putabo te detuliſſe ad me vltro omnia, quæ potui impetrare a te in hac ſumma gratia tua, ſcilicet quam habes in oculis Cæſaris, ac potentia, ſcilicet tua,ſi impetrauero hanc rem. Ego ſpero illud fore tibi adiumento.ſ. ad impetrandū a Cæſar. cuius poteſt eſſe optimus iudex quia noſcit an verum ſit, videlicet Cæſar, qui omnes memoria tenet a quibus obſeruatus eſt. Itaque nihil doceo te, ſumito tibi ꝓ Capitone:ideſt in defenſione Capitonis quantum ipſe: ideſt tu te ſenties ſupp. Cæſarem meminiſſe.Ego deferam ad te: ideſt tibi ſignificabo.tu videbis, ideſt iudicabis quantum ponderis ſit in eo: ſcilicet quod indicabo tibi. Tu non ignoras quam partem, & cauſam ego defenderim Reip. & per quos homines,& ordines ſteterim, .ſ.in honore, & dignitate, & quibus fuerim munitus: ideſt protectus ac confiſus, ego velim credas mihi hoc, ſiquid fecerim in hoc ipſo bello minus, ideſt non, aut non ſatis ex voluntate Cæſ. quod intellexerim ipſum Cæſ. ſcire me feciſſe inuitiſsimum,id feci conſilio, hortatu, authoritate aliorum, vt Pōpe. Lentuli, Catonis &c. Quod fuerim moderatior, & temperatior.ſ.in oppugnando Cæſ. quam quiſquam.ſ.alius in ea parte, ſcilicet Pompeiana,credas inquam, me feciſſe id maxime authoritate Capitonis. Cuius ſcilicet Capitonis, vtitur genitiuo, quia de moribus loquitur,ſi habuiſſem reliquos neceſſarios ſimiles, ego profuiſſem fortaſſe nonnihil Reipubli.quia pauciores boni

tiſtius nihil potuit: nam ſi potuiſſet, nihil ei fuiſſet antiquius, q̃ ad Capitonem, quem ut parentem diligebat, reuerti, præſertim cum ſciret, quanti is Cæſarem faceret, ſemperq́; feciſſet: ſed oppreſſus, tantum attigit negotij, quantum recuſare non potuit. cum ſignaretur argentum Apolloniæ, non poſſum dicere eum præfuiſſe, neq; poſſum negare eum affuiſſe, ſed non plus duobus aut tribus menſibus. deinde abfuit à caſtris: fugit omne negotiū. hoc mihi ut teſti, uelim credas, meam enim ille mœſtitiam in illo bello uidebat: mecum omnia communicabat itaq; abdidit ſe in intimam Macedoniam, quo potuit longiſsime à caſtris, non modo ut non præeſſet ulli negocio ſed etiā ut ne intereſſet quidem. is poſt prælium ſe ad hominem neceſſarium A. Plancium in Bithyniam contulit. ibi eum Cæſar cum uidiſſet, nihil aſpere, nihil acerbe, dixit, Romam iuſsit uenire, ille in morbum continuo incidit. ex quo non conualuit: æger Corcyram uenit: ibi eſt mortuus. teſtamento quod Romæ Paulo, & Marcello Cos fecerat, hæres ex parte dimidia, & tertia eſt Capito: in ſextante ſunt ij, quorum pars ſine ulla cuiuſquam querela, publica poteſt eſſe. ea eſt ad H-S XXX. ſed de hoc Cæſar uiderit. Te mi Plance pro paterna neceſsitudine, pro noſtro amore, pro ſtudijs, & omni curſu noſtro totius uitæ ſimillimo rogo, & à te ita peto, ut maiore cura, maiore ſtudio non poſsim. ut hanc rem ſuſcipias, meam putes, enitare, contendas, efficias, ut mea commēdatione, tuo ſtudio, Cæſaris beneficio hæreditatē propinqui ſui C. Capito obtineat. omnia, quæ potui in hac ſumma gratia tua, ac potentia à te impetrare, ſi petiuſſem, ultro te ad me detuliſſe putabo, ſi hanc rem [i]mpetrauero illud fore tibi adiumento ſpero, cuius ipſe Cæſar eſſe o[pt]imus iudex poteſt. ſemper Cæſarem Capito, & dilexit, & co[lu]it. ſed ipſe huius rei teſtis eſt: noui hominis memoriam: itaq; te nihil doceo: tantum tibi ſumito pro Capitone apud Cæſarem, quantum ipſum meminiſſe ſenties. ego quod in me ipſo experiri potui, ad te deferā: in eo quantum ſit ponderis, tu uidebis. quam partem in Repub. cauſamq́; defenderim, per quos homines, ordinesq́; ſteterim, quibusq́; munitus fuerim, non ignoras. hoc mihi uelim credas: ſiquid fecerim hoc ipſo in bello minus ex Cæſaris uoluntate, quod intellexerim ſcire ipſum Cæſarem, me inuitiſsimum feciſſe: id feci aliorū conſilio, hortatu, authoritate: quod fuerim moderatior, temperatiorq́;, quam in ea parte quiſquam, id me feciſſe maxime authoritate Capitonis: cuius ſimiles ſi reliquos neceſſarios habuiſſem Reipub. fortaſſe nonnihil, mihi certe plurimū profuiſſem. hanc rem mi Plance ſi effeceris, meam de tua erga me beneuolentia ſpem confirmaueris, ipſumq́; Capitonem gratiſsimum, officioſiſsimum, optimum uirum ad tuam neceſsitudinem tuo ſummo beneficio adiunxeris.

Vale.

dues periſſent, & profuiſſem, certe. i. ſine dubio, plurimum mihi. O mi Plance ſi to effeceris hanc rem, tu confirmaueris. i. corroboraueris ſpem meam de beneuolentia tua erga me, & adiunxeris ſummo beneficio tuo ad neceſsitudinem tuam, ideſt ad neceſſarios tuos, aut ad deuinctionem amicitiæ quaſi neceſſariæ, ipſum Capitonem, virum gratiſsimum, officioſiſsimum, optimum.

SEB. COR. C N. Planco } Al L Planco vt ſit idem, ad quem libro. 10. epiſto. ſunt ſcriptæ poſt Cæſa. mortem, ſed hæc multo ante. { Qui tibi a patre } L. Planco { Earum artium } vt Rhetorices. fuit enim L. Plācus orator inſignis. { Pompeius in eam peo } ex Italia a Cæſare polſus. { In illo bello } ciuili. { Is poſt prælium } Pharſalicum. { A. Plancum } Alii legunt, A. Plautium. { Ibi eum Cæſar, cum vidiſſet } poſt bellum Alexādrinum. Hæres ex parte dimidia, & tertia eſt Capito. ſemiſſe, & triente hoc eſt, idextante. { In ſextante ſunt i } reliqua aſsis parte. { Publica poteſt eſſe } publicari pōt. { Sed de hoc Cæſar viderit } ad quem id pertinet. { In hac ſumma gratia tua } tua apud Cæſarem, quem ſecutus es. { Quod intellexerim. } Al. intellexi { Quo fuerim } Al. qd' fui.

BERN. RVT. TANTVM Tibi ſummito pro Capitone apud Cæſarē quātum ipſum meminiſſe ſenties } Sumito impetratiuus eſt non Summito, vt Ciericus

[redacted]

ASC. LVcius Manlius &c. Cōmendat Acilio Proconſuli in Sicilia Māliū quēdam ad obtinendam hæreditatem fratris Catinæ defuncti; dicens: L. Manlius eſt Soſis. i. in ea vrbe Aſiæ, quæ & Suſa dicitur, is. ſ. Manlius fuit Catinēſis ſ. ciuis, hoc eſt Catinæ ciuitatis Siciliæ, ſed eſt factus ciuis Romanus, vna. i. ſimul, cū reliquis Neapolitanis, ergo & ipſe Neapolitanus. quomodo ergo Catinenſis, docebit id ſtatim, & factus eſt decurio Neapoli. i. in ea vrbe, quæ noua vrbs dicitur, cum prius Parthenope diceret. Ipſe enim erat aſcriptus i. ſcripto receptus in id municipium. ſ. Neapolitanum, & ita licet Catinæ natus, Neapolitanus dici potuit ante ciuitatem. ſ. Romanam, datam ſociis, & latinis. frater eius. ſ. Mālii, mortuus eſt nuper Catinæ, nos nullam. i. non vllam, non arbitramur eum habiturum omnino vllam controuerſiam: ideſt litem de ea hæreditate, & eſt hodie in bonis. i. in bonorum poſſeſsione, ſed quando. i. quoniam habet præterea. i. præter hæreditatem illam vetera negocia in Sicilia ſua. ſ. patria, ego commendo tibi, & hāc hæreditatem fraternam, & omnia eius. ſ. bona, & in primis. i. præcipue commendo tibi ipſum, virum optimum, & familiariſsimū mihi, præditum his ſtudiis literarum, quibus ego delector maxime. Igitur peto abs te, vt ſcias eum eſſe in intimis meis, & maxime neceſſariis, ſiue aderit: id eſt præſens erit, ſiue venerit in Siciliam, & tractes eum ita, vt intelligat meam commendationem fuiſſe ſibi magno adiumento. Sūt qui legāt ſiue adierit, ſup. te, ſiue non venerit in Siciliam, ſed ſi nō venerit quo modo Acilius eum tractabit?

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

L. Manlium, hominem doctum, & bonum, Acilio commendat, ut eū in petitione fraternæ hæreditatis adiuuet.

CICERO ACILIO PROCOS. S. 30

LVcius Manlius eſt Soſis. is fuit Catinenſis: ſed eſt una cum reliquis Neapolitanis ciuis Romanus factus, Decurioq; Neapoli: erat enim adſcriptus in id municipium ante ciuitatem ſociis, & Latinis datam eius frater Catinæ nuper mortuus eſt. nullam omnino arbitramur de ea hæreditate cōtrouerſiam eum habiturum, & eſt hodie in bonis. ſed quādo habet præterea negotia uetera in Sicilia ſua, & hanc hæreditatem fraternam: & omnia eius tibi commendo, in primiſq; ipſum, uirū optimum, mihiq; familiariſsimum, his ſtudiis literarum, doctrinæq; præditum, quibus ego maxime delector, peto igitur abs te, ut eū ſiue aderit ſiue uenerit in Siciliam, in meis, maximeq; neceſſariis ſcias eſſe, itaq; tractes, ut intelligat meam commendationē, ſibi magno adiumento fuiſſe. Vale.

GIBER. LONG. LEMMA.

Flauium Craſsipedis generi amicum olim, Acilio commendat.

CICERO ACILIO PROCOS. S. 31

CAio Flauio honeſto, et ornato equite Romano, utor ualde familiariter fuit enim gen[e]ri mei C. Piſonis perneceſſarius, meq; diligētiſsime obſer[u]at, & ipſe, & L. Flauius frater eius. quapropter uelim honoris mei cauſa, quibus rebus honeſte, & pro tua dignitate poteris, q̃ honorificentiſsime, & q̃ liberaliſsime C. Flauium tractes. id mihi ſic erit gratum, ut gratius eſſe nihil poſsit. ſed præterea tibi affirmo, nec id ambitione adductus facio, ſed tum familiaritate, & neceſsitudine, tum etiam ueritate. te ex C Flauii officio, & obſeruantia, & præterea ſplendore, atque inter ſuos gratia magnam uoluptatem eſſe capturum. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Hoſpites Haleſinos ſuos Proconſuli Siciliæ diligenter commendat.

CICERO ACILIO PROCOS. S. 32

IN Haleſina ciuitate tam lauta, quàm nobili, coniunctiſsimos habeo, & hoſpitio, & familiaritate, M. & C. Clodios Archagathum, & Philonem. ſed uereor, ne, quia complureis tibi præcipue commendo, exæquare uidear ambitione quadam commendationes meas: quanquam à te quidem cumu-

ASC. CAio &c. Eidem Procōſuli in Sicilia commendat C. Flauium equitē Romanum neceſſarium Cnei Piſonis, dicens. Ego vtor valde familiariter C. Flauio equite Roma. honeſto, & ornato. i. decorato, ſcilicet moribus, & virtute. Fuit enim perneceſſarius i. valde neceſſarius C. Piſonis. ſ. Craſsipedis generi mei, ideſt mariti filiæ meæ Tulliæ, & obſeruat. i. cauet offendere me diligenter, & i. ſimul ipſe, & L. Flauios Frater eius, Quapropter velim, cauſa honoris mei ſup. vt tractes C. Flauium quam honorificentiſsime, & quam liberaliſsime, quibus: id eſt quibuſcunq; rebus poteris ſup. eum ſic tractare, honeſto, & pro dignitate tua. i. ſecundūm dignitatem tuam, id erit mihi ſic gratum, vt nihil poſſit eſſe gratius. Sed præterea: ideſt præter hoc quod erit mihi gratiſsimum, affirmo tibi, neq; facio id adductus ambitiōe, ideſt nimia cupiditate impetrandi quæ vellem, qua ducuntur ambitioſi, ſed ſupple adductus tum familiaritate, & neceſsitudine, tum etiam veritate, te eſſe capturum magnā voluptatem ex officio C. Flauii, quod, ſcilicet tibi reponet, & obſeruantia, ſcilicet eius in te, & præterea ex ſplendore atque gratia inter ſuos. i. quam habet inter ſuos.

ASCENSIVS.

IN Haleſina. [C]ommendat hoſpites ſuos Haleſinos, quos hoc loco nominat, dicens. Ego habeo in ciuitate Haleſina: ideſt Haleſæ oppidi in Sicilia, tam lauta: ideſt ſplendida, & culta, quam nobili, coniunctiſsimos ſupple mihi, & hoſpitio, & familiaritate, Marcum, & Clodium Archagathum, & Philonem. Sed vereor ne, quia commendo tibi præcipue complures, videar exæquare: ideſt æquales facere commendationes meas quadam ambitione: ideſt, cupiditate gloriæ. glorioſum enim videtur multos habere æqualiter commendandos, quanquam ſatisfit quidem: ideſt, certe a te, & mihi,

mihi, & meis omnibus. Sed velim ſupple vt exiſtimes ſic hanc familiam, ſcilicet Archagathanam, & hos, ſcilicet ſupra nominatos, eſſe maxime coniunctos mihi vetuſtate, officiis, ſupple & beneuolentia. Quamobrem peto a te in modum maiorem. i. non vulgarem, vt commodes, ideſt commodum facias, his, ſcilicet ſupradictis, in omnibus rebus, quantum dignitas tua & fides patietur. Si tu feceris id erit mihi gratum vehementiſsime

[redacted]

late ſatis ſit & mihi, & meis omnibus. ſed uelim ſic exiſtimes, hanc familiam, & hos mihi maxime eſſe coniunctos uetuſtate, officijs, beneuolentia. quamobrem peto à te maiorem in modum, ut his omnibus in rebus, quantum tua dignitas fidesq; patitur, cõmodes id ſi feceris, erit mihi uehemẽtiſsime gratũ. Va.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Amicũ Naſonem, quem plerique autumant patruũ Ouidij Poetæ cõmẽdat.

CICERO ACILIO PROCOS. S. 33

CNeo Octacilio Naſone utor familiariſsime, ita prorſus, ut illius ordinis nullo familiarius: nam & humanitate eius, & probitate in conſuetudine quotidiana magnopere delector. nihil iam opus eſt expectare te, quibus eum uerbis tibi commendem, quo ſic utar, ut ſcripſi. habet is in prouincia tua negotia, quæ procurant liberti Hilarius, Antigonus, Demoſtratus, quos tibi, negotiaq; omnia Naſonis non ſecus commendo, ac ſi mea eſſent. gratiſsimum mihi feceris: ſi intellexero hanc commẽdatiõnẽ magnũ apud te pondus habuiſſe. Vale.

ASC. CNeo &c. Commendat Octacilium, & negotia eius per treis libertos eius quos nominat, curanda, paucis quidem ſed electis verbis dicens. Ego vtor familiariſſime Cn. Octacilio Naſone ita prorſus, ideſt omnino & in omnem partem verſus, vt nullo illius ordinis ſupple vtar familiarius, nam ego delector magnopere & humanitate ei & probitate, in conſuetudine, ideſt cõuerſatione quotidiana. Nihil opus eſt iam expectare te, quibus verbis commẽdem tibi eum, quo vtor ſic vt ſcripſi, quaſi dicat ſcis quod exquiſitis commendatum velim. Is habet in prouincia, ſcilicet tua Sicilienſi negotia, quæ procurant liberti, ſcilicet eius Hilarius, Antigonus, Demóſtratus quos, & negotia omnia Naſonis ego commendo tibi non ſecus, ideſt non aliter ac, ideſt quam ſi eſſent mea. Tu feceris mihi gratiſsimum, ſi intellexero hanc commendationem habuiſſe magnũ pondus apud te.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Lyſonem hoſpitij gratia commendat.

CICERO ACILIO PROCOS. S. 34

AVitum mihi hoſpitium eſt cum Lyſone Lyſonis filio Lilybætano, ualdeq; ab eo obſeruor, cognouiq; dignũ & patre, & auo: eſt enim nobiliſsima familia. quapropter cõmendo tibi maiorem in modum rem, domumq; eius, magnoq; opere abs te peto, cures, ut is intelligat meam commendationem maximo ſibi apud te & adiumento, & ornamento fuiſſe. Vale.

ASC. AVitom &c. Non minus accurate commendat Lyſonem Lyſonis Lylibetani filium ac domum & negocia eius dicens. Hoſpitium auitum, ideſt ab auo vſque inceptum ius hoſpitalitatis, eſt mihi cum Lyſone Lyſonis filio Lilybætano, & ego obſequor ideſt veneror ab eo valde. & cognoui ſupple eum dignum & patre & Auo. Familia enim ſupple eorum eſt nobiliſſima, ſcilicet in Sicilia. Quamobrem ego commendo tibi in maiorem modum rem & domum eius, & peto a te magnopere ſupple vt cures, vt is, ſcilicet Lyſo intelligat commendationem meam fuiſſe ſibi apud te maximo & adiumento & ornamento.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Auianum Philoxenum hoſpitem ſuum, & in Nouocomenſes relatum a Cæſare, commendat.

CICERO ACILIO PROCOS. S. 35

CAius Auianus Philoxenus Antiquus eſt hoſpes meus, & præter hoſpitium, ualde etiam familiaris: quẽ Cæſar meo beneficio in Nouocomenſeis retulit. nomẽ autem Auiani conſecutus eſt, q; homine nullo plus eſt uſus, quam Flacco Auiano, meo, quemadmodum te ſcire arbitror, familiariſsimo quæ ego omnia collegi, ut intelligeres, non uulgarem eſſe cõmendationem hanc meam peto igitur abs te, ut omnibus rebus, quod ſine moleſtia tua facere poſsis, ei commodes, habeasq; in numero tuorum, perficiasq;, ut intelligat has literas meas magno ſibi uſui fuiſſe, erit id mihi maiorẽ in modũ gratũ. Vale.

ASCEN.

CAius &c. Commendat C. Auianum Siculum iure hoſpitii, quod plurimum apud priſcos valuit, præſertim longa ſerie deductum, dicens C. Auianus Philoxenus eſt antiquus hoſpes meus, & valde familiaris, etiam præter hoſpitium, quem Cæſar retulit, ideſt recenſuit & adnumerauit, in Nouocomenſes, ideſt inter ciues Nouocomi vrbis in radice montium iuxta Rhetos, beneficio meo, ideſt interceſſione mea. Autem, ideſt ſed ipſe eſt conſecutus nomen Auiani quod nullo homine vſus eſt pluſquam Flacco Auiano meo familiariſsimo, quemadmodum arbitror te ſcire. Quæ omnia, ſcilicet vincula amicitiæ, ego collegi, ideſt ſimul citaui & adduxi, vt intelligeres hãc cõmẽdationem meam eſſe non vulgarem, ideſt egregiam. Peto igitur abs te vt commodes, id eſt commodum facias ei, ſcilicet Auiano omnibus rebus, quod, ideſt quoad poſſis facere ſine moleſtia, & habeas ſupple eum in numero tuorum, & perficias vt intelligat has literas meas fuiſſe ſibi magno vſui, ideſt magnæ vtilitati. Id erit mihi gratum in modum maiorem, ideſt ad menſuram non vulgarem.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Demetrium Megam Acilio commendat, & vt eum in numero ciuium Romanorum habeat petit.

CICERO ACILIO PROCOS. S. 36

CVm Demetrio Mega mihi uetuſtum hoſpitium eſt, familiaritas autem tanta, quanta cum Siculo nullo. ei Dola

ASCEN.

CVm &c. Commendat Demetrium Siculum, ſed ciuem Roma. effectum dicens, Hoſpitiũ, ideſt ius hoſpitalitatis, vetuſtum, ideſt antiquum, eſt mihi cum Demetrio Mega, autem ideſt ſed, tanta familiaritas ſupple eſt mihi cum eo, quanta cum nullo Siculo, ſcilicet alio. nam & ipſe Siculus eſt Dolabella qui gener Cicero. fuit, impetrauit a Cæſa. ei ciuitatem, ſcilicet Romanam, rogatu meo, ideſt propter preces meas. In qua re, ideſt in donatione ciuitatis eius ego interfui. Itaque ipſe vocatur nunc, ſcilicet ciuis effectus P. Cornelius. Cumque, ideſt & cum, hoc eſt quando, Cæſar ſupple iuſſiſſet tabulam in qua nomina donatorum, ideſt eorum qui donati fuerunt ciuitate, inciſa eſſent reuelli, ideſt a loco eminenti in quo fixa erant, eo illi propter quoſdam homines ſordidos, ideſt turpiter auidos, qui vendebant beneficia Cæſaris, ideſt ius ciuitatis gratis a Cæſare donatum, Cæſar dixit eidem Dolabellæ me audiente, nihil, ideſt nullam cauſam eſſe quod vereretur de Mega, ſcilicet Demetrio, beneficium ſcilicet donatæ ciuitatis manere, ideſt irreuocatum eſſe in eo. Ego volui te ſcire hoc vt haberes, ideſt reputares eum in numero ciuium Romanorum, & commendo tibi eum in cæteris rebus ita, vt neminem commendarim, maiore ſtudio, ideſt affectu & conatu. Tu feceris mihi gratiſſimum, ſi tractaris pro tractaueris cum ita, vt intelligat meam commendationem fuiſſe ſibi magno orna-

poſſe videre, ἅμα .i. ſimul, πρόσσω .i. ante, καὶ .i. &, ὀπίσσω .i. retro, & tamen nihilominus, αἰὲν .i. ſemper, ἀριστεύειν .i. optime agere, καὶ .i. &, ὑπείροχον ſummum, ἔμμεναι .i. exiſtere, ἄλλων ideſt aliorum. Sed vt redeam ad id vnde cœpi .ſ. ſcribere, aut loqui, tu feceris mihi gratum vehementer, ſi comprehenderis: id eſt complexus fueris hunc adoleſcentem .ſ. Præcilium humanitate tua, quæ eſt ſingularis, & addideris ad id quod ego arbitrabor te velle cauſa Præciliorum ipſorum hoc eſt propter amorem ipſorum, cumulum, ideſt magnam occaſionem cõmendationis meæ. Ego ſum vſus ad te nouo genere literarum, vt intelligeres ſupple hãc commendationem, non volgarem ſupple eſſe, ſed egregiam.

dex habet peruſtum immani, alii autem, peruſtum inanem: nõ abſurde & legi poſſet, peruſtum, inani gloria volunt incendere. quod autem dixit, & iam, vide num legi poſſit, at hi me.

E N Hic ille eſt } Alii legunt, Em hic ille eſt. { Soliti ſunt } Etſi ita quærit Latina locutio, in veteribus tamen libris legitur, ſolitus eſt, quod defendi poterit, ſi totum locum, vt nonnulli ẽt deſcripſerunt, leges, En hic ille eſt maxime, qui arridere, atque obiurgare me ſolitus eſt. { Ἀλλ' ἐμὸν οὔποτε θυμὸν ἐνὶ στήθεσσιν ἔπειθεν } Sed meum nunquam animũ in expectoribus ſuadendo induxit, vt .ſ. me tecũ coniũgerẽ { Nεος proc. } Pompeianos. { Ἄλκιμος ἔσσ' ἵνα τίς σε καὶ ὀψιγόνων εὖ εἴπῃ } Fortis eſto vt aliqs te & poſterorũ laudet. { ὥς τε φίλην ἐκάλυψε μέ. } Sic nebula texit nigra. ſic ego imprudens Pompeium ſecutus ſum. { Idem me conſolatur } Ex ſenſu, & vetere libro legendum eſt, Idem me conſolantur. idem Pompeiani, qui tunc in Africa fuiſſe videntur { Etiamnum } Al. & inani ἀλλ' ἄγε, πῶς μέμονας οἰδεῖ χ καὶ ἀκλειῶς ἀπολέσθαι, ἀλλὰ μέγα ῥέξαι τι, καὶ ἐσσομένοισι πυθέσθαι. Sed age quid moratus es: non oportet quidem, & ſine gloria perire, ſed magnum facere aliquid, & poſteris audiendum. Hos verſus Cice fortaſſe mutauit, vel nos habemus corruptos. Certe apud Homerum ſic leges.

μὴ μὰν ἀσπουδί γε καὶ ἀ-
κλειῶς ἀπολοίμην,
ἀλλὰ μέγα ῥέξας τι καὶ ἐσ-
σομένοισι πυθέσθαι.

{ Minus iam mouent } Pompeiani. { Præcepta Εὐριπίδου } præcepta Euripidis. Μισῶ σοφιστὴν, ὅστις οὐχ αὑτῷ σοφός. Odi ſapientem qui non ſibi ſapiens eſt. Vide Ennianum carmen epiſt. 6. libro. 7. Odi igitur iſtos Pompeianos ſapientes, qui ſibi non ſunt ſapientes, cum tecum adhuc pugnent. ἅμα πρόσσω, καὶ ὀπίσσω, ſimul ante, & poſt. αἰὲν ἀριστεύειν, καὶ ὑπείροχον ἔμμεναι ἄλλων. ſemper optime ſe gerere, & principem eſſe aliorum.

rem erga me ſingularem mirifice diligo: tum patrem eius, re doctus, intellexi, & didici mihi fuiſſe ſemper amiciſsimum: en * *hic ille eſt de ille maxime, qui irridere, atq; obiurgatione me ſoliti ſunt, q. me non tecum, præſertim cum abs te honorificentiſſime inuitarer, coiungerem.* * *ἀλλ' ἐμὸν οὔποτε θυμὸν ἐνὶ στήθεσσιν ἔπειθεν. audiebam enim noſtros proceres clamitanteis ἄλκιμος ἔσσ' ἵνα τίς σε καὶ ὀψιγόνων εὖ εἴπῃ, ὥς τε φίλην ἐκάλυψε μέλαινα. ſed tñ idẽ me conſolatur. & iam hominem peruſtum, etiamnum gloria uolunt incendere, atque ita loquuntur.* * *μὴ μὰν ἀσπουδί γε καὶ ἀκλειῶς ἀπολοίμην, ἀλλὰ μέγα ῥέξας τι καὶ ἐσσομένοισι πυθέσθαι. ſed me minus iam mouẽt ut uides: itaq; ab Homeri magniloquentia confero me ad uera præcepta.* * *Εὐριπίδου, μισῶ σοφιστὴν, ὅστις οὐχ αὑτῷ σοφός. quem uerſum ſenex Præcilius laudat egregie: & ait poſſe eundem & ἅμα πρόσσω καὶ ὀπίσσω uidere, & tamen nihilominus* * *αἰὲν ἀριστεύειν καὶ ὑπείροχον ἔμμεναι ἄλλων. ſed ut redeam ad id, unde cœpi: uehementer mihi gratum feceris, ſi hunc adoleſcentem humanitate tua, quæ eſt ſingularis comprehenderis, & ad id, quod ipſorum Præciliorum cauſa te uelle arbitror, addideris cumulum commendationis meæ. genere nouo ſum literarum ad te uſus, ut intelligeres non uulgarem eſſe cõmendationem.* Vale.

* .i. En hic ille eſt maxime. q.i. a.o. me ſolitus eſt.

* .i. ſed meum nunq̃ aim in pectore perſuadebat.

* .i. fortis eſto, vt qs te & poſterorũ laudet ſic nebula inuoluit atra.

* .i. ne negligẽter, et ſine gloria peream, ſed magnũ faciens quid piã, & poſteris audiẽdum.

* .i. Euripidis, odi magiſtrũ, qui non eſt ſibi ſapiens.

* .i. ſimul añ, & pone

* .i. ſemp antecellere & principẽ eſſe aliorũ.

V I C T O.

EN Hic eſt ille, &c. Mediceus codex, & alii veteres { Em } ſine aſpiratiõe, vt Politiani Terentius in Adelphis, Em tibi reſciuit omnem rem: id nunc clamat. ὥς τε φίλην ἐκάλυψε μέλαινα: Hemiſtichium hoc Homeri in veteribus cunctis exemplaribus poſt alterũ eiuſdem poetæ verſum collocatum eſt: hoc inquam ordine, ὥς τε φίλην ἐκάλυψε μέλαινα, Sed tamen idem me conſolatur, &c. vt primo verſu narret nunquam ſibi probaſſe Præcilium conſilium ſuum, nec ſibi perſuaſiſſe, vt ſe cum Cæſare coniungeret, poſtea addat rationem, cur optimum illius cõſilium neglexerit, Audiebam enim, inquit, noſtros proceres clamitãtes ἄλκιμος ἔσσ' ἵνα τίς σε καὶ ὀψιγόνων εὖ εἴπῃ. Nunc cur accidere potuerit, vt præclarum Præcilii conſilium repudiarit, oſtendit, cumq; non animo ſuo ille fidem fecerit. Quoniam, inquit, atra nubes ita occulebat, vt ad eum nulla ratione penetrare potuerit ἀλλ' ἄγε πῶς μέμονας. Sic oẽs vulgati codices deprauate. Noſtri veteres hac etiam parte incorrupti manent: ſunt autem Homeri verſus λ. χ. ab Hectore pronunciati. Eoſdem etiam in prima epiſto. 9. libri ad Atti. ponit Cicero. Generoſa autem, & clariſsimo viro digna ſententia his verſibus continetur, & quæ ignauum etiam hominẽ ad gloriam excitaret, & incenderet. Horum verſuum ſententiam volt Polybius Cleomenem illum fortiſsimum, & glorioſiſsimum Spartæ regem ſecutum fuiſſe: cum omni ſpe deſtitutus, ne aliquid ſe indignum ſuſtineret, poſtremum illud auxilium tentauit, non tam ſpe conatum illum ad finem perducẽdi: quam pulchram mortem obeundi.

EX PO. EIVSD. PERVSTVM, etiamnum } Quidam lectionem, quã antea mirarant ſine cauſa damnant eam nos quoq; in Mediceo inuenimus, ideoq; tunc recepimus: Sic enim in illo eſt. Etiam hominem peruſtum, etiamnum gloria) nam aliis quoq; locis animaduerti in illo exemplari hanc vocem ita ſcriptam eſſe, vt in prima epiſtola ad Brutum huius libri. { Quo etiam nunc maxime delectamur } ipſi quã deprauati ſint libri, quibus magnam fidem habent, nolentes oſtendunt.

PAVL. MANV. PERVSTVM, etiamnum } Cum antea legeretur, peruſtum, & inanem, nos ex vetuſtis cõdicibus, & e ſenſu olim emendauimus, peruſtum etiamnum, ſed quoniam Vincentiũ Riccii co

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Apollonij docti, & ingenioſi hominis, qui que Cæſaris res geſtas monumentis literarum mandare volebat, victori Cæſari commendat.

M. T. C. C. CAESARI IMP. S. 16

PVblium Craſſum ex omni nobilitate adoleſcentem dilexi plurimum: & ex eo cũ ab ineunte eius ætate bene ſperauiſſem, tum optime exiſtimare cœpi ex iis indiciis quæ de eo, feceram, cognitis. Eius libertum Apollonium iam tum equidem cum ille uiueret, & magni faciebam, & probabam: erat enim ſtudioſus Craſsi, & ad eius optima ſtudia uehementer aptus, ita que ab eo admodum diligebatur poſt mortem autem Craßi, eo

[redacted]

ASC. PVblium Craſſum &c. Apollonius P. Craſsi libertus cũ res geſtas Cæſaris monumentis literarum Græcarum mandare cuperet, vt id Cæſ gratius accideret, per teſtimonium Ciceronis literas cõmendatitias ad Cæſarem optauit, quas nũc exhibet Cicero dicens: Ego dilexi plurimum ex omni nobilitate ideſt inter omnes nobiles Publium Craſſum adoleſcentem, & cum bene ſperauiſſem ex eo ab ineunte ætate .ſ. eius, tum .i. multo magis cœpi exiſtimare .i. iudicare per me .ſ. ipſum, ex iis iudiciis, quæ feceram de eo, cognitis .i. exploratis & compertis. Ego faciebam .i. exiſtimabam magni, & probabam .i. laudabam, & approbabam Apollonium libertum eius .i. eius liberalitate libertate donatum, quidem .i. certe, iam tum cum ille .ſ. Craſſus viueret. Enim .i. quia, ſup. Apollonius erat ſtudioſus Craſsi .i. ſtudioſe

ſe fauoris, & inſeruiens Craſſo, & erat vehementer aptus ad optima ſtudia eius. ſ. Craſſi adiuuanda Itaq; idest & ita ipſe Apollonius diligebatur admodum i. perfecte quaſi vſq; ad iuſtũ modum ab eo. ſ. Craſſo. Autem. i. ſed ipſe viſus eſt mihi poſt mortem Craſſi eo. i. propterea dignior quam reciperem in fidem atque amicitiam meam, quod putabat eos obſeruandos i. vt verendos, & colendos ſup. eſſe, a ſe, quos ille. ſ. Craſſus dilexiſſet, & quibus fuiſſet charus. Itaque cum venit ad me in Ciliciam. ſ. prouinciã, & fides eius, & prudentia fuit mihi magno vſui. i. multum vtilis, in multis rebus, & vt opinor, non deſuit tibi. i. etiam auxilio fuit in bello Alexandrino. i. quod Alexãdriæ, quæ regia ẽ Ægypti, geſſiſti, quantum potuit conſequi. i. efficere, ſtudio, & fidelitate, quod. i. quam rem, cum ſperaret te quoq; exiſtimare. i. iudicare ita, ipſe eſt profectus in Hiſpaniam ad te, quidem: idest certe, ille inquam profectus eſt, maxime conſilio ſuo, ſed etiam me authore. i. approbatore eius conſilii. Cui ego. non ſum pollicitus commendationem, non quin arbitrarer, eã ſ. commẽdationem meam valituram apud te, ſed ſup. Apollonius neq; videbat mihi egere commendatione, qui & fuit tecum in bello, & qui eſſent vnus de tuis. ſ. familiaribus, aut neceſſariis, propter memoriã Craſſi. Et videbam ſi vellet vti commendationibus, eum poſſe conſequi id. i. vel commendationibus [redacted] ego dedi ei libenter [redacted] meum, aut [redacted] quod. ſ. iudicium, & ipſe [redacted] mabat magni, & ego eram expertus valere apud te [illegible], vt. ſ. teſtimonium perhiberem, ego cognoui ſup. eum hominem doctum, & deditum optimis ſtudiis, & id a puero. Nã fuit multum a puero. i. puerili ætate domi meæ cum Diodoto Stoico homine (meo iudicio) eruditiſſimo. Nunc autem incẽſus ſtudio rerum tuarum, cupiebat mandare eas literis græcis. ego arbitror: ſup. eum poſſe. ſ. mandare græcis literis. nam, ſup. valet ingenio, habet iampridem i. a pluſculo tempore, vſum. i. experientiam, & vt dicunt practicam, & verſatur in eo genere ſtudii, & literarum: cupit mirabiliter ſatisfacere. i. ſufficientia alimenta præbere, immortalitati laudum tuarum. Tu habes teſtimonium opinionis meæ, ſed tu iudicabis hoc multo facilius, pro ſingulari prudentia tua. i. per ſingularem prudentiam tuam. Et tamẽ quod negaueram. ſ. me facturum, ego commendo tibi eum. Quicquid commodaueris. i. cõmodi feceris ei, erit mihi gratum maiorem in modum.

VIC. NAM Domi meæ cum Diodoro Stoico, &c. Nos & hic, & aliis multis locis emẽdauimus { Diodotum } ſæpe enim de hoc mentione facit, vt in epiſtola ad Varronem cuius initium περὶ δυνατῶν, eo loco, Quam noſter Diodotus non concoquebat. etſi eo etiã loco impreſſi omnes Diodorus mendoſe habebant. duobus autem his locis noſtri veteres inuiolatam ſcripturam retinent: nec tantum horum authoritate Diodotus ſemper ſcripſimus ſed nullos vnquam vidimus Cicero. libros manoſcriptos, qui non hoc nomen recte ſcriptum haberent, quemadmodum contra, nullos formis excuſos, qui non contaminatum. Item in procemio primi libri de Natura Deorum, Quod & orationes declarant refertæ philoſophorum ſententiis, & doctiſſimorum hominum familiaritates, quibus ſemper domus noſtra floruit, & principes illi Diodotus Philo, Antiochus, Poſidonius, a quibus inſtituti ſumus. Diodorus autẽ dialecticus, de quo loquitur ſupra citata epiſto. ad Varronem, & in libello de Fato, alius ab hoc eſt, & tempore antiquior.

SEBAS. CORR. P. CRASSVM } M. F. qui cum patre Parthis interfectus fuit Epiſt. 8. lib. 5. { Tom optime } Al. tũ per me. { Ad te maxime } Bellum gerẽtem contra Pompeii filios. { Diodoto. } Al Diodoto. epiſt. 4. libro. 9.

[redacted]

mihi etiam dignior uiſus eſt, quem in fidem atq; amicitiam meã reciperem, q. eos à ſe obſeruandos, & colendos putabat, quos ille dilexiſſet, & quibus charus fuiſſet: itaq; & ad me in Ciliciã uenit, multisq; in rebus mihi magno uſui fuit, & fides eius, & prudentia, & ut opinor, tibi in Alexandrino bello, quãtum ſtudio, & fidelitate conſequi potuit, non defuit. quod cum ſperaret te quoq; ita exiſtimare, in Hiſpaniam ad te maxime ille quidem ſuo conſilio, ſed etiam me authore eſt profectus. cui ego cõmendationem non ſum pollicitus: nõ quin eam ualituram apud te arbitrarer: ſed neque mihi egere commendatione uidebatur qui in bello tecum fuiſſet. & propter memoriam Craſſi de tuis unus eſſet: etſi uti commendationibus uellet, etiam per alios eũ uidebam id conſequi poſſe. teſtimonium meũ de eo iudicij, quod & ipſe magni æſtimabat, & ego apud te ualere eram expertus, ei libenter dedi: doctum igitur hominem cognoui, et ſtudijs optimis deditum, idq; à puero: nam domi meæ cum Diodoto ſtoico, homine, meo iudicio, eruditiſſimo, multum à puero fuit, nũc autem incenſus ſtudio rerum tuarum, eas literis græcis mandare cupiebat. poſſe arbitror: ualet ingenio: habet uſum: iampridẽ in eo genere ſtudij, literarumq; uerſatur: ſatisfacere immortalitati laudum tuarum mirabiliter cupit. habes opinionis meæ teſtimonium: ſed tu hoc facilius multo pro tua ſingulari prudentia iudicabis. & tamen quod negaueram, cõmendo tibi eũ. quicquid ei cõmodaueris, erit mihi maiorem in modũ gratũ. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Curium omnium amicitia, & præſertim Sulpitij dignum, diligenter commendat.

M. T. C. SER. SVLPITIO S. P. D. 57

MArcus Curius, qui Patris negotiatur, multis, & magnis de cauſis à me diligitur: nam & amicitia peruetus mihi cum eo eſt, ut primum in forum uenit, inſtituta: & Patris cum aliquoties antea, tum proxime hoc miſerrimo bello domus eius tota mihi patuet, qua, ſi opus fuiſſet, tam eſſem uſus, q̃ mea. maximum autem mihi uinculum cum eo eſt quaſi ſanctioris cuiuſdam neceſſitudinis, q. eſt Attici noſtri familiariſſimus, eumq; unum præter cæteros obſeruat, ac diligit, quem ſi tu iam forte cognouiſti, puto me hoc, q. facio facere ſerius: ea enim eſt humanitate, & obſeruantia, ut eum tibi iam ipſum per ſe commendatum putem: quod tamen ſi ita eſt, magnopere a te quæſo,

ASCEN. MArcus &c. Seruius Sulpitius Græciæ præerat. igitur cum patris vrbe Achaiæ in Peloponneſo M. Curius multa negotia haberet, commendat eum Seruio vt amico ſuo, & Attico iucundiſſimo [illegible], dicens M. Curius qui negociatur [illegible] tioni incumbit patris vrbe Achaiæ, diligitur a me de cauſis multis, & magnis i. ob cauſas multas & magnas, nam & amicitia peruetus. i. valde vetuſta eſt mihi cum eo. inſtituta. i. incepta cum eo, vt primum venit in forum. i. iudiciale, & domus eius tota patuit mihi Patris in ea vrbe, cum. ſ. ita ſit q̃ aliquoties antea tum i. multo magis, hoc bello miſerrimo. ſ. ciuili: cuius miſerrimus eſt exitus Qua. ſ. domo ego vſus fuiſſem tam. i. tantum quam: ideſt quantum mea, ſi fuiſſet opus, Autem i. ſed, maximum vinculum quaſi neceſſitudinis cuiuſdã ſanctioris. i. minime violabilis, eſt mihi cum eo quod: . i. eo quod ipſe eſt familiariſſimus Attici noſtri. ſ. Pomponii & obſeruat. i. offendere timet, ac diligit eum vnum præter cæteros. Quem. ſ. Curium ſi tu cognouiſti forte iam. i. antequam hæc legeris ego puto me facere quod facio. i. eum commendare ſerius. i. nimis tarde. Ipſe enim eſt ea humanitate: & obſeruãtia. i. obſeruandi ſuos ſtudio, vt potem ipſum iam, ſi eum cognouiſti, commendatum tibi per ſe. i. ſine literis meis. quod tamen ſi eſt ita. i. ſi eum noſti, & commendatum habes, ego quæſo: ideſt requiro a te magnopere, vt quam maximus cumulus. i. maximum incrementum accedat. i. addatur, aut adueniat, ad eam voluntatem quam contuliſti ante has literas meas in illum, ſiquam. i. aliquam contuliſti. Autem. i. ſed ſi ipſe propter verecundiam ſuam minus. i. non obtulit tibi ſe, aut ſi nondum habes cum ſa-

tis cognitum, aut quæ i. aliqua cauſa eſt, legerem vna dictione, aut quam cur indigeat maioris commendationis, ego commendo eum tibi ſic, vt neq; poſsim commendare quenquam maiore ſtudio .i. affectu, neq; de iuſtioribus cauſis .i. ob iuſtiores cauſas. Et ego faciam id, quod debent facere ij qui commendant, religioſe .i. ſancte, & cum timore, & ſine ambitione .i. affectione ni tius .i. auctius quam polliceris. ſ. te ſponte facturum, ſed ne quidem .i. non ſaltem ſupp. debeo agere gratias quod tu feceris aut quod i. de eo quod tu feceris, & .i. ſimul cauſa ipſius. ſ. Pomponii Attici, & tua ſponte .i. propria inclinatione, aut naturali voluntate. Ego tamen dico illud, id quod feciſti eſſe gratiſsimum mihi. Tale enim iudicium tuum de eo homine, quem ego diligo vnice, non poteſt eſſe non ſumme iucũdum mihi.

mia. Spondebo enim tibi, vel potius ſpondeo. ſ. iam, & recipio in me .i. polliceor me præſtatorem, eos eſſe mores M. Curii, & eam tum probitatẽ, tum etiam humanitatem, vt ſis exiſtimaturus .i. iudicaturus ſi ſit cognitus tibi, eum dignum, & amicitia tua, & tam accurata ꝯmendatione. ſ. mea. Certe tu feceris mihi gratiſsimum, ſi intellexero has literas habuiſſe apud te tantum pondus .i. tantum valorem, quantum ſcribens .i. cum eas ſcriberem cõfidebã ſ. eas habituras.

PAV. MAN. QVAM Maximus poſtea commendatione c. a. } etſi codices omnes ita ſcriptum habeant, ego tamen legendũ crediderim, quam maximus poteſt, meã commendatione c. a. Vel quammaximus poſt mea commendatione c. a.

SEB. COR. SERVIO Sulpitio } græciæ a Cæſare præfecto. Epiſto. 6. lib. 6. { M. Curius } Epiſto. 29. lib. 7. { Patris } quæ vrbs eſt in Peloponneſo. Plin. libro 4. capi. 4. { Miſerrimo bel. } ciuili, inter Pompeium, & Cæſarem.

[redacted]

ASC. NOn &c. Põponius Atticus i Epiro negotia habebat, cui Seruius tunc præerat. ita cum Seruius id intelligens vltro ſcripſiſſe ad Atticum ſe paratum eſſe ipſum iuuare quibuſcunque rationibus poſſet, oſtendit Cicero. has Seruii liberaliſsimas literas ſibi gratiſsimas eſſe, nec minus Attico, quem tamen ei cõmendatiorem facit, dicens, Non cõcedam, vt literæ tuæ ſuauiſsimæ, & ſcriptæ humaniſsime ad Atticum fuerint iucundiores Attico noſtro. ſ. Pomponio quem vidi elatum .i. exultantẽ lætitia, quam mihi. Nam etſi i. quanquam, literæ tuæ erant ꝑpe .i. quaſi æque gratæ vtrique noſtrum, tamen ego admirabar magis te ſcripſiſſe ad eum vltro, & detuliſſe per literas tuas ei nec opinanti, tantã voluntatem tuam, quaſi rogatus aut certe .i. ſaltem admonitus reſpondiſſes liberaliter, Attico, ideſt votis Attici. De quo non modo .i. non ſolum nõ debeo rogare te, vt facias quoq; i. etiam cauſa mea eo .i. tanto ſtudioſius .i. fauorabilius, & diligentius. Nihil enim poteſt fieri cumula

ut ad eam uoluntatem, ſi quam in illum ante has meas literas contuliſti, quàmmaximus poſtea mea commendatione cumulus accedat ſin autem propter uerecundiam ſuam minus ſe tibi obtulit, aut eum nondum ſatis habes cognitum, aut quæ cauſa eſt, cur maioris commendationis indigeat: ſic tibi eum commendo, ut neq; maiore ſtudio quenquam, neq; iuſtioribus de cauſis cõmendarem poſsim. faciamq; id, quod debent facere ij, qui religioſe, & ſine ambitione cõmendant. ſpondebo .n. tibi, uel potius ſpondeo, in meq; recipio, eos eſſe M. Curij mores, eamq; tũ probitatem, tum ẽt humanitatem: ut eum & amicitia tua, & tã accurata cõmendatione ſi tibi ſit cognitus dignũ ſis exiſtimaturus. mihi certe gratiſsimum feceris, ſi intellexero has literas tantũ, quantum ſcribens confidebam, apud te pondus habuiſſe. Vale.

GIBER. LONG. LEMMA.

In hac epiſtola non tam commendat Atticum Sulpitio, quam gratias agit quod Sulpitius tam pronus ſit ad benefaciendum ipſi Attico.

M. T. C. SER. SVLPITIO. S. P. D. 18

NOn concedam, ut Attico noſtro, quem elatum letitia uidi, iucundiores tuæ ſuauiſsimæ ad eum, & humaniſsimè ſcriptæ literæ fuerint, q̃ mihi: nam etſi utriq; noſtrum prope æque gratæ erant, tamen ego admirabar magis, te, quaſi rogatus, aut certe admonitus liberaliter Attico reſpõdiſſes (quod tamen dubium nobis, quin ita futurum fuerit, nõ erat) ultro ad eum ſcripſiſſe, eiq; nec opinanti uoluntatem tuam tantam per literas detuliſſe. de quo nõ modo rogare te, ut eo ſtudioſius mea quoq; cauſa facias, non debeo (nihil enim cumulatius fieri põt, q̃ polliceris) ſed ne gratias quidem agere, q. tu & ipſius cauſa, & tua ſponte feceris. illud tamen dicam, mihi id, quod feciſti, eſſe gratiſsimum: tale enim tuum iudicium de homine eo, quẽ ego unice diligo, non poteſt mihi non ſumme eſſe iucundum. quod cũ ita ſit, eſſe gratum neceſſe eſt. ſed tamen quando mihi pro coniunctione noſtra, uel peccare apud te in ſcribendo licet: utrumq; eorum quæ negaui mihi faciẽda eſſe, faciam: nam & ad id, quod Attici cauſa te oſtendiſti eſſe facturum, tantũ uelim addas, quantum ex noſtro amore acceſsionis fieri poteſt, & quod modo uerebar, tibi gratias agere, nunc plane ago: teq; ita exiſtimare uolo, quibuſcunq; officijs in Epiroticis, reliquisq; rebus Atticũ obſtrinxeris, iiſdem me tibi obligatum fore. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Caput huius epiſtolæ, & commendationis eſt, ut inquit ipſe Cicero, ut Seruius Lyſonem Patrenſem, qui Pompeianus cum Cæſare redierat in gratiam in ſuam neceſsitudinem recipiat.

M. T. C. SER. SVLPITIO S. P. D. 19

CVm Lyſone Patrenſi eſt mihi quidem hoſpitium uetus, quam ego neceſsitudinem ſanctæ colendam puto: ſed ea

Quod cum ſit ita, neceſſe eſt eſſe gratum ideſt vtile. Sed tamen quando .i. quandoquidem, licet mihi pro coniunctione noſtra, vel .i. etiam peccare in ſcribendo, ego faciam vtrunq; eorum quæ negaui .i. dixi non eſſe facienda mihi .i. a me. Nam ego velim ſup. vt addas ad id quod oſtendiſti te facturum cauſa Attici, tantum, quantum acceſsionis .i. incrementi, fieri poteſt ex amore meo .i. ꝑpter acceſsionẽ amoris mei. Et quod verebar modo .i. pauloante, videlicet agere tibi gratias, ago plane .i. ex animo aut manifeſte, & volo te exiſtimare, ita quibuſcunq; officiis .i. beneficiis quaſi ex debito, aut honeſto factis, obſtrinxeris .i. deuinxeris Atticum in rebus Epiroticis .i. quas curandas habet in Epiro, & reliquis, ſ. rebus, me fore obligatum tibi iiſdem. ſ. rebus.

QVASI rogat. } Al. quã ſi rogatus. { In Epiroticis } omnis enim Attici pecuniæ reditus conſtabat in Epiroticis, & vrbanis poſſeſsionibus: vt ſcribit Nepos. SEBA. COR.

[redacted]

CVm Lyſone &c. Lyſo ciuis Patrenſis, Cic. veteri hoſpitio, & conſuetudine coniunctus, is in diſſenſione ciuili Pompeianas partes ſecutus erat quocirca licet puter Seruium eidem fauturum, tamen quia omnia erant in poteſtate Cæſ. aliquantulum verebatur, hunc Cicero diligenter commendat in præſenti epiſtola, dicens. Hoſpitium vetus: id eſt ius hoſpitalitatis eſt quidem mihi cum Lyſone Patrenſi: id eſt ciue Patrarum in Achaia, quam neceſsitudinem ſ. hoſpitalitatis ego puto colendã ſancte .i. inuiolabiliter, nam Ioui curæ eſt, vnde Dido, Aeneid. 1. Iuppiter, hoſpitibus nam te dare iura loquuntur. Sed ea ſ. neceſsitudinis eſt ſupp. mihi etiam cum compluribus aliis, qui etiam illius hoſpites ſunt: familiaritas tanta ſupp. eſt mihi cum nullo hoſpite. ſ. quanta cum ipſo, & ea. ſ. familiaritas aucta eſt, ASC.

eſt, tum officiis multis tum etiam conſuetudine.i.communicatione vitæ quotidiana, ſic vt nihil ſit coniunctius familiaritate noſtra. Is.ſ.Lyſo cum fuiſſet Romæ prope.i.quaſi annum, ita vt viueret mecum. etſi eramus in magna ſpe, te facturum diligentiſſime id quod feciſti, literis nris, & commendatione mea.i.propter literas meas, & commendationem meam, videlicet, vt tuerere.i.protegeres rem, & fortunas eius abſentis, tamen qđ.i.quia omnia erant in poteſtate vnius.ſ.Cæſaris, & quod Lyſo fuerat in cauſa noſtra.i.Pōpeianas partes nobiſcum ſecutus, & in præſidiis noſtris.i.noſtrarum partium, nos timebamus quotidie aliquid.ſ.aduerſi illi poſſe contingere. Tamen effectum eſt, &.i.ſimul, ſplēdore.i.eminēti honeſtate vitæ ipſius, & ſtudio noſtro, & reliquorum hoſpitum, vt omnia impetrarentur a Cæſare, quæ vellemus. Quod itelliges.i.verisſimū eſſe ex literis quas Cæſar dedit ad te. Nunc.ſ.quando tuto ſcribere poſſumus nō modo, non ſolum nō remittimus.i.relaxamus, aut detrahimus tibi aliquid ex commendatione noſtra, quaſi adepti ſup.ſimus iam omnia, ſed contendimus.i.petimus a te eo.i.ꝑpter ea vehementius vt recipias Lyſonem in fidem i.in fidelē tutelam, & neceſsitudinem tuam: Cuius fortuna ſup.exiſtēte dubia i.tantiſper, dum dubia erat nos agebamus tecum timidius.i.magis timide, quam nunc, aut aliquantulum timide, quia nonr timide non agit, verētes, .i.formidantes nequid eiuſmodi accideret, vt ne tu quidem, qui maxime poſſe videris, poſſes mederi.i.curare, & incolumitati reſtituere. Vero.i.ſed in colūmitate.i.ſalute cum fortunis eius explorata.i.comperta ego peto a te omnia ſummo ſtudio, & cura.ſ.ſumma. Quæ.ſ.petita ne enumerem ſingula, ego commendo tibi totam domum.i.familiam, & rem familiarem eius, & commendo in his.(Non dicit in hac, quia ad rē reſpicit. ſic domus Aarō ſperauit in domino, adiutor eorum, & protector eorū eſt, .i.inter eos qui ſub nomine domus comprehenduntur) filiū eius adoleſcentem, quem C. Mēmios Gemellus cliēs meus, .i.qui me colit eo ꝙ patrocinio meo vtitur, cum factus eſſet ciuis Patrenſis ſup.in calamitate exilii ſui, adoptauit.i.in filium aſſumpſit legibus.i. ſm leges Patrenſium.ſ.ciuium, vt tuearr.i.defendas ius, & cām hæreditatis ipſius.ſ.filii Lyſonis quæ obueniret illi ex Memmio. Illud eſt caput.i.præcipua pars petitionis meæ, vt recipias in neceſsitudinem tuā.i inter neceſſarios tuos, aut in vinculum neceſsitudinis tuæ Lyſonem, quem ego cognoui virum optimū

cauſa etiam cum aliis compluribus: familiaritas tanta nullo cū hoſpite, & ea cum officiis eius multis, tum etiam conſuetudine quotidiana ſic eſt aucta, ut nihil ſit familiaritate noſtra coniunctius. is cum Romæ annum prope ita fuiſſet, ut mecum uiueret, etſi eramus in magna ſpe, te meis literis, commendationeq́; diligentiſſime facturum id, quod feciſti, ut eius rem, & fortunas abſentis tuere: tamen q̃ in unius poteſtate erant omnia, & q̃ Lyſo fuerat in noſtra cauſa, noſtriſq́; præſidiis, quotidie aliquid timebamus. effectum tamen eſt, & ipſius ſplendore, & noſtro, reliquorumq́; hoſpitum ſtudio, ut omnia quæ uellemus. a Cæſare impetrarentur. quod intelliges ex iis literis, quas Cæſar ad te dedit. nunc non modo non remittimus tibi aliquid ex noſtra commendatione quaſi adepti iam omnia: ſed eo uehementius à te cōtendimus, ut Lyſonem in fidem, neceſsitudinemq́; tuam recipias. cuius dubia fortuna timidius tecum agebamus, uerētes nequid accideret eiuſmodi, ut ne tu quidem mederi poſſes. explorata uero eius incolumitate, omnia à te ſtudia ſumma cura peto. quæ ne ſingula enumerem, totam tibi domum commendo, in his adoleſcentem filium eius: quem C. Memmius Gemellus cliens meus cum in calamitate exilii ſui, Patrenſis ciuis factus eſſet, Patrenſium legibus adoptauit: ut eius ipſius hæreditatis ius, cauſamq́; tueare. caput illud eſt, ut Lyſonem quem ego uirum optimum, gratiſſimumq́; cognoui, recipias in neceſsitudinem tuam. quod ſi feceris, non dubito quin in eo diligendo, cæteriſq́; poſtea commendando, idem, quod ego, ſis iudicii, & uoluntatis habiturus. quod cum fieri uehementer ſtudeo: tum etiam illud uereor, ne, ſi minus cumulate uideberis feciſſe aliquid eius cauſa, me ille negligenter ſcripſiſſe de ſe putet, non te oblitum mei: quanti enim me faceres, cum ex ſermonibus quotidianis meis, tum ex epiſtolis etiam tuis potuit cognoſcere. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Aſclaponem medicum Patrenſem, doctum & probum commendat.

M. T. C. SER. SVLPITIO S. P. D. 20

A Sclapone Patrēſi medico utor ualde familiariter: eiuſque tum conſuetudo mihi iucunda fuit, tum etiam ars quam ſum expertus in ualetudine meorum: in qua mihi tum ipſa ſcientia, tū ēt fidelitate, beneuolentiaq́; ſatisfecit. hunc igitur tibi commendo, & à te peto, ut des operam, ut intelligat, diligēter me ſcripſiſſe de ſe, meamq́; commendationem uſui magno ſibi fuiſſe. erit id mihi uehementer gratum. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Ammonium Auiani libertum in cauſa patroni commendat.

M. T C. SER. SVLPITIO S. P. D. 22

M Arcus Aemylius Auianus ab ineunte adoleſcētia me obſeruauit, ſemperq́; dilexit, uir cum bonus, tum per

& gratiſsimum. Quod ſi feceris, non dubito quin in diligendo, & commendando.ſ.eo, cæteris, ſis habiturus idem iudicii, & voluntatis.ſ.de eo, & in eum, quod ego.ſ.habeo. Quod fieri. vt fiat ſtudeo.i.ſtudio laboro, cum vehementer, tum etiam vereor illud, ne ſi videberis feciſſe aliquid minus cumulate.i.auctę, cauſa.i.in cauſa eius, ille putet me ſcripſiſſe negligenter, non ſup. præter te oblitum mei. Enim.i qa ipſe potuit cognoſcere quanti.i.quam magno feceris.i.æſtimaueris me, tum.i.pariter, id eſt pari menſura ex ſermonibus meis quotidianis, quia quotidie de beneficiis tuis in me aliquid loquor, tum etiā ex epiſtolis tuis, quibus omnia mihi defers &c.

LYSONE Patrēſi } apud hunc Cicero e Cilicia rediens, ægrum Tyronem reliquit. epiſto.6.lib.16. { Quod in v. }. Cæſaris. { Noſtra cauſa } Pōpeiana { Studia ſumma } Al. ſummo ſtudio, ſummaq; { C. Memmius; } Epiſt. 1.huius libri, eundem enim exiſtimamus eſſe. SEBA. COR.

[redacted]

A Sclapone. Commēdat Aſclaponem medicū bene de ſuis, vt inquit, meritum, dicens. Ego vtor familiariter Aſclapone Patrenſi, .i.ex Patris oppido Achaiæ, medico, & tum conſuetudo.i. conuerſatio, & communicatio eius, fuit mihi iucunda, tum ēt ars, videtur addendum ſecundùm Vallam elegantius grata, quam ſum expertus in valetudine.i.mala diſpoſitione meorum.i n qua.ſ.valetudine meorum ipſe ſatisfecit mihi, tum, ideſt pariter ipſa ſcientia, tum etiam fidelitate, & beneuolentia. Igitur cum fuerit talis in meos, ego cōmendo tibi hunc & peto a te, vt des operam, vt intelligat me ſcripſiſſe diligenter de ſe, & commēdationem meam fuiſſe ſibi magno vſui, ideſt magnæ vtilitati. id erit mihi vehementer gratum. ASC.

MEORVM } præſertim Tyronis Epiſtol. 9. libro decimoſexto. SEBA. CORR.

M Arcus &c. Commendat diligenter, & accuratis verbis M. Aemylium Auianum, & domū eius, & præcipue Ammonium libertum eius ob præclara vtriuſq; merita, dicens. M. Aemy. Auianus obſeruauit.i.coluit me cauendo offendere, ab adoleſcētia.ſ.ſua ineunte.i. incipiente. dilexit me ſemper.ſ.deinceps, vir.i.qui eſt vir, tum bonus, tū perhumanus, & diligendus om- ASC.

ni genere officij. Quem ſi ego arbitrarer eſſe Sycione.i.in ea vrbe Achaiæ,& niſi audirem eum commorari etiam nunc.i.adhuc Cybiræ.i.in ea vrbe Aſiæ auſtralis, vbi ego reliqui eum.ſ. tunc cum eſſem Imperator Ciliciæ,nihil eſſet neceſſe me ſcribere plura de eo, enim.i.quia ipſe perficeret profecto ſuis moribus,& ſua humanitate, vt diligeretur a te ſine commendatione cuiuſquam, non minus quam diligitur a me,& a cæteris familiaribus ſuis. Sed cum putẽ ſ.eum abeſſe, ego commendo tibi in maiorem modum.i.nõ vulgariter domum.i.familiã eius,quæ eſt in Sycioẽ, & rem familiarem ſup.eius,& maxime C.Auianum Ammonium libertum eius, quem quidem ego commẽdo tibi etiam ſuo,.i.proprio nomine:nedum patroni. Nam cum.ſ.ita ſit,quod eſt probatus,i.probus habitus mihi:quod.i.quia eſt officio,& fide,ſingulari in.i. erga patronum ſuũ,tum & contulit magna officia in me ipſum,& fuit mihi præſto.i.auxilio paratus temporibus moleſtiſſimis, aut
a.l.vt eſſ & in. exilii, aut poſt cladem Pharſalicam,ita fideliter,& beneuole vt ſup.eſſe deberet, ſi eſſet manumiſſus a me. Itaq; peto a te vt tueare.ſ.eum Ammonium &.i.ſimul in negotio patroni eius.ſ.Marci Aemylii ſic, vt diligas eius procuratorem, quẽ commendo tibi, & ipſum ſcilicet Ammonium, ſuo.i.& proprio nomine.i.reſpectu, & habeas in numero tuorum, quia ſup.tu cognoſces eum hominem prudẽtem,& officioſum, & dignum,qui diligatur a te.

VICT. VIR Cum bonus,tum perhumanus,& in omni officii genere diligendus. } rectum nõ puto, receptam lectionem cũ antiqua conſentientem immutare, quæ præſertim egregiũ ſenſum habeat:neq; enim ſemper eodem pacto loquitur Cicero, & fruſtra tam eloquens habitus eſſet,ſi elocutionẽ variare non potuiſſet. In oi igit officii genere dilıgẽdus. qui ita ſe gerit in omni officii genere, vt merito amari diligiq; poſſit,qui cumulate omnibus officiis ſatisfacit: non pauci enim in hoc,aut illo officio laudari, in aliquo tamen(non enim perfecti, & abſoluti ſumus) non valde commendari poſſunt: ex iis erat Auianus, qui vno tenore in omnibus officiis reſpõderet.

PAVL. MANV. IN omni genere officii diligendus } Quid,ſi legatur. in omni genere officii diligẽtiſſ.i. diligentiſſimus? qua ratione & dixit in oratione pro M.Cælio 53.viro omnis officii diligentiſſimo.& pro Cluentio.45.in omnibus officiis retinendis diligentior eſſe nemo poteſt,ſed hæc eruditorum iudicio permittimus,incerta enim in re affirmare quicquam, & immutare, tũ temerarium eſt,tum periculoſum.

humanus,& in omni genere officij diligendus. quem ſi arbitrarer eſſe Sycione,& niſi audirem, ibi eum etiam nunc, ubi ego reliqui,Cybiræ commorari:nihil eſſet neceſſe plura me ad te de eo ſcribere:perficeret enim ipſe profecto ſuis moribus,ſuaq; humanitate,ut ſine cuiuſquam commendatione diligeretur abs te non minus,q̃ & à me,& à cæteris ſuis familiaribus. ſed cum illum abeſſe putem, commendo tibi maiorem in modum domum eius,quæ eſt Sycione,remq́; familiarem, maxime C. Auianum Ammonium libertum eius:quem quidem tibi etiam ſuo nomine commendo:nam cum propter ea mihi eſt probatus, q. eſt in patronum ſuum officio,& fide ſingulari:tum etiam quod in me ipſum magna officia contulit,mihiq; moleſtiſſimis temporibus ita fideliter beneuoleq; preſto fuit,ut ſi à me manumiſſus eſſet.itaque peto à te,aut eum Ammonium, & in patroni eius negotio ſic tueare,ut eius procuratorem,quem tibi commendo: & ipſum ſuo nomine diligas,habeasq́; in numero tuorũ. Hominẽ pudentẽ,& officioſum cognoſces,et dignũ qui à te diligatur. Vale.

GIBERTI LONGOLIS LEMMA.

Manlium Cic. & ſua,& Varronis petitione cauſaq; diligenter commendat.

M. T. C. SER. SVLPITIO S. P. D. 22

TItum Manlium,qui negotiatur Theſpijs,uehementer diligo,nam & ſemper me coluit diligentiſſimeq; obſeruauit,& à ſtudijs noſtris non abhorret.accedit eo, q. Varro Muræna magnopere eius cauſa uult omnia. qui ita exiſtimauit, etſi ſuis literis,quibus tibi Manlium commendabat, ualde confideret,tamen mea commẽdatione aliquid acceſſionis fore. me quidem cum Manlij familiaritas,tum Varronis ſtudium commouit,ut ad te quam accuratiſſime ſcriberem. gratiſſimum igitur mihi feceris,ſi huic commẽdationi meæ tantum tribueris,quantum cui tribuiſti plurimum,ideſt ſi T. Manlium quammaxime, quibuſcunque rebus honeſte,ac pro tua dignitate poteris, iuueris,atq; ornaueris.ex ipſius præterea gratiſſimis,& humaniſſimis moribus confirmo tibi eum te,quem ſoles fructum à bonorum uirorum officijs expectare,eſſe capturum. Vale.

GIBERTI LONGOLIS LEMMA.

Coſſinium,& ſua,& patroni cauſa commendat.

M. T. C. SER. SVLPITIO. S. P. D. 23

LVcio Coſſinio,amico,& tribuli tuo,ualde familiariter utor:nam & inter noſmetipſos uetus uſus intercedit, et Atticus noſter maiorem etiam mihi cum Coſſinio conſuetudinẽ fecit:itaq; tota Coſſinij domus me diligit, in primiſq; libertus eius L. Coſſinius Anchilaus,homo,& patrono,& patroni neceſſarijs,quo in numero ego ſum, probatiſſimus. hunc tibi ita

ASC. TItum &c. Cic. commẽdat Titum Manlium omniaq; negotia eius Seruio Sulpitio communi amico & homini docto,ac probo,dicens:Ego diligo vehementer Titum Mãlium qui negotiatur.i.mercaturam agit Theſpiis.i.in oppido iuxta Heliconem, vnde Muſæ Theſpiades interdum dicuntur. Nam ipſe &.i.ſimul coluit,& obſeruauit me ſemper diligentiſſime,& non abhorret.i.nõ eſt alienus a ſtudiis noſtris, aut legalis,aut oratoriæ,aut Stoicæ diſciplinæ. Accedit.i. additur eo.i.ad eam commendationẽ, qood Varro Muræna vult magnopere omnia.ſ.fieri, aut facere cauſa eius.i. propter eum qui.ſ.Varro tamen, & ſi pro tametſi,confideret valde literis ſuis,quibus commendabat tibi Manlium, tamen exiſtimauit aliquid acceſſiõis.i.augmẽti fore,commendatione mea, .i.per commẽdationem meã. Quidem.i.certe tum familiaritas Manlii,tum ſtudium Varronis.ſ.Murænæ cõmouit me vt ſcriberem ad te quam accuratiſsime. Igitur tu feceris mihi gratiſsimum.i.rem gratiſſimam,ſi tribueris huic cõmendationi meæ tantum quãtum ſup.illi,cui tribuiſti plurimum .i.ſi iuueris atq; ornaris ,p ornaueris Titum Manlium, quibuſcunq; rebus poteris honeſte pro dignitate tua.i.ſeruata dignitate tua.Ego præterea cõfirmo tibi ex gratiſsimis,& humaniſsimis moribus eius te capturum eſſe eum fructũ.i.eam vtilitatem,quem.ſ.fructum ſoles expectare ab officiis bonorum virorum.

ASC. LVcio &c. Commendat Seruio Sulpitio L. Coſſinium L.Coſſinii amici et tribulis ſui.i.eius,qui cum de eadem tribu erat,libertum,perinde ac ſi proprius eſſet, dices, Ego vtor valde familiariter L. Coſſinio amico, & tribuli tuo .i.viro de tribu tua. Nam vetus vſus i. mutuum obſequiũ intercedit.i.medium eſt, inter noſmetipſos,& Atticus noſter .ſ.Pomponius, fecit mihi etiã maiorem conſuetudinem, cũ Coſſinio. Itaque tota domus Coſſinii diligit me, & in primis.i. præcipue libertus eius L.Coſſinius Anchilaus homo probatiſſimus, &.i ſimul patrono ſ.ſuo,& neceſſariis patroni.ſ.ſui,i quo numero ego ſum. Ego commendo tibi hũc ſ.Libertum eius,ita vt ſi eſſet libertus meus, & ſi eſſet apud me eodem loco.i.in eadẽ charitate,quo & ideſt ẽt, eſt apud patronum ſuum,ego non poſſum commendare eum maiore ſtudio. Quare tu feceris mihi pergratum ſi receperis eũ, in amicitiam tuã, atq; iuueris eum,quod fiat ſine moleſtia tua,ſi opus fuerit ei,qua: ideſt in aliqua re. Id erit, & ideſt ſimul gratum mihi vehementer, & erit poſtea iucundum tibi. Tu enim cognoſces ſupple eum eſſe hominem

minem ſumma probitate, humanitate, & obſeruantia.

ASCENSIVS

CVm antea &c. Seruius ſuſpectum habuerat Lyſonem quod audierat eum contra dignitatem ſuam Romæ locutum, quam ſuſpicionem pro commendatione Ciceronis depoſuerat, quod factum ſibi gratiſſimum nunc dicit Ciceron. Ordo eſt. Cum: ſcilicet ita ſit quod capiebam antea voluptatem ex officio meo quod memineram quam diligenter commendaſſem tibi Lyſonem hoſpitem, & familiarem meum: tum vero: ideſt tūc multo magis, & quaſi ex vero, aut ad verum, poſteaquam cognoui ex literis eius eum fuiſſe ſuſpectū tibi falſo, lætatus ſum vehementiſſime, me fuiſſe tam diligentem in eo commendando. Ita enim ſcripſit ad me, meam cōmendationem fuiſſe ſibi maximo adiumento, quod: ideſt eo quod diceret delatum, ſupple fuiſſe ad te, ſeſe ſolitum eſſe loqui Romæ de te contra dignitatem tuam. De quo etſi: ideſt quanquam ſcribit ſe purgatū eſſe tibi pro facilitate, & humanitate tua, tamen ego ago primum tibi maximas gratias, vt debeo, cum: ideſt quandoquidem literæ meæ potuerunt tantum: ideſt, tam multum, vt iis lectis: ideſt poſtquam eas legeris, deponeres omnem offenſionem ſuſpitionis: ideſt offenſam ex ſuſpitione quā habueras de Lyſone. Deinde velim ſupple, vt credas mihi affirmāti me ſcribere hoc non magis pro Lyſone ſcilicet purgando quam ꝑ omnibus ſcilicet Romæ agentibus, hominem neminem: ideſt nullum eſſe qui fecerit vnquam mētionem tui ſine ſumma laude tua. Vero, ideſt ſed, Lyſo cum eſſet mecum prope: ideſt fere quotidie & viueret vna: ideſt pariter, non ſolum quia arbitrabatur: ideſt putabat me audire libenter, ſed quia ipſe libentius loquebatur, laudabat mihi omnia facta, & dicta tua. Quapropter etſi: ideſt quanquam, tractatur a te, ita vt iam non deſideret commendationem meam, & ſi putet ſe conſecutum: ideſt obtinuiſſe omnia ſcilicet quæ velit literis: ideſt per literas meas. tamen peto a te in modum maiorem: ideſt formam non vulgarem, vt complectare eum etiam atq; etiam ideſt frequenter tuis officiis, ſupple &, liberalitate. Ego ſcriberem ad te qualis vir eſſet, vt feceram ſuperioribus: ſcilicet literis, niſi arbitrarer iam eſſe ſatis notum tibi per ſeipſum.

commendo ut, ſi meus libertus eſſet: eodemq́; apud me loco eſſet, quo & eſt apud patronum ſuum, maiore ſtudio commendare non poſſem. quare pergratum mihi feceris, ſi eum in amicitiam tuam receperis, atque eum, quod ſine moleſtia tua fiat, ſiqua in re opus ei fuerit, iuueris. id & mihi uehementer gratum erit, & tibi poſtea iucundum: hominem enim ſumma probitate, humanitate, obſeruantiaq́; cognoſces. Vale.

GIBER. LONG. LEMMA.

Gratias agit Seruio, quod Lyſonis commendationem acceperit.

M. T. C. SER. SVLPITIO S. P. D. 24

CVm antea capiebam ex officio meo uoluptatem, quòd memineram, q̄ tibi diligenter Lyſonem hoſpitem, & familiarem meum commendaſſem: tum uero poſteaquam ex literis eius cognoui, tibi eum falſo ſuſpectum fuiſſe, uehementiſſime lætatus ſum, me tam diligentem in eo commendando fuiſſe. Ita enim ſcripſis ad me, ſibi meam commendationem maximo adiumento fuiſſe, q. ad te delatum diceret, ſeſe contra dignitatē tuam Romæ de te loqui ſolitum eſſe. de quo etſi pro tua facilitate, & humanitate purgatum ſe tibi ſcribit eſſe: tamen primū ut debeo, tibi maximas gratias ago, cum tantū literæ meæ potuerūt, ut his lectis oēm offenſionem ſuſpiciōis, quam habueras de Lyſone, deponeres: deinde credas mihi affirmanti uelim, me hoc non pro Lyſone magis, quā pro oībus ſcribere hominem eſſe neminē, qui unq̄ mentionem tui ſine tua ſumma laude fecerit. Lyſo uero cum mecū prope quotidie eſſet unaq́; uiueret, nō ſolū quia me libenter audire arbitrabatur, ſed quia libentius ipſe loquebatur, omnia mihi tua, & facta, & dicta laudabat. quapropter etſi à te ita tractatur, ut iam non deſideret commendationem meam, uniſq́; ſe literis meis omnia conſecutum putet: tamen à te peto maiorem in modum, ut eum etiam atq; etiam tuis officijs, liberalitate complectare, ſcriberem ad te, qualis uir eſſet, ut ſuperioribus literis feceram, niſi eum iam per ſeipſum tibi ſatis eſſe notum arbitrarer. Vale.

OSBERTI LONGOLII LEMMA.

Hageſaretum ob merita erga ſe commendat.

M. T. C. SER. SVLPITIO S. P. D. 25

HAgeſaretus Lariſſæus magnis meis beneficijs ornatus in Conſulatu meo, memor, & gratus fuit, meq́; poſtea diligentiſſime coluit. eum tibi magnopere commendo, ut & hoſpitem, & familiarem meum, & gratum hominem, & uirum bonum, & principem ciuitatis ſuæ, & tua neceſſitudine digniſſimum. pergratum mihi feceris, ſi dederis operam, ut is intelligat hanc meam commendationem magnum apud te pondus habuiſſe. Vale.

VICTORIVS

VNISq; ſe literis meis } Ita olim ope noſtrorum antiquorum codicum hunc locum caſtigauimus, non nulli tamen affirmant, ſe nunc cum in omnibus impreſsis antea } Iſque ſe literis } legeretur, vniſque ſe literis emendaſſe: in noſtro autem libello de hac, vt plana, certaque animaduerſione non diſputaramus.

PAV. MAN.

ISQVE ſe literis m. } Sic autem in omnibus impreſsis emendaui ex codice Vincentij Riccij, vniſque ſe literis meis: nam eum, iam ante commendarat.

[redacted]

ASCENSIVS.

HAgeſaretus &c. Laudat Hageſareti Lariſſæi gratitudinem, & beneuolentiam atque ita eum Sulpitio facit commēdatiorem, dicens. Hageſaretus Lariſſæus: ideſt ex Lariſſa oppido Theſſaliæ in ſino pelaſgico: vnde Achilles Lariſſæus vocatus eſt ornatus, magnis beneficiis meis in Conſulatu meo, fuit memor, & gratus, & coluit me poſtea diligentiſſime. Ego commendo tibi eum magnopere, vt & hoſpitem meum, & familiarem meū, & ſupple vt hominem gratum, & virum bonum, & principem ciuitatis ſuæ, & digniſſimum neceſſitudine ideſt, arcta coniunctione tua. To feceris mihi pergratum, ſi dederis operam, vt intelligat hanc commendationem meam habuiſſe apud te magnum pondus, ideſt momentum in eo commendando. Omnia ſunt tam aperta, vt expoſitione non egeant, nec in ordine quiſquam primas modo literas doctus errare poſſit. noloi tamen propter facilitatem vnius, aut alterius epiſtolæ ab incepto deſiſtere.

GISBERTI LONGOLII LEMMA.

L. Meſcinium Mindij fratrem, qui in Seruij prouincia, vbi frater eo perierat, hæreditatem petebat, Seruio multis de cauſis commendat, & cauſam illius defendat, petit.

M. T. C. SER. SVLPITIO. S. P. D. 26

Lucius Meſcinius ea mecum neceſſitudine coniunctus eſt, q. mihi Quæſtor fuit. ſed hanc cauſam, quam ego, ut à maioribus accepi, ſemper grauem duxi, fecit uirtute, & humanitate ſua iuſtiorem. itaq; eo ſic utor, ut nec familiarius ullo, nec libentius. is quanquam confidere uidebatur: & ſua cauſa, quæ honeſte poſſes, te libenter eſſe facturum: magnum tamē eſſe ſperauit apud te meas quoq; literas pondus habituras. id cū ipſe ita iudicabat: tum pro familiari conſuetudine ſæpe ex me audierat, q̄ ſuauis eſſet inter nos, & quanta coniunctio, peto igitur à te, tanto ſtudio et ſtudio, quanto intelligis debere me petere pro homine tam mihi neceſſario, & tam familiari, ut eius negotia, quæ ſunt in Achaia, ex eo q. hæres eſt. M. Mindio fratri ſuo, qui Elide negotiatus eſt, explices, & expedias tum iure, & poteſtate, quam habes, tum etiam authoritate, & conſilio tuo, ſic enim præſcripſimus iis, quibus ea negotia mandauimus, ut omnibus in rebus, quæ in aliquam controuerſiam uocarentur, te arbitro, & quod commodo tuo fieri poſſet, te diſceptatore uterentur. id ut honoris mei cauſa ſuſcipias, uehementer te etiam atque etiam rogo. illud præterea, ſi non alienum à tua dignitate putabis eſſe, feceris mihi pergratum, ſi qui difficiliores erunt, ut rem ſine controuerſia confici nolint ſi eos quādo cum Senatore res eſt, Romam reieceris. quod quo minore dubitatione facere poſſis, literas ad te à M. Lepido. Coſs. non quæ te aliquid iuberent (neq; enim id tuæ dignitatis eſſe arbitrabamur) ſed quodam modo quaſi commendatitias ſumpſimus. ſcriberem, q̄ id beneficium bene apud Meſcinium poſiturus eſſes, niſi & te ſcire confiderem, & mihi peterem: ſic enim uelim exiſtimes, non minus me de illius re laborare, q̄ ipſum de ſua ſed cū illum ſtudeo quā facillime ad ſuum peruenire: tum illud laboro, ut non minimum hac mea commendatione ſe conſecutum arbitretur. Vale.

ASC. Lucius Meſcinius &c. M. Mindius Meſcinii Quæſtores Cicer. frater Elide perierat, quo circa eum L. Meſcinius fratris hæreditatem peteret, Oppiam vxorem Mindii aduerſariam habuit, contra quam hic Meſcinium commendat Cicer. dicens L. Meſcinius eſt coniunctus mecum ea neceſſitudine ideſt vinculo amicitiæ quod fuit mihi Quæſtor. ſ. in Cilicia, ſed fecit virtute, & humanitate ſua hanc cauſam, quam ego duxi: .i. exiſtimaui ſemper grauem: .i. magni momenti, & ponderis: vt accepi ſup. eam a maioribus. i. prædeceſſoribus noſtris, fecit dico iuſtiorem. i. meliorem Itaq; ego vtor eo ſic, vt neq; ſup. vtar vllo familiarius nec libentius. Is. ſ. Lucius, quāquam videbatur confidere te facturum eſſe libēter cauſa ſua .i. amore ſui, quæ poſſes. ſ. facere honeſte, tamen ſperauit meas literas habituras ſup. eſſe magnum pondus apud te, cum. ſ. ita ſit quod ipſe iudicabat id ſup. eſſe ita, tum. i. multo magis, audierat ſæpe ex me, pro conſuetudine familiari i. propter conſuetudinem familiarem quam mecum habet, audierat inquam, quā. i. quantum, ſuauis. i. dulcis, & quanta, ideſt quam magna coniunctio eſſet inter nos. i. inter te, & me. Peto igitur a te. ſ. tanto ſtudio quāto intelligis me debere petere pro homine, tam neceſſario mihi, & tam familiari, vt explices, & expedias. i. omni impedimento liberes, negotia eius quæ ſunt ſupp. ei in Achaia, ex eo q. eſt hæres M. Mindio fratri ſuo, qui negociatus eſt i. mercaturam geſsit. Eli: id eſt in eo oppido in Elide regione Achaiæ, ſunt qui Elide legāt expedias, inquam tum iure, & poteſtate quam habes. ſ. illic, tum etiam authoritate, & conſilio tuo. Nos enim præſcripſimus. i. præcepimus iis quibus mandauimus ea negotia. ſ. ſolicitanda, & procuranda, vt vterentur in omnibus rebus quæ vocarentur in aliquam controuerſiam. i. litem aut diuerſas aſſertiones iuris, te arbitro, & quod. i. quoad poſsit fieri commodo tuo, te diſceptatore. i. litigatore, & cauſæ diſcuſſore. Ego rogo vehementer etiam atque etiam, vt ſuſcipias id. ſ. oneris cauſa honoris mei. Præterea tu feceris mihi pergratū illud, ſi non potabis eſſe alienū a dignitate tua, ſi qui erunt difficiliores. ſ. in hæreditate aſsignanda, ita ſup. vt nolint. i. nō patiantur rem confici. i. tranſigi, & finiri ſine controuerſia. i. ſine lite, ſi reieceris eos Romam. i. ad forum Romanum, quando: ideſt quoniam, res, ideſt negotium, & lis eſt eis cum Senatore. ſ. Meſcinio. Quod, ſcilicet reiicere litigatores Romam, quo, ideſt vt poſsis facere minore dubitatione. ſ. an liceret tibi, nos ſcripſimus literas ad te M. Lepido Conſule, non quæ. i. non tales quæ iuberent te ſupple facere aliquid, quoniam aliter diceret tibi. Neq; enim arbitrabamur id, ſcilicet iubere aliquid tibi, qui in prouincia Conſularem habes poteſtatem, eſſe dignitatis tuæ, ſed quodammodo quaſi commendatitias. ſ. negotii. Scriberem quam bene poſiturus: ideſt locaturus eſſes id beneficium apud Meſcinium, niſi & confiderem te ſcire, & peterem mihi. i. reputarem mihi impenſum quod Meſcinio impenderis. Velim enim exiſtimes. i. iudices ſic, me non minus laborare de re illius, quā ipſum de ſua. ſ. re. Sed tum: id eſt pariter ſtudeo. i. cupio illū, ſ. Meſcinium peruenire quam facillime ad ſuum. ſ. ius aut bonum hæreditarium, tum laboro. i. contendo, illud vt arbitretur ſe conſecutum non minimum. i. non minimam partē, hac commendatione mea.

Ⓠ al. ta. ſpera. apud te me. quoq; literas valituras.

VICTORIVS

MAGNVM Tamen eſſe ſperauit apud te meas literas pondus habituras } Hic tantū admonere viſum eſt, nos hūc locum ex antiquioribus codicibus, vt in noſtro legitur, emendaſſe. Quam enim cultior ſit, & elegantior a nobis reſtitutus ſenſus, & modus dicendi, nullum puto dubitaturum. Cur autem non anteponam integram, & genuinam lectionem nouæ, & contaminatæ? { Eli negotiatus eſt } Nonnullis viſum eſt rectius hic { Elide } legi, quam { Eli } adeo, vt in poſteriorum editionum codicibus ita fere ſcriptum ſit: quod miror, cum frequenter huius vrbis nomen in obliquis caſibus parem ſyllabarum numerum cum recto habeat. Plinius libro decimoſexto. Sunt qui fœminam Ilicem vocent, atque vbi non naſcitur ilex, pro ea ſubere vtuntur, vt in carpētariis præcipue fabricis, vt circa Elim, & Lacedæmonem. Sed nec multo poſt iterum. Eadem ignorantia aliqui fortaſſe decepti ita emendarunt hunc locum in tertio De natura Deorum, Venus prima cœlo, & Die nata, cuius Elide delubrum vidimus, cum in veteribus exemplaribus ibi etiam { Eli } legatur.

LVCIVS Meſcinius } Epiſtol. 20. libro quinto. { Elide } Al. Eli. { A Mar. Lepido Cos. } cum Cæſare. SEBA. COR.

[redacted]

GISBERTI LONGOLII LEMMA.

Gratias agit Seruio, quod Ammonij cauſam defenderit, & noua commendatione homini rurſus ſuccurrit.

M. T. C. SER. SVLPITIO. S. P. D. 27

Licet eodem exemplo ſæpius tibi huius generis literas mittam, cum gratias agam, q. meas commendationes

ASCENSIVS

Licet &c. Agit Seruio gratias quod C. Auianum Ammonium liberaliſsime tractarat, & ſuo. i. Ciceronis nomine, atq; reſpectu & patroni ipſius Auiani, oſtenditq; quātum ſibi id gratum, & iucundum fuerit: & rurſus tam patronum quam libertum, & vtriuſq; negotia eidem Seruio Sulpitio commendat,

mendat, dicens: Licet ego mittam tibi ſæpius literas eodem exē plo.i.eadem forma ſcriptas, & fere iiſdem verbis huius generis cuius ſunt hæc eum agam gratias, quod obſerues.i.perficias tā diligenter cōmendationes meas, quod.i.quam rem, feci in aliis, .ſ.literis meis, & faciam vt video ſæpios, ſed tamen.i.attamen non parcam operæ.i.labori. Et vt ſup. vos Iuriſconſulti, ſoletis in formulis.i.inſtrumentis veſtris.ſ.ſcribere de eadem re alio modo, ſic ego ſup. ſcribam in epiſtolis. Igitur, vt rem exequas, C. Auianus Ammonius homo Libertinæ conditionis egit mihi per literas gratias incredibiles, & ſuo noie, & noie Aemylii Auiani patroni ſui, cū ſ.ita ſit quod i.mihi iucūdum eſt cauſa eorum, quos ego cō mendauerā tibi, adductus ſumma neceſſitudine, & ſumma coniunctione, quod M. Aemylius vnus ex meis familiariſsimis atq; intimis, homo maxime neceſſarios, & deuinctus maximis beneficiis meis, & gratiſsimus prope.i.quaſi omniū qui videntur debere mihi aliquid, tum ſup eſt mihi multo iucundius te eſſe tali voluntate in me, vt pſis plus amicis meis quam ego præſens prodeſſem fortaſſe ſup.eis. Cauſam addit dicens. Credo, quod.i propterea q̄ ego magis dubitarē quid facerem cauſa [redacted].ſ. meorum, quam tu quid ſupp. faceres, mea.ſ.cauſa. Sed non dubito quin [redacted] hoc.ſ. beneficium [redacted] eſſe gratum mihi. Ego rogo te illud, vt putes, illos quoq; homines gratos, quod eſt ita, ego probo.i. approbo [redacted] re velim ſup. [redacted] operam, ſup. vt [redacted], & perficiant, te obtinere.i. tā [redacted] ſi quicquid [redacted] habent.ſ. in ea: Ego [redacted] cum Seruio tuo.ſ. [redacted] capio magnam [redacted] tū ex ingenio eius, & ſtudio ſingulari, tum ex virtute, & probitate.

tam diligenter obſerues, quod feci in aliis, & faciam, ut uideo, ſæpius: ſed tamen non parcam operæ, & ut uos in ueſtris formulis, ſic ego in epiſtolis de eadem re alio modo. C. Auianus igitur Ammonius icredibileis mihi gratias per literas egit et ſuo, & Aem. Auiani patroni ſui nomine. nec liberalius, nec honorificentius potuiſſe tractari nec ſe præſentem, nec rem familiarem abſentis patroni ſui. id mihi cum iucūdum eſt eorum cauſa, quos ego tibi ſumma neceſsitudine, & ſumma coniunctione adductus commendaueram, q. M. Aemylius unus eſt ex meis familiariſsimis, atq; intimis maxīe neceſſarius, homo, et magnis meis beneficiis deuinctus, & prope omnium, qui mihi aliquid debere uidentur, gratiſsimus: tum multo iucundius, te eſſe in me tali uoluntate, ut plus proſis amicis meis, q̄ ego præſens fortaſſe prodeſſem: credo q. magis eo dubitarem, quid illorum cauſa facerem, quam tu, quid mea. ſed hoc non dubito quin exiſtimes mihi eſſe gratum. illud te rogo, ut illos quoq; gratos homines eſſe putes, quod ita eſſe tibi promitto, atq; confirmo. quare uelim quicquid habent negotii, des operam, quod cōmodo tuo fiat, ut te obtinente Achaiam, conficiant. Ego cū tuo Seruio iucundiſsime, coniunctiſsimeq; uiuo, magnāq; cum ex īgenio eius, ſingulariq; ſtudio, tum ex uirtute, & probitate uoluptatem capio. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

It gratias agit Seruio, quod cauſam Meſcinii ſuſceperit, & vt eum porro adiuuet, flagitat, petitque vt Oppiam Meſcinii aduerſariam Romam mittat, vt illic citius lis a Cicerone finiatur. Poſtremo Lacedæmoniorum ciuitatem, cauſamq; eidem commendat.

M. T. C. SER. SVLPITIO S. P. D. 28

ETſi libenter petere à te ſoleo, ſiquid opus eſt meorum cuipiam: tamen multo libentius gratias tibi ago, cum feciſti aliquid commendatione mea: quod ſemper facis: incredibile eſt enim, quas mihi gratias omnes agant, etiam mediocriter à me tibi commendati. quæ mihi omnia grata, ſed de L. Meſcinio gratiſsimum: ſic enim eſt mecum locutus, te, ut meas literas legeris ſtatim procuratoribus ſuis pollicitum eſſe omnia, multo uero plura, & maiora feciſſe. id igitur (puto.n. & atq; & mibi dicendum eſſe) uelim exiſtimes, mihi te feciſſe gratiſsimum. quod quidem hoc uehementius lætor, quod ex ipſo Meſcinio te uideo magnam capturum uoluptatem. eſt enim in eo cum uirtus, & probitas, & ſummum officium, ſummaq; obſeruantia, tum ſtudia illa noſtra, quibus antea delectabamur, nūc etiam uiuimus. quod reliquum eſt, uelim augeas tua in eum beneficia, omnibus rebus, quæ te erunt dignæ: ſed duo, quæ te nominatim rogo, primum, ut, ſiquid ſatiſdandum erit, amplius eo nomine non peti, cures ut ſatiſdetur fide mea: deinde, cum ferè conſiſtat hæreditas in iis rebus, quas auertit Oppia, quæ uxor Mindii fuit, adiuues, ineasq; rationem, quemadmodum ea mulier Romam perducatur. quod ſi putarit illa fore, ut opinio noſtra eſt,

VIC. ET Vos ſoletis in formulis } Antea in omnibus impreſſis legebatur, { & vt vos in veſtris formulis. } corruptus eſt hac parte Mediceus codex: ita tamen corruptus, vt arbitrer eſt ipſo elegantiorem vulgatam lectionem elici poſſe, quā ipſe ſane probaui: an peccauerim, nunc eruditi cognita illa animaduertent, { & vt voletis in formulis } eius igitur authoritatem ſecutus, tollendam cenſui dictionem { Veſtris. } & ex { Voletis, vos ſoletis, } feci. Sic etiam cum Trebatio, qui & ipſe Iuriſconſultus erat locutus eſt. Hoc (quemadmodum vos ſcribere ſoletis in veſtris libris idem) Q. Cornelio videbatur.

[redacted]

[redacted]

ASCEN.

ETſi &c. Expoſuerat Lucius Meſcinius Cicero literas eius pro ſe commendaticias, ad Seruium Sulpitium, tantum ſibi profuiſſe, vt ſtatim illis lectis Seruius omnia pollicitus ſit, & maiora effecerit quam pollicitus fuerit. quamobrem Cicero gratias agit, petens tamen, vt beneficium in eūdem augeat. Ordo eſt: Etſi.i.quanquam ſoleo libenter petere a te ſiquid opus eſt cuipiam: id eſt alicui meorum. tamen ego ago multo libentius tibi gratias, cum feciſti aliquid cōmendatione mea: id eſt propter cōmendationem meam, quod facis ſemper: enim.i. quia incredibile eſt quas gratias agāt mihi commendati a me tibi etiā mediocriter, quæ omnia ſunt grata mihi, ſed gratiſsimum ſupp. eſt de L. Meſcinio.i. quod factum audio per te de illo. Ipſe enim locutus eſt ſic de te, vt id eſt poſtquam legeris literas meas, ſtatim pollicitum eſſe p curatoribus ſuis, omnia, ſed feciſſe multo plura, & maiora. Ridiculum videretur niſi ex more loquendi ſit, quod plura quam omnia feciſſe dicat: ſed intelligamus omnia quæ polliceri debebat pollicitum, feciſſe autem longe plura. Igitur ego velim exiſtimes: puto.n. dicendum eſſe mihi etiam atq; etiam.i. frequēter te feciſſe mihi id gratiſsimum, quod: id eſt quam rem, equidem: id eſt ego quidem lætor.i. lætitia proſequor, hoc: id eſt eo vehementius, quod video te capturum magnam voluptatem ex ipſo Meſcinio. Enim.i. quia tum: id eſt ſimul, virtus, & probitas animi eſt ī eo, tum.i. ſimul ſupple ſunt in eo illa ſtudia noſtra ſ. philoſophica, quibus delectabamur.ſ. ante occupationē reipub. nūc etiam viuimus, quia ſine illis viuere nolemus. Quod ſ.i. quantum ad id quod reliquum eſt.i. adhuc ceſtat. ego velim ſup. vt augeas beneficia tua in eum.ſ. Meſcinium, omnibus rebus, quæ.ſ. beneficia erunt digna te.i. quæ a te fiāt. Sed rogo te duo quidem nominatim.i. p nominis expreſſionem: primum vt ſiquid erit ſatiſdandum.i. pollicendū præſtare non peti amplius.ſ. quam iuſtum eſt, nomine.ſ. hæreditatis, vt ſupple cures, ſupple, vt id ſatiſdetur.i. compromittatur fide mea. Videretur enim diffidere Meſcinio, ſi ordo ſit, peto, vt cures ſiquid amplius erit ſatiſdandum eo nomine nō peti, vt ſatiſdetur nomine meo. legamus ergo priore modo. Deinde cum hæreditas cōſiſtat fere in iis rebus quas Oppia q̄ fuit vxor Mindii ſ. fratris Meſcinii,

* a.l. Sæpius tamē.
* a. operæ & volet is i formulis.
 pbo cōiecturā eox, qui legēdū exiſtimant & vt vos ſoletis i formulis.

auerit.i.abſtulit in ſuum vſum vertendo, adiuuet.ſ.procurato res, & ineas.i.inuenias, rationem.i.modum, & viam, quemadmodum ea mulier perducatur Romam. Quod.ſ.eam perduci Romam, ſi illa putarit fore i.futurum, nos conficiemus.i.abſol uemus negotium, vt opinio noſtra eſt, quia malit reſtituere ablata quam Romam proficiſci. Ego rogo te vehementer etiam atque etiam, vt aſſequamur.i. obtineamus hoc. Ego recipio in me praſtare id quod ſcripſi ſupra, te collocaturum ea quæ feciſti, quæq; .i. & quæ feceris, .i.facturus fueris cauſa Meſcinii, ita bene, vt ipſe.i. tute iudi ces te feciſſe benigne homini gratiſſimo. Volo enim etiam hoc accedere i.addi, aut aduenire ad id quod feciſti cã mea, hoc eſt vt etiam Meſcinius tibi gratias agat. Nec arbitror Lacedæmonios dubitare, quin ipſi ſatis commendati ſint fidei, & iuſtitiæ tuæ, authoritate ſua & maiorum ſuorum. Et ego qui nouiſſem te optime, non dubitaui quin, & iura, & merita populorum.ſ. Lacedæmoniorum eſſent notiſſima tibi. Itaq; cum Philippus Lacedæmonius peteret a me, vt commendarem tibi ciuitatem.ſ.Lacedæmoniam, hoc eſt Lacedæmonem, & ſi memineram me debere ciuitati omnia, tamen reſpondi Lacedæmonios non egere commendatione. Itaq; ego velim ſup. vt exiſtimes ſic me arbitrari omnes ciuitates Achaiæ felices, ſup.eſſe ꝑ perturbatione.i.ſini perturbationem, aut ſini quod poſſit eſſe in perturbatione horum temporum, in quibus.ſ.Cæſar omnia tenet, quod tu præſis iis.ſ. ciuitatibus Et me eundem iudicare te, aut me iudicare te eundem, quod.i.quia tu vnus, .i.ſolus, noſſes optime non ſolum omnia monimenta.i.omnes antiquitates, & antiqua inſtituta noſtra: ideſt Romana, ſed etiam Græciæ, eſſe & fore, .i.futurum eſſe amicum Lacedæmoniis, tua ſponte.i.ꝓpria voluntate, & inclinatione. Quare peto a te tantum.i dũtaxat, vt cum.i.quando, facias cauſa Lacedæmoniorum ea quæ fides amplitudo iuſtitia tua poſtulat, ſignifices iis, ſi videbitur tibi.ſ.honeſtum, ac vtile, te ferre non moleſte quod intelligas ea quæ facias, eſſe grata quoq;, .i.etiam mihi. Enim.i.quia pertinet ad officium meum, eos exiſtimare res ſuas eſſe mihi curæ. ego rogo te hoc.i.vehementer etiam atq; etiam.

VICT. ILLVD Quod ſupra ſcripſi, id in me recipio(ſic vulgati omnes nulla defectus ſuſpicione. Nos ex vetuſtis exemplaribus cognouimus verbũ aliquod deſiderari: nec tamen id auſi ſumus } quod non difficile fuiſſet) reſtituere: maluimus locum qui conſueuimus nota ſignare, & ita videmur officio noſtro ſatisfeciſſe. Qui locũ mancum eſſe, ferre non poteſt, is { Promitto in meq; rec. } legat, vt ipſe in epiſt. qua M. Varronem Bruto commendat, loquitur: vel { Spõdeo, in meq; recipio } vt in ea qua Sulpitio Curium: vel vt alii locum hunc ſuppleuerunt, { Confirmo, in meq; reci. }. Nos in re tam parua fidem fallere noluimus, quam dedimus ſtudioſis omnibus, nũquam de noſtro aliquid, niſi certiſsimis argumentis ductos repoſituros atq; id quidem raro admodum, nec ſine teſtificatione licẽtiæ, quaſi vſi erimus.

negotium conficiemus. hoc ut aſſequamur, te uehementer etiã atque etiam rogo. illud, quod ſupra ſcripſi, id tibi confirmo, in meq; recipio, te ea, quæ feciſti Meſcinij cauſa, quæq; feceris, ita bene collaturum, ut ipſe iudices homini te gratiſſimo, iucundiſſimo benigne feciſſe: uolo enim ad id, quod mea cauſa feciſti, hoc etiam accedere. Nec Lacedæmonios dubitare arbitror, quin ipſi ſua, maiorumq; ſuorum authoritate ſatis commendati ſint fidei, & iuſtitiæ tuæ: & ego qui te optime nouiſſem, non dubitaui, quin tibi notiſſima, & iura, & merita populorum eſſent. itaque cum à me peteret Philippus Lacedæmonius, ut tibi ciuitatem commendarem: etſi memineram me ei ciuitati omnia debere, tamen reſpondi commendatione Lacedæmonios apud te non egere. itaq; ſic uelim exiſtimes, me omneis Achaiæ ciuitates arbitrari pro horum temporum perturbatione felices, quod tu iis præſis: eundemq; me ita iudicare, te, quòd unus optime noſſes non noſtra ſolum, ſed etiam Græciæ monimenta omnia, tua ſponte amicum Lacedæmonijs, & eſſe, & fore. quare tantum à te peto, ut cum ea facies Lacedæmoniorum cauſa, quæ tua fides, amplitudo, iuſtitia poſtulat: his, ſi tibi uidebitur, ſignifices, te non moleſte ferre, quod intelligas ea, quæ facies, mihi quoq; grata eſſe: pertinet enim ad officium meũ, eos exiſtimare, curæ mihi ſuas res eſſe. hoc te uehementer etiam atq; ẽt rogo. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Obliqua commendatione Capitonis, qui cum Cicerone contra Cæſarem ſteterat, cauſam eius Planco ſuſcipiendam poſtulat. Petebat autem is hæreditatem Antiſtij fratris.

M. T. C. L. PLANCO. S. P. D. 26

NOn dubito quin ſcias, in iis neceſſariis, qui tibi à patre relicti ſunt, me tibi eſſe uel cõiunctiſsimum, non his modo cauſis, quæ ſpeciem habent magnæ coniunctionis, ſed iis etiã quæ familiaritate, & conſuetudine tenentur, quam ſcis mihi iucundiſſimam cum patre tuo, & ſummam fuiſſe. ab his initijs noſter in te amor profectus, auxit paternam neceſſitudinem, & eo magis quod intellexi, ut primum per ætatem iudicium facere potueris, quanti quiſq; tibi faciendus eſſet, me à te in primis cœptum eſſe obſeruari, coli diligi. accedebat non mediocre uinculum cum ſtudiorum, quod ipſum eſt per ſe graue, tum eorum ſtudiorũ, earumq; artium quæ per ſe ipſæ eos, qui uoluntate ea dẽ ſunt, etiam familiaritate deuinciunt. Expectare te arbitror, hæc tam longe repetita principia quo ſpectẽt. id primum ergo habeto, non ſine magna iuſtaq; cauſa hanc à me cõmemorationem eſſe factam. C. Atteio Capitone utor familiariſsime. notæ tibi ſunt uarietates meorũ temporũ. in omni genere, & honorũ & laborum meorum, & animus, & opera, & authoritas, & gratia, ẽt res familiaris C. Capitonis præſto fuit, & paruit, & tẽporibus, & fortunæ meæ huius propinquus fuit T. Antiſtius. qui cum forte Quæſtor Macedoniã obtineret, neq; ei ſucceſſum eſſet: Põpeius in eam prouinciã cum exercitu uenit. facere An-

BER RVT. V T, ſi quid tibi ſatis dandũ erit amplius eo nomine, nõ peti cures, vt ſatiſdetur fi. mea }. Diſtingue ex ſenſu, atq; interprete ita vt, ſi quid tibi ſatiſdandum erit, amplius eo noie non peti cures, vt ſatiſdet fide mea. Eſt aũt Tibi apud te. niſi ibi legere malimus, qđ nõ valde laboro. Illud potius, Ampli⁹ nõ peti, non modo vt Clericus, ab ipſo Meſsinio, ſed ab vllo quoq; alio, quorũ magis cauſa quam ipſius litigatoris ſatiſdatio exigebatur. quod.ſ.in controuerſiam venire poterat, hæreditas ne ad eum qui tum peteret, pertineret, atq; ideo ab aliis quæſtionem reis moueri quaſi minus recte ſoluiſſet, nõ iuſto hæredi.

[redacted]

ASC. NOn dubito &c. Hæc epiſt. docemur quã difficile ſit aliquid ab eo poſtulare quem læſeris, in qua poſtulatione ſæpe longa opus eſt inſinuatione, qua vtit Cic. cum cãm Capitõis in hæreditate adeũda, quã ſine fauore Cæſ. impetrare nõ poterat, Plan. Cæſ. familiari cõmendat, dicẽs, Nõ dubito, quin ſcias me eſſe tibi vel.i ẽt coniunctiſsimum in iis neceſſariis.i.inter eos neceſſarios qui relicti ſunt tibi a patre hoc eſt qui patri neceſſarii, etiã ꝓpterea ſunt tibi neceſſarii habendi. Non modo.ſ.cõiunctiſſimum eſſe me tibi iis de cauſis.i.propter eas cauſas quæ habent ſpeciem.i.imaginem magnæ ꝯiunctionis, ſed ẽt iis quæ tenentur familiaritate, & conſuetudine, quam.ſ.ꝯſuetudinẽ ſcis fuiſſe mihi cũ patre tuo iucundiſſimã, & ſummã. Amor noſter

ſter in te profectus ab his.i.huiuſmodi initiis auxit neceſsitudinem paternam.i.a patre relictam,& eo magis quod itellexi me cœptum eſſe obſeruari,coli,diligi a te in primis.i.inter primos vt primum potueris per ætatem, facere iudicium.i.diiudicare quanti quiſq; faciendus eſſet tibi.i.a te:Non mediocre.i.magnũ vinculum,tum i.pariter ſtudiorum.i.conſiliorum, quod ipſum eſt per ſe graue.i. magni ponderis ac mométi, tum eorum ſtudiorum.ſ. humanitatis, & carom.i.eiuſmodi artium.ſ.liberalium,quæ ipſæ,per ſe:ideſt ex propria natura deuinciunt.i.ligant eos qui eadem ſunt voluntate.i. qui habẽt idẽ propoſitum,etiam familiaritate, accedebat.i.addebatur ad veterem coniunctionem. Ego arbitror te expectare cũ hæc legis,quo.i ad quem finẽ ſpectent hæc principia.i.exordia orationis repetita tam longe. Ergo ne diutius hæſites,habeto.i.vt certum teneto primũ id,videlicet hanc commemorationem.ſ.neceſsitudinis noſtræ eẽ factã.ſ.a me nõ ſine magna,& iuſta cauſa. quid? Ego vtor quam familiariſsime C. Atteio Capitone varietates.i: mutationes meorum temporum.ſ.nunc lætorum nunc triſtiũ ſunt notæ tibi. Et animus, & opera,& authoritas, & gratia,res familiaris etiam C.Capitonis fuit, præſto.i. parata mihi in omni genere, & honorum,& laborum meorum. Et paruit.i.obſecuta eſt temporibus,& fortunæ meæ.i. inſeruiuit mihi pro conditione mea. Titus Antiſtius fuit ꝓpinquus .i.conſanguinitate coniunctus huius.ſ.talis amici mei, qui.ſ: Antiſtius cum Quæſtor obtineret ſorte Macedoniam,neq; ſucceſſum eſſet ei,Pompe. venit in eam prouinciam cũ exercitu. Antiſtius nihil potuit facere,quia potentior erat Pompeius. nam ſi potuiſſet, nihil fuiſſet ei antiquius.i.charius quã reuerti ad Capitonem quem diligebat, vt parentem.i.patrẽ præſertim cum ſciret quanti is ſ.a Pompeio attigit tantũ non potuit recuſare.i.quantũ coactus eſt ſuſcipere. Cum argentum ſignaretur.i.cũ fieret moneta argentea Apolloniæ,quæ vrbs eſt in Macedonia,nã ſunt eiuſdẽ nominis aliæ, vt i Thracia,Migdonia, Piſidia &c.non poſſum dicere eum præfuiſſe, ſ.ei rei,neq; poſſum negare eũ affuiſſe, ſed ſupple non affuit plus duobus,aut tribus menſibus,deinde abfuit a caſtris, fugit omne negotium. Velim credas hoc mihi, vt teſti,ſcilicet iurato,ille enim videbat meam mœſtitiam in illo bello, & ſup.communicabat mecum omnia. Itaq; vt fugeret negotium, ipſe abdidit: ideſt proripuit ſeſe in intimam Macedoniam, quo: ideſt quanto longiſsime potuit a caſtris,ſcilicet Pompeianis, vt non modo: ideſt non ſolum non præeſſet vlli negocio, ſcilicet bellico,ſed etiam vt ne quidem: ideſt non etiam intereſſet: ideſt præſens eſſet. Is,ſcilicet Antiſtius contulit ſe in Bithyniam, poſt præ

tiſtius nihil potuit: nam ſi potuiſſet, nihil ei fuiſſet antiquius, quã ad Capitonem, quem ut parentem diligebat, reuerti, præſertim cum ſciret, quanti is Cæſarem faceret, ſemperq; feciſſet: ſed oppreſſus, tantum attigit negotij, quantum recuſare non potuit. cum ſignaretur argentum Apolloniæ, non poſſum dicere eum præfuiſſe, neq; poſſum negare eum affuiſſe, ſed non plus duobus aut tribus menſibus. deinde abfuit à caſtris: fugit omne negotiũ. hoc mihi ut teſti, uelim credas, meam enim ille mœſtitiam in illo bello uidebat: mecum omnia communicabat itaq; abdidit ſe in intimam Macedoniam, quo potuit longiſsime à caſtris, non modo ut non præeſſet ulli negocio ſed etiã ut ne intereſſet quidem. is poſt prælium ſe ad hominem neceſſarium A. Plancium in Bithyniam contulit. ibi eum Cæſar cum uidiſſet, nihil aſpere, nihil acerbe, dixit, Romam iuſsit uenire, ille in morbum continuo incidit. ex quo non conualuit: æger Corcyram uenit: ibi eſt mortuus. teſtamento quod Romæ Paulo, & Marcello Coſ fecerat, hæres ex parte dimidia, & tertia eſt Capito: in ſextante ſunt ij, quorum pars ſine ulla cuiuſquam querela, publica poteſt eſſe. ea eſt ad H.S XXX. ſed de hoc Cæſar uiderit. Te mi Plance pro paterna neceſsitudine, pro noſtro amore, pro ſtudijs, & omni curſu noſtro totius uitæ ſimillimo rogo, & à te ita peto, ut maiore cura, maiore ſtudio non poſsim. ut hanc rem ſuſcipias, meam putes, enitare, contendas, efficias, ut mea commẽdatione, tuo ſtudio, Cæſaris beneficio hæreditatẽ propinqui ſui C. Capito obtineat. omnia, quæ potui in hac ſumma gratia tua, ac potentia à te impetrare, ſi petiuiſſem, ultro te ad me detuliſſe putabo, ſi hanc rem i[mpe]trauero illud fore tibi adiumento ſpero, cuius ipſe Cæſar eſſe o[p]timus iudex poteſt. ſemper Cæſarem Capito, & dilexit, & co[lui]t. ſed ipſe huius rei teſtis eſt: noui hominis memoriam: itaq; te nihil doceo: tantum tibi ſumito pro Capitone apud Cæſarem, quantum ipſum meminiſſe ſenties. ego quod in me ipſo experiri potui, ad te deferã: in eo quantum ſit ponderis, tu uidebis. quam partem in Repub. cauſamq; defenderim, per quos homines, ordineſq; ſteterim, quibuſq; munitus fuerim, non ignoras. hoc mihi uelim credas: ſiquid fecerim hoc ipſo in bello minus ex Cæſaris uoluntate, quod intellexerim ſcire ipſum Cæſarem, me inuitiſsimum feciſſe: id feci aliorũ conſilio, hortatu, authoritate: quod fuerim moderatior, temperatiorq;, quam in ea parte quiſquam, id me feciſſe maxime authoritate Capitonis: cuius ſimiles ſi reliquos neceſſarios habuiſſem Reipub. fortaſſe nonnihil, mihi certe plurimũ profuiſſem. hanc rem mi Plance ſi effeceris, meam de tua erga me beneuolentia ſpem confirmaueris, ipſumq; Capitonem gratiſsimum, officioſiſsimum, optimum uirum ad tuam neceſsitudinem tuo ſummo beneficio adiunxeris.

Vale.

lium,ſcilicet Pharſalicum,ad Aulum Plancum hominem neceſſarium, ſcilicet ſibi, aut ſuum. Cæſar cum eum vidiſſet, nihil aſpere neque acerbe dixit, iuſsit, ſcilicet duntaxat venire Romam. ille,ſcilicet Antiſtius incidit continuo: ideſt ſtatim poſt in morbum, venit æger Corcyram vrbem in Corcyra inſula iuxta Epirum: mortuus eſt ibi. Capito eſt hæres ſupple eius, teſtamento: ideſt per teſtamentum quod fecerat Romæ Paulo, & Marcello Conſulibus ex parte dimidia, & tertia ſupple aſſis hoc eſt ex decem vnciis. ij quorum pars poteſt eſſe ſine vlla querela publica, ideſt de iure communi, ſunt in ſextante: ideſt ſexta parte aſsis, hoc eſt duabus vnciis, ea, ſcilicet pars eſt ad triginta ſeſtertia, de hoc: ideſt de illa parte viderit Cæſar,ſcilicet quid ſtatuere voluerit. O mi Plance ego rogo te pro neceſsitudine paterna, & pro amore noſtro, pro ſtudiis, pro omni curſu noſtro totius vitæ ſimillimo, & peto a te ita vt nulla: ideſt non vlla, non poſsim,ſcilicet petere ſupple vlla cura maiore, & vllo ſtudio maiore, vt ſuſcipias: ideſt defendendam capias hanc rem, & ſupple, vt putes meã ſupple eſſe, vt enitare, contendas,efficias vt C. Capito obtineat hæreditatem propinqui ſui,ſcilicet Antiſtii, commendatione mea,ſtudio tuo, ſupp. & beneficio Cæſaris. Ego putabo te detuliſſe ad me vltro omnia,quæ potui impetrare a te in hac ſumma gratia tua, ſcilicet quam habes in oculis Cæſaris, ac potentia, ſcilicet tua,ſi impetrauero hanc rem. Ego ſpero illud fore tibi adiumento.ſ.ad impetrandum a Cæſar. cuius poteſt eſſe optimus iudex quia noſcit an verum ſit, videlicet Cæſar, qui omnes memoria tenet a quibus obſeruatus eſt. Itaque nihil doceo te, ſumito tibi ꝓ Capitone: ideſt in defenſione Capitonis quantum ipſe: ideſt tu te ſenties ſupp. Cæſarem meminiſſe. Ego deferam ad te: ideſt tibi ſignificabo. tu videbis, ideſt iudicabis quantum ponderis ſit in eo: ſcilicet quod indicabo tibi. Tu non ignoras quam partem, & cauſam ego defenderim Reip. & per quos homines, & ordines ſteterim, .ſ.in honore, & dignitate, & quibus fuerim munitus: ideſt protectus ac confiſus, ego velim credas mihi hoc, ſiquid fecerim in hoc ipſo bello minus, ideſt non, aut non ſatis ex voluntate Cæſ. quod intellexerim ipſum Cæſ. ſcire me feciſſe inuitiſsimum, id feci conſilio, hortatu, authoritate aliorum, vt Põpe. Lentuli, Catonis &c. Quod fuerim moderatior, & temperatior.ſ.in oppugnando Cæſ. quam quiſquam.ſ.alius in ea parte, ſcilicet Pompeiana, credas inquam, me feciſſe id maxime authoritate Capitonis. Cuius ſcilicet Capitonis, vtitur genitiuo, quia de moribus loquitur, ſi habuiſſem reliquos neceſſarios ſimiles, ego profuiſſem fortaſſe nonnihil Reipubli. quia pauciores boni

mihi, & meis omnibus. Sed velim ſupple vt exiſtimes ſic hanc familiam, ſcilicet Archagathanam, & hos, ſcilicet ſupra nominatos, eſſe maxime coniunctos mihi vetuſtate, officiis, ſupple & beneuolentia. Quamobrem peto a te in modum maiorem .i. non vulgarem, vt commodes, ideſt commodum facias, his, ſcilicet ſupradictis, in omnibus rebus, quantum dignitas tua & fides patietur. Si tu feceris id erit mihi gratum vehementiſſime

[redacted]

late ſatis ſit & mihi, & meis omnibus. ſed uelim ſic exiſtimes, hanc familiam, & hos mihi maxime eſſe coniunctos uetuſtate, officijs, beneuolentia. quamobrem peto à te maiorem in modum, ut his omnibus in rebus, quantum tua dignitas fidesq́; patitur, cõmodes id ſi feceris, erit mihi uehemẽtiſſime gratũ. Va.

ASC. CNeo &c. Commendat Octacilium, & negotia eius per treis libertos eius quos nominat, curanda, paucis quidem ſed electis verbis dicens. Ego vtor familiariſſime Cn. Octacilio Naſone ita prorſus, ideſt omnino & in omnem partem verſus, vt nullo illius ordinis ſupple vtar familiaeius; nam ego delector magnopere & humanitate ei' & probitate, in conſuetudine, ideſt cõuerſatione quotidiana. Nihil opus eſt iam expectare te, quibus verbis commẽdem tibi eum, quo vtor ſic vt ſcripſi, quaſi dicat ſcis quod exquiſitis commendatoru velim. Is habet in prouincia, ſcilicet tua Sicilienſi negotia, quæ procurant liberti, ſcilicet eius Hilarius, Antigonus, Demoſtratus quos, & negotia omnia Naſonis ego commendo tibi non ſecus, ideſt non aliter ac, ideſt quam ſi eſſent mea. Tu feceris mihi gratiſſimum, ſi intellexero hanc commendationem habuiſſe magnũ pondus apud te.

ASC. AVitum &c. Non minus accurate commendat Lyſonem Lyſonis Lylibetani filium ac domum & negotia eius dicens, Hoſpitium auitum, ideſt ab auo vſque inceptum ius hoſpitalitatis, eſt mihi cum Lyſone Lyſonis filio Lilybætano, & ego obſequor ideſt veneror ab eo valde. & cognoui ſupple eum dignum & patre & Auo. Familia enim ſupple eorum eſt nobiliſſima, ſcilicet in Sicilia. Quamobrem ego commendo tibi in maiorem modum rem & domum eius, & peto a te magnopere ſopple vt cures, vt is, ſcilicet Lyſo intelligat commendationem meam fuiſſe ſibi apud te maximo & adiumento & ornamento.

ASCEN.

CAius &c. Commendat C. Auianum Siculum iure hoſpitii, quod plurimum apud priſcos valuit, præſertim longa ſerie deductum, dicens C. Auianus Philoxenus eſt antiquus hoſpes meus, & valde familiaris, etiam

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Amicũ Naſonem, quem plerique autumant patruũ Ouidij Poetæ cõmẽdat.

CICERO ACILIO PROCOS. S. 33

CNeo Octacilio Naſone utor familiariſſime, ita prorſus, ut illius ordinis nullo familiarius: nam & humanitate eius, & probitate in conſuetudine quotidiana magnopere delector. nihil iam opus eſt expectare te, quibus eum uerbis tibi commendem, quo ſic utar, ut ſcripſi. habet is in prouincia tua negotia, quæ procurant liberti Hilarius, Antigonus, Demoſtratus, quos tibi, negotiaq́; omnia Naſonis non ſecus commendo, ac ſi mea eſſent. gratiſſimum mihi feceris: ſi intellexero hanc commẽdatiõnẽ magnũ apud te pondus habuiſſe. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Lyſonem hoſpitij gratia commendat.

CICERO ACILIO PROCOS. S. 34

AVitum mihi hoſpitium eſt cum Lyſone Lyſonis filio Lilybætano, ualdeq́; ab eo obſeruor, cognoui q́; dignũ & patre, & auo: eſt enim nobiliſſima familia. quapropter cõmendo tibi maiorem in modum rem, domumq́; eius, magnoq́; opere abs te peto, cures, ut is intelligat meam commendationem maximo ſibi apud te & adiumento, & ornamento fuiſſe. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Auianum Philoxenum hoſpitem ſuum, & in Nouocomenſes relatum a Cæſare, commendat.

CICERO ACILIO PROCOS. S. 35

CAius Auianus Philoxenus Antiquus eſt hoſpes meus, & præter hoſpitium, ualde etiam familiaris; quẽ Cæſar meo beneficio in Nouocomenſeis retulit. nomẽ autem Auiani conſecutus eſt, q; homine nullo plus eſt uſus, quam Flacco Auiano, meo, quemadmodum te ſcire arbitror, familiariſſimo quæ ego omnia collegi, ut intelligeres, non uulgarem eſſe cõmendationem hanc meam peto igitur abs te, ut omnibus rebus, quod ſine moleſtia tua facere poſſis, ei commodes, habeasq́; in numero tuorum, perficiasq́;, ut intelligat has literas meas magno ſibi uſui fuiſſe, erit id mihi maiorẽ in modũ gratũ. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Demetrium Megam Acilio commendat, & ut eum in numero ciuium Romanorum habeat petit.

CICERO ACILIO PROCOS. S. 36

CVm Demetrio Mega mihi uetuſtum hoſpitium eſt, familiaritas autem tanta, quanta cum Siculo nullo. ei Dola

præter hoſpitium, quem Cæſar retulit, ideſt recenſuit & adnumerauit, in Nouocomenſes, ideſt inter ciues Nouocomi vrbis in radice montium iuxta Rhetos, beneficio meo, ideſt interceſſione mea. Autem, ideſt ſed ipſe eſt conſecutus nomen Auiani quod nullo homine vſus eſt pluſquam Flacco Auiano meo familiariſſimo, quemadmodum arbitror te ſcire. Quæ omnia, ſcilicet vincula amicitiæ, ego collegi, ideſt ſimul citaui & adduxi, vt intelligeres hãc cõmẽdationem meam eſſe non vulgarem, ideſt egregiam. Peto igitur abs te vt commodes, id eſt commodum facias ei, ſcilicet Auiano omnibus rebus, quod, ideſt quoad poſſis facere ſine moleſtia, & habeas ſupple eum in numero tuorum, & perficias vt intelligat has literas meas fuiſſe ſibi magno vſui, ideſt magnæ vtilitati. id erit mihi gratum in modum maiorem, ideſt ad menſuram non vulgarem.

ASCEN.

CVm &c. Commendat Demetrium Siculum, ſed ciuem Roma. effectum dicens, Hoſpitiũ, ideſt ius hoſpitalitatis, vetuſtum, ideſt antiquum, eſt mihi cum Demetrio Mega, autem ideſt ſed, tanta familiaritas ſupple eſt mihi cum eo, quanta cum nollo Siculo, ſcilicet alio. nam & ipſe Siculus eſt Dolabella qui gener Cicero. fuit, impetrauit a Cæſa. ei ciuitatem, ſcilicet Romanam, rogatu meo, ideſt propter preces meas. In qua re, ideſt in donatione ciuitatis eius ego interfui. Itaque ipſe vocatur nunc, ſcilicet ciuis effectus P. Cornelius. Cumque, ideſt & cum, hoc eſt quando, Cæſar ſupple iuſſiſſet tabulam in qua nomina donatorum, ideſt eorum qui donati fuerunt ciuitate, inciſa eſſent reuelli, ideſt a loco eminenti in quo fixa erant, euelli, propter quoſdam homines ſordidos, ideſt turpiter auaros, qui vendebant beneficia Cæſaris, ideſt ius ciuitatis gratis a Cæſare donatum, Cæſar dixit eidem Dolabellæ me audiente, nihil, ideſt nullam cauſam eſſe quod vereretur de Mega, ſcilicet Demetrio, beneficium ſcilicet donatæ ciuitatis manere, ideſt irreuocatum eſſe in eo. Ego volui te ſcire hoc vt haberes, ideſt reputares eum in numero ciuium Romanorum, & commendo tibi eum in cæteris rebus ita, vt neminem commendarim, maiore ſtudio, ideſt affectu & conatu. Tu feceris mihi gratiſſimum, ſi tractaris pro tractaueris cum ita.

vt intelligat meam commendationem fuiſſe ſibi magno orna-

mento, ideſt ad hoc, vt ornetur honore & exiſtimatione.

Ipſe Bru eſt nunc omnino Romæ mecum, ſed tamen ego commendo tibi domum eius, rem familiarem, & procuratores, ſic vt non poſsim commendare maiori ſtudio. To feceris mihi gratiſsimum, ſi curaris pro eo quod eſt curaueris, vt Bru. intelligat, id quod recepi, ideſt promiſi ei, hanc commendationem meam fuiſſe ſibi magno adiumento.

ASCENSIVS.

Hippiam &c. Commendat Hippiam amicum, cuius bona vſurpabantur inique, dicens, ego commendo tibi in maiorem modum Hippiam Calatinum filium Philoxeni, ſcilicet Auiani, hoſpitem & neceſſarium meum. Bona eius poſsidentur, ſcilicet ab iniuſtis occupatoribus pub. ideſt manifeſte quia nomine alieno contra leges Calatinorũ, quemadmodum res eſt delata ad me ideſt vt accepi. Si ideſt ita, res ipſa debet impetrare ab æquitate tua, vt ſubuenias ei etiam ſine commendatione. Autem, ideſt ſed quoquo, ideſt quocunque modo res habet ſe, peto a te cauſa honoris mei expedias, ideſt lite liberes eum, ſcilicet Hippiam, & commodes, ideſt commodum facias ei in hac re & in cæteris, tantum quantum fides tua & dignitas patietur. Id erit mihi gratum vehementer.

VICTORIVS.

HIPPIAM Philoxeni, F. Calatinum } Veteres noſtri codices ſemper { Calatinũ } habent videtur etiam Priſcianus lib. 2. oſtendere diuerſa oppida fuiſſe Calate & Calacte, a qbus Calatinus & Calactinus, vt nihil peccari poſsit ſi hic { Calatinum } legatur. In fine tamen epiſtolarum ad Terentiam menſis Quint. per C. ſemper ſcriptus eſt, multæ n. eo menſe ſunt datæ literæ ad Terentiam, quod videtur potius culpa librarii commiſſum eſſe, quam vllam rationem habere.

PAVL. MANV.

PVBLICE poſsident } Legem apud Calatinos fuiſſe crediderim quæ caueret, ne quicquam publice, niſi publico nomine, poſsideretur. Hippiæ autem bona alieno nomine, vt puta cuiuſpiam abſentis, vel pupilli publice poſsidebantur:

ASCEN.

Lucius &c. Commendat Lu. Brut. equitem diligentiſsime dicens. Lu. Brut. eques Romanus adoleſcens ornatus omnibus rebus, eſt in familiariſsimis meis ideſt inter familiariſsimos meos, & obſeruat, ideſt cauet offendere, & ita veneratur me diligentiſsime. Cum cuius patre fuit mihi magna amicitia, iam inde a Quæſtura mea Siciliensi, ideſt ſtatim ab eo tempore quo Quæſtor in Sicilia fui.

bella rogatu meo ciuitatem a Cæſare impetrauit. qua in re ego interfui. itaq; nunc P. Cornelius uocatur cumq; propter quoſdam ſordidos homines, qui Cæſaris beneficia uendebant, tabulam, in qua nomina ciuitate donatorum inciſa eſſent, reuelli iuſsiſſet, eidem Dolabellæ, me audiente, Cæſar dixit, nihil eſſe, quod de Mega uereretur, beneficium ſuum in eo manere hoc te ſcire nolui, ut eum in ciuium Romanorum numero haberes. cæteriſq; in rebus tibi eum ita commendo, ut maiore ſtudio neminẽ cõmendarim gratiſsimũ mihi feceris, ſi eũ ita tractaris, ut intelligat meã cõmendationẽ magno ſibi ornamẽto fuiſſe. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Hippiæ cauſam ut defendat, Acilium rogat.

CICERO ACILIO PROCOS. S. 37

Hippiam Philoxeni filium, Calatinum hoſpitem, & neceſſarium meum, tibi commendo maiorem in modum. eius bona, quemadmodum ad me delata res eſt, publice poſsidẽtur alieno nomine contra leges Calatinorum. Id ſi ita eſt, etiã ſine cõmẽdatiõe ab æqtate tua res ipſa ĩpetrare debet, ut ei ſubuenias. quo aũt ſe res habet, peto a te, ut honoris mei cauſa eũ expedias, tãtũq; ei cõmodes, et in hac re, et ĩ cæteris, quãtũ tua fides, dignitaſq; patietur, id mihi uehemẽter gratũ erit. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Bruti res Acilio commendat.

CICERO ACILIO PROCOS. S. 38

Lucius Brutus eques Romanus, adoleſcens omnibus rebus ornatus, in meis familiariſsimis eſt, meq; obſeruat diligentiſsime cuius cum patre magna mihi fuit amicitia iam inde a Queſtura mea Siciliensi. omnino nunc ipſe Brutus Romæ mecũ eſt: ſed tñ domũ eius, & rem familiarẽ, & procuratores tibi ſic cõmendo, ut maiore ſtudio cõmẽdare nõ poſsim gratiſsimũ mihi feceris ſi curaris, ut intelligat Brutus, id qd' ei recepi, hanc meam commendationem ſibi magno adiumento fuiſſe.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Titurnium familiaritatis ergo diligenter commendat.

CICERO ACILIO PROCOS. S. 39

Cum familia Titurnia neceſsitudo mihi intercedit uetus: ex qua reliquus eſt M. Titurnius Rufus, qui mihi oĩ diligẽtia, atq; officio eſt tuẽdus. ẽ igitur in tua ptãte, ut ille in me ſatis ſibi præſidij putet eẽ. quapropter eũ tibi cõmẽdo maiorẽ in modũ, & abs te peto efficias, ut is cõmẽdationẽ hãc intelligat ſibi magno adiumẽto fuiſſe: erit id mihi uehementer gratũ.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Aurelios filios Lucij neceſsitudinis gratia ualde commendat.

M. CICERO Q. ANCHARIO Q. F. PROCOS. S. D. 40

Luciũ & C. Aure. L. F. qbus & ipſis, & patre eorũ uiro optimo familiariſsime utor, cõmendo tibi maiorẽ in modũ adoleſcẽteis oĩbus optimis artibus ornatos, meos p neceſſarios, tua amicitia digniſsimos, ſi ulla mea apud te cõmendatio ualuit, qđ ſcio m'tas plimũ ualuiſſe, hec ut ualeat rogo. qđ ſi eos honorifice, liberaliterq; tractaris, et tibi gratiſsimos optimoſq; adoleſcẽteis adiũxeris, & mihi gratiſsimũ feceris. Vale.

ASCENSIVS.

Cum familia &c. Commendat Mar. Titurniũ dicens. Vetus neceſsitudo, ideſt neceſſaria quodammodo amicitiæ coniunctio intercedit, ideſt communis eſt mihi cum familia Titurnia, ex qua M. Titurnius Rofus eſt reliquus, ideſt ſolus ſuperſtes qui eſt tuendus, ideſt protegendus mihi omni diligentia atq; officio. Igitur eſt in poteſtate tua, vt ille, ſcilicet M. Titurn. putet ſatis præſidii, ideſt tutelæ & protectionis honeſtæ eſſe ſibi in me. Quapropter ego commendo tibi eum in modum, ideſt formam aut menſuram maiorem ideſt non vulgarem, aut ingentem, & peto abs te, ſed anteq &c venuſte dicitur abs te efficias, vt is intelligat hãc commendationem: ſcilicet meam fuiſſe ſibi magno adiumento. Id erit mihi gratum vehementer. Nihil eſt quod ex poſitionis egeat.

ASCENSIVS.

Lucium & Caium Aurelios commendat dicens. Ego commendo tibi in maiorem modum Lucium & Caium Aurelios, filios Lucii, quibus & ipſis patre eorum, viro optimo vtor familiariſſime, commendo inquam eos adoleſcentes ornatos omnibus optimis artibus. Vbi omnis cum ſuperlatiuo iungitur, ſed videtur illud cõplexum optimæ artes quaſi pro vno vocabulo poni, ſicut artes liberales per neceſſarios meos digniſsimos tua amicitia. Si vlla commendatio mea valuit apud te, quod ſcio, vtpote multas: ſcilicet commendationes meas, valuiſſe, plurimum, ſcilicet apud te, rogo vt hæc valeat, ſcilicet apud te plurimũ. Quod ſi tractaueris eos honorifice, & liberaliter, tum &c: ideſt ſimul coniunxeris tibi adoleſcentes gratiſsimos & optimos & feceris mihi gratiſsimum.

ASC. QVæ feciſti &c. Gratum ſibi dicit quod C. Culleolus, Luceium ad quem lib. 5. ſcripſit epiſtolam Coram me tecum &c. liberaliter tractauerat dicens. Ego volo te ſcire plane commodaſſe, ideſt ad commodum impendiſſe, homini gratiſsimo, ſupple ea quæ feciſti cauſa Lucii [redacted] tum ideſt pariter ea quæ feciſti ſunt pergrata ipſi, [redacted], ſcilicet magnus quotieſcunque videt me, (videt autem ſæpiſſime) agit tibi gratias ſingulares. Addo etiã illud, quod ſcio certo gratiſsimũ eſſe tibi, meipſum affici maxima voluptate, ex benignitate tua erga Luceium. Quod ſupereſt, ideſt quod reliquum eſt, quanquam non eſt dubium mihi, quin cũ antea, cauſa noſtra, nunc iam, ideſt deinceps etiã gratia conſtantiæ tuæ, ſis manſurus in eadem iſta liberalitate, tamen peto abs te vehementer etiã, atque etiã vt velis augeri.i. perduci ad exitum & cumulari.i. multiplicari per te, ea quæ oſtendiſti initio.i. facturũ, deinde quæ feciſti. Ego confirmo & ſpondeo id & ideſt ſimul fore valde gratũ Luceio & Pompeio, & te poſiturũ.i. locaturum apud eos præclare, q̃a apud gratiſsimos. Ego perſcripſeram ad te diligenter paucis diebus ante, .ſ. quam has ſcriberem de rep. & de iis negotiis, & cogitationibus noſtris, & dederam eas literas pueris.i. ſeruis tuis, vnde non eſt opus nunc ſcribere.

SEBA. COR. CVLLEOLO } Videtur is in Macedonia Procos. fuiſſe, nam Bylliones, ſiue Bulliones, qui ſunt in ſequenti epiſto. Plinius lib. 4. cap. 23. in finibus Macedoniæ collocat. { L. Luceii } Epi. 13 lib. 5. { Pompeius } Cn. Põpeius Magnus cui cũ L. Luceio pecuniæ (niſi fallor) commercium fuit.

[redacted]

ASC. LVcius &c. Luceium commendat, dicens. Lucius Luceius familiariſsimus, meus, & ſupple homo gratiſsimus tibi apud me.i. me audiente, gratias mirificas, cum diceret te pollicitũ eſſe cumulatiſsime, & liberaliſſime, procuratoribus ſuis oĩa.ſ. quæ petebãt Cum oratio.i. pollicitatio tua, fuerit tam grata ei, quã.i. quantum gratã exiſtimas rẽ ipſam fore, cum feceris omnino, vt ſpero.ſ. te facturũ, ea quæ pollicitus es, quaſi dicat certũ eſſe quod gratiſsimũ. Byllioness.ſ. debitores ſic vocati oſtenderũt ſeſe ſatisfacturos Luceio, arbitratu Pompeii. Sed opus ſupp. eſt nobis vehementer, & voluntatem & authoritatem, & imperium tuũ accedere.i. addi. Veto ſimile eſt non eſſe L. Luceium ad quẽ ſcribat, cum etiam ſi alter eius nominis fuiſſet, nõ tacuiſſet Cicero de nominis ſaltem cõicatione, quocirca malui ad eum ad quem ſuperior ſcripta eſt, datam dicere. Quod vt faciat.i. authoritatem & imperium tuum addas, rogo te etiã atque etiam. Et illud eſt gratiſsimum mihi quod procuratores Luceii ſciunt, & ipſe Luceius intellexit ita, ex literis quas miſiſti ad eũ, authoritatem aut gratiam nullius hominis valere plus apud te quam meam. Ego rogo te iterum & ſæpius vt.ſ. Luceius experiatur, ideſt experimento cognoſcat id.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Culleolo gratias agit, quod L. Luceij cauſam diligenter ſuſceperit, & vt id porro agat, orat.

M. CICERO L. CVLLEOLO S. D. 41

QVæ feciſti L. Luceij cauſa ſcire te planè uolo, te homini gratiſsimo commodaſſe: & cum ipſi, quæ feciſti, pergrata ſunt, tum Pompeius, quotieſcunque me uidet (uidet autem ſepiſsime) gratias tibi agit ſingulareis. addo etiam illud, quod tibi iucundiſsimum eſſe certo ſcio, me ipſum ex tua erga Luceium benignitate, maxima uoluptate affici. quod ſupereſt, quanquam mihi non eſt dubium, quin cùm antea noſtra cauſa, nunc iam etiam tuæ conſtantiæ gratia, manſurus ſis in eadem iſta liberalitate: tamen abs te uehementer etiam atque etiam peto, ut ea, quæ initio oſtendiſti, deinceps feciſti, etiam ad exitum augeri, & cumulari per te uelis. Id & Luceio, & Pompeio ualde gratum fore, teque apud eos præclare poſiturum confirmo, & ſpondeo. De Republi. deque his negotijs, cogitationibusque noſtris perſcripſeram ad te diligenter paucis ante diebus, eaſque literas dederam pueris tuis. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Petit a Culleolo, vt adiuuet Luceium, vt Byllones illi ſatisfaciant.

M. C. L. CVLLEOLO PROCOS. S. 42

LVcius Luceius meus familiariſsimus, homo omniũ gratiſsimus, mirificas tibi apud me gratias egit, cum diceret, omnia te cumulatiſsime, & liberaliſsime procuratoribus ſuis pollicitum eſſe, cum oratio tua tam ei grata fuerit, quàm gratam rem ipſam exiſtimas fore, cum, ut ſpero, quæ pollicitus es, feceris! omnino oſtenderunt Byllones ſeſe Luceio Pompeij arbitratu ſatisfacturos, ſed uehementer opus eſt nobis, & uoluntatem, & authoritatem, & imperium tuum accedere: quod ut facias, te etiam atque etiam rogo, illudque mihi gratiſsimum eſt, quod ita ſciunt Luceij procuratores, & ita Luceius ipſe ex literis tuis, quas ad eum miſiſti, intellexit, hominis nullius apud te authoritatem, aut gratiam ualere plus, quàm meam, id ut re experiatur, iterum, & ſepius te rogo. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Euidam Oppium Egnatij procuratorem, & ſuo & Egnatij nomine diligenter commendat.

M. CICERO Q. GALLIO S. D. 43

ETſi plurimis rebus ſpero fore, ut perſpiciam, quod tamẽ iampridem perſpicio, me à te amari: tamen nunc ea cauſa tibi datur, in qua facile declarare poſſis tuam erga me bene

VIC. L V C I V S Luceius meus familiariſsimus } Nos vltimam dictionẽ in nullis antiq̃s exemplaribus inuentam, & ſane abundantem neglexımus: ſatis fuit enim. { Meus } dixiſſe, maioremque omnino vim habet meus, per ſe, quam meus familiariſsimus. Quẽadmodũ elegantiſsimus poeta Catullus meus Caluus dixit. Nam quod hoc nomen ſemper per duo cc ſcripſimus, dedimus hoc antiquorum exempleriorum fidei quæ cum multis locis hoc nomen habent nullibi non ſic ſcriptum habent.

EX PO. EIVSD. OMNINO Oſtenderũt Bulliones } impreſſi ante meũ { Belliones } mendoſe habebant, meus { Bulliones }, vt in antiquis libris recta. Si literam V, pro Y, frequenter ponebãt veteres vt nonnulli exemplis quoque confirmant, non video cur priſcam ſcripturam damnent & veram lectionẽ velint eſſe { Byllones } Si Græci ſuo ſermone Byllones pnunciabant, nihil abſurdũ, ac nouum Ro. hoĩes faciebant, cũ Bulliones dicebant erat.n. hæc ipſorum in Græcis noibus conſuetudo, vt Y, in V, verterent. Eadem rõne Plinius eoſdẽ populos Bullidenſes appellauit. In priſcis Teren. Varronis exemplaribus. Subaris & Subaritanus ager, pro Sybaris & Sybaritanus ſcriptum eſt: vrſande ſtis quoque Florentinus Berutus pro Berytus ſemper.

PAVL. MANV. BYllones } Impreſſi libri Belliones habebãt manu ſcripti Bulliones. Itaque nihil dubitandũ putauimus, q̃n eſſet vera lectio, Byllones: u.n. literã pro y, ſcribebant antiqui & ita in vetuſtis codicibus per ſæpe legitur: vt Sulla pro Sylla, murrha pro myrrha, & alia hmõi. Byllones populi ſunt ſupra Epidamnum, quorũ meminit Strabo lib. 7. dicti a Byllide quæ eſt ciuitas in Illyrico, de qua Stephanus de vrbibus.

[redacted]

ASCEN. ETſi &c Cõmendat Gallio Proconſuli, Ciliciæ Lu. Oppium curatorẽ negociorum L. Egnatii, rogatque vt & ipſum Oppium præſentem commendatum habeat, & Egnatii abſentis negocium tueatur dicens. Etſi ſpero pluribus rebus fore, ideſt futurum, vt perſpiciẽ iampridem, me ama-

vi a te, tamen ea cauſa datur nunc tibi, in qua poſsis declarare facile beneuolentiam tuam erga me. Lucius Oppius filius Marci negociatur, ideſt mercaturã agit Philomeli, in vrbe illa Phrygiæ maioris in planicie cuiuſdam iugi ſita, in cuius altera parte eſt Antiochia, vt docet Strab lib. 12. homo familiaris mihi. Ego commendo tibi eum vnice, ideſt ſingulariter, & eo magis quod cum, ſcilicet ita ſit quod diligo ipſum, tum quod procurat negocia Lucii Egnatii Rufi, quo equite Romano ego vtor, ideſt vno ſolo familiariſsime, & qui coniunctus eſt mihi tum conſuetudine quotidiana, tum maximis & plurimis officiis. Igitur ego peto æque, ideſt æqualiter a te ac ſi eſſent negocia meo, vt diligas Oppium præſentem, ſcilicet tibi in prouincia, & tueare, ideſt protegas rẽ ideſt diuitias & negocia Egnatii abſentis. Ego velim ſupple vt des, ſcilicet mihi & Egnatio aliquid literarum cauſa memoriæ tuæ, ſcilicet per eas conſeruandæ, quæ ſcilicet literæ reddantur tibi in prouincia. hæc igitur ad eum ſcripſerat Cice. eum iam profecturus eſſet, ſed ſupple vt conſcribas, ſcilicet literas ita, vt poſsis recordari facile diligentiam huius commendationis meæ eum, ideſt tunc eum leges eas, ſcilicet in prouincia. Ego rogo te vehementer etiam atq; etiam hoc ſcilicet vt id facias.

SEBAS. CORR. Q. GALLO } Epiſto. 27. lib. 7. al. Q. Gallio Epiſto. 4. lib. 7. & ſic de neutro quippiam certi habemus. { Philomeli } Epiſto. 8. li. 3. { L. Egnatii Rufi } de quo in epiſtolis ad Atticum, & ſequentibus ſæpe fit mẽtio.

[redacted]

ASCENSIVS.

ETſi &c. Cõmendat rurſus eundẽ eidẽ dicẽs. Etſi cognoui ex literis tuis & ex literis L. Oppii familiariſsimi mei, te fuiſſe memorẽ commendationis meæ & ego ſum minime admiratus id, p ſumma beneuolencia tua erga me & pro neceſsitudine noſtra, hoc eſt q̃a id beneuolencia tua in me & neceſsitudo mea mutua exigebat, tamen ego commendo tibi etiam atque etiam Lucium Oppium præſentem, & negocia Lucii Egnatii familiariſsimi mei, abſentis, ſcilicet a prouincia tua. Tanta neceſsitudo & familiaritas eſt mihi cũ eo, vt non laborarem, ideſt cõtenderẽ, magis, ideſt validius aut abundantius. Quapropter tu feceris mihi gratiſsimum, ſi cu

uolentiam. L. Oppius. M. F. Philomeli negotiatur, homo mihi familiaris. eum tibi unice commendo, eoq; magis, q. cum ipſum diligo, tum q. negocia procurat L. Egnatij Rufi: quo ego uno equite Romano familiariſsime utor, & qui cum conſuetudine quotidiana, tum officijs plurimis, maximisq; mihi coniunctus eſt. Oppium igitur præſentem ut diligas, Egnatij abſentis rem ut tueare, æque à te peto, ac ſi mea negocia eſſent. uelim memoriæ tuæ cauſa des literarum aliquid, quæ tibi in prouincia reddantur, ſed ita conſcribas, ut tum, cum eas leges, facile recordari poßis huius meæ commendationis diligentiam. hoc te uehemẽter etiam atque etiam rogo. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Eiuſdem eſt argumenti cum ſuperiore.

M. CICERO Q. GALLIO S. D. 44

ETſi ex tuis, & L. Oppij familiariſsimi mei literis cognoui te memorem commẽdationis meæ fuiſſe, idq; pro tua ſumma erga me beneuolẽtia, proq; noſtra neceſsitudine minime ſum admiratus: tamen etiam atque etiam tibi L. Oppium præſentem, & L. Egnatij mei familiariſsimi abſentis negocia commendo, tanta mihi cum eo neceſsitudo eſt, familiaritasq;, ut ſi mea res eſſet, nõ magis laborarem. quapropter mihi gratiſsimum feceris, ſi curaris, ut is intelligat me a te tantum amari, quantum ipſe exiſtimo. hoc mihi gratius facere nihil potes, idq; ut facias, uehementer te rogo. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Anchialum Egnatii ſeruum propter dominum commendat.

M. T. C. APVLEIO PROQVAES. S. D. 45

LVcio Egnatio uno equite Romano uel familiariſsime utor, eius Anchialum ſeruũ n gociaq;, quæ habeat in Aſia, tibi commendo non minore ſtudio, quam ſi rem meam cõmendarem, ſic enim exiſtimes uelim, mihi cum eo nõ modo quotidianam conſuetudinem ſummam intercedere, ſed etiam officia magna & mutua noſtra inter nos eſſe, quamobrem etiam atque etiam a te peto, ut cures, ut is intelligat me ad te ſatis diligẽter ſcripſiſſe: nam de tua erga me uoluntate non dubitabat. id ut facias, te etiam atque etiam rogo. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Noſtium cohæredem ſuum Apuleio commendat.

M. T. C. APVLEIO PROQVAES. S. D. 46

LVcius Noſtius Zoilus eſt cohæres meus, hæres autem patroni ſui ea re utrunq; ſcripſi, ut & mihi cum illo cauſam amicitiæ ſcires eſſe, & hominem probũ exiſtimares, qui patroni iudicio ornatus eſſet. Eum tibi igitur ſic commendo, ut unum ex noſtra domo ualde mihi gratum erit ſi curaris, ut intelligat hanc commendationem ſibi apud te magno adiumento fuiſſe. Vale.

raris pro curaueris, vt is, ſcilicet Egnatius intelligat me amari a te tantum, ideſt tam multum aut tam impenſe, quantum ipſe, ideſt ego exiſtimo, ſcilicet me amari a te. Tu nihil potes facere mihi gratius hoc. i. quã hoc, & rogo te vehementer, vt facias id.

[redacted]

ASC. LVcio &c. Commendat Egnatium equitem Romanũ, dicens. Ego vtor vel, ideſt etiam familiariſsime vno, ideſt ſolo Lucio Egnatio, equite Romano. ego commendo tibi Anchialum ſeruũ eius, & negocia quæ habet in Aſia, non minore ſtudio, quã ſi commendarem, ſcilicet tibi rem meam. Velim enim ſupple vt exiſtimes ſic, non modo quotidianam conſuetudinem intercedere, ideſt communem eſſe & coniunctionem facere mihi cum eo, ſed etiam officia magna & mutua noſtra eſſe inter nos. Quamobrem ego peto a te etiam atque etiam, vt cures, vt is, ſcilicet Egnatius intelligat me ſcripſiſſe ad te ſatis diligenter. Nam ipſe non dubitat de voluntate, ideſt beneuolentia tua erga me, & ita ſi non ſenſerit præſidium abs te, putarit a me non ſatis diligenter. Nam ipſe non dubitat de voluntate, ideſt beneuolentia tua erga me, & ita ſi non ſenſerit præſidium abs te, putarit a me non ſatis diligenter petitum. Ego rogo te etiam atque etiã ſupple vt facias id.

MIHI cum eo modo quotidianam conſuetudinem ſummam intercedere } Cũ eo mõ apparet legendum ex aliis codicibus ſenſuq;. BER. RVT.

ASCENSIVS.

LVcius &c. Diligenter cõmendat cohæredem ſuum, dicens. Lucius Noſtius Zoilus; ſcilicet cognomento. eſt cohæres meus, id eſt mecum hæres. hæres autẽ patroni ſui, ſcilicet L. Noſtii. nam liberalitate donati patronorum accipiebant nomina. Ego ſcripſi vtrunque, ſcilicet & cohæredem mihi eſſe, & patroni ſui, ea re, ideſt propterea Vt &, ideſt pariter ſcires mihi cauſam amicitiæ cum illo eſſe, quia cohæredes inter ſe amare debent, vnde nobis magna neceſsitas amandi Chriſti indita, cuius & per quem cohæredes Dei patris facti ſumus. Roma. 8. & ideſt pariter exiſtimares ideſt indicares ſupple eum hominem probum, qui ornatus eſſet iudicio patroni, vt ab eo hæres ſit ſcriptus. Igitur ego commendo tibi eum ſic, vt, id eſt tanquam, vnum ex noſtra domo. Erit mihi valde gratum ſi curaris pro curaueris, vt intelligat hanc. commendationem fuiſſe ſibi magno adiumento apud te. MEL. PHI.

ASC. QVid &c. Eundem quodammodo diſsimulanter commendat dicens. Quid ideſt ad quid, ego commendem tibi eum quem tu diligis, q. d. fruſtra. ſed tamen vt ſcires eum (loquitur de Egnatio) nõ ſolum diligi, verumetiã amari, quod plus eſt, a me: ego ſcribo tibi hæc ob eam rem. Gratiſsimum omnium officiorum tuorum quæ ſunt & multa, & magna fuerit mihi ſi tractaris pro tractaueris Egnatiũ, ita vt ſentiat & ſe amari a me, & me amari a te. Ego rogo te hoc vehementer etiam atque etiam. Scilicet, ideſt ſcire licet cur ſic precer. Illa noſtra, quibus in foro nuper præſtabamus, ceciderunt. vtamur igitur conſolatione vulgari, vt, ſcilicet velimus id quod poſſumus. Quid ſupple dicas, ſi hoc melius? voluit aliquid dicere, ſed reticuit ſubdens. Sed hæc ſup. dicam corã. Tu fac quod facis, vt ames me & ſcias te amari a me.

SEB. COR. SILIO } Epiſt. 16. huius lib. eũdem enim eſſe exiſtimo. { Quid ſi huc melius } Hæc eſt conſolatio illa vulgaris.

ASC. OMnes &c. Commendat Quæſtori omneis Cyprios, dicens. Ego cõmendo tibi omnes Cyprios ſed magis ſupple quam cæteros Paphios ideſt Paphi ciues, quibus quæcunque tu commodaris, ideſt impartiueris, erunt mihi gratisſima, & facio eo, id eſt propterea libentius vt commendem tibi eos, hoc eſt ideo tibi libentius commẽdo, quod arbitror, & ideſt etiam, conducere. i. pdeſſe tuæ laudi, cuius ego ſum fautor. Ergo fautor etiam genitiuum regit cũ primum veneris in eam inſulam, hoc eſt in Cyprum, Quæſtor, ideſt tanquam Quæſtor, te inſtituere, ideſt vt dicunt a principio ordinare ea, quæ alii ſequantur, ideſt ſequi debeant. Quæ vt ſpero tu cõſequere. i. obtinebis penul. longa, facilius ſi volueris ſequi legem Publii Lentuli neceſſarij tui, ad quem agentem in Cilicia cui Cyprus annexa eſt, ſunt epiſtolæ. 1. lib. & ea quæ conſtituta ſunt a me, nam & ipſe in Cilicia Imperator fuerat. Quam rem, ideſt ea ſequi, ego cõfido fore tibi magnæ laudi, cum etiam Lentulo & Ciceroni laudi fuerit.

SEBA. COR. SEXTILIO Rufo } Al. C. Sextilio Rufo. { Cum primus } poſtquam facta eſt prouincia a M. Catone, L. Piſone, & a Gabinio Cos. Al. cum primum: quod magis placet, ne Sextilius primus Quæſt. in Cyprum miſſus videatur, cũ tot Pcocoss. eam prouinciã prius adminiſtraſſent. { P. Lẽtuli } libro primo. { A me } tunc Pcocos. in Cilicia, quã qui obtinebat, Cyprum etiam obtinebat, Epiſto. 6. lib. 1.

BER. RVT. CVM primum in eam inſulam Quæſtor veneris } Quid ſi Primus: neq; enim multo ante redacta fuerat in formam prouinciæ Cypros, L. Piſone & Gabinio Coss.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Obliqua commendatio Egnatij.

M. T. CICERO SILIO S. P. D. 47

QVid ego tibi commendem eum, quem tu ipſe diligis? ſed tamen ut ſcires eum non a me diligi ſolum, uerum etiam amari, ob eam rem tibi hæc ſcribo. omnium tuorum officiorum, quæ & multa, & magna ſunt, mihi gratiſsimum fuerit, ſi ita tractaris Egnatium, ut ſentiat & ſe a me, & a te amari. hoc uehementer etiam atq; etiam rogo. Illa noſtra ſcilicet ceciderunt. utamur igitur uulgari conſolatione, quid, ſi hoc melius? ſed hæc coram. Tu fac quod facis. ut me ames, teq; amari a me ſcias. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Paphios Rufo commendat.

M. T. CICERO C. SESTILIO RVFO QVAES. S. D. 48

OMneis tibi commendo Cyprios, ſed magis Paphios, quibus tu quæcunque commodaris, erunt mihi gratiſsima. coq; facio libentius ut eos tibi commendem, quód & tuæ laudi cuius ego fautor ſum, conducere arbitror, cum primus in eam inſulam Quæſtor ueneris, ea te inſtituere, quæ ſequantur alij. quæ ut ſpero facilius conſequere, ſi & P. Lentuli neceſſarij tui legem, et ea, quæ à me conſtituta ſunt, ſequi uolueris: quã rem tibi confido magnæ laudi fore. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Quintum Pompeium diligentiſſime familiaritatis nomine commendat.

CICE. CVRIO PROCOS. S. D. 49

QVintus Pompeius Sex. F. multis, & ueteribus cauſis neceſsitudinis mihi coniunctus eſt. is cum antea meis commendationibus & rem, & gratiam, & authoritatem ſuam tueri conſueuerit, nunc profecto te prouinciam obtinente, meis literis aſſequi debet, ut nemini ſe intelligat cõmẽdatiorẽ unquã fuiſſe. quãobrem à te maiorẽ in modũ peto, ut, cũ omneis meos æque ac tuos obſeruare pro noſtra neceſsitudine debeas, hũc in primis ita in tuã fidẽ recipias, ut ipſe intelligat, nullã rẽ ſibi maiori uſui, aut ornamẽto, q̃ meã cõmendationẽ, eſſe potuiſſe. Va.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

M. Curium de meliore nota Ariſto commendat.

M. T. C. ARISTO PROCOS. S. D. 50

SVmpſi hoc mihi pro tua in me obſeruãtia, quam penitus perſpexi, quandiu Brunduſii fuimus, ut ad te familiari-

ASCEN. QVintus &c. Commendat Quintum Pompeium Sexti filium, dicens Quintus Pompeius filius Sexti, ſcilicet Pompeij, coniunctus eſt mihi multis & veteribus cauſis neceſsitudinis, ideſt amicitiæ neceſſario conſeruandæ. Iam ſexcẽties fere expoſita ſunt vocabula, ſed quia forte in vnum epiſtolium incidet qui alias nõ legerit, cogor rem vnã ſæpius exponere, ideſt is cum conſuerit, ideſt conſueuerit, dicitur. n. vtrũq;, & ſueui, & ſuetus ſum tueri, ideſt protegere, & rem, ideſt diuitias & gratiam & authoritatem, commendationibus meis, debet nunc profecto te obtinente prouinciam, ideſt dum tu obtines prouinciam aſſequi ideſt nãciſci, literis meis, ideſt per literas meas, vt intelligat ſe nemini fuiſſe vnquam commẽdatiorem, ideſt magis cõmmendatum quam tibi. videtur hoc loco paſsiue capi & temporis præteriti rationem ſeruare, ita vt participia interdũ comparatiua putes. Quam obrem ego peto a te in modũ maiorem, vt cum debeas obſeruare, ideſt colere & dicunt ſupportare, omnes meos, ſcilicet familiares & amicos, æque, ideſt æqualiter, ac ideſt ſicut tuos, pro noſtra neceſsitudine ideſt propter neceſsitudinem, hoc eſt neceſſariam coniunctionem & amicitiam noſtram, recipias hunc, ſcilicet Quintum Pompeium, in primis, ideſt inter primos, aut præcipue in fidem, ideſt fidelem protectionem & cõfirmationem tuam, ita vt ipſe intelligat nullam rẽ potuiſſe eſſe ſibi maiori, vſui, ideſt vtilitati, aut ornamento, ideſt decori, quantum ad bonum honeſtum, quam cõmendationem meam.

SEBA. COR. CVRIO } Cum tam familiariter ſcribat Cicero, vt quaſi ſuo iure petere videatur non puto dubitandum eſſe, quin is ſit Curius, quem toties aliis commẽdat, & ad quẽ ſcribit epiſto. a 9. lib. 6.

ASC. SVmpſi &c. Commendat Mar. Curium Patris negociantem apprime diligenter, aut Ariſto proconſuli aut Cælio, vt quidam textus habent. Ordo eſt. Ego ſumpſi, ideſt aſſumpſi & quaſi arrogaui hoc mihi pro obſeruantia tua, in, ideſt erga me, hoc eſt propter eam, in dictis & factis tui, ne me lædas, cuſtodiam, ex veneratione quadam procedentem, quam perſpexi, ideſt percepi penitus quãdiu fuimus Brunduſii, ſumpſi inquã vt ſcriberem ad te familiariter & quaſi pro iure meo, ſiqua, id eſt ſi aliqua res eſt de qua laborarem valde, ideſt pro qua vellem multos ſubire labores, aut

tis cognitum, aut quæ.i.aliqua cauſa eſt, legerem vna dictione, aut quam cur indigeat maioris commendationis, ego commendo eum tibi ſic, vt neq; poſsim commendare quenquam maiore ſtudio.i.affectu, neq; de iuſtioribus cauſis.i. ob iuſtiores cauſas. Et ego faciam id, quod debent facere ij qui commendant, religioſe.i.ſancte, & cum timore, & ſine ambitione.i.affectione nimia. Spondebo enim tibi, vel potius ſpondeo. ſ.iam, & recipio in me.i.polliceor me præſtatorem, eos eſſe mores M. Curii, & eam tum probitatẽ, tum etiam humanitatem, vt ſis exiſtimaturus.i. iudicaturus ſi ſit cognitus tibi, eum dignum, & amicitia tua, & tam accurata ꝯmendatione.ſ. mea. Certe tu feceris mihi gratiſsimum, ſi intellexero has literas habuiſſe apud te tantum pondus.i.tantum valorem, quantum ſcribens.i.cum eas ſcriberem cõfidebã ſ.eas habituras.

PAV. MAN. QVAM Maximus poſtea commendatione e.a. } etſi codices omnes ita ſcriptum habeant, ego tamen legendũ crediderim, quam maximus poteſt, meaq; commendatione c.a. vel quammaximus poſt mea commendatione c.a.

SEB. COR. SERVIO Sulpitio } græciæ a Cæſare præfecto. Epiſto. 6.lib.6. { M.Curius } Epiſto. 29.lib.7. { Patris } quæ vrbs eſt in Peloponneſo. Plin. libro 4.capi.4. { Miſerrimo bel. } ciuili, inter Pompeium, & Cæſarem.

[redacted]

ASC. NOn &c. Põponius Atticus i Epiro negotia habebat, cui Seruius tunc præerat. ita eum Seruius id intelligens vltro ſcripſiſſe ad Atticum ſe paratum eſſe ipſum iuuare quibuſcunque rationibus poſſet, oſtendit Cicero. has Seruii liberaliſsimas literas ſibi gratiſsimas eſſe, nec minus Attico, quem tamen ei cõmendatiorem facit, dicens, Non cõcedam, vt literæ tuæ ſuauiſsimæ, & ſcriptæ humaniſsime ad Atticum fuerint iucundiores Attico noſtro.ſ.Pomponio quem vidi elatum.i.exultantẽ lætitia, quam mihi. Nam etſi i. quanquam, literæ tuæ erant, ꝓpe.i.quaſi æque gratæ vtrique noſtrum, tamen ego admirabar magis te ſcripſiſſe ad eum vltro, & detuliſſe per literas tuas ei nec opinanti, tantã voluntatem tuam, quaſi rogatus aut certe.i. ſaltem admonitus reſpondiſſes liberaliter, Attico, ideſt votis Attici. De quo non modo.i.non ſolum nõ debeo rogare te, vt facias quoq; i.etiam cauſa mea eo.i.tanto ſtudioſius.i.fauorabilius, & diligentius. Nihil enim poteſt fieri cumula

ut ad eam uoluntatem, ſiquam in illum ante has meas literas contuliſti, quámmaximus poſtea mea commendatione cumulus accedat ſin autem propter uerecundiam ſuam minus ſe tibi obtulit, aut eum nondum ſatis habes cognitum, aut quæ cauſa eſt, cur maioris commendationis indigeat: ſic tibi eum commendo, ut neq; maiore ſtudio quenquam, neq; iuſtioribus de cauſis cõmendarem poſſim. faciamq; id, quod debent facere ij, qui religioſe, & ſine ambitione cõmendant. ſpondebo.n.tibi, uel potius ſpondeo, in meq; recipio, eos eſſe. M.Curij mores, eamq; tũ probitatem, tum ẽt humanitatem: ut eum & amicitia tua, & tã accurata cõmendatione ſi tibi ſit cognitus dignũ ſis exiſtimaturus. mihi certe gratiſſimum feceris, ſi intellexero has literas tantũ, quantum ſcribens confidebam, apud te pondus habuiſſe. Vale.

OSBER. LONG. LEMMA.

In hac epiſtola non tam commendat Atticum Sulpitio, quam gratias agit quod Sulpitius tam pronus ſit ad benefaciendum ipſi Attico.

M. T. C. SER. SVLPITIO. S. P. D. 18

NOn concedam, ut Attico noſtro, quem elatum lætitia uidi, iucundiores tuæ ſuauiſſimæ ad eum, & humaniſſimè ſcriptæ literæ fuerint, q̃ mihi: nam etſi utriq; noſtrum prope æque gratæ erant, tamen ego admirabar magis, te, quaſi rogatus, aut certe admonitus liberaliter Attico reſpõdiſſes (quod tamen dubium nobis, quin ita futurum fuerit, nõ erat) ultro ad eum ſcripſiſſe, eiq; nec opinanti uoluntatem tuam tantam per literas detuliſſe. de quo nõ modo rogare te, ut eo ſtudioſius mea quoq; cauſa facias, non debeo (nihil enim cumulatius fieri põt, q̃ pollicer is) ſed ne gratias quidem agere, q. tu & ipſius cauſa, & tua ſponte feceris. illud tamen dicam, mihi id, quod feciſti, eſſe gratiſſimum: tale enim tuum iudicium de homine eo, quẽ ego unice diligo, non poteſt mihi non ſumme eſſe iucundum. quod cũ ita ſit, eſſe gratum neceſſe eſt. ſed tamen quando mihi pro coniunctione noſtra, uel peccare apud te in ſcribendo licet: utrunq; eorum quæ negaui mihi faciẽda eſſe, faciam: nam & ad id, quod Attici cauſa te oſtendiſti eſſe facturum, tantũ uelim addas, quantum ex noſtro amore acceſſionis fieri poteſt, & quod modo uerebar, tibi gratias agere, nunc plane ago: teq; ita exiſtimare uolo, quibuſcunq; officijs in Epiroticis, reliquiſq; rebus Atticũ obſtrinxeris, iiſdem me tibi obligatum fore. Vale.

OSBERTI LONGOLII LEMMA.

Caput huius epiſtolæ, & commendationis eſt, vt inquit ipſe Cicero, vt Seruius Lyſonem Patrenſem, qui Pompeianus cum Cæſare redierat in gratiam in ſuam neceſſitudinem recipiat.

M. T. C. SER. SVLPITIO S. P. D. 19

CVm Lyſone Patrenſi eſt mihi quidem hoſpitium uetus, quam ego neceſſitudinem ſanctæ colendam puto: ſed ea

tius.i.auctius quam polliceris.ſ.te ſponte facturum, ſed ne quidem.i.non ſaltem ſupp. debeo agere gratias quod tu feceris aut quod i.de eo quod tu feceris, &.i.ſimul cauſa ipſius.ſ.Pomponii Attici, & tua ſponte.i.propria inclinatione, aut naturali voluntate. Ego tamen dico illud, id quod feciſti eſſe gratiſſimum mihi. Tale enim iudicium tuum de eo homine, quem ego diligo vnice, non poteſt eſſe non ſumme iucũdum mihi. Quod cum ſit ita, neceſſe eſt eſſe gratum ideſt vtile. Sed tamen quando.i.quãquidem, licet mihi pro coniunctione noſtra, vel.i.etiam peccare in ſcribendo, ego faciam vtrunq; eorum quæ negaui.i. dixi non eſſe facienda mihi.i.a me. Nam ego velim ſup. vt addas ad id quod oſtendiſti te facturum cauſa Attici, tantum, quantum acceſsionis.i. incrementi, fieri poteſt ex amore meo.i.ꝓpter acceſsionẽ amoris mei. Et quod verebar modo.i.pauloante, videlicet agere tibi gratias, ago plane.i.ex animo aut manifeſte, & volo te exiſtimare, ita quibuſcunq; officiis.i.beneficiis quaſi ex debito, aut honeſto factis, obſtrinxeris.i.deuinxeris Atticum in rebus Epiroticis.i.quas curandas habet in Epiro, & reliquis, ſ.rebus, me fore obligatum tibi iiſdem.ſ.rebus.

QVASI rogat. } Al.quãſi rogatus. { In Epiroticis } omnis enim Attici pecuniæ reditus conſtabat in Epiroticis, & vrbanis poſſeſsionibus: vt ſcribit Nepos. SEBA. COR.

[redacted]

CVm Lyſone &c. Lyſo ciuis Patrenſis, Cic. veteri hoſpitio, & conſuetudine coniunctus, is in diſſenſione ciuili Pompeianas partes ſecutus erat quocirca licet putet Seruium eidem fauturum, tamen quia omnia erant in poteſtate Cæſ aliquantulum verebatur, hunc Cicero. diligenter commendat in præſenti epiſtola, dicens. Hoſpitium vetus: id eſt ius hoſpitalitatis eſt quidem mihi cum Lyſone Patrenſi: id eſt ciue Patrarum in Achaia, quam neceſsitudinem ſ. hoſpitalitatis ego puto colendã ſancte.i.inuiolabiliter, nam Ioui curæ eſt, vnde Dido, Aeneid. 1. Iuppiter, hoſpitibus nam te dare iura loquuntur. Sed ea cã ſ.neceſsitudinis eſt ſupp. mihi etiam cum compluribus aliis, qui etiam illius hoſpites ſunt: familiaritas tanta ſupp. eſt mihi cum nullo hoſpite.ſ.quanta cum ipſo, & ea.ſ.familiaritas aucta eſt, ASC.

eſt, tum officiis multis tum etiam conſoetudine.i.communicatione vitæ quotidiana, ſic vt nihil ſit coniunctius familiaritate noſtra. Is.ſ.Lyſo cum fuiſſet Romæ prope.i.quaſi annum, ita vt viueret mecum. etſi eramus in magna ſpe, te facturum diligentiſſime id quod feciſti, literis meis, & commendatione mea.i.propter literas meas, & commendationem meam, videlicet, vt tuerere.i.protegeres rem, & fortunas eius abſentis, tamen qđ.i.quia omnia erant in poteſtate vnius.ſ.Cæſaris, & quod Lyſo fuerat in cauſa noſtra.i.Põpeianas partes nobiſcum ſecutus, & in præſidiis noſtris.i.noſtrarum partium, nos timebamus quotidie aliquid.ſ.aduerſi illi poſſe contingere. Tamen effectum eſt, &.i.ſimul, ſplẽdore.i.eminẽti honeſtate vitæ ipſius, & ſtudio noſtro, & reliquorum hoſpitum, vt omnia impetrarentur a Cæſare, quæ vellemus. Quod itelliges.i.veriſsimũ eſſe ex literis quas Cæſar dedit ad te. Nunc.ſ.quando tuto ſcribere poſſumus nõ modo, non ſolum nõ remittimus.i.relaxamus, aut detrahimus tibi aliquid ex commendatione noſtra, quaſi adepti ſup.ſimus iam omnia, ſed contendimus.i.petimus a te eo.i.ꝓpter ea vehementius vt recipias Lyſonem in fidem.i.in fidelẽ tutelam, & neceſsitudinem tuam. Cuius fortuna ſup.exiſtẽte dubia i.tantiſper, dum dubia erat nos agebamus tecum timidius.i.magis timide, quam nunc, aut aliquantulum timide, quia nunc timide non agit, verẽtes,.i.formidantes nequid eiuſmodi accideret, vt ne tu quidem, qui maxime poſſe videris, poſſes mederi.i.curare, & incolumitati reſtituere Vero.i.ſed incolumitate.i.ſalute eum fortunis eius explorata.i comperta ego peto a te omnia ſummo, ſtudio, & cura.ſ.ſumma. Quæ.ſ petita ne enumerem ſingula, ego commendo tibi totam domum.i.familiam, & rem familiarem eius, & commendo in his. (Non dicit in hac, quia ad rẽ reſpicit. ſic domus Aarõ ſperauit in domino, adiutor eorum, & protector eorũ eſt,.i.inter eos qui ſub nomine domus comprehenduntur) filiũ eius adoleſcentem, quem C. Mẽmius Gemellus cliẽs meus,.i.qui me colit eo ꝙ patrocinio meo vtitur, cum factus eſſet ciuis Patrenſis ſup.in calamitate exilii ſui, adoptauit.i.in filium aſſumpſit legibus.i. ſm leges Patrenſium.ſ.ciuium, vt tueare.i.defendas ius, & cãm hæreditatis ipſius.ſ.filii Lyſonis que obueniret illi ex Memmio. illud eſt caput.i.præcipua pars petitionis meæ, vt recipias in neceſsitudinem tuã.i inter neceſſarios tuos, aut in vinculum neceſsitudinis tuæ Lyſonem, quem ego cognoui virum optimũ & gratiſsimum. Quod ſi feceris, non dubito quin ſis diligendo, & commendando.ſ.eo, cæteris, ſis habiturus idem iudicii, & voluntatis.ſ.de eo, & in eum, quod ego.ſ.habeo. Quod fieri.vt fiat ſtudeo.i.ſtudio laboro, cum vehementer, tum etiam vereor illud, ne ſi videberis feciſſe aliqoid minus cumulate.i.aucte, cauſa.i.in cauſa eius, ille putet me ſcripſiſſe negligenter, non ſup.putet te oblitum mei. Enim.i qa ipſe potuit cognoſcere quanti.i.quam magno feceris.i.æſtimaueris tr.e, tum.i.pariter, id eſt pari menſura ex ſermonibus meis quotidianis, quia quotidie de beneficiis tuis in me aliquid loquor, tum etiã ex epiſtolis tuis, quibus omnia mihi defers &c.

LYSONE Patrẽſi} apud hunc Cicero e Cilicia rediens, ægrum Tyronem reliquit. epiſto.6.lib.16. {Quod in v.} Cæſaris. {Noſtra cauſa} Põpeiana {Studia ſumma} Al. ſummo ſtudio, ſummaq; {C. Memmius;} Epiſt.1.huius libri, eundem enim exiſtimamus eſſe. SEBA. COR.

[redacted]

cauſa etiam cum aliis compluribus: familiaritas tanta nullo cũ hoſpite, & ea cum officiis eius multis, tum etiam conſuetudine quotidiana ſic eſt aucta, ut nihil ſit familiaritate noſtra coniunctius. is cum Romæ annum prope ita fuiſſet, ut mecum uiueret, etſi eramus in magna ſpe, te meis literis, commendationeq; diligentiſſime facturum id, quod feciſti, ut eius rem, & fortuna abſentis tuere: tamen q, in unius poteſtate erant omnia, & q, Lyſo fuerat in noſtra cauſa, noſtriſq; præſidiis, quotidie aliquid timebamus. effectum tamen eſt, & ipſius ſplendore, & noſtro, reliquorumq; hoſpitum ſtudio, ut omnia que uellemus. a Ceſare impetrarentur. quod intelliges ex iis literis, quas Ceſar ad te dedit. nunc non modo non remittimus tibi aliquid ex noſtra commendatione quaſi adepti iam omnia: ſed eo uehementius à te cõtendimus, ut Lyſonem in fidem, neceſsitudinemq; tuam recipias. cuius dubia fortuna timidius tecum agebamus, uerẽtes nequid accideret eiuſmodi, ut ne tu quidem mederi poſſes. explorata uero eius incolumitate, omnia à te ſtudia ſumma cura peto. que ne ſingula enumerem, totam tibi domum commendo, in his adoleſcentem filium eius: quem C. Memmius Gemellus cliens meus cum in calamitate exilii ſui, Patrenſis ciuis factus eſſet, Patrenſium legibus adoptauit: ut eius ipſius hæreditatis ius, cauſamq; tueare. caput illud eſt, ut Lyſonem quem ego uirum optimum, gratiſsimumq; cognoui, recipias in neceſsitudinem tuam. quod ſi feceris, non dubito quin in eo diligendo, cæteriſq; poſtea commendando, idem, quod ego, ſis iudicii, & uoluntatis habiturus. quod cum fieri uehementer ſtudeo: tum etiam illud uereor, ne, ſi minus cumulate uideberis feciſſe aliquid eius cauſa, me ille negligenter ſcripſiſſe de ſe putet, non te oblitum mei: quanti enim me faceres, cum ex ſermonibus quotidianis meis, tum ex epiſtolis etiam tuis potuit cognoſcere. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Aſclaponem medicum Patrenſem, doctum & probum commendat.

M. T. C. SER. SVLPITIO S. P. D. 20

ASclapone Patrẽſi medico utor ualde familiariter: eiuſque tum conſuetudo mihi iucunda fuit, tum etiam ars quam ſum expertus in ualetudine meorum: in qua mihi tum ipſa ſcientia, tũ ẽt fidelitate, beneuolentiaq; ſatisfecit. hunc igitur tibi commendo, & à te peto, ut des operam, ut intelligat, diligẽter me ſcripſiſſe de ſe, meamq; commendationem uſui magno ſibi fuiſſe. erit id mihi uehementer gratum. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Ammonium Auiani libertum in cauſa patroni commendat.

M. T. C. SER. SVLPITIO S. P. D. 21

MArcus Aemylius Auianus ab ineunte adoleſcẽtia me obſeruauit, ſemperq; dilexit, uir cum bonus, tum per

ASclapone. Commẽdat Aſclaponem medicũ bene de ſuis, vt inquit, meritum, dicens. Ego vtor familiariter Aſclapone Patrenſi,.i.ex Patris oppido Achaiæ, medico, & tum conſuetudo.i.conuerſatio, & communicatio eius, fuit mihi iucunda, tum ẽt ars, videtur addendum ſecundùm Vallam elegantius grata, quam ſum expertus in valetudine.i.mala diſpoſitione meorum. In qua.ſ.valetudine meorum ipſe ſatisfecit mihi, tum, Id eſt pariter ipſa ſcientia, tum etiam fidelitate, & beneuolentia. Igitur cum fuerit talis in meos, ego cõmendo tibi hunc & peto a te, vt des operam, vt intelligat me ſcripſiſſe diligenter de ſe, & commẽdationem meam fuiſſe ſibi magno vſui, Id eſt magnæ vtilitati. id erit mihi vehementer gratum. ASC.

MEORVM} præſertim Tyronis Epiſtol. 9. libro decimoſexto. SEBA. CORR.

MArcus &c. Commendat diligenter, & accuratis verbis M. Aemylium Auianum, & domũ eius, & præcipue Ammonium libertum eius ob præclara vtriuſq; merita, dicens. M. Aemy. Auianus obſeruauit.i.coluit me cauendo offendere, ab adoleſcẽtia.ſ.ſua ineunte.i. incipiente. dilexit me ſemper.ſ.deinceps, vir.i.qui eſt vir, tum bonus, tũ perhumanus, & diligendus om- ASC.

ni genere officij. Quem ſi ego arbitrarer eſſe Sycione.i.in ea vrbe Achaiæ,& niſi audirem eum commorari etiam nunc.i.adhuc Cybiræ.i.in ea vrbe Aſiæ auſtralis, vbi ego reliqui eum.ſ. tunc cum eſſem Imperator Ciliciæ,nihil eſſet neceſſe me ſcribere plura de eo, enim.i.quia ipſe perficeret profecto ſuis moribus,& ſua humanitate, vt diligeretur a te ſine commendatione cuiuſquam, non minus quam diligitur a me,& a cæteris familiaribus ſuis. Sed cum putẽ ſ.eum abeſſe, ego commendo tibi in maiorem modum.i.nõ vulgariter domum.i. familiã eius,quæ eſt in Syciõe, & rem familiarem ſup.eius,& maxime C.Auianum Ammonium libertum eius, quem quidem ego commẽdo tibi etiam ſuo,.i.proprio nomine:nedum patroni. Nam cum.ſ.ita ſit,quod eſt probatus.i.probus habitus mihi:quod.i.quia eſt officio,& fide,ſingulari in.i. erga patronum ſuũ,tum & contulit magna officia in me ipſum,& fuit mihi præſto.i.auxilio paratus temporibus moleſtiſsimis, aut exilii, aut poſt cladem Pharſalicam,ita fideliter,& beneuole vt ſup.eſſe deberet, ſi eſſet manumiſſus a me. Itaq; peto a te vt tueare.ſ.eum Ammonium &.i.ſimul in negotio patroni eius.ſ.Marci Aemylii ſic, vt diligas eius procuratorem, quẽ commendo tibi, & ipſum ſcilicet Ammonium,ſuo.i.& proprio nomine.i.reſpectu, & habeas in numero tuorum, quia ſup.tu cognoſces eum hominem prudẽtem,& officioſum, & dignum,qui diligatur a te.

a.l.vt eũ & in.

VICT. VIR Cum bonus,tum p̃humanus,& in omni officii genere diligendus. } rectum nõ puto, receptam lectionem cũ antiqua conſentientem immutare, quæ præſertim egregiũ ſenſum habeat: neq; enim ſemper eodem pacto loquitur Cicero, & fruſtra tam eloquens habitus eſſet,ſi elocutione variare non potuiſſet. In oĩ igit officii genere diligẽdus. qui ita ſe gerit in omni officii genere, vt merito amari diligiq; poſſit,qui cumulate omnibus officiis ſatisfacit: non pauci enim in hoc,aut illo officio laudati, in aliquo tamen(non enim p̃fecti, & abſoluti ſumus) non valde commendari poſſunt: ex iis erat Auianus, qui vno tenore in omnibus officiis reſpõderet.

PAVL. MANV. IN omni genere officii diligendus } Quid,ſi legatur. in omni genere officii diligẽtiſs.i. diligentiſsimus: qua ratione ẽt dixit in oratione pro M.Cælio 53.vico omnis officii diligentiſsimo. & pro Cluentio.45.in omnibus officiis retinendis diligentior eſſe nemo poteſt,ſed hæc eruditorum iudicio permittimus,incerta enim in re affirmare quicquam,& immutare, tũ temerarium eſt,tum periculoſum.

humanus, & in omni genere officij diligendus. quem ſi arbitrarer eſſe Sycione, & niſi audirem, ibi eum etiam nunc, ubi ego reliqui, Cybiræ commorari: nihil eſſet neceſſe plura me ad te de eo ſcribere: perficeret enim ipſe profecto ſuis moribus, ſuaq; humanitate, ut ſine cuiuſquam commendatione diligeretur abs te non minus, quam & à me, & à cæteris ſuis familiaribus. ſed cum illum abeſſe putem, commendo tibi maiorem in modum domum eius, quæ eſt Sycione, remq; familiarem, maxime C. Auianum Ammonium libertum eius: quem quidem tibi etiam ſuo nomine commendo: nam cum propter ea mihi eſt probatus, quod eſt in patronum ſuum officio, & fide ſingulari: tum etiam quod in me ipſum magna officia contulit, mihiq; moleſtiſſimis temporibus ita fideliter beneuoleq; preſto fuit, ut ſi à me manumiſſus eſſet. itaque peto à te, ut eum Ammonium, & in patroni eius negotio ſic tueare, ut eius procuratorem, quem tibi commendo: & ipſum ſuo nomine diligas, habeasq; in numero tuorũ. Hominẽ prudentẽ, & officioſum cognoſces, et dignũ qui à te diligatur. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Manlium Cic. & ſua, & Varronis petitione cauſaq; diligenter commendat.

M. T. C. SER. SVLPITIO S. P. D. 22

TItum Manlium, qui negotiatur Theſpijs, uehementer diligo, nam & ſemper me coluit diligentiſſimeq; obſeruauit, & à ſtudijs noſtris non abhorret. accedit eo, quod Varro Muræna magnopere eius cauſa uult omnia. qui ita exiſtimauit, etſi ſuis literis, quibus tibi Manlium commendabat, ualde confideret, tamen mea commẽdatione aliquid acceſſionis fore. me quidem cum Manlij familiaritas, tum Varronis ſtudium commouit, ut ad te quam accuratiſſime ſcriberem. gratiſſimum igitur mihi feceris, ſi huic commẽdationi meæ tantum tribueris, quantum cui tribuiſti plurimum, id eſt ſi T. Manlium quammaxime, quibuſcunque rebus honeſte, ac pro tua dignitate poteris, iuueris, atq; ornaueris. ex ipſius præterea gratiſsimis, & humaniſſimis moribus confirmo tibi eum te, quem ſoles fructum à bonorum uirorum officijs expectare, eſſe capturum. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Coſſinium, & ſua, & patroni cauſa commendat.

M. T. C. SER. SVLPITIO. S. P. D. 23

LVcio Coſſinio, amico, & tribuli tuo, ualde familiariter utor: nam & inter noſmetipſos uetus uſus intercedit, et Atticus noſter maiorem etiam mihi cum Coſſinio conſuetudinẽ fecit: itaq; tota Coſſinij domus me diligit, in primiſq; libertus eius L. Coſſinius Anchialus, homo, & patrono, & patroni neceſſarijs, quo in numero ego ſum, probatiſſimus. hunc tibi ita

ASC. TItum &c. Cice. commẽdat Titum Manlium omniaq; negotia eius Seruio Sulpitio communi amico & homini docto, ac probo, dicens: Ego diligo vehementer Titum Mãlium qui negotiatur.i.mercaturam agit Theſpiis.i.in oppido iuxta Heliconem, vnde Muſæ Theſpiades interdum dicuntur. Nam ipſe &.i.ſimul coluit,& obſeruauit me ſemper diligentiſſime, & non abhorret.i.nõ eſt alienus a ſtudiis noſtris, aut legalis, aut oratoriæ, aut Stoicæ diſciplinæ. Accedit.i. additur eo.i.ad eam commendationẽ, quod Varro Muræna vult magnopere omnia.ſ.fieri, aut facere cauſa eius.i. propter eum qui.ſ.Varro tamen, & ſi pro tametſi,confideret valde literis ſuis,quibus commendabat tibi Manlium, tamen exiſtimauit aliquid acceſsiõis.i.augmẽti fore,commendatione mea, .i.per commẽdationem meã. Quidem.i.certe tum familiaritas Manlii,tum ſtudium Varronis.ſ.Murænæ cõmouit me vt ſcriberem ad te quam accuratiſsime. Igitur tu feceris mihi gratiſsimum.i.rem gratiſsimam,ſi tribueris huic cõmendationi meæ tantum quãtum ſup.illi,cui tribuiſti plurimum .i.ſi iuueris atq; ornaris p̃ ornaueris Titum Manlium, quibuſcunq; rebus poteris honeſte pro dignitate tua.i.ſeruata dignitate tua. Ego præterea cõfirmo tibi ex gratiſsimis,& humaniſsimis moribus eius te capturum eſſe eum fructũ.i.eam vtilitatem,quem.ſ.fructum ſoles expectare ab officiis bonorum virorum.

ASC. LVcio &c. Commendat Seruilio Sulpitio L. Coſſinium L.Coſsinii amici et tribulis ſui.i.eius,quicum de eadem tribu erat,libertum,p̃inde ac ſi proprius eſſet, dicẽs, Ego vtor valde familiariter L, Coſsinio amico,& tribuli tuo .i.viro de tribu tua. Nam vetus vſus i. mutuum obſequiũ intercedit.i.medium eſt, inter noſmetipſos,& Atticus noſter .ſ.Pomponius, fecit mihi etiã maiorem conſuetudinem, cũ Coſsinio. Itaque tota domus Coſsinii diligit me, & in primis.i.præcipue libertus eius L.Coſsinius Anchilaus homo probatiſsimus, &.i ſimul patrono ſ.ſuo,& neceſſariis patroni.ſ.ſui,i quo numero ego ſum. Ego commendo tibi hũc ſ.Libertum eius,ita vt ſi eſſet libertus meus, & ſi eſſet apud me eodem loco.i.in eadẽ charitate,quo & id eſt ẽt, eſt apud patronum ſuum,ego non poſſum commendare eum maiore ſtudio. Quare tu feceris mihi pergratum ſi receperis eũ, in amicitiam tuã, atq; iuueris eum,quod fiat ſine moleſtia tua,ſi opus fuerit ei,qua: id eſt in aliqua re. Id erit,& id eſt ſimul gratum mihi vehementer, & erit poſtea iucundum tibi. Tu enim cognoſces ſupple eum eſſe hominem

minem ſumma probitate, humanitate, & obſeruantia.

commendo ut, ſi meus libertus eſſet: eodemq́; apud me loco eſ ſet, quo & eſt apud patronum ſuum, maiore ſtudio commendare non poſſem. quare pergratum mihi feceris, ſi eum in amicitiam tuam receperis, atque eum, quod ſine moleſtia tua fiat, ſiqua in re opus ei fuerit, iuueris. id & mihi uehementer gratum erit, & tibi poſtea iucundum: hominem enim ſumma probitate, humanitate, obſeruantiaq́; cognoſces. Vale.

VICTORIVS

VNISq; ſe literis meis } Ita olim ope noſtrorum antiquorum codicum hunc locum caſtigauimus, non nulli tamen affirmant, ſe nunc cum in omnibus impreſsis antea } Iſque ſe literis } legeretur, vniſque ſe literis emendaſſe: in noſtro autem libello de hac, vt plana, certaque animaduerſione non diſputaramus.

PAV. MAN.

ISQVE ſe literis m. } Sic autem in omnibus impreſsis emendaui ex codice Vincentij Riccij, vniſque ſe literis meis: nam eum, iam ante commendarat.

[redacted]

GIBER. LONG. LEMMA.

Gratias agit Seruio, quod Lyſonis commendationem acceperit.

M. T. C. SER. SVLPITIO S. P. D. 24

CVm antea capiebam ex officio meo uoluptatem, quòd memineram, q̃ tibi diligenter Lyſonem hoſpitem, & familiarem meum commendaſſem: tum uero poſteaquam ex literis eius cognoui, tibi eum falſo ſuſpectum fuiſſe, uehementiſſime lætatus ſum, me tam diligentem in eo commendando fuiſſe. Ita enim ſcripſit ad me, ſibi meam commendationem maximo adiumento fuiſſe, q. ad te delatum diceret, ſeſe contra dignitatẽ tuam Romæ de te loqui ſolitum eſſe. de quo etſi pro tua facilitate, & humanitate purgatum ſe tibi ſcribit eſſe: tamen primũ ut debeo, tibi maximas gratias ago, cum tantũ literæ meæ potuerũt, ut his lectis oẽm offenſionem ſuſpiciõis, quam habueras de Lyſone, deponeres: deinde credas mihi affirmanti uelim, me hoc non pro Lyſone magis, quã pro oibus ſcribere hominem eſſe neminẽ, qui unq̃ mentionem tui ſine tua ſumma laude fecerit. Lyſo uero cum mecũ prope quotidie eſſet unaq́; uiueret, nõ ſolũ quia me libenter audire arbitrabatur, ſed quia libentius ipſe loquebatur, omnia mihi tua, & facta, & dicta laudabat. quapropter etſi à te ita tractatur, ut iam non deſideret commendationem meam, uniſq́; ſe literis meis omnia conſecutum putet: tamen à te peto maiorem in modum, ut eum etiam atq; etiam tuis officijs, liberalitate complectare, ſcriberem ad te, qualis uir eſſet, ut ſuperioribus literis feceram, niſi eum iam per ſeipſum tibi ſatis eſſe notum arbitrarer. Vale.

ASCENSIVS

CVm antea &c. Seruius ſuſpectum habuerat Lyſonem quod audierat eum contra dignitatem ſuam Romæ locutum, quam ſuſpicionem pro commendatione Ciceronis depoſuerat, quod factum ſibi gratiſsimum nunc dicit Ciceron. Ordo eſt. Cum: ſcilicet ita ſit quod capiebam antea voluptatem ex officio meo quod memineram quam diligenter commendaſſem tibi Lyſonem hoſpitem, & familiarem meum: tum vero: ideſt eſſe multo magis, & quaſi ex vero, aut ad verum, poſteaquam cognoui ex literis eius eum fuiſſe ſuſpectũ tibi falſo, lætatus ſum vehemẽtiſsime, me fuiſſe tam diligentem in eo commendando. Ita enim ſcripſit ad me, meam cõmendationem fuiſſe ſibi maximo adiumento, quod: ideſt eo quod diceret delatum, ſupple fuiſſe ad te, ſeſe ſolitum eſſe loqui Romæ de te contra dignitatem tuam. De quo etſi: ideſt quanquam ſcribit ſe purgatũ eſſe tibi pro facilitate, & humanitate tua, tamen ego ago primum tibi maximas gratias, vt debeo, cum: ideſt quandoquidem literæ meæ potuerunt tantum: ideſt, tam multum, vt iis lectis: ideſt poſtquam eas legeris, deponeres omnem offenſionem ſoſpitionis: ideſt offenſam ex ſuſpitione quã habueras de Lyſone. Deinde velim ſupple, vt credas mihi affirmãti me ſcribere hoc non magis pro Lyſone ſcilicet purgando quam ꝓ omnibus ſcilicet Romæ agentibus, hominem neminem: ideſt nullum eſſe qui fecerit vnquam mẽtionem tui ſine ſumma laude tua. Vero, ideſt ſed, Lyſo cum eſſet mecum prope: ideſt fere quotidie & viueret vna: ideſt pariter, non ſolum quia arbitrabatur: ideſt putabat me audire libenter, ſed quia ipſe libentius loquebatur, laudabat mihi omnia facta, & dicta tua. Quapropter etſi: ideſt quanquam, tractatur a te, ita vt iam non deſideret commendationem meam, & is putet ſe conſecutum: ideſt obtinuiſſe omnia ſcilicet quæ velit literis: ideſt per literas meas. tamen peto a te in modum maiorem: ideſt formam non vulgarem, vt complectare eum etiam atq; etiam ideſt frequenter tuis officiis, ſupple &, liberalitate. Ego ſcriberem ad te qualis vir eſſet, vt feceram ſuperioribus: ſcilicet literis, niſi arbitrarer iam eſſe ſatis notum tibi per ſeipſum.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Hageſaretum ob merita erga ſe commendat.

M. T. C. SER. SVLPITIO S. P. D. 25

HAgeſaretus Lariſſæus magnis meis beneficijs ornatus in Conſulatu meo, memor, & gratus fuit, meq́; poſtea diligentiſſime coluit. eum tibi magnopere commendo, ut & hoſpitem, & familiarem meum, & gratum hominem, & uirum bonum, & principem ciuitatis ſuæ, & tua neceſſitudine digniſſimum. pergratum mihi feceris, ſi dederis operam, ut is intelligat hanc meam commendationem magnum apud te pondus habuiſſe. Vale.

ASCENSIVS.

HAgeſaretus &c. Laudat Hageſareti Lariſſæi gratitudinem, & beneuolentiam atque ita eum Sulpitio facit commẽdatiorem, dicens. Hageſaretus Lariſſæus: ideſt ex Lariſſa oppido Theſſaliæ in ſinu pelaſgico: vnde Achilles Lariſſæus vocatus eſt ornatus, magnis beneficiis meis in Conſulatu meo, fuit memor, & gratus, & coluit me poſtea diligentiſsime. Ego commendo tibi eum magnopere, vt & hoſpitem meum, & familiarem meũ, & ſupple vt hominem gratum, & virum bonum, & principem ciuitatis ſuæ, & digniſsimum neceſsitudine ideſt, arcta coniunctione tua. Tu feceris mihi pergratum, ſi dederis operam, vt intelligat hanc commendationem meam habuiſſe apud te magnum pondus, ideſt momentum in eo commendando. Omnia ſunt tam aperta, vt expoſitione non egeant, nec in ordine quiſquam primas modo literas doctus errare poſſit. noluitamen propter facilitatem vnius, aut alterius epiſtolæ ab incepto deſiſtere.

ASC. LVcius Meſcinius &c. M. Mindius Meſcinii Quæſtores Cicer. frater Elide perierat, quo circa cum L. Meſcinius fratris hæreditatem peteret, Oppiam vxorem Mindii aduerſariam habuit, contra quam hic Meſcinium commendat Cicer. dicens L. Meſcinius eſt coniunctus mecum ea neceſſitudine ideſt vinculo amicitiæ quod fuit mihi Quæſtor. ſ. in Cilicia, ſed fecit virtute, & humanitate ſua hanc cauſam, quam ego duxi: .i. exiſtimaui ſemper grauem: .i. magni momenti, & ponderis: vt accepi ſup. eam a maioribus. i. prædeceſſoribus noſtris, fecit dico iuſtiorem. i. meliorem Itaq; ego vtor eo ſic, vt neq; ſup. vtar vllo familiarius nec libentius. Is. ſ. Lucius, quanquam videbatur confidere te facturum eſſe libẽter cauſa ſua .i. amore ſui, quæ poſſes. ſ. facere honeſte, tamen ſperauit meas literas habituras ſup. eſſe magnum pondus apud te, cum. i. ita ſit quo[illegible]ſe iudicabat id ſup. eſſe ita, tum. i. multo magis, audierat ſæpe ex me, pro conſuetudine familiari i. propter conſuetudinem familiarem quam mecum habet, audierat inquam, quã. i. quantum, ſuauis. i. dulcis, & quanta, ideſt quam magna coniunctio eſſet inter nos. i. inter te, & me. Peto igitur a te. ſ. tanto ſtudio quãto intelligis me debere petere pro homine, tam neceſſario mihi, & tam familiari, vt explices, & expedias. i omni impedimento liberes, negotia eius quæ ſunt ſupp. ei in Achaia, ex eo q; eſt hæres M. Mindio fratri ſuo, qui negotiatus eſt i. mercaturam geſſit. Eli: id eſt in eo oppido in Elide regione Achaiæ, ſunt qui Elide legãt expedias, inquam tum iure, & poteſtate quam habes. ſ. illic, tum etiam authoritate, & conſilio tuo. Nos enim præſcripſimus. i. præcepimus iis quibus mandauimus ea negotia. ſ. ſolicitanda, & procuranda, vt vterentur in omnibus rebus quæ vocarentur in aliquam controuerſiam. i. litem aut diuerſas aſſertiones iuris, te arbitro, & quod. i. quoad poſſit fieri i commodo tuo, te diſceptatore. i. litigatore, & cauſæ diſcuſſore. Ego rogo vehementer etiam atque etiam, vt ſuſcipias id. ſ. oneris cauſa honoris mei. Præterea tu feceris mihi pergratũ illud, ſi non putabis eſſe alienũ a dignitate tua, ſi qui erunt difficiliores. ſ. in hæreditate aſſignanda, ita ſup. vt nolint. i. nõ patiantur rem confici. i. transigi, & finiri ſine controuerſia. i. ſine lite, ſi reieceris eos Romam. i. ad forum Romanum, quando: ideſt quoniam, res, ideſt negotium, & lis eſt eis cum Senatore. ſ. Meſcinio. Quod, ſcilicet reiicere litigatores Romam, quo, ideſt vt poſſis facere minore dubitatione. ſ. an liceret tibi, nos ſcripſimus literas ad te M. Lepido Conſule, non quæ. i. non tales quæ iuberent te ſupple facere aliquid, quoniam aliter diceret tibi. Neq; enim arbitrabamur id, ſcilicet iubere aliquid tibi, qui in prouincia Conſularem habes poteſtatem, eſſe dignitatis tuæ, ſed quodammodo quaſi commendatitias. ſ. negotii. Scriberem quam bene poſiturus: ideſt locaturus eſſes id beneficium apud Meſcinium, niſi & conſiderem te ſcire, & peterem mihi. i. reputarem mihi impenſum quod Meſcinio impenderis. Velim enim exiſtimes. i. iudices ſic, me non minus laborare de re illius, quã ipſum de ſua. ſ. re. Sed tum: id eſt pariter ſtudeo. i. cupio illũ, ſ. Meſcinium peruenire quam facillime ad ſuum. ſ. ius aut bonum hæreditarium, tum laboro. i. contendo, illud vt arbitretur ſe conſecutum non minimum. i. non minimam partẽ, hac commendatione mea.

☙ al. ta. ſpera. apud te me. quoq; literas valituras.

GISBERTI LONGOLII LEMMA.

L. Meſcinium Mindij fratrem, qui in Seruij prouincia, vbi frater oppetierat, hæreditatem petebat, Seruio multis de cauſis commendat, & cauſam illius defendat, petit.

M. T. C. SER. SVLPITIO. S. P. D. 26

LVcius Meſcinius ea mecum neceſſitudine coniunctus eſt, q; mihi Quæſtor fuit. ſed hanc cauſam, quam ego, ut à maioribus accepi, ſemper grauem duxi, fecit uirtute, & humanitate ſua iuſtiorem. itaq; eo ſic utor, ut nec familiarius ullo, nec libentius. is quanquam confidere uidebatur: & ſua cauſa, quæ honeſte poſſes, te libenter eſſe facturum: magnum tamẽ eſſe ſperauit apud te meas quoq; literas pondus habituras. id cũ ipſe ita iudicabat: tum pro familiari conſuetudine ſæpe ex me audierat, q̃ ſuauis eſſet inter nos, & quanta coniunctio, peto igitur à te, tanto ſcilicet ſtudio, quanto intelligis debere me petere pro homine tam mihi neceſſario, & tam familiari, ut eius negotia, quæ ſunt in Achaia, ex eo q; hæres eſt. M. Mindio fratri ſuo, qui Elide negotiatus eſt, explices, & expedias tum iure, & poteſtate, quam habes, tum etiam authoritate, & conſilio tuo, ſic enim præſcripſimus iis, quibus ea negotia mandauimus, ut omnibus in rebus, quæ in aliquam controuerſiam uocarentur, te arbitro, & quod commodo tuo fieri poſſet, te diſceptatore uterentur. id ut honoris mei cauſa ſuſcipias, uehementer te etiam atque etiam rogo. illud præterea, ſi non alienum à tua dignitate putabis eſſe, feceris mihi pergratum, ſi qui difficiliores erunt, ut rem ſine controuerſia confici nolint ſi eos quãdo cum Senatore res eſt, Romam reieceris. quod quo minore dubitatione facere poſſis, literas ad te à M. Lepido. Coſs. non quæ te aliquid iuberent (neq; enim id tuæ dignitatis eſſe arbitrabamur) ſed quodam modo quaſi commendatitias ſumpſimus. ſcriberem, q̃ id beneficium bene apud Meſcinium poſiturus eſſes, niſi & te ſcire conſiderem, & mihi peterem: ſic enim uelim exiſtimes, non minus me de illius re laborare, q̃ ipſum de ſua ſed cũ illum ſtudeo quã facillime ad ſuum peruenire: tum illud laboro, ut non minimum hac mea commendatione ſe conſecutum arbitretur. Vale.

VICTORIVS

MAGNVM Tamen eſſe ſperauit apud te meas literas pondus habituras } Hic tantũ admonere viſum eſt, nos hũc locum ex antiquioribus codicibus, vt in noſtro legitur, emendaſſe. Quam enim cultior ſit, & elegantior a nobis reſtitutus ſenſus, & modus dicendi, nullum puto dubitaturum. Cur autem non anteponam integram, & genuinam lectionem nouæ, & contaminatæ? { Eli negotiatus eſt } Nonnullis viſum eſt rectius hic { Elide } legi, quam { Eli } adeo, vt in poſteriorum editionum codicibus ita fere ſcriptum ſit: quod miror, cum frequenter huius vrbis nomen in obliquis caſibus parem ſyllabarum nomerum cum recto habeat. Plinius libro decimoſexto. Sunt qui fœminam Ilicem vocent, atque vbi non naſcitur ilex, pro ea ſubere vtuntur, vt in carpẽtariis præcipue fabricis, vt circa Elim, & Lacedæmonem. Sed nec multo poſt iterum. Eadem ignorantia aliqui fortaſſe decepti ita emendarunt hunc locum in tertio De natura Deorum, Venus prima cœlo, & Die nata, coius Elide delubrum vidimus, cum in veteribus exemplaribus ibi etiam { Eli } legatur.

SEBA. COR. LVCIVS Meſcinius } Epiſtol. 20. libro quinto. { Elide } Al. Eli. { A Mar. Lepido Coſ. } cum Cæſare.

[redacted]

GISBERTI LONGOLII LEMMA.

Gratias agit Seruio, quod Ammonij cauſam defenderit, & noua commendatione homini rurſus ſuccurrit.

M. T. C. SER. SVLPITIO. S. P. D. 27

LIcet eodem exemplo ſæpius tibi huius generis literas mittam, cum gratias agam, q; meas commendationes

ASCENSIVS

LIcet &c. Agit Seruio gratias quod C. Auianum Ammonium liberaliſſime tractarat, & ſuo. i. Ciceronis nomine, atq; reſpectu & patroni ipſius Auiani, oſtenditq; quãtum ſibi id gratum, & iucundum fuerit: & rurſus tam patronum quam libertum, & vtriuſq; negotia eidem Seruio Sulpitio commendat,

mendat, dicens: ſ. Licet ego mittam tibi ſæpius literas eodem exẽplo. i. eadem forma ſcriptas, & fere iiſdem verbis huius generis cuius ſunt hæc cum agam gratias, quod obſerues. i. perficias tã diligenter cõmendationes meas, quod. i. quam rem, feci in aliis, ſ. literis meis, & faciam vt video ſæpius, ſed tamen. i. attamen non parcam operæ. i. labori. Et vt ſup. vos Iuriſconſulti, ſoletis in formulis. i. inſtrumentis veſtris. ſ. ſcribere de eadem re alio modo, ſic ego ſup. ſcribam in epiſtolis. Igitur, vt rem exequar, C. Auianus Ammonius homo Libertinæ conditionis egit mihi per literas gratias incredibiles, & ſuo noĩe, & noĩe Aemylii Auiani patroni ſui, cũ ſ. ita ſit quod i. mihi iucũdum eſt cauſa eorum, quos ego cõmendauerã tibi, adductus ſumma neceſſitudine, & ſumma coniunctione, quod M. Aemylius vnus ex meis familiariſsimis atq; intimis, homo maxime neceſſarius, & deuinctus maximis beneficiis meis, & gratiſsimus prope. i. quaſi omniũ qui videntur debere mihi aliquid, tum ſup eſt mihi multo iucundius te eſſe tali voluntate in me, vt pſis plus amicis meis quam ego præſens prodeſſem fortaſſe ſup. eis. Cauſam addidit dicens. Credo, quod. i propterea q ego magis dubitarẽ quid facerem cauſa [redacted] ſ. meorum, quam tu quid ſupp. faceres, mea. ſ. cauſa. Sed non dubito [redacted] beneficium [redacted] mihi. Ego [redacted] tes, illos quoq; [redacted] eos, quod [redacted] ego probo. i. approbo [redacted] re velim [redacted] ſup. vt [redacted] & perficiant, te [redacted] ſiquicquid [redacted] habent. ſ. in ea: Ego [redacted] cum Seruio [redacted] capio magnam [redacted] ex ingenio [redacted] & ſtudio ſingulari, tum ex virtute, & probitate.

VIC. ET Vos ſoletis in formulis } Antea in omnibus impreſſis legebatur, { & vt vos in veſtris formulis. } corruptus eſt hac parte Mediceus codex: ita tamen corruptus, vt arbitrer eſt ipſo elegantiorem vulgatam lectionem elici poſſe, quã ipſe ſane probaui: an peccauerim, nunc eruditi cognita illa animaduertent, { & vt voletis in formulis } eius igitur authoritatem ſecutus, tollendam cenſui dictionem { Veſtris. } & ex { Voletis, vos ſoletis, } feci. Sic etiam cum Trebatio, qui & ipſe Iuriſconſultus erat locutus eſt. Hoc (quemadmodum vos ſcribere ſoletis in veſtris libris idem) Q. Cornelio videbatur.

[redacted]

tam diligenter obſerues, quod feci in alijs, & faciam, ut video, ⁕ ſæpius: ſed tamen non parcam ⁕ operæ, & ut uos in ueſtris formulis, ſic ego in epiſtolis de eadem re alio modo. C. Auianus igitur Ammonius ĩcredibileis mihi gratias per literas egit et ſuo, & Aem. Auiani patroni ſui nomine. nec liberalius, nec honorificentius potuiſſe tractari nec ſe præſentem, nec rem familiarem abſentis patroni ſui. id mihi cum iucũdum eſt eorum cauſa, quos ego tibi ſumma neceßitudine, & ſumma coniunctione adductus commendaueram, q. M. Aemylius unus eſt ex meis familiarißimis, atq; intimis maxĩe neceſſarius, homo, et magnis meis beneficijs deuinctus, & prope omnium, qui mihi aliquid debere uidentur, gratißimus: tum multo iucundius, te eſſe in me tali uoluntate, ut plus proſis amicis meis, q̃ ego præſens fortaſſe prodeſſem: credo q. magis eo dubitarem, quid illorum cauſa facerem, quam tu, quid mea. ſed hoc non dubito quin exiſtimes mihi eſſe gratum. illud te rogo, ut illos quoq; gratos homines eſſe putes, quod ita eſſe tibi promitto, atq; confirmo. quare ualim quicquid habent negotij, des operam, quod cõmodo tuo fiat, ut te obtinente Achaiam, conficiant. Ego cũ tuo Seruio iucundißime, coniũctißimeq; uiuo, magnãq; cum ex ĩgenio eius, ſingulariq; ſtudio, tum ex uirtute, & probitate uoluptatem capio. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Et gratias agit Seruio, quod cauſam Meſcinij ſuſceperit, & vt eum porro adiuuet, flagitat, petitque vt Oppiam Meſcinij aduerſariam Romam mittat, vt illic cittus lis a Cicerone finiatur. Poſtremo Lacedæmoniorum ciuitatem, cauſaſq; eidem commendat.

M. T. C. SER. SVLPITIO S. P. D. 28

ETſi libenter petere à te ſoleo, ſiquid opus eſt meorum cuipiam: tamen multo libentius gratias tibi ago, cum feciſti aliquid commendatione mea: quod ſemper facis: incredibile eſt enim, quas mihi gratias omnes agant, etiam mediocriter à me tibi commendati. quæ mihi omnia grata, ſed de L. Meſcinio gratißimum: ſic enim eſt meecum loeutus, te, ut meas literas legeris ſtatim procuratoribus ſuis pollicitum eſſe omnia, multo uero plura, & maioea feciſſe. id igitur (puto .n. ẽt atq; ẽt mihi dicendum eſſe) uelim exiſtimes, mihi te feciſſe gratißimum. quod quidem hoc uehementius lætor, quod ex ipſo Meſcinio te uideo magnam capturum uoluptatem. eſt enim in eo cum uirtus, & probitas, & ſummum officium, ſummaq; obſeruantia, tum ſtudia illa noſtra, quibus antea delectabamur, nũc etiam uiuimus. quod reliquum eſt, uelim augeas tua in eum beneficia, omnibus rebus, quæ te erunt dignæ: ſed duo, quæ te nominatim rogo, primum, ut, ſiquid ſatiſdandum erit, amplius eo nomine non peti, cures ut ſatiſdetur fide mea: deinde, eum ferè conſiſtat hæreditas in ijs rebus, quas auertit Oppia, quæ uxor Mindij fuit, adiuues, ineaſq; rationem, quemadmodum ea mulier Romam perducatur. quod ſi putarit illa fore, ut opinio noſtra eſt,

[redacted]

ASCEN.

ETſi &c. Expoſuerat Lucius Meſcinius Ciceroni literas eius pro ſe commeudatitias, ad Seruium Sulpitium, tantum ſibi profuiſſe, vt ſtatim illis lectis Seruius omnia pollicitus ſit, & maiora effecerit quam pollicitus fuerit. quamobrem Cicero gratias agit, petens tamen, vt beneficium in eũdem augeat. Ordo eſt: Etſi. i. quanquam ſoleo libenter petere a te ſiquid opus eſt cuipiam: idẽ eſt alicui meorum. tamen ego ago multo libentius tibi gratias, cum feciſti aliquid cõmendatione mea: ideſt propter cõmendationem meam, quod facis ſemper: enim. i. quia incredibile eſt quas gratias agãt mihi commendati a me tibi etiã mediocriter, quæ omnia ſunt grata mihi, ſed gratiſsimum ſupp. eſt de L. Meſcinio. i. quod factum audio per te de illo. Ipſe enim locutus eſt ſic de te, vt ideſt poſtquam legeris literas meas, ſtatim pollicitum eſſe procuratoribus ſuis, omnia, ſed feciſſe multo plura, & maiora. Ridiculum videretur niſi ex more loquendi ſit, quod plura quam omnia feciſſe dicat: ſed intelligamus omnia quæ polliceri debebat pollicitum, feciſſe autem longe plura. Igitur ego velim exiſtimes: puto. n. dicendum eſſe mihi etiam atq; etiam. i. frequẽter te feciſſe mihi id gratiſsimum, quod: ideſt quam rem, equidem: ideſt ego quidem lætoe. i. lætitia proſequor, hoc: ideſt eo vehementius, quod video te capturum magnam voluptatem ex ipſo Meſcinio. Enim. i. quia tum: id eſt ſimul, virtus, & probitas animi eſt ĩ eo, tum. i. ſimul ſupple ſunt in eo illa ſtudia noſtra ſ. philoſophica, quibus delectabamur. ſ. ante occupationẽ rei pub. nũc etiam viuimus, quia ſine illis viuere nolemus. Quid ⁊. quantum ad id quod reliquum eſt. i. adhuc reſtat. ego velim ſup. vt augeas beneficia tua in eum. ſ. Meſcinium, omnibus rebus, quæ. ſ. beneficia erunt digna te. i. quæ a te fiãt: Sed rogo te duo quidem nominatim. i. p nominis expreſſionem: primum vt ſiquid erit ſatiſdandum. i. pollicendũ præſtare non peti amplius. ſ. quam iuſtum eſt, nomine. ſ. hæreditatis, vt ſupple cures, ſupple, vt id ſatiſdetue. i. compeomittatur fide mea. Videretue enim diffidere Meſcinio, ſi ordo ſit, peto, vt cures ſiquid amplius erit ſatiſdandum eo nomine nõ peti, vt ſatiſdetur nomine meo. legamus ergo priore modo. Deinde cum hæreditas cõſiſtat fere in iis rebus quas Oppia q̃ fuit vxoe Mindii. ſ. fratris Meſcinii,

⁕ a. l. Sæpius tamẽ.
⁕ a. operæ & volet is ĩ formulis. pbo cõiecturã eox, qui legẽdũ exiſtimant & vt vos ſoletis ĩ formulis.

auertit.i.abſtulit in ſuum vſum vertendo, adiuuet.ſ.procuratores,& meas.i.inuenias,rationem.i.modum, & viam, quemadmodum ea mulier perducatur Romam. Quod.ſ.eam perduci Romam,ſi illa putarit fore i.futurum,nos conficiemus.i.abſoluemus negotium,vt opinio noſtra eſt,quia mallit reſtituere ablata quam Romam proficiſci. Ego rogo te vehementer etiam atque etiam, vt aſſequamur.i. obtineamus hoc. Ego recipio in me præſtare id quod ſcripſi ſupra,te collocaturum ea quæ feciſti,quæq;.i.& quæ feceris,.i.facturus fueris cauſa Meſcinii,ita bene, vt ipſe.i. tute iudices te feciſſe benigne homini gratiſſimo. Volo enim etiam hoc accedere i.addi, aut aduenire ad id quod feciſti cā mea, hoc eſt vt etiam Meſcinius tibi gratias agat. Nec arbitror Lacedæmonios dubitare,quin ipſi ſatis commendati ſint fidei, & iuſtitiæ tuæ,authoritate ſua & maiorum ſuorum. Et ego qui nouiſſem te optime, non dubitaui quin,& iura, & merita populorum.ſ. Lacedæmoniorum eſſent notiſſima tibi. Itaq; cum Philippus Lacedæmonius peteret a me, vt commendarem tibi.ciuitatem.ſ.Lacedæmoniam, hoc eſt Lacedæmonem,& ſi memineram me debere ciuitati omnia, tamen reſpondi Lacedæmonios non egere commendatione. Itaq; ego velim ſup.vt exiſtimes ſic me arbitrari omnes ciuitates Achaiæ felices,ſup.eſſe ꝑ perturbatione.i.ſm perturbationem,aut ſm quod poſſit eſſe in perturbatione horum temporum,in quibus.ſ.Cæſar omnia tenet, quod tu præſis iis.ſ. ciuitatibus Et me eundem iudicare te, aut me iudicare te eundem,quod.i.quia tu vnus,.i.ſolus, noſſes optime non ſolum omnia monimenta.i.omnes antiquitates,& antiqua inſtituta noſtra:ideſt Romana, ſed etiam Græciæ,eſſe & fore,.i.futurum eſſe amicum Lacedæmoniis, tua ſponte.i.ꝓpria voluntate,&inclinatione. Quare peto a te tantum.i dūtaxat, vt cum.i.quando, facias cauſa Lacedæmoniorum ea quæ fides amplitudo iuſtitia tua poſtulat,ſignifices iis,ſi videbitur tibi.ſ.honeſtum,ac vtile,te ferre non moleſte quod intelligas ea quæ facias,eſſe grata quoq;,.i.etiam mihi. Enim.i.quia pertinet ad officium meum, eos exiſtimare res ſuas eſſe mihi curæ. ego rogo te hoc.i.vehementer etiam atq; etiam.

VICT. ILLVD Quod ſupra ſcripſi,id in me recipio(ſic vulgati omnes nulla defectus ſuſpicione. Nos ex vetuſtis exemplaribus cognouimus verbū aliquod deſiderari: nec tamen id auſi ſumus } quod non difficile fuiſſet) reſtituere: maluimus locum qui conſueuimus nota

negotium conficiemus.hoc ut aſſequamur, te uehementer etiā atque etiam rogo.illud,quod ſupra ſcripſi, id tibi confirmo, in meq; recipio,te ea,quæ feciſti Meſcinij cauſa,quæq; feceris,ita bene collaturum,ut ipſe iudices homini te gratiſſimo, iucundiſſimo benigne feciſſe: uolo enim ad id,quod mea cauſa feciſti,hoc etiam accedere. Nec Lacedæmonios dubitare arbitror, quin ipſi ſua, maiorumq; ſuorum authoritate ſatis commendati ſint fidei, & iuſtitiæ tuæ: & ego qui te optime nouiſſem, non dubitaui,quin tibi notiſſima, & iura, & merita populorum eſſent. itaque cum à me peteret Philippus Lacedæmonius, ut tibi ciuitatem commendarem: etſi memineram me ei ciuitati omnia debere,tamen reſpondi commendatione Lacedæmonios apud te non egere. itaq; ſic uelim exiſtimes,me omneis Achaiæ ciuitates arbitrari pro horum temporum perturbatione felices, quod tu ijs præſis: eundemq; me ita iudicare,te, quòd unus optime noſſes non noſtra ſolum,ſed etiam Græciæ monimenta omnia, tua ſponte amicum Lacedæmonijs, & eſſe,& fore. quare tantum à te peto,ut cum ea facies Lacedæmoniorum cauſa, quæ tua fides,amplitudo,iuſtitia poſtulat: his,ſi tibi uidebitur, ſignifices, te non moleſte ferre, quod intelligas ea, quæ facies, mihi quoq; grata eſſe: pertinet enim ad officium meū,eos exiſtimare, curæ mihi ſuas res eſſe. hoc te uehementer etiam atq; ēt rogo. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Oblique commendatione Capitonis,qui cum Cicerone contra Cæſarem ſte terat, cauſam eius Planco ſuſcipiendam poſtulat. Petebat autem is hæreditatem Antiſtij fratris.

M. T. C. L. PLANCO. S. P. D. 26

NOn dubito quin ſcias,in ijs neceſſarijs, qui tibi à patre relicti ſunt,me tibi eſſe uel cōiunctiſſimum, non his modo cauſis,quæ ſpeciem habent magnæ coniunctionis,ſed ijs etiā quæ familiaritate, & conſuetudine tenentur, quam ſcis mihi iucundiſſimam cum patre tuo,& ſummam fuiſſe. ab his initijs noſter in te amor profectus, auxit paternam neceſſitudinem, & eo magis quod intellexi,ut primum per ætatem iudicium facere potueris, quanti quiſq; tibi faciendus eſſet, me à te in primis cœptum eſſe obſeruari,coli diligi. accedebat non mediocre uinculum cum ſtudiorum,quod ipſum eſt per ſe graue, tum eorum ſtudiorū,earumq; artium quæ per ſe ipſæ eos, qui uoluntate ea dēſunt,etiam familiaritate deuinciunt. Expectare te arbitror, hæc tam longe repetita principia quo ſpectēt. id primum ergo habeto,non ſine magna iuſtaq; cauſa hanc à me cōmemorationem eſſe factam. C.Atteio Capitone utor familiariſſime. notæ tibi ſunt uarietates meorū temporū.in omni genere, & honorū & laborum meorum, & animus, & opera, & authoritas, & gratia,ēt res familiaris C.Capitonis præſto fuit, & paruit, & tēporibus, & fortunæ meæ huius propinquus fuit T. Antiſtius. qui cum forte Quæſtor Macedoniā obtineret,neq; ei ſucceſſum eſſet: Pōpeius in eam prouinciā cum exercitu uenit. facere An-

ſignare,& ita videmur officio noſtro ſatiſfeciſſe. Qui loci mancum eſſe,ferre non poteſt,is { Promitto in meq; rec. } legat,vt ipſe in epiſt.qua M.Varronem Bruto commendat,loquitur: vel { Spōdeo,in meq; recipio } vt in ea qua Sulpitio Curiom: vel vt alii locum hunc ſuppleuerunt, { Confirmo, in meq; reci. }. Nos in re tam parua fidem fallere noluimus,quam dedimus ſtudioſius omnibus, nūquam de noſtro aliquid, niſi certiſſimis argumentis ductos repoſituros atq; id quidem raro admodum,nec ſine teſtificatione licētiæ,quaſi vſi erimus.

BER. RVT. V T,ſi quid tibi ſatis dandū erit amplius eo nomine,nō peti cures,vt ſatiſdetur ſi.mea } Diſtingue ex ſenſo, atq; interprete ita vt,ſi quid tibi ſatiſdandum erit,amplius eo noīe non peti cures,vt ſatiſdet fide mea. eſt aūt. Tibi apud te.niſi ibi legere malimus, qđ nō valde laboro. Illud potius, Ampli⁹ nō peti, non modo vt Clericus, ab ipſo Meſſinio, ſed ab vllo quoq; alio,quorū magis cauſa quam ipſius litigatoris ſatiſdatio exigebatur. quod.ſ.in controuerſiam venire poterat,hæreditas ne ad eum qui tum peteret,pertineret, atq; ideo ab aliis quæſtionem reis moueri quaſi minus recte ſoluiſſet, nō iuſto hæredi.

[redacted]

ASC. NOn dubito &c. Hæc epiſt.docemur quā difficile ſit aliquid ab eo poſtulare quem læſeris,in qua poſtulatione ſæpe longa opus eſt inſinuatione,qua vtit Cic.cum cām Capitōis in hæreditate adeūda,quā ſine fauore Cæſ.impetrare nō poterat, Plan.Cæſ. familiari cōmendat,dicēs, Nō dubito, quin ſcias me eſſe tibi vel.i ēt coniunctiſſimum in iis neceſſariis.i.inter eos neceſſarios qui relicti ſunt tibi a patre hoc eſt qui patri neceſſarii,etiā ꝓpterea ſunt tibi neceſſarii habendi. Non modo.ſ.cōiunctiſſimum eſſe me tibi iis de cauſis.i.propter eas cauſas quæ habent ſpeciem.i.imaginem magnæ ꝯiunctionis,ſed ēt iis quæ tenentur familiaritate, & conſuetudine,quam.ſ.ꝯſuetudinē ſcis fuiſſe mihi cū patre tuo iucundiſſimā, & ſummā. Amor no-

ſter

ſter in te profectus ab his.i.huiuſmodi initiis auxit neceſsitudinem paternam.i.a patre relictam,& eo magis quod itellexi me cœptum eſſe obſeruari,coli,diligi a te in primis.i.inter primos vt primum potueris per ætatem, facere iudicium.i.diiudicare quanti quiſq; faciendus eſſet tibi.i.a te: Non mediocre.i.magnũ vinculum,tum i.pariter ſtudiorum.i.conſiliorum, quod ipſum eſt per ſe graue.i. magni ponderis ac momẽti, tum eorum ſtudiorum.ſ. humanitatis, & earum.i.eiuſmodi artium.ſ.liberalium,quæ ipſæ,per ſe:ideſt ex propria natura deuinciunt.i.ligant eos qui eadem ſunt voluntate.i. qui habẽt idẽ propoſitum,etiam familiaritate, accedebat.i.addebatur ad veterem coniunctionem. Ego arbitror te expectare cũ hæc legis,quo.i ad quem finẽ ſpectent hæc principia.i.exordia orationis repetita tam longe. Ergo ne diutius hæſites,habeto.i.vt certum teneto primũ id,videlicet hanc commemorationem.ſ.neceſsitudinis noſtræ eẽ factã.ſ.a me nõ ſine magna,& iuſta cauſa. quid? Ego vtor quam familiariſsime C. Atteio Capitone varietates.i.mutationes meorum temporum.ſ.nunc lætorum nunc triſtiũ ſunt notæ tibi. Et animus, & opera,& authoritas, & gratia,res familiaris etiam C.Capitonis fuit, praſto.i. parata mihi in omni genere, & honorum,& laborum meorum. Et paruit.i.obſecuta eſt temporibus,& fortunæ meæ.i. inſeruiuit mihi pro conditione mea. Titus Antiſtius fuit ꝓpinquus.i.conſanguinitate coniunctus huius.ſ.talis amici mei, qui.ſ. Antiſtius cum Quæſtor obtineret ſorte Macedoniam,neq; ſucceſſum eſſet ei,Pompe. venit in eam prouinciam cũ exercitu. Antiſtius nihil potuit facere,quia potentior erat Pompeius. nam ſi potuiſſet, nihil fuiſſet ei antiqus.i.charius quã reuerti ad Capitonem quem diligebat, vt parentem.i.patrẽ præſertim cum ſciret quanti is ſ.a Pompeio attigit tantũ non potuit recuſare.i.quantũ coactus eſt ſuſcipere. Cum argentum ſignaretur.i.cũ fieret moneta argentea Apolloniæ,quæ vrbs eſt in Macedonia,nã ſunt eiuſdẽ nominis aliæ, vt i Thracia,Migdonia, Piſidia &c.non poſſum dicere eum præfuiſſe, ſ.ei rei,neq; poſſum negare eũ affuiſſe, ſed ſupple non affui plus duobus,aut tribus menſibus, deinde abfuit a caſtris, fugit omne negotium. Velim credas hoc mihi,vt teſti,ſcilicet iurato,ille enim videbat meam mœſtitiam in illo bello, & ſup.communicabat mecum omnia. Itaq; vt fugeret negotium, ipſe abdidit: ideſt proripuit ſeſe in intimam Macedoniam, quo: ideſt quanto longiſsime potuit a caſtris,ſcilicet Pompeianis, vt non modo:ideſt non ſolum non præeſſet vlli negocio, ſcilicet bellico,ſed etiam vt ne quidem:ideſt non etiam intereſſet: ideſt præſens eſſet. Is,ſcilicet Antiſtius contulit ſe in Bithyniam, poſt præ

tiſtius nihil potuit:nam ſi potuiſſet, nihil ei fuiſſet antiquius, quã ad Capitonem, quem ut parentem diligebat, reuerti, præſertim cum ſciret, quanti is Cæſarem faceret, ſemperq; feciſſet: ſed oppreſſus, tantum attigit negotij, quantum recuſare non potuit. cum ſignaretur argentum Apolloniæ, non poſſum dicere eum præfuiſſe, neq; poſſum negare eum affuiſſe, ſed non plus duobus aut tribus menſibus. deinde abfuit à caſtris: fugit omne negotiũ. hoc mihi ut teſti, uelim credas, meam enim ille mœſtitiam in illo bello uidebat: mecum omnia communicabat itaq; abdidit ſe in intimam Macedoniam, quo potuit longiſſime à caſtris, non modo ut non præeſſet ulli negocio ſed etiã ut ne intereſſet quidem. is poſt prælium ſe ad hominem neceſſarium A. Plancium in Bithyniam contulit. ibi eum Cæſar cum uidiſſet, nihil aſpere, nihil acerbe, dixit, Romam iuſſit uenire, ille in morbum continuo incidit. ex quo non conualuit: æger Corcyram uenit: ibi eſt mortuus. teſtamento quod Romæ Paulo, & Marcello Coſ fecerat, hæres ex parte dimidia, & tertia eſt Capito: in ſextante ſunt ij, quorum pars ſine ulla cuiuſquam querela, publica poteſt eſſe. ea eſt ad H-S XXX. ſed de hoc Cæſar uiderit. Te mi Plance pro paterna neceſsitudine, pro noſtro amore, pro ſtudijs, & omni curſu noſtro totius uitæ ſimillimo rogo, & à te ita peto, ut maiore cura, maiore ſtudio non poſſim. ut hanc rem ſuſcipias, meam putes, enitare, contendas, efficias, ut mea commẽdatione, tuo ſtudio, Cæſaris beneficio hæreditatẽ propinqui ſui C. Capito obtineat. omnia, quæ potui in hac ſumma gratia tua, ac potentia à te impetrare, ſi petiuiſſem, ultro te ad me detuliſſe putabo, ſi hanc rem i[m]petrauero illud fore tibi adiumento ſpero, cuius ipſe Cæſar eſſe o[p]timus index poteſt. ſemper Cæſarem Capito, & dilexit, & co[lui]t. ſed ipſe huius rei teſtis eſt: noui hominis memoriam: itaq; te nihil doceo: tantum tibi ſumito pro Capitone apud Cæſarem, quantum ipſum meminiſſe ſenties. ego quod in me ipſo experiri potui, ad te deferã: in eo quantum ſit ponderis, tu uidebis. quam partem in Repub. cauſamq; defenderim, per quos homines, ordinesq; ſteterim, quibusq; munitus fuerim, non ignoras. hoc mihi uelim credas: ſiquid fecerim hoc ipſo in bello minus ex Cæſaris uoluntate, quod intellexerim ſcire ipſum Cæſarem, me inuitiſsimum feciſſe: id feci aliorũ conſilio, hortatu, authoritate: quod fuerim moderatior, temperatiorq;, quam in ea parte quiſquam, id me feciſſe maxime authoritate Capitonis: cuius ſimiles ſi reliquos neceſſarios habuiſſem Reipub. fortaſſe nonnihil, mihi certe plurimũ profuiſſem. hanc rem mi Plance ſi effeceris, meam de tua erga me beneuolentia ſpem confirmaueris, ipſumq; Capitonem gratiſsimum, officioſiſsimum, optimum uirum ad tuam neceſsitudinem tuo ſummo beneficio adiunxeris.

Vale.

lium, ſcilicet Pharſalicum,ad Aulum Plancum hominem neceſſarium, ſcilicet ſibi, aut ſuum. Cæſar cum eum vidiſſet, nihil aſpere neque acerbe dixit, iuſsit, ſcilicet duntaxat venire Romam. Ille, ſcilicet Antiſtius incidit continuo: ideſt ſtatim poſt in morbum, venit æger Corcyram vrbem in Corcyra inſula iuxta Epirum: mortuus eſt ibi. Capito eſt hæres ſupple eius, teſtamento: ideſt per teſtamentum quod fecerat Romæ Paulo,& Marcello Conſulibus ex parte dimidia, & tertia ſupple aſſis hoc eſt ex decem vnciis. Ij quorum pars poteſt eſſe ſine vlla querela publica, ideſt de iure communi, ſunt in ſextante: ideſt ſexta parte aſsis, hoc eſt duabus vnciis, ea, ſcilicet pars eſt ad triginta ſeſtertia, de hoc: ideſt de illa parte viderit Cæſar, ſcilicet quid ſtatuere voluerit. O mi Plance ego rogo te pro neceſsitudine paterna, & pro amore noſtro, pro ſtudiis, pro omni curſu noſtro totius vitæ ſimillimo, & peto a te ita vt nulla: ideſt non vlla, non poſsim, ſcilicet petere ſupple vlla cura maiore, & vllo ſtudio maiore, vt ſuſcipias: ideſt defendendam capias hanc rem, & ſupple, vt putes meã ſupple eſſe, vt enitare, contendas, efficias vt C. Capito obtineat hæreditatem propinqui ſui, ſcilicet Antiſtii, commendatione mea, ſtudio tuo, ſupp. & beneficio Cæſaris. Ego putabo te detuliſſe ad me vltro omnia, quæ potui impetrare a te in hac ſumma gratia tua, ſcilicet quam habes in oculis Cæſaris, ac potentia, ſcilicet tua, ſi impetrauero hanc rem. Ego ſpero illud fore tibi adiumento.ſ. ad impetrandũ a Cæſar. cuius poteſt eſſe optimus iudex quia noſcit an verum ſit, videlicet Cæſar, qui omnes memoria tenet a quibus obſeruatus eſt. Itaque nihil doceo te, ſumito tibi ꝓ Capitone: ideſt in defenſione Capitonis quantum ipſe: ideſt tu te ſenties ſupp. Cæſarem meminiſſe. Ego deferam ad te: ideſt tibi ſignificabo. tu videbis, ideſt iudicabis quantum ponderis ſit in eo: ſcilicet quod indicabo tibi. Tu non ignoras quam partem, & cauſam ego defenderim Reip. & per quos homines, & ordines ſteterim, .ſ.in honore, & dignitate, & quibus fuerim munitus: ideſt protectus ac confiſus, ego velim credas mihi hoc, ſiquid fecerim in hoc ipſo bello minus, ideſt non, aut non ſatis ex voluntate Cæſ. quod intellexerim ipſum Cæſ. ſcire me feciſſe inuitiſsimum, id feci conſilio, hortatu, authoritate aliorum, vt Põpe. Lentuli, Catonis &c. Quod fuerim moderatior, & temperatior.ſ.in oppugnando Cæſ. quam quiſquam.ſ.alius in ea parte, ſcilicet Pompeiana, credas inquam, me feciſſe id maxime authoritate Capitonis. Cuius ſcilicet Capitonis, vtitur genitiuo, quia de moribus loquitur, ſi habuiſſem reliquos neceſſarios ſimiles, ego profuiſſem fortaſſe nonnihil Reipubli. quia pauciores boni

mihi, & meis omnibus. Sed velim ſupple vt exiſtimes ſic hanc familiam, ſcilicet Archagathanam, & hos, ſcilicet ſupra nominatos, eſſe maxime coniunctos mihi vetuſtate, officiis, ſupple & beneuolentia. Quamobrem peto a te in modum maiorem. i. non vulgarem, vt commodes, ideſt commodum facias, his, ſcilicet ſupradictis, in omnibus rebus, quantum dignitas tua & fides patietur. Si tu feceris id erit mihi gratum vehementiſsime.

[redacted]

praeter hoſpitium, quem Cæſar retulit, ideſt recenſuit & adnumerauit, in Nouocomenſes, ideſt inter ciues Nouocomi vrbis in radice montium iuxta Rhetos, beneficio meo, ideſt interceſſione mea. Autem, ideſt ſed ipſe eſt conſecutus nomen Auiani quod nullo homine vſus eſt pluſquam Flacco Auiano meo familiariſsimo, quemadmodum arbitror te ſcire. Quæ omnia, ſcilicet vincula amicitiæ, ego collegi, ideſt ſimul citaui & adduxi, vt intelligeres hãc cõmẽdationem meam eſſe non vulgarem, ideſt egregiam. Peto igitur abs te vt commodes, id eſt commodum facias ei, ſcilicet Auiano omnibus rebus, quod, ideſt quoad poſsis facere ſine moleſtia, & habeas ſupple eum in numero tuorum, & perficias vt intelligat has literas meas fuiſſe ſibi magno viui, ideſt magnæ vtilitati. Id erit mihi gratum in modum maiorem, ideſt ad menſuram non vulgarem.

late ſatis ſit & mihi, & meis omnibus. ſed uelim ſic exiſtimes, hanc familiam, & hos mihi maxime eſſe coniunctos uetuſtate, officijs, beneuolentia. quamobrem peto à te maiorem in modum, ut his omnibus in rebus, quantum tua dignitas fidesq; patitur, cõmodes id ſi feceris, erit mihi uehemẽtiſsime gratũ. Va.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Amicũ Naſonem, quem plerique autumant patruũ Ouidij Poetæ cõmẽdat.

CICERO ACILIO PROCOS. S. 33

CNeo Octacilio Naſone utor familiariſsime, ita prorſus, ut illius ordinis nullo familiarius: nam & humanitate eius, & probitate in conſuetudine quotidiana magnopere delector, nihil iam opus eſt expectare te, quibus cum uerbis tibi commendem, quo ſic utar, ut ſcripſi. habet is in prouincia tua negotia, quæ procurant liberti Hilarius, Antigonus, Demoſtratus, quos tibi, negotiaq; omnia Naſonis non ſecus commendo, ac ſi mea eſſent. gratiſsimum mihi feceris: ſi intellexero hanc commẽdationẽ magnũ apud te pondus habuiſſe. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Lyſonem hoſpitij gratia commendat.

CICERO ACILIO PROCOS. S. 34

AVitum mihi hoſpitum eſt cum Lyſone Lyſonis filio Lilybætano, ualdeq; ab eo obſeruor, cognoui q; dignũ & patre, & auo: eſt enim nobiliſsima familia. quapropter cõmendo tibi maiorem in modum rem, domumq; eius, magnoq; opere abs te peto, cures, ut is intelligat meam commendationem maximo ſibi apud te & adiumento, & ornamento fuiſſe. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Auianum Philoxenum hoſpitem ſuum, & in Nouocomenſes relatum a Cæſare, commendat.

CICERO ACILIO PROCOS. S. 35

CAius Auianus Philoxenus Antiquus eſt hoſpes meus, & præter hoſpitium, ualde etiam familiaris: quẽ Cæſar meo beneficio in Nouocomenſeis retulit. nomẽ autem Auiani conſecutus eſt, q. homine nullo plus eſt uſus, quam Flacco Auiano, meo, quemadmodum te ſcire arbitror, familiariſsimo quæ ego omnia collegi, ut intelligeres, non uulgarem eſſe cõmendationem hanc meam peto igitur abs te, ut omnibus rebus, quod ſine moleſtia tua facere poſsis, ei commodes, habeasq; in numero tuorum, perficiasq;, ut intelligat has literas meas magno ſibi uſui fuiſſe, erit id mihi maiorẽ in modũ gratũ. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Demetrium Megam Acilio commendat, & vt eum in numero ciuium Romanorum habeat petit.

CICERO ACILIO PROCOS. S. 36

CVm Demetrio Mega mihi uetuſtum hoſpitium eſt, familiaritas autem tanta, quanta cum Siculo nullo. ei Dola

ASC. CNeo &c. Commendat Octacilium, & negotia eius per treis libertos eius quos nominat, curanda, paucis quidem ſed electis verbis dicens. Ego vtor familiariſſime Cn. Octacilio Naſone ita prorſus, ideſt omnino & in omnem partem verſus, vt nullo illius ordinis ſupple vtar familiarius, nam ego delector magnopere & humanitate eius & probitate, in conſuetudine, ideſt cõuerſatione quotidiana. Nihil opus eſt iam expectare te, quibus verbis commẽdem tibi eum, quo vtor ſic vt ſcripſi, quaſi dicat ſcis quod exquiſitis commendatum velim. Is habet in prouincia, ſcilicet tua Sicilienſi negotia, quæ procurant liberti, ſcilicet eius Hilarius, Antigonus, Demoſtratus quos, & negotia omnia Naſonis ego commendo tibi non ſecus, ideſt non aliter ac, ideſt quam ſi eſſent mea. Tu feceris mihi gratiſsimum, ſi intellexero hanc commendationem habuiſſe magnũ pondus apud te.

ASC. AVitum &c. Non minus accurate commendat Lyſonem Lyſonis Lylibetani filium ac domum & negotia eius dicens. Hoſpitium auitum, ideſt ab auo vſque inceptum ius hoſpitalitatis, eſt mihi cum Lyſone Lyſonis filio Lilybætano, & ego obſequor ideſt veneror ab eo valde. & cognoui ſupple eum dignum & patre & Auo. Familia enim ſupple eorum eſt nobiliſſima, ſcilicet in Sicilia. Quamobrem ego commendo tibi in maiorem modum rem & domum eius, & peto a te magnopere ſupple vt cures, vt is, ſcilicet Lyſo intelligat commendationem meam fuiſſe ſibi apud te maximo & adiumento & ornamento.

ASCEN.

CAius &c. Commendat C. Auianum Siculum iure hoſpitii, quod plurimum apud priſcos valuit, præſertim longa ſerie deductum, dicens C. Auianus Philoxenus eſt antiquus hoſpes meus, & valde familiaris, etiam

ASCEN.

CVm &c. Commendat Demetrium Siculum, ſed ciuem Roma. effectum dicens, Hoſpitiũ, ideſt ius hoſpitalitatis, vetuſtum, ideſt antiquum, eſt mihi cum Demetrio Mega, autem ideſt ſed, tanta familiaritas ſupple eſt mihi cum eo, quanta cum nullo Siculo, ſcilicet alio. nam & ipſe Siculus eſt Dolabella qui gener Cicero. fuit, impetrauit a Cæſa. ei ciuitatem, ſcilicet Romanam, rogatu meo, ideſt propter preces meas. In qua re, ideſt in donatione ciuitatis eius ego interfui. Itaque ipſe vocatur nunc, ſcilicet ciuis effectus P. Cornelius. Cumque, ideſt & cum, hoc eſt quando, Cæſar ſupple ioſſiſſet tabulam in qua nomina donatorum, ideſt eorum qui donati fuerunt ciuitate, inciſa eſſent reuelli, ideſt a loco eminenti in quo fixa erant, euelli, propter quoſdam homines ſordidos, ideſt turpiter auaros, qui vendebant beneficia Cæſaris, ideſt ius ciuitatis gratis a Cæſare donatum, Cæſar dixit eidem Dolabellæ me audiente, nihil, ideſt nullam cauſam eſſe quod vereretur de Mega, ſcilicet Demetrio, beneficium ſcilicet donatæ ciuitatis manere, ideſt irreuocatum eſſe in eo. Ego volui te ſcire hoc vt haberes, ideſt reputares eum in numero ciuium Romanorum, & commendo tibi eum in cæteris rebus ita, vt neminem commendarim, maiore ſtudio, ideſt affectu & conatu. Tu feceris mihi gratiſsimum, ſi tractaris pro tractaueris cum ita. vt intelligat meam commendationem fuiſſe ſibi magno orna-

mento, id eſt ad hoc, vt ornetur honore & exiſtimatione.

Ipſe Bru eſt nunc omnino Romæ mecum, ſed tamen ego commendo tibi domum eius, rem familiarem, & procuratores, ſic vt non poſſim commendare maiori ſtudio. Tu feceris mihi gratiſſimum, ſi curaris pro eo quod eſt curaueris, vt Bru. intelligat, id quod recepi, id eſt promiſi ei, hanc commendationem meam fuiſſe ſibi magno adiumento.

ASCENSIVS.

Hippiam &c. Commendat Hippiam amicum, cuius bona vſurpabantur inique, dicens, ego commendo tibi in maiorem modum Hippiam Calatinum filium Philoxeni, ſcilicet Auiani, hoſpitem & neceſſarium meum. Bona eius poſſidentur, ſcilicet ab iniuſtis occupatoribus pub. id eſt manifeſte quia nomine alieno contra leges Calatinorũ, quemadmodum res eſt delata ad me id eſt vt accepi. Si id eſt ita, res ipſa debet impetrare ab æquitate tua, vt ſubuenias ei etiam ſine commendatione. Autem, id eſt ſed quoquo, id eſt quocunque modo res habet ſe, peto a te cauſa honoris mei expedias, id eſt lite liberes eum, ſcilicet Hippiam, & commodes, id eſt commodum facias ei in hac re & in cæteris, tantum quantum fides tua & dignitas patietur. Id erit mihi gratum vehementer.

VICTORIVS.

HIPPIAM Philoxeni, F. Calatinum } Veteres noſtri codices ſemper { Calatinũ } habent videtur etiam Priſcianus lib. 2. oſtendere diuerſa oppida fuiſſe Calate & Calacte, a quibus Calatinus & Calactinus, vt nihil peccari poſſit ſi hic { Calatinum } legatur. In fine tamen epiſtolarum ad Terentiam menſis Quint. per C. ſemper ſcriptus eſt, multæ n. eo menſe ſunt datæ literæ ad Terentiam, quod videtur potius culpa librarii commiſſum eſſe, quam vllam rationem habere.

PAVL. MANV.

PVBLICE poſſident } Legem apud Calatinos fuiſſe, crediderim quæ caueret, ne quicquam publice, niſi publico nomine, poſſideretur. Hippiæ autem bona alieno nomine, vt puta cuiuſpiam abſentis, vel pupilli publice poſſidebantur.

ASCEN.

Lvcius &c. Commendat Lu. Brut. equitem diligentiſſime dicens. Lu. Brut. eques Romanus adoleſcens ornatus omnibus rebus, eſt in familiariſſimis meis id eſt inter familiariſſimos meos, & obſeruat, id eſt cauet offendere, & ita veneratur me diligentiſſime. Cum cuius patre fuit mihi magna amicitia, iam inde a Quæſtura mea Siciliensi, id eſt ſtatim ab eo tempore quo Quæſtor in Sicilia fui.

bella rogatu meo ciuitatem a Cæſare impetrauit. qua in re ego interfui. itaq; nunc P. Cornelius uocatur eumq; propter quoſdam ſordidos homines, qui Cæſaris beneficia uendebant, tabulam, in qua nomina ciuitate donatorum inciſa eſſent, reuelli iuſſiſſet, eidem Dolabellæ, me audiente, Cæſar dixit, nihil eſſe, quod de Mega uereretur, beneficium ſuum in eo manere hoc te ſcire uolui, ut eum in ciuium Romanorum numero haberes. cæterisq; in rebus tibi eum ita commendo, ut maiore ſtudio neminẽ cõmendarim gratiſſimũ mihi feceris, ſi eũ ita tractaris, ut intelligat meã cõmendationẽ magno ſibi ornamẽto fuiſſe. Vale.

GISBERTI LONGOLII LEMMA.

Hippiæ cauſam vt defendat, Acilium rogat.

CICERO ACILIO PROCOS. S. 37

Hippiam Philoxeni filium, Calatinum hoſpitem, & neceſſarium meum, tibi commendo maiorem in modum. eius bona, quemadmodum ad me delata res eſt, publice poſſidẽtur alieno nomine contra leges Calatinorum. Id ſi ita eſt, etiã ſine cõmẽdatiõe ab æquitate tua res ipſa ĩpetrare debet, ut ei ſubuenias. quo aũt ſe res habet, peto a te, ut honoris mei cauſa eũ expedias, tãtũq; ei cõmodes, et in hac re, et ĩ cæteris, quãtũ tua fides, dignitasq; patietur, id mihi uehemẽter gratũ erit. Vale.

GISBERTI LONGOLII LEMMA.

Bruti res Acilio commendat.

CICERO ACILIO PROCOS. S. 38

Lvcius Brutus eques Romanus, adoleſcens omnibus rebus ornatus, in meis familiariſſimis eſt, meq; obſeruat diligentiſſime. cuius cum patre magna mihi fuit amicitia iam inde a Quæſtura mea Siciliensi. omnino nunc ipſe Brutus Romæ mecũ eſt: ſed tñ domũ eius, & rem familiarẽ, & procuratores tibi ſic cõmendo, ut maiore ſtudio cõmẽdare nõ poſſim gratiſſimũ mihi feceris ſi curaris, ut intelligat Brutus, id qđ ei recepi, hanc meam commendationem ſibi magno adiumento fuiſſe.

GISBERTI LONGOLII LEMMA.

Titurnium familiaritatis ergo diligenter commendat.

CICERO ACILIO PROCOS. S. 39

Cvm familia Titurnia neceſſitudo mihi intercedit uetus ex qua reliquus eſt M. Titurnius Rufus, qui mihi oĩ diligẽtia, atq; officio eſt tuẽdus. ẽ igitur in tua ptãte, ut ille in me ſatis ſibi præſidij putet eẽ. quapropter eũ tibi cõmẽdo maiorẽ in modũ, & abs te peto efficias, ut is cõmẽdationẽ hãc intelligat ſibi magno adiumẽto fuiſſe: erit id mihi uehementer gratũ.

GISBERTI LONGOLII LEMMA.

Aurelios filios Lucij neceſſitudinis gratia ualde commenda.

M. CICERO Q. ANCHARIO Q. F. PROCOS. S. D. 40

Lvciũ & C. Aure. L. F. quibus & ipſis, & patre eorũ uiro optimo familiariſſime utor, cõmendo tibi maiorẽ in modũ adoleſcẽteis oĩbus optimis artibus ornatos, meos pro neceſſarios, tua amicitia digniſſimos, ſi ulla mea apud te cõmendatio ualuit, qđ ſcio mltas plimũ ualuiſſe, hæc ut ualeat rogo. qđ ſi eos honorifice, liberaliterq; tractaris, et tibi gratiſſimos optimosq; adoleſcẽteis adiũxeris, & mihi gratiſſimũ feceris. Vale.

ASCENSIVS.

Cvm familia &c. Commendat Mar. Titurniũ dicens. Vetus neceſſitudo, id eſt neceſſaria quodammodo amicitiæ coniunctio intercedit, id eſt communis eſt mihi cum familia Titurnia, ex qua M. Titurnius Rufus eſt reliquus, id eſt ſolus ſuperſtes qui eſt tuendus, id eſt protegendus mihi omni diligentia atque officio. Igitur eſt in poteſtate tua, vt ille, ſcilicet M. Titurn. putet ſatis præſidii, id eſt tutelæ & protectionis honeſtæ eſſe ſibi in me. Quapropter ego commendo tibi eum in modum, id eſt formam aut menſuram maiorem id eſt non vulgarem, aut ingentem, & peto abs te, ſed ante q &t venuſte dicitur abs vt efficias, vt is intelligat hãc commendationem: ſcilicet meam fuiſſe ſibi magno adiumento. Id erit mihi gratum vehementer. Nihil eſt quod ex poſitionis egeat.

ASCENSIVS.

Lvcium & Caium Aurelios commendat dicens. Ego commendo tibi in maiorem modum Lucium & Caium Aurelios, filios Lucii, quibus & ipſis patre eorum, viro optimo vtor familiariſſime, commendo inquam eos adoleſcentes ornatos omnibus optimis artibus. Vbi omnis cum ſuperlatiuo iungitur, ſed videtur illud cõplexum optimæ artes quaſi pro vno vocabulo poni, ſicut artes liberales per neceſſarios meos digniſſimos tua amicitia. Si vlla commendatio mea valuit apud te, quod ſcio, vtpote multas: ſcilicet commendationes meas, valuiſſe, plurimum, ſcilicet apud te, rogo vt hæc valeat, ſcilicet apud te plurimũ. Quod ſi tractaueris eos honorifice, & liberaliter, tum &c: id eſt ſimul coniunxeris tibi adoleſcentes gratiſſimos & optimos & feceris mihi gratiſſimum.

ASC. QVæ feciſti &c. Gratum ſibi dicit quod C. Culleolus, Luceium ad quem lib. 5. ſcripſit epiſtolam Coram me tecum &c. liberaliter tractauerat dicens. Ego volo te ſcire plane commodaſſe, ideſt ad commodum impendiſſe, homini gratiſsimo, ſupple ea quæ feciſti cauſa Lucii [redacted] tum ideſt pariter ea quæ feciſti ſunt pergrata ipſi, tum Pompeius, ſcilicet magnus quotieſcunque videt me, (videt autem ſæpiſſime) agit tibi gratias ſingulares. Addo etiā illud, quod ſcio certo gratiſsimū eſſe tibi, meipſum affici maxima voluptate, ex benignitate tua erga Luceium. Quod ſupereſt, ideſt quod reliquum eſt, quanquam non eſt dubium mihi, quin cū antea, cauſa noſtra, nunc iam, ideſt deinceps etiā gratia conſtantiæ tuæ, ſis manſurus in eadem iſta liberalitate, tamen peto abs te vehementer etiā, atq; etiā vt velis augeri. i. perduci ad exitum & cumulari. i. multiplicari per te, ea quæ oſtendiſti initio. ſ. facturū, deinde quæ feciſti. Ego confirmo & ſpondeo id & ideſt ſimul fore valde gratū Luceio & Pompeio, & te poſiturū. i. locaturum apud eos præclare, q̄a apud gratiſsimos. Ego perſcripſeram ad te diligenter paucis diebus ante, ſ. quam has ſcriberem de rep. & de iis negotiis, & cogitationibus noſtris, & dederam eas literas pueris. i. ſeruis tuis, vnde non eſt opus nunc ſcribere.

SEBA. COR. CVLLEOLO } Videtur is in Macedonia Procos. fuiſſe, nam Bylliones, ſiue Bulliones, qui ſunt in ſequenti epiſto. Plinius lib. 4. cap. 23. in finibus Macedoniæ collocat. { L. Lucеii } Epi. 13 lib. 5. { Pompeius } Cn. Pōpeius Magnus cui cū L. Luceio pecuniæ (niſi fallor) commercium fuit.

[redacted]

ASC. LVcius &c. Luceium commendat, dicens. Lucius Luceius familiariſsimus, meus, & ſupple homo gratiſsimus tibi apud me. i. me audiente, gratias mirificas, cum diceret te pollicitū eſſe cumulatiſsime, & liberaliſsime, procuratoribus ſuis oia. ſ. quæ petebāt Cum oratio. i. pollicitatio tua, fuerit tam grata ei, quā. i. quantum gratā exiſtimas rē ipſam fore, cum feceris omnino, vt ſpero. ſ. te facturū, ea quæ pollicitus es, quaſi dicat certū eſſe quod gratiſsimū. Bylliones. ſ. debitores ſic vocati oſtenderūt ſeſe ſatisfacturos Luceio, arbitratu Pompeii. Sed opus ſupp. eſt nobis vehementer, & voluntatem & authoritatem, & imperium tuū accedere. i. addi. Vero ſimile eſt non eſſe L. Luceium ad quē ſcribat, cum etiam ſi alter eius nominis fuiſſet, nō tacuiſſet Cicero de nominis ſaltem cōicatione, quocirca malui

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Culleolo gratias agit, quod L. Luceij cauſam diligenter ſuſceperit, & vt id porro agat, orat.

M. CICERO L. CVLLEOLO S. D. 41

QVæ feciſti L. Luceij cauſa ſcire te planè uolo, te homini gratiſsimo commodaſſe: & cum ipſi, quæ feciſti, pergrata ſunt, tum Pompeius, quotieſcunque me uidet (uidet autem ſæpiſsime) gratias tibi agit ſingulareis. addo etiam illud, quod tibi iucundiſsimum eſſe certo ſcio, me ipſum ex tua erga Luceium benignitate, maxima uoluptate affici. quod ſupereſt, quanquam mihi non eſt dubium, quin cum antea noſtra cauſa, nunc iam etiam tuæ conſtantiæ gratia, manſurus ſis in eadem iſta liberalitate: tamen abs te uehementer etiam atq; etiam peto, ut ea, quæ initio oſtendiſti, deinceps feciſti, etiam ad exitum augeri, & cumulari per te uelis. Id & Luceio, & Pompeio ualde gratum fore, teq; apud eos præclare poſiturum confirmo, & ſpondeo. De Republi. deq; his negotijs, cogitationibusq; noſtris perſcripſeram ad te diligenter paucis ante diebus, eaſq; literas dederam pueris tuis. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Petit a Culleolo, vt adiuuet Luceium, vt Bylliones illi ſatisfaciant.

M. C. L. CVLLEOLO PROCOS. S. 42

LVcius Luceius meus familiariſsimus, homo omniū gratiſsimus, mirificas tibi apud me gratias egit, cum diceret, omnia te cumulatiſsime, & liberaliſsime procuratoribus ſuis pollicitum eſſe, cum oratio tua tam ei grata fuerit, quàm gratam rem ipſam exiſtimas fore, cum, ut ſpero, quæ pollicitus es, feceris! omnino oſtenderunt Bylliones ſeſe Luceio Pompeij arbitratu ſatisfacturos, ſed uehementer opus eſt nobis, & uoluntatem, & authoritatem, & imperium tuum accedere: quod ut facias, te etiam atque etiam rogo, illudq; mihi gratiſsimum eſt, quod ita ſciunt Luceij procuratores, & ita Luceius ipſe ex literis tuis, quas ad eum miſiſti, intellexit, hominis nullius apud te authoritatem, aut gratiam ualere plus, quàm meam, id ut re experiatur, iterum, & ſæpius te rogo. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Euidium Oppium Egnatij procuratorem, & ſuo & Egnatij nomine diligenter commendat.

M. CICERO Q. GALLIO S. D. 43

ETſi plurimis rebus ſpero fore, ut perſpiciam, quod tamē iampridem perſpicio, me à te amari: tamen nunc ea cauſa tibi datur, in qua facile declarare poſſis tuam erga me bene

ad eum ad quem ſuperior ſcripta eſt, datam dicere. Quod vt facias. i. authoritatem & imperium tuum addas, rogo te etiā atq; etiam. Et illud eſt gratiſsimum mihi quod procuratores Lucei ſciunt, & ipſe Luceius intellexit ita, ex literis quas miſiſti ad eū, authoritatem aut gratiam nullius hominis valere plus apud te quam meam. Ego rogo te iterum & ſæpius vt. ſ. Luceius experiatur, ideſt experimento cognoſcat id.

VIC. LVCIVS Luceius meus familiariſsimus } Nos vltimam dictionē in nullis antiqs exemplaribus inuentam, & tā ne abundantem neglexímus: ſatis fuit enim. { Meus } dixiſſe, maioréq; omnino vim habet meus, per ſe, quam meus familiariſsimus. Quēadmodū elegantiſsimus poeta Catullus meus Caluus dixit. Nam quod hoc nomen ſemper per duo cc ſcripſimus, dedimus hoc antiquorum exempleriorum fidei quæ cum multis locis hoc nomen habent nullibi non ſic ſcriptum habent.

EX PO. EIVSD. OMNINO Oſtenderūt Bulliones } impreſſi ante meū { Belliones } mendoſe habebant, meus { Bulliones }, vt in antiquis libris recta. Si literam V, pro Y, frequenter ponebāt veteres vt nonnulli exemplis quoq; confiemant, non video cur priſcam ſcripturam damnent & veram lectionē velint eſſe { Bylliones } Si Græci ſuo ſermone Bylliones pnunciabant, nihil abſurdū, ac nouum Ro. hoies faciebant, cū Bulliones dicebant erat. n. hæc ipſorum in Græcis noibus conſuetudo, vt Y, in V, verterent. Eadem rōne Plinius eoſdē populos Bullidenſes appellauit. In priſcis Teren. Varronis exemplaribus. Subaris & Subaritanus ager, pro Sybaris & Sybaritanus ſcriptum eſt: in Pandectis quoq; Florentinus Berutus pro Berytus ſemper.

PAVL. MANV. BYlliones } Impreſſi libri Belliones habebāt manu ſcripti Bulliones. Itaque nihil dubitandū putauimus, q̄n eſſet vera lectio, Bylliones: u. n. literā pro y, ſcribebant antiqui & ita in vetuſtis codicibus perſæpe legitur: vt Sulla pro Sylla, murrha pro myrrha, & alia hmōi. Bylliones populi ſunt ſupra Epidamnum, quorū meminit Strabo lib. 7. dicti a Byllide quæ eſt ciuitas in Illyrico, de qua Stephanus de vrbibus.

[redacted]

ASCEN. ETſi &c Cōmendat Gallio Proconſuli, Ciliciæ Lu. Oppium curatorē negociorum L. Egnatii, rogat que vt & ipſum Oppium præſentem commendatum habeat, & Egnatii abſentis negocium tueatur dicens. Etſi ſpero pluribus rebus fore, ideſt futurum, vt perſpicié iampridem, me ama-

ASC. QVid &c. Eundem quodammodo diſsimulanter commendat dicens. Quid ideſt ad quid, ego commendem tibi eum quem tu diligis; q d. fruſtra. ſed tamen vt ſcires eum (loquitur de Egnatio) nõ ſolum diligi, verumetiã amari, quod plus eſt, a me; ego ſcribo tibi hæc ob eam rem. Gratiſsimum omnium officiorum tuorum quæ ſunt & multa, & magna fuerit mihi ſi tractaris pro tractaueris Egnatiũ, ita vt ſentiat & ſe amari a me, & me amari a te. Ego rogo te hoc vehementer etiam atque etiam. Scilicet, ideſt ſcire licet cur ſic precer. Illa noſtra, quibus in foro nuper præſtabamus, ceciderunt. vtamur igitur conſolatione vulgari, vt, ſcilicet velimus id quod poſſumus. Quid ſupple dicas, ſi hoc melius? voluit aliquid dicere, ſed reticuit ſubdens. Sed hæc ſup. dicam corã. Tu fac quod facis, vt ames me & ſcias te amari a me.

SEB. COR. SILIO } Epiſt. 16. huius lib eũdem enim eſſe exiſtimo. { Quid ſi huc melius } Hæc eſt conſolatio illa vulgaris.

ASC. OMnes &c. Commendat Quæſtori omneis Cyprios, dicens. Ego cõmendo tibi omnes Cyprios ſed magis ſupple quam cæteros Paphios ideſt Paphi ciues, quibus quæcunque tu commodaris, ideſt impartiueris, erunt mihi gratisſima, & facio eo, id eſt propterea libentius vt commendem tibi eos, hoc eſt ideo tibi libentius commẽdo, quod arbitror, & ideſt etiam, conducere. i. pdeſſe tuæ laudi, cuius ego ſum fautor. Ergo fautor etiam genitiuum regit cũ primum veneris in eam inſulam, hoc eſt in Cyprum, Quæſtor, ideſt tanquam Quæſtor, te inſtituere, ideſt vt dicunt a principio ordinare ea, quæ alii ſequantur, ideſt ſequi debeant. Quæ vt ſpero tu cõſequere. i. obtinebis penul. longa, facilius ſi volueris ſequi legem Publii Lentuli neceſſarij tui, ad quem agentem in Cilicia cui Cyprus annexa eſt, ſunt epiſtolæ. 1. lib. & ea quæ conſtituta ſunt a me, nam & ipſe in Cilicia Imperator fuerat. Qoam rem, ideſt ea ſequi, ego cõfido fore tibi magnæ laudi, cum etiam Lentulo & Ciceroni laudi fuerit.

SEBA. COR. SEXTILIO Rufo } Al. C. Sextilio Rufo. { Cum primus } poſtquam facta eſt prouincia a M. Catone, L. Piſone, & a Gabinio Cos. Al. cum primum: quod magis placet, ne Sextilius primus Quæſt. in Cyprum miſſus videatur, cũ tot Pcocoss. eam prouinciã prius adminiſtraſſent. { P. Lẽtuli } libro primo. { A me } tunc Pcocos. in Cilicia, quã qui obtinebat, Cyprum etiam obtinebat, Epiſto. 6. lib. 1.

BER. RVT. CVM primum in eam inſulam Quæſtor veneris } Quid ſi Primus; neq; enim multo ante redacta fuerat in formam prouinciæ Cypros, L. Piſone & Gabinio Coss.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Obliqua commendatio Egnatij.

M. T. CICERO SILIO S. P. D. 47

QVid ego tibi commendem eum, quem tu ipſe diligis? ſed tamen ut ſcires cum non a me diligi ſolum, uerum etiam amari, ob eam rem tibi hæc ſcribo. omnium tuorum officiorum, quæ & multa, & magna ſunt, mihi gratiſsimum fuerit, ſi ita tractaris Egnatium, ut ſentiat & ſe a me, & a te amari. hoc uehementer etiam atq; etiam rogo. Illa noſtra ſcilicet ceciderunt. utamur igitur uulgari conſolatione, quid, ſi hoc melius? ſed hæc coram. Tu fac quod facis. ut me ames, teq; amari a me ſcias. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Paphios Rufo commendat.

M. T. CICERO C. SESTILIO RVFO QVAES. S. D. 48

OMneis tibi commendo Cyprios, ſed magis Paphios, quibus tu quæcunque commodaris, erunt mihi gratiſsima. eoq; facio libentius ut eos tibi commendem, quód & tuæ laudi cuius ego fautor ſum, conducere arbitror, cum primus in eam inſulam Quæſtor ueneris, ea te inſtituere, quæ ſequantur alij. quæ ut ſpero facilius conſequere, ſi & P. Lentuli neceſſarij tui legem, et ea, quæ à me conſtituta ſunt, ſequi uolueris: quã rem tibi confido magnæ laudi fore. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Quintum Pompeium diligentiſsime familiaritatis nomine commendat.

CICE. CVRIO PROCOS. S. D. 49

QVintus Pompeius Sex. F. multis, & ueteribus cauſis neceſsitudinis mihi coniunctus eſt. is cum antea meis commendationibus & rem, & gratiam, & authoritatem ſuam tueri conſueuerit, nunc profecto te prouinciam obtinente, meis literis aſſequi debet, ut nemini ſe intelligat cõmẽdatiorẽ unquã fuiſſe. quãobrem à te maiorẽ in modũ peto, ut, cũ omneis meos æque ac tuos obſeruare pro noſtra neceſsitudine debeas, hũc in primis ita in tuã fidẽ recipias, ut ipſe intelligat, nullã rẽ ſibi maiori uſui, aut ornamẽto, q̃ meã cõmendationẽ, eſſe potuiſſe. Va.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

M. Curium de meliore nota Ariſto commendat.

M. T. C. ARISTO PROCOS. S. D. 50

SVmpſi hoc mihi pro tua in me obſeruãtia, quam penitus perſpexi, quandiu Brunduſii fuimus, ut ad te familiari-

ASCEN. QVintus &c. Commendat Quintum Pompeium Sexti filium, dicens Quintus Pompeius filius Sexti, ſcilicet Pompeij, coniunctus eſt mihi multis & veteribus cauſis neceſsitudinis, ideſt amicitiæ neceſſario conſeruandæ. Iam ſexcẽties fere expoſita ſunt vocabula, ſed quia forte in vnum epiſtolium incidet qui alias nõ legerit, cogoc rem vnã ſæpius exponere, ideſt is cum conſueris, ideſt conſueuerit, dicitur. n. vtrũq;, & ſueui, & ſuetus ſum tueri, ideſt protegere, & rem, ideſt diuitias & gratiam & authoritatem, commendationibus meis, debet nunc profecto te obtinente prouinciam, ideſt dum tu obtines prouinciam aſſequi ideſt nãciſci, literis meis, ideſt per literas meas, vt intelligat ſe nemini fuiſſe vnquam commẽdatiorem, ideſt magis cõmmendatum quam tibi. videtur hoc loco paſſiue capi & temporis pceteriti rationem ſeruare, ita vt participia interdũ comparatiua putes. Quam obrem ego peto a te in modũ maiorem, vt cum debeas obſeruare, ideſt colere & dicunt ſupportare, omnes meos, ſcilicet familiares & amicos, æque, ideſt æqualiter, ac ideſt ſicut tuos, pro noſtra neceſsitudine ideſt pcopter neceſsitudinem, hoc eſt neceſſariam coniunctionem & amicitiam noſtram, recipias hunc, ſcilicet Quintum Pompeium, in primis, ideſt inter primos, aut præcipue in fidem, ideſt fidelem protectionem & cõfirmationem tuam, ita vt ipſe intelligat nullam rẽ potuiſſe eſſe ſibi maiori, vſui, ideſt vtilitati, aut ornamento, ideſt decori, quantum ad bonum honeſtum, quam cõmendationem meam.

SEBA. COR. CVRIO } Cum tam familiariter ſcribat Cicero, vt quaſi ſuo iuce petere videatur non puto dubitandum eſſe, quin is ſit Curius, quem toties aliis commẽdat, & ad quẽ ſcribit epiſto. a 9. lib. 6.

ASC. SVmpſi &c. Commendat Mar. Curium Patris negociantem apprime diligenter, aut Ariſto proconſuli aut Cælio, vt quidam textus habent. Ordo eſt. Ego ſumpſi, ideſt aſſumpſi & quaſi arrogaui hoc mihi pro obſeruantia tua, in, ideſt erga me, hoc eſt propter eam, in dictis & factis tuiſ, ne me lædas, cuſtodiam, ex veneratione quadam pcocedentem, quam perſpexi, ideſt percepi penitus quãdiu fuimus Brunduſii, ſumpſi inquã vt ſcriberem ad te familiariter & quaſi pro iure meo, ſiqua, id eſt ſi aliqua res eſt de qua laborarem valde, ideſt pco qua vellem multos ſubire labores, aut

multum timerem. M. Curius, qui negociatur, ideſt mercimonia agit Patris in ea vrbe Achaiæ, eſt mihi familiaris ita, vt nihil poſsit eſſe coniunctus. Multa ſup. ſunt officia, ideſt ex debito benefacta, illius in me, & molta quoq; ſunt ſupple officia mea in illum & quod maximū eſt. ſ. vinculum conionctionis ſummus & motuus amor eſt inter nos. Quæ cū ſint ita ſi habes vllam ſpem i amicitia mea, ſi vis efficere ea officia & ſtudia quæ contuliſti Brunduſii in me, etiā gratiora mihi. ſ. quā nunc ſint, quanquā ſunt gratiſsima, ſi vides me amari a tuis oibus: da atq; largire mihi hoc, vt conſerues M. Curiū, ſartū & tectū, vt aiūt. i. vt eſt in vetere prouerbio ex villarū locatiōe ſumpto, quas ſic locare ſolemus, vt cōductor eas ſartas. i. oibus partibus ſuis cōſeruatas & clauſas, tectas a ſæuitia cœli conſeruet, alioqui locatori id præſtandū eſſet. exponit aūt Cic. ſubdens, vt ſup. cōſerues eū ſyncerū & integrū ab oi incōmodo, detrimēto & moleſtia. Et ipſe. i. egomet ſpōdeo, & oēs tui recipiēt. i. ꝓmittēt hoc tibi ꝓ me, te eſſe capturū ex mea amicitia, & ex officio tuo in me maximū fructū & ſommam voluptatem.

VIC. SVMPSI hoc mihi } Aucto, volunt ſcriptā fuiſſe hanc epiſtolā. veteres libri, non Ariſto. ſic. n. ē in illis eius inſcriptio { Cice. S. D. aucto Procos. } Nos nihil hic a vulgatis diſceſsimus, rē tñ licet paruā & minutā ſilentio præterire noluimus cum paruo noſtro labore, noſtræ & antiquorū librorū fidei rationem habere poſsimus.

PAVL. MANV. MVLTA in illum mea, quodq; maximū eſt } Hanc lectionē puriorē, & elegantiorē exiſtimamus, qua quæ antea in omnibus impreſsis habebatur eam accepimus ex libro manu ſcripto Vincentii Riccii.

SEBA. CORR. ARISTO } Al. Aucto. Et ſi neutrū nomen memini me apud ſcriptores frequenter legere, facile tamen adducor, vt credam. hunc Seruii Sulpitii in Achaia ſucceſſorē fuiſſe. { Brūduſii fuimus } poſt victū Pompeium, ſic enim exiſtimo.

ASC. PVbliū Cōmendat dicens. Ego cōmendo tibi P. Meſſienū, equitē Roma. ornatū oibus rebus & pſamiliarē. i. valde familiarē meū, ea cōmēdatione, quæ pōt eſſe diligentiſſima. Peto a te & pro noſtra & pro paterna amicitia, vt recipias eū in fidē. i. fidelē ꝓtectionē tuā, & ut tueare. i. ꝓtegas rē & famā eius. Tu adiūxeris tibi virū bonū & dignum amicitia tua & feceris mihi gratiſsimū.

ASC. AVlus &c. Cōmēdat Regi Aulū Liciniū Meliteſem hoſpitē ſuum q̃ Pōpeianorū partiū ſtudioſus fuerat, ſed recōciliatus Cæſ. verū quia eo noie eum cōmendat quod Pompeianus eſſet, ne literæ forte deprehenſæ officiant ei ad quē ſcribit, credo nō noiatum a Cice. ſed noie regis tantū ſignatum. Reges. n. diuites oēs & præcipue principes olim vocabant veteres. Milite Inſola eſt Siciliæ authore Pomponio Africā verſus. Et Strabo dicit eā imminere Pachyno vnde Catelli Melitei aſportabantur, de qua Ouid. faſt. lib. 3. Fertilis eſt Melite, ſterili vicina Coſuræ, Inſula quā Libyci verberat vnda freti. Ordo eſt Aulus Licinius Ariſtoteles cognomento, Melitēſis patria, eſt hoſpes meus antiqſsimus, & præterea. i. præter, eā coniunctionē coniunctus. ſ. mihi magno vſu familiaritatis. i. magna conſuetudine. Cū hæc ſint ita, non dubito. quin ſit ſatis cōmendatus tibi. Etenim ego cognoſco ex multis cōmendationē meā valere plurimum apud te. Ego liberaui hunc a Cæſ. i. a perſecutione Cæſ. hoc eſt reconciliaui eū. Fuerat. n. nobiſcum. i. in partibus Pompeianis frequens. i. negocioſus & diligens atque moratus eſt in cauſa. i. vt dicūt in querela Pompeiana, diutius ſcilicet qoam nos: quia etiam poſt mortem Pompeii, quod, ideſt propter quod ego arbitror ſopple te exiſtimaturum de eo melius. Igitur o mi rex fac vt intelligat has literas profuiſſe ſibi plurimum.

ter, & quaſi pro meo iure ſcriberem, ſiqua res eſſet, de qua ualde laborarem. M. Curius qui Patris negotiatur, ita mihi familiaris eſt, ut nihil poſsit eſſe coniunctius. Multa illius in me officia, multa illū mea, quodq; maximum eſt, ſummus inter nos amor, & mutuus. quæ cum ita ſint, ſi ullam in amicitia mea ſpem habes, ſi ea, quæ in me officia, & ſtudia Brunduſii contuliſti, uis mihi etiam gratiora efficere, quanquam ſunt gratiſsima, ſi me a tuis omnibus amari uides, hoc mihi da, atque largire, ut M. Curium ſartum & tectum, ut aiunt, ab omniq; incommodo, detrimento, moleſtia ſyncerum integrumq; conſerues, & ipſe ſpōdeo, & omnes hoc tibi tui pro me recipiēt, ex mea amicitia & ex tuo in me officio maximum te fructum, ſummamq; uoluptatem eſſe capturum. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Publici Meſsieni cauſam agit.

M. CICERO REGI S. 51

PVblium Meſsienum, equitem Romanum omnibus rebus ornatum, meumq; perfamiliarem, tibi commendo ea cōmendatione, quæ poteſt eſſe diligentiſsima. peto a te & pro noſtra, & pro paterna amicitia, ut eum in tuam fidem recipias, eiusq; rem, famamq; tueare. uirum bonum, tuaq; amicitia dignum tibi adiunxeris, mihiq; gratiſsimum feceris. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Pro Antonio Licinio ad Regem ſcribit.

CICERO REGI S. 52

AVlus Licinius Ariſtoteles Melitenſis, antiquiſsimus eſt hoſpes meus, & præterea coniunctus magno uſu familiaritatis. hæc cum ita ſint, non dubito, quin tibi ſatis commendatus ſit: etenim ex multis cognoſco, meam commendationem plurimum apud te ualere. hunc ego a Cæſare liberaui: frequens enim fuerat nobiſcum: atque etiam diutius in cauſa eſt, q̃ nos commoratus. quo melius te de eo exiſtimaturum arbitror. fac igitur mi Rex: ut intelligat has ſibi literas plurimum profuiſſe. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Commendat Gemicilium, hominem quauis commendatione digniſsimum.

M. T. CICERO Q. THERMO PROPRAET. S. 53

LVcio Gemicilio Curuo iampridem familiariſsime utor, optimo uiro & homine gratiſsimo eum tibi penitus commendo, atq; trado: primum ut omnibus in rebus ei te commodes, quoad fides tua, dignitasq; patietur: patietur autem in omnibus: nihil enim abs te unquam, quod ſit alienum tuis, aut etiam ſuis moribus, poſtulabit. præcipue autem tibi commendo negotia eius quæ ſunt in Helleſponto: primum, ut obtineat id iuris in agris, quod ei Pariana ciuitas decreuit, & dedit, & quod ſemper obtinuit ſine ulla controuerſia: deinde, ſiquid habebit

PAV. MAN. CICERO Regi S. } Opinor hunc regem aliquē fuiſſe gentis Martiæ, cuius cognomen fuit Rex. itaq; etiam Clodii ſororis vir Q. Martius Rex appellatus eſt, authore Plutarcho in Cæſaris vita, ad Att. etiā pag 12. cum dicit, ille autem Regis hæreditatem ſpe deuorarat, eum, quem diximus, Q. Martium regem intelligit.

SEBA. COR. REGI } Alii credunt Romanum quendam Regem vocatum, alii Deiotarum Armeniæ minoris regem intelligi volunt, quibus vt aſſentiar, faciūt epiſtolæ verba, quibus Liciniū Regi, vt Pompeianum Pompeiano commendat. { Quam nos } qui, victo Pompeio, a bello diſceſsimus. { Exiſtimaturum } vt Pompeianum.

ASC. LVcio &c. Thermo Proprætori in Syria commendat Gemicilium, quem dicit nihil petiturum niſi quod ſe & Thermo dignum ſit, quo nomine Horatius, etiam Groſphum commendat in epiſtola dicens, Vtere Pompeio Groſpho, ſiquid petet vltra Defer, nil Groſphus niſi verū orabit & æquum. Ordo eſt Ego vtor iampridem. i. a pluſculo tempore familiariſsime L. Gemicilio Curuo, viro optimo & hoie gratiſsimo. ego cōmēdo tibi eum penitus atq; trado. ſ. fidei tuæ, primū vt cōmodes. i. commode exhibeas te, ei in quibuſcunq; rebus, quoad ideſt quatenus fides tua. ſ. in ſeruanda æquitate quia fides fundamentum eſt iuſtitiæ, vt dicit. 1. offic. & dignitas tua patieſ, patietur autem in omnibus, ſcilicet quæ petet, ipſe enim nihil poſtulabit vnquam abs te, quod ſit alienum tuis, aut etiā ſuis moribus,

Fides, iuſtitiæ fundamē.

ribus, ideſt quod non ſit honeſtum & æquum. Ego autem commendo tibi præcipue negocia eius quæ ſunt in Helleſponto inſula Phrygiæ ab Helle ſorore Phryxi, illic in ponto ſubmerſa, nominata. Primum, vt obtineat in agris, ſcilicet Helleſpontiacis, id ioris quod ciuitas Pariana quæ illic eſt decreuit, & dedit ei, & quod obtinoit ſemper ſine vlla controuerſia, ideſt contradictione. Deinde ſi habebit aliqd controuerſiæ, ideſt litis & diſcrepationis cum aliquo Helleſpontino, ideſt in inſula Helleſponti, vt reiicias in illã diœceſim. i. in illam iuriſdi. hoc eſt ad forũ illius iuriſdi. vbi antiquũ ius obtinet. Nequis erret dicitur diœceſis. a. & . ʒ. longis, nõ dioceſis, nam græce ſcribitur διοίκησις. Sed cũ ego cõmendarim tibi diligentiſſime totum hominem, ideſt omnia negocia eius, non videor mihi debere perſcribere ad te ſingulas cauſas eius. Illa ſit ſumma, ideſt generalis clauſula, quicquid officii quaſi debiti, beneficii, benefacti liberaliter impenſi, ſupple ei, honoris, contuleris in Gemicilium, ideſt impenderis Gemicilio, ego exiſtimabo te contuliſſe id in me ipſum atque in cẽ meam.

VIC. QVOD ei Patriana ciuitas decreuit } Nos { Pariana } ſcripſimus cum antiquis codicibus. Parion autem ciuitas in Helleſponto, Stephano, Straboni, reliquis, Parianam coloniã his locis nominat Plinius. Miror hoc mendũ tanto tempore non ſublatum eſſe, cum enim negocia quæ in Helleſponto commendet, quid hoc ad Patras Achaiæ vrbem pertinet? ſi vlla ratione a Patris patrianus deduci poſſet.

SEBA. COR. Q. Thermo Propræt. } Epiſto. 18. lib. 3 { L. Gemicilio } Al. Aul. Gemicilio. { Pariana ciuitas } quæ authore Plin. colonia eſt in Helleſponto. { διοίκησιν } iuriſditionem.

ASC. CVm mihi &c. Primom oſtendit ſibi gratũ eſſe qnod fecerat Thermus pro M. Marcilio, deinde rogat vt det operam ne ſocrus Marci, rea fiat. Ordo eſt. Cũ multa ſint grata, mihi, quæ tu feciſti adductus cõmendatione mea .i. per me iacta, tum in primis ſupple gratum eſt, non ſit, vo de ſecundum Vallam qui vult cum & tum indicatiuũ poſtulare, legendum eſſet, cum mihi multa grata ſunt &c. quod tractauiſti liberaliſſime M. Marcilium filium amici mei, atque interpretis forte lingua Cilicium, vt interceſſores, quia per interpretem res agere magni viri ſolent: ſed cum conſtet deprecatoris illic eguiſſe Cicero. dicam linguæ alienæ expoſitorem fuiſſe, & per regolam ſeruianam eo nomine quo filium vocatum, enim, ideſt quia M. Marci. venit Laodiceam, quæ vrbs eſt in pcouincia Ciliciæ, & egit mihi maximas gratias propter te, ideſt ob beneficium tuum. quare ego peto a te quod reliquum eſt. i. qđ reſtat adhuc, quando, ideſt quandoquidem, aut qm tu ponis, ideſt collocas beneficium apud homines gratos, vt commodes,

cum aliquo Helleſpontio controuerſiæ, ut in illam * *διοίκησιν* *reijcias, ſed non mihi uideor, cum tibi totum hominem diligentiſſime commendarim, ſingulas ad te eius cauſas perſcribere debere: ſumma illa ſit. quicquid officij, beneficij, honoris in Gemicilium contuleris, id te exiſtimabo in me ipſum, atq; in rem meã contuliſſe.* Vale.

GIBERTS LONGOLSI LEMMA.

Gratias agit Thermo, quod Marcillum iuuerit, deinde ſocrum eiuſdem Thermo commendat.

C. THERMO PROPRAET. S. 54

CVm mihi multa grata ſunt, quæ ut adductus mea commendatione feciſti: tum in primis, quod M. Marcilium amici, atque interpretis mei filium liberaliſſime tractauiſti: uenit enim Laodiceam, et tibi apud me, mihiq; propter te gratias maximas egit. quare, quod reliquum eſt, a te peto, quando apud gratos homines beneficium ponis, ut eo libẽtius his commodes, operamq; des, quoad fides tua patitur, ut ſocrus adoleſcentis rea ne fiat, ego cum antea ſtudioſe commendabam Marcilium, tum multo nunc ſtudioſius, quod in longa apparitione, ſingularem & prope incredibilem patris Marcilij fidem, abſtinentiam, modeſtiamq; cognoui. Vale.

GIBERTS LONGOLIS LEMMA.

Negocii Legati ſui M. Annei commendat.

CICE. THERMO PROPRAET. S. 55

ET ſi mihi uideor intellexiſſe, cum tecum Epheſi de re M. Annei legati mei locutus ſum, te, ipſius cauſa uehementer omnia uelle: tamen & M. Anneium tanti facio, ut mihi nihil putem prætermittendum, quod illius interſit: & me a te tanti fieri puto, ut non dubitem, quin ad tuam uoluntatem magnus cumulus accedat commendationis meæ: nam cum iandiu diligerẽ M. Anneium, deq; eo ſic exiſtimarem, ut res declarat, quod ultro ei detulerim legationem cum multis petentibus denegaſſem, tum uero, poſteaquam mecum in bello, atq; in re militari fuit, tantam in eo uirtutem, prudentiam, fidem, tantãq; erga me beneuolentiam cognoui, ut hominem neminem pluris faciam. eum cum Sardianis habere controuerſiam ſcis: cauſam tibi expoſuimus Epheſi, quam tu tamen corãm faciliusq; cognoſces. de reliquo mihi mehercule diu dubiũ fuit, quid ad te potiſſi-

ideſt prosis & commodum facias iis eo, ideſt tanto libentius, & ſupple des operam, quoad fides, ſcilicet tua patietur. Fidem vt dixi, hic eam intelligit, quæ eſt fundamentum iuſtitiæ, qua ea, quæ decenter promiſimus, fideliter ſeruamus vnde ad fidem iodicum pertinet nemini iniuriam facere, duoi alicui commodũ facit, vt ſocrus, ideſt mater vxoris adoleſcentis, ſcilicet Marcilii ne. i. nõ, non fiat rea, ideſt non vocetur in iodicium. nam reus dicitur quicunque cogitur cauſam dicere & ſe defendere, etiã ſi culpa vacet, non autem eſſet iudicis, eam quæ ſons eſſet, facere vt inſons ſit, licet ignoſcere poſsit. ego cum commendabam (ergo prios legam cũ multa ſunt) antea M. ſtudioſe, tom ſupple commendo eum nunc multo ſtudioſius, quod cognoui in longa apparitione, ideſt obſequio quaſi apparitoris, ſingularẽ, & prope, ideſt quaſi incredibilem fidem, ideſt fidelitatem, abſtinentiam, modeſtiam Marcilii patris, ideſt ſenioris.

*.i. iuriſdictionem.

VICT. QVOD in longa apparitione } Omnes, quos vidimus veteres codices. Mediceus etiã { Apparitione } habent, Vetiam lib. 1. ad Qu. Fratrem locum illum antiqui itidem codices, Quos vero aut ex domeſticis coniunctionibus, aut ex neceſſariis apparitionibus tecum eſſe voluiſti, &c apparitores tamen ſemper recepti codices habent.

SEBA. CORR. LAODICEAM } vbi ego eram Pcocos. { Appacitione } Al. apparatione.

BERN. RVTI. QVOD in longa apparatione. } Apparitione habent cæteri codices, idq; ex ſenſu ſere probo.

[redacted].

ASCEN. ETſi mihi &c. Diligentiſſime commendat Thermo M. Anneii, legati ſui negocia, de quo dicit ſe locutũ eſſe cum Thermo cum eſſent Epheſi. Ordo eſt. Et ſi videor mihi intellexiſſe cum locutus ſum tecum Epheſi, quæ ciuitas eſt Aſiæ, de re Mar. Anneii legati mei, te velle vehementer omnia cauſa ipſius, tamen ego facio, ideſt æſtimo tanti M. Anneium, vt nihil putem prætermittendum mihi, quod interſit ideſt in re & vtilitate ſit illius, & puto me fieri, ideſt æſtimari a te tanti, vt non dubitem quin magnus cumulus commendationis meæ, ideſt qui ſit commendationis meæ, malim tamen legere commendatione mea, ideſt pcopter coommendationem meam, accedat, ideſt addatur ad voluntatem tuam. Nam cum diligerem diu. i. per multos. dies M. Anneium, & exiſtimarem. i. iodicarem de eo ſic vt res declarat qood detulerim. i. obtulerim ei vltro, ideſt non requiſitus, legationem, ideſt vt eſſet mihi legatus io Cilicia, cum denegaſſem ſup. eam multis iam petẽtibus. ſ. eam, tum vero, ideſt præcipue

poſteaquam fuit mecum in bello atq; in re militari, cognoui in eo tantam virtutem, ideſt fortitudinem, prudentiam, fidem, & tantam beneuolentiam erga me, vt neminem, ideſt nullum hominem faciam pluris, ſcilicet quam eum. Tu ſcis eum habere controuerſiam cum Sardianis, ideſt ciuibus Sardiæ ciuitatis in prouincia Cilicia: nos expoſuimus tibi cauſam Epheſi, ideſt cũ illic eſſemus, quam tamen tu cognoſces facilius & melius coram, ideſt quando veneris in rem præſentem, aut litigatores audieris. mehercule dubiũ fuit diu, quid ſcriberem de reliquo, ideſt de eo, quod reſtat, potiſsimum ad te. Enim, ideſt quia ius ſupple eius quemadmodum dicis, eſt clarum, ideſt euidens, & notum eſt, ſcilicet tibi, cum magna laude tua, quia iuriſperitus euaſit. Nihil autẽ aliud opus eſt nobis in hac cauſa, niſi te dicere, ideſt vt dicas ius, ideſt iudices, inſtituto, ideſt more tuo. Sed tamen cum nõ fugiat, ideſt lateat me, quanta authoritas ſit in Prætore, præſertim iſta integritate, ideſt qui Prætor ſit iſtiuſmodi integritate, grauitate clementia, qua conſtat te eſſe inter omnes: peto abs te pro neceſsitudine noſtra coniunctiſsima, ideſt arctiſſima, & officiis plurimis, paribus ac mutuis ſcilicet inter nos vt perficias voluntate, authoritate, ſtudio tuo, vt M. Anneius intelligat te, & ideſt ſimul, amicum eſſe ſibi, quod non dubitat: locutus eſt enim ſæpe mecum, ſcilicet hoc aſſerendo, & eſſe factum amiciorem multo, ſcilicet quam fueras, his literis meis. Nihil eſt quod poſsis facere mihi gratius in toto imperio tuo atque prouincia, ideſt tantiſper dum eris in prouincia Imperator. Ego non exiſtimo te dubitare iam, ſcilicet vbi cognoſcis rem mihi tanto percordi eſſe, quam bene poſiturus, ideſt locaturus ſis ſtudium atque officium tuũ apud hominem gratiſsimum atque virum optimum. Cum vir a virtute dicatur, frequens illi epitheton eſt bonus aut optimus.

*al. Mylaſeis, & Alabandeiſes,

* .i. pignora.

SEBAS. CORR. EPHESI } Quo veni ad 11. Calend. Sext. in Ciliciam proficiſcens. { M. Anneij } Epiſto. lib. 15. { Meliuſque cognoſces } ab ipſo M. Anneio, qui iſtuc venit. Epiſtola. 57. huius libri.

BER. RVT. QVIN ad tuam voluptatem magnam cumulus accedat commmendationis meæ } Voluntatem, ex aliis codicibus magis ſcribi placet, quia ſupra dixit, te ipſius cauſa vehementer omnia velle.

[redacted]

mum ſcriberem: ius enim quemadmodum dicis. clarum, & magna cum tua laude notum eſt: nobis autem in hac cauſa nihil aliud opus eſt, niſi te ius inſtituto tuo dicere. ſed tamen cum me non fugiat, quanta ſit in Prætore authoritas, præſertim iſta integritate, grauitate, clementia, qua te eſſe inter omneis conſtat peto abs te pro noſtra coniunctiſsima neceſsitudine, plurimisq; officijs paribus, ac mutuis, ut uoluntate authoritate, ſtudio tuo perficias, ut M. Anneius intelligat, te et ſibi amicum eſſe, quod non dubitat. ſæpe enim mecum locutus eſt, & multo amiciorem his meis literis eſſe factum. in tuo toto imperio atque prouincia nihil eſt, quod mihi gratius facere poſsis. iam apud ipſum, gratiſsimum hominem, atque optimum uirum, quàm bene poſiturus ſis ſtudiũ tuũ, atque officium. dubitare te nõ exiſtimo. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Negotium Cluuij Thermo ſtudioſiſsime commendat.

CICERO THERMO PROPRAE T. S. 56

*C Luuius Puteolanus ualde me obſeruat, ualdeq; eſt mihi familiaris. is ita ſibi perſuadet, quod in tua prouincia obtinente meis commendationibus confecerit, id ſe in perditis, & deſperatis habiturum. nunc quando mihi ab amico officioſiſsimo tantum oneris imponitur, ego quoque tibi imponã pro tuis in me ſummis officijs, ita tamen, ut tibi nolim moleſtus eſſe. *Mylaſij, & Alabandenſes pecuniam Cluuio debent. dixerat mibi Euthydemus, cum Epheſi eſſem, ſe curaturum, ut Ecdici Mylaſij Romam mitterentur. id factum non eſt. legatos audio miſſos eſſe. ſed malo ecdicos, ut aliquid confici poſsit. quare peto à te, ut eos, & Alabandenſes iubeas ecdicos Romam mittere. præterea Philotes Alabandenſis *ὑποθήκας Cluuio dedit: hæ commiſſæ ſunt. uelim cures, ut aut hypothecis decedat, eaſq; procuratoribus Cluuij tradat: aut pecuniam ſoluat. præterea Heracleotæ, & Bargyletæ, qui item debent, aut pecuniam ſoluant, aut fructibus ſuis ſatisfaciant. Caunii præterea debent, ſed aiunt ſe depoſitam pecuniam habuiſſe. id uelim cognoſcas, & ſi intellexeris eos neq; ex edicto, neq; ex decreto depoſitam habuiſſe, des operam, ut uſuræ Cluuii inſtituto tuo conſeruentur. his de rebus eo magis laboro, quòd agitur res Cn. Pompeij etiam noſtri neceſſarij, & quòd is magis etiam mihi laborare uidetur ꝙ ipſe Cluuius, cui ſatisfactum eſſe à nobis ualde uolo. his de rebus te uehementer etiam atq; etiam rogo. Vale.*

ASC. CAius Cluuius &c. Negotium Cluuij Puteolani commendat Thermo, vt dicat ipſum Cluuium de eo deſperare niſi id confecerit, Thermo prouinciam obtinente. Exponit autem quid ſit in eo negocio, & quid agendum putet, vt luce clarius patebit legentibus hoc ordine. C. Cluuius Puteolanus ſcilicet patria, a Puteolis vrbe Campaniæ, obſeruat me valde, & eſt valde familiaris mihi. Is perſuadet ſibi, ideſt firmiter credit; ſe habiturum in perditis & deſperatis, id negocii, quod habet in prouincia tua, niſi confecerit, ideſt abſoluerit commendationibus meis, ideſt ob commendationes meas, te obtinente prouinciam, ideſt tantiſper dum obtinebis prouinciam. Nunc quando, ideſt quandoquidem tantum oneris impoſitus mihi ab amico officioſiſsimo, ideſt pleniſsimo officii in me, ego quoque imponam tibi, ſcilicet tantum oneris pro ſummis officiis tuis in me, tamen ita ſupple imponam, vt nolim eſſe moleſtus tibi. Mylaſii & Alabandenſes, ideſt ciues in Mylaſa & Alabanda ciuitatibus Lydiæ Mæoniæ, debent pecuniam Cluuio. Euthydemus dixerat mihi cum eſſem Epheſi, ſe curaturum, vt Ecdici. i. ſyndici defenſores Milaſii mitterentur Romam, id non eſt factum, ego audio legatos, ideſt oratores miſſos eſſe, ſed malo Ecdicos ſup. mitti, vt aliquid poſsit confici, ideſt tranſigi & componi. Quare ego peto a te vt iubeas eos, ſcilicet Mylaſios, & Alabandenſes mittere Romam Ecdicos. i. ſyndicos ſuos: præterea Philothes. Alabandenſis dedit Cluuio hypothecas, ideſt obligationes bonorum immobilium, hæ, ſcilicet hypothecæ ſunt commiſſæ, id eſt finitæ. velim ſupple vt cures, vt Philotes aut decedat de hypothecis, ideſt obligationibus rerum immobilium vt dixi, & tradat eas procuratoribus Cluuii, ne, ſcilicet amplius petantur, aut perſoluat pecuniam. ſ. pro nouis hypothecis, aut pro termini productione. Præterea Heracleotæ & Bargyletæ ciuitatũ Cariæ, qui item .i. ſimul, debent. ſ. Cluuio, aut ſoluant pecuniã aut ſatisfaciãt ſuis fructibus. ſ. iter eſſe aut vſuram. Præterea Caunii a Cauno oppido Cariæ debent. ſ. pecuniã & vt videtur inuere, vſuram, ſed aiunt ſe habuiſſe pecuniã depoſitã, vt nihil debeãt de vſura, des operam vt vſuræ conſeruentur Cluuio, inſtituto. i. ex more aut cõſtituto tuo. Ego laboro de his rebus eo magis quod res. i. negotium aut vtilitas etiam Cn. Pompeii noſtri neceſſarii agitur, & quod is. ſ. Pompeius videtur mihi laborare eis magis quam ipſe Cluuius, cui. ſ. Pompe. ego volo, ideſt cupio valde ſatisfactum a nobis. rogo te vehemẽter etiam atq; etiam de his rebus, ideſt ob has res, aut vt has res cures.

VIC. MILASII & Alabandenſes } Nos authoritate vetuſtorũ codicũ Mylaſeis, & Alabãdeis ſcripſimus. Sunt aũt Græca declinatione a ſingulari recto μυλασεύς & ἀλαβανδεύς deducta.

Caius

SEBA. COR. CAIVS Cluuius } Al. C. Liuius. vbiq;. { Mylaſii, & Alabandẽſes } Al. Mylaſeis, & Alabãdeis, modo Græco. de qbus, & de Heracleotis, Bargyletis, & Caunus, Pli. lib. 5. cap. 28. & 26. { Ecdici } vltores, qui eos perſequuntur, qui Reipu. pecunias debent. hos Quæſtores quoſdam dicere poſſum. { ὑποθήκας } pignora.

cium ex ſententia. i. voluntate ſua, per te. i. te auxiliante, idque, .i. & id rogo ſupple te, etiam atque etiam vt efficias id quamprimum, ideſt valde cito.

SEBA. COR. Bellũ Magnũ } Parthicum. { In Ciliciã proficiſci } finitis iuriſdictionibus Aſiaticis. { Calen. Maii } prope finem anni. iuerat enim in prouinciam pridie Calẽdas Sextilis. { Per literas } Epiſtola. 55. huius libri.

BERN. RVT. EOS neque ex edicto neque ex, decreto depoſitam habuiſſe } Potes Proprætoris ipſius edictũ atque decretũ accipere poti⁹: quã Ro. Prætoris ac Senat⁹, vt Ceric⁹. Proponebãt. n. & Procõſules Proprætoreſq; ſinguli edictũ ſuũ. Decretum vero etiã ſingulare iudicium, pronuntiationemq; dixere veteres Latini, q enim vſuras pendere amplius nollet interpoſito præſidis decreto, cum cui ſolueretur nõ eſſet ad manum, creditam pecuniam deponebant.

[illegible]

ASC. QVo magis &c. Primũ rogat Cic. Thermũ vt ad ſe remittat M. Anneiũ legatum priuſquã Cic. proficiſcat in Ciliciã. Deinde cõmendat eius negotiũ. Ordo autẽ eſt. Quo. i. quanto magis ego cognoſco quotidie ex literis & nuntius bellũ magnũ eſſe in Syria, eo. i. tanto vehemẽtius cõtendo. i. inſtanter peto, a te ꝓ neceſsitudine noſtra. vt remittas mihi primo quoq; tẽpore. i. vt primũ poſsis, M. Anneium legatũ. i. qui ſit mihi Legatus. Nã ego intelligo me & Rempu. poſſe adiuuari, vel .i. etiam maxime opera conſilio, ſcientia rei militaris eius. ſ. Anneii, quod. i. propter quod, niſi tanta res eius ageretur. ſ. in ꝓuincia tua, nec ipſe potuiſſet adduci. i. perſuaderi vt diſcederet a me, neq; ego ſupp. potuiſſem adduci vt dimitterẽ eum a me. ego cogito proficiſci in Ciliciã circiter Cal. Maij, oportet ſupple vt Anneius redeat ad me ante eam diem. Illud quod egi tecum & corã i. in præſentia per verba, & ſup. abſens per literas, rogo id & nunc etiam atque etiam ſit tibi curæ, vt conficiat. i. trãſigat & abſoluat negociũ ſuũ qđ hẽt cũ pplo Sardiano, conficiat in quã pro veritate. i. æqtate cauſæ & pro dignitate ſua. Ego intellexi ex oratione tua cũ locutus ſum tecum Epheſi, te velle omnia cauſa ipſius M. Anneii, ſed tamen velim ſupple vt exiſtimes ſic, te nihil poſſe facere mihi gratius, quã ſi intellexero illum confeciſſe. i. finiuiſſe nego

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Petitoria eſt epiſtola, & commendatoria M. Anneij Legati.

CICE. THERMO PROPRAET. S. 57

QVod magis quotidie ex literis, nuntiisq́; bellum magnum eſſe in Syria cognoſco, eo uehementius à te pro noſtra neceſsitudine contendo, ut mihi M. Anneium Legatum primo quoque tempore remittas: nam eius opera, cõſilio, ſcientia rei militaris uel maxime intelligo me, & a Rempu. adiuuari poſſe. quód niſi tanta res eius ageretur: nec ipſe adduci potuiſſet, ut à me diſcederet, neque ego, ut eum à me dimitterem. ego in Ciliciam proficiſci cogito circiter Calen. Maias. ante eã diem Anneius ad me redeat oportet. illud quod tecum & coràm, & per literas diligentiſsime egi, id & nunc etiam atque etiam rogo curæ tibi ſit, ut ſuum negotium, quod habet cum populo Sardiano, pro cauſæ ueritate, & pro ſua dignitate conficiat. Intellexi ex tua oratione, cum tecum Epheſi locutus ſum, te ipſius Anneij cauſa omnia uelle: ſed tamen ſic uelim exiſtimes, te mihi nihil gratius facere poſſe, quàm ſi intellexero per te illum, ipſum negocium ex ſententia confeciſſe. idq́; quamprimum ut efficias, te etiam atque etiam rogo. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Lucij Cuſtidij cauſam Ruſo commendat.

M. CICERO C. TITIO L. F. RVFO PRAET. VRB. S. 58

LVcius Cuſtidius eſt tribulis, & municeps, & familiaris meis. is cauſam habet, quàm cauſam ad te defert, commendo tibi hominem, ſicuti tua fides, & meus pudor poſtulat, tantum, ut faciles ad te aditus habeat. quæ æqua poſtulabit, ut lubente te impetret, ſentiatq́; meam ſibi amicitiam, etiam cum longiſsime abſim, prodeſſe in primis apud te. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

M. Fabij curam ſuſcipit hac epiſtola.

M. T. C. C. CVRTIO PEDVCEANO PRAET. S. D. 59.

MArcũ Fabiũ unice diligo: ſummaq́; mihi cum eo conſuetudo, & familiaritas eſt peruetus. in eius cõtrouerſiis quid decernas, à te non peto (ſeruabis, ut tua fides, & dignitas poſtulat, edictum, & inſtitutum tuũ) ſed ut quã facillimos ad te aditus habeat, quæ erunt æqua, lubẽte te impetret: ut meã amicitiã ſibi, etiã cum procul abſim, prodeſſe ſentiat, præſertim apud te. hoc uehementer etiã atq; etiã te rogo. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

L. Liuineium & patroni cauſa officioſe commendat.

M. T. C. C. MVNATIO C. F. S. 60

LVcius Liuineius Trypho eſt omnino L. Reguli familiariſsimi mei libertus, cuius calamitas etiam officioſiorem me facit in illum, nam beneuolentior, quam ſemper fui, eſſe non

ASCEN. LVcius &c. Cõmẽdat Lucium Cuſtidiũ dicẽs, Lucius Cuſtidios eſt tribulis meus. i. mecũ de eadem tribu, & municeps. i. de eodẽ municipio. ſ. Arpino, & familiaris meus. Is hẽt cãm. i. litẽ q̃ cãm. i. cuius defenſionem defert ad te. Ego cõmendo tibi hominẽ ſicut fides tua, & pudor meus poſtulat, ideſt vſq; ad aras aut deos, tantum. i. duntaxat, aut tantũ, ideſt intãtum vt habeat faciles aditus ad te, & vt impetret, iubẽte te, ſupple ea æqua, .i. iuſta quæ poſtulabit, & ſentiat amicitiam meam prodeſſe ſibi in primis. i. præcipue apud te, etiam cum abſim longiſsime, vtpote in Cilicia.

ASC. MArcũ &c. Cõmendat Mar. Fabiũ. Ego diligo vnice, ideſt ſingulariter M. Fabiũ, & ſumma cõſuetudo, & familiaritas peruetus .i. valde vetus eſt mihi cum eo. Ego non peto a te qđ decernas .i. iudices in cõtrouerſiis. i. litibus eius. Tu ſeruabis edictũ & inſtitutum. i. mandatum tuum vt dignitas tua & fides poſtulat, ſed vt habeat aditus ad te, quam facillimos, impetret te lubente. i. iuſſu tuo ea quæ erũt æqua vt ſentiat amicitiã meã prodeſſe ſibi etiam cum abſim procul. ſ. Roma, quia in prouincia, præſertim. i. præcipue apud te. ego rogo te hoc vehementer etiam atq; etiam.

ASC. LVcius Liuineus Trypho eſt libertus L. Aeguli familiariſsimi mei. Cuius .ſ. Reguli calamitas. i. aduerſitas miſeranda facit me etiã officioſiorem in illum. Nam nõ poſſum eſſe beneuolentior. ſ. in illũ, quã fui ſemper, ſed ego diligo libertum eius per ſeipſum, ideſt ſine reſpectu patroni. Summa enim officia eius extiterunt erga me his tempóribus noſtris, ſcilicet tam periculoſis & malis, quibus potui perſpicere facillime, beneuolentiam & fidem hominum, quæ in aduerſis perſpici ſolent. Ego cõmendo tibi eum ita vt homines grati & memores. ſ. beneficii accepti, debent commendare bene meritos de ſe. Si forte alibi non dixi, noris puer non recõmendo, ſed commendo in vſu eſſe. Tu feceris mihi pergratum ſi ille intellexerit ſe quod adierit multa pericula pro ſalute mea, & ſupp. quod nauiguit ſæpe ſumma, ideſt aſperrima hyeme, ideſt tem

peſtate pluuioſa & frigida, feciſſe gratum etiam tibi pro ſumma beneuolentia tua erga me.

BERN. RVTI. SVMMA enim eius erga me officia extiterunt } Adiunge his ſequentia: eſt enim, extiterunt his noſtris temporibus. nõ, commendo his noſtris temporibus. Bonam autem dicit beneuolentiam, ideſt veram, & quam aliubi fidelem, non fictam atque ſimulatam.

ne negocii Attilii, cum enim veniſſem ſero .i. tarde, tamen conſeruaui beneficio tuo, ideſt per beneficium tuum, equitem Romanum honeſtum. Et mehercule, ſcilicet ita iudicante, vt verum dico, ego ſemper habui in animo, ideſt iudicaui te eſſe in ære meo, ideſt meum, vt quæ ære noſtro emimos aut deuinximus, propter coniunctionem & ſingularem neceſsitudinem Lucii Lamiæ noſtri. Itaq; ago primũ gratias tibi qđ liberas me moleſtia deinde proſequor impudentia .i. ipudenti petitione, ſed ſarciam .i. reficiã & cõpẽſabo idem. ego enim colam & tuebor te ſemper ſic, vt ſup. eũ quem. ſ. colam diligentiſsime. Cura ſi diligis me, vt habeas Quintum fratrem meum eo numero .i. ea æſtimatione, quo .i. qua me. Tu auxeris ita beneficium tuum magnum cumulo magno.

ETSI in Attilii negocio te amaui: cũ. n. &c. } Si, vacat. nã adiicit: Et mehercule ſemper ſic in animo habui. BER. RVT.

[redacted]

ASC. TIto &c. Commendat Titum Pinnium ciuem Romanum, cui Nicæenſes grandem debebant pecuniam, rogans Prætorem vt eã curet perſoluendam. Ordo eſt. Ego arbitror te ſcire me vſum eſſe familiariſsime Tito Pinnio, quod, ideſt quam familiaritatem, ille quidem declarauit teſtamento, qui inſtituerit me tum tutorem, ſcilicet filio ſuo, tum etiam ſecundum, ideſt ſecundarium hæredem, vt, ſcilicet ſi filius eius moriatur Cicero. hæres ſit. Nicæenſes, ideſt ciues Niceæ ciuitatis in prouincia Maſsilienſi, debẽt filio eius, ſcilicet Titi Pinnii erudito mire & ſtudioſo & modeſto, pecuniam grandem ad ſeſtertium octogies, ideſt ad ducentas libras. Monui prius neutra non admittere ſyncopam genitioi, ſi coincidant cum nominatiuo ſingulari, & tamen cum nomine numerali venuſte ſyncopam in genitiuo fieri, vnde maluit Cicero. dicere ad octoginta ſeſtertia, aut ſeſtertium. Et vt audio, ipſi volunt in primis, ideſt maxime ſoluere ei, ſcilicet filio Titi. Tu igitur feceris mihi pergratum, quando, ideſt quoniam non ſolum reliqui tutores qui ſciunt quanti facias me, ſupple perſuaſerunt ſibi, ſed etiam puer ipſe, perſuaſit ſibi te facturum eſſe omnia cauſa mea, ſi dederis operam quoad, ideſt quatenus fides & dignitas tua patietur, vt pecunia ſoluatur Pinnio, ſcilicet minori, quamprimum, ideſt valde cito nomine, ideſt ex debito Nicæenſiũ ꝑ quo aliq Nicæenſiũ legunt.

SEBA. CORRA.

PVBLIO Silio ꝓpræ. } Bithyniæ, in qua vrbs erat Nicæa, a qua Nicæenſes ſunt dicti. In epiſtolis vero ad Atticũ oſtendit Cicero ſe, Bibulum, Thermum, & hunc Silium in prouinciis eodem, tempore fuiſſe. { Ti. Pinnio } Al. C. Pinnio. Quam primum pecunia } Al. quam plurimum pecuniæ.

ASCENSIVS.

ETſi &c. Primum gratias agit, deinde amorem ſuum pollicetur dicens. Etſi, ideſt quanquam, ego amaui te in negotio, ideſt tranſactio-

poſſum: ſed ego libertum eius per ſeipſum diligo: ſumma enim eius erga me officia extiterunt iis noſtris temporibus, quibus facillime bonam beneuolentiam hominum, & fidem perſpicere potui, cum tibi ita commendo, ut homines grati, & memores bene meritos de ſe cõmendare debent. pergratum mihi feceris, ſi ille intellexerit, ſe, q. pro ſalute mea multa pericula adierit, ſæpe hyeme ſumma nauigarit, pro tua erga me beneuolentia, gratum etiam tibi feciſſe. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Petit a Pratore, vt Nicaenſes Pinnii filio pecuniam quam debent ſoluant, & ut hoc procuret rogat.

M. T. C. P. SILIO PROPRAET. S. D. 91

TIto Pinnio familiariſsime me uſum eſſe, ſcire te arbitror. quod quidem ille teſtamento declarauit, qui me tum tutorem, tum etiam ſecundum hæredem inſtituerit. eius filio mire ſtudioſo, & erudito, & modeſto, pecuniam Nicæenſes grandẽ debent, ad H-S octogies: &, ut audio, in primis uolunt ei ſoluere. pergratum igitur mihi feceris, quando non modo reliqui tutores, qui ſciunt quanti me facias, ſed etiam puer ipſe ſibi perſuaſit, te omnia mea cauſa facturum eſſe, ſi dederis operam, quoad tua fides, dignitasq; patietur, ut quamprimum pecunia Pinnio ſoluatur Nicæenſium nomine. Vale.

GIBER. LONG. LEMMA.

Agit gratias Silio, quod Attilij commendationem acceperit, & deinde Quin. Fratrem commendat.

M. T. C. P. SILIO PROPRAET. S. D. 92

ET in Attilij negocio te amaui: cum enim ſero ueniſſem, tamen honeſtum equitem Romanum beneficio tuo conſeruaui: & mehercule ſemper ſic in animo habui. te in meo ære eſſe, propter Lamiæ noſtri coniunctionem, & ſingularem neceſsitudinem. itaq; primum tibi ago gratias, q. me oĩ moleſtia liberas: deinde impudentia proſequor: ſed idem ſarciam: te. n. ſemper ſic colam, & tuebor, ut quem diligentiſsime. Q. fratrem meum, ſi me diligis, eo numero cura ut habeas, quo me. ita magnum beneficium tuum magno cumulo auxeris. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Caij Lenij negocium & ſuo & Q. Fratris nomine Silio commendat.

M. T. C. P. SILIO PROPRAET. D. 93

NOn putaui fieri poſſe, ut mihi uerba deeſſent: ſed tamen in C. Lenio cõmendando deſunt. itaq; rem tibi exponam paucis uerbis, ſed tamen ut plané perſpicere poſsis

Neronis cuiuſdam: non quidem illius tyranni, qui longe poſt Cicero.

ASC. NOn putaui &c. Leniũ ſic affectãter cõmẽdat, vt in eius cõmendatione dicat ſibi verba deeſſe. Ordo eſt. Non putaui poſſe fieri, vt verba deeſſent mihi .i. deficerent in cõmendando aliquo ſed tamẽ deſunt in cõmendando G. Lenio. itaq; exponã tibi rem paucis verbis, ſed tamen ſup. ſic vt poſsis perſpicere plane voluntatẽ meã. Incredibile eſt .i. difficile creditu, quanti & ego & frater meus qui eſt chariſsimus mihi, faciamus M. Lenium. Id. ſ. quod cum ſic amamus, ſit tum plurimis officiis eius, tum ſumma probitate & ſingulari modeſtia eius. Ego inuitiſsimus dimiſi eũ a me, tum propter familiaritatẽ & ſuauitatem cõſuetudinis, tum q. vtebar libenter conſilio eius fideli ac etiã bono. Sed vereor ne putes verba ſupereſſe .i. redundare & nimia eſſe mihi, quæ dixeram defuturã. Et cõmendo tibi hominẽ, ſicut intelligis me debere cõmendare eũ de quo ſcripſerim ea ſupra, ideſt quæ præmiſi. Ego peto a te vehementer etiam, atq; etiã, vt expedias ſup. id negocii, quod habet in prouincia tua, & ſupple vt dicas ipſi quod videbitur tibi rectum eſſe. To cognoſces hominem facillimum, & liberaliſsimum. Itaque rogo vt remittas eum ad me quamprimum .i. valde cito, ſolutum & liberum negociis confectis per te. Tu feceris mihi, & fratri ſcilicet meo, id gratiſsimum.

ASC. NEro meus &c. Commendat & laodat plurimum gratitudinem

Cicero.fuit,ſed alterius , faciens per hoc eundem commendatiorem. Ordo eſt. Nero meus,ſcilicet amicus egit mirificas gratias apud me,ideſt me alloquens,ſupple & prorſus , ideſt omnino incredibiles, vt diceret nullum honorem potuiſſe haberi,ideſt impendi ſibi,qui prætermiſſus eſſet a te.tu capiens magnum fructum ex eo.i.eius gratitudine. Nihil enim eſt gratius illo adoleſcente,ſed mehercule tu feciſti gratiſsimum,quoque , ideſt etiam mihi. Ego enim neminem facio pluris ex omni nobilitate , ideſt ex omnibus nobilibus. Itaq; ſi feceris ea quæ ille,ſcilicet Nero voluit agi, id eſt tractari & tranſigi tecum per me,tu feceris mihi gratiſsimum. Primum ſupple vt ſuſtentes,ideſt ſuſpẽdas & protrahas,rem , ideſt litem & controuerſiam de Pauſania Alabandenſi , dum , ideſt donec Nero veniat. Ego intellexi eũ, ſcilicet Neronem cupere vehementer ſupple id , cauſa eius, ſcilicet Pauſaniæ . Videbitur forte ordo melior primum intellexi , vt ſuſtẽtes rem de Pauſania Alabandenſi , dum Nero veniat , eum cupere vehementer cauſa eius , ſcilicet Pauſaniæ. Itaq; rogo te valde hoc, deinde ſupple vt habeas commendatiſsimos tibi , Niſæos, ideſt ciues Niſæ ciuitatis Lydiæ Meoniæ,quos Nero habet neceſſarios in primis, ideſt inter primos, & tuetur ac defendit diligentiſsime , vt illa ciuitas intelligat ſummum præſidium eſſe ſibi in patrocinio, Neronis,ego commendaui tibi ſæpe Strabonem Seruilium ego facio nunc id impenſius, ideſt maiore cura & impenſa, eo, ideſt propterea quod Nero ſuſcepit,ſcilicet tuendam cauſam eius . Nos petimus tãtum ideſt duntaxat,a te, vt agas eã rem , ne relinquas hominem innocentem,ſcilicet Seruilium ad quæſtum , ideſt lucrum aut rapinam alicuius diſsimilis tui, ideſt iniqui & inhumani . Id erit tum , ideſt ſimul gratum mihi , tum , ideſt ſimul exiſtimabo , ideſt iudicabo te vſum eſſe humanitate tua . Hæc eſt ſumma,ideſt principalis petitio huius epiſtolæ , vt ornes Neronẽ oibus rebus,ſicut inſtituiſti,ideſt incepiſti , atque feciſti. Iſta prouincia , ſcilicet in qua es , habet magnum theatrum , ideſt multos ſpectatores, vt theatrum habere ſolet, non vt hæc noſtra, ſcilicet prouincia,quia ea non habet tantum theatrum : habet autem theatrum appoſitorie , commendationes atq; gloriã adoleſcentis nobilis ingenioſi, abſtinẽtis. Quare ſi hoc Nero erit vſus te fautore , ſicuti vtetur profecto & vſus eſt, ipſe poterit confirmare , ſcilicet ſibi ampliſsimas clientelas acceptas a maioribus,& obligare ſupple eas

uolantatem meam.incredibile,eſt,quanti faciamus & egò, & frater meus, qui mihi chariſsimus eſt, C. Lenium. id fit cũ plurimis eius officijs, tum ſumma probitate, & ſingulari moleſtia. cum ego à me inuitiſsimus dimiſi tum propter familiaritatem, & conſuetudinis ſuauitatem, tum q; conſilio eius fideli, ac bono libenter utebar. ſed uereor, ne iam mihi ſupereſſe uerba putes, quæ dixeram defutura. comendo tibi hominem ſicut intelligis me, de quo ea ſupra ſcripſerim, debere commendare, a teq; uehementer etiam atq; etiam peto, ut, quod habet in tua prouincia negocij, expedias, quod tibi uidebitur rectum eſſe, ipſi dicas. hoiem facillimũ liberaliſsimũq; cognoſces. itaq; te rogo ut eum ſolutum, liberum cõfectis eius negociis per te, quamprimũ ad me remittas id mihi, fratriq; meo gratiſsimum feceris. Vale.*

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Agit gratias Silio Neronis nomine, diligenter commendato adoleſcente, deinde petit ut ipſum Neronem, Neronianoſque tueatur & adiuuet.

M. T. C. P. SILIO PROPRAET. S. D. 64

NEro meus mirificas apud me tibi gratias egit prorſus incredibileis, ut nullum honorem ſibi haberi potuiſſe diceret, qui à te prætermiſſus eſſet. magnum fructum ex ipſo capies: nihil enim illo adoleſcente gratius. ſed mehercule mihi quoque gratiſsimum feciſti, pluris enim in omni nobilitate neminẽ facio. itaq; ſi ea feceris, quæ ille per me tecum agi uoluit, gratiſsimũ mihi feceris. primum de Pauſania Alabandenſi ſuſtentes rem, dum Nero ueniat: uehementer enim eius cauſa cupere eum intellexi: itaq; hoc te ualde rogo. deinde Niſæos, quos Nero in primis habet neceſſarios, diligentiſsimeq; tuetur, ac defendit, habeas tibi commendatiſsimos. ut intelligat illa ciuitas, ſibi in Neronis patrocinio ſummum eſſe præſidium. Strabonem Seruilium tibi ſæpe commendaui: nunc eo facio id impenſius, q; eius cauſam Nero ſuſcepit. tantum à te petimus, ut agas eam rem, nec relinquas hominem innocentem ad alicuius tui diſsimilis quæſtum. id tum gratum mihi erit, tum etiam exiſtimabo te humanitate tua eſſe uſum. Summa huius epiſtolæ hæc eſt, ut ornes omnibus rebus Neronem, ſicut inſtituiſti, atq; feciſti magnum theatrum habet iſta prouincia, non ut hæc noſtra, adoleſcentis nobilis, ingenioſi, abſtinentis commendationẽ, atq; gloriam. quare ſi te fautore uſus erit, ſicut & utetur profecto, & uſus eſt, ampliſsime clientelas acceptas à maioribus confirmare poterit, & beneficiis ſuis obligare. hoc in genere ſi eum adiuueris de ſtudio, quo oſtendiſti, apud ipſum præclariſsime poſueris, ſed mihi etiam gratiſsimum feceris. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Pub. Terentium magiſtratum rationum ſocietatis ſuæ: Syllo diligenter commendat.

M. T. C. P. SILIO PROPRAET. S. D. 65

CVm P. Terentio Hyſpone, qui operas in ſcriptura magiſtro dat, mihi ſumma familiaritas, cõſuetudoque eſt

ſibi beneficiis ſuis. Si adiuueris eum in hoc genere eo ſtudio quo oſtendiſti, tu poſueris , ideſt locaueris , ſcilicet illud beneficium præclariſsime apud illum, ſed feceris etiam mihi gratiſsimum.

MAGNVM theatrum habet iſta prouincia, nõ, vt hæc noſtra, adoleſcentis nobilis, ingenioſi, abſtinentis commendationem atque gloriam) Senſus eſt, ni fallor : Licet tibi amplius re ipſa inſeruire & commodare Neroni, quam ego verbis explicare. prouincia igitur tua ſuſcipiendi adoleſcentis multas variaſque cauſas , habet magnum latumq; theatrum , ideſt ſpatium atque aream. nam ego quidem vno verſiculo expedire cõmendationem meã poſſum, vt, ſcilicet adoleſcentem eſſe tibi confirmem, nobilem, ingenioſum abſtinentem. De fortuna quid balbuciat Clericus, demiror. — BER. RVT.

*al. chariſſimus è M. Le.

[redacted]

CVm Publio &c. Commendat Terẽtium Hyſponem, qui in ſcriptura, ideſt officio ſcribendi prouinciales, & vectigalia vicem magiſtri tenebat, dicens. Summa familiaritas & conſuetudo eſt mihi cum Publio Terentio Hyſpone, q dat operas in ſcriptura , ideſt qui ſcribit pro magiſtro, ideſt loco magiſtri. Crationum, & multa & magna officia intercedunt.i. communia ſunt & coniunctionum faciſſe inter nos paria , ideſt æqualia & mutua. ſumma exiſtimatio .i reputatio eius agitur.i.verſatur in eo , vt conficiat pactiones.i. in conficiendis pactionibus & conuentionibus cum reliquis ciuitatibus. Non præterit me, ideſt memor ſum , nos expertos eſſe.i tentaſſe periclitando, eam rem, vt, ſcilicet pactionem conficiat Epheſi , nec potuiſſe. Cnos impetrare, ſcilicet illud vllo modo ab Epheſijs . Sed quando i. quoniam quemadmodum omnes exiſtimant, & ego intelligo: ſunt qui fruſtra interſerant feciſti, tu cõſecutus es cũ tua ſumma integritate & mãſuetudine, vt conſequare.i. obtineas , Græcis libentiſsimis, ideſt volentiſsimis nutu.i. ſolo iudicio capitis q̃d velis peto a te in maiorem modũ, vt velis cauſa honoris mei, Hyſponem affici hac laude, ſcilicet vt conficiat reliquas pactiones. præterea ſumma neceſſitudo eſt mihi cum ſociis ſcripturæ.i. qui ſimul rationes cum Hyſpone ſcribunt , nõ ſolum ob eã cauſam quod ſocietas vniuerſa. ideſt ſimul tota ẽ in fide.i. fideli protectione mea ſed etiam quod vtor familiariſsime pleriſq; ſociis. ita.i.& ſic or — ASCEN.

naris pro ornaueris, ideſt honore affeceris Hyſponem meũ, & feceris ſocietatem, ſcilicet ſcribentium coniunctiorem mihi: & tu ipſe capies maximum fructum ex obſeruantia, ſcilicet actiua in te eius, ſcilicet Hyſponis, hominis gratiſsimi, & ex gratia ſociorum, appoſitorie, hominum ampliſsimorũ, & affeceris (coniungit diuerſos modos capies, & affeceris) ideſt afficies me ſummo beneficio. Velim.n. ſupple vt exiſtimes ſic, nihil eſſe quod poſsis facere gratius mihi ex tota prouincia tua, & ex omni iſto ideſt tuo imperio.

etiam atque etiã.i.iterũ atq; iterum, hoc eſt frequenter, & ita ex animo vt iuues eum, &.i.ſimul, in reliquiis.i.veteribus debitis veteris.i.priſtinæ negotiationis, quia ante bellũ ciuile illic negociari ſolitus erat, colligendis, ideſt coaceruandis a debitoribus, & tegas.i.protegas, ac tueare.i.defendas ſup.in cæteris rebus. Tu nihil.i.non aliquid non potes facere mihi aliquid gratius, hoc.i.q̃ hoc.

multaq́; & magna inter nos officia paria, et mutua intercedũt. cius ſumma exiſtimatio agitur in eo, ut pactiones cum ciuitatibus reliquis conficiat. non me prætarit, nos eam rem Epheſi expertos eſſe, neque ab Epheſiis ullo modo impetrare potuiſſe. ſed quando, quemadmodum omnes exiſtimant, & ego intelligo, tua cum ſumma integritate, tum ſingulari humanitate & manſuetudine conſecutus es, ut libentiſsimis Græcis, nutu, quod uelis, conſequare: peto à te maiorem in modũ, ut honoris mei cauſa hac laude Hyſponem affici uelis præterea cum ſociis ſcripturæ mihi ſumma neceſſitudo eſt, non ſolum ob eã cauſam: q; ea ſocietas uniuerſa in mea fide eſt, ſed etiam. q; pleriſq; ſociis utor familiariſsime, ita & Hyſponem meum per me ornaris, & ſocietatem mihi coniunctiorẽ feceris, tuq́; ipſe & ex eius obſeruantia gratiſsimi hominis, & ex ſociorum gratia hominũ ampliſsimorum maximum fructum capies, & me ſummo beneficio affeceris: ſic enim uelim exiſtimes, ex tota tua prouincia, omniq́; iſto imperio nihil eſſe, quod mihi gratius facere poſsis. Va.

GIBERTI LONGOLIS LEMMA.

Negocia habebat in Aſia ante exilium Cæcinna, & cum exularet propter Cæſaris iram, cupiebat reliquias negotiorum conficere, quare profectus in Aſiam ad Seruilium Proconſulem, a Cicerone commendatus eſt.

M. T. CICERO P. SERVILIO. S. D. 66

AVlum Cæcinnam maxime proprium clientem familiæ ueſtræ non commendarem tibi, cum ſcirem qua fide in tuos, qua clementia in calamitoſos ſoleres eſſe, niſi me & patris eius, quo ſum familiariſsime uſus, memoria, & huius fortuna ita moueret, ut hominis omnibus mecum ſtudiis officiisq́; cõiunctiſsimi mouere debeat. à te hoc omni contentione peto, ſic, ut maiore cura, maiore animi labore petere non poſsim, ut ad ea, quæ tua ſponte ſine cuiuſquam commendatione faceres in hominem tantum, & talem, calamitoſum, aliquem afferant cumulum meæ literæ, quo ſtudioſius eum quibuſcunque rebus poſſis, iuues. q; ſi Romæ fuiſſes, etiam ſalutem Au. Cæcinnæ eſſemus (ut opinio mea fert) per te conſecuti. de qua tamen magnã ſpem habemus, freti clementia Collegæ tui. nunc quando iuſtitiã tuam ſecutus tutiſsimũ ſibi portũ prouinciã iſtam eſſe duxit, etiã atq; etiam te rogo, atq; oro, ut eũ & in reliquiis ueteris negociationis colligendis iuues, & cæteris rebus tegas, atq; tueare. hoc mihi gratius facere nihil potes. Vale.

GIBERTI LONGOLIS LEMMA.

Andronem familiarem ſuum commendat ſtudioſe Seruilio.

M. T. C. P. SERVILIO S. D. 67

EX prouincia mea Ciliciensi, cui ſcis τρεῖς διοικήσεις, Aſiaticas attributas fuiſſe, nullo ſum familiarius uſus,

[redacted]

ASC. AVlum Cæcinnam &c. Commendat A. Cæcinnã, qui prius in Aſia negociatus fuerat, cui præerat Seruilius: reliquerat autem in ea negociatione multa, quæ conſequi non potuerat, & poſtea quia contra Cæſarem ſcripſerat, vt lib.6. viſum eſt, exilio damnatus fuerat. Ordo eſt. Ego non commendarem tibi A. Cæcinnam clientem maxime proprium noſtræ familiæ, cũ ſcirem qua fide.i.fideli protectione ſoleres eſſe, in.i.erga tuos, & qua clementia in calamitoſos, niſi & memoria patris eius quo ſum vſus familiariſsime, & fortuna huius.ſ. Auli filii eius, moueret, ideſt afficeret me ita, vt ſup. fortuna hominis coniunctiſsimi mecum omnibus ſtudiis & officiis, debeat mouere ſup. me. Ego peto a te omni contentione, ideſt inſtantia, hoc.ſ. quod ſtatim dicet, ita vt non poſsim petere maiore cura & maiore labore animi: vt meæ literæ afferant aliquem cumulũ, ideſt aliquod magnum augmentum, in, ideſt erga hominem tãtum & talem calamitoſum, quo.ſ. cumulo, aut quo pro vt iuues eũ ſtudioſius, ideſt maiore ſtudio, ideſt fauore & conatu, quam faceres ſi non eſſet commendatus a me, quibuſcunque rebus poſsis. q; ſi fuiſſes Romæ, ſcilicet quãdo in exilium actus eſt, nos conſecuti eſſemus per te, vt opinio mea fert, ideſt vt opinor, etiam ſalutem, ideſt cõſeruationem in patria, Auli Cæcinnæ. De qua.ſ. ſalute eius recuperanda, de qua tamen.i. nihilominus quãuis nunc amiſſa videatur, nos habemus magnã ſpem, freti.i.cõfiſi & adiuti clementia, ideſt benignitate Collegæ tui.ſ. Romæ agentis. Nũc quando, ideſt quandoquidem ipſe Cæcinna ſecutus iuſtitiam tuam, ideſt famam aut opinionem de iuſtitia tua duxit, ideſt exiſtimauit, & arbitratus eſt prouinciã iſtam.i.quam tu geris in Aſia eſſe ſibi portum.i.receptaculũ ſalutis tutiſsimum, rogo te

V.I.C. IN hominem tantum, & talem } Sic omnes vulgati & antiqui codices. Quia tamen audiui nonnullos eruditos viros aliter hunc locum legiſſe, quemadmodum illi ſubtiliter magis quam vere (ni fallor) corrigebant, exponam. Legebant, inquam, illi { Tam tuũ, & tam calamitoſum } maxime (vt opinor) in hoc conſilium impulſi, quod ſupra dicit ipſum proprium cliẽtem ipſorum familiæ. nos receptam & in cunctis veteribus, nouiſq; eandẽ lectionem nunquam reiiceremus. { Tãtum } autem eum appellare credimus, quoniam fuit vere ſummus vir, & maxima ingenii fama. { Talem } autem, vt ingenios & probatos mores intelligat. Laudatur autem mirifice cunctis locis a Cicerone. Seneca quantopere eum admiretur, & celebret, omnibus notum eſſe arbitror. Sic etiam Balbus locutus eſt in epiſtola ad Ciceronem, Atque hoc non ſolũ in te tali, & tanto viro ſatis habebit, ſed etiam mihi ipſe ſua conceſsit bonitate, &c.

SEB. COR. PVB. Seruilio } P. Seruilii Vatiæ Iſaurici.F. Propræ. Aſia enim, cui præerat, prouincia prætoria erat. & in veteribus libris ita legitur. Siquis tamen Procos. legere malit, non valde repugnem: quãdo alterum pro altero poni ſæpe video is fuit Cos. cum Iulio Cæſare in ſecundo Conſulatu. { A. Cæcinnam } libro.6. { Collegæ tui } Cæſaris. { in reliquiis } Epiſto.8.lib.6.

BER. RVT. QVOD ſi Romæ fuiſſes, legi malim, vt ex aliis etiã codicibus docemur. Eſt autẽ hic P. Seruilius, Iulii Cæſaris in ſecundo eius Conſulatu collega. non prætor Aſiæ, vt Clericus, ſed Proconſul.

[redacted]

ASCENSIVS.

ASC. EX prouincia &c. Andronẽ Laodicẽſem, familiarẽ ſuũ in Aſiã pficiſcentẽ diligenter cõmẽdat Cic. Seruilio, dicẽs. Ego nullo ſom vſus ex prouincia mea Ciliciẽſi, cui ſcis treis diœceſes.i. iuriſdictiones Aſiaticas attributas fuiſſe, familiarius, quam Androne Laodicenſi filio Arthemonis, & habui eum in ea ciuitate, ſcilicet Laodicea, tum, ideſt pariter hoſpitem

ſpitem, tum.i.pariter accommodatum.i.applicatum, & idoneũ vehementer, ad rationem, & conſuetudinẽ vitæ meæ. Quẽ quidem ego cœpi facere ẽt multo pluris poſteaꝗ deceſsi, quod.i.eo expertus ſum multis rebus, ſup. eum hominem gratũ, & memorem mei. Itaq; ego vidi eum libentiſsime. Non.n.fugit te, qui feciſti benigne plurimis in iſta prouincia.ſ.tua quam multi, ſ.quos ſcio quod paucisſimi inueniant grati. Ego ſcripſi hoc ppea, vt intelligeres me laborare.i. ſolicitum eſſe non ſine cã, & vt ipſe iudicares eum dignum hoſpitio tuo. Tu igitur feceris mihi gratisſimũ, ſi declararis,p declarau eris: ei quanti.i.quam magni, aut multi facias.i. æſtimes me.i.ſi receperis eum in fidẽ tuam, & adiuueris eum quibuſcũq; rebus poteris honeſte, & ſine moleſtia tua. hoc erit mihi gratum vehementer, & rogo te etiã atq; etiam vt facias id.

SEBA. COR. ΤΡΕΙ͂Σ Διοικήσεις } treis iuriſdictiones de quibus ad Atti. Cic. ita ſcribit. In Aſiã profectus ſum Non. Ian. forũ Id. Feb. inſtitueram agere Laodiceæ Cibyraticũ, & Appamẽſe ex Id. Mar. ibidẽ Synnadenſe Pãphyliũ cũ Seſſameno. de his ẽt Phi.li.5.c.28. et 29.me.

ASC. GRatæ &c. Cum ꝓficiſceretur Seruilius in Aſiã prætor, ſcripſerat ad Cic. nauigacionem ſuã, qđ hoc ordine ſibi placuiſſe dicit Cice. Literæ tuæ fuerunt mihi gratæ vehementer, ex quibus cognoui curſum.i. proceſſum nauigationum tuaꝝ. Significabas .n.ſ.hoc faciendo, memoriam tuam i.te memorẽ neceſſitudinis noſtræ, qua nihil poterat eſſe iucundius mihi. Quod reliquũ eſt.i. adhuc reſtat, erit mihi ẽt gratius multo, quia vtilius ſi ſcribes ad me familiariter de Rep. & de ſtatu prouinciæ, & ſup. de inſtitutis i. ordinationibus tuis. Quæ ꝗꝗ audiã ex multis pro tua claritate.i. ꝓpter claritatem tuã, quæ nihil ſinit te in occulto agere, tñ cognoſcam libentiſsime ex literis tuis. Ego nõ ſcribã ſæpe ad te, quid ſentiam do ſumma.i. maxima ſalute Reip. ꝑꝑ periculum eiuſmodi literaꝝ. Aſſe.i. ſed ego ſcribam ſæpius quid agatur. Ego tñ videor ſperare fore.i. futurum eſſe, & eſſe ſ. modo Cæſari Collegæ noſtro .i. qui Procos. fuit in Gallia, cũ ego eſſem in Cilicia, curæ, vt habeamus aliquam Rempu. Si dicas ẽt tunc cum Cæſ. in Gallia eſſet, aliqua erat Reſp. verũ de tempore quo Cæſar quodãmodo coact' vt ſe, & ſuos tueretur, Remp. inuaſerat, loquit quam illi fuerat in animo aliqñ reſtituere, Collegam autẽ vocat quia quondam ſimili magiſtratu functi erant, aut quia iam tunc in aliquo collegio ſeu augurali, ſeu conſulari ſimul erant.

ꝗ Androne Artbemonis filio Laodicenſi, cumq; babui in ea ciuitate tum boſpitem, tum uebementer ad meæ uitæ rationẽ, & conſuetudinem accommodatum. quam quidẽ multo etiam pluris poſteaquam deceßi. facere cœpi, quia multis rebus expertus ſum gratum bominem, meiq; memorem: itaq; eum Romæ libentißime uidi, non te enim fugit, qui plurimis in iſta prouincia benigne feciſti, quàm multi grati reperiantur. bæc propter ea ſcripſi, ut me non ſine cauſa laborare intelligeres, & ut tu ipſe eum dignum boſpitio tuo iudicares. feceris igitur mibi gratißimum, ſi ei declararis quanti me facias, ideſt ſi receperis eũ in fidem tuam, & quibuſcunq; rebus boneſte, ac ſine moleſtia tua poteris, adiuueris. boc mibi uebementer erit gratum. idq; ut facias te etiam atque etiam rogo. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Non eſt commendatoria, ſed reſponſoria ad literas Seruilij petit autem, vt certior fiat ab eo de rebus prouincia deinde cauſam dicit, cur minus ſæpe de Repub ſcripturus ſit, poſtremo officium ſuum illi pollicetur

M. T. C. P. SERVILIO ISAVRICO PROCOS. COLLEGAE S. 68

GRatæ mibi uebemẽter tuæ literæ fuerunt, ex quibus cognoui curſus nauigationum tuarum: ſignificabas enim memoriam tuam noſtræ neceßitudinis: qua mibi nibil poterat eſſe iucundius. quod reliquum eſt, multo etiam erit gratius, ſi ad me de Rep. ideſt de ſtatu prouinciæ, de inſtitutis tuis familiariter ſcribes quæ ꝗꝗ ex multis pro tua claritate audiam, tamen libentißime ex tuis literis cognoſcam. Ego ad te, de Reip. ſumma quid ſentiam, non ſæpe ſcribam propter periculum eiuſmodi literarum. quid agatur autem ſcribam ſæpius, ſperare tñ uideor, Cæſari Collegæ noſtro fore curæ, & eſſe, ut babeamus aliquam Remp. cuius conſilijs magni referebat te intereſſe ſed ſi tibi utilius eſt, ideſt glorioſius, Aſiæ præeſſe, & iſtam partem Reip. male affectã tueri: mibi quoq; idẽ, quod tibi, & laudi tuæ profuturum eſt, optatius debet eſſe. ego quæ ad tuam dignitatem pertinere arbitrabor, ſummo ſtudio, diligentiaq; curabo: in primiſq; tuebor omni obſeruantia clarißimum uirum patrẽ tuum: quod & pro uetuſtate neceßitudinis, & pro beneficijs ueſtris & pro dignitate ipſius, facere debeo. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Petit a Seruilio, vt Curtij Mitbris controuerſiam explicet.

M. T. C. P. SERVILIO COLLEGAE S. 69

C. Curtius Mitbres eſt ille quidem, ut ſcis, libertus Poſtbumij familiarißimi mei; ſed me colit, & obſeruat æque, atque illum ipſum patronum ſuum. apud quẽ ego ſic Epbeſi fui, quotieſcunq; fui, tanꝗ domi meæ multaq; acciderunt, in quibus & beneuolentiam eius erga me experirer, & fidẽ: itaq; ſiquid aut mibi, aut meorum cuipiam in Aſia opus eſt, ad bunc ſcribere conſueui, buius cum opera, & fide, tum domo, & re uti tanꝗ mea. bæc adeo pluribus ſcripſi, ut intelligeres, me nõ uul-

Cuius.ſ Cæſaris conſiliis eeſerebat.i. in re & vtilitate erat, magni.i. magnopere te intereſſe.i. præſentem eſſe, ſed ſi eſt tibi vtilius.i. glorioſius præeſſe Aſiæ, & tueri i. protegere iſtam partẽ Reip male effectam.i. inanimatam, aut tractatã.i. quod profuturum.i. vtile futurũ eſt tibi, & laudi tuæ, debet eſſe quoq;.i. etiam optabilius mihi. Ego curabo ſummo ſtudio, & diligentia ſ. ſumma, ea quæ arbitrabor pertinere ad dignitatem tuam. Et in primis tuebor omni obſeruantia.i veneratione, & cuſtodia patrem tuum virũ clariſsimũ, quod debeo facere, &.i. ſimul pro vetuſtate neceſsitudinis.i. neceſſariæ amicitiæ, quæ ẽ mihi cũ eo &.i. ſimul ꝓ beneficiis veſtris.i tuis, & patris, & ꝓ dignitate ipſius.ſ. patris tui.

ISAVRICO } P. Seruilius pater cum Iſauros in Cilicia domuiſſet, Iſauricus eſt appellatus: vnde filius nunc Iſauricus dr. niſi forte, & ipſe id cognominis ſibi acqſiuerit. { Collegæ no. } in auguratu. nam Dion teſtatur, Cæſarem etiã augurem fuiſſe. SEB. COR.

CAESARI Col no, fore curæ } Vide, ne Collegam dicat, qđ & ipſe, & Seruilius augures, Cæſar eſſet Põtifex maximus Nam quia perpetua ea dignitas erat, ideo plures Cic. Collegas peperit: vt M. Anto. Cornificium, Appiũ, alios: nã ridicula quidem Clerici expoſitio. Præferri vero ſuperioribus duabus epiſtolis has literas, e re eſſe arbitror. BERN. RVT.

[redacted]

ASC. CAius &c. Curtium Mithrem liber.ũ Poſthumii familiariſsimi ſui Cic. cõmendat Seruilio, vt in quadam controuerſia quã habebat cũ Colophonio de fundo quodã, eum adiuuet dicẽs. C. Curtius Mithres eſt ille quidem, vſ vacare ille ſed quia apte cohæret particulæ quidem, illi coniunxit, libertus Poſthumii familiariſsimi mei, ſed colit atq; obſeruat me, æque, atque.i. æqualiter, vt illũ ipſum ſ. Poſthumiũ patronum ſuũ. Ego fui Epheſi in ea ciuit. Aſiæ quotieſcũq; fui.ſ. Epheſi, apud eum.ſ.C. Curtiũ ſic, tanꝗ.ſ. fuiſſem domi meæ. Et multa acciderunt in quibus experirer & .i. ſimul beneuolentiã erga me & fidem. Itaq; ſiquid opus eſt, aut mihi, aut cuipiam meorũ in Aſia, conſueui ſcribere ad hunc, & ſup. conſueui vti tum opera, & fide huius.ſ.C. Curtii tũ domo & re, tanꝗ mea. Ego ſcripſi hæc ad te eo.i. ppea, pluribus ſup. verbis, vt intelligeres me non ſcribere vulgariter.i. more vulgi, aut vt de vulgo, nec ambitioſe.i. more ambiẽtis, qui digna, & indigna vt impetret quod petit obire ſolet, ſed

vt pro homine intimo ac pernecesſario mihi. Igitur quia honeſte poſſum, & ex officio debeo, ego peto a te, vt commodes.i.pſis, & te applices ei, cauſa honoris mei, quia honorificum eſt magni fieri a magnis viris, in ea controuerſia.i.lite, quam habet de fundo.i.de poſſeſsione fundi, cum qoodam Colophonio.i.ciue Colophonis oppidi in Ionia, & in cæteris rebus quantum fides, .i.æquitas tua patietur, & quantum poteris tuo commodo.ſ. ſaluo. Etſi, vt cognoui modeſtiam eius, in nulla.i.non vlla, non erit grauis.i.moleſtus, & oneroſus tibi in vlla re, & ſi aſſecutus erit &.i ſimul, cõmendatione mea, &.i.ſimul probitate ſua, vti.i.vt, bene exiſtimes.i.iudices de ſe, hoc eſt iudices eum bonũ, ipſe arbitrabitur ſe adeptum.i.nactũ, omnia.ſ.quæ vult. Igit ego rogo te vehemẽter ẽt atq; ẽt.i.iterũ atq; iterũ, hoc eſt frequenter & diligenter, vt recipias eum in fidem.i.fidelem protectionem tuã, & habeas in numero tuorũ ſ.amicorũ ac neceſſariorũ. Ego curabo omnia ſtudioſe.i.affectanter, & diligenter, quæ arbitrabor te velle, quæq;.i. & quæ arbitrabor ptinere ad te.

gratum vehementer, ſi commodaris.i. commodum feceris ei, quibuſcunq; rebus poteris ſine moleſtia tua. Qood vt facias, rogo te vehementer etiam atq; etiam.

VIC. CVM T. Appio Balbo } Nos { Ampio } ſcripſimus & hic & paulo poſt, ſed aliis etiam multis locis eorundem codicum in contaminatam fidem ſecuti.

garitir, nec ambitioſe, ſed ut pro homine intimo, ac mihi pernecesſario ſcribere. peto igitur à te, ut in ea controuerſia, quam habet de fundo cum quodam Colophonio, & in cæteris rebus, quantum fides tua patietur, quantumq; tuo commodo poteris, tantum ei honoris mei cauſa commodes. etſi, ut eius modeſtiam cognoui, grauis tibi nulla in re erit. ſi & mea commendatione, & ſua probitate aſſecutus erit, uti de ſe bene exiſtimes: omnia ſe adeptum arbitrabitur. ut igitur eum recipias in fidem, habeatq; in numero tuorum, te uehementer etiam atque etiam rogo. ego; quæ te uelle, quæq; ad te pertinere arbitrabor, omnia ſtudioſe, diligenterq; curabo. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Appium Menandrum, & ſuo, & patroni nomine Seruilio commendat.

M. T. C. P. SERVILIO COLLEGAE S. 70

QVia non eſt obſcura tua in me beneuolentia, ſic fit, ut multi per me tibi uelint commendari. ego autem tribuo nonnũquam in uulgus, ſed plerunq; necesſarijs, ut hoc tempore nam cum T. Ampio Balbo mihi ſumma familiaritas, necesſitudoq; eſt. eius libertum T. Ampium Menandrum, hominẽ frugi, & modeſtiam, & patrono, & nobis uehementer probatum, tibi commendo maiorem in modum. uehemẽter mihi gratũ feceris, ſi, quibuſcunq; rebus ſine tua moleſtia poteris, ei cõmodaris. Quod ut facias, te uehementer ẽt atq; ẽt rogo. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

T. Auguſium comitem ex illi valde commendat.

M. T. C. P. SERVILIO COLLEGAE S.D. 71

MVltos tibi commendem neceſſe eſt, quando omnibus nota noſtra necesſitudo eſt, tuaq; in me beneuolentia. ſed tametſi omnium cauſa, quos cõmendo, uelle debeo: tñ cũ omnibus non eadẽ mihi cauſa eſt. T. Auguſius, & comes meus fuit illo miſerrimo tempore, & omnium itinerum, nauigationum, laborum, periculorum meorum ſocius: neq; hoc tempore diſceſsiſſet à me, niſi ego ei permiſiſſem. quare ſic tibi eum commendo, ut unum de meis domeſticis, & maxime neceſſarijs. pergratum mihi feceris, ſi eum ita tractaris, ut intelligat hanc commendationem ſibi magno uſui, atque adiumento fuiſſe. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Cerellia neceſſaria negotia Seruilio rurſus commendat.

M. T. C. P. SERVILIO COLLEGAE S.D. 72

CErelliæ neceſſariæ meæ rẽ, nomina, poſſeſsiones Aſiaticas commendaui tibi præſens in hortis tuis, q̃ potui diligentiſsime: tuq; mihi pro tua conſuetudine, proq; tuis in me perpetuis, maximisq; officijs omnia te facturum liberaliſsime recepiſti. meminiſſe te id ſpero: ſcio enim ſolere. ſed tamen Cerelliæ procuratores ſcripſerunt, te propter magnitudinem pro-

VICT. VT intelligeres me non vulgariter, nec amb. } omnia vetera exemplaria, { Volgare } non, vulgariter. Quod licet non recepimus, (nec.n.alibi hoc aduerbium legimus) tñ hic adnotare rectum putauimus. Nam aliis ẽt nominibus p aduerbiis vſos eſſe antiquos compertum eſt, vt ſublime p ſublimiter, & recens pro recẽter. Quare non mirum eſſet, ſi hic quoq; (vulgate) pro (vulgariter) ſumptum eſſet.

BER. RVT. TANTVM, & honoris mei cauſa com. } Tantum ei honoris, &c. ſcribo. qua orationis conſtructione ſuperius per ſæpe vſus. Leue hoc, ſed tamẽ omnibus exemplaribus peruulgatum.

ASCEN. QVia &c. Excuſans ve noſte multitudinẽ cõmendatorum a ſe, cõmendat adhuc T. Ampii libertum, dicens. Quia beneuolentia tua, in.i.erga me non eſt obſcura, ſic.i.ex eo fit, vt multi velint commendari tibi p me. Ego autem tribuo nonnunq̃ ſ. beneficium commendationis in vulgus.i.vulgares, ſed plerunq;.i.vt plurimum, tribuo ſup. neceſſariis, vt hoc tempore. Nam ſumma familiaritas, & neceſsitudo.i. neceſſaria in amicitia coniunctio, eſt mihi cum T. Ampio Balbo. Ego cõmendo tibi in modum.i.formam maiorem, hoc eſt non vulgarem, ſed ingentem, libertum eius T. Ampium, quia liberti patronorũ ſuorum nomina accipiebant: Menãdrum hominem frugi.i.vtilem, & modeſtum, & probatum.i.pbum reputatum vehementer, & patrono, & nobis. Tu feceris mihi

BERN. RVT. P. SERVILIO Sulp. } Arbitror vacare Sulpitio, ex varietate.ſ.exemplarium aſcitum, aut quia in quibuſdã, Seruio Sulpitio inſcripta eſſet. Septuageſimam vero ſextã, quæ nunc eſt, præcedenti epiſt. anteferri conuenit.

[redacted]

ASC. MVltos &c. Rurſus ſe. purgans commendat T. Auguſium dicens. Neceſſe eſt ſup vt cõmendem tibi multos, quando.i quando quidem neceſsitudo noſtra.ſ. neceſſaria coniunctio in amicitia, & beneuolentia tua erga me eſt nota omnibus. Sed tametſi ego debeo velle.ſ.quod peto, cauſa omnium quos cõmendo, tamen non eadẽ cauſa.ſ.petendi eſt mihi cum omnibus, quia aliis plus, aliis minus debeo, plurimum autem ſe debere ei quem nunc commendat, innuit ſubdens T. Auguſius fuit, &.i.ſimul, comes meus.i.me comitans tanq̃ minor. illo tempore miſerrimo, ſ.exilii mei, aut fugæ cum aliis Pompeianis, & ſocius meus.ſ. æqualiter particeps omniũ itinerum, nauigationum, laborũ, periculorum meorum. Neq; diſceſsiſſet a me hoc tempore, niſi ego permiſiſſem ei. Quare ego cõmendo tibi eum ſic, vt vnum de domeſticus meis, & neceſſariis maxime. To feceris mihi pergratum, ſi tractaris pro tractaueris eum ita, vt intelligat hanc commendationem fuiſſe ſibi magno vſui atque adiumento.

[redacted]

ASC. CErelliæ &c. Commẽdat & Cerelliam mulierem ſibi neceſſariã, quæ multa habebat in Aſia, vbi Seruilius iam tum erat, negotia. Ordo eſt. Ego commendaui tibi præſens.i.coram, in ortis tuis, quam.i.quantum potui diligẽtiſsime, rem.i.litem, nomina.i. debita per nomina debitorũ notata, & poſſeſsiones Aſiaticas.i.quas habet in Aſia. Et m recepiſti.i.promiſiſti liberaliſſime mihi pro cõſuetudine tua, & perpetuis, & maximis officiis tuis in me, hoc eſt cõformiter ad ea te facturũ omnia. Ego ſpero te meminiſſe.i.memoria tenere id,

id. ſ. recepiſſe, ſcio enim ſup. te ſolere. ſ. meminiſſe. Sed tamen ꝑcuratores Cerelliæ ſcripſerunt te eſſe commoneſaciendum etiā atq; etiam. i. frequenter, & diligenter. propter magnitudinem negotiorum. ſ. tuorum in ea. Peto igitur vt memineris te recepiſſe. i. promiſiſſe mihi cumulate. i. abunde, omnia quæ fides tua pateretur. Equidem. i. ego certe exiſtimo te habere magnam facultatem. Sed hoc eſt conſilii tui. i. pertinet ad conſilium tuū & iudicii. i. ad iudicium tuum commodandi. i. commodi faciendi Cerelliæ. Ex eo S.C. ideſt virtute illius S.C. quod factum eſt in i. contra hæredes C. Venonii, quia quod in vnū latum eſt, poteſt in conſimiles applicari, vnde addit, tu interpretabere id S.C. pro ſapiētia tua. Scio enim authoritatē eius ordinis. ſ. ſenatorii fuiſſe ſemper apud te magni. i. magnæ æſtimationis. Quod reliquum eſt i. quantum ad id qđ reſtat ſcribendum, ego velim ſup. vt exiſtimes ſic quibuſcūque rebus feceris benigne: ideſt fauorabiliter Cerelliæ, te facturum eſſe gratiſſimum: ideſt rem gratiſſimam mihi.

VIC. CERELLIAE Neceſſariæ meæ } Hæc eſt Cerellia illa, cum qua familiaritatem habuit ſenex Cicero, vt non ceſſarint aduerſarii hunc amorē, laſciuaſq; epiſtolas ad illā ſcriptas ei exprobare, maximeq; Q. Fuſius Calenus perpetuus Ciceronis hoſtis, ea oratione quam apud Dionem libr. 46. habet, dum Antonium defenderet, criminaq; in illum a Cicerone collata dilueret. In qua eadem acerbitate petulanter in Ciceronem inuectus eſt Calenus, qua Cicero ante Antonii peſsima conſilia, & atrocia ſcelera Senatui expoſuit. Nā quod epiſtolas Cicer. Cerelliæ ſcripſerit, & Quintil. lib. 6. narrat his verbis, etiā illud quod Cic. Cerelliæ ſcripſerit reddēs rationem cur illa C. Cæſ. tempora tam patienter toleraret. Hæc aut animo Catonis ferenda ſunt, aut Cic. ſtomacho.

SEBA. COR. CERELLIAE } Hāc Cice. amicam maleuoli eſſe dicebant. quod vt credam de tanto viro, ita facile adducor. Illud quidem certe ſatis conſtat, hāc Cerelliam libros Cic. deſcribere ſolitam, cum ſtudio Philoſophiæ flagraret.

ASC. GRatulor &c. Gratulatur Q. Philippo qđ bene administrate prouincia, incolumi fama, & Repu. ad ſuos ſe recepiſſet. Deinde eidem gratias agendas a ſe dicit quod L. Oppium præſentem, & Egnatiū abſentem commendatos habuit. Tum Antipatri reconciliationem, & filiorum eius liberationem ambit honeſtiſsimis verbis hoc ordine. Ego gratulor tibi, quod recepiſti te ſaluum ex prouincia ad tuos, & hoc fama. ſ. tua incolumi. i. integra, & Rep. incolumi. i. ſalua quod ſi vidiſſem te Romæ, egiſſem gratias, quod L. Egnatius familiariſsimus meus fuiſſet tibi curæ abſens. i. cum eſſet abſens, & L. Oppius præſens. i. cum eſſet præſens. Non ſolum hoſpitium, verūetiam ſumma familiaritas intercedit. i. eſt vinculum neceſſitudinis mihi, cum Antipatro Derbete. ego audiui te ſuccenſuiſſe. i. iratum fuiſſe vehementer, & tuli ſupple id moleſte. i. dolenter. Ego nihil poſſum iudicare de re. i. de cauſis iratum, niſi ſup. quod perſuadeo mihi illud, te talem virum, ideſt cum ſis talis. i. tam iuſtus, & prudens vir, nihil feciſſe temere, ideſt ſine legitima cauſa. Autem. i. ſed ego peto a te etiam atque etiam ꝑ neceſſitudine noſtra vetere, vt condones. i. domo emittas, & libere abire ſinas, potiſsimum, mihi. i. precibus, aut amori meo, filios eius qui ſunt in poteſtate tua. i. detinentur a captiui, niſi exiſtimas: ideſt iudicas, exiſtimationem: id eſt reputationem, ſeu nomen, & famam tuam violari quid, ideſt in aliquo, in ea re. i. ꝑ eorum condonationem, & in remiſsione. Quod ſi ego arbitrarer ſ. facturum, ego nunquam cogarem. ſ. id, & tua fama eſſet mihi multo antiquior: ideſt charior, eo qđ antiquiſsimos amicos chariſsimos habemus, quam eſt illa neceſsitudo. ſ. cū Antipatro hoſpite. Sed perſuadeo mihi ita (poteſt fieri vt fallar) eam rem fore tibi potius laudi. i. ad laudem, quam vituperationi. i. ad vituperationē. Velim, ſi non erit tibi graue ſupp. vt facias me certiorem, quid poſsit fieri, & quid velis facere cauſa mea, nam nō dubito, quin velis ſcilicet multa facere.

uinciæ, multitudinemq; negotiorum etiam atq; etiam eſſe cōmoneſaciendum. peto igitur, ut memineris, te omnia, quæ tua fides pateretur, mihi cumulate recepiſſe, equidem exiſtimo habere te magnam facultatem (ſed hoc tui eſt conſilij, & iudicij) ex eo S.C. quod in hæredes C. Venonij factum eſt, Cerelliæ commodādi, id S.C. tu interpretabere pro tua ſapientia: ſcio enim eius ordinis authoritatem ſemper apud te magni fuiſſe. quod reliquum eſt, ſic uelim exiſtimes, quibuſcunq; rebus Cerelliæ benigne feceris, mihi te gratiſſimum eſſe facturum. Vale.

GISBERTI LONGOLII LEMMA.

Gratulatoria eſt epiſtola, & commendatoria, & petitoria.

M. T. C. Q. PHILIPPO PROCOS. S. 73

GRatulor tibi, q. ex prouincia ſaluum te ad tuos recepiſti incolumi fama, & Repub. q. ſi Romæ te uidiſſem, corā gratias egiſſem, q. tibi L. Egnatius familiariſſ. meus abſens L. Oppius præſens curæ fuiſſet. Cum Antipatro Derbete mihi non ſolum hoſpitium, uerum etiam ſumma familiaritas intercedit. ei te uehementer ſuccenſuiſſe audiui, & moleſte tuli. de re nihil poſſum iudicare niſi illud mihi certe perſuadeo, te talem uirum nihil temere feciſſe. à te autem pro uetere noſtra neceſſitudine etiam atq; etiam peto, ut eius filios, qui in tua poteſtate ſunt, mihi potiſſimum condones: niſi quid exiſtimas in ea re uiolari exiſtimationem tuam: quod ego ſi arbitrarer, nunq̄ te rogarem, mihiq; tua fama multo antiquior eſſet, quam illa neceſſitudo eſt. ſed mihi ita perſuadeo (poteſt fieri, ut fallar) eam rē laudi tibi potius, q̄ uituperationi fore. quid fieri poſſit, & quid mea cauſa facere poſſis (nā, quin uelis, non dubito) uelim, ſi tibi graue non erit, certiorem me facias. Vale.

Q. PHILIPPO Procos. } in Cilicia, & quia prouincia conſularis erat, & quia L. Oppius Philomeli, vt in epiſto. 46. huius libri ſcriptum eſt negotiabatur, quem quoniam ſequenti epiſtola commendat in hac de eo gratias agit: & in hac gratulatur Philippum ſaluum in patriam rediſſe, illa adhuc in prouincia eſſe oſtendit, ſequens huic præponenda videtur. { Et Repub. } ergo ante bellum ciuile { Romæ te vidiſſem corā } Al. Romæ fuiſſem, te vidiſſem coramq;. SEBA. CORR.

[redacted]

GISBERTI LONGOLII LEMMA.

Commendatio eorundem quos præcedente epiſtola commendarat.

M. T. C. Q. PHILIPPO PROCOS. S. 74

ETſi non dubito pro tua in me obſeruantia, proq; noſtra neceſſitudine, quin commendationem meam memoria teneas: tamen etiam atq; etiam eundem tibi L. Oppium familiarē meum præſentem, & L. Egnatij familiariſſimi mei abſentis negotia commendo. tanta mihi cum eo neceſſitudo eſt, familiaritasq;, ut, ſi mea res eſſet, non magis laborarē. quapropter gratiſſimum mihi feceris, ſi curaris, ut is intelligat me à te tātum amari, quantum ipſe exiſtimo. hoc mihi gratius facere mihi potes. idq; ut facias, te uehementer rogo. Vale.

ASCENSIVS.

ETſi &c. Conmēdat rurſus Oppium, & Egnatiū Philippo. dicens. Etſi nō dubito pro obſeruantia tua in me, & pro neceſſitudine noſtra, quin teneas memoria commendationem meam. ſ. quā nuper feci, tamen ego commendo tibi etiam atq; etiam eundem L. Oppium familiarem meum præſentem: ideſt qui apud te eſt & negotia L. Egnatii familiariſsimi mei abſentis, q̄a Romæ agētis. Tanta neceſsitudo, & familiaritas eſt mihi cum eo, vt non laborarem magis, ſi eſſet res mea. Quapropter feceris mihi gratiſsimum ſi curaris pro curaueris, vt is, ſcilicet Egnatius intelligat me amari a te tantum, quantum ipſe exiſtimo. Nihil potes facere mihi gratius hoc: ideſt quam ſit hoc, & rogo te vehementer vt facias id.

ASCEN. Etſi non du. &c. Epiſtola hæc imitatione digna eſt ad excuſandum importunitatem eiuſdem cõmendationis, quã ſe facere Cic. fatetur, dicens. Etſi non dubito quin prima commendatio mea valeat ſatis apud te, tamen obſequor. i. inſeruio, & morem gero C. Aoiano Flacco homini familiariſsimo, cuius cauſa ego tum: ideſt pariter, cupio omnia, tum. i. pariter etiam, mehercule, debeo omnia. ſ. quæ poſsim illi commodare. De quo. &. i. ſimul, egi tecum diligenter præſens. i. cum præſens tibi eſſem, cum tu reſpondiſti mihi humaniſsime, & ſcripſi antea ad te accurate. i. cum cura, & diligentia. Sed ſup. Auianus putat intereſſe. i. in re eſſe ac referre ſua, me ſcribere, quam ſæpiſsime ad te. Quare velim ſup. vt ignoſcas mihi, ſi ego obtemperans: ideſt morem gerens voluntati illius, minus. i. non, aut non ſatis videbor meminiſſe i. memor eſſe, conſtantiæ tuæ, qui quod ſemel promiſiſti, nõ prætermittis. Ego item. i. ſimiliter peto a te illud, vt commodes: .i. commodum facias, & inſeruias Auiano, de loco, & de tẽpore, quo deportet. i. tranſportet frumentum. ſ. quod vendere vult. Quorum vtrunq; i. & locum & tempus deportandi frumenti, ipſe obtinuit triennium. i. per ſpatium triũ annorum, per eundem me. i. per cõmẽdationem meam, dum Põpeius præfuit iſti negotio. i. rei frumentariæ. Summa. ſ. votorũ, aut principalis petitio mea eſt ſup. eius, in quo poſsis facere mihi gratiſsimum, ſi curaris pro curaueris, vt Auianus, quando. i. quandoquidem putat ſe amari a me ſciat me amari a te. Id erit mihi pergratũ.

BERN. RVT. [redacted] VT De loco, quod deportet frumentũ } Quo, melius. [redacted]

ASC. TAntæ &c. Quatuor viris, & Decurionibus, qui magiſtratus a numero dicti ſunt, commendat Valgiũ Hippianum, dicens. Tãtæ cauſæ neceſsitudinis ſunt mihi cũ Q. Hippio, qui, vt coniectura cõſequi poſſum, aut frater, aut ſumme alioqui neceſſarius fuit eius quem commendat, aliter enim fruſtra illius neceſsitudinis meminerit, vt nihil poſsit eſſe coniunctius quam nos ſumus inter nos. Credo tamẽ legendum non quam nos inter nos ſumus ſed quam ſumus inter nos, idq; Valla aſtipulante, quod niſi eſſet ita, vterer conſuetudine mea, vt nulla. i. non vlla non eſſem moleſtus vobis in vlla re. Etenim. i. nã certe vos eſtis mihi optimi teſtes, quanq̃ perſuaſum eſſet mihi, nihil eſſe quod non poſſem impetrare a vobis, tamẽ me nunq̃ voluiſſe eſſe grauem. i. moleſtum

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

C. Auianum Flaccum iterum commendat.

M. T. C. T. TITIO T. F. LEGATO S. 75

ETſi non dubito, quin apud te mea commendatio prima ſatis valeat: tamen obſequor homini familiaßimo C. Auiano Flacco: cuius cauſa omnia tum cupio, tum mehercule etiam debeo. de quo, & præſens tecum egi diligenter, cum tu mihi humanißime reſpondiſti: & ſcripſi ad te accurate antea ſed putat intereſſe ſua, me ad te quam ſæpiſsime ſcribere. quare uelim mihi ignoſcas, ſi illius uoluntati obtemperans, minus uidebor meminiſſe conſtantiæ tuæ. à te idẽ illud peto, ut de loco, quo deportet frumentum, & de tempore, Auiano commodes, quorum utrunq; per eundem me obtinuit triennium, dum Pompeius iſti negotio præfuit. Summa eſt in quo mihi gratiſsimum facere poſsis, ſi curaris, ut Auianus, quando ſe à me amari putat, me à te amari ſciat. erit id mihi pergratum. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Narrat Decurionibus, quantopere Q. Hippium amet, quibus etiam C. Valgium, ut in agro empto illi auxilientur, commendat.

M. T. C. QVATVOR VIRIS, ET DECVRIONIBVS. S. D. 76

TAntæ mihi cum Q. Hippio cauſæ neceſsitudinis ſunt, ut nihil poſsit eſſe coniunctius, q̃ nos inter nos ſumus. quòd niſi ita eſſet, uterer mea conſuetudine, ut uobis nulla in re moleſtus eſſem: etenim uos mihi optimi teſtes eſtis, cum mihi perſuaſum eſſet, nihil eſſe, quod à uobis impetrare non poſſem, nunquã me tamen grauem uobis eſſe uoluiſſe. uehementer igitur uos etiam, atque etiam rogo, ut honoris mei cauſa liberaliſsime C. Valgium Hippianum tractetis, remq; cũ eo conficiatis, ut, quã poſſeſsionem habet in agro Fregellano, à uobis emptam, eam liberam, & immunem habere poſsit. id ſi à uobis impetraro, ſummo me beneficio ueſtro affectum arbitrabor. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Principio officium ſuum, deinde M. Bollanum cõmendat, poſtremo petit operam det, ut Dionyſius fugitiuus ad herum reducatur.

M. T. C. P. SVLPITIO IMP. S. 77

CVm his temporibus non ſane in Senatum uentitarem, tamen, ut tuas literas legi, non exiſtimaui me ſaluo iure noſtræ ueteris amicitiæ, multorumq; inter nos officiorum facere poſſe, ut honori tuo deeſſem. itaq; affui, ſupplicationemq; tibi lubenter decreui: nec reliquo tempore ullo, aut rei, aut exiſtimatiõi, aut dignitati tuæ deero. atq; ut hoc tui neceſſarij ſciãt hoc me animo erga te eſſe, uelim facias eos per literas certiores, ut, ſiquid tibi opus ſit, ne dubitent mihi iure ſuo denunciare. M. Bollanum, uirum bonum, & fortem, & omnibus rebus ornatum, meumq; ueterem amicum, tibi magnopere commen-

vobis. Igitur quia cogor, ego rogo vehementer vos etiam, atq; etiam, vt cauſa honoris mei, quia turpe eſt precantem non exorare, tractetis liberaliſsime C. Valgium ſunt qui Valgenũ ſcribant, Hippianum, ergo de domo Hippiorum, & conficiatis. i. finiatis cum eo rem. i. controuerſiam, vt poſsit habere eam poſſeſsionem liberam, & immunem. i. nulli oneri obnoxiam, quã habet in agro Fregellano: ideſt iuxta Fregellas vrbem Campaniæ emptam a vobis. Si ego impetraro pro impetrauero a vobis id, ego arbitrabor me affectum. i. a vobis ſummo beneficio.

[redacted]

ASC. CVm his &c. Scribit ne deeſſet honori ipſius Sulpitii, libenter affuiſſe in Senatu, & ei ſupplicationem decreuiſſe. Deinde commendat ei M. Bollanum veterem amicũ ſuum, dicẽs. Cum non ſane. i. multum ventitarẽ: .i. frequenter irem, aut venirẽ in Senatum, tamen, vt. i. poſtq̃ legi literas tuas. ſ. petentes ſupplicationem pro re bene geſta non exiſtimaui me poſſe deeſſe honori tuo. i. rei in qua agatur de honore tuo, ſaluo iure veteris amicitiæ noſtræ, & multorum officiorum inter nos. i. mutuo exhibitorũ. Itaq; ego affui. i. præſens fui, & decreui, ſ. cum aliis libenter tibi ſupplicationem, vt dicunt rogationem generalem. Nec deero vllo tempore reliquo. i. deinceps aut rei, aut exiſtimationi. i. famæ, & reputationi, aut dignitati tuæ, atque, vt neceſſarii tui ſciant me eſſe hoc. i. huiuſmodi animo erga te, velim ſupp. vt facias eos certiores per literas, vt ſiquid ſit opus, ne dubitent. i. vereantur, denunciare: .i. indicare mihi ſuo iure. i. audacter quaſi ſuo iure quid denuncient. Ego commendo tibi magnopere M. Bollanum virum bonum, & fortem, & ornatum omnibus rebus. i. ornamentis debitis, & veterẽ amicum meum. Tu feceris mihi gratum. i. rem valde gratã, ſi curaris. i. curaueris, vt is intelligat, hanc commendationem fuiſſe ſibi magno adiumento. Et cognoſces ipſum ſupp. eſſe virum optimum, & gratiſsimum. Ego promitto tibi te eſſe capturum magnam voluptatem, ex amicitia eius. ſ. Bollani. Præterea ego peto a te in modum maiorem. i. non vulgarem, pro amicitia noſtra, & pro perpetuo ſtudio. i. fauore tuo in me, vt etiam elabores, .i. enitaris efficere quod peto in hac re, Dionyſius ſeruus meus, qui tractauit bibliothecam. i. vt dicunt librariam meam multorum nũmorum. i. multis nũmis emptam, aut conſtantem, erat enim (vt. 5. lib. ad Vatinium

rinium dictum eſt)anagnoſtes.i.lector, cum ſurripuiſſet.i.clam abſtuliſſet multos libros, nec putaret ſe laturum impune, aufugit. is eſt in prouincia tua. M. Bollanus familiaris.ſ.meus, & multi alij viderunt eum Naronæ.i.in ea vrbe Dalmatiæ. ſed cum diceret ſe manumiſſum a me, crediderunt ſup. ei. Si curaris hunc reſtituendum mihi, non poſſum dicere quam gratum ſit futurum mihi. Res ipſe eſt parua. ſed dolor animi mei eſt magnus. Bollanus docebit te vbi ſit, & quid poſſit fieri.ſ.pro eo cōprehendēdo. Ego ſi recuperauero hominem per te, arbitrabor me affectū ſummo beneficio.

SEBA. COR. PVBLIO Sulpitio } P. Vatinio, ex his quæ hic, & in epiſto. 9. et 10. lib. 5. ſunt ſcripta, legendum eſſe cognoſcit. Etſi in omnibus fere libris ita legitur. Illud me aliquātulum mouet quod Vatinius ſcribit ante ſupplicationes decretas ſibi dictum, ſeruum Ciceronis fugitiuum cum Vardeis eſſe. hic vero Cicero, vt rem nouā ſignificat, atq; adeo Dionyſiū ipsū Naronæ viſum fuiſſe vnde Vatinius literas dedit.

BER. RVT. PVB. Sulpitio Imperatori } Quid, ſi P. Vatinio? propter epiſtolas, quæ ſunt ab eo ad Ciceronem lib. 5. in quibus & de ſupplicationibus, & de Dionyſio multa.

[redacted]

ASC. DEmocritus &c. Allienū Proconſulem Græciæ rogat, vt recipiat in amicitiam ſuam Democritum Sicyoniū, deinde vt ſi dignus videatur, rogat eum conſeruet, & diligat dicens. Democritus Sicyonius eſt non ſolū hoſpes meus, ſed etiam valde familiaris ſup. mihi, quod.ſ.eſſe mihi familiarem, contingit nō multis præſertim græcis. Em .i. quia ſumma probitas, ſumma virtus, ſumma liberalitas in hoſpites, & obſeruantia ſupple ſumma eſt in eo, & colit, & obſeruat, & diligit me. Auxeſis eſt, præ cæteris.i.ante alios, hoc eſt pluſquam cæteros hoſpites ſuos. Tu cognoſcēs eum principem.i.primarium, non ſolum ciuium ſuorum.ſ. Sicyoniorum, verūetiam pene.i.quaſi totius Achaiæ, ergo Sicyon in Achaia eſt. Ego patefacio huic tantummodo aditū ad cognitionem tuam.i.& innuo: ideſt ſignifico, cognitum per te ipſum: ideſt vbi cognoſces eum, quæ: ideſt ſecundum quod natura tua eſt: tu iudicabis dignum tua amicitia atque hoſpitio. Peto igitur a te vt his literis lectis, recipias eum in fidem tuam, ſupple, & vt pollicea re te facturum omnia.ſ.licita & honeſta, cauſa mea. De reliquo peto, ſi cognoueris id quod confido fore: ideſt futurum, eum dignum tua amicitia, & hoſpitio, vt complectare eum, & ſupple diligas vt habeas in tuis: ideſt in numero tuorum. Id erit mihi gratum in maiorem modum.

do. pergratum mihi feceris ſi curaris ut is intelligat hanc commendationem ſibi magno adiumento fuiſſe. ipſumq; uirum optimum, grauiſſimumq; cognoſces. promitto tibi, te ex eius amicitia magnam uoluptatem eſſe capturum. Præterea à te peto maiorem in modum pro noſtra amicitia, & pro tuo perpetuo in me ſtudio, ut in hac re etiam elabores. Dionyſius ſeruus meus qui meam bibliothecam multorum nūmorum tractauit, cum multos libros ſurripuiſſet, nec ſe impune laturum putaret, aufugit. Is eſt in prouincia tua. eū & M. Bollanus familiaris meus & multi alij Naronæ uiderunt. ſed cum ſe à me manumiſſum eſſe diceret, crediderunt. Hunc tu ſi mihi reſtituendum curaris, non poſſum dicere q̄ mihi gratum futurum ſit. res ipſa parua, ſed animi mei dolor magnus eſt. ubi ſit, & quid fieri poſſit, Bollanus te docebit. ego ſi hominem per te recuperaro, ſummo me à te beneficio affectum arbitrabor. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Democritum Sicyonium, hominem familiaritate dignum valde commendat.

M. T. C. ALLIENO PROCOS. S. D. 78

DEmocritus Sicyonius non ſolum hoſpes meus eſt, ſed ēt quod non multis contingit, Græcis præſertim ualde familiaris: eſt enim in eo ſumma probitas. ſumma uirtus, ſumma in hoſpites liberalitas, & obſeruantia, meq; præ cæteris & colit, & obſeruat, & diligit, eum tu non modo ſuorum ciuium uerum etiam penè Achaiæ principem cognoſces huic ego tantummodo aditum ad tuam cognitionem patefacio, & munio. cognitum, per te ipſum, quæ tua natura eſt, dignum tua amicitia, atq; hoſpitio iudicabis. peto igitur à te, ut his literis lectis, recipias eum in tuam fidem, polliceare omnia te facturum mea cauſa, de reliquo, ſi (id quod confido fore) dignum eum tua amicitia, hoſpitioq; cognoueris, peto, ut eum complectare, diligas, in tuis habeas. erit id mihi maiorem in modum gratū. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

C. Auianum Flaccum, quem prius Q. Philippo, & alijs commendauerat, nunc Allieno valde probat.

M. T. C. ALLIENO PROCOS. S. D. 79

ET te ſcire arbitror, quanti fecerim C. Auianum Flaccū: & ego ex ipſo audieram opinio, & gratiſſimo homine q̄ à te liberaliter eſſet tractatus. eius filios digniſſimos illo patre, meosq; neceſſarios, quos ego unice diligo, commendo tibi ſic ut maiore ſtudio nullos commendare poſſim. C. Auianus in Sicilia eſt. Marcus eſt nobiſcum: ut illius dignitatem præſentis ornes, rem utriuſq; defendas, te rogo. hoc mihi gratius in iſta prouincia facere nihil potes. idq; ut facias, te uehementer etiā atq; etiam rogo. Vale.

ALLIENO Procoſs. } in Sicilia, id quod ex epiſtola ſequenti, & ex Oppii commētario de bello Atrico facile diſcas. Nec moueor ſane, quod hic Democritum Achaiæ principem vocet, quoniam is quoque in Sicilia eſſe potuit. Itaq; dictum recte fuerit in ſequenti epiſtola, Illius dignitatem præſentis ornes. quamuis aliter in Quæſtura, aliud ſecuti, dixerimus.

ET Innuo cognitum } Diſtingue, patefacio & innuo: vel vt in aliis. munio. Cognitum per te ipſum, &c.

ASCENSIVS.

ET te &c. Auianum Flaccū quem ſupra Titio cōmendauit Cic. commendat nunc Allieno Proconſuli Græciæ, commendans etiam eiuſdem liberos, & fratrem Marcum Auianum, vnde hic liber fere commendatitius eſt tanta varietate, vt torrentem Ciceronianæ facundiæ nemo ſatis miretur. Ordo eſt: Et: ideſt ſimul, aut pariter, ſeu pariformiter, ego arbitror te ſcire quanti fecerim: ideſt æſtimatum ſemper C. Auianum Flaccum. & ego: ideſt pariter audierā ex ipſo ſcilicet Auiano, homine optimo, & gratiſſimo, quam: ideſt quantum liberaliter eſſet tractatus a te. Ego cōmendo tibi filios eius, digniſſimos tali, ideſt tam optimo patre, & neceſſarios meos, quos diligo vnice: ideſt ſingulariter hoc eſt maxime, quia quos vnicos habemus, maximopere diligimus, commendo inquam ſic, vt nullos: ideſt non vllos, non poſſim commendare vllos maiore ſtudio: ideſt affectu fauore, & conatu C. Auianus eſt in Cilicia, Mar. ſcilicet Auianus frater eius eſt nobiſcum, cogo te vt ornes dignitatem illius, ſcilicet Cai præſentis.ſ.tibi: vnde duxi legendum in Cilicia non Sicilia, & defendas rē vtriuſq;. tu nihil potes facere mihi gratius hoc.i. quam hoc, in iſta.ſ.tua prouincia, & rogo te vehementer etiam atq; etiam ideſt iterum atq; iterum, vt facias id.

M. T. C. EPISTOLARVM FAMILIARIVM

Liber Decimustertius Finis.

tis efficere.ſ.vt ſint in officio,tua quam prætendis,pecunia.i.per pecuniam tuam. Vide.i.proſpice ſup.rogata aut obſecrata per fortunas miſeras,ne perdamus puerũ perditũ.ſ.deſtitutũ auxilio paterno. Cui.ſ.puero,ſi aliquid.ſ.rei erit, ne egeat, opus eſt mediocri virtute & mediocri fortuna, vt conſequatur cætera,quæ.ſ.ad gloriam, & dignitatem pertinẽt. Fac ſup. vt valeas & mittas tabellarios.i. nuntios ſcripta in tabellis perferentes, vt ſciam quid agatur.ſ.Romæ de me, & quid vos agatis. Omnino breuis expectatio.ſ.literarũ tuarum eſt mihi iam. Dic Tulliolæ.ſ. filiæ lepidiſsimæ, & Cic.filio ſalutẽ. Datũ Dyrrhachij.i.in eo oppido Macedoniæ,quod etiam Epidãnum dictum volunt ,ad.6.Calẽ.Decemb.Ego veni.i. applicui me Dyrrhachiũ, quod &.i.ſimul eſt ciuitas libera, & ita nõ obnoxia Ro.imperio & officioſa in me,& ꝓximã Italiæ, ſed ſi celebritas i. celebris frequentia loci offendet me, ideſt non placebit mihi.Ex hoc videtur Cicero aut fugiſſe aut ꝓſcriptus eſſe,& non habere locum exilii in quo tutus ſit, ego conferam me alio, ideſt ad aliom locum,& ſcribam ad te.

VIC. IN hoc libro hoc in primis adnotandum exiſtimo, nullo certo ordine epiſtolas quas cõtinet,collocatas eẽ, quod ignorarum magnopere improuidũ lectorẽ perturbare poſſet, & quantum ego perſpexi,tria ſunt tpa quibus ad Terentiam epiſtolas ſcripſit Cicero: de his loquor,quæ nunc inueniũtor: cum in exilium pulſus eſt, cũ in Prouinciam Ciliciã Procos. miſſus, cũ bellum ciuile inter Cæſarem Pompeiumq; exortum ac geſtũ eſt:nam poſt aduerſum in Pharſalia prælium, cum in Italiam rediiſſet, non multo poſt vxori nuntium remiſit:primas quatuor ſine dubitatione ſcripſit, cũ a Clodio e patria eiectus ẽ { Quo neq; Hyſpo veniret, nec milites }. Nos vulgatorũ codicũ lectionem nõ mutauimus,qꝛ nihilo meliorẽ in vetuſtis inuenimus. eſt aũt nobis obſcurũ quis hic Hyſpo fuerit, quem fugiebat. Mediceus,& Petrarchæ codex { Ipſo } habent pro { Hyſpo } eruditiores hunc locum diligentius videbunt.

BER. RVT. TERENTIAE & Tulliæ & Ciceroni ſuis } Vni Terentiæ,ex ſenſu,inſcribi oportuit. Quatuor vero hæ primæ epiſtolæ ita digerẽdæ ſunt, ex dierũ.ſ.ac rei geſtæ ordine, vt quæ quarta nunc eſt, in primũ locũ veniat:quæ ſcda,eodẽ maneat,quæ prima in tertiũ:quæ tertia in quartũ abeat. Id ita eſſe deprehẽdet,qui librũ tertium Epiſtolarum ad Atticum diligentius inſpiciat. Neque vero ſunt omnes ab exule Cicerone ſcriptæ libri huius literæ,ſed quatuor tantum primæ in quo repœraſcit Clericus. Ego, vt ante ſum reſtatus,ad ſententiam Ciceronis(quod ego vnum quæro hoc opere)conſequendam, maximo arbitror ſeriem epiſtolarum per tempora ſua ſeruatam adiumento eſſe,atq; decori: Itaq; regre

ueſtræ pietatis, & meæ, Piſonis humanitas, uirtus, amor in omneis nos tantus eſt, ut nihil ſupra poſſit. utinã ea res ei uoluptati ſit: gloriæ quidem uideo fore. De Qu. fratre nihil ego te accuſaui: ſed uos, cum præſertim tam pauci ſitis, uolui eſſe quàm coniunctiſsimos. Quibus me uoluiſti agere gratias, egi, & me à te certiorem factum eſſe ſcripſi. Quod ad me mea Terentia ſcribis, te uicum uenditurã: quid, obſecro te (me miſerum) quid futurum eſt? & ſi nos premet eadẽ fortuna, quid puero miſero fiet? non queo reliqua ſcribere (tanta uis lachrymarum eſt) ne te in eundem fletum adducam tantum ſcribo: ſi erũt in officio amici, pecunia non deerit, ſi non erunt tu afficere tua pecunia non poteris. per fortunas miſeras noſtras uide, ne puerum perditum perdamus. cui ſi aliquid erit, ne egeat, mediocri uirtute opus eſt & mediocri fortuna, ut cætera conſequatur. Fac ualeas, & ad me tabellarios mittas, ut ſciam quid agatur, et uos quid agatis. mihi omnino iam breuis expectatio eſt. Tulliolæ, & Ciceroni ſalutem dic. Valete. Dat. ante diem VI. Calend. Decem. Dyrrhachii. Dyrrhachium ueni, quod & libera ciuitas eſt, & in me officioſa, & proxima Italiæ: ſed ſi offendet me loci celebritas, aliò me conferam, & ad te ſcribam.

GILBERTI LONGOLII LEMMA.

Principio excuſat ſe, cur breuius ad Terentiam ſcribat, deinde conqueritur de ſua, ſuorumque deſolatione, & quam ægre acceperit proſcriptos fuiſſe res ſuas, exponit. Poſtremo etiam diſſuadet, ne ſumptum in ædificando faciat, ſed ualetudinem ſuam curet.

M. T. C. TERENTIAE, ET TVLLIOLAE, ET CICERONI SVIS S. P. D. a

NOli putare me ad quenquam longiores epiſtolas ſcribere, niſi ſiquis ad me plura ſcripſit, cui peto reſcribi oportere: nec enim habeo, quod ſcribam: nec hoc tempore quicquam difficilius facio. ad te uero, & ad noſtram Tulliolam nõ queo ſine plurimis lachrymis ſcribere: uos enim uideo eſſe miſerrimas, quas ego beatiſsimas ſemper eſſe uolui: idq; præſtare debui, & niſi tam timidi fuiſſemus, præſtitiſſem. Piſonem noſtrum merito eius amo plurimũ: eũ, ut potui, per literas cohortatus ſum, gratiasq; egi, ut debui. In nouis Trib. pleb. intelligo ſpem te hẽre. id erit firmũ, ſi põpeij uoluntas erit ſed Craſſum tñ metuo. à te quidẽ oĩa fieri fortiſsime, & amantiſsime uideo. nec miror: ſed mœreo caſum eiuſmodi, ut tãtis tuis miſeriis meæ miſeriæ ſubleuẽtur: nã ad me P. Valerius hõ officioſus ſcripſit, id quod ego maximo cũ fletu legi, quẽadmodũ à Veſta ad tabulã Valeriam ducta eſſes. hem mea lux, meũ deſideriũ, unde oẽs opẽ petere ſolebant, te nunc mea Terentia ſic uexari, ſic iacere in lachrymis, & ſordibus, idq; fieri mea culpa, q̃ cæteros ſerua

diat, & primam illam, quæ eſſe debuit conſtituam.

SEBA COR. VOLVPTATES capiebat } ante exilium. { Ex eo } exule. { Ab iis me amari } Catone, Hortenſio, & aliis. Eos nõ ſequebar } Põpeiũ, Cæſarẽ, & Craſſum Epiſt.8.lib.1. { Si Lentulum } lib.1. { De famulis } epi.4.huius lib. { Plãcus } Cn.Plancius in Macedonia, Quæſtor, ꝓ quo extat oro. { Nec milites } quorũ, & ſuorũ hoſtiũ refertã fuiſſe Græciã, i orone ꝓ Plãcio ſcribit. { In Italiã decedat } id .n.ſibi magno honori fore ſperabat { Piſonis } gñi. { Ante diẽ.6.Calen. } Ai.ad.6.Calẽ.

BER. RVT. PLANCVS hõ officioſiſſimus me cupit eẽ ſecũ } Plancus quidẽ hic Theſſalonicæ habitauit, quantũ ex literis ad Atticũ lib.3.colligas. vt verear, ne duæ epiſtolæ in vnam coierint. nã ex Dyrrhachio datas apparet, quo ſe Theſſalonica contulit. Ipſe ad Atticũ: Ego, inquit, ꝓpter viæ celebritatem & quotidianam expectationẽ rerũ nouarũ, non cõmoui me adhuc Theſſalonica. Sed iam extrudimur, non a Planco, nã is quidem retinet, &c.

[redacted]

ASCEN. NOli &c. Excuſat ſe de breuitate literarũ, com ad oẽs alios, tũ vero ad vxorem ſuam ad quã dicit ſe non poſſe ſcribere ſine multis lachrymis. Deinde dicit ſe dolere, quod intellexit eam a quibuſdam vexatã eſſe, cũ id fiat culpa ſua. Poſtremo ſuadet ne ſumptum ædificando faciat, moneto; vt valetudinẽ curet. Ordo eſt: Noli putare me ſcribere ad quenquã epiſtolas longiores ſ.quam ad te. aut lõgiores.i.aliquantulum longas. niſi ſiquis ſcripſit ad me plura, ideſt valde multa, cui poro oportere reſcribi, ſcilicet a me. Nec enim habeo, quod ſcribã. nec facio hoc tempore quicquam difficilius, ideſt inuitius, ſcilicet quam ſcribere. Vero, ideſt, nõ queo ſcribere ad te, & ad Tulliolam noſtram, ſcilicet filiam lepidulam, ſiue plorimis lachrymis. Ego enim video vos eſſe miſerrimas, quas ego volui ſemper eſſe beatiſsimas, & debui præſtare, ideſt efficere id.ſ. vt beatiſsimæ ſitis. & præſtitiſſem, niſi fuiſſemus tam timidi. Ego amo plorimum Piſonem noſtrum.ſ.generũ, merito eius. Ego cohortatus ſum eum per literas vt potui, & egi gratias, vt debui. Ego intelligo te habere ſpem, ſcilicet reductionis meæ, in nouis Trib.pleb. ideſt proxime creandis. id, ſcilicet ſpei erit firmum, ſi voluntas Pompeii, ſcilicet aderit. ſed tamen timeo Craſſum, etenim illi tres, Pompeius, Craſſus, & Cæſar tũc principes erant in ſenatu. Ego video omnia fieri quidem, ideſt certe a te vt de aliis taceam, aut dubitem, fortiſsime, & amantiſsime. nec miror, ſed mœreo.i.doleo cauſam eiuſmodi: vt meæ miſeriæ

ſubleuentur.i.minuantur, tantis miſeriis tuis. Nam P. Valerius homo officioſiſsimus ſcripſit ad me, id quod legi cum maximo fletu, quemadmodum ducta eſſes a Veſtæ.ſ.tēplo, aut æde, ad tabulam Valeriam.i.eam, in qua ſcripta erat lex Valeria de vendendis bonis proſcriptorum, ac profugorū, vt ea lecta ad venditionem bonorū cōpellaris. Hem: flentis vox. O Terētia mea, lux mea, deſideriū meū, vnde .i.a qua, omnes ſolebant petere opem.i.auxilium, quia per coniuges ſæpe ad viros aditus pateſecit, te vexari ſic.i.dignū ne eſt, aut ferendū, aut diis placitum? Eſt.n. figuratū, & elegās Pathos, vt in illo Pacuuiano, quod in Cæſaris cōmiſeratione recitatum eſt. Me ſeruaſſe: vt eſſent, qui me perderent. & ſup. te iacere ſic in lachrymis, & ſordibus. & id fieri mea culpa, non quidē peccati, ſed negligentiæ, aut meticuloſitatis, qui ſeruaui cæteros.ſ.a coniuratione Catili. vt nos periremus manifeſte. Alludit ad illud quod modo citaui pacuuianū. Quod ſcribis de domo.i.de area, quia videtur domus fuiſſe direpta, ſupp. ſoluenda ab hypotheca, aut potius fiſco, ego vero.i.certe videbor mihi denique tum.i. tunc reſtitutus.i.totus in priſtinum ſtatū reductus, ſi illa erit reſtituta nobis. Verū hæc non ſunt in manu.i. poteſtate noſtra, quia vt dixi, in manu fiſci erant. Ego doleo illud ſupp. te miſeram & ſpoliatā.i.bonis omnibus, venire ſup. in impenſam, quæ impenſa facienda eſt in parte eius.i.in reparatione alterius, quam vt opinor Terentia nomine dotis ſibi vendicarat quod ſi negotium conficitur.i.ſi reſtituimur, nos conſequemur omnia.ſ.ablata. Sin .i. ſed ſi, eadē fortuna premet nos, obſecro te, ideſt quæſo a te o vita mea, quod blande dicitur, ſed blandius dicitur græce, iuxta illud Iune. Quoties laſciuū interuenit illud: Ζωὴ καὶ ψυχή.i. vita & anima, ſcilicet mea, ne, ideſt an, tu miſera, id eſt miſeranda. Proiicies, ideſt vltro perdes etiā reliquias tuas .i.quod tibi fortunarum relictum eſt. Si eſſet proiicias, tunc exponerem, obſecro, ideſt per ſacra rogo ne proiicias &c. Qđ ideſt quantum attinet ad ſumptum.ſ. faciendum &.i. ſimul ſine, ideſt permitte alios, vt Piſonem & fratrem ſuſtinere.ſ. onus qui poſſunt ſi modo, ideſt dūmodo volunt, & noli vexare, ideſt nimium torquere valetudinem tuā infirmā, ſi amas me. Nam verſaris.i.preſentaris mihi ante oculos, dies & noctes. Ego video te excipe.i.ex aliis adſumere omnes labores, timeo vt.i.ne non ſuſtineas.i.poſsis ſuſtinere, Sed video omnia.ſ.auxilia aut bona noſtra eſſe in te. Quare vt conſequamur id quod ſperas, & id quod agis, ideſt moliris adſequi, ſerui.i. inſerui valetudini. Ego neſcio ad quos ſcribam, ideſt ſcribere debeam, niſi aut ad eos qui ſcribunt ad me, aut ad eos de quibus vos ſcribitis aliquid ad me. Ego non diſcedam longius, quoniam ita placet vobis, ſed velim ſupple. vt mittatis literas quam ſæpiſsime præſertim ſiquid eſt firmius quod ſperemus. Valete o deſideria mea, valete. Datum ad. 3. Nonas Octob. Theſſalonicæ. quæ eſt ciuitas Macedoniæ.

ui, ut nos periremus! Quod de domo ſcribis, hoc eſt de area: ego uero tū denique mihi uidebor reſtitutus, ſi illa nobis erit reſtituta. uerum hæc non ſunt in noſtra manu. illud doleo, quæ impenſa facienda eſt, in eius partem te miſeram, & deſpoliatam uenire. quod ſi conficitur negotium, omnia conſequemur. ſin eadem nos fortuna premet, etiam ne reliquias tua miſera proiicies? obſecro te mea uita, quod ad ſumptum attinet, ſine alios, qui poſſunt, ſi modo uolunt, ſuſtinere: & ualetudinem iſtam infirmam, ſi me amas, noli uexare: nam mihi ante oculos, dies noctesq; uerſaris: omneis labores te excipere uideo, timeo, ut ſuſtineas: ſed uideo in te eſſe omnia. quare ut id, quod ſperas, & quod agis, conſequamur, ſerui ualetudini. Ego, ad quos ſcribam neſcio, niſi aut ad eos, qui ad me ſcribunt, aut ad eos, de quibus ad me uos aliquid ſcribitis. Longius, quoniam uobis ita placet, non diſcedam: ſed uelim quam ſæpiſsime literas mittatis, præſertim ſiquid eſt firmius, quod ſperemus. Valete mea deſideria, ualete. Datum ad III. Non. Octob. Theſſalonicæ.

OSBERTI LONGOLIS LEMMA.

Conqueritur & hac epiſtola, quod culpa ſua & ipſe et ſui in mœroribus ſint, deinde ad uaria capita literarum uxoris reſpondet. Poſtremo dicit ſe cupere certiorem fieri, quid de ſua reſtitutione agatur.

M. T. C. TERENTIAE, TVLLIOLAE ET CICERONI SVIS. S. P. D. 3

Accepi ab Ariſtocrito treis epiſtolas, quas ego lachrymis propè deleui: conficior enim mœrore mea Terentia: nec me meæ miſeriæ magis excruciant, quàm tuæ, ueſtræq; ego autem hoc miſerior ſum, quàm tu, quæ es miſerrima, quod ipſa calamitas communis eſt utriuſque noſtrum, ſed culpa mea propria eſt. meum fuit officium, uel legatione uitare periculum uel diligentia, & copiis reſiſtere, uel cadere fortiter. hoc miſerius, turpius, indignius nobis nihil fuit. quare cum dolore conficior, tum etiam pudore: pudet enim me uxori meæ optimæ, ſuauiſsimis liberis uirtutem, & diligentiam non præſtitiſſe: nā mihi ante oculos dies noctesq; uerſatur ſqualor ueſter, & mœror, & infirmitas ualetudinis tuæ: ſpes autem ſalutis pertenuis oſtenditur. inimici ſunt multi, inuidi pene omnes. eiicere nos magnum fuit, excludere facile eſt. ſed tamen quandiu uos eritis in ſpe, non deficiam, ne omnia mea culpa cecidiſſe uideantur. Vt tuto ſim, quód laboras, id mihi nunc facillimum eſt, quem etiam inimici uolunt uiuere in tantis miſeriis. ego tamen faciam quæ præcipis. Amicis, quibus uoluiſti, egi gratias, & eas literas Dexippo dedi: meq; de eorum officio ſcripſi à te certiorē eſſe factum. Piſonem noſtrum mirifico eſſe ſtudio in nos, & offi-

IN Nouis Trib. pleb. intelligo ſpem te habere } Auxilio huius maxime loci & alterius, qui in ſequenti epiſto. huic par eſt, emendatur locus inquinatiſsimus in epiſtola ad Q. Fratrem qui in cunctis, & impreſsis, & manu ſcriptis codicibus eodē pacto deprauatus ē. Denotius autem Trib. pleb. eſt ille quidem in me officioſiſsimus Seſtius, & ſpero, &c. Sic enim legendum eſt De nouis autem Tribu. pleb. eſt ille quidem in me officioſiſsimus Seſti'. Quāuis coniectura tantum, ac iudicio ductus ita legendum eſſe viderim, non arbitror, propter claritatem quam res habet, me temerarium iudicatū iri, qui omnino affirmem ita legi debere. VIC.

CRASSVM tamē me. } Epiſt. 8. lib. 1. { A Veſtæ } Al. a Veſta. { Ad tabulam Valeriam } ſic ad Tabulam Sextiā dixit in oratione pro Pub. Quintio. { Si illa } Al. ſi villa. { Ne ſuſtineas } Al. vt ſuſtineas. SEB. COL.

[redacted]

Accepi &c. Iterum ſibi dolori eē ſcribit quod culpa ſua ſit cauſa doloris vxori, & liberis, & quod ignaue diſceſſerit, cum potuerit remanere in patria, ſi voluiſſet ſe inimicis opponere. Dicit ſe facile viam tutari, cum etiā hoſtes ipſum ſic viuere velint, certior autem fieri vult quid pro ſe egerint. Ordo eſt: Ego accepi ab Ariſtocrito, ideſt quas Ariſtocritus libertus noſter attulit, tres epiſtolas, quas ego prope, ideſt fere deleui lachrymis. Enim, ideſt quia o mea Terentia, ego conficior, ideſt per eo mœrore, ideſt triſtitia, nec meæ miſeriæ excruciant me magis quam tuæ & veſtræ, ſcilicet omnium, hoc eſt & tuæ & liberorum. Ego autem ium hoc, ideſt tanto, aut in hoc miſerior, quam tu quæ es miſerrima, quod ipſa calamitas eſt communis vtriuſque noſtrum, ſed culpa eſt mea propria, ideſt mea ſolius, Officium meum fuit euitare periculum, ſcilicet exilii aut proſcriptionis, legatione, ſcilicet cauſa honoris in aliquam prouinciam impetrata, vt pluribus contingebat vel reſiſtere, ſcilicet periculo, diligentia & copiis, ideſt manu armata, vel cadere fortiter, ſi reſiſtere nequiſſem. Nihil fuit nobis miſerius, turpius, indignius, hoc, ideſt quam hoc quod patimur, ſcilicet modo. Quare cum ſcilicet ita ſit quod afficior dolore, tum etiam ſupple afficior, & multo magis pudore. Pudet enim me, non præſtitiſſe, ideſt exhibuiſſe ASC.

cio, & ego perſpicio, & omnes prædicant: Dij ſaxint, ut tali genero mihi pæſenti tecum ſimul, & cum liberis noſtris frui liceat. nunc ſpes reliqua eſt in nouis Tribun. pleb. & in primis quidem diebus. nam ſi inueterarit, actum eſt. ea re ad te ſtatim Ariſtocritum miſi, ut ad me continuò initia rerum, & rationem totius negotii poſſes ſcribere: etſi Dexippo quoque ita imperaui, ſtatim ut recurreret: & ad fratrem miſi, ut crebeo tabellacios mitteret: nam ego eo nomine ſum Dyrrachii hoc tempore, ut quam celerrime, quid agatur, audiam, & ſim tuto ciuitas enim hæc ſemper à me defenſa eſt: cum inimici noſtri uenire dicentur, tum in Epirum ibo. Quod ſcribis, te, ſi uelim, ad me uenturam: ego uero, cum ſciam magnam partem iſtius oneris abs te ſuſtineri, te iſtic eſſe uolo. ſi perficitis quod agitis, me ad uos uenire oportet. ſin autem. ſed nihil eſt opus reliqua ſcribere. ex primis, aut ad ſummum ſecundis literis tuis conſtituere poterimus. quid nobis faciendum ſit. tu modo ad me uelim omnia diligentiſſime perſcribas: etſi magis iam rem, quam literas debeo expectare, Cura ut ualeas, & ita tibi perſuadeas, mihi te charius nihil eſſe, nec unquam fuiſſe. uale mea Terentia, quam ego uidere uideor, itaque debilitor lachrymis. Vale. Prid. Calen. Decem. Dyrrachii.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Pathetica eſt epiſtola, & affectibus honeſtis plena in qua ad uaria epiſtolæ uxoris capita reſcribit.

M. T. C. TERENTIAE, ET TVLLIOLAE, ET CICERONI SVIS S. P. D. 4

*EGo minus ſæpe ad uos do literas, quàm poſſum, propterea q. cum omnia mihi tempoea ſint miſera, tum uero, cum aut ſcribo ad uos, aut ueſtras lego conficior lachrymis ſic ut ferre non poßim, q. uti nam minus uitæ cupidus fuiſſem: certe nihil, aut non multum in uita mali uidiſſemus. q. ſi uos ad aliquā alicuius cōmodi aliquando recuperandi ſpem fortuna reſeruauit: minus eſt erratū a nobis. ſin hæc mala fixa ſunt: ego uero te quāprimū mea uita cupio uidere, & in tuo cōplexu emori, quando neq; Dii, quos tu caſtißime coluiſti, neq; * homines, quos ego ſeruaui ſemper, nobis gratiam retulerunt. Nos Brundiſii apud M. Lenium Flaccū dies XIII. fuimus, uirum optimū, qui periculū fortunarū. et capitis ſui pro mea ſalute neglexit, neque legis improbißimæ pœna deductus eſt, quo minus hoſpitii, & amicitiæ ius, officiūq; præſtaret. huic utinā aliqñ gratiā referre poßimus, hēbimus quidē ſemp. Brunduſio * pfecti ſumus ad. V. Cal. Maias p Macedoniā Cyzicū petebamus. ò me afflictū: quid? non rogē te, ut uenias? mulierē ægrā, & corpore, & animo confectā. non rogē? ſine te igitur ſim? opinor, ſic agā. ſi eſt ſpes noſtri reditus, eam confirmes, et rē adiuues. ſin, ut ego*

buiſſe vxori optimæ, & liberis ſauiſſimis virtutem .i. fortitudinē animi, & diligentiā. ſ. in reſiſtendo aduerſariis. Nā ſqualor. i. ſordicas, & ſitus veſter, & mœror. i. mœſtitia & infirmitas valetudinis tuæ verſatur mihi ante oculos, dies & noctes. Autem. i. ſed ſpes ſalutis oſtendit pertenuis. i. valde tenuis. Multi ſunt inimici. ſ. aperti, & pene oēs ſunt inuidi. i. inuidentes gloriæ meæ. Magnū fuit eiicere nos, qa potuiſſem reſiſtere. facile eſt excludere. ſ. eiectū. Sed tñ quandiu vos eritis in ſe. ſ. reſtitutionis meæ, ego nō deficiam. ſ. in procuranda ſalute, ne oīa. ſ. & exilium & manſio in exilio videantue cecidiſſe culpa mea. i. per culpā meā. Id quod laboras modo. ſ. vt ſim tuto. i. in loco tuto: eſt mihi nūc facillimū, vtpote, quem etiā inimici volūt viuere in tātis miſeriis quæ morte finirent. qa vt dicit Flaccus in epiſtolis, mors vltima linea rerū oium. Ego tamen faciā ſupp. ea quæ præcipis. Ego egi gratias ſup. illi amicis qbus voluiſti. Et dedi Dexippo: i. domeſtico noſtro, eas literas ſup. quas voluiſti, & ſcripſi me eſſe factū certiorē a te de officio eorū. ſ. quos mihi ſignificaſti. Et. i. ſimul ego perſpicio & oēs prædicant Piſonē noſtrum. ſ. generū, eſſe mirifico ſtudio & officio in. i. erga nos. Dii ſaxint. i. faciant, vt liceat mihi frui tali genero, præſertim ſimul tecū & cū liberis noſtris. i. prole legitimā. Nunc ſpes reliqua eſt in nouis Trib pleb. & quidem in primis diebus. ſ. magiſtratus eorū. Nam ſi inueterarit. i. in obliuionē res abierit, actū eſt, . i. nulla ſpes eſt religua. Ea re. i. propterea ego miſi ſtatim ad te Ariſtocritū, vt poſſes ſcribere cōtinuo ad me initia rerum & rationes totius negotii. Et imperaui quoq; Dexippo ita vt recurreret ſtatim, & miſi ad fratrem. ſ. Quintū, vt mitteret crebro. i. frequēter tabellarios, . i. nuntios literarum. Nā ego ſum Dyrrachii. i. in eo oppido Macedoniæ hoc tpe, eo noie, ideſt ea rōne vt audiā quā celerrime quid agatur. ſ. de me Romæ, & ſim tuto. i. extra periculū & in loco toto. Ciuitas enim hæc eſt defenſa ſemper a me, cum. i. qñ inimici noſtri dicentur venire: tum. i. tūc ibo in Epirū. Quod ſcribis te venturā ad me ſi velim, ego vero. i. reuera cū ſciā magnam partē iſtius oneris ſuſtineri abs te, volo te eſſe iſtic. i. vbi nūc es, hoc eſt Romæ. Si perficitis. ſ. tu & tui adiutores quod agitis, ideſt prætenditis, hoc eſt reditum meum, oportet me venire ad vos. Sin autem, ideſt ſed, ſi ſup. non perficitis, voluit dicere miſerrimum eſſe eam in exilio viuere aut exulem ſequi, aut quid ſimile quod per apoſiopeſim decenter reticet, ſubdens: Sed nihil eſt opus ſcribere reliqua. Nos poterimus conſtituere, ideſt decernere ex primis aut ad ſummum. i. maximum numerum ex ſecundis literis tuis quid ſit faciendū nobis. Velim modo. i. ſolū modo ſup. vt tu perſcribas ad me omnia diligentiſſime, & ſi. i. tametſi, ego debeo iam magis expectare rem. ſ. optatam, quam literas. ſ. eam ſignificantes. Cura vt valeas & perſuadeas tibi ita, nihil eſſe mihi charius te, neq; fuiſſe vnquam. O mea Terentia, Vale. quam ego videor, ſcilicet per phantaſiam ex deſiderio coram videre. Itaq;, ideſt & ita, debilitor, ideſt fio debilis lachrymis, ideſt ob lachrymas. Pridie Calen. Decem.

LEGATIONE} a Cæſare præſertim oblata. {Reſiſtere} aduerſariis, & Clodio in primis. {Inimici noſtri} Epiſtola. 1. huius libri. {Calē. Decemb. Dyrrachii} Al Calen. Decemb. SEBAS. CORR.

SI perficitis, quid agitis} Quod agitis, vt ſæpe docuim⁹ ſcribendum, itaque alii habent codices. BERRVT.

[redacted]

EGo &c. Scribit ad Tere. licet inſerat mentionem liberorū, oſtēdens quanto dolore conficiant, cum ad ſuos ſcribere cogatur. Deinde exponit vbi ſit, & quo iturus, docens an Terentiam ad ſe venire velit, & alia quædam hoc ordine. Ego dōs ſæpe literas ad vos quam poſſum, hoc eſt daœem ſæpius ſi vellem, quod cū. i. pariter omnia tempora ſunt mihi miſera. i. afflicta, tum vero. i. ſed tunc maxime & quaſi ad verum cum. i. quando, ego aut ſcribo ad vos, aut lego veſtras. i. literas, conficior. i. conſumor lachrymis ſic vt nō poſſim ferre. i. ſuſtinere. Quod. i. propter quod vtinam fuiſſem minus. i. non tam cupidus vitæ certe nos nihil aut nō multum mali vidiſſemus in vita. ſ. noſtra. Quod ſi fortuna reſeruauit nos ad aliquā ſpem alicuius cōmodi recuperandi aliquando. i. tandem, minus. i. nō tam multum eſt erratum a nobis, ſin hæc mala ſunt fixa. i. firma & diuturna, ego vero cupio videre o Terentia mea vita, & emori in complexu tuo, qñ. i. quandoquidē, neq; dii quos tu coluiſti caſtiſſime, neq; homines quos ego ſeruaui. i. ſaluos feci ſemper, retulerunt nobis gratiā. i. p beneſactis noſtris. Id autem de deo impium eſt cogitare, nedum ſcribere, ſed miſeris ſæpe caligāt oculi. Nos fuimus dies. 13. Brūduſii apud M. Lenium Flaccum virū optimū, qui neglexit periculū fortunarum & capitis ſui pro ſalute mea, quia comitatum mihi præſtitit, in quo ſi deprehenſus fuiſſet, & rem & vitam amiſiſſet. Neq; deductus eſt. i. abſterritus aut amotus pœna. i. propter pœnā, improbiſſimæ legis. ſ. qua interdictum erat Ciceroni aqua & igni, & quicunq; eum hoſpi-

ASCEN.

* al. homi. quibus ego ſeruaui.

* al. l. Sum⁹ ad. 12. Calend.

ſio recepiſſet, pœnæ capitali ſubiectum iri cautum eſt, quo minus, ideſt vt non præſtaret ius & officium hoſpitii & amicitiæ. Vtinam nos poſsimus referre aliquando, ideſt tandem gratiam ſcilicet parem: quidem, ideſt certe, aut ſaltem habebimus, ſcilicet in animo ſemper, ſcilicet donec viuemus. Nos ſumus profecti, ideſt diſceſsimus Brunduſio ad. 5. Calen. Maii per Macedoniam, & petebamus Cyzicum vrbem Aſiæ in Propontide ab Aemoniis conditam. o me perditum, o me afflictũ. quid (deliberantis eſt, & neſcientis quid facere debeat) ſup. faciam, rogem, ideſt precer te te nunc mulierem ægram, & confectam, ideſt cõſumptam, & corpore & animo, vt venias. i. ad me? q. d. id non decere. Non rogem. i. nunquid debeam nõ rogare? igitur, ideſt ſi non rogem vt venias, ſim ideſt oporteat me eſſe ſine te quaſi dicat id triſtiſsimum fore. Opinor, quaſi inuento cõſilio, ego agã ſic. Si ſpes reditus noſtri ẽ ſup. tu confirmes cauſam & adiuues rem, ideſt mediũ quo fiet, aut rem familiarẽ. Sin vt ego metuo, eſt tranſactum, ideſt penitus actum & deſperandum de reditu meo, fac venias ad me quoquo, ideſt quocunque modo potes. Scito hoc vnum ſi habebo te, ego non videbor mihi periſſe plane, ideſt omnino Sed ſupple ſi veneris, quid fiet de Tulliola mea, ſcilicet filia? videte iam vos qui domi eſtis, id: quia conſiliũ, ideſt virtus deliberatiua non eſt mihi. Sed certe quoquo: ideſt quocunque mõ res habebit ſe, ſeruiendum, ideſt conſulendum eſt & matrimonio & famæ illius miſeliæ, ſcilicet ne amiſſa per inopiam, aut deſolationẽ fama repudietur. Quid Cicero meus, ſcilicet filius faciet, ſup. Tu vero ſis. ſ. ſi hic eſſes ſemper in ſinu & complexu meo, voluit addere & ille miſer mẽ dicabit, aut quid triſtius, quia etiam pudicitiæ illius imminebat periculum. Ego non queo iam ſcribere plura, mœror impedit. neſcio quid tu egeris, vtrum teneas aliquid, ſcilicet rerum, an quod metuo, ſis ſpoliata plane. i. omnino. Ego ſpero vt ſcribis Piſonem, ſcilicet generum noſtrũ, fore. i futurum ſemper noſtrum. i. nobis fauentem. Nihil eſt qđ moueat, ideſt mouere & turbare debeat de te ſamilia liberata. i. de manumiſsione ſeruorum, profugiens enim Cicero, ne ſerui in alienam poteſtatem venirent, aut ſpe libertatis obtinendæ in dominum inſurgerent, manumiſit eos, ſed tamen non oẽs, quia qui vxori nomine dotis erant: in eius arbitrio reliquit. vnde addit. Primum. q. d. prima eſt ratio vt non mouearis promiſſum eſt te facturam eſſe tuis. ſ. ſeruis, ita vt quiſq; eſſet meritus, Autem. i. ſed, Orpheus eſt adhuc in officio. i. debito ſeruitio, præterea. i. præter eum nemo cæterorum ſeruorum magnopere, ſup. in officio eſt. Cauſa eſt ea. i. talis. i. hoc conſilio id feci, vt ſi res. i. poſſeſsio iuſta, abeſſet a nobis. i. eſſemus priuati omni re noſtra, ipſi manumiſsi eſſent liberti noſtri, ſi potuiſſent obtinere. ſ. confirmationem manumiſsionis. Sin. i. ſed ſi, ipſi pertinerent ad nos. ſ. iure, licet omnia noſtra eſſent ſubrepta, ipſi ſeruirent. i. manerent in ſeruitute, præter quam oppido. i. valde pauci, qui forte manumitterentur vt dominum perſequerentur. Sed hæc ſunt minora. ſ. damna. Tu q; hortaris me: vt ſim animo magno & habeam ſpem ſalutis recuperandæ, ego velim ſup. id ſit eiuſmodi: vt poſsimus ſperare recte. i. non fruſtra. Nunc miſer, qua procul abeſt quando accipiam literas tuas? quis perferet ad me? Quas. ſ. literas, ego expectaſſem Brunduſii, ſi licitum eſſet: ideſt licuiſſet ideſt permiſſum fuiſſet per nautas, qui noluerunt prætermittere tempeſtatem: ideſt temporis & auræ opportunitatem, ergo tempeſtas etiam bona eſt. Quod reliquum eſt mea Terentia ſuſtenta te vt potes. nos viximus honeſtiſsime floruimus, ſcilicet in foro & Senatu. non vitium noſtrum, ſed virtus noſtra: quia viriliter coniuratos afflixumus afflixit nos. nullum peccatum eſt. ſ. nobis, niſi q; nõ amiſimus vna, ideſt ſimul cum ornamentis, ſcilicet noſtris animam: ideſt vitam ſupple noſtram. Sed ſi hoc: ſcilicet nos viuere fuit gratius, ideſt vtilius liberis noſtris, feramus cætera quanquam non ſunt ferenda. Atq; ego qui confirmo. i. quod dicunt conforto te, non poſſum, ſcilicet confirmare me. Ego remiſi tibi Clodium Philetærum vnum e familia, q;. i. impediebatur valetudine: ideſt mala diſpoſitione oculorum, appoſitoríe hominem fidelẽ. Salu. ſcilicet ſeruus aut libertus noſter: non enim de Criſpo illo Hiſtorico loquitur. vincet omnes ſpes, ſcilicet quas de eo habuimus, officio: ſcilicet impertiendo. Cennius alter libertus, eſt per beneuolus, quẽ ſpero fore ſemper obſeruantem: ideſt cultorem tui. Sicca alter familiaris dixerat ſe fore ſemper mecum, ſed diſceſſerat Brunduſio: ita a me qui eram Brunduſii: niſi forte Brunduſii ita legendum ſit vt diſceſſerat Brunduſii ſupple a me. Cura, quoad potes vt valeas, & exiſtimes ſic: me commoueri vehementius miſeria tua: quam mea: O mea Terentia fidiſsima atque optima vxor: & filiola mea chariſsima. ſ. Tullia: & Cicero ſpes noſtra reliqua: ideſt ſola relicta: Valete, Prid. Calen. Maias: ideſt vltimo Aprilis. Brunduſio: ideſt ex eo oppido maritimo in Italia.

metuo tranſactum eſt: quoquomodo potes, ad me fac uenias. unum hoc ſcito. ſi te habebo, non mihi uideor planè periſſe. ſed quid de Tulliola mea fiet? iam id uos uidete: mihi deeſt conſiliũ. ſed certe quoquomodo ſe res habebit, illius miſellæ & matrimonio, & famæ ſeruiendum eſt. Quid Cicero meus, quid aget? iſte uero ſit in ſinu ſemper, & complexu meo. non queo iam plura ſcribere: impedit mœror. Tu quid egeris, neſcio, utrum aliquid teneas, an, quod metuo, planè ſis ſpoliata. Piſonem, ut ſcribis, ſpero fore ſemper noſtrum. De familia liberata, nihil eſt, quod te moueat. primum tu:s ita promiſſum eſt, te facturã eſſe, ut quiſque eſſet meritus. eſt autem in officio adhuc Orpheus, præterea magnopere nemo cæterorum ſeruorum. ea cauſa eſt, ut, ſi res à nobis abeſſit, liberti noſtri eſſent, ſi obtinere potuiſſent, ſin ad nos pertinerent, ſeruirent, præterquam oppidò pauci. ſed hæc minora ſunt. Tu q; me hortaris, ut animo ſim magno & ſpem habeam recuperandæ ſalutis: id uelim ſit eiuſmodi, ut recte ſperare poßimus. nunc miſer quando tuas iam literas accipiam? quis ad me perferet? quas ego expectaſſem Brunduſii, ſi eſſet licitum per nautas, qui tempeſtatem prætermittere noluerunt. Quod reliquum eſt, ſuſtentate mea Terentia, ut potes honeſtiſsime uiximus: floruimus, non uitium noſtrum ſed uirtus noſtra nos afflixit. peccatum eſt nullum, niſi q; nõ unã animam cum ornamentis amiſimus. ſed ſi hoc fuit liberis noſtris gratius nos uiuere: cætera, quanquam ferenda non ſunt feramus. atque ego qui te confirmo, ipſe me non poſſum. Clodium Philetærum, quod ualetudine oculorum impediebatur, hominem fidelem, remiſi Salluſtius officio uincet omneis ſpes. Cennius eſt per beneuolus nobis: quem ſemper ſpero tui fore obſeruantem. Sicca dixerat, ſe mecum fore, ſed Brunduſio diſceßit. Cura, quoad potes, ut ualeas: & ſic exiſtimes, uehementius me tua miſeria, quã mea commoueri. mea Terentia fidißima, atque optima uxor, & mea charißima filiola, & ſpes reliqua noſtra Cicero, ualete. Prid. Cal. Maii. Brunduſio.

VICTORIVS.

SALVSTIVS officio vincet omnes ſpes. Cẽnius &c. } Nos ex duabus dictionibus vnum nomen confecimus. ſ. Peſcennius: magis receptæ lectionis vitio offenſi: quã a veteribus exemplaribus adiuti. Cum enim de officio: quod erga ſe in tam aduerſa fortuna præſtabant amici familiareſque loqueretur: dicit (ni fallor) ſe ita animatum videre Saluſtium: vt ſperet illum officio ſuperaturum eẽ reliquos amicos. Quid enim hic { Spes } ſignificet? niſi ſatis ineptam meo iudicio ſententiam ex his verbis elicias: vt dicat nunquam de Salluſtio ſe tantum ſpei haboiſſe quantum ille oſtendit nunc re ipſa: & aſsiduis officiis. Magis autem priore ſenſu delector horum verborum: vt facta comparatione officiorum cæterorum domeſticorum & Salluſtii: pronunciet illum reliquos officio victurum Germanus etiam codex in margine ita emendat.

PAVL. MANV.

PRAETEREA magnopere nemo cæterorũ ſeruorũ: ea cauſa eſt: &c. Sic antea in libris impreſsis. ego diſtinctione tm̃: locũ reſtituo: vt ita legat. Præterea magnopere nemo, Cæterorũ ſeruorũ ea cauſa eſt: vt ſi res &c. quoniã autem non ita apertus videt ſenſus: pluribus verbis exponemus. Cicero veritus amiſſionem ſeruorum cum tota re: manumiſit eos hac cõditione vt ſi per legẽ Clodiam bonis omnibus priuãdus eſſet: ii ſuo benefi

cio

cto liberti eſſent, ſi modo id per Clodium licuiſſet. ſin autem lex ſeruos non adimeret, & vt ad veterem dominum pertinerent, concederet, ſeruirent, vt antea, præterquam pauci, quos benemeritos omnino liberatos vellet. dicit autem, cæterorum ſeruorum, intelligens ſuos, nam ex Terentiæ ſeruis neminem manumiſerat, tantum iis, eam facturam eſſe, vt quiſque eſſet meritus, promiſerat.

Ordo eſt: Si tu, & Tullia Lux noſtra valetis. Conceptio eſt perſonarum. ego & Cic. ſuauiſsimus. ſ. filius noſter, valemus: eadẽ eſt figura. Nos venimus. i. applicuimus nos Athenas prid. Id. Octob. cum vſi eſſemus ventis ſane. i. multum aduerſis, & cum nauigaſſemus tarde, & incommode, nemo tamen ſit tam ſtolidus, vt a Calen. Ma. quibus Brunduſio ſoluit, ſuper aquas fuiſſe putet, quia tunc Cice. ſecũ non habuit, & poſtea Dyrrhachii moratus eſt, vnde hæc epiſtola longe poſt ſcripta eſt, neque tum ſeruata eſt ratio temporũ in colligendis epiſtolis. Acaſtus .ſ. libertus noſter fuit præſto. i. præſens & paratus cum literis .ſ. dandis nobis exeuntibus naui vno aut primo & vigeſimo die. ſ. poſt diſceſſum ſuum Roma Ego accepi literas tuas ſane. i. multum, ſtrenue quibus intellexi te vereri ne ſuperiores. ſ. literæ tuæ non eſſent redditæ mihi. Omnes ſupp. literæ ſunt redditæ, & omnia ſunt perſcripta a te diligentiſsime, & id fuit mihi gratiſsimum. Neque ſum admiratus hanc epiſtolã, quam Acaſtus tulit fuiſſe breuem. Tu enim expectas iam meipſum, ſiue nos ipſos, hoc eſt me & alium, qui quidem cupimus venire quamprimum. i. valde cito ad vos. Etſi. i. quanquam intelligo in quam, ideſt qualem Rempu. nos venimus media longa: eſt enim præſentis temporis. q. d. in turbulentiſsimam. Ego enim cognoui ex literis amicorum, quas Acaſtus attulit, rem ſpectare, ideſt tendere & inclinare ad arma. i. bella ciuilia. Quia iam mortuam intellexit Iuliam Iulij Caſ. filiam vxorem Pompeii, & Pompeium Cæſa potentiæ quæ in Gallia maxima erat reſiſtere velle, ſic ſentit Hubertinus, Veruntamen, quia id multo poſt contigit, nam Cicero. poſt reditum, Ciliciam obtinuerat prouinciam, a qua reuerſus hanc commotionem reperit dicamus, ad arma, ideſt ad reſiſtendum inimicis vi, vt non liceat mihi cum venero, diſsimulare, quid ſentiam. Sed quando ideſt quoniam, fortuna, ideſt dubius euentus, rei eſt ſubeunda, nos dabimus eo citius operam, vt veniamus, quo, ideſt vt deliberemus facilius de tota re. Velim ſupple vt tu properes obuiã nobis, qui, ideſt quantum poteris longiſsime, quod fiat cum commodo valetudinis, ideſt ſoſpitatis tuæ. Ego velim cures de hæreditate Prætiana, ideſt quæ nobis obuenit per teſtamentum Prætii Iuriſconſulti nuper defuncti, quæ quidem eſt mihi dolori. Ego enim amaui illum, ſcilicet Prætium valde, hoc, ſi auctio, id eſt venditio rerum per auctionem, qua res dantur plurimum offerentibus, fiet ante aduentum meum, vt Pomponius, ſcilicet Atticus, aut ſi is minus, ideſt non poterit, vt Camillus curet negotium noſtrum, vt pars hæreditatis ſit nobis integra. Nos cum venerimus, ſcilicet in vrbem ſalui agemus reliqua per nos. Sin, ideſt ſed ſi, tu eris iam profecta Roma, tamen curabis, ſcilicet per nuntios, aut literas vt hoc fiat ita, ideſt vt res curetur per Pomponium aut Camillum, ſi dii adiuuabunt nos ſperamus fore in Italia circiter Idus Nouem. Vos o mea ſuauiſsima & optatiſsima, Terentia & Tulliola. ſ. filia, ſi amatis nos, curate vt valeatis. Vale. Athenis ad. 15. Calen. Nouemb.

GISBERTI LONGOLII LEMMA.

Narrat Terentiæ quomodo cum filio nauigauerit, quodque literas eius acceperit, quidque ea agere debeat, edocet.

SEBA. CORRA.

ANOBIS {ſin hæc} Al. a nobis ſi hæc. {Quos ego ſeruaui} Al. quibus ego ſeruiui. {M. Lenium} Al. M. Enniũ: ſed M. Lænium legere oportet ex oratione pro Cn. Plancio, in qua ita legimus: In hortos me M. Lenii Flacci extra Brunduſii mœnia contuli, cui cum omnis metus, publicatio bonorum exilium mors, proponeretur, hæc perpeti, ſi acciderent, maluit, quam cuſtodiã mei capitis dimittere. {Neq; legis} ne Cicero intra quingenta paſſuum millia hoſpitio acciperetur. {Ad. 5. Calen.} Si ad. 11. Calen. legatur, nihil erit contrarium, quia tamen in omnibus libris ſic legitur, ſunt qui cenſeant ex vna duas hic epiſtolas eſſe faciendas. {De familia} ſeruorum. {Si res a nobis abeſſet} bona noſtra p Clodium publicata. {Si obtinere potuiſſent} vt eſſent liberti. {Ad nos petinerent} re noſtra integra, quam ſequi ſolent ſerui. {Salluſtius} Cn. Salluſtius. {Spes Cenhius} Al. Peſcenius {Sicca} de quo in epiſtolis ad Atticum ſæpe meminit.

M. T. C. TERENTIAE ET TVL. SVIS S. 5

SI tu, & Tullia lux noſtra, ualetis, ego, & ſuauiſſimus Cicero. ualemus Prid. Id. Oct. Athenas uenimus, cum ſanè aduerſis uentis uſi eſſemus, tardeq́;, & incommode nauigaſſemus. de naui exeuntibus nobis Acaſtus cum literis præſtò fuit, uno & uigeſimo die. ſanè ſtrenue. accepi tuas literas: quibus intellexi te uereri. ne ſuperiores mibi redditæ non eſſent. omnes ſunt redditæ: diligentiſſimeq́; à te perſcripta ſunt omnia: idq; mibi gratiſſimum fuit. neque ſum admiratus hanc epiſtolã, quam Acaſtus attulit breuem fuiſſe, iam enim me ipſum expectas, ſiue nos ipſos: qui quidem quamprimum ad uos uenire cupimus, & ſi, inquam Rempu uenimus intelligo: cognoui enim ex multorum amicorum literis, quas attulit Acaſtus, ad arma rem ſpectare: ut mibi cum uenero, diſſimulare non liceat quid ſentiam, ſed quando ſubeunda fortuna eſt, eo citius dabimus operam, ut ueniam, quo facilius de tota re deliberemus tu uelim quod commodo ualetudinis tuæ fiat, quam longiſſime poteris obuiam nobis prodeas. De hæreditate Prætiana, quæ quidem mibi magno dolori eſt (ualde enim illum amaui) hoc uelim cures: ſi auctio ante meum aduentum fiet ut Pomponius, aut, ſi is minus poterit, Camillus noſtrum negotium curet, nos cum uenerimus reliqua per nos agemus ſin tu iam Roma profecta eris tamen curabis, ut hoc ita fiat. nos ſi dij adiuuabunt, circiter Id. Nou. in Italia ſperamus fore. Vos mea ſuauiſſima, & optatiſſima Terentia, & Tulliola, ſi nos amatis, curate ut ualeatis. Athenis, ad XV. Cal. Nou.

al. properes.

BERNAR. RVTIL.

MINVS eſt erratum a nobis, ſi hæc mala fixa ſunt} perperam diſtincta oratio. ita debuit Sin hæc mala fixa ſunt: Ego vero te quam primum mea vita cupio videre, & in tuo complexu emori. ex ſenſu. {Brunduſio profecti ſumus ad. 5. Calen. Maii.} Vide ne mendoſa dies, cum ſubiiciat, datas haſce literas prid. Cal. Maii. Brunduſio, & ad Atticum lib 3. epiſtolam ſeptimam datam ſignificet prid. Cal. Maii. Brunduſio, cum proficiſceretur, vt & hic ita legi, ni fallor, oporteat. Nam in eadem quidẽ illa ad Atticum corrupta initio aſcripta dies. Niſi vero probat quis id, quod nobis aliquando placuit. ex vna, ſcilicet duas efficere epiſtolas, vt ſit ſuperioris hic finis, Brunduſio, ad. 5. Cal Mai. tum ſequatur alterius hoc initium, Brunduſio profecti ſumus per Macedoniam &c. Et ſane diuerſarum epiſtolarum argumentum cõmiſtum eſſe videtur. {Cætera, quãquam ferenda ſunt, feramus} quãquam ferenda non ſunt arbitror relictum a Cicerone, ex ſenſu. Namq; & ad Atticum ſæpe queritur occaſionem belliſsimã mortis a ſe eſſe prætermiſſam. {Cennius eſt perbeneuolus nobis} Quid ſi de eo ſentiat, quem ſupra M. Ennium Flaccum nominauit? vt M. Ennius ſcribi debuerit, aut ibi Cẽnium. Sed hoc magis: nam & vates Ennius indidem.

[redacted]

ASC. SI tu &c. ſcribit ſe nauigaſſe Athenas aduerſis ventis cum haberet ſecum Cice. filium deinde ſignificat ſe accepiſſe literas ab vxore: & poſtremo orat vt ſibi obuiam veniat, quã longiſsime valeat, docens quid agere debeat de hæreditate quadam

SEBASTIA. CORRA.

ATHENAS venim'} ex Cilicia redeũtes. {Acaſtus} ſeruus noſter. {Ad arma} Cæſare & Pompeio diſsidentibus. {Prodeas} Al. properes.

ASCEN. NEc ſæpe &c. vt docuit, quid e Terentia intellexit, monet ad ſe ſeruum mittat, dicens. Nec eſt ſupple aliquis ſæpe, cui demus. i. dare poſſimus literas, nec habemus vllam rem quã velimus ſcribere. Ego cognoui ex literis tuis quas accepi proxime, nullum prædium. ſ. noſtrum potuiſſe venire. i. vendi. Quare velim ſup. vt omnes videatis quomodo ſatisfiat i. ſatisfieri poſſit ei, cui ſciſtis me velle ſatisfieri. Quod noſtra. ſ. filia, agit tibi gratias (Non ergo ad filiam ſcribit) ego non miror te meriti id: vt ea poſſit agere tibi gratias merito tuo. i. propter meritum tuũ. Fac extrudas. i. vi exire cogas quamprimum Pollucem. i. ſeruũ noſtrum ſi non eſt adhuc profectos. i. ſi non exiuit ad nos venturus. Cura vt valeas. Scriptũ, ſup. Idibus Quinti. ſup. menſis .i. eius qui nunc Iulius dicitur. Ridiculum eſt huic, & ſuperiori addere, Vale, & Valete, cum præmiſſum ſit, Cura vt valeas & Curate vt valeatis.

GIBER. LONG. LEMMA.

Miſſum eſt epiſtolium nam & excuſat ſe, quòd raro ſcribat, & de prædii venditione ait ſe cognouiſſe, & petit ut ſatisfaciat eidem, & Pollucem ſeruum ad ſe mitti cupit.

M. T. C. TERENTIAE SVAE S. P. D. 6

NEc ſæpe eſt, cui literas demus: nec rem habemus ullam quam ſcribere uelimus, ex tuis literis, quas proxime accepi, cognoui prædium nullum uenire potuiſſe quare uideas uelim quomodo ſatisfiat ei, cui ſcis me ſatisfieri uelle. Quod noſtra tibi gratias agit. id ego non miror te mereri, ut ea tibi merito tuo gratias agere poßit. Pollucem, ſi adhuc non eſt profectus, quamprimum fac extrudas. Cura ut ualeas. Idib. Quin.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Exponit vxori quomodo eiectâ bili, ſanatus ſit, & hortatur vt bono animo ſint. Poſtremo oſtendit, vbi commode degere poßit.

M. T. C. TERENTIAE SVAE S. P. D. 7

OMneis moleſtias, & ſolicitudines, quibus & te miſerrimam habui, id quod mihi moleſtißimum eſt, Tulliolamq́;, quæ nobis noſtra uita dulcior eſt, depoſui, & eieci. quid cauſæ autem fuerit, poſtridie intellexi, quam à uobis diſceßi. χολὴν ἄκρατον noctu eieci, ſtatim ita ſum leuatus, ut mihi Deus aliquis medicinam feciſſe uideatur. cui quidem tu Deo, quemadmodum ſoles, pie, & caſte ſatisfacias, ideſt Apollini & Aeſculapio. Nauim ſpero nos ualde bonam habere. in eam ſimulatq́; conſcendi, hæc ſcripſi. deinde conſcribam ad noſtros familiares multas epiſtolas: quibus te, & Tulliolam noſtram diligentißime commendabo. cohortarer uos quo animo fortiore eſſetis, niſi uos fortiores cognoſcerem, quam quenquam uirum, et tamen eiuſmodi ſpero negotia eſſe, ut & uos iſtic commodißime ſperem eſſe, & me aliquando cum ſimilibus noſtri Rempub. defenſurum. Tu primum ualetudinem tuam uelim cures: deinde, tibi ſi uidebitur, uillis iſs utare, quæ longiſsime aberunt à militibus. fundo Arpinati bene poteris uti cum familia urbana, ſi annona carior fuerit. Cicero bellißimus tibi ſalutem plurimam dicit. Etiam, atq; etiam uale. Datum. VII Id. Iun.

VIC. QVOD noſtra tibi gratias agit} Videndus accuratius locus obſcurus. nihil ſane a recepta diſcrepat antiqua lectio, vt mendum difficilius ineſſe credi poſſit. Quam tamen intelligat {Noſtram} non plane perſpicio, niſi Tulliam ſignificet, quod puto. De rebus autem domeſticis, cum vxore, ſuiſq; loquens non mirum eſt rem tantum indicaſſe, quod etiam ſupra facit, cum dicit quomodo ſatisfiat ei: nec tamen nomen ponit cui ſatisfieri cupiebat. Nam q; {Videatis} & {Sciris} ſcripſimus, qđ vulgati libri vnitatis numero habebant, antiquos codices ſecuti ſumus, qui etiam hanc lectionem confirmant titulo epiſtolæ. ſic. n. eſt in illis huius epiſtolæ inſcriptio, {Suis} S. D. V. pene peccaſſe, mihi videar, qđ ab illis etiam hac parte diſceſſerim. nam dubiis temporibus ſcripta epiſtola videtur voluiſſe, ſi in alienas manus incidiſſet a nullo cuius, & ad quos ſcripta, eſſet, quibuſque de rebus ageret, intelligi poſſe, ideoq; non aperte, vt ſolet ſcribit. Cum tamen ad ſuos ſcribat, qui & manũ eius agnoſcerent, & res quas innueret, optime callerẽt, nõ neceſſe fuit apertius ſcribi.

.i. bilẽ meram.

EX PO. EIVSD. NEC ſæpe eſt} Noluiſſe intelligi a quo ſcripta epiſtola eſſet, ſi forte in alienas manus veniſſet, multis modis cognoſci poteſt. de hoc olim accurate diſſeruimus, titulumq; ipſius inuentum in optimis libris notum eſſe voluimus. Quod nunc etiam obſeruatur ab iis, qui ad eos ſcribunt, quibus periculum, crearent ſi literas ad eos mitti, & eos reſcribere intelligeretur. Tempus quo ſcripta ſit, non affirmarim: arbitror cum in caſtris Pompeianis eſſet, vel pauloante quàm ex Italia diſcederet, ad Pompeium nauigans. Quod agit de pecunia, & prædiorum venditione, tradit Plutarchus iratum fuiſſe Terentiæ Ciceronem, quod belli tempore commoda illius neglexiſſet, neq; ei ſuppeditaſſet, quæ ad conſilium, iterq; illud neceſſaria erant, vt ex Italia diſceſſerit in magnis anguſtiis exiſtens, ac pene ſine viatico.

PAVL. MANV. POLLICEM} Antea, Pollucem: nos ſeptimum ab hinc annum emendauimus Pollicem, ex vetuſtis codicibus, & lib. 13. ad Atticum: quo in libro circa finem ita ſcribit. Pollex quidem, vt dixerat, ad Idus Sext. ita mihi Lanuuii pridie Iduum præſto fuit, ſed plane pollex, non index.

SEBASTIA. CORRA.

TERENTIAE ſuæ} Al. ſuis.. {Videas} Al. videatis {Scis} Al. ſciris. {Pollicẽ} ſeruum a pedibus.

BERN. RVTIL.

NEC Sæpe eſt, cui literas demus, nec rem habemus vllam quam ſcribere velimus} Arbitram epiſtolam ex caſtris Pompeianis in Epiro, vel Theſſalia, ac inſequentibus quatuor prius quam ad Pompeium ex Italia tranſiret, vel ex itinere miſſis poſtponendam: ita tamen, vt ex eis quoq; quatuor ſecunda in primum locũ tranſferatur. Sicut, & præponenda ea cuius initium, Quod nos, et cuius, Si vales bene eſt: quarũ vtraq; fugato in Theſſalia fuſoq; Pompeio, ac Cicerone in Italiã reuerſo ſcripta eſt. Conſilium vero ſuũ, quod improbat, nõ tam reuerſionis in Italiam eſt, quam quod Pompeianos, quod adhuc ſecutus erat dereliquerit, vt iam ab vtriſque metuere cogatur, quod ipſum non ſemel apud Atticum conqueritur.

ASCENSIVS.

OMnes &c. Dicit ſe hilariorem effectum polliccens ſcribere ad amicos pro ſuorum commendatione, docenſq; Terentiam in quibus villis degat. Ordo eſt: Ego depoſui & eieci oẽs moleſtias, & ſolicitudines, quibus. i. in qbus ego habui &. i. ſimul te. ſ. coniugem meã miſerrimã. id quod eſt moleſtiſſimũ mihi .i. quæ res eſt mihi grauiſsima Et. i. ſimul, ſup. habui Tulliolã. ſ. filiam noſtrã miſerrimam, quæ eſt nobis dulcior. i. delectabilior vita noſtra. Hubertinus exponit, qbus. i. pter quas habui. i. affeci, & te &c. ſed non procedit: nõ n. ſolicitudinibus ſuis affecit aut afflixit vxorem & filiam, ſed inter ſolicitudines habuit. i. annumerauit eas afflictas, miſeriimaſq;. Autẽ. i. ſed ego intellexi poſtridie. i. die proxime ſequenti poſtquã diſceſsi a vobis, quid cauſæ fuerit. ſ. quod moleſtias eiecerim, quia ego eieci ſtatim cholen. i. choleram, acraton. i. puram ac meram noctu, & ſup. ſum leuatus. ſ. a grauedine morbi, ita vt deus aliquis videatur feciſſe mihi medicinam. i. me curaſſẽ, quia deorũ curatio eſt ſubitanea. Cui quidem deo, tu ſatisfacias. i. perſoluas vota debita, pie, & caſte, quemadmodum ſoles, hoc dicit, vt ſi non fuerit ſolita incipiat aſſueſcere. Sane erubeſcendum eſt nobis, ſi Ethnici non putauerunt deos ſuos, qui dæmonia ſunt, non poſſe placari niſi pie, & caſte ſatisfiat, ſi putauerimus Deum verũ ab impiis, aut immundis placari poſſe. Sed dicet forte aliquis, ſi dii gentium demonia ſunt, quõ & pietatis, & caſtitatis amatores erãt. Ad quod reſpondere licet, non propter bonum hominum ab illis virtutes laudatas ſed ideo, vt veros dei honores, qui ſine pietate, & caſtitate nulli ſunt, ſibi vſurparent, quibus nihil dulcius

illis

illis contingere poteſt. nam in illa peruerſa cupiditate æquandi ſe Deo, in quam ceciderunt, obſtinati ſunt, ideoq; idololatriam introduxerant, non ſolũ, vt homines in errore tenerent, & cœleſtibus ſedibus arcerent, ſed etiam vt Deo latriam præriperẽt, aut ideo vt homines in illo errore perſtringerent. Sciebãt enim quia amor virtutum inſcriptus eſt pectoribus noſtris, propter ſyntereſim nihil probari poſſe quod non ſit virtuti conſonũ, atq; ita minime diis accõmodãdum videri. Vt ergo in idololatria genus humanum ſemper tenerent, & vt varias ſuperſtitiones, & Ludorum, & ceremoniarum gentilium aſtruerent, virtutum quæ negari nõ poterant, ſe finxerunt amatores. Sed ordinẽ perſequamur, ne forte ignoraret Terẽtia cui deo ſatisfaciendum ſit, addit, Apollini, & Aeſculapio. ſ. Apollinis filio, q ſummi medici putati ſunt. Ego ſpero nos habere nauem valde bonam. Dixi prius epiſtolas non eſſe repoſitas quo ordine ſcriptæ ſunt. Nam hæc ſcripta erat cũ Athenas profugeret cum filio. Et in illa. Si tu & Tullia &c. ſignificauit ſe redire, ego ſcripſi hæc ſimulatq; i. immediate poſtquã conſcendi in eam. Deinde: ideſt poſthac cõſcribam. i. ſimul ſcribam, ad familiares noſtres multas epiſtolas, quibus ſ. epiſtolis, aut quibus. ſ. familiarib⁹ ego commendabo diligentiſſime te, & Tulliolam noſtram. Cohortarer vos, quo. i. vt eſſetis fortiores animo, niſi cognoſcerem vos fortiores, quã quenquam virum. Et tñ ſpero negotia. ſ. noſtra, eſſe eiuſmodi, vt ſperem, &. i. ſimul, vos eſſe commodiſsime iſtic. ſ. Romæ, & me defenſurũ aliquando Remp. cum ſimilibus noſtri, vtpote communis boni, & iuſtitiæ amatoribus. Velim. ſup. vt tu cures primum valetudinem tuam. Deinde ſi videbitur tibi, vtare iis villis quæ aberunt longiſsime a militibus. Tu poteris bene vti fundo Arpinati. i. iuxta Arpinum cum familia vrbana. i. ea quam Romæ habere ſolemus, ſi annona fuerit carior. i. nimis cara ſup. Romæ Cicero belliſsimus. i. maxime bonus, & lepidus filius noſter dicit tibi etiam atq; etiam plurimã ſalutem. Vale. Datum tertio Idus Iunii.

VIC. χολὴν ἄκρατον. Alciphron etiam χολὴν ἄκρατον appellat in epiſtola Callipidis ad Cnemonem, vbi eum hortatur, vt triſtitiã acerbitatemq; animi deponat, quod pulchre faciet, ſi ludos Bacchi celebrans, Dei illius muneribus vſus meram bilem diſcuſſerit. fuit autem Cnemon non minus, quam Timon ille Athenienſis, humani generis oſor, vt ambo appellati ſint μισάνθρωποι. Ariſtoteles etiam. 3. Meteororum Irin ἄκρατον appellat: quam tamen cur appellarit ἄκρατον, dubitat interpres ille, qui nũc Alexãder Aphrodiſieus fuiſſe creditur. ſunt autem hæc eius verba, σημεῖον παρὰ τοῦ ὅταν ᾖ νέφος μέλαν σφόδρα, τότε μάλιστα ἄκρατος φαίνεται ἡ ἶρις, τουτέστι μὴ περιμεμιγμένον ἄλλο τι χρῶμα, ἀλλ' αὐτὰ τὰ ἴδια μόνα ἔχουσαν. Et paulo poſt δύναται δὲ ἄκρατον ἡ ἶρις λέγειν τὸ μάλιστα ἔχουσαν φανερὰ καὶ διακεκριμένα τὰ περιεχόμενα χρώματα. quæ tamen diuerſæ expoſitiones in vnam redeunt. neceſſe eſt enim vt quæ nullis aliis coloribus permiſta ſit, ſed ſuos tantum, & proprios, meros, puroſq; habet, clariores eos, apertioreſq; habeat, & magis expreſſos. ſed hoc quidem notauimus, vt videant omnes quam pro-

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Rogat vt valetudinem curet: & gaudere ſe dicit, quod de Caſ. literis certior factus ſit.

M. T. C. TERENTIAE SVAE S. P. D. 8

SI uales, bene eſt: ego quidem ualeo. Valetudinem tuam uelim cures diligentiſsime: nam mihi, & ſcriptum, & nunciatum eſt, te in febrim ſubito incidiſſe. Quòd celeriter me feciſti de Cæſa. literis certiorem, feciſti mihi gratum item poſthac, ſiqd opus erit, ſiquid acciderit noui, facies ut ſciam. Cura ut ualeas. Vale. Datum IIII. Non. Iun.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Oſtendit ſe incertum eſſe animi.

M. T. C. TERENTIAE SVAE S. P. D. 9

AD cæteras meas miſerias acceßit dolor è Dolabellæ ualetudine, & Tulliæ, omnino de omnibus rebus nec quid conſilij capiam, nec quid faciam, ſcio. Tu uelim tuam, & Tulliæ ualetudinem cures. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Excuſat ſe cur clarius, & longius non ſcribat.

M. T. C. TERENTIAE SVAE S. P. D. 10

QVid fieri placeret, ſcripſi ad Põponium ſerius, q̃ oportuit, cum eo ſi locuta eris, intelliges quid fieri uelim.

prie, & eleganter Græco ſermone vtatur Cicero.

OMNES mol. } Manifeſto ſcripta epiſto. cum iam nauim conſcendiſſet, in Pompeiana caſtra nauigans. Tres puſillæ quæ ſequuntur epiſt. nulla certa indicia habent, quibus temporibus ſcriptæ ſint: arbitramur tamen cum Brundusij eſſet, Cic. eas ſcripſiſſe. In prima agit de Cæſ. literis, de quibus etiam ad Atticum ſcribens illis verbis (niſi fallimur) egit: Non meo vitio fit hoc quidem tempore (ante. n. eſt peccatum) vt me iſta epiſt. nihil conſoletur, & in Oratio. pro Q. Ligario: Qui ad me ex Aegypto literas miſit, vt eſſẽ idem qui fuiſſem. Quamuis penultima huius lib. epiſ. agat de Cæſ. literis ſibi redditis. & non antea Romam allatis. quas ſane eſſe credimus illas, quas in oratione pro Ligario intellexit, vt ex fortaſſe de quibus Terentia, & Attic. ſcripſerant diuerſæ ab illis fuerint, nam multis modis priores has Cic. ſuſpectas habebat, & a Cæſare non eſſe iudicabat: de illis autẽ quas accepit, ipſe vereri nõ videtur, ne fictæ ſint. In ſecunda de valetudine Tulliæ, de qua etiam ad Atticũ. Tulliæ meæ morbus, & imbecillitas corporis me exanimat. In tertia iubet Terentiam cum Attico loqui, ab eo enim intellecturam eſſe quid fieri velit. Scribebat autem de omnibus rebus ad Pomponium, vt cognoſci poteſt ex epiſto. quæ ſunt in. 11. lib. ad Atticum ipſum miſſis. EX PO. EIVSD.

IDEST Apollini, & Aeſculapio } Hoc totum ſuſpicor in margine ab aliquo fuiſſe ſcriptum, qui vellet nomen eius Dei ponere, quem Cicero ſignificat: deinde qui librũ exſcripſerunt, Cic. verba falſo exiſtimantes, receperunt in cõtextum quod gloſſematis vice fuit. nihil tamen immutaui, quando manuſcripti libri, vt impreſſum eſt, omnes habent. PAVL. MANV.

χολὴν ἄκρατον } bilem meram. { Satisfacias } alii legunt, velim facias. { Quo animo } Al. quod animo. { 7. Id. } Al. 3. Id. SEBA. COR.

[redacted]

SI vales Monet vt ſalutem curet, & diligẽter quæ ſciri oporteat perſcribat, dicẽs: Si vales bene eſt, ego quidem valeo. Velim, ſup. vt cures diligentiſsime valetudinem tuã, nam & ſcriptum, & nunciatum. ſ. ore eſt mihi, te incidiſſe ſubito in febrim. Quod feciſti me certiorem celeriter de literis Cæſaris, ideſt quas Cæſar miſit, feciſti mihi gratum. Tu facies item, ideſt ſimiliter poſthac: vt ſciam ſiquid erit opus, ſiquid acciderit noui. Cura vt valeas &c. ASCEN.

AD cæteras &c. Hæc epiſtola videtur longe alio tempore ſcripta, nam durante exilio Tullia erat nupta Piſoni Craſsipedi, Dolabellæ autem nupſit dum eſſet Imperator in Cilicia paulo ante bellum ciuile. dicit autem ſe dolere de valetudine Dolabellæ hoc ordine. Dolor ex valetudine. i. mala diſpoſitione Dolabellæ. ſ. generi noſtri, & Tulliæ. ſ. filiæ noſtræ, acceſsit. i. additus eſt ad cæteras miſerias meas. Omnino nec ſcio penitus de omnibus rebus quid conſilii capiam, nec quid faciã. Velim: ſup. vt tu cures valetudinem tuam, & Tulliæ. ASC.

QVid &c. Dicit ſe ſcripſiſſe, monet vt vxor ſcribat, & valetudinem curet, dicens: Scripſi ad Pomponium. ſ. Atticum, ſerius. i. tardius, quam oportuit, quid placeret, ſup. mihi fieri. ſ. a vobis. Si eris locuta cum eo, intelliges quid velim fieri. Non fuit neceſſe ſcribere apertius, quando. i. quoniã ASC.

ſcripſeram ad illũ.ſ.optimũ amicorum. Ego velim:ſup. vt mittas nobis literas q̃primum, de ea re, & de cæteris rebus. Cura diligẽter valetudinẽ. 8. Id Quint.i. Iul. aut Iulii menſ. poſtea dicti. tum potes. Autem: ideſt ſed non poſſum conſiderare, quid: ideſt in quo poſsis, ſcilicet nos adiuuare. Nihil.i. nulla cauſa eſt, qđ des te in viam: ideſt vt venias ad nos hoc tempore. Et: ideſt ſimul, iter eſt longum: & non tutum propter inimicos, & non video quid poſsis prodeſſe ſi veneris. Vale. Datum prid. Non. Nou. Brunduſio.

ASC. SI vales &c. Dicit Tulliam ſuam ad ſe veniſſe, eiuſq; pietatẽ commendat dicens. Si vales bene eſt, ego quidem valeo. Tullia noſtra.ſ. filia venit ad me.ſ. in villam noſtram prid. Id. Iun. cuius ſumma virtute, & ſingulari humanitate.i. propter cuius virtutem, & ſingularem humanitatem, ego ſum affectus etiam grauiore dolore, non quod bona eſſet, ſed ſactum eſſe negligentia noſtra, videtur de ſua ſolius loqui, vt ipſa eſſet in fortuna longe alia.i. diuerſa & miſeriore multo, atq;.i. quam pietas, ac dignitas eius poſtulat. In animo erat nobis.i. nos volebamus mittere Cic.ſ. filium, ad Cæſarem.ſ. Iulium, & Cn. Salluſt. cum eo ſ. Cicerone, ſi.ſ. Cicero, erit profectus.i. quando diſceſſerit, faciam te certiorem. Cura diligẽter valetudinem tuam. Decimoquarto Cal. Quintileis: ideſt Quintilis menſis, qui nunc Iulius dicitur.

VIC. TVLLIA noſtra ven.} Poſt victoriã Cæſaris in Pharſalia, ſcripta, cum diſceſsiſſet a Pompeianis, & Brunduſij eſſet quod multis coniecturis intelligi poteſt, & quantum ego ſuſpicor, poſt illam quæ ſequitur data: ea enim ſcripta eſſe videtur, cum paucos dies in Italia fuiſſet: gratulata n. erat illi Terentia de reditu in Italiam, & ſalute ipſius e tot, tantiſq; periculis. Cui illa epiſt. Cic. reſpõdit. Tulliam ad eum, cũ Brunduſij eſſet, veniſſe, multi authores tradunt, & ipſe quoq; oſtẽdit, quod cauſam inimicitiarũ, ac diuortii illi cum vxore fuit. neq;.n. viaticum ei dedit, neq; comites præbuit, quos ætas illius, ac dignitas patris poſcere videbatur. Omne autem illud tempus Cic. ibi manſit, quod in Alexandria, & Aſia Cæſar conſumpſit, quod lõgum fuiſſe ex hiſtoria illarũ rerum intelligitur, & a Plutarcho etiam aperte narratur.

ASC. QVod &c. Dicit ſe vereri, ne profuerit in Italiam nondum veniſſe, cui malo monet vxorẽ, vt medeatur ſi poſsit, dehortatur autem ne obuiam ſibi prodeat dicens. Quod gaudes nos.i. me & filium veniſſe ſaluos in Italiam, velim ſupp. vt gaudeas perpetuo.i. vt gaudium illud poſsit eſſe perpetuum, ita vt ex aduentu noſtro nihil mali ſubſequebatur. Sed metuo ne nos perturbati dolore, & magnis iniuriis cepermius: id eſt iniuerimus id conſilii. Credeundi in Italiam, quod non poſsimus facile explicare.i. difficultatibus eximere. Quare adiuua.ſ. nos illud explicare quan-

apertiùs ſcribi, quandò ad illum ſcripſeram, neceſſe non fuit. De ea re, & de cæteris rebus quam primum uelim nobis literas mittas. Valetudinẽ tuam cura diligẽter. Vale. 7. Id. Quint.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Dolore ſe dicit de Tulliæ fortuna

M. T. C. TERENTIAE SVAE S. P. D. 11

SI uales bene eſt: ego ualeo. Tullia noſtra uenit ad me pr. Id. Iun cuius ſumma uirtute, & ſingulari humanitate, grauiore etiam ſum dolore affectus, noſtra ſactum eſſe negligẽtia, ut lõge alia in fortuna eſſet, atq; eius pietas, ac dignitas poſtulabat. Nobis erat in animo, Ciceronem ad Cæſarem mittere, & eum eo. Cn. Salluſtium. ſi profectus erit faciam te certiorẽ. Valetudinem tuã cura diligenter. Vale. XVII. Cal. Quint.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Nuntiatoria, & hortatoria eſt.

M. T. C. TERENTIAE SVAE S. P. D. 12

QVòd nos in Italiam ſaluos ueniſſe gaudes, perpetuo gaudeas uelim. ſed perturbati dolore animi, magnis que iniurijs, metuo ne id conſilij ceperimus, quod non facile explicare poßimus. quare, quantum potes, adiuua, quid autem poßis, mihi in mentem non uenit. in uiam q; tedes hoc tempore, nihil eſt, & longũ eſt iter, & non tutum: non uideo quid prodeſſe poßis, ſi ueneris. Vale Datum prid. Non. Non. Brunduſio.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Conſilium dat uxori.

M. T. C. TERENTIAE SVAE S. P. D. 13

QVod ſcripſi ad te proximis literis de nuntio remittendo, quæ ſit iſtius uis hoc tempore, & quæ concitatio multitudinis, ignoro. ſi metuendus iratus eſt, quies tamen ab illo fortaſſe naſcetur, totũ iudicabis quale ſit, & quod in miſerrimis rebus minime miſerũ putabis, id facies. Vale. 6. Id. Quint.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Rurſus conſulit Terentia quid agendum ſit, ſed explicatius quã in ſuperiore.

TVLLIVS TERENTIAE, ET PATER TVLLIOLAE, DVABVS ANIMIS SVIS: ET CICERO MATRI OPTIMAE, SVAVISSIMAE SORORI S. P. D. 14

SI uos ualetis, nos ualemus. Veſtrum iam conſilium eſt, nõ ſolum meum, quid ſit uobis faciendum. ſi ille Ramam mo

ASC. QVod ſcripſi &c. Scripſerat Cic. ad vxorẽ de nuncio remittendo, vt ſciret quo animo Cæſar ſiue ex Gallia ſiue ex victoria Pharſalica redierit in vrbem, de qua re iterum eam monet dicens. Quod ſcripſi ad te proximis literis.i. in proximis literis de nuncio.ſ. quem ad te miſi, remittendo.ſ. ad me, ignoro quæ ſit vis iſtius.ſ. Cæſar. & quæ.i. qualis concitatio.i. commotio multitudinis.ſ. populi in aduẽtu eius. Si.i. ſed etſi ſupple Cæſar iratus.ſ. ob negatũ imperium, eſt metuendus, tamen quies.i. tranquillus ſtatus vrbis, naſcetur fortaſſe ab illo. Tu indicabis ſup. mihi totum, ſ. negotium, quale ſit. Et tu facies id quod putabis miſerum minime.i. ſm interpretationẽ Laur. Val. nequaq̃, aut in nulla parte, ſed quia non eſt vero ſimile in miſerrimis rebus aliq̃d eſſe nequaquam minimũ, aut in nulla parte miſerum, putẽ. hoc loco minime pro minimũ poſitum, eo quod melius ſonat minime miſerum. Minime autem ſm Vallam negat, minimum comparat.i. p minima parte. Dicamus ergo qđ putabis minime, aut minimũ,.i. in minima parte miſerũ in rebus miſerrimis. Vale &c.

VIC. QVOD Scripſi ad te} in certum tempus quo ſcripta ſit & ſane nonnullis locis obſcurior epiſtola, quamuis ſuſpicer cum Brunduſij eſſet: nã in epiſtola quadam ad Atti. de quo hic etiam agit, inquit: placet mihi igitur, & idem etiam tibi nũtium remitti, non tamen affirmarim idem negotium in hac & in illa tractari.

ASC. SI vos &c. Venturo Cæſ. Romam, dicit vxorẽ poſſe ex amicis diſcere quid facere debeat, oſtendit tamen quid ſentiat vtpote id quod aliæ mulieres eius ſimiles: ideſt quorũ mariti in ſimili ſint conditione. Omnes autem amatoriæ ſunt epiſtolæ. Ordo eſt. Si vos.ſ. tu vxor, & filia valetis, nos.ſ. ego, & filius valemus. Conſilium eſt iam veſtrum nõ ſolum meum, hoc eſt vos debetis iudicare potius quã ego, quid faciendum ſit vobis. Si ille.ſ. Cæſar quem timemus, vẽturus ſup. eſt Romam, modeſte.i. pacifice, aut victoria modeſte, & non inſolenter vſurus, vos poteſtis eſſe domi recte.i. conuenienter in præſentia.ſ. aduẽtus eius. Sin homo amẽs: ideſt

Ideſt ſine bona mente, daturus eſt.ſ.militibus ſuis vrbem diripiendam, vereor vt Dolabella ipſe.i.qui multum poteſt apud Cæſarem, qui eius partes ſemper ſecutus eſt. (Nuſq̃ exprimitur de quo reditu loquatur. Nam pauloante aduentum Cæſar. e Gallia, Tullia Dolabellæ nupſerat, ſed quia adhuc parum pro Cæſ. fecerat: videtur vereri non ſatis poſſe, & ita credam de reditu e Gallia loqui) poſsit prodeſſe nobis ſatis. Etiam metuo illud ne intercludamini.i.arceamini ab exitu, vt cum velitis exire non liceat.i.non ſit facultas non permittatur, nam liberis hominibus videtur ſemp licere exire, non tamen ſemper permitti. Reliquum eſt.ſ. conſilii, quod ipſæ.i.vos met ſine me, conſiderabitis optime, ne.i.vtrũ fœminæ ſimiles veſtri.i.eiuſdem ſtatus, & conditionis vobiſcum, genitiuus eſt a nominatiuo vos ſint Romæ. Si non ſunt videndum eſt vt, .i.q̃uo vos poſsitis eſſe honeſte .ſ.Romæ.q.d.timendum non fore honeſte. Quandoquidem res habet ſe nunc.i.ita eſt nunc ſtatus rerum, modo vt.i. dummodo liceat nobis tenere hæc loca.ſ.noſtra quæ ego teneo, vos poteritis eſſe belliſsime.i. commodiſsime, vel mecum, vel in prædiis noſtris. Etiam illud eſt verendum ne fames.ſ. ob penuriam cibi, ſit breui tẽpore.i.intra breue tempus in vrbe. Ego velim: ſup.vt conſideretis.i.conſulatis de his rebus cum Pomponio.ſ. Attico cum Camillo, aut ſup cum illis, cum quibus videbitur vobis.ſ.conducibile. Ad ſummã, .i.vt præcipua vota mandem, ſitis animo forti. Labienus vir Senatorius, fecit rem.i. vt dicunt querelam, & cauſam Põpeii, meliorem, Piſo etiam ſocer Cæſ.adiuuat ſup.rem, qđ diſcedit ab vrbe, & condemnat generum ſuum, videlicet Cæſarem, ſceleris.ſ.iniqui belli. Vos animæ meæ chariſsimæ, de quibus in præſcriptione dixit duabus animis non animabus ſuis, vt adnotauit Valla, ſcribite ad me quam ſæpiſſime.i.valde ſæpe. Et i.ſimul, qđ vos agatis, & quid agatur.ſ.ab aliis, iſtic: ideſt Romæ vbi eſtis. Quintus pater, & filius.q.d.vterq;, & frater meus, & filius eius, & Rufus dicunt vobis ſalutem. Valete. Minturnis quæ ſunt inter Formias, & Sinueſſam &c.

VIC. VESTRVM Iam conſilium eſt } importune in hunc locum inculcata hæc epiſ.eſt. Quis enim non videt illam ſcriptã initio belli ciuilis inter Pomp. & Cæſarem.

SEBA. COR. S I ille) Cæſar. { Quomodocunq; } Al.quoquomodo quidem nunc. { Hæc nobis loca } Campaniæ.epiſto.16.libro.11. { Labienus } T.Labienus, qui relicto Cæſa.cuius legatus erat, ad Pomp.ſe contulit.Epiſt.11.lib.16. { Rem meliorem fec. } eam Cæſarianæ præponens.quin multo etiam plus animi Pompeio attulit. { Piſo } L.Piſo Cæſaris ſocer. { Rufus } Fortaſſe epiſtol.20.libro.5.

*deſte uenturus eſt, recte in præſentia domi eſſe poteſtis. ſin homo amens diripiendam Vrbem daturus eſt, uereor, ut Dolabella ipſe ſatis uobis prodeſſe poſsit. etiam illud metuo, ne iam intercludamini, ut, cum uelitis, exire non liceat reliquum eſt quod ipſæ optime conſiderabitis, ueſtri ſimiles fœminæ ſint ne Romæ. ſi enim non ſunt, uidendum eſt, ut honeſte uos eſſe * poſsitis. quomodocunq; nunc ſe res habet, modo ut hæc nobis loca tenere liceat, belliſsime uel mecum, uel in noſtris prædijs eſſe poteritis, etiam illud uerendum eſt, ne breui tempore fames in Vrbe ſit. his de rebus uelim cum Pomponio, cum Camillo, cum quibus uobis uidebitur, conſideretis: ad ſummam, animo forti ſitis. Labienus rem meliorem fecit, adiuuat etiam Piſo, q. ab Vrbe diſcedit, & ſceleris condemnat generum ſuum. Vos meæ chariſſimæ animæ q̃ ſæpiſsime ad me ſcribite, & uos quid agatis, & quid iſtic agatur. Quintus pater, & filius, & Rufus uobis ſalutem dicunt. Valete. VIII. Cal. Quint. Minturnis.*

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Nuntiatoria de rebus ſuis.

TVLLIVS TERENTIAE SVAE S. D. 25

SI uales, bene eſt: ego ualeo. Conſtitueramus, ut ad te antea ſcripſeram, obuiam Ciceronem Cæſari mittere: ſed mutauimus conſilium, quia de illius aduentu nihil audiebamus. De cæteris rebus, etſi nihil erat noui, tamen quid uelimus, & quid hoc tempore putemus opus eſſe, ex Sicca poteris cognoſcere, Tulliam adhuc mecum teneo. Valetudinem tuam cura diligenter. Vale. XII. Cal. Quint.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Literas ab uxore expectat, & a dolore quẽ a Volumnia acceperat: eũ explicat.

TVLLIVS TERENTIAE SVAE S. D. 26

SI uales, bene eſt: ego ualeo. Etſi eiuſmodi tempora noſtra ſunt, ut nihil habeam, quod aut à te literarum expectem, aut ipſe ad te ſcribam, tamen neſcio quo modo, & ipſe ueſtras literas expecto, & ſcribo ad uos, cum habeo, qui ferat. Volumnia debuit in te officioſior eſſe, q̃ fuit: & id ipſum, quod fecit, potuit diligentius facere, & cautius. quãquam alia ſunt, quæ magis curemus, magiſq; doleamus: quæ me ita conficiunt, ut ij uoluerunt, qui me de mea ſententia detruſerunt: Cura ut ualeas. Prid. Non. Ian.*

ASCEN. SI vales &c. dicit de mittendo filio ſe conſilium mutaſſe, & noui nihil habere, ſed quæ fieri velit, e Sicca accipi poſſe. Ordo eſt: Si vales bene eſt, ego quidem valeo. Cõſtitueramus, vt ſcripſeram ante ad te, mittere obuiam Cæſari.ſ. venienti, vt plurimi volunt e Gallia, ſed tamen ætati pueriliæ magis congruat ſi e Pharſalica victoria intelligatur mittendus, Cice.i.filium noſtrum. Sed mutauimus conſilium, quia nihil audiebamus de aduentu illius.ſ.Cæſ.qualis, ſ.fuiſſet. Tu poteris cognoſcere de cæteris rebus etſi nihil erat noui, tamen quid velimus & quid putemus opus.i.operæprecium eſſe vt fiat hoc tẽpore, ex Sicca.ſ.amico noſtro, aut familiari. Ego teneo Tulliam adhuc mecum. Cura diligenter valetudinem tuam: ideſt cura vt bona ſit, & valeas.

*al. poſsitis quoquo quidẽ nũc.

VICT. CONSTITVERAMVS. } Hæc poſt pugnã Pharſalicam ſcripta eſt, cum Brunduſij eſſet, qđ ſignificatur primis verbis: dixerat enim antea, Nobis erat in animo Cice. ad Cæſarem mittere. Præterea quod inquit, Tulliam adhuc mecum teneo.

ETſi. Dicit ſe libẽter ſcribere, & accipere literas, accuſatq; Volumniã neglecti officii. Ordo eſt: Etſi tempora ſunt eiuſmodi: vt nihil literarum habeam, qđ aut expectem a te, aut ipſe ſcribã ad te: tamen neſcio quo modo, & ideſt ſimul, ipſe, ideſt ego expecto literas veſtras.i. ex vrbe mittendas, & ſcribo ad vos, cũ habeo, ſup. aliquem, qui ferat. Volumnia.ſ.matrona illa Romana, debuit eſſe officioſior in te, quam fuit, & potuit facere diligẽtius, & cautius idipſum quod fecit, quãq̃ ſunt alia quæ curemus magis, & doleamus magis.ſ quam factum priuatũ Volumniæ. Quæ.ſ.alia negotia, conficiunt me.i. conſumũt ita vt ii voluerunt, qui detruſerunt i.violenter diſcedere fecerunt me de ſententia mea.i.firmo ꝓpoſito. Cura vt valeas. Loquitur de rebus inter ſe dũtaxat notis.

VICT. ETSI eiuſmodi temp. } Non poſſum facile conſtituere quo tempore hæc epiſto. ſcripta ſit, vtrumne poſt victoriã Cæſaris cum Brunduſij ſederet, an multo tempore antea cum exularet. Verba illa, vt ij voluerunt, qui me de mea ſententia detruſerunt, aperire videtur tempus, quo ſcripta ſit, nam aliis in locis reprehendit conſilium ſuum, qui iis paruerit qui in vita eum retinere voluerunt, cum ipſe ſibi manus afferre cogitaret, poſtquam patria pulſus eſt, quamuis accommodari etiam poſsint tempori, quo Brunduſij manſit, vt, ſcilicet queratur de illis qui inuitum eum coegerunt partes Pompeianas relinquere. docet enim ſe ſupra magnis iniuriis compulſum id conſilium cepiſſe, quod non facile explicari poſſet. In epiſtol. ad Atticum. inquit, Quæ me cauſæ mouerint, quam acerbæ, quam graues quam nouæ, & quæ ſequuntur, vt hoc verius eſſe putem.

*al. Modo & veſtras literas ex. & ſcri. ipſe ad.

ASC. SIquid &c. Dicit ſe nihil habere quod ſcribat ad vxorem, eã que poſſe intelligere ex Lepta, & Trebatio, quo ipſe ſit afflictus. Ordo eſt. Si haberem quid. i. aliquid quod ſcriberem ad te, facerem id. i. ſcriberem ad te, &. i. ſimul ploribus verbis, &. i. ſimul, ſæpios. nunc vides quæ ſunt negotia. autem. i. ſed, tu poteris cognoſcere ex Lepta, & Trebatio. ſ. amicis noſtris, quo ego ſim afflictus. Tu fac vt cures valetudinem tuam, & Tulliæ ſ. filiæ noſtræ. Poſt quod dictum (vt ſæpe admonui) fruſtra adderetur, Vale.

SIQVID haberem } cõſtat ſcriptam fuiſſe, cum Brundiſij eſſet: nam ad Attic. nunc etiã ſcribens, inquit. 163. quantis curis afficiar, etſi profecto vides, tamen cognoſces ex Lepta, & Trebatio.

ASC. COnſiderandum &c. Eodem eſt fere argumento quo illa ſupior, quæ incipit. Veſtrum iam conſiliũ, niſi quod in fine monet Terentiam, vt curet domus faciẽda propugnacula, ſiquã vim militum imminere intellexerit. Ordo eſt: Ego o animæ meæ Terentia, & Tullia, puto conſiderãdum ſup. eſſe vobis etiã atq; etiam, ideſt frequenter, & diligenter quid faciatis, ne: ideſt an ſitis Romæ, aut mecum in aliqoo loco tuto. Id conſiliũ eſt non ſolum meum. i. non incumbit mihi ſoli, ſed etiam veſtrum. i. ſed incumbit etiã vobis. Hæc veniunt mihi in mentem, vos poſſe eſſe Romæ tuto. i. ſub protectione, raro legitur tute propter pronomen, per Dolabellam. ſ. generũ noſtrum, & eam rem. ſ. affinitatẽ Dolabellæ, poſſe eſſe nobis adiumento, ſiqua vis. ſ. militum, aut ſi quæ rapinæ cœperint fieri. Sed rurſus i. econtrario illud mouet. i. turbat me, quod video omnes bonos. i. Reipu. amatores abeſſe Roma, & eos habere mulieres. i. vxores ſuas ſecum. Hæc aũt regio ſ. iuxta Formias in qua ego ſum, eſt noſtrorum tum oppidorum, i. quorum patronus ſum, tũ etiam prædiorum, vt poſsitis, & i. ſimul, eſſe mecum multũ, & cum abieritis, eſſe commode in prædiis noſtris. Non conſtat. i. non eſt manifeſtum adhuc plane mihi, vtrũ. ſ. an Romæ manere, an ad me venire ſit melius. Videre vos quid aliæ fœminæ iſto loco i. iſtius conditionis cuius vos eſtis, faciãt, vt ne, non liceat exire cum velitis. Ego velim ſup. vt conſideretis diligenter ẽt atq; ẽt. i. frequenter: vobiſcum. i. inter vos & cum amicis, id. ſ. quod dictũ eſt. Vos dicetis. i mandabitis Philotimo. ſ. liberto noſtro, vt domus. ſ. noſtra habeat ꝓpugnacula. i. defenſoria, & vt dicunt fortalitia, & præſidium. i. cuſtodiã armatorum. Et velim Inſtituatis. i. vt ordinetis, tabellarios. i. literarum baiulos, certos. i. non dubiæ fidei, vt accipiam quotidie a vobis aliquas literas. Date aũt maxime. i. præcipue operã, vt valeatis. i. ſoſpites ſitis, ſi vultis nos valere. Octauo &c.

CONSIDERANDVM Vob. } ſcripta initio belli ciuilis, quare & ipſa huc importune inculcata. Vnum admonere volo inſcriptionis harum epiſtolarum, quæ & elegantiſsimæ ſunt, & amoris, ac ſuauitatis pleniſsimæ, quales in meo lib. ſunt, tales in Mediceo inueniri: id. n. ſumma diligentia cuſtodiuimus. Idem etiam in epiſtolis, quæ ad Tyronem ſcriptæ ſunt, obſeruauimus: nam illarum quoq; inſcriptiones, & ſuauiſsimæ, & ardentiſsimæ ſunt. VIC.

HAEC autem regio in qua ego ſum } Campania. { Noſtrorum } Imperio: quoniam huic regioni ſumus præfecti. { Abieritis } a me. { Philotimo } liberto. { Cal. Febr. Formiis } Al. Cal. Formiis. SEBA. COR.

EPIST. eam, quod ſcripta eſt initio bellorum ciuiliũ, puto ita collocandam, vt non modo aliis ſuperioribus, ſed iis etiam ipſis omnibus, quas proxime in ordinem digeſsimus, ante ponatur, ſtatimque ei ſubiiciat, quæ Athenis ſcripta eſt, Cic ex Cilicia redeũte. Erit igitur hæc de qua loquor, ſexta, ſeptima vero, cuius initium, Si vos valetis. Quod ad ſextam, ipſe ad Attic. lib. 7. epiſto. 2. Vidi, inquit, Lent. Coss. Formiis. 10. Cal. Feb. nam ita legendum eo loco arbitror. Et in eadem infra, Etiam quid cẽſeas de Terentia, & Tullia, Romæ eas, an mecum, an aliquo tuto loco. vt Ca. hic quoq; ſub ſcriptas, Feb. interpretere. Sed & 12. 13. 14. 15. 16. 18. 20. mouet me, quod hæ omnes ad Attic. literæ Ian. & Februa. ſcriptæ videntur, vt in illis ipſis ſuſpicer peccatum, quid n. tam cito a Iunio ad Februari. Sed quicquid ſit, argm certe cõuenit. Scriptas. n. conſtat, Cæſare ex Gallia mouente ad vrbem occupandam. Sed vt oẽs vna opera, ſi poteſt, collocemus, videnum octauam libri huius facere poſsim, cuius initium, Si vales bene eſt, ego quidem valeo, Valetudinem, nonam, Omnes moleſtias, & ſi de duabus his potiſsimũ ambigo. 10. cuius ad exteras a. cuius, qđ ſcripſi. 12. Cuius, Quid fieri. 13 cuius, Nec ſæpe ẽ. 14 cuius. quod nos in Italiam. 15 cui, in maximis. 16. Etſi eiuſmodi. 17. Siquid haberẽ. 18. Si vales bene eſt, valeo. Tullia noſtra. 19. Si vales bene eſt, valeo. Conſtitueramus. 20. Si vales bene eſt, valeo. Redditæ 21. Nos neq;. 22. Nos quotidie. 23 In Tuſculanũ 24. Da operam. Vt in ea quam ſeptimam fecimus, Calen. Feb. pro Quintil. reponas. Ipſe ad Atticum Quarto Non. Febr. mulieres noſtræ Formias venerunt. BERN. RVT.

GISBERTI LONGOLII LEMMA.

Excuſatoria, cur nihil ſcribat.

TVLLIVS TERENTIAE SVAE. S. D. 17

SIquid haberem, quod ad te ſcriberem, facerem id & pluribus uerbis, & ſæpius. nunc, quæ ſunt negotia, uides. ego autem quomodo ſim affectus, ex Lepta, & Trebatio poteris cognoſcere, tu fac ut tuã, & Tulliæ ualetudinem cures. Vale.

GISBERTI LONGOLII LEMMA.

Monitoria eſt epiſtola.

TVLLIVS TERENTIAE, ET PATER SVAVISSIMAE FILIAE, ET CICERO MATRI, ET SORORI. S. P. D. 18

COnſiderandum uobis etiam atq; etiam animæ meæ diligenter puto, quid faciatis, Romæ ne ſitis, an mecum in aliquo tuto loco. id non ſolum meum conſilium eſt, ſed etiam ueſtrum. mihi ueniunt in mentem hæc Romæ uos eſſe tuto poſſe p Dolabellam, eamq; rem poſſe uobis adiumento eſſe, ſiqua uis, aut ſiquæ rapinæ fieri cœperint. ſed rurſus illud me mouet, q uideo omneis bonos abeſſe Roma, & eos mulieres ſuas ſecũ habere. hæc autem regio in qua ego ſum, noſtrorum eſt tum oppidorum, tum etiam prædiorum: ut & multum eſſe mecum, et cũ abieritis, cõmode etiam in noſtris prædijs eſſe poſsitis. mihi plane non ſatis cõſtat adhuc, utrum ſit melius. uos uidete, quid aliæ faciant iſto loco fœminæ, & ne, cum uelitis, exire non liceat. id uelim diligenter etiam atq; etiam uobiſcum, & cum amicis conſideretis Domus ut propugnacula, & præſidium habeat, Philotimo dicetis. Et uelim tabellarios inſtituatis certos, ut quotidie aliquas à uobis literas accipiam. Maxime aũt date operã, ut ualeatis, ſi nos uultis ualere. 9. Cal. Feb. Formijs.

GISBERTI LONGOLII LEMMA.

Nuntiatoria eſt epiſtola.

TVLLIVS TERENTIAE SVAE S. D. 19

IN maximis meis doloribus excruciat me ualetudo Tulliæ noſtræ, de qua nihil eſt, quod ad te plura ſcribam: tibi enim æque magnæ curæ eſſe certo ſcio, Quòd me propius uultis accedere, uideo ita eſſe faciẽdum: etiam ante feciſſem: ſed me multa impedierunt, quæ ne nunc quidem expedita ſunt, ſed à Pomponio expecto literas, quas ad me quamprimum perferendas cures uelim. Da operam ut ualeas.

IN Maximis, Dicit ſibi valetudinem Tulliæ dolori eſſe, & ſe ꝑ plus acceſſurum. Ordo eſt. Valetudo. i. mala diſpoſitio Tulliæ noſtræ. ſ. filiæ, excruciat me in maximis doloribus. ſ. alijs. De qua. ſ. ASC.

quā.ſ. Tullia, nihil eſt, quod.i. cur, ſcribā ad te plura. Enim.i. quia ego ſcio certo, ſup. eam eſſe tibi curæ æque magnæ, vt.ſ. mihi. Quod voltis me accedere propius, ego video.i. conſidero faciē dum eſſe ita, & feciſſem iam ante.ſ. quam monuiſſetis. ſed multa impedierunt me, quæ ne quidem.i. non etiam nunc, ſunt expedita.i. (vt dicunt) euacuata. Sed ego expecto literas a Pomponio.ſ. Attico. Quas velim ſup. vt cures perferendas ad me q̄ primum.i. valde cito. Da operam vt valeas.

mus id, & antiquorum codicum authoritati, & familiaris ſermonis conſuetudini. ſæpe enim huiuſmodi voces elegantius deſiderantur: nam & facile intelligi poſſunt, & breuitatem ſermonis adiuuant. quam autem ſæpe ſic Cicero, & Comici maxime loquātur, quia crebra ſunt exēpla, non longior ero id oſtēdēdo.

SEBA. CORR. VENTVROS } Al. futuros. { Quinto Calend. } Al. 4. { Venuſio } Alii legunt Venuſino.

VIC. IN maximis meis dolo. } Scripta vt arbitror, cum Brunduſij eſſet poſt deuictum Pompeium: id mihi ſignificant verba illa, Quod me propius vultis accedere. nam ad Atticum etiam ſcribens, eodem tempore, inquit, Quod ſcribis placere, vt propius accedam. in hac etiam epiſt. narrat ſe expectare a Pomponio literas, quid.n. de hac re ille ſentiret, ſcire volebar.

ASC. IN Tuſculanum &c. Significat quando in villam ſuam Tuſculanum venturus ſit vt omnia parentur etiam in balneo, ſibiq; & comitibus ſuis dicens. Nos putamus nos venturos ſup. eſſe in Tuſculanum.i. villam noſtram Tuſculanam, aut nonis.ſ. iſtius menſis, aut poſtridie.i. die proxime ſecuturo. Fac ſup. vt omnia ſint parata ibi Enim.i. qa plures erūt fortaſſe nobiſcum, & vt arbitror nos cōmorabimur ibi diutius. Si labrum.i. vas lauandis aptum non eſt in balneo, fac vt ſit Item fac vt cætera quæ neceſſaria ad victum, & valetudinem, ſup. ſint. Vale. 5. Calē. Oct. De Venuſino, oppido inter Lucaniam, & Apuliam.

VIC. IN Tuſculanum nos venturos } Hæc quoq; non ſeruato ordine hic collocata eſt, tempus ēt icertum, quo ſcripta ſit: fortaſſe cum e ꝓuincia rediit. potuit ēt cum ad vrbē appropinquaret, poſt reditum Cæſaris in Italiam: nam non ante Brunduſio diſceſſit, quam illō bello Alexandrino confecto, & Pharnace ſuperato, victorē Tarentum nauibus appuliſſe audiuit. De duabus quæ ſequūtur, nihil certi tradi poteſt, ſuſpicor tamen ſcriptas eſſe a Cicerone cum Brunduſij maneret { De Vsnuſio } Mediceus codex. { De venſino } nos de Venuſino ſcripſimus: vnius literæ defectum illū habere arbitrati. Petrarchæ ſane liber (De Venuſino) habet: nam (de Venuſio) nullo pacto probamus. Venuſio.n. hæc vrbs appellatur, non Venuſium neutro genere. præterea non adpoſuiſſet præpoſitionem ciuitati, vt ſupra, Dat. pr. Nouemb. Brunduſio. & aliis infinitis locis. Quod autem in hac ipſa paruula epiſt. bis deleuimus. { Fac } tribui-

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Monitoria, vt balneum paret.

TVLLIVS TERENTIAE SVAE S. D. 20

IN Tuſculanum nos uenturos putamus aut Nonis, aut poſtridie. ibi fac ut ſint omnia parata: plures enim fortaſſe nobiſeum erunt: & (ut arbitror) diutius ibi cōmorabimur. labrū ſi in balneo non eſt, fac ut ſit: item cætera, quæ ſunt ad uictū, & ad ualetudinem neceſſaria. Vale. V. Cal. Octo. de Venuſino.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Hortatur, vt valetudinem paret.

TVLLIVS TERENTIAE SVAE S. D. 21

SI uales, bene eſt: ego ualeo. Da operam, ut conualeſcas: quod opus erit, ut res, tēpusq; poſtulat, prouidens, atq; adminiſtres, & ad me de oībus rebus quā ſæpiſſime literas mittas.

TVLLIVS TERENTIAE SVAE S. D.

SI uales bene eſt: ego ualeo. Nos quotidie tabellarios ueſtros expectamus: qui ſi uenerint, fortaſſe erimus certiores, quid nobis faciendum ſit, faciemusq; te ſtatim certiorē, Valetudinem tuam cura diligenter. Vale. Cal. Septemb.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Nuntiatoria eſt epiſtola.

TVLLIVS TERENTIAE SVAE S. D. 22

SI uales bene eſt: ego ualeo. Redditæ mihi iam tādem ſunt à Cæſare literæ ſatis liberales: & ipſe opinione celerius uenturas eſſe dicitur. cui utrum obuiam procedam, an hic eum expectem, cum conſtituero, faciam te certiorem. Tabellarios mihi uelim quamprimum remittas. Valetudinem tuam cura diligenter. Vale. Prid. Id. Sext.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Nuntiatoria, & petitoria.

TVLLIVS TERENTIAE SVAE S. D. 23

SI uales, bene eſt: ego ualeo. Nos neq; de Cæſaris aduentu neq; de literis, quas Philotimus habere dicitur, quicquam adhuc certi habemus. ſiquid erit certi, faciam te ſtatim certiorem. Valetudinem tuam fac ut cures. Vale. IIII. Id. Sext.

ASCEN. SI vales &c. Monet vt ſaluti conſulat, vt omnibus ꝓſpicere poſſit, & ad ſe crebras dare literas, dicens. Si &c. Da operā vt conualeſcas, ſup. vt ꝓuideas, & adminiſtres qđ opus.i. neceſſarium erit, vt res & tempus poſtulat, & mittas ad me quam ſæpiſſime literas de omnibus rebus.

ASC. SI vales &c. Dicit ſe expectare tabellarios Terētiæ, a quibus quid agendū habeat, noſcat & ſtatim reſcribat. Ordo eſt. Si &c. Nos expectamus quotidie tabellarios veſtros, qui ſi venerint, nos erimus certiores, fortaſſe qa potuiſſent nihil ſcripſiſſe, quid faciendum ſit nobis: & faciemus te ſtatim certiorem.ſ. quid faciendum ſit. Valete &c.

ASC. SI vales &c. A Cæſare ſe literas accepiſſe dicit, & eū celerrime aduentare, vnde dubitat an obuiam eat, dicens. Literæ ſatis liberales redditæ ſunt mihi tandem a Cæſare, & ipſe dicitur eſſe venturus.ſ. ad vrbem. celerius opinione.i. quam homines opinētur. Coi cum conſtituero.i. decreuero, vtrum procedam obuiam, an expectem eum hic, faciam te certiorē. Ego velim mittas mihi tabellarios.ſ. qoos ad te mitto q̄primum.i. valde cito. Cura &c.

VIC. REDDITAE mihi iam tandem } Dubitari non poteſt quin hæ literæ & iſeriores poſt reditum ipſius in Italiam ſcriptæ ſint, relictis partibus Pompeianis, cum iam multū tēpus Brunduſij manſiſſet. Quod autem ſe adhuc non ſtatuiſſe inquit, vtrum illi obuiam procedat, an illic eum expectet: quid poſtea fecerit, narrat Plutarc. in vita ipſius.

ASC. SI vales &c. Dicit ſe nihil certi habere de Cæſ. aduētu, neq; de literis quas Philotimus a Cæſare ad ſe habere dicebat. vnde videtur hæc epiſtola ſcripta ante ꝓxime præcedētem. Ordo eſt: Si &c. Nos neq; habem⁹ adhuc quicq̄ certi de aduentu Cæſ. neq; de lr̄is quas Philotimus.ſ. libertus noſter dicitur habere.ſ.a Cæſare. Siquid certi erit: ſup. mihi faciā te certiorem, &c.

SEBA. COR. PHILotimus } de quo Attic. ſic ſcrib. Auguſt. cuidā nuntiabat, Philotimū Rhodū. 5. Cal. Iun. veniſſe, & hſe ad me literas.

M. T. C. EPIST. FAMI. LIBER XIIII. FINIS.

inanis.i.exhauſta militibus & pecunia. Reliqui reges.Ciuſtl, & tyranni,ideſt incubatores regiarum, neq; ſunt ſatis firmi opibus,neq; voluntate. Animus certe non deerer mihi in hac paucitate militum.ſpero ne quidem,id quod non etiam conſilium. Incertum eſt quid ſit caſurum,i.caſu euenturum. Vtinam poſsimus conſulere,ideſt conſilio proſpicere ſaluti noſtræ. nos certe ꝯſulemus,i.proſpiciemus & ſatisfaciemus dignitati,i.honori noſtro, hoc eſt nihil faciemus contra dignitatẽ noſtram.

BERN. RVTI. PARCOREM Orodi regis Parthorũ filium) Pacorum alii vocant,Ciceroq; ipſe ad Atticum lib. 5.rem eãdem perſcribens. Nobis primam eſſe libri huius epiſtolam placet. quam ad Catonem ſcripſit priorem.in ea enim nihildum Senatui ſcripſiſſe indicat: in ea impetum in Cappadociam potius legerim,quã in Cappadocia.

VICT. L Iteræ redditæ ſunt a Tarcondimoto) Dion Tarcondomotum hunc regulum appellat:nã apod alios authores aliquantulum hoc nomen librariorum vitio (vt puto) variatũ reperias. De clementia Cæſaris Dion.lib. 14.loquitur.

Ex poſte. eiuſdem. A Tarcõdimoto) Nec a vetuſtis codicibus diſcedo (nam in Mediceo cui multũ tribuo, nulla varietas) nec receptam lectionem muto. res ipſa liberq; meus teſtãtur, nec vllo modo reprehendi debeo, ſi in manu ſcripto Dione oſtẽdi. Tarcondomotũ) legi, cui.n hæc puſilla in re diligẽtia mea obeſſe poteſt? Idem tñ in melioribus poſtea codicibus Dionis. Tarcondimotum) ſcriptum eſſe obſeruaui. Quiq; nſam cõſuetudinem) Probo lectionem Corrigienſis, ingeniumq; ac diligentiam ipſius laudo qui. Mãſuetudinẽ) potius, q̃ Conſuetudinẽ) legendum putet.

PAVL. MAN. A Tarcondimoto) ſic hñt vetuſti codices: a quibus non video cur hoc in loco diſſentiendum ſit: præſertim cum & Dion in fine lib 46.&.50. Florus initio belli ciuilis inter Cæſarem, & Põpeium geſti, Tarcondimotum eum appellent: mendoſe.n.in Floro, Tarcõdimotus, duab⁹ vocibus impreſſum eſt, cum in lib. manoſcripto vna ſit. Cõſuetudinẽ) putat legẽdum eſſe Hieronymus Ferrarius, manſuetudinẽ qđ etiam. 243. quæ copiis (dixit) & opibus tenere vix poſſum⁹, ea manſuetudine & ꝯtinẽtia teneamus: & ad Atticũ. 78. ſociis incredibilis vſ & noſtra manſuetudo, & abſtinentia.

SEBA. COR. M. Bibulo Procos.) Syriæ Commageni) Pli lib. 5.ca. 12. Legati primi) Epiſto. 3. huius libri. Tarcondimoto) partis Gallogræciæ, vel Ciliciæ ſecundum Diooeni, Tetrarcha, quem Tarcondarium Caſtorẽ Cæſar appellat. Pacoꝝ) quem poſtea Veridius ſuperauit, cui que Phraartes frater ſucceſsit. Orodis) hunc Plutarchos non ſemel Hyrodem vocat. Iamblico) Sampſicerami filio. Phylarcho) Ex dignitatis, & gentis hoc nomen eſſe poteſt. Arabes enim quidam Phylarchi (Strabone authore) nominantur.

*permagno equitatu Parthico tranſiſſe Euphratem, & caſtra poſuiſſe Tybæ, magnũq; tumultum eſſe in prouincia Syria excitatum. eodem die ab Iamblicho Phylarcho Arabum, quẽ homines opinantur bene ſentire, amicũq; eſſe Reip. noſtræ, literæ de iiſdem rebus mihi redditæ ſunt. his rebus allatis, etſi intelligebam ſocios infirme animatos eſſe, & nouarum rerũ expectatione ſuſpenſos: ſperabam tamen eos, ad quos iam acceſſerã, quiq; noſtram conſuetudinem, integritatemq; perſpexerant, amiciores populo Romano eſſe factos: Ciliciam autem firmiorem fore, ſi * æquitatis noſtræ particeps facta eſſet. & ob eam cãm, & ut opprimerentur ij, qui ex Cilicum gẽte in armis eſſent, & ut hoſtis is, qui eſſet in Syria, ſciret exercitum populi Romani non modo non cedere his nuntijs allatis, ſed etiam propius accedere: exercitum ad Taurum inſtitui ducere. ſed ſiquid apud uos authoritas mea põderis habet, in ijs præſertim rebus, quas uos audiſtis, ut ego pene cerno: magnopere uos, & hortor, & moneo, ut his prouincijs ſerius uos quidẽ, q̃ decuit, ſed aliquando tñ conſulatis. nos quẽadmodum inſtructos, & quibus præſidijs munitos ad tanti belli opinionem miſeritis, non eſtis ignari. qđ ego negotium non ſtultitia obcæcatus, ſed uerecundia deterritus nõ recuſaui: neq;.n. unquam ullum periculum tãtum putaui, quod ſubterfugere mallem, q̃ ueſtræ authoritati obtẽperare. hoc autem tempore res ſeſe ſic habet, ut, niſi exercitum tantum, quantum ad maximum bellum mittere ſoletis, mature in has prouincias miſeritis ſummum periculum ſit, ne amittẽdæ ſint omnes hæ prouinciæ, quibus uectigalia populi Romani continentur, quãobrem autẽ in hoc prouinciali delectu ſpem habeatis aliquam, cã nulla eſt: neq; multi ſunt: & diffugiunt, qui ſunt, metu oblato: & quod genus hoc militum ſit, iudicauit uir fortiſſimus M. Bibulus in Aſia, qui cum ei permiſiſſetis, delectum habere noluerit. nam ſociorum auxilia propter acerbitatẽ, atq; iniurias imperij noſtri, aut ita imbecilla ſunt, ut non multũ nos iuuare poſſint, aut ita alienata a nobis, ut neq; expectandum ab ijs, neq; cõmittendum ijs quicquam eſſe uideatur. Regis Deiotari et uoluntatẽ, & copias, quãtæcũq; ſunt, noſtras eſſe duco. Cappadocia eſt inanis. Reliqui Reges, tyranniq; neq; opibus ſatis firmi, nec uolũtate ſunt. mihi in hac paucitate militũ, animus certe nõ deerit: ſpero, ne conſilium quidẽ. quid caſurũ ſit, incertũ eſt. utinã ſaluti noſtræ conſulere poſſimus: dignitati certe cõſulemus. Va.*

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Longa oratione, quid a ſe in prouincia geſtum ſit, proſequitur, quoque pacto Ariobarzanem inſidijs liberarit. Pulcherrima eſt epiſtola, & rerum uariarum narratione complectens.

M. TVLLIVS CICERO M. F. PROCOS. S. P. D. COSS. PRAETT. TRIBB. PL. S. P. Q. R.

SI uos bene ualetis, bene eſt: ego quidem ualeo. Cũ prid. Calend. Sext. in prouinciam ueniſſem, neque maturius propter itinerum, & nauigationum difficultatum uenire po-

[redacted]

ASCE. CVM pridie &c. Quidã præpoſitã hñt ſalutatione vulgarẽ. Si vos valetis bñ eſt, ego quidẽ valeo. Facit aũt certiore Senatũ populũque Romanũ quid egerit cum primũ i Aſiã venit imperator in Ciliciã proficiſcens: Deinde quẽadmodũ pſidiis ſoi exercitus liberauerit Ariobarzanẽ regẽ Cappadociæ ab inſidiis quæ illi parabant, cũ ſalus illius regis fuerit ſibi cõmendata. Poſtremo eiuſdẽ regis ingeniũ, fidẽ & beneuolentiã erga S.P.Q.R. ſe perſpexiſſe affirmat, q̃bus dicit illũ meruiſſe. vt pop. Roma. ſit charus. Ordo eſt. Cũ veniſſem pridie.i.die q̃ pceſsit Cal. Sex.i.primũ diẽ Auguſti, in prouinciã.ſ.Ciliciã, neq; potuiſſem venire maturius.i.citius, pp difficultatẽ itineꝝ per terras, & nauigationũ per maria, putaui conuenire maxime officio meo, & ꝯducere.i.vtile eſſe reipu. parare ea quæ ptinerẽt ad exercitũ, & ad rẽ militarẽ. Quæ cũ eſſent & cõſtituta.i. ordinata & inſtructa a me magis cura & diligẽtia q̃ facultate & copia, & nuntii & literæ de bello illato a Parthis i puinciã Syria afferent fere q̃tidie, arbitrat⁹ ſom iter faciẽdũ ſup eſſe, mihi p Lycaoniã & p Iſauros, & p Cappadociã regiones illas Aſiæ. Suſpicio.o.magna erat Parthos ſi conarent egredi ex Syria, atq; irrũpere in puinciã meã, videlicet Ciliciã, eos facturos eſſe iter p Cappadociã, qđ ea pateret maxime. Erat.n. vt ſupra dixit inermis. Itaq; feci iter p eã ptẽ Cappadociæ, quæ eſt ꝯtinẽs.i.ſe tenẽs & affinis cũ Cilicia, & locaui caſtra ad Cybiſtra, qđ oppidũ eſt ad mõtẽ Tauꝝ Cic. fere in appoſitione magis cõe præponit vt regis Deiotari, mõtẽ Tauꝝ, prouinciã Syriam &c. nõ tñ ſemper, nã ſequit, vt Artuaſdes res Armenius quocũq; aio eẽt.i.quẽcũq; animũ in nos haberet, ſciret exercitum populi Roma. eſſe non longe a finibus ſuis, & vt.ſ.haberem Deiotaꝝ regem fideliſsimom atq; amiciſsimũ reipub. noſtræ cõiunctũ maxime, appoſitorie hoiem.i. qui eſt hõ cuius & conſilio & opibus, reſpob.ſ Romana, poſsit

* al. eq tat* noſtri.

iuuari maxime. In quo loco cum haberem caſtram & miſiſſem equitatum in Ciliciam, vt & aduentus meus nuntiatus his ciuitatibus quæ eſſet in ea parte, faceret aı̄os hominum firmiores, & ego poſſem ſcire mature, ideſt cito quid agereť in Syria, putaui tēpus eius tridui quod morabar, in his caſtris, ponendum, ideſt expendendum in officio magno & neceſſario mihi.

.i. die proxime ſeruto, cū Ariarathe fratre ſuo, & cū amicis paternis maioribus natu.i. ſenioribus. Et perturbatus ac flens, cum & frater faceret idē.i. etiam fleret, & amici ſup. facerent idē, cœpit implorare.i. plorando poſcere fidē meam & cōmendationē veſtram. Cū admirarer quid noui accidiſſet, dixit indicia.i. manifeſtamenta inſidiaꝝ manifeſtaꝝ.ſ. tunc non prius eſſe delata.i.

.Cum enim authoritas veſtra interceſsiſſet ideſt confirmaſſet, vt ego tuerer ideſt protegerem Ariobarzanem Euſebem.i. pium cultorem & Philoromæum ideſt amicum Romanorum, græca ſunt vocabula & græce ſcribenda. Nam Ἀυσεβὴς dicitur pius & religioſus φίλος amicus et amator, ῥωμαῖος rhomæus Romanus. Græce enim aſpiratur vt Rhome ideſt valentia, & defenderem ſalutem & incolumitatem, & regnum eius regis, & eſſe præſidio, ideſt cuſtodiæ & protectioni regi, & regno, & ſup. cum adiunxiſſetis ſalutem eius regis eſſe populo Senatuique Roma. magnæ curæ, quod vllo.i. non vllo, eſſet decretū vnquam de vllo rege, ab ordine noſtro.i. Senatorio, exiſtimaui ideſt iudicaui me debere deferre ad regem, ideſt iudicare regi, iudicium veſtrum & polliceri rei præſidium meum, & fidem & diligentiam vt quando ideſt quoniam ſalus ipſius & incolumitas regni eſſet commendata mihi a vobis, diceret ſiquid vellet. Quæ cum eſſem locutus in cōcilio meo ideſt in cœtu meorum: cum rege illo ſcilicet rex egit initio orationis ſcilicet reſponſionis ſuæ vobis vt debuit maximas gr̃as. Deinde egit mihi gratias quod videbatur ei per magnum & per honorificum.i. valde magnum & valde honorificū eſſe, ſalutem ſuam eſſe Senatui populoq; Roma. tantæ ideſt tam magnæ curæ, & me adhibere tantam diligentiam vt & fides.i. fidelitas mea & authoritas veſtræ cōmendationis poſſet perſpici. Atq; ille locutus eſt primo mecum, quod fuit mihi maximæ lætitiæ, ita vt diceret ſe nullas ideſt non vllas inſidias aut non intelligere aut etiam ſuſpicari vllas fieri vitæ ſuæ, neq; ego regno ſup. ſuo. Cū eſſem gratulatus ei & dixiſſem me gaudere id.i. propter id, cohortatus vt recordaretur illum caſum.i. fortuitum euentum interitus paterni, qui per inſidias cæſus erat, & tueretur.i. protegeret ſe vigilanter, atq; cōſuleret.i. proſpiceret ſaluti ſuæ, admonitu i. ex admonitione Senatos.ſ. Romani, tum.i. deinde diſceſsit a me in oppidum Cybiſtra.ſ. nomine, eſt aūt neutri generis & pluralis numeri. Aūt.i. ſed ipſe venit ad me in caſtra poſtridie

.tuiſſem, maxime conuenire officio meo, Reique publi. conducere putaui, parere ea, quæ ad exercitum, quæque ad rem militarem pertinerent. quæ cum eſſent a me cura magis, & diligentia, quam facultate, & copia conſtituta, nuntijq;, & literæ de bello a Parthis in prouinciam Syriam illato quotidie fere afferrentur: iter mihi faciendum per Lycaoniam, & per Iſauros, & per Cappadociam arbitratus ſum: erat enim magna ſuſpicio, Partho, ſi ex Syria egredi, atque irrumpere in meam prouinciam conarentur, iter nos per Cappadociam, quod ea maxime pateret, eſſe facturos. itaque cum exercitu per Cappadociæ partem eam, quæ cum Cilicia continens eſt, iter feci: caſtraq; ad Cybiſtra, quod oppidum eſt ad montem Taurum, locaui: ut Artuaſdes Rex Armenius, quocūque animo eſſet, ſciret non procul a ſuis finibus exercitum populi Romani eſſe, & Deiotarum, fideliſſimum Regem, atque amiciſſimum Reipubli. noſtræ maxime coniunctum haberem, hominem cuius & conſilio, & opibus adiuuari poſſet Reſpubli. quo cum in loco caſtra haberem, equitatumque in Ciliciam miſiſſem, ut & meus aduentus iis ciuitatibus, quæ in ea parte eſſent, nuntiatus, firmiores animos hominum faceret, & ego mature, quid ageretur in Syria, ſcire poſſem: tempus eius tridui, quod in his caſtris morabar, in magno officio, & neceſſario mihi ponendum putaui. cum enim ueſtra authoritas interceſsiſſet, ut ego Regem Ariobarzanem Euſebē, & Philorhomæum, tuerer, eiuſq; Regis ſalutem, & incolumitatem regni defenderem, Regi, regnoq; præſidio eſſem, adiunxiſſetiſq;, ſalutem eius Regis populo, Senatuiq; magnæ curæ eſſe, quod nullo unquam de Rege decretum eſſet a noſtro ordine: exiſtimaui me iudicium ueſtrum ad Regem deferre debere, eiq; præſidium meum & fidem, & diligentiam polliceri: ut quando ſalus ipſius, & incolumitas regni mihi commendata eſſet a uobis, diceret, ſiquid uellet. quæ cum eſſem in conſilio meo cum Rege locutus, initio ille orationis ſuæ uobis maximas, ut debuit, deinde etiam mihi gratias egit, quod ei permagnum, & perhonorificum uidebatur, Senatui populoq; Romano tantæ curæ eſſe ſalutem ſuam, meq; tantam diligentiam adhibere, ut & mea fides, & commendationis ueſtræ authoritas perſpici poſſet. atque ille primo, quod mihi maximæ lætitiæ fuit, ita mecum locutus eſt, ut nullas inſidias, neq; uitæ ſuæ, neque regno diceret ſe aut intelligere fieri, aut etiam ſuſpicari, cū ei ego gratulatus eſſem, idq; me gaudere dixiſſem, cohortatus ut recordaretur caſum illum interitus paterni, & uigilanter ſe tueretur, atq; admonitu Senatus conſuleret ſaluti ſuæ: tum a me diſceſsit in oppidum Cybiſtra. poſtero autem die cum Ariarathe fratre ſuo, & cum paternis amicis maioribus natu ad me in caſtra uenit, perturbatusq;, & flens, cum idem & frater faceret, & amici, meam fidem, ueſtram cōmendationem implorare cœpit: cum admirarer, quid accidiſſet noui: dixit ad ſe indicia manifeſtarū inſidiarū eſſe delata: quæ eſſent ante aduētū meū occultata, quod ij, qui ea patefacere poſſent, propter metū reticuiſſent. eo autem tēpore ſpe mei præſidij cōplureis ea, quæ ſcirent, audacter ad ſe detuliſſe: in his amantiſſimū ſui ſumma pietate præditum, fratrē dice=

denunciata ſibi quæ eſſent occulta ante aduentum meum, quod ii qui poſſent patefacere, ea retinuiſſent ꝑꝑ metū. Autē.i. ſed ꝯplures detuliſſe ad ſe.i. ſibi indicaſſe audacter eo tempore, ſpe præſidii mei.i. cuſtodiæ & ꝓtectionis meæ, ea quæ ſcirent & ſup. dixit fratrē amātiſſimū ſui.ſ. regis præditum ſumma pietate dicere in iis.i. inter eos qui quæ ſcirent detulerāt, ea quæ is dicebat quoq;.i. etiam me audiente, ſe eſſe ſollicitatum vt vellet regnare, i. regnum inuadere, & ſup. id non potuiſſe accidere fratre ſuo viuo, ſe tū nūquam protuliſſe eā rem in medium.i. indicaſſe fratri ante illud tempus, propter metū periculi, qđ imminebat ab iis qui volebāt illū regnare. Quæ cū eſſet locutus, monui regē vt adhiberet oēm diligentiam ad ꝯſeruandū ſe, & hortatus ſum amicos probatos.i. fideles inuentos, in fide atq; iudicio patris eius ſup. vt docti, caſu acerbiſsimo.i. ꝑ caſum acerbiſsimū patris eius, defenderēt oī cura & cuſtodia vitā regis ſui. Cum rex poſtularet a me equitatū & cohortes de exercitu meo, & ſi intelligebā me nō modo poſſe, ſed etiam debere facere id, Senatuſconſulto veſtro.i. ꝑꝑ Senatuſcōſultum veſtrum, tō cū reſpub. poſtularet propter quotidianos nuncios ex Syria.ſ. de aduentu Parthorū, vt adducerē quā primum exercitum ad fines Ciliciæ, & cū rex videreť mihi iam inſidiis patefactis nō egere exercitu Populi Romani ſed videreť poſſe defendere ſe ſuis.i. propriis opibus.i. facultatibus, cohortus ſum illū, vt diſceret regnare primū in ꝯſeruāda vita ſua, & vteretur iure regio in eos a quibus ꝓſpexiſſet inſidias paratas ſibi, & afficeret pœna eos quos eēt neceſſe.i. afficere, & liberaret reliq̄s metu. Præſidio, &c. ſup. cohortat⁹ ſum regē, vt vtereť ꝓſidio exercitus mei potius ad timorē eoꝝ, qui eſſent in culpa, q̄ ad ꝯtentionē.i. longā concertationem. Autē.i. ſed, dixi ſup. fore.i. futuꝝ, vt oēs quando.i. quandoquidē noſſent Senatuſcōſultum.ſ. de præſidio regi ferendo, intelligerent me futurū eſſe regi præſidio.i. ad præſidium ſi opus eſſet, ex authoritate veſtra, illo.ſ. rege ꝯfirmato, ita moui caſtra ex illo loco, & inſtitui facere iter in Ciliciam, cū diſcederem

al. del.

al. Ἀυσεβῆ, ὡς φιλορωμαῖον,

al. incolumitatē, regniq;

re ea, quæ is me quoq; audiente dicebat, ſe ſolicitatum eſſe, ut regnare uellet: id uiuo fratre ſuo accidere non potuiſſe: ſe tamen ante illud tempus eam rem nunquam in medium propter periculi metum protuliſſe. quæ cum eſſet locutus, monui Regem, ut omnem diligentiam ad ſe conſeruandum adhiberet: amicoſq; in patris * *eius fide, atq; iudicio probatos, hortatus ſum. Regis ſui uitam, docti caſu acerbiſſimo patris eius, omni cura cuſtodiaq; defenderent. cũ Rex a me equitatũ, cohorteſq; de exercitu meo poſtularet: etſi intelligã ueſtro S. C. non modo poſſe me id facere, ſed etiam debere: tñ cum Reſpu. poſtularet proptec quotidianos ex Syria nuntios, ut, quãprimum exercitum ad Ciliciæ fines adducerẽ: mihi Rex patefactis iam inſidijs non egere exercitu pop. Ro. ſed poſſe ſe ſuis opibus defendere uideretur: illum cohortatus ſum, ut in ſua uita cõſeruãda primũ regnare diſceret: a quibus perſpexiſſe ſibi inſidias paratas, in eos uteretur iure regio: pœna afficeret eos, quos neceſſe eſſet: reliquos metu liberaret: præſidio exercitus mei ad eorũ, qui in culpa eſſent, timorẽ potius, quã ad contentionẽ uteretur. fore aũt, ut oẽs quando S. C. noſſent, intelligerent me Regi, ſi opus eſſet, ex authoritate ueſtra præſidio futurũ. ita cõfirmato illo, ex eo loco caſtra moui, & iter in Ciliciam facere inſtitui: cũ hac opinione e Cappadocia diſcederem, ut conſilio ueſtro, caſu incredibili, ac pene diuino Regem, quẽ uos honorificẽtiſſime appellaſſetis nullo poſtulante, quẽq; meæ fidei commendaſſetis, & cuius ſalutem magnæ uobis curæ eſſe decreuiſſetis, meus aduentus præſentibus inſidijs liberaſſet. quod ad uos a me ſcribi, non alienũ putaui, ut intelligeretis ex ijs, quæ pene acciderunt, uos multo ante, ne ea acciderent, prouidiſſe. eoq; uos ſtudioſius feci certiores, q in Rege Ariobarzane ea mihi ſigna uideor uirtutis, ingenij fidei, beneuolentiæq; erga uos perpexiſſe, ut non ſine cã tantam curam, diligentiamq; in eius uos ſalutem uideamini contuliſſe. Vale.*

GISBERTI LONGOLII LEMMA.

Catonem certiorem facit, quid de Parthis acceperit. Deinde cur non ſcribat, excuſat ſe.

M. T. C. IMP. S. D. M. CATONI. 3

Cum ad me legati miſſi ab Antiocho Commageno, ueniſſent in caſtra ad Iconium ante * *diem III. Non. Sept. ijq; mihi nuntiaſſent, Regis Parthorum filium, quocum eſſet nupta Regis Armeniorum ſoror, ad Euphratem cum maximis Parthorum copijs, multarumq; præterea gentium magna manum ueniſſe, Euphratemq; iam tranſire cœpiſſe, diciq;, Armenium Regem in Cappadociam impetum eſſe facturum: putaui pro noſtra neceſſitudine, me hoc ad te ſcribere oportere. publice propter duas cauſas nihil ſcripſi, q & ip-*

rem e Cappadocia hac opinione. ſ. derelicta, vt aduẽtus meus liberaret inſidiis præſentibus. i. tunc imminentibus cõſilio veſtro. i. propter conſilium veſtrom caſu incredibili ac pene. i. quaſi diuino, non enim ſciebat inſidiis peti regem ſcilicet Ariobarzanẽ, quẽ vos appellaſſetis honorificentiſſime, videlicet nomine amici ſociiq; imperii Romani, quẽq; & cõmendaſſetis fidei meæ, & ſup. cuius ſalutem vos decreuiſſetis eſſe vobis magnæ curæ. Quod. i. quam rem ego putaui non alienum ſup. eſſe. i. impertinens ſcribi. i. ſi ſcriberetur ad me ad vos, vt intelligeretis ex ijs quæ acciderunt ideſt euenerunt pene. i. quaſi, non tamẽ euenerunt: loquitur autem de cæde regis Cappadocum, vos prouidiſſe multo ante ne ea acciderent & ego feci eo, i. propterea vos certiores ſtudioſius ideſt diligentius qđ ego video mihi perſpexiſſe in rege Ariobarzane ea ſigna virtutis, ingenii, fidei, & beneuolentiæ erga vos, vt vos videamini ꝯtuliſſe in ſalutẽ eius tantam curam & diligentiam nõ ſine cauſa.

* al. eiatq;.

VICT. AMICOSQVE in patris eius fide, atq; iudicio probatos &c. } Hoc loco veteres codices manci ſunt ad vnum omnes, vt ſuſpicer hunc locũ, vt multos alios reſtitutũ eſſe, ſuppletũq; ab aliquo, arbitrio ſuo potius, & coniectura, quã veteꝝ, & integroꝝ codicũ auxilio. Nos tñ nulla re vulgatã & receptam lectionẽ permutauimus, ſuſpectum tñ mirum in modum habem⁹: nec enim valde ſyncerus ſermo nobis videtur: { In patris eius fide atque iudicio probatos } Quid enim facit ibi præpoſitio illa { In } nobis ſane omnem ſenſum (ſi legitima alia vba ſint) perturbare vr. { Patris iudicio probatos } optima nobis locutio vr. { Fide } nõ ita: videãt quæſo hũc locũ accuratius doctiores, elegãtioreſq; viri: niſi fallor, paꝝ hunc ſermonẽ probabũt, ακυρος enim profecto eſt, & male cohærens. nos tñ nihil aliud quã ſuſpicionẽ adferimus. cum fide tantum antiquam multorum codicũ ſcripturã proponemus: quæ forraſſe ſi diligentius animaduerſa fuerit, magno erit adiumento ad veram lectionem inueſtigandam, eſt aũt hæc. { Amicoſq; in patris eius, atq; iudicio ꝓbato hortat⁹ ſum. } &c. { Pœna afficeret eos, quos neceſſe eſſet, cæteros metu liberaret } Quo regnare oporteret, præclare intelligebat Cicero, ſciebatq; inutile eſſe, quemadmodum non grauiter animaduertere in eos, qui in vitã principis conſpiraſſent, ita etiam eos qui non valde illi culpæ affines eſſent, in diuturniore metu continere, homines enim propter metum ſæpe fortia, & callida conſilia in animo verſant: ac deſperatione ſuadente ea tentant, quæ niſi omnem ſpem ſuæ ſalutis abieciſſent, nunquam attingerent. Eſt igitur conſilium Ciceronis, Ariobarzani ipſi & iis, qui in eum leuiter peccaſſent, ſalutare: nam eos tantum necandos cenſet, quos neceſſe eſſet, reliquis autem ignoſcendum, ac non ſolum ignoſcẽdum, ſed etiam omnem timorem illis eripiendum. Plato in epiſtola ſua oſtendit, Dionyſium Syracuſarum tyrannum a nullo doctũ, vt valde regnandi peritum, hoc pulchre tenuiſſe: cum enim & ſe, & alios læſiſſet, aiadvertiſſetq; ipſos propter has iniurias male affectos, etiam veritus, ne metu inducti, audax aliquod facinus aggrederentur, conabatur blandis verbis, & omni genere comitatis oẽm metũ ex aīs ipſoꝝ pellere, ipſumq; in primis Platonem bñ ſperare iubebat.

Ex poſte. eiuſdem. VT intelligeretis ex iis, quę pene acciderũt } Medi. codex. Vt) nõ hẽt, qđ culpa librarii factũ ꝓculdubio arbitrarer niſi in ſimili ſentẽtia, & elocutione hoc idẽ nõ multo poſt cõmiſiſſet. nã in altera epiſtola ad Catonẽ ſic locus ille in eo lib. ſcriptus eſt, cuius etiã interitũ, vt facile intelligentẽ, mihi ǵtũ tribueres, Milonis cã i Senatu defendenda, approbaris. Ac ne nunc quidẽ affirmarim mendo hos locos vacare, eſt. n. durus ſermo, & auribus meis nouus, hoc tñ ꝓp libri ipſius authoritatẽ adnotare volui, ſi forte elocutio vera & recta (quod non puto) eſſet, diligentia mea, ſi non, doctrina, æquis probiſq; viris ingrata non erit.

SEBA. COR. ARTVASDES.) Sequẽti epiſt. dicemus. Tridui) quinque dies ſcri. & epiſt. 4. huius libri, & lib. 5. ad Atti. Euſebẽ, & Philorhomæum) pium, & amicũ Romani. Græce aũt rectius ſcriberet. Regni defenderẽ) Al. regnũq; defenderẽ. Noſtro ordine) Senatorio. Al. veſtro ordine. In patris eius.) Fuit. cũ ego ſuſpicatus ſum, legendũ eſſe, imperiis eius.

Ioã. RIui. LIBRO. 15. epiſto. 2. vbi hodie lere. Vt ego regẽ Ariobarzanem εὐσεβῆ καὶ φιλορωμαῖον tuerer. quæ quin vera ſit lectio, ambiguũ haberi, atq; in dubium vocari nõ debet.

Attẽd. [redacted]

ASCE. CVm ad me etc. Scri. ad M. Cato. qd ex Legatis Antiochi intellexerit de Parthis q Euphratẽ trãſiſſe ferebant, atq; alia multa ſup eodẽ negotio, vt cũ ordine patebit, q talis ẽ. Cũ Legati miſſi ab Antiocho Cõmageno. i. rege Cõmagenæ, quæ ẽ pars Syriæ, veniſſent ad me i caſtra in Iconium oppidũ Lycao. 3. Nonas Sep. & ij nũciaſſent mihi filiũ regis Parthoꝝ, cũ q̊ ſoror Regis Armenioꝝ eſſet nupta, veniſſe ad Euphratẽ. ſ. fluuium, cũ maximis copijs Parthoꝝ, & ꝓterea. i. ꝓter Parthos, cum magna manu multaꝝ gentium, & cœpiſſe iam trãſire Euphratẽ: & nũtiaſſent dici. i. quod diceret regem Armenium facturum eſſe impetũ in Cappadociam, putaui ꝓ neceſſitudine noſtra, opor-

* al. ad 3. Non.

ſum Commagenum Legati dicebant ad Senatum ſtatim nütios, literasq; miſiſſe, & exiſtimabam M. Bibulum Procoſ. qui circi ter Id. Sex. ab Epheſo in Syriam nauibus profectus erat, q. ſecundos uẽtos habuiſſet, iam in prouinciam ſuam perueniſſe, cuius literis omnia certiora perlatum iri ad Senatum putabã. Mihi, ut in huiuſmodi re, tantoq; bello, maxime curæ eſt, ut quæ copijs, & opibus tenere uix poſſumus, ea manſuetudine, & cõtinentia noſtra, ſociorum fidelitate teneamus. Tu uelim, ut conſueſti, nos abſenteis diligas, & defendas. Vale.

GISBERTI LONGOLII LEMMA.

Longa hac epiſtola & elegantiſſima Catonem ſollicitat, & rogat ut honorem illius ornet, & apud Senatum amplificet, recenſitis prius quæ in Cilicia egerit & confecerit.

M. T. C. IMP. S. D. M. CATONI. 4

*S*Vmma tua authoritas fecit, meũq; perpetuum de tua ſingulari uirtute iudicium, ut magni mea intereſſe putarẽ, & res eas, quas geſsiſſem, tibi nötas eſſe, & non ignorari a te, qua æquitate, & continentia tuerer ſocios, prouinciamq; adminiſtrarem: his enim a te cognitis, arbitrabar facilius me tibi, quæ uellem, probaturum. Cum in prouinciam prid. Calend. Sex. ueniſſem, & propter anni tempus ad exercitum mihi confeſtim eſſe eundum uiderem: biduum Laodiceæ fui, dein de Apämeæ quatriduum, triduum Synadis, totidem dies Phylomeli. quibus in oppidis cum magni conuentus fuiſſent: multas ciuitates acerbiſsimis tributis, & grauiſsimis uſuris, & falſo ære alieno liberaui. cũq; ante aduẽtum meum ſeditione quadam exercitus eſſet diſsipatus, quinq; cohortes ſine Legato, ſine Tribuno mil. deniq; etiam ſine Centurione ullo apud Philomelum conſediſſent, reliquus exercitus eſſet in Lycaonia, M. * Annio Legato imperaui, ut eas quinq; cohorteis ad reliquũ exercitũ duceret: coactoq; in unum locum exercitu, caſtra in Lycaonia apud Iconium faceret, qđ cũ ab illo diligenter eſſet actũ, ego in caſtra ad VII. Cal. Sep. ueni: cũ interea ſuperioribus diebus ex S. C. & euocatorũ firmã manũ, & equitatũ ſatis idoneum, & populorum liberorũ, Regũq; ſociorum auxilia uoluntaria comparauiſſem. interim cum exercitu luſtrato iter in Ciliciam facere cœpiſſem: Cal. Sep. Legati a Rege Commageno ad me miſsi, pertumultuoſe, neq; tñ non uere, Parthos in Syriã trãſiſſe, nũtiauerũt. quo audito, uehementer ſum cõmotus cum de Syria, tũ de mea prouincia, de reliqua deniq; Aſia. itaq; exercitũ mihi ducendum per Capadociæ regionẽ eam, quæ Ciliciam attingeret, putaui: nã ſi me in Ciliciam demiſiſſem, Ciliciã quidẽ ipſam propter mõtis Amani naturã facile tenuiſſem (duo ſunt enim aditus in Ciliciam ex Syria, quorũ uterq; paruis præſidijs

tere me ſcribere hoc ad te. Ego nihil ſcripſi publice, ideſt ad Senatum quæ publice legerentur. videtur tamen publice miſiſſe primas huius libri, ſed vt opinor, poſt has, quia non eo ordine, quo datæ, ſunt in hoc opere literæ, propter duas cauſas, qđ legati dicebant, & ideſt ſimul ipſum Commagenum. ſ. Antiochum regem miſiſſe ſtatim nuncios & literas ad Senatum ſcilicet Romaoum, & ſupp. quod exiſtimabã M. Bibulum Proconſulem. i. habentem poteſtatem Conſularem in Syria, qui ꝓfectus erat circiter Idus Sextilis. i. Auguſti menſis, vt nunc dicit, ab Epheſo oppido Aſiæ in Syriam nauibus ideſt ꝑ naues, quod. i. quia habuiſſet ventos ſecundos, perueniſſe iam in prouinciam ſuam, cuius literis ego putabam omnia perlatum iri. i. perferenda eſſe, certiora. i. euidentia, ad Senatum. Maximæ curæ eſt mihi, vt. ſ. debet eſſet in re huiuſmodi, & in tanto bello, vt teneamus ea quæ vix poſſumus tenere copiis. i. multitudine armatorum & opibus, ideſt potentijs, manſuetudine, & continentia, ideſt abſtinentia ab alienis noſtra, & fidelitate ſociorum, ego velim ſupple vt tu diligas & defendas nos abſentes, vt cõſueſti pro conſueuiſti.

SEBA. COR. M. C. Imp. } Cũ hanc epiſtolam ſcripſit Cicero nõdum Impe. fuerat appellatus: vt id nomen omitti debeat. { Regis Parthorum filium } Pacorũ. { Regis Armeniorum } Artuaſdæ, qui Tigranis fuit filius: quem modo Artuaſden, modo Artabaldẽ appellari video. { Armenium regẽ } ipſum Artuaſden.

[redacted]

ASCENSIVS.

SVmma tua &c. Scripta ſuperioris epiſtolis ad cõſules ſenatumq;, nunc Catoni exponit: & ſimul quo conſilio & qua arte res maximas aduerſus Parthos geſſerit, et quæ oppidà ceperit, quæ Catonis oratione ornata velit. ad argumentum aũt facit epiſtola ſecundo libro incepta, Tu vide &c. Ordo eſt. Summa authoritas tua & perpetuũ iudicium meum de tua ſingulari virtute fecit, vt putarẽ intereſſe. i. in re & vtilitate eſſe mea magni. ſ. multũ, & i. ſimul eas res quas geſsiſſem eſſe notas tibi, & nõ ignorari a te qua æquitate & continentia. ſ. appetitus praui, tuerer. i. defenderem ſocios, & adminiſtrarem prouinciam. Enim. i. qa ego arbitrabar his cognitis. i. vbi hæc cognoueris, me probaturum facilius tibi ſup. ea quæ vellem. Cum veniſſem in prouinciam pridie Calend. Sex. i. vltima die menſis, qui nunc Iulius dicit, & videretur mihi propter tempus anni, quia poſt medium erat æſtatis eſſe eundẽ mihi. i. me debere ire, confeſtim, ideſt cum feſtinatione & ſtatim ad exercitum, fui Laodiceæ. i. in ea vrbe, biduum. i. per duos dies: deĩde fui Apameæ in altera ciuitate ſeu vrbe quatriduum, & fui Synadis (declinatur ergo Synada Synadorum pluraliter, vt in ſecũdum & tertium dicta explanem) triduum: & fui Phylomeli totidem dies. i. tres, cum tamen prius non tres dies, ſed triduum dixerit. Sane, vt ſæpe admonui, Cice. de tempore quãdiu præſertim continuo libentius ſemper in accuſatiuo loquitur, nec potius græco q̃ latino more. Quibus in oppidis (ergo ſuperiora oia ſunt oppida) cũ fuiſſent magni conuentus. i. magni cœtus hominum, ego liberaui multas ciuitates acerbiſsimis tributis & grauiſsimis vſuris, & ære alieno falſo. i. non vere debito. Cũque. i. & cũ exercitus eſſet diſsipatus ante aduentum meum quadã ſeditione, ſup. & quinq; cohortes conſediſſent. i. ſedem cepiſſent apud Philomelum ſine tribuno militũ, deniq; etiã ſine vllo Cẽturione, i. quouis, vt nunc dicũt, capitaneo, & reliquus exercitus eſſet in Lycaonia, ego imperaui M. Manneio legato. ſ. meo, vt duceret eas quinq; cohortes ad reliquum exercitum, & faceret caſtra in Lycaonia apud Iconium exercitu coacto, i. poſtq̃ coegerit & ꝯgregauerit exercitum in vnũ locum. Quod cum factum eſſet diligenter ab eo, ego veni in caſtra ad. 7. Cal. Sept. cũ ego ꝯparauiſſem i. acquiſiuiſſem interea diebus ſuperioribus. i. ante illum diem elapſis, ex ſenatuſcõſulto. i. iuxta decretum ſenatus &. i. ſimul manũ firmã. i. copias ſatis magnas euocatorũ. ſ. militum, qui ad tẽpus vocantur ad bellũ & equitatũ. i. equitum cumulum, ſatis idoneum. ſ. ad iuſtum exercitũ, & auxilia voluntaria. i. nõ coacta a me populorũ liberorum & regum ſociorũ. ſ. Ro. imperii, & ſupple cœpiſsẽ interim facere iter in Ciliciam exercitu luſtrato. i. inſpecto, & vt dicunt ad mõſtrã educto, legati miſsi ad me a rege Cõmageno. ſ. Antiocho nomine, Calen. Sep. nunciauerũt, pertumultuoſe. i. properantiſſime vt ĩ ſummo tumultu fieri ſolet, neq; tamen non. i. & tamen vere, Parthos tranſiſſe in Syriam. Quo audito, cõmotus ſum vehemẽter, tum. i. pariter de Syria, tũ. i pariter de ꝓuincia mea. ſ. Cilicia, deniq; de reliqua Aſia. Itaq; putaui exercitũ ducẽdum ſup. eſſe mihi per eã regionẽ Cappadociæ, quæ attingeret Ciliciam. Nã ſi dimiſiſſem me in Ciliciam, ego quidẽ tenuiſſem, pro tenerem facile ipſam Ciliciam, propter naturã montis Amani, qui difficulter a Parthis pertranſiret, ſi præſidium obſideret. Duo enim aditus ſunt ex Syria in Ciliciã, quorum vterq; poteſt intercludi paruis præſidiis, propter anguſtias. Nec quicquã eſt munitius. i. magis munitum & defenſum

* al. Mancio.

contra Syriam, Cilicia.i.quã Cilicia. Eſt enim ablatiui caſus. Sed Cappadocia mouebat me quæ patet.i.aperta eſt a Syria.i.ab ea parte qua ſpectat ad Syriam, & habet reges finitimos qui etiam ſi ſunt amici nobis, tamen non audent eſſe aperte inimici Parthis. Itaq; feci caſtra in Cappadocia extrema.i.extrema parte eius, non longe a Tauro.ſ.monte, apud Cybiſtra oppidum vt ego tuerer.i.protegerem Ciliciam, & tenens Cappadociam impedirem noua cõſilia finitimoꝝ.i.regum de Parthis recipiendis. Interea, hoc tanto motu & tanta expectatione maximi belli. Deiotarus rex cui tributum eſt ſemp plurimũ non ſine cauſa, iudicio meo & tuo & ſenatus appoſitorie virtum beneuolentia & fide erga pop. Roma. ſingulari, cũ præſtanti .i.excellẽti magnitudini & animi & ↄſilij, miſit ad me legatos.ſ.quibus nuntiaret ſe venturum eſſe in caſtra mea cũ omnibus copijs ſuis. Cuius ego cõmotus officio & ſtudio, egi gratias per literas & hortatus ſum vt maturaret.i.celerius faceret hoc. Cũ autẽ eſſem cõmoratus quinq; dies ad Cybiſtra propter rationem belli, liberaui regem Ariobarzanem, cuius ſalutẽ habebam cõmendatam a Senatu te aothore inſidijs præſentibus.i.inſtãtibus, neq; opinantem, neq; ſolum fui ei ſaluti.i.cã ſalutis, ſed etiam curaui vt regnaret cum authoritate.i. maieſtate regia, aut authoritate ſenatus, & cõſtitui maxima authoritate & gratia apod regem, Metram, & eũ Athenæũ quem tu cõmendaras mihi diligenter, mulctatos.i.punitos & dãnatos importunitate athenaidis.ſ.vrbis aut mulieris, ſed quia eũ Athenæum dicit, putẽ Athenæũ non eſſe proprium, ſed patrium nomen, quẽ nominare non voluerit, ciuẽ videlicet Athenaidis vrbis. Vecũ magnũ bellum concitaretur in Cappadocia ſi ſacerdos.ſ. regionis maximus forte inſidiator cõpertus defenderet ſe armis quod putabatur facturus, appoſitorie adoleſcẽs paratus, & equitatu, & peditatu. & pecunia & toto.i.omni re, iis qui volebant aliquid nouari.i.nouum regem fieri: perfeci vt ille diſcederet e regno & rex obtineret regnum cum dignitate ſine tumultu, ac ſine armis, oĩ authoritate aulæ.i.regię ſeu curiæ ſuæ communica ideſt firmis præſidiis ſtabilita. Interea cognoui literis & nuntiis multorum magnas copias Parthorum Arabum ideſt eorum qui Arabiam habitant, aut potius & Arabum, acceſsiſſe ad oppidum Antiochiam, & magnum equitatum eorum, qui tranſiſſent in Ciliciam occiſum ſupple eſſe, occidione ideſt ſuprema cæde ab equitatu in turmis eorum ſcilicet Cilicum, & a Cohorte prætoria quæ erat Epiphaneæ ideſt in ea vrbe Ciliciæ, cauſa præſidii ideſt cuſtodiæ eius. Quare cum viderem copias Parthorum auerſas a Cappadocia, eſſe non longe a finibus Ciliciæ, duxi exercitum ad Amanum ſcilicet montem in confinio Ciliciæ itineribus maximis quam ideſt quantum potui. Quo ideſt ad quem, vt.i.poſtquam veni, cognoui hoſtem receſsiſſe ab Antiochia, & Bibulum ſcilicet pro conſulem Syriæ eſſe Antiochiæ. Ego feci Deiotarum venientem iam ad me cum equitatu & peditatu magno & firmo, & cum omnibus copijs ſuis, certiorẽ ideſt docui eum non videri cauſam eſſe cur abeſſet a regno ſcilicet ſuo & me miſſurum eſſe ſtatim literas & nuncios ad eum, ſi forte quid ideſt aliquid noui accidiſſet. Et cum veniſſem eo animo.i.propoſito, vt ſubuenirem vtriq; prouinciæ, ſi tempus.i.opportunitas ferret.i.daret aut pateretur ita.ſ.fieri, tamen perrexi agere quod cõſtitueram.i.iudicaueram iam ante ſ.intereſſe.i.ad vtilitatem eſſe vtriuſq; prouinciæ, pacare ideſt pacatum & tranquillum reddere, Amanum ſcilicet montem inter vtrãq; prouinciam, & tollere ex eo monte hoſtem perpetuum, & cum ſimulaſſem diſcedere ex eo monte, & petere alias partes Ciliciæ, & abeſſem ab Amano iter vnius diei & feciſſem caſtra apud Epiphaneam.ſ.vrbẽ ad. 4. idus Octo. cum aduesperaſceret, feci iter noctu exercitu ita expedito vt aſcenderem Amanum ad. 4. Idus Octob. cum luceſceret, &. cohortibus ſcilicet Rom. & auxiliis diſtributis ideſt aſsignatis ſuis ducibus, cum Qu. frater; ſupple meus legatus præeſſet ſimul cum aliis. C. Pontinus præeſſet aliis, & M. Anneios & Lu. Tulleius legati præeſſent reliquis.ſ.cohortibus & auxiliis, quos nos oppreſsimus pleroſq;.i cõplures, nec opinantes, qui ſunt occiſi & capti, reliqui intercluſi.i.exitu prohibiti. Autẽ ideſt ſed nos cepimus Eranam, quæ non fuit inſtar, ideſt ad magnitudinem vici, ſed vrbis, quod caput ideſt præcipuum propugnaculum Amani erat, & item ideſt ſimul Sepyram & Ceminorim oppida ſupple hoſtibus pugnãtibus acriter & diu & Pontino tenente illam partem Amani ſcilicet montis, cepimus dico multitudine hoſtium occiſa ex tempore antelucano, ideſt quod ante lucem vſque ad decimam horam diei ideſt poſt ortum ſolis. Et caſtella.i. vt dicunt fortalitia ſex ſunt capta, & nos incendimus ideſt combuſsimus complura. His rebus geſtis ita ideſt tam victorioſe, nos habuimus quatriduum caſtra in radicibus ideſt pede Amani.ſ.montis apud aras Alexãdri ſcilicet magni, qui victo Dario illic Ioui & cæteris diis conſtructis aris ſacrificauit. hoc autem dicendo ſe tacite Alexandro comparat, & conſumpſimus omne id tempus.ſ.quatridui, in reliquiis Amani delendis, & in agris vaſtandis. His rebus cõ-

*propter anguſtias intercludi poteſt: nec eſt quicquam Cilicia cõtra Syriam munitius (ſed me Cappadocia mouebat, quæ patet a Syria, Regesq; habet finitimos, qui etiam ſi ſunt amici nobis, tũ aperte Parthis inimici eſſe non audent. Itaq; in Cappadocia extrema non longe a Tauro apud oppidum Cybiſtra caſtra feci, ut & Ciliciam tuerer, & Cappadociam tenens noua finitimorũ conſilia impedirẽ. interea in hoc tanto motu, tãtaq; expectatione maximi belli, Rex Deiotarus, cui nõ ſine cã plurimũ ſemper, & meo, & tuo, & Senatus iudicio tributũ eſt, uir cum beneuolentia, & fide erga populum Roman. ſingulari, tũ præſenti magnitudine & animi: & conſilij Legatos ad me miſit, ſe cum omnibus ſuis copijs in mea caſtra eſſe uenturum. cuius ego ſtudio, officioq; commotus, egi ei per literas gratias, idq; ut maturaret, hortatus ſum. cum autem ad Cybiſtra propter rõnem belli quinq; dies eſſem commoratus, Regẽ Ariobarzanẽ, cuius ſalutẽ a Senatu te authore cõmendatam habebam, præſentibus inſidijs nec opinatẽ liberaui: neq; ſolum ei ſaluti fui, ſed etiã curaui ut cũ authoritate regnaret. Metram, & eum, quẽ tu diligẽter mihi cõmendaras, Athenæũ: importunitate Athenaidis exilio mulctatos: maxima apud Regẽ authoritate gratiaq; conſtitui. cũq; magnum bellum in Cappadocia concitaretur, ſi ſacerdos armis ſe quod facturus putabatur; defenderet: adoleſcẽs & equitatu, & peditatu: & pecunia paratus, * & toto: ijs: qui nouari aliquid uolebãt: pfeci, ut e regno ille diſcederet, Rexq; ſine tumultu, ac ſine armis, omni authoritate aulæ cõmunita, regnũ cum dignitate obtineret. interea cognoui multorũ literis, atque nũtijs, magnas Parthorũ copias & Arabũ ad oppidum Antiochiam acceſsiſſe, magnũq; eorũ equitatũ, qui in Ciliciã trãſiſſet, ab equitũ meorũ turmis: & a coborte prætoria: quæ erat Epiphaneæ præſidij cã, occidione occiſum. quare cũ viderẽ a Cappadocia Parthorũ copias auerſus non longe a finibus eſſe Ciliciæ, q̃ potui maximis itineribus ad Amanum exercitũ duxi, quo ut ueni: hoſtẽ ab Antiochia receſsiſſe, Bibulũ Antiochiæ eſſe cognoui: Deiotarũq; confeſtim iam ad me uenientẽ cũ magno: & firmo equitatu: & peditatu: & cũ omnibus ſuis copijs: certiorẽ feci: non uideri eſſe cãm: cur abeſſet a regno, meq; ad eũ, ſiquid forte noui accidiſſet, ſtatim literas, nũtiosq; miſſurũ eſſe. cũq; eo animo ueniſſem: ut utriq; prouinciæ, ſi ita tẽpus ferret, ſubuenirẽ: tñ id, quod iam ante ſtatuerã uehementer intereſſe utriuſque prouinciæ: pacare Amanum: & perpetuum hoſtem ex eo monte tolleret agere perrexi. cũq; me diſcedere ab eo mõte ſimulaſſẽ, & alias parteis Ciliciæ petere, abeſſemq; ab Amano iter unius diei, et caſtra apud Epiphaneã feciſſem: ad IIII. Id. Octo. cum aduesperaſceret, expedito exercitu ita noctu iter feci, ut ad IIII. Id. Octob. cum luceſceret, in Amanũ, aſcenderem: diſtributiſq; cohortibus, & auxilijs, cum alijs Qu. frater Legatus mecũ ſimul, alijs. C. Pontinus legatus, reliquis M. * Anneius, & L.*

* alias, ex toto ijs, q no.

* a. Mã ncius.

ſectis adduxi exercitum ab Pindeniſſum oppidum Eleutheron, .i. liberoꝝ. Alii legunt Eleuchenſilium alii Eleuchencilicum, quod ſup. oppidum cum eſſet loco altiſsimo & munitiſsimo, & incoleretur ab his qui ne quidē .i. ſaltem regibus paruiſſent, eum & ſimul, reciperent fugitiuos, & expectarent acerrime .i. auidiſsime aduentum Parthorum, vt cum illis finitimos ſpoliarent, arbitratus ſum pertinere ad exiſtimationē .i. famā & maieſtatē imperii ꝯprimere audaciam eoꝝ. Quo .i. etiam vt animi cæteroꝝ qui eſſent alieni ab imperio noſtro, frangerentur facilius. Ego circūdedi ſup. dictum oppidum, vallo .i. munimēto, ex vallis, & foſſa ſepſi ſup. ipſum ſex caſtellis .i. oppugnaculis, & maximis caſtris, aggere, uineis, turribusq;, oppugnaui ſup. ipſum, vſq; .i. aſsidue, multis tormētis multis ſagittariis, & ꝯfeci .i. abſolui rē ſeptimo & quinquageſimo die, magno labore meo, ſine vlla moleſtia vel ſumptu ſocioꝝ, vt oīb⁹ partibus vrbis diſturbatis aut incēſis, hoſtes ſup. cōpulſi .i. coacti venirent in poteſtatē meā. Tibareni erant finitimi his, ſcelere & audacia pari. Accepi ab his .ſ. Tibarenis obſides, Pindeniſo capto, dimiſi exercitum in hyberna. Præpoſui Quintū fratrē .ſ. meum negocio vt exercitus collocaret in vicis, captis, aut male .i. nō pacatis. Nunc velim o Cato vt ſup. perſuadeas tibi ſic, ſi relatū ſit ad ſenatum .i. ſi conſultatio fiat de his rebus, me exiſtimatuꝝ ſummā laudem tributam mihi, ſi tu cōprobaris honorem meū .i. mihi decernendum, ſentētia tua. Etſi .i. quāquā ego ſcio grauiſsimos hoies ſolere & rogare & rogari, talibus .i. pro talibus rebus, tn̄ ego puto te potius monēdum a me quam rogādum id. Tu .n. es iis qui ornaſti me ſæpiſsime ſentētiis tuis, qui extuliſti me ad cœlum, oratione, prædicatione & ſommis laudibus .i. laudationibus in ſenato & in cōcionibus ad populum. Cuius pōdera verborum ego putaui ſemper eſſe tanta, vt vno verbo tuo coniuncto cū laude mea arbitrarer me cōſequi omnia. Denīq; memini te, cū non decerneres cuidā viro clariſsimo atq; optimo ſupplicationē, dicere te decreturum ſi referretur ob eas res quas is conſul geſsiſſet in vrbe. ſunt q ad Ciceronē hoc referunt. Tu idē decreuiſti mihi ſupplicationē .ſ. diis faciendam togato .i. in toga agenti, nō vt omnibus ſup. decerni ſolet, republica bene geſta, ſed vt nemini ſup. alteri repub. conſeruata Mitto .i. omitto dicere quod ſubieris .i. tāquam onus tuum eſſe ſupportaoeris, inuidiam meam ideſt quam patiebar ob gloriam ſeruatæ vrbis, pericula, omnes tempeſtates meas .i. impetus hominum, aut diuerſitates fortunæ & quod fueris paratiſsimos ſubire etiam multo magis, ſi licuiſſet per me, ideſt ſi permiſiſſem: deniq; qđ putaris pro putaueris inimicum meum videlicet Clodium ini-

a. Sephyrā. & Commorim.

Tulleius legati præeſſent, pleroſq; nec opinãteis oppreſsimus, qui occiſi, captiq; ſunt, intercluſi fuga, Eranā aūt, quæ fuit non uici inſtar, ſed urbis, q̄ erat Amani caput, itēq; a Sepyram, & Ceminorim, acriter, & diu repugnantibus, Pontino illam partē Amani tenente, ex antelucano tempore uſq; ad horā diei decimā, magna multitudine hoſtium occiſa, cepimus: caſtellaq; ſex capta: complura incendimus. his rebus ita geſtis, caſtra in radicibus Amani habuimus apud aras Alex. quatriduū: & in reliquijs Amani delēdis agriſq; uaſtādis, quæ pars eius mōtis meæ prouinciæ eſt, id tempus oē conſumpſimus. Cōfectis his rebus, ad oppidum Eleutherocilicum Pindeniſſum exercitum adduxi. quod cum eſſet altiſsimo & munitiſsimo loco, ab hiſq; incoleretur, qui ne Regibus quidē unquam paruiſſent, cū & fugitiuos reciperent, & Parthorum aduentum acerrime expectarent: ad exiſtimationem Imperij pertinere arbitratus ſum, comprimere eorum audaciam, quo facilius & cæterorum animi, qui alieni eſſent ab imperio noſtro, frangerentur, uallo, & foſſa circūdedi: ſex caſtellis, caſtriſq; maximis ſepſi: aggere, uineis, turribus oppugnaui, uſuſq; tormentis multis, multis ſagittarijs, magno labore meo, ſine ulla moleſtia, ſumptuue Sociorū, ſeptimo quinquageſimo die rē confecit, ut oībus partibus urbis diſturbatis, aut incēſis, cōpulſi in poteſtatē meā peruenirent. His erant finitimi pari ſcelere, & audacia Tibareni ab his, Pindeniſſo capto, obſides accepi, exercitū in hyberna dimiſi. Quintū fratrem negocio præpoſui, ut inuicis aut captis, aut male pacatis exercitus collocaretur. Nunc uelim tibi ſic perſuadeas, ſi de his rebus ad Senatū relatū ſit, me exiſtimaturū ſummā mihi laudē tributam, ſi tu honorē meū ſententia tua cōprobaris. idq;, & ſi talibus de rebus grauiſsimos hoies & rogare ſolere, & rogari ſcio, tn̄ admonendum potius te a me, q̄ rogandum puto: tu es. n. is, qui me tuis ſententijs ſæpiſsime ornaſti, qui oratione, qui prædicatione, qui ſummis laudibus in Senatu, in concionibus ad cœlum extuliſti, cuius ego ſemper tāta eſſe uerborū pondera putaui, ut uno uerbo tuo cū mea laude coniuncto, oīa cōſequi me arbitrarer. te deniq; memini, cū cuidā clariſsimo, atq; optimo uiro ſupplicationē nō decerneres, dicere te decreturū, ſi referretur ob eas res, quas Cōſul in urbe geſsiſſet. tu idē mihi ſupplicationē decreuiſti togato, nō, ut multis, Rep. bene geſta ſed, ut nemini, Rep. cōſeruata. mitto, q̄ inuidiā, q̄ pericula, q̄ omneis meas tēpeſtates & ſubieris, & multo etiā magis, ſi p me licuiſſet, ſubire paratiſsimus fueris, qđ deniq; inimicū meū, tuū inimicum putaris: cuius etiam interitū, ut facile intelligerē, mihi quātum tribueres, Milonis cā in Senatu defendenda approbaris. a me autē hæc ſunt profecta, quæ ego in beneficij loco nō pono, ſed in ueri teſtimonij, atq; iudicij: nō ut præſtantiſsimas tuas uirtutes tacitus admirarer (quis enim in te id non facit?) ſed in omnibus

micum tuum, cuius etiam interitum ideſt cædem & necem tū approbaris pro approbaueris, defendenda cauſa .i. dum defenderetur cauſa Milonis in ſenatu, vt intelligerem facile, quantum tribueris mihi. Autem .i. ſed, hæc .ſ. quæ deinceps dicam, ſunt profecta .i. collata a me in te ſcilicet quæ ego non pono .i. reputo in loco beneficii, ſed ſup. in loco veri teſtimonii atq; iudicii ſcilicet de te, non ſupple ita profecta ſunt, vt admirarer ideſt laudem cum admiratione, tantas præſtantiſsimas virtutes tuas. Quis enim non facit idem? quaſi dicat nemo, & ita omnis facit, ſed vt anteferrem te in omnibus orationibus, ſententiis dicendis cauſis agendis, omnibus ſcriptis Græcis & latinis, denique in omni varietate ideſt diuerſitate ſtyli, literarum mearum, non modo iis quos vidiſſemus, ſed ſupple etiam iis de quibus audiuiſſemus. tu fortaſſe, quæres quid ſit, qđ ideſt propter quod ego æſtimem tanti, neſcio quid gratulationis & honoris ideſt ſi in me conferatur a ſenatu. Ego agam iam tecum familiariter ſcilicet vt intelligas mentem meam plane, vt dignum eſt & ſtudiis & officiis noſtris mutuis & ſumma amicitia, & neceſsitudine paterna ideſt a patre incepta. Si quiſquam fuit vnquam remotus natura & magis ratione, vt quidem videor ſentire mihi & doctrina, ab inani laude & ſermonibus vulgi, ego ſum is profecto. Teſtis eſt conſulatus meus, in quo fateor me ſecutum ea ſtudioſe ſicut in reliqua vita ex quibus vera gloria poſſet naſci, quidem, ideſt ſed certe nunquam putaui ipſam gloriam expetēdam per ſe ideſt ſine reſpectu bonorum. Itaq; ego neglexi prouinciam ornatā, quæ erat mihi decreta vt patuit libro. 5. epiſtola. ſecundum ad Metellum Celerem, & ſpem non dubiam triumphi ſcilicet ex illa prouincia reportandi. Denique non appetiui ſacerdotium ſcilicet augurale cū poſſem conſequi non difficillime, quemadmodū arbitror te exiſtimare. Idem ſcilicet ego ſtudui ideſt volui aut elaboraui poſt iniuriam ſcilicet exili acceptam ſcilicet a me, quam ſcilicet iniuriam meam. tu appellas ſemper calamitatē Reipubli. non modo ideſt non ſolum calamitatem meam non intercedere ideſt in medium adduci, ſed etiam volui gloriam meam vtpote quam ornatiſsima iudicia ſenatus populique Romani de me intercedere. Ita quæ volui poſtea & augur fieri, & puto eum honorem .i. triumphum qui ſolet tribui a ſenatu rebus bellicis, neglectum olim a me expetendum mihi nunc ſcilicet parta victoria. Rogo & vehementer quod negaram paulo ante me rogaturum ſupple eſſe, vt faueas & adiutor ſis, huic voluntati meæ, in qua eſt aliqua vis deſiderii ideſt cupiditatis ad ſanandum vulnus,

ideſt

Ideſt offenſionem iniuriæ. Sed ita ſup. peto ſi id quod geſsi, videbitur non neſcio quid .i. ieiunum .i. aridum & modicū facinus, & pro .i. contemnendum, ſed tale atq; tantum, vt multi aſſecuti ſint a ſenatu ſummos honores, rebus nequaquam paribus .i. propter res nequaquam pares. Equidem .i. ego certe, videor animaduertiſſe etiam illud: ſcis enim quam attente ſoleam audire te, te ſolere ſpectare in honoribus habendis aut non habēdis, non tam res geſtas quam vitas atq; mores imperatorum, qđ ſi conſiderabis in cauſa mea, videbis me habuiſſe æquitatē & continentiam firmiſsimum pſidium .i. pro firmiſsimo pſidio, exercitu ſup. exiſtente imbecillo contra metum maximi belli. Ego conſecutus ſum .i. obtinui his ſubſidiis .ſ. æquitate & continentia, quæ nullis legionibus potuiſſem cōſequi vt reddere .i. efficerem ex ſociis alieniſsimis, amiciſsimos, ex infideliſsimis, firmiſsimos .ſ. in fide, & traducerem animos ſuſpenſos .i. in dubio verſantes, expectatione .i. propter expectationem rerum nouarum, ad beneuolentiam veteris imperij .ſ. Romani. Sed hec ſupp. ſunt dicta aut ſcripta nimis multa de me præſertim ad te, a quo vno querelæ omnium ſociorum audiuntur. tu cognoſces ex ijs qui putant ſe recreatos .i. refectos ad veterē amicitiam reductos inſtitutis: ideſt moribus meis. Cumq; .i. & cum .ſ. ita ſit quod omnes pdicabunt apud te prope .i. quaſi, vno cōſenſu, de me ea quæ ſunt optatiſsima mihi, tum .i. tunc multo magis, duæ maxime clientelæ tuæ Cyprus inſula, & regnum Cappadociæ loquentur .ſ. honorifice tecum de me. Puto etiam Deiotarum regem ſup. locuturum tecum de me, qui eſt maxime neceſſarius tibi vni: Quæ .ſ. ab illis dicenda, ſi ſunt etiam maiora .ſ. quam a me dicantur, & ſi pauciores viri reperti ſunt omnibus ſeculis, qui vincerent cupiditates ſuas, quam qui .ſ. vincerēt copias hoſtium. Profecto tuum eſt .ſ. officium, cum adiunxeris ad res bellicas, hæc genera virtutis .ſ. æquitatis & continentiæ, quæ ſunt rariora & difficiliora, putare illas ipſas res geſtas eſſe iuſtiores & maiores .ſ. quam ſint. Illud eſt extremum .ſ. ſuffragium, vt quaſi diffidens rogationi meæ, allegem .i. mittam ad te philoſophiam, qua nec vlla res fuit mihi vnquam charior in vita: nec vllum munus maius datum eſt generi hominū a diis. Hæc igitur ſocietas ſtudiorum quæ eſt mihi communis tecum, atq; ſocietas artium bonarum quibus nos deuincti ac dediti a pueritia, propemodum .i. quaſi ſoli deduximus in forum atq; Rempu. atq; pene in ipſam aciem .i. conflictum bellicum, hoc eſt ad omnem exercitationem noſtram philoſophiam illam veram & antiquam, quæ videtur quibuſdam eſſe ocii ac deſidiæ .i. pertinere ad ocium ac deſidiam: ea ſup. agit tecum de laude mea, cui non puto fas eſſe negari .ſ. quicquam a Catone, quam obrem, velim perſuadeas tibi ſic, ſi honos fuerit tributus mihi tua ſententia .i. per tuam ſententiam ex literis meis, me exiſtimaturum contigiſſe mihi quod cupierim maxime, tum authoritate, tum beneuolentia tua erga me.

VIC. ET toto iis, qui nouari aliquid volebant } Hæc erat vulgatorum omnium, necnon antiquorum corrupta pfecta lectio, alii aliis modis emendarūt, nōnulli. { Et pecunia paratus & ſociis } legunt. Quidam. { Et pecunia paratus, & animo } Nos etiam p viribus conati ſumus hoc mendum corrigere, & in re tam incerta, & in qua omnes laborarint, ſibiq; indulſerint, nōnihil nobis permiſimus: abundare .n. cenſuimus ex priore monoſyllabo, acceptam priorem literam ſequētis dictionis, & eandem literam inter duas vocales ſitam, ex I, importune T. facta. nam paruam illam lineam, quæ elementum id commutat, exiſtimauimus ſupra tres illas vocales apponi debuiſſe, ſic { Oio } vt nota eſſet quæ cōpendioſam illam dictionem pficeret, vt { Omnino } ſignificaret: nos hac coniectura ducti, auſi ſumus ita locum reſtituere. nam quin ſentētia egregia ſit ſi ita legas, nullum puto contradicturum, minus etiam a priſcis veſtigiis declinauimꝰ, vt quiuis exiſtimare pōt. { Intercluſi reliqui, Fugeranam autem, &c. } Nos hoc loco Mediceum codicem, vt prodiorē, integrioremq;, ſecuti ſumus: nullum .n. meliorem: minuſve corruptum inuenimus. Quare cum hic noſtrum librum legis, puta te mire vetuſtatis exēplar ante oculos habere. Confugio aūt hic ad vetuſtatem, ſi deinq; antiqui codicis. ſunt .n. hæc tam minuta caſtella, vt vix alibi reperias nomina eorum, vt poſſit aliorū ſcriptorum teſtimonio confirmari veræ lectionis integritas. Vox illa { Reliqui } in nullis eſt antiquis, & profecto abundat, dicit .n. ſe pletoſq;, nec opinantes oppreſsiſſe, qui occiſi, captiq; ſunt itercluſi fuga. Quos enim fuga ſubito aduentu intercluſerunt, hi occiſi, captiq; ſunt. Docet autem quomodo capi, occidiq; potuerint. nō .n. illis fuga patuit in caſtella, obſtrictis a militibus viis. Intercludi fuga, vt intercludi commeatibus, dictum eſt: Eranam autē vicum, ſeu vrbē (vt vult Cic. vt ſe magnas res geſsiſſe oſtēderet) nullibi memini me legiſſe.

orationibus, ſententijs dicendis, cauſis agendis, omnibus ſcriptis, græcis, latinis, omni deniq; uarietate literarum mearum te non modo ijs, quos uidiſſemus, ſed ijr, de quibus audiſſemus, omnibus anteferrē. quæres fortaſſe, quid ſit, q̄ ego hoc neſcio quit gratulationis, & honoris â Senatu tanti æſtimem. agam iam tecum familiariter: ut eſt & ſtudijs, & officijs noſtris mutuis, & ſumma amicitia dignum, & neceſſitudine etiam paterna. Si quiſquam fuit unquā remotus & natura, & magis etiā, ut mihi quidem ſentire uideor ratione, atq; doctrina ab inani laude, & ſermonibus uulgi: ego profecto is ſum teſtis eſt Conſulatus meus. in quo ſicut in reliqua uita, fateor ea me ſtudioſe ſecutū, ex quibus uera gloria naſci poſſet, ipſam quidem gloriam per ſe nunquam putaui expetendam. itaq; & prouinciā ornatam, & ſpem non dubiam triumphi neglexi, ſacerdotium denique, cum (quemadmodum te exiſtimare arbitror) non difficillime conſequi poſſem, non appetiui. idem poſt iniuriam acceptam, quam tu Reſpu. calamitatem ſemper appellas, meam nō modo non calamitatem ſed etiam gloriam, ſtudui quam ornatiſsima Senatus, populiq; Rom. de me iudicia intercedere. itaq; & Augur poſtea fieri uolui, quod antea neglexeram: & cum honorem, qui à Senatu tribui rebur bellicis ſolet, neglectum à me olim, nunc mihi expetendum puto. huic meæ uoluntati, in qua ineſt aliqua uis deſiderij ad ſanandum uulnus iniuriæ, ut faueas, adiutorq; ſis (quod paulo ante me negaram rogatorum) uehementer te rogo: ſed ita, ſi non ieiunū hoc neſcio quid, ego geſſi; & contemnendum uidebitur, ſed tale, atq; tantum, ut multi nequaquam paribus rebur honores ſummos à Senatu conſecuti ſint. equidem etiam mihi illud animaduertiſſe uideor (ſcis enim, quam attente te audire ſoleam) te nō tam res geſtas, q̄ mores, inſtituta, atq; uitam imperatorum ſpectare ſolere in habendis, aut non habendis honoribus. quod ſi in mea cauſa cōſiderabis, reperies me exercitu imbecillo, contra metum ma-

-- TVM præſenti magnitudine } Ego ex illis ſum, qui cum { Præſentia } In Mediceo ſcriptum inueniſſem, vitioſum locum putaui, minus tamen quam in impreſsis inquinatum. Qđ { Præſtanti } aut { Præſenti magnitudine } animi, recte dici poſſe nōnulli negant, ſeipſos quoq; reprehendunt, qui in priore ſua editione { Præſenti magnitudine } ſcripſerunt: nam qđ multos accuſant qui ex { Præſente, præſtantem } faciunt: me laudent neceſſe eſt, qui contra ex { Præſtanti, præſenti } feci. Si vetus autē ſcriptura, elocutioq; recta, & integra eſſe ab eruditis viris, & non dura, & aſpera iudicabitur, ego illam valde amabo, quippe quam in libris iis, quibus multum, tribuo, inuenerim. { Et oino iis, } qui nouari aliquid nolebant { Et toto iis } antea legebatur, nō impreſsis tantum, ſed etiā manu ſcriptis codicibus, vnum excipio, qui { Et ſociis } habebat. Locū vitium habere ſuſpicati ſumus, & { Omnino } non incommode legi poſſe iudicauimus: arbitrati locum quondam ita ſcriptū fuiſſe, { Et omnino } ex qua ſcriptura poſtea ab imperitis librariis { Et toto } factum ſit. Decepti ne tunc ſumus, eruditi iudicabunt: nos quidem, niſi aliud contra nos excogitatur, in ſententia permanemus. Nam quod quidam vulgatam lectionem, a ſe quoq; olim damnatam, tuentur, vtunturq; ad eam probandam loco Ciceronis ad Atticum: verum id eſſe crederem, ſi hic alibi fecit, & quod totum eſt dixiſſet. Semper enim inueni ita Ciceronem locutum eſſe, cum hoc ſignificare vult, vt præter exemplum ab illis adductum, hoc ad Q. Fratrem aperte oſtē-

Ex poſte. eiuſdem.

ximi belli firmiſsimum præſidium babuiſſe, æquitatem, & con tinentiam, his ego ſubſidijs ea ſum conſecutus, quæ nullis legio nibus conſequi potuiſſem: ut ex alieniſsimis ſocijs amiciſsimos, ex infideliſsimis firmiſsimos redderem, animosq; nouarum re rum expectatione ſuſpenſos, ad ueteris imperij beneuolentiam traducerem. ſed nimis hæc multa de me, præſertim ad te, à quo uno omnium Sociorum querelæ audiuntur, cognoſces ex ijs, qui meis inſtitutis ſe recreatos putant. cumq; omnes uno propè conſenſu de me apud te ea, quæ mihi optatiſsima ſunt, prædi cabunt, tum duæ maximæ clientelæ tuæ, & Cyprus inſula, & Cappadociæ regnum, tecum de me loquentur, puto etiam Re gem Deiotarum, qui uni tibi eſt maxime neceſſarius. quæ ſi etiā maiora ſunt, & in omnibus ſeculis pauciores uiri reperti ſunt, qui ſuas cupiditates, quam qui hoſtium copias uincerent: eſt profecto tuum, cum ad res bellicas hæc, quæ rariora, & diffici liora ſunt, genera uirtutis adiunxeris, ipſas etiam illas res ge ſtas iuſtiores eſſe, & maiores putare. extremum illud eſt: ut quaſi diffidēs rogationi meæ, philoſophiam ad te allegem, qua nec mihi charior ulla unquam res in uita fuit, nec hominum ge neri maius a Deis munus ullum eſt datum. hæc igitur, quæ mi hi tecum communis eſt, ſocietas ſtudiorum, atque artium noſtra rum, quibus à pueritia dediti, ac deuincti, ſoli propemodum nos philoſophiam illam ueram, & antiquam, quæ quibuſdam otij eſſe, ac deſidiæ uidetur, in forum, atque in Remp. atque in ip ſam aciem pene deduximus, tecum agit de mea laude, cui ne gari à Catone fas eſſe non puto. quamobrem ſic tibi ꝑſuadeas

dit. 290. Totum in eo eſt (quod mihi erit curæ) tectorium vt concinnum ſit, nam { Ex toto } hac ſententia nimis durum eſt, & niſi valde fallor, probari nullo pacto poteſt. { Quas is Conſul in vrbe geſsiſſet } Antiqui me vulgatam, receptamq; lectionem habent: alius codex (vt quidam tradunt) (quas Conſul in vrbe geſsiſſet) Verius tutiuſq; de tota hac re ſtatui poſsit, ſi vir, de quo loquitur, & negotium etiam ipſum, de quo agit, intelligeret. Quis enim ſcit an intelligat P. Lentulum, qui cum Ciceronis cauſam Cos. enixe adiunxiſſet, poſteaq; fortaſſe ob res foris geſtas ſupplicationes ſibi decerni poſtulaſſet, aduerſum habuerit Catonem, q in ea re diſputanda vocem illā coniecerit, Se decreturum fuiſſe, ſi referretur ob eas res quas idem. { Cos. } in vrbe geſsiſſet: Nam ita etiam Cato præclarum de Cicerone iudicium fecerit: cum cenſuerit res illas, quæ pro ſalute ipſius ſine armis geſtæ eſſent, dignas eſſe ſupplicatione, ac ꝓponendas iis, quas in imperio cum exercitu idem ille, qui ei quondam ſaluti fuerat, pro Rep. geſsiſſet: Neq; tamen hoc, quod a nobis cogitatum eſt, verum eſſe affirmamus, ſed huiuſmodi aliquid, quod idoneū ſenſum habeat, conſeruata recepta lectione, intelligi commode poſſe iudicamus.

PAV. MAN. PRAESENTIA, magnitudine, & animi, & ꝯſilii.) Eſt hæc, vt opinor, huius loci vera lectio, quam ex antiquis exemplaribus accepimus: quibus in omnibus, p̄ſentia, legitur, non, vt quidam voluerūt, ꝓſtanti, aut p̄ſenti. quāobrem autem, præſtantem, aut præſentem magnitudinem, Latine dici poſſe crediderint, non video, ſed hoc argumento, etſi firmiſsimum eſt, niti tamen nolumus. vna tantum ratione refellantur, quod a libris manuſcriptis diſſentiunt, quorum nos authoritatem in dies magis magiſq; facimus: permulta enim, quæ in iis primo intuitu videantur abſurda, poſt, vbi diligentius animaduerteris, commodiſsime dicta reperiētur: vt hoc in loco, qui ſtatim, verbum illud, præſentia, quid ſibi vellet, aut quo ſpectaret, non perceperunt, vitioſum credentes immutarunt: eſt enim ita dictum, præſentia, magnitudine, & animi, & conſilii. tanquam ſi dixiſſet, p̄ſenti animo, magno conſilio: vt p̄ſentiam animi, magnitudinem conſilii eſſe voluerit. quemadmodum etiam alibi, p̄ſentem animum ſæpiſsime dixit: etſi vbiq; fere eandem vocem imperiti deprauarunt, ꝓſtantem, non præſentem, legentes. p̄ſentiam quoque animi dixit in oratione pro Milone. 113. & Cæſar belli Gallici lib. 5. 59. Sacerdos.) Quid ſacerdos hic ſignificet, Hirtii verbis oſtendimus: ſic enim ſcribit de bello Alexādrino li. 4. a 15. Comana vetuſtiſsimum, & ſanctiſsimum in Capadociæ Bellonæ templum, qđ tanta religione colitur, vt ſacerdos eius Deæ maieſtate, imperio, & potentia ſecundus a Rege conſenſu gentis illius habeatur, id homini nobiliſsimo Nicomedi Bithynio adiudicauit. Appianus autem in fine Mithridatici, Commagenis (inquit) Archelaum ſacerdotem præfecit, quæ dignitas habetur regia. Stra. etiam initio lib. 12. idem tradit. { Adoleſcēs &, equitatu, & peditatu, & pecunia paratus, & toto, iis, qui nouari aliquid volebant } Sunt quos offendat hæc lectio, ac fuit, cum ego quoq; corruptum locum exiſtimarem. nunc de mendo nihil ſuſpicor. dixit enim, & toto. i. & ea re, quæ ſumma eſt: deinde expoſuit, totum illud quid ſit: iis, qui nouari aliquid volebant, a quibus maxime timendum erat, quod adoleſcentem vel leuibus rationibus ad bellum poſſent impellere. adoleſcens (igitur dixit) & equitatu, & peditatu, & pecunia paratus, & qđ ſummum eſt, iis, qui nouari aliquid volebant, ſic etiam ad Atti. 80. eſt totum, quid Calen. Mar. futurum ſit pro, eſt ſummum, eſt maximum, in eo ſunt omnia. quid calen. Mar. futurum ſit. Tibarani) Forte, Tibareni, de quibus Plutarchus in Lucullo, & Pli. vbi Tiuiikyræ regionis gentes perſequitur: nam Tibaranorum mentionem nondum inueni. Res, quas Conſul in vrbe geſsiſſet,) In quo ita legatur, vetuſtum habet codicem magnæ ſpei adoleſcens Ioſephus Tramezinus. Conſul autem .i. Cicero: commemorantur enim quæ pro Ciceronis dignitate & dixerat: & feceras Cato. qui ſit autem is, quem clariſsimum, atq; optimum virū appellat: intelligere nondum potui. Cæſarem quidem: vt alii exiſtimant: non arbitror, quem Cicero nunquam optimum virum vocaſſet: ad Catonem ſcribens Cæſaris inimicum: præſertim cum tota fere epiſtola eius beneuolentiam quaſi aucupari videatur: quo facilius ſupplicationem obtineret Catone comprobante.

SEB A. COR. BIDVVM.) In his diebus: qui aliter hic atque in epiſtolis ad Atticum ſcribuntur: videtur eſſe Ciceronis μνημονικὸν ἁμάρτημα. Regumq; ſociorum) Al. Regumq;: & Sociorum. Præſtanti) Al. præſenti. Sacerdos.) Sacerdos (authore Stra.) i Cappadocia ſecundus poſt regem erat in honore: ſæpiuſq; reges: & ſacerdotes ex eadem erant gente. Toto iis) Alii ſociis: Alii: omnino iis legunt: Alii: is: & paulopoſt. E toto regno: vt verbū illud e loco ſuo in alienum migrarit. Vtriq; prouinciæ) Syriæ: Ciliciæ. Al. tamen legitur: vtrinq; prouinciæ. Tamen id.) Al. cum id. Ante diem Id. Octo.) Al. ad. 4. Id. Octo. & ita legi debet. nam quo profectus eſt. 4. id eo. 3. Id peruenit. M. Anneius. & L. Tulleius) In epiſtolis ad Atti. ſemper ſcribitur: Mar. Annius: L. Tullius. Interclusi reliqui fugeranam) Alii legunt: Interclusi fuga: Erant. Hæc autem loca: quæ a Cicerone ſcribuntur: ſunt adeo ignobilia: vt non multum operæ iis perquirēdis ſit ponendum. Aras Alexandri) Epiſto. 10. lib. 2. Eleuthero cilicum.) Al. ἐλευθεροκιλίκων. hoc eſt liberorum Cilicum. nam teſtatur Plin. in illis locis populos plures liberos fuiſſe. Cum cuidam.) Cæſari: niſi fallor. Nam cum in Senatu: vt refert Plutarchus: Cæſari ſupplicatio decerneretur: Cato: cenſuit Cæſarem potius hoſtibus dedendum. R.P. conſeruata) coniuratione Catilinæ oppreſſa.

Neſcio quid gratulationis) ſupplicationis. Et prouinciam.) Galliam. Epiſto. 2. lib. 5. Sacerdotium) Auguratum. Poſt iniuriam) exilii. Augur poſtea fieri volui) in P. Craſsi locum, Pompeio: & Hortenſio cooptantibus. Eum honorem) ſupplicationem: & triumphum. Neglectum a me olim) Cum prouinciam depoſui: ex qua fortaſſe triumphare potuiſſem.

BERN. RVTL. BIDVVM Laodiceæ fui: deinde Apameæ quatriduum: triduum Synadis: totidem dies Philomeli) Aliter ad Atticum. Moratus: inquit: triduum Laodiceæ: triduum Apameæ: & totidem dies Synade: & alia epiſtola: Laodiceam prid. calen. Sext. venimus: ibi morati biduum perilluſtres fuimus: honorificiſq; verbis omnes iniurias reuellimus ſuperiores. Deinde Apameæ quinque dies morati: Synadis triduum: philomeli quinq; dies morati: Synadis triduum: Philomeli quinq; dies: & Iconii decem. Itaque ad conſentaneam ſcripturam loci redigendi indidem. Caſtra in radicibus Amani habuimus: apud aras quatriduum) Superiore loco ad Atticum. Ibi: inquit. quinq; dies morati. Ad oppidum Eleutherocilicum. eſt ad Atticum.) Cuius etiam interitum: facile intelligerem: mihi quantum tribueres,

Milonis

Milonis cauſa in Senatu defendenda approbaris)Deeſt vt, quo ſit, vt facile intelligerem: ex aliis: Sicut & Studui, paulopoſt nõ ſtudui. M. Mancio legato imperaui.)Superiori. 13. libro pluribus locis M Anneium legimus, vtrobi melius, non decerno. idem vtrobiq; legendum; non diſſimulo. Magnumq; eorum equitatum, qui in Ciliciam tranſiſſet, ab equitatu in eorum turmis, & a cohorte prætoria, quæ erat Epiphaniæ præſidii cauſa occidione occiſum.)Legendũ eſt: Ab equitum meorum turmis. ni fallimur, ex ſenſu. Nã & turmas de equitibus, vt de peditibus cohortes, dicimus, & habẽt quidam codices, equitatu meorum, incorruptũ ex parte. Sed, vt memini, Repu. conſeruata)vt memini, ſcribimus. eam ſentẽtiam pluribus locis Cicero perſcriptam reliquit.

[redacted]

aut benignitate deorum. Qđ. i. quã rem ego cẽſebam mea ſententia, atq; ſcripſi idcirco hæc ad te pluribus. ſ. verbis cõtra conſuetudinem meam, vt qđ volo maxime, exiſtimes me laborare vt pſuadeam tibi me & voluiſſe de maieſtate tua, qđ arbitratus ſum ampliſſimum ſup. eſſe, & gaudere factum eſſe, quod tu maluiſti. Vale & dilige nos, & pſta ſociis & Reip. ſecuritatem & diligentiam, itinere inſtituto. i. iuxta morem tuum inceptũ, aut vbi inceperis redire.

uelim: ſi mihi tua ſententia tributus honos ex meis literis fuerit, me exiſtimaturum, cum authoritate tua, tum beneuolentia erga me mihi, quod maxime cupierim, contigiſſe. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Gratulatur Ciceroni de rebus a ſe geſtis, & tacite diſſuadet, ne triumphum ambiat.

M. CATO M. CICERONI IMP. S. P. D. 5

QVod & Reſpub. me, & noſtra amicitia hortatur, libenter facio, ut tuam uirtutem, innocentiam, diligentiam cognitam in maximis rebus, domi togati, armati foris, pari induſtria adminiſtrare gaudeam. itaque quod pro meo iudicio facere potui, ut innocentia, conſilioq; tuo defenſam prouinciam, ſeruatum Ariobarzanis cum ipſo Rege regnum, ſociorum reuocatam ad ſtudium imperij noſtri uoluntatem, ſententia mea, & decreto laudarem, feci ſupplicationem decretam, ſi tu qua in re nihil fortuito, ſed ſumma tua ratione, & continentia Reipub. prouiſum eſt, Dijs immortalibus gratulari nos, quã tibi referre acceptum mauis, gaudeo, q. ſi triumphi prærogatiuam putas ſupplicationem, et icc irco caſum potius. quam te, laudari uis: neq; ſupplicationem ſequitur ſemper triumphus: & triumpho multo clarius eſt, Senatum iudicare, potius manſuetudine, & innocentia Imperatoris prouinciam, quam ut militum, aut benignitate Deorum retentam, atque conſeruatam eſſe: quod ego mea ſententia cenſebam, atqui hæc ego icc irco ad te contra cõſuetudinem meam pluribus ſcripſi, ut, quod maxime uolo, exiſtimes me laborare, ut tibi perſuadeam, me et uoluiſſe de tua maieſtate, quod ampliſſimum ſum arbitratus, & quod tu maluiſti, factum eſſe gaudere. Vale, & nos dilige, & inſtituto itinere ſeueritatem, diligentiamq; ſocijs, & Reipub. præſta.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Iucundam ſibi Catonis gratulationem fuiſſe dicit. Petitque rurſus, ut apud Senatum ſua ſententia & uoluntate a Catone adiuuetur.

M. CICERO M. CATONI. S. D. 6

LAetus ſum laudari me, inquit Hector, opinor apud Næuium, abs te pater laudato uiro: ea eſt enim profecto iucunda laus, quæ ab ijs proficiſcitur, qui ipſi in laude uixerunt. ego uero uel gratulatione literarum tuarum, uel teſtimonijs ſententiæ dictæ, nihil eſt, quod me non aſſecutum putem. idemq; mihi tum ampliſſimum, tum gratiſſimum eſt, te libenter amicitiæ dediſſe, quod liquido ueritati dares, & ſi non modo unus, uerum ẽt multi Catones eſſent in ciuitate noſtra, in qua unum extitiſſe mirabile eſt: quem ego currum, aut quam lauream cum tua laudatione conferrem? nam ad meum ſenſum, et ad il-

ASC. QVod &c. Dicit ſe diligenter commendaſſe virtutem Cice. in Senatu, dehortatur tamẽ a petitione triumphi dicens. Ego facio libẽter id quod & Reſpu. & amicitia noſtra hortat me, vt gaudeam virtutem. i. fortitudinem tam, innocentiam, diligentiam tuam cognitam in maximis rebus, tuam dicit togati domi & armati foris. i. in bello, adminiſtrare. i. gerere magiſtratum, cur ue eſt adminiſtrare, pari induſtria. Itaque feci quod potui facere iudicio meo. i. vt laudarem ſententia mea & decreto, puinciam. ſ. Ciliciam, defenſam innocentia. tua & ↄſilio tuo Regnum Ariobarzanis. ſ. Cappadociã: ſeruatum ſup. eſſe ad ſtudium imperii noſtri. Gaudeo ſi tu mauis. i. magis vis gratulari. i. grato animo attribuere diis immortalibus. Quam. ſ. nos referre acceptũ tibi. i. nos exiſtimare accepiſſe a te ſupplicationẽ decretam. ſ. p rebus bene geſtis a te, in qua re nihil ſup. contigit fortuito. ſed puiſum eſt Reipu. ſumma rõne. i. prudentia, & cõtinẽtia tua. quod ſi putas ſupplicationem, prorogatiuã. i. quaſi præiudicialem cauſam triumphi, & mauis idcirco caſum. i. fortuitum euẽtum laudari potius q̃ te, neq; triũphus ſequitur ſemp ſupplicationẽ, & multo clarius eſt triũpho, Senatum iudicare, puinciam retentam atq; cõſeruatam eſſe potius mãſuetudine, atq; innocentia Imperatoris, q̃ vi militum,

SEBA. COR. LAVDAREM)laudarẽ tantum, ſed ſupplicationẽ non decer[redacted]erent. Epiſt. 11. lib. 8. Secur[redacted]em.)Al. ſeueritatẽ. [redacted]

ASC. LAetus ſum. Gratum dicit ſibi q a Ca. laudetur, innuit tamẽ triumphum ſperare dicens. Hector, ſup. vt opinor loquit apud Næuiũ in tragœdia, o pater. ſ. Priame, ego ſum lætus. i. gaudeo me laudari abs te viro laudato. Ea .n. laus eſt pfecto iucũda, quæ pficiſcitur ab iis qui ipſi vixerunt in laude. Nihil eſt qđ ego nõ putem me aſſecutum ſup. eſſe. i. obtinuiſſe, vel gratulatione literarum tuarum, vel teſtimoniis ſentẽtiæ tuæ. Et eſt mihi tum ampliſſimum, tum gratiſſimũ, te dediſſe libẽter amicitiæ, qđ dares liquido. i. manifeſto iudicio veritati, hoc eſt tãtum amicitiæ cauſa me laudaſſe, quãtum faceres ſi ita eſſem laudãdus: Etſi nõ modo vnus, verũ multi Catones eſſent in ciuitate noſtra, in qua vnum extitiſſe. i. emerſiſſe, eſt mirabile, quem currum. ſ. triũphalẽ, aut quã lauream cõferrẽ ego cum laudatione tua? q. d. nullũ & nullam. Nã ad ſenſum meũ & ad illud ſyncerum a ſubtile iudicium. ſ. qđ creditur in me eſſe, nihil eſt laudabilius quam ea oratio tua quæ eſt perſcripta ad me a neceſſariis meis. Sed expoſui tibi literis ſuperioribus cãm voluntatis meæ non .n. dicam cupiditatis. Quæ cauſa etiam ſi vlla ſit tibi parũ iuſta, habet tamẽ hanc rõnem, vt honos videatur non concupiſcẽdus nimis, ſed tamen ſi deferatur. i. pſentetur a ſenatu, videatur non aſpernandus eſſe. Spero aũt illum ordinem. ſ. Senatorium p laboribus meis ſuſceptis ob Remp. non exiſtimaturum me indignũ honore pſertim vſitato. quod ſi erit ita, ego peto tantum a te, qđ ſcribis amiciſſime, vt cum tribueris mihi iudicio tuo id qđ arbitraris eſſe ampliſſimũ hoc eſt virtute & prudentia laudari gaudeas, ſi id quod maluero. ſ. ſi triũphus acciderit. ego .n. video. i. intelligo te feciſſe & ſcripſiſſe & verius dicam, ſenſiſſe ſic. Et res ipſa declarat, illũ honorem ſupplicationis noſtræ fuiſſe iucundum tibi, quod. i. eo

quod affuiſti ſcribendo.i.dum ſcriberetur.Ego enim non igno ro hæc ſenatuſconſulta ſolere ſcribi ab amiciſsimis eius de cu- ius honore agitur.Ego vt ſpero videbo te ꝓpediem.i.ſtatim,at que vtinam Repu.ſup exiſtente meliore.i.pacatiore q̃ timeo, quia bellũ ciuile inter Cæſarem & Pompeiũ audierat excitari.

ET ſi non modo vnus,verum etiã multi &c.) Nos autho

plicationem quidem non decreuiſſe,honorifice tamen de eo lo cutum . quod Cælius ſignificat libro octauo in epiſtola , cuius initium, Non diu ſed acriter . Sed & Cicero ipſe ad Cælium, Atticum quæ.

[redacted]

VIC. ritate veterum codicum,& ratione ducti, Non modo omnes)emẽdauimus . Si(inquit) omnes eſſent Catones in ciuitate noſtra , plus me putarem aſſecutum eſſe poſtquam a te laudatus ſum, q̃ ſi mihi triumphus decretus fuiſſet,ſed quid dico omnes?ſi multi eſſent Catones(minus autem eſt multi, quam omnes)eiuſdem ſententiæ eſſem vt currum,laureãq; ꝓ tua laudatione contemnerem.Cum autem nedum omnes,aut multi ſint Catones,ſed vix,vnus fuerit, oportet etiã me reliquorum rationem habere,qui non recte , incorruptéq; res iudicant , nam eorũ quoq; exiſtimationem de me magnifacere debeo, cum velim famam& dignitatem meã Clodianis temporibus perculſam & labefactatam inſtaurare:apud quos,ſi viderint me a Senatu ornatum triumphoq; decoratum,rurſus vt ſolebã , florebo: ſin autem eo honore indignus exiſtimabor,nũquã maculam illam delere potero. In longa autem ad ipſum epiſtola cauſam exponit , quare velit vel cupiat potius triumphare:ad ſanandum vulnus iniuriæ.ſ.aptiſsimum triũphum eſſe ſibi iudicans, quam etiam cauſam ad Atti.adfert libr.6. his verbis, Amicorum literæ me ad triumphum vocant, rẽ a nobis(vt ego arbitror) propter hanc παλιγγενεσίαν noſtram non negligendam.videbatur enim ſibi poſt integre adminiſtratam ꝓuinciam quaſi exoriri,iterũq; naſci: nec.n. cenſebat aliter poſſe ſe acceptas iniurias delere ex animis hominum,niſi ſummis poſtea honoribus ornatus eſſet, antiquaſq; laudes ob cõſeruatam patriam ſibi merito tributas renouaſſet. Si autem omnes, aut multi ſaltem(gratius omnino,meliuſq; fuiſſet ſi oẽs)eo iudicio,quo Cato,eſſent, non opus ſibi eſſe Cicero exiſtimaſſet,nouis Senatus, populiq; de ſua laude iud[illegible]et enim in animis eorum nunquam ſuam laudem imm[illegible] eſſe,caſumq; illum ſuum ab ipſis Reip.calamitatem æſti[illegible]ãnq; potius quam ſuam habitum eſſe.

lud ſyncerũ, ac ſubtile iudicium , nihil poteſt eſſe laudabilius, quam ea tua oratio , quæ eſt ad me perſcripta à meis neceſſarijs,ſed cauſam meæ uoluntatis,non enim dicam cupiditatis,ex poſui tibi ſuperioribus literis. quæ etiam ſi parũ iuſta tibi cauſa eſt,hanc tamen habet rationem,ut non nimis concupiſcẽdus honos,ſed tamen,ſi deferatur à Senatu,minime aſpernandus eſſe uideatur,ſpero autem illum ordinem pro meis ob Rempub. ſuſceptis laboribus,me non indignum honore , uſitato præſertim,exiſtimaturũ.quod ſi ita erit,tantum ex te peto,quod amiciſſime ſcribis,ut cum tuo iudicio,quod ampliſſimum eſſe arbitraris,mihi tribueris,ſi id,quod maluero, acciderit , gaudeas: ſic enim feciſſe te,& ſenſiſſe,& ſcripſiſſe uideo:reſq́; ipſa declarat,tibi illum honorem noſtrum ſupplicationis fuiſſe iucũdum, quod ſcribendo affuiſti:hæc enim S.C. non ignoro ab amiciſſimis eius,cuius de honore agitur,ſcribi ſolere. Ego,ut ſpero, te propediem uidebo,atq; utinam Repub.meliore,q̃ timeo. Vale.

GISBERTI LONGOLII LEMMA.

Et gratulatur Marcello,quod frater eius Conſul factus ſit,& petit ut operam det,ut ſibi in prouincia ſuccedatur.

M. T. C. PROCOS. S. D. M. MARCEL. COS. 7

TE & pietatis in tuos & animi in Rempub. & clariſſimi atq; optimi Conſulatus, C.Marcello Conſule facto fructum cepiſſe,uehementer gaudeo:non dubito,quid præſentes ſentiant.nos quidem longinqui,& a te ipſo miſſi in ultimas genteis,ad cœlum mehercule te tollimus,ueriſsimis ac iuſtiſſimis laudibus.nam cum te a pueritia tua unice dilexerim, tuq́; me in omni genere ſemper ampliſſimum eſſe & uolueris,& iudicaris,tamen hoc uel tuo facto, uel populi Romani de te iudicio,multo acrius,uehementiusq́; diligo,maximaq́; lætitia afficior,cum ab omnibus prudentiſſimis,uiriſq́; optimis,omnibus dictis,factis,ſtudijs,inſtitutis uel me tui ſimilem eſſe audio , uel te mei,unum uero ſi addis ad præclariſſimas res Cõſulatus tui, ut aut mihi ſuccedat quamprimum aliquis, aut nequid accedat temporis ad id,quod tu mihi & S.C.& lege finiſti : omnia me per te conſecutum putabo.Cura ut ualeas,& me abſentem diligas:atq́; defendas.Quæ mihi de Parthis nuntiata ſunt: quia nõ putabam a me etiam nunc ſcribenda eſſe publice,propterea ne pro familiaritate quidem noſtra uolui ad te ſcribere , ne cum ad Conſulem ſcripſiſſem,publice uiderer ſcripſiſſe. Vale.

ASC. TE & pieta. Gratulatur M.Marcello ob Conſulatum fratris & petit ſibi ſuccedi,purgatq; quod non ſcripſerit,hoc ordine.Ego gaudeo vehementer te cepiſſe fructum , &.i.ſimul,pietatis in.i. erga tuos,& animi.i.beneuolentiæ in Rempub.& Conſulatus.ſ.tui optimi atq; clariſsimi,& hoc C.Marcello.ſ.fratre facto Conſule. Nõ dubito quin pſentes.i.qui Romæ ſunt, ſentiant.ſ. aut factum tuum aut gaudium ex eo . Nos quidem lõginqui & miſsi a te.i.tua ſententia, in vltimas gentes ſ.imperij Romani,extollimus ſup. te aut factum iſtud,ad cœlum mehercule veriſsimis ac iuſtiſſimis laudibus. Nam cum dilexerim te vnice a pueritia tua, & tu & volueris & iudicaris me eſſe ampliſsimum ſemper in omni genere.ſ. honorum , tum diligo te multo.acrius & vehementius vel hoc facto tuo, vel iudicio populi Romani,de re, & afficior maxima lætitia, cum ego audio ab hominibus prudentiſsimis, & viris optimis vel me eſſe ſimilem tui, vel te mei,omnibus dictis, factis, ſtudijs, inſtitutis.i.moribus. vero ꝓ ſed, ſi addis ad pclariſſimas res Conſulatus tui, vnũ ſ.vt aut aliquis ſuccedat mihi quamprimum,aut nequid tẽporis accedat.i. addatur,ad id .ſ.tempus,quod tu finiſti.i. cõſtituiſti mihi, & Senatuſconſulto.ſ.de nouo decreto , & lege .ſ.antiqua vt annua ſit prouincia , putabo me conſecutum omnia per te.Cura vt valeas, & diligas me abſentem atque defendas.Ego ne quidem pro familiaritate noſtra volui ad te ſcribere ea quæ nuntiata ſunt mihi de Parthis.ſ. qui Euphratem tranſierunt,quia non putabam ea ſcribenda eſſe a me etiam nunc.i. adhuc publice , ne cum ſcripſiſſem ad Conſulem, viderer ſcripſiſſe publice . Erat ergo Marcus adhuc Conſul,ſed Gaius deſignatus.

SEBA. COR. ABS te pater laudato viro)Al.Abs te pater a laudato viro.vt etiam in Tuſcu.4.legitur. Non modo vnus) Al.nõ modo omnes. Vnum [illegible]) Te.cum vero multi non ſint Catones,ſed pleriq; omn[illegible]us ſint imperiti , iis etiam aliquid dandum eſt, & quaſi ſce[illegible]uiendum. Superioribus literis) quarta huius lib. Amic[illegible]ſcribi)epiſtola ſuperiore.

BERN. RVTL. IN qua vnum extr.n[illegible] De ipſo potius, ad quem ſcribit accipio,quam,vt voluit [illegible]es,de cenſorio. Pertinet vero ad argumentum huius ſuper[illegible]q; epiſtolæ,ſcire, Cic.ſup

SEBAS, CORRA.

MARCO Marcello Cos.)cum Ser.Sulpitio. C. Marcello)fratre tuo patruele. Cos.facto)cum L.Paulo. A te ipſo) vt a Cos. Tuo facto) quo C. Marcellum Cos.deſignandum curaſti. De te iudicio) ſuffragii declarato. Similem) æmulum quoque & imitatorem ſtudiorum, & laborum ſuorum , in oratione pro ipſo, & in Bruto vocat. Et lege)Epiſto. ſeptima libri ſecundi.

[redacted]

[redacted]

ASC. MAxima &c. Gratulatur C. Marcello quod Conſul ſit deſignatus. Ordo eſt. Affectus ſum maxima lætitia cũ audiui te factum eſſe conſulem, & volo.i.opto deos fortunare.i.ſecundare tibi eum honorem, atq; adminiſtrari a te ꝓ dignitate tua & parẽtis tui, nã cum.ſ.ita ſit, quod dilexi & amaui ſemper te, tum cognoui ſup.te iam amantiſsimum mei in omni varietate rerum mearum, tum.i.inſuper vel defenſus compluribus beneficiis patris tui, temporibus triſtibus.i.aduerſis, vel ornatus ſecundis .i.proſperis.i.temporibus. & ſum, & debeo eſſe totus veſter .i.tuus, & patris. Præſertim cũ ꝑſpexerim ſtudia matris tuæ fœminæ grauiſsimæ, atque optimæ maiora erga ſalutem & dignitatem meam, quam erant poſtulanda a muliere. Quapropter peto a te in modum maiorem, vt diligas & defendas me abſentem.

SEBA. COR. TE Cos factũ) cum L. Paulo. A te pro tua) Al. a te ꝑ peto pro tua. Parentisq; tui) Epi. ſequenti. Quod mei amantiſſimum) Al. cum mei iam amãtiſsimum. Matris tuæ) Iuniæ. Epiſtola ſequenti.

[redacted]

ASC. MArcellum. Gratulatus eſt M. Marcello conſuli & C. Marcello fratri, nunc autem gratulatur vt perſpicio vtriuſq; patri dicẽs. Ego gaudeo mirum in modũ Marcellum tuum.ſ.filium eſſe factum conſulem & te effectum eſſe ea lætitia quam optaſti maxime, idq; ſup.facio, tum.i.pariter cauſa ipſius.ſ.C. Marcelli, tum q iudico te digniſsimum omnibus rebus ſecundiſsimis .i.proſperiſsimis, te dico, cuius perſpexi beneuolentiam ſingularem erga me vel in labore.i.aduerſitate, vel in honore meo, denique cognoui totam domum veſtram ſtudioſiſsimam & cupidiſsimam vel ſalutis.ſ.in labore, vel dignitatis meæ.ſ.in honore. Quare tu feceris mihi gratum, ſi gratulatus eris verbis meis Iuniæ vxori tuæ, fœminæ grauiſsimæ atque optimæ.ſ.de Conſulatu filii. Ego peto a te id quod conſueſti.i.conſuetus es, vt diligas atque defendas me abſentem. Quia in ſuperiori dixit ſe matri Conſulis debere, quã nunc coniugem dicit, certum eſt quòd patri non fratri gratulatur.

SEBA. COR. MARCELLO) Al. G. Marcello: idque recte. Collegæ) in auguratu: quod ex libe. 2. de Diuinatione diſces. Marcellum tuum) C. Marcellum filium tuum. Cos. factum) cũ L. Paulo. Mirum) Al. mirandum.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Officioſa eſt epiſt. qua C. Marcello de nouo Conſulatu gratulatur.

M. T. C. PROCOS. C. MARCELLO COS. DES. S. D. 8

MAxima ſum lætitia affectus, cum audiui te Cõſulem factum eſſe: eumq; honorem tibi Deos fortunare uolo, atq; a te pro tua, parentisq; tui dignitate adminiſtrari, nam cum te ſemper dilexi, amauiq;, q mei amantiſſimum cognoui in omni uarietate rerum mearum, tum patris tui pluribus beneficiis, uel defenſus triſtibus temporibus, uel ornatus ſecũdis, neceſſe eſt ut & ſim totus ueſter, & eſſe debeam, cum præſertim matris tuæ grauiſſimæ, atque optimæ fœminæ maiora erga ſalutem, dignitatemq; meam ſtudia, quam erant à muliere poſtulãda, perſpexerim. quapropter à te peto maiorem in modum, ut me abſentem diligas atque defendas. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Gratulatur rurſus M. Marcello, quòd frater Conſul factus ſit.

M. T. C. PROCOS. M. MARCELLO COLLEGAE S. D. 9

MArcellum tuum Conſulem factum, teq; ea lætitia affectum eſſe, quam maxime optaſti, mirum in modũ gaudeo. idq; cum ipſius cauſa, tum q te omnibus ſecundiſſimis rebus digniſſimum iudico: cuius erga me ſingularem beneuolentiam uel in labore meo, uel in honore perſpexi: totam denique domum ueſtram uel ſalutis, uel dignitatis meæ ſtudioſiſſimam cupidiſſimamq; cognoui. quare gratum mihi feceris, ſi uxori tuæ Iuniæ, grauiſſimæ, atque optimæ fœminæ, meis uerbis eris gratulatus. A te id quod conſueſti peto, me abſentem diligas, atque defendas. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Petit a Conſule, vt honori & dignitati Ciceronis faueat in Senatuſconſulto, quod petebat Cicero.

M. C. IMP. C. MARCELLO C. F. COS. S. P. D. 10

QVando id accidit, quod mihi maxime fuit optatum, ut omnium Marcellorum, Marcellinorum etiam, (mirificus enim generis, ac nominis ueſtri fuit erga me ſemper animus) quando ergo ita accidit, ut omnium ueſtrum ſtudio tuus Conſulatus ſatisfacere poſſet, in quem meæ res geſtæ, lauſque & honor earum potiſſimum incideret: peto a te id, quod facillimum factu ſit, non aſpernante, ut confido, Senatu: ut quã honorificentiſſimum S.C. literis meis recitatis faciendum cu-

[redacted] ASC. QVando. Rogat vt ſibi proſit in honore decernendo, cum quia conſul ſit poſsit, & quia neceſſarius, debeat, dicens, Quando.i.quoniam id quod fuit optatum mihi maxime, accidit.i.euenit vt Conſulatus tuus poſsit ſatisfacere ſtudio omnium Marcellorum, & etiam Marcellinorum animus enim nominis ac generis veſtri fuit ſemper mirificus erga me, quando ergo ita accidit vt Conſulatus tuus poſſet ſatisfacere ſtudio omnium veſtrum, in quem.ſ. Cõſulatum res meæ geſtæ.ſ. in prouincia ſup. inciderent, & laus & honor earum incideret potiſsimum, peto a te id quod ſit facillimum factu.i.vt fiat, Senatu, vt confido, non aſpernante, vt literis meis recitatis: ideſt poſtquam erunt recitatæ, cures Senatuſconſultum.i.decretum de honore meo, faciendũ .i.vt fiat, quamhonorificentiſſimum. Si minus.ſ.neceſsitudinis & amicitiæ eſſet mihi tecũ, quam eſt cum omnibus tuis.ſ. conſanguineis, allegarem.i.intercesſores mitterem ad te oẽs a quibus intelligis me diligi ꝑcipue. Beneficia patris tui ſunt ampliſsima in me. Ego arbitror neminem: ideſt nullum hominẽ eſſe, qui ignoret quanti frater tuus.ſ. Marcus, me faciat.ſ.modo. Eſt enim præſentis ſubiunctiui, & feceris ſemper. Denique tota domus: ideſt familia tua proſecuta eſt me ſemper omnibus ſummis officiis. Neque vero tu conceſſiſti: ideſt locum dediſti cuiquam tuorum.ſ. parentum, in diligendo me. quare peto a te vt velis me eſſe per ſe; ideſt tuo decreto quam ornatiſsimum.i.ſummis honoribus, vt ſunt ſupplicatio & triumphus, & putes exiſtimationẽ: ideſt reputationem meam eſſe ſatis commendatam tibi, & in ſupplicatione decernenda, & in cæteris rebus.

SEBAST. CORRA.

PATRIS TVI) ſuperiore epiſtol. Frater tuus) patruelis M. Marcellus Epiſto. 7. huius libro.

BERN. RVTIL.

M.T.C.C. Marcello Cons. deſigna.) Deſignati verbum arbitror eradendum, quoniã iam eſſet magiſtratum ingreſſus. literæ enim hæc Ciceronis, vt in Cælianis epiſtolis vidimus, & ad Appium, in Ianuarium menſem inciderunt. Idque etiam de in ſequentis epiſtolæ inſcriptione multo magis dicimus. Denique ſunt codices, qui id verbum non habeant.

ASC. QVantæ &c. Fatetur gratiſſimũ eſſe officium Marcelli & ſe illi deuinctum, ac demum dicit ſe propediem ven turum, niſi a ventis impedita fuerit nauigatio ſua. Or do eſt: Et ſi.i.quanquam res ipſa loquebatur.i.ſatis declarabat, tamen cognoui ex literis omnium meorum, quantæ curæ ho nos meus fuerit tibi, & q̃.i.quantum extiteris.i.fueris, aut appa rueris idem.i. eiuſdem animi in me ornando, & amplifican do Conſul.i.cum eſſes Conſul. Qui.i.qualis fueras ſemper cũ parẽtibus tuis. Itaq; nihil eſt tã tum.i.tam magnum, qđ ego non debeam cauſa.i in re tua, & quod ego non ſim facturus ſtudioſe.i.diligenter ac liben te. Nam intereſt.i.refert ma gni.i.multum, cui debeas: aũt .i.ſed, ego nemini malui debe re quam tibi.cum.ſ.ita ſit, qđ ſtudia cõia, & beneficia pater na & tua coniunxerant me iã ante.i.prius, tum.i.euidẽtius, quidem.i.certe ſententia mea .i.q̃tum ſentio, maximum vin culum acceſsit .i. additum eſt neceſsitudini amoris, quod ge ris atq; geſsiſti Rẽpu. qua nihil eſt charius mihi, ita vt non re cuſem quo minus.i.vt nõ ego debeam tibi tantum quantum omnes boni. Quamobrem ve lim ſupp. vt hi.i.tales ſint tibi exitus.ſ.Conſulatus tui, quos .i. quales mereris, & confido fore.i.futuros. Ego, vt ſpero, videbo te ꝓpediem, ſi nauiga tio nõ morabitur.i. tenebit in mora me, quæ.ſ.nauigatio in currebat in ipſos Eteſias.ſ.ven tos qui a Strabone ſubſolani: ideſt Euri dicuntur.

SEBA. COR. HONOS tue.)in decer nenda mihi ſupplicatione. Pa rẽtibus tuis)Epiſt. 9.huius lib.

[redacted]

ASC. ETſi &c. Gratulatur Pau lo de Conſulatu. dicit ſe velle interfuiſſe ho noribus illius, rogans nequid tẽporis ſibi ꝓrogetur. Ordo eſt. Etſi nunq̃ fuit dubium mi hi quin Pop. Ro. facturus eſſet ſummo ſtudio & cunctis ſuf fragijs te Cõſulem ꝑ ſummis meritis tuis in Rempu. & pro ampliſsima dignitate familiæ tuæ, tñ ego affectus ſum incre dibili lætitia, cum id nũtiatum eſt mihi, & volo.i.opto deos fortunare.i.ſecundare tibi eũ honorem.i.honorificum ma giſtratum, & adminiſtrari a te ex dignitate tua.i. ſm dignita tem tuam & maiorum tuorũ. Atq; vtinam ego ꝓſens potuiſ ſem videre illum diem.ſ.comi tiorum optatiſsimum, atq; na uare.i.copioſe impendere tibi operam meam & ſtudium.ſ. meum pro ampliſsimis ſtudiis tuis erga me Quam facultatẽ, quando.i.quoniam, hic caſus ideſt fortuitus aditus prouĩciæ nec opinatus & improuiſus eri puit mihi, tamen peto magnopere a te ve des operam, & effi cias nequid iniuriæ fiat mihi, nequid.i.aliquid temporis, acce dat.i.addatur ad munus.i.onus meum annuum.i.legitime dũ taxat per annum gerẽdum, vt poſsim videre te Conſulem ge rentem Remp. pro dignitate tua. quod ſi feceris, magnus cu mulus.i.magnum incremen tum, accedat.i addetur ad pri ſtina ſtudia tua erga me.

res ſi mihi tecum minus eſſet, q̃ eſt cum tuis oĩbus, allegarẽ ad te illos, à quibus intelligis me præcipue diligi. Patris tui bene ficia in me ſunt ampliſsima: neq; n. ſaluti meæ, neq; honori ami cior quiſq̃ dici põt: frater tuus quanti me faciat, ſemperq; fece rit, eſſe hoĩem, qui ignoret, arbitror neminẽ. domus tua deniq; tota me ſemper omnibus ſummis officijs proſecuta eſt. neq; ue ro tu in me diligẽdo cuiq̃ conceſsiſti tuorũ. quare a te petō ma iorem in modum, ut me per te quam ornatiſsimum uelis eſſe, meamq; & in ſupplicatione decernenda, & in cæteris rebus exiſtimationem ſatis tibi eſſe commendatam putes. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Agit gratias Marcello, quod in dignitate & ornamentis ab illo adiutus ſit.

M. T. CICERO IMP. C. MARCEL LO COS. S. P. D. 22

QVantæ tibi curæ meus honos fuerit, & q̃ idem extite ris Conſul in me ornando, & amplificando, qui fue ras ſemꝑ cum parentibus tuis, & cum tota domo, etſi res ipſa loquebatur, cognoui tamen ex meorum omnium literis, itaque nihil eſt tãtum, quod ego non tua cauſa debeam, facturusq; ſim cum ſtudioſe, tum libẽter: nam magni intereſt, cui debeas: debe re autem nemini malui, q̃ tibi, cui me cum ſtudia communia, be neficia paterna, tuaq; iam ante cõiunxerant, tum accidit, mea quidem ſentẽtia, maximum uinculum, q ita Rempubli. geris at que geſsiſti, qua mihi charius nihil eſt, ut, quantum tibi omnes boni debeant, quo minus tantundem ego unus debeam, non re cuſem, quãobrem tibi uelim ij ſint exitus: quos mereris, et quos fore confido. Ego, ſi me nauigatio non morabitur, quæ incur rebat in ipſos Eteſias, propediem te, ut ſpero, uidebo. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Officioſa eſt epiſtola, & petitoria, vt ei ſuccedatur.

M. T. C. IMP. L. PAVLO COS. DES. S.D. 22

ETſi mihi nunquam fuit dubium, quin te populus Roma nus pro tuis ſummis in Rempu. meritis, & pro ampliſsi mis familiæ dignitate, ſummo ſtudio, cunctis ſuffragiis Conſulẽ facturus eſſet: tamen incredibili lætitia ſum affectus, cum id mi hi nuntiatum eſt: eumq; honorẽ tibi deos fortunare uolo, à teq; ex tua, maiorumq; tuorum dignitate adminiſtrari. atq; utinam præſens illum diem mihi optatiſsimum uidere potuiſſem, proq; tuis ampliſsimis erga me ſtudijs, atque beneficijs tibi operam meam, ſtudiumq; nauare. quam mihi facultatem quando hic nec opinatus, & improuiſus prouinciæ caſus eripuit, tamẽ ut te Conſulẽ Rẽpu. pro tua dignitate gerentẽ uidere poſsim, ma gnopere à te peto, ut operã des, efficias: nequid mihi fiat iniu riæ: ne ue quid tpis ad meũ annuũ munus accedat. qđ ſi feceris magnus ad tua priſtina erga me ſtudia cumulus accedet. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Officium ſuum Paulo approbat: deinde petit vt dignitatem illius promoueat in Senatuſconſulto approbando.

M. T. C. IMP. L. PAVLO COS. S. D. 23

MAxime mihi fuit optatũ. Romæ eſſe tecũ, multas ob cauſas: ſed præcipue ut & in petendo: & in gerendo

SEBA. COR. L. Paulo Cos. des.)cum C. Marcello. Illum diem.)comi tiorum. Nauare in petitione Conſulatus.

[redacted]

BERN. RVTL. ETS I (mihi) Petit Cicero vt ſibi ſuccedatur. orditur au tem a gratulatione.

ASC. MAxime &c. Iterum ſibi dol re dicit q nõ fuerit Romæ cũ Paulus Conſulatum peteret, vt ei auxilio fuiſſe potuiſſet. Deinde commendat ei hono rem ſuum in Senatuſconſulto habendo, & demum rogat ne prouincia ſibi prorogetur. Or do eſt. O Paule optatum fuit maxime mihi.i.a me: eſſe tecũ Romæ ob multas cauſas, ſed præcipue, vt poſſes perſpicere ſtudium meum debitum tibi in petendo & gerendo Conſu latu.i.dum peteres & gereres Conſulatum. At ratio.i.ratifi catio quidem petitionis tuæ fuit ſemper explorata mihi, ſed tamen volebam.i. optabã nauare operam.i.tibi impen dere magnum auxilium. Ve rum.i.ſed cupio equidẽ te ha bere minus negotii.i.difficulta tis in Cõſulatu.ſ.gerendo, ſed fero moleſte me Conſulem.i.. cum eſſem Conſul, ꝑſpexiſſe ſtudiũ tuum.i.diligẽtem fauo rem in me, adoleſcẽtis.i.cũ eſ ſes adhuc adoleſcẽs, & te non poſſe ꝑſpicere ſtudium meũ.ſ. in te, cũ ſim id ætatis.i.ea æta te, hoc eſt tam ſenex. Figura te dicitur id ætatis, ſicut id ge nus, ꝓ eius generis. Sed arbi tror ꝯtigiſſe neſcio quo fato.i. deoꝝ ordinatione, ita, vt facul tas detur tibi ſemꝑ ad ornãdũ me, & nihil ſuppetat.i. faculta tis ſit ad remunerãdum ꝓter voluntatem. Tu ornaſti Cõſu latum meum, ornaſti reditum meum, quia meum tꝑs rerum gerendarum.i.quo res geſsi.ſ. ꝓelaras in Cilicia, incidit in ip ſum Conſulatum tuũ. Itaque cum ſumma amplitudo & di gnitas tua, & magnus honos meus & magna exiſtimatio.i.

reputatio

tio de me, videatur poſtulare vt contendam ac petam a te pluribus verbis, vt cures Senatuſconſultum.i.decretum ſenatus ſuper ea re conſulti, faciendum.i. vt fiat, quam honorificentiſſimum de rebus geſtis meis, non audeo contendere.i.exigere vehementer a te, ne aut ipſe ideſt egomet videar oblitus eſſe, aut putẽ te oblitũ eſſe perpetuæ conſuetudinis tuæ erga me. Quare ego faciam ita, vt arbitror te velle, atque petam breuiter ab eo, hoc eſt a te, quem omnes gẽtes ſciunt meritum optime me. Ideo ergo breuiter, quia quẽ ſemper munificum in nos perſpeximus, nõ opus eſt multis verbis vrgere. ingenioſe ergo, vt ſemper petit. Si alii eſſent cõſules, o Paule, ego mitterẽ.ſ.nuntios & literas potiſſimum ad te, vt redderes eos q̃ amiciſſimos mihi. nũc cũ ſumma poteſtas & ſomma authoritas tua, & neceſſitudo noſtra nota ſit oĩbus, rogo te vehementer vt cures decernẽdum quã honorificentiſſime de rebus meis geſtis, & quã celerrime.i.valde cito. tu cognoſces res eẽ dignas & honore & gratulatione, ex literis, quas miſi publice ad te & collegã.ſ.Cõſulem.ſ.C. Marcel. & ad Senatũ, & velim ſup. vt habeas ſusceptã:i.ſuſcipias procurationem omnium reliquarũ rerũ mearũ, & maxime.i.pręcipue exiſtimationis meæ.i. famæ meæ, vbi meæ videt̃ paſſiue poni, ineſt tñ vis poſſidendi quædã, & ſup. vt curæ ſit tibi in primis quod petiui, quoq;.i.etiam literis ſuperioribus abs te, ne tempus prorogetur.i. extendatur mihi.i adminiſtratione prouinciæ meæ. Cupio videre te conſulem, & aſſequi oĩa te cõſule tũ abſens.ſ.ſupplicationẽ, tum præſens.ſ.triumphum.

ORNASTI reditum meum) ab exilio. Rerũ gerendarũ) in Cicilia. Et collegã.) C. Marcellum.

SEBA. COR. [redacted]

ASCE. MArcũ &c. Scripta eſt hæc epiſtola ante bella ciuilia cum Cicero Ciliciæ præeſſet. Pollicet̃ itaq; primũ ſe oĩa ſtudioſiſſime facturũ pro M. Fabio ſibi a Caſ. cõmendato, exponit etiam q̃d ſentiat de reditu ſuo in vrbẽ. Poſtremo ab eo petit vt diligẽtiſſime curet ne quid tẽporis ſibi proroget̃. Ordo eſt. Ego nullũ quæſtum.i. lucrum facio in eo q̃ das.i.efficis tua cõmẽdatione M. Fabium amicũ mihi. Multi enim anni ſunt, cũ.i.poſt quos ille eſt in ære meo.i.me⁹, & diligitur a me propter ſummam humanitatem & obſeruantiam eius ſcilicet in me. Sed tamen factus ſum multo amicior ei, quod ideſt quia diligeris egregie ab eo. Itaq; quãquam literæ tuæ profecerunt,

Conſulatu meum tibi debitum ſtudium perſpicere poſſes. ac petitionis quidem tuæ ratio mihi ſemper fuit explorata: ſed tamẽ nauare operam uolebam. in Conſulatu uero cupio equidem te minus habere negotij: ſed moleſte fero, me Conſulem tuum ſtudium adoleſcentis perſpexiſſe, te meum cum id ætatis ſim, perſpicere non poſſe. ſed ita fato neſcio quo contigiſſe arbitror, ut tibi ad me ornandum ſemper detur facultas, mihi ad remunerãdum, nihil ſuppetat præter uoluntatem. ornaſti Conſulatum, ornaſti reditum meum. incidit meum tempus rerum gerendarum in ipſum Conſulatum tuum. itaque cũ & tua ſumma amplitudo, & dignitas, & meus magnus honos, magnaq́; exiſtimatio poſtulare uideatur, ut a te pluribus uerbis contendam ac petam, ut quam honorificentiſſimum S. C. de meis rebus geſtis faciendum cures; non audeo uehementer a te contendere, ne aut ipſe tuæ perpetuæ conſuetudinis erga me oblitus eſſe uidear, aut te oblitum, putem. quare ut te uelle arbitror, ita faciam, atque ab eo, quem omnes gentes ſciunt de me optime meritum, breuiter petam. ſi alij Conſules eſſent, ad te potiſſimum Paule mitterem, ut eos mihi quam amiciſſimos redderes. nunc cum tua ſumma poteſtas, ſummaq́; authoritas, notaq́; omnibus noſtra neceſſitudo ſit: uehementer te rogo, ut & quam honorificentiſſime cures decernendum de meis rebus geſtis, & quam celerrime, dignas res eſſe & honore, & gratulatione, cognoſces ex ijs literis, quas ad te & Collegam, & Senatum publice miſi: omniumq́; mearum reliquarum rerum, maximeq́; exiſtimationis meæ procurationem ſuſceptam uelim habeas, in primisq́; tibi curæ ſit, quod abs te ſuperioribus quoque literis petiui, ne mihi tempus prorogetur. Cupio te Conſulem uidere, omniaq́;, quæ ſpero, cum abſens, tum etiam præſens te Conſule aſſequi. Vale.

GISBERTI LONGOLII LEMMA.

Reſpondet ad Caßij commendationem, & ſe illum cupiſſe uidere ante quam in prouinciam iret, dicit. poſtremo petit, ut operam det ut ei ſuccedatur.

M. T. C. C. CASSIO PROQVAES. S. 24.

M*Arcum Fabium q̃ mihi amicum tua commendatione das, nullum in eo facio quæſtum. multi enim anni ſunt, tum ille in ære meo eſt, & a me diligitur propter ſummam ſuam humanitatem, & obſeruantiam. ſed tamen q̃ te ab eo egregie diligi ſenſi, multo amicior ei ſum factus. itaque quanquam profecerunt literæ tuæ: tamẽ aliquãto plus cõmendationis apud me habuit animus ipſius erga te mihi pſpectus, et cognitus. ſed de Fabio faciemus ſtudioſe, quæ rogas. Tu multis de cauſis uellẽ me conuenire potuiſſes, primũ ut te, quẽ tãdiu plurimi facio, tãto interuallo uiderẽ: deinde ut tibi, quod feci per literas, poſſem præſens gratulari: tum ut quibus rebus uellemus*

tamen animus ipſius erga te, perſpectus & cognitus mihi, habuit plus aliquanto cõmendationis apud me. Sed nos faciemus ſtudioſe ea quæ rogas de Fabio. vellẽ de multis cauſis.i.ob multas cãs ſupple vt tu potuiſſes conuenire ideſt adire me. Primum vt viderem tanto interuallo.i.poſt tantum interuallum te, quẽ facio plurimi tãdiu. Deinde vt quod feci per literas, poſſem.ſ.facere præſens, hoc eſt gratulari tibi, tum.i.tertio loco, vt communicaremus inter nos de quibus rebus vellem, tu ſup.cõicares de tuis, & ego ſup.cõmunicarem de meis. Poſtremo vt amicicia noſtra quæ culta eſt ab vtroq; ſcilicet noſtrũ, ſummis officiis, ſed habuit conſuetudinẽ interruptam longis interuallis temporis, confirmaretur vehementius. Quando.i. q̃m id.ſ.nos cõueniſſe non accidit, vtemur bono.i.vtilitate literarũ, & conſequemur.i.obtinebimus fere eadem abſentes, quæ.ſ. conſecuti eſſemus, ſi eſſem⁹ coram.i.præſentes.ſ. cur fere dixerim, quia ille vn⁹ fructus.i.ea vna voluptas quæ eſt in te videndo. non poteſt percipi literis, alter.ſ.fruct⁹ eſt gratulationis, & is quidem exilior ideſt minor eſt, quam ſi gratularer tibi intuens teipſum. Sed tamen & feci antea, & facio nunc, q̃ pro.i. gratulor tibi, cum.ſ.ita ſit quod pro magnitudine rerũ quas geſſiſti.ſ.reijciendo Parthos Antiochia, tũ pro opportunitate temporis quo ſumma la⁹ & ſomma gratia prouinciæ proſecuta eſt te decedentẽ de prouincia. Tertium eſt vt idem conficiam.i. tranſigam literis, id quod communicaſſem⁹ coram inter nos de rebus noſtris Ego cẽſeo properandum eſſe tibi Romã cauſa certarum, melius quam cæterarũ rerũ. Nam & ea quæ reliqui.i.exiens in Ciliciam erat tranquilla.i.quieta de te.i.nihil male dicebatur, & intelligo aduentũ tuũ fore tã clarũ, hac victoria tua recenti. Sed ſi qua ſunt onera tuorũ, aut neceſſariorũ, aut militum, ſi ſupple ea tãta.ſ.duntaxat, vt poſſis ſuſtinere.i.portare cõtra imperum populi ea, prope.i. quaſi nihil factus.i.ſplendidius aut glorioſius erit tibi. [illegible] ea ſuſtinere. [illegible] majora quam vt ſuſtinere poſſis, cõſidera [illegible] cadat in tẽpus alieniſſimum.i.quo propter tuorũ culpã Popu. Roma. ſit maxime infenſus. Cõſilium huius rei eſt totum tuum. Tu enim ſcis quid poſſis ſuſtinere. ſi potes ſupple ſuſtinere eſt laudabile atq; populare.i. plauſibile populo. Sin plane nõ potes .ſ.ſuſtinere præſens, tu ſuſtinebis facilius abſens ſermones hominum. Autem.i.ſed, ego de me, tecum his literis idem q̃d egi ſuperioribus, vt cõcẽdas.ſ.

reuerſus, omnes neruos tuos.i.vires in eo, nequid cēporis prorogetur.i.addatur mihi ad hanc prouinciam, quam & ſenatus & populus volunt eſſe annuam, ideſt durare annum. Ego contendo.i.exigo a te hoc.ſ.non prorogari imperium, vt putē fortunas meas.i.omnes facultates poſitas ſup.eſſe in eo.. Tu habes .ſ.Formiæ, Paulum.i.conſulem noſtrum.i.cōmunem amicum cupidiſſimum noſtri. Curio eſt ſupp.tibi, Fornius eſt tibi.i. habes eos. Ego velim enitare in eo ſic quaſi omnia ſint in eo. Extremū de ijs quæ propoſuerā eſt illud, videlicet ꝯfirmatio amicitiæ noſtræ, de qua nihil opus eſt pluribus verbis. tu puer i.cū eſſes adhuc. puer, appetiſti me.i. conſuetudinem meam. Ego autem duxi.i.iudicaui, ſemper te fore mihi ornamēto, tu fuiſti etiam.i.inſuper præſidio.i.protectioni & cuſtodiæ, temporibus meis triſtiſſimis.ſ.quando exulaui. Familiaritas mihi maxima, cum Bruto tuo.ſ.propinquo, acceſſit.i. addita eſt. poſt diſceſſum ſuum .ſ.in prouinciam. Itaq; ego puto plurimum et ſuauitatis & dignitatis conſtitutum mihi in ingenio veſtro.ſ.tuo & Bruti, & in induſtria ſupp. veſtra Rogo vehemēter vt tu ꝯfirmes.i.ſtabilias id i.eam ſpem meā, ſtudio.i.fauorabili annixu tuo & vt mittas literas ad me, &.i.pariter cōtinuo, ſcilicet his lectis, & quam ſæpiſſime cum veneris Romam

SEBA. COR. C. Caſsio Proquæſt. Epiſt.) Epiſto. 20 lib. 8. M. Fabium) Epiſto. 14. lib. 2. Quod ab eo egregie diligeris) Al. quod te ab eo egregie diligi ſenſi. Conuenire potuiſſes) in Cilicia. Tā to interuallo) ad annos quatuor. hoc eſt, a profectione caſſij in Parthos ad L. Paulum, C. Marcellū Coſſ. Quas geſsiſti) in Syria contra Parthos, quos ab oppido Antiochia inſecutus, rem bene geſsiſti, quo tempore ego Amanum vaſtaui. Paulum noſtrum) Cos. Eſt Curio eſt Furnius) ambo Tribuni plebis. Tuum diſceſſum) cum Craſſo. Bruto) Mar. Bruto. Tuo) cuius tu ſororē Iuniam Tertiā habes vxorem.

[redacted]

ASCENSIVS.

Etſi vterq; &c. Declarat ſentētiā ſuā de exitu bellorū ciuilium inter Cæſarem & Pompeium, & quid alij arbitrarent, deinde ſcribit ſe nō potuiſſe ad Cæſarē venire quēadmodum feſtinauerat. Itaque petit a Caſsio vt ad ſe ſcribat quid ſentiat, et qd expectandū, & quid agendū putet. Ordo eſt. Etſi vterq; noſtrum voluit abeſſe a ꝑtinacia neceſ-

*tu tuis, ego meis, inter nos communicaremus: poſtremo ut amicitia noſtra, quæ ſummis officijs ab utroque culta eſt, ſed longis interuallis temporum interruptam conſuetudinem habuit, confirmaretur uehementius id quando non accidit, utemur bono literarum, & eadem fere abſentes, quæ ſi coram eſſemus, conſequemur. unus ſcilicet ille fructus, qui in te uidendo eſt, percipi literis non poteſt. alter gratulationis eſt, is quidem exilior, quam ſi tibi, te ipſum intuens, gratularer: ſed tamen & feci ante, & facio nunc, tibiq; cum pro rerum magnitudine, quas geſsiſti, tum pro opportunitate temporis gratulor, quòd te de prouincia decedentem ſumma laus, & ſumma gratia prouinciæ proſecuta eſt. tertium eſt, ut id, quod de noſtris rebus coram cōmunicaſſemus inter nos, conficiamus idem literis. ego cæterarum rerum cauſa tibi Romam properādum magnopere cenſeo: nā & ea, quæ reliqui, tranquilla de te erāt, & hac tua recenti uictoria tanta clarum aduentum tuum fore intelligo. ſed ſi quæ ſunt onera tuorū, ſi tanta ſunt, ut ea ſuſtinere poſsis, nihil tibi erit latius, nihil glorioſius: ſin maiora, conſidera, ne in alieniſsimum tempus cadat aduentus tuus. huius rei totum conſilium tuum eſt: tu enim * ſcis, quid ſuſtinere poſsis: ſi potes, laudabile, atq; populare eſt: ſin plane non potes, abſens hominum ſermones facilius ſuſtinebis. De me autem idem tecum his ago literis, quod ſuperioribus egi, ut omneis tuos neruos in eo contendas, nequid mihi ad hanc prouinciam, quam & Senatus, & populus annuam eſſe uoluit, temporis prorogetur, hoc a te ita contendo, ut in eo fortunas meas poſitas putem. habes Paulum noſtrum noſtri cupidiſsimum: eſt Curio: eſt Furnius. ſic uelim enitare, quaſi in eo ſint mihi omnia. Extremum illud eſt de ijs, quæ propoſueram, confirmatio noſtræ amicitiæ: de qua pluribus uerbis nihil opus eſt. tu puer me appetiſti ego autem ſemper ornamento te mihi fore duxi. fuiſti etiam præſidio triſtiſsimis meis temporibus, acceſsit poſt tuum diſceſſum familiaritas mihi cum Bruto tuo maxima. itaq; in ueſtro ingenio, & induſtria mihi plurimum & ſuauitatis, & dignitatis conſtitutum puto. id tu ut tuo ſtudio cōfirmes, te uehementer rogo, literaſq; ad me & continuo mittas, & cū Romam ueneris, quam ſepiſsime. Vale.*

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Conſilium ſuum in bellis ciuilibus expoſuit.

M. CICERO S. D. C. CASSIO. 15

Etſi uterq; noſtrū ſpe pacis, & odio ciuilis ſanguinis abeſſe a belli pertinacia uoluit: tamen quando eius conſilij princeps ego fuiſſe uideor, plus fortaſſe tibi præſtare ipſe debeo, quam a te expectare. & ſi, ut ſepe ſoleo mecum recordari, ſermo familiaris meus tecum, & item mecum tuus adduxit utrūq; noſtrū ad id cōſilium, ut uno prælio, putaremus,

ſaria belli.ſ.ciuilis contra Cæſarem, ſpe pacis.ſ.cū Cæſa. incundæ & odio ſanguinis.i.effuſiōe ſanguinis ciuilis, tū quādo.i.quoniam ego videor fuiſſe princeps.i.primus & præcipuus author eiꝰ ꝯſilij, ipſe.i.ego debeo præſtare.i.exhibere, pluſquā expectare aut experere a te. Etſi vt ſoleo recordari ſæpe mecū, ſermo familiaris meus tecum & tuus item.i.ſimiliter mecum adduxit vtriuſq; noſtrum ad id ꝯſilium, vt putaremus conuenire.i.decere, ſi.i.licet non totam cām. at certe i.ſed, ſaltem iudicium noſtrum diſfiniri.i.ad alteram partē adduci, vno prælio, neque quiſquā reprehendit vnquā vere.i.iuſte hanc ſententiā noſtrā, præterea ſup.eos qui arbitrant melius eſſe rēpub. deleri oino, quā manere.ſ.in eſſe imminutā & debilitatam. Ego autē nullam ſpem proponebā.ſ. certe mihi ex interitu eius ſcilicet reip.et proponebā magnā ſpem ex reliquis ſupple eius, ſi Cato & cæteri viri præſtantes ſalui manſiſſent poſt mortem Pōpeii. Sed ea.ſ.mala ſunt cōſecuta, vt ſit magis mirū illa potuiſſe accidere, ꝙ nos nō vidiſſe ea futura, nec potuiſſe diuinare.i.more Dei pro vidiſſe ſup.ea, cū eſſemus hoīes. Equidē.i.ego certe fateor meā coniecturā fuiſſe hanc.i.hmōi, vt illo ſcilicet Pharſalico prælio facto quaſi quodam fatali.i.a diis ſic ſtatuto, &.i.ſimul victores vellēt cōſulere.i.opē & fauorē præſtare cōi ſaluti, & victi vellēt ꝯſulere ſuæ.ſ.ſaluti. Autē,i. ſed, arbitrari.i.arbitrabar vtrūque.ſ.quod dictū eſt, eſſe poſitū in celeritate victoriæ, quæ.ſ. celeritas ſi fuiſſet, hoc eſt ſi qui vicit viciſſe exiſtimatus fuiſſet, Africa.i.cato, & reliq q in Africa bellū innouauerūt, experta eſſet eādē clementiā.ſ.Cæſa.ꝙ cognouit Aſia ꝙ etiam Achaia .i.qui in illis erāt, &.i.etiam, vt opinor ipſo.ſ. victore legato & deprecatore.i.fungente officio legati & deprecatoris: hoc eſt inuitāte victos vt clementiā expoſcerent. Aſt.i.ſed tēporibus amiſsis, & ita nulla celeritate victoriæ habita quæ valent plurimū præſertim i bellis ciuilibus, annus interpoſitus.ſ.antequā agerēt de ꝯcordia, induxit alios vt ſperarent victoriam, alios vt cōtēnerent.i.nihili facerent ipſum vinci, atq; fortuna ſuſtinet.i.in ſe tenet culpā omnium hoꝝ maloꝝ. Quis.n.putaret aut tantā morā belli Alexandrini a Cæſare illic geſti, adiunctū iri i.continuandā eſſe, huic bello.ſ.ciuili: aut iſtum neſcio quē. q. d. cōtēptibilem, Pharnacē Mithridatis filiū illaturū ſup. fuiſſe Aſiæ terrorem q.d.etiam nemo. Tamē nos.i. ego & tu vſi ſumꝰ diſsimili caſu.i.euentu in cōſilio pari. Tu enim petiſti eam partē, vt &.i. ſimul intereſſes ꝯſilijs & quod maxime

*.al. ſe cis.

maxime leuat curam,poſſes proſpicere animo futura. Ego qui feſtinaui vt viderē Cæſarem in Italia(arbitrabamur enim ſic,) ſcilicet futurum,& incitarem euoı redeuntem & currentem, vt aiunt,ad pacem,multis honeſtiſsimis viris conſeruatis, & ab ſum & abſui longiſsime ab illo.ſ.Cæſare. Verſor autem in gemitu Italiæ & miſerrimis querelis vrbis, quibus ſi author.ſ.Cæſar affuiſſet, quiſqoe potuiſſet fortaſſe ferre: aliquid opis, id eſt auxilii pro ſua parte, ego pro mea,tu pro tua. Quare velim vt ſcribas pro tua beneuolĕtia erga me, quid videas, quid ſentias,quid exiſtimes no bis expectādum, & quid agendum. Literæ tuæ erunt mihi magni.i.magnæ æſtimationis, atq; vtinam paruiſſem illis primis.ſ.literis,quas miſeras Luceria ab vrbe Italiæ, vbi Strabo dicit Mineruæ fanum fuiſſe & Diomedis monumentū. Enim.I quia ſi paruiſſem illis, retinuiſſem dignitatem meam ſine vlla moleſtia.

SEBA. COR. BELLI neceſſaria pertinacia)al. belli pertinacia. Voluit) Ego, Pōpeio victo,in Italiam rediens:tu claſſem in Helleſpōto Cæſari tradens. Eius conſilii)diſcedendi ab armis. Reprehēdit præter eos) al. reprē dit, præter eos. intelligit autē eos, qui bellum in Africa renouarunt. Prælio facto)primo, hoc eſt,Pharſalico. Eſſet Africa)vbi tunc bellum a Pōpeianis renouabatur. Quam cognouit Aſia) Cæſar.n.multis, qui ſe in Aſiā aut in Achaiam ꝯtulerant,veniā dedit. Ipſo legato)Cæſa. Pharnacē)Mithridatis filium Ponti regē quem cum Cæſar viciſſet,tria illa verba ad amicos ſcripſit, veni, vidi, vici. illaturum putaret)vl cto Cn. Domitio Caluino, cui Cæſar Aſiam, finitimaſq; prouincias adminiſtrandas tradiderat. Cōſiliis intereſſes)primū Alexandriam profectus, deinde Cæſarē contra Pharnacē ſecutus. Miſerrimis querelis)pp ſcelera & ſeditiones M. Antonii magiſtri equitū, & L. Trebellii,atque P. Dolabellæ Trib.pleb. Si author)Cæſar.) Luceria.)al. Nuceria.

BERN. RVTI. QVANDO eius conſilii princeps ego fuiſſe videor)diſcedendi a ciuilibus bellis: non vt Clericus,cōcitandi Primus enim Cicero ſponte ſua, fuſo in Pharſalica Pōpeio, ſe a bello mouit,& in Italiam ꝯtulit,author Plutarchus in Cice. alii.n. ſe in Africā, alii in Achaiam, quidam in Siciliam, cæteri in Hiſpaniam contulere. Caſsius vero Cæſari ex ea pugna Pōpeium in Aegyptum cōſequēti circa Helleſpontum ſe dedidit cum multis triremibus,atque ita a ciuilibus quieuit bellis. author Appian⁹ qđ etiam ad argumĕtum Epiſtolæ pertinet. Pro ſua quiſq; per te ferre potuiſſet)parte. ex ſenſu habent alii codices.

[redacted]

ASCE. PVto &c. Arguit caſsium taciturnitatis,iocaturq; Epicureū factum dicens: Ego puto te ſuppudere.i.aliquantulū pudere,cum hæc tertia epiſtola.ſ.mea oppreſsit te, antequā tu ſup. miſeris ſchedulam.i breuiculum ſcriptum aut literam.i. vnum elementum. Sed nō vrgeo te.i.nolo nimis properes. Expectabo enī vel potius exigam longiores.ſ.literas. Si ego haberem ſemper cui darē, in hora.i.ſingulis horis, vel ideſt etiam ternas ſup. literas. Enim ideſt quia neſcio quid.ſ.imaginari boni,fit ideſt contingit mihi, vt videare.i.videaris quaſi adeſſe coram ideſt in præſentia cū ſcribo aliquid ad te. Neque id ſup. contingit κατά.i.ſecundum,εἰδ.i.ideas aut figuras,.i.vel phantaſias, vt amici tui noui.i.Epicurei dicunt. Qui putant etiam διανοητικὰς φαντασίας.i.intellectiuas, excitari ſpectris.i.imaginibus & idolis Catianis.i.a catio Epicoreo excogitatis, ad cuius nomen alludēs inquit Hora. Vnde & quo catios? Nam ne fugiat.i.lateat te, catius inſuper Epicureus q nuper eſt mortuus, hic nominat ſpectra,quæ ille Gangatius Democritus etiam ante ſup. nominauit idola. Autē.i.ſed ſi oculi poſſent feriri.i. pcuti his ſpectris quod ipſa ſpectra curcant.i diuagentur per cellulas phantaſiæ, velis.i.obtegumentis vaporoſis. Hubertin⁹ interpretatur vt velis ſit verbū, & quod nomen dicens, qđ.i.quātum velis. Ego non video.i.nō intelligo,qui.i.quo modo animus poſsit.ſ.ſic diſcurrere. Oportebit ſup. vt tu qui Epicureus es, doceas me cum.i.poſtquam veneris ſaluus, ne.i.an ſpectrum tuū.i.imago tua ſit ſ poteſtate mea vt ſimulac libitum ſit mihi cogitare de te, illud.ſ.ſpectrū occurrat,neq; ſolum ſup.occurrat de te,qui hæres i.fix⁹ es mihi in medullis, ſed ſi cœpero cogitare Britanniam inſulam εἴδωλον.i.ſpecies eius aduolabit mihi ad pectus. Sed hæc poſterius ſup. diſcutiemus, tento enim, quo aio accipias. Si enim ſtomachabere, & pro.i. feres moleſte, nos dicemus plora & poſtulabimus.ſ. a te vt ex qua hæreſi.i.ſecta & profeſsione ſis deiectus vi ſup. hominibus armatis, reſtituare in eam.ſ.ſectam, hoc eſt vt qui tempore belli e Stoico Epicureus factus es, rurſus Stoicus fias. in hoc interdicto.ſ.ab aliena lecta, non ſolet addi particula in hoc anno ſ.vt ann⁹ det ad deliberandum. Quare ſi iam biennium aut triennium eſt cū remiſiſti nūtium virtuti.i.de-

* .i.per ſpēs vel viſa.
* .i.intelligentiæ viſa
* a.l.in ſuper.

ſi non totam cauſam, at certe noſtrum iudicium definiri conuenire. neque quiſquam hanc noſtram ſententiam uere unquam reprehendit, præter eos, qui arbitrantur melius eſſe deleri omnino Rempubli. quam imminutam, & debilitatam manere. ego autem ex interitu eius nullam ſpem, ſcilicet mihi proponebam, ex reliquijs magnam: ſed ea ſunt cōſecuta, ut magis mirum ſit accidere illa potuiſſe, quam nos non uidiſſe ea futura, nec, cum homines eſſemus, diuinare potuiſſe. equidem fateor meam coniecturam hanc fuiſſe, ut illo quaſi quodam fatali prælio facto, & uictores communi ſaluti conſulere uellent, & uicti ſuæ: utrūque autem poſitum eſſe arbitrabar in celeritate. uictoris. quæ ſi fuiſſet, eandem clementiam experta eſſet Africa, quam cognouit Aſia, quam etiam Achaia, & ut opinor, ipſo legato, ac deprecatore. amiſsis autem temporibus, quæ plurimum ualent, præſertim in Bellis ciuilibus, interpoſitus annus alios induxit, ut uictoriā ſperarent, & alios ut ipſum uinci contemnerent. atque horum malorum omnium culpam fortuna ſuſtinet: quis enim aut Alexandrini belli tantam moram huic bello adiunctum iri, aut neſcio quem iſtum Pharnacem Aſiæ terrorem illaturum putaret? nos tamen in conſilio pari, caſu diſsimili uſi ſumus: tu enim eam partem petiſti, ut & conſilijs intereſſe, & quod maxime curam leuat, futura animo proſpicere poſſes: ego, qui feſtinaui, ut Cæſarem in Italia uiderem (ſic enim arbitrabamur) eumq; multis honeſtiſsimis uiris conſeruatis redeuntem, ad pacem (currentem, ut aiunt,) incitarem, ab illo longiſsime & abſum & abfui: uerſor autem in gemitu Italiæ, & in Vrbis miſerrimis querelis, quibus aliquid opis fortaſſe, ego pro mea, tu pro tua, pro ſua quiſque parte ferre potuiſſet, ſi author affuiſſet. quare uelim pro tua erga me perpetua beneuolentia ſcribas ad me, quid uideas, quid ſentias, quid expectandum, quid agendum nobis exiſtimes. magni erunt mihi tuæ literæ, atq; utinam primis illis, quas Luceria miſeras, paruiſſem: ſine ulla enim moleſtia dignitatem meā retinuiſſem. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Iocatur cum Caſsio, quod Epicureus factus ſit.

M. T. C. C. CASSIO S. P. D. 26

*PVto te iam ſuppudere, cum hæc te tertia iam epiſtola ante oppreſsit, quam tu ſchedulam, aut literam. ſed non urgeo: longiores enim expectabo, uel potius exigam. ego ſi ſemper haberem cui darem, uel ternas in hora darem, fit enim neſcio quid, ut quaſi coram adeſſe uideare, cum ſcribo aliquid ad te: neque id * κατ᾽ εἰδώλων φαντασίας, ut dicunt tui amici noui, qui putant etiā * διανοητικὰς φαντασίας ſpectris Catianis excitari. nā, ne te fugiat, Catius * Inſuber Epicureus, q nup eſt mortuus, quæ ille Gargettius, & iā ante Democritus, εἴδωλα, hic ſpectra noīat. his aūt ſpectris etiā ſi oculi poſſent feriri, quod uel iſs ipſa occurrūt: animus qui poſsit, ego non uideo: do-*

ſeruiſti Stoicos qui in virtute ſummum bonum ponunt, delinitus illecebris voluptatis, in qua Epicurei idem collocant, res erit nobis in integro idest pleniſſimus noſtri; nulla facta [illegible]tione. quanquam qui cum idest cum quo loquor? Reſpondet, eſt viro fortiſſimo, qui poſtea quam attigiſti forum. ſ. Romanum, nihil feciſti niſi pleniſſimum ampliſſimæ dignitatis. Ego metuo ne plus neruorum. i. vitium ſit in iſta ipſa hæreſi ſcilicet Epicurea, quam ego putaueram, modo ſi idest dummodo tu probas. i. approbas eam. Tu inquies, quid venit tibi o Cicero in mentẽ ſcilicet vt iſta ſcriberes? Reſpondet, quia nihil poſſum ſupple aliud ſcribere. Neq; enim libet ſcribere quod ſentio.

VICTORIVS.

CVM hæc tertia iam epiſtola ante te oppreſſit) nos cũ antiquis codicibus. Ante operis ſit) ſcripſimus, eleganter (ni fallimur) ſenſu: & ſi nos intelligimus eruditos viros, vt in aliis quibuſdam, receptam lectionem ſecutos, eodem modo dicendi vſos eſſe, vt qui antiquam ſcripturam non vidiſſent. illam enim, vt opinor, magis probant. Puto ſe ſuppudere, inquit, cum hæc tertia iam epiſtola ſit operis idest opus, voluměq; pene conficere poſſit, quam tu ſchidam, aut literam. Hæc enim infra poſita nõ reſpondent numero epiſtolarum, ſed magnitudini ſuarum iam trium illius ſe mirari dicit ne ſchidulam quidem habere, aut literam. Scidulam autem vt in antiquis libris ſemper inuenimus, ſcripſimus ſine aſpiratione, licet a verbo σχίζω videatur deductum eſſe nomen. alia autem ſunt nomina a Græcis deriuata aſpiratam literam habentibus, quam ipſa tamen non retinent. Sic autem & in epiſtolis ad Atticum hoc nomen ſcriptum inuenimus libro. 1. Enitere per amicos clientes, hoſpites, libertos deniq; ac ſeruos tuos, vt ſcida nequa depereat. Et in Plinianis vetuſtis codicibus. Alii aũt ſcedam ſcribunt, vt hic omnes vulgati codices habebant, quod non tam probo. κατ' εἰδώλων φαντασίας) Antiqui codices aliter, nec tamen vt putamus, incorrupte, ſed longe minore errato, κατ' εἰδώλων φαντασίας. Nos duas literas in medio defeciſſe arbitrati pro εἰδώλων, εἰδώλων ſcripſimus. Putabant enim Epicurei, vt infra copioſe diſputat nõ aliter nos de aliquo abſente cogitare, niſi ſimulacrorũ, ſpectrorumue phantaſijs impulſi. Quod cum apertius hac epiſtola diſſeratur, planumq; omnibus mediocriter doctis ſit, a nobis longius non tractabitur. Catius inſuper Epicureus) ſic omnes vetuſti, & impreſſi codices. Quidam nuper. Inſuber) emendarunt, quam nec damnamus, nec ſequimur adhuc lectionẽ, nuſquam enim patriam eius, regionemue in qua ortus eſſet inuenimus. Eſt autem Catius ille, de quo Horatius in Satyris: nam per Gargettium Epicurus intelligitur a loco, vbi natus. Laertius in principio eius vitæ, ἐπικούρους πολλέους καὶ χιςεστράτης [illegible] . Statius etiam eundem, ſenem Gargettium appellat. Quod velis ipſa currunt) quis non videat hunc locum deprauatum eſſe? & tamen omnes codices ſic habent Germanicus tantum pro. Currunt, occurrunt) habet. Nos vocem illam. Velis) in duas diuiſimus dictiones, vt a principio fuiſſe credimus, virioq; poſtea librariorum compactas, vt ſit, Vel iis) ſæpe autem, cum duæ hærent vocales, in antiquo codice vna tantum ſcribitur, vt alibi adnotauimus. Adfert autem rationem, quare difficilius credat nos de aliquo cogitare occurſu ſimulacrorum, quam eorundem incurſu videre quippiam videre autẽ nos διὰ τῆς τῶν εἰδώλων ἐμπτώσεως cenſebant Democritus, & Epicurus: quod in epiſtola ad Atticum etiam oſtendit Cicero, in qua diſputat de feneſtrarum anguſtiis.) Quod ſi inquit his ſpectris oculos feriri poſſe conceſſerim (vix autem hoc concedit, vt ſpectra cũ ſint tam ἀναιστῆ, oculos ferire poſſint) ſed ſi conceſſerim inquit, videbor aliqua ratione facere, quod ſaltem oculis ſpectra occurrũt, vt poſſint τῇ ἐμπτώσει, & occurſu viſionẽ conficere, & excitare. Quomodo autem animus & διάνοια feriri poſſint, non video, non enim ſpectra animo, vt oculis occurrunt. quia enim ratione corpus penetrare poſſent? frangerentur enim ἀναιθῆ ὄντα. Libro autem primo de finibus hanc eandem rem tangit, Imagines quæ εἴδωλα nominant, quorum incurſione non ſolum videamus, ſed etiam cogitemus. Etſi ante vulgati deprauate. Incurſionem) legebant. Sunt autem verba Ciceronis cõtra L. Torquatum, qui Epicuri diſciplinam ſectabatur diſputãtis vbi etiam minus veriſimile eſſe putat nos incurſione & ἐμπτώσει ſimulacrorum cogitare, quam videre. De occurſu autem ſimulacrorum hac ipſa epiſtola paulopoſt vt prorſus hanc veram eſſe credam huius loci lectionem, deprauatam autem ab aliquo, qui has Epicuri rationes (quod nũc amiſſis eius diſciplinæ libris. obſcure ſunt) ne guſtaſſet quidem. Qui tamen, vt Ciceronis infinita loca intelligat, atque Lucretium candidiſſimum poetam legere poſſit, non penitus rudis eius diſciplinæ eſſe vult, Epicuri vitam a Laertius perſcriptam legat, vbi fere omnes illius ſententias, decretaq; ipſius verbis explicataq; colligit. Liber autem primus de finibus, & non parua pars ſecundi ex verbis pene Epicuri contexti ſunt, a Cicerone ſumma fide, & elegantia conuerſis.

*.i. imago.

*.i. ſo- cta.

*ceas tu me oportebit, cum ſaluus ueneris, in mea ne poteſtate ſit ſpectrum tuum, ut ſimulac mihi collibitum ſit de te cogitare, il lud occurat: neq; ſolum de te, qui mihi hæres in mædullis. ſed ſi inſulam Britanniam cœpero cogitare, eius * εἴδωλον mihi ad uolabit ad pectus? ſed hæc poſterius: tento. n. te, quo animo accipias: ſi. n. ſtomac habere, et moleſte feres, plura dicemus, poſtu labimuſque ex qua hæreſi ui hominibus armatis deiectus ſis, in eam reſtituere. in hoc interdicto nõ ſolet addi, in hoc anno. quare ſi iam bienniũ, aut triennium eſt, cũ uirtuti nũtium remiſiſti, delinitus illecebris uoluptatis: in integro res nobis erit. quãquã, quicũ loquor? cũ uno fortiſſimo uiro: qui poſteaq̃ forũ attigiſti, nihil feciſti niſi pleniſſimũ ampliſſimæ dignitatis. in iſta ipſa * αἱρέσει metuo ne plus neruorum ſit, quam ego putarim, ſi modo eam tu probas. quid tibi in mentem uenit, inquies? quia nihil habebam aliud, qd' ſcriberem: de Republica enim nihil ſcribere poſſum: neq; enim, quod ſentio, libet ſcribere. Vale.*

Ex poſte. eudem.

CVM Hæc tertia iam epiſtola ante operis ſit) quod ita olim ſcripſimus, dedimus id antiquorum codicum authoritati, in quibus ita ſcriptum offendimus. vetuſtam lectionem quibus potuimus argumentis confirmauimus quam qui non probat, receptam ſequatur. Quod vel iis ipſa occurrunt) locum inquinatiſſimum ita purgari poſſe cenſuimus, non inſulſe (vt opinor) neque ineleganter: alii ſtudioſos in iiſdem volutari ſordibus voluerunt. Magnas labes in antiquis ſcriptoribus factas eſſe, quod ab imperitis librariis, quandoque ex duabus vna dictio facta ſit, aut contra, ex vna duæ fatebuntur. Quod ſiquis hic quoque factum eſſe concedit, nullus labor eſt reliqua reſtituere. infinitis locis in Mediceo codice duarum vocalium, quas appellant, alteram abſorpta eſt. ad Pætum: Salis enim ſatis eſt ſannorum parum. ad eundem: Tenuculo apparatu ſignificas Balbum fuiſſe contentum, pro. Sanniorum) & Tenuiculo) poſſemus infinita alia exempla afferre, & hoc frequentius eſt, cum eædem literæ ſunt, vt in epiſtola Q. Ciceronis: Res eſt aut Tribunicis aut priuatis conſiliis munienda, pro Tribuniciis. Nam de Germanorum fide bene exiſtimo: video enim illos epiſtolarum antiquos codices habuiſſe multaque adnotaſſe, quæ ficta non eſſe & commentitia auſim affirmare. De ſententia horum verborum non laboro. puto enim me aſſatim oſtendiſſe me citatis teſtimoniis magnorum virorum, decretis illorum explicatis, ſi ita legatur, omnia opinionibus illius familiæ reſpondere. Cum hæc tertia iam epiſtola ante oppreſſit. Alii, ante operis ſit, durius omnino, & ſenſu, vt ego exiſtimo, non admodum probabili. quid enim ſi, adeo longa eſt hæc epiſtola, vt opus videri poſſit? Iam quod illas dictiones chedam aut literam, epiſtolarum numero reſpondere negãt: id ego illis concedo: ſed referri dico ad illam vocem, epiſtola: vt quaſi Caſſium reprehendat, qui ſchedam, aut literam nondum dederit, cum epiſtolas iam tres acceperit. legitur autem, vt nos impreſſimus, cum in aliis libris manuſcriptis, tum in eo, quem habet Vincentius Riccius, qui quidem liber vetuſtiſſimus eſt, vt Græcas dictiones, quæ ſunt in vetuſtis codicibus per quã raro, maiuſculis literis ſcriptas habeat.

PAVLVS MANV.

QVOD velis ipſa currunt) corruptus locus quẽ ſanare nõ potuimus, veterum exemplarium ope deſerti. prorſus enim omnia, quæcũque vidi, cum vulgata lectione conſentiunt: Vincentii Riccii codex hoc in loco & ſi deprauatus, ab aliis tamen

men dioerſus eſt : habet enim, quod in his incurrat . Florentini autem in ſuo libro emendarunt, quod vel iis ipſa occurrunt, quam lectionem & ſi laudamus, vt ingenioſe excogitatã, non tamen ſequimur, neq; ſatis ei cõfidendum credimus, cum a vetuſtis codicibus etiam quos ipſi habuerunt, diſcrepet . nam quod Germanos in ſuo pro, currunt, occurrunt, impreſsiſſe dicunt: id ego eos feciſſe tãtũmodo coniectura ductos facile crediderim, non enim hic ſolum ſed in reliquis etiam Ciceronis ſcriptis multa eos arbitratu ſuo video mutaſſe.

SEBA. CORRA.

TE Oppreſsit) Al. operis ſit. Schedulam) Al. ſcedam alii legunt, ſyllabam. κατ᾽ εἰδώλων φαντασίας) per ſpẽs, vel viſa, per ſpecies, & imagines, videtur quaſi interpretari Cicero ipſe libro. 2. de Diuinatione, vbi de his plura diſputat. alii tamen legũt κατ εἰδῶν φαντασίας. alii, κατ᾽ εἰδώλων φαντασίας. Tui amici noui) Epicurei . Caſsius enim, authore Plutarcho in Cæſare & Bruto, Epicureus erat . διανοητικὰς φαντασίας.) Intelligentiæ viſa. Catius.) Hic ſcripſit quatuor libros de rerum natura, & de ſommo bono, de quo Quintilia. ita ſcribit : In Epicureis leuis quidem, ſed non iniucundus tamen author eſt Catius. Inſuper) alii legunt, Inſuber. Gargettius) Epicurus, q τὸν δῆμον γαργήττιος a Diogene Laertio, a Suda vero γαργήττιος fuiſſe dicitur. Democritus) quem ſecutus eſt Epicurus εἴδωλα) imagines. Quod velis ipſa currunt) iis facile aſſentior, qui legunt, Quod vel iis ipſa occurrunt. In mea ne poteſtate ſit) Al. in mea poteſtate vt ſit . εἴδωλον imago. Vt hominibus Epiſto. 53. lib. 7. In eam) fortaſſe Academicam, aut Stoicam. Si iam) Alii legunt, etiam ſi. Αἵρεσιν) ſecta: & Epicuream intelligit. Libet) nonnulli malunt Licet.

BERNA. RVTI.

CATIVS Inſuper Epicureus) Quid ſi, Catius Inſuber ? Quæ ille Gargatius etiam ante Democritus) Si iam, duob' verbis lego qui error Liuii quoque, ac Salluſtii, & multorum aliorum voluminibus irrepſit . His autem ſpectaris etiam ſi oculi poſſent feriri, quod velis, ipſa currunt) Aliubi, quod vel iis ipſa currunt. vt poſsis Incurrunt legere, atq; etiam ipſi, non ipſa. Ex qua hæreſi in hominibus armatis deiectus ſis) non muto aliorum codicum ſcripturam vbi eſt, Vi hominibus armatis. ex formula interdicti . Vnde vide quo quia ax Iuriſconſultis multa in Trebatianas epiſtolas deſumpſimus, nihil hoc loco implico. Qui ea legerit, etiam quid ſignificet . Hoc anno, intelliget . Interdictum certe plus quam ridicule interpretatur Hubertinus iſte prohibitionem, ne reſtituatur . cum ſignificet ius ipſum potius, & (vt ita dixerim) remedium petendi reſtitutionem in rem ſuam . Quid interdictum ab actione diſtet, Iuriſconſulti tractant.

[redacted]

ASCENSIVS.

PRæpoſteros Accuſans rurſus Caſsiũ taciturnitatis, ſcribit quædam ſuboſcure de morte Decii Syllæ, & ſtatu reipu.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Exponit, quæ noua in urbe gerantur.

M. CICERO S. D. C. CASSIO. 57

PRæpoſteros habes tabellarios, & ſi me quidem non offendunt, ſed tamen cum a me diſcedunt, flagitant literas. cũ ad me ueniunt, nullas afferũt. atq; ipſum facerent commodius, ſi mihi aliquid ſpatii ad ſcribendũ darent : ſed petaſati ueniunt: comites ad portam expectare dicunt: ergo ignoſces: alteras habebis has breueis : ſed expecta * πάντα περὶ πάντων. *etſi quid ego me tibi purgo, cum tui ad me inanes ueniant, ad te cum epiſtolis reuertantur ? Nos hic, (tamen ad te ſcribam aliquid) D. Syllam patrem mortuum habebamus: alij a latronibus, alij cruditate dicebant . populus non curabat : combuſtum enim eſſe conſtabat . tu pro ſapientia tua feres æquo animo . quãquam* * πρόσωπον πόλεως *amiſimus : Cæſarem putabant moleſte laturum, uerentem ne haſta refrixiſſet . Mindius Marcellus, & Attius pigmentarius ualde gaudebant ſe aduerſarium perdidiſſe. De Hiſpania noui nihil: ſed expectatio ualde magna : rumores triſtiores, ſed* * ἀδέσποτοι *Panſa noſter paludatus ad III. Calen. Ianu. profectus eſt, ut quiuis intelligere poſſet id quod tu nuper dubitare cœpiſti,* * τὸ καλὸν δι᾽ αὑτὸ αἱρετὸν *eſſe: nam, quòd multos miſerijs leuauit, & quòd ſe in his malis hominem præbuit, mirabilis eũ uirorum bonorum beneuolentia proſecuta eſt. Tu q; adhuc Brundiſi moratus es, ualde probo, & gaudeo: & mehercule puto te ſapienter facturũ, ſi* * ἀκενόσπουδος, *fueris : nobis quidẽ, qui te amamus erit gratum, & amabo te, cum dabis poſthac aliquid domum literarum, mei memineris. ego nunquam quẽquam ad te, cum ſciam, ſine meis litteris ire patiar.* Vale.

Ordo eſt . Tu habes tabellarios præpoſteros, ideſt non ſuo ordine rem gerentes, & ſi ideſt quãquam non offendunt me, ſed tamen cum diſcedunt a me flagitant ideſt imperioſe petunt literas, & nullas afferunt cum veniunt ad me . Atque facerent idipſum ideſt peterent literas commodius ſi darent mihi aliquid ſpatii ad ſcribendum, ſed veniunt Petaſati ideſt parati ad iter habentes petaſa, ideſt calciamenta ad iter apta, quæ Mercurio ad dicuntur . dicũt domites expectare ſupple ſe ad portam, ſcilicet vrbis . ergo ignoſce has breues ideſt quod mitto has tam breues, habebis alteras, ſed expecta panta, profertur panda ideſt omnia, peri, ideſt de, panton, profer pandon, ideſt omnibus eſt, tamen genitiui caſus . quia peri genitiuum vult, de ablatiuum. Et ſi ideſt quãquam, quid, id eſt ad quid ego purgo me tibi, cum tui veniant ad me inanes ideſt ſine literis, & reuertantur ad te cum literis ? quaſi dicat ſtulte, cum, neque ſcribere, neque purgare me debeã; tamen ſcribam aliquid ad te . *.l. oĩa de omnibus.
Nos habebamus ſcilicet cũ hęc ſcriberemus, hic, ſcilicet Romæ, Decium Syllam patrem, ideſt ſeniorem mortuum . alii dicebant ſupple extinctum latronibus, alii cruditate, ideſt indigeſtione cibi, populus non curabat ſcilicet qua morte perierat . conſtabat enim, quod populus contentus erat, combuſtum eſſe poſt mortem ſcilicet. Tu feres hoc æquo animo pro ſapientia tua, hoc eſt non minus gaudebis. nam gauiſorum non dubitat . quãquam amiſimus πρόσωπον πόλεως i. perſonam vrbis, hoc eſt vnde alii exemplum ſumerent . videtur autem per Sarcaſmon dictum . Vnde addit : Putabant ſcilicet plerique, Cæſarem ſcilicet Iulium laturum eſſe moleſte. Verentem ne haſta. i. auctio bonorum proſcriptorum, quorum tabellam Lucius ſylla gentilis huius primus fixit, refrixiſſet, ideſt in deſuetudinem veniſſet mortuo tali patrono. Mindius Marcellus & attius Pigmentarius gaudebant valde ſe perdidiſſe aduerſarium ſcilicet quæſtui ſuo, nam dum haſta proſcriptionis feruet, neque Marcello, neq; Pigmentario quæſtus eſt. quo circa dubitem an Marcellus ſit legendum, vt ſint nomina cerdonum. Nihil noui ſup. allatum eſt de Hiſpania, ſed expecto valde magna. Rumores ſupple diuerſi ſunt, triſtiores, ſed ἀδέσποτοι, ideſt ſine domino, & certo authore. Panſa noſter ideſt amicus profectus eſt paludatus. ſ. Imperiali veſte inſtructus ad. 3. Calen. Ianuarias, vt quiuis poſſet intelligere id quod tu factus Epicureus cœpiſti. i. incœpiſti dudum dubitare. τὸ articulus eſt, καλὸν honeſtum, δι᾽ αὑτὸ, ideſt ſeipſo, αἱρετὸν ideſt eligibile eſſe. Nam quod. ſ. Panſa leuauit. i. deonerauit multos ſcilicet ciues miſeriis, & quod præbuit ſe hominem ideſt humanum in his malis. ſ. quæ victoriam Cæſaris ſecuta ſunt, beneuolentia mirabilis bonoꝝ viroꝝ eſt proſecuta eũ. ſ. proficiſcentem. Ego valde probo. i. laudo & gaudeo, quod tu moratus es adhuc Brũduſij, & puto, me hercule, te facturum ſapiẽter ſi fueris ἀχρεῖος ideſt inutilis, πῖλος ideſt pileus ſeu galea i. ſi ad bellum non acceſſeris, quidem. i. certe ſupple id erit gratum nobis, qui amamus te, & amabo te, blãdienter dictũ, cũ dabis poſthac alii. i. alicui q̃d literaꝝ, memineris mei, vt ſ. ad me quoq; des . Ego nunq̃ patiar quẽquã ire ad te ſine literis meis, cũ ſciam, ſcilicet ad te ire.

ALTERAS habebis, has breues) nos putamus punctis

Margin notes: ✠ .i. faciem ciuitatis. ✠ .i. ſine authore. ✠ .i. honeſtũ p ſe optabile. * .i. nõ inanis homo ſtudii.

VICT.

male diſtinctas eſſe has dictiones, vt lõge diuerſum ſenſum præ ſeferant a vero niſi fallimur, non enim alteras habebis, intelligimus, quod alias longiores, plenioreſq; nunc polliceatur, ideoq; æquiore animo velit ferre illum harum breuitatem. nã id paulo poſt large promittit verbis illis. Sed expecta πάντα περὶ πάντων. ſed ignoſci ſibi vult, quod hæ non ſolũ breues ſint, ſed alias etiã ante breues acceperit, vt hæ ſint iam ſecundæ literæ ad eum ſcriptæ breues. Quo magis poſtea liberalius ſpondet', ſe copioſe omnia perſcripturũ: videbatur enim ſibi nonnihil culpæ admiſiſſe, qui iterũ iam breues miſiſſet, vt ſi alteras has habebis breues, dixiſſet, nullus ſcrupulus fuerit, interpoſita aũt vox illa. Habebis) locũ obſcuriorem facit, ſed eſt elegantiſsimus modus dicendi a Cicerone crebro vſurpatus, vt lib. 10. ad Att. tres dictiones in medium inculcauerit. Alteram tibi eodẽ die hac epiſtolam dicta. ui. lib. aũt. 13. ordine permutato, Has alteras hodie literas, dixit, vt etiam lib. 4. Nam vt veni Roman, iterum nunc ſum certior factus eſſe cui darẽ literas, itaque has alteras dedi, prioribus tibi declaraui, &c. Vt nihil ſcrupuli reſtet quin hic per has alteras, ſecundas ſignificet. Tamen ad te ſcribam aliquid, Nos hic D. Syllam patrem, &c.) Omnino elegantius in antiq; codicibus, quemadmodum nos ſcripſimus, legitur hic locus, vt verba illa. Tamen ad te ſcribam aliquid) ſint poſt duas illas dictiones, Nos hic) cum enim ſupra dixiſſet non opus ſibi eſſe excuſatione cum Caſsio, nec debere ſe illi purgare, cum inanes ab eo veniant tabellarii, ad eumque cum epiſtolis reuertantur, quaſi hoc loco finem epiſtolæ facere voluiſſet, imprudenter tamen addit, Nos) hic principium narrationis ideoq; ſtatim cognito errore inſert, tamen ad te ſcribam aliquid ſe caſtigans qđ propoſitum mutauerit quaſi dicat. Non tamen potui, vt decreueram, me continere quin aliquid ad te ſcriberem. Nos profecto hãc lectionem argutiorem politioremq; putauimus, inuentamq; in priſcis exemplaribus nullo pacto prætermittere debuimus. Speramus etiam eruditos ingenioſoſq; multo hãc magis vulgata probaturos eſſe.

Ex poſte. eiuſdem.

S I ἀχεῖος πῖλος fueris) Nos deletis in his ineptiſsimis verbis cum antiquis codicibus ἀκακόσπουδως ſcripſimus, vna tantum parum peruerſa litera. In illis clara hæc erat ſcriptura, vt mirer vnde Græcas illas voces eruerint, quæ in vulgatis, nihil prorſus quod hic quadraret ſignificantes, legebantur. Cice. ad Att. prima nou libri epiſtola, nimiam ſuam diligentiam in rebus inanibus, & nullius momenti inueſtigandis taxans. Sed hæc fortaſſe κακόσπουδα dixit, vt nõ debeat maius ſtudium in illis inquirendis poni. κακόσπουδος autẽ Suidæ eſt qui in rebus inanibus leuibuſque ſtudium ponit, vt quid hic ἀκακόσπουδως ſignificet, dubium non ſit, elegans prorſus verbum, & quod ſolum declaret ſententiam, quæ niſi pluribus verbis Latine exprimi non poſſet.

SEBASTIA. CORRA.

Πάντα περὶ πάντων) omnia de omnibus. Tamen ad te ſcribam aliquid. Nos hic D. Syllam patrem mortuũ habebamus) Al. Nos hic (tamen ad te ſcribam aliquid) P. Syllam patrem mortuum habebamus. Epiſto. 10. lib. 9. Combuſtum) quamuis Syllani, quorum vnus fuerat P. Sylla, olim M. Marium cõburi prohibuerint. Enim eſſe conſtabat) Al. tamen eſſe conſtabat.) Πρόσωπον πόλεως) faciem ciuitatis. Al. πρόσωπον καλὸν καὶ αὐτὸ αἱρετὸν faciem pulchrã & ipſam optabilẽ. Alii legunt, πρόσωπον καλοῦ faciem pulchri, ſiue honeſti. Rumores triſtiores) de Scapula, & Pompeii filiis. Ἀδέσποτοι) incerti.) Ante diem Calen.) Al. ad 3. Calen. Dubitare cœpiſti) factus Epicureus. τὸ καλὸν, δι' αὑτὸ αἱρετόν) honeſtum per ſe optabile. ἀχεῖος πῖλος) inutile cœnum. Al. Ἀχεῖος πῖλος) inutilis galea. Al. Ἀκακόσπουδως) minime curioſus, idq; magis placet.

[redacted] [redacted]

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Excuſatoria, & nunciatoria de reipublicæ ſtatu, & ſuo animo.

M. CICERO C. CASSIO. S. P. D. 18.

L Ongior epiſtola fuißet, niſi eo ipſo tempore petita eſſet a me, cum iam iretur ad te: lõgior etiam, ſi φλύαρον *aliquem habuiſſet. nam* σπουδάζειν *ſine periculo uix poſſumus. ridere igitur, inquies, poßumus: non mehercule facillime: uerũtamen aliam aberrationem a moleſtijs nullis habemus ubi igitur, inquies philoſophia? tua quidem in culina, mea modeſta eſt: pudet.n. ſeruire. Itaq; facio, me alias res agere, ne conuicium Platonis audiã. De Hiſpania nihil adhuc certi. nihil omnino noui. Te abeſſe mea cauſa, moleſte fero: tua, gaudeo. ſed flagitat tabellariu. ualebis igitur, meq;, ut a puero feciſti, amabis.*

ASCL.

L ONGIOR. purgat, quod longiorem non ſcripſerit epiſtolã, dicitque rem pub. in flebili eſſe ſtatu, vnde gratulal Caſsio qđ abeſt ab vrbe. Ordo eſt. Epl'a ſupple hæc fuiſſet longior, niſi eſſet petita a me eo tempore cum iretur iam ad te. Longior autem ſupple fuiſſet, ſi habuiſſet aliqoem φαιδρὸν, ideſt hilarem & alacrem ſupple ſcriptorem aut tabellarium. Nam vix poſſumus σπουδάζειν ſpodazin. i. ſerio & ſtudioſe loqui ſine periculo. Igitur (tu inquies) nos poſſumus ridere. Mehercule non ſup. poſſumus facillime. i. etiam ſine periculo. Verũtamen nullã aliam aberrationem. i. diuagationẽ a moleſtijs habemus. Igitur tu inquies, vbi ſup. eſt philoſophia? Et quidẽ aut ea quidem eſt in culina. i. coquina moleſta. i. rebellis cocis. pudet enim ſupple eam ſeruitutis. itaque facio. i. fingo me agere alias res. ſ. quã domeſticas aut vrbanas, ne audiam conuitium idẽ obiurgationem contumelioſam Platonis in eos philoſophos qui a veri inueſtigatione ad rerum adminiſtrationem auertuntur. Ego adhuc nihil omnino certi noui de Hiſpania. Ego fero moleſte te abeſſe ſcilicet ab vrbe, cauſa mea, qua mallem talem mecum eſſe, gaudeo tua. i. cauſa, quia non vides, quas nos, miſerias. Sed tabellarius flagitat ſup. literas. Igitur tu valebis, & amabis me vt feciſti a puero. Recte ergo valebis.

Φ. i. garrulum. *. i. ſcrio agere.

VICT.

S I φαιδρὸν aliquem habuiſſet) Antiqua exemplaria φλύαρον recte. φλύαρος enim φλύαφος καὶ λῆρος vt docet Suidas, qđ pulchre reſpondet ſequenti Græcæ dictioni. Longior, inquit, epiſto. fuiſſet, ſi nugas fabulaſq; habuiſſet aliquas, quas iocoſe ſcribendo, pleniorem epiſto. feciſſ ſet: de rebus enim ſeriis vix ſine periculo agere poſſumus, quod temporum iniquitate accidebat. opponitur autem σπουδάζειν iocis, riſui, nugis, vt exprimit Ariſtophanes σκώπτειν πολλὰ καὶ κωμῳδεῖν τοῦ σπουδάζειν ἁμιλλώμενος, vt nihil de loci huius integritateq; dubitari poſsit. Qđ autem paulo poſt in eadem epiſtola legitur: Et quidem in culina mea moleſta eſt) verba alicuius poetæ videntur, nullibi tamen ea me legere memini: nos autem nihil mutauimus: inuenimus enim hoc loco antiquos codices cum vulgatis cõuenire, quare tantum librorum conſenſum condemnarẽ temerarium viſum eſſet. Scimus alios aliis modis emendaſſe: cum autem docuerint quo conſilio, authoritateq; hoc fecerint, nos ſententiæ illorum ſubſcribemus veꝝ dum nihil certius adferunt non peccare nobis videmur (vt in malis) qui antiquoꝝ codicum fidem ſequamur.

Ex poſte. eiuſdem.

QVIDEM in culina) quid de his verbis ſentiremus antea locuti ſumus. operam dederunt alii, vt ex hoc tam deprauato loco commodus aliquis ſenſus eliceretur, in quo mihi laborandũ eſſe non putaui, in tanta enim caligine, ac tenebris, me lucẽ aliquam diſpicere poſſe non ſperaui. Illorum lectionem, vt acute excogitatam, non reprehendo: vt veram germanamq; laudare, nullo modo poſſum: nam verba etiam illa, quæ adiunguntur, pudet enim ſeruire) non valde mihi videntur ſententiæ, q̃ excogitarunt, conuenire.

PAV. MANV.

T V A quidem in culina, mea moleſta eſt) Notiſsimum eſt ex Epicureorum familia Caſsium fuiſſe. itaq; per iocum Cicero dicit eius philoſophiam in culina verſari. quod ſequit. mea moleſta eſt, legit amiciſsimus meus, mea in palæſtra eſt. vt ſit ſenſus. tua tibi philoſophia voluptatem ſuppeditat, mea mihi curas, & labores. culina enim voluptatis eſt, & otii: palæſtra moleſtiæ, & contentionis: in codice Vincentii Riccii pro moleſta eſt, legitur modeſta eſt.

SEBA. CORRA.

Φαιδρὸν) lætum. Al. φλύαρον, fabulam, iocum, nugas. Σπουδάζειν) ſerio agere. Periculo) ne Cæſarianos offendamus. Inquilina) quaſi a te ciuitate donata: hoc eſt. Latinis literis ſcripta. Al. in culina. Facio) alii legunt, ſcito. Conuicium Platonis) iuſtos eſſe,

eſſe, qui in veri veſtigatione verſentur, quia ea quæ plerique expetunt, contemnant: cum potius peccent. nam ſtudio diſcendi impediti, quos tueri debēt, deſerūt. ego vero ne ita peccem, fingo me alias res agere, quamuis hoc tempore parum ꝓficiam.

BERN. RVTI VBI igitur, inquires, philoſophia tua? Et quidem in culina mea moleſta eſt) Quid ſi, Et quidē inquilina mea: moleſta eſt? Vt, quod tuam dicit Caſsius, Cicero inquilinam ſuppleat: quaſi quæ ei penſionem veluti in domo pendat. inde reſpōdeat Caſsio, Moleſta eſt: me. ſ. aſsiduis querimoniis excruciat. Exprobatque mihi ſeruitutem vel meam Cæſari, vel ſuā mihi, quaſi ego non niſi ad ſimulatum quendam cantar, in rebus. ſ. meis perditis. nam Clericus quidem non ſatisfacit.

Itaque facio me alias res agere) Quid ſi, itaque ſcito me, &c. nam duriuſculus alioqui ſermo, &c.

ASC. SI vales, bene eſt, ego quidem &c. Reſpondet ad illam, quæ incipit: Puto iam te & ad illam: Præpoſteros habes tabellarios, & ad reliquas a Cicerone ſcriptas: Ordo eſt: Si vales bene eſt. ego valeo: Mehercule ego non facio quicquam libentius in hac peregrinatione mea. i. aberratione ab vrbe, quam ſcribo ad te. Videor enim loqui, & iocari cū præſente. ſ. quando ſcribo, nec tamen hoc vſu venit. i. contingit mihi ꝓpter ſpecta. i. idola, & ſimulachra Catiana. i. quæ Catius finxit de abſentibus offerri. pro quo. i. ꝓ qua re. ego egeram. i. viciſsim in te adducam epiſtola p[redacted] proxime ſcribam, non tamen extat, & forte ſcripta nunquā fuit. tot Stoicos ruſticos. i. ineruditos: vt dicas. ſ. reſpectu [redacted] quos regeram, Catium. ſ. Epicureum eſſe natum Athenis. Ego gaudeo Panſam noſtrum exurrexiſſe. i. emerſiſſe, poſtquam diu oppreſſus fuit, paludatum. i. inſigni Imperatorio ornatum, ſecunda. i. plauſibili voluntate hominum, gaudeo inquam, tum cauſa ipſius, tum mehercule etiam cauſa omnium noſtrū. Spero. ſ. homines intellecturos quanto odio crudelitas ſit omnibus, & quanto amori probitas, & clementia. Atque repete, intellecturos, ea quæ mali petant maxime, hoc eſt dignitas, & honores, peruenire ad bonos difficile. eſt enim perſuadere hominibus: τὸ articulus eſt, καλὸν. i. honeſtum eſſe. δι᾽ αὑτὸ. i. per ſe αἱρετὸν. i. eligibile, vero. i. ſed, & verum, & probabile eſt ἡδονὴν hedonem. i. voluptatem. Et. i. etiam. δι᾽ ἀξίαν. i. propter dignitatem. parari. i. acquiri virtute. iuſtitia. τῷ καλῷ. i. honeſto ipſo. Ipſe enim Epicureus, a quo omnes Catii, & Amaſinii. ſ. Epicurei mali interpretes verborum, quia alter accipiūt voluptatem q̄ Epicurus, ꝓficiſcuntur. i. oriuntur. dicit οὐκ. i. non ἔστιν. i. eſt ἡδέως. i. ſuauiter. ἄνευ. i. ſine τοῦ καλῶς. i. honeſte, καὶ. i. & δικαίως. i. iuſte, ζῆν. i. viuere. Itaque, &. i. et, Pāſa qui ſequitur hedonen. i. voluptatem. Retinet virtutem, & ii qui vocantur a nobis. ſ. Stoicis, φιλήδονοι. i. amatores voluptatis ſunt φιλόκαλοι. i. amatores honeſti, καὶ. i. & φιλοδίκαιοι. i. amatores iuſtitiæ & volunt & retinent omnes virtutes: Itaque Sylla. ſ. Decius cuius iudicium debemus probare. i. laudare, eſt autē

GILBERTI LONGOLIS LEMMA.

Reſpondet ad duas priores epiſtolas.

C. CASSIVS S. D. M. CICERONI. 19

SI uales, bene eſt: ego quidem ualeo: Nō mehercule in hac mea peregrinatione quicquam libentius facio, q̄ ſcribo ad te. uideor enim cum præſente loqui, & iocari. nec tamē hoc uſu uenit propter ſpectra Catiana. pro quo tibi proxima epiſtola tot ruſticos Stoicos regeram, ut Catium Athenis natum eſſe dicas. Panſam noſtrum ſecunda uoluntate hominum paludatum ex urbe exiſſe, cum ipſius cauſa gaudeo, cum mehercule etiam omnium noſtrum. ſpero enim homines intellecturos, q̄to ſit oībus odio crudelitas, & quāto amori probitas, & clemētia, atque ea, quæ maxime mali petant, & cōcupiſcāt, ad bonos ꝑuenire: difficile eſt. n. hoībus pſuadere τὸ καλὸν δι᾽ αὑτὸ αἱρετὸν eſſe. ἡδονὴν uero &, ἀταραξίαν uirtute iuſtitia, τῷ καλῷ parari, et uerū, & probabile eſt: ipſe enim Epicurus, à quo oēs & Catij, & Amaſinij mali uerborum interpretes proficiſcūtur, dicit οὐκ ἔστιν ἡδέως ἄνευ τοῦ καλῶς καὶ δικαίως ζῆν. Itaque & Panſa, qui ἡδονὴν ſequitur, uirtutem retinet: & ij qui à nobis φιλήδονοι uocantur, ſunt φιλόκαλοι καὶ φιλοδίκαιοι, omnesque uirtutes, & colunt, & retinent. Itaque Sylla cuius iudicium probare debemus, cum diſſentire philoſophos uideret, non quæſiuit, quid bonum eſſet, & omnia bona coemit. cuius ego mortem forti mehercule animo tuli. nec tamen Cæſar diutius nos eum deſiderare patietur: nam habet damnatos, quos pro illo nobis reſtituat: nec ipſe ſectorem deſiderabit, cū filium uiderit. Nunc ut ad Rempub. redeam, quid in Hiſpanijs geratur, reſcribe. peream, niſi ſolicitus ſum, ac malo ueterem & clementem dominum habere, quam notum, & crudelem experiri. ſcis, Cneus quam ſit fatuus, ſcis quomodo crudelitatem uirtutem putet: ſcis, quam ſe ſemper à nobis deriſum putet. uereor, ne nos ruſtice gladio uelit ἀντιμυκτηρίσαι, quid fiat, ſi me diligis, reſcribe. hui quam uelim ſcire, utrum iſta ſolicito animo, an ſoluto legas: ſciam enim eodem tempore, quid me facere oporteat. Ne longior ſim, uale, & me (ut facis) ama. Si Cæſar uicit, celeriter me expecta.

ironia, cū videret philoſophos diſſentire. ſ. in definitione ſummi boni, non quæſiuit quid eſſet bonum. ſ. ſummum aut verū, & coemit. i. ſimul emit, omnia bona. i. omnium proſcriptorū diuitias. Cuius mortem ego tuli mehercule animo forti, nec tamen Cæſar patietur nos deſiderare eum diutius. Nam habet damnatos. i. malos homines, quos reſtituat nobis. i. ſufficiat in locū de mortui. nec ipſe. ſ. Cæſar deſiderabit ſectorem. i. diu carebit ſectore. i. venditore ſub haſta. per auctionem, cum viderit filium. ſ. Syllæ patris veſtigia ſequi paratum. Nunc. ſ. poſt iocos, vt redeam ad Rempu. reſcribe quid geratur in Hiſpaniis. ſ. a Pompeianis contra Cæſarianos. Peream niſi ſum ſolicitus, ac malo habere veterem, & clementem dominum. ſ. Cæſarem, q̄ experiri crudelem. Scis Cneus. ſ. Pompeius. quam. i. quantum ſit fatuus. i. inſipiens. Scis quomodo. i. qua licet putet crudelitatem eſſe virtutem. Scis quam. i. quātū, putet ſemper ſe deriſum a nobis. vereor ne velit ἀντιμυκτηρίσαι. i. contra, aut viciſsim ſubſannare & deridere nos ruſtice. i. ruſtico more, gladio: quia ruſtici dum ſe rideri ſentiunt, gladio vlciſcuntur iniuriam, vnde dici ſolet. Nō eſſe peiorem ludum, quam ruſticorum: Si tu diligis me, reſcribe qd fiat Romæ. Hui admiratis interiectio, quam. i. o quantum velim ſcire vtrum legas iſtas. ſ. literas loco ſcriptas, animo ſolicito, an ſoluto: ſ. curis. Scies enim eo tempore. ſ. quo ſciam quo animo ſis, quid oporteat me facere, ne ſim longior. ſ. in ſcribendo. Vale & ama me vt facis. Si Cæſar vicit. ſ. in Hiſpania, expecta me celeriter, quia illum quā Cneum Pompeii filium tolerare maluiſſet, poſtea m̄ ſententiam mutauit.

ἩΔΟΝῊΝ vero & ἀταραξίαν.) Sic omnes habebant vulgati codices, prorſus mēdoſe. Germani videntur exemplar habuiſſe, quod minus incorruptum hunc locum conſeruarit. credimus enim illos, vt teſtati ſunt, ex vetuſto codice collegiſſe. quas in marginibus collocarunt, lectionem varietates. ἀταραξίαν enim legunt. Quod ſi in medio ſyllabam vnam reponas, errore librariorum (vt puto) omiſſam, rectiſsime hic locus reſtitutus erit, nec mirum videri debet in Latinis libris antiquitus exaratis Græcas voces aliquantum peruerſas eſſe, & inquinatas: cum enim ſermonem illum ignorarent, vix poterant ab erroribus cauere: videmus enim illos quaſi deſcripſiſſe pinxiſſeque Græcos characteres non negligenter, ſi conſideres eos eorum quæ ſcribebant ſententiam non percepiſſe. Qđ ſi quandoque aliqua deſunt, aut abundant, venia digni ſunt: ego potius miror quomodo potuerint tam integras Græcas voces effingere eius linguæ rudes. ſed de hoc nimis. ἀταραξίαν inquam facies, quam genuinam eſſe hic vocem puto, & antiquis veſtigiis ꝓpinquam, & ſententiæ ipſi optime quadrantem. Nam diuiſerat Epicurus voluptates: vt quaſdam illarum in motu, quaſdā in ſtatu eſſent, ſed hæc verbis ipſius Epicuri, quæ apud Laertiū ſunt, melius declarabantur: ſic. n. Laertius dicit, ἀ διαφέρεται πρὸς τοὺς Κυρηναϊκοὺς περὶ τῆς ἡδονῆς, ... γὰρ ἀταραξία καὶ ἀπονία

* .i. honeſtū per ſe optabile.
* .i. voluptatē & indolentiam.
* .i. honeſto.
* al. Amaſinii
* .i. nō poſſe iucūde, niſi honeſte & iuſte, viui.
* .i. cupidi voluptatis
* .i. cupidi honeſti & cupidi iuſti.
* al. dominū notos.
* .i. viciſsim ſubſannare.

καταστηματικαι στιν ιδοναι, κἀι χαρα δυφροσυνη κατακινεσιν ἐνεργεια βλεπονται. quam etiam diuiſionem percutit Cice. lib. 1. de finibus his verbis. Non enim hanc ſolam ſequimur, quæ ſuauitate aliqua naturam ipſam mouet, & cum iucunditate quadam percipitur ſenſibus, ſed maximam illam voluptatẽ habemus, quæ percipitur omni dolore detracto, &c. Sæpe autem eſt ἀταραξια in ſcriptis Epicuri: nam hoc ꝑcipue nomine tranquillum illum ſtatum hominis declarat quo vacuus omni perturbatione degit vt qui ante nos ἀναλγησιαν emendarant, cum locum corruptum eſſe in vulgatis animaduertiſſent, nihil laborantes circa antiquæ veſtigia, ſententiamq́ tantum ſecuti, non penitus aberrarint, noſtra tamen lectio verior, vt quæ ex antiquis exẽplaribus eruta ſit: & nomen illud habeat quo ꝑcipue vteretur ipſe Epicurus, nam qui λειαν κινησιν emendarunt, multo audacius, & improbius ſecerunt, lenis enim motus interpretatio eſt voluptatis, vt idem ſit ἡδονη & λεια κινησις. voluit autem Caſsius vtranq́ voluptatem declarare, per ἡδονην enim hic voluptatem in motu intelligit. neceſſe igitur eſt vocẽ, quæ ſequitur, voluptatem eam, quæ detractis perturbationibus percipitur, ſignificare. Qui autem ἀξιαν repoſuerunt, conati ſunt ex corruptis illis characteribus, qui vulgo legebãtur, vicinam, & ſimilem vocem elicere: ſed nimis ſe rudes rationis Epicuri oſtẽderunt, & nedum Epicuri rõnem expreſſerint, vix idoneam ſentẽtiam affinxerunt. cum enim ὑγιεια ſit bona corporis habitudo: quomodo vllus vnquam ꝓferret eam virtute, iuſtitia, dignitate parari, cum voluptas, ſecuritasq́ ex his virtutibus in animis hominum gignatur? Catũ & Ama.) Vetuſti codices. Amaſinii) & ſi noſter aliter optrarum vitio habet. ſ. Amafanii) C. enim Amaſinius Epicuri diſciplinam ſectatus edidit libros, qui eam rõnem explicarent. nam de Catio ex Horatio præcipue notum eſt, & ſi hi videntur fuiſſe ex illis quos legitimi Epicurei σοφιστας (vt ait Laertius) ſoliti eſſent appellare, degenerabant enim nonnihil ab Epicuri decretis, & vt inq̃ Caſsius mali erant Epicuri verborũ interpretes. Amaſinii multis aliis locis Cic. mẽtionẽ fecit. & ſi fere ſemꝑ hoc nomẽ corruptum aliquãtulum eſt. In prooemio lib. 4. Tuſc. quæſtionũ bis Amafanium appellat. vbi tamẽ manuſcripti codices Amaſiniũ hñt, Cum interim illis ſilẽtibus C. Amaſinius extitit, dicens. Et paulopoſt itex. Nos cum tot antiqui, & ꝓbati codices cõcurrãt. Amaſinium) legi debere exiſtimamus. ſed cũ hoc loco. Amaſinii) ante cunctis in libris ſcriptum eſſet, aliis vero multis locis in Cice. Amaſinius: quis vnquam putaſſet eundem intelligi debere? Non parum igitur hæc menda quæ alio qui minuta videntur, ſæpe tenebras offundunt, vt omnia animaduertere non inutile, nec ineptum negotium eſſe videatur.

Ex poſte. eiuſdem. H Δονη vero & ἀταραξιαν) Ita accurrate de hoc loco diſſeruimus, vt aliquid nunc addere ſupuacaneum exiſtimemus. Mediceus veræ lectionis veſtigia, & ipſe retinet: habet. n. Aιαxιã) vt ſi ſecũdæ literæ apicem addas, ἀταραξιαν facias, quod in aliis etiã manuſcriptis inuenitur, Animaduertimus autẽ librarium, qui eum codicem deſcripſit, I ꝓ T crebro ſumpſiſſe, vt paulo ſupra. ἀιαλγ) & ad Fabium. γιλοια γαρ δοντα) In cunctis autem media, ſyllaba defecit. Præclara etiam vox Epicuri a Clemẽte in. 6 commẽ. de vera philoſophia adducitur: qua docuit ille nõ paruum iuſtitiæ fructum eſſe, quod ea reddit animum omni ꝑturbatione vacuũ: in ea aũt explicãda ille hoc nomine vſus eſt, δικαιοσυνης καρπος μεγιστος ἀταραξια. Sed altera etiã eiuſdẽ a Plutarcho in commentario aduerſus Colotem Epicureum: qua dignitatem huius ſecuritatis mirum in modum celebrauerat. Plutarchi ipſius verba ſunt ἀλλὰ πῶς εἰσὶν οἱ τοῦ τὰ συγχέοντας καὶ ἀφθόνως κάθρουντας οὐχ οἱ τὴν ἀταραξίαν σύφαρον ἀσύμβλητον ταῖς μεγάλαις ἡγεμονίαις λέγοντες. Hãc, & ſupiorem illam, de incurſione ſimulachrorum, caſtigationem, quæ nõ paruam doctrinam cõtinẽtur, & ab eo qui Epicuri ſententiarum rudis ſit, intelligi non poſſunt, expoſui nuper Franciſco Medici optimo, ac nobiliſsimo iuueni, vt quid de hac omni re ſentirer, intelligeret: non quo Epicureus ille ſit: eſt. n. omni liberali doctrina eruditiſsimus. Sed cum omnes Peripateticorum ſententias cognitas habere voluerit: non ſpreuit etiã huius familiæ decreta, in primisq́ Romanum poetam qui inuẽta Epicuri politiſsime expreſsit, amauit. Eamq́ operam in eo poſuit, quæ & illi neceſſaria erat, & omnibus ipſius ſtudioſis grata eſſe debebit. Ita autem loquor, quia ſpero illum eum per grauiora ſtudia, quibus deditus eſt, ei licuerit, non paſſurum tot, tamq́ vtiles ſuos labores fruſtra ab aliis deſiderari. Vt autẽ omnes intelligant, me nõ ſine cauſa de illius doctrina & ſedulitate tam egregie ſentire, locũ e multis ab ipſo feliciſſime reſtitutis, qui nunc mihi ſuccurrit, exponam. In. 2. lib. Lucretius, vbi docet corpora indiuidua, cum multitudine infinita ſint, figuris eſſe finita: narratq́ quod incommodum ſequeretur, ſi formæ illorum ſine fine eſſent. quod Democritus, & Leucippus voluerant, inquit (vt Franciſci opera cognoſcimus.)

Aurea pauonum ridenti imbuta lepore
Secla, nouo rerum ſuperata colore, iacerent.

Qui verſus, quam deformati antea in omnibus libris eſſent, & q̃ planã, elegãtẽq́ nũc ſniam habeãt, oĩbus notũ eſſe põt. Præſidio aũt ille antiquox codicum, adhibito ẽt iudicio, quo plurimum valet, oẽs illinc maculas deleuit. Hãc libẽter ipſius hic caſtigationẽ adiũxi, quia nõ paruo ornamẽto huic meo libello fore putauit. Conſultus igiẽ ille a me ſuꝑ duobus his locis iudiciũ meũ ꝓbauit, & hãc dixit ſe verã eſſe illox lectionẽ arbitrari.

Nam ha. dã. quos ꝓ il. no. re.) ita in manuſcriptis legitur, q̃ lectionẽ Paulus quoq́ poſteriore ſua editione ſequiẽ, & illius ſenſum declarat, eũ in priore. Domi no.) legiſſet, culpa impreſſox, vt arbitror, cum. Domi na.) ſcribi vellet. Qđ ſi priſca exẽplaria. Domi na.) haberẽt, nõ inſulſus fortaſſe ſenſus ex illa ſcriptura duci poſſet, vt appellaſſet dominatos paratos, qui in manu eius ſemꝑ eſſent, quox magna copia nũq̃ illum deficeret. Reſtituat) aũt ſupponat ſignificaret, & in eius locum ſubſtituat) hic enim eſt ſignificatus illius elegantiſsimæ vocis crebro a Cicerone vſurpatæ nec tamen hanc receptæ lectioni ꝑponendam cenſemus. Potiuſque e genere illarum caſtigationum eſſe cenſemus, qua ſubtiliter magis, quam vere excogitantur.

Hδονη vero, & ἀναλγησιαν) [redacted]. Pariſienſis, quo ego, ſm patrem meũ, in emẽdãdis: atq́ edẽdis vetex ſcriptis neminẽ fuiſſe, aut eſſe arbitror diligẽtiorem, hãc vocẽ, ἀναλγησιαν, vbi legebaẽ, δι αξιαν, in ſuo libro impreſſerat. quæ vox ſenſum cũ haberet meliorẽ, q̃ vulgata illa prior, ipſe itẽ in meo libro ſeptimũ abhinc annum eã impreſsi exiſtimãs [redacted] ſiquid imutaſſet, id feciſſe codicum antiquorum authoritate, teſtimonioq́ adductum. alii poſtea non inepte emendarunt. ἀταραξιαν. & ſi vetuſti codices repugnent. vnus tamen Vincentii Ricci liber habet, ἀταξιαν. Habet damnatos quos pro illo nobis reſtituat) Lege Pompeia damnatos Cæſar reſtituerat. eos nunc latenter ſignificat, cum tamen de iis loqui videatur, qui ad ſectiones faciendas Syllæ mortuo eſſent ſurrogandi. PAV. MAN.

RVSTICOS Sto.) i. n. & oratione, & moribus duriores ſunt habiti. το καλον δὲ αυτο αιρετον) Honeſtũ ꝑ ſe optabile. Hδονη) Voluptatẽ. Aναλγησιαν) idolẽtiã. Al. Aταραξιαν) trãquilitatẽ. Al. δι αξιαν, ꝑꝑ dignitatem. Alii legũt, ὑγιειαν, bonã valetudinẽ. Alii, λειαν κινησιν, facilẽ cõmotionem. το καλον) honeſto. Amaſinii) ꝑꝑ C. Amaſinium, ſiue Amafanium, vt ẽt in Quæſtura diximus. Mali ver. inter.) qui nõ recte Epicuri verba ſint interpretati. Ουκ ἐστιν ἡδεως, ἀνευ του καλως και δικαιως ζην) nõ licet iucũde, niſi honeſte, & iuſte, viuere. Qui ἡδονην ſequntur) qui voluptatẽ ſequiẽ, quia & ipſe Epicureus eſt. A no.) Epicureis. Al. a nobis. φιληδονοι) ſtudioſi voꝑtatis. φιλοκαλοι, και φιλοδικαιοι,) ſtudioſi honeſti, & ſtudioſi iuſti. Itaq́ Sy.) Epi. 17. hui⁹ libri. Quid bo. eſ.) locus ex ambiguo. Dominato) Al. dãnatos. Malo ve.) Cæſarẽ. Quã nouũ Cn. Põpeiũ filiũ. Αντιμυκτηρισαι) viciſsim irridere. Si Cæ. vi.) Põpeii filios in Hiſpania. SEBA. COR.

TOT Ruſticos Stoicos regeram) Quid ſi, regeram, reiiciã confutabo, refellam: tametſi Clericus aliter. Sies enim eodem tempore) Scirem, vereor ne reponendum ſit ex ſenſu. BERN. RVTL ASC.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Petit vt Trebonius ſæpe ad ſe ſcribat.

M. T. C. C. TREBONIO S. D. 20

ORatorem meum (ſic enim inſcripſi) Sabino tuo commendaui. Natio me hominis impulit, ut ei recte puta=

ORatorem &c. Dicit ſe dediſſe oratorem ſuum. i. librũ de oratore deferendum ad Trebonium. Deinde rogat,

gæ, vt ad ſe crebro ſcribat, & de eius itinere ſe doceat, atq; alia quædam, quæ cum ordine parebunt. Ordo autem eſt: ego cõmendaui. i. fidei commiſi, Sabino tuo, familiari aut liberto Oratorem meum i. librum de oratore. Ego enim inſcripſi. i. nuncupaui, caue dicas intitulaui, eum ſic. Natio. i. naturalis inclinato ex patria ꝓſumpta, hominis. ſ. Sabini, vbi viri fideles & mulieres caſtæ feræ habentur, impulit. i. induxit me vt putarẽ. ſ. me cõmiſiſſe recte, niſi quoque. i. etiam hic, vſus licentia candidatorum. i. qua abutebãtur candidati. i. magiſtratuum petitiores qui vt ſe commendatiores facerent, interdum alterius gentis ſe mentiebantur abripuit ſubito hoc cognomẽ. ſ. Sabinorum, & ſi. i. quanquã vultus eius modeſtus, & ſermo conſtans. i. non vacillans videbatur habere quiddã. i. certam natoram a Curibus vrbe Sabinorum patria Numæ regis. Sed ſatis ſup. dictum aut ſcriptum ſit de Sabino. Tuo mi Treboni, quando i. quoniam, tu diſcedens. ſ. ab vrbe olim, aliqoantum addidiſti incrementi ad amorem meum. ſ. in te, quo. i. vt, feramus tolerabilius. i. patientios igniculum i. ardorem deſiderii tui. i. quod habemus de te, appellato. i. alloquiſ aut ꝯuenito ſupp. me crebris literis. Itaque ſup. appellato, ſi idem ſ. appellare literis fiet a nobis, quanquam duæ cauſæ ſunt cur tu debeas eſſe frequentior in iſto officio. ſ. appellãdi literis, hoc eſt ſcribendi, quam nos. Primum: qđ olim ij: ſup. qui erant Romæ, ſolebant ſcribere ad amicos prouinciales. i. qui agebant in prouincia aliqua, de Repub. nunc oportet te ſcribere nobis. Eni. i. quia Reſpu. eſt iſtic ſ. vbi tu es. Deinde qđ nos poſſumus ſatisfacere tibi abſenti aliis officis. Tu niſi ſupp. ſatisfeceris nobis literis, hic. i. in hac regione, non video. i. non intelligo qua alia re poſsis ſatisfacere. ſ. nobis. Sed tu ſcribes poſtea ad nos cætera, ego cupio nũc cognoſcere primo hæc cuiuſmodi iter tuum ſit ad nos; vbi videris Brutum noſtrum. ſ. amicum, quandiu fueris ſimul. ſ. cum eo. Deinde ſup. ſcribes, cum proceſſeris longius de rebus bellicis ſup. & de toto negocio vt poſsimus exiſtimare. i. iudicare, qoo in ſtatu ſimus. Ego putabo me ſcire tantum quantum habebo cognitum ex literis tuis. Cura vt valeas & ames me amore illo tuo ſingulari, ſcilicet quo ſoles amare tuos.

profectum eſſe, colligatur. atq; etiam ſenſus erit commodior, ſi aliquantulum, quam ſi aliquantum olim, legas, vt oſtendatur, Ciceronis amorem erga Trebonium, ſummum, & maximum iam fuiſſe, cui quam minimum addi potuerit.

SEBA. COR. C. Trebonio) in Hiſpania Procos. Oratorem meum) ad M. Brutum quo Galliam Ciſalpinam obtinente, ille ſcriptus eſt liber. Natio) a Sabinis. qui tetrici, ſeueri, duriq;, & continẽtes etiam a ſcriptoribus appellantur. Cognomen arripuit) De hoc more neſcio quid in Quæſtura relatum eſt. Olim diſcedens.) ex Italia in Hiſpaniam. Iſtic eſt) vbi ſit Cæſar. Sit ad nos: vbi) Al. ſit. Vbi Brutum) M. Brutum, Galliam Ciſalpinam regentem. Siquis tamen hæc omnia ad profectionem, de qoa in epiſto. 28. lib. 10. & epiſto. 16. lib. 12. dictum eſt, referat, non video cur magnopere ſit repugnandum.

BERN. RVTI. ITER tuum, &c.) In aliis Tuum abeſt: quod vel probo, vel ad nos expugno. vt & ante, Olim. Ex aliquantulum. n. factum eſt perperam. Aliquantum olim. tametſi alii vti ũq; habent. Ego vero puelim, & Caſsianas has literas, & Trebonianas, cæteris ad eoſdem adiungi. cum ne ſi quidem tẽporum ordinẽ aſſeqouti ſint, qui disiunxere. quæ enim ante ſcriptæ erant, in poſteriorem librum collatæ ſunt. Sed ſpero breui a nobis opus hoc longe aliter, quam ſit hactenus, diſpoſitum, foras iri datum, idq; non inuita (vt aiũt) Minerua, ſed diis hominibuſque, atq; ipſis Ciceronianis manibus approbaturis vt qui hæc habuerit, non ſit magno pere eorum temporum hiſtoriam deſideraturus.

rem: niſi forte candidatorũ licẽtia hic quoq; uſus, hoc ſubito cognomen arripuit. & ſi modeſtus eius uultus, ſermoq; conſtãs habere quiddam à Curibus uidebatur. Sed de Sabino ſatis, Tu mi Treboni quando ad amorem meum aliquantulum diſcedens addidiſti, quo tolerabilius feramus igniculum deſiderij tui, crebris nos literis appellato, atque, ita, ſi idem fiet à nobis. quãquã duæ cauſæ ſunt, cur tu frequentior in iſto officio eſſe debeas, q̃ nos, primum, quod olim ſolebant, qui Romæ erant, ad prouincialeis amicos de Republi ſcribere: nunc tu nobis ſcribas oportet. res enim publica iſtic eſt: deinde, q; nos alijs officijs tibi abſenti ſatisfacere poſſumus, tu nobis, niſi literis, non uideo qua re alia ſatisfacere poßis. ſed cætera ſcribes ad nos poſtea. nunc hæc primo cupio cognoſcere, iter tuum cuiuſmodi ſit: ubi Brutum noſtrum uideris, quandiu ſimul fueris, deinde, cum proceſſeris longius, de bellicis rebus, de toto negotio: ut exiſtimare poſſimus, quo ſtatu ſimus. ego tantum me ſcire putabo, quantum ex tuis literis habebo cognitum. Cura ut ualeas, meq; ames amore illo tuo ſingulari. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Reſponſoria eſt epiſtola, bona tamen ex parte officioſa.

M. T. C. TREBONIO S. P. D. 21

*ET epiſtolam tuam legi libenter, & librum libentißime. ſed tamen in ea uoluptate hunc accedi dolorem quod cũ incendiſſes cupiditatem meam conſuetudinis augendæ noſtræ (nam ad amorem quidem nihil poterat accedere) tum diſcedis á nobis, meq; tanto deſiderio afficis, ut unam mihi conſolationem relinquas, fore ut utriuſq; noſtrum abſentis deſideriũ crebris, & longis epiſtolis leniatur. quod ego non modo de me tibi ſpondere poſſum, ſed de te etiam mihi: nullam enim apud me reliquiſti dubitationem, quantum me amares, nam, ut illa omittam, quæ ciuitate teſte feciſti, cum mecum inimicitias communicaſti, cum me concionibus tuis defendiſti, cum Quæſtor in mea, atque in publica cauſa conſulum parteis ſuſcepiſti, cum Trib. pl. Quæſtor non paruiſti, cui tuus præſertim Collega pareret, ut hæc recẽtia quæ meminero ſemper, obliuiſcar, quæ tua ſolicitudo de me in armis, quæ lætitia in reditu, quæ cura, qui dolor, cum ad te curæ, & dolores mei perferrentur, Brunduſium deniq; te ad me uenturum fuiſſe, niſi ſubito in Hiſpaniã miſſus eſſes. ut hæc igitur omittam, quæ mihi tanti æſtimanda ſunt quanti uitam æſtimo & ſalutem meam: liber iſte, quem mihi miſiſti, quantam habet declarationem amoris tui! primum, q; tibi facetum uidetur, quicquid ego dixi, quod aliis fortaſſe nõ item. deinde, quod illa ſiue * faceta ſunt, ſiue ſic fiunt narrante te uetuſtiſſima: quinetiam ante, quã ad me ueniatur. riſus om-*

[redacted]

ASC. ET epiſtolam &c. Scripſerat Trebon. librum in quo vehementer laudat dicta Cice. quem Cic. dicit ſe libenter legiſſe, cognouiſſeque ex illo magnum eius erga ſe amorem. Deinde reſpondet Trebonio de literis miſsis ad Caluum, exponens quare eũ laodauerit. Ordo autem eſt. Ego legi & epiſtolam tuam libenter, & librum. ſ. tuum libẽtiſsime. ſed tamen ego accepi in ea voluptate hunc dolorẽ, quod cum incendiſſes cupiditatem meam, conſuetudinis. ſ. vt dicunt conuerſationis noſtræ augendæ. Nam ad amorem quidem nihil poterat accedere. i. addi, tum. i. tunc diſcedis, a nobis, & afficis me tãto deſiderio, vt relinquas mihi vnam ſup. duntaxat conſolationem, fore. i. quod ſpero futurum, vt deſiderium vtriuſq; noſtrum, vtriuſq; abſentis, leniatur. i. mitigetur & minuatur epiſtolis crebris & longis. quod ego poſſum non modo. i. non ſolum ſpon-

*a. l. facea.

*s. ſec fiunt.

PAV. MAN. AD amorem meũ aliquantulum diſcedens addidiſti) Antea, legebatur, aliquantum olim, nos cum in libris manuſcriptis & aliquantulum olim, & aliquãtum olim, legeremus, aliquantulum, emendare non dubitauimus, neq; enim, vt opinor, habere locum hic poteſt vox illa, olim cum ex ipſa epiſtola, Trebonium non multo ante Roma

nis pene conſumitur, quod ſi in his ſcribendis nihil aliud, niſi qđ neceſſe fuit, de uno me tandiu cogitauiſſes: ferreus eſſem ſi te non amarem. cum uero, ea quæ ſcriptura perſecutus es, ſine ſummo amore cogitare non potueris: non poſſum exiſtimare, plus quenquam á ſe ipſo, quam me à te amari. cui quidem ego amori. utinam cæteris rebus poſſem amore certe reſpondebo: quo tamen ipſo tibi confido futurum ſatis nunc ad epiſtolam ue nio: cui copioſe, & ſuauiter ſcriptæ, nihil eſt, quod multa reſpõ deam: primum enim ego illas Caluo litera miſi, non pluſquam has, quas nunc legis, exiſtimans exituras: aliter enim ſcribimus, quos eos ſolos, quibus mittimus: aliter, quod multos lecturos putamus. deinde ingenium eius melioribus extuli laudibus, quam tu id uere potuiſſe fieri putas. primum, quod ita iudicabam, acute mouebatur: genus quoddam ſequebatur, in quo iu dicio lapſus, quo ualebat, tamen aſſequebatur, quod probaret multæ erant, & reconditæ literæ: uis non erat. ad eam igitur. adhortabar. in excitando autem, & in acuendo, plurimum ua let ſi laudes eum, quem cohortere habes de Caluo iudicium, & conſilium meum: conſilium, quia hortandi cauſa laudaui: iudiciũ, quod de ingenio eius ualde exiſtimaui bene. Reliquum eſt, tuam profectionem amore proſequar, reditum ſpe expectem, abſentem memoria colam, omne deſiderium literis mittendis, accipiendisq́; leniam. tu uelim tua in me ſtudia, & officia multum tecum recordere. quæ cum tibi liceat, mihi nefas ſit obliuiſci, non modo uirum bonum me exiſtimabis, uerum etiam te a me amari plurimum iudicabis.*

Vale.

dere tibi de me, ſed etiam mihi de te. Tu enim nullam dubitationem reliquiſti apud me, quantum. i. vt dubitem quantum tu amares me. Nam vt omittam: ideſt prætercam illa quæ feci ſti teſte ciuitate: ideſt communitate ciuium Romanorum, cum. i. quando communicaſti mecum inimicitias, ideſt declaraſti te inimicum inimici mei, cum defendiſti me concionibus tuis: ideſt orationibus ad populum. cum Quæſtor ſuſcepiſti in cauſa mea atque publica, partes: ideſt officium Conſulum, cum tu Quæſtor & ita inferioris dignitatis, non paruiſti, ideſt obediuiſti Trebuno plebis, præſertim cui Collega tuus: ideſt qui tecum Quæſtor erat, pareret. Et ſupple vt obliuiſcar hæc præſentia, quæ ſupple tamen meminero, & recordabor ſemper. quæ, ideſt qualis ſup. fuit, ſolicitudo tua de me in armis: ideſt cum armatis me defendere velles, quæ ſupple fuit lætitia tua in reditu. ſ. meo, quæ cura. ſ. ne nimis cito tedierim, qui: ideſt qualis dolor, cum curæ, & dolores mei perferrentur ad te, deniq; ideſt demum vt omittam ſupple te venturum fuiſſe ad me Brũduſium, niſi miſſus eſſes ſubito in Hiſpaniam, vt igitur omittam hæc quæ ſunt æſtimanda: ideſt reputanda & appretianda mihi, ideſt a me tanti quanti æſtimo vitam & ſalutem meam, iſte liber quem miſiſti mihi, quantam declarationem amoris tui habet? quaſi dicat maximam. Primum quod quicquid ego dixi, videtur tibi facetum . i. venoſtum & vrbanum, qđ fortaſſe ſupple videtur aliis nõ item, ideſt non ſimiliter. Deinde quod illa. ſ. dicta mea ſiue ſunt faceta, ſiue fiunt ſic: ideſt faceta narrante te & venuſtiſsima. Quin etiam antequam veniatur ad me. ſ. vt gratuletur mihi ob facetiam, pene omnis riſus conſumitur, quia te narrante inceptus eſt. Quod ſi nihil aliud cogitauiſſes, niſi quod fuit neceſſe in his ſcribendis ſupple cogitare, de me vno tandiu, ego eſſem ferreus: ideſt duriſsimis præcordiis, ſi non amarem te. Cum vero non potueris cogitare ea, quæ perſequutus es ſcriptura, ideſt ſcribendo, ſine ſummo amore, non poſſum exiſtimare, quenquam amari plus a ſeipſo, quam me a te. Cui quidem amori ego vtinam poſsim ſupple reſpondere cæteris rebus. reſpondebo. i. ſatisfaciam, certe: ideſt haud dubie, amore, ideſt redamando te, quo ipſo: ideſt amore meo ego confido tamen, ideſt nihilominus futurum: ideſt factum iri ſatis tibi. Nunc venio ad epiſtolam: ideſt vt reſpondeam ad epiſtolam, poſtquam locutus ſum de libro, cui. ſ. epiſtolæ, ſcriptæ. ſ. a te copioſe & ſuauiter, nihil eſt: ideſt nulla eſt vrgens cauſa quod: ideſt propter quam, ego reſpondeam multa eium: ideſt quia primum: ideſt vt id primo reſpondeam, ego miſi illas literas Caluo, exiſtimans ſupp. non exituras. i. diuulgandas plus: quã has quas nunc legis. Nos enim ſcribimus aliter ſupple id quod putamus eos ſolos quibus mittimus, ſupp. ipſum lecturos. ſ. eſſe aliter ſup. id qđ putamus multos lecturos De inde ego extuli. i. exaltaui ingenium eius. ſ. Calui, & melioribus laudibus, quam tu putas id potuiſſe fieri vere. Primum quod iudicabam ita, ipſe mouebatur acute, & ſequebatur quoddam genus, in quo iudicio lapſus i errans. ſ. in eo quo volebat aſſequebatur. i obtinebat tamen quod probaret. Literæ erant multæ & reconditæ. i. ſecretioris ſcientiæ: Vis. ſ. mouendi, nõ erat: igitur ego adhortabar. n. ad eum. Autem. i. ſed, ipſe valet plurimum in excitando & acuendo, ſi laudes. i. ſi ipſe laudes eum quẽ cohortere. i. quem ipſe cohortetur. Tu habes de Caluo. ſ. poeta iudicium & conſiliũ meum. Conſilium quod laudaui eum cauſa hortandi, iudicium qđ exiſtimaui valde bene de ingenio eius. Reliquum eſt ſup. vt proſequar profectionem tuam amore, & vt expectem reditũ tuum ſpe, & colam te abſentẽ memoria, & leniam omne deſiderium literis, mittendis & accipiendis. Velim ſup. recordere tecum multum officia & ſtudia tua in me, quæ i ſtudia & officia cum liceat tibi obliuiſci, & nefas ſit mihi obliuiſci, tu non modo exiſtimabis me virum bonum verũ etiam iudicabis te amari plurimum a me.

*a. Leo lã cõe.

EPISTOLAM tuam) 16. lib. 1 a. Videri poteſt & liber, ex verſiculis, qui in ea dicuntur. ſi modo credimus hanc epiſtolam & ſuperiorem a Cic. ad Trebonium in Aſiam, & non in Hiſpaniam miſſas fuiſſe. Cui tuus) Al. cum tuus. Recentia) fortaſſe de Cæſaris morte. In armis) in bello ciuili. In reditu) poſt victum Pompeium. Brunduſium) quo ego Dyrrhachio veneram. Miſſus eſſes) Procos. a Cæſare. Siue non ſiũt, ſic) Al. ſiue ſic fiunt. Vide, an legi debeat, ſiue ſecus, fiunt. Futurum ſatis) Al. facturum ſatis. Caluo) Epiſt. a 5. lib. 7. Quod ita iudicabam) Quidam ſic legunt. ita iudicabam, quod. SEBA. COR.

[redacted]

M. T. C. EPISTOLARVM FAMILIARIVM LIBER DECIMVSQVINTVS FINIS.

ASC. Vide &c. Tironem libertum ſuum ꝑpter doctrinam, fidemq; eius ſingularem Cice. ita dilexit vt filium, Quocirca cum ex Cilicia rediens reliquiſſet eum in Achaia propter valetudinem, ad eum nunc ſcribit quid faciat, & quomodo ſaluti ſuæ conſulat, dicens. Vide.i. animaduerte o Tiro, quanta ſuauitas ſit in te. Nos fuimus Thyrei, qui locus in Græcia eſt, duas horas.i.duntaxat per ſpatiū duarum horarum, & ſup. Xenomenes hoſpes diligit te tam.i. tantopere, aut tantum, quam .i.quantum diligeret ſi vixerit .i.vitam egerit tecum. Is.ſ.hoſpes pollicitus eſt omnia, quæ eſſent opus tibi, puto facturū .ſ.quæ pollicitus eſt. Placebat mihi ſi eſſes firmior, vt deportares te Leucadem ad ꝓmontorium illud Epiri, vt confirmares.i. firmum faceres te ibi plane.i.omnino, Videbis quid placeat Curio, quid Lyſoni, quid Medico.i.iis omnibus quibus ſalutem tuam commendaui Ego volebam remittere ad te Marionem (nomen eſt ſerui) quem mitteres ad me, cum eſſet tibi meliuſcule.i.aliquanto melius, ſed cogitaui Marionem poſſe afferre.ſ.ad te vnas literas, me autem expectare crebras.i.frequentes. ſup. [illegible] ſet Marionem, vt literas afferret, dummodo vnas haberet ſtatim rediret, nec Tyro alias ſcriberet donec iterum reuerſus fuerit, nunc autem vult vt quotidie noui nuncii per Acaſtum indagentur, ſubdens. Igitur tu poteris ſup. facere, & facies ſi diligis me, vt Acaſtus alter ſeruos ſit quotidie in portu.ſ.vnde Romam nauigatur, quia ſup. multi erunt.i.in portu. quibus poſsis dare literas recte.i.tuto qui perferant libēter ad me. equidem.i.ego quidem, neminem prætermittā .ſ.quin illi literas dem, euntē Patras.i.in eam vrbem Achaiæ vbi tu es Ego habeo omnē ſpem tui curandi in Curio, nihil poteſt fieri humanius illo.ſ. Curio. Sunt autem diuerſa nomina Curius & Curio, hic eſt a nominatiuo Curius, cuius prima eſt breuis: Iuuen. Qui Curios ſimulant Curio autem a Curia aut cura, prima lōga. Lucanus Venali Curio lingua &c. nihil poteſt fieri amantius noſtri .i. quod nos magis amet.ſ.quam Curius. Trade ei.i.fidei & cuſtodiæ eius te totum. Malo videre te valentem: Paulo.i.modico ſup. ſerius aut poſt, quam videre ſtatim imbecillum.i.infirmum. Cura igitur nihil aliud niſi vt tu valeas.i.ſanus ſis. Ego curabo cætera. vale etiam atq; etiam. Dedi ſup. has proficiſcens.i.dum proficiſcerer, Leucade.i.ab eo promontorio Epiri, niſi forte loquatur de Leucade inſula Cephaleniæ. 7. Idus Nouemb.

SEB A. COR. M.T.C.& Cice.F.& Q.Frat.) ex Cilicia redeuntes. Tironi) Patris ægro relicto. Curio) Epiſt. 29. lib. 7. Lyſoni) Epiſt. 19. lib. 13. Medico.) Aſclaponi. epiſt. 20. lib. 13. Vt aūt hæc ſine digerendæ epiſtolæ, ex 9. huius lib. fere cognoſcitur. nos in margine numeris ſignauimus.

M. TVLLII CICERONIS

EPISTOLARVM FAMILIARIVM LIBER DECIMVSSEXTVS.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

In his epiſtola animus Ciceronis erga doctos libertos & viros cognoſcitur. conſulit autem & monet hac epiſtola Tironem valetudinarium, vt valetudinem ſuam diligenter curet.

TVLLIVS, ET CIC. F. ET Q. Q. TIRONI HVMANISS. ET OPT. S. P. D. 1

VIDE, *quanta in te ſit ſuauitas: duas horas Thyrei fuimus: Xenomenes hoſpes tam te diligit, quam ſi uixerit tecum. is omnia pollicitus eſt, quæ tibi eſſent opus: facturum puto. mihi placebat, ſi firmior eſſes, ut te Leucadem deportares, ut ibi te plané confirmares. uidebis, quid Curio, quid Lyſoni, quid medico placeat, uolebā ad te Marionem remittere. quem cum meliuſcule tibi eſſet, ad me mitteres: ſed cogitaui unas literas Marionem afferre poſſe, me autem crebras expectare. poteris igitur, et facies, ſi me diligis, ut quotidie ſit Acaſtus in portu. multi erunt, quibus recte literas dare poſsis, qui ad me libenter perferant. equidem Patras euntem neminem prætermittam. ego omnem ſpem tuæ diligenter curandi in Curio habeo. nihil poteſt illo fieri humanius, nihil noſtri amantius. ei te totum trade. malo te pauló poſt ualentem, quam ſtatim imbecillum uidere. cura igitur nihil aliud, niſi ut tu ualeas: cætera ego curabo: Etiam atq; etiam uale. Leucade proficiſcens. VII. Id. Nouembris.*

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Hortatur Tironem, vt valetudinem curet, & quamprimum ad ſe veniat.

TVLLIVS, ET C. S. D. TIRONI SVO. 2

S*Eptimum iam diem Corcyræ tenebamur, Quintus autē pater, & filius Butrothi. ſoliciti eramus de tua ualetudi-*

BERN. RVTIL.

MALO te paulo valentē, quam ſtatim imbecillum videre) Ex ſenſu lego, paulo poſt valentem.

[redacted]

ASCEN.

SEptimum &c. Scribit ſe & fratrem ſolicitos de valetudine Tironis. Ordo eſt. Nos tenebamur Corcyræ: ideſt in eo oppido Corcyræ inſulæ quæ eſt in Epiro. Autem: ideſt ſed Quin: ſcilicet Cicero frater & filius etiā M.Cicero: ſupple tenebantur a ventis Butrothi: ideſt in eavrbe Epiri in Theſprotis, iam ſcilicet cum hæc ſcriberem, diem ſeptimum. Nos: ſcilicet omnes ſoliciti eramus: ideſt anxii, mirum in modum de valetudine tua. Et mirabamur nihil literarum, ſupple miſſum eſſe a te, nauigatur enim iis: ideſt huiuſmodi ventis, iſtuc: ideſt ad vos, aut ad te, non iſtinc: ideſt a te, qui: ſcilicet venti iſtinc flantes ſi eſſent, nos non ſederemus: ideſt ocioſi nauigationem expectaremus Corcyræ. Cura igitur & confirma te, & cum poteris nauigare commode & per valetudinem, & per tempus anni: ideſt vbi deſinerit hyems, veni ad nos amantiſsimos tui. Nemo amat nos, qui non diligit te. Tu venies charus & expectatus omnibus, Cura vt valeas etiam atque etiam o Tiro noſter. Vale. 15. Calen. Nouē. Corcyræ.

SEBAS. CORR.

M. T. Cicero (Al. M.T. & Cicero F. Tenebamur) ego, filius, & reliqui familiares. Q. autem frater, huc (vtroque enim modo legitur) pater, & eius filius, Buthroti tenebātur. Literarum his) Al. literarum dari his. Qui ſi non eſſent.) Al. qui ſi eſſent. 15. Calend. Nouemb.) 15. Calend. Decemb. legendum, nemo non videbit, qui epiſto. 9. huius libri leget, in qua a Tirone ad 4. Non. Nouemb. diſceſſiſſe oſtendit.

ASCENSIVS.

Paulo facilius &c. Oſtendit ſe dolere quod dereliquerit Tironem, ſed id fecerat, quia ita voluit Tiro, qui noluit nauigare donec eſſet conualeſcens, vnde hortatur vt Patris maneat dicens. Ego putaui me poſſe ferre: ideſt pati, paulo facilius: ideſt leuius & modeſtius deſiderium tui: ideſt abſentiam tuam, ſed non fero plane: ideſt omnino. Et quanquam magni intereſt: ideſt facit & vtile eſt ad honorem noſtrum me venire quamprimum: ideſt valde cito, ad vrbem: ideſt Romam, tamen videor mihi peccaſſe, qui: ideſt quod diſceſſerim a te: ſcilicet ægrotante. Sed quia voluntas tua videbatur eſſe ea: ideſt talis, vt nolles nauigare, niſi corpore: ſcilicet tuo, confirmato: ideſt corroborato, prorſus: id eſt omnino & in omnem partem. verſus, approbaui conſilium tuum: ſ. vt iſtic maneres, ego diſcederem. Neque muto nunc: ſcilicet approbationem & ſententiam meam, ſi tu es in eadem ſentētia. Sin autem: ideſt ſed ſi poſtquam cepiſti cibum, videris poſſe conſequi me, conſiliom eſt tuum: ideſt in deliberatione & prudentia tua, vt id facias quod expedire cenſeas. Ego miſi Marionē: ſcilicet ſeruum, ad te, eo: ideſt propterea vt ſupple ipſe aut veniret ad me tecum quamprimum: ideſt valde cito quo ad inceptionem, non enim penitus vnum ſunt, valde cito facere & quamprimum, nam valde cito proprie ſignificat ſperanter & quaſi citato curſu, quamprimum, primo quoque tempore, etiam ſi lente vt ægroto conueniat, aut vt rediret ſtatim ad me, ſi tu morarere. Tu autem perſuade tibi hoc, ſi poſſit fieri: ſupple cum commodo valetudinis tuæ, me nihil malle: ideſt magis velle, quam te eſſe mecum. Sin autem: ideſt ſed ſi intelliges opus eſſe cauſa conualeſcendi, ideſt vt conualeſcas, te commorari paulum Patris, perſuade tibi, me nihil malle quam te valere. Si nauigas ſtatim, conſequere: ideſt offendes nos: ſcilicet adhuc Leucade: ideſt in eo promontorio. Sin vis confirmare: ideſt firmiorem facere te vi debis diligenter vt habeas & comites idoneos, & tempeſtates idoneas: ideſt diſpoſitionē aeris idoneam, & nauem idoneam. O mi Tiro, videto: ideſt conſiderato illud vnum ſi amas me, ne aduentus Marionis & literæ moueant te: ſcilicet ad properandum, quia ſi feceris quod conducit maxime valetudini tuæ, tu obtempera ris pro obtemperaueris maxime voluntati meæ. Cōſidera hæc pro ingenio tuo: ideſt iuxta menſuram ingenii tui. Nos deſideramus te, ita vt amemus. Amor hortatur vt videamus valentem, deſiderium, vt videamus quamprimum. Igitur illud: ſcilicet quod amor hortatur potius ſupple eſt faciendum. Ergo cura potiſſimum vt valeas, duo propoſuit, & hoc tertium eſt, vnde potiſſimum dixit, vt primum ſit videre valentem, ſecundum, vt videre quamprimum, tertium valentem eſſe, etiam ſi non ſtatim videris. hoc. ſ. officium tuum, erit mihi gratiſſimum, de innumerabilibus officiis tuis in me. 3. Idus Nouemb.

al. calen. Decemb.

ne mirum in modum, nec mirabamur nil à te literarum, iis n. uenis iſtinc nauigatur, qui ſi eſſent, nos Corcyræ non ſederemus. cura igitur te, & confirma, & cum commode, & per ualetudinem & per anni tempus nauigare poteris, ad nos amantiſſimos tui ueni. nemo nos amat, qui te non diligat charus omnibus, expectatusq́; uenies. Cura ut ualeas etiam atq; etiam. Tiro noſter uale. X V. Calen. Nouemb. Corcyræ.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Eiuſdem eſt argumenti cum ſuperiore.

TVLLIVS, ET CICE. MEVS, ET FRATER, ET FR. F. TIRONI SVO S. D. 3

Paulò facilius putaui poſſe me ferre deſiderium tui, ſed planè non fero. & quanquam magni ad honorem noſtrum intereſt, quamprimum ad urbem me uenire, tamen peccaſſe mihi uideor, qui à te diſceſſerim. ſed quia tua uoluntas ea uidebatur eſſe, ut prorſus, niſi confirmato corpore nolles nauigare, approbaui tuum conſilium, neq; nunc muto, ſi tu in eadē es ſententia. ſi poſtea, q̃ cibum cepiſti, uideris tibi, me poſſe conſequi, tuum conſilium eſt. Marionem ad te eo miſi, ut aut tecum ad me quamprimum ueniret, aut, ſi tu morarere, ſtatim ad me rediret. tu autem hoc tibi perſuade, ſi cōmodo ualetudinis tuæ fieri poſſit, nihil me malle, q̃ te eſſe mecum. ſin intelliges opus eſſe te Patris conualeſcendi cauſa paulum commorari, nihil me malle, q̃ te ualere. ſi ſtatim nauigas, nos Leucade conſequere. ſin te confirmare uis, & comites, & tempeſtates, & nauem idoneam, ut habeas, diligenter uidebis. unum illud mi Tiro uideto, ſi me amas, ne te Marionis aduentus, & hæ literæ moueant. quod ualetudini tuæ maxime conducet, ſi feceris, maxime obtemperaris uoluntati meæ. hæc pro tuo ingenio conſidera. nos ita te deſideramus, ut amemus. amor, ut ualētem uideamus hortatur, deſiderium, ut quāprimum. illud igitur potius cura ergo potiſſimum, ut ualeas, de tuis innumerabilibus in me officiis, erit hoc gratiſſimum. III. Non. Nouemb. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Officioſa eſt epiſtola.

TVLLIVS TIRONI SVO S. 4

Non queo ad te, nec lubet ſcribere quo animo ſim affectus. tantum ſcribo, & tibi, & mihi maxime uoluptati fore, ſi te firmum quamprimum uidero. tertio die abs te ad Alyziam acceſſeramus, is locus eſt citra Leucadem ſtadia. C X X: Leucade aut te ipſum, aut tuas literas à Marione putabam me accepturum. quantum me diligis, tantum fac ut ualeas, uel quantum te a me ſcis diligi. Non. Non. Alyziæ.

SEBAS. CORRA.

CIBVM CEPISTI) ex Medicorum præceptis, qui, de cibo ægris dando multa ſcribunt: & inter ſe etiam diſſentiunt, vt ſcribit Celſus lib. 3. capi. 4.

BERN. RVTIL.

DESIDERIVM, vt quamprimum) Quoquo modo, vt de valetudine nihil curet, contra quam Clericus.

[redacted]

ASCENSIVS.

Non queo &c. Rurſus amorem ſuum in Tironem oſtendit, monendo vt ſaluti ſuæ quæ ſibi chariſſima eſt conſulat, vt quamprimum venire poſſit dicens. Ego non queo nec libet ſcribere ad te quo: ideſt quali animo ſim affectus tantum: ideſt duntaxat ſcribo, fore: ideſt futurum maximæ voluptati & tibi & mihi, ſi videro quamprimum: ideſt ſtatim te firmum: ideſt valentem & fortem. Nos acceſſeramus tertio die abs te: ideſt poſtquam diſceſſeramus a te, ad Alyziam. Is locus eſt citra Leucadem: ſcilicet promōtorium Epiri, ſtadia: 120. Ego putabam me accepturum Leucade: ideſt cum eſſem Leucade, aut te ipſum, aut literas tuas a Marione: ideſt quas Marioni dederis. Quantum diligis me, tantum fac vt valeas, vel quantum ſcis te diligi me. Non. Nouemb. Alyzia, ideſt ex eo loco.

ASC N Os &c. Iterum amanter ſcribit nauigationem ſuam, & monet vt Tiro aut ſcribat, aut quāprimum incolumis redeat. Ordo eſt. Nos commorati ſumus vnum diem apud Alyziam, ſunt qui Aliciam ſcribant, ex quo loco nos dederamus tibi literas antea, quod. i. quia Q. Fra. ſ. meus non erat conſecuturus, ideſt obtenturus ſequendo nos. Is dies erat Non. Nouem. Nos proficiſcentes inde ante lucem dedimus has literas. 8. Idus Nouem. ante diē. i. prius quam diesceret. nō poſſet dici ante diem. 8. idus, quia is dies qui ante eſt, Nonæ ſunt, Tu ſi amas nos omnes & præcipue me magiſtrum tuum. ſ. ſolo literis, non dicit patronum, ne ſeruitutis meminerit confirma te. Ego expecto animo valde ſuſpenſo, ideſt anxio & incerto primā, ſcilicet te deinde Marionem. ſ. ſeruum cū literis tuis. Nos oēs cupimus, & ego in primis, videre te quamprimum. ſed o Tiro cupimus videre valentē. Quare nihil properaris, ideſt properaueris. ego videro te ſatis quotidie, ideſt quoq; die, aut ſatis cito, ſi valebis. Ego poſſum carere vtilitatibus tuis, ideſt quas mihi faceres. ego volo te valere. o mi Tiro primum cauſa tua, ideſt propter bonum tuum. tum, ideſt deinde mea, ideſt propter vtilitatem meam.

ASC. V Arie &c. Tota hæc epiſtola ſuauitatis & amoris Ciceronis in Tironem libertum ſuum plena eſt. Oſtendit autem quid cū medico pro ſalute ſua faciat. Ordo eſt. Ego ſum affectus. i. diſpoſitus varie. i. diuerſimode literis tuis, perturbatus valde priore pagina, recreatus paululum. i. modicum altera. Quare ego non dubito, quidem, ideſt ſaltē nunc, quin quo. i. vt, aut quoad valeas plane. i. omnino, neque cōmittas te nauigationi neque viæ. Ego enim videro te ſatis maturæ. i. cito, ſi videro plane cōfirmatum. Tu, & ideſt ſimul ſcribis bene exiſtimari. i. iudicari de medico, & ego audio ſic. Sed ego plane non probo curationes eius. Ius. n. i. ſuccus frigidus, non fuit dandum tibi cū eſſe κακοστόμαχος. i. mali ſtomachi & difficilis digeſtionis, ſed tamen ego ſcripſi accurate & ad illum & ad Lyſonem. ſ. amicū. Vero: pro ſed, ego ſcripſi multa ad Curiū hoīem ſuauiſſimū & ſummi officii. i. debiti obſequii & ſummæ humanitatis. i. māſuetudinis & beneuolētiæ. Et ſup. ſcripſi in his. i. inter hæc multa, ſi videretur tibi. ſ. vtile, ipſe trāſferret te ad ſe. i. in domum ſuam. Vereor enim ne Lyſo noſter ſit negligentior. ſ. in te curando & fouendo. Primum, quia oēs Græci ſup. ſunt in officioſi, & multa pollicētes, & parum facientes, deinde quod cū accepiſſet literas a me, nullas remiſit mihi. Sed tu laudas eū. Tu igitur iudicabis quid ſit faciendū. o mi Tiro ego rogo te illud, ne parcas ſumptui in vlla re qua opus ſit ad valetudinē. ſ. tuā. Scripſi ad Curium ſup. vt daret medico ſup. id mercedis quod dixiſſes. ſ. illi dandū. ego puto aliquid dandū ipſi. ſ. medico, quo. i. vt aut propter qd ſit ſtudioſior. Officia tua in me ſunt innumerabilia, domeſtica, forenſia, vrbana, prouincialia. i. impenſa domi in foco, in vrbe, in prouincia, in te priuata, Repu. in ſtudiis, in literis noſtris. Tu viceris, ideſt ſuperaueris

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Hortatur, vt curet valetudinem, vt in reliquis proponendam omnibus.

TVLLIVS, ET CICERO TIRONI SVO S. D. ET Q. PATER, ET FILIVS. 5

N Os apud Alyziam, ex quo loco tibi literas ante dederamus, unum diem commorati ſumus, q. Quintus nos conſecutus non erat. is dies fuit Non. Nouemb. inde ante lucem proficiſcentes, ante diem. VIII. *Id. Nou. has literas dedimus. Tu ſi nos omneis amas, & præcipue me magiſtrum tuum, confirma te. ego ualde ſuſpenſo animo expecto, primum te ſcilicet, deinde Marionem cum tuis literis, omnes cupimus, ego in primis, quamprimum te uidere, ſed mi Tiro, ualentem. quare nihil properaris ſatis quotidie uidero, ſi ualebis, utilitatibus tuis poſſum carere, te ualere, tua eā primū uolo, tū mea mi Tiro. Vale.*

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Solicitus eſt pro Tirone.

TVLLIVS TIRONI SVO S. P. D. ET CIC. ET Q. PATER ET Q. F. 6

V Arie ſum affectus tuis literis. ualde priore pagina perturbatus, paulum altera recreatus. quare nunc quidē non dubito, quin, quoad plane ualeas, te neq; nauigationi, neq; uiæ committas. ſatis te mature uidere, ſi plane confirmatum uidero. De medico, & tu bene exiſtimari ſcribis, & ego ſic audio ſed plane curationes eius non probo: ius enim dandum tibi non fuit. cum κακοστόμαχος eſſe. ſed tamen & ad illum ſcripſi accurate, & ad Lyſonem ad Curium uero ſuauiſſimum hominem, & ſummi officij, ſummæq; humanitatis, multa ſcripſi, in his, etiam ut, ſi tibi uideretur, te ad ſe transferret: Lyſo enim noſter uereor ne negligentior ſit, primum, quia omnes Græci, deinde, quod cum à me literas accepiſſet, mihi nullas remiſit ſed eum tu laudas. tu igitur, quid faciendum ſit, iudicabis. illud mi Tiro te rogo, ſumptui ne parcas ulla in re, qua ad ualetudinē opus ſit. ſcripſi ad Curium: quod dixiſſes: daret medico ipſi pu-

oia. ſ. officia, ſi videro, vt ſpero. ſ. me viſurum te validū. Ego puto te decurſurum. i. celeri nauigatione venturū, belliſſime. i. cōmodiſſime cū queſtore Meſcinio, ſi erit recte. i. proſpere tibi ſup. nō eſt inhumanus & diligit te, vt viſus eſt mihi. Et o mi Tiro cū conſulueris. i. opem tuleris & proſpexeris diligentiſſime valetudini tuæ, tum. i. tunc multo magis conſulito nauigationi. Ego nulla. i. non vlla, non volo te feſtinare iam in vlla re, nihil laboro. i. laborioſe præter do, niſi vt ſis ſaluus. O mi Tiro habeto. i. firmiter teneto ſic, neminem eſſe qui amet me, quin idē amet te, Tu, cū. ſ. ſit ita, quod te valere intereſt maxime tua & mea, tum eſt multis curæ. dū adhuc nullo loco vis deeſſe mihi, nunquam potuiſti te confirmare, ideſt firmum efficere. Nihil impedit nūc te, depone omnia, ſerui. i. idulge corpori, ego iudicabo me fieri tāti a te: quātā diligentiā contuleris in valetudinē tuā. Vale &c inculcatio affectū exprimens. Lepta qui fuerat in Cilicia cū Cice. præfectus Fabrorum &c.

VIC. IVS n. tibi dandū non fuerat, cū κακοστόμαχος } Celſus quoque lib. 11. ca. 24. inter ea quæ aliena ſtomacho ſunt, iuſculenta ponit. merito igitur culpauit Aſclaponem Medicū Cicero. ſi enim firmo ſtomacho luculenta nō conueniunt, quanto magis infirmū affectūque Tironis, ius quod ei dederat lædere potuit. κακοστόμαχον appellauit, qui ſtomacho laboraret, Idē Medicinæ cādidiſſimus author, cū inqt: At imbecillis ſtomacho quo in numero magna Pars vrbanorū, oēſq; pene cupidi literarū ſunt, κακοστομάχους intellexit { Qd dixiſſes daret medico. ipſi puto aliqd dandū eē } Hec verba (niſi fallor) perperā diſtincta ſunt, & vt arbitror, ita interpungi debent. { Qd dixiſſes, daret, medico ipſi puto aliquid dandū eſſe } vt certiorē faciat Cic. Tironē, ſe ad Curiū ſcripſiſſe, vt ei daret, numeraretq; pecuniā, quā dixiſſet, ac popoſciſſet, vt illa ipſe in ſumptū vti poſſet. Admonet tū Tiro. vt ante oīa medico ipſi partē aliquā illius pecuniæ ſoluat, quo ſtudioſior, ac diligentior ille ſit. neq; n. veriſimile eſt, iubere Cice. mercedē aliquā Curio dari, qui ciuis Romanus erat, & locuples hō, & Cic. in primis familiaris, quēadmodū ex epiſtolis ipſius intelligi pōt quæ ſunt in lib. ad Mariū, nec nō ex epiſtola Curii ad Cice. quicquid. n. ille pro ſalute, & cōmodis Tironis faciebat, officii gratia faciebat, & iure amicitiæ, qua cū patrono ipſius recte cōiunctus erat. Hāc ēt ſuſpicionē confirmant verba illa, quæ ſunt in tertia ab hac epla, Curio miſi, vt medico honos haberet, & tibi daret quod opus eſſet: me cui iuſſiſſet curaturū. Oſtendunt. n. voluiſſe Cice. in poteſtate Tironis nūmos eſſe quāuis ei mandet, quod prætermitti non potuit, vt medico ſtatim mercedem diſſoluat. ϕ. i. ſtomachoſus.

SEBAS. CORR. DANDVM tibi non fuit } Ius enim, vt docent medici, ſtomachum languidū reddit, præſertim ſi frequentius ſumatur. { Κακοστόμαχος } malo ſtomacho, ſtomachoſos. { Meſcinio } piſtola. 20. lib. 5. { Lepta } Epiſtola. 7. lib. 3.

BERN. RVT. T V, quom tua & mea maxime intereſt, te valere, tum multis ē curæ adhuc) Quid, ſi, Tū multis & curæ. adhuc, dū mihi &c.

to aliquid dandum eſſe, quod ſit ſtudioſior. innumerabilia tua ſunt in me officia, domeſtica, forenſia, urbana, prouincialia, in re priuata, in publica, in ſtudijs, in literis, noſtris, omnia uinceris, ſi, ut ſpero, te ualidum uidero, ego puto te belliſſime, ſi recte erit, cum Quæſtore Meſcinio decurſurum. non inhumanus eſt, teq; ut mihi uiſus eſt, diligit. & cum ualetudini tuæ diligentiſſime conſulueris, tum mi Tiro conſulito nauigationi. nulla in re iam feſtinare uolo. nihil laboro, niſi ut ſaluus ſis, ſic habeto mi Tiro, neminem eſſe, qui me amet, quin idem te amet, & cum tua, & mea maxime intereſt te ualere, tum multis eſt curæ. adhuc, dum mihi nullo loco deeſſe uis, nunquam, te confirmare potuiſti. nunc nihil impedit. omnia depone. corpori ſerui, quantã diligentiam in ualetudinem tuam contuleris, tanti me fieri à te iudicabo. Vale mi Tiro, uale, uale, & ſalue, Lepta tibi ſalutem dicit, & omnes, Vale VII. Id. Nouemb. Leucade.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Hortatoria eſt epiſtola.

TVLLIVS, ET CICERO. ET Q. Q. TIRONI S. P. D. 7

Tertiam ad te hanc epiſtolam ſcripſi eadem die, magis inſtituti mei tenendi cauſa, quia nactus eram, cui darem quam q. haberem quid ſcriberem. Igitur illa: quantum me diligis, tantum adhibe in te diligentiæ. ad tua innumerabilia in me officia adde hoc, quod mihi erit gratiſſimum omnium. cum ualetudinis rationem, ut ſpero, habueris, habeto etiam nauigationis. in Italiam euntibus omnibus ad me literas dabis, ut ego eum tem Patras neminem prætermitto. cura, cura te mi Tiro. quando non contigit, ut ſimul nauigares, nihil eſt, quod feſtines, nec quicquam cures, niſi ut ualeas. Etiam atq; etiam uale, VII. Idus Nouemb. Actio. ueſperi.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Petitoria, a ſolicitudine ualetudinis Tironis.

Q. CICERO TIRONI S. D. 8

Magnæ nobis eſt ſolicitudini ualetudo tua. nam tametſi qui ueniunt, ἀκίνδυνα μὲν, χρονιώτερα δὲ nuntiant, tamen in magna conſolatione ingens ineſt ſolicitudo, ſi diutius à nobis abfuturus es is, cuius uſum, & ſuauitatem deſiderando ſentimus. attamen quãquam uidere te tota cogitatione cupio: tamen te penitus rogo, ne tã longæ nauigationi, & uiæ per hyemem, niſi bene firmum, committas, neue naui

ASC. Tertiam &c. eodem fere argumento quo in ſuperioribus epiſtolis hortatur Cic. Tironem ad valetudinem curandam, & ad conſulendum nauigationi, dicens. Ego ſcripſi iam ad te tertiam epiſtolam eodem die, magis cauſa tenendi inſtituti, ideſt moris ac propoſiti mei. quia nactus eram cui darem quam quod haberem quid ſcriberẽ. Igitur quantũ diligis me, tantum diligẽtiæ adhibe. i. confer in te. Adde ad innumerabilia officia tua in me, hoc ſ. vt in te adhibeas tantum diligentiæ, quod erit mihi gratiſſimũ omnium Cum habueris rationẽ i. curam & reſpectum valetudini. ſ. tuæ: habeto etiam ſupp. rationem nauigationis. ſ. vt recte fiat. Tu dabis omnibus euntibus in Italiam, literas ad me, vt ego neminẽ prætermitto euntem Patras. i. in eam vrbẽ vbi tu es. ſ. quin ei literas dem. Cura te o mi Tiro, quando. i. quoniam non contigit. i. non eſt datum vt nauigares ſimul, ideſt vna mecum, nihil eſt, quod. i. nulla eſt cauſa cur feſtines, nec cures quicquam niſi vt valeas. Etiam atque etiam. Vale. Actio. i. ab ea vrbe Epiri, aut ad illud promõtorium ante quod Auguſtus & Agrippa vicerũt Antonium & Cleopatram. 7. Id. Nouembris, veſperi, ideſt tempore veſpertino.

VIC. CVRA te mi Tiro } Nos auxilio vetuſtorũ codicum bis { Cura te mi Tiro } nos auxilio vetuſtũ codicum bis { Cura } ſcripſimus, nota figura, & quæ oſtendat maiore quodam affectu pronũtiata eſſe hæc verba. Quod veriſimile eſt cũ tantũ de ſalute Tironis ſolicitus eſſet. Ariſtoph. i Ranis nõ ſemel ſic locutus eſt, πρᾶγμα πρᾶγμα Item ἄνα ἄνα. Sed tã frequẽs ẽ apud poetas & oratores hæc figura, vt oẽs ſciant vim, quã habet, eiuſq; elegantia patiantur, ſæpe tamen (quod incommode accidit) vitio librariorũ deleta eſt: qui cum in exemplari eandem vocem repetitam viderent, mendum eſſe putantes ſemel tantum ſcribebant.

SEBA. COR. TERTIAM } prima fuit. 2. huius lib. ſecunda fuit. 4. huius libri. { Eadẽ } Al. eodem

BER. RVT. TERTIAM ad te hanc epiſtolam ſcripſi eodem die } Hoc oſtendit ſuperiori epiſtola adſcribendam diem non. 6. ſed. 7. Id. Nouem. Ex his prima eſt quæ hanc præcedit: altera, quæ voluminis inſipienter prima collocata eſt. tertiã hæc, quare & præcedentes omnes hac ſerie rediges, vt prima initiumque libri ſit, Cicero meus, & frater, & fratris filius ſecunda, Non queo. tertia, Nos apud. quarta, Varie ſum affectus: quinta, Vide quanta in te. ſexta, Tertiam ad te. ſeptima, Septimum iam diem. octaua, Magnæ nobis. nam & in ea, quam fecerunt primam, eſt, Volebam ad te Marionem remittere, quem in ea, quam nos maluimus primam conſtituere, antea miſiſſe ſcribit: Marionem, inquit, ad te eo miſi. is cum ad Ciceronẽ cum literis Tironis reuertiſſet cogitabat Cicero de eo ad Tironem remittendo, veniſſe cum literis ad Ciceronem apparet ea, quam nos quartam ſtatuimus, quæ incipit Varie ſum affectus, ſed dies quoque ipſi pleriſque ex his integre appoſiti, eum ordinem ſuadent. Ac tametſi (quod nequaquam tamen arbitror) a Tirone, qui epiſtolas in volumen redegit, in hoc eſſet erratum: nõ ab re tamen eſſe ducerem, temporũ ordinem ſequi, illiuſque incuriæ ſubuenire. nã alioqui conſequentia hæc literarũ magnum ad ſenſus perceptionem momentum habet. Vel in ea ipſa quam diximus poni primam debuiſſe, Poſtquam cibum cepiſti: non eſt, cum iam ſtomachum receperis, vt voluit interpres, id quod tractum temporis requirit, non ſeſquidem, cum ad quartum nonas Nouemb. diſceſſerit a Tirone Cicero, ad tertium vero has dederit: ſed vbi cibum ſumpſeris { Quando non contingit } Contigit, alii rectius.

• ¶. i. tota quidẽ, ſed diuturna.

ASCENSIVS.

Magnæ nobis &c. Oſtẽdit quantæ ſolicitudini ſibi. ſit valetudo Tironis Cuius abſentis deſiderio ſe vehementer moueri dicit. Ordo eſt. Valetudo tua ẽ nobis magnæ ſolicitudini, Nã tãetſi qui veniunt. ſ. Patris, nuntiant, μὲν. i. quidem ἀκίνδυνα. i. periculo carentia, δὲ, ideſt autem, χρονιώτερα, ideſt longioris temporis, ſeu diuturna ſupple eſſe nunc nauigandi negocia. Tamen ingẽs ſolicitudo eſt in magna conſolatione quod ſine periculo ſint, ſi is eſt diutius abfuturus a nobis (loquitur de Tirone) cuius vſum, ideſt vtilitatem, & ſuauitatem ſentimus, ſcilicet per imaginationem deſiderando. Attamen quanquam cupio tota cogitatione videre te, tamen rogo penitus ne committas te per totam hyemem longe nauigationi & viæ, niſi bene firmum, neue, ideſt vel ne nauiges niſi explorato, ſcilicet mari. Frigus vix vitatur in ipſis tectis & oppidis in valetudine ſupplente infirma, nedum, ideſt ne dicam quod ſit facile, abeſſe ab iniuria temporis in mari & via. Vbi notandum nedum poni cum vna negatione, negatioe, ψύχος, ideſt frigus, δὲ, ideſt autem λιπτῷ, ideſt maculento χρωτί, ideſt corpori ſupple ἐστὶ, ideſt eſt πολεμιώτατον, inimiciſſimum, aot maxime hoſtile, inquit Euripides, cui, ſcilicet Euripidi, neſcio quantum tu credas. Ego certe puto ſingulos verſus eius ſingula teſtimonia, ideſt ex animi iudicio prolatos, vt dum iurati teſtimonia damus, quæ vera iudicamus dicimus. Effice ſi diligis me vt valeas, & vt venias ad nos quam primum, ideſt ſtatim, aut primo quoque tempore firmus & valens. Ama nos, & Vale. Quintus frater, ſcilicet meus dicit tibi plurimam ſalutem.

Magnæ

ges niſi explorate. nix in ipſis tectis, & oppidis frigus infirma ualetudine uitatur, nedum in mari, & uia ſit facile abeſſe ab iniuria temporis. *ψῦχος δ' ἀλεπτῷ χρωτὶ πολεμιώτατον, *inquit Euripides. cui tu quantum credas neſcio, ego certe ſingulos eius uerſus, ſingula teſtimonia puto. effice, ſi me diligis, ut ualeas, & ut ad nos firmus, ac ualens quamprimum uenias. Ama nos, & uale. Q. F. tibi ſalutem plurimam dicit.*

*.i. frigus āt tenui cuti inimiciſſimum.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Itineris deſcriptio, reliqua hortatoria ſunt ad ualetudinem.

TVLLIVS, ET CICERO TIRONI SVO S. P. D. 9

NOs à te, ut ſcis, diſceßimus ad. IIII. Non. Nouemb. Leucadem uenimus ad. VIII. Id. Non. ad. VII. Actium. ibi propter tempeſtatem ad. VI. Id. morati ſumus. inde. V. Id. Corcyram bellißime nauigauimus. Corcyeæ fuimus uſque ad. XVI. Calend. Decemb. tempeſtatibus retenti ad. XV. Calen. à portu Corcyeæorum ad Caßiopen ſtadia. CXX. proceßimus. ibi retenti uentis ſumus uſque ad IX. Calen. interea qui cupide profecti ſunt, multi naufragia fecerunt, nos eo die cœnati ſoluimus. inde auſtro lenißimo, cœlo ſereno, nocte illa, & die poſtero in Italiam ad Hydruntem ludibundi peruenimus, eodemq; uento poſtridie (id erat ad. VII. Calen. Dec.) hora quarta Brunduſium uenimus: eodemq; tempore ſimul nobiſcum in oppidum introijt Terentia, quæ te facit plurimi. Ad. V. Calen. Dec. ſeruus Cn. Plancii Brunduſii tandem aliquando mihi à te expectatißimas literas reddidit, datas Idib. Nouemb. quæ me moleſtia ualde leuarunt: utinam omnino liberaſſent. ſed tamen Aſclapo medicus planè confirmat propediem te ualentem fore. nunc quidem ego te hortor, ut omnem diligentiam adhibeas ad conualeſcendum tuam prudentiam, temperantiam, amorem erga me noui. ſcio te omnia facturum, ut nobiſcum quamprimum ſis. ſed tamen ita uelim, ut nequid properes. ſymphoniam Lyſonis uelim uitaſſes, ne in quartam hebdomadam incideres: ſed quando pudori tuo maluiſti obſequi quam ualetudini, reliqua cura. Curio miſi, ut medico honos haberetur, & tibi daret, quod opus eſſet: me, cui iuſſiſſet, curaturum. equum, & mulum Brunduſii tibi reliqui. Romæ uereor ne ex Calen. Ianu. magni tumultus ſint. nos agemus omnia modice. Reliquum eſt, ut te hoc rogem, & à te petam, ne temere nauiges. ſolent nautæ feſtinare quæſtus ſui cauſa. cautus ſis mi Tiro. mare magnum, & difficile tibi reſtat. ſi poteris, cum Meſcinio (caute is ſolet nauigare) ſi minus, cum honeſto aliquo homine, cuius authoritate nauicularius moueatur. in hoc omnem diligentiam ſi adhibueris, teq; nobis incolumem præſtiteris, omnia à te habebo. Etiam atque etiam noſter Tiro uale. Medico, Curio, Lyſoni de te ſcripſi diligentiſſime. Vale, ſalue.

VIC. MAGNAE nobis eſt ſollicitudini, &c. Nos ſecuti antiquorum codicum fidem, qui in hoc omnes conueniebant, hanc epiſtolam Q. Ciceroni reſtituimus. nam etſi quaſdam coniecturas, quæ id confirmarent adferre poſſemus, ſatis eſſe putauimus librorum vetuſtatem, teſtimonium, vt ſuum vnicuiq; reddatur. Quod autem in cunctis impreſſis ante legebatur. { Q. Frater tibi Sal. dic. } nos eū iisdem codicibus ſcripſimus. { Q. F. tibi Salu. dicit } F. autem filium ſignificare non fratrem, nemo eſt qui neſciat.

SEBA. COR. T. CICERO } Al. Q. Cicero: itaq; legendū eſt. { ἀνίαν μὲν χειμῶνα ποιεῖ. } tuta quidem, ſed diuturniora. { ψῦχος δ' ἀλεπτῷ χρωτὶ πολεμιώτατον } frigus autem tenui cuti infeſtiſsimū. { Q. frater. } Q. F. hoc eſt, Quintus filius, de ſcribendum fuit.

ASC. NOs &c. Exponit omnem rationem ſuæ nauigationis & viæ Brunduſium vſq;, deinde hortatur ad valetudinem curandam, & vt cautus ſit in nauigando cū Meſcinio ſi poteſt. Ordo eſt. Nos diſceſsimus a te vt ſcis, ad 4 Nonas Nouembris. nos venimus Leucadē. i. ad eam partem Epiri ad. 8. Idus Nouem. & venimus Actium. i. ad illud oppidum ſeu promontorium Epiri ad. 7. ſcilicet Id. Nouem. nos morati ſumus ibi. Inde nauigauimus belliſsime Corcyrā ad. 5. Idus. Fuimus Corcyræ vſq; ad. 16. Calen. Decemb retenti tēpeſtatibus. i. ventis aduerſis & proceſsimus ad. 12. Calen. Decemb. in portū Corcyreorum ad Caſsiopen: locus eſt iuxta portum ſtadia centū viginti. Nos retenti ventis fuimus ibi vſq; ad. 11. Calend. ſ. Decem. Interea multi qui profecti ſunt. i. diſceſſerunt cupide. i. nimis cito propter cupiditatem fecerūt naufragia. nos cœnati eo die. ſ. 9. Calē. ſoluimus. ſ. retinacula nauium. i. diſceſsimus nauigio, inde peruenimus ludibundi. i. aſsidue ludentes, auſtro. ſ. vento, leniſsimo cœlo ſupple ente ſereno. illa nocte, & die poſtero in Italiā ad Hydruntem oppidum in finibus Italiæ, quod Strab. appellat vrbiculam, retinet tamen priſcū nomen, & poſt paucos adhuc annos a Turcis receptum eſt, & venimus eodem vento. ſ. auſtro poſtridie, id erat 8 Calen. Decemb. hora. 4 Brunduſium oppidū illud cum portu Italiæ & Terentia. ſ. vxor, introiit eodem tpe nobiſcū in oppidum, quæ. ſ. Terētia, facit. i. æſtimat te, plurimi, Seruus Cn. Planci reddidit mihi tandem aliquando, ad. 5. Calen. Decemb. omnia repetit tandem aliquando, ad. 5. Calen. &c. vt deſiderii ſui vim explicet Brunduſii literas a te. ſ. acceptas, expectatiſsimas. ſ. mihi datas. ſ. a te, Idib. Nouēb. quæ. ſ. literæ leuarunt pro leuauerunt. i. deonerauerunt me valde moleſtia. ſ. animi vtinam liberaſſent me omnino. Sed tamen Aſclapo medicus, confirmat. i. aſſerit plane te fore propediē valentem. i. fortem, & ſanum. Quidem. i. certe aut præcipue nunc adhortor te vt adhibeas omnem diligētiam ad conualeſcendū. Ego noui prudentiam tuam, temperantiam, & ſup. amorem. ſ. tuum erga me. Scio te facturum omnia. ſ. quæ facta oporteat, vt ſis quam primum, ideſt valde cito, nobiſcum. Velim ſup. vt vitaſſes ſymphoniam. i. concentum &c. oblectamenta Lyſonis. i. ad quæ Lyſo te inuitauit & induxit, ne incideres in quartā hebdomada. i. quartum ſeptenarium. ſ. dierū a febri numeratum, hoc eſt vt opinor in eam febris ſpeciem quā quartanam vocāt, de qua in ſequenti epiſtola. Sed quando maluiſti obſequi pudori tuo, non audendo refragari petitioni Lyſonis, quam valetudini. ſ. bonæ, hoc eſt ſoſpitati. cura reliqua. i. quæ reliqua ſunt, ne. ſ. in grauiorem morbum recidas. Ego miſi. i. per epiſtolam ſignificaui Curio, vt honos haberetur Medico, & daret tibi quod opus eſſet, ſcilicet habere, & ſupplemiſi, ideſt ſignificaui me curaturum ſup. reddere cui iuſsiſſet. ſ. reddere. Ego reliqui tibi, ideſt ad vſum tuum Brunduſii, equum & mulum, ſcilicet vt eis in reditu vtaris. Ego vereor ne magni tumultus. ſ. ciuiles ſint Romæ ex Calend. Ianua. i. ex Senatuſconſultis quæ tunc fiēt Nos agemus omnia modice, ne. ſ. alteri partiū inuiſi ſimus. Reliquum eſt vt rogem te hoc & petam a te ne nauiges temere. i. inconſulte Nautæ ſolēt feſtinare. i. antequā bona ſit tempeſtas ſoluere, cauſa quæſtus. i. lucri ſui. O mi Tiro ſis cautus. Mare magnum & difficile reſtat tibi. ſ. adhuc nauigandum. Si poteris ſup. nauigare cū Meſcinio, ſcilicet Quæſtore, ſupp. nauiga cum eo, quiā is ſolet nauigare caute. Siminus. i. ſi nōn poteris, ſup. nauigare cum eo, nauiga cum aliquo homine honeſto, cuius authoritate nauicularius, ideſt gubernator nauis moueatur. Si tu adhibueris omnem diligentiam in hoc, & feceris te incolumem nobis, ego habebo a te omnia, ſcilicet quæ peto O noſter Tiro, vale etiam atque etiam. Ego ſcripſi diligentiſsime de te, Medico, Curio, & Lyſoni. Vale & ſalue.

VICTORIVS

A D Caſſoden } Vetuſta exemplaria Caſsioden } Nos erratum vnius literæ in illis eſſe exiſtimauimus, & { Caſſiopem } reſtituimus: de quo portu Strabo. libr. 1. Plinius etiam libr. 4. cap. 12. Inſulæ autem ex aduerſo Theſprotiæ a Buthroto. 12. M paſſ. eadem ab Acroceraunis. L. M cum vrbe eiuſdem nominis. Corcyra liberæ ciuitatis & oppido Caſsiope temploque Caſii Iouis paſſ.

97 .in longitudine patens. Sed & A. Gellius in initio libri. a r. Nauigabamus, a Caſsiope Brundusium.

PAVL. MANV. CASSIOPEN } Antea Caſoden. nos ex Plinio & Strabone Caſsiopen reſtituimus. etſi hunc quoq; locum alii ſibi vendicarunt tribus annis poſtquam nos impreſsimus.

SEBA. CORR. A Portu Corcyræorum ad } Al. in portum Corcyræorum, & ad { Caſsiopen } ita quoq; vocant. { Symphoniã } concentum omnes interpretãtur: ſed alii ad conuiuium, alii ad venam ferunt: quaſi venam Lyſo Tironi tetigiſſet: Nos tamẽ dicimus in duobus veteribus libris aliter legi: in altero quidem, Symphoniam, vt forte ſcribi poſsit συμφωνίν. in altero autẽ, Scis quoniam, vt omnino ad quendam potius laborem, quam ad voluptatem accõmodandum videatur. { Vitaſſe } Al. mutaſſes. { In quartam hebdomadam } Medici eos dies, quos κρισίμους vocãt, in hebdomadas contrahunt: quarum hic quartam dici potius arbitror quam quod quidam putarunt, vnam ex illis duodecim hebdomadibus, quibus in libris Hetruſcis fatalem hominis ætatem deſcribi Varro cõmemorat. qua in re Cælius Calcagninus Ferrariæ decus, atq; adeo Italiæ a me non diſſentiebat. { Curaturum } Romæ tantum pecuniæ, quantum mihi expenſum tuliſſet. { Magni tumultus } Cæſaris cauſa. { Peræſtiteris } Al. feceris.

BERRVT. EQVVM, & muliũ Brunduſii tibi relinqui } Reliq malum ſcribere, neq; enim iungitur cum ſuperioribus, vt voluit Clericus: Eſt autẽ miſi Curio, ſignificatum, ſcilicet, aut dictum, vt vulgo loquimur. ipſe ad Atticum. Tu mihi de Caninii naufragio quaſi dubia re miſiſti.

[redacted]

GISBERTI LONGOLII LEMMA.

Eiuſdem argumenti, niſi quod in fine narrat quid in vrbe fiat quæque pericula vbi immineant.

TVLLIVS, ET CICERO, TERENTIA TVLLIA, Q. Q. TIRONI S. P. D. 20

ETſi opportunitatem operæ tuæ omnibus locis deſidero, tamen nõn tam mea, quàm tua cauſa doleo te non ualere. ſed quando in quartanam conuerſa uis eſt morbi: ſic enim ſcribit Curius: ſpero te diligentia adhibita etiam firmiorem fore modo fac id, quod humanitatis tuæ eſt, nequid aliud cures hoc tempore, niſi ut quam commodiſsime conualeſcas. nõ ignoro, quantum ex deſiderio labores. ſed erunt omnia facilia, ſi ua lebis. feſtinare te nolo, ne nauſeæ moleſtiam ſuſcipias æger, & periculoſe hyeme nauiges. Ego ad urbem acceſsi pridie Nona. Ianua. obuiam mihi ſic eſt proditum, ut nihil fieri potuerit honoratius. ſed incidi in ipſam flammam ciuilis diſcordiæ, uel potius, belli: cui cum cuperem mederi: & (ut arbitror) poſſem, cupiditates certorum hominum (nam ex utraq; parte ſunt, qui pugnare cupiant) impedimento mihi fuerunt. omnino & ipſe Cæſar amicus noſter minaces ad Senatum, & acerbas literas miſerat: & erat adhuc impudens, qui exercitum, & prouinciã inuito Senatu teneret, & Curio meus illum incitabat. Antonius, quidem noſter, & Qu. Caſsius nulla ui expulſi, ad Cæſarem cum Curione profecti erant. poſteaquam Senatus Conſulibus, Prætoribus, Tribunis plebis, & nobis, qui proconſules ſumus, negotium dederat, ut curaremus, nequid Reſpub. detrimenti caperet: nunquam maiore in periculo ciuitas fuit: nunquam improbi ciues habuerunt paratiorem ducem omnino ex hac quoque parte diligentiſsime comparatur, id fit authoritate, & ſtudio Pompeii noſtri, qui Cæſarem ſero cepit timere. nobis inter has turbas Senatus Tamen frequens flagitauit triumphum: ſed Lentulus Cos. qui maius ſuum beneficium faceret, ſimul atque expediſſet, quæ eſſent neceſſaria de Repu. dixit ſe relaturum, nos agimus nihil cupide: eoq; eſt noſtra pluris authoritas. Italiæ regiones deſcriptæ ſunt, quam quiſque partem tueretur. nos Capuam ſumpſimus. hæc te ſcire uolui. Tu etiam atque etiam cura, ut ualeas, literaſque ad me mittas, quotieſcunque habebis cui des. Etiam atque etiam uale. Datum prid. Id. Ianua.

ASCENSIVS.

ASC. ETſi opportuni. &c. Primum dicit ſe magis laborare de valetudine Tironis, eius cauſa quam ſua, deinde iterum hortatur ac curandam valetudinem quæ in febrem quartanã conuerſa erat: Poſtea dicit ſe offendiſſe bella ciuilia Romæ, triumphũq; ſuum dilatum cauſa Lentuli Conſulis Ordo eſt. Etſi. i. quanquam ego deſidero in omnibus locis importunitatem, ideſt cõmoditatem tempeſtiuam operæ. i. operationis diligentis tuæ, tamen doleo non tam. i. tantopere cauſa mea, quam. i. quantopere cauſa tua. Sed quando, ideſt quoniam vis. i. violentia morbi conuerſa eſt in quartanam. ſ. febrem (ſic enim Curius ſcribit) ſpero diligentia adhibita, ideſt poſtquam diligentia erit adhibita te fore. i. futuram etiam firmiorem, modo, ideſt ſolum modo fac, quod eſt humanitatis tuæ. i. quod pertinet ad humanitatem tuam, qua te & me proſequeris, videtur enim ſibi non parcens in ſe inhumanus, vt Menedemus ille Terentianus ſeipſum crucians, hoc eſt ne cures hoc tempore aliud, niſi vt conualeſcas quam commodiſsime. Non ignoro quantum labores. i. labore & moleſtia afficiaris ex deſiderio. i. quia quantum deſideres mihi inſeruire ſed omnia erunt facilia, ſcilicet toleratu ſi valebis. i. ſanus & firmus eris. Nolo te feſtinare, ideſt vt feſtines, ne æger ſuſcipias moleſtiam nauſeæ, ſcilicet ex aqua marina, & nauiges periculoſe hyeme, ideſt tempore hyemali. Ego acceſsi ad vrbem, ſcilicet Romam prid. Non. Ianua. proditum eſt obuiam mihi ſic, vt nihil potuerit fieri honoratius. Sed incidi in ipſam flammam, ideſt apertiſsimum incendium diſcordiæ ciuilis vel potius belli. Cui cuperem mederi, ideſt remedium afferre, & vt arbitror poſſem. ſ. mederi, cupiditates certorum hominum (nã ſunt ex vtraque parte qui cupiant pugnare) fuerunt mihi impedimento. Et Ipſe Cæſar amicus noſter miſerat minaces literas ad ſenatum, & erat adhuc impudens. i. ſine verecundia & pudore qui teneret exercitum & prouinciam Senatu inuito. Et Curio meus. ſ. amicus, incitabat illum. ſ. Cæſarem. Antonius quidẽ noſter & Caſsius profecti erant. ſ. cũ hæc ſcriberem, ad Cæſarem cum Curione, nulla vi expulſi quaſi dicat propria ſponte. Poſtea Senatus dederat Conſulibus, Prætoribus, Tribunis plebis, & nobis qui ſumus Proconſules, negotium, vt curemus ne Reſpu. caperet quid, id eſt aliquid detrimenti, ciuitas nunquam fuit in maiore periculo. Ciues improbi, ideſt improbandi, quia contra Rempublicã ſentientes, nunquam habuerunt omnino ducem paratiorem. ſ. quam nunc ſit Cæſar. Cõparatur. ſ. exercitus. i. acquiritur quoque. i. etiam ex parte. ſ. noſtra, & Reipu. Id fit authoritate & ſtudio Pompeii noſtri, qui cœpit timere Cæſ. ſero. i. nimis tarde. Senat⁹ ſup. quãuis inter has turbas. ſ. cogeret, tñ frequẽs, flagitauit. i. exegit nobis triũphum. Sed Lẽtulus cõſul quod. i. vt faceret beneficiũ maius. i. auctius qa difficilius ad quæſitũ dixit ſe relaturũ. i. cõſulturũ de triũpho nr̃o, ſimulatq;. i. ſtatim poſtq̃ expediſſet ea, quæ eſſent neceſſaria de Repu. Nos nihil agimus cupide, & eo. i. tanto aut ꝑpterea authoritate eſt. i. æſtimat pluris. Regiones Italiæ ſunt deſcriptæ q̃ partẽ q̃ſq; tueret. i. defenderet. Nos ſumpſimus Capuã ſ. tuendã. Ego volui te ſcire hæc. Tu cura ẽt atq; etiã vt valeas, & mittas literas ad me quotieſcũq; habebis cui des. Vale ẽt atq; ẽt . i. iterũ atq; iterũ Datum prid. Id. i. die qui præceſsit Id. Ian.

·Poſteaq Sena Coss. Præt. Tri. pl. & nobis, q Procos. ſum⁹ } VIC.
Præſidiu huius loci emẽdat alter in Oſone, p Deiotaro rege qui cũ eandem ſententiã haberet, negligentia librariorũ corruptus fuerat, vel potius vitio veteris illius ſcripturæ aliquantulũ perturbatus: cũ audiſſet Senatus cõſentientis authoritate arma ſumpta Coss. Præt. Trib. nobis Imperatoribus Rempu. defendendam datam. ita. n. legendum eſt, non { Nouis } vt nunc in omnibus impreſsis mẽdoſe legitur. Notum autem iam omnibus eſt, veteres librarios nullo pene diſcrimine illis literis vſos fuiſſe.

Quo

ASC. QVo &c. Exponit bellorũ ciuiliũ ſeminaria dicens. Tu potes ſcire in quo diſcrimine ſalus mea & omniũ bonorũ atq; vniuerſa reſpu. verſet, ex eo quod reliquimus domos noſtras & patriã ipſam vel diripiendã vel inflammandam, aduentante enim Cæſare oẽs fugerunt. Res eſt deducta in eũ locũ, vt niſi quis. i. aliquis deus vel caſus aliquis ſubuenerit, nequeam' eẽ ſalui. Equidem. i. ego quidem, vt veni ad vrbem. ſ. ex prouincia, nõ deſtiti & ſentire, & dicere, & facere oia quæ pertinerent ad concordiã. ſ. Cæſaris & Pompeii. Sed mirus furor inuaſerat. ſ. præcordia, aut lege, inarſerat, non ſolum improbis, ſed etiã ijs qui habentur boni, vt cuperent pugnare, me clamante, nihil eſſe miſerius bello ciuili. Itaque cum Cæſar raperetur quadam amentia, & oblitus nominis atq; bonorum ſuorum, occupaſſet Ariminum Piſaurum Anconam, Aretium, nos reliquimus vrbem. ſ. Romã, quã. i. quantũ ſapienter aut quã fortiter nihil attinet diſputare. i. diſcutere. Quo quidem &c. Ordo eſt. Quidem. i. certe. Eſt tñ expletiua coniunctio plus ad ornatũ quam ad ſententiam faciens, tu vides. i. intelligis, in quo caſu nos ſimus. Conditiones. ſ. pacis, feruntur omnino ab illo. ſ. Cæſare, vt Pompeius eat. ſ. cũ imperio, in Hiſpaniã. & ſup. delectus. i. militũ nouorum ſcriptiones, qui ſunt habiti. i. quæ iam ſunt factæ, & præſidia noſtra. i. quæ impoſuim' vrbibus contra Cæſarẽ, dimittantur, & ſupp. offert, ſe traditurũ Domitio Galliam vlterioꝛem. i. remotiorem ab Italia, & ſup. Conſidio Nouiano Galliam citeriorem. i. viciniorem, & quæ citra Alpes eſt. Enim. i. quia ſup. dictæ prouinciæ obtigerũt. i. ſorte his. ſ. duobus Domitio & Cõſidio, & ſup. ſe venturũ ad petitionẽ Conſulatus. Neq;. i. & non, & ſupp. dixit ſe non velle rationem i. piũ reſpectum ſui. i. de ſe aut in ſe haberi ſe iam abſente, & ſupple. dixit aut obtulit ſe præſentem petiturũ trinundinũ. i. ſpatium trium dierum pro nundinis. i. dicendis & i. nuntiandis nouis ſeu legibus ſeu feſtis populo ex agro in vrbem cõuocato. Nos accepimus conditiones. ſ. oblatas a Cæſare, ſed ita vt remoueat præſidia. i. armatos milites ad cuſtodiã locorũ fortiũ impoſitos ex his locis quæ occupauit, vt Senatus poſſit haberi Romæ, de iis ipſis conditionibus. Si ille. ſ. Cæſar fecerit id. i. amouerit præſidia, ſpes eſt pacis. Non enim leges. i. conditiones pacis honeſtæ. i. Senatui honorificæ imponũtur. ſ. a Cæſare, quaſi iam tunc domino, ſed quiduis eſt melius. i. qualibet conditio eſt melior, quam eſſe ſicut ſumus. Sin autem. i. ſed ſi, ille. ſ. Cæſar noluerit inſtare. i. inuiti conditionibus ſuis. ſ. non aliter admittendo pacem, bellum eſt paratum, tamen eiuſmodi. i. tale aut tam magnum contra Cæſarem, quod. i. quale aut quantum ſupp. Cæſar non poſſit ſuſtinere, præſertim cum ipſe fugerit. i. meticuloſe diſceſſerit a conditionibus ſuis, tantũmodo. i. eo ſolo dato, vt intercludamus eum. i. ei facultatem præripiamus ne poſſit accedere ad vrbem: quod ſperabamus poſſe fieri: habebamus enim delectus magnos, & putabamus illum metuere ſi cœpiſſet ire ad vrbem. ſ. Romam, ne amitteret Gallias, ſcilicet vlteriorem, & citeriorem, quas ambas habet munitiſſimas. ſ. præſidiis ſuis, præter Tranſpadanos. ſ. eos Gallos qui trans Padum incolunt. Et ſex legiones. ſ. Romanorum, & magna auxilia. ſ. ſociorum, videntur haberi a tergo. ſ. Cæſaris. i. vt inſtent illi a tergo ex Hiſpania, Afranio, & Petreio ducibus, quos tamen Cæſar ad deditionem compulit, ſi ſupp. Cæſar inſaniet. i. temere omnia audebit, ſupp. videtur poſſe opprimi, modo. i. dummodo id fiat vrbe. ſ. ſalua. Autem, ideſt ſed Cæſar ſupple accepit maximam plagam, ideſt maximum incommodum. quod is videlicet Titus Labienus qui habebat ſummam authoritatem in exercitu illius, noluit eſſe ſocius ſceleris eius. ſ. in patriam incepti, ſed ſup. reliquit illum & eſt nobiſcũ, & multi. ſ. alii boni viri, dicuntur facturi eſſe idem. i. relicturi illum. Ego præſum. i. protectioni ſum adhuc oræ maritimæ. i. regioni ad mare iacenti a Formiis, nullum. i. non vllum, non volui ſuſcipere vllũ negocium maius, quo. i. vt literæ & cohortationes meæ ad pacem, valerent plus apud illũ. ſ. Cæſa. Sin autẽ. i. ſed ſi bellum erit, ego video me præfuturum caſtris & certis. i. quibuſdã legionibus. Ego habeo etiam illam moleſtiam, ideſt cruciatũ animi, quod Dolabella noſter, quia gener Ciceronis eſt apud Cæ. Ego volui hec eſſe nota tibi. quæ caue ne perturbent te, & impediant valetudinem tuam. Ego cõmendaui te diligentiſſime Aulo Varroni. ſ. Patris agenti, quem cognoui cum, ſcilicet ita ſit quod amantiſſimum mei, tum etiã ualde ſtudioſum tui, ideſt tibi optime volentem, vt haberet rationem, & ideſt ſimul valetudinis tuæ, & nauigationis, & ſuſciperet, ideſt in cuſtodiam ſuam aſſumeret ac tueretur te totum, quem ego confido facturum omnia. Enim, ideſt quia, ipſe recepit. i. promiſit & locutus eſt mecũ ſuauiſſime. Tu quando. i. quoniam non potuiſti eſſe mecum eo tempore quo ego deſideraui maxime operam, ideſt diligentiam laborem & fidelitatem tuam, caue ſupple ne feſtines, aut committas, vt nauiges, aut æger aut hyeme. Ego nunquam putabo te ueniſſe ſero, ideſt nimis tarde ſi veneris ſaluus. Ego neminem videram adhuc, ſcilicet cum hæc ſcriberem qui vidiſſet te poſteaquam M. Voluſius ſupple vidit te, a quo accepi literas tuas. quod non mirabar. Neque enim puto meas literas perferri, ideſt ad finem vſque ferri ad te, tanta hyeme, ideſt tempeſtate procelloſa durante. Sed da operam vt valeas, & ſi valebis, id eſt ſanus eris. nauiges tum, ideſt tunc, cum, ideſt quando poterit nauigari recte, ideſt ſine periculo. Cice. meus, ſcilicet filius erat. ſ. cum has ſcriberem, in Formiano. ſ. villa noſtra Formiana. Terentia. ſ. vxor, & Tullia. ſ. filia ſupple erant Romæ. Cura vt valeas. Datum ſup. e Capua. 4. Calend. Febr.

LIBER. LONG. LEMMA.

Pericula diſſentionum ciuilium narrat, & ut ualetudinem curet, petit.

TVLLIVS S. D. TIRONI SVO 11

QVo in diſcrimine uerſetur ſalus mea, et bonorum omnium, atq; uniuerſæ Reipub. *ex eo ſcire potes, q. domos noſtras, & patriam ipſam uel diripiendam, uel inflammandam reliquimus. in eum locum res deducta eſt, ut niſi quis Deus uel caſus aliquis ſubuenerit, ſalui eſſe nequeamus. equidẽ ut ueni ad urbẽ, non deſtiti oĩ & ſentire, & dicere, & facere, quæ ad cordiam pertinerent: ſed mirus inuaſerat furor non ſolum improbos, ſed etiam hos, qui boni habentur, ut pugnare cuperent, me clamante nihil eſſe bello ciuili miſerius. itaque cum Cæſar amentia quadam raperetur, & oblitus nominis, atque bonorum ſuorum, Ariminum, Piſaurum, Anconam, Aretium occupaſſet, urbem reliquimus: q̃ ſapienter, aut quã fortiter nihil attinet diſputare. quo quidem in caſu ſimus, uides. feruntur omnino conditiones ab illo, ut Pompeius eat in Hiſpaniam: delectus, qui ſunt habiti, & præſidia noſtra dimittantur: ſe ulteriorem* Galliam Domitio, *citeriorem* Conſidio Noniano *(his enim obtigerunt) traditurum: ad* Conſulatus *petitionem ſe uenturum: neque iam uelle abſentis rationem haberi ſui: ſe præſentem trinundinum petiturum. accepimus conditiones, ſed ita, ut remoueat præſidia ex iis locis, quæ occupauit, ut ſine metu de ijs ipſis conditionibus Romæ Senatus haberi poßit. Ille ſi fecerit ſpes eſt* ° *pacis, non honeſtæ (leges enim imponuntur) ſed quiduis eſt melius, quam ſic eſſe, ut ſumus. ſin autem ille ſuis conditionibus ſtare noluerit bellum paratum eſt, eiuſmodi tamen, quod ille ſuſtinere non poſſit præſertim cum à ſuis conditionibus ipſe fugerit, tantummodo ut eum intercludamus, ne ad urbem poſſit accedere: quod ſperabamus fieri poſſe: delectus enim magnos habebamus, putabamusq; illum metuere, ſi ad urbem ire cœpiſſet ne* Gallias *amitteret, quas ambas habet inimicißimas, præter* Trãſpadanos. *ex* Hiſpaniaq; *ſex legiones, & magna auxilia,* Afranio, & Petreio *ducibus, habet à tergo. uidetur, ſi inſaniet: poſſe opprimi, modo ut* Vrbe *ſalua. maximam autem plagam accepit. q. is qui ſummã authoritatẽ in illius exercitu habebat,* T. Labeinus, *ſocius ſceleris eſſe noluit, reliquit illum & nobiſcũ eſt: multiq; idẽ facturi eße dicuntur.* Ego *adhuc oræ maritimæ præſum à* Formiis. *nullum maius negotium ſuſcipere uo-*

° a. l. pacis. non enim honeſtæ leg.

SED mirus inuaſerat, furor nō ſolum impeobos } Nos hic vulgatam, receptamq; lectionem nō mutauimus, priſca tamen exemplaria ab ea diſſentiunt: quorum lectionem a recentioribus Grammaticis repudiatam fuiſſe, ob idq; hinc deletam exiſti mo. Non ſum autem illam ego contra hos reſtituere auſus: nec tamen committere volui, vt huius locutionis exemplum e Latina lingua extinguatur, ſi ſoe te doctioribus ꝓbaretur. Quare rectum me facere putaui, ſi hic eam adnotaſſem. Scias igitur optime lector { Improbis } tertio multitudinis caſu in illis legi. Quia non facile credas librariorum negligentia accidiſſe quod ſequitur, eadem ratione in illis legitur { Sed etiā bis } non { Hos } accuſandi caſu, vt in reliquis libris. Vix autem veriſimile eſt imperitos librarios temere in ambobus locis lapſos. Nos tam nouam, & noſtris auribus inauditam ſtructuram verborum recipere, & probare auſi non ſumus: nec tamen culpam mereri nobis videmur, quod hanc rem, quantulacunque eum, admonere non piguit. Quicquid de hoc ſtatuent elegantiores, & eruditiores veri, nos libenter ſequemur.

EX PO. EIVSD. SED Mirus inuaſerat furor, non ſolum improbos } monuimus olim Mediceū codicem, & alium item bonum { Improbis } habere, tertio multitudinis caſu: & paulo poſt eadem ratione { His } nec tamen tanti mihi fuit authoritas illorum, vt ita ſcriberem, quamuis non ſine cauſa id factum eſſe exiſtimarim. animaduertimus poſtea optimos authores ita locutos eſſe. quæ veterem omnino lectionem, recipiendam cenſemus. citator teſtimonium Accii Meleagro, a Nonio Marcello in Vaſtities. Quæ Vaſtitudo hæc, aut vnde inuaſit mihi? itē Terentii Varronis e. 4. lib. de vita popu. Roma. 1413. Tanto porro inuaſit cupiditas honorum pleriſq;, vt vel cœlum ruere, dummodo magiſtratus adipiſcantur, exoptent. Aliis etiam in locis apud eundem, niſi memoria me decipit, veteres ſcriptores ita locuti eſſe reperiuntur, & (vt arbitror) exempla paſsim occurrerent, niſi omnia contra certas quaſdam ipſorū regulas facerent, a recentioribus grammaticis temere delata eſſent.

IMPROBOS, ſed etiam hos } Al. improbis, ſed etiam his. Inuado enim & incedo, verba tertio quoque caſui veteres iungebant. { Honorum } Al. bonorum. { In Hiſpaniā } prouinciam ſuā. Proficiſcatur inquit Cæſar, Pompeius in ſuas prouincias ipſi exercitus dimittantur, diſcedant in Italia omnes ab armis, metus e ciuitate tollatur, libera comitia, atq; omnis Reſpub. S.P.Q.R. permittatur. { Domitio } L. Domitio Aenobarbo. { Ad Conſulatus } ſecundi. { Trinundinum } Al. trinundinum. Mos enim fuit candidatis, in comitium nundinis venire, & in colle conſiſtere, vnde coram poſſent ab vniuerſis videri, vt trinundino in ſuffragiis gratioſiores eſſent. { Vt remoueat præſidia } Hæc conditio Cæſari viſa eſt iniqua, ob idq; repudiata. { Leges enim imponuntur } quod vni Fauonio non placebat. { Stare noluerit } Al. inſtare noluerit. { Tranſpadanos } præſertim Nouocomenſeis, quos Cæſar non multo ante colonos deduxerat. { T. Labienus } Epiſt. 14. lib. 14. { Oræ maritimæ } Epiſto. ſuperiore. { Reliquit illum } Cæſarē { A. Varronis } Is eſt, quem ſcribit Cæſar lib. 3. de Bello ciuili, ad colloquium pro Pompeianis venturum fuiſſe, niſi a Labieno res impedita fuiſſet.

BER. RVT. I D ille ſi fecerit, ſpes eſt pacis, non enim honeſtæ leges im ponuntur } manu ſcripti quidam codices recte: ſpes eſt pacis, nō honeſtæ. leges enim imponuntur.

[redacted]

lui, quo plus apud illum meæ literæ, cohortationesq; ad pacem ualerent. ſin autem erit bellum, uideo me caſtris, & certis legionibus præfuturum: habeo etiam illam moleſtiam, q Dolabella noſter apud Cæſarem eſt. hæc tibi nota eſſe uolui: quæ caue te perturbent, & impediant ualetudinem tuam. Ego A. Varioni, quem tum amantiſsimum mei cognoui, tum etiam ualde tui ſtudioſum, diligentiſsime te commendaui, ut & ualetudinis tuæ rationem haberet, & nauigationis, & totum te ſuſciperet, ac tueretur: quem omnia facturum confido: recepit enim, & mecum locutus eſt ſuauiſsime. Tu quando eo tempore mecum eſſe non potuiſti, quo ego maxime operam, & fidelitatem deſideraui tuam, caue feſtines, aut committas, ut aut æger, aut hyeme nauiges. nunquam ego ſero te ueniſſe putabo, ſi ſaluus ueneris. adhuc neminem uideram, qui te poſtea uidiſſet, q̃ M. Voluſius, à quo tuas literas accepi: quod non mirabar. neque enim meas puto ad te literas tanta hyeme perferri. ſed da operam, ut ualeas: & ſi ualebis, cum recte nauigari poterit, tum nauiges. Cicero meus in Formiano erat, Terentia, & Tullia Romæ. Cura ut ualeas. IIII. Calend. Febr. Capua.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Nunciatoria, & hortatoria.

TVLLIVS TIRONI S. 12

EGo uero cupio te ad me uenire, ſed uiam timeo. grauiſsime ægrotaſti: inedia, & purgationibus, & ui ipſius morbi conſumptus es. graues ſolent offenſiones eſſe ex grauibus morbis, ſi qua culpa commiſſa eſt. iam addit biduum, quod fueris in uia, dum in Cumanum uenis, accedent continuo ad reditum dies quinque. ego in Formiano ad. III. Calend. eſſe uolo ibi te ut firmum offenſam, mi Tiro effice. literulæ meæ, ſiue noſtræ tui deſiderio oblanguerunt. hac tamen epiſtola, quā Acaſtus attulit, oculos paulum ſuſtulerunt. Pompeius erat apud me, cum hæc ſcribebam. hilare, & libenter ei cupienti audire noſtra, dixi ſine te oīa mea muta eſſe. tu muſis noſtris para ut operas reddas. noſtra ad diem dictam fient. docui enim te, fides ἔτυμον *quod haberet. fac plané ut ualeas. nos ad ſummum. Vale. XIIII. Calend.*

ASCENSIVS.

EGO &c. Scripſerat Tiro ſe venturum, modo Cicero. id cuperet, ad quod reſpondet: Ego vero, id eſt veraciter, cupio te venire ad me. ſed timeo viam, id eſt onera viæ. tu ægrotaſti grauiſſime, conſumptus, id eſt exhauſtus es inedia, id eſt abſtinentia a cibo, & purgationibus, & vi ipſius morbi. offenſiones ex grauibus morbis, id eſt poſt graues morbos, ſolent eſſe graues. Siqua, id eſt aliqua culpa cōmiſſa eſt, ſcilicet poſt morbū dies quinq; accedent iam continuo ad reditum ideo priuſquam redieris, ad id biduum quod fueris in via. dum, id eſt donec. veneris, id eſt potueris venire, in Cumanum, id eſt in villam Cumanam. Ego volo eſſe in Formiano, ſupple vſq; ad. 3. Calend. ſcilicet ſequentis menſis. effice o mi Tiro, vt offendam, id eſt inueniam te ibi firmum, id eſt valentem. Literulæ meæ, ſiue noſtræ, id eſt communia ſtudia, oblanguerunt deſiderio tui. tamen ſuſtu lerunt, id eſt erexerunt paululū oculos ac epiſtola, quam Acaſtus attulit. Pōpeius erat apud me cum ſcribebam hæc, ego dixi ei cupienti hilare, & libenter audire noſtra. ſ. ſcripta omnia mea eſſe muta ſine te. para vt reddas muſis noſtris operas. i. ſolitas lucubrationes. Noſtra dicta, id eſt promiſſa, fient ad diem ſcilicet ſtatutum, docui enim te quod ἔτυμον, id eſt interpretamentum veræ ſignificationis haberet fides. de qua in primo offic. dicitur, quod fiat dictum. non ergo legendum ἔταιμον. Fac vt valeas plane, id eſt plene. Nos ſup. valemus ad ſummum, id eſt optimam valetudinem.

NOSTRA ad diem dictā fient } Modus loquēdi ſumptus a Græcis, illi. n. εἰς ῥητὴν ἡμέραν. Vtuntur eo ſæpe Romanarum rerum Græci ſcriptores. Plutarchus, Dion, Appianus, Terētius Ad præſtitutā diem, inquit, quemadmodum etiā ſæpe Cicero qui ad præfinitam quoq; dixit. Plutar. in Cæſar, εἰς τὴν ῥητὴν ἡμέραν μὴ καταθεῖναι τὰ ὅπλα: Appianus i Libycis, de Scipiōe, q primꝰ Afri. ē appellatꝰ, [illegible] Dion li. 47. de Dolabella

poſt

poſt Trebonii cædem καὶ ταῖς ἐντεύξεσιν οἱ ξένοι ἐμφανεῖς ὁ λαλῶν τῆς φιλίας αὐτοῦ περὶ τοῦ. Et militibus certam. diẽ præ finierunt intra quam illis fraudi non eſſet, ſi a Dolabella diſceſsiſ ſent. { Quo quidem comitatu ἀφοσίωσα, ſatis ſcis } Locus ob ſcurus, & fortaſſe deprauatus, nullam in priſcis exemplaribus varietatem inueni. nam quod paulo ante dixit doctrinam fidelem, non incommode dici poſ ſe, & eſſe tranſlationem quæ ferri poſsit. ipſe ea vſus eſt cũ de Oratore inquit, & habeas qui docere fideliter poſsis.

SEB. COR. POMPEIVS } niſi Pomponius legatur, hæc epiſtola ante, quam in Ciliciam Cicero proficiſceretur, ſcripta fuerit neceſſe eſt nam a Cice. reditu ex Cilicia ad Pompeii diſceſſum ex Italia, nec Tiro in Italia fuit, nec Pompeius animo ita tranquillo, vt Ciceronis ſcripta audire cupierit: vel certe alius Pompeius ſignificabitur. { Noſtra ad diem dictã fiẽt } Al. ad diem dicta fiant, vt quaſi ex his oſtendat, quod ἔτυμον fides habeat, quæ dicta ſit, qđ fiant dicta. { ἔτυμον. } ἐτυμολογίαν hoc eſt, notationem, ſic enim Cicero mauult, quam veriloquium transferre. Nos ad ſummũ vale. 9. Calen. Ian. } Al. Nos adſumus. Va 14. Cal.

BERNAR. RVTIL.

DOCVI Enim te fides etymon quod haberet } Quidam Eripon. Non probo. Fidem a fio dictam ſentire innuit: quod & Officiorum lib. 1. teſtatum reliquit. interpres quoq; fallitur. Ego vero ne hic quidem temporis ordinem arbitror in digerendis epiſtolis ſeruatum, hancq; & quæ ſequitur, ſuppoſitis duabus poſtponendas. Nã quod hic dies aſcripta eſt. 14. Calen. Ianua. deprauatus codex, qđ iam ſuperioribus duabus epiſtolis ſe pridie Nonas Ianua. Romam veniſſe ait, cũ etiam tum patris, aut certe in nauigatione eſſet Tiro, quem hac epiſtola iam attigiſſe Italiam demonſtrat Poteſt igitur æſtimari, legendumne ſit. 14. Calen Iunii vt duodecima ſit quæ incipit: Omnia a te. quæ habet diem quartum Idus April. tertiadecima, Andricus poſtridie, quæ tertium. decimaquarta, Aegypta ad me uenit. decimaquinta hæc, de qua agimus, niſi vero inſequentis anni Ianuarium intelligas. Nam alioqui & ad Atticum literis, quas circa Idus Aprilis dederat, nondum veniſſe in Italiam Tironem ſignificat, & quas poſtridie Idus, ac primum de reuerſo Tirone loquitur primis literis libro. 12. circa ſcilicet ſubſequuti anni Septemb. Quare ſi pro Pompeio Pomponius legeris in eadem hac, cuius initium, Ego vero, recte mea ſententia locum reſtitueris, propter, ſcilicet mortuũ ante Pompeium Magnum. Itaq; eas deinceps epiſtolas propoſitis numeris accipiemus: vt tamẽ in eadem (de qua agimus) pro Mutaſſe, muta eſſe (quod in aliis exemplaribus legitur) reponas.

ASCENSIVS.

AEgypta &c. Dicit ſe intellexiſſe Tironem conualuiſſe, ſed quia nihil ſcripſit, deterius ſuſpicari. Ordo eſt: Aegypta proprium eſt ſerui: venit ad me pridie, ideſt die præcedente Idus April. Is & ſi nunciauit mihi te carere, ideſt liberũ

eſſe. plane, ideſt omnino, febri, & habere belle, ideſt meliuſcule: tamen attulit mihi curam, ideſt ſolicitudinem, quod negauit te potuiſſe ſcribere ad me, & eo, ideſt tanto magis, ſcilicet attulit curam, quod Hermia non venerat, quem oportuerat venire eodem die Ego ſum incredibili ſolicitudine de valetudine tua quaſi liberaris, pro liberaueris me, ego liberabo te omni cura. Ego ſcriberem plura, ſi putarem te poſſe legere libenter. Confer, ideſt applica ingenium tuum, quod ego facio, ideſt exiſtimo maximi ad te conſeruandum mihi, & tibi. Cura te etiam, atque etiam diligenter.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Nunciatoria, & hortatoria.

TVLLIVS TIRONI S. 23

AEgypta ad me uenit prid. Id. April. is etſi mihi nunciauit te planè febri carere, & belle habere: tamen, q; negauit te potuiſſe ad me ſcribere, curam mihi attulit, & eo magis q; Hermia quem eodem die uenire oportuerat, non uenerat: incredibili ſum ſolicitudine de tua ualetudine: qua ſi me liberaris, ego te omni cura liberabo. plura ſcriberem, ſi iam putarem libenter te legere poſſe. ingenium tuum, quod ego maximi facio, confer ad te mihi tibiq; conſeruandum. cura te etiam atque etiam diligenter. Vale. Scripta iam epiſtola: Hermia uenit. accepi tuam epiſtolam uacillantibus literulis: nec mirum. tam graui morbo. Ego ad te Aegyptam miſi, quòd nec inhumanus eſt, & te uiſus eſt mihi diligere, ut is tecum eſſet: & cum eo cocum, quo uterere. Iterum uale.

GIBER. LONG. LEMMA.

Nunciatoria, & hortatoria.

TVLLIVS TIRONI S. 24

*ANdricus poſtridie ad me uenit, quam expectaram, itaque habui noctem plenam timoribus, ac miſeriis. tuis literis nihilo ſum factus certior, quomodo te haberes: ſed tamen ſum recreatus. ego omni delectatione, literiſq; omnibus careo: quas ante, quam te uidero, attingere non poſſum. Medico mercedis quantum poſcet, promitti iubeto. Id * ſcripſi ad Mumium. Audio te animo angi, & medicum dicere ex eo te laborare. ſi me diligis, excita ex ſummo tuas literas, humanitatẽq; propter quam mihi es chariſsimus. nunc opus eſt te animo ualere, ut corpore poſsis id cum tua, tum mea cauſa facias, à te peto. Acaſtum retine, quò commodius tibi miniſtretur. conſerua te mihi. dies promiſſorum adeſt. quem etiam repræſentabo, ſi adueneris. Etiam, atq; etiam uale. III. Id. hora. III.*

* al. ſcripſi Vmmiũ.

ASCENSIVS.

ANdricus &cætr. Amatorie ſcribit ſolicitudinem ſuam de Tirone, dicens. Andricus, nomen eſt ſerui ſorte ex Andro, vt Aegypta ex Aegypto venit ad me poſtridie, ideſt die poſteriore quam expectaram, ideſt expectaueram. Itaque habui noctem plenam timoribus, ac miſeriis. Tum, ideſt inſuper. nihilo ideſt in nullo factus ſum certior literis: ſcilicet quas attulit quomodo haberes te, ſed tamen ſum recreatus. Ego careo omni delectatione, & literis omnibus quas non poſſum attingere antequam videro te iu beto, ſcilicet tantum mercedis promitti, ſcilicet ab amicis noſtris medico quantum poſcit. Ego ſcripſi ad Mumium id, id eſt vt id faciat. Audio te angi, ideſt torqueri animo, & medicum dicere te laborare, ideſt quod labores ex eo, ſcilicet quod angeris animo. Si diligis me, excita literas tuas, ideſt præcepta philoſophica de tolerandis aduerſis ex ſummo, ideſt ſopore obliuionis, & humanitatem, ſcilicet tuam, propter quam tu es chariſsimus mihi. Opus eſt nunc te valere animo, vt poſsis, ſcilicet valere corpore. Peto a te facias id, ideſt vt valeas animo. cum, ſcilicet ita quod tua cauſa tum, ideſt multo magis. mea, ſcilicet cauſa. Retinetur Acaſtum ſcilicet ſeruum. quo, ideſt vt. miniſtretur ideſt miniſterium fiat tibi commodius, ideſt magis commode. Conſerua te mihi. dies promiſſorum, ſcilicet de pecunia pro fundo emendo danda, adeſt, quam repræſentabo, ideſt exhibebo, aut ſint duæ particulæ, quem præſentabo etiam te, ideſt effectu ipſo ſi adueneris. Vale etiam atque etiam. Tertio Idus Apr.

EX POSTE. EIVSDEM.

ITAQVE habui noctem plenam timoribus ac miſeriis } Sic oẽs vulgati libri tam magno conſenſu, vt noſter etiam communem culpam ſuſtineat. vt verum enim fateamur parum in hoc ipſo vidimus Quod tamen tunc peccati cũ aliis admiſimus, nunc omnino reiecimus, authoreſq; vnicuiq; ſumus, vt noſter etiam liber caſtigetur, cum antiquiſq; concordare cogatur, qui rectam lectionem retinent: ſic enim legunt. Itaq; habui noctem plenam timoris: ac miſerius tuis literis nihilo ſum factus cer-

tior &c. Vt meo iudicio ſic prorſus legi, & intelligi debeat, duo accidiſſe quæ maxime Ciceronem cruciarint, vnum Andricum poſtridie veniſſe, quam expectarat, vt ſolicitus de valetudine Tironis, multaq; quæ nollet cogitans, noctem quæ interceſſit inter diem illum quo expectabat, & illum quo venit, plenam ti moris habuerit. Alterum quod (miſerius) appellat, in literis Tironis, quas Andricus attulit, non ſcriptum fuiſſe quomodo ſe haberet, ſe tamen recreatū dicit. Cognouit enim & aduentu Andrici, & ipſius literis illū viuere: quare maiorem illum metum depulit, quem mora Andrici Attulerat de morte ipſius magnum tamen ei dolorem adportauit poſt ſolicitudinem, quam ea nocte habuerat non eſſe accurate a Tirone certiorem factum quomodo ſe haberet. Quod ipſe miſeriā quadam ſuam, & infelicitatem putat. Nolimus hic amplius cō munem lectionem damnare, ne noſtrum iudicium vna condemnemus, qui primo tā contaminatam, & fœdam ſcripturam non animaduertimus. vera tamen & incorrupta collatio, quam beneficio priſcorum codicum nunc promulgamus ſatis valet ad illam conuincendam. In hac ipſa epiſtola iidē codices Vmmium habent, vbi vulgati Mummium. quod nomen noſtri librarii corruperunt, quare corrigatur. Ne autem hoc nomen quia rarū eſt, amplius vt nouum repudietur adſcribemus epitaphiū quod Piſis in antiquo lapide vidimus, quo valde ſimile huic & quaſi ab eo deriuatum nomen legitur.

D. M.
VMMIDIAE CALE
FELICIO PATER
CALE MATER
MIRTILVS TATA
ET EROS CONIVX
FECER.
VIXA. XVI. M. VIII.
DIEB. VIII.

SEBA. COR. ANDRICVS } Al. Menandrus, vt in ſequenti epiſtola. { Promiſſorum } manumiſsiōis. ſic enim ex epiſt. 16. huius libri iudicamus. { Id. Apri. } Al. id h ʒ. hoc eſt, Id. hora tertia vt ego interpretor. Al. Id. Iu.

BERN. RVT. DIES Promiſſorum adeſt quem etiam repræſentabo, ſi veneris } Nō percipit loci ſenſum interpres. Adeſt, ſignificat in propinquo eſt. Repræſentabo, præſentem faciam. id enim dicit: Cum primum veneris, promiſſa præſtabo, etiam ſi dies dicta nondum plane aduenerit. vim hanc ſæpe verbum id Iuriſconſultis habet repræſentare pecuniam ideſt in diem præſentem numerare, quæ in longiorem debere- ur. & Ciceroni ante: Quod eſt dies allatura, id conſilio anteferre debemus, neq; expectare temporis medicinam, quam repræſentare ratione poſſimus.

(Margin: *.i. regula — al. ἀφιμίλησα — i. dimisi una fui.)

TVLLIVS TIRONI S. 15

O Mnia à te data mihi putabo, ſi te ualentem uidero. Summa cura expectabam aduentum Menandri, quē ad te miſeram. Cura, ſi me diligis, ut ualeas: & cum te bene confirmaris, ad nos uenias. Vale. IIII. Id. Apr.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Laudat Ciceronem, quod Tironem, hominem doctū & probum, manumiſerit.

QVINTVS MARCO FRATRI S. 16

DE Tirone, mi Marce, ita te, meumq; Ciceronē, & meā Tulliolam, tuumq; filium uideam, ut mihi gratiſſimum fecisti, cum eum indignum illa fortuna, nobis amicum, quam ſeruum eſſe maluiſti. mihi crede, tuis, & illius literis perlectis, exilui gaudio, & tibi & ago gratias, et gratulor: ſi enim mihi Statij fidelitas eſt tantæ uoluptati, quanti eſſe in iſto hæc eadē bona debent, additis literis, ſermonibus, humanitate, quæ ſunt his ipſis commodis potiora? amo te omnibus equidem maximis de cauſis, uerumetiam propter hanc uel quòd mihi ſic (ut debuisti) nuntiaſti. te totum in literis uidi. Sabini pueris, & promiſi omnia, & faciam. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Reprehendit Tironem, quod verbo Fideliter improprie vſus ſit.

TVLLIVS TIRONI S. 17

*VIdeo, quid agas. tuas quoq; epiſtolas uis referam in uolumina. ſed heus tu, qui * κανὼν eſſe meorum ſcriptorum ſoles, unde illud tam ἄκυρον, Valetudini fideliter inſeruiendo? unde in iſtum locum fideliter uenit? cui uerbo domicilium eſt proprium in officio, migrationes in alienum multæ: nam & doctrina, & domus, & ars, & ager etiam fidelis dici poteſt, ut ſit, quomodo Theophraſto placet, uerecunda translatio. ſed hæc corā. Demetrius uenit ad me. quo quidē * comitatu * ἀφωμίλησα, ſatis ſcis. tu eum uidelicet non potuiſti uidere: cras aderit: uidebis igitur: nam ego hinc perendie mane cogito. Valetudo tua me ualde ſolicitat: ſed inſerui, & fac omnia: tum te mecum eſſe, tum mihi cumulatiſſime ſatisfacere putato. Curſpio q; operam dediſti, mihi gratum eſt: ualde enim eius cauſa uolo. Vale.*

ASCEN. O Mnia. Idem fere facit dicens Ego putabo omnia data mihi a te ſi videro te valentem. Ego expectabam ſumma cura aduentum Menandri quem miſeram ad te. Cura (ſi diligis me) vt valeas, & venias ad nos cum, ideſt poſtquam confirmaris, ideſt confirmaueris te. Vale, &c.

ASCENSIVS.

DE Tirone &c. Gratulatur Qu. frater Cicer. q; Tironem manumiſerit Dicens: O mi Marce, ſcilicet frater. ita, ideſt ſic, & eſt precantis vtraque particula, videam, ideſt Dii dent, vt videam, ſcilicet incolumes. Te, & Ciceronē meū ſcilicet nepotem ex te fratre. & Tulliolam meam, ſcilicet neptem ex eodem, & pro, ideſt filium tuum. niſi forte dicamus vtriq; Ciceronem a Tulliola liberos fuiſſe, ſed quia te præmiſit mallem de Marti liberis intelligere. vt feciſti mihi gratiſſimum de Tirone, ideſt de manumiſſione eius cū maluiſti eum indignum illa fortuna, ideſt conditione ſeruili eſſe amicum nobis, quam ſeruum. Crede mihi. ego exilui, ideſt extra me quaſi ſalui gaudio, id eſt præ gaudio literis tuis, & illius, ſcilicet Tironis perlectis, & ago gratias tibi, & gratulor ſcilicet etiam tibi. Si enim fidelitas Statii. ſ. liberti mei, eſt mihi tantæ voluptati, quātæ ſup. voluptati hæc eadē bona. ſ. fidelitas. debēt eē in iſto, ſcilicet tuo liberto Tirone, additis literis, ſermonibus humanitate, quæ ſunt pauciora, ideſt eligibiliora his ipſis cōmodis, quæ ſcilicet aſſeqmur ex bonis ſeruis. Ego amo te equidem pro quidem de omnibus maximis cauſis, ideſt propter maximas cās vbi oēs cum ſuperlatiuo, verumetiam propter hāc. vel, ideſt quod nūciaſti mihi, vt debuiſti. Ego vidi, ideſt cognoui te totum in literis. Ego & promiſi, & faciam pueris, ideſt ſeruis Sabini omnia.

SEBA. CORRA.

FORTVNA, nobis } Al. fortuna, hac nobis. { Statii } liberti mei, in epiſtolis tamen ad ipſum Qu. Fratrem ſemp ſcribitur, Stathius. { In iſto. } Tirone.

[redacted]

[redacted]

VIdeo &c. Iocatur cum Tirone de improprietate vocabuli, fideliter, dicens: Ego video, ideſt intelligo quid agas, ideſt prætendas. tu vis, ſupple vt referam. i. colligam in volumina, ideſt libellos. quoq;, ideſt etiam epiſtolas tuas. ſed heus tu, qui ſoles eſſe κανὼν ideſt regula ſcriptorum meorum, vnde illud tam ἄκυρον, ideſt improprium, valetudini fideliter inſeruiendo, ſic enim ſcripſerat Tiro. Vnde fideliter. i. iſtud aduerbiū fideliter inſeruiendo, venit in iſtum locum, cui verbo. i. parti orationis. domiciliū proprium, ideſt proprius vſus eſt in officio, ideſt vt quis dicatur fideliter officio functus, non inſeruiſſe valetudini multæ migrationes ideſt translationes: ſupple in alienum. Nam & doctrina,

& domus, & ars, & ager poteſt etiam dici fidelis, vt quomodo placet Theophraſto, tranſlatio.ſ. a proprio ad improprium verecundia. Sed ſup. diſputabimus hæc coram.i. quando corã erimus. Demetrius venit ad me. quo quidem comitatu.i. quo comite, ἀφωμίλησα, ideſt vſum tu ſcis ſatis, & tu non potuiſti (vt ſcripſeras) videre eum, ipſe aderit cras. igitur videbis: ſup. eum. Nã ego cogito.ſ. proficiſci hic perẽdie.ſ. peracto craſtino die mane. Valetudo tua ſollicitat me valde: ſed inſerui: ſup. ei, & fac omnia.ſ. illi conducibilia, & putato te tom eſſe mecum, tũ ſatisfacere mihi cumulatiſsime Gratum eſt mihi: quod dediſti operam Cuſpio, ego.n.ſ. te ei operam dediſſe valde cauſa eius volo.

SEBA. COR. REFERAM} Alii legũt referri. {κανών} regula {ἄκυρον} non proprium. {Demetrius} libertos. {ἀφωμίλησα} vſus ſum. {Cuſpio}. Epiſto. 6. lib. 13.

BERN. RVT. CVI Verbo domicilium eſt proprium in officio, migrationes in alienum multæ} Nõ magis aſſequitur Cicero. ſententiam interpres. quã ij quos refellit. Hoc dicit C. Fidele: ideſt improprium, proprie dicas autem cuiuſpiam officiũ. Significat hoc loco officium, ideſt quod quis efficere debeat, vnde ſunt Cice. de officiis libri. Officium igitur eſt proprium domicilium verbi huius Fideliter. Migrat tamen ipſum Fideliter, Fidelisq́;, ſæpe in alienum domicilium, ager.n. domiciliũ eſt fertilitatis. agrum enim proprie fertilem dicimus: & tamẽ huc migrat interdum fidelis, cum.ſ. dicimus agrum fidelem atq; itidem de cæteris. Atqui nimis impudenti tranſlatione dictum eſt a te, fideliter inſeruire valetudini

[redacted] Vl [redacted]
Hortatio.

ASC. EXpecto &c. Hæc epiſtola eſt valde facilis, ideo non indiget explanatione. Nomine, ideſt debito Aufidiano.

HVBE. EXPECTO} Hortatur Cic. Tironem, vt ad ſe ſcribat ſed multo magis ipſe veniat, niſi forte detinetur cauſa Aufidii. {Redde.} reſtitue fac ad nos reuertatur. {Nomine}. debito (vt ſæpiꝰ diximus) q̃tũ enim coniicimus debebat hic Aufidius Cic {Confice} perfice vt exigas qđ debet. {Ob eam rem} vt conficias cũ Aufidio. {Moraris} Differs tuũ ad nos aduentum. {Cauſã} Excuſationem tuæ moræ. {Id} hæc res, vt conficias cum Aufidio. {Aduola} celeriter veni.

ASC. SOlicitat &c. Hæc epiſtola eſt ſimilis ſuperiori, plana, & facilis. Holitore, ideſt conductore hortorum. Gladiatores: ideſt ludos gladiatorios &c.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Mandatoria eſt.

TVLLIVS TIRONI S. 18

EXpecto tuas literas de multis rebus, te ipſum multo magis. Demetrium redde noſtrũ, & aliud ſiquid potes boni. De aufidiano nomine nihil, & hortor: ſcio tibi curæ eſſe: ſed confice. & ſi ob eam rem moraris, accipio cauſam: ſi te id non tenet, aduola. Literas tuas valde expecto. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Hæc partim hortatoria eſt, partim mandatoria.

TVLLIVS S. D. TIRONI SVO 19

SOlicitat, ita viuam, me tua mi Tiro ualetudo: ſed confido ſi diligentiam, quam inſtituiſti, adhibueris, cito te firmum fore. libros compone. cum Metrodoro lubebit, quando eius arbitratu uiuendum eſt. Cum holitore, ut uidetur. Tu potes Calẽ. ſpectare gladiatores, poſtridie redire: & ita cenſeo. uerum, ut uidebitur. Cura te, ſi me amas, diligenter. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Varia Tironi ſcribit Cicero filius.

CICERO F. TIRONI SVO DVLCISS. S. D. 20

CVm uehementer tabellarios expectarem quotidie, aliquando uenerunt poſt diem XL. & VI. quàm à uobis diſceſſerant, quorum mihi fuit aduentus optatiſſimus. nam cum maximam cepiſſem lætitiam ex humaniſſimi, & chariſſimi patris epiſtola: tum uero iucundiſſimæ tuæ literæ cumulum mihi gaudij attulerunt. itaq; me iam non pœnitebat, intercapedinem ſcribendi feciſſe. ſed potius lætabar: fructum enim magnum humanitatis tuæ capiebam ex ſilentio mearum literarum. uehementer igitur gaudeo te meam ſine dubitatione accepiſſe excuſationem. Gratos tibi optatosq́; eſſe, qui de me rumores afferuntur, non dubito mi dulciſſime Tiro: præſtaboq́;, & enitar, ut in dies magis, magisq́; hæc naſcens de me duplicetur opinio. quare quod polliceris te buccinatorem fore exiſtimationis meæ, firmo id, conſtantiq́; animo facias licet. tantũ enim mihi dolorem, cruciatumq́; attulerunt errata ætatis meæ ut non ſolum animus à factis, ſed aures quoq; à commemoratione abhorreant. cuius te ſolicitudinis, & doloris participem fuiſſe, notum, exploratumq́; eſt mihi: nec id mirum: nam cum

HVBE. SOLICITAT.} Affirmat Cic. ſe valde angi valetudine Tironis. Deinde ei multa mandata breuiter dat. {Ita viuam} Ideſt ita mihi viuere contingat ita Deus det mihi vitam, iurãis eſt {Inſtituiſti,} cœpiſti. {Compone} Collige, ſimul pone, non autem intelligendum eſt compone. fac ex ingenio tuo {Videlicet} certe. {Cum} quando. {Metrodoro} puto eſſe nomen medici, vt dicat Collige, & para libros tuos cum placuerit medico, vt venias. {Quando} quoniam. {Arbitratu} eius, ideſt iudicio eius, & voluntate, quia ægroti medicorum arbitratu viuere debent. {Cũ holitore} qui eſt conductũrus hortum. ſubaudi ſac. de quo holitore ſupra viſum eſt in epiſtola, quæ incipit: Quid igitur. {Spectare} in vrbe. {Gladiatores} ludos gladiatorios. {Vt videbitur,} ſcilicet facito.

ASC. CVm &c. Cicero filius a patre Athenas miſſus, vt ſub Cratippo philoſopharetur, qui mores paulũ emendaſſe dicebatur: nã ebrietati deditus antea fuerat: vnde ſcripſerat ad eum Tiro ſe gratulari famæ de eo ſparſæ, & hortari, vt pergat, quibus reſpondens dicit ſe eius conſilio pariturum, & alia quæ ad ſtudia pertineant declarat, dicẽs: Cum expectarem vehementer quotidie tabellarios.i. tabellorum, ſeu literarum gerulos, ipſi venerunt aliquando.i. tandem poſt diem quadrageſimũ & ſextum, quàm diſceſſerant a nobis quia miſerat eos. aut lege a vobis quorum aduentus fuit mihi optatiſsimus. nã cũ cepiſſem.i. accepiſſem. maximam lætitiam ex epiſto. humaniſsimi, & chariſsimi patris ſup. mei M. Tulli, tum vero.i. tum multo magis, quaſi ad verum, literæ tuæ iucundiſsimæ attulerunt mihi cumulum gaudii. Itaq; non pœnitebat iam me feciſſe intercapidinẽ.i. intermiſsionem ſcribẽdi, ſed lætabar potius. Ego enim capiebam magnum fructum.i. magnam vtilitatem ex ſilentio.i. intermiſsione literarum mearum. Igitur vt nunc reſpondeam, ego gaudeo vehementer te accepiſſe: ideſt approbaſſe meam excuſationẽ ſine dubitatione o mi Tiro dulciſsime, ego non dubito romores qui afferuntur de me.i. de moribus meis emendatis, eſſe tibi gratos, & optatos, præſtaboq; .i. efficiam, & nitar, vt hæc opinio naſcens de me duplicetur in dies magis, magiſq;. Quare quod polliceris te fore: ideſt futurum. buccinatorem.i. præconem ingentem, & diuulgatorem, exiſtimationis.i. famæ, & reputationis meæ. licet: ideſt licitum eſt, & tutum, vt facias id animo firmo, & conſtanti. Enim, ideſt quia errata ætatis meæ: ſcilicet tranſactæ (quia vinoſus ſemper fui, & vecors) attulerunt mihi tantum: ideſt tam magnum dolorem, & cruciatum vt non

✠ al. indicẽ videlicet.

ſolum animus abhorreat:ideſt alienus ſit, & abominaretur a fa ctis, ſed aures quoque:ideſt etiam, abhorreant a commemoratione:ideſt recitatione. ſ ætatis ante actæ. Cuius ſolicitudinis, & doloris notum, & exploratum eſt mihi te fuiſſe participem. Nec id mirum ſupple eſt. Nam cum ſcilicet ita eſſet, quod velles cauſa mea:ideſt propter bonum meum omnia ſucceſſa.i. proſpere veniſſe mihi, cum etiam, ſupple volebas cauſa tua, ideſt propter vtilitatem tuam. Volui enim ſemper te eſſe ſocium commodorum meorum. Igitur quòd:ideſt quia. tu doluiſti tum:ideſt tunc. cum perditus eſſem ex me:ideſt ꝓpter me. ego præſtabo:ideſt efficiam vt gaudium tuum duplicetur ex me. Scito me eſſe coniunctiſsimum Cratippo ſcilicet philoſopho, de quo in principio officiorum meminit Cicero, non vt diſcipulum, ſed vt filium. Nam cum ſcilicet ita, ſit quod eſt audio libenter illum, tum etiam amplector vehementer eius ſuauitatem. Ego ſum totos dies cum eo, & ſæpenumero partē noctis. Exoro enim: ideſt impetro precibus vt cœnet quam ſæpiſsime mecum. Hac conſuetudine introducta: ideſt poſtquam, iſta conſuetudo eſt introducta. ipſe obrepit:ideſt clanculum interuenit nobis inſcientibus, & cœnantibus, & iocatur.i. confabulatur nobiſcum humaniſſime, ſeueritate philoſophiæ ſublata. Quare da operam, vt videas quamprimum:ideſt ſtatim, hunc talem virum ſcilicet Cratippum, tam iucundum, ſcilicet in re familiari, & tam excellentem in philoſophia. Nam quid ego dicam de Bruto, ſcilicet Marco Stoicæ ſectæ ſtudioſo, quem nullo tempore patior diſcedere a me. Cuius cum: ſcilicet ita ſit, quod vita eſt frugi:ideſt parca, & vtilitati ſeruiens, & ſeuera: ideſt rigida in ſequendo vero, & iuſto. tum coniunctio eſt etiam iucundiſsima. Enim:ideſt quia. locus ſcilicet noſter. non eſt ſeiunctus: ideſt ſeparatus a philologia: ideſt amore ſtudii, vel ſermonis. & συζητήσει:ideſt coinquiſitione quotidiana ſcilicet veri quaſi dicat non eſt ſcurrilis, aut diſſolutus iocus nobis. Ego conduxi huic ſcilicet Bruto locum, ſcilicet habitationis, in proximo, & ſuſtento tenuitatem: ideſt paupertatem illius ſcilicet Bruti, ex anguſtiis ſcilicet modicis rebus meis, vt poſſum. Præterea ego inſtitui:ideſt incepi, aut propoſui declamitare: Ideſt frequenter declamare. hoc eſt in themate ficto, & cauſa non vera, me in oratoria exercere, apud Caſsium etiam ciuem Roma. volo autem exerceri latine:ideſt in lingua latina apud Brutū. Ego vtor cōuictoribus: ideſt ſodalibus, & commenſalibus quotidianis, & familiaribus, ſupple iis, quos Cratippus adduxit ſecum Mitylenis: ideſt cum rediret ex ea vrbe in Leſbo nobili: appoſitorie hominibus & doctis, & probatiſsimis: ideſt maxime approbatis, & commen-

* .i. philoſophia de literis diſſertatio tractatio ſtudiorum.
* i. mutua quæſtiõne, ac diſputatione
* .i. que ad nos quidē ſpectant, hæc ſunt.
* .i. aperte
* .i ꝓtēio
* al. factus es q̃do ego
* .I. una diſputare de literis.

omnia mea cauſa uelles mihi ſucceſſa: cum etiam tua, ſocium enim te meorum commodorum ſemper eſſe uolui. quando igitur tum ex me doluiſti, nunc ut duplicetur tuum ex me gaudiū, præſtabo. Cratippo me ſcito non ut diſcipulum, ſed ut filium eſſe coniunctiſsimum: nam cum audio illum libenter, tum etiam eius propriam ſuauitatem uehementer amplector. ſum totos dies cū eo, noctisq; ſæpenumero partem: exoro enim, at me eum quam ſæpiſsime cœnet. hac introducta conſuetudine, ſæpe inſcientibus nobis, & cœnantibus obrepit, ſublataq; ſeueritate philoſophiæ humaniſsime nobiſcum iocatur. quare da operam, ut hunc talē, tam iucundum, tam excellentem uirum uideas quamprimum. nam quid ego de Bruto dicam? quem nullo tempore à me patior diſcedere: cuius cum frugi, ſeueraq; eſt uita, tum etiam iucūdiſſima coniunctio: non eſt enim ſeiunctus • iocus a philologia, & quotidiana • συζητήσει: huic ego locum in proximo conduxi, & ut poſſem, ex meis anguſtijs illius ſuſtento tenuitatem. præterea declamitare græce apud Caſsium inſtitui: latine autem apud Brutum exerceri uolo. utor familiaribus, & quotidianis conuictoribus, quos ſecum Mitylenis Cratippus adduxit, hominibus, & doctis, & illis probatiſsimis. multum etiam mecum eſt Epicrates princeps Athenienſium, & Leonides, & horum cæteri ſimiles • τὰ μὲν οὖν καθ᾽ ἡμᾶς, τάδε. De Gorgia autem quod mihi ſcribis, erat quidem ille in quotidiana declamatione utilis, ſed omnia poſtpoſui, dummodo præceptis patris parerem • διαῤῥήδην enim ſcripſerat, ut eum dimitterem ſtatim. tergiuerſari nolui, ne mea nimia • σπουδὴ ſuſpicionem ei aliquā importaret deinde illud etiam mihi ſuccurrebat, graue eſſe, me de iudicio patris iudicare tuum tamen ſtudium, & conſiliū gratum, acceptumq; eſt mihi. Excuſationem anguſtiarum tui temporis accipio ſcio enim q̃ ſoleas eſſe occupatus. Emiſſe te prædium, uehementer gaudeo: feliciterq; tibi rem iſtam euenire cupio. hoc loco me tibi gratulari, noli mirari: eodem enim fere loco tu quoq;, emiſſe te, feciſti me certiorem habes, ubi deponendæ tibi ſint urbanitates. ruſticus Romanus • factus eſt. cum ego mihi nunc ante oculos tuum iucundiſsimum conſpectum propono, uideor uidere ementem te ruſticas res, cum uillico loquentem, in lacinia ſeruantem ex menſe ſecunda ſemina ſed quod ad rem pertinet, metum tibi defuiſſe, æque, ac tu, doleo. ſed noli dubitare mi Tiro, quin te ſubleuaturus ſim, ſi modo fortuna me: præſertim cum ſciam communem nobis emptum eſſe iſtum fundum. De mandatis quod tibi curæ fuit, eſt mihi gratum. ſed peto à te ut quam celerrime mihi librarius mittatur, maxime quidē Græcus: multum enim mihi eripitur operæ in exſcribendis hypomnematis. Tu uelim in primis cures, ut ualeas, ut una • συμφιλολογεῖν poſsimus. Antherum tibi commendo. Vale.

datis illi ſcilicet Cratippo. Epicrates princeps Athenienſium eſt etiam multum mecum, & Leonides, & cæteri ſimiles horum: ideſt viri apprime nobiles, & ſpectatis moribus. τὰ:ideſt hæc μὲν ideſt quidem: καθ᾽: ideſt ſecundum. ἡμᾶς: ideſt nos: ideſt de nobis ſupple dicta ſint. De Gorgia autem, quod ſcribis mihi, erat quidem ille vtilis in quotidiana declamatione, ſcilicet facienda, quia egregius eſt rhetor. ſed poſtpoſui: ſupple eum dummodo parerem præceptis patris. n. ideſt quia. pater ſcripſerat διαῤῥήδην: ideſt palam. ſeu aperte, vt dimitterem eum ſtatim no lui tergiuerſari: ideſt diſsimulanter agere, & ad tempus illudere cauſam: hoc eſt mandatum patris. ne σπουδὴ: ideſt ſtudium importaret ei, ſcilicet patri aliquam ſuſpicionem: & diligentia mea nimia ſcilicet in Gorgiam, aut eius profeſsionem ſcilicet leuitatis. Deinde illud etiam ſuccurrebat: ideſt in mentem veniebat, mihi graue eſſe me iudicare de iudicio patris. tamen ſtudium, & iudicium tuum eſt mihi gratum, & acceptum. videtur cōſuluiſſe, vt Gorgiam audiret. Accipio: ideſt probo excuſationem anguſtiarum tui temporis ſcilicet ad ſcribendum. Scio enim quam: ideſt quantum. ſoleas eſſe occupatus. Gaudeo vehemēter te emiſſe prædium.i. poſſeſsionem in agro. & cupio iſtam rem: ideſt hanc emptionem euenire tibi feliciter. Noli mirari me gratulari tibi, hoc loco: ideſt in hac re, tu enim feciſti me certiorem: ideſt ſignificaſti emiſſe te: ideſt quod emeris, teipſum eodem fere loco quaſi dicat vitam tibi nouam, aut longiorem emiſti emendo prædium illud. Tu enim habes vbi vrbanitates ſcilicet tuæ ſint deponendæ: ideſt ad tempus [illegible] gentius viuas. Tu Romanus factus es ruſticus. Cum ego prꝓpono nunc mihi ante oculos conſpectum tuum iucundiſsimum, videor videre te ementem res ruſticas, & eloquentem cū villico: ideſt cuſtode villæ. ſeruantem in lacinia: ideſt veſte laxa, & linea more ruſticano. ſeminæ: ideſt reliquias ex ſecunda menſa, quæ pomorum erat, vnde ſemina forte ad ſationē ſeruabant. ſed quod pertinet ad rem: ego doleo æque: ideſt æqualiter, ac tu, me defuiſſe tū ſcilicet cum emeres tibi: ſupple o mi Tiro noli dubitare, quin ſim ſubleuaturus te ſcilicet ab onere æris alieni, ſi modo fortuna me, ſupple ſubleuarit, aut conſeruarit: præſertim cum ſciam iſtum fundum eſſe emptum communem nobis: ideſt vt tecum illic diuerſarer. Quod fuit tibi curæ de mandatis, ſcilicet obeundis, eſt gratum mihi. Sed peto vt librarius: ideſt ſcriptor librorum, mittatur mihi quam celerrime: quidem, ideſt certe, maxime Græcus, multum enim operæ: ideſt laboris philoſophiæ impendendæ, eripitur mihi in hypomnematis: ideſt commentariis, ſeu dictatis exſcribendis. Tu velim cures in

primis

primis vt valeas, vt poſsimus. συμφιλολογεῖν .i. commētari, vna ideſt pariter . ego commendo tibi Antherum ſcilicet (vt opinor)tabellarium.

VIC. CVM villico loquentem } quod in priſcis aliis monimentis adnotaui, in Mediceo hic obſeruatum eſt, { Vilico } ſcribi conſuetudinem fuiſſe per vnum l. tantum, quod quamuis omnino non magni momenti ſit, tamen quia admirabile eſt, cū a villa deducatur, præterire nolui, Libri M. Varronis de Re ruſtica pleni ſunt huius nominis, nuſquam autem nō ſic ſcriptum in per antiquo illo, qui eſt in diui Marci bibliotheca, inueni. In Pandectis Florentinis quoties hoc nomen eſt, toties ita ſcriptum eſt. Romæ etiam vetere in lapide ita ſcriptū eſt { Docimo villico } Rei paruæ doctiſsimum, & optimum virum teſtem dabimus, Ludouicum Fabrum Fanēſem, qui cum hoc adnotaui præſens ad erat: vtebar enim iudicio illius ſumme officioſi hominis, i huiuſcemodi rebus quarum ille peritiſsimus eſt, perſcrutādis. Sed aiunt etiam Capuæ in ſacello Diui Benedicti hāc inſcriptionem inueniri.

EVTYCVS VILICVS A. PLVMBO EVAGOGVS. A. ILAM FECERVNT SIBI ET SVIS.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Præter valetudinis curationem, mandat quædam Tironi.

TVLLIVS TIRONI SVO S. 21

SPero ex tuis literis tibi melius eſſe, cupio quidem certe. cui quidem rei, omni oratione cura ut inſeruias: & caue ſuſpiceris contra uoluntatem meam te facere, q non ſis mecū. mecum es, ſi te curas. quare malo, te ualetudini tuæ ſeruire, quàm meis oculir, & auribus: etſi enim & audio te, & uideo libenter, tamen hoc multo erit, ſi ualebis, iucundius. Ego hic ceſſo, quia ipſe nihil ſcribo, lego autem libentiſsime tu iſtic, ſiquid librarij mea manu non intelligant monſtrabis una omnino interpoſitio difficilior eſt, quam ne ipſe quidem facile legere ſoleo, de quadrimo Catone. De triclinio cura, ut facis. Tertia aderit, modo ne Publius rogatus ſit. Demetrius iſte nunquā omnino Phalereus fuit: ſed nunc plane Bilienus eſt. Itaq; tedo uicarium. tu eum obſeruabis. Etſi, Veruntamen. De illis: noſti cætera ſed tamen ſi quem cum eo ſermonem habueris, ſcribes ad me, ut mihi naſcatur epiſtolæ argumentum, &, ut tuas q̄ lōgiſsimas literar legam. Cura mi Tiro ut ualeas. hoc mihi gratius facere nihil potes. Vale.

SEBA. COR. CRATIPPO } Epiſto. 16. libr. 12. { Cœnantibus } Al. iocantibus { De Bruto } De M. Bruto, qui interfecto Cæſ. ſe Athenas contulit, & paulo poſt ſe cum in Macedoniam ipſum Cic. Ciceronis F. duxit. epiſto. 14. libro duodecimo. { συζητήσει } mutua quæſtione, diſputatione. { Caſsium } C. Caſsium, qui & ipſe illo venerat. { Τὰ μὲν οὖν καθ' ἡμᾶς, τάδε } quæ quidem igitur ad nos, hæc { De Gorgia } Leontino, cuius libros hic Cicero. filius legebat vel Gorgia rhetore aliquo, qui tunc viueret. { Διαρρήδην } aperte. { Mea nimia } Al. mei animi. { σπουδὴ } diligentia, ſtudiū, { Hoc loco } Epiſtolæ. { Cum ego mihi &c. } Al. quo modo ego mihi nunc ante oculos tuum iucundiſsimum conſpectum propono: videor enim videre, &c. { In lacinia } in veſtis ſinu. { Ex ſecunda menſa, ex pomis. { Semina } quæ poſtea in tuo fundo feras. { Fortunæ me: præſertim } Al. fortuna me iuuerit præſertim. { Hypomnematis } ὑπόμνημα, commentarium, & recordatio quædam dicitur: { συμφιλολογεῖν } ſimul diſſerere.

BER. RVT. NON eſt enim ſeiunctus locus a philologia } locus, pbo. { Hoc loco me tibi gratulari, noli mirari, eodem enim fere loco tu quoq; euiſſe te feciſti me certiorem. habes, &c. } hoc loco eſt, hac parte epiſtolæ meæ: cum gratulatiōibus tribuere primas fere epiſtolarum partes ſoleamus quicquid interpres nugetur Cicero ipſe ad Curionē initio epiſt. Sera gratulatio reprehēdi non ſolet ad Cælium: Primum tibi, vt debeo, gratulor. Cæl. ad Ciceronem: Gratulor tibi affinitate viri mediusfidius optimi. Cicero ad Appium. Gratulor tibi primum. ſic enim ordo rerū poſtulat, deinde ad me conuertar. Et ad Balbum: Gratulor tibi mi Balbe, vereq; gratulor.

[redacted]

ASC. SPero &c. Hortatur rurſus vt valetudinem curet, dicēs: Spero: ideſt ſpem capio ex literis tuis, melius eſſe tibi. certe: id eſt haud dubie cupio. cui rei, ſcilicet vt melius tibi ſit, cura, verbum eſt: vt inſeruias. & caue, ſupple vt, aut ne ſuſpiceris te facere contra voluntatem meam, quod non ſis mecum, tu es mecum ſi curas te: ideſt ſanitatem tuam. Quare malo te ſeruire valetudini tuæ, quam oculis, & auribus meis. Enim, ideſt quia & ſi & audio, & video te libenter: tamen ſi valebis, hoc erit mihi multo iucundius. Ego ceſſo: ideſt vacuus ſum labore, quia ipſe nihil ſcribo, lego autem libentiſsime, Si librarii .i. librorum tranſcriptores quid: ideſt aliquid, ſup. ſcriptum mea manu nō intelligent .i. neſcient legere. tu monſtrabis iſtic ſcilicet vbi es, vna omnino interpoſitio .i. clauſulæ, aut partis prius omiſſæ eſt difficilior omnino. ſ. quam, vt legatur ab eis, quam ne quidem: ipſe, ideſt non etiam egomet ſoleo legere facile: interpoſitio eſt, de quadrimo Catone. Cura de Triclinio. ſ. parando, vt facis. Tertia proprium eſt, ſed neſcias viri, an mulieris aderit, modo Publius eius inimicus non ſit rogatus, ſcilicet ad conuiuium. Iſte Demetrius, ſcilicet cuius meminiſti, fuit Demetri": ideſt Demetrii ſimilis. ſed eſt nunc plane .i. omnino Bilienus: ideſt Bilieni ſimilis, hoc eſt ineptus. Itaq; do .i. conſtituo te vicarium. tu obſeruabis eum. ſ. nequid auferat. Etſi veruntamen de illis, Apoſiopeſis: ideſt reticentia eſt alicuius clauſulæ, quam dicere incepit, perducere tamen noluit, addens pro cauſa. Noſti cætera, ideſt quæ reſtant. ſed tamen ſi habueris quem .i. aliquem ſermonem cum eo, ſcilicet Bilieno, ſcribes ad me, vt argumētum: ideſt farrago, & materia epiſtolæ: ſcilicet ſcribēdæ ad te naſcatur mihi, & vt legam literas tuas quam longiſsimas: id eſt valde longas. O mi Tiro cura vt valeas. Tu nihil potes facere mihi gratius hoc, ideſt quàm hoc ſcilicet vt valeas.

VICTORIVS.

DE Quadrimo Catone } Sic omnes, & antiqui, & impreſsi codices habent. Aliquos tamen ſcimus { De qua primo Catone } emendaſſe, parua omnino licentia, vnius, ſcilicet tantum literæ conuerſione, vt cum ſuperiore ſermone coniunctum ſit hoc membrum: de qua omnino interpoſitione primo Catone diximus, ſeu aliquid tale intelligētes, ſed quia nunquam ſcimus illum ſic appellaſſe librum de Senectute, ſed ſemper Catonem maiorem, ideo receptam lectionem commouere auſi non ſumus. Quia tamen res non omnino contemnenda viſa eſt, noluimus præterire, quin lectorem admoneremus, præſertim cum ſit locus obſcuriſsimus, & noſtro etiam iudicio non vacuus mendo.

DE Quadrimo Catone } Hæc eſt illa interpoſitio, & Catonem Vticenſem ſignificat, cuius laudationem ipſe Cicer. ſcripſit quam Cæſar ſæpiſsime legendo ſe dicebat copioſiorem factum quamuis Anticatones conſcripſiſſet. Al. tamen hic legit, de qua primo Catone. Nonnulli vero etiam viri docti ita legunt, de qua primo caueto. { Tertia } fœmina, vel potius penſio { Publius } non Clodius, vt quidam putant, ſed alius quiſpiam, cui Cicero. ſe nummos debere in epiſtolis ad Atticum ſæpe teſtatur { Phalereus } ſimilis Demetrio Phalereo. { Bilienus } Al. Billienus, vt epiſto. 15. lib. 8. SEBA. CORR.

DE Quatrimo Catone } Quin hæc illa fuerit difficilis interpoſitio, nihil repugno: Catonem certe arbitror ītelligi opus Ciceronis, quod in Laudem Catonis Vticenſis conſcripſit. de quo initio, & toto duodecimo libro Epiſtolarum ad Atticum, Plutarchus in Cicerone, & Cæſare. Contra cum Anticatones ſcripſit Cæſar. { Demetrius iſte nunquam omnino Phalereus fuit ſed nunc plane Bilienus eſt } Quid dicit? num nunquam doctus vrbanusve, aut Atticus fuit, nunc autem plane ruſticus, & illiberalis. vt ſit Bilienus a bile, ſimulq; ad Demetrium illum reſpiciat, de quo Cælius libro octauo Bilienus verna Demetrii, ibi cum præſidio erat, Domitium quendam nobilem illic Cæſ. hoſpitem, a contraria factione nummis acceptis, comprehendit & ſtrangulauit. BERN. RVTI.

ASCEN. TV vero &c. Quod ſupra ſcripſit Cicero, de Aufidiano nomine nihil te hortor, nomen, pro debito accipi ſolet. Hortatur nunc vt profeſsionem.i. liberam confeſsionem conficiat. q. d. vt coram teſtibus id eum profiteri faciat, deinde ſignificat Antonium, cuius amicitiam retinere velit, quædam contra ſe decreuiſſe, vt cum ordine aperietur, qui talis eſt, Tu vero.i. (quod dicunt,) pro vero, & certo, & non opinanter tm̃, cõfice.i. perfice, & effice, vt hẽas (ſi potes) profeſsionem.i. manifeſtam confeſsionem debiti. Etſi.i. tametſi, hæc pecunia.i hoc debitum, eſt ex eo genere .i forma, aut ratione, vt non egeat profeſsione, Verũtñ Balbus ſcripſit ad me ſe oppreſſũ tanta epiphora.i. morbo oculorum, vt non poſsit loqui.i. explicare quid Antonius egerit de lege.i. ferenda, aut antiquanda, incertum eſt quæ ſit lex, & quid de ea conſtituere pararit Ant. quia de ea ſcripſerat Tiro, reſcribẽs ergo vt de re nota breuior eſt, quam, vt poſsit itelligi ab iis, quibus res alioqui non conſtet. Neque id vitiũ eſt ſcribentis. Non.n. ſcripſit hanc epiſt. vt ab omnibus, ſed vt ab vno Tirone legeret. Tiro autẽ vt patroni ſui amorem in ſe patefaceret, id genus omnes ad ſe datas collegit, atque emiſit. liceat.i permittatur. modo.i. ſolummodo ruſticari. q. d non curem quid Ant. egerit de lege. Ego ſcripſi ad Bithynicum. de Seruilio. tu videris.i. concedo, aut moneo, vt videas. Eſt n. cõiunctiui modi futuri temporis, media breui pronunciandum. tu inquã, qui non contemnis, immo veneraris ſenectutem. Etſi.i. tam etſi, Atticus.i. Pomponius qui intellexit quondam me commoueri panichis, ſeu panicis, .i. rumoribus repentinis. putat ſemper idem.i. me ſemper eodem modo commouendum, nec videt.i. non conſiderat quibus præſidiis.i. monimentis philoſophiæ, ego ſeptus.i. vndiq; munitus ſim. & Hercule quod.i. quia, ipſe timidus eſt, θο ρυβοποιῶ.i tu multum facit, ſeu tumultuatur Ego tamen nolo ſane.i. omnino retinere ſine vlla offenſione amicitiam Antonii inueteratam.i. vetuſtate corroboratã. Et ſcribam ad eum, ſed non antequam videro te. nec tñ auoco, .i. auerto te a ſyngrapha: ideſt manuſcripto, ſupp accipiendo ab eo Ego expecto cras Leptam etenim.i. ſed tamen eum. ad cuius rutam i. amaritudinem ſermonis, vtendum eſt mihi pulegio: ideſt dulcore ſermoni tui.

ꝏ i panicis terroribꝰ.
ꝏ al. præſidiis ſeptus.
ꝏ .i. tumultua.
ꝏ a. ſyngraphus exp.

SEBAS. CORR. VERVNTAMEN } S. confice. { Epiphora } oculorũ morbo. { Loqui non poſsit } Iocatur Cic. nam qui ab oculis laborat, non impeditur, quo minus loqui poſsit. Balbus vero Cornelius vir erat tectus, & vt Cæſarianus Antonium amabat, ob idq; quid Antonius egiſſet de lege, quam poſt Cæſaris mortem fixerat, loqui nol. bat. { Ruſticari } quando in vrbe cum dignitate per Antonium eſſe non licet. { Bithynicum } Epiſt. 16. lib. 6. { Non contemnis } vt ego iam contemno. (πανικοῖς) repentinis terroribus, vel rumoribus, ſed plerunq; falſis. vt illud ad Atticum: De Ventidio πανικὸν puto, de Sexto, pro certo habebatur, ad arma. (θορυβοποιῶ) tumultum facit. { Amicitiam } Epiſto. 5. libro. 2. (γόνυ κνήμης ἔγγιον) Genu ſora propius { Pulegio } Al. puleio. Et ſane Celſus docet, rutam & puleium herbas etiam ſummo aptas eſſe.

BERN. RVT. TV Vero confice profeſsionem, ſi potes, & ſi hæc pecunia ex eo genere eſt, vt profeſsione non egeat, vt veruntamen Bal

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Miſſiua eſt epiſtola.

TVLLIVS TIRONI SVO. S. 22

TV *uero confice profeſsionem, ſi potes, etſi hæc pecunia ex eo genere eſt ut profeſsione non egeat: ueruntamen Balbus ad me ſcripſit tanta ſe epiphora oppreſſum, ut loqui nõ poſsit, Antonius de lege quid egerit. liceat modo ruſticari. Ad Bithynicum ſcripſi. De Seruilio tu uideris, qui ſenectutem non contemnis. Etſi Atticus noſter, qui quodam me commoueri* ꝏ πανικοῖς *intellexit, idẽ ſemper putat, nec uidet quibus* ꝏ *præſidijs philoſophiæ ſeptus ſim. et hercle, q. timidus ipſe eſt,* ꝏ θορυβοποιεῖ. *Ego tamen Antonij inueteratam ſine ulla offenſione amicitiam retinere ſane uolo, ſcribamq; ad eum, ſed non ante, quàm te uidero. nec tamen te auoco à ſyngrapha.* ꝏ γόνυ κνήμης. *Cras expecto Leptam: etenim ad cuius rutam pulegio mihi tui ſermonis utendum eſt.* Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Mandatoria eſt epiſtola

TVLLIVS TIRONI S. 23

ETſi *mane Harpalum miſeram, tamen, cum haberẽ, cui recte darem literas, etſi noui nihil erat, iiſdem de rebus uolui ad te ſæpius ſcribere: non quin confiderem diligentiæ tuæ: ſed rei me magnitudo mouebat. Mihi prora, & puppis ut Græcorum prouerbium eſt, fuit à me tui dimittendi, ut rationes noſtras explicares, Officio, & Aurelio utiq; ſatisfit, à Flamma, ſi*

bus ad me ſcripſit, tanta ſe epiphora oppreſſum, vt loqui non poſsit } Hic ſubſiſto, neq; ſoror Clerici diſtinctionem. Potes, & (mea quidem ſententia) etiam debes. ita quoq; ſupra, vt profeſſione non egeat, veruntamen Balbus ad me ſcripſit, &c vt ſit. Veruntamen confice profeſsionem. Vereor autem, ne non ſatis exploratum habuerit Clericus, quid iſta profeſsio eſſet Cicero certe ad Atticum de eodem etiam (ni fallor) negotio. Semel ne potas mihi dixiſſe Balbum, & Faberium profeſsionem relatam: qui etiam eorũ iuſſu miſerim, qui profiterentur. at enim oportere dicebãt. Profeſſus eſt Philotimus libertus. Noſti credo librarium, ſed ſcribis, quidem confectum. { Antonius de le. quid ege. } Potes legem probandorũ Cæſaris actorum accipere. de qua Cicero, Plut. Appianus. Potes, & illam, de qua idem ad Attic. ſcis, quam diligam Siculos, & quam illam clientelam honeſtam iudicem. Multa illis Cæſ. neque me inuito. etſi latinitas erat non ferenda. Veruntamẽ ecce Anto. accepta grandi pecunia, fixit legem a Dictatore comitiis latam, qua Siculi ciues Ro. Cuius rei viuo illo mẽtio nulla. { Ego tamen Antonii inueteratam ſine vlla offenſione amicitiam retinere ſane vo. } M. Antonium accipe, in quem ſunt Philippicæ, triumuirum: non Caium Ciceronis in Conſulatu collegã. vt Clericus, eſt .n. ſcripta epiſt. Cæſ. occiſo, cũ iam ſimultas inter Cice. & M. Ant. ſerperet De panicis Politianus in Miſcellaneis, copioſe.

IN Cic. epiſt. ad Tironem, quæ poſita in extremo familiarium volumine, ſic ſcriptũ eſt. Etſi Attic. noſter, qui quondam me cõmoueri πανικοῖς intellexit, idem ſemper putat, nec videt quibus præſidiis philoſophiæ ſeptus ſim. Hercle qđ timidus ipſæ eſt, θορυβοποιεῖ. Panica vocantur (vt arbitror) a Græcis repentini quidam terrores, & conſternationes. quales vtiq; lymphatici metus, vſq; adeo irreuocabiles, vt non ratione modo, ſed mente etiã careant. Quo item verbo Cicero idem vtitur in epiſt. ad Attic. lib. 5. Scis.n. inquit quædam πανικὰ dici Facit item Higinius de panico terrore mentionem, quo loco de Capricorno, his verbis. Hic. n. dicitur cum Iupiter Titanas oppugnaret, primus obieciſſe hoſtibus terrorem, qui panicos dicitur, vt ait Eratoſthenes, quam fabulã & Germanicus innuit, in Aratro commentario. Euripides in Medea ſic ait. — Ang. Poli. Miſc. cap. 27.

> Καὶ πόσ γεραιὰ προσπόλων δόξασά που
> Ἤ πανὸς ὀργὰς ἤ τινος θεῶν μολεῖν ἀνωλόλυξε.

Panos autem vocat iras Euripides, ſicuti eſt apud antiquiſsimum ipſius interpretem, τὰ πανικὰ δείματα, panicos terrores ὅτι τῶν ἀφνιδίων φόβων καὶ ταραχῶν αἴτιον τὸν πᾶνα εἶναι πιστεύουσι. Q̃m, ĩqr, repentinorũ terrorũ, & conſternationũ cãm, deo Pani tribuũt. Et apud Syneſ. in lib. de Prouid. ſic inuenio ferme, καὶ πανικοὶ θόρυβοι μεθ᾽ ἡμέραν τὸ στράτευμα κατέλάμβανον. Et panici tumultus interdiu exercitũ occupabant. Quo loco ampliter & cuiuſmodi eſſent hi Deniq; terrores, explicatur, &c. Plura vide apud ipſum Politianum loco indicato.

ASC. ETſi mane &c. Primum dicit ſe neceſsitate quadam dimiſiſſe Tironem, vt negotia ſua explicaret. deinde docet qđ ab eo fieri velit. Poſtremo dicit Balbum fuiſſe Aquini, &

etiam Hirtium. Ordo eſt: Etſi.i. quanquam, ego miſeram mane Harpalum.ſ. ſeruum noſtrum ad te. tamen cum haberem.ſ. tabellarium, cui darem recte.i. tuto, literas.ſ. ad te. & ſi nihil erat noui, volui ſcribere ſæpius ad te de iiſdem rebus. Non quin: ideſt qui non confiderem diligentiæ tuæ: ſed magnitudo rei mouebat me Prora, & puppis.i. principium, & finis nauis: hoc eſt tota ratio nauandæ operæ (vt vtar prouerbio Græcorum) fuit mihi, tui dimittendi a me, vt explicares.i. ab omni intricatióe abſolueres rationes noſtras.ſ. debitorum noſtrorũ. Vtiq.i. omnino, aut ſaltem ſatisfiat Offilio, & Aurelio. Si nõ potes, ſup. extorquere.i. vi eripere a flamma.i. a perditione, & conſumptione manifeſta, eſt translatio ab incendio domus, omnem partem.i. ſuppellectilis domeſticæ: hoc eſt rei conſeruandæ. velim ſup. vt extorqueas.i. ſerues, ſup. ſaltem aliquam.ſ. partem, &c. ſup. velim in primis.i. præcipue, eo quod quæ præcipue volumus prima occurrant, vt penſio ſ. domus noſtræ.i. pecunia, quam quotannis pendimus pro ea, ſit expedita.i. abſoluta, & euacuata, Cal. Ian. Vt conficias.i. abſoluas totum negotium de attributione.i. de eo quod attribuendum ſcis: Videbis.i. deliberabis, & conſiderabis, de repræſentatione.ſ. a nobis. aut nobis facta, quid vtilitatis habeat. Hactenus, ſup. ſcripſi de rebus domeſticis De publicis, ſupp. rebus fac, vt ſint omnia certa mihi, quid ſperat Octauius, quid Antonius quæ ſupp. ſit opinio hominum, quid putes futurum. Ego teneor vix.i. difficulter, quin accurram.ſ. ad vrbem. erat enim cum hæc ſcriberet Cic. abſens, & Tiro in vrbe. Sed expecto literas tuas, per quas omnia ſciam, & ſcito Balbum fuiſſe Aquini.i. in eo oppido Appuliæ. cum.i. quãdo, dictum eſt tibi. & Hirtium, ſup. fuiſſe Aquini poſtridie.i. die ſequenti. ego puto vtrunq, ſupp. nunc eſſe ad aquas Semas, vbi balnea ſunt non longe ab Aquino. Fac, ſup. ipſi admoneantur, quid procuratores Dolabellæ egerint. Tu appellabis etiam.ſ. ad conſilii conſortium, Appiam.

VIG. V T R I q ad aquas Semas } Sic omnes habebãt vulgati codices. Nos his neglectis, vt in veteribus libris inuenimus, ſcripſimus, Ad aquas autem intelligit Baianas, quemadmodum in epiſtolis ad Atticum lib. 14. Haud amo vel hos deſignatos, qui etiã declamare me coegerunt, vt ne apud aquas quidem acquieſcere liceret. Ideſt, Baiis: nam quod in cunctis in fine epiſtolæ { Appiam } legebatur, nos iiſdẽ antiquis codicibus authoribus { Papiam } ſcripſimus { De publicis omnia mihi cer. } Antiqui codices cum recepta lectione conſentiunt. cogitandum tamen an legi debeat { Incerta } rogat enim Tironem, vt ſcribat, quæ ſtatim exponit, vt qui nihil certi de illis rebus haberet.

EXPO. EIVS. EGO Vix teneor, quin accurram: ſed ſi) Hæc eſt Medicei codicis lectio nõ ſine aliqua macula, vt exiſtimare facile poſſemus. non diſplicet Pauli coniectura: nam peruerſio parua eſt, ſi ita legi debet, & idoneum ſenſum habet. iubet enim Tironem tacere, quod ante dixerat, ſe vix teneri, quin accurrat. Eodem modo locutus eſt in epiſtolis ad Attic. nec tamen notam ibi poſuit, aut ſibilo hoc ſignificauit, ſed verbo expreſsit quid eum facere vellet libro ſecundo. nõ libet fugere: aoco pugnare, magna ſunt hominum ſtudia. ſed nihil affirmo. tu hoc ſilebis. { Puto verum que ad aquas, ſed quod egerint } in noſtrum impreſſum codicẽ Medicei lectionem tranſtulimus. quæ tamen culpa impreſſorũ aliquantulum perturbata eſt: ſeiungere enim debebant hæc verba ab inferioribus, vt diſtincta eſſent, quemadmodum res ipſæ diſtinctæ ſunt. Quod ſi hoc ſeruaſſent, nihil (vt arbitror) deſideraretur: intelligi ſane debet verbum, quo illa regerentur, non ta

non potes omnem, partem aliquã uelim extorqueas. in primisque ut expedita ſit penſio Calen. Ianua. de attributione conficies. de repreſenatatione uidebis. de domeſticis rebus hactenus. de publicis omnia mihi certa. quid Octauius, quid Anton. quæ hominum opinio: quid futurũ putes. ego uix teneor, quin accurram. ſed ſi. Literas tuas expecto. & ſcito Balbum tum fuiſſe Aquini, cum tibi eſt, & dictum, & poſtridie Hirtium. puto utrũque ad aquas. Sed quid egerint. Dolabellæ procuratores, fac ut admoueantur. appellabis etiam Papiam. Vale.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Hortatur vt ſæpe ſcribat, nec excuſatione vtatur.

CICERO F. TIRONI SVO S. 24

ETſi iuſta, & idonea uſus es excuſatione intermiſsionis literarum tuarum: tamen, id ne ſæpius facias, rogo: nam etſi de Reipub. rumoribus, & nuntijs certior fio, & de ſua in me uoluntate ſemper ad me perſcribit pater: tamen de quauis minima re ſcripta à te ad me epiſtola ſemper fuit gratiſsima. quare cum in primis tuas deſiderem literas, noli committere, ut excuſatione potius expleas officium ſcribendi, quàm aſsiduitate literarum. Vale.

men poni, vel (nondum ſcio) vel, (ad me ſcribe) aut aliquid, qđ ſententiam illam expleat, vt in epiſtola ante hãc in illo loco, Antonius de lege quid egerit. At aquas autem cum dicebant, quamuis nihil adderent, aquas tñ calidas, Baiasq intelligebant.

PAVL. MANV. A C C V R R A M Sed ſ. } In vetuſtioribus libris ſcriptum eſt, ſed ſi. ego arbitror legendum, ſed ſt, quam ſilentii notã, qui non agnouere ſcripſerunt, ſi, deinde alius cum videret, ſi locum hic habere non poſſe, fecit, s. ideſt ſcilicet. ſic etiam in de oratore libr. 2. pro, ſt, ſcriptum erat, ſi, quod mendum 7. abhinc annum ſuſtulimus. in Plauto etiam vbi legendum eſt, ſt, modo ſi, modo aſt. modo at, vulgo legitur. Terẽtius quoq in Phormione hac nota vſus eſt, quem locum citat Velius Longus Grammaticus { Semas quid egerint } Alii, ſed quod egerint, Dolabellæ procuratores fac vt admoneãtur. ego illa verba, Dolabellæ procuratores fac, vt admoneantur, a ſe ipſa regi puto, nec aliunde pendere, verbum enim admoneantur, ad pecuniam refertur, quam Dolabella Ciceroni debebat, itaq intulit, appellabis etiam Papiam, quod item creditorum verbum eſt. forte igitur legẽdum ſciemus, quid egerint, vt omnino a ſequentibus diſcludantur.

SEBA. COR. P R O R A, & pup. } ſumma conſilii. { Flamma } Flãma Flaminio debitore. { Mihi certa } ſcribas { Octaui } qui nuper Romam venerat, vt Cæſaris hæreditatem cerneret. { Ad aqoas Semas. quid egerint } Al. ad aquas, ſed quod elegerint. aquas autem Baianas intelligit, ſi ita legas. { Admoneantur } vt nobis: quod Dolabella ſatiſdato debet, diſſoluant. { Appiam } Appiam Clodiam, quæ & ipſa debet, certe cum Cicerone neſcio quid negotii habebat. Alii tamen legunt, Papiam.

BER. RVT. A Flamma ſi non potes omnem, partem aliquam velim extorqueas } Hominem notat, non incendium, vt Glericus, de eo ad Atticum: Flammam Flaminium audio Romæ eſſe. ad eum ſcripſi, me tibi mandaſſe per literas, vt de Montani negotio cũ eo loquerere. Et velim cures epiſtolam, quam ad eum miſi, reddendam, & ipſe (quod commodo tuo fiat) cum eo colloquere. Puto, ſiquid in homine pudoris eſt, præſtaturum eum, ne ſero quodammodo dependatur. Et paulo poſt: De Montano, quoniam Flamma venit, videbis. Puto rem meliore loco eſſe debere. { De attributione conficies } De eadem ad Atticum: Dolabella vir optimus, & ſi cum ſcribebam ſecunda menſa appoſita, veniſſe eum ad Baias audiebam, tamen ad me ex Formiano ſcripſit. quas literas cum e balneo exiiſſem, accepi, ſeſe de attributione omnia ſumma feciſſe. Vectenum accuſat, &c. & infra: Ait enim attributionem in Idus, ſe autem vrgeri acriter. Tu ex meis literis quomodo reſpondeas, meditabere. Et alio loco: Maxime autem me angit ratio reliquorum meorum, quæ quanquam explicata ſunt, tamen quod & Dolabellæ nomen in his eſt, & attributione mihi nomina ignota, conturbor, nec me vlla res magis angit. ex oibus. itaq non mihi videor erraſſe, quod ad Balbum ſcripſi apertius, vt ſi quid tale accidiſſet, vt non concurrerent nomina, ſubueniret, meq tibi etiam mandaſſe memor, fui, vt ſiquid eiuſmodi accidiſſet, cum eo communicares.

ASCEN. ETſi iuſta &c. Excuſauerat ſe Tiro apud Cice. filium, qui Athenis erat, ſe propter anguſtiam temporum, & magnitudinem negotiorum intermiſiſſet ad eum ſcribere, quare Cice. primum dicis eius excuſationem iuſtam, & idoneam, ſed rogat vt malit ſatisfacere officio ſuo ſcribendo, quam ſe excuſando. Ordo eſt: Etſi.i. quanquam vſus es iuſta, & idonea excuſatione intermiſſionis.i. quod ad tempus omiſeris dationem

literarum tuarum, rogo ne facias id ſæpius. Nam etſi. ſ. quanquam fio certior de Republi. rumoribus: ideſt incerto authore ſermonibus, & nuntiis, & pater ſcilicet Marcus Tullius, perſcribit ſemper ad me voluntate: ideſt beneuolentia ſua in me, tamē epiſtola ſcripta a te ad me, de quauis re minima: ideſt quāuis res eſſet minima, fuit mihi ſemper gratiſsima. Quare cum deſiderē in primis literas tuas, noli cōmittere: ideſt efficere, vt expleas: ideſt perficias, & abſolu as potius officium ſcribendi excuſatione, quàm aſsiduitate literarum.

credibile eſt quæ ego ſcio illos feciſſe in æſtiuis caſtris Gallorum oppoſitis ſcilicet noſtris. quos ille latro ſcilicet Marcus Antonius detinet: ideſt blande attrahit ſocietate vitiorum niſi aliqoid firmius fuerit, ſcilicet eis obſiſtens. Res eſt munienda, ſcilicet a periclitatione conſiliis tribunitiis, aut priuatis: ideſt alicuius viri authoritate prædici, licet ſit priuatus: ideſt extra omnem magiſtratum poſitus. Nam iſti duo ſcilicet cōſules deſignati, vix ſunt digni quibus credas: ideſt ſub fide committas. alteri Cæſenā ideſt oppidum illud deſertum in Gallia togata, alteri fundamenta Tabernarum Coſſutianarum: ideſt domiciliorum viliſsimi cuiuſq; Cerdonis. Ego fero oculis: ideſt imaginor videre te, vt dixi. Ego videbo vos ad. 4. Calen. ſcilicet huius menſis. & diſuauiabor: ideſt affectāter oſculabor oculos tuos etiam ſi ego veniens ſcilicet tibi obuiam, videro te in medio foro. Ama me, &c.

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Tironem negligentia in ſcribendo accuſat.

Q. CICERO TIRONI SVO S. D. 25

VErberaui te cogitationis tacito duntaxat conuicio, q; faſciculus alter ad me iam ſine tuis literis perlatus eſt non potes effugere huius culpæ pœnam te patrono. Marcus eſt adhibendus. isq; diu, & multis lucubrationibus commentata oratione, uide ut probare poßit, te non peccaſſe. plane te rogo, ſicut olim matrem noſtram facere memini, quæ lagenas ēt inaneis obſignabat, ne dicerentur inanes aliquæ fuiſſe, quæ furtim eſſent exſiccatæ: ſic tu etiam ſi quod ſcribas non habebis, ſcribitio tamen, ne furtum ceſſationis quæſiuiſſe uidearis: ualde enim mihi ſemper, & uera, & dulcia tuis epiſtolis nuntiātur. Ama nos, & uale.

ASC. VErberaui &c. Accuſat Tironem negligentiæ: quòd inter multas epiſtolas a Tirone nullam acceperat: quam culpam iocoſe dicit vix a patre poſſe orando purgari. Ordo eſt: Verberaui: ideſt affeci te duntaxat tacito, id eſt mentali. conuicio: ideſt exprobratione cogitationis: ſcilicet meæ, quòd alter faſciculus ſcilicet literarum ab aliis miſſarum perlatus eſt iam ſine literis tuis. Tu non potes effugere pœnam huius culpæ. ſ. negligentiæ, te patrono: ideſt defenſore, & purgatore. Marcus ſ. pater meus, eſt adhibendus: ſ. ad defenſionem tātæ culpæ. & is. ſ. Marcus pater, etiam in ſummo periculo reis auxiliari ſolitus, ſup adhibendus eſt oratione commentata. i. habens orationem commentatā & præmeditatam multis lucubrationibu: vide: ideſt conſidera vt, ideſt quomodo ſupple Marcus pater poſsit probare te non peccaſſe. Ego rogo te plane, ſicut memini, matrem noſtram facere olim, quæ obſignabat lagenas: ideſt vaſcula vinaria, etiam inanes: ideſt in quib' nihil erat vini, ne aliquæ ſcilicet lagenæ dicerentur fuiſſe inanes, quæ eſſent exſiccatæ ideſt exhauſtæ. furtim i. furtiue. ſic tu etiam ſi non habebis quod ſcribas, tamen, ideſt nihilominus ſcribito, ne videaris quæſiuiſſe furtum. i. fictitiam, & quaſi furtiuam excuſationem ceſſationis: ſcilicet a miſsione literarum. Enim: ideſt quia, & vera, & dulcia nunciantur mihi ſemper epiſtolis tuis. Ama nos, & Vale

✤al. ſcripſi adVmmiſi

GIBERTI LONGOLII LEMMA.

Narrat quid de Conſulibus ſentiat.

Q. CIC. TIRONI SVO S. P. D. 26

MIrificam mihi uerberationem ceſſationis epiſtola dediſti: nam quæ parcius frater perſcripſerat uerecundia uidelicet, & properatione, ea tu ſine aſſentatione, ut erant, ad me ſcripſiſti, & maxime de Conſulibus deſs. quos ego penitus noui libidinum, & languoris effœminatißimi animi plenos qui niſi à gubernaculis receſſerint, maximum ab uniuerſo naufragio periculum eſt. incredibile eſt, quæ ego illos ſcio appoſitis Gallorum in æſtiuis feciſſe, quos ille latro, niſi aliquid firmius fuerit, ſocietate uitiorum deliniet. res eſt, aut tribunitijs, aut priuatis conſilijs munienda, nam iſti duo uix ſunt digni quibus alteri Cæſenam, alteri Coſſutianarum tabernarum fundamenta credas.

ASC. MIrificam mihi &c. Dicit ſe mirifice concuſſum ex literis Tironis, quibus qui Conſules creati eſſent, ſignificabat. loquens ſecundùm Commentarios de Hirtio, & Panſa de quorum fide, & virtute tunc dubitabat, cum tamen vterque fortiſsime pro Repub caſurus ſit, ræſus ab Antonio Mutinæ, cum D Brutum obſideret. Hanc autem epiſtolam inſeruiſſe videtur Tiro, vt ſignificet quam fidem ſibi habuerit frater patroni ſui. Ordo eſt: Tu dediſti mihi mirificam verberationem: ideſt incuſsionem verecundiæ, ceſſationis: ideſt proptet ceſſationem meam, epiſtola ſcilicet tua. Nā tu ſcripſiſti ad me ea quæ frater ſcilicet Marcus Tullius Cicero perſcripſerat ad me parcius: ideſt nimis ſobrie, videlicet verecundia, & properatione: ideſt, propter verecundiam, & properationem ſuam, tu ſcripſiſti inquam ea ſine aſſentatione vt erant, & maxime de Conſulibus deſignatis: ideſt declaratis in proximum annum; videlicet Hiertio, & Panſa, quos ego noui penitus plenos libidinum, & lāguoris: ideſt corruptionis animi effœminatiſsimi, qui ſcilicet Conſules, niſi receſſerint a gubernaculis, ſcilicet Reipubli maximum periculum eſt ab vniuerſo naufragio, ſcilicet totius Reipub. In-

VICTORIVS.

MIRIFICAM mihi } Hæc Q. Ciceronis epiſt. acerba, & aſpera eſt ſic autem illū ſolitum ſcribere Marcus, oſtēdit, cum ei præciperet, quomodo ſe in Aſia Procos gerere deberet, inprimiſq; hortaretur, vt ſe in ſcribēdo maledictis abſtineret. Inuehitur in Conſules deſignatos, eoſque magna verborum contumelia pſtringit. Arbitror autem intelligere eum Hirtium, ac Panſam, multis hoc coniecturis ductus credo, ſe autem conſcium eſſe dicit multis illorum ſceleribus ac libidinibus, quibus ita dediti erant, vt in maximis periculis vix ſibi a luxuria temperare poſſent: ipſe enim vna cum illis in Gallia imperato. Cæſare militauerat. { Quos ille lat. } Antonium intelligit, contra quem illi bellum geſturi erant exiſtimat enim Quintus Antonium niſi copiis ſuis, viribuſq; confiſus fuerit, alia via illos aggreſſurum eſſe, & omnia facturum, vt illos ſibi placet, & in ſententiam ſuam traducat, putat eum id facile conſecuturum ſimilitudine vitæ, & ſocietate vitiorum { Quibus alteri Cæſenam, alteri Coſſutianarum Tabernarum } Omnibus iniquus erat Quintus, & nemini parcebat, dummodo iræ ſuæ, ac furori obtemperaret. De ambobus illis Coss. deſs. peſsime ſentiebat: veruntamen quantum ſuſpicari poſſumus, alterum illorum ignauiorem, Inertioremque a tero exiſtimabat, nam quem aliquid conſilii habere putabat, vix dignum eſſe dicebat cui Cæſena committeretur. Alterum, qui nullius conſilii eſſet, ſed penitus infirmi ingenii, ac intemperantiſsimæ naturæ, vix recte poſſe iudicabat curare fundamenta Coſſutianarum tabernarum. Alii hunc locum proculdubio corruptum eſſe dixerunt, quibus non accedo, inuenio vulgatam hāc lectionem nulla mendi ſuſpicione in optimis, & antiquiſsimis libris. Quæ mens eum impulerit, vt poneret Cæſenam ignobili, & obſcuro oppido, non facile enuntiarim, neque æquum eſſe puto de huiuſcemodi rebus quid ſentias reſpondere cogi. Furore animi, & magna aſperitate verborum illum in epiſtolis ſem per vſum prodente M. Fratre, liquido poſſumus affirmare.

PAVLVS MANVTIVS.

QVIBVS Alteri Cæſenam } Locus proculdubio corruptus:

damenta credas. Te, ut dixi, fero oculis. ego uos ad III. Caelen. uidebo, tuosq; oculos, etiam ſi te ueniens in medio foro uidero, diſſuauiabor. Me ama. Vale.

prus, neque enim adeo tum ignobilis, aut obſcura fuit Caſena, vt tanquam abiecta res nominari debuerit, vetus codex Vincentii Riccii ſic habet, Quibus geſa, vel quibus Sutianarum tabernarum fundamenta credas. deliberent eruditi, quomodo ſit legendum. Liuius quidem libro vndecimo de Cenſennia meminit oppido non admodum celebri: vt fortaſſe non inepte pro, Caſenã, Cenſenniam, hic legi poſsit.

SEBASTIA. CORRAD.

DE Coss. Dess. Hirtio, & Panſa } Quos ego penitus noui } quippe qui Cæſaris Legatus in Gallia fui, & illos optime noſſe potui. { Latro. } M. Antonius.

[redacted]. [redacted].

MIRIFICAM Mihi } Narrat quid de Conſulibus deſignatis ſentiat.

F I N I S.

SERIES CHARTARVM

* A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z

AA BB CC DD EE FF GG HH II KK LL

MM NN OO PP QQ.

*Terniones omnes, præter * & B qui ſunt duerni, & A & Q Q quaterniones.*

VENETIIS,

Apud Hieronymum Scotum.

BIBLIOTECA NAZ... [stamp]